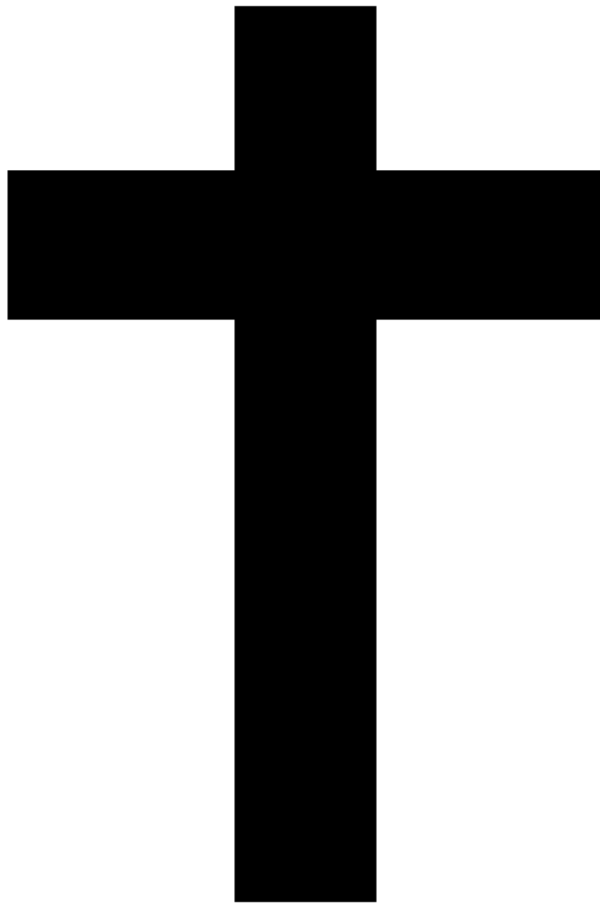

Bibiri Kuyie
Nnáàntì Pátírì

The Holy Bible in the Ditammari language of Benin

Bibiri Kuyie Nnààntì Pátíri
The Holy Bible in the Ditammari language of Benin

copyright © 2001 SIM International

Language: Ditammari

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 4 Mar 2019
5e2d0f12-f1d8-567b-bf98-cf1de4599d16

Contents

TENKETÉ	1
MUDENNIMŪ	47
IKUŌ NĪŪBÈ	88
MUKÉTĪMŪ	119
IKUŌ KŌNTĪMŪ	162
SOSUWEE	202
BÈBAATĪBÈ	223
ODUTI	248
1 SAMMUYÈERI	252
2 SAMMUYÈERI	284
1 BÈKPÀATĪBÈ	313
2 BÈKPÀATĪBÈ	347
1 BÈKPÀATĪBÈ TŌMMŪ	382
2 BÈKPÀATĪBÈ TŌMMŪ	416
ÈSITADASI	455
NÈEMII	467
ÈSITÈÈ	485
ISŌBU	492
YÈSĀĀ	544
YÈKOTINŌ	678
MÈBORIME WÈITĪ	702
FÈCANYÈNFÈ	718
ÈSAII	728
ÈDEMI	829
ISĀŪTĪ	916
ÈSEKĪERI	927
DANNIYÈERI	979
ŌSEE	995
SOWÈERI	1012
AMŌŌSI	1018
ABUDIASI	1031
SONAASI	1033
MISEE	1035
NAHUMMU	1044
ABAKUKU	1049
SOFONII	1054
ASEE	1060
SAKARII	1063
MADASII	1077
Matie	1080
Mariki	1119
Duku	1145
Isā	1185
Yesu Tōrè	1212
Odommu	1245
1 Kōdenti	1261
2 Kōdenti	1276
Kadasii	1285
Efèesi	1291
Fidipu	1296
Kōdōsi	1300

1 Tesadoniki	1304
2 Tesadoniki	1308
1 Timõntee	1310
2 Timõntee	1315
Titi	1319
Fidemõõ	1321
Ebedeebe	1322
Isaku	1335
1 Pieri	1339
2 Pieri	1344
1 Isãã	1347
2 Isãã	1351
3 Isãã	1352
Sudi	1353
Mudáammu	1355

Tenketé

Di mpátíri tɔ̀ tìi náànti

Bè yu di mpátíri Tenketé ke yé dii náammè Kuyie ndòò mèè botí kutenkù. Kàa dó kébanté kutenkù ti fòu kùu mieke kù dòmme nè onitì kó mǎfiè ntúmè dii pátíri mieke nke de kó tináànti bomè.

Di pátíri múnke ti náá nKuyie ndómè kédeetè onitì ke tǎátè benitìbè mabè ke bè dònè metaummè, bè mabè kó yeyètè tu: Abarahammu nè Isaki nè Sakɔ̀bu, kè dè mboní ke kùu dònè metaummè Isidayεribe.

Di ti náá nKuyie mbenkemè kumàà benitìbè nè ku yóó bè bekénèmè nè kù nimè bèè kù tũ nke bè teénnè.

De kó difɔ̀nkúò ke né ti náá nti bo yiemme kù yé mmù ke nyé ke dò nkù nàké tì yóó dɔ̀, ke nyíé nku tannò nè ku kuó. Di múnke ti náá ndimònni kɔ̀be bèè do tũ nKuyie mbè do kù tũ mmèè botí.

Di mpátíri náànti duó ke dòmme

1. Kuyie ndòòme kutenkù nè onitì 1:1-2:25
2. Onitì yetemè Kuyie nke kù wète koò dɔ̀unnè dinùu kù yóó ò deetémè 3
3. Kayéè nè Abɛedi be kó tináànti 4
4. Adammu kó kufuku kétuɔ̀kenè Nɔ̀wee 5
5. Menie nkùòmè benitìbè kè Nɔ̀wee yenté nè o kɔ̀be 6-9
6. Nɔ̀wee kó kufuku 10
7. Benitìbè maámè didènni Babɛedi kè Kuyie ncánné cánné be náànti 11
8. Abarahammu kó tináànti 12:1-25:18
9. Sakɔ̀bu kó tináànti 25:19-37:1
10. Sosefu kó tináànti 37:2-50:26

KUTENKÙ KETÉ MÈÈ BOTÍ

Kutenkù kó mudò̀rìmù

¹ Kuyie nyóó dɔ̀ kutenkù ké dɔ̀ tiwetì nti nè ketenkè.

² Kè ketenkè í mmòke kè dòmme, dèmarè í mbo, kè do dò nkubinku nku ke dò mbi. Kè Kuyie nYáá nnónké ku ínkè ke nampú. ³ Kè Kuyie mbéi nke dɔ̀: Kuwennikuu yènni! Kè kùu yènni. ⁴ Kè kùu pénsiri kuwenniku kè kù cánné nè dibiinni, ⁵ kéyú kuwenniku ke dò kuyie, nkéyú dibiinni ke dò keyènkè. Kè kuyuokuu buoté kè dikúnweínii buoté. Diyiè ketiri ndi.

⁶ Kè Kuyie ndò: Tiwetii buoté kétoté menie kè mie nní mbo kéinkè kè metémè bo ketenkè. ⁷ Kù béi mmemme kè tiwetii buoté kétoté menie, mie nkéinkè metémè ketenkè. ⁸ Kè kùu yú kéinkè ke dɔ̀ tiwetì. Kè kuyuokuu buoté kè dikúnweínii buoté. Diyiè déri ndi.

⁹ Kè Kuyie mbéi nke dɔ̀: Menie mmèè kpaá mèe tí ndèmarè máà, kè ketenkèe feitè. Kè dè dɔ̀ kù yèmmè. ¹⁰ Kè kùu yú dè waánni ke dɔ̀ ketenkè, kéyú menie nke dɔ̀ dàméèri. ¹¹ Kè Kuyie ndò: Titietì nè timútì dèe yènni debotí debotí kémpéi yebe. Kè dèe dɔ̀ kù yèmmè. ¹² Timútì nè titietì kè dèe yènni kémpéi de be, de be. Kè kùu dè pénsiri. ¹³ Kè kuyuokuu buoté kè dikúnweínii buoté. Diyiè tǎánni ndi.

¹⁴ Kè Kuyie nyíé kébéi nke dɔ̀: Kuwenniku mbo kéinkè kémbaàti keyènkè nè kuyie nnè yemòrè nè yewe nè yebie, ¹⁵ kémmi kéinkè nè ketenkè. Kè dèe dɔ̀ kù yèmmè. ¹⁶ Kè Kuyie ndò dèmarè dèdèrè dèè bo mmí, kè dèdèrè ntú diyiè dii bo mmí kuyie, kè desámpòrè ntú otánkù wèè bo mmí keyènkè, ke yíénè siwǎǎ. ¹⁷ Kè Kuyie ndè ánné kéinkè kè dè mmí ketenkè. ¹⁸ Kè dè mmí kuyie nnè keyènkè, ke baàti kuwenniku nè dibiinni. Kè kùu dè pénsiri. ¹⁹ Kè kuyuokuu buoté kè dikúnweínii buoté. Diyiè naanni ndi.

²⁰ Kè Kuyie ndò: Desíntékpere demouu buoté menie mmieke, kè sinə buoté kénheinte kéínkè, kè dèe dɔ̀dò kù béimmè. ²¹ Kè kùu dɔ̀dò siyĩ diesi nè dèè kó dimàà fòu menie mmieke, debotí debotí nè sinə sibotí sibotí. Kè kùu dè pènsiri, ²² ké dè pã mesàà nke dɔ̀ dèe pié késúú, nkè siyĩ súú mmenie mmieke, kè sinə súú nketenkè ínkè. ²³ Kè kuyuokuu buoté kè dikúnweínì buoté. Diyiè nummurì ndi.

²⁴ Kè Kuyie ndò: Ketenkèe peité iwũɔ iməu botí. Icēwũɔ dieyì nè isámpòlì nè ikpawũɔ ibotí ibotí nè debambaànnè debotí debotí. Kè dèe dɔ̀dò kù yēmmè. ²⁵ Kè Kuyie ndò iwũɔ ibotí ibotí nè icēwũɔ nè debambaànnè deməu. Kè kùu dè pènsiri. ²⁶ Kè Kuyie ndò: Tí dɔ̀dò onitì kòo nti dònne, kémbaké siyĩ nè sinə sù pùtì kéínkè, nè iwũɔ ì bo ketenkè nè debambaànnè deməu.

²⁷ Kè Kuyie ndò onitì kòo nkù dònne.

Kù do dɔ̀dò onitidòu nè onitipòkù nwe.

Kù bè dɔ̀dò kè bè nkù dònne mu.

²⁸ Kè kùu bè pã mesàà nké bè nàké ke dò: Piénnè késúú nképié nketenkè keməu, ké nkè baké, kémbaké siyĩ nè sinə sù pùtì kéínkè, nè iwũɔ iməu ì bo ketenkè ínkè. ²⁹ Kè Kuyie ndò: N di duómumu timútì timəu tì pei nè detie ndeməu dèe pei, kè dè bo ntú di kó mudii.

³⁰ N duómumu timútì nè titieti kè tì bo ntú iwũɔ iməu nè tinòtì timəu, nè debambaànnè deməu de kó mudii. Kè dèe dɔ̀dò kù yēmmè. ³¹ Kè kùu yà kù dɔ̀dò dè deməu ké dè pènsiri. Kè kuyuokuu buoté, kè dikúnweínì buoté. Diyiè kuónnì ndi.

2

¹ Mèmmè kéínkè nè ketenkè dè dɔ̀dò nè dèè kó dimàà bo. ² Kuyie mpí nku tōmmú muməu yewe yèkuò ndi, kéompe diyie yiénnì yiè. ³ Kù di pãmu mesàà nke di cãnné kè di tu ku kperi, ke yé kù dèemè ku tōmmú muməu ke òmpè dii yiè. ⁴ Mie mbotí nku Kuyie ndòdò kéínkè nè ketenkè, nè dèè kó dimàà bo.

Kuyie nkànnemè onitì kupúú sààkù Edenni

Ti Yiè nKuyie ndòdò dii mōnnì ketenkè nè kéínkè, ⁵ titieti nè timútì dè do í bo, ti Yiè nKuyie mmu ndo í duōnní fetaafe, onitì mu ndo í bo ke bo nkuuti. ⁶ Mupãã mmamù muu do yiènní ke yóòrì ketenkè.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndòdò onitì nè mutáá, nkéfuute o ònnì muyaá nkòo mɔ̀te mufòmumu. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbuotí detie nkupúú sààkù Edenni, diyie yiènní kèè bíékè, kékanne kù dɔ̀dò wèè nitì de mieke. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè detesààrè debotí debotii yènní, kémpéi yebe kè ye wenni ke naati. Kè kùu soó nkupúú cuokè mutie mùu duò mmufòmumu nè mùu yíékunko mesàà nnè meyei.

¹⁰ Kè kukò ndiekù nyiènní Edenni ke yóòrì de kó kupúú kétoté kuce mènàà. ¹¹ Kuketikù yètìrì tu Pisɔ̀ɔ kè kù fité diheì bè tu di Afidaa. Kè mesəo mbo de kó diheì mieke, ¹² mesəo nkperímè nè tihúúntì fɔ̀ɔtì nè yetàsàayè yèè donku de. ¹³ Kè kudéríkù yètìrì tu Kiyɔ̀ɔ kùu fité diheì bè tu di Kuusi. ¹⁴ Kè kutáánkù kperi tú Tikidi, kuù pũ̀è ndiyie yiènní kèè bíékè ke firì diheì bè tu di Asidii, kè kunaankù kperi tú Efadati.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nkanne onitì de kó kupúú mieke kòdò bo nkù kuuti ke kù bàa. ¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké yetannò ke dò: A bo na kényo ndetie ndeməu dèè bo kupúú de kó yebe. ¹⁷ A né báa di mùu yíékunko mesàà nnè meyei mmu be, kàa ye di dii yiè a kumu.

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Dè í wenni onitì bo mbomè omáà, m bo ò dɔ̀dò wèè yó nhò dònne kòdò teénnè. ¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie ntúóté mutáá nkédòdò iwũɔ iməu, nè tinòtì timəu kéduó nkè dè nkòrínì onitì borè, kè kù bo yà ò yóó dè yu yèè yètè. Bá dè, dè do dò nkémməkemu diyètìrì. ²⁰ Kè Adammuu duó nyicēwũɔ i yètè kéduó nyikpakpeyi i yètè, kéduó nsinə si yètè. Ò me nyí mpètè wèè bo nhò dònne kòdò teénnè. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkòo yè nkéduó, kè kùu deite kucíntóo kumáà kéwēte kèpōnnè tikàntì, ²² kétúóté de kó kucíntóo kédòdò onitipòkù kòdò duó nhonitidò. ²³ Kòo ò yà ke dò:

èhèè! Nte wèè tu n kúù kó dikùù,
n kònti kó tikònti.
Bè bo nhò yu ke tú onitipòkù

ke yé Kuyie nhò dònènmè onitidùù kó dikùù ndi.

²⁴ Dèè te kòo nitidùù bo yóu o cice nè o yò, kétaunnè o pokù kè bèe naá nhonitì omáà.

²⁵ Onitidùù nè o pokù bè do bo yefòkperè nye, ifei me nyí mbè bo.

3

Onitì yeténèmè Kuyie

¹ Fèwààfè fèè do cìnnè tiwanwantì timòu ti Yiè nKuyie ndòò tì. Kè fèè beke onitipòkù ke dò: Mómumu nwe Kuyie nyèmmè di bá nyo nkupúú kó yetebe yemòuà?

² Kòo nitipòkùu fè ténèné ke dò: Ti yommu kupúú kó yetebe. ³ Mutie mùù né bo kupúú cuokè, Kuyie ntú ti báá di mu kó yetebe, ti keté ke báá yè kàáké. Kè ti yè di ti bo kú.

⁴ Kè fèwààfè dò: Di í yóó kú bitì. ⁵ Kuyie nyèmu ke tú kè di yè di dèi yìè, di nuò ríbo wénté, kè di kù naánnè kényíété mesàà nnè meyei.

⁶ Kòo nitipòkùu wénté kényà yetebe bo nnaatimè, ke wenni fenònfè, ke bo na kòò duó mmeciì, kètòte, kèdi kéduó nho dòu wèè ò bonè, kòo di. ⁷ Kè be nuò nwénté, kè bèe banté bè bomè yefòkperè, kéwaá ntifààtì kényi.

⁸ Kuyuoku mònni kè ti Yiè nKuyie nní nceñtì kupúú mieke ke náá nkè bè yo, késari titietì mieke. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nyú onitidùù ke dò: A bore?

¹⁰ Kòo kù ténèné ke dò: N kèè a tammè mme kupúú mieke kè kufòwaá nni mpí nkè n sòri, ke yé m bomè difòkperi. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie ndò: We nda nàké ke tú a bo difòkperi, yáà a di ditebii n yè nha báá di dè ndi?

¹² Kòo nitidùù dò: Onitipòkù a me nni nduó nwè kè ti bo, weè ò duó nde kó ditebii kè ò di.

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbeke onitipòkù ke dò: Dè yíme kàa dòò memme? Kòò dò: Fèwààfè fèè ò soute kè ò di ditebii.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnáké fèwààfè ke dò:

Fòò me ntemè kè dè dòò mie
n da còòmu tiwanwantì timòu mieke,
a bo nfùrì a pòutì,
ke yo mmutáá nsáà.

¹⁵ Nè a bo mbomè,
fó nnè onitipòkù di báá narike,
o fuku nè a kòku dè báá narike.
O fuku bo pònte a yuu,
kàa kòkuu dènté o nacènkénni.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké onitipòkù ke dò:

A peitímù bo yonke mediè.
A ní bo féúté mediè nke né na képeité,
a bo mbúó a dòu kòò da baké.

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nnáké onitidùù ke dò:

A mè nyiemme a pokù kpeti
ke di ditebii n yè nha báá di dè.
M bo còò ketenkè,
a ní bo kúútí kényíété mediè
nke né na képété kèdi.

¹⁸ Ketenkè bo mpeí ipo nè tisampotì,
kàa nyo ndepaa nkperè.

¹⁹ A ní yóó káté meyòò mme
kéna képété kèdi,

ke yàa wētenè mutáá mmieke n da dònè mù.
N da dònè mutáá mmu
kàa yóó wēte kénaá mmutáá.

²⁰ Kè Adammuu yú o pokù ke dò Efu, dèè tu mufòmmu, ke yé weè tumè benitìbè bemou yó. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie ñnukú tikònti ké bè dàtinné, ²² kébéi nke dò: Onitì naánnè tí mbe ke yé mesàà nnè meyei, ti báá yie nkòo tôte ditebii dìi duò mmufòmmu kédi kénfòu sáá. ²³ Kè kùu beti onitì kupúú Edenni mieke, kòo kote kénkúútí ketenkè, kù ò dònè kè. ²⁴ Mèmmè ti Yiè nKuyie mbetimè onitì kupúú Edenni mieke, kécónné beínkèmbàribè diyie yìenì kèè bíékè kè bè mbaa mutie mùu duò mmufòmmu, ke einko yese kè yè còú nke dò mmuháá.

4

Kayēē nè Abēedi

¹ Kè Adammuu duónè o pokù Efu, kòo púo nképeité denitidabire ké dè yu ke dò Kayēē, ke dò: Tí Yiè nKuyie nkuu te kè m peité onitì. ² Kòo yí képeité o nantè Abēedi.

Kè Abēedi ntú owūcēnti kè Kayēē tu otenkúti. ³ Kè tidiitì bi, kè Kayēē waá nképā ti Yiè nKuyie. ⁴ Kè Abēedi yie tóni o pedakè yeketiye kó dimari, dìi ā mekùò nképā ti Yiè nKuyie. Kè kùu ò pénsirì kécouté o pānni, ⁵ kéyete Kayēē nè o pānni, kòo mieke peike mediè n kòo ìkèe soute. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò beke ke dò: Kayēē dè dòmmè kàa mieke peike kàa ìkè sòute? ⁷ Kàa dò mesàà nha yèmmè yóó narikemu, kàa me ndò dèè í wenni, meyei mbo a bòri ke da díí, yetoo ké mè na.

⁸ Mèmmè kè Kayēē náké o nantè Abēedi ke dò: Tí kōté.

Bè kōté dìi mōnni kè Kayēē pí nho nantè Abēedi kékuo.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbeké Kayēē ke dò: Yé a nantè Abēedi borè? Kè Kayēē dò: N yí yé tè borè, n túmu n nantè kóo bàràà? ¹⁰ Kè Kuyie ndò: A dò ba? A nantè yìi nkuò nketenkè ke tú mí peite. ¹¹ Di mmōnni n da cōmu kàa bo íté kédéténè ketenkè kèè yà a nantè kó meyiì nha kùò tè. ¹² A níi bo kúútí, a báá deite, a bo nfirì tipitì timou ke tú ociènti. ¹³ Kè Kayēē náké ti Yiè nKuyie nke dò: A n tou ndiì tou cēmu, m báá na ké dìi tō. ¹⁴ A me nni mbetimè yie nketensààkè, kè n yóó da déténnè kénfirì tipitì timou ke tú ociènti, kòò mōu ñ yà ò yó n kuomu. ¹⁵ De mōnni kè ti Yiè nKuyie ndò: Kòò mōu kùo Kayēē m bo peite kuce mèyiekè.

Kè ti Yiè nKuyie ncanne Kayēē mecannimè mamè mèè yó nte kè wèè ò yà ò báá ò kùo. ¹⁶ Kè Kayēē íté ti Yiè nKuyie mborè, kékote kémbò bè tu dè Nōdi, kupúú Edenni, diyie yìenì kèè bíékè.

Kayēē kó kufuku

¹⁷ Kè Kayēē duónè o pokù, kòo púo nképeité Enōki. Kòo maá díhèi ké dìi yu o bire yètìrì ke dò Enōki. ¹⁸ Kè Enōkii peité Idadi, kè Idadi peité Mēuyēedi. Kè Mēuyēedii peité Metusayēedi, kè Metusayēedii peité Demeki.

¹⁹ Kè Demekii puoke benitipòbè bèdébè, kòo ketiwè yètìrì ntú Ada, kòo déri kperi ntú Sida. ²⁰ Ada weè do peité Yabaadi bèè ā titouti, ke cēmmu inààke be yààri. ²¹ Yabaadi nantè do tú Yabaadi bèè bie ntikùtidùùtì, ke eu itāri be yààri. ²² Kè Sida yie múnkee peité denitidabire, Tubaadi-Kayēē, kòo mmáátí tinenti tibotí tibotí, menatimè kpeti nè mebierime nè timátì. Kòo tãù yètìrì ntú Naama.

²³ Kè Demekii náké o pobè ke dò:

Ada nè Sida,
kénténè n kpeti!

Díndi Demeki pobè keènnè n tú mù!

Onitì n kòute kè nh ò kùo,
odapàà nni mpoté kè dè màtinnè kè nh ò kùo.

²⁴ Kè bè bo kuò benitìbè bèyiekè

képeite Kayēē bànni,

bè bo kuò sipísìyiekè nè bèyiekè,
kèpeite m bànni.

²⁵ Kè Adammuu duónè o pokù kòo púó nképeité denitidabire, kòo dè yu ke dò Seti, dèè tu Kuyie nhò duó ndebire kè dè cònmú Abèedi fǎtìrì Kayě do kuò wè.

²⁶ Kè Seti múnkèe peité denitidabire, kè dè yu ke dò Enosi. De mònni ndi benitìbè ketémè bè bo mbáámmè Kuyie nke kù yu ke tú ti Yiè.

5

Adammuu kó kufuku kétuòkenè Nòwee

¹ Nte Adammuu kó kufuku. Kuyie ndò dè mònni onitì kòd dònneè kumàà ndi. ² Kù dò onitidòu nè onitipòkù nwe kè bè pǎ mesà, ke pǎnkèe bè yu ke dò onitì.

³ Adammuu mǎke dè mònni yebie ntekòutè nè sipísitǎāti (130) kèpeité denitidabire kè dè nhò dònne sósó. Kòo dè yu ke dò: Seti. ⁴ Adammuu peité dè mònni Seti kèdeè, kénfòu kétuòke yebie nsikòusini (800), kèpié initidabí nè initipobí. ⁵ Ò do mǎke yebie nsikòusìwei nè sipísitǎāti (930) ndi kékú.

⁶ Seti mǎke dè mònni yebie ntekòutè nè yènùmmù (105) kèpeité denitidabire Enosi. ⁷ Ò peité dè mònni Enosi kèdeè kèmmǎke yebie nsikòusini nè yèyiekè (807), kèpié initidabí nè initipobí péu. ⁸ Seti do mǎke yebie nsikòusìwei nè tepítè nè yèdèè (912) ndi kékú.

⁹ Enosi mǎke dè mònni yebie nsipísìwei, kèpeité denitidabire Kenanni. ¹⁰ De kó difònkúò kèmmǎte yebie nsikòusini nè tepítè nè yènùmmù (815) kèpié initidabí nè initipobí. ¹¹ Ò do mǎke yebie nsikòusìwei nè yènùmmù (905) ndi kékú.

¹² Kè Kenanni mmǎke yebie nsipísìyiekè, kèpeité denitidabire Madadeyèedi. ¹³ De kó difònkúò kèmmǎke yebie nsikòusini nè sipísìnà (840), kèpié initidabí nè initipobí. ¹⁴ Ò do mǎke yebie nsikòusìwei nè tepítè (910) nte kékú.

¹⁵ Madadeyèedi do mǎke yebie nsipísìkuò nè yènùmmù ndi, kèpeité denitidabire Yederi. ¹⁶ Ò peité Yederi kèdeè, kèmmǎke yebie nsikòusini nè sipísitǎāti (830), kèwète kèpié initidabí nè initipobí péu. ¹⁷ Ò do mǎke yebie nsikòusini nè sipísìwei nè yènùmmù (895) ndi kékú.

¹⁸ Kè Yederi mmǎke yebie ntekòutè nè sipísìkuò nè yèdèè (162), kèpeité denitidabire Enoki. ¹⁹ Ò peité Enoki kèdeè kèyí kèmmǎte yebie nsikòusini (800), ye mieke nke ò piémè initidabí nè initipobí péu. ²⁰ Ò do mǎke yebie nsikòusìwei nè sipísìkuò nè yèdèè (962) ndi kékú.

²¹ Kè Enoki mmǎke yebie nsipísìkuò nè yènùmmù kèpeité denitidabire Matusademmu. ²² Ò peité Matusademmu kèdeè, kèmmǎke yebie nsikòusitǎāti (300), kèntaunè Kuyie, kèpié initidabí nè initipobí péu. ²³ Ò do mǎke yebie nsikòusitǎāti nè sipísìkuò nè yènùmmù (365) ndi. ²⁴ Ò do taunè Kuyie nku, kè kùu ò tùótè kékònnè ku cie kè bèe ò mǎhítóo.

²⁵ Matusademmu do mǎke yebie ntekòutè nè sipísìni nè yèyiekè (187) ndi kèpeité denitidabire Demeki. ²⁶ Ò peité Demeki kèdeè kèmmǎke yebie nsikòusiyiekè nè sipísìni nè yèdèè (782), kèpié initidabí nè initipobí péu. ²⁷ Ò do mǎke yebie nsikòusìwei nè sipísìkuò nè yèwei (969) ndi kékú.

²⁸ Kè Demeki mmǎke yebie ntekòutè nè sipísìni nè yèdèè (182), kèpeité denitidabire, ²⁹ kè dè yu ke dò Nòwee, kènnáá nke tú: Yiè nweè yóó ti bántè nè mutòmmú ti pí mmù yewe yemau, ke yé ti Yiè nKuyie ncòmmè ketenkè. ³⁰ Ò peité Nòwee kèdeè, kèwète kèmmǎte yebie nsikòusìnùmmù nè sipísìwei nè yènùmmù (595), kèpié initidabí nè initipobí péu. ³¹ Ò do mǎke yebie nsikòusiyiekè nè sipísìyiekè nè yèyiekè (777) ndi kékú.

³² Nòwee do yóó mǎte initidabí itǎāti ìl yètè tu Semmu nè Kammu nè Safeti ke mǎke yebie nsikòusìnùmmù (500) ndi.

6

Kuyie ndèmmumè kù dòòmè onitì

¹ Benitibè sùú ndi m̀nni ketenkè ìnkè kèpié besapàmbè. ² Kè kèinkè kó bekperibè yà de kó besapàmbè wennimè mesàà, kètānké bè dó bè, képuoke. ³ Kè ti Yiè nKuyie ndò: M báá yóu kè benitibè bie nní nfòu kémante, bè tu benitibè mbe, bè bo mmàke yebie ntekòtè nè sipísidè (120) kékú. ⁴ Tidadieti ti do bo de m̀nni kénsaké ke bo. Kèinkè kó bekperibè do kòtení kédúonè besapàmbè kè bèe pié tinti, ti do nò ndemou kè ti yètè feí.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyà benitibè borime í wennimè kè bè baa dó kéndəori meyei nsáà. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyèmmè caàrè kè kùu demmu kù dòòmè onitì. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndò: M bo kuò benitibè n d̀ò bè, kékuò iwũ dieyi nè isámpòì nè sinə, n demmumu n dè d̀òmè. ⁸ Kè Nəwee yie me mpété mesàà nti Yiè nKuyie mborè.

Nəwee d̀òmè tedabeciētè

⁹ Nəwee do tú onitisàu nwe ke d̀ori Kuyie ndómè ke kù tũ, ¹⁰ képeité initidabí itāāti: Semmu nè Kammu, nè Safeti.

¹¹ De kó dim̀nni benitibè do d̀rimu, ke m̀nke d̀ori mediè mbá dè í nnaati Kuyie. ¹² Kè kùu wénté kutenkù kénsó nkù cààrè, kè benitibè bemou d̀ori bá be borime í wenni. ¹³ Kè Kuyie nnáké Nəwee ke d̀ò: M bo kuò di m̀nni benitibè bemou bè d̀nnemu, kè be yonku deuke, m bo bè kù. ¹⁴ Á d̀ò tedabeciētè nè ideí ìi kpeñni, kécíéké tidieti kè tì nsũ, kéwaá mmum̀mmu kéfietí mefiè nte mieke nè te ìnkè. ¹⁵ Nte a yóo tè d̀ò mèè botí: Te okùmè m̀bo métiri tekòtè nè sipísiǹmmu (150), mepekùmè métiri sipísidè nè bèǹmmu, mecómmè métiri tepítè nè bèǹmmu. ¹⁶ Á tè d̀ò kèpí ntipímpínti nè kumarí de cuokè, kè mefiè nní nfeí ke m̀annè métiri kó dikèè. Kàa keuté dibòri te píkù, kéānnè tim̀mmuntì tītāāti. ¹⁷ De m̀nni m bo duó nkè fetaafe ni kè menie mpíe nkékuò dè kó dim̀à fòu ketenkè ìnkè. ¹⁸ De m̀nni m bo da d̀onè metaummè kàa ta tedabeciētè mieke nè a pokù nè a bí nè i pobè. ¹⁹ Á tanné dèè kó dim̀à fòu ketenkè ìnkè tedabeciētè mieke, dedaarè nè deniire kè dèe yenté. ²⁰ Tiwanwantì timou botí nè iwũ dedaarè nè deniire, sinə diesi nè sisámpòsi, nè debambaannè debotí debotí, dè yóo kòtenímu a borè ke bo yenté. ²¹ Á waá mmudii mubotí mubotí, a kōmu nè tiwanwantì kōmu kè dí nyo. ²² Kè Nəwee yie nkédəò Kuyie nhò nàké tì timou.

7

Nəwee tamè tedabeciētè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Nəwee ke d̀ò: Ta tedabeciētè f́ nnè a cíētè kəbe. N ś nfòò máa yie n kpeti a kəbe cuokè. ² Á túóté iwũ ibotí ibotí bè n feu ì idéi idéi, fedaafe nè fenife kuce mèyiekè kétúóté bè í n feu ì idéi máa fedaafe nè fenife, ³ kétúóté sinə sibotí sibotí sidésì d̀ésì, tēdaatè nè teniite kuce mèyiekè, kè sii səté kubotí ketenkè ìnkè. ⁴ Yewe yèyiekè kó dif̀nkúò n yóo cū̀nko fetaafe nfe kè f̀ nniu ke d̀ò yewe sipísiǹà nè deyènnè sipísiǹà, kékuò n d̀ò dèè kó dim̀à ketenkè ìnkè. ⁵ Kè Nəwee yie nkédəò ti Yiè nKuyie nhò nàké tì timou.

Menie mpiemmè ketenkè ke kùu denennè demou

⁶ Menie ndo yóo pié nketenkè ke ś nNəwee m̀ke yebie nsikousikuò (600) ndi. ⁷ Wenwe nè o pokù kè bèe ta tedabeciētè nè o bí nè i pobè ke bo yenténè menédíemè, ⁸ nè iwũ bè feu ì Kuyie nnè bè í kù feu ì, nè sinə nè dèè kó dim̀à fòu ketenkè ìnkè. ⁹ Kè dè nkòrini dedaarè nè deniire, ke taà tedabeciētè Nəwee borè Kuyie mbéi mmè botí. ¹⁰ Yewe yèyiekè kó dif̀nkúò kè fetaafe tuəkení, kènniu kèpié nketenkè.

¹¹ Nəwee do m̀ke yebie nsikousikuò (600) ndi, dibenni kóo t̀nkù dériwè diyè tepítè nè diyènni, kè yebire ntōnni menie nkè iwetiborii kpeté. ¹² Kè fetaafe nniu ke d̀ò iyie nsipísiǹà deyènnè sipísiǹà. ¹³ De m̀nni Nəwee nè o pokù nè o bí Semmu nè Kammu

nè Safeti nè be pobè, kè bè ta tedabεεcîètè ¹⁴ nè tiwanwanti tibotí tibotí, nè iwūō ibotí ibotí nè tinòti nè debambaànnè nè tipumpùti. ¹⁵ Dèè kó dimàà weí kè dè nkòri Nōwee borè debotí debotí, dedaarè nè deniire. ¹⁶ Kè dèe katoò bá dè kè dè nneínè de pokù kéta tedabεεcîètè ti Yiè nKuyie ndo nàké Nōwee ke dò dè yóó ndòmmè. Kè Kuyie nkpetínné dibòri.

¹⁷ Kè fetaafè nniu ke dò yewe sipísìnàà, kè menie nsúũnko kè tedabεεcîètè nònké me ínkè. ¹⁸ Kè menie mpíe mmediè nkè tedabεεcîètè nnónké me ínkè. ¹⁹ Kè menie ndòke píe nkédátínné yetārè dieyè, ²⁰ kédátínné yetārè yèè dòke deu mediè, késénté kè dèe pēēté métiri bèyiekè. ²¹ Kè dèè kó dimàà fòu ketenkè ínkè, iwūō, nè tiwanwanti nè desíntékpere demou, dèè bo ketenkè ínkè kè dèe kú demou. ²² Demou dèè bo ketenkè ínkè ke weí kè dèe kú. ²³ Meimè dèè kó dimàà weí: Benitibè nè iwūō nè tiwanwanti, dè kumè. Kè Nōwee weè máà nkpaá nè o cîètè kòbe bèè do ò bonè tedabεεcîètè mieke.

²⁴ Kè menie nní mpíéké ketenkè ke dò yewe tekòtè nè sipísìnùmmù (150).

8

Nōwee yèmmè tedabεεcîètè

¹ Kuyie nyí nyè nNōwee kpéí nnè iwūō nè tiwanwanti dèè do ò bonè tedabεεcîètè mieke, kédúò nkè kuyaakù nfuu ketenkè kè menie nní nkékú. ² Kè yebiree yóu yè bo ntōmmè menie, kè iwetiborii ítínné kè fetaafèe cómmú. ³ Yewe tekòtè nè sipísìnùmmù (150) kó difōnkúò kè menie nní nkékú sámpó sámpó. ⁴ Otānkù yiénwè diyìè tepítè nè diyíènni kè tedabεεcîètèe cómmú ditāri bè yu di ke tú Adadati di ínkè. ⁵ Kè menie nní nkpaá yaari kétuòke otānkù píínwè diyìè ketiri yìè, kè yetārè yómmèe feitè.

⁶ Diyìè sipísìnàà yìè kè Nōwee kpeté tebòtè ò do ānné tè, ⁷ kédenne dikākāā kè dii kòte kēwēténí. Kòo nkpaá kémú menie mbo deèmè. ⁸ De kó difōnkúò kòo denne tenónkpete ke bo yà kè menie ncòòte. ⁹ Tè me nyí mpétè tè bo cómmú dè, ke yé menie ndo kpaá píékémè ketenkè kemou, kè tēe wēténí o borè, kòo youte o nòtè ké tē pí nkétanné kudieku, ¹⁰ kényóu kè dè mmòke yewe yèyiekè kòo wēte ké tē dènne. ¹¹ Kè tē nwētíní kuyuoku ke tóní kufāāsùùkù makù, kè Nōwee banté menie ncòòtemè, ¹² kényóu kè dè mmòke yewe yèyiekè kòo wēte ké tē dènne, bá tē í nwēténí.

¹³ Dibenni pànni kó diyìè ketiri yìè, ke sǒ nNōwee mòke yebie nsikòusìkuò nè dimáà (601) kè menie nkúú, kòo dáté tipímpínti kényà mè kúúmè. ¹⁴ Dibenni pànni kóo tānkù dèrìwè, diyìè sipísidè nè diyíènni kè ketenkèe kpéí paíí.

¹⁵ Kè Kuyie nnáké Nōwee ke dò: ¹⁶ Yè nè a pokù nè a bí nè i pobè. ¹⁷ Denne iwūō ibotí ibotí tiwanwanti nè tinòti nè debambaànnè, kè dèe pēté késúú nketenkè ínkè. ¹⁸ Kè Nōwee yè nè o pokù nè o bí nè i pobè, ¹⁹ kédenne tiwanwanti nè iwūō debotí debotí nè sínò nè debambaànnè.

²⁰ Kè Nōwee maá diwūōtònni ti Yiè nKuyie nkpeí, kétúóté iwūō nè sínò bè feu dè ti Yiè nKuyie ndèmarè marè, ké dè fié ti Yiè nKuyie ndiwūōtònni ínkè kétuò. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nkeè de kó kufōòku kè dèe kù narike kè kù dò: N ténke í yóó cōō ketenkè, ke yé onitì yèmmè í wennimè nè ò bomè. N ténke báá kuò dèè kó dimàà weí m me ndò mèè botí.

²² Nè ketenkè bo mbomè,
mubòtimù nè mudidèi,
muséé nnè kuyìnkù,
dipaà nè diyōò,
kuyie nnè keyènkè,
dè yó mbomu sáà.

9

Kutāmmeyāri kó mebenkùmè

¹ Kè Kuyie mpā Nōwee mesàà wenwe nè o bí ke dò: Piénè késúú nképié nketenkè. ² Tiwanwantì timəu: Iwūō nè sinəw nè siyī, debambaànnè deməu dè bo ndi dé, kè dí ndè baké. ³ Dèè kó dimàà nampú ke weí n dè ndi duómumu kè dè bo ntú di kó mudii, n di duó mmèè botí titebiiti. ⁴ Di né báá cááké feǝfè yī, mmufòmumu bo mēè miéke. ⁵ Nyéè nè ke tú n yóó peitemu bèè kòu benitibè képeite iwūō nè tiwanwantì tii kòu benitibè.

⁶ Wèè kùò onitì,
onitì weè múnke yóó ò kùò.

Ke yé n dǝǝmè onitì
ke dǝnnenè m màà ndi.

⁷ Di pié mesàà nkésúú ketenkè ínkè, ké nkè baké.

⁸ Kè Kuyie nyíé kénáké Nōwee nè o bí ke dò: ⁹ N di dǝúnnè dinùù ndi fǝ nnè a yaǝbíò, ¹⁰ nè iwūō ì do di bonè tedabeciǝtè miéke sinəw nè iwūō nè tiwanwantì dèè yóó buoté. ¹¹ N di dǝúnnè dinùù ndi ke tú, n ténke báá duó nkè menie mpíe nketenkè kékuə dèè kó dimàà bo. ¹² Nte n yóó dǝò mēè benkùmè kè mē mbo sǝǝ, ke benkú mí nnè díndi nè dèè kó dimàà weí ti kó metaummè. ¹³ Nh ānné kutāmmeyāri nku tiwetì kè kù bo mbenkú mí nnè díndi ti kó metaummè, ¹⁴ kè fetaafè ní kpèri kùu yènní, ¹⁵ kè n dentení metaummè mēè bo mí nnè díndi nè dèè kó dimàà weí ketenkè ínkè ti cuokè, menie nténke báá pié nketenkè ké di kuə. ¹⁶ Kutāmmeyāri ní bo yènní yewetè ínkè, kè n kù yà, kédentení metaummè mēè bo mí nnè díndi nè dèè kó dimàà weí ketenkè ínkè ti cuokè. ¹⁷ Kè Kuyie nnáké Nōwee ke dò: Kutāmmeyāri kuú yó mbenkú n taunèmmè ketenkè kǝbe.

Nōwee muómme menaà

¹⁸ Nōwee bí ì do yènnímè tedabeciǝtè inyi: Semmu nè Kammu nè Safeti. Kammu weè naà nKannahā kǝbe kóo cice. ¹⁹ Nè Nōwee bí itǝǝti miéke nke ibotí sǝúmmè ketenkè ínkè.

²⁰ Nōwee weè tu otenkútì ketiwè weè fiúkú detie mbè tu dè fínyì, ²¹ kéyà de kó menaà nkémuó nkédáté o yǝǝtì kénduó o dieku difǝkperì. ²² Kè Kammu Kannahā kǝbe kóo cicee yà o cice Nōwee fǝǝ feímè, kéyè kénáké o tebì sidé ditowà. ²³ Kè Semmu nè Safeti kè bèè buuté kuyǝǝkù kénkéri be fǝnkúò kétuǝke kóò dǝtínné, bá bè í nyà be cice fǝǝ. ²⁴ Nōwee naà nyè dǝi mǝnni kòo keè o bíyǝǝtè dǝǝ dè, ²⁵ kébéi nke dò:

A bo yà fǝ nKannahā!

A bo ntú a tebì miéke kudaakù sǝnsǝnku,

²⁶ Kòò yíé kébéi nke dò:

Ti Yiè nKuyie ídǝǝ mesàà nSemmu

kè Kannahā ítú o kó kudaakù.

²⁷ Kuyie ídǝǝ mesàà nSafeti nè Semmu kè bè

íwǝ nke bo,

kè Kannahā ítú be kó kudaakù.

²⁸ Menie nkùò dǝi mǝnni benitibè kédeè, kè Nōwee mmǝke yebie nsikǝsitǝǝti nè sipísìnùmmù (350) ndi, ²⁹ ké nyóó kú ke mǝke yebie nsikǝsiwǝi nè sipísìnùmmù (950).

10

Nōwee kó kufuku

¹ Nte Nōwee bí, Semmu nè Kammu nè Safeti kó kufuku menie ndo kùò benitibè kédeè, kè bèè piému ibí.

² Safeti kó ibí tú: Kǝmǝe nè Makǝku nè Madaii nè Yafāā nè Tubaadi nè Mǝseki nè Tidaasi. ³ Kǝmǝe kó ibí tú: Asekenaasi nè Difati nè Tokadima. ⁴ Yafāā kó ibí tú: Edisaa nè Tǝdisisi nè Kitimmu nè Dodanimmu. ⁵ Bèè do sǝúú nkécíéte kémaá dǝmǝèrì také kécǝnné cǝnné ibotí be náǝntì dǝ ndǝmmè.

⁶ Kammu kó ibí tú: Kuusi nè Misidaimmu nè Puti nè Kannahãã. ⁷ Kuusi kó ibí tú: Sebaa nè Afidaa nè Sabitaa nè Dayemaa nè Sabitekaa. Dayemaa kó ibí tú: Sebaa nè Dedanni. ⁸ Kuusi weè do wète képeité Nemmodoti weè do naá nhokpari ketiwè ketenkè ñnkè. ⁹ Nemmodoti do tú opaawaà ndiewè nwe kè ti Yiè nKuyie nwùó. Deè te kè bè òò yí ti Yiè nKuyie nda teennè kàa ntú opaawaà ndiewè Nemmodoti do dòmmè. ¹⁰ Nte yehékè ketiyè ò do baké yè: Babæedi nè Edesi nè Akadi nè Kadineε. De kó yehékè do bo Sindeaa miεke nke. ¹¹ Kè Nemmodotii íté de kó dihei kékote Asidii kémaá Ninifu nè Debotidii nè Kadaa. ¹² Kè Desãã èi dii mbo Ninifu nè Kadaa diheidiè de cuokè.

¹³ Misidaimmu yaabí tú Dudimmu nè Anamimmu nè Deabimmu nè Nafutuyimmu ¹⁴ nè Patidoosi nè Kasiduimmu nè Kafutoo, bèè pié Fidisitèèbe.

¹⁵ Kè Kannahãã peité Sidonni o kòd Po nè Eti. ¹⁶ Kè Kannahãã yaabí ntú: Yebusiibe nè Amariibe nè Kidikasiibe ¹⁷ nè Efiibe nè Adikiibe nè Siniibe ¹⁸ nè Adifadiibe nè Semadiibe nè Amatiibe. De kó difonkúò kè Kannahãã kabee cíté, ¹⁹ kékari Sidonni be tenkè de nketé kécuó nKedaadi nè Kasaa, Sodammu nè Komoo bíékè, Adimaa nè Seboimmu kènto kétuoke Desa. ²⁰ Kammu kó ibí nyi ì do yàte tinaàmuntì, kékari yehékè be náantì càá ncáámmè nè be botí.

²¹ Kè Safeti kóo kótì Semmu múнке mæte ibí, weè tu Ebee kóo yàari. ²² Kè Semmu kó ibí ntú Edammu nè Asuu nè Adipakisadi nè Dudi nè Aramu. ²³ Kè Aramu kó ibí ntú: Uusi nè Udi nè Ketee nè Maasi. ²⁴ Kè Adipakisadi ntú Sedaa cice, kè Sedaa ntú Ebee cice. ²⁵ Kè Eebæe mmæke ibí idéi, kè deketirè yètiri ntú Pedeki (dèè tu meyatimè). De kó dimònni ndi ibotí do yàtemè, kòo nantè yètiri ntú Yokitãã. ²⁶ Kè Yokitãã peité Adimodadi nè Sedefu nè Asadimafeti nè Yedaki, ²⁷ nè Adodammu nè Usadi nè Dikida, ²⁸ nè Obaadi nè Abimmayæedi nè Sebaa, ²⁹ nè Ofiidi nè Afidaa nè Yobabu. Bemou memme bè tu Yokitãã bí nyi. ³⁰ Bè do bo Mesa èi ndi kènto kétuokenè Sefaadi tãri, diyie yiení kèè bíékè. ³¹ Kè Semmu kabè múнке yè kécãnnè yehékè, yehékè be náantì dò mmèè botí.

³² Næwee bí kó iwuo nyi memme, bè ì càánémè ibotí ibotí. Menie ndo kúo benitibè kédeè kè beè pié ibotí imou ì bo kutenkú miεke.

11

Didènni bè tu di Babæedi di kó mumarimù

¹ Benitibè bemou do náá ntinaantì timáa ndi, onitì náantì do í cáá. ² Kè bèe kote diyie yiení kèè bíékè kéyà kubiriku makú, dihei bè tu di Sindeaa ke bo maá, ³ kénáké betabè ke dð: Íténè kè ti pííkú yedombie, ké yè pùnné kè yèe kpenke kéndò nyetárè, kè tí waá nkùtinòò kénsiékù. ⁴ Kè tí maá dihei, kémaá didènni kè dii kááké tiwetì, kè ti yètiri feité, kè ti báá cíté ketenkè kemou.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie ncúténí ke bo yà benitibè maá dii èi nè didènni. ⁶ Ke dð: Bè mè ntúmè kubotí kumáa kabè ke náá ntinaantì timáa, demarè í yóó bè ditinnè bè yóó namu kédòò bè dómè. ⁷ Ti cúténè kékáké be náantì, kè bè nnáa nke í yo betabè tu mù. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbè cíe nketenkè kemou, bá bè í mmaá de kó dihei. ⁹ Deè te kè bè yu de kó didènni ke tú Babæedi. Ti Yiè nKuyie nde nkóké benitibè náantì, ké bè cíe nketenkè kemou miεke.

Semmu kó kufuku kènto kétuokenè Abarammu koku

¹⁰ Semmu kó kufuku tú kuu: Ò do mæke yebie ntekòutè (100) nte képeité Adipakisadi ke sð ndè mæke yebie nyèdèè nè menie nkúomè benitibè. ¹¹ De kó difonkúò, kémæke yebie nsikousinummù (500) képié bedapambè nè besapambè.

¹² Kè Adipakisadi mmæke yebie nsipisitaati nè yènummù képeité Sedaasi. ¹³ De kó difonkúò kémæke yebie nsikousinàa nè yètãati (403), képié bedapambè nè besapambè.

¹⁴ Kè Sedaa mmæke yebie nsipisitaati képeité Ebee. ¹⁵ De kó difonkúò kè Ebee mmæke yebie nsikousinàa nè yètãati (403) képié bedapambè nè besapambè.

¹⁶ Kè Ebee peité Pedeki kédeè kémæke yebie nsipisitaati nè yènàa képeité Pedeki. ¹⁷ De kó difonkúò kè Ebee mmæke yebie nsikousinàa, nè sipisitaati (430) képié bedapambè nè besapambè.

¹⁸ Kè Pedeki mmàke yebie nsipísitàāti képeité Deyuu. ¹⁹ De kó difōnkúò kèmmàke yebie nsikousidé nè yèwei (209), képié bedapàmbè nè besapàmbè.

²⁰ Kè Deyuu mmàke yebie nsipísitàāti nè yèdèé képeité Seduki. ²¹ De kó difōnkúò kèmmàke yebie nsikousidé nè yèyiekè (207) képié bedapàmbè nè besapàmbè.

²² Kè Seduki mmàke yebie nsipísitàāti képeité Naṓ. ²³ De kó difōnkúò kèmmàke yebie nsikousidé (200) képié bedapàmbè nè besapàmbè.

²⁴ Kè Naṓ mmàke yebie nsipísidé nè yèwei képeité Teda. ²⁵ De kó difōnkúò kèmmàke yebie ntekòtè nè tepíítè nè yèwei (119), képié bedapàmbè nè besapàmbè.

²⁶ Kè Teda mmàke yebie nsipísiyiekè, képeité Abarammu nè Naṓ nè Atā.

²⁷ Teda kó kufuku nku, weè peité Abarammu nè Naṓ nè Atā. Kè Atā peité denitidabire Dōti, ²⁸ kékú, bè ò peité dìi èi Uudi Babidōnni kó ketenkè miēke, kòo cice Teda kpaá fòu. ²⁹ Kè Abarammu puoke Saraii kè Naṓ puoke Midikaa Atā kóo sapà. Atā weè múnke do peité Isikaa. ³⁰ Saraii do tú tehāunte nte kénkpa debire.

³¹ Kè Teda túóté o kóo dapà nhAbarammu nè o yaàbire Dōti Atā bire nè o còkù Saraii o kóo dapà nhAbarammu pokù. Kè bèe íté Uudi èi Babidōnni tenkè kékote Kannahā tenkè, kétuoke Anaa èi ké nke mbo. ³² Kè Teda nyóó kú ke mōke yebie nsikousidé nè yènūmmù (205).

ABARHAMMU KÓ TINÁÁNTÌ

12

Kuyie nyēmmè Abarammu íté o tenkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Abarammu ke dō: Íté a tenkè, a kōbe borè, a cice cíētè, kékote n yóó da benke kèè tenkè. ² M bo da dō mesà nkàa botíi súú, kàa yètiriíi feitè mediè. Fḏḏ yó nte kè ibotí imōu pété mesà. ³ M bo dō mesà mbèè yóo da dō mesà, kédō meyei mbèè bo nda dónè meyei. Fḏḏ yó nte kè n dō ibotí imōu mesà.

⁴ De mōnni ke sḏ nhAbarammu mōke yebie nsipísiyiekè nè yènūmmù. Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dō: Íté Anaa èi. ⁵ Kòo yie nkéíté kénneínè o pokù Saraii nè o nantè bire Dōti kénto o kperè demōu nè o daati ò do donté tì Anaa èi, kékété kécuó nKannahā bíékè, kétuoke Kannahā.

Abarammu bomè Kannahā kékote Esibiti

⁶ Meḡme kè Abarammu pēētè Sisemmu èi kétuoke dibòri marì bè tu dì Mōdee mutie mamù borè. De kó dimōnni Kannahā kōbe bèè do dè bo.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbenke kumàa Abarammu kóo nàké ke dō: N yóo duó nke ntenkè nke a yaàbí. Kè Abarammu maá ti Yiè nKuyiendiwūḡtōnni de kó dibòri. ⁸ Ò de nyítè kékote yetārè kó dihei Betēedi diyie yìèní kèè bíékè, kékari Betēedi nè Aii de cuokè ke tó maá ti Yiè nKuyie ndiwūḡtōnni terì kébántè ti Yiè nKuyie nké kù yu ke dō o Yiè. ⁹ Kè Abarammu nkàti ke sḡti ke wetí Nekebu tempē mbíékè.

¹⁰ Kè dikōnni dierìi tanní dihei kè Abarammu íté, kékote Esibiti tenkè kēmbō ke dō yemòrè mayè. ¹¹ Bè tūòke dìi mōnni Esibiti kéntati dihei, kè Abarammu nàké o pokù Saraii ke dō: N yēmu a túmè oposáati, ¹² Esibiti kōbe yóo yà a wennimè ke dō a tú m pokù nwe, ké n kuó ké da yóu. ¹³ Á bè nàké ke dō n tú a tūu nwe kè bè nni ndḡri mesà nha kpíi, kè nní nfòu.

¹⁴ Bè tūòkoo dìi mōnni Esibiti miēke kè Esibiti kōbe yà o pokù wennimè mediè. ¹⁵ Kè Esibiti kóo kpàati kó betōmbèe kote ké nhò sántí okpàati ìikè, kóo tūóté kékotenè okpàati cíētè. ¹⁶ Nè o kpéi nkòo kpàati dō mesà nhAbarammu kóo pāmmú ipe nè sibḡó nè inàake nè tidaati benitipòbè nè benitidaabè nè sāmmarímúbè nè yòyóbè. ¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie mpotè okpàati nè o cíētè kōbe mediè nhAbarammu pokù Saraii kpéi. ¹⁸ Kè Esibiti kóo kpàati yú Abarammu kóo beke ke dō: Dè yíme kàa n dō miē? Dè dōmmè kàa í n nàké ke tú a pokù nwe? ¹⁹ Dè dōmmè kàa n nàké ke yē nha tūu nwe kè nh ò tūóté ke bo puoke? Nto a pokù kēpētè.

²⁰ Kòo kpààtìi duó nkòo tǒmbèe beti Abarammu nè o kperere demou dihei.

13

¹ Meimme kè Abarammuu túóté o pokù nè o kperere ò mòke dè, kè Dòti nwe neínè kè bèe wēte Nekebu tempē mbíékè.

Abarammu nè Dòti bè yàtemè

² Abarammu do mǎke tikpàtì nti mesàà, nnè timátì péítì nè mesò. ³ Kè Abarammuu íté Nekebu tempē kétuàke Beteedi nè Aii de cuokè ò do keté kébáté dè. ⁴ Ò do maá dè diwūǎtǎnni kébántè ti Yiè nKuyie nké kù yu ke dò o Yiè.

⁵ Dòti wèè do neínè Abarammu ò múнке do mǎkemu ipe nè sibóò nè inààke. Ke mǎke tiyààtì bè dǎdrinè tì titouti. ⁶ Bá ketenkè í mbè sànnè ke yé bè do mǎkemè iwūǎ mediè. ⁷ Kè Abarammu kó benaacēmbè nè Dòti kǎbe kè bèe kra. Kannahā kǎbe nè Pedisiibe do de mbo. ⁸ Kè Abarammuu náké Dòti ke dò: Mí nnè fǎ ti í dò nkékpa, ti naacēmbè me nyí dò nkékpa, ke yé ti wērmè tecíètè. ⁹ Á wénté kédeite a dó kùu píku kè tí yate. Kàa kǎte kubakù yóu n kǎte kucǎnku. Kàa me nkǎte kucǎnku ní kǎte kuyóu.

¹⁰ Kè Dòtii wénté kényà Suditē kó ketenkè kè kè boo bàmmùu kétuàkenè Soaa èi. Ti Yiè nKuyie mu ndo í cǎu ndiè mǎnni Sodǎmmu èi nè Komǎ èi kè de kó ketenkè nè Soaa èi kè dè boomu, ke wenni ke dò nti Yiè nKuyie ndo dǎò kùu púú, ke naati ke dǎnnè Esibiti kó ketenkè. ¹¹ Kè Dòtii tǎátè Suditē kó kubiriku bíékè, ké ke nkǎte. Meimme bè yàtemè. ¹² Kè Abarammu mbo Kannahā kó dihei, kè Dòti mbo kubiriku kó yehékè, ke cǎnnè tiyààtì kó titouti kétuàkenè Sodǎmmu. ¹³ Sodǎmmu kǎbe do tú benitiyonkubè mbe, ke dǎori meyei ndiemè kè dè yóu Kuyie.

¹⁴ Dòti nè Abarammu bè yàte diè mǎnni, kè ti Yiè nKuyie nnáké Abarammu ke dò: Wénté a cómmú dè, kéwénté diyie yìèní kèè bíékè, kéwénté a bakù yóu nè kucǎnku. ¹⁵ A mè nwúò nkèè tenké n yóó kè nda duǎmmu fǎ nnè a yaábíó sǎǎ. ¹⁶ M bo duó nkàa yaábíí sǎúú mmesàà mmubirímú kǎme. Wèè bo na kékaa mmubirímú, wèè bo na kékaa nha yaábí. ¹⁷ Íté kéce, nde kó ketenkè kemou kè duǎmè n kè nda duǎmmu.

¹⁸ Kè Abarammuu íté deborè késóó nkékari dibòrì mari bè tu di Mammudee kó mutie borè Ebunǎ také, kémaá diwūǎtǎnni kébántè ti Yiè nKuyie.

14

Abarammu kparamè ke fietè Dòti

¹ De kó dimǎnni kè Amudafēedi Sindeaa èi kóo kpààtì nè Adiyǎki Edasaa èi kóo kpààtì nè Kedǎdaomē Edammu èi kóo kpààtì nè Tideadi Koyimmu èi kóo kpààtì. ² Kè bèe íté kéndokùnè Bedaa Sodǎmmu kóo kpààtì nè Bidisaa Komǎ kóo kpààtì, nè Sineabu Adima kóo kpààtì, nè Simmēbē Seboimmu kóo kpààtì nè Bedaa bè tu diè èi Soaa kóo kpààtì. ³ Kè bèe tíí Sidimmu kó kubiriku, dèè naá nyie ndáméèrì wèè kó menie ndò mmukókúú. ⁴ Yēbie ntepíítè nè yèdèè miēke kè Kedǎdaomē mbè baké. Yēbie ntepíítè nè ditǎǎnni miēke kè bèe ò yete. ⁵ Yēbie ntepíítè nè dinaanni miēke kè Kedǎdaomē nè bekpààtìbè bèè ò wēnnè kè bèe íté kǎpǎnte Defaiibe bèè bo Asitadoti-Kannaimmu èi, nè Susiibe bèè bo Ammu èi nè Emiibe bèè bo Kidiyataimmu èi ⁶ nè Oriibe bèè bo Seii kó yetārè miēke, ké bè bèti kétuàkenè Edi-Padanni kó dihei diè tǎkénè tedǎntè, ⁷ kénkūntiní kǎpǎnte Ammisipati bè tu diè èi Kadēesi, kǎpǎnte Amadesiibe kó ketenkè kemou, nè Amǎriibe bèè bo Asasǎnni-Tamaa. ⁸ Meimme kè Sodǎmmu kóo kpààtì nè Komǎ kou nè Adima kou nè Seboimmu kóo kpààtì nè Bedaa, nè Soaa kó bekpààtìbè, kè bèe wēnnè kékǎte Sidimmu kó kubiriku, ⁹ kédokénè Kedǎdaomē Edammu kóo kpààtì, nè Tedeadi Koyimmu èi kóo kpààtì Amudafēedi Sinneaa èi kóo kpààtì nè Adiyǎki Edasaa èi kóo kpààtì. Kè bekpààtìbè bènùmmù ndokùnè bekpààtìbè bènàà. ¹⁰ Sidimmu kó kubiriku do mǎke yefǎtè nye kè kùtìnnóò piéké ye miēke. Kè Sodǎmmu kóo kpààtìi nè Komǎ kou kè bèe coké kéduó ye miēke, kè besǎmbēe coké kédeke ditārì ínkè. ¹¹ Kè bèe na Sodǎmmu nè Komǎ kǎbe

kétúóté be kpàtì, nè be diiti kékònnè. ¹² Ke múnkεε túóténè Dòti Abarammu nantè bire nè o kpàtì timòu kékònnè.

¹³ Kòò mòu coké kékòte kénáké Abarammu, Ebedeebe botí kou, ò borè Amòriibe botí kou Mammudee kó detie mborè. Mammudee tebí do tú Esikòodi nè Anεε. Betāāti memme bè do wēínè Abarammu nwe didootitìnnì. ¹⁴ Abarammu kèè dii mōnni bè kōnnèmè Dòti kòò kpetí, kédúò nkòò tōmbè bè pié bè o cīētè kè bèε báátí, sikòusitāāti nè tepítè nè bèni (318), kè bèε tūnne kétuòke Danni tenké. ¹⁵ Kè Abarammu bè totí yetīrè yetīrè péu, kè bèε cētinne be dootitòbè kè bè na, kè bè bèti kétuòkenè Obaa, dihei dii bo Damaasi bakù yóú bíékè, ¹⁶ kéfietε bè do túóté dèè kó dimàà nè Dòti nè o kperε demòu nè benitipòbè nè benitidaabè.

¹⁷ Abarammu na dii mōnni okpààti Kedòdaomεε nè bekpààtibè bèè ò wēínè kénkūnti, kè Sodòmmu kóo kpààtìi yènnì kóò cò Safee kó kubiriku miεke, bè tu kù okpààti biriku.

¹⁸ Kè Mesisedeki Sademmu kóo kpààtì wèè tu Kuyie nkùù baké keínkè nè ketenkè ku kuó niùtì, kòò kòtenní pēè nè menàà nkóò cò, ¹⁹ kémòò Kuyie nkó mesàà nhAbarammu kpéi nke dò: Kuyie nkùù baké keínkè nè ketenkè kù da dòò mesàà. ²⁰ Kuyie nkùù baké keínkè nè ketenkè ke te kàa na a dootitòbè ku yetīrì ndeul!

Kè Abarammuu deite ò tóni dè bá tēè píttε miεke, demàà demàà kóò duó.

²¹ Kè Sodòmmu kóo kpààtìi náké Abarammu ke dò: N duó mbenitibè kènte tinenti a eí tì. ²² Kè Abarammuu ò tēíné ke dò: N youte n ndùtè nte, ti Yiè nKuyie nkùù baké keínkè nè ketenkè ku ìkè, ²³ ke pàrikè ke tú n yí yóó túóté a kperε marè bá fεpààkonyīēfè yoo kunεùkù kó kuhōū, a yàà bo yí fōō te mí nhAbarammu kè n naá nhokpààtì. ²⁴ N yí yóó túóté demarè, kè dè í tú n kó benitibè di dè. Bèè n cíe mbeè tu: Anεε nè Esikòodi nè Mammudee, beè bo túóté be kperε.

15

Kuyie ntaunnèmè kumàà Abarammu

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbenke kumàà Abarammu kóò nàké ke dò: Bá nyīèkù! Mí tu a kó kudòpikù, m bo da cú dè bo ndeul mediè. ²⁻³ Kè Abarammu dò: Ti Yiè nKuyie nha bo n duó mba? N yí mòke debire, kè n kóò tōnti Ediesεε Damaasi eì kou, wèè bo n cīētè, weè yóó túóté n kperε. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nhò tēíné ke dò: Weè í yóó túóté a kperε. A yóó peité dèè bire deè yóó dè túóté.

⁵ Kè Kuyie ndenne Abarammu ditowàà kóò nàké ke dò: Bóuté tiwetì káyà siwāā, a bo na kè sì kàanaà? Kè kù yíε ke dò: Siwāā dòmmè, a yaàbí yóó súú mmeè botí.

⁶ Kè Abarammuu yie nti Yiè nKuyie mbéi nti, kè deè nte kè kù dò, ò dōòri kù dómè. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Mí da ínni Uudi eì, Babidōnni kó ketenkè, ke bo da duó ke ntenké a mè mbo kèè miεke. ⁸ Kè Abarammu dò: Ti Yiè nKuyie, m bo yíme kébanté n yóó tiekemè de kó ketenkè? ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: Waanní dinaaserì nè dibòserì nè dipedaà, dèè mòke yebie nyètāāti nè tenónkpete nè dikpetìnónkperi.

¹⁰ Kè Abarammu waanní iwūō inyi, kékéké i cuokè, kè ì dáu nkécuó nyitòbè, ò me nyí nkèké sinónkpeé. ¹¹ Kè timancòntìi kòtení, ke bo cò de kó imaa, nkòò tì bèti.

¹² Diyìè tati dii mōnni kè inuò mpí nhAbarammu kòò duó mediè, kè dibìinnì dierì marii ò sōnté, kè kufōwáà nhò pí mmediè. ¹³ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: A nyé ke tú a yaàbí bo kòte díhei mari dii í tú i kperi, kè nkè bo ke dò yebie nsikòusinàà (400), ke tú tidaatì kè bè ì fēūnko. ¹⁴ Kè n fēū nde kó kubotí kùù ì fēūnko, kàa yaàbí nyeti ke tò tikpàtì mediè. ¹⁵ Fō nha yó mbonè diwèi ndi ke yàa kóté kékú, kè bè da kūnné a yembè borè. ¹⁶ A yaàbí kó iyaàbí, ì wētini ke ntenké. Ke yé Amòriibe yei mu nyí súúmmè ke tūòke m bo bè bèti dè.

¹⁷ Diyìè ta dii mōnni kè dèε biite sàú, kè Kuyie nkòtení kéndò mmuhāā nnè kuyukú nè fεhāādeēnfè, ke pēnkù iwūō bè kéké ì sàku. ¹⁸ De yiè ndi ti Yiè nKuyie ntaunnèmè kumàà

Abarammu ke d̀̀: N yóó duó nde kó ketenkè a yaàbí nyi kè ì nkè te, kétúóté kukó kùù bo Esibiti mà̀nku, kékáá kukó ndiekù Efadati. ¹⁹ Keniibe nè Kenisiibe nè Kadimaniibe, ²⁰ nè Itiibe nè Pedisiibe nè Defaiibe, ²¹ nè Amoriibe nè Kannahãã kabe nè Kidikasiibe nè Yebusiibe, beè te de kó ketenkè.

16

Bè peitémè Isimayeri

¹ Abarammu pokù Saraii do í peité debire. Ke né mmàke kunitipodaakù makù, Esibiti kòku, kè ku yètìrì tu Akaa. ² Kè Saraii náké o d̀̀u ke d̀̀: A wúómmu ti Yiè nKuyie nyí m pãmè ibí. Duónè n kó kudaakù, kè de yèmmè ò bo m peité debire.

Kè Abarammuu yie nde kó tináantì. ³ Kè Saraii túóté o kó kudaakù Esibiti tenkè kòku Akaa képuó nho d̀̀u Abarammu. Dè do s̀̀ nhò m̀̀ke yebie ntepiítè nte Kannahãã mieke. ⁴ Kè Abarammuu duónè Akaa kòo púó. Ò banté diì m̀̀nni ò pùómmè késenkèrì Saraii ò tu wèè kó kudaakù. ⁵ Kè Saraii náké Abarammu ke d̀̀: F̀̀ò te kè bè n sãã. Mí t̀̀óté n kó kudaakù ke da puó, nè kù bantémè ke d̀̀ nkù pùó nkù ténke í n wúó. Ti Yiè nKuyie kuù bo ti púté f̀̀ nnè mí. ⁶ Kè Abarammuu náké Saraii ke d̀̀: A kó kudaakù nku, kè f̀̀ò kù te, d̀̀ò ku a dómè.

Meìmmè kè Saraii f̀̀ù nhAkaa mmediè, kòo coké kéta dikpáà cuokè. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie ntõnni ò yà dikpáà cuokè tebinte matè také, Suudi kó kuce borè. ⁸ Kòò beke ke d̀̀: Akaa a bonní de, a kòri ke? Kòò d̀̀: N cokù Saraii nwe n tú wèè kó kudaakù. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie ntõnni ò náké ke d̀̀: Wète o borè kényíè nhò yè mmù. ¹⁰ Kè diì yíè ke d̀̀: Ti Yiè nKuyie mbo duó nkàa yaàbí s̀̀ú mmediè, bá òm̀̀u báá na ké ì kàa. ¹¹ A púó nke yóó peité denitidabire nde, á dè yu ke d̀̀ Isimayeri, ke yé ti Yiè nKuyie nkèmmè a sáútì. ¹² De kó debire yó ndò ndikpáà kóo sãmmarímú nwe, kénkpannè benitibè bem̀̀u, kè bè nde krànnè, kè dè ncãã nke ã demáà, ke d̀̀tirinè de kòbe.

¹³ Kè Akaa yú Kuyie nkùù o béinnè ke d̀̀ Ata-Edii-Doyii (dèè tu: Ti Yiè nKuyie nkùù n wùó). Ke d̀̀: M mènke yàmu Kuyie nke kpaá f̀̀uà? ¹⁴ Dèè te kè bè yu tebinte t̀̀è bo Kadèesi, nè Bededi de cuokè ke tú: Daayii-Doyii (dèè tu: Kuyie kùù n wùó nku kó tebinte). ¹⁵ Kè Akaa peité denitidabire, kè de cice Abarammuu dè yu ke d̀̀ Isimayeri. ¹⁶ Akaa do yóó peité Abarammu debire ke s̀̀ nhò m̀̀ke yebie nsipísini nè yekuò ndi.

17

Kuyie ntàunnèmè Abarammu kòò cèète diyètìrì

¹ Abarammu m̀̀ke diì m̀̀nni yebie nsipísìwei nè yèwei, kè ti Yiè nKuyie nhò benke kumáà, kòò náké ke d̀̀: Mí tu Kuyie mmuwèrímú mum̀̀u yiè. A ndòori n dómè sãã. ² M bo da taunnè m máà, kéduó nkàa yaàbí s̀̀ú mmediè.

³ Kè Abarammuu nínkú késínné ketenkè, kè Kuyie nhò náké ke d̀̀: ⁴ Nte n yóó da taunnè mèè botí m máà, f̀̀ò yóó naá nyibotí péu cice. ⁵ A yètìrì ténke í yó ntú Abarammu, bè yó nda yu ke tú Abarahammu nwe, ke yé f̀̀ò yóó naámmè ibotí péu cice. ⁶ M bo duó nkàa yaàbí s̀̀ú mmediè mmóm̀̀mmè, kè bekpààtìbè ãnnè i mieke. ⁷ N yó nda taummu, a kó difònkúò kèntaunè a yaàbí, itõnti itõnti, ké nda te f̀̀ nnè a yaàbí sãã. ⁸ F̀̀ò nnè a yaàbí m bo di duó nketenkè a mè mbo kè kupòòkù, di bo tieke Kannahãã om̀̀u sãã, mí nKuyie nkè nní ndi te.

Kuyie ndóummè mucãmmù kó ikuó

⁹ Kè Kuyie nyíè kénáké Abarahammu ke d̀̀: F̀̀ò nnè a yaàbí nè di bo mbomè, di mpí n kó metaummè. ¹⁰ Nte di d̀̀ nkéndòrimè ti kó metaummè mieke: Di fuku mieke bèè kó dimáà tu benitidaabè bè ncãmmù. ¹¹ Di kó mucãmmù muù yó mbenkú mí nnè d́̀ndi ti taumè, ¹²⁻¹³ kèncãmmù nè tidaatì bè pié ti di c̀̀í nè di do ntì, nè bepòòbè bèè di bonè. Kè di níí peité denitidabire, dè mmàke yewe yèni ke dí dè cãnté. Di yó mmè nhõ nkè dè ntú

ti kó metaummè kó mecannimè mí nnè díndi sáà. ¹⁴ Kè wèè í cānté dí ò dènne di cuokè, ò í tūnne mèè kpéí n taummè kó ikuó.

¹⁵ Kè Kuyie nnáké Abarahammu ke dð: A ténke bá nyu a pokù ke tú Saraii, o yètìrì yó ntú Saraa nwe. ¹⁶ M bo ò dð mesàà nkòò da peité denitidabire, ò bo naá nyibotí péu yð. O yaábí miéke bekpààtìbè bo buoté péu.

¹⁷ Kè Abarahammuu nínkú késínné ketenkè, kédaá, kébéi nnè o yèmmè miéke ke dð: M bo yíme képeité debire mí nwèè mðke yebie ntekòtè (100), kè Saraa mðke yebie n sipísìwei, ò bo yíme képeité? ¹⁸ Kè Abarahammuu náké Kuyie nke dð: Kè Isimayèri cénke fòu, kàa ò dð mesàà, m báá beke òmòu ténke! ¹⁹ Kè Kuyie nnáké Abarahammu ke dð: A pokù Saraa bo da peité denitidabire, kàa dè yu ke dð Isaki. M bo nhò taunè nè o yaábí sáà. ²⁰ A m beke tì Isimayèri kpéí, n yiemmu ke yóó ò dð mesàà. Ò bo peité mesàà, nkòò botí sùú, bekpààtìbè tepítè nè bèdèbè bo yènnì o botí miéke, kòò ntú kubotí diekù yààrì. ²¹ N né yó n taunè Isaki nwe, dè yàa yó nkááké mie nkè Saraa peité wè.

²² Kuyie nnáké dè mðnnì Abarahammu kédeè, kéítè kédeke kéínnè. ²³ Kè Abarahammuu túótè o bire Isimayèri nè tidaatì tì pié o cíètè nè ò do ntì kó dimàà ké tì cāmmú de kó diyìe Kuyie nhò nàké ke yè ndè ndòmmè. ²⁴⁻²⁵ Abarahammu do mðke yebie nsipísìwei nè yèwei ndi, kòò bire Isimayèri mðke tepítè nè yètāāti, kè bèe ò cānté. ²⁶ Abarahammu nè o bire Isimayèri bè ènne kécānté diyìe dimàà ndi, ²⁷ nè tidaatì bè pié tì o cíètè nè ò do ntì.

18

Abarahammu còutémè Kuyie ntōrè

¹ De mðnnì kè ti Yiè nKuyie mbenke kumáà Abarahammu dibòrì bè tu dì Mammudee kó detie mborè, ke sá ndiyìe còmmú yeyò kè kuyiinkù bo, kòò kàri kutouku bòrìnnù, ² kéyà benitìbè bètāāti kè bè còmmú o také. Kòò ítóo ké bè co kénínnú késínnò be ìkè, ³ kénáké be kóò mòu ke dð: Di báá pēētè mí nha kóo tōntì n cíètè. ⁴ Yóunè kè bèe waanní menie nkè dí óú di naàcèi, kéompè mutie muu ntaké. ⁵ M bo waá mmudiì ké di duó nkè dí di, képétè muwērímú, kéna késòotè di ce, di báá pēētè n cíètè memme. Kè bè dð: Dòò a béi ntì.

⁶ Kè Abarahammuu coké mecāā nkétaroo kutouku Saraa borè, kóò nàké ke dð: Waá mmuyuo mmù yó nsànnèmè kéānte kédòò tipēmpēñtì tītāāti mecāā.

⁷ De kó difōnkúò kè Abarahammuu coké kēpínnì dinaadabii dèi wenni, ke ã mekùò nkéduó nho kóo n tōntì mòu kòò di kùò kébénné mecāā. ⁸ Imaa mbi dèi mðnnì kòò ì túótè kéwaá mmēnaamiè mmèè kānté nè mèè ùmmú bāmbà nkè bè ìíné, kè bè nyo nkòò còmmú be také, ke díri mutie. ⁹ Kè bèe beke Abarahammu ke dð: A pokù Saraa borè? Kòò dð: Ò bo kutouku miéke. ¹⁰ Kè Kuyie ntōrè kó dimarì dð: Dè yàa bo nkááké mie, kè nnì nwētìni a cíètè ke sá nha pokù Saraa peité denitidabire nde.

Kè Saraa còmmú kutouku bòrìnnù Abarahammu fōnkúò ke yo. ¹¹ Abarahammu nè Saraa bè do kòtè mediè mme, bá Saraa ténke í nyuo. ¹² Kè Saraa daá omáà borè ke dð: N kòtému n ténke í yuo, kè n dòu múnke kòtè. ¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbeke Abarahammu ke dð: Dè yíme kè Saraa daá, ke tú ò kòtè ke pēētè ò bo peitémè debire? ¹⁴ Dèmarè bo ti Yiè nKuyie nyīkú dèà? Dè yàa bo nkááké mie nkè nnì nwētìni a cíètè ke sá nSaraa peitému denitidabire.

¹⁵ Kè Saraa kōmbùòtìi do, kòò nenni ke dð: N yí daá. Kè ti Yiè nKuyie ndò: A daámu.

¹⁶ Kè de kó benitìbèe íté kécuó nSodōmmu bíékè, kè Abarahammuu bè cíe. ¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dð: M báá sōnne Abarahammu n yóó dòò tì. ¹⁸ O kó kubotí yóò deuke mediè mme kénkpeñni. Wèè yó nte kè ibotí imòuu péte mesàà. ¹⁹ N we ntāātè ke bo duó nkòò bí nè o yaábí kè bè nyíe n kuó, kè i borime ñwenni kè ì dðrì n dómè, kè dèe yie nkè nh ò dð mesàà n yè n yóó ò dð mè.

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Abarahammu ke dò: Benitibè kuònnè Sodømmu nè Komɔɔ de kɔbe mediè mme, be caarimè deumu. ²¹ M bo kɔte késíéké, kè bè mènke caarimu n yà.

²² Kè bèdébèe kété kénkəri Sodømmu bíéké kè ti Yiè nKuyie nni nkpraánè Abarahammu.

Abarahammu bàámmè Kuyie nSodømmu kpéi

²³ Merimme kè Abarahammu tóónko ti Yiè nKuyie mborè ké kù beke ke dò: A bo yie nkéwēnnè onitisàù nè oyeiwe kékuà? ²⁴ Kè benitisààbè bo Sodømmu sipísìnùmmù, a bo bè wēnnénè kékuà? A báá bè cǐé nkéyóu dihei be kpéináà? ²⁵ Biti! A báá yie nké mè dǎdǎ. A báá yie nkétúóté onitisàù kéwēnnénè oyeiwe kékuà, kòd sàùu cǔuté oyeiwe kó tiyēiti.

Fǎ nwèè bekùnè kutenkù kumɔu, a báá yóu a bo dǎdǎ mè dèè wenni. ²⁶ Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè ñ yà benitisààbè sipísìnùmmù Sodømmu miéke m bo cǐé ndiheì dimɔu be kpéi. ²⁷ Kè

Abarahammu dò: Yóu kè n yíé da béinnè n Yiè nKuyie mí nwèè tu mutáá nke tú mutápei.

²⁸ Kè bè í tùòke sipísìnùmmù, ke bo sipísìnàà nè bènnùmmù á pǎnte de kó diheiàà? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè n yà bèè wenni kè bè bo sipísìnàà nè bènnùmmù, m báá pǎnte dihei.

²⁹ Kè Abarahammuu yíé kébéi nke dò: Kè bèè wenni kè bè né bo sipísìnàà tá? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè bè bo sipísìnàà m báá pǎnte dihei. ³⁰ Kè Abarahammu dò: A miéke báá peike n da báámmu, kè bè bo sipísitǎati tá? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè bè bo sipísitǎati m báá di pǎnte.

³¹ Kè Abarahammu dò: N da báámmu yóu kè n yíé kébéi, kè bè bo sipísidé tá? Kè ti Yiè nKuyie n dò: Kè bè bo sipísidé m báá pǎnte dihei. ³² Kè Abarahammu yíé kébéi nke dò: N Yiè nKuyie nha báá nh ɔunè, n yóó béi mmesomme mme. Bèè wenni kè

bè bo tepítè tá? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè bè bo tepítè m báá pǎnte dihei.

³³ Bè náké memme kédeè, kè ti Yiè nKuyie nyité, kè Abarahammuu kò nho cǐtè.

19

Ti Yiè nKuyie nkùòmè Sodømmu nè Komɔɔ de ekè kɔbe

¹ Kè Kuyie ntǎrè yédéè tuòkoo Sodømmu kuyuoku ke sǎ nDati kàri dihei kó dibòri, ké yè yàni kéíté ké yè ɔ, kénínkóo ketenkè. ² Ke dò: N di báámmu ke tú dí kɔte n cǐtè kéúú di naàcèi, kéyíé nkè dèe wenté kè dí pǎtè. Kè yè dò: Áà, ti bo yiénko tikātītouti.

³ Kè Dətii yetoo kè bèè kò nho cǐtè, kòd dǎdǎ mudii nè pǎéè wèè í kǎrenè mutie mùu muuti kè bèè di.

⁴ Bè keté ke mu nyí nduó, kè Sodømmu kó benitidaabè bemɔu, ibí nè bekótibè, kè bèè kɔtení kécéète tecǐtè, ⁵ kébeke Dəti ke dò: Yé benitibè bèè bàtè a cǐtè kuyuoku? Dennení be kè tí bè duónè.

⁶ Kè Dətii yènní kécómmú ditowàà kékpetínné dicàù, ⁷ ké bè náké ke dò: N népobè, báá dǎdǎ mèyeyi. ⁸ M mǎke besapàmbè bèdébè bèè mu nyí yé onitidǎù, m bo bè dennení kè dí bè dǎdǎ di dómè, kè bie, n kó bepǎdè mbe, di báá bè dǎdǎ mèyeyi mbè ta n cǐtè nte. ⁹ Kè bèè náké Dəti ke dò: Íté dende! A tú opǎd nwe die. Fǎdǎ báá ti náké ti dò nkédǎdǎmè. Kàa í yé tí da dǎdǎ mèyeyi nkè mèe pǎtè ti na mbè dǎdǎ mè.

Bè yí memme kóò tǎntoo kéndó kǎpǎnte dicàù. ¹⁰ Kè de kó benitibè bedébèe dete Dəti kǎtannò be borè, kékpetínné dicàù, ¹¹ ké bè bǎnté tiyùdnti bemɔu, ibí nè bekótibè, kè bè nhàri ditowàà bá bè í nyà dibòri bo kèè bíékè.

¹² Kè Kuyie ntǎrè yédéè náké Dəti ke dò: Kàa mǎke a kɔbe dihei dii mmieke, a cǎdè nè initidabí nè initipobí, a bè dènnè. ¹³ Ti Yiè nKuyie nkèè benitibè kuònnèmmè mme dihei dii nkɔbe, ke ti tǎnní kè ti yóó di pǎnte.

¹⁴ Kè Dətii yè kénáké o cǎdè bèè do pǎ o sapàmbè, ke dò: Yènnè dihei dii mmecǎ, ti Yiè nKuyie nyóó di pǎntemu.

Kè be yèmmè ndò nhò nu nwánti.

¹⁵ Kukúnwentóo mǎnni kè Kuyie ntǎrè náké Dəti ke dò: Mǎnné mecǎ nkétúóté a pokù, nè a sapùmbí idé kè di yè dihei, kè dè í dò mmemme di bo kú mèyeyi mbo tuòkení dii mǎnni dihei.

¹⁶ Kè Dɔti nhɔɔtí kè ti Yiè nKuyie ntɔ̀rèe bè dète, wenwe nè o pokù nè o sapùmbí idé, kèyènnè dihei mànkù, ke yé ti Yiè nKuyie ndómè kòd deeté.

¹⁷ Kuyie ntɔ̀rè bè dènnè diì m̀nni dihei mànkù, kè òmari máà ò nàké ke d̀: Coké kédèetè a f̀mmu, a báá wēēte a f̀nkúò, a báá cómmú dèmarè kutempē nkuù mmieke. Á coké késari ditāri diì mborè kédonté a ònni. ¹⁸ Kè Dɔti d̀: Áà, m báá na! ¹⁹ A n d̀̀mu mesà, ke n kuó mmesémmè ke n deeté. N yí yóó na kécoké kètuòke di ntāri kè meyi nkpaani, n yó nkpaá cokù kè mè n nintemu kè n kuò. ²⁰ Nte teheitè sàmp̀tè tē t̀kéní, n yóó na kécoké kètuòke tē. Tē mà sàmp̀rè nde, yóu kè n coké kè de nsari kédonté nh ònni. ²¹ Kè Kuyie nt̀nni d̀: Ēē, n yiemmu ke bo wēte kè da d̀̀ mesà nkéyóu de kó teheitè a yé ntē. ²² Kote mecāā nkésari, kàa í t̀̀ke n yí yóó d̀̀ timati. Kè bèe yú de kó dihei ke d̀ Soaa (dè̀ tu teheitè).

²³ Kè Dɔti nyóó tuòke Soaa ke s̀ ndiyiè yènni. ²⁴ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie ncúũnni muhāp̀p̀òuò nSodammu èi nè Komɔ̀ èi ònkè, kè mù ncóú. ²⁵ Kè de kó yehèkè yedé cóúté, nè ketenkè nè benitibè nè detie. ²⁶ Kè Dɔti pokùu wēēte o f̀nkúò kènaá ndikókétāri.

²⁷ Kè dèe wenté kè Abarahamuu yè dikúnweñni sèi, kékote ti Yiè nKuyie nwee ò nàánnè dè, ²⁸ kèwénté Sodammu nè Komɔ̀ nè yehèkè yèè dè t̀̀ké kèyà kuyukú kè kù yiè ke d̀ nfehā̀tofe kaku.

²⁹ Kuyie ndó kécóu ndiì m̀nni yehèkè Dɔti do bo kèè tenkè kpeye, kécoo mmu Dɔti kù yé mèè kpeí nhAbarahamuu kpeí.

Dɔti nè o sapàmbè

³⁰ De m̀nni kè Dɔtii yote ò bo mbomè Soaa èi, kèíté nè o sapàmbè bedé kékote kénhā kutā̀dènkù makù mieke. ³¹ Kè Nkɔ̀ náké o nantè ke d̀: Ti cice kòtému, òm̀̀ me nyí bo wèè bo ti puoke kéndonnè ibotí im̀̀u d̀̀rimè. ³² Yóu kè tí ò duó mmenaà nkòo yā kèmuó, kè tí k̀tooo keyènkè, kòo ti duónè kè tí peité ibí kè ò s̀̀tè o cí̀tè.

³³ De kó kuyuoku kè bèe duó mbe cice menaà nkòo muó, kè Nkɔ̀ kote bá o cice í yé ò taroo diì m̀nni yoo ò yè diì m̀nni. ³⁴ Kè dèe wenté kòo náké o nantè ke d̀: Nè n cice ti duómu keyènkè. Tí wēte kòd duó mmenaà nkòo muó, nkàa me ntó kote ke nyènkè kòd duónè, ti yóó me nyí kèpeité ibí kè ò s̀̀tè o cí̀tè.

³⁵ Kè bè tó ò duó mmenaà nkòo muó, kòo sàmp̀òu me ntó kote kòd duónè, be cice í nyé ò k̀tooo diì m̀nni nè ò òtè diì m̀nni.

³⁶ Mèmmè Dɔti pònnémè o sapàmbè bedé. ³⁷ Kè Nkɔ̀ peité denitidabire kè dè yu ke d̀: M̀abu. Weè yaàbí tú M̀abiibe yíe nkó diyìe. ³⁸ Kòo sàmp̀òu peité denitidabire kè dè yu ke d̀: Beni-Ami. Bè yu weè kó iyaàbí ke tú Am̀niibe.

20

Abarahamuu nè Abimedeki

¹ Kè Abarahamuu íté Nèkèbu tempē kékari Kadèesi nè Suudi èi de cuokè, kè dè òtè kékari Kedaari èi, ² kènnáá nke tú o pokù Saraa tu o tã̀. Kè Abimedeki Kedaari kóo kpà̀t̀ti túótè Saraa kékònnè. ³ Kè Kuyie nnákè Abimedeki nè tid̀̀nti keyènkè ke d̀: A me ntúótè wèè nitipòkù a yóó kúmu, ò yemmu. ⁴ Ke s̀ nhAbimedeki mu nyí ò duónè, kènáké Kuyie nke d̀: N Yiè, n yí cà̀rè, a bo s̀nté kè n kuà? ⁵ Abarahamuu n nàké ke tú o tã̀ nwe, kòo nitipòkù mú̀nke yè nho tã̀ nwe. N yí ò t̀̀u ke yì̀kù, n yí cà̀rè. ⁶ Kè Kuyie nyíe kòd béinnè tid̀̀nti ke d̀: N yému ke tú a ò t̀̀u kè í yì̀kù. N yí d̀ a n yeténèmu, deè te kè n yí yóu kàa ò duónè. ⁷ Tènnè de kóo nitipòkù o d̀̀. Ò d̀̀ tu m pã̀nã̀nti náãntò nwe. Ò bo m bántè a kpeí kàa nf̀̀. Kàa me nyí ò t̀̀nné, á nyé ke tú a yóó kúmu nè a k̀be bem̀.

⁸ Kè Abimedekii ente dikúnweñni sèi, kèyú o kó betùmbè, kè bè nàké dèè d̀̀, kè kuf̀wáá mbè pī. ⁹ Kè Abimedekii yú Abarahamuu kòd beke ke d̀: Dè yíme kàa ti d̀̀ mie? N da cà̀rè ba, kàa d̀ meyi ndiemèe do mí nnè n k̀be ti ònkè? A n d̀̀ onitì í

dəərime mme otəu, ¹⁰ ba nte kàa dǝ̀ dǝ̀ memme? ¹¹ Kè Abarahammu dǝ̀: N yèmmè do dǝ̀ ndi nheì kǝbe í dému Kuyie nke yó n kuə m pokù kpéí. ¹² Ò tu n tǝ̀ nwe bake yie, kè ti wè nti cice omàà kè ti yǝ̀bè né cáá. Kè nh ò puoke. ¹³ Kuyie nduó ndì mǝnnì kè n yitè n cice cíètè, n nàké dǝ̀ mǝnnì m pokù ke dǝ̀: Kè ti kǝte kèè bíékè a dǝ̀ a tú n tǝ̀.

¹⁴ Kè Abimedekii túóté ipe nè sibǝ́ó nè inààke nè tidaatì, benitidaabè nè benitipòbè, kèduó nhAbarahammu, kòd tǝ̀nné o pokù Saraa. ¹⁵ Kòd nàké ke dǝ̀: Nte diheì diməu, wénté a dǝ̀ kèè bíékè kémaá.

¹⁶ Kòd nàké Saraa ke dǝ̀: N duómumu a tǝ̀ mǝdífbii ntekəupítè (1000), kè dè bo benke a kǝbe beməu a í dǝ̀mè mme tǝmatì tináàntì tii mmieke.

¹⁷ Kè Abarahammuu bántè Kuyie, kè Abimedeki nè o pokù nè o bí kè bèe mieté, képié ibí. ¹⁸ Ke yé ti Yiè nKuyie ndo duómumè kè Abimedeki cíètè kǝbe beməu tǝ̀nke í mpeí, Abarahammu pokù Saraa kpéí.

21

Isaki kó mupeitímù

¹ Ti Yiè nKuyie nyí nyè nkù do yé nkù yóo dǝ̀ tì Saraa, ké tì dǝ̀. ² Kè Saraa púo nképeité denitidabire Kuyie ndo yé nhò yóo dè peité dǝ̀ mǝnnì. Ke sǝ́ nhAbarahammu kòté. ³ Kè Abarahammuu yú o pokù Saraa ò peité dèè bire ke dǝ̀ Isaki. ⁴ Kè Abarahammu dè cǝnté diyie nínnì yie Kuyie nti nhò nàkéme. ⁵ Bè do yóo peité Isaki ke sǝ́ nhAbarahammu mǝke yebie ntekǝtè (100) nte. ⁶ Kè Saraa béi nke dǝ̀: Kuyie nni n dǝ̀ diwèi ndi. Bèè kó dimàà bo keè Isaki kpéí diwèi bo bè pǝ́ n kpéí.

⁷ Kòd yí kébéi nke dǝ̀: We ndo yé ke dǝ̀ nSaraa bo pié Abarahammu ibí diyie mari! Nte mí nkoð peité denitidabire o kótì cuokè.

Abarahammu bètimè Akaa nè o bire Isimayeri

⁸ Kè debiree kóté, dè cǝtè dǝ̀ yie kè Abarahammuu ānné dibanni.

⁹ Kè Esibiti kóo nitipòkù peité dèè bire Abarahammu, Isimayeri ndaú Isaki kè Saraa dè yà, ¹⁰ kénáké Abarahammu ke dǝ̀: Beti kudaakù kuè nnè ku bire. Dedaabire báá wènnénè n kperè Isaki kètieke a kperè a kúú nkó difǝnkúo.

¹¹ Kè de kó tináàntì yonke Abarahammu mǝdiè, ke yé Isimayeri múnke do tímè o bire nde. ¹² Kè Kuyie nnáké Abarahammu ke dǝ̀: Kudaakù nè ku bire kó tináàntì báá da yonke, yie nSaraa da náá nti. Isaki kó kufuku mieke nke a yóo pétémè iyaàbí, kè dèe dǝ̀ n da nàké tì. ¹³ N yóo duó nkè dedaabire kó kuwə mmúnke pǝ̀kèmu, ke yé dè tumè a bire nde.

¹⁴ Dikúnwènnì sèi kè Abarahammuu túóté pǝ̀ kécūó menie nkudəukù mieke, kèduó nhAkaa, kòd duó nho bire, kòd bèti, kòd kǝte kénhàri dikpàà cuokè bè tu dǝ̀ Beerisebaa. ¹⁵ Menie ndèè dǝ̀ mǝnnì kudəukù mieke kòd dǝ̀ ndebire tetiete matè také, ¹⁶ kékǝte kénkari mǝdítimè kè dè mǝnnè a bo tǝ̀mè kupie, ke kuò nke tú: N yí dǝ̀ í yà m bire kǝ̀ ndè! ¹⁷ Kè Kuyie nkeè debire kuòmme, kè ku tǝ̀nnì mboní kéínkè kéyú Akaa ke dǝ̀: Dè dǝ̀mme? Bá nyíèkù Kuyie nkèemu debire kuòmme. ¹⁸ Íté kéíi nha bire ké dè dète, dèe yóo naá nkuwə ndiekù cice.

¹⁹ Kè Kuyie nkpeté Akaa nuə nkòd yà tǝbinte matè, kékǝte képié mmenie nho dəukù mieke kèduó nho bire kè dèe yà.

²⁰ Kè Kuyie nní ntə debire, kè dèe kóté dikpàà cuokè ké naá nhohoditǝ̀tì diwè. ²¹ Bè do bo dikpàà bè tu dǝ̀ ndi Edi-Padanni, kòd yǝ̀ ò puó nhEsibiti kóo nitipòkù.

Abarahammu taunnèmè Abimedeki

²² De kó dimǝnnì, kè Abimedekii kǝtèní Abarahammu borè ke neínè behǝ̀pòmbè kóo kótì Pikədi, kénáké Abarahammu ke dǝ̀: Kuyie nda bonèmu a tǝ̀mmú muməu mieke, ²³ béi nkéyú Kuyie nyètìrì ke dǝ̀, a í yó n souté mí nnè m bí nè n yaàbí, ke yó nni n dǝ̀ri

mesàà nnè nh èi a bo dìi mieke, kéndònnè n da dòòmè mesàà. ²⁴ Kè Abarahammu dò: N yiemmu.

²⁵ Kè né béinnè Abimedeki tebinte matè kpéí, Abimedeki kó betòmbè do fiète tè. ²⁶ Kè Abimedeki dò: N yí yé de kó tináànì, a í tì nni n nàké, yíe nwe n tì kèèmè.

²⁷ Kè Abarahammuu duó nyipe nè inààke Abimedeki, kè bèe taunnè betòbè. ²⁸ Kè Abarahammuu deite yepeserè yèyiekè kécánné. ²⁹ Kè Abimedeki dò: Ba nkpeí nte kàa cànné yepeserè yèyiekè? ³⁰ Kè Abarahammu dò: Couté ye, kè dè mbenkú mfi keúmè tebinte tie nke tè te.

³¹ Kè bèe yú deborè ke dò: Bεerisebaa, ke yé bè de nwēnnémè dinùù.

³² Bè de ntaunnè betòbè, kè Abimedekii íté kéwēte Fidisitēēbe kó dihei, ke neínè Píkodi o āāpòmbè kóo kótì.

³³ Kè Abarahammuu fííku Bεerisebaa èi detie mbè tu dè tamadii, kébántè ti Yiè nKuyie, kè kù yu ke dò o Yiè. ³⁴ Kè Abarahammu míbo Fidisitēēbe èi kémante.

22

Abarahammu yiemme ke bo féuté Isaki Kuyie nkpeí

¹ Kè Kuyie nní nyóó yááké Abarahammu ke dò: Abarahammu! Kòò dò: Nte mí. ² Kè kù dò: Túóté a bire Isaki dèè bo demáà, kàa dè dó, kékòtenè Mōdiyaa kó dihei, ditāri n yóo da benke di ínkè ké dè nni féuté kétuo.

³ Kè dèe wenté, dikúnweñni sèi, kè Abarahammuu íté kéyarí ideí, kéánné sāmmarímú tinenti, kétúóté o tōmbè bèdébè nè o bire Isaki, kè bèe kété kénkōri Kuyie nhò benke dè.

⁴ Diyie tāánni yiè, kòo wenté medétimè kéyà ditāri bè kōri di, ⁵ kénáké o tōmbè ke dò: Nkpaánè die nnè sāmmarímú, mí nnè odapàà nkè tí deke ditāri kébántè Kuyie nkéwēteni di borè.

⁶ Kòo toú nho bire Isaki ideí kénto muhāá nnè disiè, kè bè nkéri bedé. ⁷ Kè Isakii yú o cice ke dò: N cice! Kòò dò: Nte mí. Kè Isaki dò: Ti to muhāá nnè ideí, yé fepièfè ti yóo kuw fè? ⁸ Kè Abarahammu dò: M bire Kuyie nkuu yóo ti duó nfepièfè.

Memme kè be nneí, ke kéri bedé. ⁹ Bè tūòke dìi mōnni Kuyie nhò benke dè, kè Abarahammuu maá diwūōtōnni, kédòò ideí kédáá nkéboú o bire Isaki kénóó, ¹⁰ kétúóté disiè ke bo dè fèuté. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni yúní Abarahammu kéínkè ke dò: Abarahammu! Abarahammu! Kòò dò: Nte mí. ¹² Kè di dò: Kuyie ntu, a báá dòò debire meyei mmamè, kù bantému di mmōnni a kù démè ke í kù yetenè a bire dèè bo demáà.

¹³ Kè Abarahammuu wénté kéyà dipedaà, kè di cōmmú kè di yiè nsàke difāpèù, kòo di dète kékuo o bire Isaki kó difōtìri, ¹⁴ kéyú de kó dibòri ke dò Kuyie nduó. Deè te kè bè yu de kó ditāri nè yíenni ke tú: Ti Yiè nKuyie nduó.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni yúní Abarahammu kéínkè kuce medérímè ¹⁶ ke dò: Kuyie ntu kuù béi nke tú a í mè nkù yeténémè a bire dèè bo demáà. ¹⁷ Kù bo da dòò mesàà nkàa yaábíi súú nsiwāā kōme, kéndònnè dàméèrì nùù kó mubirímú, kétéieke i dootitòbè ekè, ¹⁸ nè ìi borè nde kù yóo dòòmè ibotí imou mesàà, nha yie mmèè kpéí nku kpèti.

¹⁹ Kè Abarahammuu wēteni o tōmbè borè, kè bèe kò mBεerisebaa Abarahammu cie kémbo.

²⁰ De kó difōnkúò, kè Abarahammuu keè o nantè Naō pokù Midikaa ò piémè ibí, ²¹⁻²² Uusi, weè do tú Mpo kénante Buusi, nè Kemmuyeedi Aramu cice nè Kesedi, nè Asoo nè Pididaasi nè Idudafu nè Betuyeedi. ²³ Kè Betuyeedi peité Debekaa, Midikaa bí nyi ò peiténè ì Naō Abarahammu nantè. ²⁴ Kòo pocēnni Deyumaa múnkeè ò pié ibí. Tebaa nè Kaammu nè Taasi nè Maaka.

23

Saraa kumè kè bèe ò kunné

¹ Saraa do mōke yebie ntékòtè nè sipísidé nè yèyiekè (127) ndi kékú. ² ò ku Kidiyati-Adiba kó dihei ndi, bè tu di Ebunōō Kannahāá kó kutempē mmiēke, kè Abarahammuu

dòd ikuó kékəmmú o pokù kúú, ³ kédeè kéíté kékəte kéyà Eti kó ibí Itiibe ke dò: ⁴ M bo die nke tú opədò nwe, m pānè ketenkè kè n kūnné ocí kòd díe. ⁵ Kè Eti kó ibí Itiibe è tēnné ke dò: ⁶ Okóti a tú okpàdàti nwe ti cuokè, kè Kuyie nkó mesàà nda bonè. Kūnné a cî a dó kùù fōti, òmàù í yóó da yetenè.

⁷ Kè Abarahamuu nínkú diheì yembè Eti kəbe ìikè, ⁸ ke dò: Kè di yie nkè m bo kūnné ocí die, dí m bántè Efunə Soaa bire, ⁹ kòo n duó nho fōti kùù bo Makpedaa o paku nùù, kè n yietí kudonku di ìikè kè kù ntú n kəku kè nni nkūri becírìbè.

¹⁰ Kè Efunə kàri o kəbe Itiibe borè, kéténné Abarahamuu ditìnni diì tíí ndiheì kó dibòri borè ke dò: ¹¹ Áà, n Yiè! N da pāmu kupaku nè kufōti n kəbe ìikè. Kūnné ocí.

¹² Kè Abarahamuu nínkú diheì yembè ìikè, ¹³ kénáké Efunə ke dò: N da báámmu benitibè ìikè ke tú á n fíténè ku kè n kūnné ocí.

¹⁴ Kè Efunə tēnné Abarahamuu ¹⁵ ke dò: Yie n yóó da náké tí, medítìbii nsikəusìnàà (400) kpeti tú ba fí nnè mí nti cuokè? Kūnné o cî.

¹⁶ Kè Abarahamuu banté Efunə yèmmè, kékaa nyidítí Itiibe ìikè, medítìbii nsikəusìnàà (400), de mōnni kó idítí, kòd duó. ¹⁷ Mèmmè, Efunə paku kùù bo Makpedaa, kùù wetí Mammudee nè kufōti kùù bo de mièke nè detie ndeməu dèè dè bo, ¹⁸ kè dèe naà nhAbarahamuu kperè, Itiibe bèè tíí ndiheì kó dibòri be ìikè.

¹⁹ Kè Abarahamuu kūnné o pokù Saraa kufōti kùù bo kupaku Makpedaa, ke wetí Mammudee bè yu dè Ebunə, Kannahā kó ketenkè mièke. ²⁰ De mōnni, kè Abarahamuu tieke kupaku nè kufōti dèè do tú Itiibe kperè, kénkūri o círìbè.

24

Isaki puokemè Debekaa

¹ Abarahamuu do kòté mediè mme, kè ti Yiè nKuyie nhò dōd mesàà ndeməu mièke. ² Dyiè mari kòo náké o kóo tōnti kóti wèè bàà o cíètè, ke baa o kpàti ke dò: Seu nha nùtè n kpèrì*. Be kó dimōnni bè do ð nkàa bo parìkè a ðð me ndòd kè dèe benke ke dò nha yóó dōd a béi ntì. ³ Béi nkéyú ti Yiè nKuyie Mpakedaa yètiri ke dò a í yóó waá m bire onitipòkù Kannahā kəbe m bo bèè cuokè, be mièke. ⁴ Kàa kəri n cie nke, n naàmùnkù mièke ke yóó ke nwaá nhonitipòkù, képuó m bire Isaki. ⁵ Kòo tōnti dò: Kè dè yèmmè onitipòkù báá yie nké n neinèní die di nheì, a bire yó nni nneínèmu de bíékàà? ⁶ Kè Abarahamuu dò: A báá dítinné a máà kéneinè m bire. ⁷ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa wèè n dènnèní n cice cíètè nè nh èi ke n nàké ke tú: M bo da duó di nheì kàa yaábí di tieke. Kù bo duōnni ku tōnni kè di nda ní kàa waanní onitipòkù képuó m bire. ⁸ Kòo nitipòkù yete ò bo nda neíninimè, a béi ndiì nùù í yóó da pí. A cénke bá nneínè m bire de bíékè.

⁹ Kòo tōntii seu nho nùtè Abarahamuu kpèrì kébéi nke dò: M bo dōd a béi ntì. ¹⁰ Kòo tōntii túóté Abarahamuu yòyóbè tepítè nè yepārè sààye, kékəte Mesopotamii, Naə cie.

¹¹ Ò tuðke diì mōnni tebinte diheì mánku kéduó nkè yòyóbèe nínkú. Dè do tú kuyuoku nku dikónnétari mōnni. ¹² Kòo bántè ti Yiè nKuyie nke dò: N Yiè nKuyie nhAbarahamuu tū nkù n da báámmu yóu kè n yà n wanti dè yíe. Dòd n yiè nhAbarahamuu mesàà. ¹³ M bo tebinte také nke kè diheì kó besapàmbè yó ntaàní mudúò. ¹⁴ M bo məw wèè sapàà nke dò: Bíi nha dúù kè n yà, kòo n tēnné ke yí: Yà kè n duó nha yòyóbè kè bèe yà. M bo banté ke dò weñwe a tāātémè a kóo tōnti Isaki kpéí, ke dōd mesàà n yiè nhAbarahamuu.

¹⁵ Ò kpaá me nnáá nkè Abarahamuu nantè Naə pokù Midikaa bire Betuyeedi kóo sapàà Debekaa yènni ke tò didúù. ¹⁶ De kóo sapàà ndo wenni mediè mme, ke mu nyí yé onitidòù, kòo dó menie nképie nho dúù kèto nkénkūnti. ¹⁷ Kè Abarahamuu kóo tōntii coké kòd co kòd nàké ke dò: Yóu kè n yà a dúù kó menie nsàmpó. ¹⁸ Kòo sapàà dò: Yà.

Ke bíi mmecā nho dúù kòd duó nkòo yà. ¹⁹ Ò dèè diì mōnni kòd dò: M bo duó nha yòyóbè, kè bèe yà kénsànnè.

* 24:2 seu nha nùtè n kpèrì:

²⁰ Kòò uté menie mmeçã nyiwũ ÿ ndè, kécoké kédónní kéduó nyòyóbè bεmou. ²¹ Kè dèe di Abarahammu kóo tñnti kòò nhò wùó nke dò nyúóó, ke bo yà kè ti Yiè nKuyie nkuu dðri ò kù beke ti. ²² Kè yòyóbèe yà kédeè kòò túóté mumámáá mmesò nkõmu bè tũdmù dihõnni nè sineí sìdési mesò nkpesi, ²³ kòò beke ke dð: We nkóo sapàà nda tú? N da báámmu meffè mbo mbo a cice cífètè nè n kòbe kè tí yiénáá? ²⁴ Kòò dð: N tú Midikaa nè Naò be kóo dapàà Betuyeedi kóo sapàà nwe. ²⁵ Kòò yíe kébéi nke dð: Timúkpeti bomu nè tisũtũti péu, kè di bo duó dè bo.

²⁶ Kòò tñntii nínkú kébántè ti Yiè nKuyie, ²⁷ kébéi nke dð: Ti Yiè nKuyie, n yiè nhAbarahammu tũ nkù yètiri ndeu, kuù ò kuó mmesémmè koò dðò mesàà, ke n niité kè ò tũðkeni o kòbe borè.

²⁸ Kòò sapàà ncokóo tecífètè kénáké o yõ de kó tináañti. ²⁹⁻³⁰ Debekaa do mæke o tãũ mou nwe kòò yètiri tu Damaa kòò yà mumámáá nnè sineí kékeè ò nàà nti kíté meçã nkékæte tebinte borè kè yà de kóo niti nè o yòyóbè. ³¹ Ke dð: Fõ nti Yiè nKuyie nkó mesàà mbonè wè, kateni kè tí kò. Dè yíme kàa bo dikpàà? N tũntemu tecífètè ke waá nyòyóbè yó mborè.

³² Kòò tuakoo tecífètè kè Damaa duó nkè bèe bouté yòyóbè tinenti, kòò bè duó ntimúkpeti nè tisũtũti, kéduó mmenie nhAbarahammu kóo tñnti nè o neínè bè, kè bèe ú be naàcèi. ³³ Kè bèe ò duó mmudii kòò yete ke dð: Kè n yí nàké n tã tĩ m báá di. Kè Damaa dð: Béi! ³⁴ Kòò dð: N tú Abarahammu kóo tñnti nwe. ³⁵ Ti Yiè nKuyie nkuu dðò n yiè nhAbarahammu mesàà, kòò kpenke ke mæke tikpàti mediè. Ke mæke iwũ ò nè idífíti nè mesò nnè betõmbè benitidaabè nè benitipòbè nè yòyóbè nè sãmmarímúbè. ³⁶ Kè Saraa o pokù ò peité denitidabire o kóti cuokè, kòò dè duó nhò mæke dèè kó dimàà. ³⁷ Kè n yiè nhAbarahammu duó nkè m béi nke yu ti Yiè nKuyie nyètiri ke yĩ n yí yóó túóté onitipòkù Kannahã kòbe ò bo bèè cuokè képuó nho bire. ³⁸ Kè n yóó kæte o naàmũnkù kòbe borè nde, o cice cífètè kéwaá nhonitipòkù képuó nho bire. ³⁹ Kè nh ò nàké ke yĩ kè dè yèmmè onitipòkù báá yie nké n neiné. ⁴⁰ Kòò n tẽnné ke tú o Yiè nKuyie nhò tũ nkù yó n niitému kè m pété onitipòkù o kòbe cuokè, o cice cífètè mieke, kékõnnènkò képuó nhò kóò dapàà. ⁴¹ Kè ò kòte o cífètè kòbe borè, kè bè í yie, ò béi ndii nuù bá m pí. ⁴² N tũðkeni tebinte borè yíe nke bántèmu Kuyie nke yĩ: Ti Yiè nKuyie nhAbarahammu tũ nkù yóu kè n yà n wanti dè, ⁴³ n yó mbo tebinte také nke, osapàà nwèè bo tanní mudúò kè nh ò mæ menie nke yí: Yóu kè ò yà a dúu kó menie nsãmpó. ⁴⁴ Kòò n tẽnné ke dð: Yà kè n dó kàa yòyóbèe yà, n yóó bantèmu a we ntããtémè kòò yóó yenke n yiè mbire. ⁴⁵ N kpaá me nnáá nkè Debekaa tũðkeni ke tã didúu ke dó tebinte, kè ò yí: N da báámmu m pã menie nkè n yà. ⁴⁶ Kòò touté o dúu meçã nke béi nke yĩ: Yà, kàa yà ke dèè, n dó kéduó nha yòyóbè. Kè n yà kédeè kòò duó n yòyóbè. ⁴⁷ Kè nh ò beke ke yĩ: We nkóo sapàà nda tú? Kòò yè nNaò nè Midikaa be bire Betuyeedi kóo sapàà nhò tu, kè n tñnné o ðnni mumámáá koò ùnné sineí. ⁴⁸ De mðnni ndi n niíkúmè ke dounnè mutõmmú ti Yiè nKuyie nhAbarahammu tũ nkù, kù n niitémè weti weti kè m bo túóté o tebite kóo sapàà nképuó nho bire. ⁴⁹ Kè di yie nke bo dðò n yiè mmesàà nweti weti dí n náké, kè di me nyete dí n náké kè n sò. ⁵⁰ Damaa nè Betuyeedi kè bè dð: Ti Yiè nKuyie nkuu yè ndè mmè ndò! Ti báá na kébéi ntimatì. ⁵¹ Nte Debekaa, túóté we kékõnnè képuó nha yiè nkóo dapàà, kèndõnnè ti Yiè nKuyie nti nda nàkémè.

⁵² Abarahammu kóo tñnti kèè dii mðnni de kó tináañti, kénínkú késãnte ti Yiè nKuyie nnè mutõmmú, ⁵³ kédeite timátì péfti nè mesò nkó tinenti nè tiyààti kéduó Debekaa, kèpã yepãrè sààyè o tãũ nè o yõ. ⁵⁴ Kè bèe di kényà, wenwe nè bèe ò cíe, kédeè kényié.

Kè dèe wenté dikúnweñni kòò dð: Yóunè kè n kò n yiè mborè. ⁵⁵ Kòò sapàà ntãũ nè o yõ kè bè dð: Yóu kòò nti kpaánè ke dð yewe tepítè kè di né kò. ⁵⁶ Kòò tñnti dð: Ti Yiè nKuyie nni nteennèmu kè ò yà n wanti dè, bá nni nhætínè, yóunè kè n kò n yiè mborè. ⁵⁷ Kè bè dð: Ti yúnè osapàà nkóò beke.

⁵⁸ Kè bèe yú Debekaa kóò beke ke dò: A dó kéneinè onitì yie nkè dí kònàà? Kòò dò: Ëë, m bo ò neinè!

⁵⁹ Kè bèe yóu Debekaa nè kudaakù kùù ò yò, kè bè bo neinè Abarahammu kóo tǒntì nè bèè ò cíenní kè bèe kò. ⁶⁰ Kè bèe mǎo Kuyie nkó mesàà nDebekaa kpéí nke dò:

A bo pié kè dè nsū mesàà,

kàa yaábíi tieke a nǐmbè ekè.

⁶¹ Kè Debekaa íté nè o tǒmbè kédeke yòyóbè, kètǔnne de kóo nìtì kè bèe kò.

⁶² De mǎnnì kè Isaki íté Daayii-Doyii ke konní ke bo Nekebu. ⁶³ Kuyuo ku makù kè Isakii yè kéncenti dikpàà, kéwénté kéyà yòyóbè kè bè kèríní. ⁶⁴ Kè Debekaa wénté kéyà Isaki kécuténí yòyó ínkè, ⁶⁵ kébeké Abarahammu kóo tǒntì ke dò: Wenninwe wèè kèríní ti bíékè? Kòò dò: N yiè nwe.

Kè Debekaa kǎá nkuyàakù o ìikè. ⁶⁶ Kòo tǒntii náké Isaki ò dǎò dèè kó dimàà. ⁶⁷ De kó difǒnkúò kè Isakii tanné Debekaa o yǎ Saraa kó kudieku képuoke, ké nhò dó kòo yèmmèe cáté ke yé o yǎ kumè kòo yèmmèe cààrè.

25

Abarahammu bí teì

¹ Kè Abarahammuu puoke onitipòkù tǎu kè bè ò tu Ketudaa. ² Kòo o peité Simmudanni Yokisǎa nè Medanni nè Mandiyǎa nè Isibaki nè Suaa. ³ Kè Yokisǎa peité Sebaa nè Dedanni. Kè Dedannii pié Asudiibe, Detusiibe nè Deumiibe. ⁴ Kè Mandiyǎa peité Efaa nè Efeè nè Enòki nè Abidaa nè Edidaa. Bè mǎu memme bè tu Ketudaa yaábí nyí.

⁵ Kè Abarahammuu duó nylsaki o kperè demǎu, ⁶ kénkpáà fòu kèpǎmmú o pocēmbí yerǎrè, kéduó nkè ìi kǎte diyie yiení kèè bíékè. ⁷ Abarahammu do yóó kú ke mǎke yebie ntekǎtè nè sipísiyiekè nè yènnǔmmù (175) ndi. ⁸ Ò do kòtè mediè mme kèmbò diwèi mieke kékúnè. ⁹ Kòo bí Isaki nè Isimayēeri kè bèe o kǔnné Makpedaa kó kufǒti, Efunǎo, Soaa bire, Itiibe èi kou paku mieke, kùù wetí Mammudee, ¹⁰ Abarahammu do donté kúnku nè Itiibe. Dende bè múnke do kǔnnémè Abarahammu nè o pokù Saraa. ¹¹ Abarahammu ku dǐi mǎnnì kè Kuyie nkó mesàà nsǎoté o bire Isaki ínkè kòò mbo Daayii-Doyii kó tebinte také.

Isimayēeri kó ibí

¹² Nte Abarahammu pokù Saraa kó kudaakù, Esibiti èi kou Akaa kó debire Isimayēeri kó kufuku, bè bè péi kè bè tǔmmè betǎbè: ¹³ Nèbayǎti nè Kèdaa nè Adiberi nè Mibisammu ¹⁴ nè Misemaa nè Dumaa nè Masa ¹⁵ nè Adadi nè Temaà nè Yetuu, nè Nafisi nè Kedimaa. ¹⁶ Isimayēeri kó ibí nyi tepítè nè ìdèi. Bá wè kòo mbaké o botí kéduó nho yètiri o kari, o eitè. ¹⁷ Isimayēeri do mǎke yebie ntekǎtè nè sipísitǎati nè yèyiekè (137) ndi, kékú kè bèe ò kǔnné o yembè borè. ¹⁸ Kòo bí nkari Afidaa kètuakenè Suudi kèntókénè Esibiti, ke wetí Asidii, ke cǎá mbemáà ke kari.

SAKǎBU KÓ TINÁÀNTÌ

Esayuu nè Sakǎbu be kó tináàntì

¹⁹ Nte Abarahammu bire Isaki kó tináàntì, Abarahammu wèè do peité Isaki. ²⁰ Isaki do mǎke yebie nsipísinàà ndi képuoke Debekaa, Betuyēedi Aramu botí kou kóo sapàà, Damaa tǎù. Bè do ã Mesopotamii nwe. ²¹ Isaki pokù Debekaa do tú tehǎunte nte, kòo bántè ti Yiè nKuyie nkè kúu yie nkòo pùó nyitǎatébí. ²² Kè ibí mbokù ìtǎbè i yǎ pǎuti mieke, kòò dò: Kè dè dò mmie mme, ba nte kè m pùó? Kòo kǎte kébeke ti Yiè nKuyie. ²³ Kè kù dò:

A púo nyibotí ìdèi nyi,

kè ì bo yènní kèncǎá,

kè kùmakù nkpeíninè kutekù.

Osǎmpǎu bo mbaké okóti.

²⁴ Kòo peité yièe tuakení, kòo peité itáátébí. ²⁵ Kòo ketiwèe yènní ke wũ ñè o yùtòo, ke dáátí ticitì o kòntì timòu, kè bèe ò yu ke dò Esayuu. ²⁶ Kòo nantè nyetìní ke pí nho nacènkénnì, kè bèe ò yu ke dò Sakòbu. Bè yóo bè peité ke sù nyIsaki màke yebie nsipísikuò ndi.

Esayuu fitémè wenwe Mpo ò na nte dè

²⁷ Kè bèe kóté kè Esayuu naá nhopaawaà ndiewè wèè nò nkupaawaá, nke níí ntúú ndikpàà, kè Sakòbu ntú onitiyòònwè ke kari teciètè. ²⁸ Kè Isaki ndó Esayuu o tãũ mèè kpéí nsiwéí kòò cáá, kè Debekaa ndó Sakòbu.

²⁹ Diiyè marì kè Esayuu ríboní kupaawaá nke òu mediè nkénsó nSakòbu bèrí itũ. ³⁰ Kè Esayuu dò: N da báámmu nh òu mediè mme, yóu kè ñ cááké itũ iwũòì ii. Deè te kè bèe ò yu ke dò Edòmmu. ³¹ Kè Sakòbu dò: N fiténè Mpo ò nte dè yíe. ³² Kè Esayuu dò: Dikònnì yó n kuò kè Mpo ò nte dè í dòò ba? ³³ Kè Sakòbu dò: Béí nkéyú Kuyie nyètìrì.

Kè Esayuu yú Kuyie nyètìrì kòò fiténè Mpo ò nte dè. ³⁴ De mònnì ndi Sakòbu duómme Esayuu pèè ñè itũ kòò cááké, kèyà menie. Mèmmè ò sènkèrìmè Mpo ò nte dè.

26

Isaki nè Abimedeki be kó tináàntì

¹ Kè dikònnì dièrì tanní kéndònnè dè do tanní Abarahammu kó dimònnì, kè Isakii kòte Fidisitèèbe kóo kpààtì Abimedeki borè Kedaari èi. ² Kè ti Yiè nKuyie mbenke kumáà Isaki, kòò nàké ke dò: A báá kòte Esibiti, ríbo n yóo da benke dè èi, ³ á ndi mbo, n yó nda bonèmu ke da dòò mesàà, n yóo duó nfé nwe nè a yaàbí de kó yehèkè, kédòò n do yè n yóo dòò tì a cice Abarahammu. ⁴ M bo duó nkàa yaàbí sùú nsiwáà kòme, kè n yì duó nde kó yehèkè yemòu. Nè a yaàbí borè nde n yóo dòòmè ibotí imòu mesàà. ⁵ Ke yé Abarahammu yíémmè n kuó imòu nè n tannò yemòu, nè n tié nnè nh ò nàké tì.

⁶ Kè Isaki ríbo Kedaari èi. ⁷ Kè benitibè nhò bèkú o pokù kpéí, kòò dò: N tãũ nwe. Ke yé ò do yíèkùmè de kó dihèi kòbe bo ò kùòmè Debekaa wenniku kpéí.

⁸ Kè bè ríbo deborè kémònte, kè Abimedeki nsíéké diyiè marì fenétì, kèyà Isaki kòò kpèitìnè o pokù Debekaa. ⁹ Kòò ò yu kòò nàké ke dò: A pokù nwe! Dè yíme kàa yè nha tãũ? Kòò dò: N yíèkù bè bo n kuòmè mme o kpéí ke yè n tãũ. ¹⁰ Kè Abimedeki dò: A ti dòò ba? Dè kpaá sámpòrè nde òmòu na nduònmè a pokù, kàa ti tanné meyei mmíeke. ¹¹ Kè Abimedekii nàké benitibè bemòu ke dò: Wèè kááké onitì yie nyoo o pokù ti yóo ò kùòmè.

¹² De benni kè Isakii buotí tidiitì, kékòú kè dè mmànnè ò do buotí dè kuce tekòutè (100). Ke yé ti Yiè Kuyie nhò dòòmè mesàà. ¹³ Kòò kpàtìi deuke kòò mòote o kperè mesàà, ¹⁴ kémòote iwũò ñè tidaatì. Kè Fidisitèèbe mieke nhò péi.

Isaki taunnèmè Abimedeki

¹⁵ Kè bèe ítínné mutáá sibíí o cice Abarahammu tómbè do keú sì. ¹⁶ Kè Abimedekii nàké Isaki ke dò: Íté ti èi, a kpenke ke tì pèètému.

¹⁷ Kè Isakii íté deborè kékòte kékari Kedaari kó kubiriku, ¹⁸ kèwète kèíté o cice Abarahammu do keú sì bíí, kè Fidisitèèbe sì ítínné. Kòò wète ké sì duó nsi yètè. ¹⁹ Kè Isaki tómbèe keú tebinte kubiriku kèpété menésààmè. ²⁰ Kè benaacèmbè bèè bo Kedaari kè bèe kpannè Isaki kòbe ke dò: Tí te tebinte.

Kè Isakii yú de kó tebinte ke dò Eseki (dèè tu dikpànnì). ²¹ Kòò tómbèe keú tebinte tetè kè bèe yíe kékpa nte kpéí nkè Isakii tè yu ke dò Sitinaa (dèè tu mebootimè). ²² Kòò sòó nkékeú tebinte tetè bá bè í nkpa, kòò tè yu ke dò Deoboti (dèè tu meòmpùmè), kèbéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nti om̀p̀unne kè ti bo pèté mesàà.

²³ Kòò íté deborè kékòte Bèerisebaa. ²⁴ Kè Kuyie nhò benke kumáà keyènkè kòò béinnè ke dò: Mí tu Kuyie, a cice Abarahammu do tũ nkù, bá nyíèkù n da bonèmu nè n kóo tòntì Abarahammu kpéí m bo da dòò mesàà, kàa botí sùú.

²⁵ Kòo maá diwũõtònnì, kébántè ti Yiè nKuyie, kécónné o touku, kòo tǒmbèe keú tebinte.

²⁶ Kè Abimedekii íténí Kedaari èi ke bo yà Isaki ke nǐnè o népo Ausati nè Pikodi wèè baké o ãǎpòmbè. ²⁷ Kè Isaki dǎ: Di kàtení ke yē mba? Díndi bèè í n dǎ ke m bèti di cie?

²⁸ Kè bè dǎ: Ti yà a Yiè nKuyie nda bonèmè mme ke dǎ ti tau ntínti nè fǐ. ²⁹ Bèi nke yú a Yiè nKuyie nyètìrì ke dǎ a í yóó ti dǎò meyei mmamè. Ti mómmǎmbe ti í da dǎò meyei, ti da yóumu, kàa íté nè diwèi, kè Kuyie nda dǎò mesàà.

³⁰ Kè Isakii bè ãnné kupòòkù kè bèe di káyà, ³¹ kéíté dikúnweñni sèi ke cannenè betǎbè yenò ke dǎ, bè báá dǎò betǎbè meyei, kè bèe cau nyIsaki kékònnè diwèi.

³² Diì yiè dimáá miéke nke Isaki tǒmbè è nàkémè ke dǎ: Ti nǐnte menie nti keú tèè binte.

³³ Kè Isakii yú de kó tebinte ke dǎ Sibaa (dèè tu menucannimè). Kè de kó diheì kpaá tǎ de kó diyètìrì nè yíenní, kè bè di tu Bèrisebaa.

Esayuu puokemè Itiibe botí kó benitipòbè

³⁴ Esayuu do mǎke yebie nsipísìnàà ndi képuoke Itiibe, Suditi Bedii kóo sapàà nnè Basimati Edonni kóo sapàà. ³⁵ Kè dèe yonke Isaki nè Debekaa.

27

Sakǎbu cǎutémè o kóo kótì kó mesàà

¹ Kè Isakii kóté ke tǎnke í nwúó, káyú o kóo Po Esayuu, kòò dǎ: Nte mí. ² Kè Isaki dǎ: N kòtému, n yí yé n kúú nyiè. ³ Túóté a tǎmmù nè a pie nkéta dikpáà ké n kuoní tehontè, ⁴ kébénné n dǎ mù dii kékòtenèni kè ò di, ké da pǎ mesàà nke né na kékú.

⁵ Kè Debekaa keè Isaki nàkè ti Esayuu ke tú wèè ta dikpáà kóò kùoní tehontè, ⁶ kénáké Sakǎbu ke dǎ: N kèè a cice nàkémè a kóo kótì Esayuu ke tú ⁷ wèè ta dikpáà kóò kùoní tehontè kébénné mudii ò dǎ mù, kòò di, kóò pǎ ti Yiè nKuyie nkó mesàà nkéna kékú. ⁸ M bire kénté kékeè n yóó da náké ti ké ti dǎò. ⁹ Kǎte kérépínní yebǎpàà nyèdèè kè m bénné a cice dǎ mù dii. ¹⁰ Kàa ò duó nkòò di, ké da pǎ mesàà nkéna kékú. ¹¹ Kè Sakǎbuu náké o yǎ ke dǎ: N kóo kótì Esayuu mǎke ticìti nti, mí m me nyí ti mǎke. ¹² Kè dè yèmmè n cice n kááké káyà n yí mǎkemè ticìti kè n naá siyáàbìsì yiè, kòò n dǎò meyei nkè m mónté mesàà. ¹³ Kòò yǎ dǎ: Kòò da dǎò meyei mmèe do n yínkè. Cénkeè yie n da nàké ti kérépínní yebǎpàà.

¹⁴ Kè Sakǎbuu kǎte kérépínní yebǎpàà nkéduó nho yǎ, kòò bénné o cice dǎ mù dii. ¹⁵ Kè be yǎ Debekaa túóté o kóò Po Esayuu yaàsààtì tii bo tecíètè kédátínné Sakǎbu o bíyǎǎtè, ¹⁶ kétúóté kubǎkònkù kédátínné o nǎu nè o fǎnìí, ¹⁷ kóò duó mmudii ò bènné mù nè pǎè. ¹⁸ Kè Sakǎbuu kǎte o cice borè ke dǎ: N cice! Kòò dǎ: Nte mí! Fǐ nwenninwe? ¹⁹ Kè Sakǎbu dǎ: N cice mínwe a kóo Po Esayuu. N dǎò a yé n dǎò dè nde. N da báámmu, íté kékari kécááké iorimaa n kùoní ì, ké m pǎ mesàà. ²⁰ Kè Isaki dǎ: A pǎnke pètému dende bàmbà ntehontàà? Kòò dǎ: A Yiè nKuyie nkuù tè kàtenèni n yìkè. ²¹ Kè Isaki dǎ: Tóónní kè n da kááké káyà kè nsà kè fǐ nwe m bire Esayuu.

²² Kè Sakǎbuu tóónko, kòò cice Isakii ò kááké ke dǎ: Metammè dònnè Sakǎbu kǎme kè debaà ndònnè Esayuu kperè.

²³ Bá ò í nhò banté, ke yé o baà ndo ãmè ticìti ke dònnè o kóo kótì Esayuu kperè, kòò ò dǎò mesàà. ²⁴ Kóò beke ke dǎ: Fǐ nwe m bire Esayuaà? Kòò dǎ: Èè mínwe. ²⁵ Kè Isaki dǎ: Nh ãnné, kè n cááké iorimaa nké da pǎ mesàà. Kè Sakǎbuu ãnné o cice, kòò cááké, kòò ò duó mmènaà nkòò yǎ. ²⁶ Ke dǎ: Tóónní m bire ké nh ǎrí.

²⁷ Kòò tóónko kóò ǎrí kòò keè o yààtì nóú, kóò pǎ mesàà nke dǎ: M bire kó kunúú dònnè dikpáà ti Yiè nKuyie mpǎ di mesàà nkó kunúú nku.

²⁸ Kuyie nda pǎ kéínkè kó kbooku,

kàa paa nní mpeí mesàà,

kàa mmǎke tidiitì nè menaà.

²⁹ Kàa mbaké ibotí imǎu,

kè titenti timou kòbe nninku a ìikè,
kàa mbaké a tebíi ke sì ninku a ìikè.
Kè wèè da d̀̀̀ meyei nwèe p̀̀̀tè meyei,
kè wèè da d̀̀̀̀ mesàà nwèe p̀̀̀̀tè mesàà.

³⁰ Isaki pã dìi m̀̀̀nni Sakòbu mesàà nke dèè kòo nyiti, kòo kóo kòtì Esayuu konní kupaawaá, ³¹ k̀̀̀bénné mudii k̀̀̀təo k̀̀̀duó nho cice ke d̀̀̀: N cice íté k̀̀̀cááké iorimaa n k̀̀̀óní ì ké m pã mesàà. ³² Kè Isakii beke ke d̀̀̀: F́́ nwenninwe? Kòò d̀̀̀: Ḿ́nwe Esayuu a kóo Po.

³³ Kè d̀̀̀e di Isaki mediè nkòo k̀̀̀ntii aá, kòò d̀̀̀: Wenninwe wèè k̀̀̀óní tēhontè ke n duó nkè n cááké ke dèè kàa kraani, kè nh ò pã mesàà nkòo yóó mè p̀̀̀tè?

³⁴ Kè Esayuu keè o cice béi ntì kòo yèmmèe caàrè, kòo kuónko mediè nke d̀̀̀: N cice múнке m pã mesàà! ³⁵ Kè Isaki d̀̀̀: A nantè t̀̀̀e k̀̀̀tení ke souté ke còuté a kó mesàà. ³⁶ Kè Esayuu d̀̀̀: Bè ò yu ke tú Sakòbu osoùnti, d̀̀̀e te kòò n souté kuce mèdémè ke còuté Mpo ò nte d̀̀̀e ke ẁ̀̀te ke còuté n kó mesàà. Ke d̀̀̀: Mesàà mmamè í kraá n kpéínáà? ³⁷ Kè Isaki d̀̀̀: M béimmu ke tú ò bo n da baké, kàa tebíi simou ntú o kó betòmbè. M béimmu ke tú ò bo mmàke tidiiti nè menaà, n t̀̀̀nke bo na ké da d̀̀̀ò ba m bire! ³⁸ Kè Esayuu d̀̀̀: N cice a m̀̀̀ke mè sàà mmáà? Múnke n d̀̀̀ò mesàà.

De m̀̀̀nni k̀̀̀kuó. ³⁹ Kè Isaki d̀̀̀:
A bo mbo k̀̀̀è tenkè bá nnaati,
k̀̀̀ínkè kó kbooku báá cúténí a tenkè.
⁴⁰ A ní yóó dokému k̀̀̀pété k̀̀̀di,
k̀̀̀ntú a nantè kóo t̀̀̀nti,
k̀̀̀nháánte tip̀̀̀ti timou,
diyie mari ké né fiete amáà a nantè nou mieke.

Sakòbu cokémè k̀̀̀kòte o maànnikù

⁴¹ Kè Esayuu miekee peike mediè nSakòbu o cice o pã mèè kpéi mmesàà, kòò nnáá nke tú: Dè í kraá détiri n cice bo kúmè, kè ò kuò n nantè Sakòbu. ⁴² Kè bèe náké Debekaa Esayuu náá ntì, kòò náké Sakòbu ke d̀̀̀: A kóo kòtì Esayuu mieke da peikemu kòò d̀̀̀ó ké da kuò. ⁴³ M bire k̀̀̀nté n yóó da náké tì, k̀̀̀coké k̀̀̀kòte n tãù Damaa cie Anaa èi, ⁴⁴ ké nke mbo kòo mieke yàa donè. ⁴⁵ Kòò ỳ̀̀ nha ò d̀̀̀ò d̀̀̀, kè n da náké kàa ẁ̀̀tení. N yí d̀̀̀ó ndi paà didé diyie dimáà.

⁴⁶ Kè Debekaa náké Isaki ke d̀̀̀: N demmu mufòmmu nè n còòbè Itiibe kó medòòrimè kpéi, kè Sakòbu puoke di nheì kóo nitipòkù kè n ku dè ntõù.

28

¹ Kè Isakii yú Sakòbu kòò pã mesàà nke d̀̀̀: A báá puoke Kannahã kòbe kóo sapàà. ² Íté k̀̀̀kòte Mesopotamii Betuyeedi a yò tãù cíètè, k̀̀̀puoke o kóo sapàà. ³ Kuyie mmuwèrímú mumou yiè mbo da d̀̀̀ò mesàà nkàa pié k̀̀̀súú, k̀̀̀enaá nyibotí péu cice. ⁴ Kuyie nda d̀̀̀ò mesàà nf́́ nnè a yaàbí kù d̀̀̀ò mè Abarahammu, kàa tieke diheì a mè mbo dì kupòòkù, kù duó ndi Abarahammu.

⁵ Kè Isakii duó nkè Sakòbuu kòte Mesopotamii, Betuyeedi bire Damaa cie ò do tú Aramu botí kou nwe Debekaa tãù, Sakòbu nè Esayuu be yõ.

⁶ Kè Esayuu keè Isaki pã mè mesàà nSakòbu, ke duó nkòò kòte Mesopotamii ke bo túóté onitipòkù, k̀̀̀keè ò nàkémè Sakòbu ke tú: A báá túóté Kannahã kòbe kóo nitipòkù. ⁷ Kè Sakòbu yie nho cice nè o yõ be kpèti, ke kòte Mesopotamii. ⁸ Kè Esayuu banté o cice í d̀̀̀ómè Kannahã kó benitipòbè, ⁹ k̀̀̀kòte k̀̀̀túóté onitipòkù Maadati, Abarahammu bire Isimayèri kó debire Nebayoti tãù.

Sakòbu yàmè tidounti

¹⁰ Kè Sakòbuu íté Bèrisebaa k̀̀̀nkòri Anaa èi, ¹¹ k̀̀̀emberínè dibòri mari kè diyie ta, kòò waá nditári k̀̀̀ceé nho yuu k̀̀̀nduó deborè, ¹² k̀̀̀yà tidounti matì kè kudìèti cómmú ketenkè ke káá ntiwetì, kè Kuyie ntõrè d̀̀̀kù ke cuuti. ¹³ Kè ti Yiè nKuyie ncòòrímú o také

koò nàá nke tú: N tú a Yiè nKuyie nku a yaàrì Abarahammu nè Isaki bè do tū nkù. A duó kèè tenkè, n kè nda duómumu fí nnè a yaàbí. ¹⁴ A yaàbí bo súú mmubirimú kōme képitè tipítì timòu: Diyiè yìèní kè nè dì taà kè, kubakù cānku nè kuyóú. Fí nnè a yaàbí dī yó nte kè ñ dāò ibotí imòu mesàà. ¹⁵ N yó nda bonèmu ke da kānké bá kèè bíékè, ké da wētenèni di nheì. N yí yóó da yóu, n yóó da dāòmu n da nàké tì.

¹⁶ Kè Sakòbuu entení ke dō: Ti Yiè nKuyie nkuù bo die mbá n do í yé.

¹⁷ Kè kufōwāá nhò pī nkòò dō: Dibòrì dii ndò nkéndému, Kuyie ncíètè nte, kéínkè kó dibòrì dii kpeté die. ¹⁸ Kè Sakòbuu íté dikúnweñni sèi kétúóté ditári ò do ceké dì o yuu kéfíí, nkécóú mmekùò ndi ínkè ke bo ndenniní, ¹⁹ kéyú de kó dibòrì ke dō Betæedi (dèè tu Kuyie ncíètè). Nè dimònni bè do de yu ke tú Duusi nwe. ²⁰ Kè Sakòbuu cannèné dinùù Kuyie nke dō: Kè Kuyie nni m bonè n cèmmu mieke, ke n kānké ke n duò mmudii nè tiyààtì, ²¹ kè n wēte ke kò n cice cíètè nè kukòhnaatí, ti Yiè nKuyie bo ntú n Yiè. ²² M me ncónné dii tári bo ntú Kuyie ncíètè, kè kù n duó ndè n deite demáà tepítè mieke ké kú duó.

29

Sakòbu tùòkemè Damaa

¹ Kè Sakòbuu sòoté mucèmmu kénkòri diyiè yìèní kèè bíékè, ² kètuoke dibòrì marì kéyà tebinte matè. Kè ditári dierì pòke, kè tipecēnti tītāāti duó deborè, bè do de ntì nìinko. ³ Tipecēnti do òò de ntíí, nkè bèe pootè ditári ké tì nìi nkédeè kéwēte képoo. ⁴ Kè Sakòbuu beke bepecēmbè ke dō: Di cie borè? Kè bè dō: Ti cie bo Anaa èi ndi. ⁵ Kòò dō: Di yé Naò bire Damaa? Kè bè dō: Ti ò yému. ⁶ Kòò dō: Ò bo kè dè naataà? Kè bè dō: Éé, dè naatimu! Nte o kóo sapàà nDaseedi ke kériní nè o pecēnku. ⁷ Kè Sakòbu dō: Diyiè kraá deumu nè di bo tíímmè ipe, niinnè i ké ì kàtenè kè ìi di. ⁸ Kè bè dō: Kè ipe í tíí nyimòu ti báá na, ì òò tíí nyimòu ndi kè tí pootè ditári ké ì nìi.

⁹ Kè bè nkpaá ke me nnáá nkè Daseedii tuòkení nè o cice pecēnku. Ò do tú opecēnti nwe. ¹⁰ Kè Sakòbuu ò yà nè o yā tāù Damaa pecēnku, képootè tebinte kénii nyipe. Daseedi do tú Sakòbu yā tāù Damaa bire nde. ¹¹ Kè Sakòbuu ò orí ke dō ò bo pí nhomáá kéyíēke, kékuó. ¹² Kè Sakòbuu náké Daseedi ke dō: N tú a cice tāù Debekaa bire nde. Kè Daseedii coké kékò nké tì nàké o cice. ¹³ Kè Damaa keè o tāù bire Sakòbu kpéi, kécoké kóò orí, kè bèe kò ntecíètè, kè Sakòbuu ò nàké dè dōmmè. ¹⁴ Kè Damaa dō: Ti cíètè temáà ndi.

Kè Sakòbu nhò bonè ke dō otānkù.

Sakòbu puokemè Dea nè Daseedi

¹⁵ Kè Damaa dō: A bo nni mpí mmutōmmú fààrè a tú mèè kpéi n cíètè kouà? Náké a dó n da yietí mù.

¹⁶ De mōnni ke sǒ nDamaa mōke besapàmbè bèdébè. Kòò kótì tu Dea, kòò sàmpòu tu Daseedi. ¹⁷ Kè Dea nuò nyí nnaati mesàà nkè Daseedi tu oposáatì ke sànnè onitipòkù. ¹⁸ Kè Sakòbu ndó Daseedi ke dō: N dó Daseedi nwe, a bíyāātè, ke bo da pí mmutōmmú yebie nyèyiekè, kóò puoke.

¹⁹ Kè Damaa yie nke dō: Kè n we nda duó ndè wenninè m bo ò duómme okpákpàrì. Á mbo n cíètè.

²⁰ Kè Sakòbu míbo koò pī mmutōmmú ke dō yebie nyèyiekè, kè de kó yebie nní ndò nyè í mōnte ò dó mèè kpéi nDaseedi. ²¹ Kè Sakòbuu náké Damaa ke dō: De mōnni tùòkemù, n duó m pokù kè nh ò puoke.

²² Kè Damaa dāò dibanni kéyú diheì kàbe bemòu. ²³ Kuyuoku mōnni kétúóté Dea kéduó nSakòbu kòò ò duónè keyènkè. ²⁴ Kè Damaa túóté Sidipaa o kóo nitipotōnti kéduó nDea. ²⁵ Kè dèe wenté kè Sakòbu nsǒ nDea nwe, kòò beke Damaa ke dō: A n dōò ba! N da pí mmutōmmú yebie nyèyiekè Daseedi kpéi nke. Dè yíme kàa n souté? ²⁶ Kè Damaa dō: Ti

cie osámpròu ãã í nyenke kòo kótì kpaá. ²⁷ Yóu kè dibanni kó yewe yèyiekèe dèè kè ti da duó nhosámpròu, kàa sɔɔtè mutòmú yebie nyèyiekè.

²⁸ Kè Sakɔbuu yie, kè dè mmàke yewe yèyiekè, kè Damaa ò duó nDaseedi, ²⁹ kètúóté o kóo nitipotōnti Bidaa kéduó nDaseedi. ³⁰ Kè Sakɔbuu duónè Daseedi, ké nhò dɔ kè dè pèētè Dea. Kòo yíe pí Damaa mmutòmú yebie nyèyiekè o kpéi.

Sakɔbu piémè ibí

³¹ Kè ti Yiè nKuyie nyà Sakɔbu í dómè Dea kéduó nkòo mpéi, kè Daseedi yie ntú tēhāunte. ³² Kè Dea púo nképeité denitidabire, ké dè yu ke dò Dubenni, dèè tu: Ti Yiè nKuyie nyà n sémmè. Ke dò: N dɔu bo n dake di mmònni.

³³ Kòo wète kèpúo nképeité denitidabire ke dò: Ti Yiè nKuyie mbanté bè í n dómè, ke n yíe debire terè.

Kòo yu de kó debire kè dò Simmèãã. ³⁴ Kòo wète kèpúo nképeité denitidabire ke dò: Di mmònni n dɔu yèmmè bo mbo m bíékè.

Kè Sakɔbuu dè yu kè dò Defii.

³⁵ Kè Dea yíe kèpúo nképeité denitidabire, ke dò: Di mmònni m bo sante ti Yiè nKuyie, ké dè yú ke dò Sudaá.

De mònni kécómmú kupéitoo.

30

¹ Daseedi yà dii mònni wè í peimè kè dèè ò yonke, kòo náké Sakɔbu ke dò: Duó nkè m peité, kè meè dake n kú.

² Kè Sakɔbu miéke peike Daseedi, kòo ò náké ke dò: N tú Kuyie nkuàà? Kuyie nkuà da mònte kupéitoo. ³ Kè Daseedi dò: Duónè n kóo tōnti kòo m pié ibí.

⁴ Kòo duó mBidaa Sakɔbu kòo ò duónè. ⁵ Kè Bidaa púo nképeité denitidabire. ⁶ Kè Daseedi dò: Kuyie nni ò kòhné, ke kèè n sáútii, ke m pã denitidabire.

Ke yu de kó debire ke dò Danni. ⁷ Kè Bidaa yíe púo nképeité denitidabire. ⁸ Kè Daseedi dò: M manè n kóo kótì ke na, ké dè yu ke dò Nefutadii.

⁹ Kè Dea yà ò ténke í peimè, kètúóté o kóo tōnti Sidipaa kéduó nSakɔbu kòo puoke. ¹⁰ Kè Sidipaa peité denitidabire. ¹¹ Kè Dea dò: N yuu dii naati!

Kòo dè yu ke dò Kadi. ¹² Kè Sidipaa yíe kèpeité denitidabire. ¹³ Kè Dea dò: Dè ò narike, di mmònni benitipòbè bo nni ntú diwèi yíe.

Kòo dè yu ke dò Asee.

¹⁴ Mudidèi mònni kè Dubennii kōtè kupaku, kètūnii yetebe bè tu yè mantidakòd, kètōnii kéduó nho yō Dea, kè Daseedii ò mɔo ke dò: M pã a bire tōnii yèè tebe. ¹⁵ Kè Dea dò: A fiète n dɔu kè dè í da sannè kàa wète ke dɔ kécoutè m bire tōnii yèè tebeà? Kè Daseedi dò: Kàa m pã yetebe ò bo ta a borè ke nyènkè.

¹⁶ Kè Sakɔbu nkūntinii kupaku kuyuoku, kè Dea ò co ke dò: A tati m borè nde yíe, n da donténè m bire tōnii yèè tebe nye.

Kè Sakɔbuu ta o borè de kó keyènkè. ¹⁷ Kè Kuyie nteennè Dea kòo púo nképeité denitidabire nummurè, ¹⁸ kébéi nke dò: Kuyie nni nyietí n duó mmèè kpéi nke n kóo tōnti n dɔu.

Kòo dè yu ke dò Isakaa. ¹⁹ Kòo wète kèpúo nképeité denitidabire kuónnè. ²⁰ Kè Dea dò: Kuyie nni mpã dipãnni sààrì, di mmònni n dɔu bo m pènsirè ke yé nh ò peitémè initidabii kuò.

Kòo dè yu ke dò Sabunɔ. ²¹ Kòo yíe kèpeité denitipobire ké dè yu ke dò Dina.

²² Kuyie nyí nyè nDaseedi kpéi, kòo teennè kòo bo pié. ²³ Kòo peité denitidabire, kébéi nke dò: Kuyie nni ndènnè ifei.

²⁴ Kòo dè yu ke dò Sosefu, ke dò: Ti Yiè nKuyie nha n yíe denitidabire.

Sakɔbu kpàrikèmmè

^{30:14} +mantidakòd: De kó yetebe bè do yè nyè teennè benitipòbè mbe kè bè puo (wénté Fecanyènfè 7:14).

²⁵ Daseedi peité dii mōnni Sosefu kédeè, kè Sakōbuu náké Damaa ke dō: M pã kuce kè ì kò n cie. ²⁶ N duó m pobè nè m bí n da pĩ mutōmmú bèè kpéí. A yému m pĩ mmùù tōmmú a cíètè. ²⁷ Kè Damaa dō: Kénté n dó ké da náké tì, m bantému fṣṣ temè kè ti Yiè nKuyie nni n dōò mesàà. ²⁸ Kè Damaa dō: Náké n yóó da yietí mù kè n da yietí. ²⁹ Kè Sakōbu dō: A yému n da pĩ mmèè botí mutōmmú kàa wūṣ sùú. ³⁰ N do yóó tuōkení kàa wūṣ í sū, kè ì tūōkení kè ì sùú. Mĩ te kè ti Yiè nKuyie nda dōò mesàà. Yóu di mmōnni kè m pĩ n kó mutōmmú. ³¹ Kè Damaa beke Sakōbu ke dō: N yóó da yietí ba? Kòò dō: A í yó n yietí mòmamù. Kàa yie n yóó da náké tì, n sōtè kéncēm̀m̀m̀ a wūṣ. ³² Ò béi memme ke dō: M bo bate yíe nha pe nè sibóó kécánné, dèè ã sisuò, nè dèè dō nyàùyàù deè yó ntú n kó tiyeti. ³³ A bo kōtení dii mōnni káyà m pecēnku, a bo banté n náámmè timōmmōnti. Kàa sṣ nyipe nè sibóó dèè í mōke sisuò nè dèè í dō nyàùyàù kè dè bo n kpeyi mieke, n dè yúújúmu. ³⁴ Kè Damaa dō: N yiemmu a béi ntì.

³⁵ De kó diyìè móm̀m̀m̀ni, kè Damaa bate ipe nè sibóó dèè ã sisuò nè dèè dō nyàùyàù, kéduó nho bí. ³⁶ Kè bèe íté kém̀m̀m̀ke mucēm̀m̀m̀ yewe yètāāti kédéténè Sakōbu.

Kè Sakōbu nkpaá cēm̀m̀m̀ Damaa kpeyi ìi kpaá, ³⁷ kéwaá ndetie mm̄arè detāāti kó ibake, ké ì cìku yepíè, ³⁸ kébúú nde kó ideí iwūṣ yṣ ndè, kè ì nkōrìní muyāā ke ì yàu ke dekù itòbè, ³⁹ ke pèi sisuò kpeyi nè ìi dō nyàùyàù. ⁴⁰ Kè Sakōbu mbaàti ìi ã sisuò nè ìi dō nyàùyàù, ke cānninko.

Kè Sakōbuu mōtè o kó kupecēnku kè kù ncāānnè Damaa kōku. ⁴¹ Iwūṣ ìi kpeñni kè ì dó kédeke dii mōnni wèe méú nde kó ideí ì yṣ ndè kè ì ndekù ke ì wùó. ⁴² Kè icìrìyì dó kédeke ò báá méú nde kó ideí. Memme kè icìrìyì ntú Damaa kpeyi kè ikpérìyì tu Sakōbu kpeyi.

⁴³ Kè Sakōbuu kparìkè mediè, kém̀m̀m̀ ipe nè sibóó péu, benitidatōmbè nè benitipotōmbè, yòyóbè nè sām̀marím̀bè.

31

Sakōbu ìtémè Damaa cie kécoké

¹ Kè Sakōbuu keè Damaa bí náámmè ke tú: Sakōbu fiète ti cice kpàti nti, deè te kòò kpenke mie. ² Kòò yà Damaa yèmmè ténke í ò naatinèmmè mè do ṣ ndōmmè nè dimōnni.

³ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sakōbu ke dō: Kò nha cice cie bè da peité dè. N yó nda bonèmu.

⁴ Kè Sakōbuu yú Daseedi nè Dea dikpáà ò cēm̀m̀m̀ dè o wūṣ, ⁵ ké bè nàké ke dō: N yà di cice yèmmè ténke í n naatinèmmè mè do ṣ ndōmmè, Kuyie n cice tū nkù me nni m bonèmu.

⁶ Di yému m pĩmmè di cice mutōmmú nè n wērímu mumòu. ⁷ Kòò n ciité, ke cèète n yeti kuce tepíítè, Kuyie mme nyí yóu kòò n dōò meyei mmamè. ⁸ Ò yí dii mōnni ìi ã sisuò ì bo ntú n kpeyi kè ìi pié ìi ã sisuò, kòò dō ìi dō nyàùyàù ì bo ntú n kpeyi, kè ìi pié ìi dō nyàùyàù. ⁹ Kuyie nkuù cōuté di cice wūṣ ke n duó. ¹⁰ Ipe nè sibóó dè dèkù dii mōnni, kè n yà nè tidòuntì dèè ã sisuò nè dèè dō nyàùyàù deè dèkùmè. ¹¹ Kè Kuyie ntōnni n yú ke dō: Sakōbu! Kè n dō: Nte mí. ¹² Kè di dō: Wénté káyà yebòdakè nè ipe dèè dō nyàùyàù deè dèkùmè. N yàmu Damaa da dōrimè. ¹³ Mĩ tu di Yiè nKuyie nha do yà kù Betēdi, kéffí nditári, kécóu mmekùò nké n náké a dó tì. Di mmōnni, íté kékò nha èi bè da peité di.

¹⁴ Kè Daseedi nè Dea kè bè dō: Ti cice í yóó kú kè ti túóté dēmarè o cíètè. ¹⁵ Ò ti wènté bepòòbè mbe, ke tì fité ke di ti dífí, bá wè í ti duó nwe do dō nké ti duó nyì. ¹⁶ Kuyie ncōuté tìi kpàti ti cice borè ke da duó ntì tu ti kpeti nti, tínti nè ti bí, dōò Kuyie nda nàké tì.

¹⁷ Kè Sakōbuu báátí, kédee nho bí nè o pobè yòyóbè, ¹⁸ kētúóté o wūṣ nè o kpàti timòu ò pètè tì Mesopotamii, kékété kénkūnti o cice Isaki borè Kannahā. ¹⁹ Ke sṣ nDamaa kòte ke kēi o pe cìtì, kè Daseedi yúújú o bākè. ²⁰ Kè Sakōbuu sōuté Damaa Aramu botí kou, kékété bá ò í ò cau, ²¹ kētúóté o kperè demòu kécoké, késénté kukó ndiekù Efadati, kékété, kénwetí Kadaadi tārì.

²² Diyiè tǎǎnni yiè kè bèe náké Damaa Sakǎbu cokémè. ²³ Kòo túóté o kǎbe, kètũnne Sakǎbu kém̄m̄ake yewe yeyiekè, kòd nĩte Kadaadi tǎri. ²⁴ Kè Kuyie nnáké Damaa, Aramu botí kou nè tidũnti ke dò: A báá dǎd Sakǎbu tĩmatĩ.

²⁵ Wè ò nĩte mem̄me ke s̄s̄ nSakǎbu còrĩné o touku Kadaadi tǎri ín̄kè, kè Damaa mún̄k̄ee cón̄né o kǎku, ²⁶ kèbek̄e Sakǎbu ke dò: A n dǎd ba, ke n souté? Ke túóté n kó besap̄ambè ke dò nha kp̄a n̄ke bè eí. ²⁷ Dè dòm̄me k̄aa n souté, ke s̄r̄i ke coké, bá a í n n̄k̄é? Ti na n da cíem̄mu kéndiè, ke bie nyeb̄arè nè tikùtidũtũtĩ kè dè naati. ²⁸ A í yóu kè nh ǎrĩ n kó besap̄ambè nè n yaábĩ. A dǎd d̄eȳeink̄p̄ere nde. ²⁹ M m̄ak̄emu muw̄erĩmũ ke na nda dǎd meyei, kè Kuyie nha cice tũ nkũ né n náké keyènkè kèè p̄è̄t̄é ke tú m báá da dǎd tĩmatĩ. ³⁰ A dó mec̄ãã m̄me ke bo kò nha cice cí̄t̄è, dè né yĩme k̄aa yũúkũ m b̄akè?

³¹ Kè Sakǎbu dò: N yĩ̀kũ a bo fiete m̄em̄me a kó besap̄ambè. ³² Wénté n kó benit̄ibè, k̄aa yà wèè borè a b̄akè bèe ò kũ.

Sakǎbu do í yé ke dò nDas̄edi weè yè túóté.

³³ Kè Damaa ta Sakǎbu kó kutouku, k̄eta Dea kǎku, k̄eta o kó benitipot̄ombè bedé kp̄eti, ò í nyà m̄um̄amũ, k̄eyè k̄eta Das̄edi kǎku. ³⁴ Ke yé ba! Kè Das̄edi weè yè túóté ke s̄n̄ne yēs̄ank̄on̄kè mieke ke kari ye ín̄kè. Kè Damaa wammũ titouti tim̄ou mieke k̄ém̄onté. ³⁵ Kè Das̄edi dò: N cice a mieke báá p̄eike n yí m̄e nyit̄ém̄e n k̄arĩ, m bo n t̄ankũ yeire nde.

Kè Damaa wammũ k̄ém̄onté. ³⁶ Kè d̄e yonke Sakǎbu kòo nk̄pan̄nè Damaa, ke tú: N c̄ake ba? N dǎd òm̄me yei nk̄aa n tũ nnè kemieke? ³⁷ A fiémũ n nentĩ, a yà ba dèè tu a kp̄ere? Benke de n kǎbe nè a kǎbe, kè bèe yà ké ti p̄uté. ³⁸ M bo a cí̄t̄è ke m̄ake yebie nsip̄isidé ndi, m me nyí c̄aáké a pedaà mari. ³⁹ Mus̄immũ í p̄i nha òf̄e mafè, kè n f̄e t̄onĩ ke da benke, nh òf̄e yietĩmu. K̄aa m békũ bè yũúkũ ì kuyie nnè keyènkè, kè ò da yietĩ. ⁴⁰ Kè f̄ewentaafè m poté, kè mus̄éé nni m poté keyènkè, kè n níi nyiè nke wúó. ⁴¹ Yebie nsip̄isidé ndi m bomè a cí̄t̄è, ke p̄i mmut̄ommũ yebie ntep̄it̄è nè yèn̄d̄a a kó besap̄ambè kp̄éi, nke c̄em̄mũ a wũ̄ yebie nyèku. K̄aa c̄èete n yeti kuce tep̄it̄è. ⁴² Kè Kuyie, n yàari Abaram̄mu do tũ nkũ, n cice Isaki dé kũ do í n teennè, a na nni m b̄eti n n̄ou sin̄ummũ ndi. Kũ me nȳamu n f̄é̄t̄ém̄e a cí̄t̄è, ke n teennè wenke keyènkè.

Sakǎbu nè Damaa bè taummè

⁴³ De m̄on̄nĩ kè Damaa ò t̄é̄n̄né ke dò: N kó besap̄ambè tu bie, be bí tú n kp̄eyi nyi, kè iwũ̄ ii ntũ n kp̄eyi, dem̄ou a m̄e nwùò ndè tu n kp̄ere nde. M me nyí yóó na kéd̄od̄nè m̄um̄amũ n kó besap̄ambè nè be bí. ⁴⁴ Yóu kè ti tau mmĩ nnè f̄̄ nkéd̄od̄ mebenkũmè mamè.

⁴⁵ Kè Sakǎbuu túóté dit̄arĩ k̄efĩ, ⁴⁶ kénáké o kǎbe ke dò: Waánn̄n̄nĩ yet̄arè! Kè bèe yè waannĩ k̄éc̄óu ndit̄ác̄òu, kè bèe kari bem̄ou di ín̄kè k̄edi. ⁴⁷ Kòo di yu ke dò: Metaummè kó mebenkũmè kó dit̄ác̄òu. Nè Damaa kó tin̄aant̄i Yekaa-Saadutaa nè Sakǎbu kp̄eti Kadedi. ⁴⁸ Kè Damaa dò: Di nt̄ác̄òu dii yó mbenkũ mí nnè f̄̄ nti taummè.

Nè de kp̄éi nke bèe di yu ke dò Kadedi, ⁴⁹ k̄eyíé ké di yu ke dò Misipaa. Kè Damaa dò: Ti Yiè nKuyie nnĩ nti wúó nti d̄et̄énè dii m̄on̄nĩ tit̄abè. ⁵⁰ K̄aa f̄é̄ũnko n kó besap̄ambè, ke túóké bet̄abè, a nyé ke dò nhonit̄i weè í ti wúó, Kuyie nkuu ti wúó. ⁵¹ Kè Damaa dò: Nte dit̄ác̄òu n c̄óu ndi nè dit̄arĩ n fií ndi mí nnè f̄̄ nti cuokè. ⁵² Di nt̄ác̄òu nè di nt̄arĩ dè ntũ ti taummè kó dibenk̄erĩ. M báá dè p̄è̄t̄é k̄ék̄ote a bíkè kéd̄od̄ meyei, a me mbáá dè p̄è̄t̄é k̄ék̄otenĩ m bíkè kéd̄od̄ meyei. ⁵³ Kuyie nhAbaram̄mu nè Nāō bè tũ nkũ ni nti wúó!

Kè Sakǎbuu parikè k̄eyú Kuyie nho cice Isaki dé kũ yèt̄irĩ, ⁵⁴ k̄éf̄é̄t̄é f̄ēf̄e Kuyie, k̄eyú o kǎbe kè bèe c̄aáké k̄enyiè ndit̄arĩ ín̄kè.

32

¹ Kè d̄e wenté dik̄ũnweñnĩ, kè Damaa ǎrĩ o kó besap̄ambè nè be bí, ké ì p̄a mesàà nk̄ékò.

Sakǎbu bàmm̄m̄m̄è Esayuu nè yep̄arè

² Kè Sakɔbuu sɔɔtɛ o cɛmmu, kɛ Kuyie ntɔ̄rɛɛ ò co. ³ Kòo yɛ yà ke dɔ: Kuyie nkó dikàrì ndi die. Mɛ̀mmɛ ò dɛ yumɛ ke dɔ Maanaimmu (dɛ̀ɛ tu yɛkàrɛ yɛdɛ̀ɛ).

⁴ Kòo tɔ̄ mbenitibɛ Seii Edɔmmu kó kutempɛ mmieke o kóo kótì Esayuu borɛ, ⁵ kɛ bɛ̀ nàkɛ ke dɔ: Di nàkɛ n yie nhEsayuu ke dɔ: A kóo tɔ̄ntì Sakɔbu kɛ̀te Damaa cie nke, ke ke mbo ke tũ̀ðkenɛ̀nì yie. ⁶ Ke mɔke inàðke nɛ̀ sãmmarímúbɛ̀ nɛ̀ ipɛ nɛ̀ sibɔ́ ò nɛ̀ benitidatɔ̄mbɛ̀ nɛ̀ benitipotɔ̄mbɛ̀, ke tú f̄ nɔ̄ yie nha ò cɔutɛ̀.

⁷ Kè Sakɔbu do tɔ̄ mbɛ̀ɛ wɛ̀tení kóò nàkɛ ke dɔ: Ti kɔ̄temu ke yà a kóo kótì Esayuu, kòò kɛ̀rínì nɛ̀ behã̀p̀òmbɛ̀ sikɔ̀usìnà (400).

⁸ Kè kufɔ̄waá nhautɛ̀ Sakɔbu mediɛ̀ nkòo totɛ̀ bɛ̀ ò nɛ̀inɛ̀ yɛ̀t̄irɛ̀ yɛ̀dɛ̀ɛ̀ nɛ̀ iwũ̀ ò do tɔ̄ ì, ipɛ nɛ̀ sibɔ́, inàðke nɛ̀ yòyòbɛ̀. ⁹ Ke náá nke tú: Kè Esayuu kùɔ̀ d̄t̄innì mari, d̄iterii coké. ¹⁰ Kè Sakɔbuu bántɛ̀ Kuyie nke dɔ: Kuyie n yà̀rì Abarahammu nɛ̀ n cice Isaki do tũ̀ nkù, f̄ ò n nàkɛ ke tú: Wɛ̀te a cie, a kɔ̀be borɛ kè ò da dɔ̀ mesàà. ¹¹ N yí mán̄nɛ̀ mesàà nha do yɛ̀ nha yó n dɔ̀ mɛ̀ ke mɛ̀ dɔ̀, mí nha kóo tɔ̄ntì. N do senti kukó nSuditɛ̀ɛ̀ ke pikú m pà̀t̄i máà ndi, di mmònnì ke náá nyɛ̀t̄irɛ̀ yɛ̀dɛ̀ɛ̀. ¹² N dɛ̀t̄ɛ̀nɛ̀ n kóo kótì Esayuu, n ȳ̀k̄k̄ ò bo kɔ̀tenímɛ̀ mme kɛ̀ n kuɔ̀ nɛ̀ m pobɛ̀ nɛ̀ m bí. ¹³ A do béimmu ke dɔ̀ a yó n dɔ̀ mesàà, nkè n yaàbí s̄ú nkéndò ndàmɛ̀èrì nùù kó mubirímú, bá bɛ̀ báá na kɛ̀ ì kàa.

¹⁴ Kè Sakɔbuu bátɛ̀ deborɛ kɛ̀yíé, kɛ̀deite ò do mɔke dɛ̀ mieke ò yóo pã dɛ̀ o kóo kótì Esayuu. ¹⁵ Sibɔ̀niisi sikɔ̀usidɛ̀ (200) nɛ̀ yɛ̀bɔ̀dakɛ sipísidɛ̀ nɛ̀ ipeni sikɔ̀usidɛ̀ (200) nɛ̀ yɛ̀pedakɛ sipísidɛ̀ ¹⁶ nɛ̀ yòyòbɛ̀ beniibe bɛ̀ tɔ̄ ibí sipísitã̀t̄i nɛ̀ bɛ̀ bío nɛ̀ inaanì sipísìnà nɛ̀ yenaadakɛ tɛ̀p̄ít̄ɛ̀ nɛ̀ sãmmarímúbɛ̀ niibe sipísidɛ̀ nɛ̀ isãmmarímúbì tɛ̀p̄ít̄ɛ̀. ¹⁷ Kòo dɛ̀ totɛ̀ dɛ̀ tɔ̄ntì dɛ̀ t̄ntì, kɛ̀duó nɔ̄ tɔ̄mbɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ nàkɛ ke dɔ: Niitɛ̀nɛ̀ kɛ̀ mɛ̀fiɛ̀ nnì nsoké di cuokɛ̀.

¹⁸ Kòo nàkɛ oketiwe ke dɔ: Kè n kóo kótì Esayuu da conɛ̀ ke beke ke tú: We nda te? A k̄ari ke? We nte iwũ̀ ì ni a ìkɛ̀? ¹⁹ A dɔ: A kóo tɔ̄ntì Sakɔbu weɛ̀ dɛ̀ te, ke dɛ̀ nda pã ke t̄nnì.

²⁰ Kè Sakɔbu mɛ̀ nnàkɛ odérì nɛ̀ otã̀nwɛ̀ nɛ̀ besɔ̀mbɛ̀ bɛ̀ tũ̀ nke dɔ: Kè di yà n yie nhEsayuu di mɛ̀ nhò nàkɛ ke dɔ: ²¹ A kóo tɔ̄ntì Sakɔbu t̄nnímú.

Sakɔbu do náánnɛ̀ o yèmmɛ̀ mme ke tú, yɛ̀p̄ãrɛ̀ yie mbo bónk̄unne o mieke, kè tí máá kòo n cɔutɛ̀ nɛ̀ diwèi. ²² Kè bɛ̀ɛ kɛ̀t̄ɛ̀nɛ̀ yɛ̀p̄ãrɛ̀ kɛ̀ wenwe nkpaá dɛ̀ kó keyɛ̀nkɛ̀ bɛ̀ bátɛ̀ dɛ̀.

Sakɔbu manɛ̀mɛ̀ Kuyie

²³ Mɛ̀mmɛ̀ kòo ítɛ̀ dɛ̀ kó keyɛ̀nkɛ̀ kɛ̀t̄úótɛ̀ o pobɛ̀ bedɛ̀ nɛ̀ o nitipotɔ̄mbɛ̀ bedɛ̀ nɛ̀ o bí tɛ̀p̄ít̄ɛ̀ nɛ̀ demáà ke bo séntɛ̀ tipɛ̀t̄i-yɛ̀rì, bɛ̀ tu kùù kó nSabaki. ²⁴ Kòo bɛ̀ sɛ̀ɛ̀ nkukó nkɛ̀sɛ̀ennɛ̀ o m̄ake dɛ̀ kó dimàà, ²⁵ kɛ̀ ndɛ̀ kpaá omáà kɛ̀nyíé nke maunɛ̀ onit̄i m̄u nɛ̀ kukúnwentóo. ²⁶ Kè dɛ̀ kóo nit̄i ns̄ ò nwɛ̀ í yóo na Sakɔbu, kɛ̀potɛ̀ o kpeyuu kòo náá ndikp̄ennì. ²⁷ Kè dɛ̀ kóo nit̄i dɔ: N yóu kɛ̀ m p̄ɛ̀t̄ɛ̀! Kè Sakɔbu dɔ: Kàa í m pã mesàà m báá da yóu. ²⁸ Kè dɛ̀ kóo nit̄i beke Sakɔbu ke dɔ: A yɛ̀t̄irì tu ba? Kòo dɔ: Sakɔbu. ²⁹ Kòo dɔ: Bɛ̀ t̄ɛ̀nkɛ̀ í yóo nda yu ke tú Sakɔbu, bɛ̀ yóo nda tú Isidayɛ̀eri nwe, ke ȳ́ a manɛ̀mɛ̀ ti Yie nKuyie nnɛ̀ benitibɛ̀ ke na. ³⁰ Kè Sakɔbu dɔ: N da báámmu n nàkɛ a yɛ̀t̄irì, kòo dɔ: Ba nte kàa m bèkú n yɛ̀t̄irì?

Ò mɛ̀ nyí kóò dɔ̀ mesàà. ³¹ Kè Sakɔbu dɔ: N yà Kuyie nke kpaá fòu. Mɛ̀mmɛ̀ kòo yú dɛ̀ kó dibòrì ke dɔ Penniyɛ̀di (dɛ̀ɛ̀ tu ti Yie nKuyie nyìkɛ̀). ³² Kè dɛ̀ɛ̀ wentɛ̀ kɛ̀ Sakɔbu nsenti Penniyɛ̀di kó kukó nkè diyie yènnì kòò cɛ̀ntì dikp̄ennì. ³³ Dɛ̀ te nɛ̀ yíennì kɛ̀ Isidayɛ̀eribe í yo nfèf̄ɛ̀ kpeyuu kó kumaa nke ȳ́ ti Yie nKuyie ndo dɛ̀ mpotɛ̀mɛ̀ Sakɔbu.

33

Sakɔbu conɛ̀mɛ̀ Esayuu

¹ Sakɔbu yà d̄i m̄onnì Esayuu duunnímɛ̀, ke nɛ̀inɛ̀ behã̀p̀òmbɛ̀ sikɔ̀usìnà (400), kɛ̀totí ibí Dea nɛ̀ Daseedi nɛ̀ benitipotɔ̄mbɛ̀ bedɛ̀, ² kɛ̀nìí nhonitipotɔ̄mbɛ̀ nɛ̀ be bí, Dea nɛ̀ o kpeyi kɛ̀ bɛ̀ mpokoo, Daseedi nɛ̀ Sosefu kɛ̀ bɛ̀ ntũ. ³ Kòo niitɛ̀ o mómmuɔ̀ mbe ìkɛ̀, kɛ̀yà o kóo kótì Esayuu, kɛ̀nínkóo o ìkɛ̀ kuce mɛ̀yiekɛ̀ ke yàa tónnɛ̀nko ò borɛ. ⁴ Kè Esayuu cokénì

kòd ɔrí, kè diwèi bɛ auté, kè bèe kuó mbedé. ⁵ Kè Esayuu yà benitipòbè nè ibí, kébeke ke dò: Ìmbe mbe bie mbèè da neínè? Kè Sakòbu dò: Ti Yiè nKuyie m pã bèmbe mí nha kóo tǒnti.

⁶ Kòo nitipotǒmbèe tóónní nè be bí kénínkóo o ìkè. ⁷ Kè Dea tóónní kénínkóo o ìkè nè o bí. Kè Daseedi nè Sosefu kè bè múnke me nyí. ⁸ Kè Esayuu o beke ke dò: A dó kédòònè ba m mè n conè ì wūǒ? Kòò dò: N dó fǒ n yiè nhá n cǒuté mesàa mme. ⁹ Kè Esayuu dò: M mǎke kè dè sūmu n nantè, ríte a kperè. ¹⁰ Kè Sakòbu dò: N da báámmu, kàa n cǒutému, cǒuté m pǎrè, n da yà kè dè dò n yà Kuyie nku, ke yé a n cǒutéme nè diwèi. ¹¹ N da báámmu cǒuté n da pã dè, ti Yiè nKuyie nni n dǒòmu mesàa, kè m mǎke demou.

Kè Sakòbuu yetoo kè Esayuu cǒuté. ¹² Kè Esayuu dò: Íténè kè tí nei kékò. ¹³ Kè Sakòbu dò: N yiè nha yému ke dò nyibí kpaá yǒd, kè ipe bo nè inààke nè tinaabiiti, kè ti ì kèténè mecǎa ndiyiè mari máa ì bo kú. ¹⁴ Fǒ n yiè nhá niité, mí nha kóo tǒnti kè nni ntū mme yǒdmmè nè iwūǒ nè ibí kétuókoo a cie Seii. ¹⁵ Kè Esayuu dò: M bo da yóunè n kó benitibè mabè. Kè Sakòbu dò: Kè bèe dǒd ba? Fǒ ncénke n cǒuténè diwèi. ¹⁶ De kó diyie dimáa mieke kè Esayuu kété kénwèti Seii. ¹⁷ Kè Sakòbuu kǎte Sukoti kémaá tǎcǐtè, kédòò o wūǒ titouti. De te kè bèe yu de kó dibòri ke tú Sukoti (dèè tu titouti).

Sakòbu bàtémè Sisemmu

¹⁸ Sakòbu de nyité Mesopotamii, kétuòkenè kukònnatí Sisemmu Kannahǎa kó ketenkè, kékari dihei mànkú, ¹⁹ kédonté ketenkè medítibii ntekòutè (100) Amǎ bí borè, ì te ketenkè Sisemmu, kécónné o touku, ²⁰ kémaá diwūǒtònni, ké di yu ke dò Edi-Edowee-Isidayeeri (dèè tu ti Yiè nKuyie nyIsidayeeri be tū nkù).

34

Bè pǐmmè Dina ke duónè

¹ Diyie mari kè Dina, Dea kóo sapàa rýe ke bo dǎu ndiheì kó besapàmbè. ² Kè Efiibe kóo kpààti Amǎ kóo dapàa Sisemmuu ò yà, kòd pǐ nkéduónè, ³ kòd pénsirì mediè, kéndó kényúǒ nhosapàa nyèmmè. ⁴ Mèimme Sisemmu nàkémè o cice Amǎ ke dò: Kǎte kényà osapàa nyie nyembè, n dó kòd puokemu.

⁵ Kè Sakòbuu keè Sisemmu duónèmè Dina, ke sǒ nho kó bedapàmbè bo kupaku ke cǐmmú iwūǒ. Kòò ndò nyúóó ke kǐmmú bè bo konnámè.

⁶ Kè Sisemmu cice Amǎ kǎte Sakòbu borè ke bo ò nàké. ⁷ Kòò kó bedapàmbè nkūntiní kupaku kékeè dèè dǒd, kè dèe bè yonke, kè bè mieke pèike, ke yé Sisemmu dǒdmè dèè tu isòke Isidayeeriè mieke, ke duónè Sakòbu kóo sapàa, dèè do ci Isidayeeriè cuokè. ⁸ Kè Amǎ dò: N kóo dapàa nSisemmu yèmmè meè ta di kóo sapàa, di we nhò duó nkòo puoke. ⁹ Ti wènnénè kè tí mpuokú di kó besapàmbè kè di puokú ti kǎbe. ¹⁰ Kè tí nwè nke bo, kè dihei ntú di kperi, kè di ndǎori kupotaá nke mǎke sibaa.

¹¹ Kè Sisemmuu nàké osapàa ncice nè o tǎbè ke dò: Kè di n dǒd mesàa nke beke dèè kó dimáa n di duó. ¹² Kè di n yiennè di kóo sapàa nke beke tipocònti kè ti dǎu ke mamè nè yepǎrè n di duó.

¹³ Kè Sakòbu kó bedapàmbèe nàké Sisemmu nè o cice nè mecìi nke yé ò pǐmmè be tǎu Dina nè muwèrimú ke duónè. ¹⁴ Kè bè dò: Ti báa na kéduó nti tǎu wèè í cǎnté, dè tu meyei mme ti borè. ¹⁵ Ti í yóó yie ndi yè mmù, kè di í cǎmmú benitidaabè bemou. ¹⁶ De mǒnni ndi ti bo di duómme ti kó besapàmbè, kétúóké di kǎbe, kè ti rǎwè nke bo, kénaa nkubotí kumáa. ¹⁷ Kè di me nyete ti yè mmù tí túóté ti tǎu kǎpǎtè.

¹⁸ Amǎ nè o bire Sisemmu kè bèe pénsirì de kó tináahti. ¹⁹ Bá odapàa nyí nhǎte ò bo dǒdmè bè béi ntì, ke yé ò dómme osapàa mmediè. Bè do we ntǎ okpààti cǐtè mieke kè dè pǎtè betǎbè. ²⁰ Amǎ nè o bire Sisemmu, kè bèe kǎte dihei kó dibòri, kénáké be kǎbe ke dò: ²¹ Benitibè bie ntu diwèi kǎbe mbe, yóunè kè bè mbo ti èi, ke dǎori kupotaá, dihei í kǎni, kè ti mpuokú be kó besapàmbè, kè bè puokú ti kǎbe. ²² Bè tu, kè ti yie mbè yè

mmù, ke cāmmú benitidaabè bəmou, bè bo ti wēnnénè kè ti naá nkubotí kumáà. ²³ Kè ti yie mbè yē mmù, kè bè ti bonè, tī yóó tieke be wũ ñè be kperè demou bè m̀̀ke dè.

²⁴ Bèè kó dimàà bo deborè kè bèe yie nhAməwə ñè o bire Sisemmu bè nàkè tì, kè dihei dimou kó benitidaabèe cāmmú. ²⁵ Diyie tãánni yie, dè d̀̀ke yóu dii yie kè bè kàri ke í yé timatì, Simmeðð ñè Defii Dina tãbè kè bèe túóté be kp̀̀rise kéta dihei kékua benitidaabè bəmou, ²⁶ kékua Aməwə ñè o bire Sisemmu, kédèite be tãù Dina Sisemmu cíètè kékònnè.

²⁷ Kè Sakəbu bí teii íté kétúóté tikúnenti ñè dihei kperè, ke yé bè p̀̀ím̀̀mè be tãù ñè muwērímu ke duónè, ²⁸ kékpaake be pe ñè be nààke ñè sãmmarímùbè ñè dèè kó dimàà bo dihei ñè depara, ²⁹ kéheí be kp̀̀atì timou, be bí ñè be pobè ñè dèè kó dimàà bo be cēí mièke.

³⁰ Kè Sakəbuu nàkè Simmeðð ñè Defii ke d̀̀: Di n c̀̀kemu, kè ñ naá nhoyeiwe Kannahã kəbe ñè Pedisiibe be ñ̀̀kè. N kəbe í sũ, bè yóó tímmu ké n dokénè, ké n na, ké n kuə ñè n cíètè temou. ³¹ Kè bè d̀̀: Ti na nyóu kè bèe wénté ti tãù onitipòkù wèè d̀̀uti d̀̀utinè benitidaabàà?

35

Sakəbu ítemè Sisemmu kékote Betēdi

¹ Diyie mari kè Kuyie nnáké Sakəbu ke d̀̀: Íté kékote Betēdi ké m maá diwũðt̀̀nni, n do de nda benke m maá a do cokùnè dii m̀̀nni a kóo kóti Esayuu.

² Kè Sakəbuu nàkè o cíètè kəbe ñè bèè do ò bonè bəmou ke d̀̀: Bonténko yebokè kékéwánkùnne dimáà, kéceete di yààti. ³ Báátínè kè tí kote Betēdi kémaá diwũðt̀̀nni Kuyie nkpréí, ke yé kuù do n teennèmè n do áàri dii m̀̀nni, ké nni mbonè n cèmmu mumou mièke.

⁴ Kè bèe duó mbe bókè yemou Sakəbu ñè be màmánnè bè do tũð dè be to, kòo dè kũnné mutie diemù také Sisemmu, ⁵ kékpeēté. Kè Kuyie mbonté kufōwá nyehékè yèè dè t̀̀kè, bá bè í ndàátí ké bè t̀̀nne.

⁶ Sakəbu ñè o kəbe bəmou kè bèe tuəke Duusi bè tu dè Betēdi, Kannahã kó dihei, ⁷ kémaá diwũðt̀̀nni ké di yu ke d̀̀ Kuyie-mbo-Betēdi, ke yé kù do de nhò benkemè kumáà ò cokùnè dii m̀̀nni o kóo kóti.

⁸ Kè Deboraa, Debekaa kóo yuàr̀̀i kú kè bèe ò kũnné Betēdi také, mutie diemù mamú yuu, bè tu mù yedabùò nkãmu.

⁹ Sakəbu kũntiní dii m̀̀nni Mesopotamii kè Kuyie nyíé kóò benke kumáà, kóò pã mesàà. ¹⁰ Kóò nàkè ke d̀̀: A yètiri tu Sakəbu nwe, di m̀̀nni ke yó ntú Isidayēeri.

Memme Kuyie nhò yúmè ke d̀̀ Isidayēeri. ¹¹ Kè kùu ò nàkè ke d̀̀: Míi tu Kuyie nke kpeñni. A bo pié kàa botí sũú nkàa naá nyibotí p̀̀eu cice, kè bekp̀̀atibèe yènni i mièke. ¹² N duó ndi ei Abarahammu ñè Isaki, m bo di nda duó nké di duó nha yaábí.

¹³ Kuyie nhò nàkè memme kédèè kéíté. ¹⁴ Kè Sakəbuu fíi nditári, kécóu mmekùò nnè menaà nke bo ndenniní, ¹⁵ kényú Kuyie ndo ò nàánnè dii b̀̀r̀i ke d̀̀ Betēdi (dèè tu Kuyie ncíètè).

Daseedi peímè Bensamee kékú

¹⁶ Sakəbu ñè o kəbe kè bèe íté Betēdi, kénkpaá díetirìnè sámpó Efadata, kè Daseedi ndó képeité kè dèe yonke mediè. ¹⁷ Kè debire nyetini wèè ò peinko kòo nàkè Daseedi ke d̀̀: Bá nyíèkù a wèete ke peité denitidabire nde.

¹⁸ Kè Daseedi r̀̀maunè mukúú nkéyú debire ke d̀̀: Beni-Oni (dèè tu: Meyei mbire). Kè Sakəbuu dè yu ke d̀̀ Bensamee (dèè tu kubakù yóú).

¹⁹ Kè Daseedii kú kè bèe ò kũnné Efadata kó kuce, bè yu dè yíe nke tú Betideemmu. ²⁰ Kè Sakəbuu cónné ditári Daseedi f̀̀ti ínkè ké di yu ke d̀̀ Daseedi f̀̀titári, kè di kpaá bo ñè yíenni.

²¹ Kè Sakəbuu íté deborè kékari Mikidaa-Edèe, ²² kэмbo de kó dihei kè Dubenni duónè Bidaa onitipot̀̀nti o cice po wè. Kè Sakəbuu keè, kè dèe ò yonke.

Sakəbu do məke ibi təríttè nè ìdèi nyi. ²³ Kè Dea kó ibi tú: Dubenni, Sakəbu kódo Po nè Simmēḏḏ nè Defii nè Sudaa nè Isakaa nè Sabunə. ²⁴ Kè Daseedi kpeyi tú Sosefu nè Bensamē. ²⁵ Kè Bidaa Daseedi nitipotōnti kpeyi tú Danni nè Nefutadii. ²⁶ Kè Sidipaa Dea kóo nitipotōnti kpeyi tú Kadi nè Ase. Sakəbu nitidabí nyi ò pié ì Mesopotamii.

Isaki kumè

²⁷ Kè Sakəbuu tuəke o cice Isaki borè Mammudee, dèè təkénè Kidiya-Adiba. Bè tu dè yíe nhEbunə. Abarahammu nè Isaki bè do borè. ²⁸ Isaki do məke yebie ntekòutè nè sipísini (180) ndi, ²⁹ ò do yóó kú ke kòté mediè mme. Kòo bí Esayuu nè Sakəbu kè bèè ò kunné.

36

Esayuu kàrimè Edəmmu

¹ Nte Esayuu bè tu wè Edəmmu o kó kufuku: ² Ò do puoke Kannahā kó benitipòbè mbe, Ada Edonni bire, Itiibe kó kubotí kou, nè Odibamaa Ana bire, wèè yààri tu Sibeḏḏ Efiibe kó kubotí kou ³ nè Basimati Isimayēeri bire Nebayəti tāū. ⁴ Kè Ada peité Edifasi, kè Basimatii peité Deuyēedi. ⁵ Kè Odibamaa peité Yeusi nè Yaedammu nè Kodaa Esayuu nitidabí nyi ò pié ì Kannahā.

⁶ Kè Esayuu túótè o pobè nè o nitidabí, nè o nitipobí nè bèè kó dimàà bo o cīètè nè o wūḏ nè ò pètè dèè kó dimàà Kannahā, kékote diheì terì kédéténè o nantè Sakəbu. ⁷ Bè do məke tikpàti nti mediè, mbè báá na kénwē nke kari, bè bo kèè tenkè í sànnè be wūḏ. ⁸ Kè Esayuu bè tu wè Edəmmu kòo kote kəmbo Seii tāri.

Esayuu kó kufuku

⁹ Nte Esayuu wèè tu Edəmiibe yààri wèè do bo Seii tāri o fuku: ¹⁰ Edifasi Ada bire nè Deuyēedi Basimati bire.

¹¹ Edifasi bí tú: Temaa nè Omaadi nè Sefoo nè Katammu nè Kenasi. ¹² Timuna do tú Edifasi pocēnni ndi, kòo peité Amadeki. Ada Esayuu pokù yaàbí nyi.

¹³ Deuyēedi bí tú: Naati nè Sedaa nè Samaa nè Misaa. Basimati Esayuu pokù yaàbí nyi. ¹⁴ Nte Odibamaa Ana bire, Sibeḏḏ yaàbire Esayuu pokù bí: Yeusi Yaedammu nè Kodaa.

¹⁵⁻¹⁶ Nte Esayuu yaàbí ì di tikpàti: Temaa nè Omaa nè Sefoo nè Kenasi nè Kodaa nè Katammu nè Amadeki. Bèè do tú bekpààtibè Edəmmu, Esayuu nè o pokù Adaa be kóo Po Edifasi bí nyi.

¹⁷ Naati nè Sedaa nè Samaa nè Misaa bè do tú bekpààtibè mbe Edəmmu. Esayuu nè o pokù Basimati be bire Deuyēedi bí nyi.

¹⁸ Yeusi nè Yaedammu nè Kodaa bè do tú bèè baké bè mbe. Esayuu nè o pokù Odibamaa Ana bire be bí nyi.

¹⁹ Esayuu yaàbí nyi ì do tú Edəmiibe kó bekpààtibè.

²⁰⁻²¹ Seii botí kou bè tu wè Oditi o yaàbí, ì do keté kəmbo Edəmmu. Ōriibe kpààtibè do tú: Dotāā nè Sobadi nè Sibeḏḏ nè Ana nè Disḏḏ nè Esee nè Disāā. ²² Kè Dotāā bí ntú: Ōri nè Emammu kòo tāū ntú Timuna. ²³ Kè Sobadi bí ntú: Adifanni Manaati nè Ebaadi nè Sefoo nè Onammu. ²⁴ Kè Sibeḏḏ kpeyi tú Aya nè Ana. Ana weè do pètè tēbinte tonnitè dikpàà cuokè, ke cēm̀m̀ú o cice Sibeḏḏ sām̀marím̀úbè. ²⁵ Ana bí tú Disḏḏ nè denitipobire Odibamaa. ²⁶ Kè Disḏḏ kó ibi ntú: Emmutāā nè Esibanni nè Itidanni nè Kedanni. ²⁷ Kè Esee kpeyi ntú: Bideanni nè Safāā nè Akanni. ²⁸ Kè Disāā kpeyi ntú Uusi nè Adanni.

²⁹⁻³⁰ Oriibe bèè do di tikpàti Seii beè tu: Dotāā nè Sobadi nè Sibeḏḏ nè Ana nè Disḏḏ nè Esee nè Disāā.

³¹ Isidayēeribe mu ndo í məke diì m̀ǹnni okpààti kè bèè ntou tikpàti Edəmmu tenkè ke feimmu betòbè, nte be yètè: ³² Beə bire Bedaa Dinabaa eì kou, weè do keté kètò tikpàti Edəmmu, ³³ kékú kè Bosedaa eì kou Sedaa bire Yobabuu còuté tikpàti. ³⁴⁻³⁹ O kó difōnkúò kè Temaa eì kou Usammuu còuté tikpàti, kékú kè Afiti eì kou Bedadi bire Adadii còuté tikpàti, kékú, weè do dokénè Mandiyāābe Məabu tenkè miēke ké bè na. O kó difōnkúò kè Masedekaa eì kou Sāmudaa còuté tikpàti, kékú kè kukó ndiekù kó diheì Deobəti eì kou Saudii còuté tikpàti kékú, kè Akibəə bire Baadi-Ananni còuté tikpàti kékú. Kè Pauu eì

kou Adadii cəuté tikpàtì, weè do puoke Matideti kó sapàà Metabeyeedi. O pokù yǎ kótì yètìrì do tú Mesaabu.

⁴⁰⁻⁴³ Esayuu weè tu Edəmiibe yààrì. Nte de kó bekpààtìbè yètè: Timuna nè Adifaa nè Yeteti nè Odibamaa nè Edaa nè Pinəə nè Kenasi nè Temaa nè Mibisaa nè Makidiyeedi nè Idammu. Edəmiibe kpààtìbè mbe bá wè nè o èi.

SOSEFU KÓ TINÁANTÌ

37

Sosefu yàmè tidəuntì

¹ Kè Sakəbu nbo Kannahāā o cice do borè. ² Nte Sakəbu bí kó tináantì. Sosefu do məke yebie ntepítè nè yèyiekè ndi, kénneitinè o kó bekpótìbè Bidaa nè Sidipaa Sakəbu pobè bí, kè bè cəmmù iwūǎ, kè Sosefu kūūnnì ke náá nho cice o kó bekpótìbè náante tì náanheyiti.

³ Sakəbu do dó Sosefu nwe kè dè pēēté o bí tei ke yé ò do ò peitémè o kótì cuokè nke, kòò yá ndiyààbòrì sààrì iníeke kperi. ⁴ Kòò kó bekpótìbèe yà o cice ò dómè mediè, kè be mieke nhò péi, bá bè í nhò dónè tináantì.

⁵ Diyiè mari kè Sosefuu duó tidəuntì kénáké o kó bekpótìbè. Kè be mieke dəkèe ò peike. ⁶ Nte de kó tidəuntì do tú mù: ⁷ Kòò dò: N duó kè ti bo kupaku nku ke bóu yeyobuo, kè n kperi cómmú de cuokè, kè di kpeye di cēēte ke nínkú di iikè, kè be mieke dəkèe ò peike.

⁸ Kòò kó bekpótìbè dò: A yèmmè dò nfǎǎ yóó ti baaté, kénaá nti kó kpààtàà? Kè be mieke dəkèe ò peike nè ò yàu tì dəuntì ke bè nàá nti kpéi.

⁹ Kòò yíe duó tidəuntì teti, ké bè nàkè ke dò: N yà tidəuntì teti nti. Diyiè nè otānkù nè siwāā tepítè nè temáà kè dè nìnkú n yìkè.

¹⁰ Kòò tì nàké o cice, kòò ò kpannè ke dò: Ba nkó tidəuntì nti? A yèmmè dò mmí nnè a yǎ nè a kó bekpótìbè ti bo nínkú a iikàà?

¹¹ Kòò kó bekpótìbè mieke nhò péi, kòò cice yie me ntoti o yèmmè de kó tidəuntì ínkè.

Sosefu kó bekpótìbè ò fitémè

¹² Diyiè mari kè Sosefu kó bekpótìbèe kəte Sisemmu kəncəmmú be cice wūǎ. ¹³ Kòò cicee ò yu, ke dò: M bo da tǎ nkàa kəte Sisemmu kéyà a kó bekpótìbè cəmmú dè iwūǎ. Kòò dò: Ēē. ¹⁴ Kòò cice dò: Kəte Sisemmu kéyà be kōnnaatí, kéyànè iwūǎ, kéwētení ké n nàké dè dōmmè.

Kè Sosefuu íte Ebunəw kékəte Sisemmu. ¹⁵ Kè òmòu ò yà kòò àrì dikpàà mieke. Kè de yiè nhò beke ke dò: A wanti ba? ¹⁶ Kè Sosefu dò: N wanti n kó bekpótìbè mbe, n nàké be cəmmú dè be wūǎ. ¹⁷ Kè de kóo nitii ò nàké ke dò: Bè í kpaá die. N kèè kè bè tu bè kəri Dotāā.

Kè Sosefuu kəte Dotāā ké bè yà. ¹⁸ Kè bèe ò yàní medétimè kédake ke bo ò kùə, ¹⁹ kənnáa mbetəbè ke tú: Ntenè tidəuntì yiè nke kérini. ²⁰ Yóonè kè tí ò kùə kədootóo tebinte mieke, ke dò musimmù muù ò pī, nkéyà o dəuntì yóó yímè.

²¹ Kè Dubennii keè kéyete ke dò: Ti báá ò kùə. ²² Ānnénè we tebinte tie mmieke! Di báá ò kùə.

Ò do dó kóò deetému kóò kpēnné o cice borè.

²³ Sosefu tūðkoo dii mōnnì o kó bekpótìbè borè, kè bèe ò pī nkédáté o yaàbòrì sààrì iníeke kperi. ²⁴ Kóò dootóo tebinte mieke, de kó tebinte do í ā menie mbá sámpó. ²⁵ Be dèè memme kénkari ke yo nkéyàní Isimayeyiribe kè bè boní Kadaadi ke deke yòyóbè ke tə tihúúntì nè mekùə nnè detie nke kəri Esibiti. ²⁶ Kè Sudaa dò: Ti yóó səri kékuə ti nantè kéyà ba? ²⁷ Tí ò fiténè Isimayeyiribe ti báá ò kùə, ò tu ti cíētè kou nwe, ti nantè, kè ti wē mmeyi mmemáà.

²⁸ Kè bèe yie nkòò dènnení tebinte kéfíténè Isimayeyiribe medítìbii nsipísidè kè bèe ò kōnnè Esibiti. ²⁹ Kè Dubenni wētení késíéké tebinte kénsǎ nSosefu í dè kpaá. ³⁰ Kòò yèmmèe caàrè kòò kēté o yaàbòrì, kéwēte o kəbe borè ke dò: Debire í dè kpaá, n yóó yíme?

³¹ Kè bèe kuò dibòdaà kétéúóté Sosefu yaàbòrì kétéí meyñ, ³² ké di duónko be cice ke dè: Nte ti yà dìi yaàbòrì, wénté káyà a bire kperi bá nni ndi. ³³ Kòo dì banté, ke dè: M bire yaàbòrì ndi. Musìmmù mamù muù ò pī nke càáké.

³⁴ Kòo kété o yaàbòrì kédáátí tifòtòntì, kékari o bire kúú nkè dèe mǎnte. ³⁵ Kòo kó bedapàmbè nè o kó besapàmbè kè bèe ò bàmmù kòo yete ke dè: N yó n kuòmmu m bire ke yàa dè sǎnténko kudǎnkù, kénkuò.

³⁶ Kè Isimayεribεε kǎte kéfíténè Sosefu Potifaa, behǎǎpòmbè bèè baà Esibiti kóo kpààti be kóo kótì.

38

Sudaa nè o còkù Tamaa be kó tináantì

¹ De mǎnni kè Sudaa íté o tebíi borè kékǎte Adudammu Idaa borè, ² káyà osapàa mmǎu, Kannahǎa kou bè tu wè Suaa bire kòd tùóté képuoke. ³ Kòo púo nképeité denitidabire kòd dè yu ke dè εε, ⁴ káyí kúpúo nképeité denitidabire ké dè yú ke dè Onaa, ⁵ káyí kúpúo nképeité denitidabire ké dè yu ke dè Sedaa. Ò do bo Kesibu nwe kòd peité.

⁶ Kè Sudaa túóté onitipòkù bè tu wè Tamaa kòd puo nho kòd Po εε. ⁷ Kè εε ndǎori dèe í wenni ti Yìè nKuyie nkè kùu ò kùu. ⁸ Kè Sudaa náké Onaa ke dè: Túóté a kóo kótì pokù, kòo pié íbí kè ìi sǎoté a kóo kótì cíètè.

⁹ Kè Onaa nyé ke dè nweé í yó nte íbí, ke ní ò duónè kédeite káyēnke ketenke, kòo báa peité íbí o kóo kótì. ¹⁰ Kè de kó medǎdǎrimèe yonke ti Yìè nKuyie nkè kù múnke ò kùu.

¹¹ Kè Sudaa náké o còkù Tamaa ke dè: Kò nha cice borè kémbaà Sedaa bo kótémè. Ò do yǐèkù Sedaa bo kúmè mme o kó bekótíbè kǎme. Kè Tamaa kòo nho cice cíètè.

¹² Kè dèe mǎnte kè Sudaa pokù Suaa bireε kú, kòo kari mukúú nkédeè. Nè o népo Idaa Adudammu kè bèe kǎte Timuna ke bo yà bè kǎi dè o pe cìti. ¹³ Kè Tamaa keè o còkù kǎrimè Timuna o pe cìti kǎi, ¹⁴ kédeite tikúpoyààti kédátinné o ìikè kuyààkù, kékǎte kénkari Enaimmu εi mǎnku, Timuna kó kuce ke yé ò do yàmè Sedaa kótémè bá bè í wè nhò duó nkòd bo ò yenke. ¹⁵ Kè Sudaa ò yà kényé ke tú onitipòkù wèe dǎuti dǎutinè wènwε benitidaabè, ke yé ò dàátimè o ìikè kuyààkù. ¹⁶ Sudaa í nyé ke dèo nho còkù nwe, kékétóo o borè ke dè: Yóu kè n da duónè. Kòd dè: Kàa ò duónè a bo n duó mba? ¹⁷ Kòd dè: M bo da duó ndibǎbii. Kòo nitipòkù dè: Éé, á né dǎu nha kperε marè, kàa duǎnni dìi mǎnni dibǎbii á dè tùóté. ¹⁸ Kòd dè: N yóo da duó mba? Kòd dè: A cannimè nè a ðũ nè a pàati.

Kòo dè nhò duó, kòd duónè, kòo púo, ¹⁹ kékíté kékò nkédáté kuyààkù kédáátí tikúpoyààti. ²⁰ Kè Sudaa tǎnnènni tebuotè o népo Idaa Adudammu kou kòd bo cǎutóo o nenti, bá wè í nhò yà, ²¹ kébeke deborè kǎbe ke dè: Yé onitipòkù wèe dǎuti dǎutinè benitidaabè, ke ð nkari die? Kè bè dè: Onitipòkù mǎu í buoté die ndiyiè mari ke dǎuti dǎutinè benitidaabè.

²² Kòo wéte kénáké Sudaa ke dè: N yí ò yà, kè bèe dè bo kè bè tu onitipòkù mǎu keté ke í dè buoté diyiè mari ke dǎuti dǎutinè benitidaabè. ²³ Kè Sudaa dè: Wèe kǎtenè tinenti, ti báa yóu kè bè ti daá, n da duómmu tebuotè kàa kǎte kòd mǎnté.

²⁴ Kè dè mmǎke betǎǎbè bètǎǎti, kè bèe náké Sudaa ke dè: A còkù dǎuti dǎutinè benitidaabè mbe ke púo. Kòd dè: Dennenni we kòd cúu.

²⁵ Kè bèe ò dènnenni, kòo tǎ nkè bèe náké o còkù Sudaa ke dè: N da báámmu, banté wèe te meccannimè mie nnè kuhǎũ nè ku mpàati, wèe m pònné.

²⁶ Kè Sudaa banté tinenti, kékéi nké dè: Ò tǎnnemu ikuó ke m pǎēté, n do dè nkòd duómmu n kóo dapàa nSedaa kòo yenke, m mè nyí wè nhò duó.

Sudaa ténke í nhò duónè.

²⁷ Kòd nyóo peité, képeité itáátébi. ²⁸ Kè deketirèe denneni de bakù, wèe peinko kòd dè ùinné mupàakonwǎǎ nke dè: Die ndèe tu deketirèe.

²⁹ Kè dèe wéte kéténnóo de bakù, kè dèterèe yènni.

Kè Sudaà dè yu ke dò Pedesi (dèè tu Okpetíwè). ³⁰ De kó difōnkúò kè bè do ùnné dè mupààkonwṹ nkè dèe yènní, kè bèe dè yu ke dò Sedaa.

39

Sosefu bomè Esibiti Potifaa cíètè

¹ Kè Isimayeeribee kòtenè Sosefu Esibiti, kóò fiténè Potifaa, Esibiti eì kou. Potifaa do tu tekpààtìcìètè kóo kótì nwe ke baké tihāāpòntì tì Esibiti kóo kpààtì. ² Kè ti Yiè nKuyie nni mbonè Sosefu, kòò dòò dè, dèe yie, kòò mbo o yiè ncíètè. ³ Kòò yiè Potifaa yà ti Yiè nKuyie nhò bonèmè kòò dòòri dè demou yíé, ⁴ kóò pénsirì kóò duó mmutōmmú o cíètè kóò bànnè o kperè demou. ⁵ Nè Sosefu kpéí nkè ti Yiè nKuyie ndòò Potifaa mesàà, kòò kperè demou nè o paa nkè dè nyíé. ⁶ Kè Potifaa túóté o kperè demou ké dè bànnè Sosefu, ò ténke í ndòòri mùmamù kè dè í tú ò bo dimè.

Potifaa pokù dómè Sosefuu ò duónè

⁷ Sosefu do tú fedaduonfe nfe ke tú odasáàtì, kè Potifaa pokuu ò pénsirì kóò nàké diyie mari ke dò: N duónè. ⁸ Kè Sosefuu yete, kénáké onitipòkù ke dò: N yiè nni nyárímu, ke n níí mmutōmmú mumou tecíètè mieke. ⁹ Ò í deu ke m pēēté tecíètè tie mmieke. Ò í n yetenè demarè kè dè í tú fí, ke yé a tùmè o pokù. Dè bo yíme kè n doò meyei ndiemè mie nkéyeténè Kuyie?

¹⁰ Kòò nnáannè Sosefu yewe yemou ke tú wèè ò duónè, kè Sosefu yetírí.

¹¹ Diyie mari kè Sosefuu ta tecíètè, ke bo pí mmutōmmú ke ś nhotōntì m̀òú í bo tecíètè mieke. ¹² Kè Potifaa pokuu pí nho yaàbòrì, ke dò: N duónè.

Kè Sosefuu yóu o yaàbòrì kécoké kéyè. ¹³ Kòò nitipòkùu yà ò yóumè o yaàbòrì, ke coké ke yè, ¹⁴ kéyú betōmbè ke dò: Wénténè n doù təní Ebedeebe botí kou wè kòò ti daú, ò kàtení ke bo n duónèmu, kè m me nkuónko, ¹⁵ kòò coké ke yè ke yóu o yaàbòrì.

¹⁶ Kòò nitipòkùu daú nde kó diyaàbòrì kémbaà o doù bo konnìme. ¹⁷ Kòò konnì kòò me nhò nàké ke dò: Ebedeebe botí kó kudaakù a təní kù, kuù kàtení m borè ke bo m pí nkéduónè. ¹⁸ Kè n kuónko kè kù yóu ku yaàbòrì ke coké ke yè.

Bè kpetínnémè Sosefu

¹⁹ Kòò doùu keè de kó tináàntì, kè dèe ò yonke mediè. ²⁰ Kòò duó nkè bèe pí nSosefu kékpetínné bè kpeti dè bekpààtìbè kó tikpetíntì. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbonè Sosefu kóò dòò mesàà, kè kuhāāpònkù kùu bè bàà kè kùu ò pénsirì, ²² kéduó nkòò mbaké tikpetíntì timou dikpetíntou mieke. Demarè do òò í ndòò kè Sosefu í yé. ²³ Kuhāāpònkù kùu baa tikpetíntì kè kùu ò yóu kòò ndòòri ò dómè, ke yé ti Yiè nKuyie ndo bonèmè Sosefu kòò tōmmú kéri.

40

Tikpetíntì tidéti yàmè tidòuntì

¹ Wèè baké Esibiti kóo kpààtì naàkòtìbè nè wèè baké bèè dòòri pēēbè, kè bèe caàrè okpààtì. ² Kòò kpààtì miekee peike tekpààtìcìètè kó bekótìbè bembe bedé, ³ kòò bè kpetínné, wèè ni bèè bàà tikpetíntì o kó dikpetíntou, Sosefu kpetí dè. ⁴ Kè bèè bàà tikpetíntì be kóo kótìi bè duó nSosefu, kè bè mbo dikpetíntou yemòrè mayè mieke.

⁵ Keyènkè makè, kè wèè baké okpààtì naàkòtìbè nè wèè baké pēē dòòribè, kè bèe yà tidòuntì, bá wè kòò kpeti ncáá ntì dòmmè. ⁶ Kè dèe wenté kè Sosefuu bè yà ke ś mbe ìkè sòù. ⁷ Kòò bè beke ke dò: Dè dòmmè kè di ìkè sòù yíe mmie mbotí? ⁸ Kè bè dò: Ti yà tidòuntì nti, òmòu me nyí bo die nwèè bo ti náké tì tu mù. Kè Sosefu dò: Kuyie mbo na ké di náké tì tu mù. Di né tì nni nnáké.

⁹ Wèè baké benaakòtìbè kòò dò: N duó ke yà fnyí kó mutie mmu kè mù cómmú n yìkè. ¹⁰ Ke m̀òke ibake itāāti, ke pòrí, ke peité yebe kè yè bi. ¹¹ Kè ò to okpààtì bòòfè ke t̄ũ yebe ke niu fe mieke kòò duò. ¹² Kè Sosefu dò: Nte a kó tidòuntì tu mù: Ibahe itāāti tú yewe

yètããti ndi. ¹³ Yewe yètããti kó difõnkúò okpààti bo da kpeté kẹwẽte kẹ da cónné a fõtìrì, kàa nhò duò mmenaà nha sòò dòòrimè. ¹⁴ A né nyé n kpréi nha bo di dìi m̀nni diwèi, n da báámmu á n dọ̀ò mesàà nkénáké okpààti n kpréi, kẹ n denne dikpetíntou. ¹⁵ Bè ò dèitení nẹ muwērímú mmu Ebedeebe tenké ke n tóní die. Bá bè me nni nkpetímè n yí cààrè m̀m̀mamù.

¹⁶ Wèè baké p̀éè d̀ò̀r̀ìbè k̀ò yà Sosefu nàkémè otà̀u kó tidòuǹti kè dè wenni, ke d̀ò: N duónè tidòuǹti ke to titòtòòti tìtããti ndi, kè p̀éèbè ã de mieke. ¹⁷ Kutòtòkù kùù sàkè deínkè kè kù p̀ìéké p̀éèbè bebótì bebótì okpààti ǹnnè bè, kè tinòti k̀òr̀ìnì ke bè sèí n yuu ínké. ¹⁸ Kè Sosefu d̀ò: Nte a kó tidòuǹti tu mù: Titòtòòti tìtããti tú yewe yètããti ndi. ¹⁹ Yewe yètããti kó difõnkúò okpààti bo da féúté, kẹ da saa mmutie kè tinòti da c̀.

²⁰ Diyìè tãánni yìè k̀ò kpààtìi ànnè o peitèyìè kó dibanni kèyú o kó betũmbè, kèkpeté wèè baké benaakòtìbè nè wèè baké p̀éè d̀ò̀r̀ìbè, ²¹ kẹwẽte kécónné wèè baké benaakòtìbè o fõtìrì, k̀ò nhò duò mmenaà, ²² kèféúté wèè baké p̀éè d̀ò̀r̀ìbè késaa mmutie, kè dèe d̀òò Sosefu nàkémè de kó tidòuǹti. ²³ Wèè baké benaakòtìbè k̀ò yè nSosefu kpréi.

41

Okpààti yàmè tidòuǹti

¹ Kè dè mm̀ke yebie nyèdèè, k̀ò kpààtìi duò kèyà tidòuǹti ke bo kukó ndiekù Niidi také, ² ke yà inààke ìyiekè kè ì wenni ke ã mekùò, ke yènni kukó nke diiti timùti. ³ Kè itèi ìyiekè ìì ì wenni fenònfè ke kũõ mmediè nkè ìì yènni kèsòntóo itèi kukó mbènni. ⁴ Kè ìì ì wenni ke kũõ nkè ìì càáké ìì wenni ke ã mekùò. K̀ò ente.

⁵ K̀ò kpààtìi wète kèduò kèyà kuyòkù kùmáà kè kù òte tiyòùti tìyiekè. ⁶ Kè kuyòkù tekù òte tiyòùti tìyiekè tìi p̀òò, kè diyìè yìèni kèè bíékè kó kuyaakù tì poté kè tì m̀tè. ⁷ Kè tìi maánko titèti tìyiekè tìi wenni ke ã mebii. K̀ò entení kè nsó ntidoùǹti nti.

⁸ Kè dèe ò di, kè dèe wenté k̀ò yú Esibiti èi kó benitinòmbè nè mecii nyembè, kè bè nàké o d̀òuǹti. Òm̀ò me nyí nna kòò nàké de kó tidòuǹti tu mù. ⁹ Kè benaakòtìbè kóo kótii béi nke d̀ò: Okpààti n dèntení ti do da cààrèmè, ¹⁰ kàa mieke ti peike mí nnè p̀éè d̀ò̀r̀ìbè kóo kótì, kàa ti kpetínnè wèè baké tikpetínti o kó dikpetíntou. ¹¹ Kè tí yà tidòuǹti keyènkè kèmaà bá wè k̀ò kpeti ncáá nti benkù mù. ¹² Ke s̀ò nhodapàà mm̀ò dè bo, ke tú Ebedeebe botí kou, wèè baké behã̀pòmbè o kó kudaakù. Kè tí ò nàké de kó tidòuǹti, k̀ò nàké bá tì tì tu mù.

¹³ Kè dèe d̀òò kèndò nhò ti nàkémè kè bèe wète kè n cónné n fõtìrì, kèkuò otà̀u.

Sosefu nàkémè okpààti d̀òuǹti tu mù

¹⁴ Mèmmè, kè Esibiti kóo kpààtìi duò nkè bèe kote mecã nkédennení Sosefu dikpetíntou, kóò kuò, kóò cèete tiyààti, kóò kàtenè okpààti borè. ¹⁵ K̀ò kpààti d̀ò: N yà tidòuǹti matì nti, òm̀ò me nyí na ke n nàké tì tu mù. Kè n kèè kè bè tu, kè bè da nàké tidòuǹti a òò nàkému tì tu mù. ¹⁶ Kè Sosefu d̀ò: Mí ì yóó da nàké, Kuyie nkuù yóó da nàké a d̀òuǹti tu mù. ¹⁷ K̀ò kpààti d̀ò: N yà tidòuǹti nti ke bo kukó ndiekù Niidi také, ¹⁸ ke yà inààke ìyiekè kè ì wenni ke ã tikòntì kè ì yènni ke diiti timùti. ¹⁹ Kè itèi ìyiekè ìì ì wenni fenònfè ke kũõnni kè ì yènni, m mu nyí yà de kó inààke botí Esibiti mieke. ²⁰ Kè ìì ì wenni fenònfè ke kũõ nkè ì càáké iketi yì ìì wenni ke ã mekùò. ²¹ Ke baa ndò nyi do dòmmè ke kũõnni, mèmmè kè òh entení. ²² Kè n wète kèyà tidòuǹti teti kè kuyòkù kùmáà òte tiyòùti tìyiekè, kè tì ã mebii nke wenni. ²³ Kè kutèkùu yènni kèote tiyòùti tìyiekè tìi p̀òò kè diyìè yìèni kèè bíékè kó kuyaakù tì poté kè tì m̀tè. ²⁴ Tìi me mpòò kè tìi maanko titèti tìyiekè tìi wenni ke ã mebii. Kè n tì nàké benitinòmbè, òm̀ò me nyí na ke n nàké tì tu mù.

²⁵ Kè Sosefu nàké okpààti ke d̀ò: De kó tidòuǹti wè nti tu mù mmu. Kuyie nkuù da benke kù yóó d̀òòmè. ²⁶ Inààke ìyiekè ìì wenni nè tiyòùti tìyiekè tìi wenni dè tu yebie nyèyiekè ndi, tidòuǹti tìmáà ndi. ²⁷ Kè inààke ìyiekè ìì ì wenni fenònfè ke kũõnni, nè tiyòùti tìyiekè tìi p̀òò, kè diyìè yìèni kèè bíékè kó kuyaakù tì poté kè tì m̀tè, dè tu yebie nyèyiekè nyè, dikònni kpeye. ²⁸ M me nda nàké tì, Kuyie nkuù da benke kù yóó d̀òò tì.

²⁹ Yebie nyèyiekè yó ntú tidiiti kpeye nye Esibiti kó ketenkè kemou. ³⁰ De kó difōnkúò kè yebie nyèyiekè, dikònni kpeyee tūnnení kéfēū mbenitibè, kè bèe yè nyèè do mæke tidiiti ye kpéí. ³¹ De kó dikònni bo ndeu mediè, bè ténke bá nyé ke dò ntidiiti do bo. ³² A yà de kó tidouñti kuce mēdémè kè dè bo benke ke dò nkuyie nkuu dá kè dè dòò, kù me nyí yóó ɔɔte kù bo dè dòòmè. ³³ Okpààti bàmbà mmie nhá yà oniti wèè ciì, kòò níí nhEsibiti tenkè, ³⁴ kéwaá mbenitibè de kó yebie nyèyiekè tidiiti kpeye mieke, kè bè níí kǒú tidiiti kè tijàti bo tinummù bèe deite kumáà kécánné. ³⁵ Duó nkè bèe waá ntidiiti tibotí tibotí de kó yebie nsààyè mieke kéánné yebuá, kàa ndake de kpéí nkè bè nti bàa. ³⁶ Kè de kó tidiiti mbo, kè yebie nyèyiekè dikònni kpeye tūàkení dì báá kuɔ benitibè.

Sosefu naámmè okpààti kóo tūnti Esibiti

³⁷ De mōnni okpààti nè o tūmbè kè bèe pēnsiri de kó tináañti. ³⁸ Kòo kpààti dò: Ti báá pété oniti mōu wèè dōnné yie, kè Kuyie nYaá nhò pìéké.

³⁹ Mēmme ò nàkémè Sosefu ke dò: Kuyie mmè nda benkemè demou, òmōu í bo wèè mæke meyèmmè ke ciì ke da dōnnè. ⁴⁰ Fǒǒ yó mbaké nh èi dimou, kè benitibè bemou nyí nha kpeti, n kpààti yètiri dii máà yó nte kè nni nda deunè. ⁴¹ N da duómму muwērímú, kàa bo mbaké Esibiti omou.

⁴² Kòo kpààti útē mukpààtimámáá nho nòutè kéúnné Sosefu, kòò dàtinné tiyaákpeti, kòò dùú mmesǒfimmè, ⁴³ kòò dèe ntekpàrisāntè kè tè ntū nho kpete, kè benitibè pǐēkù ke tú: Ñninkunè. Mēmme okpààti duómму Sosefu muwērímú kòo baaté dihei.

⁴⁴ Kòo kpààti náké Sosefu ke dò: Mfi tu Esibiti kóo kpààti, òmōu báá dǒ tìmatì Esibiti mieke kàa í duó ndinùu.

⁴⁵⁻⁴⁶ Kòo kpààti yú Sosefu Esibiti kó diyètiri ke dò Safidati-Pennea, kòò puó Asenati dihei kóo kótì Potifedaa, Onni èi kó ikuó niùti kóo sapàà.

Sosefu do yóo tūnne okpààti ke mæke yebie nsipisitàāti ndi, kéité kéce nhEsibiti kó dihei dimou. ⁴⁷ Yebie nyèyiekè tidiiti kpeye mieke kè tidiiti pié mediè. ⁴⁸ Kè Sosefuu cuó tidiiti depaa nkécūǒ yebuá yehékè dieyè mieke. ⁴⁹ Kè Sosefuu kóú kékou tidiiti kè dè nsū kéndò ndáméeri nùu kó mubirímú kè bèe yīēke bè bo nkaammè.

⁵⁰ Kè dikònni kó yebie nní nkpaaní kè Sosefu pokù Asenati, Potifeda biree ò peité initidabí ìdèi. ⁵¹ Kè Sosefuu yú deketirè ke dò: Manansee ke yé Kuyie nhò teemmè kòò yè mmeǒútímè nè ò yàtenèmè o kǒbe, ⁵² kéyú dedéré ke dò Efadaimmu ke yé Kuyie nhò teemmè kòò pié ibí ò di dii èi mesémmè.

⁵³ Kè yebie nyèyiekè tidiiti kpeyee pǐēté. ⁵⁴ Kè yebie nyèyiekè dikònni kpeyee tuàkení kéndōnné Sosefu tì nàkémè. Kè tidiiti baa mbo Esibiti mieke. ⁵⁵ Kè dikònni pí nhEsibiti èi kǒbe bemou kè bèe kǒte kéyà okpààti, kòò dò: Kǒtenè kéyà Sosefu, kòò di nàké tì, di ti ndǒ. ⁵⁶ Kè dikònni ta dihei kè Sosefuu denneni tidiiti, kénfiitinè Esibiti kǒbe, kè dikònni dǒke déúkú. ⁵⁷ Kè yehékè yemou kǒbe níkaríní Esibiti Sosefu borè ke do ntidiiti, ke yé dikònni do tamè titenti timou ndi.

42

Sakǒbu tōmmè o bí Esibiti kè ì bo donté tidiiti

¹ Mēmme kè Sakǒbuu kèè tidiiti bomè Esibiti kénáké o bí ke dò: Dè dōmmè kè di kari ke wúó nditǒbè? ² N yo kè bè tu tidiiti bo Esibiti. Kǒtenè kédonténi, kè tí nyo nkénfou, ke báá kí.

³ Kè Sosefu kó bekótibè tepítèe kǒte Esibiti ke bo donténi tidiiti. ⁴ Sakǒbu me nyí nyie nkè Bensamee, Sosefu nantè nneí. Ò do yīēkù meyei mmamè yàà bo ò tūàkenímè mme. ⁵ Kè Sakǒbu bí íté, kénèinè bèè múnke kǒri mudidommu Esibiti, ke yé dikònni do bomè Kannahā.

Sosefu mǎánèmè o kó bekótibè

⁶ Sosefu wèè do baké dihei, kè wèè fiitinè bepòòbè tidiiti, kòò kó bekótibèe tuǒkoo kénínkóo o ìikè. ⁷ Kè Sosefuu yà o kó bekótibè ké bè banté, kédǒ kéndò nwè í bè banté,

ké bè béinnè mekperímè ke dò: Di yènní de? Kè bè dò: Ti yènní Kannahã nwe, ke dó kédonté tidiiti.

⁸ Sosefu yie do bè bantému, bembe me nyí nhò banté. ⁹ Kè Sosefuu dentení ò do yà tì douǹtì, ké bè nàké ke dò: Di tú benitiyeibe mbe, ke kòtení ke bo yà diheì cĩnnì kùù píkù. ¹⁰ Kè bè dò: Áà, ti yiè, ti kòtení ke bo donté tidiiti nti. ¹¹ Ti tú onitì omáá kó íbì nyi, ke tú benitisaábè, ti í tú benitiyeibe. ¹² Kè Sosefu dò: Bìtì! Di kòtení ke bo yà diheì cĩnnì kùù píkù nku. ¹³ Kè bè dò: Mèè dake. Ti do bo benitibè tepíítè nè bédébè ndi, ti cice ti peitémè Kannahã. Kòò sámpòù kraá tecíètè ti cice borè, kòò tòù feti. ¹⁴ Kè Sosefu dò: M baa di náámmu ke tú di tú benitiyeibe mbe. ¹⁵ Di nantè sámpòtè bo tuakénì dì m̀nnì m bo de m banté di náámmè timóm̀m̀nti. M̀fi béi nnè okpààtì kó diyètìrì. ¹⁶ Di yó nkpetímu die nkòò m̀ù máá kò nkéyúní di nantè. M̀m̀me ti bo bantémè di náámmè timóm̀m̀nti ke mèè dake m béimmu nè okpààtì kó diyètìrì ke tú di kòtení ke bo paaté diheì ndi.

¹⁷ M̀m̀me kòò bè kpetínne yewe yètāāti. ¹⁸ Diyìè tãānnì yìè kè Sosefu dò: Dòòné n yóó di nàké tì kénfòù ke yè n démè Kuyie nku. ¹⁹ Kè di m̀enke tú benitisaábè mbe di kòò m̀ù nkraá kpetí, kè besəmbəe tò tidiiti kékò nkéduó ndi cèì kəbe kè bèe di. ²⁰ Kè dí təní di nantè, kè m banté di náámmè timóm̀m̀nti, ke dí cooté.

Kè bèe yie nhò yí mù, ²¹ kénnaá mbemáà ke tú: Ti d̀d̀d̀ mèè yei nti nantè mèè te kè bè ti kpetí, ò do kuòm̀mu ke ti békù mecíém̀m̀ kè tí yete, deè ti t̀̀̀kení di m̀m̀nnì.

²² Kè Dubenni dò: N do di nàkému kè ò d̀, ti báá d̀d̀ meyei ndebire, kè dí yete. Mèè yei nkó tiyeti tì t̀̀̀kení.

²³ Bè do í yè ke do nSosefu yo bè tu mù. Ke yè ò do ò mbè náānnè mè kè bè t̀̀̀nkòmu. ²⁴ Kè Sosefuu kenté kékuó, k̀́wētení k̀́pí nSimmeḏḏ be òkè k̀́kpetínne.

Sakəbu bí k̀́nnè mè tidiiti Kannahã

²⁵ Kè Sosefu dò: Bèe píe ntidiiti be ỳ̀tì, k̀́wēte ké bè t̀́nné be dífítì be ỳ̀tì mieke, ké bè duó mmudiì kuce k̀́pí. Kè bèe mè nd̀̀d̀. ²⁶ Kè bèe bou be diiti sámmarímúbè ínke k̀́kétè.

²⁷ Bè yóó yìè ndè kuce kòò m̀ù be mieke bouté kuyò̀rìkù ke bo duó nsámmarímù mudiì k̀́yà idífítì kuyò̀rìkù ǹ̀, ²⁸ k̀́nákè o tebíì ke d̀: Bè ò t̀́nné idífítì! Nte i kuyò̀rìkù mieke.

Kè kufəwáá mbè p̀́ nkè be k̀́ntì nhau. Kè bè d̀: Kuyie nti d̀̀d̀ ba!

²⁹ Kè bèe tuəke be cice Sakəbu borè Kannahã, kòò nàké dèè kó dimàà d̀̀. ³⁰ Ke d̀: Onitì wèè baké de kó diheì, wè ti kpannèmu ke yè nti tú benitiyeibe, ke dó képaaté diheì ké di p̀̀nte. ³¹ Kè ti yì: Ti í kòtení ke bo paaté diheì, ti tú benitisaábè mbe. ³² Ti do bo benitibè tepíítè nè bédébè ndi ti cice ti peitémè, kòò sámpòù kraaní tecíètè ti cice borè Kannahã, kòò tòù feti. ³³ Kòò d̀: Di bo yíme kè m banté di tímè benitisaábè. Yóònè di kòò m̀ù kòò nkraá m borè, kè dí waá ntidiiti kékò nkéduó ndi cèì kəbe k̀́təní di nantè. ³⁴ De m̀nnì ndi, m bo bantémè ke d̀ ndi í tú benitiyeibe ke tú benitisaábè, ke di t̀́nné di tebite kè di ce ndiheì dim̀̀ di dó mèè botí.

³⁵ M̀m̀me kè bèe yóó t̀́ tidiiti, bá wè kòò yà o dífítì o ỳ̀rìkù mieke, kè kufəwáá mbè p̀́ mbembe nè be cice Sakəbu. ³⁶ Kè Sakəbu dò: Di yóó deè m bí nyi. Sosefu í kraá, kè bè p̀́ nSimmeḏḏ kè di ẁ̀te ke dó k̀́túóté Bensaməe. De kó meyei m̀m̀m̀m̀ duò m̀fi yuu ínke.

³⁷ Kè Dubenni dò: Kè n yí ẁ̀tenənì Bensaməe, a kuə m bí idé. N duó nwe kè n yóó ò ẁ̀tenənìmu. ³⁸ Kè Sakəbu dò: M bire báá di ǹ̀nè. Kè meyei m̀m̀m̀ de t̀̀̀kení kuce dí d̀̀d̀ ba? Di bá ntanné kudənkù mí nhodakó tì nè tiỳ̀pítì.

43

Bè kòtenè mè Bensaməe Esibiti

¹ Kè dikònnì baa nsáké ke déúkù Kannahã. ² Sakəbu nè o bí kè bèe deè tidiiti bè sòò donténì tì Esibiti, kè Sakəbu dò: Ẁ̀tenè kédonténì tidiiti. ³ Kè Sudaa dò: De kóò ǹ̀tì tì nàkému weti weti ke tú kè ti í ǹ̀inko ti nantè ò báá ti còuté. ⁴ Kàa yie nkè ti nantè bo ti ǹ̀nè tí kəte ké da donténì tidiiti. ⁵ Kàa me nyí wè nti duó nti báá kəte, ke yè wè ti nàkéme

ke tú kè ti í tao ti nantè ò í yóó ti cəuté. ⁶ Kè Sakəbu d̀̀: Ba nte kè di nàké de kóo nìti ke yē ndi nantè bo? Di cààrèmu. ⁷ Kè bè d̀̀: Wèè ti biéké tináànti péu ti cíètè kpeti ke tú: Di cice kpaá boà? Di yǒfù̀̀ kou m̀̀u boà? Kè ti tḗnné ò ti beke tì. Ti do yḗmu ke dò nhò bo yí tí tóni ti nantàà? ⁸ Kè Sudaa náké be cice ke d̀̀: N duó ndebire, kè tí kəte, ke báá kúnè dikònni, f̀̀́ nnè tínti nè ti bí. ⁹ Mí m bo ndake de kpéi nkè n yí dè wḗtenèni ke da duó, nni ntú ocaàriwè a ìkè sǎ̀. ¹⁰ Kè ti do í ɔ́tí nè mié nti do kətemu ke yí kuce m̀̀démè. ¹¹ Kè be cice d̀̀: Kè dè d̀̀ m̀̀memme waánnè m̀̀kəpempemmè nè m̀̀cekuò nnè tihúúnti nè mutie nè yetebe bè càá nyè, ke bíi pǎ de kóo nìti. ¹² Dí waá nyidíítí tēi ke yíénè di yà ì di ỳ̀tì mieke kəntə, kè dè yèmmè bè yetému. ¹³ Túóténè di nantè kəwēte de kóo nìti borè. ¹⁴ Kuyie mmuwḗrímú muməu yiè nyóó di teennèmu kè de kóo nìti dí kuó m̀̀mesémmè, kè di duó ndi tebite t̀̀è kpaaní nè Bensamee kè dí konní. Kè m me ndò nkè paà m bí nyi, n yì pàà.

Sosefu cəutémmè o kó bekótíbe

¹⁵ M̀̀memme kè bèe túóté yepǎ̀rè nè idíítí kuce m̀̀démè, nè Bensamee kékéte kékəte Esibiti Sosefu borè. ¹⁶ Kòo yà bè neínèmmè Bensamee kénáké o tǔmbè kóo kótì ke d̀̀: Kpḗnné be nnitibe n cíètè kékəu f̀̀èf̀̀è kébénne, bè yóó di n cíètè nte kuyie m̀̀nni.

¹⁷ Kè de kóo nítii bè tə ke bo kpḗnné Sosefu cíètè. ¹⁸ Kè bè ntati Sosefu cíètè, kè bè nàa mbemáà ke tú: Bè sòò wḗte kécū́ǎ ìi díítí tiỳ̀tì mieke ìi te kè bè ti tatinè die, ke bo ti f̀̀éú nkéfeke ti sǎmmarímúbè, kè ti d̀̀ò tidaati. ¹⁹ Bè tati dii m̀̀nni tecíètè kè bèe náké Sosefu tǔmbè kóo kótì ke d̀̀: ²⁰ Ti yiè nti sòò kətenímu die nkédonté tidiiti, ²¹ kénkúnti kè nyóó yiè nkuce, kəbouté ti ỳ̀tì, bá wè kòo yà o díítí, kè ti ì tóni iməu. ²² Ti í yé wèè sòò ì ànné ti ỳ̀tì mieke. Ti tónímu iteì ke bo wḗte kédonté tidiiti. ²³ Kòò d̀̀: Diwèi ndi bo, di bá nyièkú. Kuyie ndi cice tū nkú kuú ànné idíítí di ỳ̀tì mieke. N sòò cəutému di yietí ì.

De m̀̀nni kè Sosefu tǔmbè kóo kótii kpeténi Simmeǎǎ, ²⁴ kéduó nkè bèe ta Sosefu cíètè kudieku, kè bèe bè duó m̀̀menie nkè bèe óu be naàcèi, kè bèe duó mmudiì sǎmmarímúbè. ²⁵ Kè bè ntūnni be pǎ̀rè ke kəmmú Sosefu bo konnime kuyie m̀̀nni, ke yé bè bè nàkémè ke tú bè yóó we nwḗnnénè kédi. ²⁶ Sosefu t̀̀àkení dii m̀̀nni tecíètè, kè bèe ò duó nyepǎ̀rè, kédò, kénínkú o ìkè. ²⁷ Kè Sosefuu bè dəunnè diwèi ke d̀̀: Di k̀̀nti naataà? Di cice odakóti di sòò nàa nwèè kpéi, ò kpaá f̀̀òu kòo k̀̀nti naataà? ²⁸ Kè bè d̀̀: A kóo t̀̀nti ti cice f̀̀òumu kòo k̀̀nti naati.

Kè bèe wḗte kédò kénínkú o ìkè. ²⁹ Kè Sosefuu wénté kéyà Bensamee o nantè nè wè bè wḗ mbe yǒ ke d̀̀: Di sòò nàa ndi nantè tie nkpeí nkaà? Kòò béinnè ke d̀̀: Kuyie nda d̀̀ò mesàa m bire.

³⁰ Kòò k̀̀nti d̀̀ yúrùrùu, kòo ta kudieku mecǎ́ nkékuó, ³¹ kédeè kéyuuté o ìkè, kéyènni kəmmi nke bè kàrinè, ke d̀̀: Ànnénè mudii. ³² Kè bèe ànné Sosefu kécánné, kéánné o tebii kécánné, kéánné Esibiti kəbe kécánné. Esibiti kó ikuó do í yíé mbè bo wḗnnénèmmè Ebedeebe kédi. ³³ Kè bèe bè kànnè bè d̀̀ ndòmmè, kékéte Mpo kédente teyǎ̀tè, kè bè nkari kòò wetí ke wéi betəbè kè dè bè di. ³⁴ Kè Sosefuu bè duó mmudiì, kè Bensamee kōmu nsū kuce m̀̀nùmmù kəpḗtè betəbè kōmu, kè bèe yà menà nkè bè yèmmèe cáté.

44

Sosefu yàákémè o kó bekótíbe

¹ De m̀̀nni kè Sosefuu náké o tǔmbè kóo kótì ke d̀̀: Píe mbe ỳ̀tì tidiiti bè yóó na kəto m̀̀è botí, kéánné bá wè o kó idíítí o ỳ̀rikù nùu, ² kétúóté n sə̀bòòfè kéánné teyǎ̀tè kó kuỳ̀rikù, kénóó nho díítí kuỳ̀rikù nùu.

Kòò t̀̀ntii me ndò. ³ Kè dèe wenté dikúnwéni sèi kè bèe duó nkè bèe kété nè be sǎmmarímúbè. Kè bè nkúnti, ⁴ ke mu nyí ndéténè dihei kè Sosefuu náké o kóo t̀̀nti ke d̀̀: Tū́nne be. Kàa bè ninte a d̀̀: Dè yíme kè bè di d̀̀ò mesàa nkè di d̀̀ò meyei? ⁵ Dè d̀̀omme kè di t̀̀óté n yiè mbòòfè o ỳ̀nnè fè ke fè pǎ̀nnè, di cààrèmu.

⁶ Kòò tǒntii bè nǐnte ké tì mbè nàké. ⁷ Kè bèè ò tǝnné ke dǎ: Ti yǐe ndè yǐme kàa nàa mmemme? Ti báá yie nkédǎð memme kóò botí. ⁸ Ti tǝnímu ti sòò kò nKannahǎ kǝyà ì dǐítí ke da duó, ti bo yǐme kǝyúúúú idǐítí yoo mesǎo nha yǐe ncǐtǝtǝ. ⁹ Kàa yà wèè borè de kó febòðfè á o kùǎ, tǐnti besǎmbe kè tǐ naá ndi kó tidaatǐ. ¹⁰ Kè Sosefu tǝntǐ dǎ: N yiemmu di yǐmù n né bo yà wèè borè de kó febòðfè wèè yóó naá n kó kudaakù, dǐndi besǎmbe kè di kpeti bá mbo.

¹¹ Kè bèè cǔũnnǐ be yǝtǐ kǝbouté mecǎǎ. ¹² Kòò keté kǝfié be kóo Po kǎku kǝdentenè tǝyǎǎtǝ Bensamee kǎku, kǝ fǝ yà de miǝke. ¹³ Kè be yemmǝe caàrè kè bèè kǝrí be yaàbòrè, kǝboú be nentǐ be sǎmmarímúbè kǝwǝtǝ diheì.

Sudaa bàámmè Sosefu kòò bo fǐí mBensamee

¹⁴ Sudaa nè o kǎbe kè bèè tuǎkoo kǝsǝnté Sosefu, kǝdo kǝnínkóo o ìlkè. ¹⁵ Kè Sosefu dǎ: Di dǎð ba? Di í yǝ ke do nhonǐtǐ wèè dǎ m mè ndǝmmè ò bo na kǝnyǝ demǝuǎ? ¹⁶ Kè Sudaa dǎ: Okóti, ti bo da náké ðnti kàa banté ti í caàrǝmǝ? Kuyie mbenkemu ti yei, kè ti bo ntú a kó tidaatǐ, tǐnti nè bè yà wèè kó tinentǐ miǝke febòðfè. ¹⁷ Kè Sosefu dǎ: Kuyie mbáá yie nkè n dǎð dendǝ. Bè yà wèè nentǐ miǝke febòðfè wèè yóó ntú n kó kudaakù, dǐndi besǎmbe di kpeti í bo, kǝnnè di cǝce borè.

¹⁸ Kè Sudaa tóónko Sosefu borè ke dǎ: Okóti, n da bàámmu, yóu kè m béi, a miǝke báá peike, ke yǝ a í cǎǎnnǝmǝ okpǎàtǐ. ¹⁹ Okóti a sòò ti bekemu ke dǎ: Ti cǝce kpaá boǎ? Kè ti tebite matè kpaánáǎ? ²⁰ Kè tǐ da tǝnné ke dǎ: Ti cǝce bomu ke kǝté mediè nkè ti nantè bo, ti cǝce peité tǝ o kóti miǝke, kè tǝ kóo kóti nè wè bè wǝ mbe yǝ kòò ku, kòò kpaá omáǎ, kè ti cǝce ò tá mediè. ²¹ Kàa dǎ: Ti ò kǝtenǝní kàa ò yà. ²² Okóti, kè ti da tǝnné ke dǎ: Ò báá na kǝíté o cǝce borè, kòò ìté o cǝce yóó kúmu. ²³ Kàa dǎ: Kè ti í neinǝní ti nantè a báá ti cǝuté. ²⁴ Kè tǐ wǝtǝ a kóo tǝntǐ ti cǝce borè kóò nàké a yǝ mmù. ²⁵ De kó difǝnkúò kè ti cǝce dǎ: Kǝtenè kǝdonté tidiitǐ. ²⁶ Kè tǐ ò nàké ke dǎ: Kè ti í neínè ti nantè ti báá na kǝkǎte. Kè ti kǝtǝ wèè baké ò báá ti cǝuté. ²⁷ Kàa kóo tǝntǐ ti cǝce ti tǝnné ke dǎ: Di yǝmu ke tú m pokù m peitǝnè íbǐ ìdǝi nyi. ²⁸ Kè demarè máa yǝ kè dǝ yǝ nyúóó, kè n yemmè dǎ mmusǐmmù muù bo ndè cǎáké. ²⁹ Kè di tǝóté yie nkè meyei mmamè ò tǝðkenǐ di bo duó nkè dǝ n yonke mí nhodakóti kè n ta kudǎnkù nè tiyùpǝtǐ.

³⁰ Okóti kè ti wǝtǝ ti cǝce borè ke í neínè debire die nhò dǎ dǝ mediè. ³¹ Kè ti wǝtǝo ke í neínè debire dǝ yóó ò yonkemu wenwe odakóti, kòò ta kudǎnkù nè tiyùpǝtǐ, dendǝ bàmbà nkè dǝ ntú ti kó meyei. ³² N sòò ò nàkému ke dǎ: Kè n yǐ wǝtǝenko debire m bo ntú ocaàrǝwè sǎǎ ò ìlkè. ³³ N da bàámmu yóu kè mǐ cǝuté debire fǝtǝrǐ kǝ n tú a kó kudaakù kè dǝe neinè betǎbè kǝkò. ³⁴ M báá na kǝwǝtǝ n cǝce borè ke í tǎ debire, n yǐ dǎ n yà o yeñcaàrǝmǝ.

45

Sosefu benkemè omáǎ o kó bekótǐbè

¹ De mǎnnǐ Sosefu í nna ke bo pí nhomáǎ, kǝduó nkè benǐtibèe yǝ bemǝu.

Kòò nkpaá nè o tebí, kǝ bè nàké ò tumè be kou nwe, ² kǝkúó mmediè nkè Esibiti kǎbǝe kè, kè tináǎntǐ tuǎke okpǎàtǐ cǝtǝtǝ. ³ Kè Sosefuu náké o tebí ke dǎ: Mǐ tu Sosefu, n cǝce kpaá fǝuǎ?

Kè dǝe bè di kǝ bè kpeí bá bè í nna kóò tǝnné tǝmatǐ. ⁴ Kòò dǎ: Tóónnǝnnǐ.

Kè bèè tóónnǐ, kòò dǎ: Mǐ tu Sosefu di nantè di fité tǝ kè bè tǝ kǝtenǝní Esibiti. ⁵ Di yemmè né báá caàrè, kè dǝ di yonke di n fité mèè kpeí, Kuyie nkuù n niinnǐ die nkè m bo di deeté. ⁶ Yebie nyèdèè ndi dikǝnnǐ bomè, dǝ kpaá yènùmmù, onǐtǐ í yóó buǎtǐ ò me nyǐ yóó kǎú. ⁷ Kuyie nkuù n niinnǐ kè m bo di deeté, kè di kó kubotǐ báá kú. ⁸ Dǐ í n duǎnnǐ die, Kuyie nkuù n duónnǐ, kè n tǝ nhokpǎàtǐ ke ni o cǝtǝtǝ nè Esibiti omǝu. ⁹ Ítǝnè mecǎǎ nkékò nkénáké n cǝce ke dǎ: Kuyie nkǎnne a bire Sosefu Esibiti, kè dǝ baké, ke tú a íté mecǎǎ nkékǎtoo o borè. ¹⁰ Ke tú a kǎtoo nè á bí nè a yaàbí nè a pe nè a nààke nè a kperǝ

demou, kékari Kosenni tempē ké nhò tàkénè. ¹¹ Kòò n da duò mmudiì fǒ nnè a cǐtè kàbe kàa nfòù, ke yé yebie nkpaámè yènnùmmù dikònni kpeye.

¹² Di bantému weti weti ke dò mmí nSosefu mî di náánnè, fǒ mBensamee n nantè kàa múнке banté. ¹³ Kònnè kénáké n cice n yo ntìl kpàtì Esibiti, kòò nàké di yà dèè kó dimàà, kòò kàtenèní die mmecã.

¹⁴ Kè Sosefuu ɔrí Bensamee o nantè kè diwèi ò auté kòo kuó, nkòò múнкеe kuó. ¹⁵ Kè Sosefu íhàrì o kó bekótìbè tǎbè ke kuó, nde mǎnni ndi bè dàátímè kóò béinnè.

Okpàtì duómme kè Sakabu bo kònkò

¹⁶ Kòò kpàtìti keè Sosefu tebíi kàtenímè, kè dèe ò narike wenwe nè o kó betùmbè. ¹⁷ Kòò kpàtìti náké Sosefu ke dǎ: Náké a tebíi ke tú, n yé mbèe bóu be nenti sǎmmarímúbè kékò nKannahã, ¹⁸ kétúóténí be cice nè be cǐ kàbe, kèwētení kè m bè benke dikarì sààrì Esibiti kè bè nkari ke yo ndesààrè. ¹⁹ Á bè nàké kè bèe túóté sinaasǐ kétònení be pobè nè be bí nè be cice. ²⁰ Bè bá mbati bè yóo yóu dè kpeti, desààrè dèe bo Esibiti dè tu be kperè nde.

²¹ Kè Sakabu bí dǎò bè yémme kè Sosefuu bè duó nsinaasǐ okpàtì yémme, ké bè duónnè mudii bè bo nyo mmù kuce, ²² kǎpá bá wè diyaàbòrì pànni, kǎpá Bensamee yie yènnùmmù nè medítìbii nsikòusitããti (300), ²³ kédúo nho cice sǎmmarímúbè tepítè, kè bè ntò Esibiti kperè desààrè, betǎbè tepítè kè bè ntò tidiiti nè pǐè nè mudii tǐmù bè bo nkérì ke diiti mù kuce. ²⁴ Kè Sosefuu náké o tebíi ke dǎ: Kònnè, di né báá kpa nkuce.

²⁵ Kè bèe íté Esibiti kékò nKannahã be cice Sakabu borè, ²⁶ ké ò nàké ke dǎ: Sosefu kraá fòumu, kè weè ni Esibiti omou.

Dè me nyí nnampe be cice, ò í nyie nde kó tináantì. ²⁷ Kè bèe ò nàké Sosefu do bè nàké tì timou, kóò benke sinaasǐ ò duónnì sì kè sì bo ò tao, de mǎnni ndi o yémme tǎónnímè. ²⁸ Kòò dǎ: M bantému m bire Sosefu fòumè, m bo kǎte kóò yà ke né na kékú.

46

Sakabu kòrimè Sosefu borè

¹ Mèmmè kè Sakabuu túóté o kperè demou kékété kémberínè Bèerisebaa, kǎféúté feǒfè Kuyie nho cice Isaki do tū nkù. ² Kè Kuyie nhò yu keyènkè ke dǎ: Sakabu! Sakabu! Kòò dǎ: Nte mí. ³ Kè kù dǎ: Mî tu Kuyie nha cice do tū nkù. Bá nyǐkù a bo kǎtemè Esibiti. N yóo duó nkàa botíi nsúúmmu mediè. ⁴ N yó nda neínèmu ke, kèwēte ké da tǐnnénì. Sosefu weè yó mbo a kǎ ndè.

⁵ Kè Sakabuu íté Bèerisebaa kòò bí ò dèe nsinaasǐ wenwe nè benitipòbè nè íbì. ⁶ Kè bè ntò be wǔd nè be kperè demou bè do mǎke dè Kannahã kékòtenè Esibiti. ⁷ Mèmmè Sakabu kòmmè Esibiti nè o bí. Initidabí nè initipobí nè o yaàbí initidabí nè initipobí.

Sakabu kó kufuku

⁸ Nte Sakabu bí ò ité Kannahã ke kò nhEsibiti i yètè: Dubenni be kóò Po. ⁹ Dubenni kó íbì initidaaì tu: Enòki nè Paɔuu nè Etisidonni nè Kadimii. ¹⁰ Simmeǔ kó íbì initidaaì tu: Yemmuɔedi nè Yaminni nè Oadi nè Yakinni nè Soaa nè Sauri Kannahã kóo nitipòkù kó debire. ¹¹ Defii kó íbì initidaaì tu: Kerisonni nè Keati nè Medadi. ¹² Suda kó íbì initidaaì tu: Keda nè Pedesi nè Sedaa. Suda kó íbì tǐ: Ee nè Onaa bè do kumu Kannahã. Kè Pedesi kó íbì ntú Etisidonni nè Amudi. ¹³ Isaka kó íbì initidaaì tu: Todaa nè Puwaa nè Yobu nè Simudonni. ¹⁴ Sabunǎ kó íbì initidaaì tu: Sedeti nè Edonni nè Yadeɔedi.

¹⁵ Sakabu pokù Dea ò píe bèe dapàmbè mbe nè be tǎù Dina Mesopotamii tenké. Bembe nè be bí bè wènnè sipísitããti nè bètããti ndi. ¹⁶ Kadi kó íbì initidaaì tu Sefonni nè Akii nè Suni nè Esibonni nè Eɔdi nè Adodi nè Adedii. ¹⁷ Asee kó íbì initidaaì tu Immuna nè Isifaa nè Isifi nè Bediya nè be tǎù Sedaa. Kè Bediya kó íbì ntú: Ebee nè Madikiɔedi.

¹⁸ Sidipaa, Damaa do duó nwèe nitipotǎnti nwe o kóo sapàà nDea kó íbì nyi tepítè nè ìkuò.

¹⁹ Sakabu pokù Daseedi kó íbì tú: Sosefu nè Bensamee. ²⁰ Kè Sosefu pokù Potifeda, diheì Onni kóo kótì kóo sapàà nhAsenatii o peiténè initidabí òdèi Esibiti: Manansee nè Efadaimmu. ²¹ Kè Bensamee peité initidabí tepítè: Bedaa nè Bekèe nè Aseɔedi nè Keda

nè Naamaa nè Eii nè Odoki nè Upĩmmu nè Mupĩmmu nè Adidi. ²² Sakɔbu poku Daseedi yaabí nyi tepítè nè inàà. ²³ Kè Danni kó debire ntú: Usimmu. ²⁴ Nefutadii kó ibí tú: Yasiyeedi nè Kunni nè Yesee nè Sidemmu.

²⁵ Bidaa, Damaa do duó nwèè nitipotōnti Daseedi kó iyaabí nyi iyiekè.

²⁶ Sakɔbu bí nè o yaabí ì do kàte Esibiti ì do bo sipísikuò nè ìkuò ndi. Bè í kàannè ibí nè benitipòbè, ²⁷ kèwēnné nSosefu nè o peité ì bí idéi Esibiti, kè bè mbo bemou benitibè sipísiyiekè.

Sakɔbu kòmmè Esibiti

²⁸ Kè Sakɔbuu tō nSudaa kòo náké Sosefu ke tú bè tū̀kení Kosenni, kòo kòtoo. ²⁹ Kè Sosefuu túótè o naasāntè kékate kóò co, kóò yà kécokóo kóò ɔrí kè diwèii ò auté kòo íkuò nkè dèe mante. ³⁰ Kè Sakɔbu dò: Di mmònni n yí yete m bo kúmè ke yé n da yàmè kàa kpaá fòu.

³¹ Kè Sosefuu náké o tebíi nè o cice nè o kàbe ke dò: M bo kàte kénáké okpààti ke dò di ìtè Kannahāã ke kàtení m borè. ³² M bo ò náké ke dò: Di tú benaacēmbè mbe, ke tɔ di pe nè di nàake nè di kperè demou. ³³ Kòo kpààti di yu ke di beke ke tú: Di tōmmú tú òmmu? ³⁴ Di dò, di tú benaacēmbè mbe nè di bomè. Di yembè beè do ì cēmmu kè di múnke ì cēmmu. Mèmmè, di bo namè kəmbo Kosenni ke yé Esibiti kàbe wúómmè munaacēmmu meyi mme.

47

¹ Mèmmè kè Sosefuu kàte kénáké okpààti ke dò: N tebíi nè n cice bè ìténí Kannahāã ke tū̀kení ke tɔ be pe nè be nàake nè be kperè demou, ke bàtè Kosenni.

² Kè Sosefuu túótè o kó bekótibè bènùmmu kébénke okpààti. ³ Kòo bè beke ke dò: Di pí nhòmmu tōmmú botí? Kè bè dò: Okpààti, ti cēmmu inàake nyi ti yembè do ì cēmmumè. ⁴ Kè bèe náké okpààti ke dò: Dikònni dii bo ti cie kè timútì dèe Kannahāã kè ti kàtení ke yé nha tí pā Kosenni kó kutempē, kè tí mbo.

⁵ Kòo kpààtii náké Sosefu ke dò: A cice nè a tebíi bè kàtení a borè nde. ⁶ Fòò te Esibiti, kanne be dibòri sàari Kosenni, kè bèmabè bo be mieke ke bo na, á bè duó n kó iwūō kè bè ncēmmu.

⁷ Kè Sosefuu kàtenè o cice Sakɔbu, kóò benke okpààti kè Sakɔbuu ò dau nke dò: Kuyie nda pā mesàà. ⁸ Kòo kpààtii o beke ke dò: A bie mbo yède? ⁹ Kè Sakɔbu dò: M bie mbo tekòutè nè sipísitāāti (130) ndi, kè n kàti ke sɔati tipítì timou, ke fèúri, m bie nyí tū̀ke n yembè kpeye.

¹⁰ Kè Sakɔbuu cau nhokpààti kédeè kéítè.

¹¹ Kè Sosefuu kanne o cice nè o tebíi dibòri sàari Dammusesi, ké bè pā ketenkè, kéndònnè okpààti do béimmè. ¹² Kè Sosefuu pā tidiiti o cice nè o tebíi nè be kàbe, bè sū ke màmè.

Sosefu dontémè Esibiti èi kàbe ke wēnnénè be tenkè

¹³ Kè dikònni deuke mediè nhEsibiti nè Kannahāã kè benitibè nkōnnè dikònni. ¹⁴ Kè Sosefuu tí nyidíí Esibiti kàbe nè Kannahāã kàbe donnè ì tidiiti, kékàtenè okpààti cíètè. ¹⁵ Kè idííí deè Esibiti nè Kannahāã, kè Esibiti kàbe kàte kényà Sosefu ke dò: Ti duó ntidiiti, báá yóu kè tí kú dikònni, idííí í kpaá. ¹⁶ Kè Sosefu dò: Kè idííí í kpaá n duónnè di wūō kè n di duó ntidiiti.

¹⁷ Kè bè ítouní be wūō, siséí nè ipe nè inàake nè sāmmarímúbè, kè Sosefu bè duó ntidiiti de kó dibenni. ¹⁸ Kè de kó dibennii deè kè bèe kàtení Sosefu borè ke dò: Okóti, ti báá da sɔnne, tidiiti í kpaá kè ti da duó nti wūō imou, tí kpaá ti mómməmbe nè ti tenkè. ¹⁹ Báá yóu kè tí kú dikònni kè ti tenkè yei, tí donté tínti nè ti tenkè kè tí ntú okpààti tōmbè kè ti duó ntidiiti nè tidiboti kè ti báá kú, kè ti tenkè yei.

²⁰ Kè Sosefuu do nhEsibiti kó ketenkè kemou, kéduó nhokpààti. Dikònni dii do bo, bá wè kòo fítè o tenkè. Mèmmè kè ketenkè kemou naá nhokpààti kàke. ²¹ Kè Sosefuu do nhEsibiti kàbe bemou kè bèe naá ntidaati. ²² Bè í ndo nyikuó niùbè kó ketenkè ke yé okpààti do ānnémè ikuó mai kè bè mbè duó nkè bè yo, dè í ndò mbèe fítè be tenkè.

²³ Kè Sosefuu náké benitibè ke dð: N di dontému díndi nè di tenkè kè okpààti di tieke. Ntonè tidibotì di yóó buwáti tì. ²⁴ Kè di kǒú tidiiti, kè tiyòti bo tìnùmmù di ðeite kùmáà kéduó nhokpààti, kè tìnàà ntú di kpeti, di yó nti nyonnè di bí nè di cǐi kǎbe. ²⁵ Kè bè dð: Okóti, a ti ðeetému kè ti cénke pèté mesàà, ti yiemmu ke bo ntú okpààti kó tidaati.

²⁶ Kè Sosefuu dǎú nde kó dinùu kè ði kpaá bo nè yíenni kè wèè ðeite tidiiti tiyòti tìnùmmù wèè duó nkuyòrikù kùmáà okpààti. Ikuó niùbè beè máà kó ketenkè do í tú okpààti kǎke.

Sakǎbu dómè bèè ò kǔnné Kannahǎã

²⁷ Kè Isidayeeriibe míbo Kosenni, Esibiti kó ketenkè, kémǎote be kperε kérié kǐsúú mmediè. ²⁸ Kè Sakǎbu míbo Esibiti ke dð yebie ntepítè nè yèyiekè. Sakǎbu do yóó kú ke mǎke yebie ntekòutè nè sipísìnàà nè yèyiekè (147) ndi.

²⁹ Kè Sakǎbu tǎónnè mukúú nkéyú o bire Sosefu ke dð: N da báámmu kàa n dó seu nha nùtè n kpèrè, kǐbéi nke dð: A í yó n kǔnné ðie nhEsibiti miεke. ³⁰ Kè ñ kú a n tǎ kǐyènnè Esibiti ké n kǔnné n yembè kó kufǔti. Kè Sosefuu yie. ³¹ Kòo yíε ke dð: Bǐi nkéyú Kuyie nyètiri.

Kè Sosefuu yú Kuyie nyètiri kòo sínnǎo o dǎú ínkè.

48

Sakǎbu pǎmè mesàà nSosefu

¹ Kè bèè náké Sosefu ke dð: A cice kǎnti í naati. Kòo túóté o bí idé Manansee nè Efadaimmu. ² Kè Sakǎbuu keè o bire Sosefu kǎroomè o borè kǐyetoó kǐtǐ kǐkari o dǎú ínkè, ³ kénáké Sosefu ke dð: Kuyie nkpeínìmu ke m benke kùmáà Duusi, Kannahǎã kó ketenkè ke m pǎ mesàà, ⁴ ke bǐi nke yí kù bo duó nkè m pié kǐsúú, kénáà nyibotí péu yààri, kè n yaàbíi tieke ðe kó ketenkè sǎã.

⁵ Ibí a peité ì ðie nhEsibiti Efadaimmu nè Manansee ke ñ mu nyí tùðkení ì tu n kpeyi nyi ke dǎnnè Dubenni nè Simmeǎǎ. ⁶ Kè ñ tùðkení kàa pié ì tu a kpeyi. Be kó bekótífbè kó ketenkè miεke nke bè yóó pètémè be kǎke. ⁷ N dǎò memme, n ðo dó mèè kpéi nke a yǎ Daseedi. N yiténí Mesopotamii nwe kémberínè Efadata, Kannahǎã kó ðiheì kòo kú n nùtè miεke, kè nh ò kǔnné Efadata kuce nùu bè tu ðe yíε mBetideemmu.

⁸ Kè Sakǎbuu yà Sosefu bí idé kǐbeke Sosefu ke dð: Ìmbe mbe bie? ⁹ Kè Sosefu dð: Kuyie nni m pǎ ì bí nyi ðie nhEsibiti. Kè Sakǎbu dð: Duó nkè bèè tǎónní kè m bè pǎ mesàà.

¹⁰ Sakǎbu do kòtému mesàà mbá o nuǎ nténke í nnaati, kè Sosefuu duó nkòo bí tǎónko Sakǎbu borè, kòo ì ǎri, ¹¹ kénáké Sosefu ke dð: N do í yéε ke dð m bo wǐte ké da yà, kè Kuyie nduó nkè n da yà nè a bí.

¹² Kè Sosefuu ínní o bí o cice kpèrè ínkè, kénínkú o ìikè, ¹³ kǐtúóté ibí idé kǐtǎónko o cice borè. Kè Efadaimmu míbo Sosefu bakù youú, Sakǎbu kó kucǎnku, kè Manansee míbo Sosefu bakù cǎnku, Sakǎbu kó kuyouú. ¹⁴ Kè Sakǎbu petinne o baà nkénóó nho nùtè youte Efadaimmu osámpòu, kénóó nteçǎnkutè Manansee okóti. ¹⁵ Kòo pǎ Sosefu Kuyie nkó mesàà nke dð:

Kuyie n yembè Abarahammu nè Isaki bè do tǔ nkù,
kùu m bonè ke n tǎ nè yíenni.

¹⁶ Kuyie nkùu ñ ðeeri nè meyei mmeu,

kùu dǎò ì mbí mesàà,

nè ðe kpéi nkè n yètiri ísǎké,

kédònnè n yààri Abarahammu nè n cice Isaki be kpeye.

¹⁷ Kè Sosefuu yà o cice nđómmè o nđùtè youte Efadaimmu ínkè bá dè í nhò narike, kòo tè nđóté ke bo nńó mManansee ínkè. ¹⁸ Ke dđ: N cice a yetému, yie nweè tu Mpo, nńó nha nđùtè youte o ínkè.

¹⁹ Kòo cicee yete ke dđ: M bire n yému. Manansee kó kubotí múnke yó ndeumu kòo sámpróù né ò pēēté mediè, kénaá nyibotí péu yààrì.

²⁰ Kè Sakɔbuu bè pā Kuyie nkó mesàà nke dđ: Kuyie ndi dđò mesàà nyIsidayeeriibe cuokè, kè bè níí yí Kuyie nda dđò mesàà nkù dđòmmè Efadaimmu nè Manansee.

Meìmmè ò níímmè Efadaimmu kètùnne Manansee. ²¹ Kè Sakɔbuu náké Sosefu ke dđ: N yóó kúmu kè Kuyie nní ndi bonè, kéduó nkè di wēte di yembè tenké. ²² N da duómmu Sisemmu n dokénè Amɔriibe ke cɔuté kèè tenké kè kè pēēté a tebíi kòke.

49

Sakɔbu pāmè mesàà nho bí tepítè nè ìdèi

¹ Meìmmè, kè Sakɔbuu yú o bí ke dđ:

Tíínnènní kè ò di náké tìi yóó di tuòkení diyìè mari.

² Tíínnènní kékeè,
mí ndi cice Sakɔbu n tú mù,
mí nyIsidayeeri n yóó di náké tìi.

³ Dubenni, fđđ tu n kóo Po,
m peité wè nè n dacēnti mieke,
kàa pēnkù besɔmbe muwērimú kè bè da dé.

⁴ A dōnnè fenéwuonfe nfe.

A tēnke né í yó ntú Mpo.

Ke yé a duónèmmè m pokù,
ke sīnkùnne n dóù.

⁵ Simmeđđ nè o nantè Defii,
di tú bekpàribè mbe ke kpannè muwērimú.

⁶ N yí kòké di kpeti mieke,
n yí di wēnnè,
di kùò benitìbè mbe nè kemieke,
ke kèké yenaadakè duoti detetirè.

⁷ Di báá pété mesàà,
di kùò benitìbè mbe nè kemieke,
di tēnke í yó nwēnnè Isidayeeriibe.
N yóó di cíemmu Isidayeeriibe èi dimòu mieke.

⁸ Sudaa, a tebíi yó nsántí fđ nwe,
a bo nnò nha dootitòbè,
kàa tebíi nninku a ìkè.

⁹ M bire Sudaa, a dōnnè dicìricìrì ndi,
dìi kàte kupaawaá nke kùò ke duó de také.
We mbo dáátí ke dì íi.

¹⁰ Dikpààtikàrì nè fekpààtipàtifè
dè yó mbo Sudaa kó kufuku mieke nke,
ke tikpàti yìè mmómmuò nyàa tuòkenní,
ibotí yó nyíé nwèè kpeti.

¹¹ Sudaa, a bo mpiiti a sámmarímú nè de bii
fínyì kó mutie.

A bo mmàke menaà mpéu,
ke níí yà kényĩke kéhóúnè a yààti.

¹² A nuə mbo wũđténè menaà,
nkàa nìi mpèikenè menaamiè.

¹³ Sabunəə, a bo mbo dàmméèrì také
bàtóòbè commu dè,
kàa tenkè nkááké Sidonni.

¹⁴ Isakaa, a tú sãmmarímú nwe, wèè kpeínì,
ke né dó mēdēè.

¹⁵ Bè bo nda tounko yetuə dieyè
kàa yàa naánnè kudaakù.

¹⁶ Danni, a yó ntú obeéntì nwe
Isidayeeriibe tǎbè dōmmè,

¹⁷ kéndò nfewààfè fèè duó kuce
ke dō ndidautiri, ke dōmmù sisēí kpeètè,
kè si dèèbè duò.

¹⁸ Ti Yiè nKuyie nfǒǒ yó n deeté.

¹⁹ Kadi, a dootitǎbè yóó da pimu,
kàa kónté ké bè pi ké bè bèti.

²⁰ Asee, a paa mbo mpéi tidiitì sààtì,
tìi dò mbekpààtìbè kpeti.

²¹ Nefutadii, a yó ndò nteyúótè nte
ke te a máa kàa náàntì né nnaati.

²² Sosefu a dōnnè mutie mmu
mùù còrímú menie ntaké,
kè mu bake yè ke pēēté iduotí.

²³ Kàa dootitǎbè da cēēte ke da tǎū ipie.

²⁴ Kàa còrímú tei tei, ke tǎ a tǎmmù,
Kuyie mmí nSakəbu n tū nkù kpeínìmu ke da ni
ke da kǎnké ke tú a kó muwērímú.

²⁵ Kuyie nha cice do tū nkù da teennè,
Kuyie mmuwērímú muməu yiè nda dǎò mesàà,
ké da duó nfetaafè kè menie nní mbo,
kàa pobè mpéi ke mǎke memiè,
kàa wũđ mpéi.

²⁶ A paa mbo pié nè yetārè ínkòò,
kè yetārè dieyè da dǎò mesàà.

Dè kó mesàà mmeməu tu
fǒ nSosefu wèè baké a tebìí a kǎme mme.

²⁷ Bensamee a tú kumuntūnkù nku,
ke kǎù dikúnweínì nè kuyuoku ke cáá.

²⁸ Isidayeeri bí nyi tepíitè nè idéi. Be cice bè nàké tìnti ké bè pǎ Kuyie nkó mesàà mbá
wè ò dò nképété mè.

Sakəbu kúmè

²⁹ Kè Sakəbuu náké o bí ke dǎ: Kè ò ku dí n kūnnè n yembè fǒti Makpedaa, Efunəə, Itiibe
botí kou paku borè, ³⁰ kèntókénè Mammudee Kannahǎ kó ketenkè. Abarhammu weè
do donté de kó kupaku nè de kó kufǒti Efunəə, Itiibe tenkè. ³¹ Bè de nkūnné Abarhammu

nè o pokù Saraa, ké de nkūnné Isaki nè o pokù Debekaa, ke de nkūnné Dea. ³² De kó kupaku bè kù donténè Itiibe mbe.

³³ Kè Sakɔbuu duó nho bí itié, nkédeè kéduó o dóù kékú, kékò nho yembè kũũ nkè.

50

Sakɔbu kumè kè bèe ò kouté

¹ De m̀nni kè Sosefuu ò ɔrí kékuó, ² kéduó nkè bed̀d̀d̀t̀r̀ìbè bèe pĩ nho t̄õmmú, kè bèe ãnné o cice Isidayeeri mutie kòd̀ b́áá p̄ããke. ³ Kè bè nhò ãã mutie ke d̀ d̀ yewe sipísìnàà, kè Esibiti kɔbe kari o kũũ nke d̀ d̀ yewe sipísìyiekè.

⁴ Kè de kó yewee p̄ēté kè Sosefuu náké okp̀à̀t̀ì t̄õmbè ke d̀: N di báámmu kè di bo yie ndi náké okp̀à̀t̀ì ke d̀: ⁵ N cice yóó kú ke béimmu ke tú, kòd̀ ku nh ò kũnné kuf̄t̄i o donté kù Kannahãã tenkè, kè n yie nke yu Kuyie nyètìrì. N dó kékɔte ke we nkūnné kék̄w̄t̄enì.

⁶ Kòd̀ kp̀à̀t̀ì d̀: Kɔte kékũnné a cice, kénd̀onnè ò béim̄mè, k̀àa yie. ⁷ Kè Sosefu nk̄ari ke bo kũnné o cice, kè Esibiti kó beheik̀enk̀ót̄ìbè nè okp̀à̀t̀ì t̄õmbè diebè kè bèe ò cíe. ⁸ Sosefu cíētè tem̄u nè o tebíi nè si kɔbe, nè o cice kɔbe kè bèe íté bem̄u késúó nyibí máà ndi nè iwũõ Kosenni. ⁹ Kè dit̄innì ndeu mediè nkè sinaas̄ĩ nè besãnd̄èbè kè dè r̄bo.

¹⁰ Kè bèe sénté kukó nSudit̄ē k̄etuake Ataadi kó kuwenniku, kékuó nyekúdab̀ò, kè Sosefu nd̄ari ikúkuó o cice ke d̀ d̀ yewe ȳyiekè. ¹¹ Kannahãã kɔbe bèe bo deborè kè bèe yà ikúkuó bè d̀d̀ ì Ataadi kó kuyié ke d̀: Ntenè Esibiti kɔbe kó ikúkuó dieyì.

Deè te kè bèe yu deborè ke tú Abedi-Misidaimmu. Kukó nSudit̄ē kó diyáà do ndi.

¹² Mem̄me Sakɔbu bí d̀d̀mè ò do ì nàké t̄ì, ¹³ kòd̀ t̄ò kék̀onnè Kannahãã, kòd̀ kũnné Makpedaa kupaku, kuf̄t̄i Abarahammu do donté kù nè Efun̄o Itiibe botí kou, Mammudee také.

¹⁴ Kè Sosefuu kũnné o cice kédeè. O tebíi nè bèe ò cíe nkè bèe w̄te Esibiti.

Kuf̄waá mp̄ím̄mè Sosefu kó bekót̄ìbè

¹⁵ Sakɔbu ku mem̄me, kè Sosefu tebíi yà be cice kumè ke d̀: Kè dè yèmmè Sosefu bo ti f̄óké meyei nti ò d̀d̀ m̄. ¹⁶ Kè bèe duó nkè bèe náké Sosefu ke d̀: A cice yóó kú kék̄éimmu ke d̀: ¹⁷ Tí da náké k̀àa ti cíē mm̄yei nti da d̀d̀ m̄. A ti cíē nti yei, ti tú Kuyie nha cice do t̄ũ nk̀ú kó bet̄õmbè mbe.

Kè Sosefuu keè de kó tináañt̄ì kékuó. ¹⁸ Kòd̀ kó bekót̄ìbè k̄atoo bem̄ómm̄mbe ke nínkú o ìkè ke d̀: Ti tú a kó tidaat̄ì nti. ¹⁹ Kè Sosefu d̀: Di bá nyĩ̀k̀ù, m̄í í tú Kuyie. ²⁰ Di do dó ké n d̀d̀ meyei m̄m̄e kè Kuyie m̄m̄e m̄m̄e p̄ente mesàà, ke bo deetè kubotí péu, kénd̀onnè di wúómmè yíe. ²¹ Bá nyĩ̀k̀ùnè n yó ndi t̄õmu d̄indi nè di bí.

Mem̄me, ò bèe bànt̄emè, kénárìk̀unnè be yèmmè.

Sosefu kumè

²² Sosefu nè o kɔbe kè bèe mbo Esibiti, kè Sosefu d̀ yebie ntek̀ùt̄è nè tep̄ít̄è (110), ²³ k̄yà o bire Efadaimmu yaábí k̄ȳo o bire Manansee bire Makii bí.

²⁴ Kè Sosefuu náké o kɔbe ke d̀: N yóó kúmu. Kuyie nyó nȳ́mu di kp̄éí, ke dí w̄t̄enè kù do ȳ nk̀ú yóó duó nd̄i èi Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu. ²⁵ Kè de yie t̄ù̀ke, kè Kuyie ndi d̄enne, kè di yetì dí nt̄o n kũ̀. Ke bèe yie nk̄yú Kuyie nyètìrì.

²⁶ Sosefu yóó kú ke m̄ake yebie ntek̀ùt̄è nè tep̄ít̄è (110) nte kékú kè bèe ò ãnné mutie mùu bo nte kòd̀ b́áá p̄ããke, kòd̀ ãnné dit̄õu Esibiti tenkè mieke.

Mudennimù

Di mpátiri tɔ̀ tìl nààntì

Dikònnì diì do tanní kè Sakɔ̀buu túóté o bí sɔ̀nyi kètũ̀nne Sosefu ò bo diì m̀nnì Esibiti ke tú okpà̀tì kóo tũ̀ntì. Kè b̀e ɓ̀e pié késúú kénáá nkuwuò ndiekù. Kè Esibiti kóo kpà̀tì tɔ̀u buoté wèè í yé Sosefu kénf̣ũ̀nko Isidayɛeribe kè b̀e d̀d̀ tidaatì. Kè Kuyie nyà b̀e f̣éurimè kètɔ̀ m̀Mɔ̀yiisi kòo bo b̀e niité kè b̀e yè Esibiti. Okpà̀tì me nyí nyie nké b̀e f̣í. Kuyie nnè ku kó tikpetì kè kùu d̀d̀ tidietì péu kè dè nsànnè, kè Esibiti kɔ̀be b̀e yóu kè b̀e yè.

Mɔ̀yiisi weè do b̀e ni kè b̀e k̀ri Kuyie mbè nàké ke yè nkù yóo b̀e duó nkèè tenkè. Nè be kó itookperì k̀péi nkè besúkùbè í nna ke ta ketenkè Kuyie mbè duó nkè, kékú dikpáà miéke. Kè Kuyie nní mbè k̀nké ke b̀e ni b̀e k̀rì diì m̀nnì Sinaii kó dikpáà miéke. Kè Kuyie mbè d̀d̀nè metaummè kè b̀e nàké ku kuó. De kó dipátiri d̀ntenè Kuyie ncíètè kó mumarimù kó tináàntì nti, teciètè Kuyie nyó mbenkú tèè miéke ku w̄rímú.

Di mpátiri nààntì duó ke d̀mmè

1. Isidayɛeribe f̣éútémè Esibiti nè dimàù diì ànné Esibiti kóo kpà̀tì nè Mɔ̀yiisi be cuokè 1:1-15:21
2. Isidayɛeribe yèmè Esibiti k̀ntɔ̀ k̀tuakenè Sinaii t̄rì 15:22-18:27
3. Kuyie mbè d̀d̀nè metaummè ke b̀e duó nyikú 19:1-24:18
4. Kuyie nyè mbèe d̀d̀ mèè botí metaummè tou 25-31
5. Bè t̄temè metaummè Kuyie mbè d̀d̀nè mè 32-34
6. Bè d̀d̀mè Kuyie ntaummè tou 35-40

KUYIE NDÈNNEMÈ ISIDAYƐERIBE ESIBITI

Esibiti kɔ̀be f̣éummè Isidayɛeribe

¹ Nte Sakɔ̀bu bí ìl do ò neínè kékò nhEsibiti i yètè, bá wè nè o cíètè kɔ̀be: ² Dubenni nè Simmeḏḏ nè Defii nè Sudaá, ³ nè Isakaa nè Sabunɔ̀ nè Bensamee, ⁴ nè Danni nè Nefutadii nè Kadi nè Asee. ⁵ Sakɔ̀bu bí nè o yaábí beməu b̀e do bo sipísìyiekè ndi. Sosefu do die nkémbomu Esibiti. ⁶ Kè Sosefuu kú kè dè m̀boní kòo tebì kú, be kó kutɔ̀nkù kuməu. ⁷ Kè Isidayɛeribe pié, késúú nképíe ndiheì, kénkpénkú.

⁸ Kòo kpà̀tì p̀nwè m̀u buoté wèè í ȳt̄é Sosefu, ⁹ kénáké o kɔ̀be ke d̀: Wénténè Isidayɛeribe s̄ũ̀nkómè ke kpénkú ke ti p̄nkù. ¹⁰ Tí yànnè dè yóo ȳimè kè b̀e bá nsũ̀nko. Dikpà̀nnì mari yàà bo ànnè kè b̀e w̄nné nè ti dootitabè kè ti dókénè k̄yè diheì.

¹¹ M̄mme kè b̀e waá mbèè yó mbaa betɔ̀mbè kè b̀e mbè bàa, ke b̀e f̣ũ̀nko. M̄mme kè b̀e maá Pitommu nè Dammusesi kó yehékè, kòo kpà̀tì bo nhã̀ tidiitì. ¹² Kè b̀e mbè f̣ũ̀nko kè b̀e né d̄ke s̄ũ̀nko ke kpénkú, kè b̀e b̀e dé. ¹³ Kè Esibiti kɔ̀be nf̣ũ̀nko Isidayɛeribe nè muw̄rímú kè b̀e p̄ mmutɔ̀nkperímú. ¹⁴ Bè do b̀e f̣ũ̀nko mediè mme, kè b̀e nàù titátì ke piiku yedombie nke pí ndepaa nkó mutɔ̀mmú. Bè do b̀e d̀d̀ri memme nè kuyonku nku.

Bèè p̄inko b̀e yetemè okpà̀tì kpeti

¹⁵ Kòo kpà̀t̄ii náké Sifaa nè Puaa bèè p̄inko Ebedeebe ke d̀: ¹⁶ Kè di ní p̄inko Ebedeebe ke yà kè denitidabire nde, dí dè kùò, kè denitipobire me nni nde, di yóu kè dè nf̀d̀.

¹⁷ Benitipòbè bèè p̄inko kè b̀e depe Kuyie nkéyete okpà̀tì b̀e nàké tì, ke ní yóu initidabí kè ì nf̀d̀. ¹⁸ Kòo kpà̀t̄ii b̀e yu kè b̀e beke ke d̀: Dè d̀mmme kè di d̄ari memme ke you initidabí kè ì f̀d̀? ¹⁹ Kè b̀e d̀: Ebedeebe kó benitipòbè í d̀nnè Esibiti kɔ̀be, b̀e kpeínimu ke ð nyóo peité kè wèè p̄inko kòo mu nyí t̀d̀koo.

²⁰ Mèmmè kè Isidayeeribe sùú nkékpenke kè Kuyie ndòò bèè peinko mesàà. ²¹ Kè bèè pié ibí be cēī ke yé bè démè Kuyie. ²² Kòò kpààtìi duó ndinùù o kòbe ke dò bè mbuònkò Ebedeebe pei ì nitidabí kukó nNiidi mieke, ke you initipobí.

2

Bè peitémè Məyiisi

¹ Kè Defii naàmùnkù kou mǎu puoke be naàmùnkù kóo sapàà mmǎu. ² Kòò púó nképeité denitidabire, káyà dè wennimè, ké dè sòñne betāàbè bètāāti. ³ Ò ténke í nna ke bo ndè sòrì, kéteí dikùmànni kùtìnóò, ké dè ānné di mieke, kéta kédáú nkukó nNiidi tipèntì mieke. ⁴ Kè debire tāū rísari mekentímè ke bo yà dèè yóó tuàkení debire.

⁵ Kòò kpààtì kóo sapàà nta kukó mmuhàrimù ke neínè o dúàbè. Kòò dúàbè ncentì kukó ntake, kòò yà dikùmànni, kètō nho kóo tōntì kòò di tùóténí. ⁶ Kòò poote káyà denitidabire kè dè kuò, kè mesémmèè ò pī nkòò dò: Ebedeebe kó debire nde.

⁷ Kè debire tāūū ò beke ke dò: A dó kè í kòte ké da waanní Ebedee kóo nitipòkù mǎu kòò ndè nda yāānkòàà? ⁸ Kòò dò: Ēē, kòte!

Kòò kòte káyúni debire yā. ⁹ Kòò kpààtì kóo sapàà ndò: Túóté debire die nké ndè nni nyāānko kè n da yietí.

Kòò nitipòkù dè tùóté kényāānko. ¹⁰ Kè dèe kóté kòò dè duó nhokpààtì sapàà, kè dèe náá nho bire, kòò dè yu ke dò: Məyiisi, dèè tu ò dè dèite menie mmieke.

Məyiisi cokémè ke kòte Mandiyāā tenkè

¹¹ Kè Məyiisii kóté kékòte o kòbe borè, káyà bè bè fēūnkonèmè mutōmmú, káyà Esibiti kou mǎu puotimè o kou Ebedee. ¹² Kòò wénté wénté, ò í nyà òmǎu, képoté Esibiti kou kékua, kékūnné mubirímú mieke. ¹³ Kè dèe wenté kòò tó yè diyie terì káyà Ebedeebe máà kè bè kpà nkòò beke wèè í naati ke dò: Dè dòmme kàa puotì a tebite? ¹⁴ Kòò ò tēñné ke dò: We nda pī ntikpàtì kàa bo nti bekùnè? A dó ké n kuò a wee kùòmè mme Esibiti kouà?

Kè Məyiisi kōmbùàtìi do, kòò dò: Benitibè kèemu ti nnáàntàà? ¹⁵ Kòò kpààtìi keè dèè dòò, kéndó kékua Məyiisi. Kòò coké kékòte Mandiyāā kó ketenkè kénkari tebite bè keú tē borè.

¹⁶ Mandiyāā tenkè kòbe do mǎke ikuó niùtì mǎu nwe kòò mǎke besapàmbè bèyiekè, kè bèè tanní tebite ke bo dó kénii mbe cice wūā. ¹⁷ Kè benaacēmbèe bè bèti, kè Məyiisii yete kénii mbe wūā. ¹⁸ Kè bèè wēte kékò mbe cice borè Deuyeedi, kòò bè beke ke dò: Dè dòmme kè di konní mecāā nyie? ¹⁹ Kè bè dò: Esibiti kou mǎu weè ti deeténè benaacēmbè, ke nì nti wūā. ²⁰ Kè bè cice dò: Ò borè? Dè dòmme kè di kè nhò yóu? Kòtenè kòò yuní kòò di.

²¹ Mèmmè kè Məyiisi ríbo de kóo niti borè, kòò ò duó nho kóo sapàà nSefodaa kòò puoke. ²² Kòò púó nképeité denitidabire, kòò dè yu ke dò Mbo-Kupòòkù.

Kuyie ntāātemè Məyiisi kòò bo deeté Isidayeeribe

²³ Kè dèe mǎnte kè Esibiti kóo kpààtìi kú, kè Isidayeeribe baa nfēūrìnè mutōmmú ke kuò, kè be dabùò ntuòke Kuyie. ²⁴ Kè kùu keè be dabùò nkédentení metaummè kù do dònèmmè Abarahamu nè Isaki nè Sakòbu, ²⁵ kèwénté káyà Isidayeeribe kébanté bè fēūrìmmè.

3

¹ Mèmmè kè Məyiisi nēmmú o còkù Mandiyāābe kuó niùtì Setidoo wūā, kékòtenè dikpàà, kétuòke Odebu, Kuyie ntārì. ² Kè ti Yiè nKuyie nhò benke kumáà, kòò yà difāpèù mari kè di còú nfehāādeenfè, bá ti fāātì í cóú. ³ Kè Məyiisii yà difāpèù còúmmè kédauté ke bo yà mùù dòòri, mùù te kè difāpèù còú mbá tifāātì í cóú. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nyà ò dautémè ke bo yà, kòò yu ke dò: Məyiisi, Məyiisi! Kòò dò: Nte mí. ⁵ Kè Kuyie ndò: Báá tóónní die. Deite a neùtì, a cómmú dìi bòrì cāāmmu, ⁶ ke yíé ke dò: N tú Kuyie nku, a yembè Abarahamu nè Isaki nè Sakòbu, bè do tū nkù.

Kè Məyiisii sənne o ìikè, ò í ndàátí ke bo nwúó nKuyie. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndò: N yàmu n kó benitibè yo mmèè sémmè Esibiti, n kèèmu bè bè fěũkomè kè bè kuò, n yàmu bè fěũrimè. ⁸ Dèè te kè n cùténí ke bo bè deeténè Esibiti kəbe, ké bè kətenè ketenkè sààkè kèè de, menaamiè nnè mecekùò ndè pũò nkè. Kannahāā kəbe nè Itiibe nè Aməriibe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe bè bo kèè tenkè. ⁹ Isidayeeriibe kuómmu kè n kèè bè dabùò, ke yà Esibiti kəbe bè fěũnko mèè botí. ¹⁰ N da tōmmu Esibiti kóo kpààti borè. Kəte kédenne n kó íbí Isidayeeriibe Esibiti mieke.

Kuyie nnàkémè ku yètìrì Məyiisi

¹¹ Kè Məyiisii náké Kuyie nke dò: N tú we, kè mfi bo kəte Esibiti kóo kpààti borè kédenne Isidayeeriibe? ¹² Kè Kuyie ndò: N yó nda bonèmu, nte dèè yóó benke mfi da tōmmè: Kàa bè dèenne dii mənni di mpí n tōmmú di ntārì ínkè. ¹³ Kè Məyiisi dò: M bo kəte ké bè nàké ke dò Kuyie ndi yembè do tū nkù, kuò n tōnní di borè. Kè bè né yí: Ku yètìrì tu ba? N dò ba?

¹⁴ Kè Kuyie nhò náké ke dò: N tú wèè bo wè nwe. Kè bè da beke a dò: Wèè yètìrì tu Mbo, wèè n tōnní di borè. ¹⁵ Kè Kuyie nwēte kénáké Məyiisi ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu bè do tū nkù, mfi da tō mbe borè, n yètìrì me ntú, di yó mme nni n yu sáā. ¹⁶ Kəte kətífi nyIsidayeeriibe kó bekótíbe ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie ndi yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu bè do tū nkù mfi tu n yàmu bè di fěũkomè Esibiti ke dó ké di deeté. ¹⁷ N dó ké di dennemu Esibiti bè di fěũnko dè, n yóó di kətenè menaamiè nnè mecekùò ndè pũò ndè nde, Kannahāā kəbe nè Itiibe nè Aməriibe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe bè bo kèè tenkè. ¹⁸ Kàa bè náké bè í yóó yete. Á nneínè Isidayeeriibe kó bekótíbe kè di kəte kəyà Esibiti kóo kpààti, kóò náké ke dò mí ndi Yiè nKuyie díndi Ebedeebe di tū nkù, mfi di benke m máa ke tú ò di yóu kè di ce nyewe yètāāti kékəte dikpàa cuokè ké n fíe iwūā. ¹⁹ N yému ke tú okpààti í yóó yie nkè dí yè kè n sàà í ò dònè muwérímú mmu. ²⁰ Dèè te kè n yóó benke n wérímú, kédəò tidietì péu, kòo kpààti di yóu kè di yè. ²¹ M bo duó nkè Esibiti kəbe di dəò mesàā, di í yóó yè di nou sitetìrì. ²² Bá wèè nitipòkù bo məə o pəetitəu yoo wèè bo o cíètè idífi nè mesəə nnè tiyààti, kè di tou ndi kó bedapəmbè nè besapəmbè. Di yó nyeti ke tōmu Esibiti kəbe kperə.

4

Kuyie mbenkemè ku wérímú Məyiisi

¹ Kè Məyiisi ténne ke dò: Bè í yóó yie, bè í yó n kénté. Bè yóó yímu ti Yiè nKuyie mmakù í m benke kumáā. ² Kè ti Yiè nKuyie ndò: A tə ba? Kòò dò: Kupààti. ³ Kè kù dò: Dəu nku ketenkè.

Kòo kù dəu nkè kùu naá nfewààfè, kòo coké. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie ndò: Pí nfe yóu.

Kòo pí nfe yóu kè fèe wēte kənaá nkupààti. ⁵ Kè kù dò: A yóó me nyí kè bèe banté mí ndi Yiè nKuyie, nha yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu bè do tū nkù mfi da benkemè m máa. ⁶ Ke yíe kébéi nke dò: Baá a nùtè a pētēmpīēkù.

Kè Məyiisii baá, ké nyóó deitení o nùtè ke s̄ ntikənti tē pī nkè tē peike ke do ntipààkənti. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndò: Wēte kəbaá a pētēmpīēkù.

Kòo baá ké nyóó deitení o nùtè ke s̄ ntè naá ntè do dōmmè. ⁸ Kè kù dò: Kàa dòò tidietì ketitì kè bè yete, a yóó dəò dedéré kè bèe yiemmu. ⁹ Kàa dòò dedé memme, kè bè yete á yēnté kukó nNiidi kó menie nkécóú nketenkè mè yóó naá mmeyī mme.

Kuyie ntāātémè Anə kòò bo mpékénè Məyiisi

¹⁰ Kè Məyiisi dò: N da báámmu n Yiè nKuyie, n yí tú onáànti. Dè í tú yíe nyoo wenke yoo sòke, nè m bomè mme. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie ndò: We nhānné onitì dinùù? We nhə nte kòo nitì nónđenfèe dari yoo wèè ə? Yoo wè nwúó? Yoo wèe yēi? Dè í tú mí nKuyie nnaà?

¹² Kɔte! Mî yó nda náá nha yó nnáá ntì, ke da benkú a yó nnáá ntì. ¹³ Kè Mɔyiisi d̀: Kuyie, n da báámmu, t̄ nhotòu m̀.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mmiekee peike Mɔyiisi mediè. Kè kù d̀: Defii kó kuwɔ nkou a kóo kótì Anɔ nɔmmu ke náá. Ò kèrínímu ke bo da co, ke da yà kòo yèmmèe narike. ¹⁵ Á ò nàké n da nàké tì, kòd̀ t̀ò n náàntì, mî yó ndi bonè, ke di náá ndi yó nnáá ntì, ke di benkú di yó nnáá ntì nè di yó ndɔ̀ri d̀. ¹⁶ Anɔ weè yó ncómmú a f̀t̄iri ke náánnè benitibè, kè nní nda duò ntínáàntì k̀a ò náá. ¹⁷ A yó ntɔ ku mpàati nku ke d̀arinè tidietì.

Mɔyiisi ẁtemè Esibiti o k̀be borè

¹⁸ Kè Mɔyiisii kò nho c̀kù Setidoo borè, kòd̀ nàké ke d̀: N d̀ kékɔte n k̀be borè nde Esibiti k̀yà bè bo nkpaá f̀ò. Kè Setidoo d̀: Kɔte kè d̀ ínnaati.

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi Mandiyã kó ketenkè mieke ke d̀: Ẁte Esibiti, bèè do d̀ ke da kuɔ bè kumu bem̀.

²⁰ Kè Mɔyiisii túóté o pokù nè o bí kédee nsãmmarímúbè, kétúóté Kuyie nkó kupàati k̀pikú kè bè nwèti Esibiti. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nd̀: N da duómmu muwèrímú k̀a bo d̀ò tidietì tibotí tibotí okpàati ìkè, n né yóo k̀pènkunnemu o to kòo yete di bo yè. ²² Á náké okpàati ke d̀: Ti Yiè nKuyie ntú: Isidayeeri ke kó kuwɔ ntú m bire nde, n kóo po, ²³ mî tu á yóu m bire kè d̀e yè, kè n fié iwũð, k̀a yete m bo kuɔ a kóo po.

²⁴ Kè Mɔyiisi nkérí kéndó k̀yíé nkuce dibòri marì, kè ti Yiè nKuyie nkɔtení kéndó kòd̀ k̀. ²⁵ Kòo pokù Sefodaa túóté ditári d̀i ã menatimè kécãnté o bire, kékááké kutakònkù Mɔyiisi také ke d̀: A tú n k̀péi mmeỳ nkóo d̀ò nwe. ²⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyóu Mɔyiisi k̀íté. Mèmmè Sefodaa yumè Mɔyiisi ke d̀: Meỳ nkóo d̀ò, mucãmmú k̀péi.

²⁷ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Anɔ ke d̀: Kɔte k̀co Mɔyiisi dikpáa.

Kè Anɔ kɔte, kòd̀ yà Kuyie ntári kòd̀ ɔrí. ²⁸ Kòo ò nàké ti Yiè nKuyie nhò nàké t̀i kó dimà kòd̀ nàké kù yè nwèe d̀ò t̀i dietì. ²⁹ Mèmmè kè bèe nei kékɔte k̀tí nyIsidayeeri ke kó bekótibè. ³⁰ Kè Anɔ bè nàké ti Yiè nKuyie nnáké t̀i kó dimà Mɔyiisi, kédò tidietì kè bèe yà, ³¹ k̀yíe. Kòo bè nàké ti Yiè nKuyie nyàmè bè f̀urimè ke d̀ kè bè d̀eté, kè bèe do kénínkú Kuyie n ỳikè kè kù b̀ntè.

5

Mɔyiisi nè Anɔ bè k̀temè okpàati borè

¹ Mɔyiisi nè Anɔ kè bèe kɔte kénáké okpàati ke d̀: Ti Yiè nKuyie, tínti Isidayeeri ke ti t̀ nkù tu á ti yóu kè tí kɔte dikpáa kédò dibanni, kédéúk̀unne ku yètirì. ² Kè Esibiti kóo kpàati d̀: We ntú di Yiè nKuyie nkè m bo yie nho kpeti kè di yóu kè dí yè? N yí ò yè, m me nyí yóo di yóu kè dí yè. ³ Mɔyiisi nè Anɔ kè bè d̀: Ti Yiè nKuyie ntínti Ebedeebe ti t̀ nkù ti benkemu kumáa. Á ti pã kuce kè tí ce nyewe yètàati kékɔte dikpáa kè kù fié iwũð, kè meè d̀ke kù bo duònní mumómmú kè ti kú, yoo ti dootitòbèe tí kuɔ. ⁴ Kòo kpàati d̀: Dè d̀mmè kè di sukí Isidayeeri ke bè bo yóu mutómmú? Kɔtenè di tómmú. ⁵ Di mmònni ndi bè s̀úmmè kè di ẁte ke d̀ kédúo nkè bèe yóu mutómmú.

Esibiti kóo kpàati yèmmè Isidayeeri ke mutómmú

⁶ De kó diyè mómmonni kòo kpàati náké bèè ni mutómmú nè bèè bè baà ke d̀: ⁷ Di ténke bá nduò nyIsidayeeri ke timúkpeti kè bè piikunè yedombie. Bè íkòri be mómmonbe ke t̀ waà. ⁸ Bè me mbaa yó mpiiku yedombie nkè yè t̀òkù yè sòd̀ màmmè mme, di báa yaate. Betónnékótibè mbe, dè te kè bè tu, tí bè yóu kè bèe kɔte k̀fíe Kuyie nyiwũð. ⁹ Kè bè p̄ mmutómmú mediè mbè í yóo pété bemáa kéndakenè tiyáabisínáantì.

¹⁰ Bèè baké mutómmú nè bèè mù paké, kè bèe kɔte kè bè nàké ke d̀: Okpàati tu bè ténke bá ndi duò ntimúkpeti. ¹¹ Kɔtenè kèwammú timúkpeti! D̀i yè di yóo t̀i pété dè, ke baa né mpiiku yedombie nkè yè mmànnè yè sòd̀ ð mmàmè, ti í yóo yaate.

¹² Kè Isidayeeri ke cíté Esibiti om̀o mieke kénwà ntimúkpeti. ¹³ Bèè bè baà kè bè mbè kpànnè ke tú: Pííkúnè yedombie nkè yèe tuòke bè sòd̀ di duò ntimúti kè yè màmmè.

¹⁴ Kòo kpààti kàbe bèè baké, kè bè mpuoti Isidayeeribe bèè bàa betōmbè ke tú: Dè yíme wenke nè yíe nkè di í piíku yedombie nkè yè tùðke di sòò piiku kè yè mààmè?

¹⁵ Kè Isidayeeribe bèè bàa betōmbè, kè bèe kàte káyà okpààti ke dò: Dè dòmme kàa ti fěũnko memme, tínti a kó betōmbè? ¹⁶ Bè ténke í ti duò ntimúti ke tú tí mpiiku yedombie nkè yè tùðkù yè sòò mààmè, ke ti puoti ke dò nti cààrè? ¹⁷ Kòo kpààti dò: Di tú betōnnédíébè mbe, betōnnékótíbè. Deè te kè di tú di bo kàte káfíe di Yiè nKuyie nyiwũð. ¹⁸ Kàtenè kípí ndi tōmmú, bè í yó ndi duò ntimúti, di me mbaa né yó mpiiku yedombie nkè yè tùðkù yè sòò ò mmàmè mme.

¹⁹ Kè Isidayeeribe bèè bàa betōmbè, kè bèe banté bè baa bè fěũnkomèmu ke dó bè mpiiku yedombie nkè yè tùðkù yè sòò ò mmàmè, bè í yóó yaate. ²⁰ Kè bè nyetini okpààti borè káyà Məyiisi nè Anə, kè bè bè bàa. Kè bèe bè nàké ke dò: ²¹ Ti Yiè nKuyie ndi wúómmu ke yóó di bekénè, dñi te kòo kpààti ténke í dó ti kpeti, dñi ò duó ndisiè, kòò yóó ti kuò.

²² Kè Məyiisii béinnè ti Yiè nKuyie nke dò: Dè yíme kàa fěũnko ku mbotí? Dè dòmme kàa n tōnní die? ²³ Nè n kàtemè ke yà okpààti koò béinnè a kó diyètiri, ò fěũnkomu ti kó kubotí, a me nyí kù deeté.

6

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíe kénáké Məyiisi ke dò: A bo yà di mmònni n yóó dàò dè okpààti. M bo ò dððnè muwěrimú kòò di yóu kè dí yè. M bo ò ẽúté kòò di beti.

Kuyie nyáúkunnemè Məyiisi kònti

² Kè ti Yiè nKuyie nyíe kóò nàké ke dò: Mí tu di Yiè nKuyie. ³ M benkemu m máà Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu n túmè di Yiè nKuyie nkè kpeñni. Bè né do í yé ke dò mmí tu be Yiè nKuyie. ⁴ N do bè taunnèmu m máà, ke dò n yóó bè duó nKannahā, ketenkè bè do bo kè kupòðkù. ⁵ N kèemu Esibiti tenkè kàbe di fěũnkomè kè di kuò nkè n dèntení ti kó metaummè kpéi. ⁶ Deè te kè n tu a kàte kénáké Isidayeeribe ke dò n tú: Mí ndi Yiè nKuyie n yóó di deeténèmu mudaatōmmú Esibiti kàbe di duó mmù, kè di om̀p̀unne. N yóó benkemu Esibiti kàbe n wěrimú kè bè poté, kè di deeté. ⁷ Kè di ntú n kàbe kè n di te. Kè di n yé m̀i di dènnemè Esibiti kó mudaatōmmú. ⁸ Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi nke tú m bo di kàtenè n do yè n yóó duó nkèè tenkè Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu kè di kè tieke.

⁹ Kè Məyiisii tì nàké Isidayeeribe. Kè bè í nyie, ke yé bè fěũr̀inèmmè mutōmmú mediè.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: ¹¹ Kàte kénáké okpààti ke dò, wèe yóu Isidayeeribe kè bèe yè o tenkè. ¹² Kè Məyiisi dò: Isidayeeribe í yie n kpeti, kè m bo na kénákénè okpààti nwe, mí nwèè í nə nke náánnáà?

¹³ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi nè Anə bè yóó nàké tì Isidayeeribe nè Esibiti kóo kpààti, kè dèe yie nkè bèe denne Isidayeeribe Esibiti tenkè.

Məyiisi nè Anə yààribè yètè

¹⁴ Nte Isidayeeribe bèè baké Isidayeeribe naàmuntì be yètè:

Sakəbu kóo po Dubenni bí: Enəki nè Paduu nè Etisidonni nè Kadimii beè do tú Dubenni naàmunkù kó beyààribè.

¹⁵ Simmeðð bí tú: Yemmuyeedi nè Yaminni nè Oadi nè Yakinni nè Soa nè Saudi Kannahā kóo nitipòkù bire beè do tú Simmeðð naàmunkù kó beyààribè.

¹⁶ Kè Defii peité initidabí itāāti: Kerisonni nè Keati nè Medadi kè bè múnke pié ibí. Defii do yóó kú ke m̀ake yebie ntekòutè nè sipísitāāti nè yèyiekè (137) ndi. ¹⁷ Kerisonni bí tú: Dibinii nè Simèii. Beè do tú be kó beyààribè. ¹⁸ Kè Keati bí ntú: Amudamu nè Isaadi nè Ebunə nè Usiyeedi. Keati yóó kú ke m̀ake yebie ntekòutè nè sipísitāāti nè yètāāti (133) ndi. ¹⁹ Kè Medadi bí ntú: Madi nè Musi. Beè do tú Defii naàmunkù kó beyààribè.

²⁰ Kè Amudamuu puoke o cice tãũ Yokebeti kòò ò peité initidabí idèi, Anə nè Məyiisi. Amudamu do yóó kú ke m̀ake yebie ntekòutè nè sipísitāāti nè yèyiekè (137) ndi.

²¹ Kè Isaadi bí ntú: Kodee nè Nefeki nè Sikidii. ²² Kè Usiyēdi kpeyi ntú: Mikayēdi nè Edisafāã nè Sitidi.

²³ Kè Anṓ puoke Edisebaa Amminadabu kóo sapàà, Nasṓ tãũ kòo ò peité initidabí inàà: Nadabu nè Abiu nè Edeasaa nè Itamaa.

²⁴ Kè Kodee bí ntú: Asii nè Edikanaa nè Abiyasafu, Kodee naàm̀nk̀ k̀obe kó beyà̀ribè mbe.

²⁵ Kè Edeasaa, Anṓ birē puoke Pusiyeedi kóo sapàà nkòo ò peité denitidabire ké dè yu ke d̀ Pinasi.

Defiibe yà̀ribè kó yeyètè nye memme.

²⁶ Anṓ nè M̀yiisi nwe ti Yiè nKuyie nnàkémè ke tú: Dennenè Isidayēribe Esibiti be naú d̀ nd̀mmè. ²⁷ Bè do nàkè Esibiti kóo kpà̀t̀ti ke d̀ wèe yóu kè Isidayēribe yè Esibiti.

Kuyie nd̀entemè M̀yiisi kù ò d̀úǹnè d̀i nùu

²⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̀yiisi Esibiti tenkè ke d̀: ²⁹ M̀i tu di Yiè nKuyie, á náké Esibiti kóo kpà̀t̀ti n da nàkè t̀ tim̀. ³⁰ Kè M̀yiisi d̀: N yí nṓ nke náá nhokpà̀t̀ti bo yie n kpetað?

7

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnàkè M̀yiisi ke d̀: N yóo da duómmu n kó muwḗrímú kàa k̀ote okpà̀t̀ti borè, nè n kó diyèt̀iri, kàa kóo kóti Anṓ nnáá nha ò náá nt̀. ² F̀ṓ yó nnáá nha kóo kóti n da náá nt̀, kòo t̀i c̀é́nko okpà̀t̀ti, kòo di yóu kè di yè o tenkè. ³ N yóo kpénk̀unnemu okpà̀t̀ti to, kéd̀d̀ò tidiet̀i nè mebenk̀umè péu Esibiti mieke. ⁴ Okpà̀t̀ti yóo yetemu di kpeti, kè m benke n wḗrímú Esibiti mieke ké bè poté, kédenne díndi n ǹt̀ibè Isidayēribe. ⁵ M bo benke d̀i m̀nǹi n wḗrímú Esibiti tenkè k̀obe ké di denne Esibiti tenkè. De m̀nǹi bè bo banté n t̀umè di Yiè nKuyie.

⁶ M̀yiisi nè Anṓ kè bèe d̀d̀ ti Yiè nKuyie mbè nàkè t̀i weti weti. ⁷ Bè do yó nnáánnè okpà̀t̀ti kè M̀yiisi m̀ke yebie nsip̀s̀ini ndi kè Anṓ m̀ke yebie nsip̀s̀ini nè yètã̀ti.

Anṓ pà̀ti naámmè fewà̀fè

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnàkè M̀yiisi nè Anṓ ke d̀: ⁹ Kòo kpà̀t̀ti di beke ke tú dí d̀d̀ tidiet̀i mat̀, f̀ m̀M̀yiisi á náké Anṓ kòo túóté o pà̀ti kéd̀únko okpà̀t̀ti ìkè, kè k̀uu náá nfewà̀fè.

¹⁰ M̀yiisi nè Anṓ kè bèe k̀ote okpà̀t̀ti borè kéd̀d̀ò ti Yiè nKuyie mbè nàkè t̀i. Kè Anṓ d̀únko o pà̀ti okpà̀t̀ti nè o t̀mbè be ìkè, kè k̀uu náá nfewà̀fè. ¹¹ Kòo kpà̀t̀ti yúní beheik̀enkóti bè nè benitinòmbè nè betetiebe Esibiti k̀obe. Kè bè m̀nke d̀d̀ mebotí, ¹² kéd̀ú nd̀ú mbe kó ipà̀ti ke ì náá nyiwá̀ke. Kè Anṓ kó kupà̀t̀ti maá mmaánko be kpeyi. ¹³ Kòo kpà̀t̀ti kpénk̀unne o to, ò í nyie m̀M̀yiisi nè Anṓ be kpeti kénd̀nnè ti Yiè nKuyie ndo t̀i mbè nàkémè.

Menie nnaámmè meyi

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnàkè M̀yiisi ke d̀: Okpà̀t̀ti to kpenkemu, kòo yete Isidayēribe bo yèmè. ¹⁵ Túóté kupà̀ti k̀uu do náá nfewà̀fè kék̀ote dik̀unwéǹi sèi okpà̀t̀ti taà d̀i m̀nǹi kukó nNiidi, kè dí m̀mà. ¹⁶ Kàa ò nàkè ke d̀: Ti Yiè nKuyie nt̀nti Ebedeebe ti t̀u nkù k̀uu n t̀nǹi, ke tú n da náké kàa ti yóu kè t̀i k̀ote dikpà̀d ké kù fié iwũ, a me nyí yie. ¹⁷ Deè te kè kù béi nke tú, nè me nd̀òr̀imè mieke nke a yóo bantémè kù tumè ti Yiè nKuyie. M bo poté kupà̀ti m me nt̀ kù menie nkè m̀e náá mmeyi. ¹⁸ Kè siyí kù, kè menie nhãnnè kunú, kè Esibiti k̀obe yí̀ke me muyã̀.

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie nyí kénákè M̀yiisi ke d̀: Náké Anṓ kòo youte o pà̀ti Esibiti kó ikó ndieyi nè isámp̀i nè yebire nè sikondakesí de bíékè Esibiti om̀u mieke. Kè de kó menie nnaá mmeyi nkédátinnè ketenkè kem̀u kétaunnè yedó nè yedíè nde miokoo.

²⁰ M̀yiisi nè Anṓ kè bèe d̀d̀ ti Yiè nKuyie mbè nàkè t̀i, kè Anṓ youte kupà̀ti kèpoté menie nhokpà̀t̀ti nè o t̀mbè be ìkè, kè kukó nkum̀uu náá mmeyi. ²¹ Kè siyí kù, kè menie nhãnnè kunú, kè Esibiti k̀obe yí̀ke muyã̀.

²² Kè Esibiti kó benitinòmbè múnkee dád mebotí. Kòo kpààti to baa ñkpeñni kòo yete Mòyiisi nè Anò be kpeti, kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo bè nàkémè. ²³ Kòo kpààti ité kékò nho cíètè, kékètè ke í ndake be terè kpeti. ²⁴ Kè Esibiti tenkè kàbe dammú sibií kukó ntaké ke bo pété menésààmè, ke yé kukó nkòme do í dòmme káyà.

²⁵ Menie ndo naá mmeyi nkè dè mmàke yewe yèyiekè ndi.

Yecedakè píemmè Esibiti tenkè

²⁶ Kè ti Yiè Kuyie nnáké Mòyiisi ke dà: Kòte kénáké okpààti ke dà: Ti Yiè nKuyie ntu, á yóu kè ku kó benitibèe kòte ké kù fié iwūḽ. ²⁷ Kàa yete kù bo duó nkè yecedakèe píe nha tenkè kemou mieke. ²⁸ Yecedakè bo píe nkukó nkéyènní kéta a kpààticíètè, a dieku a dou dè nè a dóu ñnkè nè a tōmbè kó sicéi nè a kàbe kpesi, nè bè pūū dè pèè nè bè ò piiku dè. ²⁹ Yecedakè bo ndekù a ñnkè nè a tōmbè ñnkè nè a kàbe ñnkè.

8

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dà: Náké Anò kòo youte o pàati ikó nnè sikondakesí nè yebire de bíkè, kè yecedakèe píe nhEsibiti kó ketenkè.

² Kè Anò youte o nùtè Esibiti kó ikó mbíékè, kè yecedakèe píe nhEsibiti tenkè. ³ Kè benitinòmbè múnkee dád mebotí, kédenneni yecedakè Esibiti. ⁴ Kòo kpààti yú Mòyiisi nè Anò ke dà: Bántènè di Yiè nKuyie nkè kù ti denne yecedakè mí nnè n kàbe, kè n di yóu kè di kòte ké kù fié iwūḽ. ⁵ Kè Mòyiisii náké okpààti ke dà: N náké a dó m bántè dii mōnni Kuyie nfi nnè a tōmbè nè a kàbe di kpéi, kè yecedakèe yè dihei, kénkraá kukó mmáà. ⁶ Kòo kpààti dà: Nanke. Kè Mòyiisi dà: N yiemmu ke bo kù bàntè, kàa banté ke dò nhòmòu í dōnnè ti Yiè nKuyie. ⁷ Yecedakè yóo yèmu fí nnè a tōmbè nè a kàbe di céi, kénkraá kukó mmáà.

⁸ Mòyiisi nè Anò kè bèe ité okpààti borè kè Mòyiisi bántè ti Yiè nKuyie nke dò kùu deite yecedakè kù do tanné yè dihei. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie ndò Mòyiisi kù beke tì kè yecedakèe kú sicéi mieke nè yetowaarè nè depara. ¹⁰ Kè bèe yè tìkú kécóu nyecúò yecúò, kè dihei dátinné kunú.

¹¹ Kòo kpààti yà yecedakè dèèè kòo toò kpenke, kòo yete Mòyiisi nè Anò be kpeti, kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo tì nhò nàkémè.

Inaméi píemmè Esibiti tenkè

¹² Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dà: Náké Anò kòo youte o pàati képoté mutáá nkè mùu naá nyinaméi Esibiti tenkè kemou.

¹³ Kè bèe yie nKuyie mbè náké tì, kè Anò youté o pàati képoté mutáá nkè mùu naá nyinaméi képōnnè benitibè nè iwūḽ, kè mutáá mmumou naá nyinaméi Esibiti tenkè kemou mieke. ¹⁴ Kè benitinòmbè múnke ndó kédenneni be kó inaméi kényiēke, kè inaméi mpūḽ benitibè nè iwūḽ. ¹⁵ Kè benitinòmbèe náké okpààti ke dà: Kuyie nkó tenòtè nte.

Kòo kpààti baa kpénkūnne o to kèyete Mòyiisi nè Anò be kpeti.

Tidòndònti píemmè Esibiti tenkè

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dà: A naa yè dikúnweñni sèi késònté okpààti ò yèti dii mōnni ke tati kukó, kàa ò náké ke dà: Kuyie ntú a yóu ku kàbe kè bèe kòte ké kù fié iwūḽ. ¹⁷ Kàa me nyete, kù bo denneni tidòndònti yeiti, kè tì nda dōmmu nè a tōmbè nè a nìtibè, tì bo píe nhEsibiti kàbe kó sicéi, kédátinné ketenkè. ¹⁸ Kè de kó tidòndònti yènni, kù í yóo yie nkè tì mbo Kosenni, ku kàbe ei, kàa banté kù bè bonèmè. ¹⁹ Kù bo nkānké ku kàbe kényóu a kàbe. Dè naa yóo dādmu.

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie ndò kù béi ntì, kè tidòndònti yeitii tanní kénsū kèpíe nhokpààti cíètè nè o tōmbè kpesi nè Esibiti tenkè kemou mieke. ²¹ Kè dihei cake kòo kpààti yú Mòyiisi nè Anò ke dà: Kòtenè kèfié nyiwūḽ Kuyie ndi tenkè mieke. ²² Kè Mòyiisii yete ke dà: Dè báa yie! Ti yóo fié ì wūḽ ti Yiè nKuyie nyi dò nhEsibiti kàbe borè isòke nyi, kè ti ì feu kè bè ti yà bè yóo ti búótí yetārè nye kékua. ²³ Ti yó mmàke kuce yewe yètāāti ndi

dikpàà miεke, kéffíe ti Yiè nKuyie nyiwũõ kù yē dè ndòmmè. ²⁴ Kòo kpààti dò: N yiemmu ke bo di yóu kè di kòte dikpàà kéffíe iwũõ di Yiè nKuyie, di né báá dété, dí kù bàntè n kpéi. ²⁵ Kè Mòyiisi dò: N yóó íté a borè kébántèmu ti Yiè nKuyie nkè kù naa denne tidòndònti a cíètè nè a tǒmbè kpesi nè a nìtìbè kpesi. A né báá ti souté kéyete Isidayεeribe bo kòtemè kéffíe iwũõ ti Yiè Kuyie.

²⁶ Kè Mòyiisii íté okpààti borè kébántè ti Yiè nKuyie. ²⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndòò wè kù beke tì, kédenne tidòndònti okpààti nè o tǒmbè nè o nìtìbè be cǐi, kudòndònkù makù í nkpaá bá kumáà. ²⁸ Kòo kpààti baa wète kékpénkùnne o to kéyete Isidayεeribe bo yèmè.

9

Iwũõ kumè

¹ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Kòte okpààti cíètè kóò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie, tínti Ebedeebe ti tũ nkù tu á yóu tínti kù kó benìtìbè kè tí yè ké kù fié iwũõ. ² Kàa yete bè bo yèmè, kàa baa kpaá yetírí, ³ kù bo duó nkè muwũòkúú ntanní mediè nkékuo a wũõ: Sisǐi nè sǎmmarímúbè nè yòyóbè nè inààke nè ipe nè sibóó. ⁴ Ti Yiè nKuyie nyó nyému tínti Isidayεeribe ti kó iwũõ kpéi mbá fèmafè báá kú.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Nankè nwe n yóó dòòmè de kó tidietì Esibiti tenkè miεke.

⁶ Kè dèe wenté kè ti Yiè nKuyie mme ndòò kè Esibiti kòbe kó iwũõ kú, bá Isidayεeribe kòfe mafè í nku bá fèmáà. ⁷ Kòo kpààti tǒ nkè bèe síéké kénsǒ nyIsidayεeribe kó iwũõ í ku bá fèmáà, kòò to baa íkpeínì, kòò yete Isidayεeribe bo yèmè.

Mekpàà mpìmmè benìtìbè nè iwũõ

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi nè Anò ke dò: Kouténè mutápeí, nkè Mòyiisii mù útóo kéínkè okpààti ìkè. ⁹ Kè mùu naá nkutǎayukú kédátínné Esibiti tenkè kemòu, kédari benìtìbè nè iwũõ kénaá nyenuútè.

¹⁰ Mòyiisi nè Anò kè bèe kouté mutápeí nkékòte okpààti borè kè Mòyiisii mù útóo kéínkè okpààti ìkè kè mùu dátínné benìtìbè kénaá nyenuútè nè yemuò. ¹¹ Esibiti kó benitinòmbè í nna ke kòte Mòyiisi borè ke yé yenuútè múnke do bè pìmmè, yè pì mmèè botí betòbè. ¹² Kè ti Yiè nKuyie nkpenkùnne okpààti to, kòo yete Mòyiisi nè Anò be kpeti kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo tì nàkémè Mòyiisi.

Yemátàrè kùòmè benìtìbè

¹³ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Á yè dikúnweínì sèi kénáké okpààti ke dò: Ti Yiè nKuyie tínti Ebedeebe ti tũ nkù tu, á ti yóu, kè tí yè ké kù fié iwũõ. ¹⁴ Kè dè í dò mmemme kù bo da poté, fǐ nnè a tǒmbè nè a nìtìbè, kàa banté òmòu í bomè ketenkè ke kù mànnè. ¹⁵ Kè kù do tú kù bo duònní mumòmmú kè mù da kuò fǐ nnè a kòbe nè mie ndi do í kpaá bo ketenkè ínkè. ¹⁶ Kù né da yóu kàa kpaá fòu, ke bo yà ku wérímú mmu kè bèe déúkùnne ku yètìrì ketenkè ínkè. ¹⁷ Kàa me mbaa dó kémpí nku nìtìbè ke yetírí bè bo yèmè. ¹⁸ Dè naa bo nkááké mie nkè kùu duònní fetaafè nè yemátàrè dieyè, di mu nyí dè yà nè Esibiti bomè. ¹⁹ Á tanné a kó iwũõ tecíètè nè dèè kó dimàà tu a kperε, iwũõ ìi bo mbo dikpàà nè benìtìbè ke í nta tecíètè, yemátàrè yeè yóó dè bùótí kè dèe kú.

²⁰ Kòo kpààti tǒmbè mabèe depe Kuyie nnáké tì, kétanné be wũõ nè be tǒmbè de yiè. ²¹ Bèè sènkèrì de kó tináànti kè bembεe yóu be wũõ nè bè kó betǒmbè dikpàà.

²² Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Youte a nùtè kéínkè, kè yemátàrè duoní Esibiti tenkè kemòu miεke, benìtìbè nè iwũõ nè depaa ntidiiti ínkè.

²³ Kè Mòyiisii youte o pààti tiwetì bíékè, kè ti Yiè nKuyie nduó nkè fetaafè mmíi nke péú kè yemátàrè duóní Esibiti tenkè kemòu miεke. ²⁴ Esibiti kòbe mu ndo í yà de kó fetaafè botí nè bè bomè, fèè mìi nke péú kè yemátàrè duóní. ²⁵ Kè yemátàrèe búótí benìtìbè nè iwũõ kékuo, kécàke tidiiti nè detie. ²⁶ Kè Kosenni Isidayεeribe kó dikari dii màà nsoké. ²⁷ Kòo kpààti yú Mòyiisi nè Anò ke dò: Di mmònnì mí nnè n kòbe ti cààrèmu, di Yiè

nKuyie nkuù wenni. ²⁸ Bántènè ku, kè yemátárè nè itapíe kè dèe cómmú kè n di yóu kè dí yé.

²⁹ Kè Məyiisi d̀̀: N yóó yeroomu diheì ḱyoute n nou ḱbántè ti Yiè nKuyie, kè itapíe nè yemátárè kè dèe cómmú, k̀a banté kuù temè ketenkè. ³⁰ N né ýmu ke tú f́ nnè a t̀mbè di mu nyí depe ti Yiè nKuyie.

³¹ Dè do ś ntidiiti òtemu, kè tit̀nti p̀rì, kè fetaafe mátárè dè poté. ³² Tidiniiti t̀i máa do yenté ke yé ti mu ndo í òtemè.

³³ Kè Məyisii íte okpàt̀i borè, ḱeta dikp̀a, ḱbántè ti Yiè nKuyie nkè itapíe nè yemátárè kè dèe cómmú, bá fetaafe t́nke í nniu.

³⁴ K̀o kp̀at̀i yà fetaafe nè yemátárè nè itapíe dè dèemè, k̀o too ẃete ḱkpenke wenwe nè o t̀mbè. ³⁵ K̀ò baa n kp̀aá yetíri Isidayeeri be bo yèmè kéndonnè ti Yiè nKuyie ndo t̀i ǹkémè Məyiisi.

10

Fecofe tannímè Esibiti

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke d̀̀: K̀te okp̀at̀i borè, m̀i kpénk̀nne o to nè o t̀mbè kpeye ke bo d̀̀ tidieti be cuokè. ² K̀a t̀i ǹké a bí nè a yaábí n d̀̀ dè Esibiti k̀be nè n d̀̀ t̀i dieti be cuokè. Kè di nyé n t́mè di Yiè nKuyie.

³ Məyiisi nè Aǹo kè b̀e k̀te okp̀at̀i borè kóo ǹké ke d̀̀: Ti Yiè nKuyie ntínti Ebedeebe ti t̀i nkù tu, a yóó ḱk̀nne òmm̀nni amáa ku ìkè, kè ti yóu kè tí yè ke kù fié iwũ? ⁴ K̀a yete ti bo yèmè, kù bo dùnni fecofe nanke a tenkè. ⁵ Kè f̀e dátínné ketenkè bá kè t́nke bá nfeí, f̀e bo cááké yemátárè s̀ò ndè, ḱcááké detie ndemou kó tifáàt̀i dikp̀a. ⁶ F̀e bo píe nha cíètè nè a t̀mbè kpesi nè a nìt̀bè kpesi. A cicebè nè a yà̀r̀bè b̀e mu nyí yà de kó kubotí nè b̀e bomè.

Məyiisi béi mmemme ḱité okp̀at̀i cíètè ḱyè. ⁷ K̀o kp̀at̀i t̀mbèe ò ǹké ke d̀̀: Oǹti yiè nyóó yóu òmm̀nni ò bo nti bùmmè meyei? Yóu be kè b̀e yè ḱfíe be Yiè nKuyie nyiwũ. A í wúo nhEsibiti k̀be deumà!

⁸ Kè b̀e yúní Məyiisi nè Aǹo okp̀at̀i borè k̀o b̀e ǹké ke d̀̀: K̀tenè ḱfíe iwũ di Yiè nKuyie. Òmbe k̀ri? ⁹ Kè Məyiisi d̀̀: Ti k̀ri timou ndi. Ibí nè bekóft̀bè benitidaabè nè benitipòbè nè ti ǹake nè ti pe nè ti b̀ó. Ti Yiè nKuyie mbanni ndi. ¹⁰ K̀o kp̀at̀i d̀̀: Di yèmmè dò m bo di yóumu kè di k̀te dimou, di pobè nè di bíàà? M báa dè d̀̀! N ýmu ke d̀̀ ndi dó t̀i í wenni. ¹¹ Bítì! M báa di yóu. K̀tenè díndi benitidaabè máa ḱfíe iwũ di Yiè nKuyie di do me nyé.

Kè b̀e b̀e b̀eti okp̀at̀i cíètè.

¹² Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke d̀̀: Youte a ǹt̀è Esibiti ínke, kè fecofe k̀tení ḱcááké yemátárè s̀ò ndè.

¹³ Kè Məyisii youte kup̀at̀i Esibiti tenkè ínke, kè diyè yìèní kèè bíkè kó kuyaakù ntúú nke fuuti, ḱnyíe nke fuuti kè dè nyóó wenté kè kù t̀ní fecofe diheì. ¹⁴ Kè f̀e tanní Esibiti tenkè kénsũ, kédátínné Esibiti tentáa mmumou mieke. Bè mu nyí yà fe kóo botí Esibiti, fe kóo botí me nyí kp̀aá bo buoté. ¹⁵ Kè fecofe dátínné ketenkè kemou, kè dèe bitoo, kè f̀e cááké tidiiti nè yetebe yemátárè do s̀ò ndè. Timútì nè tifáàt̀i dè t́nke í nkp̀aá Esibiti tenkè kemou mieke.

¹⁶ K̀o kp̀at̀i yú Məyiisi nè Aǹo ke d̀̀: N yeténè di Yiè nKuyie nku, ke di yeténè di mómmombe. ¹⁷ Di ẃete kè n cíé n yei nkébántè di Yiè nKuyie nkè kùu fũ mmeyei nsímmè míe.

¹⁸ Kè Məyisii íte okp̀at̀i borè, ḱbántè ti Yiè nKuyie. ¹⁹ Kè kùu duó nkè diyè yìèní kèè bíkè kó kuyaakùu fuute ḱtúóté fecofe ḱtanné tipènti kóo dàméèrì, bá f̀mafè í

nkpaá Esibiti tempē nkumou mieke. ²⁰ Kè ti Yiè nKuyie nkprénkunnne okpàtì to, kòo yete Isidayeeriibe bo yèmè.

Dibiinnì tannímè Esibiti

²¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: Youte a nòutè kè dibiinnì tanní Esibiti tenkè kemou mieke kéncéè ke dò nhonìti bo na ké dì kàáké.

²² Kè Məyiisii youte o nòutè kè dibiinnì dierrì tanní Esibiti tenkè kemou mieke kəmməke yewe yètāāti. ²³ Òmou ténke í nwúo nhotòu, òmou í nyité o kàri, kè kuwenniku né mbo Isidayeeriibe kó dikarì. ²⁴ Kòo kpàtìti yú Məyiisi kòdó náké ke dò: Di bo na kékəte dimou, di pobè nè di bí kékíé iwūō di Yiè nKuyie. Di wūō ìi màá yó nkpaá die. ²⁵ Kè Məyiisi dò: Fḥḥ yóo ti duó nti yóo fíé ìi wūō ti Yiè nKuyie nnè ti yóo kù pā ì kətua. ²⁶ Ti yó ntəmu ti wūō imou, fəmafə í yó nkpaá, ìi mieke nke, ti yóo tāātémè kékíé ti Yiè nKuyie. Ti me nyí yé ti yóo tāāté ì, ti yóo ke ntua ke ké ì yà.

²⁷ Kè ti Yiè nKuyie nkprénkunnne okpàtì to, kòo yete bè bo yèmè, ²⁸ kébéi nke dò: Íté m borè, kàa wētəni dīi yìè a kumu. ²⁹ Kè Məyiisi dò: A béi nti tìnti, n ténke í wētini a borè.

11

Kuyie nnákémè bèè tu Mpo bè yóo kúmè

¹ De mənni kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: M bo yíé képoté mesəmmə okpàtì nè o kəbe kè bè di yóu kè dí yè, bè yóo di betimu kè dí yè. ² Náké bá wèè nitidòu, bá wèè nitipòkù kòo məə o cəpəetitəu yəsəəbə nè timátì pèfìti kpəyε.

³ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Esibiti kəbe dāò Isidayeeriibe mesàà. Okpàtì tumbè nè benitibè bemou Esibiti tenkè mieke kè bè ndé Məyiisi.

⁴ Kè Məyiisii náké okpàtì ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu kù bo tanní Esibiti keyènkè cuokè, ⁵ kékuə bèè tu Mpo bemou Esibiti tenkè mieke, kékuəne a kóo Po, wèè yóo da cəuté tikpàti, kəntə kətua kenè kunitipodaakù kùu te munəmmù ku kòdó po nè iwūō idaaì imou ìi tu iketiyl. ⁶ Yekúdabùd mbo dátinné Esibiti tenkè kemou mieke, ye kóo botí mu nyí ānné, ye me nyí kpaá bo ānné. ⁷ Isidayeeriibe kó dikarì náke bè báá keè temətè oomè onitì yoo fəḥfə. Kè di banté ti Yiè nKuyie ncānninkomè Esibiti kəbe nè Isidayeeriibe. ⁸ De mənni a tumbè bo kətení kénínkú n yìkè ke dò: Yè, fḥḥ nnè a kəbe. Kè n yè.

Məyiisi béi memmə kéyènnè kemieke diekè okpàtì cīḥḥ.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: Kè n yí dāò tidietì Esibiti tenkè, okpàtì í yóo di yóu kè dí yè.

¹⁰ Məyiisi nè Anəw bè do dādmu tidietì péu okpàtì ìkè, kè ti Yiè nKuyie nné kpénkunnne okpàtì to kòo yete bè bo yèmè.

12

Bè baámmè diyentəbanni

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi nè Anəw Esibiti tenkè mieke ke dò: ² We ntānkù weè yó ntú di borè dibenni kóo tānkù ketiwè. ³ Á náké Isidayeeriibe, we ntānkù kó diyìè pínni bá tēè cīḥḥ tēè tāāté fəpìèfè. ⁴ Kè tecīḥḥ matè kēñni ke í yóo na kécááké te kó fəpìèfè kédeè, tēè yà tecəpəetitəbè kè bèè wənné kéyà bè māmè ke bo na ké fə càáké kédeè. ⁵ De kó fəpìèfè yó ntú fəè kpa fənfə kuyènkù kəntú fedafə, kəmməke dibenni dimáà. Dè ntú fəpìèfè yoo təbuətè. ⁶ Dí nfè wèi ke dò yewe təríitè nè yənàà. De yìè ndi bá tēè cīḥḥ yóo kuòmè te kəfə dihúrikəpānni mənni. ⁷ Kè bèè níété meyīi ndibòri tipitì tidé nè dibòri ìnkè. ⁸ Kè bèè pūnné de kó imaa nké ì càáké keyènkè nè pēḥḥ bèè í kəwrenè mutie mùu muuti nè tikūnfāātì tiiti. ⁹ Ì bá nkpaá ke be nkè dí ì càáké, di me mbáá ì bènné, dí ì pūnné imou, diyuu nè itààke nè tinautì. ¹⁰ Dí báá cááké kəsúú ndəmarè. Kè dèè kpaá kè dè wenté

dí dè còu. ¹¹ Dí nfè càà nke yi di naàkũ ñ nke níé di neùtì ke tɔ di pààti, ké nfè càà nke dó mecãã. Diyentébanni ndi.

¹² De kó keyènkè m bo fité ketenkè kemɔu kékuɔ bèè tu Mpo Esibiti mieke nè iwũ ñ idaayi iketi yi. Mí tu di Yiè nKuyie. ¹³ Di nèké mèè yì ndi bòrè, mèè yó nte kè m pèēté di cēi kékuɔ Esibiti bèè tu Mpo ké di yóu.

¹⁴ Di yó mbaàmmu de kó diyie ke denniní n kpéi nsãã, ikuó nyi n di duó nyi kè ì yó mbo.

Isidayeeri yó mbaàmmè pèè wèè í kɔrenè mutie mùu muuti pèè de kó dibanni

¹⁵ Yewe yèyiekè mieke di bá nyo mpèè wèè kɔrenè mutie mùu muuti pèè, diyie ketiri yiè dí mù dènne di cēi, yewe yèyiekè yenyè mieke. Kè wèè càáké pèè wèè kɔrenè mutie mùu muuti pèè bèè ò dènne Isidayeeri cuokè. ¹⁶ De kóo tãnkù yiè ketiri nè diyénni di ní tí nkébaá ndibanni, di báá pí mmutōmmú mamù de kó yewe kè dè í tú di bo bénnémè mudii.

¹⁷ Di yó mbaà nde kó dibanni ke denniní n di dènne di yiè ndi Esibiti tenkè. De kó ikuó yó mbomu sãã kè di nyi dòòri. ¹⁸ De kóo tãnkù diyie tepítè nè dinaanni yiè kuyuoku kétuakenè sipisidé nè òmáà yiè kuyuoku, di bo ncáá mpèèbè bèè í kɔrenè mutie mùu muuti bèmbè. ¹⁹ De kó yewe yèyiekè mieke mutie mùu ñ nte kè pèè múútí mù bá mbo di cēi. De kó yewe mieke wèè bo càáké pèè wèè kɔrenè mutie mùu muuti bèè ò dènne Isidayeeri cuokè, bá kòò tu opòò yoo Isidayeeri. ²⁰ Bá kè di bo kèè bíéké di bá ncáá mpèèbè bèè kɔrenè mutie mùu muuti de kó yewe.

²¹ Kè Mɔyisii yú Isidayeeri kó bekótibè ké bè nàké ke dò: Kònnè kèpímmú ipe yoo sibòó bá tèè cīètè, kífíé diyentébanni. ²² Dí waá isópù kó tifãàti kèpòòtè meyi ndinaabuu mieke kéníété dibòri tipítì tidé nè dibòri ìnkè. Òmòu báá yè ditowàà kè dè yàa wenténè. ²³ Di Yiè nKuyie ntatinímu keyènkè ke bo kuɔ Esibiti kɔbe, kè kù yà meyi ndibòri kù báá yóu kòò kùtìi ta di cēi. ²⁴ Di yó ndòrimu de kó ikuó sãã nè di yaábíó. ²⁵ Kè di ta ketenkè di Yiè nKuyie nyè nkù yóó di duó nkè, dí ndòri de kó ikuó. ²⁶ Kè di bí di beke ke tú, ñnyi kuó nyi di dòrimè? ²⁷ Di dò: Ti dòri diyentébanni kó ikuó nyi ke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètiri, kù do pèētémè ti cēi kékuɔ Esibiti kɔbe ké ti yóu.

De mònni kè Isidayeeri sènnòó kénínkú, ²⁸ kèíté kékũú mbe cēi kédòò Kuyie ndo nàké ti Mɔyisi nè Anò.

Kuyie nkùòmè Esibiti bèè tu Mpo

²⁹ Keyènkè cuokè kè ti Yiè nKuyie nkòtení kékuɔ bèè tu Mpo Esibiti tenkè mieke, kékuɔ okpààti kóo po, wèè do yóó ò còutè tikpàti kèntò kétuakenè kudaakù kùu bo dikpetíntou ku kóo po nè iwũ ñ idaai iketi yi. ³⁰ Okpààti nè o tũmbè nè o nìtibè kè bèè ente keyènkè kénkuò nhEsibiti yekúdabùò, ke yé tecīètè matè do í sokémè tèè kou í ku. ³¹ Kòò kpààti yú Mɔyisi nè Anò de kó keyènkè ké bè nàké ke dò: Díndi nè di kɔbe yènnè n kɔbe cuokè, kòtenè kífíé iwũ ñ di Yiè nKuyie kéndònnè di béimmè. ³² Túóténè di wũ ñ imòu kèyè kéndònnè di béimmè. Di bántè Kuyie nkè kù n dòò mesàà.

³³ Kè Esibiti kɔbe níkuò nke tú, ti yóó kú timòu ndi, kèmpéinko Isidayeeri ke tú: Yènnè mecãã. ³⁴ Kè bèè túóté tipèècooti tii í múútí nè yebò kéditinne kèto.

³⁵ Kè bèè dòò Mɔyisi bè nàké tì kè múóké Esibiti kɔbe yèòòò nè timàti péítì kpèye nè tiyààti. ³⁶ Kè ti Yiè nKuyie ndòò Isidayeeri mesàà, kè Esibiti kɔbe mbè pã mbè mùu dè. Mèmmè kè Isidayeeri tò Esibiti kɔbe kpèrè kèyènnè.

Isidayeeri yèmmè Esibiti

³⁷ Kè Isidayeeri ité Dammusesi kékòte Sukòti, bè do bo ntùòke benitibè sikòupkòusikuò (600000). Bè í nkàa mbenitipòbè nè ibí. ³⁸ Kè sòntíke kɔbe mabè mbè

neínè nè iwũõ péu nè ipe nè inàðke. ³⁹ Kè bèe púnné pèèbè bèè í kəərenè mutie mùu muuti, ké yé bè do bè bètimè Esibiti, kè bè nyeti mecāā, mbè í ntə tidiiti matì.

⁴⁰ Isidayeeriibe do bo Esibiti ke dà yebie sikəusìnàà nè sipísitāāti (430) ndi, ⁴¹ kéyè be naàmuntì tū ntū mmèè botí titəbè. Bè do yè yebie nsikəusìnàà nè sipísitāāti kperi kó diyie sənni ndi. ⁴² De kó diyie kó keyènkè bè yó nkè baammu sāā ke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètiri, kù bè deeté kèè yènkè nke Esibiti tenkè.

Diyentébanni kó ikuó

⁴³ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi nè Anə ke dà: Nte diyentébanni kó ikuó: Opòò məu báa di de kó mudìi.

⁴⁴ Kè kudaakù bo bè donté kù, dí kù cānté kè kùu di de kó mudìi.

⁴⁵ Opòò nè otōntì bè báa mù di.

⁴⁶ De kó imaa ndi yóó ì cāáké kudieku mieke nke, di báa ì yènnè ditowaā, di me mbáa kéété dikōū mari.

⁴⁷ Isidayeeriibe beməu beè yó mbaà nde kó dibanni.

⁴⁸ Kòo pòò məu dó kébaá nde kó dibanni kédéúkunnne mí ndi Yiè nKuyie nyètiri, wèe cāmmú o cīētè benitidaabè beməu. Məmmə ò bo namè ké ndi kəkénè, kòò í cānté ò báa di de kó mudìi.

⁴⁹ De kó ikuó yó mbo dínidi Isidayeeriibe di kpéi nke nè bepòòbè bèè bo di cuokè.

⁵⁰ Kè Isidayeeriibe dāò Məyiisi nè Anə bè nàké ti weti weti. ⁵¹ De kó diyie ndi ti Yiè nKuyie mbè dènnemè, ké bè tūnne be naú be naú, bè dò nkéndømmè.

13

Kuyie nyēmmè bèe cānné bèè tu Mpo ku kpéi

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dà: ² Dí nni nduò mbèè tu Mpo nè iwũõ ketiyì, dè tu n kperè nde.

³ Kè Məyiisii náké benitibè ke dà: Dí ndenniní diyie di nkpréi, di yè di Esibiti. Di do kè tu tidaatì nti, kè ti Yiè nKuyie ndi dènnení nè ku kó muwērimú. Kè di baà nde kó dibanni di bá nyo mpèèbè bèè kəərenè mutie mùu muuti. ⁴ Di yèmu nyie nhEsibiti mudidèi kóo tánkù. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie nti tanné kù do yè nkù yóó duó nkèè tenkè ti yembè, menaamiè nnè mecekùò ndè pūò ndè, Kannahāā botí kəbe borè, Itiibe nè Aməriibe nè Efiibe nè Sebusiibe. Dí mbaà nde kó dibanni bá dii benni de kóo tánkù Kuyie nkpréi. ⁶ Yewe yèyiekè mieke dí ncáa mpèèbè bèè í kəərenè mutie mùu muuti diyiénni yie kébaá ndiyentébanni. ⁷ De kó yewe yèyiekè mieke di bá ncáa pèèbè bèè kəərenè mutie mùu muuti, de kóo pèè me mbá mbo di cēi mieke, de kó mutie me mbá mbo dihei diməu. ⁸ De kó diyie di nnáa ndi bí ke tú: Ti baà nde kó dibanni ti Yiè nKuyie nti dāò dè kpéi nke ti yeti dii mōnni Esibiti. ⁹ De kó dibanni yó ídò ndibenkèrì ndi di kpéi, kè dí di dāò mecannimè ké mmè ũ di nəu ke mè ìrí di tīi, kè mè di denniní di Yiè nKuyie nkó ikuó kùu di dènne Esibiti nè ku wērimú. ¹⁰ Bá dii benni di ní dāò de kó ikuó de kó dimōnni.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nti tanné Kannahāā tenkè kù dò yè nkù yóó duó nkè ti yembè nè tínti. ¹² Tí nkù duò mbèè tu Mpo nè iwũõ daa ketiyì, kuù dè te. ¹³ Disāmmarimbii didaari ketiri di ní di cèete nè dipebii. Kàa me nyí yóó di cèete, a pité di fñní kékuə, ke ní kù donténè bèè tu Mpo. ¹⁴ Kè ti bí ti beke ke tú de kó medəðrìmə tu ba? Ti dà: Kuyie nti dènne dii yie ndi Esibiti nè ku wērimú ti do tú dè tidaatì. ¹⁵ Okpàatì weè do kpénkunnne o to kéyete ti bo yèmə kè ti Yiè nKuyie nkuə Esibiti kəbe bèè tu Mpo nè iwũõ ketiyì. Deè kpéi nte kè ti kù duò nyiwũõ ketiyì ke ðə kù donténè bèè tu Mpo. ¹⁶ De kó ikuó yó ntú dibenkèrì ndi di kpéi, kè di ì dāò mecannimè kéú di nəu ke ì ìrí di tīi nkè ì ndi denniní ti Yiè nKuyie ndi dènnemè Esibiti nè ku kó muwērimú.

Kuyie nduómmè kè ku kəbe kónté tipènti kóo dàméèrì

¹⁷ Okpààti yóu dìi m̀ǹǹni Isidayeeriibe k̀e b̀e ỳe, k̀e Kuyie nyí nyóu k̀e b̀e ỳe Fidisitēēbe tenk̀e kó kuce k̀ùù t̀k̀e, b̀e ỳàà bo ỳòte mudod̀ k̀e ẁe Esibiti. ¹⁸ K̀e k̀ùù duó ǹk̀e b̀e k̀ónté dikp̀àà k̀e ẁetinǹe tipènti k̀óo d̀am̀èr̀i. Isidayeeriibe do yeti Esibiti tenk̀e ke t̀ù m̀be naú be naú nyi, b̀e d̀o ǹk̀e d̀omm̀e. ¹⁹ K̀e M̀oyiisii túóté Sosefu k̀ú̀d̀ ke ỳé ò do duómm̀e k̀e Isidayeeri bíi ỳù Kuyie nyètiri, k̀òd̀ d̀o: Kuyie nyóo di dennemu die, k̀e di yeti dí ntò n k̀ú̀d̀.

²⁰ K̀e b̀e íté Sukoti k̀ékari Etammu dikp̀àà ǹù. ²¹ K̀e ti Yiè nKuyie nní mbè ni, ke ní ndò ndiwetiri kuyie mm̀ǹni, k̀e d̀o ndihããtinni keyènk̀e. K̀e b̀e na k̀enk̀eri keyènk̀e ǹe kuyie. ²² De kó diwetiri do ð̀ ò í nyité be ìk̀e kuyie mm̀ǹni, keyènk̀e dihããtinni me mbáa íté.

14

Esibiti kóo kpààti t̀uǹnem̀e Isidayeeriibe

¹ K̀e ti Yiè nKuyie nnáké M̀oyiisi ke d̀o: ² Náké Isidayeeriibe k̀e dí k̀ónté k̀ebáté Pi-Aidoti, Mikidodi ǹe d̀am̀èr̀i de cuok̀e. Di yóo de mbáté, k̀enco Baari-Sefõõ, k̀e t̀ók̀e d̀am̀èr̀i. ³ Okpààti yèmm̀e yó ndò ndi fetimu dikp̀àà cuok̀e. ⁴ K̀e n k̀p̀enk̀unne o to, k̀òd̀ di t̀unne k̀e nh ò k̀uò ǹe o ããp̀omb̀e k̀edéuk̀unne n yetiri, k̀e Esibiti k̀obe banté m̀i tum̀e di Yiè nKuyie.

Meim̀e k̀e Isidayeeriibe d̀o Kuyie mbéi ntì.

⁵ K̀e benitib̀e náké okpààti ke d̀o: Isidayeeriibe cokému, k̀òd̀ yèmm̀e ceete, wenwe ǹe o t̀umb̀e, k̀e b̀e d̀o: Ti d̀òd̀ ba ke yóu k̀e b̀e ỳe, ke yóu mutómm̀u. ⁶ K̀òd̀ kpààti t̀unte o k̀p̀arísanté k̀ebáatí ǹe o ããp̀omb̀e, ⁷ k̀étúóté Esibiti kó sikp̀aríséí simou s̀i k̀p̀éni k̀e s̀i m̀bo sikou sikuò (600), bá t̀e k̀p̀arísanté ǹe te d̀eèb̀e. ⁸ K̀e ti Yiè nKuyie nkp̀enk̀unne o to, k̀òd̀ b̀e t̀unne. Isidayeeriibe do í ỳe disòri. ⁹ Okpààti ǹe o ããp̀omb̀e ǹe sikp̀aríséí ǹe si d̀eèb̀e k̀e b̀e b̀e t̀unne k̀e b̀e ǹinte Pi-Aidoti také k̀e b̀e co Baadi-Sefõõ, k̀e t̀ók̀e d̀am̀èr̀i.

¹⁰ K̀e Isidayeeriibe wénté k̀e b̀e ỳa, ke s̀i nhokpààti autóo, k̀e kufõwaá mbè auté k̀e b̀e nkuò nke yu ti Yiè nKuyie, ¹¹ k̀enáké M̀oyiisi ke d̀o: Ifõti í bo Esibitáa? D̀e d̀omm̀e k̀a ti d̀ennení Esibiti k̀e ti bo kú dikp̀àà mièke. ¹² Ti sòd̀ da nákému ti k̀p̀a bo dii m̀ǹni Esibiti ke d̀o: A ti yóu ti bo mp̀im̀m̀e Esibiti kó mutómm̀u, d̀e t̀õǹe ti bo kúmm̀e dikp̀a dii m̀mièke. ¹³ K̀e M̀oyiisi d̀o: Di bá nyíèk̀u, ỳíné só k̀yà Kuyie nyóo di d̀e t̀enem̀e Esibiti k̀obe di me nwúo mbè, di t̀enke í yóo b̀e ỳa diyíè marì bitì! ¹⁴ Ndònnè béu! Ti Yiè nKuyie nkuò yóo k̀p̀a ndi k̀p̀éi.

Kuyie nkeutém̀e kuce d̀am̀èr̀i mièke

¹⁵ K̀e ti Yiè nKuyie nnáké M̀oyiisi ke d̀o: D̀e ỳime k̀a n yu? Náké Isidayeeriibe k̀e b̀e k̀eté. ¹⁶ Youte a p̀aati d̀am̀èr̀i ìnk̀e k̀e menie nkéété, k̀e b̀e na dekperè k̀esénté. ¹⁷ N yóo k̀p̀enk̀unne Esibiti k̀obe to, k̀e b̀e di t̀unne, k̀e n kuò okpààti ǹe o ããp̀omb̀e ǹe o naaséí ǹe si d̀eèb̀e k̀edéuk̀unne n yetiri. ¹⁸ M bo kuò m̀è boti okpààti ǹe o ããp̀omb̀e ǹe o k̀p̀aríséí ǹe si d̀eèb̀e bo nte k̀e Esibiti k̀obe banté m̀i tum̀e di Yiè nKuyie.

¹⁹ Kuyie ntònni dii ni Isidayeeriibe k̀e dii íté be ìk̀e ketunne be fõnkúò. K̀e diwetiri dii ni be ìk̀e k̀e dii íté k̀etunne b̀e fõnkúò, ²⁰ k̀esooté Esibiti k̀obe ǹe Isidayeeriibe be cuok̀e, k̀e t̀ù dibìnni Esibiti k̀obe bík̀e, ke t̀ù kuwenniku Isidayeeriibe bík̀e. B̀e í ntònnè betòb̀e keyènk̀e kemou.

²¹ K̀e M̀oyiisii youte o ǹutè d̀am̀èr̀i ìnk̀e, k̀e ti Yiè nKuyie nduònni diyíè ỳenì k̀e bík̀e kó kuyiak̀u, k̀e k̀u nyíè nke fuuti, k̀ékéété menie. ²² K̀e m̀e k̀p̀enné tipfiti t̀idè k̀e d̀o nyiduotí, k̀e Isidayeeriibe na dekperè k̀esénté bá be naacèi í mbùúté. ²³ K̀e Esibiti k̀obe b̀e t̀unne ǹe okpààti ǹe o k̀p̀aríséí ǹe si d̀eèb̀e, k̀eta d̀am̀èr̀i cuok̀e. ²⁴ Kukúnwentóo m̀ǹni k̀e ti Yiè nKuyie nwéntení dihããtinni ǹe diwetiri mièke k̀yà Esibiti k̀obe kó fehããp̀onafe,

ké bè bǎnté dikǎnkǎðnnì. ²⁵ Kè be kpàriséí cake kè bèe yíêke mucèmmu, ke dǎ: Tí cokénè, be Yiè nKuyie nkuù bè kòmúmú ke ti kpànnè.

²⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ke dǎ: Youte a nǎtè dǎméèrì ínkè kè menie nwēte kédátínné Esibiti kǎbe nè be kpàriséí nè si dèèbè.

²⁷ Kè Mǎyiisii youte o nǎtè dǎméèrì ínkè kukúnwentóo mǎnnì kè menie nwētení mè do dǎmmè, kè Esibiti kǎbe mè yà kéncokù kè ti Yiè nKuyie nduó nkè mèe bè pǎnténè. ²⁸ Kè menie dátínné sikipàriséí nè si dèèbè nè okpàtì ãǎpǎmbè bèè tū nyIsidayeeriibe, bá òmǎu í nyenté bá omáá. ²⁹ Menie ndo kpèíné kéndò nyiduotí nyi, kubakù youú nè kucǎnku, kè Isidayeeriibe na dekperè késénté.

³⁰ De yiè ndi ti Yiè nKuyie ndeeténèmè Isidayeeriibe Esibiti kǎbe kè Isidayeeriibe yà Esibiti kǎbe kumè dǎméèrì nù, ³¹ káyà ti Yiè nKuyie nkpeínimè ke kùo Esibiti kǎbe kè kù yǎte, káyie nku kpèti nè ku kóo tǎntì Mǎyiisi kpèti.

15

Mǎyiisi kó feyènfè

¹ Mǎyiisi nè Isidayeeriibe kè bèe dentè feyènfè fie nkésǎntenè ti Yiè nKuyie nke dǎ: M bo ndiè nke sǎntí ti Yiè nKuyie, kù benkemè ku wǎrímú deumè, ke ðiu ntesǎntè nè te dèèti kè dè pǎnté dǎméèrì mieke.

² Ti Yiè nKuyie nkuù tu n wǎrímú n yó ndiè nke ku nsǎntí, kuù n deeté, kuù n te, n yó nku ndonti, n cice do ku ntū, n yó ndéúkunko kuù yètìrì.

³ Ti Yiè nKuyie ntú okpàrì nwe, ke sǎnnè o yètìrì.

⁴ Kuù ðiu nhokpàtì kpàriséí nè o ãǎpǎmbè dǎméèrì mieke kuù duó nkè iwéi yembè pǎnté tipèntì kóo dǎméèrì mieke.

⁵ Kè dǎméèrì fùð kó menie mbè dátínné, kè bè ðiu ke cútóo ditǎrì kǎme.

⁶ Ti Yiè nKuyie nha kpeínimu, Ti Yiè nKuyie nfǎð kèkí a dootitǎbè.

⁷ A kó tikpèti tii te kàa na a dootitǎbè, kàa mieke kó muhǎá mbè cǎuté timúkpetì kǎme.

⁸ Kuyie fǎð wei kè menie nkpeíné kè yenéfinfirè naá nyiduotí, ke còmúmú ke ténke í pūð.

⁹ Ti dootitǎbè do náámmu ke tú:

Ti bo bè túnne ké bè ninte, kéfeke be kperè, kédì kénsǎnnè.

Ti bo kpatè ti se ké bè kùo bemǎu.

¹⁰ Kuyie nkàa wei kè dǎméèrì bè dátínné, kè bè ðiu ke cútóo dibierimínnì kǎme menékperímè cuokè.

¹¹ We mbo ke da dǎnnè fǎ nti Yiè nKuyie? Ke dǎ mpáíí, ke kpa meyei nke kpeínì,

ke d̄ɔ̄ri tidiɛtì kè bè ò dé.

F̄ɔ̄ ño nke d̄ɔ̄ri tidiɛtì.

¹² Kuyie nf̄ɔ̄ yòute a nùtè mèmáa
kè ketenkè bè maánko.

¹³ Nè a kó mesàa nke niité a nìtìbè
a donté bè nè a w̄rímú,
ke bè kòrinè a tenkè sàákè.

¹⁴ Kè benìtìbè tì kèè kè bè k̄ntì au,
kè Fidisit̄ēēbe k̄m̄bùd̄tì duò.

¹⁵ Kè Ed̄mmu kó bekp̄àtìbè ȳèkù,
kè kuf̄waá mp̄i M̄abu kó bekp̄àtìbè,
kè Kannahāa k̄be k̄ntì yārike.

¹⁶ Kuf̄waá ndiekù nè kuk̄m̄b̄dorí kè dè bè auté.
A nùtè kpeñ̄n̄imu t̄e te kè dè bè kpeí,
ke bè d̄ò nkáré,
ke k̄mmúnè a nìtìbè bo p̄ēētémè,
a nìtìbè a donté bè.

¹⁷ Kàa bè kòrinè a t̄ari ìnkè,
ke bo bè k̄anne a ā dè.

Ti Yiè nKuyie nf̄ɔ̄ t̄unte dikarì a yó mborè,
nè a nùtè nte a maámè a cíētè.

¹⁸ Ti Yiè nKuyie nf̄ɔ̄ yó ntú okp̄àtì s̄á.

¹⁹ Okp̄àtì s̄é nè o kp̄aris̄é nè si dèèbè dè diu d̄i m̄nnì menie, kè ti Yiè nKuyie nduó
nkè d̄e p̄onté, kè Isidayeeri be sénté bá be naàc̄èi í bùúté.

²⁰ Kè Midiyammu, An̄w̄ t̄aũ Kuyie mp̄ān̄aantì náantò túóté dibàrì kè Isidayeeri kó
benitip̄òbè b̄m̄uu ò t̄unne, kòo mbie nkè bè au.

²¹ Kòò diè nke tú:

Ns̄ántinè ti Yiè nKuyie

kù benkemè ku w̄rímú d̄eumè,
ke duó nkè t̄es̄antè diu nè t̄e d̄èetì
kè dè p̄onté d̄am̄èrì mieke.

ISIDAYEERIBE DO KÉRÍMÈ DIKPÁÀ T̄ED̄ONTÈ MIEKE

Isidayeeri be yàmè menétiime

²² Kè M̄yisii bè í ntip̄entì kóo d̄am̄èrì kè bèe k̄eté k̄enwetí dikp̄àa d̄ierì Suudi,
k̄emm̄ake yewe ȳt̄āati bá bè í p̄eté menie, ²³ k̄etuake Maara k̄éyà menie mbè í nna ke
mè ȳa, ke ȳé mè tiimè. Me tiiku kpeí nte kè bè mè tu Maara. ²⁴ Kè benìtìbè r̄kpannè
M̄yisii ke tú: Ti yóó ȳa ba? ²⁵ Kè M̄yisii kuónnè ti Yiè nKuyie, kè kùu ò benke kud̄u
makù, kòo kù mèú nkè mèe narike.

Kè ti Yiè nKuyie mbè duó nyikuó k̄ebenke bè yó nd̄orimè. D̄en̄de Kuyie mbè ȳáákémè,
²⁶ k̄é bè n̄aké ke d̄ò: Kè di k̄emmú mí ndi Yiè nKuyie n k̄peti, ke d̄ɔ̄ri n dómè, ke k̄emmú
n di náá ntì, ke d̄ɔ̄ri n kuó ȳemmè, m b̄áa d̄i b̄onté mum̄mmú m b̄onté mù Esibiti k̄obe.
M̄i tu di Yiè nKuyie nkùu d̄i miekùnko.

²⁷ Kè bèe tuake dibòrì marì bè tu d̄i Edimmu kè sibií dè bo t̄ep̄ítè nè s̄id̄ésì nè d̄epuonne
sip̄is̄iyiekè kè bèe dè baté k̄éntók̄énè menie.

16

Kuyie mbè duóm̄mè mánnì nè yep̄èp̄éré

¹ Kè Isidayeeri be ité b̄m̄uu Edimmu k̄etuake Sinni kó dikp̄àa, Edimmu nè Sinaii d̄e
cuokè, ot̄ankù d̄er̄iwè diyie t̄ep̄ítè nè dinummurì nè bè ȳèmè Esibiti. ² Kè Isidayeeri be
r̄kpannè M̄yisii nè An̄w̄ ke tú: ³ Dè ȳíme kè ti Yiè nKuyie nyí ti kùu Esibiti tenkè, ti do ð

nkari dè kè simankúmbóó ñkú kè ti yo nke sannè? Kè di ti tóní die ndikpáà diì mmieke kè ti bo kú timou nè dikònni?

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: M bo cúũnko kéĩnkè kó mudii, bá wè ò ní yè kékou ò yóo na kédimè de kó diyie. Mèmmè n yóo di yáákémè kéyà kè di yie n náantì.

⁵ Diyie kuónni yiè, di ní yóo bénné kè dè mmànnè di ðð bénné mèmmè kuce mèdémè.

⁶ Mòyiisi nè Anò kè bèe náké Isidayeeriibe ke dò: Kuyuo kuù ndi bo banté ti Yiè nKuyie nkuù di dènnenímè Esibiti tenkè. ⁷ Nanke dikúnweñni kéyà ti Yiè nKuyie nkó tikpeti, kù kèemu di kù kpànnèmè. Ti tú ðmbe kè di ti kpànnè? ⁸ Kè Mòyiisi dò: Kuyuo kuù nti Yiè nKuyie nyóo di duómumu imaa nkè di cááké, nanke dikúnweñni kè kù di duó mmudiì kè di di kénsànnè. Kù kèemu di kù kpànnèmè. Ti tú ðmbe kè di ti kpànnè? Di kpànnè Kuyie nku.

⁹ Kè Mòyiisii náké Anò ke dò: Náké Isidayeeriibe bemou kè bèe tóónni Kuyie mborè, kù kèemu bè kù kpànnèmè.

¹⁰ Kè Anò nkpaá náánnè Isidayeeriibe, kè bèe wèète dikpáà bíékè kéyà ti Yiè nKuyie nkó tikpeti diwetiri mieke. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: ¹² Náké Isidayeeriibe ke tú: Di ní bo cááké imaa nkuyuo kuù, dikúnweñni kèdi mudii kénsànnè, kébanté mî tumè di Yiè nKuyie.

¹³ Kuyuo kuù mònni kè yepèpèrèe yènni képie mbe kari. Dikúnweñni kè bèe yà dè màntèmè ke bè fité. ¹⁴ Timaànti yòte diì mònni kè dèmarè nkpaá nónké ketenkè ke dò mmèdibii nke dò mmupãã. ¹⁵ Kè Isidayeeriibe dè yà kénwúo nke békú betòbè ke tú: Bá nni mmu? Kè Mòyiisii bè náké ke dò: Kuyie ndi duó mmù diì mmu. ¹⁶ Nte ti Yiè nKuyie nyè ndè ndòmmè: Bá wè ò ní kóu benitibè màmmè o cíètè. Demómbire demáa onitì.

¹⁷ Kè Isidayeeriibe kóu, kè bèmabè kperè ñsũ kè betòbè kperè kèñni. ¹⁸ Kè bèe berínè demómbire, kè wèè do kóu péu o kperè í mpèètè demómbire, wèè do kóu sámpro o kperè í ndòtè demómbire. Bá wè kè dè nhò sànnè ò bo dimè.

Ti Yiè nKuyie nyè mbè ñwaà mmánni mèè botí nè yèè we

¹⁹ Kè Mòyiisii bè náké ke dò: Ìmòu báa súo mmudiì nanke dikúnweñni kpéi.

²⁰ Kè bèmabèe yete késúo nkè yebiè dè ta, kè dèe ànné kunóu. Kè Mòyiisi mieke bè peike. ²¹ Kè bè ní pike kóu bè dò nkédi kè dè mmamè, kè diyie tònkè dèe yenté.

²² Diyie kuónni yiè kè bèe kóu demómbire mèdémè démmè onitì. Kè bekótibèe kote kénáké Mòyiisi. ²³ Kè Mòyiisi dò: Kuyie nyè ndi ndòori mèmmè. Nanke tú teòmputè nte, diyie sàari Kuyie ntáátè di. Ciennè di dó kécie ndè, kébénné di dó kébénné dè. Kè di di kè dèè súo ndí dè ñnné kémbaà nanke dikúnweñni.

²⁴ Kè bèe súo nnanke kpéi, kéndònnè Mòyiisi bè nákémmè. Kè dèe wenté dè í nhànné kunóu, yebiè me nyí ndè ta. ²⁵ Kè Mòyiisi dò: Dinè teòmputè nte yie, Kuyie nkó diyie. Kè di yè di í yóo pété. ²⁶ Di ní yóo kóu yewe yèkuò ndi. Diyienni yiè mù í yó mbo. Teòmputè nte.

²⁷ Kè bèmabèe ncíéké kéyè diyie yienni yiè ke bo kóu kémmónté. ²⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbeké Mòyiisi ke dò: Di yóo yie nhòmmònni, n di náké ti nè n kuó? ²⁹ N di duómumè teòmputè, deè te kè nh ðð di duó mmudiì diyie kuónni yiè kuce mèdémè. Teòmputè yiè bá wè ò ní nkari o cíètè ò báa yè.

³⁰ Mèmmè kè Isidayeeriibe nhompu diyie yienni.

³¹ Kè Isidayeeriibe yú de kó mudii ke dò: Mánni. Mù do dònne mèdibii mme, ke wèeti ke dònne mucèkòyuo.

³² Kè Mòyiisi dò: Nte ti Yiè nKuyie ntu mù: Bennénè mánni demómbire mèmmà kòo mbo kè di yaábí ní ò yà kébanté mí nKuyie n di dènnè Esibiti ké ndi duò mmù diì dikpáà mieke.

³³ Kè Məyiisii náké Anṓ ke dṓ: Benné mánni demómbire mèmáà kéuté diconkurì kéínné ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke kè di bí nhò yàu.

³⁴ Kè Anṓ yie nti Yiè nKuyie nnáké ti Məyiisi kéānné mánni diconkurì kéínné metaummè tou mieke ikuó nentì ìikè.

³⁵ Isidayeeribe do yo mmánni nwe ke dṓ yebie nsipísìnà. Bè do yo mmánni nwe ke yàa tuṓkenè Kannahā.

³⁶ (Bè do bennénè dèè mómbire mánni ke ínné dè do mànnè dítìrì mènàà ndi.)

17

Isidayeeribe mṓntémè menie

(*Wénté Mukétímù 20:2-13*)

¹ Kè Isidayeeribe yie nti Yiè nKuyie mbè nàké ti, kéíté Sinni kó dikpàà, kénkéri kébáté Defidimmu, bè í mpèté menie nke yā. ² Kè benitibèe í ndikpànni nè Məyiisi, kéntú: Tí duónnè menie nké tí yā. Kè Məyiisi dṓ: Dè dṓmme kè di n kpànnè? Dè dṓmme kè di yáú ti Yiè nKuyie?

³ Kè sinéyēi auté benitibè kè bè ò kpànnè ke tú: A ti dènnení Esibiti kè sinéyēi siì bo ti kuṓ tínti nè ti bí nè ti wūṓà?

⁴ Kè Məyiisi kuónnè ti Yiè nKuyie nke dṓ: N yóó dṓṓ ba benitibèe bie? Dè kpaá sám̀pó nwe kè bè m búótí yetārè kékuṓ. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dṓ: Deite Isidayeeribe kó bekótibèe mabè, kétúóté a pààti a do poténè kù kukó nkéniitè de ìikè. ⁶ N yó mbomu ditāri Odebu kó dipèrì borè, kàa di poté, kè menie nyènní kè benitibèe yā.

Kè Məyiisii dṓṓ Kuyie nhò nàké ti Isidayeeribe kó bekótibèe ìikè.

⁷ Kè bèe yú de kó dibòri ke dṓ: Masa nè Mediba, dèè tu Dikpànni nè meyáàmè. Bè do de nyíinnè dikpànni Məyiisi, kéyááké ti Yiè nKuyie, kémbékú bemáà ke tú: Kuyie nti bonàa kè kù í ti bonè?

Isidayeeribe namè Amadesiibe

⁸ Kè Amadesiibe dinté Isidayeeribe mudòṓ Defidimmu. ⁹ Kè Məyiisi náké Sosuwee ke dṓ: Tāāté benitibèe kékote kékpànnè Amadesiibe. N naa yó mbo ditāri ínkè nke, ke to Kuyie mpààti.

¹⁰ Kè Sosuwee dṓṓ Məyiisi ò nàké ti, kékote kénkpànnè Amadesiibe, Məyiisi nè Anṓ nè Uuri kè bè bo ditāri ínkè. ¹¹ Kè Məyiisi yùo o bakù Isidayeeribe ínṓ, kè kù cōnnè Amadesiibe ínṓ. ¹² Kè Məyiisi baà nhəu, Anṓ nè Uuri kè bèe waá nditāri, kòo kari, kè yiè nni mpī nho bakù yóú, kòo tṓu pī nkucānku. Kòo baà nni nyuo kè diyie yàa tannè. ¹³ Kè Sosuwee na Amadesiibe, kè bè kùṓ.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dṓ: Wāri de kó tináaṓti dipátiri mieke kè dí nti yé. N yóó kuṓmu Amadesiibe pái pái, bá òmṓu ténke bá ndennini be kpéi ketenkè ínkè.

¹⁵ Kè Məyiisii maá diwūṓtṓnni kè di yu ke dṓ: Ti Yiè nKuyie ntú n kó mecannimè. ¹⁶ Ke béi nke dṓ: Amadesiibe mè ndàátimè ke kpànnè ti Yiè nKuyie, kuṓ yó mbè kpànnè sáà.

18

Məyiisi còkù Setidoo ò siékémè

¹ Kè Setidoo Mandiyāabe kuó niùti, Məyiisi còkùu keè ti Yiè nKuyie ndòṓ dè Məyiisi nè Isidayeeribe, kékeè kù bè dènnemè Esibiti, ² kétúóté Məyiisi pokù Sefodaa ò do duó nké wèe kòonko, wenwe nè o bí idé. ³ Deketirè yètìrì do tú Kedisəmmu (dèè tu Mbo-Kupòòkù). ⁴ Kòo sám̀pòu kperi tú Kù-Nteennè (Nè bè kó tináaṓti Ediesee). Kòo dṓ: Kuyie n cice do tṓ nkù, kuṓ n teennè, kè n yenténè okpààti siè.

⁵ Kè Setidoo Məyiisi còkùu túóté Məyiisi pokù nè o bí idé, kékote Məyiisi borè, ke ś mbè bàté Kuyie ntāri také. ⁶ Kòo náké Məyiisi ke dṓ: Mí nSetidoo a còkù, mí təní a pokù

nè a bí idé, ke kòtenèní a borè. ⁷ Kè Mòyiisi ò co, kòd òrí, kè bèe beke betòbè kònnaatí, kéta Mòyiisi tou. ⁸ Kòo náké ò còkù ti Yiè nKuyie ndòòmè Esibiti kóo kpààti nè o kòbe, Isidayeeribe kpéí nnè bè màánè mèè áárìmè, kè ti Yiè nKuyie mbè dèeté. ⁹ Kè dèe narike Setidoo ti Yiè nKuyie ndòòmè mesàà nyIsidayeeribe, ke bè dèeténè Esibiti kòbe. Kòd dò: ¹⁰ Ti Yiè nKuyie nyètìrì ñdeu, kunku kùù di dèeténè okpààti nè Esibiti kòbe be nou mieke. ¹¹ M bantému di mmònni ti Yiè nKuyie pèētémè yebòkè, kù benkemè ku wèrímú Esibiti kòbe fèũnko di mònni Isidayeeribe.

¹² Kè Setidoo Mòyiisi còkùu kuò Kuyie nfeḏfè kétuo nké kù kùò fetefè kébénné. Anòw nè Isidayeeribe kó bekótìbè kè bèe ò wènnénè, kè bèe di Kuyie nyìkè.

Mòyiisi tánkémè bèmabè kè bè mbekù

¹³ Kè dèe wenté kè Mòyiisii kari kémbekùnè benitìbè dikúnweñni nè kuyuokoo, kè bè còrmú o ìkè. ¹⁴ Kòo còkùu yà dèe dàdòri kòd beke ke dò: A dàori ba? Dè yíme kàa kàri amáà kè benitìbè da murí, dikúnweñni nè kuyuokoo. ¹⁵ Kè Mòyiisi dò: Bè kòtení m borè ke dó kékéè Kuyie mbo bè náké ti nti. ¹⁶ Kè bè mòke timatì bè òḡ kòtení m borè nde, kè n ti mbè tũnte, kè bè náké Kuyie nkuó nè ku tié. ¹⁷ Kòo còkù dò: A dàori dè í wenni. ¹⁸ A bo ou, kè benitìbè múkke ou kényĩke. De kó mutòmmú da deunemu, a báá na ké mù pĩ nhamáà. ¹⁹ Yie n yóo da duó nyì tié nkè Kuyie nda teennè. Fḡḡ yó ntou benitìbè kpeti tii yóu ke kòrinè Kuyie mborè. ²⁰ Náké be Kuyie nkuó nè ku tié, ké bè benke kuce bè dò nkéntũ nkù. ²¹ Tããté benitìbè mómmòmbe, bèè dé Kuyie nke náá ntimómmònti, bèè í dó ticuuti kó mudii, kè bè mbaké yetìrè. Yie mbenitìbè tekoupiítè (1000), otòu tekòutè (100), otòu sipìsìnùmmù, otòu tepíítè. ²² Beè yó mbekùnè benitìbè. Kè tii de u bèe ti nda náké, kè tii kèñni bèe ti beké bemáà. Yaate a tzu kè bèe di nda toténè. ²³ Kàa dòd memme ke tii nKuyie nda náké ti a báá ou. Benitìbè níi bo nkũnti kè diwèi bè bo.

²⁴ Kè Mòyiisii yie nho còkù ò náké ti, kè ti dòd timòu. ²⁵ Meḡme ò tánkémè Isidayeeribe mieke benitìbè mómmòmbe, kè bè mbaké benitìbè. Yiè ntekoupiítè (1000), otòu tekòutè (100), otòu sipìsìnùmmù, otòu tepíítè. ²⁶ Kè be mbekùnè benitìbè sãã ke kòrinèní Mòyiisi borè tii de u, ke bekù tii kèñni bemáà.

²⁷ Kòo còkùu ò cau nkékò nho cje.

KUYIE NDÒÒMMÈ METAUMMÈ NÈ ISIDAYEERIBE

19

Kuyie nyēmmè kù bo taunnè Isidayeeribe

¹⁻² Kè Isidayeeribe ité Defidimmu, kétuoke Sinaii tãrì kpáà, otánkù tããnwè kó diyie diketiri do ndi nè bè yèmè Esibiti, kè bèe báté ditãrì také. ³ Kè Mòyiisii deke ditãrì ìnkè, ke bo yà ti Yiè nKuyie.

Kè kùu ò yu ditãrì ìnkè ke dò: Á náké Sakòbu kòbe, Isidayeeribe ke dò: ⁴ Di yàmu n dòd dè Esibiti kòbe, ke di tò fetúúfè tzu mèè botí fe bí, ke kòtenèní die. ⁵ Kè di yie n kpeti, ke pí n kó metaummè, di bo ntú n kòbe ibotí imòu mieke. Míi te ketenkè kemòu. ⁶ Di botí bo ntú mí nKuyie n kuó niùbè, kubotí n cànné kù, kè kù pĩ n tómmú.

⁷ Kè Mòyiisii cúténí kényú Isidayeeribe kó bekótìbè ké bè náké ti Yiè nKuyie nhò náké ti timòu. ⁸ Kè benitìbèe yie mbemòu ke dò: Ti yóo dàòmu ti Yiè nKuyie mbéi nti. Kè Mòyiisii kpénté ké ti náké ti Yiè nKuyie. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie ndò: M bo kòtení kémbo diwetiri mieke ke da náannè, kè bè yo n tammè, kényíé nha kpeti sãã.

Kè Mòyiisi yíé ké kù náké benitìbè ò náké ti.

Kuyie nkòtenímè Sinaii tãrì

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Náké benitìbè kè bèe dàd bemáà mewénkùmè kó ikuó yie nnanke kèhú be yààti. ¹¹ Kè dí nni mbaa diyie tããnni yiè, n cutoomu Sinaii tãrì ìnkè, kè benitìbè bemòu bo n yà. ¹² Á níété kumànkù, kèfii nditãrì ké bè náké ke dò:

Òmòù báá deke ditāri yoo wèe di kàáké, kè wèe di kàáké bèe ò kùò. ¹³ Kè fèḏfè nfe yoo onitì, di báá dè kàáké, di dè bùótí yetárè yoo di dè tǎá ipie. Di báá yóu kè dè nfòù. Di bo keè diì mǎnnì ditāteheù, bèe dò nkédekení ditāri de mǎnnì ndì bè deètínímè.

¹⁴ Kè Mǎyisii cúténí kénáké benitibè kè bèe dǎò bemáà mewénkùmè kó ikuó, kéhóú be yààtì. ¹⁵ Kòo bè nàké ke dò: Dí mbaati yewe yètāāti mieke, òmòù báá duónè onitipòkù.

¹⁶ Diyiè tǎānnì yiè dikúnweñnì sèì, kè fetaafè mpreú, ke míí nkè kuyukú fí nditāri ínkè kè ditāteheù kuò mmediè nkè Isidayeeriibe bemòu kǎntì au sicéí. ¹⁷ Kè Mǎyisii bè dènne kè bè bo kote káyà Kuyie nkè bèe tuòkoo kécómmú ditāri pēri.

¹⁸ Kè Sinaii tārì fí nkuyukú, ti Yiè nKuyie nkuù do cúténí muhǎā mmièke, kè de kó kuyukú níyiè ke dò nfeḗḗpúnnétofe kòku, kè ditāri dimòu sǎnti. ¹⁹ Kè ditāteheù tammè dǎke kpréncú, kè Mǎyisii nnàānnè Kuyie nkè kù ò tēnninko ke péú metammè.

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie ncúténí Sinaii tārì kényú Mǎyisii kòo dekoò. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: Cúté kénáké benitibè kè bèe báá cokéní ke bo n yà, kusúkù yàà bo kú. ²² Bá ikuó niùbè bèe dò nkè n tóónnè bèe dǎò bemáà mewénkùmè kó ikuó. ²³ Kè Mǎyisii dò: Benitibè í deètíní. A sòò ti nàkému ke tú ti níféte kumànkù kè benitibè mbo ditāri pēri. ²⁴ Kè ti Yiè nKuyie ndò: Cúté kénáké ikuó niùbè nè benitibè kè bèe báá dekení bèe yàà bo kú, nè Anòò kè dí dekení.

²⁵ Kè Mǎyisii cúténí kénáké benitibè.

20

Kuyie ntannò tepítè

(Wénté Ikuó kòntímù 5:6-21)

¹ Mèmmè kè Kuyie nnáké Isidayeeriibe ke dò: ² Míi tu di Yiè nKuyie, kè míi di dènnení Esibiti di do tú kè tidaati. Onitì fǎ:

³ A bá ntù ndeterè marè kè dè í tú mí nKuyie.

⁴ A báá dǎò tetenkaanitè kédonnenè dèè bo kéínkè, yoo ketenkè kperè, yoo menie mmieke kperè. ⁵ A báá níncú de ìkè kè dè bǎntè, míi máà tu a Yiè nKuyie! Ke yóó kpetínne wèe yete n kpeti nè o bí nè o yaábí nè i kó ibí. ⁶ N yóó dǎòmu mesàà nwèè yie n kpeti nè o bí nè o yaábí, kuce tekòupítè (1000).

⁷ A báá yú mí nha Yiè nKuyie nyètìrì sǎntíke, ke yé n yí yóó yóu wèe bo yú n yètìrì detetirè.

⁸ A nyé teòmpùtè yiè kpréí, kè di ncáá nkéntú n kperi. ⁹ A níí pí nha tǎmmú mumòu yewe yèkuò. ¹⁰ Diyiénnì yiè tu mí nha Yiè nKuyie n kperi ndì. A báá pí mmutǎmmú mamù de yiè. Bá a bire, bá a kóo tǎntì onitidù yoo onitipòkù, bá a ḏfè, bá opǎò wèe bo a cíètè. ¹¹ Ke yé n dǎòmmè kéínkè nè ketenkè nè dèè kó dimàà bo yewe yèkuò ndì ke òmpè diyiénnì, deè kpréí nte kè n di pǎ mesàà, ke tú di ncáá nke tú n kperi.

¹² A ndé a cice nè a yǎ, kè dèe yie nkàa fòmmuu okè, mí nha Yiè nKuyie n yóó da duó nkèè tenkè mieke.

¹³ A báá kuò onitì.

¹⁴ A báá duónè wèe í tú a pokù yoo wèe í tú a dǎu.

¹⁵ A báá yúúkú.

¹⁶ A báá souté kécaàrè a kou tǎu yètìrì.

¹⁷ A báá yaa nhotòu kperè marè, o cíètè, yoo o pokù, yoo o kóo tǎntì, yoo o nààfè, yoo o sǎmmarímú.

¹⁸ Kè benitibèe keè fetaafè pèúmè kè ditāteheù kuò, kényà fetaafè mìímmè kè ditāri fí nkuyukú, kè kufōwáà mbè pí nkè bèe ncómmú mekentímè, ¹⁹ kénáké Mǎyisii ke dò: Nti náānnè a mómmuò nti yóó yiemmu, Kuyie mbá nti náānnè ti yàà bo kú. ²⁰ Kè Mǎyisii dò: Di bá nyíèkù, Kuyie ndi tóónnè ke bo di benkemu kè di banté kù kpeñnìmmè kè kù depe, kè bá ndǎori meyei.

²¹ Kè benitibè ncié, kè Mǎyisii tóónnè diwetirì Kuyie mborè.

Bè yó mmaà mèè botí yewūṣtòrè

²² Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̄oyiisi ke d̀: Náké Isidayeeriḃe ke d̀ n tú: Di yàmu n di béinnènnímè kéínkè. ²³ Dí n tū mm̄i máà, di báá d̀ò timátì péítì nè mes̄o nkó sitenkaanii. ²⁴ Di ní m maá diwūṣtònni n t̄āāté dii b̀òrì, ké nni nfeu ipe nè inààke, kénkòu itèi ke tuò, kè n k̀òrini ke di p̄ā mmesàà. ²⁵ Kè di yóó maá diwūṣtònni nè yetárè di báá yè c̀éké, kè di yè c̀éké di yè s̀nk̀unnemu. ²⁶ Di ní báá maá diwūṣtònni kéānné yedetisàkè, bè yàà bo yà wèè d̀èèti o f̀èi.

21

Ikuó ìi tukúnè tidaati

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̄oyiisi ke d̀: N te ikuó a yóó duó nyi Isidayeeriḃe: ² Kè wèè donténè Ebedeeḃe kudaak̀, k̀u mp̄i mmutōmmú yebie nyèkuò, k̀yéyè diyiénni bá k̀u báá yietí m̀umam̀. ³ Kè wèè yóó donté kudaak̀ kè k̀u k̀kè, k̀u yè kutetiri, kè k̀u mè ndo po k̀u yènnè ku pok̀. ⁴ Kè ku yiè nweè me nk̀u duó nhonitipòk̀ k̀ò p̄itè ibi, ku yiè nweè yó nyi te kè k̀u yè kutetiri. ⁵ Kè kudaak̀ me nyi: N d̀omu n yiè nke d̀ó m pok̀ nè m bí, n yí d̀ó k̀yéyè. ⁶ Ku yiè nk̀u c̀ònné dib̀òrinǹu k̀éyú Kuyie nyètiri k̀ékeuté ku toò, kè k̀u ntú o k̀óo t̄nti s̄ā.

⁷ K̀òò m̀u me nfité o k̀óo sapàà nk̀òò tu kudaak̀, ò báá na k̀yéyè tidaati yè mèè botí. ⁸ K̀òò me nk̀u donté ke yóó puokemu, ke t̄énke í k̀u d̀ó, wèè w̄ete kè k̀u fiténè ku cice. Ò báá k̀u fiténè kubotí tek̀. K̀òò d̀ò memme wè k̀u yeténèmu. ⁹ K̀òò me nk̀u donté ke bo duó nho bire nde, wè nk̀u d̀òrì ò d̀òrimè o k̀ó besapàmbè. ¹⁰ Kè dè boni kè de k̀ó debire waá nhonitipòk̀ t̀u, dè báá yaate dè do p̄ā mm̀u dii ok̀óti nè tiyààti nè mudōmm̀. ¹¹ K̀òò í ò d̀òrì denennè d̀èt̄āti dende, ò bo na k̀yéyè bá ò báá yietí idííti.

Meyei mmèè m̀annè mukúú

¹² Kè wèè poté oniti ke k̀u bèè ò k̀u. ¹³ K̀òò me nyi ó k̀u ke d̀ó, k̀ò ǹutè t̄è ò yeténè, wèè s̄ari n yóó di benke dii èi. ¹⁴ K̀òò me nhò k̀u ke d̀omu, yoo wè ò k̀uonè mec̄i, bá k̀òò coké ke s̄ari n wūṣtònni borè, dí ò d̀èite k̀ékuò.

¹⁵ Wèè poté o cice yoo o ȳ, bèè ò k̀u.

¹⁶ Wèè ỳúúku oniti koò fité yoo ò bo o c̀étè, bèè ò k̀u.

¹⁷ Wèè s̄ā nho cice yoo o ȳ bèè ò k̀u.

A bo potémè oniti yoo a bo ò k̀utemè

¹⁸ Kè benitibè kpà nk̀òò m̀u poté ot̀u k̀òò do ke í ku. ¹⁹ K̀òò na ke itè ke centinè kupààti, bè báá ku wèè ò k̀ute, wèè ò k̀ute wèè ò yietí ò ò k̀utemè, kè nhò taà nk̀òò miétè.

²⁰ K̀òò m̀u puotí o k̀ó kudaak̀, kunitidaak̀ yoo kunitipòrik̀, kè k̀u ku bèè p̄ite. ²¹ Kè k̀u me mm̀ke diyie yoo yewe yèdèè ke ku bè báá p̄ite kè yé wèè k̀u dontémè.

²² Kè benitibè kpà nke b̀òte onitipòk̀ wèè p̀úò nk̀òo p̄uti donní k̀òò í k̀ute, o d̀u u bèe beebè borè, kè bèè ò yietí ò k̀ééte ìi dííti. ²³ Kè meyei mmamè me nt̀òkeni onitipòk̀ k̀òò ku, bèè ku wèè ò k̀u. ²⁴ Kè wèè kp̄ééte ot̀u ǹnfè, bèè kp̄ééte o k̄fe, kè wèè feuté ot̀u ǹnni, bèè feuté o k̄peri, kè wèè k̀ééte ot̀u ǹutè, bèè k̀ééte o k̄pete, kè wèè k̀ééte ot̀u naàc̀tè bèè k̀ééte o k̄pete. ²⁵ Kè wèè c̀u nhot̀u, bèè ò c̀u, kè wèè k̀ute ot̀u, bèè ò k̀ute, kè wèè ānné ot̀u kuyènk̀u, bèè k̀u nhò ānné.

²⁶ K̀òò niti poté o daak̀, kunitidaak̀ yoo kunitipòrik̀, ke kp̄ééte ku ǹnfè, wèè k̀u f̄i nk̀u t̄énke bá ntú kudaak̀ ò kp̄ééte mèè kp̄éi nku ǹnfè. ²⁷ K̀òò feuté ku ǹnni wèè k̀u f̄i nhò feuté mèè kp̄éi nku ǹnni.

²⁸ Kè fenààfè k̀u onitid̀u yoo onitipòk̀, dè í tú fe yiè nk̀ó meyetimè, bèè fè bùótí yetárè k̀ékuò, bè me mbáá fè c̀ááké. ²⁹ Kè de k̀ó fenààfè me nk̀umm̀mu, kè bè ǹké fe yiè nk̀òò í fè p̄i nkè fè k̀u oniti, bèè fè bùótí yetárè k̀ékuò, k̀ékuonè fe yiè. ³⁰ Kè bè yè nfe yiè nyietí k̀écooté, wèè yietí bè ò beke dèè k̀ó dimàà. ³¹ Kè fè k̀u denitidabire yoo denitipobire, bèè

dòd mèè máà. ³² Kè fè me nkùò kudaakù kunitidaakù yoo kunitipòrikù, bèe yietí ku yiè mmedítíbii nsipísitàāti, ké fè bùótí yetárè kékuò.

³³ Kòd m̀òu kpeté tebinte yoo wè tè keú, ke í pòd nkè fenààfè yoo sãmmarímú do de mieke ke ku, ³⁴ wèe yietí de yiè nké dè t̀ùóté.

³⁵ Kòd m̀òu nààfè k̀ute ot̀òu k̀afe, kè fè ku bèe fè fité k̀etoté idíítí, k̀etoté fèè ku. ³⁶ Kè de kó fenààfè me ndo k̀umm̀u itei nyi, kè bè nàké fe yiè nkòd í fè pĩ nwèe yietí fè k̀uò wèe k̀afe fenààfè, k̀étúóté fèè ku.

Ikuó ìi tukúnè iwũò kó muyóò

³⁷ Kòd m̀òu ỳúúkù ot̀òu nààfè ke k̀uò yoo ò fité, wèe yietí fenààfè yiè nyinààke ìnùmm̀u. Kè fepièfè me nni nfe wèe yietí ipe ìndà.

22

¹ Kòd ỳúókù ỳúúkù keyènkè, kè bè ò s̀ònké koò k̀uò, dè í tú munitik̀òu. ² Kè diyie me nyènní kè bè ò k̀uò, munitik̀òu mmu. Kòd ỳúókù m̀òu me nyí m̀ake dèmarè ke bo yietí ò ỳúúkù dè bèe ò fité k̀eyietí.

³ Kòd ỳúúkù fenààfè nfe yoo sãmmarímú yoo fepièfè, kè dè kpaá o cíètè wèe dè t̀èíné kénóò ndeterè.

Kuyie nyèmmè Isidayeeriibe ndake be k̀obe kperè k̀péí

⁴ Kòd m̀òu ỳúu kòd wũò càáké ot̀òu diiti yoo o tebe, wèe te feòfè wèe deite o kó kupaku tidiiti sààti yoo o tebe sààyè k̀eyietí o òfè di wèe diiti.

⁵ Kòd m̀òu c̀ou ndikpáà, kè dè c̀úté òm̀òu diiti, tì c̀ou dè yoo tì kpaá cómm̀u dè, wèe yietí tidiiti yiè.

⁶ Kòd m̀òu s̀onne o diiti yoo o kperè ot̀òu borè, kòd m̀òu dè ỳúúkù kè bè ò yà, wèe yietí kuce mèdémè. ⁷ Kè bè í yà wèe ỳúúkù, dè do duó wèe cíètèe yú mí nKuyie nyètiri kébéi nke d̀: N yí t̀ùóté n kou kperè. ⁸ Kè bèmabè nènni fenààfè k̀péí nyoo sãmmarímú, yoo fepièfè, yoo kuyààkù, yoo dèmarè k̀péí, bèe k̀ote m borè, kè n yí wèe í naati, wèe yietí kuce mèdémè.

⁹ Kòd m̀òu tannénè ot̀òu fenààfè, yoo sãmmarímú, yoo fepièfè, yoo feòfè tefè mafè, kè fè ku yoo fè k̀éété, yoo bè fè ỳúúkù, bá bè í fè yà. ¹⁰ Feòfè taà wèe borèe yú n yètiri ke d̀, ò í fè t̀ùóté. Kòd ì memme wèe te feòfè wèe yie nhò béi nti bá ò báá yietí. ¹¹ Kòd me nyóu kè bè fè ỳúúkù o cíètè, wèe yietí feòfè yiè. ¹² Kè musìmm̀u muu me nfe pĩ nwèe t̀oní mù càáké ke s̀ùò ndè, k̀ebenke fe yiè nhò báá yietí dèmarè.

¹³ Kòd m̀òu yãúté ot̀òu feòfè, kè fè k̀éété, yoo fè ku, bá fe yiè nyí dè bo, wèe fè yãúté wèe yietí fe yiè. ¹⁴ Kè feòfè yiè ndè bo, ò báá yietí mùmamù, kòd me nfe yãúté ke yietímu, de kó tiyeti òsànnè.

Kuyie nduóm̀mè ikuó ibotí ibotí Isidayeeriibe

¹⁵ Kòd m̀òu ciité osapàà nwèe í yé onitid̀òu, ò me nyí m̀ake didacènni, koò duónè, wèe yietí tipocònti kóò t̀ùóté k̀epuoke. ¹⁶ Kòd sapàà ncice me nhò yetenè o kóo sapàà nwèe yietí idíítí kè ì mmànnè osapàà nkó tipocònti kpeyi bake.

¹⁷ Dí kuò benitipòbè bèe tu benitinòmbè di cuokè.

¹⁸ Kòd m̀òu duónè feòfè bèe ò k̀uò.

¹⁹ Kòd m̀òu feúté feòfè dibòò, ke yóu mí nKuyie, mbèe ò k̀uò.

²⁰ Di bá nféũnko bepòòbè yoo dí mbè cií. Ke yé di do túmè bepòòbè mbe Esibiti tenkè.

²¹ Di bá nféũnko bekúpobè nè iciribí. ²² Kè di bè f̀éũnko, kè bè saute ke n yu n yóó keèmu.

²³ Kè m mieke di peike, kè n duó nkè di dootitòbè di kuò, kè di pobèe naá mbekúpobè, kè di bí naá nyiciribí.

²⁴ Kè wèe pènte oc̀iri idíítí o kó kubotí mieke o bá ndó wèe ò yietí kénóò mbetòbè òmmè.

²⁵ Kè wèè kou yóó ò yāūté dèmarè kòò tùóté o yààkù wèe kù nhò tènné kè diyie mu nyí ta. ²⁶ Κε γέ ò ku mməkemè kumàà ke daati, kè kù í bo ò bo duónè ba, ò yóó sautemu kè n keè, ke yé m məkemè mesémmè.

²⁷ Di báá sáá mmí nKuyie, di me mbáá sáá ndi kóo kpààti.

²⁸ Di ní n duó ndi diiti ketiti nè di tebe ketiyè nè bèè tú Mpo.

²⁹ Kè wèè nààfè yoo o pièfè peité fe bire m̀m̀m̀ke yewe yèyiekè, diniínni yiè kòò dè nni nféuté.

³⁰ Di tú n kó benitibè mbe, ñdònnè páíí! Di bá ncáá mmusìmmù pĩ nfèè òfè, di ní fè duó n simóó.

23

Ti bo ndakemè becìribè kpéí

¹ Òmòu báá keè siyáàbìsì ké nti sàkénè. Òmòu báá kónné oyeyiwe. ² Òmòu báá tünne kusúku kédòò meyei. Òmòu báá yie nkusúku kpeti kédòò dèè í wenni. ³ Òmòu báá kónné òmòu kòò í naati, bá kòò tu ocìri.

⁴ Kè wèè yà o dùòntòu nààfè, yoo o sãmmarímú kè dè feti, wèe dè nhò tóní. ⁵ Kè wèè dùòntòu sãmmarímú òunè ditòu ke do, wèe ò teennè kè bèe dè bouté tinenti.

⁶ Kòò cìri naati di báá yóu di bo ò kòrínémè. ⁷ Di bá nyíé nsiyáàbìsì, di báá kuò wèè í dòò meyei. N yí kómmú wèè cààrè. ⁸ Di bá ncóu ticuuti, tì yèik̀nk̀omu bèè nuò nwùó, ke s̀nk̀nk̀o wèè naati.

⁹ Di bá nféũnko bepòòbè, di yému kupòòkù dòmmè, Di do tú bepòòbè mbe Esibiti tenkè.

Ketenkè kó meòmpùmè nè yedidèibaa

¹⁰ Di yó nkuuti yebie nyèkuò yèkuò ndi ke deì di diiti. ¹¹ Dibenni diyiénni kényóu ketenkè kè kèe om̀pè, kè dihei kó becìribèe pété kèdi, kè tikpasìnti di desònnè.

¹² Di ní yóó pí ndi tómmú yewe yèkuò ndi, kéom̀pè ndiyiénni, kè di nààke nè di sãmmarímúbè kè dèe om̀pè. Kòò pòò nè kudaakù nè ku bire kè dèe wei.

¹³ Di m̀p̀í n di nàké tì timòu, di bá nyu yebòkè yètè, di bá nnáa nye kpeti.

Kuyie nyè nyIsidayeyibe m̀baà nyèè baa

(Wénté 3:18-26, Ikuó kòntímù 16:1-17)

¹⁴ Bá di benni dí ànnè yebaa nyètãati kédéúk̀nnè n yètiri. ¹⁵ Dibanni ketiri yó ntú pèéèbè bèè í kòorenè mutie be kperi ndi. Kè di ndi baà nke dò yewe yèyiekè ke cáa mpééèbè bèè í kòorenè mutie mùu muuti, kéndònnè n di nàkémè di yeti di m̀nni Esibiti. Di n di baà ndididèi kóo tãnkù. Kè di ní kòríní m borè di báá kòtení di nou sitetisi. ¹⁶ Di m̀baà ntidipànti kó dibanni, ke baà ndididèi banni dibenni kúú mmieke, di dèite di m̀nni tidiiti. ¹⁷ Kuce mètãati dibenni mieke benitibè ní kòtení mí ndi Yiè nKuyie m borè.

¹⁸ Òmòu bá n féuté feòfè kéwènnénè fe yíi mpéè wèe kòorenè mutie mùu muuti, fe kùò mme mbá nyííku keyènkè kè dèe wenténè. ¹⁹ Di ntòuní tidipànti mí ndi Yiè nKuyie ncíètè nè yetebe ketiyè. Di ní báá bénnénè dibòbii di yó miè.

Kuyie ntònni do nimè Isidayeyibe

²⁰ N duónkomu n tónni kè di bo ndi ni ke di kãnké kè dí tuòkenè ketenkè n tũnte kè di kpéí. ²¹ Di ñdake ke báá yete n tónni kpeti, kè di tì yete di í yóó di cíé ndi yetímè ke yé m̀í di tónkomè. ²² Kè di yíé ndi kpeti ke tũ n di náà nti, m bo nní mbèè di ní, kè di dùòntòbè ntú n dùòntòbè.

²³ N tónni yóó di niitému, Amòriibe nè Itiibe nè Pedisiibe nè Kannahã kòbe nè Efiibe nè Sebusiibe borè kè m bè kùò. ²⁴ Di báá nínkú be bokè ìkè, di báá yè fié iwũò, di me mbáá teeté be borime. Dí bè kùò képuò mbe bókè. ²⁵ Dí ntũ mmí ndi Yiè nKuyie mmáà, kè n di dòò mesàà nké ndi duò ntidiiti nè menie, ké ndi péiri mumòmmú. ²⁶ Di kó ketenkè mieke onitipòkù pòuti báá donní, tehãũnte bá mbo, kè n yíé di fòmmu kè dí nfòu kémònte.

²⁷ M bo nni di ìikè ke ãã benitibè kufõwaá, kè di tũòke kũu botí cie kũu coké, di dootitabè bo ndi cokũ. ²⁸ M bo ní nyecãnkèndèèsùò di ìikè, kè yè mbeti Efiibe nè Kannahãã kãbe nè Itiibe. ²⁹ N yí yóò be bèti dibenni òmàà mieke dihei yàà bo naá ndikpàà, kè depímpínnè sũú. ³⁰ N yó mbè bèti sãmpó sãmpó nwe, kè di yàa sũúnnè kètieke ketenkè. ³¹ Di tenkè yóò keté òmèèrì wũòwè nwe kèntò kètuòkenè Fidisitèèbe kó òmèèrì, kètuóóté dikpàà kèntò kètuòkenè kukó ndiekũ Efadataa bèè dè bo, n yóò duó nkè di bè bètimu. ³² Di bá mbè mòkenè metaummè mamè di me mbáá fié iwũõ be bøkè. ³³ Bè bá nkpaá di tenkè mieke, bè yàà bo di tente kè di dòò meyi nkè n yetènè, kèfié iwũõ be bøkè, kè dè di bõ.

24

Kuyie nylum è Mõyiisi nè o kãbe ditãrì ìnkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mõyiisi ke dò: Fõ nnè Anõ nè Nadabu nè Abiu nè Isidayeeribe kó bekótibè sipisiyiekè dí dekení ditãrì. Kè di kpaá díétirínì di nínkú. ² Kè betabè nde nkpaá, kàa tóõnnì m borè amàà, kubotí me mbáá dekení.

³ Kè Mõyiisi kãte kè tì nàké benitibè, kè bèe wènné bemõu ke dò: Ti yiemmu ke bo dòò ti Yiè nKuyie nyè mmù.

⁴ Kè Mõyiisii wãri ti Yiè nKuyie nhò nàké tì timõu, kèité dikũnweñnì sèi kèmaá diwũòtõnnì ditãrì pèri kèfií nyetãrè tepítè nè yèdèè, Isidayeeribe wuõ ntepitè nè idèi kpeye, ⁵ kètàãtè Isidayeeribe mieke bedapambè, kè bèe fié ti Yiè nKuyie nyiwũõ kètuò nkèfié yenaadakè metaummè kpeye. ⁶ Kè Mõyiisii ceé mmeyi ndibuu mieke, kètuóóté mesõmme kèmiété diwũòtõnnì, ⁷ kètuóóté metaummè kó dipátíri, kèkaa mbenitibè bemõu ìikè. Kè bèe wènné bemõu ke dò: Ti yiemmu ke bo dòò ti Yiè nKuyie mbéi ntì.

⁸ Kè Mõyiisii túóté meyi nkèmiété benitibè ke dò: Me nyi mmè benkú ti Yiè nKuyie ndi taunnèmè kumàà nè ku náàntì mieke.

⁹ De kó difõnkúò Mõyiisi nè Anõ nè Nadabu nè Abiu nè Isidayeeribe kó bekótibè sipisiyiekè, kè bèe deke ditãrì, ¹⁰ kèyà Kuyie nyIsidayeeribe tũ nkũ, kè ku naàcèi na dè dò nditãràrì ke mièti, ke dò ntiwetì ke wenni páíí. ¹¹ Kuyie mme nyí ndòò meyi mmamè Isidayeeribe kó bekótibè, kè bèe kũ yà, kèdeè kèdi kèyã.

Kuyie nylum è Mõyiisi ditãrì ìnkè

¹² Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mõyiisi ke dò: Dekení m borè ditãrì kè n da duó ntitãpíètì n wãri tii ìnkè ikuó, kàa ì tié nyIsidayeeribe.

¹³ Kè Mõyiisii neinè Sosuwee o kóo tõntì, kè bèe deke Kuyie ntãrì. ¹⁴ Kè Mõyiisi náké Isidayeeribe kó bekótibè ke dò: Nkpaánè die nkè ti wètení. Kòò mõu mòke timatì wèe yà Anõ nè Uuri. ¹⁵ Kè Mõyiisi òdeètì ditãrì kè diwetirì di kããnko. ¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpetì ríbo Sinaii tãrì ìnkè, kè diwetirì ndi dàátí kè dò yewe yèkuò, diyiènnì yiè, kè ti Yiè nKuyie nyú Mõyiisi diwetirì mieke. ¹⁷ Kè Isidayeeribe nwúò nti Yiè nKuyie nkó tikpetì kè tì dò mmuhãã mmù còú. ¹⁸ Kè Mõyiisii ta diwetirì mieke, kèdekoo ditãrì ìnkè ke dò iyie nsipisínàà, deyènnè sipisínàà.

BÈ DÒ NKÉDÒÒ MÈÈ BOTÍ METAUMMÈ TOU

25

Bè dò nképãmmú yèè pãrè metaummè tou dòòrìmù kpéi

¹ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nnáké Mõyiisi ke dò: ² Náké Isidayeeribe kè bè n cuó yepãrè, bèè dó kè m pã be kperè nè bè yèmmè memõu dí cuó beè kó yepãrè. ³ Nte di yóò cuó yèè pãrè: Mesõ nnè timátì péítì nè disõwũò, ⁴ nè mupàðkómmú mùu dò mmebèrìmè nè mùu dò nfetõnfè nè mùu dò mmeyi nnè mupàðkonkperìmù nè tibõciti, ⁵ nè tipekõntì wũòtì nè detekperè kó ideí, ⁶ nè mefitikúò nnè mekoutékúò mmèè kókénè

^{24:7} +dipátíri: Bè náá mèè taummè pátíri kpéi ndie bè yè mMõyiisi wãri dindi. Wénté dináànkèè 4.

tùdààrí nè tihúúnti bè tùò ntì, ⁷ nè yetáàrè yèè sòù ke do ndimantõnni nè yetásààyè teyè nè dikoutéyaàbòri sámpòri nè dicìncìnkònni ikuó niùti kpéi. ⁸ Kè dí n dɔɔ metauummè tou n yó mbo di di cuokè. ⁹ Di yóó di dɔɔ nè di nenti kè di ndònnè n yóó da benke mè mme.

Metaummè tɔu

¹⁰ Dí dɔɔnè ditɔu nè detekperè kó ideí, kè di okùmè ríbo métiri omáà nè sántimétiri sipísidè nè mènùmmù, kè di pèkùmè ríbo sántimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù, di cómmè sántimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù. ¹¹ Kè dí di dàri mesɔɔ mmómme di mieke, nè di ínkè ké mè kpè ndi nuù, ¹² kédɔɔ desɔɔmámánnè dènáà bá kùù mànkù mùmáà, ¹³ kédɔɔ detekperè kó ideí kó ipàati idèi, ké ì dàri mesɔɔ. ¹⁴ Kè dí ì tōnné demámánnè dèè càátí ditɔu, kè bè ndi tóunè. ¹⁵ De kó ipàati yó nde ntũð sáà, di báá ì dèite. ¹⁶ Di yóó de nhánnè n tannò kó titápièti n yóó da duó ntì.

¹⁷ Kè dí dɔɔ kupòkù nè mesɔɔ mmómme, kè ku okùmè ríbo métiri òmáà nè sántimétiri sipísidè nè mènùmmù, ku pèkùmè sántimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù. ¹⁸ Kè dí má beínkèmbàribè bèdèbè kó tifenti nè mesɔɔ mmáà, kécónné ditɔu pòkù ínkè, ¹⁹ kécónné kuu ku mpíkù, kutekù kupíkù tekù, kè ti ntaunè ditɔu pòkù, ²⁰ kéncò titòbè ke wetí ditɔu pòkù, ke yuo ti fièti ke dáátí ditɔu. ²¹ Kè dí ánné n tannò kó titápièti n yóó da duó ntì ditɔu mieke, képoò nkupòkù. ²² N níi yóó kɔtoò ditɔu ínkè nke beínkèmbàribè bèdèbè fenti saku, tii córmú n taummè tɔu ínkè, ké da náké n dó á náké ti Isidayeεribe.

Táburi bè bo ndakù dè pèèbè bè pāā mbè Kuyie

²³ Dí baaké táburi, nè detekperè kó ideí kòo okùmè ríbo métiri òmáà, mepèkùmè métiri kó dikéè, mecómmè sántimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù, ²⁴ kè dí ò dàri mesɔɔ mmómme, ké mè kpè nho nuù. ²⁵ Kè dí ò ánné kuperí kéfii ntipíti tìnàà kè mepèkùmè ríbo sántimétiri mēni, kè dí kù kpè mmesɔɔ. ²⁶ Dí dɔɔ desɔɔmámánnè kécátinné táburi mànke inàà, o tààke berí ndè. ²⁷ De kó demámánnè yó ncáátí ke tókénè kuperí nku, kè bè níi tōnné ipàati kétúóté táburi, ²⁸ kédɔɔ detekperè kó ideí kó ipàati idèi ké ì dàri mesɔɔ, nyii yó ntóunè táburi. ²⁹ Dí dɔɔ tisɔɔnenti mómmonti: Yesékébo nè ibòòke nè yebo di yó ndɔɔri ndè ikuó. ³⁰ Weè táburi ínkè nke di yó ndakùmè pèèbè di m pāā mbè, kè bè mbo sáà n yìkè.

Kuyie nyēmme bèe dɔɔ tefitíkèkètè ibake ìyiekè kpete

³¹ Dí dɔɔ tesɔɔfitíkèkètè ké tè mánè mesɔɔ mmáà, te tàri nè tè bake nè te tòkè nè dèè dò mmutepóò nnè te kèkèe dè yó ntaumu. ³² Kè te bakεε yate ikuó, ku mpíkù itāāti, kutekù itāāti nè de cuokè kòku. ³³ Kè de kó ibake ikuó mmàke bá kù yetòkè yetāāti, kè yè rídonnè yetebe bè tu yè amandi nè dèè dò mmutepóò. ³⁴ Kè de cuokè kòku mmàke yetòkè yènáà, nè dèè dò mmutepóò nke dōnnè yetebe, bè tu yè amandi. ³⁵ Te bake itāāti tuuté ndè de cuokè kó kudáú kè dè mmàke yetòkè yetāāti. ³⁶ Yetòkè nè te bake kè dè ntú mesɔɔ mmómme ke tau. ³⁷ Kè dí dɔɔ sikèkèe siyiekè kétoú ntoú nkè sì ncóú nkè dè wenni de ìkè. ³⁸ Dí dɔɔ ihaaké nè dèè yó nkounè mutápeí nkè dè ntú mesɔɔ mmómme. ³⁹ Tefitíkèkètè nè te nenti dè yóó dɔɔnè mesɔɔ mmómme mme, cidóòbè sipísitāāti. ⁴⁰ Fí mMoyiisi, á tūnne n da benkemè die nditāri ínkè kè dí tè dɔɔ.

26

Kuyie ncēsàtè

¹ Di dɔɔ n taummè tou nè tiyaáyónti tepítè tii dùàkenè mupààkonkperímù nè tipeçiti tii dò mmeberimè, nè tii dò mmeyii nnè tii dò nfetònfè, dí kpè mbeínkèmbàribè kó tifenti. ² Kè ti okùmè ríbo métiri tepítè nè mènàà, ti pèkùmè métiri mèdémè. Timɔu ti yó mme mmà. ³ Kè dí ti tau ntinùmmù, tinùmmù, ⁴ kécátinné tiketiti mànkù tipeçiti kó iwēi ìi dò mmeberimè, ké me ndɔɔ tisanti. ⁵ De kó iwēi yó mbo sipísinùmmù ndi, ku mpíkù nè kutekù ke dò nyitòbè. ⁶ Dí dɔɔ desɔɔmámánnè sipísinùmmù dèè seùnè, kè dèe tau nde kó tiyààti tidé, kè tii naá nkùmáà.

⁷ Kè dí duakenè tibociti tiyaáyónti tepíítè nè kùmáà. De kó tiyaàti tii yó nkānké n taummè tou. ⁸ De kó tiyaáyónti okùmè yó mbo métìrì tepíítè nè mènùmmù ndi, kè ti pèkùmè mbo métìrì mèdé mèdé. ⁹ Kè dí tau ntìnùmmù, kétau ntiteti tikua, kukuónkù kunku kuù yó nkānké metaummè tou ìikè. ¹⁰ Kè dí cátínné kuyààkù ketikù mànkù kù tuuténè dè kudéríkù iwēi sipísìnùmmù, kécátínné kudéríkù mànkù iwēi sipísìnùmmù. ¹¹ Kè dí dḗ dibierimínni kó demámánnè sipísìnùmmù, késeunnè de kó iwēi, kè dèe ná nkuyààkù kùmáà, ¹² kè dí tì dātínné kè ti okùmè nsúó nke beke metaummè tou fōnkùó bíékè. ¹³ Kè ti pèkùmè nsúó nke beke tipíiti tidé, kénkānké n taummè tou mesàà. ¹⁴ Kè dí waá ntipedakònti wūōti kétau, kéwaá nkukònkù kperíkù kénóó.

¹⁵ Kè dí waá n taummè tou kó tidabeeti kó ideí, kè ì ntú detekperè kó ideí. ¹⁶ Bá kù, kè ku okùmè mbo métìribè bènùmmù kè kù pèkùmè mbo sántimétìrì sipísìyiekè nè mènùmmù. ¹⁷ Dí tì waá nkè tì mməke meyaà mmèdémè dèmè mèè yóó seunnè timáti péiti kó yecaube. Di tì dḗ timəu kè tì mme ndò. ¹⁸ Dí tì waá nkè tì mbo sipísidé, kécómmù ke weti kubakù cānku. ¹⁹ Kè dí dḗ timáti péiti kó yecaube sipísìnàà, késeu mbá dīi sã fūḗ yèdèè yèdèè. ²⁰ Kè tidabeeti teti múnke mbo sipísidé kubakù yóú bíékè. ²¹ Kè dí dḗ timáti péiti kó yecaube sipísìnàà késeu mbá dīi sã fūḗ yèdèè yèdèè. ²² Kè dí waá ntidabeeti tikua kécónné de ìikè bíékè, ²³ kéwaá ntiteti tidéti metaummè tou kentímè de ìikè bíékè kpeti. ²⁴ Kè tì ntau tidéti déti ti fūḗ, kétau meyómmè nè mumámáá, ke mme ndò tipíiti tidé. ²⁵ Kè dèe wēnné tidabeeti tini, timáti péiti kó yecaube tepíítè nè yèkùò, bá kùù dabekù yèdèè yèdèè.

²⁶ Dí cíéké detekperè kó ideí kó ipānni ìnùmmù kèpánné metaummè tou mieke kupíkù ketikù. ²⁷ Kè kupíkù déríkù kpeyi mbo ìnùmmù, de ìikè kpeyi ìnùmmù. ²⁸ Kè de cuokè kó kupānni tōnné yesānkè cuokè ku mmānku nè kutekù. ²⁹ Kè dí dari yesānkè nè ipānni mesəə nkédḗ desəə māmánnè a yóó tōnné dèè mieke ipānni. ³⁰ Á tūnne n da benkemè die nditāri ínkè kè dí tē dḗ.

³¹ Dí dḗ kuyaàkpenkpetínkù nè mupàànkperímù nè tipeciti tii dḗ mmebèrìmè nè tii dḗ mmeyi nne tii dḗ nfetònfè, kékpè nkè dè ndò mbeíinkèmbàrìbè. ³² Kè dí kù nùríné detekperè kó ideí kó yesānkè yènàà kó ibaaké ìi dāri mesəə, késeunè timáti péiti kó yecaube yènàà, ³³ kénúnné kuyààkù ibaaké, kétanné n taummè tū de mieke.

De kó kuyààkù kuù yó nyaàti ikuó dieku nè ikuó nenti kó kufáá. ³⁴ Kè dí poo nkupòkù n taummè tū kèínné ikuó nenti kó kufáá mieke. ³⁵ Kàa ínné tábùri kudieku tekù, kubakù yóú bíékè, kèínné tefitíkèkètè kubakù cānku bíékè, kéwetínné tábùri.

³⁶ Dí dḗ dibòri kó kuyààkù nè mupàànkperímù mùù kəkénè tipeciti, tii dḗ mmebèrìmè nè tii dḗ nfetònfè nè tii do mmeyi. ³⁷ Dí dḗ kuyaàkpenkpetínkù kó ideí detekperè kpeyi ìnùmmù, ké ì dāri mesəə, kéānné yesəəbàkè yènùmmù nè dibierimínni kó yecaube yènùmmù.

27

Diwūḗtònni bè tūò ndi ínkè iwūḗ

¹ Dí dḗ diwūḗtònni nè detekperè kó ideí, kè di okùmè mbo métìrì mèdé nè dikéè. Di yó mmà di píiti timəu ndi, kè di cómmè mbo métìrì mèmáà nè dikéè. ² Kè dí ānné yebàkè di kentímè menàà de ínkè, kè yè ntaunè diwūḗtònni, kàa yè dāri disəəwūḗ. ³ Dí dḗ diwūḗtònni kó tinenti nè disəəwūḗ: Dèè kounè mutápei nne yekā nè yebə bè yó mméínné yè meyi nne sikúmbó, ⁴ kédḗ disəəwūḗ kó tedite nè de kó demámánnè dènàà kécátínné di kentímè menàà. ⁵ Kè dí tē sàa nkè tē mberínè diwūḗtònni cuokè, ⁶ kédḗ detekperè kó ideí kó ipàati idéi, ké ì dāri disəəwūḗ, ⁷ ké ì tōnné diwūḗtònni kó demámánnè tipíiti tidé kè dí ndi tounè. ⁸ Di yóó di dḗ kè di nhorímu kéndò n da benkemè die nditāri ínkè.

Metaummè tou kó kuperi

⁹ Nte di yóó dɔ̀dɔ̀mè kuperí nè mupà̀akɔ̀nkperímù kécẽ̀ẽte n taummè tou: Kubakù cã̀nku bíékè kó meokùmè mbo métírì sipísìnùmmù. ¹⁰ Kè yesã̀nkè mbo sipísidé nè disɔ̀wũ̀ kó yecaube sipísidé nè timátì pèfítì kó ibaaké nè ti kó ipà̀ati tiyà̀ati yóó núnné ì. ¹¹ Kubakù yóú bíékè kó meokùmè rímà, kéndò mmetẽ̀mè dòmme. ¹² Kè de ìikè bíékè kó mepè̀kùmè mbo métírì sipísidé nè mènùmmù nè yesã̀nkè tepítè nè ye kó yecaube. ¹³ Kè didonfũ̀ bíékè kó mepè̀kùmè mbo métírì sipísidé nè mènùmmù. ¹⁴⁻¹⁵ Dìbòrì p̄fítì tidé bá kù, kù mmàke métírì mèyiekè nè dikéè, nè yesã̀nkè yètã̀ati nè ye kó yecaube yètã̀ati. ¹⁶ Kuperí kó dibòrì kó kuyà̀akù yó mbo métírì tepítè nte, kéndò mmebè̀rìmè, ke dò nfetònfè, ke dò mmeyĩ̀, ke dù̀akenè mupà̀akɔ̀nkperímù, ke kpè. Kè yesã̀nkè mbo yènàà nè ye kó yecaube. ¹⁷ Yesã̀nkè yemou yó ntaunè yetòbè timátì pèfítì kó iwẽ̀i nyi. Kè ibaaké ntú timátì pèfítì kè yecaube ntú disɔ̀wũ̀. ¹⁸ Kuperí okùmè yó mbo métírì sipísìnùmmù ndi, kè mepè̀kùmè mbo métírì sipísidé nè mènùmmù, kè mecómme mbo métírì mèdémè nè dikéè. Kuperí yóó dɔ̀dɔ̀nè mupà̀akɔ̀nkperímù mmu, kè yesã̀nkè kó yecaube ntú disɔ̀wũ̀. ¹⁹ Bè yó mp̄ĩnnè tìi nentì n cìè̀tè tã̀mmù nè yesã̀nkè tecìè̀tè kpɛye nè kuperí kpɛye yó ntú disɔ̀wũ̀ ndi.

Tefitíkèkètè kó mekùdò

²⁰ F̄́ mM̄oyiisi á duó nkè Isidayeribe da díi mekòsà̀mè odif̄fè kó yetebe kōme, kè dèe yie nkè fitirè ñcòú nsã̀. ²¹ Anɔ̀ nè o bí beè níi yóó dè tũ̀ nkéinné kuyà̀akù kùù kã̀nké mí ndi Yiè nKuyie ntou kupíkù tekù bíékè, kè dè ncòú nkuyuoku nè dikúnweñndò mí nKuyie nyìkè. Dè yó ntú Isidayeribe kuó nyi sã̀.

28

Bè dɔ̀dɔ̀mè ikuó niùbè kó tiyà̀ati

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò: F̄́ mM̄oyiisi á yú a kóo kótì Anɔ̀ nè o bí Nadabu nè Abiu nè Edeasaa nè Itamaa ké bè cã̀nné nè Isidayeribe tòbè, kè bè ntú ikuó niùbè ke pí n tã̀mmù. ² Á dɔ̀ a kóo kótì Anɔ̀ tiyà̀akpeti ikuó kpeti, tìi yó mbenkú ò cã̀nnèmmè betòbè. ³ Á náké beyaàdù̀bè n duó mbè mecii nkè bèe dɔ̀ Anɔ̀ tiyà̀ati kòdò nti daati ke p̄ĩnnè n tã̀mmù kè tì mbenkú ò cã̀ammè. ⁴ De kó tiyà̀ati yó ntú dic̄nc̄ink̄ñni, nè tekoutéyaàbòtè, nè dikoutéyaàbòkùpuri nè dikoutéyaàbòhokùrì dii kpè, nè feítòdáfè nè fenaak̄ñfè. A kóo kótì Anɔ̀ nè o bí bè níi yó nti ndáátì ke p̄innè ikuó tã̀mmù. ⁵ Bè yóó tì kpè nnè tipecìtì nti tìi dò mmebè̀rìmè nè tìi dò nfetònfè nè tìi dò mmeyĩ̀ nnè musɔ̀pà̀dkóm̄mù.

Tekoutéyaàbòtè

⁶ Á duó nkè bèe dɔ̀ tekoutéyaàbòtè nè mupà̀akɔ̀nkperímù nè tipecìtì tìi dò mmebè̀rìmè, nè tìi dò nfetònfè nè tìi dò mmeyĩ̀ nnè musɔ̀pà̀dkóm̄mù. ⁷ De kó tekoutéyaàbòtè yó mmàke ibaati nyi tip̄fítì tidé. ⁸ Kuyà̀bomboùnkù múnke yóó dɔ̀ nè muu paàkóm̄mù botí, kèntaunè tekoutéyaàbòtè. ⁹ Á waá nyetà̀rè yèdèè yèè dò ndimant̄ñni kékeri Isidayeribe bí yètè ye ñnkè. ¹⁰ Yeyètè yèkuò ditáketirì ñnkè, yeyètè yèkuò didèrì ñnkè, kè yè ntũ nyetòbè bè bè pié mèè botí. ¹¹ Otáacìtì weè yóó kèrì yeyètè yetà̀rè yedé ñnkè ké yè dānne nè mesɔ̀. ¹² Wèe yè cātíné tekoutéyaàbòtè baati idé, kè yè mbenkú Isidayeribe botí tepítè nè idèi, kè Anɔ̀ níi ntati n taummè tou kè di ã, mí ndi Yiè nKuyie nkè m báá di yè. ¹³ A yóó danne dèè ñnkè yetà̀rè yó ntú mesɔ̀ mme. ¹⁴ Á dɔ̀ mesɔ̀fimme mónm̄omme mèdémè kè mè ndò nyiwẽ̀i, kàa mè cātinné yetà̀rè dàrì dèè ñnkè.

Dic̄nc̄ink̄ñni

¹⁵ Á duó nkè bèe dɔ̀ dic̄nc̄ink̄ñni nè mupà̀akɔ̀nkperímù mùù kòkénè tipecìtì, tìi dò mmebè̀rìmè nè tìi dò nfetònfè nè tìi dò mmeyĩ̀ nkèkpènnè musɔ̀pà̀dkóm̄mù

tekautéyaàbòtè kōme. ¹⁶ Di yóo poo mmèdémè mme, di okùmè nè di pēkùmè kè dè mbo sāntimétiri sipísidé nè mènùmmù. ¹⁷ Kè dí dì dāri itácuó inàà. Kucuo kuketikù kpeye, diketiri ndò ntisēūmíétì, kè didéri ndò ntiyāpemíétì, kè ditāānni ndò mmenóðnnúð. ¹⁸ Kè kucuo dérikù kpeye, dii dò mmecūmmè, nè dii dò ntiwetì nè dii dò nsàncirè. ¹⁹ Kucuo ntāānkù kpeye, dii dò ncòdòò, nè dii dò mpùtìpùtì, nè dii dò mmetekāā. ²⁰ Kucuo nnaankù kpeye, dii dò ntinóbéntì nè dii dò ndimantōnni nè dii dò nditāwūð. Bá dii tārì yóo danne meso nyínkè nke. ²¹ Otáciétii kerí Isidayeri bí tepítè nè idèi bá dè de yètìrì ditārì ínkè.

²² Kè dí ānné dicìncìnkònni mesoāfimme mómmōmmè mēdémè kè mē ndò nyiwēi, ²³ nè desoāmámánnè dèdéré kè dè cātinné dicìncìnkònni yómmè. ²⁴ Kè dí dè cātinné mesoāfimme kó iwēi idé nè dicìncìnkònni kó demámánnè. ²⁵ Kè dí tuuté iwēi yómmè tēmè yebakóyo borè, de ìkè bíékè. ²⁶ Dí dōò desoāmámánnè terè dèdéré kécātinné kè defūð bíékè nkáá ntekautéyaàbòtè. ²⁷ Kè dí dōò desoāmámánnè terè dèdéré kécātinné tekautéyaàbòtè fūð, fenaàkònfè yá nde kó diyuu. ²⁸ Kè dí dōò kuhōū késeu ndicìncìnkònni kó demámánnè nè tekautéyaàbòtè kperè kè dè nwē nke tau, kè dicìncìnkònni báá tote.

²⁹ Kè Anō ní ntati n taummè tou ke dáátí dicìncìnkònni, kè Isidayeri bí yètè ndari o cìncìnni, mí ndi Yiè nKuyie nkè m báá di yē. ³⁰ Fō mMōyiisi á ānné udimmu nè tumimmu Anō cìncìnkònni mièke, kè Anō ní nkōri m borè kè di dáátí, kè dēe yie nkòo banté n dónè tì Isidayeribe.

Tikautéyaàtì teti

³¹ Dikautéyaàbòkūpuri Anō yó nhāā di yóo duōkenè tipeciti nti tii dò mmebèrimè. ³² Kè diyuu yó nyiè dè borèe duōke yéké yéké ke báá kēté. ³³ Kè dí kpè ndiyaàbòrì fūð kēfité nè tipeciti tii dò mmebèrimè nè tii dò nfetònfè nè tii dò mmeyiì nkè dè ndò nyetebe bè tu yè kedenátì kécātinné isoòdede. ³⁴ Kè ì nsoké kedenátibè cuokè. Die nkedenátì, die nfesòdedefè. ³⁵ Anō yó ndáátí dii yaàbòrì ke pínne n kuó tōmmú. Ò tati dii mōnni nè ò yètì dii mōnni bè nyo idedeké kuðmmè kè dēe yie kòò báá kú.

³⁶ Dí dōò meso mmómmōmmè kó temátipètè kékeri te ínkè ke dō: Wèè cāā nti Yiè nKuyie nkprí. ³⁷ Kè dí tè pínne kühōū kùù dò mmebèrimè kuyaàbomboúnkù ínkè o tinnì ní yó mberínè dè. ³⁸ De kó tesoāmátipètè ní yó mberínè o tinnì ndi ò kōri dii mōnni m borè, teè yó mbenkú ke dō nhAnō tō Isidayeribe kó meyei mbè dōòrì mè nè be pāre mièke teè yó nte kè ñ cōuté be pāre.

³⁹ Dí dōò Anō dikautéyaàbòhokùrì dii dùòkenè mupààkonkperímù, nè kuyaàbomboúnkù nè fenaàkònfè fèè kpè.

⁴⁰ Dí dōò Anō bí yeyaàbòrè nè inaaakūñ nne tiyaàbomboúnti kè dēe bè cāānné nè betabè.

⁴¹ Á dátinné Anō nè o bí tiyàtì kécóú mmekùò mbè yó ínkè, kè bè wénkùnne, kè bè ntú ikuó niùbè. ⁴² Dí bè dōò yeyaàtàakékè kè bèe kāā mbe fō. Yè yó mberínè be ka nye ke kāā mbe kpèrè. ⁴³ Anō nè o bí kè bè ní ānné kétannè n taummè tou, yoo kēpínne diwūðtōnni kó mutōmmú, kè bè báá yà be fei kè bèe kú. Dè yó ntú Anō nè o bí nè o yaàbíò be kó ikuó nyi sáā.

29

Bè cāānnémè Anō nè o bí ikuó tōmmú kpéi

¹ Nte a yóo yímè kécānné Anō nè o bí n tōmmú kpéi:

Tāāté dinaadaà nè yepedakè yèdèé yèè kpa kuyènkù. ² Á dōò pēēbè bèè í kōorenè mutie mùù muuti, kéwāá mmuyuo nké mù àntenè mekùò nképēmmú, kè tì waare mekùò, á dè

dònnè demou muyuo mmùù í kòorenè mutie mùù muuti pèè, ³ ké dè ànné dimámmùyàà kéwènnénè dinaadaà nè yepedakè yèdèè kètanné n taummè tou.

⁴ Kàa dèè a kòtenè Anòw nè o bí n taummè tou borè ké bè wùò, ⁵ kédátínné Anòw tikòutáyààtì: Diyaàbòrì okùrì, nè dikūpuri nè disámpòrì nè dicìncìnkònnì, kéboú teyaàbòtè kó fenaàkònfè, ⁶ kéboú o yuu kuyaàbomboúnkù, kòò ínné metāātímè kó feyítòòdáfè. ⁷ Kàa dèè á túóté ikuó kó mekùò nkécóú nho yuu kòò càínné n tōmmú kpéí. ⁸ De kó difōnkúò kàa duò nkè Anòw bí tóónnì kàa ì dàtínné yekòutéyaàbòhokùyè, ⁹ ké bè boú inaakùò, nkéboú be yò tiyaàbomboúntì kè bèè naá n tōmbè sáà.

Nte a yóò dòòmè Anòw nè o bí kè bè nè na kékété be tōmmú.

¹⁰ Á túóté dinaadaà kékòtenè n taummè tou bòrì, Anòw nè o bí kè bèè nòó mbe nou di yuu ínkè. ¹¹ Kàa dì feúté n yìikè n taummè tou bòrì, ¹² kéroòtè a nòmbii meyìì nkéwaare diwūòtònnì bàkè, kécóú mmesòmmè diwūòtònnì fūò, ¹³ kétúóté tinautì kó mekùò nnè yeò, yeceumbè nè yè kó mekùò nké dè nni ntuo ndiwūòtònnì ínkè, ¹⁴ kétúóté desònne, imaa nnè kukònkù nè tinautì ké dè tùò nditowaà ikuó niùbè yei ncíèmmè kpéí.

¹⁵ De kó difōnkúò kétúóté dipedaà ketirì, Anòw nè o bí kè bèè nòó mbe nou di yuu ínkè. ¹⁶ Kàa dì feúté kétúóté meyìì nkémíété diwūòtònnì ínkè di pītì timou, ¹⁷ kékéké imaa, kékóú tinautì nè itààke nè diyuu kéwènnénè imaa nkédaá ndiwūòtònnì ínkè, ¹⁸ kétuo nfeòfè femou, dè yó ntú dipānnì ndi, mí ndi Yiè nKuyie n dó dìì kó kufòòku.

¹⁹ Kàa dèè a túóté dipedaà terì. Anòw nè o bí kè bèè nòó mbe nou di yuu ínkè. ²⁰ Kàa dì feúté kéroòtè meyìì nkékááké Anòw toòyouri kó meyómmè nè o bí kòme, be nòmbíðakè be nou nè be naàcèi kpeye, kémíété mesòmmè diwūòtònnì pītì timou. ²¹ Kàa dèè á waá mmeyìì nsámpò diwūòtònnì ínkè, kéwaá nyikuó kó mekùò nsámpò kémíété Anòw nè o yààtì nè o bí nè i kpeti, kè bèè wenke bembè nè bè yààtì. ²² A yóò kuò fepièfè dérifè nfe ké bè tanné ikuó tōmmú. Kàa fè kùò á túóté kuyóú nè tinautì kó mekùò nnè yeò nè yeceumbè nè ye kó mekùò nnè dikpèrì youri, ²³ kédeite pèè òmáà nè dikàtìndàà nè kupèmpèínkù, ²⁴ ké dè duò nhAnòw nè o bí, ké bè nàké kè bèè dè nni mpā ikuó kó dipānnì ké dè nni mbenke. ²⁵ De kó difōnkúò kàa dè còuté be nou mieke kéwènnénè dipānnì bè m pā dì kétuo ndiwūòtònnì ínkè. Dipānnì ndi dìì kó kufòòku n naati, ²⁶ kétúóté mecánnímè kó fepièfè a cànnénè fè Anòw nè o bí fe cìncìnnì, ké m benke ikuó yèmmè, kè di dèè á dì túóté a kó kumaa nku.

²⁷ A túóté dipedaà bè càínnénè dì Anòw di kó imaa mmieke dicìncìnnì nè dikpèrì, bè dè nni mpāmu, ké dè nni mbenke, á dè càínné. ²⁸ Isidayeribe yó ndeimu de kó kumaa mbè feu ì wūò metaummè kpéí nke kù duò nhAnòw nè o yaàbío sáà.

²⁹ Kè Anòw ku bèè duò nyikuó yààtì o bí, kè ì tì dàátí bè ì cànnìnkò dìì yiè, kè ì bo ta ikuó tōmmú. ³⁰ Anòw bí mieke bè tãáté wè kòò bo ntú ikuó niùtì ke taà mí nKuyie n kuó nentì bo kùù fáá, ke pí nyikuó tōmmú, ò ndáátí ikuó yààtì ke dò yewe yèyiekè.

³¹ Kàa túóté fepièfè fèè bè tannìnkò ikuó tōmmú fe maa, ké ì bèínné dibòrì bè tãáté dì de kpéí. ³² Anòw nè o bí kè bèè ì càáké n taummè tou kó dibòrì nè pèèbè bèè ã demómbire mieke. ³³ Bèè máà yóò cááké bè dòònnè ì maa nyikuó be yei ncíèmmè kpéí, ké bè càínné kè bèè ta ikuó tōmmú. Otòu mòu báá ì càáké, bè ì càínnému ke ì nni mpā. ³⁴ Kè dè wenté kè imaa nyoo pèè, kè dè sùò ndí dè tùò, di báá dè càáké. Bè dè càínnému ke dè nni mpā.

³⁵ A dòò Anòw nè o bí kèntū nweti weti n da nàké tì, ké bè tanné ikuó tōmmú, a yóò bè dòò ì kuó yó mmàke yewe yèyiekè ndi.

³⁶ Bá dìì yiè a níí kuò dinaadaà meyei ncíèmmè kpéí, kéwénkùnne diwūòtònnì, ké dì còú mmekùò nké dì càínné, kè dì ntú n kperi. ³⁷ Á yó mme ndòori ke dò yewe yèyiekè, kè diwūòtònnì wenke mediè, kòò nìtì yoo demarè dì kàáké dèè kú.

Bè yó nfeu ì wūò Kuyie nyewe yemou ke tuò

³⁸ Bá dìi yìè a níí n féúté yepedakè yèdèè, yèè mòke dibenni òmáà òmáà a yó mme nhõ nsáà. ³⁹ Ke níí féúté òmarì dikúnweñni òteri kuyuoku. ⁴⁰⁻⁴¹ Dipedaà a yóó féúté ò dikúnweñni nè kuyuoku kperi, a níí waá mmuyuo òcidòò bètããti, kéãntenè mekòsààmè òtìrì òmáà nè menaà mbè tu mè òfèè, òtìrì òmáà. Dipãnni òndi ò kufõõku n naati. ⁴² Di yó nni nfeumu ò kó iwũõ sãà n taummè tou kó òbòrì borè kè n kòrìni ke ò náànnè. ⁴³ N níí yóó ò nkòtení kè máànè Isidayeeri kè n kó kuwennikuu wènkùnne ò kó òbòrì. ⁴⁴ Míí mòmmuò nyóò wènkùnne ò kó òbòrì kéwènkùnne Anõ nè ò bí kè bè mpí nyikuò tómmú. ⁴⁵ Míí nKuyie kè nni mbo Isidayeeri cuokè. ⁴⁶ Kè bèe banté míí tumè be Yiè nKuyie nkè míí bè ònneñí Esibiti, ke bo mbè bonè.

Míí tu be Yiè nKuyie.

30

Dihúúntònni

¹ A òònnè òetekperè kó òdeí òdihúúntònni ò yó ntuò òndi ònkè tihúúnti. ² Kè ò mma ò òpítì timòu, ò òkùmè mbo mètìrì kó òkéè, meòkùmè mètìrì kó òkéè, meòómme mètìrì omáà, kè ò ànnè yebàkè tipítì tinàà kè yè ntaunè òiwũõònni. ³ Kàà ò òàri mesò òndi òpítì timòu nè ò ònkè kékpè mmesò nkéfité nè ò bàkè, ⁴ kè ò ànnè òesòòmámánnè òèdèrè bá kùò òpíkù, mesò nkpe òde kó òfèè. Di yóó ò òtònnè ipààti kè òndi tounè. ⁵ A cìké òetekperè kó òdeí kó ipààti òdeí kè ò òàri mesò. ⁶ Á ò ònnè kùdieu kùò bakèni kuyààkù kpeti kùò fáá meòtaummè tou òkù kù. N níí yóó kòtoò ikuò òdieku nku kè ti máá. ⁷ Anõ níí yóó cóú òndi wũõònni ònkè tihúúnti bá òndi kúnweñni, ò ò kèúté òndi mònni n taummè tou kó òfèè. ⁸ Kuyuoku kòò yóó cóú òfèè wè tuò òtìhúúnti. Di yó ntuòmmu tihúúnti n kpeí nsáà. ⁹ Di bá ntuò bá tìi únti ò kó òiwũõònni ònkè, yoo iwũõ ò ò feu ò ke tuò, yoo yepãrè tidiiti kpeye ò m pãã nyè. Di bá m pã menaà nke cóú òde kó òiwũõònni ònkè. ¹⁰ Bá òndi benni Anõ níí túóté fèfè bè fèúté fè kè m bo bè cìè mbe yei, fe kó meyì, nkémíété òiwũõònni bàkè kè ò wènkùnne kè ò òcáá nke tú n kperi ke wenni páíí. Ò kó ikuò yó mbomu sãà bá òndi benni kuce mèmáà.

Bè ò cuómè òdítì Isidayeeri wũõ nkpeí

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nyí kè náké Mòyiisi ke ò: ¹² Kè mukàmmu níí bo òndi mònni bá wè òndi yietí ò ònni kpeí, mòmómú mamù yàà bo ò tuòkèni mukàmmu mièke. ¹³ Bá wè wè tùòke bè bo ò kàà òndi wè yietí fèdífè, bè kèété kè fè màmmè n taummè tou kpeí. Di yóó cóú ò kó òdítì n kpeí nke. ¹⁴ Bè kàà mbèè kó òmáà kètúóté yebie òsipísidè yembè kèndeètìnkò, bá wè wè yietí ò kó fèdífè. ¹⁵ Okpààti nè fèdawanfè bá wè wè yietí fèdífè bè kèété kè fè màmmè. Okpààti kòfe báá pèété, fèdawanfè kòfe me mbáá ònté, bá wè wè yietí ò ònni kpeí. ¹⁶ Kàà còutè ò kó òdítì òmò Isidayeeri borè, á nyi tünneñi n taummè tou. Meòmmè n yó nyémè Isidayeeri kpeí kènkènkè be fòmmu.

Bè ò òmè òisòowũõ kó kúnankú

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nyí kè náké Mòyiisi ke ò: ¹⁸ Dòò òisòowũõ kó kúnankú, kè ku tàri òtú òisòowũõ, kàà kù ònnè òiwũõònni nè ò tou ò saku kèãnnè menie. ¹⁹ Anõ nè ò bí kè bè òniiti ke òu be naàcèi. ²⁰ Kè òde yie nkè bè báá kú bè tati òndi mònni n taummè tou ke bo tuò nyepãrè òiwũõònni ònkè. ²¹ Bè òniiti ke òu be naàcèi. Ò yó òtú be kó ikuò nyi sãà.

Ikuò kó mekùò

²² Kè ti Yiè nKuyie nyí kè náké Mòyiisi ke ò: ²³ Waá òtìhúúnti tìi kó kufõõku naati, tìbotì tìbotì mírì kpeti òidòòbè bènnùmmu nè òsinámònni kpeti òidòòbè bèdèbè nè òkéè nè kánèdì kpeti òidòòbè bèdèbè nè òkéè ²⁴ nè kàsi kpeti òidòòbè bènnùmmu. Kè ò ònnè n yè òndi ò ònnè mè òtì, nè òdífè kó mekùò òndi òribè bèkuò. ²⁵ Wè ò òndi kó mutómmu kòò mè kòre kè mè òtú meòcánnimè kó ikuò kòme. ²⁶ A yó me mmieté n tou nè ò tou, ²⁷ nè

tábùrì nè o kó tinentì, tefitíkèkètè nè te kó tinentì diwũõtònnì bè yó ntuò ndè tihúúntì, ²⁸ nè diwũõtònnì bè yó ntuò ndè iwũõ, nè di kó tinentì, nè disəwũõ kó dibuu nè di tàrì. ²⁹ Á dè cǎnné dìi m̀nnì dè ntú dèè wenni páíí. Dèè kó dimàà bo dè tǎónnè dè ntú dèè wenni páíí. ³⁰ A yóó me mmíété Anəw nè o bí ké bè cǎnné kè bè ntú ikuó niùbè kémpí n tǔmmú.

³¹ Á náké Isidayeeriibe ke tú de kó mekùò ntú ikuó kǔme mme, bè yó mmè p̄ínnè ikuó tǔmmú máà ndi sǎà nè bè bo mbomè. ³² Di bá mmè pe, òmòu me mbáá kəore o kǔme me kóo botí. Mè tu n kǔme mme. ³³ Kòò mòu kəore o kǔme me kóo botí, kòò mòu mè pe mbè í cǎnné wè n kuó tǔmmú kpéí, bèe ò dènne o kəbe t̄ínnì miεke.

Bè bo ndəorinè dè ikuó kóo tùdààrí

³⁴ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Məyiisi ke dò: Waá ntihúúntì tìi kó kufǔǔku naati tibotí tibotí, sitodási kpèti, onikísi kpèti nè kadibanúmmù kpèti kéwaá nhǎnsási kpèti kè ti mmà. ³⁵ Wèè p̄í nde kó mutǔmmú kòò tì kəorenè mukókúú kè tì ntú n kpèti ke wenni páíí. ³⁶ Kàa tì nàa mmuyuo mbè yó nyóórìmù n tou, n təu ííkú dè, n kòrìní dè kè ti mau. De kó tihúúntì yó ntú n kpèti nti, kè di yé ti kpéí. ³⁷ Òmòu báá kəore o kó tihúúntì me botí. Tì yó ntú n kuó tǔmmú máà kpèti nti. ³⁸ Kòò mòu dòò ti botí ke bo nyo kufǔǔku, bèe ò dènne o kəbe t̄ínnì.

31

Bè yóó dǎòmè metaummè tou nè di nentì

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Məyiisi ke dò: ² M̄i tǎāté Besadedi Uuri yaàbire, Uuri kó debire, Sudaa naàm̀nkù kou. ³ Kòò duó mmeciì kòò bo nyé demou ke nò nke dè d̀òrì. ⁴ Kòò ní bo na kékeuté dèè mu nyí bo, ké dè d̀ònnè mebieime, nè mesəw nne disəwũõ. ⁵ Kòò bo nnə ke céú yetárè ke yè dàrì, ke nò nke s̄ú ideí ke nò ndemou. ⁶ Kòò yíènè Odiyabu Ayisamaki bire Danni naàm̀nkù kou nè betəbè n duó mbè meciì. Bèe yó ndəori mutǔmmú muməu n da duó mmù. ⁷ M̀u tu metaummè tou kǔmu, n taummè təu, nè di yààkù nè di nentì ⁸ nè n tábùrì nè o nentì, nè tesəfitíkèkètè nè te nentì nè diwũõtònnì be yó ntuò ndi tihúúntì, ⁹ nè bè yó tuò ndi iwũõ nè di nentì nè disəwũõ kó dibuu nè di tàrì. ¹⁰ Ikuó kó tiyààti Anəw nè o bí bè yó ndaati tì ke p̄í n kuó tǔmmú. ¹¹ Mecǎnnímè kó mekùò nne metenie n taummè tou kpéí. Dende kó dimàà bè yó ntú n da benke mè mme ké dè d̀ò.

Bè bo nyémè teom̀pùtè kó diyie kpéí

¹² Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: ¹³ Náké Isidayeeriibe kè bè nhompu teom̀pùtè yie. De kó diyie yó ndò ndibenkèrì ndi, mí nne d̄índi ti cuokè, dìi yó mbenkú m̄i di tǎātémè kè di bo ntú n kəbe. ¹⁴ Di nyé de kó diyie kpéí nkè di ncǎá, di ní báá p̄í mmutǔmmú de kó diyie. Kè wèè p̄í mmutǔmmú bèe ò dènne o kəbe cuokè kóò kùə. ¹⁵ Mutǔmmú kó yewe bo yèkuò ndi semènnì miεke. Diyienni tu n kperi ndi. Wèè p̄í mmutǔmmú de kó diyie bèe ò kùə. ¹⁶ Isidayeeriibe nyé teom̀pùtè kó diyie kpéí, kè di ntú ti kó metaummè sǎà. ¹⁷ De kó diyie yó ndò dibenkèrì ndi mí nne Isidayeeriibe ti cuokè ke benkú n d̀òmmè kéínkè nè ketenkè yewe yèkuò ndi ke om̀pè diyienni.

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi Sinaii tǎrì ínkè kédeè kóò duó ntitáp̄iètì tìdèti kumómmənkù kù wàri t̄ií nkè kù kuó.

ISIDAYEERIBE T̄TTEMÈ METAUMMÈ KUYIE MBÈ D̀ÒNNÈMÈ

32

Bè do maámè fəəwátìnààfè

¹ Meṁme kè Isidayeeribe nsó mMoyiisi í cārike ke bo cúténí ditārì, kè bèe tíí nhAnṳṳ borè kòò nàké ke dḁ: Ti í yé tìi tṁ̀kení Moyiisi wèè ti dènnení Esibiti. Tí dḁḁ kuyie nkùù yó nti ní. ² Kè Anṳṳ dḁ: Tṳ́ténè di pobè tootṳ́re nè di bí initidabí nè initipobí kpeye ké n duó.

³ Kè Isidayeeribe bəmṁuu tṳ́tè be tootṳ́re kéduó nhAnṳṳ. ⁴ Kòò yè yìè nkéuté kè dèe náá nḁṣṳmátinàḁḁ. Kè Isidayeeribe pī̀kè ke dḁ: Ntenè ti kó kuyie nkùù ti dènnení Esibiti!

⁵ Kè Anṳṳ maá diwṳ́ṳtḁnnì fe ìkè kédeè ke dḁ: Nanke, ti ānné dibanni ti Yiè nKuyie nkpríí.

⁶ Kè dèe wenté dikúnweñnì sèi kè bèe kuṳ iwṳ́ḁ kétuṳ ndiwṳ́ṳtḁnnì ìnkè, kékuṳ itei metaummè kpríí, kè bèe kari kédì kényà menaḁ nkéité kénhau.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Moyiisi ditārì ìnkè ke dḁ: Cúté mecāā, benitibè a dènnení bè Esibiti bè dḁḁ meyei ndiemè mme. ⁸ Bè pā̀nke bútinému kuce m bè benke kù. Bè dḁḁ ḁṣṳmátinàḁḁ nḁ ke ninku fe ìkè, ke fié iwṳ́ḁ, ke náá nke tú: Isidayeeribe, ntenè ti kó kuyie nkùù ti dènnení Esibiti. ⁹ De kó benitibè to yeè kpeñnì. ¹⁰ Yóu kè m mieke be yè kè m bè kùṳ, ké da dḁḁ kubotí diekù.

¹¹ Kè Moyiisii bántè ti Yiè nKuyie nke dḁ: N Yiè ba nkpríí mbo nte kàa mieke yè a nitibè a benke bè a wḗrímú nè a kpeti ke bè dèenne Esibiti? ¹² Kàa bè kùṳ Esibiti kṳbe yóó yí a bè dèenne nè kemieke nke ke bo bè kùṳ yetārè mieke ké bè dèè, n Yiè rṁbonkunnè a mieke kényóu a bo bè cààrè̀mè. ¹³ Dentení a tṳ́mbè Abarahammu nè Isaki nè Sakṳbu be kpríí nha do nàké bè ke dḁ: Mñ bēi nke tú: M bo duó nkè di botíi sṳ́ú, kè n di duó nketenkè n yē n yóó di duó nkè, kè dí nkè te sṳ́ḁ.

¹⁴ Meṁme kè ti Yiè nKuyie nyóu kù bo dḁḁmè ku nitibè meyei nkù na mbè dḁḁ mè.

¹⁵ Kè Moyiisi ncutiní ditārì ke tṳ́ titápiè̀tì tidè̀tì kè tì wā̀ri tipṁ̀tì tidé Kuyie ntannḁ. ¹⁶ Kuyie nkùù do dḁḁ de kó titápiè̀tì ké tì wā̀ri nè ku nù̀tè. ¹⁷ Kè Sosuwee keè kutoweku kénáké Moyiisi ke dḁ: N yo dikpā̀nnì kó kutoweku Isidayeeribe kari. ¹⁸ Kè Moyiisi dḁ: Dè í tú bè namè be dootitṳ̀bè kó kutoweku, yoo bè dootitṳ̀bè bè namè kṳku, dibanni kó iyie nyi.

¹⁹ Bè tṳ́ḁnnì dī̀ mḁnnì Isidayeeribe kari, kè Moyiisii yà ḁṣṳmátinàḁḁ kè benitibè au, kòò mieke peike mediè nkò dootóo titápiè̀tì ditārì pēri kè tii pṳnte pṳnte. ²⁰ Kòò túóté ḁṣṳmátinàḁḁ kécúu kè dè nsúú nkò dè náa kéānné menie mmieke ké bè duó nkè bèe yā. ²¹ Kòò beke Anṳṳ ke dḁ: Benitibè da dḁḁ ba kàa bè tanné meyei ndiemè mie mmieke? ²² Kè Anṳṳ dḁ: N da báámmu a mieke báá peike, a yému a mómmuṳ mbe nnitibè nṳnnè̀mè meyei. ²³ Bè kṳtení m borè nde ke yí: Ti í yé tìi tṁ̀kení Moyiisi wèè ti dènnení Esibiti. A ti dḁḁ dèè yó ntu ti kó kuyie nke ti ní. ²⁴ Kè m bè beke ke yí: Di we mmḁke mesṳṳ? Tṳ́ténè̀nì di tootṳ́re ké n duó. Kè bè n duó ke n ye ānné muhā́ mmieke kè dè náá ḁṣṳmátinàḁḁ.

Kuyie mpotémè Isidayeeribe

²⁵ Kè Moyiisii banté Isidayeeribe dómè meyei, kè Anṳṳ bè yóu kè bè dḁḁri bè dómè, ke yáúkunnè bəmáà be dootitṳ̀bè ìkè. ²⁶ Kè Moyiisii kṳte kécómmú Isidayeeribe kari ìkè kébéi nke dḁ: Bèè dó ti Yiè nKuyie mbèe kṳtení m borè.

Kè Defii naḁm̀nkù kṳbe kṳtoo. ²⁷ Kòò bè nàké ke dḁ: Nte ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tṳ́ nkù tu mù: Bá wè wèe túóté o siè kè dí ce ndi kari tipṁ̀tì timṳu, bá wè kòò kuṳ o tebite, o népo, o cíè̀tè kou.

²⁸ Kè Defiibe ye mMoyiisi bè nàké tì, kékuṳ Isidayeeribe sikṳpísitā̀ti (3000). ²⁹ Kè Moyiisii náké Defiibe ke dḁ: Di duó ndimáà ndi yíe Kuyie ntṳmmú kpríí, di í yete di bo kuḁmè bá di bí mómmṳnyì yoo di tebíi. Ti Yiè nKuyie ndí dḁḁ mesàà.

Moyiisi bántè̀mè Kuyie nyIsidayeeribe kpríí

³⁰ Kè dèe wenté kè Məyiisii náké Isidayeeriibe ke dò: Di cààrè kè dè deumu, n yóó wēte kédekemu ditāri ínkè ti Yiè nKuyie mborè, ké kù bántè kè kù bo yie nkù di cíé.

³¹ Mèmmè kè Məyiisii wēte ti Yiè nKuyie mborè ké kù náké ke dò: Áú! N Yiè, de kó benitibè cààrèmu mediè, bè dòò fesəəmátinààfè nfe. ³² N da báámmu cíé mbe, kè meè dake, á ütè n yètìrì a pátìri mieke. ³³ Kè ti Yiè nKuyie ndò: Áà! N yóó ütè bèè cààrè be kó yeyètè nye m pátìri mieke. ³⁴ Kote kéniiitè n nìtìbè n yē nhá bè kòtenè kè, n tōnni yó nda bonèmu kè m mōnni tūðke dii yiè m bè poté be cààrèmmè kpéí.

³⁵ Kè ti Yiè nKuyie mpoté Isidayeeriibe bè duó nkè Anəw bè dòò fèè səəmátinààfè kpéí.

33

Isidayeeriibe wantimè Kuyie mbo bè cíémmè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: Íténè deborè fǒ nnè Isidayeeriibe a dènneni bè Esibiti, kè dí kote ketenkè n do yē n yóó duó nkè Abarahamu nè Isaki nè Sakəbu nè be yaábíó. ² M bo duó n tōnni kè di ndi ni ke beti Kannahā kəbe, nè Aməriibe, nè Itiibe, nè Efiibe nè Pedisiibe nè Sebusiibe. ³ Kè dí ta ketenkè menaamiè nnè mecekùò ndè pūð nkè, n né í yó ndi neínè m mómumu, di to yeè kpeñni, n yàà bo di kuə kuce kédeè.

⁴ Kè bèe keè de kó tináànti kè bè yèmmèe caàrè, òmòu ténke í ndàátí ke bo nsāri. ⁵ Ti Yiè nKuyie ndo nákému Məyiisi ke dò: Náké be ke dò, be to yeè kpeñni, kè m bè neínè n yàà bo bè kùə kuce beməu dimōnni dimáà. Bèe deite be sātì ke n yà n dò nké bè dōòmè.

⁶ Kè bè nyiti Odebu bá Isidayeeriibe ténke í ã be sātì.

Kuyie ntou

⁷ Kè bè bàté dè Məyiisii cónné ti Yiè nKuyie ntaummè tou kè di nciénnè bè bàté dè mesàà, kè bè ndi yu ke tú: Kuyie ntaummè tou. Wèè dó kébéinnè Kuyie nwèe yènni bè bàté dè kékote Kuyie ntou borè. ⁸ Kè Məyiisi ité ke bo ta Kuyie ntaummè tou, bá wè wèe íté kécómú o tou bòrì kè bè nwúó mMəyiisi kòò yà tannè Kuyie ntaummè tou. ⁹ Kòò ta, diwetirì kòtení kékāā nti Yiè nKuyie ntaummè tou kó dibòrì kè Məyiisi nnáánnè Kuyie. ¹⁰ Kè Isidayeeriibe yà dii mōnni diwetirì, bá wè wèe nínkú késínnóo ketenkè o tou bòrì. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáánnè Məyiisi onitì ð nnáánnèmmè o népo. Kù dèè dii mōnni kè Məyiisii wēte bè bàté dè, kòò kóo tōntì Sosuwee Nunki bire nkpaá Kuyie ntou mieke.

Kuyie nnè Məyiisi bè nàámmè

¹² Kè Məyiisi náké ti Yiè nKuyie nke dò: N Yiè, fǒò yē n niitè be nñitibè, a me nyí m benke wèè bo n teennè. Fǒò me mbéi nke tú: A yému kàa kó mesàà nni mbonè. ¹³ Kàa kó mesàà mènke m bonèmu, m benke amáà kè n da yíéte weti weti, kémməke a kó mesàà. A nyé be nñitibè tumè a kəbe mbe. ¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie ndò: N kəroomu m mómumu nha bá nyíèkù. ¹⁵ Kè Məyiisi dò: Kàa í kəriní a mómumu nha báa yóu kè ti íte die. ¹⁶ Kàa í ti neínè bè bo yíme kébanté a sàà nti bonèmmè mí nnè a kó benitibè. A borime ti cuokè meè yó nti yaàtì tínti nè ibotí tei ketenkè ínkè. ¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndò: N yóó dōòmu a béi nti, n sàà nda bonèmu ke yé mī da tāātémè. ¹⁸ Kè Məyiisi dò: M benke a kpetì. ¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie ndò: N yóó pēētèmu a borè nè n sàà, n yóó da nákému n yètìrì. Nh ðò kuó mmesémmè n dó ké mè kuó nwènwe, kécíé n dó kécíé nwè. ²⁰ Á né í yóó yà n yìikè, ke yé onitì í yó n yàmè kénfòu. ²¹ Dipèrì mari bomu die n také, á ncómú di ínkè. ²² Kè m pēnké dii mōnni nè n kpetì n yóó da sōnne dipèrì fiè mmè ké n da kānké n nòutè ke yàa pēēténè. ²³ Kè m pēētè n deite n nòutè kàa yà n yínkè ke yé onitì í yóó namè keyà n yìikè kénfòu.

34

Məyiisi wārimè Kuyie nkuó titāpíètì pànti ínkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: Cíéké titápíètì tìdétì kè tì ndònnè tiketitì a pònte tì kè n wāri tináahtì n do wāri tì tiketitì ínkè. ² Báátí nanke dikúnweínì kédekení Sinaii tārì ké nni mbaa. ³ Òmòu báá da neinèní, òmòu me òmbáá deke ditārì kupíkù makù. Inààke nè ipe me òmbáá dekení.

⁴ Kè Məyiisi cíéké titápíètì tìdétì kè tì ndònnè tiketitì. Kòo pike cute dikúnweínì sèi kédeke ditārì Sinaii, ke tò titápíètì tidé. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie ncúténí diwetirì mieke kécómmú Məyiisi také. Kè Məyiisii yú ku yètìrì. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie mpě̀tẹ́ Məyiisi borè ke b́ei nke dò: Mí tu di Yiè nKuyie nke kuò mmesémmè ke cíenke, ke m mieke boo, kè n sàà ndeu, kè n dđ̀rì m b́ei ntì. ⁷ Mí ð̄ dò mesàà nhonìtì nè o yaabíó, tidapuntòntì títòntì tekoupiítè (1000). Nh ð̄ cíémmu onìtì o yei nnè o caàrìmè nè o yetímè, m me nhð̄ í nwúónko oyeiwe ke dò nhò í caàrè dèmarè nh ð̄ potému oyeiwe nè o yaabíó tidapuntòntì títáati yoo tìnà.

⁸ De m̀nnì kè Məyiisii nínkóo kébántè Kuyie, ⁹ ke íténí kéb́ei nke dò: N Yiè nkàa sàà m m̀nke m bonèmu n da báámmu á nti neínè. N yému ke dò mbe nnìtìbè to kpeínì, a né tì cíé nké nti wúo nha kəbe.

Kuyie nwète ke taunnèmè ku nìtìbè

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: N yóó di dònnè metaummè mme. M bo dò dè a nìtìbè cuokè, dè mu n yí buoté ketenkè ínkè yoo kubotí makù mieke. Isidayeribe yóó yàmu mutòmmú n yóó da pínné mù mù deumu.

¹¹ Ntũnne weti weti n di náá ntì yíe, kè m beti Kannahã kəbe nè Aməriibe nè Itiibe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe. ¹² Dí ndake ke báá taunnè dimáa de kó benìtìbè bè yàa bo naá ndidíntàri di kpéi. ¹³ Dí puo mbe wũòtòrè kéu yetàrè bè fífkú ye kékéké be tewuó. ¹⁴ Di báá fíe be bəkè, mí ndi Yiè nKuyie n dó di ntũ mmí nwe m máa. ¹⁵ Di báá bè m̀ðtenè metaummè mamè, kè di bè taunnè bè yóó fiému yebəkè ké di yú kè dí wēnnè kédì, ¹⁶ Kè dí túóké be kó besapambè képuó ndi kó bedapambè kè bèe bè tanné mubəəféu mieke.

¹⁷ Di bá mmáati yematìbəkè.

¹⁸ Dí ní báa mpě̀ wèè í kəorenè mutie mùu muuti de kó dibanni ke dò yewe yèyiekè n di benné yèè we dididèi kóo t̀nkù mieke di ncáa mpě̀ wèè í kəorenè mutie mùu muuti, kéndò n di nàkémè weè t̀nkù mieke nke di yèmmè Esibiti.

¹⁹ Di bí ì tu Mpo i yó ntũ n kəbe mbe nè di wũ ketiyi ì tu idaaì, inààke nè ipe nè sibóó, dí ndè nni duò. ²⁰ Disəmmarimbii didaari ketirì di ní di cèetenè dipebii didaari, kàa m̀e nyí yóó di cèete a pité di f̀nì kékua, ke nni ndonnè di bí ì tu Mpo.

Di ní bá nkəriní m borè di nou sitetisi.

²¹ Di ní pí mmutòmmú yewe yèkuò, diyiénni yiè kéompè bá mudòrìmù m̀nnì, bá mudidèi m̀nnì.

²² Di ní ànnè tidipàntì kó dibanni kéànnè dididèi banni dipaà.

²³ Di nìtìbè ní kətení m borè dibenni mieke kuce mètáati, mí ndi Yiè nKuyie nyIsidayeribe tũ nkù. ²⁴ N yóó betimu ibotí kəpək̀nnè di tenkè, di kətení di m̀nnì m borè dibenni mieke kuce mètáati, de kó mēfiè mmieke òmòu báá cəuté di tenkè.

²⁵ Di báá féuté fəðfə kéwēnnè fə ỳ mpě̀ wèè í kəorenè mutie. Diyentébanni ð̄fè kó imaa mbá nkpaá kətuəkenè dikúnweínì. ²⁶ Di ní tənì tidipàntì mí ndi Yiè nKuyie ncíètè nè yetebe ketiyè. Di ní báá bənnènnè dibəbii di yò miè.

²⁷ Kè ti Yiè nKuyie náké Məyiisi ke dò: Wāri de kó tináahtì tii tu mí nnè f̄ nnè Isidayeribe ti kó metaummè k̀nnì.

²⁸ Kè Məyiisi mbonè ti Yiè nKuyie nditārì ínkè ke dò yewe sipísìnàà nè deyènnè sipísìnàà, ò í di, ò me nyí yà menie. Kè ti Yiè nKuyie nwāri titápíètì tìdétì ínkè ku tannò tēpíètè.

Mɔ̀ȳiisi cùténímè Sinaii tǎ̀rì kuce medérímmè

²⁹ Kè Mɔ̀ȳiisi ncutiní Sinaii tǎ̀rì ke tɔ Kuyie ntannò kó titǎ̀píètì tìdétì. Bá ò í yé ke dò nho ìikè m̄ietì ò do náánnè mèè kpréí nKuyie. ³⁰ Anɔ̀wè nè Isidayeeribe kè bèe yà o ìikè m̄ietimè k̄eyote bè bo ò t̄ónnèmmè. ³¹ Kè Mɔ̀ȳiisii yú Anɔ̀wè nè Isidayeeribe kó bekótíbbè kè bèe k̄atení kòo mbè náánnè. ³² De kó dif̄ɔ̀nkúò kè Isidayeeribe bem̄ouu k̄atení kòo mbè náá nti Yìè nKuyie nhò duó nti Sinaii tǎ̀rì.

³³ Mɔ̀ȳiisi bè nàké dìi m̄ònnì ke dèè kékǎǎ nkuyààkù o ìikè. ³⁴ Kòò tati dìi m̄ònnì ti Yìè nKuyie nc̄íètè wèe deite kuyààkù. Kòò ta ke yènní wè mbè náá nKuyie nhò duó nti. ³⁵ Kè Isidayeeribe nwúó nho ìikè m̄ietimè. Kòò bè nàké ke dèè wèe kǎǎ nkuyààkù k̄embaanè ò bo w̄ete k̄etamè ti Yìè nKuyie mborè.

KUYIE NTAUMMÈ TOUTO MUDÒRÌMÛ

35

Diyiè yíènnì tumè teom̄pùtè

¹ Kè Mɔ̀ȳiisi tíí nyIsidayeeribe bem̄ouu kè bè nàké ke dò: Ntenè ti Yìè nKuyie nni nduó nti ke yé nti nti t̄ù: ² Yewe bo yèkuò ndi seménnì mieke mut̄ómmú kpeye. Diyiènnì tu teom̄pùtè nte, ke tú ti Yìè nKuyie nkperi. Wèè p̄i mmut̄ómmú de kó diyìè bèe ò kù. ³ Bá kè di borè di báá t̄òt̄inne muhǎǎ nteom̄pùtè yìè.

Isidayeeribe p̄ammú yèè p̄àrè Kuyie ntaummè tou kpréí

⁴ Kè Mɔ̀ȳiisii s̄oté k̄énnáá nyIsidayeeribe ti Yìè nKuyie nhò duó nti ke tú: ⁵ Wèè yèmmè d̄ó wèe p̄a nyep̄àrè ti Yìè nKuyie nyebotí yebotí, mes̄o nyoo ntimáti p̄éiti yoo dis̄oowũ, ⁶ nè mupààkómmú mùù dò mmebèrìmmè nè mùù dò n̄fet̄onfè nè mùù dò m̄meȳīi nnè mupààkonkperímù nè tib̄ociti. ⁷ Tipedak̄ònti wũd̄ti nè tik̄ɔ̀nkpeti nè detekperè kó ideí. ⁸ F̄itirè kó mekùò nnè tihúúnti kè bèe k̄òrenè ikuó kó mekùò nnè tihúúnti bè t̄ùò nti. ⁹ Yet̄àrè yèè dò ndimant̄onni nè yet̄ásààye teye nè dik̄outéyaàbòrì s̄amp̄òrì nè dic̄inc̄ink̄ònni ikuó n̄iùti kpréí. ¹⁰ Kè mec̄īi nyembèe k̄atení bem̄ouu kédòò mut̄ómmú ti Yìè nKuyie nyé nti d̄òò mù. ¹¹ Mùù tu Kuyie ntou nè di yààkù nè di mamánnè nè di b̄òrè kó ideí nè ticád̄oati nè yes̄ànkè nè yecaube. ¹² Kuyie ntou nè di p̄àati nè di pòkù nè kuyààkpenkpetínkù. ¹³ Tábùrì nè o p̄àati nè o nenti nè p̄éèbè bè p̄a bè Kuyie. ¹⁴ Tefitík̄ek̄ètè nè te nenti nè te bake nè mekùò mbè yó n̄tè t̄ùònnè mè. ¹⁵ Diwũd̄t̄onni bè yó ntuò ndi tihúúnti nè di p̄àati nè ikuó kó mekùò nnè tihúúnti bè yó ntuò nti, nè kuyààkpenkpetínkù. ¹⁶ Diwũd̄t̄onni bè yó ntuò ndi iwũd̄ nè dis̄oowũ kó teditè nè di kó ip̄àati nè di nenti nè di buu nè di t̄àrì. ¹⁷ Kudànkù kó kuperi nè ku kó yes̄ànkè nè yecaube nè kudànkù kó dibòrì kó kuyààkpenkpetínkù. ¹⁸ Kuyie ntaummè tou nè kuperi de kó yes̄ànkè nè ye w̄e, ¹⁹ nè ikuó yàati bè bo mp̄innè ti Kuyie nc̄íètè mut̄ómmú nè ikuó yàati Anɔ̀wè nè o bí bè yó ndaati ti ke p̄innè Kuyie nc̄íètè mut̄ómmú.

²⁰ Kè Isidayeeribe bem̄ouu ité Mɔ̀ȳiisi borè. ²¹ De kó dif̄ɔ̀nkúò bèè kó dimàà yèmmè d̄ó bè bo p̄àmè kè bè ntouni be p̄àrè bè p̄a yè ti Yìè nKuyie, nke bo d̄ònnè ku taummè tou, nè tinenti bè yó mp̄innè ti ku t̄ómmú nè tik̄outéyàati. ²² Benitidaabè nè benitipòbè bèè yèmmè d̄ó kè bè ntouni mes̄o nkó tis̄ati tibotí tibotí: Yetoot̄ore nè demámánnè nè sipapáheú nè mef̄imme ke dè nkù p̄a. ²³ Bèè m̄òke tipeciti t̄iì dò mmebèrìmmè nè t̄iì dò n̄fet̄onfè nè t̄iì dò m̄meȳīi nè mupààkonkperímù nè tib̄ociti nè tik̄ɔ̀nkpeti kè bè ndè touni. ²⁴ Kè bet̄abè touni timáti p̄éiti nè dis̄oowũ ke p̄a nti Yìè nKuyie. Bèè m̄òke detekperè kó tidab̄eeti kè bè nti touni ke bo d̄ònnè Kuyie ntou. ²⁵ Benitipòbè bèè n̄o nke duòkù kè bè ntouni mupààkonkperímù bè dùòkù mù nè mùù dùòkenè tipeciti t̄iì dò mmebèrìmmè nè t̄iì dò m̄meȳīi nnè t̄iì dò n̄fet̄onfè. ²⁶ Kè benitipòbè t̄abè bèè n̄o nke duòkù tib̄ociti kè bè nti dùòkù. ²⁷ Kè Isidayeeribe kó bekótíbbè ntouni yét̄ásààye yebotí yebotí yèè yóò dari tek̄outéyaàbòtè nè dic̄inc̄ink̄ònni. ²⁸ Ke touni mekùò mmèè cóunkonè fitirè nè ikuó kó

mekùò nnè tihúuntì tì tùò. ²⁹ Isidayeeribe bemou benitidaabè nè benitipòbè bèè yèmmè dós, kè bè ntouní be pãrè ke pãã nti Yiè nKuyie, kè bè bo dònè ku tōmmú kù tì nàkémè Mōyiisi.

Betisadiedi nè Odiyabu bè pìmmè mutōmmú

³⁰ De kó difōnkúò kè Mōyiisii náké Isidayeeribe bemou ke dò: Ti Yiè nKuyie nkuù tããté Suda naàmunkù mieke Uuri kó debire Besadedi. ³¹ Koò píe nku Yaá nkoò duó mmeciì nkòò yé mutōmmú mumou. ³² Ke ãã na kékeuté mecì, ke nò nke máátí mesəw nnè timátì pèfítì nè disəwũð. ³³ Ke nò nke céú yetásààyè ke yè dàrì ò yè dónè dè, ke nò nke céú ideí. Ò do tú oyántì nwe. ³⁴ Kè múnke me ndòò Danni naàmunkù kou Ayisamaki bire Odiyabu kè bè nnò nke benkú benitibè mutōmmú. ³⁵ Kuyie mbè duómmu mecì nkè bè nò nke céú yetásààyè, ke nò nke dəəri tifèntì, ke kpēnti mupààkómmú mùù dò mmebèrimè, nè mùù dò mmeysi nnè mùù dò nfetònfè nè mupààkonkperímù, ke nò nke duòkù tiyààtì. Bè do nōmmu ke yántí demou botí.

36

¹ Meimme kè Betisadiedi nè Odiyabu nè beyántibè tóbè ti Yiè nKuyie nduó mbè mecì nkè bè nò nke yántí, ke bo na kédòò tikoutēnentì bè yó mpínnè tì ti Yiè nKuyie n tou mieke mutōmmú kéntù nKuyie nti nàkémè Mōyiisi.

² Kè Mōyiisii yú Betisadiedi nè Odiyabu nè benitibè tóbè ti Yiè nKuyie nduó mbè mecì nkè bè nò nke yántí, ke duó mbemáà ke bo pí nde kó mutōmmú. ³ Kòò bè duó nyIsidayeeribe pãã nyèè pãrè, kè bè bo dònè Kuyie ntaummè tou. Bá dii kúnweñni kè benitibè baa ntouní be pãrè bè pã yè Kuyie. ⁴ De mōnni betōmbè bemou bèè duó mbemáà ke dəəri Kuyie ntaummè tou kè bèe kúnnè be tōmmú, kékəte Mōyiisi borè kóò nàkè ke dò: ⁵ Benitibè pāmmú yèè pãrè sànnèmu ke pēēté ketíke ti bo dònèmè ti Yiè nKuyie ntaummè tou kù yèmmè. ⁶ Kè Mōyiisi pānkee duó nkè bèe pīéké Isidayeeribe karì ke dò: Onitidòò yoo onitipòkù, òmòu tēnke báá pã dèmarè Kuyie ntou kpéi. De mōnni kè bèe yóu bè bo mpāāmmè. ⁷ Bè do pāmu kè dè nsànnè bè bo dònèmè ti Yiè nKuyie ntaummè tou késúú.

Bè dòòmè Kuyie ntaummè tou

⁸ Meimme kè beyántibè mómməmbəe dòò Kuyie ntou, kéduəkenè mupààkonkperímù tiyàáyóntì tepíítè tì dò mmebèrimè nè tì dò mmeysi nnè tì dò nfetònfè, kè ti kpē nkè dè ndò mbeínkəmbàribè. ⁹ Kè ti okùmè ríbo métìrì tepíítè nè mènàà kè ti pēkùmè ríbo métìrì mèdémè, kè tì mmà timou tepíítè tente. ¹⁰ Kè bèe tì tau ntìnùmmù tìnùmmù, ¹¹ kécátíné tiketitì tìnùmmù mánku iwēi ì dò mmebèrimè kè me nyí titetì tìnùmmù. ¹² Kè de kó iwēi ríbo sipísìnùmmù ku mpíkù nè kutekù ke dò nyitəbè. ¹³ Kè bèe dòò mesəw nkó iyárí kè ì ndò nyifóðinyárí ì yó mpēünè sipísìnùmmù kè bèe taunnè de kó tiyààtì kè tì naá nkùmáà.

¹⁴ De kó difōnkúò kéduəkenè tibəciti tiyàáyóntì tepíítè nè kùmáà, de kó kuyaàdéríkù kuù yó nkānké Kuyie ntou. ¹⁵ Kè de kó tiyàáyóntì okùmè ríbo métìrì tepíítè nè mènùmmù kè ti pēkùmè ríbo métìrì mèdè mèdè. ¹⁶ Kè bèe keté kétau ntìnùmmù kè me nyí tisənti tikuò, ¹⁷ kécátíné kuyààkù ketikù makù kù tuuténè dè kutekù iwēi sipísìnùmmù, kè me nyí kutekù, ¹⁸ kédòò disəwũð kó iyárí sipísìnùmmù késeunnè de kó iwēi kè dèe naá kuyààkù kùmáà. ¹⁹ Kè bèe nukù tipekōntì kè tì cēké kè tì wūðté kè bèe dátínné Kuyie ntaummè tou kè nóò kukōnkperíkù.

²⁰ Kè bèe de kédòò nKuyie ntou nè detekperè kó tidabeetì. ²¹ Bá kùù dabekù kè ku okùmè ríbo métìrì mènùmmù, mepēkùmè sántimétìrì sipísiyekè nè mènùmmù. ²² Bá kùù dabekù kè kù mməke meyàà mmédémè dè mè yóó seunè timátì pèfítì kó yəcaube. Kuyie ntaummè tou kó tidabeetì timou do me ndò. ²³ Kè bèe dòò tidabeetì sipísidé tì yó mbo diyè yìèní kè kubakù cānku bíékè. ²⁴ Kè bèe dòò yemáticaube sipísìnàà tidabeetì yó ncómmú yèè ínkè, bá kùù dabekù yəcaube yèdèè yetōre dò mmèè botí. ²⁵ Kè bèe dòò

tidabeeti teti sipísidè tii yó mbo kubakù you bíékè. ²⁶ Yemáticaube péiyè sipísinàà bá kùù dabekù yecaube yèdéè, ²⁷ kédòò tidabeeti tikùò tii yó mbo de kó ditou fitímè dè ìkè bíékè. ²⁸ Kè titeti ncáá nke bo tidéti tii bo ditou kentímè mefitímè de ìkè bíékè, ²⁹ Kè de kó tidabeeti ndétirìnè titòbè kè dè sànnè kédekoo kémáá de ìnkè kè bèe tì pínénè mumámáá. Ti do me ndò ntidé ditou kentímè. ³⁰ Kè ditou fñnkúò bíékè mmàke tidabeeti tìni timáti péíti kó yecaube tepítè nè yèkuò bá kùù dabekù yecaube yèdéè.

³¹ Kè bèe cíéké detekperè kó tidabeeti ipàati kè ì mbo inùmmù bá kùù píkù, kè ì bo mpí nKuyie ntaummè tou, ³² iteyi inùmmù kupíkù tekù. Itèi inùmmù de ìkè bíékè. ³³ Kè de cuokè kó kupānníi tōnnè yesānkè cuokè ku mmānku nè kutekù. ³⁴ Kè bèe tì dāri timou mesoò ntidabeeti nè ipānni kédòò desoómámánnè ipānni yó ntūò dèè mieke.

³⁵ Kè beyántibèe dòò kuyaàkpenkpetínkù nè mupààkonkperímù nè tipeciti tii dò mmebèrìmè nè tii dò mmeiyi nne tii dò nfetònfè. Kè bèe kù kpè ntifenti kè dè ndò mbeínkèmbàribè. ³⁶ Kè bèe cíéké detekperè kó ideí yesānkè yènàà, ké yè dāri mesoò, nkéānnè yebàkè bè ní yóó saa nyè kuyaàkù, kédòò yemáticaube nè timáti péíti yesānkè yó ncómmú yèè ìnkè.

³⁷ Kè bèe dòò kuyaàkpenkpetínkù kùù yó nkpeti ikuò dieku ké kù kpè mmupààkonkperímù nè tipeciti tii dò mmebèrìmè, nè tii dò mmeiyi nne tii do nfetònfè.

³⁸ De kó difñnkúò kédòò bá dīi sāā dibàù nè meyaà nè ideí pāmpānniyi, ké dè dāri demou mesoò, nkédòò nè disoòwūò kó yecaube yènùmmù, bá dīi sāā di kó dicaubii.

37

Bè dòòmè Kuyie ntaummè tou

¹ De kó difñnkúò kè Betisadièdii dòò Kuyie ntaummè tou ké di dòònè detekperè kó tidabeeti, kè di okùmè mbo métiri òmáà nè sāntimétiri sipísidè nè mènùmmù, mepèkùmè sāntimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù, di cómmè sāntimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù.

² Kè bèe di dāri mesoò ndi ìnkè nè di mieke ké di kpè mmesoò ndi ìnkè kéfité, ³ kédòò desoómámánnè dènàà, bá kùù mánku mùmáá. ⁴ Kòò cíéké detekperè kó tidabeeti ipàati ké ì dāri mesoò, ⁵ ké ì tōnnè di pīti ke bo ndi tounè.

⁶ Ò dèè memme kédòò te pòkù nè mesoò mmáà kè ku okùmè mbo métiri òmáà nè sāntimétiri sipísidè nè mènùmmù, kè ku pèkùmè mbo sāntimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù, ⁷ ké kù dòònè mesoò mmáà kédòò tifenti tidéti ku ìnkè kè tì ndò mbeínkèmbàribè ke cómmú metaummè tou pīti tidé. ⁸ Kè ku nfènkù mbo ku mpíkù kutekù kupíkù tekù, kè tì nwē nke di taunè, ⁹ ke cómmú ke weti titòbè, kè tì ìkè co ditou, kè tì fièti di diéké.

Bè dòòmè táburi bè yó ndakù dè pèèbè bè pāā mbè Kuyie

¹⁰ De kó difñnkúò kédòò táburi nè detekperè kó tidabeeti, kòò okùmè mbo métiri òmáà, mepèkùmè métiri kó dikéè, mecómmè sāntimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù. ¹¹ Kòò ò dāri mesoò nsààmè, kòò mmàke kukākù kéfité, kè bèe kù kpè mmesoò, ¹² kédòò kudabekù kè kù pèkùmè mmānnè tenòutè kōme kéfii nyi mánke inàà ké kù kpè mmesoò nkéfité. ¹³ Kòò dòò desoómámánnè dènàà kétōnnè i mánke inàà táburi tuuté ndè o tààke. ¹⁴ Kè dè ntókénè kudú bè fií nkù kè bèe tōnnè ipàati bè yó nhò tounè ì. ¹⁵ Kòò cíéké detekperè kó tidabeeti ipàati, ké ì dāri mesoò mbè yó ntounè ì táburi, ¹⁶ kédòò yebò kéínnè táburi ìnkè nè ibòòke nè icuutí nè sibúkúsi bè ní yóó míéténè dè. Kè bèe dè dòònè demou mesoò nsààmè.

Bè dòòmè tesoofitíkèkètè

¹⁷ De kó difñnkúò kè bèe dòò tesoofitíkèkètè nè mesoò nsààmè, ké tè uté kè tè nwē ntimáti timáà, tè tārì nè te bàkè nè te tòkè nè te kèkèe nè dèè dò mmutepóó. ¹⁸ Kè te cuokè kó kudú mbo kè ibake bo ku mpíkù itāāti, kutekù itāāti. ¹⁹ Bá kùù bàku kè kù mōke yetòkè yètāāti kè yè dōnnè mutie bè tu mù amandíè kó mupóó. ²⁰ Kè dè cuokè kó kudú mōke yetòkè yènàà kù tuuténè dè ibake, kè yè dōnnè mutie bè tu mù amandíè mu kó mùpóó. ²¹ De kó ibake ku mpíkù itāāti kutekù itāāti tuuténè dè, de cuokè kó kudú kè

dè màke yetòkè. ²² Yetòkè nè ibake kè dè wē nke tú mesəə nsààmè máà bè yìemmè ke uté. ²³ Kè bèle dàò sikèkèe kè sì mbo siyiekè nè tinenti teti: Ihaaké nè dèè yó nkounè mutápeí. Demou kè dè ntú mesəə nsààmè. ²⁴ Bè do dàònè mèè səə ntefitíkèkètè nè te nenti, me cèékkù do bo cidóòbè sipísitāāti ndi, mesəə nsààmè máà.

Bè dàòmè diwūštònni bè yó ntuò ndì ínkè tihúúntì

²⁵ De kó difōnkúò kòo dàò diwūštònni bè yó ntuò ndè tihúúnti kè di dàònè detekperè kó tidabeeti, kè di okùmè mbo métiri kó dikée, mepēkùmè métiri kó dikée. Di do māmú tipítì tinàà, mecómmè métiri òmáà. Kè bèle di ānné yebàkè kè yè ndì taunè. ²⁶ Kè bèle di dàri mesəə nkéffité di pítì timəu, di ínkè nè di mieke nè di bè nké di kpē mmesəə nkéffité nè di bàkè. ²⁷ Kè bèle dàò desəəmámánnè dèdéré ke di tōnné di pítì, kukākú bè kpē nkú kó difūò kè dè tōnné idéi ke bo ndi tounè, ²⁸ kécíéké detekperè kó tidabeeti ipààti idéi kè ì dàri mesəə.

²⁹ Bèle dàòri tihúúnti kè bèle dàò ikuó kó mekùò nnè tihúúnti tì fōòku naati bè yó ntuò ntì diwūštònni ínkè.

38

Bè dàòmè diwūštònni bè yó nfeu dìi ínkè iwūò nè de kó kunankú

¹ De kó difōnkúò kè Betisadiēdi dàò diwūštònni bè yó ntuò ndì ínkè iwūò bè feu ì Kuyie, kè di dàònè detekperè kó tidabeeti, kè di okùmè mbo métiri mèdémè nè dikée, kè di pēkùmè mme mbo, di do māmú di pítì tinàà. Kè di cómmè mbo métiri òmáà nè dikée. ² Kè bèle dàò bá kùò mánku de ínkè kaku bá kùò dibàù kè yè ntaunè diwūštònni ke wē ntimátì timáà kè bèle yè dàri disəəwūò. ³ Kòo deè kédàò de kó titōnntè tibotí tibotí: Yebə nè tikāpentì nè yebə diēyè nè simátikūmpeé yenì nkpesi nè tikādàabuuti. Demou kè bèle dè dàònè disəəwūò. ⁴ Kè bèle dàò disəəwūò kó teditè kè tè pānné diwūštònni cuokè, fekpeñtifè fūò, ⁵ kédàò demámánnè dèndà kécátinné teditè mànke inàà bè yó ntūò dè ipààti. ⁶ Kè bèle cíéké ideí nè detekperè kó tidabeeti kè ì dàri disəəwūò, ⁷ bè ní yóó tōnné ì diwūštònni pítì kéna kè di tùóté. Bè do di dàònè tidabeeti nti kè meffé nni mbo di mieke.

⁸ Kè bèle dàò disəəwūò kó dibuu nè di kó ditari kè di ntú benitipòbè bèè do ò mbo Kuyie ntou bòri be kó tēwéitè.

Bè cèétemè metaummè tou tiyààti

⁹ De kó difōnkúò kòo dàò kuyààkù nè mupààkonkperímù kéfii nKuyie ntaummè tou difōnkúò kubakù cānku bíékè. Kè ku okùmè mbo métiri sipísìnùmmù, ¹⁰ kè kù pítinné ipààti sipísidé de kó ipààti nè ycaube yèè ì tə, kè dè tu disəəwūò. De kó ipààti kó yebàkè nè ipààti ì pāmmú kè dè tu timátì péítì. ¹¹ Kè kubakù cānku bíékè kperè me ndò. Kè dè okùmè me mma, ke baa cáátì meè botí. ¹² Kè diyè taà kèè bíékè kperè me ndò, kè de kó meokùmè mbo métiri sipísidé nè mènùmmù, kè baa píítì meè botí, kè de kó ideí bo tepítè nè ycaube tepítè. ¹³ Diyè yènní kèè bíékè dibòri bo kùò píku kè ku pēkùmè múnke mbo métiri sipísidé nè mènùmmù. ¹⁴⁻¹⁵ Dibòri pítì tidé bá kùò píku kè kuyààkù okùmè mbo métiri mèyiekè nè dikée. Bá kùò píku ipààti itāāti nè ycaube yètāāti.

¹⁶ De kó kuyààkù kuməu bè fii nkú Kuyie ntaummè tou, kù do tú kùò dùòkenè kùnku mupààkonkperímù. ¹⁷ De kó ideí kó ycaube do tú disəəwūò ndi, yebàkè nè ideí ì pāmmú kè dè tu timátì péítì ke tuuténè ì pāmmú. ¹⁸ Kè beyántibèe kpē nkuyààkpenketínkù mupààkonkperímù mùò dò mmeberimè nè mùò dò meyíì nnè mùò dò nfetònfè. Kè ku okùmè mbo métiri tepítè, mecómmè métiri mèdémè nè dikée. Kè ku pēkùmè mánne kuyààkù kùò fité Kuyie ntaummè tou. ¹⁹ Kè kù mpíítì yesānkè yèndà kè yè còrmmú ycaube yèndà ínkè, demou kè dè tu disəəwūò, kè yebàkè tu timátì péítì, ye yatimè, nè ideí ì pāmmú ke ì dàri timátì péítì. ²⁰ Ideí bè fii nyì Kuyie ntou nè de kó kudànkù kè dè tu disəəwūò.

Bè bàtemè tinenti bè dǎǎnè tì Kuyie ntaummè tou

²¹ Nte bè do dǎǎnè tì nenti Kuyie ntaummè tou tì mààmè: Ikuó nenti do bo dì mieke. Mǎyiisi weè do duó nkè Kuyie nkuó niùtì Anǎ bire Itamaa nè Defiibe kè bèe kaa nde kó tinenti. ²² Suda naàmùnkù kou Uu yaàbire Uuri kó debire Bētisadiedi, weè do pí mmutǎmmù mumǎu kéndǎnnè ti Yiè nKuyie ndo mù duómmè Mǎyiisi. ²³ Kè Danni naàmùnkù kou Ayisamaki bire Odiyabu nhò teénnè, ò do tú oyánti nwe ke nǎ nke céú ideí, ke dǎori tífenti, ke kpǎntinè tipeçiti tì dǎ mmebèrimè nè tì dǎ mmeýǐ nnè tì dǎ nftǎnfè.

²⁴ Isidayeeriibe do pǎ mèè sǎ nkó dimàà kè bè bo dǎǎnè Kuyie ntaummè tou mè do bo cidóòbè sikǎu sini nè sipísìyiekè nè bèyiekè (877) nè kadámmù sikǎu sitǎǎti (300) ndi. Bè do beúnè tèè biètè tinenti tì yó dǎǎnè Kuyie ntaummè tou tè do cáámmu.

²⁵ Isidayeeriibe bè do kǎa mbè kè bèe pǎ timátì péfìtì kè tì mbo cidóòbè sikǎupísitǎǎti nè tepíftè nè bèyiekè (3017) nè kadámmù sikǎu sìyiekè nè sipísìnùmmù (750) de kó tebiètè ínke. ²⁶ Benitibè bè do kǎa mbè do bo sikǎupíkǎu sikuǎ, nè sikǎupísitǎǎti nè sikǎu sìnùmmù nè sipísìnùmmù (603550) bèè do mǎke yebie nsipísidé kéndèètinko beè do pǎ sámǎpó sámǎpó kè dèe wǎnnè memme. ²⁷ Kè bèe túóté cidóòbè sikǎupísitǎǎti (3000) timátì péfìtì kédǎò yecaube tekǎùtè (100) Kuyie ntaummè tou kó yesǎnkè kpéí, nnè kuyaàkpenkpetínkù, de mieke kǎku, bá dìi caubii kè dì mǎke cidóòbè sipísitǎǎti. ²⁸ Cidóòbè tepíftè nè bèyiekè nè dikéè beè do kpaá, kè bèe tì túóté kédǎǎnè yesǎnkè kó yebàkè kédari ye yatimè timátì, kè tì ndǎǎnè ipǎati ìi yó pǎnné.

²⁹ Disǎwǎdè bè do pǎ dì kè dindi mbo cidóòbè sikǎupísidé nè tekǎùtè nè sipísidé nè bènàà (2124). ³⁰ Kè bèe dì túóté kédǎǎnè Kuyie ntaummè tou bǎri kó yecaube, kè di ntúóté kédǎǎnè diwǎǎtǎnni, nè tedítè nè diwǎǎtǎnni nenti sǎnti. ³¹ Kè bèe di ndǎǎnè yesǎnkè yèè fité Kuyie ntaummè tou kó yecaube nè dibǎri kpeye demǎu nè Kuyie ntaummè tou kó yesǎnkè nè yèè dì fité.

39

Bè dǎǎmè ikuó niùbè kó tiyǎati: Dikǎutéyaàbǎri

¹ Kè bèe túóté tipeçiti tì dǎ mmebèrimè nè tì dǎ mmeýǐ nnè tì dǎ nftǎnfè, kédǎǎnè ikuó niùtì Anǎ tiyǎati ò yó mpínnè tì ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke mutǎmmù, kè bèe tì dǎ kéndǎnnè Kuyie ndo tì nǎkémè Mǎyiisi.

² Kè bèe dǎǎnè dikǎutéyaàbǎri nè mupǎàkonkperímù mùù kǎkénè tipeçiti tì dǎ mmebèrimè nè tì dǎ mmeýǐ nnè tì dǎ nftǎnfè, kè dì kpè mmesǎ, ³ kè dì detí mesǎ nkó iwǎi, kénkǎǎnnè mupǎàkonkperímù mùù dǎ mmebèrimè nè mùù dǎ mmeýǐ nnè mùù dǎ nftǎnfè. ⁴ Kè bèe dǎò iyaàbǎbaatí idéi kétuuté diyaàbǎri mǎnke bè ní bo dì bàátínè ì. ⁵ Kè bèe dǎò kuyaàbomboúnkù ke kù nwǎnnè diyaàbǎri ke tau ke dǎ nde tǎbè. Bè do dì dǎò kè dì ndǎnnè ti Yiè nKuyie ndo tì nǎkémè mme Mǎyiisi, ⁶ kédǎò yetásààyè bè tu ye kǎdinadínni kéwǎnnè kè ye dǎnne nè mesǎ yebaayo, kékerí ye ínke Sakǎbu bí yètè. ⁷ Kè bèe ye càtínè diyaàbǎri kó iwǎi yebaayo ínke kòò bo nyé Isidayeeriibe botí tepíftè nè idéi kǎme. Bè tǎnnè ti Yiè nKuyie ndo tì nǎkémè mme Mǎyiisi kè dè dǎò.

Bè dǎǎmè dicíncínkǎnni

⁸ Kè beyántibèe dǎò dicíncínkǎnni nè mupǎàkonkperímù mùù kǎkénè tipeçiti tì dǎ mmebèrimè nè tì dǎ mmeýǐ nnè tì dǎ nftǎnfè. ⁹ Kè bèe tì pòò mmédémè kè di okùmè nè di pǎkùmè kè dè mmǎnnè sǎntimétiri sipísidé nè mènùmmù. ¹⁰ Kè bèe dì dǎri itácuó inàà. Kucuó ketikù kpeye, kè diketiri ndò ntisǎmíétì, kè didéri ndò ntiyǎpemíétì. Kè ditǎǎnni ndò mmenǎnnúò. ¹¹ Kucuó déríkù kpeye kè dìi nni ndò mmecǎmmè kè diteri dǎ ònùúsí kè diteri dǎ nsàncìrè. ¹² Kucuó tǎǎnkù kpeye kè dii nni ndò ntiwetì kè diteri dǎ mpùtípùtì kè diteri dǎ mmetekǎ. ¹³ Kucuó naankù kpeye kè dìi nni ndò tinóbénti kè

diteri dò ntimantõnti kè diteri do nditáwũd kè bèe danne bá dii tári meso nyínkè. ¹⁴ Kè bèe kerí Isidayeri bí tepítè nè idéi yètè de kó yetáre ínke. Bá dii tári diyètiri dimáa, bè do yè kerí bè òò kerí mèè botí nku oniti cannimè tãmpòò ínke.

¹⁵ Kè bèe ãnné dicìncìnkònni mesoofimme mèdémè kè mè ndò nyiwēi, ¹⁶ kédòò isoowēi idéi nè desoamámánnè dèdéré kè de càtínné diyaàbòri mànke deínkè kpeyi idé. ¹⁷ Kè bèe càtínné mesoofimme kó iwēi idé dicìncìnkònni kó demámánnè. ¹⁸ Kè bèe tuuté iwēi yómmè tēmè yebakóyo borè, de bo yiemme kè tekoutéyaàbòtè ní mbo o cìncìnni. ¹⁹ Kè bèe dòò desoamámánnè terè dèdéré kécátínné de fũd tekoutéyaàbòtè de mieke bíékè. ²⁰ Kè bèe dòò desoamámánnè terè dèdéré kécátínné tekoutéyaàbòtè baati fũd kuyaàbomboúnkù yá ndè yuu. ²¹ Kè bèe dòò kuhõũ kùu dò mmebèrimè késeu ndicìncìnkònni kó demámánnè nè tekoutéyaàbòtè kperè kè de ñwē nke tau kè dicìncìnkònni báa tote. Bè do de dòò kè de ndònnè ti Yiè nKuyie nti nàkémè mme Møyiisi.

Tikoutéyààtì teti

²² Kè bèe duakenè tipeciti tii do mmebèrimè dikoutéyaàbòri tekoutéyaàbòtè yó nnónké dii ínke, ²³ kéduake diyuu yó nyiè de, kè de ndò nyékéyéké ke báa kēté, ²⁴ kékpè ndiyaàbòri fũd kéfité nè tipeciti tii dò mmebèrimè nè tii dò mmeyi nne tii dò nfetònfè nè mupààkonkperímù kè de ndò nyetebe bè tu yè kèdènáti. ²⁵ Kè bèe dòò nè meso nsààmè isoode de kécátínné diyaàbòri fũd kéfité, kénsokù die nkèdènáti, die nfededefè. ²⁶ Bè do càtínné kèdènáti nè idedeké késoo nsoó nde tábè cuokè nke, kèndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Møyiisi.

²⁷ Kè bèe yíe kéduake yeyaàbòrè nè mupààkonkperímù Anò nè o bí kpéi, ²⁸ kédòò feyitoodáfè nè mupààkonkperímù nè tiyaàbomboúnti nè ifietí. ²⁹ Kè bèe dòò kuyaàbomboúnkù ké kù kpè nne mmupààkonkperímù mùu kòkénè tipeciti tii dò mmebèrimè nè tii do mmeyi nne tii dò nfetònfè. Kè bèe de dòò kè de ndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Møyiisi.

³⁰ De kó difònkùò kè bèe dòò meso nsààmè kó temátipètè, kékerí ikuó kó mecannimè ke dò: Wèè càá nti Yiè nKuyie nkpéi. ³¹ Kè bèe tè pìnnénè kuhõũ kùu dò mmebèrimè o tínni kuyaàbomboúnkù ínke kèndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Møyiisi.

Bè dèèmmè mutõmmú ke mù benke Møyiisi

³² Isidayeribe do tũnnemu nweti weti tii Yiè nKuyie nnàké tii Møyiisi, kédòò Kuyie ntaummè tou.

³³ Bè dèè dii mònni ké de tóni demou kéduó mMøyiisi Kuyie ntaummè tou nè di kó tinenti timou:

Yēsā̀nkè nè yebàkè nè idéi ipámpánniyi nè tidabæti nè yemáticaube.

³⁴ Kupekònkù kó kuyaàwũòkù nè kukòkperíkù, nè kuyaàkù kùu kpeti de mieke.

³⁵ Kuyie ntaummè tou nè di nenti tii bo di mieke nè di pàati nè di pòkù

³⁶ nè tábùri nè o nenti nè pèè bè yó mpā mbè Kuyie nne de kóo pèè.

³⁷ Tesoofitíkèkètè nè te kó sibúkúsi nè te nenti nè mekùò mbè yó ntè tũnnè mè.

³⁸ Diwũòtònni nè ikuó kó mekùò nne tihúúnti bè yó tuò nti nè kuyaàkpenkpetínkù kùu yó nkpeti Kuyie ntaummè tou.

³⁹ Disoowũd kó diwũòtònni nè di ditè, demou disoowũd nè de kó ipàati nè di nenti, nè dinaabuu bè yó nniiti di nè di kó ditari.

⁴⁰ Nè tiyàati bè fii nti Kuyie ntaummè tou kó kudànkù nè de kó yēsā̀nkè, nè de kó yecaube, nè kuyaàkpenkpetínkù kùu yó nkpeti dibòri kudànkù kperi, nè ku kó iwēi nè yēsā̀nkè, nè tinenti timou tii yó mpínnè Kuyie ntaummè tou mieke mutõmmú.

⁴¹ Tikoutéyààtì ikuó niùbè ní yó ndáátì tì ke pínnè Kuyie ncíètè mieke mutõmmú. Nè ikuó niùti diewè Anò nè o bí bè yó ndaati tì ke pínnè be tõmmú.

⁴² Isidayεεριβε do tũnne ti Yiè nKuyie nnàké mè mme Mɔyiisi kédòò de kó mutõmmú muməu. ⁴³ Kè Mɔyiisi yà bè dððmè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke yē ndè ndòmmè, ké bè pã Kuyie nkó mesàà.

40

Bè bo cónné mèè botí Kuyie ntaummè tou

¹ De mðnni kè ti Yiè nKuyie nnàké Mɔyiisi ke dð: ² Dibenni kóo tãnkù ketiwè kó diyie ketirì yie á cónné metaummè tou, ³ kéínné metaummè tou, ikuó nenti bo dii mieke, a di ìnné kufáá mbè í yó ndi wúò ndè. ⁴ A yóò de nyínné tábùri, kèdaá mpéèbè di m pã bè, kètóni tefitíkèkètè kécóu nte fitiyi. ⁵ Kàa dè tanné disəhúúntònni di yó ntuò ndi ìnkè tihúúnti, ké di ìnné kè di nwetì metaummè tou. Kàa núnné kuyààkù kùu yó nkpetì ikuó tou kó dibòri, ⁶ kécónné diwũòtònni di yó ntuò ndi ìnkè iwũò di n feu ì, kè di mbo n taummè tou bòri ìkè. ⁷ Kàa ìnné dinaabuu di níi yó nniiti dii mieke ditou nè diwũòtònni de saku, ké di píe mmenie. ⁸ A fii metaummè tou tiyààti kéãnné dibòri ké di kpetínné kuyààkù.

⁹ Kàa dèè memme á túóté mekùò nkéyɔɔre metaummè tou ìnkè nè tinenti tìi kó dimàà bo di mieke ké tì cãnné, kè tìi wenke, kénwenni. ¹⁰ A múnkeε yɔɔre mekùò ndiwũòtònni ìnkè, ké di cãnné ké di wénkunnε, kè di ntú dii wenni páíi. ¹¹ Nè meè kùò mmàà ndi a yóò wénkunnemè dinaabuu nè di kó ditàri.

¹² Kàa dèè memme á yú Anɔɔ nè o bí ké bè kòtenè metaummè tou bòri ké bè wúò, ¹³ kédátínné Anɔɔ ikuó yààti, kòò cãnné kòò ntú ikuó niùti ke pí n tōmmú. ¹⁴ Kàa duó nkè Anɔɔ bíi tóónni kàa bè dàtínné sikəutəyaaòò, ¹⁵ ké bè còu mmeke kùò nkè bè cãnné a dððmè be cice, kè bè ntú ikuó niùbè kempí n tōmmú. A yóò bè còu mmèè kùò, mmèè yó nte bembe nè be yaabíò kè bè ncáá ke tú ikuó niùbè sáà.

Mɔyiisi còrínémè Kuyie ntaummè tou

¹⁶ Kè Mɔyiisi dðò ti Yiè nKuyie nhò nàké tì weti weti. ¹⁷ Kè bèe cónné Kuyie ntaummè tou dibenni déri kóo tãnkù ketiwè diyie ketirì nè bè yèmè Esibiti.

¹⁸ Kè Mɔyiisi fíi nyεcaube nè tidabεeti nè ideí pãmpánniyi nè de kó yεsãnkè, ¹⁹ kè bèe di dàtínné kuyààkù kénóò nkutekù kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo tì nhò nàkémè.

²⁰ Kè Mɔyiisi túóté Kuyie ntannò tepítè wãri tìi tápítèti ìnkè kéãnné ku taummè tou mieke kè bèe tōnné ipààti, ké di pòò ndi pòkù, ²¹ ké di tanné ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke, kékpetínné kuyààkù kè benitibè bá ndi yàu, Kuyie ndo tì nhò nàkémè.

²² Kòò tanné tábùri de mieke, kòò ìnné kubakù yóu bíékè kéréénnè kuyààkù kùu kpetì dibòri, ²³ kèdaá nde ìnkè péèbè bè pã bè ti Yiè nKuyie, kù do tì nhò nàkémè.

²⁴ Kòò tanné tefitíkèkètè Kuyie ntu mieke, kéínné kubakù cãnkù bíékè kéwetínné tábùri, ²⁵ kétuo nte fitiyi ti Yiè nKuyie nyìkè, kéndònnè kù tì nhò nàkémè.

²⁶ Kòò ìnné disəhúúntònni de mieke kéwetínné kuyààkù kùu kpetì dibòri, ²⁷ kécóu ntihúúnti de ìnkè, Kuyie tì nhò nàkémè.

²⁸ Kòò núnné kuyààkù dibòri kaku, ²⁹ kécónné diwũòtònni bè yó ntuò ndi ìnkè ti Yiè nKuyie nyiwũò kè di ntókénè dibòri, kè bèe féúté Kuyie nfeðfè kétuo nkè kù pãnè yεpãrè teyè. Kù do tì nhò nàkémè.

³⁰ Kòò ìnné dinaabuu diwũòtònni nè Kuyie ntaummè tou de saku, ké di píe mmenie nkè bè bo nhounè bemáà. ³¹ Mɔyiisi nè Anɔɔ nè o bí bè do me nniitinè ke me nhounè be naàcèi. ³² Bè do ðð me nhóúnè bemáà bè tati dii mðnni ti Yiè nKuyie ntaummè tou, yoo bè dó kètóónné dii mðnni diwũòtònni. Kuyie ndo me ntì nàké Mɔyiisi.

³³ Kè Mɔyiisi fíi nyideí Kuyie ntaummè tou nè dihúúntònni kékpetínné kudànkù kó dibòri kuyààkù. Ò do me ndèè o tōmmú.

*Kuyie nkó tidi*etì do píemmè ku taummè tou

³⁴ Dè m̀ònnì k̀è diwetirìi k̀ətəní k̀édátínné ti Yìè nKuyie ntaummè tou k̀è ku dietìi d̀ì píe.

³⁵ M̀əyiisi í nna ke bo ta ti Yìè nKuyie ntaummè tou mieke.

³⁶ K̀è diwetirì ìté, b̀èe ìté, b̀è do me nh̄õ m̀be c̀èmmu mum̀ou mieke. ³⁷ K̀è diwetirì í namp̀e b̀è báá ìté b̀è m̀baà d̀ì bo ìté d̀ìi yìè.

³⁸ K̀è d̀ì ní ndáátí ti Yìè nKuyie ntaummè tou kuyie mm̀ònnì, keyènk̀è k̀éndò ndihããt̀ìnni, be c̀èmmu mum̀ou mieke. B̀è do ð nk̀è b̀è bàté d̀è, d̀è m̀me ndò.

Ikuó niùbè tōmmú pátiri Di mpátiri to tìi náantì

Dináaànkéè ketiri ikuó niùbè pátiri mieke ti náá nKuyie ndo òò yúmè mme M̄yisi metaummè tou mieke ké nhò nàánnè. De kó dipátiri dim̄ou mieke ti yóó yàmu Kuyie nnàkémè M̄yisi ku kuó nè ku tannò péu Isidayeeribe kprí. Nè kù bè d̄óunnèmè dinùu ke tú kè wèè t̄u nku tannò ke d̄oari yè yēm̄mè deè yó nte kè wè nfòu (18:5, de kó tináaànti bomu Odommu mukàmmù 10:5). Kuyie nné nàké mu Isidayeeribe ke bè wénk̄unne bè bo deite mèè botí yed̄int̄àrè yèè yó mbè diítí bembè nè ku be kó metaummè nè bè dò nkéndommè, kè metaummè tou menke ntú metaummè tou. Bèè feu iwũ ò Kuyie nkè bè nt̄u nyikuó duó ke d̄ommè kè ikuó niùbè ndake de kó mutōmmú kprí, ké ntú benitibè. Bá wèè nitì Isidayeeribe mieke kè wèè yenténè omáà med̄òrìmè yeime kù yetemè ke bá ncaàri ikuó nè be kó med̄òrìmè mieke. Kuyie nyí tú meyei nk̄oku, kù s̄amu, ke d̄ó benitibè. Kuù tu muf̄ōmmu, deè te kè kù d̄ó ku nitibè nsà kù d̄ommè, kè d̄e yie nkè be mómm̄ombe kè bèe m̄oote muf̄ōmmu, kém̄oote med̄ók̄umè kù duó nyèè tannò Isidayeeribe.

M̄emme Yesu yè nti d̄entemè ke ìkú yè ìnkè ke béi nke tú: Dí ndó di k̄obe t̄abè di d̄ó mèè botí di mómm̄ombe (Matie 22:39).

Di mpátiri náantì duó ke d̄ommè

1. Iwũ ò féu kó ikuó 1-7

2. M̄yisi c̄ánnèmè ikuó niùbè ketibè Kuyie ntōmmú kprí 8-10

3. D̄èè ci nè d̄èè í c̄i 11-16

4. Isidayeeribe c̄ámmè ke tú Kuyie nk̄obe:

Mùu te kè bè í dò nkényo mmeȳi 17

Kuyie ndonté bè bo ndó mèè botí bet̄abè 18-20

Ikuó tōmmú nè yebaa nyèyiekè Sifube dò nke ní baá nyè bá dii benni 21-23

Kuyie ntannò nè ku kuó nè kù bè d̄óunnè dii nùu 24-27

IWŪ Ò FÉU KÓ IKUÓ

Bè yó nfeu ìi wũ ò ke tuò

¹ Ti Yiè nKuyie ndo yúo M̄yisi ku taummè tou borè nde kóò nàké ke d̄ò: ² Á náké Isidayeeribe ke d̄ó mí ndi Yiè nKuyie n tú:

Kè di kóò m̄ou d̄ó ké n féúté feðfè, fè bo na k̄entú fediefè yoo fesámpófè.

³ Kè wèè d̄ó ké n féúté feðfè k̄etuò, fè ntú fedaafe kénkra kuyènkù, kòo fè kù metaummè tou b̄òrìnùu kè n c̄outè o p̄änni. ⁴ Wèè daá n̄ho n̄ùtè fe yuu ké fè nni nféúté k̄etuò kè n c̄outè o p̄änni kóò c̄ī n̄ho yei. ⁵ De kó dif̄ōnkúò kòo n féúté o òfè metaummè tou ìkè kè ikuó niùbè An̄o bí míeté meȳi ndiwũòt̄onni dii bo metaummè tou b̄òrìnùu k̄efité, ⁶ ké fè f̄èté k̄ékéké fe t̄ùòti. ⁷ Kè ikuó niùbè An̄o bí t̄òt̄inne muh̄áá ndiwũòt̄onni k̄etii nyidei, ⁸ k̄étúóté it̄ùòti nè diyuu nè mekùò nkperè k̄edaá ndiwũòt̄onni muh̄áá ñȳínkè, ⁹ k̄éhúté tinautì nè yekp̄àà nkè ikuó niùt̄ii de tuò ndem̄ou diwũòt̄onni ìnkè. De kó feðfè yóó tuōmmu k̄entú dip̄änni dii kó kuf̄ōku n naati mí ndi Yiè nKuyie.

¹⁰ Kòò m̄ou me ndó k̄eféúté fep̄ièfè yoo t̄ebuotè ké m p̄á k̄etuò ndè ntú dedaarè kénkra kuyènkù. ¹¹ Kòò dè nni n féúté diwũòt̄onni bakù c̄ānku bíékè metaummè tou b̄òrìnùu, kè ikuó niùbè An̄o bí míeté meȳi ndiwũòt̄onni k̄efité. ¹² Kòò k̄éké fe t̄ùòti kè ikuó niùt̄ii ì daá ndiwũòt̄onni muh̄áá ñȳínkè nè diyuu nè mekùò nkperè, ¹³ k̄éúté tinautì nè yekp̄àà nkè ikuó niùt̄ii dè nni mbenke kè dí dè t̄uò ndem̄ou diwũòt̄onni ìnkè. De kó feðfè yóó tuōmmu k̄entú dip̄änni dii kó kuf̄ōku n naati mí ndi Yiè nKuyie.

¹⁴ Kòò mǎu me ndó kékua tenǎtè ké m pǎ kétua, wèe tǎní tenónkpete yoo dikpetinónkperi. ¹⁵ Kè ikuó niùtì tē kǎtenè diwūǎtǎnnì borè kényíúté tē fǎnì kétǎtē tē yuu ké di tǎu ndiwūǎtǎnnì ínkè, kédèite tē yǐi nkémíété diwūǎtǎnnì píkù, ¹⁶ kédèite tē bòtìrì nè tē cìtì, ké dè ùtóo diwūǎtǎnnì píkù diyìe yìèní kèè bíékè bè uutoo dè mutápeí mmekùò nkǎmu, ¹⁷ káyaté tenǎtè tē fièti saku, káyóu kè dè nkpaá cáátí kòo tē tǎu ndiwūǎtǎnnì ínkè, tē yóo tuǎmmu kéntú dipǎnnì dii fǎǎku n naati mí ndi Yiè nKuyie.

2

Tidiiti kó yepǎrè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ke dǎ: Kòò mǎu dǎ ké m pǎ tidiiti tì ntú tisààtì, kòò tì nǎa nkéyǎare mekùò nkécǎnné tihúúntì, ² kétǎní de kó muyuo nkéduó nyikuó niùbè Anǎo bí, kè bèe yété de kó muyuo mmùu me nkǎkénè mekùò nkéyóóté tihúúntì timǎu de ínkè kétua nkè dèe benke ke dǎ ndipǎnnì dimǎu tú n kperi. De kó dipǎnnì yóo tuǎmmu kéntú dipǎnnì dii fǎǎku n naati mí ndi Yiè nKuyie. ³ De kó muyuo mmùu sùó, mmù yó ntú Anǎo nè o bí bè kǎmu mmu ke yé bè mù nni mpǎmè mu kè mù cǎǎ.

⁴ Kè wèe dǎ ké m pǎ tidiiti kó dipǎnnì, kòò dǎ kérépúnnému de kó tidiiti wèe ǎntenè de kó muyuo nsààmù nè mekùò nke báa ǎnné mutie mùu muuti pǎǎ, kérépúnné de kó mudìi kéwaare mekùò.

⁵ Kè kupǎmpǎnkù me nni nku, wèe ǎntenè muyuo nsààmù nè mekùò mmáà, ke báa ǎnné mutie mùu muuti pǎǎ, ⁶ ké kù wèrì kényǎare mekùò nku ínkè. Tidiiti kó dipǎnnì ndi.

⁷ Kè wèe dǎ ké m pǎ tidiiti kó dipǎnnì, kòò dǎ ké tì cìemmu wèe ǎntenè mekùò nde kó muyuo.

⁸ Wèe me ndó ké m pǎ de kó dipǎnnì, kòò di tǎntē ke dèe wèe tǎní kéduó nyikuó niùtì kòò di kǎtenè diwūǎtǎnnì borè. ⁹ De kó dipǎnnì mieke nke, ikuó niùtì yóo yétémè kétua, nkè dèe benke ke dǎ ndipǎnnì dimǎu tú n kperi. De kó dipǎnnì yóo ntú dii tǎu dindi dii kó kufǎǎku n naati mí ndi Yiè nKuyie. ¹⁰ De kó muyuo mmùu sùó mmù yó ntú Anǎo nè o bí bemáà kǎmu mmu, ke yé bè mù nni mpǎmèmu.

¹¹ Di yóo m pǎ tìi diiti kó dimàà tì ní bá nkǎkénè mutie mùu muuti pǎǎ, di báa tì kǎarenè mutie mùu muuti yoo mecekùò nkétua. ¹² Di bo na ké m pǎ di paa nkó tidiketiti, tì né bá ntú tìi yóo tǎu ntìi kó kufǎǎku n naati.

¹³ Di ní ǎnné mukókúú nyepǎrè yemǎu di yóo nní mpǎa nyè, di ní báa yóu di bo ǎnnémè mukókúú nyepǎrè yemǎu yèè tu tidiiti. Mukókúú mbenkú metaummè n di dǎdèè mè yó mbomè mme sǎǎ. Yepǎrè yemǎu di m pǎa nyè ní nhǎ mukókúú.

¹⁴ Kè di yóo m pǎ di paa nkó tidiketiti dí tì pǎnné kéúnté képuǎ mbá di báa fúútí, ¹⁵ kényǎare mekùò nkécǎnné tihúúntì. Tidiiti kó dipǎnnì ndi. ¹⁶ Kè ikuó niùtì yété de kó muyuo mmùu me nkǎkénè mekùò nkéyóóté tihúúntì timǎu de ínkè kétua, nkè dèe benke ke dǎ ndipǎnnì dimǎu tú n kperi.

3

Kuyie nnákémè bè ní bo kù féúté mèè botí feǎfè metaummè kǎfe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni nsǎké ku náàntì kébéi nke dǎ: Kòò mǎu yó n féúté feǎfè metaummè kǎfe, kè dinaadaà ndi yoo fenife fè ntú fèè kpa kuyènkù. ² Wèe tǎní o òfè metaummè tou bǎrinùu kénóó nho nou fe yuu ké fè féúté, kè ikuó niùtì Anǎo bí míété meyiì ndiwūǎtǎnnì kéfíté, ³ kédèite metaummè kó feǎfè kó imaa mmieke bè yó n tǎu nyi: Tinautì kó mekùò nnè mèè tì dàátí. ⁴ Nè yeceumbè yedé nè ye kó mekùò nnè kutúúkù nè

mekùò mmèè càátínè yeṣ nè yeceumbè. ⁵ Kè Anṣo bíi dè tùóté kéwēnnénè bè yóó tuṣ nfè kédáá ndiwūṣtònni ideí ínkè kétuṣ. Dè tu dipānni ndi ò kó kufṣṣku n naati.

⁶ Kè feḍfè sámpófè me nni nfe ò dó ké n féútémè metaummè kpéí, kè fedaafe nfè yoo fenife fè ntú fèè kra kuyènkù. ⁷ Kè feplèfè me nni nfe ò dó ké n féútémè, wèè fè tóni metaummè tou ìkè, ⁸ kénós nho nùtè fe yuu ké fè fèuté metaummè tou bòrìnúù, kè Anṣo bíi míété meyiì ndiwūṣtònni kéfíté. ⁹ De kó feḍfè metaummè kafe, bèe deite mekùò nkperere kè dè ntú n kperere, kè bèe dè tùò nkékéété kuyóú kumṣu kù tuuténè dè kudiiku, nè mekùò mmèè càátínè tinauti nè mèè tì dàátí. ¹⁰ Yeceumbè yedé nè ye kó mekùò nnè kudiiku nè mekùò mmèè càátí yeṣ nè yeceumbè. ¹¹ Kè ikuó nùtìi dè nni ntṣo ndiwūṣtònni ínkè, n kperere nde.

¹² Kè tēbuṣtè me nni nte, wèè tē tóni metaummè tou ìkè, ¹³ kénós nho nùtè te yuu ké tē fèuté metaummè tou bòrìnúù. Kè Anṣo bíi míété meyiì ndiwūṣtònni kéfíté. ¹⁴ De kó difṣnkúò, nte ò yóó tuṣ ndè n kpéí, mekùò mmèè càátínè tinauti nè mèè tì dàátí. ¹⁵ Yeceumbè yedé nè ye kó mekùò nnè kudiiku nè mekùò mmèè dàátí yeṣ nè yeceumbè. ¹⁶ Kè ikuó nùtìi tuṣ nde kó imaa ndiwūṣtònni ínkè. N kperere nde dipānni ò kó kufṣṣku n naati.

Mekùò nkperere kó dimàà, mí ndi Yiè nKuyie mmí dè te. ¹⁷ Òmṣu bá nyo mmekùò nnè meyiì mbá kè di bo kèè bíékè, dè tu ikuó nyi di kpéí nnè di yaàbíó sáá.

4

Ikuó nìùbè bo nfeu ì wūṣ meyei ncíémè kpéí

DÈÈNNÌ: Ikuó nùtì diewè kó meyei ncíémè kpéí

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kélbéinnè Mṣyiisi ke dṣ: ² Náké Isidayeribe ke dṣ: Kè dè kpeténè òmṣu kòò dṣò ikuó yete dè, kòò dṣò n yè di báá dṣò de kó dèmarè.

³ Kè dè dṣ nyikuó nùtìi bè càáné wè n tōmmú kpéí wèè yeté ke dṣò meyei nke tannè n nìtìbè meyei mmieke. Wè n féuté dinaadaà ò kra kuyènkù, meyei nhò dṣòmmè kó meciémè kó feḍfè nfe. ⁴ Wèè fè tóni metaummè tou ìkè, kédáá nho nùtè di yuu ínkè ké di nni nféuté, ⁵ kényènté meyiì nkétannè metaummè tou, ⁶ képṣòtè o nómbii kémíété kuce mèyiekè kuyààkù kùù kpetí metaummè tou bòrì de mieke kperi, ⁷ kécōnné de kó meyiì nhò yèntémè dihúúntònni ò bo metaummè tou mieke di kó yebàkè ínkè. Kòò dèè wèè cóú mmeyiì nsōmme diwūṣtònni ò bo metaummè tou bòrìnúù di fùṣ. ⁸ Nte bè yóó dṣòmmè de kó dinaadaà bè n féuté di meyei ncíémè kpéí, mekùò mmèè càátínè tinauti nè mèè tì dàátí, ⁹ nè yeceumbè yedé nè ye kó mekùò nnè kudiiku nè mekùò mmèè dàátí yeṣ nè yeceumbè yedé, ¹⁰ kéndōnnè bè baa ṣṣ deite dè feḍfè bè n féuté fè metaummè kpéí nkè ikuó nùtìi dè tùò mbè tùò ndè bè n feu ì wūṣ. ¹¹ De kó dinaadaà kōnkù nè di maa nnè di yuu nè di kpáà nnè di nauti nè di piti, ¹² di maa nyimṣu cénke, bèè ì tṣ kédenne bè kari, kékōtenè dibòrì ò càá, bè uutoo dè iwūṣ kó mekùò nkó mutápeí, kètṣtinnè muháá ndibòrì bè tāáté ò ke uutoo iwūṣ kó mutápeí mbè yóó de ndi tṣ.

DÈÈNNÌ: Isidayeribe bemṣu kó meyei ncíémè kpéí

¹³ Kè dè dṣ ndè kpeténè Isidayeribe bemṣu ndi, kè bè dṣò n yè mbè báá dṣò de kó dèmarè bá bè í yé. ¹⁴ Kè bè banté ò mōnni de kó meyei mbèè waá ndinaadaà ò kra kuyènkù ké ò kōtenení metaummè tou ìkè. ¹⁵ Deñde Isidayeribe kó bekótìbè yóó nómmè be nṣu dinaadaà yuu ínkè metaummè tou ìkè ké ò nni nféuté kè n di cíé ndi yei. ¹⁶ Kè ikuó nùtìi diewè waá mmeyiì nkétannè metaummè tou mieke, ¹⁷ képṣòtè o nómbii meyiì nkémíété kuce mèyiekè kuyààkù kùù kpetí metaummè tou bòrì de mieke

kperi. ¹⁸ Kòò dèè wèe cōnné de kó meyiì nhò miétémè dihúúntònni dìi bo metaummè tou mieke di kó yebàkè, kòò dèè wèe cóú mmeyiì nsomme diwūḡtònni dìi bo metaummè tou bòri di fùḡ. ¹⁹ Kòò deite de kó dinaadaà kó mekùḡ mmemou ké mè tùḡ ndiwūḡtònni ínkè. ²⁰ Ò baa do dḡḡmè o kó dinaadaà meyei nciémmè kperi ò yóó me ndòḡ be kperi, ké bè dḡḡ meyei nciémmè kó ikuó, kè m bè cīé. ²¹ Wèe denne de kó dinaadaà Isidayeeri be karì ké dìi tùḡ nhò do tùḡ mmèè botí o kperi. Isidayeeri be mḡḡ yei nciémmè kperi ndi.

TĀĀTI: Wèè baké o kó meyei nciémmè kpéi

²² Kè dè dḡ ndè kpeténè wèè baké, kòò dḡḡ mí ndi Yiè nKuyie nyí dḡ de kó dèmarè. ²³ Kè bè ò nàké o yei nhò dḡḡ mè, wèe tóni dibòdaà dìi kpa kuyènkù, ²⁴ kénósò nho nḡtè di yuu ínkè ké dìi nni nféuté bè feu dè iwūḡ bè tùḡ nyi. O yei nciémmè kó feḡfè nfe. ²⁵ Kè ikuó niḡtì diewèe pḡḡtè meyiì nho nómbii kémiété diwūḡtònni bàkè, kécóú mmeyiì nsomme de kó diwūḡtònni fùḡ, ²⁶ kétuo nfe kùḡ mmemou de kó diwūḡtònni ínkè bè ḡḡ dḡḡmè metaummè kḡfe kḡme, kóò dḡḡ meyei nciémmè kó ikuó kóò deeténè o yei nkè nh ò cīé.

NĀĀ: Benitìbè sḡmbe, bá wèe o kó meyei nciémmè kpéi

²⁷ Kè dè dḡ ndè kpeténè benitìbè mieke nke òmḡ, kòò dḡḡ n yé mbè báá dḡḡ de kó dèmarè. ²⁸ Kè bè ò nàké ò dḡḡ mèè yei nwèe waá tebḡniite tḡè kpa kuyènkù, ²⁹ kénósò nho nḡtè te yuu ké tḡ nni nféuté bè feu dè iwūḡ bè tùḡ nyi. ³⁰ Kè ikuó niḡtì diewèe pḡḡtè meyiì nho nómbii kémiété diwūḡtònni bàkè, kécóú nko meyiì nsomme de kó diwūḡtònni fùḡ, ³¹ kédei dèè kó dimàà tu mekùḡ mbè ḡḡ dei mèè botí feḡfè bè kùḡ fè metaummè kpéi nfe kḡme, ké mè tùḡ ndiwūḡtònni ínkè mè tu dipānni ndi dìi fḡḡku n naati, kóò dḡḡ meyei nciémmè kó ikuó kè nh ò cīé.

³² Kè de yiè mme ndḡ kéféuté feḡfè nfe ké m pā, wèe tóni fenife fèè kpa kuyènkù, ³³ kénósò nho nḡtè fe yuu ké fè nni nféuté bè feu dè iwūḡ bè tùḡ nyi. ³⁴ Kè ikuó niḡtì pḡḡtè o nómbii fe yiì nkémiété diwūḡtònni, bè tùḡ ndi ínkè iwūḡ di bàkè, kécóú nko mesomme di fùḡ, ³⁵ kédei mekùḡ mmemou bè ḡḡ deime metaummè kó feḡfè kḡme ké mè wènnénè dèè ḡḡ tuḡ nkétuo ndiwūḡtònni ínkè n kpéi, kédḡḡ de yiè mmeyi nciémmè kó ikuó kè nh ò cīé.

5

NŪMMŪ: Medonnimè mamè meyei nciémmè kó ikuó ínkè

¹ Kè dè dḡ ndèmarè dḡḡ kè bè waá mbèè yà, ke náá nke tú de yiè mbo yà, kàa yé ke cīékè ke yete a bo béimmè, fḡḡ te meyei.

² Kòò mḡḡ wèe me nkàáké dèmarè ikuó yé ndèè sī, kè kuwanwankù makù nku yoo feḡfè yoo debambaànnè, kòò dè kàáké bá ò í yé, ke sīnkūnne omáà ke tḡ de kó meyei.

³ Kòò me nkàáké onitì mḡḡ nwe ikuó yé nwèè sī mbá ò í dake, kè dè boní kòò banté ò tḡmè de kó meyei.

⁴ Kòò mḡḡ wèe niḡ me nhò fíténè kòò pàrikènnè mí nKuyie n yètiri, bá ò í totí o yèmmè, kè dè boní kòò banté ò tḡmè de kó meyei.

⁵ Kòò tḡ de kó meyei nkó mèmamè ò dḡ nké mè dáammu. ⁶ Wèe tóni fepenife yoo tebḡniite kéüté de kó meyei, kè ikuó niḡtì o dḡḡ meyei nciémmè kó ikuó, kóò deeténè de kó meyei.

KUḡ: Beciribè bo nfeu ìi wūḡ meyei nciémmè kpéi

⁷ Kè dè dḡ nhòmḡ ò í mḡke feḡfè yoo tebuḡtè ke bo n féuté ò dḡḡ mèè yei nképí kè nh ò cīé, wèe tóni sínónkperípié sīdésì yoo yekpetinónkperè yédèè, ké n féuté temáà kétuo nkénféuté tetetè ò dḡḡ mèè yei nképí kè nh ò cīé. ⁸ Wèe dè tóni kédúḡ nyikuó niḡtì kòò keté kéféuté meyei nciémmè kpete. Wèe íúté te fḡnii ò me mbáá tḡte te yuu, ⁹ kédeite te

yí nkémíété diwūṣtònnì píkù kécóúnko mesòmme diwūṣtònnì fūṣ, meyei nciémmè kpete nte, ¹⁰ kékuo tédété kétuo nyikuó yémmè. Kè ikuó niùtìi ò dḍò meyei nciémmè kó ikuó, kè nhò cǐé nho yei.

¹¹ Kè dè me ndò nhòmòu í mḁke sinónkpeé yoo yekpetinónkperε, wèe tóní muyuo nciḍòòbè bèndà, ò báá mù yḁre mekùḍ nhò me mbáá cōnné tihúúntì mu ínkè, ke yé meyei nciémmè kōmu mmumè. ¹² Wèe mù tóní kéduó nyikuó niùtì, kòo mù yḁté dinacekutiri, kéwēnnénè dèè yóó tuḁ nkétuo, kè dèe benke mumḁu mù tumè n kōmu mmu, mù yóó ntu meyei nciémmè kōmu mmu. ¹³ Kè ikuó niùtìi ò dḍò meyei nciémmè kó ikuó kè nhò cǐé nho yei.

Kè ikuó niùtì nte musòmму ò ḍ nte mèè botí tidiitì kó yepāre kōmu.

Bè bo nfeumè iwūṣ meyei nhūtímù kpéí

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mḁyiisi ke dḍò:

¹⁵ Kè dè dḍò ndè kpeténè òmòu kòò kàáké yepāre bè m pāā nyè, wèe tóní dipedaà dii kpa kuyènkù dii donku mànnè bè kèété ìi díítì n taummè tou kpéí, mmeyei nhūtímù kó feḍfè nfe. ¹⁶ Wèe yietí ò yùúké dè n taummè tou kénóó nkè dè mmànnè ò bo totémè ò yùúké dè yewétiyè yènnùmmù kó dimáà kòo dè duó nyikuó niùtì. Kè ikuó niùtìi féuté dii pedaà kòò dḍò meyei nhūtímù kó ikuó kè nhò ò cǐé nho yei. De kó ikuó nyi memme.

¹⁷ Kòò mḁu yeté ke dḍò n yḁ n yí dó dè, ke í yé, de kó meyei mbaa bo o yuu ínkè nke. ¹⁸ Kè dè boní kòò banté wèe deite o wūṣ miεke dipedaà dii kpa kuyènkù kè di donku mànnè bè kèété ìi díítì meyei nhūtímù kpéí nkè ikuó niùtìi ò dḍò meyei nhò dḍò mè ke í yé me kó ikuó kè nhò ò cǐé. ¹⁹ De kó dipedaà tu meyei nhūtímù kperi ndi. Ke yé de yie nni nyeténemu.

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéi nke dḍò:

²¹ Kè dè me ndò nhòmòu wèe ciité o kou ke n yeténè, kòo kou ò dḍónnè dèmarè yoo ò dè nhò bànnè, kòò ò ciité ke di o kperε, ²² kòò me mpeté dèmarè nde ke nenni, ke parikè ke bo sḁnne, nè de kó medḁrìmè yeime botí. ²³ Kòò dḍò de kó meyei mbotí ò dḍò nké dè fḍómmu, ò yùúké dè yoo ò fietε dè yoo bè ò dḍónnè dè, yoo ò pèté dè, ²⁴ yoo ò sou nke pariku. Nè de kpéí nwèe yietí kénóó nkè dè mmànnè kòò do dè toté kuce mènùmmù dèmáà na mmàmè. Bè ò yà dii yie dimómmḁnni ndi ò dḍómmè kényietí wèe te denennè. ²⁵ Kòò dèè memme ò né deitení dipedaà o wūṣ miεke dii kpa kuyènkù, dii mànnè ikuó niùtì kèété ìi díítì meyei nhūtímù kpéí. ²⁶ Kè ikuó niùtìi ò dḍò meyei nhūtímù kó ikuó kè nhò cǐé mbá kòò do dḍò mèè yei mbotí.

6

Ikuó ìi tukúnè muwūṣféu nè tidiitì kó yepāre

DÈÈNNÌ: Iwūṣ ìi feu ke tuḁ

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mḁyiisi ke dḍò: ² Náké Anḁḁ nè o bí ke tú:

N yḁ nkè bè n feuté feḍfè ke tuḁ ndiwūṣtònnì ínkè bè báá yie nkè de kó muhāā nkú. Mù nyíé nke cóú nkè dèe wenténè. ³ Kè ikuó niùtìi dáátì dikḁutéyaabòrì, dii dùḍkenè mupaḁkonkperímù, kényi defetire dèè dùḍkenè mupaḁkonkperímù, kédeè ke né kouté mutápeí mmekùḍ nkōmu bè n tḁo nfèè ḍfè kōmu ké mù ínné diwūṣtònnì píkù, ⁴ kédeite o yààtì kéānné titetì ké mù tḁ kédenne bè kari, kékḁtenè dibòrì bè tāāté di de kpéí. ⁵ Diwūṣtònnì kó muhāā mbáá kú. Bá dii kúnwehñi ikuó niùtì ní mù tíi nkénóó nfèḍfè fèè ḍḍ tuḁ nke né nḁ kétuo mmekùḍ mmetaummè kó ikuó kōme. ⁶ Diwūṣtònnì kó muhāā nyó ncóummu nsāā mù báá kú.

DÉÈNNÌ: Tidiitì kó yepāre

⁷ Nte tidiitì kó yepāre kó ikuó yo ndòmmè:

Anɔ b́i ì ní yó yè tɔní dihúúntònnì borè. ⁸ Bè ní yēté muyuo nnè mekùò nnè tihúúntì timəu bè ã ã cǎnné tì mu ínkè, kétuə ndihúúntònnì ínkè, dèè benkú muməu mù tumè n kǎmu, dipānnì ndi dìi kó kufɔ̃ɔku n naati. ⁹ Anɔ nè o b́i kè bèè di desonne, bè me mbáá kǎrenè mutie mùù muuti p̃éè, bè báá kari sǎntíkoo kó dibòrì ké mù di. Bèè kari metaummè tou kó kudànkù nku ké mù di. ¹⁰ De kó mudìi bè báá mù kǎrenè mutie mùù muuti kèpúnné ke yé bè m pā tìi diiti ke tùə ntìi sùómmè, tì tu n kpeti nti ke dǎnnè bè ã ã m pā feðfè meyei ncíémmè kpréi nyoo meyei nhūtímù kpréi nkè dèe súó. ¹¹ Anɔ kó kuwə nkəbe beè yó yoo nde kó mudìi bè m pā ke yēté ke sùó mmù, dè yó ntú di kó ikuó nyi sáá.

¹² Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébéinnè Məyiisi ke dò:

¹³ Nte Anɔ nè o b́i be yó m pā dìi pānnì bè yó bè cǎnné dìi yiè ikuó tǎmmú kpréi. Bèè waá mmuyuo nsààmù cìdòòbè bètāāti, kètoté mu cuokè, muu ndikúnwehni mutēmù kuyuo. ¹⁴ Bèè mù àntenè mekùò nkèpēmù kèwérì ké m pā. Dipānnì ndi dìi kó kufɔ̃ɔku n naati.

¹⁵ Anɔ wuə mmieke kè bè yó cǎnné òmòu kòò ntú ikuó nùtì, wèè me ndòò. De kó ikuó yó mbo sáá ndi, de kó dipānnì ní yó ntú dìi tùə ndìndi páíí. ¹⁶ Kè ikuó nùtì m pā tidiiti kó dipānnì bèè di tùə, mbè báá di di.

TĀĀTI: Meyei ncíémmè kó iwūɔ

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nni nsókè ku náànti kénáké Məyiisi ke dò: ¹⁸ Náké Anɔ nè o b́i ke tú: N yē nkè bè yó n féuté feðfè meyei ncíémmè kpréi mbèè fè nni nféuté metaummè tou ìkè bè n feu dè bè tùə nyi. Bè fè nni mpāmu. ¹⁹ Ikuó nùtì wèè kùə de kó feðfè, wèè dò nké fè di ò me mbáá kari sǎntíkoo kó dibòrì ké fè cǎáké, wèè kari metaummè tou kó kudànkù. ²⁰ Kòò təu məu kǎáké de kó kumaa nhò kúmu, kè meyi mmeè me ndàri o yàtì, wèè tì òu dibòrì bè tǎātè di de kpréi. ²¹ Kè bè ì bènnénè tiyaati kó tekúmbotè ke dèè bèè tè pònte. Kè disəwūɔ kpete me nni nte bèè tè òu mesà. ²² Ikuó nùbè cǎi kəbe beè bo na ké ì di, de kó imaa ntu bè m pā ì nyi. ²³ Kè bè n féuté fè òfè meyei ncíémmè kpréi nke tannè fe yìi mmetaummè tou mieke ke dǎò meyei ncíémmè kó ikuó bèè fè cǎu.

7

NĀĀ: Meyei nhūtímù kó iwūɔ

¹ Nte meyei nhūtímù kó ikuó yó ndòmmè: De kó feðfè ní yó ntú bè m pā fè nfe. ² Bèè fè nni nféuté bè feu dè bè tùə nyi, kè ikuó nùtìi míéte meyi ndiwūɔtònnì kéfité. ³ Kè bè n duó ndèè tu mekùò nkperè, kuyóu nè mekùò mmèè dàátì tinauti ⁴ nè yeceumbè nè mekùò mmèè yè dàátì nè kutúúkú nè yeɔ kó mekùò nnè yeceumbè. ⁵ Kè dí dè nni ntuo ndiwūɔtònnì ínkè. Meyei nhūtímù kó feðfè nfe. ⁶ Ikuó nùbè cǎi kəbe beè mǎà bo na kédì de kó imaa. Bè me mbá nkari sǎntíkoo kó dibòrì ké ì di, bè fè nni mpāmu. ⁷ Meyei nhūtímù nè meyei ncíémmè kó ikuó demáà ndi, ikuó nùtì wèè dǎò de kó ikuó wèè ní yó nte fe kó imaa.

NŪMMŪ: Dèè dò nkéntú ikuó nùbè kperè

⁸ Kè bè n féuté feðfè ke tùə, nyikuó nùtì wèè dǎò de kó ikuó wèè yó nte fe kǎnkù. ⁹ Kè bè me nni mpā tidiiti nti, ke tì pūnné yoo ke tì fiu nyoo ke tì pēmù, ikuó nùtì wèè dǎò ikuó wèè yó nti te. ¹⁰ Kè bè me nni mpā tidiiti tì kǎrenè mekùò nnè tì ì mè kǎrenè tìi kó dimáà ì pūnné Anɔ b́i tì totí kè dè mmà.

KUĐ: Metaummè kó iwūɔ

¹¹ Nte ikuó di yó nni n feu mmeè botí iwūɔ metaummè kpréi:

¹² Kòò məu dó ké n féuté feðfè disānni kpréi nwèè yíénè yekàtìndà yèè ì kǎrenè mutie mùù muuti, bè àntenè yèè cootì mekùò nnè tipémpēntì tìi waare mekùò nnè muyuo

nsààmù ké mù kṵorenè mekùò nképiíté kérépúnné, ¹³ kéwaánnè pḗḗ wèè kṵorenè mutie mùù muuti kényíénè feḍḍè bè yó n feúté fè metaummè kpréi nyoo disānni kó feḍḍè ¹⁴ Kè bèe deite de kó mudii mieke dèè yó ntú n kperè, ikuó niùtì wèè miété metaummè ḍḍè kó meyiì ndiwūḍtònni wèè dè te. ¹⁵ Bè n feúté dii yìè de kó feḍḍè diindi bè yóó fè càákémè, bè báa súú ndèmarè kè dè nyííkkú kéwenté.

¹⁶ Kòò nìtì wèè me nni ncànnènnè dinuù ke dó ké fè nni nféúté yoo ò baa dó ké fè nni nkuo nè o yèmmè mme, bèe fè càáké de yìè nè nankoo. ¹⁷ Kè fe maa nkpaá ke tūḍke diyìè tǎánni yìè bèe ì còu. ¹⁸ Kè bè ì càáké diyìè tǎánni yìè de kó dipānni naá ndetètìrè nde, n ténke báa di còuté, de kó imaa ntú ì sǐntè ì nyi, kè wèè ì di wèè tṵ de kó meyei. ¹⁹ Kè imaa mmaì kàáké dèmarè ikuó yḗ ndèè sǐ mbè báa ì di, bèe ì còu.

Wèè wenni ikuó yḗmmè wèè bo na kédì metaummè kó feḍḍè kó imaa. ²⁰ Kè wèè sǐ nyikuó yḗmmè ke ì càáké bèe ò dènnè Isidayeeriibe tǐnni mieke. ²¹ Kòò mṵù kàáké dèmarè ikuó yḗ ndèè sǐ kòò nìtì nwe yoo kuwanwankù yoo dèterè marè ikuó yete dè, ke càáké feḍḍè bè n feúté fè metaummè kpréi nfe kó imaa, de yìè mbèe ò dènnè Isidayeeriibe tǐnni mieke.

Isidayeeriibe dò nkéncimè iwūḍ kó mekùò nè meyiì

²² Kè ti Yiè nKuyie nni nsóké ku náaṅtì kénáké Mṵyiisi ke dò: ²³ Náké Isidayeeriibe ke tú:

Di bá nyo mmenaakùò nnè ipe nè sibṵó de kṵme. ²⁴ Kè feḍḍè mafè ku yoo musǐmmù fè pǐ, di báa càáké fe kùò, di né bo na ké mmè pǐnnè mutṵmmú. ²⁵ Kòò mṵù càáké mekùò mbè ḍḍ n kuṵ feḍḍè kédeite mè kétuṵ. Bèe ò dènnè Isidayeeriibe tǐnni mieke. ²⁶ Bá kè di bo kèè bíékè di bá nyo mmeyiì, bá tenòtè kṵme yoo itàḍke inàḍ kperè kṵme. ²⁷ Kè wèè di meyiì mbá kòò tu wèè bèe ò dènnè Isidayeeriibe tǐnni mieke.

Ikuó niùbè dò nké te dè

²⁸ Kè ti Yiè nKuyie nyíe kénáké Mṵyiisi ke dò: Náké Isidayeeriibe ke dò:

²⁹ Kòò mṵù n feúté feḍḍè wèè deite kumaa nkùù tu n kṵku. ³⁰ Wèè deite o mómmuṵ nyìi tu n kpeyi, mekùò nkperè nè dicǐncǐnni ké dè nni mbenke. ³¹ Kè ikuó niùtì tṵò mmekùò ndiwūḍtònni ínkè Anṵṵ nè o bí kè bèe túóté dicǐncǐnni. ³² Metaummè kó iwūḍ di n feu ì mieke, di níí deite dikpèrì youri kéduṵ nyikuó niùtì. ³³ Anṵṵ bí ì yóó míété metaummè kó feḍḍè kó meyiì nkétuṵ mmekùò. Bèe yó nte de kó dikpèrì. ³⁴ Mí ndi Yiè nKuyie mmí tu: Di níí deite di n feu ì wūḍ metaummè kpeyi mieke dicǐncǐnni ké m benke kédeite dikpèrì Anṵṵ nè o bí be kperè nde. Dè yó ntú di kó ikuó nyi sǎḍ.

³⁵ Nè bè cànné dii yìè ndi Anṵṵ nè o bí n tṵmmú kpréi n dèitemè de kó imaa nyiwūḍ bè n feu ì ke tuḍ nyi mieke ke dḍ, ì bo ntú be kpeyi. ³⁶ Dii yìè ndi m béimmè ke dḍ bè níí dè mbè duṵ, ke dḍ: De kó ikuó yó mbomu sǎḍ.

³⁷ Nte bèe yó nni nfeu ì wūḍ ke tuḍ nnè bèe yó nni mpāḍ ntìi diitì ke tuḍ nnè bèe yó nni nfeu ì wūḍ meyei ncíémmè kpréi nnè meyei nhūtímù kpréi, nè bèe níí bo nyóó cànnémè ikuó niùtì, nè metaummè kpeyi de kó ikuó duṵ ke me ndò. ³⁸ Ti Yiè nKuyie ndo náké tì nti Mṵyiisi Sinaii tǎrì ínkè kù bèe náà ndi yìè ke tú bèe nkù feu iwūḍ Sinaii kó dikpáà.

MṵYIISI CǎNNÉMÈ IKUÓ NÌÙBÈ KETIBÈ KUYIE NTṵMMÚ KPRÉI

8

Bèe níí bo cànné mèè botí bèe yó ntú ikuó niùbè

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mṵyiisi ke dò: ² Yú Anṵṵ nè o bí kétúóté ikuó yààtì nè ikuó kó mekùò nkéwaá ndinaadaà meyei ncíémmè kperì nè yepedakè yèdèè, kéānné pḗḗbè

bèè í kəərenè mutie mùù muuti kuhənkú miəke, ³ kényú Isidayeeriβe tinnì diməu kè dīi tí mmetaummè tou bəri borè.

⁴ Kè Məyiisii tünne ti Yiè nKuyie nhò nàké ti kətí nyIsidayeeriβe bəməu metaummè tou bəri borè, ⁵ ké bè nàké ti Yiè nKuyie nyē nwèe dəòmè, ⁶ kédeè kéduó nhAnəw nè o bí kè bèe tónni kòo bè wəu ikuó yēmme, ⁷ kédátinné Anəw dikəutəyaəbəri kébuú fənaəkənfè, kénóó ndikəutəyaəbəkūpuri, kénóó ntekəutəyaəbətè kébuú fənaəkənfè, ⁸ kédeè kénóó ndicincinkənni, kéānné di miəke ikuó nenti bè tu ti udimmu nè tumimmu ⁹ kébuú o yuu kuyaəbombouंकु, kòo ìnné fəəyítòdádáfè, dè yó benke ke dò mbè ò cānné n kó mutōmmú kpeí. Ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Məyiisi.

¹⁰ Kè Məyiisii túoté ikuó kó mekùd nkémíété metaummè tou ké di cānné dindi nè dè kó dimàa bo di miəke, ¹¹ kémíété diwūōtənni kuce mēyiekè, dindi nè di nenti, kunankú nè ku təri, ¹² kécóú nyikuó kó mekùd nhAnəw yuu ínkè, kòo cānné. ¹³ Kè Məyiisii duó nkè Anəw bíi kəteni kòo ì dátinné yekəutəyaəbərè kébuú inaakūō nkè bè buú tiyaəbombouंति be yə, kéndənnè ti Yiè nKuyie ndo ti nhò nàkémè.

¹⁴ De kó difənkúó kətúoténí dinaadaa meyei ncíēmme kperi, Anəw nè o bí kè bèe nóó mbe nou di yuu ínkè. ¹⁵ Kè Məyiisi di fəuté képəōtè meyiì nho nómbii kémíété diwūōtənni bəkè kéfité, ké di wənkūnne ké di cānné kè di ntú meyei ncíēmme kperi kécóúanko mesəomme diwūōtənni fūō, ¹⁶ kédeè kətúoté mekùd mmèe dàátí tinauti, nè mēe cāátí yeō nè yeceumbè yedé nè mekùd mmèe yè cāátinè ké dè tūo ndiwūōtənni ínkè, ¹⁷ kətúoté di kənkú nè di maa nnè di piti kédenne Isidayeeriβe kari kətua nti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Məyiisi.

¹⁸ Kè Məyiisii duó nkè bèe túoténí dipedaà bè yóo kuə di kətua. Anəw nè o bí kè bèe nóó mbe nou di yuu ínkè. ¹⁹ Kè Məyiisii di fəuté kémíété meyiì ndiwūōtənni kéfité, ²⁰ ké di kəké kéwənnénè di yuu nè di kùd nkétua, ²¹ kéóuté di nauti nè di kpáa nkè dè wənné deməu kətua. Di tu fəōfè fèe tūo nfənfə dipānni ndi dīi kó kufōōku naati ti Yiè nKuyie, kéndənnè kù do ti nàkémè Məyiisi.

²² Kè Məyiisii túoté dipedaà təri ikuó niùbè kó mucānnímù kperi, Anəw nè o bí kè bèe nóó mbe nou di yuu ínkè. ²³ Kòo di fəuté kéfeté meyiì nhAnəw tofékəri youri nè o nòtè youte kó dinómbídaa nè o naàcètè youte kperi, ²⁴ kédeè kényú Anəw bí kéfeté meyiì mbe tofékère youye nè be nou yousi kó yenómbídaakè nè be naàcèi yousi kpeye kémíété meyiì ndiwūōtənni kéfité, ²⁵ kətúoté mekùd nnè kuyóú nè mekùd mmèe dàátí tinauti nè mēe cāátí yeō nè yeceumbè nè ye kó mekùd nnè dikpəri youri, ²⁶ kédeite péēbè bèè í kəərenè mutie mùù muuti, bè pā bè ti Yiè nKuyie mbe miəke omáa nè dikàtindàa nè kupēmpēíkú ké dè wənnénè dikpəri youri, ²⁷ ké dè duó nhAnəw nè o bí kè bèe dè nni mbenke, ²⁸ kédeè kè Məyiisii dè cəuté kéwənnénè fəōfè fèe yóo tūo nkétua ndiwūōtənni ínkè. Ikuó niùbè cānnímù kó fəōfè nfe, dipānni ndi dīi kó kufōōku naati ti Yiè nKuyie. ²⁹ Kè Məyiisii túoté dicincinnì kébenke mí ndi Yiè nKuyie. Ikuó niùbè kó mucānnímù kó fəpièfè nfe, kè dè kó kumaa ntu Məyiisi kəku. Ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Məyiisi.

³⁰ Kè Məyiisii túoté ikuó kó mekùd nnè meyiì mmèe do bo diwūōtənni kémíété Anəw nè o yàati nè o bí nè i yàati ké bè cānné.

³¹ Ò dèe memme kénáké Anəw nè o bí ke dè: Bənnénè imaa mmetaummè tou bərinùu ké dè nyi cāáké, kéwənnénè ikuó kóo péē, bè ōō cānnénè wè ikuó niùbè, kù n nàké ke yē ndi níi dè di mēe botí. ³² Imaa nyii bo súo nnè péē wèe bo súo ndi dè tūo. ³³ Dí mbo metaummè tou bərinùu ke dè yewe yēyiekè, di báa ítè dəborè kénkémúnè di cānnímù kó yewe bo deè. Di cānnímù kó yewe yó mbo yewe yēyiekè ndi. ³⁴ Ti Yiè nKuyie nkuu yē ntí dəō, ti mē ndəòmè yíe. Di yei ncíēmme kó ikuó nyi. ³⁵ Dí mbo metaummè tou bərinùu ke dè

yewe yèyiekè nè deyennè dèyiekè ke dɔɔri ti Yiè nKuyie ndi nàké tì, kè dèe yie nkè di báá kú. Kù n nàké dì nùù ndi.

³⁶ Anɔw nè o bí kè bèe dɔɔ ti Yiè nKuyie nnàké Mɔyiisi ke yē mbèe dɔɔmè.

9

Anɔw nè o bí bè ketémè ikuó tɔmmú

¹ Diyiè nínni yiè kè Mɔyiisii yú Anɔw nè o bí nè Isidayeeribe kó bekótíbè, ² kénáké Anɔw ke dɔ: Waanní dinaadabii meyi nciémme kperi nè dipedaà a yóó féúté di ti Yiè nKuyie nkétuɔ. Dédé kè dè ntú dèè kpa kuyènkù, kàa dè tɔní metaummè tou ìikè. ³ Kàa dèè a náké Isidayeeribe ke dɔ: Waánnè dibɔdaà meyi nciémme kperi nè dinaadabii nè dipedabii dèè mðke dibenni òimáà òimáà, ke kpa kuyènkù kè dè féúté ti Yiè nKuyie nkétuɔ. ⁴ Kè di dèè di tɔní dinaadaà nè dipedaà metaummè kpeye kè yè nkù féúté metaummè tou ìikè kéwaa nnè muyuo mmùù àntenè mekùù. Yíe nkù yóó di benkemu ku máà.

⁵ Kè bèe waanní Mɔyiisi yē mbèe waanní dè kédeè kéténní bemɔu metaummè tou ìikè kécómmú. ⁶ Kè Mɔyiisi dɔ: Nte ti Yiè nKuyie nyē ndí dɔɔmè káyà ku kpeti.

⁷ Kè Mɔyiisii náké Anɔw ke dɔ: Tóónní diwūɔtɔnni borè kéféúté a òfè meyi nciémme kɔfe kéféúté fetefè kétuɔ, kédɔɔ meyi nciémme kó ikuó a mómmuɔ nkpréi nnè a cīètè kɔbe kpréi. Kàa dèè a féúté benitibè yei nciémme kɔfe, kè bè dɔɔ meyi nciémme kó ikuó, kéndònnè ti Yiè nKuyie mbéimmè.

⁸ Kè Anɔw tóónní diwūɔtɔnni borè kéféúté ti Yiè nKuyie ndinaadabii o mómmuɔ nho yei nciémme kpréi. ⁹ Kòò bí ò duó mmeyi nkòò pòtè o nómbife kéfeté diwūɔtɔnni bákè, kédeè kécóunko mesomme di fūù, ¹⁰ kédeite mekùù nkperè nè yeceumbè nè ye kùù nnè yeɔ kɔme, kè dè tūù ndiwūɔtɔnni ìnkè, kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo tì nàkémè Mɔyiisi. ¹¹ Kè bèe denne imaa nnè kukònkù Isidayeeribe karì kétuɔ.

¹² Kè Anɔw féúté dipedaà bè yóó tuɔ ndi, kòò bí ò duó ndi yi nkòò míété diwūɔtɔnni kéfité. ¹³ Kè bèe ò duó nde kó feɔfè kó imaa nnè diyuu, kòò dè wènné kétuɔ ndiwūɔtɔnni ìnkè, ¹⁴ kèúú tinauti nè yekpàà nkéwènnénè feɔfè fèè yóó tuɔ nkétuɔ.

¹⁵ Ò benke dì m̀nni ti Yiè nKuyie mbenitibè kù pā yèè pāre kédeè kétúóté dibɔdaà meyi nciémme kperi kè di féúté ò do féúté mèè botí diketiri, ¹⁶ kétuɔ nde kó iwūɔ idé ikuó yémme, ¹⁷ kétúóténi bè pā mùù yuo nti Yiè nKuyie nkéyēté kécóú ndiwūɔtɔnni ìnkè nè iwūɔ bè òfè fíé ì bá dì kúnweñni kétuɔ. ¹⁸ Mèmmè ò féútémè benitibè tɔní dì naadaà nè dipedaà metaummè kpréi kòò bí ò duó mmeyi nkòò míété diwūɔtɔnni kéfité. ¹⁹ De kó dinaadaà kó mekùù nnè dipedaà kɔme nè kuyóú nè ku kó mekùù nnè yeceumbè nè mekùù mmèè càátinè yeɔ. ²⁰ Kòò dè daá nyiwūɔ idé inyi kó yecincirè ìnkè, kédeè kè dè tūù ndiwūɔtɔnni ìnkè, ²¹ kétúóté de kó yecincirè nè dikperì youri kè dè benke ti Yiè nKuyie nkù do tì nàkémè Mɔyiisi.

²² Kè Anɔw fíé ti Yiè nKuyie nyiwūɔ meyi nciémme kpréi, nnè ì yóó tuɔ mmetaummè kpréi, kèyoute o nou benitibè bíékè kè bè pā ti Yiè nKuyie nkó mesàà nkécúténi diwūɔtɔnni ìnkè.

²³ Mɔyiisi nè Anɔw kè bèe nei kéta metaummè tou, kénei kèyènní kèpā ti Yiè nKuyie nkó mesàà mbenitibè. Kè Isidayeeribe yà ti Yiè nKuyie nkó tikpeti. ²⁴ Kè kéinkè kó muhãã ncúténi kétuɔ mmekùù nnè iwūɔ bè fíé ì ke bo tuɔ nde kó diyiè. Kè Isidayeeribe dè yà kéii bemɔu kénínkú késínnóo ketenkè.

10

Nabaadi nè Abiyu bè kumè

¹ Anɔw bí Nadabu nè Abiyu kè bèe túóté bá wè tesɔɔsékébuute kéwaa mmuhãã nsóntíke kɔmu, ikuó yete mù kétuɔ ntihúúnti ti Yiè nKuyie. ² Kè muhãã nyènní ikuó nenti kó kufáá

nkó dibòrì ké bè còúté kè bèe kú ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìikè. ³ Kè Mòyiisii náké Anṵ ke dṵ:

Ti Yiè nKuyie ndo ti nnáá
kù tu dìi mṵnnì bèè kù tṵkénè
kù bo bè benke kù dṵmmè pái pái,
kè Isidayeeribe bemṵ nkù dṵúkunko.
Kè Anṵ ndò nkáré.

⁴ Mèmmè kè Mòyiisii yú Anṵ cice nantè Usiyeedi bí Mikayeedi nè Edisafāā ké bè nàké ke dṵ: Kṵtenè kṵtúóté di cice nantè bí ìi ku ke duó metaummè tou bṵrìnnù, kṵdenne Isidayeeribe kari. ⁵ Kè bèe dṵṵ Mòyiisi bè nàké tì ké bè tṵóté nè be kuó yaàbòrè kṵdenne Isidayeeribe kari.

Ikuó nìùbè ní bo nkari mṵè botí betṵbè kúú

⁶ Kè Mòyiisii náké Anṵ bí ìi kpaá, Edeasaa nè Itamaa ke dṵ: Di báá yóu kè di yṵtìi yṵké. Di me mbáá kṵrì di yaàbòrè ke bo benke di karimè mukúú di yàà bo kú kè ti Yiè nKuyie mmiekee peike Isidayeeribe bemṵ. Isidayeeribe sṵmbe bèe yóó kṵmmú ti Yiè nKuyie nkṵnè bè muhāā mbe kṵrì. ⁷ Dìndi báá íté metaummè tou bṵrìnnù di yàà bo kú! Bè di cṵú nyikuó kó mekṵṵ mme ke di cāñné ti Yiè nKuyie ntṵmmú kṵrì.

Kè bèe yie nkédṵṵ Mòyiisi bè nàké tì.

Ti Yiè nKuyie ndo bàamè ikuó nìùbè menaà mmṵè muṵ

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Anṵ ke dṵ: ⁹ Fṵ nnè a bí kè di ní kṵri metaummè tou di báá yà dífṵè yoo menaà ntṵmè mamè mṵè muṵ nkè dṵe yie nkè di báá kú. De yó ntṵ ikuó nyi di kṵrì nnè di yaàbíó sṵā. ¹⁰ Kè dṵe yie nkè di na kṵmbaàtì dṵe tu n kṵere, nè dṵe í tú n kṵere. Dṵe ci nè dṵe í ci, ¹¹ kṵna kṵbenke Isidayeeribe bemṵ n duó nyìi tié mMòyiisi kṵṵ ì ndi nàké.

Ikuó nìùbè ní yó nte dṵ bè pāā nyèè pāre Kuyie nyè mieke

¹² De mṵnnì kè Mòyiisii náké Anṵ nè o bí ìi kpaá Edeasaa nè Itamaa ke dṵ: Kè bè pā ti Yiè nKuyie ntidiiti, ke tṵṵ ntìi kpaá di kṵeti nti. Dí cááké pṵṵbè bèè í kṵorenè mutie mùu muuti diwṵṵtṵnnì borè, bè bè nkù pāmu, kè dṵ cāā. ¹³ Di bá nkari sṵntíkoo kó dibòrì kṵṵ cááké, ke yṵ bè kù pā tìi diiti mieke nke kù dṵitemè ke di duó. Kù ti nni nnàké. ¹⁴ Di ní cááké dicìncìnnì bè benke di Kuyie nnè dikṵèrì bè dṵite di, di báá kari sṵntíkoo kó dibòrì ké dṵ cááké. Bè kù fié ìi wṵṵ metaummè kṵrì nyi mieke nke bè dṵitemè ke di duó. A bí inìtipòì bo na ke di wṵnnénè ké ì cááké. ¹⁵ Dicìncìnnì bè kù benke di nè dikṵèrì bè dṵite di bè ní dṵ wṵnnénè mekṵṵ mmṵè yóó tuṵ nkè dṵ benke Kuyie nkédeè, kè dí dṵ tṵóté fṵ nnè a bí, di kṵere yó nni nde sṵā, kù ti nni nnàké.

¹⁶ Kè Mòyiisii bè beke bè yímè dibṵdaà bè do kṵṵ di meyei ncíṵmmè kṵrì. Kè bèe ò nàké ke dṵ bè di tṵṵmmu, kṵṵ miekee peike Anṵ bí ìi kpaá, Edeasaa nè Itamaa. ¹⁷ Kṵṵ be beke ke dṵ: Dṵ dṵmmè kè di í kari bè tāāté dii bṵrì de kṵrì nke di cááké. Ke yṵ bè di pāmè ti Yiè nKuyie nku kè di cāā, kè di di dṵṵnè meyei ncíṵmmè kó ikuó, ke dṵite Isidayeeribe kó meyei. ¹⁸ Di í me ntannémè meyiṵ mmetaummè tou di na nkari dibòrì bè tāāté dìndi de kṵrì nke di cááké.

¹⁹ Kè Anṵ náké Mòyiisi ke dṵ: Bè di feúté ti Yiè nKuyie nku meyei ncíṵmmè kṵrì nke tṵṵ. A mṵmmuṵ nha yṵmu tìi n tṵṵkení kè n cááké yíe nfeṵṵfè bè kṵṵ fè meyei ncíṵmmè kṵrì, dṵ bo narike ti Yiè nKuyie nnaà?

²⁰ Kè Mòyiisi nsṵ nde kó tináañtì wenni.

DÈÈ CI NÈ DÈÈ Í CI

11

Isidayeeribe bo nyo nyì wũḡ nè bè bo nci ì

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̄oyiisi nè Anṵ ke dḡ: ² Nákénè Isidayeeribe ke dḡ n tú:

Ntenè iwũḡ nè tiwanwantì di yó nyo ndè: ³ Feḡfè yoo kuwanwankù dèè kó yekpèètè yàte yèdéè kè dè dukii, di bo na ké ndè yo, ⁴ iwũḡ yoo tiwanwantì dèè mḡke yekpèètè ke dükii. Nte di yó nci dè:

Di bá nyo nyòyó bá nè ò me ndukiimè o kpèètè í yàte.

⁵ Di bá nyo ndisetiri bá nè di me ndukiimè di í mḡke yekpèètè.

⁶ Di bá nyo ntehòntè bá nè tè me ndukiimè te í mḡke yekpèètè.

⁷ Di bá nyo ndifònkèrì bá di me mmḡkemè yekpèètè kè yè yàte, di í dukii, ikuó dè yetemu.

⁸ Di bá ndè yo nkè dè me nku di báá dè kááké, ikuó dè yetemu.

⁹ Nte tiwanwantì menie mmieke kpeti di bo nyo ntì: Siyĩ s̄i kó dimàà mḡke icietì nè yeyíékè kè s̄i bo menie mmieke, dà mèèrì yoo ikó mmieke di bo na ké nsì yo. ¹⁰ S̄i me nyí mḡke icietì nè yeyíékè ke bo damèèrì mieke yoo ikó mmieke, nè des̄intékperere menie mmieke kperere, di bá ndè yo ikuó dè yetemu. ¹¹ Di bá ndè yo nkè dè me nku di báá dè kááké, ikuó dè yetemu. ¹² Tiwanwantì t̄i kó dimàà bo menie mmieke ke í mḡke icietì nè yeyíékè ikuó dè yetemu.

¹³ Sinṵ mieke, nte di yó nci s̄i, di bá nsì yo ikuó dè yetemu: Kumancònkù nè ditúsùu nè dà mèèrì kó fetúúfè. ¹⁴ Kuwànkù nè kutúbotì kumṵ. ¹⁵ Nè kukākābotì kumṵ. ¹⁶ Fecònfè diefè nè dihondudò nè tekónnénòtè nè fec̄irife nè kuc̄intibotì kumṵ, ¹⁷ nè fekonkpànfè, ¹⁸ kucáduonku nè dikonnéyou nè kuyómmúpéikù. ¹⁹ Kutenkatíkàdáákù nè kuyīnwuokù kó kubotì kumṵ, nè dikūntibárì nè kudékù.

²⁰ Yecandúḡ nyèè mḡke tibààtì tinàà ke í nṵ nke puù, ikuó dè yetemu. ²¹ Yecandúḡ mmieke di bo nyo nyè tu: Yèè mḡke tibààtì tinàà ke nṵ nke puù. ²² Di nyo nkucádómbotì kumṵ nè fecofe nè sibeì. ²³ Des̄onne dèè mḡke tibààtì tinàà ikuó dè yetemu.

Iwũḡ nè tiwanwantì bè í dḡ nké ní kááké dè, dè ku di m̀nni

²⁴ Iwũḡ bomu nè tiwanwantì kè dè ku kàa dè kááké a s̄intemu de kó diyie kénto kétuḡkenè kuyuoku. ²⁵ Kè wèè dè tṵ wèè óu o yààtì, ò s̄intemu de kó diyie kénto kétuḡkenè kuyuoku. ²⁶ Iwũḡ yoo tiwanwantì dèè mḡke yekpèètè bá yè í yaati dè me nyi dukii ikuó dè yetemu. Kè wèè dè kááké ò s̄intemu. ²⁷ Iwũḡ yoo tiwanwantì dèè mḡke itààke ìnàà ke centì de naàcèi yómmè ikuó dè yetemu. Kè wèè dè kááké ò s̄intemu de yie kénto kétuḡkenè kuyuoku. ²⁸ Ikuó dè yetemu, kè wèè dè kááké wèè óu o yààtì, o s̄intemu de yie kénto kétuḡkenè kuyuoku.

²⁹ Nte tiwanwantì t̄i bàante di yó nci t̄i: Tekòc̄ààtè nè diyù nè kuhurímbotì kumṵ. ³⁰ Didukp̄ennì nè dikpeunnì nè dikūri nè kudaàtikonkonkù nè kuwààtòntónkù. ³¹ Tiwanwantì mieke di bá nyo nde kó tiwanwantì, kè kumakù ku kè wèè kù kááké ò s̄intemu de kó diyie kénto kétuḡkenè kuyuoku. ³² Kè de kó kuwanwankù makù ku ke kááké kunenkù makù, de kó kunenkù s̄intemu, tinentì ideí kpeti nè tiyààtì nè kukònkù nè tidòutì tinemp̄imp̄intì timṵ bá kè kùu nenkù botì nku. Dí kù òuté kè kù ns̄i nde kó diyie kénto kétuḡkenè kuyuoku. De kó difònkúò kéwenke. ³³ Kè de kó kuwanwankù makù ta kunenkù titátì kṵku mieke dí kù pònte. Dèè bo ku mieke di báá dè di, dè s̄intemu. ³⁴ Kè bè me nyènténè de kó kunenkù makù menie nke ānné tidiiti bè yo ntì, t̄i s̄intemu bá kè menésààmè mme bè yḡ mmè mè s̄intemu, bá kè mè ā kùu nenkù botì mieke. ³⁵ Kè de kó tiwanwantì kó kumakù do kunenkù makù mieke kù s̄intemu, ke tefiuntè mieke nke yoo kedekè makè dí dè pònte, dè s̄intemu ke yó ntú dèè s̄i ndi kpéi. ³⁶ Kè dè me ndò nkuwanwankù makù do kufòtikù yoo tebinte yoo kubinku makù, menie mmie yó

nwennimu, wèè kù wuoté weè sìnte. ³⁷ Kè kù me ndo tidibotì miéke nke, tì yó nkpaá ke wennimu. ³⁸ Kè dè me nsó mbè tì búú nke bo dimu, tì sìntemu.

³⁹ Bá kè kuwanwankù di yo nkunku, kè kù ku kè wèè kù kàáké ò sìntemu de kó diyìe kénto kétuákenè kuyuoku. ⁴⁰ Kè wèè kù càáké wèè óú o yààtì, ò sìntemu de yìe kénto kétuákenè kuyuoku, wèè kù tùóté wèè óú o yààtì, ò sìntemu de yìe kénto kétuákenè kuyuoku.

⁴¹ Debambaànnè kó dimàà di bá ndè yo nyikuó dè yetemu. ⁴² Dèè kó dimàà fūri de poutì ínkè nè dèè bàante, debambaànnè kó dimàà cénke, di bá nde yo, ikuó dè yetemu. ⁴³ Di báá ànnè dimàà isòke nè de kó debambaànnè yoo di yóu kè dè di sīnkūnne di báá yóu kè dè di cake. ⁴⁴ Mí ndi Yìe nKuyie mmî di te kè di dò nkéncáá nke tú n kòbe ke dò mpáíí n dómme páíí, di báá yóu kè de kó debambaànnè kó dèmarè di sīnkūnne. ⁴⁵ Mí ndi Yìe nKuyie mî di dènnení Esibiti, ke bo ndi te, ñdònnè páíí ke yé n dómme páíí.

⁴⁶ Kuyie mbè duó nyì kuó nyi, iwūō nè tiwanwantì nè sínò nè dèè kó dimàà bo menie mmieke nè debambaànnè de kpéí. ⁴⁷ Ì kuó yó nte kè bè mbaàtì dèè ci nè dèè í ci, bè bo nyo ndè nè bè bo nci dè.

12

Ikuó ìi tukúnè onitipòkù wèè peité

¹ Kè ti Yìe nKuyie nní nsóké ku náantì kébéinnè Mòyiisi ke dò: ² Náké Isidayeēribe ke tú:

Kòo nitipòkù peité denitidabire ò sìntemu kénto kétuákenè yewe yèyiekè, kéndònnè ò ò nyúú nke dómme. ³ Diyìe nínni yìe bèe cānté debire. ⁴ De kó difōnkúò kòo mbaà yewe sipísitāāti nè yētāāti kòo né na kéwenke. De kó yewe miéke ò báá kááké dèè cāā nke tú n kperè, ò me mbáá kòte n taummè tou, kémbaanè de kó yewe bo deèmmè.

⁵ Kòò me mpéité denitipobire nde ò sìntemu kénto kétuákenè seménni bédébe kéndònnè ò ò nyúú nke dómme. De kó difōnkúò kémbaa yewe sipísikuò nè yekuò kòo né na kéwenke.

⁶ Kè de kó yewe pēēté, kè denitidabire nde yoo denitipobire, wèe tōní dipedabii dīi mòke dibenni dimáà, ò yó n kùò di kétuò, kéduó nyikuó nùtì metaummè tou bōrinùù, kéwaánnè dikpetinónkperi yoo tenónkpete tēè yó ntú mewénkùmè kpete. ⁷ Kè ikuó nùtìi dè nni mbenke, kédòò mewénkùmè kó ikuó kòo wenke.

Ikuó ìi tukúnè ìnyi onitipòkù wèè peité denitidabire yoo denitipobire.

⁸ Kòò í na ke bo péité dipedabii wèe waá nyekpetinónkperè yèdèè yoo sinónkpeé, kè tēmáà ntú bè yó n féúté tē kétuò, nkè tetetè ntú mewénkùmè kpete. Kè ikuó nùtìi ò dòò mewénkùmè kó ikuó kòo naá nwèè nùtè feité.

13

Bè bo mbeí dè tikòntì pī nwe

¹ Kè ti Yìe nKuyie nyíe kébéinnè Mòyiisi nè Anò ke dò: ² Kè dimutiri mari yènni onitì kòntì ke dò nteçètè yoo tinaandotì, kè di sō ndè dò ntikòntì, dí ò kòtenè ikuó nùtì Anò borè, yoo o bí ikuó nùbè kòò mōu borè. ³ Kè ikuó nùtìi wénté de kó mumōmmú mùu bo o kòntì ínkè kè deborè kó ticitì cèete ke peike, kè deborè sáke naá ntefōtè, tikòntì nti ò mōmmè, ikuó nùtìi ò náké ke tú o mōmmú tú musìmmù mmu. ⁴ Kè dè me ndò nde kó diciitiri pèi máà ndi, bá deborè í do ntefōtè, bá ticitì í peike, ikuó nùtìi ò càñné omáà kè dè dò yewe yèyiekè. ⁵ Diyìe yìénni yìe kòo wēte kóò wènté, kòò sō nde kó mumōmmú baa dò mmu dòntì ke í pèkè, wèe wēte kóò kànnè kè dè dò yewe yèyiekè. ⁶ Kòò wēte kóò wènté

diyie yíennì yìè, kòò s̄ ndè t̄ũke ke í p̄kè, wèè ò nàké ke tú o m̄mmú í tú mus̄mmù. Dè tu tecètè nte c̄enkoo, wèè s̄útè o yààtì m̄àà ndi kéwenke. ⁷ Kè ikuó nìùtì ò nàké ke tú o m̄mmú í tú mus̄mmù, kòò ítóo kè de kó tewũḡtè p̄kè, wèè w̄ete kébenke om̄àà ikuó nìùtì. ⁸ Kòò ò wènté kòò s̄ nde kó tewũḡtè p̄kè, wèè ò nàké ke d̄: A m̄mmú tú tik̄ntì nti, a s̄ntemu.

⁹ Kè tik̄ntì feité òm̄ò, b̄èè ò k̄atenè ikuó nìùtì borè. ¹⁰ Kòò ò wènté, kòò s̄ ndinútìrì mari ānné o k̄ntì, kè ticìtì wũḡtè deborè kè dè t̄tè. ¹¹ De kó mum̄mmú ò bimu. Ikuó nìùtì ò nàké ke d̄ ò s̄mmu, ò báá benné kóò c̄ānné om̄àà borè ke bo ò wènnì ò s̄mmu. ¹² Kè de kó inútìbí me mpitè o k̄ntì tim̄òu ín̄kè, o yuu nè o naàc̄eio, ikuó nìùtì bo na kéwénté d̄è kó dim̄à. ¹³ Kòò wènté ke s̄ nde kó mum̄mmú bo o k̄ntì tim̄òu ndi wèè ò nàké ke d̄ ò í s̄. Ke ȳè o k̄ntì tim̄òu tiì peikemè, ò í s̄. ¹⁴ Kè dè me mboní kè d̄emare t̄tè ke naá ndem̄onne ò s̄ntemu. ¹⁵ Kè ikuó nìùtì wènté de kó dit̄ótìrì wèè ò nàké ke d̄ ò s̄mmu, tik̄ntì nti. ¹⁶ Kè de kó dit̄ótìrì w̄ete ke peike wèè yà ikuó nìùtì. ¹⁷ Kòò ò wènté kòò s̄ nde kó dit̄ótìrì peike wèè ò nàké ke d̄ o m̄mmú í tú mus̄mmù, ò í s̄.

¹⁸ Kè dè me ndò ndinútìrì dii yè òm̄ò ke mieté. ¹⁹ Kè dimutìrì dii me nh̄ānné dinútìrì do borè, ke d̄ó kémp̄èi ke w̄ete ke wũḡ, de yìè mbenke om̄àà ikuó nìùtì. ²⁰ Kòò ò wènté, kòò s̄ ntik̄ntì d̄ó k̄enāá ntef̄ḡtè deborè kè ticìtì peike, wèè ò nàké ke tú: Mum̄mmú s̄mmu muu d̄ó kéfeité dinútìrì do yè dè. ²¹ Kòò me nh̄ò wènté ke s̄ nticìtì í peike, tik̄ntì me nyí naá ntef̄ḡtè deborè kè dè d̄ó kéceete, wèè ò k̄ānne kè dè d̄ó yewe ȳeyiekè. ²² Kè mù p̄kè o k̄ntì wèè ò nàké ke tú de kó mum̄mmú tú mus̄mmù mmu, tik̄ntì nti. ²³ Kè dè me ndò ndè í p̄kè o k̄ntì ín̄kè, dinútìrì kó kuff̄èkù nku, wèè ò nàké ke d̄ ò í s̄.

²⁴ Kè dè me ndò nh̄òm̄ò wèè c̄òuté kè dinútìrì yè de kó kuh̄āāt̄ont̄onkù ín̄kè, ke w̄ete ke d̄ó k̄enwũḡ, ke d̄ó kémp̄èi yoo dè p̄èi, ²⁵ ikuó nìùtì ò wènté, kòò s̄ nticìtì d̄ó képeike yoo tik̄ntì d̄ó k̄enāá ntef̄ḡtè deborè, tik̄ntì tiì ò p̄i. Ikuó nìùtì ò nàké ke d̄ o m̄mmú tú mus̄mmù mmu, ò s̄mmu. ²⁶ Kè dè me ndò nyikuó nìùtì ò wènté ke s̄ nticìtì í peike deborè, tik̄ntì me nyí naá ntef̄ḡtè deborè ke c̄èete ke peike, wèè ò k̄ānne kè dè d̄ó yewe ȳeyiekè. ²⁷ Diyie yíennì yìè wèè w̄ete kóò wènté, kè de kó tewũḡtè p̄kè, wèè ò nàké ke d̄ o m̄mmú tú mus̄mmù mmu, ò s̄mmu, tik̄ntì nti. ²⁸ Kè de kó tewũḡtè me nyí d̄euke, ke d̄ò nteḡntì ke p̄èinke d̄ó kéceete, muh̄āá mmu ò c̄òuté kè dè d̄ó képeike, ikuó nìùtì ò nàké ke d̄ o m̄mmú í tú mus̄mmù, kuh̄āāt̄ont̄onkù kó kuff̄èkù nku.

Yeyuk̄rè kó mum̄mmú

²⁹ Kè yem̄o nh̄ānné onitid̄ù yoo onitip̄okù yuu yoo o kúònnì: ³⁰ Ikuó nìùtì wènté de kó dem̄onne, kòò s̄ ndè d̄ó k̄enāá ntef̄ḡtè deborè, kè ticìtì wũḡtè ke ȳè ntima tima, wèè ò nàké ke d̄ o m̄mmú tú mus̄mmù mmu, yeyuk̄rè kó mum̄mmú mmu yoo dik̄úonnì k̄m̄u. ³¹ Kè dè d̄ò nyikuó nìùtì ò wènté ke s̄ nyeyuk̄rè í ānné tef̄ḡtè deborè yoo tiyùtì í s̄ute, wèè ò k̄ānne kòò d̄ó yewe ȳeyiekè. ³² Diyie yíennì yìè kòò ò wènté kòò s̄ nde kó mum̄mmú í p̄kè tiyùtì me nyí wũḡtè, dè me nyí naá ntef̄ḡtè deborè, ³³ om̄w̄ntii kuó késoó nde kó dib̄òrì kè ikuó nìùtì yí kóò k̄ānne kòò d̄ó yewe ȳeyiekè. ³⁴ Diyie yíennì yìè kòò ò wènté ke s̄ mmù í p̄kè, dè me nyí naá ntef̄ḡtè deborè, wèè ò nàké ke d̄ ò wenkemu, kòò s̄ú o yààtì kéwenke. ³⁵ Kòò me nh̄óu o yààtì ke d̄èè kè de kó mum̄mmú p̄kè. ³⁶ Ikuó nìùtì w̄ete kóò wènté kòò s̄ nde kó mum̄mmú p̄kè kè tiyùtì wũḡtè ò s̄mmu. Ikuó nìùtì báá benné k̄enw̄éi tiyùtì bo wũḡt̄emè. ³⁷ Kè mù í t̄òte, ke baa d̄ò mmud̄ontì. Kè tiyus̄ùtì yè, ò miet̄emu, ò í s̄. Ikuó nìùtì ò nàké ke d̄: A í s̄.

³⁸ Kòò nitid̄ù nwe yoo onitip̄okù, kòò s̄ n̄ho k̄ntì ānné tep̄éitè. ³⁹ Ikuó nìùtì ò wènté. Kè de kó tep̄éitè d̄ò nteḡntì ke í c̄èete, m̄m̄am̄u í ò d̄ò nteḡéitè teè c̄enke ānné o k̄ntì, ò í s̄.

Meyukánkámmè

⁴⁰ Kòò nìtì yuu fǔũ ò m̀̀ke meyukánkámmè mme, ò í sǐ. ⁴¹ Kòò tǐnnì kó tiyùtì tì me nfǔũ meyukánkámmè mme ò í sǐ. ⁴² Kè diciitirì marì me nhānné meè yukánkámmè mièke, kòò b̄ori ndi yoo o tǐnnì ke d́ ḱempéi ke w̄ète ke d́ ḱénwũḍ, tikòntì nti. ⁴³ Ikuó nìtìtì ò w̄énté, kòò s̄́ ndiciitirì ānné o b̄ori yoo o tǐnnì, ke w̄ète ke d́ ḱénwũḍ, kòò s̄́ ndè dò ntikòntì, ⁴⁴ dikònnì ndi, ikuó nìtìtì ò nàké ke tú ò s̄́mmu, tikòntì tì p̄i nho yuu.

⁴⁵ Kè tikòntì p̄i nwè ndáátí tiyààtì tì k̄erì ke yóu kòò yùtìi ȳéké kòò nkānké o nucitì, ke p̄ièkù ke tú: N s̄́mmu! N s̄́mmu! ⁴⁶ Kè de kó muməmmú kpaá koò bo yèè we mièke ò yó s̄́mmu, ò bá mbo Isidayeeriè ke karì, ò mbo mekentímè.

Tiyààtì bo p̄ũtìmè

⁴⁷ Kè tiyààtì bè dù̀̀kenè tì tipecitì yoo mupaàkonkperímù kè tì p̄ũtì. ⁴⁸ Kè dè tu kuyààkù yoo kuyaàdándátínkù nku bè dù̀̀kenè kù tipecitì yoo mupaàkonkperímù, kè dè me ntú kukònkù nku yoo kunenkù makù bè d̀̀̀̀nè kù kukònkù, ⁴⁹ deè p̄ũtì kuyààkù ínke yoo kukònkù yoo kuyaàdándátínkù yoo kunenkù kukònkù k̄oku ínke, kè dè dò mmenóonnuò nyoo dè d́ ḱé nwũḍ, bèe dè benke ikuó nìtì. ⁵⁰ Kòò w̄énté de kó kunenkù p̄ũtì dè, ké kù d́ú nkumáà kè dè dò yewe yèyiekè. ⁵¹ Dyiè yiénni yìè kòò s̄́ ndè p̄èkè de kó kuyààkù ínke yoo kuyaàdándátínkù yoo kukònkù yoo kunenkù makù bè d̀̀̀̀nè kù kukònkù, bá kè de kó kunenkù tu kùu botí dè í yóó deè, de kó kunenkù s̄́ntemu. ⁵² Ikuó nìtìtì tuò nde kó kuyààkù, yoo kuyaàdándátínkù kùu dù̀̀kenè tipecitì, yoo mupaàkonkperímù, kè dè me ntu kukònkù kó kunenkù makù nku, bá kè kù tu kùu botí ke né p̄ũtì dè í yóó deè bèe kù tuò. ⁵³ Kè ikuó nìtìtì me ns̄́ ndèè p̄ũtì dè í p̄èkè kuyààkù yoo kuyaadándátínkù yoo kunenkù bè d̀̀̀̀nè kù kukònkù ku ínke. Bá kè kù tu kùu botí, ⁵⁴ wèe duó nkè bèe kù òúté kòò kù d́ú nku máà borè, kè dè dò yewe yèyiekè. ⁵⁵ De kó difònkúò deè p̄ũtì kè dè baa dò nde d̀̀̀ntì ke í p̄èkè, de kó kunenkù s̄́mmu, wèe kù tuò. Bá kè kù p̄ũtì ku ínke yoo ku mièke. ⁵⁶ Kòò me ns̄́ mbè kù òú kè dè d́ ḱédeè ke kánté, wèe k̄eté de kó dibòrì. ⁵⁷ Kè dè me ndò nkù s̄́o nke p̄ũtì kupíkù tekù de kó kuyààkù ínke yoo kuyaàdándátínkù ínke yoo kunenkù bè d̀̀̀̀nè kù kukònkù ku ínke, dè t̀̀̀̀tìmu, wèe kù tuò.

⁵⁸ Kè bè me nkù òúté ke deè kè dè t̄́nke í w̄etení bèe yíé ké kù òúté. De kó difònkúò kù í sǐ.

⁵⁹ De kó ikuó tukúnè tiyààtì tì p̄ũtì t̀̀̀ntì, t̀̀̀tì dù̀̀kenè tipecitì yoo mupaàkonkperímù yoo kuyaàdándátínkù yoo kunenkù tekù makù bè d̀̀̀̀nè kù kukònkù. Bá kè kù tu kùu botí. Deè yó nte kè bè ní na ḱébate kùu s̄́ nnè kùu wenni.

14

Bè bo wénk̀̀nne mèè botí tikòntì p̄i nwè

¹ Kè ti Yiè nkuyie mbéinnè M̄oyiisi ke d̀̀̀: ² Nte ikuó di ní yóó t̄́nne ì ḱéwénk̀̀nne tikòntì p̄i nwè. Di ní ò k̀̀tenè ikuó nìtìtì borè, ³ kè ikuó nìtìtì yènní Isidayeeriè ke karì kóò w̄énté. Kòò ò w̄énté ke s̄́ nhò miété, ⁴ wèe duó nkè bèe waanní sin̄ḍ sidésì bè n feu s̄́, bè yóó wénk̀̀nne wè kpéí, nnè s̄́tìrì kó kud́ú nè tipecitì t̀̀̀tì tò mmewũḍ nnè ìsòpù kó tifáàtì. ⁵ Kè ikuó nìtìtì duó nkè bèe waá ndibuu tiyaatì kperì ḱéānné menésààmè di mièke ké n féuté tenòtè temáà me ínke. ⁶ Kòò deè wèe túóté tenòtè t̄́è kpaá fòu nè s̄́tìrì kó kud́ú nè tipecitì t̀̀̀tì tò mmewũḍ nnè ìsòpù kó tifáàtì ké dè w̄enné dem̄ou nè tenòtè t̄́è kpaá fòu ḱépoòtè bè féuté t̄́è menésààmè mièke te kó meȳi, ⁷ ḱémíété bè d́ ḱéwénk̀̀nne wè kuce mèyiekè, kòò wenke ke t̄́nke bá ns̄́ kòò f̄́inko tenòtè t̄́è kpaá fòu kè t̄́è puu ḱéta dikpáà. ⁸ Kè bè w̄énk̀̀nko wèe óú o yààtì ḱékuó o citì tim̄ou ḱewu, ò t̄́nke í sǐ. Kòò deè memme

ò bo na kéta Isidayεribe karì ò me mbáá ta o tou ke dò yewe yèyiekè. ⁹ Diiyè yínni yie kòo kuó o cìti: O yùti nè o deènfè nè o nànciti, o cìti timou cénke, kékú o yààti, kèwuα. Ò ténke í sǐ.

¹⁰ Diiyè nínni yie wèe waá nyepedabe yèdéè nè dipeserì dìi màke dibenni dimáà, kè dè nkpa kuyènkù, nè muyuo nsààmù bè yó m pā mù, cidóòbè bèwei, ké mù àntenè mekùò ndítiri kó dikéè. ¹¹ Kè ikuó niùti wèe dòòri mewénkùmè kó ikuó kòo cónné oniti ò dó kèwénkunnè wè nè o pāre metaummè tou ìikè. ¹² Kè ikuó niùtii túóté yepedabe kó dimari kéfúuté meyei nhūtímù kpéi. Kòò dèè wèe túóté mekùò ndítiri dikéè ké dè nni mbenke. ¹³ Ikuó niùti wèe yó n féuté de kó dipedabii metaummè tou ìikè, bè n feu dè meyei ncíémmè kpeyi nè bè tùò nyì. De kó feǎfè ikuó niùti wèe yó nfè te, bè ñ ntemè meyei ncíémmè kǎfe. Bè fè nni mpāmu. ¹⁴ Kè ikuó niùtii waá mmeysi nkéfeté bè wènkunko wè tofékèri youri, nè o nùtè youte kó dinómbídaà nè o naàcètè youte kperi. ¹⁵ Kòò dèè wèe báútè o nùtè cānkutè mekùò, ¹⁶ kèpòtè o nùtè youte kó dinómbii mari kémíété metaummè tou kuce mèyiekè. ¹⁷ Kòò dèè wèe pòtè mekùò mmèè kpaá o nùtè mieke, kèfeté ò wènkunko wè tofékèri youri nè o nùtè youte kó dinómbídaà nè o naàcètè youte kperi, ò do feté dè meyei nhūtímù kó feǎfè kó meysi. ¹⁸ Kòò dèè, mekùò mmèè kpaá wèe mè waare ò wènkunko wè yuu, kóò dòò mewénkùmè kó ikuó, metaummè tou ìikè. ¹⁹ Kè ikuó niùtii féuté meyei ncíémmè kó feǎfè kóò ùtè meysi, kòò dèè ò né n féuté fèè yó tuα. ²⁰ Kè bèè fè wènnénè muyuo mbè m pā mù kètuα, kóò dòò meyei ncíémmè kó ikuó. Ò ténke í sǐ.

Tekòntè tèè cīnni tè bo waá ndè kè bèè tè wénkunnè

²¹ Kòò me ntu ocìri nwe, wèe waá ndipedabii dimáà meyei nhūtímù kpéi, kè bèè di féuté ké m benke kóò dòò mewénkùmè kó ikuó, kéwaánnè muyuo nsààmù cidóòbè bètāāti ké mù àntenè mekùò mbè yó m pā mù yuo mmu kényínè mekùò ndítiri dikéè. ²² Kòò waánnè sinónkpeé sidésì yoo yekpetinónkpedípàà nyèdéè. Kòò na ke sì pètè, tèmáà ntú bè yó n féuté tè meyei ncíémmè kpéi nké n féuté tetetè kètuα. ²³ Diiyè nínni yie ndi, ò yóò dè tónimè kèduó nyikuó niùti metaummè tou ìikè mewénkùmè kpéi. ²⁴ Kè ikuó niùtii túóté dipedabii meyei ncíémmè kperi nè mekùò ndítiri dikéè ké dè nni mbenke metaummè tou ìikè, ²⁵ kéfúuté de kó dipedabii meyei nhūtímù kperi, kèpòtè meysi nkéfeté bè wènkunko wè tofékèri youri nè o nùtè youte kó dinómbídaà nè o naàcètè youte kperi, ²⁶ kécíú nho nùtè cānkutè kèbáútè mekùò, ²⁷ ké mè pòtè kémíété metaummè tou kuce mèyiekè, ²⁸ ké mè feté ò wènkunko wè tofékèri youri nè o nùtè youte kó dinómbídaà nè o naàcètè youte kperi, ò do feté dè meyei nhūtímù kó feǎfè kó meysi, ²⁹ kédeè, mekùò mmèè kpaá o nùtè mieke wèe mè waare ò wènkunko wè yuu kóò dòò mewénkùmè kó ikuó mí ndi Yiè nKuyie n taummè tou ìikè. ³⁰ Sinónkpeé sidésì sinsì kó tèmátè yoo yekpetinónkperè yèdé kó dimari ò na ke pètè dè. ³¹ Kè ikuó niùti n féuté tèmáà meyei ncíémmè kpéi, ke n féuté tetetè kètuα nkéwènnénè muyuo mbè m pā mù nè ò na ke pètè dè, kóò dòò mewénkùmè kó ikuó, mí ndi Yiè nKuyie n taummè tou ìikè.

³² De kó ikuó tukúnè tikònti bo pí nwè nwe kòò í mpètè ò dò nké na nwaá ndè kédòònè mewénkùmè kó ikuó.

Tecíètè bo pūūtimè

³³ Kè ti Yiè nKuyie nni nsáké ku náànti kénáké Mōysi nè Anō ke dò:

³⁴ Kè di tùòke dìi mōnni Kannahā ēi n yóò di duó ndi kè dí di tieke, kè n duó nkè sicíi di yóò tieke sì kó tèmátè pūūti. ³⁵ Kè tecíètè yie nkòte ke nàké ikuó niùti ke yi: N yà n cíètè mieke nke dèmarè femarife pūūtimè. ³⁶ Ikuó niùtii duó nkè bèè denne tinenti de kó tecíètè mieke, kòò né na kéta ké tè wènté. Kè dèè yie nkè dèè kó dimáà bo tecíètè kè dè báá sǐnte, kè ikuó niùti mu nyí kòte ke tè wènté. ³⁷ Kòò tè wènté ke sǐ nsifōō ānné imarí ìnkè ke dò mmenóōnnúò nke wète ke dó kènwū. ³⁸ Ò nyetini dibòri kèduó nkè bèè tè

kpetínné kè tè dǎ yewe yèyiekè ke kpetí. ³⁹ Kòò wēte diyie yiénni yie ké tè wènté kòò sǎ ntefòtè pèkè imarí ínkè, ⁴⁰ wèe duó nkè bèe dei yetárè yèè pùuti ké yè útóo dihei mànkú bè uutoo dè desìnnè, ⁴¹ kéduó nkè bèe kūrí tecíètè mieke imarí kékou bè kūrí dè kédenne dihei mànkú kéútóo bè uutoo dè desìnnè. ⁴² Kè bèe waá nyetárè teyè kéánné bè dèi yè kó yefòtè kébí tibíti teti.

⁴³ Kè bè dèite yetárè ke kūrí dèè pùuti ke bi tibíti teti, kè dè wēte ke feíté tecíètè mieke. ⁴⁴ Ikuó niùti wēte ké tè wènté, kòò sǎ ndè pèkè dè í yóo deè, de kó tecíètè sǐmmu. ⁴⁵ Bèe tè pùò nké kou te táá nnè te déi nè te bíti kédenne dihei kéútóo bè uutoo dè desìnnè.

⁴⁶ Kè wèe ta de kó tecíètè tè kraá kpetí dii mǎnni ò sǐntemu de kó diyie kénto kētuakenè kuyuoku, ⁴⁷ kè wèe duó te mieke yoo ò di te mieke wèe óú o yààti.

⁴⁸ Kè ikuó niùti me nkòte ke wènté ke sǎ ndè í pèkè nè bè tè bimè ke dèè, wèe béi nke dǎ: Tè í sǐ, ndèè do pùuti dè dèemu.

⁴⁹ Kè te yiè nwaá nsinǎ sǐdési nè sètiri kó kudúu nè tipeciti tii to mmewũ ò nnè ìsópù kó tifǎǎti ké tè wénkunnè. ⁵⁰ Kè ikuó niùti ánné menésààmè tiyaati kó dibuu mieke, kéféuté tenòtè temáa de mieke, ⁵¹ kédeè kétúóté sètiri kó kudúu nè ìsópù kó tifǎǎti nè tipeciti tii to mmewũ ò nnè tenòtè tèè kraá ke fòu, kèpòtè tenòtè bè feúte tè menésààmè mieke te yǐi, nkémíété tecíètè kuce mèyiekè. ⁵² Ò dǎò dii mǎnni tecíètè mewénkùmè kó ikuó nè tenòtè ò feúte tè menésààmè mieke te kó meyǐi nnè sètiri kó kudúu nè ìsópù kó tifǎǎti nè tipeciti tii to mmewũ. ⁵³ Kòò dèè wèe fǐnko tenòtè tèè kraá ke fòu dihei mànkú kè tèe ta dikpáa. Bè dǎò dii mǎnni mewénkùmè kó ikuó ke dèè tecíètè ténke í sǐ.

⁵⁴ De kó ikuó tukúnè tikònti nè yeyukòrè ínkè kó mumǎmmú mmu, ⁵⁵ nè tiyààti nè sicíi dè bo pùutimè. ⁵⁶ Nè yenúútè bo da yèmè nè tecètè bo da pímmè nè diciitiri bo ánnémè a kònti ínkè. ⁵⁷ De kó ikuó ii yó mbaàti dèè sǐ nnè dèè í sǐ. Tikònti nè dèmarè bo pùutimè kó ikuó nyi.

15

Dèè bo sǐnkunnè onitidòu

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbaa nsókè ke náánnè Mǎyiisi nè Anǎ kébéi nke dǎ: ² Nákénè Isidayeeribe ke tú:

Kòò nitidòu mǎu tùòti yefòtè kè menie nyiè, de kó menie nhò sǐnkunnemu. ³ Nte dè yó nhò dòmmè ò mǎ nyèè we mieke: Kè menie nyiè yoo me í yiè ò sǐmmu. ⁴ Kòò duó dii dǎu ínkè di sǐntemu, kòò kàri dii kàri ínkè di sǐntemu. ⁵ Kè wèe kàáké de yiè ndòu wèe óú o yààti kéwuǎ, ò sǐntemu de yiè kénto kētuakenè kuyuoku. ⁶ Kè wèe kàri dikàri ò kàri dii ínkè wèe óú o yààti kéwuǎ, ò sǐntemu de yiè kénto kētuakenè kuyuoku. ⁷ Wèe kàáké de yiè nwèe óú o yààti kéwuǎ, ò sǐntemu de yiè kénto kētuakenè kuyuoku. ⁸ Kè de yiè ntíúté òmǎu, ò me ntíúté wèe óú o yààti kéwuǎ, ò sǐntemu de yiè kénto kētuakenè kuyuoku. ⁹ Kòò kàri mucèmmu ke kari dii sǎnkàri di sǐntemu. ¹⁰ Kè wèe kàáké kunenkù makù ò yáke kùu ínkè, ò sǐntemu de yiè kénto kētuakenè kuyuoku. Kè wèe tùóté de kó kunenkù wèe óú o yààti kéwuǎ, ò sǐntemu de yiè kénto kētuakenè kuyuoku. ¹¹ Kè de kóo niti kàáké òmǎu ke í nite, ò kàáké wèe óú o yààti, ò sǐntemu de yiè kénto kētuakenè kuyuoku. ¹² Kè de kóo niti kàáké kunenkù tiyaati kǎku bèe kù pònte, kè kudúu kǎku me nní nku bèe kù sité.

¹³ Kè dè yiè mmieté ò mbaà yewe yèyiekè ke né na kéwenke. Wèe óú o yààti nè menie mmèè pũò nke né wenke. ¹⁴ Diyie nínni yiè kéwaá nsinónkpeé sǐdési yoo yekpetinónkperípàa nyèdèè, ké dè tǎní kéduó nyikuó niùti metaummè tou bòrinùu.

¹⁵ Kòo túóté tèmáà kékuo meyei nhūtímù kpéí, kétúóté tètètè kékuo kétuo nkòd d̀̀ò mewénkùmè kó ikuó kòo wenke.

¹⁶ Kòo nitid̀̀ù duó ke yēnke omáà wèè óú o yààtì kéwuo ò s̀̀ntemu de yiè ḱnto ḱtuakenè kuyuoku. ¹⁷ Kè tiyààtì nti yoo kè kuk̀̀nk̀̀ nku o tanie ndàrimè wèè dè óú, dè s̀̀ntemu de yiè ḱnto ḱtuakenè kuyuoku.

¹⁸ Kòo nitid̀̀ù duónè onitipòkù bèe wuò. Bè s̀̀ntemu de yiè ḱnto ḱtuakenè kuyuoku.

Dèè bo s̀̀nk̀̀nne onitipòkù

¹⁹ Kòo nitipòkù yúó nhò s̀̀ntemu ke d̀̀ò yewe yèyiekè, kè wèè ò kàáké ò s̀̀ntemu de yiè, ḱnto ḱtuakenè kuyuoku. ²⁰ Kòò duó dii dóù di s̀̀ntemu, kòò kàri dii kàri di s̀̀ntemu.

²¹ Kè wèè kàáké o dóù wèè óú o yààtì kéwuo. Ò s̀̀ntemu de yiè ḱnto ḱtuakenè kuyuoku.

²² Kè wèè kàáké kunenkù makù ò kàri kùù ínkè wèè óú o yààtì kéwuo, ò s̀̀ntemu de yiè ḱnto ḱtuakenè kuyuoku. ²³ Kè kunenkù makù bo o dóù ínkè yoo ò kàri dèè ínkè, kòò m̀̀ò dè kàáké ò s̀̀ntemu de yiè ḱnto ḱtuakenè kuyuoku. ²⁴ Kòo nitid̀̀ù duónè onitipòkù ò yúó ndi m̀̀nni ò s̀̀ntemu ke d̀̀ò yewe yèyiekè kòò duó dii dóù ínkè di s̀̀ntemu.

²⁵ Kòo nitipòkù yúó nkè dè p̀̀ēté de we kè tì mu nyí dèè, yewe yèè s̀̀oté ye mieke ò baa yó nsì nhò ò nyúó nkè dè d̀̀omme mme. ²⁶ De kó yewe yèè s̀̀oté ye mieke kòò duó dii dóù yoo ò kàri dii kàri ínkè, di s̀̀ntemu kénd̀̀nnè o yónti kó yewe ò nd̀̀ommè. ²⁷ Kè wèè kàáké o dóù yoo o kàri, wèè óú o yààtì kéwuo, ò s̀̀ntemu de yiè ḱnto ḱtuakenè kuyuoku.

²⁸ Kòo yónti c̀̀óm̀̀m̀̀ ò mm̀̀ake yewe yèyiekè ke né na kéwenke. ²⁹ Diyiè nínni yiè kòo waá nsinónkpeé sídésì yoo yekpetinónkperípàà nkè dè t̀̀nì kéduó nyikuó nùtì metaummè tou b̀̀r̀ǹǹ. ³⁰ Kòo kuò tèmáà meyei nhūtímù kpéí nkékuo tètètè kétuo mmetaummè tou ìikè, kòò d̀̀ò mewénkùmè kó ikuó kòo wenke.

³¹ Dí náké Isidayeribe kè bè ní ncié mbè s̀̀ nyèè we, bè báá ta n taummè tou bè yàà bo di s̀̀nk̀̀nne kékú.

³² De kó ikuó tukúnè onitid̀̀ù wèè bo tuoti wènwè yefòtè kè menie nní nyiè nè wèè bo duó ḱyēnke omáà, ³³ nè onitipòkù wèè yúó, nè onitid̀̀ù yoo onitipòkù wèè bo tuoti yefòtè kè menie nní nyiè, nè onitid̀̀ù wèè bo duónè onitipòkù ò yúó ndi m̀̀nni.

16

Meyei ncíémmè kó diyiè dieri

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéinè M̀̀yiisi. Dè do s̀̀ nhAnoó bí idé kumu, ìi do t̀̀ò nti húúnti ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke nè muhãã ns̀̀ntíkoo k̀̀mu.

² De m̀̀nni kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̀̀yiisi ke d̀̀ò: Náké a kóo kóti Anoó ke d̀̀ò n yē nhò bá ntaà metaummè tou yewe yem̀̀òu ke fiiti kuyà̀̀k̀̀ f̀̀nk̀̀úò metaummè t̀̀ò íikú dè, ò yàà bo kú, ke yé n ní yóó dè k̀̀toomè diwetiri mieke ké bè benke m máà.

³ Kòò ní tati metaummè tou wèè waá ndinaadaà meyei nhūtímù kpéí, kéwaá ndipedaà ò yó n féuté di kétuo, ⁴ kédáátí dik̀̀outéyaàb̀̀r̀ dii dù̀̀kenè mupà̀konkperím̀̀ú ḱinè de kó defetire kéboú mu kó fenaàk̀̀nfè, kéboú o yuu mu kó kuyaàbomboúnkù. Ikuó nentì nti, ò ní wuò ke né na ké tì ànné. ⁵ Kè Isidayeribe ò duó nyebòdakè yèdèè meyei nhūtímù kpéí nnè dipedaà dìmáà ò yó n féuté di kétuo.

⁶ Kè Anoó keté ké n féuté dinaadaà o mómmuò nhò kó meyei nhūtímù kpéí nnè o c̀̀t̀̀è k̀̀be k̀̀me, ⁷ kédeè kétúóté yebòdakè yèdèè ké yè c̀̀nné metaummè tou b̀̀r̀ǹǹ, ⁸ ḱtãú tété ḱyà dii yó ntú n kperi nè bè yóó f̀̀inko di kè dii ta dikpáà. ⁹ Kè Anoó n féuté n kperi meyei nhūtímù kpéí, ¹⁰ kétúóté bè yóó tanné di dikpáà kécónné metaummè tou ìikè, kéd̀̀ò meyei ncíémmè kó ikuó kédeè kè bèe di tanné dikpáà téd̀̀ntè.

¹¹ De kó difōnkúò kétúóténí dinaadaà o mómmuò nho yei nhūtímù kpéí nnè o cīètè kòbe kōme kpéí nké di nni mbenke kédàò meyei nhūtímù kó ikuó ké di nni nféuté. ¹² Kòò dèè wèè túóté tesòsékébuute, kékouté yehāākūō ndiwūōtōnni dìi bo metaummè tou ìikè kéānné de mieke, kényēté tihúúnti dinacekutiri mēdémè, ké dè tanné demou metaummè tou kó kufáá nkuyààkù kpetí kù, ¹³ kétuò ntihúúnti metaummè tou ikuó nenti ā dè ìikè, kè kuyukúu dátínné di ínkè nè di pòkù, kè dèe yie nkòò báá kú. ¹⁴ De kó difōnkúò kéroòtè dinaadaà kó meyiì nkémieté metaummè tou kó kupòkù diyìè yièní kèè bíékè mēmáà, di ìikè mèyiekè. ¹⁵ De kó difōnkúò ké n féuté kubotí kó meyei nhūtímù kó dibòdaà, kétanné di yìì nkuyààkù kpetí kù fāá nkédòònnè di yìì nhò do dòòmè dinaadaà kōme kémíété metaummè tou pòkù fōnkúò nè di ìikè, ¹⁶ kédàò meyei nhūtímù kó ikuó kufáá mmieke. Isidayeeriibe caàrimè kpéí nnè be yetírímè n kpeti nè be caàrimè, ke múnkèe me ndàò metaummè tou dimou ke yé di bomè benitìbè bèè sī mbe cuokè. ¹⁷ Òmou bá mbo metaummè tou mieke ò tati dìi mōnni ke bo dàò meyei nhūtímù kó ikuó, nè ò bo tamè kényènnènní, kòò dòò o mómmuò nho kó meyei nhūtímù kó ikuó nè o cīètè kòbe kōme nè kubotí kōme kpéí nke dèè. ¹⁸ Wèè yènní kékote diwūōtōnni dìi bo metaummè tou ìikè ké di dòò meyei nhūtímù kó ikuó, kéwáà ndinaadaà nè dibòdaà kó meyiì nkémíété diwūōtōnni bàkè kéfíté, ¹⁹ kéroòtè o nóm̄bii de kó meyiì nkémíété diwūōtōnni kuce mèyiekè ké di wénkùnne Isidayeeriibe kó meyei mmèè do di sīnkùnne.

²⁰ Kòò wènkùnne dìi mōnni metaummè tou kufáá nnè ditou dimou nè diwūōtōnni ke dèè, bèe túóténí dibòdaà dìi kraá ke fòu. ²¹ Kè Anòw nód nho nou di yuu ínkè nè Isidayeeriibe bemou kó diyètiri, kényie mbe caàrimè nè bè yetírímè n kpeti, ké di tóu nde kó meyei nkédeè ké di duò nhoniti bè tãátè wè kòò di tanné dikpáà. ²² Kè dibòdaà tó be yei memou kétanné dikpáà tédòntè ke dèè. ²³ Kè Anòw kote metaummè tou kédeite mupààkonkperímù kó tiyààti, ò do ānné tì kétanné metaummè tou kó kufáá, ké tì dōú ndeborè, ²⁴ kécóm̄mú dibòri bè tãátè di kéwuò kèwēte kédáátí o yààti teti kényènní kékote ké n féuté feḏḏè kétuò nké n féuté kubotí kofe kétuò, kédàò meyei nhūtímù kó ikuó, o mómmuò nho kpéí nnè kubotí kpéí, ²⁵ kétuò nyiwūō bè n kùò ì meyei nhūtímù kpéí nyi kó mekùò ndiwūōtōnni ínkè.

²⁶ Wèè do tanné dibòdaà dikpáà tédòntè kòò óú o yààti kéwuò ke né na kéta Isidayeeriibe kari. ²⁷ Dinaadaà nè dibòdaà bè do n féuté dè meyei nhūtímù kpéí, nkétannè meyiì mmetaummè tou kédàò meyei nhūtímù kó ikuó, bèe dè dènne Isidayeeriibe kari kétuò nde kònti nè de maa nnè de piti. ²⁸ Wèè dè tūò nwèè óú o yààti kéwuò, ke né na kéta Isidayeeriibe kari.

²⁹ De yó ntú ikuó nyi di kpéí nsáà, dibenni tãnkù oyiénwè kó diyìè pínni, di níí bouú dinùù di báá pí mmutōmmú mamù, dihei yembè nè bepòòbè dimou. ³⁰ De yiè ndi bè yóò di dòòmè meyei nhūtímù kó ikuó ké di wénkùnne di yei memou. ³¹ De yiè yó ndònnè teom̄pùtè kperi ndi di kpéí, kè di níí bouú dinùù. De kó ikuó yó mbomu sáà.

³² Ikuó niùti bè cānné wè koò còu mmekùò nkòò còuté o cice kó difòtìri, wèè níí yóò dáátí ikuó yààti mupààkonkperímù kpeti kédàò meyei nhūtímù kó ikuó. ³³ Wèè níí yóò dòò ikuó kèwénkùnne metaummè tou kó kufáá nnè di mómōnni nè diwūōtōnni wèè níí yóò dòò ikuó kèwénkùnne ikuó niùbè nè kubotí kumou.

³⁴ Dè yó ntú ikuó nyi di kpéí nsáà kè di níí ì dòò kuce mēmáà dibenni mieke. Isidayeeriibe bemou kó meyei nhūtímù kpéí.

Kè Anòw dòò Mōyiisi ò nàké tì timou.

ISIDAYEERIBE CĀĀMMÈ KE TÚ KUYIE NKÒBE

17

Mùù te kè Isidayeeribe í dò nké nyo mmeɣiĩ

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni nsaké ku náan̄ti kénáké Mɔyiisi ke dò: ² Náké Anɔ̀ n̄e o bí n̄e Isidayeeribe ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú:

³ Di mieke kòò m̀òu f̀eúté f̀enààf̀e yoo f̀epièf̀e yoo t̀ebuɔ̀tè di kari, yoo ò dè yènnè di kari ke dè f̀eúté, ⁴ kòò í dè k̀atenèní metaummè tou ìkè ke dè nni mbenke, dè doti o yuu ìnkè nke, di ò dènn̄e Isidayeeribe mieke. ⁵ Kè di ní d́ó kè n f̀eúté dè, dí dè t̀oní kédúò nyikuó n̄ùtì metaummè tou b̀oriǹù, kòò dè nni f̀íe metaummè k̀péí, ⁶ k̀écóú mmeɣiĩ ndiwũ̀t̀ònni ìnkè d̀ì bo metaummè tou ìkè k̀etuɔ̀ mmek̀ù ndipãnni ndi d̀ì kó kuf̀õ̀ku n naati. ⁷ Di bá m b̀útinnè k̀enfeu iwũ̀ sibɔ̀tenkaan̄i s̀ì d̀ò nyeb̀òdakè. De kó ikuó yó mbomu s̀ã̀ di k̀péí n̄e di yaábíó.

⁸ Á tì mbè nàkè kè be kóò m̀òu yoo bep̀òb̀è bèè bè bonè, kòò m̀òu n f̀eúté f̀eòf̀e ke t̀u nyoo ò baa f̀e nni n̄f̀eútému, ⁹ ke í f̀e k̀atenèní metaummè tou boriǹù, ke f̀e nni n̄f̀eúté bèè ò dènn̄e Isidayeeribe mieke.

¹⁰ Di mieke kè di kóò m̀òu di meɣiĩ nyoo bep̀òb̀è bèè di bonè kè beè kóò m̀òu m̀e di, bá mùù botí kó meɣiĩ, m mieke bo ò yè, kè nh ò dènn̄e Isidayeeribe mieke. ¹¹ Ke yé muf̀õmmu bomè meɣiĩ mmieke nke. Deè te kè n yé ndí mme ndɔ̀rinè ikuó diwũ̀t̀ònni ìnkè di yei nhũ̀tímù k̀péí, k̀enf̀ò, meɣiĩ mmeè ò nte kòò n̄t̄i wenke. ¹² Deè te kè n tu d̀indi Isidayeeribe n̄e bep̀òb̀è bèè di bonè, di bá nyo meɣiĩ.

¹³ Kè Isidayeeribe yoo op̀ò wèè di bonè, kòò k̀ate kupaawaá nke k̀uɔ̀ t̀ehontè yoo teǹtè di yo ndè, wèè yóu kè de ỳi nyè kòò m̀e d̀atinnè mutáá. ¹⁴ Ke yé bá dè de f̀õmmu bomè de ỳi mmieke nke. Deè te kè n tu d̀indi Isidayeeribe di báá di f̀eòf̀e mafè kó meɣiĩ, bá dè de f̀õmmu bo de ỳi mmieke nke, kè wèè di meɣiĩ mbèè ò deite Isidayeeribe mieke.

¹⁵ Bá wè dihei yiè nyoo op̀ò kòò di dèè ku, yoo mus̄immù p̄i ndè wèè óu o yà̀t̄i k̀ewuɔ̀, ò s̄intemu de yei k̀ent̄o k̀etuɔ̀kenè kuyuoku. De kó dif̀õnkúò ò t̀enke í s̀ì. ¹⁶ Kòò me nyí òu o yà̀t̄i ò me nyí ẁò de kó meyei mbo o yuu ìnkè nke.

18

Kuyie nyetemè ti bo ndɔ̀unè m̀e bèè í tú ti pobè n̄e bèè í tú ti daabè

¹ Kè ti Yiè Kuyie nni nsaké ku náan̄ti k̀ebéinnè Mɔyiisi ke dò: ² Náké Isidayeeribe ke tú n yé mmí ndi Yiè nKuyie mm̄i di te. ³ Di báá t̀unne Esibiti k̀obe di do bo bèè cuokè be kó meborime n̄e Kannahã n di k̀arinè kèè tenkè k̀obe k̀õme n̄e be kuó. ⁴ N di nàkè t̄i dí nti mp̄i nke t̄u n kuó. Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i di te.

⁵ Dí nt̄u n kuó n̄e n tannò, wèè d̀òri n kuó n̄e n tannò dè yèmmè, weè yó nf̀ò. Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i di te.

⁶ Di kóò m̀òu báá duónè n̄e wè bè tu meɣiĩ mmemáà k̀obe! Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i di te.

⁷ Di mieke òm̀òu báá duónè o ȳ, k̀ef̀ik̀unne o cice, ò báá duónè o ȳ k̀eyà o f̀ei.

⁸ Di kóò m̀òu báá duónè o cice pokù kóò f̀èik̀unne, o cice pokù nwe.

⁹ Òm̀òu di mieke báá duónè o t̄ã̀, kè bè w̄ mbe ȳ yoo bá kòò ȳ yanto kou nwe. Kè bè ò peitè t̀ecíètè yoo bè ò peitè kupíkù makù, ò báá ò duónè.

¹⁰ Di mieke òm̀òu báá duónè o bire kóo sapà̀ nyoo o kóo dapà̀ nkou, o mómmuɔ̀ n̄ho kóo sapà̀ nwe.

¹¹ Òm̀òu báá duónè o t̄ã̀ n̄e wè bè w̄ mbe cice, o cice bire nde, kòò tu o t̄ã̀, ò báá ò duónè.

¹² Di kóò m̀òu báá duónè o cice t̄ã̀, ke yé o cice n̄e o t̄ã̀ bè tumè meɣiĩ mmemáà k̀obe mbe.

¹³ Di mieke òm̀òu báá duónè o ȳ nantè yoo o ȳ kóo kóti n̄e o ȳ bè tu meɣiĩ mmemáà k̀obe mbe.

¹⁴ Òmòu báá duónè o cice nantè pokù, ke yé o cice nantè pokù nwemè.

¹⁵ Di miéke òmòu báá duónè o bire pokù, o kóo dapàà mpokù nwe, ò báá ò duónè.

¹⁶ Di miéke òmòu báá duónè o nantè pokù. O nantè pokù nwe, ò báá ò duónè.

¹⁷ Di kóò mòu báá duónè onitipòkù mòu kéwēte kéduónè o kóo sapàà nyoo o kóo dapàà mbire, bè tu meyiì mmémáà kòbe mbe, dè tu isòke nyi.

¹⁸ Di miéke òmòu báá túóté o pokù nantè yoo o kóo kótì, kòo pokù kraá ke fòu kè bèe yante.

¹⁹ Di miéke òmòu báá duónè onitipòkù ò yùò ndiì m̀nni, ò sìmmu.

²⁰ Òmòu báá duónè otòu pokù, kòò ò duónè ò sìntemu.

²¹ Di miéke òmòu báá féúté o bire dibòò Mòdòki kétuo kécake n yètìrì. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

²² Di miéke òmòu báá duónè onitidòu bè dounè mèè botí onitipòkù. De tu isòke nyi.

²³ Di miéke òmòu báá duónè feḏfe késinkunne omáà, onitipòkù me mbáá yóu kè feḏfe ò duónè. Dè tu isòke nyi.

²⁴ Di báá s̀nkunne dimáà nè de kó meborime botí, yebotè yèè bo di ìkè n yóó beti yè, yè me ndòò ke sìnte. ²⁵ Dihei di mómm̀nni kè di sìnte kè ndi poté, di yei nkpréi nkè di tó di nìtibè.

²⁶ Díndi mpí ndi nàké tì nè n kuó. Dihei yembè nè bepòòbè bèè di bonè be kóò mòu báá dòò de kó isòke. ²⁷ Ke yé bèè di niiténèní de kó dihei miéke bè i ndòò, kè dihei sìnte. ²⁸ Kè di dòò de kó isòke dihei múнке yóó di tómu di tó mèè botí bèè di niiténèní. ²⁹ Kè wèè dòò de kó isòke botí, bèe ò dènnè Isidayeribe miéke.

³⁰ Mpínnè n kuó ke báá dòò de kó isòke bèè di niiténèní bè do dòòri ì. Di báá s̀nkunne dimáà. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

19

Kuyie ndó ti mpí mmèè botí ku tómmú

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni nsòké ku náàntì kébéinnè M̀oyiisi ke dò: ² Náké Isidayeribe bemou ke tú:

Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te, ndònnè mpáíí, ke yé n d̀ommè páíí nwe.

³ Bá wè, wè ndé o yó nè o cice kéntü n di nàké tì teom̀pùtè kó diyie kpréi, mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

⁴ Di báá duó ndimáà yebòkè, di báá yiè ntimátì kéuté sibòatenkaanì, mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

⁵ Kè di yó m pā feḏfe metaummè kpréi ndi fè nni mpā dè bo yiennèmè kè n fè còuté. ⁶ Kè di fè nni nfeúté di fè càáké de yiè nè dè bo wentémè, kè fè kraá ke t̀òkenè diyie tǎánni di fè t̀u. ⁷ Kòò mòu fè càáké diyie tǎánni, de yiè n ténke báá ò còuté, dè ò s̀nkunnemu. ⁸ Kè wèè ì càáké weè tò de kó meyi, nke yé ò í ì wènté ke dò mbè ì nni mpā. Bèe ò dènnè Isidayeribe miéke.

⁹ Kè di ní dèite di paa nkó tidiitì di báá taunne tì bo di paa mm̀anku, kè di dèite di diitì ke dèè di báá kónté kédérí. ¹⁰ Kè di me ntòũ detie mbè tu dè f́nyì de be nyè, di báá kónté kétánké yebe yèè duò yoo dí dérí. Di ní yè yóu bec̀r̀ibè nè bepòòbè kpréi. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

¹¹ Di miéke òmòu báá yúúkú o kou, yoo wèè ò souté yoo wèè ò ciité. ¹² Di ní báá parikè nè n yètìrì ke né sou, kè di dòò memme di cààrè n yètìrì ndi mí ndi Yiè nKuyie.

¹³ Di miéke òmòu báá ciité otòu kèdi o kperè, ò me mbáá ò yúúkú, otòntì kó tiyeti me mbáá wenté di kóò mòu borè. ¹⁴ Di miéke òmòu báá sǎá ndiðnni, òmòu me mbáá d̀u mmedíímmè kuyiðnkù kó kuce miéke. Di nni ndé. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

¹⁵ Òmòu báá beké tibeéntì meyi. Mebatimè bá mbo, òmòu báá kónné oc̀r̀i, òmòu me mbáá yote okperì. Bá wè ò ní beké tibeéntì tì dò nwèè tì beké mèè botí. ¹⁶ Di miéke òmòu

báá wátí o kou, òmòu báá tou nho kou tináàntì kènte kè bèe ò kùò. Mí ndi Yiè nKuyie mmî di te.

¹⁷ Òmòu bá nní nho kou tòu, kè dè né dò nha ò kpannè, a báá yóu a bo ò kpannèmè kè dèè yie nkàa báá tò meyei mmamè. ¹⁸ Di mièke òmòu báá peite yoo ò nhu o kou medòmmè, bá wè, wè ndó o kou tòu ò dó mèè botí omáà. Mî tu di Yiè nKuyie.

¹⁹ Di ntũ n kuó, òmòu di mièke báá yóu kòo wũ ò cǎǎ nkubotí kè ò deke itòbè, òmòu báá buwá kupaku kumáà idibotí idèi ò cǎǎ. Òmòu di mièke ní báá dáátí tiyààti tìi dùòkenè mupaàkómú mù ò cǎǎ nyibotí.

²⁰ Kòò mòu duónè kudaakù, kè dè sǎ nhòmòu kù cǎ, ò me mmu nyí wète ke kù donté ku yiè mborè ku yiè mme mmu nyí kù fí, nwèe yietí kǎfóó, mbè me mbáá bè kùò, ke yé ò do kpaá tímè kudaakù nku. ²¹ Wèe waá ndipedaà meyei nhūtímù kpéi, kè di kàtenèní metaummè tou bòrìnù. Meyei nhūtímù kó feòfè nfe. ²² Kè ikuó nùtìi dòò de yiè mmeysi nhūtímù kó ikuó kè nh ò cǎ mmeyei nhò dòò mè.

²³ Kè di ta dīi mǎnni Kannahǎ kó diheì ke fííkú detie nde botí de botí dèè péi, dè péi yèè be yó ntú yesinye nye di kpéi yebie nyètǎati di bá nyè yo. ²⁴ Dibenni naanni kè dí ãnnè dibanni kè n dounnè mutómú kè yè nni mpǎ yemòu. ²⁵ Dibenni nummurì ndi di yóò dimè de be, kè yè dèite kè yè ntú di kpeye. Mí ndi Yiè nKuyie mmî di te.

²⁶ Òmòu báá cááké feòfè bè í fèuté fè kè fe yīi ncòú. Òmòu bá mpǎũ yoo wè ndòari denitinònkperè. ²⁷ Di ní báá kuó kécíúté, di me nní báá kuó di nucìti kesoó nfeðenfe. ²⁸ Di ní bá ndòari ikúsié ke yóú dimáà, di bá ndóú dimáà. Mí ndi Yiè nKuyie mmî di te.

²⁹ Òmòu báá duó nho bire tebòcǐtè kènte kè dèe tǎnne yebòkè, kènte kè diheì dimòuu nde dounè ke dòari isòke kperè. ³⁰ Dí ntũ ndi nàké tì teòmputè ònkè, kèmmòke metaummè tou kó kufòwá.

³¹ Di bá nkòrì bèè bourí tinùbootì nè bepǎǎbè borè, dè di sǎnkùnkomu. Mí ndi Yiè nKuyie mmî di te.

³² Kòò kótì ní tǎkení á íté kóò fei ndikàrì kéndé odakótì nè deè mièke nke di bo benkemè ke dò ndi n dé, mí ndi Yiè nKuyie.

³³ Kòò pòò kàtení ke di bonè dí bá nhò cí. ³⁴ Opòò wèè di bonè dí nhò wùò nke dò ndi kou, kè nhò dó di dó mèè botí dimáà, ke yé di múnke do tímè bepòòbè mbe Esibiti. Mí ndi Yiè nKuyie mmî di te.

³⁵ Di dòòrì mè ntú mèè wenni demòu mièke. Kè di dó dīi mǎnni kébenné demarè de pǎkùmè yoo de cǎkù dí benné kè dè nwenni. ³⁶ Di biepeé nè di cidòòbè dè ní ntú dèè wenni, kè dí benné kè dè nwenni. Mí ndi Yiè nKuyie mmî di te, ke di dènnení Esibiti.

³⁷ Dí mpí n di nàké tì timòu nè n tié nyimòu, kéndòari dè yèmmè. Mî tu di Yiè nKuyie.

20

Kuyie nyí dómè tí nfeu yebòkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyí kénáké Mòyiisi ke dò: ² Náké Isidayeeri ke tú, kè di kóò mòu yoo opòò wèè di bonè kòò fèuté o bire dibòò Mòdòki bèe ò kùò. Diheì yembèe ò bùótí yetǎrè kékù. ³ Kòò mòu mè dòò mí m mómumu m mièke yóò ò yèmu, kè nh ò dènnè o kòbe mièke. Ke yé ò fèuté mè o bire dibòò Mòdòki ke sǎnkùnne metaummè tou, ke càke n yetisààrì. ⁴ Ke diheì yembè bùútóò de kpeti, ke í dó kóò kùò. ⁵ Mí m mómumu mmî mièke yóò ò yè, wenwe nè o fuku kumòu, kè m bè dènnè be kòbe mièke, nè bèè kó dimáà ò tǎnne ke fié de kó dibòò.

⁶ Kè wèè bütinné mí ndi Yiè nKuyie nke kòrì bèè bourí tinubootì nè bepǎǎbè borè, m mièke yóò ò yèmu kè nhò dènnè o kòbe mièke.

⁷ Ncǎǎnnè ke dò mpái pái mí ndi Yiè nKuyie mmî di te.

Kuyie nkuó yete dè

⁸ Dí ntũ n tié nke ndòari n yèmmè mí ndi Yiè nKuyie mmî di tǎáté kè di cǎǎ.

⁹ Wèè sǎǎ nho cice yoo o yǎ bèe ò kùà. Ò kùà omáà ndi ke yé o sǎǎmmè o cice nwe yoo o yǎ.

¹⁰ Kè wèè duónè otàù pokù bèe bè kùà bedé, wenwe nè de kóo nitipòkù.

¹¹ Kòò mǎù duónè o cice pokù bèe bè kùà bedé wenwe nè de kóo nitipòkù. Bè kùà bemáà ndi.

¹² Kè wèè duónè o bire pokù ò dǎò isàke nyi bèe bè kùà. Bè kùà bemáà ndi.

¹³ Kòò mǎù duónè onitidǎù bè dǎunèmmè onitipòkù, bè dǎò isàke nyi, bèe bè kùà bedé. Bè kùà bemáà ndi.

¹⁴ Kòò mǎù po onitipòkù ke wèete ke tùóté de kóo nitipòkù yǎ, isàke nyi bèe bè cóu nwenwe nè de kóo nitipòkù kédeite isàke di cuokè. Bè kùà bemáà ndi.

¹⁵ Kòò mǎù duónè feǎǎfè bèe ò kùà kékuà de kó feǎǎfè.

¹⁶ Kòò nitipòkù mǎù yóu kè feǎǎfè ò duónè bèe ò kùà kékuà de kó feǎǎfè. Dè kùà demáà ndi dedé.

¹⁷ Kòò mǎù puoke o tǎù kè bè cǎǎ mbe yǎ yoo be cǎǎ mbe cice, kòò ò duónè ifei kperè nde. Bèe bè dèite be botí kǎbe mieke bá wè kòò nwúó, de kó meyi mbo be yǎ ínke nke.

¹⁸ Kè wèè me nduónè onitipòkù ò yùs ndi mǎnni, ke yà o yónti bèe bè dènne Isidayeeri be mieke. Ke yé bè yémèmu bedé ò yùómmè ke duó.

¹⁹ Òmǎù báa duónè o yǎ nantè yoo o yǎ kóo kótì yoo o cice tǎù. Di tú meyi mmèmmáà kǎbe mbe, kòò mè dǎò beè yóó tǎ de kó meyi. Wèè mè dǎò wenwe nè ò duónè wè bè tǎ bedé ndi de kó meyi.

²⁰ Kè wèè puoke o cice nantè pokù yoo o cice kóo kótì kou bedé bèe tǎ de kó meyi. Bè bo kú bá bè í mǎǎte debire.

²¹ Wèè puoke o nantè pokù yoo o kóo kótì pokù ò sǎnkùnne omáà ndi, bè báa pété debire.

²² Dí mpí n di nǎké tì timǎu nè n tié nkéndǎori dè yé mmù kè dèe yie nkè dihéi n di kǎrinè di báa di tǎ. ²³ Di báa tǎnne ibotí n yóó beti ò de kó dihéi mieke ò borime, bè me ndǎò kè m bè pè. ²⁴ N di nǎkému ke tú:

Mí mómumu nyóó di duó nde kó ketenkè,
menaamiè nnè mecekùò ndè pǎǎ nkè.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te ke di cǎǎnnè nè ibotí tei. ²⁵ Mbaàtìnè tǎnké iwǎǎ, n yé ndí nyo nyi nè n yé ndí nci ò. Di báa di n yé ndí nci kùù wanwankù yoo tèè nǎtè yoo dèè bambaànnè késǎnkùnne dimáà.

²⁶ Ndònnè páíí, kénccǎá nke tú n kǎbe, ke yé mí ndi Yiè nKuyie ndòmmè páíí nwe, kè mmí di cǎǎnnè nè ibotí tei, kè di bo ntú n kǎbe.

²⁷ Di mieke kòò nitidǎù mǎù yoo onitipòkù tu opǎù yoo ò boorí tinubooti, bèe ò bùótí yetǎrè kékuà. Ò kùà omáà ndi.

21

Ikuó ò tukúnè ikuó niùbè

DÈÈNNÌ: Ikuó niùbè bo nci dè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní nsǎké ku náantì kénáké Mǎyiisi ke dǎ: Náké ikuó niùbè Anǎ bí ke dǎ:

Ikuó niùtì mǎù báa tǎónnè o cíètè kóo cí mǎù késǎnkùnne omáà. ² Kè dè sàà í tú o cíètè kou mómumu nwe. O cice yoo o yǎ yoo o bire yoo o nantè yoo o kóo kótì. ³ Nè o tǎù wèè kǎpǎa tecíètè ke mu nyí yèté onitidǎù ke yé ò mu nyí yenkemè, ò bo na kòò kǎáké.

⁴ Wenwe wèè ni benitibè, ò báa dǎò dèè ci o cíètè mieke késǎnkùnne omáà.

⁵ Ikuó niùbè ní báa fenté fenté tiyùtì be yǎ ínke, yoo bèe kuó be nucitì késoó mbe debi, bè me mbáa dúóké bemáà. ⁶ Bè cǎǎmmu ke bo n kó mutǎmmú kpéí. Bè báa cake n yetìri, bèe n feu iwǎǎ bè m pǎǎ nyi. Nè de kpéí mbè dǎ nkéndò mpáíí nwe.

⁷ Dè cimú ikuó nìùtì bo puokemè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè yoo osapàà mbè càke wè, yoo onitipòkù wèè yenke ke yenté, ikuó nìùtì càámmu ke tú n kóo nìtì. ⁸ Di dò nkénwúó nyikuó nìùbè benitibè n tããtè bèmbè n tōmmú kpéí bè càámmu, ke yé bèè n feumè iwũ di m pã nyì. Dí mbè wùò mbenitibè bèè càã nke dò mpáíí. Mí ndi Yiè nKuyie mmí bè càínné.

⁹ Kè ikuó nìùtì mǎu kóo sapàà ncàke omáà ke dauti dautinè benitidaabè ò ãnné o cice nwe ifei, bèè cǎu nde kóo sapàà.

¹⁰ Ikuó nìùtì diewè wèè baké besǎmbè, bè cǎu nwèè yuu mekùò nkoò càínné kòò daati ikuó yààtì, ò báá yóu kòo yùtì yéké ò me mbáá yóu kòo yààtì kǎrí. ¹¹ Ò báá tóónnè ocí késĩnkunne omáà, bá kòo cice nwe yoo o yǎ. ¹² Ò báá yè metaummè tou, ò yàà bo di sĩnkunne mèè kpéí. Bè ò cǎu mmekùò mme kòò càínné mí nKuyie n kpéí. Mí tu di Yiè nKuyie.

¹³ Wèè puoke osapàà nwèè mu nyí yé onitidù. ¹⁴ Ò báá puoke okúpokù yoo wèè yenke ke yenté yoo wèè dauti dautinè benitidaabè ke càke omáà. Ikuó nìùbè botí mieke nke ò dò nkétããtémè osapàà nwèè mu nyí yé onitidù, kèpuoke. ¹⁵ Ò yàà bo sĩnkunne o fuku. Mí ndi Yiè nKuyie mmí ò càínné.

DÉÉNNÍ: Bèè báá na kéntú ikuó nìùbè

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mǎyisii ke dò: ¹⁷ Náké Anǎo ke tú n yé nnè bè bo mbomè nè be yaǎbíio ikuó nìùtì wèè mǎke kuyènkù ó bá n féúté feǎfè yoo ò m pã tidiiti. ¹⁸ Kòò mǎke kuyènkù bá kùò botí ò báá na kǎpí nde kó mutōmmú, kòò tu kuyùǎnkù yoo dikpǎnni yoo dǎmarè yeté o ìkè. ¹⁹ Kòò tààku kuù me nkèété yoo o bakù. ²⁰ Kòò tu tǎhùtè yiè, yoo ò dò ndecĩrè yoo ò ã dinǎmpénni yoo mekpǎà, yoo tǎwũǎtè matè ã o kǎnti yoo o takuò mpǎnte. ²¹ Anǎo kó kufuku mieke ikuó nìùtì mǎu bá n féúté feǎfè yoo ò m pã tidiiti kénsà kòò mǎke kuyènkù, ò báá na kǎpí nyikuó nìùtì kó mutōmmú. ²² De yiè mbo na kédi bè m pã tii diiti yoo bè m pã dè ke yéte ke tuǎ nke sùó. ²³ Ò me mbáá ta metaummè tou kuyààkù kpetí dè yoo wèè tóónnè diwũǎtǎnni, ò tu kuyènkù yiè nwe, ò yàà bo sĩnkunne metaummè tou nè di nenti. N tú di Yiè nKuyie nku ke mǎ dè càínné.

²⁴ Mǎmme, kè Mǎyisii tì náké Anǎo nè o bí nè Isidayeyibe sǎmbè.

22

TǎǎTI: Bèè báá di bè pã dè Kuyie

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyisii ke dò: ² Náké Anǎo nè o bí, n yé nkòo nìtì níí dòmmè ò báá di Isidayeyibe m pã dè késĩnkunne n yetisààrì. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te. ³ Náké be ke tú, n yé mbe kó kufuku nè be yaǎbíio kè wèè sǎ nke kàáké bè m pã dè, bèè ò dǎnne n kǎbe mieke mǎ tu di Yiè nKuyie. ⁴ Anǎo kó kufuku mieke kè tikǎnti pĩ nhòmǎu yoo ò tùǎtì yǎfǎtè kè mu nyí wenke ò báá di bè m pã dè. Dè me ndò nè wèè kàáké ocí ke sǎnte nè wèè bo nduó kǎyǎnke nè omáà, ⁵ nè wèè bo kàáké debambaànnè marè késĩnte, yoo òmǎu wèè kàáké dèè sǎ nkésĩnkunne omáà. ⁶ Kòò sĩnkunne omáà mebotí ò sĩmmu kǎntǎ kǎtuǎkenè kuyuoku. Ò báá na kédi bè m pã dè kǎmbaanè ò bo wuǎmè. ⁷ Kuyuoku mǎnni ò wenkemu ò bo na kédi bè m pã dè ke yé ò kó mudii mmumè. ⁸ Òmǎu di mieke báá di feǎfè fèè ku yoo musĩmmù pĩ nfè. Kòò fè di ò sǎntemu. Mí tu di Yiè nKuyie.

⁹ Bè ntũ m bè nàkè tì kè dǎe yie nkè bè báá di ikuó yete dè kǎtǎ dè kó meyei, kè bè dè di, bè yàà bo kú. Mí tu di Yiè nKuyie mmí di càínné.

¹⁰ Kè bè m pã dǎmarè wèè í tú ikuó nìùtì ò báá dè di. Bá kè ikuó nìùtì kóo pǎò nwe yoo o kóo tǎnti ò báá dè di. ¹¹ Kè ikuó nìùtì me ndonté kudaakù, kù bo na kè dè di kéndǎnnè bè peitè kù tǎcǎtè. ¹² Kè ikuó nìùtì mǎke osapàà nkòò yenke wèè í tú ikuó nìùtì ò báá na kédi bè m pã dè. ¹³ Kòò dǎu me nku yoo bè ò bèti kòò konní bá ò í mǎke debire, ke wǎtení

ke bo o cíètè ò do bè bonè ke dòmme. Ò bo na kèdi o cice yo ntii diiti. Ikuó niùti cíètè kou í tú wè báá na ké tí di.

¹⁴ Kòò mǎu di bè m pǎ dè bá ò í yé, kè dè boní kòò yíèté wèè dè yietí ikuó niùti kénóò nkè dè mmànnè ò yietí de kó yewétiyè yènùmmù kó òmáà.

¹⁵ Ikuó niùbè báá yóu kè bèè í dò nkédi bè m pǎ dè, kè bèè dè di. ¹⁶ Kè bè dè di, ikuó niùbè bè toú mmepei mme bèè yietí kéfóó. Mí ndi Yiè nKuyie mmí dè cànné.

Kuyie nyè mbè bá nkù feu ìl wũ

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nní nsóké ku náànti kénáké Mǎyiisi ke dè: ¹⁸ Náké Anǎw nè o bí nè Isidayeeriibe bemǎu ke tú n yé ndi mieke yoo opòò wèè di bonè, kè wèè dó ké m pǎ dipānni yoo ò dó ké n féúté feǒfè kétuǎ nhò n dǎúnnè dii nùu kpéi nyoo kòò me mbaa dó ké fè nni nféútému. ¹⁹ Kòò dó n cǎuté de kó dipānni dè ntú dinaadaà yoo dipedaà yoo dibadaà dèè kpa kuyènkù. ²⁰ Kè di n féúté feǒfè fèè mǎke kuyènkù m báá cǎuté de kó dipānni. ²¹ Kè feǒfè metaummè kǎfe nfe òmǎu dómè ke n féúté yoo ò dó kédeite ò n dǎúnnè dii nùu yoo ò baa dó ké m pǎ dipānni ndi, de kó feǒfè dò nkéntú di n feu fè nfe, kénkpa kuyènkù kè n né fè cǎuté. ²² Mí ndi Yiè nKuyie ndi bá n féúté feǒfè fèè yéi yoo fè ã dikpēnni yoo bè fè fèete yoo fè ã mekpǎà nyoo fè ã tiffèti yoo fè ã yemuǎ. Di báá daá nde kó feǒfè botí kó kumaa ndiwũǎtōnni kéntú di kù nni mpǎ. ²³ Di bo na ké n féúté diwèi kó dipānni: Fendǎfè yoo fepièfè dèè mǎke kuyènkù yoo dè pusi yoo de tààke okù ke tonté. Di me mbáá dè nni nféúté di n dǎúnnè dii nùu kpéi, nkè di dè nni nféúté m báá dè cǎuté. ²⁴ Di bá n féúté feǒfè fèè kó yetakuò nta yoo bè fè fǎnte yoo bè yè kèété. Di kó dihei mieke òmǎu báá dè dǎò. ²⁵ Kòò pòò mǎu me ntǎní de kó feǒfè botí dí báá fè cǎuté ké fè nni nféúté, mí nKuyie mmí di te, kè bè fè fǎnte dè naá nkuyènkù nku, m báá fè cǎuté.

²⁶ Kè ti Yiè nKuyie nní nsóké ku náànti kénáké Mǎyiisi ke dè:

²⁷ Kè fendǎfè yoo fepièfè yoo tebuatè kè dè peité debire dedaarè, dè mbo de yǎ borè ke dǎ yewe yèyiekè, diyèè niínni yiè kè di dè nni nféúté, m bo cǎuté de kó dipānni. ²⁸ Di báá kuǎ denaabire yoo depebire yoo debobire nè de yǎ diyèè òmáà.

²⁹ Kè di dó ké n féúté feǒfè ké n sǎnte dí fè nni nféúté dè bo yiennèmè kè n fè cǎuté. ³⁰ Kè di fè nni nféúté dí fè càáké de yiè, di báá súó nkè dèè wenté. Mí tu di Yiè nKuyie.

³¹ Dí mpí n tannò nkéndǎori yè yé mmù mí tu di Yiè nKuyie. ³² Di báá cake n yètisààri díndi Isidayeeriibe n dó dí nyému n dòmme páíí mí ndi Yiè nKuyie mmí di cànné. ³³ Mí di dènnení Esibiti kè di bo ntú n kǎbe. Mí tu di Yiè nKuyie.

23

Isidayeeriibe kó yebaa

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ke dè: ² Náké Isidayeeriibe bè yo mbaà nyèè baa n kpéi. De kó yebaa mmieke di ní tíí nké n sǎnte. N yóó di benkemu de kó yemòrè di ní yoo tíí nyè.

³ Di ní pí ndi tǎmmú yewe yèkuò mieke, diyénni tu teomputè nte. Di ní tíí nde yiè ké n sǎnte, de yiè di báá pí mmutǎmmú bá kè di bo kèè bíékè de kó diyèè tu n kperi ndi.

⁴ Nte yebaa nkó yemòrè teyè di ní yóó tíí nyèè mieke ké n sǎnte.

Diyentébanni

⁵ Dibenni tǎnkù ketiwè kó diyèè tepítè nè dinaanni kó dihuri mōnni yó ntú diyentébanni ndi.

⁶ De kóo tǎnkù omáà kó diyèè tepítè nè dinummuri yó ntú péèbè bèè í kǎorenè mutie mùu muuti be kó dibanni ndi. Dí nyo mpéèbè bèè í kǎorenè mutie mùu muuti ke dǎ yewe

yèyiekè. ⁷ Diyiè ketirì yìè di tíí nké n sǎnte, de yìè di báá pí mmutǒmmú. ⁸ Yewe yèyiekè miéke ké nni mpǎã nyepǎrè ke tuò. Diyiè yíènni kétéí nké n sǎnte, di báá pí mmutǒmmú.

Tidiketiti kó dibanni

⁹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéinnè Mǎyiisi ke dò: ¹⁰ Náké Isidayeeriibe ke tú n yē nké di ta dìi mǎnni dihei n di duó ndi ke kúúti, ke dèi tidiketiti, di bou dibou kéduó nyikuó niùti. ¹¹ Kòò dè nni mbenke, kè dèe yie nké n di cǒuté. Teomputè yìè kó diwentéteri ndi ikuó niùti yóó dè nni mbenkemè, ¹² kè n féuté dipedabii dìi mǎke dibenni dimáà ke kpa kuyènkù kétuò, ¹³ kéwaá mmuyuo ncidóòbè bèkuò ké mù àntenè mekùò, nkéwaá mmenaà mbè tumè diféè dítiri dikéè kécóú ndéinkè kétuò. N dǎke dó dìi pǎnni ndi. ¹⁴ Di báá di di paa nkó tidiiti, di báá ti dǎnnè pèè, di me mbáá tì pǎnné kécááké, yoo dí ntì càà ntibénti ke í keté ke dè bou dibou ke m pǎ. De kó ikuó yó mbomu sǎà nè di yaábíó bá kè di bo kùù píku.

Dididèibanni

¹⁵ Kè di níi m pǎ tidipànti dìi yìè, di báá kaa nde kó diyìè kè dèe wenté kè di keté kékaa nke dò seménnibè bèyiekè, ¹⁶ Seménni oyiénwè wenwe kó teomputè yìè, dè yóó mbo yewe sipísìnùmmù ndi, kè di m pǎ tidiiti. ¹⁷ De yìè bá wè wè waá ntidipànti kó muyuo nsààmù cidóòbè bètǎãti kédǎnnè pèèbè bèdébè kékǎrenè mutie mùù muuti kè di tǎní de kó dipǎnni kè m benke. ¹⁸ Pèè kó difǎnkúò kè dí n féuté yepedabe yèyiekè yèè mǎke dibenni dimáà dimáà, ke kpa kuyènkù nè dinaadapànni dimáà nè yepedake yèdèé ké yè wènnénè tidiiti di m pǎ tì, kè dè còú mmenaà mbè tu mè diféè kétuò, dipǎnni ndi dìi kó kufǎòku n naati. ¹⁹ Kè di dèè dí waá ndibǎdaà meyei nhūtímù kpéi nnè yepedabe yèdèé yèè mǎke dibenni dimáà dimáà kè n féuté metaummè kpéi. ²⁰ Kè ikuó niùti dè nni mbenke ké dè nni nféuté metaummè tou borè, kèwènnénè tidipànti kóo pèè nè yepedabe yedé. Dè tu n kperè nde bè m pǎ dè ikuó niùbè yóó nte dè. ²¹ De kó diyìè kétéí nké n sǎnte, dí báá pí mmutǒmmú de yìè. Dè yó ntú ikuó nyi di kpéi nsǎà nè di yaábíó bá kè di bo kèè bíékè.

²² Kè di dei tidiiti di báá deite kétaunnè tìi bo di paa mmànku, di me mbáá kónté kédéri, dí tì yóu becǐribè nè bepòòbè kpéi. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

Siheú kó dibanni

²³ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ke dò: ²⁴ Náké Isidayeeriibe ke tú:

Dibenni tǎnkù yiénwè kó diyìè ketirì níi yó ntú teomputè nte, di níi tíí nké n sǎnte nè tipíétì nè siheú. ²⁵ De yìè di báá pí mmutǒmmú, dí n féuté feǎfè kétuò.

Meyei nhūtímù kó diyìè dieri

²⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mǎyiisi ke dò:

²⁷ Otǎnkù yiénwè yìè pínni yó ntú meyei nhūtímù yìè ndi, di níi tíí nké n sǎnte, kébou dinùù ké n féuté feǎfè kétuò. ²⁸ Di báá pí mmutǒmmú mamù de yìè meyei ncíèmmè kó diyìè ndi, bè yóó di dǎò dì meyei ncíèmmè kó ikuó kè n di cíè mmí ndi Yiè nKuyie. ²⁹ Kè wèè í bou dinùù de yìè bèè ò dènnè o kǎbe miéke. ³⁰ Kè wèè pí mmutǒmmú de yìè m bo ò dèite o kǎbe miéke. ³¹ Di báá pí mmutǒmmú de yìè dè yóó ntú ikuó nyi di kpéi nsǎà bá kè di bo kèè bíékè. ³² De kó diyìè yó ntú n kperi ndi, otǎnkù yìè wénni kó kuyuoku nku di yóó boumè dinùù kèntǎ kétuokenè diyìè teri kuyuoku.

Dibanni bè tu di titouti kperi

³³ Kè ti Yiè nKuyie nní nsáké ku náànti kénáké Mǎyiisi ke dò: ³⁴ Náké Isidayeeriibe ke tú n yē nhotǎnkù yiénwè yìè tepítè nè dinummuri di níi ànné titouti kó dibanni ké n sǎnte, kè di mbo ke dò yewe yèyiekè. ³⁵ Diyiè ketirì yìè di tíí nké n sǎnte, de yìè òmòu báá pí mmutǒncéémù. ³⁶ Yewe yèyiekè yenyè miéke, bá di di níi n féuté feǎfè kétuò. Diyiè nínni

yie kətíí nké n sǎnte ké n féúté feǒfè kétuo. Di báá pí mmutǒncéémù dibanni denni òì yie.

³⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndò: M me ntǎǎté yèè we di níí yóó ye ntíí ké n sǎnte, ké n fíé iwũǒ kétuo ké m pǎ tidiitì kó yepǎrè, ké n fíénè iwũǒ metaummè kpeyi, kécóú mmenaà nkétuo kéntū mbá òì yie di kuó òommè. ³⁸ Ke né yíénè iwũǒ di n feu ì siompùsi kó yewe nè yepǎrè di m pǎǎ nyè nè iwũǒ di n feu ì, di n òunkonè yèè nò kpeí nnè yepǎrè diwèì kpeye.

³⁹ De kó difǒnkúò otǎnkù yíénwè kó diyie tepíítè nè dinummurì ke sǒ ndi dèite di diitì ke dèè, dí ãnné titouti kó dibanni ké nni nsǎntí ke òò yewe yèyiekè. Dibanni yie ketirì nè diniínni yó ntú teompùtè nte. ⁴⁰ Diyie ketirì, dí waá nyetebe sàáyè nè tipuonti nè kukó nkó titieti, kényǎnku metaummè tou di Yiè nKuyie nyiikè ke òò yewe yèyiekè. ⁴¹ Dibenni mieke di níí ãnné dibanni ké nni nsǎntí ke òò yewe yèyiekè. Dè yó ntú ikuó nyi di kpeí nsǎǎ nè di yaǒbíó. Dibenni tǎnkù yíénwè mieke nke di níí yóó ãnnémè de kó dibanni. ⁴² Isidayeeribe di níí yó mbo titouti mieke nke ke òò yewe yèyiekè. ⁴³ Kè dèe yie kè di yaǒbíí banté ke do ndi òò ã titouti mieke nke, n di òennení òì mǒnni Esibiti. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

⁴⁴ Kè Mǎyiisii náké Isidayeeribe yemǒrè bè yó mbaà nyè ti Yiè nKuyie nkó yebaa.

24

Bè bo mpí mmèè botí metaummè tou kó tefitíkèkètè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ke òò: ² Náké Isidayeeribe kè bè da duó nhodífíè kó mekòsààmè di bo ntuǒnnèmè tefitíkèkètè deyuo ndemǎu. ³ Kè Anǎw tè ìnné metaummè tou mieke kuyàǎkù kùù pí metaummè tou ìkú dè ku ìikè, kè tè níí nyié nke cóú mí ndi Yiè nKuyie n yìikè kéwenténè. Dè yóó ntú ikuó nyi di kpeí nnè di yaǒbíó sǎǎ. ⁴ Anǎw yóó de nyínné tefitíkèkètè mesǎw nsààmè kpete kécǒnné te búkúsi kè dè níí ncóú nkeyènkè kemǎu n yìikè.

Péèbè bè yó mpǎǎ mbè Kuyie

⁵ A waá mmuyuo nsààmù kédǎǎnè péèbè tepíítè nè bèdébè bá wèè péè kòo yuo ncéékù mbo cidóòbè bèkuò. ⁶ Kàa bè daá mmesǎw nsààmè kóo táburi ìnkè icuó ìdèi bèkuò bèkuò mí ndi Yiè nKuyie n yìikè, ⁷ kécóú mbá kùù cuó ìnkè tihúúnti sààti bè yóó tuo ntì, kè dèe benke péè omǎu túmè mí ndi Yiè nKuyie n kou.

⁸ Bá tèè ompùtè nte bè níí yóó daámmè de kóo péè mesǎw nsààmè kóo táburi ìnkè mí ndi Yiè nKuyie n yìikè. Díndi Isidayeeribe di òò nké mme ndǎri sǎǎ. ⁹ Anǎw nè o bí bèè yó nte de kóo péè, bè níí nkari metaummè tou kó kudǎnkù ké bè càáké ke yé bè bè nni mpǎmèmu kè bèè cǎǎ nkè bèè òò nké bè di. De kó ikuó yó mbomu sǎǎ.

Bè òò nkédǎòmè wèè sǎǎ nKuyie nè wèè bo poté otǎu kékuo

¹⁰⁻¹¹ Danni kóo nitipòkù mǎu wèè do bo Isidayeeribe cuokè kòo yètirì tu Dibidi, kòo peitè osapàà nkòo yètirì ntu Sedomii, kòo peiténè Esibiti kou mǎu odapàà. Diyie mari kè dè kóo dapàà nnè Isidayeeribe kou, kè bè nkpa nkè de kóo dapàà nsǎǎ nKuyie, kè bèè òò kàtenè Mǎyiisi borè. ¹² Kè bèè òò kǎnne ké nhò bàa ke kémúnè ti Yiè nKuyie mbo bè nàkémè bè òò nkòò dǎòmè.

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mǎyiisi ke òò: ¹⁴ De kóo dapàà wèè n sǎǎ mmí nKuyie, á òò òenne Isidayeeribe karì, bèè kó dimàà kèè òò n sǎǎmmè mí nKuyie nkè bèè nóó mbe nǎu o yuu ìnkè kè Isidayeeribe bemǎu òò bùótí yetǎrè kékuo. ¹⁵ Kàa náké Isidayeeribe ke tú n yé nkè wèè n sǎǎ mmí nKuyie nkùù òò te wèè tǎ de kó meyeyi. ¹⁶ Kè wèè n sǎǎ mbè òò nkòò bùótí yetǎrè nye kékuo, kòò tu opòò yoo dihei yie nke né n sǎǎ mbèè òò kùò.

¹⁷ Kè wèè poté otòu ke kùò, bèe ò kùò. ¹⁸ Kè wèè kùò otòu kó feǎfè wèè ò yietí fefòufè.

¹⁹ Wèè kòute otòu bè múnkèe ò kòute. ²⁰ Wèè kèété otòu kǎù bèe kèété o kperi. Kè wèè kpréété otòu nǎnfè bèe kpréété o kafe. Kè wèè feuté otòu nìnni bèe feuté o kperi. Kè wèè ãnné otòu kuyènkù bèe kù nhò ãnné múnkè.

²¹ Kè wèè poté feǎfè ke kùò wèe yietí káfóó, kè wèè poté oniti ke kùò bèe ò kùò.

²² Di bekùnè mèè botí dihei yembè di yó mme mbekùnè bepòòbè. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

²³ Mǎyisi tí nǎké diì mǎnni Isidayeeriibe kè bèe denne de kóo dapàà nwèè sǎá nKuyie mbe karì kóò bùótí yetárè kékua. Memme bè dǎòmè ti Yiè nKuyie nnáké tí Mǎyisi.

25

Dibenni ketenkè bo òmpè di

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mǎyisi Sinaii tǎri ínkè ke dǎ: ² Náké Isidayeeriibe ke tú n yè nkè di ta diì mǎnni dihei n di duó ndi, dí soó mmukútímù, kè ketenkèe òmpè kè dè ntú n kó disǎnni. ³ Dí nkuuti ke dǎ yebie nyèkuò, kémbuòti di diiti, kèpienko fínyì kó detie nke tǎù de be. ⁴ Dibenni yiénni mieke ketenkè kó diòmpùbenni ndi, di báá buotí, di me mbáá píe nfínyì kó detie. Dè yó ntú n kó disǎnni ndi. ⁵ Kè tididenti yè di báá tí dèite, bá nè di í me mpíemmè di tie nkè dè peité, di báá tǎù de be, ketenkè òmpùbenni ndi. ⁶ Dí nyo ntididenti díndi nè di kó tidaati nè di kó betǎmbè nè bepòòbè bèè di bonè. ⁷ Nè de kó tidiiti mieke nke di wǎù yóó pétémmè kédi nè dihei kó tiwanwanti timòu.

Tidaati fíimmù kó dibenni

⁸ Di ní kaà nyebie nyèyiekè yèyiekè kuce mèyiekè. De kó yebie nyó mbo yebie nsipísìnàà nè yèwèi ndi. ⁹ Dibenni sipísìnàà nè diwéinnì kóo tǎnkù yiénwè kó diyìe píinnì, diyìe dierì ndi, meyei nhūtímù kpréi. Dí duó nkè bèe eé ditǎteheù dihei dimòu mieke, ¹⁰ kèpǎkè, dibenni sipísìnùmmù kperi yó ntúmè tidaati fíimmù kperi ndi, dibanni dierì kó dibenni ndi, òmòu ténke bá ntú kudaakù n kó ketenkè kemòu mieke. De kó dibenni bá wè ò bo na kèwète kètieke o tenkè, bá wè kòò kò nho cíètè. ¹¹ Dibenni sipísìnùmmù kperi yó ntú tidaati fíimmù kperi ndi, dibanni dierì kó dibenni ndi. De benni di báá buotí di me mbáá deite tididenti yoo dí tǎù detie mbè tu dè fínyì de be, di í píe nde kó yèbe. ¹² De kó dibenni tú tidaati fíimmù kperi ndi, de kó dibenni mieke di yó nyo ntididenti nti. Diwèi kó dibenni ndi, dí ndi wùò ndi cǎá.

¹³ De kó dibenni mieke bá wè ò bo na kèwète kètieke o tenkè. ¹⁴ Kòò mòu fiitinè o kou ketenkè yoo ò kè nhò donnè, ò báá ò ciité. ¹⁵ Wèe wénté dè kpaá yebie nyèdè kè n kó dibennii tuòkení, de mieke nke ò yóó namè kóò kèété idíítí. ¹⁶ Kè yebie nsù idíítí nsù kè yè me nkènni idíítí nkènni, di yó nwéi yebie mmamè mme ke kékíí idíítí. ¹⁷ Di mieke òmòu báá ciité otòu. Di nni ndé, mí ndi Yiè nKuyie mmí di te. ¹⁸ Dí mpí n tié nnè n kuó kéndǎori dè yèmmè, memme di bo mbomè di tenkè ke bá nyièkù dèmarè. ¹⁹ Kè di paa nní mpréi, kè di yo nke sànnè kémbo ke í yīèkù.

²⁰ Kè dè yèmmè di bo beke dimáà ke dǎ: Ti né yó nyo mba kè ti í kùútí dibenni yiénni ke dèite tidiiti? ²¹ N yóó duó nkè n kó mesàà mmeè ní mbo di ínkè, dibenni kuónni mieke kè di paa nní peité, kè dè nsànnè di bo nyommè ke dǎ yebie nyètǎati. ²² Kè di buotí dibenni nínni mieke di bo na kényo ntidikóti kètuòkenè dibenni weínni di bo deitemè tipànti.

A bo wète kédontémè a tenkè

²³ Òmòu báá fítè ketenkè sǎá kè dèe deè ke yé mî temè ketenkè kè di tú bepòòbè ke bo ke mieke. ²⁴ Dihei n yóó di duó ndi mieke, dí dǎù nyikuó kòò mòu fité o tenkè wèe na kèwète kè kè donté.

²⁵ Kòò mòu tebite ta ticiti ke fitè ketenkè, o cíètè kou wèè ò tǎkénè wèè dǎ nkèwète kè kè donté. ²⁶ Kòò mòu me nyí mòke wèè ò tǎkénè ke bo na kè kè donté, kòò wète ke pété dii yè idíítí ò bo na kèwète kédonté o tenkè. ²⁷ Bèe kaà nyebie nyèè pèètè kèbate yèè kpaá,

kè tidaati fíimmù benni né na kétuakení kòò ò tèínné, kékéte kétéie o tenké. ²⁸ Kòò me nyí pètè ò bo yietí mù wèè kè donté wè nkpaá ke kè te, ke baanè tidaati fíimmù benni kòò né na kékéte kécouté o tenké.

²⁹ Kòò me nfité tecíètè kè tè bo diheì iduotí fité di, dibenni dimáà kó mukúú mmiéke nke ò bo namè kékéte kè tè donté. Kòò dó kékéte kè tè donté dè báá pèètè dibenni nè ò tè fitémè. ³⁰ Kè dè pèètè dibenni kòò í wète ke tè donté, wèè tè donté weè yó ntè te sáà nè o yaábí. Te yiè mbáá wète kè tè couté tidaati fíimmù bo tuakemè. ³¹ Kè sicéí sù bo yehekè iduotí í fité yè si yó ndònnè depaa ndòmmè mme, te yiè nní bo na kékéte kè tè donté yoo wèè wète kè tè couté tidaati fíimmù bo tuakemè.

³² Defiibe bie yó mmakemu kuce ke ní na kékéte kédonté be tenké yoo be céí sáà. ³³ Bá kè Defii botí kou wèè donténè o tebite tecíètè, kè tidaati fíimmù benni tùòke wèè wète kè tè duó nte yiè, ke yé be céí sù tumè be kperè bè mòke dè Isidayeibe tenké miéke. ³⁴ Bè báá fítè be pénnè be kó ketenkè yó nni nke sáà.

Bè bo mpenni mèè botí becìribè be kperè

³⁵ Kòò mào kou ta ticíti miéke ke ténke í mòke mùmamù, wè nhò tò, kòò me ntú opòò nwe ò nhò tò, kè dèe yie nkòò mbo o borè. ³⁶ Ò bá nwanti mucóntimu o ínkè, ò bá nwanti ke bo ò di. Ò ndé mí ndi Yiè nKuyie nke o kou nhò bonè. ³⁷ Kòò me nhò pènte idíítí nyi ò bá nwanti kécónte, kè tidiiti me nni nti ò bá nwanti wèè ò tèínné kénóó. ³⁸ Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te kè di dènnení Esibiti ke bo di duó nKannahā tenké, kè di ntú n kòbe.

Oniti bo wète kédontémè otòu

³⁹ Kòò mào kou ta mesémmè miéke ke ténke í mòke mùmamù, ke fiténè omáà otòu ke bo mpí nho tōmmú, wèè ò donté ò báá ò pìnnè mudaatōmmú. ⁴⁰ Wè nhò bonè ke dōnnè o kóo tōnti yoo wèè kàtení ke ò taànè. Wè nhò pìnnè mutōmmú kè tidaati fíimmù benni yà tuakenni. ⁴¹ Kè tidaati fíimmù benni tùòkení, wèè kò nwenwe nè o bí o kòbe borè, kékari o yembè tenké. ⁴² Di tú n kó betōmbè mbe, kè n di dènnení Esibiti, òmòu báá fítè omáà bè òó fítémè kudaakù. ⁴³ Di miéke òmòu báá dōnnè otòu muwērimú. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te, di nni ndé!

⁴⁴ Di kó tidaati tinitidaati nè tinitipòti tí yóó yènní yehekè yèè di fité yènye. Di yó mbe ndōnnè tidaati. ⁴⁵ Bepòòbè bèè kàtení ke di bonè, di bo na ke ní donté be bí, yoo bèè do di bonè nè dimōnni be yaábí. Bè bè peité di tenké nke dí bè te. ⁴⁶ Di bo kú kényóu dè di bí ì dò nké dè tùóté, kè bembe ntú di kó tidaati sáà. Kè di tebí Isidayeibe tòbè, òmòu báá dōnnè otòu muwērimú.

⁴⁷ Kè dè me ndò mbepòòbè yoo bèè kàtenè ke di bonè be kóò mào mòke idíítí, kè di tebite matè ò mòkenè dibànni, kòò fiténè temáà yoo bá kè bepòòbè kó deyaàbire marè nde tè fiténèmmè temáà. ⁴⁸ Di makemu kuce ke bo na kékéte kédonté di tebite, di kou mào bo na kékéte kédonté di tebite. ⁴⁹ O cice kou yoo o cice kou kó debire bo na kékéte kè tè donté, yoo otòu mào nè wèè tu meyiì mmémáà kòbe. Kè dè í dò mmemme tè wète ke pètè te kperè tè bo na kékéte kédonté temáà. ⁵⁰ Kè tè yóó donté temáà bèe náké nè wèè do nké tè donté, kè bèe kaa nyebie nwèè do tè donté ò tè donté kè yèè bie sooté de cuokè, kè n kó dibenni né na kétuakení. Bè yóó wénté yebie nyèè soké yènye de cuokè ke né na kékéte idíítí bá dii yiè kè idíítí mmānnè bè òó yietí ì otōnti diyie dimáà miéke. ⁵¹ Kè de kó yebie nkpaá ke sù ò yóó yietí kè ì nsūmu kè di tebite na kékéte kédonté temáà. ⁵² Kè yebie mme nyí kpaá sù kè tidaati fíimmù benni tùòkení tè tó yietí kè dè mmānnè yebie mmāmè, kè tèe wète kédonté temáà. ⁵³ Kè bè donté òmòu ò ní yó mbo wèè ò donté o cíètè ke dò nho tōnti nwe, di báá yie nkè bè nhò dōòrinè muwērimú. ⁵⁴ Kòò me nyí na ke bo wète kédonté omáà de kó meborime medé miéke wè mbaa tidaati fíimmù benni kényè wenwe nè o bí.

Kuyie nyèmmè ku kòbe dò nké nku ntú nkumáà

⁵⁵ Díndi Isidayeeriibe di tú n kó betõmbè mbe kè n di dènnení Esibiti kó ketenkè. Mí ndi Yiè nkuyie mmî di dènnení Esibiti tenkè. Mí ndi Yiè nkuyie mmî di te.

26

¹ Di báá dǎd sitenkaanî kè sî fííkú yoo di fííkú yesìmpókè, di báá cíéké yetárè kè yè kèrî tifèntî kéfííkú kènninku ye ìkè. Mí ndi Yiè nkuyie mmî di te.

² Dí mpí n di nàkè tì siom̀pùsi ìnkè, kéndé n taummè tou. Mî tu di Yiè nkuyie.

Kuyie nyẽmmè nkù yóó bè dǎd mesàà

³ Kè ti Yiè nkuyie mbéinnè Isidayeeriibe ke dǎd: Kè di yie nke pí n tié nnè n tannò ke dǎri dè yẽmmè, ⁴ m bo ndi duò nfetaafè fe m̀nni, kè di paa nní mpeí mesàà nkè di tebiiti mpeí mesàà. ⁵ Kè di ní mpuotì tidiiti kè di tebiitii binè, kè di ntǎ di tebiiti kètuokenè di bo buotímè tidiiti, kè di nyo ke sànnè kèmbò bá dèmarè í di kǎnnè. ⁶ Kè n di duò ndiwèi dihei mièke, kè di ní nduó ke í yìkù. Kè n kei ndesinnè, mudoò ténke báá ànné di kó ketenkè mièke. ⁷ Kè di mbetì di dootitòbè ke bè kǎ. ⁸ Di mièke benitòbè bènùmmù ní bo mbetì tekǎtè (100), kè tekǎtè mbetì tekǎupíítè (10000) kè di bè kǎ. ⁹ Kè nní mbo difǎnkó kèduó nkè di pié kè nní mpí n di dǎd m̀ mè taummè. ¹⁰ Kè di ní nyo ndi diiti kè tipàntii bi, kè di cúũnní tikótì kèánné tipànti. ¹¹ Kè n cíètè mbo di cuokè sǎà, m báá di pè. ¹² M bo mbo di cuokè, ke di te kè di tú n kǎbe. ¹³ Mí ndi Yiè nkuyie mmî di te, ke di dènnení Esibiti. Kè dè bo yie nkè di ténke bá ntú tidaatì, ke touté di tuò Esibiti kǎbe do di tou nyè, ke dí na ke ã nkéri ke yíeo.

Kuyie nyè kù yóó bè poté tii yèiti

¹⁴ Kè ti Yiè nkuyie nní nsaké ku náantì kébéi nke dǎd: Kè di me nyete n kpeti ke í tũnne n tannò yemou, ¹⁵ kè di bùtinnè n kuó ke pè n tié, kè di tǎte n di dǎd mè taummè, ke yóu ke ténke í dǎri n tannò yemou yẽmmè. ¹⁶ Nte n yóó di dǎd mè:

M bo duó nkè meyei ndiemè di do kè di kũ ñkè kukǎntonnoò diekù di pí nkè di nuò nta, kè kùu ta kèncáá ndi kǎnti. Kè di ní buotì tidiiti kè tii bi kè di dootitòbè kǎtení kè tì dèite bá di báá cǎnte. ¹⁷ Kè n di bùtinnè kè di dootitòbè di na, di nímbè bo di baaté kè di ncóoti bá bè í di beti.

¹⁸ Bá nè memme kè di í kènté n kpeti, nní ndi saké tiyèiti di yei nkpeí, ¹⁹ kèpante di wèrimú mùu te kè di mǎke tefentè, m bo duó nkè tiwetii kpenke timátì tẽmè bá fetaafe bá nniu, kè ketenkèe kpenke kèdontenè disǎwũ. ²⁰ Kè di sǎnté kènde di wèrimú detetirè bá di paa mbá mpeí. Di paa nkó titebiiti me mbá mpeí.

²¹ Nè memme kè di yete, ke í dó kè n kènté, nní ndi saké tiyèiti di yei mmamè, ²² kèduó nkè desinnèe yènní kèmpii ndi bí, kédeè di wũ, desinnè bo di yaate kè di ce di do keri ì kǎnné.

²³ Kè n yí memme kè dè í sànnè ke bo di tié, kè dè dǎ ndi kpaá saké ke yetíri n kpeti. ²⁴ De m̀nni mí mmómmuò mmî né yóó cómmú kè di poté di yei nkpeí, ²⁵ kèduó nkè di dootitòbè ndi kǎ, ke peiri di tǎte mè kpeí n di dǎd mè taummè. Kè di coké ke tii ndi ekè mièke, n duónko mutenkúú nnè de kpeí nkè di ta di dootitòbè nyo mièke. ²⁶ Kè n di mǎnte mudii, kè benitipòbè tepíitè ní wènné kèpúnné pèè dipèèfiunnì dimáà mièke, kè wè ndi duó nkè dí ò berí kèwèrí kècááké bá di bá nsànnè.

²⁷ Kè n yí memme kè di baa yete ke í dó ke n kènté, ²⁸ m mièke bo di yè, kè n di ànné tiyèiti di yei nkpeí, ²⁹ kè di nkǎ di bí ke cáá, initidaa ñe initipò, ³⁰ ke può ndi bǎwũtǎrè nè di wũtǎrè di tuò nyè ñkè tihúuntì kè di kuò kèwènnè di bǎkè m può nyè. ³¹ M mièke bo di yè kè n duó nkè di ekè naá ntidobontì, kè m può ndi wũtǎrè, n ténke bá nkémmú tihúuntì di tuò ntì kó kufǎku. ³² Mî mómumuò nyóó pante di kó dihei kédéité, kè dèe di di dootitòbè bè kàriní ke bo mbo de kó dihei mièke. ³³ Kè n duó nkè mudoò tanní kè dí cíté, kè di cèii naá ntidobontì, kè di tenkèe dǎunko.

³⁴ Di bo mbo diì m̀nni di dootit̀bè tenkè mieke, de m̀nni di tenkè bo pété teòmpùtè di do kè m̀nte tè, ³⁵ kè bo òmpè, de m̀nni ḱfóó ndi do kè yetenè tèè òmpùtè di bo diì m̀nni ke mieke.

³⁶ Di k̀be bèè bo yenté di dootit̀bè ekè mieke m bo bè ãnné kufōwaa, mbá kè kufōkp̀èrikù nampe bèe coké kéndò nhòm̀ou bè bèti nè disiè, kè bè ncokù ke duò bá òm̀ou í bè bèti. ³⁷ Bè bo ncokù ke bétírí bet̀bè ke dò mbe dootit̀bè bè bèti, òm̀ou me nyí bè bèti. Di báá na ḱbaao di dootit̀bè. ³⁸ Kè di yei ndi dootit̀bè tenkè mieke, kè kè di di. ³⁹ Di mieke bèè bo yenté ḱmbo be dootit̀bè ekè mieke bè bo ncítiri, be mómm̀ombe be yei nkpréi nnè be yembè k̀me kpréi.

Kuyie nyóó daatenímè kù d̀d̀nè Isidayeeri be m̀è taummè kpréi

⁴⁰ De m̀nni ndi Isidayeeri be bèè yó nkpaá bè yó bantémè bembe nè be yembè bè d̀d̀mè meyei nké mè dáa nke dò: Ti cààr̀emu ti yetemè a kpeti. ⁴¹ De m̀nni ḱbanté ke dò mm̀i còm̀m̀ú ke bè d̀enne be tenkè, ke bè k̀tenè be dootit̀bè cie. De m̀nni bembe bèè to do kpeñi kè bèe ḱk̀unne bemáá ḱyie mbe caàrimè. ⁴² De m̀nni kè n daatení n d̀d̀nè mèè taummè Sak̀bu nè Isaki nè Abarahamu nè n do nàké tí be kó dihei kpréi. ⁴³ Bè í bo yèè m̀rè mieke be ei, di bo òmpè. Ke s̀ mbè ité kè di d̀únko, de m̀nni kè bèe yà meyei nkó muc̀ntimu bè yete mèè kpréi n tié nke pè n kuó. ⁴⁴ Bá nè bè yó mme mbomè be dootit̀bè cie n yí yóó bè dootóo, yoo m mieke bè yè kè mbè k̀w páíí, ḱt̀te metaummè n do bè d̀d̀nè mè. Mí mbe Yiè nKuyie mm̀i bè te. ⁴⁵ N yóó daatemu be kpréi nkédaatení n do d̀d̀nè mèè taummè be yembè kè bè d̀enne Esibiti ibotí t̀i nuò mmieke ke bo ntú be Yiè nKuyie. M̀i tu di Yiè nKuyie.

⁴⁶ Yeè tannò nye ti Yiè nKuyie ndo nàkémè M̀yiisi nè ku tié nnè ku kuó Sinaii t̀ari ínke Isidayeeri be kpréi.

27

Bè bo ndei mèè botí bè d̀únne yèè nò Kuyie

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̀yiisi ke dò: ² Náké Isidayeeri ke tú n yè nkòò m̀ou dó kédèite dinùù ò n d̀únne di, kòò n d̀únne dinùù ke benné nè onit̀i nwe. ³ Onit̀i wèè m̀ke yebie nsipísidé ḱnto ḱtuokenè yebie nsipísikuò o díítí bo medít̀bii nsipísìnùmmù ndi, bè kèété í metaummè tou kpréi. ⁴ Kòò nitipòkù nwe o díítí bo medít̀bii nsipísit̀āti ndi.

⁵ Kè debire nde dèè m̀ke yebie nyènùmmù ḱnto ḱtuokenè sipísidé, kè dè tu denitidaare nde de díítí mbo medít̀bii nsipísidé, kè denitipòrè me nni nde ì mbo medít̀bii ntepítè.

⁶ Dèè m̀ke ot̀nkù òm̀áá ḱnto ḱtuoke yebie nyènùmmù, kè denitidaarè nde de díítí mbo medít̀bii mm̀ènùmmù, kè denitipòrè nde mè mbo mèt̀āti.

⁷ Yebie nsipísikuò kó dif̀nkúò k̀be, kòò nitid̀ù nwe medít̀bii ntepítè nè m̀ènùmmù, onitipòkù medít̀bii ntepítè.

⁸ Kòò m̀ou me ncíte ke í dò nhò bo na ḱyietí de kó idítí, bèè ò t̀oní ikuó niùt̀i borè, kè ikuó niùt̀i kèété o díítí.

⁹ Kè dè me ndò mbè m pã dè tu feðfè nfe bè n feu fè, fè tu n k̀fe nfe. ¹⁰ Bè báá na kè fè cèetenè fetefè fesààfè yoo fesìnfè. Kè bè t̀oté feðfè bè m pã fè ke cèetenè fetefè idé ì naá n kpeyi nyi.

¹¹ Kè de kó feðfè me ntu ikuó yete fēnfē, bèe fē benke ikuó niùt̀i bá kè fè tu fèè botí, ¹² kòò fè wènté ḱyà fè wenni yoo fè s̀ nkékéété fe díítí. ¹³ Kè fe yiè nweè me ndó ḱwēte kè fè donté wèè yietí bè fè kèété ì díítí ḱnóó nke ì mm̀annè ò bo totémè ò me nyietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà.

¹⁴ Kòò mǎu m pǎ o cíētè, ikuó nìùtì tē wénté, kè tē wenni yoo tē sǐ, kòò yí mù, mummu. ¹⁵ Kè tē yiè nwèè mē ndó kēwēte kè tē donté wèe yietí bè tē kèété ì dítí kénósó nkè ì mmànnè bè bo totémè ò yietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà kè ntè te.

¹⁶ Kòò mǎu m pǎ ketenkè, dí wénté bè bo kè buatí tidibotì kè tì mmàmè, kékéété ke dítí. Kè kè dò nke bo na kécouté tidibotì cidóòbè sikousitāāti (300) ke dítí mbo medítíbi nsipísìnùmmù. ¹⁷ Kòò yó m pǎ de kó ketenkè, ke sǐ tidaatì fíimmù benni bo ke dítí baa mme mmà. ¹⁸ Kè tidaatì fíimmù benni mē mpēēté, kòò kè nni mpǎ, ikuó nìùtì kaà nyebie nyèè kpaá kè tidaatì fíimmù benni terì tuakení kékéété ke dítí.

¹⁹ Kè kè yiè nwèè ke dó kè kè donté wèe yietí ikuó nìùtì kèété ì dítí kénósó nkè ì mmànnè bè bo totémè ò yietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà kè kè tieke.

²⁰ Kòò mē nyí kè donté o mómumu nkòò kè fiténè otòu mǎu dè dèemu. Ò ténke báá na kè kè donté. ²¹ Kè tidaatì fíimmù benni mē ntùàke, wèe mē nkè donté wèe kè yóu, kè naá n kàke nke. Ikuó nìùbè bèè kè tieke. Bè kè nni mpāmu.

²² Kòò mǎu m pǎ ketenkè ò donté kè, kè dè í tú o yembè kàke, ²³ ikuó nìùtì wénté yebie nyèè kpaá kè tidaatì fíimmù bennii tuakení kékéété ke dítí wèe kè nni mpāā nkòò yietí ke dítí de yiè, ì tu n kpeyi nyi. ²⁴ Kè tidaatì fíimmù benni tùàke wèe do kè te nè dimònni wèe wēte kè kè couté, o yembè kàke nke.

²⁵ Bè ní yóo tūnne idítí ì kèété metaummè tou kpéi i kó kukperíkù nku, kékéété de kó idítí. De kó idítí kó fesámǎpǎfè cǎékù bo kádammù tepítè nte.

Yepārè yebotí yebotí

²⁶ Òmǎu bá m pǎ o òfè peité fè meketimè kè fè tu fedaafe, fè die nke tú n kàfe nfe. Kòò nààfè nfe yoo o pièfè yoo o buatè. ²⁷ Kòò mǎu m pǎ feǎfè bè í n feu fè, bè bo na kēwēte kè fè donté kēyietí fe dítí kénósó nkè dè mmànnè bè bo totémè ò yietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà. Kè fe yiè mē nyí dó kēwēte kè fè donté bèe fè fité fe dítí.

²⁸ Kòò mǎu m pǎ dèmarè ke tú, ò dè nni mpāmu sǎā, bè báá na kēwēte kè dè donté yoo bèe dè fité. Kòò nìtì nwe yoo feǎfè yoo o yembè o yóunè kèè tenkè, bè m pāā ndèè kó dimàà mebotí dè tu n kperè nde. ²⁹ Kòò nìtì nwe bè m pāmè bè báá na kēwēte kòò donté, bèe ò kù.

Ti bo n duòmmè Kuyie nti mǎke de kó dimàà kó depíndè

³⁰ Kè di dèite di paa nkó tidiiti nè di tebiiti dí dè berí kédèite dèè tu depíndè, dè tu n kperè nde. ³¹ Kòò mǎu dó kēwēte kédonté o kó depíndè kó dèmarè wèe yietí kénósó nkè dè mmànnè bè bo totémè ò yietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà. ³² Dèè kó dimàà tu iwūō, inààke nè ipe nè sibó, fèè òfè ní tú fepíínfè fè tu nkàfe nfe. ³³ Dí ní báá fè cèètenè fesààfè yoo fesínfè. Kòò mǎu fè cèète, fenfe nè ò cèètenè fè idé ì naá n kpeyi nyi, bè mē mbáá na kēwēte kè ì donté.

³⁴ Ti Yiè nKuyie ndo duó nyì kuó nyi Mōyiisi Sinaii tārì ínkè Isidayeribe kpéi.

Mukétímù Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì

Mukétímù kó dipátíri ti náá mMɔ̀yiisi do bè duó nKuyie nkuó Sinaii tã̀rì kédèè kè bèe báátímè mme kékété ke bo ta Kuyie mbè duó ndìi èi. Bè de nkèté kétuòke Kadæesi Badinnea tenkè kè dè nkpaá bè bo tamè diheì máà, kè bè né depe bè bo tamè de kó diheì. Kè Kuyie nyúú mbe to, kè bèe fité ke dò yebie nsipísìnàà dikpáà mièke, kè dè mboní kè bè baa tuòke Mɔ̀abu tenkè mukókúyò nkóò dàmmèrì bakù youú. Isidayeeribe do dò nké de nyíté kéta Kuyie mbè duó nkèè tenkè Kannahã̀.

De kó dipátíri sɔ̀tɛ̀ Mudennimù kó dipátíri nè ikuó niùbè pátíri ye kó tináàntì nti, ke benkú Kuyie nkó benitìbè do cĩ̀nnimè, kè be tákùmè níí bonke di nyiè kèwète kètonkè diterì. Nè memme kè Kuyie nkuu me mpĩ̀ nku nùu kù bè dóunnè dì ke dó kè dì dð̀. Kè Mɔ̀yiisi ncómmú benitìbè cuokè ke náá mbenitìbè Kuyie nhò nàké tì, ke kù bàá mbenitìbè kpéí.

Di mpátíri náàntì duó ke dõmmè

1. Bè do kérímè ditã̀rì Sinaii kó dikpáà mièke 1:1-10:10
2. Bè itémè Sinaii ke ta Mɔ̀abu biriku 10:11-21:35
3. Bè bomè Mɔ̀abu tenkè:
Badaki do yẽmmè Badammuu bɔ̀nté Isidayeeribe kusĩ̀nkù 22-24
Bè yeténèmè Kuyie, mucèmmu sɔ̀tɛ̀mè nè ikuó mai de kó tináàntì 25-36

ISIDAYEERIBE DO KÉRÍMÈ DITĀRÌ SINNAI KÓ DIKPÁÀ

Bè kàammè Isidayeeribe meketimè

¹ Isidayeeribe ye Esibiti kè dè mmòke dibenni ndi. Dibenni déri kóo tã̀nkù odéri kó diyìè ketiri, kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mɔ̀yiisi Sinaii kó dikpáà ku taummè tou mièke ke dð̀: ² Kaannè Isidayeeribe kèntù mbe naàmùntì tũmmè titòbè nè be cẽ̀ tũ ntũmmè sitòbè, di kaa mbèè kó dimàà tu benitidaabè kèwã̀ri bá wè o yètiri. ³ Mɔ̀yiisi fĩ̀ nnè Anɔ̀ di kaa nyIsidayeeribe bèè mòke yebie nsipísidé kèntò ke deètinko bèè bo na kékote mudòò be tĩ̀rè dõmmè. ⁴ Bá kùu naàmùnkù be cẽ̀ mièke dí deite okóti òmáà òmáà kè bè ndi neínè. ⁵ Nte bèè yóó di neínè be yètè:

Dubenni kó kunaàmùnkù mièke, Sedeuu bire Edisuu.

⁶ Simmèõõ kòku mièke, Sudisadaii bire Sedumieri.

⁷ Sudaà kòku, Amminadabu bire Nasõõ.

⁸ Isakaa kòku, Suaa bire Netanneyeedi.

⁹ Sabunɔ̀ kòku, Edonni bire Ediabu.

¹⁰ Sosefu kó ibí Efadaimmu nè Manansee be kó tinaàmùntì kòbe:

Efadaimmu kòku, Ammiudi bire Edisama.

Manansee kòku, Pedasuu bire Kammidiyeedi.

¹¹ Bensamæe kòku, Kideonii bire Abidanni.

¹² Danni kòku, Amisadaii bire Ayiesee.

¹³ Asee kòku, Okadanni bire Pakiyeedi.

¹⁴ Kadi kòku, Deuyeedi bire Ediasafu.

¹⁵ Nefutadii kòku, Enanni bire Aida.

¹⁶ De kó benitìbè do tú bè tã̀tè bèmbè. Bè do tú bèè kòtí bèmbè be botí mièke ke ni benitìbè sikoupi. ¹⁷ Mèmmè Mɔ̀yiisi nè Anɔ̀ kè bèe túóté de kó benitìbè bè tã̀tè bè, ¹⁸ kèttí nyIsidayeeribe bemou otã̀nkù déri kó diyìè ketiri, kè Isidayeeribe bate be naàmùntì nè be cẽ̀, kè bèe dei bèè mòke yebie nsipísidé sidé kèndeètinko.

¹⁹ Mèmmè Mɔ̀yiisi bè kàammè Sinaii kó dikpáà mièke ti Yiè nKuyie ndo tì nhò nàké ke yẽ ndè ndõmmè.

Bè ketémè mukàmmù

²⁰ Bè bàte dìì mòmni Dubenni wèè tu Isidayeēribe kó po kó kunaàmùnkù kédeè kè bèe kaa mbèè kó dimàà tùðke yebie nsipìsidé kèndeètinko, bèè dò mbè bo na kékote mudò.

²¹ Bè do kàa mbè Dubenni kó kunaàmùnkù bè do bo sikoupišisìnàà nè sikoupišikuò nè sikousinùmmù ndi (46500).

²² Kè bèe bate Simmeōō kó kunaàmùnkù kékaa mbèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko benitidaabè mää kēwāri be yètē. ²³ Kè bè mbo sikoupišisìnùmmù nè sikoupišiwēi nè sikousitāāti (59300).

²⁴ Kè bèe bate Kadi naàmùnkù kàbe be cēī dò ndòmme benitidaabè, bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko bèè dò nkéna kékote mudò. ²⁵ Kè bè mbo sikoupišisìnàà nè sikousinùmmù nè sikousikuò nè sipìsinùmmù (45650).

²⁶ Kè bèe bate Sudaa naàmùnkù kàbe be cēī dò ndòmme benitidaabè, bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko bèè dò nkéna kékote mudò. ²⁷ Kè bè mbo sikoupišisìyiekè nè sikoupišisìnàà nè sikousikuò (74600).

²⁸ Kè bèe bate Isakaa naàmùnkù kàbe be cēī dò ndòmme benitidaabè bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudò, ²⁹ kè bè mbo sikoupišisìnùmmù nè sikoupišisìnàà nè sikousinàà (54400).

³⁰ Kè bèe bate Sabunōō naàmùnkù kàbe be cēī dò ndòmme benitidaabè bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko bèè dò nkéna kékote mudò, ³¹ kè bè mbo sikoupišisìnùmmù nè sikoupišisìyiekè nè sikousinàà (57400).

³² Kè bèe bate Sosefu bire Efadaimmu kó kunaàmùnkù kàbe be cēī dò ndòmme benitidaabè bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudò, ³³ kè bè mbo sikoupišisìnàà nè sikousinùmmù (40500).

³⁴ Kè bèe bate Manansee, Sosefu bire terè kó kunaàmùnkù kàbe, benitidaabè bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudò, ³⁵ kè bè mbo sikoupišisitāāti nè sikoupišisidé nè sikousidé (32200).

³⁶ Kè bèe bate Bensamēē kó kunaàmùnkù kàbe be cēī dò ndòmme benitidaabè bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudò, ³⁷ kè bè mbo sikoupišisitāāti nè sikousinàà nè sikousinàà (35400).

³⁸ Kè bèe bate Danni kó kunaàmùnkù kàbe be cēī dò ndòmme, benitidaabè bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudò, ³⁹ kè bè mbo sikoupišisikuò nè sikoupišisidé nè sikousiyiekè (62700).

⁴⁰ Kè bèe bate Aseē kó kunaàmùnkù kàbe be cēī dò ndòmme, benitidaabè bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudò, ⁴¹ kè bè mbo sikoupišisìnàà nè tekoupišitē nè sikousinùmmù (41500).

⁴² Kè bèe bate Nefutadii kó kunaàmùnkù kàbe be cēī dò ndòmme, benitidaabè bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudò. ⁴³ Kè bè mbo sikoupišisìnùmmù nè sikoupišisitāāti nè sikousinàà (53400).

⁴⁴ Merime Mōyīisi nè Anōō nè Isidayeēribe kó tinaàmùnti tepīitē nè tìdētì kó bekótībè kàammè Isidayeēribe be cēī dò ndòmme. ⁴⁵ Kè bèe bate bèè mðke yebie nsipìsidé kèndeètinko bèè dò nkéna kékote mudò, ⁴⁶ kè bèe wēnné bemou kēmmo sikoupišisikūò nè sikoupišitāāti nè sikousinùmmù nè sipìsinùmmù (603550). ⁴⁷ Bè né í nwēnnénē Defii kó kuwō nke kàa.

Defiibe kó mutōmmú

⁴⁸ Kè ti Yìē nkuyie nnáké Mōyīisi ke dò: ⁴⁹ A bää kaa nDefii kó kuwō, a bää bè kàannè Isidayeēribe. ⁵⁰ Á bè duò mmetaummè tou kó mutōmmú, kè bè ndake n nenti kpié nnè dèè kó dimàà cénke tú metaummè tou kperē. Bèè yó ntou n taummè tou nè di nenti, bèè yó nte de kó mutōmmú, kè di baté dè bèè yóó fité metaummè tou. ⁵¹ Kè metaummè tou do nkésóō ndikarì bèè yóó dì kpèété, kè di tùðke di bo cómmú dè, bèè dì cōnné. Wèè í tú Defii botí kou kòò dì tōónnè bèè ò kùō. ⁵² Isidayeēribe bá dìì tīnni dì níí báté di kó mefiē, di

kó mecannimè borè. ⁵³ Kè Defiibe beè báté kéfíté metaummè tou, kè dèe yie mmí nKuyie nkè m mieke báá do Isidayeeribe. Defiibe beè yó mpí metaummè tou mieke mutōmmú.

⁵⁴ Merimme kè Isidayeeribe tūnne weti weti ti Yiè nKuyie nnàké tì Mōyiisi be kpéf nkòò tì mbè nàké.

2

Bè kànnè mèè botí Isidayeeribe

¹ De kó difōnkúò kè ti Yiè nKuyie nnàké Mōyiisi ke dò: ² Isidayeeribe bá dii tìnni di ní báté di wuò nkó mecannimè borè kéfíté metaummè tou, ké ndi ciénnè.

³⁻⁸ Sudaa kó ditìnni kàbe nè Isakaa kperi kàbe nè Sabunwò kperi beè yóó wēnné kébáté metaummè tou diyie yìèní kèè bíékè, Sudaa kó mecannimè borè.

Kè Amminadabu bire Nasōō nni Sudaa kàbe kó dihāāpòntìnni kè di ríbo behāāpòmbè sikouprísìyiekè nè sikousìnàà nè sikousikuò (74600).

Kè Suaa bire Netanne yeedi nni Isakaa kàbe kó dihāāpòntìnni behāāpòmbè sikouprísìnùmmù nè sikousìnàà nè sikousìnàà (54400).

Kè Edonni bire Ediabu ni Sabunwò kàbe kó dihāāpòntìnni behāāpòmbè sikouprísìnùmmù nè sikousìyiekè nè sikousìnàà (57400).

⁹ Kè bèe wēnné bemou kēmbò behāāpòmbè tekoupríkòtè nè sikouprísìni nè sikousikuò nè sikousìnàà (186400).

Beè kó dihāāpòntìnni ní yóó niité kèíté.

¹⁰⁻¹⁶ Dubenni kó ditìnni kàbe nè Simmeōō kó ditìnni kàbe nè Kadi kó ditìnni kàbe beè yóó wēnné kébáté metaummè tou bakù cānku bíékè, Dubenni kó mecannimè borè.

Kè Sedeuu bire, Edisuu nni Dubenni kó dihāāpòntìnni behāāpòmbè sikouprísìnàà nè sikousikuò nè sikousìnùmmù (46500).

Kè Sudisadaii bire Sedumieri nni Simmeōō kó ditìnni kàbe behāāpòmbè sikouprísìnùmmù nè sipísìwei nè sikousitàāti (59300).

Kè Deuyeedi bire Ediasafu nni Kadi kó ditìnni kàbe behāāpòmbè sikouprísìnàà nè sikousìnùmmù nè sikousikuò nè sipísìnùmmù (45650).

Kè bèe wēnné bemou kēmbò behāāpòmbè tekoupríkòtè nè sikouprísìnùmmù nè tekouprítè nè sikousìnàà nè sipísìnùmmù (151450).

Beè yó mpokoo Sudaa nè o kàbe be kó yetìrè.

¹⁷ Be kó difōnkúò kè Defiibe tūnne nè metaummè tou, Defiibe kó dikari dii ní yó mbo de cuokè. Bè yó ntū mbè báté mèè botí nku ke iiti, bá wè ò ní yó mbo o kó mecannimè borè nde.

¹⁸⁻²⁴ Efadaimmu kó ditìnni kàbe nè Manansee kperi beè yóó wēnné kébáté metaummè tou diyie taà kèè bíékè Efadaimmu kó mecannimè borè.

Kè Ammiudi bire Edisama nni Efadaimmu kàbe kó dihāāpòntìnni behāāpòmbè sikouprísìnàà nè sikousìnùmmù (40500).

Kè Pedasuu bire Kammidiyēeri nni Manansee kàbe kó dihāāpòntìnni sikouprísitàāti nè sikousidé nè sikousidé (32200).

Kè Kideonii bire Abidanni nni Bensamee kàbe kó dihāāpòntìnni behāāpòmbè sikouprísitàāti nè sikousìnùmmù nè sikousìnàà (35400).

Kè bèe wēnné bemou behāāpòmbè tekoupríkòtè nè sikousìni nè tekòtè (108100).

Beè ní yó ntú ditìnni tāānni kèíté.

²⁵⁻³¹ Danni kó ditìnni kàbe nè Asee kó ditìnni kàbe nè Nefutadii kó ditìnni kàbe beè yóó wēnné kébáté metaummè tou bakù you bíékè, Danni kó mecannimè borè.

Kè Amisadaii bire Ayiesee nni Danni kó dihāāpòntìnni kàbe behāāpòmbè sikouprísikuò nè sikousidé nè sikousiyiekè (62700).

Kè Okadanni bire Pakiyeedi nni Asee kó dihããpòntĩnni kàbe behããpòmbè sikoupirísìnàà nè tekoupirítè nè sikousìnùmmù (41500).

Kè Enanni bire Aida nni Nefutadii kó dihããpòntĩnni sikoupirísìnùmmù nè sikoupirísitàãti nè sikousìnàà (53400).

Kè bèe wẽnné bemou behããpòmbè tekoupiríkùtè nè sikoupirísìnùmmù nè sikoupirísìyiekè nè sikousìkuò (157600).

Beè ní yó ntú besambe kéíté.

Bá dìi ããpòntĩnni ní yó mbo di kó mecannimè borè nde.

³² Isidayeeribe mbe bè do kàa mbè ké bè bàte be cẽĩ dõmmè, be kó yehããpòntĩrè yemou kè yèe wẽnné kémbo behããpòmbè sikoupirísìkuò nè sikoupirísitàãti nè sikousìnùmmù nè sipísìnùmmù (603550). ³³ Bè me nyí nkàannè Defiibe Isidayeeribe tòbè cuokè ti Yiè nKuyie ndo ti nàké Mõyiisi ke yẽ ndè ndõmmè.

³⁴ Kè Isidayeeribe tũnne weti weti ti Yiè nKuyie ndo nàké tì Mõyiisi. Mèmmè kè bèe cómmù bema bema be cannimè dò ndõmmè. Mèmmè bè itémè be kari bá wè o naàmùnkù dõmmè nè o cĩètè.

3

Defiibe kó mutõmmù dò nkéndõmmè

¹ Nte Mõyiisi nè Anõ be kó iwuõ. Ti Yiè nKuyie ndo yóó béinnè Mõyiisi Sinaii tãrì ìnkè kè Anõ m̀ke ibí inàà ndi ìi yètè tu: ² Nadabu weè do tú Mpo, kénante Abiu, kòo nante Edeasaa nè Itamaa. ³ Anõ kó ibí nyi memme, bè do còú mbèè yò mekùò nke bè cãñné kè bè bo mpí nyikuò tõmmù. ⁴ Nadabu nè Abiu kè bèe kú Sinaii kó dikpàà metaummè tou bõrìnùù, ke yé bè do tũnnèmè ti Yiè nKuyie ntihúuntì muhãã nsõntíke kõmu. Bè do yóó kú ke í m̀ke ibí. Edeasaa nè Itamaa kè bèe sòtè kèmpínnè be cice Anõ ikuò tõmmù.

⁵ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mõyiisi ke dò: ⁶ Duó nkè Defii kó kuwuõ nkòbe tífínni, kàa bè duó nhAnõ kè bè nwẽ nke pí mmutõmmù. ⁷ Kè bèe nhò teénnè kè bè mpí mmutõmmù metaummè tou, Isidayeeribe bemou kpéi. ⁸ Beè yó ndake metaummè tou kó tinenti kpéi kèmpí nyIsidayeeribe kó mutõmmù metaummè tou. ⁹ Á duó nDefiibe Anõ nè o bí, m̀i bè dèite Isidayeeribe mieke ke yẽ nhá bè mbè duó. ¹⁰ Anõ nè o bí beè m̀áà yó ntú ikuò niùbè, kèmpí nyikuò tõmmù, kè wèè í tú Defii botí kou kòò kàáké de kó mutõmmù bèe ò kù.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nní nsókè ku náantì kèbèi nke dò: ¹² M̀i tããté Defiibe Isidayeeribe sãmbè cuokè, kè bè bo còutè bèè tu Mpo be kó difõtìrì kèmpí n tõmmù, m̀i bè te. ¹³ Ke yé bèè tu Mpo be kó dimàà tumè n kàbe mbe. M poté dìi yìe Esibiti tenkè mieke bèè tu Mpo, de yìe ndi n cãñnémè Isidayeeribe mieke bèè tu Mpo nè be wũó pié ìi bí ketiyi kè ìi tu idaaì, kè dè bo ntú mí ndi Yiè nKuyie n kperè.

Bè kàammè Defiibe kó kubotí

¹⁴ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nnáké Mõyiisi Sinaii kó dikpàà mieke ke dò: ¹⁵ Á kaa nDefii kó ibí initidaaì be naàmùnti nè be cẽĩ, kéketénè ìi m̀ke otãnkù òmáà òmáà kèndeètinko.

¹⁶ Kè Mõyiisii tũnne ti Yiè nKuyie nhò nàké tì ké bè kàa.

¹⁷ Nte Defii bí kó yeyètè: Kerisonni nè Keati nè Medadi. ¹⁸ Kè Kerisonni kó ibí ntú: Dibini nè Simèii. Be kó tinaàmùnti nti memme. ¹⁹ Kè Keati kó ibí ntú: Amudamu nè Isaadi nè Ebunõ nè Usiyeedi. Be kó tinaàmùnti nti memme. ²⁰ Kè Medadi kpeyi ntú: Madi nè Musi. Defii kó ibí nyi memme be naàmùnti nè be cẽĩ.

²¹ Kerisonni kó tinaàmùnti do tú: Dibunii kòku nè Semmeii kòku kè bè ntú Kerisonniibe. ²² Kè bèe bè kàa nkétuoté initidabí ìi m̀ke otãnkù kèntò ke deètinko kè bè mbo sikoupirísìyiekè nè sikousìnùmmù (7500). ²³ Kerisonniibe kó tinaàmùnti kàbe bèe do kari metaummè tou fõnkúò diyìe taà kèè bíékè. ²⁴ Dayeedi bire Ediasafu weè do tú be

kó tecíètè kóo kóti. ²⁵ Kerisonniibe kó mutōmmú do tú bè bo ndakemè metaummè tou kprí nnè kuyààkù kùu dì dàátí nè kùu kpetí dibòrì. ²⁶ Nè tìl fité kudànkù nè kùu kpetí ditowaà kó dibòrì nè de kó iwēī bè ǝǝ pítinnè ì de kó tiyààtì.

²⁷ Keati kó tinaàmuntì do tú: Amudaabe nè Isaabe nè Ebunǝǝbe nè Usiyeedibe be kó tinaàmuntì nti memme. ²⁸ Kè bèe bè kàa nkétúóté initidabí ìl mǝke otǎnkù òmáà kèndeètinko kè bè rǝbo sikǝupísini nè sikǝusikuǝ (8600) beè do pí mmetaummè tou kó mutōmmú. ²⁹ Keatiibe kó tinaàmuntì kǝbe beè do kari metaummè tou bakù cǎnku bíékè. ³⁰ Usiyeedi bire Edisafǎa weè do tú be cíètè kóo kóti. ³¹ Beè do te bè bo ndakemè metaummè tou kprí nnè táburi nè tefitíkèkètè nè yewūǝtǝrè nè tinentì tetì bè pǝnnè tì ikuó tōmmú nè kuyààkù de mieke kǝku nè iwēī ìl kù pítinnè.

³² Beè do pí mmetaummè tou mieke mutōmmú kè be kóo kóti tu ikuó niùtì Anǝ bire Edeasaa, kè weè mbè baké.

³³ Medadi kó tinaàmuntì kǝbe do tú: Madiibe nè Musiibe. Medadi kó tinaàmuntì nti memme. ³⁴ Kè bèe kaa nyinitidabí ìl mǝke otǎnkù kèntǝ ke deètinko kè bè mbo sikǝupísikuǝ nè sikǝusidé (6200). ³⁵ Kè Abiyai bire Sudiyeedi weè ntú be kó tecíètè kóo kóti, beè do kari metaummè tou bakù yóu. ³⁶ Medadi kó tinaàmuntì kǝbe kó mutōmmú do tú bè bo ndakemè metaummè tou kó tidabeeti kprí nnè ticádǝti nè yesǎnkè nè ye kó yeteitiyè nè di kó tinentì tetì timǝ. ³⁷ Beè do dakenè metaummè tou kó kudànkù kó yesǎnkè kprí nnè ye kó yeteitiyè nè de kó ibaaké nè de kó iwēī.

³⁸ Mǝyiisi nè Anǝ nè be bí kè bèe kari metaummè tou diyie yìenì kèè bíékè dibòrì bo kèè bíékè, kémpí nyikuó tōmmú Isidayeeribe kprí. Kè wèè í tú Defii botí kou ke dè tóonko, bèe ò kù.

³⁹ Kè bèe kaa nDefiibe kétúóté initidabí ìl mǝke otǎnkù kèndeètinko, bemǝu kè bè rǝbo sikǝupísidé nè sikǝupísidé (22000). Mǝyiisi nè Anǝ beè do bè kàa kèntū mbe naàmuntì dò ndòmmè, ti Yiè nKuyie ndo bè nàkémè.

Bè cèètènèmè Defiibe bèe tu Mpo

⁴⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǝyiisi ke dǝ: Kaa nyIsidayeeribe bèe kó dimàa tu Mpo bemǝu, kéketénè ibí ìl mǝke otǎnkù òmáà kèndeètinko, á bè kàa nkéwǎri be yètè. ⁴¹ Kàa dèè, á túóté Defiibe kè bè nni nduó, Isidayeeribe bèe tu Mpo be kó difǝtìrì kè bè ntú n kǝbe, kétúóté be wūǝ kéceetenè Isidayeeribe kó iwūǝ pié ìl bí ketiyì kè ì tu idaaì.

⁴² Kè Mǝyiisii kaa nyIsidayeeribe bèe tu Mpo ti Yiè nKuyie nhò nàké ke yē ndè ndòmmè. ⁴³ Kè bèe kaa nkéwǎri be yètè kétúóté ibí ìl mǝke otǎnkù kèndeètinko kè bè mbo sikǝupísidé nè sikǝupísidé nè sikǝusidé nè sipísiyiekè nè bètǎati (22273).

⁴⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǝyiisi ke dǝ: ⁴⁵ Túóté Defiibe kécónné Isidayeeribe bèe tu Mpo be kó difǝtìrì kè nni mbè te kétúóté Defiibe kó iwūǝ pié ìl bí ketiyì kè ì tu idaaì kéceetenè Isidayeeribe kpeyi Defiibe, mǝl yó mbè te, mí mbe Yiè nKuyie. ⁴⁶ Isidayeeribe bèe tu Mpo bèe nǝnké Defiibe ínkè sikǝusidé nè sipísiyiekè nè bètǎati (273). ⁴⁷ A cǝuté bá wè yuu ínkè medítibii mmènùmmù ìl kèeté metaummè tou kprí. ⁴⁸ Kàa duó nde kó idíítí Anǝ nè o bí, kè bèe do mbèe tu Mpo bèe nǝnké.

⁴⁹ Kè Mǝyiisi cuó de kó idíítí kè bè bo donnè Isidayeeribe bèe tu Mpo bèe nǝnké. ⁵⁰ Kè bèe ì cuó kè ì rǝbo medítibii ntekupítè nè sikǝusitǎati nè sipísikuǝ nè mènùmmù (1365) bè do kèeté ìl díítí nyi metaummè tou kprí. ⁵¹ Kòo ì duó nhAnǝ nè o bí ti Yiè nKuyie ndo tì nhò nàké wenwe Mǝyiisi ke nyē bèe dǝdmè.

4

Defiibe naàmuntì kǝbe kó mutōmmú

DÈÈNNÌ: Keati naàmunkù kǝbe kó mutōmmú

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mǝyiisi nè Anǝ ke dǝ: ² Kaannè Defiibe naàmuntì mieke Keati kó ibí be naàmuntì dòmmè nè be cǝí, ³ kéketénè benitidaabè bèe mǝke yebie nsipísitǎati kèntǝ kètuǝkenè bèe mǝke yebie nsipísinùmmù ke dò nkéna kprí metaummè

tou kó mutōmmú. ⁴ Keati naàmùntì kɔbe kó mutōmmú yó ntú bè bo ndakemè ikuó nentì kprí. ⁵ Kè dè ní tùðke di bo ítemè di bàtè dè késɔ́, Anɔ̀ nè o bí bèe kɔtení kénúntè kuyàðkù kùù pi ikuó nentì kó kufáá. ⁶ Bèe kù pǔú mmetaummè tou. Kè bè dèè bèe di dátínnè kukònkperíkù kénɔ́ nkuyàðkù kùù wǔð tibedencèèti kè di tǔnnè ipàati. ⁷ Kè bè dèè bèe dátínnè kuyàðkù kùù do wǔð tibedencèèti tábùri bè dakù dè pǔèbè bè m pǎã mbè mí ndi Yìè nKuyie, kécōnnè yebɔ̀ nè ibòðke nè yebɔ̀ yèè yǐènnè menie nnè yedíè nyikuó kó menaà nhō nhā yèè mieke, bè yó nde ndakù pǔèbè bè yó nni mpǎã mbè sǎã. ⁸ Bèe dátínnè de ínkè kuyàðkù kùù wǔð tibedencèèti kénɔ́ nkukònkperíkù kètōnnè tábùri kó ipàati. ⁹ Kè bè dèè bèe dátínnè tefitíkèkètè kuyàðkù kùù wǔð tibedencèèti nè yefitibɔ̀ nè de kó siseú nè dèè kounè mutápeí nnè mekùð ncuð sù bukúsi mieke. ¹⁰ Kè bèe dè wǎnnè kǎpǔú nkukònkperíkù, kédáá nkudabekù ínkè, ¹¹ kédátínnè disɔ̀wǔðtǔnni kuyàðkù kùù wǔð tibedencèèti ke nɔ́ nkukònkperíkù kètōnnè ipàati. ¹² Kè bè dèè bèe túótè bè pǐnnè tì nentì ikuó tōmmú kǎpǔú nkuyàðkù kùù wǔð tibedencèèti nkénɔ́ nkukònkperíkù kè dè wǎnnè kédáá nkudabekù ínkè. ¹³ Kè bè kouté diwǔðtǔnni kó mutápeí nke dèè bèe di dátínnè kuyàðwǔðkù, ¹⁴ bè yó de ndáá nyikuó nentì timɔ̀u bè tǔðnnè tì tihúúntì nè simátikǔmpeé yenì nkpesi nè tikǎpentì nè ibòðke bè mǎinnè ì meyǐ, diwǔðtǔnni kó tinentì timɔ̀u cǎnke, kè dè dátínnè kukònkperíkù kètōnnè ipàati ke bo ndi tǔnnè. ¹⁵ Anɔ̀ nè o bí kè bè pǔú ndì mǔnni ikuó nentì ke dèè. Kè dè tùðke di bo íté dè késɔ́, Keati kó ibí kɔtení kè dè tɔ̀, bè né báá yie nkè be nùtèe kááké ikuó nentì, kè bè tì kááké bè yó kúmu. Be kó mutōmmú tú bè bo ntɔ̀umè ikuó nentì. ¹⁶ Kè ikuó niùtì Anɔ̀ bire Edeasaa yie kó mutōmmú yó ntú ò bo ndakemè mme tefitíkèkètè kó mekùð nkprí nè tihúúntì kufǔðku kpeti. Nè tidiiti bè m pǎã nti yewe yemɔ̀u nè mekùð mbè ðɔ̀ cóú mmè onìtì yoo dǎmarè kè dè cǎnnè n tōmmú kprí. Weè yó ndake metaummè tou dimɔ̀u kprí nnè dèè kó dimàà bo di mieke nè ikuó nentì timɔ̀u.

¹⁷ Kè ti Yìè nKuyie nyíé kénáké Mɔ̀yiisi nè Anɔ̀ ke dɔ̀: ¹⁸ Dí ndake kè Keati naàmùnkù kɔbe báá kú. ¹⁹ Ntenè di bo yímè kè dèe yie nkè bè báá kááké ikuó nentì tì bo kufáá mmieke kékú. Anɔ̀ nè o bí beè yó bè benke bá wè o tōmmú nè ò yó ntɔ̀u tì nentì. ²⁰ Dí báá yie nkè bèe yà ikuó nentì tì bo kufáá, kè bè tì yà bá sǎmpó bè kumu.

DÉENNÍ: Kedissonni naàmùntì kɔbe kó mutōmmú yó ntú mù

²¹ Kè ti Yìè nKuyie nyíé kǎbèinnè Mɔ̀yiisi ke dɔ̀: ²² Kaa nKerisonni kɔbe be naàmùntì dò ndòmmè nè be cǎi. ²³ Á kaa mbenitidaabè bèè kó dimàà mǔke yebie nsipísitǎati kǎntɔ̀ kǎtuɔ̀kenè sipísìnùmmù ke dò nkéna kǎpǔú mmetaummè tou kó mutōmmú. ²⁴ Nte Kerisonni naàmùntì kɔbe kó mutōmmú yó ntú mù nè bè yó ntɔ̀u dè. ²⁵ Bè yó ntɔ̀u metaummè tou kó tiyàati nti, kuyàðkù kùù ðɔ̀ di dátínnè nè de kó kukònkù nè kuyàðkù kùù ðɔ̀ kpetínnè metaummè tou kó dibòri. ²⁶ Nè kuyàðkù kùù fité metaummè tou nè diwǔðtǔnni nè kùù kpeti de kó kudànkù kó dibòri nè iwǎi bè ðɔ̀ núnne ì kuyàðkù nè ikuó nentì timɔ̀u tì pǐnnè ikuó tōmmú. Beè yó nte de kó mutōmmú. ²⁷⁻²⁸ Anɔ̀ nè o bí beè yó mbenkú Kerisonni naàmùntì kɔbe be kó mutōmmú nè bè yó ntɔ̀u tì nentì, kè Itamaa ikuó niùtì Anɔ̀ bire mbè ni.

TǎǎTI: Bè kaàmmè Medadi naàmùnkù kɔbe

²⁹ Kè ti Yìè nKuyie nyíé kǎbèinnè Mɔ̀yiisi ke dɔ̀: Kaa Medadi kɔbe be naàmùntì nè be cǎi dò ndòmmè. ³⁰ Á kaà mbenitidaabè bèè mǔke yebie nsipísitǎati kǎntɔ̀ kǎtuɔ̀kenè yebie nsipísìnùmmù ke dò nkéna kǎpǔú metaummè tou kó mutōmmú. ³¹ Nte be kó mutōmmú yó ntú mù: Beè yó nte bè bo ntɔ̀umè metaummè tou kó tidabɛeti nè di kó ipàati nè di kó yesǎnkè nè ye kó yeteitiyè, ³² yesǎnkè yèè fité metaummè tou kó kudànkù nè ye kó yeteitiyè nè de kó ibaaké nè de kó iwǎi nè de kó tinentì timɔ̀u. Dí benke bá wè ò dò nkǎntɔ̀u tì nentì. ³³ Medadi naàmùntì kɔbe kó mutōmmú mmu bè yó mpǐ mmù metaummè tou mieke. Itamaa ikuó niùtì Anɔ̀ bire, weè yó mbè ni de kó mutōmmú mieke.

Bè kàammè Defiibe bèè pĩ mmetaummè tou kó mutōmmú

³⁴⁻⁴⁹ Mōyiisi nè Anṵ nè Isidayeeriibe kó bekótibè kè bèe kaa nDefiibe be naàmuntì nè be cēī dō ndōmmè. Keati naàmuntì kōbe nè Kerisonni naàmuntì kōbe nè Medadi naàmuntì kōbe, kékēténè bèè mōke yebie nsipísitāāti kéntō kētuakenè yebie nsipísìnūmmù ke dō nképi mmetaummè tou kó mutōmmú. Kuyie ndo nàké Mōyiisi nwe kòo duó nkè bèe bè kàa nkè bè mbo:

Keati naàmuntì kōbe sikōupísidè nè sikōusiyiekè nè sipísìnūmmù (2750).

Kerisonni naàmuntì kōbe sikōupísidè nè sikōusikuò nè sipísitāāti (2630).

Medadi naàmuntì kōbe sikōupísitāāti nè sikōusidè (3200).

Bemou kè bèe wēnné kēmbō sikōupísini nè sikōusìnūmmù nè sipísini (8580).

Kè bèe bè nàké bè dō nképi mmù tōmmú nè tinentì bè dō nkéntou tì, ti Yiè nKuyie ndo ti nàké Mōyiisi ke yē ndè ndōmmè.

5

Dèè bo nte kè bèe denne onìti Isidayeeriibe cuokè

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mōyiisi ke dō: ² Náké Isidayeeriibe ke tú kè tikòntì pĩ nhòmōu yoo ò tūòti yefòtè yoo ò kàáké ocí. ³ Kòo nitidòu nwe yoo onitipòkù dí ò bèti kòd denne di kó dikari. Kè dèe yie ndíndi Isidayeeriibe kè di báá sīnkūnne di kó dikari, m borè di cuokè.

⁴ Kè Isidayeeriibe dōd ti Yiè nKuyie nnàké tì Mōyiisi be kpéi kòd tì mbè nàké, kēmbeti be kó dikari bèè kó dimàà sīnte.

A bo tūntemè a cààrìmè

⁵ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nnàké Mōyiisi ke dō: ⁶ Náké Isidayeeriibe ke tú: Kòd mōu cààrè o kou tōu kperè yoo ò dōd meyei mmamè, ò cààrè mí ndi Yiè nKuyie mmí nwe.

⁷ Wèe dáa nde kó meyei nhò dōd mè kéténnè ò cààrè dè de yiè, kénóó nkè dè mmanè ò cààrè de kó metotímè yewétiyè yènūmmù kó dimáà. ⁸ Kè bè cààrè wè me nkumu ke í mōke o cēdétè kou, bè na nhò yietì dè, bèe dè duó mmí ndi Yiè nKuyie nkè ikuó niùtì dè tūóté, ke né mbúútì dipedaà meyei nhūtímù kperi, ò yóó dōdndè di mewénkùmè kó ikuó.

⁹ Kè Isidayeeriibe níí dèite dèmarè dèè tu n kperè de mieke ke duó nyikuó niùtì o kperè nde, n yē ndi mbè duó ndènde. ¹⁰ Kè bè càánè dè n kpéi bèe dè duó nyikuó niùtì, kè bè duó ndè ikuó niùtì o kperè nde.

Ikuó ìi tukúnè bè bo wátímè onitipòkù ke dō ò dauti dautinè benitidaabè

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie m béinnè Mōyiisi ke dō: ¹² Náké Isidayeeriibe ke dō: Kòo mōu kóo pokù dauti dautinè benitidaabè, ¹³ ke duónè onitidòu mōu kòo dōu í bè sǎnké, kòd sǎu nhomáà bá òmōu í ò yà, bè me nyí ò sǎnké bè duó dè, ¹⁴ yoo kòo dōu yèmmè meè me yete kòd ò wátiri detetirè, yoo ò mènke dè dōdmu. ¹⁵ Kè dè tūòkení ke dō mme botí de yiè nkōtenè o pokù ikuó niùtì borè, kéntōnè muyuo ncídòòbè bètāāti, ò báá mù yōore mekùò nyoo tihúúntì, ke yé dè tumè mepútímè kó medòòrìmmè mme, meè yóó benke bè wátiri wè dōdmmè meyei nyoo ò í mè dōd. ¹⁶ Ikuó niùtìi kōtenè de kóo nitipòkù mí ndi Yiè nKuyie ncíētè kóò cònnè n yìkè. ¹⁷ Kè ikuó niùtìi yauté ikuó kó menie ndibuu mieke kényētè n cīētè kó mutáá nkéānnè de mieke, ¹⁸ kécónnè onitipòkù n yìkè kédáté o yuu kuyààkù, kèduó nkòo cèé nho nou, kòo ānnè mepútímè kó muyuo nhò dōu waanní mù ke bo ò yáákénè, kè ikuó niùtì mómumu nní ntō menétiime mèè touní meyei. ¹⁹ De mōnni kè ikuó niùtìi béi nhonitipòkù ìikè ke dō: Kè nsà kàa í duónè onitidòu tōu, kòd mōu í da yúúké ke duónè ke da sǎu, menétiime miè mmèè tō kusìnkù mè báá da tóni meyei mmamè. ²⁰ Kàa me nduónèmu onitidòu tōu, ke sou nkè dè tu mómumu nwe onitidòu tōu da duónèmmè, ²¹ ti Yiè nKuyie nda cōs kàa nitipòtìi kúú kàa naá ntehāunte, késuo nkénaá ndibenkèrì, kàa botí kōbe níí nnáá nha kpéi mbè dó dii mōnni képarikè. ²² Kè menie mmiè nta a poutì a nitipòtìi kúú kàa suo. Kòo nitipòkùu cóúté ke dō: Dè mme ndò.

²³ Kè ikuó nùtìi wāri yetannò yeyie ò béi nyè ké yè òúténè menétiime, ²⁴ ke bo nii nhonitipòkù de kó menétiime memme mèè touni meyei nkòo yà de kó menétiime. ²⁵ Kè ikuó nùtìi coute muyuo mepútímè kōmu ké mù benke ti Yiè nKuyie ké mù kòtenè diwūḡtònni borè, ²⁶ kéfóóté de kó muyuo nkè mù ndò ndibenkèrì kòo mù tùò ndiwūḡtònni ònkè ke né na kénii nde kó menie nhonitipòkù. ²⁷ Kòò mè yà ke s̄ nhò mènke duónèmu onitidù tòu ke soú, kè de kó menétiime mèè tò kusìnkù ta o pòutì mè bo nte kòo nitipòtìi kúú, kòo naá ntehāunte, késuo nkénaá ndibenkèrì kòo botí kòbe níi béi nho kpéi bè dó dii mōnni képarikè. ²⁸ Kè dè me ns̄ nhò í duónè onitidù tòu ke dò mpáí páí kè dè s̄ nhò í s̄ā omáà meyei mmamè báá ò tūðkení kòò nsóké ke pèi ibí.

²⁹ De kó ikuó tú mepútímè kpèyi nyi, ke tukúnè onitipòkù wèè bo nye nkòo nitidù tòu ò duónè kòò s̄nkùnne. ³⁰ Kè dè me ndò nhonitipòkù í dòò dèmarè kòo dàu yóu mèè kpéi nho ònkè kè de te, kòò ò kòtenè ikuó nùtìi borè kè ikuó nùtìi ò dòò de kó ikuó. ³¹ Bè í yóó sei nhonitidù ò wàtí mèè kpéi nho pokù, kòo nitipòkù me mmènke me dā̀mu wee yóó tò de kó muc̄ntimu.

6

Bèè cànnenè Kuyie ndinùu be kó ikuó

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mōyiisi ke dò: ² Náké Isidayeeriibe ke tú n yē nkòo nitidù yoo onitipòkù n cànnenè dinùu ke bo soó ntiyùtì kè dèe benke ò n cànnemè dinùu. ³ Ò bá nyè mmenaà mbè tumè diféè nè metēmè mèè muò, ò bá nyè mmenacéduo, kè bè nùu f̄nyì kó yebe ò báá yà de kó dinaabénni, ò me mbáá cááké f̄nyì kó yebe s̄ùyè yoo yekperè. ⁴ De kó yewe wè n cànnenè yè dinùu ye mieke, ò báá di f̄nyì kpere marè, yetebe kó tiwéèti yoo ye kó mebi. ⁵ De kó yewe ò n cànnenè yè dinùu ye mieke kuponkù báá kááké o yuu yoo o deñfè kè de kó yewe ò n cànnenè yè dinùu yàa deènè. ⁶ De kó yewe ò n cànnenè yè dinùu ye mieke ò báá tóónnè oc̄i. ⁷ Kòo cice nwe yoo o yō yoo o kóo kótì yoo o nantè yoo o t̄āu ò báá ò tóónnè, kēs̄nkùnne omáà. Ò c̄āmmu n kó mutōmmú kpéi ke soké tiyùtì.

⁸ Ò soké yèè we tiyùtì ye mieke ò c̄āmmu n kó mutōmmú kpéi. ⁹ Kè dè me ndò nhòmòu ku o také metòntòmmè ke s̄nkùnne o yùtì diyìe yiénni yiè wèe kuó o yùtì kéwénkùnne omáà. ¹⁰ Diyìe niínni yiè kéwáá nsinónkpéè s̄idésì yoo yekpetinónkperè kó yepàà nyèdèè ké dè duó nyikuó nùtìi metaummè tou borì nùu. ¹¹ Kè ikuó nùtìi féúté tēmáà meyei n c̄íemmè kpéi, kéféúté tetetè kétuo nkédeè kòò dòò ikuó mewénkùmè kpèyi, kòò wénkùnne ò tóónnè oc̄i ke s̄ntè. De kó diyìe kòo wēte kénáá nwèè c̄ā. ¹² Kòo wēte kécánnè omáà mepàmmè késoó ntiyùtì kéwáá ndipedabii dii m̄ke dibenni dimáà ke di nni nféúté meyei nhūtímù kpéi, yewe yèè p̄ēté yè t̄enke í kaà nke yē ò sòò s̄nkùnnemè o yùtì.

¹³ Nte wèè n cànnenè dinùu de kó ikuó yó ndòmmè, kè de kó yewe dèè dii mōnni wèe kòte metaummè tou, ¹⁴ kèntònè o wūḡ ò yó n féúté ò dipedabii dii m̄ke dibenni dimáà ke kpa kuyènkù ké di nni nféúté kétuo, nnè dipeserì dii m̄ke dibenni dimáà ke kpa kuyènkù ke di nni nféúté meyei nc̄íemmè kpéi nnè dipedaà dii kpa kuyènkù metaummè kpéi. ¹⁵ Muyuo nsààmù bè àntenè mù mekùò nkó yekàtindà demómbire nè muyuo mmùu í kòorenè mutie mùu muuti p̄éè mu kó tipémp̄éntì ké tì waare mekùò nnè muyuo, ò yó m p̄ā mù nè menaà mbè òḡ yòore mè. ¹⁶ Kòò dè t̄o demou metaummè tou borè, kè ikuó nùtìi dè nni mbenke kéféúté, meyei nc̄íemmè kó f̄èḡf̄è nè f̄èè yóó tuo nhò n cànnenè dii nùu kpéi. ¹⁷ Kòò dèè ò n féúté dipedaà metaummè kpéi nké n duó mmuyuo mmùu í kòorenè mutie mùu muuti mu kó yekàtindà demómbire, kè ikuó nùtìi n duó nde kó dipānni ké di yòore menaà. ¹⁸ Kòò dèè, wèè n cànnenè dinùu wèe kuó o yùtì metaummè tou bōrìnùu, kétúóté o yùtì ò kuó tì kéwēnnénè metaummè kó f̄èḡf̄è kécóu. ¹⁹ Kè ikuó nùtìi túóté dipedaà kó kubakù kùu bèñné kédeite muyuo mmùu í kòorenè mutie mùu muuti mu kó dikàtindàà dimáà demómbire mieke nè mu kó kupémp̄énkù kùmáà, ké dè duó nwèè n cànnenè dinùu

ò kuó dìi m̀nni o ỳtì ke d̀è. ²⁰ Ikuó ǹt̀ti m̀m̀muo nwèè ỳóó d̀è benke mí ndi Yiè nKuyie nkédòò de kó ikuó, o kperere nde ke né mbúúti dic̀nc̀nni kó kumaa ndi ỳute kù ke m benke nè dikpèrì b̀è c̀ánné d̀i. De m̀nni wèè n c̀annenè dinùù ò bo na k̀wète k̀yà menaà.

²¹ Wèè c̀annenè mí ndi Yiè nKuyie ndinùù o kó ikuó nyi memme nè ò dò nkékuo ì wũ ò d̀ó k̀kuó d̀i yie, kòò m̀ke yep̀arè ke bo yíé, d̀è í yete, ò né dò nkédòòmu o korimù yie ò n c̀annenè d̀i nùù kó ikuó beké d̀è.

Ikuó ǹt̀ti ní bo pã mèè botí Kuyie nkó mesàà mbeǹt̀bè

²² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̀yiisi ke d̀ò: ²³ Náké Anoo nè o bí ke tú n yè mbè ní pã mesàà n kó beǹt̀bè Isidayeeri ke d̀ò:

²⁴ Ti Yiè nKuyie ndi d̀ò mesàà nké ndi k̀nké!

²⁵ Ti Yiè nKuyie ndi wénté fenansàd̀fè ké di pã diwèi!

²⁶ Ti Yiè nKuyie nwénténi di bíkè ke dí duó ndiwèi!

²⁷ Bè ní ỳóó me nyú n ỳt̀rì Isidayeeri énkè kè m̀ b̀è d̀ò mesàà.

7

Bè do pã s̀i naaséi metaummè tou kó mutõmmú k̀péi

¹ M̀yiisi d̀è d̀i m̀nni metaummè tou kó mudòòrìmu ké d̀i còu mmekùò nké d̀i c̀ánné nè d̀i nenti timou nè diwũd̀t̀nni nè d̀i kó t̀nti timou. Ò d̀è còu ndi m̀nni mekùò nke d̀è c̀ánné ke d̀è, ² de yie ké Isidayeeri c̀éi kó bekótibè b̀è baké be naàmuntì b̀è do ni mukàmmù kó mutõmmú kè b̀è pãmmú yep̀arè. ³ Kè b̀è tóni be p̀arè metaummè tou ti Yiè nKuyie nyìkè, sinaaséi sikuò ke s̀i dàátì tiyàd̀ti nè inàd̀ke tepítè nè idèi, bekótibè b̀èdèbè, tenasàntè tèmáà, bá wè fenàd̀fè fèmáà. Kè b̀è d̀è tóni demou metaummè tou borè. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̀yiisi ke d̀ò: ⁵ Cauté de be borè, ké d̀è duó mmetaummè tou mí ndi Yiè nKuyie n tõmmú k̀péi. Á d̀è duó nDefiibe bá wè o tõmmú dõmmè.

⁶ Kè M̀yiisi túóté sinaaséi nè inàd̀ke ké d̀è duó nDefiibe ⁷ kéduó nKerisonni naàmuntì k̀be sinaaséi s̀idési nè inàd̀ke inàd̀ kéntū mbe tõmmú dõmmè, ⁸ kéduó mMedadi naàmuntì k̀be sinaaséi s̀inàà nè inàd̀ke ìni kéntū mbe tõmmú dõmmè. Ikuó ǹt̀ti Anoo bire Itamaa do b̀è ni kè b̀è pí mmù. ⁹ Bè í n duó nKeati k̀be bie m̀mamù ke yé bembè do bukùmèmu ikuó nenti b̀è do dò nkéntou t̀i.

Bè pãmmú yèè p̀arè diwũd̀t̀nni k̀péi

¹⁰ Bè do c̀anninko d̀i yie diwũd̀t̀nni Kuyie nk̀péi kè Isidayeeri pãmmú yep̀arè diwũd̀t̀nni kó mucànnimù k̀péi, ké yè tóni diwũd̀t̀nni borè. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̀yiisi ke d̀ò: Bá d̀i yie Isidayeeri kó bekótibè mieke òmáà ní tóni yep̀arè kè b̀è c̀ánné d̀i diwũd̀t̀nni Kuyie nk̀péi.

¹²⁻⁸³ Memme kè b̀è nkòrinní bema bema be p̀arè.

Diyè ketirì yie Sudaa naàmunkù kou, Nasõõ bire Amminadabu.

Didèrì yie Isakaa naàmunkù kou Suaa bire nNetanneyedi.

Ditããnni yie Sabunoo naàmunkù kou Edonni bire Ediabu.

Dinaanni yie Dubenni naàmunkù kou Sedeuu bire Edisuu.

Dinumuri yie Simmeõõ naàmunkù kou Sudisadaii bire Sedumieri.

Dikuõnni yie Kadi naàmunkù kou Deuyedi bire Ediasafu.

Diyienni yie Efadaimmu naàmunkù kou Ammiudi bire Edisama.

Diniinni yie Manansee naàmunkù kou Pedasuu bire Kammidiyeri.

Diyè wénni yie Bensamee naàmunkù kou Kideonni bire Abidanni.

Diyè pínni yie Danni naàmunkù kou Amisadaii bire Ayiesee.

Diyè tepítè nè dimáà yie Asee naàmunkù kou Okadanni bire Pakiyedi.

Diyè tepítè nè didèrì yie Nefutadii naàmunkù kou Enanni bire Aida.

Nte bá wè ò do tóni yèè p̀arè:

Timáti péítì kó kubuuku cĕĕkù do bo cidóò òmáà nè sámpòrè nè timáti péítì kó dibuu òmáà yó mméìnè meyiì kè di cĕĕkù mbo cidóò kó dikéè nè sámpò bè do kèété wèè cidóò nwe ti Yiè nKuyie ncíĕtè kpréí. Kè Muyuo nsààmù mù òntenè mekùò nkè mù piéké de kó yebò. Tidiiti kó dipānni ndi.

Fesəbòðfè fēmáà fèè cĕĕkù bo kàdáammù tekòutè kè tihúúnti piéké de miéke bè ò tuò nti.

Dinaadaà òmáà nè dipedabii òmáà m̀̀ke dibenni òmáà bè ò kuo di kétuo

nnè dibòdaà meyiì ncíĕmmè kperè.

Inààke òmáà, yepedakè yènùmmù, yebòdakè yènùmmù nè yepedabe yènùmmù yèè m̀̀ke dibenni òmáà òmáà, bè ò féúté yè ti Yiè nKuyie mmetaummè kpréí.

⁸⁴ Isidayeeribe kó bekótíbe do pāmmù yèè pā̀̀rè ke bo cánnénè diwũ̀̀tònni Kuyie nkpréí, nte yè do wēnné yeməu kémbomè: Timáti péítì kó tibuuti tepítè nè tìdè nè yebò tepítè nè yèdèé yèè yó mméìnè meyiì nnè isəbòðke tepítè nè òmáà. ⁸⁵ Bá kùò buuku kó kucĕĕkù do bo cidóò òmáà ndi nè sámpò, bá òmáà buu kè di kəku m̀̀bo cidóò òmáà kó dikéè nè sámpò, timáti péítì kó yebò yenyè kè ye cĕĕkù wēnné cidóòbè sipísidè nè bènàà. Bè kèété wèè cidóò nwe ti Yiè nKuyie ncíĕtè kpréí. ⁸⁶ Bá fèè səbòðfè kó kucĕĕkù do bo kàdáammù tekòutè, kè ò mbo tepítè nè òmáà, kè de cĕĕkù wēnné cidóò òmáà nè sámpò, kè tihúúnti bè tuò nti piéké i miéke. ⁸⁷ Ke né mbúúti yenaadakè tepítè nè yèdèé nè yepedakè tepítè nè yèdèé nè yepedabe tepítè nè yèdèé yèè m̀̀ke dibenni òmáà òmáà. Bè do yó kuo yè kétuo kēwēnnénè tidiiti kó yepā̀̀rè nè yebòdakè tepítè nè yèdèé bè yó kuo yè meyiì ncíĕmmè kpréí. ⁸⁸ Kè dèè wēnné yenaadakè sipísidè nè yènàà, yepedakè sipísikuò, yebòdakè sipísikuò yepedabe sipísikuò yèè m̀̀ke dibenni òmáà òmáà. Bè yó kuo yè metaummè kpréí. Bè do pā̀̀rè yèè pā̀̀rè nte kè bè bo cánné diwũ̀̀tònni Kuyie nkpréí.

⁸⁹ Məyiisi ta òmáà m̀̀nni metaummè tou ke bo béinnè ti Yiè nKuyie kékeè ti Yiè nKuyie ntammè metaummè tou òmáà beínkəmbà̀̀rìbè kó sitenkaanii sídési cuokè s̀̀i còrmù metaummè tou ikuò nentì ò de kó kupòkù òmáà. Mēmmè kòò nkù nàànnè.

8

Kuyie ncíĕtè kó defitíre yó ntuò mmèè botí

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Məyiisi ke d̀̀: ² Náké Anə ke tú, kòò yó cónné tefitíkèkètè, wèè d̀̀ kè tè nwetí de òmáà, kè ifití òmáà mmí de òmáà bíékè.

³ Kè Anə d̀̀ ti Yiè nKuyie nti nàkémè Məyiisi, kécónné tefitíkèkètè kè te fití nwetí deyìkè bíékè. ⁴ De kó tefitíkèkètè bè do yie mmesə mme kè tè uté, te t̀̀rì nè te bàke nè dèè d̀̀ mmutepóò. Bè do tè d̀̀ kè tè ndònnè ti Yiè nKuyie ndo benke t̀̀ntè Məyiisi.

Kuyie nnàkémè bè yó cánnémè Defiibe

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke d̀̀: ⁶ Tā̀̀tè Isidayeeribe botí miéke Defiibe kè bè d̀̀ mēwénkùmmè kó ikuò. ⁷ Nte a yó bè wénkùnnè m̀̀è botí: Á bè miété ikuò kó menie kè bèe kuo be c̀̀ti timəu ḱ́ú be yà̀̀ti kēwenke. ⁸ Kàa dèè bèe t̀̀ni dinaadapànni nè muyuo nsààmù bè òntenè mù mekùò. Kàa túóté dinaadapànni t̀̀rì a yó kuo di meyiì ncíĕmmè kpréí. ⁹ Á duò nkè Defiibe kətení metaummè tou borè, kàa tí nIsidayeeribe bəməu. ¹⁰ Kè Defiibe t̀̀ónni òmáà m̀̀nni metaummè tou b̀̀rì n yìkè, á duò nkè Isidayeeribe bè nòò nsinəu. ¹¹ Kè Anə bè túóté Isidayeeribe borè, kè bè nni m benke bè ò d̀̀ d̀̀mè bè m pā̀̀rè d̀̀ pā̀̀nni, kédeè kè bè né na keta n kó mutōmmù. ¹² De kó difōnkùò kè Defiibe nòò mbe nou yenaadakè yə òmáà, kàa féúté òmáà meyiì ncíĕmmè kpréí, kéféúté diteri kétuo, kédəò Defiibe mēwénkùmmè kó ikuò. ¹³ Kàa cònné òmáà m̀̀nni Defiibe Anə nè o bí be òmáà, f̀̀ mMəyiisi á bè nni mbenke di ò m benke m̀̀è botí dipā̀̀nni. ¹⁴ Mēmmè a yó d̀̀mè

kécánné Defiibe Isidayeeribe cuokè kè bè ntú n kabe. ¹⁵ De mònni ndi Defiibe bo namè kéketé n tómmú metaummè tou mieke.

Meimme a yóó bè wénkunnemè nè mewénkùmè kó ikuó ké bè nni mbenke ké bè nni nduó. ¹⁶ Ke yé bè cããmmèmu ke tú n kabe ke coute Isidayeeribe bèè tu Mpo kó difòtìrì. ¹⁷ Isidayeeribe bèè tu Mpo mîi bè te, kétúóté n kùò dîi yìè bèè tu Mpo Esibiti mieke nè yìenni, mîi te bèè tu Mpo nè iwũõ prîi ìì bí iketiyl kè ì tu idaaì, de yìè ndi m bè tããtémè. ¹⁸ Isidayeeribe bèè tu Mpo be kó difòtìrì ndi n tùótémè Defiibe, ¹⁹ ke bè duó nhAnwò nè o bí, m bè nhò duómmu kè bè bo mpí mmetaummè tou mieke mutómmú Isidayeeribe kprí. Bèè yó ndwòri mewénkùmè kó ikuó Isidayeeribe kè dèe yie nkè bè tóónnè metaummè tou m báá bè poté.

²⁰ Mòyiisi nè Anwò nè Isidayeeribe sãmbè kè bèè tũnne ti Yìè nKuyie ndo nàké Mòyiisi ke dò bèè dãdè Defiibe, kè bèè me mbè dòò. ²¹ Kè Defiibe wénkunnè bemáà kèjú be yààtì kè Anwò bè duó nti Yìè nKuyie nkè bè dòò de kó ikuó, kédeè ké bè dòò mewénkùmè kpryi, ké bè wénkunnè. ²² Meimme kè Defiibe né na kéketé be tómmú metaummè tou mieke. Anwò nè o bí kè bè mbè ni ti Yìè nKuyie ndo tì nàkémè Mòyiisi Defiibe kprí, kè bèè me ndòò.

²³ Kè ti Yìè nKuyie nyíé nàké Mòyiisi ke dò: ²⁴ Defiibe ní yó mmàke yebie nsipísidè nè yènnùmmù ndi kàa bè duó mmutómmú metaummè tou mieke. ²⁵ Kè wèè tũðke yebie nsipísìnùmmù wèe yóu mutómmú ke ténke bá mpí. ²⁶ Ò né bo na kènteennè o kabe mutómmú metaummè tou mieke, ò né ténke bá mmàke o kómu ò wetí mù. Defiibe tómmú kó ikuó yó mme ndò.

9

Kuyie nnàkémè Isidayeeribe bè bo mbaàmmè diyentébanni

¹ Isidayeeribe do bo be benni didèrì mieke nke nè bè yèmè Esibiti otãnkù ketiwè kè ti Yìè nKuyie mbéinnè Mòyiisi Sinaii kó dikpàà mieke ke dò: ² Isidayeeribe dò nkèmbaàmmu diyentébanni n yè mbè ndi baà ndi mònni. ³ Otãnkù yie nkó diyèè tepítè nè dinaanni yie ndi dihuri, di yóó ketémè de kó dibanni. Dí ntú nde kó ikuó nè de kó itié n di nàké ke yè ndè ndòmmè.

⁴ Kè Mòyiisii nàké benitibè ke dò: Baánnè diyentébanni. ⁵ Kè bèè di baá nSinaii kó dikpàà mieke, otãnkù ketiwè kó diyèè tepítè nè dinaanni yìè kó dihuri. Kè Isidayeeribe dòò ti Yìè nKuyie nnàké tì Mòyiisi timou.

⁶ Kè benitibè mabè mbo ke í nna ke baá ndiyentébanni bè kàáké mèè kprí nhocî ke sînte kéité de yìè kékòte kèyà Mòyiisi nè Anwò. ⁷ Ke dò: Ti kàáké mèè kprí nhocî, ke sînte deè bo nte kè ti báá pã ti Yìè nKuyie nyepãrè Isidayeeribe tãbè kóme diyentébanni yìè? ⁸ Kè Mòyiisii bè ténké ke dò: Ncómùnè dendè kè n yà ti Yìè nKuyie mbo n nàké tì di kprí.

⁹ Kè ti Yìè nKuyie nnàké Mòyiisi ke dò: ¹⁰ Nàké Isidayeeribe ke tú n yè ndíndi nè di yaábíò kòò mòu kàáké ocî ke sînte yoo ò bo kupòòkù dedétirè ò dò nkèbaámmu diyentébanni. ¹¹ Otãnkù dérì kó diyèè tepítè nè dinaanni kó dihuri ndi diyentébanni, de yìè di ní cááké dipedabii kó imaa nnè pèè wèè í kòwrenè mutie mùu muuti, ké ì cááké nè tikũnfãàti tiiti. ¹² Di ní báá di càáké késúò nkè dèe wenté, di me mbáá kéétè dikòù mari. Dí ntú ndiyentébanni kó ikuó duó ke dòmmè. ¹³ Kòò mòu í sãu nhomáà, ò me nyí kòte kupòòkù ke né yóu ò bo baámmè diyentébanni kèpã mí ndi Yìè nKuyie ndipãnni, de yìè mbèè ò dèite o kabe cuokè, kòò sènté diyentébanni kó diyèè n dajú ndi, o yei mbo o yuu ínkè nke. ¹⁴ Kòò pòò mòu bo di cuokè ke dó kèbaá ndiyentébanni, wèè tũnne diyentébanni kó itié nnè de kó ikuó duó ke dòmmè. Diyentébanni kó ikuó imáà ndi, wèè tu Isidayeerii o kprí, nnè wèè tu opòò.

Diwetirì dātínnémè metaummè tou

¹⁵ Bè còrné dī yìè Kuyie ntou metaummè tou bo dī mieke kédeè kè diwetirìi kōtení ké dī dātínné kuyouku kéndò mmuhãã nkè dè yàa wenté. ¹⁶ Kè dīi sɔɔté ké mme ndò, ke níí ntú kuyie mmònnì diwetirì kéntú muhãã nkeyènkè. ¹⁷ Kè diwetirì ité dīi mònnì Kuyie ntaummè tou ínkè Isidayeeribe íté. Kè dī kòte ke còmmú dè, bèe de mbáté. ¹⁸ Kè Isidayeeribe mme ndòori, kè diwetirì ité bèe íté, kè dī còmmú bèe báté, kè diwetirì me nyí ité bè báá íté ti Yìè nKuyie ndo ti mbè nàké. ¹⁹ Kè diwetirì còmmú Kuyie ntou ínkè ke yí yewe péu, Isidayeeribe múnke báá íté bè nde mbo ke pí ti Yìè nKuyie mbè nàké tì. ²⁰ Kè dè me ndò ndiwetirì í m̀ntè bè ímbo, kè ti Yìè nKuyie mme nyí bèe íté, bèe íté. ²¹ Dī m̀nnì mari diwetirì níí ncómmú Kuyie ntou ínkè kuyouku nè de bo wentémè, dikúnweñni kè dī ité bèe íté, yoo dī ncómmú ke d̀ keyènkè këmáà, kuyie nkùmáà, kè diwetirì ité dīi m̀nnì bèe íté. ²² Yoo dī d̀ yewe yèdèè, yoo otãnkù yoo dibenni, kè diwetirì còmmú Kuyie ntou ínkè ke í ité Isidayeeribe nkari bè báté dè, bè báá íté. Kè dī me nyité dīi m̀nnì bèe íté. ²³ Isidayeeribe do ð nkè bè báté bè nkarimu, kè ti Yìè nKuyie nyí yí: Íténè. Bè báá íté. Kè kù me nyí: Íténè! Bèe íté. Bè do tũ nti Yìè nKuyie mbè nàá tì nti nè M̀yiyiisì nùu mieke.

10

Kuyie nyēm̀mè bèe d̀d̀ yemátitãtehe

¹ Kè ti Yìè nKuyie mbéinnè M̀yiyiisì ke d̀: ² Duó nkè bèe yie ntimátì péitì kéd̀d̀ yemátitãtehe yèdèè, bè níí yóó ye nheé kè dí tíí, yoo bèe eé kè dí íté di báté dè. ³ Bè níí yóó ye nheé kè Isidayeeribe bem̀ouu tíí nha borè metaummè tou borinùu. ⁴ Kè bè níí eé ditãteheù d̀imáà Isidayeeribe kó bekótibè nè sikpàatibí beè d̀ nkétíí nha borè. ⁵ Kè bè me nheé ke iinè beè k̀ari metaummè tou diyìè yìèní kèè bíékè bèe íté kékété. ⁶ Kè bè yíé ke eé ke iinè, kubakù c̀nku k̀beè íté kékété. ⁷ Kè dī me ndó kétíí nyIsidayeeribe bem̀ouu ndi, dí eé di báá iinè.

⁸ Anɔ bí ikuó nùubè beè yó nheu yetãtehe, de yó ntú di kó ikuó nyi nè di yaábíó sãã.

⁹ Kè dī me mbáátí ke bo do di dootitòbè beè dī f̀ũnko b̀embe mudòò, di eé ditãteheù k̀iinè. Mí ndi Yìè nKuyie mmí nwèè di te n yóó dentenímu di kpéí nkè dī deeténè di dootitòbè. ¹⁰ Kè dī me nhãnné tikpeitì nti yoo dibanni n kpéí nyoo otãnkù p̀nwè kó dibanni, kè dī yó n fíé dīi m̀nnì iwũã kétuo nyoo metaummè kpèyi, dí eé ditãteheù kè n dentení di kpéí. Mí ndi Yìè nKuyie mmí di te.

BÈ ÌTÉMÈ DITĀRÌ SINAI KE TÙÒKENÈ M̀ABU TENKÈ M̀ANKU

Bè d̀ nkényiiti mèè botí be t̀rè

¹¹ Isidayeeribe do yè Esibiti k̀embo be benni dérì otãnkù dérì kó diyìè sipísidé kó diyìè ndi, diwetirì itémè Kuyie ntaummè tou metaummè tou bo dī mieke di ínkè. ¹² Kè Isidayeeribe íté Sinaii kó dikpáà kéd̀óóté bè d̀ nkékété mèè botí. Kè diwetirìi k̀te kékómmú Padanni kpáà mieke. ¹³ Mèè do tú kuce meketimè bè itémè kéntũ ti Yìè nKuyie ndo ti nàkémè M̀yiyiisì kòo tì mbè nàké.

¹⁴⁻¹⁶ Suda kó dit̀nnì k̀be nè Isakaa kperi k̀be nè Sabunɔ kperi k̀be beè yó ntú beketibè k̀íténè be kó mecannimè kè Amminadabu bire Nasõõ nni Suda k̀be kó dihããp̀nt̀nnì. Kè Suaa Netanneyeddi nni Isakaa k̀be kó dihããp̀nt̀nnì kè Edonni bire Ediabunni Sabunɔ k̀be kó dihããp̀nt̀nnì.

¹⁷ Kè bèe uuté metaummè tou kéképéú. Kerisonni bí nè Medadi kpèyi beè do te bè bo ndi t̀umè kè bèe t̀ kékété.

¹⁸⁻²⁰ Be kó dif̀nkúò kè Dubenni kó dit̀nnì k̀be nè Simmeõõ kó dit̀nnì nè Kadi kó dit̀nnì k̀be kè bèe ntú bedérìbè kékéténè be kó mecannimè kè Sedeuu bire Edisuu nni Dubenni kó dihããp̀nt̀nnì. Kè Sudisadaii bire Sedumieri nni Simmeõõ kó dihããp̀nt̀nnì. Kè Deuyeedi bire Ediasifu nni Kadi kó dihããp̀nt̀nnì.

²¹ Be kó difɔ̀nkúò kè Keati naàm̀nkù kɔ̀be bèè tɔ̀ Kuyie ntaummè tɔ̀ kè bèe kété, Defiibe tɔ̀bè do niitému kécónné metaummè tɔ̀ kè bè bo ntuàkòo.

²²⁻²⁴ Be kó difɔ̀nkúò kè Efadaimmu kó ditìnni kɔ̀be nè Manansee kó ditìnni kɔ̀be nè Bensamee kó ditìnni kɔ̀be kè bèe ntú betããmbè kékété nè be kó mecannimè kè Ammiudi bire Edisama nni Efadaimmu kó dihããp̀nt̀t̀nni kè Pedasuu bire Kammiidiyeri nni Manansee kɔ̀be kó dihããp̀nt̀t̀nni kè Kideonii bire Abidanni nni Bensamee kɔ̀be kó dihããp̀nt̀t̀nni

²⁵⁻²⁷ Be kó difɔ̀nkúò kè Danni kɔ̀be kó ditìnni nè Asee kɔ̀be kó ditìnni nè Nefutadii kɔ̀be kó ditìnni kè bèe yãã nfenafe fũð nè be kó mecannimè. Kè Amisadaii bire Ayeseè nni Danni kó dihããp̀nt̀t̀nni kè Okadanni bire nni Asee kó dihããp̀nt̀t̀nni kè Enanni bire Aida nni Nefutadii kó dihããp̀nt̀t̀nni.

²⁸ Isidayeribe kó yetirè do iiti miè mbotí nku be ããp̀nkarè ke kerì.

Mɔ̀yiisi do waámmè wèè bo bè niité kuce

²⁹ Mèmmè kè Mɔ̀yiisii náké o còkù Deuyeedi, Mandiyãã èi kou kó debire Obabu ke d̀: Ti kəri ti Yiè nKuyie nyè nkù yóó ti duó ndi èi ndi, yóu kè tí nneí, a yóó pétému mesàà ti Yiè nKuyie nyè nkù yóó ti duó mmè. ³⁰ Kè Obabuu ò t̀nné ke d̀: N báá nei n kũnti n cie nke n kɔ̀be borè. ³¹ Kè Mɔ̀yiisi d̀: Báá ti bəntóo f̀ð yé dikpáà mièke dèè d̀ nkébaté, f̀ð d̀ nké tí niité. ³² Kàa ti neinè kè ti Yiè nKuyie nti d̀ò d̀i m̀nni kù do yè nkù yóó ti d̀ò mèè sàà a í yóó mónté a kōme.

³³ Mèmmè kè bèe íté ti Yiè nKuyie ntãrì kèmmòke yewe yètããti mucèmmu kè Kuyie ntaummè tɔ̀ ni be ìkè, de kó yewe yètããti mièke ke bo yá bè bo báté dè. ³⁴ Bè do ité kuyie nku, kè Kuyie nkó diwetirì mbè dàátí. ³⁵ Kuyie ntaummè tɔ̀ keté d̀i m̀nni kè Mɔ̀yiisii kuónko ke d̀: Kuyie, nyíté kécómmú! Kàa dootitòbèe cíté, kàa níimbè ncokù a ìkè. ³⁶ Kè bè ìnné d̀i m̀nni metaummè tɔ̀ wèe p̃̀éké ke d̀: Ti Yiè nKuyie nwèteni kèmbò a kɔ̀be kuwuo ndiekù Isidayeribe cuokè.

11

Isidayeribe do t̀utenémè ti Yiè nKuyie

¹ Dyiè marì kè Isidayeribe tuute kékpannè ti Yiè nKuyie nkè kùu dè kèè kè ku mièke bè peike kè kùu cúnni muhãã nkè mùu cóúté be kari kupíkù kùmáà. ² Kè bèe kuónné Mɔ̀yiisii kòo bánté ti Yiè nKuyie nkè muhãã nkú. ³ Kè bèe yú deborè ke d̀ Tabedaa (dèè tu kuhããt̀nt̀nkù), ke yé ti Yiè nKuyie ndo de ncóummè be kari.

Isidayeribe do bekemè Kuyie nyimaa

⁴ Kè kuní p̃̀ mbesíntenit̀bè bèè do neínè Isidayeribe bè yèti d̀i m̀nni Esibiti, Isidayeribe mómmòmbè kè bèe tuute kénkpannè ti Yiè nKuyie nke tú: We mbo ti duó nyimaa nkè ti cááké? ⁵ Ti kpaá wúónnímu siyĩ ti do cáá nsì Esibiti fààrè nè yepèrè nè yeyaà nweetiye nè tikũnfããti nè yedimasirè debotí debotí. ⁶ Ti de mpàà die nke kōnnè dikōnni. Mánni máà máà baa né nwe yewe yeməu.

⁷ Mánni do ð ndōnnè medibii mme ke p̃̀. ⁸⁻⁹ Timaànti t̃̀ ð nwēnné de kó tidiiti keyènni keyènkè m̀nni. Kè dè wenté bèe cítéó kékóúni, kènaa nyoo bèe ti kébènné, kè bè me ndó bèe d̀ò yep̃̀mpũð. De kó tidiiti naatí do ð ndōnnè yekàt̃̀ndà kó kunaatí nku.

Mɔ̀yiisi kuónnémè Kuyie

¹⁰ Kè Mɔ̀yiisii kèè Isidayeribe t̀utemè ke kpannè ti Yiè nKuyie mbá t̃̀é cíètè te touku b̀r̀ǹǹu. Kè ti Yiè nKuyie mmièke peike mediè nkè Mɔ̀yiisi yèmmèe caàrè, ¹¹ kòo kuónné ti Yiè nKuyie nke d̀: Kuyie mba nképé nte kàa yóu kè t̃̀i nni ntùàkení? Dè yíme kàa n yetenè a kó mesàà, ke n tou ndit̃̀u d̀i nke tú nní nni be nnit̀bè? ¹² Mí í p̀ò nde kó kubotí, mí me nyí kù peité. Dè né yíme kàa tu nní mbè úúkù kubíyòkù ð nhúúkùmè ku

bire, ké bè tannè dihei a do yē nha yóo duó ndi be yembè? ¹³ M bo pété de imaa nkéduó nkubotí kuu? Bè n kuònnèmu ke tú m bè duó nyimaa nkè bèe cááké! ¹⁴ M báá na m máa kété benitibè bie, de kó ditou n cēēnèmu. ¹⁵ Kè dè yó nni ndò mmiè, a pānke n kuò. Kuyie mbáá yóu kè n tēnke yà mēyēi mmie, n da báámmu.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mōyiisi ke dò: Tí nyIsidayeeribe mieke bekotibaabè kè bè mbo sipísìyiekè. A yé kè bèè tu Isidayeeribe mieke bekótibè nè bèè baké, kè di kōtení metaummè tou fǒ nnè be kécómmú. ¹⁷ N cutoomu ke bo da béinnè, n yóo bè duó mmuyaá nha mōke mù botí nku, de mōnni kè bè da teennè be nnitibè kó ditou, kàa tēnke bá ndi tō amáa. ¹⁸ Á bè nàké kè bèe wénkūnne bemaá: Nanke di yóo cáákému imaa nke yé dī n kuónnèmmè mí ndi Yiè nKuyie nke tú: We mbo ti duó nyimaa nkè ti cááké? Ti do bo Esibiti ke yo nkunaatí nku! Nè de kpéi mí ndi Yiè nKuyie n yóo di duómmu imaa nkè di cááké. ¹⁹ Dè í tú diyìè òmáa mieke, yoo yèdèè yoo yènnūmmù yoo tepítè yoo sipísidé di yó nyi cáámmè. ²⁰ Di yó nyi cáa nkédeè otānkù nwe, di bo ciè nkékeè i nóu kè ì pè ke yé mí ndi Yiè nKuyie ndi bonèmmèmu kè di m bütinné ke kuò nke tú: Ba nte kè ti yènní Esibiti.

²¹ Kè Mōyiisi dò: Benitibè bèè m bonè ke dò nkéna kékōte mudoò bè bo sikōupíkousikuò ndi (600000) kàa tu a bo mbè duó nyimaa nke dò otānkà! ²² Bá kè ti fié iwūō imou bèe cááké kénsànnà? Bá kè ti ūrí dāmèèrì kó siyī simou bè bo cááké kénsànnà?

²³ Kè ti Yiè nKuyie ntēnné Mōyiisi ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n nòutè kūrūrimaà? A yóo yāmu kénsà kè n da nàké tì bo dōd yoo tì báá dōd!

Kuyie ncuūnnímè ku yaá bekotibaabè ínkè

²⁴ Kè Mōyiisii yènní kénáké benitibè ti Yiè nKuyie nhò nàké tì, kédeè kētí ny-Isidayeeribe mieke bekotibaabè sipísìyiekè kéduó nkè bèe cómmú kēfité metaummè tou. ²⁵ Kè ti Yiè nKuyie ncúténí diwetirì mieke kēbéinnè Mōyiisi kéduó mmuyaá nhò mōke mù botí bekotibaabè sipísìyiekè bembē. Kuyie nYáá mbe ta dii mōnni kè bè nnáá nKuyie mpāānāantì de kó òmōnni òmáa mieke, bè me nyí sōké.

²⁶ Dè do sǒ mbekotibaabè sipísìyiekè bembē mieke bèdébè beè kpaaní bè bàté dè, kòò mōu yētirì tu Edidadi kòò tōu kperi tú Medadi, kè Kuyie nYáá ncúténí be ínkè, bá bè í me nkōtenímè metaummè tou, kè bèe keté kēnnáá nKuyie mpāānāantì. ²⁷ Kòò dapà mmōu coké kénáké Mōyiisi ke dò: Edidadi nè Medadi bè nàá nKuyie mpāānāantì.

²⁸ De mōnni Nūnni bire Sosuwee wèè do neitinè Mōyiisi nè o bíkémbénti, kòò béi nke dò: Okótì paa mbe kè bè bá nnáá nKuyie mpāānāantì.

²⁹ Kè Mōyiisii ò tēnné ke dò: A yēkūmu n kpéināá? Mí n dó Kuyie nduómmu ku Yáa mbenitibè bemou kè bè nnáá nku pāānāantì.

³⁰ Mēmmē Mōyiisi nè Isidayeeribe kó bekótibè kè bèe kò mbè bàté dè.

Kuyie mbè duómmè yepèpèrè

³¹ Kè ti Yiè nKuyie nduōnní kuyaakperíkù makù dāmèèrì bíékè, kè kùu tōnì yepèpèrè kécóu mbe karì kè yèe fité tipítì timou kédou ntebàtè mesàà, kēmmānnè a bo cemmè diyìè òmáa mieke, kécóu ke iténè ketenkè ke mmānnè métirì òmáa. ³² Kè benitibè ntúú nke kou, ke yàa nyiè nke kou kè dè yàa wenténko. Wèè tu ò í kou kè dè sū dè í ndònté cidòò sikou sikou kè bèe yè yenné kēfité be karì. ³³ Kè yè nkpaá ke ā be nò mieke bá bè mu nyí cááké ye kó imaa nkè ti Yiè nKuyie mmieke be peike kè kùu bè poté kuyētku diekù. ³⁴ Kè bèe yú deborè ke dò Kibodoti-Ataafa, dèè tu kuní kó kufōti, ke yé bè do de nkūnnémè kuní do pī mbè kè bè ndó kécááké imaa.

³⁵ Bè de nyité kékōte kēbáté Asedoti kékari.

12

Midiyammu nè Anōw bè tūùtemè

¹ Kè Midiyammu nnáánnè Anōw ke kpa Mōyiisi tūóté mēè kpéi Kuusi botí kóo nitipòkù.

² Kè bè nnáá nke tú: Ti Yiè nKuyie nnáánnè Mōyiisi máa ndi ke í ti náánnà?

Kè ti Yiè nKuyie nkeè. ³ Məyiisi do tú onìti wèè í məkə wènwe tefentè bá sámpó, bá òmòu í bo kutenkù mieke wèè ò dònne. ⁴ Dende bàmbà kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi nè Anəw nè Midiyammu ke dò: Dí kətení diməu, di tǎāti memme metaummè tou borè.

Kè bèe kəte. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie ncúténí diwetirì mieke kécómmú metaummè tou bòrinùu ke yú Anəw nè Midiyammu kè bèe kətoo bedé. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbè béinnè ke dò: Kénténè n yóo di náké tì, kòò məu tu di mieke mpǎānānāntì náanò mí nKuyie n yóo ò benke m máà nè mebenkùmè mieke nke, ké nhò nàánnè tidəuntì mieke. ⁷ N kóo tǎntì Məyiisi kperè í me ndò, ò pī n nìtìbè mesàà mme. ⁸ Nè wenwe ti ð nnáá nke cóu ntítəbè mbè kè dè féio, n yí ò nàánnè yenáanhántiyè, nh ð ò benkemu m máà kòo yà n fènkù. Dè dòmmè kè di í ò dé, wenwe n kóo tǎntì Məyiisi?

⁹ Məmmè ti Yiè nKuyie mmieke bè yèmè kè kùu íté. ¹⁰ Diwetirì kǎāté diì mǎnnì metaummè tou ínkè, kè bè nsǒ ntikòntì pī mMidiyammu kòo kǎntì peike ke naá ntikóntì kè Anəw ò yà kénsǒ ntikòntì tii ò pī. ¹¹ Kòò náké Məyiisi ke dò: Áú n yiè! N da báámmu báá yóu kè meyei nti dǎdǎ mēe do ti yə ínkè, ti dǎdǎ tiyèntì nti, ti cààrèmu. ¹² N da báámmu a báá yóu kòo kǎntì dǎnté dǎnté bè peité wè dicírì kpeti kǎmè.

¹³ Kè Məyiisii kuónnè Kuyie nke dò: N da báámmu wééeroo kòò miekùnne.

¹⁴ Kè Kuyie nténné Məyiisi ke dò: Kòo cice weè do ntíúté o òkè tinóntǎuti, ifei naa bá nhò bo ke dò yewe yèyiekàà? Mèè botí nku di dòmmè kòò dènne di kó dikarì, kè yewe yèyiekèe pèéte kòo wètení.

¹⁵ Məmmè kè bèe denne Midiyammu be karì kénkémmú yewe yèyiekè bo pèétemè kòo wètení kè bè né na kèpèéte. ¹⁶ De kó difǎnkùò kè bèe íté Asədəti kékəte kébáté Padanni kó dikpáà.

13

Məyiisi tǎmmè benìtìbè kè bè bo paaté Kannahāā kó diheì

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: ² Á deite Isidayeeri be botí mieke bekotibaabè, bá kùu botí mieke onìti òmáà òmáà ké bè tǎ nkè bèe paaté Kannahāā kó diheì n yè n yóo di duó ndì.

³ Kè Məyiisii tǎnne ti Yiè nKuyie nhò náké tì dende Padanni kó dikpáà mieke, kédei Isidayeeri be mieke bekotibaabè kətǎ. ⁴ Nte ò do tǎ mbè kó yeyètè: Dubenni kó kubotí kou do tú Sakuu bire Sammu.

⁵ Kè Simmeǎǎ kó kubotí kou ntú ǎəri bire Safati.

⁶ Kè Sudaa kó kubotí kou ntú Yefundee bire Kadebu.

⁷ Kè Isakaa kó kubotí kou ntú Sosəfu bire Ikadi.

⁸ Kè Efadaimmu kó kubotí kou ntú Nunni bire Osea.

⁹ Kè Bensamee kó kubotí kou ntú Dafuu bire Paditi.

¹⁰ Kè Sabunəw kó kubotí kou ntú Sodi bire Kadiyēedi.

¹¹ Kè Sosəfu kó kubotí nè Manansee kəku kè be kou ntú Susi bire Kadi.

¹² Kè Danni kó kubotí kou ntú Kemadi bire Amiyēedi.

¹³ Kè Asee kó kubotí kou ntú Mikayēeri bire Sefudi.

¹⁴ Kè Nefutadii kó kubotí kou ntú Fofisi bire Nabi.

¹⁵ Kè Kadi kó kubotí kou ntú Makii bire Ketuyēedi.

¹⁶ Benìtìbè Məyiisi do tǎ mbè kè bè bo paaté diheì be yètè nye memme. Kè Məyiisii yú Nunni bire Osea ke dò Sosuwee.

¹⁷ Kè Məyiisii bè tǎ nkè bè náké ke dò: Di kəté kəta Kannahāā tenkè kubakù cǎnku bíékè, kèpèéte kédeke yetǎrè ínkè kó yehəkè, ¹⁸ képaaté diheì mesàà nkéyà di dòmmè nè benìtìbè bèè bo di mieke bè dòmmè, kè bè kperìni yoo bè cǎnnì kè bè sū yoo bè í sū. ¹⁹ Dí paaté be tenkè dòmmè, kè kè wenni yoo kè sǐ, nè bè bo yèè ekè dòmmè, kè iduotí yè fité yoo yè féio, ²⁰ kéyà kè ketenkè naati yoo kè see, kè titieti bo yoo ti kpa, yáúkūnnenè di kǎntì. Dí ntóní be tenkè kó yetebe.

Dè do sǐ ndetie mbè tu dè fínyì de be ketiyè biì diì mǎnnì ndi.

²¹ Kè bèe kòte képaaté Kannahã tenkè, kétúóté Sinni kpráà kéntò kétuòkenè Deòbu Amati tenkè mànkù, ²² kékòte kéta dihei kubakù cànkù bíékè Ebunwò kó diberímbèri, Anakii yaábí tidadieti, Aimanni nè Sesaii nè Tadimaii be kó dikari. Ebunwò kó dihei maá kè dè mmòke yebie nyèyiekè ndi kè bè né na kémaá Esibiti kperi bè tu di Taniisi. ²³ Kè bèe tuòke Esikwadi biriku kékòú fínyì kó yebe teyùtè késeu nkudúu kébuuté benitibè bèdébè, nè yetebe teyè bè tu yè kèdènáti nè fikíè kó yebe. ²⁴ Kè bèe yú deborè ke dò Esikwadi biriku, dèè tu siyuu biriku, bè dè kōū mēè kpréi yetebe kó siyuu.

Moyiisi do tō mbè kè bè bo paaté dihei bè konní kòd nàké ti

²⁵ Yewe sipísìnàà kó difònkúò bèè do kòte dihei paatímù kè bèe konní, ²⁶ kékòte kèyà Moyiisi nè Anwò nè Isidayeeriibe sòmbe Padanni kó dikpráà Kadèesi kó kutempè mmieke kè bè nàké bè yàní tìi kó dimàà, kè bè benkenè yetebe bè tóni yè de kó ketenkè. ²⁷ Kè bèe bè nàké ke dò: Tí kòtemu dihei a ti tō ndi tenkè mieke. Mómumu nwe menaamiè nnè mecekùò ndè pūōmmu. Nte ti tóni yèè tebe. ²⁸ Benitibè bèè bo de kó dihei mieke bèè né kpeñni kè iduotí fité be ekè, kè ti yà ye mieke Anakii yaábí tidadieti. ²⁹ Amadesiibe beè bo kubakù cànkù bíékè kó kutempè, kè Itiibe nè Sebusiibe nè Amoriibe kè bè bo yetārè ìnkè, kè Kannahã kòbe bo dàméèrì nè Suditèè de pèémmè.

³⁰ De mōnni kè Kadèbuu duó nkè benitibè bèè kprànnè Moyiisi kè bè dò yúóó. Kòò dò: Tí kòtenè ti yóó bè namu kéfiete be tenkè.

³¹ Benitibè ò do neinè bè kè bembè dò: Tí báá na kédokénè de kó benitibè, bè kpeñnimu ke ti pèèté.

³² Kè bèe keté bè bo nsínkùnkòmè de kó ketenkè, kénnaá nyIsidayeeriibe ke tú: De kó ketenkè yo mbenitibè mbe! Ti yà bèè nitibè ke mieke bè tu tidadieti nti. ³³ Anakiibe beè kè bo, ti do bo be ìkè ke do nyecádúú nye, kè bè múnke mme nti wúó.

14

Isidayeeriibe yetemè Kuyie nkpeti

¹ Kè Isidayeeriibe kó ditinnii tiité yedabùò nké nyié nke kuò nkeyènkè kemou, ² kénkprànnè Moyiisi nè Anwò ke náá nke tú: Kè ti do nku Esibiti nwe yoo dikpráà mieke dè ntōū. ³ Ba nte kè ti Yiè nKuyie nti tóni dikpráà dii mmieke kè ti dootitòbè bo ti kuò kèheí ti pobè nè ti bí? Kè ti wète Esibiti dè bá ntōūà?

⁴ Kè bè nnáá mbetòbè ke tú: Tí tãáténè wèè bo ntú ti kóo kpràti kèwète Esibiti.

⁵ Moyiisi nè Anwò kè bèe do késínnwò Isidayeeriibe bemou ìkè. ⁶ Kè Nunki bire Sosuwee nè Yefundee bire Kadèbu bèè do kòte képaaté ketenkè kè bèe kèrì be yààti, ⁷ kénáké Isidayeeriibe bemou tinnii ke dò: Ketenkè ti kòte ke yà kè, kè tu ketensààkè nke, dihei sààrì mómumanni. ⁸ Ti Yiè nKuyie nti kómumú ke yóó ti tanné de kó ketenkè menaamiè nnè mecekùò ndè pūō nkè, kè kè nti duó. ⁹ Ti báá tuutenè Kuyie, ti báá yòte de kó ketenkè kòbe. Ti yóó bè autému dimōnni dimàà mieke. Be bókè cokému! Ti Yiè nKuyie nti bonèmu, di bá mbè dé.

Kuyie mmieke peikemè Isidayeeriibe kè Moyiisii kù bántè

¹⁰ Mèmmè kè Isidayeeriibe bemou tinnii nnáá nkétú, bè bo búótí Moyiisi nè Anwò yetárè kékuò. Bè kpráà me nnáá nkè ti Yiè nKuyie nkó tikpetii cúténii metaummè tou ìnkè Isidayeeriibe bemou nuò mmieke. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinè Moyiisi ke dò: Dè yó nkááké de kè be nnitibè yóu bè bo nni nsenkumè? Dè yó nkááké de kè bèe yie n kpeti? M me ndòòmu tidieti be cuokè. ¹² N yóó bè bonté mutenkúú mmu kè bèe kú kédeè pái pái kè n duó nkàa botíi sùú nké bè pèèté, kékpenke kè bè pèèté.

¹³ Kè Moyiisii náké ti Yiè nKuyie nke dò: Esibiti kòbe kèèmu fōò dènnemè a nitibè be ei mieke nè a kó muwèrímu. ¹⁴ Dihei dii nkòbe kèèmu fō ti Yiè nKuyie nha bè bonèmmè ke bè benkú amáà, kàa wetirì ò mbè diéké kuyie nké mbè mí keyènkè. ¹⁵ Kàa bè kúò dimōnni dimàà mieke, bèè do kèè bè nàámmè a kpréi mbè bo yí, ¹⁶ fō nti Yiè nKuyie nha yíèke a bo

bè tannémè mme ketenkè a do yē nha yóó bè duó nkè, dèè te kàa bè kùò dikpáà mièke. ¹⁷ N Yiè nKuyie n da báámmu, benke a wērímú a béi nke yē ndè ndòmmè. ¹⁸ A béimmu ke tú fǒ nti Yiè nKuyie nha mièke boo, kàa sàà ndeu, kè benitibè ò nda caàri ke yetírí a kpeti, kàa mmi a me nhǒ í nwúónko oyeiwe ke ò kpetínné ibí i yembè yei nkpréi nnè be yaàbí kó iyaàbí. ¹⁹ Ti Yiè nKuyie nha sémmè deumu, cíé mbe kéndonnè a bè cíènkómè nè bè yèmè Esibiti ke tùòkenní yíe. ²⁰ Kè ti Yiè nKuyie ndò: A mè nni mbántèmè m bè cíèmmu. ²¹ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu! Kè n kpeti piéké kutenkù kumou dè báá pã. ²² Bèè kó dimàà yà n kpeti nè n dòò tì dieti Esibiti nè dikpáà mièke, nè memme ke cíéké ke n yáú ke tùòke kuce tepítè bá bè í yie n kpeti. ²³ M parikèmu be kóò mǎù báá yà dihei n do yē n yóó duó ndi be yembè, bèè n sènkèrì, be kóò mǎù báá di yà. ²⁴ N kóò tǎnti Kadebu yie kó meyèmmè me ncáámmè, kòò yíe n kpeti timou, n yóó ò tannému de kó dihei ò kòte ke yà di, kòò yaàbí di tieke. ²⁵ Amadesiibe nè Kannahãã kòbe mè mbomè kubiriku bíéké kó yehéké, di naa kónté kényè dikpáà kètünne kuce kùò yìèné tipènti kóò dàmmèrì.

Kuyie nyũǎmmè ku kòbe to

²⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbéinè Mǎyisi nè Anǎo ke dò: ²⁷ Dè yó nkááké de kè kubotí yeiku kuù nyóò kù bo nni nkpannèmè ke yetírí n kpeti? N kèmmu bè tùùte ke náá nti. ²⁸ Náké be ke dò n tú: Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mfi béi, n yóó di dǎò di nàké tinti. ²⁹ Di yóó kú dikpáà mièke nke díndi bè kàa mbè kó dimàà kétúóté bèè mòke yebie nsipísidé kèndeètinko. Díndi bèè kó dimàà tùùte, ³⁰ di í tati ketenkè n do béi nképarikè ke dò n yóó di duó nkè, kè dè í tú Yefundee bire Kadebu nè Nunni bire Sosuwee. ³¹ Di yaàbí di do yē mbè yóó di kuò kèhéi ì, n yóó i ntanné ketenkè di sènkèrì kè, kè ìi kè tieke. ³² Kè díndi bie di yóó kú dikpáà mièke nke. ³³ Di n yete mèè kpéi nte kè di bí yó nháá ndikpáà mièke ke dò yebie nsipísìnàà ke fǎùrì ke baanè di bo kúmè dimou kédeè. ³⁴ Yewe sipísìnàà di do dǎò yè di kòte dii mǎnni ke bo paaté ketenkè, yè bo naá nyebie nsipísìnàà. Dibenni dimàà diyìe dimàà kpéi, di bo yà di yei nkó tiyeti kébanté di bo yetemè n kpeti dè mòke mùù cǎntimu. ³⁵ Mí ndi Yiè nKuyie mmfi béi nke yóó tì dǎò, kubotí yeiku kuù nkòbe bèè wènné ke yete n kpeti, bè yóó kú dikpáà dii mmieke nke, bá òmǎù báá súó.

³⁶ De kó benitibè Mǎyisi do tǎ mbè kè bèè kòte képaaté dihei kèwètení késukú betòbè kè bèè tuute kénsinkunko de kó ketenkè bè kòte ke yà kè. ³⁷ Bèè do tùùte ke nnáá ntìi í wenni de kó ketenkè kpéi ti Yiè nKuyie ndo bè potému kè bèè do ku ìiké kékú. ³⁸ Nunni bire Sosuwee nè Yefundee bire Kadebu beè do kpaá ke í nku bèè do kòte képaaté ketenkè be mièke.

Isidayeribe dèmmumè ke né sǎ ndè ǎote

³⁹ Kè Mǎyisii kòte kénáké Isidayeribe bemou ti Yiè nKuyie nhò nàké tì kè bèè tiité yedabùò. ⁴⁰ Kè dèè wenté kè bèè pike cute kédeke ditāri ìnkè kènnáante ke tú: Ti bantému ti cààrèmè, ti né bàátímu ke kǎri ti Yiè nKuyie nti duó ndi èi. ⁴¹ Kè Mǎyisii bè nàké ke dò: Dè dòmme kè di dǎ kényete ti Yiè nKuyie nkpeti. Di í yóó na. ⁴² Báá kòtenè ti Yiè nKuyie nyí di bonè, di báá benné kékòte kè di dootitòbè di kuò. ⁴³ Amadesiibe nè Kannahãã kòbe bèè bo di ìikè, bè yóó di fiému, di bùtínnému ti Yiè nKuyie, kù ténke í di bonè.

⁴⁴ Kè Isidayeribe ye yete kékprénnè be to ke dò: Ti deètímu ditāri ìnkè kó kutempè. Kè Mǎyisi yie me nni nkpaá be kǎri nè Kuyie ntaummè tǎu. ⁴⁵ Mèmmè Amadesiibe nè Kannahãã kòbe cùténímè képoté Isidayeribe ké mbè bètì ke kòò kètuòkenè òdimaa.

15

Kuyie nnàkémè bè yó nkù pã mmèè botí tidiiti kó yepǎrè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyisi ke dò: ² Náké Isidayeribe ke dò n tú: Kè di ta dii mǎnni ketenkè n yē n yóó di duó nkè kè dí mbo, ³ kè di yó n féúté feǎfè kètuò nyoo metaummè kpéi, kòò mǎù me nyó n féúté feǎfè ò n cànnenè dii nùù kpéi, yoo ò baa dǎ kè m pã dipānni

ndi, yoo dibanni mari kpeí, kòò yó n féúté feǝfè diefè nfe, yoo fesámpófè, dipānni ndi ò kó kufǝǝku n naati, ⁴ wèè te feǝfè wèè waá mmuyuo nsààmù cidòò bètāāti ké mù àntenè mekòsààmè dítìrì nè dikéè. ⁵ Kè dipebii me nni ndi de yiè ndó ké n féútémè kétuo nyoo metaummè kpeí, wèè waá mmenaà ndítìrì òmáà nè dikéè. ⁶ Kè dipedaà me nni ndi wèè waá mmuyuo nsààmù cidòò bèkuò ké mù àntenè mekòsààmè dítìrì bèdébè, ⁷ kéyǝorenè menaà ndítìrì bèdébè. Dipānni ndi ò kó kufǝǝku n naati. ⁸ Kè fenààfè me nni nfe ò yó n féútémè kétuo nyoo metaummè kpeí, yoo ò dó ké n féúté feǝfè ò n cànnenè ò nùù kpeí. ⁹ Dinaadaà òmáà wèè waá mmuyuo ncidòò bèwei, kéàntenè mekùò ndítìrì bètāāti, ¹⁰ kéyǝorenè diféè dítìrì bètāāti. Dipānni ndi ò kó kufǝǝku n naati.

¹¹⁻¹² Bá kè ò sū ke mamè di yó mme ndǝari bá fèè òfè ínkè kéntū nfe kuó duó ke dōmmè, kè fenààfè nfe yoo dipedaà yoo dipedabii yoo tɛbuǝtè. ¹³ Isidayeeribe níí yóó me ndǝò bè m pā nyèè pāre ke tuò. Yepāre nye yèè kó kufǝǝku n naati. ¹⁴ Bepǝòbè bèè bo di cuokè yoo bèè kó beyàaribè do kàtení ké ndi bonè, be mieke kòò mòù dó ké m pā mí ndi Yiè nKuyie ndipānni kétuo ò yóó me ndǝò. Dipānni ndi ò kó kufǝǝku n naati. ¹⁵ De kó ikuó yó mbomu ditìnni dimòu kpeí nsáà nè di yaàbí opǝò kpeí nnè tɛheikèmbite kpeí. Tɛheikèmbite dǝorimè opǝò yóó mme ndǝari. ¹⁶ Ikuó imáà yó nni nyi medǝòrimè memáà, díndi nè bepǝòbè bèè di bonè.

Bè bo mpāammè Kuyie ntidipànti kóo pèè

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mǝyiisi ke dò: ¹⁸ Náké Isidayeeribe ke dò n tú: Kè di ta ò mǝnni ketenkè n di kòrinè kèè mieke. ¹⁹ Kè di dǝò pèèbè ke bo cááké, dí deite mí ndi Yiè nKuyie n kperè. ²⁰⁻²¹ Kè di níí nà mmuyuo ke dǝò tipémpènti dí deite n kòku, di ò deite mèè botí tidiketiti mieke n kpeti, di tì puoti ò mǝnni kuyié. Di yó mme ndǝari sáà nè di yaàbí.

Kè dè da kpeténè kà càrè a dò nkéféúté fèè òfè

²²⁻²³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Kè dè dò ndè di kpeténè ke di yetenè n duó nyi kuó Mǝyiisi kòò ò ndi tūò i kó imai, kétuóté yé nnè di bo mbomè nè di yaàbí, ²⁴ kè dè dò ndè kpeténè òmòù kè ditìnni dimòu í yé ke yetenè ikuó mai, di wènné kéwaá ndinaadaà, ké di nni nféúté kéwènnénè muyuo mmùò àntenè mekùò nnè menaà kétuo nyikuó yèmmè. Dipānni ndi ò kó kufǝǝku n naati, dí waánnè dibǝdaà meyei ncíèmmè kperi. ²⁵ Kè ikuó nìùtì dǝò ditìnni dimòu meyei ncíèmmè kó ikuó, kè n di cíè nke yé dè di kpeténèmmè. Kè dí tǝní di diiti kó yepāre di yó m pā yè kétuo, kéffénè meyei ncíèmmè kó iwūò ke yé dè di kpeténèmmè. ²⁶ De mǝnni n yóó di cíèmmu di yei ndíndi Isidayeeribe nè bepǝòbè bèè di bonè ke yé dè di kpeténèmmè dimòu.

²⁷ Kè dè me ndò ndè kpeténè oniti òmáà ndi kòò dǝò meyei nwèè waá ndibǝseri ò mǝke dibenni òmáà ké di nni nféúté o yei ncíèmmè kpeí. ²⁸ Kè ikuó nìùtì ò dǝò meyei nhūtímù kó ikuó metaummè tou òkè kè nhò cíè, ²⁹ díndi Isidayeeribe kè di kóò mòù nwe yoo opǝò wèè di bonè ikuó imáà yóó nni nyi ò tukúnè dè bo kpeténè wè, kòò yetenè ikuó.

³⁰ Kè wèè ye bo ncaari ke yé, kòò tu Isidayeerie nwe yoo ò tu opǝò ò càrè mí ndi Yiè nKuyie mmí nwe. Dí ò dènnè di cuokè. ³¹ De kóò niti botí ò sènkèrì mí ndi Yiè nKuyie n náantì nti ke caari n kuó, dí ò dèite di cuokè, o yei mbo o yuu ínkè nke.

Wèè do yeténè teomputè kó ikuó

³² Isidayeeribe do bo ò mǝnni dikpáà mieke, diyie mari kè bèmabèè yà òmòù kòò kau ideí teomputè ye ³³ kè bèè ò kàtenè Mǝyiisi nè Anǝ nè Isidayeeribe sǝmbe borè, ³⁴ kéduó nkè bè nhò bàa ke yé ikuó mu ndo í nàkémè bè dò nkóò dǝòmè. ³⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǝyiisi ke dò: De kóò niti dò nkékuòmu, Isidayeeribe dimòu dí ò dènnè di kó dikari kóò bùtí yetárè kékuo.

³⁶ Mèmmè kè ditìnni diməuu ò dènnè be karì ké nhò buəti yetáàrè kòò yàa kúnè, ti Yiè nKuyie ndo nàkémè Məyiisi ke nyè ndè ndòmmè.

Kuyie nyèmmè ku nìtìbè nhāā iyaàyuó mbe yààti

³⁷ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: ³⁸ Á náké Isidayeribe ke dò n tú: Díndi nè di yaàbíó di nhāā iyaàyuó ndi yààti, kè di ní ya ntiyààti di ānné mupaàkómmú mùu wūō tìtì tì dònne tìbedencēētì mu kó iyúó nti mánke. ³⁹ Di yààti ní nhā iyúó nkè di nyì yàa ke denniní n kuó mí ndi Yiè Kuyie nke tū nyì yèmmè, ke bá ndəəri di yèmmè dó dè nè di nuə ndó dè, dè yàa bo nte kè dí m búttinné mí ndi Yiè nKuyie. ⁴⁰ Mèmmè di bo ndennimè n tannò yeməu. Ke dəəri yè yèmmè kè dèe benke ke dò ndi cāā nke tú n kəbe. ⁴¹ Mí ndi Yiè nKuyie m mī di te ke di dènnení Esibiti kè di bo ntú n kəbe.

16

Kodee yetemè Kuyie nkpeti

¹ Defii məu Keati naàmùnkù kou wèè do peité Isaadi kè Isaadi peité Kodee. Kòò sukú Dubenni naàmùnkù kəbe bètāāti, Ediabu bí Datanni nè Abidammu nè Pedeti bire Onni.

² Nè Isidayeribe sikəusidé nè sipísìnùmmù (250), bèè do tú be botí miəke bekótìbè ke ni be tìrè kè be yètè feí. ³ Kè bèe cēēte Məyiisi nè Anəw ké mbè kpànnè ke tú: Di terè tontému Isidayeribe botí kuməu tu Kuyie nkəbe mbe, kè kù bè bonè. Dè yīme kè di dó ké nti baké.

⁴ Məyiisi kèè dìi mōnni de kó tināantì kédò késínnōw ketenkè, ⁵ kénáké Kodee nè o kó ditìnni kəbe ke dò: Nanke dikúnweñni ti Yiè nKuyie mbo benke wèè tu ku kou, kù tāāté wè koò cāāné, kòò bo nkù təkunè, de yiè nweè yó nkù təkunè. ⁶ Né nte di dò nkédəòmè: Fí nKodee nè a kó ditìnni kəbe beməu túóténè sisəwékébúkúsi, ⁷ di naa si ānné muhāā nkéyəwəre tihúúnti mu ínkè ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè, kè tí yà ti Yiè nKuyie nyóó tāāté wè, wèè tu ku kou kù cāāné wè. Díndi Defiibe di kperə deè tonté.

⁸ Kè Məyisii wēte kénáké Kodee ke dò: Kénténè díndi Defiibe, ⁹ dè í di sànnè ti Yiè nKuyie nyIsidayeribe tū nkù di tāātémè Isidayeribe botí miəke, ke di yu ke di dòò ku tōmbè kè di pí nku taummè tou miəke ku tōmmú nè Isidayeribe beməu kó diyètìràà? ¹⁰ Kuyie nda yu fí nKodee nè a kəbe Defiibe beməu kè di kù təkénè kè di né tonté ke wanti kénáa nyikuó nùbàà? ¹¹ Fí nnè a kó ditìnni kəbe di kpànnè ti Yiè nKuyie nku. Anəw tu we kè di bo nhò seí?

¹² Kè Məyisii tō nkè bè bo yúni Ediabu kó ibí Datanni nè Abidammu kè bèe ò tēñné ke dò: Ti í kəroo? ¹³ A ti dènnení menaamiè nnè mecekùd* dè pūō ndè, ke ti kətenní dikpáa tedəntè tiè mmieke kè dè í da sànnè kàa wēte ke dó ké nti kpaatìràà? ¹⁴ Ti yetemu! Bìti bìti a í ti niitè menaamiè nnè mecekùd ndè pūō ndè, a me nyí ti duó nketenkè nè depaa nnè fínyì kó detie. A ti wúó ntiyùōntì ntaà? Ti í kəroo!

¹⁵ Kè Məyiisi miəke cúté mediè nkòo náké ti Yiè nKuyie nke dò: A báa cəuté be pāre, n yí cəuté be məu kóo sāmmarímú, m me nyí yeténè òməu.

Kuyie mpùtémè Kodee nè Anəw

¹⁶ Mèmmè kè Məyisii náké Kodee ke dò: Nanke fí nnè a kó ditìnni kəbe nè Anəw, dí kətení kécómmú metaummè tou ìkè. ¹⁷ A kəbe sikəusidé nè sipísìnùmmù (250), bá wè wèe túóté o səwékébuute kéānné tihúúnti kətóni ti Yiè nKuyie tou ìkè, fí nKodee nè Anəw kè di múnke me ndə.

¹⁸ Kè Kodee tíi nyIsidayeribe nè o kəbe kè bèe yie mbá wè kòo túóté o səwékébuute kéānné muhāā, nkéyəwəre tihúúnti muhāā nyínkè kékəte kécómmú metaummè tou

* ^{16:13} menaamiè nnè mecekùd: Kuyie ndo dènnení Isidayeribe ké bè náké ke dò kù yóó bè duó mmənaamiè nnè mecekùd ndè pūō ndè èi ndi. Bè berínè dìi mōnni dikpáa miəke kè tidiitii bè dōnté kè bè nkəpànnè Məyiisi ke wēte ke náa nde kó ditanfōtìri ke né buò Esibiti èi, bè yènní kè. Wénté Mudennimù 3:8.

bòrìnùù, Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀w kè bè múnke me ndò. ¹⁹ Kè Kodee tí nyIsidayeeribe beməu Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀w be ìikè metaummè tou bòrìnùù.

Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpeti cúténí be ìnkè. ²⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀w ke dò: ²¹ Kenténè dimàà de kó benitibè, n yóó bè kùòmu dimònni dimàà.

²² Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀w kè bèe do késínnów ketenkè kékuónko ke dò: Áú Kuyie! Fǒ nwèè duò mmufòmmu dèè kó dimàà fòù, a mièke bo do kubotí kuməu oniti omáà kó mecaàrimè kpéinàà?

²³ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéinnè Mɔ̀yìisi ke dò: ²⁴ Á náké Isidayeeribe botí kuməu ke dò: Bèe kenténè Kodee cíètè nè Datanni nè Abidammu be kpesi.

²⁵ Mèmmè kè Mɔ̀yìisi ité kénkəri Datanni nè Abidammu be borè kè Isidayeeribe kó bekótibè ò tũ. ²⁶ Kòò náké ditìnni ke dò: Kenténè benitidònnibè bie ncǐ borè, di báá kááké dèmarè dèè tu be kperè di yàà bo kú be kó mecaàrimè kpéí.

²⁷ Kè bèe ité ke détténè Kodee cíètè.

Datanni nè Abidammu bè do yènni kéncómmú be touti bòrè nye nè be pobè nè be bí nè be yaábí. ²⁸ Kè Mɔ̀yìisii béi nke dò: Di yóó banté die nde ke dò ti Yiè nKuyie nkuù n tǒnni kè m pī nde kó mutòmmú muməu kè dè í tú m mù pǐnnè m máà kó muwǐrímú. ²⁹ Kè de kó benitibè ku mukúú mbetəbè kǒ mmù ke í ku kè dè cǎánnè betəbè kǒmmè ti Yiè nKuyie nkuù í n tǒnni. ³⁰ Kè dè dò nti Yiè nKuyie mbo dǎd tidietí kperè marè, kè ketenkèe aate kémaánko de kó benitibè nè dèè kó dimàà tu be kperè kè bèe ta kudənkù befòubè, di bo banté ke dò nde kó benitibè cààrè ti Yiè nKuyie nku.

³¹ Mɔ̀yìisi kraá ke me nnáà nkè ketenkèe yaté bè còmmú dè, ³² kéaaate ké bè maánko bembè nè be cǐ kəbe nè Kodee nè o kó ditìnni kəbe nè be kperè deməu. ³³ Kè bèe ta kudənkù befòubè nè be kperè bè mǎke dè, kè ketenkèe mutìnnè. Mèmmè bè kraakemè be kəbe Isidayeeribe cuokè. ³⁴ Bèè kó dimàà dè bo kè bèe keè be dabùd kéncooti ke tú: Tí cokénè ketenkè yàà bo ti maánko! ³⁵ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie ncúũnni muhǎá nkè mùù cóútóo benitibè sikəusidé nè sipísìnùmmù (250) bembè bèè do tuò ntihúúnti.

17

Muhǎá ncòútémè Kodee kó ditìnni kəbe

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mɔ̀yìisi ke dò: ² Náké Anɔ̀w bire Edeasaa ikuó niùti ke tú n yǐ nwèè púté sisəwəsékbúkúsi kǐfũ mmuhǎá. Ke yǐ bè sǐ nni nduómmèmu kè sǐ tu n kpesi. ³ Bèè sǐ tǎní kè bè ku ke yietí be yei. Dí sǐ ma timátipenti kédari n wũòtònni kè dè ndò mmebenkùmè Isidayeeribe beməu kpéí.

⁴ Kè ikuó niùti Edeasaa túóté disəwũ kó sisəwəsékbúkúsi de kó benitibè do tǎní sǐ kè muhǎá nsǐ còuté, kè bèe sǐ ma timátipenti kédari diwũòtònni. ⁵ Bè do ma tii mátipenti kédari diwũòtònni tii do denniní Isidayeeribe òməu í dòmmè kentuò ntihúúnti ti Yiè nKuyie nyìkè kè dè í tú Anɔ̀w nè o yaábí, kè wèè mè dǎd tii tũ̀kení Kodee nè o kəbe tii yóó ò tũ̀kení ti Yiè nKuyie ndo me nti náké Mɔ̀yìisi kòò tì mbè náké.

Isidayeeribe tùùtemè

⁶ Kè dèè wenté kè Isidayeeribe ité be botí kuməu kénkpannè Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀w ke tú: Dì kùò ti Yiè nKuyie nkəbe.

⁷ Bè cǐètè dǐi mǎnni Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀w kéwǐète metaummè tou bíékè kénsó diwetiri dàtinnè metaummè tou, kè bèe yà ti Yiè nKuyie nkó tikpeti. ⁸ Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀w kè bèe kəte metaummè tou ìikè ⁹ kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mɔ̀yìisi ke dò: ¹⁰ Yènnè de kó ditìnni cuokè, n yóó bè kùòmu dimònni dimàà kè Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀w kè bèe do késínnów ketenkè. ¹¹ Kè Mɔ̀yìisii náké Anɔ̀w ke dò: Túóté tesəwəsékbuuete kédeite diwũòtònni ìnkè kó muhǎá nkéánnè te mièke kətuò ntihúúnti kécokóo ditìnni borè, kédòd meyei ncǐmmè kó ikuó ke yǐ ti Yiè nKuyie mmieke còútémè kè benitibè keté mukúú.

¹² Kè Anṓ tṓtṓtṓ tṓsṓsṓkṓkṓbuute nè muhǎǎ Mṓyiisi tì nhò nàké ke yḗ ndè ndòmmè, kécokóo ditìnnì cuokè, kénsṓ benitibè keté mukúú, kòo tuṓ ntihúúntì kédṓṓ meyei ncíḗmmè kó ikuṓ Isidayeeribe kpéí, ¹³ kécómmú becírìbè nè befòùbè be cuokè kè ti Yiè nKuyie mbè poté kùù yḗinkuu cómmú. ¹⁴ Benitibè bèè do ku bè do bo tekaurípíítè nè sikaurísìnàà nè sikousiyiekè ndi (14700) ké né mbúúti bèè do ku Kodee kó mecaàrimè kpéí. ¹⁵ Kè Anṓ wḗtení Mṓyiisi borè metaummè tou bòrìnùù, kè ti Yiè nKuyie mbè poté kùù yḗikuu cómmú.

Anṓ kó kupààti yèmè tifǎàti

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mṓyiisi ke dṓ: ¹⁷ Á nàké Isidayeeribe wuṓ ntepíítè nè ìdèi, bá kùù wuṓ nkè ku kóo kpààti da tṓnì kupààti. A yóó ì cuṓ kè ì mbo tepíítè nè ìdèi nyi, kàa wāri bá kùù wuṓ nkóo kpààti tṓnì kùù pààti ìnkè de kó kuwuṓ nyètìrì, ¹⁸ kṓwāri Defii kó kupààti ìnkè Anṓ kó diyètìrì. Mèmmè bá kùù wuṓ nkóo kpààti yó mməkemè kupààti. ¹⁹ A yóó ì dṓú mmetaummè tou mieke nke Kuyie ntaummè tṓu ìikè, mí nnè fṓ nti ṓṓ máá dè. ²⁰ Onitì wèè kó kupààti bo ye tifǎàti wḗnwe n tāātémè. De mṓnnì kè m paa nyesǎǎmbè Isidayeeribe di sǎǎ nyè.

²¹ Kè Mṓyiisii tì nàké Isidayeeribe wuṓ ntepíítè nè ìdèi mieke bá kùù wuṓ nkè ku kóo kpààti tṓnì kupààti be wuṓ ndò ndòmmè imṓu kè ì wḗnnè tepíítè nè ìdèi, kè Anṓ kṓku nsoké i cuokè. ²² Kè Mṓyiisi ì tannè metaummè tou mieke ké ì dṓú ti Yiè nKuyie nyìikè metaummè tṓu borè. ²³ Kè dèe wenté kè Mṓyiisi mbo tuṓkoo ke sṓ nhAnṓ Defii kó kuwuṓ nkou kó kupààti yè tifǎàti ke pòrì ke peitè yebe kè yè bi. ²⁴ Kè Mṓyiisii ì kouté imṓu ti Yiè nKuyie nyìikè kékətenè kəbenke Isidayeeribe kè bèè ì yà bemṓu, bá wè kòo tṓtṓtṓ o kṓku. ²⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mṓyiisi ke dṓ: Dṓú nhAnṓ kó kupààti ikuṓ tṓu ìikè, kè kù ndò ndibenkèrì de kó itookperì yembè kpéí. De mṓnnì kè m paa nyesǎǎmbè bè di sǎǎ nyè, kè yè tṓṓkení m borè kè bè ténke báá kú.

²⁶ Kè Mṓyiisii dṓṓ ti Yiè nKuyie nhò nàké tì.

Ikuṓ nìùbè nè Defiibe dṓ nkémpí mmùù tṓmmú

²⁷ De mṓnnì kè Isidayeeribe nàké Mṓyiisi ke dṓ: Ti yóó kúmu, ti kumu ke dèè. ²⁸ Kòò mṓu tṓṓnnè metaummè tou ò ṓṓ kúmu, ti yóó me nhṓ nke yàa deèà?

18

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Anṓ ke dṓ: Kòò mṓu yeténè metaummè tou fṓ nnè a bí dṓi te meyetímè. Kòò mṓu cààrè ikuṓ tṓmmú dṓi te de kó mecaàrimè. ² A yú a cice naàmùnkù kəbe Defiibe kè bè da wḗnnénè ké nda teénnè mutṓmmú. Fṓ nnè a bí dṓi níi yóó ta metaummè tou kṓpí nyikuṓ tṓmmú metaummè tṓu ìikè. ³ Bèè yó nda teénnè metaummè tou dimṓu kó mutṓmmú bè né báá tṓṓnnè ikuṓ nentì matì yoo diwūṓtṓnnì, kè dèe yie nkè di báá kú ké bè wḗnnénè. ⁴ Bèè yó nda wḗnnè ke da teennè metaummè tou kó mutṓmmú mumṓu, wèè í tú Defii botí kou ò báá di wḗnnénè mutṓmmú. ⁵ Fṓ nnè a bí dṓi te metaummè tou nè diwūṓtṓnnì de kó mutṓmmú kè dèe yie nkè m mieke báá do Isidayeeribe. ⁶ Mṓi tāāté a kəbe Defiibe Isidayeeribe cuokè, bè tu n kəbe mbe kè m bè nda duṓ nkè bè bo mpí mmetaummè tou kó mutṓmmú. ⁷ Fṓ nhAnṓ nè a bí n duṓ ndí mbe ikuṓ kó mutṓmmú diwūṓtṓnnì ìnkè nè ikuṓ nentì kó kufǎǎ nkuyààkù pi kù, n duṓ ndí mbe de kó mutṓmmú, wèè í tú Defii botí kou ke dè tṓṓnnè ò kumu.

Ikuṓ nìùbè dṓ nkénte dè

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Anṓ ke dṓ: Mṓi da duṓ nkàa bo ndake Isidayeeribe m pǎǎ nyèè pǎrè kpéí, a níi yóó de ndeite dèè tu a kperè, n da còu mmekùṓ mmèè kpéí nke da càànnè fṓ nnè a bí n tṓmmú kpéí, de kó ikuṓ yó mbomu sǎǎ nè a yaàbío. ⁹ Nte dèè yó ntú a kperè, bè m pǎǎ nyèè pǎrè mieke, kṓmbúúti yèè yóó tuṓ. Muyo nkó yepǎrè nè bè n fié ì wūṓ meyei ncíḗmmè kpéí nnè meyei nhūtímù kpéí. Bè m pǎǎ nyèè pǎrè kó dimàà tu a kperè

nyε f̄́ nnè a yaàbío. ¹⁰ D̄́ n̄́ ní dè di dè tu n kperε ndε, benitidaabè bèè bo di c̄́i bè bo na ké dè di. ¹¹ Nte deterè dèè ní yó ntú a kperε Isidayεeribe dèite dèè kó dimàà ke m p̄́a ke dè nni nyòute, n dè nda duóm̄mu f̄́ nnè a yaàbío initidaai nè initipòì. Bèè kó dimàà bo a c̄́iètè ke wenni bè bo na ké dè di. ¹² N di duóm̄mu tidiketiti kó yep̄́arè sààyè Isidayεeribe m p̄́a nyè: Mekùò nnè menaà nnè tidiiti bè tu tì bédèè. ¹³ Be εì kó tidiketiti bè m p̄́a ntii kó dimàà, n ti n di duóm̄mu bèè kó dimàà bo di c̄́i ke wenni bè bo na ké dè di. ¹⁴ Kè Isidayεeribe ní m p̄́a dè ke tú bè dè nni m p̄́amu s̄́à, d̄́i yó ndè te. ¹⁵ Isidayεeribe bèè tu Mpo nè be wũs̄ ketiyi bè m p̄́a ndè tu di kperε ndε. Bèè tu Mpo bè ní bè ndi donténè, kè fεḏ̄fε ketifε mafε tu bè í n feu fε bèe fε ndi donténè. ¹⁶ Denitidabire dèè m̄̀ke ot̄̀nkù omàà de donku dò nkém̄bo med̄́it̄̀bii mm̄̀en̄mm̄̀u ndi bè kèétém̄ε metaumm̄ε tou kp̄́é, m̄̀è c̄́ékù bo kàdààmm̄̀u t̄̀p̄́ítè. ¹⁷ Kè fenààfε nfe yoo fεp̄́ièfε yoo t̄̀buw̄tè dè peité ì bí idaaì meketim̄ε, bè ì nni nfeumu, bè báá w̄̀te ké ì ndi donténè, dí ì nni nféúté kécóú mm̄̀eȳ̀i ndiwũḏt̄̀nni, kétuḡ ndèè tu mekùò nkperε, dip̄́anni ndi d̄́i kó kufḏ̄ku n naati. ¹⁸ Imaa ntu di kpeyi nyi, k̄́ȳ́ièné di n yòute ì, dic̄́inc̄́inni nè dikp̄̀èri youri.

¹⁹ Isidayεeribe ḏ̄ deite yèè p̄́arè ké m p̄́a, n yè ndi duóm̄mu d̄́indi nè di yaàbío, initidaai nè initipòì, de kó metaumm̄ε yó mbomu, n di d̄́unnè d̄́i n̄̀u ndi s̄́à.

Ikuó n̄̀ubè Defiibe dò nkénte dè

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Anḡ ke d̄̀: N duó nkèè tenkè Isidayεeribe, ke mieke a í yó mm̄̀ke a k̄̀ke, m̄́i yó ntú a kperε Isidayεeribe cuokè. ²¹ D̄́indi Defiibe, kè Isidayεeribe ní d̄́ite bè m̄̀ke dè mieke dep̄́índè ke m p̄́a, n dè ndi duóm̄mu di p̄́i mm̄̀u t̄̀mm̄̀ú kp̄́é metaumm̄ε tou. ²² Isidayεeribe s̄̀m̄̀be bá nt̄̀kunè metaumm̄ε tou bè yàà bo cé mbemàà meyei nkékú. ²³ D̄́indi Defiibe d̄́i m̄̀á yó mp̄́i mm̄̀etaumm̄ε tou kó mut̄̀mm̄̀ú, kòò m̄̀u yeténè metaumm̄ε tou d̄́i te de kó meyetim̄ε, de kó ikuó yó mbomu s̄́à. Di í yó mm̄̀ke di kó ketenkè Isidayεeribe t̄̀bè cuokè. ²⁴ Isidayεeribe ḏ̄ deite dè bè m̄̀ke de mieke dèè tu dep̄́índè ké m p̄́a, n dè ndi duóm̄mu. Deè te kè n tu di í yó mm̄̀ke di kó ketenkè Isidayεeribe cuokè.

²⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké M̄̀ȳ́iisi ke d̄̀: ²⁶ Á náké Defiibe ke tú n yè nkè Isidayεeribe ní d̄́ite bè m̄̀ke dè mieke dèè tu dep̄́índè n yè mbè ndi duò ndè ke be duó, bèe deite de mieke dèè tu dep̄́índè ké n duó. ²⁷ Deè múnke yó ntú be kperε bè m̄̀ke de kó dep̄́índè. Be k̄̀be d̄́ite m̄̀è botí tidiiti kó dep̄́índè nè menaà nke dè mbè duó. ²⁸ Bè ní d̄́ite Isidayεeribe d̄́ite dè bè m̄̀ke dè mieke, d̄́è tu dep̄́índè ké bè duó, bèe deite dep̄́índè de mieke n kperε ndε, dí dè duó nyikuó niùt̄̀i Anḡ. ²⁹ Bè yó ndi duò nyèè p̄́arè yem̄̀u ínkè di ní d̄́ite bá d̄́i p̄́anni ínkè dèè tu desààrè kécánné n kp̄́é, n kperε ndε. ³⁰ Náké be kè bè d̄́ite d̄́i m̄̀nni dèè tu desààrè n kperε tú dè, ke c̄́ánné dèè kpaá dè tu be kperε ndε. Kénd̄̀onnè Isidayεeribe ḏ̄ s̄́ómm̄ε be diiti nè be naà. ³¹ Di bo na ké dè di bá kèè bíékè nè di c̄́i k̄̀be bem̄̀u. Dè tu di kó tiyeti nti mut̄̀mm̄̀ú di p̄́i mm̄̀u metaumm̄ε tou mu kp̄́é. ³² Di d̄́ite d̄́i m̄̀nni dèè tu desààrè n kperε tú dè, ke n duó, dí di des̄̀onne. De m̄̀nni dè í tú meyei, di yó m̄̀e nd̄̀ari ke báá s̄́nk̄̀unne Isidayεeribe m p̄́a nyèè p̄́arè kékú.

19

Fenaàwũḏfε kó mut̄̀ap̄́é nkó ikuó yó nd̄̀omm̄̀è

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̄̀ȳ́iisi nè Anḡ ke d̄̀: ² Mí ndi Yiè nKuyie m̄́i di d̄́unnè ikuó. Dí náké Isidayεeribe ke tú n yè mbèe waá nfenaàwũḏfε f̄́è í m̄̀ke kuyènkù bá s̄̀mp̄̀ó, bè mu nyí buú nfε kud̄̀ú kè f̄́è dùò. ³ Kè di f̄́è duó nyikuó niùt̄̀i Edeasaa kòò f̄́è d̄̀nne dih̄̀i m̄̀nku kè dí f̄́è f̄́éúté o ìikè. ⁴ Kè ikuó niùt̄̀i Edeasaa p̄́ḏ̄tè o n̄̀mbii fe ȳ́i nkém̄́ité metaumm̄ε tou b̄̀rin̄̀u kuce m̄̀eyiekè. ⁵ Kè dí f̄́è t̄̀u nkenke ikuó niùt̄̀i ìikè kétuḡ nfe ȳ́i nnè fe maa nnè fe k̄̀nkù nè fe piti. ⁶ Kè ikuó niùt̄̀i waá mmutie bè tu mù s̄̀t̄̀ir̄̀i mu kó kud̄̀ú nè bè tu mù isóp̄̀u mu k̄̀ku nè tipèc̄̀iti t̄̀i to mm̄̀ewũḏ nké dè w̄̀nné k̄́ánné muh̄̀á mbè t̄̀u mm̄̀u mieke fenààfε. ⁷ Kòò dèè wèe s̄́ú o yààt̄̀i k̄́ewu ke né na

¹¹ Meim̄me ò yòùtemè o pààti kèpoté dipèrì mèdémè, kè menie nyènní mediè. Isidayeeribe nè be wũ ò kè dèe yã.

Kuyie nkpannèmè M̄oyiisi nè An̄o bè yeté mèè kpeí

¹² Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̄oyiisi nè An̄o ke dò: Di yèmmè í me nyiemmmè ke dò ndè bo d̄ò, di í me ndéúkunnemè n yètìrì Isidayeeribe ìkè, d̄i ténke í yóó tanné n nìtibè ketenkè m bè duó nkè.

¹³ Dè do te kè bèe yú de kó menie nke d̄ò Mediba, dè tu dikpànni, ke yé Isidayeeribe do dè nwèntémè ti Yiè nKuyie nkè kùu bè benke kù d̄ommè pái pái.

Ed̄ammu kóo kpààti yetemè Isidayeeribe bo p̄èxtémè o tenkè

¹⁴ Kè bè mbo Kadèesi kè M̄oyiisii deite benitibè ké bè t̄o nke d̄ò beè k̄ote kénáké Ed̄ammu kóo kpààti ke d̄ò: Tínti a tebíí t̄i tu a yému ti tamè meháarimè mieke. ¹⁵ Ti yembè beè do k̄ote Esibiti kè ti nke bo kém̄onte kè Esibiti k̄obe ti f̄éũ tínti nè ti yembè. ¹⁶ Kè ti kuónnè ti Yiè nKuyie nkè kùu keè ti dab̄onni kéd̄uonní ku t̄onni kè d̄i ti d̄enneni Esibiti. Kè ti t̄ùk̄eni die nKadèesi diheì d̄i bo a tenkè m̄anku, ¹⁷ k̄aa bo yie, nyóu kè ti p̄èxté a eì mieke, ti í yeti depaa mmieke yoo f̄inyi kó detie mmieke, ti í yóó yã a kó sibií kó menie, ti yóó kété kuce diekù nku kèp̄èxténè a eì, ti í yóó dauté kupíkù makù. ¹⁸ Kè Ed̄ammu kóo kpààti bè t̄ènné ke d̄ò: Di í yóó p̄èxté die nh eì. Kè di me nyete n yóó báátóomu ké di co kè tí doké.

¹⁹ Kè Isidayeeribe ò t̄ènné ke d̄ò: Ti yóó kété kuce diekù máà ndi ke ti yã a eì kó menie tínti nè ti wũ ti bo da yietí. Dè í tú t̄imatì, ti yóó na a tenkè máà ndi kèp̄èxté. ²⁰ Kè Ed̄ammu kóo kpààti bè t̄ènné ke d̄ò: Di í p̄enké.

Kè Ed̄omiibe báátí nè behãp̄onkperibè péu ké bè co. ²¹ Meim̄me Ed̄ammu kóo kpààti yetemè Isidayeeribe bo p̄èxtémè o eì, kè Isidayeeribe p̄é nkupíkù tekù.

An̄o yóó kúmè

²² Kè Isidayeeribe ité Kadèesi kék̄ote dit̄ari bè tu d̄i Òdi. ²³ Ti Yiè nKuyie nde mbéinnè M̄oyiisi nè An̄o Òdi t̄ari Ed̄ammu temm̄anku ke d̄ò: ²⁴ An̄o k̄unti o yembè borè nde, ò í tati diheì n yé n yóó duó ndi Isidayeeribe ke yé di do yetemè n kpeti Mediba kó menie mborè. ²⁵ Túóté An̄o nè o bire Edeasaa kè di deke Òdi t̄ari. ²⁶ K̄aa dáté An̄o yààti kédátinnè o bire Edeasaa. An̄o yóó de nkú.

²⁷ Kè M̄oyiisii d̄ò ti Yiè nKuyie nhò nnáké ti Isidayeeribe bem̄ou ìkè, kè bèe deke Òdi t̄ari. ²⁸ Kè M̄oyiisii dáté An̄o yààti kédátinnè o bire Edeasaa. An̄o de nku Òdi t̄ari ìnkè. M̄oyiisi nè Edeasaa kè bèe cúténí. ²⁹ Isidayeeribe t̄innì dim̄ou kè bèe yà An̄o kumè kék̄ommú o kúú nke d̄ò yewe sip̄is̄it̄aati.

21

Isidayeeribe namè Kannahã tenkè k̄obe

¹ Meim̄me Kannahã kóo kpààti Adadi wè do bo N̄ekebu ò kèmmè Isidayeeribe kèróomè Atadim̄mu kó kuce, kèíténí ké bè do kèp̄immú be mieke bèmabè kéd̄ò tidaati.

² Kè Isidayeeribe d̄óunnè ti Yiè nKuyie ndin̄u ke d̄ò: Ti Yiè nKuyie nk̄aa ti duó mbe n̄itibè ti bo bè k̄u pái kèp̄onte be eì kédéíté ti báa súó ndèmarè.

³ Kè ti Yiè nKuyie nkeè be báamm̄i kèãnnè Kannahã k̄obe be n̄ou mieke, kè bèe bè k̄u pái kèp̄onte be ekè kédéíté ké dè yu ke d̄ò Òdimaa, dè tu tidobontì.

M̄oyiisi d̄òmmè dis̄awũ kó fewàáfè kécónné

⁴ Kè Isidayeeribe ité Òdi t̄ari kèt̄unne kuce kùu yìènè dàmmèrì tipènti kou ke bo kónté ke báa yènnè Ed̄ammu tenkè. ⁵ Bè kété meim̄me kènk̄ááké kuce kè meminnimè bè d̄ónté. Kè bèe keté bè bo nk̄p̄annèmè ti Yiè nKuyie nnè M̄oyiisi ke tú: Ba nte kè di ti d̄enneni Esibiti kè ti bo kú dikp̄àa dii mmieke? Tidiiti sààti matì í bo, menie mme nyí bo, kè ti baané yó nyo tisènn̄indiiti tii nti yewe yem̄ou.

⁶ Meìmmε kè ti Yiè nKuyie nduònní iwaayeyi kè ì mbè dāmmù kè bèe kú kusúkù. ⁷ Bèè kpraà kè bèe náké Məyiisi ke dò: Ti cààrèmu, ti tùùtenèmè ti Yiè nKuyie nke da kprannè. Nè de kpéí, nhá bántè ti Yiè nKuyie nkè kùu déttinne de kó iwààke.

Kè Məyiisii kuónnè ti Yiè nKuyie mbe kpéí. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: Tíóté disəwūḏ kédə̀nè fəwààfè ké fè dānne kudú kécónné, kè fəwààfè níí dānté wè kòò fè bə̀úté ò báá kú.

⁹ Meìmmε kè Məyiisii dḏḏ disəwūḏ kó fəwààfè kécónné, kè fəwààfè níí dānté wè kòò fè bə̀úté o báá kú.

*Isidayeeri*be do katimè ke sḓoti ke yàa tuəkenè Pisikaa tāri.

¹⁰ Kè Isidayeeri be ité dēborè kékote kébáté Oboti, ¹¹ kéíté dēnde kébáté Iyee-Abadimmu kpraà kénwetí Məabu diyie yènní kèè bíékè kó dikpraà. ¹² Kè bèe ité dēnde kébáté kukó nSedeti kó mepémmè. ¹³ Bè ité dēnde késénté kukó nhAdinḓ, kùu pūḏ nke pēnkù dikpraà ke kəri Aməriibe tenké. De kó kukó kuù tu Məabu kəbe nè Aməriibe be tenké mánku. ¹⁴ Dèè kpéí nte kè tì wəri ti Yiè nKuyie nkó mudoò pátiri* mieke ke tú...Waebu, Sufa tempē mmieke nè Adinḓ nè de kó ikó, ¹⁵ nè ikó nteì ì pūḏ nke taà Adinḓ dihei Adi píkù ì tu Məabu tenké mánku. ¹⁶ Bè de nyité kébáté bè tu dè tēbinte, ti Yiè nKuyie ndo náké dè Məyiisi ke dò: Tíí nyIsidayeeri be kè m bè duó mmenie.

¹⁷ De mōnni ndi Isidayeeri be dētēmè feyēnfè ke dò:

Tí dentè kè menie nyènní tēbinte.

¹⁸ Tēbinte sikpààtibíí keú tē,

dihei kó bekótibè tū tē

nè be pàati nè be dḏ.

Bè de nyité kékote kébáté Matana, ¹⁹ kéíté dēnde kébáté Naadiedi, kéíté dēborè kékote Bamoti. ²⁰ Bè ité Bamoti nwe kékote Məabu kpraà kénwetí Pisikaa tāri, diì sī́ nte dānté kó dikpraà.

*Isidayeeri*be domè Aməriibe kóo kpààti Sionni

²¹ Meìmmε kè Isidayeeri be deite yetḓrè kētḓ nkè bèe náké Aməriibe kóo kpààti Sionni ke dḏ: ²² Ti dḓ kēpēḗtè a èi mieke nke, ti í yóó ta depaa mmieke yoo fñnyí kó detie mmieke, ti í yóó yà menie nti yó mbáké kuce diékù nku, ti í yóó dauté ke yàa pēḗténè.

²³ Okpààti Sionni me nyí nyie nkè Isidayeeri be bo pēḗtè o tempē, kòo iténè kemieke kétéi nho nìtibè bəmou kè bèe kéténi kéco Isidayeeri be dikpraà ké bè do mudoò Yaasi èi mieke. ²⁴ Kè Isidayeeri be cò yese kékuo kēfiete be tenké, kētúóté kukó nhAdinḓ kénto kētuəkenè Sabaki kaku késəḓtè kētuəkenè Aməriibe tenké mánku kùu do kpetí mesàà.

²⁵ Kè bèe fietè de kó yehékè yəmou, kētieke Aməriibe tenké kemou kékari, kétaunnè Esibonni nè sihekesí sī́ dè tḓké. ²⁶ Esibonni do tú Aməriibe kpààti Sionni bo diì èi ndi. Sionni wèè do pònte Məabiibe kpààti ketiwè kēfiete o tenké kemou kékote kédíténè kukó nhAdinḓ. ²⁷ Dèè te kè beyendèmbè diè nke tú:

Tí kətenè Esibonni èi,

tí kəte kēwēte ke di maá,

tí wēte ké di còriné.

²⁸ Muhāá mmuù yènní Esibonni,

Sionni èi mieke nke mù tīḗtémè

ke cḓúté Adi èi Məabu tempē mmieke,

ke cḓúténè Baadi kó yetḓrè yèè bo kukó nhAdinḓ pēémmè.

²⁹ Díndi Məabu tenké kəbe di bo yà

di fetimu díndi dibḓḓ Keməəsi kəbe

di dapàmbè cokému

kè bè pīmmú di sapùmbí ke kōnnè

ke duó nhAməriibe kpààti Sionni.

* 21:14 mudoò pátiri: De kó dipátiri bè nàa ndì kpéí ndie ndi fetimu. Kè dè í tú die mbè í bèi nkupíkù tekù makù di kpéí.

³⁰ Dín̄di Esibonni k̄obe bè di t̄ãã ipie nyi,
ke di bèti ke t̄ùòkenè Dibonni
k̄e di ek̄e d̄óun̄ko
k̄étuótén̄e Dofaa k̄énto k̄étuòkenè Medeba.

³¹ K̄è Isidayeeribe ta Am̄oriibe tenk̄e. ³² K̄è M̄oyiisii t̄õ nk̄e bèe paaté Yasee ei k̄édeè k̄e bèe di do, k̄ébeti Am̄oriibe bèe d̄e bo nè sihek̄esí s̄i d̄e t̄òk̄e si k̄obe k̄éfiete be ek̄e k̄ékari. ³³ B̄è k̄àri meim̄me k̄ékéte k̄éwetinn̄e Bas̄ãã ei bík̄e. K̄e Bas̄ãã k̄oo kp̄ààti Òkuu ít̄ení nè o n̄itib̄e ke bo do Isidayeeribe mudòò Etedei ei. ³⁴ K̄e ti Yiè n̄Kuyie nn̄áké M̄oyiisii ke d̄ò: A bá nh̄o ȳìk̄ù, n w̄e ndi duóm̄mu k̄e di bo ò na wenwe nè o n̄itib̄e. K̄a ò d̄ò a d̄òòm̄e Am̄oriibe kp̄ààti Sionni Esibonni ei kou.

³⁵ Meim̄me Isidayeeribe nam̄e Òku k̄ód k̄uò wenwe nè o bí nè o n̄itib̄e bá òm̄òu í nyenté bá òm̄àà k̄e bèe tieke be tenk̄e.

ISIDAYEERIBE BOMÈ M̄ABU TENKÈ

22

Badaki yum̄e Badammu k̄òò bo b̄onté kus̄ink̄u Isidayeeribe

¹ K̄è Isidayeeribe ít̄e d̄eborè k̄ébáté M̄abu k̄ó kubiriku kuk̄o n̄Sudit̄ēē ȳà k̄énwetí Sedikoo.

² K̄è M̄abu k̄oo kp̄ààti Sip̄òò bire Badakii ȳa Isidayeeribe d̄ò d̄e Am̄oriibe. ³ K̄è kuf̄õwaá mb̄e aut̄e mediè wenwe nè o k̄obe k̄e bèe ȳote Isidayeeribe ke ȳé bè tum̄e kuw̄uò ndiek̄u nku. ⁴ K̄òò t̄õ nk̄e bèe n̄áké Mandiȳãã ei k̄ó bek̄ótib̄e ke d̄ò: Dit̄inn̄i dii nyóó déútóomu d̄èe k̄ó dim̄àà bo ti tenk̄e, fen̄ààf̄e ò̄ déútóom̄e mem̄úp̄amm̄e. Sip̄òò bire Badaki weè do tú okp̄ààti M̄abu tenk̄e de m̄ònni.

⁵ Meim̄me k̄e Badaki deite yet̄õr̄e k̄ét̄õ nho ei k̄ótir̄i Pet̄òò d̄i bo kuk̄o nh̄Efadati bor̄e, k̄e ȳe bo n̄áké Beòò bire Badammu ke d̄ò: Kubot̄i mak̄u k̄uò ȳènni Esibiti ke m̄ónke pitir̄i ketenk̄e ke bàt̄e die nh̄ ei m̄ànk̄u ke n wetí. ⁶ De k̄ó kubot̄i kpeín̄imu ke m p̄ēēt̄e, n da báámm̄u k̄ateni k̄e bè b̄onté kus̄ink̄u k̄e d̄e naati m bè na. N ȳému ke d̄ò nk̄a ȳi w̄è ȳa meyei nh̄o ò̄ mè ȳamu. K̄a ȳi w̄è ȳa mesàà nw̄è mè ȳa. ⁷ M̄abu ei k̄ó bek̄ótib̄e nè Mandiȳãã ei k̄obe k̄e bèe k̄ote k̄éȳa Badammu ke t̄on̄e ticuuti ke bo ò cu, k̄étuòkoo k̄ód n̄áké bè t̄o t̄i tim̄ou. ⁸ K̄è Badamm̄u bè n̄áké ke d̄ò: Duón̄e, k̄e d̄e went̄e n di n̄áké m beé nti Yiè n̄Kuyie nk̄e k̄u n n̄áké t̄i. Meim̄me k̄e M̄abu ei k̄ó bek̄ótib̄e ȳié nho cíēt̄e. ⁹ K̄e Kuyie nk̄ateni k̄ebeke Badammu ke d̄ò: Ben̄itib̄e ò̄m̄be bo a cíēt̄e? ¹⁰ K̄è Badamm̄u k̄u t̄ènn̄e ke d̄ò: Sip̄òò bire Badaki M̄abu ei k̄oo kp̄ààti weè bè t̄õnni ke tú: ¹¹ Kubot̄i mak̄u k̄uò ȳènni Esibiti ke m̄ónke pitir̄i ketenk̄e, k̄òò tu k̄e m bo yie n k̄otoo k̄e bè b̄onté kus̄ink̄u k̄e d̄e bo yie nw̄è bè na k̄e bè bèti. ¹² K̄e Kuyie nh̄o n̄áké ke d̄ò: A báá k̄ote, a báá bè b̄onté kus̄ink̄u, m̄i bè d̄ò mesàà.

¹³ K̄è d̄e went̄e k̄e Badamm̄u bè n̄áké ke d̄ò: K̄ònn̄e di cie, ti Yiè n̄Kuyie nyet̄emu ke tú m báá di nein̄e.

¹⁴ K̄è M̄abu ei k̄ó bek̄ótib̄e ít̄e k̄ékò k̄énáké Badaki ke d̄ò: Badammu yet̄emu ke tú ò báá ti neinni. ¹⁵ K̄è Badakii ȳié k̄ét̄õ nkut̄õnk̄u dér̄ink̄u k̄e k̄u ns̄un̄e kuk̄etik̄u ke tú benitidieb̄e ke p̄ēēt̄e beketib̄e. ¹⁶ K̄è bèe tuòkoo Badammu bor̄e k̄ód n̄áké ke d̄ò: Sip̄òò bire Badaki weè ti t̄õnni ke tú ò da báámm̄u a báá yete a bo k̄otoom̄e o bor̄e. ¹⁷ Ò tu ò yóó da déúkunn̄emu mediè nk̄édò a ò n̄áké t̄i k̄ó dim̄àà, ò tu ò da báámm̄u a báá yete, á k̄otoo k̄e bè nh̄o b̄onté kus̄ink̄u.

¹⁸ K̄è Badamm̄u bè t̄ènn̄e ke d̄ò: Bá k̄e Badaki n duó nho cíēt̄e k̄e tim̄ati péiti t̄e piék̄e nè mes̄ò nyí yóó na k̄édò tim̄ati k̄e t̄i nd̄eu yoo t̄i nk̄ènn̄i k̄ep̄eten̄e ti Yiè n̄Kuyie n t̄i nk̄u bo n n̄áké t̄i. ¹⁹ Di né ȳié ndie nkeyènk̄e k̄e n ȳa ti Yiè n̄Kuyie nyóó ȳié k̄e n n̄áké t̄i.

²⁰ K̄e Kuyie nk̄ateni keyènk̄e Badammu bor̄e k̄ód n̄áké ke d̄ò: De k̄ó benitib̄e me nk̄atenim̄e ke bo da yú, ít̄e k̄e bè nein̄e. A né yó nd̄òri n da náá nti máa ndi.

²¹ K̄è d̄e went̄e k̄e Badamm̄u boú o s̄ammarím̄u de k̄àri k̄énein̄e M̄abu ei k̄ó bek̄ótib̄e.

Sāmmarímú béinnèmè de yiè

²² Kè Badammuu keté kénneínè o kó betōmbè bèdébè, kè Kuyie mmieke ò yè mediè. Kè ti Yiè nKuyie nkó ditōnni ò dinté kécómmú kuce. ²³ Kè sāmmarímú yà ti Yiè nKuyie ntōnni còmmúmè kuce ke pikú mesebii kè sāmmarímú dauté kéta depaa mmieke kè Badammuu dè poté kè dèe bōó nkuce. ²⁴ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni sōó nkékote kécómmú fínyì kó detie nkó kupaku makú kuce pèú dè kè bè maá ke pènné ku ñpíkù nè kutekù. ²⁵ Kè sāmmarímú yà ti Yiè nKuyie ntōnni kédauté kédínnénè kumarí kéhéúuté Badammuu naàcètè kumarí kòo wēte ké dè poté. ²⁶ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni sōó nkékote kécómmú kuce pèú dè mēfiè nyí borè ke dò nkónté kubakú yóu bíékè yoo kucānku bíékè. ²⁷ Kè sāmmarímú yà ti Yiè nKuyie ntōnni kéokoo, kè Badammuu miekee yènni kòo dè poté kupàati. ²⁸ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè sāmmarímú na kébéi, nkébeke Badammuu ke dò: N da càke ba kàa m puoti kuce metāāmmè? ²⁹ Kè Badammuu dò: A yete n yē mmù mmu deè te, kè n do ntò disie nè yíe n do da kùòmu nè dimònni. ³⁰ Kè sāmmarímú ò tēnné ke dò: N tú a sāmmarímú mmu kàa n dèkù sáà, n da dòò miè mbotí diyie maràà? Kòò dò: Óò.

³¹ De mōnni ndi ti Yiè nKuyie nkpetémè Badammuu nuò nkòo yà ku tōnni kè di còmmú kuce ke pikú mesebii nkòo do kénínkú késínnóo ketenkè. ³² Kè ti Yiè nKuyie ntōnni ò beke ke dò: Ba nte kàa poté sāmmarímú ke tūòke kuce mètāāti? Mī da dinté ke bo da péíté, ke yé a kérímè kuce yeiku nku. ³³ Sāmmarímú n yāmu ke kònté kuce mètāāti kè mēè dāke nè yíe n do da kùòmu kè sāmmarímú nfòu.

³⁴ Kè Badammuu náké ti Yiè nKuyie ntōnni ke dò: N cààremu n do í yé ke do nfòò n dinté kuce. Kè dè í da naati m bo katemè de kó kuce m bo wēte. ³⁵ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni dò: Neinè be kè dí kote, a né yó nnáà nh ānné tì nti a nùu mieke.

Meimè kè Badammuu neinè Badaki tōnni bèè kpààtibè kè bèe kote.

Badaki comè Badammuu

³⁶ Kè Badakii keè Badammuu kèróomè kékéténí kóò co diheì bè tu di Adi-Mōabu dii tókénè kukó nhAdinò kùu tu be tenkè mánku. ³⁷ Kòo beke Badammuu ke dò: N tōnko benitibè ke tú bè da yúní, dè yíme kàa í kòtení? Yáa a yèmmè do dò n yí yóo da déúkunnemu? ³⁸ Kè Badammuu ò tēnné ke dò: Bá nè mme nkòtenímè m bo náké ònti nè mmàà? Kuyie nhānné tì n nùu n yóo ti nda náké.

³⁹ Meimè Badammuu neinèmè Badaki kè bèe kò nKidiya-Usoo. ⁴⁰ Kè Badakii fié inàake nè ipe kèpāmmú imaa Badammuu nè bekótibè bèè do ò cíe.

Badammuu pāmè Kuyie nkó mesàà nyIsidayeeriibe

⁴¹ Kè dèe wenté kè Badakii túóté Badammuu kè bèe deke Bamōti-Baadi kó ditenni yetòrè borè, kòo na kèyà Isidayeeriibe kó dikèe.

23

¹ Kè Badammuu duó nkè Badaki maá yewūòtòrè yèyiekè deborè, kéwaá nyenaadake yèyiekè nè yepedakè yèyiekè. ² Kè Badakii dōò Badammuu ò nàké tì, kè bèe féuté bá dii wūòtònni ínkè dinaadaà nè dipedaà. ³ Kòo deè kè Badammuu náké Badaki ke dò: Ncómú die nha wūò a fié ì ke tūò nyi borè. Kè n kenté kèyà ti Yiè nKuyie bo m béinné tì, kè n wētení ke da náké kù yē mmù. Ò me nyí kédeke ditāri yómmè. ⁴ Kè Kuyie nkòtení o borè kòo kù nàké ke dò: M maá yewūòtòrè yèyiekè ndi ke féuté bá dii ínkè dinaadaà nè dipedaà ke tūò.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké tināanti ò bií yóo náké tì Badaki, kédeè kòò nàké ke dò: Wēte kénáké Badaki ke dò muu. ⁶ Kè Badammuu wētoò Badaki borè o cómmú dè o wūò ò fié ì ke tūò nyi borè, wenwe nè Mōabu kó bekótibè bemou. ⁷ Meimè Badammuu dèntèmè o onnifè ke dò:

Badaki duó nkè bè n yuní Aramu tenkè
wenwe Mōabu kpààti ò duó nkè bè n yuní

diyìè yìèní kèè bíékè kó yetā̀rè ín̄kè,
 Ò tu n k̄atení kòd b̄onté kus̄ínkù nku Sak̄abu yaàbí,
 ke tú nhò cà̀rè Isidayeeriḃe.

⁸ N né bo yíme kéb̄onté kus̄ínkù Kuyie nyí b̄onté bè kus̄ínkù?
 M bo yíme kè m mieke peike ti Yiè nKuyie mmieke í peike bè?

⁹ N wúónnì Isidayeeriḃe yetā̀rè ín̄kè
 m bè paaténí ditenni ín̄kè nke

bè tu kubotí kùù cà̀á nkù nku
 bè í wēnné ibotí tēi.

¹⁰ We mbo na ké bè k̄aa?

Be yaàbí dōnnè mubirímú mmu.

We mbo na k̄ekaa nyIsidayeeriḃe kó dikèè

kénáké bè māmè?

N d̄ó k̄ewēnnénè de kó benitisà̀d̀bè mbe kékú.

N d̄ó n fōmmu m̄anku ndōnnè be k̄ōmu k̄aku nku.

¹¹ Kè Badakii náké Badammu ke d̄ò: A n d̄ò ba? N da yùnì k̄aa bo k̄atení kéb̄onté kus̄ínkù n dootit̄bè, k̄aa né bè duò mesà̀d̀nà̀? ¹² Kè Badammuu ò t̄énné ke d̄ò: Ti Yiè nKuyie nh̄anné tì n nùù n d̄ò nké tì mbéi.

Badammu yìè ke pāmè Isidayeeriḃe Kuyie nkó mesà̀

¹³ Kè Badaki d̄ò: K̄atení kè ti k̄ate kupíkù tekù, k̄aa bè yà b̄em̄ou, a do yà dikèè ndi, d̄eborè a bo bè ȳamu b̄em̄ou ké bè nni mb̄onté kus̄ínkù.

¹⁴ Ò me nyí kòd k̄atenè bèè paké diheì be kó dikari Pisikaa t̄ari yómmè, k̄emaá yewū̀t̄òrè ȳeyiekè k̄éf̄úté bá diì wū̀t̄ōnnì ín̄kè dinaadaà nè dipedaà k̄etū. ¹⁵ Kè Badammuu náké Badaki ke d̄ò: Ncóm̄mú die a fié ì wū̀ borè kè n k̄ate cie nk̄yà ti Yiè nKuyie nyó n náké tì.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nk̄atení Badammu borè k̄éānné tinā̀antì ò nùù mieke ke d̄ò: W̄ētoo kòd n̄aké ke d̄ò muu. ¹⁷ Kè Badammu w̄ētoo k̄éns̄́ Badaki baa cómmú o wū̀ ò fié ì ke t̄uò nyí borè, wenwe nè M̄abu kó bekót̄ibè b̄em̄ou. Kè Badakii ò beke d̄ò: Ti Yiè nKuyie nda n̄aké ònti?

¹⁸ Kè Badammuu deñtè feyènfè ke d̄ò:

Badaki íté kékeè.

F̄́ nSip̄o bire k̄énté kékeè.

¹⁹ Kuyie nyí tú onitì ke bo souté,
 kù me nyí do nhonitì dōmmè ke bo béi nkéceete,
 kù ò̄ í nn̄aké timatì kè tì í ntù̀kení
 kù béi nti kù ò̄ tì d̄ò̄mu.

²⁰ Kuyie nkuù n n̄aké ke tú m bè p̄a mesà̀,

kè m me mbè p̄a, n yí yóó ceete.

²¹ Kù í yà Isidayeeriḃe cà̀rè mù

Kù í yà Sak̄abu yaàbí kó meyei mmamè,

be Yiè nKuyie mbè bonèmu,

kè bè kù s̄antí yekp̄à̀t̄is̄ā.

²² Kuyie nkuù bè dēnnení Esibiti

ke bè duò mmupaanàaw̄erímú.

²³ Denitin̄nk̄pere báá na kéd̄ò̀ d̄em̄arè Sak̄abu yaàbí.

Tidietì k̄pere báá k̄ááké Isidayeeriḃe.

Deè te kè bè ò̄ mbenkú Isidayeeriḃe ke tú:

Nte Kuyie ndò̀ dè be kp̄éi.

²⁴ De kó kubotí ò̄ iténí mus̄immù k̄ōme mme

bè còr̄mú dicir̄icir̄i t̄ēmè mme

kè bè í n̄inte ke p̄i nke cà̀áké

ke yà meȳi mbè ò̄ í nduò.

²⁵ Kè Badaki dò: Kàa í yóó bè bɔnté kusìnkù a yóó a bo mbè pãámmè mesàà.

²⁶ Kè Badammuu ò tɛ́nné ke dò: N do í da nàké ke tú kè Kuyie nni nnàké tì, n dò nké ti nnákáà?

Badammuu pãmè Isidayeeribe Kuyie nkó mesàà kuce metãámmè

²⁷ Kè Badaki dò: Kɔtení kè tí kɔte kupíkù tekù kè dè naati Kuyie nyie nkàa bè nni mbɔnté kusìnkù.

²⁸ Kè Badakii tɔ Badammuu kè bèe deke Peɔ tãrì yómmè dìi sɛ́ ndikpáà. ²⁹ Kè Badammuu nàké Badaki ke dò: Maá die nyewũɔ̀tɔ̀rè yèyiekè kéféúté bá dìi wũɔ̀tɔ̀nni ínkè dinaadaà nè dipedaà. ³⁰ Kè Badakii dɔ̀ Badammuu ò nàké tì kéféúté bá dìi wũɔ̀tɔ̀nni ínkè dinaadaà nè dipedaà.

24

¹ Kè Badammuu banté ti Yiè nKuyie ndómè kɛ́pã Isidayeeribe mesàà nkéyóu ke tɛ́nke í nkòte ke bo wammú ò dò nkénáké tì kɛ́wɛ́te dikpáà bíékè, ² kɛ́wénté kɛ́yà Isidayeeribe bàtémè ke kari be botí dò ndòmmè. Mèmmè Kuyie nYáá ncùténímè o ínkè. ³ Kòo dehtë feyènfè ke dò:

Mí mBeɔ birɛ Badammuu m béimmu,
onìtì wèè wùó ndisòrì kpeti mîi béi.

⁴ Mí nwèè yo Kuyie ntammè

mí nwèè ɔ̀ nínkú kébántè Kuyie nkè kùu kpeté n nuɔ,
mí nwèè yàu muwɛ́rímú mumou yiè nkó mebenkùmè
nte n tú mù:

⁵ Díndi bèè tu Isidayeeribe di karè wennimu,

Díndi Sakɔbu yaàbí di ã tìi touti wennimu,

⁶ dè pité ikó nkɔme mme,

ke do nkupúú dòmmè kukó ntaké,

ke dònnè detekperè ti Yiè nKuyie nfí ndè.

Ke sákénè sètìrì kó detie ndèè bo kukó ntaké.

⁷ Ke dò mmenie nhɔ̀ píemmè kukó

kéyaaténí ketenkè kényó̀rì tidiitì.

Be kóo kpààtì í wéi okpààtì Akaki

be kó dikpààtiyuu kpénkúmu.

⁸ Kuyie mbè dènneni Esibiti ke bè duó mmupaanaàwɛ́rímú mmu

kè bè kòùtì be dootitɔ̀bè

ke bè tãũ ipie.

⁹ Bè ɔ̀ nhoke yecìrìcìrè kɔme mme

ke duó musìmmù kɔme.

We mbo dáátí kè bè íí?

Mesàà nní mbonè bèè bè dónè mesàà.

Bèè bè dónè meyei mmèe do be ínkè.

¹⁰ Kè dèe yonke Badaki kòo poté o nòùtè ketenkè kénáké Badammuu ke dò: N do da yùní kàa bo bè bɔnté kusìnkù nku, kàa né bè pã mesàà nkuce metãátaà? ¹¹ Di mmònni kò nha cie! N do tú m bo da déúkunnemu, a Yiè nKuyie mme ndè nda pàammuu.

Badammuu nàkémè Isidayeeribe yóó namè be dootitɔ̀bè

¹² Kè Badammuu ò tɛ́nné ke dò: A do tɔ̀nni benitìbè kè n yí mbè nàkàà? ¹³ N do bè nàkémú kè n dò: Bá kè Badaki n duó ntimátì péitì nè mesɔ̀ ndèè piéké o cíètè n yí yóó na kédòò tìmatì nè m máà, tisìntì yoo tisaàtì. Kuyie nni nnàké tì nti n yóó dòmmè. ¹⁴ N kũntimu yíe n kɔbe borè n né yóó da nàkémú Isidayeeribe yóó dòmmè a nìtìbè yewe yèè kpaaní ye mieke.

¹⁵ Mèmmè ò dèntèmè feyènfè ke dò:

Mí mBeəə bire Badammu m béimmu,
mí nhonìtì wèè wùó ndisòrì kpeti mii béi.

¹⁶ Mí nwèè yo Kuyie ntammè,

mí nwèè yé Kuyie nkùù baké kéínkè nè ketenkè kù dó kédòò tì,
mí nwèè ɔɔ nínkú kébántè Kuyie nkè kùu kpeté n nuə,
mí nwèè yàu muwḗrímú muməu yiè nkó mebenkùmè nte n tú mù:

¹⁷ N yàmu dèè kèríní dè né í yóó tuəkení bàmbà
n dè wùónnìmu dè né mu nyí tùðkè.

Okpààtì weè yè̀tìní Isidayeeriβe miεke,
tewātè matè teè yè̀tìní Sakəbu yaàbí miεke,
ke yó mpuotì Məabu kəbe tempáátì nè te pààti
ke kəmmù Seti yaàbí yə.

¹⁸ Weè yóó tieke Edəmmu εi,
weè yóó fietε be dootitə̀bè Seii εi kəbe εkè.
Isidayeeriβe wḗrímú deumu.

¹⁹ Sakəbu yaàbire deè yóó baaté be dootitə̀bè,
kékuə besəmbε bèè bo yenté kénkraá dihei.

Badammu nàkémè bè yóó pəntemè Isidayeeriβe dootitə̀bè

²⁰ De kó difə̀nkúò kè Badammuu yà Amadesiibe kédentè o onnifè ke dò:
Amadesiibe beè tu βeketibè ibotí miεke
ke né yóó dentenè bè bo bè pəntemè páíí.

²¹ Kòo yà Keniibe ke dò:

Díndi Keniibe di bomu ke í yī̀kù
di dònne tinə̀riyī̀entì tìl sī̀kéké ntinti tipèti miεke.

²² Nè memme muhā́á mmuù né yóó cóúté di kó dihei Kainni
kè Asidii kəbeε di pímmú ke kònne.

²³ Kòo səəté o onnifè ke dò:
Kuyie mbo íté ke cómmú dìl mə̀nni we mbo nkraá bo?

²⁴ Ketimmu itimu nè bàtóðbè
ke bo fḕü Asuu εi kəbe nè Ebeε εi kəbe
be mómməmbε bè me mmúnke í yóó cooté.

²⁵ De kó difə̀nkúò kè Badammuu íté kékò, kè Badakii múnkeε keté o kó kuce.

25

Isidayeeriβe yetemè Kuyie nke fié iwū́ɔ yə̀bəkè

¹ Mə̀mmε kè Isidayeeriβe ríbo Sitimmu kédúə mbe máà mufə̀mmu yeimu kéndəuti
dəutinè Məabu εi kó benitipòbè. ² Kè beè nitipòbèε bè yū́ɔ nkétanné mubə̀əféù miεke
kè bèε wə̀nné kédì tibə̀ədiitì kənninku ke yè bàá. ³ Kè Isidayeeriβεε fié iwū́ɔ dibə̀ə
Baadi-Peəə, kè ti Yiè nKuyie mmiεkeε bè cóúté. ⁴ Kè kùu náké Mə̀yiisi ke dò: Tə̀ní die
nyIsidayeeriβe kó βekótíβè ké bè nū́ríné die n yī̀kè, kéwetínné diyìè, kè dèε yie mmí ndi
Yiè nKuyie nkè m miεkeε do.

⁵ Kè Mə̀yiisii náké Isidayeeriβe kó βekótíβè ke dò: Di miεke bá wè wèε kuə o kó benitíβè
bèè fié iwū́ɔ dibə̀ə Baadi-Peəə.

⁶ Mə̀mmε Mə̀yiisi nè Isidayeeriβe səmbε kè bè ríbo metaummè tou bə̀rìnùù ke kuə. Be
nuə mmieke nke Isidayeeriβe kóò mə̀u tənímè Mandiyā́əbe kóo nitipòkù mə̀u. ⁷ Kè ikuó
nìùtì Pinasi Edeasaa bire, Anəə kó deyaàbireε íté Isidayeeriβe cuokè kətúóté de kpā̀nni,
⁸ kóò tū̀nnəə o touku miεke ké bè tā dikpā̀nni be pə̀utì bedé kékuə. De mə̀nni Kuyie ndo
poté kùu yḕiku Isidayeeriβe kè kùu cómmú. ⁹ Ke me nś mbenitíβè kú sikə̀upírisidé nè
sikə̀upísinàà (24000).

¹⁰ Mèmmè kè ti Yìè nKuyie mbéinnè Məyiisi ke dò: ¹¹ Ikuó nùtì Pinasi Edeasaa bire Anəw yaàbire bónkùnnemu m mièke ke yé Isidayeeribe n dòò dè ò yonkemè. Dèè te kè n yí kùò Isidayeeribe ke bè dèè bá nè dè do me nni nyonkemè. ¹² Nè dè kpéi nnáké we ke tú m bo ò taunnè kè kunaatí mbo ti cuokè. ¹³ Wenwe nè o yaàbí nè i kó iyaàbíò bè bo ntú ikuó nùbè sáà ke yé bè n dòò dè ò yonkemè, kòò tùnte tì do bo mí nnè Isidayeeribe ti cuokè.

¹⁴ Isidayeeribe do wēnnénè be kou wè nè Mandiyā kóo nitipòkù kékua o yètìrì do tú Simudi Saduu kó dèbire, ò do tú Simmeḏḏ kó kunaàmùnkù kóo kótì m̀əu nwe. ¹⁵ Kè Mandiyābe kóo nitipòkù wenwe yètìrì ntú Kosibi, kòo cice tú Mandiyābe kó kubotí kóo kótì kòo yètìrì tu Tisuu.

¹⁶ Kè ti Yìè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: ¹⁷ Donè Mandiyā èi kəbe mudòò ké bè kùò. ¹⁸ Ke yé bè do di soutémè kè di fié iwūḏ dibəḏ Baadi Peəw tārì ìnkè, kè ti Yìè nKuyie ndi poté, nè tì do dòò kè bèe kuə Mandiyā èi kəbe kóo kótì kóò sapàà nKosibi.

26

Bè kàammè Isidayeeribe kuce mēdérímè

¹ Kè ti Yìè nKuyie nnáké Məyiisi nè ikuó nùtì Edeasaa Anəw bire ke dò: ² Kaannè Isidayeeribe botí kuməu be cēi dò ndommè kékēténè bèè m̀əke yebie nsípísidè kéndèètinko, bèè dò nkéna kékəte mudòò.

³⁻⁴ Məyiisi nè Edeasaa ikuó nùtì kè bèè dòò ti Yìè nKuyie mbè nàké tì kékəa mbèè m̀əke yebie nsípísidè kéntə ke deètinko. Bè do bè kàa mMəabu biriku mieke nke kukó nSuditēē také, Sedikoo èi ìkè.

Nte Isidayeeribe bèè do yè Esibiti kó diheì: ⁵⁻⁶ Sakəbu bè do yu wè ke dò Isidayeerì, o kóo po Dubenni weè peité Enəki nè Paduu nè Etisidonnì nè Kadimii. Kè Anəkiì pié Anəkiibe. Kè Paduu pié Paduyiibe. Kè Etisidonnì pié Etisidonniiibe. Kè Kadimii pié Kadimiibe. ⁷ Dubenni kó tinaàmùntì nti mēmmè kè bèè bè kàa nkè bè mbo sikəupípsinàà nè sikəupísitāati nè sikəusiyiekè nè sipísitāati (43730).

⁸ Paduu bire marè do tú Ediabu. ⁹ Kè Ediabu kó ibí ntú Nemmuɣeedi nè Datanni nè Abidammu. Datanni nè Abidammu beè do niité Kodee kó kutōnkù kəbe bèè do yete be Yìè nKuyie nè Məyiisi nè Anəw be kpəti. ¹⁰ Kè ketenkèe aate ké bè maánko, bembè nè Kodee, kè muhāā ncóuté benitibè sikəusidè nè sipísinùmmù (250), kè dè bo ndò ndibenkèrì. ¹¹ Kè Kodee kó ibí ì nkpaá, inyi do í ku de yìè.

¹²⁻¹³ Nte Simmeḏḏ naàmùnkù, weè do peité Yemmuɣeedi nè Yaminni nè Yakinni nè Sedaa nè Saudi. Kòo bire Yemmuɣeedi pié Yemmuɣeediibe, kè Yaminnii pié Yaminniibe, kè Yakinnii pié Yakinniibe, kè Sedaa pié Sedaabe, kè Saudii pié Saudiibe. ¹⁴ Simmeḏḏ kó tinaàmùntì nti mēmmè kè bèè bè kàa nkè bè mbo sikəupípsidè nè sikəupísidè nè sikəusidè (22200).

¹⁵⁻¹⁷ Nte Kadi kó kunaàmùnkù, weè do peité Sefonni nè Akii nè Suni nè Osini nè Eɗi nè Adodi nè Adedii. Kòo bire Sefonni pié Sefonniibe, kè Akii pié Akiibe, kè Sunni pié Suniibe kè Osini pié Osiniibe, kè Eɗii pié Eɗiibe, kè Adodii pié Adodiibe. Kè Adedii pié Adediibe. ¹⁸ Kadi kó tinaàmùntì nti mēmmè kè bèè bè kàa nkè bè mbo sikəupípsinàà nè sikəusinùmmù (40500).

¹⁹ Sudaa weè do peité Eɛ nè Onanni kè bèè kú Kannahā kó diheì. ²⁰ Kòo yí kèpeité Sedaa nè Pədesi nè Seeda. Kè Sedaa pié Sedaabe, kè Pədesii pié Pədesiibe, kè Seeda pié Seedaabe. ²¹ Pədesi weè do yìé kèpeité Etisidonnì nè Amudi. Kè Etisidonnì pié Etisidonniiibe, ke Amudii pié Amudiibe. ²² Sudaa kó tinaàmùntì nti mēmmè, kè bèè bè kàa nkè bè mbo sikəupípsiyiekè nè sikəupísikuò nè sikəusinùmmù (76500).

²³⁻²⁴ Isakaa weè do peité Toda nè Puwa nè Yasubu nè Simmudonni. Kè Toda pié Todaabe kè Puwa pié Puwaabe, kè Yasubuu pié Yasubuube, kè Simmudonni pié Simmudonniibe. ²⁵ Isakaa kó tinaàmuntì nti memme, kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikoupiúsikuò nè sikoupiúsìnàà nè sikousitàāti (64300).

²⁶ Sabunəə weè do peité Sededi nè Edonni nè Yadæedi. Kè Sededi pié Sedediibe, kè Edonni pié Edonniibe, kè Yadæedi pié Yadæediibe. ²⁷ Sabunəə kó tinaàmuntì nti memme, kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikoupiúsikuò nè sikousìnùmmù (60500).

²⁸ Sosefu weè do peité Manansee nè Efadaimmu. ²⁹ Kè Manansee peité Makiidi, kè Makidii pié Makidiibe ke yíe képeité Kadaadi kòo pié Kadaadiibe, ³⁰ kéyíe képeité Yesee nè Edeki. Kè Yesee pié Yeseebe, kè Edeki pié Edekiibe. ³¹ Asidiyæedi weè pié Asidiyæediibe, kè Sisemmu pié Sisemmube, ³² Kè Semidaa pié Semidaabe, kè Efee pié Efeebe. ³³ Efee bire Sedofadi í mpeité initidabí képié initipobí máà. Nte i yètè: Mada nè Nəa nè Okuda nè Midika nè Tidisaa. ³⁴ Manansee kó tinaàmuntì nti memme kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikoupiúsìnùmmù nè sikoupiúsìdé nè sikousiyiekè (52700).

³⁵ Kè Efadaimmu peité Sutedaa nè Bekæe nè Taanni. Kè Sutedaa pié Sutedaabe, kè Bekæe pié Bekæebe, kè Taannii pié Taanniibe, ³⁶ Kè Sutedaa yíe képeité Edanni kòo pié Edanniibe. ³⁷ Efadaimmu kó tinaàmuntì nti memme kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikoupiúsitàāti nè sikoupiúsìdé nè sikousìnùmmù (32500). Sosefu bí kó tinaàmuntì nti memme.

³⁸⁻³⁹ Kè Bensamæe peité Bedaa nè Asebæedi nè Ayidammu nè Sufammu nè Ufammu. Kè Bedaa pié Bedaabe, kè Asebæedi pié Asebæediibe, kè Ayidammu pié Ayidammube, kè Sufammu pié Sufammube, kè Ufammu pié Ufammube. ⁴⁰ Kè Bedaa yíe képeité Adidi nè Namanni. Kè Adidi pié Adidiibe, kè Namanni pié Namanniibe. ⁴¹ Bensamæe kó tinaàmuntì nti memme, kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikoupiúsìnàà nè sikoupiúsìnùmmù nè sikousikuò (45600).

⁴²⁻⁴³ Danni kó kunaàmunkù do bo kùmáà ndi, kuò do tú Suamiibe Suammuu kó ibí, kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikoupiúsikuò nè sikoupiúsìnàà nè sikousìnàà (64400).

⁴⁴ Kè Asee peité Imuna nè Isefii nè Bediya. Kè Imuna pié Imunaabe, kè Isifii pié Isifiibe, kè Bediyaa pié Bediyaabe. ⁴⁵ Kè Bediyaa yíe képeité Ebee nè Madikiyæedi. Kè Ebee pié Ebeebe, kè Madikiyæedi pié Madikiyæediibe. ⁴⁶ Kè Asee peité denitipobire ké dè yu ke dò: Sedaki. ⁴⁷ Asee kó tinaàmuntì nti memme kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikoupiúsìnùmmù nè sikoupiúsitàāti nè sikousìnàà (53400).

⁴⁸⁻⁴⁹ Kè Nefutadii peité Yaseyæedi nè Kunni nè Yesee nè Sidemmu. Kè Yaseyæedii pié Yaseyæediibe, kè Kunni pié Kunniibe, kè Yesee pié Yeseebe, kè Sidemmu pié Sidemmuube. ⁵⁰ Nefutadii kó tinaàmuntì nti memme kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikoupiúsìnàà nè sikoupiúsìnùmmù nè sikousìnàà (45400).

⁵¹ Isidayæeribe beməu kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikoupiúsikuò nè tekoupiútè nè sikousiyiekè nè sipisitàāti (601730).

Kuyie mbè nàkémè bè bo totímè ketenkè

⁵² Kè ti Yiè nKuyie nsəəté kébéinnè Məyiisi ke dò: ⁵³ Tiì naàmuntì nti di yóó totímè ketenkè kéntū mbè sū ke dò ndòmme. ⁵⁴ Kè bèè kó kunaàmunkù deu be kó ketenkè ndeu, kè bèè kəku kēñni be kəke nkēñni, di bè totí bá wè o naàmunkù màmè. ⁵⁵ Di yóó tǎā tété nwe kétotí de kó ketenkè, di ní yóó duó mbá wè o kó ketenkè dí kàa nho naàmunkù mieke benitibè kè bè màmè mme. ⁵⁶ Tété weè ní yóó benke di yóó duó nkùu naàmunkù deu ketenkè kè kè mmamè, kéduó nkùu kēñni kè kè mmamè.

Bè kàammè Defii kó kuwuo nkòbe medérímè

⁵⁷ Kè bèe kaa nDefii kó kuwuo, nte bè do kù kàa nkè kù ndò ndòmmè. Kè Kerisonni kó kunaàmùnkù ntú Kerisonniibe, kè Keati kòku ntú Keatiibe, kè Medadi kòku ntú Medadiibe. ⁵⁸ Defii kó tinaàmùnti teti do tú: Dibiniibe nè Ebedoniibe nè Madiibe nè Musiibe nè Kodeyiibe. Keati weè do peité Amudamu. ⁵⁹ Kè Amudamuu puoke Defii botí kóo sapàa mmò, kòo yètìrì tu Yokebeti bè do peité wè Esibiti kòò ò peiténè Anò nè Mòyiisi nè be tã Midiyammu. ⁶⁰ Kè Anò peité Nadabu nè Abiu nè Edeasaa nè Idamaa. ⁶¹ Nadabu nè Abiu kè bèe tũ nti Yiè nKuyie ntihúúnti nè muhãã nsóntíke kòmu kékú. ⁶² Kè bèe kaa mbenitidaabè kétúóté ibí ì m̀̀ke ot̀̀nkù òm̀̀à k̀̀nto ke deètinko kè bè m̀̀bo sikòup̀̀p̀̀sídé nè sikòup̀̀sità̀̀ti (23000). Bè do í bè ẁ̀nǹ̀nè Isidayeeribe s̀̀m̀̀be k̀̀kaa, nke ỳ̀é bè do í m̀̀k̀̀em̀̀e ketenk̀̀e Isidayeeribe mièke. ⁶³ Mòyiisi nè ikuó ǹ̀ùti Edeasaa kè bèe bè k̀̀a M̀̀abu biriku Sudit̀̀é kó ntak̀̀e Sedikoo èi ìk̀̀è. ⁶⁴ Mòyiisi nè ikuó ǹ̀ùti Anò bè do k̀̀a mb̀̀e Sinaii kó dikp̀̀à mièke be kóò mòu t̀̀nke do í kpaá. ⁶⁵ Ti Yiè nKuyie nkuu do béi nke d̀̀: B̀̀m̀̀ou bè bo kú dikp̀̀à mièke, kè bè m̀̀nke kú bá òm̀̀ò í ns̀̀ò mb̀̀á òm̀̀à, kè d̀̀ è í tú Yefundee bire Kadebu nè Nunni bire Sosuwee.

27

Benitipòbè dò nkénte dè

¹ Sosèfu bire Manansee kó kunaàmùnkù kou mòu bè tu wè Makiidi, weè do peité Kadaadi kòo me ntó peité Efee kè Efee peité Sedofadi kòo pié besapàmbè máa bèe yètè tu: Mada nè Nòa nè Okuda nè Midika nè Tidisaa. ² Kè bèe k̀̀te k̀̀yà Mòyiisi nè ikuó ǹ̀ùti Edeasaa nè Isidayeeribe kó bekóti b̀̀ nè Isidayeeribe b̀̀m̀̀ou metaummè tou borè, kè bè ǹ̀k̀̀e ke d̀̀: ³ Ti cice ku dikp̀̀à mièke nke, ò me ndo í k̀̀k̀e Kodee kó kut̀̀nkù mièke bèe do yete ti Yiè nKuyie nkpeti. Ò ku om̀̀à kó meyei nkó mukúú mmu ò me nyí m̀̀ke denitidabire. ⁴ Ti cice yètìrì bo kpánnè o tebíi naàmùnkù mièke ò í m̀̀ke m̀̀e k̀̀p̀̀i nhonitid̀̀à? Dí ti duó nti kó ketenk̀̀e ti cice tebíi k̀̀ke borè.

⁵ Kè Mòyiisii beé nKuyie, ⁶ Kè kùu ò t̀̀h̀̀né ke d̀̀: ⁷ Sedofadi kó besapàmbè naatimu duó m̀̀be be kó ketenk̀̀e, be cice tebíi k̀̀ke borè, beè yó nte be cice kó ketenk̀̀e. ⁸ Kàa náké Isidayeeribe ke tú: Kòò ǹ̀ti níi ku ke í m̀̀ke denitidabire, kòò m̀̀ke denitipobire deè yóó tieke o k̀̀p̀̀e. ⁹ Kòò me nyí m̀̀ke denitipobire o tebíi tieke o k̀̀p̀̀e. ¹⁰ Kòò í m̀̀ke o tebíi o cice kó sitebíi tieke o k̀̀p̀̀e. ¹¹ Kòò cice me nyí m̀̀ke o tebíi o naàmùnkù kou wèe ò t̀̀k̀̀nè wèe dè tieke. Isidayeeribe k̀̀p̀̀e bè m̀̀ke de kó ikuó yó nni nyi, ti Yiè nKuyie ndo me nnàké Mòyiisi.

Sosuwee còutémè Mòyiisi mutòmmú

¹² Kè ti Yiè nKuyie nsòatè kénákè Mòyiisi ke d̀̀: Deke dit̀̀ri Abadimmu ìnk̀̀e, ke wénte k̀̀yà dihei n duó ndi Isidayeeribe. ¹³ Kàa di yà ke dèe a k̀̀nti a yembè borè nde, a kóo kóti Anò k̀̀me. ¹⁴ Ke ỳ̀é di do í yiem̀̀e ke t̀̀nne n ǹ̀ù Sinni kó dikp̀̀à mièke. Isidayeeribe do t̀̀ùte dii m̀̀nni kè nni nkpannè, kè di ndò nke bè duó mmenie nkè bèe yà n cáámmè ke k̀̀p̀̀ni, di me nyí mè d̀̀.

Kù do buò dikp̀̀anni kó menie mme bè do bo dii m̀̀nni Kadèesi Sinni kó dikp̀̀à mièke.

¹⁵ Kè Mòyiisii náké ti Yiè nKuyie nke d̀̀: ¹⁶ Ti Yiè nKuyie nfó nwèe duò ndenennè demou mufòmmu, tãátè oǹ̀ti wèe yó mbakè a ǹ̀tibè. ¹⁷ Oǹ̀ti wèe yó mbè ni demou mièke, wèe níi yóó bè dènnè kè bè tannè, kè dèe yie nkè Isidayeeribe bá ndò ntipièti tìi kpa ocènti.

¹⁸ Kè ti Yiè Kuyie nnàké Mòyiisi ke d̀̀: Túótè Nunni bire Sosuwee, n kó Muyaá mbonè wè, kóò nòò nsinou. ¹⁹ Kóò benke ikuó ǹ̀ùti Edeasaa nè Isidayeeribe b̀̀m̀̀ou kòo da còutè mutòmmú. ²⁰ Kàa ò yàate a kó muwèrímu kè dèe yie nkè Isidayeeribe b̀̀m̀̀ou nyíe nho kpeti. ²¹ Wenwe o mómmu ò níi yóó k̀̀te ikuó ǹ̀ùti Edeasaa borè nde kòo m beé nnè ikuó nentì bè tu tì udimmu. Sosuwee o mómmu nnè Isidayeeribe s̀̀m̀̀be bè níi yó ntú nweè kó dinù. Kòò yí: Yènnè! Bèe yè. Kòò yí: Tannè! Bèe ta.

²² Kè M̄ȳiisii d̄ò ti Yiè nKuyie nhò nàké tì kék̄otenè Sosuwee ikuó n̄t̄i Edeasaa borè Isidaȳeribe b̄em̄ou borè. ²³ Kód̄ n̄ò nsin̄ou, kód̄ duó mmut̄ómmú ti Yiè nKuyie ndo ò nàké ke yē ndè ndòmmè.

28

Kuyie mbè nàkémè bè bo nkù feumè iwūō

DĒENNÌ: Bè bo nkù feu ì yewe yem̄ou

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̄ȳiisi ke d̄ò: ² Náké Isidaȳeribe ke tú n yē nkè dè ní t̄ùk̄e b̄è bo n f̄f̄è dè iwūō k̄étuò bè ndak̄e ke ì nni nf̄f̄è k̄étuò dip̄ānni ndi d̄i kó kuf̄ōōku n naati.

³ Bá d̄i yiè bè ní n féúté dipedabii d̄i m̄òke dibenni òm̄áà ke kpa kuyènkù. Bá d̄i yiè yèd̄é. ⁴ Di ní n féúté dipedap̄ānni òm̄áà dik̄únweñni, did̄eri kuyuoku dihuri. ⁵ Kè dí d̄i w̄enn̄ènè muyuo nsààmù c̄id̄òò bèt̄āāti ké mu k̄ōrenè mek̄s̄ààmè d̄it̄iri om̄áà nè dik̄éè k̄ēānte. ⁶ Di yó nyi nni nfeumu di do ì nni nfeumè Sinaii t̄āri nè òm̄ānni ke tuò, dip̄ānni ndi d̄i kó kuf̄ōōku n naati. ⁷ Dik̄únweñni kó dipedap̄ānni ní yó nneínè menaà mme d̄it̄iri nè dik̄éè. Metaummè tou mieke nke di ní yó me nni ncóummè. ⁸ Di ní féúté dipedap̄ānni teri kuyuoku dihuri, ke yiénè yep̄ārè di baa do m p̄ā nyè dik̄únweñni kó dipedap̄ānni ònk̄è, ke di nni ntuo, dip̄ānni ndi d̄i kó kuf̄ōōku n naati.

DĒENNÌ: Bè bo nfeu ì teom̄p̄utè yiè

⁹ Teom̄p̄utè yiè di ní n féúté yepedabe yèd̄é, yèè m̄òke dibenni òm̄áà òm̄áà ke kpa kuyènkù, k̄eyiénè muyuo nsààmù c̄id̄òò bèkuò, ke mù āntenè mek̄s̄ààmè, ke yiénè menaà. ¹⁰ Bá t̄èè om̄p̄utè yiè di ní yó yíemu de kó iwūō di do n feu ì yewe yem̄ou i ònk̄è nè de kó menaà.

TĀĀTI: Bè bo nfeu ì ot̄ānkù yiè ketiri

¹¹ Ot̄ānkù yiè ketiri di ní n féúté yenaadakè yèd̄é k̄étuò, nnè dipedaà òm̄áà nè yepedap̄āà ȳeyiekè yèè m̄òke dibenni òm̄áà òm̄áà ke kpa kuyènkù. ¹² Ke ní p̄ānè bá f̄è òf̄è ònk̄è muyuo nsààmù mù āntennè mek̄ù, nc̄id̄òò bèwei bá d̄i naadaà ònk̄è, c̄id̄òò bèkuò bá d̄i pedaà ònk̄è. ¹³ C̄id̄òò bèt̄āāti bèt̄āāti bá d̄i pedap̄ānni ònk̄è, kè dí dè t̄uò, yep̄ārè nyè yèè kó kuf̄ōōku n naati. ¹⁴ Menaà nd̄it̄iri bèt̄āāti bèt̄āāti bá d̄i naadaà ònk̄è, d̄it̄iri bèd̄é bá d̄i pedaà ònk̄è, d̄it̄iri òm̄áà òm̄áà nè dik̄éè bá d̄i pedap̄ānni ònk̄è. Bá wèè t̄ānkù kó diyie ketiri di ní yó n f̄f̄è ì w̄ō nyi nè de kó yep̄ārè. ¹⁵ Di ní n féúté dib̄odaà òm̄áà meyei nc̄iēm̄mè k̄p̄éi, k̄emb̄úút̄i di n feu ì w̄ō ke tuò nyewe yem̄ou nè de kó menaà di m p̄ā mmè.

NĀĀ: Bè bo nfeu ì diyent̄ébanni yiè

¹⁶ Dibenni t̄ānkù ketiwè diyie t̄ep̄ít̄è nè dinaanni di ní baá ndiyent̄ébanni k̄éd̄éúk̄unne mí ndi Yiè nKuyie n yèt̄iri. ¹⁷ Diyie t̄ep̄ít̄è nè dinummur̄i yiè ndi, dibanni yó ketémè kè di nc̄áá mp̄éè wèè í k̄ōrenè mutie mù muuti ke d̄ò yewe ȳeyiekè. ¹⁸ Dibanni ketir̄i d̄i yiè di tí nk̄ésānte mí ndi Yiè nKuyie di báá p̄í mmut̄ómmú mam̄u de yiè. ¹⁹ De yiè di ní n féúté i nw̄ō k̄étuò: Yenaadakè yèd̄é, dipedaà òm̄áà yepedap̄āà nȳeyiekè yèè m̄òke dibenni òm̄áà òm̄áà ke kpa kuyènkù. ²⁰ Di ní p̄ānè bá f̄è òf̄è yuu ònk̄è muyuo nsààmù mù āntenè mek̄ù nc̄id̄òò bèwei bá d̄i naadaà ònk̄è, c̄id̄òò bèkuò bá d̄i pedaà ònk̄è, ²¹ c̄id̄òò bèt̄āāti bèt̄āāti bá d̄i pedap̄ānni ònk̄è. ²² Kè di n féúté dib̄odaà meyei nc̄iēm̄mè k̄p̄éi, kè bè di d̄ò meyei nc̄iēm̄mè kó ikuó. ²³ Di ní yó n f̄f̄è ì w̄ō nyi k̄emb̄úút̄i di n feu ì yewe yem̄ou ke tuò. ²⁴ Di yó mme nh̄o nke d̄ò yewe ȳeyiekè, mud̄i mmu di ní yó m p̄ā mù k̄étuò, mù kó kuf̄ōōku n naati. De kó dip̄ānni c̄āānnè mu di n feu ì yewe yem̄ou ke tuò nnè de kó menaà. ²⁵ Diyie yiènni yiè di tí nk̄ésānte mí ndi Yiè nKuyie, di báá p̄í mmut̄ómmú mam̄u de yiè.

NÜMMÙ: Bè bo nfeu ì dididèibanni yiè

²⁶ Dididèibanni yiè, di yó m pã dii yiè tidipànti, de yiè di tíi nké n sãnte, di báá pí mmutõmmú mamù. ²⁷ De yiè di n féuté yenaadakè yèdéè nè dipedaà nè yepedapàà nyèyiekè yèè mòke dibenni òmáà òmáà ké de tùò, dipãnni ndi dii kó kufõõku n naati. ²⁸ Kè di waá mbá fèè òfè yuu ínkè muyuo nsààmù mùù àntenè mekùò ncidòò bèwei bá dii naadaà ínkè, cìdòò bèkuò bá dii pedaà ínkè. ²⁹ Cìdòò bètããti bètããti bá dii pedapànni ínkè. ³⁰ Kè di kuonè dibòdaà kè bè di dàò meyei ncíèmmè kó ikuó. ³¹ Di yó n fíé ì wũ nyi ke né mbúúti di ò n fíé ì nè tidiiti kó yepãrè. De kó iwũ yó ntú ì kpa ìnyi kuyènkù kényiénè de kó menaà.

29

KUÒ: Bè bo nfeu ì disãnni kó dibanni yiè

¹ Dibenni tãnkù yiénwè kó diyìè ketiri di níi tíi nké n sãnte de yiè, di báá pí mmutõmmú mamù. Disãnni kó dibanni ndi. ² De yiè di n féuté dinaadaà nè dipedaà nè yepedapàà nyèyiekè yèè mòke dibenni òmáà òmáà ke kpa kuyènkù, ké de tùò. ³ Di waá mbá fèè òfè kpéi muyuo nsààmù mùù àntenè mekùò ncidòò bèwei dinaadaà ínkè, cìdòò bèkuò dipedaà ínkè. ⁴ Cìdòò bètããti bètããti bá dii pedapànni ínkè. ⁵ Kè dí kuonè dibòdaà òmáà meyei ncíèmmè kpéi, kè bè di dàò meyei ncíèmmè kó ikuó. ⁶ De kó iwũ cáãnnèmu di n feu ì yewe yemou ke tuò nnè di m pãã mmùù dii nè de kó menaà. De kó dipãnni níi yó ntú di tuò ndi dii kó kufõõku n naati.

YIEKÈ: Bè bo nfeu ì meyei nhütímù kó diyìè dierì

⁷ Dibenni tãnkù yiénwè kó diyìè pínni yiè di níi tíi nkéboú dinùù ké n sãnte. Di báá pí mmutõmmú mamù. ⁸ De yiè di n féuté dinaadaà nè dipedaà nè yepedapàà nyèyiekè yèè mòke dibenni òmáà òmáà, ke kpa kuyènkù ké yè nni ntuo. Dipãnni ndi dii kó kufõõku n naati. ⁹ Dí waá mmuyuo nsààmù mùù àntenè mekùò ncidòò bèwei dinaadaà ínkè, cìdòò bèkuò dipedaà ínkè, ¹⁰ cìdòò bètããti bètããti bá dii pedapànni ínkè, ¹¹ kékuonè dibòdaà òmáà meyei nhütímù kpéi kè bè di dàò de kó ikuó, ke né mbúúti di n féuté di meyei nhütímù kó diyìè dierì nè di n feu ì yewe yemou ke tuò nnè de kó mudii nè de kó menaà.

NNI: Bè bo nfeu ì titouti kó dibanni yiè

¹² Otãnkù yiénwè kó diyìè tepíítè nè dinummurì, di níi tíi nké n sãnte, di báá pí mmutõmmú mamù. Di yó mbaà mmí ndi Yiè nKuyie n kó dibanni ndi ke dà yewe yèyiekè. ¹³ Diyìè ketiri ké n féuté yenaadakè tepíítè nè yètããti kètuo nnè yepedakè yèdéè nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè mòke dibenni òmáà òmáà ke kpa kuyènkù. Dipãnni ndi dii kó kufõõku n naati. ¹⁴ Kè di waá mmuyuo mmùù àntenè mekùò ncidòò bèwei, bá dii naadapànni ínkè. Cìdòò bèkuò bá dii pedaà ínkè. ¹⁵ Cìdòò bètããti bètããti bá dii pedapànni ínkè. ¹⁶ Kè di kuonè dibòdaà òmáà meyei ncíèmmè kpéi, kémbúúti di n feu ì yewe yemou ke tuò nè de kó menaà.

¹⁷ Diyìè déri yiè dí n féuté yenaadapàà ntepiítè nè yèdéè nè yepedakè nyèdéè nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè mòke dibenni òmáà òmáà ke kpa kuyènkù. ¹⁸ Dí nóónnè tidiiti di òó nóó nkè tì mmamè bá fèè òfè ínkè, kéndònnè di mòkemè de kó memantímè. ¹⁹ Dí kuonè dibòdaà meyei ncíèmmè kpéi, kémbúúti di n feu ì yewe yemou kètuo nnè de kó tidiiti nè menaà.

²⁰ Diyìè tããnni yiè kè dí n féuté yenaadakè tepíítè nè òmáà nè yepedakè yèdéè nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè mòke dibenni òmáà òmáà ke kpa kuyènkù. ²¹ Dí yíénè tidiiti nè de kó menaà, kè de mmànnè yenaadakè nè yepedapàà ndè màmmè, kéndònnè di mòkemè de kó memantímè. ²² Dí di kuonè dibòdaà meyei ncíèmmè kpéi kémbúúti di n feu ì yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

²³ Diiyè naanni yiè dí n feúté yenaadakè tepíítè nè yepedakè yèdéè, nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè m̀̀̀ke dibenni òm̀̀m̀̀a òm̀̀m̀̀a ke kpa kuyènkù. ²⁴ Kè dí waánnè tidiiti nè menaà kè dè mmànnè iwũõ mamè, kèndònnè di m̀̀kè m̀̀m̀m̀e de kó memantímè. ²⁵ Kè dí kuò dibòdaà meyei nciémmè kpréi, kémbúúti di n feu ì yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

²⁶ Diiyè nummuri yiè dí n feuté yenaadakè yèwèi, yepedakè yèdéè nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè m̀̀̀ke dibenni òm̀̀m̀̀a òm̀̀m̀̀a ke kpa kuyènkù. ²⁷ Kè dí yíénè tidiiti nè menaà kè dè mmanè yenaadakè nè yepedakè nè yepedapàà ndè m̀̀m̀m̀e, kèndònnè di m̀̀kè m̀̀m̀m̀e de kó memantímè. ²⁸ Kè di kuò nè dibòdaà meyei nciémmè kpréi, kémbúúti di n feu ì yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

²⁹ Diiyè kuónni yiè kè dí n feuté yenaadakè yèni, yepedakè yèdéè nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè m̀̀̀ke dibenni òm̀̀m̀̀a òm̀̀m̀̀a ke kpa kuyènkù, ³⁰ kè yíénè tidiiti nè menaà kè dè mmanè yenaadakè nè yepedakè nè yepedapàà ndè m̀̀m̀m̀e, kèndònnè di m̀̀kè m̀̀m̀m̀e de kó memantímè. ³¹ Kè dí kuò dibòdaà meyei nciémmè kpréi, kémbúúti di n feu ì yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

³² Diiyè yiénni yiè kè dí n feuté yenaadakè yèyiekè, yepedakè yèdéè nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè m̀̀̀ke dibenni òm̀̀m̀̀a òm̀̀m̀̀a ke kpa kuyènkù. ³³ Kè dí yíénè tidiiti nè menaà kè dè mmanè yenaadakè nè yepedakè nè yepedapàà ndè m̀̀m̀m̀e, kèndònnè di m̀̀kè m̀̀m̀m̀e de kó memantímè. ³⁴ Kè dí kuò dibòdaà òm̀̀m̀̀a meyei nciémmè kpréi, kémbúúti di n feu ì yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

³⁵ Diiyè nínni yó ntú dibanni dènni òm̀̀m̀̀a yiè ndi di bá m̀̀p̀̀i mmuòmmú mamù de kó diyiè. ³⁶ De yiè dí n feúté dinaadaà òm̀̀m̀̀a, yepedapàà nyèyiekè yèè m̀̀̀ke dibenni òm̀̀m̀̀a òm̀̀m̀̀a kètuò, dipānni ndi òm̀̀m̀̀a kó kufõõku n naati. ³⁷ Kè dí yíénè tidiiti nè menaà kè dè mmanè dinaadaà nè yepedakè nè yepedapàà ndè m̀̀m̀m̀e, kèndònnè di m̀̀kè m̀̀m̀m̀e de kó memantímè. ³⁸ Dí kuò dibòdaà òm̀̀m̀̀a meyei nciémmè kpréi, kémbúúti di n feu ì yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

³⁹ Kè de kó dimònni ní t̀̀̀̀ke di yóó i nni nfié kémbúúti di n feu ì di n cànnenè yèè nò kpréi nè di n feu ì nè diwèi nè di n feu ì ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà nnè di n feu ì metaummè kpréi.

30

¹ Kè M̀̀yisii náké Isidayeeri be ti Yiè nKuyie nhò nàké tì timou.

Ikuó ìi tukúnè a bo cannemè Kuyie ndinùu

² Mèmmè kè M̀̀yisii béinnè Isidayeeri be botí kó bekófbè ké bè nàké ke d̀̀: Ntenè ti Yiè nKuyie mbéi ntì.

³ Kù tu kòo m̀̀u kù cànnenè dinùu ke p̀̀rikè ke yu ku yètirì ke yè nhò yóó kù d̀̀d̀ mè, ò báá yóu ò bo mè d̀̀d̀ mè. Ò d̀̀ nké mè d̀̀d̀mu memou.

⁴ Kè dè d̀̀ nhosapàà mm̀u kpaá ã nè o cice ke cànnenè ti Yiè nKuyie ndinùu ke yè nhò yóó kù d̀̀d̀ mè, ⁵ kòo cice kèè ò cànnenè mè ti Yiè nKuyie ndinùu ke p̀̀rikè. Kòo cice í ò nàké timatì ò d̀̀ nké mè d̀̀d̀mu memou ò yè nhò yóó d̀̀d̀ mè. ⁶ Kè dè me ndò nho cice ti kèè dii yiè kòò tì yete ò ténke báá d̀̀d̀ ò kù cànnenè dinùu ke p̀̀rikè ke yè nhò yóó d̀̀d̀ mè, ti Yiè nKuyie nyóó ò cíémmu ke yé o cice weè yetemè.

⁷ Kè dè me ndò nhosapàà mm̀u yenke, kòo nùu ò fiténè kòò cànnenè ti Yiè nKuyie ndinùu ke p̀̀rikè ke yunè ku yètirì, ⁸ kòo d̀̀u tì kèè dii yiè ke í béi ntimatì, de kó dinùu kpaá cammumu, kòò d̀̀ nkéd̀̀ ò p̀̀rikè ke yè nhò yóó d̀̀d̀ mè. ⁹ Kè dè me ndò nho d̀̀u tì kèè dii yiè kòò tì yete, o nùu do ò fiténè kòò kù cànnenè dinùu kèparikè ke yè nhò yóó d̀̀d̀ mè, de kó dinùu ténke í yóó nhò p̄, ti Yiè nKuyie nhò cíémmu.

¹⁰ Kè dè me ntu okúpokù nwe yoo wèè yenke kòo d̀̀u ò yete, kòò cànnenè ti Yiè nKuyie ndinùu ò d̀̀ nké di d̀̀d̀mu.

¹¹ Kè dè me ntú o dǎu cǐètè nte ò cànnènèmè dinùù ti Yiè nKuyie nke pàrikè, ¹² kòo dǎu ti kèè ke í ò béinnè tìmatì ò me nyí yete ò dò nkédǎǎmu ò kù cànnenè dǎi nùù nè ò pàrikè ke yē nhò yóó dǎǎ tì, bá kè tì tu tì. ¹³ Kè dè me ndò nho dǎu ti kèè dǎi yiè kòò tì yete ke pàa nde kó dinùù nè ò pàrikè ke yē nhò yóó dǎǎ mè, mè pààmù kè ti Yiè nKuyie nhò cǐé. ¹⁴ Onitipòkù cànnenè yèè nò Kuyie nyemou nè ò pàrikè ke béi nke yē nhò yóó fǐú mmèè botí omáà, o dǎu bo na ke tì pàa. ¹⁵ Kè dè me ndò nho dǎu ti kèè ke cǐéké ke í ò béinnè tìmatì, kè dè wenté ò yiemmu ò cànnenè tì ti Yiè nKuyie nyèè nò yemou, nè ò pàrikè ke béi ntì timou, ke yé ò tì kèè dǎi yiè ò í ò nàkémè tìmatì. ¹⁶ Kòo dǎu me nyóu kè dè wenté kòò né ti pàa, weè yóó tǎ o pokù kó mecaàrimè kó tiyeti.

¹⁷ Ikuú ti Yiè nKuyie nduó nyinyi Mǎyiisi dèè tukúnè onitipòkù wèè yenke nè osapàà nwèè kpaá ã o cice cǐètè.

31

Bè dokénèmè Mandiyāābe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ke dǎ: ² Dokénè Mandiyāābe kéréite bè dǎǎ mèè yei nyIsidayeeribe. Kàa dèè a kǔnti a yembè borè nde.

³ Mèmmè kè Mǎyiisii náké Isidayeeribe ke dǎ: Bèmbèè báátí di mièke kékote kèdo Mandiyāābe mudòò kéréite ti Yiè nKuyie nkó dipèi. ⁴ Di tǎāté Isidayeeribe wuó mmièke bá kù benitibè tekoupiítè píítè (1000) kè bèè kote mudòò.

⁵⁻⁶ Kè bèè deite Isidayeeribe wuó mmièke bá kù tekoupiítè píítè kè bèè wènné bemou behāāpòmbè tekoupiítè nè sikoupiísidé (12000) kè Mǎyiisi duó nkè bèè kote mudòò kòo bè neínnè Edeasaa bire Pinasi ikuú niùtì, kòo ntǎ ikuú nentì nè sikpàriheú. ⁷ Kè bèè do Mandiyāābe mudòò ti Yiè nKuyie ndo tì náké Mǎyiisi ke yē ndè ndòmmè, kékua benitidaabè bemou, ⁸ kékua nè Mandiyāābe kó bekpààtibè benùmmù, Efii nè Dekemmu nè Tisuu nè Uuri nè Debaa ke féúténè Beǎ bire Badammu, ⁹ kéréimmú be pobè nè be bí kékònnè, kéréimmú be wūǎ imou kéheí be kperè demou, ¹⁰ kécóu mbe ekè nè be āāpònkare, ¹¹ kéeínè be kperè bè yà dè demou nè benitibè nè iwūǎ, ¹² kè dè tǎní demou be āāpònkari Mǎyiisi nè Edeasaa ikuú niùtì nè Isidayeeribe sǎmbe borè Mǎabu biriku, kukó nSuditèè borè Sedikoo èi ìikè.

¹³ Mǎyiisi nè ikuú niùtì Edeasaa nè Isidayeeribe kó bekotibaabè kè bèè íté kéyeroo be āāpònkari ke bo bè co. ¹⁴ Kè Mǎyiisi mièke peike behāāpòmbè iwēi yembè bèè ni behāāpòmbè tekoupiítè píítè nè tekòutè kòutè bèè kǔntiní mudòò. ¹⁵ Kòo bè beke ke dǎ: Dè dòmmè kè di yóu benitipòbè ke í bè kùò? ¹⁶ Di yému ke dǎ mbeè nitipòbè do tǔnne Badammu kó itié nkénte kè Isidayeeribe caàrè ti Yiè nKuyie mmediè mPèǎ tǎri kénte kè kuu bè poté. ¹⁷ Kuonè di mmònni initidabí imou nè benitipòbè bemou bèè yenke. ¹⁸ Di yóu isapùmbí ìi mu nyi yé onitidùù képuoke. ¹⁹ Díndi bèè kó dimàà kùò onitì yoo di kàáké ocí, di nciénnè dihāāpònkari ke dǎ yewe yèyiekè, kè bèè di dǎǎ mewénkùmè kó ikuú diyie ditāānni nè diyiénni, díndi nè di píímmú bè. ²⁰ Kè di múnkè wénkùnne di yààtì nè di nentì tikòntì kpeti nè tibòcìtì kpeti nè ideí kpeti.

²¹ Mèmmè kè ikuú niùtì Edeasaa náké behāāpòmbè iwēi yembè bèè do kòte mudòò ke dǎ: Ntenè ti Yiè nKuyie ndo náké ìi kuó Mǎyiisi: ²² Mesǎ nnè timátì péítì nè disǎwūǎ nè timátì nè mebierime nè dibierimínni, ²³ dèè kó dimàà í yóó cóuté di dè pǔnné muhāá nkè dèè wenke. Dèè yóó cóuté di de mpòǎtè mewénkùmè kó menie mmáà. ²⁴ Diyie yiénni yiè kè di óu di yààtì kéwenke, de mǎnni di bo na kékò ndi bàté dè.

Bè níí bo totí mèè botí bè eí dè

²⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ke dǎ: ²⁶ Fǎ nnè Edeasaa nè Isidayeeribe kó bekótfè dí kaa mbè píímmúní bèè nìtibè nè ìi wūǎ, ²⁷ kàa dè toté mèdémè, bèè kòte mudòò kè bè nte dikéè dimàà, kè betòbè bèè do kpaá kè bè nte diteri. ²⁸ Kàa deite bèè kòte mudòò be kperi mièke onitì òmáà benitibè sikousinùmmù (500) mièke kóò cànné n kpeí, ke

me nyí inààke nè sãmmarímú nè ipe nè sibóó. ²⁹ Kè di dè duó nyikuó nùtì Edeasaa, dè tu mí ndi Yiè nKuyie n kperere nde. ³⁰ Isidayeeribe sãmbe bèè do kraá be kó dikée mieke, á deite benitìbè sipísìnùmmù mieke òmáà, ke me nyí inààke nè sãmmarímú nè ipe nè sibóó, kàa dè duó nDefiibe bèè pĩ n cíètè mutōmmú. ³¹ Məyiisi nè Edeasaa ikuó nùtì kè bèè dāò ti Yiè nKuyie nnàké ti Məyiisi. ³² Bèè kàte mudodò bè eí dèè kó dimàà mieke dèè kraá kè dè mbo sikəupíkəusikuò nè sikəupísìyiekè nè sikəupísìnùmmù (675000) ipe nè sibóó. ³³ Inààke sikəupísìyiekè nè sikəupísídé (72000). ³⁴ Sãmmarímú sikəupísìkuò nè tekəupíítè (61000). ³⁵ Isapùmbí ì mu nyí duónè onitidòu kè ì mbo sikəupísìtāāti nè sikəupísídé (32000). ³⁶ Bè duó ndì kée bèè kàte mudodò ipe nè sibóó kè dè mbo sikəupíkəusìtāāti nè sikəupísìtāāti nè sikəupísìyiekè nè sikəu sìnùmmù (337500). ³⁷ Kè bèè deite de mieke sikəusikuò nè sipísìyiekè nè dènùmmù (675) be Yiè nKuyie nkpréí. ³⁸ Inààke sikəupísìtāāti nè sikəupísìkuò (36000) kè bèè deite sipísìyiekè nè idéí be Yiè nKuyie nkpréí. ³⁹ Sãmmarímú sikəupísìtāāti nè sikəusìnùmmù (30500) kè bèè deite sipísìkuò nè dēmáà be Yiè nKuyie nkpréí. ⁴⁰ Benitìbè tekəupíítè nè sikəupísìkuò (16000) kè bèè deite sipísìtāāti nè bèdébè be Yiè nKuyie nkpréí. ⁴¹ Kè Məyiisii duó nyikuó nùtì Edeasaa dèè tu ti Yiè nKuyie nkperere o Yiè nKuyie nhò nàké ke yē ndè ndōmmè. ⁴²⁻⁴³ Dikée terì dīi kraá Isidayeeribe kpréí kè dī mmānnè bèè do kàte mudodò be kperi mamè, ipe nè sibóó sikəupíkəusìtāāti nè sikəupísìtāāti nè sikəupísìyiekè nè sikəu sìnùmmù (337500). ⁴⁴ Inààke sikəupísìtāāti nè sikəupísìkuò (36000). ⁴⁵ Sãmmarímú sikəupísìtāāti nè sikəusìnùmmù (30500). ⁴⁶ Benitìbè tekəupíítè nè sikəupísìkuò (16000). ⁴⁷ Kè Məyiisii deite benitìbè sipísìnùmmù mieke òmáà òmáà, iwūṣ memme, kéduó nDefiibe bèè pĩ Kuyie nciētè tōmmú ti Yiè nKuyie ndo ti nàké ke yē ndè ndōmmè.

Bè pā yèè pāre Kuyie

⁴⁸ Bèè do ni mudodò ke baké behāāpòmbè tekəupíítè píítè, tekòutè kòutè kè bèè kàte káyà Məyiisi kòò nàké ke dā: ⁴⁹ Ti kàa mbehāāpòmbè ti baké bè ke s̄ nhòməu í kra bá òmáà. ⁵⁰ Dèè te kè ti tóní ti Yiè nKuyie nyepāre ke bo məo ti yei nciēmme, mesəo nkó tisāti ti eí ti ti ti ntóní, yetootōre nè sineí nè mēfimme, nè demámānnè nè dèè ḡ ncáátí mēfimme. ⁵¹ Məyiisi nè ikuó nùtì Edeasaa kè bèè cuó mesəo nkó tisāti bè tóní ti. ⁵² Behāāpòmbè bèè baké yetīrè bè do duó ntī nenti kó kucéékù do bo cìdòò tekòutè nè sipísìyiekè (170). ⁵³ Kè behāāpòmbè sárnpóbè bie tieke bá wè ò eí dè. ⁵⁴ Məyiisi nè Edeasaa kè bèè tanné mesəo nkó tinenti behāāpòmbè bèè baké yetīrè tekəupíítè píítè nè tekòutè kòutè bè duó ntī metaummè tou, kè dè bo yie nkè ti Yiè nKuyie mbáá yè nyIsidayeeribe kpréí.

32

Bè duómme Dubenni nè Kadi naàmùnti kəbe ketenkè

¹ Dubenni nè Kadi be naàmùnkù kəbe do məke iwūṣ nyi kè ì sū mediè nkè bèè yà Yasεe eì nè Kadaadi kperi ye tenkè bo yiénnè iwūṣ kó mucēmmu. ² Mēmmè bè kòtemè káyà Məyiisi nè Edeasaa nè Isidayeeribe kó bekótífbè ke bè nàké ke dā: ³⁻⁴ Ti Yiè nKuyie nduó ntínti Isidayeeribe kè ti fiète yèè ekè yè yiénnè iwūṣ kó mucēmmu mmu, tínti a kó betōmbè ti me ntu iwūṣ kó becēmbè mbe, de kó yehékè tu: Atadoti, Dibonni, Yasεe nè Nimuda, Esibonni nè Edeyade nè Sebammu nè Nebo nè Beonni.

⁵ Kè bèè deè ke dā: Məyiisi, kàa bo yie nha ti duó nde kó ketenkè, di báá ti sée kukó nSuditēē yáà.

⁶ Kè Məyiisi bè tēíné ke dā: Di tú ba? Di tebíí bo nkəri mudodò kè di né nkpaá diennaà? ⁷ Dè yíme kè di dó káyárikúnne Isidayeeribe kònti bè bo tamè dihei ti Yiè nKuyie mbè duó ndì. ⁸ Ti bo dīi mōnni Kadεesi-Bannea, kè n tō ndi cicebè kè bè bo paatè Kannahā eí kè bèè me ndā. ⁹ M bè tō mmemme kè bèè kàte Esikəodi biriku káyà dihei kéwēteni káyárikúnne Isidayeeribe kònti bè bo tamè dihei ti Yiè nKuyie mbè duó ndì. ¹⁰ Mēmmè kè ti Yiè nKuyie mmiekεe peike kè kùu parikè ke dā: ¹¹ Benitìbè bèè kó dimàà yènní Esibiti, kétúóté bèè məke yebie nsipísídé kēndeètinko òmòu naàcètè báá ta dihei n do

yě n yóo duó ndi be yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakøbu, ke yě bè í yiemme ke n tũnne sei. ¹² Kè dè í tú Yefundee Kadøbu Kenasi naàmùnkù kou nè Nunki bire Sosuwee, beè máà dì tati, ke yě beè yiemme ke n tũnne sei. ¹³ Meĩme ti Yiè nKuyie mmieke peikemè Isidayeeribe kè kùu duó nkè bè nháá ndikpáa mieke ke kémùnè de kó kutõnkù kabe bèè do dðò kù í dó dè bè bo kúmè kédeè. ¹⁴ Beçaàribè kó kubotí díndi, dè yĩme kè di dó késøté di yembè tōmmú ke tikii ti Yiè nKuyie mmieke kó muháá nyIsidayeeribe ínke? ¹⁵ Kè di bütinnè di Yiè nKuyie nkù bo yóu kè di nkpáa dikpáa dii mmieke kémante, kè dí né nte kè Isidayeeribe bemouu feti. ¹⁶ Kè de kó benitibè tóonkoo Møyiisi borè kóò náké ke dð: Ti dó kédðò ti wũ kó dibaakèri ndi kémaá yehekè kè ti bí nhã. ¹⁷ Ti mómmombe kè ti túóté ti kpàrinenti keniitè fenafe iikè, kékøte kétannè ti tebii de kó yehekè, ti bí sãmpòii yó mbo die nyehékè ti yóo maá yè káfii nyiduotí kénsorinè de kó ketenkè kabe. ¹⁸ Kè Isidayeeribe bemou í kàri bá wè o tenkè ti í wētini. ¹⁹ Kè di ti duó ndie nti kó ketenkè ti ténke í yó nwanti dí ti duó nketekè Suditēē kó nyàà teri, ke yě ti køke bomè die ndiyàa diyie yèni kèè bíékè kperi. ²⁰ Kè Møyiisi dð: Kè di pí ndi béi ndii nùu, kè di túóté di kpàrinenti ke doké ti Yiè nKuyie nyè ndè ndømmè. ²¹ Kè di bàátí ke sènté Suditēē di Yiè nKuyie nyè ndè ndømmè ke baanè kù bo duómmè kè bèe na be dootitøbè ké bè bèti. ²² Kè ti Yiè nKuyie mbè duó ndii mðnni be tenkè, de mðnni di bo na kéwētení di tenkè, Isidayeeribe báá di sei ndi Yiè nKuyie mme nténke báá di sei. ²³ Kè di me nyí dð memme di yeténè ti Yiè nKuyie nku, de mðnni di nyé ke dð ndi yei mbo di pí. ²⁴ Maánè tũnkè yehekè kétannè di bí sãmpòii, kédðò di wũ kó yebaakùyè, di né báá yè ndi béi ndii nùu. ²⁵ Kadi naàmùnkù nè Dubenni naàmùnkù kabe kè bèe náké Møyiisi ke dð: A kó betõmbè tínti ti yóo dðmu fĩ nti yiè nha ti náké ti. ²⁶ Ti bí nè ti pobè nè ti pe nè ti wũ dè yó mbo die nde Kadaadi ekè mieke. ²⁷ A kó betõmbè tínti bèè bàátí tikpàrinenti ti kørimu kè ti Yiè nKuyie nyóo ti niitè kè tí bè dokénè a yè ndè ndømmè.

²⁸ Meĩme kè Møyiisii náké ikuó nùti Edeasaa nè Nunki bire Sosuwee nè Isidayeeribe kó bekótibè de kó benitibè kpéi nke dð: ²⁹ Kè Kadi naàmùnkù kabe nè Dubenni kaku kabe bèè baati tikpàrinenti kè bè di neinè késénté kukó nkè di Yiè nKuyie ndi niitè kè di doké, kè di tieke dii mðnni di ekè, dí bè duó nKadaadi tenkè kè bèe tieke. ³⁰ Kè bè me nyí bàátí ke di neinè Kannahã kó ketenkè mieke nke di yóo bè duómmè ketenkè di køke mieke.

³¹ Kadi naàmùnkù kabe nè Dubenni naàmùnkù kabe kè bè dð: Ti Yiè nKuyie nnàké ti tínti a kó betõmbè ti yóo ti dðmu. ³² Ti yóo bàátímu ti Yiè nKuyie nyè ndè ndømmè kékøte Kannahã, ti né dó ti tu, a tí duó nti kó ketenkè Suditēē kó nyàa dii ndi.

³³ Meĩme kè Møyiisi duó nKadaadi naàmùnkù kabe nè Dubenni naàmùnkù kabe nè Sosøfu bire Manasee botí kabe dikéè, Amøriibe kpàati Sionni kó dikpàatiyuu nè Basãã kabe kóo kpàati Øku kperi nè yehekè yèè bo be tenkè m̀nku nè yehekè yèè dè tøkè.

³⁴ Meĩme kè Kadi naàmùnkù kabe maá Dibonni nè Atadoti nè Adowee, ³⁵ nè Atadoti-Sofanni Yasøe nè Yoboa ³⁶ nè Beti-Nimuda nè Beti-Adannii ke yè fii nyiduotí, kémaánè be wũ kó yetuo.

³⁷ Kè Dubenni naàmùnkù kabe wēte kémaá Esibonni Edeyade nè Kidiyataimmu ³⁸ nè Nebo nè Baadi-Nøø nè Sibema ké yè cèète yeyètè.

³⁹ Meĩme kè Manasee bire Makiidi naàmùnkù kabe do Kadaadi èi kèbeti Amøniibe bèè do dè bo. ⁴⁰ Kè Møyiisi bè duó nde kó dihei kè bèe kari. ⁴¹ Kè Manasee bire terè bè tu dè Yaii kó kunaàmùnkù kabe túóté Amøriibe ekè depaa nkpeye ké yè yu ke dð: Yaii ekésí. ⁴² Kè Nøbaa kabe do Kenati nè yehekè yèè ò tøkénè ké yè yu o mómmuo nho kó diyètiri ke dð Nøba.

¹ Nte Isidayeeribe do yeti Esibiti kédóótémè be ãpòntírè dò ndòmmè, Məyiisi nè Anəo kè bè mbè ni kè bèe kété kèyè yèè bòrè. ² Kè Ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi kòo nwāū bè kàti dè ke səoti, nte ò do dè wāū mēè botí:

³ Dibenni tǎnkù ketiwè do nwe diyè tepítè nè dinummuri bè baámmè diyentébanni, kè dèe wenté kè Isidayeeribe íté Dammusesi èi kénkéri ke yeti kè Esibiti tenkè kəbe bè wúo nkè bè kéri. ⁴ De mǎnni kè Esibiti kəbe kūrì becíribè, bèè tu Mpo ti Yiè nKuyie ndo poté bè ke bo benke Esibiti kəbe kù kpeñnìnèmè be kó yebəkè. ⁵ Kè Isidayeeribe íté Dammusesi kékote kébáté Sukoti, ⁶ kéíté Sukoti kékote kébáté Etammu èi tedontè kó dikpáa mǎnku. ⁷ Bè íté Etammu èi ndi tedontè kó dikpáa mǎnku kékónté kəwētəní Pi-Aidoti, Baadi-Sefōō ìkè, kébáté kénwetí Mikidodi. ⁸ Bè íté Mikidodi nwe késénté dàméèrì tipènti kou, kəta dikpáa tedontè kperi, kəmməke mucèmmu yewe yètāāti Etammu kó dikpáa tedontè kperi miəke, kékote kébáté bè tu dè Mada. ⁹ Bè íté Maara nwe kətuəke Edimmu sibií do borè tepítè nè sidési nè depuonne sipísiyiekè, kébáté deborè. ¹⁰ Bè íté deñde kébáté tipènti kóo dàméèrì pèémmè, ¹¹ kéíté tipènti kóo dàméèrì pèémmè kébáté Sinni kpáa miəke, ¹² kéíté Sinni kpáa tedontè kperi kébáté Dofikaa, ¹³ kéíté Dofikaa kébáté Aduusi, ¹⁴ kéíté Aduusi kébáté Defidimmu ke í mpèté deborè menie nke yā.

¹⁵ Bè íté Defidimmu nwe kébáté Sinaii kó dikpáa tedontè kperi miəke. ¹⁶ Bè íté deñde kébáté Kibodoti-Ataafa ¹⁷ kéíté Kibodoti-Ataafa kébáté Asedoti, ¹⁸ kéíté Asedoti kébáté Ditima, ¹⁹ kéíté Ditima kébáté Diməo Pədəsi, ²⁰ kéíté Diməo Pədəsi kébáté Dibuna, ²¹ kéíté Dibuna kébáté Disaa, ²² kéíté Disaa kébáté Keedata. ²³ Bè íté Keedata nwe kébáté Sefēedi tāri. ²⁴ Sefēedi tāri ndi bè ítémè kébáté Adada, ²⁵ kéíté Adada kébáté Makidoti, ²⁶ kéíté Makidoti kékote kébáté Taati, ²⁷ kéíté Taati kébáté Teda, ²⁸ kéíté Teda kébáté Mitika, ²⁹ kéíté Mitika kékote kébáté Asiməna, ³⁰ kéíté dende kékote kébáté Məsedoti, ³¹ kéíté Məsedoti kébáté Bendee-Yakanni, ³² kéíté Bendee-Yakanni kébáté Ōdi-Kidikaadi, ³³ kéíté Ōdi-Kidikaadi kébáté Yotibata, ³⁴ kéíté Yotibata kébáté Abudonna, ³⁵ Bè íté deñde kébáté Esiyonni-Kebe, ³⁶ kéíté Esiyonni-Kebe kébáté Sinni kpáa tedontè kperi bè tu dè Kadəesi. ³⁷ Bè íté Kadəesi nwe kékote kébáté Ōdi tāri Edəmmu tenkè mǎnku.

³⁸ Deñde ti Yiè nKuyie nduómmè kè ikuó niùti Anəo deke Ōdi tāri ìnkè, ò de nku, ke sǎ ndè mǎke yebie nsipísìnàa nè bè yèmmè Esibiti, dibenni tǎnkù nummuwè do nwe diyè ketirì. ³⁹ Dende Ōdi tāri ìnkè ò kumè, ke nyóó kú ke mǎke yebie ntekùtè nè sipísidé nè yètāāti. ⁴⁰ De kó difōnkúò ndi Kannahā kəbe kóo kpàati Adadi Nekefu èi kou kèmmè Isidayeeribe kéroómè.

⁴¹ Kè Isidayeeribe íté Ōdi tāri ìnkè kékote kébáté Sadiməna, ⁴² kéíté Sadiməna kékote kébáté Punəo, ⁴³ kéíté Punəo kékote kébáté Obodi, ⁴⁴ kéíté Obodi kébáté Iyee-Abadimmu, Məabu tenkè mǎnku, ⁴⁵ kéíté Iyee-Abadimmu kébáté Dibonni-Kadi, ⁴⁶ kéíté Dibonni-Kadi kébáté Adimənni-Dibadataimmu, ⁴⁷ kéíté Adimənni-Dibadataimmu kébáté Abadimmu tāri ìnkè kénwetí Nebo èi. ⁴⁸ Bè íté Abadimmu tārè nye kébáté Məabu tenkè kó kubiriku, kukó nSuditēē také, kénwetí Sedikoo. ⁴⁹ Bè do bāté kénhərinè kukó nSuditēē nwe kətúóté Beti-Yesimoti kəntə kətuəkenè Abeedi-Sitimmu èi Məabu biriku.

Isidayeeribe dò nkətotí mēè botí ketenkè

⁵⁰ Dende Məabu biriku Suditēē kó ntaké Sedikoo ìkè ti Yiè nKuyie mbéinnèmmè Məyiisi ke dō: ⁵¹ Náké Isidayeeribe ke tú n yē nkè di sènté Suditēē ke ta Kannahā tenkè, ⁵² dí beti de kó ketenkè kəbe bəməu, kəmpuò mbe tenkaani yetārè kpesi kébóké timāti kpesi, kəpuə mbe wūōtərə kəcəke be tārè, ⁵³ kətiekə diheì kəmbo. N di ndi duómmu kè di dò nké ndi te. ⁵⁴ Di yóó tāū tété nwe kətotí di tenkè di naàmùnti dò ndòmmè, kè kùu naàmùnkù sū ku kó ketenkè ndeu, kè kùu kəñni ku kəke nkəñni, kè di tāū tété kè kùu naàmùnkù do dè, ku kó ketenkè ke ntú. Di yó ntú ndi wuə ndòmmè mme kətotí di tenkè. ⁵⁵ Kè di mē nyí bəti Kannahā kəbe bəməu, kè di yóu bəmabè beè yó ndo ntipoti kénkū di nuə, kəndò nyinaacēmpàati ìi cùóké sikāū ke kūū di pītè ke di éúté diheì di bo dii miəke. ⁵⁶ De mǎnni n do na mbè dōmmè kè n né mē dōò dí mbe.

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̄ȳiisi ke d̄: ² Náké Isidayeeriibe ke tú n yē nkè di tũ̀ðke ði m̄nni Kannahã tenkè n di duó nkè kè di bo tieke, nte di tenkè m̄nke yóó díte dè.

³ Kubakù c̄nku bíékè di tenkè kó kum̄nku yóó díte t̄d̄ntè kó dikpáà Sinni nwe k̄mp̄ek̄nè Ed̄mmu kó kutemp̄ē. Kè diyìè yìèní k̄è bíékè kó kum̄nku díte mukókúó nkóo d̄m̄èrì. ⁴ Kù yóó fité kubakù c̄nku bíékè nke k̄k̄ónté k̄deke ináá nkó ditenni k̄ȳennè Sinni, Kad̄esi-Bannea kubakù c̄nku k̄tūoke Asaa-Adaa nè Asim̄o, ⁵ k̄k̄ote k̄díte Esibiti kó kukó k̄nt̄o k̄tūokenè d̄m̄èrì Meditedandee.

⁶ Kè diyìè taà k̄è bíékè kó kum̄nku ntú Meditedandee kóo d̄m̄èrì.

⁷ Kè kubakù yóú bíékè kó kum̄nku díte Meditedandee kóo d̄m̄èrì k̄nt̄o k̄tūokenè ðdi kó dit̄rì, ⁸ k̄íté ðdi kó dit̄rì k̄ȳè Debo-Amati k̄nt̄o k̄tūokenè Sedati, ⁹ k̄p̄ē̄t̄é k̄tūokenè Sifun̄o, k̄p̄ē̄t̄é k̄k̄ote Asaa-Ananni di kó kutemm̄nku kubakù yóú k̄oku yó nde k̄ááké.

¹⁰ Diyìè yìèní k̄è bíékè kó kum̄nku kunku di kù ȳennè Asaa-Enanni k̄nt̄o k̄tūokenè Sefammu. ¹¹ Kè kùu íte Sefammu k̄ȳennè Dibuda Ainni diyìè yìèní k̄è bíékè k̄nt̄o k̄tūokenè ditenni ȳunn̄m̄è Sennesadeti kóo d̄m̄èrì diyìè yìèní k̄è bíékè. ¹² De kó kum̄nku yó m̄m̄e ndò k̄tūokenè Sudit̄ē, k̄c̄áátínè mukókúó nkóo d̄m̄èrì. Di kó ketenkè kó kum̄nku yó nde nk̄ááké.

¹³ M̄m̄m̄e kè M̄ȳiisi náké Isidayeeriibe ti Yiè nKuyie nhò n̄k̄é t̄i ke d̄: Nte ti Yiè nKuyie ndi duó nk̄è tenkè díndi iw̄u nȳwei nè dik̄è kè di t̄áá t̄éte k̄è totí. ¹⁴⁻¹⁵ Kè Dubenni kó kuw̄u nk̄obe nè be c̄íi nè Kadi kó kuw̄u nk̄obe nè be c̄íi k̄ȳiénè Manansee kó kuw̄u ndik̄è, b̄embe c̄ut̄emu be kó ketenkè kukó nSudit̄ē yáa diyìè yìèní k̄è bíékè Sedikoo ìkè.

B̄èè totí ketenkè be ȳètè

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̄ȳiisi ke d̄: ¹⁷ Nte ben̄tib̄è b̄èè yóó di totí di tenkè be ȳètè: Edeasaa ikuó niùt̄i k̄ȳiénè Nunni bire Sosuwee. ¹⁸ Dí ðeite bá kùu w̄u m̄mieke w̄èè tu okót̄i kòo di teennè ketenkè kó mutotím̄u. ¹⁹ Nte de kó ben̄tib̄è ȳètè:

Sudaa kó kuw̄u Yefundee bire Kad̄ebu,

²⁰ Simm̄ēd̄ kó kuw̄u, Ammiudi bire Semmuȳedi.

²¹ Bensam̄e kó kuw̄u, Kisin̄o bire Edidadi.

²² Danni bí kó kuw̄u, Yokidi bire Bukii.

²³ Sosefu bire Manansee kó kuw̄u, Efodi bire Anniȳedi.

²⁴ Sosefu bire ter̄è Efadaimmu kó kuw̄u, Sifut̄ã bire Kemmuȳedi.

²⁵ Sabun̄o kó kuw̄u, Padunaki bire Edisaf̄ã.

²⁶ Isakaa kó kuw̄u Asãã bire Pedaȳedi,

²⁷ Asee kó kuw̄u Sodomii bire Aiudi.

²⁸ Nefutadii kó kuw̄u, Ammiudi bire Pedaȳedi.

²⁹ B̄embe ti Yiè nKuyie nt̄ãt̄ém̄è kè bè bo totí Kannahã kó ketenkè.

35

Defii bí kó yehèkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̄ȳiisi M̄abu kó kubiriku mieke Sudit̄ē také, Sedikoo ìkè ke d̄: ² Náké Isidayeeriibe kè bèe duó nDefiibe ketenkè be k̄oke mieke nè bè yóó nc̄mm̄u dè be w̄ũ. ³ Kè bè mbo de kó yehèkè mieke ke c̄mm̄u be w̄ũ ye tenkè. ⁴ Ketenkè k̄è fité de kó yehèkè bè yó nc̄mm̄u kenke be w̄ũ, k̄t̄úót̄é diheì kó kuduot̄i borè, di kè benné kè kè m̄bo mét̄ir̄i sik̄ous̄in̄umm̄u (500). ⁵ Kè dí t̄úót̄é kuduot̄i borè dikpáà diyìè yìèní k̄è bíékè kè kè mbo mét̄ir̄i tek̄up̄ít̄è (1000), k̄ebenné kubakù yóú bíékè kè kè mbo mét̄ir̄i tek̄up̄ít̄è (1000), k̄ebenné diyìè taà k̄è bíékè kè kè mbo mét̄ir̄i tek̄up̄ít̄è (1000), k̄ebenné kubakù yóú bíékè kè kè mbo mét̄ir̄i tek̄up̄ít̄è (1000). Kè diheì nsoké de cuokè. Bè yó mm̄oke kè tenkè nke be ei fitím̄è. ⁶ Dí duó nDefiibe yehèkè ȳekuò dis̄r̄i kpeye, kè dè k̄pet̄énè òm̄ou kòo kùu on̄it̄i w̄èe coké k̄s̄ari de kó yehèkè mieke, k̄ȳiénè yehèkè t̄eȳè sip̄is̄in̄à nè ȳéd̄è. ⁷ Yem̄ou kè ȳè w̄enné k̄embo yehèkè sip̄is̄in̄à nè ȳèni ke né ȳiénè ketenkè bè yó nc̄mm̄u

dè be wūḏ. ⁸ Isidayeeribe wuḡ mmieke bá kù kùu yaate ku ekè bè kù duó nyè mieke kéduḡ nDefiibe, kè kùu màke kè yè sū ku kpeye nsū, kè kùu màke kè yè kēñni ku kpeye nkēñni. Bá kùu wuḡ nkùu yaate ku tenkè kéduḡ nDefiibe bè kù duó nkè kè mààmè.

Disòrì kó yehékè yó ntú yè

⁹ Kè Ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dḡ: ¹⁰ Náké Isidayeeribe ke tú n yē nkè di sèríté dī mōnni kukó nSuditēē ke bo ta Kannahāā tenkè, ¹¹ di tāāté yehékè yèè yó ntú di kó disòrì, kè dè kpreténè òmòu kòò kùu onitì wèe coké ké di ta kēsori. ¹² Dè kó yehékè yó ntú di kó disòrì ndi kè dèe yie nkè dè kpreténè òmòu kòò kùu onitì, wèe coké kéta kéyenténè wèe dó képeite. Kè dè kpreténè òmòu kòò kùu onitì bè báá ò kùu ke mu nyí ò təní ditīnni ìkè kè di ò bekénè. ¹³ Di yóó bè duó nyèè ekè mieke disòrì kpeye yó mbo yèkuḡ ndi. ¹⁴ Di tāāté yētāāti Suditēē kó nyāà, yētāāti Kannahāā kó dihei. ¹⁵ Dè kó yehékè yekuḡ yenyè yó ntú Isidayeeribe kó disòrì ndi, nè bepòòbè bèè bo di cuokè. Kè dè kpreténè òmòu kòò kùu onitì, de yiè mbo na kécoké kēsori ye mieke òmari.

¹⁶ Kòò mòu poté otòu nè kunenkù makù timátì kòku, kòò kù, de yiè nhonitikòtì nwe, bèè ò kùu. ¹⁷ Kòò me nhò bətè ditārì ndi kòò kù dè yiè nhonitikòtì nwe, bèè ò kùu. ¹⁸ Kè dè me ndò nhò ò poténè kudóu nku kòò kù, de yiè nhonitikòtì nwe, bèè ò kùu. ¹⁹ Wèè dò nképeite kòò ò màánè dè wèè ò kùu. ²⁰ Kòò mòu ní nhotòu koò tènte kòò do yoo ò dí nkòò bətè dèmarè kòò ku, ²¹ yoo kòò mieke kè me nhò péi kòò ò poté dinacekutiri kòò ku, onitikòtì nwe, wèè dò nképeite kòò ò màánè dè wèè ò kùu.

²² Kè dè me ndò ndè kpreténè òmòu kòò tènte òmòu kòò do ke ku, kè menimmè í bo be cuokè, ò me nyí ò díi nkoò bətè dèmarè, ²³ kòò me ndooté ditārì ndi kè di ò màánè kòò ku, ke do í tú ò dootitòu, kòò do í ò dónè meyei, ²⁴ kè dè dò mmemme ditīnni tūnne ikuḡ ì tukúnè wèè kùu nè wèè dó képeite kè bèè bekénè de yiè. ²⁵ Kè ditīnni dèetè wèè kùu wèè dò nképeite kòò báá ò kùu. Ditīnni ò tēnné dihei ò do sori di, kòò nkè bo ke baanè ikuḡ niùti dièwè bè còu nwe mekuḡ nhò bo kúmè. ²⁶ Kè dè me ndò nwèè kùu ò yènni dihei ò do sori di kó mutentáá. ²⁷ Kè wèè dò nképeite kòò ò yà kòò í bo dihei ò do sori di kó mutentáá nkòò ò kùu ò í cààrè. ²⁸ Kè dè me nkpreténè òmòu kòò kùu onitì ò dò nkémbo disòrì kó dihei ndi ke baanè ikuḡ niùti dièwè bè cou nwè mekuḡ nhò bo kúmè kòò né wēte o ei.

²⁹ Di yó ntú nyii kuḡ nè di yaábíó bá kè di borè.

³⁰ Kè dè tùkèní ke dò mmemme wèè kùu onitì bè dò nké nyóó ò kùu kè benitibè péu bèè yé mùu te, bè báá kuḡ òmòu kòò niti òmàà wèè tu ò yé mùu te. ³¹ Òmòu báá kuḡ onitì kéndò ndi ò kùu kè dí cəuté ticuuti kòò yóu, ò dò nkékuḡmu. ³² Di báá yie nkòò mòu dí yietí ticuuti kéyènni disòrì kó dihei kékonní o ei, kè ikuḡ niùti dièwè mu nyí ku.

³³ Di yóó kari dī ei di báá cóu mmenitiyī, menitiyī nsīnkùnko dihei ndi, dèmarè í bo di bo dḡ dè kè dèe wénkùnne dihei menitiyī nsīnkùnne di, kè dè í tú di bo kuḡmè wèè kùu. ³⁴ Di báá sīnkùnne dihei di yóó kari di, n yó mbo di, mí ndi Yiè nKuyie n yó mbomu díndi Isidayeeribe di cuokè.

36

Benitipòbè bèè tieke be yembè tenkè bè dò nkényenkú mèè botí

¹ Kè Sosefu birè Manansee birè Makiidi kó dèbirè Kadaadi naàmùnkù kòbe nè Isidayeeribe kó bekotibaabè nè be cēí kó bekótibèe kəte kéyà Məyiisi kóò nàké ke dḡ: ² Ti Yiè nKuyie nda nàkému ke tú di tāá tété kətótí ketenkè Isidayeeribe kó iwuḡ ke da nàké ke tú: Á duó nti tebite Sedofadi kó ketenkè o sapàmbè. ³ Kè bè me nyenke Isidayeeribe wuḡ mmieke kutèkù makù, ti kéété de kó ketenkè ke yíè bè yenke kùu wuḡ nkòke, de mōnni ti kó ketenkè yóó yaatemu. ⁴ Kè meténnimè kó dibenni tùòke Kuyie nkó dibanni dierì, be kó ketenkèe náá mbè yenke kùu wuḡ nkòke ke ténke bá ntú be yembè kòke.

⁵ Mèmmè kè Məyiisii náké Isidayeeri be ti Yiè nKuyie nhò nàké tì ke dò: Sosəfu yaàbí bəi nke naatimu. ⁶ Nte Ti Yiè nKuyie nnàké tì tìi tukúnè Sedofadi kó besapàmbè bèè yenke bè dó wè, kè de yiè ncénke tú be kó kuwə nkou. ⁷ Kè dèe yie nkè Isidayeeri be kó ketenkè bá ntaà iwə nteì kəke miəke, Isidayeeri be bá kùu wə kè kù nkari ku yembè tenkè. ⁸ Isidayeeri be wə mmieke benitipòbè bèè yóó tieke be yembè tenkè bè nyenkú be kó tinaàmuntì miəke nke, kè dèe yie mbá wè Isidayeeri kòo nte o yembè tenkè. ⁹ Mè botí nku bá kùu naàmunkù bo ntemè ku yembè tenkè.

¹⁰⁻¹¹ Mèmmè kè Tisododi kó besapàmbè Mada nè Tidisaa nè Okuda nè Midika nè Nəa kè bèè tūnne ti Yiè nKuyie ndo náké tì Məyiisi kéyenke be cice tebí kó bədapàmbè. ¹² Sosəfu birə Manansee kó íbí nyi bè do yenkemè kè be cicebè tenkè nkpaá ke tú be naàmunkù kəke.

¹³ Isidayeeri be bo dii mənni Məabu biriku miəke kukó nSuditēē pēmmè ke wetí Sedikoo, dende ti Yiè nKuyie nduómme Məyiisi i nkuó nè ye ntannè kòo dè mbè tūo.

Ikuó kóntímù Di mpátiri tō tìi náaṅtì

Mukétímù kó dipátiri ti náá nyIsidayeeribe tū̀̀kēmè mme Kuyie mbè duó ndìi èi. Kè Ikuó kóntímù kperi sṳ̀tè ke ti náá mMṳ̀yiisi nàké tì Isidayeeribe. Mṳ̀yiisi do denni Isidayeeribe Kuyie mbè dómè mme nè kù pī mmùù tōmmú be kpéi.

Kù do bè dḍ̀nèmè metaummè ké mbè ni dikpáà mieke bè dō kéri dè, ké mbè kánkè be dootitòbè, ké mbè náá nku tannò, nè kù do bè dḍ̀unnèmè dinùù.

Dè né í tú kù cénke do bè dènni máà ndi tìi dḍ̀, nè Kuyie nkuó ti die nke yà dè yepáte teyè miekení. Mṳ̀yiisi do náánnè dinitidaà ndi, nè keisò̀̀kè, ke tú bèe kṳ̀tení ti Yiè nKuyie mborè kéwammú ké kù taunnè kunku Kuyie. Mṳ̀yiisi do íkú tìi ínkè tìi tu ò do bè náámmè ke tú: Díndi Isidayeeri n nìtìbè kénténè Kuyie nkùù tu ti Yiè nKuyie nkù tu mù. Di dō nkéndómu ti Yiè nKuyie nkùù di te, dí nkù dḍ̀ nè di yèmmè memou nè di wḗrímú mumou (6:4-5, tì nàkému Matie 22:37).

Ikuó kóntímù kó dipátiri náaṅtì kó dikùnni tu ikuó nyi. Bè do di yà Sedisademmu nwe Kuyie ncíè̀̀tè mieke Sosiasi tu dī̀̀ mḍ̀nni okpà̀̀tì. (Wénté 2 Bekpà̀̀tìbè 22). De kó dipátiri náaṅtì bomu metaummè kòtímè kó yepáte teyè mieke nè metaummè pàmmè kpeye mayè mieke.

Bèè do kaà nde kó dipátiri dimḍ̀nni nè tínti bèè dī̀̀ kàà nyíe, ndi ti denni tìi tu: Onìti a bo mbomè kè de da naati tú: A bo nyiémme Kuyie nhOdeetíwè opatiwè da náá nti a borime memou mieke.

Di mpátiri náaṅtì duó ke dōmmè

1. Mṳ̀yiisi do nàké tì meketimè kukó nSuditèè yáà ke bè dèntení Kuyie ndḍ̀ dè be kpéi 1:1-4:43
2. Mṳ̀yiisi nàké tì medérímè:
Ò bè dèntemè Kuyie ntannò tepíítè 4:44-5:22
Itíe nyitié Mṳ̀yiisi bè dènte ì 5:23-11:32
Ti Yiè nKuyie nkó ikuó 12-26
3. Isidayeeribe do dōmmè kétéãátè mesàà nyoo meyei, bè bo yiemme Kuyie nkpeti yoo bèe ti yete 27:1-28:68
4. Mṳ̀yiisi nàké tì mesōmmè 28:69-30:20
5. Mṳ̀yiisi bè caummè ke dèè ke ku 31-34

Mṳ̀YIISI DO NÀKÉ TÌ MEKETIMÈ KUKÓ NSUDITÈÈ YÁÀ

¹ Di mpátiri tō tináaṅtì Mṳ̀yiisi do nàké tì nti Isidayeeribe bemou ke sḍ̀ mbè bo kukó nSuditèè kó diyáà teri dikpáà tedḍ̀ntè Adaba ke wetí Sufu, kè Padanni kpáà bo ku mpíkù. Tofeedi nè Dabanni nè Asedoti nè Disaabu kè yè bo kupíkù tekù. ² A bo ítémmè Odebu kékété Seii tārè ínkè kó kuce kénkōri Kadeesi-Bannea, dè m̀̀ke mucemmu yewe tepíítè nè dimáà ndi. ³ De do sḍ̀ ndè m̀̀ke yebie nsipísínàà ndi nè Isidayeeribe yèmmè Esibiti, dibenni t̀̀nkù tepíítè nè òmáà kó diyè ketiri. De yiè ndi Mṳ̀yiisi nàkémmè Isidayeeribe ti Yiè nKuyie nhò nàké tì timou ke tú wèè tì mbè nàké. ⁴ Dè do sḍ̀ mMṳ̀yiisi namu Amōriibe kpà̀̀tì Sionni Esibonni èi kou, ke na Basāā kóo kpà̀̀tì Ōku Etedeei èi kou wèè do bo Asitadoti.

⁵ Bè do bo kukó nSuditèè yáà ndi Mōabu tenkè, deṅde Mṳ̀yiisi bè dèntemè Kuyie nkuó.

Kuyie nyèmmè Isidayeeribe ité kēsṳ̀tè

⁶ Kè Mṳ̀yiisii bè nàké ke dḍ̀: Ti do bo dī̀̀ mḍ̀nni ditārì Odebu ínkè kè ti Yiè nKuyie nkùù ti te kè kùu béimmu ke tú: Di bo die nkè dè mḍ̀ntemmu, ⁷ ítémmè kékṳ̀te Kannahā kōbe Amōriibe tārè nè yehékè yèè dè t̀̀kè, yèè bo kukó nSuditèè pèèmmè nè tedḍ̀ntè Adaba yetārè ínkè nè Nekefu nè dàmmè̀̀rì pèèmmè kó yehékè, kēsṳ̀tè kētuake Dimaa tārè kèpè̀̀tè kētuake kukó ndiekù Efadati. ⁸ Ntenè ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó

nkè. Kòtenè ké kè tieke! Ke yé kuù do béimmè képarikè ke dò kù yóó ke duó ndi yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakabu bembè nè be yaábíó.

Moyiisi ànnémè beniùbè

⁹De m̀ǹǹǹ ndi, n di ǹk̀ém̀è k̀è n d̀: M báá na ké ndi ni m máá. ¹⁰Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di d̀d̀mu mesàà nkè di s̀úú, nte díndi yíe nke s̀úú nsiwã d̀mm̀è. ¹¹N dómu ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nkùu yóu k̀è di s̀úú nkép̀é̀t̀é di mè mmàm̀è kuce tekoupiítè (1000), k̀è kù di d̀d̀ mesàà nkénd̀onnè kù béimè. ¹²M bo yíme m máá k̀éntũnni di kpeti nè di kó iúúrii nè di kó mutuutimù. ¹³Tãáténè benitibè di kó iwuò mmieke bèè m̀k̀e meyèmmè ke ciì k̀è m bè duó ntikótì. ¹⁴K̀è di yie nke d̀ m b́i nti wenni. ¹⁵Meimè ñ tãátémè di wuò mmieke bèè m̀k̀e meyèmmè ke ciì ké bè baá nyetirè nyetirè. Bie ntekoupiítè (1000) betabè tekùtè (100), betabè sipisínũmmù, betabè tepítè, ke né yíénè betabè bèè ni di wuò. ¹⁶De m̀ǹǹǹ ndi n ǹk̀ém̀è bèè tu beniùbè di cuokè k̀è n d̀, k̀è be k̀obe ní tóni tináantì bèè bè k̀énté, k̀è bè dó ké bè beé ntimatì bèè tì tũnte. Kòo nitì nwe nè o kou, yoo onitì nè o kóo p̀d̀ bèè me nti tũnte. ¹⁷Bè bá mbekù ke baatì, bè k̀énté mèè botí osámp̀òu bèè me nkénté odièwè, bè bá ndé òm̀òu be mieke ke yé bè bekùmè nè Kuyie nkó diyètiri ndi, k̀è timatì me mp̀é̀t̀é be ẁrímu bèè tì tóni m borè k̀è n tì k̀è. ¹⁸De m̀ǹǹǹ k̀è n di ǹk̀ém̀u di d̀ nkénd̀arimè.

Isidayeeriibe do yetemè Kuyie nkpeti ke s̀ mbè duúnnè ketenkè Kuyie mbè duó nkè

¹⁹Meimè k̀è ti íté Odebu tãri kéta fekpáfè tedontè kafe di mè nkéténí fè, k̀éyènnènní Amóriibe tãrè ñnkè kó kuce kénd̀onnè ti Yiè nKuyie nkùù ti te kù do tì nti ǹk̀ém̀è, k̀è ti tuòkeni Kadèesi-Bannea. ²⁰K̀è n di náké k̀è n d̀: Ti tùòke Amóriibe tãri ndi ti Yiè nKuyie nkùù ti te, kù ti duó ndi, ²¹ntenè ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè, ke bo di ñkè. Kòtenè ké kè couté k̀étieke ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nkù me nyé. Di bá nyièkù k̀è di k̀òmb̀ùd̀ti nduò.

²²K̀è dí kòtení m borè ke d̀: Tí t̃ mbenitibè k̀è bèè kote képaaté ketenkè k̀éẁeténí ké ti náké ice ti d̀ nkéketé ñ nè yehékè ti d̀ nkéta yè. ²³K̀è m p̀énsiri de kó tináantì k̀édeite di wuò mmieke onitì òm̀áà òm̀áà k̀è bèè ẁnnè benitibè tepítè nè bèdébè k̀è m be t̃. ²⁴K̀è bèè k̀eté k̀édeke ditãri, k̀étuòke Esikòdi biriku ké kù paaté, ²⁵k̀ékõú de kó ketenkè kó yetebe k̀éntóni ké ti benke, ké ti náké ke d̀: Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó ndi èi tu disàari ndi. ²⁶K̀è di me nyí nyie nke bo kote, k̀éyete ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di ǹk̀é tì. ²⁷K̀è dí tuute k̀ennáá ndi touti mieke ke tũ ti Yiè nKuyie nyí di dómu deè te k̀è kù di d̀nnení Esibiti, ke bo di duó nhAmóriibe k̀è bè di kuò. ²⁸Di k̀ònti de nyãrike k̀è di d̀: Ti k̀obe ti náké tì t̃i yárikũnne ti k̀ònti, ti yóó tanné timáà ònti mieke? Bè tu de kó benitibè k̀p̀ènnimù ke de, ke ti p̀é̀t̀é. K̀è tidadietì k̀è bo, k̀è be ekè de iduotì ñ yè fité k̀è ñ deke k̀ékáá ntiwetì. K̀è tidadietì Anakiibe k̀è bo.

²⁹De m̀ǹǹǹ k̀è n di náké k̀è n d̀: Di k̀ònti bá nhau di bá mbè yīèkù. ³⁰Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di bonèmu ke yóó bè kpannè di k̀p̀éi, kù kpannè mèè botí Esibiti k̀obe k̀è di dè yà nè di nuò. ³¹Di yàmu di mómmòmbè kuù di tòmè dikpáà tedontè mieke di ce kumòu onitì ò ntòmè o bire, k̀è di mè ntùòkenní die. ³²Nè meimè di me nyí yie nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti. ³³Kunku kùù do di ni dikpáà mieke ke di benkù di d̀ nkémbátírí dè, ke ní ndi mí keyènkè k̀è di wúó nkuce kuyie mm̀ǹǹǹ ke ní ndò ndiwetiri ke di ni.

³⁴K̀è ti Yiè nKuyie nkeè di tũute ke náá nti k̀è ku mieke yènní k̀è kùu b́i nke d̀: Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu, ³⁵kutõnkù yeiku kuu nkobe kó dimáà, òm̀òu báá yà ketensààkè n do b́i nke d̀ n yóó duó nkè be yembè. ³⁶Yefundee bire Kadèbu weè máá yóó k̀è yà, wenwe nè o yaábí, bembè n yóó duómmè ketenkè ò ce nke paaté k̀è. Ke yé ò yiemme ke tũnne n yé mm̀ù weti weti.

³⁷Dí do te k̀è ti Yiè nKuyie mmieke n yènní k̀è kù d̀ bá mí m mómmuò n yí tati de kó ketenkè, ³⁸k̀è n kóo t̃nti Sosuwee Nunni bire weè yóó k̀è ta, ke d̀, nh ò yìè dikòmb̀ùd̀, k̀è weè yóó di tanné díndi Isidayeeriibe di tenkè, k̀è dí k̀è tieke. ³⁹Di bí sámp̀òì di do yé mbè

yóo túóké ì, ìì í yé meyei nnè mesàà, ìì yóo ta de kó ketenkè. Ìnyi n yóo kè duómme, kè ìì kè tieke. ⁴⁰ Dínndi bie, wētenè kéwetinné dikpáà tedòntè tipèntì kóo dàmmèrì.

⁴¹ De mōnni ndi di nàkémè ke dō, di càke ti Yiè nKuyie nku, di yóo báátímu, bá wè o kparìnentì kékote ké bè dokénè, di Yiè nKuyie nkù di te kù tì ndi nàké ke yé mmù. Kè dí báátí di kparìnentì ke bo deke ditāri, kè di yèmmè dō ndè í yóu di bo túótémè ketenkè.

⁴² Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dō: Náké be kè bè báá kote kédo be dootitabè, ke yé n yí bè bonèmè. Bè báá benné kékote kè be dootitabèe bè kù. ⁴³ Kè n tì ndi nàké bá di í nyie nke n kènté, kéyete ti Yiè nKuyie nkó dinù, kékété nè di mómmombe kó dikōmbùò kèndeèti ditāri ke bo bè dokénè. ⁴⁴ Kè Amōriibe bèè maá de kó ditāri kè bè me nyènní ké di munné ice kōme, ké ndi beti Seii tāri ke kòuti kētuakenè ɔdimaa èì. ⁴⁵ Di ke nkonní kékuónnè ti Yiè nKuyie, kè kù í nkèè di dabùò bá kù í ndake de kpeti. ⁴⁶ Mèmmè kè dí ríbo Kadèesi kémante mediè.

2

¹ De kó difōnkúò ndi ti itémè kékónté kètūnne dikpáà kó kuce kù yìèndè dàmmèrì tipèntì kou, ti Yiè nKuyie nti nàké ke yé ndè ñdōmmè. Mèmmè kè ti nfiri Seii tāri ke dō yewe péu.

Isidayeeri be itémè Kadèesi kènto kētuakenè Adinoo

² Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dō: ³ Di firì di ntāri kè dè mōntemu, kéténnè kubakù yóu bíékè. ⁴ Náké Isidayeeri ke tú. Bè itimu ke bo pēēté Seii tenkè be kōbe Esayuu yaábí tenkè mànkù, bè yó mbè dému bè né dō meyoōmmè. ⁵ Bè báá bè dokénè, n yí yóo bè duó ndèmarè be tenkè mieke bá kè dè né mmānnè tenaàcètè kó mepēkùmè, ke yé n duómme Esayuu nwe Seii tāri kó ketenkè kè weè yó nke te. ⁶ Bè yóo dontému Esayuu kōbe borè tidiiti bè yóo di tì nè menie mbè yóo yà mè. ⁷ Ke yé mí mbe Yiè nKuyie m bè dōmmè mesàà mbe tōmmú mumōu mieke, yebie nsipísìnàà ndi yíe mí mbe Yiè nKuyie m bè bonèmè fēkpáfè fie mmieke, dèmarè í bè dōnté.

⁸ Mèmmè ti itémè ti kōbe Esayuu yaábí bèè bo Seii tāri be borè kēpēēté képeēnnè kuce kù yí Edati nè Esiyonni-Kebèe tenkè, kètūnne dikpáà tedòntè Adaba kó kuce kù yìèndè Mōabu. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dō: Di báá do Mōabu kōbe mudòò di báá bè wēnté, n yí yóo di duó ndèmarè be tenkè mieke. Dōti yaábí nyi n duómme Adi tenkè kè bè kè te.

¹⁰ Nè dimōnni Emiibe beè do dè bo, bè do tú kuwō ndiekù kōbe mbe, benitidièbe ke dōnnè Anakiibe. ¹¹ Bè do bè kōōnnè Emiibe mbe nè Defaiibe. Kè benitibè yèmmè ndò nhAnakiibe tu Defaiibe mbe, kè Mōabu kōbe mbè yu ke tú Emiibe. ¹² ɔriibe beè do bo Seii nè dimōnni, kè Esayuu yaábí bè bèti ké bè kùò bēmōu páíí kékari be tenkè. Isidayeeri be do me ndòò ketenkè ti Yiè nKuyie mbè duó nkè.

¹³ De mōnni ndi ti Yiè nKuyie nti nàkémè ke dō: Íténè késénté kukó nSedeki, kè tí kù sènté. ¹⁴ Ti de nyité Kadèesi-Bannea ké nyóo tuōke kukó nSededi ke bo sénté, kè dè ti túóté yebie nsipísitāāti nè yèni. Kè ti do iti Kadèesi-Bannea kè bèè dō nkéna kékote mudòò kè bèè kù bēmōu kè ti mu nyí tūòke Sedikoo. Ti Yiè nKuyie ndo yé ndè yó ndōmmè. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie nku do bè poté ku mómmōnkù ké bè dèè páíí bá bè kóò mōu ténke í nkpaá be kó dikari.

¹⁶ Bèè dō nkéna kékote mudòò bè ku dī mōnni bēmōu kédeè, ¹⁷ kè ti Yiè nní mbéinnè ke dō: ¹⁸ Di mōnni di yóo séntému Mōabu tenkè kéta Adi kōke, ¹⁹ Amōniibe tenkè di báá bè do mudòò di báá bè wēnté n yí yóo di duó ndèmarè be tenkè mieke, n kè duó nDōti yaábí nyi, beè kè te.

²⁰ Defaiibe cie do nke nè dimōnni beè do dè bo, kè Amōniibe bè yu ke tú Sānsūmiibe, ²¹ bè do tú kuwō ndiekù nku ke kpeñni ke deu ke dōnnè Anakiibe, kè Amōniibe tuōkení kè ti Yiè nKuyie nduó nkè bèè bè bèti ké bè kùò páíí kékari be tenkè. ²² Kù do dōmmè Esayuu yaábí bèè do bo Seii, ke duó nkè bèè beti ɔriibe kékari be tenkè, ke kpaá kè dè bo nè yíenní. ²³ Afiiibe beè do bo Kasaa èì nè de kó sihekésí, kè Kafutō èì kōbe bè do tú bè Kafutodiibe kè bèè kōtení ké bè kùò páíí kékari be tenkè.

²⁴ De kó difōnkúò kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Íténè késénté kukó nhAdinò, n di duómmu Amōriibe kpààti Sionni Esibonni èi kou nè o tenkè. Donè we mudòò, ²⁵ kétúóté yíe nnè yewe yèè kpaaní ibotí imòu ìì bo ketenkè ìnkè kùmakù í yóó di dáátí. Bèè kó dimàà bo keè di kpéí kufōwaá nkuù yóó bè auté kè bè nkpeutí.

Isidayeeriibe fiètemè okpààti Sionni kó dikpààtiyuu

²⁶ Mèmmè kè tí mbo Kedemōti kó dikpàà tedōntè kédèite benitibè kētō nhEsibonni èi kóo kpààti Sionni borè, kè bè bo ò nàké ke dò: Nè diwèi ndi ti kéroómè. ²⁷ Ti dó kéna a tenkè nke kèpēēté, ti yó mbóké kuce máà ndi ti í yóó dauté kubakù yóo kucānku. ²⁸ Ti yóó da donténèmu tidiiti ti yóó di ti nti ké da donténè menie nkéyā. Ti yóó na a tenkè máà ndi kèpēēté. ²⁹ Esayuu yaābí ìì bo Seii tenkè nè Mōabiibe bèè bo Adi èi bè ti dōòmè, ti dó késénté Suditēē nwe kékōte ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù ti te kù ti duó nkè. ³⁰ Esibonni kóo kpààti Sionni me nyí nyie nke bo ti pā kuce kè tí pēēté o tenkè, ti Yiè nKuyie nkuù do kpénkūnne o to nè o yèmmè, kè dè bo yie nkè kùu bè ānné ti nōu mieke dè mè ndōmmè yíe. ³¹ Mèmmè ti Yiè nKuyie nni nnákémè ke dò: N da duómmu okpààti Sionni nè o tenkè. Do we mudòò kéfiete o tenkè. ³² Kòo kpààti Sionni íténè o nìtibè ké ti do Yaasi èi. ³³ Kè ti Yiè nKuyie nhò ānné ti nōu mieke, kè ti bè poté wenwe nè o nìtibè, ³⁴ kéfiete be ekè yemòu kékūo benitidaabè nè benitipòbè nè ibí, bá òmòu í nyenté bá òmáà. ³⁵ Iwūō máà ndi nè tinenti ti do éimè de kó dihei mieke, ³⁶ kétúóté Adowee, dihei dii bo kukó nhAdinò kó mepéemmè nè dihei teri dii bo Adinò biriku mieke, kéntō kētuōkenè Kadaadi tenkè, dihei mari í mbo ti yīēke di. Ti Yiè nKuyie nkuù do yè nti duó nyemòu. ³⁷ Amōniibe tenkè máà ndi ti do í kàákémè nè kukó nSabōki kó mepéemmè nè yetāre ìnkè kó yehékè nè yebòrè teyè ti Yiè nKuyie ndo ti nàké ke dò ti báá kááké yè.

3

Bè fiètemè okpààti Ōku kó yehékè

¹ Kè tí íté de borè kēpí nkuce kénkōri Basāā. Mèmmè Ōku Basāā kóo kpààti íténimè nè o āpòmbè bemòu ké ti do mudòò Etedèii èi. ² Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: A báá ò yòte, n we nda duómmu wenwe nè o nìtibè nè o èi. A yóó ò dōò a dōòmè mme Amōriibe kpààti Sionni Esibonni èi kou. ³ Mèmmè ti Yiè nKuyie nkùù ti te kù ti duómmè Ōku Basāā kóo kpààti nè o nìtibè ke ti bè poté kékūo bá òmòu í nyenté bá òmáà. ⁴ Kè ti tieke o ekè yemòu, dimari í nkpaá kētú o kperi, de kó yehékè do bo yemòu sipísikuò ndi. Adikōbu kó kutempē Basāā tenkè kemòu okpààti Ōku kpààtiyuu dimòu. ⁵ De kó yehékè do tú yehékè dieyè nyè kè iduotí yè fité kè yebòrè kpetí ke páké imátideí. Ke né mbúútí yehékè péu iduotí í fité yè. ⁶ Kè tí yè pònte páíí kédéíté ti do yīmè Sionni Amōriibe kpààti kékūo benitidaabè nè benitipòbè nè ibí, ⁷ kēpímmú iwūō nè dèè kó dimàà bo yehékè mieke.

Bè totímè Kadaadi tenkè

⁸ Mèmmè ti fiètemè Amōriibe kpààtibè bedé kó yehékè kukó nSuditēē kó diyáà, kétúóté kutekù bè yu kù ke tú Adinò kéntō kētuōkenè Edimōō tāri. ⁹ Sidonni èi kōbe do yu Edimōō tāri ke tú Sidiyonni nwe, kè Amōriibe di yu ke tú Senii. ¹⁰ Kè tí fiete ditenni kó yehékè yemòu nè Kadaadi tempē nkumòu kpeye. Basāā omòu kéntō kētuōkenè Sadikaa èi nè Etedèii èi, okpààti Ōku kó yehékè nyè. ¹¹ Ōku Basāā kóo kpààti weè do yenté òmáà ke kpaá fòu Defaiibe botí mieke, kòo dóú ntú timátí kperi, kè di okùmè pēnkù métiri mēnàà, kè di pēkùmè bo mbo métiri mēdémè, kè di mbo Adaba Amōniibe eidiè.

¹² Mèmmè kè ti fiete de kó ketenkè kemòu, kétúóté Adowee kukó nhAdinò pēémmè, kéntō kētuōkenè Kadaadi tāri nè de kó yehékè dikéè, kè tí yè duó nDubenniibe nè Kadiibe, ¹³ kétúóté Kadaadi tenkè kèè kpaá nè Basāā kóo kpààti Ōku kó dikpààtiyuu dimòu. Adikōbu kó kutempē nkumòu ké dè duó mManansee kó kuwō ndikéè kōbe, bè múnke de nyu ke tú Defaiibe tenkè. ¹⁴ Manansee bire Yaii weè do fiète Adikōbu tempē kumòu, kékōte kédíté Kesuriibe nè Makatiibe be tenkè mánku, kényú de kó yehékè Basāā kpeye, o mómmuò nho kó diyètiri ke dò Yaii ekè, kè bè kpaá ke me nyè yu nè yíenni. ¹⁵ Kè n yè

duó nKadaadi tenkè Makiidi yaàbí, Manansee birɛ, ¹⁶ kétúóté Kadaadi èi kénto kétuakɛnɛ kukó nhAdinɔ kɛ n dɛ duó Dubɛnniibe nɛ Kadiibe. Kɛ dɛ kó kukó nni ntú bɛ tenkè mánku kubakù cǎnku bíékè kénto kétuakɛnɛ kukó nSabɔki Amɔniibe tenkè mánku. ¹⁷ Kɛ kuú ntú Adaba nɛ Suditɛɛ dɛ mánkɛ dɛ kénto kétuakɛnɛ Kinnɛdɛti kɛ mɛ ndò nkétuakɛnɛ Adaba kóò dàméèrì kénto kétuakɛnɛ mukókúú nkóò dàméèrì pɛémɛ nɛ Pisikaa tǎrì diyìè yìèní kɛè bíékè.

¹⁸ Dɛ mǎnnì ndi m bɛ nàkémè kɛ n dɔ: Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duómɔmɔ dɛ kó ketenkè. Díndi bèè kó dimàà tu behǎǎpòmbè di dò nkétúóté tikpàrinentì nti kénitɛ di kɔbɛ Isidayɛeribe tɔbè, kɛ dí sɛnté kukó nSuditɛɛ. ¹⁹ Di pobè nɛ di bí nɛ di wǎ dɛ yó nkpráá yɛhekè n di duó nyè miɛkɛ, n yǐmu di wǎ sǔmè. ²⁰ Kɛ díndii kɔtɛ kɛteennɛ di kɔbɛ, kɛmbaanɛ ti Yiè nKuyie nkùù di te bo bɛ duómɛ bɛ kó yɛhekè kukó nSuditɛɛ yáà, diyìè taà kɛ, kɛ bɛ kǎnnɛ kɛ bɛ òmpùnɛ, kù di yímè. Dɛ mǎnnì kɛ di né wɛtɛní bá wè o èi nh ò duó ndi.

²¹ Dɛ mǎnnì ndi n nàkémè Sosuwee kɛ n dɔ: A yàmu nɛ a nuɔ nti Yiè nKuyie nkùù di te kù dòmɛ Amɔriibe kpààtibè biɛ mbedé, kù yóò mɛ ndò yekpààtiyɔ yɛmɔ a yóò sɛnté kukó nkéta yèè miɛkɛ. ²² Di báá bè yòtɛ ti Yiè nKuyie nkùù di te kuú yóò kprá ndi kpéí.

Mɔyiisi kuónnɛmè Kuyie

²³ Dɛndɛ n kuónnɛmè ti Yiè nKuyie nké kù sautenɛ kɛ dɔ: ²⁴ Áú! N Yiè nKuyie nǎǎ keté a bo benkemè mí nha kóo tǔnti a wǎrímú nɛ a kpɛti. Kéínkè nɛ ketenkè duómè òmòu í bo kɛ da dǎnnɛ wèè na kɛ dǎ a dǎrì dɛ. ²⁵ N Yiè nKuyie, yóu kɛ n sɛnté kukó nSuditɛɛ kɛyá ketensààkè nɛ yetǎrè sààyè, yèè kɛ bo, nɛ Dimaa kó ditāsààrì. ²⁶ Dǎ kpéí nke ti Yiè nKuyie mmie kɛ do m pɛikɛmè bá kù í nkèè n kù kuónnɛ dǎ dabònnì, kɛ n nàkè kɛ dɔ: Dɛ sànnɛmu mɛmɛ, tǛnkɛ bá m béinnɛ dɛ kó tináànti. ²⁷ Dɛkɛ Pisikaa tǎrì yómɛ kɛwɛnté diyìè taà kɛ, nɛ di yìèní kɛ, nɛ kubakù yóu nɛ kucǎnku diyìè yìèní kɛè bíékè, kɛwɛnté kɛ dɛ yà nɛ a nuɔ, a né í senti kukó nSuditɛɛ a mɛ nwùó nkù. ²⁸ Duó nyitié nSosuwee, yáukunne o kǎnti, yíè wɛ dikǎmbù, wèè yóò bè niitɛ kɛ bɛ tanné ketenkè a mɛ nwùó nkè.

²⁹ Mɛmɛ kɛ tí mbo Bɛti-Pɛɔ biriku ìkè.

4

Mɔyiisi yǐmmè Isidayɛeribe ntú nKuyie nkuó

¹ Kɛ Mɔyiisii yí kɛbéi nke dɔ: Díndi Isidayɛeribe kɛntɛnɛ ti Yiè nKuyie nkuó nɛ kù di tié nti, kɛndǎrì dɛ yǐmmè, kɛ dɛ yie nkè dí nfòu kɛta ketenkè ti Yiè nKuyie ndi yɛmbè do tǔ nkù di duó nkè kɛ di bo tiekɛ. ² M mɛ ndi duó nyì tié ndi báá yaatɛ ìmai i miɛkɛ, di mɛ mbáá yí ìmai. Di mpí nti Yiè nKuyie ntannò yɛmɔ kɛnyíè nyè yǐ mmù, n yè ndí duó nkè yè dómɛ. ³ Di yàmu nɛ di nuɔ nti Yiè nKuyie ndò dɛ Baadi-Pɛɔ. Bèè kó dimàà do tǔnnɛ díbò Baadi, di Yiè nKuyie nkùù di te, kù do bè kùɔmu bɛmɔ páíí. ⁴ Díndi bèè do dǎrì ti Yiè nKuyie nkùù di te kù dǎ dɛ, dǎ mɛ nkpráá fòu yíè.

⁵ N Yiè nKuyie nni nnàkémɔ ku kuó nɛ ku tannò kɛ ò dɛ ndi tùo, kɛ dɛ bo yie nkè di ta dǎ mǎnnì ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè, di ndǎrì dɛ yǐmmè. ⁶ Mpínnɛ Kuyie nkuó nɛ ku tannò kɛ dǎrì dɛ yǐmmè. Mɛmɛ di bo ntúmè bèè mǎkɛ mɛyǐmmè kɛ ciì ibotí tɛi ìkè. Kɛ bèè kɛ di náámmè Kuyie nkuó nɛ ku tannò kɛyí: Kuwɔ ndiekù kɔbɛ biè ntu bèè mǎkɛ bèmbɛ mɛyǐmmè kɛ ciì. ⁷ Kuwɔ ndiekù ònku bo kɛ Kuyie mbè tǎkɛnɛ, ti Yiè nKuyie nti tǎkɛnɛ mɛè boti? Bá kɛ ti kù kuónnɛ dǎ mǎnnì kù ò kɛmɔ. ⁸ Yáà kuwɔ ndiekù ònku bo kɛ mǎkɛ ikuó nɛ yetannò dɛè tu timómɔnti kɛ dǎnnɛ m mɛ ndi duó nyì kuó nɛ yèè tannò yíè?

Mɔyiisi nàkémè Isidayɛeribe Kuyie mbè benkemè kumáà Odɛbu tǎrì ìnkè

⁹ Dɛ mǎnnì ndi ti Yiè nKuyie nni nnàkémè kɛ dɔ: Di né dɔ nkédò mɛyǎmmè mɛ kɛnyé dimáà kpéí, di báá yè n di nuɔ nyà dɛ kpéí, di báá yóu kɛ dɛ yè di yǐmmè miɛkɛ nɛ di bo mbomè. Dí dɛ nàkè di bí nɛ di yaàbí. ¹⁰ Dentennì di do cómmú dǎ mǎnnì ditǎrì Odɛbu di Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè, kù do n nàkémɔ kɛ dɔ: Tí n nìtibè n dǎ kɛ bè

béinnèmu kè dèe yie nkè bè nni ndé sáà nè bè bo mbomè, kétuo n kuó be bí. ¹¹ Kè n di náké kè di tínní kécómmú ditāri pēri kè di còú mmuhāá nkè mù dèkù kéínkè. Kè dibìnnì nè yewetisùò ke dè dàátí. ¹² Kè ti Yiè nKuyie nni ndi náánnè kè ku tammè yìèní muhāá mmieke kè di nyo ku tammè máà bá di í yà ku ìkè. ¹³ Kè kù di benke ku taummè kéwāri ku tannò tepíítè titāpíètì tìdè ínkè, ke yē ndí nyè tū nke dōori yè yē mmù. ¹⁴ De mōnnì ndi ti Yiè nKuyie nni nnàkémè ke dò: N dí tié nku kuó nè ku tannò kè di ndè tū nke dōori dè yēmmè ketenkè kù di duó nkè mieke.

Kuyie ncaummè Isidayeeriibe mubōoféù kpéí

¹⁵ Di báá yè nti Yiè nKuyie ndo di náánnè dì yìè ditāri Odebu kè di yo ku tammè muhāá mmieke, di do í yà ku ìkè. ¹⁶ Ndakenè mesàà! Di báá yie nkédòò sitenkaanì ké sì dōnnènè benitidaabè yoo benitipòbè kè dò: Kuyie me ndò. ¹⁷ Yoo dí sì dōnnènè feðfè mafè, yoo kuwanwankù makù, yoo tenòtè, ¹⁸ yoo debambaànnè marè, yoo siyī. ¹⁹ Di báá bóúté kéínkè kényà diyè nè otānkù yoo siwāá, dèè kó dimàà bo kéínkè, kè dèe yúú ndi yèmmè, kè dí nínkú ké dè bàntè. Ti Yiè nKuyie ndè yóunè ibotí tei nyi. ²⁰ Díndi bie ti Yiè nKuyie ndi dēnnení Esibiti muhāá mmieke kè di bo ntú ku kōbe mbe di mè ndōmmè yíe.

²¹ Dī te kè ti Yiè nKuyie mmieke m peike kè kù béi nke tú nyí senti kukó nSuditēē, m me n yí tati ketensààkè kù di duó nkè kè di bo kè tieke. ²² N yóó kú di nheì mieke nke n yí senti kukó nSuditēē, kè díndi yóó kù sènté kétieke ketensààkè. ²³ Dòònè meyoðmmè ke báá yè nti Yiè nKuyie ndi dōònè mèè taummè. Di báá dōò tetenkaanìtè yoo dēmarè, ti Yiè nKuyie ndè yetému. ²⁴ Ti Yiè nKuyie ntú muhāá mmu ke tuò, kù dó kuù máà ndi te.

²⁵ Kè di kàri dì mōnnì ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè ke mōnte ke pié ibí, nè di yaábíò kè di do meyei mmieke, ke dōò sitenkaanì ke sì dōnnènè dēmarè, kè dè dō ndi yete ke dōò di Yiè nKuyie nyí dó dè kè dè kù yonke. ²⁶ Kéínkè nè ketenkè dè wùómmu ntì ndi nàkémè yíe, kè di mè dōò, di yóó kúmu mecāā. Di bá nfòù kémōnte ketenkè di senti Suditēē ke bo ta kè. Ti Yiè nKuyie mbo di kuò páfí! ²⁷ Di bo nkpaá sámpò kè ti Yiè nKuyie ndi cíe nkè dí taá ibotí tei mieke. ²⁸ De mōnnì kè dí nínkú kébántè sitenkaanì benitìbè cìéké sì ideí nè yetāre bá sì í wúó sì í mōke yeto ke òò keè, sì me nhōó í ndi, sì òò í nkèè kunóú. ²⁹ Di yó nke mbo kéwammú ti Yiè nKuyie, ké kù yà kè nsà kè di kù wammú nè di yèmmè memōu nè di wērímu mumōu. ³⁰ N di náké tū kó dimàà bo di tuōkení dì mōnnì, kè dí ta meyeñcaàrìmmè mieke de mōnnì di bo wēte kētūnne di Yiè nKuyie nkéyie nkù yē mmù. ³¹ Ke yé ti Yiè nKuyie ndi kuðmmè mesémmè ke di dó, kù í yóó di bōntóò, kù í yóó di kuò ke di deè, kù í yóó yē mmetaummè kù dōònèmmè di yembè ke íkú me ínkè.

Kuyie ntāātémè Isidayeeriibe ke bè dōò mesàà

³² Bekenè kè bè di náké! Nè ti Yiè nKuyie ndōòmè onitì ketenkè ínkè, kéínkè nè ketenkè dè mè nduómè dēmarè dōò diyè marì ke mōnnè diennàà? Òmōu mu nkèè tii mbotí diyè maràà? ³³ Kuwuò mmakù kōbe bo nkeè Kuyie ntammè muhāá mmieke di mè mmè kèè mèè botí ke kpaá ke fòuà? ³⁴ Di mu nyà dibòò marì dōòmè tidietì nè mebenkùmè ke ānnè kukōmbòdoróò ke dēnne kubotí makù kutekù mieke, ti Yiè nKuyie nkùu di te kù mè ndōòmè Esibiti ke mà mediè nke di dēnneníà? ³⁵ Dímbè kù benkemè dende kó dimàà, kè dè bo yie nkè di banté ke dò nti Yiè nKuyie nkuù máà tu Kuyie nkè kutekù makù í bo. ³⁶ Kéínkè nke kù di béinnènnimè ke bo di tié. Nke di benke muhāá ndiemù ketenkè kè di keè ku tammè mu mieke. ³⁷ Kù do dó mèè kpéí ndi yembè deè do te kè kù di tāāté díndi be yaábí, ke di dēnnení Esibiti nè ku kó muwērímu, ³⁸ ke bēti iwuò ndieyí di ìkè ì deu ke di pēēté, ke kpeñni ke di pēēté ke bo di kanne be eì kè dí di tieke, dè mè ndōmmè yíe. ³⁹ Yíéténè ti yíe, ānnénè ti di yèmmè mieke, ti Yiè nKuyie nkuù tu Kuyie nkéínkè nè ketenkè duómè, ku kó difōnkúò kutekù makù í bo. ⁴⁰ Mpínnè ku kuó nè ku tannò n di duó ndè yíe nkè dèe yie nkè di mbo kè dè di naati díndi nè di bí, kè di fōmmuu mōnte ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè kè di bo nkè te sáà ke mieke.

Disòrì kó yehékè

⁴¹ Mèmmè kè Mòyiisii tããtè yehékè yètããti kukó nSuditèè kó diyáà diyè yìenì kèè bíékè. ⁴² Kè de kó yehékè bo ntú disòrì kpeye. Kè de dò ndè kpeténè òmòu kòò kùò otòu, bè me ndo í mòke tìmatì, de yìè ncoké kéta de kó yehékè kó òmari mieke kédèetè o fòmmu. ⁴³ Kè Dubenniibe nte Besèe èi dìi bo dikpàà ditenni ìnkè, kè Kadiibe nte Damoti Kadaadi tempè nkè Mananse te Kodanni Basãã tempè.

MÒYIISI NÀKÉ TÌ MÈDÉRÍMÈ KUKÓ NSUDITÈÈ YÁÀ

⁴⁴ Nte Mòyiisii do duó nyìi kúò Isidayeeriibe. ⁴⁵ Ò do bè nàkèmu ti Yiè nKuyie nkuó nè ku tannò nè ku tié, ò do ti mbè nàkè bè yènni dìi mònni ndi Esibiti. ⁴⁶ Dè do s̄ mbè bo kukó nSuditèè kó diyáà ndi Beti-Peəo biriku ìkè Amòriibe kpààti Sionni tenkè. Sionni do bo Esibonni nwe Mòyiisii nè Isidayeeriibe kè bèe ò pònte bè yènni dìi mònni Esibiti, ⁴⁷ kètieke o tenkè ke múnkee fietenè Òku Basãã kóo kpààti kòke, Amòriibe kpààtibè bedé bèe do bo kukó nSuditèè diyáà diyè yìenì kèè bíékè. ⁴⁸ Kè be tenkè tùóté Adowee èi kukó nhAdino pèémmè kèntò kètuòkenè Siyonni tãrì bè tu di Edimə, ⁴⁹ Kè kùu kəte kédíté tedəntè Adaba kó dikpàà kèntò késénté kukó nSuditèè, diyè yìenì kèè bíékè, kèntò kètuòkenè dàmèèrì mukókúú nkou nè Pisikaa tãrì pèri.

5

Kuyie ntannò tepítè

(Wénté Mudennimù 20:1-17)

¹ Kè Mòyiisii tíi nylsidayeeriibe bəmou ké bè nàkè ke dò: Díndi Isidayeeriibe kènténè Kuyie kúò nè ku tié n di náá ndè yíe nké de ãnnè di yèmmè mieke kèndəori de yè mmè.

² Ti Yiè nKuyie nti dònèmu metaummè Odebu tãrì. ³ Dè í tú nè ti yembè mbe ti Yiè nKuyie ndònèmmè de kó metaummè, nè tímbe bèe bo die nyíe nke kpaá fòu. ⁴ Ti Yiè nKuyie ndo di wetínnèmu ditãrì Odebu ìnkè ké di béinnènni muhãã mmieke, ⁵ De mònni kè n còrímú díndi nè ti Yiè nKuyie ndi cuokè kè kù n nàánnè kè n di náá nke yé di do í dàátímè muhãã nkédèkoo ditãrì ìnkè. Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

⁶ F̄́ nhonitì mí nha Yiè nKuyie mm̄i da te kè m̄i da dènnení Esibiti diheì a do tú di kudaakù,

⁷ Kuyie ntekù makù í bo a dò nkéntū nkù kè de í tú mí.

⁸ A báá dòò tetenkaanitè kèdonnèndè dèe bo kéinkè mieke yoo ketenkè ìnkè, yoo menie mmieke kpeye. ⁹ A báá nínkú de ìkè ké de bántè, m̄i tu Kuyie nkè m̄i máa da te, ke yóó kpetínnè wèe yete n kpeti nè o yaàbí nè i kó ibi nè i kó iyaàbí, ¹⁰ kèndəori mesàà nwèe n dó ke yíe n kpeti, nè o yaàbíyúóó.

¹¹ A báá yú mí nha Yiè nKuyie n yètìrì s̄ntíke, ke yé n yí yóó yóumè wèe yu n yètìrì detetìrè.

¹² A nyé teompùtè kó diyè kpéi nkè di ncãã nke tú n kperi, mí nha Yiè nKuyie n da nàké ke yè ndè ndòmmè. ¹³ A níí pí nha tōmmú mumou yewe yèkuò mieke. ¹⁴ Diyíennì tu mí nha Yiè nKuyie nkperi ndi. A níí báá pí mm̄utōmmú mamù de yìe, bá a bire denitidaarè yoo denitipòbire bá a kóo tōntì onitipòkù yoo onitidòu bá a nàáfè yoo a sãmmarímú yoo a wũd̄ teì, yoo opòò wèe bo a cìtè, bəmou bèe ompè de yìe a ompumè. ¹⁵ A nyé ke dò nha móm̄muə nha do bo Esibiti nwe ke tú kudaakù, mí nha Yiè nKuyie nkè m benke n wèrímú ke da dènnení nè n kó muwèrímú. Dèe te kè n tu a nhom̄pu teompùtè yìe.

¹⁶ A ndé a cice nè a ȳ. Mí nha Yiè nKuyie n tì n da nàkémè kè dèe yie nkàa fòmmuu okè ketenkè n da duó nkè mieke, kàa mbo kè de da naati.

¹⁷ A báá kuə onitì.

¹⁸ A báá duónè wèe í tú a pokù yoo wèe í tú a dòu.

¹⁹ A báá yúúkú.

²⁰ A báá souté kécaàrè otòu yètìrì.

²¹ A báá yaa nhotòù pokù, yoo o cîètè, yoo o paa, nyoo o kóo tǎntì onitipòkù yoo onitidùù yoo o nààfè yoo o sǎmmarímú, dèè kó dimàà cénke tú o kperè.

²² Ti nnáàntì, ti Yiè nKuyie nkuù do tì ndi nàké di do tǐkú di mǎnni ditāri Odebu ínkè. Kù do náánnè metankperímè mme ditāri ínkè, muhǎá ncuokè, kè kuyukú fí nnè yewetisùò, kù í yìè tìmatì. Kù ti nwāri titǎpíètì ínkè kè n duó nkè ntì ndi nàké.

Mǎyiisi do náámmè Kuyie nkpeti Isidayeribe

²³ Di kèè di mǎnni de kó metammè kè mè yìèní ditāri ínkè dibiinnì mièke, kè ditāri còu mmuhǎá, bèè baké di naàmuntì nè beheikènkótìbè kè dí kǎtení m borè. ²⁴ Ke dò: Ti Yiè nKuyie nti benkemu ku kpeti nè kù deumè, ke ti béinnènní muhǎá mmièke, kè ti kèè ku tammè yíè nti yàmu ke dò nti Yiè nKuyie mbo na kébéinnè onitì kè wè nkpaá fòù. ²⁵ Ba nkprí nte kè ti bo yóu kè muhǎá ndiemù ti cóúté kè ti kú? Kè ti sǎké ke yo de kó metammè muhǎá ndiemù yóó ti cóútému kè ti kú. ²⁶ Onitì mǎu mu nyí kèè ti kèèmmè Kuyie ntammè kù ò béinnèmmè muhǎá mmièke ke kpaá fòù. ²⁷ Fǒ mǎyiisi, fǒ mǎá ní yóó kǎte kè ti Yiè nKuyie nda nàké kàa wētení kè tí nàké kù yē mmù, ti yóó yiemmu kè tì dǎdǎ. ²⁸ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nkeè di náá ntì kè n nàké ke dò: N kèèmu benitibè bembè da náá ntì, tì wennimu. ²⁹ Kè bè do n yie nkémmàke de kó meyèmmè botí sǎá, kè nni ndé ke dǎori n tannò yē mmù de na wennimu, kè bè dǎori mēmmè bè bo mbo kè de bè naati bembè nè be yaábíó sǎá. ³⁰ Kǎte kè bè nàké ke dò: Kǎnnè di cǎí. ³¹ Kè fǒ nni nkpaá die m borè kè n da nàké n tannò yemǎu nè n kuó nè n tié kàa de mbè nàké demǎu kè bè ndǎori de yē mmù ketenkè m bè duó nkè kè bè bo kè tieke ke mièke.

³² Nyēnè tǔnké kéndǎori ti Yiè nKuyie ndi tǔ nkù yē ndi ndǎori de demǎu, di báá dauté kucǎnku yoo kuyóú. ³³ Dí ntǔ nkuce ti Yiè nKuyie ndi tǔ nkù di benke kù mesàà, kè dèè yie nkè dí nfòù kémbo dihei kù di duó ndi kè de naati, kè di fòmmuu mǎnte.

6

Ikuó imǎu kó dikǔnni

¹ Ntenè ti Yiè nKuyie nni nduó nyèè tannò nè ì tié nke yē n de ndi tié, kè dèè yie nkè di ta di mǎnni dihei kù yē nkù yóó di duó ndi kè di tieke, dí ndǎori de yē mmù. ² Mèmmè di bo ndémè ti Yiè nKuyie ndi fòmmu mumǎu mièke, kéntǔ nku tannò yemǎu nè ku kuó n di tié ndè díndi nè dí bí nè di yaábíó kè dèè yie nkè di fòmmuu okè. ³ Díndi Isidayeribe kénténè, kéndake kéndǎori ku kuó yē mmù, kè di dǎori mēmmè di bo mbo kè de di naati kè dí sǔú nketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè, menaamiè nnè mǎcekùò ndè pǔò nkè. Ti Yiè nKuyie ndi yembè do tǔ nku kù tu di mǎnni:

⁴ Kénténè díndi Isidayeribe ti Yiè nKuyie nkù tu kutenkù kumǎu yìè: ⁵ Onitì fǒ, a ndó a Yiè nKuyie nnè a yèmmè mēmmè nè a wēnni dimǎu nè a wērímu mumǎu. ⁶ Kuyie ntannò n di tié nyè yíè ndí yè ānné di yèmmè mièke. ⁷ Dí ntì tié ndi bí di borè tecíètè nè di borè kupǎòkù di yóó duó di mǎnni nè di ènte di mǎnni. ⁸ Dí ntì ú di nǎu tenèite kǎme, kè ntì ìrì bè ò nyírímè kuítùòkù, ⁹ kè tì wāri di cǎí kó yesǎnkè nè yebòrè.

Isidayeribe í dò nkéyè mbe Yiè nKuyie

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkù di te kù bo di tanné di mǎnni kù do nàké di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakǎbu kéíkú ke dò kù yóó bè duó nkèè tenkè nè yèè ekè sààye di í maá yè, ¹¹ sicǎí borè ke píéké desààrè demǎu botí, dí me nyí de ānné, sibií borè dí me nyí sì keú, detie mbè tu de fínyì nè bè tu de odifíè de borè dí me nyí de fíku, ¹² ke yóó sǎnté kényo ndi dómè. Dí ndake ke báá yè nti Yiè nKuyie nkù di dènnení Esibiti mièke di do tú kè tidaati ku kprí. ¹³ Di yóó nku ndé kè nku mbáá nkumáà, di ní yóó parikè nè kuù kó diyètìrì. ¹⁴ Di báá tǔnne ibotí tē ì di fité ì tǔ nyèè bǎkè. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie mbomu di cuokè kù dó kuù máà ndi te, dí ndake ke báá kù wēnté kè ku mièke dí yè kè kùu di kuò páíí ketenkè di bo kèè

ínkè. ¹⁶ Di báá yááké ti Yiè nKuyie ndi do kù yáákémè di do bo ò di m̀̀nni Masa * Bè bo ò di m̀̀nni ndi dikpàà miéke kè menie nde mbè ò ò́tè kè Kuyie nduó nkè M̀̀yisii potè dipèrì kè menie nyenní, kè ifei bè p̄, mbè do yī̀kù m̀̀è k̄p̄í. (Mudennimù 17:7, Ikuó kóntímù 6:16, 9:22, Yēsã 95:8-9). ¹⁷ Dí ndake ḱntù nti Yiè nKuyie nkù di te ku kó yetannò nè ku tié nnè ku kuó kù di duó ndè. ¹⁸ Dí ndòori dèè s̀̀è ti Yiè nKuyie ndó dè, kè dèe yie nkè dí mbo kè dè di naati, ketensààkè ti Yiè nKuyie ndo béi nkéíku ke ò kù yóó duó nkè di yembè, ¹⁹ ḱb́éi nke ò kù yóó beti di dootitòbè.

²⁰ Kè di bí naa di beke ke yī: Ba nte kè ti Yiè nKuyie ndi duó ku tannò nè ku kuó nè ku tié? ²¹ Dí ò nàkè ke ò: Ti do bo Esibiti nwe ke tú Esibiti kóo kpà̀ti kó tidaati kè ti Yiè nKuyie nti d̀̀nnenì nè ku kó muw̄rímú. ²² Ti Yiè nKuyie ndo ò ò́tè tidietì k̀̀ere nde nè mebenkùmè diemè ḱcaàrè Esibiti k̀̀be nè be kóo kpà̀ti nè o c̀̀tè k̀̀be, ²³ kè ti denne ke ti t̀̀ní die nketenkè kù do béi nkéíku ke ò kù yóó duó nkè ti yembè. ²⁴ M̀̀mme ti Yiè nKuyie nti nàkémè ke ò, tí ndòori ku kuó ỳ̀mmè, kè nkù dé kè dèe yie nkè tí mbo kè dè ti naati, ke ò nti mè nfòu kè dè ti dòmmè yíe. ²⁵ Kè ti duó nti ỳ̀mmè ke tū nti Yiè nKuyie ntannò nè ku kuó dè ỳ̀mmè, m̀̀mme ku ỳ̀mmè bo nti naatinèmmè.

7

Isidayeribe c̀̀ámmè ke tú Kuyie nk̀̀be

¹ Kè M̀̀yisii béi nke ò: Kè ti Yiè nKuyie nkù di te di tannò ò m̀̀nni ketenkè di yóó tieke kè ke bèti ibotí ò di s̀̀nè, ò tu Itiibe nè Kidikasiibe nè Am̀̀riibe nè Kannahã k̀̀be nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe. Ibotí inyi iyiekè ò di s̀̀nè ke di k̀̀p̄ǹ̀nè. ² Kè ti Yiè nKuyie mbè ndi duó ò m̀̀nni kè di bè na, dí bè kùò bem̀̀u p̄í ke báá súò nhòm̀̀u, di báá bè ò ò́nè metaummè, di báá bè kuó mmesémmè. ³ Nè de kó ibotí k̀̀be di bá mpuokú, di báá duó ndi kóo sapàà mm̀̀u be kóo dapàà nkè wèe puoke, di me mbáá túótè be kóo sapàà mm̀̀u ḱduó ndi kóo dapàà nkè wèe puoke. ⁴ Kè di ò ò́tè m̀̀mme bè yóó détinne di bí nyi Kuyie nkó kuce, ḱente kè bèe f̀̀íe iwũò yeb̀̀kè, kè ti Yiè nKuyie mmiéke di yè, kè kù di kuó bá dè báá òte. ⁵ Nte di ò nkè bè ò ò́mè. Dí può mbe wũòt̀̀rè, ḱéb̀̀ké be b̀̀òt̀̀rè, ḱeu be b̀̀ò Asedaa kó itedéi, ḱécóu mbe b̀̀kè. ⁶ Di c̀̀ámmu ke tú ti Yiè nKuyie nk̀̀be, ti Yiè nKuyie ntãátè dímbè ibotí t̀̀i miéke, kè di bo ntú ku k̀̀be kù dó bè, ketenkè kem̀̀u duòmè.

Kuyie mp̄immè kù do ò ò́nè ò ò́nè

⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndi taunnè kumàà ke di tãátè, dè í tú di s̀̀ m̀̀è k̄p̄í. D̀̀i p̀̀t̀̀nke tú kubotí sám̀̀p̀̀kù ibotí t̀̀i im̀̀u miéke. ⁸ Kù né di d́mu deè k̄p̄í nte, nè kù d́mè ḱmp̄í ndinùu kù do ò ò́nè ò ò́nè di yembè ḱb́éi nkéíku, deè te kè kù benke ku w̄rímú ke di ò ò́nè tidaati miéke, ke di deetè Esibiti kóo kpà̀ti ǹ̀u miéke.

⁹ Di tū mbantè ke ò ndi Yiè nKuyie nkù di te kuò tu Kuyie ke ò ò́nè kù béi nti ḱmp̄í mmetaummè kù di ò ò́nè mè ke ò ò́nè mesàà mbèè kù dó, ke p̄í nku tannò nè be yaáb́yúóó. ¹⁰ Ke ò ò́tè ỳ̀úú nwèe yete ku k̄p̄ti o to, bá dè báá òte, wèe í kù dó dè ò ò́tè í ntùòke t̄p̄nk̄p̄̀ntè kè wèe yà o yetimè kó tijeti. ¹¹ Mp̄innè t̀̀nkè Kuyie ntannò nè ku kuó nè ku tié, n di duó ndè yíe nkéndòori dè yè mm̀̀u.

¹² Kè di kemmu ku tié nke ò p̄ nke ò ò́nè ò ò́nè. M̀̀mme di Yiè nKuyie nkù di te kuò bo mp̄immè kù di ò ò́nè mè taummè kè ndi ò ò́nè mesàà kù do béinnè di yembè ke íku ke ò kù yóó mbè ò ò́nè mè. ¹³ Kù bo ndi dó ke di ò ò́nè mesàà nkè dí súú, kè kù di duó nkup̄eitóo, ḱduó nkè di paa nni mp̄éi, kè tidiiitì mbo, kè f̄nỳ kó detie nnè odif̀è kó detie kè dè mp̄éi, kè di wũò mp̄éi inààke nè ipe nè sibó di tenkè Kuyie ndo béi nkéíku ke ò kù yóó duó nkè tenkè di yembè ke miéke. ¹⁴ Kù bo ò ò́tè di kó kubotí mesàà nkè dèe p̄̀tè ibotí t̀̀i. Di miéke onitidòu m̀̀u bá mbo wèe bo yī̀ke ò bo pónnèmmè, t̄hãunte me mbá mbo. Di wũò miéke f̀̀mafè báá áú. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie mbo kei mmum̀̀mmú m̀̀u di borè

* 6:16 Masa: De kó diyètiri tú meyáàmmè mme nè mebennímè.

kù báá di bǎnté mumǎmmú yeyimu kù do bǎnté mù Esibiti kǎbe di yé mù kpréí, kù bo mù bǎnté bèè kó dimàà di níí mbe ínkè.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nyóó duómmu kè dí na ibotí tei kǎbe, dí bè kùà dí báá kuó nhòmǎu mesémmè, di me mbáá fíé iwǎ ò be bǎkè. Kè di dǎd memme yè bo naá ndi kpréí ndidíntǎrì ke di bǎ.

Kuyie nkǎnkémè bèè tu ku kǎbe

¹⁷ Kè dè yèmmè di bo yí nè di yèmmè mieke de kó ibotí me nti sǔnèmè ti bo yíme kéfiète be tenkè? ¹⁸ Di báá bè yǎte, dí dentení ti Yiè nKuyie nkùù di te kù do dǎdèmè Esibiti kóo kprǎtì nè o kǎbe bémǎu. ¹⁹ Di yǎmu ti Yiè nKuyie nkùù di te kù do bè yǎákémè nè kù dǎd tì diètì nè mèè benkùmè kó dimàà, ke di dènne nè muwérímú Esibiti, kù yóó me nyí iwǎ ndi mè ndé ì. ²⁰ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó nii nyecǎnkèdèèsùò nye di ìkè kè yè mbeti bèè yenté yenté ke wanti késǎri. ²¹ Di bá mbè dé ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di bonèmu, kù kpréñimu ke dùò tikǎmbùàtì. ²² De kó iwǎ ndi yóó nyí kùò sǎmpó sǎmpó nwe ké ì dèè. Di báá na ké ì kùò dimònnì dimáà, kè meè òke depímpínnè bo sǔú ndi tenkè ké di cááké. ²³ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di duómmu de kó iwǎ kè di ì bèti kè kufǎwǎá ndiekùù ì auté kè dí ì kùò imǎu. ²⁴ Kù yóó ãnnému i kó bekpǎàtibè di nǎu mieke kè dí bè kùò kè be yètèe kpránnè kutenkù mieke. Be kóò mǎu í yóó dáátí kécómmú di ìkè di yóó bè kùòmu páíí ké bè dèè. ²⁵ Dí cǎu mbe bǎatenkaanì, di báá túóté bè sì dàrì tì mǎtì péítì nè mèè sǎ, di báá dè túóté kétieke, dè í yóó di dǎd mesàà, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù dè wùò nyisǎke nyi. ²⁶ Di báá tanné de kó sibǎatenkaanì di cǎí mieke, di mómmǎmbe di yǎà bo sì naánnè kè bè di kuò, bè yóó sì pùò mmèè botí. Dí nsì wùò nyisǎke kprere dèè dǎ nképuò.

8

Kuyie ntiémmè Isidayeeri be dikpǎà tedǎntè mieke

¹ Dí mpí nyetannò m me ndi duó nyè yíe nkéndǎori yè yèmmè kè dèe yie nkè dí nfòù késúú nkétieke ketenkè, ti Yiè nKuyie ndo béi nkéíku ke dǎ kù yóó duó nkè di yembè. ² Di báá yè nti Yiè nKuyie nkùù di te kù duó nkè di ce mmùù cèmmu yebie nsipísìnàà dikpǎà mieke, kè kù di tanné meháárìmmè mieke, ke di kékùnne ke di yǎáké ke bo yà di yèmmè dǎmmè, kè nsà di bo mpí nku tannò yoo di bo yè yete. ³ Kuù yóu kè di ta meháárìmmè mieke kè dikònnì di pǐ nkè kù di duó mmudìi bè tu mù mánnì, di do í yé mù díndi nè di yembè, kè dè bo yie nkè dí banté ke dǎ nhonìtì í fòùnè mudìi máà òke, kòò fòùnè tì yìèní tìnti ti Yiè nKuyie nnùù mieke. ⁴ Yèè bie nsipísìnàà mieke di yǎàtì í kǎrì di naàcèi me nyí mùúú. ⁵ Banténè ke dǎ nti Yiè nKuyie nkùù di te kù di tié nhonìtì òó tiémmè mme o bire. ⁶ Dí nyíé ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kuó kǎntū nku kó kuce ké nkù dé.

Bè bo ndakemè kè mesòummè báá bè na

⁷ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di tannému ketensààkè ikó mborè nè sibíi nè yeyébòrè, kè menie nyièní itǎfuò nnè yetǎrè ínkè. ⁸ De kó ketenkè tidiitì bè tu tì bèdèè nè titetì bè tu tì ódisì nè detie mbè tu dè fínyì nè detere bè tu dè fikíè nè detere bè tu dè kèdènádiè, kè odifíè kó detie mbo kè mecekùò mbo. ⁹ De kó ketenkè mieke di yóó nyo ndi dǎmè mme dèmarè í yóó di dǎnté, bè í yó ndi beu tidiitì. De kó ketenkè kó yetǎrè mǎke timátì nti, kè yetǎrè mǎke disǎwǎ. ¹⁰ Kè di di ke sǎnnè dí ndóu nti Yiè nKuyie nkùù di te nè mutǎmmú dihei sǎàrì kù di duó ndi kpréí.

¹¹ Dí ndake ke báá yè nti Yiè nKuyie nkùù di te, káyóu di bo ntǔmmè ku tannò nè ku kuó nè ku tié n di duó ndè yíe, ¹² kè di di ke sǎnnè ke maá sicēsààsì ke ã, ¹³ ke mǎdte iwǎ péu idieyi nè isǎmpó, ke mǎdte timátì péítì nè mesǎ, ke kprárikè, demǎu kè dè bo. ¹⁴ Dí dǎd meyoðmmè ke báá mǎote tefentè káyè nti Yiè nKuyie nkùù di te kù di dènnení Esibiti di do tú dè tidaatì, ¹⁵ ke duó nkè di cè nfekpáfè fie mmieke, iwaayeyi bo dè nè inaá, kè sinéyèi di pǐ nkè menie nyí mbo, kè kùu dennení menie nkupèrikù mieke. ¹⁶ Ke di duó

mmudiì di yembè do í yě mù bè tu mù mánni kè di di. Kù yóu kè di ta meháárìmè kè kù bo di yáákému ke di kékùnnè kédeè ke né di dḡò mesàà. ¹⁷ Dí ndake ke báá yie nkè di yèmmè ndò di kó muwērímú mmu nè di kó mutḡmmú mmu di pètémè de kó tikpàti. ¹⁸ Dí báá yè nti Yiè nKuyie nkprí, kuù di pāmè muwērímú kè di pèténè de kó tikpàti, kù mè dḡò kè di bo banté kù pìmmè mme metaummè kù do béi nkéikú ke dḡò kù bo dḡònnèmè di yembè, de mè ndòmmè yíe.

¹⁹ Kè di yè nti Yiè nKuyie nkùù di te ke tūnnè yebḡkè ke yè fié iwūḡ, ke kḡnkù yè ìikè ke yè bàá ndi yóó kúmu. N di caummu yíe. ²⁰ Timómmḡnti nti kè di í yie nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti di yóó kúmu kédeè ibotí tēi kù kḡùti ì di ìikè i kḡme.

9

*Isidayeeri*be í tḡūnè ibotí tēi

¹ Isidayeeri, kénténè kékeè! Di yóó séntému yíe nkukó nSuditēē kékḡte kébeti ibotí ìi deu ke kpeñni ke di pēēté kétieke yehekè dieyè yèè kó iduotí okù ke káá ntiwetì. ² Di yóó namu Anakiibe bèè kpeñni ke tú tidadietì kè bè ḡ nnáa mbe kprí nke di yo kè bè tu Anakiibaa? We mbo dáátí kécómmú be ìikè? ³ Dí nyé yíe nke dḡò nti Yiè nKuyie nkùù di te kuù ni di ìikè ke dḡò mmuhāā nke cḡú ndemḡu. Kù yóó kuḡmu de kó iwuḡ nyimḡu, kuù yóó duḡ nkè bè di bḡúté kè dí mbè bèti, ké bè kḡò kédeè bá de báá ḡḡte, ti Yiè nKuyie nti ndi nḡkémú.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te bè bèti di ìikè di bá mpḡti ke tú di wenni mè kprí nte kè ti Yiè nKuyie ndi tanné de kó ketenkè, de kó ibotí dḡrimè kprí nte kè kù ì bèti. ⁵ Dè í tú di wetí mēè kprí nyoo di yèmmè wenni mēè kprí nte kè di yóó tieke de kó ketenkè, de kó ibotí kó tidḡnnitì tii kprí nte kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù yóó bè bèti, kù dḡò mēè kprí nkédḡò kù do dḡúnnè dīi nùù di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakḡbu. ⁶ Nyēnè tūnké ke dḡò nkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù di duḡ nde kó ketenkè de í tú di wetí mēè kprí nte kù di duḡmmè de kó ketensààkè, dīi pètinke tú ku botí kùù to kpeñni.

*Isidayeeri*be do dḡḡmè fesḡḡmátināāfē kénkḡnkù ke fē bàá

⁷ Díndi Isidayeeri di báá yè ndi do íinkomè ti Yiè nKuyie nkuù di te ku mieke dikpàa tedḡntè cuokè, kétúóté di yè dīi yie Esibiti kḡntḡ kḡtuḡkenèní yíe nti me mborè, di í yie nKuyie nkpeti.

⁸ Odebu tāri di do íimmu ti Yiè nKuyie mmieke mediè nkè kù ndó ké di kuḡ dimḡu páíí. ⁹ N do dḡeke dīi mḡnni ditāri kè ti Yiè nKuyie mbo n duḡ ntitāpíētì ku taummè kuḡ wāri tii ínkè, kè nní mbo ditāri ínkè ke dḡò yewe sipísìnāà, deyènnè sipísìnāà ke í yo m me nyí yḡ. ¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nwāri titāpíētì tidétì ínkè ku tannḡ kù do di nḡké yè di tíkú dīi mḡnni ditāri pēri ke kù di náánnènní kè di yo ku tammè muhāā mmieke.

¹¹ Yewe sipísìnāà nè deyènnè sipísìnāà kó difḡnkúò kè kù n duḡ nku taummè kuḡ kó titāpíētì tìdè, ¹² ké n náké ke dḡò: Íté kécúté mecāā nha nìtibè a dènneni bè Esibiti bè n càkemmu, bè yóumu dende bàmbà n kó kuce n do bè benke kù ke dḡḡ fesḡḡmátināāfē. ¹³ Ti Yiè nKuyie de nni nnáké ke dḡò: N yāmu de kó benitibè ke sḡ mbe to yeè kpeñni. ¹⁴ Yóu kè m bè kḡò bemḡu páíí kè be yètìrii kpránné kutenkù mieke kè n da dḡò kuwḡ nkperíkù kùù yó nsú kēpēēté kuu.

¹⁵ Memme kè n cúténí ditāri dīi cḡú mmuhāā ndi ínkè, ke tḡ Kuyie ntaummè kuḡ wāri tii tāpíētì ínkè, n nḡu sidé. ¹⁶ Kè nní nyóó tuḡkení ke sḡ ndi bḡtínné dende bàmbà nti Yiè nKuyie nkùù di te ke ma fesḡḡmátināāfē ke yóu kuce ti Yiè nKuyie ndi benke kù. ¹⁷ De mḡnni kè m pí ntitāpíētì n nḡu sidé ké tì bḡté ketenkè di ìikè, kè tii pḡnte pḡnte.

Mḡyiisi kuḡnnèmè Kuyie nyIsidayeeri be dḡḡ fēè sḡḡmátināāfē kprí

¹⁸ Kè n doroo ketenkè ti Yiè nKuyie nyìikè, kḡwḡte ke dḡò yewe sipísìnāà, deyènnè sipísìnāà n yí yo, m me nyí yḡ, meyei ndi dḡḡ mè kprí. Di cààremmu deè te kè ti Yiè nKuyie

mmieke di yè mediè. ¹⁹ N do yīèkù ti Yiè nKuyie mmieke nke, ku mieke keè do còuté kè kù ndó ké di kuò páíí, kè n kù bàntè kè kùu yie nkéwēte kécouté m báammu de mǎnnì. ²⁰ Kè ku mieke peike Anṓ mediè nkè kù ndó kóò kùò, kè n kù kuónnè o kpéí, ²¹ kètúóté fesoamátinàáfè di bùtínné Kuyie nke dṓò fè, ké fè còú nkè fèe cúté, kè n fè pùò nké fè nà nkè fèe naá mmuyuo nkè m mù útóo kukó nkùù bonní ditāri ínkè ku mieke.

²² Kè ti mbo Tabedaa* nè Masa† nè Kibodoti-Ataafa‡ kè di to í ti Yiè nKuyie mmieke. ²³ Kè ti mbo Kadēesi-Bannea kè ti Yiè nKuyie ndi tṓ nke dṓ: Kṓtenè kéfiete diheì kù di duó ndi, kè di í nyie nke dṓ nti Yiè nKuyie nkùù di te kù béi nti bo dṓò, bá di í nyie nkù di nàké ti. ²⁴ Nè m baa di yémè mme, di í yie ndiyiè marì ti Yiè nKuyie nkpeti.

²⁵ Ti Yiè nKuyie ndo tǎāté ke bo di kuomu páíí, memme kè n do ke nínkú ku ìkè kénínkú ke dṓ yewe sipísìnàà, deyènnè sipísìnàà, ²⁶ ke báá nti Yiè nKuyie nke tú: Ti Yiè nKuyie báá kuò kubotí kuù nkù tu a kòku nku a te kù. Nè a kó tikpetì mieke nke a bè deetémè nè a kó muwērimú mmu a bè dènnenímè Esibiti. ²⁷ Dentení a kó betōmbè Abarahammu nè Isaki nè Sakōbu be kpéí, a bá ndake kubotí kuu nkó itookperí kpéí nnè be kó tidōnnitì nè bè dṓṓri mèè yei. ²⁸ Kàa dṓò memme, a ti dènnení diì èi kòbe bo yí fṓ nti Yiè nKuyie nha í na ke bo ti tanné diheì a do yē nha yóó ti duó ndi. Bè bo yí a ti nímmu deè kpéí nte kàa ti dènnení ke bo ti kuò dikpáà tedōntè mieke. ²⁹ N Yiè nKuyie mbè tu a kòbe mbe, fṓṓ bè te, a be deeté nè a kó tikpetì nti nè a kó muwērimú.

10

Kuyie mbè cīēm̄mè fesoamátinàáfè kó meyi

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dṓ: Cíéké titápièti tìdèti kè ti ndò tiketiti, kàa dekení ditāri ínkè, á nwaà nyideí kédṓò ditou. ² N yóó wāri tináàn̄ti tìi sòò bo tinti tiketiti a p̄ntè tì ínkè, kàa tì dṓú nditou mieke. ³ Kè n dṓò ditou nè detekperè kó ideí kécíéké titápièti tìdèti kè ti ndōnnè tiketiti ke nti tṓ tìdè kèdekenè ditāri ínkè. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nwāri de kó titápièti ínkè kù do wāri tìi náàn̄ti tiketiti ínkè kè ti nni nduó. Ku tannò tepítè kù do di náá nyè ditāri ínkè kè muhāá ncóú nkè di tíkú ditāri pēri. ⁵ Kè n wēte kécúténí ditāri ke dṓú nde kó titápièti ditou n dṓò di mieke kè ti de mbo. Ti Yiè nKuyie ndo n nàké ke yē ndè ndōmmè.

⁶ Kè Isidayēribeé íté Bendee Yakanni kó sibií borè kékote Musedaa. Anṓ de nku kè bèè ò kūnné, kòo bire Edeasaa sṓoté kéntú ikuó niùti. ⁷ Kè bèè íté deborè kékote Kudikodaa, kékéte dende kékote Yotibata ikó mborè péu. ⁸ Deñde ti Yiè nKuyie ncāñnémè Defii kó kuwṓ nkòbe kè bè bo ntou ku taummè tou kémbo ku cíètè ke pí nku tōmmú ke níí yú ti Yiè nKuyie nyètiri kēpā benitibè mesàà. Bè me ndṓari nè yíenní. ⁹ Deè te kè Defii kó kuwṓ nkòbe í mōke ketenkè be kòbe dōmmè be kperè tú bè bo mpímmè Kuyie ntōmmú, ti Yiè nKuyie ndo tì mbè nàkémè.

¹⁰ Kè m baa mbo ditāri ínkè n do ke bo mèè botí meketimè mōnni ke dṓ yewe sipísìnàà, deyènnè sipísìnàà kè ti Yiè nKuyie nyíé kécouté m báammu kényóu, ke í ndi kùò. ¹¹ Kè kù n náké ke dṓ: Íté kécúté kēniitè n nìtibè ké bè tanné ketenkè m béi nke íkú ke yē n yóó duó nkè be yembè.

Kuyie nduómmè ku kòbe ikuó ìi tu bè bo nkù dómè

¹² Díndi Isidayēribe ti Yiè nKuyie nkùù di te kù dṓ dí dṓò ba? Ti Yiè nKuyie ndó tì tu: Onitì fṓ nha bo nkù démè, ke tū nku kó kuce, ké nkù dṓ ke pí nku tōmmú nè a yèmmè memou nè a wēnni dimou, ¹³ kēmpí nku kuó nè ku tannò n di duó ndè yíe, kémbo kè dè

* 9:22 Tabedaa: Wénté Mukétímù 11:3. † 9:22 Masa: Wénté Mudennimù 17:1-7. ‡ 9:22 Kibodoti-Ataafa: Wénté Mukétímù 11:34.

da naati. ¹⁴ Ti Yiè nKuyie nkuù baké keínkè nè tiwetì, ke te ketenkè nè dèè kó dimàà bo ketenkè ìnkè. ¹⁵ Kuù dake di yembè ke bè taunnè kumáà ke tãáté díndi be yaàbí ibotí imou mieke dè mè ndòmmè yíe. ¹⁶ Ceetenè di yèmmè kéduó ndimáà ti Yiè nKuyie nke ténke báá kpénkunnè di to. ¹⁷ Ti Yiè nKuyie nkuù tu Kuyie nke baké demou ke tú bekpààtibè kóo kpààtì kù deumu ke kpeñni ke duò tikòmbùàtì kù í baàtì òmou kù í còú ticuuti. ¹⁸ Kuù kommu iciribí nè bekúpobè ke dó bepòòbè, ke bè duò ntidiiti nè tiyààtì. ¹⁹ Dí ndó bepòòbè ke yé di do túmè bepòòbè mbe Esibiti tenkè mieke.

²⁰ Ti Yiè nKuyie nku di yóó ndémè ke pí nku tómmú ke kù taunè, di ní yóó parikènè kunku. ²¹ Dí nkù sántí kuù di te, kuù dòò di cuokè tidietì tìi duò tikòmbùàtì kè di tì yà nè di nuò. ²² Di yembè do tati Esibiti ke bo sipísiyiekè ndi, kè ti Yiè nKuyie nkù di te kè kù duó nkè di sùú nsiwãà dòmmè tiwetì.

11

Bè dèntemè Isidayeribe Kuyie ndòò dè be kpéi

¹ Dí ndó ti Yiè nKuyie nkù di te kè nkù tū nke dōori ku kuó nè ku tié nnè ku tannò dè yé mmù yewe yemou. ² Di mómmombe di yàmu nè di nuò ti Yiè nKuyie nkù di te kù deumè ke kpeñni nè kù pí mmù tómmú Esibiti tenkè, dè í tú di bí. ³ Di yàmu yebenkùyè kù dòò yè Esibiti kó ketenkè mieke nè ku dòò dè Esibiti kóo kpààtì nè o kabe. ⁴ Ke yà kù dòò dè Esibiti kó dihãpòntínni dii do di betì nè be sèí nè be kpàrinaasèí, ke yà kù duómmè kè dàmèèri tipèntì kou kó menie mbè dátínné, ke bè pònténè, ke bè kùò kè dè dèè. ⁵ Di yému kù dòò dè di kpéi ndikpàà tēdōntè mieke kè di na ke tūðkenèní die. ⁶ Di í biinnè kù dòò dè Dubenni botí kou Ediabu kó ibí idé Datanni nè Abidammu, ketenkè àatemè ke bè maanko Isidayeribe bemou nuò mmieke, bembè nè be cèí kabe nè be touti nè benitibè bèè kó dimàà do tū mbe fōnkúò. ⁷ Di yàmu nè di nuò nti Yiè nKuyie mpí mmù tómmú diemù. ⁸ Dí mpí nku tannò m me ndi duó nyè yíe nyemou, meimme di bo mmakemè dikòmbùò kékate kécouté ketenkè di kōri ke bo ta kè. ⁹ Kè di dòò memme di bo mbo kémante ketenkè ti Yiè nKuyie ndo béi nkéikú ke yé nkù bo duó nkè di yembè nè be yaàbí, mecekùò nnè menaamiè ndè pūò nkè.

Kuyie ndàke kèè tenkè kpéi kè ò ndòmmè

¹⁰ Di tati kèè tenkè kè í dōnnè Esibiti dòmmè, kè di ní bo buotí kupaku, kédammú kukó nkéyúònni menie nkényòòri, bè ò nyóòri mèè botí kukūmpaku. ¹¹ Di kōri ke bo ta kèè tenkè tu yetārè nè tibiti kó ketenkè nke kè fetaafe niu, ¹² ti Yiè nKuyie nkù di te kù dākemu de kó ketenkè kpéi, ku nànfè í iiti de kó ketenkè ìnkè, dibenni bo ketémè nè di bo deèmè.

¹³ Bá wè kòò yie nke tū n di duó nyèè tannò yíe ke dó Kuyie nke pí nku tómmú nè o yèmmè memou nè o wēnni dimou. ¹⁴ Kù bo ndi duò nfetaafe fe mōnni feínkèmbóntaafè kéntō ke tuòkenè fetadentifè, kè di paa nní mpeí detie mbè tu dè fínyì nè bè tu dè fikìè kè dè mpeí, ke menaà mpàmmèe buoté nè mekúò. ¹⁵ Kù bo ndènnimuní timúti di paa nkè di wūò nyo nkè di nyo nke sànnè.

¹⁶ De mōnni di né ndake ke báá bítínné ku kó kuce, ke báá tūnne yebakè kénkōnkù ye ìkè. ¹⁷ Kè di dòò memme ti Yiè nKuyie mmieke bo di yè kè kùu kpetínné iwetibori bá fetaafe ténke bá nniu, tidiiti ténke bá mpeí, bá di báá òte di bo kúmè ketensààkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè mieke. ¹⁸ Dí ānné Kuyie nnáantì di yèmmè mieke kè tìi ta di wēre, di nti ū di nou teneite kōme kè nti ìrí bè ò nyírímè kuítùòkù. ¹⁹ Dí nti tiè ndi bí di borè tēcìtè, nè di borè kupòòkù di yóó duó dii mōnni nè di ènte dii mōnni. ²⁰ Dí tì wāri di cèí kó yesānkè nè yebòrè, nè dihei kó dibòrì. ²¹ Kè di dòò memme díndi nè di bí di bo nfòu kémante ketenkè ti Yiè nKuyie ndo béi nkéikú kényè nkù yóó duó nkè di yembè kè dí nkè te sãà.

²² Kè di pí nweti weti yetannò kù di duó nyè ke dɔɔri yè yē mmù ke dó ti Yiè nKuyie nkù di te ke tū nku kó kuce ke kù taunnè dimáà. ²³ De mɔnni kù bo nni ke beti iwuɔ ndieyi imɔu ì kpeñni ke di pēēté, kè di tieke i ekè kékari, ²⁴ di naàcètè bo na kèè tenké kó dimáà yo ntú di kòke nke, kétúóté dikpáà tedɔntè kperi kubakù cǎnku bíékè kékɔte kédíté Dimaa tārì kubakù yóu bíékè kéntɔ kétuɔke kukó ndiekù Efadati diyie yìenì kèè bíékè, kéntɔ kétuɔke dàméèrì Meditedandee diyie taà kèè bíékè. ²⁵ Di naàcètè bo na kèè tenké kó dimáà òmòu báá dáátí kè di baao. Kuyie mbo duó nkè bè ndi dé kè be kōmbùàtì ndi duò Kuyie nti ndi nàké ke yē ndè yó ndònmè.

²⁶ N di pǎmu yíe nkuce, tǎāténè mesàà nyoo meyei, ²⁷ Kè di yie ti Yiè nKuyie nkù di te ku tannò kù di duó nyè yíe, kù bo di pǎ mesàà. ²⁸ Kè di me nyè yete ke bùtínné ku kó kuce ke tǔnne yeboke di do í yé yè, di bo yà meyei.

²⁹ Kè ti Yiè nKuyie nkù di te kù di tannè òmònni ketenkè di yóo tieke kè, dí deke ditārì Karisimmu kériékè ku kó mesàà, kédeke ditārì Ebaadi kériékè meyei. ³⁰ De kó yetārè bo kukó nSuditēē yáa ndi diyie taà kèè bíékè. De kó kuce ku yìenè Kannahā kòbe kó ketenkè, tedɔntè kó dikpáà Adaba bo kukó nSuditēē kó kubiriku nku, ke tókénè kutieku sààkù Mòdee* ke wetí Kidikaadi. ³¹ Di yóo séntému kukó nSuditēē kékɔte kéta ketenkè ti Yiè nKuyie nkù di te kù di duó nkè kè kè fiète kékari. ³² Dí ndake kéndɔri Kuyie nkuó imɔu nè ku tannò yemɔu n di duò ndè yíe ndè yē mmù.

TI YIÈ NKUYIE NKÓ IKUÓ

12

¹ Ntenè ti Yiè nKuyie nkuó nè itié ndi yó ndake dèè kpéi, kéndɔri de yē mmù di fòmmu mumɔu mieke, ketenkè ti Yiè nKuyie ndi yembè do tū nkù di duó nkè kè di bo kari.

*Isidayeeri*be dōmmè kémbáa Kuyie dibòri dimáa

² Dí puɔ nyewūðtòrè nè yetòrè di yóo beti ì wuɔ nkòbe do feu yè yetārè nè sitāa de ìnkè nè detie nyo. ³ Di puɔ mbe wūðtòrè kébókè be bɔtārè kécóu mbe bɔò Asedaa kó kutedáú, kèpuɔ nsitenkaanii kè bè ténke bá nnáa nsi kpéi de kó dibòri. ⁴ Dí báa teké de kó ibotí báa mmèè botí i kó yeboke kè mme mbáa nti Yiè nKuyie nkù di te. ⁵ Ti Yiè nKuyie nkù di te kè kù tǎāté òmònni karì di botí mieke ke bo nde bo, kè di bo nde yu ku yètirì dí nkòri òborè ke kù báa. ⁶ Di ní de nkù fié iwūð kétuɔ kè kù fiénè metaummè kpeyi, ke de nkù duó ndi mòke de kó depíndè nè di pǎrè diwèi kpeye, yoo di kù cǎnnenè òmònni nkù kpéi nnè di wūð dieyi nè isámpòl kó iketiyl. ⁷ Di ní yóo dè nkari ti Yiè nKuyie nkù di te ku ìkè dínndi nè di cēi kòbe kè dí wēnné kédí de kó mudii kényānkunè diwèi, ti Yiè nKuyie nkù di te ku di duó ndè. Di Yiè nKuyie nkù di te kù di òmònni mèè sàa mme.

⁸ De mɔnni di ténke í yóo ndɔri ti mè ndòrimè yíe, bá wè kòò dòòri o yèmmè dò ndèè wenni. ⁹ Di mu nyí tùòke ketenkè di Yiè nKuyie nkù di te kù di duó nkè kè di bo kè tieke kékari kéompe. ¹⁰ Di yóo séntému kukó nSuditēē kékari ketenkè di Yiè nKuyie nkù di te kù di duó nkè kè kè tieke. Di yóo kè kàrimu kè kù di òmpùnne kè di òmònni di dootitòbè bèè di fité, kè dí mbo kè dè di naati.

¹¹ De mɔnni di Yiè nKuyie nkù di te kù bo tǎāté òmònni karì kù yó mborè, ku yètirì yó nyu dè, di yó nde nkù duò n di nàké dèè kó dimáa dèè tu: Iwūð di yóo nkù feu ì ke tūò nnè metaummè kpeyi nè di kperè di mòke de kó depíndè nè di yèmmè kó yepārè, nè di kù cǎnnenè yèè nò kpeye. ¹² Kè dí nyānku di Yiè nKuyie nkù di te ku ìkè dínndi nè di bí initidaai nè initipòl, betòmbè benitidaabè nè benitipòbè kèwēnnè Defiibe bèè di bonè ke yé bè í məkemè ketenkè di cuokè.

¹³ Dí ndake ke báa sǔnté kè nkù feu iwūð ke tuò mbá kè di nìnte òmònni. ¹⁴ Ti Yiè nKuyie ndi benke òmònni karì di kó iwuɔ mmieke, deinde di yóo nkù feumè iwūð ke tuò n di nàké ke yē ndè ndòmmè. ¹⁵ Kè wèè ní dí òmònni ò bo na kékua iwūð kékáákè ti Yiè nKuyie nkù

* 11:30 Mòdee: Araba do de mberínè. De kó mutie bo Kuyie ndo benke dè nde kumáa Abarahammu kè wèè maá diwūðtònni Kuyie òborè.

di te kù ò pã kè dè màmmè. Bá kè di bo kùù píkù, yebòrè yemou, wèè sǐ nnè wèè í sǐ, mbè níí bo na kécááké de kó imaa ndi òó yímè iorimaa, dè í mǎke mebatimè. ¹⁶ Di né níí báá cááké meyiì, di níí mè ùtóo ketenkè di òó yímè menie.

¹⁷ Di me nníí bá mbo di cǐi mieke ke yo ndi diiti kó depíndè, di yàate dè, di naa mpàmmè nè mekùò nnè di wūò pié ì bí idaaì kó iketiýì nè di wūò di kù feu ì di kù cànnenè yèè nò kpéí nnè di pāre diwèi kpeye nè di do nképā yè. ¹⁸ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tāāté dii karì di níí yóó de nkari kè dè di díndi nè di bí initidaaì nè initipòì nè di kó betǎmbè benitidaabè nè benitipòbè, kèwēnnénè Defiibe bèè di bonè. Memme di yó ndǎorimè kényānku Kuyie nkùù di te kù di duó ndè kpéí. ¹⁹ Dí dǎò meyoðmmè nè di bo mbomè di báá dootóo Defiibe.

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te duó ndi mǎnni kè di tenkè deuke kù di nàké ke yè ndè yó ndòmmè. Kè kuníí di pí nkè di dó kécááké imaa ndi bo na kécááké di dó mèè botí. ²¹ Kè dè me ndò ndi déténnè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tāāté dii karì kè di bo nyu ku yètirì, di bo na kédeite di wūò kù di duó nyi mieke kékuò kécááké di dómè, n di nàké ke yè ndè ndòmmè. Di bo na kémbo di cǐi kè ì cááké di dó mèè botí. ²² Di bo na ke níí ì cááké bè cáámmè iorimaa, mebatimè bá mbo wèè sǐ nnè wèè í sǐ, ndi bo na kèwēnnè kè ì cááké. ²³ Di né ndake ke báá cááké meyiì, nke yé mufòmmu bomè meyiì mmieke nke. ²⁴ Di báá cááké imaa nkèwēnnénè meyiì, ndi níí mè còúnko ketenkè menie nkǎme. ²⁵ Di bá ncáá mmeyiì nkè dèe yie nkè di mbo kè dè di naati, díndi nè di bí nè di yaábíó ke yé di dǎorimè ti Yiè nKuyie ndó dènde.

²⁶ Di cànnè ì wūò ti Yiè nKuyie nképí nke yóó kù nyi fié nè di kù cànnenè dii nùù kpéí, di níí dè tǎnì dikarì kù tāāté di. ²⁷ Kè di níí fèuté feðfè ti Yiè nKuyie nke bo tuò ndí tuò nfe maa nnè fe yiì, kè di me nkù fèuté feðfè metaummè kǎfe nfe dí tuò mmeyiì ndiwūòtǎnni, kédeè kécááké imaa.

²⁸ Kénténè itié n di náá nyi nkétūnne ì yēmmè, memme di bo mbomè kè dè di naati, díndi nè di bí nè di yaábíó sǎà, ke yé di dǎorimè Kuyie ndi tū nkù dó dènde.

Moyiisi caummè Isidayeeribe ibotí tǎi kó yebǎkè kpéí

²⁹ Ti Yiè nKuyie ndi tū nkù bo kuò dii mǎnni ibotí tǎi kè dí ta be tenkè. Kè di fiète dii mǎnni be tenkè ke kǎri, ³⁰ di báá díttinnè dimáà kè bè teeténè, dí ndake kè be bǎkè báá di pí, di báá yè fié iwūò, di bá nwanti kényíété bè do feu mèè botí iwūò be bǎkè kè yè tūnne. ³¹ Di báá tūnne de kó ibotí báá mmèè botí i bǎkè kè mmè bàá ti Yiè nKuyie nkùù di te, ke yé ti Yiè nKuyie ndè wùómmè isǎke nyi. Bè tūðnnèmu be bí initidaaì nè initipòì be bǎkè.

13

¹ Dí ndake kǎntū n di nàké tì, di báá yé tǎmatì, di me mbáá yaate tǎmatì.

Kuyie nyóó potémè Isidayeeribe bèè bo fié iwūò yebǎkè

² Kè dè dò nhòmou buoté di cuokè ke náá Kuyie mpǎānǎantì, yoo ò yàu mebenkùmè, kòò di nàké ke yè ndèmarè cànnè bo dǎò. ³ Kòò tu dí fié iwūò yebǎkè di do í yé yè, bá kòò do di nàké ke yè ndèè bo dǎò, kè dè dǎò, ⁴ di báá yie nkékénté de kóo niti wèè tu ò náá Kuyie mpǎānǎantì ke tú ò yàu Kuyie nkó mebenkùmè. Ti Yiè nKuyie nkùù di te kuò di yáú ke bo yà ke nsà kè di kù dó nè di yèmmè memou. ⁵ Ti Yiè nKuyie nkùù di te, di yó nkù ntū kè ñ kù dé, kǎmpí nku tannò kényíé nku kpeti, kè nkù bàá nkè nkù taunè, ⁶ de kóo niti wèè tu ò náá Kuyie pǎā nǎantì yoo wèè tu ò yàu Kuyie nkó mebenkùmè ke di sukíí kè di bo yete Kuyie nkpeti, Kuyie nkùù di dènnení Esibiti ke di deeténè mudaatǎmmú. Kè wèè dó kè di déttinne kuce ti Yiè nKuyie ndi benke kù, dí ò kùò kédeite meyei ndi cuokè.

⁷ Kè dè me ndò nha yǎfùò kou mǎu nwe yoo a bire denitidaarè yoo denitipòrè yoo a pokù yoo a népo saù mǎu, kòò kǎtení a borè disòrì ke da sukíí, ⁸ ke tú, dí fié iwūò yebǎkè di do í yé yè fǎ nnè a yembè, iwuo nyi di fité medétimè yoo metóómmè i kó yebǎkè, di tenkè kemou mieke. ⁹ A báá yie nho kpeti, a báá ò kènté, a báá ò kuó mmesémmè, a

báá ò kpàké a báá sɔnne o yei. ¹⁰ A dò nkòd kùòmu, fɔ́ɔ́ mómumuò ndò nkéketé kòd b̀tè ditári, kè betàbè né na kòd bùótí yetárè. ¹¹ Ò mánne kébúótí yetárè nye kékuò, ke yé ò da sukíimè kàa bo yóu ti Yiè nKuyie nkùu di te ké kù dèténè, kunku kùu da dènnení Esibiti tenké di do tú dè tidaati. ¹² De m̀nni Isidayeeribe bemou yóó tì kèèmu kémòote kufɔ́waá nke ténke báá d̀d̀ meyei.

¹³ Kè dè me ndò ndiyiè mari bo kè di kèè ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè mièke, ¹⁴ besínténitibè sukíí dè dihei mari mièke bèmabè kè bè bo fíé iwũɔ́ yekàbè di do í yé yè. ¹⁵ Dí wammú kébíéké mesàà, ke nsà kè dè m̀nke d̀d̀ mebotí, kè di s̀ nde kó meyei mbotí m̀nke d̀d̀mu di cuokè, ¹⁶ dí kuò de kó dihei kàbe nè be wũɔ́ demou di báá súo ndèmarè. ¹⁷ Dí tí ntinenti tìi kó dimàà bo de kó dihei mièke kécóú ndihei mièke benitibè kàri dè kèwènnè dè dihei kécóú mí ndi Yiè nKuyie n kpéí, kè de kó dihei naá ntidobonti, bá òmou ténke báá di maá. ¹⁸ Di báá túóté dèmarè bá dèmàà de kó dihei mièke de dò nkécóummu, kè dèe yie nkè ti Yiè nKuyie nkùu di te kè ku mièke do, kè kù di kuó mmesémme, kèduó nkè di súú nkù do nàké di yembè ke d̀ dè yó ndòmmè. ¹⁹ Kè nsà kè di yie nti Yiè nKuyie ndi tũ nkù kó dinuù, ke tũ nku tannò n di duó nyè yíe, ke d̀ari ti Yiè nKuyie ndó dè kunku di tũ nkù.

14

Kuyie nyí dómè ku kàbe nd̀ari ikúkuó

¹ Ti Yiè nKuyie nkuu di te kè di tú ku bí. Di bá nduòku yoo dí nkuò di t̀ di kari dii m̀nni mukúú. ² Di tú ti Yiè nKuyie nkàbe mbe ti Yiè nKuyie nkuu di te, ke di tãáté iwou nyimou ì bo ketenkè ínke i mièke kè di bo ntú kù te bè.

Isidayeeribe dò nkényo nyi wũɔ́ nè tìi wanwanti nè bè dò nkénci dè

³ Kè ti Yiè nKuyie nyí di ci dè di báá dè di. ⁴ Ntenè iwũɔ́ di bo nyo nyi: Inààke nè ipe nè sibóó. ⁵ Tehontè yeyiè mpéu kpete nè tehontè péítè nè tehontè tèè d̀nnè fepèrifè ke né m̀ke yeyiè nyèè yàati nè fesèfè nè tetàbuotè nè tebuotè nè fewaurifè. ⁶ Tiwanwanti nè iwũɔ́ dèè m̀ke yekpèètè yèè yàati ke dukii di bo na ké ndè yo. ⁷ Di báá di yòyó nè tehontè nè disetiri dè dùkiimu dè me nyí m̀ke yekpèètè di dè cimú, ⁸ def̀nkùrè, dè m̀kemu yekpèètè dè me nyí dukii, di bá ndè yo ndemou di dè cimú. Kè dè me nku di báá dè kàáké. ⁹ Ntenè menie mmieke kperè di bo nyo ndè, siyí s̀i kó dimàà m̀ke icietí nè yeyíéké. ¹⁰ Di bá nyo nsì í m̀ke icietí nè yeyíéké di s̀i cimú.

¹¹ Di kó ikuó í ci sinò s̀i kó dimàà di nsì yo. ¹² Di báá di kumanc̀nkù nè kutãmanc̀nkù nè dàméèrì kó fetúúfè. ¹³ Ditúsòu nè kutúbotí kumou di bá ndè yo. ¹⁴ Fetúúfè nè kukàkàbotí kumou. ¹⁵ Fec̀nfè diefè nè yeondo kó kubotí kumou. ¹⁶ Fec̀nfè diefè nè dionduò nè tiyààkompéti kó kubotí kumou nè kucírimbotí kumou. ¹⁷ Dikonnyou nè yeondo kó kubotí kumou nè fekonkpànfe. ¹⁸ Kutenkatíkàdàákù nè kukunaakù nè dikùntibàrì nè kudéikù.

¹⁹ Típumpùti di bá nti yo ndi dè cimú. ²⁰ Di kó ikuó í ci s̀i nò kó dimàà di nsì yo.

²¹ Kè feɔ́fè kú di báá fè di, dí fè duó nhop̀d̀ wèè di bonè kè wèè di, yoo dí fè nhò fiténè. Di tú kubotí kù cãá nkù nku, kè ti Yiè nKuyie ndi te. Di ní báá bénnè dib̀bii nè di yó miè.

Ti bo nduòmmè Kuyie depíndè

²²⁻²³ Bá dii benni di ní deite di paa nkperè demou dèè tu depíndè, tidiiti nè menaà mpàmmè nè mekùd̀, di ní dè tóni nè iwũɔ́ ketiyi inààke nè ipe nè sibóó, ké dè k̀tenè dib̀rì kù tãáté di, ké dè di ku ìkè, kè dèe yie nkè dí ndé ti Yiè nKuyie nkùu di te sãá. ²⁴ Kè de yèmmè a cíètè bo ndétirìnè ti Yiè nKuyie nkùu da te kù tãáté dii b̀rì, kè ku yètìrì bo ndè yu kè ti Yiè nKuyie nkùu da te kè kù da d̀d̀ mesàà nkè dè sũ, ²⁵ á túóté dèè tu depíndè ké dè fité kèntò idíítí de kó dib̀rì ti Yiè nKuyie nkùu da te kù tãáté dii b̀rì de kpéí. ²⁶ Deborè kédonté a d̀ dèè kó dimàà inààke, ipe nè sibóó nè menaà nnè kunadaakù

ké dè di, ti Yiè nKuyie nkùù da te ku ìikè, kè diwèi nda bo fí nnè a cíètè kòbe. ²⁷ Di báá yè nDefiibe bèè di bonè be kpéí, ke yé bè í məkemè ketenkè.

²⁸ Kè yebie nyètāāti ní pēēté, dí denneni depíndè di dèite dèè kó dimàà ké dè còu ndiheì. ²⁹ Defiibe bèè di bonè ke í məkke be kó ketenkè nè beṙòḃbè nè iciribí nè bekúpobè kè bèe pété kédi kénsànnè. Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù di dḃò mesàà ndi pí mùù tōmmú mumou mieke.

15

Kuyie nduó nyìi kuó Isidayeeriibe be bàà nyínkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Isidayeeriibe ke dḃò: Yebie nyèyiekè yèyiekè kó difōnkúò di ní yóu di kòbe be bàà mbè di məkkenè yè. ² Ntenè di yóó tūnne mēè botí de kó ikuó: Kòò mōu pēnte o kou tōu idíftí wèè ì nhò yóunè de kó dibànni. Òmōu báá pínne muwērímú o kou tōu ke dḃò wèè ò yietí o bānni, ke yé Kuyie nkuù dōúmme de kó dinùù. ³ Di bo na ke ní duó nkè opòḃ di yietí kè dè me ntu di kou nwe dí ò yóu.

⁴⁻⁵ Kè nsà kè di kémú weti weti ti Yiè nKuyie nyē mmù, ke tū nkù di duó nyìi kuó kè n yì ndi náá nyie, ocìrì keté ké bá mbo di kó ketenkè, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di dḃòmu mesàà nkù di duó kèè tenkè kè di yóó kè kàri ké kè tieke ke mieke. ⁶ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di dḃòmu mesàà, kù tì ndi nàké ke yē nkù yóó di dḃòmmè. Di í yó mpenni idíftí ibotí tēi, ibotí tēi péu ì yó ndi penni. Di bo mbaké yebotè kusúkù yè me mbá ndi baké.

⁷ Kè di kou mōu bo ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè kó diheì marì ke tú ocìrì di báá ò yetenè di diitì, di nou me mbá nhò tēñè. ⁸ Dí ò càñne di nou kóò pēnte dèè ò dónni. ⁹ Ke né nyé kè meyèmmè yeime báá di ta kè di dḃò dibenni yiènni dii yētini kè di dḃò nké bè yóunè yebàà mbè di məkkenè yè. Dí báá yóu kè meyèmmè yeime di ta kè di yóu di bo càñnemè tenḃtè di kou tōu ke í nhò duó ndèmarè. Kè di dḃò memme kòò di kuónnè ti Yiè nKuyie ndi yóó tō de kó meyei. ¹⁰ Dí ò pā de kó idíftí nè meyèmmè memáà nè diwèi, memme di Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di dḃòmmè mesàà ndi tōmmú mumou mieke, ke di dḃòri dèè kó dimàà nyie. ¹¹ Beçìribè yó mbomu di kó ketenkè mieke, deè kpéí nte kè n di duó nde kó dinùù kè n tu di báá yie nkè di nou mpikú, di kòbe bèè tu beçìribè nè besènnibè ke bo di tenkè mieke be kpéí.

Isidayeeriibe bo nfīnko mēè botí tidaati

¹² Kè wèè donté kudaakù di kòbe Ebedeebe mieke kù mpí nho tōmmú, kémmeke yebie nyèkuò, diyénni kòò kù fīnko kè kùu kò. ¹³ Kè kù kūnti dii mōnni ò báá yóu kè kùu kò nku nou sitetìrì, ¹⁴ kù nkūnti kè wèè deite ti Yiè nKuyie nkùù o te kù ò duó ndèè kó dimàà de mieke ké dè nkù pā, ipe nè sibóò nè tidiitì nè menaà. ¹⁵ Dí denteni di do bomè Esibiti ke tú tidaati kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kùu di deeté, deè kpéí nte kè n di duó nyie nde kó ikuó.

¹⁶ Kè dè me ndò nkudaakù bo fí nwèè cíètè kè dè tūðke kù bo kōmmè kè kù yete kù da dḃò mēè kpéí nè a cíètè, ke bo kè dè kù naati. ¹⁷ De mōnni á túóté tekāùtè kédanne ku toò teçíètè bōrì kó kudáú kéduute, kè kù ntú a kó kudaakù sãã. Kè dè me ntu onitipòkù nwe a me nyí.

¹⁸ Dè bá nda yóunè a bo kù fīmmè, ke yé kù da pīmmè mutōmmú yebie nyèkuò mieke, kù da pī mmù tōmmú pēētému a na nyietimè otōnti kuce mēdémè. Ti Yiè nKuyie nkùù da te kù yóó da dḃòmu mesàà a tōmmú mumou mieke.

Isidayeeriibe dōmmè kécāñninko iwūḃ ketiyi Kuyie nkpéí

¹⁹ Di nàake nè di pe nè di bóò kè dè ní peité meketimè ì bí idaaì dí ì càñné ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpéí, yenaadapàà nketiyè di báá yè pīnnè mutōmmú, di me mbáá

kéí di pedakè * ketiyè kó ticiti. ²⁰ Bá dì benni di ní dè kùò ti Yiè nKuyie nkùù di te ku cíètè kékari kù tãáté dìi bòri de kpéi díndi nè di cèí kòbe ké dè di. ²¹ Kè de kó feðfè me nhã kuyènkù makù, kè fè tu dikpènni yoo fè yèi di báá fè feúté ti Yiè nKuyie nkùù di te. ²² Di ní fè di di cèí, kòò mòu dòò di kó ikuó ci dè ke sì nhò bo na ke ní dí wènnénè ké fè di, di òò dimè fèwaurifè nè tēhontè yeyiè mpéu kpete. ²³ Di né báá di fè yèi ndi mè còúnko ketenkè menie nkòme.

16

*Isidayeeri*be dò nkémbaàmmè diyentébanni

¹ Dí nyé dididèi kóò tãnkù kpéi kémbaà ndiyentébanni ke sánti ti Yiè nKuyie nkùù di te ke yé dididèi kóò tãnkù mieke do nkemè keyènkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di dènnenímè Esibiti. ² Diyentébanni kó diyie di ní fié iwūò ti Yiè nKuyie nkùù di te, inààke nè ipe nè síbòò, ti Yiè nKuyie ntãáté dìi bòri kè ku yètiri dè yu. ³ De kó dibanni mieke di ní nyo mpéè wèè í kòorenè mutie mùu muuti, di ní nhò càà nke dò yewe yèyiekè, de kóò pèè weè yó ndi dennini di do di mèè sémmè Esibiti. Ke yé di do yetinímè Esibiti kè dè dò mmecãã mme, di ní yó mme nhò ke dennini di do yè dìi yiè Esibiti kó ketenkè. ⁴ Mutie mùu muuti mù bá mbo òmòu cíètè de kó yewe yèyiekè mieke di tenkè kemou duómè. Di fié ì wūò diyie ketiri kó kuyuoku ì bá nkpaá kè dè wenté. ⁵ Di me mbáá fié de kó iwūò dihei mari cènkoo kperi, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyèè ekè mieke kè di bo. ⁶ Di ní ì fié diyentébanni ti Yiè nKuyie kùù di te kù tãáté dìi bòri ndi kè ku yètiri dè yu, kuyuoku diyie tatoo dìi mōnni, di do yetini Esibiti kè dè dòmmè. ⁷ Di benné di wūò ké ì càáké ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tãáté dìi bòri de kpéi, kè dè wenté di wète ké kò ndi touti borè. ⁸ Dí ncáá mpéè wèè í kòorenè mutie mùu muuti ke dò yewe yèkuò, diyie yiènni dibanni denni dìi yiè kè di tíi nkésante ti Yiè nKuyie kùù di te. Di báá pí mmutōmmú mamù de yiè.

*Isidayeeri*be dò nkémbaàmmè dididèi banni

⁹ Di ní kaà nyewe yèyiekè mēfitimè kuce mēyiekè, kétúóté di ketiri dìi mōnni mudidèi. ¹⁰ Dí mbaà ndididèi banni ke sánti ti Yiè nKuyie kùù di te ké kù pāmmú diwèi kó yepāre kè dè mmānnè kù di dōò mesàà nkè mè māmè. ¹¹ Kè dí dè tōni kù tãáté dìi bòri de kpéi kè bè dè yu ku yètiri. Diwèi ndi bo mediè díndi nè di bí initidaaì nè initipòì nè di kó betōmbè benitidaabè nè benitipòbè, nè Defiibe nè bepòòbè bèè di bonè nè iciribí nè bekúpobè. ¹² Dí ndennini di do tūmè Esibiti kó ketenkè tidaati. Mpínnè de kó ikuó.

Titouti kó dibanni

¹³ Kè di puotí dìi mōnni di diiti ke deè, ke kùòti fnyèi kó yebe menaà, dí baá ntitouti kó dibanni ke dò yewe yèyiekè. ¹⁴ Kè diwèi nídi bo díndi nè di bí initidaaì nè initipòì nè di kó betōmbè benitidaabè nè benitipòbè nè Defiibe nè bepòòbè bèè di bonè nè iciribí nè bekúpobè. ¹⁵ Di ní yóò kote di Yiè nKuyie kùù di te kù tãáté dìi bòri ndi kébaá nde kó dibanni ke dò yewe yèyiekè kénsánti ti Yiè nKuyie nkùù di te ke yé kù di dōòmè mesàà nkè di diiti peité kè di kperε demou yie nkè diwèi ndi bo mediè.

¹⁶ Dibenni benitidaabè ní kote ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tãáté dìi bòri kuce mētããti kébaá mpéèbè bèè í kòorenè mutie mùu muuti be kó dibanni nè dididèi banni nè titouti kperi, òmòu báá kote ti Yiè nKuyie mborè o nou sitetiri. ¹⁷ Bá wè o ní pā kè dè mmānnè ti Yiè nKuyie nkùù ò te kù ò dōò mesàà nkè mè māmè.

Tibeénti kó ikuó

¹⁸ Di tãáté benìùbè diebè nè besám-póbè yehékè ti Yiè nKuyie nkùù di te di duó nyè yemou mieke, di botí tūmmè itòbè, kè be mbekùnè benitibè ke tū ntimómmonti. ¹⁹ Bè

* 15:19 Yēpedakè: Yēpedakè bè nàá nyèè kpéi ndie nyè í dōnnè ti die kpeye yè mōke ticiti nti kè tì òkù mediè, kè bè òò kéí de kó ticiti kéduakenè tiyàati.

báá yeténè tibeénti tì dò nkéndòmmè, di bá mbaàti benitibè, di me mbá ncaú ticuuti ke yé ticuuti tiì ãã yēikùnnemè mecii nyembè kè bè báá yà timómmani. ²⁰ Dí mbekù ke tū ntimómmani, kè dèe yie nkè dí nfòu kémante kéta ketenkè ti Yiè nKuyie kùu di te kù di duó nkè kékari.

Kuyie nyí dó be nkù feu ìi wũã

²¹ Dí báá cónné kutedáú diwũõtònni di maá di ti Yiè nKuyie nkùu di te ku kpéi di také.

²² Di me mbáá fíi nditári marì ti Yiè nKuyie nyí dó dè.

17

¹ Di báá féuté fenààfè yoo fepièfè ti Yiè nKuyie nkùu di te kè dè nhã kuyènkù makù, ke yé kù dè wùómmè isòke nyi ti Yiè nKuyie nkùu di te.

² Kòd mǎu bo yehékè ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó nyè miéke, onitidùu yoo onitipòkù ke dǎri dèè í wenni ti Yiè nKuyie nkùu di te, ke caàri kù di dǎnè mèè taummè, ³ ke kǎnkù ke báá nyebókè nè diyie nè otànkù nè siwǎã ti Yiè nKuyie nyete dè. ⁴ Kè bè tì ndi nàké, yoo di cénke tì kèemu, dí tǔnne de kó tináanti kó ice kéfié kényà ti fǎtìri kó dikùnni. Kè di yà kè tì mènke dǎmu Isidayeribe cuokè, ⁵ kòo nitidùu nwe yoo onitipòkù, dí ò dènne dihei kó dibòri kóò bùótí yetárè kékuo.

⁶ Onitì òmáà wèè báá béi nhò yàmè òmǎu kè dí ò kùo, bèdébè yoo bètǎati kè beè béi ndí ò kùo. ⁷ Bèè ò yà beè dò nkéniité kóò bǎte yetárè, kè benitibè sǎmbe né na kóò bùótí yetárè kékuo, kè dèe yie nkè dí deite meyei ndi cuokè.

Isidayeribe dò nke níi beké dii màà tináanti tii yóu

⁸ Kè dè dò mbè kùo òmǎu nwe, yoo bè puotí òmǎu nwe kòd kǎute yoo yekpàrè kpeti matì ti tǔàkení kè dè di yóunè di bo tì bekémè dihei kó dibòri, dí tì tǎní ti Yiè nKuyie kùu di te ku cífè kù tǎatè dii bòri de kpéi. ⁹ Dí kǎte késǎnké ikuó niùbè Defiibe nè obeénti, bèè pī nde kó yewe mutǎmmú, kè bè beé nkè bèe di nàké di dò nkédǎmè. ¹⁰ Kè dí tǔnne bè di duó ndii niùu, dende di Yiè nKuyie nkùu di te kù tǎatè dii bòri de kpéi nkédǎò bè yē ndí dǎmè. ¹¹ Bè yóo di duó ndii niùu nè bè yóo di nàké tii náanti dí ndè tū nweti weti ke báá súo ndèmarè, dí tǔnne bè yē ndí dǎò tii kó dimàà. ¹² Kè wèè mǎòte tefentè ke bǔtinné ti Yiè nKuyie nkuó niùti wèè pī nku tǎmmú nè obeénti bè ò nàké tì. Dí ò kùo nkédeite meyei nyIsidayeribe cuokè. ¹³ Kè Isidayeribe botí kumǎu tí kèè kédepe ti Yiè nKuyie ke ténke báá mǎote de kó tefentè.

Isidayeribe bo ntū nyii kuó ke kanninko mbekpàatibè

¹⁴ Kè di ta dii mǎnni ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè ke kàri ke dèè ke dó di bo tǎatémè okpàati kè wè ndi baké ibotí tei ìi di fité ì dǎrimè. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di benke wè, di we mpí ntikpàti di báá pí nhòmǎu wèè í tú di kó kubotí kou. ¹⁶ De kóo kpàati né bá ntú wèè mǎke sikipàriséi mediè nhò me mbáá tǎ mbenitibè Esibiti kè bè bo waá nsisíi ke yé ti Yiè nKuyie yetemè ke tú di báá na Esibiti kó mutentáá. ¹⁷ Ò me mbá ntú wèè mǎke benitipòbè péu bè yàà bo ò détinne Kuyie, ò me mbá mmǎke timátì péiti nè mesǎo mpéu.

¹⁸ Kè de kóo kpàati tǔoté dii mǎnni tikpàti ikuó niùbè nè Defiibe duó nkè bèe wǎri ikuó pátiri teri kóò duó. ¹⁹ Kè de kó dipátiri nduó o borè kè wè ndi kàà nyewe yemǎu o fòmму mumǎu miéke. Kè dèe yie nkè wè ndé ti Yiè nKuyie kùu ò te, kèntū nde kó ikuó ò náà nke yē ndè dómme, nè de kó itié nyimǎu. ²⁰ Kòd dǎdri memme tefentè báá ò ta kòo yèmmè ndò nhò pǎtè o kǎbe kè wèe bǔtinné ikuó mai, memme okpàati yó nsókémè Isidayeribe cuokè wenwe nè o yaábí.

18

Ikuó niùbè bo nte dè

¹ Ikuó niùbè Defiibe nè Defii kó kuwuo nkumou, bè í yó mmàke ketenkè Isidayeeriibe kōme, Isidayeeriibe pāā ndè ti Yiè nKuyie ndeè yó ntú be kó mudii. ² Bè í yó mmàke ketenkè Isidayeeriibe cuokè, bè yó mpí nti Yiè nKuyie ntōmmú mmu ke de nyo, ke yé kù do ti mbè nàkémè.

³ Nte ikuó niùbè dò nke ní nte de Isidayeeriibe feu ì wūō Kuyie nyi mieke. Kè fenàdè nfe yoo fepièfè bèe duó nyikuó niùbè kubakù nè muyèi nè tinauti. ⁴ Dí mbè duó ntidipànti kó yepārè nè menaà mpàmmè nè mekùò nnè di peciti di kēí tì meketimè. ⁵ Ke yé ti Yiè nKuyie nkùu di te kuù tãātémè Defii nè o bí ibotí imou mieke kè bè bo pí nku tōmmú.

⁶ Defiibe bèè bo di tenkè yehekè yemou be mieke, kòò mōu dō kékateni ti Yiè nKuyie nkùu di te kù tãāté dii bòri, ⁷ ò baa nkè pī nti Yiè nKuyie nkùu di te ku tōmmú o kabe Defiibe tōbè bèè bo Kuyie nciētè mieke bè pīmmè. ⁸ Be dii ní yó mmāmu ke né yiénè ò yóó fítè o kperè kèpété dè.

Bèè sou nke tú bè nāá nKuyie mpāānāanti nè bèè mènke tì nāá

⁹ Kè di ta dii mōnni ti Yiè nKuyie nkùu di te, kù yóó di duó nkèè tenkè di báá teké de kó ketenkè yembè kētūnne be kó isake bè dōdri ì. ¹⁰ Di mieke òmōu báá ku o bire denitidaarè yoo denitiporè kētuo, òmōu me mbáá kate tipāāti. Beyuwúombè me mbá mbo, yoo bèè sòutinè yebakè, yoo benitinombè. ¹¹ Òmōu báá bōnté kusinkù otòu, òmōu me mbá mbekù yetenkōrè, òmōu me mbá mboorí tinùbooti. ¹² Kè wèè dō de kó isake kó kubotí ò nāá nyisake nyiè nwe, ì te kè ti Yiè nKuyie nkùu di te kù yóó beti ibotí tei di ìkè. ¹³ Duónnè dimāa ti Yiè nKuyie nkùu di te páíí.

¹⁴ Ke yé ibotí di yóó beti ì kòrimè tipāāti nti ke boorí tinùbooti, ti Yiè nKuyie nkùu di te kù me nyí yie ndi bo ndè dōdrimè. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù yóó di duómmu wèè yó nnāá ku pāānāanti kòo nni ndōnnè mí mMōyiisi, de yiè nyóó yènni di botí mieke nke, kè dí nyiè nhò di nāá nti. ¹⁶ Di do ti mbeke ti Yiè nKuyie nkùu di te di do tiku dii yie ditāri Odebu ke dō dí í dō ké nyo ti Yiè nKuyie nkùu di te ku tammè di mōmmōmbe, di me nyí dō kénwúo nfehāādeēnfè di yàà bo kú. ¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dō: Bè béi nti wennimu, ¹⁸ m bo bè duónko wèè yó nnāá m pāānāanti, kè wè nda dōnnè, ò yètiní bè botí mieke nke kè m bo ò duó n nāanti kè wè nti mbè nāá n yé ndè ndōmmè. ¹⁹ Kòò mōu í yie n yé wèè yó nnāá m pāānāanti ò nàkè tì, mfi mōmmuo nyóó yúú nho to. ²⁰ Kòò mōu tu ò nāá m pāānāanti, ke nāá n yí yé nwèè náké tì, yoo ò nāá ntibōnāanti de yiè dí ò kù.

²¹ Kè dè yèmmè di bo ntoti di yèmmè ke tú: Yé ti ní bo yímè kébanté ti Yiè nKuyie nyí béinnè wè? ²² Wèè nāá m pāānāanti nè n kó diyètiri kòò nàké ke yé mmí nKuyie n tú tìmatì yóó dōd, kòò béi nti í dōd, mí ndi Yiè nKuyie mfi í tì béi, de yiè nnáké tefentè kpeti nti. Di báá ò depe.

19

Disòri kó yehekè

¹ Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù bo ku yebotè yè ké di duó mbe ekè kè di kari kénhā be cēí. ²⁻³ Dí toté ti Yiè nKuyie nkùu di te kù yóó di duó nkèè tenkè itempè nyitāāti, kētāāté bá kùu tempè dihei dimāa kédōd ice kékatenè, kòò mōu kùu onitì wèe coké kéta di mieke kēsori.

⁴ Kè dè fiténè wè kòò māánè o kou tōu kè bè do í mōke tìmatì de yiè mbo na kécoké kéta de kó yehekè kó dimari. ⁵ Kè dè dò nhòmōu ta dikpāa ke dō kékōú ideí ke néinè o népo ke kōū mutie, kè tepīētè feuté ke māánè o népo kòò ku, de yiè mbo na kécoké kékate kēsori de kó yehekè kó dimari kédēsté omāa. ⁶ Bè kùu wèè kou kòo mieke yonke kòò ò bèti ke dō képeite. Kè de kó dihei dētiri ò yàà bo ò ninte kuce kékuo, ò me ndo í dò nkékuo, ke yé ò do í ò mōkenèmè tìmatì. ⁷ Deè kpéi nte kè n di duó ndinùu kè di bo tãāté disòri kó yehekè yētāāti.

8-9 Kè di yie nke tũ nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kó yetannò n di duó nyè yíe, ke kù dó, ke yie nku kpeti kù yóó yíe kèpèkunnemu di tenkè, kù do béi nkéikú kényè nkù yóó duó nkè di yembè. Di yíe kètããtè disòri kó yehèkè yètããti. ¹⁰ Mèmmè di yó ndòrimè kè bè báá kuò òmòu wèè í cààrè mùmamù.

¹¹ Kè dè mè ndò nhòmòu níi nho kou koò dìi nke dinté koò poté. Kòò ku kè de yiè ncoké ke sòri de kó yehèkè kó òmarì, ¹² o èi kó bekótíbèe tã nkè bèe ò pí nkéduò nwèè dó kèpeite kòò ò kùò. ¹³ Di báá ò kuò mmesémmè, di yó mme nhõ nkéyenténè be bo nkòumè bèè í cààri mùmamù Isidayeεribe cuokè, kè di dòari mèmmè di bo mbo kè dè di naati.

Isidayeεribe tenkè mánke

¹⁴ Kè di kàri dìi mòmni di Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkèè tenkè kè di bo kè tieke di báá tuo ndi pénnè kó yetãrè di yembè dóu nyè, yèè benkú be tenkè mánku.

Ikuó ìi tukúnè wèè tu ò yà dèmarè

¹⁵ Kòò nitì òmáà wèè tu ò yè dèè dòò, deè bá nsànnè kè dí kuò òmòu. Benitìbè bèdébè yoo bètããti beè dò nkényé de kó tináantì kè tì béi.

¹⁶ Kòò mòu tòu nho kou tàù timatì kòò í tì yé, ¹⁷ bedé bèe tì tò ti Yiè nKuyie ncíètè ikuó niùbè nè bebeémbè bèè pí mmutõmmú de kó yewe kè bèe ti beké. ¹⁸ Bebeémbèe tì wènní mesàà, kè bè yà wèè tu ò yé kòò sóummu ke toummu o kou tináantì, ¹⁹ dí ò dòò ò do dó kédòòmè o kou tàù. Di yó mme nhõ nkédeite meyei ndi cuokè. ²⁰ Kè betòbèe tì kèè kémmote kufõwaá nke bá ndòari meyei ndi cuokè. ²¹ Kè wèè mè dòò di báá ò kuò mmesémmè kè wèè kùò onitì bèe ò kùò, kè wèè kpéété o kou nònfè bèe kpéété o kafe, kè wèè feuté o kou ninnì bèe feuté o kperi, kè wèè kèété o kou nùtè bèe kèété o kpete, kòò mòu kèété o kou naàcètè bèe kèété o kpete.

20

Bèè í dò nkéna kékote mudoò

¹ Di bàátí dìi mòmni ke kàri ke bo dokénè di dootitòbè, ke yà be kpàriséí nè be kpàrinaaséí nè kunitì kè kù sũ ke di pèété di bá ndé. Ti Yiè nKuyie nkùù di te, kùù di dènnení Esibiti kù di bonèmu. ² Kè di duúnnè dìi mòmni di dootitòbè ke tũnni dimáà ke bo bè do mudoò, ikuó niùbèe niité kécómmú ditinnì ìkè, ³ kébéi nke dò: Kémmúnè Isidayeεribe ããpòmbè, yíe ndè tũòke di bo dokénè dènde di dootitòbè di báá yie nkè di kòmòbùòtì nduò, di bá ndé, di bá mbè yèkù di báá bè yà kékpeute. ⁴ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di neínèmu ke bo dokénè di dootitòbè kè di deeté.

⁵ Kè behããpòmbè iwéi yembèe beke behããpòmbè ke dò: Di mieke òmòu bomu wèè maá teçíètè ke í tè taà? De yiè níkò nho cíètè ò yàà bo kù mudoò mieke kòò tòu mòu tè ta. ⁶ Òmòu bomu di mieke wèè bótinné mutie bè tumu fínyì ke mu nyí tũũ mu beà? De yiè nwète ò yàà bo kù kòò mòu mu tũũ. ⁷ Òmòu bomu di mieke wèè màke dipocènni ke mu nyí di túótáà? De yiè nwète ò yà bo kù kòò mòu di túóté. ⁸ Kè behããpònkótíbèe béi nke dò: Kòò mòu bo di mieke ke í ã dikòmòbùò wèè kò nho cíètè ò yàà bo tonne betòbè kufõwaá. ⁹ Behããpònkótíbèe nàké dìi mòmni benitìbè ke dèè, kè bèe túóté bèè ni yetìrè kénii nde ìkè.

¹⁰ Kè di tũòke dihei marì ke bo bè do mudoò, di pãnke bá mbè dónè dikpànni, dí mbè wantinè kunaatí. ¹¹ Kè bè yie nke di kpeté yecàkè, benitìbè bèè kó dimáà bo de mieke, dí bè túóté kè bè dòò tidaatì kè bè pínné muheikèntõmmú. ¹² Kè bè yete kunaatí ke dó kè di dokénè, de mòmni di né pi be èi. ¹³ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di duómmu de kó dihei kè dí kuò benitidaabè bemòu nè disie, ¹⁴ kètúóté benitipòbè nè íbì nè inààke nè ipe nè sibóó, kèhéi be kperè bè màke dè. Di dootitòbè kperè nde dí dè tieke, ti Yiè nKuyie nkùù di te kuò dè ndi duó. ¹⁵ Di yó mme ndòari yehèkè yèè di détirìnè yèè í tú di yóó kari dìi èi kpeye. ¹⁶ Di Yiè nKuyie ndi duó nyèè ekè de kó ibotí kpeye di báá yóu dèmarè ye mieke kè dè nfòù. ¹⁷ Dí bè kùò páíi Itiibe nè Amòriibe nè Kannahãã kòbe nè Pedisiibe nè Efiibe nè

Sebusiibe, ti Yiè nKuyie ndi nàké ke yé ndi me ndòò. ¹⁸ Kè di í dòò memme kè di bè teeté ke tũnne be kó isòke kperere di bo yeténè di Yiè nKuyie.

¹⁹ Kè di do dihei marì ke di pi kè dè m̀ntè di báá kǔú detie, dí nyo nde be ke báá dè kǔú, detie nyí tú benitibè kè di bo ndè dokùnè. ²⁰ Di bo na kékǔú detie ndi yé kè dèè í pèi yebe bè yo nyè, kéonnè dihei dì di dokùnè di kó iduotí kémbaanè di bo domè.

21

Òm̀òu bo kúmè kè bè í nyé wèè ò kùò de kó ikuó

¹ Kè di ta dì m̀nni ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóò di duó nkèè tenkè ke kè k̀ari, kè dè dò ndi yà kè bè kùò òm̀òu, kòò duó dikpáà, di me nyí yé wèè ò kùò, ² Ketenkè kó bekótibè nè bebeémbè bèe k̀ate kéberí meffè mmèè soké ocí nè de kó yehèkè de cuokè. ³ Kè bè yà dihei dì ò t̀kénè, de kó dihei kó bekótibèe waá ndinaaseri bè í p̀innè di mutõmmú dì í buuté kunaàd̀d̀rìd̀óú, ⁴ ké di k̀atenè kukó nkùù í kũũ ku také, bè í kùútí dè, bè me nyí buotí m̀mamù, ké dè pité di f̀nní kékua.

⁵ De m̀nni kè Defii yaàbí ikuó niùbèe k̀ate debore, ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù bè t̀ãtè, kè bè ní bo yú ku yètirì kèp̀a benitibè mesàà. Bèe k̀ate kèyà bè ò k̀ute kè dè m̀amè kénákè obeénti m̀annè tì yeti.

⁶ Dihei kó bekótibè bèe t̀kénè ocí duó dè, kè bèe niiti fenàafè bè kùò fè ínke kukó, ⁷ kébéi nke d̀: Dè í tú t̀i ò kùò, ti me nyí yà wèè ò kùò. ⁸ Ke béi nke d̀: Ti Yiè nKuyie nti c̀íé ntínti a kó benitibè Isidayeeriibe, a báá yie nkòò niti wèè í cààrè m̀mamù kòò ti b̀nté meyei ntínti Isidayeeriibe a deté bè.

⁹ Ti Yiè nKuyie mme ndó. Di yóò mme d̀ori ke báá t̀ò bè kùò wè kòò í càke m̀mamù o kó ice.

Isidayeeriibe bo mpuokúmè bè p̀i mbè mudoò mieke

¹⁰ Kè di do di dootit̀bè kè ti Yiè nKuyie mbè ãnné di nau mieke kè di bè p̀ímmú. ¹¹ Di mieke kòò m̀òu yà di p̀ímmú t̀i daati mieke, onitipòkù m̀òu kòò yèmmè ò ta, ò bo na kóò t̀ùóté, ¹² kóò tanné o c̀íètè mieke, kòò nitipòkù kuò o ỳtì kékéké o nónkúótì, ¹³ kédeite tidaayàtì ò do ã t̀i, kéceete titetì, kénkuò nho cice nè o ỳ be kúú nke d̀ ot̀ankù, kòò né na kóò duónè. ¹⁴ Kè dè boní kòò t̀énke í ò d̀ó, wèè ò yóu, kè wèe k̀ate ò d̀ó kè, ò báá ò fité kécòutè idíítì ò me mbáá ò d̀ò kudaakù ke yé wè ò puokemè kè bè wènné didóu.

Mpo d̀ò nkénte dè

¹⁵ Kòò niti m̀òu po benitipòbè bèdébè ke d̀ó òm̀òu kè dè p̀èètè ot̀òu kè bè ò m̀kenè ibí, ò d̀ó wè mesàà nkè wèe kó debire í tú Mpo, ¹⁶ ò bo mbè toti dì m̀nni bè d̀ò nkénte dè, ò báá duó nhò d̀ó wèe nitipòkù kó debire dèè í tú Mpo, wèe tu Mpo ò na nte dè, kèyóu ò bo dè duómmè ò í d̀ó wè kó debire dèè tu Mpo. ¹⁷ Ò d̀ò nkényému kéduó nhonitipòkù ò í d̀ó wè kó debire dèè tu Mpo, Mpo kperere, ké dè duó nkè dè mm̀annè ò duó ndè ò d̀ó wè, ò duó ndè o kó debire kuce mèdémè. Ke yé ò í d̀ó wèe nitipòkù kó debire dè tumè o kó debíketirè ke d̀ò nkétieke Mpo kperere.

Debire dèè yete ditoò

¹⁸ Kòò m̀òu m̀òke debire kè de to kpeñni kè dè í yíe nde cice nè de ỳ be kpeti, kè bè dè tiè nkè dè í d̀ó kékeè bè yé mmù, ¹⁹ de cice nè de ỳ bèe dè p̀i nkékatenè dihei kó dibòrì, dihei kó bekótibè k̀ari dè ke bekù, ²⁰ ké bè nàké ke d̀: Ntenè ti bire, de to yeè kpeñni dè í yie nti kpeti, dè í ti d̀ó ke yetírì ti kpeti, ke tú kudikétontíkù ke tú kunaàỳkémúónkù. ²¹ Kòò èi k̀obe bemòu ò bùótí yetárè kékua kédeite meyei ndi cuokè, kè Isidayeeriibe bemòu ti kèe kèmmòte kufòwaá.

Bè nùnné wè kòò ku

²² Kè dè d̀ò nhòmmòu d̀ò meyei mmèè d̀ò mbèe ò kùò, kè bè ò nùnné, ²³ di báá yie nkè wè nyíe mmutie ínke de yiè, dí ò kũnné de yiè ke yé bè nùnné wè ò nte kè Kuyie ndòò meyei

mme dihei bè ò nùnné dì miéke. Dí nyé ke báá sɪnkùnne ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè kè di bo kè kàri.

22

A kou kperε bo fetimè kàa dè pèté

¹ Kàa yà a kou òfè, fenààfè yoo fepièfè kè dè cènti a báá dè yóu kè dèe feti, a dè tóni kédúú nde yiè. ² Kè de yiè mme ndiétiri, yoo a í ò yé, á dè tóni a cíètè kè dè mbo ke kémúnè wèè dè te ò bo mbéketenímè ké dè tùóté. ³ Di yóó me nyí bá kè di yà musāmmarímú mmu, yoo diyaàbòri, yoo dèmarè cénke dèe feti, kàa dè yà a bá mbúútóo de kpéi.

⁴ Kè di yà di kou m̀òu kó musāmmarímú, yoo o nààfè, kè dè duó kuce, di báá yóu kè de yiè nní nhàri omáà, dí ò teennè ké dè íi.

Deterè deterè péu Kuyie nyete dè

⁵ Onitipòkù m̀òu báá ānné onitid̀ù kó tiyààti, onitid̀ù m̀òu me mbáá ānné onitipòkù kó tiyààti. Kè wèè dè d̀ò ti Yiè nKuyie nkùù di te kù ò wùó, nyisake nyiè nwe.

⁶ Kàa kèri kuce ke yà tinoriyíènti mutie, yoo ketenkè kè tenòtè òke te bí a báá tè tùóté nè te bí. ⁷ Á yóu tenòtè kè tèe íté, kàa deite te bí, kè dèe yie nkè dè nda naati kàa nfòu kémante.

⁸ Kàa maá tecèpantè á okunne iduotí, kè dèe yie nkòò m̀òu báá donní kékú, kàa tuoti ice.

⁹ Di bá mbuati idibotí idéi fínyí kó depaa mmieke, kè di mè d̀ò dè bo ntú dèè cànné Kuyie nképéi. ¹⁰ Di bá mbuummu kunaàd̀d̀d̀r̀id̀óu fenààfè nè musāmmarímú, ¹¹ di bá nhāà tiyààti t̀i kəkénè mupaàkonkperímù nè tipeciti ke dùòke.

¹² Dí nhāà di yaàbòrè m̀anke iyaàyuó nyinàà.

Ikuó ìi tukúnè benitipòbè

¹³ Kòò m̀òu tùóté onitipòkù kè bè duó, kè dè boní kòò ténke í ò d̀ó, ¹⁴ ke s̀nkùnne o yètiri ke yí: N tùóté de kóo nitipòkù kè ti wènné did̀óu, kè n s̀ó nhò dié nke yíètému onitid̀ù. ¹⁵ Osapàà ncice nè o yò, bèe túóté dèè benkú ke d̀ò mbè kóo sapàà nyí yé onitid̀ù, kékatenè beheikènkótibè kàri dè, ke beku ké bè benke, ¹⁶ kòo cicee náké bekótibè ke d̀ò: N duómmu we nnitid̀ù n kóo sapàà, kòò puoke ke ténke í ò d̀ó, ¹⁷ ke tú n kóo sapàà nfòmmu í wenni, ke tú o yà n kóo sapàà nduónèmè onitid̀ù. Ntenè dèè benkú n kóo sapàà nyí yíètémè onitid̀ù. Bè yóó me nyí kèpĩnte kuyààkù bè duó kùù ínke meketimè kè kù t̀ei meyiì bekótibè ìikè. ¹⁸ Kè bekótibèe pí nde kóo nitid̀ù kóò puotí, ¹⁹ kédúú nkòo yietí osapàà ncice medítibii ntek̀ùtè (100), ke f̀óó nhò s̀nkùnnemè Isidayeeriibe kóo sapàà nwèè í yé onitid̀ù o yètiri, kédeè ké nhò po ke ténke báá ò yete nè bè bo mbomè.

²⁰ Kè dè me ndò mbè nàá ntì tu timómmonti, kè bè í yà mùu benkú de kóo sapàà ndo í yémè onitid̀ù, ²¹ bèe ò dèenne o cice cíètè b̀òri, kè de kó dihei k̀òbe ò bùótí yetàre kékua. Ke yé ò d̀òmmè Isidayeeriibe ci dè, ke duónè onitid̀ù ke kpaá bo o cice cíètè. Di yó mme nhā nkédeite meyei nyIsidayeeriibe cuokè.

²² Kè dè me ndò ndi yà onitid̀ù m̀òu kòo duónè onitipòkù wèè ye, bedé dí bè kùò. Kè meyei ndeite Isidayeeriibe cuokè.

²³ Kè dihei mari miéke me nni nke di yàmè onitid̀ù m̀òu màánè dè osapàà nwèè m̀òke didacènni kòò ò duónè, ²⁴ di bè dèenne dihei b̀òrinùu, ke bè bùótí yetàre kékua. Kè de kóo sapàà nkú ke yé bè ò p̀ímmè bá ò í kuó nkè bè bo ò teennè, kè onitid̀ùu kù ke yé ò p̀ímmè o kou t̀òu pokù kédúónè. Di yóó mme nhā nkédeite meyei nyIsidayeeriibe cuokè. ²⁵ Kè dikpàà miéke me nni nke onitid̀ù m̀òu màánèmè osapàà mm̀òu kòò m̀òke didacènni, kòò ò p̀i nke duónè, bèe kua onitid̀ù omáà. ²⁶ Di báá kua desapumbire, dè í d̀ò meyei

mmèè dò ndí dè kùw. Dè dònne onitì bo dinté mèmme o kou tàù kòd poté kékuw. ²⁷ Ke yé bè màámè dikpáà ndi òmòu do í kè bo, kòo sapàà mbo kuó nkè wèè ò deeté.

²⁸ Kè dè me ntu onitidòu mòu wèè màánè osapàà nwèè í yé onitidòu, ke í mæke o dacēnni kòd pī ke duónè, kòd mòu bè yà, ²⁹ de yiè nyietí osapàà ncice medítibii sipísìnùmmù kòd tùóté képuoke, ke yé ò wèè pìmmè ke duónè, ò báá ò yóu nè ò bo mbomè.

23

¹ Òmòu báá duónè o cice pokù mòu. A báá fiete dèè tu a cice kperε.

Benitibè bèè í kæké Kuyie nkøbe mieke

² Kè bè fōnte onitidòu mòu, yoo bè kèeté o takoncīē, ò bá nkæké ti Yiè nKuyie nkøbe mieke.

³ Kè Isidayεeri mòu tùóté onitipòkù wèè í tú be kó kubotí kou, kè bè peité debire. De kó debire bá nkæké ti Yiè nKuyie nkøbe cuokè nè be yaábíó kétuakēnē kutōnkù tepítē kaku.

⁴ Amōniibe nè Mōabiibe bè í yóó kōre diyie marì ti Yiè nKuyie nkøbe mieke bá nè be yaábíó, titōnti tepítē bè báá kōre ti Yiè nKuyie nkøbe mieke. ⁵ Ke yé bè do í di conēmē menie nnè mudì di do yè dī mōnni Esibiti kēnhā kuce. Bè do pētinke yúní Beō bire Badammu nwe Peō εi kou Mesopotamii tenkè kòd cu kòo bo di bōnté kusìnkù. ⁶ Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù me nyí kēnté Badammu kpeti, kòd bo di bōnté kusìnkù. Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù do pētinke ceete de kó meyei nkè mēe naá mmesàà mme, kù di yáí mēè kpeí. ⁷ Nè di bo mbomè di bá nwanti de kó ibotí idé bo mōtemē mesàà nyoo bè bo mbomè kè dè bè naati.

⁸ Di báá wénté fenōnsīnfē Edōmiibe, bè tu di købe mbe. Di me mmúnke báá wénté fenōnsīnfē Esibiti købe ke yé di do bonímè beè kó dihei. ⁹ Be yaábí kó kutōnkù tāānkù bo na kékōre ti Yiè nKuyie nkøbe mieke.

Desinnè í dòmmè kēnkæké dihāpònkari

¹⁰ Kè di yeti dī mōnni ke kōri ke bo dokénè di dootitabè, dí ndake dèè bo sīnkūnne dihāpònkari de kpeí. ¹¹ Kè dè dò ndi mieke, kòo āpònti mòu duó keyènkè ke yà tidòuntì, kòo taniε nyè, ò sīntemu. Wèè yè dihāpònkari ke báá konní kè diyie kpaá. ¹² Kè kuyuo ku yuoté wèè wuw. Kè diyie ntatoo kè wèè konní dihāpònkari.

¹³ Di mmæke dibòri dī cié, ke nke ntaà ke yō. ¹⁴ Bá wèè āpònti mmæke tekābūtè, kòd ta ke ni ke deè, wèè dátinné. ¹⁵ Kè yé ti Yiè nKuyie mbomè dihāpònkari ke yóó ndi kānké, kéānné di dootitabè di nou mieke. Dihāpònkari yó ntú dī cāā ndindi ke wenni. Kè ti Yiè nKuyie nkùu di te kè kù báá yà dēmarè kè dèe ku pī nyisíe kè kù di bútinne.

Kudaakù bo cokémè

¹⁶ Kè kudaakù makù cokénè ku yiè nke sòri di kó dihei, di báá kù dēnne ké kù tēnné ku yiè. ¹⁷ De yiè nni nkari di cuokè dihei marì ò dó dī bōri, di bá nhò diimmu mesémmè.

Isidayεeribe í dòmmè kēnsāūrí bemàà

¹⁸ Isidayεeribe mieke onitipòkù mòu báá naá nwèè dauti dautinè benitidaabè, onitidòu mòu me mmúnke báá ndauti dautinè benitipòbè. ¹⁹ Di báá yie nkè de kó benitibè kòd mòu tōní Kuyie ncīētè mieke de kó idítí ke bo deitenè dinùu ò dōunnè dī Kuyie, ke yé ti Yiè nKuyie nkùu di te kù dè wùómmè isøke nyi.

A bo pentemè a kou dēmarè kéndó kécōnte

²⁰ Kàa pēte a kou tàù idítí yoo tidiiti a bá nwanti ticōnti. ²¹ Di bo na kēncóu ticōnti bepòbè borè kémbúútí di købe. Di yóó ta dī mōnni ketenkè kékari dí ntū nde kó ikuó kè dèe yie nkè di Yiè ndi dōò mesàà ndi tōmmú mumòu mieke.

Isidayεeribe bo ndōummunēmè Kuyie ndinùu

²² Kòd mòu dōunnè Kuyie ndinùu ke yē nhò bo dōò tìmatì, ò báá øte, kòd øte ò càkemu kè Kuyie nyóó ti nhò beké. ²³ Kè di í dōummu nè yenò Kuyie dè í tú meyei. ²⁴ Di né nyé kè

wèè dǎúnnè Kuyie ndinùù, wèè dì dǎò kètũnnè weti weti ò dì dǎúnnè ti Yiè nKuyie ke yě nhò yóó dǎòmè. Ke yě nè a yèmmè mme a kù dǎúnnèmè dinùù.

Ikuó ìi tukúnè Isidayeεribe bo ntǎũmè yetebe

²⁵ Kàa ta a kou tǎù kó kupaku miεke a bo na kètũũ ffinyì kó yebe kécááké kénsànnè a dó mèè botí, a né báá súú nkétǎ kékònnè. ²⁶ Mèmmè kàa pēnké a kou tǎù kó kupaku miεke a bo na kēũnté nè a nǎtè tidiitì kécááké, a né báá túóté disìè kékéí.

24

Onitì bo βetimè o pokù

¹ Kòò mǎù túóté onitipòkù, kè dè boní kòò ténke í ò dó, ò yà mèè kpéi ndèmarè de kóò nitipòkù ìnkè, ke í dè pénsirì, wèè wāri dipátiri meyatimè kperi kóò duó nkóò bèti o cíètè. ² Kòò kò nhò bo na kéwaá nhonitidǎù tǎù kéyenke. ³ Kè de kóò nitidǎù me ntó í ò dó, wèè wāri meyatimè kó dipátiri* kóò duó nkóò bèti. Kè dè me ndò nhò kumu, ⁴ onitidǎù wèè do ò túóté meketimè ò í mǎke kuce ke bo wēte kóò túóté képuoke ke yě weè ò βetimè, kòò yenke onitidǎù tǎù ke sǐntε. Dende dò nyisoke nyi ti Yiè nKuyie nyìikè. Di í dò nkétũnnè de kó meborime botí, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkèè tenkè miεke kè di yóó kè kàri.

Wèè bo túóté o pokù bàmbà nkó ikuó

⁵ Kòò mǎù túóté o pokù bàmbà di báá ò kàtenè tihǎǎpǎntì nè muwērimú yoo di nhò duó mmutǎmmú mamù, di ò yóu kè wè mbonè o pokù kè bè yo ndiwèi ke dò dibenni òimáá.

A bo pentemè otǎu a kperε

⁶ Kàa kou mǎù pènte a kperε marè ke bo da yietí, a báá túóté ò nàà yoo o nàntèmbiku ke yě deè temè kòò fòù.

Òmǎù báá pí nhotǎù kéfíté

⁷ Òmǎù báá yúúkú o kou tǎù kóò dǎò kudaakù yoo wèè ò fité, kòò mǎù mè dǎò de yiè mbèè ò kùò, di yó mme nhǎ kédeite meyei ndi cuokè.

Ikuó ìi tukúnè mumǎmmú mùù dǎnnè tikǎntì mù bo pí nwè

⁸ Dí mpí nyitié n nàké ì, ikuó niùbè Defiibe kè bè ì ndí nàké, ìi tukúnè mumǎmmú mùù dǎnnè tikǎntì. ⁹ Dí dentení ti Yiè nKuyie nkùù di te kù do dǎò dè Midiyammu † di do yè dǐi mǎnnì Esibiti.

Ikuó ìi tukúnè a bo pentemè a kou tǎù dèmarè

¹⁰ Kàa pènte a kou tǎù, a báá kǎte kéta o cíètè kétúóté dèmarè o kperε a ò pènte dè kpéi, ¹¹ Kàa kǎtoo á mbo ditowaà, kè weè túóté ò dò nké da duó ndè, ké da duó. ¹² Kè de yiè mme ntu ocìrì a báá yie nkòò da duó ndèe yie nha cíètè. ¹³ A dè nhò ténné kè diyie mu nyí ta, kòo yaàbòrì ndi ò daati dì, a di nhò duó nkè wèè dáátí, kémǎo ti Yiè nKuyie nkó mesàà nha kpéi, kè ti Yiè nKuyie nkùù di te banté a dǎòmè dèè wenni.

Di bá nsoú mbecìribè ke bè yo

¹⁴ Di báá di wèè tu osènniwè, ke tú ocìrì o tǎmmú kó idíftí kè nsà kè di kou nwe yoo opòò ke né bo di kó dihei miεke. ¹⁵ Di ò yietí o kperε kè diyie mu nyí ta, ke yě ò tumè ocìrì nwe di bá nhǎotí di bo ò duómmè o kperε, kè mèè dǎke ò bo kuónnè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kùu dí toú nde kó meyei.

Bá wè ò dò nkényé tì

¹⁶ Di í dò nkékuò debire cice yoo de yǎ debire yei nkpéi. Di í dò nkékuò debire de cice yei nkpéi, nyoo de yǎ kǎme. Bá wè ò dò nkékú o mómmuò nho yei nkpéi nke.

* 24:3 meyatimè kó dipátiri: Wénté Matie 5:31 nè 19:7 nè Mariki 10:4. † 24:9 Midiyammu: Wénté Mukétimù 12:10.

Isidayeeribe bo mbekùmè tibeénti kè dè mà

¹⁷ Di bá mbekùnè siyàbìsì ke sou mbepòbè bèè di bonè nè iciribí, di báá fietè okúpokù kó tiyààtì ò tùóté di kperè dè kpéí. ¹⁸ Di dentení di do tùmè tidaatì Esibiti kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù di dæeté, dæè kpéí nte kè n tu dí ntù nku tié.

¹⁹ Kè di deì diì mòmni di diiti ke ínté ntimati kupaku mieke, di báá wēte ké tì tùóté, dí tì yóu bepòbè nè iciribí nè bekúpobè kpéí nkè dèe yie nkè ti Yiè nKuyie nkùù di te, kè kù di dò mesàà di kperè di dæri dè demou mieke. ²⁰ Kè di níí tōū diì mòmni odifíè kó yebe, di báá déri yèè kraá, dí yè yóu bepòbè nè iciribí nè bekúpobè kpéí. ²¹ Kè di tōū fínýì kó yebe, di báá déri yèè kraá, di yè yóu bepòbè nè iciribí nè bekúpobè kpéí. ²² Di báá yèè ndi do tùmè tidaatì Esibiti, dæè kpéí nte kè n di duó nde kó ikuó, kè di bo nyi tū.

25

Tibeénti kó ikuó duó ke dòmme

¹ Kè bèmabè kra nke katení, di bè bekénè kédeite wèè í naati, kényúú nho to. ² Kè dè me ntu wèè í naati dè dò mbèè ò puotímu, obeéntii duó nkè bèè ò tǎú nketenkè kóò puotí, bè ò bekénè ke yà kóò càke kè dè màmé. ³ Di báá puotí òmou kè dèe pēēté tiyēiti sipísinaà, ke yé kè di sàké kóò puotì di yàà bo ò díí nyifei di ìkè.

Fenààfè kó medonnimè

⁴ Di báá táu nfenààfè nùù fè puotì diì mòmni tidiiti.

Okúpokù wèè í mæke debire

⁵ Kè dè dò nteciētè matè kó bedapàmbè bo kè be kóò mǎu ku ke í mækenè o pokù debire, de kóò nitipòkù báá yè kéyenke dikpáà, o danàà nhò tùóté képuoke. ⁶ Kóò peité dèè bíketiree sǎoté de cice yètìrì kè dèe yie nkòò cice yètìrì nkpaá bo Isidayeeribe cuokè.

⁷ Kè de kóò nitidùu yete ò bo túótémè o ponàà nképuoke, de kóò nitipòkùu kǎte Isidayeeribe kó bekótfbè borè dihei kó dibòrì, ké bè nàké ke dò: N danàà nyetemu ò bo n túótémè kòò kou yètìrì nkpaá Isidayeeribe cuokè. ⁸ Kè dihei kó bekótfbè ò yu kóò beke, kòò baà yete ke tú, ò í dǎ kétúóté o ponàà nképuoke. ⁹ De kóò nitipòkùu ò tǎónnè kéúté o neùtì késute o ìkè tinóntōūtì kébéi nke dǎ: Bè òó yí mie mme wèè yete ò bo maámè o kou cíētè. ¹⁰ Kè bèè yú de kó teciētè ke dò: Tenehùtéciētè.

Dèè í dò nkédǎò dikpànni mieke

¹¹ Kè benitidaabè bedé kra, mbe mieke kòò mǎu kóò pokù cokéní ke bo pate ke dǎ kédeetè o dǎu bè na wè, ke pī nho dǎu kprantídèntǎu takuò, ¹² di báá kuó nde kóò nitipòkù mesémmè, dí kéété o nùtè.

Kàa dǎò kupotaá á ntū ntimómmoni

¹³ Di bá ncōti di yǎrè timátì tìi dakù cidóò ínkè kè timatì n cēè kè titetì yau. ¹⁴ Di bá mbeúnè di potantì yebo sǎmpóyè nè yediye kè ye dífíí mà. ¹⁵ Di cōmmùnè tìi mátì cidóò tì ntú tìi cēèkù mà, kè di beúnè yèè bǎ ntú yèè mà, kè dèe yie nkè di nfòu kémante ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkèè tenkè ínkè. ¹⁶ Kè di dæri memme ke sou nditǎbè dè tu isake nyi di Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè.

Amadesiibe nè Isidayeeribe bè dokùmu sǎà

¹⁷ Dentenní Amadesiibe do di dǎò dè kuce di yènní diì mòmni Esibiti. ¹⁸ Bè do oke kuce nku ke dimmù di kǎbe bèè òu ke tūtí di fǎnkúò, ke bè kòu, bá bè í dé Kuyie. ¹⁹ Bàmbà mmie nti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóò di dæeténemu di dootitǎbè ké di kanne bàmmùu ketenkè kù yè nkù yóò di duó nkè mieke. Dí kuò Amadesiibe botí kumǎu páíí, kutenkù duómè. Di báá ti yè.

26

Ti dǎ nkénduòmму Kuyie ntidiketiti nè dèè tu depíndè

¹ Kè di ta dìi m̀ǹǹǹ ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkèè tenkè kè di kè c̀utè ke k̀ari.
² Kè di kùútí, di deite di diketití k̀éánnè temámbòtè mièke k̀étaní dibòrì ti Yiè nKuyie nkùù di te kù t̀áátè dì kè bè dè yu ku yètìrì. ³ Dí k̀ate k̀éyà ikuó nùtì wèè p̀i mmutòmmù de m̀ǹǹǹ k̀ébéi nke d̀: M b́immu ýe nha Yiè nKuyie nkùù da te ku ìkè ke t́, n t̀ù̀kemu kù do b́i nkéikú ke d̀ kù yóó duó nkèè tenkè ti yembè. ⁴ Kè ikuó nùtì c̀utè a t̀aní dè, ke dè ìnné ti Yiè nKuyie nwũ̀t̀ǹǹ ìkè. ⁵ K̀aa b́i nti Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè ke d̀: N cice do t́ Aramu botí kou nwe, ke t́ ocièntì, k̀etuoke Esibiti, kè benitibè s̀ámpò ò ńnè. K̀o kari, kè ti botí s̀úú nkékpenke. ⁶ Kè Esibiti k̀obe ti dí mmesémme kè ti f̀éú kè ti d̀ò tidaatì. ⁷ Dè me nyí kè ti kuónnè ti Yiè nKuyie nti yembè do t́ nkù, kè kùu keè ti dabùò, nkéyà ti bo m̀è sémme mièke, nè bè ti f̀éũnkómè. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie nti d̀nenní Esibiti ke benkú ku ẁrímú, ke d̀ò tidietì nè mebenkùmè m̀è duò tikòmbùd̀tì. ⁹ Ti Yiè nKuyie nkuù te kè ti t̀ù̀ke kù ti duó ndìi èi menaamiè nnè mecekùò ndè p̀ũ̀ ndè. ¹⁰ Deè k̀péi nte kè m p̀ānì ti Yiè nKuyie nkùù n te tidipantì, kù ti duó nkèè tenkè k̀peti.

K̀aa dèè memme á dè ìnné a Yiè nKuyie nkùù da te ku ìkè, k̀ékõnke kè kù bántè. ¹¹ De m̀ǹǹǹ kè diwèi nda bo ti Yiè nKuyie nkùù da te kù da d̀ò m̀è s̀àà nk̀péi f̀ó nnè a c̀íètè k̀obe nè Defiibe nè bepò̀bè bèè bo di kó ketenkè mièke.

Isidayeribe d̀ nke ní duó ndè dibenni t̀áánni Kuyie

¹² Dibenni t̀áánni kè di dèite di diitì ke dèè, dí tì berí k̀edeite depíndè ke duó nDefiibe, nè bepò̀bè nè iciribí nè bekúpobè bèè di bonè, kè bèe p̀eté kèdi k̀ensànnè. ¹³ Memme bá wè bo nákéme ti Yiè nKuyie nkùù di te ke d̀: N duómmu dèè d̀ nkéduó nDefiibe nè bepò̀bè nè iciribí nè bekúpobè, ke t̀unne a d̀ú ndinùù ke yè ndè ní ndòmmè, n yí yè ndèmarè, n yí yóu dèmarè. ¹⁴ N do kari dìi m̀ǹǹǹ mukúú, n yí di de kó dèmarè, m me ndo í dèite dèmarè n s̀i ndìi m̀ǹǹǹ, yoo m p̀ā de kó dèmarè ocí. N Yiè nKuyie nkùù n te, n t̀unne a k̀peti timòu, nè a tannò a n duó ndè. ¹⁵ A c̀sààtè bo k̀éinkè nke, wénténí kédòò a nìtibè Isidayeribe mesàà nnè ketenkè a ti duó nkè, a do b́immu k̀éikú ke d̀, a yóó duó nti yembè ketenkè menaamiè nnè mecekùò ndè p̀ũ̀ nkè.

Kuyie nt̀áátémè Isidayeribe

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù duómmu ýe nyIsidayeribe dinùù ke t́: Bá wè ò nt́ ku kuó nè ku tié nkéndòori dè yè mmù nè o yèmmè memòu nè o wènni dimòu. ¹⁷ Di duó nkè di Yiè nKuyie b́immu ýe nke ìkú ke yè nkù yóó ntú di Yiè nKuyie nkùù di te, ke nsà kè di t́ nku kó kuce nè ku kuó, nè ku tannò nè ku tié nke d̀ori dè yè mmù. ¹⁸ Ti Yiè nKuyie nduó nkè di b́immu ýe ke ìkú ke yè ndi yó ntú ku k̀obe ke kù di te, kè di t́ nku tannò yemòu kù di nàké ke yè ndè ndòmmè. ¹⁹ Di Yiè nKuyie nkùù di te kù d̀ò d̀i mbaké yebotè yemòu kù d̀ò yè, kè nyè k̀pénnì, kè di yètìrì nyè feínè, kè di s̀ānni nyè d̀eunè. Kè dí ntú kubotí kùù c̀á, nti Yiè nKuyie nkùù di te, kù ti ndi nàké.

ISIDAYERIBE BAÀMMÈ METAUMMÈ KÓ DIBANNI

27

Kuyie nyèmmè Isidayeribe f̀íi nyet̀àrè dit̀ari Ebaadi

¹ Kè M̀yíisi duó ndinùù Isidayeribe ke d̀: Dí nt́ n di duó nyì kuó ýe nyimòu. ² Kè di s̀éntè dìi m̀ǹǹǹ kukó nSuditèè ke bo ta ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè, dí túótè yet̀àrè dieyè kè yè f̀íi, nké yè m̀ mmumòmmu péimù, ³ k̀éwari yè ìnkè ikuó ndi tié nyì imòu, kè di p̀éètè kukó nSuditèè ke bo ta ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù do b́i nkéikú ke d̀ kù yóó duó nkè di yembè menaamiè nnè mecekùò ndè p̀ũ̀ nkè, ⁴ kè di s̀éntè kukó nSuditèè dí f̀íi nyet̀àrè n di náá nyèè k̀péi nyíe Ebaadi t̀ari ìnkè, kè yè m̀ mmumòmmu péimù. ⁵ Dí dè maá diwũ̀t̀ǹǹ ti Yiè nKuyie nkùù di te nè yet̀àrè di í c̀íékè yè nè timátì kó kunenkù makù. ⁶ Yet̀àrè di bo maánè yè diwũ̀t̀ǹǹ ti Yiè nKuyie nkùù di te, di báá yè c̀íékè. De kó diwũ̀t̀ǹǹ ìnkè nke di yóó f̀íémè ti Yiè nKuyie nkùù di te

iwũḥ kétuḥ. ⁷ Dí kù fié iwũḥ metaummè kpeyi di yóó dè nyì di, ti Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè nè diwèì. ⁸ Dí wāri yetārè yenyè ìnkè Kuyie nkuó náànti timou, kè dè nfeí mesàà.

⁹ Mèmmè Məyiisi nè ikuó niùbè nè Defiibe kè bèe náké Isidayeeribe bemou ke dò: Cíékénè, kémúnè! Yíe ndi naá nti Yiè nKuyie nkəbe mbe. ¹⁰ Yiennè tũnké kù di náá nti yíe nkétũnne ku tannò nè ku kuó kù di náá ndè yíe.

¹¹ De kó diyìè ndi Məyiisi duómme Isidayeeribe dinùù ke dò: ¹² Kè di sèhité dìi m̀ǹǹni kukó nSuditēē: Ntenè bèè yóó deke ditāri Karisimmu kēpā mmesàà nyIsidayeeribe: Simmeḥḥ nè Defii nè Sudaa nè Isakaa nè Sosefu nè Bensamee naàmuntì kəbe. ¹³ De m̀ǹǹni kè Dubenni nè Kadi nè Asee nè Sabunəə nè Danni nè Nefutadii bèè naàmuntì kəbe yóó deke ditāri Ebaadi ìnkè kémbuò nkusìnkù.

Meyei ntepiítè

¹⁴ Dende Defiibe yóó pīékémè Isidayeeribe bemou ìkè ke dò:

¹⁵ Wèè bo waá dibəḥ mari yoo wèè bo yie ntimáti kéuté kè dèe naá ntetenkaanitè, kòo tē s̀ǹǹne, dè d̀ d̀ nyisəke nyi di Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè. Kè wèè dè d̀ d̀ de yíe mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò.

¹⁶ Kè wèè í dake o cice nè o yḥ be kpéí de yíe mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò.

¹⁷ Kè wèè fũũ nho cēpētitə̀̀ kó mupérímù m̀ǹǹku kó ditāri de yíe mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò.

¹⁸ Kè wèè fétinne kuyũ̀̀nkù, de yíe mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò.

¹⁹ Kè wèè beké siyáàbìsì kó tibeénti okúpokù ìnkè, yoo deciribire, yoo opàḥ, de yíe mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

²⁰ Kè wèè duónè o cice pokù, de yíe mbo yà! Kè yé ò fietemè o cice kperere nde. Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

²¹ Kè wèè duónè feḥḥ mafē, de yíe mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò.

²² Kè wèè duónè o tãũ yoo o yḥ yanti kou nwe yoo kè bè wē mbe yḥ ke cáá mbe cice, de yíe mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

²³ Kè wèè duónè o pokù yḥ de yíe mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

²⁴ Kè wèè poté o kou tə̀̀ kòò kò̀̀te, de yíe mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

²⁵ Wèè cóuté ticuuti ke kùə wèè í cà̀̀rè m̀m̀m̀m̀, de yíe mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

²⁶ Kè wèè í tũnne ikuó ì nyēmmè, de yíe mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

28

Kuyie ntumè kù yóó d̀ d̀ Isidayeeribe mesàà

¹ Kè di kènté ti Yiè nKuyie nkùù di te ku tannò n di tiè nyè yíe nke yè yie nke d̀ d̀ri yè yē mm̀. De m̀ǹǹni ti Yiè nKuyie nkùù di te kù bo duó nkè di botíi kpenke kēpḗtè ibotí imou ì bo ketenkè ìnkè. ² Kè nsà kè di yie nke kènté kù tu mù, nte kù yóó di d̀ d̀ mèè sàà:

³ Kù yóó d̀ d̀mu mesàà mbèè bo dihei mieke nè bèè bo depaa. ⁴ Kè di pié késúú nkè di diiti mpeí mesàà, di nàake nè di pièti kè dèe súú. ⁵ Kè di ní kḥú di diiti kēpíe ndi mēmméi, bá muyuo mbáá kuoté di conkuye mieke. ⁶ Di ní yó nyeti kè ku sàà ndi bonèmu kè di nkũntiní kè mè di bonè.

⁷ Kè di dootitə̀̀bè me ndi do dìi m̀ǹǹni ti Yiè nKuyie nkùù di te kù duó nkè dí bè na. Kè bè do kə̀̀riní ke kə̀̀riní kuce kùmáà bèe coké kətũnne ice iyiekè. ⁸ Kù bo di d̀ d̀ mesàà ketenkè kù di duó nkè mieke. Kè di buə mpíéké tidiiti, kè di d̀ d̀ri de kó dimàà nyíe.

⁹ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di dǎò kubotí kùù cǎǎ nkùnku ku kpéí kè nsà kè di yie nku tannò ke tū nkù yē ndi ntū nyìi ce, kù ti mbéi nke íkú. ¹⁰ Merǎme ibotí ìi kó dimàà bo ketenkè ìnkè imǎu ì yóó yàmè ti Yiè nKuyie ndi cǎǎnémè ku kpéí nké ndi dé. ¹¹ Di Yiè nKuyie nyóó di dǎòmu mesàà kù do béi nkéikú ke dǎò kù yóó duó nkèè tenkè di yembè ke mieke, kè dí pié késúú kè di wǎǎ súú nkè di diiti mpéi. ¹² Ti Yiè nKuyie nyóó kpetému yewetibòrè kéduó nkè fetaafe níniù fe mǎnni kè kù di dǎò mesàà, di dǎori dè demǎu kè dè nyíé, dí yó mmǎke ke penni ibotí tei. Di báá mǎnté kè ì di pente. ¹³ Ti Yiè nKuyie nkuù yóó di ní nyibotí imǎu ìikè di báá tǔnne de fǎnkúò, dí yó nni ibotí imǎu bá dìi mǎnni, kè nsà kè di yie n di tiè nku tannò yè yíe. ¹⁴ Di báá yóu di bo mpímmè n di tiè ntì yíe, ké ti bǔtínné kǎfíé iwǎǎ yebǎkè.

Kuyie ntumè kè Isidayeeriibe yete ku kpeti kùu bè poté

¹⁵ Kè di yie nke kǎnté de kó itié, di yóó yà mǎè sàà mme ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kó dinùù, m me ndi tiè ndi yíe. Kè di me nyete ke í tǔnne ku tannò nè ku kuó ¹⁶ kù bo cǎǎ bèè bo dihei nè bèè bo depaa. ¹⁷ Tidiiti báá ta di mǎmméi mieke, muyuo mme mbáá buoté di conkuye mieke. ¹⁸ Kù bo di mǎnte kupeitóo di diiti me mbá mpéi di nǎake nè di pièti nè di bǎǎ dè báá súú. ¹⁹ Di ní yóó yènè kusǎnkù nku kǎwǎtǎnni kusǎnkù.

²⁰ Ti Yiè nKuyie nyóó di potému kè dǎe di di, kù yóó cǎǎmu di dǎorimè memǎu, kè di kù kédeè bá dè báá ǎte di dǎori mǎè kpéí nke kù bǔtínné. ²¹ Kù bo di bǎnté mutenkúú ndi yóó ta kǎkari kèè tenkè mieke, kè mù di deè. ²² Kù bo di bǎnté tikǎǎnti nè timiéti, nè mumǎmmú yeimu, kè fetaafe yietí kè fetǎrífèe pí ntidiiti depaa nkè tii kpéi. Dè yó mme ndi ð nkè di yàa deènè. ²³ Tiwetì bo kpenke disǎwǎǎ kǎme kè ketenkèe kpenke timátì tǎmè. ²⁴ Fetaafe na nniùmè kutǎyukú kuù né ndáátì, dè yó mme ndi dǎò nkè di yàa kù kédeènè. ²⁵ Ti Yiè nKuyie nyóó duómmu kè di dootitǎbè ndi nǎ, kè di kǎri mudoò ke kǎri kuce kùmáà bè di na kè dí coké kǎtǔnne ice iyiekè, kutenkù kó yekpǎatiyo yemǎu bo yà tii di tǎkǎni kè ye kǎmbùǎtì do. ²⁶ Di bo nkǎ tinǎnti nè tikpasǎnti kè dè di yo mbá òmǎu í dè bǎnnè.

²⁷ Ti Yiè nKuyie nyóó di bǎnté yenúútè nye kù do bǎnté yè Esibiti kǎbe, di fǎ bo nyièni, mekpǎǎ bo di pí nnè yemuo nsǎnyè kè dè bá ndò nkétaa nkémieté. ²⁸ Kù bo di bǎnté kuwáátóo nè tinǎnyǎnti nè tifentiti. ²⁹ Kè di nhǎǎnte kuyie ncuoké tiyǎnti kǎme. Di kperè marè bá nyíé bè yó ndi fǎnkómu ke fekù di kperè, ke di sou nke yo ndi kperè bá òmǎu í di teennè.

³⁰ Di ní bo tǎǎtè besapǎmbè ke ndó kǎpuoke kè betǎbè beè bè duónè. Di ní bo maá sicǎi ke báá si ta, kǎbuotí di paa ndetie mbè tu dè fǎnyì ke báá tǎu de be. ³¹ Bè bo nkòu di nǎake di ìikè kè di í ì yo, bè ní bo deite di sǎmmarímú di ìike kè dǎe deè. Di dootitǎbè bo kpaake di pe nè di bǎǎ bá òmǎu báá di teennè. ³² Ibotí tei bo dei di nitidabí nè di nitipobí kǎkǎnnè, kè di ní ntúú nkébuó kuce, kè di nuó nhǎu kǎkpéi, bá di báá na kédǎò timati. ³³ Di ní bo kúútì kè ibotí tei ii feke de kó tidiiti nè di paa nkó yetebe, ké dè di. Bè bo ndi fǎnkó ke di naù sǎǎ. ³⁴ Di bo yà bè di diimmu mǎè sǎmmè, kè mǎ nte kè di wááté.

³⁵ Ti Yiè nKuyie mbo di bǎnté yemuo nsǎnyè, kè yèe pí ndi núu nnè di kperè nè di yo nè di taakoo bá yè bá ndò nkémieté.

³⁶ Ti Yiè nKuyie mbo duó nkè bè di pímmú díndi nè di yembè nè di kóo kpǎàti kǎkǎnnè dihei di í yé di, kè di mbáá sibǎntenkaanii bè dǎǎnnè si ideí nè yetǎrè. ³⁷ Ti Yiè nKuyie mbo di duó nyìi botí mieke, dè bo ì di nè tii yóó di tuǎkǎni, ì bo ndi sǎǎ nke di daú.

³⁸ Di ní bo buotí péu kédeite sǎmpó, ke yé fecofe yóó dè cǎákoomè. ³⁹ Di ní bo buotí fǎnyì kó detie di me mbáá tǎte de kó dibii kè n né báá buónè di bo yàmè de naà, ke yé yebiè yóó dè cǎákoomè. ⁴⁰ Di yó mmǎkemu detie mbè tu dè odifè di me mbáá pe nde kó mekùò, ke yé de be de yuommè. ⁴¹ Di bo pié ibí initidaaì nè initipòì ì me mbá ntú di kpeyi, ke yé di dootitǎbè yóó ì pímmúmmè kǎkǎnnè. ⁴² Yecádúò mbo cǎákóo di tie nnè di tebiiti.

⁴³ Βερδδὲβὲ βὲὲ di bonè bè bo ndeètì, kè di cuti. ⁴⁴ Di bo kpaake di kperε kè bè ndi penni di me mbáá pété dèmarè ké bè pènte. Bè bo ntú diyuu kè di tú kuyóú.

⁴⁵ De kó meyei mmemau yóó di tuakenímu, mè dotimu di ínkè ke bo ndi kòu ke yàa di deènè, ke yé di í yiemme ke túnne ti Yiè nKuyie ntannò nè ku kuó, kù di duó ndè. ⁴⁶ Di yóó de nyà kébanté Kuyie nyēiti ntimè díndi nè di yaábíó.

⁴⁷ Kè di í yie nke pí nti Yiè nKuyie nkùù di te ku tōmmú nè diwèi nè kuyènaatí di tuó ndii mōnni, ⁴⁸ ti Yiè nKuyie mbo di ānné di dootitòbè nòu mieke kè di mpí mbe tōmmú nè dikònni nè sinéyēi bá di ténke báá pété dèmarè, kè kù di dii mmesémmè kè dí mme yo ke yàa kú kédeènè. ⁴⁹ Kù bo ínni kutemmànku kó ibotí, di í yo ì kó tináantì kè ì di do fécírife ã ð pí mmè botí fè dó dè. ⁵⁰ Bè yó ntú benitiyonkubε mbe bè í yó ndé bekótíβè, bè me n yí yóó kuó nyibí mesémmè. ⁵¹ Bè yó nyo ndi wū ð nè di diiti bè í yóó di súó ndèmarè, tidiiti yoo menapàmmè mekùò nyoo di naabiiti, yoo di pebí, yoo di bóbí beè yó ndè yo nkè di kōnnè dikònni ke yàa deènè. ⁵² Bè bo pi di ekè yemau ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyè di tenkè kemau mieke kè di maá iduotí kperíyì ke yè fii nkè di yèmmè yè naatinè, bè bo ndi pi kè de kó iduotí yàa duónè. ⁵³ Di dootitòbè bo di tanné mesémmè nè meyeñcaàrimè diemè mieke, kè di kuó di bí ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyi initidaai nè initipòlì kécááké. ⁵⁴ De mōnni onitì wèè tu onitisàù ke yòð nhò bo nwúó o yāfū ð kàbe nè o pokù ò dounè wè nè o bí fenənsínfè. ⁵⁵ Ke yé ò yóó kuómè o bí kéndó kécááké, ke í ndó kétoténè de kó imaa nho pokù nè o bí sonyi ì kpaá, ke yé di dootitòbè yóó di diímmè mesémmè, ké di tanné meyeñcaàrimè mieke kè dèmarè ténke í kpaá di tenkè kemau mieke. ⁵⁶ Onitì wèè do ð ntú onitipoyòðnwè ke mæke diwèi, wèè do í daati ke naù ketenkè mekperímè, ò bo nwúó nde mōnni o dōu nè o bí fenənsínfè. ⁵⁷ De mōnni de kóo nitipòkù bo peiténì debire kékónté ké dè kùò kécááké disòrì nè de neititòu, ke yé di dootitòbè yóó di diímmè mesémmè ké di tanné meyeñcaàrimè mieke bá dèmarè ténke bá nkpaá, di tenkè kemau mieke.

⁵⁸ Kè di í dàate ke túnne ti Yiè nKuyie nkuó nè ku tannò dèè wàri dipátiri dii mmieke ke mōðte ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kó kufðwaá kunku kùò yètìrì fei ke duò tikòmbùòtì. ⁵⁹ Kè mèè dake kù bo di poté tiyēiti tibotí tibotí, ké di bonté mumənsímmù mùù í deu nè yemuo nsínyè yèè í mierí. ⁶⁰ Kù bo di bonté tiyēiti kù do bonté ti Esibiti kàbe ke dí ti yà kénkpeutí. ⁶¹ Tiyēiti nè muməmmú mubotí mubotí mùù í wàri di mpátiri mieke, ti Yiè nKuyie mbo mù ndi bonté kè di nkō nke yàa deènè. ⁶² Benitibè sámpòrè di mieke beè yó nkpaá, díndi bèè né do sū siwāā dōmmè tiwetì, ke yé di í yiemme ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti. ⁶³ Dè do kù naatimè kè kù di dōð mesàà, dè me nkù naati kè kù yóó di deè ke di deite ketenkè kù di duó nkè kè di yóó kari ke mieke. ⁶⁴ Kù bo di cíe nkè di taá ibotí tei kó mutentāā mmieke kéfíé i kó yebàkè iwū ð, sitenkaanii ideí kpesi nè yetàrè kpesi díndi nè di yembè di do í yé dè. ⁶⁵ Bá di bá mmæke de kó ibotí mieke teomputè, di me mbá mmæke difòtòù, ti Yiè nKuyie nyóó di ānné iyēèke nyi kè di yèmmèe caàrè, kè dè di di. ⁶⁶ Mukúú mbo ndi kètìrì kè di nyīkù di bo kúmè kè di kōmbùòtì duò keyènkè nè kuyie. ⁶⁷ Di nuò mbo yà dè, dè bo nte kè di kōmbùòtì nduò kè dè wenté di ntú: Dèe mónné kéyuoaté, kè dèe yuoaté kè di ntú dèe mónné kéwenté. ⁶⁸ De mōnni ti Yiè nKuyie mbo di tanné tesāntè tèè cèntì menie nyínkè kè tè di sée ké di ténné Esibiti ketenkè di do bo kè kè kù di nàkè ke dō: Di ténke báá yà de kó ketenkè, di yó nke nfiitinè dimáà di dootitòbè kè bè di dōari tidaati kè di pí mbe tōmmú, bá òmòu bá mbo wèè bo di donté.

MƏYIISI NÀKÉ TÌ MESƏMMƏ

⁶⁹ Nte metaummè kó tináantì ti Yiè nKuyie ndo nàké tì Məyiisi, kòò bo mè dōònè Isidayeribe Məabu kó dihei mieke, kémbúútí kù do bè dōònèmmè Odebu tāri ínkè.

29

Kuyie ndòò tì Isidayeeribe kpéí

¹ Tinti kó difōnkúò kè Mōyiisi tíí nyIsidayeeribe bemou ké bè nàké ke dò: Di yàmu di mómōmbe ti Yiè nKuyie ndòò dè Esibiti kó ketenkè kemou kōbe nè be kóo kpààtì nè o kó betùmbè bemou. ² Di yàmu kù bè yàákémè nè yebenkùyè nè kù dòò tì dietì. ³ Nè yíenní ti Yiè nKuyie mme nyí di pā meyèmmè di bo banténè mè, kù me nyí di duó nyinuò ndi bo yànè ì, kù me nyí di duó nyeto di bo keènè yè. ⁴ Mèmmè ò béimmè ke dò: Kù do di dènnenímu Esibiti kè di í dikpáà tedontè mieke yebie nsipísìnàà, di yààtì mè nyí kērí, di neùtì me nyí ndèè. ⁵ Dè do í békú di bo púnémè pèè kécááké, yoo di bo kuwtimè menaà mbè tumè diféè kéyà, yoo metémè mèè muò. Ti Yiè nKuyie nkuù do dè ndi duò nkè di bo banté kù tumè ti Yiè nKuyie nkù di te. ⁶ Ti tùòkení dī mōnnì di mbòrì, kè Esibonni kóo kpààtì Sionni nè Basā kóo kpààtì Ōku, kè bèe yènní ke ti do mudòò kè tí bè na. ⁷ Ti de nfiète be èi kéduó Dubenniibe be kó ketenkè nè Kadiibe nè Manansee kó kuwuò nkōbe dikéè. ⁸ Dèè kpéí nte kè di dò nkéndake kēmpí tináànì ti Yiè nKuyie ndi taunnè ke di nàké tì kè di bo ndōori tì yēmme. Mèmmè di dōori dèè kó dimàà demou dè bo nyíemmè.

Isidayeeribe dòmmè kéndake Kuyie mbè dōònè mèè taummè kpéí

⁹ Díndi Isidayeeribe dímu yíe nkó diyie di cómmú di Yiè nKuyie nyìkè nke nè di wuo nkó bekótíbe nè di naàmuntì kó bekótíbe nè di kó behāpòmbè iwēi yembè, ¹⁰ nè di bí nè di pōbè nè bepòòbè bèè bo di kó dikarì ke di kōū ideí ke di do mmenie. ¹¹ Ti Yiè nKuyie nkù di te kù di dōònèmu metaummè bàmbà, kè di yie nku taummè kó ikuó. ¹² Kù di taunnè ke dó dí ntú ku kōbe mbe. Kù tì ndi nàké ke yē mmù, kù dōunnè di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakōbu dinùò ke íkú ke yē mmù. ¹³ Dī máa dōke kù dōònèmu de kó metaummè ke béi nke íkú, ¹⁴ nè bèè cómmú die ti Yiè nKuyie nyìkè, kè kù bè wuó nè bèè í dè bo yíe, kù bè dōònèmu metaummè.

¹⁵ Di mómōmbe di yēmu ti do bo Esibiti kó dihei ke dòmmè, nè di kēté mèè botí ibotí tēi kōbe ke tūòkení die. ¹⁶ Di yàmu be kó isōke bè dōòrì ì nè be bōotenkaani, ideí kpesi nè yetárè kpesi nè timátì péitì kpesi nè mesō nkpesi. ¹⁷ Tūnké di mieke òmòu bá mbo onitidòu yoo onitipòkù yoo kuwuò makù, yoo kunaàmunkù makù kou wèè bo yete ti Yiè nKuyie nyíe nkétūnne de kó ibotí kōbe, òmòu di mieke báá naá nfekekènfè tiife. ¹⁸ Di mieke òmòu báá keè ti Yiè nKuyie nkù di te kù béi ntì kéíkú kénsāntí omáà nè o yèmmè mieke ke tú: Bá kè n dōori n dó dè m bo péte diwèi, bá kè n taunè òmòu mubōfèu mieke, de kpeti í bo. ¹⁹ De yiè, ti Yiè nKuyie mbáá yie nkóò cīè. Dè kù yóumu kè kù mieke ò còú, meyei nkù nàké mèè kpéí mèè ò doti, kè kù bo deite o yètìrì ketenkè ínkè. ²⁰ Kù bo ò cànnénè Isidayeeribe kó iwuò nteì kù bè dōònè metaummè ke nàké mèè yei nkpeí nkè mè wàri di mpátìri mieke kè mèè ò do.

Ti Yiè nKuyie mpotémè Isidayeeribe

²¹ De mōnnì kubotí kùò bo sōtè di bí nè bepòòbè bèè bo íténì yehèkè détiyè kētanní di kó dihei bè bo yà di Yiè ndi bōnté mùò mōmmú nè kù di puotì tì yēitì kébéi nke dò: ²² Be kó dihei muhāpòpòu nnè mukókúò nnè muhāā ndèè di còútóo, dèmarè í dò mbōtínné, dèmarè í pēi, bá timútì í yiè. De kó dihei naánnè Sodōmmu nwe nè Komōò nè Adima nè Seboimmu. Ti Yiè nKuyie mmieke do yè yè, kè kùu yè còú. ²³ Ibotí tēi bo mbékú ke tú: Yé dè dòmmè kè Kuyie ndòò mie mbotí de kó ketenkè? Dè dòmmè kè ku mieke di còuté mie? ²⁴ Kè bèe bè tēnné ke dò, bè tōte mèè kpéí nke Kuyie mbè dōònè mèè taummè kunku be yembè do tū nkù. Kù bè dènnení dī mōnnì Esibiti. ²⁵ Kè bè tūnne yebōkè bè do í yé yè ke kōnkù ke yè bàá. Be Yiè nKuyie mme ndo í yie mbè bo yè tūnnemè. ²⁶ Dèè te kè ku mieke còuté de kó dihei, kè kù duó nkè meyei nkù nàké mèè kpéí, kè mè wàri di mpátìri mieke kè mè bè do. ²⁷ Nè kemieke nke ti Yiè nKuyie mbè dèimè be tenkè mieke, ke bè yóu ke bè yèèto ketenkè tekè, bè mè mbo kè yíe.

²⁸ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù yé dèè sòri ke ti benke ikuó ti bo nyé ì tínti nè ti yaàbíó sáà, kéntū nyì yē mmù.

30

*Isidayeeri*be yóó wēte kētūnnemè Kuyie

¹ Kè Məyiisii sətəté kébéi nke dò: N tì ndi nàkémú kè n tu kè di yie ti Yiè nKuyie nkpeti dí yà mesàà, kè di ti yete dí yà meyei. Kè di baa cíéké ke yete ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti, kù yóó di yeetoomu ibotí tɛi mieke kè dí nkè bo kətótí di yèmmè tìi di tùðkení ti ìnkè. ² De m̀nni kè di wētení ti Yiè nKuyie nkùù di te ku borè d́ndi nè di bí nè di yaàbí kékénté ku kpeti nè di yèmmè meməu, bá wè nè o yèmmè meməu m m̀e ndi tié ntí yíe. ³ De m̀nni kù bo di kuó mmesémmè kéwēte kətíí mbèè do cìété ke b̀e kpēnnéni. ⁴ Bá kè b̀e di tə ke k̀tenè ketenkè m̀nku. Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù bo kè ndi tíí nké di túóté, ⁵ kékpēnnéni di yembè tentáá nkè di kari ké mù tieke kè kù di d̀ò mesàà kè di súú nképēté di yembè do m̀mè. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nku m̀mmənkúu wénk̀nnè di yèmmè d́ndi nè di yaàbí kè d̀e yie nkè dí kù d̀ke nè di yèmmè meməu bá wè nè o wēnni diməu kè d̀e yie nkè di nf̀ò. ⁷ Meyei n di nàké m̀e kpéi nkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù m̀e b̀nté di dootitəbè b̀e di ní nke di f̀ũnko. ⁸ De m̀nni kè d́ndi né wēte ke yie nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti ke t̀nne ku tannò n di tiè nyè yíe. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù di d̀ò diwèi di t̀mmú muməu mieke, kè mù nkéí séi, kè di pié péu kè di wũó pié mediè nkè di kùúti, di deite mesàà. Dè do kù naatimè kè kù ndəori di yembè diwèi, d̀e bo wēte ké me nkù narike kè kù di d̀ò mesàà. ¹⁰ Di bo yà de kó mesàà ke nsà kè di wētení ti Yiè nKuyie nkùù di te ku borè nè di yèmmè meməu, ke t̀nne ku tannò nè ku kuó d̀e ẁri di mpátiri mieke, ke kù dó nè di yèmmè meməu bá wè nè o wēnni.

*Kuyie nnáa*nti í d̀ò nkéyĩ́ke a bo ti bantémè

¹¹ M me ndi tiè nyèè tannò yíe nyè í yóù, di báa yĩ́ke di bo yè t̀nnemè. ¹² De kó yetannò í bo tiwetì kè di né bo yí: We mbo deke kéinkè ké yè waanní ké ti nàké ke tí yè t̀nne. ¹³ Yè me nyí bo d̀m̀èèri diyáa t̀ri kè di bo n tú: We mbo sénté d̀m̀èèri kékote ké yè waanní ké ti nàké, kè ti yè kèè ké yè t̀nne. ¹⁴ Dè í d̀ò mmemme. Kuyie ntannò di bonèmu, ke bo di nò mieke nè di yèmmè mieke. Ndəorinè yè yèmmè.

*Isidayeeri*be d̀mmè kətāāté mufòmmu kó kuce

¹⁵ D́ndi Isidayeeri be n d̀ú mmufòmmu mmu nè mesàà, mukúú nnè meyei ndi ìkè. ¹⁶ Dè te kè n di náa nyíe nke tú dí ndó ti Yiè nKuyie nkùù di te kéntū nku kó kuce nè ku tannò nè ku kuó nè ku tié, memme di bo nf̀òmè késúú, nkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù di d̀ò mesàà di yóó ta kèè tenkè mieke kékari. ¹⁷ Kè di me mb̀tinné ti Yiè nKuyie nke yete ku kpeti ke t̀nne yebəkè ke k̀nkú ke yè bàá, ¹⁸ n di náámmu yíe nke n tu, di kóò m̀ú í yó nkpaá ke bo bá omáa, di we báa yí yèdéè di yóó sénté kukó nSuditēē kékari kèè tenkè mieke.

¹⁹ Kéinkè nè ketenkè dè kèemu n tì ndi nàkémè, ke wúó n d̀úmmè mufòmmu nè mesàà, mukúú nnè meyei ndi ìkè. Tāāténè mufòmmu kè d̀e yie nkè dí nf̀ò kémənte d́ndi nè di yaàbíó. ²⁰ Bá wè kòò ndó ti Yiè nKuyie nkùù o te kényíe nku kpeti ké kù taunè omáa. Kù bo nte kòò nf̀ò kémənte wenwe nè o yaàbí ketenkè ti Yiè nKuyie ndo d̀únnè dinùù di yembè Abarahamu nè Isaki nè Sakəbu kéikú ke d̀ò kù yóó b̀e dúó nkè mieke.

MƏYIISI CAUMMÈ ISIDAYEERIBE NÈ Ò KUMÈ

31

Kuyie ntāātémè Sosuwee kòò bo c̀uté Məyiisi

¹ Kè Məyiisii kətení kébéinnè Isidayeeriibe beməu ké bè nàké ke dò: ² Yíe n tùðke yebie ntekòutè nè sipísidè (120) ndi, n ténke báa na kəmbo n kó difòtirì ké ndi ni. Ti Yiè nKuyie nni nnàkému ke tú, n yí yóó sénté kukó nSuditēē. ³ Ti Yiè nKuyie nkuù yó nni di ìikè ke pəntì yehékè kè di katì, kè Sosuwee ndi ni. Ti Yiè nKuyie nkuù tì nàké. ⁴ Kù dòò mèè botí Aməriibe kpààtìbè Sionni nè Ōku, ke pənte be ekè ke bè kù. Kù yóó me nyí de kó ibotí, ⁵ ti Yiè nKuyie nyóó bè ānnému di nəu mieke kè dí bè dòò n di nàké ke yē ndi yímè. ⁶ Tēínnè kéməote dikōmbùò di bá nkpeutí be ìikè, di kōmbùòtì bá mbè duò, ti Yiè nKuyie ndi bonèmu, kù í yóó di yóu bitì, kù í yóó di bəntóo.

⁷ Mèmmè kè Məyiisii yú Sosuwee Isidayeeriibe beməu ìikè kóò nàké ke dò tēí nkéməote dikōmbùò! Fòò yóó tanné Isidayeeriibe dihei ti Yiè nKuyie ndo dəúnnè be yembè dinùú kékú ke dò kù yóó bè duó ndi kè bèe kari. Fòò yóó di mbè totí. ⁸ Ti Yiè nKuyie nkuù yó nni a ìikè kù í yóó da yóu, kù í yóó da bəntóo, a bá n yīkù kàa kōmbùòtìi nduò.

Kuyie nkuó pátiri Isidayeeriibe dò nke níi kaa ndi yebie nyèyiekè yèyiekè

⁹ Mèmmè kè Məyiisii wāri Kuyie nkuó pátiri dii, nké di duó nDefii bí ikuó nùbè ìi do tou Kuyie ntaummè tou nè Isidayeeriibe kó bekótìbè. ¹⁰ Kòo bè duó ndinùú ké bè nàké ke dò: Yebie nyèyiekè yèyiekè di dəú nyè ke níi bo yóu bèè di bannè be bàà. Di mbaà ntitouti kó dibanni. ¹¹ Kè Isidayeeriibe beməu kətení dii mənni ti Yiè nKuyie nyìkè kù tāāté dii bəri, dí kaa nde kó ikuó Isidayeeriibe beməu ìikè kè bèe ì kèè. ¹² Dí tíi mbenitìbè beməu benitidaabè nè benitipòbè nè ibí nè bepòòbè bèè bo di ekè. Kè bèe ti kèè kényíété bè bo ndémè ti Yiè nKuyie, kətünne de kó ikuó iməu kéndəəri ì yē mmù. ¹³ Kè bè bí ìi í yé dèmarè, kè ìi tì kèè kényíété ì bo ndémè ti Yiè nKuyie yewe yeməu di yó nfòu yè, di yóó sénté kukó nSuditēē kéta dii èi kékari.

Isidayeeriibe yetemè Kuyie

¹⁴ Mèmmè kè ti yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: Nte yewe a yóó kú yè ke duunni, yúni Sosuwee kè di kəte metaummè tou borè kè nh ò duó ndinùú.

Mèmmè Məyiisi nè Sosuwee bè kətemè kéta metaummè tou mieke. ¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie ncúténni diwetiri ke cómmú metaummè tou bərinùú, ¹⁶ kénáké Məyiisi ke dò: A kúnti a yembè kùù nkè nke, a yóó kú kè Isidayeeriibe n yóumu kətünne ibotí tēi bè tati kèè tenké kəbe kó yebəkè, bè yó m butínnému, kətōte m bè dòò mèè taummè. ¹⁷ De yiè ndi m mieke yóó bè yèmè kè m bè bütínné ké bè yóu, kè meyei ndiemè nè meyeñcaàrimè diemè kè dèe bè do. Kè bèe kuó nde yiè ke dò: Ti Yiè nKuyie nti yóu mèè kpéi nte kè meyei nti do. ¹⁸ De yiè mí nKuyie nkè n né dəke bè bütínné bè dòò mèè yei nkpeí nke tünne yebəkè. ¹⁹ Wāri fe nyènfè ké fè benke Isidayeeriibe kè bè nfè diè, feè yó ntú n kóo pútywè mí nnè Isidayeeriibe. ²⁰ N yóó bè tannému ketenkè n do béi nkéikú ke dò n yóó duó nkè be yembè menaamiè nnè mecekùò ndè pūù nkè. Kè bèe di kénsànnè kéānnè tikòddòtì. De kó difōnkúò ké n yóu kətünne yebəkè kénkōnkú ke yè bàá, ké m bütínné kətōte metaummè m bè dòò mèè. ²¹ Meyei ndiemè nè meyeñcaàrimè dè bo bè do dii mənni de kó feyènfè feè yo ntú n kóo pútywè, ke yé be yaàbí yó nfè dièmmèmu sáà. M pānke yému be yèmmè kè bè mu nyí ta ketenkè n do béi nkéikú ke dò, n yóó bè duó nkè.

²² Mèmmè kè Məyiisii wāri de kó feyènfè de kó diyiè ké fè benke Isidayeeriibe.

²³ Kè ti Yiè nKuyie nduó ndinùú Nunni bire Sosuwee ke dò: Tēí nkéməote dikōmbùò! Fòò yóó tanné Isidayeeriibe ketenkè n do béi nkéikú ke dò, n yóó bè duó nkè. M mómmu n yó nda bonèmu.

²⁴ Kè Məyiisii wāri de kó ikuó iməu dipátiri mieke. ²⁵ Ò wāri dii mənni ikuó kédeè kénáké Defiibe bèè tou ti Yiè nKuyie ntaummè tou ke dò: ²⁶ Ntonè de kó dipátiri ké di dəú nti Yiè nKuyie ntaummè tou borè, dii yó ntú di kó bepútìbè. ²⁷ Mí mMəyiisi n yému di to kpeñnimè kè di yetírì ti Yiè nKuyie nkpeti, n kpaá ke fòumu ke bo di cuokè, kè dè dò mmiè nkè n né bo kú kè dè ndòmmè? ²⁸ Tíinnènni diməu m borè di botí kó bekótìbè nè

kuù do bè piúnè depaa nkó tidiiti,
kuù do bè duò nyitãfuò nkó ticiètì
nè detie mbè tu dè odifíè kè dè yìè yetārè kó ketenkè ínkè,
dèè pèí kè bè dii mmekùò.

¹⁴ Kè bè nyò nyipe nè inàðke de kó memiè,
ke cáá yepèbe nè yepedakè nè yebòdakè dèè ã mekùò,
ke yonnè tidisààtì, ke yōnnè fínyì kó menaà.

¹⁵ Yesudummu de ndi kède nképoké,
ò de ncēēke kéānné tikòdòòtì,
kéyete Kuyie nkùù ò dòò,
kòo kù sènkèrì kunku kùù tu o kó dipèrì,
koò kǎnké, koò deerí.

¹⁶ Isidayeeribe do fié iwūō nyi ibotí teì kó yebòkè,
kè dèe yonke Kuyie.

Bè do dòò isòke kperè nde kényí nku mieke,

¹⁷ kénfeu iwūō yebòkè

be yembè do í yé yè ke yóu Kuyie,
kéntū nyebòkè yèè tanní bàmbà,
be yembè do í dake yèè kpeti.

¹⁸ Isidayeeribe senkèrìmu dipèrì dii bè te, ke bè kǎnké,
Isidayeeribe yèmmu Kuyie nkùù bè ānné.

¹⁹ Ti Yìè Kuyie de nyà, ke dè sènkèrì,
kè ku mieke yènní be bí initidaaì nè initipòì
bè kù cààrè mèè kpeí.

²⁰ Kè kùu béi nke dò: M bo bè bùtínné,
kè bèe yà tìi yóó bè tùðkení.

Bè tu feyanfè yeife nfe,

bè í dò nkéntā.

²¹ Bè n yóumu ke tūnne yebòkè,
kè dè n yóu.

Bè tūnne sitenkaanii nsi detetirè kpesi,
ke í m mieke.

M múnke yóó bè yóumu,
mbo túóté ibotí ìì í tú imai
kè dè mbè yóu.

M bo í mbe mieke nè ibotí ìì í ciì.

²² M mieke kó muhāā mmuù bè còuté,
kè mu kó fehāādeēnfè tùðke kudònkù,
ke còuté ketenkè nè ke kperè demou,
ke còuté ke tùðke yetārè kó yepūke.

²³ M bo bè ùté meyei,

m bo kúóté n doò be ínkè,

²⁴ bè bo cītenè dikònnì,

timíétì nè mumònsìmmù dè bo mbè kòù,
m bo duó nkè tikpasìntì mbè càá,
kè iwààke bè dōmmù.

²⁵ Mudoò bo tanní be ei kénkòù be bí,
kè kufōwá nhauté bèè bo sicéí,
bedapàmbè nè besapàmbè kè bè nkō,
yebíkèmpìètè nè bedakótìbè bè báá yenté.

26 N do d3 ké bè deèmu,
bá òmòu bá ndenniní be kpéi.

27 Kè n do í yĩkù be dootitòbè bo n fuommè ke tú:
Tfi bè kùò, dè í tú be Yiè nKuyie nkuù bè kùò.

28 Ke yé bè tumè kubotí nku kùù í yé kù d3òri tí,
bemòu, òmòu í ciì.

29 Kè bè do ntú benitibè bèè ciì,
bè na n totí tii nti be yèmmè,
bè na ntotí be yèmmè ke tú:
Yé ti yóó dentenè tí?

30 Bè na mbékú bemáà ke tú:
Onitì omáà bo yíme kébeti benitibè tekourípítè (1000),
dè dòmmè kè benitibè bèdébè
bèti benitibè tekourípítè (10000).
Kuyie nkuù tu ti kó dipèrì kuù í ti fitáà?
Ti Yiè nKuyie nkuù í ti ānné ti dootitòbè nòu mièkaà?

31 Be kó yebòkè í d3nnè ti kó dipèrì diì ti kānké,
be mómmòmbè bè tí yému.

32 Bè tiimu ke d3nnè Sodòmmu kòbe
bembe nè Kòmòò kòbe be pókù nku,
bè d3nnè fínyì wèè pèité wènwè yebe kè yè tii ke dò mmedòmmè.

33 Kè be naà ntii ke dò mmewaàd3mmè,
ke kòu ke dò mmedautid3mmè.

34 N dè yému ke dè pí,
n dè cūǎmu n y3rì mièke.

35 N yóó bè f3kémú,
ké bè yietí meyei mbè d3dè mè,
be dorimù tū̀kenímu,
meyei mbo bè do diì yiè auténímu ke dèè,
be mànkú í kpaá díetirì,

36 Ti Yiè nKuyie nyóó bekénèmu ku nitibè,
mesémmè me nyóó kù pínnèmu ku t3mbè.
Kù bo yà diì m3nnì kè be baà mbèitè,
bekperíbe nè becìribè bemòu kè bè duò.

37 De m3nnì kù bo béi nke d3:
Yé di b3kè borè?
Yé di kó dipèrì diì di kānké?

38 Yebòkè yèè do yo ndi wūǎ di feu ì kó mekùdè nyè bo de?
Yé yebòkè yèè do y3 ndi naà nyè kòte ke?
Yèè íté ké di dæeté,
yèè di k3á nkè di pété dis3rì.

39 Di yámu mí m máà mfi tumè Kuyie,
n kó dif3nkúò Kuyie mmakù ténke í bo,
mfi te k3ò nitì f3u, kè mfi òǎ ò kùò,
mfi òǎ k3ute kè mfi taà,
òmòu í bo m bo pí nkè wèè fietè.

40 M bomu ns3á,
nh ò nkè n y3ute n n3utè ke béi ntì, m béimmu.

⁴¹ Nh ã nkè n sùǔtè n kpàriseú,
kè n nǔtè pĩ ntimómmanti,
nh ã ï nyóu m bo peitemè n dootitǎbè,
n yóo yietímu bèè n nìí mbè mànnè tìì yeti.

⁴² N yóo nii m pie mmenitiyǐ mme,
n kpàriseú bo cááké initimàa,
m pie mbo muati tidaati kó meyǐ,
kè n kpàriseú kéké n dootitǎbè kó bekpààtibè ya.

⁴³ Yébotè, pietenè Kuyie nkǎbe,
ke yé kuù pèitemè ku dootitǎbè ku nìtìbè kó dipèì,
kuù poté ku dootitǎbè ke pèite,
ke dèite meyi nku kǎbe èi ke bè cǐé.

⁴⁴ Mèmmè Mǎyiisi nè Sosuwee Nunni bire bè kàtemè kénáké de kó feyènfè kó yetannò
Isidayeeribe kè yèe ta be to.

⁴⁵ Mǎyiisi nàké dīì mǎnnì Isidayeeribe de kó tináàntì kédeè, ⁴⁶ kényíe ke dò: Ikuó kó
tináàntì n di nàké tì yíe dí ntì pĩ kè tì nàké di bí, kè ì ntì tū nke dǎori tì yè mmù. ⁴⁷ Ke yé
de kó tináàntì í tǔmè cénkoo kpeti, tì tu di fǒmmu mmu, tìì yó nte kè di fǒmmu kó yewee
oke dihei di yóo sénté kukó nSuditǐé kéta dīì mieke kékari.

Kuyie nnàkémè Mǎyiisi ò yóo kúmè

⁴⁸ De kó diyíè ndi ti Yíè nKuyie nni nnàkémè mí Mǎyiisi ke dò: ⁴⁹ Dekení ditāri
Abadimmu yómmè bè tu di Nebo kè di bo Mǎabu èi ke wetí Sedikoo, kékéwénté dihei
Kannahā n duó ndi Isidayeeribe. ⁵⁰ A deètini dīì tārì ìnkè a yóo de nkú kékò nha yembè
borè, a kóo kóti Anǎo kumè ǎdi tārì ìnkè ke kò nho yembè borè. ⁵¹ Ke yé Anǎo nè fǐ ndi
do í yiemme ke tǔnne n nùù Isidayeeribe cuokè Mediba kó dinébòrì Kadeesi borè, Sinni
kó dikpáa tedǎntè mieke, ke yé di do í benke Isidayeeribe n cáámmè ke kpeñni. ⁵² A yóo
yàmu dihei n yóo duó ndi Isidayeeribe a me nyí di tati.

33

Mǎyiisi mǎmmè Kuyie mmesàa Isidayeeribe wuǎ ntepítè nè ìdèì kpeí

¹ Nte Kuyie nkóo tǎntì Mǎyiisi do yóo kú kè kù mǎo mèè sàa nyIsidayeeribe kpeí:

² Kòo béi nke dò:
Ti Yíè nKuyie nyiténì Sinaii tārì ndi.
De ìnkè nke kù iténimè Seii tārì diyíè kǎme,
ke mǐténì ditāri Padanni ìnkè,
kù iténì Mediba Kadeesi nwe,
kè ku nǔtè youte tǎ ku kuó kó muhāá.

³ Kuyie nha dǎmu a nìtìbè Isidayeeribe,
ke kǎnké bèè kó dimàa tu a kǎbe,
bèè kǎnkù a ìlkè ke kémú a tié.

⁴ Mí mMǎyiisi m bè duómmu ikuó.
De kó ikuó tú Sakǎbu yaǎbí kó ditǎnnì kpeyi nyi.

⁵ Kuù do tú Yesudummu kǎbe kóo kpààtì.
Isidayeeribe wuǎ nkó bekótìbè do ã ã tímmè,
nè Isidayeeribe kó iwuǎ nyimǎu.

⁶ Kè Mǎyiisii yíe kékéi nke dò:

Dubenni kó kuwɔ nni mbo sáà ke báá kú.
A kó feyanfèe súú.

⁷ Nte ò do nàké tì Sudaa kó kuwɔ nkɔbe:
Ti Yiè nKuyie nkénté Sudaa kɔbe kó didabònni
ké bè tɛ́nnéni be kɔbe borè.
Kè bèe fiete bemáà.
Á bè deeténè be dootitɔbè.

⁸ Kòo náké Defii kó kuwɔ nkɔbe ke dò:
Ti Yiè nKuyie nha bè duó nyikuó nentì
bè tu tì tumimmu nè udimmu,
bè yie mmèè kpréi nha yè mmù.
A do bè yáákému Masa,
ké bè kprànnè Mediba kó menie mborè.
⁹ Bembe Defiibe bè benkemu bè da dómè
kè dè pèēté be cicebè nè be yòbè,
nè be yòfùò kɔbe nè be bí.
Bè yiemmu a nùu ke pī mmetaummè a bè dònnè mè.
¹⁰ Ke tiè nha tannò Sakɔbu yaàbí,
ke benkú a tié nyIsidayeeriibe,
ke bè tùò ntihúúnti kàa yo ti fòòku.
Kè bè da feu iwūò ke tuò nha wūòtònni ínkè.
¹¹ Áú ti Yiè! Yíé be muwèrímu.
Dòò mesàà mbe tómmú bè pī mmù
fète be dootitɔbè ka.
Á báá yie nkè beníimbèe wète kéité.
¹² Kòo béi mBensamee kó kuwɔ nkpréi nke dò:
Be kó kuwɔ ntú ti Yiè nKuyie ndó kù nku mediè,
bè bo Kuyie mborè ndè béu.
Kuù dàke be kpréi mbá dìi mònni,
ke bè bukú.

¹³ Kòo náké Sosefu kó kuwɔ nkpréi nke dò:
Ti Yiè nKuyie mpā mesàà ndi tenkè,
kùu cúūnni kéínkè kó menie ndi tenkè,
kè sibií nhā menie.

¹⁴ Diyie ní nááté kè tidiitì kóté,
bá wèè tǎnkù tidibitì ní ɔo mbo.

¹⁵ Tidisààtìi ànné yetāre ínkè,
o tenkè mboo sáà.

¹⁶ Desààrèe buoté dihei mieke,
Kuyie nkùu do náánnè mí mMəyiisi difāpèu mieke
ku kó mesàà n cùténí Sosefu kó kuwɔ nyínkè,
wenwe wèè do baké o kɔbe.

¹⁷ Sosefu yètìrì ndeu,
ò kpeínìmu ke dònne dinaadaà,
kòo yìè ndònne fepaanààfè kpeye,
nè de kó yeyèe nye ò yóó nkūmmùmè ibotí iməu
kèntə kètuəkenè itemmàanke iməu.
Diyènni òmáà tu Efadaimmu kó kunìiti,
kè diterì tu Manansee kó kunìiti.

¹⁸ Kè Məyiisii béi Sabunə nè Isakaa be kó iwə nkpréi nke dò:

Sabunəə kó kuwua nkəbe diwèi ndi bonè,
kupotaá ndi pí nkù.

Díndi Isakaa kó kuwua nkəbe dè ndi naati di touti mieke.

¹⁹ Dí yú di pɛetitəbè ditāsààri ínkè,
kè di fíé Kuyie nyiwūḏ, ku kuó yēm̄mè.
Di bo mpieti di kó tikpàtì dām̄èèrì mieke,
ke yau mesàà mm̄èè bo mubirímú mieke.

²⁰ Kòo náké Kadi kó kuwua nkəbe kpéi nke d̀̀:
Kuyie nyètìrì ndeu
kunku kùù duó nKadi wua nkutemp̄è ndiekù,
kòò òke kucìrìcìrìyḏkù kōme,
ke wāké ke bo nété kubakù nè diyuuo.
²¹ Weè tãāté ketenkè mieke dikàrì sààrì
d̀̀i do d̀̀ò nkéntú okpàtì kperi,
weè baaté Isidayeeriibe
ke tũnne ku nùù kù nàké d̀̀i Isidayeeriibe kpéi.

²² Kòo náké Danni kó kuwua nkəbe kpéi ke d̀̀:
Danni kó kuwua nkəbe d̀̀onnè dicìrìcìrì pànni ndi,
ke putínì Basãã kpáà mieke.

²³ Kòo náké Nefutadii kó kuwua nkəbe kpéi nke d̀̀:
Nefutadii kó kuwua nkəbe cie diwèi ndi,
ti Yiè nKuyie nkuù bè d̀̀ò mesàà,
kè be tenkè deuke,
kétúóté dām̄èèrì Kadidee diyie taà kèè bíékè,
kéntə kētuəkenè kubakù cãnku bíékè.

²⁴ Kòo náké Asee kó kuwua nkəbe kpéi nke d̀̀:
Mesàà nni mbonè Asee kó kuwua nkəbe,
kè dèe p̄ēēté be kəbe,
kè bè ntú diwèi yembè be kəbe cuokè,
mekùò mbo mpíéké be èi,
kè bè ncentì me mieke.

²⁵ Kè be èi kpetí yemáticàkè nè disəwūḏ kpeye,
ke bè mməke muw̄erímú nè be kúúńko.

²⁶ Yesudummu kəbe òm̄òù í bo wèè d̀̀onnè Kuyie ndi tũ nkù,
nè ku kó tikpeti nti kù dèkenímè ku sãntè keínkè,
ke p̄enké yewetè nè tiwetì ke kəriní ke bo di teennè.

²⁷ Kuyie mbomu sãã ke tú di kó dis̀̀rì,
ku ǹ̀ùtè ỳ̀omu di ínkè nè dim̀̀nni,
kuù ãḏ beti di dootitəbè
kuù ãḏ béi nke d̀̀: Kuə̀nè be páíí.

²⁸ Kuù te díndi Isidayeeriibe kè di kari bá t̄imatì í di kəənnè,
kuù cãnné díndi Sakəbu yaəbí nè ibotí t̄èi,
kuù te kè fetaafe di pãã nkubooku tidiitì bè tu tì b̄ed̄èè kè tì bo.
Kè menà mp̄ammè bo.

²⁹ Díndi Isidayeeriibe mbonè kè dè di naati,
kubotí makù í bo kùù di d̀̀onnè
d̀̀i tú Kuyie ndeeté b̄embe,

kuù tu di kó kudəpìkù ke di kǎnké,
ku kó kukpàriseú kuù ð nte kè di na di dootitə̀bè.
Di dootitə̀bè kàrinímu ke yó ndi cií,
dí mbè nàù.

34

Mə̀yiisi kó mukúú

¹ Kè Mə̀yiisii deke Nə̀bo tǎri Pisikaa tǎri yómmè dìi wetí Sedikoo. Kè ti Yiè nKuyie nhò benke ketenkè kemə̀u, Kadaadi tenkè kə̀ntə̀ kə̀tuə̀kenè Danni kə̀ke. ² Nə̀futadii kó ketenkè kemə̀u nè Efadaimmu kə̀ke nè Manansee kə̀ke nè Sudaə tenkè kemə̀u kə̀ntə̀ kə̀tuə̀kenè dàméèri Mə̀ditedandee. ³ Nè Nə̀kə̀bu tenkè kə̀tannè kukó nSuditēē kó kubiriku tipuonti kó dihei, kə̀ntə̀ kə̀tuə̀kenè Tisoadi. ⁴ Ti Yiè nKuyie nde nhò nàké ke də̀: Ke ntenkè nke n do də̀unnèmə̀ dinùù Abarahammu nè Isaki nè Sakə̀bu ke də̀ n yóó duó nkè be yaàbí, n kè nda benkemu kàa kè yà̀nè a nuə̀. A me nyí yóó ke ta.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkóo tǎnti Mə̀yiisi de nku Mə̀abu kó ketenkè mieke ti Yiè nKuyie yē nde ndə̀mmè. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò kǔnné Mə̀abu kó kubiriku, Bə̀ti Peə̀ə̀ ìkè. Òmə̀u í yé Mə̀yiisi kó kufə̀ti borè nè yénní.

⁷ Mə̀yiisi do yóó kú ke mə̀ke yə̀bie ntekdùtè nè sipísidé ndi (120), ké nyóó kú kòo nuə̀ nkpaá wúó nkòò kpènì. ⁸ Kè Isidayeeri be nkuð mMə̀yiisi kúú mMə̀abu biriku mieke ke də̀ yewe sipísitāāti. De kó yewe mieke nke bə̀ kə̀mmúmè o kúú.

⁹ Mə̀yiisi do ndə̀mmu o nou Sosuwee Nunki biré ìnkè kè ti Yiè nKuyie nhò pǎ mèyèmmè. Mə̀mmè kè Isidayeeri be nyíe nho kpeti ke tū nti Yiè nKuyie ndo nàké tì Mə̀yiisi.

¹⁰ Kuyie mpǎānāantì náantò mə̀u ténke í buoté Isidayeeri be cuokè, ke də̀nnè Mə̀yiisii. Wèè do ð nwúó Kuyie nyìkè ke kù náannè. ¹¹ Wə̀nwe Kuyie ndo tǎmmè Esibiti kòo də̀ò tidietì okpàati ìkè nè o tǔmbè nè o kə̀be. ¹² Mə̀yiisi do də̀òmu tidietì tì ã kúkdə̀mbə̀doroo Isidayeeri be ìkè.

Sosuwee

Di mpátiri to tìi náàntì

De kó dipátiri to tìi náàntì tu: M̀oyiisi do ku k̀e Sosuwee wèe s̀oat̀e k̀eniit̀e Isidayeeriibe, k̀e b̀e dok̀e k̀efiete Kannahã k̀o ketenk̀e Kuyie mb̀e duó nk̀e. Kuyie nkuu do d̀d̀ tidiet̀e b̀e dokuǹe dii m̀nni Kannahã k̀obe k̀e b̀e b̀e na.

Yetan̄o yediyèe ỳèe bo de kó dipátiri mieke yèe tú: B̀e s̀entém̀e Suditẽẽ. B̀e dokénèm̀e Aii ei k̀obe. B̀e tãam̀e tété k̀etotí ketenk̀e Kuyie mb̀e duó nk̀e. Kuyie nẁete ke èntenè metaumm̀e k̀u d̀d̀nèm̀e ku nitib̀e. Sosuwee b̀e tímm̀e ke d̀d̀: B̀e tãáté b̀e d̀ó k̀etunne ẁe, bemou k̀e b̀e d̀d̀ b̀e d̀ó k̀etunne Kuyie nku.

Di mpátiri náàntì duó ke d̀omm̀e

1. B̀e bàátim̀e ke bo ta dihèi Kuyie mb̀e duó ndi 1-5
2. B̀e dokém̀e ke fiète dihèi 6-12
3. Isidayeeriibe kó iwūo ntotém̀e ketenk̀e 13-22
4. Sosuwee náàntì s̀anti nè o kúú 23-24

Sosuwee nim̀e Isidayeeriibe

¹ M̀oyiisi ti Yiè nKuyie nkóo t̀ont̀i do ku, k̀e ti Yiè nKuyie nnáké o kóo t̀ont̀i Nunni bire Sosuwee ke d̀d̀: ² M̀oyiisi n kóo t̀ont̀i kumu, íté nè n nitib̀e k̀e di s̀enté kukó nSuditẽẽ k̀eta dihèi n duó ndi Isidayeeriibe. ³ Di naac̀ete bo na k̀e tenk̀e n k̀e ndi duómmu, k̀endonǹe n ti nákém̀e M̀oyiisi. ⁴ Di kó ketenk̀e yóo keté dikpáa m̀anku nku k̀etúóténè ditãri Dimaa, kédíté kukó ndiek̀u Efadati Itiibe kó ketenk̀e kemou, k̀etuokenè dàméeri diwè Meditedandee diyie taà k̀e bíékè. ⁵ Òmou í yóo da dáátí a f̀ommu mumou, n yóo nda bonèmu n do bonè m̀e botí M̀oyiisi. N yí yóo da búttinnè, n yí yóo da dootóo. ⁶ Cóm̀m̀ú k̀etẽí nkéyáúkunne a k̀ont̀i, f̀s̀s̀ yóo tanné be nnitib̀e dihèi n do ỳe n yóo duó ndi be yembè, k̀e b̀e di tieke. ⁷ F̀s̀ nc̀enke cóm̀m̀ú k̀etẽí, nkéntũ n kóo t̀ont̀i M̀oyiisi da duó nyi kuó, a báa ẁete a bak̀u c̀anku yoo kuyou. M̀em̀e a t̀omm̀ú mumou bo nkérim̀e de iikè. ⁸ Ikuó pátiri dii mbáa d̀eténè a nùu, á ndi kàa kuyie nnè keyenk̀e ke tũ nti ẁari ke yèmm̀e. M̀em̀e a t̀omm̀ú mumou bo nkérim̀e de iikè kàa d̀d̀ri d̀e nyié. ⁹ N da nákemu ke tú cóm̀m̀ú k̀etẽí nkéyáúkunne a k̀ont̀i, a bá nyièk̀u kàa k̀m̀b̀ùt̀i duò. Mí nha Yiè nKuyie n yóo nda bonèmu a t̀omm̀ú mumou mieke.

Sosuwee duómm̀e k̀e b̀e bo s̀enté Suditẽẽ

¹⁰ K̀e Sosuwee náké Isidayeeriibe kó bekóttib̀e ke d̀d̀: ¹¹ Cennè kénáké benitib̀e k̀e b̀e báátí, kéwaá ntidiiti. Yewe ỳetãati mieke di yóo s̀entému Suditẽẽ k̀eta dihèi di Yiè nKuyie nkúu di te k̀u di duó ndi. ¹² K̀e Sosuwee náké Dubenniibe nè Kadiiibe nè Manansee k̀obe dikéè ke d̀d̀: ¹³ Dentenèni ti Yiè nKuyie nkóo t̀ont̀i M̀oyiisi do di náké ti ke d̀d̀: Di Yiè nKuyie ndi duómmu di kó ketenk̀e Suditẽẽ yáa diyie ỳení k̀e bíékè, ke di ompunne. ¹⁴ Di pobè nè di bí de yóo nkpaá die nde M̀oyiisi di duó nkèè tenk̀e, k̀e dí báátí k̀enèinè di tebi k̀e dí s̀enté kukó nkè dí b̀e teennè dikpànni, ¹⁵ k̀embaànè ti Yiè nKuyie mbo b̀e duómm̀e be kó ketenk̀e k̀u di duó mm̀e botí di k̀oke, k̀edeè k̀e dí ẁetení k̀ekari di k̀oke ti Yiè nKuyie nkóo t̀ont̀i M̀oyiisi do di duó nkè kukó nSuditẽẽ kó diyáa diyie ỳení k̀e bíékè.

¹⁶ K̀e b̀e d̀d̀: Ti yièmmu a ti náké ti timou, kàa yí tí kote k̀e bíékè tí kote. ¹⁷ Ti yóo nyiemmu a kpeti ti do yíè mm̀e botí M̀oyiisi kpeti ti Yiè nKuyie nní nda bonè k̀u do bonèmm̀e M̀oyiisi. ¹⁸ Kòd̀ m̀ou yete a kpeti b̀e ò kùu. Cóm̀m̀ú k̀etẽí nkéyáúkunne a k̀ont̀i.

2

Sosuwee t̀omm̀e benitib̀e b̀edébe k̀e b̀e bo paaté Sedikoo

¹ K̀e Nunni bire Sosuwee t̀ mbenitib̀e b̀edébe k̀e b̀e bo kote k̀ebánnè képaaté dihèi. K̀e b̀e íté Sitimmu k̀ekote Sedikoo k̀ebáté onitipòk̀u m̀ou ẁe d̀outi d̀outinè benitidaabè o

cíètè kè bè ò tu Dahabu, ke bo yíe. ² Kè bèe náké Sedikoo kóo kpààtì ke dò: Isidayeeriibe mabè tanní die nkeyènkè ke bo paaté dihei. ³ Kòo kpààtì tǝ mbenìtìbè Dahabu borè ke dò: Benìtìbè bèe kàtení a cíètè, bè kàtení ke bo paaté dihei ndi. Dennení be!

⁴ Kè Dahabuu sǝnne de kó benìtìbè bedé ke dò: Bè kàtenímu yie n cíètè m me nyí yé bè yènní kè. ⁵ Bè yè dè urike dii mǝnni ndi kè bè kpetí yecàkè, n yí yé bè kàte kèè bíékè. Tǝnne be di yóo bè nìntemu.

⁶ Ke yé kòo bè dèe ntimùmmùntì nti, ke bè sǝnne titǝntì matì mieke ò dǝò tì. ⁷ Kòo kpààtì tǝnni bèe yè, kè bèe kpetínné dihei kóo dibòrì, kè bèe bè tǝnne kényè Suditǝǝ tipèti borè diyèrì. ⁸ Kè de kó benìtìbè nsǝri timùmmùntì ínkè, bè mu nyí nduó kè Dahabuu dekoo be borè, ⁹ kè bè náké ke dò: N yému ke tú ti Yiè nKuyie ndi duó ndi nheì. Benìtìbè bemou kèè di kpéi nkè kufǝwaá nkuú bè auté kè bè kǝntì au. ¹⁰ Ti kèemu di yènní Esibiti kè di Yiè nKuyie ndǝò dè, ke kèeté tipèntì kóo dǝmèèrì kè dè kpéi kè di sènté, ke kèè di kǝmè Amǝriibe kó bekpààtìbè bedé Sionni nè Ōku kukó Suditǝǝ kó diyáa ke bè pǝnte. ¹¹ Ti dè kèemu kè ti kǝmbùàtì duò, òmǝu ténke í mǝke dikǝmbùò ke bo di baao. Di Yiè nKuyie ndi tǝ nkù kuú baké kéínkè nè ketenkè. ¹² N di báammu ke tú di yú Kuyie nyètìrì ke dò di yó n dǝò mesàa n di dǝò mè, kè m benke de kó mecannimè. ¹³ Dí béi nweti weti ke dò di yóo yóu n cice nè n yǝ nè n yǝfùò kǝbe nè be cǝi kǝbe benitidaabè nè benitipòbè.

¹⁴ Kè de kó benìtìbè dǝ: Ti bo kúmè bo ntǝũ kè fǝò sàa í ti dáa. Kè ti Yiè nKuyie nti duó ndiheì ti yóo da dǝòmu mesàa.

Dahabu sǝnnemè Sosuwee tǝ mbè

¹⁵ Kè Dahabuu bè cǝũnnè kuhǝũ tebòtè. O cíètè do cómmú dihei kó kuduotí ínkè nke. ¹⁶ Kòo bè náké ke dò: Kǝtenè ditǝrì bíékè kǝnsǝri ke dò yewe yètǝãti. Kè bèe wǝtení kè di né na kékété, kè di kété di yàa bo bè conè.

¹⁷ Kè de kó benìtìbè dǝ: Nte a yóo dǝòmè, kè tí na kè da dǝò ti yu Kuyie nyètìrì ke béi ntì. ¹⁸ Kè ti tatiní dii mǝnni dihei á núnne mupǝàakonwũǝ ntebòtè a ti cǝũ ntè. Kàa dèè á tíi nha kǝbe bemou a cíètè mieke. A cice nè a yǝ, a yǝfùò kǝbe nè a cíètè kǝbe benitidaabè nè benitipòbè. ¹⁹ Kàa cíètè kou mǝu yè, kè ti ò kùò dè tu o kó meyei mme, kè ti me nkùò òmǝu a cíètè mieke dè tu tǝi kó meyei. ²⁰ Kàa me nti dáa, ti ténke báa da dǝò ti yu Kuyie nyètìrì ke béi ntì. ²¹ Kòo dǝ: N yiemmu di béi ntì.

Kè bèe ò cau nkéíté, kòo pǝnkee núnne mupǝàakonwũǝ ntebòtè. ²² Kè de kó benìtìbèe kǝte kǝnsǝri ditǝrì ínkè ke dò yewe yètǝãti, bèe do bè tǝnne kè bèe bè wammú kémónté kǝwǝtení. ²³ Kè de kó benìtìbè bedéé cúténí ditǝrì, késénté kukó nSuditǝǝ, kǝwǝte Nunni bire Sosuwee borè kóò náké dèè dǝò. ²⁴ Ke dǝ: Ti Yiè nKuyie mmènke ti duómmu de kó ketenkè, bè ti yà ke be kǝntì aumu bemou.

3

Isidayeeriibe sèntémè kukó Suditǝǝ

¹ Mǝmmè Sosuwee nè Isidayeeriibe kè bèe íté Sitimmu dikúnweínni sèi kǝbáté Suditǝǝ kényié nke baànè bè bo séntémè. ² Yewe yètǝãti kóo difǝnkúò kè Isidayeeriibe kóo bekótìbèe ce mbe karì dimǝu, ³ kénáké benìtìbè ke dò: Kè di yà kè ikuó niùbè Defiibe tǝóté ti Yiè nKuyie ntaummè tǝu ke kété, dí tǝnne. ⁴ Dii yó nni kè di tǝ nke yé di í yémè kuce. Di bá ndi tǝkénè, dí di bo mmefíè nkè mè mbo cǝdòmétìrì òmáa.

⁵ Kè Sosuwee náké benìtìbè ke dò: Dí wénkǝnne dimáa, ti Yiè nKuyie nnaa yóo dǝò tidietì kperè nde di cuokè.

⁶ Díndi ikuó niùbè, túóténè Kuyie ntaummè tǝu kéniiité, kè bèe di tǝóté kéniiité. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: M bo da déúkǝnne yíe nyIsidayeeriibe bemou iìkè kè bèe banté n da bonèmè n do bonè mèè botí Mǝyiisi. ⁸ Kè kùu yíe ke dò: Náké ikuó niùbè bèe tǝ Kuyie ntaummè tǝu, kè bè ta dii mǝnni Suditǝǝ bè ncómmú menie mmieke.

⁹ Kè Sosuwee yú benitibè ke dò: Tóónnènní kékèè ti Yiè nKuyie nyē mmù, ¹⁰ kénáké benitibè ke dò: Nè die mmieke nke di yóó bantémè ti Yiè nKuyie ndi bonèmè, ke yóó beti Kannahā kabe nè Itiibe nè Efiibe nè Pedisiibe nè Kidikasiibe, Amariibe nè Sebusiibe. ¹¹ Kuyie nkuu te ikuó niùbè ketenkè kemou, bèè tó ku taummè tou beè yóó niité kéta Suditēē mieke. ¹² Tāāténè Isidayeeriibe botí tepítè nè idèi mieke oniti òmáà òmáà. ¹³ Ikuó niùbè bèè tó ti Yiè nKuyie nkùù baké ketenkè nè kéinkè ku taummè tou, bè bo nyóó na dii mǎnni kukó nSuditēē kó menie nkè mè pǎnke kèétému, mèè do pūǎ nde fūǎ kè mè mpēnkù, kè mèè do pūǎnni kè mèè cómmú só kèpénné.

¹⁴ Kè benitibèè íté ke bo sénté Suditēē, ikuó niùbè bèè tó Kuyie ntaummè tou kè bèè niité de ìikè. ¹⁵ Dè do tú mudidèi mǎnni ndi, ke sǎ nSuditēē ta menie nke píe, ikuó niùbè bèè tó Kuyie ntaummè tou kè bèè na menie. ¹⁶ Kè mèè cómmú kukó nyuu dedétirè Atāā Sadiāā bíékè kè metēmèè pǎnté kényunné dāmèèri mukókúú nkou bíékè tedǎntè Adabu kó dikpáà, kè Isidayeeriibe na dekperè késénté kénwetí Sedikoo. ¹⁷ Kè ikuó niùbè ncómmú kukó ncuokè ke tó Kuyie ntaummè tou, kè Isidayeeriibe bemouu yáa sénténè diyáà teri.

4

Bè fíi nyèè tǎrè Suditēē mieke ke bo ndenniní

¹ Isidayeeriibe sènté dii mǎnni Suditēē kèdeè, kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: ² Tāāténè Isidayeeriibe botí tepítè nè idèi mieke oniti òmáà òmáà. ³ Kè bèè ta kukó ncuokè ikuó niùbè cómmú dè, kéwáa nyetǎrè tepítè nè yèdéè kéntó kédǎú ndi yóó yíè ndè.

⁴ Kè Sosuwee yú benitibè tepítè nè bèdébè bè tāāté bè Isidayeeriibe botí mieke ké bè náké ke dò: ⁵ Tannè kukó nSuditēē cuokè bè cómmúnè dè ti Yiè nKuyie ntaummè tou, bá wè kòo buuté ditǎri, Isidayeeriibe botí mǎmè. ⁶ Kè yè ríbo, kè di bí di beke diyie mari ke tú: Yetǎrè yie ñtu ba? Di dò: ⁷ Ti do senti Suditēē nwe nè ti Yiè nKuyie ntaummè tou kè menie ncómmú, de kó yetǎrè yó mbomu sǎà ke denniní Isidayeeriibe Kuyie ndòò tii dieti.

⁸ Kè Isidayeeriibe dǎò Sosuwee bè náké tì, kéwáa nyetǎrè tepítè nè yèdéè be botí mǎmè kéntū nti Yiè nKuyie nnákémè Sosuwee kè bè nyè tó kédǎú mbè yóó yíè ndè. ⁹ Kè Sosuwee fíi nyetǎrè teyè tepítè nè yèdéè, ikuó niùbè do tó ti Yiè nKuyie ntaummè tou ke cómmúnè dè, kè yè kpaá dè bo nè yíenní.

¹⁰ Ikuó niùbè bèè tó Kuyie ntaummè tou kè bè ncómmú kukó ncuokè, kè ti Yiè nKuyie ndo duó nkè Sosuwee bè náké tì timou dǎò. Sosuwee do tǎnne Mǎyiisi ò náké tì nti timou. Memme kè benitibè bemouu sénté kukó mmecā. ¹¹ Bè sènté dii mǎnni bemou ke deè kè ikuó niùbèè niité be ìikè nè ti Yiè nKuyie ntaummè tou. ¹² Kè Dubenniibe nè Kadiibe nè Mannasee kabe dikèè kè bèè niité fekpàrinafe ìikè kéntū Mǎyiisi do bè nákémè. ¹³ Kè behāāpǎmbè sikǎupíísìnàà (40000) bèè do baati tikpàrinenti mudòò kpeti. Kè bèè sénté kukó nSuditēē kénwetí kubiriku kè ti Yiè nKuyie mbè bonè. ¹⁴ De kó diyie kè ti Yiè nKuyie ndéúkunnè Sosuwee Isidayeeriibe bemou ìikè, kè bèè ò yòte ké nhò dé o fǎmmu mumou mieke bè do dé mèè botí Mǎyiisi.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: ¹⁶ Duó ndinùu ikuó niùbè bèè tó Kuyie ntaummè tou kè bèè yè Suditēē.

¹⁷ Kòo bè duó ndinùu. ¹⁸ Ikuó niùbè bèè tó ti Yiè nKuyie ntaummè tou bè yènní dii mǎnni kéna dikonnébènni, kè menie nwète kèpǎnté mè do dòmmè kè kukó nSuditēē píe. ¹⁹ Bè do sènté kukó nSuditēē otǎnkù ketiwè yie pínni ndi, kèbáté Kidikaadi Sedikoo fǎnkúò.

²⁰ Kè Sosuwee fíi nKidikaadi yetǎrè tepítè nè yèdéè bè do tǎóté yè kukó nSuditēē mieke. ²¹ Ò dèè memme kénáké Isidayeeriibe ke dò: Kè di bí di beke diyie mari ke tú ba nkó yetǎrè nyè? ²² Dí ì náké ke dò: Ti do senti kukó nSuditēē nwe kè menie ncómmú kè tí na dekperè késénté. ²³ Ti Yiè nKuyie nkuu do cónné kukó nSuditēē kó menie nkè dèè kpei kè tí sénté, kù do dǎò mèè botí tipènti kóo dāmèèri kè tí sénté. ²⁴ Kù dǎò memme kè benitibè bemou bo banté kù kpeñnimè mme, kè tí nkù dé sǎà.

5

Am̄oriibe kèèmè Isidayeeribe kpéí nkè kufōwáá mbè pī

¹ Kè Am̄oriibe kpààtibè bèè bo Suditēē diyìè taà kèè bíékè nè Kannahāā kabe bèè bo dāmèèrì také, kè bèè keè ti Yiè nKuyie ncònnémè kukó nSuditēē kó menie, kè Isidayeeribe sènté, kè kufōwáá mbè auté, bè í ndàátí ke bo baao Isidayeeribe.

Bè cāmmúmè Isidayeeribe bè pié bè kuce miéke

² Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: Dòò metántènsiè nkécāmmú Isidayeeribe bè pié bè kuce miéke.

³ Kòò dòò metántènsiè nké bè cāmmú dicāntétāri ínkè. ⁴ Nte dèè do te kè Sosuwee cāmmú benitidaabè bè do yetiní Esibiti kè bèè kó dimàà ndò nkéna kékote mudòò, bè do ku dikpáà cuokè nke. ⁵ Bè do yetiní Esibiti kè bèè bo bè do cāmmúmu, bè do pié bè kuce beè do í cāmmú. ⁶ Isidayeeribe do yènní Esibiti kém̄m̄oke yebie nsipísìnàà ndi dikpáà, bè do yetiní kè bèè dò mbè bo na kékote dikpànni kè bèè kú, bè yete mèè kpéí ti Yiè nKuyie nkpeti, kè kù dò bè í tati kù do yē nkù yóó duó ndìlì èi be yembè, menaamiè nnè mecekùò ndè pūñ ndè. ⁷ Be bí ìi do còuté be fōtè, kè Sosuwee bè cāmmú ke yé bè mu ndo í cāmmúmè. ⁸ Ò bè cāmmú kédeè kè bè mbo be karè nye ke yàa miéténè. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàkè ke dò: N dèite yíè ndi fei nyi, di yènnènní ì Esibiti.

Dèè te kè bèè yu de kó dibòrì ke tú Kidikaadi nè yíenní.

Bè baámmè diyentéban̄ni Kannahāā

¹⁰ De m̄nnì kè Isidayeeribe nkari Kidikaadi kébaá ndiyentéban̄ni otānkù yìè tepítè nè dinaannì yìè kuyuoku, Sedikoo èi kó kubiriku. ¹¹ Kè bèè di de yìè diheì kó tidiiti, kécááké p̄éè wèè í k̄orenenè mutie mùu muuti nè tidiiti tìi cìe. ¹² Kè dèè wenté kè mánni ténke í mbo, kè bèè nyo nKannahāā kó mudìi.

Sosuwee yàmè wèè baké Kuyie nhāāp̄ònnafè

¹³ Diyìè marì kè Sosuwee m̄bo Sedikoo také k̄yà onitì m̄ò kòò t̄o mesebii nke cómmú, kè Sosuwee ò beke ke dò: A tú ti kouaà kè ti dootitòu? ¹⁴ Kòò dò: N tú wèè baké wènwè ti Yiè nKuyie nhāāp̄ònnafè, m bo ke tuòkùnìmu. Kè Sosuwee nínkóo o ìikè ke dò: N yìè, a d̄ó kè n náké ònti?

¹⁵ Wèè baké ti Yiè nKuyie nhāāp̄ònnafè kòò dò: Dèite a neùtì, a cómmú dibòrì sààrì ndi.

Kè Sosuwee tì dèite.

6

Isidayeeribe p̄òntemè Sedikoo

¹ Sedikoo èi do kpetí táu nwe ke páké Isidayeeribe kpéí, òm̄òu í taà òm̄òu me nyí yìè. ² Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: N da duóm̄mu Sedikoo èi nè di kóo kpààtì nè o āāp̄òmbè kperìbè. ³ F̄ó nnè a āāp̄òmbè di ní fité Sedikoo èi kuce mèm̄áà diyìè miéke ke dò yewe yèkuò. ⁴ Kè ikuó niùbè bèyiekè nt̄o yetātehe yèyiekè ke ni ti Yiè nKuyie ntaummè t̄ou ìikè, diyìè yìènnì yìè kénheu kè di fité diheì kuce mèyiekè. ⁵ Kè ditāteheù kuó ndìlì m̄nnì dí uu dim̄ou Sedikoo èi duotí yóó domu bá wè kòò wetínné o ìikè.

⁶ Kè Nunni bire Sosuwee yú ikuó niùbè bèyiekè ke dò: Túóténè ti Yiè nKuyie ntaummè t̄ou, kè ikuó niùbè t̄obè bèyiekè nt̄o yetātehe yèyiekè ke ni.

⁷ Kè behāāp̄òmbè nni ti Yiè nKuyie ntaummè t̄ou ìikè kè dí fité diheì.

⁸ Kè ikuó niùbè bèyiekèe túóté yetātehe yèyiekè, kèniité ti Yiè nKuyie ntaummè t̄ou ìikè kénheu. ⁹ Kè behāāp̄òmbè mabè nni ikuó niùbè bèè eu yetātehe, kè ti Yiè nKuyie ntaummè t̄ou bè tū nkè behāāp̄òmbè t̄unnì kè yetātehe kuò. ¹⁰ Sosuwee do bè nàkému ke tú bè báá wekii bè ndò nyúó ke kém̄m̄ú ò bo yím̄è: Uunè! Kè bè né uu. ¹¹ Kè bèè fité diheì kuce mèm̄áà diyìè marì máà miéke nè ti Yiè nKuyie ntaummè t̄ou, kékò mbè bàtè dè kèduó.

¹² Kè dèe wenté dikúnweñni sèi, kè Sosuwee duó nkè ikuó nìùbèe tɔ ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu. ¹³ Kè behããpòmbè mabè nni ikuó nìùbè bèè eu yetãtehe be ìikè, kè ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu bè tũ, kè behããpòmbè tɔbè tũnní, kè yetãtehe kuò. ¹⁴ Diyiè didèri yiè, kè bè tó fité dihei kuce mèmáà, kè mme nhõ nke dò yewe yèkuò. ¹⁵ Diyiènni yiè kèyè dikúnweñni sèi kèfité dihei ke dò kuce mèyiekè. De kó diyiè dimáà ndi bè fitémè kuce mèyiekè. ¹⁶ Kè bè nfiti kuce meyiémmè, kè ikuó nìùbè eu yetãtehe, kè Sosuwee náké benitibè ke dò: Uunè! Ti Yiè nKuyie ndi duómmu dihei, ¹⁷ dí di kùò páíí kè di éí dè ntú ti Yiè nKuyie nkperè. Dí yóu Dahabu onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè omáà nè bèè bo o cíètè, ò sòò sònne mèè kpéí nti tōnni bè kè bè bo paaté dihei. ¹⁸ Dòdònè meyoðmmè di báá yúúku dèmarè, kè di tùóté dèmarè di yóò ãnné meyoð mme Isidayeeribe kè bèè kùò. ¹⁹ Mesòò nnè timátì péítì, disòòwũdè nè timátì dè yóò ntú ti Yiè nKuyie nkperè nde, kè dí dè ãnné ku cíètè mièke.

²⁰ Kè bèè eé yetãtehe, kè bèè uu kè kuduotfi do, kè Isidayeeribe ta dihei bá wè kòò wetinnè o ìikè. ²¹ Kè bèè kuò benitibè bemòu benitidaabè nè benitipòbè, ibí nè bekótibè, inààke nè ipe nè sãmmarímúbè.

Sosuwee yóumè Dahabu

²² Kè Sosuwee náké benitibè bedébè bè do tã mbè ke dò: Tannè Dahabu onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè cíètè kóò dènnení nè o cíètè kòbe bemòu kèntũ ndi sòò ò nàké tì.

²³ Kè bèè ta kédenneni Dahabu nè o yembè nè o yõfũdè kòbe bemòu, nè o kòbe bemòu. Kè bèè bè kànne bè bàté dè kètóónnè bemáà, kèndake be kpéí. ²⁴ Bè me nyí kécóu ndihei nè dèè kó dimáà bo di mièke, kétúóté mesòò nnè timátì péítì, disòòwũdè nè timátì kètanne ti Yiè nKuyie ncíètè. ²⁵ Kè Sosuwee yóu Dahabu onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè nè o kòbe kè bè nfòu, ò sònne mèè kpéí nho tã mbè kè bè paaté dihei. Dahabu kó kufuku kraá bomu Isidayeeribe cuokè nè yíenni.

²⁶ De m̀nni ndi Sosuwee béimmè kèyú ti Yiè nKuyie nyètiri ke dò:

Wèè bo ndó kémaá dihei dii, nhò bo yà!

Ò bo ndi pũũku kòò biketirèe kú,

kòò ndi kpeti yecàkè kòò bíyããtèe kú.

²⁷ Kuyie ndo bonèmu Sosuwee kòò yètiri feité be tenkè kemòu mièke.

7

Akãã dòòmè meyei nkè bèè ò kùò

¹ Kè Isidayeeribe dòò meyei ndiemè, kétúóté ti Yiè nKuyie nyè mbè báá túóté dè, kè ku mièke bè peike. Sudaà naàm̀nkù kou Sedaà bire Sabudi wèè do peité Kadimii, kòò peité Akãã. Akãã wèè do yúúku.

² Kè Sosuwee tã mbenitibè kè bè bo paaté Aii èi, dihei dii bo Betèedi diyiè yìèni kèè bíékè, ke tókènnè Beti-Afenni, kè bèè kòte kè di paaté. ³ Bè wètení mèmme kòò nàké ke dò: De kó dihei í de u a báá fèũ mbenitibè bemòu. Sikòupísídé (2000) yoo sikòupísitããti (3000) yó nsànnèmu.

⁴ Bèè do kòte, bè bo ntùòke sikòupísitããti (3000). Kè Aii kòbe bè na kèbeti. ⁵ Bè kùò bèè nìtibè bo ntùòke sipísitããti nè bèkuò, kè bèè bè bèti kèdenne dihei kó dibòrì Sebadimmu kè bè cúũnko, kè kufõwáà mbè auté kè dèè bè kpéí.

⁶ Sosuwee nè Isidayeeribe kó bekótibè kè bèè kèrí be yààti, kèpũ mmutáá mbe yo kènnínkú ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu ìikè nè kuyuokoo. ⁷ Kè Sosuwee béi nke dò: Áú, n Yiè nKuyie! Dè yíme kàa ti séenni kukó nkè Amòriibe yóò ti kuò? Ti na nkpaani kukó nSuditèè kó diyáà. ⁸ Kuyie nha báá yí n da cààrè, m bo yí ba? Tínti Isidayeeribe ti dootitòbè ti namu. ⁹ Kannahãã kòbe nè yehèkè teyè kòbe yóò tì kèèmu kè ti dinté kèkuò, kàa né yíme kèbenke a yetidièri?

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: Íté! Dè yīme kàa nìnkú ke sī? ¹¹ Díndi Isidayeeribe di dòò meyei mme ke yete n di nàké tì, ke yùúku n do yē ndi báá yúúku dè, ke dè sòñne di nentì mieke. ¹² Di ténke í yóó na di dootitabè, di dootitabè yó ndi betimu ke di kòu. N ténke í yó ndi bonè, kè di í dènne n yē ndi báá túóté dè di cuokè. ¹³ Íté kèwènkunne benitibè! Náké be kè bèe wènkunne bemáà kè ti naa máá. Á bèe nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeribe di tū nkù mī tu n yē ndi báá túóté dè, deè bo di cuokè, kè di í dè dènne di báá na kébaao di dootitabè. ¹⁴ Nanke dikúnweñni, á tíí nyiwu nyiwu kètāū tété kè m benke kùu wuò nkùu bate tinaàmuntì, kè m benke kùu naàmunkù kùu bate sicēī, kè m benke tēē cīētē tēē bate benitibè. ¹⁵ Kè m benke wèè nìtì bèe ò cóu nnè o kperere demou, ò yete mēē kpéí n nàké tì ke dòò meyei ndiemè Isidayeeribe mieke.

¹⁶ Dikúnweñni sèi kè Sosuwee tíí nyIsidayeeribe kó iwuò nyimou. Kè Kuyie mbenke Suda kó kuwu. ¹⁷ Kòo bè bāte be naàmuntì, kè Kuyie mbenke Seda kòku, kòo bè bāte be cēī, kè Kuyie mbenke Sabudi kpete. ¹⁸ Kòo bè bāte onitì onitì, kè Kuyie mbenke Akāā. Akāā cice do tú Kadimii, kè Kadimii cice tú Sabudi, kè Sabudi cice tú Seda. Suda kó kuwu kòbe mbe. ¹⁹ Kè Sosuwee ò nàké ke dò: Banté ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù deumè ké n nàké demou, a báá n sòñne demarè.

²⁰ Kè Akāā dò: Ēē, mī dòò meyei ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù ìkè. Nte n dòò dè: ²¹ N yà ti dootitabè nentì mieke nke Mesopotamii kòbe kó diyaàbòrì sààrì mari nè medítibii nsikousidé (200) nè disòwènni cidòò kó dikéè, ke dè yaa nke tùóté, di bo dè yà n tou mieke, kè dè kūrì kè idíítì ni.

²² Kè Sosuwee tō mbenitibè kè bèe kòte o dieku kénsó ndè me ndò nkè idíítì ni. ²³ Kè bèe dè kūtè o dieku kètóni Sosuwee nè Isidayeeribe bemou borè, kè bèe dè cóu ti Yiè nKuyie nyìkè. ²⁴ Sosuwee nè Isidayeeribe bemou kè bèe túóté Akāā nè idíítì nè diyaàbòrì nè disòwènni nè o bí, initidaaì nè initipòì nè o nàake nè o sāmmarímúbè nè o pe nè o bóò nè o touku nè ò mōke dèè kó dimàà, kékòtenè kubiriku bè tu kù Dikònkòònni biriku. ²⁵ Kè Sosuwee nàké Akāā ke dò: Fódò te kè meyei nti tùòkení, ti Yiè nKuyie mbo da dòò meyei nyíe.

Meimè kè Isidayeeribe buótí Akāā yetárè kékuò, ké me ndòò o kòbe bemou nè o kperere demou, ²⁶ kótíí ndeborè ditánténkou dierì kè di kraá bo nè yíenní, deè te kè bèe yu debore ke tú dikònkòònni biriku.

Meimè ti Yiè nKuyie mmieke domè.

8

Bè pòntemè Aii

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: A bá nyīkù, a kām̀b̀ù̀t̀ì bá nduò, túóté a ā̀p̀ò̀mb̀è bemou kè dí kòte képi Aii, n we nda duómmu nè o kóo kpààtì nè o nìtìbè nè o èi nè o tenkè. ² Á pònte Aii nè o kóo kpààtì a pònte mēē botí Sedikoo nè o kou, kè dí èi be kperere nè be wūò. A duó nkè behā̀p̀ò̀mb̀èe bè dèkè diyìe yìèní kèè bíékè.

³ Kè Sosuwee báátì nè o ā̀p̀ò̀mb̀èe ke bo pi Aii, kètāāté bekpà̀r̀inuòmbèe sikòupìpìsitàā̀tì (30000) kénìí nkeyènkè, ⁴ kè bèe nàké ke dò: Kòtenè kénhoke diheì fñkùò, di báá dèténè diheì. Dí nwāké, kè dè fuute dí yènní. ⁵ Mí nnè n kòbe kè ti taroo diheì, kè bèe yènní ke bo ti dokénè tí coké ti sòò yīmè. ⁶ Bèe yóó ti betimu kè tí bèe dèténè diheì kè be yèmmè ndò nti coké ti sòò yīmè. ⁷ De mònni kè dí yènní kèpònte diheì. Ti Yiè nKuyie ndi ndi duómmu. ⁸ Kè di ta diheì dí dī cóu nkédòò ti Yiè Kuyie nyēmmè kéntū n di nàké tì.

⁹ Kè bekpà̀r̀inuòmbèe kòte Sosuwee bèe benke dè, kénhoke Aii nè Betēedi de cuokè diyìe yìèní kèè bíékè, kè Sosuwee nkpaánè besòmbèe keyènkè.

¹⁰ Kè dèe wenté kè Sosuwee wénni o nìtìbè kètānkè Isidayeeribe kó bekótìbè kè bèe niité fenafe. ¹¹ Kè bekpà̀r̀inuòmbèe ò neinè kè bèe kòte Aii kètóonko kébáté Aii bakù cā̀nku bíékè kè kubiriku makù ñsoké nè Aii be cuokè. ¹² Kè Sosuwee túóté benitibè bèe bo ntùòke sikòupìsìnùmmù (5000) kè bèe òo ndiyìe yìèní kèè bíékè Betēedi nè Aii de cuokè. ¹³ Kè ditìnni dierì mbo diheì bakù cā̀nku bíékè, kè diterì bo diyìe yìèní kèè bíékè, kè Sosuwee

yie mbo kubiriku de kó keyènkè. ¹⁴ Kè Aii kóo kpààtì yà Isidayeeribe, kèbáátí mecãã nnè o ããpòmbè ke bo bè dokénè ò sòò bè doké ndè Suditèè biriku, ke wetí tedòntè Adaba kó dikpàà. Bá bè í yé ke dò mbèmabè òke diyìè yìèní kèè bíékè. ¹⁵ Sosuwee nè o kòbe kè bèe dòò kéndò mbè coké kèwetínné dikpàà dierì bíékè. ¹⁶ Kè bèe pèi nkè benitìbèe íté dihei dimòu, kè bè tũnne kédéténè dihei. ¹⁷ Kè bèe yè bemòu kètũnne Isidayeeribe, bá òmòu í nkpàá Aii ke baa dihei. ¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: Youte a kpānni Aii bíékè, n da duómumu de kó dihei.

Kè Sosuwee yie. ¹⁹ Ò yòùte dii mòmni o nòùtè kè Isidayeeribe bèe do sòri kè bèe yenni mecãã nkéta dihei kè di do, kè di cóu ndende bàmbà.

²⁰⁻²¹ Kè Aii kòbe wèète kèyà kuyukú dàtínnémè be ei, kémónté bè bo coké kécúó nkèè bíékè. Sosuwee nè o kòbe bèe do cokú kè bèe yà bèe do sòri diyìè yìèní kèè bíékè bè yènnimè ke cóu ndihei, kèwèète kédokénè bèe bè bèti. ²² Bèe cóu ndihei kè bèe yenni kè bèe cétinne Aii kòbe de cuokè, òmòu í nyenté. Kè bèe bè kùò bemòu, ²³ kèpí nhAii kóo kpààtì kékòtenè Sosuwee borè.

²⁴ Isidayeeribe kùò dii mòmni bèe bè tũnne dikpàà mieke kèdeè kèwètení dihei kékúo besòmbè bemòu. ²⁵ Aii kòbe, benitidaabè nè benitipòbè bè kùò bè do bo tekòupípiítè nè sikòupisidé ndi (12000). ²⁶ Kè Sosuwee ñyuo o kpānni Aii bíékè kè bè yà kuonè benitìbè bemòu kèdeè. ²⁷ Sosuwee nè o kòbe kè bèe eí be kperè nè be wũò kéndònnè ti Yiè nKuyie ntì nhò nàkémè. ²⁸ Kè Sosuwee cóu nhAii kòò cóuté fũku fũku kènaá ntidobontì bá dèmarè í dè bo nè yíenni, ²⁹ kénúnné Aii kóo kpààtì mutie kòò nsake nè kuyuoooko. Diyìè tati dii mòmni kè Sosuwee duó nkè bèe ò cúũnni kédóú ndihei mànkú dibòrì, kètíí nditánténkou o ínkè kè di kpàá bo nè yíenni.

Sosuwee kàammè Kuyie nkuó imòu Isidayeeribe

³⁰ Kè Sosuwee maá ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù diwũòtònni ditārì bè tu di Ebaadi di ínkè. ³¹ Ò di maánè yetàré yèè í ciéké yènye. Timátì matì í kàáké yè kéndònnè Mòyiisi ti Yiè nKuyie tòntì do tì nàkémè Isidayeeribe, kè tì wāri o kuó pátiri mieke, kòò kù fié iwũò kètuo nkéffé metaummè kpeyi. ³² Kòò wāri Mòyiisi kó ikuó yetàré ínkè Isidayeeribe bemòu ìkè. ³³ Isidayeeribe nè be kó bekótìbè nè bepátíwābè nè bebaatìbè kè bèe cómmú kèfité metaummè tòu kénwetì ikuó niùbè Defiibe bèe di tò. Isidayeeribe sòmbè nè bepòbè, kè bè còmú bie nKarisimmu tārì ínkè betòbè Ebaadi kperì ínkè, kéndònnè ti Yiè nKuyie nkóò tòntì Mòyiisi do yè mbè ní dòòmè kèpā Kuyie nkó mesàà nyIsidayeeribe. ³⁴ Kè Sosuwee kaa nyikuó imòu, kèkaannè Kuyie nyè nkè bè dòò dè kùu bè dòò mesàà nnè kù yè nkè bè dòò dè kùu bè dòò meyèi, tì kó dimàà wāri ikuó pátiri mieke, ³⁵ kèkaa nKuyie ntannò yemòu kù do duó nyè Mòyiisi, benitìbè bemòu ìkè nè benitipòbè nè íbì nè bepòbè. Bá ò í nsùò ndimari.

9

Sosuwee do taunnèmè Kabaõõ kòbe

¹ Kè bekpààtìbè bèe bo kukó nSuditèè diyìè yìèní kèè bíékè: Yetàré ínkè kòbe nè kubiriku kòbe nè bèe bo dà mèèrì pèémè kètuookenè Dimaa. Itiibe nè Amòriibe nè Kannahã kòbe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe kè bèe keè bè pòntemè Aii, ² kèwènné bemòu ke bo kpānnè Sosuwee nè o kòbe Isidayeeribe.

³ Kè Kabaõõ kòbe keè Sosuwee pòntemè Sedikoo nè Aii, ⁴ kèsouté kéndò mbè bonni dedétirè ke tò mudì, ke bou tiyòtì tì kèrí be sãmmarímúbè, ke tò menàà nkó tidòutì kótì, tì kèrí kè bè yá. ⁵ Ke dáátì tiyaàcítì ke ànné tineùtì tì kèrí kè bè yá, ke tò pèèbè bèe kpeí ke wèrí. ⁶ Kè bèe tuòkoo Kidikaadi kèyà Sosuwee nè o kòbe ke dò: Ti boni dedétirè nde ke dó nè dindi tí tau.

⁷ Kè Isidayeeribe bè tènné ke dò: We nyé kè di í ã die nde detóónnè. Ti bo yíme kè di taunnè.

⁸ Kè bèe náké Sosuwee ke dò: Ti tú a kó betōmbè mbe. Kè Sosuwee dò: Di tú òmbe? Di bonní de?

⁹ Kè bèe dò: A kó betōmbè tínti ti bonní dihei détirì ndi, ke kèè a Yiè nKuyie nha tū nkù kpéi nnè kù dòò tì dietì Esibiti. ¹⁰ Nè kù dòò de Amōriibe kó bekpààtìbè bedé kukó nSuditēē kó diyáà. Sionni, Esibonni kóo kpààtì nè Ōku Basāā kou, wèè do bo Asitadoti.

¹¹ Ti èi kó bekótìbè ti nàkému ke tú: Túóténè mudii kékote ké bè co, kémpí mbe tōmmú kè dí dòò metaummè. ¹² Ntenè pēē, ti sòò yóó kéténi kòò kraá tonnìmu, bàmbà mmie nke kpéi ke pūūti ke wèrí. ¹³ Ti sòò yóó túóté menaà nkó tidouti kè ti pàannìmu, di mmònni ke kērí, tineùti nè tiyààtì kè de kērí kuce okù mèè kpéi.

¹⁴ Kè Isidayeeriibe kó bekótìbèe coute be dii bá bè í beé ti Yiè nKuyie. ¹⁵ Kè Sosuwee bè dònè metaummè, kè bèe narike, kòò dò bè í yóó bè kùò. Kè Isidayeeriibe kó bekótìbèe ye nke yú ti Yiè nKuyie nyètìrì.

¹⁶ Yewe yètāāti kó difōnkúò bè taummè ke dèè, kè Isidayeeriibe keè bè bomè dende nde detóonnè. ¹⁷ Kè bè mmàke yewe yètāāti mucèmmu kētuake de kó benitìbè cie: Kabaāō nè Kefidaa nè Bedoti nè Kidiya-Yeadiimmu. ¹⁸ Bè í mbè kùò, ke yé Isidayeeriibe kó bekótìbè do bè taunnèmè kényú ti Yiè nKuyie nyètìrì, kè be kabè Isidayeeriibe mbè kpànnè. ¹⁹ Kè bekótìbè bemou dò: Tíi bè taunnè ke yu ti Yiè nKuyie nyètìrì, ti báá na ké bè kùò, ²⁰ ti yóó bè yóumu kè bè nfòu ke yé ti béimmè ke yu ti Yiè nKuyie nyètìrì, ti yàà bo í nti Yiè nKuyie mmieke. Ntenè ti yóó bè dòòmè. ²¹ Ti yóó bè yóumu kè bè nfòu ke ti do mmenie nke ti kau ideí.

Bekótìbè ti mbéi. ²² Kè Sosuwee yú Kabaāō nitìbè ké bè beke ke dò: Dè yíme kè di ti soute ke yé ndi cie díetirì ke né bo ti také? ²³ Di yó ntú tidaatì nti sáà, ke kōū Kuyie ncíētè kó ideí ké ndo mmenie.

²⁴ Kè Kabaāō nitìbèe tēnnè Sosuwee ke dò: Ti kèè di Yiè nKuyie nduómmè mme ku kóo tōnti Mōyiisi ke ntenkè ke tú dí nkòu bèè kó dimàà de bo, kè kufōwaá nti pī nkè ti yīkù di bo ti kuòmè, deè te kè ti dòò memme. ²⁵ Ti bo a nou mieke nke a pénsìrimè, mèè da wenni dòò me.

²⁶ Nte Sosuwee do yete bè bo bè kùòmè kédòò tì. ²⁷ De yiè kè Sosuwee duó nkè bè nkau ideí ke do mmenie nyIsidayeeriibe nè ti Yiè nKuyie nwūōtōnni kpéi nkù dó bèe di maá de. De kó benitìbè kraá pímmu de kó mutōmmú nè yíenní.

10

Isidayeeriibe namè Amōriibe

¹ Kè Adoni-Sedeki Sedisademmu kóo kpààtì keè Sosuwee pòntemè Aii nè o kóo kpààtì ke bè kùò páíí ò do dòòmè Sedikoo nè o kóo kpààtì, kékeè Kabaāō kabè taunnèmè Isidayeeriibe ke bo be cuokè. ² Kè kufōwaá mbè auté, ke yé yekpààtìhekè mieke Kabaāō do túmè dihei dierì ndi ke pēēté Aii, kè bekōmbòtiebe máà di bo. ³ Kè Adoni-Sedeki Sedisademmu kóo kpààtì tō nkè bèe náké Oammu Ebunō kpààtì, nè Pidammu Yadimuti kpààtì, nè Yafia Dakiisi kpààtì nè Debi Ekunō kpààtì ke dò: ⁴ Kōtenní ké n teennè kè ti kpànnè Kabaāō kabè ke yé bè taunnèmè Sosuwee nè o kabè Isidayeeriibe.

⁵ Mēmme kè Amōriibe kó bekpààtìbè bènūmmu wēnnénè Sedisademmu kou nè Ebunō kou nè Yadimuti kou nè Dakiisi kou nè Ekunō kou, kétúóté be āpòntìrè képi Kabaāō kabè mudò. ⁶ Kè Kabaāō kabèe tō nSosuwee borè Kidikaadi kè bèe ò náké ke dò: Kōtení kédēté a kó betōmbè, báá yete Amōriibe kó bekpààtìbè bèè bo yetārè ínkè beè wēnnè ke bo ti dokénè.

⁷ Kè Sosuwee pānkee íté Kidikaadi nè behāpòmbè nè bekpàrìnuōmbe. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: A bá nyīkù m bè nda duómmu a yóó bè namu bemou páíí, òmòu báá da na.

⁹ Sosuwee nè o kabè kè bèe íté Kidikaadi kényiè nke kéri keyènkè kemou képi Amōriibe bá bè í yé. ¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Amōriibe bítinné kécoké kè Isidayeeriibe na

Am̄riibe, ké bè auté Kabaãḥ, ké bè bèti Bèti-Onḥ tārì, ké mbè kòùtì kètuoḥenè Asekaa nè Makedaa. ¹¹ Kè Am̄riibe còké kèncuti Bèti Onḥ kè ti Yiè nKuyie ncũnnì yemátàrè dièyè kè yèè bè kùḥ kè bè nsũ kèp̄ḥḥḥ Isidayeeriḥ kùḥ bè nè yese.

¹² Ti Yiè nKuyie nduḥ ndìl yìè Am̄riibe Isidayeeriḥ kè bè nkpa nkè Sosuwee béi nyIsidayeeriḥ bəmḥu ìkè ke dḥ: F̄ḥ ndiyiè, còm̄mũ Kabaãḥ ìnkè, f̄ḥ nhotànkù kàa còm̄mũ Ayanḥ biriku! ¹³ Kè diyìè còm̄mũ, kòo tãnkũu còm̄mũ, kè Isidayeeriḥ yàa nanè be dootitòbè. Tì wàrimu Owenniwe pátìrì* mieke ke tú: Kè diyìè ncòm̄mũ tiwetì cuokè ke dḥ diyìè difòurì ke í ta. ¹⁴ Kè de kó diyìè í dḥke ti Yiè nKuyie nyí yie ndiyiè marì onìtì kpeti memme kó kubotí. Ti Yiè nKuyie nku móm̄m̄onku kuḥ do kpa nyIsidayeeriḥ kpéí.

¹⁵ Sosuwee nè o kḥbe Isidayeeriḥ bəmḥu kè bèe w̄ḥḥḥ be kàri dè Kidikaadi.

Bekpààtibè benùmmũ do s̄rimè Makedaa tādènkũ

¹⁶ Kè Am̄riibe kpààtibè benùmmũ còké kès̄ri Makedaa tādènkũ. ¹⁷ Kè bèe náké Sosuwee ke dḥ: Ti yàmu bekpààtibè benùmmũ kè bè còké ke s̄ri Makedaa tādènkũ. ¹⁸ Kè Sosuwee náké benitibè ke dḥ: Biennè yetádiyè kèkpetinnè dibòrì kémbaa. ¹⁹ Nkpaá betinè di dootitòbè, ké bè dinté, di báá yie nkè bèe kò nti Yiè nKuyie mbè ndi duóm̄mu.

²⁰ Sosuwee nè o kḥbe Isidayeeriḥ kè bèe kuḥ Am̄riibe kéndó ké bè dèè, kè bèmabèe na kéyenté kétaá be ekè iduotí fité yè. ²¹ Kè Isidayeeriḥ w̄ḥḥḥ Makedaa bè bàté dè, òm̄u ténke í ndáátì ke bè béinnè tìmatì.

²² Kè Sosuwee dḥ: Kpétènè kutādènkũ kédennèni bekpààtibè benùmmũ bembe. ²³ Kè bèe kpeté ké bè dènnèni, Sedisademu kóo kpààtì nè Ebunḥ kou nè Yadimuti kou nè Dakiisi kou, nè Ekunḥ kou, ké bè duḥ nSosuwee. ²⁴ Kòo yú Isidayeeriḥ bəmḥu kénáké bèè do ò neínè ke ni mudoḥ ke dḥ: K̄ḥennì kéna be f̄ḥnìí. Kè bèe ì na, kè Sosuwee dḥ: ²⁵ Di bá nyièkũ kè di k̄mbùḥtì duḥ, t̄innè kéyáúk̄nnè di k̄ntì, ti Yiè nKuyie nyóó dḥḥ mie mme di dootitòbè bəmḥu. ²⁶ De kó difònkũḥ ké bè kùḥ, kèsaa ndetie ndènnèmmũ. Kè bè nsake nè kuyuoḥoo.

²⁷ Diyìè tati d̄i m̄nnì kè Sosuwee duḥ nkè bèe bè c̄ũnnì kètannè kutādènkũ bè do s̄ri kũu mieke, kéitinnè yetàrè dièyè kè yè kpaá bo nè yiennì.

Sosuwee namè kubakũ c̄ankũ kó yehèkè

²⁸ De kó diyìè dimáa mieke kè Sosuwee pi Makedaa kó diheì kékuḥ okpààtì nè benitibè bəmḥu ò í nsũḥ nhòm̄u, kédḥḥ okpààtì ò do dḥḥmè Sedikoo kou.

²⁹ Sosuwee nè o kḥbe Isidayeeriḥ kè bèe íté Makedaa kék̄ḥḥ kèpi Dibunaa èi kḥbe. ³⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbè duḥ nde kó diheì kè bèe kuḥ okpààtì nè benitibè bəmḥu, bè í nsũḥ nhòm̄u, kédḥḥ okpààtì bè do dḥḥmè Sedikoo kou.

³¹ Sosuwee nè o kḥbe Isidayeeriḥ kè bèe íté Dibunaa kék̄ḥḥ kébáté Dakiisi èi také ké di pi. ³² Kè ti Yiè nKuyie mbè duḥ nde kó diheì kḥbe kè bèe bè na diyìè déri kékuḥ benitibè bəmḥu bè dḥḥmè Dibunaa. Bè í nsũḥ nhòm̄u. ³³ Kè Odammu Kes̄e kpààt̄i báátì kéteennè Dakiisi, kè Sosuwee ò kùḥ nè o kḥbe bəmḥu, ò í nsũḥ nhòm̄u.

³⁴ Sosuwee nè o kḥbe kè bèe íté Dakiisi kébáté Ekunḥ èi také ké bè pi ké bè dokénè, ³⁵ ké bè na kékuḥ benitibè bəmḥu de yìè bè dḥḥ m̄è botí Dakiisi èi kḥbe.

³⁶ Sosuwee nè o kḥbe kè bèe íté Ekunḥ kék̄ḥḥ Ebunḥ èi ké bè pi ké bè dokénè, ³⁷ ké bè na kékuḥ okpààtì nè o nitibè, kèpi yehèkè yèè dè t̄kè kékuḥ benitibè bəmḥu, ò í nsũḥ nhòm̄u, ò dḥḥ m̄è botí Ekunḥ èi kḥbe.

³⁸ Sosuwee nè o kḥbe kè bèe kónté kéwetinnè Debii èi kḥbe, ké bè pi, ké bè dokénè, ³⁹ ké bè na kékuḥ okpààtì képuḥ nyehèkè yèè dè t̄kè ò í nsũḥ nhòm̄u, kédḥḥ Dibii kpààtì ò dḥḥ m̄è botí Ebunḥ kou nè Dibunaa kou.

⁴⁰ Kè Sosuwee na yehèkè yem̄u: Yetārè ìnkè kó bekpààtibè nè kubakũ c̄ankũ kḥbe nè kubiriku kḥbe nè diyìè yìèní kèè bíkè kḥbe. Ò í nsũḥ nhòm̄u. Kéndonnè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriḥ tũ nkũ do bè nàkémè. ⁴¹ Kè Sosuwee na Kad̄esi-Bannea kèntò kètuoḥenè

* 10:13 Owenniwe pátìrì: Iyie nkó dipátìrì dikótìrì marì ndi ke feti bàmbà. Bè múnke béim̄mu di kpéí 2 Sammuyeri 1:18.

Kasaa diyie yiení kèè bíékè kubakù cǎnku, kénà Kòsenni kó kutempē kéntò nkétuòkenè Kabaḏḏ diyie yiení kèè bíékè kubakù you. ⁴² Kè Sosuwee na bekpààtibè bemou nè be ekè kuce mèmáà. Ti Yiè nKuyie nkuù do kpa nku kó benitibè Isidayeeribe kpànni. ⁴³ De kó difōnkúò Sosuwee nè o kòbe bemou kè bèe wēte be karì Kidikaadi.

11

Bè dokémè Medommu bíi také

¹ Kè Yabinni Asḡ kpààtì keè Sosuwee namè yehékè kètḡ nkè bèe náké Yobabu Matḡḡ kpààtì nè Simmudonni kou nè Akisafi kou, ² kètḡ nkè bèe náké tedòntè Adaba tārè fíè nkó bekpààtibè kubakù you kòbe nè Suditē biriku kòbe nè bèe tókénè Kinnadoti* kóo dàméèrì, nè yehékè yèè soké ditārì nè dàméèrì de cuokè kétuòkenè Dḡḡ kó kutempē diyie yiení kèè bíékè. ³ Kòo taunnè Kannahā kòbe diyie yiení kèè bíékè kòbe nè bèe bo yetārè ínkè, nè Amōriibe nè Itiibe nè Pedisiibe nè Sebusiibe bèe bo yetārè ínkè nè Efiibe bèe bo Edimḡḡ tārì pèémme Misipaa kó kutempē mmieke. ⁴ Kè bèe báátì nè behāāpòmbè kénsū mesàà nke mǎnnè dàméèrì nuù kó mubirímú nè sisēí péu nè sinaasēí. ⁵ Kè bèe wēnné bemou kébáté Medommu sibií borè ke bo dokénè Isidayeeribe.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: A báá bè yòte, dè naa yó nkāáké mie nkè n duó nkè bèe kúmu bemou Isidayeeribe ìkè. Kàa kéké be sēí duòti kécóu mbe naasēí.

⁷ Sosuwee nè o āāpòmbè kè bèe bè do ké bè dèété dende bǎmbà mMedommu sibií borè. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Isidayeeribe bè na ké bè bèti kubakù you bíékè kétuòkenè dihei bè tu dì Sidonni dièwè, kétuòkenè Misidefoti Misifḡḡ Mayimmu diyie yiení kèè bíékè, kétuòkenè Misipee biriku diyie yiení kèè bíékè, ké bè kùò bemou bè í nsúò nhòmòu. ⁹ Kè Sosuwee dḡḡ ti Yiè nKuyie nhò nàké tì kékéké be sēí duòti kécóu mbe naasēí.

Sosuwee namè Asḡ

¹⁰ Kè Sosuwee nwētini képi Asḡ èi kékuò di kóo kpààtì. Asḡ do tú kubakù you kó bekpààtibè kó dihei dièrì ndi. ¹¹ Kòo kuò benitibè bemou nè dèè kó dimàà wei, ò í nsúò nhòmòu, kécóu ndihei. ¹² Kè bèe na bekpààtibè bèe wēnné, ké bè kùò bemou nè benitibè kéndònnè Mōyiisi ti Yiè nKuyie tōnti do tì nàkémè. ¹³ Isidayeeribe do í còu nyetārè ínkè kó dihei mari, Asḡ máà ndi Sosuwe do còummè. ¹⁴ Kè Isidayeeribe kuò benitibè bemou bè í nsúò nhòmòu, kéhei be kperè demou nè be wūḡ. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie ndo nàké tì ku kóo tōnti Mōyiisi ò do ti nnáké Sosuwee kè Sosuwee tì dḡḡ timḡḡ ò í nsúò ntimatì.

Sosuwee namè yehékè yemou

¹⁶ Memme Sosuwee namè yehékè yemou: Yetārè ínkè kpeye Nkefu kpeye nè Kosenni kpeye dikpàà tedòntè Adabaa biriku kpeye nè Sefedaa, nè kubakù you kó yetārè nè de kó kubiriku kpeye. ¹⁷ Kè bèe na bekpààtibè bèe bo ditārì dīi í ā timútì, ke tókénè Seii, kétuòke Badikaadi kubiriku, Dimaa nè Edimḡḡ tārì, ké bè kùò bemou páíí. ¹⁸ Sosuwee do dokénè bekpààtibè kè dèe mǎntemu. ¹⁹ Bèmabè do í ò taunnè kè dè í tú Efiibe Kabaḏḏ èi kòbe. Kè Isidayeeribe kuò yehékè sonye kòbe bemou, kètieke be ekè. ²⁰ Ti Yiè nKuyie nkuù do kpénkúnne be to, kè bè ndónè Isidayeeribe dikpànni. Kè Isidayeeribe mbè kòu. Ti Yiè nKuyie nkuù do tì nàké ku kóo tōnti Mōyiisi.

²¹ De kó dimònni dimàà kè Sosuwee dokénè Anakiibe bèe do bo yetārè kó yehékè nè Ebunḡḡ nè Debii nè Anabu nè Sudaa nè Isidayeeribe kó yetārè yemou kòbe kékuò de kó benitibè, képuò mbe ekè pái pái. ²² Anakiibe tēnke í nkpaá Isidayeeribe èi, bè do kpaá bo Kasaa nwe nè Kati nè Asidoti. ²³ Kè Sosuwee tieke ketenkè kemou kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo tì nàkémè Mōyiisi, kè Sosuwee kè totí be botí dòmmè, kè dikpànni deè kè dèe bonke.

12

Isidayeeribe na bèe kpààtibè kó yeyètè

* 11:2 Kinnadoti: De kó tedòntè bo Sennesadeti kó menie mborè.

¹ Nte Isidayeeribe do na yèè ekè kó bekpààtibè kétéie be ekè Suditēē diyìè yìèní kèè bíékè, kétúóté kukó nhAdinò nkétuàkenè Edimòò tārì nè Adaba biriku. ² Oketiwè tu Sionni Amòriibe kóo kpààti wèè do bo Esibonni ke te Adowee kétuàkenè Adinò biriku kó dikéè nè Kadaadi kó dikéè kétuàkenè kukó nSabòki nè Amòniibe be mànkú. ³ Weè do te nè Suditēē biriku diyìè yìèní kèè bíékè Sennesadeti kóo dàméèrì kétuàke dàméèrì mukókúú nkou, Beti-Yesimòti také, nè kubakù cànku Pisikaa tārì kó yehèkè. ⁴ Odèrì do tú: Òku Defaiibe botí kóò sònwe, wèè do bàtè Basāā, ke ā Asetadoti nè Etedei. ⁵ Weè do baké Edimòò tārì, ke baké Sadikaa nè Basāā omòu, kétuàke Kesuriibe nè Makatiibe be mànkú, nè Kadaadi kó dikéè kétuàke Sionni Esibonni kpààti mànkú. ⁶ Mòyiisi ti Yiè nKuyie nkóo tǒnti nè Isidayeeribe bè do namu de kó bekpààtibè kè Mòyiisi duó nde kó ketenkè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee botí kòbe kó dikéè.

⁷ Sosuwee nè Isidayeeribe kè bèè na bekpààtibè bèè bo Suditēē diyìè yìèní kèè bíékè. Bèè do te Badikaadi nè Dimaa kó kubiriku kén̄to kétuàkenè ditārì dī ï ā timúti kubakù cànku bíékè, ke tókénè Seii diyìè yìèní kèè bíékè. Kè Sosuwee totí de kó ketenkè Isidayeeribe be botí dóm̄mè. ⁸ De kó yehèkè yèè do tú yetārè kó kutempē nnè kubiriku nè Suditēē kó kubiriku nè ditārì p̄eri nè dikp̄áá bíékè kperi nè Nekefu kperi. Itiibe, nè Amòriibe, Kannahāā kòbe Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe, bèè do te de kó yehèkè. ⁹ Nte Sosuwee na yèè ekè kó bekpààtibè kó yehèkè yèè: Sedikoo kou nè Aii kou dī tókénè Beteedi, ¹⁰ nè Sedisademmu kou nè Ebunòò kou ¹¹ nè Yadimuti kou nè Dakisi kou ¹² nè Ekunòò kou nè Kesee kou ¹³ nè Debii kou nè Kedee kou ¹⁴ nè Òdimaa kou nè Adadi kou ¹⁵ nè Dibunaa kou nè Adudammu kou ¹⁶ nè Makedaa kou nè Beteedi kou ¹⁷ nè Tapua kou nè Efee kou ¹⁸ nè Afeki kou nè Sanòò kou ¹⁹ nè Manòò nè Asòò ²⁰ nè Simminòò Menòò kou nè Akisafi kou ²¹ nè Tanaki kou nè Mekidoo kou ²² nè Kedesi kou nè Yokindeammu kou nè Kadimeedi kou ²³ nè Dòò dàméèrì také kou nè Koimmu dī bo Kidikaadi kó kutempē mmieke. ²⁴ Nè Tidisaa kou. Bemòu bè bo bekpààtibè sipisitàāti nè òm̄áá ndi.

13

Isidayeeribe totí mèè botí ketenkè

¹ Kè Sosuwee kóté kè ti Yiè nKuyie nhò nàkè ke dò: A kòtému mediè nkè yehèkè kpaá sū a dò nkétieke yè. ² Fidisitēēbe nè Kesuriibe kó itempē. ³ Kannahāā kòbe kó ketenkè kèè keté kukó nSìòri nè Esibiti kòbe dè mànkú, kétuàke Ekunòò kubakù yóú. Fidisitēēbe kó bekpààtibè benùmmù borè, kè be ekè dièyè tu: Kasaa nè Asidòti nè Asikanòò nè Kati nè Ekunòò nè Afiibe kó ketenkè, ⁴ kétúóté kubakù cànku bíékè Kannahāā kòbe kó ketenkè kemòu, kétúóté Adaa Sidonniibe kó ketenkè kétuàke Afeki, nè Amòriibe de mànkú. ⁵ Kebaadi kó ketenkè nè Dimaa diyìè yìèní kèè bíékè, kétúóté Badikaadi Edimòò tārì p̄eri, kétuàke Debo Amati. ⁶ Nè ditārì kó yehèkè yèè bo Dimaa nè Misifòò-Mayimmu de cuokè, Sidonniibe bemòu ā yè. Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: N yó nni ke bè bètìmu kè di tū. Kàa totí Isidayeeribe de kó yehèkè kéndònnè n tì ndi nàkémè.

⁷ Totí de kó ketenkè Isidayeeribe ibotí iwei nè Manansee botí kòbe kó dikéè.

Bè totímè Suditēē diyìè yìèní kèè bíékè kó yehèkè

⁸ Manansee botí kòbe kó dikéè nè Dubenniibe nè Kadiibe bè do be duóm̄mu be kó ketenkè Suditēē yáà diyìè yìèní kèè bíékè. Mòyiisi ti Yiè nKuyie nkóo tǒnti weè do kè mbè totí. ⁹ Be tenkè mànkú do tú Adowee, kubakù cànku bíékè, kèyènnè kukó nhAdinò nè dihèi dī soké de kó kubiriku de cuokè, bèè do te nè Medebaa Dibonni tādànkù. ¹⁰ Nè Amòriibe kpààti diwè Sionni kó yehèkè. Weè do baké Esibonni kétuàkenè Amòniibe de mànkú. ¹¹ Bèè do te nè Kadaadi kó dihèi nè Kesuriibe kó kutempē nnè Maakaa nè Edimòò tārì nè Basāā omòu, kétuàke Sadikaa. ¹² Ke tenè okpààti Òku Defaiibe botí kou sònwe kó ketenkè weè do baké Asetadoti nè Etedei Basāā tempē mmieke. Mòyiisi weè do bè na kécòutè be tenkè. ¹³ Isidayeeribe me nyí mbèti Kesuriibe nè Makatiibe, kè bè kpaá bo be cuokè nè yíènní.

¹⁴ Defiibe bèè m̄áà do í m̄ake ketenkè bè do p̄ā nyèè p̄ārè ti Yiè nKuyie nyèè do tú be kperè kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo tì mbè nàkémè.

Bè totímè Dubenniibe be tenkè

¹⁵ Ntenè Məyiisi duómme Dubenniibe be kó ketenkè be botí dómme. ¹⁶ Be tenkè mànkú do tú Adowee kubakù cǎnku bíékè káyènnè kukó nhAdino nè dihei dìi soké de kó kubiriku de cuokè beè do te nè Medebaa tādànkù kó ketenkè. ¹⁷ Nè Esibonni nè yehékè yemou yèè bo kutādànkù: Dibonni nè Bamoti-Baadi nè Betibadimeḵḵ ¹⁸ nè Yaasi nè Ketimoti nè Mefaa ¹⁹ nè Kidiyataimmu nè Simbema nè Sedesaa dìi baké kubiriku ²⁰ nè Beti-Peəə nè Disikaa tārì pēri nè Beti-Yesimoti ²¹ nè kutādànkù kó yehékè yemou. Aməriibe kpààti Sionni wèè do baké Esibonni o kó yehékè bomu de miéke. Məyiisi wèè do na Sionni nè Mandiyāā kpààti, kè bè ndò nho kó tidaati ke bo o tenkè: Efii nè Dekemmu nè Tisuu nè Uuri nè Debaa. ²² Opāù Badammu Beəə bire do kəkemu Isidayeeribe kùə bè miéke. ²³ Suditēē wèè do tú Dubenniibe tenkè mànkú de ìikè bíékè. Bè do bè totí yèè ekè be botí dómme yèè kó yeyètè tu ti yàní yè.

Bè totímè Kadiibe be tenkè

²⁴ Ntenè Məyiisi duómme Kadiibe be kó ketenkè be botí dómme. ²⁵ Yeasee nè Kadaadi kó ketenkè kemou nè Aməniibe kó ketenkè dikée kētuakenè Adowee eì dìi tǎkénè Dabaa, ²⁶ kétúóté Esibonni kénto kētuakenè Damati-Misipee nè Betonimmu kénto kētuakenè Maanaimmu kénto kētuakenè Debii tenkè mànkú. ²⁷ Nè Suditēē kó kubiriku nè Beti-Adammu nè Beti Nimuda nè Sukoti nè Safḵḵ nè Sionni nè Esibonni kpààti do baké yèè ekè. De kó yehékè do bo Suditēē diyie yìèní kèè bíékè nke, ke tú be mànkú kētuakenè Kinnedeti kóo dāmèèrì kubakù you. ²⁸ Bè do totí yèè ekè nye Kadiibe be botí dómme.

Bè totímè Manansee kəbe kó dikée be tenkè

²⁹ Ntenè Məyiisi duómme yehékè Manansee botí kəbe kó dikée be botí dómme. ³⁰ Be mànkú do tú Maanaimmu kubakù cǎnku, kétúóté Basāā Ōku kpààti tenkè kemou, nè yehékè sipísikuə yèè bo Yaii tempē mmiéke, ³¹ kétúóté Kadaadi eì kó dikée nè Asetadoti nè Etedei nè Ōku Basāā kpààti ekè dieyè do tú yè, kéduə nde kó ketenkè kemou Manansee yaəbire Makii bí dikée.

³² Məyiisi do bo Məabu biriku nku Sedikoo diyie yìèní kèè bíékè kè bè totí de kó ketenkè. ³³ Məyiisi do í duə nDefiibe ketenkè, ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù kuè do tú be kó ticōnti kéndōnnè kù do ti mbè nàkémè.

14

Bè totímè Kannahāā kó ketenkè

¹ Nte bè do duə nkèè tenkè Isidayeeribe Kannahāā kó ketenkè miéke kè ikuə niùti Edeasaa nè Nunni bire Sosuwee nè Isidayeeribe botí kó bekótibè, kè bèe kè mbè totí. ² Kè bèe tāū tété ibotí ìwei nè dikée kó ketenkè, kéntū nti Yiè nKuyie ndo tì nàkémè Məyiisi kòo bè nàké. ³ Məyiisi do duómme ibotí ìdèi nè dikée i kó ketenkè Suditēē diyie yìèní kèè bíékè ò me nyí nduə nDefiibe. ⁴ Bè do bè duə nyehékè máa ndi bè bo mborè nè be wūḵ bo ncenti dè nè be kperè bo mborè. Sosefu bí do toté tinaàmuntì tidétì nti. Manansee kaku nè Efadaimmu kaku. ⁵ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù kuè do tì nàké Məyiisi kòo bè totí ketenkè.

Bè duómme Kadebu o kó ketenkè

⁶ Diyie marì kè Sudaa botí kəbeəe kətení Sosuwee borè Kidikaadi kè Kadebu Yefundee bire Kenaasi naàmunkù kouu béinnè Sosuwee ke dò: A kpaá yé ti do bo Kadeesi-Bannea kè ti Yiè nKuyie nnàké tì Məyiisi ku kóo niti a kpéi nnè n kpéinàà? ⁷ N do məke yebie nsipísinàà ndi kè ti mbo Kadeesi-Bannea kè Məyiisi ti Yiè nKuyie ntōnti n tō nkè n kəte képaaté dihei kéwētení kóo nàké weti weti. ⁸ N kəbe bèè do n neinè kè bèe yárikunne benitibè kōnti, kè mí n yie ti Yiè nKuyie nkpeti. ⁹ Kè Məyiisii béi nkéyú Kuyie nyètiri kè dò: M bo tieke n naàcètè na dìi eì nè n yaábíó sǎā, n yie mmèè kpéi nti Yiè nKuyie nkpeti. ¹⁰ Dè məke yie nyebie nsipísinàà nè yènnūmmù ndi nè ti Yiè nKuyie mbéinnèmə de kó tináantì Məyiisi Isidayeeribe bo dìi mōnni dikpáà cuokè. Kè ti Yiè nKuyie nni ntō kè n kpaá fòu nè yíenni, ke tūəke yebie sipísini nè yènnūmmù. ¹¹ N kpaá məkemmu muwērímú ke dōnnè Məyiisi do yó n tō nkè n dómme, ke bo na kédoké, kéna kápí mmutōmmú mumou.

¹² N duó nyetārè kó kutempē, Anakiibe borè yehèkè dieyè, iduotí fité yè. Ti Yiè nKuyie yó nni mbonèmu kè m bè bèti kéndònnè kù béimmè.

¹³ Kè Sosuwee pã Kuyie nkó mesàà Yefundee bire Kadebu kóò duó nhEburno. ¹⁴ Kè Yefundee bire Kadebu Kenaasi naàmùnkù kouu tieke Eburno, ke kraá koò te nè yíenní ò yíé mmèè kpéi nti Yiè nKuyie nyè mmù weti weti. ¹⁵ Bè do yu Eburno nè dimònni ke tú Kidiya-Adiba nwe, Adiba do tú onìti diwè nwe Anakiibe mieke.

Mèmmè kè dikpànni deè kè dèe bonke.

15

Bè duómme Sudaa o kó ketenkè

¹ Bè do tãã tété kéduó nkèè tenkè Sudaa kòbe do keté diyè yèni kèè bíékè nke kubakù cãngu kétuàke Edõmmu mànkù, Tisinni kó dikpáà kénwetí Kadeesi. ² Kè kubakù cãngu kó kumànkùu keté ketenkè kèè cùò dàméèrì mukókúó nkou borè kénwetí Nkefu. ³ Kèè yè Akadabimmu tenni ke yè Tisinni, ke yè Kadeesi-Bannea bakù cãngu, ke kònté ke yè Etisidonni ke tũðke Adaa, ke kònté ke nwetí Kadikaa, ⁴ ke pèèté ke tũðke Asimoo, ke ta Esibiti kó kukó, nke pèèté ke ta Meditedandee, nte Sudaa tenkè mànkù kubakù cãngu bíékè.

⁵ Diyè yèni kèè bíékè kó kumànkù do keté dàméèrì mukókúó nkou nwe kènto kétuàkenè Suditèè ò ta dè.

Dende kubakù cãngu bíékè kó kumànkù ketémè, ⁶ kétuàke Beti Okadaa nè Beti Adabaa bakù youú, kèpèèté kétuàke Dubenni bire Bohãã tãri. ⁷ Kuú yè kubiriku bè tu kù Dikònkònni biriku ke tũðke Debii, ke kònté kubakù youú bíékè ke yè Kidikaadi, ke wetínné Adumimmu ditenni, dii bo kukó mbakù cãngu, ke pèèté ke yè ã-Semesi bíí, ke tũðke ã-Dokedi, ⁸ ke yè Inõmmu biriku, ke yè Sebusiibe tãri pèri nkubakù cãngu Sedisadõmmu borè. Kuú pèèté ke yè ditãri ìnkè Inõmmu biriku diyè yèni kèè bíékè, ke tũðke Defaimmu biriku mànkù kubakù youú, ⁹ ke pèèté ke yè Nefutoa bíí, ke tũðke yehèkè yèè bo Efunoo tãrè, ke cuó mBadaa bè tu wè Kidiya-Yeadimmu. ¹⁰ Be mànkù do yè Badaa diyè yèni kèè bíékè nke kénwetí Seii tãri, kèpèèté kèyè ditãri detie nkperi bè tu di Kesanoo kubakù youú kècuté Beti-Semesi kèpèèté Timuna, ¹¹ kèpèèté kèyè Ekunoo kubakù youú, kékónté kèyè Sikaanoo, kèpèèté Badaa tãri, kèyè Yabunneyeri kékãã mMeditedandee kóò dàméèrì.

¹² De ìkè bíékè kó kumànkù do tú dàméèrì Meditedandee kou nwe.

Sudaa botí kòbe tenkè mànkù nku.

¹³ Kè bèe wété Sudaa botí kòbe tenkè kéduó nKadebu kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Sosuwee. Bè do ò duó nKidiya-Adiba nwe, Adiba do tú Anakiibe yààrì nwe. Kè bè yu de kó dihei di mmònni ke tú Eburno. ¹⁴ Kè Kadebuu beti Anakiibe botí itããti Sesaii kòku nè Aimanni kòku nè Tadimaii kòku, ¹⁵ kèíté Eburno kèpi Debii. Bè do yu Debii nè dimònni ke tú Kidiya-Sefee nwe. ¹⁶ Kè Kadebu dò: Wèè bo na Kidiya-Sefee m bo ò duó n kóò sapàà nhAkisaa kòò puoke. ¹⁷ Kè Otinniyeedi Kadebu yõfũð kou Kenasi biree di pònte, kè Kadebuu ò duó nho kóò sapàà. ¹⁸ Ò tũðkoo dii mònni Otinniyeedi cíètè kóò nàkè ke dò: Wèè mao o cice Kadebu ketenkè. Kòò cúténí o sãmmarímú ìnkè kòò cice Kadebuu ò beke ke dò: A yè mba? ¹⁹ Kòò dò: N da báammu, n yè nha m pã sibií nsi a n duó nkèè tenkè kubakù cãngu kè i mæke menie.

Kè Kadebuu ò duó nde ìnkè kó sibií nè de fũð kpesi.

²⁰ Bè duó nkèè tenkè Sudaa botí kòbe.

²¹ Yehèkè yèè bo kubakù cãngu Edõmmu bè duó nyè Sudaa Nkefu mieke tú: Kabuseyeedi nè Edee nè Yakuu ²² nè Kina nè Dimona nè Adadaa ²³ nè Kedesi nè Asoo nè Itina ²⁴ nè Sifi nè Tedõmmu nè Beadoti ²⁵ nè Asoo-Adata nè Kedyoti-Esinoo dii tú Asoo ²⁶ nè Amammu nè Semaa nè Mòdada ²⁷ nè Asaa-Kadaa nè Esibonni nè Beti-Padeti ²⁸ nè Asaa-Suadi nè Beerisebaa nè yehèkè teyè yèè de tãkè ²⁹ nè Badaa nè Iyimmu nè Atisemmu ³⁰ nè Editodadi nè Kesiiidi nè Òdimaa ³¹ nè Sikidaki nè Madimanaa nè Sanna ³² nè Debaoti nè Sidimmu nè Ainni nè Dimoo, kè dèe wènné yehèkè sipísidè nè yèwei nè sihekesí sù dè tãkè.

³³ Kubiriku kó yeyètè tu: Esitaadi nè Sodaa nè Asena ³⁴ nè Sanᵋaa nè ã-Kanimmu nè Tapua nè Enammu ³⁵ nè Yadimuti nè Adudammu nè Sokoo nè Asekaa ³⁶ nè Sadaimmu nè Aditaimmu nè Kededaa nè Kedeotaimmu, kè dèe wënné yehékè tepíítè nè yèndà nè sihekesí sù dè tǎké. ³⁷ Senaa nè Adasaa nè Mikidadi-Kadi ³⁸ nè Dideanni Misipee nè Yokiteyēdi ³⁹ nè Dakiiisì nè Bosikati nè Ekunᵋᵋ ⁴⁰ nè Kabonni nè Damasu nè Kitidiisi ⁴¹ nè Kededoti nè Beti-Dakᵋᵋ nè Damaasi nè Makedaa. Kè dèe wënné yehékè tepíítè nè yekuᵋ nè sihekesí sù dè tǎké. ⁴² Dibunaa nè Etee nè Asā ⁴³ nè Ifita nè Asena nè Nesibu ⁴⁴ nè Keidaa nè Akisibu nè Madesaa. Kè dèe wënné yehékè yèwei nè sihekesí sù dè tǎké. ⁴⁵ Nè Ekunᵋᵋ, nè o cēkarè nè sihekesí sù dè tǎké, ⁴⁶ kētúóté Asidoti nè yehékè yèè ò tǎkénè ke soké Ekunᵋᵋ nè Mēditedandee kóo dāmèèrì de cuokè. ⁴⁷ Asidoti nè Kasaa de kó yecēkarè nè sihekesí sù dè tǎké kētúoke Esibiti kó kukó nnè dāmèèrì Mēditedandee kou.

⁴⁸ Yetārè kó yehékè tu Samii nè Yatiidi nè Sokoo ⁴⁹ nè Danna nè Kidiya-Sanna, bè do di nyu ke tú Debii. ⁵⁰ Nè Anabu nè Esitemmᵋa nè Animmu ⁵¹ nè Kosenni nè Onᵋᵋ nè Kido. Kè dèe wënné yehékè tepíítè nè òmáa nè sihekesí sù dè tǎké. ⁵² Adabu nè Dumaa nè Esehā ⁵³ nè Yanummu nè Beti-Tapuaa nè Afeki ⁵⁴ nè Ummuta nè Kidiya-Adiba bè do yu di ke tú Ebunᵋᵋ nè Siyᵋᵋ, kè dèe wënné yehékè yèwei nè sihekesí sù dè tǎké. ⁵⁵ Maᵋᵋ nè Kadimeedi nè Sifi nè Yuta ⁵⁶ nè Sisedeeri Yokindeammu nè Sanᵋaa ⁵⁷ nè Kayēē nè Kíbea nè Timuna, kè dèe wënné yehékè tepíítè nè sihekesí sù dè tǎké. ⁵⁸ Adudi nè Beti-Sudi nè Kedᵋri ⁵⁹ nè Madati nè Beti-Anᵋti nè Editekonnii. Kè dèe wënné yehékè yekuᵋ nè sihekesí sù dè tǎké. ⁶⁰ Kidiya-Baadi, bè do yu di Kidiya-Yeaimmu nè Dabaa, kè dèe wënné yehékè yèdèè nè sihekesí sù dè tǎké.

⁶¹ Dikpáa kó yehékè: Beti-Adaba nè Midinni nè Sekaka, ⁶² Nibesā mukókúó nkó dihei nè ã-Kedii. Kè dèe wënné yehékè yekuᵋ nè sihekesí sù dè tǎké.

⁶³ Sudaa botí kᵋbe do í na kébeti Sebusiibe bèè do bo Sedisadēmmu, kè bè kpaá bo be cuokè nè yíenní.

16

Bè duómme Efadayimmu kᵋbe be kó ketenkè

¹ Bè do tǎá tété kéduó nkèè tenkè Sosefu yaábí ke mǎnku do tú: Suditēē kubakù cǎnku diyèè yìèní kèè bíékè Sedikoo také meniè nyièní dè ke taà dihei kè kumǎnkuu pēētè Sedikoo kéta dikpáa Betēdi tārì tempē, ² kēpēēté kénwetí Duusi, káyènnè Atadoti, Adikiibe cie, ³ kēpēēté kécúté de ìkè Yafedetiibe cie, késínnè Beti-Onᵋᵋ nè Kesee, kékáá mMeditedandee. ⁴ Sosefu yaábí Manansee nè Efadaimmu be kó ketenkè nke.

⁵ Efadaimmu botí kᵋbe tenkè mǎnku tú: Atadoti-Adaa kubakù cǎnku diyèè yìèní kèè bíékè, kētúoke Beti-Onᵋᵋ yuu. ⁶ Kuù pēētè ke tūðke Mēditedandee kubakù yóu bíékè, ke yè Mikimbetaa také diyèè yìèní kèè bíékè, ke wetínnè Taanati-Sidoo ke pēētè ke kᵋte Yanandaa, ⁷ Ke pēētè ke kᵋte Atadoti nè Naada, ke yè Sedikoo ke tūðke Suditēē. ⁸ Kuù ìtè Mikimbetaa ìkè Tapua, ke tūðke Kana kó kukó nke ta Mēditedandee. Efadaimmu botí kᵋbe tenkè nke. ⁹ Kè bèè bè yìé yehékè nè sihekesí sù bo Manansee botí kᵋbe tenkè miēke. Ye mǎnku do òtè kukó nku kè kumǎnku tekù ntú dāmèèrì Mēditedandee kou. ¹⁰ Bè í mbèti Kannahā kᵋbe bèè bo Kesee, Efadaimmu botí kᵋbe cuokè kè bè kpaá bo nè yíenní, ke pí muhēikèntōmmú.

17

Bè duómme Manansee kᵋbe tᵋbè be kó ketenkè

¹ Bè do duómme Manansee Sosefu kóo po kᵋbe be kó ketenkè. Bè do niitè kéduómme Makii okpàriteu, Manansee kóo po Kadaadi cice. Bè do bè duó nKadaadi nwe nè Basā, Suditēē diyèè yìèní kèè bíékè. ² Bè do duómme Manansee botí kᵋbe tᵋbè be kó ketenkè. Bè do tú Abieseè nè Edēki nè Dasiidiyēdi nè Sisemmu nè Efee nè Semidaa nè Manansee Sosefu bire botí kᵋbe.

³ Manansee bire do tú Makiidi, kè Makiidi kperè ntú Kadaadi, kè Kadaadi kperè ntú Efee, kè Efee kperè ntú Sodofadi. Sodofadi do pié initipobí máà ndi. Nte i yetè: Mada nè

Nɔa nè Okuda nè Midikaa nè Tidisaa. ⁴ Kè bèe kɔte késónté Edeasaa, ikuó nùtì nè Nunni bire Sosuwee, nè Isidayeeriibe kó bekótìbè ke dò: Ti Yiè nKuyie ndo nàkémù Mɔyiisi ke dò wè ti duó nti kó ketenkè ò duómme ti botí kɔbe benitidaabè.

Kè bèe bè duó mbe kó ketenkè kéndonnè ti Yiè nKuyie ndo tì nàkémù Mɔyiisi. ⁵ Kè bèe duó Manansee botí kɔbe yehekè tepíítè kényénè Kadaadi nè Basã yèè bo Suditéè diyie yìèní kèè bíékè. ⁶ Bè do í duó mManansee botí kɔbe benitidaabè máà ndi ketenkè, bè do duónnèmu benitipòbè. Kadaadi do tú Manansee yaàbí tenkè nke.

⁷ Manansee kó kumàнку do keté Asee nwe kétuɔke Mikimbetaa Sisemmu diyie yìèní kèè bíékè, kétúóté Mikimbetaa kétuɔke Tapua kubakù cǎnku bíékè, ⁸ De kó kutempè ndo tú Manansee botí kɔbe kɔku nku, kè bè né duó nTapua dihèi dii bo be tenkè mǎnku Efadaiiibe. ⁹ Kè be tenkè mǎnkuu pèēté kétuɔke Kana kó kukó. Yehekè yèè do bo kukó mbakù cǎnku bíékè do tú Efadaiiibe kpeye nye, kè yè mbo Manansee kɔbe kó ketenkè mieke, kè ye mǎnku ndírínè kukó nkékɔte kéta dàméèrì. ¹⁰ Kè Efadaiiibe nte kubakù cǎnku kè Manansee kɔbe te kuyóú, kè dàméèrì Meditedandee tú be mǎnku diyie yìèní kèè bíékè kɔku. Kè Asee botí kɔbe te kuyóú diyie taà kèè bíékè. Kè Isakaa te kucǎnku diyie yìèní kèè bíékè. ¹¹ Kè bèe duó nyIsakaa nè Asee kó yehekè mayè Manansee yèè tú: Beti-Seanni, Ibedeammu nè Dɔɔ nè Ā-Ndɔɔ nè Tanaki nè Mekidoo nè sihekesí sù di tǎké. Dɔɔ kó kutempè nku. ¹² Manansee kɔbe me nyí nna kébeti Kannahãã kɔbe bèe do bo de kó yehekè kè bè nkpaá de bo. ¹³ Kè Isidayeeriibe kpenke, bè me nyí nna kébeti Kannahãã kɔbe ke né bè pǐnné muheikèntómú.

¹⁴ Kè Sosufu botí kɔbe kɔte Sosuwee borè kóò beke ke dò: Ti Yiè nKuyie nti dǎò mesàà nkè ti sù mediè, de yíme kàa ti duó nkutempè nkùmáà?

¹⁵ Kè Sosuwee bè tǐnné ke dò: Kè di sùú nke Efadaimmu tǎrì í di sǎnnè, kɔtenè Pedisiibe nè Defaiiibe kó dikpàà kékúúti.

¹⁶ Kè Sosufu botí kɔbe ò tǐnné ke dò: Ditǎrì í ti sǎnnè, Kannahãã kɔbe bèè bo kubiriku bè mǎkemu sikipàrisǐ timátì kpesi nè Beti-Seanni kɔbe nè sihekesí kɔbe nè Sisedeedi biriku kɔbe.

¹⁷ Kè Sosuwee náké Sosufu yaàbí Efadaimmu nè Manansee botí kɔbe dikéè bèè bo diyie taà kèè bíékè ke dò: Di sūmu ke kpeñni di í dǎò nkémɔke kutempè nkùmáà. ¹⁸ Di yóò tiekemu yetǎrè ñnkè kó titúúti ké tì kùúti, bá Kannahãã kɔbe me nkpeñnimè ke mǎke sikipàrisǐ timátì kpesi, di yóò bè namu ké bè bèti.

18

Bè tǎámè tété kéduó nyibotí ò kpaá i kó ketenkè

¹ Kè Isidayeeriibe na ibotí kédeè kǐtí nSidoo kécónné ti Yiè nKuyie ntaummè tou. ² Kè ibotí iyiekè nkpaá Isidayeeriibe mieke ò mu nyí pèté i tenkè. ³ Kè Sosuwee dò: Dè yó nkááké de kè dí tieke ti Yiè nKuyie ndi yèmbè tū nkù di duó nkèè tenkè? ⁴ Tǎáténè di botí mieke benitibè bètǎati, bètǎati, kè m bè tǎ nkè bèe paaté yehekè kényà be karè kéwētení ké n náké. ⁵ Bè yóò yè toté kuce mèyiekè ndi. Kè Sudaa kɔbe nkpaá be tenkè kubakù cǎnku, kè Sosufu kɔbe mbo kuyóú. ⁶ Kè dí yè wǎri yè dǎmmè yeeyiekè ke dèè dí kǎtení ké n náké, kè n yè tǎū tété ti Yiè nKuyie nyìkè. ⁷ Defii wuɔ nkɔbe í yó mmǎke ketenkè, bè yó mpí ti Yiè nKuyie ntómú mmu. Kadiibe nè Dubenniibe nè Manansee botí kɔbe dikéè, Mɔyiisi Kuyie nkóò tǎnti bè duómme be tenkè Suditéè diyie yìèní kèè bíékè.

⁸ Kè bè tǎáté bèè nitibè nkɔri kè Sosuwee bè náké ke dò: Kɔtenè képaaté dihèi weti weti kéwētení ké n náké di dǎmmè. Kè n tǎū tété ti Yiè nKuyie nyìkè die nSidoo ké di totí ketenkè.

⁹ Kè bèe kɔte kéce nyehékè yemɔu kényè wǎri yeeyiekè kéwētení Sidoo Sosuwee borè. ¹⁰ Kè Sosuwee tǎū tété ti Yiè nKuyie nyìkè kǐtotí Isidayeeriibe yehekè.

Bè duómme Bensamè kɔbe be tenkè

¹¹ Kè bèe tãũ tété kéketé kéduó mBensamee botí kòbe be tenkè kè bè nsoké Sudaá botí kòbe nè Sosefu botí kòbe be cuokè. ¹² Kè kumànkúu íté Suditěě bakú yóú bíékè kétuòke Sedikoo bakú yóú, káyènnè yetàrè diyìè taà kèè bíékè, kèpěěté kétuòke Beti-Afenni kpáà. ¹³ Kè bèe pěěté de borè kétuòke Duusi kubakú cànku bíékè bè yu dè ke tú Beteedi, kénsoké kétuòke Atadãoi-Adaa ditãrì ìnkè Beti-Onã fũũ kubakú cànku. ¹⁴ Kè kumànkúu kónté ditãrì ìkè kèwetínné kubakú cànku, kétuòke Kidiya-Baadi bè tu dè Kidiya-Yeadimmu, Sudaá botí kòbe tenkè. De ìkè kó kumànkú do de nkãáké.

¹⁵ Kè kubakú cànku bíékè kó kumànkú kuu íté Kidiya-Yeadimmu kèwetínné Kasěě kétuòke Nefutoa sibií borè, ¹⁶ kèpěěté kécúté Inõmmu biriku tãrì përi. Defaimmu biriku kubakú yóú bíékè, kèpěěté Sebusiibe tãrè kécúté kétuòke ã-Dokedi, ¹⁷ kékónté kèwetínné kubakú yóú ã-Semesi, kétuòke Kedidoti Adumimmu tenni ìkè, kèpěěté kécúté kétuòke Dubenni bire Bohãã tãrì. ¹⁸ Kè kùu pěěté kédeke ditãrì kécúté Suditěě biriku, ¹⁹ kèpěěté kékòte Beti-Okadaa tãrì bakú yóú, kèpěěté kétuòke dãméèrì mukókúó nkou bakú yóú Suditěě ò ta dè. Kubakú cànku bíékè kó kumànkú nku. ²⁰ Kukó nSuditěě kuú do tú kumànkú diyìè yìèní kèè bíékè.

Bensamee kòbe tenkè mànkú do de ntú.

²¹ Bensamee kòbe ekè do tú: Sedikoo, Beti-Okadaa, Emeki nè Kesisì. ²² Beti-Adaba nè Semadaimmu nè Beteedi. ²³ Afimmu nè Padaa nè Odidaa ²⁴ nè Kefaa-Amõnai nè Ofinii nè Keba kè dèe wènné yehékè tepíítè nè yèdèè nè sihekésì sù dè tóké. ²⁵ Kabaãõ nè Damaa nè Bedoti ²⁶ nè Misipee nè Kefidaa nè Mõsaa ²⁷ nè Dekemmu nè Idipeyeeedi nè Tadadaa ²⁸ nè Sedaa nè Edefu nè Sebusiibe kó dihei, bè yu dì ke tú Sedisademmu nè Kibea nè Kidiya. Kè dèe wènné yehékè tepíítè nè yènàà nè sihekésì sù dè tóké.

Bensamee kòbe kó ketenkè nke memme.

19

Bè duómme Simmeõõ kòbe be tenkè

¹ Kè bèe tãũ tété medérímè kéduó nSimmeõõ kòbe ketenkè kè kè mbo Sudaá kòbe kòke cuokè. ² Yee ekè tu Beerisebaa kpèye nè Sebaa nè Mõdadaa ³ nè Asaa-Suadi nè Bada nè Esemmu ⁴ nè Editodadi nè Betudi nè Òdimaa ⁵ nè Sikidaki nè Beti-Madikaboti nè Asa-Susa ⁶ nè Beti nè Debaoti nè Saduwã. Kè dèe wènné yehékè tepíítè nè yètããti nè sihekésì sù dè tóké, ⁷ nè Ainni nè ã-Dimõnni nè Etee nè Asãã. Kè dèe wènné yehékè yènàà nè sihekésì sù dè tóké, ⁸ kétuòkenè Badati-Beedi nè Damati-Nekèfu. Simmeõõ kòbe tenkè nke. ⁹ Simmeõõ kòbe tenkè do soké Sudaá kòbe kòke cuokè nke, ke yé Sudaá kòbe tenkè do bè deummu mediè.

Bè duómme Sabunõ kòbe ketenkè

¹⁰ Kè bèe tãũ tété metããmmè kéduó nSabunõ kòbe ketenkè, kè kèè keté diyìè yìèní kèè bíékè kétuòke Sadidi. ¹¹ Kè kùu pěěté kécúó ndiyìè taà kèè bíékè kétuòke Madeyada, kèpěěté kétuòke Dabibeseti, kèpěěté kéta kukó nYokindeammu ìkè, ¹² kèíté Sadidi kécúó ndiyìè yìèní kèè bíékè, kétuòke Kisidoti-Tabõ temmànkú káyènnè Dabedati kédeke Yafia, ¹³ kèíté deborè ke baa nco diyìè yìèní kèè bíékè, kétuòke Kati-Efee nè Eti-Kasěě, kétuòke Dimõ kù de nkònté kèwetínné Neaa. ¹⁴ Kè kumànkúu íté deborè kétuòke kukó nhAnatõõ bakú cànku, kéta Ifita-Edi kondaa. ¹⁵ Kè de kó yehékèe yíènè Kataa nè Naadadi nè Simmudonni nè Ideadaa nè Betideemmu. Kè yèe wènné yehékè tepíítè nè yèdèè, nè sihekésì sù dè tóké. ¹⁶ Bè do duó nkèè tenkè nke Sabunõ kòbe nè be ekè nè sihekésì.

Bè duómme Isakaa kòbe ketenkè

¹⁷ Kè bèe tãũ tété menaàmmè kéduó nyIsakaa kòbe ketenkè. ¹⁸ Bè tenkè do tú: Sisedeedi, nè Kesudoti nè Sunemmu ¹⁹ nè Afadayimmu nè Siyonni nè Annaadati ²⁰ nè Dabiti nè Kisiyõõ nè Ebesi ²¹ nè Demeti nè ã-Kanimmu nè ã-Adaa nè Beti-Pasesi. ²² Kè be mànkúu tuòke Tabõ nè Kasaimmu nè Beti-Semesi kéta Suditěě. Kè dèe wènné yehékè tepíítè nè yèkuò nè sihekésì sù dè tóké. ²³ Isakaa kòbe tenkè nke nè be ekè.

Bè duómme Asee kòbe ketenkè

²⁴ Kè bèe tãũ tété menummè kéduó nhAsee kòbe ketenkè. ²⁵ Kè be tenkè ntú Edikati nè Adii nè Betenni nè Akisafi ²⁶ nè Adamedeki nè Amadi nè Misadi. Kè de mànkú de ìkè kòku ntú Kadimeedi tãrì kèntũ nSiò-Dibunaa kó kukó. ²⁷ Kè diyè yìenì kèè bíékè kó kumànkú kónté Beti-Dakõõ, kètuòke Sabunò tenkè nè Ifita-Edi biriku, kèpèèté kubakù yó bíékè kètuòke Beti-Emeki, nè Neyedi kèsòté kèyè Kabuudi. ²⁸ Ebudonni nè Deòbu nè Ammò nè Kana kètuòke Sidonni diheidiè. ²⁹ Kè kùu kónté kèyè Damaa kètuòke Tiiti diheidiè. ³⁰ Kè yè yíenè Uma nè Afeki nè Deòbu. Kè dèe wènné yehékè tepítè nè yèdèè nè sihekésì sù dè tókè. ³¹ Bè do duó nkèè tenkè nke Asee kòbe nè be ekè.

Bè duómme Nefutadii kòbe ketenkè

³² Kè bèe tãũ tété mekuómme kéduó nNefutadii kòbe ketenkè. ³³ Kè kubakù cànkú kó kumànkú íté Edefu nè Sanamimmu tãrì kèyè Adami-Nekebu nè Yabunneyeri, kètuòke Dakummu kèta Suditèè. ³⁴ Kè de ìkè bíékè kó kumànkú ntú Asinoti-Tabò, kètuòke Okoku, kèmpékèné Sabunò tempè nkubakù cànkú kè Asee kòku mbo de ìkè, kè diyè yìenì kèè bíékè kó kumànkú ntú Suditèè. ³⁵ Yehékè diyè iduotí fité yè tu Sidimmu nè See nè Ammati nè Dakati nè Kinnedeti ³⁶ nè Adama nè Damaa nè Asò ³⁷ nè Kedesi nè Ideii nè A-Asò ³⁸ nè Inò nè Mikidadi-Edi nè Odemmu nè Beti-Anati nè Beti-Semesi. Kè dèe wènné yehékè diyè tepítè nè yèwèi nè sihekésì sù dè tókè. ³⁹ Bè do duó nkèè tenkè nke Nefutadii kòbe nè ke ekè.

Bè do duómme Danni kòbe ketenkè

⁴⁰ Kè bèe tãũ tété meyiómme kéduó nDanni kòbe ketenkè. ⁴¹ Be tenkè tu Sodaa nè Esetaadi nè Idi-Semesi ⁴² nè Sadabinni nè Ayanò nè Itida ⁴³ nè Edonni nè Timuna nè Ekinò ⁴⁴ nè Editekee nè Kibetõõ nè Badati ⁴⁵ nè Yeudi nè Bendee-Bedaki nè Kati-Dimò ⁴⁶ nè Yadiõõ kó kukó nnè Dakõõ nè Yafa kó kutempè. ⁴⁷ Kè Danni kòbe paà be tenkè kékate kédokèné Desemmu kòbe kè bè kùu páíí, kékari. Kè bèe yú Desemmu ke dò: Danni be yàrà yètirì. ⁴⁸ Bè do duó nyèe ekè diyè nè sù ekésì Danni kòbe.

Bè do duómme Sosuwee ketenkè

⁴⁹ Isidayeribe totí dii mòmni ketenkè kédeè kéduó Nunki bire nSosuwee o kòke be cuokè. ⁵⁰ Bè do dò ti Yiè nKuyie ndo béi ntì nti, kòò duó nhò dó dii èi: Timinati-Sedaa Efadaimmu tãrì ìnkè kòò wète kè dè máa diheidi kèmbò.

⁵¹ Ikuó niùti Edeasaa nè Nunki bire nSosuwee nè Isidayeribe kó bekótibè bè do tãũ tété nwe Sidoo ti Yiè nKuyie nyìkè ku tou borè, kètotí benitibè ketenkè kédeè.

20

Bè tãātémè yesòrè kó yehékè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: ² Náké Isidayeribe kè bèe tãāté yesòrè kó yehékè n do nnáké Məyiisi yèè kpéi nkòo di nnáké. ³ Kòò mòu nùtè ò yeténè kòò kùu onitì, wèe coké kèta de kó yehékè kó dimarì, kèyenténè wèe dó kèpèite. ⁴ Wèe nùtè ò yeténè kòò tũkoo de kó diheidi wèe cómmú dibòrì kènnáké beheikènkótibè dèè dòò, kè bèe ò còuté kòò benke ò yó mborè be cuokè. ⁵ Kòò kùu wèe kou ò bèti ke bo pèite bè báá wè nhò duó, ke yé ò nùtè tèè ò yetémme, bè do í mòke timati. ⁶ Wèe mbo de kó diheidi kè ditinnì yà ò bekénè, kòò mbo kè ikuó niùti diewè wèe pī mmutómme de kó dimòmni kòò ku. De mòmni ndi ò bo namè kèwète o èi ò do coké ndi, kèmbò o cìtè.

⁷ Kè bèe tãāté Kedesi Kadidee mièke nè Nefutadii tãrì nè Sisemmu Efadaimmu tãrì, nè Kidiya-Adiba bè tu di Ebunò Sudaa tãrì. ⁸ Kè bèe tãāté Suditèè yáa Sedikoo diyè yìenì kèè bíékè: Besèe Dubenni kòbe tãdànkú dikpáa, Damò Kadaadi mièke Kadi kòbe tenkè nè Kodanni Basã mièke Manansee kòbe tenkè. ⁹ Yehékè yie nyè bè do tãnkémè Isidayeribe kpéi nnè bepòbè bèè bo be cuokè be kpéi. Kòò mòu nùtè ò kpeténè kòò kùu onitì wèe coké kèta kèyenténè wèe dó kèpèite. Bè báá ò kùu kè ditinnì í ò bekénè.

21

Bè duómme yehékè Defiibe

¹ Kè Defiibe kate kɛyà ikuò nùtì diewè Edeasaa nè Nunni bire Sosuwee nè Isidayeribe kó bekótibè, ² kóò nàké Sidoo Kannahã ò ke dò: Ti Yiè nKuyie ndo nàké Mɔyiisi ke dò: Dí ti duó nyehékè ti yó mborè nè ti yó ncēm̀m̀ dè ti wũ.

³ Kè Isidayeribe tãátè be tenkè mieke yehékè mayè nè bè yó ncēm̀m̀ dè be wũ ké bè duó nkéndonnè ti Yiè nKuyie ntì béimmè.

⁴ Kè bèe tãũ tété Keatiibe Defiibe mieke, kè Anɔ kɔbe pété yehékè tepítè nè yètãati yè bo Sudaa nè Simmeɔ nè Bensamee be tenkè mieke. ⁵ Kè bèe tãũ tété kè Keatiibe pété be tenkè Efadaimmu nè Danni nè Manansee kɔbe dikéè be tenkè mieke, diyè taà kè bíékè. ⁶ Kè bèe tãũ tété kè Kerisonni kɔbe pété yehékè tepítè nè yètãati yè bo Basã Isakaa nè Asee nè Nefutadii nè Manansee kɔbe dikéè be tenkè mieke. ⁷ Kè Medadi kɔbe pété yehékè tepítè nè yédèè yè bo: Dubenni, nè Kadi nè Sabunɔ be tenkè mieke. ⁸ Isidayeribe do tãũ tété kéduó nyèè ekè nye Defiibe nè be wũ yó ncenti dè, kéndonnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Mɔyiisi kòo bè nàké.

⁹ Nte bè duó nyèè ekè Sudaa kɔbe nè Simmeɔ kɔbe ye kó yeyètè: ¹⁰ Bè do tãũ tété Anɔ botí kè Keatiibe Defii yaábí ì pété ketenkè meketimè. ¹¹ Kè bèe bè duó Kidiya-Adiba be tu di Ebunɔ Sudaa tãri nè be wũ yó ncenti dè. Adiba tu Anakiibe yaári nwe. ¹² Kè Yefundee bire Kadebu nte dihei dierì kó depaa nnè de kó yehékè. ¹³ Kè bèe duó nyikuò nùtì Anɔ kɔbe Ebunɔ ò kè di ntú di sòrè kó dihei Dibunaa, ¹⁴ Nè Yatiidi nè Esitemɔ ¹⁵ nè Onɔ nè Debii ¹⁶ nè Ainni nè Yuta nè Beti-Semesi, kè dèe wènné yehékè diyè yèwei nè be wũ yó ncenti dè, kè yè bo Sudaa nè Simmeɔ tenkè mieke. ¹⁷ Bensamee kó ketenkè mieke, kè bèe bè duó nKabañ nè Kebaa ¹⁸ nè Anatoti nè Adimɔnni, kè dèe wènné yehékè diyè yènàà nè be wũ yó ncenti dè. ¹⁹ Kè Anɔ kɔbe ikuò nùbè ekè diyèe wènné yemɔu tepítè nè yètãati nè be wũ yó ncenti dè.

²⁰ Kè bèe tãũ tété kè Keatiibe tɔbèe pété yehékè Efadaimmu tenkè mieke. ²¹ Kè bèe bè duó nSisemmu nè Kesee ditãri ìnkè kó yehékè, kè yè ntú yesòrè kpeye. ²² Kibusaimmu nè Beti-Onɔ, kè dèe wènné yehékè diyè yènàà nè be wũ yó ncenti dè. ²³ Danni kó ketenkè mieke, kè bèe bè duó nyehékè diyè yènàà nè be wũ yó ncenti dè: Editekee nè Kibetɔ, ²⁴ Ayanɔ nè Kati-Dimɔ. ²⁵ Manansee kɔbe dikéè kó ketenkè mieke kè bèe pété yehékè diyè yédèè: Tanaki nè Ibedeammu nè be wũ yó ncenti dè. ²⁶ Kè dèe wènné demɔu yehékè diyè tepítè nè be wũ yó ncenti dè. ²⁷ Kè bèe duó nKerisonniibe yehékè diyè yédèè nè be wũ yó ncenti dè, Manansee kɔbe dikéè kɔbe tenkè mieke nke bè do yè mbè duóm̀m̀ yè tu: Kodanni wèè bo Basã mieke kòo ntú disòri kó dihei nè Besetedaa. ²⁸ Isakaa kó ketenkè mieke, kè bèe bè duó nyehékè yènàà nè be wũ yó ncenti dè, yè tu: Kisiyɔ nè Dabedati ²⁹ nè Yadimuti nè Ā-Kanimmu. ³⁰ Asee kó ketenkè mieke kè bèe be duó nyehékè yènàà nè be wũ yó ncenti dè yè tu: Misadi nè Abudonni ³¹ nè Edikaki nè Deɔbu. ³² Nefutadii kó ketenkè mieke kè bèe pété yehékè diyè yètãati yè tu Kedesi di bo Kadidee kó kutempè mmieke nè Amoti-Dɔ nè Katanni kè yè ntú yesòrè kpeye nè be wũ yó ncenti dè. ³³ Kè Kerisonniibe kó yehékè diyè yemɔuu wènné tepítè nè yètãati nè be wũ yó ncenti dè.

³⁴ Kè Defii kɔbe sɔmbe, Medadii kɔbe kè bèe bè duó nyehékè yènàà nè be wũ yó ncenti dè Sabunɔ tenkè mieke yè tu: Yokindeammu nè Kaditaa ³⁵ nè Dimuna nè Naadadi. ³⁶ Dubenni kó ketenkè mieke kè bo Suditè diyè yìèni kè bíékè ke wetí Sedikoo, kè bèe bè duó nyehékè yènàà nè be wũ yó ncenti dè yè tu: Besee ò di bo tedontè ke tú disòri kó dihei nè Yaasi ò, ³⁷ nè Kedemoti nè Mefaa. ³⁸ Kati kó ketenkè mieke kè bèe bè duó yehékè diyè yènàà nè be wũ yó ncenti dè yè tu: Damoti di bo Kadaadi tempè nke tú disòri kó dihei nè Maanaimmu ³⁹ nè Esibonni nè Yasee. ⁴⁰ Bè tãũ tété kéduó Medadi kɔbe yè ekè wènné yemɔu tepítè nè yédèè ndi.

⁴¹ Bè duó nyèè ekè Defiibe be kɔbe cuokè do bo yemɔu sipísindà nè yèni ndi, nè be wũ yó ncenti dè. ⁴² Bá di ò do m̀kemu iwũ yó ncenti dè.

⁴³ Kè ti Yiè nKuyie nduó nyIsidayeribe kù do yè nkù yó duó nkèè tenkè be yembè. Kè bèe kari kèmbò. ⁴⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbè òmpunne kéndonnè kù do nàkémè be yembè kè

bèe na be dootitabè bemou kénkari bè dómè, bá òmòu í mbè daati ⁴⁵ Ti Yiè nKuyie ndo nàké tìnti Isidayeeribe kè tì dòò timòu bá tìmatì í nsùó.

22

Kukó nSuditèè kó diyàà kàbe wētenímè be tenkè

¹ Kè Sosuwee yú Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kàbe dikéè, ² ké bè nàké ke dò: Di yiemmu Mòyiisi ti Yiè nKuyie ntòntì di nàké tì, ke yie n kpeti timòu ke dòò n yē mmù. ³ Di í yóu di kàbe diyè marì nè yíenní ke tūnne di Yiè nKuyie ndi nàké tì. ⁴ Di mmònni ti Yiè nKuyie nhòmpùmmu di kàbe kéndònnè kù do bè nàké mē, kònnè di ekè ti Yiè nKuyie ndo nàké ku tòntì Mòyiisi kòo di duó nyè Suditèè yáà. ⁵ Mprínnè ti Yiè Kuyie ntannò mesàà nnè ku kuó, ku tòntì Mòyiisi do di nàké tì. Ndónè ti Yiè nKuyie nkéntū nku kó kuce, ke yíe nku kpeti, ke kù taunè, ke pí nku tōmmú nè di yèmmè memòu nè di wērimú mumòu.

⁶ Kè Sosuwee bè pā Kuyie nkó mesàà nkéduó nkè bèe kúú mbe cēí. ⁷ Mòyiisi do duómmu Manansee kàbe dikéè be kó ketenkè Basāā mieke. Kè Sosuwee duó mManansee kàbe dikéè sònni be tenkè be tebíí cuokè, Suditèè de ìikè bíékè. Kè Sosuwee bè pā Kuyie nkó mesàà nkéduó nkè bè bo kò. Kòo bè nàké ke dò: ⁸ Di éimu di dootitabè kè dè sū: Iwūō péu, nè mesòw nè timátì péítì nè mebierime nè timátì nè tiyààtì. Túóténè de kékònnè nè di tebíí kè di totí.

Bè maámè diwūōtònni Suditèè také

⁹ Kè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kàbe dikéè íté kényóu Isidayeeribe tábè Sidoo Kannahāā kēwēte Kadaadi. Ti Yiè nKuyie ndo nàké ku tòntì Mòyiisi kòo bè duó nkèè tenkè. ¹⁰ Bè tūòke dii mònni Suditèè ke kpaá bo Kannahāā tempē nkémaá diwūōtònni dièrì marì Suditèè také. ¹¹ Kè Isidayeeribe tábèe keè bè tumè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kàbe dikéè maá diwūōtònni kukó nSuditèè be kó diyàà Kannahāā tempē mmieke.

¹² Isidayeeribe tábè tì kèè memme kétéí nSidoo ke bo bè dokénè. ¹³ Kè bèe tō mPinaasi ikuó nùtì Edeasaa birè, Kadaadi Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kàbe dikéè borè. ¹⁴ Kè Isidayeeribe kó bekótìbè tepítèe ò cíe, onìtì òmáà òmáà bá kùu wuò mmieke. Bá wè ò do tú wèè baké wènwe o wuò. ¹⁵ Kè bèe kote Kadaadi Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kàbe dikéè borè ké bè nàké ke dò: ¹⁶ Isidayeeribe tinnì dimòu tu: Dè yíme kè di cààrè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù ke yete ku kpeti yíe nke kù bùtínné ke maá dimáà diwūōtònni. ¹⁷ Ti do cààrè mē ti Yiè nKuyie mPeeò kè Kuyie mpoté kù nìtibè, kè de kó mucòntimu kpaá bo nè yíenní, dè í sànnàà? ¹⁸ Dè dòmmè kè di bùtínné Kuyie nyíe nke yete ku kpeti? Ku mieke naa yóo peike Isidayeeribe bemòu ndi. ¹⁹ Kè di yèmmè dò ti Yiè nKuyie nyí pénsirì di kó ketenkè, kòtènní ti kòke mieke, ti Yiè nKuyie ntou borè kéwaá ketenkè. Di báá bùtínné ti Yiè nKuyie nké ti yatènè, kémaá diwūōtònni terì ké nti èñnnè. ²⁰ Akāā Sedaa yaàbirè dòò dii mònni meyi nke tūóté ti Yiè nKuyie ndo yē mbè báá túóté dè. Di yému ke dò nku mieke do peike Isidayeeribe bemòu ndi, wèè do í ku omáà ò cààrè mē kpeí.

²¹ Kè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kàbe dikéè ténne Isidayeeribe tōnní bè ke dò: ²² Ti Yiè nKuyie nkùu baké demòu, kù yému mùu te kè ti dòò mie nkè Isidayeeribe yóo ti yíété, kè ti kù bùtínnému ke kù cààrè kù ti kuò yíe. ²³ Kè ti yete ti Yiè nKuyie nkpeti nti ke maá timáà diwūōtònni ke bo nkòu iwūō ke tuò nke pāā ntidiitì, ke kòu iwūō metaummè kpeyi, ti Yiè nKuyie nti poté. ²⁴ Ti mè dòò ke yé ti yíèkùmè di bí naa bo nàké mèmme ti kpeyi diyè marì ke dò: Òmmè wēnnímè bo díndi nè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù di cuokè? ²⁵ Ti Yiè nKuyie nhānnému Suditèè kòo tu kumànkù, di í kòké ti Yiè nKuyie nkó mutōmmú mamù mieke. Dè bo na kènte kè ti bí yóu ti Yiè nKuyie. ²⁶ Deè te kè ti maá diwūōtònni, ti í di maá ke bo nfeu iwūō ti Yiè nKuyie nyoo ti nkù pāā ntidiitì. ²⁷ Ti di maá kè di bo benke ti taumè mme nè díndi, ke dò ntínti nè dínni nè ti yaàbíó ti mòke kuce ke bo mbáá nti Yiè nKuyie, nke nkù feu iwūō ke tuò nku wūōtònni ínkè, ke kù feu

metaummè kpeyi. De m̀̀nni di bí báá na kénáké ti kpeyi ke d̀̀ ì í m̀̀ke kuce ke bo nk̀̀ké ti Yiè nKuyie nk̀̀be mieke. ²⁸ Ti yèmmè d̀̀ nk̀̀ bè naa tì béi nti borè yoo ti yaàbí bo d̀̀, ti d̀̀: Nte ti cicebè maá d̀̀i wũ̀̀t̀̀nni ti Yiè nKuyie. Bè í d̀̀ maá ke bo nk̀̀u iwũ̀̀ Kuyie nke tuò nyoo bè nk̀̀ pãã ntidiiti, bè d̀̀ maá kè d̀̀ bo benke ti taumè mme nè d̀̀ndi. ²⁹ Ti í d̀̀ maá ke bo yete ti Yiè nKuyie nke kù b̀̀t̀̀nné yíe, ti í d̀̀ maá ke bo nk̀̀u iwũ̀̀ ke tuò nke kù pãã ntidiiti, yoo ke kù feu iwũ̀̀. Ti í d̀̀ kénfeu iwũ̀̀ kupíkù tekù makù ke yóu ku wũ̀̀t̀̀nni d̀̀i bo ku cíètè.

³⁰ Kè ikuó ǹ̀t̀̀ti Pinasi nè Isidayeeriibe kó bekótíbe nè bèè baké iwuò nk̀̀ bèe keè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manasee k̀̀be dikèè béi nti kè d̀̀e bè narike. ³¹ Kè Edeasaa bire Pinasi ikuó ǹ̀t̀̀ti béi nke d̀̀: Ti banté di m̀̀nni ke d̀̀ nti Yiè nKuyie mbo ti cuokè ke yé di í kù cààrèmmè ke kù mieke bo peike Isidayeeriibe.

³² Kè Edeasaa bire Pinasi ikuó ǹ̀t̀̀ti nè Isidayeeriibe kó bekótíbe kè bèe cau nDubenniibe nè Kadiibe kéítè Kadaadi kékò nKannahã Isidayeeriibe borè ké bè nàké. ³³ Kè Isidayeeriibe keè bè nàké tì késãnte ti Yiè nKuyie nke ténke í mbàátí ke bo dokénè Dubenniibe nè Kadiibe. ³⁴ Kè Dubenniibe nè Kadiibe d̀̀: Diwũ̀̀t̀̀nni d̀̀i nd̀̀i benkú kedò nti Yiè nKuyie ntu Kuyie nk̀̀ d̀̀i yu ke d̀̀ Dibenkèri.

23

Sosuwee yàúkk̀̀nnemè benitibe k̀̀nti mesomme

¹ Kè ti Yiè nKuyie nteennè Isidayeeriibe ké bè d̀̀eténè be dootit̀̀be kè d̀̀e m̀̀nte mediè nk̀̀ Sosuwee kóté mediè, ² kéyú Isidayeeriibe kó bekótíbe nè bekpà̀̀tibe nè bebeémbè nè bebaatibe, ké bè nàké ke d̀̀: N kòtému mediè. ³ Di yàmu ti Yiè nKuyie nd̀̀ d̀̀ ibotí im̀̀u, kù kpa nd̀̀i kó dikpà̀̀nni. ⁴ Di yàmu n tãũ̀̀mè tété n na bè kó ketenkè nè m mu nyí na be k̀̀ke, kè tu Suditèè diyè yèni kèè bíkè nè Meditedandee de ìkè bíkè, ke kè ndi totí di botí d̀̀mmè. ⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù yóó bè bèti kumómm̀̀nku, kè bèe coké kédété, kè dí tieke be tenkè, kéndonnè kù béimmè. ⁶ Ntèínè kéndòori M̀̀yiisi di duó nỳ̀i kuó yèmmè im̀̀u, di báá ì d̀̀ténè. ⁷ Di báá k̀̀orenè ibotí ì kpaá di mieke, di bá nfeu be b̀̀kè, di bá nyè p̀̀rikunè, di bá nninku ye ìkè ke ye báá. ⁸ Dí ntaunè ti Yiè nKuyie, di kù taunèmmè nè yíenni. ⁹ Ti Yiè nKuyie nkuù bèti ibotí dieyi ì kpeñni, bá òm̀̀u í na ke di bàao nè yíenni. ¹⁰ Di mieke onit̀̀ òm̀̀á do ò mbeti benitibe tekoupì̀tè nte (1000), ti Yiè nKuyie nkuù kpa ndi kpéi, kéndonnè kù béimmè. ¹¹ Ndakenè dimáá kpéi nke ndó ti Yiè nKuyie. ¹² Kè di me nk̀̀ b̀̀t̀̀nné ke taunè ibotí ì kpaá di cuokè ke puoke be kó besap̀̀mbè, kè bè puoke di k̀̀be, kè di taunè dit̀̀be. ¹³ Di nyé ke d̀̀ nti Yiè nKuyie nyí yó nsaké ke beti di dootit̀̀be. Bè yó ndò ndi kpéi mmudit̀̀m̀̀u mmu nè ntimáti dindínti, kéndò nyedá ke di puoti, ke d̀̀ nyipo ke kũ̀̀ di nuò, kè dí kú kpaá dihei sà̀̀ri ti Yiè nKuyie ndi duó ndi. ¹⁴ M̀̀ m̀̀nni d̀̀i t̀̀̀ke kè m p̀̀nké, denennè dem̀̀u p̀̀nkumè. Di nyé nè di yèmmè mem̀̀u ke d̀̀ nti Yiè nKuyie ndo nàké tì, timati í s̀̀u, tim̀̀u tì d̀̀̀mu. ¹⁵ Kù d̀̀̀ m̀̀e botí ku náansà̀̀ti kù béi nti kù yóó me ndò kù di cau nt̀̀i kpéi ke dí beti ke dí kuò dihei sà̀̀ri kù di duó ndi mieke. ¹⁶ Kè nsà kè di yete ku kpeti, ke níkú yeb̀̀kè ìkè ke ye fié iwũ̀̀, ti Yiè nKuyie mmieke yóó peikemu kè kù di kuò bàmbà ndihei sà̀̀ri kù di duó ndi mieke.

24

Isidayeeriibe tãátémè ke bo ntũ nti Yiè nKuyie

¹ Kè Sosuwee yú Isidayeeriibe kó iwuò nyim̀̀u nè bekótíbe nè bekpà̀̀tibe nè bebeémbè nè bebaatibe, kè bèe kote Sisemmu ti Yiè nKuyie ncíètè. ² Kòo bè nàké ke d̀̀: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tũ nk̀̀ tu: Di yembè do bo kukó ndiekù Efadati yáa ndi ke feu yeb̀̀kè, ke káá nTedaa Abarahammu nè Naò be cice kó dim̀̀nni. ³ Kè kùu denneni Abarahammu kukó nyáa kó dihei, kéduó nk̀̀o ce nKannahã om̀̀u, kè kùu ò duó nyIsaki ke d̀̀: O botí bo s̀̀ú. ⁴ Kè kùu duó nyIsaki Sakabu nè Esayuu, kékanne Esayuu Seii tãri, Sakabu nè o bí kè bèe kote Esibiti. ⁵ Kè d̀̀ mboni kè kùu t̀̀nni M̀̀yiisi nè Anò, kédòò Esibiti k̀̀be meyei nkédenne di k̀̀be. ⁶ Kè kùu denneni di yembè Esibiti, kè bèe tuòke dàméèri, kè

Esibiti kɔbɛ bɛ tũnnɛ nɛ sinaasɛ́í nɛ si dɛ̀ɛ̀bɛ̀, kɛ̀ bɛ̀ nɛ̀ntɛ̀ tipɛ̀ntɛ̀ kóo dàmɛ̀ɛ̀rɛ̀. ⁷ Kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ kuó nkɛ́yú ti Yiè nKuyie nkɛ̀ kùu ànnɛ̀ dibìnnì bɛmbɛ̀ nɛ̀ Esibiti kɔbɛ̀ bɛ̀ cuokɛ̀, kɛ̀duó nkɛ̀ Esibiti kɔbɛ̀ pɔ̀ntɛ̀ dàmɛ̀ɛ̀rɛ̀. Di yàmu kù bɛ̀ dɔ̀mɛ̀. Dɛ̀ kó difɔ̀nkúò kɛ̀ di yɛmbɛ̀ mbo dikpàà miɛkɛ̀ kɛ́mɔ̀ntɛ̀. ⁸ Kɛ̀ kù di kɔ̀tɛ̀nɛ̀ Amɔ̀riibɛ̀ tenkɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ di dokɛ̀nɛ̀, kɛ̀ kùu duó nkɛ̀ dí bɛ̀ na, kɛ̀ kùu bɛ̀ kùu di nuɔ̀ mmieɛkɛ̀, kɛ̀ di tiekɛ̀ bɛ̀ tenkɛ̀. ⁹ Kɛ̀ Mɔ̀abu kpààtì Badaki Sipɔ̀ birɛɛ̀ ítɛ̀ kɛ̀ bo di dokɛ̀nɛ̀ kɛ́yú Badammu Bɛ̀ɔ̀ birɛ̀ kòò bo di bɔ̀ntɛ̀ kusɛ̀nkù. ¹⁰ Kɛ̀ ti Yiè nKuyie nyɛtɛ̀ kɛ̀duó nkòo di dɔ̀ mɛ̀sàà, kɛ̀ kù di dɛɛ̀tɛ̀nɛ̀ Badaki. ¹¹ Kɛ̀ di séntɛ̀ní Suditɛ̀ɛ̀ kɛ̀tuɔkɛ̀ Sedikoo. Kɛ̀ Sedikoo kɔbɛ̀ nɛ̀ Amɔ̀riibɛ̀ nɛ̀ Pedisiibɛ̀ nɛ̀ Kannahāā kɔbɛ̀ nɛ̀ Itiibɛ̀ nɛ̀ Kidikasiibɛ̀ nɛ̀ Efiibɛ̀ nɛ̀ Sebusiibɛ̀, kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ ítɛ̀ kɛ̀ bo di dokɛ̀nɛ̀, kɛ̀ kùu duó nkɛ̀ dí bɛ̀ na. ¹² Kù do ní nyɛcānkɛ̀ndɛ̀sùò nyɛ̀ di ìkɛ̀, kɛ̀ yɛ̀ɛ̀ beti Amɔ̀riibɛ̀ kpààtìbɛ̀ bɛ̀dɛ̀. Di í bɛ̀ kùu nɛ̀ di pie nyoo di se. ¹³ Kɛ̀ kù di duó nkɛ̀tenkɛ̀ di í kùúítɛ̀ kɛ̀ kɛ̀ fɛ̀úítɛ̀, yɛhɛkɛ̀ di í maá yɛ̀, dɛtɛ̀ n̄f̄nyí nɛ̀ odif̄f̄ɛ̀ di í f̄íkkú dɛ̀, kɛ̀ di cáá ndɛ̀ bɛ̀.

¹⁴ Di mmònnì ndɛ̀nɛ̀ ti Yiè nKuyie kɛ́mpí nku tɔ̀mmú nɛ̀ di yɛ̀mmɛ̀ mɛmɔ̀u kɛ̀ dɛ̀ wɛnni, kɛ́yóu di yɛmbɛ̀ do feu yɛ̀ɛ̀ bɔkɛ̀ kukó nhɛfadati yáà nɛ̀ Esibiti miɛkɛ̀, kɛ́mpí ti Yiè nKuyie ntɔ̀mmú. ¹⁵ Kɛ̀ di mɛ̀ nyí dɔ̀ kɛ́pí ti Yiè nKuyie ntɔ̀mmú, tãātɛ̀nɛ̀ yíe ndi dɔ̀ dɛ̀. Kɛ̀ di dɔ̀ di yɛmbɛ̀ do feu yɛ̀ɛ̀ bɔkɛ̀ nyɛ̀ kukó nhɛfadati yáà yoo Amɔ̀riibɛ̀ di mɛ̀ mbo bɛ̀ɛ̀ cuokɛ̀ bɛ̀ kpɛyɛ̀. Mí nnɛ̀ n c̄ɛ̀tɛ̀ ti bo ntũ ti Yiè nKuyie.

¹⁶ Kɛ̀ bɛ̀nìtìbɛ̀ dɔ̀: Tínti báá yóu ti Yiè nKuyie nkɛ́fíí yɛbɔkɛ̀. ¹⁷ Kɛ̀ yɛ̀ ti Yiè nKuyie nkuù ti dɛ̀nnɛ̀nɛ̀mɛ̀ Esibiti tínti nɛ̀ ti yɛmbɛ̀ ti do pí nkɛ̀ mudaatɔ̀mmú, kɛ̀ ti tɔ̀ kuce kɛ̀ ti kãnkɛ̀ kɛ̀ dɔ̀ tidietì kɛ̀ ti p̄ɛ̀tɛ̀nɛ̀ íbotí. ¹⁸ Kuù bɛ̀ti íbotí imɔ̀u ti nuɔ̀ mmieɛkɛ̀, kɛ̀ bɛ̀ti Amɔ̀riibɛ̀ ti mɛ̀ mbo bɛ̀ɛ̀ miɛkɛ̀. Ti yó ntũ nti Yiè nKuyie nku.

¹⁹ Kɛ̀ Sosuwee dɔ̀: Di báá na kɛ́pí nti Yiè nKuyie ntɔ̀mmú, kù í mɔkɛ̀ mɛyɛi, kù dɔ̀ kuù máà ndi te. Kɛ̀ di kù b̄t̄ín̄nɛ̀ kɛ̀ d̄d̄ mɛyɛi nkù í yóó di yóu. ²⁰ Kɛ̀ di kù yóu kɛ̀ fíé yɛbɔkɛ̀ kù yóó di d̄d̄ mɛyɛi m̄m̄ kɛ̀ di kuɔ̀, bá kù mɛ̀ ndi d̄d̄mɛ̀ mɛ̀sàà. ²¹ Kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ náké Sosuwee kɛ̀ dɔ̀: Bìtì! Ti yó ntũ nti Yiè nKuyie nku.

²² Kɛ̀ Sosuwee dɔ̀: D̄f̄i b̄éi nnɛ̀ di m̄ómm̄m̄bɛ̀ kɛ̀ tú di yó ntũ nti Yiè nKuyie. Kɛ̀ bɛ̀ dɔ̀: ɛ̀ɛ̀, t̄i b̄éi! ²³ Kɛ̀ Sosuwee dɔ̀: Dɛ̀nnɛ̀nɛ̀ yɛbɔkɛ̀ di cuokɛ̀, kɛ̀duó ndi yɛ̀mmɛ̀ ti Yiè nKuyie.

²⁴ Kɛ̀ bɛ̀ dɔ̀: Ti yó ntũ nti Yiè nKuyie nku kɛ̀ yíé nkuù kɛ̀t̄i.

²⁵ Kɛ̀ Sosuwee taunnɛ̀ bɛ̀nìtìbɛ̀ ti Yiè nKuyie ndɛ̀ yíé Sisemmu, kɛ̀ bɛ̀ duó nyikuó kɛ̀ bɛ̀ nàké bɛ̀ yó ndɔ̀rimɛ̀, ²⁶ kɛ̀ tì w̄àri Kuyie nkuó pátírì miɛkɛ̀, kɛ́fíí ndit̄àri mutie diemù také, mùu còmmú dibòrì sààrì ti Yiè nKuyie nkɛ̀p̄eri. ²⁷ Kòò bɛ̀ nàké kɛ̀ dɔ̀: Dit̄àri dii, dii tu dibɛ̀nkɛ̀rì, kɛ̀ yɛ̀ di kɛ̀mɛ̀ ti Yiè nKuyie nti nàké tì. Di yó ndi nyau kɛ̀ dɛ̀nnìní kɛ̀ báá yɛtɛ̀nɛ̀ ti Yiè nKuyie.

²⁸ Dɛ̀ m̄ònnì kɛ̀ Sosuwee duó nkɛ̀ bɛ̀ɛ̀ k̄úú m̄bɛ̀ c̄ɛ̀í.

Sosuwee kúmɛ̀

²⁹ Dɛ̀ kó difɔ̀nkúò kɛ̀ Nunki birɛ̀ Sosuwee ti Yiè nKuyie ntɔ̀ntɛ̀ nyóó kú kɛ̀ mɔkɛ̀ yɛbie ntekòutɛ̀ nɛ̀ tɛ̀pítɛ̀ (110). ³⁰ Kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ ò k̄unnɛ̀ bɛ̀ do ò duó nkɛ̀ɛ̀ tenkɛ̀ Efadaimmu t̄àrɛ̀, Kaasi t̄àrì bíékɛ̀. ³¹ Kɛ̀ Isidayɛ̀riibɛ̀ ntũ nti Yiè nKuyie nSosuwee kpaá fòu dii m̄ònnì, kòò kú kɛ̀ bɛkótìbɛ̀ tɔ̀bɛ̀ bɛ̀ɛ̀ yà ti Yiè nKuyie nd̄d̄ mɛ̀ sàà nyIsidayɛ̀riibɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ nkpaá fòu kɛ̀ bɛ̀ kù tũ.

³² Isidayɛ̀riibɛ̀ do t̄omu Sosefu k̄úú kɛ̀ yɛ̀ k̄unnɛ̀ Sisemmu, Sakɔ̀bu do dontɛ̀ kɛ̀ tenkɛ̀ nɛ̀ Amɔ̀ bí mɛdít̄ibii ntekòutɛ̀ (100), kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ duó ndɛ̀ kó ketenkɛ̀ Sosefu bí. Amɔ̀ wɛ̀ ketɛ̀ Sisemmu.

³³ Kɛ̀ Edeasaa Amɔ̀ birɛ̀ kú kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ ò k̄unnɛ̀ o birɛ̀ Pinasi t̄àtɛ̀ ínkɛ̀. Bɛ̀ do ò duó ndɛ̀ kó ketenkɛ̀ Efadaimmu t̄àrì ínkɛ̀ nke.

Bebaatíbè Di mpátiri to tìi náantì

De kó dipátiri ti náa mbebaatíbè epíítè nè bèdébé nè onitipòkù omáa Kuyie ndo tãnkíí bè kè bè bo ndeeri Isidayeeriibe nè be dootitòbè. Bemou memme be kòd mōu í nna ké bè niitè Sosuwee do bè nimè. De kó bebaatíbè kó mefiè mmieke kè Isidayeeriibe nyetiri Kuyie nkpeti ke tūù Kannahāā tenkè kōbe kó yebokè, kè Kuyie nníi bè poté, kè bèe ceete kéwēteni Kuyie mborè, kè kuu bè ciē nkéwēte ké bè cōnné be fōtìrì.

De kó dipátiri náantì náa nke kōnni mēè botí, bá wēè baatíwè nè o kó meborime do dōmmè.

Dipátiri náantì duó ke dōmmè

1. Isidayeeriibe tamè Kannahāā kēntō kētuokenè Sosuwee kó mukúú 1:1-2:10
2. Kuyie ndo ānnémè bebaatíbè kè bèe deetè Isidayeeriibe 2:11-16:31
3. Dikōnkōnni dii do tanní Isidayeeriibe cuokè 17-21

Isidayeeriibe kàrimè Kuyie ndo yē nkù yóó bè duó ndì eì

¹ Sosuwee ku dii mōnni kè Isidayeeriibe beke ti Yiè nKuyie nke bo yà be mieke bèe yóó keté kékote kédokénè Kannahāā kōbe. ² Kè ti Yiè nKuyie mbè tēíné ke dō: Suda botí kōbe bèe dō nkéketé kékote. M bè duómmu dihei.

³ Kè Suda botí kōbe náké Simmeōō Suda kóo kótì yaabí ke dō: Kōtēnni kè tí wēnné kédokénè Kannahāā kōbe, kéfiēte dihei bè ti duó ndì. Kè ti deē ti múnke di neinè kè tí fiēte di kperi.

Kè Simmeōō botí kōbe ité kéwēnnénè Suda botí kōbe. ⁴ Kè bèe kōte ké bè do, kè ti Yiè nKuyie mbè teennè kè bèe na Kannahāā kōbe nè Pedisiibe, kékuō benitibè tekoupiitè (1000) Beseki borè, ⁵ kè bèe yà de kó dihei kóo kpàtì Adoni-Beseki kóo dokénè kēna Kannahāā kōbe nè Pedisiibe. ⁶ Kòo coké kè bèe ò bèti, kóo nintē kēpí nkékéké o nómbidakè o nou kpeye nè o naacēi kpeye. ⁷ Kè Adoni-Beseki bēi nke dō: Bekpàtibè sipisiyiekè ti do kéké bèe kó yēnómbidakè be nou kpeye nè be naacēi kpeye, kè bè níi nkou icabiri n yo nkè ìi duó. Kuyie nde nni nyietí yíe.

Kè bèe ò kōnnè Sedisadēmmu, ò de nku.

⁸ Kè Suda botí kōbe do Sedisadēmmu mudoò kécō benitibè yese kékuō, kécōu ndihei. ⁹ De kó difōnkúò kékote kēdo Kannahāā kōbe bèe bo Nēkefu nè bèe bo yetārè ínke nè bèe bo kubiriku kó yehékè. ¹⁰ Bè be ndè kēdo Ebunō kōbe bè do yu dii eì nè dimōnni ke tú Kidiya-Adiba, kékuō Sesaii nè Aimanni nè Tadimaii be naāmuntì kōbe. ¹¹ Kè bèe deē bembē, kēsōó nkēdo Debii kōbe, bè do yu dè nè dimōnni ke tú Kidiya-Sefee. ¹² Kè Kadēbuu bēi nke dō: Kè wēè dokénè Kidiya-Sefee kōbe ke bè na ke fiēte be eì m bo ò duó n kóo sapàà nhAkisaa, kòo puoke. ¹³ Kè Kadēbuu nantè Kenasi bire Otinniyēedi bè dokénè ké bè na, kéfiēte dihei, kè Kadēbuu ò duó nho kóo sapàà nkòo puoke. ¹⁴ De kóo nitipòkù tūòkoo dii mōnni Otinniyēedi borè, kóo nàké ke dō wēè mōo o cice Kadēbu kupaku. Kè bèe tuōke Kadēbu borè kòo cútēní o sāmmarímú kénínkóo o ìikè kòo ò beke ke dō: A dó ba? ¹⁵ Kòo dō: N kuó mmesémme ké m pā ketenkè meniē mbo kè, ke yē meniē nyí bomè Nēkefu kó ketenkè a n duó nkè.

Kè Kadēbuu ò duó nketenkè kēè mōke inéce idaatíyì nè icūmpuyi.

¹⁶ De mōnni kè Mōyiisi còkù kó yaabí Keniibe itēní Sedikoo eì, bè tu dii depuonne eì, ke neinè Suda botí kōbe kè bèe kōte Suda tenkè, kubiriku kōbe Adadi bakù cānku diyie yiení kēè bíkè, kēnwēínè Amadesiibe ke bo.

¹⁷ Suda nè o kōbe kè bèe ité kéwēnnénè o kóo kótì Simmeōō, nè o kōbe kè bèe kpannè Kannahāā kōbe bèe bo Sefaa, ké bè na kékuō, kēpōnte be eì kédéíté, ké di yu ke dō Didobonni. ¹⁸ De kó difōnkúò kè Suda naāmunkù kōbe yíe kéfiēte Kasaa eì, Asikanōo kperi nè Ekunōo kperi, nè ye tenkè. ¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie nníi mbè bonè kè bèe bè na, kéfiēte

yetārè ìnkè kó yehékè, bè me nyí nna kéfiète kubiriku kpɛye, bembɛ do mɔke sinaasɛí timátì kpɛsi nsi. ²⁰ Bè do tũnne ti Yiè nKuyie ndo nàké tì nti Mɔyiisi, kéduó nKadɛbu Ebuɔɔ tempɛ nkòo beti Anakiibe kó iwuɔ nyitàāti ìi do dè bo, kékari. ²¹ Bensamee kɔbe í nna kébeti Sebusiibe bèè do bo Sedisadɛmmu kè bè wɛ nke bo nè yíenní.

²² Kè Sosefu bí Efadaimmu nè Manansee yaǎbí nkɔri ke bo do Betɛedi, kè ti Yiè nKuyie nní mbè bonè. ²³ Kè bèè tɔ mbenitibè kè bè bo paaté diheì. De m̀nni bè do di yu ke tú Duusi nwe. ²⁴ Kè bèè tuɔkoo kénsɔ̄ nhonitì m̀u yènní kè bèè ò nàké ke d̀: Tí benke ti bo yímè kéta diheì, kè tí da yóu.

²⁵ Kè de kóo nitì bè benke. M̀mmɛ Efadaimmu nè Manansee be yaǎbí k̀m̀m̀ de kó diheì kɔbe, ḱyóu de kóo nitì nè o kɔbe. ²⁶ Kòo kɔte Etiibe tenkè ḱmaá diheì, ḱ di yu ke d̀ Duusi, kè di kraá tɔ de kó diyètìrì nè yíenní.

²⁷ Manansee kɔbe í nna kébeti Beti-Seanni kɔbe, nè Tanaki kɔbe, nè Dɔɔ kɔbe, nè Ibedɛmmu kɔbe, nè M̀kidoo kɔbe, nè de kó yehékè. Kè Kannahã kɔbe nkraá bo de kó kutempɛ mmieke. ²⁸ Bá nè Isidayɛribe kpenke dii m̀nni bè í nna kè bè bèti, ke né bè p̀ínne muheikèntɔmmú.

²⁹ Efadaimmu botí kɔbe í nna kébeti Kannahã kɔbe bèè do bo Kesɛɛ. Kè bè nwɛ nke bo.

³⁰ Sabunɔɔ kɔbe í nna kébeti Kannahã kɔbe, bèè do bo Ketinɔɔ nè Naaɔdi kè bè nwɛ nke bo, kè bèè bè p̀ínne muheikèntɔmmú.

³¹ Aseɛ botí kɔbe í nna kébeti Akoo nè Sidonni, nè Adabu, nè Akisibu nè Ediba nè Afeki, nè Deɔbu de kɔbe. ³² M̀mmɛ kè Aseɛ kɔbeɛ ẁennénè Kannahã kɔbe bèè do dè bo kè bè nwɛnko. Bè í na mèè kpéi nke bè bèti.

³³ Nefutadii kɔbe í nna kébeti Kannahã kɔbe bèè do bo Beti-Semesi nè Beti-Anati kè bè nwɛ nke bo kè bèè bè p̀ínne muheikèntɔmmú.

³⁴ Kè Am̀riibeɛ beti Danni botí kɔbe, kè bè dèe nyetārè kó itempɛ, mbè í nyie nkè bè bo cúténì kubiriku. ³⁵ M̀mmɛ kè Am̀riibe nkraá bo Adi-Edesi nè Ayanɔɔ nè Sadibimmu. Kè dè mboní kè Efadaimmu nè Manansee kɔbeɛ be tieke kè bè p̀ínne muheikèntɔmmú.

³⁶ Am̀riibe tenkè m̀nke do t̀óté Akadabimmu ḱntɔ ḱyènnè Seda ḱpɛɛtè ḱndèètì ditenni bè tu di inaá nkó ditenni.

2

Kuyie nkpannèmè ku nitibè

¹ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni íténì Kidikaadi ḱtuɔkení Bokimmu ḱnáké Isidayɛribe ke d̀: Kuyie ntu, kuù di d̀nnení Esibiti, ke di tɔnì ke tannè diheì k̀ do béi nképarìkè ke d̀ k̀ yóo duó ndi di yembè, ḱbéi nke d̀ k̀ í yóo t̀tè metaummè mèè bo díndi nè ku di cuokè. ² Di me mmúnke í d̀ nkém̀ɔtenè de kó diheì kɔbe metaummè, dí puɔ mbe bɔwũɔt̀rè. Di me nyí nyie nku kpeti! Dè d̀mmɛ kè di me nd̀̀? ³ K̀ né di náámmu di m̀nni ke tú, k̀ t́nke í yóo beti Kannahã kɔbe, bè yóo naá ndidínt̀rì ndi di kpéi nkè be b̀kè naá ntimátì dindíntì ke di b̀, kè di fíé be b̀kè.

⁴ Tí Yiè nKuyie ntōnni bè nàké dii m̀nni de kó tináantì ḱdeè, kè bèè tiitè yedab̀̀ mbem̀u ḱnkuò. ⁵ Kè bèè yú dɛborè ke d̀ Bokimmu (dèè tu didab̀̀nk̀nni), kè dè fíé ti Yiè nKuyie nyiwũ.

Sosuwee kumè

⁶ Kè Sosuwee cau mbenitibè kè bèè cíté kékũú mbá wè ketenkè bè ò duó nkè kè nkè te. ⁷ Sosuwee kraá f̀u dii m̀nni kè bè ntũ nti Yiè nKuyie. Kòo kú kè bè nkraá ke k̀ t̀ mbekótibè kraá f̀u dii m̀nni, bèè do yà tidietì ti Yiè nKuyie nd̀̀ tì Isidayɛribe cuokè. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie nkóo t̀ntì Sosuwee Nunni bire nyóo kú ke m̀ke yebie ntek̀̀tè nè tepítè (110), ⁹ kékú kè bèè ò k̀nnè Timunati-Edesi, bè do totí kóo duó nkè tenkè Efadaimmu tempɛ nyetārè ìnkè, Kaasi t̀rì kubak̀ c̀nku bíékè. ¹⁰ Kè bekótibè bembɛ kó kutōnk̀u kú, kè kutōnk̀u p̀nk̀u yènní, bè t́nke í nyé ti Yiè nKuyie ḱyè ntidietì k̀ do d̀̀ tì Isidayɛribe cuokè.

Isidayeeribe do yetemè Kuyie

¹¹ De m̀̀nni k̀̀ Isidayeeribe d̀̀d̀ ti Yiè nKuyie nyí d̀̀ d̀̀, k̀̀k̀eté k̀̀nfeu yeb̀̀k̀è b̀̀ tu ỳ̀ Baadibe, ¹² k̀̀yete ti Yiè nKuyie mbe yembè do tũ nkù, k̀̀k̀u b̀̀ d̀̀nneńi Esibiti, k̀̀fífé yeb̀̀k̀è, benitibè b̀̀ bo k̀̀è tenk̀̀ k̀̀obe do feu ỳ̀, k̀̀enninku ye ìk̀̀ ke íńko ti Yiè nKuyie mmieke. ¹³ B̀̀ do k̀̀ yóumu k̀̀nfeu Baadibe ǹ̀ Asitaditeebe. ¹⁴ K̀̀ ti Yiè nKuyie mmieke b̀̀ peike k̀̀ k̀u deite ku ǹ̀t̀̀t̀̀ be íńk̀̀, k̀̀ befèèb̀̀ nk̀̀rini ke fek̀̀ be k̀̀pere k̀̀ be dootit̀̀b̀̀ b̀̀ na. Bá b̀̀ ní í nna ke b̀̀ bàao. ¹⁵ Mudoò b̀̀ k̀̀r̀̀ mù k̀̀ dimàà, k̀̀ ti Yiè nKuyie ndeite ku ǹ̀t̀̀t̀̀ be íńk̀̀ k̀̀nd̀̀nnè k̀̀ t̀̀ mbè ǹ̀k̀̀m̀̀ ke p̀̀r̀̀k̀̀. K̀̀ b̀̀e ta meyeńcaarimè diemè mieke. ¹⁶ Meimme k̀̀ ti Yiè nKuyie mbè duó mbebaatibè, k̀̀ b̀̀e b̀̀ deeténè be dootit̀̀b̀̀, b̀̀è f̀̀k̀̀ be k̀̀pere. ¹⁷ Isidayeeribe me nyí nyie mbebaatibè k̀̀peti, k̀̀ns̀̀k̀̀ ke feu yeb̀̀k̀è ke ninku ye ìk̀̀, k̀̀b̀̀t̀̀innè dende bàmbà mbe yembè do tũ nk̀̀u ce, b̀̀ t̀̀nke í nyie ti Yiè nKuyie nkuó be yembè do í yiemme. ¹⁸ K̀̀ ti Yiè nKuyie mbè duónnì d̀̀i m̀̀nni obaatíwè k̀̀ nhò bonè o f̀̀mmu mum̀̀u mieke, ke deerinè Isidayeeribe be dootit̀̀b̀̀. Mesémmè do ò̀ í nyóu m̀̀ bo p̀̀immè ti Yiè nKuyie mbe dootit̀̀b̀̀ b̀̀ f̀̀ũnko d̀̀i m̀̀nni k̀̀ b̀̀ kuó. ¹⁹ K̀̀ de k̀̀o baatíwè ku d̀̀i m̀̀nni b̀̀e ẁ̀te k̀̀ta meyei mmudoòrim̀̀, k̀̀ d̀̀e p̀̀x̀̀t̀̀ be yembè k̀̀pere do d̀̀mmè, k̀̀nfeu yeb̀̀k̀è ke ninku ye ìk̀̀ ke ye bàá. B̀̀ í nyóu b̀̀ bo nd̀̀arimè meyei mbe yembè do d̀̀ari m̀̀.

Kuyie ndo yàákémè Isidayeeribe

²⁰ De m̀̀nni k̀̀ ti Yiè nKuyie mmieke peike Isidayeeribe, k̀̀ k̀u b̀̀i nke d̀̀: Kubotí kuu nk̀̀obe m̀̀ nc̀̀kemè metaummè n do ỳ̀ mbe yembè n ỳ̀ m̀̀ k̀̀p̀̀í, ke yete n k̀̀peti. ²¹ Di mm̀̀nni n t̀̀nke í yóo yóu k̀̀ b̀̀e beti kubotí bá k̀̀m̀àà ibotí t̀̀i Sosuwee do k̀̀p̀̀a ke í b̀̀ti ì k̀̀k̀ú. ²² Ǹ̀ de k̀̀o benitibè borime be cuokè ti Yiè nKuyie ndo d̀̀ k̀̀ b̀̀ yàákému k̀̀yà k̀̀ b̀̀ bo yete ku k̀̀peti yoo b̀̀ bo ti yie mbe yembè do t̀̀ yiemme.

²³ Deè do te k̀̀ ti Yiè nKuyie nyóu k̀̀ ibotí Sosuwee mu ndo í b̀̀ti ì k̀̀k̀ú k̀̀ ì m̀̀bo be cuokè. K̀̀ í mbè b̀̀ti mecãã.

3

¹ Nte ti Yiè nKuyie ndo yóu k̀̀ ì botí m̀̀bo Isidayeeribe cuokè, k̀̀ k̀u bo b̀̀ yàáké, bembè kut̀̀nk̀̀ p̀̀nk̀̀ k̀̀obe b̀̀è do í k̀̀k̀é mudoò b̀̀ ta d̀̀i m̀̀nni Kannahã k̀̀d̀oké mù. ² K̀̀ do d̀̀ kut̀̀nk̀̀ p̀̀nk̀̀ k̀̀obe b̀̀è mu nyí k̀̀te dik̀̀p̀̀nni b̀̀è d̀̀i bebímu. ³ Fidisit̀̀x̀̀be k̀̀o yek̀̀p̀̀at̀̀iyó yenùmm̀̀ k̀̀obe mbe k̀̀ do yóumè b̀̀è tu Kannahã k̀̀obe bem̀̀u ǹ̀ Sidoniibe ǹ̀ Efiibe b̀̀è bo Dimaa k̀̀o yetãr̀̀ íńk̀̀ k̀̀t̀̀úóté Baadi-Edim̀̀w t̀̀ari k̀̀tuak̀̀enè Deboo-Amati. ⁴ K̀̀ do d̀̀ k̀̀ b̀̀ yàákému, k̀̀yà ke nsà k̀̀ b̀̀ bo yie nk̀̀ do duó nk̀̀ M̀̀yisii duó nyì kuó be yembè. ⁵ Meimme k̀̀ Isidayeeribe mbonè Kannahã k̀̀obe ǹ̀ Etiibe ǹ̀ Am̀̀riibe ǹ̀ Pedisiibe ǹ̀ Ifiibe ǹ̀ Sebusiibe. ⁶ K̀̀ Isidayeeribe t̀̀úóké be k̀̀o besap̀̀ambè k̀̀puoke, k̀̀ b̀̀ duó mbe k̀̀o besap̀̀ambè k̀̀ b̀̀e puoke, k̀̀ b̀̀e f̀̀í iwũò be b̀̀k̀è.

KUYIE MBÈ DUONNÍMÈ BEBAATÍBÈ*Otinnyeedi*

⁷ K̀̀ Isidayeeribe d̀̀d̀ ti Yiè nKuyie nyí d̀̀ d̀̀ k̀̀ k̀u yóu, k̀̀nfeu iwũò yeb̀̀k̀è ke báa nsib̀̀otenkaanii b̀̀ tu s̀̀ Baadi ǹ̀ Asedaa. ⁸ K̀̀ ti Yiè nKuyie mmiekee b̀̀ peike k̀̀ k̀u b̀̀ yóu, k̀̀ Mesopotamii k̀̀o k̀̀p̀̀at̀̀i Kusãã-Disataimmu b̀̀ na k̀̀ mbè baké yebie nyèni. ⁹ K̀̀ b̀̀e kuónnè ti Yiè nKuyie k̀̀ k̀u b̀̀ duónnì Kadebu nantè Kenasi bire Otinnyeedi k̀̀ò bo b̀̀ deeté. ¹⁰ K̀̀ Kuyie nYaá nnì nhò bonè, k̀̀ò mbaké Isidayeeribe, k̀̀k̀ote k̀̀d̀okénè Kusãã-Disataimmu, k̀̀ ti Yiè nKuyie nduó nk̀̀ò ò na. ¹¹ K̀̀ be eì m̀̀bo meom̀̀p̀̀m̀̀ mieke ke d̀̀ nyebie nsip̀̀sindà. K̀̀ Kenasi bire Otinnyeedii k̀̀.

Eudi

¹² K̀̀ Isidayeeribe ẁ̀te k̀̀d̀d̀ ti Yiè nKuyie nyí d̀̀ d̀̀ k̀̀ k̀u duó nk̀̀ M̀̀abu k̀̀o k̀̀p̀̀at̀̀i Ekuǹ̀ bo b̀̀ dokénè. ¹³ K̀̀ò ẁ̀nnénè Am̀̀niibe kou ǹ̀ Amadesii kou k̀̀ b̀̀è do Isidayeeribe mudoò k̀̀ b̀̀ na, k̀̀fiete Sedikoo. ¹⁴ K̀̀ò mbè baké ke d̀̀ yebie ntepítè ǹ̀

yèni. ¹⁵ De kó difōnkúò kè bèe kuónnè ti Yiè nKuyie nkè kùu bè duónnì Keda bire Eudi kòò bo bè deetè. Bensamèe botí kou do nwe kòò tu dicānkuri.

Kè Isidayeribe è duó ndampòò díítí kòò bo kote ke ì duó mMəabu kóo kpààti Ekunəə. ¹⁶ Kè Eudii duó nkè bèe ò má disìe menatimè mèdémè kperi, kè di okùmè mmànnè métìrì kó dikéè, kòò di yì o kpènténkpenkù youku, ke dáátí o yààti. ¹⁷ Mèmmè ò kòtemè kéduó nyidíítí okpààti Ekunəə. Ekunəə do tú oniticééwè nwe. ¹⁸ Wè ò duó ndì mōnnì dāmpòò díítí kédeè, kéwēte kécíe mbèè do tōnì de kó idíítí. ¹⁹ Bè tūòke di mōnnì Kidikaadi, sitenkaanii yetārè kpesi borè, kòò bè yóu deborè kéwētení okpààti borè kòò nàké ke dò: Okpààti m mōke timatì nti tidé kpeti ke bo da nàké.

Kòò kpààti duó nkòò tōmbèe yè kè bè nkpaá bedé ²⁰ ke kari muyaá nkó kudieku kùu do tú omáà kaku. Kè Eudi béinnè okpààti ke dò: N tōnì tì náàntì ti Yiè nKuyie nkuù tì nni nduōnnì a kpéí.

Kòò kpààti iténì o kàrì. ²¹ Kè Eudii pí ndisiè nè tecānkutè kékrate kékúú o pəunìe. ²² Kè di taroo diməu nè di bəo kè mekùò ndì dātínné, kè Euu yóu kè di nkpaá okpààti pəuti mieke. ²³ Ò yì memmè kédeè kényè difōnkúò kékpetínné kápáá nkédeite tekpetíntè kékítè. ²⁴ Kòò kpààti tōmbèe tuəkení kényà dibòrì kpetímè ke páké, kè be yèmmè ndo nhokpààti bo nyénkúmu de mieke. ²⁵ Kè bè ncómmú kébaa okpààti bo kpetémè bá ò í kpetírì, kè dèe bè di, kè bèe túóté tekpetíntè kékpeté kénsó nhò ku ke duó ke cāānko. ²⁶ Bè do cómmú di mōnnì ke baa okpààti bo kpetémè, kè Eudi cokumu ke pēētè yetārè kó sitenkaanii ke ta Seidaa tempē. ²⁷⁻²⁸ Ò tūòkoo di mōnnì deborè kéheé ditāteheù Efadaimmu tempē nyetārè ínkè kè Isidayeribe tí nkòò bè nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ndi duómmu di dootitəbè Məabiibe, n tūnnenè!

Ò yì memmè kéniiitè kè bèe ò tūnnè kè bèe do Məabiibe kukó nSuditēē tēpure, kè bè pí mbeməu bá òmòu í sèhítè. ²⁹ De yìe kè bèe kuə Məabiibe yedakperè nè yekōmbò yembè tekəupíítè (10000) be kòò mōu í kpaá bá òmáà wèè fòu. ³⁰ De mōnnì kè Məabiibe bótúte Isidayeribe kè diheì ríbo meōmpumè mieke ke dò nyebie nsipísini.

Sānkaa

³¹ De kó difōnkúò kè Anati bire Sānkaa cəuté Eudi, kékuə Fidisitēēbe sikəusikuə (600) nè tekāūtè bè 53 kúú tē inààke ì dūò ke múnke deetè Isidayeribe.

4

Deboraa nè Baaraki be kó tináàntì

¹ Eudí ku di mōnnì kè Isidayeribe wēte kédəò ti Yiè nKuyie nyí dó dè. ² Kè kùu bè duó nKannahā kóo kpààti Yaməe Asəə èi kou. Wèè baké Yabinni āpəmbè kòò yètìrì tu Sisadaa kòò bo Adoseti-Koimmu. ³ Okpààti Yabinni do mōke sinaasēí timatì kpesi sikəusíwei (900) ndi, kénfēūnko Isidayeribe ke dò yebie nsipísidè kè bèe kuónnè ti Yiè nKuyie.

⁴ De mōnnì dè do sō nDeboraa Dapidəti pokù wèè nàá nKuyie mpāānāàntì kè wèe baké Isidayeribe. ⁵ Ò do bo mupuommu mamù yuu ndi Damaa nè Betēedi de saku, Efadaimmu tārì ínkè. Isidayeribe do de nkəròò kòò bekù be kpeti. Kè dè mboní kè bèe yú de kó mupuommu ke dò Debora puommu. ⁶ Kè Debora yú diyìe marì Kedəsi èi kou Abinnəammu bire Baaraki, Nefutadii botí kou, kòò nàké ke dò: Ti yìe nKuyie nyIsidayeribe tū nkù da náá kè tú a pímmú behāpəmbè Nefutadii nè Sabunəə botí mieke kè bè ríbo tekəupíítè (1000) kàa bè kətenè Tabəə tārì. ⁷ Kù tu kuú yóó duó nkè Sisadaa wèè baké Yaməe āpəmbè kòò íténi nè o naasēí nè o āpəmbè kè bè di do mudoo kè kùu duó nkè dí bè na.

⁸ Kè Baarakii tēnné Debora ke dò: Kàa bo n neinè í kote, kàa me mbá n neinè n yí kəri. ⁹ Kè Debora dò: M bo da neinè, a me nténke í yóó pété disānni marì de kó mudoo mieke, ke yé nè onitipòkù borè nde ti Yiè nKuyie nyóó duómmè kè di na Sisadaa.

Meimme kè Debora nainè Baaraki kè bèe kote Kedesi. ¹⁰ Kòò tíí nNefutadii nè Sabunəə botí kəbe kè benitibè tekəupítèe (1000) ò nainè kè Deboraa múnkèe ò nainè. ¹¹ Ke s̄ n̄honitì m̄ou bo Kedesi borè Keniibe botí kou kòò yètiri tu Ebe. Ò do yàtenèmu Keniibe t̄obè Obabu M̄oyiisi còkù yaàbí, kékote kécónné o touku kéntókéne Sadanimmu t̄ari.

¹² Meimme kè Sisedaa keè Abinnəammu bire Baaraki bomè Tabəə t̄ari, ¹³ kətíí n̄ho naas̄í sikəusiwei (900) nè o nitibè Adoseti-Koimmu borè, kè bèe nei kékote Kis̄s̄ kó mborè. ¹⁴ De m̄onni kè Deboraa náké Baaraki ke d̄: Báátí kékote! Ti Yiè n̄Kuyie nyóó da duómmu yíe n̄Sisedaa, ti Yiè n̄Kuyie n̄kuu da ni ku mómm̄onku.

Kè Baarakii nainè o nitibè tekəupírítè (10000) kè bèe cútè Tabəə t̄ari, ¹⁵ kédò be dootit̄obè kè ti Yiè n̄Kuyie nduó nkè bèe na Sisedaa nè o kəbe nè be naas̄í, kè bèe bútinne kékoké, kè Sisedaa cúténí o naas̄antè kékoké o naàcèi. ¹⁶ Kè Baaraki mbeti o dootit̄obè nè be naas̄í kétuəkenè Adoseti Koimmu, kè bèe kuə Sisedaa kəbe beməu, bá òm̄ou í nsúó.

¹⁷ Kè Sisedaa ícooti ke k̄ori Keniibe kou m̄ou, bè tu wè Ebe, o pokù Yaeri c̄ítè, ke yé Ebeedi c̄ítè nè okp̄àti Yaməe Asəə eì kou bè do naatimèmu. ¹⁸ Kè Yaerii yenni kóò co kébéi nke d̄: Oh̄āp̄ònkóti tanní die! Tanní ke bá nȳékù.

Kòò taroo o tou mieke kòò ò dàtinné kuyààkù. ¹⁹ Kòò náké onitipòkù ke d̄: M̄ p̄a menie nkè n̄ ȳa.

Kòò pootè menamiè nkó kudəukù kóò duó nkòò ȳa, kòò w̄ete kóò dàtinné kuyààkù. ²⁰ Kòò náké onitipòkù ke d̄: Nkari dibòri, kòò m̄ou k̄atení ke da beke ke tú: Òm̄ou k̄atení dienaà? A d̄: Ǿ.

²¹ Sisedaa me ncèmmè ke òu kòò yé nkéduó kòò nuə nc̄éke. Kòò nitipòkùu túótè dim̄atòdòri nè ditou kó febaafe, kébánné kétóonko o borè ké fè baaké o yuu kédannenko ketenkè kòò kú. ²² Kè Baaraki nt̄unni Sisedaa kétuəkení, kè Yaerii yenni kóò nàké ke d̄: K̄atení kè n̄ dá benke onitì a wanti wè.

Kòò taroo ditou mieke ke s̄ nhò baaké Sisedaa yuu febaafe ke dànnenè ketenkè kòò duó ke ku.

²³ De yiè ndi Kuyie nduómmè kè Isidayeribee autè Yaməe Kannah̄ā kóo kp̄àti. ²⁴ Kè Isidayeribee beti weti weti Kannah̄ā kóo kp̄àti Yaməe kóò f̄enné kóò n̄inte kékua.

5

Debora nè Baaraki bè dèntèmè feyènfè

¹ De yiè Debora nè Abinnəammu bire Baaraki kè bèe dentè fe nyènfè:

² Isidayeribe bá wè w̄akému mudòò kp̄éi,

bè duómmu bemáà páíí mudòò kp̄éi!

S̄antenè ti Yiè n̄Kuyie!

³ Díndi bekp̄àtibè, díndi bèè baké,

kénténè mesàà!

N yóó dentèmu késante ti Yiè n̄Kuyie.

N yóó déúk̄unne ti Yiè n̄Kuyie nyIsidayeribe t̄u nkù nku.

⁴ Ti Yiè n̄Kuyie nha yèní d̄i m̄onni Edəmmu,

ke cúténí Seii t̄ari,

d̄e m̄onni ndi ketenkè aámè,

kè yewetèe cóúnní menie,

kè fetaafe diefèe cúténí tiwetì.

⁵ Kè yetārèe s̄antè,

Ti Yiè n̄Kuyie nyIsidayeribe t̄u nkù

kuu do bè benke kumáà Sinaii, kù t̄uəkenímè.

⁶ Anati bire S̄ankaa do bo d̄i m̄onni,
nè Yayeri kó dim̄onni,
kè becièmbè ténke í nkeri dihei kó ice,
bè do kónnimu.

⁷ Okpààtì ténke do í bo diheì,
wèè baké Isidayeeriibe ò ténke do í bo,
kénkémmúnè mí nDeboraa m bo buotémè,
kénaá nyIsidayeeriibe yō.

⁸ Isidayeeriibe do ò nkè bè fié iwūō yebakè,
mudoò muù pānkee íté.
De m̀̀nni kè Isidayeeriibe bo sikəupísìnàà (4000)
a báá yà dikpānni yoo disìè be cuokè.

⁹ N yèmmè naatinè bèè baké bè mbe Isidayeeriibe tìrè,
nè bèè duó mbemáà mudoò kpéí.

Sāntenè ti Yiè nKuyie!

¹⁰ Díndi bèè dèke sāmmarímúbè péíbè,
díndi bèè kàri tiyààtì ínke,
nè díndi bèè kéri ice mieke pietenè ku!

¹¹ Bèè do mmenie nke niinko be wūō,
bè sāntímu ti Yiè nKuyie,
kù do d̀̀d̀ mèè sàà nyIsidayeeriibe kè bè tieke diheì.

¹² Deboraa, ente, ente!

Íté, íté! Dentè fekparìyènfè.

Abinnəammu bire Baaraki íté kətə a daatì kékònnè.

¹³ Bèè kpaá kè bèè tūnne bekperíbè
kè ti Yiè nKuyie nkəbe tí m borè nè dikōmbùò ke bo kəte mudoò.

¹⁴ Kè Efadaimmu kó bekperíbè bo kubiriku,
a kó difōnkúò Bensamee weè da tūnko ke wēnnè o kəbe.
Makiidi botí kəbe beè tu bekpààtìbè
kè Sabunəə kəbe tə fekparìpàtìfè.

¹⁵ Kè Isakaa kpààtìbè neinè Deboraa,
kè besəmbəe neinè Baaraki,
ke bè tūnne kè bè kəte kubiriku.

Dubenni botí kəbe bie í nyà bè bo tāāté tì.

¹⁶ Dè d̀̀mme kè di kpaá di naacēnhòò ke kémú iwūō kuðmmè?
Dubenni botí kəbe do í yà be bo tāāté tì.

¹⁷ Kadaadi tempē nkəbe bèè bo kukó nSuditēē diyie yìenì kèè bíékè bembé í nampe.

Danni kəbe í cùténì be bàtòòbè ínke.

Asee kəbe í ité bàtòò commu dè,
bè de mbo.

¹⁸ Sabunəə kəbe nè Nefutadii kəbe beè yie nke c̀̀nne be bə
ke kəte mudoò.

¹⁹ Kannahāā kó bekpààtìbè domu Tannaki èi kəbe mudoò,
bè me nyí na kéheí dèmarè yoo bèè péte idítí.

²⁰ Kè siwāā be wēnnénè kəmbo tiwetì mieke ke kpānnènní Sisedaa.

²¹ Kukó nKisōō kó menékperímè mèè pōnténè ti dootitəbè
ke bè kàuté.

Tí kéténè ke bá nyīèkù.

²² Mèmmè sisēí potémè yetàrè ketenkè,
kè si kpèètèè kè dammú.

²³ Ti Yiè nKuyie ntōnni béimmu ke tú:

Mədosi èi bo yà!

Bèè bo be kó diheì mieke bè bo yà!

Ke yé bè í wēnnémmè yekǎmbò yembè dikpànnì.

Bè í tee nti Yìè nKuyie.

²⁴ Benitipòbè miéke mesàà nní mbonè Keniibe botí kou Ebeeri pokù Yaeri.

Benitipòbè bèè bo titouti miéke,
be miéke mesàà nní mbonè de kóo nitipòkù.

²⁵ Sisadaa we mməo menié,
nkòò ò pā menaamié nfekpààtìbòdòfè miéke,
kòò ānné menaamié mboome koò duó.

²⁶ De kó difǎnkúò te nnùtè febaafe,
tetetè dimàatòòrì,
kébaaké Sisadaa tempáákù ke dùùte o yuu.

²⁷ Kòò doroo ke duó ke cāanko ketenkè,
ò de ndo kékú.

²⁸ Kòo yǎ nsíékéní tebòtè,
kuyààkù fiè nke nkuò nke tú:
Ba nkpréí nte kòo sántè ɔ̀tinií?

Dè dòmmè kè be sǎí í konní mecǎǎ?
²⁹ Kòo pobè bèè cii kè bè nnáá nho yǎ ke tú:

³⁰ Bè bo mbè pòntemu ke eí ke totí tinentì,
bè bo ntotí besapàmbè òmòu mòu yoo bèdébè débè.

Bè bo nduó nSisadaa tiyààtì tii tò nke kpè,
diyaàbòrì dìi kpè nke kònté mèdémè
bè yóó di nduó nwèè na.

³¹ Sisadaa ku mèè botí,
Ti Yìè nKuyie nha yóu kàa dootitòbèè me nkú,
nè bè di naati kè bè mmieti
ke dònnè diyie ò nyetinií ke dòmmè.

Memme kè dihei mbò meòm̀p̀m̀m̀è miéke ke dà yebie nsipísìnàà.

6

Mandiyāābe fēūmmè Isidayeeribe

¹ Kè Isidayeeribe yíe kédòò ti Yìè nKuyie nyí dó dè, kè kùu duó nkè Mandiyāābe mbè fēūnko ke dà yebie nyèyiekè. ² Kè bè mbè fēūnko mediè nkè bè cokù ke dekù yetārè ke taà titādèntì nè itāfuə mmiéke. ³ Kè bè kùúítí ke dèè Mandiyāābe nè Amadesiibe nè diyie yìèní kèè bíékè kòbe bèè kòtení kè bè do. ⁴ Bè do ɔ̀ɔ̀ bāté be tenkè kécake be paa nde kētuəkenè Kasaa kérémmú be wūɔ̀: Inààke nè ipe nè sām̄marímúbè bá bè báá bè sùs mmùmamù. ⁵ Bè do ɔ̀ɔ̀ íténi nè be wūɔ̀ nyi kéntònè be touti kó tiyààtì kénsū ke dò nfecofe ò ndòmmè bá bè bá ndò nkéna kékaa nkédeè, kè bè bāté dìi eí bèè dì pònte. ⁶ Kè Mandiyāābe dií nyIsidayeeribe mesémmè mediè nkè bèè kuónnè ti Yìè nKuyie.

⁷ Isidayeeribe kuónnè dìi m̀ǹǹni ti Yìè nKuyie nke tú kùu bè deeténè Mandiyāābe. ⁸ Kè kùu tǎnní ku pānánàntì náàntò mòu kòò bè béinnè ke d̀: Ti Yìè nKuyie ndi tū nkù tu kuù di dènnení Esibiti di do tú dè tidaatì. ⁹ Kè kuù di deeténè Esibiti kòbe nè bèè kó dimàà do di fēūnko, ke bè bèti ke di duó ndiheì. ¹⁰ Ke di nàké ke tú: Dí nyé ke báá fié Amadiibe di bo bèè cuokè be kó yebòkè. Di me nyí yie nku kpeti.

Kuyie nyēmmè Sedeɔ̀ deeté Isidayeeribe

¹¹ Kè ti Yìè nKuyie ntǎnni kòtení Ofadaa eí kénkari Abiesee botí kou mòu bè tu wè Soasi paku mutie mamù yuu, kè de yie nkóo dapàà nSedeɔ̀ puotì o diiti kupèrikù makù fiè, bè do ɔ̀ɔ̀ ūtí dè yetebe, késərinè Mandiyāābe. ¹² Kòò nyóó daatení kèyà ti Yìè nKuyie ntǎnni kè dìi ò béinnè ke d̀: Ti Yìè nKuyie nda bommu f̀ nhokpàriteu!

¹³ Kè Sedeṣṣ di tḗnné ke d̀̀: N yiè! N da báammu, kè ti Yiè nKuyie nti bonè, ba nkpréi nte kè meháárímè mie nti tuàkùní, tidieti ti yembè do ti náá ntì kpéi ntì kòte ke? Bè do ti náámmu ti Yiè nKuyie mbè dènnemè Esibiti. Ti Yiè nKuyie nti dootóomu, deè te kè Mandiyāābe ti na.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nwēēte o bíékè kóò nàké ke d̀̀: Kòte nè muwḗrímú a m̀̀ke mù kédèetè Isidayeeribe Mandiyāābe n̄ou mieke. M̄i da tũḍ. ¹⁵ Kè Sedeṣṣ di tḗnné ke d̀̀: N Yiè n da báammu, n kó kunaàm̀̀nkù kuù tu ku sàm̀̀pòkù Manansee naàm̀̀nti mieke, kè m̄i wēte ke tú teyāātè, m bo yíme kédèetè Isidayeeribe.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò tḗnné ke d̀̀: N yó nda bonèmu kàa poté Mandiyāābe kè dè ndo nha poté oǹ̀ti òm̀̀áà.

¹⁷ Kè Sedeṣṣ d̀̀: N Yiè nKuyie nkàa m bonèmu m benke kè m banté ke d̀̀ nf̀̀ḍ n nàánnè. ¹⁸ Nkpaá die nkè n wētenèní dipānni n d̀̀ ke da p̄a d̀̀.

Kè ti Yiè nKuyie nd̀̀: N yó nkpaámu kàa wētenèní. ¹⁹ Kè Sedeṣṣ kòte ke pí ndibòseri, kékuò kébénne, kéwaá mmuyuo ncìdòòbè sipísitāāti, kédàò p̀̀éè ò í nkòorenè mutie mùu muuti, kètúóté imaa nkéānné temómm̀̀yáátè mieke, kéānné mekúmmè dibuu, kèto kékòtenè mutie yuu kédúò nKuyie ntōnni. ²⁰ Kè dii ò nàké ke d̀̀: Kòte kédàá nyimaa ndipèrì dii nyínkè, kèyòare mekúmmè i ín̄kè.

Kè Sedeṣṣ me nd̀̀. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni youte kupàati di do t̀̀ kù kékááké imaa nnè p̀̀éè, kè muháá nyenni dipèrì kè dè c̀̀úté. Kè Sedeṣṣ m̀̀ntóo ti Yiè nKuyie ntōnni. ²² De m̀̀nni ndi Sedeṣṣ bantémè ke d̀̀ nti Yiè nKuyie ntōnni ndi, kékuónko ke d̀̀: Áú! Ti Yiè Kuyie mmeyei mbá n tuòkeni m mè nyàmè a tōnni d̀̀?

²³ Kè ti Yiè nKuyie nd̀̀: A bá nyíèkù! A k̀̀mb̀̀t̀̀ti bá nduò, a í yóó kú.

²⁴ Kè Sedeṣṣ maá diwũṣt̀̀nni d̀̀borè ti Yiè nKuyie nkè di yu ke d̀̀: Ti Yiè nKuyie ndèi iyíèke. De kó diwũṣt̀̀nni kpaá bomu Ofidaa Abiesee èi mieke.

Sedeṣṣ p̀̀ntemè dibòò Baadi wũṣt̀̀nni

²⁵ De kó keyènkè kè ti Yiè nKuyie nnáké Sedeṣṣ ke d̀̀: Túóté a cice kó dinaadaà dii m̀̀ke yebie nyèyiekè, kèpònte a cice b̀̀ò Baadi wũṣt̀̀nni kékṹ kutewuó nkùu c̀̀m̀̀m̀̀ di také. ²⁶ Kàa dèè á m maá n kperi de kó ditenni ín̄kè, kètúóté kutewuó nha k̀̀ṹ kù kó ideí kèt̀̀t̀̀nne, kè n kuò fenààfè kèt̀̀uò.

²⁷ Kè Sedeṣṣ waá mbetòmbè tepíítè bèè yóò ò teennè mutómm̀̀u ti Yiè nKuyie nyè nwèe pí mm̀̀. Kè bèè mù pí nkeyènkè ke yé ò do démmè o cíètè kòbe nè dihei kòbe. ²⁸ Kè dèè wenté kè dihei kòbe yà Baadi wũṣt̀̀nni p̀̀ntemè kè kutewuó nkṹ, kè bèè maá diwũṣt̀̀nni teri de ín̄kè, ke k̀̀uò fenààfè ke t̀̀uò ndi ín̄kè. ²⁹ Kè bèè mbékú békú betòbè wèè d̀̀ò me kó kubotí. Kè bèè bèè nàké ke d̀̀: Sedeṣṣ nwe. ³⁰ Kè bèè nàké Soasi Sedeṣṣ cice ke d̀̀: Ti duó nha kóo dapàà nkè tí ò k̀̀uò, ò p̀̀uò mmèè kpéi mBaadi wũṣt̀̀nni ke k̀̀ṹ o tewuó.

³¹ Kè Soasii bè tḗnné ke d̀̀: D̄i bo kpa mBaadi kpànnà? D̄i bo peite o pèià? Kè wèè kpa mBaadi kpànni dè báá ò wenté. Kè Baadi c̀̀nke tú Baadi nwe wèè yóó kpa nho kpànni, bè p̀̀nte wèè kó diwũṣt̀̀nni.

³² De yiè ndi bè yumè Sedeṣṣ ke d̀̀ Yedubaadi (dèè tu Baadii peite). Bè do ò yu de kó diyètirì o cice do béi ntì náànti kpéi nke ke d̀̀: Baadii kpa nho kpànni bè p̀̀nte wèè wũṣt̀̀nni.

Sedeṣṣ bekemè Kuyie m̀̀ebeǹ̀m̀̀

³³ Kè Mandiyāābe nè Amadesiibe nè diyie yìèni kèè bíékè kòbe kè bèè tíí nkésenté Suditēē kébátè Sisedeedi biriku. ³⁴ Kè ti Yiè nKuyie nYaá mpíe nSedeṣṣ kòo k̀̀nnè ditāteheù kèyú Abiesee naàm̀̀nkù kòbe kè bèè bo ò neinè, ³⁵ kèt̄ nkè bèè nàké Manansee kòbe kè bèè kòtení, kòo t̄ mbetòbè Asee nè Sabunòò nè Nefutadii naàm̀̀nti mieke, kè benitibèe yenni kè bèè wēnnénè.

³⁶ Kè Sedeṣṣ nàké ti Yiè nKuyie nke d̀̀: Ti Yiè nKuyie nkè f̀̀ḍ béi nke tú a yóó dèetè Isidayeeribe nè n ǹ̀t̀̀tè, ³⁷ n yóó yennè m pecitì nti kuyiè, kè dè wenniní kè t̄i máà bùúté,

kè kuyié waánni m banté ke dò nha mènke dó ké bè deeté nè mî kó tenùtè, kéndònnè a tì béimmè.

³⁸ Kè dè wenté kè Sedeõ kote kénsó ndè me ndò, kòo kouté tipeçiti kéníuté menie mmèè màntè kè mèe yè kèpíe ndibuu. ³⁹ Kòo náké ti Yiè nKuyie nke dò: Ti Yiè nKuyie nha mieke bá m peike, kuce mesomme mme n yóó yíé ké da bekemè, n yóó wète ke yíé yennému tipeçiti, di mmònni n dó ketenkè keè búuté kè tì hwaánni.

⁴⁰ Kè ti Yiè nKuyie ndò Sedeõ kù beke tì, kè dè nwenniní kè ketenkè búuté ke fité kè tipeçiti máa waánni.

7

Sedeõ kòtemè mudoò nè benitibè sikòusitããti

¹ Kè dè nkpaá uu kè Sedeõ, bè tu wè Yedubaadi, kòo báátínè o ããpòmbè bemou kébátè Adodi binte borè, kè Mandiyããbe me ntó báté kubakù cãnkù bíékè Mòdee tãrì bíékè kubiriku mieke.

² Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sedeõ ke dò: A nitibè sùnè m bo duómme kè dí na Mandiyããbe, kè n duó nkè di bè na, Isidayeeriibe bo na késãnte bemáa ke dò beè bè na nè be kó muwèrímu, kécouté disãnni di na ntú n kperi. ³ Á náké a nitibè ke tú n yè nkè kufõwaá mbo wè, kòo kòmbùòti duò, wèe kò nho cíètè.

Kè Sedeõ tì béi nkè benitibè sikòupírisidé nè sikòusidé (22000) wète, kè bè nkpaá tekòupíritè (10000). ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sedeõ ke dò a nitibè kpaá sũmu, tannè be kukó nkè m bè nda bate, ké da náké bèè yóó da neinè nè bèè yó nkpaá.

⁵ Kè Sedeõ bè tanné kukó nkè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: Bèè bo nkei menie nnè be nou ke yè nhá bè bàte, kébate bèè bo nínkú késínné kényònnè be nò.

⁶ Kè benitibè sikòusitããti (300) beè nkeinè be nou ke yò, kè besòmbèe nínkú kényònnè be nò. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sedeõ ke dò: Bèè nínkú ke yònnè be nò bèe kũú mbe cèí, sikòu sitããti (300) bèè kèinè be nou ke yò, fí nnè be dí yóó kote mudoò kè n dí deeté kéduó nkè dí na Mandiyããbe.

⁸ Kè Sedeõ duó nkè bèe cuó be diiti nè be tãtehe, kòo duó nkè bèe kũú mbe cèí, kòo nkpaánè benitibè sikòusitããti (300).

Kè Mandiyããbe me mbáté de fũò kubiriku ke kari.

Kuyie mbenke mè Sedeõ ò yóó namè o dootitòbè

⁹ De kó keyènkè kè ti Yiè nKuyie nnáké Sedeõ ke dò: Íté kékote kédo Mandiyããbe m bè nda duómme. ¹⁰ Kàa me nyí dàátí ke bo kote ké bè do, á neinè a kóo tònti Pudaá kè di kote. ¹¹ Kàa keè bè nàa ntì de bíékè, de mònni kémòote dikòmbùò, ke né kote ké bè do.

Kè Sedeõ neinè o kóo tònti kè bèe kote Mandiyããbe kari di tókéní. ¹² Kè Mandiyããbe nè Amadesiibe nè diyie yìenì kèè bíékè kòbe kè bè pité kubiriku ke sũ ke mànnè fecofe bá yòyòbè í dò nkéna kékaa nkédeè, ke mènke sũ ke dònnè dàméèrì nùù kó mubirímú. ¹³ Bè tũòkoo di mònni kénsó nhòmòu nàa nho népo tidòuntì ke tú: N duó tidòuntì nti kè dè dò mpèè mòu birimúni ditãrì ínkè, ke bôté kutouku makù kè kù do ke kòríté kónté.

¹⁴ Kòo népoò ò nàké ke dò: Isidayeeriibe kou Soasi bire Sedeõ kó disie ndi, Kuyie nti ãnnè o nou mieke nke tínti nè ti kó ditínni dimòu.

¹⁵ Kè Sedeõ keè tidòuntì nè tì benkú mù, kénínkú késínnòo ketenkè, kédòunnè ti Yiè nKuyie mmutómme, kédeè kéwètení Isidayeeriibe báté dè, kèpíékè ke dò: Báátínè ti Yiè nKuyie ndi duómme Mandiyããbe.

Kuyie nkpaammè Sedeõ kprí

¹⁶ De kó dimònni kòo toté benitibè sikòusitããti (300) sinsi yetíre yetããti, képií mbá wè ditãteheù nè defitíre nè de dúu, ¹⁷ kédeè ké bè nàké ke dò: Dí nni nwúó nkè n tũòke be kari ke dòmmè, dí me ndò. ¹⁸ Mí nnè n kó ditínni kè ti eé di mònni yetãtehe di múnke eé kéfité be kari, kèmpíèkù ke tú: Ti Yiè nKuyie nnè Sedeõ beè na.

¹⁹ Sedeṣṣ nè o nìtìbè kè bè ntuàkòo Mandiyāābe karì kè keyènkè dó kétéoté ke cuokè, kè bè bo ke ceeri bèè bàa be karì. Kè bèe eé yetātehe kèponte be fitídó. ²⁰ Kè yetìrè teyè yédèè me ndòò kèntò be fitíyì nè sinou cànkusi, ke tò yetātehe siyóú, ke pīèkù ke tú: Ti Yiè nKuyie nnè Sedeṣṣ bèè na!

²¹ Bá wè kòo cómmú o kó mefiè, kè bèe cētinne be karì, kè bè nkuò nde mièke ke cokù. ²² Kè benìtìbè sikòusitāāti (300) ncómmú ke eu yetātehe kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Mandiyāābe nkòu betòbè be karì dimou mièke. Kè dè nyóó dentenè bèè kraá kè bèe coké kétuòke Bèti-Ita kénwetí Sededaa ke yàa tuòkenè Abèdi-Meodaa èi dii tòkénè Tabaa.

²³ Kè bèe yú Isidayeeri be sòmbe Nefutadii naàmunkù kòbe nè Asee kòku nè Mananseè kòku kè bèe kòtení kèbeti Mandiyāābe. ²⁴ Kè Sedeṣṣ tō nkè bèe náké Efadaimmu tārì kòbe ke dò: Cúténèní mecāā nkéniié kèbaa menie ntepure kétúoté Suditēē kétuòkenè Bèti-Badaa.

Meìmmè kè Efadaimmu kòbe bemou kòte kèbaa kukó nSuditēē kétuòkenè Bèti-Badaa, ²⁵ kèpí mMandiyāābe kpààtìbè bèdé Odebu nè Sebu kékuò Odebu tārì také kékuò Sebu dinàà bè tú di Sebu nàa di také, kèsòoté kèmbeti Mandiyāābe, kètònní Odebu nè Sebu be yo kèsénténèní Suditēē, kè yè duó nSedeṣṣ.

8

Efadaimmu kòbe yèmmè cààrèmmè

¹ De mōnnì kè Efadaimmu kòbe beke Sedeṣṣ ke dò: Dè yīme kàa í ti yu kè ti bo da teennè mudoò, ke kòte amàà ke dokénè Mandiyāābe?

Kè bè nhò kpànnè mediè. ² Kè Sedeṣṣ bè tēñné ke dò: N dōò dè báá na kétuòke di kperè. Díndi Efadaimmu kòbe di dōò dè pēētému ti dōò dè tínti Abiesee naàmunkù kòbe. ³ Kuyie nhānnè díi nou mièke Mandiyāābe kpààtìbè Odebu nè Sebu kè di bè pī, n né dōò ba ke dè pēēté memme.

Sedeṣṣ ti mbéi nkè Efadaimmu kòbe mièke do.

Sedeṣṣ domè Suditēē diyè yìèní kèè bíékè kòbe

⁴ Sedeṣṣ nè o nìtìbè sikòusitāāti (300) kè bèe tuòke Suditēē, kòd sèíté ke s̄ mbè òu, ke me mbaa nsóké ke beti be dootitòbè, ⁵ kétuòke Sukoti èi kè Sedeṣṣ náké de kó diheì kòbe ke dò: Pānè n nìtìbè mudii bè òumu, m beti Mandiyāābe kpààtìbè mbe, Seba nè Sadimuna.

⁶ Kè diheì kó bekótìbè è tēñné ke dò: Ti di pā mudii ba nképí? A namu Seba nè Sadimuna ke dèèà? ⁷ Kè Sedeṣṣ bè tēñné ke dò: Ti Yiè nKuyie mbo n duó ndii mōnnì Seba nè Sadimuna m bo di puotínè dikpàà kó tipotì, kè dí yórí ipo.

⁸ Kè Sedeṣṣ ítè deborè kékòte Penniyeedi, kè bè mōò ò baa do mōò mèè botí Sukoti èi kòbe, kè bèe ò tēñné betòbè baa do ò tēñné ti. ⁹ Kè Sedeṣṣ bè nàké ke dò: Kè n na n dootitòbè ke kūntiní n yóó pòntemu diheì kó ditou kperì dii.

¹⁰ Seba nè Sadimuna bè do bo Kaadikòadi nwe, nè behāāpòmbè tekoupiríítè nè sikoupirìsìnùmmù (15000), ke yé bè do kùòmè diyè yìèní kèè bíékè kó behāāpòmbè tekoupirìkòutè nè sikoupirìsìdè (120000) kè bèe nsúó. ¹¹ Kè Sedeṣṣ tūnne benaacēmbè kerì fèè cìèfè fèè yìènnè Nòba nè Yokoa diyè yìèní kèè bíékè, kèdo o dootitòbè ke s̄ mbe yèmmè dò mbè sòri kòd mōù í yóó bè yà. ¹² Mandiyāā kpààtìbè bedé Seba nè Sadimuna kè bèe coké. Kè Sedeṣṣ be bèti kèpí nkè bèe na behāāpòmbè bemou kè bè auté.

¹³ Kè Sedeṣṣ nkūntiní mudoò kèyènní Edesi tenni, ¹⁴ kèpí nSukoti kóo dapàà mmòu kòd beke kòo ò wārì bekpààtìbè nè beheikènkótìbè yètè kè bè mbo sipìsiyiekè nè bèyiekè. ¹⁵ De kó difōnkúò kè Sedeṣṣ kòte kèyà Sukoti èi kòbe kè bè beke ke dò: Di kraá yé di sòò n sàámmè ke tú n namu Seba nè Sadimuna ke dèè, ke tú n nìtìbè òu kè di bè pā mudia? M me ndi tónímu Seba nè Sadimuna.

¹⁶ Meìmmè ò tūótémè dikpàà kó tipotì nè ipo képuotínè Sukoti èi kó bekótìbè, ¹⁷ kédeè kèponte Penniyeedi èi kó ditou kperì, kékuò de kó diheì kòbe.

¹⁸ De kó difõnkúò kè Sedeõõ beké Seba nè Sadimuna ke dð: Di do kùò bèè nìtìbè Tabõõ bè do dòmmè? Kè bèè ò tḗnné ke dð: Bè do da dònnèmu ke dò nyikpààtìbí. ¹⁹ Kè Sedeõõ bè tḗnné ke dð: N tebí nsi ti yõ òmáà, kédeè kébéi nke dð: Ti Yiè nKuyie mbomu kè m pàrikè nè ku yètìrì ke tú kè di do mbè yóu kè bè nfòu n na bá ndi kùò.

²⁰ Ò béi mèmme kédeè kéréi nho kóo po Yetee ke dð: A pí mba? Kuò bè!

Odapàà mme nyí ndàátì ò do kraá bemma. Kè deè nte kòo yate. ²¹ Seba nè Sadimuna kè bèè náké Sedeõõ ke dð: Ti kuò a mómmuò, bá wè nè o kó dikõmbùò ndi.

Kè Sedeõõ íté kè bè kùò kétúóté be yòyóbè do dúúkú tì sàti.

Sedeõõ yetemè tikpàti

²² Kè Isidayeeribe náké Sedeõõ ke dð: Fõõ yó nti baké, a kó difõnkúò kàa biree sòtè kè nti baké, kàa yaàbiree sòtè kè nti baké. Fõõ ti deeténè Mandiyāābe. ²³ Kè Sedeõõ bè tḗnné ke dð: N yí yó ndi baké, m bire me nyí yó ndi baké ti Yiè nKuyie nkuù yó ndi baké.

²⁴ De kó difõnkúò kè bè náké ke dð: N yóo di mào dèmarè nde, bá wè di mieke ò m pã mumámáá ntinenti di éiní tì mieke.

Isimayeeribe do mæke desõmámánnè nde. Be kó meborime do mme. ²⁵ Kè bèè yienko ke dð: Ti bo dè nda pã. Kè bèè pité kuyààkù ketenkè kéndèi bè éi ntì nenti mieke mumámáá mùmáà mùmáà, ke dũunko ku ínkè. ²⁶ Desõmámánnè bè ò pãmmú dè, de kó kucéékù do bo cidòòbè sipísidè ndi, kè bèè yíé kóò pãmmú yetootõre nè tiyaàsàtì tiwũõti, Mandiyāābe kpààtìbè do daati tì nè tisàti yòyóbè do duuku tì. ²⁷ Kè Sedeõõ túóté de kó mesõ nkédõnè tetenkaanitè kè tè cònné Ofidaa o ei mieke, kè Isidayeeribe mbáá nde kó tetenkaanitè kè tè naá ndidũntàri Sedeõõ nè o cíètè kòbe kpéi.

²⁸ Mèmme Isidayeeribe namè Mandiyāābe, kè bè bõ mbá bè tḗnke í nna ke ité, kè Isidayeeribe ei mbo meom̃pùmè mieke ke dð yebie nsipísìnàà, Sedeõõ fõmmu mumõu mieke.

²⁹ De kó difõnkúò kè Soasi bire Yedubaadi kò nkémbo o cíètè. ³⁰ Sedeõõ do mæke initidabí sipísiyiekè ndi ò peitémè, o pobè do í sénní. ³¹ Kòo pocēnni dii bo Sisemmu kè dii ò peitè denitidabire kòo dè yu ke dð: Abimedeki. ³² Soasi bire Sedeõõ do kòtému mediè nkè meborime nhò naati kòo yàa kúnè, kè bèè ò kunné o cice Soasi fõti, Ofidaa Abiesee tempē mmieke.

Isidayeeribe wēte ke domè

³³ Sedeõõ ku dii mōnni kè Isidayeeribe wēte kífíe yebøkè Baadibe kétúóté dibõò Baadi Bediti kédõò be kó kuyie. ³⁴ Isidayeeribe tḗnke í ndenniní ti Yiè nKuyie nkpéi kùò do bè deeténè be dootitòbè bèè bè fité. ³⁵ Bè tḗnke í ndake Yedubaadi Sedeõõ cíètè kpéi, ò do bè dðò mèè sàà ndo dò mbè ndakemu te kpéi.

9

Bè pĩmmè Abimedeki tikpàti Sisemmu

¹ Kè Yedubaadi bire Abimedekii kòte Sisemmu o mannìkù kénáké o yõ tãbè kó kunaàmùnkù kumõu ke dð: ² Bekénè Sisemmu ei kó bekótìbè ke dð: Bè dõ Yedubaadi bí sipísiyiekè bo mbè bakémàà, kè bè dõ onitì òmáà bo mbè bakémè? Bè né báá yè n tumè be cíètè kou nwe!

³ Kè bèè kòte kè tì náké Sisemmu ei kó bekótìbè kè bèè tãāté Abimedeki ò tu mèè kpéi mbe kou. ⁴ Kè bèè deite Baadi-Bediti kó idítì mieke medítìbii nsipísiyiekè kóò duó, nkòò túóté de kó idítì kényietí benititetìbè nè becièmè kè bèè ò neinè.

⁵ Kè bèè kòte Ofidaa o cice Yedubaadi cíètè, kékuò o bí sipísiyiekè dimōnni òmáà mieke, kòo sãmpòu Yotammu wèè màà na késõri kényenté. ⁶ Sisemmu ei kó bekótìbè nè dihei kòbe nè Beti-Midoo kòbe kè bèè tíí nkékòte Sisemmu kó mutie borè ditãri còmú dè, bè de mpĩ nhAbimedeki tikpàti.

Yotammu kó dináanhãntiri

⁷ Yotammu tì kèè diì m̀̀nnì kédèke Karisimmu tārì, k̀̀pī̀éké nè o ẁ̀rímú mum̀̀ou ke d̀̀: Sisemmu eì k̀̀be, n k̀̀nténè k̀̀ Kuyie ndí k̀̀nté!

⁸ Detie ndèè do ỳ̀è ndè d̀̀ó okpà̀̀tì, k̀̀náké odif̀̀fè ke d̀̀: Á nti baké. ⁹ K̀̀è odif̀̀fè d̀̀è t̀̀́nné ke d̀̀: M bo ỳ̀ó m bo mpèimè yebe k̀̀è bè diinè mekù̀̀ò yebòkè nè benitibè d̀̀è d̀̀ómè, k̀̀ékòte k̀̀ntú m baké detiennaà? ¹⁰ K̀̀è detie nnáké fikíè ke d̀̀: F́́ nní nti baké! ¹¹ K̀̀è fikíè d̀̀è t̀̀́nné ke d̀̀: M bo ỳ̀ó m bo mpèimè yebe ỳ̀è ẁ̀èti k̀̀ékòte k̀̀ntú m baké detiennaà? ¹² K̀̀è d̀̀è sòtè k̀̀náké f́́nyì ke d̀̀: F́́ ntù nní nti baké. ¹³ K̀̀è f́́nyì d̀̀è t̀̀́nné ke d̀̀: M bo ỳ̀ó m bo mpèimè yebe menaà k̀̀peye yebòkè nè benitibè d̀̀è d̀̀ómè, k̀̀ékòte k̀̀ntú m baké detiennaà? ¹⁴ K̀̀è detie nyóu k̀̀éwènné k̀̀náké tipotì ke d̀̀: F́́ nni nti baké! ¹⁵ K̀̀è tipotii d̀̀è t̀̀́nné ke d̀̀: K̀̀è di m̀̀nke d̀̀ómu m bo ntúmè di k̀̀óo kpà̀̀tì k̀̀tenèní k̀̀éndíéké n k̀̀ó medèè. K̀̀è di me nyete muhãã mbo ỳ̀enni m mieke k̀̀è di c̀̀óu nk̀̀etaunnè detie ndierè ditārì Dimaa k̀̀pere.

¹⁶ K̀̀è Yotammu nsòké o náàntì k̀̀ébéi nke d̀̀: Díndi tá? Di ỳ̀emmè í di bekùnè di p̀̀r̀̀mmè Abimedeki tikpà̀̀tàà? Di d̀̀ò d̀̀è Yedubaadi c̀̀íètè d̀̀è wennimaà? Ò di d̀̀ò mèè sàà ndi me nhò yietáà? ¹⁷ N cice do c̀̀inne o buu ndi k̀̀ékpa ndi kpéi nke di d̀̀etè nè Mandiyããbe. ¹⁸ K̀̀è di né ité yíe nke dokùnè o c̀̀íètè ke k̀̀ùò o bí sipísìyiekè dim̀̀nnì dimáà ke p̀̀i nho pocẽmbire Abimedeki tikpà̀̀tì ò tu mèè kpéi ndi kou. ¹⁹ K̀̀è di ỳ̀emmè í di bekunnè di d̀̀ò d̀̀è Yedubaadi nè o c̀̀íètè de kpéi ndí yà Abimedeki k̀̀ó mesàà nk̀̀òo yà di k̀̀õme. ²⁰ K̀̀è mèè d̀̀òke Abimedekii tuò nSisemmu eì k̀̀be nè Beti-Midoo k̀̀be muhãã nkè bè múnkèe ò tù mmuhãã.

²¹ De k̀̀ó dif̀̀nkùò k̀̀è Yotammuu coké k̀̀ékòte k̀̀énsòri Bedaa, ò do dé o tebite Abimedeki nwe.

Sisemmu k̀̀be yetemè Abimedeki k̀̀peti

²² Mèmmè k̀̀è Abimedeki mbaké Isidayeeriibe ke d̀̀ò yebie nyètããti. ²³ De k̀̀ó dif̀̀nkùò k̀̀è Kuyie nduònnì meyèmmè mèè bo nte k̀̀è Sisemmu eì k̀̀ó bekótibè nè Abimedeki k̀̀è bèe s̀̀inte, mèmmè k̀̀è bèe yete Abimedeki k̀̀peti. ²⁴ Yedubaadi bí sipísìyiekè Abimedeki do k̀̀ùò ì k̀̀ó kus̀̀nkù kuù ò tù̀̀kení wenwe nè Sisemmu eì k̀̀be. Ke ỳ̀é beè do ò teennèmè k̀̀òo bè k̀̀ùò. ²⁵ Mèmmè k̀̀è Sisemmu eì k̀̀be s̀̀ori k̀̀éhoò mbenitibè ditārì ìnkè k̀̀è bè ndimmù bèè p̀̀enkù deborè ke fekù be k̀̀pere k̀̀è Abimedekii tì k̀̀è.

²⁶ Diyìè marì k̀̀è Ebeedi bire Kaadi tuòkení Sisemmu ke neínè o tebìí. K̀̀è Sisemmu eì k̀̀be bem̀̀ou ò duò mbe ỳ̀emmè, ²⁷ k̀̀énkũ̀̀stì be paa, k̀̀étũ̀̀ f́́nyì k̀̀ó yebe, bè d̀̀òrinè yè menaà, ke ỳ̀è niù k̀̀édò dibanni, k̀̀ékòte be k̀̀ó dibò̀̀ tou k̀̀ényo nke ỳ̀è nke s̀̀áá nhAbimedeki. ²⁸ De m̀̀nnì k̀̀è Ebeedi bire Kaadi bè beke ke d̀̀: Abimedeki tu we k̀̀è weè bo mbaké Sisemmu k̀̀è ti ò bùò? Yedubaadi bire nè o ããp̀̀nkòtì Sebuudi beè d̀̀ò nk̀̀embúò, Amò eì k̀̀be beè te Sisemmu, ti bo nhò bùò ba nkpéí? ²⁹ K̀̀è Ebeeri bire Kaarii sòtè ke d̀̀: K̀̀è Sisemmu eì k̀̀be do bo yie nké n t̀̀nnè n na mbò nhAbimedeki, n na nhò nàké ke d̀̀: F́́ nnè a ããp̀̀mbè báátínè k̀̀è ti kpa!

³⁰ Sebuudi weè do tú de k̀̀ó diheì k̀̀óo k̀̀umàndáà, k̀̀ékeè Ebeedi bire Kaadi náà nti k̀̀è d̀̀è ò yonke. ³¹ K̀̀òò t̃̀ mbenitibè dis̀̀rì k̀̀è bèe náké Abimedeki Ebeedi bire Kaadi tù̀̀kenímè ke sukii benitibè k̀̀è bè bo ò b̀̀. ³² K̀̀òò yíè k̀̀òo nuù d̀̀ò nè de kpéi nwèe íté keyènkè nè o k̀̀ó benitibè k̀̀ékòte dikpáà k̀̀énhoke. ³³ K̀̀è bèe pike yè dik̀̀unweh̀̀nì s̀̀èi k̀̀édo diheì, k̀̀è bè ỳ̀enni ke bo ò dokénè wèe bè d̀̀ò ò d̀̀ómè.

³⁴ Mèmmè Abimedeki nè o k̀̀be k̀̀è bèe íté keyènkè k̀̀étoté yetìrè yènàà, k̀̀ékòte k̀̀énhoke ke t̀̀kénè Sisemmu. ³⁵ Ebeedi bire Kaadi ỳ̀enni diì m̀̀nnì nè o k̀̀be, ke cómmóo diheì k̀̀ó dibò̀̀rì, Abimedeki nè o k̀̀be k̀̀è bèe ootení. ³⁶ Kaadi yà diì m̀̀nnì dit̀̀nnì k̀̀náké Sebuudi ke d̀̀: Dihããp̀̀nt̀̀nnì marì diì cutiní ditārì k̀̀è Sebuudii ò t̀̀́nné ke d̀̀: Ditārì f̀̀enkù nku a wúómmè ke tú benitibè.

³⁷ K̀̀è Kaadi nyetíróo ke tú, benitibè mbe k̀̀è bè cutiní ditārì k̀̀è betòbè k̀̀erínì Mubòotie mbíékè.

³⁸ K̀̀è Sebuudii ò t̀̀́nné ke d̀̀: F́́ò baa do náà nke tú Abimedeki tu we k̀̀è weè bo nti bakáà? A do s̀̀nkèrì wè weè tù̀̀kení nè o nitibè. K̀̀òte k̀̀óò dokénè.

³⁹ Mèmmè kè Kaadi báátí kéniié Sisemmu èi kòbe kè bè bo dokénè Abimedeki. ⁴⁰ Kè Abimedeki mbe bèti kè bèe coké kòo mbè kòuti ke bií káá ndiheí kó dibòri. ⁴¹ Mèmmè kòo mbo Aduma kè Sebuudi bèti Kaadi nè o kòbe bá bè í nna kémbo Sisemmu.

⁴² Kè dèe wenté kè Sisemmu èi kòbe yè ke bo dokénè Abimedeki. ⁴³ Kòo tì kè kétúóté o nìtibè ké bè toté yetìrè yètāāti kè bèe kòte kénhoke, kè bè nyetìní diheí kè bèe bè poté.

⁴⁴ Abimedeki nè o kòbe kè bèe cārike kébaa diheí kó dibòri kè yetìrè teyè yèdéè yèè kraá, kè yenye me ntó puotì dikpáa kòbe ke kòu. ⁴⁵ Kè Abimedeki ntúú kénkuuri diheí ké di pònte páíí kékuo di nìtibè, kédeè ké di yáa mukókúó.

⁴⁶ Mikidadi Sisemmu èi kòbe tì kèè diì mònni kékòte kéta dibòò Èdi-Bediti tādènkù. ⁴⁷ Kè bèe náké Abimedeki Mikidadi-Sisemmu èi kòbe tíimmè dèborè. ⁴⁸ Kòo túóté o píētè kédeke Sadimòo tāri, kékōú kudōú kébuuté, kénáké o nìtibè ke dò: Dòdò n dōòmè. ⁴⁹ Bá wè kòo kōú kudōú kébuuté kóò tūnne kè bèe kòte ké ì còú mbè bo kùu tādènkù kécóu nkè dèe cóuté bèè bo de mieke. Bè bo ntùòke tekòupítè (1000), benitidaabè nè benitipòbè.

Abimedeki kumè

⁵⁰ De kó difōnkúò kè Abimedekii kòte kèdo Tebesi èi kòbe ké bè na ké di fiète. ⁵¹ Ditou kperì marì diì do bo de kó diheí cuokè, ke mummu kè bèe di kpetínné kédeke kudànkù, benitibè bemòu, beheikènkótibè nè benitidaabè nè benitipòbè. ⁵² Kè Abimedekii kòtoo ke bo bè pi, kètóónko ditou kó dibòri borè ke bo di còu. ⁵³ Dende onitipòkù mòu bōnténimè dinàà kébóté o yuu kèpònte. ⁵⁴ Mèmmè Abimedeki péimmè odapàa nwèè tò o kparìnentì ke dò: Kpate a siè ké n kuò bè yàa bo nnáa nke tú onitipòkù weè n kùu.

Kòo kóo tōntii ò kùú disìè kòo kú. ⁵⁵ Isidayeeriibe yà diì mònni Abimedeki kumè bá wè kòo kò nho cíētè.

⁵⁶ Mèmmè Kuyie nyietimè Abimedeki meyei nhò dōòmè o cice ke kùu o tebiì sipísiyiekè. ⁵⁷ Sisemmu èi kòbe kó kuyonku kpéí ndo te kè bèe yà meyei nYedubaadi bire Yotammu do yè mmèè yóó bè tùòkení, demòu kè dèe bè tùòkení.

10

Todaa

¹ Abimedeki ku diì mònni kè Pua bire Todaa, Dodo yaàbire weè ò còuté kédèeté Isidayeeriibe. Todaa do tú Isakaa naàmùnkù kou nwe ke bo Samii Efadaimmu tāri ínkè.

² Kòo nni Isidayeeriibe ke dò yebie nsipísidé nè yètāāti kékú kè bèe ò kūnné Samii.

Yaii

³ De kó difōnkúò kè Yaii Kadaadi èi kouu ò còuté kèmbaké Isidayeeriibe ke dò yebie nsipísidé nè yèdéè, ⁴ kèmmòke initidabí sipísitāāti kè ì dèkù sāmmarímúbè sipísitāāti ke mòke yehèké sipísitāāti Kadaadi tenké mieke. Bè kraá yu de kó yehèké nè yíenni ke tú Yaii ekésí nsi. ⁵ Kòo kú kè bèe ò kūnné Kamōnni.

Amōniibe domè Isidayeeriibe mudòò

⁶ Kè Isidayeeriibe wēte kédòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, kékíé yebòkè Baadibe nè Asitaditeebe nè Sidii kòbe kpèye nè Sidoniibe kpèye nè Mòabiibe kpèye nè Amōniibe kpèye nè Fidisitēēbe kpèye, kékúú ti Yiè nKuyie mbá bè ténke í nkù tū. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie mmieke bè peike, kè kùu bè ānné Fidisitēēbe nè Amōniibe nòu mieke, ⁸ kétúóté de kó dimònni kètuòkenè yebie ntepiítè nè yèni kè bè nfēũnko Isidayeeriibe, bèè kó dimàà bo kukó nSuditēē yàa, Amōriibe tenké Kadaadi tempē nke bè diinko mesémmè. ⁹ Kè Amōniibe sénténí Suditēē ke bo dokénè Sudaa nè Bensamèe nè Efadaimmu be naàmùnti kòbe. Kè Isidayeeriibe yèmmèe cààrè mediè. ¹⁰ Kè bèe kuōnnè ti Yiè nKuyie nke dò: Ti cààrèmu mediè nti da yómè fí nwèè ti te, ke feu yebòkè Baadibe.

¹¹⁻¹² Kè ti Yiè nKuyie mbè tēíné ke dò: Esibiti kòbe nè Amōdiibe nè Amōniibe nè Fidisitēēbe nè Sidoniibe nè Amadesiibe nè Maōōniibe bè do di fēũnko kè di n kuōnnè kè n yí di deetáá? ¹³ Nè memmè kè di n yóu ke feu yebòkè, deè te kè n ténke í yóó di deeté.

¹⁴ Yebòkè nye di tāātémè, yúnè ye tūnké kè yè di deeténè mesémmè.

¹⁵ Kè Isidayeeribe tǝnné ti Yiè nKuyie nke dǝ: Ti càrèmu, ti í dǝǝ a dómè! A né ti deetè kuu.

¹⁶ Bè me nyí kǝpíe nyebǝkè, ti Yiè nKuyie ntǝnke í nna ke bo yóu kè bè nsǝké ke bè fǝũnko.

¹⁷ Kè Amǝniibe tí nkébaté Kadaadi, kè Isidayeeribe tí nkébaté Misipaa. ¹⁸ De mǝnni Kadaadi eì kǝbe nè beheikènkótíbe kè bè mbékú betǝbè ke tú: We nsǝa bo kǝte kédokénè Amǝniibe? Kè wèè bè dokénè wèè yóó naá nKaadaadi kóo kpààti.

11

Sefutee naámmè Isidayeeribe kóo kpààti

¹ Onitì mǝu wèè do bo Kadaadi kè bè ò yu ké tú Kadaadi, kǝo duónè onitipòkù mǝu wèè dǝuti dǝutinè benitidaabè kè wèè ò peiténè denitidabire, kǝo dè yu ke dǝ Sefutee, kǝo ntú okpàriteu mediè. ² Kè Kadaadi pokù múнке ò peiténè ibí kè ì kóténí kǝbeti Sefutee, kóo nǝké ke dǝ: A báa ti wǝnnénè kǝtieke ti cice kperè ti í wǝ nti yǝ.

³ Mǝmmè kè Sefutee íté kédéténè o tebìi kǝkǝte kǝmbo Tobu tempǝ. Kè itookperí yembèè ò sǝnkóo kè bèè wǝnné kǝnkǝri dikpànni.

⁴ Kè dèè yíe kǝmǝntoo sǝmpó kè Amǝniibe do Isidayeeribe mudò. ⁵ Mudò ìté dìi mǝnni kè Kadaadi eì kó bekótíbeè kǝte Tobu tempǝ nSefutee wammù, ⁶ kóo yà, kóo nǝké ke dǝ: Kǝtení kǝniitè ti kó behǝǝpǝmbè kè tí na kédokénè Amǝniibe. ⁷ Kè Sefutee bè tǝnné ke dǝ: Dè í tú dǝi do n yete ké m beti n cice cíǝtǝa? Dè yíme kè di ta mǝsémme mieke ke cokéní m bíké?

⁸ Kè bèè ò tǝnné ke dǝ: Ti kǝtení a borè ke dǝ a kǝtoo kè tí wǝnné kédokénè Amǝniibe mbe kǝa ntú ti kóo kpààti kǝmbaké Kadaadi omǝu.

⁹ Kè Sefutee dǝ: Kè n di neinè mudò kè ti Yiè nKuyie nyie nkè m bè na, mǝi yó ntú di kóo kpààti.

¹⁰ Kè Kadaadi kó bekótíbeè ò nǝké ke dǝ: Ti Yiè nKuyie nti wúómmu, tǝi béi nke tú ti bo dǝǝ a béi nti timǝu.

¹¹ Kè Sefutee neinè Kadaadi eì kó bekótíbe, kè bèè ò tǝóté kǝo mbaké behǝǝpǝmbè, kè bèè kǝte Misipaa kè Sefutee wǝte kǝbéi ti Yiè nKuyie nyiikè ò do nǝké ti bekótíbe.

Sefutee nǝké tì Amǝniibe kpààti

¹² Kè Sefutee tǝ nkè bèè nǝké Amǝniibe kpààti ke dǝ: Sefutee tu, ònti bo di cuokè fǝ nnè we kǝa bàátí ke bo ò do mudò?

¹³ Kè Amǝniibe kpààti bè tǝnné ke dǝ: Isidayeeribe yǝnni dìi mǝnni Esibiti, de mǝnni ndi bè fiǝtemè n tenké, kǝtúóté Adinǝ biriku kǝtuǝkenè kukó nSabǝki kǝtuǝkenè Suditǝǝ biriku. Wè tí dúo nti tenké meyoǝmmè.

¹⁴ Kè Sefutee wǝte kǝtǝ mbetǝbè Amǝniibe kpààti borè. ¹⁵ Kè bè bo ò nǝké ke tú: Isidayeeribe do í fiǝte Mǝabiibe nè Amǝniibe tenké makè. ¹⁶ Bè yǝnni dìi mǝnni Esibiti kǝta dikpàa ndi dibiri mieke, kǝtuǝke dǝmèèri tipènti kou, kǝpǝǝté kǝkǝte Kadǝesi. ¹⁷ Bè do de mbo kǝtǝ nkè bèè nǝké Edǝmmu kóo kpààti kǝo bo bè pǝ kuce kè bèè pǝǝté o eì mieke, kǝo yete kè bèè sǝoté kǝmǝ Mǝabu kou kuce kǝo múнке yete, kè bèè yóu kǝmbo Kadǝesi. ¹⁸ Bè de nyitè kǝkǝté dikpàa, kǝmpǝkénè Edǝmmu nè Mǝabu ekè, kǝtuǝke Mǝabu eì diyè yìèni kǝè bíké, kǝbaté kukó nhAdinǝ yàa bè í nta diheì. Adinǝ wèè do tú Mǝabiibe tenké mǝnku. ¹⁹ Bè de mbo kǝtǝ nkè bèè nǝké Sionni Amǝdiibe kpààti Esibonni eì kou ke dǝ: Isidayeeribe tu a bè pǝ kuce kè bèè pǝǝté a eì mieke, kǝkǝte bè kǝri kè. ²⁰ Bá Sionni í nhò tǝ, kǝyete kǝtíi nho ãǝpǝmbè Yaasi eì kǝbáátí kǝdo Isidayeeribe mudò. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tǝ nkùu dúo nkè bèè na Sionni nè o nitíbe, kǝfiete o tenké kemǝu, ²² kǝtúóté Amǝniibe tenké kemǝu kǝketé Adinǝ kubiriku kǝtuǝkenè kukó nYaabǝku, kǝtúóté dibiri kó dikpàa kǝtuǝkenè Suditǝǝ. ²³ Ti Yiè nKuyie ntínti Isidayeeribe tǝ nkù, kuù dúo nkè ti fiǝte Amǝdiibe tenké kè fǝ nnè dǝ ké kè cǝutáa? ²⁴ A kó dibǝǝ Kemǝsi da dúómmu kǝtenké kǝa kè te. Ti Yiè nKuyie nti dúo nkè, ti kǝke nke, kè ti dǝ nké nkè te. ²⁵ A yèmmè dǝ nha kǝpǝnínèmu Sipǝ bire Badaki Mǝabu eì kóo

kpàtàà? Ò í wammú nè Isidayeeriibe dikpànnì, ò í bè dokénè. ²⁶ Nè Isidayeeriibe bomè Esibonni èi nè di peémmè nè Adowee èi nè di peémmè nè Adimwò peémmè kpeye de mòke yebie nsikousitàati ndi (300), de yĩme kè di í coute de kó ketenkè nè yíenní? ²⁷ N yí da cààrè mùmamù, f̂d̂ n wènté ke n dónè dikpànnì. Ti Yiè nKuyie nkuù bo ti púté yíe ntínti Isidayeeriibe nè díndi Amõniibe.

²⁸ Kè Amõniibe kpàtiti yete Sefutee nàké ti.

Sefutee dounnèmè Kuyie ndinù

²⁹ De mònni kè ti Yiè nKuyie nYaá ncúténí Sefutee ínkè, kòo íté kéce nKadaadi tempè nyimou, nè Manansee kpeyi kèpèxé kékote Misipee késawténè Amõniibe tenkè, ³⁰ kédounnè ti Yiè nKuyie ndinù ke dò: Ti Yiè nKuyie nkàa duó nkè n na Amõniibe, ³¹ m bo nkūntiní kè wèè niité kényenní oketiwè n cíètè ké n co, m bo wè nda pã, ke wè nda kuò kétuo.

³² Mèmmè Sefutee tamè Amõniibe tenkè ké bè do, kè ti Yiè nKuyie nduó nkòo bè na. ³³ Kè kùu ò teennè kòo bè poté kéfiete yehékè sipísidé kétúóté Adowee, dihei dii tókénè Miditi kénto kétuakénè Abedi-Kedamimmu ké bè auté mediè, kè Amõniibe bóté Isidayeeriibe.

³⁴ Mudoò dèè dii mònni kè Sefutee nkūntiní o cíètè Misipaa, kòo kóo sapàà nweè yènní kòo co ke bie ndibàri ke auti. Ò do we mmàke omàà. ³⁵ Sefutee ò yàni dii mònni kékèté o yàtì kékúonko ke dò: M bire a cààrè n yèmmè mme ke n kòute, n dounnè ti Yiè nKuyie nku dinù, n ténke í yóo na ké di kpàte.

³⁶ Kòo kóo sapàà nhò ténne ke dò: Kàa dounnè ti Yiè nKuyie ndinù n dònè a di nkù dounnè ke yè mmù ke yé kuù da teennèmè kàa na a dootitabè Amõniibe, ³⁷ kényí kébéi nke dò: A né m pã mēfiè mbetããbè bédébè kè n deke ditãri ínkè nè n dúãbè kékammú n yóo kúmè ke í yíèté onitidù.

³⁸ Kè Sefutee ò pã kuce kòo deke ditãri nè o dúãbè, ke dò betããbè bédébè, ke kuò nhò yóo kúmè ke í yíèté onitidù. ³⁹ Betããbè bédébè dèè dii mònni kòo wētení o cice borè kòo ò dònè ò dounnè dii nù ti Yiè nKuyie. Mèmmè ò kumè ke mu nyí yíèté onitidù. Kè de naá nyIsidayeeriibe kó ikuó. ⁴⁰ Bá dii benni kè benitipòbè ò kote kékammú Kadaadi kou, Sefutee bire kpéi nke dò yewe yènà.

12

Efadaimmu kòbe kpannèmè Sefutee

¹ Diyie mari kè Efadaimmu kòbe tí nkénei, késenté kukó nkékote Safõõ, kénáké Sefutee ke dò: Dè dómme kàa kòte ke dokénè Amõniibe bá a í ti yu kè ti bo da teennè? Ti yóo cóummu a cíètè ké da wènnénè.

² Kè Sefutee bè ténne ke dò: Mí nnè n nitibè ti do mòttenè Amõniibe tináantì kè n di yúmu, di me nyí nkòtení ke bo n deeté. ³ M banté dii mònni di í kòrinímè ke bo n teennè, de mònni ndi ncinnemè m buu ke kòte ke bè do, kè ti Yiè nKuyie mme mbè ãnnè n nou mieke. Dè yíme kè di bàatí yíe nke bo n kpannè?

⁴ Mèmmè Sefutee tímmè Kadaadi kòbe bemou kè bèe do Efadaimmu kòbe mudoò ké bè na. Efadaimmu kòbe bèe do nàké bèmbe Kadaadi kòbe ke dò: Di tú Efadaimmu kòbe mbe ke coké ke kòte ke bo Manansee kòbe cuokè. ⁵ De kó difõnkúò kè Kadaadi kòbe dinté Efadaimmu kòbe kémbaa kukó nSuditèè tepure kè wèè cootini ke dó késenté bèe ò beke ke dò: A tú Efadaimmu kou nweà?

Kòo yí: Áà. ⁶ Bè dò wèe béi nke dò: Sibodee. Kòo yí: Cibodee. Ke í na ke béi nde kó ditannùu weti weti bèe ò pí nkéféuté kukó nSuditèè borè. Kè bèe kuò Efadaimmu kòbe sikoupiúsínàà nè sikoupiúsídé (42000) de mònni.

⁷ Kè Sefutee Kadaadi botí kou mbaké Isidayeeriibe ke dò yebie nyèkùò, kékú kè bèe ò kunnè o èi Kadaadi bè ò peité di.

Bè nàkémè Ibusã nè Enəə nè Abunəə be kpéí

⁸ Sefutee kó difōnkúò kè Ibusã Betideemmu kou weè ò cəuté, kémbaké Isidayeeribe, ⁹ képeité initidabí sipísitāāti, initipobí sipísitāāti, kéduó nho sapàmbè ibotí teì kè ìi puoke, kòo túóté ibotí teì kó besapàmbè képuó nho bí, kémbaké Isidayeeribe ke dā yebie nyèyiekè, ¹⁰ kékú kè bèe ò kūnné Betideemmu.

¹¹ Ibusã kó difōnkúò kè Edonni Sabunəə botí kouu baaté Isidayeeribe ké mbè baké ke dā yebie ntepítè, ¹² kékú kè bèe ò kūnné Ayanəə Sabunəə tempē mmieke.

¹³ O kó difōnkúò kè Ideedi bire Abudonni Pidatōō èi kouu ò cəuté kémbaké Isidayeeribe, ¹⁴ képeité initidabí sipísìnàà o yaábí sipísitāāti kè bè ndekú sāmmarímúbè sipísiyiekè kòo mbaké Isidayeeribe ke dā yebie nyèni, ¹⁵ kékú kè bèe ò kūnné Pidatōō Efadaimmu tempē mmieke Amadesiibe tārì.

13

Bè peitémè Sānsōō

¹ De mōnni kè Isidayeeribe tó dā ti Yiè nKuyie nyí dó dè, nè de kpéí nkè kùu bè ānné Fidisitēēbe n̄u mieke yebie nsipísìnàà.

² Ke s̄ n̄honitì m̄u bo Sodaa èi mieke, Danni naàm̀̀nkù, kòo yètìrì tu Mandoa. Bá o pòkù í m̄ake debire. ³ Diyìè marì kè ti Yiè nKuyie ntōnni k̄tení de kóo nitipòkù borè kòd nàké ke dā: N ȳ̄mu ke dō nha tú tehāunte ke í m̄ake debire. Nè memme a yóó púómmu képeité denitidabire, ⁴ k̄túóté yíe nnè yewe yèè kpaaní a bá nyō ndifēē nè menaà nsomme m̄èè muò, a bá nyo ntidiitì ikuó yete tì. ⁵ A yóó púómmu képeité denitidabire, kuponkù báá kááké de yuu, a yó ndè peini kè dè p̄anke tú ti Yiè nKuyie nkperere nde, weè yóó keté ò bo deetémè Isidayeeribe Fidisitēēbe n̄u mieke.

⁶ Kòo nitipòkùu ta kénáké o dāu ke dā: Ti Yiè nKuyie nkóo nitì m̄u weè k̄tení m borè ke donnè ti Yiè nKuyie ntōnni kè nh ò yà kè n k̄mbùtì dō n yí na kòd beké ò yènni dè ò me nyí n nàké o yètìrì. ⁷ Ò n nàké ke tú m bo púó nk̄peité denitidabire, ke tú k̄túóté yíe nnè yewe yèè kpaaní mbá nyō ndifēē nè menaà mm̄èè muò, m me mbá nyo nyikuó yete tì diitì. Ke tú n yóó peité dèè bire n yó ndè peini kè dè p̄anke tú ti Yiè nKuyie nkperere nde, kè kù ndè te de fōmmu mum̄u.

⁸ De mōnni kè Mandoa bántè ti Yiè nKuyie nke dā: N Yiè nKuyie nyóu kòo nitì a tōnni w̄è w̄tení ke ti nàké ti dō nkédāōm̄è debire ti yóó peité dè kpéí.

⁹ Memme kè ti Yiè nKuyie ndāō Mandoa kù m̄ó tì, kè ku kó ditōnni w̄tení onitipòkù borè kéns̄ nhò bo kupaku bá o dāu í dè bo. ¹⁰ Kòo coké mecāā nkénáké o dāu ke dā: Onitì w̄è sòd k̄tení m borè ò w̄tenímu.

¹¹ Kè Mandoa p̄anke n̄einè o pòkù kè bèe k̄te de kóo nitì borè kòo ò beke ke dā: F̄ō sòd béinnè we n̄nitipòkàà? Kòd dā: Ēē, mí nwe.

¹² Kè Mandoa dā: A béi ntì bo dā d̄i m̄onni ti dō nkédāō ð̄mm̄e de kó debire kpéí? Ti bo t̄unne ð̄nyi kuó?

¹³ Kè ti Yiè nKuyie nkó ditōnni dā: N yē n̄honitipòkùu yóu d̄èè kó dimàà w̄è dè yóu. ¹⁴ Ò bá nyo nd̄marè bè d̄d̄nè dè mutie bè tu mù f̄nyì mu be, ò me mbá nyō mmu kó menaà mbè tu mè difēē yoo menaà mm̄èè kó dimàà muò. Ò bá nyo ntidiitì ikuó yete tì, ò nt̄i n kuó mesàà.

¹⁵ Kè Mandoa nàké ti Yiè nKuyie nkó ditōnni ke dā: Nkpaá kè n da dāō kupòòkù ke da kuò dib̄bii.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nkó ditōnni ò nàké ke dā: Bá kè n kpaá k̄a n dāō kupòòkù n yí yóó di, k̄a dā a bo na ké d̄e p̄a ti Yiè nKuyie nkétuo.

Mandoa í mbántè ke dō ti Yiè nKuyie ntōnni ndi, ¹⁷ kòd beke ke dā: A yètìrì tu ba? Kè d̄e yie nkè ti na ke da s̄ante a béi ntì bo dā d̄i m̄onni.

¹⁸ Kòd dā: Dè d̄omme k̄a bèkù n yètìrì? Dì tu diyetidierì ndi.

¹⁹ Kè Mandoa ò kùò dibòbii nè dipānni teri, ké dè təní kédáá nkupèrikù ínkè, ké dè pā ti Yiè nKuyie nkùù dòòri tidietì, ké dè tūò, wenwe nè o pòkù kè bè ncómmú ke wúó, ²⁰ nkè fehāādeēnfè dèkù kéínkè, kè bèe yà ti Yiè nKuyie ntōnni itémè ke deèti kéínkè fehāādeēnfè mieke, kénínkú késínnóo ketenkè. ²¹ Kè Mandoa banté ti Yiè nKuyie ntōnni ndimè, di me nténke í nwēteni be borè. ²² Kè Mandoa náké o pokù ke dò: Ti me nyàmè ti Yiè nKuyie nti yóó kúmu, dè í mōke kpèrè.

²³ Kòò pokùu ò tēíné ke dò: Kè ti Yiè nKuyie ndo ndó ke ti kuò kù na bá ncouté ti pānni, kù me nna bá nti benke ti me nyà dè, kù me nna bá nti nàké kù me nti nàké ti.

²⁴ Mèmmè kè Mandoa pokùu peité debire ké dè yu ke dò: Sānsōō. Kòò kóté kè ti Yiè nKuyie nkó mesàà nnì nhò bonè. ²⁵ Kòò míbo Danni kòbe kó dikari Sodaa nè Esitaadi de cuokè. Ti Yiè nKuyie nYaá de ncùténí o ínkè, kòò keté o tōmmú.

14

Sānsōō dómè kétúóté Fidisitēēbe kóo sapàà

¹ Dyiè mari kè Sānsōō kote Timuna keyà Fidisitēēbe kóo sapàà mmòu, ² kékonní kénáké o cice nè o yò ke dò: N yà Fidisitēēbe cie nke osapàà mmòu koò dó. Kòtenè kóò yà, n dó kóò puokemu.

³ Kòò yembèe ò tēíné ke dò: A í pèté osapàà nti naàmùnkù yoo ti botí mieke ke bo kote Fidisitēēbe itayéi yembè cie nke kéwaá nhonitipòkàà?

Kè Sānsōō dò: N we mpénsirì, kòtenè kóò yà kè nh ò tūóté.

⁴ O yembè do í yé ke dò ti Yiè nKuyie nkuù ò ānné de kó meyèmmè ke bo na kénintenè Fidisitēēbe. De mōnni Fidisitēēbe beè do baké Isidayeēibe.

⁵ Kè Sānsōō nkari Timuna ke neiné o cice nè o yò kémbérinè fínyì kó depaa mmarè, kè dicirìcìrii iténí kénhūntí koò wetí. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nYaá ncùténí o ínkè kòò di nèté nèté debòbire tēmè, ò me nyí nnàké o cice nè o yò, ⁷ kékote kémáánè Fidisitēēbe kóo sapàà nkòò pénsirì mediè. ⁸ Kè dèe yíe sámpó kòò nwētiní Timuna ke bo tūóté o pòkù, kénkérí kédauté ke bo yà ò sòò kùò dì cìrìcìrì, kénsó nyice taà de kó kucirìcìrìcìrìkù kè ticièti ā mekùò. ⁹ Kòò dei ticièti kénkérí kécáante ke bíi pā o cice nè o yò kè bèe cááké, ò me nyí mbè nàké ò dèimè de kó ticièti kucirìcìrìcìrìkù mieke nke.

Sānsōō dòò wèè pètèmpè Fidisitēēbe

¹⁰ Mèmmè kè Sānsōō cicee tuòke Sānsōō pocēnni cīētè, kè Sānsōō ānné dibanni ke bo tūóté o pocēnni, kéndonnè bedapàmbè bemòu do mōkemè de kó memantímè. ¹¹ Kè Fidisitēēbe tāātè bedapàmbè sipísitāāti kè bè bo ò cie ndibanni. ¹² Kè Sānsōō bè nàké ke dò: N yóò di dòò pètèmpè nwe, dibanni kó yewe yèyiekè yie mmieke, kè di n náké ò tu mù, n di duó nsiyaàbòò sipísitāāti nè dibanni kó yeyaàbòrè sipísitāāti. ¹³ Kè di me nyīēke dí yó n duó nsiyaàbòò sipísitāāti nè dibanni kó yeyabòrè sipísitāāti. Kè bè dò: Petìrè! Ti da kèmmúmu.

¹⁴ Kè Sānsōō dò: Wèè càà nho mieke nke bè càà ndè yènnímè. Kè denatirè yènni dekperè mieke.

Kè yewe yà tuòkenè yètāāti bá bè mu nyí pèté de kóo pètèmpè tu mù. ¹⁵ Dyiè naanni yiè kè bèe náké Sānsōō pokù ke dò: Yetoo kàa dòu ti náké pètèmpè tu mù. Kàa me nyete ti da cúu nfó nnè a cīētè. Di ti yu ke bo feke ti kperè ndèà?

¹⁶ Kè Sānsōō pokù nkanti kóò sōnké kóò nàké ke dò: A í n dó bá sámpórè, a n nímmu, dè dómme kàa dòò pètèmpè m botí kòbe bá a í n nàké ò tu mù! Kè Sānsōō dò: N keté ke í ò nàké n cice nè n yò ke bo ò nàké fí nweà?

¹⁷ Kè Sānsōō pokù baa nkuò ndibanni kó yewe yèyiekè mieke, diyè sōnni yiè kè Sānsōō ò nàké pètèmpè tu mù, kè yé ò do ò òunèmè. Kòò nitipòkù pánke kote kénáké o kòbe pètèmpè tu mù. ¹⁸ Dyiè yiènni yiè kè diyè nkpaá ke mu nyí ta kè bè tūòkení, kénáké

Sãnsõõ ke dò: Ba nténke naati ke pēēté mecekùò? Ba nténke kpeñni ke pēēté dicìrìcìrì? Kè Sãnsõõ dò: Kè di do í dùònè n naaseri, di na bá mbanté de kóo pètèmpè tu mù.

¹⁹ De m̀ǹǹǹǹ kè ti Yiè nKuyie nYaá ncúténí Sãnsõõ ínkè, kòo kòte Asikanəw kékua benitibè sipísitāāti, kètúóté be yaàbòrè kédúú mbèè banté pètèmpè tu mù, kè bèe d̀ò̀ò̀ tibanyaàti. De kó dif̀ǹk̀ú̀ò̀ kè Sãnsõõ íté nè kemieke kékò nho cice borè. ²⁰ Kè bèe túóté o pokù kédúú nhodapàà nwèè do ni dibanni kó ikuó.

15

Sãnsõõ kpannèmè Fidisitēēbe

¹ Kè d̀è̀è̀èè yíeo sãmpó mudidèi m̀ǹǹǹǹ kè Sãnsõõ kòte ke bo yà o pokù, ke tònè dibòseri ke bo bè pã, ke d̀ò̀ò̀ bo ta o pokù dieku nkòo còkù yete. ² Ke d̀ò̀ò̀: N yèmmè do d̀ò̀ò̀ nha ténke í ò d̀ó̀mu, kòò t̀ú̀óté ke dúú nhodapàà nwèè sòò ni dibanni kó ikuó. O nantè me nhò wenninèmu, te ntúóté.

³ Kè Sãnsõõ d̀ò̀ò̀: Di mm̀ǹǹǹǹ kè n d̀ò̀ò̀ Fidisitēēbe meyei nhòmòu ténke bá nsei.

⁴ Mèmmè ò itémè kékòte kèpí nyiãnkè sikousitāāti (300), ke ní wènnè idèi kó iyéi kécinnè kèwènnè kéboúnnè timútì. ⁵ Ke me nyí iməu kédeè kécóu mmuhãã nkéfiinko kè ìi ta depaa nkè tidiiti cóuté, t̀ìi kèí ke cóu nè t̀ìi kraá cómmú, kétaunnè detie mbè tu dè fnyì nè odifè kécóuté. ⁶ Kè Fidisitēēbe beke wèè d̀ò̀ò̀ memme, kè bè d̀ò̀ò̀: Sãnsõõ nwe. O còkù Timuna ei kou weè ò yetenè o pokù, kòò dúú nhodapàà nwèè sòò ni dibanni kó ikuó.

De m̀ǹǹǹǹ kè Fidisitēēbe kòte kécóu nde kóo nitipòkù nè o cice. ⁷ Kè Sãnsõõ bè nàké ke d̀ò̀ò̀: Di mè ndòò dè, kè n yí pèite de kó dipèi, m baa òmpè!

⁸ Mèmmè ò bè potémè ké be na, ké bè auté mediè. De kó dif̀ǹk̀ú̀ò̀ kékòte kèmbò Etammu tādènkù.

Sãnsõõ kùòmè benitibè nè sãmmarímú kó muyèi

⁹ De m̀ǹǹǹǹ kè Fidisitēēbe kòtení kébáté Sudaa tenkè kèpitè kètuəkenè Deii. ¹⁰ Kè Sudaa kòbe bè beke ke d̀ò̀ò̀: Dè d̀ò̀mmè kè di kòtení ke bo ti kpannè? Kè Fidisitēēbe d̀ò̀ò̀: Ti kòtení ke bo p̀í nSãnsõõ nwe kòò d̀ò̀ò̀ ò ti d̀ò̀ò̀mè.

¹¹ Kè Sudaa kòbe sikəupísitāāti (3000) kòte Etammu tādènkù Sãnsõõ borè, kòò nàké ke d̀ò̀ò̀: A í yé ke d̀ò̀ò̀ nFidisitēēbe bèe ti bakàà? A ti d̀ò̀ò̀ ba memme náke? Kòò bè nàké ke d̀ò̀ò̀: Bè n d̀ò̀ò̀mè, m me mbè d̀ò̀ò̀.

¹² Kè bèe ò nàké ke d̀ò̀ò̀: Ti kòtení ke bo da boúmu kékòte ké bè dúú. Kè Sãnsõõ d̀ò̀ò̀: Parikènè ke d̀ò̀ò̀ di í yó n kuə di mómməmbè.

¹³ Kè bè d̀ò̀ò̀: Àa ti í yó da kuə, ti d̀ó̀ ke dá boúmu kékòte ké bè dúú.

Mèmmè bè ò boúmè iwēi pànyì idèi kòò dènnení kutādènkù mieke. ¹⁴ Bè t̀ù̀ò̀kení d̀ìi m̀ǹǹǹǹ Deii kè Fidisitēēbe kòtení kòò co ke íutí. Kè ti Yiè nKuyie nYaá cúténí o ínkè kè iwēi bè do ò boú ìi naá mmutápeí nkéyote. ¹⁵ Kòò yà sãmmarímú bè kùə wè bàmbà nho kó muyèi kètúóté kékua nè benitibè tekəupítè (1000). ¹⁶ Ò me ndèè kébéi nke d̀ò̀ò̀:

Nè sãmmarímú kó muyèi mmu n k̀ù̀ònè̀mè benitibè tekəupítè (1000).

Nè sãmmarímú kó muyèi mmu m bè m̀ǹǹǹǹ m̀ǹǹǹmè.

¹⁷ De kó dif̀ǹk̀ú̀ò̀ kédootóo musãmmarínyèi mmédétimè. Kè bèe yú deborè ke d̀ò̀ò̀ Damati-Deii (dèè tu Muyèi kó ditāri). ¹⁸ Ke s̀ó̀ nsinényēi ò poté mediè nkòo kuónnè ti Yiè nKuyie nke d̀ò̀ò̀: Áú! Ti Yiè nKuyie nfiđ̀ dúú nkè n na n dootitòbè, ke bè auté kè sinényēi né bo wète ké m bə nkè itayéi yembè n naà?

¹⁹ De m̀ǹǹǹǹ kè ti Yiè nKuyie ndúú nkè Deii tārìi yaté kè menie nyenní kè Sãnsõõ pété kèyà, kèpété muwèrímú. Mèmmè kè bèe yú de kó tebinte ke d̀ò̀ò̀: Āã-Koodee, kè tè kraá bo nè yíenní.

²⁰ Kè Sãnsõõ mbaké Isidayeribe dokùnè d̀ìi m̀ǹǹǹ Fidisitēēbe ke d̀ò̀ò̀ yebie nsipísidè.

16

Sānsōō kpetémè Kasaa kó dicàù

¹ Diyìè mari kè Sānsōō kote Kasaa káyà onitipòkù m̀òu wèè d̀outi d̀outinè benitidaabè kéta o borè. ² Kè diheì yembèè keè Sānsōō dè bomè kécèète diheì kényiè nke baa dibòri, ke náá nke tú: Dè bo wenté kòo nyetini kè ti ò kùò. ³ Sānsōō me nyí nde wenté, keyènkè toté diì m̀ònni ke cuokè, kòo íté kèpí ndiheì b̀òri kó dicàù kèwènnénè di deí kéuuté, kébuuté, kédekenè ditāri diì bo Ebunə̀ə èi ìkè kécónné.

Dadidaa fitémè Sānsōō

⁴ Kè Sānsōō d̀ake onitipòkù m̀òu kòo yètiri tu Dadidaa kòò bo Sodèki biriku. ⁵ Kè Fidisitèèbe kpààtibè bènùmmùu kote káyà Dadidaa kòò nàké ke d̀: Yetoo kè Sānsōō da nàké ò pètè dè muwèrimú diemù ò me mmàke mù, nè ti bo yímè kòò na, kòò bouí, kòò yòkè, ti bo da duó mbá wè medítibii tekoupiíitè nè tekòtè (10100).

⁶ Kè Dadidaa beke Sānsōō ke d̀: N nàké a wèrimú bonní dè ke cáá. Bè bo da bouínè ba kè mùu yè?

⁷ Kè Sānsōō d̀: Kè bè m bouínè itānwèi sù̀yì ì mu nyí kpeí, n wèrimú yèmu memme, kè n naánnè benitibè t̀bè.

⁸ Kè Fidisitèèbe kpààtibèè waanní itānwèi sù̀yì ì mu nyí kpeí, kéduó nDadidaa kòò ì nhò bouínè. ⁹ Ò yó me nyí kèsonne benitibè mbe o cíètè mieke, kédeè kékuónko ke d̀: Sānsōō a dootit̀bè Fidisitèèbe t̀̀kení!

Kòo t̀te itānwèi kè dè ndò mmuháá nhṓ c̀útémè kuhṓ. Bè í nna kèyíétè o wèrimú bonní dè.

¹⁰ Kè Dadidaa yé kòò nàké ke d̀: A n daúmu ke n souí, n nàké di m̀ònni bè bo da bouínè mù. ¹¹ Kòò ò nàké ke d̀: Kè bè m bouínè iwèi p̀anyi, bè mu nyí p̀ínè ì mutōmmú mamù, de m̀nni n wèrimú yóo yèmu kè n naánnè benitibè t̀bè.

¹² Kè Dadidaa waá nyiwèi p̀anyi, kòò bouínè, kédeè kékuónko ke d̀: Sānsōō a dootit̀bè Fidisitèèbe t̀̀kení.

Ke s̀ mbenitibè t̀ sori o cíètè mieke, kè Sānsōō t̀te iwèi ì do ò bouí o baà nkè dè ndò mmupààkommú.

¹³ Kè Dadidaa d̀: A s̀ké ke n daúmu ke n soúnnáà? Di m̀ònni n nàké weti weti bè bo da bouínèmu.

Kè Sānsōō d̀: Kàa bouí n ỳti iyùp̀ā́tí iyiekè ke taunnè kuyaàd̀d̀d̀ú ke baaké. De m̀nni n wèrimú yóo yèmu kè n naánnè benitibè t̀bè.

¹⁴ Kè Dadidaa d̀d̀ kè Sānsōō yè nkéduó, kòò bouí o ỳti iyùp̀ā́tí iyiekè kétaunnè kuyaàd̀d̀d̀ú kébaaké, kédeè kékuónko ke d̀: Sānsōō a dootit̀bè t̀̀kení!

Kè Sānsōō ente kéhuuténè iyùp̀ā́tí kuyaàd̀d̀d̀ú.

¹⁵ Kè Dadidaa d̀: A bo yímè kéntú a n d̀ ke ténke né í n tá. Kuce metáámmè mme mie nkàa n daú ke n souí, mbá a í yie nke n nàké a wèrimú bonní dè.

¹⁶ Ke baa nti kòr̀ni yewe yemə̀u Sānsōō borè koò kònnè, kòò ò òunè, kè dèè ò bi. ¹⁷ Kòò ò nàké ke d̀: N tú ti Yiè nKuyie nkou nwe nè bè m peítémè kuponkù í kàáké n yuu, kè bè nkuó n wèrimú yóo yèmu kè n naánnè benitibè t̀bè.

¹⁸ De m̀nni kè Dadidaa banté wè ò nàkémè o yèmmè kpeti nti, kètō nkè bèè nàké Fidisitèèbe kpààtibè ke d̀: Dadidaa tu di kotoo kè Sānsōō ò nàkému o yèmmè kpeti.

Kè bèè kote ké bè nàké kè bè nkoroò ke t̀nè idíití bè do yè mbè yóo ò duó nyi. ¹⁹ Meímmè Dadidaa d̀d̀mè kè Sānsōō yè nkéduó o kpèrè ínke, kòò duó nkòò niti m̀ou kèí o yùp̀ā́tí iyiekè. De m̀nni kòò keté ò bo cítemè, kòò wèrimúu yè. ²⁰ Kè Dadidaa kuónko ke d̀: Sānsōō a dootit̀bè Fidisitèèbe t̀̀kení!

Kòò entení kòò yèmmè ndò nhò bo na kèpiurè ò s̀ yímè. Bá ò í nyé ke d̀ ti Yiè nKuyie ndèite ku wèrimú o ínke. ²¹ Meímmè kè Fidisitèèbeè ò pí nkékpéké o nuə nkòò kònnè Kasaa. Kòò bouínè disə̀wṹ kó m̀fímmè mèdémè, kòò mbo dikpetíntou mieke, ke fiinko dinàa. ²² Kè dèè m̀ntoo kòò ỳtíi wète kéketé ti bo yènnímè.

Sãnsõõ pèitemè o dootitòbè mesòmme ke ku

²³ Diiyè mari kè Fidisitèèbe kpààtibèe tíi nke bo fíe be bòò Dakõõ kè dè rídò ndibanni dieri, kè bè ndiè nke tú:
Ti kó dibòò Dakõõ weè ti deeténè ti dootitòu Sãnsõõ,
ke duó nkè ti ò pí.

²⁴ Ke nwúó mbe bòò ke di sántí ke tú:
Ti kó dibòò ti deeténè ti dootitòu,
weè do ti puo nke ti kòu.

²⁵ Bè me mbomè dibanni mieke nke kè dè bè naati, nè de kpéi nkè bè dò bèe tóní Sãnsõõ, kòò yàa ndòori mudaá nkperè. Kè bèe kòte dikpetíntou, kètóní Sãnsõõ, kétuokení kè bèe ò tannè bè bo dii tou mieke, yesãnkè borè. Kòò ndòori mudaá nkperè be ìikè. ²⁶ Kè Sãnsõõ náké dedapumbire dèè ò dèri ke dò: N kòtenè ditou kó yesãnkè borè kè n yè kàáké, n dó kédírímu.

²⁷ Benitìbè bèe do píéké de kó ditou mieke, benitidaabè nè benitipòbè, kè Fidisitèèbe kpààtibè bemou de bo. Benitìbè bèe kàtení muwéimù, kè bè bo kudànkù. Bè bo ntùòke síkòupísitããti (3000), benitidaabè nè benitipòbè. ²⁸ Deinde Sãnsõõ kuónnèmè Ti Yiè nKuyie nke dò: Ti Yiè nKuyie n da báammu a bá m bònko, wète kè n duó mmuwèrímu dimònni dimáà, kè m peite n dootitòbè Fidisitèèbe bè kpèké mèè kpéi n nuò.

²⁹ Sãnsõõ me nyí kédeè kébautè yesãnkè yèdé de cuokè kpeye yèè tò ditou, kè yè didóo kékòtínnè dii nho bakù youú, diteri kucànkù, ³⁰ kébéi nke dò: Kè n kunè Fidisitèèbe dè n sànnè.

Ò me nyí káfukii nè o wèrímu mumou yesãnkè kè ditou do káyãke Fidisitèèbe kpààtibè nè benitìbè bèe kó dimáà dè bo. Ò wènnè nè bèe nitìbè ke ku, kè bè nsù kèpèètè ò do kùò bè ò kraá fòu dii mònni.

³¹ O tebii nè o naàmùnkù kòbe bemou kè bèe kòtení kóò tùóté kékò nkékùnnè o cice Mandoa fòti, Sodaa nè Esetaodi de cuokè.
Sãnsõõ do baké Isidayeeriibe ke dò yebie nsipísidè ndi.

17

Mikaa dòmè sitenkaanii ke nsì báá

¹ Onitì mào weè do bo Efadaimmu tempè nditãri ínkè, kòò yètìri tu Mikaa. ² Diiyè mari kòò náké o yò ke dò: N yò a kraá yé bè sòò da yùúkùmè medítíbi tekòupípiítè nè tepíítè (1010) kàa ntú de yiè mbo yà, yáa ba? Míi do ò tùóté n kraá ò tòmou.

De mònni kòò yò dò: M bire ti Yiè nKuyie ndá dòò mesàà.

³ Kòò ò tèínnè o díítí kòò yò dò: N do pã de kó idíítí ti Yiè nKuyie nku ke ò dáu nha kpéi nke bo da dòò tetenkaanitè. Bè yóò ò yìèmmu kéuté kè ò naá ntetenkaanitè, n yì nda duómmu, nto i.

⁴ Mèmmè ò wètemè kè ò tèínnè o yò kòò deite medítíbi nsikòusidé (200) kédúò nhomááti, kòò ò dòònnè tetenkaanitè kè tè dári timátì, kè tè còínnè Mikaa cíètè.

⁵ Ke ś nweè Mikaa mòke ò kòri dè ke báá nti Yiè nKuyie nnè sitenkaanii kényíe kédòò tetenkaanitè tetè nè sitenkaanii sámpòsi, kétúóté o bire kédòò ikuó niùti. ⁶ De kó dimònni Isidayeeriibe do í mòke okpàati, bá wè kòò ndòori ò dómè.

⁷ De mònni dè do ś nDefiibe botí kóò dapàà mmòu weè bo Betideemmu Sudaa kòbe cie ke tú opòò be cuokè. ⁸ Kòò íté deborè kénwanti dikari kupíkù tekù, kénkérí kétuòke Mikaa cíètè Efadaimmu tempè nyetãrè ínkè. ⁹ Kè Mikaa ò beke ke dò: A yènni de? Kòò dò: N tú Defii wuò nkou nwe, ke iténí Betideemmu Sudaa tempè. N wanti m bo mborè nde.

¹⁰ Kè Mikaa ò nàké ke dò: Mbo m borè kénaá n cíètè kó ikuó niùti kè n níi da duó ndibenni kúú mmedítíbi ntepiítè, kè nda duònnè tiyàati nè tidiiti dè da békú mèè botí.

Kè Defiibe botí kou taroo, ¹¹ kényie nkémbo Mikaa cíètè, kòò ò dòò o bire. ¹² Kòò dòò ikuó niùti, kòò mbo o cíètè. ¹³ Kè Mikaa dò: Di mmònni n yému ke dò nti Yiè nKuyie mbo n dòò mesàà nDefii wuò nkou mè nnaámmè n cíètè ikuó niùti.

18

Danniibe wantimè be kó ketenkè

¹ De m̀nni Isidayeeri be do í m̀ke okp̀ati. Memme k̀e Danni botí k̀be nwanti be kó ketenkè, b̀e bo mborè. B̀e mu ndo í m̀ke ketenkè Isidayeeri be cuokè. ² K̀e b̀e t̀atè be botí mi ke yek̀mb̀ yembè b̀ǹmm̀, k̀t̀ nSodaa nè Esitaadi ke d̀, b̀e k̀te k̀paatè dihei k̀e d̀ ỳtè. K̀e b̀e k̀tè k̀tuake Efadaimmu tempè ndit̀ri ín k̀, k̀batè Mikaa cíètè borè ke bo yí. ³ B̀e me ntó k̀nèmè Mikaa cíètè, k̀e b̀e keè Defii wu nkou tammè k̀e m̀ bantè, k̀t̀ónko kòd beke ke d̀: We nda t̀nì die? A pí mba die? A kó muc̀ntimu tu òmmu deborè?

⁴ Kòd b̀e t̀nnè ke d̀: Mikaa weè yè nni mbo o borè ke tú ikuó nùti, kòd n yietì. ⁵ K̀e b̀e d̀: Tũ mbeè nti Yiè nKuyie nkéyà k̀e kuce ti k̀rí k̀ bo ntú kusàd̀k̀.

⁶ Kòd d̀: K̀tenè ke bá nỳk̀k̀ ti Yiè nKuyie nyó ndi bonèmu.

⁷ K̀e de kó benitibè beǹmm̀ p̀tè k̀tuake Daiisi k̀ns̀ b̀e d̀ bo b̀e tuómmu Sidoniibe t̀mè, ke kari bá timati í b̀e k̀nnè. B̀e í ỳk̀k̀ demarè, òm̀u í b̀e f̀ũnko, b̀e me nyí tó k̀nè Sidoniibe. Òm̀u do í b̀e bakè. ⁸ K̀e de kó benitibè ẁtení Sodaa nè Esitaadi k̀be borè k̀e b̀e b̀e beke ke d̀: Dè d̀nnimè? ⁹ K̀e b̀e d̀: Tí k̀tenè k̀e b̀e do, ti k̀te ke ỳmu dihei ke s̀ ndi wenni mediè. Bá nkarinè detetirè, bá nhotínè! Tí k̀tenè k̀e b̀e do k̀fietè dihei. ¹⁰ K̀e ti t̀d̀ko di bo yà di nitibè tuómmè, bá be eì í s̀nní d̀ b̀k̀ d̀è kó dimà onitì demarè í kpa de kó dihei.

¹¹ Memme k̀e Danniibe báatí Sodaa nè Esetaadi k̀mbo benitibè sik̀s̀kuò (600), ¹² k̀k̀te k̀batè Kidiya-Yeadimmu Sudaa tenkè, deè te k̀e b̀e yu de kó dibòri ke tú: Danni k̀be kari, ke me ndè yu nè yíenni, k̀e d̀ bo Kidiya-Yeadimmu eì ìkè. ¹³ B̀e de nyitè k̀k̀te Efadaimmu tempè ndit̀ri ín k̀ k̀tuake Mikaa cíètè. ¹⁴ Benitibè b̀ǹmm̀ b̀e do k̀te k̀paatè Daiisi eì, k̀e b̀e ná k̀e be tebí ke d̀: Tetenkaanitè nè sisámp̀s̀ nè tetetè t̀è d̀ri timati deè bo die nteciètè matè mi ke. Dí né yè di d̀ nkédò m̀.

¹⁵ B̀e me nyí k̀deè, k̀eta Mikaa cíètè kédou nDefii wu nkou. ¹⁶ De m̀nni k̀e Danni botí k̀be sik̀s̀kuò (600) b̀e do báatí k̀e b̀e còmm̀ dibòri. ¹⁷ K̀e b̀e ò d̀ nkédeè k̀p̀tè k̀deke kudànk̀ k̀eta kudieku k̀t̀otè tetenkaanitè nè sisámp̀s̀ nè tetetè t̀è d̀ri timati. De m̀nni k̀e benitibè sik̀s̀kuò (600) bo dibòri k̀e ikuó nùti bo be borè. ¹⁸ K̀e ikuó nùti yà b̀e tamè o cíètè ke t̀otè tetenkaanitè nè sisámp̀s̀ nè tetetè t̀è d̀ri timati, kòd b̀e beke ke d̀: Di d̀ri ba dende? ¹⁹ K̀e b̀e d̀: Cíékè k̀yí a nù c̀ũ, k̀e tí t̀nne k̀naá nti botí kuó nùti. A bo ntúmè Isidayeeri be botí mak̀ kuó nùti, d̀ í t̀nè a bo ntúmè teciètè t̀m̀a kou?

²⁰ K̀e diwèi pí nyikuó nùti, kòd t̀otè tetenkaanitè nè sisámp̀s̀ nè tetetè t̀è d̀ri timati, k̀k̀renko dit̀nni.

²¹ Memme k̀e b̀e p̀tè k̀s̀otè be ce k̀nì nyibí nè iwũ nè tinenti. ²² Mikaa nè o c̀p̀titòbè k̀e b̀e nyó b̀e yà k̀e b̀e d̀tè k̀e b̀e mbè b̀ti. ²³ K̀e Danni botí k̀be keè b̀e p̀ikomè k̀ẁtè k̀yà Mikaa kòd beke ke d̀: Dè d̀mmè? Ba nkó yeùdihure nye?

²⁴ Kòd b̀e t̀nnè ke d̀: Di t̀otè n tetenkaanitè nè sisámp̀s̀ nè t̀è d̀ri timati ke k̀rinè ke ẁte ke m̀ b̀k̀ d̀ d̀mm̀?

²⁵ K̀e Danni botí k̀be d̀: Yí k̀yí f̀ũ, k̀a bo yà ti yó da d̀ d̀! K̀a í yè a k̀ f̀ nnè a cíètè k̀be.

²⁶ Memme k̀e Danni botí k̀be nsò k̀e be ce k̀e Mikaa bantè b̀e ò k̀p̀ǹnèmèmu k̀yóu k̀k̀.

Danniibe p̀ntemè Daiisi ke maá be eì nè Kuyie ntaummè tou

²⁷ Memme Danni botí k̀be t̀mè Mikaa nenti nè wè do tú o kó ikuó nùti k̀p̀tè, k̀k̀te k̀do Daiisi eì k̀kuò di nitibè b̀e do kari ke tuó nke í ỳk̀k̀, k̀deè k̀c̀u ndiheì.

²⁸ Bá òm̀u í mbè deetè ke yè b̀e do í tó k̀nèmè Sidoni, òm̀u me ndo í b̀e bakè. B̀e do bo Beti-Deabu biriku nku. K̀e Danni botí k̀be b̀e p̀nte k̀maá be eì, ²⁹ k̀e d̀ yu ke d̀: Danni.

Be yààrì weè do te de kó diyètìrì, Sakɔbu birɛ marè kó diyètìrì do ndi. ³⁰ Kè Danniibɛe fíi ntetenkaanitè kè Mɔyiisi birɛ Kedisɔmmu birɛ Yonnatã ntú ikuó nùtì késɔténè be kó ibíó kétuakɛnè be dootitɔbè bè p̄ímú dii m̀nni ke k̀nnè. ³¹ Bè do fímmu Mikaa do d̀ò t̀è tenkaanitè kè ntè m̀ke Kuyie ntaummè tou do bo ỳè m̀rè Sidoo.

19

Bensamɛe botí kɔbe do d̀ò ìi s̀ke

¹ De m̀nni Isidayɛeribe do í m̀ke okpàtì, k̀o nitì m̀u mbo Efadaimmu temp̄e nditãrì ìnkè kó diheì, dii d̀tirinè yeteyè. Ò do tú Defiibe botí kou nwe ke dè bo, k̀tútóte o poc̀nni marì Betideemmu Sudaa botí miɛke. ² Nè di kè bèe kpa, kè dii ò yóu k̀kò ndi cice c̀t̀tè k̀mbo ke d̀ò betã̀bè bènàà. ³ K̀o d̀u ité k̀t̀nnɛ ke bo ò bámmú kè bèe k̀ò, k̀tútóte sãmmarímúbè bèdébè k̀o kóo t̀ntii ò neinè kè bèe tuakoo, k̀o poc̀nni ò tanné di cice c̀t̀tè, k̀o ò c̀utè nè diwèi, ⁴ k̀duó nkòo mbo o c̀t̀tè miɛke, ke d̀ò yewe yètã̀ti. Nè o kóo t̀nti kè bèe nyo nke ỳ nke d̀u. ⁵ Diyie naanni yiè kè bèe ité dik̀nweh̀ni ke d̀ò, bè bo k̀ò nkòo c̀k̀u yete ke d̀ò: Karinè k̀di k̀pétè muwèrímú ke né na k̀kétè.

⁶ Kè bèe karoo kè bèe wènné k̀di k̀yã, k̀deè, k̀o dapàà nc̀k̀u ò nàké ke d̀ò: Túóte m̀fìè k̀yí k̀yie ndie nkàa yèmmèe c̀tè.

⁷ K̀o ndó k̀kò nkòo c̀k̀u yetoo k̀o yóu ke yí k̀yí. ⁸ Diyie nummurì yiè kè dè nkpaá uu dik̀nweh̀ni s̀i k̀o báatí ke bo k̀ò nkòo c̀k̀u yete ke d̀ò: Kari k̀di, kuyuoku ke né k̀tè.

Mèmmè k̀o kari kè bèe wènné k̀di. ⁹ Bè di dii m̀nni ke deè k̀o ndó k̀tútóte o pok̀u nè o t̀nti kè bèe k̀ò, k̀o c̀k̀u ò nàké ke d̀ò: Diyie die nke deè kè dè biiri, túóte m̀fìè nk̀duó die nkàa yèmmèe c̀tè, kè dè nkpaá uu kàa k̀ò.

¹⁰ De m̀nni odapàà mme nt̀nke í nyie nke bo nkpaá, k̀tútóte o pok̀u nè o sãmmarímúbè bedé, k̀bou tinenti de ìnkè, k̀nké k̀túake Sebusii, diheì bèe tu di di m̀nni Sedisademmu. ¹¹ Bè t̀koo dii m̀nni diheì ke s̀ ndiyie deè, k̀o kóo t̀ntii ò nàké ke d̀ò: Tí k̀te Sebusiibe cie k̀yí. ¹² K̀o yete ke d̀ò: Ti báa k̀te diheì marì Isidayɛeribe í bo di. Ti p̀tè k̀k̀te Kibea.

¹³ Tí yetoo k̀túake Kibea yoo Damaa, yèe ekè kó d̀marì ndi ti d̀ nk̀yíemmè.

¹⁴ Kè bèe s̀tè be ce, kè diyie nyóo ta kè bèe t̀koo Kibea, Bensamɛe botí kɔbe cie. ¹⁵ Bè t̀koo dii m̀nni diheì k̀ta ke bo yí nkibea k̀baté, k̀nkari yaárè, òm̀u me nyí mbèe yu kè bèe bo ta o c̀t̀tè.

¹⁶ Kè bèe ns̀ nhodakóti m̀u k̀ntiní kupaku, o cie do bo Efadaimmu temp̄e nditãrì ìnkè nke, k̀ò k̀tení ke bo Kibea Bensamɛe kɔbe cie. ¹⁷ K̀o yà op̀ò k̀ò k̀ri yaárè, k̀ò ò beke ke d̀ò: A yènni de? A k̀ri ke?

¹⁸ K̀ò ò t̀nné ke d̀ò: Ti bonní Betideemmu nwe Sudaa botí kɔbe cie, ke k̀nti Efadaimmu ditãrì ìnkè, diheì dii í t̀kénè yeteyè. N do k̀te Betideemmu nwe, ke k̀ntiní òm̀u me nyí n yu kè m bo yíe nho c̀t̀tè. ¹⁹ M me nt̀mu timútì n sãmmarímúbè k̀péi nke m̀ke p̀è nè menàà mmí nnè m pok̀u nè n kóo t̀nti ti k̀péi, d̀marè í ti d̀nni.

²⁰ K̀ò dakóti d̀ò: Diwèi nda bonè, m̀i yóo da duó ndè da békú dè, a báa yíe nyaáre.

²¹ Ò yí memme, kóo tanné o c̀t̀tè k̀duó ntimútì sãmmarímúbè k̀deè kè bèe óu be naàc̀i, k̀di k̀yã.

²² Bè kpaá me nyo nnè diwèi, kè diheì kó itookperì yembèe k̀tení, k̀c̀tè teciètè, k̀bente dic̀u, k̀nákè odakóti teciètè yiè nke d̀ò: Dennení onitì wèe ta a c̀t̀tè, ti d̀ kóo duónèmu.

²³ K̀ò dakóti yènni kè bèe nàké ke d̀ò: N kɔbe báa d̀nè meyei memme kó kubotí. Báa d̀nè isake inyí, nkóo p̀ò nwe. ²⁴ M m̀ke osapàà mbá ò mu nyí yè onitid̀u, m bo wè ndi duó nkè dí d̀nè di d̀mè. Di báa d̀nè onitì yiè nyisake k̀pèe.

²⁵ De kó benitibè í ndó kékeè. Meṁme kè Defii wuṁ nkouu denneni o pokù, kè bèè ò pìnnè muwērímú, kényié nkoð duónè keyènkè kemṁ, kóð fíinkoo kukúnwentóo. ²⁶ Dikúnweñni kòo nitipòkùu kòte odakótì cīētè o dṁu bo tètè mieke kédoroò kénduó kè diyìè yàa yennènní. ²⁷ Dè wenté diì mṁnni kòo dṁuu yenni ke bo sṁtè o ce, kénsṁ nho pokù duó dibòrì ke cāānko, kòo nṁu daké dibòrì. ²⁸ Kòò dṁ: Íté kè tí pēēté!

Kòo nduó kécíéké kòo ò tùóté dicírì kédaá nho sāmmarímú ínke, kēpēēté kékò nho cie. ²⁹ Ò tùòke diì mṁnni o cie, kétúóté disìè kékéété ocñ yekékè tepítè nè yèdéè, kédúo nyIsidayeeribe botí bá kù dikéè òmáà. ³⁰ Bèè kó òmáà dè yà kè bè nnaá nke tú: Ti mu nyí yà diè mbotí ti me nyí dè kèè nè Isidayeeribe yènnímè Esibiti. De kó tináàntì dṁ nti tí wèntému kényà ti bo yímè.

20

Isidayeeribe dokénèmè Bensamè botí kṁbe ke bo peite

¹ Kè Isidayeeribe wēnné bəmṁu kētíí mMisipaa ti Yiè nKuyie nyìkè kétúóté Danni tenké kētuakenè Bēerisebaa, kētuakenè Kadaadi kṁkoo. ² Kè ti Yiè nKuyie nkó benitibè Isidayeeribe botí imṁu nè be kó bekótibè kè bèè tíí nditinnì, kémbo sikṁpíkṁsìnàà (400000) bèè nṁ mmudò. ³ Kè Bensamè botí kṁbe ke Isidayeeribe tìmmè Misipaa.

Kè Isidayeeribe beke ke dṁ: Ti náké de kó meyi mpeité mèè botí?

⁴ Defiibe wuṁ kou bè kùu wèè pokù, kòo bè tēñné ke dṁ: N sòò tùòkení Bensamè tempē nku Kibeá, mí nnè m pokù kè tí ndó kényi. ⁵ Kè Kibeá eì kṁbe kṁtení kécēētè m bo tètè cīētè keyènkè kéndó kè n kuṁ, kédúonè m pokù muwērímú ke tonté kóò kù. ⁶ Kè m me nhò tùóté ke kéké, ke totí Isidayeeribe tenké duó ke mamè. Ke yé bè dṁdṁ mè meyi ndiemè mme isṁke Isidayeeribe cuokè. ⁷ Díndi Isidayeeribe di tìmmu die ndimṁ. Nákenè kényà di bo yímè.

⁸ Kè bèè wēnné bəmṁu ke dṁ: Ti kóo mṁu í kṁnti ke bo ta o fii yoo o cīētè. ⁹ Ti yóò do Kibeá kṁbe mudò mmu. Tí tāñnnè tété. ¹⁰ Isidayeeribe botí imṁu mieke kè benitibè bo tekṁtè (100) tí deite tepítè, kè bè me mbo tekṁpítè (1000) tí deite tekṁtè, kè bè bo tekṁpítè (10000) tí deite tekṁpítè (1000), bèè yó nwaànni tidiiti ke duṁ mbèè kṁri ke bo do Kibeá kēpēite Bensamè botí kṁbe dṁ ò sṁke Isidayeeribe cuokè.

¹¹ Kè Isidayeeribe wēnné dinùu òmáà ke bo kṁte kédò Kibeá. ¹² Kè Isidayeeribe botí imṁu kṁbe tṁ nkè bèè náké Bensamè botí kṁbe ke dṁ: Yé dè yímè kè di dṁ isṁke ò mbotí di cuokè? ¹³ Tí duónnè Kibeá eì kó itokperì yembè, kè tí bè kùu, kédēite meyi nyIsidayeeribe cuokè.

Bensamè botí kṁbe me nyí nyie nke kènté be tebìí Isidayeeribe nàá ntì, ¹⁴ kēwēnné be ekè yemṁu kētíí nKibeá, ke bo dokénè Isidayeeribe. ¹⁵ De yiè kēwáá mbehāpṁmbè sikṁpísídé nè sikṁpísikuṁ (26000) be ekè teyè kṁbe kēmbúúti Kibeá eì kṁbe, bèè nṁ mmudò mesàà nkè bembè mbo sikṁsiyiekè (700). ¹⁶ De kó behāpṁmbè bəmṁu kè yecānkuyè mbo sikṁsiyiekè (700) ke nṁ mmudò mesàà. Bá kè kuyùrikù bo kumáà kòò dooté ditārì ò báá kù nṁ. ¹⁷ Isidayeeribe kó ditinnì kè bembè me mbo behāpṁmbè sikṁpíkṁsìnàà (400000) bèè na mudò ke deè.

¹⁸ Kè Isidayeeribe kṁte Betēdi ke bo beé nti Yiè nKuyie nkéyà bè botí mieke kùu dṁ nkéniité kè bèè kṁte kédokénè Bensamè botí kṁbe. Kè ti Yiè nKuyie ndṁ: Sudaa botí kṁbe bèè dṁ nkéniité. ¹⁹ Kè Isidayeeribe báátì dikúnweñni sèi kékṁte kébáté Kibeá také. ²⁰ Meṁme bè pēñnémè Bensamè botí kṁbe kudookṁti Kibeá borè. ²¹ Kè Bensamè botí kṁbe yenni kēpoté Isidayeeribe, kékṁ sikṁpísídé nè sikṁ sidé de yiè (2200). ²²⁻²³ Kè Isidayeeribe kṁte ti Yiè nKuyie nyìkè, kénkuṁ nnè kuyuokoo ke kù bekù ke bo yà kè bè bo wētè kényi dokénè be tebìí Bensamè botí kṁbe. Kè ti Yiè nKuyie ndṁ: Èè bèè kṁte. Kè bèè wētè kétúóté tikṁnyauti kēpénné kudookṁti bè baa wee kù pēñné dè, ²⁴⁻²⁵ kēwētè kédò Bensamè botí kṁbe mudò, kè Bensamè botí kṁbe yenni kēpoté Isidayeeribe kékṁ

behããpòmbè tekouρίπίítè nè sikouρίσίni (18000). ²⁶ De mònni kè Isidayeeribe bemouu kote Beteedi kénkari ti Yiè nKuyie nyìkè ke kuò nke bou dinùù nè kuyuokoo, ke kou ti Yiè nKuyie nyiwũ ke tuò, ke ku kòu itei metaummè kpeyi. ²⁷⁻²⁸ De kó dimònni dè do sò ti Yiè nKuyie ntaummè tou de mbo kè Anoo bire Edeasaa kó debire Pinasi weè di bàa kè Isidayeeribe beé ti Yiè nKuyie nke bo yà bè bo wēte kédokénè be tebiì Bensamee botí kabe yoo be bo yóu. Kè ti Yiè nKuyie mbè nàké ke dò: Katenè nanke n yóo duò nkè di bè namu.

²⁹ Meìmmè kè Isidayeeribee oo mbehããpòmbè Kibea kéfité. ³⁰ Diyie tããnni kè Isidayeeribee do Bensamee botí kabe mudoo, bè baa òò máa dè Kibea èi ìkè. ³¹ Kè Bensamee botí kabee yenni kéndokùnè Isidayeeribe, kédéténè dihei, ke tó keté bè bo mbè kòumè bè baa òò yímè yewe teyè, kékuò benitibè sipísitããti Beteedi nè Kibea de kó ice ínkè. ³² Kè be yèmmè ndò mbè to namu Isidayeeribe, bè òò bè na mèè botí. Ke yé ba? Kè bè dó ké bè yũdmmu kédéténè, ké bè tanné Kibea kpáa mieke. ³³ Meìmmè kè Isidayeeribe tìrèe wènné kémaá Baadi-Tamaa bèè do oke dihei také kè bèe ootení Kibea biriku bíékè. ³⁴ De mònni kè Isidayeeribe kó behããpòmbè bèè nò mmudoo mesàà nkè bèe tuokení Kibea borè, ke bo tekouρίπίítè (10000), kè mudoo binté, Bensamee botí kabe me nyí ndake ke dò ndè yóo bè di. ³⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbè ànné Isidayeeribe nou mieke, kè bèe kuò de yiè behããpòmbè sikouρίπίísidé nè sikouρίσίnummù nè tekòutè (250100). ³⁶ De mònni kè Bensamee botí kabee banté bè bè namèmu.

Kè Isidayeeribee bè yóu, ke yé bè támè be kabe bè do òò mbè Kibea také. ³⁷ Bèè do oke kè bèe ootení mecãá nkédo dihei kékuò benitibè bemou. ³⁸ Bè me ndo nàkému nè Isidayeeribe tabè ke tú bè bo yà kuyukú nku dihei kébanté bè di domè. ³⁹ Bensamee botí kabe yà diì mònni Isidayeeribe bótiimè, kékuò benitibè sipísitããti kè be yèmmè ndò mbè tó bè namu yewe teyè kōme. ⁴⁰ De mònni ndi kuyukú finnèmmè dihei, kè Bensamee botí kabee wēte kénsò mbe èi Kibea diì pí mmuhãã nkè kuyukú fí. ⁴¹ Meìmmè kè Isidayeeribee wēte kécuó mBensamee botí kabe, kè kufōwaa mbè auté, ke yé bè yàmè meyei mmèè bè do. ⁴² Kè bèe coké Isidayeeribe kéwetinné dikpáa, kè bè mbè bèti, bèè itení dihei bíékè kè bè nkérini, kè bèe bè soó nde cuokè ké mbè puoti ke kou. ⁴³ Kè Isidayeeribee cēte Bensamee botí kabe ké bè fēnné ké mbè kòuti, ke yàa tuokenè Kibea diyie yièni kèè bíékè bá bè í mbè yóu kè bè bo wei. ⁴⁴ Meìmmè kè bèe kuò Bensamee botí kó behããpòmbè yekòmbò yembè máa tekouρίπίítè nè sikouρίσίni (18000). ⁴⁵ Kè besòmbee coké kénwetí ditāri Dimoo, kè bèe ninte sikouρίσίnummù (5000) kékuò, kēsōtè kémbeti besòmbè kētuokenè Kidommu kéyíé kékuò sikouρίσίidé (2000). ⁴⁶ Bensamee botí kabe kó behããpòmbè bè kùò bè de yiè, bemou bè do bo sikouρίπίísidé nè sikouρίσίnummù ndi (25000) yekòmbò yembè máa. ⁴⁷ Bèè do coké kénwetí ditāri Dimoo be mieke kè sikousikuò (600) na kéyenté, kētuoke di borè ké ndè bo ke dò betããbè bèndà. ⁴⁸ Kè Isidayeeribee wēte Bensamee botí kabe bèè kpáa de bíékè ké mbè tū mbè bo yèè ekè mieke ke kou, ke kounè be wũ, ke cóunko yehekè be tempè nkumou mieke.

21

Bensamee botí wēte ke ketémè

¹ Isidayeeribe do tiì ndiì mònni Misipaa képarikèmu ke dò, be mieke òmou báa duò nho kóo sapàa mBensamee botí kou kòo puoke. ² De mònni kè Isidayeeribee kote Beteedi, kéntúú nke kari ti Yiè nKuyie nyìkè nè kuyuokoo, ke kuò ntinōnnieti. ³ Ke náa nke tú: Ti Yiè nKuyie mba nkpréi nte Isidayeeribe botí mieke kè kumakù kpánné?

⁴ Kè dè nkpaá uu kè Isidayeeribee íté kémaá diwũòtònni ti Yiè nKuyie nkpréi, ké kù fié iwũ kētuò, ké nkù feu itei metaummè kpeyi, ⁵ kébeke betòbè ke dò: Ti botí mieke kumakù bo kùò sòò í bo ti tíkú dè Misipaa?

Ke yé bè sòò nàkémmèmu ke dò: Kè wèè í kòteni de kó metíimmè bèè ò kùò. ⁶ Kè mesémmèè bè pí mbe tebiì Bensamee botí kabe kpéi nkè bè nnáa nke tú: Isidayeeribe botí makù dèèmu memmaà? ⁷ Ti bo yímè náke bèè na ke yenté mudoo mieke kè bèè pété

be pobè? Ti sòò pàrikèmu ti Yiè nKuyie nyìkè ke d̀̀: Ti kóo m̀̀u báá duó nho kóo sapàà mbe kóo m̀̀u kòo puoke.

⁸ Kè bèe bíékè betòbè ke bo ya be botí mieke kè kùmakù bo mbo kùù sòò í kàké bè tíí ndè Misipaa ti Yiè nKuyie nyìkè, kénsó nKadaadi tempè mmieke Yabesi èi kàbe sòò í bo de kó metíimmè. ⁹ Kè bèe bate bèè sòò kàtení, ke í nyà Kadaadi tempè nYabesi èi kou m̀̀u. ¹⁰ Bèè sòò bo de kó metíimmè kè bèe deite yekòmbò yembè, kè bè mbo tekoupiítè nè sikòusidé (12000), kè bèe bè t̀̀ nde kó dihei kè bè nàké ke d̀̀: Kàtenè Kadaadi tenkè nYabesi èi kékua di nìtìbè nè benitipòbè nè íbí. ¹¹ Dí kua benitidaabè nè benitipòbè bèè yìtè benitidaabè késúú mbesapàmbè bèè mu nyí yìtè benitidaabè.

¹² Kè bèe pété Kadaadi tenkè Yabesi èi mieke besapàmbè sikòusìnàà (400) bèè mu nyí yìtè benitidaabè. Ke bè kàtènni Sidoo Kannahã, bè borè.

¹³ De kó difònkúò bèè sòò bo bè tíí ndè, kè bèe t̀̀ mbenitìbè Bensamèe botí kàbe bèè sòò coké késari ditãri Dimwò bè borè, ke bo bè wammúnè metaummè. ¹⁴ Kè Bensamèe botí kàbee wète kékonní mecãã nkè bèe bè duó mbesapàmbè, bè kùù Yabesi èi kàbe ke sùò mbè. Bè me nyí mbè cètine.

¹⁵ Kè mesémmèe pí nyIsidayeeribe Bensamèe botí kàbe kpéí nke yé ti Yiè nKuyie ndo duómmè kè de kó kubotí f̀̀tìrrii feité Isidayeeribe botí mieke. ¹⁶ Kè Isidayeeribe t̀̀nni kó bekótìbè d̀̀: Benitipòbè t̀̀nke í bo Bensamèe botí mieke. Ti bo pété de benitipòbè kèduó mbèè yenté mudoò mieke? ¹⁷ Bensamèe botí mieke bèè yenté be fuku d̀̀ nkésòtèmu. Kè d̀̀e yíe nkè de kó kubotí báá kú Isidayeeribe botí mieke. ¹⁸ Ti me nyí yóó na kè bè duó nti kó besapàmbè kè bèe puoke. Ti sòò pàrikè mèè kpéí nke d̀̀: Ti mieke kè wèè bè duó nho kóo sapàà nti Yiè nKuyie nhò cãõ.

¹⁹ Kè bè d̀̀: Ti Yiè nKuyie mbanni ð mme mbomè bá dii benni Sidoo Betèedi bakù youú kuce kùù kàrinè Betèedi nè Sisemmu ku kó diyìe yìèní kèè bíékè Debona bakù cãnku.

²⁰ Mèmmè kè bèe tié mBensamèe botí kàbe ke d̀̀: Kàtenè kénsari f̀̀nyì kó depaa mmieke, ²¹ kénwéí, kè Sidoo èi kó besapàmbè yènni dii m̀̀nni ke kàri tihauti di íténi, bá wè kòo pí nhosapàà nhòmàà kè di kònnè képuoke. ²² Be cicebè yoo be tãbè kè bè ti s̀̀nkénni dikpànni, ti bo bè nàké ke d̀̀: Bè di kuó mmesémmè ke yé ti í namè ke pètèni besapàmbè Yabesi èi kè bè di cètine. Bèè me nyí yóó di duó mbe kó besapàmbè ke bo nyìèkù bè bo yíme bè yetèné dinùù bè do d̀̀unnè di ti Yiè nKuyie.

²³ Mèmmè kè Bensamèe botí kàbee t̀̀nnè bèè duó nyii tié Sidoo kó besapàmbè yènni dii m̀̀nni ke bo kàte tihauti, kè bèe pímmú besapàmbè dè bè bèkú mèè botí kékònnè kémaá be èi kénkari. ²⁴ Kè Isidayeeribe sòmbèe cítéte, bá wè kòo kàte o botí kàbe borè, nè o naàmùnkù kàbe. Bá wè kòo mbo o tenkè.

²⁵ De kó dim̀̀nni Isidayeeribe do í m̀̀ke okpàtì, bá wè kòo ndòari ò dómè.

ODUTI

Di mpátiri to tìi náantì

Oduti kó dipátiri ti náá ntìi do dḍò tì nti Bebaatíbè do baké diì mḍnnì Isidayeeribe.

Dikḍnnì marì diì do tannì Isidayeeribe tenké kòo nìtì mḍu bo Betideemmu èi, Sudaa tenké mieke, kòo yètìrì tu Edimedeki kḍò mḍke initidabí idé, kòo íté wenwe nè o pokù Naomii nè be bí idé kékote Mḍabu èi, ketenkè naati dè kékari. Kòo nitidabí idé puoke Mḍabu èi kó benitipḍbè Ḍripa nè Oduti.

Oduti kó dipátiri dḍó ké ti náké de kóo nitipopḍḍò Oduti wèè í tú Isidayeeribe botí kou ḍ tamè mmè Kuyie kḍbe mieke. De kpéi nkè de kó dipátiri ti náá nhOduti do tḍnni mmèè botí o dḍu cíètè nè ḍ do tḍ mmè Kuyie nyIsidayeeribe tḍ nkù, wenwe wèè í tú Isidayeeribe botí kou.

Di náámmu Kuyie nhḍḍ yietí mḍèè botí onìtì wèè dḍḍrìmè wenni ḍ pí mmḍu tḍmmú kpéi. Di ti náámmu Oduti nè o cḍkù Naomii bè ta mḍè sémmè mieke. Kè Kuyie nné bè dḍò mesàà ndiemè. Dèè benkú ḍ do taunnèmè benitibè ke dḍḍri Kuyie ndḍ dè.

Okpààtì Dafiti yààrì tu weè kó debire, wenwe Mḍabu èi kḍò nitipòkù weè te Dafiti yààrìbè, Odeetiwè Yesu yènní bèè kó kufuku mieke. (Matie 1:5).

Di mpátiri náantì duḍ ke dḍmmè

1. Dè wḍḍkémè kè Oduti yàa neinè o cḍkù kékonní Betideemmu tì 1
2. *Oduti kḍtémè* kupaku ke bo dérí tidiitì 2
3. Dè wḍḍkémè kè Boasi yàa puokenè Oduti 3-4

Edimedeki nè o pokù bè kḍtemè Mḍabu

¹ Bebaatíbè baké diì mḍnnì Isidayeeribe tenké kè dikḍnnì dierì marì tannì dihei, kòo nìtì mḍu íté Betideemmu èi Sudaa tenké nè o pokù nè o nitidabí idéi kékote kḍmbo Mḍabu kḍbe tenké. ² De kóo nìtì yètìrì do tú Edimedeki (dèè tu Kuyie mbaké), kòo pokù kperi tú Naomii (dèè tu Diwèi yiè), kòo bire marè kó diyètìrì tú Madonni (dèè tu Ocìrì) kè deterè kperi tú Kidionni (dèè tu Mumḍmmú). Bè do tú Efadata naàmḍnkù kḍbe mbe. Bè do iténí Betideemmu èi ndi Sudaa tenké kékote kḍmbo Mḍabu tenké depaa. ³ Kè Edimedekii kú kè Naomii nkpaá nè o nitidabí idé. ⁴ Kòo bí puoke Mḍabu èi kó besapàmbè. Kòo mḍu yètìrì ntú Ḍdipaa, kòo tḍu kperi tú Oduti. Kè bè ndè mḍke yebie ntepiítè. ⁵ Madonni nè Kidionni kè bèè kú kè be yḍ nkpaá omáà ke pàà o dḍu nè o bí.

Oduti neinèmè Naomii kè bèè kò mBetideemmu

⁶ Mèmmè kè Naomii keè ti Yiè nKuyie ndḍḍmè o kḍbe mesàà nkè tidiitì buoté kéité Mḍabu kḍbáatí kénkḍnti ke neínè o cḍḍbè bedé. ⁷ Kè bèè kété kḍemberínè kuce. ⁸ Kè Naomii náké o cḍḍbè bedé ke dḍ: Bá wè wèè kò nho cíètè o yḍ borè, kè ti Yiè nKuyie ndi dḍḍ mesàà nkéndḍnnè di mè dḍḍmè bèè ku, nè mí m mḍmmu. ⁹ Ti Yiè nKuyie ndi teennè kè di pétè di daabè kéompe. Kòo bè kḍunnè kè bèè ku. ¹⁰ Kè bè dḍ: Bitì, ti yó nda neínèmu a cie.

¹¹ Kè Naomii dḍ: M bí, kḍnnè. Ba nte kè di dḍó ké nni nneínè? N yí kpaá ke dḍ m bo peitè ibí kè ì di puoke. ¹² M bí, Wḗtenè, N kḍtému mediè, n yí kpaá ke dḍ nkéyenke onitidḍu, Bá kè n tu m bo yenke yíe nképié ibí, ¹³ di bo na kḍmbaa kè ìi kótáà? Di báa yenke otḍu mḍuàà? N sémmè di pḗētému. Ti Yiè nKuyie nkpannè mí nwe.

¹⁴ Kòo cḍḍbèè kuḍ mbedé kè Ḍdipaa kḍunnè o cḍkù kḍò cau nkéwḗte, kè Oduti nhḍ kpaánè. ¹⁵ Kè Naomii dḍ: Nte a dúḍ ke wḗte o kḍbe nè o bḍkè de borè, múnke wḗte.

¹⁶ Kè Oduti dḍ: Bá ntú n da yóu kéwḗte, a tati dè n de ntati, a kḍbe yó ntú n kḍbe mbe, Kuyie nha tḍ nkù n yó nku ntḍ. ¹⁷ A yóó kú dè, n yóó de nkú kè bè n kḍnnè. Kè n yí dè dḍḍ ti Yiè nKuyie nní mpoté. Mukúú mmḍu máà bo ti yate mí nnè fḍ.

¹⁸ Kè Naomii yà ḍ yetoomè ke bo nhḍ neínè ke dḍ yúó.

¹⁹ Kè bè ònèí bedé kétuòke Betideemmu, kéntatoo diheì, kè dèe di benitìbè. Kè benitipòbè ntú: Naomii nweà? ²⁰ Kòò dò: Di bá nni nyu ke tú: Naomii, di nni nyu ke tú: Meyençààrimè. Ke yé muwērímú mumòu yiè nni ndíímmè mesémmè. ²¹ N do iti ke tòmú, ke konní n nòu sinùmmù. Bá nni nyunè ke tú Naomii, ti Yiè nKuyie mmuwērímú mumòu yiè nni mbùtínnému ke n tanné mesémmè miéke.

²² Merìme Naomii nè o còkù Oduti Mòabu èi kou bè òtémè Mòabu kétuòke Betideemmu, dididèi ketírí dìi mònni.

2

Oduti dèémmè tidiiti Boasi paku

¹ Naomii dòu Edimedeki naàmùnkù kou mòu wèè do bo ke mòke o kperè kòo yètìrì feí, kè bè ò tu Boasi. ² Diyie marì kè Odutii náké Naomii ke dò: N dó kékòté òmòu paku nku, kòo yie n dèrí tidiiti. Kè Naomii dò: Kòté m bire.

³ Kòò kòté kupaku makù kè betòmbè nni kòò tù nke déénte. O yuu yó nnaati dè ke sò nku paku tú Boasi kòku nku.

⁴ Kè Boasii íté Betideemmu kékòtóo kédou mbetòmbè ke dò: Ti Yiè nKuyie nni ndi bonè. Kè bèe ò ténne ke dò: Kù da dòò mesàà.

⁵ Kè Boasii beke wèè bàà betòmbè ke dò: We ntu onitipòkù yie?

⁶ Kòò dò: Naomii neínèní wènwe Mòabu, ⁷ ò mòmú dinùù ke bo dèrí, nè dikúnweínì ndi ò dèémmè, ò yí còkè sàmpó nwe.

⁸ Kè Boasii náké Oduti ke dò: N kóo sapàà nha báá kòte òmòu paku, mbo die nnè n nitipotòmbè ke déé. ⁹ N nàkému betòmbè ke tú bè báá da béinnè, kè sinéyèi da pì nhá kòte kèyà bè dòní mèè nie.

¹⁰ Kè Odutii nínkù Boasi òkè kòò nàké ke dò: Dè yíme kàa n dòò mesàà nke m pénsìrì, mí nwèè tu opòò?

¹¹ Kè Boasi dò: Bè ò nàkému a dòòmè a còkù nè a dòu kumè nè a yóumè a cice nè a yò nè a èi ke kòtení ke bonè kubotí tekù, a do í yé kù. ¹² Ti Yiè nKuyie nda yietí mesàà nha dòò mè. Ti Yiè nKuyie tínti nylsidayeyeribe tū nkù da dòò mesàà nkè mè ndeu, ké n da kánké.

¹³ Kè Oduti dò: N yiè a nni ndòori mesàà nha n dòòmè ke náríkunnè n yèmmè, ke n náánè diwèi ke dò nha kó betòmbè m me nyí bè tùòke.

¹⁴ Bè yóò di dìi mònni kè Boasii náké Oduti ke dò: Kòtení kèdi, pòtè a pèè tikúnti. Kòò ò duó ntidiiti bè pùnné tì, kòò càáké kénsànnè késúó. ¹⁵ Ò wète dìi mònni ke bo dèrí kè Boasii náké betòmbè ke dò: Yóunè we kòò ndéé, di báá ò kòkénè. ¹⁶ Di yóu kè tidiiti nduo kòò dèé, di báá ò kpannè.

¹⁷ Kè Oduti ntúú nke déé nkétuòkenè kuyuoku, képuotí kèpíe nteyààtè, ¹⁸ kèto kékònnè kébenke o còkù, kóò duónnè tidiiti ò do di késúó ntì. ¹⁹ Kòò còkùu ò beke ke dò: A dèrí we mpaku yíe? A pì nde mutòmmú? Ti Yiè nKuyie ndòò mesàà nwèè da còuté.

Kè Odutii ò nàké dèè dòò, ke dò ò dèrí wèè paku o yètìrì tu Boasi. ²⁰ Kè Naomii dò: M banté ke dò nti Yiè nKuyie nkuu ti dòò mesàà nkù do me dòòmè bèè ku, kùu dòò mesàà nde kóò nti. Ke yíe béi nke dò: Boasi tu tinaàmùnkù kòbe kòò mòu nwe wèè dò nkéndake ti kpéi.

²¹ Kè Oduti dò: Ò béimmu ke tú nní mbonè o tòmbè ke déé nke bè yàa deènè mudidèi.

²² Kè Naomii dò: Mbonè Boasi tòmbè, a báá kòte kupaku tekù makù, bè yàà bo da kpannè.

²³ Kè Oduti nkũtìnè Boasi nitipotòmbè ke déé nke yàa deènè tidiiti ketiti nè tidérìti, ke baa bonè o còkù.

3

Naomii tiémmè Oduti

¹ Diyie marì kè Naomii náké Oduti ke dò: M bire, n waà ndè bo yímè mme kàa mbo kè dè da naati. ² Di mmònni a bantému ke dò mBoasi a niènnè wèè kó benitipotòmbè ke déé

nho paku ò tu ti naàmùnkù kou nwe, ò puotì yíe nkó keyènkè nke o yíe. ³ Wuò kényàre amáà tùdààrí kédáátí a yaàsààtì kékòte o yíe, a né báá yie nkòò da yà ke mu nyí di ke yã. ⁴ Kòò yóó duó a nhò paké, kòò duó kàa kòtoo kédáa nho yààkù kédúo o naàcèi také kòò banté a dómè wèe daate a kpéí. Ò bo da náké a dò nkédòò dè. ⁵ Kè Oduti dò: N yóó dòòmu a n nàké tì timòu.

⁶ Kè Odutii íté kékòte kuyié kédòò o còkù ò nàké tì weti weti. ⁷ Kè Boasii di kényà kòò yèmmèe cáté kòò kòte kéndúo o diiti còù dè. Kè Odutii bánné kékòtoo kédáa nkuyààkù o naàcèi také kéndúo. ⁸ Keyènkè cuokè kè Boasii entení kényà onitipòkù duómè o naàcèi také kè dèe ò di. ⁹ Kòò dò: Wenninwe?

Kè Oduti dò: Mí nhOduti nwe a kóo tǎntì, daate n kpéí, fǎǎ tu ti naàmùnkù kou wèe tòké, ke dò nké n tieke.

¹⁰ Kè Boasi dò: N kóo sapàà ti Yiè nKuyie nda dòò mesàà, a dòò dè bàmbà ndè pǎǎtému a dòò ndè a còkù, demòu deè benkú a dómè ti naàmùnkù, a í wammú bedapàmbè bèè mòke be kperè yoo idawaá. ¹¹ N kóo sapàà mbá nyièkù, n yóó dòòmu a dó tì. Benitibè bemòu yému a túmè onitiposààwè. ¹² Mómumu nwe n dòmmè ke da túóté, òmòu né bomu wèe da tákénè ke m pǎǎtè. ¹³ Nduó die nkè dèe wenté kè tí tì yà. Kòò dó ké da túóté, wè da túóté, kòò me nyí dó, m béimmu ke yu ti Yiè nKuyie nyètiri ke tú, m bo da túóté.

¹⁴ Kè Oduti nduó kè dèe wenté kòò yè kè dè kpaá uu. Boasi do í dó bè nyé ò kòtenímè kuyié. ¹⁵ Kòò dò: N duònní a yààkù.

Kè Odutii ò duó, kòò cǔǔ tidiiti cidòòbè tepítè nè bènnùmmù kòò toú. ¹⁶ Kòò kò ndiheì o còkù Naomii borè, kòò ò beke ke dò: M bire ònti dòò?

Kè Odutii ò nàké de kóo nitì ò dòò dèe kó dimàà. ¹⁷ Ke dò: Ò m pǎ tidiiti cidòòbè tepítè nè bènnùmmù ke tú m báá wètení n nòunùmmù a borè.

¹⁸ Kè Naomii dò: M bire nkari béu kényà de kó tináàntì yóó kú dè. Boasi yóó tǔntemu de kó tináàntì yíe.

4

Boasi sòtémè Edimedeki fuku

¹ Memme kè Boasii kòte kénkari diheì bòrì bè kàrì dè ke tǔnni tiheikènnáàntì. Wèe do dò nkéndake Oduti nè o còkù Naomii be kpéí kòò mpènké, kè Boasi dò: N kou kòtení kékari die!

Kòò kari. ² Kè Boasii yú beheikènkótíbè tepítè ke dò: Karinè die, kè bèe kari. ³ Kè Boasii náké wèe dò nkéndake be kpéí ke dò: Naomii wèe konní Mòabu wèe fiiti ti tebite Edimedeki bàtè. ⁴ Kè n né yè m bo da náké kàa tè donté bèè kàrì die nnè beheikènkótíbè be ìkè. Kàa me nyí yóó tè donté a n náké kè nni nyé, ke yé a kó difònkúò mfi baatémme.

Kòò dò: Kè n na m bo tè donté.

⁵ Kè Boasi dò: Kàa donté tebàtè, á túóté Oduti Mòabu kou okúpokù, késòoté wèe ku o cíètè.

⁶ Kòò dò: M báá na ké dè donté n yàà bo paà wèe bo túóté n kperè. Donté n na ndonté dè, n yí yóó na.

⁷ Nè dimònni Isidayeeri be do ò nkè bè donté demarè yoo bè cèete, òmòu wèe òò deite o neükù kédúo nhotò, dèè benkú tináàntì tǔntemè. ⁸ Wèe do dò nkédonté tebàtè kòò náké Boasi ke dò: Donté, kédeite o neükù kòò duó. ⁹ Kè Boasii náké beheikènkótíbè nè bèè kó dimàà dè bo ke dò: Di yàmu yíe n dontémme Naomii, Edimedeki, Madonni nè Kidionni be kperè demòu, ¹⁰ kétúóténè Oduti Mòabu kou Madonni wèe ku o pokù késòoté ocíi cíètè, kòò yetiri báá feti o kòbe cuokè nè o èi.

¹¹ Bèè dè bo nè beheikènkótíbè kè bè dò: Ti yàmu! Ti Yiè nKuyie ndòò mesàà a yóó túóté wèe nitipòkù kòò ndònnè Daseedi nè Dea bè do dòmmè bèè maá Isidayeeri cíètè. Á kpenke Efadata tenkè mieke kàa yetiriíi feitè Betideemmu. ¹² Ti Yiè nKuyie nyóu kè de kóo nitipòkù da pié ibí péu, kàa cíètèe naánnè Sudaa nè Tamaa be bire di yààrì Pedesi kperè do dòmmè.

Boasi tùótémè Oduti ke puoke

¹³ De m̀nǹni ndi Boasii tùótémè Oduti, k̀e ti Yiè nKuyie nhò d̀d̀ mesàà nkòo púó nképeité denitidabire. ¹⁴ K̀e benitipòbè nnáá Naomii ke tú: Ti sántí ti Yiè nKuyie nku yóumè k̀a pètè deyaàbire d̀è bo da píí. De yètìrìi òuke Isidayeereibe mieke. ¹⁵ D̀è yó nte a ònǹi, k̀e nda t̀o a k̀ótì mieke. A c̀k̀ù ẁè d̀e nda peité ò da d̀ómu. Ò p̀èèém̀u initidabí òyiekè.

¹⁶ K̀e Naomii c̀outé debire k̀ént̀u k̀e d̀e yò. ¹⁷ K̀ò c̀èp̀eetitòbè d̀ò: Bè peité Naomii denitidabire, k̀e d̀e yú ke d̀ò Obedi. K̀e Obedii peité Sese k̀e Sese peité Dafiti.

Dafiti k̀ó kufuku

¹⁸ P̀edesi ẁè peité Etisidonni. ¹⁹ K̀e Etisidonnii peité Adamu, k̀e Adamuu peité Amminadabu. ²⁰ K̀e Amminadabuu peité Nasòò, k̀e Nasòò peité Sadima. ²¹ K̀e Sadimaa peité Boasi, k̀e Boasii peité Obedi. ²² K̀e Obedii peité Sese, k̀e Sese peité Dafiti.

Sammuyeri pátiri ketirì Di mpátiri tɔ̀ tìl nààntì

De kó dipátiri ti náá nSammuyeri kpéi nke, wèè do tú Kuyie ndo tããtè bèè baatíbè Isidayeribe mièke be kóo sɔ̀nwe. Weè do tũnni dihei kó tináantì, ke tú Kuyie mpããnáantì nààntò kè weè tu ikuó nìutì Kuyie ncíètè. Kè dè mboní kè Isidayeribe ténke í ndó bebaatíbè beè mbè baké, kéndó kéwaá nhokpààtì wèè yó mbè baké ibotí tɛi kɔ̀mɛ.

Kè Kuyie mbè duó nhokpààtì ketiwè wèè tu Sauri. Sauri me nyí nhɔ̀tɛ ò bo dð̀mè Kuyie nyí ndó dè kè kùu ò dootóo kètããtè Dafiti. Mèmmɛ kè Sauri nkékú kè Dafiti dèúkú.

De kó dipátiri ti náá ntì tu: Kuyie nkuù mã̀ tu ku kɔ̀be kóo kpààtì. Nè de kpéi nkù báá na kérénnè mutɔ̀mmú wèè í kù duó nhomáà.

Di mpátiri nààntì duó ke dð̀mmè

1. Sammuyeri kó tináantì o bíkémbéntì nè o tð̀mmú ò do ni mèè botí Isidayeribe 1-8
2. Sauri náá mmèè botí okpààtì nè Kuyie nho dootóomè 9-15
3. Dafiti kó tináantì nè o do ð̃ yenténèmè Sauri nè Sauri kó mukúú 16-31

Anni mɔ̀mè Kuyie ndebire

¹ Onitì mɔ̀u wèè do bo Damaa èi, Efadaimmu tempè nyetãrè ínkè kòku, kòo yètìrì tu Edikanaa. Ò do tú Efadaimmu kó kuwɔ̀ nkou nwe. Sufu wèè do peité Tou, kè Tou peité Ediu, kè Ediuu peité Yedokammu kòo né peité Edikanaa. ² Kòo ípo benitipòbè bèdébè, kòo mɔ̀u yètìrì ntú Anni, kòo tɔ̀u kperi tú Peninna. Kè Peninna mmàke ibí bá Anni yie í màke.

³ Bá d̀i benni kè Edikanaa ní íté Damaa, kékɔ̀tɛ Sidoo ti Yiè nKuyie ncíètè ke bo nínkú kè kù bàntè kunku Mpakedaa kè kù fié iwũð. Dè do s̃ nhEdii bí idé Òfinii nè Findee beè tu ti Yiè nKuyie nkuó nìubè. ⁴ Kè Edikanaa ní féútè o ð̀fè ti Yiè nKuyie nképã kumaa nkùmáà Peninna nè o bí, ⁵ kèpã Anni yie ò pã Peninna kè dè màmmè kuce mèdémè. Ò do we ndó mediè mbá ti Yiè nKuyie nyí me nhò pãmè ibí. ⁶ Kè Peninna Anni yanti nhò c̃í ke caàri o yèmmè, kòo ã̀ ifei ò í màke mèè kpéi nyibí. ⁷ Bá d̀i benni kè bè kɔ̀tɛ ti Yiè nKuyie ncíètè ke bo fié iwũð ti Yiè nKuyie, Peninna nwanti ke bo caàrè Anni yèmmè, kè dèe nyòu Anni kòo nkuò nkéyete mudii. ⁸ Kòo d̀u Edikana ò bàntè ke d̀: Anni dè dð̀mmɛ kàa kuò nke yete mudii, kàa yèmmè caàrè? A me nni nte kè dè í p̃ètè initidabí tepítàà?

⁹ Kè Annii íté bè di d̀i m̀nni ke dèe kèta ti Yiè nKuyie ncíètè, ke s̃ ti Yiè nKuyie nkuó nìutì Edii kàri ti Yiè nKuyie ncíètè b̀ri. ¹⁰ Kè Anni yèmmè caàrè, kòo kuò nkè ntingnietì yie kòo báá nti Yiè nKuyie nke tú: ¹¹ N Yiè nKuyie nf̃ Mpakedaa, n kuó mmesémmè, n wénté fenɔ̀nsààfè mí nha kóo t̃ntì sámpòu kè m pã denitidabire, kàa dè nni mpã, m bo dè n da duó nkè dè mpí nha tð̀mmú s̃ã bá kuponkù báá kááké de yuu. ¹² Kè Anni mbáá ti Yiè nKuyie nkè dèe m̀ntɛ kè Edii ò wúo nke wúo nho bìè mmáà yeè nampúmè. ¹³ Ò me nyí yo ò náá nke tú mù, ò baa do báá nti Yiè nKuyie nnè o yèmmè mme, kè Edii yèmmè ndò nhò muó mmenaà mme, ¹⁴ kòo nàké ke d̀: Dè yó nkããké de kàa naà m̀nté? Die ndòke a yóo dennemè a naà. ¹⁵ Kè Annii ò t̃ríné ke d̀: Okótì, n yí muó mmenaà, meyeñcaàrimè meè ò deuté, kè ò kuònnè ti Yiè nKuyie. ¹⁶ Bá n wénté mufð̀mmu yeimu yie, iyentotí nè meyeñcaàrimè deè ò deuté, deè te kè m báá nti Yiè nKuyie nkè dè m̀ntɛ.

¹⁷ Kè Edii ò t̃ríné ke d̀: Kɔ̀tɛ ke bá nyìkù, kè ti Yiè nKuyie nyIsidayeribe tũ nkù da pã a kù mɔ̀ dè. ¹⁸ Kè Annii ò t̃ríné ke d̀: N wénté fenɔ̀nsààfè mí nha kóo t̃ntì.

De m̀nni kè Anni yèmmèe cáté, kòo kò nkédi.

¹⁹ Kè dèe wenté Edikanaa nè o cíètè kobe kè bèe piké cute kénínkú kébántè ti Yiè nKuyie nkédeè kékò nDamaa.

Bè peitémè Sammuyeeri kóò duó ti Yiè nKuyie

Edikana nè o pokù Anni kè bèe duó, kè ti Yiè nKuyie nduó nhAnni ò kù mǎo dè. ²⁰ Kòò púó nképeité denitidabire, ké dè yu ke dò Sammuyeeri (dèè tu Kuyie nkèè).

²¹ Mèmmè kè dibenni terì ríboní, kè Edikanaa nwēti Sídoo nè o cíètè kǎbe ke bo féúté fèǎfè ti Yiè nKuyie, káféúténè ò kù cànnenè dii nùù kǎfè. ²² Anni í nneínè o dǎù, kóò nàké ke dò: N dó debire dèè cǎté kè nní nkǎri ké ndè neínè ké dè duó ti Yiè nKuyie nSídoo kè dè nke mbo sǎǎ. ²³ Kè Edikanaa ò tǎnné ke dò: Kǎa me ndó dè wenni, nkpaá die nkè debire yǎa cǎténè. Ti Yiè nKuyie ndǎò kù b́i ntì.

Mèmmè kè Anni nkpaá kè debire yǎa cǎténè.

²⁴ Debire cǎté dii mǎnnì kénkpaá kénnì, kòò dè kǎtenè ti Yiè nKuyie ncíètè Sídoo, wenwe nè o dǎù, kè bè rítǎ dinaadaa* yebie nyètǎati kperi nè muyuo nnè nè menàà nkudǎukù. ²⁵ Kòò féúté fèndǎfè ti Yiè nKuyie, kédeè kékǎtenè debire Edii borè. ²⁶ Kè Anni béinnè Edii ke dò: N yiè nha bomu, dentení onitipòkù wèè yǎa còrmú die nha ìkè ke báá nho Yiè nKuyie, mfi yǎa nwe. ²⁷ Nte debire n yǎa sèíní dè ké ndè mǎù n Yiè nKuyie kù dè nni mpǎmu. ²⁸ N yóó dè nkù duómmu kè kù ndè te de fòmmu mumǎu.

Kè bèe nínkú ti Yiè nKuyie nyìkè ke sínnóǎ.

2

Anni sǎntemè ti Yiè nKuyie

¹ Kè Annii sǎnte ti Yiè nKuyie nke dò:

Ti Yiè nKuyie nkuù te kè m pèté diwèi,
kuù m pǎ dikǎmbùò kè m bo ndaú n dootitǎbè,
kuù n teennè dèè te kè n yèmmè naati.

² Ti Yiè Kuyie nkuù máa kpa meyei,
kuù máa tu dipèri dii n kǎnké,
òmǎù tǎù í kù dǎnnè ke kpa meyei.

³ Di bá nsúũnko sipǎ kó tináahtì,
tisǎnténáahtì ténke bá nyièní di nò mieke,
Ti Yiè nKuyie nyému demǎu,
kù yóó bekénè benitibè be dǎòrimè dǎmmè mme.

⁴ Kuù keku bekpǎritiebe tǎnnè,
bèè do cíinnì kè bè kpenke.

⁵ Bèè do yo nke diè nkè bè wanti bè bo di mù ke mǎhté.

Bèè do fèũrinè dikǎnnì kè bè òmpu.

Kè tēhǎũnte peité kuce mèyiekè,
wèè do pǎi kòò naá ntehǎũnte.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù ãǎ kuǎ kè kuù fòùkũnne,
kuù ãǎ tanné onitì kudǎnkù kè kuù ò dènnení kudǎnkù.

⁷ Ti Yiè nKuyie nkuù ãǎ dǎò onitì fedawanfè kè kuù ò kparikũnne,
kuù ãǎ kékũnne onitì kè kuù ò déúkũnne.

⁸ Kuù ãǎ íi nhocìri mutǎǎ mmieke,
kédenne osénniwè mesémmè mieke,
ké bè wènnénè benitidiebé kè bè nkari,
ké bè duó ndikpǎàtikàri.

Ti Yiè nKuyie nkuù te ketenkè,
kuù ãnné yesǎnkè yèè kè tǎ.

⁹ Kuù dàke bèè kù dé be fòmmu kpéi,
kè benitiyeibe kǎ ndibiinnì mieke
ke yé onitì ãǎ í nnamè nè omáa kó muwèrímu.

* 1:24 dinaadaa: Yépáte mayè mieke bè wǎri yenaadakè yètǎati, yeteyè ke wǎri dinaadaa òmáa dii mǎke yebie nyètǎati.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nyóó p̄ontemu ku dootit̄abè,
fetaafè bo bè p̄e,
Ti Yiè nKuyie nkuù yóó bekénè kutenkù kum̄ou,
kéduó nku kóo kp̄àt̄i kù t̄āāté wè muw̄erímú,
kédéúk̄unne kù t̄āāté wè.

¹¹ M̄em̄me Edikanaa nè o k̄abe kè bèe kò n̄ho cie Damaa, kè debire nkpaánè Kuyie nkuò
n̄ùt̄i Edii ke p̄í n̄ti Yiè nKuyie nt̄ōmmú.

Edii bí kó m̄eborime

¹² Edii bí borime í nwenni, ì do í dake ti Yiè nKuyie nk̄peti, ¹³ bá nè bè do me nt̄úmè ikuó
n̄ùbè. Nte bè do d̄ōri m̄èè botí: Bè do ñ nkòd̄ m̄òu f̄éúté f̄eḏ̄f̄e ti Yiè nKuyie nke kpaá b̄erí,
be kóo t̄ōnt̄i tuak̄ení ke t̄o tem̄atik̄umpete yen̄i nyèt̄āāt̄i k̄pete, ¹⁴ kémbaunte sinakesí nè
sik̄umboó nè sid̄ou nè tik̄ad̄àabuuti mieke. Kòd̄ n̄inte d̄èè kó dim̄àà be k̄pere nde. Bè do
me nd̄ōri Isidayeeri be bem̄ou bèè k̄roo Sidoo.

¹⁵ Bá kè bè mu nyí t̄uò mmek̄ùd̄ nyikuó n̄ùt̄i t̄ōnt̄i k̄otení, kénáké wèè f̄éúté f̄eḏ̄f̄e ke d̄ò:
Ikuó n̄ùt̄i tu a ò p̄ā imaa nhò yóó p̄únné ì, ò í yóó c̄auté ibirí, ò d̄ó ibénní nyi. ¹⁶ Kòd̄ yí:
N d̄ò nk̄et̄uò mmek̄ùd̄ m̄me kédeè k̄aa túóté a d̄ó ì. Ot̄ōnt̄i d̄ò: Bàmbà nwe a d̄ò nké n̄ duó
mmè, k̄aa yete n̄ yì fièt̄e. ¹⁷ Kè Edii bí nd̄ōri ti Yiè nKuyie nyí d̄ó d̄è, bá bè í nwúó mbè kù
p̄ā nyèè p̄ārè ke d̄ò nyè tu ku k̄p̄e.

Sammuyeri bomè Sidoo

¹⁸ Kè Sammuyeri ímbo Sidoo ke daati dik̄out̄éyaab̄òri ke p̄í ti Yiè nKuyie nt̄ōmmú.
¹⁹ Bá d̄iì benni o ȳò nè o cice kè bè k̄òri Sidoo ke bo f̄íé iw̄ūḏ̄ ti Yiè nKuyie, n̄ho ȳò ò dùòke
diyaab̄òri k̄ént̄o. ²⁰ Kè Edii ní p̄ā Edikanaa nè o pok̄u ti Yiè nKuyie nkó mesàà nke d̄ò: Ti
Yiè nKuyie nyóo kòd̄ nitipòk̄u yie nyíé k̄ep̄íé ibí, kè ì ìt̄ínné ò me nkù p̄ā d̄è kó dif̄òt̄iri.
Kòd̄ deè kè bèe kò. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nd̄ò mesàà nhAnni kòd̄ yíé k̄ep̄eit̄é initidabí ìt̄āāt̄i
nè initipobí ìd̄èi.

Kè ti Yiè nKuyie nní mbonè Sammuyeri kòd̄ kòt̄írí.

Edii do kp̄annèmè o bí

²² De m̄ōnni Kuyie nkuó n̄ùt̄i Edii do k̄òt̄ému mediè nkékeè o bí d̄ōri d̄è Isidayeeri be
cuokè nè bè d̄out̄in̄em̄è benitipòbè bèè do ñ nt̄íkú ti Yiè nKuyie nc̄iēt̄è b̄òri n̄ù. ²³ Kòd̄ bè
beke ke d̄ò: Di d̄ōri ba mbotí nku? Benit̄ibè bem̄ou n̄ámmu di borime í wennimè. ²⁴ M
bí yóunè d̄ende! Benit̄ibè n̄áa nt̄i di k̄p̄éí n̄t̄i í wenni. ²⁵ Kòd̄ n̄t̄i yeténè on̄t̄i ti Yiè nKuyie
nkuù ññ bè p̄ut̄é. Kòd̄ né yeténè ti Yiè nKuyie nwe mbo ò p̄ut̄é?

Bè me nketé ke í ndake be cice bè n̄áa nt̄i. Ti Yiè nKuyie nkuù do d̄ó ké bè k̄uò.

²⁶ Kè Sammuyeri baa kòt̄írí, ti Yiè nKuyie nnè benit̄ibè kè bè ò d̄ó.

Kuyie nnákémè Edii kù yóó ò d̄ò d̄è wenwe nè o bí

²⁷ Diyè marí kè Kuyie mp̄ān̄áānt̄i n̄áānt̄ò m̄òu k̄otení Edii borè kóò n̄áké ke d̄ò:
A ȳému a yembè do bo d̄iì m̄ōnni Esibiti ke tú tidaat̄i, kè ti Yiè nKuyie mbè benkemè
kum̄àà, ²⁸ k̄ét̄āāt̄é Isidayeeri be bem̄ou mieke a yààri An̄o kòd̄ ntú ikuó n̄ùt̄i, ke daati
dik̄out̄éyaab̄òri, ke tóu iw̄ūḏ̄ bè kù feu ì ke tuò ndiw̄ūḏ̄t̄ōnni ìnkè ke tuònnè tihúúnt̄i, ke
kù n̄áannè ke kù d̄ò, kè bè ní kù f̄éúté f̄eḏ̄f̄e bè bo mm̄ake be kó kumaa. ²⁹ Ba nk̄p̄éí
nné te kè di caàri kù ȳé mbè nkù feu ì w̄ūḏ̄ nè yep̄ārè kù ȳé mbè nkù p̄ā nyè ku c̄iēt̄è
mieke? Dè ȳíme kè di t̄ānk̄íí imaa nsààyi, Isidayeeri be kù feu ì w̄ūḏ̄ mieke nè bè kù p̄ā
nyèè p̄ārè, ke c̄ūḏ̄ di k̄ōnt̄i? Dè d̄ōmm̄e k̄aa ȳarí a bí nyi ke kù p̄ēēt̄é? ³⁰ Nè de k̄p̄éí, ti
Yiè nKuyie nyisidayeeri be t̄ū nkù tu kuù do d̄ōunnè din̄ùu a naàm̄unk̄u k̄abe ke d̄ò bè bo
ntú ikuó n̄ùbè s̄ā. Di mm̄ōnni m̄èè t̄énke d̄ake kù yetemu ke tú wèè kù déúk̄unne kù
ññ we ndéúk̄unne, kè wèè kù s̄enk̄èri kù m̄únke o s̄enk̄èri. ³¹ Dè t̄uòke ke d̄èmu kù bo

duómme kàa kàbe nkã mmunantékúú, okóti ténke í yó mbo a cíètè. Kè kùu dɔ̀dɔ̀ mesàà nyIsidayeeriibe. ³² Otà̀u m̀u bo c̀utè ku cíètè. A cíètè mièke okóti me mbá ndè kraá. ³³ Kù né yóó súó nhòm̀u nwe a yaábí mièke kòo ntókénè ku wũ̀d̀t̀nnì, ke wúó nhò na mborè kè dè ò yóu ke caàri o yèmmè, kè besòmbè nkã mmunantékúú.

³⁴ A bí idé Ofinii nè Findee bè yóó kú diyìè dìmáà ndi kàa banté kù béi nti yóó d̀d̀mè. ³⁵ De kó dif̀nkúò kè kùu tãátè ikuó nù̀ti kòo mpí nku t̀d̀mmú kè dè wenni ke d̀d̀ri kù d̀mè. Kè kùu duó nkòo yaábí ntú ikuó nù̀bè sáà, kèmbò okpà̀tì kù yóó tãátè wè borè. ³⁶ A kàbe bèè bo yenté, kè bèe k̀tení kènninku o borè ke bo péte dárè yoo mudì sámp̀, kè nhò bàá nke tú: Ti duó mbá mùu t̀d̀mmú ti Yiè nKuyie ncíètè mièke kè ti péte kédinè.

3

¹ Kè Sammuyeeri míbo Edii borè ke pí nti Yiè nKuyie nt̀d̀mmú.

Kuyie nyumè Sammuyeeri

De m̀nnì ti Yiè nKuyie ndo í náánnè benit̀bè mecãã mmecãã nyoo nè mebenkùmè mièke.

² Keyènkè makè kòo kótì Edii nduó o d̀u. Ò do kòtèmu kòo nuò nténke í nnaati. ³ Kè Sammuyeeri nduó ti Yiè nKuyie ncíètè ku taummè t̀u také, ke ś nku cíètè fit̀rè mu nyí ku. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nhò yu ke d̀: Sammuyeeri! Sammuyeeri! Kòò d̀: Nte mí. ⁵ Kòo cokóo Edii borè ke d̀: N k̀tenímu. Kè Edii d̀: N yí da yu, k̀te kèduó. Kòo wète kèduó. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kèyú Sammuyeeri kuce medérímè, kòo k̀tooo Edii borè ke d̀: N k̀tenímu, n kèè a n yumè mme ke k̀tení. Kè Edii d̀: M bire n yí da yu, k̀te kèduó.

⁷ Sammuyeeri mu ndo í yé ke d̀ nti Yiè nKuyie nkuò ò yu, kù mu ndo í ò béinnè diyìè marì.

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kèyú Sammuyeeri metãámmè, kòo íté kék̀tooo Edii borè ke d̀: N kèè a n yumè mme ke k̀tení.

Kè Edii banté ti Yiè nKuyie nkuò ò yumè, ⁹ kòò nàké ke d̀: Wète kèduó, kè bè wète ke da yu a d̀: N yiè, béi nkàa kóo t̀ntì kèmmúmu.

Kè Sammuyeeri wète kèduó.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nwètení kécómmú o borè kèyíé kòò yu ke d̀: Sammuyeeri! Sammuyeeri! Kòò d̀: Béi nkàa kóo t̀ntì kèmmúmu.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke d̀: N yóó poté Edii cíètè nte kuyèiku makù, kè Isidayeeriibe tì kèè kè dèe k̀péetè be to. ¹² De kó dim̀nnì ndi n yóó d̀d̀mè Edii cíètè, n nàké ke yè n yóó tè d̀d̀mè bá m báá ínté t̀matì. ¹³ M béimmu ke tú: M bo poté Edii cíètè sáà nè o bí d̀d̀ri mèè yei nképí nke caàri n yè̀t̀rì kòò yé ke cíéké. ¹⁴ Mí nKuyie m béimmu ke tú dèmarè í bo dèè bo ùte Edii cíètè yei mbá kè bè nfié iwũ̀ ke m pãmmú yepãrè.

¹⁵ Kè Sammuyeeri nduó, kè dèe wenté kòo kpeté ti Yiè nKuyie ncíètè kó yebòrè. Ò í ndàátì ke bo nàké Edii ti Yiè nKuyie nhò nàké tì. ¹⁶ Kè Edii yú Sammuyeeri kòò nàké ke d̀: Sammuyeeri n kóo dapàà! Kòò d̀: Nte mí. ¹⁷ Kè Edii d̀: Ti Yiè nKuyie nda nàké ònti? Bá n s̀nne t̀matì bá t̀máà, kàa n s̀nne t̀matì ti Yiè nKuyie nda poté.

¹⁸ Kè Sammuyeeri ò nàké ti Yiè nKuyie nhò nàké tì timòu bá ò í nsùó nt̀matì, kè Edii d̀: Kuù tu ti Yiè nKuyie, nkùu d̀d̀ kù d̀mè.

¹⁹ Kè Sammuyeeri kóté kè ti Yiè nKuyie nní nhò bonè. Kù ò nàá ntìl náàntì kó dimàà kòò nàá mbenit̀bè t̀matì í nduò ketenkè. ²⁰ Mèmmè Isidayeeriibe kó ketenkè kemòu, kètúóté Danni kó kutempè nkétuàkenè Bèrisebaa, kè bèe banté ke d̀ nSammuyeeri mènke tú ti Yiè nKuyie mpãnáàntì náàntò. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nsòoté kèmbenkú kumáà Sammuyeeri Sidoo, kòo nnáá nku náàntì.

4

¹ Mèmmè kè Sammuyeeribe ntuonko Isidayeeribe bemou ti Yiè nKuyie nnàá ntì.

Isidayeeribe dootitabè tùótémè ti Yiè nKuyie ntaummè tou

Diyiè mari kè Isidayeeribee dinté Fidisitēēbe mudòò kébáté Ebenni-Esee, kè Fidisitēēbe báté Afeki. ² Kè mudòò binté mediè nkè Fidisitēēbe auté Isidayeeribe, kékuò benitibè sikoupirisnàà (4000) de kó mudòò mieke. ³ Bèè yenté kè bèe coké kékonní bè do baté dè, kè Isidayeeribe kó bekótibè dò: Ba nkpéi nte kè Fidisitēēbe ti auté mie mbotí? Tí katenè Sidoo kétúóténí ti Yiè nKuyie ntaummè tou, kè dì mbo ti borè ké ti deeténè ti dootitabè.

⁴ Kè bèe tō nkè bèe túóténí ti Yiè nKuyie ntaummè tou, ti Yiè nKuyie Mpackedaa kari dè beínkèmbàribè bèdébè sàku. Kè Edii bí idé Ōfinii nè Findee kè bè dè bo. ⁵ Bè tùòkenè dī mōnni ti Yiè nKuyie ntaummè tou Isidayeeribe kari, kè Isidayeeribee iite kè ketenkèe sântè.

⁶ Kè Fidisitēēbe keè bè iitemè Isidayeeribe kari ke dò: Ba nte kè bè ífti Ebedeebe kari?

Bè kèè dī mōnni ke dò ti Yiè nKuyie ntaummè tou tùòkení be borè, ⁷ kè kufōwáá mpí nFidisitēēbe kè bè nnàá nke tú: Ti Yiè nKuyie nkuu tùòkení be kari, ti pakému! Kù do í bè bonè, bàmbà nke tùòkení. ⁸ Dè ti dimu, we nyóó ti deeténè Kuyie nkperíkù kùu do poté Esibiti kabe tiyēiti tibotí tibotí dikpàà cuokè. ⁹ Fidisitēēbe yetenko kè ti bè bàao nè dikōmbùò, kè meè dake ti yóó naá mbe kó tidaati nti kéndōnnè bè do tùmè ti kó tidaati. Íténè kè ti bè bàao nè muwērímú.

¹⁰ Mèmmè Fidisitēēbe nè Isidayeeribe bè tamè betabè mudòò kè bèe na Isidayeeribe, kè bèe coké kékūú mbe cēí, kè bèe auté mediè nkékuò benitibè sikoupirisitaāti (30000), ¹¹ kétúóté ti Yiè nKuyie ntaummè tou. Edii bí idé Ōfinii nè Findee kè bèe kú.

Edii kumè

¹² Kè Bensamee naàmùnkù kou mōu kēri o yàtì, kēpū nho yuu mutáá nkécoké kētuake Sidoo de kó diyiè dimáà mieke. ¹³ Ke s̄ nkè Edii kàri o kàri ínke kuce nùu ke paké ke yé o kōmbùòti duòmè ti Yiè nKuyie ntaummè tou kpéi. Kè de kóo nitii náké tii bè tùòkení kè benitibè bemou kuónko. ¹⁴ Kè Edii keè yedabùò nkébeke mùu dōdri, kè weè nitii cokóo mecāā nkòò nàké dè dōdè. ¹⁵ Dè do s̄ nhEdii mōke yebie nsipisìwei nè yèni ndi, bá ò ténke í wúó mbá sámpó. ¹⁶ Kè de kóo nitii ò nàké ke dò: M boní mudòò borè nde yíe nke cokéní. Kè Edii dò: N kóo dapàà ndè dōnníme? ¹⁷ Kòò dò: Ti dootitabè ti bètimu ke ti auté, dèè né dake yòu deè tu a bí idé Ōfinii nè Findee bè kumè, kè bè tùóté ti Yiè nKuyie ntaummè tou.

¹⁸ De kóo nitii yu dī mōnni ti Yiè nKuyie ntaummè tou kó diyètìrì, ke s̄ nhEdii kàri o kàri ínke, kédonní diyànyànni ti Yiè nKuyie ntou borè ke kèété o fōnii kékú. Ò do kòtému mesàà nkéncēē. Ò do baké Isidayeeribe ke dò yebie nsipisìnàà ndi.

¹⁹ Edii còkù, o birè Findee pokù do púómmu ke duúnnè ò bo peitémè. Ò kèè dī mōnni Fidisitēēbe tùótémè ti Yiè nKuyie ntaummè tou, kòò còkù nè o dōu kè bè kú kè kuyonkuu ò auté kòò kūú képeité, ²⁰ kemmaùnè mukúú, bèè ò teénnè kè bè dò: Bá nyīkù! A peité denitidabire nde. Ò í mbè tēnné timatì. Ò keté ke í ndake be teré kpéi. ²¹ Kòò béi nke dò: Ti Yiè nKuyie nténke í bonè Isidayeeribe, ké yú o birè ke dò Ikabodi.

De kó diyètìrì do tukúnè bè tùóté mēmmè ti Yiè nKuyie ntaummè tou nè o còkù Edii kó mukúú nnè o dōu kōmu. ²² Kòò béi nke dò: Isidayeeribe pàamu muwērímú ke yé be dootitabè tùótémè ti Yiè nKuyie ntaummè tou.

5

Fidisitēēbe kōnnēmè ti Yiè nKuyie ntaummè tou

¹ Kè Fidisitēēbe túóté ti Yiè nKuyie ntaummè tou Ebenni-Esee kékōnnè Asidodi. ² Ke bii dī tanné be bōò Dakōō tou kéinné di také. ³ Kè dèe wenté kè Asidodi kabee ente kénsó

nDakɔ̄ɔ do ke duó ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìikè kè bèe í mbe bə̀ð kécónnè dì do borè.

⁴ Di wentírì kè bè nsó nDakɔ̄ɔ tó do ke duó ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìikè, di yuu nè di nau kè dè bə̀kè ke cóú de kó kudieku bòrì. ⁵ Deè te nè yíenní kè de kó bebə̀oyembè nè Asidə̀di eì kə̀be bèè taà de kó kudieku kè bè í nau ku bòrì.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbenke ku wḗrímú Asidə̀di kə̀be, kè bè poté fə̀kúúkúùrè kè be kṑmbù̀àtìi do, bembè nè yehèkè yèè bè təkénè ye kə̀be. ⁷ Bè yà diì məǹnì tìi bè tù̀ðkení, kékuó nke d̀: Ti í dó ti Yiè nKuyie nyIsidayeeri be tū̀ nkù taummè tou mbo ti cie, kù ti potému, tínti nè ti bə̀ð Dakɔ̄ɔ.

⁸ Kè bèe yú Fidisitḕbe kpà̀atìbè bəm̀ou kè bè beke ke d̀: Ti yóó yíme Kuyie nyIsidayeeri be tū̀ nkù taummè tou? Kè bè d̀: Tənè di kékə̀tenè Kati kó diheì.

Kè bèe di tə̀ kékə̀tenè Kati eì. ⁹ Bè di tù̀ðkenko diì məǹnì Kati, kè ti Yiè nKuyie mpoté de kó diheì kə̀be bəm̀ou, ibí nè bekótìbè kè fə̀kúúkúùrèe bè pì nkè be kṑmbù̀àtìi do. ¹⁰ Kè bèe di tə̀ kəsó̀nnè Ekinə̀. Ekinə̀ kə̀be di yà diì məǹnì kékuónko ke d̀: Bè təní Kuyie nyIsidayeeri be tū̀ nkù taummè tou ke bo ti kuə̀ timə̀.

¹¹ Ke múnkə̀e yú Fidisitḕbe kpà̀atìbè kè bè nəkè ke d̀: Kpḕnnè Kuyie nyIsidayeeri be tū̀ nkù taummè tou, kè meè də̀ke ti yóó kú timə̀ ndi.

Kufɔ̀waá nkuù do auté benitìbè diheì mieke, ke yé́ ti Yiè nKuyie ndo bè potémè. ¹² Bèè kpaá ke í ku kè bèe muə̀ke fə̀kúúkúùrè, kénkuðnnè kuyonku, kè yedabù̀d ndèkù kéí̀nkè.

6

Fidisitḕbe kpḕnnè m̀ ti Yiè nKuyie ntaummè tou Isidayeeri be cie

¹ Kè ti Yiè nKuyie ntaummè tou mbo Fidisitḕbe cie, ke d̀ betā̀abè bèyiekè. ² Kè Fidisitḕbe yú be kó bebə̀oyembè nè be pā̀ā̀bè kè bè beke ke d̀: Ti yóó yíme be Yiè nKuyie ntaummè tou? Ti nəkénè ti bo yíme kè di kpḕnnè di yènní dè. ³ Kè bèe bè nəkè ke d̀: Kè di dó kékpḕnnè Kuyie nyIsidayeeri be tū̀ nkù taummè tou, di báá di kpḕnnè detetirè, di pā̀ dēmarè Kuyie nyIsidayeeri be tū̀ nkù di yei nhūtímù kpéí, de məǹnì ndi di yóó miətémè kébanté mù̀ do te kè Kuyie nni ndi puotì. ⁴ Kè Fidisitḕbe beke ke d̀: Ba mbotí nku ti d̀ nképā̀mè Kuyie nké́fó?

Bebə̀oyembè nè bepā̀ā̀bè kè bè d̀: Dí kù pā̀ yesə̀wèrè kè ye mmā̀nnè Fidisitḕbe kpà̀atìbè māmè kè dí má mesə̀ nkè dè ndò nyiti kəmbo dēnùmmù ke yé́ meyei mmemáà meè di tù̀ðkení díndi nè di kó bekpà̀atìbè. ⁵ Də̀nnè yenúútè yèè do di yiè ye kó mebenkùmè nè iti ìi do caàri di paa nyi kó mebenkùmè kébanté Kuyie nyIsidayeeri be tū̀ nkù deumè. Kè dè naati kùu yóu kù bo ndi də̀rimè meyei nnè di bəkè nè di eì. ⁶ Di báá kpénkùnne di to Esibiti kóo kpà̀atì nè o kə̀be bè do d̀d̀mè, di yé́mu kù do bè d̀d̀mè kè bè yàa yóunè Isidayeeri be kè bèe ye. ⁷ Də̀nnè tenaasā̀ntè pā̀ntè, kéyà inaani idéi ìi tə̀ tibiiti, ìi mu nyí buuté kudóu, kè ìi dete tenaasā̀ntè, kè dí pítinnè i biiti teciētè. ⁸ Kè dí túóté be Yiè nKuyie ntaummè tou kéā̀nnè tenaasā̀ntè mieke kéwaá nditə̀u marì kéínnè kéréennè be Yiè nKuyie ntaummè tou, di yóó ā̀nnè diì mieke di pā̀ mēè sə̀ be Yiè nKuyie nke fòó. Kè di dèè memme dí yóu kè tenaasā̀ntèe kété. ⁹ Kè di yà kè ì kété Isidayeeri be cie kó kuce ke wetí Beti-Semesi dí banté ke d̀ nKuyie nkuù do di də̀ri de kó meyei. Kè ì me nkètè kupíkù makù dí banté ke do nkuù í mè ndi d̀d̀ kè dè baa di tù̀ðkenímu.

¹⁰ Kè bèe də̀d̀ bè bè nəkè tì timə̀, kéwaá nyinaani idéi ìi tə̀ tibiiti kè ì buú nkudóu kè ìi dete tenaasā̀ntè, kè bèe pítinnè i biiti teciētè, ¹¹ kətannè ditə̀u mesə̀ nkó iti ã di nè yesə̀wèrè, yèè benkú fə̀kúúkúùrè dèè do bè pì.

¹² Kè inà̀ake pā̀nkə̀e kété Beti-Semesi kó kuce kə̀mmuntì bá ì í wḗkii i fṑnkúó bíékè yoo kubakù yóu yoo kucā̀nku kè Fidisitḕbe kpà̀atìbè ntè tū̀ nkétuə̀kenè Beti-Semesi temmā̀nku. ¹³ Kè de kó diheì kə̀be bo kubiriku ke kṑu be diiti, kéyà ti Yiè nKuyie ntaummè tou kè diwèi bè pì mmediè. ¹⁴ Tenaasā̀ntè tù̀ðkoo diì məǹnì Sosuwee paku kecómmóo kupèrikù diekù makù také bèè dè bo kè bèe kéké tenaasā̀ntè kó idéi ke fíé ti Yiè nKuyie nyinà̀ake ìi do tè dèri kétuə̀.

¹⁵ Kè Defiibee cūū ti Yiè nKuyie ntaummè tou nè ditou meso nrenti do ã di kédou ndemou kupèrikù ìnkè. De kó diyie kè Beti-Semesi kabee fíe iwūō nKuyie nkétuo nkékuo itei, metaummè kpéí. ¹⁶ Fidisitēēbe kpààtibè dè yà di mōnni demou kékò nde kó diyie.

¹⁷ Nte bè do totí mèè botí Fidisitēēbe do pã yèè sōwèrè ti Yiè nKuyie nke bo fíó. Kè bèe duó nhAsidōri dimáà, Asikanōo dimáà, Kati dimáà, Ekinōo dimáà. ¹⁸ Kè bèe má dè meso nkè dè dō nyiti kè dè nsū ke mōnnè Fidisitēēbe kpààtibè ekè māmè, yedieyè iduotí fité yè nè yesámpóyè, Fidisitēēbe kpààtibè benūmmù baké yè. De kó kupèrikù bè do ìnnè kùù ìnkè ti Yiè nKuyie ntaummè tou Sosuwee Beti-Semesi kou paku, kù kraá ke bomu nè yienní.

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie mpoté Beti-Semesi kabee, kè benitibèe kú sipisìyiekè, bè wènté mèè kpéí nku taummè tou, kè besōmbe yèmmèe caàrè Kuyie mbè poté mèè kpéí nkuyēiku diékù.

²⁰ Kè bèe dō: Òmòu í yó nkpaá fòu, ti bo cuó nke kédéténè ti Yiè nKuyie nkùù nkpa meyei nku taummè tou?

²¹ Kè bèe tō nkè bèe náké Kidiya-Yeadimmu ei kabee ke dō: Fidisitēēbe kpēnnénimu ti Yiè nKuyie ntaummè tou, kōtēnní kè di tūóté kékōnnè di cie.

7

*Isidayeeri*be do wētenímè Kuyie mborè kè kùu bè deeté

¹ Kè Kidiya-Yeadimmu kabee kote kētúóté ti Yiè nKuyie ntaummè tou kékōnnè kētanné Abinnadabu cíētè ditāri ìnkè kētāāté o bire Edeasaa kòo ntè bàa.

² Bèe kpēnnè ti Yiè nKuyie ntaummè tou Kidiya-Yeadimmu kè dèe mōnte mesàà nkémmake yebie nsipisidé. Kè Isidayeeri be wēte kékúōnnè ti Yiè nKuyie nké kù wammú.

³ Kè Sammuyeerii bè náké ke dō: Kè di mēnke dó nè di yèmmè memou ndi kēwētení ti Yiè nKuyie mborè, dooténko dibōd Asitaditee nè yeteyè yemou kó kubotí, kētaunnè dimáà ti Yiè nKuyie nkémpí nkuu máa tōmmú kè kù di deeténè Fidisitēēbe.

⁴ Kè Isidayeeri be útóo yebakè yemou Baadibe nè Asitaditeebe kēntū ti Yiè nKuyie mmáà. ⁵ De mōnni kè Sammuyeerii dō, Isidayeeri be mōuu tíi mMisipaa, kòo bántè ti Yiè nKuyie mbe kpéí.

⁶ Kè Isidayeeri be tíi Misipaa kēyēnté menie nkécóúnko ti Yiè nKuyie nyìkè, kéboú dinùù kédáa mbe yei nke dō: Ti yeténèmu ti Yiè nKuyie. Dehde Misipaa Sammuyeerii bekénè mè Isidayeeri be.

⁷ Kè Fidisitēēbe keè Isidayeeri be tíimmè Misipaa, kēbáátí yekpààtiyo yènnūmmù ke bo dokénè Isidayeeri be, kè bèe ti kèè kè kufōwáá mbè pī. ⁸ Kè bèe náké Sammuyeerii ke dō: Báá ti bōntóo bántè ti Yiè nKuyie nkè kù ti deeténè Fidisitēēbe.

⁹ Kè Sammuyeerii túóté dipedabii dii kraá yāá nké di fēuté ti Yiè nKuyie nkétuo, kè kù bántè Isidayeeri be kpéí nkè kùu cōuté o báammu. ¹⁰ Sammuyeerii kraá tuō nfeè pièfè kè Fidisitēēbe kèríní ke bo bè dokénè. Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè fetāafè mpéú mediè nkè kufōwáá mpí Fidisitēēbe kè bèe coké, kè Isidayeeri be bè na. ¹¹ Kè bèe íté Misipaa kè bè bèti kétuakénè Beti-Kaa kè bè kù. ¹² Kè Sammuyeerii túóté ditāri kēfíi mMisipaa nè Senni de cuokè kè di yu ke dō: Meteèmmè-tāri, kēbéi nke dō: Ti Yiè nKuyie nti teennènní ke káá ndie nde.

¹³ Kè Fidisitēēbe yote Isidayeeri be, bè tēnke í ndáátí kētanní be tenkè miēke, kè ti Yiè nKuyie nni mbenkú ku wērimú Fidisitēēbe Sammuyeerii fōmmu mumou miēke. ¹⁴ Kè Fidisitēēbe tēnnè Isidayeeri be ekè bè do fèke yè, yèè soké Ekinōo nè Kati de cuokè, kè Isidayeeri be wēte kētieke be tenkè. Amōriibe nè Isidayeeri be kè bèe narike.

¹⁵ Kè Sammuyeerii ntú Isidayeeri be kóo beénti o fōmmu mumou miēke. ¹⁶ Bá dii benni ke níi fité Betēedi nè Kidikaadi nè Misipaa kó yehkè kēbekénè Isidayeeri be. ¹⁷ Kòo

dèè wèè kò nho cíètè Damaa kémbekùnè Isidayeeri. Ò do de mmaá ti Yiè nKuyie ndiwũtònni.

8

Isidayeeri be kémè okpààti

¹⁻² Sammuyeeri kòtè dìi m̀nni kètúóté o bí ìdé, o kóo po Soweeeri nè Abiya, ké bè kànnè Bèrisebaa kè bè bo mbekùnè Isidayeeri. ³ Bè me nyí ntũnnè wenwe be cice o kó meborime kéndó idíítí ke cajú ticuuti ke caari tibeénti. ⁴ Kè Isidayeeri kó bekótíbè tíí nkékòte kégà Sammuyeeri Damaa, ⁵ kòò nàké ke d̀: A kòtému, a bí me nyí tũ nha borime, á ti pí nhokpààti kòo nti bekùnè ibotí tei kperè dòmmè.

⁶ Dè í nnarike Sammuyeeri bè ò bekémè okpààti, kòo ti beé ti Yiè nKuyie. ⁷ Kè kùu ò t̀nné ke d̀: Yie mbè da beke ti. Dè í tú f̀ nwe bè yetemè, bè yete mí nwe, ke t̀nke í d̀ nni mbè baké. ⁸ Nè m bè dènnemè Esibiti nè yíenni bè n yetírímu ke feu yebakè, bè n d̀d̀mè bè me nda d̀ari. ⁹ Nè de kpéi nyie bè da beke ti, ke né bè cau nweti weti ké bè nàké okpààti wèè yó mbè baké ò yó mbè d̀d̀rimè.

Bekpààtibè yó nd̀rimè

¹⁰ Kè Sammuyeeri nàké bèè ò beke okpààti ti Yiè nKuyie nhò nàké ti ke d̀: ¹¹ Nte okpààti wèè yó ndi baké ò yó ndi d̀rimè: Ò bo t̀nké di mieke bedapàmbè kè bè nniù o kpàrinaaséí, kèt̀nké besàndèèbè bèè níí yó nni o kpàrinaasàntè ìikè. ¹² Kòo baá mbetòbè benitibè tekoupiítè (1000), kèbaá mbetòbè benitibè sipísínùmmù, kè bè nhò kuuti ke k̀ũ o diiti, kòò màátí tikpàrinenti nè sinaaséí kó tinenti. ¹³ Ò bo túóké di kó besapàmbè kè bè nhò d̀d̀ri t̀d̀d̀rí, kòò beri, kòò p̀ũ p̀éè. ¹⁴ Weè níí yó nte di paa nsààrè nè f̀nyí kó detie nsààrè nè odif̀ie kperè sààrè kènduò nde be mbehããpòmbè. ¹⁵ Kè di k̀ũ tidiiti yoo di t̀ũ f̀nyí kó yebe, wèè benné kédeite depíinnè kéduó nho kpàaticíètè kó bekótíbè nè o ããpòmbè. ¹⁶ Ò níí bo t̀nké di t̀mbè mieke benitidaabè nè benitipòbè nè di mieke yedakperè nè yesap̀nkperè kétaunnè di sãmmarímúbè kè bè mpí nho t̀mmù. ¹⁷ Kàa wũ bo tepítè wèè deite f̀màà, ipe nè sibò demou. Nè d̀indi di mómmòmbè kè dí ntú o kó tidaati. ¹⁸ De m̀nni kè di kuónnè ti Yiè nKuyie ndi tãátè wèè kpààti kpéi, nkù me mbáá di t̀nné.

¹⁹ Kè Isidayeeri yete Sammuyeeri bè nàké ti ke d̀: Ti baa dómu okpààti. ²⁰ Ti d̀ kèndònnè ibotí tei nyi, kèmmòke okpààti kòo nti bekùnè kènni ti kó fekpàrinafe.

²¹ Kè Sammuyeeri kè Isidayeeri nàké ti timou ké ti beé nti Yiè nKuyie. ²² Kè kùu ò t̀nné ke d̀: Duó mbe bè da békú dè, pí mbe okpààti.

De kó dif̀nkúò kè Sammuyeeri nàké Isidayeeri ke d̀: Bá wèè wèè kò nho cíètè.

9

Sauri wantimè o cice sãmmarímúbè

¹⁻² Oniti m̀ou wèè do bo Bensamè kó dihei ke tú Bensamè kó kuwou kou, kòo yètirì tu Afiya kòo peité Bekoda, kòo peité Sedo, kòo peité Abiyedi, kòo peité Kiisi, kòo mmòke o kperè kè bè ò dé, kòo peité o bire ké dè yu ke d̀: Sauri, kè dè ntú odasáátí, òm̀ou do í wenni Isidayeeri mieke ke t̀òke Sauri, kòo mp̀nkù benitibè bemou meokùmè.

³ Diyie mari kè Kiisi sãmmarímúbè feti kòo nàké o bire Sauri ke d̀: Túóté ot̀nti òm̀áà kè dí kòte kéwammù sãmmarímúbè. ⁴ Sauri nè o t̀nti kè bèe kòte kéketénè Efadaimmu t̀rè, kédeè kèta Sadisaa tempè mbè me nyí nyà m̀mamù, kép̀éte kèta Sadimmu kòku kèmonté kèta Bensamè kòku bè me mbaa í nyà m̀mamù. ⁵ Bè t̀òke dìi m̀nni Sufu tempè nkè Saurii nàké o t̀nti ke d̀: Ti kò nteciètè n cice yàà bo ti m̀nté kèyè nsãmmarímúbè kpéi kényièkù t̀i kpéi.

⁶ Kòo t̀ntii ò t̀nné ke d̀: Dihei dìi mè mbo ti ìikè Kuyie nkóo niti m̀ou wèè kè bo, kòo yètirì feí, kòò béi nti t̀i d̀ò, yóu kè tí kòte kòò yà, kè dè yèmmè ò ti nàké ti bo kòte kèè bíékè muwammù. ⁷ Kè Sauri d̀: Kè ti né kòri ti bo ntò ba kòò pã? Nte p̀éè í kpaá ti yòrè

mieke. Ti me nyí mæke detere marè ke bo ò pã. ⁸ Kòo tǒntii ò tǝ́nné ke dǎ: M mækemu fedífè die nti bo fè nhò duó nkòò ti benke ti bo cuó nkè.

⁹⁻¹¹ Kè Saurii ò tǝ́nné ke dǎ: Dè wenni, tí kǎte. Kè bèe kété kénkǎri diheì Kuyie nkóo niti bo di, kéconè besapàmbè kè bè tati kukó mmudúò kè bèe bè beke ke dǎ: Oyuwúònti bo dienaà? (De mǎnni Isidayeeribe do ð nkè bè dǎ kébeé ntimati ti Yiè nKuyie mbè do ðð yí: Ti kǎtenè oyuwúònti borè. Ti yu wè yíe nKuyie mpǎã náànti náàntò, be do we ntú oyuwúònti.)

¹² Kè besapàmbèe bè nàké ke dǎ: Ò bo ke tuòkúnímu, ò kǎtení ti cie nke yíe nke yé yíe ntumè diyìe ndi benitibè ðð fié di iwúð ditònni ínke. Cǎrikenè mecǎã. ¹³ Di yóó ò yàmu, di bo ntati diheì kòò mu nyí tùòke ditònni bè yóó di dè. Òmòu í yóó di kòò mu nyí tùòkoo. Weè ðð mǎo ti Yiè nKuyie nkó mesàà mbè kù fié ì wúð ínke kè benitibè né na kédi. Kǎtenè mie mbàmbà ndi yóó ò yàmu.

Sauri mǎánè mè Sammuyeerii

¹⁴ Kè bèe sǎtè be ce, bè tatoo dii mǎnni diheì ke sǎ nSammuyeerii yènní ke kǎri ditònni borè ké bè conè.

¹⁵ Ke me nsǎ ti Yiè nKuyie nwee nàké Sammuyeerii ke dǎ: ¹⁶ Dè naa bo nkǎáké mie nkè n duó nkàa mǎánè oniti mòu Bensamee kó kuwuo kou, a ò pǎ ntikpàti kòo mbaké n kó benitibè Isidayeeribe, ké bè deeténè Fidisitǝ̀èbe, bè n kuònnèmu kè n yà be sémmè. ¹⁷ Sammuyeerii yà dii mǎnni Sauri kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dǎ: Nte oniti n wee da náa nwèè kpéi, weè yó mbaké n nitibè Isidayeeribe.

¹⁸ Kè Saurii tǎónko Sammuyeerii borè diheì kó dibòri borè kóò beke ke dǎ: N da báámmu n nàké oyuwúònti borè? ¹⁹ Kè Sammuyeerii ò tǝ́nné ke dǎ: Mí tú a wanti wè ti kǎte ditònni borè, yíe nti yóó wǝ́nné kédimu, nanke dikúnweínì kè n da nàké tì da tǎ, kàa kò. ²⁰ Sǎmmarímúbè bèe feti kè dè mǎke yíe nyewè yètǎati, a bá nyǝ̀kù, bè bè yàmu. Dèmarè né bomu dèè pǝ̀tè memme, Isidayeeribe bùò fǎ nwe nè a cíètè.

²¹ Kè Sauri dǎ: Mí nwèè tu Bensamee kó kuwuo kunaàmùnkù sǎmpókù kou, kè n cíètè tu tesǎmpótè. Dè yíme kàa n nǎánnè de kó tináànti?

²² Meìmmè kè Sammuyeerii túóté Sauri nè o kóo tǒnti kè bèe ta kucadiitidieku, kòo bè kǎnne yekotikàrè nè betòbè ò yu bè sipísitǎati. ²³ Kòo deè kénáké ocabénniwè ke dǎ: Túóténí kumaa n do da duó nkù kàa cǎnné. ²⁴ Kòo kǎte kétúóténí dikpèri nè kudiiku kéínné Sauri ìkè, kè Sammuyeerii nàké Sauri ke dǎ: Nte kumaa nti da sùó nkù yíe nkó diyìe kpéi, túóté ku kè dí cááké fǎ nnè n yu bè.

Meìmmè kè Saurii wǝ́nnénè Sammuyeerii kè bèe di de yìe. ²⁵ Kè bèe deè kéíté ditònni borè kékonni diheì. Bè kǎri dii mǎnni kudànkù, Sammuyeerii nè Sauri kè bè nnáa.

Sammuyeerii pǝ̀mmè Sauri tikpàti

²⁶ Meìmmè kè dèe wenté Sauri nè o kóo tǒnti kè bèe piké ente. Diyìe yènní dii mǎnni kè Sammuyeerii yú Sauri kudànkù ínke ke dǎ: Kété! N dǎ ké da cíemmu.

Meìmmè kè bèe néi kékété. ²⁷ Bè tùòke dii mǎnni diheì mǎnku kè Sammuyeerii nàké Sauri ke dǎ: Duó nkàa kóo tǒntii niitè.

Kòo tǒntii niitè kè Sammuyeerii dǎ: Fǎ nni nkpaá diè nkè n da tuo ti Yiè nKuyie nní n nàké tì.

10

¹ Meìmmè kè Sammuyeerii túóté mekùò nnè tedéntè kécóu nSauri yuu kóò ǎrí kébéi nke dǎ: Ti Yiè nKuyie nkuù da tǎáté yíe nkàa bo nkpaàtirì ku nitibè ké bè deeténè be dootitòbè bèe bè fité. Nte dèè yóó benke ti Yiè nKuyie nda tǎátémè kàa bo nkpaàtirì ku kǎbe. ² A yóó ítóo yíe m borè, a bo mberínè Sedisaa kéconè benitibè bèdébè Dasedi fǎti

borè, Bensamee eì mànkù, kè bè da náké ke dò: Bè yàmu a cice sãmmarímúbè a do waà mbè. A cice ténke í buò be kpèti ò né yìékù fí nwe ke mǎnté ò bo yímè ké da yà. ³ Kàa pēēté dende kētuake bè tu dè Taboo-tie borè, benitibè bètāāti bo dè nda conè ke kōri ti Yiè nKuyie nciētè Betæedi. Kòò mǎu tǎ yebabe yètāāti, kòò dèrì tǎ pēēbè bètāāti, kòò tāānwè tǎ menaà nnè kudoukù. ⁴ Kè bè da dǎu nke da pǎ pēēbè bèdébè a cǎuté. ⁵ Kàa dèè a pēēté Kibea Kuyie ntātè Fidisitēēbe āāpǎmbè karì. Kàa tǎōnnenko dìi mǎnni dihei a bo conè Kuyie mpāānāanti náambè mabè ditǎnni kè bè cutinì ditǎnni bíékè, bèè ni kè bè bie ntikùtidùuti nè yebàrè ke eu sihéu nè itāri, kè mepāyèmmè bè bo kè bè diè nke au. ⁶ De mǎnni ti Yiè nKuyie nYāá mbo da ta kàa yèmmèe dontenè be kōme kàa ceete ké bè naānnè. ⁷ Kè dende kó dimàà dǎò dìi mǎnni á dǎò a wúó ntì, ti Yiè nKuyie nda bommu. ⁸ A niitè kékote Kidikaadi, n yóó tǎnnǎomu kékíí iwūō ti Yiè nKuyie nyìi bo tuo nnè metaummè kpèyi, a nni mbaa yewe yèyiekè mieke, n yóó kǎtoomu ke da náké a dǎ nkédǎò dè.

⁹ Sauri itè dìi mǎnni Sammuyèeri borè kè ti Yiè nKuyie nceete o yèmmè. Sammuyèeri do nàké tìi kó dimàà kè tìi dǎò de yiè. ¹⁰ Ò tǎòke dìi mǎnni Kibea, kè Kuyie mpāānāanti náambè mabè péuu kǎtení kòò co, kè Kuyie nYāá nhò ta, kòò bè naānnè kéta Kuyie mpāānāanti náammù. ¹¹ Bèè do ò yé nè dimǎnni kè bèè yà ò náammè Kuyie mpāānāanti nè Kuyie mpāānāanti náambè, kémbékú betǎbè ke tú: Ōnti tǎòkení Kiisi bire, Sauri múnke naámmu Kuyie mpāānāanti náantǎà? ¹² Kè de kó dihei kou mǎuu béi nke dǎò? Be kóo niitè né tú we? Deñde dināānhāntiri dìi nyènnimè dìi tú: Sauri múnke naámmu Kuyie mpāānāanti náantǎà?

¹³ Sauri yèmmè tēñnéni dìi mǎnni kòò kǎte ditǎnni bo kè. ¹⁴ Kòò cice sǎmpǎou ò beke ke dǎò: Di kǎte ke fí nnè a kóo tǎnti? Kè Sauri dǎò: Ti kǎte sãmmarímúbè wammù mmu, ke mǎnté ke yóu ke kǎte Sammuyèeri borè tipāāti. ¹⁵ Kòò cice dǎò: N náké Sammuyèeri di nàké tì. ¹⁶ Kè Sauri dǎò: Ò ti nàké ke tú bè yàmu sãmmarímúbè.

Ò me nyí nhò nàké timati tìi tukúnè tikpàti.

Sauri naámmè okpàati

¹⁷ Kè Sammuyèerii tíi nyIsidayèeribe bemǎu Misipaa ti Yiè nKuyie mborè, ¹⁸ ké bè nàké ke dǎò: Ntenè ti Yiè nKuyie ntínti Isidayèeribe ti tū nkù béi ntì: Ti Yiè nKuyie ntú kuù di dèñne Esibiti ke di deeténè Esibiti kǎbe nè di dootitǎbè bèè do di fēũnko. ¹⁹ Yíe nkó diyie kè di kù yete kunku kùù di deeténè mēfēútímè nè meyeñcaàrimè, ke yē n di pí nhokpàati! Kǎtenni tǎnké kētíi ti Yiè nKuyie nyìikè di wǎo ndǎommè nè di naàmùnti dǎommè.

²⁰ Meñme kè Sammuyèerii tíi nyIsidayèeribe be wǎo ndǎommè kētāũ tété. Kè ti Yiè nKuyie ntāāté Bensamee kó kuwǎo. ²¹ Kòò mbè yu be naàmùnti dǎommè kè ti Yiè nKuyie ntāāté Matidi kǎku, kè bè mbè bàati onitì omáá omáá kè Kuyie n tǎāté Sauri Kiisi bire. Kè bèè ò wammú kémónté. ²² Kè bèè yóu kēwēte kēbèke ti Yiè nKuyie nke dǎò: De kóo niitè baa kǎtenímu dienaà? Kè ti Yiè nKuyie ndǎò: Nte we ke sǎri tinenti mieke.

²³ Kè bèè kǎte kóò tǎóténí, kécónné benitibè cuokè, kòò mbè òkùnè bemǎu.

²⁴ Kè Sammuyèerii náké benitibè ke dǎò: Ntenè ti Yiè nKuyie ntāāté wè, ò í mǎnnè òmǎu Isidayèeribe mieke.

Bemǎu kè bèè pīéké ke dǎò: Okpàati mbo sǎà. ²⁵ Kè Sammuyèeri né bè nàké bè dǎò nkéndǎorimè okpàati, ké ti wǎri dipátiri mieke, kédǎu nti Yiè nKuyie nciētè mieke, kédeè kécíe nyIsidayèeribe bemǎu kè bèè kǎúú mbe cēi. ²⁶ Kè Sauri múnke kò nho cíētè Kibea ke neínè benitibè mómmǎmbe ti Yiè nKuyie nkááké bèè yèmmè. ²⁷ Nè memme kè itookperí yembè mbo bèè tu: Onitì yiè mbo yímè ké ti deeté? Bè do ò sènkèrimu bá bembe í nhò pǎ yepǎrè. Sauri me nyí mbéi ntimati.

¹ Kè Naasi Amodiibe kpààtìi kàtení kéri Yabesi èi kàbe ke bo bè dokénè Kadaadi tempè mmieke, kè Yabesi èi kàbee ò nàké ke dò: Tí dònè metaummè, ti yó nyíemmu a kpèti.

² Kè Naasi Amoriibe kpààtìi bè nàké ke dò: N yiemmu ke bo di dònè metaummè, n né dò nkékpéké di nuò nyoyi nyi kéānné ifei Isidayeibe bemou.

³ Kè Yabesi èi kó bekótfè dò: Tí pā yewe yèyiekè kè ti tō mbenitibè kè bée ce nyIsidayeibe tenkè kemou ké bè nàké. Kòò mōu í bo wèè bo ti teennè ti né da duò ntimáà.

⁴ Kè bée tō nkè bée kàte Kibea Sauri èi kénáké benitibè tìi tū̀kení, kè bée tiité bemou yedabùò. ⁵ Ke s̄ nde m̀nni Sauri kũntinní o nààke kupaku kèbeké mùu te kè benitibè bemou kuò, kè bée ò nàké Yabesi kàbe bè nàké tì. ⁶ Sauri tì kèè di m̀nni kè Kuyie nYáà nhò piè nkè dèe ò yonke mediè, ⁷ kòò pí nyinààke idèi kékua, kékéké, kéduò mbenitibè kè bée cennè Isidayeibe tenkè kemou, ke náá nkétú wèè bo yete ke í nneinè Sammuyeri nè Sauri mudoò, bè yóò dò miè mbotí nku o nààke.

Kè ti Yiè nKuyie ndonné be k̄mbù̀tì kè bée tí nkéndò nhonitì òmáà. ⁸ Kè Saurii bè kàa mBeseki kè bè mbo sikoupiókòsitàti (30000), Sudaà kàbe sikoupiópitàti (30000).

⁹ Kè bée nàké bè tōnni bè ke dò: Kàtenè kénáké Yabesi kàbe ke dò: Nanke diyie bo nyóó cónné yeyo kè di pété medestímè. Kè yetōrèe kàte kénáké Yabesi kàbe kè diwèii bè pí.

¹⁰ Kè bée nàké Amoriibe ke dò: Nanke ti yóò di duómmu timáà kè dí ti dònè di dómè.

¹¹ Kè dèe wenté kè Saurii toté Isidayeibe yetirè yètā̀ti, kè bée pike cute kéta Amoriibe karì ké bè poté, kè diyie nyóó cónné yeyo kè bè bè auté, bèe yenté kè bée cíté bemáà bemáà. ¹² Kè Isidayeibe nàké Sammuyeri ke dò: Ìmbe do tú: Sauri bá ntú ti kóo kpààtì? Ti benkenè be kè tí bè kùò.

¹³ Kè Saurii yete ke dò: Yíe nwe ti Yiè nKuyie ndestémè Isidayeibe, ti í yóò kuò òmòu.

¹⁴ De kó difōnkùò kè Sammuyerii nàké Isidayeibe ke dò: Tí kàtenè Kidikaadi kédòò kéfíi nSauri kpàtì.

¹⁵ Kè Isidayeibe bemouu kàte Kidikaadi ti Yiè nKuyie taummè tou borè kédòò kékanne Sauri tikpàtì kéfíi iwū̀ ti Yiè nKuyie mmetaummè kpèyi. Sauri nè Isidayeibe bemou kè bè nyānku.

12

Sammuyeri caummè Isidayeibe

¹ Kè Sammuyerii nàké Isidayeibe bemou ke dò: N d̀̀̀mu di m beke tì ke di pí nhokpààtì. ² Di m̀̀nni wèè yó ndi ni. Mí nkòtému kè n yùtì peike, kè n kó bedapàmbè di bonè. N di niité nè m bikémbénti nti ke tū̀kenní yíe. ³ N cómmú yíe ti Yiè nKuyie nyiikè nke nè okpààtì kù tāté wè iikè, kè di m m̀kenè tì, dí tì nàké. Kè ñ còuté òmòu nààfè yoo o s̄mmarímú, kè n ciité òmòu ke di o kperè, yoo n f̄̀̀ nhòmòu, kè ñ me ncòuté òmòu kó idíítì nyi kòò kònné, kè ñ dè d̀̀ m bo dè ndi yietí.

⁴ Kè Isidayeibe ò t̄̀nné ke dò: J̀̀, a í ciité òmòu ke di o kperè, a me nyí f̄̀̀ nhòmòu, a í còuté òmòu kó ticuuti.

⁵ Kè Sammuyerii béi nke dò: Ti Yiè nKuyie nnè okpààtì bè yàmu di í yàmè n kó meyei mmamè. Kè bè dò: È̀, kù yàmu.

⁶ Kè Sammuyerii yíe kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nyàmu kunku kùu do tāté M̄yiisi nè An̄ò kè bée denne di yembè Esibiti. ⁷ Di m̀̀nni tínnènní ti Yiè nKuyie mborè kè n di benke kù di d̀̀ mèè sàà ndíndi nè di yembè. ⁸ Sakòbu do kàte Esibiti kè bè nf̄̀̀nko di yembè kè bée kuōnnè ti Yiè nKuyie, kè kùu bè duōnní M̄yiisi nè An̄ò, kè bée bè denne ké bè kàtenè di mè mbo dii èi. ⁹ Kè dè mboní kè di yembèe yè nti Yiè nKuyie, nè de kpéi nkè ti Yiè nKuyie nduò nkè Sisadaa As̄ò Fidisit̄̀̀̀be kóo ā̀̀̀nkòtì nè M̄abu kóo kpààtì kè bée bè kpānne ké bè na. ¹⁰ Kè di yembè tó kuōnnè ti Yiè nKuyie nkébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie, ti càà̀̀mu, ti da yóu mèè kpéi nke tū nyebòkè Baadibe nè Asitaditeebe, ti d̄̀̀ténè ti dootitòbè kè tí mpí nha tōmmú. ¹¹ M̄̀̀me kè ti Yiè nKuyie nduōnní Sedeṑ̀ nè Edanni nè Sefutee nè mí nSammuyeri, kè tí di d̄̀̀ténè di dootitòbè bèè do di fité, kè di

na ke bonè diwèi di nhei mieke. ¹² Di yà dii m̀ǹǹi Naasi, Am̀riibe kp̀à̀t̀i k̀ò̀d̀ k̀èr̀íǹi ke bo di dòkénè ke d̀ di d̀ó okp̀à̀t̀i ke ỳè nti Yiè nKuyie ntumè di k̀ó k̀p̀à̀t̀i. ¹³ Di mm̀ǹǹi ntenè okp̀à̀t̀i di t̀ã̀t̀è ẁè, d̀fi ỳè ndi ò d̀ó k̀è ti Yiè nKuyie mme nwè ndi duó. ¹⁴ K̀è di dé ti Yiè nKuyie nke p̀í nku t̀ómmú, ke ỳie nku kpeti, ke í yete t̀imat̀i, memme d̀índi nè di k̀ó k̀p̀à̀t̀i di bo ntaunè m̀è ti Yiè nKuyie. ¹⁵ K̀è di m̀e nyí yie nku kpeti k̀è di yete ku kuó, k̀u bo di benke ku ẁérímú k̀u do mù benke m̀è botí di yembè. ¹⁶ Nkpaánè diè nkéyà tidietì ti Yiè nKuyie nyóó d̀ò̀ t̀i. ¹⁷ D̀è í d̀ò ndididèi ndi ti bomàà? N yó mbáámmu ti Yiè nKuyie nkè fetaafèe kperi kéni, k̀è dí banté di càkemè mediè, di ỳemmè di d̀ó okp̀à̀t̀i.

¹⁸ K̀è Sammuyeri mbáá nti Yiè nKuyie nkè fetaafèe kperi kéni de k̀ó diyie, k̀è Isidayeribe yote ti Yiè nKuyie nnè Sammuyeri. ¹⁹ K̀è bèe náké Sammuyeri ke d̀ò: Bántè a Yiè nKuyie nha t̀u nk̀u ti kp̀éi nkè ti báa k̀ú, ke ỳé ti yei nyí sénnimè, k̀è ti ẁète ke ỳie ke càrè ke ỳè nti d̀ó okp̀à̀t̀i. ²⁰ K̀è Sammuyerii bèe náké ke d̀ò: Di càrèmu yie mediè, di t̀énke né báa yie nkébutinné ti Yiè nKuyie, mp̀ínnè ku t̀ómmú nè di ỳemmè memou. ²¹ Di yóó k̀u butinné k̀éntú nyebakè nye ỳè í yóó na ke di teennè yoo ỳè di deetè, ỳè tu detetirè nde. ²² Ti Yiè nKuyie ntu Kuyie nku, k̀u í yóó di yóu ke ỳé kuú dómè ke di d̀ò ku k̀òe. ²³ Mí mmómmu nyí yóó yie nkéyeténè ti Yiè nKuyie nkéyóu m bo nsakémè ke di benkú kuce sàak̀u. ²⁴ Dí ndé ti Yiè nKuyie kémpí nku t̀ómmú mesàà nnè di ỳemmè memou, di yàmèmu k̀u d̀ò̀ t̀i dietì di cuokè. ²⁵ K̀è di m̀e ndò̀ri meyei ndi bo k̀ú d̀índi nè di k̀ó k̀p̀à̀t̀i.

13

Bè dómè kédokénè Fidisitèèbe kè Sauri yeténè Kuyie

¹ Sauri do yóó di tikp̀à̀t̀i ke m̀òke yebie... * k̀édi tikp̀à̀t̀i kémbaké Isidayeribe ke d̀ò yebie nyèdèè, ² k̀étãátè Isidayeribe cuokè behããp̀òmbè sikoupsitããti (3000), k̀è sikoupsidé (2000) nhò bonè Mikimasi Betedi tãri ínke, k̀è tekoupiítè (1000) tetè mbonè o bire Sonnatã Kibea Bensamee k̀ó kutempè mmieke. K̀è Saurii kp̀ènnè Isidayeribe t̀òbè bá wè o c̀íètè.

³⁻⁴ Diyie marì k̀è Sonnatã do mudoò Fidisitèèbe k̀òd̀ k̀umàndáà wèè bo Kibea k̀òd̀ k̀uò. K̀è Fidisitèèbe t̀i k̀èè k̀è be mieke ncóu nyIsidayeribe k̀è Saurii k̀onnè ditãteheu ke d̀ò Isidayeribe bemou t̀i k̀èè. K̀è bèe k̀èè Sauri k̀uòmè Fidisitèèbe k̀òd̀ k̀umàndáà. K̀è behããp̀òmbè bemou t̀í nSauri borè Kidikaadi. ⁵ K̀è Fidisitèèbe múnke báátí ke bo dokénè Isidayeribe, kémmòke sikp̀à̀rinaaséi sikoupsitããti (3000) nè siséi sikoupsikuò (6000) nè si dèèbè, k̀è behããp̀òmbè nsú ke m̀annè dàméèri k̀ó mubirimú, k̀ébatè Mikimasi Beti-Afenni diyie ỳie k̀èè bíékè. ⁶ Isidayeribe yà dii m̀ǹǹi dè bè p̀akémèmu k̀encok̀u ke taà titãdènti nè yefòtè mieke nè yepèrè fiè nnè yebèmbié nkó ifòti ke ỳé bè do bè èútémè. ⁷ K̀è bèmabè sei Suditèè ke bo sori Kadi nè Kadaadi be k̀ó kutempè mmieke.

K̀è Sauri baa bo Kidikaadi k̀òd̀ ããp̀òmbè bemou kpeuti nè kufòwaá. ⁸ K̀è bè mbaa Sammuyeri ke d̀ò yewe yèyiekè, k̀òd̀ bè benné dii m̀ǹǹi ndó k̀épèètè, k̀òd̀ mu nyí t̀uòkení Kidikaadi, k̀è tihããp̀òntii ketè k̀encíèri ke yóu Sauri. ⁹ K̀è Sauri d̀ò: T̀onèni iwũò k̀è n fié Kuyie nkétuò nkéfiénè metaummè kpeyi. Memme ò ì fiémè Kuyie. ¹⁰ Ò t̀uò ndi m̀ǹǹi de k̀ó iwũò kédeè k̀è Sammuyerii tuòkení k̀è Saurii yènní k̀òd̀ co ke bo ò d̀ò. ¹¹ K̀è Sammuyerii ò beke ke d̀ò: A d̀ò̀ ba? K̀è Sauri d̀ò: N yà Isidayeribe n yóumè mme ke cíèri, a mómmuò nha m̀e nyí t̀uòkení a m benné dii m̀ǹǹi, k̀è Fidisitèèbe tikú Mikimasi. ¹² K̀è n ỳèk̀u Fidisitèèbe yàà bo k̀atenimè ké ti do Kidikaadi bá ti mu nyí beé ti Yiè nKuyie, deè te k̀è n yóu ke fié m mómmuò nKuyie nyiwũò ke t̀uò. ¹³ K̀è Sammuyerii ò náké ke d̀ò: A d̀ò̀ deyèinkperè nde bá a í p̀í nti Yiè nKuyie nda náké dii nùu, k̀àa do t̀unne ti Yiè

* ^{13:1} yebie...: Bè wãri Sammuyeri k̀ó dipátiri k̀è wèè di c̀éi, k̀òd̀ nyóó di c̀éi nke s̀ó nSauri bie nkó fewãrifè ütému, ò yí nna ke banté mesàà nke né yóu k̀esoó nde k̀ó m̀fiè.

nKuyie nda nàké dii nùu, a cîètè tɛè na ntú tekpààtìcîètè sáà Isidayeeri be cuokè. ¹⁴ Di mmònni a kpàtì ténke í yóó mɔnte, ti Yiè nKuyie ntáátému ku yèmmè kóo nìtì kòò bo ntú ku nìtìbè kóo kpààtì a í tũnne mɛè kpéi nti Yiè nKuyie nda nàké tì.

¹⁵ Kè Sammuyeerii íté Kidikaadi kékote Kibea Bensamee kó kutempè. Kè Saurii kaa mbenìtìbè ò kpaánè bè kè bè mbo sikousikuò (600) ke bo kote kémáúténè be dootitòbè Kibea Bensamee tempè mmieke. ¹⁶ Sauri nè o bire Sonnatāā nè benìtìbè bèè do ò kpaánè kè bè mbo Kibea Bensamee tempè nkè Fidisitēēbe bāté ke bo Mikimasi. ¹⁷ Kè Fidisitēēbe kó behāāpòmbèè toté yetirè yētāāti kè diketirii kété kénwetí Ōfidaa Suadi èi bíékè. ¹⁸ Kè didérii wetínné Beti-Onoò kè ditāānni mbo ditāri ínkè ke wetí be tenkè mánku bè tu dè Yekoute kó kubiriku dikpāá bíékè.

¹⁹ Bemáábè do í bo Isidayeeri be èi dimou mieke ke yé Fidisitēēbe do yetemè ke dò: Di báá yie nkè Isidayeeri be mmáátí yese nè yekpāā. ²⁰ Kè Isidayeeri be nkari Fidisitēēbe borè nde ke netírí be naakā nè be tükusi nè be pèé. ²¹ Kè bè níí ndò nkéyietí idíítí mai ke né na kéneté be tōnnenti: Yenaakā nè sipéé nè sitükusi nè sikāū. ²² Mudodò kó diyie kè bèe mónté tikpàrinenti, Sauri nè Sonnatāā kè bèe nkpaá moke yese nè yekpāā.

²³ Kè Fidisitēēbe kó dihāāpòntinnì marii kote kébáté Mikimasi tāri.

14

Sonnatāā namè Fidisitēēbe

¹ Diyie mari kè Sonnatāā nàké o kóo tōnti wèè to o kpàrinenti ke dò: Kōtení kè tí kote Fidisitēēbe kó behāāpòmbè kari dii mè mbo cie ndi borè.

Ò me nyí nnàké o cice Sauri. ² Dè do sá nSauri bo Kibea nwe ke kari mutie bè tú mù kèdèndádìe mùu bo Mikinoo mu yuu nè behāāpòmbè sikousikuò (600). ³ Kè Aiya Aitubu bire, Ikabodi tebite, Edii Kuyie nkuó niùtì wèè do bo Sidoo o bire Findee kó debire deè do bo ke to ikuó nenti. Isidayeeri be do í yé Sonnatāā kote kè.

⁴ Kè Sonnatāā ndó képi Fidisitēēbe, kékété yetārè mayè cuokè, kè dimari yètirì tu Bosee, kè diteri kperi tú Sendee. ⁵ Kè dimari bo kubakù cānku ke wetí Mikimasi kè diteri bo kuyou ke wetí Kebaa. ⁶ Kè Sonnatāā nàké o kóo tōnti ke dò: Tí kote Fidisitēēbe itayéi yembè borè káyà ti Yiè nKuyie mbo bè nti duó, kù í yīékú dèmarè, kè kù dó tí bè na, ti yóó bè namu bá ti í mè nsūmè. ⁷ Kòò kóo tōnti ò tēinné ke dò: Dòò a yèmmè da pā tì, m bo a fōnkúò ndi, n da tūmmu. ⁸ Kè Sonnatāā ò nàké ke dò: Ti yóó kōtemu kè bè benke timáá. ⁹ Kè bè ti nàké ke tú: Ncómúnè, kè ti di sōnkóo! Ti ncómú. ¹⁰ Kè bè me nyí: Dekenèní! Tí dekoò, deè yóó benke ti Yiè nKuyie mbè nti duómme.

¹¹ Kè bèe kote kébenke bemáá Fidisitēēbe kè bè dò: Ntenè Ebedeebe ke yièni yefòtè mieke bè do sori dè. ¹² Kè bèe yú Sonnatāā nè o kóo tōnti kè bè nàké ke dò: Dekenni kè tí di benke.

Kè Sonnatāā nàké o kóo tōnti ke dò: A ntú n fōnkúò kè tí deke, ti Yiè nKuyie mbè duómme Isidayeeri be.

¹³ Kè Sonnatāā ndeètò ke íkú nè o naàcèi nè o nòu, kòò kóo tōnti ò tū, kè Sonnatāā mbè puotì kè bè duò, kòò kóo tōnti bè dèu. ¹⁴ Sonnatāā nè o kóo tōnti kè bèe kuò benìtìbè sipísidé tepēkpèntè sámpótè mieke. ¹⁵ Kè kufōwaa mpí nFidisitēēbe bemou nè behāāpòmbè bèè kpaá dikari nè bèè kote dikpānni, kè ketenkè nhau kè dèe kpei benìtìbè mediè nkè be kōnti nhau.

¹⁶ Sauri kó behāāpòmbè bèè paké kè bè mbo Kibea kèwénté káyà Fidisitēēbe ciètémè tipitì timou. ¹⁷ Kè Saurii nàké behāāpòmbè ke dò: Kaannè benìtìbè káyà bèè kpa ti cuokè.

Kè bèe kaa nkémónté Sonnatāā nè o kóo tōnti. ¹⁸ Kè Saurii nàké ikuó niùtì Aiya ke dò: Tōní ti Yiè nKuyie ntaummè tou.

Dè do sá ti Yiè nKuyie ntaummè tou bo Isidayeeri be kari ndi.

¹⁹ Kè Saurii nkpaá ke náánnè ikuó niùtì, kè kutoweku dōke déúkú Fidisitēēbe kari, kè Sauri nàké Aiyaa ke dò: Báá benné kébéè ntimatì ti Yiè nKuyie.

²⁰ Kòò tíi nho ããpòmbè kè bèe kote mudòò kénsó mbè dootitòbè kpà mbemáà ke ãnti kè kunòòroo dáátí mediè. ²¹ Isidayeeri be bèè do wènnénè Fidisitèèbe kénkòrì dikpànni, kè bèe kónté kéwènnénè Sauri nè Sonnatāā be tìnni.

²² Isidayeeri be sòmbè bèè do sòri Efadaimmu tārì ìnkè kè bèe keè Fidisitèèbe cokémè kéíténí kè bè bèti kékuo. ²³ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Isidayeeri be bè na de kó diyie kè mbè bèti késénténè Beti-Afenni.

Isidayeeri be deetémè Sonnatāā

²⁴ De kó diyie kè Isidayeeri be fèúté mediè nke yé Sauri do béimmè ke dò: Wèè bo déuté dèmarè kè diyie mu nyí ta, kòò mu nyí na o dootitòbè ke pèite, de yiè mbo yà! Nè de kpéi nhòmòu í ndi dèmarè de yiè. ²⁵ Kè bèe tuòke dikpàà mari kè mecekùò mpiéké ke counè ketenkè. ²⁶ Kè behāãpòmbè ta de kó dikpàà kèyà mecekùò nhòmòu me nyí ndàátí kékááké ke yé bè démmè Sauri béi ndi nùu. ²⁷ Sonnatāā me nyí nyé ke dò nho cice béi ndinùu mari kèyà ticièti, kékúú kupàati yómmè kédéuté kòò ìkèe wenke. ²⁸ Kè kuhāãpònkù makùu ò nàké ke dò: A cice béi nke tú kè wèè di dèmarè yie nhò bo yà. Dèè te kè muwèrimú dònté benitibè.

²⁹ Kè Sonnatāā dò: N cice kóonnè benitibè mbe, wénté ndèutémmè mecekùò nkè n yìkè wenke, ³⁰ kéndò nkè benitibè né do ndi bè eí dè bè na nnamu be dootitòbè kè dè pèèté dè mè ndòmmè.

³¹ De kó diyie kè Isidayeeri be mbeti Fidisitèèbe ke kòu, kè bè bèti Mikimasi kètuòkenè Ayanò kéou mediè nkécirime. ³² Kè bèe pímmú bè na bè kó ipe nè be nààke, kè nyi feu ke cáá ndende meyiì ncóu dè. ³³ Kè bèe nàké Sauri ke dò: Isidayeeri be dòò meyi mme ke feu iwūò ke cáá mbè ì fié dè, meyiì ncóu dè, kè Saurii kuónkoo ke dò: Di cààrèmu! Biennèni ditārì mari die. ³⁴ Kè bèe kote kénáké benitibè ke dò: Bá wè wèe tóni o nààfè yoo o pièfè dèborè kékuo kékááké, kè di bá nyi cáá nyi yìì ncóu dè kéyeténè ti Yiè nKuyie.

De kó kuyuoku kè bá wèe tóni o òfè kè fè fèuté dèborè. ³⁵ Mèmmè Sauri maámè ti Yiè nKuyie ndiwūòtònni ketiri kèbéi nke dò: ³⁶ Ti sòoté ke nyènkè kémpuò Fidisitèèbe kè bè kùò páíí kéhéi be kperè, bá ti báá súò nhòmòu. Kè tihāãpònti dò: Dòò a dómè.

Kè ikuó niùti dò: Ti keténè kébeé ti Yiè nKuyie.

³⁷ Kè Saurii beé nti Yiè nKuyie nke dò: Kuyie nti kote kédokénè Fidisitèèbaa? A bo duó nkè ti bè naà?

Ti Yiè nKuyie me nyí nhò tènné tìmatì de yiè. ³⁸ Kè Saurii tíi nyIsidayeeri be kó bekótibè ke dò: Wénténè kèyà meyi mmmè dòò yie. ³⁹ Ti Yiè nKuyie mbomu ke deeri Isidayeeri be, m béi nti yóó dàòmu. Wèè te de kó meyi nhò yóó kúmu bá kè m bire Sonnatāā nwe.

Ditìnni mieke òmòu í nhò tènné tìmatì. ⁴⁰ Kè Saurii nàké Isidayeeri be ke dò: Di cómmú kupíkù kùmáà, mí nnè m bire Sonnatāā kè ti cómmú kutekù. Kè ditìnni nàké Sauri ke dò: Dòò a dómè.

⁴¹ Kè Sauri dò: N Yiè nKuyie nyIsidayeeri be tū nkù dè dòmmè kàa í n tènné yie ntìmatì? Kè mecaàrimè bo mí n nè m bire Sonnatāā tì ìnkè yoo a nìtibè Isidayeeri be ìnkè, kè ti bo nyipāādífí li benke.

Mèmmè kè bèè bə nyipāādífí kè li benke Sauri nè Sonnatāā. Kè behāãpòmbè yè. ⁴² Kè Sauri dò: Tāūnè tété mí nnè m bire Sonnatāā ti ìnkè, kè bèe tāū kòò do Sonnatāā ìnkè. ⁴³ De mōnni kè Sauri dò: N nàké a dòò mù.

Kè Sonnatāā dò: N kááké m pàati yómmè mme mecekùò nke dèuté. N yiemmu ke bo kú. ⁴⁴ Kè Saurii béi nke dò: Kuyie nni mpoté kè nsà kè Sonnatāā í ku.

⁴⁵ Kè tihāãpònti dò: Sonnatāā báá kú, wèè te kè Isidayeeri be auté be dootitòbè. Ti Yiè nKuyie mbomu! Dende báá dàò, ti báá yie nkòò yùrikù bá kùmáà do ketenkè. Nè Kuyie nkó meteèmmè mme ò pìmmè mutōmmú yie.

Mèmmè kè tihāãpòntii deeté Sonnatāā bá ò í nku de kó mukúú. ⁴⁶ Mèmmè kè Saurii yóu Fidisitèèbe mubètìmu kè bèe kúú mbe cèi.

Bè nàké tì Sauri kpàtì ìnkè

⁴⁷ Sauri naá ndì m̀nnì Isidayeeri be kó kpàtì ké p̀nke dokénè o dootitabè bèè ò fité: M̀abiibe nè Am̀diibe nè Edomiibe nè Tisoba kó dikp̀at̀iyuu nè Fidisit̀e. Kòò cuó nkèè bíékè wèe na. ⁴⁸ Wèè do dokénè dik̀mb̀ù Amadesiibe bembè bèè do fekù Isidayeeri be kperè kòò bè na, kédetè Isidayeeri be.

⁴⁹ Sauri kó ibí do tú Sonnatã nè Isefi nè Madikisina nè initipobí ìdèì, kè deketirè ntú Medabu kè dedèrè tu Míkadi. ⁵⁰ Kòò pokù yètìrì tu Ainõammu, Aimasi bire. Wèè bakè behããp̀mbè kòò yètìrì ntú Abunee, kòò cice kperi tú Nee, Sauri tebite kó debire. ⁵¹ Kiisi Sauri cice nè Nee nè Abunee cice, be cice do tú Abiyedi.

⁵² Sauri kpàtì timou mièkè ò do dokùnè Fidisit̀e mbe kè dè t̀nnì, kòò yà onitì wèè m̀ke dik̀mb̀ù yoo ò kperìni wèè ò p̀ ntiããp̀ntì.

15

Sauri yetemè Kuyie nkpeti

¹ Kè Sammuyeerii náké Sauri ke d̀: Ti Yiè nKuyie ndo t̀nnì mí nwe kè n da p̀ nti kpàtì kàa bo mbakè Isidayeeri be, kènté kù yè n da náké tì: ² Ti Yiè nKuyie Mpakedaa tu kù yóó potèmu Amadesiibe kèfóó mbè do dintèmè Isidayeeri be bè yènnì d̀ m̀nnì Esibiti kè bè poté. ³ Kòte kè bè dokénè kè bè kùò bəmou páíí! A báá kuó nhòmou mesémme, á kuò dèè kó dimàà wéi, benitidaabè nè benitipòbè, ibí nè ibíbénnì, inààke nè ipe nè yòyòbè nè sãmmarímùbè.

⁴ Kè Saurii tíi mbèhããp̀mbè Tedaimmu, kè bè kaa nkè bè mbo sikoupi k̀p̀sìdè (200000). Suda kòbe tekoupi p̀tè (10000). ⁵ Kè bèe tuòke Amadesiibe eì ke déké kénhoke kudúókù ⁶ Kè Saurii náké Keniibe ke d̀: Yènnè Amadesiibe cuokè kédétè. N yí dó kè di wènnè kunasã ke yé di do d̀mè Isidayeeri be mesàà mbè yènnì d̀ m̀nnì Esibiti. Mèmmè kè Keniibe ye Amadesiibe cuokè. ⁷ Kè Saurii poté Amadesiibe, kètúóté Afidaa kètúòkenè Suudi Esibiti tenkè diyie yìèni kèè bíékè, ⁸ kèkuò benitibè bəmou késúó mbe kó kpàtì Akaki kòò p̀ nhofòwè. ⁹ Sauri nè o ããp̀mbè kè bèe yóu Akaki nè iwũ ì kó dimàà tu isàayi: Inààke nè ipe. Iwũ ì kó dimàà cénke tu isàayi, kèkuò dèè tu desintèkperè, dèè í d̀ nkédòònè m̀mamù.

¹⁰ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sammuyeerii ke d̀: ¹¹ N dèmmumu dè yímè kè n tããté Sauri kòò bo ntú Isidayeeri be kó kpàtì. Nte we ke m b̀tinnè, ò í yie nke t̀nne nh ò nàké tì.

Kè Sammuyeerii yèmmè caàrè kòò nyie nke kuònnè ti Yiè nKuyie.

¹² Kè dèe wenté dik̀nweñni sèi kòò kòte ke bo yà Sauri, kè bèe ò nàké ke d̀: Sauri kòte Kadimeedi ke bo maá dic̀nc̀nnì kèndennini ò namè Amadesiibe, ke dèè ke p̀èté ke kòte Kidikaadi. ¹³ Kè Sammuyeerii ntúòkoo Sauri borè, kòò ò nàké ke d̀: Ti Yiè nKuyie nda d̀ò mesàà, n d̀òmu kù n nàké tì timou. ¹⁴ Kè Sammuyeerii ò beke ke d̀: M me n yo yèè pedabùò nnè inààke kpeye, yè bonní de? ¹⁵ Kè Saurii ò t̀nnè ke d̀: Tihããp̀ntì tì soó nhAmadesiibe wũ sàayi ke ì t̀ní, ke ti bo fíé ti Yiè nKuyie nha tũ nkù. Desònnè kó dimàà ti dè kùòmu páíí. ¹⁶ Kè Sammuyeerii d̀: Dè sànnèmu memme. N yóó da náké ti Yiè nKuyie nni nnàké t̀nti keyènkè. Kè Sauri d̀: Béi.

¹⁷ Kè Sammuyeerii d̀: A do cìè ndì m̀nnì amáà kè ti Yiè nKuyie nkuò da tããté, di m̀nnì kàa bakè Isidayeeri be. ¹⁸ Kuò da tã nke tú: A kòte kédokénè Amadesiibe de kó benitiyeibe, kè bè kuò páíí ke báá súò ndèmarè. ¹⁹ Dè yímè kàa í yie nkù da nàké tì, ke eì be kperè ke d̀ò kù í dó dè? ²⁰ Kè Sauri d̀: N yiemme kù n nàké tì ke kùò Amadesiibe bəmou, ke súò mbe kó kpàtì Akaki máà ndi kòò t̀ní die. ²¹ Kè n kó behããp̀mbè soó nyiwũ sàayi ke ì t̀ní die nKidikaadi kè ti bo ì fié ti Yiè nKuyie nha tũ nkù.

²² Kè Sammuyeerii ò t̀nnè ke d̀: Ti Yiè nKuyie ndó di bo nkù feumè mme iwũ ì ke p̀èté di bo nyíemmè ku náantàà? Kàa yie nti Yiè nKuyie mbéi nti deè kù naati ke p̀èté

a bo kù fiémè iwũ mekùò nkpeyi. ²³ A bo yetemè ti Yiè nKuyie nkpeti dè í cǎǎnnè a bo pǎǎmè, itookperí me nyí cǎǎnnè a bo fiémè yebòkè. A mè nyetemè ti Yiè nKuyie nkpeti, kù múnke da yetemu yíe. A ténke í yó ntú ku nìtìbè kóo kpààtì. ²⁴ Kè Saurii kuónko ke dò: N cààrèmu! N yete ti Yiè nKuyie nkpeti nti ke yete a kó itié. N yòte tihǎǎpòntì nti ke dòò tì yē mmù. ²⁵ Di mmònnì n da báammu! N cààrèmu, ncíé n yei, nkéwētení kè ti kòte kè m bántè ti Yiè nKuyie. ²⁶ Kè Sammuyēeri dò: Mí nnè fǎ nti báa neí, a yete ti Yiè nKuyie nkpeti nti kè kù me nda yete, a ténke í yó ntú Isidayēeribe kóo kpààtì.

²⁷ Kè Sammuyēerii bútinne ke bo íté, kè Saurii pí nho yaàbòrì kè dìi kēté. ²⁸ Kè Sammuyēerii ò nǎké ke dò: Ti Yiè nKuyie mmúnke kētému a kpàtì yíe nyIsidayēeribe cuokè, ke tì duó nhotòu mǎu wèè wenni ke da pǎǎtè. ²⁹ Isidayēeribe kó muwērimú tú ti Yiè nKuyie nku, kù í sou nkù í tú onìtì ke bo béi nkéwēte kéceete. ³⁰ Kè Saurii yíe kébéi nke dò: N cààrèmu, a n cíé nké n déúkùnnè beheikènkótìbè nè Isidayēeribe bemǎu ìkè kéwētení kè m bántè ti Yiè nKuyie.

³¹ Kè Sammuyēerii wētení kóò tǔnnè kè bèe kòte kè Saurii bántè ti Yiè nKuyie.

³² Kè Sammuyēeri dò: Tǎnì die nhAkaki Amadesiibe kpààtì n yìkè. Kè Akaki nkéríní kòo yèmmè naati, nè o yèmmè mieke kòò tu mukúú nkó kunóú dètému di mmònnì. ³³ Kè Sammuyēeri né ò nǎké ke dò:

A siè dìi te kè tibíyòtì pàà ti bí,

a kóo yǎ múnke yóo pààmù o biré.

Deñde Sammuyēeri ò kùòmè Kidikaadi ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè.

³⁴ De kó difǎnkúò kè Sammuyēerii kò nDamaa, kè Saurii kò nKibeaa. ³⁵ Kè Sammuyēeri yèmmè caàrè mediè nSauri kpéi nkòò yàa kúnè ò ténke í ò yà. Kè ti Yiè nKuyie nyèmmè múnke caàrè kù tǎǎtè mèè kpéi Sauri kòò bo ntú Isidayēeribe kpààtì.

16

Bè pǎǎmmè Dafiti tikpàtì

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sammuyēeri ke dò: Dè yó nkǎǎké de kàa yóu a bo nkuòmmè Sauri kpéi? Nh ò dootóomu, ò ténke í yó ntú Isidayēeribe kpààtì, íté kétúóté a naàyènnì, ké dì cǔǔ mekùò nkékòte Seseè cie Betideemmu. O bí mieke nke n tǎǎtémè okpààtì n yèmmè kou. ² Kè Sammuyēeri dò: Yé mbo yímè? Kè n kòte Sauri yóo keemu ké n kuò. Kè ti Yiè nKuyie ndò: Íté kèntǎ fenàǎfè, kàa tùòkoo a dò: N kòtení ke bo féúté feǎfè nfe ti Yiè nKuyie. ³ A yú Seseè kòò nda neínè, mǐ yóo da benke a dò nkédòòmè, kàa pí n da benke wè tikpàtì.

⁴ Kè Sammuyēerii dǎò ti Yiè nKuyie nhò nǎké tì kékòte Betideemmu, kétuòkoo kè diheì kó bekótìbè ò yà, kè dèe bè di kè be kòntì nhau, kè bèe kòtení kóò co ke dò: Kusààkù bakaà? ⁵ Kòò bè tǎǎnné ke dò: N kòtení ke bo féúté feǎfè nfe ti Yiè nKuyie. Wénkùnnè dimáà kè ti nei káféúté feǎfè.

Kè Sammuyēerii duó nké Seseè nè o bí kè bèe wénkùnnè bemáà, kòò neinè kè bè bo fié iwũ. ⁶ Bè tùòkoo dìi mònnì kè Sammuyēerii yà Ediabu, nè o yèmmè mieke ke dò: Nte ti Yiè nKuyie ntǎǎtè wè mènke. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie nhò nǎké ke dò: Bá nwúó nho dòmmè nè o okùmè, nyí we ntǎǎtè, n yí wúó mbenìtìbè wúò ndè, benìtìbè wèi tikòntì nti kè mí nwéi meyèmmè.

⁸ Kè Seseè yúnì Abinnadabu, kòò tuòkení, kè Sammuyēeri dò: Ti Yiè nKuyie nyí tǎǎtè yie.

⁹ Kè Seseè yúnì Samaa, kè Sammuyēeri dò: Ti Yiè nKuyie nyí tǎǎtè yie.

¹⁰ Kè Seseè nyunì o bí kétuòkenè iyiekè, ti Yiè nKuyie nyí ntǎǎtè be kóò mǎu.

¹¹ Kè Sammuyeerii beke Sese ke dò: Bedapàmbè bemou ndaà? Kòò dò: Osàmpòu wee kraani ke cemmú ipe. Kè Sammuyeerii dò: Tã nkè bèe ò yuní, kòò í tũ̀kení ti í yóó di ikuó di.

¹² Kè Sese tã nkè bèe ò yuní. Ò do tú onitiwũ̀wè nwe kòò ìkè wenni, kòò yèmmè duó cáti. Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sammuyeerii ke dò: Weñwe, pí nwe tikpàti. ¹³ Kè Sammuyeerii íté kètúóté o naayènni kécóu mmekùò nDafiti yuu ìnkè, o tebí ìkè, kè ti Yiè nKuyie nYaá ncúténi de kó diyè Dafiti ìnkè ké nhò bonè.

De kó difõnkúò kè Sammuyeerii kò nho cie Damaa.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nkó muyaá nyíté Sauri ìnkè, kè kùu ò duõnní meyèmmè yeime kè mè nhò kónnè. ¹⁵ Kòò tãmbèe ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie nkuu da duõnní meyèmmè yeime kè mè da kónnè. ¹⁶ Ti yiè nkàa ti pã dinùu tínti a kó betõmbè ti yóó waámmu oniti wèe nò nke bie nkukùtìdùkù, kè meyèmmè yeime Kuyie nduõnní mè ní da ìté di mõnni wèe bente kukùtìdùkù kè dè da tũ̀ke. ¹⁷ Kè Sauri dò: Yànè oniti wèe nò nke bie nkukùtìdùkù mesàà nkòò kãtení.

¹⁸ Kòò kóo tãnti mòu béi nke dò: N yému oniti mòu, Sese Betideemmu eì kou kó debire kòò nò nke bie nkukùtìdùkù mesàà, oniti mómmu nwe kòò tu onitidùu ke náánnè mecii, ke tú odasáati kè ti Yiè nKuyie nhò bonè.

¹⁹ Kè Saurii tã nkè bèe náké Sese ke dò: Sauri tu a ò duõnko a bire Dafiti wèe cemmú ipe. ²⁰ Kè Sese waá mpéè nè menaà nkécũ̀ kudõukù mieke, kè pí ntebuotè ké dè tou nsãmmarímú, kè Dafiti bii bo dè duó nSauri. ²¹ Kè Dafitii tuãke Sauri cíètè kèmpí nho tõmmú, kè Saurii ò pénsiri, kòò tãáté kòò ntou o kpàrinenti. ²² Kè Saurii tã nkè bèe náké Sese ke dò: Sauri tu ò dó Dafiti mbo o cíètè nte ke pí nho tõmmú ke yé wè ò pénsirimè mediè.

²³ Kè dèe yie nkè meyèmmè yeime Kuyie nduõnnimè ní ò ìté, Dafitii túóté kukùtìdùkù kèbente kè dèe tũ̀ke Sauri, kòò yèmmèe bonke kè meyèmmè yeimee íté.

17

Dafiti kpannèmè Kodiyati

¹ Kè Fidisitèèbe tí mbe kó behããpòmbè mudoò kpéi nSokoo Suda tempè mmieke, kékari Efeesi-Damimmu, Sokoo nè Asekaa de cuokè. ² Sauri nè Isidayeeribe kè bembe múnkèe báté kubiriku bè tu kù Tedementi biriku kémbaati ke bo dokénè Fidisitèèbe. ³ Fidisitèèbe nè Isidayeeribe kè bè ndeke yetãrè ke wetí betòbè, kè kubiriku soké be cuokè.

⁴ Kòò niti mòu yìèni Fidisitèèbe kó behããpòmbè mieke Kati naàmunkù kou, kòò yètiri tu Kodiyati, o okùmè bo ntũ̀ðke métiri mètãati nè sãntimétiri sipísidè nè mènùmmù. ⁵ Kòò òké disõwũ̀ kó dipi kè disõwũ̀ kó kupenku pi o cìncìnni kè ku cèékù bo cìdòò sipísikuò. ⁶ Kòò kãnkè o tàake disõwũ̀ kó kupenku, ke báati disõwũ̀ kó dikpàrisiè. ⁷ Kòò kpãnni kó kudú mánne kucuudú kè mekpãmbii nkó kucéékù bo cìdòò bèyiekè. Wèe tã o dõpikù kòò ni o ìkè. ⁸ Kòò cómmú kèpíékè ke dò: Di benné ke yènnimu ke bo ti dokénè, n tú Fidisitèè nwe kè díndi tú Sauri kó tidaati. Tãátèni di mieke oniti òmáa kòò kãtení kè tí kpa! ⁹ Kòò n na tí naá ndi kó tidaati, kè m me nhò na dí naá nti kó tidaati kèmpí nti tõmmú. ¹⁰ N yí di wúo nfenõnfè kè di yete, dí deitení di mieke oniti òmáa kè tí kpa.

¹¹ Kè Sauri nè Isidayeeribe kè bèe keè de kóo niti náámmè, kè kufõwaá mbè auté.

¹² Dafiti cice do tú Sese Efadataa kó dihei kou nwe ke bo Betideemmu Suda tempè mmieke ke mæke ibi iyiekè. Sauri kó dimõnni do sũ̀ nhò kòtému mediè. ¹³⁻¹⁴ Kòò bí ikóti itãati niènnè Sauri dikpãnni, be kóo po Ediabu nè Abinnadabu nè Samaa. Dafiti wèe do tú teyãátè. ¹⁵ Kè Dafiti ní mbo Sauri cíètè ke kũ̀nni o cice cíètè Betideemmu ke cemmú o pe.

¹⁶ Kè wèe Fidisitèè nyiitini dikũ̀weñni nè kuyuoku ke dò yewe sipísinà.

¹⁷ De kó yewe mieke nke Seseè nàkémè o bire Dafiti ke dò: Túóté tidiitì tii nnè kuyàrikù ti cìe ntì nè pèèbè biè ntepiítè, kékote kéduó nha kó bekótíbè bè bàté dè. ¹⁸ Á ntonè yenaakã ntepiítè tie kénto ke bií duó nwèè bè baké. Kàa dõu nha kó bekótíbè ke wétiní bè da duónnì dèmarè dèè benkú be kòntì naatimè. ¹⁹ Bembè nè Sauri nè Isidayeeri be tábè, bè bo kubiriku bè tu kù Tedimenti biriku nku ke dokùnè Fidisitèèbe.

²⁰ Dikúnweñnì sèi kè Dafitii pike cute kébanne ipe onitì mǎu kétúóté ò dò nkénto dè, kékété, kéndonnè o cice do ò nàké dii nùu. Ò tũkoo dii mǎnni bè bàté dè, ke sǎ mbè dó kébootè be dootitábè kéuu dikpǎnni kó fehúufè. ²¹ Fidisitèèbe nè Isidayeeri be kè bèe wetinné betábè. ²² Kè Dafitii dǎúnko o nenti o nembàri borè kékote mudodò borè kéndou nho kó bekótíbè. ²³ Bè kpaá ke me nnáá nkè Kodiyati Fidisitèè, Kati naàmunkù kouu íténi o ããpòmbè ìkè kéwète kébèi ò baa ñ nnáá ntì, kè Dafitii keè. ²⁴ Kè Isidayeeri be ò yàní kè kufɔwáá mbè auté kè bè ncokù, ²⁵ ke nnáá nke tú: De kòo nitì dó ke ti wéntému, deè te kòò iitiní miè mbotí, kòò mǎu na kòò kù okpààti bo ò pǎ tikpàti péu kòò duó nho kóo sapàà nkòo puoke, kédàò de yiè ncíètè mesàà nyIsidayeeri be cuokè.

²⁶ Kè Dafitii beke behããpòmbè bèè ò tǎkéné ke dò: Kòò mǎu kù Fidisitèè yie nke dènne Isidayeeri be ifei bè bo ò yietí ba? O yèmmè dò nhò tu we de kóo Fidisitèè, kutayóú yiè, kòo bo nsáá Kuyie nkòbe.

²⁷ Kè bèè ò tǎnné kóò nàké bè baa do yè mbè yóó yietí dè wèè bo na de kóo nitì. ²⁸ Kòo kóo kóti Ediabuu keè bè nàammè, kòo mieke peike kòò dò: We nyè nha kǎtení die! A yóunè we ipe dikpàà mieke? N da yému a í yo ditòò, N yému a yèmmè dòmmè. A kǎtení ke bo yà dikpǎnni ndi. ²⁹ Kè Dafitii ò tǎnné ke dò: N dǎò ba dèè tu deyeyè? N na bá mbekàà?

³⁰ Kè Dafitii íté onitì wenwe borè kékote kébeké otǎu mǎu kòò baa ò tǎnné betábè do ò nàké ti ntì.

³¹ Kè benitìbè bemǎu keè de kó tináantì, dende bàmbà nkè tii tuòke Sauri kòo duó nkè bèe yúní Dafiti. ³² Kè Dafitii ò nàké ke dò: Okpààti, a yèmmè báa caàrèné de kóo Fidisitèè. A kóo tǎntì, mí, m bo kote kóò kpànnè. ³³ Kè Sauri dò: A báa na kékpànnè de kóo nitì, a kpaá bemmu, wenwe me ntu okpàri nwe nè o bíkémbéntì. ³⁴ Kè Dafiti dò: Mí nha kóo tǎntì n tú opecènti nwe n cice cíètè, ke ñ ncèmmú ipe, kè dicìricìri kǎtení yoo mupímpímmù mamù ke bo pí m pièfè mafè, ³⁵ N fè pàte ké dè bèti, kéfiete m pièfè, kè dè wèètení m bíékè, m pí de fǎnní ké dè poté kékuo. ³⁶ N kǎu mèè botí yecìricìrè nè depímpínnè, n yóo me ndǎò Fidisitèè yie nwenwe kutayóú yiè nke yé ò sǎámmè Kuyie nkòbe. ³⁷ Ti Yiè nKuyie nkùu n deeténè dicìricìri nè mupímpímmù kù yó n deeténèmu Fidisitèè yie. Kè Sauri dò: Kote kè ti Yiè nKuyie nda teennè.

³⁸ Mèmmè Saurii duómmè Dafiti o kpàrinentì kóò òò ndisǎwũǎ kó dipì kóò dàtínnè dicìncìnkǎnni. ³⁹ Kè Dafiti túóté Sauri siè kébáátì dicìncìnkǎnni ínkè, ò í nna ke bo cente ke yé ò do í dè manténèmmè, kénáké Sauri ke dò: N yíèkemu! Kè bèè dè dàté. ⁴⁰ Kòo túóté mutǎntènditìmmù kéta kukò mpeémmè kètáátè yetáre yènummù kécúǎ o yàri mieke kèpikú o tǎntènditìmmù kékété kénwetí Kodiyati. ⁴¹ Kè Kodiyati múnke mmó nke tóóntenè Dafiti, wèè tǎ o dǎpikù kòò ni o ìkè. ⁴² Kòo wénté Dafiti kóò sènkèri. Dafiti do tú dedapùmbire nde ke wũǎ kòò ìkè wenni. ⁴³ Kè Kodiyatii náké Dafiti ke dò: A n wúo ntemotè nte ke tǎ kupààti ke kèriní m boràà? Kè Kodoyatii parikè kéyú Fidisitèèbe kó yebòkè yemǎu yètè kè dò: A bo yà! ⁴⁴ Kǎtení kè n duó nha maa ndéinkè kó tinòti nè tikpasìnti. ⁴⁵ Kè Dafiti dò: Fǎ nkériní m borè nè disìè ndi nè kukpǎnseú nè dikpǎnni, mí mme nkéroo a borè nè ti Yiè nKuyie nyètìri ndi, Mpakedaa Isidayeeri be tũ nwè, a sǎá nwè. ⁴⁶ Ti Yiè nKuyie nda ãnnè n ndùtè nte yíe, kè m bo da kuò kékéétè a yuu. Yíe ntinòti nè tikpasìnti deè yóo pétè Fidisitèèbe kó behããpòmbè kéco. Kè kutenkù kumǎu kòbe bantè Isidayeeri be tũmmè Kuyie. ⁴⁷ Kè Isidayeeri be bantè ke dò ti Yiè nKuyie nyí deerínè disìè yoo dikpǎnni, ti Yiè nKuyie nkùu baké dikpǎnni ke di ãnnè ti nou mieke yíe.

⁴⁸ Kodiyati kètè dī m̀ǹǹǹ k̀ewetinǹé Dafiti, k̀è Dafitii cokóo mecãã nho ìkè ke bo ò dokénè, ⁴⁹ k̀édeite ditári dimáà o ỳr̀i mièke k̀éãnǹé o tãnt̀endit̀im̀ù k̀édooté k̀ébóte Kodiyati t̀inǹi k̀è ditári taroo, k̀òdo o ǹù ìnk̀è.

⁵⁰ M̀em̀me Dafiti nam̀é Fidisit̀éè ǹè ditãnt̀endit̀it̀ári k̀òdo k̀ùo bá ò í to disìè.

⁵¹ K̀è Dafitii cokóo Kodiyati duó d̀è k̀ékpate Kodiyati siè k̀òdo f̀éúténè. K̀è Fidisit̀éèbe ỳa be k̀oo kperì kum̀è k̀écoké. ⁵² Isidayeeriibe ǹè Sudaa k̀obe k̀è b̀èe ỳa Fidisit̀éèbe cokém̀è, k̀éuu f̀ekpàr̀ihúuf̀è, k̀é b̀è b̀èti k̀étuak̀eǹè Kati èi ǹè Ekiǹo de ek̀è. K̀è Fidisit̀éèbe k̀ó becírìbè nnenk̀oo Sadaimmu k̀ó kuce k̀étuak̀eǹè Kati ǹè Ekiǹo.

⁵³ Isidayeeriibe do be b̀èti k̀è d̀è fuut̀im̀u, k̀è b̀èe ỳoo k̀eẁetení k̀éheí tinent̀i Fidisit̀éèbe k̀ó dikarì. ⁵⁴ K̀è Dafitii túoté Kodiyati yuu k̀ékònǹè Sedisademm̀u k̀étúoté kudadièk̀ù k̀pàr̀inent̀i k̀étanne o touku mièke.

B̀è benkem̀è Dafiti Sauri

⁵⁵ Dafiti do k̀ari d̀i m̀ǹǹǹ ke bo k̀panǹè Kodiyati k̀è Saurii ò ỳamu k̀ébeke Abunee ẁèè baké behããp̀ombè ke d̀ò: We nte odapàà nyie? K̀è Abunee ò t̀ènǹé ke d̀ò: Okpààt̀i, n yí ỳé ẁèè ò te. ⁵⁶ K̀òdo k̀pààt̀i d̀ò: Beké k̀éyà ẁèè te de k̀oo dapàà.

⁵⁷ Dafiti k̀ùo d̀i m̀ǹǹǹ Kodiyati k̀édeè, k̀énẁetiní, k̀è Abunee ò k̀àtenè Sauri borè, k̀è Dafiti k̀páà t̀o Kodiyati yuu. ⁵⁸ K̀è Saurii ò beke ke d̀ò: N k̀oo dapàà nha tú we nkó debire? K̀è Dafiti d̀ò: N tú a k̀oo t̀ònt̀i Seseè ẁèè bo Betideemm̀u o bire nde.

18

Dafiti ǹè Sonnatãã b̀è dapem̀è

¹ Dafiti nàkénè Sauri d̀i m̀ǹǹǹ k̀édeè k̀è Sonnatãã ẁènǹi p̀inǹè Dafiti kperì, k̀òdo ỳemm̀è ò ta, k̀òdo ò d̀ake k̀éndònǹè ò d̀óm̀è omáà. ² Ǹè de k̀ó diyè Sauri t̀énke í nyie nkè Dafitii ẁète o c̀íètè o cice borè. ³ De m̀ǹǹǹ k̀è Sonnatãã taunǹè Dafiti ke ỳé ẁè ò d̀óm̀è ke d̀ònǹè ò d̀óm̀è omáà. ⁴ K̀è Sonnatãã dáté o yaàb̀òr̀i k̀éduó nDafiti, k̀òdo duónǹè o ããp̀ònyàt̀i ǹè o siè ǹè o tãmm̀u ǹè o naàk̀ònǹi.

⁵ Tip̀it̀i tim̀ou k̀è Sauri b̀è t̀o nkèè bíkè mudòo Dafitii na k̀è Saurii ò baá nkòo mbaké behããp̀ombè k̀è benit̀ibè bem̀ou ò d̀ó ǹè behããp̀ombè iẁéi yembè.

Sauri mièke do yonkem̀è Dafiti b̀è ò sãnte mèè k̀péí

⁶ Dafiti do k̀ùo d̀i m̀ǹǹǹ Kodiyati k̀ékonǹi k̀è benit̀ipòbè yehekè yem̀ou k̀obe ỳenǹi k̀éco Sauri, k̀éndiè nke au ke bie nyebàrè ǹè debémbénǹè terè. ⁷ K̀è benit̀ipòbè diè nke c̀ú mbetòbè ke tú:

Sauri k̀ùo sikòupí,
k̀è Dafiti k̀ùo sikòupí.

⁸ K̀è Sauri mièke peike mediè, ò í mp̀ens̀ir̀i de k̀ó tináant̀i ke d̀ò: B̀è me nhò duó nsikòupí ke n duó sikòupí, d̀è k̀páà sãmp̀o nwe k̀è b̀èe ò duó ntikpàt̀i. ⁹ Ǹè de k̀ó diyè ndi Saurii ẁèntém̀è Dafiti f̀enans̀inf̀è.

¹⁰ K̀è d̀èe wenté k̀è meyèmm̀è yeime Kuyie ntònǹi mèe pí nSauri, k̀òdo íté k̀énharì o c̀íètè mièke ke pikú o k̀pãnǹi, k̀è Dafiti t̀o nhò bie nkukùt̀idùk̀ù ò ò mbie mm̀è botí, ¹¹ k̀òdo youte o k̀pãnǹi, ǹè o ỳemm̀è mièke ke d̀ò: M bo tã Dafiti k̀édanǹenè femarife, k̀è Dafitii yenténè dikpãnǹi kuce mèdém̀è. ¹² K̀è Saurii ò ỳòte ke ỳé ti Yiè nKuyie ndo ò ỳoum̀è k̀émbonè Dafiti. ¹³ K̀òdo túoté Dafiti k̀énií mbehããp̀ombè tekòupítè ke bo ò détinneè omáà. M̀em̀me k̀è Dafiti nni behããp̀ombè k̀è b̀è nkòr̀i mudòo. ¹⁴ Mudòo ò k̀òr̀i mùù k̀ó dimáà k̀è ẁèe nò nke ỳé ti Yiè nKuyie nho bonèm̀è. ¹⁵ Sauri ỳa d̀i m̀ǹǹǹ Dafiti nòmm̀è o dootitòbè k̀òdo depe mediè. ¹⁶ Isidayeeriibe bie bem̀ou ǹè Sudaa k̀obe k̀è b̀è ndó Dafiti ke ỳé ẁèe b̀è nimè mudòo mièke.

Dafiti puokem̀è Mikaadi Sauri k̀oo sapàà

¹⁷ De k̀ó difònkùò k̀è Saurii náké Dafiti ke d̀ò: Nte n k̀oo sapàà mM̀edabu, n ẁèe nda duómm̀u k̀àa bo puoke, mpí n t̀ómm̀ú ǹè dikòmb̀ùò k̀énkpa nti Yiè nKuyie nkó dikpãnǹi.

Ò do í dọ kọ̀ò kù̀ò o mómumu nke né ndọ Fidisitēēbe beè ò kù̀ò. ¹⁸ Kè Dafiti dọ: N yí tú òmòù, ti naàm̀nkù í tú kù̀makù, ti wuò nyí tú kù̀makù Isidayeeri be miēke, kè m̀fi bo puoke okpà̀tì kóo sapà̀nà̀?

¹⁹ Dè t̀ù̀òke ò̀ì m̀ònnì Medabu bo yenkemè Dafiti kè Saurii ò duó nhAdidiedi Abeti Meodaa èi kou.

²⁰ Kè Sauri kóo sapà̀ ǹtò̀ù Mikaadii ò̀ke Dafiti kè b̀èe tì nà̀ké Sauri, kè d̀èe o narike. ²¹ Nè o yèmmè miēke kòò dọ: M bo wè nhò duó kóò ò̀ì nkè Fidisitēēbe ò nìnte. Kuce medérìmmè mme Sauri nà̀kèmmè Dafiti ke dọ wèe puoke o kóo sapà̀. ²² Kè Saurii nà̀ké o kó betùmbè ke dọ: Nà̀kènnè Dafiti didé borè ke dọ: Okpà̀tì tu ò da dọmu, tínti o kó betùmbè kè ti m̀nke da dọ, yie nkèpuoke o kóo sapà̀.

²³ Kòò kpà̀tì t̀ùmbèe tì nà̀ké Dafiti, kòò dọ: Di yèmmè dọ ndè tu diwántirì ndi a bo puokemè okpà̀tì kóo sapà̀nà̀? Nte mí nke í m̀òke m̀m̀m̀m̀ m me nyí tú òmòù.

²⁴ Kòò kpà̀tì t̀ùmbèe wètoò kénákè okpà̀tì Sauri Dafiti yè mm̀. ²⁵ Kòò dọ: Kòtènnè kóò nà̀ké ke tú: N yí wanti ò n yietí tipocòntì, n dọ wèe kuò Fidisitēēbe mbe képeite kètòní be tayéi tekòtè (100).

Sauri do dọ Fidisitēēbe beè ninte Dafiti. ²⁶ Kòò kpà̀tì t̀ùmbèe kòtè kè tì nà̀ké Dafiti, kòò ti yie. Bá de kó diyè mu nyí t̀ù̀òke, ²⁷ kè Dafiti nè o kòbe kè b̀èe kòtè kékùò Fidisitēēbe sikòusidè (200), kètòní be tayéi kédúò nhokpà̀tì, kòò ò kàa. De m̀ònnì kòò ò duó nho kóo sapà̀ nkòò puoke.

²⁸ Kè Saurii banté ke dọ ti Yiè nKuyie nkuù bonè Dafiti kè Mikaadi o kóo sapà̀ nhò dọ. ²⁹ Kè Sauri ò̀ke yòtè Dafiti, kè nhò nìi mmediè.

³⁰ Fidisitēēbe kpà̀tìbè doké mùù doò kó dimà̀ nè Isidayeeri be kè wèe nnò mmudoò képètè Sauri kó behā̀pòmbè iwēi yembè. Kòò yètirìi feitè mediè.

19

Sonnatā̀ kònnémè Dafiti

¹ Diyè mari kè Saurii nà̀ké o kóo dapà̀ nSonnatā̀ nè o kó betùmbè ò dómè kékùò Dafiti. Sonnatā̀ né do me ndómè Dafiti mediè nkòò ò nà̀ké ke dọ: ² N cice Sauri dọ ke da kuomu, á ndake nanke dikúnweñni, a báa yie nkòò da yà, á nsòri. ³ Kè nh ò neinè ke tí kòtè a sòri kèè bíékè, kè ò̀h ò béinnè a kpéi, kèyà ò yóó yímè, kè n da nà̀ké.

⁴ Kè d̀èe wenté kè Sonnatā̀ nsántí Dafiti o cice Sauri borè, kòò nàa nke tú: Fò nhokpà̀tì a báa dòò meyei mmamè Dafiti, ò í da dòò meyei mmamè, ò pètìnke d̀òri dè tu a kó mesà̀ mme. ⁵ Weè kàátè mukúú nke kùò Fidisitēē kè ti Yiè nKuyie ndúò nkè Isidayeeri be è na, kàa dè yà kè dè da narike. Ba nkpéi nte kàa bo doò meyei nkékùò onitisà̀? Ba nte kàa s̀hítè ke dọ kékùò Dafiti detetirè?

⁶ Kè Saurii yie nSonnatā̀ kpeti kébéi nkéyú ti Yiè nKuyie nyètirì ke dọ: M báa kuò Dafiti.

⁷ Kè Sonnatā̀ kòtè kèyà Dafiti kóò nà̀ké bè nà̀ké t̀ì kó dimà̀, kòò tò kèkpènnèni tecíètè, kòò wète késòtè o t̀òmmú ò ò mm̀ pì mmèè botí.

Mikaadi dèetémè Dafiti

⁸ Kè b̀èe wète késòtè mudòò kè Dafitii autè o dootitòbè kè b̀èe coké.

⁹ Diyè mari kè meyèmmè yeime Kuyie ntònnì m̀èe pí nSauri o cìètè miēke ke s̀ò nhò tò o kpā̀nnì kè Dafiti ò bie nkukùtìdùkù. ¹⁰ Kè Saurii t̀ā̀ dikpā̀nnì ke bo wènnénè Dafiti kumarì kédannò, kè Dafitii yenté kè dikpā̀nnì t̀ā̀ kumarì kénfúúkù kè Dafitii yè kécoké de kó keyènkè késòri. ¹¹ Kè Saurii t̀ā̀ mbenit̀bè de kó keyènkè kè bè mbaa Dafiti cìètè ke bo ò kùò dikúnweñni, kè Dafiti pokù Mikaadii ò nà̀ké ke dọ: Kàa í coké ke s̀òri keyènkè kie mbè naa yóo pike da kuomu.

¹² Ò yí memme kóò cúú nfenéti, kòò coké kédèetè o fòmmu. ¹³ Kè Mikaadi túótè tetenkaanitè kédóú nDafiti dọ̀ ò̀nkè kédátinnè kubòkònkù te yuu kè tè dàtinnè kuyà̀kù.

¹⁴ Sauri tɔ mbè kè bè bo pí nDafiti bè tùḁkoo diì mǎnni kòo pokùu bè nàké ke dò: O kǎnti í naati.

¹⁵ Kè Saurii yí kè bè tɔ nke dò: Kǎtenko kòò tùóténí o dǒú ínkè kè nh ò kùo.

¹⁶ Kè bè ntùḁkoo ke sǒ ntetenkaanitè tɛè duó o dǒú ínkè kè kubǎkǎnkù dàátí te yuu.

¹⁷ Kè Saurii beke Mikaadi ke dò: Dè yíme kàa n souté memme botí ke yóu kè n dootitǎè coké. Kè Mikaadi dò: Weè yí nh ò yóu, kè n yí ò yóu ò bo n kuɔ.

Sauri tǔnnemè Dafiti Nayoti

¹⁸ Mǎmme Dafiti namè kécoké kékǎte Damaa Sammuyeeeri borè, kòò nàké Sauri ò dǒò dèè kó dimàà. Kè bèe kǎte kǎmbo Nayoti Damaa tempǎ mmieke. ¹⁹ Kè bèe náké Sauri ke dò: Dafiti bo Nayoti Damaa tempǎ mmieke. ²⁰ Kè Saurii tɔ nkè bè bo ò pínní. Bè tùḁkoo diì mǎnni kǎyà Kuyie mpǎānǎaḁnti náam̄bè nè be kóo kóti Sammuyeeeri kè bè nnáa nKuyie mpǎānǎaḁnti kè Kuyie nYaá mbè pí nkè bèe ta Kuyie mpǎānǎaḁnti náam̄mù. ²¹ Kè Saurii tì kèè kǎyí kǎtɔ mbetǎbè kè Kuyie nYaá mbè pí nkè bèe ta nKuyie mpǎānǎaḁnti náam̄mù, kòò yí kǎtɔ mbetǎbè meè máà. ²² Kòò yóu kǎpí nkuce o móm̄muɔ nkékǎte Damaa kǎtuɔkoo tǎbinte dietè tèè bo Seku kǎbeke ke dò: Sammuyeeeri nè Dafiti bè borè? Kè bè dò: Bè bo Nayoti nwe Damaa èi také.

²³ Kòò kǎtè kǎmberínè kuce cuokè kè Kuyie nYaá nhò pí nkòo sǎoté kǎnnǎantoo Kuyie mpǎānǎaḁnti kǎtuɔkenè Nayoti Damaa také. ²⁴ Ke múnke dǎtè o yǎḁtì kǎnnǎa nKuyie mpǎānǎaḁnti Sammuyeeeri ìkè, kédò kǎndú ketenkè o tetiri kuyie nkumou nè keyènkè kemou. Deè te kè bè nǎa nde kó dikotinùu ke tú: Sauri múnke kǎkǎmu Kuyie mpǎānǎaḁnti náam̄bè miekǎ?

20

Sonnatǎa teemè Dafiti

¹ Diyie mari kè Dafitii íté Nayoti Damaa také kékǎte Sauri bire Sonnatǎa borè kòò beke ke dò: N cààrè ba? N dǒò òmm̄me yei nha cice kòo dǒ kè n kuɔ? ² Kè Sonnatǎa dò: Dende báa dǎò, a í yóo kú, n cice òò í ndǒò dǎmarè ke í n nàké, ba nte kòò bo n sǎnne tii? Dè í bo! ³ Kè Dafitii béi nke dò: Nè ti Yiè nKuyie nkó diyètiri m béim̄mu ke tú a cice yèmmè tì bomu, ò né yǎmu ke dò nti dǎpú, deè te kòò í dǒ kǎyóu kàa tì keè, a yèmmè yǎà bo cààrè. N da náa ntimóm̄m̄nti nti nè mukúú nti tóké ke dò fenḁnfè nè diḁnni ndi. ⁴ Kè Sonnatǎa náké Dafiti ke dò: Kàa dǒ n dǎò dè n yóo dè dǎḁmu. ⁵ Kè Dafiti dò: Nanke tú otǎnkù pǎnwè nwe n dǒ nkémbomu okpǎḁtì cǎtè kè tí wǎnné kédi. A né m pǎ dinùu kè n ta dikpǎà kǎnsori, nanke nè diyie teri kuyuoku. ⁶ A cice yó m móm̄nt̄mu, kòò beke, a ò nàké ke tú n yǎutè fǎ nwe kuce ke kǎte Betideem̄mu n cie, ke bo wǎnnénè n cǎtè kǎbe kè ti fíé iwūḁ dibenni kó mukúú nkpeyi. ⁷ Kòò yí dè wenni, timati í bo. Kòò mieke me mpeike, a banté ke dò nhò n dǎnnè mukúú mmu. ⁸ Benke a n dóm̄mè mí nha kóo tǎnti, ke yé a n dǎḁn̄m̄mè metaummè ke yu ti Yiè nKuyie nyètiri. Kè m me ncààr̄mu a n kuɔ a móm̄muɔ nha bá n duó nha cice.

⁹ Kè Sonnatǎa kuónko ke dò: Kuyie mbáá dè tǎní! Kè n kèè kè n cice dǒ kè da dǎò meyei m báa da sǎnne, m̄i béi. ¹⁰ Kè Dafitii beke Sonnatǎa ke dò: Kàa béi nkàa cice bǎaní we mbo n nàké? ¹¹ Kè Sonnatǎa náké Dafiti ke dò: Kǎtení kè tí kǎte dikpǎà.

Kè bèe nei bedé kékǎte. ¹² Kè Sonnatǎa náké Dafiti ke dò: Nè Kuyie nyIsidayeeribe tū nkù yètiri, nanke yoo diyie teri dè bo nkǎáké mie nkè n yááké n cice kǎyà o yèmmè dǎmmè. Kè timati í bo fǎ nnè we di cuokè a báa keè timati. ¹³ Kè n cice me ndǒ kè da dǎò meyei, kè n yí da nàké ti Yiè nKuyie nni mpoté mediè. N yóo da pǎmu kuce kàa íté, a bá nyièkù, ti Yiè nKuyie nni nda bonè kù do bonèmmè n cice. ¹⁴ Kè n kpǎà fòu a nyé ti Yiè nKuyie nda dǎò mèè sàà nkpeí nkè n dǎò mesàà nkè m báa kú. ¹⁵ De kó difḁnkúò á nsǎké ke dǎori n yaábí mesàà nkè ti Yiè nKuyie nduó nkàa nkòu a dootitǎbè omáà omáà ketenkè ínkè.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkàa na a dootitǎbè bemou, a báa tǎte metaummè mèè bo ti cuokè mí nnè fǎ, kàa mè tǎte ti Yiè nKuyie nda poté. ¹⁷ Kè Sonnatǎa duó nkè Dafitii béi

nkéyú Kuyie nyètìrì kébenke wè ò dómè ke yé wenwe Sonnatā ò dómè Dafiti nè o yèmmè memou ndi.

¹⁸ Kè Sonnatā ò nàké ke dò: Nanke tú otànkù pànwè kó dibanni ndi. A fiè nnaa yóo nfeímu kè bè da mónté. ¹⁹ Nanke diyie teri bè yóo da móntému, a kàtení a sòò sòri dè diyie teri kéncómmú ditāri Eredi také. ²⁰ N naa yóo tãūmu ipie nyitàāti ii nde bíékè kéfietí n dó dè, ²¹ kětō n kóo tōnti odapàà nkòò nyóò ì tùóténí, kè nh ò nàké ke yī: Ipie nyí da dētirinè, wētení die nké ì tùóté! Á banté ke dò ntimatì í bo kēwētení. Ti Yiè nKuyie mbomu mī bēi. ²² Kè mme nnàké n kóo tōnti ke yī: Ipie nyí tóké dende, ì bo de ìkè nke, á dété, ti Yiè nKuyie ndó á ítému. ²³ Metaummè ti dōdómè mí nnè fō, ti Yiè nKuyie nti wúómmu ke yó nyé me kpéi nsáà.

²⁴ Kè Dafiti nsəri dikpáà.

Kòo tãnkù pànwèe yènní kè bèe ānné dibanni kòo kpààtì kari ke bo di dibanni, ²⁵ kénkari o kàri ke díri kumari, kè behāāpòmbè kóo kóti Abunee kàri o také, kè Sonnatā kàri o ìkè, kè Dafiti kó mefiè nfeí. ²⁶ Sauri í mbéi ntimatì de yiè kòo yèmmè ndò nkè dè yèmmè ò bo nsāū omáà ndi, kè deè te kòò í kàtení. ²⁷ Otànkù yiè déri kòo kpààtì wēte kēyà Dafiti kàri feímè kébeke Sonnatā ke dò: Dè yíme kè Dafiti wee í kàtení ke wēte ke í kàtení yíe?

²⁸ Kè Sonnatā dò: Dafiti n yāūtému ke tú nh ò pā kuce kòò dó kékote Betideemmu nwe, ke yetoo, ²⁹ ò m mōumu ke tú nh ò yóo kòo kote kè bè mōke ikuó nyi be cíētè, kòo kóo kóti yē nwèe kotoo. Nte deè te kè Dafiti í na ke kàtení okpààtì banni.

³⁰ Kòo kpààtì Sauri miekee peike Sonnatā kòo ò sãā nke dò: Temotè kó debire fō! N yému ke dò nha tùóté Sese kó debire nde ke dōò a népo! A fei ínkè nke nè a yō kpeyi. ³¹ A nyé ke dò nkè de kóo niti kpaá fòu a í yóo na kédi tikpàti, tō nkè bèe we nni mpíní, ò dò nkékuomu. ³² Kè Sonnatā tēnné o cice Sauri ke dò: Ba nkpeí nte kòò dò nkékú? Ò cààrè ba?

³³ Kè Sauri youte o kpānni ke bo ò tā, kè Sonnatā banté o cice baa dómèmu kékuo Dafiti. ³⁴ Kòo miekee peike kòo íté, bá ò ténke í ndi tibandiiti, diyie déri kpeti. Kòo yèmmèe cààrè mediè nho cice sāmúmè Dafiti.

³⁵ Kè dē wenté kè Sonnatā yè kékote bè wee benné dè betòbè wenwe nè Dafiti ke neínè dedapùmbire, ³⁶ ké dè nàké ke dò: Coké kētúóténí ipie n yóo tãū ì.

Kòo dapàà ncoké kè Sonnatā tãū kupie nkè kùu ò sèíté. ³⁷ Odapàà tùòke dìi mōnni kupie mborè kè Sonnatā pīéké ke dò: Kupie nyí pēētè dendaà? ³⁸ Coké mecāā mbá cómmú!

Kòo dapàà ntúóté kupie nkéwētení. ³⁹ Odapàà nyí nyé timatì, Sonnatā nè Dafiti kè bembe me nyé.

⁴⁰ Kè Sonnatā duó nho duokè nè o tãmmù odapàà nke dò: Kpēnné de tecíētè. ⁴¹ Kòo dapàà nkò nkè Dafitii yènní ò do səri dè ditāri píkù, kubakù cānku bíékè, kénínkú késínnōo Sonnatā ìkè kuce mētāāti, kè bèe kōunnè betòbè kékuó mmediè.

⁴² Kè Sonnatā nàké Dafiti ke dò: Kote kè dè nnaati, a báá yè nti dōò mēè taummè ke yu ti Yiè nKuyie nyètìrì, kù yému de kó metaummè kpéi nkè mè yó mbo sáà nè ti yaábíó.

21

¹ Mèmmè kè Dafitii íté kè Sonnatā kò.

Dafiti kàtemè Nəbu ei

² Kè Dafitii kote Nəbu ikuó nùtì Aimmèdeki borè. Kè Aimmèdekii ò yà kécokóo o borè nè iyèke kóò beke ke dò: Dè dōmme kàa bo amáá bá òmòu í da neínè?

³ Kè Dafiti dò: Okpààtì wee n duó mmutōmmú ke yē m báá yie nkòò mōu nyé ò yē n dōò dè. Deè te kè n yī n kó betōmbè nni mbaa dibòri mari. ⁴ A mōke mudii mamáà? M pā

pěěbè bènùmmù yoo deterè marè a mæke dè. ⁵ Kè ikuó nùtì dò: N yí mæke pěěbè sǒntíke kǎbe, bèè bo, bè bè pǎ Kuyie nku, m bo na ké bè n da duó nké nsà kàa yé ke dò nha kǎbe í duónè benitipòbè.

⁶ Kè Dafitii ténne ikuó nùtì ke dò: Ti ð nkè ti kǎri mudòò bè ti baamu benitipòbè, yíe nkó kuce tu cénkoo kǎku nku yie, ke né cáá nke yé bè tǎ tii kpàrinenti bè tii wénkùnnemè ikuó yémme. Bá kè de kó kuce do í tú kusààkù kù yóó wenkemu bè tǎ tii kpàrinenti kpéi.

⁷ De mǎnni kè ikuó nùtì ò duó mpěěbè bè do pǎ bè Kuyie, kè bè ndaké tábùrì ti Yiè nKuyie ncíètè mieke, kè bèè bè daaténí kéceète bepàmbè.

⁸ Ke sǎ nSauri kóo nìtì mǎu dè bo ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke ke dǎori Kuyie nkuó, kòo yètìrì tu Doweki, kòo tu Edomiibe botí kou, weè do baké Sauri kó bepecẽmbe.

⁹ Kè Dafitii yíe kébeke Aimmèdèki ke dò: A í mæke dikpǎnni marì yoo disieà? Okpàtì m pèi mmecā mmecā mme n yí na ke tùóté n siè yoo kukpàrinenkù tekù makù. ¹⁰ Kè ikuó nùtì dò: Kodiyati a kùò wè kubiriku bè tu kù Tedimenti biriku o kó disie di bo, ke duó ikuó nenti fǎnkùò, ke pūǎ kuyààkù, kàa dó a bo di ntúóté, diterì marì í bo. Kè Dafiti dò: Duǎnni di, n yí yóó pété òmarì dii pèètè dii.

Dafiti kàtemè Fidisitěěbe ei

¹¹ De kó diyie kè Dafitii sǎtè kéncokù Sauri kétuàkenè Kati kóo kpàtì Akiisi cie. ¹² Kè Akiisi tǎmbèè ò beke ke dò: Dè í dò nDafiti nwe Isidayeribe kpàtì benitipòbè sòò diè nke sǎntí wè ke tú:

Sauri kùò sikoupi,

kè Dafiti kùò sikoupiá?

¹³ Kè de kó tináànì pí nDafiti kè kufǎwáà nhò auté Akiisi Kati kóo kpàtì òkè. ¹⁴ Kòò dǎò omáà wèè yémme í naati kénnáante náante ke kúú kúú dicàù kó ideí ònkè kè tinóntǔtì yie ke ǎrì o deñfè. ¹⁵ Kè Akiisii náke o kó betùmbè ke dò: Di yàmu onitì yie nyémme í naatimè, dè yíme kè di ò kàtènni m borè? ¹⁶ M mǎnté tiwáátiti nti kè di n tǎní yie mbotí kòò bo ndǎori dewáátékperè n yìlkàà? Yie mbotí báá ta n cíètè!

22

Dafiti ketémè muceé

¹ Kè Dafitii íte Kati kékǎte kénsǎri Adudǎmmu kó kutǎdènkù. O kó bekótìbè nè o kǎbe bemǎu bè tii kèè dii mǎnni kékǎtoo kóò sǎnké. ² Bèè kó dimáà bo mesémme mieke nè yebáà nyembè nè dè í naati bè, kè bèè wènné bemǎu kémbo sikousinàà (400) kè weè bè baké.

³ Kè Dafitii íte deborè kékǎte Misipaa Mǎabu tenkè mieke kénáké Mǎabu kpàtì ke dò: Yóu n cice nè n yǎ kè bèè kàtení kémbo a borè ke baanè m bo bantémè Kuyie nni ndónè tì.

⁴ Kòò bè niité Mǎabu kóo kpàtì cíètè, kè bè ndè bo kòò sǎri.

⁵ Diyie marì kè Kuyie mpǎánáànì náànò Kadii náke Dafiti ke dò: Bá nsǎri dende, kò nha cíètè Sudaà tenkè.

Kè Dafiti íte kékǎte Edeti kó dikpáà.

Sauri kùòmè Kuyie nkuó niùbè Nǎbu kó dihei

⁶ Kè Saurii mbo Kíbea ke kari tetátè ònkè mutie mamù dèè nke pikú o kpǎnni kòò kó betǎmbè bemǎu ò murí kòò keè bè yàmè Dafiti nè o kǎbe. ⁷ Kè Saurii béi nke dò: Kénténè díndi Bensamèe wuǎ nkǎbe! Seseé kó debire bo di duó ndepaa nnè fnyì kó depaanaà? Di yémme bá ndò nhò yóó duó ndímbe kè di mbaké o tenkarè, kòò di baati iwèi? Mpútì! ⁸ Dè dòmme kè di dó ké m bǎ ndimǎu? Bá di mǎu í n náá nkóò dapàà nnè Dafiti bè taummè. Dè dòmme kè di mǎu í dààte n kpéi nke bo n náke m bire wènnénemè de kóo niti kè bè bo m bǎ, yáa dè í me ndò nyíe?

⁹ De m̀̀nni k̀̀ Doweki Edomiibe botí kou de bo, ke béi nke d̀̀: N s̀̀ò ỳ̀amu diyie mari Sese biré k̀̀ d̀̀ k̀̀to Ǹ̀bu Aimmedeke Aitubu biré borè. ¹⁰ K̀̀ò beé nKuyie nho kpéí nkòò p̀̀a tidiiti, kòò duó nKodiyati, Fidisitèè kou kó disie.

¹¹ K̀̀ Saurii t̀̀ nkè bèe p̀̀nni ikuó ǹ̀tì, Aimmedeke Ǹ̀bu kou nè o naàm̀̀nkù k̀̀be bèe tu ikuó ǹ̀bè, ke bè k̀̀tènni bəm̀̀u okpà̀̀ti borè. ¹² K̀̀ Saurii náké Aimmedeke ke d̀̀: F̀̀ nhAitubu biré, k̀̀nté kékeè. K̀̀ò d̀̀: Okpà̀̀ti, nte mí. ¹³ K̀̀ Sauri d̀̀: Ba nkpéí nte k̀̀ di d̀̀ k̀̀ m̀̀ b̀̀ nf̀̀ nnè Sese biré, k̀̀a ò duó ntidiiti, kòò duó ndikp̀̀nni, ke beé nKuyie nho kpéí nkòò bo m̀̀ b̀̀? M̀̀è d̀̀kaà?

¹⁴ K̀̀ Aimmedeke ò t̀̀nné ke d̀̀: Òm̀̀u bomu a t̀̀mbè miéke wèè tu onit̀̀s̀̀u ke d̀̀nnè Dafitaa? Ò tu a c̀̀kù nwe ke wèè baké bèè da baa bəm̀̀u k̀̀ bè ò s̀̀nti a c̀̀tè. ¹⁵ De yie d̀̀ke ò ketémè m̀̀ bo beém̀̀e Kuyie nho kpéí. N yí d̀̀ ke da b̀̀. Okpà̀̀ti bá n tou ntimatì, mí nyoo n c̀̀tè kou m̀̀u, n do í yé ke d̀̀ ntimatì bo di cuokè, bá s̀̀mp̀̀. ¹⁶ K̀̀ò kpà̀̀ti d̀̀: F̀̀ nhAimmedeke a yóó kúmu, f̀̀ nnè a c̀̀tè tem̀̀u.

¹⁷ K̀̀ò náké behã̀̀p̀̀mbè bèè ò bàa ke d̀̀: Kuwè Kuyie nkuó ǹ̀bè bəm̀̀u, bè me nwènnémè Dafiti nwe kòò teennè. Bè do ỳ̀mu Dafiti cootimèmu, bè me nyí n náké.

Behã̀̀p̀̀mbè miéke òm̀̀u í ndaátí ke bo kááké ikuó ǹ̀bè k̀̀ bè k̀̀u. ¹⁸ K̀̀ò kpà̀̀ti náké Doweki Edomiibe botí kou ke d̀̀: Kuwè! A báa bè yóu.

K̀̀ Dowekii be wetinné kékuo ikuó ǹ̀bè sipisini nè bèǹ̀mmù k̀̀ bè ã ikuó yà̀̀ti. ¹⁹ K̀̀ Saurii kuw ikuó ǹ̀bè Ǹ̀bu èi miéke, benitidaabè nè benitipòbè nè ibí nè ibíbénni, inààke nè s̀̀mmarím̀̀bè, ipe nè sibóó k̀̀ d̀̀ f̀̀uté dem̀̀u páíí. ²⁰ K̀̀ Aimmedeke Aitubu biré kó debire Abiataa wèè máa yenté kécoké kés̀̀nkóo Dafiti, ²¹ kòò náké Sauri k̀̀wè ikuó ǹ̀bè bəm̀̀u. ²² K̀̀ Dafitii náké Abiataa ke d̀̀: N s̀̀ò ỳ̀mu Edomiibe botí kou Doweki d̀̀ bomè ke yóó náké Sauri. M̀̀i te k̀̀ bè k̀̀u a k̀̀be bəm̀̀u. ²³ Mbo die m̀̀ borè a bá nyièk̀̀, ti dootit̀̀u omáa ndi Sauri wèè d̀̀ k̀̀ ti kuw mí nnè f̀̀. M̀̀ borè demarè í yóó da d̀̀.

23

Dafiti deetémè Keidaa èi k̀̀be

¹ Diyie mari k̀̀ò m̀̀u náké Dafiti ke d̀̀: Fidisitèèbe do Keidaa ke éi be diiti. ² K̀̀ Dafitii beé nti Yiè nKuyie nke d̀̀: Kuyie, n d̀̀ nkékote k̀̀ bè dokénáa? K̀̀ ti Yiè nKuyie nd̀̀: Kote kédokénè be k̀̀fietè Keidaa.

³ Bèè néinè Dafiti k̀̀ bèè ò náké ke d̀̀: Ti bo die nSudaa èi k̀̀ kuf̀̀wáa nti bo, ti bo dáátí Fidisitèèbe mbaà?

⁴ K̀̀ò yie kébeé nti Yiè nKuyie nkè k̀̀ d̀̀: Kote k̀̀ n yóó bè nda duómmu k̀̀a bè na.

⁵ Dafiti nè o k̀̀be k̀̀ bèè kote Keidaa keta Fidisitèèbe mudoò k̀̀fietè be wũ, k̀̀ bè aute mediè nkédeetè Keidaa èi k̀̀be.

⁶ Aimmedeke biré Abiataa do yóó coké dii m̀̀nni ke bo kote Dafiti borè k̀̀ntèmu ikuó nentì bè ò beénnè ti Kuyie.

⁷ K̀̀ Saurii keè Dafiti tamè Keidaa k̀̀béi nke d̀̀: Kuyie nwe nni nduómmu, ò p̀̀i nhomáa ndi, ò mè nyiém̀̀e ke ta diheì dii kó yebòrè kpetí ke páké.

⁸ K̀̀ Saurii báátí nè behã̀̀p̀̀mbè ke bo kote képi Dafiti nè o k̀̀be Keidaa èi miéke. ⁹ K̀̀ Dafitii keè Sauri bàátimè ke bo ò p̀̀i kénáké ikuó ǹ̀tì Abiataa ke d̀̀: T̀̀ni ikuó nentì k̀̀ m̀̀ beénnè Kuyie. ¹⁰ K̀̀ò beé nKuyie nke d̀̀: N Yiè nKuyie nyIsidayeeri tũ nkù, n k̀̀è k̀̀ bè tú Sauri bàátí ke bo pi Keidaa èi ke di p̀̀nte nè n kpéí. ¹¹ K̀̀ò k̀̀tení, diheì yembè bo m̀̀ pí nkòò duónnaa? Ò bo k̀̀tení k̀̀ndonnè n yo k̀̀ bè náammáa? N Yiè nKuyie nyIsidayeeri tũ nkù n da báammu á n náké. K̀̀ ti Yiè nKuyie nd̀̀: Èè ò k̀̀rinímu. ¹² K̀̀ Dafiti d̀̀: K̀̀ò k̀̀tení, diheì yembè bo m̀̀ pí nkòò duónnaa? K̀̀ ti Yiè nKuyie nd̀̀: Èè, bè yóó da pímmu kòò duó.

¹³ De m̀̀nni k̀̀ Dafitii íté nè o k̀̀be, bè bo ntùòke sikousikuò (600) k̀̀ bèè íté keta dikpáa k̀̀ Saurii keè Dafiti itémè k̀̀yóu ò t̀̀nke í mpi diheì.

¹⁴ Kè Dafiti mbo Sifi kpàà yetārè ìnkè, kè Sauri nhò wanti yewe yemou duómè, Kuyie mme nyí nwè nhò duó. ¹⁵ Kè Dafiti nyé Sauri ò waàmmè ke bo ò kùò kémbo Odisaa Sifi kpàà mieke.

¹⁶ Diyie mari kè Sonnatāā, Sauri kóo dapàà nkotoo Dafiti borè Odisaa kényáúkunne o kònti ke dò, ò ntéí Kuyie mbíékè. ¹⁷ Kòò nàké ke dò: Bá nyíèkù n cice Sauri í yóó da ninte, fíòò yóó naá nyIsidayeeri ke kpààti, kè nni ntú wèè da tū, n cice ti yému o mómmu.

¹⁸ Kè bèe yú ti Yiè nKuyie nyètiri kétau, kè Sonnatāā kò nho ciètè kè Dafiti nkpaá Odisaa.

Sauri bètimè Dafiti

¹⁹ Mèmmè kè Sifi èi kòbe ke Sauri borè Kibea kòò nàké ke dò: Dafiti sàri ti cie nke yetārè ìnkè Odisaa borè Akidaa tārè, kubiriku kubakù cānku bíékè. ²⁰ Okpààti, kàa dó ke bo ò pī nha katení, tī yóó ò pī nke da duó. ²¹ Kè Sauri dò: Ti Yiè nKuyie ndi dòò mesàà ndíndi bèè n kuó mmesémmè. ²² Katenè kényé kényé mesàà, kényà ò borè weti weti nè wèè ò yà, bè n náá nkétú ò ciimu mediè. ²³ Di yà o sàrè yemou ò bo na késari yè, kényéti kè n nàké weti weti kè tí nneí kékote, kòò bo dihei ndi tí fié Sudaa botí kumou mieke kòò yà.

²⁴ De kó difōnkúò kè Sifi èi kòbe ité Sauri borè kényiitè kékò mbe cie. De mōnni Dafiti nè o kòbe kè bè bo Maōō kó dikpàà kubiriku kubakù cānku diyie yìèni kèè bíékè. ²⁵ Sauri nè o āpòmbè kè bèe kè kate o wammù kè bèe nàké Dafiti kòò deke Maōō kpàà tārì kénsari. Kè Saurii keè kè kè tūnne o wammù. ²⁶ Sauri nè o kòbe kè bè mbo ditārì píkù kuu, Dafiti nè o kòbe kè bè bo kutèkù, kè Dafiti ndó mecāā nke bo yenténè Sauri. Sauri nè o kòbe kè bè ò duúnnè ke dèè ke dó kòò cèète kèpí. ²⁷ Kòò mōu tuokení kénáké Sauri ke dò: Kote mecāā nFidisitēēbe bèè do dihei.

²⁸ Kè Saurii kúnnōō Dafiti kó mubètimù kécuó nFidisitēēbe. Dèè te kè bèe yu de kó dibòri ke tú Dipatetāri.

24

Dafiti yetemè ò bo kuómè Sauri

¹ Kè Dafitii ité deborè kékote kémbo Ānkedii yetārè ìnkè. ² Kè Saurii beti Fidisitēēbe kédeè kékonní kè bèe ò nàké ke dò: Dafiti bo Ānkedii kó dikpàà. ³ Kòò tāāté Isidayeeri mieke benitidaabè mómmōmbe kè bè mbo sikōupisītāāti (3000) kè bèe kote Dafiti nè o kòbe be wammù ke s̄ mbè bo ditārì bè tu di Sitābōó kó ditārì ìikè. ⁴ Kè bèe tuoke dibòri mari bè tu di Dipebaakèri kuce nùù kè kutādènkù makù de bo, kè Saurii ta ku mieke ke bo yēnke ke s̄ nDafiti nè o kòbe kè bè bo kutādènkù fūò. ⁵ Kè Dafiti kòbe ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie nda nàké dii yiè kpéi dii tūòke, kù do yē nkù yóó da duó ndi a dootitòu kàa ò dōònè a dómè.

Kè Dafiti ité meyoōmmè kékéété Sauri yaabòri fūò, ⁶ ò di kèété memme kédeè kòò kōmbùòtìi do mediè nhò kèété mèè kpéi nSauri yaabòri. ⁷ Kòò nàké o kòbe ke dò: Ti Yiè nKuyie mbáá yie kè n daá n nùtè n yiè nyínkè! Ti Yiè nKuyie nkuù ò tāāté kòò tu okpààti.

⁸ Dafiti béi memme kèpéité o kòbe bá bè í ndòò meyei mmamè Sauri.

Kè Saurii yè kutādènkù késoté o ce. ⁹ De kó difōnkúò kè Dafitii yènní kutādènkù mieke kèpíékè ke dò: N yiè nhokpààti!

Kè Saurii wēēteni kè Dafitii nínkú késínnōō, ¹⁰ kénáké Sauri ke dò: Dè yíme kàa yie mbèè tu n wanti a kó meyei mbe kpeti? ¹¹ A yàmu yíe nnè a nuò ti Yiè nKuyie nda pìmmè ke n duó, bè do n tiémmu kutādènkù mieke ke tú n da kuò kè n da coo nke tú m báá daá n nùtè a ìnkè ke yé ti Yiè nKuyie nkuù da tāātémè kàa tu okpààti. ¹² Okpààti wénté n kèétemè a yaabòri ke pikú, m me nkèétemè a yaabòri máà ke í da kùò, a yàmu n yí dómè kè da kuò yoo n da dòò meyei, n yí da cààrè dèmarè, fíòò n wanti ke bo n kuò. ¹³ Ti Yiè nKuyie nkuù bo ti púté mí nnè fí nkuù bo kpa n kpànni, m báá daá n nùtè a ìnkè. ¹⁴ Dikotinùù mari tu:

Kuyonku bonní benitiyonkubε borè ndε. Mí mme báá daá n nùtè a ínkè. ¹⁵ Isidayεeribe kpàtì wanti we? Weninwe a betimè mí ndemácírè, mí nfenacékòfàà? ¹⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù bo ti púté, kuù bo ti wénté, kù n kónné ké m pate nè fí!

¹⁷ Dafiti béi ndì m̀ǹǹǹ kédèè kè Sauri d̀: M bire Dafiti f̀d̀ n nàánàà? Kékuó mmediè, ¹⁸ kénáké Dafiti ke d̀: A tú onitisàù nwe ke m p̀ḕt̀é, a n wantinè mesàà mme kè n da wantinè meyei. ¹⁹ A m benkemu yí nha n d̀ǹǹm̀e mesàà, ti Yiè nKuyie nni nhānnému a nùtè miεke yí, a me nyí n kuù. ²⁰ Òm̀ò̀ ò̀ ò̀ í nyà o dootit̀ò̀ kòd̀ yóu kòd̀ íté. Ti yiè nKuyie nda yietí mesàà nha n d̀d̀ mè yíe. ²¹ N ỳé̀mu ke d̀d̀ ǹf̀d̀d̀ yóó di Isidayεeribe kpàtì, f̀d̀d̀ yóó tì tieke. ²² Di mm̀ǹǹǹ béi nkéyú nti Yiè nKuyie nyètìrì ke d̀, a í yóó kuò n c̀í̀t̀è k̀b̀e nè n yaàbí n kúú nkó dif̀ǹkúò kè n yètìrì kpánné.

²³ Kè Dafitii parìkè nè ti Yiè nKuyie nyètìrì, kédèè kè Saurii kò. Dafiti nè o k̀b̀e kè bèe wēte bè do s̀r̀i dè ditā̀r̀i ínkè.

25

Nabaadi yetemè o bo teennèmè Dafiti

¹ Kè Sammuyeerii kú kè Isidayεeribe bεm̀ò̀ t̀í nkòd̀ k̀m̀m̀ú kédèè kòd̀ k̀ǹǹé o cie Damaa. Kè bèe deè kè Dafitii ta Panaa kó dikpáà.

² Kè Maðð èi miεke kóo ǹt̀i m̀ò̀u dè bo ke m̀k̀e o kperε mediè: Ipe sik̀ò̀p̀ísitā̀t̀i (3000) nè sib̀ò̀ tek̀ò̀p̀ít̀è (1000) ke s̀́ nhò bo Kadimeedi o pecit̀i k̀ḕ kó dibanni. ³ De kóo ǹt̀i yètìrì do tú Nabaadi, kòd̀ pokù kperi tú Abikayεedi kòd̀ ciì ke tú oposáátì, kòd̀ d̀ò̀ yie yóu bá ò í yo ditoò ke tú Kadεbu naàm̀ǹk̀u kou.

⁴ Kè Dafitii keè ò bomè Kadimeedi o pecit̀i k̀ḕ, ⁵ k̀ét̀ ò̀ m̀b̀εd̀ap̀àmb̀ε t̀ep̀ít̀è ké bè nàké ke d̀: K̀t̀eǹ Kadimeedi kè di yà Nabaadi dí wè nni nd̀. ⁶ Di ò d̀ò̀ nke d̀: Dibenni nt̀u disà̀r̀i o kpéi. O kperε dem̀ò̀ kè d̀ε yie nnè o c̀í̀t̀è t̀em̀ò̀ d̀è kó dimàà tu o kperε. ⁷ Di ò nàké ke d̀: Dafiti tu ò kèè o pecit̀i k̀ḕib̀ε bomè o c̀í̀t̀è. O pecēmbε do ti bonè diì m̀ǹǹǹ Kadimeedi, ti do í bè d̀d̀ meyei mmamè, bε kperε marè do í feti. ⁸ Beke bε kè bè bo da náké, ti da báammu ke tú a ti c̀ò̀t̀é t̀inti a kó bet̀ò̀mb̀ε ké ti pā a m̀k̀e dè ti kpéi nnè o kpéi. Ti k̀t̀eǹ dibanni ndi a c̀í̀t̀è.

⁹ Kè Dafiti t̀ò̀mb̀ε k̀t̀ε kénáké Nabaadi Dafiti yē mm̀, kédèè ké nhò k̀r̀m̀ú. ¹⁰ Kè Nabaadii bè t̀ḕǹé ke d̀: Dafiti Seseε biraà? We mme nt̀ú? Tidaatì í s̀ǹǹi yíe nt̀i iiti ti yembè borè. ¹¹ Kè n né bo túóté n kóo p̀ḕ nè n kó menie nnè n kó imaa n waá ndè n t̀ò̀mb̀ε kpéi nkéduó mb̀εm̀ab̀ε n yí ỳé̀ bèe ỳǹǹi dàà?

¹² Kè Dafiti t̀ò̀mb̀ε wētení o borè kòd̀ nàké Nabaadi bè nàké t̀i tim̀ò̀. ¹³ Kè Dafitii náké o t̀ò̀mb̀ε ke d̀: Bá wè wèe báátì o siè.

Kè bèe báátì, kòd̀ m̀ǹke túóté o kperi, kè benit̀ib̀ε sik̀ò̀s̀iǹàà (400) báátì kòd̀ neinè kè sik̀ò̀sidé (200) nkpaá ke baa tinentì.

Abikayεedi teemmè Dafiti

¹⁴ Kè Nabaadi kó bet̀ò̀mb̀ε kòd̀ m̀ò̀u k̀t̀ε kénáké Abikayεedi Nabaadi pokù ke d̀: Dafiti bo dikpáà ndi ke t̀ò̀ǹǹi benit̀ib̀ε kè bè d̀ò̀ nti cice kòd̀ bè bàao. ¹⁵ De kó benit̀ib̀ε me ndo ti d̀d̀ mesàà mme ti do bè bonè diì m̀ǹǹǹ dikpáà, bè í ti d̀d̀ meyei mmamè. Ti kperε marè me nyí feti. ¹⁶ Keyènkè nè kuyie mbè do ò ndò nti kó kuduot̀i nku ké nti k̀ǹk̀é s̀á̀, ti do bè bonè yèè m̀r̀è ke c̀ḕm̀m̀ú ti pe. ¹⁷ D̀ò̀ a yóó namè, ti ỳé̀mu ke d̀d̀ mmeyei nyóó tuòkení ti cice nè o c̀í̀t̀è t̀em̀ò̀. Ò me nyóum̀u bá ò í yo ditoò, ti í yóó dáátì kòd̀ nàké timat̀i.

¹⁸ Kè Abikayεedii coké m̀εcā́ nkét̀úót̀éǹi p̀ḕ sik̀ò̀sidé (200), menaà nkó tid̀ò̀t̀i tidét̀i, ipe inum̀m̀ú ìi bènné, tidiit̀i t̀i cie nkuỳr̀ik̀ù, f̀íǹỳ kó yebe yekperè, siyuu tek̀ò̀t̀è (100), f̀ik̀iè kó yebe kó yekàt̀ind̀a sik̀ò̀sidé (200), ké dè tou nsāmmarím̀ú. ¹⁹ Kòd̀ náké o t̀ò̀mb̀ε ke d̀: Niit̀éǹé kè n yó ndi tūmmu.

Bá ò í n nàké tìmatì o dàù Nabaadi. ²⁰ Kòò deke o sãmmarímú kénkérí ditãrì fũ̀̀, Dafiti nè o kàbe kè bè kéri kòò wetíní, kòò bè conè.

²¹ Kε s̄́ nDafiti nàà nhomáà ke tú: Detetirè nde n sòò bàamè onitì yie nkó iwũ̀̀ dikpáà mieke bá fèmafè í nfetaà? Nh ò d̀̀ò mèè sàà nhò me nni nyietí meyei. ²² Kè dè naa yóó wenté kòò nitì kpaá bá omáà Nabaadi cíètè mieke ke f̀̀ù Kuyie nni mpoté mediè.

²³ Abikayeedi yàní dìi m̀̀nnì Dafiti kécúténí mecãã nho sãmmarímú ínkè kèdo Dafiti ìkè kénínkú késínnóò o ìkè, ²⁴ ke béi nke d̀̀: N yìè mm̄̀i te meyei! N yìè, yóu mí nha kóo t̄̀ntì kè n da béinnè, kénté n náàntì. ²⁵ A bá ndake Nabaadi kpeti, kuyèinkù nku, kéndonnè o yètìrì tumè Nabaadi, o yuu í bo. N yìè mí nha kóo t̄̀ntì n do í yé a t̄̀nnímè benitibè ti borè. ²⁶ Ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, ti Yiè nKuyie nyí yóu kàa kùò onitì ke pèite a dootitabè nè bèè kó dimàà d̀̀ a kó meyei nnè Nabaadi bè nwè nkunasãã kumáà. ²⁷ N yìè còuté yepãrè n da t̄̀nì yè kè dí totí f̄̀ nnè a t̄̀mbè. ²⁸ N da báammu a n cíè n yei, n yému ke d̀̀ nti Yiè nKuyie nyóó da duó ntikpàtì f̄̀ nnè a cíètè ke yé a kprammè kuù kpànnì nè mewetimmè. Òmòu í yóó yà a kó meyei nha f̀̀mmu mumòu mieke. ²⁹ Kòò mòu ité ke da betì ke bo da kuò, a Yiè nKuyie nyó nkãnkému a f̀̀mmu sãã kè mmù s̀̀ri ku borè, kèdootóo medétimè a dootitabè f̀̀mmu bè òò dootóo mèè botí ditãrì nè mutãntènditìmu. ³⁰ Kè ti Yiè nKuyie nda d̀̀ò dìi m̀̀nnì mesàà nkù yè nkù yóó da d̀̀ò mè, kàa di Isidayeeribe kpatì. ³¹ Kuyie mbáá yóu kè tìmatì nda k̀̀ónnè a yèmmè mieke, yoo dè ns̄́ nha kùò òmòu ke bo pèite. N yìè, kè ti Yiè nKuyie nda d̀̀ò dìi yìè mesàà nha yé n kpéi.

³² Kè Dafitii t̄̀nné Abikayeedi ke d̀̀: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù yètìrì ndeu, kuù da ínnì kàa n conè. ³³ M múnke da d̀̀ummu nè mutõmmú f̄̀ nwèè pètè meyèmmè sààmè ke m pèité n na nkùòmè benitibè ke pèite! ³⁴ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù bomu, kuù m bàa, kè n yí da d̀̀ò meyei. Kàa do í k̀̀tení mecãã nké n co, diyiè na nyóó yènnì kòò mòu í kpaá bá òmáà Nabaadi cíètè ke f̀̀ù.

³⁵ Kòò còuté Abikayeedi do pãní yèè pãrè kóò nàké ke d̀̀: Kò nke dè nnaati n kèèmu a báammì ke ì còuté nè diwèi.

Nabaadi kumè kè Dafiti puoke Abikayeedi

³⁶ Abikayeedi tũ̀̀ke dìi m̀̀nnì o cíètè kéns̄́ nNabaadi d̀̀òri dibanni dierì mómm̄̀nni dikpàatibanni. Kè diwèi ò bo mediè nkòò yà menaà nke muó nhò í nhò nàké tìmatì. ³⁷ Kòò mbaa kòò naà mm̄̀nté dikúnweñni kòò né ò nàké. Nabaadi kèè dìi m̀̀nnì de kó tináantì kè dèè ò kpéi mediè mbá ò í nna ke nampe. ³⁸ Kè dè mm̄̀ke yewe tepítè kè ti Yiè nKuyie nhò poté kòò kú.

³⁹ Dafiti kèè dìi m̀̀nnì Nabaadi kumè késãnte Kuyie nke d̀̀: ti Yiè nKuyie n da sãntí f̄̀ nwèè ti pàte mí nnè Nabaadi wèè do n sãã. F̄̀ nwèè m pèité kè n yí ò d̀̀ò meyei, f̄̀ò duó nkòò yei ndo o yuu ínkè.

Kè Dafitii deè kèt̄̀ mbenitibè kè bè bo nàké Abikayeedi ke d̀̀ ò d̀̀ kóò puoke. ⁴⁰ Kè bèè tuòke o cie Kadimèedi kóò nàké ke d̀̀: Dafiti wèè ti t̄̀nnì ke tú á k̄̀toò kòò da puoke.

⁴¹ Kè Abikayeedii nínkú késínnóò be ìkè kè bè nàké ke d̀̀: Mí nho kóo t̄̀ntì n yiemmu ke bo naá nho daakù kénh̄̀u o t̄̀mbè naàcèi.

⁴² Kòò íté mecãã nkédeke o sãmmarímú kòò kó benitipotõmbè bènummùu ò cie. Memme kè Dafitii ò puoke.

⁴³ Kε s̄́ nDafiti po Ainõammu Sisedeedi kou, bedé kè bèè naá nho pobè. ⁴⁴ Dafiti pokù ketiwè Mikaadi Sauri kóo sapàà, Saudi do ò duó mPaditi nwe Dakaisi bire Kadimmu kou.

26

Dafiti coommè kuce medérímè Sauri

¹ Memme kè Sifi èi kàbe k̄̀te k̄̀yà Sauri Kibea kóò nàké ke d̀̀: Dafiti bo Akidaa tãrì ínkè kubiriku také.

² Kè Saurii báátí kénéinè behããpòmbè kperíbè sikòupísitàāti (3000), kè bèe kote Sifi kpráa Dafiti wammù. ³ Ke bii báté Adidaa tārì ìnkè kuce také. Kè Dafiti mbo dikpráa kékeè Sauri kèróomè ke bo ò bėti, ⁴ kè Dafitii tō mbenitibè kè bèe paaté kébanté Sauri kèróomè weti weti. ⁵ Kòo kote bè báté dè képaaté Sauri nè Abunee Nee bire behããpòmbè kóo kòtì bè ddu dè, kè Sauri ddu de cuokè kè benitibè ò cèète.

⁶ Aimmèdeki Itiibe botí kou nè Abikaii Dafiti tãù Seduya bire Soabu nantè kè bè neiné Dafiti kòo bè beke ke dò: Di mieke we mbo n neiné kè tí kote Sauri karì? Kè Abikaii dò: M bo da neiné kè tí kote.

⁷ Kè bèe nei kékote Sauri karì keyènkè kè Sauri duó de cuokè, kòo kpānñi cùókè o yuu také Abunee nè ditinnì kè bè duó koò fité.

⁸ Kè Abikaii náké Dafiti ke dò: Kuyie nkuù da duó nyíe nha dootitòu yóu kè n kote kétúóté o kpānñi kóò tã kédannè kè ketenkè kuce mèmáa sànnèmu m báa yíe medérímè.

⁹ Kè Dafiti dò: Yóu we, báa ò kùo, ti Yiè nKuyie nyí yóo yóu wèè kùo okpààtì kù tãáté wè.

¹⁰ N da náámmu ti Yiè nKuyie mbomu, kuù yè o mōnñi ò yóo kúmu, o kōmu yoo wèè kú dikpānñi marì mieke. ¹¹ Ti Yiè nKuyie mbáa yóu kè n kuò okpààtì kù tãáté wè, yóu kè tí túóté o kpānñi dī cùókè o yuu také nè menie nkó didènni dī duó o také demáa kéíté.

¹² Kè Dafitii túóté Sauri kpānñi o yuu také nè menie òdènni kéíténè, òmòu í nhènte, òmòu í mbè yà, òmòu í ndake dèè dōdri. Ti Yiè nKuyie nkuù do bè bōnté munōndōmmú cèèmù. ¹³ Kè Dafitii íté késénté kubiriku kédeke kéncómmú ditārì ìnkè medétimè,

¹⁴ kèpīèké Sauri tinnì bíké kéyú Abunee Nee bire. Kè Abunee ò tēñné ke dò: Weninwe wèè wèkíí memme ke kōōnnè okpààtì? ¹⁵ Kè Dafitii o tēñné ke dò: Dè í do nfōō tu onitidùuà? Isidayeeriibe mieke we nda dōnnè? Dè yíme kàa í baa a yiè nhokpààtì mesàà? Òmòu wèè kōtení ke bo ò kùo. ¹⁶ A dōò dè í wenni, ti Yiè nKuyie mbomu di dō nkékúmu dimòu di í baa mèè kpéf mmesàa ndi yiè nhokpààtì ti Yiè nKuyie ntãáté wè. Wénté okpààtì yuu také o kpānñi nè o dénni dè bore?

¹⁷ Kè Saurii banté Dafiti tammè ke dò: Fōō n nàánáà? Kè Dafiti dò: Mínwe okpààtì.

¹⁸ Kòo béi nke dò: Okpààtì, dè yíme kàa m bėti? N da cààrè ba? ¹⁹ Okpààtì n da báámmu kénté n dó ké da náké tì. Kè ti Yiè nKuyie nkuù yè nha nni m betì kuù cōuté m pānñi kébónkūnnè ku mieke, kè benitibè me nni mbe ti Yiè nKuyie mbè cōō. Bè m bètumu yíe ndihèi ti Yiè nKuyie nduó ndi ku kōbe, ke bo duó nkè n fíé yebókè. ²⁰ N yí dó kékú dikpráa kéndétirìnè n Yiè nKuyie. Okpààtì dè dōmmè kàa m bėti opaawaà nhō mbetimè tenahèítè yetārè ìnkè mí nfènacékòfè.

²¹ Kè Sauri dò: Wēténí m bire n ténke í yóo da dōò meyei, a mè nni ncoommè ke nyènkè. N dōò ke dō nwèè yèmmè í naati wènwè. N yetému mediè.

²² Kè Dafiti dò: Okpààtì nte a kpānñi die, a tōmbè kóò mòu bo na kékōtení ké dī túóté. ²³ Ti Yiè nKuyie nyietí bá wè o dōòrìmè nè o sàa. Ti Yiè nKuyie nda ānnèmu n nùtè mieke yíe kè n yete m bo da daámmè tenùtè ke yé ti Yiè nKuyie nkuù da tãátémè. ²⁴ N wénté mèè botí a fōmmu dèmarè dierè, ti Yiè nKuyie mme nwénté n kōmu ké nni ndeeri nè meyei memòu.

²⁵ Kè Saurii béi nke dò: Kuyie nda dōò mesàa m bire Dafiti kàa dōò dè dèe yie. Ò béi memme kédeè kè Dafiti sōté o ce, kè Sauri kò nho cīètè.

27

Dafiti cokémè ke kòte Fidisitèèbe cie

¹ Kè Dafiti ntotí o yèmmè ke tú bá nè dīi yiè Sauri yó n nintemu, n yí mōke m bo yíme kè n yí cokému ke kote Fidisitèèbe cie koò yenténè, kòò n yóu mubètìmu Isidayeeriibe tenkè.

² Mèmmè kè Dafitii íté nè o kōbe sikòusikuò (600) kékote Maōki bire Akiisi Kati kpààtì borè. ³ Ke bíf báté kémbò Kati Akiisi borè bá wè nè o cíètè kōbe, Dafiti nè o pobè bedé Ainnōammú Sisedeedi èi kou nè Abikayeedi Nabaadi Kadimeedi kou wèè ku o pokù. ⁴ Kè Saurii keè Dafiti bo mè Kati kéyóu, ò ténke í nhò bėti.

⁵ Diiyè mari kè Dafitii náké Akiisi ke dò: Okpààti kàa yiemmu ke n còuté m pã ketenkè teheitè matè kè nní mbo, ba nte kè ti bo nwē nke bo dikpààtìhèi mieke.

⁶ De kó diiyè kè Akiisii ò duó nSikidaa èi. Deè te kè de kó dihèi naá nSudaa kpààtibè kperi nè yíenní.

⁷ Kè Dafiti mbo Fidisitēēbe tenkè ke dò dibenni òmáà nè betāābè bènàà. ⁸ Ke bo Sikidaa ke dokùnè bèè do bo de kó ketenkè, kèponte Kesuriibe nè Kidisiibe yoo Amadesiibe bèè do dè bo nè òmònni Suudi bíékè ke bíi tuōkenè Esibiti èi. ⁹ Kè Dafiti nkàù benitibè bemou, benitidaabè nè benitipòbè bá ò í nsúú nhòmòu kèhéi iwūō sámpòì nè idieyi, sámmarímúbè nè yòyóbè nè tiyààti. Kòo konní wèe kòte Akiisi borè. ¹⁰ Kè Akiisi ò beke ke yí a pònte òmbe yíe? Ò dò: Sudaa èi kubakù yóu, kòo me ndó ò dò: Yedamediibe yoo ò dò: Keniibe èi kubakù yóu. ¹¹ Dafiti do òō í nkonnènní Kati òmòu ofòuwè, onitidòu yoo onitipòkù bè yàà bo náké Akiisi tìmatì ke dò: Nte Dafiti dòòmè. Dafiti borime do me ndò nhò bo diì mònni Fidisitēēbe tenkè. ¹² Kè Akiisi nhò tá mediè nkéntú nè o yèmmè mieke Dafiti kòbe Isidayeeriibe tēnke bá nhò dó, ò bo ntú o kóo tōnti sáà.

28

¹ Diiyè mari kè Fidisitēēbe wēnné dihāāpòntìnni òmáà ke bo dokénè Isidayeeriibe, kè Akiisii náké Dafiti ke dò: Fí nnè a kòbe di bo n neinè mudò. ² Kè Dafiti dò: Okpààti n yiemmu, a mómmuō nha bo yà m bo dò dè. Kè Akiisi dò: Dè wenni fíō yó ntú n kóo bàri sáà.

Sauri yumè onitipòkù wèè bourí kunùbokù

³ Dè do sá nSammuyeeri kumu, kè Isidayeeriibe bemou kàri o kúú nke dèè kòd kunné Damaa. Kè Saurii kuò bèè bourí tinùbooti Isidayeeriibe mieke.

⁴ Diiyè mari kè Fidisitēēbe tíi mbehāāpòntìnni kébáté Sunemmu, kè Saurii tíi nho kòbe kè bèe kari Kidiboa. ⁵ Kè Saurii yà Fidisitēēbe āāpòntìnni kè kufōwaā nhò auté kòo kōmbùòti nduò. ⁶ Kòo beé nti Yiè nKuyie, kù me nyí nhò tēnné bá nè tidòuntì mieke yoo bá nè idíftí kó mubòmmù yoo kùu duó nkè ku pāānāantì náantò mòu ò béinnè. ⁷ Kè Saurii náké o āāpòmbè ke dò: Waánnènni onitipòkù wèè bourí kunùbokù kè n kòte kòd m pāā. Kè bèe ò náké ke dò: Òmòu bo ã-Ndò.

⁸ Kè Saurii ceete tiyààti kénèinè o tōmbè bèdébè, kè bèe kòte ã-Ndò, kétuōkoo keyènkè kòo náké onitipòkù ke dò: N dó a n yú ocfi mòu nwe kè nh ò beke tìmatì, kè n da náké ke yí a yú wè, a we nyú. ⁹ Kòo nitipòkùu ò tēnné ke dò: A yému a mómmuō nSauri kùòmè benitibè bèè yu becírìbè Isidayeeriibe tenkè mieke, yáa a dó kè n dímmu kè n kuò? ¹⁰ Kè Saurii ò tēnné ke dó: Ti Yiè nKuyie mbomu, mfi béi nke tú a bá nyīèkù tìmatì. ¹¹ Kòo nitipòkù dò: N dò nké da yú we? Kòd dò: Á n yú Sammuyeeri.

¹² Onitipòkù yàni diì mònni Sammuyeeri kékuónko ke dò: Dè yíme kàa n souté? Fí nSauri. ¹³ Kè Sauri dò: Bá nyīèkù, fí ncénke n náké a yà mù. Kòd dò: N yà kukúkéyántíkù makù nku kè kù yènni ketenkè mieke. ¹⁴ Kè Sauri dò: Ò dòmme? Kòo nitipòkù dò: N yà odakòti nwe kòd dàátí kuyaàbòrikù.

Kè Saurii banté Sammuyeeri nwe mè, kénínkù késínnòo o òikè. ¹⁵ Kè Sammuyeeri náké Sauri ke dò: A n kònnè ba nkprí, ke duó nkè bè n yuní? Kè Sauri dò: Dè n òmò mediè, Fidisitēēbe bèè ò do mudò, kè Kuyie nni ndēténè, kù í duó nkè ku pāānāantì náambè kóo mòu bo m béinnè yoo kù m béinnè tidòuntì, kè n né da yùnì kàa bo n náké n dò nkédòòmè. ¹⁶ Kè Sammuyeeri dò: A né m bekù ke yē mba, kè nsà kè ti Yiè nKuyie nda bùtínné ke naá nha dootitòu. ¹⁷ Ti Yiè nKuyie ndò kù sòd n náké ti nti, kè n da náké ke tú kù còuté tikpàti a borè ke duó nDafiti. ¹⁸ A í yie nkù yē mmù ke bo kuò Amadesiibe bemou, deè te kè ti Yiè nKuyie nda dòd memme yíe. ¹⁹ Fí nnè a nitibè di bo Fidisitēēbe nou mieke nke, nanke fí nnè a bí di bo konní m borè kudònkù, kè Fidisitēēbe na Isidayeeriibe kó dihāāpòntìnni.

²⁰ Sauri kèè tìl náàntì kè kufōwáá nhò auté kòò do. Ò ténke do í mǎke muwērímú ke yé ò do túúmme ke yàà yíennè ò í di mùmamù. ²¹ Kòò nitipòkùu kǎtení o borè káyà kufōwáá nhò autémè kòò náké ke dǎ: Mí nha kóo tǎntì n yiemmu ke cǐnne m buu ke dǎ a m beke tì. ²² Múnke kénté mí nha kóo tǎntì n dǎ ke da náké tì, yóu kè n da waanní mudii sámpó kàa di kèpété muwērímú kèna kékété kuce.

²³ Kè Saurii yete ke dǎ ò báá di, o tǎmbè nè onitipòkù kè bèe yetoo, kòò mbo káyie nkéité ketenkè kékari dikàrì ínkè. ²⁴ Kòò nitipòkùu coké mecǎã nkékuo dinaadabii ò do dùnne di kèwáá mmuyuo nkéante kékake yekàtìndà, ²⁵ kéduó nSauri nè o tǎmbè kè bèe cááké kédeè, kékò nde kó keyènkè.

29

Fidisitēēbe bètimè Dafiti

¹ Kè Fidisitēēbe tí mbehǎǎpǎmbè bemou kénkari Afeki kè Sauri kàri Sisedeedi ke tókénè tebinte. ² Kè Fidisitēēbe kpààtibè mabè ni yetìrè sikoupi kpeye kè betabè ni sikou kpeye. Dafiti nè o kǎbe bèe cǐenko okpààti Akiisi kè bè tǔnní. ³ Kè Fidisitēēbe ǎǎpǎmbè beke ke dǎ: Ebedeebe bie nkpeti dǎmmè? Kè Akiisii bè tǎnné ke dǎ: Dafiti nwe Isidayeeri be kpààti Sauri kóo tǎntì, nè ti bomè yebie mbo ntùòke yédéè, m me nyí yà meyei mmamè ò dǎ mè.

⁴ Kè Fidisitēēbe ǎǎpǎmbè iwēi yembè mièke peike Akiisi kè bè dǎ: Beti de kóo niti kòò kǎte kémbo a ò duó ndii èi mièke, ò báá ti neiné dikpànni, ò yàà bo kónté kènaá nti dootitòu. Ò yóo yíme nè o yìe nkè bèe wǎte kénarike? Dè í tú ò kùò dii mǎnni ndi ti kó benitibàà? ⁵ Di báá yé nweè Dafiti nwemè benitipòbè sòò cǎètemè kéndiè nke au ke tú: Sauri kùò sikoupi, kè Dafiti kùò sikoupi.

⁶ Kè Akiisii yú Dafiti ke dǎ: Ti Yiè nKuyie mbomu, a dǎòrìme meè sié kè n da pénsirì ke dǎ a na nni nneiné dikpànni ke yé nè a tǎkení dii yìe m borè m mu nyí yà a kó meyei mmamè. Fidisitēēbe kpààtìtǔmbè me nyí da dǎ. ⁷ Nè de kpéi nkò nkè dè nnaati, kàa báá íi mbe mièke.

⁸ Kè Dafitii ò beke ke dǎ: N cǎke ba okpààti? Nè n kǎtenímè a borè nda dǎò ba? Dè te kàa tu m báá da neiné kè tí kǎte kékpannè a dootitòbè. ⁹ Kè Akiisi dǎ: N yému ke dǎ nha í cǎke dǎmarè, mí nkpréi nha dǎ nKuyie ntǎnni ndi kè n da dǎ. Fidisitēēbe kpààtìtǔmbè bèe yete ke tú a báá bè neiné dikpànni. ¹⁰ Nanke dikúnweñni sèi dí báátí fǎ nnè a kǎbe bèe da cǐenni, kè diyie yènní dí kété.

¹¹ Kè Dafitii báátí dikúnweñni sèi nè o kǎbe kékété kénkūnti Fidisitēēbe èi, kè Fidisitēēbe bie kǎri Sisedeedi.

30

Dafiti dokénèmè Amadesiibe

¹ Diyie tǎànni yìe Dafiti nè o kǎbe kè bèe tuòkoo Sikidaa Suda a tempè ndiyie yìeni kèè bíékè, kénsó nhAmadesiibe bè do ke pǎnte dihei ke dǎité ke cǎu, ² ke pǎmmú benitipòbè nè ibí nè bèe tú bèe mǎke be kperè nè bèe tu becǐribè bè do í kuó nhòmòu mesémmè bè do bè pǎmmú mǎà ndi kèpǎténè. ³ Dafiti nè o kǎbe kè bè ntùòkoo ke sǎ mbè pǎnte dihei ke pǎmmú be pobè nè be bí initidaaì nè initipò. ⁴ Dafiti nè o kǎbe kè bèe tiitè didabònni kénkuò nkécǐrime. ⁵ Bè múnke do pǎnnèmu Dafiti pobè bedé Ainǎmmu Sisedeedi kou nè Abikayeedi Nabaadi Kadimeedi kou kóo kúpokù.

⁶ Kè Dafiti kǎbe bè pǎmmú bèe kó ibí initidaaì nè initipò kè be mièke ò peike, kè bè ndó kòò bùótí yetàrè kékua, kòò kǎmbùòtì nduò mediè nkè ti Yiè nKuyie nhò duó ndikǎmbùò.

⁷ Kòò náké ikuó niùtì Abiataa Aimmèdeki bire ke dǎ: Tǎní ikuó nentì bè ǎò beénnè tì Kuyie.

Kè Abiataa ti nhò duó. ⁸ Kè Dafitii beé nti Yiè nKuyie nke dò: Kuyie nkè n tũnne de kó benitibè bèè me nti pònte m bè nintaà? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Tũnne be kàa yóó bè nintemu kédetè a kòbe.

⁹ Kè Dafitii pí nkuce nè o kòbe sikòusikuò (600) kétuòke kukó mBesò. ¹⁰ Kè benitibè sikòusidè (200) òu ke í na ke bo sénté kukó ké nkpaá kè Dafitii sòoté nè besòmbe sikòusìnà (400). ¹¹ Kè behāāpòmbèe yà Esibiti kóo dapàà mmòu dikpàà mieke, kóò tóní Dafiti borè, kè bèè ò duó mpèè nè fínyì kó yebe nè menie ¹² nè fínyì kó yebe kperè siyòò sidsè, kòo cááké kényà kèpété muwērimú. Ò do í di dēmarè iyie nyitāāti, deyennè dētāāti. ¹³ Kè Dafitii ò beke ke dò: A tú ñnkubotí kou? A bonní de? Kòò dò: N tú Esibiti kou nwe, Amadesiibe botí kou mòu kó kudaakù, ke muòke kòò n dootóo, dè mòke yíe nyewè yētāāti. ¹⁴ Tí sòò pònte Sudaa tempē ndiyiè yìenì kèè bíkè Kèdetiibe nè Kadebu botí kòbe kécóu nSikidaa kó diheì. ¹⁵ Kè Dafiti dò: A bo yie nké n niité de kó benitibè boràà?

Kè de kóo niti ò tēñné ke dò: Kàa béi nke yu Kuyie nyètiri ke yí a í yó n kuò, a me mbá n duó n yiè, n da niité be borè.

Dafiti kùòmè Amadesiibe

¹⁶ Mēmme kè weè niti niité Dafiti Amadesiibe borè kè bè ntuòkoo ke sò mbè pité de kó kutempē nkumòu mieke ke ānné dibanni nè bè eíní dè Fidisitēēbe cie nè Sudaa cie ke yo nke yè. ¹⁷ Kè Dafitii bè poté weti weti ké bè auté de kó diyie kéntò kétuòkenè diwentiri teri kó kuyuoku, òmòu í nna ke cooté kè dè í tú bedapàmbè bèè do dèke yòyóbè kécoké. ¹⁸ Kè Dafitii fietè Amadesiibe do eí dè kó dimàà kéfietenè o pobè bedé. ¹⁹ Bè í mmònté be kóò mòu, ibí nè bekótibè, initidabí nè initipobí, bè mu ndo í nampe bè eí dè kó dēmarè. Kè Dafitii dè tóní demòu. ²⁰ Kè Dafiti tōmbèe kpaakenè Amadesiibe kó iwūō iyòonyi nè idieyi ké nyi cēm̀m̀u ke tú: Nte Dafiti eí dè.

²¹ Kè Dafitii wēte o kòbe sikòusidè (400) bèè do òu ke kpaá kukó mBesò borè, kè bèè kòtení kóò co nè o kòbe bèè do ò neínè, kè Dafitii tóónko ké bè òu. ²² Kè behāāpòmbè bèè do ò neínè be mieke kè benitiyonkubè nè itookperí yembè kè bè dò: Bè do í mè nti neinè mè ti báá bè pā ti eíní dè kó dēmarè, tí bè duó mbe pobè nè be bí máà kè bèe íté.

²³ Kè Dafiti dò: N kòbe báá dònè memme ti Yiè nKuyie nti duó ndè, kuò ti kānké ke ti dēeténè ti dootitòbè bèè pònte Sikidaa. ²⁴ Òmòu í yóo yie ndi kpeti.

Wèè kòte dikpànni nè wèè bàa tinenti

bè yóó bè totí kè dè mmàm̀u,

bè yóó wēnné kētotímu.

²⁵ Nè de yiè ndi Dafiti duóm̀m̀è de kó ikuó Isidayeeriibe kè ì kpaá bo nè yíenní.

²⁶ Kè bèè konní Sikidaa kè Dafitii deite bè eí dè be dootitòbè cie kēpā o népobè Sudaa botí kó bekótibè ke dò: Ntonè ti dèite ti eí dèè mieke nke ke di pā. ²⁷ Kòò pānè Betēedi eí kó bekótibè nè Damōti eí kòbe bèè bo Nekefu tempē nnè Yatiidi eí kòbe. ²⁸ Nè Adoee eí kòbe nè Sifemōti eí kòbe nè Esitimō eí kòbe, ²⁹ nè Dakadii eí kòbe nè Yedamediiibe nè Keniibe, ³⁰ nè Odímaa eí kòbe nè Bō-Asāā eí kòbe nè Ataki eí kòbe, ³¹ kēpā Ebunō eí kòbe kēpāmm̀nè yehekè yemòu kòbe bè do kèté yèè mieke.

31

Bè kùòmè Sauri

¹ Kè Fidisitēēbe do Isidayeeriibe mudòò Kidiboa tāri kè bèè coké, kè bèè kuò besúkùbè.

² Kè Fidisitēēbe fēnné Sauri kēna, kékúo o bí Sonnatāā nè Abinnadabu nè Madikisua.

³ Mēmme kè betāntāūbèe yà Sauri kè mudòò fuute kè bèè ò kòute. ⁴ Kòò náké wèè tò o kpàrinenti ke dò: Túóté a kpānni ké n kuò, n yí dó Fidisitēēbe itayéi yembè n kuò ké nni ndaú.

Wèè tò o kpàrinenti kòo yote kéyete, kè Saurii túóté o kpānni kēfíí nkédo di ínkè. ⁵ Wèè tò o kpàrinenti ò yà diì m̀nni o yiè nkúmè, ke fíí nho kó dikpānni kédò di ínkè ke múnke kú.

⁶ Meñme kè Sauri nè o bí itããti nè wèè tou o kpàrinenti nè o ããpòmbè bè kumè bemou diyie òimáà.

⁷ Isidayeeri be bèè kó dimáà bo kubiriku kè bèe yà Isidayeeri be ããpòmbè cokémè kè mudòò kònnè Sauri nè o bí, kèíté kécoké kényóu be ekè, kè Fidisitẽẽbee kotení kékari.

⁸ Kè dèe wenté kè Fidisitẽẽbee kotení ke bo fie becírìbè kényà Sauri nè o bí itããti kè bè ku ke duó Kidiboa tãrì ìnkè. ⁹ Kè bèe kèéte Sauri yuu kétúóté o kpàrinenti kèfiténè be ekè yemou nè be bøkè kó yetuo mieke ke náante bè bè namè. ¹⁰ De kò difõnkúò kédóú nho kpàrinenti be bòò bè tu dì Asitaditee kó ditou mieke, kétúóté Sauri kédanne Beti-Seã kó kuduotí kèbaaké.

¹¹ Kè Yabesi nè Kadaadi èi kòbe keè Fidisitẽẽbe dðò dè Sauri. ¹² Kè benitidaabè yekõmbò yembèe íté kèpí nkuce kényié nke kéri keyènkè kemou kètuòke Beti-Seã kèbaaté Sauri nè o bí kékònnè Yabesi kè bè cóu, ¹³ kékouté be kúù kékũnné mutie mamù yuu bè tu mù Esedi Yabesi èi mieke, kèboú dinùù yewe yèyiekè.

Sammuyeri pátiri didèrì Di mpátiri tɔ̀ tìl nààntì

Bè yu de kó dipátiri ke tú Sammuyeri pátiri dérì ndi, ke yé ye nààntì tùmme titɔ̀bè mbe nè diketirì kpeti, ke náá nDafiti do tɔ̀mè tikpàtì. Ò do tùmè Sudaa kɔ̀be kóo kpààtì. De kó difɔ̀nkúò kébaaté Isidayeribe bemɔ̀u be wuɔ̀ ntepiítè nè ìdèlì.

Sammuyeri pátiri dérì dii ti náá nDafiti dokénèmè o dootitɔ̀bè o cíètè kɔ̀be nè ditowàà kɔ̀be, kè dè bo yie nkòo fíi nho kpàtì kédéúkùnne o kpààtiyuu. De kó dipátiri dii ti náá nDafiti do tùmè onìtì wèè tá Kuyie, wèè do na kényúú mbenitìbè yèmmè o ìnkè kè bè nhò dó. Dii pátiri ti náá nDafiti do tùmè okpààtì diewè ke kpeñni. Di me mmúnke í yóu di bo nákéme meyei nhò dòòmè.

Kuyie ndo pènsirì Dafiti dèè ìnkè deè tu ò do bantémè o caàrìmè kémwɔ̀ Kuyie mmecíémme. Kè Isidayeribe bemɔ̀u pènsirì Dafiti dòò dè nè ò bè deeténèmè be dootitɔ̀bè do bè fèũnkò dii m̀nnì.

Kuyie nné do ò dɔ̀unnèmu dinùu ke dò o kó kunaàm̀nkù mieke okpààtì í yóo pàà o kó difɔ̀nkúò.

Kuyie ntɔ̀nnì Odeetiwè Yesu o kó kunaàm̀nkù mieke nke, deè te metaummè pàmmè kó dipátiri mieke kupíkù makù kè bè yu Yesu ke tú: Dafiti kó debire (Matie mukàmmù 20:29-34, 21:9).

Di mpátiri nààntì duó ke dòmmè

1. Kétúóté Saudi kúú nkétuàkenè Dafiti kpàtì kó diketirì 1-4
2. Bè p̀immè Dafiti tikpàtì kòo bo mbaké Isidayeri bemɔ̀u, kèntɔ̀ kétuàkenè Abusadəmmu yetemè o kpeti 5-14
3. Abusadəmmu yetemè Dafiti kpeti kèntɔ̀ kétuàke bè kaàmmè Isidayeribe 15-24

Dafiti kèmmè Sauri kúú

¹ Dafiti do p̀nte Amadesiibe kékonnì Sikidaa ke s̀ nSauri kumu, kòo báté kèmməke yewe yèdèè. ² Ditáànnì yìè kòo dapàà mmə̀u tuàkenì ke bonnì Sauri ã̀p̀nkarì kòo yààtì kèrí kòò p̀ nho yuu mutáá, kétuàkenì Dafiti borè kénínkú késínnòw o ìlkè. ³ Kè Dafitii ò beke ke d̀: A bonnì de? Kòò d̀: N cokénì Isidayeribe ã̀p̀nkarì ndi. ⁴ Kè Dafiti d̀: N náké dè d̀nnímè de bíékè. Kòò d̀: Isidayeribe kó behã̀p̀mbè cokému kè bè kùò besúkùbè, ke kùònè Sauri nè o bire Sonnatã. ⁵ Kè Dafiti d̀: A yìme ke yé Sauri nè o bire Sonnatã bè kumè? ⁶ Kè de kóo dapàà nd̀: Dè do s̀ m bo Kidíboa tã̀rì ndi, kè Saurii ìkú o kpã̀nnì ìnkè kòo dootitɔ̀bè ò cè̀te ke deke sikpà̀rìsèí nè sisèí. ⁷ Kòo wè̀te ké n yà, ké n yú kè n d̀: Okpààtì, nte mí! ⁸ Kòo m beke n tú wè, kè nh ò náké ke d̀: N tú Amadesii nwe. ⁹ Kòò d̀ n kɔ̀too kóò kùò ke yé kuyonku do ò autémè kòo wemmu né kpaá. ¹⁰ Kè nnì nwúò nhò yì̀kemè ke í yóo foute kékɔ̀too kóò kùò kétúóté dikpààtìp̀ì nè o neite ke dè nda tɔ̀nì f̀ n yìè.

¹¹ Kè Dafitii kètè o yààtì kòo kɔ̀be múnke kèrí be kpeti. ¹² Kè bè nkuò mmukúú ndikúnweñni nè kuyuokoo ke bou dinùu Sauri nè o bire Sonnatã kpéi nnè Isidayeribe bemɔ̀u, ti Yìè nKuyie nkó benitìbè bèè ku dikpà̀nnì mieke be kpéi. ¹³ Kè Dafitii beke de kóo dapàà nke d̀: A tú we? Kòò d̀: N cice tú Amadesii nwe ke konnì die ndi nheì mieke ke m peité. ¹⁴ Kè Dafiti d̀: Bá a né í ỳte a bo kuwè okpààtì Kuyie ntãátè wèà?

¹⁵ Kè Dafitii yú o tɔ̀mbè kóò m̀u ke d̀: A báà ò yóu, kuw we!

Kòo tɔ̀nti poté Amadesiibe botí kou wenwe kékuw. ¹⁶ Kè Dafitii béi nke d̀: A kùò amáà ndi ke yé f̀òò béimmè nè a nùu ke tú f̀òò kùò okpààtì ti Yìè nKuyie ntãátè wè.

Dafiti kuàmmè Saudi kúú

¹⁷ Kè Dafitii dentè Sauri nè o bire Sonnatãã be kúú nkó feyènfè, ¹⁸ kéduó nkè bèe fè benke Sudaa èi kàbe. Bè fe ntú Mutãmmù kó feyènfè kè fè wãri Owenniwe* pátíri mieke. Feè tu:

¹⁹ Isidayeeri be yé dè dõmmè kè di kó sinitidabíí ku ditãri ínkè?
Ba nte kè bekpàritie be yeyètè diyè yembè duó sitãã ínkè?

²⁰ Di báá yie nkè Kati èi kàbe keè ti!
Di báá yie nké tì yèè Asikanã kó ice mieke
Fidisitèè be kó besapàmbè yàà bo tì banté kè diwèi bè auté.
Itayéi yembè kó besapàmbè yàà bo ntì nyãnkunè.

²¹ Fetaafè ténke báá dúóté Kidiboa tãri,
dì ténke báá mantè
depa ndèè bo di pèri dè ténke báá peité.
Bè de nsãú bekpàrinuambe diebè dõpiti.

²² Sauri kó tidõpiti nè o siè dè do ãã í ndò nkéwaare mekùò.
Dè do ã mpũdè nho dootitabè yìi mme nè be kùò nhòri òri.
Sonnatãã tãmmù múnke do í màke botire bitì bitì.
Sauri kó disìè do ãã í nkonní dekperè bitì bitì!

²³ Sauri nè Sonnatãã bè do naatimu ke dó betabè,
kèntau be fõmmu mieke nè be kúú mmiekoo,
ke toñni ke dò nyicírí,
kè be kõmbò deu yeciricirè kpeye dõmmè.

²⁴ Isidayeeri be kó benitipòbè kõmmúnè Sauri kpéi,
Wèè do di daati tiyaawũditi mupàkònkperimù kpeti
ke caati mesã nkó tisãti timõu botí di yàati ínkè.

²⁵ Dè yíme kè bekpàritie be ku mudoò mieke?
Ba nte kè Sonnatãã ku ditãri ínkè?

²⁶ N tebite Sonnatãã n kèè a kúú nkè n yèmmè cààrè mmediè mme,
m mènke do da dõmu.
N do da dó kè dè pèètèmu m bo ndómè onitipòkù.

²⁷ Ba nte kè be kpàritie be ku?
Ba nte kè bekpàritie be nentì me nyeinko dikpáà?

2

Sudaa kàbe pìrímè Dafiti tikpàti Ebunã

¹ Mèmmè kè Dafitii beé nti Yiè nKuyie nke dò: N dò nkékote Sudaa kàbe ekè kó dimaràà? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Èè. Kòò dò: Ìndi? Kè kù dò: Ebunã.

² Kè Dafitii neinè o pobè bedé Ainãammu Sisedeedi èi kou nè Abikayeedi Nabaadi Kadimeedi èi kou do po wè ke kú, kòò ò tùóté. ³ Dafiti kàbe nè be cèi kàbe kè bè múnke ò neinè kè bèe kote kémbò Ebunã èi nè yèè di tókénè. ⁴ Kè Sudaa kàbe kòtoo Ebunã kèpí nDafiti tikpàti kòò còu mmekùò nkòò bo mbè baké.

Kè bèe náké Yabesi Kadasii tenkè kàbe sòò kunnémè Sauri. ⁵ Kòò tã nkè bèe bè nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ndi dòò mesàà ndí kunnè mèè kpéi nhokpàati Sauri ke benke di ò dómè.

* 1:18 Owenniwe pátíri: Wénté Sosuwe 10:13 nè bè wénkúnne tì deborè.

⁶ Ti Yiè nKuyie ndí yietí mesàà ndi dòò mè, m mómmuò m múnke yóó mè ndi doòm, di mè dòò mèè botí. ⁷ Di mmònni yáúkunnè di kònti, ntúnè yekòmbò yembè, okpàti Sauri kumu, mí nwe Sudaa naàmùnkù kòbe còúmmè mekùò ke m pī ntikpàti kè m bo mbè baké.

Bè pìmmè Isiboseti tikpàti

⁸ Diyiè mari kè Nee bire Abunee Sauri āāpòmbè kóo kótì tò Sauri bire Isiboseti kékòtenè Maanaimmu, ⁹ kòò pī ntikpàti kòò bo mbaké Kadaadi nè Asee nè Sisedeedi nè Efadaimmu nè Bensamee Isidayeeriibe tenké kemou. ¹⁰ Isiboseti do mọke yebie nsipísìnàà ndi ke di tikpàti, kémbaké Isidayeeriibe ke dò yebie nyédédé. Sudaa kó kunaàmùnkù kòbe beè máà do tū nDafiti. ¹¹ Dafiti do baké Sudaa kòbe máà ndi ke bo Ebunò ke dò yebie nyèyiekè nè betāābè bèkùò.

Sudaa kòbe nè Isidayeeriibe bè kprammè Kabaōō

¹² Nee bire Abunee nè Sauri bire Isiboseti āāpòmbè bèè ò bàà kè bèè íté Maanaimmu kénwetí Kabaōō. ¹³ Kè Seduya bire Soabu nè Dafiti āāpòmbè bèè ò bàà kè bè múnke pī nkuce kè de kó yetìrèe máà Kabaōō binku kébáté bie ku mpíkù betòbè kutekù. ¹⁴ Kè Abunee náké Soabu ke dò: Yóu kè behāāpòmbèe yááké betòbè bèdébè débè ti ìikè. Kè Soabu dò: Dè wenni, bèe kpa.

¹⁵ Kè behāāpòmbèe íté kécómmú kè bèe kaa mBensamee naàmùnkù kou Isiboseti kòbe kè bè mbo tepíítè nè bèdébè, kè Dafiti kòbe mbo tepíítè nè bèdébè. ¹⁶ Kè behāāpòmbèe pī mbetòbè, bá wè kòò kúú o népo píkù disiè, kè bèe duó bemou dimònni dimàà mieke kè bèe yú debore ke dò Kabaōō (dèè tu Yese kó dikpàà).

¹⁷ Kè mudòò binté de yiè kè Dafiti kó behāāpòmbèe na Abunee kòbe. ¹⁸ Kè Seduya bí itāāti de kóké Soabu nè Abikaii nè Asayeedi. Asayeedi do cāā muceé mmu ke dò ntehotè. ¹⁹ Kòò beti Abunee kóò fēnné fēnfē. ²⁰ Kè Abunee wēēte kóò beke ke dò: Asayeedi fí nweà? Kòò dò: Ëē, mí nwe. ²¹ Kè Abunee ò náké ke dò: Wēēte a bakù yóu yoo kucànkù kébèti behāāpòmbè kóò mọù kéfiete o nenti.

Asayeedi me nyí nyie nke yóu ò bo nhò bètimè. ²² Kè Abunee yí ke dò: Asayeedi bá nni mbeti, báá duó nkè n da kuó bá nè a kóo kótì Soabu ti nuò mbáá máá.

²³ Asayeedi me nyí nyie nke bo ò yóu mubètìmu. Mèmmè kè Abunee ò tā dikpānni o pouiti kè dii yèroo o fōnkùò kòò do kékú. Bèè kó dimàà keriní kè bè ncommu ò duó dè.

²⁴ Soabu nè Abikaii kè bè me ntó fēnné Abunee fēnfē. Kè diyiè nyóó ta kè bè berínè Kíbea Amma Kiyaa donfùò kuce kùò yìènnè Kabaōō kpàà bíékè ku borè. ²⁵ Kè Abunee Bensamee botí kou āāpòmbè nhò kèrí ditāri ínkè. ²⁶ Kè Abunee yú Soabu ke dò: Ti yó nsóké ke kòumu titòbè nè yeseà? A í yé ke dò ndè bo ti dentenè meyeinaà? A baa ba? Náké a nìtibè kè bèe yóu bè bo nkòumè be tebí. ²⁷ Kè Soabu dò: Kuyie mbomu, kàa do í béi n kòbe na nsóké ke di betìmu bá wè o tebite nè nankoo dikúnweñni.

²⁸ Kè Soabuu eé ditāteheù kòò āāpòmbèe kúnné bè bo mbetìmè Isidayeeriibe kè dikpānni de. ²⁹ Abunee nè o kòbe kè bè nyié nke kéri keyènkè kemou Suditēē kó kubiriku, késénté kukó nképēēté Bitinò kētuake Maanaimmu. ³⁰ Soabu yóu dii mònni ò bo mbetìmè Abunee kətíí nho āāpòmbè kémónté Dafiti kó behāāpòmbè mieke tepíítè nè bèwei kényiénè Asayeedi. ³¹ Kè Dafiti kó behāāpòmbè me nkùò Bensamee botí kó behāāpòmbè nè Abunee kòbe sikòusitāāti nè sipísikuò (360). ³² Kè bèe túóté Asayeedi kèntò ke bí kúnné o cice fōti Betideemmu. Soabu nè o kòbe kè bèe sòoté kényié nke kéri kētuakoo Ebunò kukúnwentóo kè diyiè yètiní.

3

¹ Mèmmè kè dikpānni mbo Sauri kòbe nè Dafiti kòbe cuoké kémònte, kè Dafiti nsóké ke kpénkú kè Sauri kòbe cītiri.

Dafiti peité ìi bí Ebunò i yètè

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 3:1-4)

² Dafiti do pié ibí péu nwe Eburno. O kóo po do tú Amunno o pokù Ainommu Sisedeedi èi kou peité wè. ³ Kòo déri ntú Kidiabu Abikayeedi Nabaadi Kadimeedi kou ò peité wè. Kòo tãánwè ntú Abusadommu Tamai Kesuu kpààti kóo sapàa mMaaka ò peité wè. ⁴ Kòo naanwè ntú Adonniya Akiti bire. Kòo nummuwè ntú Sefatia Abitadi bire. ⁵ Kòo kuónwè ntú Itedeammu Ekidaa bire. Dafiti pié ì bí nyi Eburno.

Abunee nè Iboseti bè pètemè

⁶ Sauri kòbe nè Dafiti kòbe be kpànni mieke kè Abunee yètiri mmónké feiri Sauri tinni mieke. ⁷ Sauri do mæke o pocenni mari ndi kè di yètiri ntú Disipaa Aya kóo sapàa. Diyie mari kè Isibosetii beké Abunee ke dò: Dè yime kaa duónè n cice pocenni?

⁸ Kè Abunee keè de kó tinàanti kè dèe ò yonke mediè, kòo béi nke dò: N tú Sudaa kòbe kó temotè ntaà? M benkemu n dómè Sauri ciètè nè o tebíi nè o népobè kpesi ke bè taunè nè yienni ke da kãnké bá a í do Dafiti nou mieke, kaa né dó ké n kpànnè yie, we nnitipòkù kpéináa? ⁹ Kuyie nni ndòò kù dómè kè nsà kè n yí dòò Dafiti Kuyie nyè nkù yóó ò dòò dè. ¹⁰ Kù béimmu ke tú kù bo fietè tikpàti Sauri borè ké tì duó nDafiti, kòo mbaké Isidayeeriibe bemou nè Sudaa kòbe be tenkè duó ke mamè. Danni tenkè kènto kètuøke Beerisebaa.

¹¹ Isiboseti í ndàátí ke ténne Abunee timati ò wè dé mèè kpéi.

Abunee taunnèmè Dafiti

¹² Memme kè Abunee tó nkè bèe náké Dafiti ke dò: Ti yému fòò temè dihei, yóu mí nnè fò nkè ti tau nkè n da teennè keyũnni Isidayeeriibe bemou a borè. ¹³ Kè Dafiti dò: N yiemmu kè ti bo tau, n né da békú timati máa ndi, kaa kòriní a nneinni m pokù Mikaadi Sauri kóo sapàa. Kaa í neinni wenwe a báa kateni. ¹⁴ De kó difonkúò kè Dafitii tó nkè bèe náké Isiboseti ke dò: Dafiti tu a ténnóo o pokù Mikaadi ò do yietí Fidisitèèbe kó itayéi tekòutè (100) képuøke wè. ¹⁵ Kè Isibosetii tó nkè bèe túóténi Mikaadi o dòu Paditiyedi Daiisi bire borè. ¹⁶ Kè Paditiyedi nhò tũ nke kanti kètuøkenè Baudimmu. Dende Abunee ò nákémmè ke dò wèe wète. Kòo wète.

¹⁷ Kè Abunee tí nyIsidayeeriibe kó bekótiè ké bè beke ke dò: Dè munte di dómè Dafiti bo naammè di kóo kpààti yáa ba? ¹⁸ De mōnni dii tũøke ti Yiè nKuyie ndo béimmu ke tú nè Dafiti borè nde kù yóó deetémè ku nitibè Isidayeeriibe Fidisitèèbe nou mieke, nè be bedootitabè bemou.

¹⁹ Ke múnkèe nákénnè Bensamee botí kòbe kédeè kénkòri Eburno ke bo náké Dafiti ò tũntemè tinàanti Bensamee botí kòbe nè Isidayeeriibe sãmbe borè. ²⁰ Kòo tuøkoø Dafiti borè ke neinè benitibè sipisidé kè Dafitii be dòò kupòòkù. ²¹ Kè Abunee náké Dafiti ke dò: Okpàati n yóó kōmmu kètfi nyIsidayeeriibe bemou a borè, kè dí taunnè ditabè. De mōnni kaa mbè baké a dó mèè botí.

Memme Dafiti caummè Abunee kòo kò nnè diwèi.

Soabu kùømè Abunee

²² O kò memme Dafiti ããpòmbè nè Soabu kè bè nkũntiní mudòò ke éi tinenti péu kénsò nhAbunee ité, ke yé Dafiti do ò yóumu kòo ité nè diwèi. ²³ Soabu tũøkení dii mōnni nè diháãpòntinni kè bèe ò náké ke dò: Nee bire Abunee kàtení die nhokpàati borè, kòo kpàati ò yóu kòò kōnnè diwèi. ²⁴ Kè Soabuu ta okpàati borè kóò beke ke dò: A dòò ba mbotí nku! Abunee wèe kàtení a borè kaa ò yóu kòò kōnnàà? ²⁵ A yému Nee bire Abunee mesàa, ò kàtení ke bo da soutému, ò dó ké da paatému.

²⁶ Soabu yènni dii mōnni okpàati borè kéduó nkè bèe tũnne Abunee, bá okpàati í yé. Kè bèe ò ninte Siida kó tebinte borè, kóò wètenni. ²⁷ Abunee tũøkení dii mōnni Eburno kè Soabuu ò yu kètannè dihei kó dibòri bedé borè kèndò nhò dó kóò náké timati disòri, ò de nhò kũú disiè o pouti kékuø, képeite ò do kùømè o nantè Asayeedi.

²⁸ Dafiti kèè dii mōnni Abunee kúú nkékuónko ke dò: Ti Yiè nKuyie nyému ke dò mmí nnè n nitibè tĩ í te kè bè kùø Nee bire Abunee. ²⁹ Wèe kãnkiri Soabu nè o ciètè, o ciètè

mieke bè bo mmuakú yefotè nè tikònti, kè beçiribè mbo kè betòbè nkõ ndikpànni mieke, kè dikònni mbo o cíètè.

³⁰ Mèmmè Soabu nè o nantè Abikaii bè kùòmè Abunee ò do kùò mètè kpéi mbe nantè Asayeedi dikpànni dii do ānné Kabaõ di mieke.

³¹ Kòo kpààti Dafitii náké Soabu nè bèè ò neínè ke dò: Kērinè di yààti kédáátí tifòtònti kè tí kouté Abunee.

Dafiti o mómmuò nkòo ntū nho deenkù fōnkúò. ³² Kè bèe kunné Abunee Ebunwò, kòo kpààti Dafitii kuó nho fōti ínkè kè ditinnì dimòu múnkèe kuó. ³³ De kó difōnkúò kòo kpààti kuó ndikúdabònni dii nhAbunee kpéi nke dò:

Abunee a do í dò nkékú onitisíntíwè kōme.

³⁴ Bè do í bou a nòu,

a naàcèi do í táu mefimme.

Kè be né da kùò bè kòò mètè botí benitiyibe.

Bèè kó dimàà dè bo kè bèe yíe kékuó. ³⁵ Kè bèe tóónní okpààti Dafiti borè ke bo o duó mmudiì kòo parikè ke dò: Kè n di bá sámpó kè diyie kpaá feí Kuyie nni ndòò kù dómè.

³⁶ Kè benitibè bemòu ti kèè ké tì pénsirì. Bè do õõ pénsirìmu ò dòòri tìi kó dimàà. ³⁷ Kè Sudaà kòbe bemòu nè Isidayeeribe bemòu kè bèe banté de yiè Dafiti weè ì duómme dinùù kè bè kùò Nee bire Abunee. ³⁸ Kè Dafitii náké o tumbè ke dò: Yíe ndi nyé ke dò nhonitì diewè iwēi yiè nwèè ku yíe nyIsidayeeribe cuokè. ³⁹ Bá mí nnè n kó tikpàti m mu nyí pètè de kó muwērímú mùù bo dònè benitibè bie mmè ndòò dè Seduya kó íbì, ti Yiè nKuyie nkuù bo ì yietí meyei nyi dòò mè.

4

Bè kùòmè Isiboseti

¹ Kè Isiboseti Sauri biree keè Abunee kumè kè dèe ò kpeí kè Isidayeeribe bemòu kōmbùòtìi do.

² Ke s̄ nwee Isiboseti màke benitibè bèdébè bèè baké yehāpòntirè. Kòò mòu yètirì tu Baana kòo tòu kperi tú Dekabu Dimwò Bedoti èi kou, Bensamee botí kou bí dò nyi.

³ Be yembè do de ncoké kékò nKitaimmu, kè be yaàbí kpaá ke dè bo nè yíenní. ⁴ Ke s̄ nSonnatā Sauri bire terè ku ke yóu debire marè kè de yètirì tu Mefiboseti kè dè tu kuhòkù. Dè do màke yebie nyènùmmù ndi bè bè nàké dii mònni Sauri nè Sonnatā kúú nSisededi kè de yuòri ncooti ke dó mecā nkè dèe fité kédò kēnaá nkuhòkù.

⁵ Dimwò Bedoti èi kou kó íbì Dekabu nè Baana kè bèe kòte Isiboseti cíètè kentuòkooyie ncuokè ke s̄ nhò duó ke ompu. ⁶⁻⁷ Kè bèe ta o cíètè kéndò mbè ò tso tidiiti ke s̄ Isiboseti duó kè bèe ò poté o pouti kòò kùò kédeè kéféuté o yuu kécoké kényènnè kényié nke kéri Suditēē biriku kó kuce, ⁸ kētuake Ebunwò kéduó nhokpààti Dafiti Isiboseti yuu ke dò: Okpààti nte a dootitòu Sauri wèè do dó a kúú nho bire Isiboseti yuu. Ti Yiè nKuyie mpèitemu yíe nha pèi Sauri ínkè nè o yaàbí. ⁹ Kè Dafitii bè tēhné ke dò: Ti Yiè nKuyie nkuù n deeté nè mehárìmmè memòu, kù bomu. ¹⁰ Wèè do n nàké Sauri kúú nho yèmmè do dò nhò n nàá ntínáansààti nti, kè n duó nkè bèe ò pī nkékuò Sikidaa. O kúú mmuù do tú tináansààti ò yē nhò tóni tì kó ticuuti. ¹¹ Bèè né kùò onitisàù wèè í bè dòò dèmarè o dòù ínkè tá? M bo di kuò kéfóó mmeyei ndi dòò mè, di ténke bá nkpaá ketenkè ínkè.

¹² Ò béi mēmmè kēpéi nho āpòmbè kè bèe bè pī nkékuò ke kéké be nòu nè be naàcèi kénúnné Ebunwò kó kubinku také, kétúóté Isiboseti yuu kékunné Abunee fōti Ebunwò.

5

Bè do p̄im̄mè Dafiti tikpàtì kòo mbaké Isidayeeri be m̄ou
(Wénté 1 Bekpàtìbè tōmmú 11:1-3)

¹ Kè Isidayeeri wuɔ nyim̄ou kɔbɛ t̄í nDafiti borè Ebunɔ kóò nàkè ke d̄ò: Ti tú a botí kɔbɛ m̄bɛ, meȳī mm̄em̄áà. ² Sauri do t̄ò d̄ì m̄ònn̄i tikpàtì kè f̄ò̄ niù Isidayeeri mudò, ti Yiè nKuyie nda nàk̄emu nè dim̄ònn̄i ke tu f̄ò̄ yó mbaké ku n̄it̄ibè Isidayeeri ke tú be kóo kpàt̄i.

³ Kè Isidayeeri kó bekót̄ibè be m̄ouu k̄ɔtɛ Dafiti borè Ebunɔ. Kè Dafitii bè d̄ònnè metaummè ti Yiè nKuyie nȳīkè, kè bèe ò cóú mm̄ekùò kóò p̄i n̄tikpàt̄i. ⁴ Dè do s̄́ nhò m̄àkɛ yebie nsip̄is̄it̄āāti ndi, kè di tikpàt̄i ke d̄ò yebie nsip̄is̄in̄à. ⁵ Ò do m̄àkɛ yebie nȳȳiekè ndi nè bet̄āābè bèkuò ke bo Ebunɔ ke kp̄at̄iri Sudaa kɔbɛ. Dɛ kó dif̄onk̄úò ke d̄ò Sedisad̄emmu yebie nsip̄is̄it̄āāti nè yèt̄āāti ke kp̄at̄iri Isidayeeri be m̄ou nè Sudaa kɔbɛ.

Dafiti tiekemè Sedisad̄emmu
(Wénté 1 Bekpàt̄ibè tōmmú 11:4-9. 14:1-2)

⁶ Sebusiibe beè do ã Sedisad̄emmu kè Dafiti nè o kɔbɛ kè bèe báát̄i ke bo bè p̄ontɛ kè bèe ò nàkè ke d̄ò: Tiyùònt̄i nè yekp̄īè ndèè yóò da baao.

Nè dɛ kó tin̄āānt̄i mīkɛ bè do d̄ó ke d̄ò Dafiti í tatimu be èi. ⁷ Nè mem̄m̄e kè Dafiti nc̄īk̄é k̄éfietɛ dih̄èi kper̄i Siyō̄ kè dè mboní kè bèe di yú ke d̄ò Dafiti èi.

⁸ Dɛ yiè ndi Dafiti béimm̄e ke d̄ò: Kè wèè d̄ó kékpannè Sebusiibe wèe t̄ō̄ ndikondaa kè bè t̄ùòkɛ. Dɛ kó yekp̄īè nnè tiyùònt̄i n yí dè d̄ó fen̄nf̄è. Dè te kè bè do ã nn̄á nke tú yekp̄īè nè tiyùònt̄i bè í taà Kuyie nc̄īk̄è.

⁹ Kè Dafitii kari dih̄èi kper̄i kè di yu ke d̄ò: Dafiti èi kper̄i. Kɛ yíé kémaá iduot̄i kékɛt̄é bè do it̄inn̄é kùù t̄ād̄èik̄u borè k̄étann̄enko dɛ mīkɛ.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie M̄pak̄edaa mbonè Dafiti kòo yèt̄iri feirí.

¹¹ Kè Idammu Tiiri kóo kp̄at̄iti t̄ōnnè ben̄it̄ibè tidab̄ekp̄et̄i Dafiti borè kóò duónnè bedab̄es̄ū̄bè nè bet̄āc̄ībè kè bè bo ò maá tekp̄at̄ic̄īk̄è. ¹² Kè Dafitii bant̄é ke d̄ò n̄ti Yiè nKuyie kuù ò duò n̄tikpàt̄i, kè kuù t̄i déúk̄unne ku n̄it̄ibè Isidayeeri kp̄éi.

Dafiti peit̄é ì bí Sedisad̄emmu i yèt̄é
(Wénté 1 Bekpàt̄ibè tōmmú 3:5-9. 14:3-7)

¹³ Kè Dafitii it̄é Ebunɔ kékò nSedisad̄emmu k̄ét̄úók̄é ben̄it̄ip̄òbè t̄òbè nè yēpoc̄īè nkè bèe ò pié in̄it̄idab̄i nè in̄it̄ipob̄i. ¹⁴ Ntɛ ib̄i ò pié ì Sedisad̄emmu i yèt̄é: Sammua nè Sobabu nè Nat̄āā nè Sadom̄ɔ, ¹⁵ nè Ibadi nè Edisua nè Nefeki nè Yafiya, ¹⁶ nè Edisamaa nè Ediada nè Edifedee.

Dafiti namè Fidisit̄ē̄b̄e
(Wénté 1 Bekpàt̄ibè tōmmú 14:8-16)

¹⁷ Kè Fidisit̄ē̄b̄e keè Isidayeeri c̄óumm̄è mekùò nDafiti kòò p̄i n̄tikpàt̄i kòò bo m̄bè baké kè Fidisit̄ē̄b̄e be m̄ou it̄é ke bo o p̄i, kè Dafitii t̄i kèè k̄éta kut̄ād̄enk̄u k̄és̄ari. ¹⁸ Kè Fidisit̄ē̄b̄e tūkoo k̄épit̄é Defaiibe biriku mīkɛ. ¹⁹ Kè Dafitii beé n̄ti Yiè nKuyie nke d̄ò: Kuyie n d̄ò nk̄é̄k̄ɔtɛ kékpannè Fidisit̄ē̄baa? A bo bè ānn̄é n n̄ou mīkaà? Kè ti Yiè nKuyie nd̄ò: K̄ɔtɛ n yóò bè ānn̄ému a n̄ou mīkɛ.

²⁰ Kè Dafitii k̄ɔtɛ Baadi-Pedasim̄mu k̄éna Fidisit̄ē̄b̄e k̄éb̄éi nke d̄ò: Ti Yiè nKuyie nkp̄èt̄é n doot̄it̄òbè men̄ie nh̄ō̄ kp̄ét̄é mèè bot̄i kukp̄é̄roo.

Dè te kè bè yu dɛ kó dib̄òr̄i ke tú Bekp̄ēt̄ibè yiè. ²¹ Kè Fidisit̄ē̄b̄e coké k̄éȳóu be b̄àkè, Dafiti nè o kɔbɛ kè bèe yè t̄ùót̄é.

5:8 +Dè benk̄ú ke d̄ò ndɛ kó ben̄it̄ibè do tú Dafiti doot̄it̄òbè m̄bɛ, dè te kè Dafiti bè d̄ònn̄en̄è ikuò niùbè p̄at̄iri náá m̄bèè k̄ōm̄e. (Ikuò niùbè p̄at̄iri 21:17-23).

²² Kè Fidisitēēbe wēte kébáátí kuce medérímè ke bo dokénè Isidayeeriibe, ke tó báté Defaiibe biriku képité. ²³ Kè Dafiti tó beé nti Yiè nKuyie nkè kù dò: A báá bè wetinné, túnne be fōnkúò a bo bè nìnte detedierè túúkù borè. ²⁴ Kàa kèè dì mōnni kunampoo detie nyómmè á tonkūnne amáà mī tūòkoo ke bo poté Fidisitēēbe āāpòmbè.

²⁵ Kè Dafitii dōò ti Yiè nKuyie nhò nàké ti képoté Fidisitēēbe ké bè bèti Kebaa kētuakenè Kesee borè.

6

Dafiti dómè kékpēnné Kuyie ntaummè tou Sedisademmu

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 13:4-14)

¹ Kè Dafiti tó tí nyIsidayeeriibe kó behāāpònkperibè bēmou kè bè mbo sikoupirísitāāti (30000). ² Kè bèe neinè Dafiti kè bèe kote Baada-Sudaa tempē mmieke kòò bo túóténí Kuyie ntaummè tou. Dìi borè nde bè do òò yúmè ti Yiè nKuyie Mpakedaa yètìrì, Kuyie ntōrè yèdèè bè tu yè beínkembàribè ye fèntì ínkè. ³⁻⁴ De kó ditou do bo Abinnadabu cíētè nte ditārì ínkè. Kè bèe di daá ntenaasāntè pàntè ínkè, kè Abinnadabu bí Usaa nè Aiyò kè bè ntè neinè kè Usaa bo te píkù kè Aiyò tè dèrì kè bè kèrí. ⁵ Dafiti nè Isidayeeriibe bēmou kè bè yānku ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè, ke bie ntikùtìdùùtì tibotí tibotí, nè yebàrè ke sáarì yecírè. ⁶ Bè tūòke dì mōnni Nakōō yíè borè, kè inààke ndó kébò nKuyie ntaummè tou, kè Usaa youte o nòtè ke bo di còúté, ⁷ kè ti Yiè nKuyie mmiekee ò peike kè kùu ò poté dendè bām̀bà o yetímè kpéí, kòò kú Kuyie ntaummè tou borè.

⁸ Kè dèe yonke Dafiti ti Yiè nKuyie mpoté mèè kpéí nhUsaa. Kòò yú dèborè ke dò. Pedesi-Usaa, kè de kó diyètìrì kpaá bo nè yíenní. ⁹ Kè Dafitii yote ti Yiè nKuyie nde yiè ke dò: M báá dáátí kè ti Yiè nKuyie ntaummè tou ta n cíētè.

¹⁰ Mèmmè kòò yete bè bo di tannémè o cíētè kéduó nkè bèe di tanné Obedi-Edōmmu Kati kó diheì kou cíētè. ¹¹ Kè di mbo o cíētè ke dò betāābè bètāāti, kè ti Yiè nKuyie nhò dòò mesàà nwenwe nè o cíētè temou.

Kuyie ntaummè tou tūòkemè Sedisademmu

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 15:25-16:3)

¹² Kè bèe náké Dafiti ke dò ti Yiè nKuyie ndòò Obedi-Edōmmu mesàà nkòò kperè demou kèrí séi, Kuyie ntaummè tou bo mèè kpéí nho cíētè, kè Dafitii kote Obedi-Edōmmu cie kè bè bo di túóté kékonnení o cie kè bè ndi tó kè dè dò ndibanni mediè. ¹³ Bèè tó ti Yiè nKuyie ntaummè tou kè bè dò yenacèna yèkuò kè Dafitii féúté dinaadapānni nè dipedaà dèè ā mēkùò, ¹⁴ kédeè kénhau nè o wērímú mumou ke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètìrì ke dáátí ikuò yaàbòrì. ¹⁵ Kè bè ntōnì ti Yiè nKuyie ntaummè tou ke íútí nè diwèì ke eu siheú ke kūntiní Sedisademmu.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie ntaummè tou tūòkení dì mōnni Dafiti cíētè, kè Sauri kóo sapàà mMikaadi síékéní tēbòtè kényà Dafiti aumè ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè, kòò sènkèrì. ¹⁷ Kè bèe tanné ti Yiè nKuyie ntaummè tou ditou Dafiti do di maá dì, kéínné de cuokè dì do dò nkényííkú dè, kèfíé iwūō ti Yiè nKuyie nkétuo kèfíé itei metaummè kpeyi. ¹⁸ Ò fié dì mōnni iwūō kédeè nkéyú ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeriibe báá nkù yètìrì ké bè pā mesàà, ¹⁹ kédeè kétotí Isidayeeriibe bēmou tiditì benitidaabè nè benitipòbè, kéduó mbá wè pēè nè dikàtìndàà bè dōòndè dì ditebii bè tu dì dátì nè diteri bè dōòndè dì fínyì kó yebe kperè. De kó difōnkúò bá wè kòò kò nho cíētè.

²⁰ Mèmmè Dafiti tamè o cíētè ke bo dou nho kòbe, kè Mikaadii yènní kòò co ke dò: Isidayeeriibe kpààti waá nhomàà disānni yíe nke feí nho kēntì tidaatì benitidaabè nè benitipòbè ìkè, denitísíntékpere tēmè.

²¹ Kè Dafiti dò: N dōò mēmmè ke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètìrì ndi, kunku kùu yóu a cice nè a cíētè temou ke n tāāté kè n tú Isidayeeriibe kpààti, n yóò dake benkemu n wèì

ku ìikè. ²² N yóó yíé ke dɔke kékùnnemu m máà ku ìikè, kécè m máà, memme betõmbè a náá mbèe kpéí né yó n déúkùnemè.

²³ Sauri kóo sapàà mMikaadi í mpeité ke yàa kúnè.

7

Kuyie mpããnáàntì náàntò Natãã nàké tì Dafiti
(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 17:1-15)

¹ Kè Dafiti mbo o cíètè kè ti Yiè nKuyie nkei nho dootitòbè bèè ò fité kóò òmpùnne.

² Diyie mari kòo náké Kuyie mpããnáàntì náàntò Natãã ke dò: Mí nh ã tecíètè ideí kperí kpete kè Kuyie ntaummè tou né bo ditou dii dònè tiyààti di mieke. A yèmmè dòmmè?

³ Kè Natãã ò nàké ke dò: Okpààti kàa yèmmè dòmmè, dɔɔ me, ti Yiè nKuyie nda bonèmu.

⁴ De kó keyènkè kè ti Yiè nKuyie nnáké Natãã ke dò: ⁵ Kɔte kénáké n kóo tōntì Dafiti ke dò weè í yó m maá tecíètè n yó mbo tèè mieke. ⁶ M mu nyí buoté tecíètè matè mieke nè n dènne dii yiè Isidayeeri be Esibiti mieke nè yienni, n do bè neínè ke bo kutouku mieke nke. ⁷ Nè m bonè dii daa Isidayeeri be cèmmu mieke m bá mbeke oniti mɔu ke tú wè m maá tecíètè nè ideí kperí.

⁸ Á náké n kóo tōntì Dafiti ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mî tu ò do cèmmu ipe nyi kè nh ò tãáté kòò naá nyIsidayeeri kóo kpààti. ⁹ Kè nni nhò bonè ò kòrì yèè borè, kékua o dootitòbè bema, ke déúkùnne o yètirì kè di mààtenè kutenkù kó benitidiebè kpeye. ¹⁰ N yóó duómmu n nìtibè Isidayeeri dikari bè yó mborè ke í yĩèkù tìmatì. Kubotí yeiku tekù makù kɔbe ténke báá na ké mbè fèũnko bè do bè fèũnko mèè botí, ¹¹ nh ànnè dii mɔnni bebaatibè kè bè nni n nìtibè Isidayeeri. Di mɔnni n fũmmu a dootitòbè ke da ompùnne, n né da náámmu ke tú mí ndi Yiè nKuyie m bo da duó ntecíètè. ¹² Kàa yiè tũðke dii mɔnni kàa kò nha yembè kũũ nkè m bo tãáté a bí a peité ì mieke òmɔu kéfíí nho kpàti. ¹³ Weè yó m maá tecíètè, mí mmómmu nkè n fíí nho kpàti teii, kè ti mbo yemòrè yemou. ¹⁴ M bo ntú o cice kòò tu m bire, kòò dɔò dèè í wenni nh ò poté oniti òò poté mèè botí o bire. ¹⁵ N né í yóó deite n kó mesàà nho ínke kéndònnè m mè dèitemè Sauri ínke, nh ò yóu dii mɔnni ke da tũóté. ¹⁶ Tikpàti yó mbomu a cíètè sãã kàa yaabí nti sòké.

¹⁷ Kè Natãã kɔte kénáké Dafiti Kuyie nhò nàké tì nè kù ò benke tì timou.

Dafiti bàámmè Kuyie

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 17:16-27)

¹⁸ Kè Dafiti kɔte ti Yiè nKuyie ntaummè tou ké kù bántè ke dò: N Yiè nKuyie, n tú we! N cíètè tu ònte kàa n dɔò mesàà nha mè nni dɔò mè. ¹⁹ Bá dè né mu nyí da sànnè kàa sòké ke náá ndè yó mboní kàa dɔò dè mí nha kóo tōntì n cíètè ke tì nni nnáá mmí nhoniti. ²⁰ Ti Yiè nKuyie, m bo yíé ke dò ba ténke, a n yémèmu mí nha kóo tōntì. ²¹ A n dómu deè te kàa n nàké dè yó mboní kàa n dɔò tì ke tì nni mbenke mí nha kóo tōntì. ²² Ti Yiè nKuyie nha deumu òmɔu í da mànnè, ti kèemu nè ti to bè nàámmè ke tú, kè dè í tú fĩ nhòmou í da dònne. ²³ Kubotí makù me nyí bo kùu dònne Isidayeeri, a kàtení ke deeté bè Esibiti kɔbe nou mieke nè be kó yebòkè, ke bè dɔò a bí, ke fei mbe yètirì, ke pí mmutōmmú diemù a bè duó ndi eì mieke, ke mù duò tikōmbùàti. ²⁴ Kàa tãáté Isidayeeri kè bè bo ntú a kɔbe sãã kàa bè te. ²⁵ Ti Yiè nKuyie nha béi nti kó dimàà mí nha kóo tōntì n kpéí nnè n cíètè kpéí, m pí nti kédòò kéndònnè a béimmè. ²⁶ A sãnni ndeu sãã kè benitibè ntú ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeri bàá nkù kuù tu Kuyie. Mí nha kóo tōntì kè n cíètè mbo sãã. ²⁷ Fĩ nKuyie Mpakedaa Isidayeeri bàá nkù, fĩ dè béi nnè a nuu ke tú a bo n duó nyibí kè ii sɔoté n kpàti, deè te kè n dàátí ke da béinnè mie mbotí mí nha kóo tōntì. ²⁸ Á tú Kuyie nku, kàa béi nti tii dɔò, fĩ dè béi nke tú a bo n dɔò mesàà. ²⁹ A dɔò n cíètè mesàà, kè n yaabí ii ntú bekpààtibè sãã, ti Yiè nKuyie nkéndònnè a béimmè a kó mesàà nni mbonè n cíètè sãã.

8

Dafiti namè ibotí tɛi
(Wénté 1 Bekpààtìbè tōmmú 18:1-13)

¹ Kè Dafitii na Fidisitɛ̀ɛ̀be kè bèe ò b̀ùtè, ke t̀ɛ̀nke í mmàke muwɛ̀rímú mamù de kó kutempɛ̀ mmieke. ² Ke múnke na Moabiibe, kè mbè t̀aũnko ketenkè, ke níí benné kuhõ̀ m̀èdémè kékua kébenné m̀emàà k̀éfi, nkè Moabiibe naá nDafiti kó betõmbè kè nhò yietì d̀ampòd. ³ Kòo yí k̀ena Adadesee Deabu bire Tisoba kpààti ke s̀ó nhò d̀ó k̀écouté Efadati kó kutempɛ̀. ⁴ Kè Dafitii pí mbesãndèèbè tekoupiítè nè sikousiyiekè (1700) k̀épi mbehã̀pòmbè sikoupiísidè (20000) k̀ékéké sikpàriséí s̀ì d̀èrì sinaaséí si duati, k̀ésúo nhòmàà sikpàriséí nè de kó sinaaséí tekòtè (100). ⁵ Kè Sidii k̀obe bèè bo Damaasi kè bèe íténí k̀etee nhAdadesee Tisoba kóo kpààti k̀obe, kè Dafitii kua Sidii k̀obe sikoupiísidè nè sikoupiísidè (22000), ⁶ k̀étieke Sidii kó ketenkè k̀ekanne k̀umàndáábè Damaasi èi kè Sidii k̀obe nhò yietì d̀ampòd. Kè ti Yiè nKuyie nhò duó mmuwɛ̀rímú kòo nno nno dootitòbè ò k̀òrì k̀èè bíékè mudò. ⁷ Kè Dafitii fietee Adadesee ã̀pòmbè s̀òdòpiti k̀ékònnè Sedisademu, ⁸ k̀étúótè disòwũ̀d̀ mediè ndi do bo Betaa nè Bedotai Adadesee kó yehékè mieke.

⁹ Kè Amati èi kóo kpààti Touu kè Dafiti namè Adadesee ã̀pòmbè ¹⁰ k̀étõnní o bire Yodammu kòo bo dou nDafiti kóo s̀ante ò k̀temè mudò ke na Adadesee. Tou dootitòu múnke do tú wèe Adadesee. Kè Yodammu nkéí ke t̀ò disòwũ̀d̀ nè mesò nnè timátì péfìtì bè d̀òrinè tì idíítì de kó tinentì k̀éduó nDafiti. ¹¹⁻¹² Kòo dè duó nti Yiè nKuyie nhò do duó mmèè botí deketerè ò do na Sidii k̀obe nè Mòabiibe nè Amòniibe nè Fidisitɛ̀ɛ̀be k̀éheí dè, ke né yíènè ò do na Adadesee k̀éí dè. ¹³ Mèmmè Dafiti yètìrì deukemè.

Ò na di m̀onni Sidii k̀obe k̀ekonni k̀enamú Edomiibe kubiriku bè tu kù Kukókèbiriku ku mieke k̀obe kékua benitìbè tekoupiítè nè sikoupiísini (18000), ¹⁴ k̀étieke Edammu k̀ekanne k̀umàndáábè kè ti Yiè nKuyie nhò duó mmuwɛ̀rímú, kòo k̀te kùu píku wèe na.

Dafiti kó betõmbè
(Wénté 1 Bekpààtìbè tōmmú 18:14-17)

¹⁵ Kè Dafiti mbaké Isidayeeriibe bemou, k̀embekùnè benitìbè bemou kè dè wenni. ¹⁶ Kè Soabu Seduya bire mbaké behã̀pòmbè kè Aidudi bire Yosafati ntú wèe t̀ò diheí kó yepáte. ¹⁷ Kè Aitubu bire Sadaki nè Abiataa bire Aimmedekei kè bè ntú ikuó niùbè. Kè Seduyaa tu opátìwã̀tì. ¹⁸ Kè Yoyada bire Bennaya mbaké Kedetiibe nè Pedesiibe bèè bà tekpààtìc̀ètè. Kè Dafiti bí nhò t̀nko.

9

Dafiti c̀outémè Mefiboseti o cíètè mieke

¹ Diyie mari kè Dafitii beke ke d̀ò: Òmòu í kpaá fòu Sauri naàm̀nkù mieke kè nh ò d̀ò mesàà nnè Sonnatã́ kpéínáà?

² Ke s̀ó nSauri m̀ke otõntì m̀ò kòo yètìrì tu Sibaa kòo k̀atení Dafiti borè kòo ò beke ke d̀ò: F́ nwe Sibaa? Kòo d̀ò: Éé, m̀nwe a kóo t̀õntì. ³ Kòo kpààti Dafiti d̀ò: Sauri naàm̀nkù mieke òmòu í kpaá fòu kè nh ò d̀ò mesàà nKuyie nkpeínáà? Kòo t̀õntì d̀ò: Sonnatã́ bire kpaámu ke tu kuhòkù. ⁴ Kòo kpààti d̀ò: Ò borè? Kòo t̀õntì d̀ò: Ò bo Doo-Dabaa nwe Makiiri Amiyeedi bire cíètè.

⁵ Kè Dafitii t̀õ nhòmòu kè bèe k̀ote Makiiri cíètè k̀etóní Mefiboseti. ⁶ Sauri kóo dapàà Sonnatã́ bire, ò t̀òkení di m̀onni okpààti Dafiti borè kénínkú k̀ésínnòo o òkè kòo ò beke ke d̀ò: F́ tu Mefibosetaa? Kòo d̀ò: Éé, m̀nwe a kóo t̀õntì. ⁷ Kòo kpààti Dafiti d̀ò: A bá nyíèkù n yóo da d̀òmu mesàà nha cice Sonnatã́ kpéí, n yóo da t̀énnému a yàkù Sauri tenkè kemou kàa nyo m borè yewe yemou.

⁸ Kè Mefibosetii nínkú k̀ésínnòo ke d̀ò: Okpààti, dè d̀omme kàa d̀ake n kpéí mmí ndemócírè?

⁹ Kòo kpààtìi duó nkè bèe yúní Sibaa Sauri kóo tǒntì kòo ò nàké ke dò: Sauri kperε demou nè o cǐtǐtǐ kǎbe kperε, n dε duó nho yaǎbire Mefiboseti nwe. ¹⁰ Fǒ nnè a bí díi yó nhò kuuti, ke tǔuní ò bo nyo mmù. Mefiboseti yó nyo m borè nde sǎǎ.

Sibaa do mǎke initidabí terǐtǐtǐ nè ìnùmmù ndi, betǒmbè sipísidé. ¹¹ Kòo nàké okpààtì Dafiti ke dò: N yóó dǎǎmu a n nàké tǐi kó dimàà. Mémme kè Mefiboseti nyo nhokpààtì Dafiti borè ke dǒnnè o bí.

¹² Mefiboseti do mǎke dedapùmbire dǐmàà ndi kè de yètìrì tu Mikaa, kè Sibaa cǐtǐtǐ kǎbe bemou tu Mefiboseti kó betǒmbè. ¹³ Kè Mefiboseti mbo Sedisademmu kénkǎrì ke yo nhokpààtì Dafiti borè. Ò do tú kuhòùkù nku.

10

Amǎniibe feikùnnemè Dafiti tǔmbè
(Wénté 1 Bekpààtìbè tǒmmú 19:1-5)

¹ Kè dè mmǎke yewe mayè kè Amǎniibe kóo kpààtìi kú, kòo bire Anunnii cǔtǐ tikpàtì. ² Kè Dafiti dò: M bǒ dǎǎ Naasi bire Anunni mesàà nho cice do me nni ndǎǎ mè. Mémme kè Dafitii tǔ nho tǔmbè kè bè bo dǎu nhAnunni nè o cice kó mukúú. O tǔmbè tǔǎkoo díi mǎnni Amǎniibe cie, ³ kè Amǎniibe kpààtì tǔmbèe ò nàké ke dò: A yèmmè dò nDafiti tǔnní o tǔmbè kè bè bo da dǎu nha cice kúú màà ndi yáa ba? Ò bè tǔnní kè bè bo paaté dihei ndi kǐwǐtǐnì kǐ dí pǎnte.

⁴ De mǎnni kè Anunnii duó nkè bèe bè pǐ, kǐkuó bè deǐmbìi dikéè, kǐkǐkǐ be yaǎbòrè kǐbennénè be fǒ, kǐdeè kòo bè bètì. ⁵ Kè bèe nàké okpààtì Dafiti, kòo tǔ mbenitǐbè kè bèe bè co ke yǐ ifei do bè kùǎmè. Kè Dafitii bè nàké ke dǎ, bè nkpaá Sedikoo kè be deǐmbìi yǐnní kè bè né na kǐkonní.

Isidayeeribe kpannèmè Amǎniibe nè Sidii kǎbe
(Wénté 1 Bekpààtìbè tǒmmú 19:6-19)

⁶ Kè Amǎniibe banté bè wǐntémè Dafiti kǐyietí Sidii kó behǎǎpǎmbè Beti-Deǎbu nè Tisoba kǎbe sikǔpǐpísidé (2000), okpààtì Maaka kǎbe tekǔpǐtǐtǐ (1000), Tobu kǎbe tekǔpǐpǐtǐtǐ nè sikǔpǐpísidé (12000). ⁷ Dafiti tǐ kèè díi mǎnni kǐtǔ nSoabu nè behǎǎpǎmbè bèe yǐ dikpǎnni weti weti. ⁸ Kè Amǎniibe yǐ kǐpǐnné be kó kudookǎtì dihei kó dibòrì borè, kè Sidii kǎbe nè Tisoba kǎbe nè Beti-Deǎbu kǎbe nè Tobu kǎbe nè Maaka kǎbe kè bembe mbo kupǐkù tekù dikpǎà mieke. ⁹ Kè Soabuu yǎ ò dǒmmè kǐbootε o dootitǎbè tipǐtǐ tidǐtǐ nti, bie nho fǎnkúò betǎbè ò ìkè. Kòo tǎǎtǐ behǎǎpǎmbè sǎǎbè Isidayeeribe cuokè kè bèe wetínné Sidii kǎbe. ¹⁰ Kòo túóté behǎǎpǎmbè sǎmbε kǐduó nho nanté Abikaii, kè bèe wetínné Amǎniibe. ¹¹ Kòo ò nàké ke dò: Kǎa sǐ nkè Sidii kǎbe dǎ kǐ n na a kǎtǐnì kǐ n teennè, kè Amǎniibe beè me ndó ke da na n kǎtoo kǐ da teennè. ¹² Yǎúúkkǐnne a kǎntì, kè tí kpannè dikǎmbùò kǐdǐtǐtǐ tǐ nǐtǐbè nè Kuyie nti báá nku εi. Kuyie ndǎǎ kù dǎmè.

¹³ Soabu nè o ǎǎpǎmbè kè bèe kǐtǐ ke bo dokénè Sidii kǎbe kè bèe coké. ¹⁴ Amǎniibe yǎ díi mǎnni Sidii kǎbe cokémè ke múnkεε coké Abikaii kǐkò mbe εi. Kè Soabuu yóu Amǎniibe mubètìmù kǐkò nSedisademmu.

¹⁵ Kè Sidii kǎbeε yǎ Isidayeeribe bè namè ke tíi mbehǎǎpǎmbè bemou. ¹⁶ Kè Adadesεε tǔ nkè bèe nàké Sidii kǎbe bèe bo kukó nhEfadati yáà, kè bèe tǔǎkǐnì Edammu, kè Sobaki wèè baké Adadesεε ǎǎpǎmbè kòò bè ni. ¹⁷ Kè Dafitii tǐ kèè kǐtǐtǐ nyIsidayeeribe ǎǎpǎmbè kǐsǐnté Suditǐtǐ kǐtǔǎke Edammu, kè Sidii kǎbeε ò pǐnné kudookǎtì kè bèe ta mudòò. ¹⁸ Dafiti nè o kǎbe kè bèe bè na kǐkuǎ sinaasǐtǐ sikǔsǐyiekè (700), sisǐtǐtǐ sikǔpǐpísìnǎà (4000) nè sǐ dǐèbè kǐkǎute be kóo kǐtǐ Sobaki kòo kú dǐborè.

¹⁹ Adadesεε kó behǎǎpǎmbè bemou sǐ ndǐi mǎnni Isidayeeribe bè na kǐyóu kǐ bè narikenè, kǐmpǐ mbe tǒmmú. Sidii kǎbe tǐnke í ndǎátì ke bo teennè Amǎniibe mudòò.

11

Dafiti duónèmè Batisebaa

¹ Dibenni pànni bè ðð keté dìl m̀nni mudòò, k̀ò kpà̀tì Dafitii t̄õ nSoabu wèè baké Isidayeeri be ããp̀òmbè, nè behããp̀òmbè kè bè bo dokénè Am̀oniibe kè bè p̀ònte kèpi be eidiè Dabaa. Wenwe Dafiti kè wenwe nkpaá Sedisademmu.

² Kuyuoku makù ke s̄́ nhò òmpè kéíténí kédeke kudànkù kéncenti tekpaàticíètè ínkè kèyà onitipòkù m̀ò ẁò ke wenni mediè. ³ Kè Dafitii bíéké ke bo yà wèè nitipòkù nwe, kè bèè ò nàké ke d̀: Batisebaa Udii Itiibe botí kou pokù nwe Ediammu k̀ò sapàà. ⁴ K̀ò t̄õ nkè bèè ò yuní, k̀ò k̀atení o cíètè ke s̄́ nho ỳnti dèè k̀ò wènk̀unne òmáà bàmbà, k̀ò ò duónè kédeè k̀ò k̀ò.

⁵ Kè de k̀ò nitipòkù p̀úò nkét̄õ nkè bèè nàké Dafiti ò p̀úóm̀mè.

⁶ Kè Dafiti p̀ànkèe duó ntináànti behããp̀òmbè k̀ò k̀òtì Soabu ke d̀: Duó nkè Itiibe botí kou Udii konní.

Kè Soabu duó nk̀ò konní. ⁷ Kè Udii tuàkení okpà̀tì Dafiti borè, k̀ò ò beke Soabu k̀õnnaatí d̀mmè nè behããp̀òmbè k̀òku nè mudòò cènti m̀è botí. ⁸ Ò ò beke memme kédeè k̀ò nàké ke d̀: K̀ò nha cíètè kéòmpè sàmp̀ò.

Kè Udii íté okpà̀tì cíètè, k̀ò ò p̄ dipãnni kéduónko. ⁹ Udii me nyí nkò nho cíètè, kékòte kéduó mbehããp̀òmbè bèè bàa okpà̀tì cíètè be borè ditowàà. ¹⁰ Dafiti tì kèè dìl m̀nni, kébeke Udii ke d̀: A bonní kup̀òkù d̀tíkù nku dè d̀mmè k̀à í k̀ò nha cíètè?

¹¹ Kè Udii ò t̄énnè ke d̀: Okpà̀tì, Kuyie ntaummè t̄ou nè Isidayeeri be nè Sudaa k̀òbe k̀ò behããp̀òmbè bá mbo titouti mieke, ti k̀ò k̀òtì Soabu nè iwēi yembè bá mbo dikpáà mieke kè mí nnè bo n cíètè ke yo nke ȳ nke d̀unè m pokù, okpà̀tì nè a ỳtìrì kpéi n yetemu m báá d̀ò de k̀ò kubotí, m̀i béi! ¹² K̀ò kpà̀tì Dafiti d̀: Dè wenni nkpaá die nyíe nkè dè wenté n né duó nkàa w̄te.

Kè Udii nkpaá Sedisademmu kè dè yàa wenténè. ¹³ Kè Dafitii ò yu kè bèè wènnè kèdi kèyà menàà nk̀ò ò duó mmenàà nk̀ò yà kémuó, nè memme kuyuoku m̀nni kè Udii k̀òte kéwènnénè behããp̀òmbè bèè bàa okpà̀tì cíètè kéduó ò í nkò nho cíètè.

¹⁴ Kè dèe wenté kè Dafitii w̄ri dipátiri Soabu kè d̀ duó nhUdii. ¹⁵ Kè d̀ t̀ú: Níinnè Udii fekpaàrinafe ìkè mudòò c̄èè dè kéwète dif̀nkùò k̀ò ỳò de ìkè òmáà kè dèe yie nkè di dootit̀bèè ò k̀òtè k̀ò k̀ú.

Udii Batisebaa d̀ò kumè

¹⁶ Soabu wèè paké diheì ke ȳ be dootit̀bè kperíbè bo dìl b̀òrì, k̀ò túóté Udii kéníí nde ìkè. ¹⁷ Kè diheì k̀òbe yènní kèdo Soabu, kékuò Isidayeeri be mieke benit̀bè kékuòne Dafiti k̀ò behããp̀òmbè kékuò Udii Itiibe botí kou. ¹⁸ Kè Soabuu t̄õ nkè bè bo nàké Dafiti dè w̄òkémè mudòò mieke, ¹⁹ kénáké ò t̄õ nwè ke d̀: K̀à nàké okpà̀tì dè w̄òkémè mudòò mieke ke dèè, ²⁰ ke s̄́ nk̀ò mieke peike k̀ò tu dè ỳme kè di t̀ónnè diheì, di í ȳ ke d̀ mbè bo na kèmbò kuduotí ínkè kètã̀nàá? ²¹ We ndo k̀ò Abimedeki Yedubaadi bire Tebesi eì kou? Onitipòkù weè do b̀nténí kup̀èrikù kuduotí ínkè kè k̀ò donní k̀ò yàke kékuò, dè d̀mmè kè di t̀ónnè kuduotí mediè? Kè nsà k̀ò kpà̀tì da béinnè me k̀ò botí á ò nàké ke d̀: A k̀ò t̀nti Udii Itiibe botí kou kumu m̀nke mudòò mieke.

²² Kè dit̀nni kèté kèk̀ò nkénáké Dafiti Soabu ò nàké tì tim̀ò. ²³ Ke d̀ bèè bàa diheì bè kpeñnimu ke ti p̄èté. Bèè yènní ke ti dinté dikpáà kè ti yetoo ke bè bèti ke t̀òkenè diheì k̀ò dibòrì borè. ²⁴ Dende detã̀nnè yembè c̀òmmùmè kuduotí ínkè ke ti tã̀nì ke k̀ò behããp̀òmbè mabè kè a k̀ò t̀nti Udii Itiibe botí kou k̀òkè be mieke.

²⁵ K̀ò kpà̀tì t̄énnè dit̀nni ke d̀: W̄te kèyáúk̀unne Soabu k̀nti ke d̀, o yèmmè báa caàrè nè dèè d̀ò de kpéi. Mudòò mieke benit̀bè í ỳò paà mukúú, wèè yetoo kèp̀onte de k̀ò diheì.

²⁶ Batisebaa kèè dìl m̀nni o d̀ò kumè kékòmmú o k̀úú. ²⁷ Mukúú nkò yewe p̄èté dìl m̀nni kè Dafitii t̄õ nkè bèè ò yuní k̀ò ò puoke k̀ò peité denitidabire. Dè í nnaríke ti Yie nkuyie nnè Dafiti d̀ò dè kpéi.

12

Dafiti duónèmè Batisébaa kè Kuyie nhò kpannè

¹ Kè ti Yiè nKuyie ntɔ̄ nku pããnáàntì náàntò Natãã Dafiti borè, kè Natãã tuɔkoo kòò nàké ke dò: Benitibè beè do bo bèdébè dihei mari, kòo mɔ̀u m̀ke o kperè kòò tɔ̀u tu ocìrì.

² Kè tikpàtì yiè mm̀ke iwũ̄ pèu. ³ Kòo cìrì m̀ke fepièfè fèmáà ò dontémè ke fè piú kè fè wẽhnè o bí ke bo, ke kótírì ke yo nhò yo mm̀u dii, ke yè nhò yè mm̀è niè, ke dɔ̀u o borè ke dò nho bire. ⁴ Diyie mari kè opòò né tuɔkení okpààtì wenwe cíètè kòo yóu ò bo pímmè o wũ̄ mieke fèmáfè ke né kɔ̀te kètúóté òcìrì wenwe kó fepièfè fèmáà kékuɔ̀ kébénne opòò.

⁵ Kè dèe yonke Dafiti mediè okpààtì wenwe d̀ò dè kpéi nkòo náké Natãã ke dò: Nè Kuyie, wèè d̀ò memme de yiè ndò nkékúmu. ⁶ Nè ò í kuó mm̀è kpéi nhocìrì wenwe mesémmè, ò bo yietí ocìrì fepièfè ò t̀óté fè ipe inàà. ⁷ Kè Natãã né ò nàké ke dò: F́ nwe de kóo niti. Né nte ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tũ̀ nkù tu mù: Kù tu kuù da pí ntikpàtì kàa baké Isidayeeriibe kè kù da dɛeténè Sauri. ⁸ Ke duó nkàa na Sauri nè o cíètè kè kù t̀óté o pobè ke da duó, ke duó nkàa baké Isidayeeriibe nè Sudaa kòbe, kè dè í da sànnè kù na nda yíemu. ⁹ Ba nkpéi nné te kàa sènkèrì ku nù, ke d̀ò kù í d̀ò dè, ke d̀ò dè bo yiennèmè kè Am̀oniibe ke Udii, kè bè ò kù kàa t̀óté o pokù ke puoke? ¹⁰ Di mm̀nni mudò ò yóo f̀utenè a cíètè, a me nkù sènkèrìmè ke t̀óté Udii Itiibe botí kou pokù ke puoke. ¹¹ Kénté kékeè ti Yiè nKuyie ntu mù. Kù tu kù bo duó nkè meyei nda tuɔkení, mè yóo yènni a cíètè mómm̀onte nte. Kù bo t̀óté a pobè a nuɔ mmieke kéduó nha tebiì kè s̀i bè duónè kuyie ncuokè. ¹² A d̀ò dè dis̀rì, kunku bo dè d̀ò kuyie ncuokè kupiiti mieke Isidayeeriibe bem̀u iikè.

¹³ Kè Dafiti d̀ò: N cààrèmu. Kè Natãã d̀ò: Ti Yiè nKuyie mm̀unke da cíèmmu a í yóo kú. ¹⁴ De mieke náke a cààrèmu ti Yiè nKuyie, nè de kpéi nha bire bè peiténè dè bàmbà ndè yóo kúmu.

¹⁵ Natãã ò nàké memme kédeè kékò nho cíètè.

Batisébaa bire kumè

Kè ti Yiè nKuyie mpoté Udii pokù Batisébaa peité dèè bire Dafiti kè dèe muɔke kè dè ncéè mediè. ¹⁶ Kè Dafitii bántè ti Yiè nKuyie nde kó debire kpéi nkéboú dinù, ke ntúũ̀nko kékonni kuyuoku kényié nke duó ketenkè. ¹⁷ Kòo kó betòmbè kótibèè ò bàntè ke dò wèe íté. Kòo yete, ò keté ke í nyie nke bo bè wènnénè kèdi. ¹⁸ Kè debire mm̀ke yewe yèyiekè nè de muɔkemè kékú. Kè Dafiti tòmbè òyèkù bè bo t̀i nhò nàkémè kénnáa mbe máa ke wéu ke tú: Debire sòò kpaá ke f̀òumu kè tí nhò náánnè ò í nti kémmú, ti bo yíme ke dáátí kòò nàké debire kumè ò yàa bo d̀ò omáa meyei. ¹⁹ Kè Dafitii yà bè náa nnáammè bemáa ke wéu kébanté t̀i t̀òkení ké bè beke ke d̀ò: M bire kumáa? Kè bè d̀ò: Éè, dè kumu.

²⁰ De m̀nni kè Dafitii íté ketenkè kéwuɔ̀, kéãnnè t̀udààrí, kéceete tiyààtì, kéta ti Yiè nKuyie ncíètè kébántè Kuyie. Ò konni dii m̀nni o cíètè kéduó nkè bèè ò waá mmudiì kòo di. ²¹ Kòo kó betòmbèè ò beke ke d̀ò: Okpààtì a d̀ori ba mbotí nku? A bire sòò kpaá f̀òu kàa boú dinù kénkuò, kè dè né ku kàa íté ke yonnaa? ²² Kòò d̀ò: M bire sòò kpaá f̀òu kè m boú dinù kénkuònnè Kuyie nku ke tú kè dè naati kù n kuó mmesémmè kè dè báa kú. ²³ Dè né me nkumèmu ke dèè n né bo mboú dinù ba nkpéi? N yí kpaá bo na ké dè f̀òuk̀unne, m̀i sàa bo dè s̀ònkóo dè í wètiní m borè.

Bè peitémè Sadom̀o

²⁴ Kè Dafitii kɔ̀te kébámmú o pokù Batisébaa o bore kúú nkpéi, kòò duónè kòo peité denitidabire kòò dè yu ke d̀ò Sadom̀o, kè ti Yiè nKuyie nní ndè d̀ò, ²⁵ kètɔ̀ nku pããnáàntì náàntò Natãã kòò náké Dafiti Kuyie ndómè de kó debire, ké dè yú ke d̀ò Yedia, dèè benkú ke tú Kuyie ndó wè.

Dafiti p̀ntemè Adaba

(Wénté 1 Bekpààtibè t̀ómmú 20:1-3)

²⁶ De m̀̀nni k̀̀e behāāp̀̀mb̀̀e k̀̀oo k̀̀otì Soabu do Adaba Am̀̀oniibe eì dieri k̀̀éfiete okp̀̀àtì k̀̀o dicēkarì, ²⁷ k̀̀étā nk̀̀e b̀̀e nāk̀̀é Dafiti ke d̀̀o: Soabu tu ò p̀̀ntemu Adabaa ke fiète menie mbo diì eikari. ²⁸ K̀̀aa túoté behāāp̀̀mb̀̀e k̀̀e di k̀̀otoo k̀̀épante dihei k̀̀aa di fiète ò í ndó wèe di túoté o m̀̀mmuā nk̀̀e di ntā wèe k̀̀o diyètirì. ²⁹ K̀̀e Dafitii túoté behāāp̀̀mb̀̀e s̀̀ombe k̀̀e b̀̀e k̀̀ate k̀̀edo dihei k̀̀e di p̀̀nte k̀̀oo di tieke, ³⁰ K̀̀e b̀̀e túoté be k̀̀oo kp̀̀àtì òk̀̀e diì s̀̀op̀̀i, k̀̀e di c̀̀éék̀̀u túòke cidóòb̀̀e b̀̀ekuā, k̀̀e di dàri ditāsàd̀̀ari diì donku kpeñni k̀̀e di òò nDafiti k̀̀eéinè tinenti teti péu. ³¹ K̀̀e Dafitii p̀̀immú benitib̀̀e k̀̀ékònnè k̀̀e b̀̀e p̀̀innè muheikèntōmmú, k̀̀e b̀̀e nsúú tidabeseti, ke céu yetárè. Ke k̀̀ō ideí, ke piiku yedombie ke múnke mè d̀̀ò Am̀̀oniibe ek̀̀e teyè. De k̀̀o difōnk̀̀úo Dafiti nè o āāp̀̀mb̀̀e k̀̀e b̀̀e k̀̀o nSedisademmu.

13

Amunāo duónèmè Tamaa

¹ Dafiti k̀̀oo dap̀̀aà nhAbusadōmmu do m̀̀ake o tāū m̀̀ou nwe, oposáati mesàa, k̀̀oo yètirì tu Tamaa. Dafiti k̀̀oo dap̀̀aà ntāu m̀̀ou b̀̀e tu wè Amunāo. K̀̀oo d̀̀ake de k̀̀oo sap̀̀aà mmediè.

² Ke m̀̀enkee ò d̀̀ake k̀̀e d̀̀e tonté k̀̀ò d̀̀ò mumōmmú. Ò í nyà ò bo yímè k̀̀ò nintè ke yé ò mu ndo í yìtémè onitidù. ³ K̀̀e Amunāo né m̀̀ake o népo m̀̀ou Dafiti k̀̀oo k̀̀otì Simea bire, k̀̀oo yètirì tu Yonnadabu k̀̀ò ciì mediè, ⁴ k̀̀ébeke Amunāo ke d̀̀o: Ba nkpeí nte f̀̀ nhokp̀̀àtì bire k̀̀aa ìk̀̀e ò nsùu yek̀̀unwerè yemou? A bá n nāk̀̀é mùu teà? K̀̀e Amunāo d̀̀o: N tebite Abusadōmmu tāū Tamaa nwe n dómè. ⁵ K̀̀e Yonnadabuu ò nāk̀̀é ke d̀̀o: D̀̀ò k̀̀endò nha m̀̀o nk̀̀enduó a d̀̀ou ìnk̀̀e k̀̀aa cice k̀̀atení ke bo da síéké á ò nāk̀̀é ke d̀̀o: Duó nk̀̀e n tāū Tamaa k̀̀atení k̀̀e n yènté. Wèe k̀̀atení k̀̀embéridie m borè, k̀̀ò d̀̀è wèe tōnì o m̀̀mmuā nk̀̀e n duó nk̀̀e n di.

⁶ K̀̀e Amunāo d̀̀ò k̀̀endò nhò m̀̀o, k̀̀oo cicee k̀̀atení ke bo ò síéké, k̀̀oo ò nāk̀̀é ke d̀̀o: Duó nk̀̀e n tāū Tamaa k̀̀atení k̀̀e n kake yek̀̀atindà yèdèé k̀̀e n duó nk̀̀e n cááké.

⁷ K̀̀e Dafitii t̄ nk̀̀e b̀̀e nāk̀̀é Tamaa ke d̀̀o: K̀̀ate k̀̀ebénnè a tāū Amunāo k̀̀oo di.

⁸ K̀̀e Tamaa k̀̀ate k̀̀ens̄ nhò duó o d̀̀ou ìnk̀̀e, k̀̀oo ānte ticooti k̀̀enkaati k̀̀e Amunāo wùo. ⁹ K̀̀oo yè túoté k̀̀éinnè Amunāo ìk̀̀e, k̀̀oo yete ke d̀̀o b̀̀e denne benitib̀̀e bemou, k̀̀e b̀̀e yie nkéyè. ¹⁰ De m̀̀nni k̀̀oo nāk̀̀é Tamaa ke d̀̀o: Tōnì de k̀̀o yek̀̀atindà n d̀̀ou borè, f̀̀ yóo yè nni nduó nha m̀̀mmuā nk̀̀e n cááké. K̀̀e Tamaa yè túoté k̀̀ek̀̀atenko ò duó dè. ¹¹ Ò yè nhò yòutoo diì m̀̀nni k̀̀ò bo cááké, k̀̀oo ò p̄ nke d̀̀o: K̀̀atení n tāū k̀̀e tí duó. ¹² K̀̀e Tamaa yete k̀̀ekuónko ke d̀̀o: Bá m p̄innè muw̄erímú Isidayeeriibe í d̀̀ori memme, bá n d̀̀onè isoke inyi botí. ¹³ M bo cuónnè ke de k̀̀o ifei, f̀̀ nha m̀̀mmuā mb̀̀e yóo da wénté onitiyeiwe nwe Isidayeeriibe cuokè. Béinnè okp̀̀àtì ò í yóo yete a bo m puokemè.

¹⁴ Amunāo í nyie nke bo k̀̀enté, k̀̀ò p̄innè muw̄erímú k̀̀eduónè. ¹⁵ De k̀̀o difōnk̀̀úo ò ténke í ndó k̀̀ò yà f̀̀nd̀̀nf̀̀e k̀̀ò s̀̀enk̀̀eri k̀̀e d̀̀e p̀̀ētè ò do ò d̀̀o mèè botí k̀̀oo ò bèti ke d̀̀o: Yè! ¹⁶ K̀̀oo yete ke d̀̀o: K̀̀aa m bèti de k̀̀o meyei mbo ndeu k̀̀épētè meketimè a n d̀̀ò mè.

Amunāo me nyí nkènté, ¹⁷ k̀̀épéi nho k̀̀oo t̄nti ke d̀̀o: Denne we nsap̀̀aà nk̀̀ek̀̀petínnè dicàù k̀̀epáá. ¹⁸ K̀̀oo t̄nti ò denne k̀̀ek̀̀petínnè k̀̀epáá.

Tamaa do dáatí disap̀̀unyaàb̀̀ori sààri ndi, de m̀̀nni k̀̀o bekp̀̀àtìsap̀̀amb̀̀e mu ndo ò ò í nyé onitidù k̀̀endáatí yè. ¹⁹ K̀̀oo p̄ nhomáa mutapéi nk̀̀ek̀̀erì o yaàb̀̀ori k̀̀empi o ìk̀̀e ke k̀̀erì ke k̀̀anti. ²⁰ K̀̀oo tāū Abusadōmmu ò beke ke d̀̀o: Amunāo da duónèmaà? C̀̀éék̀̀e a tāū nwe a bá ndake de kpeti.

Ke túoté de k̀̀o diyè k̀̀e Tamaa m̀̀bo o tāū Abusadōmmu c̀̀iētè, bá òm̀̀ou í ndake o kpeti. ²¹ K̀̀oo kp̀̀àtì Dafitii keè d̀̀è d̀̀ò k̀̀e d̀̀e ò yonke mediè nhò me nyí mbéi ntimatì, ke yé Amunāo do túmè Mpo nwe k̀̀oo ò d̀̀o mediè. ²² K̀̀e Abusadōmmu mieke m̀̀pèi Amunāo ò càke mèè k̀̀epéi nho tāū, bá ò ténke í nhò náánnè.

Abusadōmmu duóm̀̀è k̀̀e b̀̀e kuā Amunāo

²³ Kè dè mmòke yebie nyèdéè kè bè nkēi Abusadōmmu pe cìti Baa-Aso Efadaimmu tenkè m̀anku, kòo yú okpààti dapàmbè bəm̀əu mudii, ²⁴ kékote okpààti cíètè kòd nàké ke d̀: N cice n da báámmu, n yikú m pecìti kēi mmu, ke d̀ó f̀́ nnè a t̀mbè di k̀tení de k̀ó dibanni. ²⁵ Kòo kpààti d̀: M bire kè ti k̀te tim̀əu ditəu yàà bo da cḗke, ti báá na kékote tim̀əu.

Kè Abusadōmmu nyetíróo, kòo kpààti yete k̀beke Kuyie nk̀o mesàà mmàà o íǹkè bá wenwe í nk̀te o mómmuə. ²⁶ Kè Abusadōmmu d̀: Kàa í k̀ri a mómmuə nyóu kè í tebite Amunəə n neinè, kòo kpààti d̀: Ò da neinè ba nk̀péi?

²⁷ Kè Abusadōmmu baa nyetíróo kòo kpààti m̀bo k̀yóu kòo k̀o bedapàmbèè ò neinè kékote.

²⁸ Kè Abusadōmmu náké o k̀o bet̀mbè ke d̀: Dí íwéi kè Amunəə muó ndii m̀nni menàà nk̀o ìkè k̀əre, kè m p̀ei nke yí poténè we, di ò k̀o ke bá nyíèk̀u, mí me nyē. Di k̀mb̀̀̀ti bá nduò, d̀ənnè dinitidaà.

²⁹ Kòo t̀mbèè d̀ə ò bè náké ti k̀kuə Amunəə, kòo kpààti dapàmbè s̀mbèe cíeté bá wè kòo deke o s̀ntè k̀coké.

³⁰ Kè bè nk̀páa ke mu nyí t̀̀koo kè Dafiti ti k̀è kè bè tu: Abusadōmmu k̀o okpààti dapàmbè bəm̀əu bá òm̀əu í kpáa bá omáa. ³¹ Kòo kpààti yèmmèe caàrè kòo k̀té o yaàb̀̀ri, k̀doroo ketenkè, kòo k̀o bet̀mbè múnke k̀ri be kp̀ye kè nhò murí. ³² Kè Dafiti k̀o k̀ti bire Yonnadabuu béi nke d̀: Okpààti a yèmmè bá ndò nha k̀o bedapàmbè ku bəm̀əu, Amunəə máa ndi bè k̀m̀è, nè ò càke dii yiè ndi Tamaa de k̀o meyèmmè tamè Abusadōmmu. ³³ Tū mbá ntoti a yèmmè ke tú a k̀o bedapàmbè bəm̀əu ndi bè k̀m̀è, Amunəə máa ndi bè k̀m̀è. ³⁴ Kè Abusadōmmu coké.

Odapàa nwèè paké dihei kòo yà dit̀nni mari cootinímè Odonnaimmu t̀ri p̀ri, kékote kénáké okpààti ke d̀: N yà benit̀bè mabè mbe kè bè cootini Odonnaimmu t̀ri p̀ri.

³⁵ Kè Yonnadabuu náké okpààti ke d̀: A bí ì k̀rini. N da náké tinti.

³⁶ Yonnadabu kpáa me nnáa nk̀o kpààti dapàmbèe tuəkeni, k̀tiitè yedab̀̀, okpààti nè o t̀mbè kè bè múnke tiitè yedab̀̀.

³⁷⁻³⁸ Kè Abusadōmmu yie coké kékote Tamai Ammiudi Kesuu kpààti cie kè nke mbo ke d̀ yebie nyètãati, de k̀o yem̀rè kè Dafiti kuò nho bire Amunəə k̀ú. ³⁹ Kè bèè ò b̀ntè Amunəə k̀ú nk̀péi mbá o mieke t̀nke í mpéi Abusadōmmu.

14

Abusadōmmu ẁtenímè Sedisadēmmu

¹ Kè Seduyaa bire Soabuu banté Dafiti yèmmè bomè Abusadōmmu bíkè, ² k̀tō nkè bèe yúni onitipòk̀u m̀əu Tekoa ei, kòo ciì mediè, kòo ò náké ke d̀: D̀ə kè dè ñdò nha t̀o tiỳ̀̀ti, a báa ỳəre amáa t̀dàari, d̀ə k̀ndò nha t̀o tiỳ̀̀ti kè dè m̀nte, ³ kékote k̀yà okpààti kòd náké n yóo me nda náké ti.

Memme kè Soabuu ò náké ò d̀ nke bí náké ti. ⁴ Kòo nitipòk̀u k̀te k̀yà okpààti kénink̀ú k̀sinnè o ìkè, kòd náké ke d̀: N d̀ a n teennèmu. ⁵ Kòo kpààti ò beke ke d̀: A d̀ ba? Kòo d̀: Okpààti n tú okúpok̀u nwe, n d̀əu wèe ku, ⁶ ke s̀ m m̀ke ibi ìdèi, kè ì né kpa nkupaku bá òm̀əu í dè bo ke bo ì p̀te, kè dè máa k̀o d̀terè. ⁷ Kè n d̀əu naàm̀nk̀u k̀be né ìtè ke bo ò k̀o, ke tú m bè duó nhonitik̀̀ti, kè bèè ò k̀o k̀peite ò k̀m̀è o nantè. Bè d̀ k̀kuəmu osənwe n kpáa wúo nwe kè n d̀əu k̀o kufukuu kpánnè.

⁸ Kòo kpààti d̀: Kò nha cíètè, n yóo yàmu a kpeti. ⁹ Kòo nitipòk̀u d̀: Okpààti, kè timati t̀̀keni, de k̀o tináantè íǹkè, mí nnè n cíètè k̀be ti bo ti t̀, ti í yó ntú a kpeti yoo a kpàatiyuu kpeti. ¹⁰ Kòo kpààti d̀: Kòd m̀əu da kpánnè, a wè nni ntóni ò t̀nke báa dè yiè nè ò bo mbomè. ¹¹ Kòo nitipòk̀u yí k̀béi nke d̀: Okpààti, béi nk̀yú Kuyie nha báa nk̀u yètiri, wèe d̀ k̀peite kòd báa kuə m bire sənne. Kòo kpààti d̀: Kuyie mbomu kè n yú ku yètiri ke béi nke tú a bire k̀o kuỳrik̀u mak̀u í doti ketenkè bá k̀máa.

¹² Kòo nitipòkù dò: Okpààti yóu kè n yíe ke da béinnè tìmatì. Kòo dò: Bèi. ¹³ Kòo nitipòkù dò: A dòò dè í yóó dòò Kuyie nkòbe mesàà, kéndònnè a bo ke náámmè, nè a náàntì mieke a benke ke dò nha cààrèmu, a í yóumè kè bè bèti wè bo wètení. ¹⁴ Timòu ti yóó kúmu. Ti dònne mekùd mme, kè mekùd ncòú nkouté í bo, meè botí nku Kuyie nyí yóó fòukúnne wèè ku. Okpààti, Kuyie nné í dó bè bèti we bo yeinkoomè. ¹⁵ Benitibè beè donné n kòmbùàti deè te kè n kàtení ke da yà, ke tú kè dè bo yie n yiè nhokpààti á dòò mí nha kóo tǎnti sámpòu n da beke tì. ¹⁶ Okpààti n yému ke dò nha yó n deaténè wèè dó ke ti kuó mí nnè m bire kè ti kperere deè dihei Kuyie nduó ndi ku kó benitibè di mieke. ¹⁷ Nè n yèmmè mieke n do yému ke dò nfó nhokpààti a bo náríkúnne n yèmmè, ke yé a í cáánnèmmè Kuyie ntǎnni! A yému mesàà nnè meyei. Ti Yiè nKuyie nha tū nkù nda bonè.

¹⁸ Kòo kpààtìi náké onitipòkù ke dò: N yóó da beke tìmatì nti, kè m me nti nda beke a bá n sǎnne. Kòo nitipòkù dò: Okpààti bèi. ¹⁹ Kòo kpààtìi ò beke ke dò: Soabu nòutè í kàké de miekaà? Kòo nitipòkù dò: Okpààti a bomu! Weti weti nwe a béimmè, a kóo tǎnti Soabu weè n nàké n dò nkénáké tì timòu. ²⁰ Ò me dòò ke bo pente tináànti nti mètēmè, kè n yiè mme nci ke dònne ti Yiè nKuyie ntǎnni ke yé demòu deè dǎdri ketenkè ínkè.

²¹ Kòo kpààtìi kòte kénáké Soabu ke dò: N yiemmu ke bo dòò a m beke tì, kòte kényúni odapàà nhAbusadǎmmu kè di konní.

²² Kè Soabuu nínkú okpààti ìikè késínnóò ketenkè kóò dǎunnè mutǎmmú ke dò: Okpààti n yému ke dò m pèté a kó mesàà, a mè nyiemmmè ke dòò mí nha kóo tǎnti n da beke tì.

²³ Kè Soabuu íté kǎpí nkuce kékòte Kesuu kǎtǎní Abusadǎmmu, kè bèe konní Sedisadǎmmu. ²⁴ Kòo kpààtìi bíi nke dò: Wèe kò nho cíètè n yí dó kóò yà.

Meimme kè Abusadǎmmuu kò mbá ò í yà okpààti.

Dafiti nè Abusadǎmmu bè wète ke taummè

²⁵ Isidayeeri be mieke òmòu do í bo wèè wenni ke dònne Abusadǎmmu, kétúóté o naàcèi kédekenè o yuu dǎmarè do í bo a bo yí deè yeté. Deè do te kè bè nhò sǎntí. ²⁶ Bá dii benni kó mukúú nkòò níi kǎí o yùti, ke yé tì òò cǎkèmmè mediè nkòò níi tì kǎí kécǎnné okpààti kó tebiètè kè tì mbo cìdóò bèdébè. ²⁷ Abusadǎmmu do mǎke initidabí itǎati ndi denitipobire dǎmáà, kè de yètìrì tú Tamaa kè dè wenni mediè.

²⁸ Kè Abusadǎmmu mbo Sedisadǎmmu ke dò yebe nyèdéé bá ò í kòte okpààti cíètè.

²⁹ Diiyè mari kòo yú Soabu ke bo ò tǎ nhokpààti borè kè Soabuu yete ke í nkàtení. Kòò yíe kǎtǎnko otòu kè Soabu baa yete, ò í nkàtení. ³⁰ De mǎnni kè Abusadǎmmuu náké o kó betǎmbè ke dò: Kupaku kùu me mbo n kòku borè dí kù cóu. Kòò kó betǎmbèe dòò ò bè nàké tì. ³¹ Kè Soabuu kòte dende bàmbà nhAbusadǎmmu borè kóò beke ke dò: Dè yíme kàa kó betǎmbè cóu m paku? ³² Kè Abusadǎmmu dò: N da yumu kàa yete, n do dó ke da tǎ nhokpààti borè nde kàa ò beke ke tú, n yé mba nte kè n yiténí Kesuu? Kè n do nkpaaní dè na ntǎu. Di mǎnni n dó kékòtemu okpààti borè, kè n cààrèmu kòò bo n kuò wè n kuò.

³³ Kè Soabuu kòte kénáké okpààti Abusadǎmmu ò nàké tì timòu. Kòò kpààtìi duó nkè bèe ò yùni kòò cokéní kénínkóo o ìikè kòò ò kǎunnè.

15

Abusadǎmmu dómè kécòuté tikpàti

¹ Kè Abusadǎmmuu waá ntekpàrìnaasǎntè nè benitibè sipísìnùmmù kè bè nni o ìikè ke cokù. ² Ke níi pike cute dikúnweñni sèi kénkari kuce nùu kùu kǎrìnè dihei kó dibòrì, kòò mòu mǎke tìmatì ke kǎri ke bo beé nhokpààti, Abusadǎmmuu ò yu kèbeké ò yènni dè, kòò í: Okpààti dapàà m bonní Isidayeeri be botí mieke nke. ³ Abusadǎmmu dò: Dè wenni, fǎò naati òmòu me nyí yóó da keènè a teti okpààti borè.

⁴ Kòò dèè mèmme ò dò: Kè mî né do ntú obeénti di nheì, bèè kòríní tibeénti n na mbè bekùnè weti weti nwe.

⁵ Kè de yíè nkòtení ke bo nínkú o ìikè wèè ò fíní kòò kóunnè.

⁶ Mèmme Abusadømmu do dərrimè bèè kó dimàà kòríní tibeénti okpààti borè, ke yūō nyIsidayeeribe beməu yèmmè o bíékè.

⁷ Yebie nyènnà kó difōnkúò kè Abusadømmuu náké okpààti ke dò okpààti m pā kuce kè n kote Ebunəw kédəw ti Yiè nKuyie nkó ikuó, n do kù dounnè dinùù ndi ⁸ n do bo dii mōnni Kesuu Sidii tempē mmieke kédounnè Kuyie nku dinùù ke dò kè kù yie nke n kpēnnéni Sedisadømmu m bo kù fié iwūō Ebunəw. ⁹ Kòò kpààti dò: Kote kè dè nnaati.

Mèmme kè Abusadømmuu kote Ebunəw. ¹⁰ Ò ke mbo kétō nho kó benitibè disòri Isidayeeribe beməu borè kè bèè bè nàké ke dò: Kè di kèè dii mōnni ditāteheù kuómmè, diməu di pīéké ke dò: Abusadømmu naá nhokpààti Ebunəw. ¹¹ Benitibè sikəupísidé (2000) bèè do ò neínè Sedisadømmu kékote Ebunəw bè me ndo í yé ke dò nhò dó kédəw tìmatì.

¹² Bè feu dii mōnni Kuyie nyiwūō, kè Abusadømmuu tō nkè bèè yúni Aitofeedi wèè do ò nduò nyitié nDafiti, kòò bo Kido o ei mieke. Kè Abusadømmu kó benitibè mmó nke súũnko, kòò bo bəmmè okpààti kó meyèmmè mmó nke déúkú o mieke.

Dafiti yèmmè Sedisadømmu

¹³ De mōnni kè bèè náké Dafiti ke dò: Isidayeeribe beməu tūnne Abusadømmu nwe.

¹⁴ Kè Dafiti pānkee náké o kó betūmbè bèè ò bonè Sedisadømmu ke dò: Tí cokénè, Abusadømmu yàà bo ti kuə, tí cārike kòò yàà bo ti sōnké kè meyei mpeité diheì kòò kuə kubotí kuməu. ¹⁵ Kòò tūmbèè ò tēnné ke dò: Kàa tāāté tì ti bo a fōnkúò ndi.

¹⁶ De mōnni okpààti nè o kəbe kè bèè íté tekpààticíètè nè sinaàcèi, kòò yóu o pocíè ntepiítè máà kè yè mbaa o cíètè.

¹⁷ Okpààti nè o kəbe bè yènni dii mōnni diheì kécómmú tecíètè sante také, ¹⁸ kòò kó betūmbè ípēnkù. Kedeiibe nè Pedesiibe kè bè ípēnkù nè Itaii nè Kati kó behāāpòmbè sikəusikuó (600) bèè do tūnne Dafiti kè bèè dóté kémpēnkù o ìikè. ¹⁹ Kòò náké Itaii Kati ei kó behāāpòmbè kóo kóti ke dò: Dè yíme kàa dó ké nti neínè? Wēte diheì kémbonè okpààti pānwè, a tú opòò nwe ke kòtení ke ompu die. ²⁰ A tūòkení ti cie dè í mōnte pānke báá ti neínè, m me nkèté ke í yé n kəri kè. Neínè a kəbe kè dí wēte diheì kè Kuyie nni ndi bonè ké di dəw mesàà.

²¹ Kè Itaii ò tēnné ke dò: Okpààti, ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, a yó mborè n yó nde mbo, kè mukúú mmu tí kú, kè mufōmmu mmu tí nfòu. ²² Kè Dafiti dò: Dè wenni niité, kòò niité nè behāāpòmbè nè be cēi kəbe nè be bí. ²³ Kè benitibè beməuu tiité yedabùò nkémpēnkù Dafiti ìikè. O mómmuə nkòò sénté kukó nSetinəw, kòò kəbe nhò tū nkè bè kəri kuce kùù dirínè dikpàà. ²⁴ Kè ikuó niùti Sadəki dè bo nè Defiibe bèè tō Kuyie ntaummè tū, kè bèè di dōu nyikuó niùti Abiataa borè kémbaanè benitibè bo yèmmè diheì beməu. ²⁵ Kè bèè pēēté kédeè, kòò kpààti náké Sadəki ke dò: Kpēnné Kuyie ntaummè tū diheì, kè Kuyie nni ndónè mesàà nkù yóo duómmu kè n wētení kéyà ku cíètè nè ku taummè tū. ²⁶ Kè kù me ndó ké m mōnte ku kó mesàà nkùu dəw kù dómè.

²⁷ Kòò yíè náké ikuó niùti Sadəki ke dò: Wēte diheì nè a bire Ayimasi nè Abiataa nè o bire Yonnatāā kè dè nnaati. ²⁸ Mí n yó mbo kukó nSuditēē péèmmè mme ke yàa keènnè di kpeti dōmmè.

²⁹ Mèmme Sadəki nè Abiataa kè bèè kpēnné Kuyie ntaummè tū Sedisadømmu ké nke mbo.

Dafiti tōmmè Usaii kòò bo paaté Abusadømmu

³⁰ Kè Dafiti ídeèti Odifè tārì ke kōnti, ke dáátí o yuu kuyààkù, ke kəri menacèbii, bèè ò neínè kè bè múnke dáátí be yo tiyààti ke kōnti. ³¹ Kè bèè náké Dafiti Aitofeedi kəkémè bèè dó kòò bo mbe mieke, ke wēnné Abusadømmu. Kè Dafitii kuónko ke dò: Ti Yiè nKuyie,

n da báammu! Yóu kè Aitofeedi kó itié nnaá nyisíntékpeyi. ³² Dafiti tùðke dìi m̀nni ditāri yómmè, bè bàà ndè Kuyie, kényani Usaii Adikēē èi kou wèè do ã nhò duò nyitié nkòò kèrini o ìikè, kòo yaàbòri kèri kè mutāā ndāatí o yuu. ³³ Kè Dafitii ò nàké ke d̀: A bá n tūnne a yó ntú ditau ndi n kprí. ³⁴ Wēte dihei kénáké Abusadammu ke d̀: Okpàtì n d̀ó kèmpí nha tōmmú mmu, n do ã mpí nha cice kōmu mmu. De m̀nni a bo na ké n teennè kédítinné Aitofeedi tié. ³⁵ Kàa ntókénè ikuó niùbè Sadaki nè Abiataa, bè ke mbo, kàa kèè tìi kó dimàà okpàtì cìtè a bè nàké. ³⁶ Sadaki bire Ayimasi nè Abiataa bire Yonatāā bè ke mbo, a yó mbe ntū̀nni kè bè n nàá nha yo tìi kó dimàà.

³⁷ Usaii wèè do ã nduò nDafiti itié nkòò ntù̀koo Sedisadammu ke m̀nnè Abusadammu t̀̀koomè.

16

Dafiti d̀̀mè mesàà nSibaa

¹ Dafiti p̀̀tè dìi m̀nni ditāri yómmè sámpó kè Mefiboseti kóo t̀nti Sibaa tuakoo ke kraake sámmarímùbè bèdébè kè bè to p̀̀bè sikousidè (200), f́nyì kó yebe kperè siyuu ntekùtè (100) yesù̀yè tekùtè (100) nè menaà nkudòukù kumàà. ² Kòo kpàtì Dafitii ò beke ke d̀: A d̀ó ké dè d̀̀nè ba? Kè Sibaa ò t̀́nné ke d̀: Okpàtì a cìtè kòbe bo ndekù sámmarímùbè, kàa ā̀p̀mbèe cááké p̀̀bè nè yetebe, bèè ce ndikpàà mieke ke òu kè bèe yā menaà.

³ Kòo kpàtì d̀: Mefiboseti a yiè nSauri yaàbire bore? Kè Sibaa d̀: Ò kraá Sedisadammu nwe kòo yèmmè d̀ ndi m̀nni Isidayeeri bo ò duò nho yà̀kù kpàtì.

⁴ Kòo kpàtì d̀: M bo da duò mMefiboseti kperè demou kè Sibaa nínkóo okpàtì ìikè ke d̀: Okpàtì f́ nnè mutōmmú a nsaké ké nni nkuò mmesémmè.

Simeii ǹ̀sìrìmmè Dafiti

⁵ Dafiti t̀̀ke dìi m̀nni Baudimmi èi kè Sauri naàm̀nkù kou m̀ou Keda bire, kòo yè̀rì tu Simeii, kòo yènni kèmbuò nDafiti kus̀nkù. ⁶ Kòo b̀mmu yetà̀rè kòo uuti mutāā, bá nè Dafiti kò betùmbè nè behā̀p̀mbè do me nhò murimè. ⁷ Kòo nhò s̀á nke p̀̀kù ke tú: Fūte, fūte des̀innè f́ nhonitikùtì! ⁸ Ti Yiè nKuyie nda kpetinné a kùò mèè kprí nke Sauri cìtè a yù̀kùmu Sauri kpàtì de te kè ti Yiè nKuyie nti duò nha bire Abusadammu, kàa ta mehā̀rìmmè mieke a tú onitikùtì nwe.

⁹ Kè Seduyaa bire Abikaii náké okpàtì ke d̀: Democíè die mbá ntúú nke da s̀á, yóu kè n kòte ké dè fèútè. ¹⁰ Kòo kpàtì Dafiti d̀: Di báá ti ta f́ nnè a kóo kótì Soabu kòò n s̀á ti Yiè nKuyie nkuò yè nhò nni nsáá nhòmou báá na kòò bà. ¹¹ Kè Dafitii náké o t̀mbè nè Abikaii ke d̀: Mí m bire mómm̀nne m peitè dè d̀ó ké n kuò, kè Bensame botí kou wèè né bo n yóuà? Yóunè we kòo nni nsáá, ti Yiè nKuyie nkuò yè nhò nni nsáá. ¹² Kè dè yèmmè ti Yiè nKuyie mbo wéntè n sémmè kéduò nkè meyi nhò n d̀nè mèe naá mmesàà.

¹³ Dafiti nè o kòbe kè bè nsaké be ce kè Simeii bè dirinè ditāri p̀ri ke bè b̀mmù kus̀nkù ke tú bè bo yà, ke bè b̀mmù yetà̀rè ke bè uuti mutāā. ¹⁴ Dafiti nè o kòbe kè bèe ntuakoo kukó nSuditēē p̀émmè, ke òu mmucèmmu kèkaroo kénhompu debore.

Usaii k̀temè Abusadammu bore

¹⁵ De m̀nni Abusadammu nè Isidayeeri kè bèe kò nSedisadammu kè Aitofeedi mbè neínè. ¹⁶ Usaii Adikiti èi kou wèè do ã nduò nDafiti itié nhò t̀̀koo dìi m̀nni Abusadammu bore ke d̀: Okpàtì r̀bo s̀á!

¹⁷ Kè Abusadammuu ò beke ke d̀: Nè a népo Dafiti di népoti dèemu dendaà? Dè d̀omme kàa í neínè a népo. ¹⁸ Kè Usaii ò t̀́nné ke d̀: Ti Yiè nKuyie nnè Isidayeeri bemou t̀āte wè n we ndó n yó nwe mbonè. ¹⁹ Kàa wēte ke tú n népo bire, n yí s̀́tè ke tū mbá wè, n do ṕ mmè botí a cice tōmmú n yó mme mpí nha kōmu.

Abusadõmmu duónèmè Dafiti pocĩẽ

²⁰ Kè Abusadõmmu náké Aitofeedi ke dò: Nákénè káyà ti dò nkédòdòmè.

²¹ Kè Aitofeedi pãnkẽe ò tẽhné ke dò: Kõte kédúonè a cice pocĩẽ nhò yóu yè kè yè bàa tekpààticiẽtè. Isidayeeribe yóo tì kèemu kébanté a cice da yĩkẽmè kàa kãbe kòntii yauke.

²² Kè bèe cónné kutouku tiyààti kòku Abusadõmmu kpààticiẽtè kudànkù, kòo ta kéndounè o cice pocĩẽ nyIsidayeeribe bẽmou ìikè.

²³ Dè kó dimònni Aitofeedi do ò nkòdò béi nti bèe tì yienkomu kéndò nKuyie nkuu tì béi, Dafiti nè Abusadõmmu bè do tì yèmmu bẽmou.

17

Abusadõmmu yiemme itié nyeyi

¹ Kè Aitofeedii náké Abusadõmmu ke dò: M pã kuce kè n tããté benitibè tekòupííftè nè sikòupisidé (12000), kè tí kòte Dafiti wammù ke nyènkè. ² Ti yóo ò nintemu ò bo òu dii mònni kòo wèrimúu deè, kè tí bè cùte bèe kó dimàà ò neínè kè bèe coké kè tí ò kùo omáà. ³ N yóo me nyí kètènnéni Isidayeeribe bẽmou a borè. Kàa nintè a do waà nwè ke deè, benitibè bẽmou yóo wètení a borè nde kèpété meòmpùmè.

⁴ Abusadõmmu nè Isidayeeribe kó bekótibè bẽmou kè bèe pénsiri de kó tináantì. ⁵ Nè memme kè Abusadõmmu duó nkè bèe yúni Usaii Adikiti eì kou kòdò múnkẽe ò beke ke bo yà wenwe kó meyèmmè dòmmè.

⁶ Kòo tuòkoo kè Abusadõmmu ò náké Aitofeedi ò náké tì timou kédeè kòdò beke ke dò: Ti dò nkédòdò ò béi ntàa kè tí yóu? Ti náké fĩ nkó meyèmmè dòmmè.

⁷ Kè Usaii náké Abusadõmmu ke dò: Aitofeedi me nduó nyii tié nyíe nyi í tú isàayi. ⁸ A yému a cice nè o nitibè bè dòmmè, bè tu bekpàrinuambe mbe be kpeti yóumu, ke dò ndiciriciri dii bire feti dikpàa. Ketíke a cice wèe yẽ dikpànni dòmmè, ò í yóo yie nkéwènnénè benitibè keyènkè kédúo. ⁹ Kè dè yèmmè nè mie nhò sòri kutàdènkù makù nku yoo kupíkù tekù, kè bè keté ti kãbe mukòu benitibè yóo tì kèemu ke dò: Abusadõmmu kãbe yĩkẽ. ¹⁰ Dè mònni bá bèe mòke yekòmbò yeciricirè kòme be kònti yóo yàrikemu, ke yé Isidayeeribe bẽmou yémèmu ke dò nha cice tú okparinuanti kòo kó behããpòmbè tu yekòmbò yembè. ¹¹ Nte n yóo da náké tì: Túóté Isidayeeribe tenkè kemou mieke behããpòmbè kè bè nsù ke mannè dàméèri nùu kó mubirimú, kàa bè neínè a mómmuò nkè dí kòte ke bè kpannè. ¹² Ti yóo nintemu Dafiti bá kòdò dó wèe sòri kè tí ò do timaantì òò domè ketenkè, wenwe nè o kãbe bá òmòu báá cooté. ¹³ Kòdò sòri dihei mari mieke behããpòmbè bo waà nyiwẽi kè ti di dète kètanné kukó mmieke bá ti báá súo nditári mari.

¹⁴ Abusadõmmu nè Isidayeeribe kè bèe pénsiri Usaii kó itié nke béi nke dò: Usaii kó itié nwenninè Aitofeedi kpeyi.

Aitofeedi kó itié nyii do tú isàayi kè ti Yiè nKuyie nkuu ndó ò báá di, kè dè bo yie nkè kùu tanné Abusadõmmu meyei mmieke.

Dafiti sèntémè Suditẽ

¹⁵ Kè Usaii yí memme kénáké ikuó nùtì Sadòki nè Abiataa Aitofeedi duó nyii tié Abusadõmmu nè Isidayeeribe kó bekótibè, kè wenwe né yẽ mmù. ¹⁶ Ò dèè memme ké bè náké ke dò: Kòtenè mecãã nkénáké Dafiti kòdò báá duó Suditẽ kó kubiriku borè, wèe yetoo ké kù sènté bè yàà bo bè kùo wenwe nè o kãbe.

¹⁷ Abiataa bire Yonatãã nè Sadòki bire Ayimasi kè bè bo ã-Dokedi kè bèe tònko onitipòkù mòu kòdò bo bè náké, kè bèe kòte ke tì náké Dafiti. Bè do í dò nkéta dihei bè yàà bo bè yà. ¹⁸ Nè memme kòo dapàà mmòu bè yà kékòte kénáké Abusadõmmu, kè bèe coké mecãã nkéta onitì mòu cíètè Baudimmu eì, kè tebinte matè bo de yiè ncíètè kè bèe ta te mieke kèsòri. ¹⁹ Kè tecíètè kóo nitipòkùu túóté diyààkònni kèpitè deínkè kèyenné tidiiti bá bè í mbanté ke dò mbenitibè bo de mieke. ²⁰ Kè Abusadõmmu tòrèe tuòkoo de

kóo nitipòkù cîètè kóò beke ke dò: Yé Ayimasi nè Yonataã bè borè? Kòo nitipòkù dò: Bè pĕĕtè ke ta menie.

Kè bèe bè wammú kémónté kékò nSedisadëmmu. ²¹ Bè ité dìi mǎnni, Ayimasi nè Yonataã kè bèe yènní tēbinte mieke, kékote kénáké okpààti Dafiti Aitofeedi nàké tì benitibè, kédeè kóò nàké ke dò, bèe coké mecāã nkésenté Suditĕĕ.

²² Dafiti nè o kòbe bemou kè bèe ité páíi késenté kukó nSuditĕĕ, kè dè nyóó wenté bá òmou í kraá wèè í sènté.

²³ Kè Aitofeedii banté bè í dǎmè ò bè nàké tì, kébou o nenti o sǎmmarímú kékò nho eì kénáké o kòbe o kpeti, kédeè kénúnné omáá, kè bèe ò kúnné o cice kó kufōti.

Dafiti kòtemè Maanaimmu

²⁴ Abusadëmmu nè o kòbe Isidayeeri kè bè rǎpĕnké Suditĕĕ ke sǎ nDafiti tǔòke Maanaimmu. ²⁵ Abusadëmmu do tǎāté Amasa nwe kòò mbaké o āpǎmbè, wèè do cǔtè Soabu fǔtǐrì. Amasa cice do tú Itira nwe, kè bè ò tu Isidayeeri, kòo puoke Abikayeedi. Abikayeedi cice tu Naasi, kòo kóo kóti tu Seduya tǎũ Soabu yǎ.

²⁶ Abusadëmmu nè Isidayeeri kè bèe báté Kadaadi eì.

²⁷⁻²⁹ Dafiti tǔòke dìi mǎnni Maanaimmu kè bèe ò tao yedúò nè tipeciti kó tiyàati nè yebò nè tidiiti nè muyuo nnè tidiiti tìi cìe nnè itũ nè itũ bè tu ì Soyaa nè mecèkùò nnè yenaakāã. Nè be yèmmè mieke ke tú de kó benitibè bo nhòunè dikònni nè sinéyĕi. Bèè do dè mbè tao bèe yètè tú: Sobii Naasi bire Adaba Amāniibe eì dierì kou, nè Makiiri Amiyeedi bire Dodabaa eì kou nè Badisidaii Dokedimu eì kou kòò bonní Kadaadi tempĕ mmieke.

18

Bè namè Abusadëmmu nè o kòbe

¹ Kè Dafitii kaà mbenitibè bèè ò bonè, kētāāté bèè yó mbè baké, yie nsikòupí otòu sikou, ² kètoté behāpǎmbè yetirè yētāati kéduò ndimáa Soabu kéduò nditeri Seduya bire Abikaii Soabu nanté kéduò nditeri Itaii Kadi kou, kédeè ké bè nàké ke dò: N dó ké ndi neinèmu m mómmu. ³ Kè behāpǎmbè dò: A í dǎ nké nti neinè, bá kè tinti coké ti dootitòbè í yó mboti ti kpeti, bá kè bè ti kùò dikéè, be kpeti í ti bonè. Fǔ mme mmānnè behāpǎmbè tekòupíitè (10000) nte amáa. A dò nkénkraá diheì ndi, kè dè dǎmmè a ti teennè. ⁴ Kòo kpàati dò: Dè wenni m bo dǎò di dǎmè.

Memme kòò nkraá diheì kó dibòri borè kè behāpǎmbè daku inau be tǎnti be tǎnti dǎmmè, bie nsikòupí betòbè sikou. ⁵ Kòo kpàatii náké Soabu nè Abikaii nè Itaii ke dò: N di báámmu, di báá kǔute m bire Abusadëmmu dò! Kè behāpǎmbè bemouu keè ò tì náámmè bèè baké.

⁶ Kè Dafiti kó behāpǎmbèe báátí ke bo kote kédokénè Abusadëmmu kòbe, kèpénné kudookati Efadaimmu kó kutúúkù. ⁷ Kè Dafiti kó behāpǎmbèe na Abusadëmmu kòbe ké bè auté mediè mmómme de yiè, kè benitibèe duó ketenké sikòupíisidé (20000). ⁸ Kè mudoò pité de kó kutempĕ mmieke, bèè ku kutúúkù mieke kè bè rǎsūnè bè kùò bè mudoò mieke.

Soabu kùòmè Abusadëmmu

⁹ Kè Abusadëmmu nyóó daate kè Dafiti kó behāpǎmbè ò dùti kòo sǎntèe dauté kutúúkù tidabiti mieke, kòò yuu sake tidabiti kè tesǎntèe pĕĕtè kòo nsake dende ke núu. ¹⁰ Kè Dafiti kó behāpǎmbè kóò mǎu ò yà kékote kénáké Soabu ke dò: N yà Abusadëmmu kòò sĕkéké mutie mamù. ¹¹ Kè Soabu dò: A me nhò yà kè dè yĕme, a pǎnke na nhò potémè ke kùò! N na nda cu medítibii ntepitè nte nè fenaakǎnfĕ.

¹² Kè kuhāpǎnkùu ò tĕnné ke dò: Bá kaà n duó medítibii ntekòupíitè (1000) m báá yie nkékoute okpàati kóo dapàa. Ti do yomu timou ò di náámmè fǔ nnè Abikaii nè Itaii ke tú: N di báámmu di báá kááké m bire Abusadëmmu. ¹³ Kè ñ do nhò kùò bá ke souté ke tú n yí kèè, okpàati yó m bantému, bá fǔ nha mómmu nha tĕnke bá n kónné.

¹⁴ Kè Soabu dò: N díítí ba mmáà a borè!

Kè Soabuu túóté ikpāmbaké ìtāāti kékòte ké ì kùú o píkù o dinni berí ndè, ke sǝ nhò kraá fòu ke sǝkéké titieti mieke. ¹⁵ Kè Soabu āpòmbè tepíítè bèè tau o kpàrinenti kè bèè munnéní kòd dèè.

¹⁶ Kè Soabuu eé ditātèheù, kéduó nkè bèè yóu mudòò ke yóu bè bo mbetimè Abusadōmmu kó behāpòmbè. ¹⁷ Kè bèè túóté Abusadōmmu kédootóo difòtìrì mari mieke kutúúkù cuokè, kòd yāà nyetārè kè dèè naá nditánténkou. De mōnni kè Abusadōmmu āpòmbè cokù bemáà bemáà ke kùù mbe cǝ.

¹⁸ Abusadōmmu do kraá fòu ke cōnné ditārì mari ndi dibòrì mari bè tu dì okpààti kó kubiriku, ké ndi commu ke náá nke tú ò í mōke debire dèè bo sōoté o yètìrì, ke yú de kó ditārì ò yètìrì. Deè te kòd cōnné de kó ditārì dìi bo nte kè bè ndennini o kpéi nké dì yu o yètìrì, kè bè kraá me ndi yu nè yíenni, ke tú Abusadōmmu tārì.

Bè nàkémè Dafiti o bire kùú

¹⁹ Kè Sadōki bire Ayimasi náké Soabu ke dò: Yóu kè n coké kénáké okpààti Kuyie nhò kònnémè kòd pàtenè o dootitòbè. ²⁰ Kè Soabuu yete ke dò: A yóó ò nàké tì yíe nti í yóó ò narike. Yóu a bo ò nàké titeti matì diyie mari, o bire kùú mmu yíe.

²¹ Kè Soabuu náké o kó kudaakù Etiopii eì kou ke dò: Kòte kénáké okpààti a yà dè!

Kè kudaakùu nínkóo o ìkè kédeè kékété. ²² Kè Ayimasi baa nyetíróo ke tú: M baa dó kékòtemu, yóu kè n tūnne Etiopii kou, bá kè dè bo ndōmmè, dè mme ndò. Kè Soabu dò: Ba nte kàa dó kékòte? M bire ò í yóó da duó nticuuti matì de kpéi. ²³ Kè Ayimasi dò: Kè dè bo ndōmmè n dó kékòtemu. Kè Soabu dò: Kòte!

Kè Ayimasi coké kényè Suditēē biriku kédíennè Etiopii kou.

²⁴ Ke sǝ nDafiti bo diheì kó dibòrì nè ditowaa kpèri de cuokè kòo bàrì kàri kuduotí ìnkè ke paké medétimè. Ke nyóó daate kényà onitì mōu omáà kòd cootini. ²⁵ Kòo pǝkéké kénáké okpààti, kòd dò: Kòd bo omáà ò tǝ tináansàati nti.

Kè de yie mmō nke tónteni. ²⁶ Kòo bàrii yà otòu mōu kòd kèrini kòd béi nke dò: Nte otòu mōu ke cootini ke bo omáà. Kòo kpààti dò: Ò múnke tǝ tináansàati nti.

²⁷ Kòo bàrii yíe ke dò: M bantému oketiwe kó muceé, Sadōki bire Ayimasi nwe. Kòo kpààti dò: Onitisàawè nwe, ò bo ntōní tináansàati nti.

²⁸ Kè Ayimasi tuōkení kénáké okpààti ke dò: Demōu dè wennimu kédò kénínkú késinnō okpààti ìkè, ke dò: Ti Yiè nKuyie nha tū nkù yètìrì ndeu! Kuù duó nkàa na bèè do dó a kòu. ²⁹ Kòo kpààti dò: Odapàà nhAbusadōmmu kōnti naataa?

Kè Ayimasi dò: Soabu do yóó ti tǝ ndi mōnni mí nnè a kóo tōnti tòu kè n yomu kunòroo, m me nnè í yé mùu dōdri. ³⁰ Kòo kpààti dò: Íté, a né báá dété.

Kè Ayimasi fūte kénkémú. ³¹ Kè Etiopii kouu tuōkení ke dò: Okpààti n da tōní tináansàati nti. Ti Yiè nKuyie n da kōnnému yíe nke da deeténè a dootitòbè. ³² Kòo kpààti dò: Kè n kóo dapàà nhAbusadōmmu kōnti naataa? Kè Etiopii kou dò: Bèè kó dimáà dónè n yie nhokpààti meyei ndèe bè dōd bè dōdmè de kóo dapàà.

19

Dafiti kuōmmè o bire Abusadōmmu kpéi

¹ De mōnni kòo kpààti yèmmè caarè mediè nkòd ta kudieku kùu bo diheì kó kuduotí dibòrì ìnkè kénkérì ke kōnti ke tú: Áú yoo! Áú yoo! M bire Abusadōmmu. M bire Abusadōmmu! Kè mī do nku dè ntōū. Áú yoo! M bire Abusadōmmu. M bire!

² Kè bèè náké Soabu ke dò: Dafiti kuōmu Abusadōmmu kpéi nke í dó kécíéké. ³ Diwèi dìi do bè bo bè namè be dootitòbè, kè dì né naá ndidabōnni Isidayeeri be mōu kpéi nde yie, ke yé benitibè mōu do kèmmè okpààti yèmmè càrèmmè o bire Abusadōmmu kpéi.

⁴ Kè Isidayeeri be konní de yie disòrì kéndōnnè be dootitòbè bè na, kè bè kūntinní nè ifei,

⁵ kòo kpààti kǎnké o ìikè kuyààkù, ke ti didabònni ke tú: Áú yoo! M bire Abusadõmmu. M bire!

⁶ Kè Soabuu kòte káyà okpààti o dieku mieke kòò nàké ke dò: A ãã a ããpòmbè mbe ifei, bembe bèè deeté a ònni, nè a bí nè a kó besapàmbè nè a pobè nè a pocìè nde kreye. ⁷ A dó bèè da níi mbeimbe ke níi mbèè da dó, a benkemu yíe nke dò nha kpèti í bonè bèè baké a ããpòmbè nè a kó betõmbè. M bantému yíe nke dò mbá kè ti do nku timou kè Abusadõmmu nkpaá deè na nda naati. ⁸ N da náámmu, cǐéké kékòte káyáúkùnnè behããpòmbè kònti, kàa í kòte òmòu ténke í yóó nda bonè, bemou bè bo cíeté ke nyènkè. Kè de né òke da yonkenè kérépèté de mè ndòmmè kérépèté a yà mèè yei nnè bè da peitémè.

⁹ Kòo kpààti ité kékòte dihei kó dibòri kénkari kè bèe náké benitibè ke dò: Okpààti kàri dihei kó dibòri. Kè bè ñkòrò o borè.

Bè duómmè kè Dafitii wètení

De mònni kè sǐ Abusadõmmu ããpòmbèe coké kékúú mbe cǐí. ¹⁰ Isidayeeri kó ibotí imou mieke kè benitibèe keté kénséí mbetabè ke tú: Okpààti Dafiti wèè do ti deeténnè ti dootitabè ke ti fiète Fidisitèèbe nou mieke, wèè coké Abusadõmmu ke yè dihei. ¹¹ Nte wèè Abusadõmmu ti do pǐ nwè tikpàti ke ku mudòò mieke. Ti ténke baa ba? Ti duónnè kòo kpààti Dafitii konní.

¹² Kè Dafitii keè Isidayeeri nàá nti, kètõ nkè bèe náké ikuó nùbè Sadaki nè Abiataa kè bè bo beké Sudaa naàmunkù kó bekótibè ke dò: Dè yímè, kè dí yó ntú besombe bèè tu bèè yuní okpààti? ¹³ Di tú n tebí nsi kè ti wè nti yõ miè. Dè yíme kè dí yó ntú bedentibè bèè dó n wètimù? ¹⁴ Kòo yíe ke dò: Kè di dèè di kòte kénáké Amasa ke dò n yè nhò tu n tebite nte, kè ti wè nti yõ miè, kòò í còutè Soabu fǐtìri ke baké behããpòmbè, Kuyie nní mpoté.

¹⁵ Kè Sudaa kòbe yie nDafiti bè nàké tì kèwènnè bemou dinùù òmáà ke dò: Okpààti wètení die nnè a tõmbè bemou.

Dafiti coommè Simeii

¹⁶ Mèmmè kòo kpààti ité kénkùnti, ké nyóó tuòkoo Suditèè, ke sǐ nSudaa kòbe kòtení Kidikaadi ke bo ò co kóò teennè kòo sénté. ¹⁷ Kè Simeii Keda bire Bensamee botí kou, wèè bonní Baudimmu, kòo ité mecãã nkè bè neiné kénkòri kè bo co okpààti. ¹⁸ Ke neiné Bensamee kòbe tekòupítè (1000) nè Sibaa wèè do pǐ nSauri cǐètè mutõmmú nè o bí tepítè nè ìnùmmù nè o tõmbè sipísidé kè bè bo kòte mecãã nSuditèè kéco okpààti. ¹⁹ Bè sée ndii mònni o cǐètè kòbe nè kudabekù kédòò ò dómè.

Okpààti senti dii mònni kè Sebaa bire Simeii nínkóo o ìikè, ²⁰ kòò nàké ke dò: N yìe nhokpààti, a bá n ténne n yei. Báá dentení a kóo tǎnti do da dòò mèè yei nha iti dii mònni Sedisadõmmu, okpààti bá nti ã a mieke. ²¹ Okpààti n yému ke dò n do da cààrè, ke me n niiténí yíe nyIsidayeeri sòmbe ke bo da co.

²² Kè Abikaii Seduya bire náké okpààti ke dò: Deè bá nte kè ti yóu ti bo kuòmè Simeii wèè do buò nkusìnkù okpààti ti Yiè nKuyie ntããté wè.

²³ Kè Dafitii náké Abikaii nè o tebite Soabu ke dò: Di kpèti tú ba de mieke Seduya bí díndi? Dè dòmmè kè di dó tí nenni, n yí dó n còu dii yìe tikpàti bèe kuò Isidayeeri kóo kóo mòu, we nyí yé yíe nke dò mmí tu Isidayeeri kóo kpààti?

²⁴ Kòo kpààti náké Simeii ke dò: Bè í yóo da kuò, mfi béi.

Mefiboseti wète ke taunnèmè okpààti

²⁵ De kó dimònni kè Sauri yaàbire Mefiboseti múnke kòte ke bo co okpààti, kétúótè okpààti ité dii yìe Sedisadõmmu kètuòkenè de yìe, ò do í kuó o deènfè, ò me ndo í òútè o naàcèi yoo o yààti kòo kpààti yàa kòrìnnèni kukònnaatí. ²⁶ Ò tùòkoo dii mònni okpààti borè kòo ò beke ke dò: Mefiboseti de sòò yíme kàa í nni neiné? ²⁷ Kòò dò: Okpààti n kóo tǎnti wèè sòò n souté, n sòò náámmu ke tú: N yí mè nnòmmè mucèmmu yóu kè

m bou sãmmarímú kédeke kéneinè okpààti. ²⁸ Kòo k̄otoo k̄écake n yètìrì a borè, n yìè nhokpààti a í cáánnè Kuyie ntōnnì, d̄ò a d̄ómè. ²⁹ N yààrì Sauri cíètè k̄obe bem̄ou do d̄ò nha bè kùd̄mu nè mem̄me k̄aa n d̄ò mesàa nke n wēnnénè bèè d̄ò nkényo nha borè. N t̄énke bo da beke ba? ³⁰ Kòo kpààti d̄ò: Dè wenni a nàké kè dè sànnèmu, n t̄āātèmu ke tū f̄í nnè Sibaa d̄i yóó toté Sauri tenkè. ³¹ Kè Mefiboseti d̄ò: Sibaa bo na k̄étúóté dem̄ou. N yìè nha c̄énke mè nkonnímè nè kukōhnaatí.

Dafiti cumè Badisidaii

³² Kadaadi temp̄ Edokedim̄mu èi kou Badisidaii múnke do cíem̄mu okpààti k̄ésée nSudit̄ēē ke né na k̄ékp̄énté. ³³ Odak̄òtì do nwe mesàa nke m̄ake yebie nsip̄ísini, ke m̄ake o kper̄e mediè. Okpààti do bo d̄i m̄ōnni Maanaim̄mu k̄òo nhò p̄i nkè dè wennimu. ³⁴ Kòo kpààti ò nàké ke d̄ò: Á n neinè kè ti k̄ò nSedisadem̄mu kè nnì ndake a kp̄éí. ³⁵ Kè Badisidaii nàké okpààti ke d̄ò: M bie nkpaá yède kè m bo benné ke da neinè Sedisadem̄mu? ³⁶ Yebie nsip̄ísini k̄óo n̄tì t̄énke kpaá yé dèè naati nè dèè seèà? M bo na k̄énsantí tidiitì n yo n̄tì nè menaà n yōmmàà? N t̄énke í yo bedembè benitidaabè nè benitipòbè kó metammè. Okpààti m báá benné k̄eyóu k̄aa nni nt̄o. ³⁷ A k̄óo t̄ōntì mí, n d̄ó ke da cíe nk̄ésée nkukó nku, n yí m̄ānnè ticuuti tii nketíke. ³⁸ Yóu mí nha k̄óo t̄ōntì kè n w̄ete k̄ékú n k̄obe borè, kè bè n k̄ūnné k̄épeénè n cíe nè n yō. Né nte a k̄óo t̄ōntì Kimmam̄mu, yóu kè weè da neinè, k̄aa we nd̄ò a pénsir̄imè. ³⁹ Kòo kpààti d̄ò: Kimmam̄mu tū n k̄ōt̄enì kè ti k̄ò nkè nh ò d̄ò a d̄ómè. K̄aa d̄ó t̄i k̄ó dimàà m bo t̄i nda d̄ò.

⁴⁰ Kè dit̄innì dim̄ou sénté kukó nkédeè, k̄òo kpààti sénté k̄ék̄ōunnè Badisidaii k̄òo p̄i Kuyie nk̄ó mesàa, k̄òo w̄ete k̄ék̄ò nho cíe.

Sudaa k̄obe nè Isidayeeri bè p̄et̄emè

⁴¹ Kòo kpààti k̄ote Kidikaadi ke neínè Kimmam̄mu, kè Sudaa k̄obe bem̄ou nè Isidayeeri dik̄éè ò neínè. ⁴² Kè bèè ò beke ke d̄ò: Dè yíme kè Sudaa k̄obe bèè máà da s̄e nkukó, tim̄ou kè ti né do da cíenko?

⁴³ Kè Sudaa k̄obe bè t̄ēnné ke d̄ò: Ti tú m̄em̄me kubotí k̄umàà k̄obe, dè di yonke ba nk̄p̄éí? Okpààti weè ti piúà? Yáà ò ti cumu d̄em̄arè?

⁴⁴ Kè Isidayeeri p̄ēk̄é ke d̄ò: Ti temu okpààti ke di p̄ēēt̄e kuce t̄ep̄iít̄e. Bá k̄òo tu di botí kou t̄i ò te. Di í d̄ò nke ti senk̄er̄i mem̄me. Kè dè tu m̄umam̄u t̄i s̄òo niit̄é k̄énnáa nke tú: T̄ēnnénì okpààti.

Kè Sudaa k̄obe kó metammè baa yete k̄enkpeñn̄nè Isidayeeri k̄ōme.

20

Sebaa yetemè Dafiti kpeti

¹ Ke s̄ó nhonit̄ōnniwè m̄ou bo Kidikaadi, Bensamee botí kou Bikidi bire k̄òo yètìrì tu Sebaa, k̄òo eé dit̄āteheù k̄ép̄ēk̄é ke d̄ò:

Ti kpeti í bonè Dafiti,

ti í k̄oké Sesee bire kpeti!

Isidayeeri bá wè wè k̄òo nho cíèt̄e.

² Kè Isidayeeri bem̄ou yóu Dafiti k̄ēt̄ūnne Bikidi bire Sebaa, kè Sudaa k̄obe bèè máà nkpaá nè be k̄óo kpààti k̄òo neinè Sudit̄ēē borè kè bèè k̄òo nSedisadem̄mu.

³ Okpààti Dafiti t̄ūðke d̄i m̄ōnni o cíèt̄e k̄éduó nkè bèè yúnì o poc̄ē ntepiít̄e ò do yóu yè k̄éít̄e. Kòo yè tannè t̄ec̄ièt̄e bè bàa t̄e, k̄é nyè duò ntidiit̄i, ò me nyí nyè duónè, kè yè r̄mbo bekúpòbè k̄ōme kè bè nyè kpetí kè yè yàa kúnè.

Soabu kuamè Amasa

⁴ Kòo kpààti Dafitii nàké Amasa ke d̄ò: Tíí nSudaa kó behāāp̄òmbè yewe yèt̄āāti mieke kè n di yà díe.

⁵ Kè Amasa kote kédàò okpààti ò nàké tì, ò me nyí nkonní, kòo kpààti Dafiti ò dáu nyèè we yàa pēēté. ⁶ Kòo kpààti Dafitii nàké Abikaii ke dò: Bikidi bire Sebaa bo ti dāò mèè yei mbo pēēté Abusadōmmu kōme. Túóté nkó tihāāpònti kè di ò tūnne kòò mu nyí dēté, kòo yàa bo ta diheì kperì marì kēsōri kè tí ò mōhēté.

⁷ Soabu kōbe nè Kedetiibe nè Pediisibe yekōmbò yembè kè bèe yènní kētūnne Abikaii kè bèe íté Sedisadēmmu kémbeti Bikidi bire Sebaa. ⁸ Kè bèe kété kēmbérínè Kabaāḥ kó kupèrikù borè, kè Amasa kōtení be borè ke sō nSoabu dàátí tihāāpònyààti ke yinè o naakōnfè o siè, kēketéní kè dii kpatè kèdo. ⁹ Kòo dāu nhAmasa ke dò: A kpeñna n népo? Képi nho deñfè nè o nòutè youte kéndò nhò yóó ò kōunnè. ¹⁰ Bá Amasa í ndake Soabu tūótémè o siè nè o nòutè cānkutè kè di nhò kùú o pounie mmieke kè tinautii cóunní kòo doroo kékú bá bè í nhò yìé kuyēiku.

Bèe namè Sebaa

Soabu nè o nantè Abikaii kè bèe sōtè kémbeti Sebaa. ¹¹ Kè Soabu kó kuhāāpònkù makù íkpaá ocíi borè ke náá nke tú bèè kó dimàà tu Soabu kōbe nè Dafiti kōbe bè ntū nSoabu.

¹² Ke sō nhocíi kpaá duó kuce cuokè ke mùòti meyi. Kè benitibè bèè keriní kè bè ncommu ke wéi, kè kuhāāpònkùu dè yà, kòò fūtè kētanné dikpáà kupaku makù mieke kòò dàtinné diyaàbòri. ¹³ De mōnni kè tihāāpònti nkeriní ke pēnkù ke tūú nSoabu kè bè bèti Bikidi bire Sebaa.

¹⁴ Kè Soabuu pēēté Isidayēeribe kó yehèkè yemou kētuake Abedi-Beti-Maaka kè yehèkè yèè dè tōké ye kōbe bemou íténí kòò tūnne. ¹⁵ Soabu nè o kōbe kè bèe cētinne Sebaa ta dii èi, kédammú mutāā nkéōnné diheì kó kuduotí ketikù kéta kéndammú kudéríkù ke bo bō.

¹⁶ Kè de kó diheì kóo nitipòkù mōu dè bo ke ciì mediè nke péinní ke dò: Kémminè! Nákèné Soabu kòo kōtení, kè m mōke tìmatì nti ke dó kòò béinnè.

¹⁷ Kè Soabuu tōnní kòo nitipòkù dò: Fō Soabu nweà? Kòò dò: Èē, mínwe. Kòo nitipòkù dò: Okpààti n dó ke da nàké tìmatì nti, kénté! Kè Soabu dò: Béi!

¹⁸ Kòo nitipòkù dò: Nè ti bomè kè dè dōmmè ti sō yí ti bo beé nhAbēedi nwe kè tináànti deè. ¹⁹ Ti kó diheì í wantinè òmōu tináànti Isidayēeribe bèè dè bo bè í dó desíntékpere kàa né dó kēpōnte de kó diheì dimōuà? Di tú Isidayēeribe ekè diēyè kó dimarì ndi. Ba nképí nte kàa dó kēpōnte ti Yiè nKuyie nkōbe èi? ²⁰ Kè Soabu dò: Nè Kuyie, n yí dó kēpōnte diheì yoo n di càrè. ²¹ N wanti onitì òmāà ndi wèè yènní yetārè ínkè kó kutempē mmieke, Efadaimmu botí kou Bikidi bire Sebaa wèè dó kēbō nhokpààti. N duōnnè we omāà kè n yóu diheì. Kòo nitipòkù dò: Dè wenni ti bo dooténí o yuu kuduotí.

²² Kòo nitipòkùu wētoo kénáké o kōbe itíé nsààyi, kè bèe féuté Sebaa kédooténí Soabu o yuu kuduotí. Kòo eé ditāteheù kè behāāpòmbèe yóu diheì kíté kékūú mbe cēi. Soabu mōmmuò nkòo wēte okpààti borè Sedisadēmmu.

Dafiti kó betūmbè yèè

²³ Soabu wèè do baké Isidayēeribe kó behāāpòmbè bemou, kè Yoyadaa bire Bennaya baké Kedetiibe nè Pedesiibe. ²⁴ Kè Adodammu baké benuntōmbè bè pīnné bè mutōmmú. Kè Aidudi bire Yosafati ntú wèè tō diheì kó yepáte. ²⁵ Kè Sewaa tu opátíwāàti, Sadaki nè Abiataa kè bè tu ikuó niùbè. ²⁶ Kè Yaii yaàbire Idaa múnke tú ikuó niùti ke bonè Dafiti.

21

Kabaoniibe nè Sauri yaábí be kó tináànti

¹ Dafiti kó tikpàti mieke kè dikōnni marii tanní ke dò yebie nyètāāti. Kè Dafitii beé nti Yiè nKuyie nkè kùu ò tēnné ke dò: Dè di tūòkení, Sauri nè o cīētè bè tu mèè kpéi nke benitikùbè ke kùu Kabaoniibe.

² Kè okpààti Dafitii yú Kabaoniibe ke bo bè nàké. Bè do í tú Isidayēeribe, Amōriibe bèè do sùò bèmbè, kè Isidayēeribe dò bè í yóó bè kùu. Nè memme kè Sauri ndó kè bè kùu ò dó

mèè kpéi nkénkanké Isidayeeribe nè Sudaa kɔbe meyei. ³ Kè Dafitii beke Kabaoniibe ke dɔ: N do nkédɔɔ ba di kpéi? M bo yíme meyei mmèè di do kè mèe nóóté di ínkè, kè di pã ti Yiè nKuyie nkɔbe mesàà?

⁴ Kè Kabaoniibe ò tɛ́ríné ke dɔ: Ti kó dipèrì tínti nè Sauri cíètè í yóó yietí nè idíítí yoo nè mesɔɔ nyoo ti kuɔ Isidayeeribe mieke òmòu. Kè Dafiti dɔ: N nákéne di dɔ tì, kè n yóó tì dòòmu.

⁵ Kè bè dɔ: Sauri do dɔ ke tí deemu bá ti kou mɔ̀u bá nkpaá Isidayeeribe tenkè mieke. ⁶ Ti duónnè benitibè beyiekè Sauri yaábí mieke kè ti bè núnne okpààtì ti Yiè nKuyie ntáãtè wè èi, Kibea, kè Kuyie nyà. Kòo kpààtì dɔ n yóó bè ndi duómmu.

⁷ Kè Dafitii coo nSauri bire Sonnatãã bire Mefiboseti ò do dɔ́nnè mèè kpéi nho népo Sonnatãã dinùu ke yú ti Yiè nKuyie nyètìrì. ⁸ Ke duó nkè bèe yúní Adimɔ̀nni nè Mefiboseti Disipaa Aya kóo sapàà mbí idé ò do peiténè ì Sauri, nè Sauri kóo sapàà mmòu kó initidabí ìnummù ò do peiténè ì Badisidaii bire Adidiedi Abedi-Meodaa èi kou. ⁹ Kòo bè duó nKabaoniibe kè bèe bè núnne kè bèe kú bemòu beyiekè ti Yiè nKuyie nyìikè. Bè do yóó bè kùò ke s̄̀ mbè ketírì mudidèi mmu.

¹⁰ Kè Disipaa Aya kóo sapàà ntúóté kufɔ̀t̄̀nkù képitè dipèrì ínkè ke nde mbo, kétúóté mudidèi ketírì di m̀nni kétuɔ̀kenè fetaafe bo domè ke bè ni. Kòo ní ntúú nke bè bàa tinòtì kényié nke bè bàa tikpas̄̀ntì.

¹¹ Mèmmè kè bèe náké Dafiti Disipaa Sauri poc̄̀nni Aya bire dòò dè. ¹² Kòo kɔte Kadaadi tempè Yabesi èi kɔbe borè kécɔ̀uté Sauri nè Sonnatãã be kúù. Ke yé Fidisitèèbe do na dii m̀nni Sauri Kidiboa èi ké bè kùòmu wenwe nè Sonnatãã Beti-Seã tentémbii késaa nkè Yabesi èi kɔbee sari ké bè tùóté. ¹³ Kè Dafitii túóté Yabesi èi Sauri nè Sonnatãã be kúù, kètíí mbetòbè bè múnke kùò bè ke sàà mbe kpeye, ¹⁴ kòo bè wènné kékūnné Sauri cice Kiisi f̄̀t̄̀ti Sedaa èi Bensamèe tempè mieke.

Bè dòò dii m̀nni okpààtì yè mmù kédeè kè ti Yiè nKuyie mmiekèe do.

Isidayeeribe wète kédokénèmè Fidisitèèbe
(1 Bekpààtibè t̄̀mmù 20:4-8)

¹⁵ Kè mudòò wète kéãnné Isidayeeribe nè Fidisitèèbe be cuokè. Dafiti nè o kɔbe kè bè ndokùnè Fidisitèèbe kòo ou. ¹⁶ Kè Benòdi Adafaa yaábire nnáá nke tú ò bo kuɔ Dafiti, ke báátí disie pànni kòo kpāmbii ntú disɔ̀wũù kè me c̄̀éékù bo cidòò bètããtì. ¹⁷ Kè Abikaii Seduya biree teennè Dafiti képoté Fidisitèè kékuɔ. De m̀nni kè behā̀p̀òmbèe yete ke dɔ: Dafiti bá mbè niènnè mudòò, wè tu Isidayeeribe kó fem̄̀nfè bè me nyí dɔ fe kó muhā̀ nkú.

¹⁸ Kè dèe yíe kè mudòò tēm̀mu wète kéãnné Isidayeeribe nè Fidisitèèbe be cuokè Kɔbu tempè. Muù mieke nke Sibekaii Usaa èi kou kùòmè Safu Adaa yaábire terè. ¹⁹ Kè mudòò tēm̀mu wète ke yíe ā̀nnè Kɔbu tempè mmiekèe bake kè Yadi Betideemmu tempè kou bire Edananni kuɔ Kodiyati t̄̀u m̀u Kati èi kou, kòo kpānni kó kudú c̄̀éékù m̀nnè kuyaàd̀d̀d̀ú. ²⁰ Kè mudòò tēm̀mu wète kéãnnè Kati, Isidayeeribe dootitòbè mieke kè kuhā̀p̀ònkù makù mbo ke nò ndikpànni mediè. Ke m̀ke inómbí ikuò o nòu nè o naàcèi, imòu kè ì wènné sipísidè nè ìnàà. Adafaa kó deyaábire marè tó nde. ²¹ Kòò nsáã nyIsidayeeribe, kè Dafiti t̄̀u Samma bire Yonnatãã ò kùò.

²² Dafiti nè o ā̀p̀òmbè kè bèe kuɔ Fidisitèèbe kó behā̀p̀òmbè bènàà, bemòu Adafaa naàm̀nkù kɔbe do mbe.

22

Dafiti dèntèmè ke s̄̀ante Kuyie
(Wénté Yesãã 18)

¹ Dafiti do dèntè fe nyènfè ti Yiè nKuyie nhò deeténè dii m̀nni ndi o dootitòbè, dòke Sauri.

² Kòò dɔ: Ti Yiè nKuyie nkuù tu n kó dipèrì dii n kãnké,

n kó tecēkpetè n sàri tèè miēke, n dæetíwè.

³ Kuù n te, n sàri kuù borè,
kuù tu n kó kupèrikù kùù n kānké,
kuù tu n kó kudəpikù, kuù tu okperì wèè n dæerí,
kuù tu n kó tecēkpetè n sàri tèè miēke,
kuù tu n dæetíwè wèè n dæeténè beyeibe,

⁴ Nh ɔ̄ yí ti Yiè nKuyie nyètìrì ídèu nwe,
kè kù n dæeténè n dootitəbè.

⁵ Mukúú ndo n cēētēmu menie nkōme,
kédonné n kōmbùd̀tì menéyēime kōme.

⁶ Kudənkù kó iwēĩ ìi do n cēēte,
kè mukúú nkó ticùd̀tì nduó n yìikè.

⁷ Dè do n di kè n yú ti Yiè nKuyie nku ké ku nkuónnè,
kè kùu kèè n tammè ku cíētè miēke kè m báamìi tuðkoo ku borè.

⁸ Dε m̀d̀nnì kè ku miēkeε p̄eike,
kè ketenkèε aá, késāntè,
kè keínkè kó dipūũ aá késāntè.

⁹ Kè kuyukú nyièní Kuyie nwūɔ̄,
kè fehāādeēnfè yìèní ku nùu nè ihāāpém̀p̄erí.

¹⁰ Kè kùu kpéú ntiwetì kécúténí,
kécucutiní ke na yewetìsùd̀.

¹¹ Ke deke oínkəmb̀ari, ke puù,
kémp̄utì kuyaakù miēke.

¹² Kè dibìnnì kù fité
kè yewetè dieyè kù cēēte
kè dè s̀d̀u ke d̀d̀ ndibinni cūmpuri.

¹³ Kè kuwenniku diekù yìèní ku ìikè
Kè ihāāpém̀p̄erí yiè.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mp̄éú metammè,
Kuyie nkùu baké keínkè nè ketenkè kè kù p̄éú metammè

¹⁵ Kè fetāafè nwéí tip̄it̄i timəu kè bè s̀r̀i
kè Kuyie ntāũ ku pie ntip̄it̄i timəu ké bè cíε.

¹⁶ Kè kùu p̄ε kè d̀améèrì fū̀d̀ feité,
kè kùu wei kè ketenkè miēkeε feité.

¹⁷ Kè kùu youtení ku ǹd̀tè keínkè,
ké n yú́d̀ mmenie mmieke kédennení.

¹⁸ Kuù n dæerínè n dootitəbè,
nè n s̀imbè bèè w̄erímú p̄ēēté n kōmu.

¹⁹ N do bo mesémmè miēke nke kè bè n cēēte.
Kè ti Yiè nKuyie mme nní nni mbonè.

²⁰ Ke n dènnení dif̀t̀ìrì miēke,
ke nh òmp̀unne kù n d̀ó mèè kp̄eí.

²¹ Ti Yiè nKuyie nni nyietí n d̀əri m̀emme d̀èè s̀iè
N wennimu kè kù n yietí mesàà.

²² N tūmmu ti Yiè nKuyie nkó kuce,
n yí yete ku kp̄eti matì.

²³ N yí yete ku kuó mai,
m me n yí yete ku tannùu marì.

²⁴ N d̀ərimu kù d̀ómè.

N dakemu n yàà bo yeté mètè kpéí.

²⁵ Ti Yiè nKuyie nni nyietí n wetí kè dè mamè mme,
n wennimu kè kù n yietí mesàà.

²⁶ Ti Yiè nKuyie nwèè da dɔɔri dètè wenni, a we ndɔɔri dètè wenni.

Wèè tu onìtì mómmuɔ a we ndɔɔri timómmoni.

²⁷ Kè wèè dò mpáíí, á ðð ò benkemu amáà páíí.

Kòò tu onìtì ciĩnti a nyé a bo ò yĩmè.

²⁸ Fǒǒ dɛerí besénnibè

fǒǒ ðð wénté sifeí yembè ke bèe kēke

²⁹ N Yiè nfǒǒ tu n fitírè,

fǒǒ m mí dibìnni mieke.

³⁰ Fǒǒ te kè n do n dootitɔbè.

Fǒǒ te kè n sènté kuduotí.

³¹ Kuyie nkó kuce dò mpáíí nwe,

kè ku náantì tu timómmoni,
kè kù dò nkudɔpikù ke kánkù bèè sàri ku borè.

³² We ntu Kuyie nkè dè í tú fǒ nti Yiè.

We ntu ti kó dipèrì dī ti kánké kè dè í tú fǒ nKuyie.

³³ Kuyie nkuù tu n kó tecēkpetè,

kuù wènkùnkò n ce.

³⁴ Kuù kpénkùnkò n tààke tehontè kpeyi kōme.

Kuù te kè n còmú ditennì ínkè.

³⁵ Kuù m benkú dikpànnì,

ke n teénnè kè n nɔ nke yūð ndisɔwūð kó mutāmmù.

³⁶ N Yiè nha ndùtè youte tɛè n tɔ,

ke n kánké kudɔpikù kōme, ke n dɛerí,

nh ðð da yú kàa yiemmu ke n kpénkùnnɛ.

³⁷ Fǒǒ te kè n kèrì mecāã,

bá n tààke í seití.

³⁸ M bèti n dootitɔbè mbe ke bè nìntɛ,

kè n yí bè kùɔ bemou m báá wɛtɛ.

³⁹ M bè kèté kéétému kè bè còú,

kè m bè nàù bè báá na kíté, m bè namu.

⁴⁰ Kuù n duò mmukpàriwèrimú,

ke tɛ kè n dootitɔbè m bòuté.

⁴¹ Fǒǒ te kè n dootitɔbè bütinné ke coké,

kè nh auté n sǐmbè ke bè kòù.

⁴² Kè bè kuò mbá òmòù í bè teénnè,

kè bè kuònnè ti Yiè nKuyie mbá kù í bè còú.

⁴³ M bè nantemu kè bè naá nkutāyukú,

kè m bè nàù kuce kó tisāsààtì kōme.

⁴⁴ Kuù n deeténè m botí kɔbe bèè yete n kpeti,

ke n níí nyibotí ìikè,

kè kubotí n yí yé kù naá n kó tidaatì.

⁴⁵ Kè bepððbè n sántí,

kè m béi mmémáà bèe yie n kpeti,

⁴⁶ Bè cìtemu ke kpeutí,

ke yìèní be sòrè mieke.

⁴⁷ N Yiè nKuyie mbomu, kuù tu n kó dipèrì,

ndéúkunkonè ku yètìrì, kuù tu n deetíwè.

⁴⁸ Kuyie nkuù m pèiri,

ke te kè ibotí m bòúté.

⁴⁹ Kuù n deérínè n dootitòbè,

ke te kè n nò n dootitòbè,

ke n deérínè benitiyonkubè.

⁵⁰ Deè kréí nte kè n yó nkù sāntí ibotí cuokè,

kéndiè nke déúkunko ku yètìrì.

⁵¹ Kuù deérí ku kóo kpààtì kù tǎǎté wè,

koò dòòri mesàà,

kuù dòòri mesàà nDafiti nè o yaàbíó sǎǎ.

23

Dafiti kó tináàntì sǎnti

¹ Kénténè Isaii bire Dafiti kó tináàntì sǎnti,

keènè de kóo nitidièwè náàntì,

weè tu okpààtì Kuyie nSakòbu do tū nkù tǎǎté wè,

Isidayeeriibe kòò dèntì bè dó wè.

² Ti Yiè nKuyie nYaá muù nàá m mieke,

Kuyie nkuù ǎǎ ku náàntì n nùù mieke.

³ Kuyie nyIsidayeeriibe tū nkù béimmu,

Kuyie nkùù kǎnké Isidayeeriibe kuù béi nke tú

wèè baké benitibè nè Kuyie nkó kufòwaá.

Wèè kó tikpàtì wenni.

⁴ Ò dò ndiwennécànnì kó kuwenniku nku,

dikúnweñnì òò caánnì di kó kuwenniku.

Fetaafè òò ni kédeè kè kùù wennikuu mííté,

kè tifáǎtì yènní.

⁵ Mí nDafiti n cíètè kperè me ndò,

kè kù n dòòné metaummè mèè yó mbo sǎǎ

ke dǎú nyikuó òò yó mme nkǎnké,

kuù te kè n nò ndemou,

kuù yó n deeté kéndǎari n yèmmè dó dè.

⁶ Bèè borime í wenni bè dònne tipotì nti,

kè bè bè píenko,

bè me nyí bè pīinnè sinou kperí.

⁷ Wèè dó ké tì pí nhò òò ntò temátidùùtè nte,

yoo kukpǎndóú.

Kòò dèè wèè ti cóú mpǎnke.

Dafiti kó behǎǎpòmbè yekòmbò yembè

(Wénté 1 Bekpààtibè tómmú 11:10-47)

⁸ Nte Dafiti ǎǎpòmbè yekòmbò yembè kó yeyètè: Oketiwè kperi tú Isebaadi Akimòniibe kou, weè do baké behǎǎpòmbè kó ditinnì. Weè do kùò benitibè sikousini (800) dimònnì òòmáà.

⁹ O kó difònkúò kè Aoa bire Dodo kó debire Edeasaa nhò pòkoo. Yekòmbò yembè bètǎǎtì kòò mǎu nwe wèè do neínè Dafiti Fidisitèèbe bè dintémè kè Isidayeeriibe bóti.

¹⁰ Kè Edasaa ncómmú kébaao Fidisitèèbe ke pikú o siè kòò nòùtè yàa tǎté kòò sonnè ké ndi pikú. Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Isidayeeriibe na be dootitòbè mediè ndè yiè. Kè behǎǎpòmbè tǎbèè wètení ké m bè tū nke eiti máà.

¹¹ O kó difɔ̀nkúò kè Adaa kou Akee bire Samaa mbè pòkoo. Fidisitēēbe do tii ndii m̀nni Dei itū mai kó kupaku borè kè Isidayeeri be coké. ¹² Kè Samaa cómmú kébaao, kè ti Yiè nKuyie nduó nkòo poté Fidisitēēbe kékuo. Kè Isidayeeri be na mediè.

¹³ Diyiè mari mudidèi m̀nni kè benitibè bètāātii yènni behā̀p̀ònsā̀ndèèbè tinnì mieke, kékote kéyà Dafiti Adudammu tādènkù mieke, ke yé Fidisitēēbe do bàtémè Defaii biriku. ¹⁴ Kè Dafiti m̀bo o s̀r̀i, kè Fidisitēēbe bo Betideemmu. ¹⁵ Kè Dafitii dake Betideemmu kó menie, ke d̀: We mbo kote Betideemmu tebinte t̀è bo dihei b̀r̀i ke n dónnì kè n yā?

¹⁶ Kè behā̀p̀òmbè yekṑmb̀ yembè bètāātii ité kékété Fidisitēēbe cuokè bè k̀ri d̀, kékote Betideemmu kó tebinte kédónnì menie nkékotennì kóò duó, ò me nyí nyie nké mè yā, ké mè pā Kuyie nkécóúnko ketenkè ¹⁷ ke d̀: N Yiè nKuyie, m b́á yā de kó menie, mè dónnè benitibè bèè duó mbe f̀mmu ke k̀te ke donnì de kó menie mbe kó meyi mme.

Ò í nyie nké mè yā.

Behā̀p̀òmbè yekṑmb̀ yembè bètāāti beè do pī nde kó mutōmmú.

¹⁸ Kè Seduyaa bire Abikaii, Soabu nantè mbaké behā̀p̀òmbè sipísitāāti tinnì. Weè do k̀nè o kpā̀nni o dootitabè sikousitāāti (300). Mèmmè kòo yè̀t̀rii feitè behā̀p̀òmbè sipísitāāti mieke. ¹⁹ Kòo naá nhodie wè be cuokè, ké bè baaté, ò me nné í nna kémaatènè bètāāti tinnì k̀be bembè.

²⁰ Yoyadaa bire Bennaya Kabuseedi èi kou, ohā̀p̀ònkperì m̀u kó debire, kòo kpa nkéna o dootitabè mediè. Weè do k̀o Adiyeeedi bí idé M̀abu èi k̀be. Weè do ta yeciricirè f̀̀t̀ri nè muséè nkékuo diciricirì. ²¹ Weè múnke do k̀o Esibiti k̀be kóo nitikperì m̀u, ke s̀ nkòò t̀ dikpā̀nni kòo k̀tenko kupà̀ti ké d̀ fiète kóò k̀nè. ²² Bennaya do kpa ndii kpā̀nni k̀pété diyè̀t̀ri sipísitāāti k̀be tinnì mieke. ²³ Kòo yè̀t̀rii feitè mediè nsipísitāāti k̀be tinnì mieke, ò me nyí nna ke t̀̀ke bètāāti tinnì k̀be. Kè Dafitii ò tāté kòò mbaké tihā̀p̀ònti tii ò bàa.

²⁴ Sipísitāāti tinnì k̀be do tú: Asayeedi Soabu nantè nè Dodo Betideemmu èi kou bire Edananni. ²⁵ Nè Samaa nè Edikaa Adodi èi k̀be. ²⁶ Edesi Pedeti èi kou Ikési bire Idaa Tekoa èi kou. ²⁷ Abiesee Anatoti èi kou nè M̀bunnaii Usaa èi kou. ²⁸ Sadiməo Aoa èi kou nè Madaii Netofaa èi kou. ²⁹ Baana bire Edebu Netofaa èi kou tóke nè Dibaii bire Itaii Kíbea èi kou, Bensaməe tempē mieke. ³⁰ Nè Bennaya Pidatōō èi kou nè Itaii Kaasi èi kou. ³¹ Nè Abi-Adinəo Bèti-Adaba èi kou nè Asimafeti Baudimmu èi kou. ³² Ediaba Sadiməo èi kou, Yasenni bí kó d̀marè, ké de yè̀t̀ri tu Yonnatāā. ³³ Samaa Adaa èi kou nè Sadadi bire Aiyammu Adaa èi kou. ³⁴ Nè Edifedee Akasibaii bire Maaka èi kou nè Aitofeedi Kido èi kou bire Ediyammu. ³⁵ Esidaii Kadimeedi èi kou nè Padaii Adabu èi kou, ³⁶ nè Natāā bire Ikadi Tisoba èi kou nè Bani Kadi naàm̀nkù kou. ³⁷ Sedeki Aməniibe botí kou nè Nadaii Bedoti èi kou wèè do t̀u Seduya bire Soabu kpā̀r̀nenti, ³⁸ nè Idaa Yetee naàm̀nkù kou nè Kaarebu, t̀è c̀t̀t̀ temáa kou. ³⁹ Nè Udii Itiibe botí kou, kè bèè wə̀nné bəm̀u sipísitāāti nè bèyiekè.

24

Dafiti kàammè Isidayeeri be kè ti Yiè nKuyie mmièke bè peike

(Wénté 1 Bekpà̀t̀bè tōmmú 21:1-6)

¹ Diyiè mari kè ti Yiè nKuyie mmièke yènni Isidayeeri be, kè k̀u nampè Dafiti yèmmè kòo d̀ò d̀èè yóò bè t̀nì meyi, kòò d̀ bèè kaa nyIsidayeeri be nè Sudaa k̀be. ² Kòo náké behā̀p̀òmbè kóo kóti Soabu wèè ò bonè ke d̀: Ce nyIsidayeeri be tenké kem̀u kékaa mbenitidaabè n dó kényé bè m̀mè mme.

³ Kè Soabuu ò t̀nné ke d̀: Okpà̀ti n dómu ti Yiè nKuyie nduó nkè Isidayeeri be s̀ú nképēté mie nkuce tek̀t̀t̀ (100), k̀a bè yà nè a ǹnfè. Dè né d̀mmè k̀a dó k̀p̀i nde kó mutōmmú botí?

⁴ Kòo kpààti baa mpí nho béi ntì Soabu nè behããpòmbè iwěi yembè tǎbè. Kè bèe yóu kédòò okpààti yěmmè, kékíté o cíètè kékòte benitìbè kàmmù, ⁵ késénté Suditěě kékété Adowee eì diì bo Kadi kó kubiriku cuokè, kédeè kékòte Yasee. ⁶ Kè bèe ta Kadaadi kérépětè kékòte Itiibe eì Kadeesi nè Tāā-Yaani nè de kó sihekesí nè Sitōō, ⁷ kérépětè kékòte Tiiri kó dihei kperì kuduotí fité di, Itiibe nè Kannahāā kǎbe do te yè, kérépětè kétuoke Beerisebaa Sudaa tempě nkubakù cǎnku bíékè. ⁸ Bè dèè diì mǎnni be tenkè kemou kékòte Sedisademmu ke sǎ ndè mǎke betǎǎbè bèwèi nè yewe sipísidè nè bè ketémè mukàmmù. ⁹ Kè Soabuu náké okpààti bè kàa nyIsidayeeribe kó behããpòmbè kè bè mǎmè sikǎupíkǎùsini (800000), Sudaa kǎbe sikǎupíkǎùsinnùmmù (500000).

Kuyie mpotémè Dafiti ò kàa mmèè kpéi mbenitìbè

(Wénté 1 Bekpààtìbè tǎmmù 21:7-17)

¹⁰ Kè Dafitii banté ò cààrèmmè kòo kǎmbùtìti do, kòo náké ti Yiè nKuyie nke dǎ: N Yiè nKuyie n cààrèmu mediè n kàammè benitìbè. M bantému n cààrèmmè, n dǎò tiyèintì nti, á n cíé. ¹¹ Ò yí memme kénhenniní dikúnweñni ke sǎ ti Yiè nKuyie mbéinnè ku pǎñnǎantì nǎantò Kadi wèè do ò bonè ke tú: ¹² Kòte kénáké Dafiti ke dǎ: N tú nh ò duó ntiyěiti títǎǎti ndi, ke tú wèè tǎǎtè ò dǎ kù kè n kù nhò poté. ¹³ Kè Kadii kòte káyà Dafiti kódò náké Kuyie nhò náké tì ke dǎ: Kàa dǎ dikònni bo tannímè a eì ke dǎ yebie nyèyiekè á tǎǎtè. Kàa me ndǎ a dootitǎbè bo nda betimè betǎǎbè bètǎǎti mieke, á tǎǎtè. Kàa me ndǎ mukúú mbo tannímè mme kè benitìbè nkǎ nke dǎ yewe yètǎǎti, á tǎǎtè. Totí a yěmmè kè n náké n dǎ nkénáké tì wèè n tǎnni.

¹⁴ Kè Dafitii náké Kadi ke dǎ: N yěmmè meè cààrè mediè. Kè ti do ti Yiè nKuyie nnùtè mieke dè tǎūmu, ke yé kù sémmè ðeumè. M báá do n nititǎu nǎu mieke.

¹⁵ Memme kè ti Yiè nKuyie nduǎnni mumǎmmù mùu kǎu Isidayeeribe cuokè. De kó dikúnweñni kétuakènnè kù dǎu ndi mǎnni Isidayeeribe tenkè kemou mieke kè benitìbèe kú sikǎupísiyiekè (70000) ðe yiè. ¹⁶ Kuyie ntǎnni yòute diì mǎnni di nùtè Sedisademmu ñnkè ke bo bè poté kuyěiku, kè ti Yiè nKuyie n náké ku tǎnni ke dǎ: Dè sǎnnèmu memme, a ténke báá poté.

Ke sǎ ndi berinè Sebusiibe kou mǎu bè tu wè Adafunaa o kó kuyié borè. ¹⁷ Kè Dafitii yà ti Yiè nKuyie ntǎnni kǎumè kékúonnè Kuyie nke dǎ: N cààrèmu. Mfi yeté! Benitìbè bie nyí cààrè mǎmamù, mí nnè n cíètè tǎi dǎ nha ti poté.

Dafiti maámè diwūǎtǎnni Kuyie nkpéi

(Wénté 1 Bekpààtìbè tǎmmù 21:18-26)

¹⁸ De kó diyie dimáà mieke kè Kadii kòte káyà Dafiti kódò náké ke dǎ: Deke Adafunaa yie borè kémaá diwūǎtǎnni ti Yiè nKuyie.

¹⁹ Kè Dafiti kòte kéndònnè ti Yiè nKuyie ntì nàkémè ku pǎñnǎantì nǎantò Kati kòò ò náké. ²⁰ Kè Adafunaa sínnéni káyà okpààti Dafiti kòo kèróo, kòo cokéni kénínkú késínnóo o ñkè. ²¹ Kódò beke ke dǎ: Okpààti ðè dǎmmè kàa kǎriní m borè? Kè Dafiti dǎ: N dǎ a n fíténè a yie nku kè m maá ti Yiè nKuyie ndiwūǎtǎnni kè ðe yie nkè kù poté kùu yěiku Isidayeeribe kè kùu ðe. ²² Kè Adafunaa dǎ: Okpààti túótè a dǎ ðè kó dimáà képǎ Kuyie. Nte inààke, túótè i kékéútè, túótè tenaasǎntè kó ideí kétuǎnnè. ²³ Okpààti, n da pǎmu ðemou, ke tú a Yiè nKuyie ncóuté a pǎnni, kè da dǎò mesàà.

²⁴ Kòo kpààti Dafitii ò ténne ke dǎ: Yóu kè n ðè donté ke da yietí, n yí dǎ kópǎ n Yiè nKuyie ndèmarè n yí fěútè dèè kpéi.

Memme kè Dafitii donté kuyié nè inààke medítibii nsipísinnùmmù, ²⁵ kémaá diwūǎtǎnni ðeborè kékíí ti Yiè nKuyie nyiwūǎ kétuǎ kékíínnè metaummè kpeyi. De mǎnni kè ti Yiè nKuyie mbè wèntè fenǎnsǎdfè, kè kuyěiku kù do bè poté kùu ðe.

Bekpààtìbè pátírì ketírì Di mpátírì tò tìl nààntì

Meketimè m̀̀nnì Bekpààtìbè pátírì ketírì nè di d̀̀rì de kó yepáte yedé do wẽ ndimari máà ndi. Bekpààtìbè pátírì ketírì ti náá nSadoməw kó tikpàtì kpéi nke nè betə̀bè bèè ò t̀̀nne ní be kpeti, Sadoməw kó tikpàtì kpeti tìl nè d̀̀ke feí nè ò maámè Kuyie ncíè̀tè nè tekpààtìcìè̀tè. O f̀̀mmu kó kumànku, kòo nè wẽte kéta mubə̀wèù, nè muf̀̀mmu yeimu mieke, kétúóké benitipòbè kè d̀̀e tonté.

Mèmmè kè Kuyie nyóu kè be kpààtìyuu toté iwuə nyìl do bo kubakù you bíkè ì t̀̀nke í nyie nke bo mbúú Sadoməw bire, kéwaá mbe kóo kpààtì. Mèmmè kè d̀̀e d̀̀ò yekpààtìyò yàte yèdèè, Sudaa kə̀be kó dikpààtìyuu nè Isidayeyiribe kperi kè yè ní nnaati di mm̀̀nnì d̀̀terì késintè.

Dìl pátírì ti náá nhokpààtì d̀̀ommè kéndé Kuyie. Wèè kpààtì dé Kuyie nweè ò nto dihei kè dè naati. Kàa bo yetemè Kuyie nkéfié yebəkè kè dè t̀̀unì dihei kó mucaàrimù. Kuyie ndo duə̀nnìmu ku pã̀nàntì náàmbè péu kè bè bo ndenni bekpààtìbè ku náàntì, wèè nè do d̀̀ke nífeí mbe mieke wèè tu Edii 17-19:21

Di mpátírì náàntì duó ke d̀̀ommè

1. Dafiti kó yewe sə̀nye kó tináàntì 1:1-2:12
2. Sadoməw kó tikpàtì 2:13-11:43
3. Yekpààtìyò totémè Odoboammu nè Sodoboammu be kó dim̀̀nnì 12:1-14:31
4. Sudaa kə̀be kó dikpààtìyuu nè Isidayeyiribe kperi ye kó tináàntì kə̀ntò kə̀tuə̀kenè Akabu kó dim̀̀nnì 15:1-16:28
5. Akabu kó tikpàtì 16:29-22:40
6. Sosafati nè Sodammu nè Asadia 22:41-54

Adonniya dómè kécə̀uté tikpàtì

¹ De m̀̀nnì ke s̀̀ nhokpààtì Dafiti kòtè ke m̀̀nke kòtè, bá kè bè ò dàtinné tiyààtì ò báá kèe kuyiinkù. ² Kòo kó betə̀mbèè ò nàkè ke d̀̀: Okpààtì yóu kè tí da waá nhosapàà nkòo nda pí mmutə̀mmú kə̀ntú a pokù kè dí nwẽ nke d̀̀u kòo nda dèi muséé.

³⁻⁴ Mèmmè kè bèè íté Isidayeyiribe tenkè kemə̀u mieke osapàà nsààwè wammù, kèpéte Sunemmu eitè mieke osapàà, kòo m̀̀nke wenni mediè, nkòo yè̀tìrì tu Abisaki, kè bèè ò k̀̀tə̀nnì kòd duó nhokpààtì kòd mpí nho tə̀mmú. Ò me nyí nhò duónè.

⁵⁻⁶ Abusadə̀mmu do ku kè Adonniyaa Akiti do peiténè wè Dafiti. Kè wèè naá Mpo, kə̀ntú odasáàtì, o cice do í ò bə̀nnè tìmatì, kòo mpə̀tì ò túmè okpààtì kóo dapàà nkénná nke tú: Míi yóo naá nhokpààtì. Kòo waá ntenaasə̀ntè nè te dèèbè nè behā̀p̀òmbè sip̀̀sìnùmmù, ⁷ kédakenè Seduya bire Soabu nè ikuó ǹ̀tì Abiataa kè bèè ò t̀̀nne. ⁸ Ikuó ǹ̀tì Sadə̀ki nè Yoyada bire Bennaya nè Natā̀ ti Yìè nKuyie mpã̀nàntì náàntò nè Simmei kèyíénè Dei nè Dafiti kó behā̀p̀òmbè bembè í nyie nkòd t̀̀nne.

Natā̀ nè Batisèbaa bè kònnémè Sadoməw

⁹ Diyèè marì kè Adonniyaa ànnè dibanni diyaàhúútà̀rì borè, Ā-Dokedi binte také, kèfié ipe nè inààke nè iwū̀ ìl ā mekùd, kèyú o tebíi nè Sudaa tempè nkó bekótìbè bèè do pí nhokpààtì Dafiti tə̀mmú. ¹⁰ Ò me nyí nyu ti Yìè nKuyie mpã̀nàntì náàntò Natā̀ nè Bennaya nè behā̀p̀òmbè yekə̀mbò yè̀mbè nè o tebite Sadoməw.

¹¹ De m̀̀nnì kè Natā̀ kə̀te kèyà Batisèbaa Sadoməw yə̀, kòd nàkè ke d̀̀: A kèè Akiti bire Adonniya d̀̀òrimè ke d̀̀ nhò tu okpààtì, bá n yìè nhokpààtì me nyí tì yè̀à? ¹² N yóo da duó nyitié nyi, kàa yie nke ì t̀̀nne a dèetè amáà nè a kóo dapàà nSadoməw. ¹³ Kə̀te kèyà okpààtì Dafiti kòd nàkè ke d̀̀: Okpààtì a do n nàkèmu ke d̀̀ n kóo dapàà nweè

yóo naá nhokpààti a kó difōnkúò kékari a kpààtikàrì, dè né yīme kè Adonniya weè naá nhokpààti?

¹⁴ A yó nkpaá koò nàánnè kè n kotoomu m mómmuò nkéyíe kónné a nùu.

¹⁵ Mèmmè kè Batisèbaa kote okpààti borè, ò do me nkòtémèmu, kénsó nho bo kudieku kè Abisaki Sunemmu kou de bo ke pí nho tōmmú. ¹⁶ Kè Batisèbaa nínkú késínnóò okpààti ìikè, kòo kpààti ò beke ke dò: A yē mba? ¹⁷ Kòò dò: Okpààti a do béimmu kényú ti Yiè nKuyie nyètìrì ke dò, n kóo dapàà nweè yóo naá nhokpààti a kó difōnkúò, kékari a kpààtikàrì. ¹⁸ N né bo ke yo kè bè tu Adonniya weè naá nhokpààti bá a í yé. ¹⁹ Ò ànné dibanni ndi ke kùò inààke péu nè iwūō ì ã mekùò nnè ipe, ke yu a kó bedapàmbè bémou nè ikuó niùti Abiataa nè behāpòmbè kóo kóti Soabu, ò me nyí yu a kóo dapàà nSadomō. ²⁰ Okpààti, Isidayēribe bémou da kémúmu a bo bè nàkémè wèè yóo sòtè a kpàti. ²¹ Kè mèè dake a bo kú dii mōnni bè bo ti wénté beyeibe mí nnè m bire.

²² Kè Batisèbaa nkpaá me nnáánnè okpààti, kè Natāā tuakoo. ²³ Kè bèè nàké okpààti ke dò: Natāā kòtení. Kè Natāā taroo kénínkú késínnóò okpààti ìikè, ²⁴ kòò beke ke dò: Okpààti, fōō yē nhAdonniyaa naá nhokpààti kékari a kpààtikàràà? ²⁵ Ò kòtemu yíe nDokeedi binte borè, ke ànné dibanni dierì, ke kùò inààke péu nè yenaadabe yèè ã mekùò nnè ipe, ke yu a kó bedapàmbè bémou nè behāpòmbè kó bekótìbè nè ikuó niùti Abiataa. Bémou kè bè wē nke yo nke yō mmènaà nke pīēkù ke tú: Okpààti Adonniya mbo sáà! ²⁶ Ò me nyí yu ikuó niùti Sadaki nè Yeoyada bire Bennaya, bá a bire Sadomō nè mí m mómmuò. ²⁷ Okpààti fōō yie nke tāāté wèè yóo sòtè a kpàti, bá a í ti nàké tínti a kó betōmbàà?

Dafiti tāātémè wèè yóo sòtè o kpàti

²⁸ De mōnni kòo kpààti Dafiti duó nkè bèè yúní Batisèbaa kòo wētení kécómóò okpààti ìikè. ²⁹ Kòo kpààti bēi nke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu! M béimmu ke yu ku yètìrì, kuù do n deetè m bo dii mōnni mehāárìmè mieke. ³⁰ M béimmu ke tú n yóo dōdmu yíe n da dōunnè dii nùu, ke tú a bire Sadomō bo sòtè n kpàti kékari n kpààtikàrì.

³¹ Kè Batisèbaa nínkóo késínnóò okpààti ìikè kébēi nke dò: Okpààti, mbo sáà!

³² De kó difōnkúò kòo kpààti Dafiti duó nkè bèè yúní ikuó niùti Sadaki nè ti Yiè nKuyie mpāānāàntì náàntò Natāā, nè Yeoyadaa bire Bennaya kè bèè tuakéní. ³³ Kòo bè nàké ke dò: Túóténè nh āpòmbè bèè n kpaánè kè dí kote kédee m bire Sadomō sāmmarímú kóò kòtenè Kiyōō. ³⁴ Kè ikuó niùti Sadaki nè ti Yiè nKuyie mpāānāàntì náàntò Natāā, kè bèè ò cóú mmekùò nkóò cāíné, kòò ntú Isidayēribe kóo kpààti. Kè bè dèè dí eé ditāteheù kéhuu ke dò: Okpààti Sadomō mbo sáà! ³⁵ De kó difōnkúò kè di ò tūnne kékonní dihei, kòo kari n kpààtikàrì, weè yóo sòtè n kpàti, n we ntāāté kòò bo mbaké Isidayēribe bémou nè Sudaa kabe.

³⁶ Kè Bennaya tēnné okpààti ke dò: Okpààti, dè wennimu mediè, ti Yiè nKuyie nha tū nkù kuù bēi nnè a kó dinùu mieke. ³⁷ Kù do da bonè mèè botí, kù mme mbonè okpààti Sadomō, kédéúkunnè o kpàti kè tì pēēté fō n yíe nDafiti a kpeti.

Bè pīmmè Sadomō tikpàti

(Wénté 1 Bekpààtìbè tōmmú 29:21-25)

³⁸ Kè ikuó niùti Sadaki nè ti Yiè nKuyie mpāānāàntì náàntò Natāā nè Yeyoyadaa bire Bennaya nè Kèdetiibe nè Pedesiibe, kè bèè kote Sadomō borè, kòò dèè nhokpààti kóò sāmmarímú, kóò kòtenè Kiyōō. ³⁹ Kè ikuó niùti Sadakii ta ti Yiè nKuyie ntou kētúóté dinaàyènni ke di cūō mekùò, ké mè cóú nSadomō yuu ínkè, kóò cāíné kòò bo ntú okpààti. Ò dèè mèmmè kè bèè eé ditāteheù kéhuu ke dò: Okpààti, Sadomō mbo sáà! ⁴⁰ De kó difōnkúò kè bèè ò tūnne kè bèè wētení dihei. Kè benitìbè eu itārì kè diwèi bè bo mediè nkè bè úú kè ketenkè sánti.

Adonniya yīēkemè ò do dó kédòò ti

⁴¹ De m̀̀nni ke s̀̀ nhAdonniya nè ò do yu bè kè bè di ke dèè, kékeè kutoweku, kè Soabuu banté ditáteheù dab̀̀nni ke d̀̀: Ba nkó kutoweku dáátí diheì?

⁴² Ò kpaá me nnáá nkè ikuó niùti Abiataa bire Yonnatã t̀̀̀kení, kè Adonniya d̀̀: A tú onìti m̀̀mmuò nwe, tanní! N ỳ̀mu ke dò nha ti t̀̀ní tináansààti nti. ⁴³ Kòò d̀̀: Áà, m p̀̀tìnke d̀̀ ke da náké okpààti Dafiti tãátémè mme Sodomòò kòò bo s̀̀oté o kpàti. ⁴⁴ Ò duó nkè ikuó niùti Sadòki nè ti Yiè nKuyie mpããnáànti náàntò Natãã nè Yeyoyada bire Bennaya nè Kedetiibe nè Pedesiibe nè okpààti kó tihããp̀̀nti kè bèe dee nSodomòò wenwe okpààti o kòò sãmmarímú kòò cíe Kiyõõ binte borè. ⁴⁵ Kiyõõ binte borè kè ikuó niùti Sadòki nè ti Yiè nKuyie mpããnáànti náàntò Natãã kè bè ò còú mmekùò nkoò p̀̀i ntikpàti. Ke dèè kè benìtibè bemou ò cíenní nè diwèi, di do yo deè kó kutoweku. ⁴⁶ Kòò t̀̀̀kení, ke dàátí ke kàri dikpààtikàri. ⁴⁷ Kòò kpààti t̀̀mbè k̀̀tení ke sãntí okpààti Dafiti ke tú: Ti Yiè nKuyie nha tũ nkùu déúk̀̀nne Sodomòò kpàti kè tii p̀̀ēté a kpeti do d̀̀mmè, ké nti c̀̀ēēnè. Bè ỳ̀i m̀̀mme kòò kpààti s̀̀nnóò o d̀̀ú ìnkè, ⁴⁸ k̀̀béi nke d̀̀, ò sãntí o Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkùu kùò ò duó nwèè yóó s̀̀oté o kpàti, kòò yà nè o ǹ̀nfè dè d̀̀m̀̀.

⁴⁹ Kè Adonniya k̀̀beè ti kèè kè be k̀̀ntii aá, kè bèe cíté be máà be máà bá wè o kó kupíkù. ⁵⁰ Kè kufõwáá nhauté Adonniya kòò coké Sodomòò k̀̀k̀te diwũ̀̀t̀̀nni borè, k̀̀ncómmú k̀̀p̀̀í ndi bàkè. ⁵¹ Kè bèe náké Sodomòò ke d̀̀: Adonniya coké f̀̀ nwe ke k̀̀te ke cómmú ke p̀̀í ndiwũ̀̀t̀̀nni kó yebàkè, ke náá nkétú ò í iti kàa í p̀̀àrikè ke tú a í yóó ò kù.

⁵² Kè Sodomòò bè t̀̀́nné ke d̀̀: Kòò d̀̀ari kè dè wenni m báá ò kàáké, kòò me nyí d̀̀ari kè dè sié ò d̀̀ nkéjúmu.

⁵³ M̀̀mme kè Sodomòò t̃ nkè bèe yúni Adonniya diwũ̀̀t̀̀nni borè, kòò k̀̀tení ke nínkóò okpààti Sodomòò ìnkè. Kòò ò náké ke d̀̀: Kòò nha cíētè.

2

Dafiti duóm̀̀mè o tié nsənyi Sodomòò

¹ Dafiti banté dii m̀̀nni ò duúnnèmmè mukúú nkéduó nyitié nsənyi o bire Sodomòò, ² kòò náké ke d̀̀: N t̀̀ónnè m bo tũnne m̀̀mme ti yembè kó kuce. Túóté tikõnyauti a k̀̀tému. ³ Á nd̀̀ari ti Yiè nKuyie nha tũ nkùu d̀̀m̀̀, á ntũ nku kó kuce, k̀̀ntũ nku kuó nè ku tannò, k̀̀ntũ nku béi nti nè ku kuó ì wàri Məyiisi páte mieke. M̀̀mme a d̀̀ari dè demou bo nyíemmè. ⁴ M̀̀mme ti Yiè nKuyie mbo d̀̀d̀m̀̀ kù do n náké ti ke d̀̀: Kàa yaàbí d̀̀ari n d̀̀m̀̀ ke tũ n kó kuce nè timóm̀̀m̀̀nti ke n tũnnè be yèmmè memou, a cíētè báa paà okpààti.

⁵ De kó difõnkúò a báa yè nYeduya bire Soabu n d̀̀ò dè, weè kùò Isidayeeribe kó behããp̀̀mbè iwẽi yembè bèdé, Nee bire Abunee nè Yetee bire Amasa. Bè do kari bàmmùu nwe bá mudòò í bo, kòò bè kùò. De kó med̀̀d̀rimè d̀̀nnè ò tei meyi mme n neùti nè n naàk̀̀nfè. De kó meyei mbo o yuu ìnkè nke. ⁶ D̀̀ò mecii nha báa ò yóu kòò kóte kékú. ⁷ Á nyé Badisidaii bí nKadaadi ei k̀̀be kpéi. N do cokú a kóo kóti Abusadəmmu kè beè k̀̀tení ké n teennè. Nè de kpéi nhá bè d̀̀ò mesàà. ⁸ A múnke báa yè mBensamee botí kou Kedaa bire Simeii kpéi mBaudimmu ei kou. N do cooti dii m̀̀nni ke k̀̀ri Maannaimmu kè weè ní nni mbəmmù kus̀̀nkù ke tú m bo yà! Ke n wète k̀̀nk̀̀ntiní kòò k̀̀tení Suditēē ké n co. N de nhò d̀̀únnè dinùu ti Yiè nKuyie nyìkè ke d̀̀: M báa ò kùò. ⁹ A tú mecii nyiè nwe a bá nhò ẁ̀ò nhosààwè bá ò me nkòtémè, a nyé a bo yímè kòò dèite.

Dafiti kumè kè Sodomòò nsəkénè o kpàti

(Wénté 1 Bekpààtìbè t̃mmú 29:26-28)

¹⁰ Kè Dafitii kú kè bèe ò kũnnè o ei Sedisadəmmu. ¹¹ Ò do baké Isidayeeribe ke d̀̀ yebie nsipisìnàà ndi. Ò do bo Ebunə ke d̀̀ yebie nyèyiekè ndi k̀̀mbo Sedisadəmmu ke d̀̀ yebie

nsipísitàãti nè yètããti. ¹² Mèmmè kè Sodomɔ sɔtɛ o cice Dafiti kó tikpàti, kòo kpàtì ðeuke mediè.

Sodomɔ kùòmè Adonniya

¹³ De m̀nni kè Adonniyaa, Dafiti poku Akiti do ò peiténè wèe kɔte kèyà Batisebaa Sodomɔ yɔ, kòo ò beke ke d̀: A k̀tènni kusààkù nku bakaà? Kòo ò t̀nné ke d̀: Ëë, ¹⁴ kédeè ke d̀: M m̀ke tìmatì nti ke bo da náké. Kòo d̀: Béi!

¹⁵ Kè Adonniya d̀: A ỳmu a mómmu, mm̀i do dòmmè kèdi tikpàti. Isidayeeriibe bemou do baa m̀i bo naámmè okpàati. Dè me nyí yie nke mè d̀. Kè n tebite Sodomɔ weè tì di, ti Yiè nKuyie nkuu me nyè. ¹⁶ N d̀ a n d̀ò tìmatì nti, a báa yete! Kè Batisebaa d̀: Béi! ¹⁷ Kè Adonniya d̀: N da báámmu, m̀o okpàati Sodomɔ kòo n duó nhAbisaki Sunemmu èi kou kè m puoke, n yèmmè d̀ nhò báa wè nda yetenè. ¹⁸ Kè Batisebaa d̀: Dè wenni, m bo kɔte kèyà okpàati, kòo béinnè a k̀rí.

¹⁹ Mèmmè kòo kɔte kèyà Sodomɔ ke bo ò béinnè Adonniya k̀rí. Kòo kpàtìi Sodomɔ íté o k̀ri ìnkè kékétèni o bíkè kéninkú késinnóó kèwète kékari, kéduó nkè bèe d̀ú ndikpàatikàri teri o bakù you, kòo ỳò kari kòo p̀ennè, ²⁰ kòo náké ke d̀: N d̀ ke da m̀o tìmatì nti sámpòrè a báa yete d̀! Kòo kpàtìi ò t̀nné ke d̀: N ỳ m̀o a d̀ò dè n yí ỳó dè nda yetenè. ²¹ Kòo ỳ d̀: Ti báa duó nhAbisaki Sunemmu kou Adonniya kòo puokà?

²² Kè Sodomɔ ò t̀nné ke d̀: Dè ỳme kàa tu n duó nhAbisaki Sunemmu kou Adonniya kòo puoke? A p̀anke na nyí nh ò duó ntikpàti, weè me ntúmè Mpo. Duó nkè nh ò duó ntikpàti wenwe nè o k̀be nè ikuó niùti Abiataa nè behãp̀mbè kóo kòti Soabu.

²³ Kè Sodomɔ parikè nè ti Yiè nKuyie nyètiri ke d̀: Adonniya me ndáati ke beke tì, kè n yí ò kùo ti Yiè nKuyie nni mpoté! ²⁴ Nè ti Yiè nKuyie nkùu n kànnè n cice Dafiti kó dikpàatikàri, ke fíi n kpàti, ke béi nke yí: Tikpàti bo mbo n cíètè sáà. M parikèmu nè ku yetiri ke tú Adonniya bo kú yí, ²⁵ kètõ nYeoyada bire Bennaya kòo ò kùo. Mèmmè Adonniya kumè.

Sodomɔ bètimè Abiataa Sedisademmu

²⁶ Kòo kpàtì Sodomɔ náké ikuó niùti Abiataa ke d̀: Íté die nkékò nhAnatoti a cie. A d̀ò nkékuumu. M me nyí d̀ ke da ku ke yé f̀ò do t̀umè ti Yiè nKuyie ntaummè tou n cice Dafiti kó dim̀nni, kè di wènné ke ta meháarimè mieke.

²⁷ Mèmmè Sodomɔ ò bètimè bá ò t̀nke í ntú ikuó niùti. De m̀nni kè dèe d̀ò ti Yiè nKuyie ndo náké tì Sidoo èi ke d̀ tì ỳó tuokeni Edii cíètè.

Sodomɔ kùòmè Soabu

²⁸ Kè Soabuu keè tìi t̀keni Adonniya nè Abiataa kécoké kèta ti Yiè nKuyie ntaummè tou kécómmú kèpí ndiwũt̀nni bàkè. Soabu do kómmúmu Adonniya nè dim̀nni, ò me ndo í kómmú Abusademmu. ²⁹ Kè bèe náké okpàati Sodomɔ ke d̀: Soabu coké ke k̀te ti Yiè nKuyie ntaummè tou ke cómmú kèpí ndiwũt̀nni bàkè. Kè Sodomɔ t̃ nYeoyada bire Bennaya ke d̀: Kɔte kòo kùo.

³⁰ Kè Bennaya kɔte kénáké Soabu ke d̀: Okpàati tu a yènni dende, kòo yete ke d̀: N yí yeti! N d̀ kékú die nde.

Kè Bennaya wète kénáké okpàati Soabu náké tì. ³¹ Kòo kpàtì d̀: Dè wenni, ku we debore kéndonnè ò béi nti, kòo k̀nné. Kòo kùo bèe nitisaàbè báa ti b̀nté kukúsinkù, mí nnè n cice cíètè. ³² Nee bire Abunee Isidayeeriibe ãp̀mbè kóo kòti nè Amasa Sudaa ãp̀mbè kóo kòti. Bè do tú benitisaàbè mbe kòo p̀ètè, kòo bè kùo disòri bá n cice í yé. De kó meyei mbo do o yuu ìnkè. ³³ Bèe ò b̀nté kusinkù wenwe nè o cíètè k̀boo sáà. Kè ti Yiè nKuyie nkó mesàa nní mbonè Dafiti nè o yaábíò ìi ỳó nsóké o kpàti sáà.

³⁴ Mèmmè kè Yeoyada bire Bennaya kɔte kòo kùo kè bèe o k̀nné o cíètè. O cíètè do bo dikpáa ndi. ³⁵ De m̀nni kòo kpàtìi túóté Bennaya kécónné Soabu f̀tiri kòo mbakè behãp̀mbè, kétúóté Sadaki kécónné Abiataa f̀tiri kòo ntú ikuó niùti.

Sadoməw kùəmə Simeii

³⁶ Kè Sadoməw duó nkè bèe yúní Simeii, kòo ò nàké ke dò: Maá a cíètè Sedisademmu kémbo, a báá yè kéntú a bo kəte dèmarè. ³⁷ Kàa yè diyìè mari ke sènté kukó nSetinəw a nyé ke dò nha kumu, dè me mbá ntú n kpeti, nè a yuu ndi. ³⁸ Kè Simeii dò: Dè wenni okpààti, n yóó də̀dumu a béi ntì. Mèmmè kè Simeii mbo Sedisademmu kéməntə. ³⁹ Yəbie nyètāāti kó difōnkúò kòo kó tidaatì matì tidétì coké, kékəte Maaka bire Akiisi Kati kóo kpààti borè. Kè bèe náké Simeii ke dò: A daatì bo Kati nwe. ⁴⁰ Kòo deke o sāmmarímú kékəte Kati, kécəutè o daatì Akiisi borè, kəwēte kékənnè Sedisademmu. ⁴¹ Kè bèe náké okpààti Sadoməw ke dò: Simeii kəte Kati ke wēte ke kò nSedisademmu. ⁴² Kòo duó nkè bèe ò yúní kòo ò nàké ke dò: N sòò duó nkàa parìkè ti Yiè nKuyie nyìkè ke dò: A í yètì dihèi, kè n da náké ke dò: Kàa yè bá ke kəte kupíkú makù, a kumu. Kàa dò: Ēē, a kèèmu. ⁴³ Dè yíme kàa né í pí nha də̀unnè dìi nùù ti Yiè nKuyie? Dè dòmme kàa yete n sòò da náké dìi nùù? ⁴⁴ Kòo yí kénáké Simeii ke dò: A mómmuə nha yému, a yèmmè da náámmu meyei nha dè dè mē n cice Dafiti, mèè do a yuu ínkè, ⁴⁵ ti Yiè nKuyie mme nyó nni ndə̀rimu mesàà nkè Dafiti kpàti nfííkú sáà.

⁴⁶ Mèmmè okpààti duómme kè Yeoyada bire Bennaya denne Simeii kòò kùò. Dè mənni kè Sadoməw kpàti né dəke fííkú.

3

Sadoməw puokemè Esibiti kóo kpààti kóo sapàà

¹ Kòo kpààti Sadoməw puoke Esibiti kóo kpààti kóo sapàà, nnè okpààti kè bèe məəte metaummè, kè Sadoməw kənnènní o pokù Dafiti èi Sedisademmu, kəmbaanè ò bo maámmè o kó tekpààticíètè nè ti Yiè nKuyie nkpete, kəmaánè kuduotí kəfité Sedisademmu.

² Dè kó dimənni bè do feu iwūš ti Yiè nKuyie nyetārè ínkè nke yetərè borè. Ke yé bè mu ndo í maámè tecíètè ti Yiè nKuyie nkpete. ³ Kè Sadoməw ndó ti Yiè nKuyie nkéntú nho cice Dafiti do nàké tì, ke né nkpaá feu iwūš ti Yiè nKuyie nyetārè ínkè kó yetərè ke tuənnè tihúúntì.

Sadoməw məəmə ti Yiè nKuyie mmeciì

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 1:2-13)

⁴ Diyìè mari kòo kpààti Sadoməw kəte Kabašš ke bo fíé iwūš ti Yiè nKuyie. Diwūštənni didieri do ke mbo kòo fíé iwūš ti Yiè nKuyie ntekəupítè (1000) kətuə nde ínkè. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie nkətení Kabašš Sadoməw borè keyənkè. Kòò béinnè tidə̀untì mieke ke dò: M məw a dó dè kè n dè nda pā.

⁶ Kè Sadoməw dò: N Yiè nKuyie, a də̀dumu a kóo təntì n cice Dafiti mesàà nke yé ò do tūmmè a kó kuce nè timómənti, ke də̀ri dèè wenni kòo borime síé. Kàa ò dèè mesàà nke duó nkòo bí kó dèmarè kəri yíe nho kpààtikəri ínkè. ⁷ Ti Yiè nKuyie nfšš n dèè okpààti kè n səətè n cice Dafiti kpàti. M me nkpaá tú odapàà nwe, n yí yé m bo niité mèè botí benitibè. ⁸ Nte mí nke dò nkéniité a nìtibè a tāāté bè kè bè sū, ke í dò nkékaa nkédeè. ⁹ N Yiè nKuyie duó mí nha kóo təntì mecii kè n na kəniité a nìtibè, kəna kəmbaati meyei nnè mesàà, kè dè í dò mmemme we mbo na kəniité a nìtibè, kunitisúkú kuu.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mpənsiri Sadoməw kù məw tì, ¹¹ kòò nàké ke dò: A í me mməmə a fəmmu bo məntemè, a me nyí məw tikpàti yoo a dootitəbè bo kúmè, ke m məw mecii, ke bo na kəmbekùnè n nìtibè, ¹² n yóó da duómme a m məw dè, meyèmmè nè mecii nhòməu mu nyí dè mə̀tə, òməu me nyí kpaá ke bo dè mə̀tə. ¹³ M bo da pānè a í m məw dè, n yóó da duómme tikpàti mediè nkàa yètìrì ncéè, kəpēēté bekpààtibè bəməu. ¹⁴ Kàa tū n kó kuce ke də̀ri n kuó nè n tannè dè yèmmè, a cice Dafiti do dòmme, m bo duó nkàa fəmmuu okè.

¹⁵ Kè Sodoməw entení kénss̄ nti Yiè nKuyie nhò béinnè tidəuntì nti. Kòo konni Sedisademmu, kékəte ti Yiè nKuyie ntaummè tou borè, kékfié iwũš Kuyie nkétuə nké kù fié metaummè kpeyi, kényú o tũmbè ké bè ānné dibanni.

Sodoməw bekémè mecii nkó tibeénti

¹⁶ Diyiè mari kè benitipòbè mabè bèdébè bèè dauti dautinè benitidaabèe kətení okpàtì Sodoməw borè. ¹⁷ Kòo ketiwè d̀: Okpàtì n da báámmu kénté kékeè n dó ké da náké ti. Mí nnè onitipòkù yie ntĩ bo tecíètè tidé, kè m peité m bire. ¹⁸ Kè dè mòke yewe yètāāti kòo peité o kperè. Ti me mbo tecíètè tidé ndi, otəu məu í dè bo. ¹⁹ Keyènkè m̀nni kòo duó ke yāke o bire kè dè ku. ²⁰ Kòo ité kè n kraá duó, kòo t̀oté m bire ke d̀u nho kó did̀u ke t̀oténi o kperè dèè ku ke d̀u m borè. ²¹ Kè nh èntení dikúnweñni ke bo yāā m bire, ke s̄ ndè ku. Kè dè wenke kè n dè wènté mesàà nke s̄ n kperè dəke.

²² Kòo nitipòkù t̀u d̀: Ò soúmmu mĩ kperè f̀u, o kperè dèè ku.

Kòo t̀u d̀: Bìti! N kperè dèè f̀u, a kperè dèè ku.

Kè bè ínèi okpàtì Sodoməw iikè. ²³ De m̀nni kòo kpàtì Sodoməw d̀: Yie nhšš m̀ nyĩmè: Mĩ kperè f̀u kàa kperè dèè ku. Kòo t̀u d̀: Mĩ kperè f̀u, kàa kperè dèè ku. Ti yóó yàmu. ²⁴ Túóténni disìè! Kè bèè d̀ t̀oténi. ²⁵ Kòo d̀: Yaténè debire dèè f̀u! Kéduó nwe nnitipòkù diyari otəu diteri.

²⁶ Kè mesémmèe pí ndebire dèè f̀u de yš kòo d̀: Okpàtì n da báámmu! Báá kuəne debire, duónnè we de kè dè nf̀u. Kòo nitipòkù t̀u yie tú: Yaténè de kè tí paà tidé.

²⁷ De m̀nni kòo kpàtì d̀: Báá kuəne debire, duónnè de onitipòkù ketiwè de yš we ntú.

²⁸ Kè Isidayeeriβe beməu keè Sodoməw beké m̀è botí de kó tibeénti, kòd depe, kébanté ti Yiè nKuyie nkuù ò duómmè mecii nkòd beké de kó tibeénti.

4

Bèè tu bekótìbè Sodoməw kpàtì mieke

¹ Kòo kpàtì Sodoməw mbaké Isidayeeriβe beməu. ² Nte bèè do ni o kpàtì mieke be yètè: Sadəki bire Asadia, wèè do tú ikuó niùti. ³ Kè Sisaa bí Ediodəfu nè Aiya, kè bè ntú bepátìwāābè. Kè Aidudi bire Yoyafati ntú dikpààtītšnni. ⁴ Kè Yeyoyada bire Bennaya mbaké behāāp̀mbè. Sadəki nè Abiataa kè bè ntú ikuó niùbè. ⁵ Kè Natāā bire Asadia mbaké kùmàndáābè. Kè Natāā bire terè Sabudi ntú ikuó niùti, okpàtì népo, wèè ò duò nyitié. ⁶ Kè Aisaa mbaké okpàtì cíètè mieke. Kè Abuda bire Adonnidammu baké muheikèntšmmú.

⁷ Sodoməw do mòke kùmàndáābè tepíttè nè bèdébè ndi o kpàtìyuu mieke, kè beè nte bè bo nduəmmè tidiiti okpàtì nè o cíètè teməu, bá wèè kùmàndáā kòo ní nte otānkù òmāā dibenni mieke ò bo nduəmmè okpàtì nè o cíètè kəbe tidiiti. ⁸ Nte de kóo kùmàndáābè yètè: Uuri bire dèè do te Efadaimmu tempē nyetāre ínke. ⁹ Kè Dekeri bire nte Makaa tempē nè Sadibimmu kəku nè Bəti-Semesi kəku nè Edonni Bəti-Ananni kəku. ¹⁰ Kè Eseti bire nte Adibəti Sokoo tempē nnè Efeé kó ketenkè keməu. ¹¹ Kè Abinnadabu bire nte Dəw tempē nyetāre kəku, képuoke Sodoməw bire Tafati. ¹² Kè Aidudi bire Baana nte Tanaki èi nè Mekidoo kperi nè Bəti-Seanni kó kutempē nkuməu kù t̀kénè Saditanni Sisedeedi bakù cānku kétuəkenè Abədi-Meodaa nè Yokindeammu. ¹³ Kè Keβe bire nte Daməti èi d̀i bo Kadaadi tempē nnè Yaii Manansee bire kó sihekəsí, kè wèè nte Adikəbu Basāā tempē, nde kó kutempē ndo mòke yehekè sipísikuə ndi kè iduotí yè fité kè yecàkè kpetí ke páké nè disəwūš kó imátidei. ¹⁴ Kè Ido bire Ainnadabu nte Maannaimmu tempē. ¹⁵ Kè Ayimasi nte Nefutadii tempē. Ò múnke do po Sodoməw kóo sapàà nwe, kòo yètìrì tu Basimati. ¹⁶ Kè Usaii bire Baana nte Aseé tempē nnè Beadoti èi. ¹⁷ Kè Paduyaa Yosafati bire nte Isakaa tempē. ¹⁸ Kè Edaa bire Simeii nte Bensameé tempē. ¹⁹ Kè Uudi bire Keβe

nre Kadaadi tempē nnè Aməriibe kpààti Sionni èi nè Basāã kəbe kpààti Ōku kperi. Kè kùmàndáà diewè mbo òmáà wèè baké de kó yehekè tepíítè nè yèdéè.

²⁰ Suda kəbe nè Isidayeribe bè do sū ke dōnnè dāmèèrì nùù kó mubirímú mmu ke məke ke yo nke yō nkè dè bè naati.

5

¹ Sodoməw weè do baké kukó ndiekù Efadati kó yekpààtiyə yeməu kəntə kətuəkenè Fidisitēēbe tenkè Esibiti kó kutempē mmànku. Kè de kó yekpààtiyə yeməu ò bəúté, kè nhò yietì dāmpòd.

² Kè bè ndò nké nhò duò mbá dìi yìè muyuo mmùù nàa nke í yòkè mesàà ncidóòbè sikəupísìwei (9000), mùù yòkè mesàà ncidóòbè tekəupíríítè nè sikəupísìni (18000), ³ yenaadakè bè soó nyè ke yè duò ntidisààti tepíítè, cénkoo kpeye sipísidé, ipe tekòùtè (100). Bè í kàannè iwūō tei, siwei iwaurìi nè iperì nè sikoó bè soó nsì ke sì duò ntidisààti.

⁴ Sodoməw weè do baké diyìè yìèní kè, kubakù cānku bíékè kó kutempē nkuməu kətúóté Tifisaa kətuəkenè Kasaa, kè de kó bekpààtibè bəməu ò bəúté. Mudò ò í mbo be cuokè wenwe nè yehekè yèè ò təkénè, kè bè mbo kè dè bè naati. ⁵ Sodoməw kpàti bie mmieke Suda kəbe nè Isidayeribe kè bè mbo bá bè í yīèkù be tenkè keməu mieke. Bá wè kòo fiiku o tie mbè tu dè fínyì nè fikìè.

⁶ Sodoməw do məke sisēí nè si dèèbè tekəupíríítè nè sikəupísìdè ndi (12000) nè yetuo sisēí sikəupísìnàà bo na ke ta yè (4000).

⁷ Kùmàndáàbè bè tãáté bè kè bè bo nhò duò ntidiiti bá wè otānkù òmáà òmáà dibenni mieke, kè bè ndake kè ntì nhò duò mbá dēmarè í nhò dōnni, wenwe nè o népobè, ⁸ kè nhò touni sisēí kó tidiiti nè timúti o sēí kpéi nnè inàake ìi dù, kè bè ndè touni bá wè o kó meffè nnè dè dò nkémamè.

Ti Yiè nKuyie ndo duómme Sodoməw mecii

⁹ Ti Yiè nKuyie ndo duó nSodoməw mēè yèmmè nè mecii nde do í sénni, kòo nyé kè dè sū ke dōnnè dāmèèrì kó mubirímú. ¹⁰ Sodoməw ciì ndo pēētēmu diyìè yìèní kèè bíékè kəbe kó mecii nyembè nè Esibiti kəbe bəməu kōme. ¹¹ Ò do pēnkumu benitibè bəməu mecii, nkēmpēnkùnè Etā mómumu nhEdaasi èi kou, kēmpēnkù mecii mMaodii kó ibí, Emaa nè Kadikəodi nè Dadidaa. Nè de kpéi nkòo yètìrìi feitè yehekè yeməu mieke yèè bè fité. ¹² Kòo ānné yekotinò sikəupísitāati (3000) iyie tekəupíítè nè ìnùmmù (1005). ¹³ Kòo náké detie nkpeí, kətúóté detie ndierè Dimaa kperè, kətaunnè tifāpèùti tìi yìè imarí ínkè, kénáké tiwanwantì itààke ìnàà kpeti kpéi nè sinəw nè debambaànnè nè siyī. ¹⁴ Kè benitibè nyiitini ibotí iməu mieke ke kəriní ke bo keè mecii nkó tináantì Sodoməw náa ntì. Kè bekpààtibè bəməu keè o kpéi kēntūōnni benitibè kè bè kəriní ke yo o náantì.

Sodoməw baátimè ti Yiè nKuyie ncíētè marimù

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 2:2-15)

¹⁵ Idammu Tiiri kó kpààti do ò ndápùnèmu Dafiti. Ò kèè dìi mōnni bè pīmmè Sodoməw tikpàti kòo bo səoté o cice Dafiti kpàti kédeite benitibè kətō nkè bè bo ò dəu nSodoməw.

¹⁶ Kè Sodoməw múnkəe tō nkè bè bo ò nàké ke dò:

¹⁷ A yēmu ke dò n cice Dafiti do í na nè o dootitəbè kémaá ti Yiè nKuyie ncíētè. Kè kù me nduó nkòdò bè na. ¹⁸ Di mmōnni ti Yiè nKuyie mme nni nhòmputmmu, dēmarè ténke í n kōōnnè. ¹⁹ N yèmmè dò ndi mmōnni m maámu ti Yiè nKuyie nteciētè bè yó nkù báa ntèè mieke kéndōnnè kù do ti nàkémè n cice Dafiti ke dò: A biré dèè bo səoté a kpàti dèè yó m maá teciētè. ²⁰ N da báámmu duó nkàa kó betōmbè n kōú Dimaa tāri kó detekperè. N yóo duónkomu n kó betōmbè kè bèè teènnè a kəbe, kàa yí n yietì idè a tōmbè, m bè yietì. A yēmu ke dò mbəmabè í bo n cie bèè nō mmutekōù ke dōnnè a kəbe Sidonniibe.

²¹ Kè Idammuu keè de kó tináantì kè dèè o narike, kòo sānte ti Yiè nKuyie nke dò: Ti Yiè nKuyie nyètìrì ndeu kunku kùù duó nDafiti debire dèè ciì, kè dè baké kubotí kudiekù

Isidayeeriibe. ²² De kó difōnkúò kětō nkè bèe náké Sodoməo ke dò: Okpààti tu ò kèemu a yē mmù, ke tú ò bo da pā detekperè nè bè tu dè sètìrì a dó dè mmamè. ²³ O tōmbè yóó dè cúũnkomu ditāri Dimaa kékətenè dāméeri, ké dè bou kētanné dāméeri, kè dèe tuəke a dó dè kè bèe dè cúũ kàa dè tūtóté. Ò dó tìi yeti tú: A bo nhò duòmmè tidiiti kòo piúnè o cífètè.

²⁴ Mèmmè kè Idammuu duó nSodoməo detekperè nè bè tu dè siperésì, ò dó dè mmamè. ²⁵ Kè Sodoməo me nni nhò duò ntidiiti bá dii benni tónni sikəupísikuò (6000), detie mbè tu dè odífè de kó mekəsaàmè dítìrìbè sikəupísini (8000). Sodoməo do de nhò duò mbá dii benni.

²⁶ Kè ti Yiè nKuyie nduó nSodoməo mecìi nkéndonnè kù do tì nhò nàkémè. Kè bè nnaati wenwe nè Idammuu kédəònè betəbè metaummè.

Sodoməo do pínne bèè nìtìbè muheikèntōmmú

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 1:18, 2:1, 16-17)

²⁷ Kè Sodoməo pínne Isidayeeriibe sikəupísitàāti (30000) muheikèntōmmú, ²⁸ ké mbè duònkò ditāri Dimaa bá wèè tǎnkù benitìbè tekəupíítè (10000). Bá dii tǎnni kè di ní dò otǎnkù òmàà ditāri Dimaa, bèdébè tecífètè. Adonidammuu wèè do bè baké bè pì ndè muheikèntōmmú. ²⁹ Bèè te mutòu kè bembè mbo sikəupísiyiekè (70000). Bèè pùò nyetāre ditāri ínkè kè bembè mbo sikəupísini (80000). ³⁰ Ke né mbúúti bè do tǎātè bè, kè bè mpokoo bèè baké betōmbè, bembè do bo sikəupísitàāti nè sikəusitàāti ndi (3300). ³¹ Kòo kpààti duó nkè bè ndèi yetāsàayè yèè kpeñni kè yè ncáá nke de, bè bo púúténè yè ti Yiè nKuyie ncífètè. ³² Mèmmè Sodoməo kó betōmbè nè Idammuu kəbe nè Bibudo èi kəbe, bèè yē yetāre tōmmú, kè bè ndəəri yetāre nè ideí ke dè tǎnni ti Yiè nKuyie ncífètè marimù kpéi.

6

Sodoməo maámè ti Yiè nKuyie ncífètè

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 3:1-14)

¹ Okpààti Sodoməo do yóó keté ti Yiè nKuyie ncífètè mumarimù, kè dè mòke yebie nsikəusìnàà nè sipísini ndi nè bè yèmè Esibiti o kpàti benni naanni, otǎnkù odèrì bè do tú wè Sifi*.

² Sodoməo do maá ti Yiè nKuyie ntèè cífètè okùmè do bo métìrì sipísitàāti ndi, mepèkùmè métìrì tepíítè, mecómmè métìrì tepíítè nè mènùmmù. ³ Kòo maá kukpǎnkpǎnkù bè òò ta kù ke né tuəke kudieku diekù, Kuyie ncífètè kəku. Kè de kó kukpǎnkpǎnkù okùmè mbo métìrì tepíítè, kudieku okùmè bíékè métìrì mènùmmù, kudieku pèkùmè bíékè, métìrì mènùmmù. ⁴ Kòo keú sibòo kéānné simátìdii, ⁵ kémaá ditou mari kékpeénnè kudieku diekù nè de fùò kəku ké kù munnè mètāāti. ⁶ Kè kudieku de fùò kəku mməke mepèkùmè métìrì mèdémè nè dikéè, kè de cuokè kəku məke métìrì mètāāti nè dikéè, kutāānkù métìrì mètāāti nè dikéè. Ke yé ti Yiè nKuyie ncífètè kó imarí cèè ndo í mamè iməu de fùò nè de ínkè. Femarife mafè do í mǎnnè fetefè mecéè nne de kpéi mbè kpeé nkùu dieku ku kó tipímpínti í nkáá nKuyie ncífètè kó imarí. ⁷ Bè do dòò yetāre páíi nwe, kédeè ke né na kéketé mumarimù, bè maá dii mǎnni dihenkèrì yoo tetùutè kó kunampoo í mbo, yoo timátì kó kutōnnenkù tekù makù. ⁸ Ditou dii kpeké defùò kó kudieku kó dibòrì do bo Kuyie ncífètè bakù cǎnku nku. Kè yedetisàkè bo ku mieke yèè dèkùnè kudérìkù, ke pèētè ke tùòke kutāānkù. ⁹ Bè maá dii mǎnni kédeè, kè Sodoməo tè munnè nè detekperè kó imundeí nè de kó tidabeeti. ¹⁰ Bè do maá dii tou kékpeénnè ti Yiè nKuyie ncífètè ké di mùmму kəsóo ntidiyeti, bá kùu dieku kè ku cómmè

* 6:1 Sifi: Bè do kaà mmèè botí betāābè nè ti kaammè yíe ndè í wè, be kóo tǎnkù sifi berínè tínti kó betāābè onaanwè nè onummuwè de cuokè nke (dinótōrì nè tipòdùti de cuokè).

mbo métìrì mèdémè nè dikéè, kè bèe tì munnè nè detekperè kó imundeí, kétaunnè ti Yiè nKuyie nciètè.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sodomə ke dò: ¹² A mè nni mmaámè teciètè, kàa tū n kuó ke dərri n da nàké tì ke dake ke yíe n tannò yeməu, m bo da dəò n do nàké tì a cice Dafiti a kpéi. ¹³ M bo mbo n kəbe Isidayeribe cuokè, m báá bè yóu.

Bè sàrimè ti Yiè nKuyie nciètè te miəke

¹⁴ Sodomə maá dì mōnni ti Yiè nKuyie nciètè kédeè, ¹⁵ kécónné detekperè kó tidabeeti kè deè ntú kumarí, de miəke ketenkè kətuəkenè timūmmùnti, kédeè kénéé ndetekperè bè tu dè sipèrésì de kó tidabeeti ketenkè, ¹⁶ kédínné detekperè kó tidabeeti de miəke kó kufáá nkè ku okùmè mbo métìrì tepítè kè bèe kù dāri tidaabeeti de fūò nè de ínke. De kó kufáá nku bè do túmè ikuó nentì dieku. ¹⁷ Bè do toté kutempìeti kédeè, kè kùu dieku nkpaá ku okùmè do bo métìrì sipísìdé ndi. ¹⁸ Kè bèe kù dāri tidabeeti, kékerí tifènti ti ínke, kè tì ndōnnè yeyaà nnè ye póo, tì do dāri kufáá nkuməu ndi bá kumarí í nfeí. ¹⁹ Kè bèe dəò kətūnte kufáá nkè kù wènkūnnè kətannè ti Yiè nKuyie ntaummè təu. ²⁰⁻²¹ De kó kufáá mpəkùmè do bo métìrì tepítè nte, meokùmè meè máà, mecómmè meè máà, kè bèe kù dāri mesə nsààmè, kédəò diwūòtōnni nè detekperè kó ideí, ké dì dāri mesə nsààmè, kédəò isəwēi ke nūnné ikuó nentì dieku kó dibòrì. ²² Mèmmè bè do dārimè ti Yiè nKuyie nciètè təməu mesə, təməu pái pái nè diwūòtōnni dì bo kufáá mbòrì.

²³ De kó difōnkúò kécíéké odifíè, dikpáa kou kó ideí sitenkaanii, kè sì ndò mbeínkəmbàribè, kè si okùmè mbo métìrì mènūmmù. ²⁴ Kè teketitè fièti okùmè mbo bá kù métìrì mèdémè nè dikéè, kè ì wēnnè ì mbo métìrì mènūmmù. ²⁵ Kè tetetè kó ifièti okùmè múнке mme mmà, meokùmè mèmáà mepəkùmè mèmáà. ²⁶ Sidé kè si okùmè mma ke bo métìrì mènūmmù. ²⁷ Kòo sì tanné kufáá nkécónné de cuokè kè tiè nkó kufièti nkáá nkummarí, kè tetetè kəku nkáá nkutèkù kè ì kətení ke máa de cuokè ²⁸ kòo sì dāri mesə.

²⁹ Ti Yiè nKuyie nciètè kó tidieti tidé miəke, kédəò tifènti kè de kó tifènti ndōnnè tipuonti nè mutepóo mmùu tite. ³⁰ Kòo dari mesə nfecàrifè ti Yiè nKuyie nciètè dieti tidé, kuketikù nè kufáá.

³¹ Kè bèe dəò dicàu dì kpetírì mèdémè ke bo kpetínné ti Yiè nKuyie ntaummè təu bo kùu dieku, ké dì dōnnè detie mbè tu dè odifíè dikpáa kou kó tidabeeti, kédəò tidabeeti tìl pìnnè dicàu kè tì pəkùmè mmànnè bè bo yarímè kudieku kó kumarí mènūmmù diyari òimáa kó mecéè. ³² Kè bèe cíéké tifènti yecàkè yèdé kó tidabeeti ínke, kè tì ndōnnè beínkəmbàribè nè tipuonti nè mutepóo mmùu tite, kédeè kòo dè dāri mesə. ³³ Ke múнке dari kudieku kó dicàu nè ì deí máa. Kè di kó tidabeeti tìl dì pìnnè, kè tinti kó mepəkùmè mmànnè bè bo yarímè kudieku kó kumarí mènàà diyari òimáa kó mecéè. ³⁴ Kè de kó yecàkè ntú ideí bè tu ì sipèrésì i kó tidabeeti, kè bèe yè dōò kè yè ntau nyèdéè yèdéè bá kùu píkù, ké yè pìnnénè yecaube kè yè nyè fiinko. ³⁵ Kè bèe cíéké de kó yecàkè ínke tifènti kè tì ndōnnè beínkəmbàribè nè tipuonti nè mutepóo mmùu tite. Kòo dè dāri mesə.

³⁶ De kó difōnkúò kémaá kuduotí kéfii nKuyie nciètè, ké kù maánè yetárè dieyè, kè yè ndóké inaú itāāti ke səké səké yetəbè ínke, kédeè kécónné detekperè kó tidabeeti ye ínke.

³⁷ Sodomə kpàti benni dinaanni miəke do nke, otānkù bè tu wè Sifi† o miəke, bè pùútémè ti Yiè nKuyie nciètè. ³⁸ O kpàti benni tepítè nè òimáa miəke, de kó dibenni otānkù oniínwè bè tu wè Buudi, ké tè dèè təməu pái ti Yiè nKuyie ndo bè nàké ke dò tè ndōmmè.

† 6:37 Sifi: Wenté 6:1 nè tìl wènkūnnè defūò de kóo tānkù kpéi. 6:38 +Buudi: Bè do kaà mmèè botí be kó betāàbè nè ti kaàmmè dè í wè, bè kóo tānkù Buudi berínè ti kó betāàbè opínwè nè tepítè nè oketiwè de cuokè nke (tipènti nè diyoséè de cuokè).

Bè do tè maá ke dò yebie nyèyiekè ndi.

7

Sadoməwə maámè okpààti cíètè

¹ Kè Sadoməwə maá tekpààticíètè, ké ntè maá ke dò yebie ntepítè nè yètāāti ke né na ké tè dèè teməu páíí, ²⁻³ kémaá kudieku kè ku okùmè mbo métìrì sipìsìnùmmù, mepèkùmè métìrì sipìsidé nè mènùmmù, mecómme métìrì tepítè nè mènùmmù. Ò do cònné Dimaa kó detekperè kó yesānkè nye ké yè dós nyinaú inàà, kèpānné de kó yesānkè ínkè detekperè kó imundéi sipìsìnàà nè inùmmù, bá kùu cuó tepítè nè inùmmù. Ii do pìnnè timùmmùntì. Deè do te kè bèe kù yu ke dò: Dimaa túúkù. ⁴ Kè sibòo mbo tipítì timəu icuó itāāti itāāti ke wetí sitəbè. ⁵ De kó sibòo kó tidabəeti tìi yè pìnnè kè ti okùmè mma tipítì tidé, kè tì tōnké bá dii càu kè di wetí diteri yèdéè yèdéè kuce mètāāti.

⁶ De kó difōnkúò kécónné kudieku tekù yesānkè kémunne, kè ku okùmè mbo métìrì sipìsidé nè mènùmmù, mepèkùmè métìrì tepítè nè mènùmmù, kòo keuté dibòrì dieri kéānné kuhānhānkù ké kù còúténè yesānkè.

⁷ Kòo ānné dikpààtikàrì kó kudieku ò yó nkari dè ke bekù, kécónné Dimaa kó detekperè kó tidabəeti kédínné kumarí, kéketé ketenkè kētuəkenè timùmmùntì.

⁸ Sadoməwə o mómmuə nhò yó nhā tètè cíètè tente do cāā ntemáà borè nde, tè do í wēnné kubeéndieku. Sì né do maá kéndòmmu sidé.

De kó difōnkúò kòo maá o pokù Esibiti kóo kpààti kóo sapàà nho kpete kè tè mme ndò.

⁹ De kó sicēi siməu bè sì maánè yetāsààyè nye yediye, bè cìéké yè, ke yè kèké ke ènne ye pítì tidé. Kè bèe ye mpúúténè, ke ye ndeènè, ké ye mmaánè kuduotí kùu fité tecíètè.

¹⁰ Dipūū mómmənni dii, bè do di púúténè yetāsààyè nye yediye, yèè okùmè bo métìrì mènàà yoo mènùmmù. ¹¹ Kè bèe deè kəsəó nyetāsààyè, bè benné yè kè yè mà, kédeè kécónné ye ínkè Dimaa kó detekperè kó yesānkè. ¹² Kuduotí kùu fité tecíètè ku kó yetāre do bo icuó nyitāāti ndi, ke səké yetəbè ínkè. Nè Dimaa kó detekperè kó tidabəeti, kucuó nkumáà. Kéndōnné kuduotí ti Yiè nKuyie ncíètè kòku nè de kó kuhānhānkù.

Bè do duó mmùù tōmmú Idammu

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 2:12-13)

¹³⁻¹⁴ Onitì məu wèe do bo Tiiri, kòo yètìrì tu Idammu, kòo cice tú de kó dihei kou, kòo yō tú Nefutadii kó kuwə nkou ke tú okúpokù. Kòò ciì ke nə nke máátí deməu nè disəwūđ. Kòo kpààti Sadoməwə duó nkè bèe ò yúní, kòo duó nkòò bo dəđ disəwūđ kó tinentì timəu.

Bè dđđmè disəwūđ kó yesānkè

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 3:15-17)

¹⁵ Mèmmè ò yiemme disəwūđ kéuté kè dèe naá nyesānkè yèdéè, kè dimari kó meokùmè mbo métìrì mèwei kè di cēékù bo métìrì mèkuò. ¹⁶ Kòo dəđ kéuté kè dèe naá disəwūđ kó yeteitiye yèdéyè ké yè òò nyesānkè yómme, kè de kó yeteitiye okùmè mbo métìrì mèdémè nè dikéè bá di. ¹⁷ De kó difōnkúò kòo dəđ disəwūđ kó mēfimme ké mè sèu mmetēmè, bá dii teitirì ínkè mèyiekè mèyiekè. ¹⁸ Kòo seu nde kó yeteitiye disəwūđ icuó idéi kēfité kè dè ndōnnè yetebe bè tu yè kèdénàti. ¹⁹ Kòo yíe səó nde kó yeteitiye yómme yeteyè kè yè ndōnnè mutepóó mbè tu mù díisi kè ye okùmè mbo métìrì mèdémè. ²⁰ De kó yeteitiye mēfimme sèu yèè ínkè, kédəđ kè dè ndò nyebìè nkēfité. Kè bèe yè kpē ndisəwūđ kēfité kè dè ndò nyetebe bè tu yè kèdénàti, kəmbo sikəusidé bá kùu cuó ínkè. ²¹ Kòo deè ké yè cònné ti Yiè nKuyie ncíètè kó kuhānhānkù ìnkè, dii nkubakù yóu diteri kucānku, kényú kuyóu kperi ke dò: Ti Yiè nKuyie nképénkunko, kényú kucānku kperi ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu muwērimú.

²² Kòo sáò dii taitirì ìnkè yeteitiyè teyè kè yè ndò mmutepóó. Mèmmè bè dèèmmè yesànkè kó mutōmmú.

Bè dòmmè disoawūḏ kó kunankú
(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 4:2-5)

²³ Kè Idammuu dāñè disoawūḏ kunankú pēkukù makù, kè ku pēkumè mbo métirì mènūmmù, mecómmè métirì mèdémè nè dikéè. Kàa bo kù benné kéfité dè mbo métirì tepíítè nè mènūmmù. ²⁴ Kè bèe kpē nde kó kunankú biè nkéfité, kè dè ndò nyeyaà, kémbo bá wèè métirì mieke sipísidé, métiribè tepíítè nè bènūmmù bembe mieke, de kó kunankú nè de kó yeyaà mbè do dè wēnné kéuténè dii sōawūḏ maa ndi. ²⁵ Kòo di ndāñè inàake tepíítè nè idéi, ké ì cōnné kè itāāti nwetí kubakù yóu bíékè, kè itāāti wetí diyìè yìèní kèè bíékè kè itāāti wetí kubakù cānku, kè itāāti wetí diyìè taà kèè bíékè, kè i fḥ bíékè maa de cuokè. Kè bèe cōnné de kó kunankú i ìnkè. ²⁶ Kè ku biè ncéékù mǎnnè tenḏutè kó mepēkumè, ke yaa nke dò mmutepóó. Kè bè anté ku biè nfebòòfè kpèye kōme, kaa kù píe mmenie, mè mbo dítiribè sikoupísini (8000).

Bè dōñèmmè disoawūḏ sikpàrinaaséí nè si bo

²⁷ Kòo dāñè disoawūḏ sinaaséí tepíítè, bá tē kè tē mmōke meokumè métirì mèdémè. Kè mepēkumè mme mma, mecómmè métirì òmáà nè dikéè. ²⁸ Bè do si dōò kémunnenè disoawūḏ ndi, kétōnné ipààti. ²⁹ Kè bèe dè kpē ndisōawūḏ kè dè ndò nyecirìcirè nè inàake nè beínkembàribè. De kó denennè detāāti dende bá dè kè de fūḏ mmōke ditàri, kè bèe si cātinné tisāti de ìnkè nè de fūḏ. ³⁰ Bá tēè naasāntè kè tē mmōke yecēḗtiyè yènáà nè yebàkè yèè pīnnè imànke inàà bè dōñè yè disoawūḏ, kumátidóu pīnnè yèè cēḗtiyè kè dè wē nke uté ke tú disoawūḏ maa. ³¹ Ke cōnné demarè te mieke kè dè ntōnke ke tē dōnnè, ke tē sènté métirì kó dikéè, kè bèe cirime de nūu bè ní bo na mèè kpéi nkétò dèè dò ncirìcírì kè di pēkumè mbo sántimétirì sipísiyiekè nè mènūmmù kè bèe dè kerí. ³² Kè de kó yecēḗtiyè yènáà mbo tenaasāntè fūḏ. Kumátidóu kùu yè pīnnè kè kù tàunè tenaasāntè, kè te cēḗtiyè cómmè mbo bá di sántimétirì sipísiyiekè nè mènūmmù. ³³ Bè do yè dōò kè yè ndōnnè tekpàrinaasāntè kpèye ð ndōmmè mme, kè dè nwē nde kó ticēḗtiti nè de kó idabí nè de kó yedó idabí tūḏ yè kè dè wē nke uté disoawūḏ maa. ³⁴ Yebàkè yènáà imànke kpèye ke dè wēnnénè tenaasāntè ke uté disoawūḏ dimaa. ³⁵ Kè kukākú makù mbo bá tēè naasāntè biè, kè ku cómmè bo sántimétirì sipísidé nè mènūmmù ke fité. Kè tē mōke yebàkè kè yè wē nke uté disoawūḏ maa. ³⁶ Kè bèe dāò tidabeeti tipīti kpeti, nè yebàkè ìnkè tifènti kè ti ndōnnè beínkembàribè, nè yecirìcirè, nè tipuonti, ke me nyí kécátincátinné tisāti kéfité. ³⁷ De kó sinaaséí tepíítè bè do si dōò kè si ndōmmu, bá tē kè tē nwē nke uténè disoawūḏ maa, ke mà simōu ke dō nsimōu.

³⁸ Kè bèe deè kédāò disoawūḏ kó inanké tepíítè, bá kù kè ku cómmè mbo métirì mèdémè bè bo na kéānné bá kùu mieke dítiribè tekoupíítè nè sikousikuò (1600). Kòo cōnné de kó inanké sinaaséí ìnkè bá tē kumaa. ³⁹ Ò dèè mèmmè kécōnné sikpàrinaaséí sinūmmù ti Yiè nKuyie ncíḗtè bakù yóu, sinūmmù tōu kucānku, diyìè yìèní kèè bíékè kéínné kunankú diekù ti Yiè nKuyie ncíḗtè diyìè yìèní kèè bíékè, kétóónnè ti Yiè nKuyie ncíḗtè.

Bè bàtemè tinenti bè yó mpīnnè tì mutōmmú ti Yiè nKuyie ncíḗtè
(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 4:7-5:1)

⁴⁰ Idammu dōò dii mōnni yenaabò, nè tikāpentì, nè yebò bè yó mméinnè yè meyiḥ. Mèmmè ò dèèmmè Sodomō do yē nwèe dāò tìi nenti ti Yiè nKuyie ncíḗtè kpéi. Tìi tú:

⁴¹ Yemátisānkè yèdéè

nè yeteitiyè yèdéè bè yóó seu nyèè yómmè mesōfimme yeteitiyè ìnkè.

⁴² Nè bè do dōò dè kè dè ndò nyetebe bè tú yè kèdènatìbè kémbo sikousinàà, kè bèe dè cātinné mesōfimme seu dè icuó idéi kéfité.

⁴³ Sinaasēí tepíítè nè de kó yebɔ yèè cōmmú si ínkè tepíítè.

⁴⁴ Kunankú diekù nè disɔwũḍ kó inàðke tepíítè nè idéi, kù cōmmú ì ìnkè.

⁴⁵ Bè yó nkounè tii nentì mutápeí nnè tikāpentì nè yebɔ bè yó mméínè yè meyií.

De kó tinentì timəu Sodomɔ do yē nwèe dɔɔ tì, ò do tì dḍnè disɔwũḍ ndi ké tì anté mesà. ⁴⁶ Suditēē kó kubiriku mieke nke bè do yiemme disɔwũḍ, ké dè má Sukɔti eì nè Saditanni kperi de cuokè. ⁴⁷ Kè bèe deè kè Sodomɔ tì tanné ti Yiè nKuyie nciētè. Tì do sū mediè mme, bá bè í nna ke bo bate disɔwũḍ bè tì dḍnè di kó kucéékù.

⁴⁸ Kè Sodomɔ dḍnè mesɔ nsààmè tinentì teti bè yó mpīnnè tì ti Yiè nKuyie nciētè mieke mutōmmú. Tii tú:

Dihúúntònni,

nè tábùrì bè yó ndakù wèè ínkè péèbè bè pāā mbè ti Yiè nKuyie.

⁴⁹ Sifitíkèkèe tepíítè sii do íkú ke wetí ikuó nentì kó kudieku, sìnùmmù kubakù youú,

sìnùmmù kubakù cānku.

Bè do si dḍnè mesɔ nsààmè mme nè si tòkè yèè dḍ mmutepóó nè sibúkúsi bè yóó ānné sii mieke ifitíwēi

nè de kó ihaaké,

deməu mesɔ nsààmè mād.

⁵⁰ Nè yenaabɔ nè siseú,

nè yebɔ bè yó mméínè yè meyií,

nè ibòðke nè tikàdàabuuti bè yó ntuò ntii mieke tihúúntì,

kè dè ntú mesɔ nsààmè.

Timátì tii pīnnè yecàkè yèè kpetí ikuó nentì kó kudieku nè ikuó dieku kpeye.

Deməu kè dè ntú mesɔ.

⁵¹ Okpàtì Sodomɔ deè dii mḍnni ti Yiè nKuyie nciētè kó mutōmmú, kétóni o cice Dafiti do cānné dè Kuyie nkpéi: Timátì péitì nè mesɔ nnè tinentì teti tibotí tibotí, ké dè tanné ti Yiè nKuyie nciētè kó tinentì do dḍ kəmbo kùu dieku.

8

Bè tannémè ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu ku cíētè mieke

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 5:2-6:2)

¹ Kè Sodomɔ tíi nyIsidayeeribe kó bekótìbè nè bèè baké iwua nnè tinaàmuntì kè bè bo kɔte Dafiti eì bè tu di Siyḍḍ kétúóténì ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu. ² Kè Isidayeeribe beməu tínni okpàtì Sodomɔ borè. De kó dibenni tānkù oyiénwè do nwe bè tu wè Etanimmu*, kè bè mɔke dibanni. ³⁻⁴ Isidayeeribe kó bekótìbè beməu tíi ndii mḍnni ke deè, kè ikuó niùbèe túóté ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu kétɔ, kétúóténè ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu nè tikouténentì tii bo di mieke. ⁵ Okpàtì Sodomɔ nè Isidayeeribe kè bèe tíi nKuyie ntaummè tɔu borè kífíe inàðke nè ipe kè dè nsū ke í dḍ nkéna kékaa nkédeè.

⁶ Kè ikuó niùbèe di tanné ti Yiè nKuyie nciētè mieke kéínné di kó kufáá mbè tú kù ikuó nentì dieku, bè dḍ tii fènti ke donnenè beínkèmbàrìbè ti fièti déè. ⁷ Bè do ti dḍ tìdè kè ti fièti nyuo ke kānké ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu ndi nè di pàati. ⁸⁻⁹ De kó ipàati do deumu, kàa ta ti Yiè nKuyie nciētè kudieku diekù, a nyi wùó, nkàa me mbo ditowaa a bá nyi wùó. Titápíètì tìdétì mād tii do bo ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu mieke, kù do bè dènnè Esibiti kéduó ntì Məyiisi, kù bè tàunnè dii mḍnni kumād ditāri Odebu kè tì kraá bo nè yíenní.

¹⁰ Ikuó niùbèe yènni dii mḍnni ti Yiè nKuyie nciētè kè diwetirii tē píe. ¹¹ Bá bè í nna késooté be tōmmú. Ti Yiè nKuyie nkó tikpeti tii do píe nku cíētè. ¹² De mḍnni kè Sodomɔ

* ^{8:2} Etanimmu: Bè do kaà mmèè botí be kó betààbè nè ti kaammè yíe ndè í wē, be kóo tānkù Etanimmu berínè ti kó betààbè oweínwè nè opíinwe de cuokè nke (kupɔsēikù nè tipeentì de cuokè).

béi nke d̀̀: Ti Yiè nKuyie nha d̀̀o k̀́embo diwetis̀̀ur̀̀i mieke nke. ¹³ K̀́e n né da maá tekpaàtic̀́è̀t̀̀e a ỳ̀o mbo tè s̀̀áá!

Sadom̀̀o ǹ̀ak̀́e t̀̀i beǹ̀it̀̀ib̀̀e
(Wént̀́e 2 Bekpaàt̀̀ib̀̀e t̀̀omm̀́ú 6:3-11)

¹⁴ K̀̀o kpààt̀̀i Sadom̀̀o ẁ́è̀t̀̀e Isidayeeriibe t̀̀inǹ̀i c̀̀om̀́m̀́ú d̀̀e k̀́em̀̀o ti Yiè nKuyie nk̀̀o mesàa mbe kp̀́eí, k̀́edeè ke d̀̀o: ¹⁵ Ti Yiè nKuyie nyètir̀̀i ndeu t̀̀inti Isidayeeriibe ti t̀̀u nk̀̀u, kuù d̀̀ò ǹ̀e ku ẁ́er̀̀ím̀́ú k̀̀u do ǹ̀ak̀́e t̀̀i n cice Dafiti ke d̀̀o: ¹⁶ Ǹ̀e ò d̀̀enne dii ỳ̀ie n ǹ̀it̀̀ib̀̀e Isidayeeriibe Esibiti, n ỳ̀i t̀̀aãt̀́e diỳ̀ie mar̀̀i Isidayeeriibe ek̀́e mieke dimar̀̀i, ke t̀̀u b̀̀e m maá tec̀́è̀t̀̀e n ỳ̀o mbo tè̀̀e mieke. N t̀̀aãt̀́e Dafiti nwe k̀̀o bo mbak̀́e n ǹ̀it̀̀ib̀̀e Isidayeeriibe. ¹⁷ K̀́e n cice Dafiti ỳ̀emm̀̀e ò p̀́ã k̀́end̀̀o nẁ̀e maá tec̀́è̀t̀̀e ti Yiè nKuyie nt̀̀inti Isidayeeriibe t̀̀u nk̀̀u. ¹⁸ K̀́e k̀̀u ò ǹ̀ak̀́e ke d̀̀o: A ỳ̀emm̀̀e m̀̀e nda p̀́ã m̀̀e ke d̀̀o nhá m maá tec̀́è̀t̀̀e d̀̀e wennimu. ¹⁹ D̀̀e né í t̀̀u f̀́ó ỳ̀oó tè nni mmaá, a ỳ̀oó peit̀́e d̀̀e bire deè ỳ̀oó tè nni mmaá. ²⁰ K̀̀u ti nd̀̀ò ke duó nk̀́e n s̀̀ot̀́e n cice Dafiti kpàt̀̀i, ke k̀̀ari o kpààtik̀̀ar̀̀i, ke bak̀́e Isidayeeriibe, k̀́end̀̀onǹ̀e k̀̀u do ti nhò ǹ̀ak̀́em̀̀e. M maá te nc̀́è̀t̀̀e ǹ̀e ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe t̀̀u nk̀̀u k̀̀o diỳ̀et̀̀ir̀̀i kp̀́eí nke, ²¹ ke ãnǹ̀e kudieku dit̀̀ou ti Yiè nKuyie ndo tàunǹ̀e kumàa Isidayeeriibe k̀̀u b̀̀e d̀̀enne dii m̀̀onǹ̀i Esibiti k̀́e b̀̀e duó nỳ̀i kuó ã dii mieke.

Sadom̀̀o b̀́ant̀̀em̀̀e ti Yiè nKuyie nku c̀́è̀t̀̀e kpetím̀̀u ỳ̀ie
(Wént̀́e 2 Bekpaàt̀̀ib̀̀e t̀̀omm̀́ú 6:12-40)

²² K̀́e Sadom̀̀o c̀̀omm̀́ú diẁ́ó̀t̀̀onǹ̀i ìk̀́e ǹ̀e Isidayeeriibe bem̀̀ou ìk̀́e, k̀́eyoute o nau keínk̀́e bík̀́e k̀́ebánt̀̀e ti Yiè nKuyie nke d̀̀o: ²³ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe t̀̀u nk̀̀u, ot̀̀ou m̀̀ou í bo ke da d̀̀onǹ̀e bá keínk̀́e mieke bá ketenk̀́e ínk̀́e. F̀́ó nẁ̀e p̀́i mmetaumm̀̀e a d̀̀ònǹ̀em̀̀e a t̀̀omb̀̀e ke d̀̀ori mesàa mb̀̀e da t̀̀u nǹ̀e be ỳ̀emm̀̀e mem̀̀ou. ²⁴ A d̀̀òmm̀̀u a k̀̀oo t̀̀ont̀̀i n cice Dafiti a do ò ǹ̀ak̀́e t̀̀i. A ti nd̀̀ò ỳ̀ie nǹ̀e a ẁ́er̀̀ím̀́ú. ²⁵ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe t̀̀u nk̀̀u a báa ỳ̀e nha do ǹ̀ak̀́e t̀̀i a k̀̀oo t̀̀ont̀̀i n cice Dafiti ke d̀̀o: K̀̀o bí ỳ̀ie nke t̀̀u nha k̀̀o kuce ò k̀̀u t̀̀u mm̀̀e bot̀̀i, ì ỳ̀o nsak̀́e o kpàt̀̀i k̀́embak̀́e a ǹ̀it̀̀ib̀̀e Isidayeeriibe. ²⁶ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe t̀̀u nk̀̀u, d̀̀ò di mm̀̀onǹ̀i a do ǹ̀ak̀́e t̀̀i a k̀̀oo t̀̀ont̀̀i n cice Dafiti.

²⁷ K̀́e Sadom̀̀o s̀̀ot̀́e k̀́ebéi nke d̀̀o: Ti Yiè nKuyie mm̀̀enke bo na k̀́emboǹ̀e beǹ̀it̀̀ib̀̀e ketenk̀̀a? Keínk̀́e kie deu ke í na ke t̀̀o ti Yiè nKuyie nk̀́e m m̀̀e mmaá tè̀̀e c̀́è̀t̀̀e t̀̀e bo na k̀́e k̀̀u t̀̀ò? ²⁸ Ti Yiè nKuyie nk̀́ent̀́e k̀́ekeè mí nha k̀̀oo t̀̀ont̀̀i n da báamm̀̀e ỳ̀ie! ²⁹ A ǹ̀n̄f̀̀e báa úú nkeyènk̀́e ǹ̀e kuyie nte nc̀́è̀t̀̀e ínk̀́e, a béi nke t̀̀u a ỳ̀et̀̀ir̀̀i ỳ̀o mbo tè̀̀e mieke. K̀́ent̀́e a k̀̀oo t̀̀ont̀̀i ỳ̀oó da b̀́ant̀̀e ì báamm̀̀i te mieke. ³⁰ Ti Yiè nKuyie, n k̀́ent̀́e mí nǹ̀e a ǹ̀it̀̀ib̀̀e Isidayeeriibe, k̀́e ti da b̀́ant̀̀e te nc̀́è̀t̀̀e mieke, á mboní keínk̀́e k̀́ekeè k̀́e ti c̀́è̀.

³¹ K̀̀o ǹ̀it̀̀i càar̀̀e ot̀̀ou, k̀́e de ỳ̀ie nỳ̀i ẁ̀e parik̀́e, k̀̀o k̀̀tení a c̀́è̀t̀̀e ke parik̀́e a ẁ́ó̀t̀̀onǹ̀i ìk̀́e, ³² ti Yiè nKuyie nhá mboní keínk̀́e k̀́ekeè, k̀́e b̀̀e p̀̀t̀́e, k̀́ekpetínǹ̀e os̀̀inẁ̀e k̀́ed̀́et̀́e ẁ̀e naati.

³³ K̀̀a ǹ̀it̀̀ib̀̀e Isidayeeriibe da yetéǹ̀e, k̀́e be dootit̀̀òb̀̀e b̀̀e na, k̀́e b̀̀e ẁ́è̀t̀̀ení a c̀́è̀t̀̀e bík̀́e ke da m̀̀o mec̀́è̀mm̀̀e, ke da s̀́ant̀́e, ke da b̀́ant̀̀e. ³⁴ Ti Yiè nKuyie nhá mboní keínk̀́e k̀́ekeè k̀́ec̀́è nha ǹ̀it̀̀ib̀̀e Isidayeeriibe, k̀́eẁ́t̀́e k̀́e b̀̀e kp̄enǹ̀ení diheì a do duó nd̀̀i be yemb̀̀e.

³⁵ K̀́e b̀̀e me mbo da yetéǹ̀emu, k̀̀a kpetínǹ̀e iwetibori k̀́e fetaaf̀̀e t̀́enke í nniu, k̀́e b̀̀e bant̀́e b̀̀e yetém̀̀e a b̀̀e pot̀́e m̀̀e kp̀́eí, ke k̀̀tení te nc̀́è̀t̀̀e mieke ke da b̀́ant̀̀e ke da s̀́ant̀́e.

³⁶ Ti Yiè nKuyie nhá mboní keínk̀́e, k̀́ec̀́è nha k̀̀oo t̀̀ont̀̀i ǹ̀e a ǹ̀it̀̀ib̀̀e Isidayeeriibe, k̀́e b̀̀e benke kuce s̀̀àk̀̀u b̀̀e d̀̀o nk̀́et̀̀unne k̀̀u, k̀́eỳ̀ore menie nketenk̀́e a duó nk̀́e a k̀̀obe k̀́e b̀̀e k̀́e te.

³⁷ K̀́e dik̀̀onǹ̀i dii me ntanǹ̀i diheì yoo mutenk̀́úú, k̀́e tidiit̀̀i t̀̀i me nf̀́aũ ndepaa nyoo k̀́e fet̀̀ur̀̀if̀̀e f̀́e me nt̀̀i p̀́i. K̀́e yecádúú nyèè me ntanǹ̀i yoo fecofe. K̀́e Isidayeeriibe dootit̀̀òb̀̀e beè me mbo b̀̀e pi be eì k̀́e mb̀̀e f̀́è̀unko. K̀́e meyei mmam̀̀e tanǹ̀i yoo mum̀̀omm̀́ú bá mù.

³⁸ Kàa nìtìbè Isidayeeri be yèmmè cààrè be yei nkprí, kè bè wèe wèèteni a cíètè bíékè ke da bàntè, bá kòò da maw mù, yoo ò da bàntè tìmatì kprí. ³⁹ Ti Yiè nKuyie nha mboní keínkè a kari, kékeè, kécié, nkéteennè, kédòò bá wè o borime dòmmè, ke yé a yémèmu o yèmmè. Fíòò máá yé benitìbè bemou yèmmè. ⁴⁰ Ndòori memme kè dèe yie nkè Isidayeeri nda dé be fòmmu mumou, bè yó nfòu mù dihei a duó ndi be yembè di mieke.

⁴¹⁻⁴² Benitìbè yóó keemu a yetidieri nè a kpeínimè ke pí mmutómú nè muwérímú. Bá opòò wèè í tú Isidayeeri, kòò iténí dedétirè ke kòteni a cíètè nè a yètiri kprí nke da báá. ⁴³ Ti Yiè nKuyie nha mboní keínkè kékeè kédòò o yé mmù. Memme kutenkù kumou kòbe bo bantémè, ke da depe a nìtìbè Isidayeeri da dé mèè botí. Kè bèe banté ke dò n da máá tèè cíètè mènke tú a kpete.

⁴⁴ Kàa duó nkàa kòbe dokénè be dootitòbè, kè bè bo a be tō nkè ke wèèteni a èi a tãáté dì, n da máá dì tecíètè di bíékè ke da bàntè, ⁴⁵ Ti Yiè nKuyie nha mboní keínkè kékeè be báammì ké bè teennè.

⁴⁶ Kè Isidayeeri beè me nda yeténè, ke yé òmòu í bomè wèè bo yí ò báá yeté. Kè dè dò mbè da yeténè, kàa mieke bè peike, kàa yóu kè be dootitòbè bè pìmmú ke kònnè dedétirè yoo de tóonnè, ke bè dòò tidaatì, ⁴⁷ kè bè kè bo ke totí be yèmmè ke da bántè ke tú: Tí do kprénnè ti to, ti yetému, ti cààrèmu. ⁴⁸ Kè bè kè bo ke da maw mecíémmè nè be yèmmè memou ke wèèteni dihei a duó ndi be yembè di bíékè, a tãáté dì, n da máá dì tecíètè, kè bè da báá, ⁴⁹ ti Yiè nKuyie nha mboní keínkè kékeè be báammì ké bè teennè. ⁵⁰ Á bè cíé mbè da yeténè, nè be yetemè a kpeti, á duó nkè bè dootitòbè bè kuó mmesémmè. ⁵¹ Bè tú a kòbe mbe, kàa bè te, ke bè dènne Esibiti meháárimè mieke.

⁵² A nònfè báá íté mí nha kóo tónti nè a nìtìbè Isidayeeri ti ínkè. Nyo ti báammì, ti yóó nkuò nke da báá nyi. ⁵³ Ti Yiè nKuyie nfíòò ti tãáté ibotí tei mieke kè ti bo ntú a kòbe, kéndònnè a do ti nàkémè a kóo tónti Mòyiisi, a dènne dì mònni ti yembè Esibiti.

Sadomaw mawmè ti Yiè nKuyie nke tú kùu bè dòò mesàà

⁵⁴ Sadomaw kuónnè dì mònni ti Yiè nKuyie nke kù sautenè, kédeè kéité ò do nínkú dè diwūòtònni iikè ke yoo o nou keínkè bíékè, ⁵⁵ kécómú kémaw ti Yiè nKuyie nkó mesàà nyIsidayeeri bemou ínkè ke dò: ⁵⁶ N sántímu ti Yiè nKuyie nkùu òmpunne ku nìtìbè Isidayeeri kéndònnè kù do ti nàkémè ku kóo tónti Mòyiisi. Timou ti tì dòòmu tìmatì í sùó. ⁵⁷ Ti Yiè nKuyie nha nti bonè a do bonè mèè botí ti yembè, a báá ti bontóo! A báá ti yóu! ⁵⁸ Yúónni ti yèmmè a bíékè, kè ti ndòori a dómè, kèntū nha kuó nè a tannò a duó nyè ti yembè. ⁵⁹ Ti Yiè nKuyie nha báá yé n da báá nyi báammì, yóu kè ì mbo a yèmmè keyènkè nè kuyie, kè dèe yie nkàa nteennè a nìtìbè Isidayeeri nè mí nha kóo tónti yewe yemou. ⁶⁰ Memme ibotí imou bo bantémè ke dò nfí nti Yiè nKuyie nfíòò tu Kuyie, kòò maw í bo ke da dònnè. ⁶¹ Díndi Isidayeeri kè di duó ndi yèmmè memou ti Yiè nKuyie kényíé nku kuó nè ku tannò, kéndònnè dè mè ndòmmè yíe.

Bè do fié ì wūò ti Yiè nKuyie nku ncíètè kpetímù yie

(Wénté 2 Bekpààtìbè tómmú 7:4-10)

⁶² Okpààti Sadomaw bàntè memme ti Yiè nKuyie nkédeè, wenwe nè Isidayeeri bemou kè bèe fié ti Yiè nKuyie nyiwūò. ⁶³ Bè kpetírì dì yie ti Yiè nKuyie ncíètè kè Sadomaw fié ti Yiè nKuyie nyiwūò metaummè kpeyi. Yenaadakè sikoupirísidè nè sikoupirísidè (22000) ipe tekoupiríkòtè nè sikoupirísidè (120000). ⁶⁴ Disawūò kó diwūòtònni í nsànnè, kè Sadomaw duó nkè bèe túóté ti Yiè nKuyie ncíètè kó kudànkù, ké de ntū nyiwūò ì dò nkétuò nnè yepàrè yèè tú tidiiti nè bè fié ì wūò metaummè kpeyi kó mekùò mmekùò nkperè.

⁶⁵ Sadomaw nè Isidayeeri beè do tíkú ditìnni dièri ndi, ke baà nde kó dibanni. Benitìbè do iténí Debo-Amati nwe kèntò kètuòkenè Esibiti kó kukó nkè bè mbaà nde kó dibanni ke dō yewe yèyiekè. ⁶⁶ Dyiè nínni yie kòo kpààtii cau mbenitìbè, kè bèe kòteni kémaw

Kuyie nkó mesàà nho ínkè bá wè kòo kò nho cíètè. Kè diwèi mbè bo ti Yiè nKuyie ndòòmè mesàà nku kóo tǒnti Dafiti nè ku nìtìbè Isidayeeriibe.

9

Ti Yiè nKuyie nyíé ke benkemè kumáà Sadomǎo
(Wénté 2 Bekpààtìbè tǒmmú 7:11-22)

¹ Sadomǎo maá dìi mǎnni ti Yiè nKuyie ncíètè nè tekpààticíètè kédeè nè ò dǒ dèè kó dimàà. ² Kè ti Yiè nKuyie nyíé kóò benke kumáà kù do o benke mèè botí kumáà Kabaǎǎ, ³ kóò nàké ke dǎ: N kèemu a m báámmè ke n kuǎnnè. N cǎnnému tɛcíètè a m maá tɛ n yó mbomu tɛ mieke, n yèmmè nè n nuò ndè í yóó íté tɛ ínkè bìti! ⁴ Fǒ nha mómmuǎ nha cǎnke ntú n kó kuce nè a yèmmè memǎu, kàa dǎǎri dèè síé, ke dǎǎri n da nàké tì timǎu, ke tǔ n kuó nè n tannǎ a cice Dafiti do dǎmmè. ⁵ A kpàtì yó mbomu sǎǎ kéndǎnnè n do tì nàkémè a cice Dafiti ke dǎ o bí ìi yó nsáké o kpàtì sǎǎ kémbaké Isidayeeriibe. ⁶ Fǒ nnè a bí kè di me nni mbùtínné, kè di í pí n tannǎ nè n kuó n di duó ndè, kè di kǎte ke nìnkú yebǎkè ìikè ke yè fié. ⁷ De mǎnni m bo di beti díndi Isidayeeriibe ketenkè n di duó nkè mieke, kédootóo tɛcíètè a m maá tɛ, kè di wǎmpǎnnè, kè ibotí tɛi di daá, ⁸ de mǎnni bèè bo mpǎnkù tɛcǎdiètè tie mborè, dè bo bè di, kè bè mbékú mùù kpéi nte kè n dǎǎ mebotí de kó diheì nè de kó tɛcíètè tèè do deu ke wenni. ⁹ Kè bèè bè tǎnné ke dǎ: Bè dootóo be Yiè nKuyie nku, kùù do dǎnnè be yembè Esibiti ke ninku ke feu iwǔǎ yebǎkè ke pí nye tǎmmú. Deè te kè kù yóu kè de kó meyei mmemǎu bè tǔǎkení.

Sadomǎo pí mmùù tǎmmú
(Wénté 2 Bekpààtìbè tǎmmú 8:1-18)

¹⁰⁻¹¹ Idammu Tiiri kóo kpàtì weè do duó nSadomǎo detekperè nè bè tu dè sǎpèrèsi nè mesǎo nhò dǎ mèè botí, kòò yàa maánè ti Yiè nKuyie ncíètè nè tekpààticíètè yebie nsípísidé mieke. Sadomǎo dèè dìi mǎnni mumarimù kǎpǎ Idammu yehekè sipísidé, yèè bo Kadidee kó kutempǎ mmieke. ¹² Kè Idammuu íté Tiiri kékǎte kǎyà de kó yehekè, ò me nyí nyè pǎnsirì, ¹³ kǎbéi nke dǎ: N népo Sadomǎo, a mè nni mpǎ yèè ekè í tú yémayè. Kè bèè yè yu ke dǎ Kabudi ekè. Nè yíenni kè bè yè yu ke tú Kabudi ekè. ¹⁴ Kè Idammuu pǎ Sadomǎo mesǎo ntǎnni bètǎǎti nè dikéè.

¹⁵ Nte okpààti Sadomǎo do pínné mèè botí benitìbè muheikǎntǎmmú kè bèè maá ti Yiè nKuyie ncíètè, nè tekpààticíètè, nè kudǎnkù bè do tú kù Midoo, nè Sedisademmu kó iduotí, nè Asǎo nè Mekidoo nè Kesee kó yehekè. ¹⁶ Esibiti kóo kpàtì weè do bè do kǎpǎnte Kesee, kǎcǎu ndihèi kǎkuǎ Kannahǎǎ kǎbe bèè do dè bo, kǎpǎ de kó diheì o kóo sǎpǎà nhò yèti dìi mǎnni o dǎù Sadomǎo. ¹⁷ Deè te kè Sadomǎo do wǎte kǎmaá Kesee èi kǎwǎte kǎmaánè Beti-Onǎo ekè defǔǎ kpeye. ¹⁸ Nè Badati kperi, nè Tamaa kperi yèè bo be tenkè tempǎ ntedǎntè kǎku. ¹⁹ Nè yehekè o diiti do ã yè nè o kpàrǎnasǎí do bo yè nè o sǎí. Kòo maánè ò dǎ dèè kó dimàà Sedisademmu, nè ditǎri Dimaa, o tenkè kemǎu mieke cǎnke. ²⁰ Benitìbè mabè beè do kpáá be tenkè mieke bèè í tú Isidayeeriibe: Amǎriibe nè Itiibe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe. ²¹ De kó ibotí do kpáá be cuokè ke yé Isidayeeriibe do í namè kè bè kùò bemǎu. Sadomǎo do be mpínné muheikǎntǎmmú, kè bè kpáá ke mù pí nnè yíenni. ²² Kè Sadomǎo soó nyIsidayeeriibe kè be ndǎǎ behǎǎpǎmbè nè tihǎǎpǎnti tìi ò bàa, iwǎi yembè nè bèè tǎu behǎǎpǎmbè bèè dèkù sikpàrǎnasǎí be kpàrǎnenti nè bèè bè baké. ²³ Kè kùmandǎábèè waá mbèè yó mbaké muheikǎntǎmmú kè bè mbo sikǎusìnummù nè sipísìnummù (550) kè beè nni ditǎnni dìi pí mmutǎmmú.

²⁴ Esibiti kóo kpàtì kóo sǎpǎà nyitè dìi yìè Dafiti èi kǎta Sadomǎo maá tèè cíètè, de mǎnni ndi Sadomǎo maámè kudǎnkù bè tu kù Midoo.

²⁵ Kè Sadomǎo níí fié iwǔǎ ti Yiè nKuyie kuce mètǎǎti dibenni mieke. Ke níí fié ii nkétuo nkéfié itèi metaummè kpeyi kǎmpí nti Yiè nKuyie ncíètè kè dè wenni.

yé Sodoməw kó dimònni bè dòke do í wúo ntimáti péítì dèmarè sààrè. ²² Ò do məkemu bàtóòbè péu kè bè niènè okpààti Idammu kòbe kè bè kàri dedétirè, ke ní dò yebie nyètāāti kénwētini ke tə mesəw nsààmè nè timáti péítì, nè yepápani, nnè iwaá nnè sinəw sààsì.

²³ Okpààti Sodoməw do pēnkumu bekpààtibè səmbe mecìi nnè tikpàti. ²⁴ Ti Yiè nKuyie nkuù mènke do ò duó mmecìi mmediè, nnè de kpéi nkè benitibè nyiitini tipîti timəu ke kəriní o borè, ke kemmu mecìi nKuyie nhò duómè. ²⁵ Mèmmè kè bè nhò təuní yebie yeməu duómè tinenti mesəw nkpeti, nè timáti péítì kpeti, nè tiyaàsàati nè tikpàrinenti, nè tihúúnti nè siséí, nè siséí tesì masì, siséí deke sāmmarímúbè kè dè peitè sì.

²⁶ Kè Sodoməw tíi nsikpàrinaaséí nè siséí kè dè mbo sikpàrinaaséí tekəupíítè nè sikəusìnàà (1400) besāndèèbè tekəupíítè nè sikəupísìdè (12000) kòo deite sìmāsì kè sì mbo o borè. Kòo totí sitesì yehāāpònkare teyè. ²⁷ Nè Sodoməw kpéi nkè timáti péítì mbo Sedisademmu ke sū ke dònne yetārè, kè detekperè nsū ke mannè detie mbè tu dè sikoməw, dèè yìè dà mèèrì Meditedandee pèémme. ²⁸ Sodoməw kó siséí do bonní Esibiti nè Sidisii nwe, o kó bepotambè do ke nkəri ke sì nhò donni. ²⁹ Bè do fiiti de kó sikpàrinaaséí tēmáà medítibii nsikəusikuò ndi (600), tesāntè tēmáà medítibii ntekòutè nè sipísìnùmmu (150). Beopotambè beè do sì təu ke múnke fiitinè Itiibe kpààtibè nè Sidii kòbe.

11

Sodoməw yeténè mè ti Yiè nKuyie

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 11:18-12:1)

¹ Kòo kpààti Sodoməw yíe kétúóké benitipòbè təbè péu bèè í tú Isidayeeriibe, kēmbúútí Esibiti kóo kpààti kóo sapàà. Nte ò do túóké ìì botí kòbe: Məabiibe nè Aməniibe nè Edəmiibe nè Sidoniibe nè Itiibe. ² Ti Yiè nKuyie mme ndo nàkəmu Isidayeeriibe ke dò bè báá túóté de kó ibotí mieke benitipòbè. Kù do bè nàkəmu weti weti ke dò: Di báá ta be mieke, bè me mbáá ta di mieke. Kè meè dəke bè bo di yúú nkè di fié be bəkè. Bá nè memme kè Sodoməw be dəke kè bè təunnè. ³ Kòo mməke o pobè sikəusiyiekè (700) bèè tu bekpààtibè kó besapàmbè o pocíè nsikəusitāāti (300), kētūnne be yèmmè. ⁴ Ò kòté diì mònni kè bèè yúú nho yèmmè kòd tannè mubəwəféu mieke. Ò ténke í ntū nti Yiè nKuyie nhò cice Dafiti do kù tū mmè botí. ⁵ Kòo fié Sidoniibe bəð Asitaditee nè Aməniibe kó dibəð yeiri Midikəmmu, ⁶ kédəð ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ò ténke í nkù tū nsei o cice Dafiti do kù tūmmè. ⁷ Yeè mərə mieke nke Sodoməw maámè ditònni Sedisademmu ìikè de kó ditāri ìnkè Məabiibe kó dibəð yeiri Keməəsi kpéi, ke múnke maánè ditònni Aməniibe kó dibəð yeiri Midikəmmu kpéi. ⁸ Ò do me ndòò ke maá o pobè bèè í tú Isidayeeriibe yetərə kè bè ntuò ntihúúnti ke feu iwūš. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie mmiekee peike Sodoməw ò kù bütinnémè kunku ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tū nkù, kunku kùù ò benke kumáà kuce mèdémè, ¹⁰ kòd nàké weti weti ke dò ò báá tūnne yebəkè. Sodoməw me nyí nyie nke tūnne ti Yiè nKuyie nhò nàké tì. ¹¹ Kè kùù ò nàké ke dò: A í mè nyiemme ke pí mmetaummè n da dònnè mè, a me nyí yie nyitié n da duó nyi, n yóo cəutému a kpàti kéduó nha tōmbè kòd məu. ¹² A cice Dafiti kpéi nte kè n yí yóo mè dòò kàa kpaá fòu, n yóo ti cəuté a bire nəu mieke nke. ¹³ N yí yóo cəuté tikpàti timəu, n yóo súmmu kubotí kumáà a cice Dafiti kpéi nnè Sedisademmu dihei n tāāté di kpéi.

Sodoməw dootitəbè

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Sodoməw məəte o dùəntəu Edəmiibe kó tekpààtíçètè kou, kòo yetìri tu Adadi.

¹⁵ Dafiti do pònte diì mònni Edəmmu, ohāāpònkòti Soabu nè behāāpòmbè kè bèè kəte ke bo kūnnè becírìbè, memme bè kùomè Edəmmu ei kó benitidaabè beməu. ¹⁶ Bè do kè bo ke dò betāābè bèkuò ndi ke bè kòu ke yàa bè dèènnè beməu páíí. ¹⁷ De mònni ndi Adadi do cokémè kéneinè Edəmiibe mabè bèè do tú o cice kó betōmbè, kè bèè kəte Esibiti, de mònni kòo kpaá tú dedapùmbire. ¹⁸ Bè do itè Mandiyāā nwe kətuəke Padanni kétúóté de kó dihei kòbe mabè kè bèè nei kətuəke Esibiti kóo kpààti borè. Kòo duó nhAdadi tecíçètè

ké nhò piú kóò pã ketenkè. ¹⁹ Kè de kóo kpààtìi pènsìrì Adadi mediè nkóò duó nho pokù Tapenesi nantè kòo puoke. ²⁰ Kòo kpààtì pokù Tapenesi nantèe peité Adadi denitidabire kòo dè yu ke dò Kennubati. Kè Tapenesi ndè piú okpààtì cíètè, kè dè ñwěínè okpààtì bí ke bo.

²¹ Adadi kèè dìi m̀nni ke dò nDafiti ku kè ohããp̀nkóti Soabu múnke ku, kòo náké okpààtì ke d̀: Yóu kè n kò n tenkè.

²² Kòo kpààtì d̀: Ba nda d̀nté n cíètè kàa d̀ kékò? Kòò d̀: Dèmarè í n d̀nté, m baa d̀ kékòmmu.

²³ De kó dif̀nkúò kè ti Yiè nKuyie nyíé kèduó nkè Desõ Ediada birèe naá nSadamò dootitòu. Desõ do tú Tisoba èi kóo kpààtì Adadesèe kó kudaakù nku kékóké, ²⁴ kèwaá nho kó dihããp̀nt̀nni kè Dafiti mbè kòu kòo kòte Damaasi kèmbò ke yàa kè naánnè okpààtì.

²⁵ Ò do dokùnèmu Isidayèribe Sadomò f̀mmu mumòu mieke.

Sedoboammu yetemè okpààtì Sadomò kpeti

(Wénté 2 Bekpààtìbè t̀mmú 9:29-31)

²⁶ Sedoboammu do tú Nebati birè ndè Efadaimmu naàm̀nkù kou, Sededa èi kou. Kòo yõ ntú okúpokù, kòo yètìrì tu Seduya. Sedoboammu do tú Sadomò kóo t̀nti nwe, kèyete o kpeti. ²⁷ Nte dè wũðkémè kòo yàa yetenè Sadomò kpeti: Okpààtì Sadomò do maá dìi m̀nni kudànkù bè tu kù Midoo kénfièti o cice Dafiti èi kuduotí kó iyie. ²⁸ Kè Sedoboammu ntú wèè kpeñni kòo k̀nti naati kòo nò mmutòmmú ke mù pí nkè dè wenni. Kè Sadomò ò pènsìrì kóò tããté kòo mbaké Efadaimmu nè Manansee be naàm̀nti kòbe bèè pí mmutòmmú. ²⁹ Diyiè mari kè Sedoboammuu yè Sedisadèmmu mucèmmu, kè Kuyie mpããnáãnti náãntò Aiya Sidoo èi kouu ò conè dikpàà bedé borè, ke s̀ nhAiya dàátì diyaàbòrì pànni mari. ³⁰ Kòo dì dàtè kékètè yekètíyè tepítè nè yédèè, ³¹ kénáké Sedoboamu ke d̀: Túótè yeyaàbòkètíyè tepítè, ti Yiè nKuyie nyIsidayèribe tũ nkù tu, kù yóò fietemu dikpààtíyuu Sadomò borè, kè da baá nyibotí tepítè. ³² Ti Yiè nKuyie ntu ku yóò súò nkubotí kùmàà ndi ku kóo t̀nti Dafiti kpéi nnè Sedisadèmmu diheì kù tããté dì ibotí imòu mieke di kpéi. ³³ Bè kù bùtínnè mèè kpéi nke fié yebòkè Sidoniibe bòò Asitaditee nè Mòabiibe kperi Kemòosi nè Amòniibe kperi Midikòmmu, bá bè í t̀nnè ku kó kuce, bè í d̀ari dèè sié, bè í tũ nku kuó nè ku tannò be cice Dafiti do yè t̀mmè. ³⁴ Dè né í tú kù yóò fietenè Sadomò nwe tikpàti, ò yó nkpaá ke ti t̀mu o f̀mmu mumòu mieke ku kóo t̀nti Dafiti kù tããté wè, kòò yíè nku kuó nè ku tannò o kpéi. ³⁵ O birè ndè kù yóò fietenèmè tikpàti kèduó nf̀ nSedoboammu ibotí tepítè kàa mbaké. ³⁶ Kù yóò yóumu kubotí kùmàà kòo nkù baké, kè ku kóo t̀nti Dafiti fuku báá paà okpààtì wèè bo mbo Sedisadèmmu ku èi kù tããté dì ke bo mbo.

³⁷ F̀ nSedoboammu kù yóò da duómmu tikpàti a d̀ mèè botí kàa mbaké Isidayèribe.

³⁸ Kàa yie nkù da náá ntì timòu, ke tũ nku kó kuce ke d̀ari dèè sié, ke d̀ari ku kuó yèmmè, ke tũ nkù tannò ku kóo t̀nti Dafiti do d̀mmè. Kù yó nda bonèmu kàa yaàbí ntú bekpààtìbè sãã Dafiti kó iyaàbí d̀mmè, kè kù da duó nyIsidayèribe, kàa mbè baké,

³⁹ kè kùu yáúk̀nnè Dafiti yaàbí kpàti, dè né í yó ntú sãã.

⁴⁰ Mèmmè kè Sadomò nwanti ke bo kuò Sedoboammu, kòo coké kékòte Esibiti, kèmbò be kóo kpààtì Sasaki borè kè Sadomò yàa kúnè.

⁴¹ Sadomò t̀mmú t̀m̀ nè o cii ndè wàrimu o t̀mmú pátiri mieke. ⁴² Sadomò do bo Sedisadèmmu nwe ke baké Isidayèribe bemòu ke d̀ yèbie nsipisìnà, ⁴³ kékú kè bèè ò k̀nnè o cice Dafiti èi, kòo birè Odoboammuu sòtè o kpàti.

¹ Kè Odoboammuu kɔte Sisemmu kè Isidayeeribe tí nke bo ò pĩ ntikpàtì. ² Dè do s̄ nNebati bire Sedoboammu kpaaní Esibiti nwe ò do cokénè okpààtì Sodomɔ nwe ké kè kɔte. Ò do ke mbo kékeè bè tiimmè kékonní. ³ Kè bèe ò yu kòo kɔtení Isidayeeribe tí ndè kè bèe wēnné kénáké Odoboammu ke d̄: ⁴ A cice do ti f̄ũ mudaatōmmú mmu kè mù ti kèite a mù nti yaate kè ti mpí nha tōmmú. ⁵ Kè Odoboammuu bè tēnné ke d̄: Cíéténè, yewe yètāāti kó difōnkúò kēwētení.

Kè bèe cíété. ⁶ Kòo tí mbekótíbè bèè do bonè o cice Sodomɔ ké bè beke ke d̄: Di yèmmè d̄o n tēnné ònti be nnìtìbè.

⁷ Kè bekótíbèe ò nàké ke d̄: Kàa yie nke d̄d̄ amàà be kóo t̄nti ke bè nàánnè tináansààtì, bè yó mpímmu a tōmmú s̄á.

⁸ Okpààtì me nyí nyie mbekótíbè ò duó nyì tié, kébèke bedapàmbè, o kó kutōnkù kòbe bèè ò bonè ke d̄: ⁹ Be nnìtìbè tu m bè yàate ditou n cice bè tóu ndì c̄éékù, di yèmmè d̄o m bè nàké ònti?

¹⁰ Kè bedapàmbè o kó kutōnkù kòbe ò tēnné ke d̄: Benìtìbè bèè tu a cice bè tóu ndì t̄u c̄éé, ke tú á bè yàate di c̄éékù, nàké be ke d̄ a nómbyāāre c̄éènnèmu a cice ka. ¹¹ Kàa cice do bè tóu ndì t̄u c̄éé, a kperi bo p̄ēté memme. A cice do bè tiènnè idá nyi, kè f̄ mbo mbè tiènnè yedá yèè ā timáti ye yómmè.

¹² Diyè t̄āāni yie, Sedoboammu nè benìtìbè kè bèe wētení Odoboammu borè, ò sòò bè nàké ke yèmmè. ¹³ Kòo sènkèrì bekótíbè do ò duó nyì tié nkébaao benìtìbè nè metankperímè, ¹⁴ kētūnne o kó kutōnkù kòbe ò tié nti nti, kébéi nke d̄: N cice do di tóu ndit̄u c̄éèrì kè n kperi bo p̄ēté memme, n cice do di tiènnè idá nyi, kè mí m bo di tiènnè yedá yèè ā timáti ye yómmè.

¹⁵ Mèmmè okpààtì yetemè benìtìbè ò beke tì. Ti Yiè nKuyie nkuù do d̄d̄ memme d̄e bo yiemme kè kù do nàké tì Nebati bire Sedoboammu nè ku kóo t̄nti Aiya Sidoo kou nùu mieke kè tì d̄d̄.

Dikpààtiyuu totémè

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 10:16-11:4)

¹⁶ Isidayeeribe s̄ ndì m̄nni okpààtì í yie mbe kpeti kòò nàké ke d̄:

Ti kpeti tú nè ba Dafiti Sese bire?

Ti múú mba tínti nè we?

Tínti Isidayeeribe tí kōnnè,

kè Dafiti bire mbaké de cíētè.

Mèmmè kè bèe cíété kékūú. ¹⁷ De m̄nni kè Odoboammu nkpaá baké Sudaa temp̄e nkòbe máà, ¹⁸ kētō nhAdodammu wèè baké muheikèntōmmú Isidayeeribe borè, kè bèe ò bùótì bemou yetárè kékū. Kè Odoboammu ns̄ ndè fuute, kòo deke o naasāntè mecāā nkékoké kékote Sedisademmu. ¹⁹ Mèmmè Isidayeeribe yatennè Dafiti cíētè nè yíenní.

²⁰ Isidayeeribe kèè d̄i m̄nni Sedoboammu konnìmmè, kētíi nkétō nkè bèe ò yùní. Kòo tuakení kè bèe ò pĩ ntikpàtì. Kè Sudaa naàm̀nkù kòbe máà bèè nkpaá t̄i nDafiti cíētè kóo kpààtì.

²¹ Mèmmè Odoboammu t̄̀̀̀kèmmè Sedisademmu kētíi nSudaa wuò nkòbe nè Bensamèe wuò nkòbe kó behāāp̄ombè bèè nò mmudòò, kè bè mbo tekoupiádutè nè sikoupiásini (180000) kè bèe kɔte ke bo p̄onte Isidayeeribe kó dikpààtiyuu kòò mbè baké wenwe Sodomɔ kó debire. ²² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku kóo n̄tì Semmaya ke d̄: ²³ Náké Sudaa kòbe kóo kpààtì Sodomɔ bire Odoboammu nè o kòbe nè Bensamèe wuò nkòbe nè besombe ke d̄: ²⁴ N tú di báá kɔte kékpannè di tebìi Isidayeeribe. Bá wè, wèè kò nho cíētè, m̄i yè ndèè d̄d̄ d̄e d̄d̄.

Kòo ti mbè nàké kè bèe tì kèè ke tì yie mbá wè kòo kò nho cíētè.

²⁵ Mèmmè kè Sedoboammuu maú kuduotí kífii nSisemmu Efadaimmu t̄̀̀̀rì kó dihei kèmbò. Ò de nyité kékote kémaá kuduotí kífii mPenniyèedi.

Sedoboammu dđ̀m̀m̀e meyei

²⁶ K̀e Sedoboammuu totí o ỳemm̀e ke d̀: K̀e d̀e s̀ak̀e mie mbotí n kpààtiyuu ẁeti ke bo t̀unne Dafiti cíèt̀e k̀obe mbe. ²⁷ K̀e benitìb̀e kpaá k̀arì Sedisademmu ti Yiè nKuyie ncíèt̀e iwṹ féù, be ỳemm̀e bo ẁete k̀étunne Odoboammu Sudaa k̀obe k̀oo kpààti k̀e b̀e n ku. ²⁸ Ò totí d̀i m̀nni o ỳemm̀e kéd̀d̀ isɔ̀onà̀ake id̀ei, k̀enák̀e Isidayeeribe ke d̀: Di s̀ũ̀ nSedisademmu nwe muk̀otim̀. Di mm̀nni nteǹe kuyie nk̀ù ti d̀enneni Esibiti.

²⁹ Ò me nyí k̀ecónǹe fɛsɔ̀onà̀af̀e maf̀e Beteedi, fetef̀e Danni tenk̀e. ³⁰ M̀emm̀e ò tanném̀e Isidayeeribe meyei mmieke k̀e b̀e t̀o fɛsɔ̀onà̀af̀e tef̀e k̀endentì k̀e f̀e k̀ateǹe Danni ei.

³¹ K̀oo maá yewũ̀d̀t̀r̀e yet̀ar̀e ínke k̀edei be cuok̀e ikuó niùb̀e, b̀e t̀enke í ntú Defii botí k̀obe. ³² M̀emm̀e Sedoboammu dđ̀m̀m̀e dibanni ot̀ank̀ù nínnẁe yiè t̀epít̀e nè dinummurì Sudaa k̀obe do baà mm̀e botí, k̀edek̀e o mómmuɔ̀ ndiwũ̀d̀t̀nni ínke k̀éff̀e iwṹ isɔ̀onà̀ake ò do dđ̀ ì, k̀ewaá nyikuó niùb̀e k̀ekanne Beteedi ò maá ỳe wũ̀d̀t̀r̀e kpéi. ³³ Ò do d̀ek̀e ò maá d̀i wũ̀d̀t̀nni Beteedi di ínke ot̀ank̀ù nínnẁe ò do t̀aát̀e ẁe k̀o diyie t̀epít̀e nè dinummurì ndi. De yiè ndi ò duóm̀m̀e k̀e Isidayeeribe ãnǹe dibanni, k̀oo deke ke bo tuo nyep̀ar̀e.

13

Ti Yiè nKuyie nkpànǹem̀e Sedoboammu Beteedi

¹ K̀e ti Yiè Kuyie nt̀nni ku k̀oo nitì m̀u, k̀oo ít̀e Sudaa tenk̀e k̀etuak̀e Beteedi, ke s̀ nSedoboammu bo ke tuo nyep̀ar̀e diwũ̀d̀t̀nni ínke. ² K̀e ti Yiè nKuyie nduó nk̀e ku k̀oo t̀nt̀i béinǹe diwũ̀d̀t̀nni ke d̀: F́ ndiwũ̀d̀t̀nni, keè ti Yiè nKuyie ntu mù. Ti Yiè nKuyie ntu b̀e ỳoo peit̀e debire mar̀e nde Dafiti naàm̀nk̀ù mieke k̀e d̀e yu ke d̀: Sosiasi, k̀e de k̀o debire da fíe ikuó niùb̀e b̀e t̀uò nyiwṹ a ínke, k̀etuɔ̀ nyenitikṹ a ínke.

³ K̀oo deè ke d̀: Nte di bo bant̀e d̀e ke d̀o nti Yiè nKuyie nkuò béi. Diwũ̀d̀t̀nni bo yat̀e k̀e mek̀ù nk̀o mut̀ap̀e mm̀u còu di ínke k̀e mùu nunt̀e.

⁴ K̀oo kpààti keè ò kpànǹem̀e diwũ̀d̀t̀nni ke pĩ̀k̀ù k̀òd̀ fietí fenómbife ke d̀: Pínǹe we! K̀e de k̀o tenđ̀ut̀e kpeío ò t̀enke í nna k̀e t̀e t̀énǹe. ⁵ K̀e diwũ̀d̀t̀nni yat̀e, k̀e mut̀ap̀e nnunt̀e k̀u t̀i nàk̀em̀e ku k̀oo nitì k̀oo t̀i béi. ⁶ K̀oo kpààti náke Kuyie nk̀oo nitì ke d̀: N da báammu bant̀e ti Yiè nKuyie nha tṹ nk̀u k̀e n nòut̀e ẁete k̀énǹe.

K̀e Kuyie nk̀oo nitì bant̀e ti Yiè nKuyie nk̀e t̀e ẁete k̀enaá nt̀e do d̀omm̀e. ⁷ K̀oo kpààti náke Kuyie nk̀oo nitì ke d̀: K̀ateni k̀e ti k̀o n cíèt̀e k̀aa di k̀e n da cú.

⁸ K̀e Kuyie nk̀oo nitì náke okpààti ke d̀: Bá k̀aa bo n duó nha kpàti k̀o dik̀e n yí k̀ari a cíèt̀e ke bo di yoo n ỳa d̀emar̀e die. ⁹ Ti Yiè nKuyie nni n nàk̀emu ke tú m̀ báa di d̀emar̀e, m me mbáa ỳa, m me mbáa ẁete k̀étunne n k̀eténì k̀u c̀e k̀ék̀o.

¹⁰ Ò me nyí k̀étunne kuce tek̀u, ò t̀enke í ntunne ò k̀atenni k̀u Beteedi.

Kuyie mp̀ã̀ǹaànt̀i náant̀o yetem̀e ku kpeti

¹¹ De do s̀ nti Yiè nKuyie mp̀ã̀ǹaànt̀i náant̀o m̀u ẁe bo Beteedi ke tú odakóti, k̀oo bíi k̀ate k̀òd̀ náke Kuyie nk̀oo nitì dđ̀ d̀ Beteedi nè ò náke t̀i náant̀i okpààti, ke t̀i náke tim̀u be cice. ¹² K̀oo beke ke d̀: Ò k̀et̀e ñnkuce?

K̀e b̀e ò benke Kuyie nk̀oo nitì ẁe ỳenni Sudaa tenk̀e ò t̀unne k̀u c̀e. ¹³ K̀oo náke o bí ke d̀: Bouñ̀e n sãmmarím̀u k̀arì.

K̀e b̀e di bou k̀oo deke, ¹⁴ k̀étunne Kuyie nk̀oo nitì, k̀òd̀ ninte ke s̀ nhò diék̀e mutie diem̀u mam̀u k̀o medéè. K̀oo ò beke ke d̀: F́d̀ tu Kuyie nk̀oo nitì ẁe ỳenni Sudaa tenk̀aà? K̀òd̀ d̀: Ë̀, mí nwe.

¹⁵ K̀e Kuyie mp̀ã̀ǹaànt̀i náant̀o d̀: K̀ateni k̀e ti k̀o nk̀aa di. ¹⁶ K̀e Kuyie nk̀oo nitì d̀: N yí ỳoo da neiǹe k̀e ti k̀o nk̀e ñ di d̀emar̀e yoo n ỳa die. ¹⁷ Ti Yiè nKuyie nni nnàk̀emu ke tú m̀ báa di d̀emar̀e die m me mbáa ỳa, m me mbáa ẁete k̀étunne n k̀eténì k̀u c̀e k̀ék̀o.

¹⁸ Kòo népoò ò tè́nné ke dò: M múnke tú Kuyie mpā́nńáàntì náàntò nwe ke da dònńè. Ti Yiè nKuyie nkuù tōnní ku tōnnì kè di ò nàké ke tú n da yúnì kè ti kò nkàa di kényà.

Ke yé kòò soúmmu! ¹⁹ Memme kè Kuyie nkóo nìtì ò neinè kè bèe kò nke bo di kényà.

Kuyie nkpànnèmè ku pā́nńáàntì náàntò

²⁰ Bè kàri dìl mōnnì ke yo nkè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku pā́nńáàntì náàntò, wèè me ntūnne koò yúnì, ²¹ kòo náké Kuyie nkóo nìtì ke dò: ti Yiè nKuyie ntu a mè nyetemè ku náàntì, bá a í tūnne kù do da nàké tì. ²² Ke wētení ke di ke yà, kù do yē nha báá di dè, a me mbáá yà. A yóó naá nhokpadoutì nwe. Bè í yóó da kūnné a yembè fōti.

²³ Bè di dìl mōnnì ke yà ke dèè, kè Kuyie mpā́nńáàntì náàntò wèè do ò tè́nné ní kòo bóu o népo sāmmarímú kàri, ²⁴ kòo deke kénkūnti. Kè dicìrìcìrì ò dinté kuce kékua kédóunko, kòo nduó kè sāmmarímú còrímú kè dicìrìcìrì còrímú. ²⁵ Kè becepèmbè mpēnkù koò yàù kòò duó kè dicìrìcìrì còrímú, kè bèe kote ke tì nàké Kuyie mpā́nńáàntì náàntò wenwe kó dihei. ²⁶ Ti Yiè nKuyie mpā́nńáàntì náàntò wèè do ò tè́nné ní, ò tì kèè dìl mōnnì kébéi nke dò: Kuyie nkóo nìtì wèè yete kù do ò nàké tì, kè kù duónní dicìrìcìrì kè di ò kùò, kéndōnnè kù do tì nhò nàkémè.

²⁷ Ò béi memme kédeè ke dò o bí bóu o sāmmarímú kàri.

Kè ìi di bóu, ²⁸ kòò kote kénsó nti Yiè nKuyie nkóo nìtì duó ke cā́nko kuce mieke, dicìrìcìrì nè sāmmarímú kè dè còrímú, bá dicìrìcìrì í ò càáké, di me nyí kùò sāmmarímú.

²⁹ Kòò ò tùóté kèdaá nsāmmarímú ínkè kékōnnè ke bo ò sié, kòò kūnné. ³⁰ Wè ò sié dìl mōnnì kédeè kòò kūnné kufōti ò do keú kù o mómmuò nho kpéi, kè nhò kūrì ke sáutí ke tú: Áú! Ti népo kumu.

³¹ Bè ò kūnné dìl mōnnì kédeè kè ti Yiè nKuyie mpā́nńáàntì náàntò náké o bí ke dò: Kè ò ku dìl yiè dí n kūnné di me nkūnné kùò fōti Kuyie nkóo nìtì kè n dōú nképénnè o kúò. ³² Ti Yiè nKuyie nhò duó ntì náàntì kòò tì béi ntì yóó dōòmu, ò nàké tì Betēdi kó diwūōtōnnì kpéi nnè yèè bo Sammarii tempē nye kpéi.

³³ Nè memme Sedoboammu í ncèète, kòò baa nsáké ke waà nyikuó niùbè, kè wèè dó wèè ò dōò ikuó niùtì, kòò nfeu iwūō yewūōtōrè yèè bo yetòrè ínkè. ³⁴ De kó meborime mèè do tanné Sedoboammu cī̀tè temou meyei mmieke, kènte kè bèe tè kùò páíi kè te yetìrii kpánné.

14

Kuyie mpā́nńáàntì náàntò Aiya nàkémè Sedoboammu bire yóó kúmè

¹ Kè Sedoboammu bire Abiya muəke. ² Kòò náké o pokù ke dò: Íté kékote Sidoo ti Yiè nKuyie mpā́nńáàntì náàntò Aiya borè. Wèè do n nàké ke dò n yóó di tikpàti. Á ceete amáà kòò báá banté a tùmè m pokù. ³ Ntò pḕḕbè tēpítè, nè yekàtìndà, nè mecekùò ndidènnì, kékote kòò yà kòò da náké tì yóó tuəkení dēbire.

⁴ Kòò pokùu dōò ò ò nàké tì, kéíté kénkəri Sidoo Aiya cī̀tè. Aiya do kòtému ke ténke í nkpaá wúó. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie mme ndie nkòò nàké ke tú: Sedoboammu bire deè mō nkòo pokù kàrinì a borè ke bo pā́, kòò tūòkení á ò nàké ke dò muu, ò í yó ndó á ò banté.

⁶ Aiya kèè dìl mōnnì o nacèna dibòri kébéi nke dò: Tanní fō nSedoboammu pokù. Dè dōmme kàa í dó bè da banté? N yóó da náké tì náàntì cḕḕmu. ⁷ Kote kénáké Sedoboammu ke dò: Ti Yiè nKuyie nyIsidayēeribe tū nkù tu kuù ò dēite Isidayēeribe mieke koò dōò okpàati. ⁸ Kuù fiète Dafiti kó tikpàti ke tì nhò duó, ò me nyí yie nke tū nku kóo tōntì Dafiti yèmmè, ò do tūmmu ku tannò yeməu, ke kù tūnnè o yèmmè meməu ke dōəri kù dómè máà. ⁹ Kè wenwe me ndòəri meyei nkè dè pḕtè bèè ò niiténè ke di tikpàti, ke dōò yebəkè, ke maá sitenkaani, kényí nti Yiè nKuyie mmieke ke kù bùtinné. ¹⁰ Deè te kè kù yóó yóu kè meyei ndo o cī̀tè. Kù tu kù yóó kuəmu o fuku kó benitidaabè, bekótìbè nè ibí bəməu, tidaati nè bèè í tú tidaati kékáúté o cī̀tè bè ò káúté mèè botí tiyontì nè kuhaa.

¹¹ Sedoboammu cíḗtè kàbe bèè bo kú diheì simṓ sù yóó bè càáké, kè bèè ku dikpàà tinḡtì bè cò. Ti Yiè nKuyie nkuù béi.

¹² Onitipòkù fṣ nyíté kékò. A naàcètè bo na diì mḡnnì diheì kó dibòrì debire yóó kú diì mḡnnì. ¹³ Kè Isidayeēribe bemṓu kṓmmú de kúú nké dè kṓnné, deḡde demáà Sedoboammu cíḗtè mieke bè yóó kṓnnémè. Deè mieke nke demáà ti Yiè nKuyie nyIsidayeēribe tṓ nkù yàmè meborime kù pénsirì mè. ¹⁴ Ti Yiè nKuyie nyóó waámmu okpààtì Isidayeēribe mieke, wèè yóó kuṓ Sedoboammu cíḗtè temṓ. Dè yóó dṓḡmu bàmbà. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie nyóó potému Isidayeēribe kè bèe sāntè tipèntì ḡṓ sāntémè menie mmieke, kuyaakù nampe diì mḡnnì. Kè kùu bè bètì ku èi sààrì kù duṓ ndì be yembè, kè bè cie nké bèe sénté kukó nyáà bè fiíkú mèè kpéi ndibṓṓ Asedaa kó itedei ke íi nku mieke. ¹⁶ Ti Yiè nKuyie mbo dootóo Isidayeēribe Sedoboammu dṓḡ mèè yei nkpeí nke te kè be múnke dṓḡ meyei.

¹⁷ Kè Sedoboammu pokùu íté kénkṓnti kétuàke Tidisaa, ò nà diì mḡnnì o cíḗtè kó dibòrì kè debiree kú. ¹⁸ Kè bèe dè kṓnné kè Isidayeēribe bemṓu kṓmmú de kúú nkéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè ku pāānāàntì nāàntò Aiya kòò tì béi.

¹⁹ Sedoboammu pí mmùù tṓmmú temù, ò doké mèè botí nè ò di mèè botí tikpàtì dè wàrimu Isidayeēribe kpààtìbè dṓarimè pátíri mieke. ²⁰ Sedoboammu do tú okpààtì ke dṓ yebie nsipísidè nè yèdèè ndi kékú kòò bire Nadabuu sṓtè o kpàtì.

*Odoboammu naámmè Sudaa kàbe kóo kpàtì
(Wénté 2 Bekpààtìbè tṓmmú 12:1-16)*

²¹ De mḡnnì ke sṓ nSadomṓ bire Odoboammu tu Sudaa kàbe kóo kpàtì. Ò do yóó di tikpàtì ke màke yebie nsipísinàà nè dimáà ndi, kéntò tikpàtì ke dṓ yebie ntepítè nè yèyiekè, kémbo Sedisadṓmmu ti Yiè nKuyie ntāāté diì èi Isidayeēribe botí imṓu mieke kè ku yètìrì bo ndì bo. O yṓ yètìrì do tú Naama kòò tu Amṓniibe botí kou. ²² Kè Odoboammuu dṓḡ ti Yiè nKuyie nyí dṓ dè, kényíi nku mieke kè dèe pṓḗtè o yembè kperere do dṓmmè. ²³ Bembe bèè do maá yetàrè ke fiíkú yetārè nè dibṓṓ Asedaa kó itedei yetārè yemṓu ínkè nè detie ndemṓu také. ²⁴ Kòò tonté kédṓḡnè titouti kétanné benitipòbè bè yó nkṓrì ke dṓunè bè be kó ibṓakuṓ yèmmè. Bè do tekíi ibotí ti Yiè nKuyie ndo duṓ nké bèe beti ì kó isòke nyi.

²⁵ Mèmmè Odoboammu kpàtì benni nummurì mieke Sisaki Esibiti kóo kpàtì domè Sedisadṓmmu kè bè pṓntè, ²⁶ kétúóté ti Yiè nKuyie ncíḗtè kó tinentì, nè tekpààtìcíḗtè kpeti timṓu páíi, kétúóténè tìsṓḡḡpìtì Sadomṓ do dṓḡ tì. ²⁷ Kòò kpààtì Odoboammuu dṓḡ disṓṓwṓḡ kó tidṓpìtì kéfṓṓ nde kó difṓtìrì, kè tì duṓ ntihāāpṓntì tìi bàa tekpààtìcíḗtè kó dibòrì. ²⁸ Kòò kpààtì níi nkṓrì ti Yiè nKuyie ncíḗtè kè bè tì tṓ, kòò kò mbèe tì kṓtenè tihāāpṓntì tìi bàa tekpààtìcíḗtè ti kó kudieku.

²⁹ Odoboammu dṓarimè tēmè ò dṓḡ dèè kó dimáà, dè wàrimu Sudaa kpààtìbè dṓarimè pátíri mieke. ³⁰ Odoboammu nè Sedoboammu bè do dokùmu sáà. ³¹ Kè Odoboammuu kú kè bèe ò kṓnné o cie Dafiti èi, o yṓ yètìrì do tú Naama Amṓniibe èi kou, kòò bire Abiyammuu sṓtè o kpàtì.

15

*Abiyammu tumè Sudaa kàbe kóo kpàtì
(Wénté 2 Bekpààtìbè tṓmmú 13:1-3, 22-23)*

¹ Nebati bire Sedoboammu kpàtì benni tepítè nè diniínnì mieke nke Abiyammu naámmè Sudaa kàbe kóo kpàtì, ² kéntò tikpàtì ke dṓ yebie nyètāāti ke bo Sedisadṓmmu. Abusadṓmmu kóo sapàà mMaaka wèè do ò peité. ³ Kòò tṓnnè o cice do dṓḡ mèè yei mbá ò í nduṓ nho yèmmè memṓu ti Yiè nKuyie nho yààrì Dafiti kṓme. ⁴ Nè Dafiti kpéi nké ti Yiè nKuyie nyóu kòò yaàbire baa sṓtè tikpàtì kòò fuku báá paà tikpàtì, nè Sedisadṓmmu bo

ntúmè be kó diheidiè. ⁵ Dafiti do dɔəri ti Yiè nKuyie ndó mèmme, ò do í yóu ti Yiè nKuyie nhò nàké yèè nò kó òmarì mudò̀rìmù, kè dè í tú Udii Itiibe botí kou kpeti.

⁶ Odoboammu fòmму muməu mièke ò do dokùnèmu Sedoboammu.

⁷ Abiyammu dɔ̀rìmè tēmè ò dɔ̀ dèè kó dimàà dè wàrimu Sudaa kpà̀tìbè dɔ̀rìmè pátìri mièke. Abiyammu nè Sedoboammu bè do dokùmu o fòmму muməu mièke. ⁸ De kó difōnkùò kè Abiyammuu kú kè bèe ò kūnné Dafiti èi, kòo bire Asaa sɔ̀tè o kpà̀tì.

Asaa tumè Sudaa kəbe kóo kpà̀tì

(Wénté 2 Bekrà̀tìbè tōmmú 14:1-2. 15:16-19. 16:1-6,11-14)

⁹ Isidayeeriibe kpà̀tì Sedoboammu kpà̀tì benni s̀p̀s̀idè kperi mièke nke Asaa naámmè Sudaa kəbe kóo kpà̀tì, ¹⁰ kéntə tikpà̀tì ke dɔ̀ yebie nsip̀s̀inàà nè òimàà ke bo Sedisadèmmu. O yō kóo yō yè̀tìrì do tú Maaka Abusadəmmu kóo sapàà. ¹¹ Kè Asaa ndɔ̀əri ti Yiè nKuyie ndómè kéndonnè ò yà̀rì Dafiti, ¹² kédenne o èi benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè be kó ibə̀kuú yēm̀mè, kédeite sibə̀atenkaanì o yembè do dɔ̀ s̀, ¹³ kédenne nè ketíke o yō kóti tinitipokpà̀tì, ke yé ò do c̀ékémè isə̀ke kó tɛbə̀atenkaanitè bè tu tè Asitaditee, kè Asaa tɛ kɔ̀ú kébə̀ nkè tè c̀ou nSetinə biriku mièke. ¹⁴ Kè yetòrè baa nè nkpaá, bá nè mèmme kè Asaa duó nho yēm̀mè meməu ti Yiè nKuyie nho fòmму muməu mièke. ¹⁵ Kòo tanné ti Yiè nKuyie nc̀íètè mièke o cice ku pā yèè pā̀rè nè o mómmuò nhò kù pā yè, yèè tu timáti pè̀tì nè mesəo nnè tinentì.

¹⁶ Mudoò muù do bo Asaa nè Basaa be cuokè be fòmму muməu mièke. ¹⁷ Kè Basaa Isidayeeriibe kpà̀tì do Sudaa kəbe mudoò, kémaá kuduotí ḱéfitè Damaa ke bo pénné kuce Asaa Sudaa kəbe kóo kpà̀tì. ¹⁸ Mèmme kè Asaa túótè timáti pè̀tì timəu nè mesəo mmeməu ndèè do kpaá ti Yiè nKuyie nc̀íètè nè tɛkpà̀tìc̀íètè ké dè toú nho kó betōmbè, kè bè bo kəte Damaasi ké dè duó nTabidiməo bire Esiyōō bire Benni-Adadi, Sidii kóo kpà̀tì, kóò nàké ke dɔ̀, ¹⁹ wèe yóu kè bèe mə̀tɛ metaummè be nnè we, be yembè do mè m̀ðke mèè botí, deè te kòò ò pā de kó dipā̀nnì ke tú wèe t̀tɛnè Basaa Isidayeeriibe kpà̀tì metaummè, kòo ténke báá ò do mudoò. ²⁰ Kè Benni-Adadii yie nhokpà̀tì Asaa ò nàké tì, kédeite bèè ni okpà̀tì ā̀p̀òmbè ḱétɔ̀ nkè bèe kəte ḱəp̀ontɛ Isidayeeriibe ekè, Iyōō èi nè Danni kperi nè Abedi-Beti-Maaka kperi nè Kinnedoti kó kutemp̃ nkuməu, ḱəp̀ontɛnè Nefutadii èi diməu. ²¹ Basaa tì kèè d̀ì m̀nnì ḱékúnnè kuduotí marimù Damaa ḱew̃tɛ Tidisaa. ²² Kòo kpà̀tì Asaa tíi nSudaa kəbe bəməu páíí, ò í nsùò nhòməu, kè bèe túótè yetárè yeməu nè ideí Basaa do maánè dè kuduotí ḱéfii Damaa èi, kémaánè kuduotí Kebaa èi Bensamee temp̃ mmieke nè Misipaa kperi.

²³ Asaa dɔ̀rìmè tēmè, o kṑmbùò, nè ò dɔ̀ dèè kó dimàà, dè wàrimu Sudaa kpà̀tìbè dɔ̀rìmè pátìri mièke. Asaa kòtè d̀ì m̀nnì ḱemuəke sinaàc̀èi. ²⁴ Ò do ku kè bèe ò kūnné o yà̀rì Dafiti èi ndì, kòo bire Sosafatii wèe sɔ̀tè o kpà̀tì.

Nadabu naámmè Isidayeeriibe kpà̀tì

²⁵ Sedoboammu bire Nadabu do naá nyIsidayeeriibe kpà̀tì Asaa Sudaa kəbe kóo kpà̀tì kpà̀tì benni d̀r̀innì ndi, kéntə tikpà̀tì ke dɔ̀ yebie nyèdèè, ²⁶ kédəò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ḱétūnne o cice do dɔ̀ mèè yei nkétanné Isidayeeriibe meyei mmieke. ²⁷ Kè Isakaa naàm̀nkù kou Aiya bire Basaa ndó kébə̀ nNadabu ke s̀́ nyIsidayeeriibe pi Kibetōō Fidisitēēbe èi, bè de nhò kùə. ²⁸ Basaa do kùə Nadabu Asaa Sudaa kəbe kóo kpà̀tì kpà̀tì benni tãā̀nnì ndi, ḱéfietɛ tikpà̀tì. ²⁹ Ò cəutè d̀ì m̀nnì tikpà̀tì ḱekuə Sedoboammu c̀íètè tɛməu páí, ò í nsùò nhòməu, kéndonnè ti Yiè nKuyie ndo tì béimmè Sidoo èi mièke nè ku pā̀nā̀ñtì náā̀ntò Aiya nùu mièke. ³⁰ Sedoboammu do dɔ̀ mèè yei nkétanné Isidayeeriibe bəməu meyei mmieke mèè do íi nti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tū nkù mièke, mèè do te kè t̀ì bè t̀ù̀kení.

³¹ Nadabu dɔ̀rìmè tēmè ò dɔ̀ mèè kó dimàà, dè wàrimu Isidayeeriibe kpà̀tìbè dɔ̀rìmè pátìri mièke.

³² Asaa do dokùnèmu Isidayeeribe kpàtì Basaa sáà.

Basaa naámmè Isidayeeribe kpàtì

³³ Sudaa kàbe kpàtì Asaa kpàtì benni tãánni ndi Aiya bire Basaa naámmè Isidayeeribe kóo kpàtì kэмbo Tidisaa ke dò yebie nsipísidé nè yènàà, ³⁴ kédòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ò do túnne o cice Sedoboammu kó meyei mme ò do dòò mè kэтanné Isidayeeribe meyei mmieke.

16

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Ananni bire Seuu ke dò wèe náké Basaa ke dò: ² Mí ndi Yiè nKuyie mmî ò küténí mutáá mmieke koò dòò okpàtì, kòò baké n nìtibè Isidayeeribe, ke túnne Sedoboammu kó meborime, ke tanné n nìtibè Isidayeeribe meyei mmieke ke í mmieke. ³ N yóó káutému o cíètè kè tèe dontenè Nebati bire Sedoboammu kpete. ⁴ Á ò nàké ke tú n yē nho cíètè kou wèè bo kú dihei simó sù yóó ò càáké, kè wèè ku dikpàà tinòtì ò cò.

⁵ Basaa dòòrìmè tēmè ò dòò dèè kó dimàà nè ò doké mùù doò. Demou dè wàrimu Isidayeeribe kpàtìbè dòòrìmè pátìri mieke. ⁶ Kè Basaa kú kè bēè ò kunné Tidisaa. Kòò bire Edaa sòtè o kpàtì.

⁷ Ti Yiè nKuyie ndo duó nkè Ananni bire ku pãñáàntì náàntò Seuu béinnè Basaa nè o cíètè ò dòò mèè kपी mmeyei ke í nti Yiè nKuyie mmieke nSedoboammu do dòòmè, nè ò kùòmè Sedoboammu cíètè temou.

Edaa tumè Isidayeeribe kpàtì

⁸ Asaa Sudaa kàbe kóo kpàtì kpàtì benni sipísidé nè dikuónni mieke nke Basaa bire Edaa naámmè Isidayeeribe kpàtì kэмbo Tidisaa ke dò yebie nyédéè. ⁹⁻¹⁰ Kòò kóo ããpònkóti Simmidi wèè do baké okpàrinaaséí dikéè kòò ndó kóo bo. Asaa Sudaa kóo kpàtì benni sipísidé nè diyennì mieke do nke. Diyie mari kè Edaa mbo Tidisaa wèè baké tekpààtìcíètè o cíètè mieke kényà menaà nkémuó. Kè Simmidii taroo kóò poté kékua kécóuté tikpàtì. ¹¹ Ò na dii mònni kékari dikpààtikàrì kékua Basaa cíètè temou páíí ò í nsúò nhonitidùù mòu o cíètè mieke yoo o cédétè kou, yoo òmòu wèè taunè Basaa. ¹² Kè Simmidii ku Basaa cíètè temou kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Basaa kपी nne ku pãñáàntì náàntò Seuu nùù mieke. ¹³ Dende kó dimàà dè ò tùòkení o yei kपी nke nè o bire Edaa kóme ò do dòò mè kэтanné Isidayeeribe meyei mmieke kényí nti Yiè nKuyie mmieke nè be kó mubòfèù.

¹⁴ Edaa dòòrìmè tēmè ò dòò dèè kó dimàà dè wàrimu Isidayeeribe kpàtìbè dòòrìmè pátìri mieke* ndè í tú Bekpààtìbè tómmú pátìri ketiri yoo didéri, bè nàà nyèmaye kपी nke kè de kó yepáte í bo nkóké Kuyie nnáàntì pátìri mieke.

Simmidi naámmè Isidayeeribe kóo kpàtì

¹⁵ Sudaa kàbe kóo kpàtì Asaa kpàtì benni sipísidé nè diyennì mieke nkè Simmidi naámmè Isidayeeribe kóo kpàtì, kéntò tikpàtì ke dò yewe yèyiekè. Dè do ś mbè pi Kibetòò nwe Fidisitèèbe eì. ¹⁶ Behããpòmbè kèè dii mònni be kari ke dò nSimmidi bo nhokpàtì koò kùò. De kó diyie dimàà mieke kè Isidayeeribe pí nhohããpònkóti Omidi tikpàtì dende dihããpònkari. ¹⁷ De mònni Omidi nè o ããpòmbè kè bēè íté be do kari dè kपी Kibetòò kékote kèdo Tidisaa. ¹⁸ Simmidi ś ndii mònni behããpòmbè do dihei kòò kote keta tekpààtìcíètè o kó kudieku kécóu nkè tèe ò wènnénè kécóuté kòò kú. ¹⁹ Dende ò tùòkení o yei nkपी nke, ò dòò mè ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ke túnne o cice Sedoboammu kó meyei nhò do dòò mè kэтanné Isidayeeribe meyei mieke.

* 16:14 ...kpààtìbè dòòrìmè pátìri: Bè nàà ndii pátìri kपी die

²⁰ Simmidi dɔ̀rìmè tēmè, ò bɔ̀mmè okpààti, dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dɔ̀rìmè pátìri mieke.

²¹ De m̀nni kè Isidayeeribe toté kè diwétirì tũnne Kinati bire Tibinni ké we mpí ntikpàti. Kè diwétirì terì nkpaá tũ nhOmidì. ²² Omidì kó ditìnni dii do na Tibinni kperi kè Tibinnii kú kè Omidii naá nhokpàati.

Omidì naámmè Isidayeeribe kóò kpàati

²³ Sudaà kɔ̀be kóò kpàati Asaa kpàti benni sipísitàati nè òmáà mieke nke Omidì naámmè Isidayeeribe kóò kpàati kémbo Tidisaa ke dɔ̀ yebie nyèkuò. Ò do to tikpàti ke dɔ̀ yebie ntepiítè nè yèdèè ndi. ²⁴ De kó difɔ̀nkúò kédonté Simmedi borè Sammarii tãri medítibii nsikaurísikuò (6000) kémaá dihei de kó ditãri ìnkè, ké di yú ò di donténè wè kó diyètiri ke dɔ̀ Sammarii. ²⁵ Kè Omidii dɔ̀ ti Yiè nKuyie nyí dɔ̀ dè kèpèēté bèè ò niiténè ke di tikpàti. ²⁶ Ò do tũnne Nebati bire Sedoboammu kó meborime mme, ò do dɔ̀ mèè yei nkétannè Isidayeeribe meyei mieke kényi nti Yiè nKuyie mmieke nè be kó mubɔ̀fèù.

²⁷ Omidì dɔ̀rìmè tēmè nè ò doké mùù dɔ̀ dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dɔ̀rìmè pátìri mieke. ²⁸ Kòò kú kè bèè ò kũnnè Sammarii kòò bire Akabuu sɔ̀tè o kpàti.

Akabu naámmè Isidayeeribe kóò kpàati

²⁹ Sudaà kɔ̀be kóò kpàati Asaa kpàti benni sipísitàati nè diniínni ndi, Omidì bire Akabu naámmè Isidayeeribe kóò kpàati, kèntɔ̀ tikpàti ke dɔ̀ yebie nsipísidè nè yèdèè, ke bo Sammarii. ³⁰ Kòò bire Akabuu dɔ̀ ti Yiè nKuyie nyí dɔ̀ dè kè dè pèēté bèè ò niiténè ke di tikpàti. ³¹ Ò tũnnemè Sedoboammu borime kè dende ntú mpúti, kòò kɔ̀te kétúóté Sidoniibe kpàati Itibaadi kóò sapàà nSesabeeði képuoke kénínkú dibɔ̀ Baadi ìkè ké di fié iwũɔ̀, ³² kémaá dibɔ̀ Baadi ditou Sammarii kémaá de kó ditou mieke diwũɔ̀tɔ̀nni, ³³ kèfíínnè ndibɔ̀ Asadaa kó kutedɔ̀ kényi ti Yiè nKuyie mmieke kè dè pèēté Isidayeeribe kpààtibè sɔ̀mbe bèè ò niiténè ke di tikpàti.

³⁴ De kó yemàrè mieke nke Iyedi Betæedi kou wète ke maámè Sedikoo kó kuduotí ké nkù pũũku kè o kóò po Abidammuu kú, kòò nkpeti yecàkè kòò bíyããtè Sikubuu kú, ti Yiè nKuyie ndo ti nàkému Nunnì bire Sosuwee.

17

NKuyie mpããnaantì náantò Edii nàkémè kutayietí kpéi

¹ Kè Edii, Tisibii èi kou, Kadaadi tempè nkouu náké okpàati Akabu ke dɔ̀: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù bomu kè n tu ku kóò tɔ̀nti. Timaantì í yóò mantè, fetaafè me nyí yóò ni, kè m̀n sàà í béi nke tú fèe ni.

Edii bomè Kediti kó tekóntè

² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Edii ke dɔ̀: ³ Íté kékɔ̀te diyie yìèní kèè bíékè kukó nSuditèè kénsɔ̀ri Keditii kó tekóntè mieke tèè bo Suditèè yáà diyie yìèní kèè bíékè. ⁴ A yó nte nyò nkè n duò nkè yekãkã nda duò mmudiì.

⁵ Kòò dɔ̀ ti Yiè nKuyie nhò nàké tì kèíté kékɔ̀te kémbo Keditii kó tekóntè mieke Suditèè diyie yìèní kèè bíékè. ⁶ Kè yekãkã ní ò duò mudii nè imaa ndikúnweñni nè kuyuo.

Edii kòtemè Sadeputaa okúpokù cìtè

⁷ Kè dè mboní kè tekóntè kó menie nkúú ke yé fetaafè ténke do í niùmè. ⁸ De m̀nni kè ti Yiè nKuyie nhò béinnè ke dɔ̀: ⁹ Íté kékɔ̀te Sitɔ̀ tempè nSadeputaa èi kémbo, n nàkému okúpokù m̀u deborè, kòò bo nda duò nkàa yo.

¹⁰ Meimme kòò íté kèpí nSadeputaa kó kuce, kètuɔ̀koo dihei kó dibòrì kénya okúpokù m̀u kòò kau ideí. Kòò o yu ke dɔ̀: M pã menie nkè n yã.

¹¹ Kòò nitipòkù nkɔ̀ri ke bo yènténì kòò wète kóò yu ke dɔ̀: Á m pãní mudii. ¹² Kòò nitipòkù ò tènnè ke dɔ̀: Ti Yiè nKuyie nha tũ nkù yèmu n yí m̀kemè mudii mamù mùù bèínnè, muyuo mmuù kpaá teconkute mieke ke m̀nnè a bo pikúmè dinacekutiri, mekùò

nsámprò dikòdènnì mièke. M mè nkau idabí ke yóó de ndòò, nè m bire kè ti di kédeè kémbaa mukúú. ¹³ Kè Edii ò tēíné ke dò: A bá nyī̀kù, kòte kédòò a dó kédòòmè, kàa dòò á keté kékake dikàtìndàà sámpò kékòtènní kè n duó nke né na kékake fí nnè a bire di kperi. ¹⁴ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tū nkù béimmu ke tú: Muyuo nyí yóó deè teconkute mièke, mekùò mme nyí yóó deè dikòdènnì mièke, kè kù yàa duónnènní fetaafe.

¹⁵ Kòò kòte kédòò Edii ò nàké tì, kè bè nyo mbemou wenwe nè o bire nè Edii. ¹⁶ Muyuo nyí ndèè teconkute mièke, mekùò mme nyí ndèè dikòdènnì mièke, ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Edii kòò ti béi.

Edii fòukùnnemè okúpokù bire

¹⁷ Kè okúpokù Edii bo wèè cíètè, kòò biree muòke kè de ncéè mediè nkè dèe kú. ¹⁸ Kòò nàké Edii ke dò: Ti kpeti dòmme mí nnè fí nti Yiè nKuyie nkóò nìti? A kòtení n cíètè ke bo dente n yei mme ti Yiè nKuyie nkékuò m biraà?

¹⁹ Kè Edii dò: N duónní a bire.

Kòò dè còuté onitipòkù nòu mièke kédekenè kudànkù kudieku nhò ã dè, ké dè dáu nho dáu ínke, ²⁰ kébántè ti Yiè nKuyie nke dò: Ti Yiè nKuyie n tū nkù, a dó kédòòmu meyei nhonitipòkù yie nke kùò o bire, wenwe wèè n còuté o cíètè mièkaà?

²¹ Kè Edii nhokù debire ínke ke dò kuce mètàāti ke báá nti Yiè nKuyie nke tú: Ti Yiè nKuyie n tū nkù, n da báámmu yóó kè debire wēnnì wētení de mièke.

²² Kè ti Yiè nKuyie ncòuté Edii báammì, kè debire wēnnì wētení de mièke kè dèe foute.

²³ Kòò dè cùtènní kéduó nde yó ke dò: A bire fòumu!

²⁴ Kòò nitipòkù ò nàké ke dò: Di mmònnì m bantému ke dò nha tú Kuyie nkóò nìti, ke náá ntimómònti ti Yiè nKuyie nda duò nti.

18

Edii nàkémè fetaafe yóó wēte kénimè

¹ Kè dèe mònte kémmake yebie nyètāāti kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Edii ke dò: Kòte kébenke amáà Akabu, n yóó duó nkè fetaafe nimu.

² Kè Edii nkòri ke bo benke omáà Akabu.

De do s̄ ndikònnì deukemu Sammarii. ³ Nè de kpéi nke Akabuu yú Abudiasi wèè baké tekpààtìcìètè. Abudiasi do tú wèè dé wenwe ti Yiè nKuyie. ⁴ Sesabeedi do kòò dī̀ mōnnì ti Yiè Kuyie mpāānāāntì náāmbè kè wèè sōnne Kuyie mpāānāāntì náāmbè tekòtè (100) kè bè toté yetìrè yèdèè, dii nsipìsìnùmmù, diterì memme kè bè sōnne titādèntì tìdèti mièke, kè mbè duò mmudiì nè menie. ⁵ Kè Akabuu ò yu kóò nàké ke dò: Ti ce ndihèi dimou sibií borè nè ikó mborè, kèyà ti bo pété timùti kéduó nsisḗ nè sāmmarímúbè, kè dèe yie nkè ti báá kuò iwūš.

⁶ Kè bèè toté diheì yewétiyè bè yóó ce nyè. Kè Akabuu kété o kó kuce, kè Abudiasi keté o kó kupíkù. ⁷ Ò kètóo memme kéconè Edii kóò banté kénínkú kēsínnoò o ìkè ke dò: Okóti Edii, fí nweà?

⁸ Kòò ò tēíné ke dò: Mí nwe! Kòte kénáké okpààti ke tú n kéroomu. ⁹ Kè Abudiasi kuónko ke dò: N da càke ba okóti kàa yó n fítè kè Akabu m pí nkékuò?

¹⁰ Nè ti Yiè nKuyie nti tū nkù, diheì marì í bo okpààti í tō ndi benitibè kè bè bo da wammú, kè diheì marì kòbe yoo dikpààtiyuu marì yí a í dè bo, bèe duó nkè bèe parikè ke dò bè í da yà.

¹¹ A né mè ntu n kòte kóò nàké a kéroómè. ¹² Kè n yitè kè ti Yiè nKuyie nYaá nda tùóté bá n yí yé mù da kòtenè kè, kòò kpààti kòtení ke da mònté ò yóó n kuomu. M me ndému ti Yiè nKuyie nnè m bíkémbéntì.

¹³ Okóti bè í da nàké Sesabeedi do kòò Kuyie mpāānāāntì náāmbè kè n dōdraà? Mí do sōnne Kuyie mpāānāāntì náāmbè tekòtè (100) kè bè toté yetìrè yèdèè, kè bè sōnne titādèntì tìdèti mièke, kuu nsipìsìnùmmù kutekù sipìsìnùmmù, kè mbè duò mmudiì nè menie.

¹⁴ A né mè ntu n kòte kóò nàké a kéroómè, n yóó kòte kòò n kuomu.

¹⁵ Kè Edii béi nke dò: Ti Yiè nKuyie Mpakedaa bomu kè n tu ku kóò tōntì. N kòrimu yie nke bo benke m máà Akabu.

Edii nè Akabu bè màútéme

¹⁶ Meimme kè Abudiasi kote kéconè Akabu ke ti nhò nàké, kè Akabuu kote Edii borè. ¹⁷ Ò yà dìi mònni Edii kòd nàké ke dò: N da yàmu! Fí nwèè te kè meyei ndo Isidayeeriibe.

¹⁸ Kè Edii ò tēíné ke dò: Mí í te kè meyei ndo Isidayeeriibe, fí nnè a cíètè kòbe dí te, ke yé di yetemè ti Yiè nKuyie, kàa feu iwũõ yebàkè Baadibe. ¹⁹ A né kote kénáké Isidayeeriibe bemou kè di katení m borè Kadimeedi tāri ínke, kénneínèní Baadi kó bepāābè sikousinàà nè sipísinummù (450), nè Asedaa kòbe sikousinàà (400) bèè yo nSesabeedi borè.

Bè fiémè iwũõ Kadimeedi

²⁰ Kè Akabuu tíi nyIsidayeeriibe bemou nè Baadi kó bepāābè Kadimeedi tāri ínke. ²¹ Kè Edii kátoò be borè ke béi nke dò: Dè yó nkááké de kè di yóu di bo ncaatimè tipítì tìdétì? Kè ti Yiè nKuyie nkuu tu, tūnnenè ku! Kè Baadi weè me ntu, tūnnenè we!

Bá bè í nhò tēíné tìmatì. ²² Kè Edii baa nkpaá sàké o náanì kébéi nke dò: Mí nwèè nàà nti Yiè nKuyie mpāānāanì n kpaá m maa ndi, díndi Baadi kó bepāābè kè di bo sikousinàà nè sipísinummù (450). ²³ Ti duónnè yenaadakè yèdéè, kè dí deite di kperi dimáà, kè dí dì kùò kékéké kèdaa nyidei ínke, di mè mbáá ānné muhāā. Kè n kùò n kperi kékéké kèdaa nyidei ínke m mè mbáá ānné muhāā. ²⁴ Kè dí yú di kó dibòò Baadi kè n yú ti Yiè nKuyie. Kè Baadi duōnní muhāā nweè tu. Kè ti Yiè nKuyie nkuu me nduōnní muhāā nkuu tu.

Kè bèe yie mbemou ke dò: Dè wenni. ²⁵ Kè Edii náké Baadi kó bepāābè ke dò: Keténè kētāāté di kó dinaadaà ke yé dí sūmè, dí yú Baadi, di me mbáá ānné muhāā.

²⁶ Kè bèe túóté dinaadaà kékuò kédòò kédeè, kényu be bòò Baadi ke tú: Baadi keè ti da yumè! Kè bè nyu dikúnweñni kè diyie yàa cónnènyè yeyo. Bè í nkèè tìmatì yoo bèe yà metēnnímè mamè, kè bè nhau ke ninku diwũõtònni ìikè. ²⁷ Diyie còmímú dìi mònni yeyo kè Edii ndó ké bè daá ke dò: Yúnè mediè! Baadi me ntúmè nKuyie nku, ò bo ntoti o yēmmè mme, yoo o nòutè í feí, bá ò mbo kupòòkù, yoo ò yè nke duó, yúnè we mediè nkòo ente!

²⁸ Kè bèe wekii mediè nkényóúnè bemáà yese nè yekpāā nkè meyiñ nyìè, kéndònnè bè do mōkemè de kó memantímè. ²⁹ Diyie tūntè dìi mònni kè bèe íté ihúu kè kutoweku ndáátì ke yàa tuōkenè kuyuoku bè òò fíé dìi mònni iwũõ, bè me nyí nkèè tìmatì yoo metēnnímè mamè yoo bèe yà mecannimè mamè.

³⁰ De mònni kè Edii bè nàké ke dò: Tóónnènni m borè! Kè bèe tóónni bemou o borè, kòo wēte kētūntè ti Yiè nKuyie nkó diwũõtònni dìi do pònte, ³¹ kédeè kētuóté yetārè tepítè nè yèdéè kè yè mbo Sakòbu bí do mamè. Ti Yiè nKuyie ndo nàké wè ke dò: Di mmònni bè yó nda yu ke tú Isidayeeri nwe. ³² Meimme Edii maámè diwũõtònni nè yetārè ti Yiè nKuyie nkpeí, kékeú difòtìrì kéfité, kàa bo dè cūó menie mmè mbo dífìrì sipísitāāti. ³³ Kòò daá nyidei kékuò o nàáfè, kékéké kénóó nyi ínke. ³⁴ Ke dò: Píennè menie nsicee sinàà kè bèe sì píe. Kòò dò: Cóúnnè ideí nè fenàáfè de ínke. Kè bèe cóú. Kòò dò: Yíénè kuce medérímè.

Kè bèe yíé. Kòò dò: Yíénè kuce metāāmmè.

Kè bèe yíé. ³⁵ Kè menie mpōnté diwũõtònni, képié ndifòtìrì bè keú di ke fité.

³⁶ Dè tūòke dìi mònni bè òò fíé de kuyuoku iwũõ kè Edii Kuyie mpāānāanì náanì tóónko be borè kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nhAbarahammu nè Isaki nè Sakòbu bè do tū nkù, dòò yíe nkè benitibèe banté a tùmè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tū nkù, kè ñ tu a kóo tōntì, kè fíòò n nàké kè ñ dòò m mè ndòòmè. ³⁷ Ti Yiè nKuyie ndòò n yēmmè, dòò n yēmmè! Kè benitibèe banté fíòò tumè ti Yiè nKuyie nke ceeri benitibèe yēmmè, kè mè wīētìní a bíékè.

³⁸ Kè ti Yiè nKuyie ncúūnní muhāā nkè mùu cóuté fenàáfè nè ideí kēsũōtoo menie mmè bo difòtìrì mieke. ³⁹ Kè benitibèe bemou yà dèè dòò kédo kēsínnoó ketenkè kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nkuu tu Kuyie! Ti Yiè nKuyie nkuu tu Kuyie! ⁴⁰ Kè Edii béi nke dò: Pínnènni dibòò Baadi kó bepāābè, di báa yie nkòò mōu coké bá òmáà.

Kè bèe bè pĩnní kòo bè kàtenè Kisõõ kó mborè ké bè fié.

Fetaafè wète ke nimè

⁴¹ Meṁme kè Edii náké Akabu ke dò: Kòte kédi kényà, n kèèmu fetaafè kuṁmmè.

⁴² Kè Akabu nkòri ke bo di kényà. Kè Edii íté kédeke Kadimeedi tāri yómmè kénsíi nkòo yuu soké o núu nsàku. ⁴³ Kòo náké o kóo tǒnti ke dò: Íté kédekoo kéwénté dàméèrì bíékè. Kòo dekoo kéwénté ke dò: N yí yà dèmarè bá sàmpó.

Kè Edii ò nàké ke dò: Nwĩeti ke dò kuce mèyiekè. ⁴⁴ Kuce meyiémme mǒnni kòo tǒntii wētení kóò nàké ke dò: N yàmu diwetiri dàméèrì bíékè kè di mǎnnè tenḍùtè kó mepèkùmmè. Kè Edii dò: Dekoo kénáké Akabu kòo cátinné o sǐi tenaasǎntè kécúté fetaafè yàà bo ò pĩ.

⁴⁵ Kè dè nyóó yí kè yewetèe ānné, kè kǐnkèe soute, kè kuyaakùu fuute kè fetaafèe ni mediè. Kè Akabuu deke o naasǎntè kénkūnti Sisedeedi. ⁴⁶ Kè ti Yiè nKuyie nkó muwērimúu cúténí Edii ínkè, kòo bou o naàkǒnfè kécoké keniiténè Akabu kētuake Sisedeedi.

19

Edii cokémè kékote Odebu tāri

¹ Kè Akabuu náké Sesabeedi Edii dǒò dèè kó dimàà, nè ò fiémè Baadi pǎābè bəmou. ² Meṁme kè Sesabeedii tǒ nkè bèe náké Edii ke dò: Sesabeedi tu kè dè naa kǎáké mie nkòò í da kùo a kùo mèè botí Baadi pǎābè o bǎkèe ò dǒò yè dómè! ³ Kè Edii tì kèè kè kufōwáá nhò pĩ nkòò coké. Ò tǔòke dii mǒnni Beerisebaa Sudaa tempè mmieke ke de nyóu o kóo tǒnti, ⁴ kéntúú ke centi dikpáa mieke kētuakoo mutie mamù také kékaroo kébeke Kuyie mmukúú nke dò: Dè ò tontému! N Yiè nKuyie túóté n wēñni, n yí wenni ke pēēté n yembè.

⁵ Meṁme kòo duó, kè munǎndǎmmúu ò pĩ kòo yè nkéduó. Kè ti Yiè nKuyie ntǒnni marii katení kóò bàùtè ke dò: Íté kédi!

⁶ Kòo íté kéwénté kénsǒ nkupémpēnkù duó o yuu do bo kùu píkù, kè menie nyíikú nè didénni, kòo kù tǔóté kécááké, kényà menie nkéwēte kéduó. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie ntǒnni wētení kuce medérímè kóò bàùtè ke dò: Íté kédi! A ce kpaá dētirimu mediè.

⁸ Kòo íté kédi kényà, kè de kó tidiitii ò duó mmuwērimú kòo ncenti ke dò iyie nsipísìnàà, deyènnè sipísìnàà ke yàa tuòkenè ti Yiè nKuyie ntāri Odebu.

Ti Yiè nKuyie mbenkemè kumáà Edii

⁹ Kè Edii tuòkoo Odebu tāri kéta kutǎdènkù ke bo yíe nkè ti Yiè nKuyie nhò béinnè ke dò: Edii a dǒ ba die?

¹⁰ Kòo kù tēíné ke dò: N kǒnti yaumu fǒ nti Yiè nKuyie Mpakedaa a kpéi nkè dè ò yóu Isidayeeriibe dootóomè a bè dǒnnè mèè taummè, ke pùo nha wūḍtǎrè, ke kùo a pǎānáǎnti náǎmbè kè n kpaá m máà kè bè dǒ ké n kuò. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie ndò: Yènní kécómmú ditāri ínkè n yìkè, n yóó pēētému.

Meṁme kuyaakù diekù iténímè kénfuutí ti Yiè nKuyie nyìkè kè yetārè yaú, kè yepèrè pùò. Ti Yiè nKuyie me nyí bo de mieke. De kó difōnkúò kè ketenkèe aá, Kuyie mme nyí mbo de mieke. ¹² De kó difōnkúò kè muhǎá ncóuté, ti Yiè nKuyie me nyí mbo mu mieke. De kó difōnkúò kè muyaá nyǎðmmù mamùu tuòkení. ¹³ Edii mù kèè dii mǒnni kékǎá nho yaǎbòrì o ìkè, kényènní kécómmú kutǎdènkù bòrì, kè ti Yiè nKuyie nhò béinnè ke dò: Edii a dǒ ba die?

¹⁴ Kòo kù tēíné ke dò: N kǒnti yaumu fǒ nti Yiè nKuyie Mpakedaa a kpéi nkè dè ò yóu Isidayeeriibe dootóomè a bè dǒnnè mèè taummè, ke pùo nha wūḍtǎrè, ke kùo a pǎānáǎnti náǎmbè kè ò kpaá m máà, kè bè dǒ ké n kuò.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: Wēte kētūnne kuce kùu yìènnè dikpáa ke kǎri Damaasi. Kàa tǔòkoo a pĩ nhAsayeedi tikpàti kòò mbaké Sidii. ¹⁶ Kàa cóu mmekùò

nNimmusi bire Seuu kòd pĩ ntikpàtì kòo mbaké Isidayeeribe. Kàa pí nSafati Abedi-Meodaa kou bire Edisee, kòo còutè a fòtìrì kéntú m pããnáàntì náàntò. ¹⁷ Kè wèè yenténè Asayeedi siè Seuu ò kùò, kè wèè yenténè Seuu kperi Edisee ò kùò. ¹⁸ N soómmu Isidayeeribe mieke benitìbè sikòupìsiyiekè (7000) bèè í nìnkú dibòò Baadi tenkaanitè ìikè ke tè dàu nke tè waare.

Edii tããtéme Edisee kòo bo sòoté o tómmú

¹⁹ Kè Edii kòte káyà Satati bire Edisee késó nhò dùnè inààke ìdèi deì titòntì tepítè nè tìdétì kòo tò kutònkù tepítè nè kudérìkù kpeyi, kè Edii dáté o yaàbòrì ké dì dootóo o ìnkè. ²⁰ Kè Edisee yóu o nààke kécoké tünne Edii, kòd nàké ke dò: Yóu kè n kòte kécau n cice nè n yò kéwètení ke da tünne. Kè Edii ò tēñné ke dò: Kòte ke né nyé n da dòò dè.

²¹ Kè Edisee kòte kétúóté inààke ò do duònè ì, kè í fèuté ti Yiè nKuyie nkétúóté kudòú ì do bukú kù kètòtinnè ké ì bèñné, kéduó nho kòbe kè bèe cááké. Kòo íté kètünne Edii kéntú o kóo tñntì.

20

Sidii kóo kpààtì pimè Sammarii

¹ Kè Sidii kóo kpààtì Benni-Adadii tíí mbehããpòmbè bemòu, kè bekpààtìbè sipìsitããti nè bèdébè nhò bonè nè siséí nè sikpàrìnaaséí kè bèe kòte képi Sammarii kóo do. ² Kòo tō nkè bèe náké Akabu Isidayeeribe kóo kpààtì dihei mieke ke dò: ³ Benni-Adadi tu weè te a máti péfítì nè a sòò, nè a pobè nè a nitidabí sààyi. ⁴ Kè Isidayeeribe kóo kpààtì ò tēñné ke dò: Okpààtì n yiemmu a béi nti, fòò n te nè n kperè demòu. ⁵ Kè bèe do tōnní bèe yíe wètení Isidayeeribe kóo kpààtì borè kòd nàké ke dò: Benni-Adadi tu, ò do yè nhá ò duó nha máti péfítì nti nè a sòò nnè a pobè nè a bí. ⁶ Dè naa bo nkááké mie nkòd tōnní o tōmbè kè bèe ta a cíètè nè a tōmbè kpesi, kékuti, kétúóté a yèmmè naatinè dè.

⁷ Kè Isidayeeribe kóo kpààtì tíí nho èi kó bekótìbè, ké bèe nàké ke dò: Banténè ke dò nhonitì yie nni ndónè meyei mme, ò m beke m pobè nè m bí, timáti péfítì nè mesòò m me nyí yete.

⁸ Kòo èi kó bekótìbè ò nàké ke dò: Nti bùútì! A báa tì yie.

⁹ Kòo náké Benni-Adadi kó yetòrè ke dò: Kòtenè kénáké okpààtì ke tú: N yè nhò m beke tì meketimè m bo tì dòò, tìi ntii m báa na ké tì dòò.

Kè bèe kòte ké tì nhò nàké. ¹⁰ Mèmmè kè Benni Adadii tō nkè bèe ò nàké ke dò: Benni-Adadi tu: Kòd pònte Sammarii, kòo tãã nsànnè bèè ò neinè bèe bo pikúmè bá wè dinacekutiri o bókèe ò dòò yè dómè. ¹¹ Kè Isidayeeribe kóo kpààtì bèe nàké ke dò: Kòtenè kòd nàké ke dò: Bè òò í nkòti ke euti.

¹² Benni-Adadi tì kèè diì mònni ke sò mbè kàri be touti ke yò mmenaà nwenwe nè bekpààtìbè bèe do ò bonè. Kòo péi nho ããpòmbè ke dò: Bá wè wèe kòte o cónni! Mèmmè kè bèe cómmú kéwetínné dihei.

Isidayeeribe namè Benni-Adadi

¹³ Mèmmè kè Kuyie mpããnáàntì náàntò mòu kòtení Isidayeeribe kóo kpààtì Akabu borè, kòd nàké ke dò: A wúó nkunitisúkù kuu naà? Ti Yiè nKuyie ntu kù bèe nda duómmu kè dè bo yie kàa banté ke do nkù tú ti Yiè nKuyie.

¹⁴ Kè Akabu dò: Nè we mborè nde kù yóó bèe nti duómmè? Kè Kuyie mpããnáàntì náàntò dò: Ti Yiè nKuyie ntu bèe baké itempè nnè be kó behããpòmbè borè nde. Kè Akabu dò: We nyóó keté mudòò? Kè Kuyie mpããnáàntì náàntò dò: Fí nwe.

¹⁵ Kè Akabuu kaa mbèè baké itempè nnè be kó behããpòmbè kè bèe mbo sikòusidé nè sipìsitããti nè bèdébè (232). De kó difònkúò kékaa mbehããpòmbè nè Isidayeeribe bemòu kè bèe mbo sikòupìsiyiekè (7000). ¹⁶ Kè bèe yènní ke bo bèe do, ke sò ndiyiè cómmú yeyò, kòo kpààtì Benni-Adadi nè o kòbe bekpààtìbè sipìsitããti nè bèdébè bèe do ò bonè kè bèe kàri be touti mieke ke yò mmenaà nke muò. ¹⁷ Bèè ni itempè nnè be kó behããpòmbè bèe do niitè káyènní. Kè bèe tō nkè bèe náké Benni-Adadi ke dò: Benitìbè yènní Sammarii.

¹⁸ Kòo dò: Kè bè yènní ke dó ti narikemu dí bè pĩ ndi báá bè kùò, kè bè me ndó mudòò mmu di bè pĩ ndi báá be kùò.

¹⁹ Bèè baké itempē mbe kó besámpòbè, beè do keté káyènní kè behāāpòmbè sɔmbe mbè tū. ²⁰ Bá wè kòo poté o dootitòu kè bèe coké kè Isidayeeribee bè bèti, kè be kóo kpààti Benni-Adadii deke o sàntè kécoké. ²¹ Kè Isidayeeribe kóo kpààti yènní kétúóté sisēí nè sikipàrinaasēí kéauté Sidii kóo kpààti mediè.

Akabu wēte ke namè Sidii kóo kpààti

²² Mèmmè ti Yiè nKuyie mpāānāānti náāntò kòtemè Isidayeeribe kóo kpààti borè kóò nàké ke dò: A kònti báá yārike, daate káyà a yóó dòòmè, dibenni yó nfitiní kè Sidii kóo kpààti wēte ké da domu.

²³ Kè Sidii kòbee nàké be kóo kpààti ke dò: Akabu nè o kòbe be Yiè nKuyie ntu yetāre kòku nku, deè te kè bè ti na, ti bè do kubiriku ti yóó bè namu. ²⁴ Nte a dò nkédòòmè: A denne bekpààtibè kétúóté bèè ni itempē nkécónné be fòtè, ²⁵ kérémmú behāāpòmbè kè bè nsū ke mǎnnè a do mòke bè, nè sisēí nè sikipàrinaasēí kè tí bè do kubiriku ti yóó bè namu.

Kòo yie mbe kpèti. ²⁶ Mèmmè kè dibenni nfitiní kè Benni-Adadii tíi nSidii kòbe, kè bèe kòte Afeki ke bo do Isidayeeribe mudòò. ²⁷ Kè Isidayeeribee tíi mbetòbè kéwaá ntidiiti kénkari ke bo dokénè Sidii kòbe, kètuòkoo kébáté be ìkè, kénkari ke mǎnnè tibòcēnti sámpòti tidéti. Kè Sidii kòbe pité ketenkè kemòu. ²⁸ Kè ti Yiè nKuyie mpāānāānti náāntò nàké Isidayeeribe kóo kpààti ke dò: ti Yiè nKuyie ntu Sidii kòbe mè mbéimmè ke yē nkù tu yetāre kòku nku kè ku í bo kubiriku, kù ānnè de kó ditìnni dimòu a nòu mieke nke. Kè dè bo yie nkàa banté ke do nkù tu ti Yiè nKuyie. ²⁹ Kè bè nkari ke wetí betòbè ke dò yewe yèyiekè. De kó difònkúò kè mudòò keté kè Isidayeeribee kuò Sidii kó behāāpòmbè, tekoupiókòupítè (100000) diyie dimáà. ³⁰ Kè besòmbe bèè do kpaá fòu kè bèe coké kéta Afeki ei kè kuduotíi donní ké bè yàke.

Akabu coommè Sidii kòbe kóo kpààti

Bè do bo sikipàrisidè nè sikipàsiyiekè (27000) ndi. Dè do sǎ mBenni-Adadi cokému ke ta diheì teçíètè matè ke sòri kufáá mmièke. ³¹ Kòo kòbee ò nàké ke dò: Ti kèè kè bè tu Isidayeeribe kó bekpààtibè mòke benitibè kó mesémmè mme. Ti yóó yi tifòòtònti nti kémpí nti yò kékòte kóò yà, kè dè naati ò da yóu kàa nfòu.

³² Mèmmè kè bèe yi tifòòtònti, kémpí mbe yò, kékòte Isidayeeribe kóo kpààti borè kóò nàké ke dò: A kóo tònti Benni-Adadi weè tu á yóu kòo nfòu. Kòo bè tēnné ke dò: Ò kpaá fòumaà? Ò tu n tebite nte.

³³ Kè bèe banté o yèmmè képoo nhò yīmù ke dò: Benni-Adadi tu a tebite nte. Kè Akabu dò: Kòtenè kóò yuní! Kè Benni-Adadii tuòkení kòo ò dèe nho kparinaasāntè ínkè. ³⁴ Kè Benni-Adadii ò nàké ke dò: M bo da tēnné n cice do fiètenè yèè eké a cice, kàa dòò yekāàtè Damaasi kéndonnè n cice dòòmè Sammarii. Kè Akabu dò: N yóo da fīnkomu, ti né dò nkédòò metaummè mme.

Mèmmè Akabu ò dòònnèmmè metaummè kóò fīnko.

Kuyie mpāānāānti náāntò mòu nàkémè Akabu ò dòò dè í wennimè

³⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnàké ku pāānāānti náāmbè mieke òmòu ke dò wèe nàké otòu kòo ò poté. Kòo ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu á m poté! Kòo népoo yete, ò í nhò poté. ³⁶ Kòo ò nàké ke dò: A í mè nyiemmmè ti Yiè nKuyie nda nàké ti, diciriciri bo da kuò.

Kòo ítóo kéconè diciriciri kè dii ò pĩ nkékuò. ³⁷ Kè ti Yiè nKuyie mpāānāānti náāntò kòte káyà otòu ke dò: M poté! Kòo ò poté kóò kòute. ³⁸ Kòo kòte kémbaa okpààti kuce. Ò do boú kuyààkù nku o ìkè, dè í ndò nhokpààti bo na kóò banté. ³⁹ Kòo kpààti mpēnké, kòo kuónko ke dò: Okpààti! Mí nha kóo tōnti n do bo mudòò mieke nke, kòò mòu yènní fekpàrinaafe mieke ke tò onitì ke wè nni nduó nke yē nní nhò bà, kè ò yóu kòò coké, mí

nwe bè yóó kuwèmè, kè meè ðake n yietí medítíbbii nsikoupsítããti (3000). ⁴⁰ Okpààti mí nha kóo tǔnti n nùtè í nfeí, kòo coké. Kòo kpààti ðò: A bekénè amáà ndi.

⁴¹ Kòo ðeite kuyààkù kùù do boú o ìikè. Kè Isidayeeriibe kóo kpààti banté ti Yiè nKuyie mpããnáànti náàmbè kóò mǔu nwe mè. ⁴² Kòo náké okpààti ke ðò: Ti Yiè nKuyie ntu, a mè nyóumè onitì kù do yè mbèe kuwè. Fǔǔ yóó cómmú o fǔtìrì, kàa nìtìbèe cómmú o kǔbe fǔtìrì.

⁴³ Kè Isidayeeriibe kóo kpààti ìikèe soute, kòo kò nho cie Sammarii nè kemieke.

21

Naboti yetemè ò bo duómme ò paku Akabu

¹ Nte tii do ðò ðe kó difǔnkúò: Sisedeedi eì kou mǔu weè do bo kòo yètìrì tu Naboti, kòo paku tókénè Sammarii kóo kpààti Akabu cíǔtè. ² Diyiè mari kè Akabuu ò nàké ke ðò: N duó nha paku kè n ðò mupérímù kù me ntǔkénèmè n cíǔtè, m bo da duó nkupaku tekù kùù kù pǔǔtè, kàa me ndó n kù donté.

³ Kè Nabotii náké Akabu ke ðò: Ti Yiè nKuyie mbáá yie nkè n da duó n yembè tenkè ti Yiè nKuyie mbè duó nkè.

⁴ Meímme kè Akabu ìikè soute kòo íté nè kemieke Naboti ò nàké tii náànti kpéi nke tú ò í yóó ò duó nho yembè kó ketenkè ti Yiè nKuyie mbè duó nkè. Nè ðe kpéi nkòò nduó ke címmu o ìikè o ðò ìnkè kéyete mudii. ⁵ Kòo pokù Sesabeedii o beke ke ðò: A yèmmè cààrèné ba? ðè ðómme kàa yete mudii? ⁶ Kòo ò tǔnné ke ðò: M béinnè Naboti nwe Sisedeedi eì kou ke tú ò n fíténè o paku, kòo me ndó nhò cèete kutekù. Kòo yete ke tú ò í yó n duó nho paku.

⁷ Kòo pokù ðò: Kè fǔǔ baa tú Isidayeeriibe kóo kpààtàà? Íté kédi! Cátinne a yèmmè, mí n yóó kù nda duómme.

⁸ Meímme kè Sesabeedii wǎri yepáte nè okpààti yètìrì kéikú okpààti kó mecannimè, ké yè duó ndiheì kó bekótìbè nè muwǔrímù yembè bèè bo Naboti bo ðii eì. ⁹ Ò do wǎri tì ðe kó yepáte mieke tii tu: Ðóunnè menùboúmmè kó diyiè, kè ði tùòke di kanne Naboti ðe ìikè, ¹⁰ kékanne benitiyonkubè o ìikè bèè yóó yí ò sǎã nti Yiè nKuyie nku nè okpààti, kè dí ò ðenne ditowaà kóò bùótí yetǎrè kékuo.

¹¹ Kè Naboti eì kó bekótìbè nè muwǔrímù yembè kè bèè ðò Sesabeedi bè wǎri yèè páte yè mmù. ¹² Kè bèè ðá mmenùboúmmè kó diyiè kè ðii tuòke kè bèè kanne Naboti ðitǔnni ìikè. ¹³ Kè benitiyonkubè bèðébéè kari kóò wetínné ke béi nke ðò: Naboti sǎã nti Yiè nKuyie nku nè okpààti.

Meímme kè bèè ò ðenne diheì kóò bùótí yetǎrè kékuo. ¹⁴ Kè bèè ðe kétǔ nkè bèè náké Sesabeedi ke ðò: Ti bùótímu Naboti yetǎrè ke kù. ¹⁵ Sesabeedi kè ðii mǔnni Naboti kumè kénáké Akabu ke ðò: Íté kétúóté Naboti Sisedeedi kou paku ò do yè nhò í yóó da fíténè kù. Ò kumu, ò tǔnke í kpaá fòu.

¹⁶ Kè Akabuu tì kèè kéíté kékǔte Naboti Sisedeedi kou paku borè ke bo kù tùóté kǔtieke.

Kuyie nkpannèmè Akabu nè Sesabeedi

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Edii Tisibiti eì kou ke ðò: ¹⁸ Íté kékǔte Sammarii kéyà Isidayeeriibe kóo kpààti Akabu, kòo bo Naboti paku mieke, ò kǔte ke bo kù tùótému kǔtieke. ¹⁹ Kǔte kóò nàké ke ðò: N tú ò kùw onitì ke ðè ke tóu o paku yáaba? Nè ðe kpéi mmí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú simǔó ðié ðè Naboti yǔ nsi yóó ðe ndié o kǔme. Kè Edii kǔte kéyà Akabu.

²⁰ Kè Akabu ðò: Edii n dootitǔu a wǔte ke m pǔrǔmáà? Kè Edii ðò: Éé, n da pǔrǔmu kéyé a ðòmmè ti Yiè nKuyie nyí ðó ðè ke sǔnne. ²¹ Kuyie ntu kù yóó duó nkè meyei mmeè dá tuòkení, kù yóó kǔtému a kó kubotí. A cíǔtè mieke ðmǔu í yó nkpaá, onitidùu yoo kudaakù yoo wèè te omáà. ²² Kù yóó ðò a cíǔtè kù ðò mèmme Nebati bire Sedoboammu

kpete nè Aiya bire Basaa ke yé a tannémè Isidayeeribe meyei mmieke ke í ti Yiè nKuyie mmieke. ²³ Kè ti Yiè nKuyie n nàké tìi yóo tuakení Sesabeeedi ke dò: Simóó siì yóó cááké Sesabeeedi kupaku bè tú ku Sisedeedi ku mieke. ²⁴ Akabu cíètè kou wèè bo ku dihei mieke simóó siì yóó ò cááké, kè wèè kú dikpàà tinàtìi ò cò.

²⁵ Òmòu í bo wèè duó nhomáa meyei ndòrìmù Akabu tēmè ke dōri ti Yiè nKuyie nyí dó dè ke sōri. O pokù Sesabeeedi weè do ã duó nkòò mè dòò. ²⁶ Kòò dòò isòke dihei ò fiémè yebòkè Amōriibe do dōrìmè, kè ti Yiè nKuyie mbè bèti ke kànnè Isidayeeribe.

Akabu bantémè o yei nke cèète

²⁷ Mèmmè kè Akabuu keè de kó tináantì kékēté o yaàbòrì kédáátí kufòòtònkù máà, kéboú dinùù, kéndounè de kó kufòòtònkù, kòò ité wèè bánné kénkérí meyoðmmè.

²⁸ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Edii Tisibiti èi kou ke dò: ²⁹ A yà Akabu kékùnnemè omáa n yìkàà? Ò me n kékùnnemè omáa n yìkè, n ténke báa yóu kè meyei ntuakení o kó dimònni, o bire kó dimònni ndi n yóo yóumè kè meyei ntuakení o cíètè.

22

Mudòò wète ke ānnémè Sidii kòbe nè Isidayeeribe be cuokè

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 18:1-3)

¹ Kè dè dò yebie nyètāāti bá mudòò í bo Sidii kòbe nè Isidayeeribe be cuokè. ² Dibenni tāānni mieke kè Sudaā kòbe kóo kpààti Sosafatii kòte kényà Isidayeeribe kóo kpààti. ³ Kè Isidayeeribe kóo kpààtìi náké o kó behāāpòmbè ke dò: Di yému ke dò ntí te Damōti èi dii bo Kadaadi tempē. Ti pí mba? Ti bo kòtemè ké di fiètenè Sidii kòbe kóo kpààti. ⁴ Kè bèe beke Sosafati ke dò: A bo n neinè kè tí kòte Damōti èi Kadaadi tempē ndikpānnàà? Kè Sosafatii ò tēnné ke dò: Ti yóo neimu, ti dò nhonitì omáa ndi n nìtìbè nè a kòbe, n kó sisēí nè a kpesi.

Kuyie mpāānāantì náāmbè soutémè Akabu

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 18:4-11)

⁵ De mōnni kè Sosafatii náké Isidayeeribe kóo kpààti ke dò: N da báāmmu keté kébeé nti Yiè nKuyie nkéyà.

⁶ Kè Isidayeeribe kóo kpààtìi tíi nti Yiè nKuyie mpāānāantì náāmbè kè bè mbo sikòusinàà (400), kòò bè beke ke dò: Ñ kòte kédò Damōti dihei dii bo Kadaadi tempē mmudòòà, yàa n yóu? Kè bèe ò tēnné ke dò: Kòte kè ti Yiè nKuyie nyóó bè ānnému a nou mieke.

⁷ Kè Sosafatii beke ke dò: Ti Yiè nKuyie mpāānāantì náāntò mōu í kpaá ti bo na kékòte wèè borè kébeé nKuyie nti dó tàà? ⁸ Kè Isidayeeribe kóo kpààti tēnné Sosafati ke dò: Kuyie nkóo niti kpaámu ti bo na kékòte wèè borè kébeé nti Yiè nKuyie nti dó tì, m me nyí dó o kpeti nh ã ñ í nhò beé ntimatì kòò n nàké tisààtì, ò ñ n náké tiyeiti nti. Imida bire Misee nwe.

Kè Sosafati dò: Okpààti bá nnáa mmemme.

⁹ Kòò kpààtìi yú bè fōnte wè kòò tu tekpààtìcìètè kóo kótì kòò nàké ke dò: Kòte mecāā nkéyúnì Imida bire Misee.

¹⁰ Isidayeeribe kóo kpààti nè Sudaā kòbe kou kè be nkari bèdé be kpààtikàrè ínkè kédáátí yekpààtiyaàbòrè dieyè, ke kari Sammarii èi kó dibòrì borè ditíinkari, kè Kuyie mpāānāantì náāmbè bemou náa mbe pāānāantì be ìkè. ¹¹ Kè Kenaana bire Sedesia duó nkè bè ò má timátì matì kè tì dò nyeyiè, kòò béi nke dò: Ti Yiè nKuyie ntu nè yè nyè nyè a yó nkūmmumè Sidii kòbe ke yàa bè dèènè.

¹² Ti Yiè nKuyie mpāānāantì náāmbè bemou kè bè ti nnáa nke tú: Kòte Damōti èi dii bo Kadaadi tempē, a yóo di namu, ti Yiè nKuyie nyóo di ānnému a nou mieke.

Kuyie mpāānāantì náāntò Misee nàkémè Akabu ò yóo yīkémè

¹³ Μεμμε βε τῷ nwè kòo bo yúní Mísee kòo kòte kòd nàké ke dð: Ti Yiè nKuyie mpāñnāñti náambè bemou βε wē ndinùù ndi ke náá ntimatì máà okpààti, a tūnne βe kpeti kòd nàké weè yóó namè.

¹⁴ Kè Mísee ò tēñné ke dð: Ti Yiè nKuyie mbomu, kè kù n nàké tì n yóó ti mbéi!

¹⁵ Ò tùðke diì mōnni okpààti borè kòo ò beke ke dð: Mísee, í kòte kédò Damōti èi diì bo Kadaadi tempē mmudodà, yàà n yóu? Kòo dð: Kòte a yóó βe namu, ti Yiè nKuyie nyóó βe ānnému a nzu mièke.

¹⁶ Kòo kpààti ò nàké ke dð: Nè yíe ndòke nda báámmè ke tú á n nàké timómōnti ti Yiè nKuyie nda nàké tì.

¹⁷ De mōnni ndi Mísee béimmè ke dð: N yàmu Isidayeeriβe bemou ciétémè yetārè ñnkè ke dōnnè tipìèti tìi kpa ocēnti. Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dð βe tēñke í mōke wèè βe ni, bá wè wèè kò nho cīētè nè kunaatí.

¹⁸ Kè Isidayeeriβe kóo kpààti nàké Sosafati ke dð: N do í da nàké kè n dð ò ðð í nni mpāá timatì kè tì ntú tisààti n kpéināà? Ò ð n nàké tì timou baa ð ntú tiyeiti nti.

¹⁹ Kè Mísee sōtè o náñti kébéi nke dð: Okpààti kénté kékeè ti Yiè nKuyie ntu mù: N yàmu ti Yiè nKuyie nkè kù kàri ku kpààtikàri kè kéñkè kó bekperìbè còmú, bie nho bakù yóu betòbè kucānku. ²⁰ Kè ti Yiè nKuyie ndò: We mbo kòte késouté Akabu kòo kòte kédò Damōti èi diì bo Kadaadi tempē nkè βèe ò na? Kè yie ndò muu nkòo tōù dð mutēmù. ²¹ De mōnni kè βèe kperìbè kòd mōù còmú ti Yiè nKuyie nyiikè kébéi nke dð: Mí m bo kòte kòd souté. Kè ti Yiè nKuyie nhò beke ke dð: A yóó yíme? ²² Kòo dð: M bo náá mmeγáàbisíyèmmè kéta a pāñnāñti náambè bemou nò mièke. Kè ti Yiè nKuyie ndò: A yóó namu, kòte kòd souté, kòte kédò memme. ²³ Ti Yiè nKuyie nkuù ānné meγáàbisíyèmmè ku pāñnāñti náambè nò mièke βèè bo a borè, kù tū ndó ke da dð meyei mmè.

²⁴ De mōnni kè Kenaana bire Sedesia tóonko Mísee borè kòd bènte ke dð: ðnke bíékè nkè ti Yiè nKuyie nkó muyaá nyèmè m borè ke da béinnè?

²⁵ Kè Mísee dð: A yóó dè yàmu a bo ntati diì yiè sicēi ke sōti ke wanti a bo sōri dè.

²⁶ Kè Isidayeeriβe kóo kpààti dð: Pínnè Mísee, kédúò nhAmō wèè do tú de kó dihei kòd kùmandáà nè okpààti kóo dapàà nSoasi, ²⁷ ké βè nàké ke dð: Okpààti tu di kpetinné de kóo nitì ké nhò duò mpēè sámpó nè menie nkémbaanè ò bo wētennímè nè kukōñnaatí.

²⁸ Kè Mísee dð: Kàa wētenni kukōñnaatí nè mī kó dinùù dōke, ti Yiè nKuyie mbéimmè kédeè ke dð: Díndi benitìbè dimou kénténè n tú mù.

Akabu kumè Damōti èi Kadaadi tempē mmieke

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 18:28-34)

²⁹ Μεμμε Isidayeeriβe kóo kpààti nè Sudaa kōbe kou kè βèe kòte kédò Damōti èi Kadaadi tempē mmieke mudò. ³⁰ Kè Isidayeeriβe kóo kpààti nàké Sosafati ke dð: N yóó ceete m máà ndi kéta mudò mièke, kè fí nni nhā a kpààtiyààti.

Μεμμε Isidayeeriβe kóo kpààti cèetémè omáà kéta mudò mièke. ³¹ Dè do ś nSidii kóo kpààti nàkému o kó behāpòmbè βèè ni βèè deke o kparinaasēi ke yī βè bá nwanti behāpòmbè sámpòbè yoo iwēi yembè, βè nwanti Isidayeeriβe kóo kpààti máà ndi. ³² Βèè ni sikpàrinaasēi kó bedèèbè kè βèe yà Sosafati kényé ke tú Isidayeeriβe kóo kpààti nwe, kékétóo o bíékè, kòo kuónnè ti Yiè nKuyie kè kùu ò teennè. ³³ Βèè ni sikpàrinaasēi kó bedèèbè kè βèe banté ke dð nyIsidayeeriβe kóo kpààti dōke kòd yóu kēpēēté.

³⁴ Kòo nitì mōù ntō mutāmmù kétāū cénkoo kéμάánè Isidayeeriβe kóo kpààti, kè kupie nta dicìncìnkōnni mánku di tuuténè dè ibaati. Kòo nàké wèè piú o kparisāntè ke dð: Tūnte tesāntè kè tí ye fekparinafe mièke, βè n kòutemu.

³⁵ Kè mudò binté de yiè kòo kpààti mbo o sāntè mièke kè βè ò pī nkécómúnè ke wetí Sidii kó behāpòmbè. Kè meyiì nyiè. Kè dè nyóó yí kuyuoku kòo kú. ³⁶ Diyiè tati diì mōnni kè βèe píékè dihāpònkari ke dð: Bá wè wèè kò nho cie, o èi, ³⁷ okpààti kumu.

Meimme kè bèe ò kàtenè Sammarii kékūnné, ³⁸ kékàtenè o kpàrìsāntè kubinkenkenkù makù Sammarii èi menie nsū dè ke tè òú, kè simóó díé de kó meyiĩ nkè benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè kè bèe wuò, kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti béimmè.

³⁹ Akabu borime tēmè ò dòò mènè kó dimàà, ò do maá tèè cíètè ké tè dàri yepápánì nnè yehèkè ò maá yèè kó dimàà, dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dòòrimè pátíri mieke.

⁴⁰ Akabu do ku kòo bire Aasia weè sòoté o kpàti.

Sosafati tumè Sudaa kòbe kóo kpààti

(Wénté 2 Bekrààtibè tōmmú 20:31-21:1)

⁴¹ Asaa bire Sosafati do naá nSudaa kòbe kóo kpààti Akabu Isidayeeribe kóo kpààti kpàti benni naanni mieke nke. ⁴² Sosafati do mọke yebie nsipísitāāti nè yè̀nùmmù ndi kédi tikpàti, kэмbo Sedisademmu ke dò yebie nsipísidé nè yè̀nùmmù. Sidii kóo sapàà Asuba weè do ò peité. ⁴³ Kòo tūnne ò cice Asaa kó meborime weti weti kéndòari ti Yiè nKuyie ndó dè. ⁴⁴ Yetòrè yèè máà do kpaá kè benitibè feu iwūō ke tuònnè tihúúnti.

⁴⁵ Sosafati nè Isidayeeribe kóo kpààti kè bèe narike.

⁴⁶ Sosafati kó meborime tēmè, ò do mọke dìi kōmbùò nè ò doké mùù doò. Dè wàrimu Sudaa kpààtibè dòòrimè pátíri mieke. ⁴⁷ Benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè bèè do sùò nho cice Asaa kó dimònnì, kòo bè dènne o èi. ⁴⁸ Okpààti do í bo Edōmmu. ⁴⁹ Kè Sosafatii dòò bàtòòbè diebè tepíítè Esiyonni-Kebee kè bè bo nkàrì Ofii ke waànní mesòò. De kóo bàtòòbè me nyí nna ke bo kate, kè bèe può Esiyonni-Kebee. ⁵⁰ De mònnì kè Akabu bire Aasia náké Sosafati ke dò: Yóu kè n kó betōmbèe neinè a kòbe kóo bàtòòbè, kè Sosafatii yete. ⁵¹ Meimme kè Sosafatii kú kè bèe ò kūnné o yààrì Dafiti èi. Kè Yodammuu sòoté o kpàti.

Aasia tumè Isidayeeribe kóo kpààti

⁵² Kè Akabu bire Aasia naá nyIsidayeeribe kóo kpààti kэмbo Sammarii. Sudaa kòbe kóo kpààti Sosafati kpàti benni tepíítè nè diyíènnì ndi ò do naámmè okpààti, kénto tikpàti ke dò yebie nyèdéè, ⁵³ kédòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè kétūnne o cice nè o yō bè do tū nkùù ce nè Nebati bire Sedeboammu do tū nkù kétanné Isidayeeribe meyi mmièke. ⁵⁴ Ò do fié iwūō nyi dibòò Baadi kéninku di ìkè kényí nti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù mieke, o cice do dòòmè.

Βεκράατìβè pátrì déri
Di mpátiri tò tìl nàaàntì

Βεκράατìβè pátrì déri sòtè diketirì kó tináaàntì nti. Ke ti náa nSudaa kàβε nè Isidayeeri kàβε de kó bekráaτìβè sàμβe kó tináaàntì.

De kó dipátiri kó diwétiri ketiri ti náa nyIsidayeeriβe kó bekráaτìβè do bùtinnémè mme Kuyie nkè kùu pànte βe kó dikpàaτiyuu. Asidii kóo kpàaτi weè do bè do mudoò ké bè na kèpímμú benitìβè mabè kékònnè o cie.

De kó dipátiri ketiri mieke nkè bè nàkémè Edisee pì mmùù tōmmú. Edisee do tú Kuyie mpāānāaàntì nāaàntò nwe weè do sòtè Edii fōtìrì.

De kó dipátiri kó diwétiri diketiri mukammù 18-25 ti náa nSudaa kó dikpàaτiyuu do kraāmè dimáà kémante mediè nkétuake yebie ntekòutè nè sipísitāāti (130) kè Babidōnni kóo kpàaτi Nebukannesaa yàà bè donè mudoò kéfiete Sedisademmu eì, kèpànte Kuyie ncìētè, kèpímμú benitìβè mabè kékònnè Babidōnni.

*Di mp*átiri nāaàntì duó ke dòmmè

1. Edii tōmmú kó kumànkù 1-2
2. Edisee kó mutōmmú kèntò kétuakènè Isidayeeri kó dikpàaτiyuu pàntemè 3-17
4. Sudaa kpàaτiyuu kó tináaàntì kétúótè Esekiasi tòmè tikpàti kèntò kétuakènè bè dootitòβè bè pímμúmè ke kònnè 18-25

*Okp*àaτi Aasia beémme dibòò Baadi-Sebuudi

¹ Okpàaτi Akabu kúú nkó difōnkúò kè Mòabu kàβεe yetemu Isidayeeriβe kpèti.

² Diiyè marì kòo kpàaτi Aasia ríbo Sammarii okpàaτi cíētè kudànkù ínkè kédonní kékòute mediè nkétō nyetōrè ké yè nàké ke dò: Kàtenè Ekunòò kébeé ndibòò Baadi-Sebuudi kèyà kè m bo mieté. ³ Kè ti Yiè nKuyie ntōnní ku tōnnì marì kè dii nàké Edii Tisibiti eì kou ke dò: Íté kékòte kéconè Sammarii kóo kpàaτi kó yetōrè ké yè beke ke dò: Kuyie nyí bomu Isidayeeriβe tenkè kòò duó nkè di kòte Ekunòò ke bo beé mbe bòò Baadi-Sebuudaa? ⁴ Nè de kpéi nti Yiè nKuyie ntu nh ò nàké ke tú ò mè nduó dii dóù ò ténke í iti, ò yóó kúmu.

Edii ti mbè nàké kèpēētè. ⁵ Kòo kpàaτi Aasia do tō mbèe wētòo o borè kòo bè beke ke dò: Dè dòmmè kè di wētèní? ⁶ Kè bèe ò tēnné ke dò: Onitì mōù weè ti conè ke tú tí wētèní ke da beke ke tú, ti Yiè nKuyie nyí bomu Isidayeeriβe tenkè kàa duó nkè ti kòte Ekunòò ke beé mbe bòò Baadi-Sebuudaa? Ò tu nè de kpéi nha mè nduó dii dóù a í yóó íté, a yóó kúmu.

⁷ Kòo bè beke ke dò: Onitì weè di conè ke di nàké de kó tináaàntì ò dòmmè?

⁸ Kè bèe ò tēnné ke dò: Onitì nwe ke dáátí diyaàbòrì bè dùòkénè di yòyó kó ticiti ke boú fenaàkōnfè o ka.

Kòo kpàaτi dò: Edii nwe Tisibiti eì kou.

Aasia dómè kèpí nhEdii

⁹ Kòo kpàaτi deite kuhāāpònkù nè behāāpòmbè sipísìnùmmù kè bèe dekoò Edii kàri dè ditāri ínkè kóò nàké ke dò: Kuyie nkóo niti, okpàaτi tu a cúténí!

¹⁰ Kè Edii bè tēnné ke dò: Kè mènke nwe n tùmè Kuyie nkóo niti, muhāā ncúténí kéinkè ke da cóuté fō nnè a kàβε.

Kè muhāā ncúténí kóò cóuté wenwe nè o kàβε. ¹¹ Kòo kpàaτi yíe kētōnko kuhāāpònkù tekù nè behāāpòmbè tòβè sipísìnùmmù kè bèe dekoò kóò nàké ke dò: Kuyie nkóo niti, okpàaτi tu a cúténí.

¹² Kòo bè tèínné ke dò: Kè mènke nwe n túmè Kuyie nkóo nìtì muhãã ncúténí keínnkè ké da cóuté f̃ nnè a kàbe!

Kè muhãã ncúténí kóò cóuté wenwe nè o kàbe. ¹³ Kòo kpààtìi Asia yíe kètōnko kuhããpònkù tãánkù nè behããpòmbè tǎbè sipísìnùmmù. Kè bèe tuàkoo Edii borè kénínkóo o ìikè kuhããpònkù kùù bè ni kè kùu ò bàntè ke dò: Kuyie nkóo nìtì, donté ti wũḏ, mmí nnè be nnìtìbè sipísìnùmmù ti tú a kó betōmbè mbe, a báa ti kuḗ, ¹⁴ kéndōnnè muhãã ncúténímè ke cóuté titōntì ketitì tidétì nè ti kó benìùbè bemou. Di mmònnì donté nh ònnì ke bá n kuḗ!

¹⁵ De mōnnì kè ti Yiè nKuyie ntōnnìi náké Edii ke dò: Neinè we kè dí cóuté, a bá nhò yìèkù.

Kè Edii íté kóò neinè kè bèe cóuté, kékote okpààtì borè. ¹⁶ Kè Edii ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu a mè nkòtemè Ekunḗo ke beé mbe bḗ Baadi-Sebuudi, nè de kpéi nha ténke í iti a mè nduó dii dóù ínnkè. A yóó kúmu.

¹⁷ Kè Asia mènke kú ti Yiè nKuyie nti nàkémè Edii, kòò ti béi. Ò ku memme kòo tebite Yodammu sḗtè tikpàtì ke yé Asia do í mākemè debire. Dè do s̃ nSosafati bire Yodammu tḗu Sudaa kàbe kóo kpààtì bo o kpàtì benni dèrì ndi.

¹⁸ Asia dḗrìmmè tēmè nè o tōmmú dè wārimu Isidayeribe kpààtìbè dḗrìmmè pátìri mieke.

2

Kuyie ntùótémè Edii

¹ Nte dè do wũḏkémè ti Yiè Kuyie ndó kétúóté dii mōnnì Edii nè tefḗdóntè kédekenè keínnkè.

Edii nè Edisee bè do iti Kidikaadi nwe, ² kè Edii náké Edisee ke dò: Nkpaá die, ti Yiè nKuyie nni ntḗ mBetēedi nwe.

Kè Edisee parikè ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, n yí yóó da yóu!

Memme kè bèe nei kékote Betēedi. ³ Ti Yiè nKuyie mpāñnāntì náam̃bè tǎbè bèè tikú Betēedi kè bèe yènní kéco Edisee kóò beke ke dò: A yé ke dò nKuyie nyóó túóté yíe nha cice kédekenè keínnkàà? Kòo bè tèínné ke dò: N yému, yínè yúóó.

⁴ Kè Edii yíe kénáké Edisee ke dò: Nkpaá die, ti Yiè nKuyie nni ntḗ nSedikoo nwe.

Kè Edisee parikè ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, n yí yóó da yóu! Kè bèe nei kékote Sedikoo. ⁵ Ti Yiè nKuyie mpāñnāntì náam̃bè tǎbè bèè bo Sedikoo kè bèe yènní kéco Edisee kóò beke ke dò: A í yé ke dò nti Yiè nKuyie mbo túóté yíe nha cice kédekenè keínnkàà? Kòo bè tèínné ke dò: N yému, yínè yúóó.

⁶ Kè Edii ò nàké ke dò: Nkpaá die, ti Yiè nKuyie nni ntḗ nSuditēē nwe.

Kè Edisee parikè ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, n yí yóó da yóu.

Kè bèe sḗtè kénneí bedé. ⁷ Kè Kuyie mpāñnāntì náam̃bè tǎbè sipísìnùmmù kōtení kéncom̃mú medétimè, Edii nè Edisee kè bè bo kukó nSuditēē také. ⁸ Kè Edii dáté o yaḗbòrì ké di kpèú nképoté Suditēē kó mmenie nkè mèe kéété kécóm̃mú tip̃tì tidé kè bèe na dekperè kēsénté.

⁹ Bè sèntóo dii mōnnì kè Edii beke Edisee ke dò: A dó ba? Kè n dè nda dḗ kè Kuyie nnè na ké n túóté kédekenè keínnkè?

Kè Edisee dò: N dó kápété Kuyie nYaá mmùù da bonè mùm̃mu kuce mēdémè. ¹⁰ Kè Edii dò: A m békú dè yóumu, kàa n wùó n yiti dii mōnnì ke deèti keínnkè a bo dè pèté, kè meè dake a báa dè pèté.

¹¹ Bè neí memme ke náante ké nyóó daatení káyà tekparisāntè matè kè tē còu mmuhãã nkè sisēí s̃i tē dèrì kè s̃i còu mmuhãã. Kè s̃i tuàkení be borè kécóm̃móo be cuokè, kè fefḗdónfèe túóté Edii nè tekparisāntè kédekenè keínnkè. ¹² Kè Edisee ndè wùó nkékuónko ke dò: N cice! N cice! Isidayeribe kparisēí nè si dèèbè tu f̃ nwe.

Ὁ με nyí kóò m̀n̄t̄t̄o ke pí n̄ho yaàb̀òrì kék̄ēt̄e yek̄ēt̄iyè yèd̄éè, ¹³ k̄ét̄úot̄é Edii yaàb̀òrì ò b̀ont̄énì dì k̄éw̄ēte k̄éncóm̄m̄ú kukó n̄Sudit̄ēē b̀ènnì, ¹⁴ ke t̄o Edii yaàb̀òrì ò t̄ùot̄é dì, k̄é dì pot̄é menie nke d̀ò: Ti Yiè n̄Kuyie nh̄Edii t̄ū nk̀ù bore? K̄éyí k̄épot̄é menie k̄è m̄èe k̄éēt̄é, k̀òo sént̄é. ¹⁵ K̄è Kuyie mp̄āñáant̄i náamb̄è t̄òb̄è b̄embe b̄èè do t̄íkú med̄étim̄è, k̄è b̄èè ò yà k̄éb̄éi nke d̀ò: Kuyie n̄Yaá mm̀ù do bonè Edii, mùù bonè Edisee, k̄ék̄ét̄o kóò conè k̄énínkú k̄ésín̄n̄ó o ìik̄è. ¹⁶ Kóò n̄àk̄é ke d̀ò: Tínti a kó bet̄ōmb̄è ti miēke yek̄ōmb̄ò yemb̄è bomu sip̄isín̄mm̀ù, dùò nk̄è b̄èè k̄ote k̄éwamm̄ú a cice k̄éyà ti Yiè n̄Kuyie n̄Yaá mbá nh̄ò t̄ùot̄é ke k̄ote ke doot̄o dit̄ārì marì ìnk̄è yoo kubiriku mak̀ù miēke.

K̄è Edisee yete ke d̀ò: Báá t̄ōnn̄è òm̄ò. ¹⁷ K̄è b̄èè yetoo ke baa nh̄ò k̄ōnn̄è k̀òo mbo ke d̀ò: T̄ōnn̄è be! K̄è b̄èè t̄ō mbenit̄ib̄è sip̄isín̄mm̀ù, k̄è b̄èè k̄ote k̄énwaà nh̄Edii ke d̀ò yewe ȳēt̄āti bá b̄è í nh̄ò yà, ¹⁸ k̄éw̄ētení Edisee borè Sedikoo, k̀òo b̄è n̄àk̄é ke d̀ò: N do di n̄àk̄ému k̄è n d̀ò di báá k̄ote!

Edisee w̄ènk̄ūnn̄em̄è Sedikoo kó menie

¹⁹ K̄è Sedikoo èi k̄òb̄e n̄àk̄é Edisee ke d̀ò: Okót̄i, a w̄úóm̄mu a m̄óm̄muo nti èi wennim̄è, menie nn̄é í wenni d̄èmar̄è í peí ti tenk̄è miēke. ²⁰ K̀òo b̄è n̄àk̄é ke d̀ò: Waánn̄ènn̄i dib̄úp̄ann̄i, k̄éānn̄è muk̄ók̄úó nk̄è n dùò.

K̄è b̄èè d̄è nh̄ò dùò. ²¹ K̀òo k̄ote din̄èb̀òrì k̄éānn̄è muk̄ók̄úó ndi miēke k̄éb̄éi nke d̀ò: Ti Yiè n̄Kuyie ntu k̀ù w̄ènk̄ūnn̄emu me nnie, mm̄è t̄énke í yó ntouní muk̄úú nyoo d̄èmar̄è í mpeí di tenk̄è miēke.

²² Mēmm̄e k̄è menie nwenke k̄éndōnn̄è Edisee béimm̄è, ke k̄p̄áá wenni nè yíenn̄i.

Ibí daám̄è Edisee k̀òo ì b̀ont̄é kus̄ínk̀ù

²³ K̄è Edisee ít̄é d̄e borè k̄éndeèt̄i Bet̄eedi, d̄e kó diheì do bo ditenn̄i ndi. Ò k̄erì d̄i m̀onn̄i ke deèt̄i Bet̄eedi k̄è idap̄umb̄í yènn̄i Bet̄eedi k̄é nh̄ò s̄áá nke tú: Dekení a yuk̄ūōtik̀ù! Dekení a yuk̄ūōtik̀ù!

²⁴ K̄è Edisee w̄ēēte k̄é nyì ẁúó nk̄é ì b̀ont̄é kus̄ínk̀ù nè ti Yiè n̄Kuyie nyèt̄irì k̄è d̄ep̄ímp̄ínn̄èe yènn̄i d̄èd̄èr̄è k̄épm̄m̄ú ìi dap̄umb̄í sip̄isín̄à nè ìd̄éi k̄ét̄ōte t̄ōte. ²⁵ Ò d̄e nyit̄é k̄édeke Kadim̄eedi t̄ārì, k̄éit̄é d̄ende k̄éw̄ēte Sammariii.

3

Yodammu naámm̄è Isidaȳeribe kóo k̄p̄àt̄i

¹ Sosafati Sudaa k̄òb̄e kóo k̄p̄àt̄i k̄p̄àt̄i benni tep̄ít̄è nè diniínn̄i miēke nke Akabu bire Yodammu naámm̄è Isidaȳeribe kóo k̄p̄àt̄i, k̄émbo Sammariii ke bak̄é Isidaȳeribe ke d̀ò yebie ntep̄ít̄è nè yèd̄éè. ² K̄è Yodammuu d̀òò ti Yiè n̄Kuyie nyí dó d̄è, o yei nn̄é í nt̄ùòke o cice nè o ȳò b̄è do d̀òò mè. Weè do p̄ùò ndib̄òð Baadi kó diw̄ūōt̄ōnn̄i o cice do maá dì. ³ Ke né nk̄p̄áá taun̄è meyei n̄Nabati bire Sedoboammu do tann̄é Isidaȳeribe m̄èè miēke. Ò do í mè yóu.

Isidaȳeribe do dom̄è M̄oabu k̄òb̄e mudoò

⁴ D̄e m̀onn̄i k̄è M̄oabu kóo k̄p̄àt̄i Mesa tu opec̄ēnti, ke ní ndò nk̄éduò mbá d̄i benni Isidaȳeribe kóo k̄p̄àt̄i ipeni tek̄oup̄ík̄ùt̄è (100000), nè yepedak̄è yèè c̄it̄i òk̀ù tek̄oup̄ík̄ùt̄è (100000). ⁵ K̄è Akabuu kú k̀òo yete Isidaȳeribe k̄peti. ⁶ D̄e yiè k̀òo k̄p̄àt̄i Yodammuu yènn̄i Sammariii k̄ékaa nyIsidaȳeribe b̄em̄ò, ⁷ k̄ét̄ō nk̄è b̄èè n̄àk̄é Sudaa k̄òb̄e kóo k̄p̄àt̄i ke d̀ò: Ok̄p̄àt̄i Yodammu tu M̄oabu kóo k̄p̄àt̄i weè yete o k̄peti, k̀òo tu k̄àa bo yie nh̄á k̄òto k̄è di ò dok̄én̄è. K̄è Sudaa k̄òb̄e kóo k̄p̄àt̄ii b̄è t̄énn̄é ke d̀ò: N k̄òroomu, mí nn̄è we ti tú onit̄i òm̄áa ndi. N nit̄ib̄è tu o k̄òb̄e mbe k̄è n s̄éi tú o k̄pesi. ⁸ K̄è Yodammuu yíé kóò beke ke d̀ò: Ìnk̄uce nku ti yóò k̄ét̄ém̄è? K̀òò d̀ò: Ed̄ōmmu kó kuce k̀ù yìè dik̄p̄áà.

⁹ Mēmm̄e k̄è b̄èè w̄ènn̄è Isidaȳeribe kóo k̄p̄àt̄i nè Sudaa k̄òb̄e kou nè Ed̄ōmmu kou k̄ék̄ét̄é, ke d̀ò kuce yewe ȳeyiek̄è k̄è menie ndónt̄é beh̄āp̄òmb̄è nè iw̄ūō ìi t̄o be nenti. ¹⁰ D̄e m̀onn̄i k̄è Isidaȳeribe kóo k̄p̄àt̄ii kuónko ke d̀ò: Ti p̄àk̄ému! Ti Yiè n̄Kuyie nkuù ti t̄ií nt̄ínti be nk̄p̄àt̄ib̄è tit̄āti ke bo ti ānn̄è M̄oabu k̄òb̄e n̄ou miēke.

¹¹ Kè Sudaa kàbe kóo kpààti dò: Ti Yiè nKuyie m pããnáànti náàntò mòu í bo die nke dò ntí kàte o borè kòo beé nKuyie nti kpéíináà? Kè Isidayeeribe kóo kpààti kóo tãnti mòu dò: Safati biré Edisee bomu die nwèè do ãã Edii menie nkòò nìtì. ¹² Kè Sudaa kàbe kóo kpààti dò, ò yóó ti nákému ti Yiè nKuyie nti dónè tì.

Memme kè bèe nei betããti, Isidayeeribe kóo kpààti nè Sudaa kàbe kou nè Edõmmu kou kékote káyà Edisee. ¹³ Kè Edisee náké Isidayeeribe kóo kpààti ke dò: Kè n kpeti né da dõnnè me? Kàte káyà ti Yiè nKuyie mpããnáànti náàmbè a cice nè a yã be kàbe, kè Isidayeeribe kóo kpààti dò: Dè í tú ti Yiè nKuyie nkuu ti tíi ndie ntínti be nkprààtibè titããti ke bo ti ãnné mMõabu kàbe nou miekaà?

¹⁴ Kè Edisee ò tẽínné ke dò: Ti Yiè nKuyie Mpakedaa, n tú kùu kóo tãnti, kè dè í tú ku kpéi nnè Sudaa kàbe kóo kpààti Sosafati kpéi, n na bá ndake a kpeti, n keté ke na bá nda wènté bá sãmpó. ¹⁵ Kòo deè ke dò: Waánnènni wèè bie nkukùtìdùkù.

Kè bèe ò waanni, kòo bente, kè ti Yiè nKuyie nYaá ncúténi Edisee ínkè. ¹⁶ Kòo béi nke dò: Ti Yiè nKuyie ntu dí dammú yefõtè yefõtè dikondaa dii mmieke. ¹⁷ Ti Yiè nKuyie mbéimmu ke tú: Di í yóó keè kuyaakù, di me nyí yóó yà fetafè nè memme kè menie nné píe ndikondaa dimou, kè di yà díndi nè di ããpòmbè nè di wũ ò tã di nenti. ¹⁸ Dende keté ke né tú desãmpòrè nde ti Yiè nKuyie mborè, kù yóó ãnnému Mõabu kàbe di nou mieke. ¹⁹ Kè di può mbe ekè dieyè nè iduotí fité yè, kékõú detie ndemou bè yo ndèè be, kèítinné be nébòrè yemou, kèpíe mbe paa ndemou yetãrè kè dèe cake.

²⁰ Kè dèe wenté dikúnwehíni bè òò fíé dii mðnni iwũ Kuyie. Kè menie nyènni Edõmmu bíékè, kèpíe mbe tenké kemou.

²¹ Ke sã mMõabu èi kàbe kèè bekrààtibè bètããti bàátímè ke yóó bè do mudoò, kè bèe tíi mbèè kó dimàà dò nkéna kékote mudoò kè bèe kàte kéoke be temmanku. ²² Dè wenté dii mðnni kè diyè yènni, kè diwennécànni tiité menie nyínkè kè Mõabu kàbe yà menie nkó kuwũðkù, kè kù ndò mmeýí. ²³ Kè bè dò: Meyí mme, beè kpààtibè beè kònté ke kùò bemàà, tí kàtenè kéheí be kperè.

²⁴ Bè tũðkeni dii mðnni Isidayeeribe kari, kè bèe ootení ké bè do tiyèiti, kè bèe coké kéta be tenké, kè bèe bè dinté ké bè bèité béíté, ²⁵ képuò mbe ekè kédooté dooté bá wè ditãri be paa nsààrè mieke ké dè píe nyetãrè, kèítinné sibií simou kékõú detie mbè yo ndèè kó yebe.

Kè dè nkprá Kiidi-Adeseti èi máà ndi, kè detãntènditirè yembèe di cèète ké di bùotí yetãrè képuò. ²⁶ De mðnni kè Mõabu kóo kpààti yà dè ò fuutenèmè kétúoté behããpòmbè yesebábátè yembè sikousiyiekè (700) ke bo kètè benitibè kékote Edõmmu kóo kpààti borè kèyíèke. ²⁷ Ò yíèke memme kèyóú kétúoté o kóo po wèè na nsòoté o kpàti, kóò fèúté dihei kó kuduotí ínkè kétuò, kè dèe yonke Isidayeeribe, kè bèe ò yóu kékò.

4

Edisee dðò tìi dieti okúpokù kpéi

¹ Diyèè mari kè Kuyie mpããnáànti náàmbè mieke kóò mòu kóo pokuu kàte káyà Edisee kóò bànté ke dò: A yèmu a kóo tãnti n dõu wèè ku, ò do túmè ti Yiè nKuyie nkóo nìtì nwe. Ò ku kè ti banteu wèè kàtení ke dó kétúoté m bí idé kédòò o daati.

² Kè Edisee dðò: M bo na kédòò ba a kpéi? Kédeè ke dò: Kàa mòke mù teciètè a n náké. Kòo nitipòkùu ò tẽínné ke dò: A kóo tãnti mí, n yí màke demarè, kè dè í tú mekùò, meè kprá sãmpòrè tedéntè mieke. ³ Kè Edisee ò nàké ke dò: Kàte a cèpèetitòbè borè kèpente yematidíè mpéu a bo na kèpété kè yè mmamè. ⁴ Kàa dèè dí ta kudieku fí nnè a bí, kàa kpetínné dibòri, kénhuti mekùò mmemme yedíè nkè dii ní píe nhá di kei nkéínné.

⁵ Kòo nitipòkùu ítóo kékò nkéta o dieku wenwe nè o nitidabí kékpetínné dicàù, kòo bí nhò duò nyedíè nkòò uti mekùò. ⁶ Yedíè mpíe ndì mònñi kédeè kòo náké o bire marè ke dò: N duònní didénnì!

Kòo bire dò: Didénnì í kraá. De mònñi ndi mekùò ncòmúmè. ⁷ Kòo kòte ké tí nàké Kuyie nkóo nìti Edisee. Kòo dò: Kòte kékíté de kó mekùò nkéyietí a bànnì! Kè ìi sùò ndí nyo nfó nnè a bí.

Edisee nàkémè Sunemmu kóo nitipòkù ò yóó peitémè

⁸ Kè Edisee mpēnké diyìè marì Sunemmu èi, kòo nitipòkù mǎu dè bo ke mǎke o kperε mesàà nkéyú Edisee ke dǎ wèe di, kétúóté de kó diyìè nè yewe teyè yèè kraanì kè Edisee níi de mbáté kédì.

⁹ Diyìè marì kòo nitipòkùu náké o dǎu ke dǎ: N yému ke dǎ nKuyie nkóo nitisàù wèe bàtírì ti cíètè, ¹⁰ yóu kè tí ò ānné kudieku kóò dǎu mmutèi nè dikàrì nè tábùrì nè fitírè, kòò níi pēnké wèe de mbáté.

¹¹ Mèmmε diyìè marì kè Edisee mpēnké de borè kébáté kéta kudieku kénduó, ¹² kénáké o kóo tǎnti Keasii ke dǎ: N yúnì te ncíètè kóo nitipòkù. Kòo o yúnì, kòo kǎtenì kécómμó o ìikè. ¹³ Kè Edisee duó nkòo kóo tǎnti náké onitipòkù ke dǎ: A dǎ dè ti kpéi ndè deumu, a dǎ ti dǎò ba a kpéi? A dǎ tí náké okpààti yoo ohāpònkóti a kpéinàà? Kòo nitipòkùu tènné ke dǎ: M bo n kǎbe cuokè kè dè n naatimu.

¹⁴ Kè Edisee náké Keasii ke dǎ: Ti né bo dǎò ba o kpéi? Kè Keasii dǎ: Ò í mǎke debire, kòo dǎu me nkòtè. ¹⁵ Kè Edisee dǎ: Yúnì we! Kòo ò yúnì. Kòo cómmúo o dieku bòrì, ¹⁶ kè Edisee dǎ: Dè yàa bo nkááké miε nkàa ùúkú denitidabire nde.

Kòo nitipòkù dǎ: Áà okóti, Kuyie nkóo nìti a bá n souté, mí nha kóo tǎnti dǎ!

¹⁷ Mèmmε kòo nitipòkùu púó nképeité denitidabire Edisee baa do ò bennénè dǎi mònñi.

Edisee fòukunnemè debire

¹⁸ Kè debireε kóté. Diyìè marì kékǎtè de cice nè betǎmbè bè dèi dè tidiiti. ¹⁹ Bè de mbo kè debire kuónko ke dǎ: N yuu dǎi yóu! N yuu dǎi yóu!

Kè de ciceε náké otǎnti ke dǎ: Túóté debire kékǎtenè de yǎ borè.

²⁰ Kòo dè tùóté kékǎte kéduó nde yǎ, kòo ndè ùúkú kè diyìè nyóó cónné yeyo kè dèe kú. ²¹ Kòo dè dèe nkudànkù kétanné Kuyie nkóo nìti dieku kédǎu nho dǎu ìnkè kényènnì kékpetínné, ²² kényú o dǎu ke dǎ: N duó nhotǎnti mǎu nè sǎmmarímú n dǎ kécokóo Kuyie nkóo nìti borè nde kékǎtení.

²³ Kòo ò beke ke dǎ dè dómme? Kàa kàri o borè yíe? Otǎnkù pǎnwè dǎke yíe, dè me nyí tú teompùtè. Kòo dǎ: Dèmarè í dǎ.

²⁴ Kòo duó nkè bèe bou o sǎmmarímú dikàrì, kòo náké otǎnti ke dǎ: Kété! A báá cómmú kuce! Kè mǎi sàà í yí á cómmú.

²⁵ Mèmmε ò kètémmè kékǎte Kuyie nkóo nìti borè Kadimeedi tǎrì ìnkè. Kénkraá díetirì kè Kuyie nkóo nìti ò yàní kénáké o kóo tǎnti Keasi ke dǎ: Sunemmu kóo nitipòkù wenwe kérini. ²⁶ Cokóo kóò co, kóò beke ke dǎ: Kunaatí nku bakaà? A dǎu kpéinàà? A bire kpéinàà?

Kòo nitipòkùu ò tènné ke dǎ: Dèmarè í dǎ. ²⁷ Kòo nitipòkùu tuǎkoo Kuyie nkóo nìti borè kéninkóo kékíi nho naàcèi, kè Keasi ndó kóò bèti. Kè ti Yiè nKuyie nkóo nìti ò nàké ke dǎ: Yóu we! Ò bo meyèncààrímè mieke nke. Ti Yiè nKuyie mme nyí n nàké o yèmmè cààrènnè tì.

²⁸ Kòo nitipòkù dǎ: Okóti n sòò da mǎomu debiraà? N sòò ti n da nàké kè n tú a bá n souté mí nha kóo tǎnti.

²⁹ Mèmmε kè Edisee náké Keasii ke dǎ: Báátì kétúóté m pààti kékété, kàa kèrì ke conè òmǎu a báá ò dǎu. Kòò mǎu me nda dǎu nha báá yie. Kàa tùòkoo a nóó m pààti debire ìikè.

³⁰ Kè debire yǎ dǎ: Kuyie mbomu kàa bo, n yí yóó wète ke í da neínè.

Meɔmme kè Edisee ò neinè. ³¹ Ke s̄ nKeasii ò niiténè ke nòò nkupàati debire ínkè bá tìmatì í dòò. Debire í béi ndè mme nyí nampe. Kòò wētení kéco Edisee kòò nàké ke dò: Debire í ènte.

³² Kè Edisee tuakoo, kéta o dieku ke s̄ ndebire duó o dóù ínkè ke ku. ³³ Kòò taroo kékpetínné kè bè mbo bedé de mieke, wenwe nè debire, kòò bántè ti Yiè nKuyie. ³⁴ Ke níí oke debire ínkè kētuú nho nùù de kperi, o nuò nde kpeyi, ke nóó nho nau de kpesi ínkè, kénhoke debire ínkè kè dèe wēte kétonkè. ³⁵ Kè Edisee cúténí kudieku kécente, cente, kévēte kédeke kéoke debire ínkè ke dò kuce mèyiekè kè dèe cīē nkéwénténí. ³⁶ Kè Edisee yú Keasii ke dò: Yúní weè nitipòkù!

Kè Keasi ò yùní. Koò kòtoo Edisee borè. Kè Edisee dò: Túóté a bire.

³⁷ Kòò taroo kénínkóo Edisee ìkè késínnóò, kédeè kétúóté o bire káyè.

Edisee do nàrikùnnemè tikúntì tì tii

³⁸ Kè Edisee wēte Kidikaadi, dè do s̄ ndikònnì dii bo dihei. Kè Kuyie mpānāaanti náam̀bè t̀bè k̀tení ke bo o borè, kòò nàké o kóo t̄ntì ke dò: Saa ntekúmbotè dietè kè ti bénné tikúntì késori.

³⁹ Kè be kou m̀ou yè kéta dikpàa mukūnwammù káyà dikpàa kó yeyaà mmayè bá ò í nyè banté ké yè t̄ū kécū́ o yàỳr̀i kékonnènní kécō ḱuté tekúmbotè. ⁴⁰ Bè ānné dii m̀nni kè bè bo di kè bèe sote kékuónko ke dò: Kuyie nkóo nìti mukúú m̀mu ã de mieke bá dè í dò nkédi. ⁴¹ Kè Edisee dò: Waánnènní muyuo. Kè bèe mù waanní. Kòò ānné tekúmbotè ke dò: Ānnénè ké bè duó.

Kè bèe ānné ké bè duó mbá tì ténke í dò mmèmamè.

Edisee píimè benitibè tekòutè

⁴² Diyiè mari kòò nìti m̀ou yènní Baadi-Sadisa eì ke t̀nì p̄ḕbè bè d̀ònè bè tidipanti kè bè bo sipísidè, ke t̀nè tidipanti t̄yà̀tè kék̀tení ké dè duó nKuyie nkóo nìti Edisee kòò dò: Totínè kè bèe di. ⁴³ Kòò kóo t̄ntì dò: M bo dè totí òmme botí benitibè tekòutè (100)? Kè Edisee dò: Totí be kè bèe di, ti Yiè nKuyie nni nnàkèmu ke tú bè yóó di kè dèe súó.

⁴⁴ Meɔmme kòò bè totí kè bèe di ke dèe súó nkéndònnè ti Yiè nKuyie nti nhò nàkémè.

5

Naamaa miétémè

¹ Naamaa do tú Sidii k̀be kóo ā̀p̀nkótì nwe kè be kóo kpàati ò tá mediè, ke yé nè weè borè nde ti Yiè nKuyie ndo duómmè kè bèe na be dootit̀bè kè weè nni fehā̀p̀r̀nnafe, ke né m̀o ntikòntì. ² Dè do s̄ nSidii k̀be beè k̀te ke p̀nte Isidayeeribe ke p̄ínní desap̀umbire marè ke konní ke dè duó nNaamaa pokù, kè dè ò p̄i mmutōmmú. ³ Diyiè mari kè desap̀umbiree nàké Naamaa pokù ke dò: Kè n yiè ndo bo na kētuake Sammarii Kuyie mpānāaanti náantò borè ò na nhò miekùnnemu.

⁴ Kè Naamaa k̀te ké tì nàké okpàati ke dò: Nte Isidayeeribe kó desap̀umbire yē mmù. ⁵ Kè Sidii kóo kpàati dò: Báátí! N yóó wārimu dipátiri Isidayeeribe kóo kpàati ké da duó nkàa bíí ò duó.

Kè Naamaa túóté timátì péiti cidóòbè sikousitāati (300) mesəo ncidóòbè sipísikuò, tiyà̀ti meānnímè tepítè, ⁶ kētuakoo kéduó nyIsidayeeribe kóo kpàati dipátiri kè di tu: M̄i duónko n kóo t̄ntì Naamaa dipátiri ke tú á ò miekùnne o kòntì. ⁷ Isidayeeribe kóo kpàati kàa ndi m̀nni dipátiri kékēté o yà̀ti kékuónko ke dò: N tú Kuyie nku, ke nò nke k̀u ke nò nke f̀ùk̀unkoà? Dè òmme kòò n duōnní onitì ke tú nh ò miekùnne? Banténè ke dò nhò n wantinè dikpànni ndi.

⁸ Kuyie mpānāaanti náantò Edisee kèè dii m̀nni okpàati kētémè o yà̀ti kētō nkè bèe ò nàké ke dò: Ba nkpeí nte kàa k̄r̀i a yà̀ti? Yóu kòò k̀tení m borè kébanté Kuyie mpānāaanti náantò bomè Isidayeeribe tenkè.

⁹ Kè Naamaa tuokoo nè o sēí nè o naasāntè kécómmóo Kuyie mpāānāantì náantò Edisee cíētè bòrì nùù. ¹⁰ Kè Edisee tōnní kè bèe ò nàké ke dò: Ò yē nha ta kukó nSuditēē kénduò ke kurì ke dò kuce mèyiekè, a yóo miētému kàa kōntìi wenke!

¹¹ Kè Naamaa mieke peike kòò nkérì ke kprantì ke tú: N yèmmè do dò nhò yóo yènnímu o mómmuò nkécómmú kébántè o Yiè nKuyie nke n kááké o nùtè ké m miékunne. ¹² Damaasi kó ikó nhAbana nè Padipaa ì í pēēté Isidayeribe kondakésìà? Kè n do nyì ta kéwuò mbáá wenkaà?

Ò me nyí kékónténè o naasāntè nè kemieke ke bo kò. ¹³ Kòo kó betōmbèe cokóo kóò nàké ke dò: Okóti! Kè Kuyie mpāānāantì náantò do nda beke dèmarè dèè yóu a na bá ndè dōdà? Ba nnè te kàa báá dōò ò da nàké tì ke tú a wuò kémieté?

¹⁴ Mèmmè kòo ta kukó nSuditēē, Edisee ò nàkémè kénduò ke kurì, ke dò kuce mèyiekè, kòo kōntìi wēte kéwenke kénaánnè dēbíbēnnè kpeti, kòo wenke. ¹⁵ De mōnni kè Naamaa wētēnì Kuyie mpāānāantì náantò borè wenwe nè o tūmbè, kétaroo kécómmóo Edisee ìkè kóò nàké ke dò: M bantému di mmōnni ke dò nketenkè kemou mieke Kuyie nyí bo dèmarè kè dè í tú Isidayeribe tenkè. Mí nha kóo tōntì n da báámmu, cōuté dipānni dii.

¹⁶ Kè Edisee dò: M pàrikèmu ke tú: Tì Yiè nKuyie mbomu kè n tú ku kóo tōntì, n yí yóo cōuté dèmarè.

Kè Naamaa yetoo, kòo yete. ¹⁷ Kè Naamaa dò: Kàa yetemu m pāre á yóu kè bè m pā a tenkè kó mutāā mmùù bo nsānnè sinaasēí sidésì ke yé mí nha kóo tōntì n ténke í yóo féútémè fēðfè kétuò nyoo metaummè kpeyi dibōò mari kè dè í tú ti Yiè nKuyie nyIsidayeribe tū nkù. ¹⁸ N né kù bèkú tì ti tu: Kè n kònko, kè nh èi kóo kpààti kàri ke bo fié iwūò dibōò Dimōò, kòò ò neinè kè n nìnkú dibōò Dimōò ìkè ti Yiè nKuyie nhá n cíē.

¹⁹ Kè Edisee dò: Kote kè dè nnaati. Kòo ítóo kédété sámpó.

Naamaa kó mumōmmú cāntémè Keasi

²⁰ Kè Edisee kóo tōntì Keasii totí o yèmmè ke dò: N cice Edisee mè nyetemè Naamaa Sidii tenkè kou kó yepāre, ti Yiè nKuyie mbomu, m bo coké kóò nìnte kéya ò bo m pā dèmarè. ²¹ Ò me nyí kécoké kémbeti Naamaa, kè Naamaa ò yānì kécúte mecāā nho naasāntè ìnkè kékétóo kóò co ke dò: Kusààkù bakaà? ²² Kè Keasii dò: Dèmarè í dòmmè. N cice weè n tōnní ke tú n da nàké ke tú Kuyie mpāānāantì náambè tōbè beè bo ke tuòkùnì bédébè ke bonnì Efadaimmu tāri, kòò tu kàa bo yie nhá ò duónko timátì péiti cidóòbè sipísitāāti nè tiyààti meānnímè mèdémè, kòo bè duó. ²³ Kè Naamaa dò: Nto timátì péiti cidóòbè sipísikuò, kényetíróo ké tì cūò siyàkèsi sidésì kébou kóò duōnnè tiyààti meānnímè mèdémè kéduó nkè bedapāmbè bédébèe dè tō kóò cíennè. ²⁴ Bè tūòke dii mōnni Ofedi èi kè Keasii dè cōuté demou kétannè tecíētè kédeè ké bè cau nkè bèe íté.

²⁵ O mómmuò nkòo kote o yiè nhEdisee borè, kòo ò beke ke dò: Keasii a bonnì de? Kòò dò: Mí nha kóo tōntì n yí kòtemè dèmarè.

²⁶ Kè Edisee né ò nàké ke dò: N wēnni do dè bomu onitì mōù cùténì dè tenaasāntè ke da co. A í dò nkécōuté di mmōnni ndi tiyààti, kè n né báá buónè a bo cōuté idíí kédonnè odifíè kó depaa nnè fínyì kperè nè iwūò nè betōmbè benitidaabè nè benitipòbè.

²⁷ Naamaa kó mumōmmú yóo cānté fí nwe nè a yaábíó sáà.

Kè Keasii nyètì Edisee borè kè tikòntì ò pī nkoò kōntìi peike kénaánnè tikóntì.

6

Terpētè domè dibinni

¹ Kuyie mpāānāantì náambè tōbè bèè bonè Edisee, kè bèe ò nàké diyie mari ke dò: Mefíè nténke í ti sànnè a borè. ² Yóu kè tí kote Suditēē kékóú bá wè kudou kédōò titouti kēmo. Kòo dò: Kōtenè!

³ Kè be kóò mōù dò: A bá nti neinè tínti a kó betōmbàà? Kòo dò: Ēē, n kōrimu.

⁴ Kè bèe nei kétuòke Suditēē kénkōú ideí. ⁵ Kè be kòd m̀òu ñkōú, kòo pīētēe feutē kédoroo dibinni mieke, kòo kuónko ke d̀: Áú yoo n yiè! Dè n dimu. M me ntè yāūténímu.

⁶ Kè Kuyie mpāñáànti náàntò ò beke ke d̀: Yé t̀e do d̀e?

Kòo ò benke t̀e do d̀e, kòo kéété kudáú kédootóo de borè, kè t̀e nóónní. ⁷ Kòo náké de yiè nke d̀: Deitení t̀e!

Kòo youtoo o ǹut̀e ké t̀e d̀eitení.

Edisee d̀um̀m̀e Kuyie nkè k̀u b̀nt̀e Sidii k̀be tiỳd̀nt̀i

⁸ Sidii k̀be k̀o kp̀àt̀i nè Isidayeeriibe kou kè bè mm̀ake mudòò, kè Sidii k̀be k̀o kp̀àt̀i tí mbehā̀p̀òmb̀e iwēi yemb̀e ké bè ǹaké ke d̀: Kè di k̀et̀e dí báté die nnè die.

⁹ Kè Kuyie mpāñáànti náàntò Edii náké Isidayeeriibe k̀o kp̀àt̀i ke d̀: Á ndake, ke báa k̀et̀e ku mp̀k̀u Sidii k̀be bè kè bo.

¹⁰ Kòo ní ò náké k̀o deite benit̀ib̀e k̀et̀e nhEdisee ò benné d̀i b̀òr̀i.

Weè do ò ò náké k̀o yent̀e, d̀e í tú kuce m̀em̀aà yoo mèd̀ém̀e. ¹¹ Kè d̀e di Sidii k̀be k̀o kp̀àt̀i, kòo yú o ā̀p̀òmb̀e iwēi yemb̀e, ké bè beke ke d̀: N nákènè di mieke wèè k̀òr̀m̀ú Isidayeeriibe k̀o kp̀àt̀i! Koò ǹa nti kpeti.

¹² Kòo t̀òmb̀e k̀òd m̀òu d̀: Okp̀àt̀i, t̀inti a k̀o bet̀òmb̀e ti k̀òd m̀òu d̀ake, Isidayeeriibe kou, Kuyie mpāñáànti náàntò Edisee weè dáanko Isidayeeriibe k̀o kp̀àt̀i a ǹa nti a dieku kufáá mmièke.

¹³ Kè Sidii k̀be k̀o kp̀àt̀i d̀: K̀atenè k̀yà ò borè, kè n t̀ò nkè bèe ò p̀íní.

Kè bèe ò náké ke d̀: Ò bo Dotāā nwe. ¹⁴ Kòo t̀ò mbehā̀p̀òmb̀e péu nè sisēí nè sikp̀ar̀inaasēí kè bèe tuòkoo keyènkè k̀écēt̀inne dihei.

¹⁵ Kè d̀e went̀e kè Kuyie mpāñáànti náàntò k̀o t̀ònt̀i yènní sèl k̀éns̀ó mbehā̀p̀òmb̀e c̀è̀t̀e dihei nè sisēí nè sikp̀ar̀inaasēí, kòo náké Edisee ke d̀: Áú n yiè! Yé ti yóó yím̀e?

¹⁶ Kòo ò t̀ènné ke d̀: A bá nyī̀k̀u, bèe ti bonè bè s̀umu ke p̀è̀t̀e bèe bè bonè.

¹⁷ Edisee me nyī k̀ébánt̀e ti Yiè nKuyie nke d̀: Kuyie nkpeté o nuò nkòo yà.

Kè Kuyie nyi kpeté, kòo yà sisēí nè sikp̀ar̀inaasēí kè d̀e p̀iéké ditāri ke bè fité k̀écóu mmuhāā.

¹⁸ Sidii k̀be t̀òónní d̀i m̀ònni Edisee borè kòo bánt̀e Kuyie nke d̀: Ti Yiè nKuyie nfente be.

Kè Kuyie mbè f̀ente k̀endònnè ò béimm̀e. ¹⁹ De m̀ònni kè Edisee bè náké ke d̀: Di yeté kuce nku, d̀e í tú dihei di d̀ó d̀i, n t̀unnenè kè n dí benke onit̀i di waà nwè.

Mèmm̀e ò bè k̀atenèmm̀e Sammarii. ²⁰ Bè ta d̀i m̀ònni Sammarii kè Edisee bánt̀e ti Yiè nKuyie nke d̀: Ti Yiè nKuyie nt̀énné be be yèmm̀e.

Kè Kuyie mme mbè t̀ènné, ke bè ns̀ó mbè bo Sammarii èi.

²¹ Kè Isidayeeriibe k̀o kp̀àt̀i bè yà k̀ebeke Edisee ke d̀: n cice, m bè k̀uà? ²² Kè Edisee d̀: Báa bè k̀uà, bè ò ò í nk̀uà bè p̀ím̀m̀ú bè mudòò mieke, duó mbe kè bèe di, k̀aà bè duó mmenie nkè bèe yà k̀ékò mbe yiè mborè.

²³ Kòo kp̀àt̀i duó nkè bèe benné tidiit̀i kè bèe di k̀yà k̀edeè kòo bè yóu kè bèe kò nSidii be k̀o kp̀àt̀i borè. Bè t̀énke í nwētení Isidayeeriibe tenkè.

Dikònni tanním̀e Sammarii

²⁴ Kè Sidii k̀o kp̀àt̀i Benni-Adadii tí nho ā̀p̀òmb̀e bem̀u kè bèe k̀ate k̀epi Sammarii èi, ²⁵ ké ndi pi weti weti kè dikònni dier̀i tanní kè bè nfiiti disāmmarínuyu medít̀ibii nsip̀isidé. Ke ní benné dibuu sámp̀òr̀i yèd̀imásè koò mbo medít̀ibii mm̀ènùmm̀u.

²⁶ Diyie mar̀i kè Isidayeeriibe k̀o kp̀àt̀i mp̀enké kuduot̀i ínkè kòo nitipòk̀u m̀òu ò yà k̀ekuónko ke d̀: Áú! Okp̀àt̀i n deet̀e!

²⁷ Kòo kp̀àt̀i ò t̀ènné ke d̀: Kè ti Yiè nKuyie nyi da deet̀e, m̀i báa na ké da deet̀e! Tidiit̀i í kpaá, yetebe me nyi kpaá.

²⁸ Kòo ò beke ke d̀: Ba nda k̀óónnè?

Kòo d̀̀: Onitipòkù yie nweè sòò yē ntí cááké m biré ke naa cááké o kperé. ²⁹ Kè ti bèínè n kperé ke cááké, kè dè wenté kè n yē nwèe duẁnní o kperé kè tí cááké, kòò dè s̀̀nne.

³⁰ Okpààti tì kèè dìi m̀̀nni kékèté o yààti kéndáátí kufò̀̀t̀̀nkù, ke centi kuduotí ínkè kè bèè ò yà, kòò dàátí kufò̀̀t̀̀nkù. ³¹ Mèmmè ò béimmè ke d̀̀: Kè diyie yóó ta yie nkè Safati biré Edisee kpaánè o yuu Kuyie nni ndòò kù d̀̀mè.

Edisee do nàkémè dik̀̀nni yóó deèmè

³² Dè do s̀̀ nhEdisee k̀̀ari o c̀̀fètè nte nè dihei kó bekó̀̀t̀̀bè. Kòo kpààtìi t̀̀nko o kóo t̀̀nti m̀̀ou Edisee borè kòò nkpaá ke í t̀̀òkoo kè Edisee nàké dihei kó bekó̀̀t̀̀bè ke d̀̀: Di ỳ̀nàà? Weè nitik̀̀ùti weè t̀̀nni ke tú bè n féúté. N ẁ̀kénè! Kòò t̀̀òkení di kpetínné dibò̀̀ri, di báá yie nkòò tanní. N yo kè dè d̀̀ nhokpààti kó kunampoo kérínímu de yie nf̀̀nkúò.

³³ Ò kpaá ke me nnáá nkòo kpààtìi tuòkení o borè kébéi nke d̀̀: Ti Yiè nKuyie nkuù te kè meyi mmie nkó dimàà ti t̀̀òkení. N t̀̀énke né kù dó ba nkpréí?

7

¹ Kè Edisee d̀̀: Kénténè kékeè ti Yiè nKuyie nni nnàké tì: Ti Yiè nKuyie ntu dè naa bo mmè nkàáké kè bè do mmuyuo ncidòòbè tepítè nè bèdébè medítìbii mmèmàà ndi dihei kó dibò̀̀ri. Kè medibii ncidòòbè sipísidé nè bèdébè do mmédítìbii mmèmàà múnke.

² Kòo kpààti kóo t̀̀nti wèè tau o kpà̀̀rinenti, kòo beke Kuyie mpããnaànti náàntò ke d̀̀: Bá kè ti Yiè nKuyie nkpeté yewetibò̀̀rè a mè nnàké tì bo na kédòòà? Kè Edisee d̀̀: A yóó dè ỳ̀mu nè a nuò nha me mbáá dè di.

Sidii k̀̀be cokémè ke yóu be ããp̀̀nkarì

³ Dè do s̀̀ mbenitibè mabè beè m̀̀o ntik̀̀nti bènàà, ke bo dihei kó dibò̀̀ri, kè bèè nàké bemàà ke d̀̀: Ba nte kè ti yó mbo die nke yàà kúnè? ⁴ Kè ti tú ti bo ta dihei dik̀̀nni dìi kè bo, kè ti me nk̀̀ari die nti baa yóó kúmu. Yóunè kè ti k̀̀te Sidii k̀̀be kó dihããp̀̀nkarì kè bè ti yóu tí nf̀̀ò, kè bè me nti k̀̀ò dè nsànnè.

⁵ Mèmmè kè bèè íté dihuri kèntuòkoo Sidii k̀̀be ããp̀̀nkarì m̀̀nku ke s̀̀ nhò̀̀mòu í dè bo.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù do duó nkè bèè keè kunampoo makù, kè dè ndò nsisèí nè s̀̀kpà̀̀rinaasèí nè behããp̀̀mbè péu de kòku. Kè bèè nàké bemàà ke d̀̀: Isidayeeriibe kóo kpààti weè yietí Itiibe kpààtìbè nè Esibiti k̀̀be kè bè bo ti dokénè. ⁷ Kè bèè íté dihuri kékoké kèyóu be touti nè be sèí nè be sãmmarímúbè kè dè mpíítí. Bè c̀̀énke do íté kékoké màà ndi ke bo deeté be fòmmu. Bè do yóu be ããp̀̀nkarì kè dì mme ndò.

⁸ Mèmmè kè beè nitibèe tuòkoo be ããp̀̀nkarì m̀̀nku kéta kutouku makù kédi kèyã, kèto mesòò nnè timátí péítì nè mesòò nnè tiyààti kékòte késònne. Bè s̀̀nne memme kèwètení kéta kutouku tekù kèto bè yà dèè kó dimàà kékòte késònne.

Sidii k̀̀be itémè ke yóu Sammarii kè dik̀̀nni yè

⁹ Benitibè bèè me mm̀̀o ntik̀̀nti kè bèè nàké bemàà ke d̀̀: Ti d̀̀ori dè í wenni, yie ntu tináansààti kó diyie ndi, kè ti c̀̀íékénè de kó tináantì kè dè yàa wenténè Kuyie mbo ti poté. Yóunè kè ti k̀̀te kè tì nàké okpààti.

¹⁰ Mèmmè bè k̀̀temè dihei kèyú wèè bàa dibò̀̀ri kóò nàké ke d̀̀: Ti k̀̀te Sidii k̀̀be kó dihããp̀̀nkarì ti í yà ò̀̀mòu, onitì kó kunampoo keté ke í bo, sisèí nè sãmmarímú deè bo ke píítí kè titouti duóo detetirè.

¹¹ Bèè bàa dibò̀̀ri kè bèè pí̀̀kè, kè bèè tì nàké okpààti o c̀̀fètè mieke.

¹² Kòo kpààtìi íté keyènkè kénáké behããp̀̀mbè iwèí yembè ke d̀̀: N di náámmu Sidii k̀̀be yèmu ke d̀̀ ndik̀̀nni ti bo, ke d̀̀ò ke d̀̀ò mbè íté ke k̀̀te ke s̀̀ri, kè ti bo yeroo kè bè ti pímmú kéta ti èi.

¹³ Kòo kpààtì tǒmbè kóo mǎu dǎ: Sisǎí sǐ kpaá dihei si mieke ti deite sǐnǔmmù kǎtǒnnè benìtibè kè bèe kǎte kǎyà. Bá kè sǐ kpaá tì tǔàkení benìtibè tì yóo sǐ tǔàkení.

¹⁴ Kè bèe túóté sǐkparĩnaasǎí sǐdésì nè sǐ dǎèbè bèdébè kè bè tǒ nke dǎ: Tǔnnenè Sidii kó behǎãpǒmbè kǎyà. ¹⁵ Kè bè ntǔ mbe nacènà kǎtuàkenè Suditǎǎ tǐyààtì nè tinentì Sidii kǎbe cootì ke buònkò dè, kè dè nenkoo kuce. Kè bè do tǒ mbèe wǎtení kè tì nǎké okpààtì.

¹⁶ Kè benìtibèe yè kǎkǎte kǎheí dǎè bo Sidii kǎbe kó dihǎãpǒnkarì kǎnfiiti muyuo ncidóòbè tepítè nè bèdébè medítǐbii mmémàà. Medibii ncidóòbè sipísidé nè bènàà medítǐbii mmémàà múnke, kéndǒnnè ti Yìè nKuyie ndo tì mbè nǎkémè. ¹⁷ Dè do sǒ nhokpààtì dúò nkòo kó ditǒnnì dǐi tǎu o kparĩnentì kè dǐ kǎte ke baa dibòrì ndi. Bè de ndì nǎu kǎkuo kéndǒnnè Kuyie mpǎãnáàntì náàntò do nǎké tì okpààtì ò do kǎtení dǐi mǎnnì o borè.

¹⁸ Kòo ò nǎké tì ke dǎ: Dè naa bo mmè nkǎáké, kè bè do mmuyuo ncidóòbè tepítè nè bèdébè medítǐbii mmémàà ndi dihei kó dibòrì, kè medibii ncidóòbè sipísidé nè bènàà do mmédítǐbii mmémàà múnke. ¹⁹ Wèè do beke Kuyie mpǎãnáàntì náàntò ke dǎ: Bá kè ti Yìè nKuyie nkpeté yewetibòrè a mè nǎké tì bo na kédǎà? Kòo ò nǎké ke dǎ: A yóo dè yǎmu nè a nuò nha me mbáá dè di. ²⁰ Tìi do tǔàkení kè bèe ò nǎu dihei kó dibòrì borè kòo kú.

8

Okpààtì duómme kè bèe tǎnnè Sunemmu kóo nitipòkù o kperè

¹ Dimǎnnì marì mieke kè Edisee nǎké Sunemmu kóo nitipòkù ò do fòukǔnne wèè bire ke dǎ: Íté fǒ nnè a cíètè kǎbe kǎkǎte dihei terì marì a dǎ dǐ kǎmbo, ti Yìè nKuyie nkuù yùní dikǒnnì kè di kǎriní dihei ke bo mbo ke dǎ yebie nyèyiekè.

² Kòo nitipòkùu dǎò Kuyie mpǎãnáàntì náàntò ò nǎké tì, kǎíté wenwe nè o cíètè kǎbe, kǎkǎte kǎmbo Fidisitǎǎbe tenkè ke dǎ yebie nyèyiekè. ³ Yebie nyèyiekè kó difǒnkúò kè de kòò nitipòkùu konní kǎkǎte ke bo yà okpààtì, kòò beé nho cíètè nè o paku kpeti.

⁴ Ke sǒ nhokpààtì náànnè Kuyie mpǎãnáàntì náàntò Edisee kóo tǒntì Keasii kóò beke ke tú: N nǎké Edisee dǎò tìi dietì timǎu. ⁵ Kè Keasii nhò náà nhEdisee do fòukǔnnemè debire. De mǎnnì ndi onitipòkù ò do fòukǔnne wèè bire ò tǔàkoomè ke bo beé nhokpààtì o cíètè nè o paku kpeti. Kè Keasii dǎ: Okpààtì nte de kóo nitipòkù nè o bire Edisee do fòukǔnne dè.

⁶ Kòo kpààtìi beke onitipòkù, kòo ò nǎké dè wǔòkémè. Kòo kpààtìi ò neínnè tekpààtǐcíètè kóo kótì ke dǎ: Kǎte kǎduó nkè bèe ò tǎnnè o kperè nè bè dǎite dǎè kó dimàà o paku mieke nè ò itémè nè yíenní.

Edisee nǎkémè Asayeedi yóo naámmè okpààtì

⁷ Kè Edisee kǎte Damaasi ke sǒ nSidii kóo kpààtì Benni-Adadi mǎ nkè bèe ò nǎké ke dǎ: Kuyie mpǎãnáàntì náàntò kǎtení ti cie. ⁸ Kòo kpààtìi nǎké Asayeedi ke dǎ: Túóté yepǎrè kǎkǎte kǎyà Kuyie mpǎãnáàntì náàntò kòo beé nti Yìè nKuyie nkǎyà kè nsà kè m bo mieté.

⁹ Kòo kǎte kǎkpéè nDamaasi kperè demǎu dǎè kó dimàà tu desààrè kǎtǔú nyòyóbè sipísìnàà kǎkǎtenè Kuyie mpǎãnáàntì náàntò borè kǎcómǎó o ìikè ke dǎ: A kóo dapàà mBenni-Adadi Sidii kǎbe kóo kpààtì wèè n tǒnnì ke tú: N da beke kè nsà kòò bo mieté mumǎmmù ò mè mmǎ mmù.

¹⁰ Kè Edisee dǎ: Kǎte kòò nǎké ke tú ò yóo mieté, ti Yìè nKuyie nnè n nǎkémù ke tú ò yóo kú.

¹¹ Ò me nyí ke dǎ só kǎnwúó nfù! Kè tinǎnnietii yènní. ¹² Kè Asayeedi dǎ: Ba nte okótì kǎa kuò?

Kè Edisee dǎ: N yà meyi nha yóo dǎò mǎemme Isidayeeriibe. A yóo cǎummè be ekè iduotí fité yè, kǎfíé be kó bekpàrítiebe ke nau ibíbénní, kǎpuoti bekpǎurópǎmbè. ¹³ Kè Asayeedi dǎ: Yé n tú wè mí nha kóo tǒntì? Mí ndemǎcírè ke bo pí mmutǒmmù diemù

mummu? Kè Edisee d̀̀: Ti Yiè nKuyie nt̀̀ nni nnàk̀̀mu ke tú: A yóó naá nSidii k̀̀be kóo kp̀̀at̀̀i.

¹⁴ M̀̀m̀me k̀̀e Asayeedii ít̀̀e Edisee bor̀̀e k̀̀ék̀̀ò nho kóo kp̀̀at̀̀i Benni-Adadi bor̀̀e. K̀̀òò ò beke ke d̀̀: Edisee da nàk̀̀é ònt̀̀i? K̀̀òò ò t̀̀énné ke d̀̀: Ò tu a yóó miét̀̀mu.

¹⁵ K̀̀è d̀̀e went̀̀é k̀̀e Asayeedii túót̀̀é kuyààk̀̀ù k̀̀épp̀̀ot̀̀e menie nk̀̀énóó nhomuònt̀̀i ìk̀̀k̀̀e k̀̀òò kú. K̀̀òò c̀̀ut̀̀é tikp̀̀at̀̀i.

*Yodammu naámm̀̀e Sudaa k̀̀be kóo kp̀̀at̀̀i
(Ẁ̀ént̀̀é 2 Bekp̀̀at̀̀ibè t̀̀ómmú 21:2-20)*

¹⁶ Akabu bire Yodammu Isidayeeribe kóo kp̀̀at̀̀i kp̀̀at̀̀i benni nummuri ndi Sosafati bire Yodammu naámm̀̀e Sudaa k̀̀be kóo kp̀̀at̀̀i. ¹⁷ Ò do yóó di tikp̀̀at̀̀i ke m̀̀ake yebie nsip̀̀isítããti nè yèd̀̀éè ndi, k̀̀ént̀̀o tikp̀̀at̀̀i k̀̀émbo Sedisadammu ke d̀̀ yebie nyèni, ¹⁸ k̀̀ét̀̀unne Isidayeeribe kp̀̀at̀̀ibè kó ice, Akabu c̀̀íèt̀̀é k̀̀be do d̀̀òòm̀̀e. Ke yé ò do puokem̀̀e Akabu kóo sapàà nwe kéd̀̀ò ti Yiè nKuyie nyí d̀̀ó d̀̀e. ¹⁹ Bá nè memme ti Yiè nKuyie nyí ndó k̀̀ékuo Sudaa kó kubot̀̀i ku kóo t̀̀õnt̀̀i Dafiti kp̀̀éi. K̀̀ù do béimmu ke d̀̀: O c̀̀íèt̀̀é báá paà okp̀̀at̀̀i dimònni mari.

²⁰ Yodammu kp̀̀at̀̀i mièke nke Edammu k̀̀be yetem̀̀e Sudaa k̀̀be bo mb̀̀e bakém̀̀e, k̀̀éwaá mbe kóo kp̀̀at̀̀i. ²¹ K̀̀è Yodammuu ít̀̀e nè sikip̀̀arìnaaséí simòu nè si d̀̀èèb̀̀e k̀̀ék̀̀ote Saii. K̀̀è bèè ít̀̀e keyènk̀̀e wenwe nè bèè baké sikip̀̀arìnaaséí k̀̀épot̀̀é Edammu k̀̀be bèè do bè c̀̀èti. K̀̀è Sudaa k̀̀be kó behããp̀̀òmb̀̀e sòmb̀̀e bie coké k̀̀ék̀̀úú mbe c̀̀í. ²² M̀̀m̀me Edammu k̀̀be fièt̀̀em̀̀e bemáà Sudaa k̀̀be nou mièke nè yienní.

Diì mònni dimáà mièke nke, Dibunaa èi k̀̀be múnke yetem̀̀e Sudaa k̀̀be kóo kp̀̀at̀̀i kpeti.

²³ Yodammu t̀̀ómmú sòmmu ò d̀̀ò d̀̀è kó dimáà d̀̀e ẁ̀arimu Sudaa kp̀̀at̀̀ibè d̀̀òr̀̀im̀̀e pát̀̀iri mièke. ²⁴ K̀̀òò kú k̀̀e bèè ò k̀̀unné Dafiti èi o yemb̀̀e f̀̀õti. K̀̀òò bire Aasia sòt̀̀é o kp̀̀at̀̀i.

*Aasia naámm̀̀e Sudaa k̀̀be kóo kp̀̀at̀̀i
(Ẁ̀ént̀̀é 2 Bekp̀̀at̀̀ibè t̀̀ómmú 22:1-6)*

²⁵ Akabu bire Yodammu Isidayeeribe kóo kp̀̀at̀̀i kp̀̀at̀̀i benni tepít̀̀e nè didéèr̀̀i ndi Sudaa k̀̀be kóo kp̀̀at̀̀i Yodammu bire Aasia naámm̀̀e okp̀̀at̀̀i. ²⁶ Ò do yóó di tikp̀̀at̀̀i ke m̀̀ake yebie nsip̀̀isidé nè yèd̀̀éè ndi, k̀̀ént̀̀o tikp̀̀at̀̀i ke d̀̀ dibenni ke bo Sedisadammu. O yò yètir̀̀i do tú Atadii Omidi Isidayeeribe kóo kp̀̀at̀̀i kóo sapàà. ²⁷ K̀̀è Aasia t̀̀unne Akabu c̀̀íèt̀̀é k̀̀be kó meborime kéd̀̀ò ti Yiè nKuyie nyí d̀̀ó d̀̀e, Akabu c̀̀íèt̀̀é k̀̀be baa do d̀̀ò d̀̀e, ke yé ò do t̀̀úót̀̀em̀̀e be kóo sapàà nwe k̀̀epuoke.

²⁸ M̀̀m̀me Aasia neinèmm̀̀e Akabu bire Yodammu k̀̀e bèè k̀̀ote Damoti Kadaadi temp̀̀e nke bo dokénè Sidii k̀̀be kóo kp̀̀at̀̀i Asayeedi, k̀̀e Sidii k̀̀be k̀̀ote Yodammu. ²⁹ K̀̀òò ẁ̀ètení Sisedeedi ke bo taà nhomáà Sidii k̀̀be ò k̀̀òt̀̀e yèè muò mb̀̀e kp̀̀a ndiì mònni wenwe nè Sidii k̀̀be kóo kp̀̀at̀̀i Asayeedi. Ò de mbo k̀̀e Yodammu bire Aasia Sudaa k̀̀be kóo kp̀̀at̀̀i k̀̀ote Sisedeedi ke bo ò dau nwenwe nè kuyonku.

9

B̀̀è p̀̀im̀̀m̀̀e Yeu tikp̀̀at̀̀i

¹ Diiyè mari k̀̀e Kuyie mpããnáànt̀̀i náànt̀̀o Edisee yú Kuyie mpããnáànt̀̀i náàmb̀̀e t̀̀òb̀̀e mièke odapàà mmòu kóò nàk̀̀é ke d̀̀: Báát̀̀i k̀̀ét̀̀úót̀̀é tedént̀̀e nè mek̀̀ùò nk̀̀ék̀̀ote Damoti Kadaadi temp̀̀e. ² Kàa t̀̀ùòkoo á yà Nimmusi bire Sosafati bire Yeu, kóò yu k̀̀ékenténè o k̀̀be, k̀̀e dí ta kudieku dimáà bor̀̀e. ³ Kàa cóu nho yuu mek̀̀ùò nkóò nàk̀̀é ke d̀̀: Ti Yiè nKuyie ntu ku da tããt̀̀ému kàa yó ntú Isidayeeribe kóo kp̀̀at̀̀i, kàa d̀̀è á yè k̀̀ékoké, a báá d̀̀e sòt̀̀e.

⁴ Kè weè dapàà nkote Damoti Kadaadi tempē, ⁵ kētuokoo ke s̄ mbehããpònkótìbè wē nke kari dibòrì dìmàà. Kòò d̀: Okòtì m m̀ke tìmatì nti ke bo da náké, kè Yeuu o beke ke d̀: A d̀ k̀yà we ti mièke? Kòò d̀: Okòtì f̄ nwe n d̀ k̀yàmè.

⁶ Kè Yeuu íté k̀ta kudieku, kòò dapàà nhò còú mmekùò nho yuu kòò nàké ke d̀: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tũ nkù tu kuù da tããté k̀a bo ntú ku nìtìbè Isidayeeriibe kòò kpààtì. ⁷ F̄d̀ yóó poté Akabu a kòò kpààtì c̀t̀t̀ k̀p̀eite ku kò betõmbè nè ku pããnáantì náãnbè Sesabeedi kùò bè. ⁸ Kù tu kù yóó kuomu Akabu c̀t̀t̀ benitidaabè bemou, tidaati nè bèè í tú tidaati, ⁹ kédòò Akabu c̀t̀t̀ kù do d̀d̀mè Nebati bire Sedoboammu kpete nè Aiya bire Basaa kpete. ¹⁰ Kè Sesabeedi yie, simó s̄i yóó ò càáké kupaku bè tu kù Sisedeedi ku mièke, òmòú í yóó ò kũnné.

Ò ti nhò nàké k̀kpeté dicàù k̀yè k̀coké.

¹¹ Kè Yeuu yènní behããpòmbè t̀bè borè, kè bèè ò beke ke d̀: Kusààkù bakaà? De kò kuwàátikù da yè mba? Kòò bè t̀r̀né ke d̀: Di ỳmu de kòò nìtì botí bo na kénáké tì. ¹² Kè bèè yete ke d̀: A sóummu, tí náké ò yè mmù! Kè Yeu d̀: Ò n nàké ke yè mmuu mmu nè muu nke n còú mmekùò nke tú ti Yiè nKuyie nni ntããté kè m bo ntú Isidayeeriibe kòò kpààtì.

¹³ Bá wè kòò p̀nkèe túóté o yaàbòrì kédòú ndikpààtikàrì ìnkè kè Yeuu kari, kè bèè eé ditãteheù k̀p̀k̀ ke d̀: Yeu weè tu okpààtì!

Yeu fiètemè tikpàti Yodammu borè

¹⁴ Mèmmè Nimmusi bire Sosafati bire Yeu còrmùmè ke bo bò nhokpààtì Yodammu. Dè do s̄ nYodammu nè Isidayeeriibe bemou bè bo Damoti nwe Kadaadi tempē nke baa dihei, Sidii k̀be kòò kpààtì Asayeedi k̀p̀, ¹⁵ kè Yodammu yie k̀te Sisedeedi ke bo taà nho muò mbè ò k̀ute yè bè kpà ndì m̀nnì wenwe nè Sidii k̀be kòò kpààtì Asayeedi.

De m̀nnì ndi Yeu bè nàkémè ke d̀: Kè di yiemmu ke n kómmú, òmòú báá yè dihei k̀k̀tenè de kò tináantì Sisedeedi èi.

¹⁶ Ò me nyí k̀deè k̀deke o kparinaasãntè k̀k̀te Sisedeedi Yodammu m̀ nke duó dè, kè Aasia k̀te ke bo ò dou. ¹⁷ Wèè bàa Sisedeedi èi kòò m̀bo didènnì ìnkè, Yeu nè o t̀nnì kè bè nkéróo, kòò p̀k̀ ke d̀: N wúo ndit̀nnì mari ndi kè di k̀r̀nì, kè Yodammu d̀: Tõ nhonitì nè tesãntè kòò bè co, kè bè beke k̀yà kè bè k̀r̀nì kusààkù.

¹⁸ Kòò tuokoo Yeu borè ke d̀: Okpààtì tu n da beke k̀yà k̀a k̀r̀nìnè kusààkù? Kè Yeu d̀: K̀a kpeti né tú ba de mièke? Wète n f̄nkùò!

Wèè bàa dihei kòò p̀k̀ ke d̀: Ditõnnì t̀ðkoomu be borè, di me nyí wètení.

¹⁹ Kòò kpààtìi yé k̀t̄ nditõnnì terì kè dii tuokoo ke d̀: Okpààtì weè n t̀nnì ke tú n da beke k̀yà k̀a k̀r̀óo nè kusààkù. Kòò d̀: A kpeti nè tú ba de mièke? Wète n f̄nkùò!

²⁰ Wèè bàa dibòrì, kòò p̀k̀ ke d̀: Ditõnnì t̀ðkemu, di me nyí wètení. De yiè nceé ndonnè Nimmusi yaàbire Yeu k̀mu mmu. Ò f̄mmúnímu!

²¹ Kè Yodammu d̀: P̄t̀nné sisẽí n naasãntè! Kè bèè p̄t̀nné, wenwe Yodammu Isidayeeriibe kòò kpààtì nè Aasia Sudaa k̀be kou, kè bèè k̀te k̀co Yeu Naboti Sisedeedi kou paku mièke.

Bè kùòmè Yodammu

²² Yodammu yà dii m̀nnì Yeu, kòò beke ke d̀: Kunaatí bakaà? Kòò ò t̀r̀né ke d̀: Kunaatí bo ỳme k̀mbo k̀a yõ Sesabeedi bùt̀nné Kuyie nke feu yebòkè ke d̀ari munitinòntõmmù.

²³ Yodammu ti nkèè kénáké Aasia ke d̀: Bè ti fitému! K̀k̀t̀nè o kparinaasãntè ke bo coké.

²⁴ Kè s̄ nYeu sèu nkupie nkétãú k̀tã Yodammu c̀nc̀nnì, kè kupie nta k̀p̀i nho dinni, kòò do ò kparinaasãntè mièke. ²⁵ Kè Yeuu náké Bidikaa wèè t̄o o k̀r̀nìntì ke d̀: Deitenè we, kédootóo Naboti Sisedeedi kou paku mièke! Dentení ti do tũ ndì m̀nnì o cice Akabu

kè ti Yiè nKuyie nnàké tì o kpéí. ²⁶ Kù do ò nàké tì ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n yàmú a kùòmè Naboti nè o bí, n yóó ðe nda fós nde mómmonne de kó kupaku mieke. Mí nKuyie mmí bí! Deite we tũnké, kédootóo ðe kó kupaku mieke kéndonnè ti Yiè nKuyie ndo tì béimmè.

Bè kùòmè Okosia Suda kàbe kóo kpààtì
(Wénté 2 Bekpààtìbè tómmú 22:7-9)

²⁷ Suda kàbe kóo kpààtì Aasia ðe yà ðiì mòmni kécoké kètũnne Beti-Akã kó kuce kè Yeuu ò bėti ke dò: Poténè we! Kè bée ò poté kóò kòute o kpàrinaasàntè mieke, Kuudi tenni ònkè ðiì tókèné Ibedeammu èi, kòo coké kékote Mekidoo èi, ò ðe nku, ²⁸ kòo kó betòmbè ò tùóté kékótenè Sedisadammu kóò kũnnè o yembè fōti Dafiti èi mieke.

²⁹ Akabu bire Yodammu kpàtì benni tepítè nè ðimáa mieke do nke Aasia naámè Suda kàbe kóo kpààtì.

Bè kùòmè Sesabedi

³⁰ ðe kó difōnkúò kè Yeuu kote Sisededi kè Sesabedii tì kèè kéãnné còdòò késāri o yùti kénsíékéni o dieku kó tebòtè. ³¹ Yeu na ðiì mòmni dihei kó dibòrì kòò dò: Kusàakù bakaà? Fō nnè Simmidi wèè kùò o kóo kpààtì di pókù nku.

³² Kè Yeuu búúté tebòtè bíéké kèpéi nke dò: We ntú n kou? We nni nkómmú!

Kè benitibè bèdébè yoo betāātii síékéni, ke tú bè fōmmu bè kè tu tekpààticiētè kó bekótibè. ³³ Kè Yeu dò: Tentenèni we!

Kè bée ò tentioni, kòo donnì kòo yī nseri kuduotí kè bèè na o ònkè nè tenaasāntè.

³⁴ Kè bée pēēté keta tekpààticiētè kèdi kèyā, kòo náké o kàbe ke dò: Tùóténè ðe kóo nitipòkù isòke yiè nkékũnné bá nè memme ò tu okpààtì kóo sapàa nwe.

³⁵ Kè bée kote ke bo ò tùóté kékũnné, késōnté kuyukúú nè sinaàcèi nè sinou máa. ³⁶ Kè bée wēteni kè tì nàké Yeu. Kòò dò: Ti Yiè nKuyie ndo nàké tì nè ku pānāantì náantò Edii Tisibiti èi kou nùò mieke, tì dòò. Ò do béimmu ke dò simó sù yóó cááké Sesabedi kupaku bè tu kù Sisededi paku ku mieke. ³⁷ Kòò ná ntikùtì Sisededi paku mieke, òmòu ténke keté ke báa yie nke dò Sesabedi nwe.

10

Bè kùòmè Akabu cíētè kàbe bemou

¹ ðe do s̄ nhAkabu bí ò bo Sammarii sipis̄iyiekè, kè Yeuu wāri dipátiri kédúonko Sammarii kóo kùmandáa nè dihei kó bekótibè nè Akabu bí inyi bo bèè cēi, kè bè nàké ke dò: ² Dī mè mbonèmè di kóo kpààtì bí, kè di yà ðiì mòmni di mpátiri di məkemu sisēi nè sikpàrinaasēi nè dihei kuduotí fité di nè tikpàrintenti. ³ Dí yà di kóo kpààtì bí mieke ðèè mànnè tikpàtì kè tì ndè pī nkè dí kpa ndi cice kpààtiyuu kpéi.

⁴ Kè bée yà dipátiri kè kufōwáa mbè auté kè bè dò: Bekpààtìbè bèdébè í na ke còmú o ònkè kè tī bo naà? ⁵ Wèè baké tekpààticiētè nè dihei kó bekótibè nè kùmandáa nè Akabu bí bonè bè, kè bée tēnné Yeu dipátiri ke dò: Ti tú a kó betòmbè mbe, á ti nàké tì ti yóó ti ndòò, ti í yóó wáa nhokpààtì m̀ò, d̀ò a d̀ómè.

⁶ Kè Yeuu wēte kēwāri dipátiri teri kè bè nàké ke dò: Kè di tū nni nwēnnemu ke bo nyié n kpeti, ðe naa nkááké mie nkè di t̀òkeni Sisededi nè di kóo kpààtì bí yò.

Bè kóo kpààtì bí do bo sipis̄iyiekè ndi kè dihei kó bekótibè ò t̀ò.

⁷ Bè kàa ndiì mòmni dipátiri kèpímmú be kóo kpààtì bí sipis̄iyiekè kèfíé kéãnné i yo yemómmyáké kè yè nhò duónko Sisededi èi.

⁸ Kè ditōnni tuókoo kénáké Yeu ke dò: N tonímu okpààtì bí yò. Kòò dò: Cóúnè ye yecúò yèdèè dihei bòrì kè ðèe wenté. ⁹ Kè ðèe wenté kòo yènni kécómúò benitibè bemou ònkè kèbèi nke dò: Díndi me nwennimèmu kè mí ðòrì ke bo n kóo kpààtì Yodammu kòò kùò!

We nnè kùò benitìbè bie? ¹⁰ Banténè t̀nké ke dò nti Yiè nKuyie nhõ í mbéi nkè ku nùò do ketenkè. Kù do nàké tì nè ku pããnáàntì náàntò Edii nùò mieke, tì d̀ò.

¹¹ Mèmmè ò kùòmè Akabu cíètè k̀be bèè do kraá Sisedeedi èi mieke ke tú benitidiebè, o cíètè k̀be kó dimàà nè bèè tú ikuó niùbè, òm̀òú í nsùò nwèè tu Akabu cíètè kou.

Bè kùòmè Sudaa tenkè kó sikpààtibí
(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 22:8)

¹² Kè Yeuu íté deborè kékò nkénk̀ri Sammarii kékété k̀mberínè Bèti-Ekedi dinaac̀nhòò. ¹³ Ò de nyà Aasia Sudaa k̀be kóo kpààti tebí kè bè beke ke dò: Di tú òmbe? Kè bè dò: Ti tú Aasia tebí nsi ti k̀ri ke bo òu nhokpààti Akabu bí nyi nè onitipokpààti Sesabeedi kpeyi. ¹⁴ Kòò péi nkè bèè bè p̀mmú kòò bè fié Bèti-Ekedi t̀binte borè bem̀òu.

Bè do bo benitìbè sip̀sinàà nè bèdébè ndi. Ò í nsùò nhòm̀òu.

Yeu nè Yonnadabu bè màútémè

¹⁵ Kè Yeuu íté deborè kéconè Dekabu bire Yonnadabu kóò beke ke dò: A yèmmè n naatinè n k̀me da naatinèrà? Kè Yonnadabu dò: N yèmmè da naatinèmu. Kòò dò: Kàa yèmmè n naatinèmu, youtení a nòutè!

Kè Yonnadabuu youtoo kòò ò d̀enko o kparinaasãntè mieke, ¹⁶ kóò nàké ke dò: Yóu kè tí nei kàa yà m̀oke tìl k̀nyauti ti Yiè nKuyie nkprí.

Mèmmè kè bèè nei. ¹⁷ Bè t̀òke dìl m̀nni Sammarii k̀poté Akabu cíètè k̀be kè bè dèè, k̀endonè ti Yiè nKuyie ndo tì nàkémè ku pããnáàntì náàntò Edii kòò tì béi.

Bè kùòmè dibòò Baadi yembè ke p̀ò mbe kó dibòò tou

¹⁸ Kè Yeuu tíl nyIsidayeeri be bem̀òu kè bè nàké ke dò: Akabu do fié dibòò Baadi sám̀pò nwe, kè m bo dì fié kè dèe p̀éte memme. ¹⁹ N ỳhni dibòò Baadi kó bepããbè bem̀òu nè bèè kó dimàà dì t̀. N yóò ànné dibanni dierì ndi, òm̀òú bá nkpa, kè wèè kra bèè ò kùò.

Ò do òarinè mecìl mme ke bo kuò Baadi k̀be bem̀òu. ²⁰ Kòò béi nke dò: Ikúnè dibòò Baadi kó muféù kó diyè. Kè bèè ikú. ²¹ Kòò t̀ò nkè bèè nàké dihei dim̀òu bèè kó dimàà t̀ ndibòò Baadi, kè bèè k̀tení, bá òm̀òú í nkpa. Kè bèè ta Baadi kó kudieku k̀píe nféi féi. ²² Kè Yeuu nàké wèè ni dibanni kó ikuó ke dò: Denneni dibòò Baadi kó tiyààti kédúò mbenitìbè. Kòò tì d̀enneni kè bè duó. ²³ Yeu nè Nakabu bire Yonnadabu kè bèè ta Baadi kó kudieku kénáké Baadi k̀be ke dò: Wénténè k̀yà kè Baadi k̀be bèè màà bo die nkè ti Yiè nKuyie nkou m̀òú bá ndè k̀ké.

²⁴ Mèmmè bè tamè ke bo fié dibòò Baadi iwũò k̀tuò.

Dè do s̀ nYeu òò mbenitìbè mbe sip̀sini ke bè nàké ke tú: Kè wèè yóu kòò m̀òu yentè nè omàà ndi! Bè yóò we nkuò de yiè nkó dif̀tiri. ²⁵ Bè fié dìl m̀nni iwũò k̀tuò nkè Yeuu nàké behããp̀mbè nè bèè bè bàa ke dò: Tannènni kè bè poté k̀kuò, di báá yóu kòò m̀òu yè.

Kè bèè ta kè bè kùò kédokóò ditowàà k̀eta dibòò Baadi kó kudieku dì borè, ²⁶ k̀uutè kutedóú kùò dè bo k̀cú, ²⁷ k̀p̀nte dibòò Baadi tenkaanitè k̀p̀nte de kó dibòò tou, kédòò de borè ditáp̀òò kè dì kraá bo nè yíenni.

Yeuu do bakémè Isidayeeri be

²⁸ Mèmmè Yeu d̀ennemè dibòò Baadi Isidayeeri be tenkè mieke. ²⁹ Ke né taunnè Nebati bire Sedoboammu do tanné Isidayeeri be mèè yei mieke. Isòm̀átinààke ìl do bo Beteedi èi nè Danni kperi.

³⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Yeu ke dò: A d̀ò mèè k̀pí nkè m̀ p̀nsiri, kàa d̀ò Akabu cíètè n do dó kè tè d̀òmè, a yaábí nè a yaábíyúóò bo ntú bekpààtibè.

³¹ Yeu me nyí ndàate ke bo t̀nne ti Yiè nKuyie nyIsidayeeri be t̀ nkù nè o yèmmè mem̀òu. Ò í nyóu mmeyei nSedoboammu do tanné Isidayeeri be mèè mieke.

³² De m̀nni kè ti Yiè nKuyie nketé kù bo yaatemè Isidayeeri be tenkè, kédúò nkè Asayeedii bè poté kédenne be tenkè kem̀òu mieke. ³³ Mèmmè bè p̀àmè Suditèè diyè

yìenì kèè bíékè kó kutempē nnè Adinṵ-Adowee bakù cǎnku Kadaadi kó yehékè nè Basāã kpeye nè Dubenni nè Kati nè Manansee botí kṵbe bo yè.

³⁴ Yeu kó medàrìmè tēmè ò dṵṵ dèè kó dimàà nè dikǎmbùṵ ò do mǎke di, dè wǎrimu Isidayeeribe kpààtìbè dṵṵrìmè pátìri mieke. ³⁵ Kòo kú kè bèè ò kǔnné Sammarii kòo bire Yoakasi sṵṵtè o kpàtì. ³⁶ Ò do tṵ tikpàtì ke dṵ yebie nsipísìdé nè yèni ndi ke bo Sammarii.

11

Atadii dimè tikpàtì

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 22:10-12)

¹ Asia yṵ Atadii kèè dīi mṵnnì ò kumè kékítè kécómmú ke bo kuṵ Sudaa kpààtìcǐètè kṵbe bemou. ² Mèmmè Yodammu kóo sapàà nYeoseba Aasia tǎṵ tṵótémè o tǎṵ Aasia bire Soasi ikpààtìbì tēi bè do dṵ kékū ì mieke kékṵte kòo sṵnne Kuyie ncǐètè kó kufǎá mmakù yedúṵ borè wenwe nè o yuṵrì. Bá Atadii í nhò nìnte kékū. ³ Kè Soasi nsṵri ti Yiè nKuyie ncǐètè mieke ke dṵ yebie nyèkuṵ, de mṵnnì kè Atadii weè ntú okpààtì Isidayeeribe tenkè mieke.

Bè pǐmmè Soasi tikpàtì

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 23:1-21)

⁴ Soasi kpàtì benni yiénnì mieke nke ikuṵ nùtì Yeoyadaa tōmmè kè bèè yúnì Asii kó behǎāpṵmbè iwēi yembè nè tihǎāpṵntì tīi bàa tekpààtìcǐètè. Kè bèè kṵtení o borè ti Yiè nKuyie ncǐètè. Kòo bè dṵṵnè metaummè kè bè benke okpààtì bire, ⁵ kè bè nǎké ke dṵ: Ntenè di yóó yímè: Díndi bèè bàa teṵmpùtè yie. Dí toté behǎāpṵmbè yetṵrè yètǎāti, ditṵnnì dīi te mubàrìmù teṵmpùtè yie, bè mbaa okpààtì cǐètè. ⁶ Kè ditṵnnì déri mbaa dibòrì bè tu di dipūṵ kó dibòrì, kè ditṵnnì tǎānnì mbo kuhǎāpṵnkù kùu bàa okpààtìcǐètè ku cǐètè fṵnkúṵ, kè di ncṵú ditṵbè. ⁷ Yetṵrè ketiyè yèdéè yèè cuti mutōmmú teṵmpùtè yie kè yè mbaa ti Yiè nKuyie ncǐètè okpààtì kpéi. ⁸ Kè dí cēēte okpààtì, bá wè kòo mpikú o kpàrìnentì, kè wèè ta kukṵriku mieke di ò kùṵ, kè di mmurì okpààtì bá kòo kṵri kùu pikù, dí nhò neínè.

⁹ Kè bèè baké benitìbè tekṵtè (100) kṵtè kè bèè dṵṵ ikuṵ nùtì Yeoyadaa bè nǎké tì, bá wè kòo tíi nho kó benitìbè bèè dèèti mubàrìmù teṵmpùtè yie, nè bèè cuti, kè bèè kṵtení ikuṵ nùtì Yeoyadaa borè. ¹⁰ Kè ikuṵ nùtìi duṵ mbehǎāpṵmbè bèè baké benitìbè tekṵtè kṵtè Dafiti kó tikpàrìnentì, yekpǎā nnè tidṵpṵtì dèè do bo ti Yiè nKuyie ncǐètè mieke. ¹¹ Kè bèè mpikú tikpàrìnentì ke cómmú Kuyie ncǐètè bakù yóú nè kucǎnku, ke fité Kuyie ncǐètè nè diwūṵtṵnnì. ¹² De mṵnnì kè Yeoyadaa dennení okpààtì bire kè dè ínné fesooyítòdǎfè, kè dè duṵ nKuyie ntannṵ pátìri, kè dè còu mmekùṵ nkè bèè mpīēkù ke tṵ: Soasi weè tu okpààtì!

¹³ Kè Atadii keè ditṵnnì uúmè kécokóo ti Yiè nKuyie ncǐètè benitìbè tìkú dè. ¹⁴ Ò tṵṵkoo kénsṵ nhokpààtì còmmú diwūṵtṵnnì ínkè, kéndṵnnè bè ṵ mmṵkemè de kó memantímè. Kè diheì kó bekótìbè nè bèè eu siheú kè bèè ò murì ke eu siheú, kè benitìbè bemou yèmmè naati. Kè Atadii kētè o yààtì kékúónko ke dṵ: Bè m bṵmmu! Bè m bṵmmu!

¹⁵ Kè ikuṵ nùtì Yeoyadaa nǎké behǎāpṵmbè iwēi yembè ke dṵ: Dennènnè we ditṵnnì mieke, kòo mṵ ò tṵ ndí ò kùṵ. Ikuṵ nùtì do í dṵ bèè ò kùṵ ti Yiè nKuyie ncǐètè mieke.

¹⁶ Bèè ò pǐ mbè ò tṵṵkenè dīi mṵnnì tekpààtìcǐètè kó dibòrì bè tu di sisēí kó dibòrì kè dè nhò kùṵ.

¹⁷ Mèmmè Yeoyadaa duómme kè benitìbèe dṵnnè ti Yiè nKuyie ndinùṵ ke bo ntú ku kṵbe. De kó difṵnkúṵ ke múnke dṵnnè okpààtì dinùṵ. ¹⁸ Kè bèè wēnnè bemou kékṵte dibṵṵ Baadi cǐètè, kè tè pṵnte, képuṵnnè yewūṵtṵrè nè sitenkaanìi páíi, kékūṵnè o bṵoyiè

mMatāā Baadi wūṣṭòrè také. Kè ikuó nùtì Yeoyada waá mbèè yó mbaa ti Yiè nKuyie nciētè.

¹⁹ Kè Yeoyada tíi mbehāāpòmbè bèè baké benitibè tekòtè kòtè nè dihei teri Asii kó tihāāpòntì tii bàa okpàtì ti Yiè nKuyie nciētè, kóò yènnè dibòrì bèè bàa tekpàaticíētè bè bàa di, kóò tannè tekpàaticíētè kòo nkari dikpàatikàrì. ²⁰ Kè benitibè bemou bo diwèi mieke.

Bè do kùò diì mōnni Atadii bá kunampoo ténke í mbo dihei mieke.

12

Soasi do tùmè Sudaa kàbe kóo kpàtì
(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 24:1-3)

¹ Soasi do yóò di tikpàtì ke mōke yebie nyèyiekè ndi. ² Yeu kpàtì benni diyienni mieke nke ò do naámmè okpàtì kèntò tikpàtì ke dō yebie nsipisìnàà ke bo Sedisademmu. O yō yètìrì do tú Sibia nwe Beerisebaa eì kou. ³ Kè Soasi ndòori Kuyie ndó dè o fōmmu mumou mieke, ke yé ikuó nùtì Yeoyada do ò tièmmè mesàà. ⁴ Nè memme bè í nyóu yewūṣṭòrè muféù, kè benitibè nkpaá feu iwūṣ yetòrè kó yewūṣṭòrè ínke, ke tuò ntihúúntì.

Soasi tūntemè Kuyie nciētè
(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 24:4-14)

⁵ Dyiè mari kè Soasii náké ikuó nùtì Yeoyada ke dō: Idíítì tì tu Kuyie nkpeyi, kè benitibè ì touni Kuyie nciētè nè bè bèkú ì bá wè yuu ínke nè yepāre. ⁶ Di níí ì còutè ikuó nùtì bá wè ò yé bèè nìtibè, kè dí túóté de kó idíítì kètūntenè Kuyie nciētè dèè càke.

⁷ Soasi do bo o kpàtì benni sipisidè nè ditāānni ndi, bá ikuó niùbè mu nyí tūnte Kuyie nciētè. ⁸ Memme kè Soasii yú ikuó nùtì Yeoyada nè ikuó niùbè tóbè ké bè beke ke dō: Ba nkpeí nte kè di í tūnte Kuyie nciētè? Di tū mbá nsaké ke còú idíítì benitibè borè. Di níí ì duó nKuyie nciētè tūntimù kpéí.

⁹ Kè ikuó niùbèe yie nhò béi ntì bá bè ténke í ncòú idíítì benitibè borè. Beè ténke í nte ti Yiè nKuyie nciētè kó mutūntimù.

¹⁰ Kè ikuó nùtì Yeoyada waá ntetoute ké tè dùute te pòkù ké tè ìnné a bo ntatoomè Kuyie nciētè kubakù yóu diwūṣṭònni také. Bèè bàa ti Yiè nKuyie nciētè kè bè ncòú Kuyie nciētè kó idíítì ke āà te mieke. ¹¹ Kè bè sò nyi sùú nhokpàtì kóo pátíwāātì nè ikuó nùtì diwè bèè kote ké ì kàa, ¹² kè bè kàa nke dèè bèè ì duó mbèè ni mumarimù nè bèè yóò pí nde kó mutōmmú, kè bèè yietí bedabeesúṣṣè nè betōmbè, ¹³ nè bemarkè nè betācìèbè, kè bèè doinnè ideí nè yetáokuyè bè yóò doinnè yè ti Yiè nKuyie nciētè. Dèè kó dimàà dò nkétūnte ti Yiè nKuyie nciētè mieke.

¹⁴ Bè me nyí ndònnè tì Yiè nKuyie nciētè kó tinentì timátì péfítì yoo mesoo. Yebò nè yese, nè yebò bè yó mméinnè yè meyiñ nnè siheú. Kunenkù tekù makù do í dònnè timátì péfítì yoo mesoo mbè cuó dè Kuyie nciētè kpéí. ¹⁵ Bè do ãṣ duó nde kó idíítì bèè ni bèmbe mumarimù, kè bèè ì túóté kètūntenè Kuyie nciētè. ¹⁶ Bè duó mbè de kó idíítì kè bè bo nyietì betōmbè. Bè do ãṣ í mbeke be kóò mōu ke dō wèè náké ò pìnnè mèè botí idíítì mutōmmú. Ke yé bè do ì pìnnè mèè kè dè wennimu mesàà.

¹⁷ Bè duó nyi meyi nciémmè kpéí nnè meyi nhūtímù kpéí, bè do í ì duó nKuyie nciētè tūntimù kpéí, ì do tú ikuó niùbè kpeyi nyi.

Soasi kó tikpàtì kó kumànkù
(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 24:23-27)

¹⁸ De kó dimōnni ndi Asayeedi Sidii kóo kpàtì domè Kati kàbe mudò ké bè na, kèmbaati ke bo do Sedisademmu. ¹⁹ Kè Soasi Sudaa kàbe kóo kpàtì túóté dèè tu Kuyie

nkperε. O yembè Sosafati nè Yodammu nè Aasia Sudaa kpààtibè do cànné dè Kuyie nkpréi nnè o mómmuò nhò do cànné dè, nè mesəə mmèè kó dimàà do bo Kuyie ncíètè kó ditou miεke, ké dè duónko Sidii kóo kpààti Asayeedii, kòo yóo Sedisadεmmu kéité ò ténke í mbè do mudòd.

²⁰ Soasi dər̀rimè səmmε ò d̀̀d̀ d̀̀è kó dimàà dè wàrimu Sudaa kpààtibè dər̀rimè pátiri miεke. ²¹ Kòo kó bet̀umbèε yete o kpeti kédake ke bo ò bə. Mὲmme kòo nkəri Sida ὲi kè b̀εε ò poté Beti-Midoο borè. ²² Simmea bire Sosakaa nè Someε bire Sosabati bὲε do ò pòtè kékuə, kè b̀εε ò k̀unné o yembè f̀ti Dafiti ὲi. Kòo bire Amasia səté o kpàti.

13

Yoakasi naámmè Isidayεeribe kóo kpààti

¹ Aasia bire Soasi Sudaa kəbe kóo kpààti kpàti benni sipísidé nè ditáánni ndi Yeu bire Yoakasi naámmè Isidayεeribe kóo kpààti, kéntə tikpàti ke d̀̀d̀ yεbie ntepítè nè ỳyiekè ke bo Sammarii. ² Kòo ndəəri ti Yiè nKuyie nyí d̀̀d̀ d̀̀è kət̀unne Nebati bire Sedoboammu borime, ò do tanné Isidayεeribe m̀̀è miεke, ò í mmè yóu. ³ Mὲmme ti Yiè nKuyie mmiεke b̀ε ỳm̀ε kè k̀uu b̀ε tanné Asayeedi Sidii kəbe kóo kpààti nè o bire Benni-Adadi be nou miεke be f̀mmu muməu.

⁴ De kó dif̀nkúò kè Yoakasii bántè ti Yiè nKuyie nkè k̀uu yie nkébónk̀unne ku miεke ke ỳé k̀u do yàmè Sidii kəbe kóo kpààti b̀ε f̀̀unkomè. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbè duó nwèε bo b̀ε fiètε Sidii kóo kpààti nou miεke kè Isidayεeribe səté kénhã be touti miεke b̀ε baa ̀ ndommè. ⁶ B̀ε me nyí nyóu meyei nSedoboammu do tanné Isidayεeribe m̀̀è miεke. Kè kutedəú Akabu do f̀i nk̀u nkpaú f̀íkú Sammarii ὲi miεke.

⁷ Yoakasi do kpaánε besándèèbè sipísìnùmmù ndi, sikpà̀rinaaséi tepítè, behããp̀r̀mbè tekoupípitè (10000) Sidii kóo kpààti weè do b̀ε na ké b̀ε auté ké mbè nàu mutáá nk̀mε.

⁸ Yoakasi dər̀rimè səmmε ò d̀̀d̀ d̀̀è kó dimàà, nè dik̀mb̀ù ò do m̀ke di dè wàrimu Isidayεeribe kpààtibè dər̀rimè pátiri miεke. ⁹ Kòo kú kè b̀εε ò k̀unné Sammarii o yembè f̀ti, kòo bire Soasi səté o kpàti.

Soasi naámmè Isidayεeribe kóo kpààti

¹⁰ Sudaa kəbe kóo kpààti Soasi kpàti benni sipísitáati nè diyiénni ndi Yoakasi bire Soasi naámmè Isidayεeribe kóo kpààti kéntə tikpàti ke d̀̀d̀ yεbie ntepítè nè ỳkuò ke bo Sammarii, ¹¹ kédə̀d̀ ti Yiè nKuyie nyí d̀̀d̀ d̀̀è, ò í nyóu meyei nNebati bire Sedoboammu do tanné Isidayεeribe m̀̀è miεke, ké mmè səké.

¹² Soasi dər̀rimè səmmε ò d̀̀d̀ d̀̀è kó dimàà, nè dik̀mb̀ù ò do m̀ke di nè ò do dokénε m̀̀è botí Sudaa kəbe kóo kpààti Amasia dè wàrimu Isidayεeribe kpààtibè dər̀rimè pátiri miεke. ¹³ Kòo kú kè b̀εε ò k̀unné Sammarii Isidayεeribe kpààtibè f̀ti. Kè Sedoboammuu cútε tikpàti.

Edisee kumè

¹⁴ Kè Edisee muəke kéduúnnè mukúú nkè Soasi Isidayεeribe kóo kpààti kətoο o borè kénkuò nke tú: Áú n cice! Áú n cice! Isidayεeribe kpariséi nè si dèèbè tu f̀ nwe.

¹⁵ Kè Edisee ò nàké ke d̀̀: Kəte kéwaanni mutámmù nè ipie.

Kòo kəte ké dè waanni. ¹⁶ Kè Edisee d̀̀: Seu nkupie nkòo k̀u s̀eu. Kè Edisee nóó nho nou o kpesi ínke, ¹⁷ kóò nàké ke d̀̀: Kpeté tebòtè diyie ỳeni kèε bíékè.

Kòo t̀ε kpeté. Kè Edisee d̀̀: Tãú!

Kòo tãú. Kè Edisee d̀̀: Kupie nkuu nkuu benkú ti Yiè nKuyie nyóó duómmè kàa na Sidii kəbe ké b̀ε poté Afeki kékuə bεməu páfi.

¹⁸ Kè Edisee deè ke d̀̀: Tùóté a pie!

Kòo ò tùóté. Kòò d̀̀: Poté ketenkè!

Kòo kè poté ke dò kuce mètàãti kényóu. ¹⁹ Kè Kuyie mpãñnáàntì náàntò Edisee miéke ò peike. Kòò dò: A na nkè poté kuce mènùmmù ndi yoo mèkuò. A na nnamu Sidii kàbe ké bè kùò kédeè páíí. Di mmònni a né yóó bè na kuce mètàãti máà ndi.

²⁰ Kè Edisee kú kè bèe ò kùnné. De do sò mMwabu kàbe beè do ãã dóóté bá dìi benni ké bè do mudòò kéfeke be kperε. ²¹ Kè bèmabèe τò ocî kékote ke bo kùnné, kè bèe bè yàní kédootóo ocî Edisee fōti miéke. Kòo cî kàáké Edisee kúú kényánté kéité kécómmú.

Isidayεeribe namè Asayεedi

²² Isidayεeribe kóo kpààti Yoakasi kpàti timou miéke kè Asayεedi Sidii kóo kpààti mbè fēũnko mediε. ²³ Kè ti Yiè nKuyie mme mbè kuò mmesémmè ké bè dòò mesàà nkéwēētení be bíékè metaummè kù do dòònèmmè be yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakabu me kpéí. Kù í ndó ké bè dèè, kù mu ndo í bè dootóo.

²⁴ Kè Sidii kàbe kóo kpààti Asayεedii kú kòo kóo dapàà mBenni-Adadi sòoté o kpàti. ²⁵ Mèmmε Yoakasi bire Soasii wēte kécóútémè Asayεedi bire Benni-Adadi borè yehékè Asayεedi do bè pònte kéfeke yè o cice Yoakasi borè, kè Soasii wēte ké bè na kuce mètàãti kécóuté Isidayεeribe ekè.

14

Amasia naámmè Sudaa kàbe kóo kpààti

(Wénté 2 Bekrààtìbè tōmmú 25:1-4, 11-12, 17-28. 26:1-2)

¹ Isidayεeribe kóo kpààti Yoakasi bire Soasi kpàti benni dérì miéke nke Soasi bire Amasia naámmè Sudaa kàbe kóo kpààti. ² Ò do yóó di tikpàti ke màke yebie nsipísidé nè yènùmmù ndi, kénto tikpàti ke dò yebie nsipísidé nè yèwei ke bo Sedisadεmmu. Kòo yō yètìrì tu Yeoyadanni Sedisadεmmu εì kou. ³ Kòo ndòari ti Yiè nKuyie ndó dè, ò né í ntùòke o yààrì Dafiti, ò do tū nho cice Soasi borime mme weti weti. ⁴ Kè yebòwũtòrè né nkpaá bo kè benitìbè nfeu iwũò ke tuò ntihúúntì ye ínké.

⁵ O kpàti fífkú dìi mònni kédeè kòo kuò bekperíbè bèè do kùò o cice wèè do tú be kóo kpààti. ⁶ Ò me nyí nkùò bèè do kùò o cice be bí, kéndònnè tì wàrimè ti Yiè nKuyie nkuó pátírì Məyiisi wāri dì miéke. Kuyie ndo béimmu di miéke ke dò: Bè báá kuò debire cice debire yei nkpréí, bè me mbáá kuò debire de cice yei nkpréí. Bá wè ò dò nkékú o yei nkpréí nke. ⁷ Weè Amasia do poté Edómmu kàbe kubiriku bè tu kù kukókébiriku ku miéke, kékuò benitìbè tekəupírítè (10000). Mudòò tēmù mamù miéke kòo fietε Sedaa εì ké dì yu ke dò: Yoketεedi, kè de kó diyètìrì kpaá bo nè yíenni.

⁸ Mèmmε Amasia tōmmè kè bèe náké Isidayεeribe kóo kpààti Yoakasi bire Soasi Yeu yaàbire ke dò: Amasia tu a kətoo kè dí yááké ditòbè. ⁹ Kè Sudaa kàbe kóo kpààti Soasii bè tēñné ke dò: Ditāri Dimaa kó tipotì tii do nàké diyie mari Dimaa kó detedierè ke dò dèe tì duò nde kóo sapàà nkè tii puó nti kóo dapàà. Kè mupímpímmùu yènní Dimaa ké tì na kēūtiroo. ¹⁰ Ò béi mmemme kédeè ke dò: N yému a namè Edómmu kàbe mbe kè deè kó tefentè da bo. Né mbo a cíètè ke sántí amàà, báá dánté mudòò mùù yóó da dòò meyei nkénte kè bè da na fō nnè Sudaa kàbe bεmou.

¹¹ Amasia me nyí nyie. De mònni kè Isidayεeribe kóo kpààti Soasi báátí kè bèe yááké betòbè Beti-Semesi Sudaa kàbe tenké miéke. ¹² Kè Isidayεeribeε na Sudaa kàbe, ke bèe cíété kékūú mbe cēí. ¹³ Kè Isidayεeribeε pí nSoasi bire Amasia Aasia yaàbire Sudaa kàbe kóo kpààti. Bè do ò pí mBeti-Semesi nwe kóò kònnè o cie Sedisadεmmu, kəpònte Sedisadεmmu εì kó kuduotí, ku okùmè bo ntùòke métìrì sikəusidé (200), kétúóté Efadaimmu kó dibòrì kénto kētuòkenè kuduotí kéntímè kó dibòrì. ¹⁴ Kè bèe túóté ti Yiè

nKuyie nciētè kó mesṵ mmeṵ nè timàtì péitì nè tinentì tìi kó dimàà bo te miēke nè dèè bo tekpààticíētè, kétúóténè bè pìnmú bè mudoṵ miēke kēwēte kékōnnè Sammarii.

¹⁵ Soasi kó medṵrìmè sṵmme ò dṵṵ dèè kó dimàà, nè dikṵmbùṵ ò do mṵke di nè ò dokénè mèè botí Amasia Sudaa kṵbe kóo kpààtì, dè wàrimu Isidayēeribe kpààtìbè dṵṵrìmè pátìri miēke. ¹⁶ Kòo kú kè bèè ò kūnné Sammarii Isidayēeribe kpààtìbè fṵtì. Kòo bire Sedoboammuu sṵoté o kpàtì.

¹⁷ Isidayēeribe kóo kpààtì Yoakasi bire Soasi ku diì mṵnni kédèè kè Sudaa kṵbe kóo kpààtì Soasi bire Amasia nkpaá fṵṵmu ke dṵ yēbie ntepítè nè yènnùmmù. ¹⁸ Amasia dṵṵrìmè sṵmme wàrimu Sudaa kpààtìbè dṵṵrìmè pátìri miēke.

¹⁹ Kè bèè dake ke bo ò bo nkóṵ pi Sedisadēmmu, kòo coké kékṵte Dakiiisi kè bèè tṵnko benitìbè kè bèè kè nhò kùṵ. ²⁰ Kè bèè ò tṵótēnnè sisēí kékōnnēnní Sedisadēmmu, kóṵ kūnné o yembè fṵtì Dafiti èi miēke. ²¹ Kè Sudaa kṵbe tṵóté Asadia kédúṵ nkòṵ sṵoté o cice kpàtì, dè do sṵ nhò mṵke yēbie ntepítè nè yèkuṵ ndi. ²² Weè do wēte kémaá Edati èi kè di tēínné Sudaa kṵbe o cice kúú nkó difṵnkúṵ.

Sedoboammuu naámmè Isidayēeribe kóo kpààtì

²³ Sudaa kṵbe kóo kpààtì Soasi bire Amasia kpàtì benni tepítè nè dinummurì ndi Soasi bire Sedoboammuu naámmè Isidayēeribe kóo kpààtì kéntṵ tikpàtì ke dṵ yēbie nsipísìndà nè dimàà ke bo Sammarii, ²⁴ kédṵṵ ti Yiè nKuyie nyí dṵ dè, ò í nyóu meyi nNebati bire Sedoboammuu do tanné Isidayēeribe mèè miēke. ²⁵ Weè do wēte kécṵuté Isidayēeribe tenkè kétúóté Amati kéntṵ kētṵṵkenè Adaba. Kéndōnnè ti Yiè nKuyie nyIsidayēeribe tṵ nkù do tì nākémè nè ku pāñnáantì náantṵ Amitaii bire Sonaasi Kati-Efē èi kou nùṵ miēke. ²⁶ Ti Yiè nKuyie ndo yà Isidayēeribe yo mmèè sémmè deummè mme. Onitì tēnke do í kpaá bá omáà Isidayēeribe tenkè wèè bo bè teennè. ²⁷ Ti Yiè nKuyie ndo í dṵ Isidayēeribe bo kúmè kédèè kè be yètìrìi kpánné ketenkè ínke, dèè do te kè kùu duṵ nkè Soasi bire Sedoboammuu bè dēté.

²⁸ Sedoboammuu dṵṵrìmè sṵmme ò dṵṵ dèè kó dimàà, nè dikṵmbùṵ ò do mṵke di nè ò doké mèè botí ke wēte ke fiète Damaasi nè Amati ekè ke yè tēínné Isidayēeribe, dè wàrimu Isidayēeribe kpààtìbè dṵṵrìmè pátìri miēke. ²⁹ Kòo kú kè bèè ò kūnné Sammarii Isidayēeribe kpààtìbè fṵtì, kòo bire Sakarii sṵoté o kpàtì.

15

Asadia naámmè Sudaa kṵbe kóo kpààtì

(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 26:3-4, 21-23)

¹ Isidayēeribe kóo kpààtì Sedoboammuu kpàtì benni sipísìdè nè diyénni miēke nke Amasia bire Asadia naámmè Sudaa kṵbe kóo kpààtì. ² Ò do yóṵ di tikpàtì ke mṵke yēbie ntepítè nè yèkuṵ ndi kéntṵ tikpàtì ke dṵ yēbie nsipísìnùmmù nè yèdèè ke bo Sedisadēmmu. O yṵ yètìrì do tú: Yekodiyauu nwe Sedisadēmmu èi kou. ³ Kòo ndṵari ti Yiè nKuyie ndó dè o cice Amasia do dṵṵrìmè. ⁴ Kè yetòrè né nkpaá bo kè benitìbè feu iwũṵ ke tuṵ ntihúuntì ye ínke.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nhò poté kòṵ muṵke tikṵntì kè bèè ò càínné kòṵ mbo omáà borè kòṵ bire Yotammuu wèè mbaké tekpààticíētè ke ni benitìbè, kòṵ mme ndò nke yà kúnè.

⁶ Asadia dṵṵrìmè sṵmme ò dṵṵ dèè kó dimàà dè wàrimu Sudaa kpààtìbè dṵṵrìmè pátìri miēke. ⁷ Kòo kú kè bèè ò kūnné o yembè fṵtì Dafiti èi miēke. Kòo bire Yotammuu sṵoté tikpàtì.

Sakarii naámmè Isidayēeribe kóo kpààtì

⁸ Sudaà kàbe kó kpààti Asadia kpàti benni sipísitàāti nè diniínni mieke nke Sedoboammu bire Sakarii naámmè Isidayeeribe kó kpààti kénto tikpàti ke dō betāābè bēkuò ke bo Sammarii. ⁹ Kòo ndòori ti Yiè nKuyie nyí dō dè o yembè do dōrìmè, ò í nyóu meyi nNebati bire Sedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè mieke. ¹⁰ Kè Yabesi bire Sadummuu cómmú ke bo ò bō. Mèmmè kóo ò poté lbedeammu èi kékuò, kéfiète tikpàti.

¹¹ Sakarii kó tináañti sōnti wārimu Isidayeeribe kpààtibè dōrìmè pátiri mieke.

¹² Ti Yiè nKuyie ndo nàké ti nti Yeu ke dō: A yaàbí nè a yaàbíyúó bo nkàrì Isidayeeribe kpààtikàrì ínkè.

Sadummu naámmè Isidayeeribe kó kpààti

¹³ Sudaà kàbe kó kpààti Osiasi kpàti benni sipísitàāti nè diweínni mieke nke Yabesi bire Sadummu naámmè Isidayeeribe kó kpààti kénto tikpàti ke dō otānkù òmáà ke bo Sammarii. ¹⁴ Mèmmè Kadi bire Mennaemmu ítémè Tidisaa kékote kéta Sammarii kèpoté okpààti kékuò kéfiète tikpàti.

¹⁵ Sadummu kó tináañti sōnti ò bō mmèè botí okpààti dè wārimu Isidayeeribe kpààtibè dōrìmè pátiri mieke.

¹⁶ Mèmmè Mennaemmu domè Tapua èi kèpoté bèè kó dimàà bo di mieke nè di tempè nyimòu kàbe kétaunnè Tifisa kèpuotí bεpouópombè bèè kó dimàà dè bo. De kó dihei kàbe í yiemme kòd kpeté yebòrè.

Mennaemmu naámmè Isidayeeribe kó kpààti

¹⁷ Sudaà kàbe kó kpààti Asadia kpàti benni sipísitàāti nè diweínni mieke nke Kadi bire Mennaemmu naámmè Isidayeeribe kó kpààti kénto tikpàti ke dō yebie ntepítè ke bo Sammarii. ¹⁸ Kòo dōò ti Yiè nKuyie nyí dō dè, ò í nyóu meyi Nebati bire nSedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè mieke.

¹⁹ Weè kó dimònni ndi Asidii kó kpààti Pudi bè domè kè Mennaemmuu ò duó ntimáti péiti tónni sipísitàāti kòò bo ò teennè kékpenkunnè o kpàti. ²⁰ Mennaemmu do cuó de kó timáti péiti Isidayeeribe kó bekotibaabè borè nde bá wè yuu ínkè medítibii nsipísìnùmmù ké dè wènnè kéduó nhAsidii kó kpààti kòò bè yóu kèwète.

²¹ Mennaemmu dōrìmè sōmme ò dōò dèè kó dimàà dè wārimu Isidayeeribe kpààtibè dōrìmè pátiri mieke. ²² Kè Mennaemmuu ku, kòo bire Pekayaa sōoté o kpàti.

Pekayaa naámmè Isidayeeribe kó kpààti

²³ Sudaà kó kpààti Asadia kpàti benni sipísìnùmmù kperi mieke nke Mennaemmu bire Pekayaa naámmè Isidayeeribe kó kpààti kénto tikpàti ke dō yebie nyèdéè ke bo Sammarii. ²⁴ Kòo dōò ti Yiè nKuyie nyí dō dè ò í nyóu meyi nNebati bire Sedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè mieke. ²⁵ Mèmmè Demadia bire Pekaà wèè tōu o kpàrinenti, kòo cómmú ke bo ò bō, kòo mbo Sammarii tekpààticíētè kó kudieku makù, kòo ò poté kékuò, kékuòné Adikòbu nè Adiyee, kéneiné Kadaadi èi kàbe sipísìnùmmù, ò me nhò kùò kéfiète tikpàti.

²⁶ Pekayaa borime sōmme wārimu Isidayeeribe kpààtibè dōrìmè pátiri mieke.

Pekaa naámmè Isidayeeribe kó kpààti

²⁷ Sudaà kàbe kó kpààti Asadia kpàti benni sipísìnùmmù nè didérinni mieke nke Demadia bire, Pekaà naámmè Isidayeeribe kó kpààti kénto tikpàti ke dō yebie nsipísidè ke bo Sammarii. ²⁸ Kòo dōò ti Yiè nKuyie nyí dō dè, ò í nyóu meyi Nebati bire Sedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè mieke.

²⁹ Isidayeeribe kó kpààti Pekaà kpàti mieke nke Tekadati-Fadasaa Asidii kó kpààti bè domè kéfiète Nefutadii tenké kemòu: Iyōō nè Abedi-Beti-Maaka nè Yannòu nè Kedesi nè Asòu nè yehèkè dieyè Kadaadi nè Kadidee, kèpímmú benítibè kékònnè Asidii. ³⁰ Kè Edaa bire Osee cómmú ke bo bō nDemadia bire Pekaà kòd poté kékuò, kéfiète tikpàti.

³¹ Pekaa dɔ̀rìmè sɔ̀mmè ò dɔ̀ dè kó dimàà dè wàrimu Isidayeeriβe kpààtìβè dɔ̀rìmè pátìri miεke.

*Yotammu naámmè Sudaa kɔ̀βε kóo kpààtì
(Wénté 2 Βεκpààtìβè tōmmú 27:1-3,7-9)*

³² Isidayeeriβe kpààtì Demadia kpàtì benni dérì miεke nke Osiasi bire Yotammu naámmè Sudaa kɔ̀βε kóo kpààtì. ³³ Ò do yóo di tikpàtì ke mɔ̀ke yebie nsipísidé nè yè̀nùmmù ndi, kéntɔ tikpàtì ke dɔ̀ yebie ntepítè nè yè̀kuò ke bo Sedisademmu. O yɔ̀ do tú Sadaki kóo sapàà nwe kòo yètìrì tu Yedusaa. ³⁴ Kòo dɔ̀ ti Yiè nKuyie ndó dè, ò do t̀̀nne o cice Osiasi borime mme weti weti. ³⁵ Kè yetòrè né nkpaá bo, kè benitìβè feu iwũ ò ke tuò ntihúúntì ye borè.

Weè do keuté ti Yiè nKuyie ncíètè kó dibòrì βè tu dì Dibòrì dierì.

³⁶ Yotammu dɔ̀rìmè sɔ̀mmè, ò dɔ̀ dè kó dimàà, dè wàrimu Isidayeeriβe kpààtìβè dɔ̀rìmè pátìri miεke. ³⁷ De kó yemòrè miεke nke ti Yiè nKuyie nduómmè kè Sidii kóo kpààtì Desinni nè Demadia bire Pekaa Isidayeeriβe kóo kpààtì kè βè bo dokénè Sudaa kɔ̀βε. ³⁸ Kè Yotammuu kú kè βèè ò k̀̀nné o yembè f̀̀ti Dafiti èi miεke. Kòo bire Aasii sɔ̀tè o kpàtì.

16

*Aasi naámmè Sudaa kɔ̀βε kóo kpààtì
(Wénté 2 Βεκpààtìβè tōmmú 28:1-27)*

¹ Demadia bire Pekaa kpàtì benni tepítè nè diyíennì miεke nke Yotammu bire Aasi naámmè Sudaa kɔ̀βε kóo kpààtì. ² Aasi do yóo di tikpàtì ke mɔ̀ke yebie nsipísidé ndi kéntɔ tikpàtì ke dɔ̀ yebie ntepítè nè yè̀kuò ke bo Sedisademmu, bá ò í ndɔ̀ri ti Yiè nKuyie ndó dè, ò í t̀̀nne o yà̀rì Dafiti kó meborime. ³ Ò do t̀̀nne Isidayeeriβe kpààtìβè borime mme kéféúténè ketíke o bire kétuò, ibotí ti Yiè nKuyie ndo βèti ì kè βè kànnε, ì do dɔ̀ri ì sɔ̀ke botí. ⁴ Kòo nkòu iwũ ò ke tuò ntihúúntì yetàrè ìnkè nè detie nyɔ̀.

⁵ Mèmmε Sidii kóo kpààtì Desinni nè Demadia bire Pekaa Isidayeeriβe kóo kpààtì βè domè Sedisademmu èi kè dì pì, βè me nyí ndi na. ⁶ Diì m̀̀nnì dimáà miεke nke Sidii kóo kpààtì t̀̀nnémè Edømmu kɔ̀βε βε èi Edaa, kèβeti Sudaa kɔ̀βε di miεke, kè Edømmu kɔ̀βε dì ta ke bo nè yíennì.

⁷ De m̀̀nnì kè Aasii t̀̀ nkè βèè náké Asidii kóo kpààtì Tekadati-Fadasaa ke dɔ̀ Sidii kóo kpààtì nè Isidayeeriβe kou βèè do mí nha bire, a kóo t̀̀ntì, kè n tu á kɔ̀tení kè n deeté. ⁸ Ò me nyí kétúóté timátì péitì nè mesɔ̀ nnè dè bo ti Yiè nKuyie ncíètè kó ditou miεke nè dèè bo tekpààtìcíètè miεke kéduónko Asidii kóo kpààtì ke dɔ̀ wè ò pãmu. ⁹ Kè Asidii kóo kpààtì yie nkékote kèdo Damaasi èi kè dì p̀̀nte kèpímmú di nitìβè kékònnè Kiidi, kékua okpààtì Desinni.

¹⁰ De kó difònkúò kòo kpààtì Aasii kote Damaasi ke bo yà Asidii kóo kpààtì Tekadati-Fadasaa. Mèmmε ò yàmè diwũ̀̀tònnì diì bo Damaasi kèwãri di d̀̀mmè weti weti, kéduónko ikuó niùtì Udii wèè bo Sedisademmu. ¹¹ Kòo maá diwũ̀̀tònnì kè dì ndò nhokpààtì Aasi ò duònnì itié nDamaasi ke yè̀ nwè dì maá kè dì ndòmmè, kè dì maá kédeè bá okpààtì Aasi mu nyí kònkò. ¹² Kòo ítè Damaasi kékònkò kèyà diwũ̀̀tònnì kédeke di ìnkè, ¹³ kéféúté o ò̀̀fè kétuò nkétuònnè tihúúntì nè muyuo nke cóu mmenaà mbè tu mè diféè mu ìnkè kémíété diwũ̀̀tònnì iwũ̀̀ ò fié ì metaummè kpèyi i kó meyi, ¹⁴ kétúóté disɔ̀wũ̀̀ kó diwũ̀̀tònnì diì bo ti Yiè nKuyie ncíètè ìnkè kékote kè dì cònné diwũ̀̀tònnì p̀̀nnì bakù youú bíékè, ¹⁵ kédeè kénáké ikuó niùtì Udii ke dɔ̀: Diwũ̀̀tònnì dierì ìnkè nke a yó ntuòmmè di feu ì wũ̀̀ dikúnweñnì nè kuyuoku, okpààtì kó iwũ̀̀ nè o kó yepãrè nè kubotí kó iwũ̀̀ nè ku kó yepãrè, muyuo nkpeye nè diféè βè ò̀̀ yɔ̀rε wè yepãrè ìnkè. A níy yóo di mmíété iwũ̀̀ di kù feu ì kó meyi, kè disɔ̀wũ̀̀ kó diwũ̀̀tònnì dii, m̀̀ yó nyé di kpeti.

¹⁶ Kè ikuó nìtùti Udii dḗò okpààti Aasi ò nàké tì timəu. ¹⁷ De kó difḗnkúò kòo kpààti Aasii kéké sinaaséí bè do dḗò sìi kó tifènti Kuyie ncíètè kpéi si kó yetàrè kédei yebə yèè còmmú sì ínkè, kécḗnté disəwũḗ kó kunankú diekú isəmətìnààke kəku, ké kù íríné ketenkè bè cè kè nè yetárè, ¹⁸ kèpənté diwũḗtḗnni Kuyie ncíètè okpààti do dəunko dè o kpààtikàri kékpetínné okpààti kó dibòri.

¹⁹ Aasi dḗòrìmè səmmə ò dḗò mèè kó dimàà dè wàrimu Sudaa kpààtìbè dḗòrìmè pátiri mièke. ²⁰ Kòo kú kè bèe ò kũnné o yembè fḗti Dafiti èi mièke, kòo bire Esekiasii səoté o kpàti.

17

Osee naámmè Isidayeeriβe kóo kpààti

¹ Sudaa kóo kpààti Aasi kpàti benni tɛpíftè nè didéri mièke nke Edaa bire Osee naámmè Isidayeeriβe kóo kpààti, kéntə tikpàti ke dḗ yebie nyèwei ke bo Sammarii, ² kédḗò ti Yiè nKuyie nyí dḗ dè ò né í ntùàke Isidayeeriβe kpààtìbè bèè ò niiténè ke di tikpàti. ³ De mḗnni kè Asidii kóo kpààti Sadimanasaa kətení kédə Osee kòd na, kòo ò bḗúté ké nhò yietì dāmpḗò. ⁴ Kè Asidii kóo kpààti banté Osee dammumè o cīē nyi, ò sḗ ndii mḗnni Osee tḗ mbenitìbè Saii èi Esibiti kóo kpààti borè. Ò mɛ nyí yietì de benni Asidii kóo kpààti dāmpḗò ò ḗ nhò yietì mèè botí yebie nteyè. Mɛmmə Asidii kóo kpààti duómmè kè bèe pí nhOsee kéboú mɛfimmə kékpetínné. ⁵ Kè Asidii kəβe íté kəpité ketenkè keməu, kékəte kəpi Sammarii èi ké ndi pi ke dḗ yebie nyètāāti. ⁶ Osee kpàti benni wéinni mièke nke Asidii kóo kpààti namè Sammarii kəpímmú benitìbè kékḗnnè Asidii ké bè kànnə Aada èi nè Abəo kó mpémmè Kosā tempē nnè Medii ekè.

Dèè te kè Isidayeeriβe kpààtiyuu pḗnte

⁷ Isidayeeriβe yete mèè kpéi mbe Yiè nKuyie nkùù bè dènnení Esibiti mièke ke dḗò meyei ndeè te kè tìi mbè tḗkəní. Kuyie ndo bè fiḗtenè Esibiti kóo kpààti nwe ké bè dènnə kè bèe kù yóu kékíé yebəkè. ⁸ Bè do tḗnnə ibotí ti Yiè nKuyie ndo bèti ò ké bè kànnə i borime mmə, ⁹ kéndəori ti Yiè nKuyie nyē mbè báá dḗò dè kémaá yetḗrè yehəkè yeməu mièke kétúoté bèè bàa dihei be kó yetuo kéntə kətuəkenè yehəkè dieyè iduotí fité yè, ¹⁰ kékííku yetárè, kékííku itedéi sitāá siməu ínkè nè yeteyə yeməu. ¹¹ Kè bè nfeu iwũḗ yetḗrè ibotí ti Yiè nKuyie ndo bèti ò ké bè kànnə, ò do dḗòrìmè, kédḗò dèè í wenni kè ti Yiè nKuyie mièke bè yè. ¹² Bè do feu yebəkè nye ti Yiè nKuyie mmə ndo bè nàkému ke dḗò bè báá dḗò de kó kubotí.

¹³ Tì Yiè nKuyie ndo duó nkè ku pānāānti náāmbè bè caummu weti weti bembə Isidayeeriβe nè Sudaa kəβe ké bè nàké ke dḗ: Ceetenè kényóu di yei nkétḗnnə n tannḗ nè n tié nnè n kuó n duó nkè m pānāānti náāmbè bəməu duó ndè di yembè.

¹⁴ Bè mɛ nyí nyie, kè bèe kpénkḗnnə be to kè dèe pḗtḗtḗ be yembè do kpénkḗnnə mèè botí be kpɛye, kè bèe yete ti Yiè nKuyie nkpeti. ¹⁵ Bè dootóo ti Yiè nKuyie nkuó nyi nè metaummè kù do dḗònnè mè be yembè nè kù do bè nàké yèè tannḗ, ke tḗnnə detetirè kpɛrɛ, ke naá mbe mómməmbə detetirè. Bè tḗnnə ibotí tɛi kó mɛborime mmə Kuyie ndo yē mbè báá tḗnnə mè. ¹⁶ Bè do dootóomu ti Yiè nKuyie ntannḗ páíi, kédḗò isəmətìnààke ìdèi kékíí nkutedəú kéninku ke dəu ndiyiè nè otānkù nè siwāā ke feu iwũḗ dibəò Baadi. ¹⁷ Ke tuḗ mbe bí initidaai nè initipòì ke pāũ ke dəori munitinḗntḗmmú, kédúò mbemàa meyei ndḗòrìmu mièke, kè ti Yiè nKuyie mmieke bè yè. ¹⁸ Ke mènkeè bè yè mediè nkè kùu bè kei nku borè kè dè nkpaá Sudaa botí kəβe máà ndi.

¹⁹ Weè Sudaa kəβe múnke í ntḗnnə ti Yiè nKuyie ntannḗ, kétḗnnə Isidayeeriβe do məkə mèè mantímè be kó dikpààtiyuu mièke. ²⁰ Nè de kpéi nkè ti Yiè nKuyie ndootóo Isidayeeriβe bəməu ké bè ānné ifei, kédúò nkè ibotí tɛi bè na kénfekù be kpɛrɛ, kè kùu bè kei nku ìkè.

²¹ Ti Yiè nKuyie nkuù do bè toté kédèite Isidayeeribe kécánnénè Dafiti kó teçíètè, kè Isidayeeribe pí nNabati bire Sedoboammu tikpàti, kò fétinne Isidayeeribe ké bè tanné meyei ndiemè mieke. ²² Kè Isidayeeribe ntū nSedoboammu do dđđ mèè yei, bè í mmè yóu. ²³ Kè ti Yiè nKuyie nYaá mbè keinnè ku borè kéndonnè kù do ti nàkémè nè ku pāñáaàti náambè nò mieke. Mèmmè kù bè cíemmè ku tenkè ínkè kè bèe kàte Asidii ke ke mbo nè yíenní.

Kuyie ndènnemè Isidayeeribe kè ibotí tèi kari be tenkè

²⁴ Kè Asidii kóo kpààti duó nkè Babidōnni kəbe nè Kutaa kəbe nè Awa kəbe nè Amati kəbe nè Sefawayimmu kəbe kè bèe kətení kəmbo Sammarii kó yehekè mieke kéfiète Isidayeeribe ekè bè do bo yè Sammarii kəmbo. ²⁵ Bè kàri dìi mōnni de kó yehekè mieke ke í ntū nti Yiè nKuyie nkè kùu duó nkè yeçirícirè mbè pīi. ²⁶ Kè bèe tō nkè bèe náké Asidii kóo kpààti ke dđ: A tō bèè nìtibè ke kànnè Sammarii bè í yé bè bàámmè Kuyie deè te kè kù duōnní yeçirícirè kè ye bè pīi. ²⁷ De mōnni kè Asidii kóo kpààti duó ndinùu ke dđ: Tútóténè m pīmmúní bèè nìtibè Sammarii be mieke Kuyie nkuó niùti mōu kóo tēñnóo kóo nkè bo ké bè benke bè bàámmè Kuyie. ²⁸ Mèmmè kè bèe deite ti Yiè nKuyie nkuó niùbè mieke òmōu kédúōnko kòo mbo Betēedi ke bè benkú bè bàámmè Kuyie.

²⁹ Bá kùu botí kù do dđđ tebōatenkaanìtè nte kéffí nyetuo bè do maá yè Sammarii kó yetòrè ye mieke. Bá kùu botí kù do me ndđđ ku eì kù bo dìi mieke. ³⁰ Kè Babidōnni kəbe mməke be kpete kè tè tú Sukōti-Bennōti, kè Kuta eì kəbe kpete ntú Nedikadi, kè Amati eì kəbe kpete tú Asimati. ³¹ Kè Awa eì kəbe kpesi tú Nibasi nè Taditaki, kè Sefawayimmu eì kəbe kpesi ntú Adadamadeki nè Annammedeki, kè bè sì kùu ibí ke tuò. ³² Kè bè ntū mbake ti Yiè nKuyie nke né waá mbe botí mieke ikuó niùbè bèè yó mbo bè maá yèe tuo ke pí mmubōōtōmmú nè be kpéi. ³³ Kè bè ntū nti Yiè nKuyie nke feunè be bəkè bè do yè feu mèè botí be cie bè do boní kè, kè bè bè tōní.

³⁴ Nè yíenní bè kpaá tū mmeè mantímè, bè í tū nti Yiè nKuyie nséi bè me nyí tū mbe kó ikuó, bè me nyí tū nti Yiè nKuyie nkuó kù do duó nyi Sakəbu bí, kù do yu ì ke dđ Isidayeeribe. ³⁵ Ti Yiè nKuyie ndo bè dđđnè metaummè mme ké bè nàké ku nùu ke dđ: Di bá mməke yebəkè, di bá nninku ye ìkè, di bá nyè dōu ndi me mbá nyè feu iwūš. ³⁶ Di dđ nkémháá mmí ndi Yiè nKuyie nku, mí nwèè di dènnení Esibiti nè muwērímu. Di dđ nkéndé mīi máà ndi, ke nni ntū nke n feu iwūš. ³⁷ Dí mpí n di nàké tì nè n tié, nnè n tannò nè n kuó ké ndè tū nsáà, di báá fíe yebəkè. ³⁸ Di báá yè mmetaummè n di dđđnè mè, kéffíe yebəkè. ³⁹ Di ntū mmí ndi Yiè nKuyie m máà ndi kè nní ndi deerí nè di dootitəbè.

⁴⁰ Bè me nyí nyie nkè bè baa nkpaá ke tū mbè do məke mèè mantímè nè dimōnni. ⁴¹ Mèmmè kè bè ntū nti Yiè nKuyie nke feunè yebəkè, kè be bíi me nsōtə nè be yaábío. Ke me ndəori nè yíenní.

18

*Esekiasi naámmè Sudaa kəbe kóo kpààti
(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 29:1-2. 31:1)*

¹ Isidayeeribe kpààti Edaa bire Osee kpàti benni tāānni mieke nke Aasi bire Esekiasi naámmè Sudaa kəbe kóo kpààti. ² Ò do yóo di tikpàti ke məke yebie nsipísidé nè yèñūmmù ndi, kəntə tikpàti ke dđ yebie nsipísidé nè yəwei ke bo Sedisademmu. Sakarii bire Abi weè do tú o yō. ³ Kòo ndəori ti Yiè nKuyie ndó dè o yààri Dafiti do dđòrimè sósó. ⁴ Weè do pùo nyetòrè képuə nsitenkaanii kékōú Asedaa kutedəú kébóké fesəōmátiwààfè Məyiisi do dđđ fè, Isidayeeribe do kpaá ke fè tūōmmu ntihúúnti kētuəkenni de mōnni, kè bè fè yu ke tú fesəōmátiwààfè. ⁵ Esekiasi do dōmu mediè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù kəpēēté Sudaa kpààtibè səmbə, bèè ò niiténè nè bèè ò tūnní. ⁶ Kòo ntaunè ti Yiè nKuyie nweti weti, ò í nkù yatənè kəntū nKuyie ntannò kù do duó nyè Məyiisi. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie nni nhò bonè kòo dəori dè deməu yie. Kòo yete Asidii kóo kpààti kpeti ke ténke

í nhò bùs. ⁸ Weè do poté Fidisitēēbe kéfiete be tenkè kétúóté bèè baa dihei be kó yetuo kénto kétuakenè yehekè iduotí fité yè.

Sidii kóo kpààti Sadimanasaa pimè Sammarii

⁹ Sudaà kàbe kóo kpààti Esekiasi kpàti benni naanni miēke nke Isidayeeribe kóo kpààti Edaa bire Osee kó tikpàti benni yiénni miēke dò nke, Asidii kóo kpààti Sadimanasaa domè Sammarii eì ké dì pi. ¹⁰ Kè dè mmàke yebie nyètāāti kòo di na ke s̄ nhEsekiasi bo o kpàti benni kuónni, kè Isidayeeribe kóo kpààti Osee bo o kpàti benni weínni. De benni ndi bè pòntemè Sammarii. ¹¹ Mèmmè Asidii kóo kpààti p̄immúmmè Isidayeeribe kékònnè Asidii ké bè kànnè Adaa, Abəə kó mpémmè Kosāā tempē nnè Medii ekè. ¹² Bè do í yie mmèè kpéi nke ti Yiè nKuyie nnáànti, kètōte metaummè kù do nàké tìi kó dimàà ku kóo tōnti Məyiisi bè do í kènté timati, bè me nyí nyie nke dòò timati.

Asidii kóo kpààti Sānsedibu domè Sudaà kàbe tenkè
(*Wénté* Esaii 36:1 nè 2 Bekpààtibè tōmmú 32:1)

¹³ Sudaà kàbe kóo kpààti Esekiasi kpàti benni ep̄itè nè dinaanni miēke nke Asidii kóo kpààti Sānsedibu domè Sudaà ekè iduotí fité yè ké yè fiēte.

¹⁴ De mōnni kè Sudaà kàbe kóo kpààti tō mbenitibè Dakiisi eì kè bèe nàké Asidii kóo kpààti ke dō: Okpààti tu ò cààrèmu a ò yóu ke ténke báá ò dokénè, kàa ò beke tì, ò yóo tì dòòmu.

Kè Asidi kóo kpààti dō, wèè ò duó ntimati péiti cidóòbè sikəupisiwei (9000), mesəə ncidóòbè sikəusiwei (900). ¹⁵ Kè Esekiasii túóté timati péiti tìi do bo ti Yiè nKuyie ncíētè kó ditəu miēke nè tekpààticíētè miēke timəu. ¹⁶ Kòo pante ti Yiè nKuyie ncíētè kó yecàkè kédate mesəə nwenwe Esekiasi o mómmuə nhò do dànnemè tidabeeti tìi p̄innè yecàkè. Kòo dè duó ndeməu Asidii kóo kpààti.

Wèè ni Senakedibe āp̄ombè nàké tì

(*Wénté* Esaii 36:2-22 nè 2 Bekpààtibè tōmmú 32:9-16)

¹⁷ Kè Asidii kóo kpààti mbo Dakiisi kédeite wèè baké o kó fehāāp̄onnafe nè wèè baké tekpààticíētè, nè wèè bàa wenwe okpààti o mómmuə, nè behāāp̄ombè péu, ké bè tōnko Sedisademmu okpààti Esekiasi borè. Kè bèe tuəko kébáté kéntókéne diyaàhóútāri kó kuce, menie mpūō nkùu néce ke taà dihei kubiriku. ¹⁸ Bè de mbo ke dō bè dō kényà okpààti kè Idikiya bire Ediakimmu wèè kōti tekpààticíētè miēke kè wèè né yènni nè Sebuna opátiwāāti nè Asafu bire Soaa wèè təu dihei kó yepáte. ¹⁹ Wèè baké fehāāp̄onnafe kòo bè nàké ke dō: Nàkénè okpààti Esekiasi ke dō okpààti diewè Asidii kóo kpààti tu ti da beke ke dō: A t̄ā ba ke kari? ²⁰ Yáa a yèmmè dò ntināànti detetirè kpeti tú itié nyi nè dikōmbùò a kpéi nkàa bo ò dòkénè? Yáa a yèmmè naatinè we, kàa dàatí ke yete wenwe Asidii kóo kpààti kpeti? ²¹ Ò tu ò yému ke dò nha yèmmè naatinè Esibiti nwe a né í yé ke dò nhEsibiti dò ndipènni d̄i p̄ante d̄indi, kè wèè di p̄i nd̄i ò kòute. Esibiti kóo kpààti me ndəəri bèè ò duó mbe yèmmè.

²² Kè dè yèmmè di bo yí di yèmmè naatinè di Yiè nKuyie ndi tū nkù dè né í tú kuù kó yetòrè nyè nè yewūōtòrè Esekiasi p̄ommè o mómmuə nke nàké Sudaà kàbe nè Sedisademmu kàbe ke tú bè nfeu be wūō diwūōtònni d̄i bo Sedisademmu máa? ²³ Kàa yèmmè dò nnè n cice Asidii kóo kpààti di mà, a dō f̄f̄ēū! Kòo da duó nsisēi sikəupisidé (2000) kè nsà kàa bo péte bèè bo si dèke! ²⁴ A í yóo na kébaao n kóo kpààti kó betōmbè miēke bá omàà bá ketíke wèè tu osāmp̄òu be miēke. Kàa yèmmè né naatinè Esibiti yóo da duómmè sisēi nè si dèèbè! ²⁵ Di yèmmè dò nhò kàtení nè omàà ndi ke bo pante di nhei bá di Yiè nKuyie nyí dōàà? Kuù ò nàké ke tú ò dò nké d̄i p̄ante.

²⁶ De mōnni Idikiya bire Ediakimmu nè Sebunaa nè Soaa, kè bèe nàké wèè ni Asidii kó fehāāp̄onnafe ke dō: Ti da báámmu nti náánnè Aramu eì kàbe kó tināànti, bèè bo kuduotí ínke kè bè bá nyo.

²⁷ Wèè baké Asidii kó behããpòmbè kòo dò: N kóo kpààtì í n tǒnní kè m bo tì nàké fǔ nnè a kóo kpààtì dí máá. Ò pètínke n tǒnní kè m bo tì nàké benitìbè mbe bèè bo kuduotí ìnkè, dín dí nè bè, di yóó di di míntì kényà di yéńkúmè.

²⁸ Meǹme wèè ni Asidii kó fehããpònnafe ò còrmúmè kéréĩkè nè Sudaa kǎbe kó tináàntì ke dò: Kénténè Asidii kóo kpààtì dièwè tu mù: ²⁹ Ò tu Esekiasi báá benné kè ndi sóú nhò í yóó na kè di fiète o nou mieke. ³⁰ Esekiasi bá ndi sóú nke tú di duó ndi yèmmè di Yiè nKuyie nkè kù yóó di deeté. Bá Asidii kǎbe báá pǎnte dihei. ³¹ Asidii kóo kpààtì tu dí báá yie nhEsekiasi kpèti, di taunnè wenwe Asidii kóo kpààtì, kè dèe yie nkè di nyo mbá wè o paku kó tidiitì ke cáá fńyí nè fikíè de be ke yǒ mbá wè o binte nie, ³² ke kémúnè ò bo tuǎkenímè kè di túóté kékònnè kékanne dihei dì dònne di kpèri, kè tidiitì nè detie mbè tu dè fńyí nè bè tu dè odífíè bè dii dèè be mekǎsààmè kè dè bo, kè mecekùò mmúnke bo di mieke, kè dí mbo deborè ke báá kú die ndetetirè. Di báá kénté Esekiasi di náá ntì ke tú Kuyie nyóó di deeté. Ò di fétinkomu. ³³ Yehékè teyè kó yebókè na ke bè deeté kè Asidii kóo kpààtì í bè pǐnnáà? ³⁴ Amati nè Adipadi kó yebókè bore? Sefadifaimmu nè Enaa nè Iwa de kpèye bore? Yè deeté Sammarii kǎbe kòò í bè naà? ³⁵ Ìndi èi kó dibòò na ke deeté di kó ketenkè kòò kè yóu kè di Yiè nKuyie nnè bo na kédèeté Sedisademmu?

³⁶ Kè bè ndò nkáré bá òmòu í mbè tǔnné tìmatì. Ke yé okpààtì Esekiasi do bè nàkémmè ke tú bè báá ò tǔnné tìmatì. ³⁷ Kè Ikidiya bire Ediakimmu wèè kòtí tekpààtìcǐtè nè opátíwǎàtì Sebuna nè Asafu bire Soaa wèè tau dihei kó yepáte kè bèe kǎri be yààtì kéwètoo Esekiasi borè, kòò nàké wèè baké Asidii kó fehããpònnafe ò bè nàké tì.

19

Esekiasi beémmè Kuyie mpããnáàntì náàntò Esaii o kpèti

(Wénté Esaii 37:1-7)

¹ Okpààtì Esekiasi ti kèè dì mǎnni kòo yèmmèe caàrè kòo kǎri o yààtì ke dáátí kufòòtǎnkù kéntati ti Yiè nKuyie ncǐtè, ² kètǎ nhEdiakimmu wèè kòtí tekpààtìcǐtè nè o pátíwǎàtì Sebuna nè ikuó niùbè bèè tu bekótíbe ke dò bè ndáátí tifòòtǎntì kékote Amoti bire Esaii Kuyie mpããnáàntì náàntò borè. ³ Kòò nàké ke dò: Okpààtì Esekiasi tu tí da nàké ke dò: Yíe nkó diyie tu meyeñcaàrimè kpèri ndi, ti pàkému, Kuyie nkuu ti poté ke ti di ifei. Ti kpere dònne kuperitéyonku òó íté mèmme onitipòkù kè muwérímú né ò dònté ò bo nǎrimè kè debiree yènní. ⁴ Kè dè naati ti Yiè nKuyie nha tǔ nkù bo nkeè Asidii kóo kpààtì tǒnní wèè ni o ããpòmbè, kòo kù sǎmmú mèè botí ke bo ò poté yesáàmbè ò kù sǎmmú yèè kpéi. A né kù bàntè ku kǎbe bèe kpaá be kpéi.

⁵ Kòo kpààtì Esekiasi kó yetǔrèe tuǎkoo Esaii borè. ⁶ Kòo yè nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu dí nàké okpààtì Esekiasi ke dò o kòm̀b̀ù̀t̀ì bá nduò ò kèè tì náàntì nè yesáàmbè Asidii kóo kpààtì tǒnní kè bè kù sǎmmú yè kpéi. ⁷ Ti Yiè nKuyie ntu kuù mómmonku yóó ò ànné meyèmmè mèè bo nte kòo keè tináàntì matì kékò nho cie kè kuu duó nkè bèe kè nhò kù.

Asidii kóo kpààtì wǎri dì pátíri ke bo donné Sedisademmu kǎbe kòm̀b̀ù̀t̀ì

(Wénté Esaii 37:8-13 nè 2 Bekpààtìbè tǔmmú 32:17)

⁸ Meǹme wèè ni Asidii kó behããpòmbè ò kèèmmè Asidii kóo kpààtì ìtémè Dakisi ke kòte ke do Dibuna mudòò, kòo ke nhò sǔntóo. ⁹ Asidii kóo kpààtì do kèè Etiopii kóo kpààtì Tiidakaa kàriní mèmme ke bo ò do mudòò. Kòo yíe tǎ nke dò bèe nàké Esekiasi ke dò: ¹⁰ Asidii kóo kpààtì tu ti da nàké ke dò: Kuyie nha duó nkù a yèmmè kù báá da souté kàa yèmmè ndò nhò í yóó pǎnte Sedisademmu. ¹¹ A mómмуo nha kèèmu wenwe Asidii kóo kpààtì ò dòò dè yehékè teyè, ò yè kùòmè yemou páíí, kè fǔ nyèmmè né dò nkù bo da coonnaà? ¹² Kosã nè Anaa kpèri nè Desefu kpèri nè Edennibe bèè do bo Tedasaa de kó ibotí yembè ò kùò ì i bókè na ke ì deetáà? ¹³ Amati nè Adipadi nè Dayii nè Sefadifaimmu nè Enaa nè Ifa ye kpààtìbè bo de?

Esekiasi bántèmè Kuyie
(*Wénté* Esaii 37:14-20)

¹⁴ Kè Esekiasii còuté dipátiri yetōrè nou mieke kékaa nkédeè kéta ti Yiè nKuyie ncíētè ké di p̄inte ti Yiè nKuyie nyìikè, ¹⁵ ké kù bántè ke dò: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriβe tū nkù, f̄́ nwèè kàri a taummè tou beínkèmbàribè fènti ín̄kè, f̄́d̄́ baké yekpààtiyo yemou yèè bo ketenkè. F̄́ nwèè d̄̀d̄̀ ketenkè nè keín̄kè. ¹⁶ Ti Yiè nKuyie n da báámmu kénté kékeè! S̄́nnéní k̄́yà! A bomu f̄́ nti Yiè nKuyie, keè Sennakedibu da s̄́ámmè. ¹⁷ Ti Yiè nKuyie! M̄́mmu nwe nhAsidii kó bekpààtibè dèèmmè ibotí t̄̀i kó yehékè yemou. ¹⁸ Ke cóu mbe b̄̀atenkaani, benitibè beè sì d̄̀d̄̀, sì í da d̄̀onnè f̄́ nKuyie. Sì tu ideí nyi nè yetárè. ¹⁹ Ti Yiè nKuyie nha ti deeténè Sennakedibu kè dèe yie nkè ketenkè kó yekpààtiyo yemou banté f̄́d̄́ tumè ti Yiè nKuyie nhamáà.

Esaii nàkémè Esekiasi ò bántè Kuyie nkè kù ò t̄̀nné tì
(*Wénté* Esaii 37:21-35)

²⁰ M̄́mmè Am̄́ti bire Esaii t̄̀ommè ke b̄̀e náké Esekiasi ke dò: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriβe tū nkù tu kù kèemu a kù kuónnèmmè Asidii kóo kpààti Sennakedibu kp̄́i.

²¹ Nte kù n nàké tì o kp̄́i:

Mí ndi Yiè nKuyie mm̄́i tu:
Siyōō kó desap̄̀mbire da sènkèrimu,
ke da daú ke da cokù,
kè Sedisad̄̀mmu kó desap̄̀mbire da c̄́ú.

²² Wenninwe a s̄́ámmúmè?
Wenninwe a ommúmè?
Wenninwe a s̄̀émmè fen̄nf̄́?
Kuyie nyIsidayeeriβe tū nkùà?

²³ A baa t̄̀nní a t̄̀rè kè yè s̄́ámmú mí ndi Yiè nKuyie nkuà?
Ke nàké ké tú a naas̄́i kpeín̄ni m̄̀èè kp̄́i nte k̄̀a d̄̀e Dimaa t̄̀ari yómmè,
ke ta Dimaa túúkù cuokè ke k̄̀ũ detekperè nè b̄̀e tu d̄̀e s̄̀ip̄̀ésì.
Ke t̄̀ũkenè dit̄̀ari yóntényómmè detie ns̄̀udaà?

²⁴ Ke b̄̀ei nke tú a keúmu sibií bet̄̀bè cie,
ke ȳ̀a bet̄̀bè tenkè kó menie,
ke na a naac̄̀ètè memáà ke ìt̄̀inné Esibiti kó ikó nyìi tukúnè kukó ndiekù Niirià?

²⁵ A né í ȳ̀e ke d̄̀o mmí nKuyie mm̄́i pí nde kó mut̄̀ommú.
Nè dim̄̀nni kót̄̀iri mieke nke
n t̄̀áátémè ke ȳ̀e n d̄̀o nkéd̄̀d̄̀mè,
ke yóo m̄̀e d̄̀d̄̀ di mm̄̀nni.

M̄́i do da t̄̀ááté,
k̄̀a bo puo nyehékè iduotí fité yè ké yè d̄̀èítè.
²⁶ Kè de kó yehékè k̄̀obe dónté muw̄́rímú,
kè d̄̀e b̄̀e kp̄́i kè b̄̀e di ifei,
kés̄́ááténè timútì,
b̄̀e í yó nc̄̀áánnè memúȳ̀d̄̀mmè,
b̄̀e yóo d̄̀ontenè tiyoyienti nti,
nè timútì t̄̀i ò̄ yè tecádop̄̀tè ín̄kè ke kp̄́eó bá ti m̄̀nni í t̄̀ũke.

²⁷ A kpeti matì í bo t̄̀i m biininè, mí nKuyie.

K̄̀a k̄̀ari n ȳ̀emu,
k̄̀a yèti n ȳ̀emu,
k̄̀a me ntati n ȳ̀emu,
k̄̀a mieke m peike n ȳ̀emu.

²⁸ A n yè m̄̀èè kp̄́i nkemieke,

kè tepòtè da deuté,
 deè te kè n yóó tǎnné a ðnnì mumámáá
 kéãnné a nùù tisāndánti,
 ké da dete képoonné a nacefǔtè kékpēnné a cie.

²⁹ Fǔ nhEsekiasi, nte deè yó ntú mebenkùmè: Di mbenni di yóó di tidiiti tì ãnké tìnti, dibenni teri kédi tididenti, dibenni tǎánni kébuatí kékǔú, kékííkuú detie mbè tu dè fínyì kékǔú de be. ³⁰ De mǎnni Sudaá kǎbe bèè bo nkpaá, be cíē mbo ta ketenkè kè be bakεε peité yebe. ³¹ Sedisademmu nwe bèè bo yenté bè yètínímè Siyǔǔ tǎri ndi bè yètínímè ti Yiè nKuyie Mpakεdaa ti dǎ mèè kpéi nkè dè deu te, kòò yóó mè dǎ. ³² Kè tì tukúnè Asidii kóo kpààti, nte ti Yiè nKuyie nnáké tì o kpéi. Kù tu ò í tati di nheì, ò báá di tǎū ipie, ò me mbáá di do nè tidǎpiti, yoo wèe ãnné di duotí mutǎá nkéna kéta. ³³ Mí ndi Yiè nKuyie mbéimmu ke tú ò í tati di nheì. Ò wēti ke bo poo nhò kèténí kùù ce nku kékònnè. ³⁴ N yó nkǎnkému di nheì ké di deeté n yètiri kpéi nnè n kóo tǎnti Dafiti kpéi.

Sennakedibu yǐkémè dikpànni ke kò

(Wénté Esaii 37:36-38 nè 2 Βεκρὰτὶβὲ τῶμμύ 32:21-22)

³⁵ De kó keyènkè kè ti Yiè nKuyie nkó ditǎnni kǎteni Asidii kǎbe kó dihǎǎpònkari, kékua benitibè tekoupirítè nè sikoupsini (18000). Kè deè wenté kè bè nsǔ mbecírìbè beè máá duó duó. ³⁶ De mǎnni kè Asidii kóo kpààti Sennakedibuu uuté o ãǎpònkari kéité kékò nkémbo Ninifu. ³⁷ Mēmme ò tamè diyie mari ò boǎ Nisidaki tou kénmínkú di ìikè, kòo bí Adadamadeki nè Sadesisee, kè bèe ò kǔú disie kékua kécoké kékote Adadati ei, kòo bire Eda-Adonni sǎoté o kpàti.

20

Esekiasi muǎkemè kè Kuyie nhò miekùnne

(Wénté Esaii 38:1-8 nè 2 Βεκρὰτὶβὲ τῶμμύ 32:24)

¹ De kó dimǎnni ndi Esekiasii muǎkemè kédúunnè mukúú nkè Kuyie mpǎǎnáǎnti náǎntò Amoti bire Esaii kǎte o borè, kòò nǎké ke dǎ: Ti Yiè nKuyie ntú a tǔnte a cíētè kpeti, a í yóó foute a yóó kúmu.

² Kè Esekiasii tǔnte o ìikè kékúo nkumarí, kékúonnè ti Yiè nKuyie nke dǎ: ³ Áú! Ti Yiè nKuyie. N da báámmu, n kuó mmesémmè. A yému n da tǔmmè nè n yèmmè memou ke dǎri a dǎmè.

Ò me nyí kékúo.

⁴ Kè Esaii nkpaá ke mu nyí yè tekpààticíētè kó kudǎnkù, kè ti Yiè nKuyie nhò béinnè ke dǎ: ⁵ Wēte kénáké n nitibè kóo kpààti Esekiasi ke tú: N yē mmí ndi Yiè nKuyie nho yààri Dafiti do tū nkù, n kèèmu ò n kuónnèmmè ke yà o nǎnnieti, ke yóó ò miekùnne diyie tǎánni yie, kòo ta n cíētè mieke. ⁶ M bo ò yie yebe ntepitè nè yènummù, kòò deeté wenwe nè di nheì, kè Asidii kóo kpààti báá di na. N yó nkǎnkému di nheì n yètiri kpéi nnè n kóo tǎnti Dafiti kpéi.

⁷ Kè Esaii dǎ, bèe nante fikie kó yebe kéwaare okpààti mǎ ndè, kòo mieté.

⁸ Dè do sǔ nhEsekiasi bekemu Esaii ò yóó yà mù kébanté ke dǎ ti Yiè nKuyie nyóó ò miekùnne diyie tǎánni yie kòo wēte kéta ku cíētè.

⁹ Kè Esaii dǎ: Nte a yóó yà dè kébanté ke dǎ nti Yiè nKuyie nyóó dǎò kù béi ntì, medéè mbo tote yedetisàkè tepítè tēmè. A dǎ mèè keté de ìikàa kè de fǎnkúò? ¹⁰ Kè Esekiasi dǎ: Dè í yóunnè medéè mmè bo kétémmè de ìikè, n dǎ mèè botí difǎnkúò ndi.

¹¹ Mēmme Esaii bǎntèmmè ti Yiè nKuyie nkè medéè mbotire kétuake yedetisàkè tepítè.

Esekiasi coutémè Babidonni kó yeheikèntǎre

(Wénté Esaii 39)

¹² Δε κό γεμòρè mieke nκε Babidònni kóo kpààti Badadanni bire Medodaki-Badanni tōnnènnimè benitìbè γεπᾶρè kè bè bo dαu nhEsekiasì o muòke mèè kpéi. ¹³ Kè Esekiasì bè cαutè ké bè benke o kpàti sòri kùu dieku nè timátì péitì nè mesαw nnè tihúúntì tibotí tibotí nè mekαsààmè, ké bè benkenè o kpàrìnentì sòri dè. Ò κό γεsòrè γεmαu cénke, dèmarè í nsúo nhò í bè benke dè tekpààticíètè mieke, yoo o mómmuα nho cíètè.

¹⁴ Dè yì memme kè Kuyie mpāānāàntì nāàntò Esaii kαtoο o cíètè kóo beke ke dα: Benitìbè bèè kàtení a cíètè bè γε mba? Bè γεnní dè? Kè Esekiasì dα: Bè bonní dihei détirì ndi Babidònni. ¹⁵ Kè Esaii dα: Bè γà ba a kpààticíètè mieke? Kè Esekiasì dα: Dèmarè í súo n γí bè benke dè n sòrè γεmαu mieke.

¹⁶ Δε mònnì kè Esaii dα: Kéntè ti Yiè nKuyie ntu n da náké tì. ¹⁷ Ti Yiè nKuyie ntu: Dè kraanímυ kè bè bo túotè dèè κό dimàà bo a kpààticíètè mieke kékònnè Babidònni, kétúotè a γεmbè do kou dè, kèntα kétuαkenèní yíe ndèmarè í yó nkpaá. ¹⁸ A mómmuα nha bí a peitè ì bè bo ì pìmmú kékònnè Babidònni, ké bè fòmμυ ké bè pìnnè tekpààticíètè mieke mutōmmú.

¹⁹ Kè Esekiasì dα: Ti Yiè nKuyie nduó nkàa n nàa ntì wennimu. Nè o γεmmè mieke ke né tú: Kè kunaatí cénke bo n κό dimònnì kè timatì í n kαónnè.

²⁰ Esekiasì dαdòrìmè sαmme, ò dαò dèè κό dimàà, ò do mαke dii kōmbùò nè ò maá mèè botí kubinku dihei kékéú kukondαú kékpènnénì menie ndihei, dendè κό dimàà dè wàrimu Sudaa kpààtibè dαdòrìmè pátìri mieke. ²¹ Kòo kú kòo bire Manansee sαotè o kpàti.

21

Manansee naámmè Sudaa kαbe kóo kpààti
(Wéntè 2 Bekpààtibè tōmmú 33:1-10,18-20)

¹ Manansee do yóo di tikpàti ke mαke yebie ntepítè nè γεdèè ndi kèntα tikpàti ke dα yebie nsipísìnùmmù nè γεnùmmù ke bo Sedisadèmmu, o γε yètìrì do tú Efisiba nwe. ² Kòo dαò ti Yiè nKuyie nyí dα dè. Ò do tūnne ibotí kù do bèti ì ké bè kànnè ì do dαori ìi sαke nyi, ³ kéwēte kémaá o cice Esekiasì do pùo nyèè wūōtòrè, yetòrè borè kémaá dibαò Baadi yetòrè kécíéké Asedaa tedαú kéfíi, kènninku ke dαu ndiyiè nè otānkù nè siwāā Isidayeeriβe kóo kpààti Akabu do dαòmè. ⁴ Kòo maá γεbαwūōtòrè ti Yiè nKuyie ncíètè mieke Sedisadèmmu, kù do bè náké ke dα kù dα kù yètìrì mborè. ⁵ Kòo maá ti Yiè nKuyie nkó tidàntì tidé mieke γεwūōtòrè, diyiè nè otānkù nè siwāā de kpéi, ⁶ kékuα o bire kétuα, kènkørì tipāātì ke náánnè γεbαkè, ke waà mbenitinòmbè bèè γε becírìbè, nè bèè bourí tinùbootì kéndαori medαdòrìmè péu ti Yiè nKuyie nyí dα dè kè ku mieke ò γε. ⁷ Kòo tanné tebαotenkaanitè Asedaa Kuyie ncíètè mieke. Ti Yiè nKuyie ndo nàkému ku kóo tōntì Dafitì nè o bire Sodomα ke dα Isidayeeriβe tenkè mieke kù tāātè ke dα kù yètìrì mbo Sedisadèmmu nwe nè ku cíètè mieke. ⁸ Kè dè bo yie nkè ku nìtibè Isidayeeriβe ténke bá nháá ntipātì timαu kédéténè ketenkè kù duó nkè be γεmbè, kè bè cénke dαori kù bè náké tì timαu ku kuó imαu ku kóo tōntì Mōyiisi bè wàri ì. ⁹ Sudaa kαbe γε nyí nyie ti Yiè nKuyie nkpeti kè Manansee bè fétinne kè bèè dαò meyei nképēētè ibotí Kuyie ndo kù ì ké bè kànnè ì do dαdòrìmè.

¹⁰ Memme kè ti Yiè nKuyie nní mbè nnàánnè kè ku pāānāàntì náambè tūònko. ¹¹ Sudaa kαbe kóo kpààti Manansee γε ndαdòrìmè isαke kperε, kédαò meyei nke dè pēētè Amōriiβe bèè do dè bo nè dimònnì bè do dαdòrìmè, wè tanné Sudaa kαbe γεmαu mubαōfèu mieke. ¹² Nte ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriβe tū nkù tu mù: Kù tu kù yóo duōnní mèè γεi nSedisadèmmu nè Sudaa kαbe tenkè, bèè κό dimàà bo tì kèè tì bo kpéētè be to. ¹³ Kù tu kù bennénè Sammariì kùu òu kù yóo ku mbennénè Sedisadèmmu. Kù anténè fèè nuōfè Akabu cíètè, kù yóo fe nhanténè Sedisadèmmu, kóo eitè bè ðð eitè mèè botí dibuu kékónténè di ínkè. ¹⁴ Ku nìtibè bèè bo nkpaá, kù bo bè útóo. Kù bo duó nkè be dootitαbè

mbè pĩ nke fekù be kperε. ¹⁵ Ke yé nè be yembè yèmè Esibiti bè baa dɔ̀ori kù í dɔ̀ dè nde kényĩnko ku mieke nè yíenní.

¹⁶ Sudaa kɔ̀be kóo kpààti Manansee do kù̀nèmu benìtìbè péu bèè í càke mùmamù, kè be yĩ̀ mpíe nSedisademmu εì. Ke né yíènè meyei nhò tanné Sudaa kɔ̀be mèè mieke, kè bè ndɔ̀ori ti Yiè nKuyie nyí dɔ̀ dè.

¹⁷ Manansee kó meɔ̀òrìmè sɔ̀mme ò dɔ̀ dè kó dimàà nè ò dɔ̀ mèè yei ndemou dè wàrimu Sudaa kpààtìbè dɔ̀òrìmè pátiri mieke. ¹⁸ Kòo kù kè bèè ò kùnné okpààti cíètè kó mupérìmù bè tú mù Usaa mu mieke. Kòo bire Amɔ̀ sɔ̀oté o kpàti.

*Amɔ̀ naámmè Sudaa kɔ̀be kóo kpààti
(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 33:21-25)*

¹⁹ Amɔ̀ do yóo di tikpàti ke mɔ̀ke yebie nsipísidé nè yèdèè ndi, kèntɔ tikpàti ke dɔ̀ yebie nyèdèè ke bo Sedisademmu. Kòo yɔ̀ yètìrì tu: Mesudemeti Adusi bire, Yotiba εì kou. ²⁰ Kòò dɔ̀ ti Yiè nKuyie nyí dɔ̀ dè o cice Manansee baa do dɔ̀mè memóm̃m̃m̃m̃e, ²¹ kètũnne o cice borime weti weti kénfeu yebòkè o cice do feu yè ke ninku ye ìkè, ²² kédootóo ti Yiè nKuyie nho yembè do tũ nkù, ò í ntũnne ku kó kuce.

²³ Mèmmè kòo tũmbèe cómmú ke bo ò bɔ̀ nkóò kùò o cíètè mieke. ²⁴ Kè diheì kó benìtìbèe bè poté kékua, kédúò nkòo bire Sosiasii sɔ̀oté o kpàti.

²⁵ Amɔ̀ dɔ̀òrìmè sɔ̀mme ò dɔ̀ dè kó dimàà dè wàrimu Sudaa kpààtìbè dɔ̀òrìmè pátiri mieke. ²⁶ Kòo kù kè bèè ò kùnné o cice f̃t̃i mieke Usaa pèrìmù. Kòo bire Sosiasii sɔ̀oté tikpàti.

22

*Sosiasii naámmè Sudaa kɔ̀be kóo kpààti
(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 34:1-2)*

¹ Sosiasii do yóo di tikpàti ke mɔ̀ke yebie nyèni ndi kèntɔ tikpàti ke dɔ̀ yebie nsipísit̃ãti nè dimàà, ke bo Sedisademmu kòo yɔ̀ yètìrì tu Sedida Adaya bire Bosikati εì kou. ² Kòo ndɔ̀ori ti Yiè nKuyie ndó dè, ò do tũnne o yà̀rì Dafiti borime mme weti weti, ò í nyóu mèmamè.

*Sosiasii pètémè Kuyie nkuó pátiri ku cíètè mieke
(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 34:8-18)*

³ Sosiasii do bo o kpàti benni tepítè nè diniíñni mieke nke kètɔ̀ nho kóo pátíwã̀ti Safãã Asadia bire, Mesudammu yaàbire, ke dɔ̀ bèè kɔ̀te ti Yiè nKuyie ncíètè, ⁴ kénáké ikuó niùti diewè Idikiya kòo ya timátì pèfìtì bè tɔ̀nì tì ti Yiè nKuyie ncíètè kpéi, mbèè tè bàa kè bè tì cuó tì mà̀mè, ⁵ kè tì tũóté kédúò mbèè baké ti Yiè nKuyie ncíètè tũntimù kó mutōmmú, kè bèè yietí bèè pĩ mmutōmmú ku cíètè mieke ke tũnni dèè càke. ⁶ Bedabeesúòbè, nè bèè ni mumarimù, nè bemaribè, ke donnè ideí nè yetádieyè kètũntenè Kuyie ncíètè. ⁷ Kè bè bè duó mbè bá mbékú ke tú bèè náké bè tì p̃r̃ñnè mèè botí mutōmmú, ke yé bè p̃r̃m̃mè kè dè wennnimu.

⁸ Kè ikuó niùti diewè Idikiya náké opátíwã̀ti Safãã ò pètémè ti Yiè nKuyie nkuó pátiri ku cíètè mieke, kè d̃i nhò duó nkòo kaà. ⁹ Ò kàà mmemme kédeè kékɔ̀te kénáké okpààti ke dɔ̀: Tínti a kó betōmbè ti tũótému timátì pèfìtì ke duó mbèè ni ti Yiè nKuyie ncíètè kó mutōmmú.

¹⁰ Kòo náké okpààti ke dɔ̀: Ikuó niùti Idikiya weè n duó ndipátiri mari, kè d̃i nhò kàa.

*Osiasii beémmè onitipòkù wèè náá nKuyie mpã̀nã̀h̃ti
(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 34:19-28)*

¹¹ Okpààti kèè memme Kuyie nkuó bè ò kàa nyí kékèté o yà̀tì, ¹² kénáké ikuó niùti Idikiya nè Safãã bire Ayikammu nè Misee bire Akibɔ̀ nè opátíwã̀ti Safãã nè okpààti

kóo tũnti Asaya ke dò: ¹³ Kòtenè kébeé nti Yiè nKuyie n kpréi nnè benitìbè kpréi, Sudaa botí kumòu kpréi nkéyà dipátíri bè mè mpètè dì tò tì! Ti Yiè nKuyie mmieke ti yè mediè mmè ti yembè í yie mmèè kpréi nke tũnne dipátíri dii nto tì, bè í yie nke dòò di yè mmù.

¹⁴ Meimme ikuó niùti Idikiya nè Ayikammu nè Akibəə nè Safāā nè Asaya bè kòtemè onitipòkù Udida borè wèè náá nKuyie mpāānāantì. Kòò dòu yètìri tu Sadummu Tikifa bire, Adasi yaàbire kòò bàa ikuó yààtì. De kóo nitipòkù do bo Sedisademmu nwe, dicēkarì bè tu dì: Dihèi pànni kè bèè ò nàké bè tò tì. ¹⁵ Kòò bè tēñné ke dò: Kòtenè kénáké onitì wèè di tōnní m borè ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu ¹⁶ Sudaa kəbe kóo kpààti kàa ndiì pátíri náá mmèè yei nkpréi mè yóó bóte Sedisademmu nwe nè o nìtìbè. ¹⁷ Bè kù bəntóo mèè kpréi nke tuò ntihúúnti yebəkè kè be də̀rìmè ìinko ku mieke. Deè te kè ku mieke yè di nheì, ke í yóó bonke. ¹⁸ Dí náké Sudaa kəbe kóo kpààti wèè di tōnní kè di bo beé nti Yiè nKuyie nyIsidayeyeribe tũ nkù ke tú ò kèè tìi náantì yóó də̀dumu. ¹⁹ Ò né mè nti kèè mè kòo yèmmè cààrè, kòò kékũnne omáà. Kù nàké tì di nheì kpréi nnè di yembè kpréi. Meyei ndiemè mèè yóó bè tũ̀keni kè be tenkèe náá Kuyie ncōō kè. Ò mè nkērimè o yààti ke kəmmú ku ìikè kù tu kù kèèmu. ²⁰ Nè de kpréi nkù tu kù bo ò òmpũnne o yembè borè bəmmùù, o nònfè báá yà meyei nkù yóó bənténimè Sedisademmu. Meimme kè bèè kəte ke tì nhò nàké.

23

Okpààti Sosiasi kaàmmè benitìbè Kuyie nkuó pátíri
(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 34:29-32)

¹ Kòò kpààtìi tíi nSudaa naàmũnkù kó bekótìbè, nè Sedisademmu èi kəbe, ² kékəte ti Yiè nKuyie ncíētè ke neínè Sudaa èi kəbe nè Sedisademmu èi kəbe bəmòu, ikuó niùbè nè ti Yiè nKuyie mpāānāantì náambè nè benitidièbè nè cēnkoo kəbe, benitìbè bəmòu. Kòò bè kàa nyikuó pátíri bè pètè dì ti Yiè nKuyie ncíētè mieke dimòu. ³ Kòò nkpaá cómmú diwũ̀d̀t̀ǹǹ ìnkè, kédə̀únnè ti Yiè nKuyie ndinùù dii tu bè ntũ be Yiè nKuyie kényie nku tannò nè ku kuó nè ku tié nè be yèmmè memòu, kéndə̀əri tìi kó dimáà wā̀ri ikuó pátíri mieke ti yè mmù. Kè benitìbè bəmòu dò: Ti yiemmu ke bo ntaunnè Kuyie.

Bè wète ke tũntemè Kuyie mbáámmù Sudaa tenkè
(Wénté 2 Bekpààtìbè tōmmú 34:3-5)

⁴ Kòò kpààtìi náké ikuó niùti diewè Idikiya nè bèè ò tũnko nè bèè bàa ti Yiè nKuyie ncíētè ke dò bèè denne tinenti bè do pĩnnè tì dibə̀ð Baadi nè Asedaa nè diyie nè otā̀nkù nè siwā̀ de tōmmú ti Yiè nKuyie ncíētè mieke. Kè bèè de denne Sedisademmu ké de tũ̀ nSetinə biriku, kətə de tápeí nkékətenè Betēdi. ⁵ Kè bèè beti bèè do ni ibə̀okuó Sudaa kpààtìbè do ānné bè kè bè ntũ̀ ntihúúnti yetə̀rè yèè bo Sudaa tempē mmieke nè yehəkè yèè təkénè Sedisademmu nè bèè do tuò ndibə̀ð Baadi nè otā̀nkù nè siwā̀ simòu botí tihúúnti. ⁶ Kè bèè uuté Asedaa tedóu ti Yiè nKuyie ncíētè mieke, kédenne Sedisademmu, kékətenè Setinə kubiriku ké kù tuò nkè kùu náá mmutápeí nkè bèè mù útóo ifōti mieke. ⁷ Kè bèè puə nyetuo bè do maá yè kətanné benitipòbè bè do soó mbè kénkəri ke bè dounè be kó ikuó yèmmè. Nè benitipòbè do ò̀ nkəri dè ke duòkù tiyààti bè ò̀ nhā tì ke də̀unnè tebə̀ətenkaanitè Asedaa.

⁸ Kè Soasii dúò nkè bèè yúní ikuó niùbè Sudaa tenkè kəmòu mieke kè bèè sĩnkũnne yetə̀rè bè do tuò nyèè ìnkè tihúúnti kékəté Kebaa kəntə kətuəkenè Berisebaa yèè bo dibòri bè do tú dì diheì yiè nSosuwee kó dibòri borè. Kè bèè puə nyeteyè yèè bo a bo ntatoomè diheì kó dibòri kubakù cā̀nku. ⁹ Ikuó niùbè bèè do tuò ntihúúnti yebə̀wũ̀t̀rè ìnkè bè í ndò mbè bo na kékəte ti Yiè nKuyie nkó diwũ̀d̀t̀ǹǹ borè Sedisademmu. Bè né bo na kəwēnnénè be kəbe tə̀bè kécááké pēē wèè í kəərenè mutie mùù muuti.

¹⁰ Kè bèè sĩnkũnne ditə̀nni dii bo Benni-Inəmmu Biriku bè tu dì Tofeti, bè do ò̀ ntuò ndiì ìnkè ibí, kòò mòu tēnke báá tuò ndenitidabire yoo denitipobire dibə̀ð Mə̀ðə̀ki. ¹¹ Kè

bèe kuw sisēí Sudaa kpààtìbè do duó nsì kè bè bo ndóunnè diyìè kè sì mbo ti Yiè nKuyie nciētè kó dibòrì také, ke tókénè tekpààticíētè kóo kóti Mədanni-Mədeki cíētè. O cíētè do tókénè bè do maá kùù dieku nku kékpeénnè Kuyie nciētè, kétuò nnè sinaasēí bè do pã sì kè bè bo ndóunnè diyìè. ¹² Kòo puw nyebəwũōtòrè Sudaa kpààtìbè do maá yè Aasi kó kudànkù ínkè nè Manansee do maá yè ti Yiè nKuyie nciētè kó dedànnè dedé miéke, kòo yè pànte kédéíté kéútóo ye tǎá nSetinəw biriku miéke. ¹³ Kòo cəke yebəwũōtòrè Sadoməw do maá yè Sedisadəmmu kó yetòrè odífè tǎrì bakù cǎnku Sidoniibe bəoyeiri Asitaditee kpéi nnè Məabiibe bəoyeiri Keməosi kpéi nnè Aməniibe bəoyeiri Midikəmmu kpéi nkòo yè sɪnkùnnə yeməu, ¹⁴ kəpuw nyebəwǎtǎrè bè do fíku yè kəu itedéi kətəní becírìbè kúù kəpíe ndè do bo yèè borè.

*Isidayeeri*be wète ke tǔntəmè mubáammu
(Wénté 2 Bekpààtìbè tǒmmú 34:6-7)

¹⁵ Kè Sosiasii puw nNəbati birə Sedoboammu do maá dìi wũōtònni Betəedi kó ditònni borè kətənnè Isidayeeri be meyi mmiéke. Kòo dì puw kécúu nditònni nè kutədəú, deməu kè dèe naá mmutǎá.

¹⁶ Məmmə ò wəntémè kəyà ifōti ìi do bo dəborè ditǎrì ínkè kətō nkè bèè kūténì be kúù kòo ye cúu ndiwũōtònni ínkè, kə dì sɪnkùnnə kəndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè ku pǎānǎānti nǎāntò kòo ti béi, Sedoboammu dèke dìi mǎnni diwũōtònni ínkè dibanni yìè. Ò de mbo kəwənté kəyà Kuyie mpǎānǎānti nǎāntò wèè do nàké de kó tipǎānǎānti o fōti.

¹⁷ Kè Sosiasii beke ke dò: Difōtitǎrì dii we nkó kufōti kperi ndi?

Kè diheì yembèe ò tǎríné ke dò: Kuyie mpǎānǎānti nǎāntò wèè do iténì Sudaa tenkè kəkətəní kénáké a me mbo ke dǎri ti yíe, nho fōtitǎrì ndi.

¹⁸ Kè Sosiasii dò: Yóunè de kó kufōti, di báá kù kàáké! Məmmə kè bèe yóu o kúù òməu í nyè kūtè, kəyóunè múnke Kuyie mpǎānǎānti nǎāntò wèè do yènni Sammarii tenkè o kpeye.

¹⁹ Kè Sosiasii múnke puw nyebəwətuò bè do maá yè Sammarii ekè miéke Isidayeeri be kpààtìbè do maá yè kəíi ti Yiè nKuyie mmiéke. Kòo yè puw mpáíi ò puw mmèè botí Betəedi kpeye. ²⁰ Kòo pǐmmú bebəoyembè bèè dè bo kə bè fié be bəwũōtòrè ínkè, kécúunnè yenitikúù de kó yewũōtòrè ínkè.

Ò me nyí kədeè kəwəte Sedisadəmmu.

Sosiasii duómme kè bèe baa ndiyentəbanni
(Wénté 2 Bekpààtìbè tǒmmú 35:1, 18-19)

²¹ De kó difōnkúò kòo kpààti Sosiasii náké benitìbè ke dò: Baánnè diyentəbanni kédéúkùnnə ti Yiè nKuyie nyètìrì, kəntū ntìl wǎri ku kuó pátìri miéke. ²² Nè bebaatìbè kó dimònni, kəntə kətuəkənni bekpààtìbè kó dimònni Isidayeeri be nè Sudaa kəbe, bè do í baà ndiyentəbanni mebotí. ²³ Okpààti Sosiasii kpàti benni tərípítè nè diniínni ndi bè wète kəbaámmè diyentəbanni mebotí Sedisadəmmu ke bo déúkùnnə ti Yiè nKuyie nyètìrì.

Sosiasii kpàti mǎnku
(Wénté 2 Bekpààtìbè tǒmmú 35:20-27. 36:1)

²⁴ Kè Sosiasii paa mpáíi Sudaa tenkè keməu miéke nè Sedisadəmmu òməu miéke bèè yu becírìbè nè bèè bourí tinùbootì, nè bèè fíku becírìbè, nè sibəwətenkaanì, nè isəke ìi kó dimàà do dǎri Sudaa tenkè, nè Sedisadəmmu oməu miéke. Sosiasii do tǔnnə ikuó niùti Idikiya do pètè ti Yiè nKuyie nkuó pátìri di ku cíētè miéke di yē mmù mmu, kəkáúté dende kó dimàà páíi.

²⁵ Bekpààtìbè bèè do ò niiténè kédì tikpàtì nè bèè ò tũnnení òmòu do í bo wèè ò dònne, weè duó nhomàà Kuyie nnè o yèmmè memòu nè o wërímú mumòu, kéndòori ti Yiè nKuyie ndo duó nyìl kuó Mòyiisi kòò ì wàri ì yē mmù.

²⁶ Bá nè memme kè Kuyie mmièke nkpaá pèi Sudaa kòbe be kóo kpààtì Manansee, weè do cààrè ti Yiè nKuyie nkè ku mièkèe bè yè bá kè í nyie nke bo do. ²⁷ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbè nàkè ke dð: M bo kei nSudaa kòbe m borè, n kei mmèè botí Isidayeēribe. N yóó dootóomu Sedisademmu diheì n tããté dì, nè n cìèté n do béi nke dð n yètìrì yó mbo tèè mièkè.

²⁸ Sosiasi dòòrìmè sòmme ò dð dèè kó dimàà de wàrimu Sudaa kpààtìbè dòòrìmè pátìri mièkè. ²⁹ O kó tikpàtì mièkè nke Esibiti kóo kpààtì Nèkoo kòrimè ke bo tee nhAsidii kóo kpààtì mudòò kukó nhEfadati borè. Kè Sosiasii ò dinté, kè Nèkoo ò kùò Mèkidoo kó mudòò ketimù mièkè. ³⁰ Kòò kó betòmbèè ò tùóté nè tekparinaasāntè Mèkidoo kékònnè Sedisademmu, kòò kũnné Sudaa kpààtìbè fōti mièkè. Kè diheì yembèe pí nYoakasi tikpàtì, kòò còú mme kùò nkòò sòté o cice Sosiasi kpàtì.

Yoakasi naámmè Sudaa kòbe kóo kpààtì
(Wénté 2 Bekpààtìbè tòmú 36:2-4)

³¹ Yoakasi do yóó di tikpàtì ke mòke yebie nsipísidé nè yètããti ndi kéntò tikpàtì ke dð betããbè bètããti ke bo Sedisademmu. O yō yètìrì do tú Amitadi Yedimeyau bire, Dibuna eì kou. ³² Kòò dð ti Yiè nKuyie nyí dð dè o yembè do dð mèè botí weti weti. ³³ Mèmmè Esibiti kóo kpààtì Nèkoo ò pìrímè kékpetinné Dibuda Amati tenkè mièkè bá ò ténke í ntú Sedisademmu kóo kpààtì. Kòò duó nkè bè nhò yietì dāmpòò bá dìi benni timátì péfìti cìdòòbè sikòupísitããti (3000), mesòò ncìdòòbè sikòusitããti (300).

³⁴ Kè weè kpààtì Esibiti kouu túóté Sosiasi bire Ediakimmu kedúò nkòò sòté o cice kpàtì, kòò ò cèète diyètìrì kòò yú ke dð: Sosakimmu, kétúóté Yoakasi kékònnè Esibiti kòò ke nkú. ³⁵ Kè Sosakimmuu kééte o nìtibè bá wè o wërímú mamè ò bo duómmè timátì péfìti, nè mesòò nkè dè nsānnè Esibiti kóo kpààtì beke dè. Kè bè níí dè nhò duó nkòò dè duó nhokpààtì Nèkoo.

Sosakimmu naámmè Sudaa kòbe kóo kpààtì
(Wénté 2 Bekpààtìbè tòmú 36:5-8)

³⁶ Sosakimmu do yóó di tikpàtì ke mòke yebie nsipísidé nè yènùmmù ndi, kéntò tikpàtì ke dð yebie tepítè nè dimàà ke bo Sedisademmu, kòò yō yètìrì tu: Sebida Pedaya bire Dumaa eì kou. ³⁷ Kòò dð ti Yiè nKuyie nyí dð dè o yembè do dð mèè botí weti weti.

24

¹ Sosakimmu kpàtì mièkè nke Babidōnni kóo kpààtì Nèbukannesaa ò domè kòò na, kòò ò bùúté ké nhò bùò ke dð yebie nyètããti kèwète kéyete o kpeti. ² Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nduó nkè befèèbè Babidōnni kòbe nè Asidii kòbe nè Mòabu kòbe nè Amōniibe, kè bèè do Sudaa kó dikpààtìyuu ke bo di dèè páíí kéndōnnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè ku kó betòmbèè ku pãñnãntì náambè kè bèè tì béi. ³ Ti Yiè nKuyie ndo duó nkè dende kó dimàà bè tũðkení ke bo bè kei nku borè nde, Manansee kó meyei nkpeí nnè ò dð dèè kó dimàà, ⁴ nè ò do kùò bèè nìtibè kè be yìi ncóú nképiè nSedisademmu bá bè í cààrè mùmamù, mèè do te kè ti Yiè nKuyie nyete kù bo bè cìèmmè.

⁵ Sosakimmu dòòrìmè sòmme ò do dð dèè kó dimàà de wàrimu Sudaa kpààtìbè dòòrìmè pátìri mièkè. ⁶ Kòò kú kè bèè ò kũnné o yembè fōti. Kòò bire Sosakinni sòté o kpàtì.

⁷ Esibiti kóo kpààtì ténke í nyè o eì ke yé Babidōnni kóo kpààtì do fiètemè o tenkè ò do te kè kétúóté Esibiti kó kukó nkétuðkenè kukó nhEfadati.

Bè pìmmúmè Sudaa kàbe ke kònnè Babidònni
(Wénté 2 Bekrààtìbè tòmú 36:9-10)

⁸ Sosakinni do yóó di tikpàti ke màke yebie ntepiítè nè yèni ndi, kèntò tikpàti ke dò betààbè bètāāti ke bo Sedisadèmmu. Kòò yō yètìrì tu Neusitaa Edinatāā bire Sedisadèmmu èi kou. ⁹ Kòò dāò ti Yiè nKuyie nyí dó dè. Ò do tūnne o yembè borime mme weti weti.

¹⁰ De mònni ndi Babidònni kóo kpààti Nebukannesaa domè Sedisadèmmu kóò pi. ¹¹ Kè Nebukannesaa o mómmuò nkòtení kédò dihei o āāpòmbè pi di. ¹² Mèmmè Sosakinni Sudaa kàbe kóo kpààti yènnímè kékòte kóò duò nhomáà kéneiné o yō nè o kó betūmbè nè bè fòmmu bè kè tu tekpààtìcìètè kó bekótìbè. Kè Babidònni kóo kpààtì bè pìmmú kédāò tidaatì. O kpàti benni diniínì mièke do nke ò bè pìmmúmè.

¹³ Mèmmè ò tòmè ti Yiè nKuyie ncíètè kó tinentì timòu tì do bo te mièke nè tekpààtìcìètè mièke kpeti. Kè bèe puo mmesòò nkó tinentì timòu Isidayeerièbe kóo kpààti Sadomòò do dōò tì ti Yiè nKuyie ncíètè kpéi, nkù do tì nàké ke yèmmè. ¹⁴ Kòò pìmmú okpààti kó bètūmbè nè bèè tu benitidièbè, kè bè mbo tekòupííitè (10000), kèpìmmúnè bemáábè nè bèè dāòri yecaukpetínyè, kè cénkoo kàbe bèè nkpaá dihei. ¹⁵ Kòò tò Sosakinni nè o yō nè o pobè nè iwēi yembè nè bè fòmmu bè kè bè tu tekpààtìcìètè kó bekótìbè, kè bè kònnè Babidònni. ¹⁶ Bèè kó dimáà nò mmudoò kè bè mbo sikòupísiyiekè (7000) bemáábè nè bèè dāòri yecaukpetínyè kè bembe mbo tekòupíitè (1000), kèpìmmú behāāpòmbè yekōmbò yembè kékònnè Babidònni.

¹⁷ Kè Babidònni kóo kpààtì túóté Sosakinni yō tāū Matanniya kédāò okpààti kòò sōtè Sosakinni kpàti. Kòò ò cèete diyètìrì kóò yu ke dā: Sedesia.

Sedesia naámmè Sudaa kàbe kóo kpààti
(Wénté Sedemii 52:1-3 nè 2 Bekrààtìbè tòmú 36:11-12)

¹⁸ Sedesia do yóó di tikpàti ke màke yebie nsipísidé nè dimáà ndi kèntò tikpàti ke dā yebie ntepiítè nè dimáà ke bo Sedisadèmmu. Kòò yō yètìrì tu Amitadi Sedemii bire Dibuna èi kou. ¹⁹ Kòò dāò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ò do tūnne Sosakimmu borime mme weti weti.

²⁰ Ti Yiè nKuyie nkuù mièke do yè Sedisadèmmu nè Sudaa kàbe kè dende kó dimáà bè tūòkení, kè Kuyie mbè kei nku borè.

Kè dè mboní kè Sedesia yete Babidònni kóo kpààti kpeti.

25

Babidònni kóo kpààti pimè Sedisadèmmu
(Wénté Sedemii 39:1-7. 52:3-11)

¹ Sedesia kpàti benni diwéinnì mièke do nke otānkù pínnwè mièke diyèè píinnì Nebukannesaa Babidònni kóo kpààti domè Sedisadèmmu mudòò nè o āāpòntìnnì dimòu kécēète Sedisadèmmu èi kèpénné kudookòti ké ndi pi. ² Kè dèe tuòke Sedesia kpàti benni tepíitè nè dimáà.

³ Dibenni tānkù naanwè diyèè wéinnì ke s̄ ndikònnì deuke bá benitìbè ténke í péú mudii. ⁴ Kè bèe duute kuduotí keyènkè, kòò kpààtì yè nè o āāpòmbè kètūnne Adaba kó kuce, dibòrì kòku iduotí idé saku, kùù tākénè okpààtì pèrímù. Kè Babidònni kàbeè fité dihei. ⁵ Kè Babidònni kàbeè beti okpààtì kóò nìnte Sedikoo biriku kòò āāpòmbèè cíété kóò yóu. ⁶ Kè bèè ò pī nkékòtenè Dibuna Babidònni kóo kpààtì borè kóò nàké be dó kóò dādmè. ⁷ Kè Babidònni kóo kpààtì fíé okpààtì Sedesia bí o nuò mmieke, kédoké Sedesia nuò nkòò bou timátì kékònnè Babidònni.

Bè wète ke pìmmúmè Sedisadèmmu kàbe ke kònnè Babidònni
(Wénté Sedemii 39:8-10. 52:12-30 nè 2 Bekrààtìbè tòmú 36:17-21)

⁸ Babidɔnni koo kpààti Nebukannesaa kpàti benni tepíitè nè diweínni miεke nke Nebusadadanni tihããpònti tii bàa okpààti ti koo kóti wèè tũ nhokpààti, ò tù̀kenímè Sedisademmu, ⁹ kéduó nkè bèe cóu nti Yiè nKuyie ncíètè nè tehããpòncíètè nè Sedisademmu kó sicéĩ simou, ke cóunnè benitidiébè kó sicéĩ simou. ¹⁰ Kè Babidɔnni kó behããpòmbè bèe cíenni tihããpònti tii bàa okpààti ti koo kóti kè tii puo nkuduotí kùu fité Sedisademmu.

¹¹ Kè Nebusadadanni wèè baké tihããpònti tii bàa okpààti, koo pímmú bèè nìtìbè do kraá dihei nè bèè do yè kóò tũnne nè benitìbè tɔbè péu kékònnè o cie. ¹² Ke súo mbetenkútìbè máa bèè bo nkuuti nè bèè bo nhò fiiku detie mbè tu dè fínyì.

¹³ Kè Babidɔnni kó behããpòmbèe bóké disɔwũ ð kó yesã̀nkè ti Yiè nKuyie ncíètè kpeye nè ye kó yeteitiyè nè disɔwũ ð kó kunankú diekú kùu bo ti Yiè nKuyie ncíètè kèto disɔwũ ð kékònnè Babidɔnni. ¹⁴ Kòò túóténè yesɔbo bè do ð nkounè yè mutápei nnè de kó tikãpenti nè de kó yese nè de kó ihaaké nè sibúkúsi. Dèè kó dimàà cénke tú disɔwũ ð kó tinenti bè do pínnè tì ti Yiè nKuyie cíètè miεke mutɔmmú. ¹⁵ Kuhããpònkú kùu baké tii bàa okpààti kè kùu túóté sisɔbúkúsi nè yebo bè do méúnè yè meyiĩ ndèè kó dimàà cénke tú mesɔ nkperε nè timátì péitì kperε.

¹⁶ Sodomɔ do dònè dii sɔwũ ð ti Yiè nKuyie ncíètè kó tinenti ti cèékú do í mæke kù màmè. Yesã̀nkè dieyè yédé nè kunankú diekú nè tenaasántè tèè kù tɔ nè yecèètiyè. ¹⁷ De kó yesã̀nkè yedé, ðimàà kó meokùmè do bo métiri bèwei ndi, bá ði kè ði mæke diteitiri di yómmè kè di okùmè bo métiri mèdémè nè dikéè. Bá ði teitiri ínke kè bè kpè mmesɔ nke fité kè dè dò nyetebe bè tu yè kèdènáti. Demou kè dè wè nke tú disɔwũ ð máa, ke me ndò nyedé.

¹⁸ Kè de kó kuhããpònkúu pí nyikuó niùti diewè Sedaya nè Sofonii wèè ò pòkoo, nè betɔbè bètãati bèè bàa ti Yiè nKuyie ncíètè, ké bè kpetínnè. ¹⁹ Kè kùu pínnè bè fĩnte wè kòò tu tekpàaticíètè koo kóti nè betɔbè mabè bènùmmú bèè wéínnè okpààti ke bo dihei miεke. Nè wèè baké behããpòmbè o koo pátíwã̀tì, wèè píi mbehããpòmbè nè dihei kó benitìbè tɔbè mabè sipísikuò. ²⁰ Nebusadadanni wèè baké Babidɔnni kó tihããpònti wee do bè pímmú kékònnè Dibuda èi Babidɔnni koo kpààti borè. ²¹ Kòò kè mbè kùu Dibuda èi Amati tenké.

Meìmmε Sudaa kɔbe yè̀mè be tenké.

*Kedaya naámmè kùmàndáa Sudaa tenké
(Wénté Sedemii 40:7-41:18)*

²² Kè Nebukannesaa túóté Ayikammu yaàbire Kedadia Safanni bire kédɔò kùmàndáa kòò bo mbaké benitìbè ò pímmú ke súo mbè Sudaa tenké miεke. ²³ Kè behããpòmbè iwĩ yembè mabè nè be kó tihããpònti kè bèe keè Babidɔnni koo kpààti dòòmè Kedadia kùmàndáa kékɔte o borè Misipaa. Nte de yembè yètè: Isimayeri nè Netanniya bire nè Soananni Kadeya bire nè Kedadia Tanneumeti bire Netofaa èi kou nè Yasanniyau Maaka bire, bèè do mbe nè be kó behããpòmbè. ²⁴ Kè Kedadia be dóunnè dinùu ke dò: Di bá nyĩ̀kú Babidɔnni kɔbe kè di kòmbù̀tì bè duò, mbonè dihei miεke ke pí mBabidɔnni koo kpààti tómmú, di yó mbomu kè dè di naati tìmatì í yóó di kòkénè.

²⁵ Meìmmε otãnkú oyiéwè miεke Isimayeri Netanniya bire nè Edisamaa wèè do tú tekpàaticíètè kou, kényiénè betɔbè mabè tepíitè, kè bèe kɔte képoté Kedadia kékuo, kéwennénè Sudaa kɔbe nè Babidɔnni kɔbe bèè do o bonè Misipaa. ²⁶ Meìmmε benitìbè bemou yòtemè Babidɔnni kɔbe, kétúóté besámpòbè nè bediebé nè bèè baké behããpòmbè kè bèe coké bemou kékɔte Esibiti.

Babidɔnni koo kpààti dɔ̀mè Sosakinni mesàà

(Wénté Sedemii 52:31-34)

²⁷ Bè me mpĩ nSudaa koo kpààti Sosakinni kékònnè Babidɔnni, kè dè mmàke yebie nsipísitããti nè yèyiekè, otãnkù teríítè nè odéríwè, diyìè sipísidé nè diyíènni yìè kè Babidɔnni koo kpààti Efidi-Medodakii di tikpàti, kòò kuó mmesémmè kòò kpeté kòò dènnè dikpetíntou, ²⁸ kòò nàké tináansààti, kòò níí nkoò mbaké bekpààtibè tɔ̀bè nè bè bè do wẽ nke bo Babidɔnni. ²⁹ Kòò duó nkè Sosakinnii dáté tikpetínyààti, kényo nwenwe Babidɔnni koo kpààti borè o fòmmu mumou mieke. ³⁰ Kòò kpààti weè nyé o kréi nsáã, yewe yemou duómè, o fòmmu mumou mieke.

Be kpààtìbè tŏmmú pátíri ketirì Di mpátíri tŏ tì náàntì

Be kpààtìbè tŏmmú pátíri ketirì nè didèrì yè wète ke kònté tì nàké tìnti Sammuyeri pátíri ketirì nè didèrì ye mieke nè be kpààtìbè pátíri diketirì nè didèrì ye mieke. Be kpààtìbè tŏmmú páte yedé mieke ke né nàké kè dè ntukúnè Isidayeribe nè Kuyie mbe kó metaummè.

De kó yepáte yèè ti benkú ke dò mbá nè meyei mmèè do Isidayeri kó dikpààtiyuu nè Sudaa kperi, Kuyie nyí yè ndinùù kù do bè dǎúnnè dì, ke dǎori kù bo yímè ké bè dæeté bembè ku nìtìbè bèè bo Sudaa tenkè. De kó kuce kuù tu Dafiti nè Sadomǎo nè Sosafati nè Esekiasi nè Sosiasi nè betǎbè betǎbè bèè do dǎori Kuyie ndómè. Be kó medǎðrìmè meè benkú Kuyie nkuù dómè kédǎò kù do dǎúnnè dì nùù ku nìtìbè

Dì pátíri ti benkú Kuyie nkuù tŏmmú ketémè ku cíètè nè bè kǎnnemè ikuù nùùbè nè Defiibe. De kó dipátíri dì ti náá nDafiti weè do yàmè bè dǎmmè kémaá Kuyie ncíètè, weè dǎu nyikuù tŏmmú. Kè Sadomǎo weè né maá Kuyie ncíètè.

Di mpátíri náàntì duó ke dǎmmè

1. Isidayeribe kó iwuǎ 1-9
2. Sauri kó mukúú 10
3. Dafiti kó tikpàti 11-29

ISIDAYERIBE KÓ IWUǎ NDUǎ KE DǎMMÈ

Adammu kéntǎ kétuǎkenè Esayuu kó iyaǎbí

¹ Adammu weè do peité Seti kè Setii peité Enǎsi. ² Kè Enǎsii peité Kenaa, kè Kenaa peité Matadeyæedi, kè Matadeyæedii peité Yederi. ³ Kè Yederii peité Enǎki, kè Enǎkii peité Matusademmu, kè Matusademmuu peité Demeki, ⁴ kè Demekii peité Nǎwee kè Nǎwee peité ibí itǎǎti: Semmu nè Kammu nè Safeti.

⁵ Kè Safetii peité Komæe nè Makǎku nè Madaii nè Safǎǎ nè Tubaadi nè Meseke nè Tidaasi. ⁶ Kè Komæe peité Aseknaasi nè Difati nè Tokadima. ⁷ Kè Safǎǎ peité Edisaa nè Tadisa nè Kitimmu nè Dodanimmu.

⁸ Kè Kammu peité Kuusi nè Misidaimmu nè Puti nè Kannahǎǎ. ⁹ Kè Kuusi peité Sebaa nè Afidaa nè Sabuta nè Dakima nè Sabutekaa. Kè Dakima kó ibí ntú: Saba nè Dedanni. ¹⁰ Kè Kuusi yí kèpeité Nemudodi, weè do tú okpàriteu ketiwè ketenkè ínkè. ¹¹ Misidaimmu, weè do tú Dudimmu kǎbe nè Ananimmu kǎbe nè Deabu kǎbe nè Nafutuyimmu kǎbe, be yǎàrì. ¹² Patidoosi nè Kasiduummu nè Kafutǎo, beè do tú Fidisitǎǎbe yǎàrìbè. ¹³ Kè Kannahǎǎ peité o kóo po Posidonnì nè Eti. ¹⁴ Kannahǎǎ weè do tú Sebusiibe nè Amǎriibe nè Kidikasiibe ¹⁵ nè Efiibe nè Adikiibe nè Sidoniibe, ¹⁶ nè Adifadiibe nè Semadiibe nè Amatiibe be yǎàrì.

¹⁷ Kè Semmu kó ibí ntú Edammu nè Asuu nè Adipakisadi nè Dudi nè Aramu nè Uusi nè Udi nè Ketee nè Meseke. ¹⁸ Kè Adipakisadii peité Sedaa, kè Sedaa peité Ebeæ. ¹⁹ Kè Ebeæ peité ibí idèi. O kóo po yètìrì do tú Meyatimè. Nè be kó tináàntì Pedeki, ke yé de kó dimǎnnì ndi benìtìbè yǎtemè. Kòo nantè yètìrì ntú Yokitanni. ²⁰ Kè Yokitannii peité Adimǎdadi nè Sedefu nè Asadimafeti nè Yedaki, ²¹ nè Adodammu nè Usadi nè Diida, ²² nè Ebaadi nè Abimmayæedi nè Sebaa, ²³ nè Ofidi nè Afidaa nè Yobabu. Yokitanni bí nyi memme.

²⁴ Kè Semmuu peité Adipakisadi, kè Adipakisadii peité Seda. ²⁵ Kè Sedaa peité Ebeædi, kè Ebeædii peité Pedeki, kè Pedekii peité Deu. ²⁶ Kè Deuu peité Seduku, kè Sedukuu peité Naǎo, kè Naǎo peité Teda, ²⁷ kè Teda peité Abarammu. Kè dè mboní kè Kuyie nhò yu ke dǎ Abarammu.

²⁸ Kè Abarammuu peité Isaki nè Isimayæeri. ²⁹ Nte Abarammu yaǎbí yètè. Kè Isimayæeri peité Nebayǎti o kóo po, nè Kedaa nè Adeberi nè Mibisammu, ³⁰ nè Misemaa

nè Duma nè Masa nè Adadi nè Tema, ³¹ nè Yetudi nè Nafisi nè Kedimaa. Isimayeyeri bí nyi memme.

³² Kè Ketudaa, Abarahammu do yì kètúóté wèè nitipòkù kòò ò peité Simidanni nè Yokisanni nè Medanni nè Mandiyāā nè Isebaki nè Suaa. Kè Yokisannii peité Sebaa nè Dedanni. ³³ Kè Mandiyāā peité Efaa nè Efee nè Enōki nè Abidaa nè Edidaa, Ketudaa bí nyi nè o yaàbí.

³⁴ Kè Abarahammu bire Isakii peité Esayuu nè Isidayeyeri. ³⁵ Kè Esayuu peité Edifasi nè Deuyeedi nè Yeusi nè Yaedammu nè Kodaa, ³⁶ kè Edifasii peité Tema nè Omaadi nè Sefi nè Katammu nè Kenasi nè Timuna nè Amadeki. ³⁷ Kè Deuyeedii peité Naati nè Seda nè Samaa nè Misaa. ³⁸ Kè Seii kó ibí ntú: Dotanni nè Sobadi nè Sibeōō nè Ana nè Disōō nè Esee nè Disāā. ³⁹ Kè Dotāā peité Ōdi nè Omammu. Kè Dotāā tāū yètìrì ntú Timuna, ⁴⁰ kè Sobadi peité Adiyanni Manati nè Ebaadi Sefi nè Onammu kè Sibeōō peité Aya nè Ana. ⁴¹ Kè Ana peité Disōō. Kè Disōō peité Amidanni nè Esibanni nè Itidanni nè Kedanni. ⁴² Kè Esee peité Bideanni nè Safāā nè Yakāā, kè Disāā peité Usi nè Adanni.

Edōmmu èi kó bekpààtìbè

(Wénté Tenketé 36:31-43)

⁴³⁻⁵⁰ Nte bekpààtìbè bèè do di tikpàtì Edōmmu èi kéféi mbetòbè kè Isidayeyeri mu nyi mōke okpààtì. Dinabaa èi kou Beōō bire Bedaa weè do baké Edōmmu kékú kè Bosedaa èi kou Sedaa bire Yobabuu cōuté tikpàtì, kékú, kè Temanni èi kou Usammu túóté tikpàtì, kékú kè Afiti èi kou Bedadi bire Adadii di tikpàtì, weè do dokénè Mandiyāā èi kōbe Mōabu èi, kè bè na. Ò ku dīi mōnni kè Masedekaa èi kou Sammudaa di tikpàtì kékú. Kè Sauri wèè do bo Deobōti èi kó kukó mborè kòò di tikpàtì. Ò ku dīi mōnni kè Akibōō bire Baadi-Ananni sōté tikpàtì. Ò ku dīi mōnni kè Pauu èi kou Adadi cōuté tikpàtì kēmpo Masabu bire Matededi kó debire Metebeyeedi.

⁵¹ Okpààtì Adadii ku dīi mōnni kè Edōmmu naàmùnkù kó bekótìbè beè mbaké. Nte be yètè: Timuna nè Adifa nè Yeteti ⁵² nè Odibamaa nè Edaa nè Pinōō ⁵³ nè Kenasi nè Tema nè Mibisaa ⁵⁴ nè Makidiyeedi nè Idammu beè do tú Edōmmu naàmùntì kó bekótìbè kè baké.

2

Sakōbu bire Sudaa yaàbí

¹ Nte Sakōbu bèè do yu wè ke tú Isidayeyeri o bí yètè: Dubenni nè Simmēōō nè Defi nè Sudaa nè Isakaa nè Sabunōō, ² nè Danni nè Sosefu nè Bensamee nè Nefutadii nè Kati nè Asee.

³ Kè Sudaa puoke Kannahāā èi kóo sapàà Suaa, kòò ò peité initidabí itāāti: Ee nè Onanni nè Seda. Edi weè do tú Mpo, kédōō ti Yiè nKuyie nyí dó dè kè kùu ò kùu. ⁴ Kè dè mboní kè Sudaa kóo dapàà mpokù Tamaa ò peité initidabí tei idéi, kè bè mbè yu ke tú Pedesi nè Seda. O bí imōu kè ìi wēnné kēmpo initidabí inùmmù. ⁵ Kè Pedesi kó ibí ntú Etisidonnii nè Amudi. ⁶ Kè Sedaa peité Simudi nè Etanni nè Emanni nè Kadikōōdi nè Dada kè bè mbo initidabí inùmmù. ⁷ Kè Kadimii peité Akaa* weè do te kè Kuyie mmiekee do Isidayeyeri, ke yé ò do sōnnemè Kuyie nyē mbè báá túóté dè kētieke. ⁸ Kè Etannii peité Asadia, ⁹ kè Etisidonnii peité Yedameyeedi nè Dammu nè Kadebu, kòò yètìrì terì ntú Kedubaii.

¹⁰ Kè Dammuu peité Amminnadabu kè Amminnadabuu peité Nasōō weè do tú Sudaa naàmùnkù kóo kótì. ¹¹ Kè Nasōō peité Sadima kè Sadimaa peité Boasi, ¹² kè Boasii peité Obedi, kè Obadii peité Sese, ¹³ kè Sese peité ibí iyiekè. Kòò kóo po ntú Ediabu kòò nante Abinnadabu kè Aminnadabuu nante Simmea, ¹⁴ kè Samaa nante Netanneyeedi, kè Netanneyeedii nante Dadaii. ¹⁵ Kòò me ntó nante Osemmu, kòò nante Dafiti, ¹⁶ kè be tābè ntú Seduya nè Abikayeedi, kè Seduyaa peité Abikaii nè Soabu nè Asayeedi kè bèè

1:38+Wénté Tenketé 36:19-21. 2:4+Tamaa: Wénté Tenketé 38. * 2:7 Akaa: Sosuwee pátìri mieke bè we nyu ke tú Akāā.

wënné bètããti. ¹⁷ Kè Abikayeedii peité denitidabire kè bèe dè yu ke dð Amasa o cice do tú Yetee Isimayeeeri wuò kou.

¹⁸ Kè Esidonni bire Kadèbu pokù Asuba peité íbì ìnàà kè denitipobire yètìrì ntú Yediyoti nè initidabí ìtããti Yesee nè Sobabu nè Adidonni. ¹⁹ Asuba ku dð mðnnì kè Kadèbuu puoke Efadati kè Efadatii peité Uuri. ²⁰ Kè Uuri peité Udi kè Udii peité Besadedi.

²¹ Etidonni mðke dð mðnnì yebie nsipísikuð, képuoke Kadaadi cice Makidi kóo sapàà nkòo ò peité Sekubu. ²² Kè Sekubuu peité Yaii weè do tieke yehékè sipísidé nè yètããti Kadaadi tempè mmieke. ²³ Kesuu èi nè Adamu èi kè ye kpààtibèe fietè Yaii kètieke yehékè nè Kenati eidiè, nè yehékè yèè yè tðkèné yemou kè yèe wënné yehékè sipísikuð. Bèè do bo ye mieke bemou bè do tú Kadaadi cice Makiidi yaàbí nyi. ²⁴ Etidonni weè do po Abiya kékú kè Kadèbuu duónè o pokù tòu Efadata kòo ò peité denitidabire, kè bèe dè yu ke dð Asuu, weè do keté Tekoa èi.

²⁵ Kè Etidonni kóo po Yedameyeedi pié íbì péu kè Dammu ntú o kóo po kénante Buna, kè Buna nante Odeni, kè Odenii nante Osemmu, kè Osemmuu nante Aiya. ²⁶ Kè Yedameyeedi puoke onitipòkù tòu Atada kòo ò peité Onammu. ²⁷ Kè Yedameyeedi kóo po peité Masasi nè Yaminni nè Ekee. ²⁸ Kè Onammuu peité Sammaii nè Yada. Kè Sammaii peité Nadabu nè Abisuu. ²⁹ Kè Abisuu puoke Abiyaii kòo ò peité Abanni nè Mòdidi. ³⁰ Kè Nadabuu peité Sededi nè Apayimmu, kè Sededii kú bá ò í mððte debire. ³¹ Kè Apayimmuu peité Iseii, kè Iseii peité Sesãã, kè Sesãã peité Adaii. ³² Kè Sammaii nantè Yada peité Yetee nè Sonnatãã, kè Yetee kú bá ò í mððte debire. ³³ Kè Sonnatãã peité Pedeti nè Sasa. Yedameyeedi yaàbí nyi memme.

³⁴ Sesãã í mpeité initidabí, képeité initipobí máà, kémmòke o tðntì Esibiti èi kou mòu kè bè ò yu ke tú Yada, ³⁵ kòo ò duó nho kóo sapàà mmòu kòo ò puoke kòo peité denitidabire, kè bèe dè yu ke dð Ataii. ³⁶ Kè Ataii peité Natãã, kè Natãã peité Sabadi. ³⁷ Kè Sabadi peité Efudadi, kè Efudadii peité Obedi. ³⁸ Kè Obedii peité Yeu, kè Yeuu peité Asadia. ³⁹ Kè Asadia peité Edesi, kè Edesii peité Edasaa. ⁴⁰ Kè Edasaa peité Sisimaii, kè Sisimaii peité Sadummu. ⁴¹ Kè Sadummu peité Yekammia, kè Yekammia peité Edisamaa.

⁴² Kè Kadèbuu peité o kóo po Mesa kòo nante Yedameyeedi, kè Mesaa peité Sifi nè Madesa, kè Madesaa peité Ebunò. ⁴³ Kè Ebunò peité Kodaa nè Tapua nè Dekemmu nè Sema. ⁴⁴ Kè Sema peité Daammu, kè Daammuu peité Yodikoammu, kè Dekemmu peité Sammaii. ⁴⁵ Kè Sammaii peité Maðð, kè Maðð peité Beti-Sudi. ⁴⁶ Kè Kadèbuu puoke onitipòkù tòu kè bè ò yu ke tú Efaa, kòo ò peité Anaa nè Mòsa nè Kasesi. Kè Adaa peité denitidabire ké dè yu ke dð Kasesi. ⁴⁷ Kè Yadaii peité Dekemmu nè Yotammu nè Kesãã nè Pedeti nè Efaa nè Saafu. ⁴⁸ Kè Kadèbuu yíé képuoke onitipòkù tòu, kòo yètìrì tu Maaka, kòo peité Sebee nè Tidana. ⁴⁹ Kè dè m boní kòo yíé képeité Saafu, kè Safuu peité Madimana nè Sefaa, kè Sefaa peité Makibena, kè Makibena peité Kibea. Be kó di fðnkúo kè Kadèbuu yíé képeité denitipobire ké dè yu ke dð Akisaa.

⁵⁰ Nte Kadèbu yaàbí kó yeyètè: O pokù Efadata kóo po do tú Uuri, kòo nante Sobadi, weè do keté Kidiya-Yeadimmu kó dihei, be yðfùð bè do bo bètããti ndi. ⁵¹ Sadima weè do keté Betideemmu èi. Kè Adèfuu keté Beti Kedee èi. ⁵² Kè Sobadii keté Kidiya-Yeadimmu èi. Kè Sobadi yaàbí mbo Adowee nè Menuwti kàbe èi kó dikéè. ⁵³ Bèè kó tinaàmuntì do tú Iditiibe nè Putibe nè Sumatiibe nè Misedaiibe bèè do bo Sodaa èi nè Esitaadi kperi ye mieke.

⁵⁴ Sadima yaàbí do tú Betideemmu èi kàbe nè Netofaa èi kàbe nè Adidoti-Beti-Yoabu èi kàbe nè Manaati èi kàbe kó dikéè nè Sodaa èi kàbe, ⁵⁵ keyíénè bèè yé yepáte be kó tinaàmuntì. Bèè do tú Yabesi èi kàbe bèè do tú Tidatiibe nè Simatiibe nè Sukatiibe nè bè tu bè Keniibe Amati kó kuwuò nkàbe, bèè pié Dekabiibe.

3

Dafiti bí kó yeyètè

¹ Nte Dafiti ò initidabí ò peité ì Ebunò i kó yeyètè: Amunò weè do tú Mpo, kòo yð tú Ainòammu Sisedeedi èi kou. Kòo dérì ntú Danniyeedi, kòo yð tú Abikayeedi, Kadimeedi

èi kou. ² Kòo tǎǎnwè ntú Abusadǎmmu Kesuu èi kóo kpààtì Tadimaii kóo sapàà Maaka ò peité wè. Kè onaanwè ntú Adonniya, kòo yǎ yètìrì tu Akiti. ³ Kòo nummuwè ntú Sefatia, kòo yǎ yètìrì tu Abitadi. Kòo kuónwè ntú Itediammu, kòo yǎ tú Ekidaa. ⁴ Dafiti tǎ dii mǎnni tikpàtì kémbo Ebunǎo yebie nyèyiekè nè dikéè. Dii mǎnni ndi ò piémè de kó initidabí ikuò. De kó difǎnkúò kè Dafiti ntǎ tikpàtì kékǎte Sedisadǎmmu ke dǎ yebie sipísitǎǎti nè yètǎǎti. ⁵ Ò de mbo, kòo pokù Batisebaa Amiyēdi kóo sapàà nhò peité initidabí ìnàà: Simaa nè Sobabu nè Natǎǎ nè Sodomǎo. ⁶⁻⁸ Kè Dafitii yíé kèpeité ibí tǎi ìwei: Ibaa nè Edisua nè Edifedee nè Nǎka nè Nefeki nè Yafia nè Edisamaa nè Ediada nè Edifedee. Kè be tǎǎ ntú Tamaa, ⁹ kè né mbúútì initidabí o pobè tǎbè ò pié ì.

¹⁰ Nte Sodomǎo bí nè o yaàbí: Weè do peité Odoboammu kè Odoboammuu peité Abiya, kè Abiyaa peité Asaa, kè Asaa peité Sosafati. ¹¹ Kè Sosafatii peité Yodammu kè Yodammuu peité Asia, kè Asiaa peité Soasi, ¹² kè Soasii peité Amasia, kè Amasiaa peité Asadia, kè Asadiaa peité Yotammu. ¹³ Kè Yotammuu peité Aasi, kè Aasii peité Esekiasi, kè Esekiasii peité Manansee, kè Manansee peité Amǎo, ¹⁴ kè Amǎo peité Sosiasi. ¹⁵ Kè Sosiasi kóo po ntú Yoananni, kòo nante Sosakimmu, kè Sosakimmuu nante Sedesiasi, kè Sedesiasii nante Sadummu, ¹⁶ kè Sosakimmuu peité Yekonniasi nè Sedesiasi.

¹⁷ Yekonniasi bè do pī n wè kékǎnnè Babidǎnni o kóo ibí do tú Seditieri ¹⁸ nè Madikidammu nè Pedaya nè Sennasaa nè Yekammia nè Osama nè Nedabia. ¹⁹ Kè Pedaya kóo ibí ntú Sodobabēdi nè Simmeii, kè Sodobabēdi peité ibí ìdēi: Mesudammu nè Ananniya nè denitipobire Sedomiti, ²⁰ kèyíénè initidabí ìnummù Asuba nè Oedi nè Bedekia nè Asadia nè Yusuba Esedi.

²¹ Kè Ananniya peité ibí ìdēi: Pedatia nè Yesaya, kè Yesayaa peité Defaya, kè Defayaa peité Adinanni, kè Adinannii peité Abudiasi, kè Abudiasii peité Sekanniya. ²² Kè Sekanniya peité ibí ìkuò: Semmaya nè Atuusi nè Ikadi nè Badia nè Neadia nè Safati. ²³ Kè Neadia peité ibí ìtǎǎti Edioyennaii nè Isikia nè Asidikammu. ²⁴ Edioyennaii do peité initidabí iyiekè ndi. Odafia nè Ediasibu nè Pedaya nè Akubu nè Yoananni nè Dedaya nè Ananni.

4

Sudaa bí nè o yaàbí

¹ Sudaa peité ì bí do tú: Pedesi nè Etisibonni nè Kadimii nè Uuri nè Sobadi. ² Kè Sobadii peité Deayaa kè Deayaa peité Yaati kè Yaatii peité Aummai nè Daadu beè do tú Sodaa naàmùnkù kǎbe kó beyààribè.

³⁻⁴ Efadata kóo po do tú Uuri, weè keté Betideemmu èi kèpié initidabí: Etammu nè Sisedēdi nè Isema nè Idibasi nè denitipobire Asedeponni, kèyíé kèpeité Pennuyēdi wèè keté Kedǎori èi, kèyíé kèpeité Esee wèè keté Usaa èi.

⁵ Asuu weè keté Tekoa èi kémbo benitipòbè bèdébè Edaa nè Naada. ⁶ Kè Naada peité initidabí ìnàà Ausammu nè Efee kè Efee nante Teminni kè Teminnii nante Aasitadi. Naadaa kóo ibí nyi memme. ⁷ Kè Edaa peité ibí ìtǎǎti Sedeti nè Soaa nè Etina.

⁸ Kè Kǎtii peité Anubi nè Sobeba weè do tú Adummu Adadeyēdi bire naàmùnkù kǎbe yààrì.

⁹ Yabesi do tú onitì nwe bè bùó wè kè dè pēēté o tebí. O yǎ do ò peí kèfǎúté mediè mme kè dèè nte kòo ò yu ke dǎ Yabesi.

¹⁰ Weè do bàntè Kuyie nke dǎ: Kuyie nyIsidayēeribe tū nkù á m pǎ mesàà, n yíé m mǎke dè, nni nkǎnkè meyei nnè mēfǎútímè memǎu. Kè Kuyie nhò duó nhò kù mǎo dè. ¹¹ Suaa kóo kóti Kedubu weè peité Meii, kè Meii peité Esitǎǎ. ¹² Kè Esitǎǎ mbo Beti-Dafaa kèpeité Paseāà nè Teina kòo keté Naasi èi kè be yaàbí mbo Dekaa èi.

¹³ Kè Kenaai peité Otinniyēdi nè Sedaya. Kè Otinniyēdi peité Atati nè Meonǎtaii. ¹⁴ Kè Meonǎtaii peité Ofidaa, kè Sedayaa peité Yoabu weè do tú beyántìbè yààrì, bèè do bo kubiriku bè tu kù beyántìbè biriku.

¹⁵ Kè Yefundee bire Kadēbuu peité initidabí ìtǎǎti: Idu nè Edaa nè Naammu. Kè Edaa peité Kenasi.

¹⁶ Kè Yadeyεedi peité Sifi nè Sifaa nè Idiyaa nè Asadeyεedi.

¹⁷⁻¹⁸ Kè Esida peité Yetεε nè Mεδedi nè Efεε nè Yanωω, kè Mεδedii puoke Esibiti koo kpààti koo sapàà Bitiya, koo peité Midiyammu nè Sammai nè Iseba wèè keté Esitemαa εì. Kè Mεδedii yíε kέpuoke Sudaa kó kuwα kou, koo ò peité Yededi nè Ebεε nè Yekutiyeedi. Kè Yededii keté Kedωω εì, kè Ebεε keté Sokoo εì, kè Yekutiyeedi keté Sandoyaa εì.

¹⁹ Kè Odiya puoke Naammu tāũ. Weè kó iyaàbí do tú Kadimiibe nè Makatiibe, kè Kadimiibe mbo Keidaa εì kè Makatiibe bo Esitemαa εì.

²⁰ Kè Simωω peité Amunωω nè Dinna nè Benni-Anaa nè Tinωω. Kè Iseii naàmùnkù kabe ntú Soeti nè o bire.

²¹⁻²² Kè Sudaa bire Seda peité Εε nè Dada nè Yokimmu nè Soasi nè Sadafi, kè Edii keté Deka εì, kè Dada keté Madesa εì kέyíénε beyaàdùòbè bèè do duòkù tiyaàkpeti be kó tinaàmùnti beè do bo Iseti Asebeaa εì. Kè Yokimmu kabe mbo Koseba. Soasi nè Sadafi kè bèε puoke Mαabiibe kè mu nyí konní Deemmu. De kó tinaàn̄ti tu tì dδò t̄inti nè dimònni.

²³ Bè do tú beyaamaribè mbe kέmbo Netaimmu εì nè Kededaa εì okpààti borè koò maà tiyaati.

Simmeòò kó ibí

²⁴ Kè Simmeòò peité Nemmyeedi nè Yaminni nè Yadibu nè Seda nè Sauri. ²⁵ Kè Saurii peité Sadummu, kè Sadummu peité Mibisammu, kè Mibisammuu peité Misemaa. ²⁶ Kè Misemaa peité Amuyeedi kè Amuyeedi peité Sakuu kè Sakuu peité Simmeii. ²⁷ Kè Simmeii peité initidabí tepíítε nè ìkuò initipobí ìkuò. O tebíi í mpeité kè dè nsū deè te kè Simmeòò kó kuwα nyí nsū ke mànnε Sudaa kaku mamè.

²⁸⁻³² Dafiti mu nyí cαuté dii mànni tikpàti kè Simmeòò kó kuwα nkabe bo yèè ekè tu yie nè siì ekεsí kέntα kέtuokenε Dafiti cαuté dii mànni tikpàti: Bεrisebaa nè Mαdada nè Asaa-Suadi nè Bidaa nè Esemmu nè Todadi nè Betuyeedi nè Odima nè Sikidaki nè Beti-Madikaboti nè Atisaa-Susimmu nè Betibidii nè Sadaimmu nè Etammu nè Ainni nè Dimωω nè Tokenni nè Asāā. ³³ Nè sihekesí siì yé tòkénε, kέtuokenε Badati yehεkè bè do bo yenyε. Bè c̄i kó yeyètε bomu diheikεmpátiri mieke.

³⁴⁻³⁸ Nte Simmeòò kó kuwα nkó tinaàmùnti kó bekótibè: Amasia bí do tú Mesobabu nè Yammideki nè Yosaa. Asiadi weè do peité Sedaya, kè Sedayaa peité Yosibia, koo né peité Yeu nè Sowεeri. Semmaya weè do peité Simidi kè Simidii peité Yedayaa kè Yedayaa peité Anωω, kè Anωω peité Sifei, kè Sifei kó ibí ntú Sisa nè Bennaya nè Yesimiyeedi nè Adiyedi nè Asayaa nè Yekoaya nè Yakoba nè Edioyennaii. Be kó kuwα ndo sūú mmediε mme. ³⁹ Kè bèε cítε kέtuoke Kedωω tenkè mànkù diyìε yìèní kèè bíékè kó kubiriku ke wanti bè bo ncēm̄mù dè be wūò, ⁴⁰ kέpétε dinaacēnni sààri kè di ndeu mesàà mbá òmòu í mbè kóonnε. Kammu yaàbí do de mbo nè dimònni. ⁴¹ Sudaa koo kpààti Esekiasi tα dii mànni tikpàti, de mànni ndi bekpààtibè ti bo ke yu bèè yètε bè domè de kó kutemp̄, kέpuo ntitouti nè yefe Kammu yaàbí do borè, kέkuo benitibè bèè do dè bo bemou kέdeè kékari deborè ke kraá ke dè bo nè yìenni. Ke yé dinaacēnni sààri dè bomè bè bo ncēm̄mù dè be pe.

⁴² Kè Simmeòò kó kunaàmùnkù kabe mabε sikousinùmmu (500) kote Edommu tempē nyetārè kaku, kè Iseii bí ìnàà mbè ni beè tu: Pedatia nè Adia nè Defaya nè Usiyeedi. ⁴³ Kè bèε kuω Amadesiibe, bèè do yenté kénkraá ke dè bo kέdeè kékari. Kè be yaàbí kraá dè bo nè yìenni.

5

Dubenni kó kuwα

¹ Dubenni weè do tú Sakabu koo po ke né duónε o cice pokù mαu, kè deè nte koo paà Mpo dò nkétieke dè. Kè bèε dè duó nSosefu kó ibí, bá ò ténke í ncóm̄mù o f̄t̄iri. ² Kè Sudaa kó kuwα nkpenke kέpēētε o tebíi kp̄eyi. Weè kó kuwα mmieke nke okpààti do yènnimè kέmbakε Isidayεeribe. Kè Sosefu bí ìi baa né nte Mpo ò nte dè. ³ Kè Sakabu koo po Dubennii peité initidabí ìnàà. Enōki nè Paduu nè Etisibonni nè Kadimii.

⁴ Kè Sowεerii peité Semmaya kè Semmayaa peité Kaku kè Kakuu peité Simeii, ⁵ kè Simeii peité Misee kè Misee Deaya kè Deaya peité Baadi, ⁶ kè Baadii peité Beedaa. Beedaa do

tú Dubenni kó kuwɔ nkóo kpààti nwe. Kè Asidii èi kóo kpààti Tikidaa Fadasaa ò pĩ nkékònnè Asidii tenkè.

⁷ Nte Beedaa tebií naàmùnti mieke bèè do tú beniùbè bè do bè kàà nkè bè ntümmè betòbè. Yeiyeedi weè do tú oketiweè. Kè Sakarii ntú odéri. ⁸ Be kó difònkúò kè Bedaa ntünní. Ò do tú Sowèeri naàmùnkù kou nwe, Sema yaàbire. Kòo cice tú Asaai.

Beè kó tinaàmùnti kàbe do bo ketenkè kèè bo Adowee tempè nkubakù cãngu bíékè kénto kétuàkenè Nèbo tãri nè Baadi-Nèwò èi kubakù you bíékè. ⁹ Be kó ketenkè do ketè diyè yìèní kèè bíékè kó dikpàà ndi kénto kédítènè kukó nhEfadati ke yé bè do màkemè iwũò péu Kadaadi èi. ¹⁰ Sauri do tú diì mònni okpààti kè bèè dokénè Akidiibe kè bè na kéfiète be èi Kadaadi tempè diyè yìèní kèè bíékè.

Kadi kó kufuku do duó ké dò mmèè botí

¹¹ Kè Kadi yaàbí mbo Basã kó kubiriku kénto kétuàkenè Sadikaa diyè yìèní kèè bíékè ke bè èrínè. ¹² Kè Sowèeri kó kunaàmùnkù kuù mbaké tisònti kè bè mbo Basã, kè Safã kòku mbè pòkoo kényiénè Yanaii kòku nè Safati kòku. ¹³ Be kó difònkúò kè tinaàmùnti teti mbo tiyiekè Mikayèeri kòku nè Mesudammu kòku nè Sebaa kòku nè Yodaii kòku nè Meyakã kòku nè Sebaa kòku nè Siyaa kòku nè Ebee kòku. ¹⁴ Be kó kunaàmùnkù kó beyààribè do tú Abiyai nè Uuri nè Yadoaa nè Kadaadi nè Mikayèeri nè Yesisaii nè Yado nè Buusi. ¹⁵ Kunni yaabire Abidayeedi bire Aii weè do bè baké, ¹⁶ kэмbo Kadaadi tempè Basã tenkè ke né yíènè yehèkè yèè dè tòkénè, kè be naacènni ntú Sadonni kó kubiriku kénto kétuàkenè be tenkè mànkù.

¹⁷ Kè bèè wãri bè yetè diheì kó yepáte mieke Yotammu tu diì mònni Sudaa kàbe kóo kpààti nè Sedoboammu tu diì mònni Isidayèeribe kóo kpààti.

¹⁸ Dubenni nè Kadi nè Manansee naàmùnkù kàbe kó dikéè teri bè do màke behããpòmbè sikòupísinàà nè sikòupísinàà nè sikòusiyiekè nè sipísiikuò (44760) bè do tú bèè nò mbèmbe mudòò mesàà ke tau tidòpiti nè yekpàrise nè detännè. ¹⁹ Kè bèè dokénè Akidiibe nè Ayetuu botí kàbe nè Nafisi botí kàbe nè Nadabu botí. ²⁰ De kó mudòò mieke kè bèè banté ke dò nKuyie mbo tee, ké kù bàntè ké kù mɔw meteèmmè. Kè kùu bè teennè kè bèè na Akidiibe nè bèè bè kòmmú, ²¹ kèpímmú be wũò ìi tu: Yòyóbè sikòupísinùmmù (50000) ipe nè sibóò sikòupíkòupísidé nè sikòupísinùmmù (250000) nè sãmmarímú sikòupísidé (2000) kèpímmúnè benitibè tekòupíkòutè kékònnè (100000). ²² Kè bèè kuò be dootitòbè péu ke yé de kó mudòò do túmè Kuyie nkõmu mmu, kédeè kékari be tenkè kэмbo kè Asidii kóo kpààti yàa bè pìmmúnè kékònnè o èi.

Manansee kó kuwɔ ndikéè teri kàbe

²³ Kè Manansee kó kuwɔ ndikéè sònnii kòte kékari Basã tenkè, kénto kétuàkenè Baadi-Edimɔw nè Senii nè Edimɔw tãrè. Kè be wuò nsúú. ²⁴ Nte bèè do ni be cèí be yetè: Efee nè Iseii nè Ediyeedi nè Asidiyeedi nè Idimmeya nè Odafia nè Yadiyeedi. Bemou bè do tú bèè yetè feí bèmbe, yekòmbò yembè.

²⁵ Dubenni kó kuwɔ nnè Kadi kòku nè Manansee kòku dikéè, kè bèè yete Kuyie mbe yembè do tú nkù, ké kù bùtínnè kèfíé iwũò yebàkè ibotí tei do feu yè, kè Kuyie nyi kùò ké bè kànnè. ²⁶ Mèmmè kè Kuyie nyIsidayèeribe tũ nkùu íi nhAsidii kpààtibè Pudi nè Tekidati-Fadasaa be mieke, kè bèè bè do mudòò ké bè na ké bè pìmmú kékònnè Adaa èi nè Abɔw kperi nè Ada ye tenkè. Kè bè mpékénè Kosã kó kukó nke kpaá dè bo nè yíènní.

Defii kó kufuku duó ke dòmmè

²⁷ Defii kó ibi ìi tu: Kerisonni nè Keati nè Medadi. ²⁸ Kè Keatii peité Amidammu nè Yesea nè Ebunɔw nè Usiyeedi. ²⁹ Kè Amidammu peité Anɔw nè Mɔyiisi nè be tãũ Midiyammu. Kè Anɔw peité Nadabu nè Abiu nè Edasaa nè Itamaa. ³⁰ Kè Edasaa peité Pinasi kè Pinasii peité Abisua. ³¹ Kè Abisua peité Buki kè Bukii peité Usi, ³² kè Usii peité Sedaya kè Sedayaa peité Medayoti. ³³ Kè Medayotii peité Amadia kè Amadia peité Aitubu. ³⁴ Kè Aitubuu peité Sadoki kè Sadokii peité Aimasii ³⁵ kè Aimasii peité Asadia kè Asadiaa peité Yoananni ³⁶ kè Yoanannii peité Asadia weè do tú ikuó niùti Kuyie ncíètè mieke Sadomɔw do maá

tè Sedisademmu. ³⁷ Kè Asadia peité Amadia kè Amadiaa peité Aitubu ³⁸ kè Aitubuu peité Sadaki kè Sadakii peité Sadummu ³⁹ kè Sadummuu peité Idikiya kè Idikiyaa peité Asadia ⁴⁰ kè Asadiaa peité Sedaya kè Sedayaa peité Yosadaki. ⁴¹ Kuyie ndo duó ndi m̀nni kè okpààti Nebukannesaa pí nSudaa k̀be ǹ Sedisademmu k̀be k̀ we nwēnnénè Yosadaki k̀k̀onnè Babidanni.

6

Defii kó kuwuò nk̀be t̀bè

¹ Defii kó ibí do tú: Kerisonni ǹ Keati ǹ Medadi. ² Kè Kerisonni kó ibí ntú Dibini ǹ Simmeii. ³ Kè Keati kpeyi tú: Amudamu ǹ Isaadi ǹ Abunwò ǹ Usiyeedi. ⁴ Kè Medadi kpeyi ntú Madi ǹ Musii. Bè do tú Defii kó kuwuò nk̀ tinaàmuntì kó beyààribè.

⁵ Nte Kerisonni kó kunaàmunkù do duó ke d̀mmè: Kerisonni weè do peité Dibini, kè Dibinii peité Yaati, kè Yaatii peité Simma, ⁶ kè Simma peité Yoa kè Yoa peité Ido kè Ido peité Seda, ǹ Yeatidaii.

⁷ Nte Keati kó kunaàmunkù duó ke d̀mmè: Keati weè do peité Aminnadabu kè Aminnadabuu peité Kodee kè Kodee peité Aitubu. ⁸ Kè Aitubuu peité Edikanaa kè Edikanaa peité Abiyasafu, kè Abiyasafuu peité Aimasii, ⁹ kè Aimasii peité Taati kè Taatii peité Udiyeedi kè Udiyeedii peité Osiasi, kè Osiasii peité Sauri.

¹⁰ Edikanaa do peité initidabí idéi ndi, Amasaii ǹ Aimoti. ¹¹ Kè Aimotii peité Edikanaa, kè Edikanaa peité Safaii, kè Safaii peité Naati ¹² kè Naatii peité Sammuyeri, ¹³ kè Sammuyerii peité o kóo po Soweri ǹ o nantè Abia.

¹⁴ Nte Medadi kó kunaàmunkù duó ke d̀mmè: Medadi weè do peité Madi, kè Madii peité Dibini, kè Dibinii peité Simmeii, kè Simmeii peité Usaa, ¹⁵ kè Usaa peité Sima kè Simaa peité Akiya, kè Akiyaa peité Asaya.

¹⁶ Bè tanné d̀i m̀nni Kuyie ntaummè tou ku c̀t̀t̀ mieke, kè Dafiti duó nk̀ Defii yaábí ì nte mudèmmù. ¹⁷ Sodomwò mu ndo í maá Kuyie nc̀t̀t̀ Sedisademmu kè bè te mudèmmù Kuyie ntaummè tou ìk̀e ikuó ỳ ndè nd̀mmè.

¹⁸ Nte bèè do te mudèmmù ǹ be bío: Keati naàmunkù mieke Sammuyeri yaábire Emanni Soweri bire. ¹⁹⁻²³ Nte o kó kuwuò ndo duó ke d̀mmè: Sakabu weè peité Defii kè Defii peité Keati kè Keatii peité Isaadi, kè Isaadi peité Kodee kè Kodee peité Ebiyasafu kè Ebiyasafuu peité Asii kè Asii peité Taati kè Taatii peité Sefanniya kè Sefanniyaa peité Asadia kè Asadiaa peité Soweri kè Sowerii peité Edikanaa kè Edikanaa peité Amasaii kè Amasaii peité Maati kè Maatii peité Edikanaa kè Edikanaa peité Sufu kè Sufuu peité Toaa kè Toaa peité Pedyeedi kè Pedyeedi peité Yeodammu kè Yeodammuu peité Edikanaa kè Edikanaa peité Sammuyeri.

²⁴ Kè Emanni tebite Asafu nc̀mmú o bakù yoú ke ni dident̀nni teri, ò do tú Simmeaa yaábire Bedikia bire nde. ²⁵⁻²⁸ Nte o kó kuwuò ndo duó kè d̀mmè: Defii weè do peité Kerisonni, kè Kerisonni peité Yaati kè Yaatii peité Simmeii kè Simmeii peité Sima kè Simaa peité Etãã kè Etãã peité Adaya kè Adayaa peité Seda kè Sedaa peité Etinii kè Etinii peité Madikia kè Madikiaa peité Basiya kè Basiyaa peité Mikayeri kè Mikayerii peité Sima kè Simaa peité Bedikiaa kè Bedikiaa peité Asafu. Kè Defii weè ntú be yààri.

²⁹⁻³² Kè Emanni ǹ Asafu be tebite Etãã c̀mmú o bakù c̀nku ke ni dident̀nni teri. Ò do tú Abudi yaábire Kisi bire nde. Nte o kó kuwuò ndo duó ke d̀mmè: Defii weè do peité Medadii kè Medadii peité Muusi kè Muusii peité Madi kè Madii peité Semmeedi kè Semmeedii peité Bani kè Banii peité Amisi kè Amisii peité Idikiya kè Idikiya peité Amasia kè Amasiaa peité Asabia kè Asabiaa peité Maduki kè Madukii peité Abudi kè Abudii peité Kiisi, kè Kiisi peité Etanni.

³³ Kè Defii kó kuwuò nk̀be mpí mmutōmmú tēmù mumwò Kuyie nc̀t̀t̀ mieke.

³⁴ Anwò ǹ o bí bèè do te bè bo mbenkùmè Kuyie nyiwūō benitibè kù pã nyì, ke ì tuò ndiwūōt̀nni ìnk̀e, ke tuò ntihúuntì dihúunt̀nni ìnk̀e. Bè do te bè bo mpímmè

mutōmmú muməu mùu tu Kuyie nciētè kōmu. Bè do te bè bo ndəorimè meyei nciēm̄mè kó ikuó Isidayeeri be Kuyie ndo tì nàké ku kóo tōnti Məyiisi ke yē ndeməu dè dō nkéndōmmè. ³⁵ Nte Anəo yaabí: Anəo weè do peité Edasaa kè Edasaa peité Pinasi kè Pinasii peité Abisua. ³⁶ Kè Abisuaa peité Buki kè Bukii peité Usi kè Usii peité Sedaya, ³⁷ kè Sedayaa peité Medayoti. Kè Medayotii peité Amadia kè Amadia peité Aitubu, ³⁸ Kè Aitubuu peité Sadaki kè Sadakii peité Aimasii.

Bè do duó nyèè ekè Defii yaabí

³⁹ Nte bè do totí mèè botí yehékè Anəo yaabí: Bè do tãū tété kè Keati kó kunaàmunkù kəbe beè ntú beketibè kécəuté be kó ketenkè. ⁴⁰ Yèè ekè do tú Ebunəo èi Sudaa tempē mmieke nè be wūō yó ncenti dè, ⁴¹ kéduó ndepaa nnè de kó sihekési Yefundee bire Kadəbu. ⁴²⁻⁴⁵ Kè bèè duó nyikuó niùti Anəo yaabí Ebunəo disəri kó yehékè. Ebunəo nè Dibunaa nè Yatiidi nè Esitemməa nè Idenni nè Debi nè Asāā nè Bəti-Seməsi. Kè Bensaməe kó kutempē nkpeye ntú Kebaa nè Adimeti nè Anatoti, kè de kó yehékè wēnné tēpítè nè yētāāti nè bè wūō yó ncenti dè.

⁴⁶ Kè bèè tãū tété kéduó nKeati kó kunaàmunkù kəbe təbè be kó yehékè Efadaimmu tempē mmieke, nè Danni kó kutempē mmieke, nè Manansee kó kuwəo ndikéè kùu bo diyie yìenì kè ku mieke. ⁴⁷ Kè bèè duó nKedisō kó kunaàmunkù kəbe be kó yehékè tēpítè nè yētāāti Isakaa nè Asee nè Nefutadii nè Manansee kó kuwəo itempē mmieke ì bo Basāā tenkè mieke. ⁴⁸ Kè bèè tãū tété kéduó Medadi kó kunaàmunkù kəbe be kó yehékè tēpítè nè yédèè, Dubenni nè Kadi nè Sabunəo be tenkè mieke. ⁴⁹ Isidayeeri be do duó nde kó yehékè Defiibe, ké bè duónnèmu be wūō yó ncenti dè. ⁵⁰ Yehékè ti nàké yèè kpéi yè do bo Sudaa nè Simmēō nè Bensaməe be kó itempē mmieke nke, bè do tãū tété nwe ké yè mbè duó.

⁵¹⁻⁵⁵ Nte disəri kó yehékè bè do duó nyè Keati kó kunaàmunkù kəbe Efadaimmu tempē mmieke nè Sisemmu tārè kəku mieke, yèè tu: Kesəe nè Yokiməemmu nè Bəti-Onəo nè Ayanəo nè Kati-Diməo ké bè duónnè Manansee kó kuwəo ndikéè tərì, dī bo diyie taà kèè bíékè de kó yehékè yèè tu: Anəe nè Bideammu, bè do yè mbè duó, ké bè duónnèmu be wūō yó ncenti dè.

⁵⁶⁻⁶¹ Nte bè do duó nyèè ekè Kerisonni kó kunaàmunkù kəbe, Manansee kó kuwəo ndikéè dī bo diyie yìenì kèè bíékè kó kutempē mmieke Konaa èi nè Asitadoti yèè bo Basāā tenkè mieke. Isakaa kó kutempē mmieke ké bè duónnè Kedesi nè Dabedati nè Damoti nè Anemməii. Asee tempē mmieke ké bè duó Masadi nè Abudonni nè Ukoki nè Deəbu. Nefutadii tempē mmieke ké bè duó Kedesi èi dī bo Kadidee nè Aməo nè Kidiyataimmu. Bè do yè mbè duó nké bè duónnèmu be wūō yó ncenti dè.

⁶²⁻⁶⁶ Nte bè do duó nyèè ekè Medadi kó kunaàmunkù kəbe, Sabunəo kó kutempē mmieke, de kó yehékè tu yie: Dimməonəo nè Tabəo, ké bè duó nDubenni kó kutempē nkūu bo kukò nSuditēē diyie yìenì kèè bíékè ke tókénè Sedikoo de kó yehékè yèè tu: Dikpàà kó dihei Besəe Yaasi nè Kedemoti nè Metaati. Kadi tempē mmieke ké bè duó Damoti èi dī bo Kadaadi tenkè mieke nè Madaimmu nè Esibonni nè Yasəe, kéānné bá dī èi nè be wūō yó ncenti dè.

7

Isakaa kó kuwəo ndo duó ke dōmmè

¹ Kè Isakaa kó ibí mbo inàà: Toda nè Pua nè Yasubu nè Simmudonni. ² Kè Toda kpəyi ntú: Usi nè Defaya nè Yediyēdi nè Yammai nè Ibusammu nè Sammuyēeri, beè do tú bekótibè Toda naàmunkù mieke, ke tú yekōmbə yembè. Okpàati Dafiti baké dī mōnni bè do bo sikəupísisidé nè sikəupísidé nè sikəusikuò ndi (22600). ³ Kè Usii kpəyi ntú Isidaya kè Isidayaa peité Mikayēeri nè Abudiasi nè Sowēdi nè Isiya bəməu memme bè do tú bèè kōtí bəmbe be cēi mieke. ⁴ Be kó tinaàmuntì mieke kè benitidaabè bèè dō nkéna kékəte mudoò kè bè mbo sikəupísisitāāti nè sikəupísiikuò (36000), ke yé bè do məkemè benitipòbè péu kè bèè bè pié ibí.

⁵ Kè bèe kaa nyIsakaa kó kunaàmunkù miεke bèè nò mmudoò ke tú yekòmbò yembè kè bè mbo sikòupísisini nè sikòupísiyiekè (87000).

Bensamεε kó kuwα ndo duó ke dòmmè

⁶ Kè Bensamεε kó ibí mbo itããti Bedaa nè Bekεε nè Yediyayεedi. ⁷ Kè Bedaa peité inummù Etisibonni nè Uusi nè Usiyεedi nè Yedimøti nè Idi, bè do tú yekòmbò yembè mbe ke baké be naàmuntì, bemou kè bè mbo sikòupísisidè nè sikòupísidè nè sipísitããti nè bènàà (22034). ⁸ Kè Bekεε peité Semidaa nè Yoasi nè Ediesεε nè Edioyennaii nè Omudi nè Yedemøti nè Abiya nè Anatøti nè Ademeti. Bekεε kó ibí nyi memme. ⁹ Kè bèe kaa mbe kó tinaàmuntì købe kè bè mbo benitìbè sikòupísisidè nè sikòusidè (20200) bèè nò mmudoò ke tú yekòmbò yembè. ¹⁰ Yediyayεedi weè do peité Bideanni kè Bideanni bí ntú Seusi nè Bensamεε nè Eudi nè Kennanaa nè Setãã nè Tadisisi nè Aisayaa. ¹¹ Yediyayεedi yaðbí nyi memme. Bá wè koð nkóti o naàmunkù miεke, kè bèe bè kaa nkè bè mbo tekòupípiíte nè sikòupísiyiekè nè sikòusidè (17200). Bèè nò mmudoò ke tú yekòmbò yembè.

¹² Idi weè do peité Supimmu nè Upimmu, Kè Aεε peité Usimmu.

¹³ Kè Nefutadii bí ntú Yasiyεedi nè Kunni nè Yesεε nè Sadummu. Bè do tú Bidaa yaðbí nyi.

Manansee kó kuwα nduó ke dòmmè

¹⁴ Manansee pocēnni ò do tùoté di Asidii købe miεke weè do ò peité Asidiyεedi nè Makiidi, kè Makiidii peité Kadaadi, ¹⁵ kè Makiidi waá nhonitipòkù képuó Supimmu kéwaá nhotòu képuó Upimmu, kémmaxe o tãũ mòu kòo yètìrì tu Maaka. Makiidi bire terè do tú Sedofadi, kè Sedofadii pié initipobí máa. ¹⁶ Kè Makiidii puoke Maaka kòo ò peité denitidabire ké dè yu ke dò Pødesi, kýyíε képeité detere ké dè yu ke dò Sedesi kè Sedesii peité Udammu nè Dekemmu, ¹⁷ kè Udammuu peité Bedanni.

Kadaadi naàmunkù købe mbe memme. Kadaadi do tú Makiidi bire nde Manansee yaðbire.

¹⁸ Kè Kadaadi tãũ Amødekettii peité Isehødi nè Abiesεε nè Mada. ¹⁹ Kè Semidaa bí ntú: Ayanni nè Sisemmu nè Dikii nè Anniyammu.

Efadaimmu kó kuwα nduó ke dòmmè

²⁰ Kè Efadaimmu peité Sutedaa kè Sutedaa peité Bededi kè Bededii peité Taati kè Taatii peité Edeyada kè Edeyadaa peité Taati. ²¹ Kè Taatii peité Sabadi nè Sutedaa. Kè Efadaimmu bí tei idèi Eσεε nè Edeyaadi kè bè ndó kéfiεte Kadi εi købe kó iwũ kè bèe bè kù. ²² Kè bè cice Efadaimmu nkuð mbe kúú nke dò yewe péu, kòo tebí ò bàntè. ²³ De kó difònkùò kòo duónè o pokù kòo púo nképeité denitidabire ké dè yu ke dò: Bediya, ke yé meyeñcaàrimè do bomè o cíētè. ²⁴ Kòo yíε képeité denitipobire ké dè yu ke dò: Seeda, deè do maá Bèti-Onø tenni ínκè nè Bèti-Onø biriku nè diheì bè tu di Usenni Seeda. ²⁵ Kè Beda peité Defaa kòo peité Desefu kè Desefuu peité Tedaa kè Tedaa peité Taammu, ²⁶ kè Teannii peité Daedanni kè Daedannii peité Ammiudi kè Ammiudii peité Edisamaa, ²⁷ kè Edisamaa peité Nunni kè Nunnii peité Sosuwee.

²⁸ Bèè do te Betεedi εi nè be wũ yó ncenti dè, Nadaa diyie yìèní kèè bíékè, kénte Kesεε εi nè Sisemmu εi nè be wũ yó ncenti dè diyie taà kèè bíékè kénto kétuøkenè Aya εi nè bè wũ yó ncenti dè.

²⁹ Manansee kó ibí iì do te Bèti-Seanni εi nè Taanaki kperi nè Mekidoo εi nè Dødia nè be wũ yó ncenti dè.

De kó yehεkè Isidayεeri bire Sosεfu yaðbí iì do yè ã.

Aσεε kó kufuku duó ke dòmmè

³⁰ Kè Aσεε peité Imuna nè Isifa nè Isifi nè Bediya nè be tãũ Sedaa. ³¹ Kè Bediya peité Eβεε nè Madikiyεedi, weè do peité Bidisaiti, ³² kè Eβεε peité Yafideti nè Somεε nè Otammu nè be tãũ Suaa. ³³ Kè Yafidettii peité Pasaki nè Bimadi nè Asefati. Yafiti peité bèmbe. ³⁴ Semεε weè do peité Doka nè Ububa nè Aramu, ³⁵ Edemmu weè do peité Sofaa nè Imuna nè Sedesi nè Amadi. ³⁶ Kè Sofaa peité Suaa nè Adinefεε nè Suadi nè Bedi nè Imida, ³⁷ nè Besεε nè

Udi nè Samaa nè Sidisa nè Itidanni nè Beeda. ³⁸ Kè Itidannii peité Yefundee nè Pisipa nè Ada.

³⁹ Kè Udaa peité Ada nè Anniyeedi nè Disia.

⁴⁰ Bemou memme bè do tú Asee yaábí nyi memme. Bèè do tú be cǐ kó bekótíbè, ke tú bekpàrinuombe nè yekòmbò yembè. Kè bée kaa Asee naàmunkù kàbe bèè nò mmudoò kè bè mbo sikòupísìdé nè sikòupísìkuò (26000).

8

Bensamēe kó kuwà nkàbe bèè do bo Sedisademmu

¹ Nte Bensamēe peité ibí ìnùmmù kè ì ntùmmè itàbè: ² Bedaa nè Asebeedi nè Aada nè Nao nè Dafa. ³ Kè Bedaa peité Adari nè Keda nè Ayiudi ⁴ nè Abisuaa nè Naama nè Aoa, ⁵ nè Keda nè Sefammu nè Udammu.

⁶⁻⁷ Kè Eudii peité Naamaa nè Aiya nè Keda. Bèè do tú be cǐ kó bekótíbè kémbo Kebaa kè bée bè bèti kè bée kàte kémbo Mannaati èi. Usaa cice Keda nè Ahiudi beè do bè niité ðe kó dihei.

⁸⁻⁹ Kè Sadaimmu beti o pobè bedé Usimmu nè Baada. Be kó difònkúò kòo mbo Mòabu tempē nkéyíé kétúóté Odesi, kòo peité initidabí iyiekè: Yobabu nè Sibia nè Mesa nè Madikammu ¹⁰ nè Yesusi nè Sakia nè Midima, bèè do kótí be cǐ mieke. ¹¹ O pokù Usimmu weè do peité Abitubu nè Edipadi. ¹² Kè Edipadii peité Ebee nè Miseammu nè Semmeedi. Weè do maá Onò nè Dòdi ekè nè sihekesí sù ðe tǎkè.

¹³ Bediya nè Semma beè do tú Ayanò èi kàbe cǐ kó bekótíbè. Bèè do bèti Kadi èi kàbe. ¹⁴⁻¹⁶ Kè Bediya kó ibí ntú: Aiyo nè Saasaki nè Yedemoti nè Adadi nè Edee nè Makayeedi nè Isepa nè Yoa.

¹⁷⁻¹⁸ Kè Edipadi kó ibí ntú: Sebadia nè Mesudammu nè Isikia nè Ebee nè Isimedia nè Isidia nè Yobabu.

¹⁹⁻²¹ Kè Simmeii kó ibí ntú: Yakimmu nè Sikidi nè Sabudi nè Edienaii nè Sidetaii nè Ediyeyeri nè Adaya nè Bedaya nè Simmuda.

²²⁻²⁵ Kè Sasaki kó ibí ntú: Isepāā nè Ebee nè Ediyeyeri nè Abudonni nè Sikidi nè Ananni nè Ananniya nè Edammu nè Anetotia nè Ifidea nè Pennuyeedi.

²⁶⁻²⁷ Kè Yedoammu kó ibí ntú: Sammesedaii nè Seadia nè Atadii nè Yadesia nè Edia nè Sikidi.

²⁸ Bèè do tú bèè kòtí be naàmuntì duó ke dòmmè kémbo Sedisademmu.

²⁹ Kabaòò weè do keté Kabaòò èi kémbo di mieke kòo pokù yètìrì tu Maaka. ³⁰ Kòo bísapo tu Abudonni kòo nei ntú Tisuu nè Kiisi nè Baadi nè Nadabu, ³¹ nè Kedòori nè Aiyo nè Kesee, ³² kè Mitidotii peité Simma kè bè mbo Sedisademmu nè be tebí.

Sauri yaábí

(*Wénté* 9:39-44)

³³ Nee weè do peité Kiisi kè Kiisii peité Sauri kè Saurii peité Sonnatāā nè Madikisua nè Abinnadabu nè Esibadi. ³⁴ Kè Sonnatāā peité Mēdibaadi, kè Mēdibaadi peité Mīsee. ³⁵ Kè Mīsee peité Pitōō nè Mēdeki nè Tadea. ³⁶ Kè Aasii peité Yoada kè Yoadaa peité Ademeti nè Asimafeti nè Simidi, kè Simidii peité Mōsa. ³⁷ Kè Mōsaa peité Binnea, kè Binneaa peité Defayaa kè Defayaa peité Edasaa kè Edasaa peité Aseedi. ³⁸ Kè Aseedi peité initidabí ikuò: Asidikammu nè Bokedu nè Isimayeyeri nè Seadia nè Abudiasi nè Annani. Bemou Aseedi bí nyi memme. ³⁹ Kè Aseedi mmàke o tebite kè te yètìrì tu Eseki, kòo peité o kóo po Udammu nè o nei Yeusi nè Edifedee. ⁴⁰ Kè Udammu kó ibí ntú yekòmbò yembè betāntāūbè, kè bè mmàke initidabí péu nè be yaábí bemou kè bè mbo tekòutè nè sipísìnùmmù (150).

Bemou Bensamēe kó kuwà nkàbe mbe memme.

9

Isidayeyeribe bèè do niité kékonní Sedisademmu

¹ Kè bée kaa nyIsidayeyeribe be wuò ntù nyitòbè ke dòmmè kēwāri be yètè, Isidayeyeribe kpààtìbè nè Sudaa kàbe be páte mieke. De mōnni ndi bè pìnmúmè Sudaa kàbe kékōnnè Babidōnni, bè yete mēè kpéi nKuyie nkpeti. ² Isidayeyeribe nè ikuó nùbè nè Defiibe nè bèè

do teénnè Defiibe Kuyie nciétè kó mutõmmú, beè do tú beketibè kényiité kékonní kékari be ekè.

³ Sudaa kàbe mabè nè Bensamee kàbe mabè nè Efadaimmu kàbe mabè nè Manansee kàbe mabè kè bèe kàtení kékari Sedisademmu.

⁴ Sudaa kó kuwuo mmieke Utaii weè do ni Pedesi kó kunaàmùnkù. Nte o yààribè kó kufuku do duó ke dõmmè: Sudaa weè peité Pedesi kè Pedesii peité Bani kè Bani peité Immuri kè Immurii peité Omudi kè Omudi peité Ammiudi kè Ammiudii né peité Utaii. ⁵ Sedoniibe kó kunaàmùnkù mieke be kóo po Asayaa weè do bè ni nè o bí. ⁶ Sedaa kó kunaàmùnkù mieke kè Yeuyeedi mbè ni. Sudaa kó kuwuo nkumou kè bèe wënné kэмbo sikousikuò nè sipísìwei (690).

⁷ Saduu weè do ni Bensamee kó kuwuo. Nte o yààribè kó kufuku do duó ke dõmmè: Asennuyaa weè do peité Odafia kè Odafiaa peité Mesudammu kè Mesudammu né peité Saduu. ⁸ Yedoammu bire Ibinniyaa weè do ni o kó tecíétè, kè Uusi bire Edanni nni o kpete. Mikidi weè peité Uusi kòo peité Edaa kòo nni bè cíétè. Ibinneyaa weè do peité Deuyeedi, kòo peité Sefatia, kè Sefatiaa peité Mesudammu kòo nni be kó tecíétè. ⁹ De kó benitìbè do tú bèe kòtí bèmbè be cèí. Bembè nè be tebíi bemou kè bèe wënné kэмbo sikousiwei nè sipísìnùmmù nè bèkuò (956).

¹⁰ Nte ikuó niùbè mieke bèè do konní be yètè: Yedaya nè Yoyadibu nè Yakinni. ¹¹ Asadiaa weè do kótí Kuyie nciétè kó mutõmmú. Nte o yààribè do tũnnemè betòbè: Aitubu weè do peité Medayoti kè Medayotii peité Sadaki kè Sadakii peité Mesudammu kè Mesudammuu peité Idikiya kè Idikiyaa né peité weè Asadia. ¹² Kòo tòu ntú Adaya nte o yààribè do tũnnemè betòbè: Madikiyaa weè peité Pasuu kè Pasuu peité Yedoammu kòo né peité weè Adaya. Kòo tòu ntú Masaii, nte o yààribè do tũnnemè betòbè: Imee weè do peité Mesidomiti kè Mesidomitii peité Mesudammu kè Mesudammuu peité Yaseda kè Yasedaa peité Adiyeeeri kè Adiyeeeri né peité weè Masaii. ¹³ Nè ikuó niùbè bèe kòtí be kó sicéí kè bè mbo benitìbè tekoupiítè nè sikousiyiekè nè sipísikuò (1760) bemou bè do tú bediebè mbe Kuyie nciétè tõmmú mieke.

¹⁴ Defiibe kó kuwuo mmieke Semmaya weè do ni Medadi kó kunaàmùnkù. Nte o yààribè do tũnnemè betòbè: Medadi weè do peité Asabia, kòo peité Asidikammu, kòo peité Asubu, kè Asubuu né peité weè Semmaya, ¹⁵ Asafu kó kunaàmùnkù mieke Bakibakaa weè do ni. Asafu weè do peité Sikidi kè Sikidii peité Misee kè Misee peité Matanniyaa kè Matanniyaa peité Kadaadi kè Kadaadii peité Edesi kòo né peité weè Bakibakaa. ¹⁶ Yedutunni kó kunaàmùnkù Abudiasi weè do kù ni. Kè Yedutunnii peité Kadaadi kè Kadaadii peité Semmaya kè Semmayaa né peité weè Obudiasi. Edikanaa weè do peité Asaa kè Asaa né peité weè Bedekia. Kè bè mbo Netofaa èi kó kutempè mmieke.

¹⁷ Nte yebòrè kó bebàribè kó yeyètè: Sadummu nè Akubu nè Tadimoo nè Aimanni ke né yíenè be tebíi, kè Sadummu ntú be kóo kótí. ¹⁸ Nè yíenni beè bàà okpààti kó yebòrè diyìe yìèni kèè bíékè kpeye. Beè do tú bèe bàà Defiibe kari kó yebòrè. ¹⁹ Abiyasafu yaàbire Sadummu Kodee bire nè o tebíi beè do bàà Kuyie nciétè kó dibòri nè dimònni be cicebè beè do tú bèe bàà Kuyie nciétè kó dibòri. ²⁰ Edasaa bire Pinasi nè dimònni weè do tú be kóo niùtì kè ti Yiè nKuyie nni nhò bonè. ²¹ Kè Mesedemia bire Sakarii mbaà metaummè tou kó dibòri.

²² Bè do bè tããté be ekè mieke nke kè bè bo mbaà yebòrè bè do bè kàa mbemou kè bè mbo sikousidè nè tepítè nè bèdébè (212). Dafiti nè Kuyie mpããnáantì náantò Sammuyeeeri beè do bè duó nde kó mutõmmú. ²³ Bembè nè be bí beè do te bè bo mbaàmè ti Yiè nKuyie nciétè kó yebòrè beè do baànè metaummè tou nè dimònni.

²⁴ Bebàribè do ã mbo tipítì tinàà ndi. Diyìe yìèni kèè bíékè nè di taà kèè bíékè nè kubakù youú nè kucànkù. ²⁵ Kè be tebíi sù kpáá be ekè kè sù ní kàtení be borè ke dò yewe yeyiekè.

²⁶ Bèè do kótí yebòrè bàrìmù bè do bo bèndà ndi ke ní ndè bo sãã. Defiibe beè do te bè bo

mbaàmè Kuyie ncíètè, nè tidieti ku cíètè kpàtì borè. ²⁷ Bè do wentí Kuyie ncíètè pîtì nti, beè do te bè bo ntè bàamè ke tè kpetírì bá dìi kúnwehni.

²⁸ Bè mabè be mieke beè do te bè bo ndakemè Kuyie ncíètè nenti kpéi. Ke ní nyóó tì dènneni ké tì kàa, ke nyóó tì tanné ké tì kàa. ²⁹ Kè bèe tāāté betòbè mabè be mieke kè bè ndake ikuó nenti kpéi nnè muyuo nsàamù nè menaà nnè mekùò nnè tihúúnti nè metenie nfōōme. ³⁰ Ikuó nùbè bí ìi do te ì bo ndəorimè metenie nfōōme.

³¹ Defiibe mieke Kodee naàmunkù kou Sadummu bísapo Matitaa weè do te ò bo nkaatimè yekàtindà bè pāā nyè Kuyie. ³² Keati naàmunkù kəbe mabè beè do te bè bo mpūūmè pēēbè bè pāā mbè Kuyie mbá tèè òmpùtè.

³³ Defiibe bèè do tú bedèmbè ke kótí be cēī kè bè nhā Kuyie ncíètè kó tidieti, bè do í pí mmutōmmú tēmù mamù, be kó mutōmmú do tú mudèmmù máa ndi kuyie nnè keyènkè.

³⁴ Beè do tú bèè kòtí be cēī mieke be yààribè wuə ntūmmè itəbè, kè bè mbo Sedisademmu.

Bè bàtemè Sauri yààribè
(Wénté Mukàmmù 8:29-38)

³⁵ Yeiyeedi weè do keté Kabaōō èi kəmbo di mieke kòo pokù yètìrì ntú Maaka. ³⁶ Kè be bísapo yètìrì ntú Abudonni nè Tisuu nè Kiisi nè Baadi nè Nεε nè Nadabu, ³⁷ nè Kedəə nè Aiyο nè Sakarii nè Mikidoti. ³⁸ Kè Mikidoti peité Simmammu kè bè mbo Sedisademmu nè be tebíi.

³⁹ Nεε weè do peité Kiisi, kè Kiisi peité Sauri. Kè Saurii peité Sonnatāā nè Madikisuaa nè Abinnadabu nè Esibadi. ⁴⁰ Kè Sonnatāā peité Medibaadi, kè Medibaadi peité Miseen. ⁴¹ Kè Miseen peité Pitōō nè Medeki nè Tadea. ⁴² Kè Aasii peité Yada, kè Yadaa peité Ademeti nè Asimafeti nè Simidi kè Simidii peité Mōsa. ⁴³ Kè Mōsaa peité Binnea kè Binneaa peité Defayaa kè Defayaa peité Edeyasaa kè Edeyasaa peité Aseedi. ⁴⁴ Kè Aseedii peité initidabí ìkuò: Asidikammu nè Bokedu nè Isimayeri nè Seadia nè Abudiasi nè Annani.

DAFITI, ISIDAYEERIBE KPÀÀTÌ KÓ TINÁÁNTÌ

10

Sauri kó mukúú
(Wénté 1 Sammuyeri 31:1-13)

¹ Fidisitēēbe beè do do Isidayeeriibe mudòò, kè Isidayeeriibe kó behāāpòmbè ncokù kè bè bè puotì ditāri Kidiboa ke kòu. ² Bè me nyī kécētinne Sauri nè o bí kékua o bí: Sonnatāā nè Abinnadabu nè Madikisuaa. ³ Kè mudòò fuute kè betāntāūbēe koute Sauri. ⁴ Kè Saurii náké wèè tə o kpàrinenti ke dō: Kpate a kpàrisiè ké n kuə n yí dō itayéi yembè n kuə ké nni ndaú.

Wèè tə o kpàrinenti kòo yəte ke í nyie. Kè Sauri cóó nho kpàrisiè kédò di ínkè. ⁵ Wèè tə o kpàrinenti kòo yà ò kumè ke múnkeε cóó nho kperi kédò di ínkè kékú.

⁶ Mēmme Sauri nè o bí itāāti bè kumè, be cíètè be məu. ⁷ Kè Isidayeeriibe bèè kó dimàà do bo kubiriku kè bèe yà Isidayeeriibe cokùmè, kè mudòò kònnè Sauri nè o bí, ke yóu be ekè kécoké, kè Fidisitēēbeε kəteni ke yè kàri.

⁸ Mēmme kè dèe wenté kè Fidisitēēbeε kəte kénkutiri becírìbè káyà Sauri nè o bí kè bè ku ke duó Kidiboa tāri ínkè. ⁹ Kè bèe kuti Sauri kékéété o yuu kēwēnnénè o kpàrinenti kétúóté kékònnè, ké tì pīkéké Fidisitēēbe εi diməu kénáké benitìbè nè yebòkè bè namè Isidayeeriibe. ¹⁰ Kè bèe túóté Sauri kpàrinenti kétanné be kó tebəōcīètè, kétúóté o yukóú kénúnnè be kó dibəō bè tu dì Dakōō di kó ditou mieke.

¹¹ Yabesi èi kəbe beməu bèè bo Kadaadi tempē mmieke bè kèè dìi mōnni Fidisitēēbe dōò dè Sauri deməu, ¹² kè benitidaabè yekōmbò yembè beməu íté kékəte kétúóté Sauri nè o bí ké bè kònnè Yabesi èi kékūnnè be kúú Yabesi èi kó mutie bè yu mù ke tú tedeménti mu také.

¹³ Sauri do yete ti Yiè nKuyie nkpeti nti kè dæè nte kòo kú. Ò do í yie nkétünne ti Yiè nKuyie nkpeti, ò do bùtínné ku kuó nyi kémbourí tinùbootì, ¹⁴ kéyete ò bo mbekùmè ti Yiè nKuyie. Kè ti Yiè nKuyie nyóu kòo kú kè kùu duó ntikpàti Seseë bire Dafiti.

11

Bè pìmmè Dafiti tikpàti

(Wénté 2 Sammuyeri 5:1-3)

¹ Kè Isidayeribe bemou tíí nDafiti borè Ebunwò kòò nàké ke dò: Nte tínti ti tú a botí kòbe mbe kè ti wẽ mmeyĩ mmemáà. ² Nè dimònníní Sauri do tú dì mònni okpààti kè f̂òò niù Isidayeribe mudòò. Ti Yiè nKuyie nda nàkému f̂òò yó mbakémè ku nìtìbè Isidayeribe, f̂òò yó ntúmè bè kóo kpààti.

³ Mèmmè kè Isidayeribe kó bekótìbè bemou kòte késónké Dafiti Ebunwò. Kòo bè dònè metaummè ti Yiè nKuyie nyìkè Ebunwò. Kè bèe ò còú mmekùò nkóò pĩ ntikpàti kòò bo mbaké Isidayeribe ti Yiè nKuyie ndo tì nàké Sammuyeri kényè ndè ndòmmè.

Dafiti tiekemè Sedisademmu

(Wénté 2 Sammuyeri 5:6-10)

⁴ Dafiti nè o kòbe Isidayeribe bemou, kè bèe báátí ke bo do Sebusiibe bèè do bo Sedisademmu. ⁵ Kè Sebusiibe bèè bo de kó diheì mieke kè bèe nàké Dafiti ke dò: A í tatiní di nheì!

Nè memme kè Dafitii fiete diheì kperì iduotí fité dì Siyõõ. Kè bèe dè yu ke dò Dafiti èi Siyõõ. ⁶ Dafiti do béimmu ke dò: wèè bo niité képoté Sebusiibe weè yóò niité behããpòmbè kè Seduyaa bire Soabuu niité képoté Sebusiibe kèniité behããpòmbè.

⁷ Kè Dafiti mbo de kó diheì kperì iduotí fité dì. Deè te kè bèe dì yu ke tú Dafiti èi. ⁸ Kòo maá iduotí kéfité kutãdèikù bè ìtinné kù, ké kù yu ke dò Midoo kè Soabuu tũnte diheì sònni.

⁹ Mèmmè kè Dafiti yètìrì nfeirí, kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa ní nhò bonè.

Dafiti kó behããpòmbè yekõmbò yembè

(Wénté 2 Sammuyeri 23:8-39)

¹⁰ Nte behããpòmbè yekõmbò yembè bèè do bonè Dafiti o kpàti timou mieke, beè do wènnénè Isidayeribe sòmbè kè bèe pí nDafiti tikpàti kèntũ mbe Yiè nKuyie mbè nàké tì.

¹¹ Nte de kó behããpòmbè yètè: Yasobeammu, Akimòniibe botí kou mòu kó debire weè do kótí yekõmbò yembè bètããti tĩnni, weè do èi nho kpãnni kékuo benitìbè sikòusitããti (300) dimònni dimáà.

¹² O kó difõnkúò kè Edeasaa Dodo Ahoa èi kou kó debire nhò tũnko, ò do kòké yekõmbò yembè bètããti tĩnni mieke nke. ¹³ Ò do bonèmu Dafiti Pasi-Damimmu Fidisitẽẽbe do tíí ndiì mònni ke bo dokénè Isidayeribe, kè Isidayeribe kó behããpòmbèe coké, ke ŝ ntidiiti bèe tú tì ódisi ti kó kupaku dè bo. ¹⁴ Edasaa nè o kòbe kè bèe cómmú ké kù fiète képoté Fidisitẽẽbe, kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Isidayeribe beè na ké bèe auté mediè.

¹⁵ Mèmmè kè benitìbè bètããti bembe bèè ni benitìbè sipísitããti, kè bèe kòtení ke bo yà Dafiti dipèrì dii bo Adudammu tãdènkù borè. De kó dimònni kè Fidisitẽẽbe bàtè Defaimmu biriku ke kari. ¹⁶ Kè Dafiti mbo tecèkpetè mieke ke sari, kè Fidisitẽẽbe kó dikari mari bo Betideemmu. ¹⁷ Kè Betideemmu èi bòrì kó tebinte nie nkó kudókùu pí nDafiti, kòo saute ke dò: We mbo ndónnì Betideemmu èi bòrì kó tebinte nie kè n yã?

¹⁸ Ò yĩ memme kè bekpàrinuambe bètããti bembe kètè Fidisitẽẽbe kó dihããpònkari kékòte kédóni menie Betideemmu ké mè tóni kòò duó nkòo yete ò bo yãmè, ké me pã ti Yiè nKuyie ké mè còúnko ku ìkè. ¹⁹ Ke béi nke dò: Ti Yiè nKuyie mbáá yie nkè n yã de kó menie, mè n dò mmeyĩ mme ke yé de kó benitìbè cinnemè be bò nye, ke kàátè mukúú nke kòte ke mè dónni. Kòo yete ò bo mè yãmè. De kó bekpàrinuambe bètããti beè do pí nde kó mutõmmú.

²⁰ Soabu tebite Abikaii weè do ni benitibè sipísitããti, kékuonè o kpãnni be dootitãbè sikousitããti (300), kòo yetìriri feité benitibè sipísitããti sinsi mieke. ²¹ Kè bèe ò dèúkùnne kè dèe pèētè sipísitããti sinsi, o yetìriri me nyí nfeité ke tũðke beketibè bètããti kpeye, kòo bè baaté.

²² Yoyada dikõmbùò yiè nweè do peité Bennaya, o yààri do tú Kabuseyeedi èi kou nwe, kòò mbaké benitibè péu, weè Bennaya do kùò Mõabu èi kó bekpàrinuõmbe bèdé, weè do kùò Mõabu èi kó kubinku kó dicìrìcìrì muséè diemù kó diyìè. ²³ Weè do wète kékuo Esibiti kou mòu kòo okùmè bo métìri bèdé nè dikéè, kòo tò dikpãnni kè dikpãndóu mannè kupààkondùdóu, kè Bennaya fietè o kpãnni kòò kùonè. ²⁴ Nte Yodayada bire Bennaya dðd dè, kòo yetìriri feité bekpàrinuõmbe sipísitããti bembe mieke. ²⁵ Ò do tú wèè yetìriri feí wènwe benitibè sipísitããti bembe mieke, ò me nné í ntũðke bètããti bembe, kòo kpààti Dafitii duó nkè wè mbaké behããpõmbè bèè bàà wenwe okpààti.

²⁶ Behããpõmbè yekõmbò yembè tãbè do tú: Asaedi Soabu nantè nè Edananni Dodo Betideemmu èi kou kó debire. ²⁷ Nè Samõti Adodi èi kou nè Edesi Padonni èi kou. ²⁸ Nè Idaa Ekési Tekoa èi kou kó debire, nè Abiesee Anatõti èi kou. ²⁹ Nè Sibekaii Usaa èi kou, nè Idaii Ahoa èi kou. ³⁰ Nè Madaii Netofaa èi kou, nè Ededi Netofaa èi kou Baana kó debire. ³¹ Nè Itaii Dibaii Kibea èi kou kó debire Bensamee kó kutempè nkou, nè Bennaya Pidatonni èi kou, ³² nè Kasi èi kó ikó mpéemmè kou Udaii nè Abiyeeedi nè Betii Adaba èi kou, ³³ nè Baodimmu èi kou Asimafeti nè Sadibonni èi kou Ediaba. ³⁴ Kisõõ èi kou Asemmu kó ibí tú: Sakee bire Sonnatãã Adadii èi kou ³⁵ nè Adadii èi kou Sakaa bire Aiyammu nè Udii bire Edifadi, ³⁶ nè Makeda èi kou Efee nè Padonni èi kou Aiya ³⁷ nè Kadimeedi èi kou Esido nè Esebaii bire Naadaii. ³⁸ Natãã tebite Soweeeri nè Akiditi botí kou Mikaadi. ³⁹ Nè Amõniibe botí kou Sedeki, nè Bedõti èi kou Nadaii wèè do tũ Seduya bire Soabu kpàrinenti. ⁴⁰ Nè Yetee cíètè kou Idaa nè Kaarebu be cíètè temáà ndi, ⁴¹ Itiibe kó kunaàmunkù Udii Adaii bire Sabadi, ⁴² nè Dubenni kó kuwuo nkou Sisa bire Adinna weè do neinè behããpõmbè sipísitããti. ⁴³ Nè Maaka bire Annani nè Metenni èi kou Sosafati. ⁴⁴ Nè Asetado èi kou Usia nè Adowee èi kou Otammu bí Samma nè Yeyeedi, ⁴⁵ nè Semudii bire Yediayeedi nè o tebite Tisi èi kou Yoa. ⁴⁶ Nè Mataa èi kou Ediedi nè Edinammu bí Yedibaii nè Sosafia nè Mõabu èi kou Itima, ⁴⁷ kényiénè Tisoba èi kòbe Ediyeeeri, nè Obedi nè Yasiedi.

12

Benitibè ketibè bèè do wènnénè Dafiti

¹ Nte bèè do kàte kéwènnénè Dafiti ke s̄ nhò bo Sikida ke s̄ri Kiisi bire Sauri kpéí, de yembè do tú yekõmbò yembè mbe, bekpàrinuõmbe, bèè do õõ ò teennè mudòò. ² Ke nò nke tãũ kucãnkù nè kuyóú, ke si dokùnè detãnténditirè.

Bensamee naàmunkù kou Sauri tebiì nsi, s̄i yetè tu yiè: ³ Kibea èi kou Simaa bí, Soasi nè o tebite Ayesee wèè do ni be kó kunaàmunkù nè Asimafeti bí Yesiedi nè Pedeti nè Anatõti èi kòbe Bedakaa nè Yeuu. ⁴ Isimayaa Kabaõõ èi kou, ohããpõnkperi weè do ni behããpõmbè sipísitããti, ⁵ nè Kededaa èi kòbe Sedemii nè Yayeedi nè Yoanna nè Yosabadi, ⁶ nè Adufu èi kòbe Edusaii nè Yedimõti nè Beadia nè Semmadia nè Sefatia, ⁷ nè Koda naàmunkù kòbe Edikanaa nè Isia nè Asadèedi nè Yoesee nè Yasobeammu ⁸ nè Kedõõ èi kòbe Sedoammu bí Yoeda nè Sebadia.

⁹ Be kó difõnkùò kè Kadi kó kuwuo nkòbe tũnnõ kéwènnénè Dafiti ò s̄ri dè dikpáa mieke. Yekõmbò yembè do mbe bekpàrinuõmbe bá wè kòò nò nke kèí kudõpikù, ke nò nke tãũ yekpãã nke mòke yecìrìcìrè kó yekõmbò ke cãã nsiwei cããmè yetãrè ìnkè. ¹⁰ Bè do bo tepítè nè òmáà ndi, Esee weè do tú oketiwe kè Abudiasi ntú odéríwè, kè Ediabuu ntú otããnwè, ¹¹ kè Maseemmana ntú onaanwè kè Sedemii ntú onummuwè, ¹² kè Ataii ntú okuónwè kè Ediyeeeri ntú oyiénwè, ¹³ kè Yoana ntú oniínwè, kè Edisabadi ntú oweínwè, ¹⁴ kè Immeyau ntú opíínwè, kè Makemanaii ntú tepítè nè oketiwe. ¹⁵ Kadi kó kuwuo nkòbe mabè do mbe, bèè baké yehããpõntirè be mieke, wèè tu osãmpòu kòo wèrímu mmànnè behããpõmbè tekòutè (100) kõmu, kòo diewè kõmu mànnè tekõupítè

(1000) kōmu. ¹⁶ Beè do sènté kukó nSuditēē dibenni kóo tãnkù ketiwè mieke, ke s̄s̄ menie mpíe ke yènnè yekonnébìe kébèti bèè maá ku také diyìe yìenì kèè bíékè nè di taà kèè bíékè.

¹⁷ Bensamēe kó kuwuo nkabe mabè nè Sudaa kó kuwuo nkabe mabè kè bèe wēnnè kékate kēsōnké Dafiti ò sòri dè. ¹⁸ Kè Dafitii íténì kè bèe co kébèi nke dò: Kè di kàtení m borè nè kunaatí nku ke bo n teennè n yóó yíemmu kè ti yèmmèe wēnnè, kè di me nkàtení ke bo n soutému kè n fítènè n dootitabè, m me nyí cààrè mùmamù, ti Yiè nKuyie nti yembè do tū nkù ti wúómmu ke bo ti púté. ¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie nYaá nta Amasaii wèè do ni benitibè sipísitāāti kòò béi nke dò:

Ti da wēnnèmu.

F̄́ nDafiti Seseē bire ti da kómmúmu

kunaatí nda bonè kémbonè bèè da teénnè.

A kóo teènti tu ti Yiè nKuyie nku.

Kè Dafitii yie nké bèe cōuté, kè bèe nwēínè bèè baké yehāāpòntìrè.

²⁰ Mēmme kè Manansee kó kuwuo nkabeēe kate Dafiti borè ke s̄s̄ nhò kòte Fidisitēēbe dokù ndè Sauri ke bo bèe wēnnénè. Ò me nyí mbè wēnnénè ke yé Fidisitēēbe kó bekràtìbè do nàkémè be máa kòò bèti ke dò ò yàà bo kónté kéwēnnénè o yiè nSauri kè bèe kùò.

²¹ Mēmme Dafiti ítémè kénwēti Sikidaa kè Manansee kó kuwuo nkabe bembè nhò neínè. Beè yètè tu: Adinaa nè Yosabadi nè Yediayæeri nè Mikayæedi, nè Yosabadi, nè Ediu nè Sidetai. Bè do tú bèè ni bèmbè Manansee kó kuwuo nkabe bá wè tekoupiítè (1000). ²² Kè bèe nteénnè Dafiti ke baké dihāāpòntìnnì, ke yé bèe do túmè bemou bekràrinuambe mbe, kòò bèe baá mbèhāāpòmbè. ²³ Bá dīi yiè kè Dafitii mpieti beteembè kòò kó dihāāpòntìnnì dèúkú ke kpeñni.

Behāāpòmbè bèè do pī nDafiti tikpàti

²⁴ Nte behāāpòmbè bèè do bàátì kēsōnké Dafiti Ebunəə ke bo ò cēi nSauri kpàti ti Yiè nKuyie ndo yé ndè ndòmmè.

²⁵ Sudaa kó kuwuo mmiēke behāāpòmbè bèè do tō tidəpiiti nè yekpāā bèe do bo sikoupsikuò nè sikousini ndi (6800). ²⁶ Simmēōō kó kuwuo mmiēke kè bekràrinuambe mbo sikoupsiyiekè nè tekòutè (7100). ²⁷ Defii kó kuwuo mmiēke kè sinitidabíi mbo sikoupsinàà nè sikousikuò (4600), ²⁸ kényiénè Yoyada wèè do baké Anəə yaàbí nè o kabe kè bèe mbo sikoupsitāāti nè sikousiyiekè (3700), ²⁹ nè odapàà nSadəki okpàrinuanti nè o cīētè kó behāāpònkótìbè sipísidè nè bèdébè. ³⁰ Bensamēe kó kuwuo nkabe Sauri tebíi sikoupsitāāti (3000) siì do wēnnè ke yé besúkubè be mieke do kpaá tūmmè Sauri fñkùò ndi. ³¹ Efadaimmu kó kuwuo mmiēke bekràrinuambe bèè yètè do fei be naàmuntì mieke kè bèe mbo sikoupsisidè nè sikousini (20800). ³² Kè Manansee wuo nkó dikéē mieke kè bèe tāātè tekoupiítè nè sikoupsini (18000) kè bèe bo kate kēpīéké Dafiti tumè okpàati. ³³ Isakaa kó kuwuo mmiēke kè bekràrinuambe mbo sikousidè (200) kémbaké be tebíi bèe do tú bèe yé bèmbè Isidayæeribe dò nkédəò tì nè bèe dò nké tì dōò dīi mōnni. ³⁴ Sabunəə kó kuwuo mmiēke kè behāāpòmbè mbo sikoupsisinnūmmu (50000) ke yé mudoò, ke wāké mudoò kpéi nke məke tikpàrinenti timou ke dokùnè be yèmmè memou. ³⁵ Nefutadii kó kunaàmunkù mieke kè behāāpònkótìbè mbo tekoupiítè (1000) nè behāāpòmbè sikoupsisitāāti nè sikoupsiyiekè (37000) ke bàátì tidəpiiti nè yekpāā. ³⁶ Danni kó kuwuo mmiēke kè behāāpòmbè bèe wāké mudoò kpéi, kè bèe mbo sikoupsisidè nè sikousini nè sikousikuò (28600). ³⁷ Asee kó kuwuo mmiēke kè behāāpòmbè mbo sikoupsisinnàà (40000) bèe nō mmudoò ke wāké mudoò kpéi ³⁸ nè iwuo ntei ìi bo kukó nSuditēē yàà diyìe yìenì kèè bíékè Dubenni kabe nè Kadi kəku nè Manansee kəku dikéē teri, kè bèe mbo tekoupsikòutè nè sikoupsisidè (120000) ke məke tikpàrinenti timou.

³⁹ Behāāpòmbè ti mè nnàké bèe kpéi bemou bèe do wāké bèmbè mudoò kpéi nkédóótè nè meyèmmè memàà kékate Ebunəə kēpī nDafiti tikpàti. Besəmbè bemou kè bèe bèe wēnnénè meyèmmè kè bèe pí ntipàti Dafiti. ⁴⁰ Kè bèe nké bo ke dò yewe yètāāti ke wēnnè

Dafiti ke yo nke yǎ. Bè tebií siì do bè bènné mudii. ⁴¹ Kè bè pɛetitɔ̀bèe bè yìè tidiiti, kétúóté Isakaa kó kutempǎ nè Sabunɔ̀w kéntɔ̀ kétuɔ̀kenè Nefutadii kɔ̀ku. Kè bè ntoummu sãmmarímú nè yòyóbè nè yesãmmarínnarè nè inààke, tidiiti tibotí tibotí, muyuo nnè yekàtindà bè d̀d̀nè yè fikíè kó yebe nè fínýì kó yebe kperè nè menàà nnè mekùò nnè inààke nè ipe péu. Dè do tú dibanni dierì ndi Isidayeeribe bemou kpeí.

13

Dafiti dómè kékonnènni Kuyie ntaummè tou

(Wénté 2 Sammuyeri 6:1-11)

¹ Kè Dafitii tí nyIsidayeeribe kó benìùbè bèè ni benìtìbè bie nsikòupí, betòbè sikou nè behããpòmbè iwǎi yembè. ² Kòo bè nàké ke d̀: Kè di wènté kè dè wenni, kè dè bonní tí Yiè nKuyie mborè, tí tǔ nkè ti tebií siì kraá Isidayeeribe tempǎ nyimou nè ikuó niùbè nè Defiibe bèè bo Isidayeeribe ekè kè bèe katení ti borè. ³ Kè tí kòte kétóni ti Yiè nKuyie nti tū nkù taummè tou, ke yé ti do í dakemè di kpeí Sauri kó dimònni.

⁴ Kè ditìnni dimouu ti yie nke yé di wùómme kè dè wennimu ke d̀ nkédòò. ⁵ Kè Dafitii tí nyIsidayeeribe bemou, kétúóté bembè nè Esibiti kòbe be temmànkú kéntɔ̀ kétuɔ̀kenè Debo-Amati kè bè bo kòte Kidiya-Yeadimmu kétóni ti Yiè nKuyie ntaummè tou. ⁶ Dafiti nè Isidayeeribe bemou kè bèe tí Badaa èi Kidiya-Yeadimmu diì bo Sudaa tempǎ kè bè bo túóténí ti Yiè nKuyie ntaummè tou. Kuyie ntòrè yèdéè bè tu yè beínkèmbàribè ye fènti còmú diì ìnkè ti Yiè nKuyie mborè. ⁷ Mèmmè bè tùótémè ti Yiè nKuyie ntaummè tou Abinnadabu cíètè kè di ànné tenaasàntè pàntè mieke Usaa nè Aiyo kè bè nderi inààke ì di tǔ. ⁸ Dafiti nè Isidayeeribe bemou kè bè nyãnkú ti Yiè nKuyie nyìkè nè be wérímú mumou ke diè nke bie ntibómbonti nè tikùtìdùùti nè yebàrè nè tikāpentì nè yetātehe. ⁹ Bè tùòke diì m̀nni Kidonni yíè borè kè inààke ndó kébò ti Yiè nKuyie ntaummè tou kè Usaa youte o nòutè ke bo di còuté, ¹⁰ kè ti Yiè nKuyie mmieke ò còuté, kè kùu ò poté ò yòute mèè kpeí nho nòutè ke kàáké metaummè tou. Kè Usaa kú dende ti Yiè nKuyie nyìkè.

¹¹ Kè dèe yonke Dafiti ti Yiè nKuyie mpotémè Usaa kòo yú deborè ke d̀: Pedesi-Usaa kè bè kraá me ndè yu nè yíenni. ¹² De yìè kè Dafitii yòte ti Yiè nKuyie nke béi nke d̀: M bo dáátí kè ti Yiè nKuyie ntaummè tou ta n cíètàà?

¹³ Mèmmè kè Dafiti í nyie nke bo kònnè ti Yiè nKuyie ntaummè tou o cie, kéduó nkè bèe di kàtenè Kati èi kou Obedi-Edòmmu cíètè. ¹⁴ Kè di m̀bo o cíètè ke d̀ betããbè bètããti, kè ti Yiè nKuyie nhò d̀ò mesàà nnè o cíètè temou nè ò m̀ke dè demou.

14

Dafiti kàrimè Sedisademmu

(Wénté 3:5-9 nè 2 Sammuyeri 5:11-16)

¹ Kè Tiiri kóo kpàtì Idammuu tǔnnè benìtìbè detekperè kó ideí nè bedabeesúòbè nè betácìèbè kè bè bo maá Dafiti tekpàtìcìètè. ² Mèmmè kè Dafitii banté ti Yiè nKuyie nkuu ò duómme tikpàtì kòò baké Isidayeeribe kè kù dèúkunko o kpàtì kù d̀ mèè kpeí nyIsidayeeribe.

³ Kè Dafiti m̀bo Sedisademmu kéwète képuoke benitipòbè tòbè kè bèe ò pié initidabí nè initipobí. ⁴ Nte bè do pié ì bí Sedisademmu i yètè: Sammua nè Sobabu nè Natãã nè Sodomò, ⁵ nè Ibaa nè Edisua nè Edipedeti ⁶ nè Nòkaa nè Nefeki nè Safia, ⁷ nè Edisamaa nè Beediyada nè Edifedee.

Dafiti namè Fidisitèèbe

(Wénté 2 Sammuyeri 5:17-25)

12:41 +yesãmmarínnarè: Dèè naá ndènde sãmmarímú dè me nyí tú sãmmarímú, siséí nè sãmmarímú dè wènné ke peité dènde, kè dè cénke bo de cuokè dè me nyí tú sãmmarímú yoo tesàntè.

⁸ Kè Fidisitēēbe ke è Isidayeeri be còúmmè mekùò Dafiti, koò pī ntikpàtì kòò bo mbè baké bemou. Kè Fidisitēēbe íté bemou kénwanti Dafiti ke bo ò pī nkè Dafitii tì kè kébáátí káyèroo ké bè co. ⁹ Kè Fidisitēēbe tuakoo képitè Defaimmu biriku mieke. ¹⁰ Kè Dafiti beé nti Yìè nKuyie nke dò: Kè ñ kòte ke dokénè Fidisitēēbe á bè ànné n nou miekaà? Kè ti Yìè nKuyie nhò tènné ke dò: Kòte! N yóò bè ànnému a nou mieke.

¹¹ Kè Dafitii kòte ké bè do Baadi-Pedasimmu kéna Fidisitēēbe kébéi nke dò: Nè n nùtè nte Kuyie mpètémè n dootitabè menie nhò kpétè mèè boti kukpèroo.

Deè te kè bè yu de kó dibòrì ke tú Baadi-Pedasimmu. ¹² Kè Fidisitēēbe coké kébuónko bè bókè, kè Dafitii duó nkè bèe yè cóu.

¹³ Kè dèe yíè kè Fidisitēēbe íténi képitè Defaiibe biriku. ¹⁴ Kè Dafiti wète kébeé ti Yìè nKuyie nkè kùu ò nàké ke dò: A báá bè do be fōnkúò bíékè, á kóntè medétimè ké bè dinté, detie mbè tu dè mukokudiè de kó kubiriku pèmmè. ¹⁵ Kàa kèè dì mōnni kunampoo makù detie nyómmè á kétóo ké bè do, ke yé de mōnni ndi n kèróomè ke bo do Fidisitēēbe ããpòmbè ké bè poté.

¹⁶ Kè Dafitii dòò ti Yìè nKuyie nhò nàké tì, kè bèe poté Fidisitēēbe kó behããpòmbè, ké bè bèti Kabaòó kèntò kètuakenè Kesee. ¹⁷ De mōnni kè Dafiti yètìrìi feitè diheì dimou mieke, kè ti Yìè nKuyie nduó nkè ibotí tèi ò yòte.

15

Dafiti bàátímè ke bo kòte kètúóté Kuyie ntaummè tou

¹ Kè Dafitii maá sicéi diheì bè tu dì Dafiti èi, kédeè kètúnte ti Yìè nKuyie ntaummè tou yó nyííku dè kédòò ditou. ² Kè Dafitii béi nkè dò: Kè dè í tú Defiibe ti í do nkéna kètúóté ti Yìè nKuyie ntaummè tou, ke yé ti Yìè nKuyie mbe ntãátémè kè bè bo ndi tou, ke pí ndi kó mutōmmú sãã.

³ Kè Dafitii tí nyIsidayeeri be bemou Sedisademmu mieke, kè bè bo kòte kékonnèni ti Yìè nKuyie ntaummè tou ké dì tanné kéínné kudieku ò tūnte kù di kpéi. ⁴ Kòò tíi nhAnoo yaábí ikuó niùbè nè Defiibe bemou, ⁵ kè Udiyedi mbaké Keati kó kunaàmùnkù nè o tebí kè bèe wēnné kémbo tekòtè nè sipísidé (120). ⁶ Kè Asaya mbaké Medadi kòku nè o tebí kè bè mbo sikòusidè nè sipísidé (220). ⁷ Kè Sowèri mbaké Kerisonni kó kunaàmùnkù nè o tebí kè bè mbo tekòtè nè sipísitããti (130). ⁸ Kè Semmaya mbaké Edisafãã kó kunaàmùnkù nè o tebí kè bè mbo sikòusidé (200). ⁹ Kè Ediyèri mbaké Ebunoo kó kunaàmùnkù nè o tebí kè bè mbo sipísini. ¹⁰ Kè Amminadabu mbaké Usayedi kó kunaàmùnkù mieke nè o tebí kè bè mbo tekòtè nè tepíitè nè bèdébè (112). ¹¹ Kè Dafitii yú ikuó niùbè Sadaki nè Abiataa káyúnè Defiibe bèkuò, Udièdi nè Asaya nè Sowèri Semmaya Ediyèri Amminadabu. ¹² Kòò dò: Dì tu bèè baké Defiibe naàmuntì, dònè dimáa mewénkùmmè kó ikuó, díndi nè di tebí kékòte kètúóténì ti Yìè nKuyie tinti nyIsidayeeri be tū nkù taummè tou ké dì tanné n tūnte dì bòrì di kpéi. ¹³ Ti do yóò dì tōní meketimè mōnni kè dì í bo, kè deè nte kè ti Yìè nKuyie nti poté, ti í tūnne mèè kpéi nku kuó yè nde ndōmmè.

¹⁴ De mōnni kè ikuó niùbè nè Defiibe kè bèe dòò bemáa mewénkùmmè kó ikuó ke bo túóténì ti Yìè nKuyie nyIsidayeeri be tū nkù taummè tou. ¹⁵ Defiibe beè do dì tounè ipàtì ke níi ndi bukú ti Yìè nKuyie ndo nàké Mōyiisi ke yè ndè ndōmmè. ¹⁶ Kè Dafitii náké Defiibe kó benìùbè kè dò bèe tãátè be tebí mieke bedèmbè bèè nò nke bie ntikùtidùùtì nè tibómbonti nè tikāpentì. Kè bè ndiè nke déúkunko ti Yìè nKuyie nyètìrìi nè diwèi. ¹⁷ Kè Defiibe tãátè Sowèri bire Emanni nè Bedekia bire Asafu, kètãátè Medadi kó kunaàmùnkù mieke Kusaya bire Edanni. ¹⁸ Ke né yíènè be tebí sù do bè teénné mutōmmú ke baànè yebòrè Sakarii nè Bennii nè Yaasiedi nè Semidamōti nè Yeyiedi nè Unni nè Ediabu nè Bennaya nè Maseya nè Matitia nè Edifedeu nè Mikineya nè Obèdi Edōmmu nè Yeyiedi. ¹⁹ Be mieke Emanni nè Asafu nè Etanni beè do nò nke bie ntikāpentì disōwũð kpeti tì kuò mmèdiè. ²⁰ Sakarii nè Asiyedi nè Semidamōti nè Yeyiedi nè Unni nè Ediabu nè Maseya nè Bennaya kè bè mbie ntikùtidùùtì metammè daamè kpeti. ²¹ Kè Matitia nè

Edifedeu nè Mikineya nè Obedi Edõmmu nè Yeiyedi nè Asasiaa beè do bie ntikùtidùùti iwēĩ ìni kpeti, beè do niù iyie. ²² Defiibe kó bekótìbè mieke Kenannia weè do ni beè tou metaummè tou, ò yē mèè kpéi de kó mutõmmú. ²³⁻²⁴ Bedekia nè Edikanaa nè Obedi-Edõmmu nè Sesia beè do te yebòrè kó mubàrimù kè beè mbaà metaummè tou. Ikuó niùbè Sebanniya nè Sosafati nè Netanneyedi nè Amasaii nè Sakarii nè Bennaya nè Ediesee beè do eu siheú ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè.

Kuyie ntaummè tou konnìmè Sedisademmu
(Wénté 2 Sammuyeri 6:12-19)

²⁵ Dafiti nè Isidayeribe kó bekótìbè nè beè ni behããpòmbè tekoupiítè (1000) kè beè íté kékote ke bo túóténí ti Yiè nKuyie ntaummè tou Obedi Edõmmu cíètè ké ndi kùntinní kè dè dò ndibanni mediè. ²⁶ Kè beè fié yenaadakè yèyiekè nè yepedakè yèyiekè kè dè bo yie nkè ti Yiè nKuyie nteennè Defiibe beè tou ti Yiè nKuyie ntaummè tou. ²⁷ Dafiti do ní mmupààkonkperímù kó diyaàbòrì ndi kénóó ntekoutéyaàbòtè péítè, bè dùòkenè tè mupààkommú sààmù. Kè Defiibe beè do tou ti Yiè nKuyie ntaummè tou nè Kannia weè do bè ni de kó mutõmmú mieke kè bè dàátí yèè yaàbòrè botí. ²⁸ Kè Isidayeribe bemou ntóní ti Yiè nKuyie ntaummè tou ke íútí nè diwèi ke eu ditáteheù nè sihããpònheù ke bie nyebàrè nè tikãpentì nè tikùtidùùti nè tibómbonti.

²⁹ Ti Yiè nKuyie ntaummè tou tùòkení dì mònñi Dafiti èi kè Sauri kóo sapàà Míkaadi nsíékéní tebòtè káyà okpààti Dafiti aumè ke puù. Kòo sènkèrì Dafiti.

16

¹ Kè beè tuòkenè ti Yiè nKuyie ntaummè tou ké dì tanné ditou Dafiti do dòò dì, ké dì ìnné de cuokè kè Dafitii fié ti Yiè nKuyie nyiwūð kétuo kéfié itei metaummè kpeyi. ² Ò dèè dì mònñi kéməə ti Yiè nKuyie nkó mesàà Isidayeribe ìnkè, ³ kédeè ké bè totí tidiiti, benitidaabè nè benitipòbè, kéduó mbá wè pèè nè dikàtindàà bè dòòndè dì yetebe bè tu yè dátì, nè dikàtindàà bè dòò nè dì fínyì kó yetebè kperè.

Defiibe dièmmè ke sántí ti Yiè nKuyie
(Wénté Yesã 105:1-15 nè 76 nè 106:1, 47-48)

⁴ Bè dèè memme kè Dafitii cónné ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè Defiibe, kè bè bo nkù dònti ke kù sántí, ke déúkùnkò ku yètìrì, kunku ti Yiè nKuyie nylsidayeribe tū nkù. ⁵ Asafu weè do bè baké kè Sakarii ò pòkoo, kényíénè Yasiedi nè Semidamoti nè Yeiyedi nè Matitia nè Ediabu nè Bennaya nè Obedi Edõmmu nè Yeiyedi, kè bè mbie ntibómbonti nè tikùtidùùti, kè Asafu bie ntikãpentì. ⁶ Kè ikuó niùbè Bennaya nè Yayedi kè bè eu sihããpònheù ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè bá bè í ompu. ⁷ De kó diyie do tú diketìrì ndi Dafiti duómmè kè Asafu nè o kòbe kè bè bo sãnte ti Yiè nKuyie.

Bè dèntèmè feyènfè

⁸ Déúkùnnenè ti Yiè nKuyie nyètìrì,
ndontinè ku.

Nákénè ibotí mieke tidietì kù dòò tì.

⁹ Ndiènnè ke kù sántí
mbiennè debémbénnè ku kpéi.

Totínè di yèmmè tidietì kù dòò tì kpéi.

¹⁰ Mpòtìnè ku, kunku kùù kpa meyi,
kè diwèi ndi bo díndi beè wanti ti Yiè nKuyie.

¹¹ Wète kéwammúnè ti Yiè nKuyie nè ku wèrímú
nè ku kpetì,

nwantinè di bo nkù tókénèmè sãã.

¹² Dentenèní tidietì kù dòò tì
nè ku tõmmú càncàmmù,

Dentenèní tibeéntì kù náké tì kpéi.

¹³ Díndi ku kóo tñntì Isidayeri kó feyanfè

díndi Sakɔbu yaàbí kù tããté ì.

¹⁴ Kuù tu ti Yiè nKuyie,

kuù bekùnè ketenkè keməu.

¹⁵ Di báá yè nku taummè kpréi.

Di báá yè ku tannò kù dɔú nyè yó mbomu sãã
nè ti bo mbomè.

¹⁶ Báá yènnè metaummè

kù do dɔ̀nnèmè Abarahammu

nyénè kù dɔ̀unnè dì nùù Isaki.

¹⁷ Kù tããté ke yóó dɔ̀ tì Sakɔbu,

kù dɔ̀ mènè taummè nè Isidayeyeribe

mè í yóó deè.

¹⁸ Kù béimmu ke tú:

n yóó da duómму Kannahã kó ketenkè.

N duómму de kó ketenkè f́ nnè a yaàbío.

¹⁹ Bá nè di í me nsūmè, ke í tú bèmabè,

ke tú bepɔ̀bè.

²⁰ Di do ã̃ ta ku mbotí kéyè kéta kutekù nku,

kéta di nkprà̀tiyuu kécánté diterì.

²¹ Kuyie mme nyí yóu kè bè di f́ũ

kù do puotìmu bekrà̀tibè di kpréi.

²² Ke tú bè báá kááké ku nìtibè kù tããté bè

ku pããnáàntì náam̀bè mbe bè báá bè cààrè.

²³ Ketenkè keməu kɔ̀be,

ndiènnè ti Yiè nKuyie nkpréi.

Mpĩ̀ekùnè yewe duóm̀mè tináaansà̀ti

ku deetímè kpeti.

²⁴ Nákénè yebotè ku kó tikpetì kpréi,

nákénè ibotí tidietì kù dɔ̀ tì.

²⁵ Ke yé ti Yiè nKuyie ndeumè,

ke dɔ̀ nti nkù sãntí,

kuù pè̀tè yebokè yeməu ke dɔ̀ nti nkù dé.

²⁶ Yebotè tũ nyebokè nye,

ti Yiè nKuyie nkuù dɔ̀ kéĩnkè.

²⁷ Tikpetì nè kuwenniku diekù dè bo ku borè nde.

Muwērímú nè diwèi dè bo kuù borè.

²⁸ Kutenkù kuməu kɔ̀be,

ńsãntínè ti Yiè nKuyie,

ndontinè ku,

ku kpetì nè ku wērímú de kpréi.

²⁹ Ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètirì.

Tɔ̀nèní yepã̀rè kékɔ̀tenèní ku borè.

Kã̀nkè ku ììkè,

ké nkù sãntí kù dɔ̀ mpáí páí nwe.

³⁰ Kutenkù kuməu kɔ̀be, ńkpeutínè!

Ketenkè fiíkúmu ke í nampú.

³¹ Kéĩnkè kɔ̀be diwèi ndi bo,

ketenkè kɔ̀be, ńyã̀nkunè!

Nákénè yebotè mieke ti Yiè nKuyie nkuù bakémè.

³² Dàmè̀rì nè dè bo o mieke, nyã̀̀tinè!

Dìkpà̀ nè dè kó dimà̀ bo di mieke, nyã̀nkunè!

³³ Titúútì kó detie nyíútínè ti Yiè nKuyie nkpréí.
Kù kèrínímu ke yóó bekénè ketenkè kemou.

³⁴ Nsāntínè ti Yiè nKuyie,
kù wennimu, kè ku sémmè bo sǎǎ.
Di kù kuónnè ke dò:

³⁵ Ti deeté!
Fǒǒ tú ti Yiè nKuyie nkùù ti deerí,
ti fiete yebotè nou mieke,
ti tí nkè tí ndéúkunko a yetìsàdàrì,
kè tí nda pòtìnè ke da sǎntí.

³⁶ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù
ku yetìrì deumu nsǎǎ.

Kè Isidayeeribe bemouu cóúté ke dò: Dè mme ndò ti Yiè Kuyie nyètìrì ndeul!

³⁷ Kè Dafiti yóu Asafu nè o tebí kè bè nkpaá ti Yiè nKuyie ntaummè tou borè ke bo mpí
mmutōmmú bè dò nké mmù pìmmè bá dìi yiè. ³⁸ Kè Yedutunni bire Obedi Edōmmu nè
Osaa nè be tebí sipísikuò nè bèni kè bè mbaà yebòrè.

³⁹ Kè Dafitii duó nyikuó nùtì Sadōki nè o tebí ikuó nùbè tǒbè kè bè bo mpí Kuyie
ntaummè tou dìi bo Kabaǎ kó ditōnni di kó mutōmmú. ⁴⁰ Kè bè nfeu iwūǎ ti Yiè nKuyie
nke tuò ndiwūǎtōnni ìnkè, bá dìi kúnwehni nè kuyuoku, kéntū nyikuó ti Yiè nKuyie nduó
nyì Isidayeeribe, ⁴¹ kényiènnè Emanni nè Yedutunni nè besōmbe bè do yu bèè yetè kè bè tǎāté
kè bè bo nsǎntí ti Yiè nKuyie ke yé kù sémmè deumè sǎǎ. ⁴² Emanni nè Yedutunni beè do
eu sihāāpònheú ke biennè tikāpentì ke biennè ti Yiè nKuyie nkó iyie nkó debémbénnè kè
Yedutunni bí baa dibòrì.

⁴³ Dende kó difōnkúò kè bèe kǔú mbe cǎí. Kè Dafitii kò nho cíètè ke bo pǎ o kǒbe mesàà.

17

Kuyie ndóunnèmè dinùù Dafiti nè o yaàbí
(Wénté 2 Sammuyeri 7:1-17)

¹ Kè Dafiti ímbo o cíètè kénáké Kuyie mpāānāantì náantò Natāǎ ke dò: Nte mí nke ā
detekperè kó tecíètè, kè ti Yiè nKuyie ntaummè tou ííkú ditou bè dǎdǎnè dì tiyààtì. ² Kè
Natāǎ ò tǎǎnné ke dò: A yèmmè dò nhá dǎdǎ tìi kó dimàà, dǎdǎ tì, Kuyie nda bonèmu.

³ De kó keyènkè kè Kuyie nnáké Natāǎ ke dò: ⁴ Kǒte kénáké n kóo tǎntì Dafiti ke dò: Mí
ndi Yiè nKuyie n tú, weè í yó m maá tecíètè n yó nhǎ tè. ⁵ Nè n dènnení dìi yiè Isidayeeribe
Esibiti èi mieke n yí ta tecíètè matè mieke nè yíenní. N do bè neínè, ke ā metaummè tou
ndi. ⁶ Nè m bonè dìi daà Isidayeeribe be cèmmu mieke ke bè duò mbebaatíbè, m bá mbeke
Isidayeeribe kóo nùtì mǎu, ke tú ò m maá tecíètè nè detekperè kó ideí?

⁷ Á kǒte kénáké n kóo tǎntì Dafiti ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mí tu ò do cǎmmù
ipe nyi kè nh ò tǎāté kòdò naá nyIsidayeeribe kóo kpààtì. ⁸ Kè nní nhò niènnè ò kǎrì yèè bòrè
yemou, kè mí kùo o dootitǒbè bèè do ò wetí bemou. Ke deúkunnè o yetìrì kè dì màatenè
ketenkè kó bekpààtìbè kpeye. ⁹ N yóó duómmu n nìtìbè Isidayeeribe dikarì kè bè kǎnne
kè bè ndè bo ke í yǐkù, kè ibotí yeyi kó benitìbè ténke báa bè fǐú, bè do bè fǐunko mèè
botí. ¹⁰ N kǎnne dìi mǎnni bebaatíbè kè bè mbe baké. N yóó duómmu kòo dootitǒbè ò
bǎúté. M béimmu ke tú n yóó ò duómmu tecíètè. ¹¹ Ò we bo tuǎke dìi mǎnni, kòo kò nho
yembè kǔú nkè, o kó difōnkúò m bo tǎāté o bí o peité ì mieke o bire marè kè dèe sǒtè o
kpàtì kè n tì fíí. ¹² Deè yó m maá tecíètè kè n fíí nde kpààtikàrì, kè dì mbo sǎǎ. ¹³ Kè nni
nú de cice kè dè tu m bire, n yí yóó nóóté n kó mesàà nde ìnkè n do mè nǒóté mèè botí

okpààti wèè ò niiténè ke di tikpàti. ¹⁴ Deè yó mbaké n nìtìbè sǎǎ nè n kpààtiyuu kè de kpàti mbo sǎǎ.

¹⁵ Merìme Natǎǎ nàkémè Dafiti Kuyie nhò benke tì timou.

Dafiti bàrítèmè Kuyie

(Wénté 2 Sammuyeri 7:18-29)

¹⁶ Kè Dafitii kòte Kuyie ntaummè tou borè kéta ké kù bántè ke dò: Áú n Yiè nKuyie, n tú we? N cíètè tu ònte, kàa n dòò mesàa a mè nni ndòò mè, ¹⁷ ke wúó nkè dè í sànnè kàa nàá ndè yó mboní kàa dòò dè mí nha kóo tǎntì n cíètè. N Yiè nKuyie a n wènté kè dè dò n tú onitidièwè mǎu nwe. ¹⁸ Mí nDafiti n ténke né bo da béinnè ònti? A n yémèmu mí nha kóo tǎntì ke baa né dó ké n déúkùnnè. ¹⁹ Ti Yiè nKuyie! A n dó mèè kpéí nte kàa pī nde kó mutǎndiemù ke bo benke a deumè ke í mǎke kumànkù. ²⁰ Ti Yiè nKuyie! Òmǎu í bo wèè da dǎnnè. Bè ti nàkèmu a dòò dè kó dimàa, òmǎu í bo wèè da dǎnnè. ²¹ Kubotí makù í bo ketenkè kie nyínkè kùù dǎnnè a nìtìbè Isidayeribe a kàtení ke deeté bè Esibiti ke bè dòò a nìtìbè ke ni kè betì ibotí teì. A yètìrì bo deuke mèè kpéí nkè bè da yote deè te kàa pī nde kó mutǎndiemù. ²² A tǎáté a nìtìbè Isidayeribe kè bè bo ntú a nìtìbè mbe sǎǎ. Fǎ nti Yiè nKuyie nkàa bè te. ²³ Ti Yiè nKuyie, a béi nti mí nha kóo tǎntì n kpéí nnè a dǎúnnè dìì nùù n cíètè kpéí ndì pī nsǎǎ ké dì dòò, a béi nke yè ndè ndòmme. ²⁴ Á nti pī nkè dèe yie nkàa yètìrì ndeu, kè benìtìbè béi nke dò: Ti Yiè nKuyie Mpakèdaa weè te Isidayeribe, kàa fíí mmí nha kóo tǎntì Dafiti n cíètè. ²⁵ Ke yé fǎ nha mómmuǎ fǎǎ béi nke tú a bo n duó ntecíètè bèè yóó sǎoté n kpàti, kè deè te kè n dàátí ke da báá. ²⁶ Áú! Ti Yiè nKuyie fǎǎ tu Kuyie, ke béi mmesàa a yó n dòò mè mí nha kóo tǎntì. ²⁷ A dómu kédǎǎ a kóo tǎntì cíètè mesàa kè dèe yie nkòo cíètè nsóké tikpàti sǎǎ. Ke yé ti Yiè nKuyie nha ò nkàa pǎ dè mesàa mè ò mbomu sǎǎ.

18

Dafiti namè be p̄etitòbè

(Wénté 2 Sammuyeri 8:1-14)

¹ Kè Dafitii na Fidisitèèbe kéfiete Kadi kó dihei nè yehékè yèè bè tǎkénè. Kè Fidisitèèbe ò bǎúté. ² Kòò nanè Mǎabu eì kǎbe kè bèè ò bǎúté ké nhò yietì dǎmpód. ³ Kòò yíé kéna Tisoba eì dìì bo Amati tempè mbíékè di kóo kpààti Adadesèe ke sǎ nhò dó kébaaté kukó nhEfadati p̄émmè kǎbe. ⁴ Kè Dafitii fiète sikipàrinaaséí tekǎupítè (1000) nè behǎǎp̄ònsǎndèèbè sikipárisiyiekè (7000) nè behǎǎp̄òmbè bèè cèntì nè be naàcèi sikipárisidé (20000) kékéké sikipàriséí duw̄ti késúsò nhomáa tekǎutè (100). ⁵ Kè Sidii kǎbe bèè bo Damaasi kè bèè kàtení kétee Tisoba kóo kpààti Adadesèe kè Dafitii kuǎ benìtìbè sikipárisidé nè sikipárisidé (22000), ⁶ kékanne kùmàndáàbè de kó kutempè mmieke kè bèè ò bǎúté ké nhò yietì dǎmpód. Kè ti Yiè nKuyie nduó nDafiti muw̄rímú, bá kòò kòte kèè bíékè wèè na. ⁷ Kòò fiète Adadesèe ãǎp̄òmbè dǎp̄iitì mesǎo nkpeti kékònnè Sedisadèmmu, ⁸ kéheí disǎw̄w̄ǎ mediè Adadesèe kó yehékè yèdéyé Tibati nè Kūnni ye mieke. Kè dè mboní kè Sado mǎo túóté de kó disǎw̄w̄ǎ kédǎǎnè kunankú nè yesǎnkè nè ti Yiè nKuyie ncíètè kó tinentì.

⁹ Kè Amati kóo kpààti Touu keè Dafiti namè Tisoba eì kóo kpààti Adadesèe ãǎp̄òmbè bemou, ¹⁰ kètǎ nho bire Adodammu okpààti Dafiti borè kòò bo ò dǎu nkóò sǎntenè ò namè Adadesèe, kóò pǎ nè mesǎo nkó tinentì nè timátì péftì kpeti nè disǎw̄w̄ǎ kpeti. Ke yé Tou dootitǎu do túmè Adadesèe. ¹¹ Kòò kpààti Dafiti de pǎ ti Yiè nKuyie nnè timátì péftì nè mesǎo nhò do eì dè ibotí teì mieke, Edǎmmu eì nè Mǎabu eì nè Amǎniibe eì nè Fidisitèèbe eì nè Amadeki kperi.

¹² Kè Seduia bire Abikaii do Edomiibe kékuǎ benìtìbè tekǎupítè nè sikipárisini (18000) kubiriku bè tu kù mukókúú nkó kubiriku mieke, ¹³ kékanne kùmàndáàbè Edǎmmu kó

kutempě nkumou mieke, kè Edōmmu kōbe bēmmou naá nDafiti kó betōmbè, kè ti Yiè nKuyie nhò duó muwērímú bá kòò kōtè kè mudoò wèè na.

*Okpààti Dafiti tōmbè kó yeyètè
(Wénté 2 Sammuyeri 8:15-18)*

¹⁴ Kè Dafiti mbaké Isidayeribe bēmmou, ke bè dōdri dèè wenni ke bè bekùnè kè dè wenni. ¹⁵ Seduya bire Soabu wèè do baké behāpòmbè, kè Aidudi bire Yosafati tu wèè tō dihèi kó yepáte. ¹⁶ Kè Aitubu bire Sadaki nè Abiataa bire Abimedeki kè bè tu ikuó niùbè, kè Safesaa tu opátíwāàti. ¹⁷ Kè Yoyada bire Bennaya baké Kedetiibe nè Pedesiibe bèè bàa tekpààticìètè kè Dafiti bí o tũnko.

19

*Bè díimmè Dafiti kó betōmbè ifei
(Wénté 2 Sammuyeri 10:1-5)*

¹ Dende kó difōnkúò kè Amōniibe kóo kpààti Naasii kú kòò biree sōtè o kpàti. ² Kè Dafiti dò: M bo dōò Naasi bire Anunni mesàà, ke yé o cice do n dōòmè mesàà. Mèmmè ò tōmmè benitìbè kè bè bo ò dōu nho cice kúú kóò bàntè. Kè betōmbèe tuokoo Amōniibe èi Anunni borè ke bo ò bàntè. ³ Kè Amōniibe kóo kpààti tūmbèe náké Anunni ke dò: A yèmmè dò nDafiti dó kédéúkūnne a cice yètìrì ndi ke tōnní kè bè bo da bántàà? Ò í bè tōnní kè bè bo paatè dihèi ndi kēwētení kè dī pòntàà?

⁴ Kè Anunni duó nkè bèe pí nDafiti tōmbè kékuó be deèmbii kékéké be yaabòrè kébennénè be fō ke né bè bèti. ⁵ Kè ifeii bè autè mediè nkè Dafitii keè tìi tūòkeni o tōmbè kētō mbenitìbè kè bèe bè co, kè bè náké ke dò: Dafiti yé ndi nkpaáo Sedikoo ke kēmmúnè di deèmbii bo yènnímè kè dī né na kékonní.

*Dafiti kpannèmè Amōniibe nè Asidii èi kōbe
(Wénté 2 Sammuyeri 10:6-19)*

⁶ Kè Amōniibe banté bè wēntémè Dafiti, kè Anunni nè o kōbe Amōniibe kè bèe yietí medítibii tekōupíítè (10000) Sidii èi kōbe bèè bo Mesopotamii, nè Maaka kōbe nè Tisoba kōbe kè bè bo bè duōnní behāpòmbè nè behāpònsāndèèbè nè sikpàrinaasēí. ⁷ Kè bèe túótè sikpàrinaasēí sikōupíísitāāti nè sikōupísidé (32000) nè okpààti Maaka nè o kōbe kè bèe kōtení kébátè Medebaa ìkè. Kè Amōniibe yènní be ekè kè bèe wēnné ke bo do Dafiti nè o kōbe mudoò.

⁸ Kè Dafiti tì kèè kédúónko o āpònkótì Soabu nè behāpòmbè bēmmou bèè nō mmudoò. ⁹ Kè Amōniibe yènní kēpénné kudookōti dihèi kó dibòrìnuù kè bekpààtìbè bèè do kōtení ke bo bè tee kè bēmbē nhokē dikpáà mieke. ¹⁰ Kè Soabu yà ò yóò bootemè o dootitòbè tipítì tidétì bie nho ìkè, betòbè o fōnkúò, kētāātè Isidayeribe āpòmbè mieke bèè nō mmudoò kè bèe wetínné Sidii kōbe. ¹¹ Kè Soabuu túótè behāpòmbè sōmbe kédúú nho tebite Abikaii kè wenwe nè betòbè kè bèe wetínné Amōniibe. ¹² Kòò náké Abikaii ke dò: Kàa yà kè Sidii kōbe bo n na, á kōtení kè n teennè. Kè Amōniibe bèe me ndó kè da na, n kōtoo kè da teennè. ¹³ Yáúkūnne a kōntì kè tí dokénè dikōmbùò kédēté ti nìtìbè nè ti Yiè nKuyie nti tū nkú kó yehékè. Kùu dōò kù dómè.

¹⁴ Soabu nè o kó dihāpòntìnni kè bèe kété ke bo dokénè Sidii kó behāpòmbè kè bèe coké. ¹⁵ Amōniibe yà dii mōnni Sidii kōbe cokémè, kécoké Soabu tebite Abikaii kékò mbe èi. Kè Soabuu kò nSedisademmu.

¹⁶ Kè Sidii kōbe yà Isidayeribe bè namè, kētō nkè bèe ínní be kōbe bèè bo kukó nhEfadati kó diyáà. Kè Adadesēe kóo āpònkótì Sofaki mbè ni. ¹⁷ Kè bèe ti náké Dafiti kòò tíi nyIsidayeribe bēmmou kēséntè Suditēē kētūokē kécómmú kè bè wetínné kè bè do mudoò. ¹⁸ Dafiti nè o kó behāpòmbè kè bèe bè na kè bèe coké kè Dafiti nè o kōbe kè

bèe kuò bèè dèke sikpàrinaaséí sikoupsìyiekè (7000) nè bèè cènti sinaàcèi sikoupsìsìnàà (40000) kékua nè ohãpònkóti Sofaki wèè do bè ni.

¹⁹ Kè bekrààtibè bèè do teénnè Adadesee kè bèe yà Isidayeeribe bè namè kè bèe yie Dafiti kpeti kémpí nho tōmmú bá Sidii kòbe ténke í nyie nke teennè mudò Amōniibe.

20

Dafiti cōutémmè Dabaa èi
(Wénté 2 Sammuyeerì 11:1. 12:26-31)

¹ Kè dibenni terii yènní, bekrààtibè ðð keté dii mōnni mudòò, kè Soabuu niité dihãpòntñnni dièri, kè bèe do Amōniibe tempē nké bè pònte, képi Dabaa èi.

De mōnni kè Dafiti wenwe bo Sedisademmu, kè Soabuu poté Dabaa èi kòbe ké bè pònte.

² Kè Dafitii túóté be kóo kpààti òké dii sòpni, kè di cèékù tùòke cidòòbè sipìsitãati kè di dàri ditásààri dii donku kpeñni ke di òkù, kéheínè tinenti teti péu kékonnènni. ³ Kòo pímmúnè benitibè bèè do bo diheì kékonnè ké bè pñnné tidaati kó mutōmmú, kè bè nsóú tidabeseti, ke duò, ke kōú ideí, ke me nyí Amōniibe ekè kòbe tòbè. Mèmmè Dafiti kōmmè Sedisademmu nè o ãpòmbè bemou.

Dafiti dokénèmmè Fidisitēēbe
(Wénté 2 Sammuyeerì 21:18-22)

⁴ De kó mudòò kó difōnkúò kè mudòò tēmùu ànné Kesēedi èi Isidayeeribe nè Fidisitēēbe be cuokè, muù mieke nke Sibekaii Usaa èi kou kùòmè Defaii botí kou mōu Sipaii. Kè Fidisitēēbe bóuté Isidayeeribe. ⁵ Kè mudòò tēmùu wēte kéãnnénè Fidisitēēbe bake. Kè Yaii bire Edananni kuò Dami Kadi èi kou, Kodiyati nantè, kòo kpānni kó kudóú cèékù mānnè kuyaàdùòdóú. ⁶ Kè mudòò tēmùu yíé kéãnné Kadi, kòo niti mōu dè bo ke okù mediè, ke mōke inómbí ìkuò ìkuò o naàcèi nè o nōu kè ì wēnné sipìsidé nè inàà. Ò do tú Adafaa naàmunkù kou nwe. ⁷ Kòo sãã nyIsidayeeribe kè Dafiti tebite Simma bire Yonnatãã ò kùò.

⁸ De kó benitibè do tú Kadi èi kou Adafaa naàmunkù kòbe mbe, Dafiti nè o ãpòmbè kè bèe bè kùò.

21

Dafiti do kàammè Isidayeeribe
(Wénté 2 Sammuyeerì 24:1-9)

¹ Kè dibòò ndó kédòò Isidayeeribe meyei, kénampe Dafiti yèmmè kòo bo kaa ny-Isidayeeribe. ² Kè Dafitii náké Soabu nè o tumbè ke dà: Kòtenè kékaa nyIsidayeeribe kétúóté Bērisebaa èi kénatò kētuòkenè Danni kperi. Kè di dèè di n náké kè nní nyé bè māmè.

³ Kòo ò tēñné ke dà: N dómu ti Yiè nKuyie nduò nkè ku nìtibèe sùú nképēēté mie nkuce tekòutè (100). N yiè nhokpààti, bemou bè í tú a kó betōmbàà? Dè dōmmè kàa dó ké bè kàa? Ba nte kàa dó kētanné Isidayeeribe meyei mmieke?

⁴ Kòo kpààti baa mpí nho béi ntì, kè Soabuu íté kéce nyIsidayeeribe tenkè kemou, kéwētení Sedisademmu, ⁵ kénáké Dafiti ò kàa mbenitibè kè bè māmè. Kè Isidayeeribe kó behãpòmbè bemou mbo tekoupsìkòupítè nè tekoupsìkòutè (110000). Kè Sudaà kòbe mbo sikoupsìkòusìnàà nè sikoupsìsìyiekè (470000).

⁶ Soabu í nkàannè Defii kó kuwuò nkòbe, nè Bensamēe kòku kòbe ke yé ò do wúómmè okpààti béi ndiì nùu isòke nyi.

Kuyie mpotémè Isidayeeribe Dafiti caàrimè kpéi
(Wénté 2 Sammuyeerì 24.10-17)

⁷ Mèmmè kè dèe yonke Kuyie nkè kùu poté Isidayeeribe. ⁸ Kè Dafitii kù kuónnè ke dà: N cààrè mediè mme m bantému n dōòmè tiyèintì nti, n cìé nde kó mecaàrimè.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku pããnáàntì náàntò wèè do bonè Dafiti ke dò: ¹⁰ Kòte kénáké Dafiti ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú nh ò duó ntiyēīti nti tītāāti ké tú wèè tāāté ò dó kù, kè n kù nhò poté.

¹¹ Kè Kadii kòte kénáké Dafiti ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu: ¹² Kàa dó dikònnì dii bo tannímè yebie nyètāāti, á tāāté, kàa me ndó di dootitòbè bèè bo di namè ké ndi kòu ke dò betāābè bètāāti á tāāté, kàa me ndó ti Yiè nKuyie mbo di potémè mme yewe yètāāti kè benitibè nkō dihei, kè ti Yiè nKuyie ntōnnì duónnì mutenkúú nyIsidayeeriibe tempē nkumou mieke, á tāāté. Totí a yèmmè ké n náké n yóó náké tì wèè n tōnnì.

¹³ Kè Dafitii tēnné Kadi ke dò: N yèmmè cààrè mediè mme, kè ti do ti Yiè nKuyie nnòutè mieke dè ntōumu, ke yé kù sémmè deumè. N yí dó kèdo n nititòu nou mieke.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nduōnnì mutenkúú nyIsidayeeriibe. Kè benitibèe kú sikoupiisiyiekè (70000). ¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie ntō nku tōnnì marì ké di bo pònte Sedisademmu. Ti Yiè nKuyie nyà dii mōnnì ku tōnnì kòumè benitibè kè mesémmèe kù pī, nkè kù dò: Dè sànnèmu memme tēnke báá poté.

Ke s̄ ndi berínè Sebusiibe botí kou mōu bè tu wè Odinanni o kó kuyié borè. ¹⁶ Kè Dafitii wénté keyà ti Yiè nKuyie ntōnnì èintemè ke pikú mesebii nke wetí Sedisademmu. Ke s̄ Dafiti nè Isidayeeriibe kó bekótibè bè dàátí tifòtòntì ke bo benke be yeñcaarimè kèdo kénínkóo ketenkè. ¹⁷ Kè Dafitii kuōnnè ti Yiè nKuyie nke dò: Mí duó nkè bè kàa mbenitibè, mí cààrè, mí dòò dèè í wenni, benitibè í cààrè mùmamù! N Yiè nKuyie nkùu n te poté mí nwe nè n cīētè, báá poté kuyēīku makù a nìtibè.

Dafiti maámè diwūōtōnnì Kuyie nkpéi
(Wénté 2 Sammuyeri 24:18-25)

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie ntōnnì náké Kadi ke dò: Náké Dafiti kòo deke Yebusiibe botí kou Odinanni yíe borè ké m maá diwūōtōnnì.

¹⁹ Kè Dafitii tūnne ti Yiè nKuyie nnáké tì Kadi kòò tì nhò nàké. ²⁰ Kè Odinanni mpuoti o diiti bè tu tì bèdèé kéwēēte keyàní Kuyie ntōnnì, kòo dapumbí inàà ìi do ò bonè, kè ìi sōri. ²¹ Dafiti duunnì dii mōnnì Odinanni borè, kè Odinannii wénté kòò yà keyènnì o yíe mieke kénínkú Dafiti ìikè kēsínnoō ketenkè. ²² Kè Dafitii náké Odinanni ke dò: N dó á n duó a yíe nku kè m maá diwūōtōnnì ti Yiè nKuyie nkpéi, á kù nni nfténè kudonku dò nkémmàmè, kè dèe yie nkè ti Yiè nKuyie mpoté kùu yēīku Isidayeeriibe kè kùu deè. ²³ Kè Odinannii ò tēnné ke dò: N yíe nhokpààti túóté ku kédòòne a dómè. Nte inààke n yí nda duómmu nè tenaasāntè kó idēi kàa bo féúté inààke kētuōnnè, ke da duōnnè bèdèé kàa bo kù pā, n dè nda duómmu demou.

²⁴ Kòo kpààtìi náké Odinanni ke dò: Bitì n dó ké kù dontému kudonku dò nkémmàmè, n yí dó kēpā n Yiè nKuyie dèè tu a kperè, demarè n yí fēúté dèè kpéi.

²⁵ Meimme kè Dafitii donté kuyié nè inààke, mesəw mmédítibii nsikəusikuə (600), ²⁶ kémaá deborè diwūōtōnnì, kékuə iwūō nkétuə nkéfiénè metaummè kpeyi, keyú ti Yiè nKuyie nkè kùu yie nkécúūnnì muhāā ndiwūōtōnnì ínke ké mùu cóuté ò féuté ìi wūō. ²⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku tōnnì kè dii nōnne disiè.

²⁸ Dafiti yà ti Yiè nKuyie nhò tēnnémè ò kù mōu tì Sebusiibe botí kou Odinanni yíe mieke, ké ndè nkù feu iwūō. ²⁹ Məyiisi do dòò ti Yiè nKuyie ntou di dikpàa mieke nè diwūōtōnnì, kè dè bomu Kabaōō èi kó ditōnnì borè. ³⁰ Dafiti me nyí ndàátí ke bo kè kòte kébántè Kuyie, ò do depe ti Yiè nKuyie ntōnnì tō dii siè ndi.

22

¹ Kè Dafitii béi nke dò: Ti Yiè nKuyie ncīētè yó mbo die nde, die nde Isidayeeriibe kó diwūōtōnnì yó mbomè.

Dafiti bàátímè kè bo maá ti Yiè nKuyie ncīētè

² Kè Dafitii duó nkè bèe tíi mberòòbè bèè bo Isidayeeribe tenkè mieke, kòo tãnké bèè bo cíéké yetárè kòo maá Kuyie nciétè. ³ Kè Dafiti waá ntimáti mediè, bè yóó daònè ti sikãũ kébaaké yecàkè, nè sineí, bá disòwũð í ndò nkékaa nkédeè, ⁴ nè detekperè kó ideí bá í í ndò nkéna kékaa nkédeè, ke yé Sidoniibe nè Tiiri èi kòbe bè ò tònímè detekperè kó ideí mediè. ⁵ Mèmmè kè Dafitii béi nke dò: M bire Sodomò kpaá bennèmu de kó mutòmmú weè me ndò nkémaa ti Yiè nKuyie nteciétè kè tè ndeu ke wenni kè bèe fei nte yetìrì kè dii feíté diheì dimòu. M bo ò waá ntinentì. Mèmmè kè Dafitii waá ntinentì mediè nké né na kékú.

Dafiti duómmè Sodomò Kuyie nciétè marimù

⁶ Kè Dafitii yú o bire Sodomò kòdò nàké kòdò bo maá ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù teciétè. ⁷ Kè Dafiti dò: M bire n do dómu m mómmuò nkémaa ti Yiè nKuyie nkùu n te teciétè. ⁸ Kè kù né n nàké ke tú n doké mediè, ke còú mmenitiyì nkè mè sũ, m báa kù maá teciétè bè yó nkòrì dè ke kù bàá, n còú mmèè kprí mmenitiyì mmediè. ⁹ Kù né n nàkému ke tú m peité dèè bire yó mbaké dii mònni mudò ò yó mbo, nè de dootitòbè dè yóó narikemu. Bè bo ndè yu ke tú Sodomò. Diyètirì dii tu meòmpùmè. Kè kù duó nyIsidayeeribe meòmpùmè de kpàti timòu mieke, ¹⁰ deè yóó kù maá teciétè kéntú ku bire kè kù tu de cice. Kè kùu fíi nde kpàtikàrì, kè dè mbaké Isidayeeribe sãã. ¹¹ Mèmmè kè Dafitii béi nke dò: M bire ti Yiè nKuyie nní nda bonè, kàa na ké kù maá teciétè. Kù daú ndinùu a kprí ke yè mmè. ¹² Kù da duó mmeciì nkàa nnò nke baàti mesàa nnè meyei, kù bo da duó ndiì mònni kàa mbaké Isidayeeribe kéntú nku kuó kunku kùu da te. ¹³ Kàa tũ nku kuó nè ku tié nkù duó ndè Mòyiisi Isidayeeribe kprí, a tómmú mumòu bo nyié! Cómму kétéí nkémòte dikòmbùð. Bá nyíèkù, kufòwaá mbá nda bo. ¹⁴ N yetoomu ke waá mmesòò ntònni sikòupísitàati (3000) ntimáti péiti, tònni sikòupísitàati (30000), ke yiénè disòwũð nè timáti, bá dè í dò nkékaa nkédeè, ke waánnè ideí nè yetárè ti Yiè nKuyie nciétè marimù kprí, kàa né yóó wète keyíé. ¹⁵ A mòkemu betòmbè péu: Betácièbè nè bemaribè nè bedabeesúòbè nè beyántibè, bemòu kè bè yé mutòmmú mumòu. ¹⁶ Mesòò nnè timáti péiti nè timáti, dè í dò nkékaa nkédeè. Íté kéketé mutòmmú. Ti Yiè nKuyie nní nda bonè!

¹⁷ Mèmmè kè Dafitii duó ndinùu Isidayeeribe kó bekótíbè bemòu ke dò: Dí teennè m bire Sodomò. ¹⁸ Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di bonèmu. Kuù di duó mmeòmpùmè tipífti timòu, kuù ànnè bèè bo diheì dii mmieke n nùtè mieke, kè bè bòúté ti Yiè nKuyie nnè ku nìtibè. ¹⁹ Duónnè dimáa ti Yiè nKuyie nnè di yèmmè memòu kunku kùu di te. Íténè ké kù maá teciétè, kétóni ti Yiè nKuyie ntaummè tou nè ku kuó nenti kéinnè teciétè di maá tè ku kprí nte mieke.

23

Bè kàammè Defiibe ke bè duó mbe tómmú

¹ Dafiti kòté dii mònni mesàa, ké nyóó kú kéduò nho bire Sodomò tikpàti kòdò bo sòoté kémbaké Isidayeeribe. ² Kòo tíi nyIsidayeeribe kó bekótíbè nè ikuó niùbè Defiibe.

³ Kè bèe kaa nDefiibe bèè mòke yebie nsipísitàati kèndeètinko, kè bè mbo benìtibè sikòupísitàati nè sikòupísini (38000). ⁴ Kè Dafiti dò bèe tãáté benìtibè sikòupísidé nè sikòupísìnà (24000) bèè bo nni mutòmmú mùu bo ndo nkédòò ti Yiè nKuyie nciétè mieke, kétéatè benìtibè sikòupísikuò (6000) bèè tu beheikèmpátíwããbè nè bebeémbè, kétéatè bèè bo mbaà yebòrè kè bè mbo sikòupísìnà (4000), ⁵ kétéatè bèè yó ndiè nke bie ntikùtidùùti nè debémbènnè Dafiti do dòò dè kè bè bo nsántínè ti Yiè nKuyie, kè bè mbo sikòupísìnà (4000). ⁶ Kè Dafitii totí Defii bí í naàmùnti duó ke dòmmè. Kerisonni kòbe be kòku. Keadì kòbe be kòku. Medadi kòbe be kòku.

⁷ Kè Kerisonni peité ibí ìdèi, Daedanni nè Simmeii. ⁸ Kè Daedannii peité ibí itããti, Yeyeedi nè Setammu nè Sowèeri. Kè Yeyeedii mbè kòti. ⁹ Kè Simmeii peité ibí itããti

Sedomoti nè Asiyeedi nè Adaa beè do baké Daedanni kó sicéi. ¹⁰ Kòo bí tei mbo ìnàà, Yaati nè Sisa nè Yeusi nè Bediya. ¹¹ Yaati weè do bè kòtí, kè Sisaa nhò pòkoo, Yeusi nè Bediya bè í mmòke ibí péu, kè bèe bè kàa nkéwēnné teciētè tēmáà.

¹² Kè Keati kó ibí mbo ìnàà, Amudamu nè Isaadi nè Ebunəə nè Usiyeedi. ¹³ Kè Amudamuu peité Anəə nè Məyiisi. Kè bèe cānné Anəə nè o bí ti Yiè nKuyie nciētè kó mutōmmú kpéi n sáà. Beè do dò kentuə ntihúúnti ti Yiè nKuyie, ke pí nku tōmmú, ke ní yú Kuyie nyètiri kēpā benitìbè mesàà. ¹⁴ Məyiisi do tú Kuyie nkóo niti nwe, kòo bí nwēnné Defii kó kuwə. ¹⁵ Kè Məyiisi bí ntú Kerisonni nè Ediesee. ¹⁶ Kè Kerisonni peité Sebuyeedi kòo nkótí o naàmunkù. ¹⁷ Kè Ediesee peité Deabia omáà, kòo nkótí o naàmunkù Ediesee do í peité kè dè nsū. Kòo bire Deabia né peité kè dè nsū mediè. ¹⁸ Kè Isaadi peité Sedomiti kòo ntú okótí o naàmunkù mieke. ¹⁹ Kè Ebunəə peité Yediyau kòo nkótí o naàmunkù. Kòo nei ntú: Amadia nè Yasiaedi nè Yekamammu. ²⁰ Kè Usiyeedii peité Misee kòo nkótí o naàmunkù mieke, kè Isia nhò pòkoo.

²¹ Kè Medadii peité ibí idéi: Madi nè Muusi. Kè Madii peité Edeasaa nè Kiisi. ²² Kè Edeasaa kú bá ò í mmòke initidabí. Ò do peité initipobí máà ndi, kòo nantè Kiisi kó ibí ì puoke. ²³ Kè Muusii peité Madi nè Edee nè Yedemoti bètāāti.

²⁴ Beè do tú Defii yaàbí kénkótí be naàmuntì mieke. Kè bèe bè kaa mbè mòke dii mōnni yebie nsipisidé kēndeētinko kè bè duó ti Yiè nKuyie nciētè kó mutōmmú. ²⁵ Dafiti do béimmu ke dā: Ti Yiè nKuyie nduómmu meom̄p̄umè ku niti bē Isidayeeribe, ku móm̄m̄onku ke yó mbo Sedisadēmmu sáà. ²⁶ Defiibe tēnke í yó ntəu metaummè tou nè ikuó nenti. ²⁷ Dafiti weè do yē mbè ní wāri Defiibe bè mòke dii mōnni yebie nsipisidé kēndeētinko kè bè duó mmutōmmú Kuyie nciētè mieke. ²⁸ Beè do te bè bo nteén̄n̄m̄e ikuó niùbè, Anəə bí ti Yiè nKuyie nciētè kó mutōmmú, kēndake te dānti nè te dieti de kpéi. Beè do te bè bo ndərim̄e ikuó nenti, mēwēnk̄um̄e kó ikuó. Beè do te Kuyie nciētè kó mutōmmú. ²⁹ Beè dò nkēndake bè pāā ndè Kuyie nde kpéi, péē bè pāā nwè Kuyie nnè muyuo nsààmù bè pāā mmù Kuyie nnè yekātindà yèè í kəoren̄e mutie mùu muuti, nè yekātindà nè tipēmp̄ēnti, kēmbéu bè pāā ndè Kuyie, de cēék̄u nè de okum̄e. ³⁰ Bè do dò nkēnsāntímu ti Yiè nKuyie mbá dii kúnwēni nè kuyuoku, ³¹ kēntuə nyiwūḡ bè feu ì ti Yiè nKuyie, sion̄p̄usi kó yewe nè betāābè kó yewe ketiyè nè Kuyie nkó yebaa, kēntū mbè dāú nyikuó ke kēétè mēè fíè mmè duó ke mamè. ³² Beè do te bè bo ndakem̄e ti Yiè nKuyie ntaummè tou kpéi, nè ikuó nenti bo kùu fáā. Kè bè ntū mbe tebií Anəə bí bè nāá ntì ke pí ti Yiè nKuyie nciētè tōmmú.

24

Ikuó niùbè kó yetirè

¹ Nte Anəə bí kó yetirè: Anəə weè peité Nadabu nè Abiu nè Edeasaa nè Itamaa. ² Nadabu nè Abiu kè bèe niiténè be cice kékú, bá bè í mōdte initidabí. Edeasaa nè Itamaa kè bèe səté be tōmmú bè do pí mmù ti Yiè nKuyie nciētè mieke. ³ Edeasaa yaàbire Sadəki nè Itamaa yaàbire Aimmedeki beè do teennè Dafiti kè bèe bè totí yetirè kè bè duó mbe tōmmú. ⁴ Kè Edeasaa kó iyaàbí nsū kēpēētè Itamaa kpeyi kè dēè nte kè bèe toté Edeasaa kó iyaàbí kó yetirè tepítè nè yēkuò, bá dii tinnì kè di mmòke wèè di baké, kētoté Itamaa kó iyaàbí kó yetirè yèni bá dii tinnì kè di mmòke wèè di baké. ⁵ Kè bèe tāā tété kè bè totí ke yé Edeasaa kó iyaàbí kó yetirè do məkem̄emu bèè kòtí ikuó tōmmú nè bèè kòtí Kuyie nciētè kōmu. Kè Itamaa kó iyaàbí kó yetirè m mōke ye kəbe.

⁶ Defii kó kuwuo nkou Netanneyedi bire Semmaya opátíwãàtì weè do wãũ be yètè, ké nyè wãũ kòo kpààtì Dafiti nè o tũmbè kè bè bo nè ikuó niùbè Sadaki nè Abiataa bire Aimmèdeki nè ikuó niùbè Defiibe kó sicéĩ kó bekótíbè. Kè bè ní tãũ tété Edeasaa kó yetìrè kuce mèdémè Itamaa kó yetìrè kuce mèmáà. ⁷ Kè bèe tãũ meketimè, kè tété do Yoyadibu ínkè, kè bèe tãũ medérímmè, kè dèe do Yedaya ínkè. ⁸ Kè bèe tãũ metãámmè, kè tété do Adimmu ínkè, kè bèe tãũ menaammè, kè dèe do Seodimmu ínkè. ⁹ Kè bèe tãũ menummumè, kè dèe do Madikiyaa ínkè, kè mekuómmèe do Minyaminni ínkè. ¹⁰ Kè bèe tãũ meyiémmè, kè dèe do Akikoti ínkè, kè bèe tãũ meniímmè, kè dèe do Abiya ínkè. ¹¹ Kè bèe tãũ mewéímmè, kè dèe do Yesuwa ínkè, kè bèe tãũ mepiímmè, kè dèe do Sekanniya ínkè. ¹² Kè bèe tãũ tepíítè nè mèmáà, kè dèe do Ediasibu ínkè, kè bèe tãũ tepíítè nè medérímmè, kè dèe do Yakimmu ínkè. ¹³ Kè bèe tãũ tepíítè nè metãámmè, kè dèe do Upa ínkè, kè bèe tãũ tepíítè nè menaammè, kè dèe do Yesebabu ínkè, ¹⁴ kè bèe tãũ tepíítè nè menummumè, kè tété do Bidikaa ínkè, kè bèe tãũ tepíítè nè mekuómmè, kè dèe do Imæe ínkè. ¹⁵ Kè bèe tãũ tepíítè nè meyiémmè, kè dèe do Esii ínkè, kè bèe tãũ tepíítè nè meniímmè, kè dèe do Apitiseti ínkè. ¹⁶ Kè bèe tãũ tepíítè nè mewéímmè, kè dèe do Petayaa ínkè, kè bèe tãũ sipísidé kōme, kè dèe do Esekieri ínkè. ¹⁷ Kè bèe tãũ sipísidé nè mèmáà, kè dèe do Yakinni ínkè, kè bèe tãũ sipísidé nè medérímmè, kè dèe do Kamudi ínkè. ¹⁸ Kè bèe tãũ sipísidé nè metãámmè, kè dèe do Dedaya ínkè, kè bèe tãũ sipísidé nè menaammè, kè dèe do Maasia ínkè.

¹⁹ Mèmmè kè bèe túnne ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tũ nkù do duó nyì tié mbe yààri Anoo, ké bè totí yetìrè ké bè duó mbe tōmmú ti Yiè nKuyie ncíètè mieke.

Defiibe tóbè kó yeyètè

²⁰ Defiibe sòmbè bèè do kpaá be mieke bèè do ni beè yètè tu: Amudamu kó kunaàmùnkù kè Subayeedi nkótí.

Kè Yedia kòtí Subayeedi kòku mieke. ²¹ Kè Isia kòtí Deabia kó kunaàmùnkù mieke. ²² Kè Sedomoti kòtí Isia kó kunaàmùnkù kè Yaati kòtí Sedomoti kó kunaàmùnkù. ²³ Ebunoo naàmùnkù mieke kè Yediyo nkótí kè Amadia ò pòkoo kè Yasèedi ntú otããnwè kè Yekamammu tu onaanwè. ²⁴ Usiyedi kó kunaàmùnkù mieke kè Miseen mbaké. O kó ibí mieke kè Samiidi mbaké. ²⁵ Kè Sakarii baké Miseen tebite Yesiya kó kunaàmùnkù. ²⁶ Kè Medadi bí ntú: Madi nè Musi nè Yaasiyau, kè bè nkótí o kó kunaàmùnkù mieke. ²⁷ Kè Medadi bire Yaasiyau bí ntú: Soammu nè Yakudi nè Ibidi kè bè nkótí o kó kunaàmùnkù. ²⁸ Madi kó kunaàmùnkù mieke kè Edeasaa kòtí. Ò í mpeité initidabí. ²⁹ Kiisi naàmùnkù mieke kè Yedameyèedi mbaké. ³⁰ Kè Muusi bí ntú: Madi nè Edèe nè Yedemoti kè bè mbaké be kó kunaàmùnkù.

Defiibe bí naàmùntì kó bekótíbè mbe. ³¹ Kè bèe bè tãũ tété bè dòòmè be tebí Anoo yaábí, ké mbè tãũ kòo kpààtì Dafiti dè bo, nè ikuó niùbè Sadaki nè Aimmèdeki nè ikuó niùbè cèĩ kó bekótíbè nè bèè baké ti Yiè nKuyie ncíètè tōmmú. Bè dòòmè Mpo kó tecíètè ké bèe me ndòò teyããtè kpete.

25

Kuyie ncíètè kó bedèmbè kó yetìrè

¹ Dafiti nè bèè baké Kuyie ncíètè tōmmú kè bèe cánné Asafu nè Emanni nè Yedutunni be naàmùntì kòbe, kè bè bo ndonti Kuyie nke náá kù bè benke tì, kémbie ntikùtiduùtì nè tibóbonti nè tikāpentì.

² Nte benitibè bè do tããtè bè de kó mutōmmú kpéi mbe yètè, beè tu Asafu kó ibí: Sakuu nè Sosèfu nè Netanniya nè Asadeda. Beè do tú bedèmbè, kè be cice bè ni ke donti Kuyie nke náá nkù ò benke tì ke tũ Dafiti kó itié.

³ Kè Yedutunni kó ibí ntú: Kedadia nè Sedi nè Yesayaa nè Semèii nè Asabia nè Matitia bekuò. Bèè do tú bedèmbè kè be cice Yedutunni bè ni ke déúkùnkò ti Yiè nKuyie nyètìrì ke kù dònti ke náá nkù ò benke tì, ke bie nkukùtìdùkù.

⁴ Emanni kó initidabí do tú: Bukiyau nè Matanniya nè Useedi nè Sebuyeedi nè Yedimoti nè Amanniya nè Ananni nè Ediataa nè Kidaditi nè Dommameti nè Esee nè Yosebekasa nè Madoti nè Otii nè Maasioti. ⁵ Emanni bí nyi memme weè do náá nhokpààti Kuyie nhò benke tì, ke bo déúkùnne ku yètìrì kunku kùù ò duó nyinitidabí tepíítè nè ìnà nè initipobí itããti.

⁶ Bèè do tú bedèmbè ti Yiè nKuyie ncíètè mieke, ke bie ntikùtìdùùti nè tibómbonti nè tikãpenti, kè be cice bè ni. Kè bè mpí nhokpààti tómmú, Asafu nè Yedutunni nè Emanni kè bè baké. ⁷ Bèè do tú bèè nò mbèmbè mudèmmù mesàà ke déúkùnkò ti Yiè nKuyie nyètìrì, bembè nè be tebíi kè bè mbo sikòusidè nè sipìsini nè bèni (288).

⁸ Kè bèè tãū tété ke bo yà bè dò nkémpí mmèè botí mutómmú, bá bè í mbaàti bedènkótìbè nè bepàmbè.

⁹ Nte bèè do tãū tété kédei bèè kótìbè, kè bè bo nni be yètè: Kè bèè tãū tété Asafu kó kunaàmùnkù kè dèè do Sosefu ínkè, kè bèè yíé kètãū kè tétéè do Kedadia ínkè, wenwe nè o tebíi nè be bí kè bèè wènné tepíítè nè bèdébè.

¹⁰ Kè bèè tãū metãámmè kè dèè do Sakuu ínkè, wenwe nè o bí nè o tebíi kè bè mbo tèpíítè nè bèdébè.

¹¹ Kè bèè tãū menaammè kè tétéè do Isidi ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

¹² Kè bèè tãū menummumè kè tétéè do Netanniya ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

¹³ Kè bèè tãū mekuómmè kè dèè do Bukiyau ínkè, wenwe nè o bí nè o tebíi, kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

¹⁴ Kè bèè tãū meyiémmè kè tétéè do Yesadeda ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi, kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

¹⁵ Kè bèè tãū meniímmè kè tétéè do Yesaya ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi, kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

¹⁶ Kè bèè tãū mewéímmè kè tétéè do Matanniya ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi, kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

¹⁷ Kè bèè tãū mepíímmè kè tétéè do Simmèii ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

¹⁸ Kè bèè tãū tepíítè nè mèmáà kè tétéè do Asadæedi ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

¹⁹ Kè bèè tãū tepíítè nè medérímmè kè tétéè do Asabia ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi, kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

²⁰ Kè bèè tãū tepíítè nè metãámmè kè tétéè do Subayeedi ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi, kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

²¹ Kè bèè tãū tepíítè nè menaammè kè tétéè do Matitia ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

²² Kè bèè tãū tepíítè nè menummumè kè tétéè do Yedemoti ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

²³ Kè bèè tãū tepíítè nè mekuómmè kè tétéè do Ananniya ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

²⁴ Kè bèè tãū tepíítè nè meyiémmè kè tétéè do Yosebekasaa ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi, kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

²⁵ Kè bèè tãū tepíítè nè meniímmè kè tétéè do Ananni ínkè wenwe nè o bí nè o tebíi kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

²⁶ Kè bèe tãũ teπίítè nè mewéímmè kè tétéε do Madoti ínkè wenwe nè o bí nè o tebíí, kè bè mbo teπίítè nè bèδέβè.

²⁷ Kè bèe tãũ sipísíde kōme kè tétéε do Ediatãa ínkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo teπίítè nè bèδέβè.

²⁸ Kè bèe tãũ sipísíde nè mēmáa kè tétéε do Otii ínkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo teπίítè nè bèδέβè.

²⁹ Kè bèe tãũ sipísíde nè medérímmè kè tétéε do Kidaditi ínkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo teπίítè nè bèδέβè.

³⁰ Kè bèe tãũ sipísíde nè metãámmè kè tétéε do Maasioti ínkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo teπίítè nè bèδέβè.

³¹ Kè bèe tãũ sipísíde nè menaammè kè tétéε do Dommameti Esee ínkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo teπίítè nè bèδέβè.

26

Bèè do baà Kuyie nciētè kó yebòrè

¹ Bèè do baà Kuyie nciētè kó yebòrè bè do bè totému yetírè, Asafu bire Kodee kó debire Mesedemia kó ibí ì do baké Kodee kó kunaàmùnkù. ² Kè Sakarii ntú oketiwe kè Yesayeedi ntú odéríwè kè Sebadi tu otãánwè kè Yatinniyeedi tu onaanwè. ³ Kè Edammu tu onummuwè kè Yeoananni tu okuónwè kè Ediyoyennai tu oyiénwè.

⁴⁻⁵ Kè Kuyie ndòò mesàa Obedi-Edammu kòò peité initidabí ìni. Semmaya nè o neí, Yoa nè Sakaa nè Netanneyeedi nè Amiyeedi nè Isakaa nè Peudetaii. ⁶ Kè Obedi-Edammu kóo po Semmaya kó ibí mbaké be naàmùnti ke yé bè tumè yekōmbò yembè mbe. ⁷ Bèe yètè tu Otinni nè Defayeedi nè Obeti nè Edisabadi nè o neí, sù yètè do feí mesàa Ediu nè Semmasia. ⁸ Obedi Edammu kó ibí nyi memme. Bè do tú yekōmbò yembè mbe kè be kǎnti yaunè be tōmmú. Bemou kè bè mbo sipísikuò nè bèδέβè.

⁹ Kè Mesedemia bí nè o tebíí kè bè mbo benitibè teπίítè nè bèni, ke tú yekōmbò yembè.

¹⁰ Kè Medadi kó kunaàmùnkù kou Osaa mmòke ibí inà Simidi weè do tú Mpo. O cice weè do ò duó nde kó difōtirì, weè do í tú Mpo. ¹¹ Kè Idikiya nhò pòkoo kè Tebadiya tu otãánwè kè Sakarii tu onaanwè. Osaa kó kunaàmùnkù kòbe do tú o bí nyi, nè o tebíí kè bèe wēnné kēmbò teπίítè nè bètãati.

¹² Bèe do ni bèe bàa yebòrè be kó yetírè kòbe, bemou bè do wēmmu ke pí mbe tōmmú ti Yiè nKuyie nciētè mieke, be tebíí kōme. ¹³ Bè do tãũ tété nwe ke bo yà bá tēè ciētè tē do nkēmbaà diì bōrì, bè tãũ tecēdiētè kè dè dōmmè bèe tãũ tesámpótè kè dè mme ndò.

¹⁴ Kè bèe tãũ tété ke bo yà tēè ciētè kòbe yó mbaà diyìe yìenì kèè bíékè kó dibòrì, kè tétéε do Sedemmiya ínkè, kè bèe yíé kétãũ tété ke bo yà bèe yó mbaà kubakù yóu bíékè kó dibòrì, kè tétéε do o bire Sakarii ínkè, Sakarii do tú wèè ciì wènwe ke nò nke tiè. ¹⁵ Kè bèe tãũ tété ke bo yà bèe yó mbaà kubakù cǎnku bíékè kó dibòrì, kè tétéε do Obedi-Edammu ínkè, kòo bí nte ì bo mbaàmè tidiiti kó tidiēti. ¹⁶ Kè bèe tãũ tété ke bo yà bèe yó mbaà diyìe taà kèè bíékè kó dibòrì nè dibòrì bè tu di Sadiketì, kè di pèkénè ditenni kó kuce. Kè tétéε do Supimmu nè Osaa be ínkè kè bèe yè mbè toté.

Bá diì tinnì kè di mbaà ke wetí diterì. ¹⁷ Kè Defiibe níí mbaà diyìe taà kèè bíékè kó dibòrì bèkuò bèkuò ke feimmu betòbè, bá diì yìe kè bènàa níí mbaà kubakù yóu bíékè kó dibòrì ke feimmu betòbè. Kè bènàa níí mbaà kubakù cǎnku bíékè kó dibòrì bènàa bènàa ke feimmu betòbè bá diì yìe. Kè bèδέβè bèδέβè mbaà tidiiti ā tìi dieti kó yebòrè ke feimmu betòbè. ¹⁸ Bè maá kùu dieku ke kpeénnè Kuyie nciētè te ìikè, Defiibe bèe do tē bàa, bènàa kuce bíékè, bèδέβè te mieke.

¹⁹ Kodee nè Medadi be kó tinaàmùnti kòbe kó yetírè nye yèè do baà yebòrè.

Defiibe tɔbè do pí mmùù tōmmú

²⁰ Kè be tebíí Defiibe tɔbè kó mutōmmú ntú bè bo mbaàmè Kuyie ncíètè kó tikpàtì nè ikuó nentì.

²¹ Kè Kerisonni kó kunaàmùnkù kou Daedanni bire Yeyeedi weè mbaké be kó sicéí. ²² Yeyeedi nè Setammu nè be tebite Sowèeri beè kó ibí do te ì bo mbaàmè Kuyie ncíètè kó tikpàtì. ²³ Amudamu nè Isaa nè Ebunəwə nè Usiyeedi be yaàbí múnke do pí mmuù tōmmú. ²⁴ Məyiisi bire Kerisonni kó debire Sebayeedi weè do baké bèè bàà Kuyie ncíètè kpàtì. ²⁵ Kè Məyiisi bire terè Ediesee peité Deabia kè Deabiaa peité Yesaya kè Yesayaa peité Yodammu kè Yodammuu peité Sikidi, kè Sikidii peité Sedomoti. ²⁶ Sedomoti nè o tebíí beè do te bè bo ndakemè okpààtì Dafiti nè sicéí kó bekótìbè nè kùmàndáábè bèè baké behāāpòmbè sikoupi nè sikou nè behāāpònkótìbè tɔbè bè do cǎ́nné dè Kuyie nkpréí. ²⁷ Bè do dokému ké dè eí ké dè duó ti Yiè nKuyie kè bè bo ntūnninè ku cíètè. ²⁸ Kuyie mpāānāāntì náāntò Sammuyeyeri nè Kiisi bire Sauri nè Nee bire Abunee nè Seduya bire Soabu bè do cǎ́nné dè Kuyie nkpréí. Sedonii nè o tebíí beè do dè bàà deməu memme.

²⁹ Iseyari yaàbire Kenania nè o bí, kè bè tōmmú ntú bè bo nwāūmè dihei kó yepáte ke bekù benitìbè bè touni ti.

³⁰ Ebunəwə bire Asabia nè o tebíí tekoupiítè nè sikousiyiekè (1700) beməu bè do tú yekōmbò yembè mbe, kè be tōmmú ntú bè bo ndakemè ti Yiè nKuyie ntōmmú kpréí nnè okpààtì kōmu kpréí, nylsidayeyeribe tempē Suditēē diyie taà kèè bíékè. ³¹ Kè Yedeya weè mbaké Ebunəwə kó kunaàmùnkù, Dafiti kpàtì benni sipísìnàà kperi mieke kè bèè fié be naàmùnkù mieke kénsó nyekōmbò yembè beè bo Yasae eí diì bo Kadaadi tempē. ³² Yediyaa tebíí do nsi kè bè ntú yekōmbò yembè ke kótí be céí, kè bè mbo sikoupiísidé nè sikousiyiekè (2700) kè okpààtì Dafitii bè baá nkè bè mbaké Dubenni kəbe nè Kadí kəbe nè Manansee kó kuwə ndikéè kəbe, ke dake ti Yiè nKuyie ntōmmú kpréí nè okpààtì kōmu kpréí.

27

Bè bàatimè behāāpòntìrè bèè yó mpí nhokpààtì tōmmú

¹ Kè bèe bate Isidayeyeribe bè màmè. Bè céí kó bekótìbè nè behāāpònkótìbè bèè baké behāāpòmbè sikoupi nè sikou nè bepátíwāābè kè bè bo mpí nhokpààtì tōmmú kè be kó mutōmmú ntú bè bo nnimè yetìrè yèè bo mpí mmutōmmú. Bá diì tǐnni otǎnkù ké me nhō ndibenni diməu ke feimmu betɔbè. Bá diì tǐnni kè benitìbè mbo sikoupiísidé nè sikoupiísìnàà (24000).

² Kè Sabudiyeedi bire Yasobeammu nni ditǐnni ketiri diì do te otǎnkù ketiwè, kè bè mbo benitìbè sikoupiísidé nè sikoupiísìnàà (24000).

³ Ò do tú Pedesi naàmùnkù kou nwe kémbaké behāāpònkótìbè otǎnkù ketiwè kəbe.

⁴ Kè Ahoa eí kou Dodaii kó ditǐnni ntú otǎnkù dérinwè kəbe kè bè mbo benitìbè sikoupiísidé nè sikoupiísìnàà (24000) kè Mikudoti nhò pòkoo.

⁵ Kè dihāāpòntǐnni tāānni ntú otǎnkù tāānwè kəbe, kè ikuó niùtì diewè Yoyada bire Bennaya mbaké de kó benitìbè sikoupiísidé nè sikoupiísìnàà (24000).

⁶ De kóo Bennaya do tú okpà̀r̀inuənti nwe bekpà̀r̀inuəmbə sipísitāāti tǐnni mieke. Kòo bire Amisabadi bo o kó ditǐnni mieke.

⁷ Kè dihāāpòntǐnni naanni ntú otǎnkù naanwè kəbe kè Soabu nantè Asayeedi nè o bire Sebadia mbè baké, kè bè mbo benitìbè sikoupiísidé nè sikoupiísìnàà (24000).

⁸ Kè dihāāpòntǐnni nummuri ntú otǎnkù nummuwè kperi kè bè mbo benitìbè sikoupiísidé nè sikoupiísìnàà (24000) kè Isidaa naàmùnkù kou Samuti mbè baké.

⁹ Kè dihāāpòntǐnni kuónni ntú otāākuónwè kperi kè bè mbo benitìbè sikoupiísidé nè sikoupiísìnàà (24000) kè Tekoa eí kou Ikesi bire Idaa mbè baké.

¹⁰ Kè dihããpòntìnnì yíennì ntú otããyiénwè kperi, kè bè mbo benìtibè sikòupírisìdé nè sikòupísinàà (24000), kè Efadaimmu kó kuwuo nkou Edesi wèè bo Padonni èi kòò mbè baké.

¹¹ Kè dihããpòntìnnì nínnì ntú otããniínwè kperi kè bè mbo benìtibè sikòupírisìdé nè sikòupísinàà (24000). Kè Sedaa naàmùnkù kou Sebekaii wèè bo Usaa èi kòò mbè baké.

¹² Kè dihããpòntìnnì weínnì ntú otããweínwè kperi kè bè mbo benìtibè sikòupírisìdé nè sikòupísinàà (24000). Kè Bensamee kó kuwuo nkou Abiesee wèè bo Annatoti èi kòò mbè baké.

¹³ Kè dihããpòntìnnì pínnì ntú otããpíínwè kperi kè bè mbo benìtibè sikòupírisìdé nè sikòupísinàà (24000). Kè Sedaa naàmùnkù kou Madaii Netofaa èi kou mbè baké.

¹⁴ Kè dihããpòntìnnì tepítè nè òmáà ntú otãnkù tepítè nè omáà kperi kè bè mbo benìtibè sikòupírisìdé nè sikòupísinàà (24000). Kè Efadaimmu kó kuwuo nkou Bennaya Pidatonni èi kou mbè baké.

¹⁵ Kè dihããpòntìnnì tepítè nè didéri ntú otãnkù tepítè nè odéríwè kperi, kè bè mbo benìtibè sikòupírisìdé nè sikòupísinàà (24000). Kè Otinniyedi naàmùnkù kou Netofaa èi kou Edidaii mbè baké.

Bè bàtemè Isidayeeribe wuo nkó bekótìbè

¹⁶ Nte bèè do baké Isidayeeribe wuo:

Sikidi bire Ediesee weè do baké Dubenni kó kuwuo,
kè Maaka bire Sefatia baké Simmeðð kòku.

¹⁷ Kè Kemmuyedi bire Asabia baké Defiibe kó kuwuo,
kè Sadaki baké Anoo kòku.

¹⁸ Kè Dafiti tebite Ediuu mbaké Sudaa kó kuwuo,
kè Mikayeri bire Omidi baké Isakaa kó kuwuo.

¹⁹ Sabunoo kó kunaàmùnkù kòbe,
kè Abudiasi bire Semmaya mbaké, Nefutadii kó kunaàmùnkù,
kè Asidiyedi bire Yedemoti mbè baké.

²⁰ Efadaimmu kó kunaàmùnkù,
kè Asadia bire Osea mbè baké,
kè Pedaya bire Soweri mbaké Manansee kó kuwuo ndikéè kòbe bèè bo diyie taà kèè bíékè.

²¹ Kè Manansee kó kuwuo ndikéè kòbe bèè bo Kadaadi diyie yièní kèè bíékè,
kè Sakarii bire Ido mbè baké Bensamee kó kuwuo nkòbe,

kè Abunee bire Yasièdi mbè baké.

²² Danni kó kuwuo nkòbe, kè Yedoammu bire Asaæedi mbè baké. Bèè do tú bèè baké Isidayeeribe kó iwuo.

²³ Dafiti do í kàa mbedapàmbè bèè màke yebie nsipísìdé kèntò kécutinko, ke yé ti Yiè nKuyie ndo nàkémè ke dð, kù yóó duó nkè Isidayeeribe sùú nsiwãà dòmmè kéínkè.

²⁴ Sedua bire Soabu do ketému be kàmmù, ò me nyí mpúð, ke yé ti Yiè nKuyie mmieke do yèmè Isidayeeribe de kó mukàmmù kpéí, deè te kè bè í wàri bè màmmè okpààti Dafiti dðrìmè pátíri mieke.

Bèè do dake tekpààticíètè kó tinenti kpéí

²⁵ Adiyedi bire Asimafeti weè do te ò bo ndakemè tikpàti tii bo tekpààticíètè mieke ti kpéí.

Kè Osiasi bire te dè bo ndakemè dihei dimou, yehékè dieyè nè yesàmpróyè, nè yehããpònkare kó yebuò kpéí.

²⁶ Kè Kedubu bire Esidi te ò bo ndakemè bèè tu betenkútìbè be èi mieke be kpéí.

²⁷ Kè Simeii Damaa èi kou nte ò bo ndakemè fínyì kó depaa nképí.

Kè Sabudi nte ò bo ndakemè menaà mbè kùòtimè nè fínyì kó yebe me kó tidieti kpéí.

²⁸ Kè Baadi-Ananni Beti-Kedæedi èi kou te ò bo ndakemè odíffè kó detie nnè detie mbè tu dè sikomòð kè dè yiè Meditedandee kó kubiriku de kpéí.

Kè Yoasi te ò bo ndakemè mekùò nkó tidieti kpéí. ²⁹ Kè Sitadayii Sadonni èi kou ndake bèè cēm̀m̀m̀ inààke Sadonni be kpéí.

Kè Adidayii bire Safati nte ò bo ndakemè iwũ cēmbè bèè bo kubiriku bíékè be kpéí.

³⁰ Kè Isimayeeribe botí kou Obidi nte ò bo ndakemè yòyóbè kpéí.

Kè Yedia Medonati èi kou nte ò bo ndakemè sām̀arím̀úbè kpéí.

³¹ Kè Yasisi Akiditi èi kou nte ò bo ndakemè ipe nè sibóó de kpéí.

Bembe kó dimàà do tú bèè dàke bèmbè okpààti Dafiti kperè kpéí.

Bèè do ɔ́rí okpààti Dafiti

³² Kè Sonnatãã Dafiti yã tãũ, oniti meciì mpiéké wè mesàà nkòò yé meciì, kòò ntú wèè duò nhokpààti itié. Kè Yeyeedi Akimønniibe botí kou m̀òu kó debire te ò bo nduóm̀m̀m̀ okpààti bí itié. ³³ Kè Aitofeedi ntú wèè múnke duò nhokpààti itié, nke Usaii Adikiti èi kou ntú okpààti népo. ³⁴ Aitofeedi kó difōnkúò, kè Bennaya bire Yoyadaa bè cúté wenwe nè Abiataa. Kè Soabu wèè ntú wèè baké behããpòmbè okpààti kòbe.

28

Dafiti duóm̀m̀m̀ itié nSadom̀ò kòò bo maá Kuyie ncíètè

¹ Kè Dafitii tíi nyIsidayeeribe kó bekótìbè bem̀ou Sedisademmu. Bèè baké be wuò nnè bèè baké bèè bàà okpààti be kó yetìrè nè bèè baké behããpòmbè sikoupirí nè sikou nè bèè bàà o kpàti ò m̀òke tì. Nè bèè dàke wenwe okpààti nè o bí be wũ kpéí nè bè f̀m̀m̀m̀ bè kè bè tu tekpààticíètè kó bekótìbè nè bekpàrinuòm̀be nè benitimóm̀m̀m̀be. ² Kòò kpààti íté kécóm̀m̀m̀ kébéi nke d̀ò: n tebiì nè n nìtìbè kém̀m̀m̀ nè n tú mù: N yèmmè meè n duò nke d̀ò m maá ti Yiè nKuyie nteciètè ku taummè t̀ou yó mborè, nè kunku ti Yiè nKuyie nti tũ nkù naàcètè yó nna dè, kè nni mbaati ke bo tè maá. ³ Kè Kuyie nnè n nàké ke tú m báá kù maá tecíètè ku yètìrì yó nyu dè, ke yé n dokémè ke còu mmenitiyì. ⁴ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù kuù n tããté n cice cíètè mieke kè m bo ntú Isidayeeribe kó kpààti sãã. Kuù do tããté Sudaa kó kuwuò kè kù bo mbè ni, Sudaa kó kuwuò mmieke ke tããté n cice cíètè, n cice cíètè mieke ke n tããté kè m bo mbaké Isidayeeribe. ⁵ Ti Yiè nKuyie nni nduò nyibí péu nwe, de kó ibí mieke ke tããté m bire Sadom̀ò kòò bo kari dikpààtikàrì kémbaké Isidayeeribe bèè tu Kuyie nkó dikpààtiyuu. ⁶ Kù n nàkému ke tú m bire Sadom̀ò wèè yóó kù maá tecíètè nè te d̀antì, ke yé kù we ntããtémmè kòò tu ku bire, kè kù tu o cice. ⁷ Kù bo fíi nho kpàti kè tì mbo sãã, kè nsà kòò t̀u nku tié nnè ku tannò ò dè t̀ummè yíe. ⁸ Ti cómm̀m̀ Isidayeeribe ti Yiè nKuyie nkó benitìbè ìikè nke kè Kuyie nti tũ nkù bo ke ti kém̀m̀. T̀unnenè weti weti ti Yiè nKuyie nti tũ nkù kuó im̀ou, kè dèe yie nkè di tieke dihei sààrì kè di bí ndi sàké sãã.

⁹ F̀ó m bire Sadom̀ò nyé Kuyie nha cice tũ nkù, kempí nku tōmmú nè meyèmmè mèm̀áà, ké kù duò nha yèmmè mem̀ou. Ke yé ti Yiè nKuyie kuù wèimè benitìbè mieke d̀ommè nè be d̀ó kédòò tì nè be yentotí im̀ou. Kàa kù wanti kù bo da benke kum̀áà, kàa me nkù bùtinné kù da dootóo sãã. ¹⁰ A nyé ke d̀ò nti Yiè nKuyie nkuù da tããté kàa bo kù maá tecíètè kù yó nte tè. Yáúk̀unne a k̀ontì kípí mmutōmmú.

Dafiti benkemè Sadom̀ò ò yóó maá Kuyie ncíètè kè tè ndòmmè

¹¹ Kè Dafitii benke o bire Sadom̀ò ò yóó maá Kuyie ncíètè kè tè ndòmmè. De f̀ũò kó kukpánkpánkù nè tidieti, nè ku cíètè kó tikpàti yó mborè, nè tidieti t̀i m̀m̀m̀ nè de mieke kpeti, nè metaummè t̀ou yó mborè. ¹² Kòò ò nàkénè o yèmmè do d̀ò nwèè maá ti Yiè nKuyie ncíètè kè tè ndòmmè, ti Yiè nKuyie ncíètè kó kucuudànkù nè tidieti t̀i tè fité, nè ku cíètè kpàti yó mborè, nè tinenti bè kù pãã nti yó mborè. ¹³ Kòò ò benke ikuò niùbè nè Defiibe be t̀ìrè yó ndòmmè nè bè yó mpí mm̀u tōmmú ti Yiè nKuyie ncíètè mieke. Nè tinenti tim̀ou t̀i d̀ò nkémpínnè ti Yiè nKuyie ncíètè tōmmú. ¹⁴ Kòò ò nàké bá kùu nenkù

ò dò nkébénné mesɔɔ nkè mè mmamè kòo kù dònè, kòò nàké ò dò nkébénné timátì péfítì kè tì mmamè kòo kù dònè tinentì, kòò nàké bá kùù nenkù ku tōmmú yó ntú mù. ¹⁵ Ke me ndòònè sisɔɔfitíkèkèè nè sì kó isɔɔfití, ke me ndòò timátì péfítì kó sifitíkèkèè nè sì kó ifití, kéntū mbá kùù nenkù dò nkémpínnè mùù tōmmú. ¹⁶ Kòò ò nàkénè mesɔɔ nkóo tábùrì bè yó ndakù wè pèè bè pãã nwè Kuyie nkó mesɔɔ nkó kucéékù yó mmamè, nè timátì péfítì kó tábùrì kó timátì kó kucéékù yó mmamè. ¹⁷ Kòò ò nàkénè simátipeé yenì nkpesi nè yebo nè ibòòke, demou kè dè ntú mesɔɔ nsààmè máà, nè mesɔɔ nkó ibòòke nè timátì péfítì kpeyi, bá dè nè de céékù yó mmamè. ¹⁸ Kòò ò nàkénè bè yó maá dihúúntònni kè di ñdòmmè, nè mesɔɔ nsààmè mèè yóò dè dònè me céékù dò nkémmàmè. Nè tenaasántè dò nkéndòmmè, nè mesɔɔ mmèè yóò dònè beínkèmbàribè bèè fièti díéké ti Yiè nKuyie ntaummè tou me céékù dò nkémmàmè. ¹⁹ Kè Dafiti béi nke dò: Ti Yiè nKuyie nkuù wàri n do nkémaá ku cíètè kè tè ndòmmè nè n dò nképi mmùù tōmmú, ke m benke kè n dè yíèté.

²⁰ Kè Dafitii nàké o bire Sodomɔɔ ke dò: Tèí nkéyáúkùnnè a kòntì, ke pí mmutōmmú. A bá ndé, kufōwáá bá nda bo ke yé n Yiè nKuyie n tū nkù yó nda bonèmmè. Kù í yóò da yóu, kù báá da búfínné nè ti Yiè nKuyie ncíètè kó mutōmmú bo deèmmè. ²¹ Sodomɔɔ a bá ndé ikuó nùbè nè Defiibe bè bomu be kó mutōmmú kpéi, benitibè bèè duó mbe máà de kó mutōmmú kpéi, ke yé be tōmmú, bè da bonèmu. Isidayeeriibe kó bekótibè nè Isidayeeriibe bemou bè yó ntūmmu a bè nàá ntì.

29

Isidayeeriibe pāmmúmè be yèmmè kó yepārè Kuyie ncíètè kó mumarimù kpéi

¹ Kòò kpààtì Dafitii nàké ditìnni dimou ke dò: M bire Sodomɔɔ nwe ti Yiè nKuyie ntāātémè kòò né kraá bennè de kó mutōmmú. De kó mutōmmú me ndeumu ke yé de kó tecíètè í tùmè onitì kpete, ti Yiè nKuyie nkpete nte. ² Nè n wērímu mumou ndi m bāátímè Kuyie ncíètè kó mumarimù kpéi, ke waá mmesɔɔ ndèè dò nkédòònè mesɔɔ nde kpéi timátì péfítì dèè dò nkédòònè timátì péfítì de kpéi, disɔɔwūḍ dèè dò nkédòònè disɔɔwūḍ de kpéi, timátì dèè dò nkédòònè timátì de kpéi, ideí dèè dò nkédòònè ideí de kpéi, yetásààyè dèè dò nkédòònè yetásààyè de kpéi nè yeteyè yèè yóò dari imarí nè yetásòyè nè meḍrímè mebotí mebotí kpeye yèè donku kpeñni nè yetārè yèè dò ndoii péu. ³ N dó mèè kpéi nti Yiè nKuyie ncíètè maá, m bo duó mmesɔɔ nnè timátì péfítì, m mómmuɔ m mɔke dè Kuyie n tū nkù cíètè kpéi, ké né yíènè n waá dè ku cíètè marimù kpéi. ⁴ M bo duó mmesɔɔ mmèè yènni Ofii tempē nkè me céékù mbo tónni tekòutè (100), timátì péfítì bè pūñné tì kè ti wénkùnnè tónni sikòusidé (200) kè bè bo dari Kuyie ncíètè. ⁵ N duómmu mesɔɔ nnè timátì péfítì kè beyántibè bo dònè mesɔɔ ndèè dò nkédòònè mesɔɔ, timátì péfítì dèè dò nkédòònè timátì péfítì. Díndi, di mieke we nyèmmè ò pã ke dò nwèe pã o yèmmè dómè yíe.

⁶ Kè Isidayeeriibe botí kó bekótibè nè be cèí kó bekótibè nè bèè pí nhokpààtì tōmmú nè bèè baké behāāpòmbè sikoupi nè sikou kè bèe pã be yèmmè kó yepārè. ⁷ Kuyie ncíètè kó mutōmmú kpéi mesɔɔ ntónni tekòutè nè sipísiyiekè (170) nè mesɔɔ nkó medítibii ntekoupiptè (1000), timátì péfítì tónni sikòusitāāti (300) nè disɔɔwūḍ tónni sikòusikuò (600), timátì tónni sikòupísitāāti (3000). ⁸ Kè di túóté dèè kó dimàà tu yetásààyè ké dè duó nKerisōō kunaàmunkù kou Yeyeedi, kòò yè ānnè ti Yiè nKuyie ncíètè kó tikpàtì borè. ⁹ Kè diwèi mbo Isidayeeriibe bemou be yèmmè kó yepārè bè pã yè kpéi, ke yé bè do yè pāmè nè be yèmmè memou ndi be Yiè nKuyie ncíètè kpéi. Kè diwèi dierì pí nhokpààtì Dafiti.

Dafiti sāntemè Kuyie

¹⁰ Kè Dafitii sānte ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe bemou ìkè, ke dò: A yètìrì deumu sáà, fí nti Yiè nKuyie nSakòbu do tū nkù. ¹¹ Fí nti Yiè nKuyie nha deumu ke kpeñni ke wenni

mediè nke bo sáà nke tú tikpeti timou yiè, ke yé dèè kó dimàà bo keínkè nè ketenkè fíð dè temè. ¹² Tikpàti nè tikpeti bonní a borè nde, fíð baké demou, fíð kpeñni, ke mæke muwērímú, fíð ðð déúkùnne a dó wè kènte koð kpenke. ¹³ Deè kprí nte fí nKuyie nti tū nkù kè ti da sántí, ke déúkùnko a yetidieri. ¹⁴ N yí tú òmòu, n kòbe me nyí tú bèmabè, dè í tú nè ti mómmòmbe kó muwērímú mmu ti da pāāmmè ti yèmmè kó yepārè, demou dè bonní a borè nde ti da pāā ndè tu a nou kperè nde. ¹⁵ Ke yé ti tú mè bepòðbè mbe a ìikè, ti yóó pēētému ti yembè yīmè, ti we die nketenkè ìnkè yè pēnkù medéè ndòmmè mme. Ti báá na kényí ti fòmmu kó yewe. ¹⁶ Ti Yiè nKuyie nti tū nkù ti tímmu dèè kó dimàà dò nkémaánè a cíētè ti yó ndéúkùnko tēè mieke a yetisààri demou dè tu a nòutè kperè nde, fíð dè te. ¹⁷ Áú! Ti Yiè nKuyie n tū nkù n yému ke dò nha wúó nhoniti yèmmè, a dó wèè yèmmè wenni wènwe, m me nda pānè meyenwennime mme yepārè yie nkó dimàà, kàa wúó nha nìtibè bèè bo die mbè da pāmè be yèmmè kó yepārè nè diwèi. ¹⁸ Ti Yiè nKuyie ti yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakòbu bè do tū nkù, yóu kàa nìtibè mmæke de kó iyentotí botí kémbo a bíékè sáà. ¹⁹ Duó m bire Sodomò meyèmmè mèmáà kòo tūnne a tannò, nè a tié nnè a kuó. Kè dèè yie nkòo maá a cíētè n waá ninenti tēè kprí.

²⁰ Kè Dafitii béinnè ditìnni ke dà: Déúkùnne ti Yiè nKuyie nyètiri.

Kè ditìnni dimou déúkùnne ti Yiè nKuyie mbe yembè do tū nkù, ke sínnóò kékōnke ti Yiè nKuyie nyìkè nè okpààti ìikè.

Sadomò dimè tikpàti

²¹ Kè dèè wenté kè bèè fíé ti Yiè nKuyie nyiwūð ìi yóó tuò: Nyenaadakè tekòupítè (1000), yepedakè tekòupítè (1000), nè metaummè kpeyi tekòupítè (1000) nè menaà mbè yóó yòore mè kétuo, kéfíénè iwūð tei péu, Isidayeeri be demou yóó di ì. ²² De yiè kè bèè di kényà ti Yiè nKuyie nyìkè, kè diwèi dieri mbè bo. Kè bèè wēte kēpīēkè Dafiti bire Sodomò weè tumè okpààti, kòò còú mmekùð, nkòò bo mbaké. Ke me ndòð Sadòki kòò bo ntú ikuó nìuti. ²³ Kè Sodomò sòtè o cice Dafiti kpààtikàri ti Yiè nKuyie nhò duó ndi, kè tikpàti ò yie nkè Isidayeeri be demou nyíe nhò yé mmù. ²⁴ Kè behāāpòmbè iwēi yembè nè yekōmbò yembè, nè okpààti Dafiti bí tei imou kè bè mbuó Sodomò. ²⁵ Kè ti Yiè nKuyie ndéúkùnne Sodomò Isidayeeri be demou ìikè. Kòo kpàti deuke kēpēētè bèè ò niiténè ke di tikpàti.

²⁶ Seseè bire Dafiti do baké Isidayeeri be demou ndi. ²⁷ Ò do bè baké yebie nsipísìnàà ndi, kémbo Ebunò ke dà yebie nyèyiekè, Sedisadèmmu yebie nsipísitāāti nè yètāāti. ²⁸ Dafiti do mækemu tikpàti kòo yètiri feí, kòo kóté mesàà nkétuòke o mōnni kékúnè kunaatí, kòo bire Sodomò sòtè o kpàti.

²⁹ Okpààti Dafiti tōmmú ò mù ketémè nè ò mù dèèmmè dè wārimu Kuyie mpāānāānti náāntò Sammuyēeri pátiri mieke nè Kuyie mpāānāānti náāmbè Natāā nè Kadi be kpeye* mieke. ³⁰ De kó yepáte yeè nàà nhò do tō mèè botí tikpàti nè o wērímú do deū mèè botí nè tìi do ò tūðkení, nè tìi do tūðkení Isidayeeri be, nè yehèkè teyè kó yekpààtiyò yemou mieke.

* ^{29:29} Natāā nè Kadi be kó yepáte: Bè nàà mbe kó yepáte yeè kprí die nyè fetimu. Bè nàà mbèè kprí 1, 2 Sammuyēeri kó yepáte mieke.

Βεκράàτìβè τώμμú πάτìρì δέρι

Di mpátìρì τò τìì náàntì

Βεκράàτìβè τώμμú πάτìρì δέρι toté yewétiyè yèdéè ndi. Sadoμωó kó tikpàtì, nè o kó kuwα nkαβε bèè sαoté ke di tikpàtì, kémbaké Sudaa kó dikpààtiyuu ke yàa tuðkenè Nεbukannesaα bè domè kέρωντε Sedisadεmmu ké bè pìrímú kékònnè Babidònni. De kó dipátìρì diì múnke ti náá nyIsidayεeribe kó yekpààtiyα totémè yedéè: Isidayεeri kperi nè Sudaa kperi.

Di mpátìρì náàntì duó ke dómμè

1. Sadoμωó kó tikpàtì nè bè nàkémè ke wènkùnne bè maámè Kuyie ncíètè nè bè tè kpetémè 1-9
2. Sudaa kó dipààtiyuu kó tináàntì Odoboammu do túmè okpààtì kéntα kétuαkenè Nεbukannesaα pòntemè Sedisadεmmu ke bè pìrímú kékònnè 10-36

ISIDAYEERIBE KPÀÀTÌ SADOμΩÓ KÓ TINÁÁNTÌ

¹ Kè Dafiti bire Sadoμωó kpàtì nfííkú kè ti Yiè nKuyie nní nhò bonè kéfei nhò yètìrìi.

Sadoμωó mωómè Kuyie mmeciì

(Wénté 1 Βεκράàτìβè πάτìρì 3:4-15)

² Kè Sadoμωó tíy nyIsidayεeribe bemou behāāpònkótìbè bèè baké behāāpòmbè sikαupí nè sikαu nè bebeémβè nè Isidayεeribe kó bekótìbè, bèè baké be cēī. ³ Kè Sadoμωó bè neinè bemou kè bèe kαte ditònnì diì bo Kabaōō di borè, ke yé Kuyie ntaummè tou ti Yiè nKuyie nkóo tōntì Mōyiisi do dōō di dikpàà mieke di do ke mbomè.

⁴ Kuyie ntaummè tou me ndo í dè bo, Dafiti do di tùótému Kidiya-Yeadimmu kékònnè Sedisadεmmu ké di tanné ò do dōō kùu dieku metaummè tou kpéi. ⁵ Disōwūō kó diwūōtònnì Udi bire Besadedi Uuri yaàbire do dōō di do ke mbo ti Yiè nKuyie ncíètè ìkè.

Sadoμωó nè Isididayεeribe bè do kαrì diì borè ke bekù ti Yiè nKuyie mbe kpeti.

⁶ Sadoμωó do ke nkòte kéfíé iwūō ti Yiè nKuyie ntekαupíítè (1000) disōwūō kó diwūōtònnì ìnkè kétuα Kuyie ncíètè ìkè ku taummè tou borè. ⁷ De kó keyènkè nke Kuyie nkòtenímè kénáké Sadoμωó ke dō: Mō a dó kè n da pā dè.

⁸ Kè Sadoμωó ténnè Kuyie nke dō: Fōō dōō n cice Dafiti mesàa, ke duó nkè n sαoté o kpàtì, ⁹ ti Yiè nKuyie nha nàkè tì n cice Dafiti tìì dōō ke yé a m baámmè kubotí diekù kùu sū ke mànnè mubirímú. ¹⁰ Á n duó mmeyèmmè nè meciì, kè dèe yie nkè n niité de kó kubotí diekù. We mbo na kémbaké a nitìbè kubotí diekù kuu.

¹¹ Kè Kuyie nténnè Sadoμωó ke dō: A í me nni mmōómè tikpàtì yoo a bo mmαkemè a kperε, yoo kuyètifeitóo, yoo a níimbè bo kúmè, a me nyí m mō a bo nfoùmè kémonte, ke né mō meyèmmè mme nè meciì ke bo na kémbaké kubotí n da baá nkù. Tìì mè mbomè a yèmmè mieke, ¹² n da duómmu meyèmmè nè meciì nke yóó da yíé tikpàtì nè a bo mmαkemè a kperε, nè kuyètifeitóo. Βεκράàτìβè bèè da niiténè ke di tikpàtì òmòu í pètè de botí. Bèè me nkpaaní ke bo di tikpàtì òmòu í yóó dè mōōte ké da tuøke.

¹³ Kè Sadoμωó íté Kabaōō metaummè tou borè nè ditònnì borè kékonnì Sedisadεmmu kémbaké Isidayεeribe.

Sadoμωó wérímú nè o kpàtì

(Wénté 1 Βεκράàτìβè 10:26-29 nè 2 Βεκράàτìβè τώμμú 9:25-28)

¹⁴ Μεμμε ò tíímmè okpàrìnaasēí nè sikipàrisēí. Ò do mαke sikipàrìnaasēí tekαupíítè nè sikαusìndà ndi (1400) sikipàrisēí nè si dèèbè tekαupííítè nè sikαupísìdè (12000) ké dè duó nyehāāpònkαrè kó yehekè kè sitesì nkpaá o borè Sedisadεmmu. ¹⁵ Weè do te kè timátì péitì nè mesō nkè dèe buoté Sedisadεmmu kémμànnè yetárè, kè detekperè nsū ke

2 ΒΕΚΡΑÀΤÌΒÈ ΤΩΜΜÚ 1:164172 ΒΕΚΡΑÀΤÌΒÈ ΤΩΜΜÚ 2:17

mànnè detie mbè tu dè sikhòmód, kè dè yìè dàméèrì Mèditedandee pèémme. ¹⁶ Sodomòw kó bepotambè do kòrì Esibiti nwe nè Sidisii ke donní o kó siséí. ¹⁷ Bè do fiiti de kó sikhparinaaséí tēmáà medítíbiì nsikòusikuò ndi (600), tesāntè tēmáà medítíbiì ntekùtè nè sipísìnùmmù (150). Beptambè beè do sì tōu ke múnke fiitinè Itiibe kprààtibè nè Sidii kòbe.

Sodomòw bàátímè ke bo maá Kuyie ncíètè
(Wénté 1 Bekrààtibè 5:15-32 nè 7:13-14)

¹⁸ Kè Sodomòw duó nkè bè bo maá ti Yiè nKuyie ntecíètè nè tekprààtìcìètè ò yóo nhā tè.

2

¹ Kè Sodomòw kaa mbenítìbè sikhòupísiyiekè (70000), kè bè bo ntōu tinentì, kékkaa mbèè yó ncéú yetárè yetārè ínke, kè bè mbo benítìbè sikhòupísiini (80000), kékkaa mbèè yó mbè bàa kè bè mbo sikhòupísitàāti nè sikhòusikuò (3600).

² Kè Sodomòw tō nkè bèe náké Tiiri kóo kprààti Udammù kè dō: A do naatinèmu n cice Dafiti ké nhò duònní detekperè kó ideí kòò bo maá tecíètè ò yóo nhā tè. ³ Nte mí nke maá ti Yiè nKuyie ntecíètè, Kuyie n tū nkù. Tecíètè kù te tè. Bè yó nkù tūò ndè tihúúnti nè bè níí yóo neé ndè pèèbè bè kù pāā mbè sáā, kentuò nyiwūò bè kù feu ì, dikúnwehni nè kuyuoku nè sioṁpùsi simōu nè betāāpāmbè nè ti Yiè nKuyie nkó yebaa, Isidayeeriibe do dō nkéndōrimè sáā. ⁴ N yóo maá tecēdiète nte, ke yé Kuyie nti tū nkù kuù deumè ke pēēté yebòkè. ⁵ We mbo na kémaá Kuyie ntecíètè? Keínkè kenke deu, kè í na ke kù tō. Yé n tū wè ke bo na ké kù maá tecíètè? N cénke dó kéānnè bè yó nkù tūò ndè nde tihúúnti fōōti. ⁶ Á n duó nhonítì wèè yē mesōw nnè timátì péfítì nè disōwūò nè timátì de kó mutōmmú, ke yénè mupààkonwūōmù nè mùù dō mmeýìì nnè mùù dō mmebèrimè de kó mutōmmú, ke nō mmuyántimù kòo pínnè mutōmmú n cice Dafiti n duó mbèè yántìbè, kè bè bo nni mbonè Sudaā tenkè nè Sedisademmu. ⁷ Á n duó nditārì Dimaa kó detekperè nè deterè bè tu dè sipèrésì nè bè tu dè sántádì, n yému a kó betōmbè nōmmè ke kōū Dimaa kó detie, m bo bè neínnè n kó betōmbè. ⁸ Kè bè n kōūní ideí mediè ke yé n yóo maámè tecēdiète nte tecēsààtè. ⁹ N yóo duómmu mudìì bèè yó nkōū ideí, m bo bè duó ntidiitì bè tu tì bèdèè tónnì sikhòupísiikuò (6000), nè tidiitì tetì bè tu tì ódìsì tónnì sikhòupísiikuò (6000), nè menāà ndítìrìbè sikhòupíkòusini (800000), nè mekùò ndítìrì nsikhòupíkòusini (800000).

¹⁰ Kè Tiiri kóo kprààti Udammuu wāri dipátìrì kóò tēnnè ke dō: Ti Yiè nKuyie ndó mèè kpréi nku nítìbè deè te kè kù da dōò be kóo kprààti. ¹¹ Kòo yíe kébéi nke dō: Ti Yiè nKuyie nyètìrì ndeu kunku Isidayeeriibe tū nkù kuù dōò keínkè nè ketenkè kunku kùù duó nhokprààti Dafiti debire Sodomòw, dèè mōke meyèmmè, ke yé de yèmmè ke cii ke yóo maá ti Yiè nKuyie ntecíètè nè tekprààtìcìètè dè yóo nhā tè. ¹² N yóo da duónkomu onítì wèè yé o tōmmú ke cii kòo yètìrì tu Udammù-Abi. ¹³ Kòo yō tū Danni botí kou, kòo cice tū Tiiri eì kou. Kòò nō mmesōw nnè timátì péfítì nè disōwūò nè timátì nè yetárè nè ideí de kó mutōmmú, ke nō nke duòkù mupààkonwūōmù nè mùù dō mmebèrimè nè tiyààti kpetì kó mupààkómmú nè mùù dō mmeýìì nke nō mmuyántimù bá kè bè yé nwèè dōò kùù nenkù wèè kù dōò. Ò bo pínnè a kó betōmbè bèè nō mbe tōmmú nè a cice okprààti Dafiti kòbe. ¹⁴ Fō n yìè nkàa bo duònní a tōmbè tidiitì bè tu tì bèdèè nè ódìsì nè mekùò nnè menāà a béi ndèè kpréi, ¹⁵ ti yóo dekemu ditārì Dimaa ké da kōūní detie nha dó dèè kó dimāà ké dè bou ké dè tannè dàméèrì kè dèè tuòke Safaa eì, kàa dè tūóté kékōnnè Sedisademmu.

¹⁶ Kè Sodomòw kaa mbeptōòbè bèè bo Isidayeeriibe eì o cice Dafiti do kàa mbè, kè bè mbo benítìbè tekòupíkòutè nè sikhòupísiìnùmmù nè sikhòupísitàāti nè sikhòusikuò (153600). ¹⁷ Kòo deite benítìbè sikhòupísiyiekè (70000) kè bè bo ntōu tinentì, sikhòupísiini (80000)

bèè bo ncéú yetárè yetárè ínκè, betəbè sikəupisitàāti nè sikəusikuə (3600) bèè bo mbaa betəmbè.

3

Sadoməə maámè Kuyie nciētè
(Wénté 1 Bekrààtìbè 6:1-38)

¹ Kè Sadoməə keté ti Yiè nKuyie nciētè kó mumarimù Sedisademmu Mədiyaa tāri ínκè. Ti Yiè nKuyie ndo benke dè kumáà o cice Dafiti Sebusiibe botí kou Odinanni yíe mieke kòo dè tũnte. ² O kpàti benni naanni mieke kóo tāādérì mieke do nke ò ketémè Kuyie nciētè mumarimù.

³ Nte Sadoməə do maá Kuyie nciētè kè tè ndòmmè: Ò do benné te bè do beúmè mme de mənni kè meokùmè mbo métìri sipísitàāti kè mepēkùmè mbo métìri tepíítè. ⁴ Kòo maá kukpánkpánkù kè ku okùmè mmànnè tecíētè dietè kōme métìri tepíítè, mecómmè métìri sipísikuə kédari ku mieke mesəə nsààmè. ⁵ Kòo dari kudieku diekù detekperè kó tidabeeti, kòo tì dāri mesəə nsààmè, kè tì kerí kè dè ndò ntipuonti nè mēfimme. ⁶ Kòo kù dāri yetāsàayè, kè te səə nní ntú Padifaimmu kó ketenkè kó mesəə. ⁷ Kòo dari mesəə nyesānkè nè yebòrè nè yecàkè, kékerí beínkèmbàrìbè kó tifènti de kó imarí ínκè.

⁸ Kòo maá ikuó nenti dieku kè ku okùmè mmànnè tecíētè kó mepēkùmè métìri tepíítè, kè ku pēkùmè mbo métìri tepíítè. Kòo kù dāri mesəə nsààmè kè me cēékù mbo tónni sipísidé. ⁹ Kè sikāū kó mesəə ncēékù mbo cidódò dikéè. Kòo dari mesəə nkudānkù kó tidieti.

¹⁰ Kòo dəə beínkèmbàrìbè kó tifènti tidéti kè tì dāri mesəə nké tì cònné ikuó dieku, ikuó nenti kó kufáá. ¹¹ Kè de kó beínkèmbàrìbè bedé kó ifièti kó meokùmè mbo métìri tepíítè, kè oketiwè kó kufièti kumáà kó meokùmè mbo métìri mēdémè nè dikéè ke káá kumarí, kè kutekù kó meokùmè mbo métìri mēdémè nè dikéè ke káá nhodérì kəku. ¹² Kè odérì kəku ketikù kó meokùmè me mma ke káá nhoketiwè kəku, kè kudérìkù me mma ke káá kumarí. ¹³ Kè de kó beínkèmbàrìbè bedé ncómmú ke pĩnte be fèti kè ti okùmè bo métìri tepíítè kè bè wetí Kuyie nciētè mieke. ¹⁴ Kòo dəə kuyàkù kùu bo kpetínné dibòri nè mupààkonkperímù mùu dò mmebèrìmè nè muwūōmmù nè mùu dò mmeýĩ, ke kpē nkè dè dò mbeínkèmbàrìbè.

Sadoməə dðmè disəəwūđ kó yesānkè nè diwūōtənni
(Wénté 1 Bekrààtìbè 7:15-22)

¹⁵ Kè disəəwūđ kó yesānkè ncómmú Kuyie nciētè ìikè kè ye okùmè mbo métìri tepíítè nè mènùmmù kédəə yeteitiyè de kó yesānkè ínκè, kè ye okùmè mbo métìri mēdémè nè dikéè. ¹⁶ Kòo dəə kè dè ndò mmefimme kēfii nde kó yeteitiyè yómmè, kédəə kè dè ndò nyetebe bè tu yè kèdènátì, kè yè mbo tekđütè (100) kè bèe yè cātínné mēfimme yeteitiyè yómmè. ¹⁷ Kòo deè kécónné Kuyie nciētè ìikè yesānkè, dii nkubakù yóu, diterì kucānku, kényú kuyóu kperi ke dò: Yakinni (dèè tu Kuyie nfií) ke yú kucānku kperi ke dò: Boasi (dèè tu Kuyie ntú muwērímu yíè).

4

¹ Kòo maá disəəwūđ kó diwūōtənni kè di okùmè mbo métìri tepíítè, mepēkùmè métìri tepíítè mecómmè métìri mènùmmù.

Sadoməə dðmè disəəwūđ kó kunankú nè yenaabə
(Wénté 1 Bekrààtìbè 7:23-26)

² Kòo deè kédəə disəəwūđ kó kunankú kè ku pēkùmè mbo métìri mènùmmù, kè ku cómmè mbo métìri mēdémè nè dikéè, kàa kù benné ke fité dè mbo métìri tepíítè nè mènùmmù. ³ Kòo dəə disəəwūđ kè dè ndò nyinàake kéwēnnénè kunankú biè nkéuté, kè

dè nwē nyicuó nyidèi, kè ì mbo kucuoó nkumáà miéke inààke sipísìnàà, kè dè ntú disəwũḏ máà. ⁴ Kè di ndòḏnè inààke tepítè nè ìdèi kè ì ncómmú kè itāāti wetí kubakù yóu bíékè, kè itāāti wetí diyìè taà kèè bíékè, kè itāāti wetí kubakù cānku bíékè, kè itāāti wetí diyìè yìèní kèè bíékè kè ì fḏ màá de cuokè, kè kunankú cāmmú ì ínkè. ⁵ Kè ku kḏntì kó mecḗḗ mmànnè tenòùtè kó mepḗkùmè, ke yaa nke dḏ mmutepóó nkè bèè anté ku bìè nfesəbòdòfè kpeye kḏme, kàa kù benné menie mmè mbo díḏirìbè tekəupíkḏùtè nè sikəúpírisidé (120000).

⁶ Kòo dḏò disəwũḏ kó yenaabə tepítè, kéínnè yènùmmù Kuyie ncíḗtè bakù yóu, kéínnè yènùmmù te bakù cānku, kè bè bo nwuḏ ke əunè iwũḏ bè feu ì Kuyie nke tuḏ, kè ikuó nìùbè bembè nwuḏ disəwũḏ kó kunankú miéke.

Bè bàtemè tinentì tì kó dimàà tu timátì
(Wénté 1 Bekrààtìbè 7:40-51)

⁷ Kòo dḏò mesəw nkó sifitíkèkèe tepítè, tì wàri ke yḗ nsì ndòmmè, ké sì írínè Kuyie ncíḗtè miéke kubakù yóu sìnùmmù, kucānku sìnùmmù.

⁸ Kòo dḏò tábùdìbè tepítè kécónné Kuyie ncíḗtè miéke bènùmmù kubakù yóu, bènùmmù kubakù cānku.

Kòo dḏò yesəbə tekḏùtè (100) bè yóo mméínè yè meyiḏ, ⁹ kédḏò ikuó nìùbè kó kucuudānkù nè kucuudānkù diekù kéānnè yecàkè ké yè dàri disəwũḏ.

¹⁰ Bè do írínè kunankú diekù Kuyie ncíḗtè kubakù cānku diyìè yìèní kèè bíékè nke.

¹¹ Kè Udammuu yíé kédḏò yenaabə bè yó nhuti dè mutápeí nnè tikāpentì nè yebə yèè yó mméínè meyiḏ. Məmmè ò dèèmmè mutōmmú okpààtì Sodoməw do yḗ nwèe dḏò mù Kuyie ncíḗtè kréí. ¹² Kòo dḏò disəwũḏ kó yesāñkè yèdèé, kédḏò yeteitiyè ye ínkè, bè yóo seunnè yè mesəwḏfimme. ¹³ Nè bè do dḏò dè kè dè ndònnè yetebe bè tu yè kèdènátì kè yè mbo sikəusìnàà (400). Kè bèe dè càtínnè mesəwḏfimme bá dḏì teitirì ínkè icuó ìdèi kéfité. ¹⁴ Kòo dḏò yenaabə kéínnè tenaasāntè miéke, ¹⁵ kédḏò disəwũḏ kó kunankú diekù ké kù cōnnè disəwũḏ kó inààke tepítè nè ìdèi ínkè. ¹⁶ Kòo dḏò yenaabə nè tikāpentì nè simátipeé yenì nkpesi nè tinentì sənti okpààtì Sodoməw do duḏ nkè Udammu-Abi ti dḏònnè disəwũḏ ndi ti Yìè nKuyie ncíḗtè kréí nké tì anté mesàà. ¹⁷ Suditḗḗ kó kubiriku miéke nke bè do yìemmè disəwũḏ ké dè uté Sukəti èi nè Sededataa kperi ye cuokè. ¹⁸ Sodoməw do dḏò de kó tinentì kè tì nsū mediè mme bá bè í ndò nkéna kébate disəwũḏ bè tì dḏònnè dḏì di cḗḗkù māmè.

¹⁹ Kè Sodoməw yíé kédḏò Kuyie ncíḗtè kó tinentì timəu nè mesəw nkó diwũḏtònnì nè tábùdìbè bè yó nnenkù bèè ínkè pḗḗ bè pāā nwè Kuyie. ²⁰ Ò do dḏòmmu sifitíkèkèe nè si kó ifitì bè yó ntuḏnnè sì ikuó nenti bo kùù dieku ìikè, ikuó yḗ ndè ndòmmè nè mesəw nsààmè. ²¹ Nè sì tòkè yèè dḏò mmutepóó nè sifitìbúúsì nè ihaaké, deməu ò do dè dḏònnè mesəw nsààmè mme. ²² Kédḏò yese kédḏò yebə bè yó mméínè yè meyiḏ nè sibúúsì, bè yóo nwaànnè sì muhāā, deməu ò do dè dḏònnè mesəw nsààmè mme Kuyie ncíḗtè kó yecàkè nè te miéke kpeye ikuó nenti ā kùù fáā nè Kuyie ncíḗtè kó kudieku diekù kperi, deməu ò do dè dḏònnè mesəw mme.

5

¹ Sodoməw dèè dḏì mḏnnì tì Yìè nKuyie ncíḗtè kó mumarimù, kétónì o cice Dafiti do cānnè dè Kuyie nkpeí: Timátì nè mesəw nnè tinentì tetì tibotí tibotí, kétannè Kuyie cḗḗtè kó tikpàtì dḏò nkémbo kùù dieku.

Bè kəutémè Kuyie ncíḗtè ke tanné Kuyie ntaummè təu
(Wénté 1 Bekrààtìbè 8:1-13)

² Kè Sodoməw tíí nSedisademmu Isidayεribe kó bekótìbè nè be wuḏ nkó bekótìbè nè be naàmùntì kó bekótìbè kè bè bo kəte Dafiti èi Siyḏḏ kétúóténì Kuyie ntaummè təu. ³ Kè

Isidayeeribe kó benitidaabè bemou tí nhokpààti Sodomə borè, dibenni tǎnkù yíenwè dò nwe kè bè mǎke dibanni. ⁴ Isidayeeribe kó bekótìbè tì ndì mǎnnì kédeè, kè Defiibee túóté Kuyie ntaummè tou, ⁵ kékpéété metaummè tou kó tinenti kétúóténè ikuó nenti tì kó dimàà do ā di mieke. Ikuó niùbè nè Defiibe beè do dè tou. ⁶ Kòo kpààti Sodomə nè Isidayeeribe bemou kè bèe tí mmetaummè tou ùkè kífíe ipe nè inààke kè dè nsū bá dè í ndò nkékaa nkédeè.

⁷ Kè ikuó niùbèe tǎní ti Yiè nKuyie ntaummè tou ké di tanné Kuyie ncíètè mieke ké di ìnné ikuó nenti kó kufáá m bè dǎdǎ tì fènti ke dǎnnenè beínkèmbàribè ti fièti déè. ⁸ Kè de kó beínkèmbàribè fènti ncómmú ke yuo be fièti ke kǎnké Kuyie ntaummè tou nè di kó ipààti. ⁹ De kó ipààti do deumu kàa tatoo Kuyie ncíètè kudieku diekù a nyì wùó, kàa me mbo ditowaà a bá nyì wùó. Metaummè tou kpaá dè bomu nè yíenni. ¹⁰ Titápíèti tìdè tì do ā ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke kù do bè dènne di mǎnnì Esibiti ké bè dǎnnè metaummè Odebu tǎri kéduó nti Məyiisi.

¹¹ Kè ikuó niùbèe yènni Kuyie ncíètè ikuó nenti ā kùù fǎá kédaǎ mewénkùmè kó ikuó bá bè í mbaàti bè tǔmmè betǎbè, ¹² ikuó niùbè beè kó dimàà tu bedembè kè bè ndè bo bemou. Asafu nè Emanni nè Yedutunni nè be bí nè be kǎbe, bè do ā tiyaǎkpeti nti ke tǎ tikǎpenti nè tibómbonti nè tikùtidùùti ke cómmú diwǔǎtǎnni diyie yìenì kèè bíékè ké né yíenè ikuó niùbè tǎbè beè nǎ nke eu siheú kè bè mbo tekǎtè nè sipísidè (120). ¹³ Bèè do eu siheú nè bèè diè nkè bè nsǎnti ti Yiè nKuyie nke déúkunko ku yètiri nè metammè mèmàà. Kè siheú tammè yìè nè tikǎpenti nè debémbénnè terè. Kè bè sǎnti ti Yiè nKuyie ke tú: Déúkunnenè ti Yiè nKuyie, kù nitimu, kè ku sàà mbo sǎá. Kè diwetiri píe nti Yiè nKuyie ncíètè. ¹⁴ Bá ikuó niùbè í nna ke sǎtè be tǎmmú ke yé diwetiri nè ti Yiè nKuyie nkó tikpeti dè píemmè ku cíètè mieke.

6

¹ Kè Sodomə béi nke dǎ:
Ti Yiè nKuyie nha tǎǎtému ke dǎ kémbo diwetiri mieke,
² kè mí nné da maá tekpààticíètè,
tecíètè a yó mbo tèè mieke sǎá!

Sodomə nàké tì bè kǎuri di yìè Kuyie ncíètè
(1 Bekpààtibè 8:14-21)

³ Okpààti yì memme kéwéete Isidayeeribe tǎnni cómmú dè kémə Kuyie nkó mesàà nyIsidayeeribe bemou kpéi, ⁴ kébéi nke dǎ: Ti Yiè nKuyie nyètiri ndeu kunku tínti Isidayeeribe ti tǔ nkù. Kuù dǎdǎ nè ku wérímú kù do nàké tì n cice Dafiti ke dǎ: ⁵ Nè n dènneni di yìè n nìtibè Isidayeeribe Esibiti n yì tǎǎtè Isidayeeribe wuo mmieke diheì mari ke yé mbè m maá tecíètè, m me nyì tǎǎtè onìti mǎu ke yé nwè mbaké n nìtibè Isidayeeribe. ⁶ N né tǎǎtè Sedisademmu nwe ke yé mbè m maá tecíètè. Ke da tǎǎtè fǎ nDafiti kàa bo mbaké n nìtibè Isidayeeribe. ⁷ Kè Sodomə sǎtè o náantì ke béi nke dǎ: Kè n cice Dafiti yèmmèe o pǎ, kòo ndó kémaá ti Yiè nKuyie ntecíètè, kunku tínti Isidayeeribe ti tǔ nkù. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dǎ: A totí iyentotí sàayi nyi a bo m maámè tecíètè, m pénsirimu. ⁹ Dè né í tú fǎǎ yóó tè nni mmaá. A bire a peité dè deè yóó m maá tecíètè. ¹⁰ Ti Yiè nKuyie ndǎdǎm kù do béi nti kè n sǎtè n cice Dafiti kpàti, ke kàri o kpààtikàri ke baké Isidayeeribe, ti Yiè nKuyie ndo tì nàké ke yé ndè ndómmè, kè n kù maá tecíètè kunku ti Yiè nKuyie tínti Isidayeeribe ti tǔ nkù kè ti bo nkù bàá. ¹¹ N tannému ku cíètè metaummè tou titápíèti kù do dǎnnè metaummè Isidayeeribe, kéwǎri tì ìnkè ku kuó.

Sodomə bǎntèmè Kuyie nku cíètè kpetímù kpéi
(Wénté 1 Bekpààtibè 8:22-53)

¹² Kòo kpààti Sodoməw cómmú ti Yiè nKuyie nwũòtònni ìkè nè Isidayeeri be maw ìkè kéyoute o nou ke bo bántè Kuyie. ¹³ Sodoməw do maá disəwũò kó diwũòtònni mari ndi Kuyie ncíètè dánkù cuokè, kè di okùmè mbo métìrì mèdémè nè dikéè mepèkùmè mènùmmù mecómmè mètāāti. Ò do dèke di ìnkè kénínkú Isidayeeri be maw ìkè kéyoute o nou kéínkè bíékè. ¹⁴ Ke dò: Ti Yiè nKuyie tínti Isidayeeri ti tū nkù kè dè í tú fǒ, òmòu í bo, kéínkè mièke yoo ketenkè ìnkè ke da dònne fǒ nwèè pī mmetaummè a dònne mè a tōmbè, ke bè dòri mesàà, bembè a kó betōmbè bèè da tū nnè be yèmmè memaw. ¹⁵ A do nàké tì a kóo tǒnti n cice Dafiti a ti ndò yíe. ¹⁶ Ti Yiè nKuyie tínti Isidayeeri ti tū nkù a báa yè nha do nàké di nù a kóo tǒnti n cice Dafiti kéyí, kòo bí yie nke da tūnnè ò da tū mmè botí ke yíe nha kuó, bèè yó nsókè o kpàti kémbaké a nìtibè Isidayeeri ke pí nha tōmmú, o cíètè báa paà okpàati. ¹⁷ Ti Yiè nKuyie tínti Isidayeeri ti tū nkù dò a nàké di nù a kóo tǒnti Dafiti.

¹⁸ Kuyie mmènke bo na kémbonè benìtibè ketenkè ìnkàà? Kéínkè de ke í mæke kè màmè ke í na ke bo tō Kuyie, kè decēbire m maá dè de bo na ké kù tǒàà? ¹⁹ N Yiè nKuyie nkémú mí nha kóo tǒnti n da báammè, ke mí nha kóo tǒnti n da kuònnè tì, kénté n dabònni nè m báammii n da báa nyi. ²⁰ A nònfè báa ùnnè kuyie nnè keyènkè de kó tecíètè ìnkè, a béi nke yè nha yètìrì yó mborè, kénté mí nha kóo tǒnti da báa nyi báammii te mièke. ²¹ Kénté meyoðmmè yedabùò n da kuònnè yè nè a nìtibè Isidayeeri ti da báammè de kó tecíètè kpéi. Á mboní kéínkè kékeè ké ti cíè.

²² Kuyie, kè dè dò nhòmòu cààrè o kou tǒu, kè bè yí wèè parìkè kòò kàtení a kó tecíètè a wũòtònni borè, ²³ fǒ nKuyie, á mboní kéínkè kékeè ké bè púté, bembè a kó betōmbè, kéduó nkè ocaàrìwè caàrìmè do o yuu ìnkè, kàa deetè wèè naati o naatí kpéi.

²⁴ Kè dè me ndò nha nìtibè Isidayeeri da yeténè kè be dootitabè bè na, kè bè banté be yetémè ke wèètení a bíékè ke da sante, ke da bàntè, ke da kuònnè a cíètè mièke, ²⁵ fǒ nKuyie nha mboní kéínkè kékeè, ké bè cíè mbe caàrìmè bembè a nìtibè Isidayeeri, kéwète ké bè tēínéní ketenkè a do duó nkè be yembè nè bembè.

²⁶ Kè dè dò mbè da yeténè kàa kpetínnè iwetibori, kè fetaafè ténke í niu, kè bè banté be yetímè kpéi ntemè kàa bè poté, kè bè wèètení a cíètè bíékè ke da bàntè ke déúkunne a yètìrì, ²⁷ fǒ nKuyie ná mboní kéínkè kékeè ké bè cíè bembè a nìtibè Isidayeeri, ké bè benke kuce bè dò nkétūnnè kù, kéduònni fetaafè a ei, dihei a duó ndi a kó benìtibè, kè bè di te.

²⁸ Kè dikònni tanní di mònni dihei yoo mutenkúú, yoo tidiiti tii me nfāū ndepaa, yoo fetùrífè fèè me ntì pī yoo yecádúò nyèè me ntanní yoo fecofe, kè be dootitabè bèè me mbo bè pí be ei, kè meyiè mmamè mèè me ntanní yoo muməmmú mamù, ²⁹ kè bè da bàntè mùù báammu, kè bè da kuònnè di dabònni, kòo niti omáà ndi yoo a nìtibè Isidayeeri be maw, kè meyencaàrìmè mamè mèè bè sǎnké, yoo kuyonku makù kè bè yòutení be nou te ncíètè bíékè ke da kuònnè, ³⁰ fǒ nKuyie ná mboní kéínkè a cíètè mièke kékeè ké bè cíè, kédòò bá wè ò dòrìmè dòmmè, ke yé fǒ nyémèmu be yèmmè dòmmè. Fǒò máa yé benìtibè yèmmè dòmmè. ³¹ Kè dèè yie nkè Isidayeeri nda dé kéntū nha kó kuce be fòmmu mumaw be yò mbonè ketenkè a duó nkè ti yembè.

³² Kè dè dò nhopòò maw wèè í tú Isidayeeri kòò kèè a yètìrì deumè, kàa kpeíni ke pí mmutōmmú nè muwērímú, ke iténí dedétirè ke kàtení a cíètè ke da bàntè, ³³ fǒ nKuyie ná boní kéínkè kékeè kédòò de kóo pòò yè mmù. Merime kutenkù kabe bo da bantémè ké nda dé a nìtibè Isidayeeri da dé mèè botí, bè bo banté ke dò ntecíètè n da maá tè tu a kpete nte.

³⁴ Kàa nìtìbè kòri mudoò ke bo dokénè be dootitòbè, a bè tǒ nkèè bíékè, kè bè wèèteni a bíékè a tāāté dìi èi kè n di n da maá tecíètè, ke da bàntè, ³⁵ Kuyie, á m boní keínkè kékeè be báammìi nè bè da kuònnè yèè dabùò nkédòò bè yē mmù.

³⁶ Kàa nìtìbè Isidayeeribe beè me nda cààrè ke yé òmòu í bomè wèè bo yí ò báá caàrè. Kàa mièke bè peike kàa duó nkè bè dootitòbè bè na ke bè pìmmú ke kònnè dihei détirì yoo di tóónni. ³⁷ Kè bè kè bo de kó dihei bè tu dì tidaatì ke totí be yèmmè ke banté be caàrimè, ke da kuònnè ke yí: Ti tú beyeibe mbe, ti í tū ntimómmonti, ti càkemu. ³⁸ Kè bè wèèteni a borè nè be yèmmè memòu, ke da duó mbe máa de kó dihei bè bè pìmmu ke kònnè dìi mièke ke dòò tidaatì. Kè bè wèèteni be kó dihei bíékè ke da bàntè, dihei a duó ndi be yembè, dihei a tāāté dìi kè n da maá tecíètè dìi mièke. ³⁹ Kuyie, á mboní keínkè kékeè be báammìi nè be dabùò nké bè deeté ké bè cíè mbe caàrimè bembe a nìtìbè bèè da cààrè.

⁴⁰ Kuyie n tū nkù a nònfè báá únnè tí ínkè, kénté, kékeè n da kuònnè tì die.

⁴¹ Ti Yiè nKuyie nkòteni a cíètè nè a taummè tǒu a kpetì borè, kéduó nyikuó nìbè muwèrimú bè bo nti náánnè mù a kó medeetímè kpeti, kè diwèi mbo bèè tu a kòbe kè bè nyānku.

⁴² Ti Yiè nKuyie mbáá bǒntóo okpààtì a cànné wè, dentení mesàà nha dòò mè a kóo tǒntì me kpéi.

7

Bè do fié ì wūō Kuyie nku cíètè kpetímù yiè
(Wénté 1 Bekrààtìbè 8:62-66)

¹ Sodomò bàntè dìi mònni Kuyie nkédeè, kè muhāā ncúténí keínkè kécóúté iwūō bè kù fié ì, ke bo tuò nnè metaummè kpeyi. Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpetìi píe nku cíètè. ² Bá ikuó nìbè í nna ke bo ta ti Yiè nKuyie ncíètè, ke yé ti Yiè nKuyie nkó tikpetì do píemmè te mièke. ³ Mèmmè Isidayeeribe bemòu yàmè muhāā ncúténímè kè ti Yiè nkó tikpetì pìnti ti Yiè nKuyie ncíètè ínkè kè bèe kǒnke bè ce dè ke dàri titāpíètì, késínnóò kè be ìkèe káákè ketenkè, kè bèe sǎnte ti Yiè nKuyie nku sàà nkpeí, ke yé kù bè dómèmu nsáà.

⁴ Okpààtì Sodomò nè Isidayeeribe bemòu kè bèe fié iwūō ti Yiè nKuyie, ⁵ kéffé inààke sikoupirísidé nè sikoupirísidé (22000) nè ipe tekoupiríkòtè nè sikoupirísidé (120000). Mèmmè okpààtì Sodomò nè Isidayeeribe bemòu bè kpetémè Kuyie ncíètè. ⁶ Kè ikuó nìbèe kari be tǒmmú be tǒmmú, kè Defiibe mbie ndebémbénnè ti Yiè nKuyie kpéi okpààtì Dafiti do dòò dè kè bè bo ndéúkùnkonè ti Yiè nKuyie nke yé ku sàà nyí mǎkemè kumānku. Kè bè ndiè nDafiti do bè keuté fèè yènfè, kè ikuó nìbèe còmmú be ìkè ke eu siheú. Kè Isidayeeribe bemòu íté kécómmú. ⁷ Kè Sodomò duó nkè bèe cànné ti Yiè nKuyie ncíètè kó kucuùdànkù kéffé iwūō kétuá, kétuònnè iwūō bè fié ì metaummè kpéi nyi kó mekùò. Ke yé disòwūò kó diwūòtǒnni okpààtì Sodomò do dòò dì do í sànnè mè bè bo tuòmmè iwūō bè fié ì Kuyie nnè bè bo tuòmmè tidiitì kó yepāre nè iwūō kó mekùò.

⁸ Sodomò nè Isidayeeribe bemòu kè bèe baá nKuyie ncíètè kpetímù kó dibanni ke dà yewe yèyiekè, kétúóté Debo-Amati kèntò kétuòkenè Esibiti kó kukó mpeémmè kòbe kè bèe kòteni bemòu kè bè ntíkú ditǐnni dierì. ⁹ Diiyè nínni yiè, kè bèe tíí nkékouté diwūòtǒnni, ke yé bè do báammè diwūòtǒnni kó dibanni kémmake yewe yèyiekè ndi. Kè bèe sòté kémbaà nke dà yewe yèyiekè. ¹⁰ Otānkù yiénwè kó diyiè sipísidé nè ditāānni yiè, kè Sodomò duó nkè Isidayeeribe kò mbe cie nè diwèi kè bè yèmmè nnaatinè mesàà nti Yiè nKuyie ndòò mè Dafiti nè Sodomò nè bembe ku nìtìbè Isidayeeribe.

Ti Yiè nKuyie mbenke dè Sodomò
(Wénté 1 Bekrààtìbè 9:1-9 nè 2 Bekrààtìbè tǒmmú 1:7-12)

¹¹ Sodomwò deèmè ti Yiè nKuyie nciētè nè tekpaàticīētè ké sī dōò o yèmmè do dō wèe sī dōòmè. ¹² Kè ti Yiè nKuyie nkōtení o borè keyènkè kóò nàké ke dō: N kèèmu a báammii. Ke tāāté de kó tecīētè kè di bo ndè nni nfeu iwūō. ¹³ Kè dè dō ndiyiè mari bo kè n kpetínné iwetibori kè fetaafè ténke í niu, yoo n duó nkè fecofe feè tanní dihei ke di càke, yoo m bonté n nìtìbè mutenkúú, ¹⁴ kè bembè kubotí n dōò kù, bembè n nìtìbè kè bè m bòuté, ke n wammú ke m bántè, ke bùtínné ice yeiyi bè tū nyi. Nní mboní kéínkè kékeè be báammii, kè bè cīē mbe yei, kētūntè dèè càke be eì mieke, ¹⁵ kétúóté yíe nnè yewe yèè kpaaní n wúómmu ke kémú bè yó m bántè ìi báammii de kó tecīētè mieke. ¹⁶ N tāātému de kó tecīētè ke tè cànné kè n yètìrì bo nyu te mieke sáà. N nònfè nè n yèmmè dè yóó mbomu te ínkè yewe yemou. ¹⁷ Fǎ nSodomwò nkàa n tū, a cice Dafiti do n tū mmèè botí ke dōori n yē nha ndōori dèè kó dimàà ke pí n kuó nè n tié. ¹⁸ N yóó fíímmu a kpaàtikàrì n do dōúnnè a cice Dafiti dinùù ké nyē ndè yóó ndòmmè, ke béi ke dō: O cīētè í yóó paà okpaàti wèè bo mbaké Isidayeeribe. ¹⁹ Kè di me nni nyete ke bùtínné n kuó nè n tié n di duó ndè ke tūnne yebakè ke kōnkù ye ìkè. ²⁰ De mōnnì m bo di deite díndi Isidayeeribe ketenkè n di duó nkè ínkè, kédootóo tecīētè n tāāté tè kè di bo ndè yu n yètìrì. M bo di wámpūnne kè bè n di daú ibotí imou mieke. ²¹ De mōnnì bèè bo m pēnkù de kó tecīētè borè dè bo bè di. Kè bè mbékú mùù te kè ti Yiè nKuyie ndòò mie nde kó dihei nè de kó tecīētè tèè kó diyètìrì do feí. ²² Kè bèe bè tēnné ke dō, bè bùtínné be Yiè nKuyie nku bè yembè do tū nkù kuù bè dēnnení Esibiti. Bè taunnè mèè kpéi nke yebakè, ke kōnkù ye ìkè ke pí n ye tōmmú, deè te kè Kuyie mbè bonté de kó meyei mmemou.

8

Sodomwò tūntemè o kpaàtiyuu
(1 Βεκπαàtìbè 9:10-28)

¹ Yebie nsipísidé mieke nke Sodomwò maámè ti Yiè nKuyie nciētè nè o mómmuò nho kpete. ² Kòo wēte kémaánè Udammu do ò pā yèè ekè kédúó nkè Isidayeeribe nyè bo.

³ Kè Sodomwò kōte kédò Amati eì diì bo Tisoba eì bíékè di kōbe ké di fiète, ⁴ kémaá Tadimwò eì kó dikpáà mieke nè Amati tenkè kó yehékè yemou. Ò do yè maá yè ke bo ānné tidiiti nti. ⁵ Kòo maá Beti-Onwò eì ditenni ínkè nè Beti-Onwò de fūò bíékè ké yè fii nyiduotí, kékpetínné yecàkè kápáá nyimátideí. ⁶ Kòo maánè Badati eì nè yehékè yemou kéānné tidiiti ye mieke nè sikipàrinaaséí nè siséí dè do bo yèè mieke kémaá nè ò dō dèè kó dimàà Sedisademmu nè ditāri Dimaa nè o tenkè kemou ò cénke baké kèè kó dimàà.

⁷ Benìtìbè mabè beè do kpaá be tenkè mieke bèè í tú Isidayeeribe: Itiibe nè Amōriibe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe. ⁸ De kó ibotí kó ibí ìi do kpaá be cuokè, ke yé Isidayeeribe do í bè kùòmè. Sodomwò do bè pīnné muheikèntōmmú mmu. Kè bè kpaá mù pī nnè yíenni. ⁹ Kè Sodomwò soó nyIsidayeeribe ke í mbè pīnné mudaatōmmú, ké bè ndòò behāpòmbè, kè bèe ntú behāpòmbè iwēi yembè, kémbaké behāpòmbè bèè tōu tikpàrinentì, kémbaké bèè āpòmbè dèkù sikipàrinaaséí. ¹⁰ Okpaàti Sodomwò do be ntāāté kè bè mbaké o nìtìbè, bè do bo sikōusidé nè sipísinūmmù ndi (250).

¹¹ Kè Sodomwò duó nkòo pokù Esibiti kóo kpaàti kóo sapàà nyíténí Dafiti eì kékōte kéta tekpaàticīētè okpaàti maá tè o kpéi. Okpaàti do béimmu ke dō o pokù í dō nkémbo Isidayeeribe kóo kpaàti Dafiti kpaàticīētè. Ke yé bè do de ntannémè ti Yiè nKuyie ntaummè tōu. Nè de kpéi nkè tè cāā.

¹² Kè Sodomwò fíé iwūō ti Yiè nKuyie nkétuò ndiwūōtōnnì ò do kù dōò dì, kunku Kuyie ku cīētè kpánkpánkù ìkè. ¹³ Ò do tūnne Mōyiisi do yē mbè nfeu mèè botí nku ti Yiè nKuyie nyiwūō ke tuò mbá diì yiè, nè sioìmpùsi kpèyi nnè betāāpàmbè kó yebaa nkpeyi nnè Kuyie kó yebaa ndieyè bè do baà nyè bá diì benni, kuce mètāāti pēēbè bèè í kōorenè mutie mùù

muuti de kó dibanni nè diyentébbanni nè titouti kperi. ¹⁴ Kè Sodoməw tūnne o cice Dafiti do yē nwèe dāòmè, kékanne ikuó niùbè be kó mutōmmú, kéduó nDefiibe be kōmu, kè bè bo ndiè ke sāntí ti Yiè nKuyie ke teénnè ikuó niùbè be tōmmú bè dò nkémpí mmù bá dīi yiè. Kòo totí yebòrè kó bebàribè be bòrè be bòrè, be tìrè dò ndòmmè, Kuyie nkóo nìti Dafiti do ò nàké kényē ndè ndòmmè. ¹⁵ Kòo ntú nhokpààti Dafiti duó ndìi nuù ikuó niùbè nè Defiibe kpéi mbè dò nkémpí mmù tōmmú Kuyie ncíētè kpàti bo tìi dieti mieke.

¹⁶ Mèmmè Sodoməw tōmmú muməu dāòmè séi, kétúóté ò pùúté dīi yiè ti Yiè nKuyie ncíētè, kéntə kétuəkenè ò tē dèèmə. Mèmmè kè ti Yiè nKuyie ncíētè dèèmə páíí.

¹⁷ Kè Sodoməw kəte Esiyonni Kebeə nè Edati bíékè dāméèrì pèémmè Edəmmu tenké mieke. ¹⁸ Kè Udammuu duónko bātóòbè nè o kó betōmbè bèè yē dāméèrì mesàà, kè bèè neinè Sodoməw kó betōmbè kè bèè kəte Ofii èi kətə mesəw ntónnibè tepíítè nè bètāāti, kékəte ké dè duó nhokpààti Sodoməw.

9

Onitipokpààti Sebaa èi kou kətemè ke dəu nSodoməw
(*Wénté* 1 Bekpààtibè 10:1-13)

¹ Kè Sabaa èi kóo nitipokpààti keè Sodoməw yètìrì deumè kéndó kód yàáké nè yenáaṅhāntiyè, kékəte Sedisadəmmu kénneínè o kó betōmbè péu nè yòyóbè kè bè nto metenie nfōðme nè mesəw mpéu nè yetásààyè yèè donku kpeñni. Kè bèè tuəko Sodoməw borè, kòo ò nàké o yèmmè tə tìi kó dimàà. ² Kè Sodoməw ò tēñné ò ò bìéké tìi kó dimàà timəu, ò í n yīēke timatì ò bo ò tēñnémè. ³ Kè Sebaa èi kóo nitipokpààti yà Sodoməw ciimè nè ò maá tēè kpààticíētè, ⁴ kényànè tidiiti ò yo ntì nè o kó betūmbè taà sīi cētì nè bèè ò duó mmenaà mbè pí mmèè botí mutōmmú nè bè ā tìi yààti, kényànè bè feu ìi wūš ti Yiè nKuyie ncíētè mieke kè dèè ò di mmediè nké ò kpéi. ⁵ Kòo nàké Sodoməw ke dā: N do bo nh èi ke yo bè nàámmè a kpéi nnè a ciimè, kè n tūðkení ke mènke sš ndè me ndò. ⁶ M mu ndo í yie, m me n tūðkenímè ke yà dè nè n nònfè. N yàmu ke sš mbè do n nàké tì í tūðke n yà dè kó dikèè, n yà kàa ciì mpēētému bè n nàké tì. ⁷ Dè rínaati a kó benitìbè! Dè rínaati a tōmbè, bembè bèè da bonè sšà ke kəmmú a ciì nkó tináaṅtì. ⁸ Ti Yiè nKuyie nha tū nkù yètìrì ndeu, kunku kùu da dó ke da kànnè dikpààtikàrì kàa bo ntú okpààti, kunku ti Yiè nKuyie, kù dó mèè kpéi nke Isidayeeriibe, ke dó bè mbo sšà, deè te kè kù duó n kàa bo mbè baké ke bè bekùnè kè dè wenni.

⁹ Mèmmè kè Sabaa èi kóo nitipokpààti pā Sodoməw mesəw ntónnibè bètāāti nè dikèè, nè metenie nfōðme péu nè yetásààyè yèè donku kpeñni. Bá metenie nfōðme mamè tēnke í buoté ke mánne onitipokkù Sebaa èi kóo kpààti do pāmè okpààti Sodoməw.

¹⁰ Okpààti Udammuu kó betōmbè nè Sodoməw kəbe beè do kəte Ofii èi kətəní mesəw nè detekperè kó ideí nè yetásààyè yèè donku kpeñni. ¹¹ Kòo kpààti Sodoməw túóté de kó ideí kédəw yedētisàkè ti Yiè nKuyie ncíētè nè o kpete, ké i ndònnè tibóbontì nè tikùtidùùti bedèmbè kpéi. Bè í yà de kó kubotí nè bè bomè Sudaa tenké.

¹² Kòo kpààti Sodoməw pā Sebaa èi kóo nitipokpààti ò ò məw dèè kó dimàà, kód pā kè dèè pēēté ò ò tənì dè. Kòo wēte o èi wenwe nè o kó betōmbè.

Bè bātemè Sodoməw kpàti
(*Wénté* 1 Bekpààtibè 10:14-29)

¹³ Mesəw mmèè do š ntuðkùnì Sodoməw borè dibenni dimàà mieke, me cēékù do š mbo tónnì sipisidé ndi, ¹⁴ ké né mbúútí bepótandibè nè besámpòbè bè ò yietì mèè səw mbe potantì kpéi nè Adabii èi kó bekpààtibè do ò yietì wèè dāmpòò nè dihei kó kumándáàbè do ò tounì mèè səw nnè timatì péítì.

¹⁵ Kòo kpààti Sodoməw dāw mesəw nkó tidəpìiti dietì sikəusidé (200) kè tì ntú mesəw mmàà bè yèmmè ke uté bá kùu səwəpikù kè ku kó kucéékù mbo cidóòbè bèkuò. ¹⁶ Kòo

dònnè tìsòdòpìtì tìsàmpòtì sikkòsitàāti (300) mesòw mmáà, bá kùù sòdòpìkù kè ku kó kucéékù mbo cidòdò bètāāti, kédeè ké tì tanné teciētè * bè tu tè Dimaa túúkù.

¹⁷ Kòò kpààtì dòò dikpààtikàrì dierì nè yepàpànì nké dì dāri mesòw nsàāmè. ¹⁸ Kè de kó dikpààtikàrì mmàke yedetisàkè yèkuò nè o naàcèi yó nna dè kè dè ntú mesòw, ke màke ò níí yó nkari kòò baà nyíku dè. Kòò dòò yecìrìcìrè yèdèé ké yè cònné dikàrì pìtì tìdè dii nkubakù yóù dìterì kùcānku. ¹⁹ Kòò dòò detèrè kè dè ndò nyecìrìcìrè kèmbò tēpítè nè dèdèrè kòò dè cònné dikpààtikàrì kó yedetisàkè ínke, dèkuò kubakù yóù, dèkuò kucānku. Bè í dòò me botí dikpààtìyuu marì mieke.

²⁰ Kòò kpààtì Sadowòw kó ibòòke imòu ntú mesòw mmáà, kè tinentì tìl kó dimàà bo teciētè bè tu tè Dimaa túúkù kè tì ntú mesòw nsàāmè kpeti, dèmarè do í dònnè timàtì pèfìtì ke yé okpààtì Sadowòw kó dimònnì bè do í wúómme ntimàtì pèfìtì dèmarè dierè.

²¹ Ke yé okpààtì do mākemè bàtòòbè kè Udammu kó betōmbè mbè kàrìnè Tadisisi. Yèbie nyètāāti mieke ke níí nkūntinì kòò tōnì mesòw nnè timàtì pèfìtì nè yepàpànì nnè iwāā kpeye nè tinòtì yefūrè yedièye kpeti.

²² Kòò kpààtì Sadowòw kpenke kēpēētē kùtenkù kó bekpààtìbè bēmòu ké mbè cìnnè. ²³ Kè kùtenkù kumòu kó bekpààtìbè nwanti ke bo yà Sadowòw kékémmú tināāntì Kuyie nhò duò mmecì nkòò nāā ntì. ²⁴ Bá dīl benni kè bè ò tōunì yepāre: Timàtì pèfìtì kó tinentì nè mesòw nkpeti, nè tiyààtì nè tikpàrinentì, nè tūdààrìbè nè sisēī nè yesāmmarinnarè.

²⁵ Sadowòw do mākè sisēī kó yetuo sikkòpìsìnàà (4000) ndì sì bo ntaà dè nè sikkòpìnaasēī. Besāndèèbè tekòupìpìtè nè sikkòsìdè (12000), ké bè kànne nè be sēī yehèkè yehāāpònkare, nè o borè Sedisademmu. ²⁶ Kè Sadowòw mbaké bekpààtìbè bēmòu, kédítè kukó ndiekù Efadati kèntò kètuòkenè Fidisitēēbe kó diheì, kètúóténè Esibiti kó kumānku. ²⁷ Sadowòw wèè do te kè timàtì pèfìtì nsū Sedisademmu ke dōnnè yetāre dōmmè o mieke nè detekperè, ke pēētè depùò ndōmmè Meditedandee kóo dāmèrì pèémme. ²⁸ Sadowòw kó sisēī bè do sì tōnì Esibiti nwe nè yehèkè tēyè yemòu.

Sadowòw kumè
(Wenté 1 Bekpààtìbè 11:41-43)

²⁹ Sadowòw tōmmú sōmmu nè ò mù ketémè kèntò kètuòkenè kumānku dè wārimu Kuyie mpāānāāntì nāāntò Natāā tōmmú pátìrì mieke. Ke wāri Kuyie mpāānāāntì nāāntò Aiya Sidoo èi kou kperi mieke. Ke wāri Kuyie mpāānāāntì nāāntò Yedo yà mēè benkumè Nebati bire Sedoboammu ínke mē wāri dīl pátìrì mieke. ³⁰ Sadowòw do bo Sedisademmu nwe kēmbaké Isidayeēribe bēmòu ke dò yèbie nsipìsìnàà, ³¹ kékò nho yembè kūù nkè kè bèè ò kūnnè o cìcè Dafiti èi, kòò bire Odoboammu sòtè o kpàtì.

SUDAA KPÀÀTÌBÈ KÓ TINÁÁNTÌ

10

Sisemmu èi kòbe tìimmè ke totí dikpààtìyuu
(Wenté 1 Bekpààtìbè 12:1-15)

¹ Kè Odoboammu kòte Sisemmu èi Isidayeēribe do tìkù dè bēmòu ke bo ò pì ntikpàtì. ² Dè do s̄ Nebati bire Sedoboammu bo Esibiti nwe, ò do cokénè okpààtì Sadowòw nwe ké kè kòte, ò ke m bo kékeè bè tìimmè kékonnì. ³ Kè beè tō nkè bèè ò yunì kòò neinè Isidayeēribe bēmòu kè bèè kòte kèyà Odoboammu kóò nàké ke dò: ⁴ A cìcè do ti pìnnè mudaatōmmú mmu kè mù ti kèite, a mù nti yaate kè ti mpí nha tōmmú, ⁵ kòò bè nàké ke dò: Yewe yètāāti kó difōnkúò di wētēnì ké n yà.

* ^{9:16} teciētè bè tu tè Dimaa túúkù: Bè do tè yu Dimaa túúkù ke yé bè do tè dònnè mè ditāri Dimaa kó detekperè kó idèi nyi péù. (1 Bekpààtìbè 7:2).

Kè bèe cíeté. ⁶ Dè me nyĩ kòo kpààti Odoboammu tí mbekótìbè bèè do pìnné mutõmmú o cice Sodoməw ò kpaá fòu dìi m̀nni ké bè beke ke d̀: Di yèmmè d̀ n t́nné ònti be nnìtìbè?

⁷ Kè bekótìbè d̀: Kàa bè pĩ mmesàa, ke d̀ori bè d̀o dè ke bè nàánnè kè dè wenni bè yó mpímmu a tõmmú s̀á.

⁸ Okpààti Odoboammu me nyí nyie mbekótìbè ò duó nyì tié, kébeke bedapàmbè o kó kutõnkù kəbe bèè ò bonè ke d̀: ⁹ Benìtìbè tu m bè yààte mudaatõmmú n cice bè pìnné mù, kè mù bè kèite, di yèmmè d̀ m bè nàké ònti?

¹⁰ Kè bèè ò t́nné ke d̀: Benìtìbè bèè tu a cice bè tou ndìi t̀u ćé, ke tú a bè yààte di ćékù, nàké be ke d̀: A nómbí yāārè ćénnèmu a cice ka. ¹¹ Kàa cice do bè tou dìi t̀u ćé a kperi bo p̀éte memme, a cice do bè tiènnè idá nyi, kè f̀ mbo mbè tiènnè yedá yèè ã timátì ye yómmè.

¹² Diyiè t́ánni yiè Sedoboammu nè benìtìbè kè bèe wētení Odoboammu borè, ò s̀ò bè nàké kényè mmù. ¹³ Kè wèe sènkèri bekótìbè ò duó nyì tié nkébaao benìtìbè nè metankperímè, ¹⁴ kètũnne o kó kutõnkù kəbe ò tié nyì tié nkébéi nke d̀: N cice do di tou ndit̀u ćéeri, kè n kperi bo p̀éte memme, n cice do di tiènnè idá nyi, kè mí m bo ndi tiènnè yedá yèè ã timátì ye yómmè.

Isidayeribe kpààtiyuu totémè kè Odoboammu mbaké Sudaa kəbe
(*Wénté* 1 Bekpààtìbè 12:16-25)

¹⁵ Mèmmè kòo kpààtìi yete benìtìbè ò beke tì. Ti Yiè nKuyie nkuù do d̀ò memme, kè dè bo yie nkè kù do nàké t̀i d̀ò. Kù do t̀i nàké ku p̀ánáàntì náàntò Aiya nwe Nebati bire Sedoboammu kpéi.

¹⁶ Isidayeribe s̀ ndìi m̀nni okpààti í yie mbe kpeti kòò nàké ke d̀:
Ti kpeti túnè ba Dafiti Seseè bire kó teciètè,
ti wè mba t̀nti nè we?
T̀nti Isidayeribe,

tì kònnè kè Dafiti bire mbaké de cíètè.

Mèmmè kè bèe cíeté kékũú. ¹⁷ De m̀nni kè Odoboammu mbaké Sudaa tempè nkəbe máa, ¹⁸ kètõ nhAdodammu wèe baké bèè pĩ mmuheièkèntõmmú Isidayeribe borè, kè bèè ò bùtì yetárè kékũ. Kè Odoboammu yà dè fuutemè kédeke o kpàrinaasàntè mecã nkécoké kékəte Sedisadammu. ¹⁹ Mèmmè Isidayeribe yàtenèmè Dafiti cíètè nè yiènni.

11

Kuyie ndo nàké tì ku p̀ánáàntì náàntò Semmayaa kòo tì béi

¹ Kè Odoboammu tuəke Sedisadèmmu kətíi nSudaa nè Bensamee de kó behāp̀òmbè bèè nò mmudò, kè bè mbo tekəupíkùtè nè sikəupísisini (180000) kè bè bo kəte kəp̀onte Isidayeribe kó dikpààtiyuu, kè de kó yekpààtiyəw wēte kəwēnné. ² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku kóo nìtì Semmaya ke d̀: ³ Nàké Sodoməw bire Odoboammu Sudaa kəbe kóo kpààti nè Isidayeribe beməu bèè bo Sudaa nè Bensamee de tempè mmieke ke tú: ⁴ N yè mbè báa kəte kédokénè be kəbe. Bá wè wèe kò nho cíètè. Mí yè ndèè d̀ò dèe d̀ò.

Kè bèe tì kèè ké tì yie nkéyú bè bo dokénèmè Sedoboammu.

Odoboammu fiimmè yehèkè mayè iduotí

⁵ Kè Odoboammu mbo Sedisadèmmu kémaá yehèkè Sudaa tempè mmieke ké yè fii nyiduotí. ⁶ Kòo maá Betideemmu èi nè Etammu èi nè Tekoaa èi ⁷ nè Beti-Sudi èi nè Sokoo èi nè Adudammu èi ⁸ nè Kati èi nè Madesaa èi nè Sifi èi ⁹ nè Adodaimmu èi nè Dakiisi èi nè Asekaa èi ¹⁰ nè Sodaa èi nè Ayanəw èi nè Ebunəw èi. De kó yehèkè yè tu Odoboammu do maá yè, kémaá iduotí ké yè fii Sudaa nè Bensamee be tempè mmieke. ¹¹ Kòo d̀ò ké yè t̀ntè kè yèe kpenke, kòo kanne kùmàndáàbè ye mieke kéánné tidiitì nè mekùò nnè

menaà nye mieke, ¹² kéǎnné tidəpìiti nè yekpǎǎ bá dìi èi, memme kè de kó yehékèe kpenke mesàà, Sudaa kəbe nè Bensamee kəbe kè bè mbo o fǎnkúò.

Ikuó niùbè nè Defiibe be wǎnnénèmè okpàati

¹³ Ikuó niùbè nè Defiibe bèè do ciété Isidayeeri èi diməu mieke kè bèè konní kóò wǎnnénè. ¹⁴ Ke yé Sedoboammu nè o bí bè do yetemè ikuó niùbè bo mpímmè bè Yiè nKuyie nkuó tómmú. Kè bèè yóu be cǎi nè be kperè kékote Sudaa tempē nSedisadəmmu èi. ¹⁵ Sedoboammu do waá nho mómmuə nho kó ikuó niùbè mbe kè bè bo nfeu iwūš yetərə ínke nè sitenkaanii ò dǎò si ke si dǎnnènè yebədakè nè tinaabiiti. ¹⁶ Isidayeeriibe kó iwuə nyiməu mieke bèè do dó kətūnne ti Yiè nKuyie nnè be yemmè meməu kè bèè tūnne Defiibe kətuke Sedisadəmmu kǎfié iwūš ti Yiè nKuyie mbe yààribè do tū nkù. ¹⁷ Kè bèè yíé Sudaa kpàatiyuu muwǎrímú, kè Sadoməə bire Odoboammu kpàtii kpenke yebie nyètǎati mieke, ke yé bèè do tūmmè Dafiti nè o bire Sadoməə be kó kuce yebie nyètǎati ndi.

Odoboammu kó kunaàmunkù

¹⁸ Odoboammuu do puoke Maadati nwe, Yediməti kóo sapàà. Yediməti cice do tú Dafiti kòo yǎ tú Abiyaidi. Abiyaidi cice do tú Ediabu, kè Ediabu cice tú Sese. ¹⁹ Kè Madati bí ntú Yesusi nè Semmadia nè Saammu. ²⁰ Maadati kó difǎnkúò kè Odoboammuu puoke Abusadəmmu kóo sapàà mMaaka kè wèe peité Abiya nè Ataii nè Sisaa nè Sedomiti. ²¹ Kè Odoboammuu ndó Abusadəmmu kóo sapàà mMaaka kè dèe pǎēté o pobè tǎbè nè o pocíè nyeməu. Ò do puoke benitipòbè tepítè nè bèni ndi kəmməke yepocíè nsipísikuò, képeité initidabí sipísidé nè ìni nè initipobí sipísikuò. ²² Kè Odoboammuu tǎāté Maaka bire Abiya kòò bo mbaké o kəbe ke yé ò do dómè wèe naá nhokpàati. ²³ Kè Odoboammuu pété mecii nkécie nho bí iməu Sudaa nè Bensamee be tempē nkó yehékè yeməu bè fii nyè iduotí, kè mbè duò ntidiiti mesàà, kéwaá mbenitipòbè péu ké bè puó.

12

Okpàati Sisaki domè Sudaa kəbe mudò

(*Wénté* 1 Bekrààtibè 14:25-28)

¹ Odoboammu kpàti fíkkú dìi mǎnni kòo kpenke, kényóu ò bo ntūmmè ti Yiè nKuyie nkó ikuó, kè Isidayeeriibe beməu ò tūnne ké ì yóu. ² Okpàti benni nummuri mieke kè Esibiti kóo kpàati Sisakii do Sedisadəmmu mudò ke yé bèè do yetemè ti Yiè nKuyie. ³ Sisaki do tǎ sikipàrinaasǎi tekəupíitè nè sikəusidé (1200) ndi nè sisǎi nè si dèèbè sikipúpísikuò (60000) nè behǎǎpəmbè péu bèè bonní Esibiti nè Dibii kəbe nè Suki kəbe nè Etiopii kəbe ⁴ kòò fiète Sudaa ekè iduotí fité yè kəntə kətukənè Sedisadəmmu. ⁵ Sisaki tǎnni dìi mǎnni Odoboammu nè Sudaa èi kó bekótibè kè bèè coké kékote Sedisadəmmu kè Kuyie mpǎǎnǎanti náantə Semmayaa kətooo okpàati Odoboammu nè o kó betūmbè borè ké bè nǎké ke dǎ: Ti Yiè nKuyie ntú di kù bəntóomu deè te kè kù yóu kè di ta okpàati Sisaki kó sinəu mieke.

⁶ Isidayeeriibe kó bekótibè nè okpàati kè bèè yie mbe caàrimè kǎbèi nke dǎ: Ti Yiè nKuyie nha naatimu.

⁷ Ti Yiè nKuyie yà dìi mǎnni bè bantémè be caàrimè kénáké Semmaya ke dǎ: Bè mè mbantémè be caàrimè n yí yóo bè kùə, dè bo nyóo yí sǎmpó kè m bè deetému, m mieke í yóo bè yè Sedisadəmmu èi kè n duó nkè Sisakii bè kùə. ⁸ Sisaki né yóo bè namu, kè bèè ò bəúté kǎbanté bè bo mpímmè n kó mutómmú nè bè bo mpímmè yekpàatiyə teyè kəmu de cǎǎ ndè.

⁹ Memme Esibiti kóo kpàati Sisaki domè Sedisadəmmu mudò kóò pənte, kétúoté ti Yiè nKuyie ncíētè kó tikpàti nè tekpàatíciētè kpeti timəu, kétúoténè tisəədpìiti Sadoməə do dǎò ti. ¹⁰ Kòo kpàati Odoboammuu dǎò disəwūš kó tidəpìiti kǎfóò ntisəədpìiti kó difǎtiri

kè ti bànnε tihãāpònti tìi bàà tekprààticíētè kó dibòrì. ¹¹ Kòo kpààti ní nkòri ti Yiè nKuyie ncíētè kè bè ti tò, kòò kò mbèε ti kàtenè tihãāpònti tìi bàà tekprààticíētè ti kó kudieku.

¹² Okpààti Odoboammu do kékunne mèè kpéi nhomáà ti Yiè nKuyie nyìkè deè do te kè ti Yiè nKuyie nyóu bá kù mieke í nhò do. Demou deè do í càke Sudaà tenkè mieke.

Odoboammu kpàti tùðkemè ti màнку

(Wénté 1 Bekrààtibè 14:21-24,29-31)

¹³ Kòo kpààti Odoboammu ntò tikpàti ke bo Sedisademmu kòo kpààtiyuu fííku mesàà. Odoboammu do yóò di tikpàti ke mòke yebie nsipísìnàà nè dimáà ndi, kéntò tikpàti ke dò yebie ntepíitè nè yèyiekè ke bo Sedisademmu, ti Yiè nKuyie ntãātè di èi Isidayeeriβe wuò nyimòu mieke kè bè bo ndi yu ku yètìrì. O yò do tú Amòniibe botí kou nwe kòo yètìrì tu Nama. ¹⁴ Odoboammu í n duó nhomáà ke bo banté ti Yiè nKuyie ndó dè. Kè deè nte kè wèè dòò dèè í wenni.

¹⁵ Odoboammu dàòrìmè memou ò ketémè nè o dèntemè dè wàrimu Kuyie mpãñnàànti náàntò Semmaya tòmú pátiri mieke nè Kuyie mpãñnàànti náàntò Yedo tòmú pátiri mieke. Odoboammu nè Sedoboammu bè do dokumu sãã. ¹⁶ Kè Odoboammuu kò nho yembè kũũ nkè, kè bèε o kũnné Dafiti èi kòo bire Abiya sòtè o kpàti.

13

Abiya do tòmè tikpàti

(Wénté 1 Bekrààtibè 15:1-8)

¹ Sedoboammu kpàti benni tepíitè nè diniínni mieke nke Abiya naámmè Sudaà kòβε kóo kpààti, ² kéntò tikpàti kè dò yebie nyètãati ke bo Sedisademmu. Ò yò yètìrì do tú Mikaya nwe, Kíbea èi kou Udiyeeði wèè do ò peité.

Abiya nè Sedoboammu bè do dokumu sãã. ³ Kè Abiya íté ke bo dokénè Sedoboammu kénneínè bekràrinuømbe yekòmbò yembè sikòupíkòùsìnàà (400000) kè Sedoboammuu báátì nè o kòβε yekòmbò yembè kè bè mbo sikòupíkòùsini (800000) ke bo ò dokénè. ⁴ Kè Abiya deke kécómú Efadaimmu tãrì yómme bè tu dè Semadaimmu, kèpíékè ke dò: Sedoboammu nè díndi Isidayeeriβe dimou kémúnè! ⁵ Di nyé ke dò nti Yiè nKuyie nyIsidayeeriβe tú nkù kuú duó ntikpàti Dafiti nè o bí, kù ò dàðnè mèè taummè í yóò tôte. Kù do ò nàkému ke tú wenwe nè o bí beε yó mbaké Isidayeeriβe sãã. ⁶ Bá nè memme kè Dafiti bire Sodomò kóo tònti Sedoboammu Nebati bireε yete o yiè nkpeti ké nhò dokunè. ⁷ Odoboammu do kraá ke bemmu kè meyèmmè nhò dónni kè benitiyonkúβε nè besínténitìβε, kè bèε tíi nho borè kóò na. ⁸ Di mmònni di dó kédokénè ti Yiè nKuyie nkó dikpàatiyuu ndi kù tãātè di ke di duó mmí nDafiti bire. Di sūmu mediè ke tò sibòatenkaani mesò nkpesi sù dònne tinaabiiti Sedoboammu do dàð sì kè sì tu dí kó kuyie. ⁹ Dfi bèti ti Yiè nKuyie nkuó niùbè Anò yaàbí nè Defiibe ke ànné di kó ikuó niùbè ibotí tèi kòmε. Kè wèè cénke kàtenni dinaadaà nè yepedakè yèyiekè ke tú ò dó kéntú ikuó niùti dí ò dàð ikuó niùti nè dimáà bá Kuyie nyí ò yí ikuó niùti. ¹⁰ Tínti bie tú nti Yiè nKuyie nku, ti í kù bùtinné Anò yaàbí ìi tu ikuó niùbè, kè Defiibe pí mbe tòmú, ¹¹ ke feu ti Yiè nKuyie nyiwũð ti kpéi dikúnweñni nè kuyuoku ke tuð, ke tuðnnè tihúúnti fõõti ke dakú pèè táburì saàwè ñnkè. Ke tuðmmu tesòfitíkèkètè bá kùu yuoku. Tínti tūmmu ti Yiè nKuyie kùu ti te ku kuó, kè díndi kù bùtinné. ¹² Kuyie nti bonèmu ke ti ni kè ikuó niùbè bo ke tò sikpàriheú ke bo eé mediè nkè tí di dokénè. Isidayeeriβe di báá dokénè ti Yiè nKuyie ndi yembè do tú nkù. Di í yóò na.

¹³ Kè Sedoboammuu duó nkè behãāpòmbè kónté ké bè dinté be fñnkúò bíékè. Memme kè behãāpòmbè mabè mbo be ìkè, betòbè be fñnkúò. ¹⁴ Sudaà kòβε wèèε di mònni kéyà bè bè cètinne mème kékuónnè ti Yiè nKuyie, kè ikuó niùbè eé sikpàriheú. ¹⁵ Kè Sudaà kòβεε uu kénhúú kè ti Yiè nKuyie ndokénè Sedoboammu nè Isidayeeriβe bemou, Abiya nè Sudaà kòβε be ìkè. ¹⁶ Kè Isidayeeriβeε coké, kè ti Yiè nKuyie mbè ànné Sudaà kòβε

νου μιεκε. ¹⁷ Κὲ βὲε βὲ na mediè nkékuo bekràrinuambe sikoupiókùsìnùmmù (500000).
¹⁸ Κὲ Isidayeribe di ifei de yiè mediè nkè Sudaa kòβεε βὲ auté ke yé βὲ do íkúmè ti Yiè
 nKuyie nyínkè nke be yembè do tũ nkù. ¹⁹ Κὲ Abiya beti Sedoboammu kéfietε Betæedi εὶ
 nè Yesanna εὶ nè Efunə εὶ, nè yehékè yèè yè tðkénè.

²⁰ Abiya kó tikpàti miεke Sedoboammu í mməke muwērímú, de kó difōnkúò kè ti Yiè
 nKuyie nhò poté kòo kú. ²¹ Κὲ Abiya kpàtìi fífkú kè wèe puoke benitipòbè tepítè nè bènáà
 képeité initidabí sipísidè nè ìdèí initipobí tepítè nè ìkuò.

²² Abiya dðð dèè kó dimàà dè wārimu Kuyie mpāñnāantì nāantò Yedo pátiri miεke.
²³ De kó difōnkúò kè Abiya kò nho yembè kũũ nkè kè βὲε ò kūnné Dafiti εὶ, kòo bire Asaa
 səəté o kpàtì.

Asaa do tòmè tikpàti

(Wénté 1 Bekràtìbè 15:9-11)

Asaa tò dìi mònnì tikpàti kè dihei bo meòm̀p̀m̀m̀è miεke nke ke dð yebie ntepítè.

14

¹ Κὲ Asaa ndəori dèè wenni ke síe o Yiè nKuyie nyíikè, ² kέpuə nyibotí tει kó
 yebəwũðtərè kédíe yetərè, kέpuə nyebəwtárè βὲ do fífkú yè, kέu itedeí. ³ Kòo náké Sudaa
 kòβε ke dð βὲε wēte kέwammú ti Yiè nKuyie mbe yembè do tũ nkù, kéndəori ku kuó nè ku
 tannò yē mmù. ⁴ Κὲ wèe deite yetərè yeməu yèè do bo Sudaa ekè miεke kέpuə ndibəwtári*
 βὲ do tuò ndi tihúúntì. De mònnì kè meòm̀p̀m̀m̀è mbo dihei diməu miεke. ⁵ De kó difōnkúò
 kòo maá yehékè Sudaa tenkè keməu miεke, kέ yè fii nyiduotí. Kè βὲ mbo diwèi miεke
 bá òmòu í βὲ dokùnè de kó yebie mmieke, ti Yiè nKuyie nkuù do βὲ duó mmeòm̀p̀m̀m̀è,
⁶ kè Asaa náké Sudaa kòβε kè dð: Ti maánè yehékè kέ yè fii nyiduotí, kéānné yedèrè
 kέkpetínné yecàkè kέpáá nyimátideí. Dihei kraá bomu ti nəu miεke, ke yé ti wēte ke
 wammú m̀m̀ ti Yiè nKuyie nku, kè kù ti duó mmeòm̀p̀m̀m̀è dihei diməu.

Meímme kè βὲε maá dihei βὲ dómè.

⁷ Asaa kó behāp̀r̀mbè Sudaa kó kuwə nkòβε do bo sikoupiókùsitàti ndi (300000)
 ke tò tidəp̀it̀ti dietì nè yekpāà, kè Bensameε kòβε mbo sikoupiókùsídè nè sikoupípsini
 (280000) ke tò tidəp̀it̀ti tisāmp̀ot̀ti nè detānnè. Beməu kè βὲ tu bekràrinuambe yekōmbò
 yembè. ⁸ De kó difōnkúò kè Etiopii εὶ kou Sedaa íté nè behāp̀r̀mbè sikoupiókùp̀i ke bo βὲ
 dokénè kéntə sikpàrinaasēí sikəusitàti (300) kè βὲε tuəkoo βὲ tu dè Madesaa. ⁹ Κὲ Asaa
 íté ke bo βὲ dokénè kέ βὲ wetínné Sefataa biriku miεke Madesaa. ¹⁰ Κὲ Asaa kuónnè o
 Yiè nKuyie nke dð n Yiè fšð maá šš na kédæetε ocìrì kè fšð dæerí okperì, ti teennè ti Yiè
 nKuyie ti íkú fšð ínkè. Nè a kó diyèt̀r̀i ndi ti kàtenímè ke bo dokénè de kó dit̀inǹi dierì.
 Ti Yiè nKuyie nfšð ti te a báa yóu kòo nitì wèe da na.

¹¹ De mònnì kè ti Yiè nKuyie nteennè Asaa nè o kòβε kè βὲε na Etiopii εὶ kòβε kè βὲε
 coké. ¹² Κὲ βὲε βὲ beti kétuəkenè Kedaari kέ βὲ kùə beməu bá òmòu í nyenté ti Yiè nKuyie
 nkòβε βèè do βὲ auté kέéi be kperε mediè, ¹³ kέpoté yehékè yèè tðkénè Kedaari εὶ ye kòβε.
 Be kperε βὲ do məke dè do sūmu mediè nkè βὲε dè εί. Ti Yiè nKuyie nkuù do βὲ ānné
 kufšwáá nkè βὲε βὲ auté, ¹⁴ kέta beðcəmbε kó yekarè kέkraake ipe péu nè yòyóbè kέkònnè
 Sedisademmu.

15

Asaa p̀uəmmè sibəətenkaanì

(Wénté 1 Bekràtìbè 15:12-15)

¹ Κὲ Kuyie nYaá ncúténì Odedi bire Asadia ínkè. ² Kòo íté kέkəte kέconè Asaa kòd nàké
 ke dð: Fš nhAsaa nè Sudaa kòβε nè Bensameε kòβε, kέmmúnè! Ti Yiè nKuyie ndi bonè

* 14:4 dibəwtári: Dibəwtári ndi βὲ do fíimmè kέ ndi tuò nti húúntì ke báa ndiyiè.

di kù bonè dìl m̀ǹǹni ndi, k̀è di kù wammú, di yóó kù yàmu, k̀è di me nkù bùtínné, kù di bùtínné. ³ Isidayeeribe dè m̀ǹte di í tũmmè Kuyie, di me nyí m̀ke ikuó nùtì wèè di tiè, bá di í m̀ke Kuyie nkuó. ⁴ Ke ta mesémmè mieke, ke wète ke wammú di Yiè nKuyie nyIsidayeeribe do tũ nkù, k̀è kùu yóu k̀è di kù yà. ⁵ De kó yem̀rè mieke òm̀ò do ð̄ ñ í nyè k̀ékonní nè kusàkù, ke yé yekpàrè yeè do bomè dihei dim̀òu mieke. ⁶ K̀è ibotí ndokùnè itèi k̀è yehèkè dokùnè yeteyè Kuyie nkuù do di b̀nté mesémmè mebotí mebotí. ⁷ Díndi nfiíkúnè, di k̀nti báa yàrike ke yé di tũmmú yeti yó mbomèmu.

⁸ Asaa k̀èè dìl m̀ǹǹni de kó tináaǹti nè Kuyie mpããnáaǹti náaǹtò Odèdi do ò nàkè tì, k̀è dèe yáúk̀unne o k̀nti, k̀ò deite sib̀òatenkaaǹti sim̀òu Sudaa temp̄e mmieke, nè Bensamèe k̀òku mieke nè ò do fiète yeè ekè Efadaimmu tãri ye mieke k̀étũntè ti Yiè nKuyie nwũòt̀ǹni dìl bo ti Yiè nKuyie ncíètè b̀r̀i ìkè. ⁹ Isidayeeribe kó iwuò nk̀òbe kusúkù Efadaimmu k̀òku k̀òbe nè Manansee k̀òku k̀òbe nè Simmèð̄ð̄ k̀òku k̀òbe bè do yàmè ti Yiè nKuyie nhò bonèmmè k̀ékonní o kpààtiyuu. Mèmmè k̀òo kpààti bè yu bembe nè Sudaa kó kuwuò nk̀òbe nè Bensamèe k̀òku k̀òbe. ¹⁰ K̀è bèe tí nSedisademmu o kpàti benni tepítè nè dinummuri otããtããnwe mieke. ¹¹ De kó diyìè k̀è bèe fié ti Yiè nKuyie nyiwũò bè do éi ì be dootitòbè cie k̀ékonnènni inààke sik̀òusiyiekè (700) ipe sik̀òupísiyiekè (7000). ¹² K̀è bèe d̀óunnè ti Yiè nKuyie ndinùu be yembè do tũ nkù ke d̀ò bè yó nkù tũ nnè be yèmmè mem̀òu ndi, nè be wèrímú mum̀òu. ¹³ K̀è wèè í tũ nti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù, k̀è debire nde yoo okóti, k̀òo nitipòkù nwe yoo onitid̀òu bèè ò kù. ¹⁴ K̀è bèe d̀óunnè ti Yiè nKuyie ndinùu kényíu ke eu sihéu nè yetãtche nè sipòmp̄ð̄. ¹⁵ K̀è diwèi pí Sudaa k̀òbe bem̀òu k̀è bè nyãnkunè bè d̀óunnè dìl nùu ti Yiè nKuyie ndi kpéi, ke yé bè do kù d̀óunnèmmè dinùu nè be yèmmè mem̀òu ndi, k̀è kù wammú k̀è kùu yóu k̀è bèe kù yà, k̀è kùu bè duó mmeòmp̀umè dihei dim̀òu mieke.

¹⁶ K̀òo kpàti Asaa denne o yã kóti tinitipokpàti mieke ke yé ò do ciékémè isàke kó teb̀òatenkaaǹtè bè tu t̀è Asedaa, k̀è Asaa t̀è b̀ò nk̀èp̀ante kécóu Setiǹò biriku mieke. ¹⁷ K̀è yetòrè baa né nkpaá bo, nè memmè k̀è Asaa duó nho yèmmè mem̀òu ti Yiè nKuyie nho f̀òmmu mum̀òu mieke. ¹⁸ K̀òo tanné ti Yiè nKuyie ncíètè mieke o cice ku pã yeè pãrè, nè o mómmuò ò kù pã ye, yeè tu timáti péiti nè mesò nnè tinenti.

¹⁹ Bá mudoò ténke í nhãnné k̀éntò k̀étuòkenè Asaa kpàti benni sipísitããti nè dinummuri.

16

Asaa do dokùnèmmè Isidayeeribe kóo kpàti
(Wénté 1 Bekpàatibè 15:16-22)

¹ Okpàti Asaa kpàti benni sipísitããti nè dikuónni mieke k̀è Isidayeeribe kóo kpàti Basaa domè Sudaa k̀òbe mudoò, kémaá kuduotí k̀éfité Damaa èi ke bo pénné kuce Asaa Sudaa k̀òbe kóo kpàti. ² Mèmmè k̀è Asaa túóté timáti péiti nè mesò ndèè do bo ti Yiè nKuyie ncíètè nè tekpàatíciètè k̀è dè duó Sidii kóo kpàti Benni-Adadi wèè do bo Damaasi èi kóò nàké ke d̀ò, ³ wèè yóu k̀è bèe m̀òte metaummè bembe nè we, be yembè do mè m̀òke mèè botí. K̀è dèè te k̀òo ò pã de kó dipãnni ke tú wèè t̀òte wenwe nè Basaa Isidayeeribe kpàti metaummè, k̀òo ténke báa ò do mudoò. ⁴ K̀è Benni Adadii yie nhokpàti Asaa ò nàké tì, kédeite bèè ni o ããp̀mbè k̀è bè t̄ nkè bèe k̀òte k̀èp̀ante Isidayeeribe ekè: Iyð̄ èi nè Danni kperi, nè Abedi-Maimmu èi nè Nefutadii ekè bè do s̀ari dè tidiiti. ⁵ Basaa tì k̀èè dìl m̀ǹǹni k̀ékúnné kuduotí marimù Damaa èi nè mutõmmú tẽm̀ù ò do pí mmù. ⁶ K̀òo kpàti Asaa íi nSudaa k̀òbe bem̀òu, k̀è bèe k̀òte k̀étúóté Basaa do maànè yeè tãrè Damaa èi kó kuduotí nè de kó ideí, k̀òo k̀òte kémaánè Kebaa èi nè Misipaa èi.

Asa kpetínnémè Ananni

⁷ Δε κό dimònnì kè Kuyie mpããnáantì náantò Ananni kòte Sudaa kóo kpààti Asaa borè kóò nàké ke dò: A mè nyóumè a bo wammúmè meteèmmè ti Yiè nKuyie mborè, ke kòte ke mè wanti Sidii kóo kpààti borè, nè de kpéi Sidii kó behããpòmbè yèmu a nou mieke. ⁸ Etiopii nè Dibii de kó behããpòmbè do sūmu ke pēēté memme nè sikpàrìnaasēí nè si dèèbè péu, nè memme kè ti Yiè nKuyie mbè ānné a nòutè mieke, a wammú mèè kpéi meteèmmè ku borè. ⁹ Ti Yiè nKuyie nwùómmu kutenkù kumou kòbe ke teénnè bèè kù duò mbemáà nè be yèmmè memou. A dòò dèyeinkpère nde de te, kétúóté yíe nnè yewe yèè kraani ye mieke kè di yó mbo mudòò mieke sãã.

¹⁰ Kè Asaa miekee peike Kuyie mpããnáantì náantò, kòo ò kpetínné. O mieke do peike mediè mmómme mme ò nàké tìi kpéi. De mònnì ndi Asaa ketémè kénfēũnko benitibè.

Asa kpàti mànkú

(Wénté 1 Bekpààtibè 15:23-24)

¹¹ Asaa dòòrìmè, ò ketémè nè ò dèntemè dè wãrimu Sudaa kòbe nè Isidayeeriibe kóo bekpààtibè páte* mieke. ¹² Asaa do muòkemu o naàcèi kè dè ncéè ò kpàti benni sipísitããti nè diwéinnì mieke, bá nè o mómú mieke ò í nwammú meteèmmè ti Yiè nKuyie mborè, kékòte beddòtòribè borè. ¹³ Kè Asaa kò nho yembè kũũ nkè ò kpàti benni sipísinàà nè dimáà benni. ¹⁴ Kè bèè ò kũnné kufōti ò do keú kù Dafiti eì ku mieke, kóò dajú nti húuntì tibotí tibotí kó didóu kóò pe mmekùò mmèè bo nte kòò báá pããke mecãã, kédeè kétuò nti húuntì teti péu ò kpéi.

17

Sosafati tomè tikpàti

¹ Kè Asaa bire Sosafatii sòoté ò kpàti, kétéí nkébaao Isidayeeriibe. ² Kòo kanne behããpòmbè Sudaa ekè iduotí fité yè yemou mieke nè kùmàndáábè, Sudaa tenkè mieke nè Efadaimmu ekè ò cice Asaa do fiète yè. ³ Kè ti Yiè nKuyie nni mbonè Sosafati ke yé ò do kù tūnnemè ò cice do còutè tikpàti bàmbà nké nkù tū mèè botí nku, bá ò í ntū nyebòkè Baadibe. ⁴ Sosafati do wanti ke bo ntū ti Yiè nKuyie nku, ò cice do tū nkù nè ku kuó, ò do í yie nke bo tūnne Isidayeeriibe kó medòòrìmè. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie nfií nho kpàti, kè Sudaa kòbe bemou nhò pãã nyepãrè, memme kòo mòote tikpàti mediè kòo yètìrii feité. ⁶ Ò do duó nti Yiè nKuyie nku ò yèmmè ké nkù tū nkédíé Sudaa tenkè kó yetòrè nè de kó itedeí.

⁷ O kpàti benni tããnnì kòo tō nho kó betũmbè mabè kè bè bo duó nSudaa ekè kòbe itié bèè yètè tu: Benni-Adadi nè Obadia nè Sakarii nè Netanneedi nè Miseen. ⁸ Kè bèè neinnè Defiibe bèwei: Semmaya nè Netanniya nè Sebadia nè Asayeedi nè Semidamoti nè Sonnatãã nè Adonniya nè Tobiya nè Tobu-Adonniya ke né yíénè ikuó niùbè bedé Edisama nè Yodammu. ⁹ Kè bèè ntò ti Yiè nKuyie nkuó pátiri kéce nSudaa tenkè kó yehèkè yemou ké di tié mbenitibè.

Sosafati kpenkemè

¹⁰ Kè yekpààtiyo yèè kó dimáà fité Sudaa tenkè kè yèè yòte ti Yiè nKuyie, bá yè ténke í ndokùnè Sosafati. ¹¹ Kè Fidisitēbee pãmmú yepãrè Sosafati kóò yietínè dàmpòò, kè Adabube bèè bè bonè kè bèè bè pãmmú yepedakè sikòupísiyiekè nè sikòusiyeiekè (7700) yebòdakè mèè máà.

¹² Memme kè Sosafatii nsàké ke kpénkú kémaá Sudaa tenkè mieke yehèkè ké yè fii nyiduotí, kémaànè yehèkè tidiiti yó mbo yè. ¹³ Kòo mmòke detòndierè Sudaa tenkè nè behããpònkperíbè yekòmbò yembè bèè nò mmudòò, kè bè mbo Sedisadammu. ¹⁴ Δe kó behããpòmbè bè do bè kàa mbe cēi tū mmè mme sitòbè, Sudaa kó behããpòmbè iwēi yembè sikòupíkòusitããti (30000) kòo ããpònkòti Adinaa mbè baké. ¹⁵ Kè ohããpònkòti Yoananni

* 16:11 bekpààtibè páte: Bè náà mbekpààtibè páte yèè kpéi ndie nyè cããnnèmu 1 Bekpààtibè nè 2 Bekpààtibè yèè bo Kuyie mpátiri mieke.

nhò pòkoo, ke baké behããpòmbè sikoupiókòùsidé nè sikoupiórisini (280000) ¹⁶ Sikidi bire Amasia ohããpònkòti wèè do duó nhomáa nè o mómmuo nke bo pí nti Yiè nKuyie nkó mutõmmú kòo nhò pòkoo ke baké behããpòmbè yekõmbò yembè bèè nò mmudoò. Kè bè mbo sikoupiókòùsidé (200000) ¹⁷ Bensamee kó kuwuo mmieke kè dikõmbùò yìè Ediada wèè nò mmudoò kòo mbaké behããpòmbè sikoupiókòùsidé (200000) bèè nò nke tãũ detannè ke nò nke kèí ntidòpiti. ¹⁸ Kè Yosabadi nhò tũnko nè behããpòmbè tekoupiókòùtè nè sikoupiórisini (18000) bèè bàátí mudoò kpreí. ¹⁹ Bèè do pí nhokpàati tõmmú, ke né mbúúti ò kãnnè bè Sudaa tenkè kemou kó yehèkè iduotí fité yè.

18

Sosafati taunnèmè Akabu
(Wénté 1 Bekpàatìbè 22:1-4)

¹ Kè Sosafatii moute tikpàti mediè kòo yètirii feitè kòo kòò dapàa mpouke Akabu kóo sapàa, kè bèè tau. ² Kè dèè yí yebie mmayè kòo kpàati Sosafati nè o kòbe kè bèè kote Sammarii ke bo dau nyIsidayeeribe kóo kpàati Akabu, kè Akabuu ò dòò kupòòkù wenwe nè o kòbe bèè ò neínè, kè bè kùò ipe nè inààke mediè, kédeè kénáké Sosafati ke dò: Tí kote kèdo Damoti èi dìi bo Kadaadi tempè mmieke di kòbe kè di fiète. ³ Wenwe Akabu Isidayeeribe kóo kpàati kè wèè beké Sudaa kòbe kóo kpàati Sosafati ke dò: A dó kè n neínè kè tí kote kèdo Damoti èi dìi bo Kadaadi tempè mmieke mudoòà?

Kè Sosafatii ò tẽínè ke dò: Mí nnè fí nti wẽmmu, n kó benitìbè nè a kòbe ti korimu ke bo bèè dokénè.

Bèè sou nke tú bèè nàa nKuyie mpããnáantì
(Wénté 1 Bekpàatìbè 22:5-12)

⁴ Kè Sosafatii náké Isidayeeribe kóo kpàati ke dò: Beé nti Yiè nKuyie nkè tí yà kù yóo ti náké tì.

⁵ Kè Isidayeeribe kóo kpàati tíi Kuyie mpããnáantì náambè sikousinàa (400) kè bèè beke ke dò: Ti kote kè do Damoti èi dìi bo Kadaadi tempè mmieke mudoòà yàa tí yóu? Kè bèè ò tẽínè ke dò: Kote, Kuyie nyóó bèè ãnnèmu a nou mieke.

⁶ Kè Sosafati dò: Ti Yiè nKuyie mpããnáantì náantò mòu í kraá ke bo die nti bo na kékote wèè borè kébeé nti Yiè nKuyie nti dó tàà? ⁷ Kè Isidayeeribe kóo kpàati tẽnné Sosafati ke dò: Kuyie mpããnáantì náantò mòu kraámu, ti bo kote wèè borè kébeé nti Yiè nKuyie nti mòke tì. Nè we ti me nyí naati, nh ò ò beé kòò í nni nnáké tisàati matì. Ò ò n náké tiyeiti nti, Imida bire Misee nwe.

Kè Sosafati dò: Okpàati bá nnáa mmemme botí.

⁸ Kè Isidayeeribe kóo ããpòntì yú bèè fĩnte wèè kòò pí ntekpàatìciètè mieke mutõmmú kòò nàké ke dò: Kote mecãã nkéyúnì Imida bire Misee.

⁹ Kè Isidayeeribe kóo kpàati nè Sudaa kòbe kou kè bèè dáátí be kpàatìyàati kénkari bá wèè o kpàatìkàri ínkè. Sammarii èi kó dibòri nùu ditíínkari, kè Kuyie mpããnáantì náambè nàa mbe pããnáantì. ¹⁰ Kè Kennanaa bire Sidekia duó nke bèè ò má timátì kè dèè dò nyeyiè, kòò béi nke dò: Kuyie ntu nè de kó yeyiè nye a yóo nkũmmumè Sidii kòbe kè bèè dèè.

¹¹ Kè Kuyie mpããnáantì náambè tòbè baa nnáa ntìi máa, ke tú kote kèdo Damoti èi dìi bo Kadaadi tempè, ti Yiè nKuyie nyóó bèè ãnnèmu a nou mieke kàa bèè na.

Kuyie mpããnáantì náantò Misee nàkémè Akabu yóo yĩkèkè
(Wénté 1 Bekpàatìbè 22:13-28)

¹² Merimme kè bèè tõ nwè koò bo yúnì Misee, kòò náké Misee ke dò: Kuyie mpããnáantì náambè bemou wèè ndinùu dìimáa ndi ke náa nhokpàati timatì máa, á tũnne be kpeti kòò nàké wèè yóo namè.

¹³ Kè Misee ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu, Kuyie n tũ nkù n nàké tì, n yóo ti mbéi.

¹⁴ Kòo tuɔkení diì m̀ǹǹni okpààti borè, kòo kpààtìi ò beke ke d̀: Mìsee, tí k̀te k̀do Dam̀ti eì diì bo Kadaadi temp̃e mmieke mudodà? Kòò d̀: K̀tenè di yóò bè namu ti Yiè nKuyie nyóò di duómmu de kó dihei.

¹⁵ Kòo kpààtìi ò nàké ke d̀: Nè yíe nd̀ke n da báámmè, kè n tú á n nàké timómmanti ti Yiè nKuyie nda nàké tì.

¹⁶ De m̀ǹǹni ndi Mìsee ò nàkémè ke d̀: N yàm̀u Isidayeeribe c̀iétémè yetā̀rè íǹkè, ke d̀onnè tipìèti t̀i í m̀ke wèè t̀i c̀emmú. Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke tú,

bè t̀énke í m̀ke wèè bè ni,

bá wèè wèè kò nho c̀iétè nè kunaatí.

¹⁷ Kè Isidayeeribe kóo kpààtìi nàké Sosafati ke d̀: N do da nàkém̀u kè n d̀, ò ò́ ò́ í nni nnàké timati kè t̀i ntú tisààti, ò ò́ nnàké t̀i timou t̀i ò́ ntú tiyeiti nti.

¹⁸ Kè Mìsee yíe kóò nàké ke d̀: Okpààti kénté ti Yiè nKuyie ntú mù, n yàm̀u ti Yiè nKuyie nkè kù k̀ari ku kpààtik̀ari íǹkè, kè k̀éínkè kó bekperíbè cómmú, bie nkubakù yóu betòbè kucā̀nku, ¹⁹ kè ti Yiè nKuyie nd̀: We mbo k̀te k̀souté Akabu kòo k̀te k̀do Dam̀ti eì diì bo Kadaadi temp̃e nkè bèè ò na? Kè yie nd̀ muu nkòo t̀ou d̀ mutēm̀u.

²⁰ De m̀ǹǹni kè bèè kperíbè kóo m̀ou cómmú ti Yiè nKuyie nyìkè ke béi nke d̀: Mí m bo k̀te kóò souté. Kè ti Yiè nKuyie nhò beke ke d̀: A yóò yíme? ²¹ Kòò d̀: m bo naá meyáàbisíyèmmè kéta a pā̀nā̀ant̀i náambè bemou nò mieke. Kè ti Yiè nKuyie nhò t̀énnè ke d̀: K̀te kè bè souté, a yóò namu, k̀te kè me d̀d̀. ²² Ti Yiè nKuyie nkuu ā̀nnè meyáàbisíyèmmè ku pā̀nā̀ant̀i náambè nò mieke. Kù t̀u ndó kè da d̀d̀ meyei mme.

²³ De m̀ǹǹni kè Kennanaa bire Sidekia t̀ónko Mìsee borè kóò bènte ke d̀: Ṑnke bíékè nke ti Yiè nKuyie nkó Muyaá nyèmmè m borè ke da béinnè.

²⁴ Kè Mìsee d̀: A bo dè yà a bo ntati diì yìe sicéi ke yeti ke wanti a bo sari dè.

²⁵ Kè Isidayeeribe kóo kpààti d̀: Ṕinnè Mìsee kékote kóò duó nwèè baké dihei, Am̀o nè okpààti bire Soasi, ²⁶ kè bè nàké ke d̀: Okpààti tu a kpetínnè de kóo niti kè nhò duó mp̃éè sámp̀ò nè menie nsámp̀ò kэмбаанè m bo wētenenímè kukṑnnaatí.

²⁷ Kè Mìsee d̀: K̀a wētenení kukṑnnaatí nè m̀i kó dinùu d̀ke Kuyie mbéimmè. Kòò deè k̀béi nke d̀: Díndi benitibè dimou keèè n yím̀u!

Bè k̀omè Akabu mudodò mieke
(Wénté 1 Bekpààtìbè 22:29-40)

²⁸ Meimmè Isidayeeribe kóo kpààti nè Sudaa k̀be kou kè bèè k̀te k̀do Dam̀ti eì diì bo Kadaadi temp̃e mmieke mudodò. ²⁹ Kè Isidayeeribe kóo kpààtìi nàké Sudaa k̀be kóo kpààti Sosafati ke d̀: N yóò ceete m máà ndi kéta mudodò mieke kè f́ nni nhā a kpààtìyààti.

Meimmè Isidayeeribe kóo kpààti c̀èetèmmè omáà kéta mudodò mieke. ³⁰ De m̀ǹǹni ke s̀ nSidii k̀be kóo kpààti nàkém̀u o kó behā̀p̀ombè bèè ni bèè deke o k̀p̀arinaaséi ke yí, bè bá nwanti behā̀p̀ombè sámp̀óbè yoo iwéi yembè. Bè nwanti Isidayeeribe kóo kpààti máà ndi.

³¹ De m̀ǹǹni kè bèè ni sikp̀arinaaséi kó bedèèbè kè bèè yà Sosafati kényé kétú Akabu nwe kécoké kécētinne ke bo ò k̀u, kè Sosafatii kuṑnnè ti Yiè nKuyie kè k̀u ò teennè kédúò nkè bèè wēte. ³² Meimmè bèè ni sikp̀arinaaséi kó bedèèbè bè bantémè Isidayeeribe kóo kpààti d̀kemè kóò yóu k̀ep̃éte.

³³ Ke s̀ nhoniti m̀u dè bo ke t̀ mutā̀mm̀u kətā̀ū c̀énkoo kэмáánè Isidayeeribe kóo kpààti kè kupie nta dic̀nc̀inkṑnni m̀nku di tuuténè dè ibaatí, kòo nàké wèè t̀nni tekp̀arinaasā̀ntè ke d̀: Tūntè tenaasā̀ntè kè ti ye mudodò mieke, bè n k̀utemu.

³⁴ Kè mudodò binté de kó diyìe mediè, kè Isidayeeribe kóo kpààtìi ncómmú o naasā̀ntè mieke kè bè ò pí kè bè wetí Sidii kó behā̀p̀ombè kè dè nyóò tùke kuyuoku kòò ku.

19

Sosafati kànnemè bekótìbè Sudaa tenkè

¹ Kè Sudaa kàbe kóo kpààtìi kò nho cie Sedisademmu nè kukōnnaatí. ² Kè Ananni bire Yeu Kuyie mpāānāāntì náāntò ò co kóò beke ke dō: Dè dōmme kàa teennè onitiysiwe? A dō ti Yiè nKuyie ndootitòbè mbeà? A dōò dè deè te kè ti Yiè nKuyie mmieke yóò da do. ³ Desààrè né bomu a dōò dè ke yé a cóummè itedeí ìi do bo dihei, ke duó nha yèmmè ke tūnne Kuyie.

⁴ Kè Sosafati mbo Sedisademmu kéwēte kíté kéce ndiheì kētúóté Beerisebaa kénto kētúakènè Efadaimmu tāri, ke bo ténnénì benitìbè ti Yiè nKuyie mborè, kunku be yembè do tū nkù. ⁵ Kòò kanne bekótìbè Sudaa tempē nkó yehékè iduotí fité yè yemou, bá dìi èi nè di kó bekótìbè, ⁶ ké bè nàké ke dō: Dí n dake kémpí ndi tōmmú mesàà nke bá mbekù benitìbè dómè, dí mbekù ti Yiè nKuyie ndómè, kù yó ndi bonèmu de kó mutōmmú mieke. ⁷ Dí ndé ti Yiè nKuyie nkéndake di pí mmùù tōmmú kpéi, ke yé ti Yiè nKuyie nkunku ti tū nkù borè siyáàbìsì í bomè, ku borè mebatimè í bo, kù í cóú ticuuti.

⁸ Bá né Sedisademmu miekoo, kè Sosafatii kanne ikuó niùbè nè Defiibe, nè Isidayeeriibe cēi kó bekótìbè, kè bè bo mbekùnè Sedisademmu èi kàbe ke tū ti Yiè nKuyie nyē mmù, ke tūnni be kpèti. ⁹ Kòò bè duó ndinùù ke dō: Mèmmè di yóò ndōorimè kéndé ti Yiè nKuyie, ke tū nku yē mmù nè meyèmmè mēmáà. ¹⁰ Bá dìi mōnni kè di kàbe bèè bo yehékè kè bè níí tōní timatì, kòò mōù weè kùò onitì yoo ò yeténè ikuó, yoo Kuyie ntannùù mari, yoo ikuó tēi maì, dí tì wēnté, ké mbè tiè nkè dè nweni, kè dèe yie nkè bè báá yeténè ti Yiè nKuyie nkè ku mieke báá di do díndi nè di kàbe. Kè di me ndōori di báá yeténè Kuyie. ¹¹ Nte ikuó niùti dièwè Amadia wèè yó ndi baké ti Yiè nKuyie nkó mutōmmú mumou mieke, kè Isimayeeri bire Sebadia mbaké Sudaa ke teennè mí nhokpààtì. Kè Defiibe bie yó ndi bonèmu ke pí nyepáte kó mutōmmú. Íténè ke pí mmutōmmú nè dikōmbùò ti Yiè nKuyie nyó mbonèmu wèè dōòri dèè wenni.

20

Sosafati namè Mōabiibe nè Amōniibe

¹ Kè Mōabu kàbe nè Amōniibe kè bè nkōri ke bo do Sosafati mudòò kè Mēuniibe bè cie. ² Kè bèè kōte ké tì nàké okpààtì Sosafati ke dō: Behāāpōmbè mabè beè iténì ke sū mesàà nke yóò da do mudòò, bè iténì Edōmmu èi ndi dāmèèrì mukókúú nkou kó diyáà ke bo Asasōnni Tamaa dihei bè tu di Ānkedi.

³ Mèmmè kè Sosafatii depe kētāāté ke bo beé nti Yiè nKuyie, kéduó nkè Sudaa tempē nkumou kàbeè bou dinùù. ⁴ Kè Sudaa kó kuwou nkàbeè iténì Sudaa ekè yemou kētíi nke bo kuōnnè ti Yiè nKuyie. ⁵ Kè Sosafatii cómmú Sudaa èi kàbe nè Sedisademmu èi kàbe be ìikè, ti Yiè nKuyie ncíētè ìikè kénwetì te dānkù pānkù, ⁶ kébántè ti Yiè nKuyie nke dō: Kuyie nti yembè do tū nkù dè í tú fōò baké kéinkè, ke baké yebotè yemou kó yekpààtiyòà? Fōò mōke muwērimú ke kpeñni, òmōù báá na ké da dokénè. ⁷ Fōò tu Kuyie nti tū nkù, fōò bèti bèè do maá di nhei ke kànnè a nitìbè Isidayeeriibe bè yènnímè Esibiti. Bembe Abarahammu a dō wè yaàbí sáà. ⁸ Kè bè di kàri ke da maá tecíētè a yètìrì yó nyu dè, ke béi nke yī: ⁹ Kè dè dō mmeyei mmamè ti tūòkenì, kè dè dō mbè ti do mudòò mmu, yoo a yūú ti to nye, yoo mutenkúú mmuù tanní, yoo dikōnni, ti yóò kōte kécómmú tēè cíētè borè, ke yé a yètìrì de nyumè, ké da kuōnnè meyeñcaàrimè mèè ti tūòkenì me kpéi, kàa keè ti dabùò nké tí deēté. ¹⁰ Wénté Amō èi kàbe nè Mōabu èi kàbe nè Edōmmu èi kàbe, ke ti do mudòò, ti yembè do yènnì dìi mōnni Esibiti kó dihei kàa duó nkè bèè bè péè nke í mbè pōnte. ¹¹ Né nte de kó benitìbè bè ti duó ntìi cuuti tú bè bo ti betimè ketenkè a ti duó nkè kè ti kè te. ¹² Fōò nKuyie nti tū nkù poté be, ti í mōke muwērimú mamù de kó kuniitì ìikè, kù kèrínímu ke bo ti do mudòò ti í yé ti bo dōò tì, ti búú fōò nwe.

¹³ Mèmmè kè Sudaa kàbe bəmou ncómmú ti Yiè nKuyie nyìkè, bəmou nè benitipòbè nè ibí.

Ti Yiè nKuyie nduómme kè Sudaa kàbe be na

¹⁴ Kè bè ntíkú, kè ti Yiè nKuyie nYaá cúténí Defiibe botí kou m̀ou Asafu yaàbire Yayeedi ìnkè. Asafu weè do peité Matanniya, kè wèe peité Yeiyeedi, kè Yeiyeedi peité Bennaya, kòo peité Sakarii, kè Sakarii né peité Yasiedi. ¹⁵ Kè Yasiedi pī̀éké mediè nke d̀: Kénténè mesàà dim̀ou, díndi Sudaa kàbe nè Sedisademmu kàbe, nè f̀ ndòke okpààti Sosafati! Nte ti Yiè nKuyie ndi náá ntì: Di báá depe, kè kuf̀wáá nni ndi bo de kó kuhã̀p̀ònnìti ìkè. Ke yé de kó mudòò í tú di k̀mu, mù tu Kuyie nk̀mu mmu. ¹⁶ Nanke dí íté ké bè do, nte be ke deètiní Atisiti kó ditennì, di naa yóó bè bùóténè kukó nwetí ndè nde Yeduyeedi kó dikpáà. ¹⁷ Di í yóó bè dokénè, kè di t̀okoo, di cómmú kénwúó nti Yiè nKuyie nyóó di deeté mèè botí. Sudaa kàbe nè Sedisademmu kàbe bá ndénè kè di k̀nti nhau. Nanke dí yèroo ké bè bùóténè ti Yiè nKuyie nyó ndi bonèmu.

¹⁸ Kè Sosafatii k̀nke késínnóó ketenkè, kè Sedisademmu kàbe nè Sudaa kàbe bəmou kè bèe k̀nke késínnóó ketenkè ti Yiè nKuyie nyìkè ké kù sãnte. ¹⁹ Kè Defiibe, Keati nè Kodee wuò kàbee íté késãnte ti Yiè nKuyie nnè metammè kperímè kunku Isidayeeribe tũ nkù.

²⁰ Kè d̀e wenté kè bè nyeti Tekoa dikpáà bíkè, kè Sosafatii íté kécómmú kébéi nke d̀: Kénténè n tú mù díndi Sudaa kàbe nè Sedisademmu kàbe, nyìkúnè ti Yiè nKuyie nyìnkè kunku di tũ nkù, memme di bo namè ké bè bàao, r̀tèínè kéntá Kuyie pã̀nã̀nti náambè di náá ntì. Mèmmè di bo bè namè.

²¹ Sosafati nè o eì kàbe kè bèe wènné kətíí nkétãnké bedèmbè, kè bèe dáátí tiyààti bè cã̀nné tì mudèmmù kpréi, kòo bè níi mbehã̀p̀òmbè ìkè kè bè ndiè nke sãnti ti Yiè nKuyie nke tú: Ndiennè ke sãnti ti Yiè nke yé ku sàà ndeumè sã̀.

²² Bè keté dii m̀nni ke diè nke déúk̀nkò ti Yiè nKuyie nnè yesã̀ nkè kùu duó nkè Am̀niibe nè M̀abiibe nè Ed̀miibe bèè do iténí kéndó kèdo Sudaa eì kàbe mudòò, kè bè í nkèè betòbè tu mù, kèta betòbè muk̀. ²³ Kè Am̀niibe nè M̀abiibe kè bèe do Ed̀miibe ké bè dèè, bè dèè dii m̀nni Ed̀miibe kèta bemáà muk̀. ²⁴ Sudaa kàbe t̀òke dii m̀nni ditennì dii s̀í ndikpáà ke wénté kèyà becírìbè kè bè còú cóú ketenkè bá òm̀ou í kraá. ²⁵ Sosafati nè o kàbe kè bèe kàte kékuti becírìbè kèyà tinensààti nè be kperè desààrè kè dè nsũ mesàà, kè bèe dè kóu mediè bá bè í nna ké dè kònnè demou ké ndè eì ke d̀ yewe yètàãti ke yé dè do sũmèmu mediè.

²⁶ Diyiè naanni yiè kè bèe tíi kubiriku makù kéndéúk̀nkò ti Yiè nKuyie, kè deè nte kè bèe kù yu ke d̀ Mesàà nkó kubiriku, ke kpaá ke me nkù yu nè yíenni. ²⁷ Kè bèe deè kè Sosafatii niité Sudaa kàbe nè Sedisademmu kàbe bəmou kè bèe kò nSedisademmu nè diwèi, ke yé ti Yiè nKuyie nkuù do bè d̀d̀mè diwèi kè bèe na be dootitòbè. ²⁸ Kè bè mbie ntibòmbonti nè tikùtidùùti ke eutinè sipómpòó ke kũnti Sedisademmu kètuòkenè ti Yiè nKuyie ncíètè.

²⁹ Kè yehèkè yemou kó yekpààtiyòò keè ti Yiè nKuyie nkuù dokénèmmè Isidayeeribe dootitòbè ké kù depe. ³⁰ Kè Sosafati ntò tikpàti kè dè d̀ mbàmmù, kè Kuyie nhò tũ nkùu ò duó mmeòm̀p̀umè diheì dim̀ou.

Sosafati kpàti t̀òkemè ti mànku

(Wénté 1 Bekpààtìbè 22:41-51)

³¹ Sosafati do yóó di tikpàti ke m̀ke yebie nsipísitã̀ti nè yè̀nùmmù ndi, kémbaké Sudaa kàbe ke d̀ yebie nsipísidé nè yè̀nùmmù. O yò do tú Sidii kóo sapàà nhAsuba. ³² Kòò ntũ nho cice Asaa kó kuce, kéndòori ti Yiè nKuyie ndó dè. ³³ Bá nè memme kè yetà̀rè nkpaá bo, benitìbè mu ndo í duó mbemáà Kuyie mbe yembè do tũ nkù. ³⁴ Sosafati t̀ómmú s̀mmu ò mù ketémè nè ò mù p̀ntémè dè wàrimu Ananni bire Yeu t̀ómmú pátiri mieke, ke bo Isidayeeribe kpààtìbè pátiri mieke.

2 ΒΕΚΡΑÀΤÌΒÈ ΤΩΜΜÚ 20:354362 ΒΕΚΡΑÀΤÌΒÈ ΤΩΜΜÚ 21:19

³⁵ Dende kó difōnkúò kè Sudaa kóo kpààti Sosafatii taunnè Isidayeeriibe kóo kpààti Aasia wèè dā̀rìmè do í wenni. ³⁶ Ò do ò taunnè kè bè bo dā̀dò bàtòòbè mbe kè bè nkàri Tadisisi. Bè do bè dā̀dò Esiyonni Kebee èi ndi. ³⁷ Mèmmè kè Madesaa Kebee èi kou Dodafau bire Ediesee náké Sosafati Kuyie mpā̀nā̀nā̀nti ke dò: A taunnèmè Aasia kpéi nte kè ti Yiè nKuyie nyóó cake a tōmmú.

Mèmmè kè bàtòòbèe péité péité ke ténke í nna ke kàte Tadisisi.

21

¹ Kè Sosafatii kò nho yembè kũ̀ù ndè, kè bèè ò kũ̀nné o yembè fōti Dafiti èi. Kòo bire Yodammuu sōtè tikpàti.

Yodammu tumè Sudaa kàbe kóo kpààti
(*Wénté 2 Bekrààtìbè 8:16-24*)

² Yodammu do m̀ake o neí nsi, be cice òm̀aà beè yè̀tè tu: Asadia nè Yeyeedi nè Sakarii nè Asadiyau nè Mikayeyeri nè Sefatia bem̀ou bè do tú Isidayeeriibe kóo kpààti Sosafati bí nyi. ³ Be cice do bè pā̀mmú yepā̀rè diyè nyè, timáti péiti nè mesoò nè tinenkpeti ké bè duónnè yehèkè iduotí fité yè Sudaa tempè mmieke kéduó nYodammu tikpàti ò tu mèè kpéi Mpo.

⁴ Yodammu kàri dìi m̀onnì o cice kpààtikàri kòo kpàtií fííki, de m̀onnì ndi ò kùomè o yōfũ̀d̀ kàbe bem̀ou bá nè Isidayeeriibe kó bekótìbè mabè. ⁵ Yodammu do yóó di tikpàti ke m̀ake yebie nsipísitā̀ati nè yè̀dèè ndi kènto tikpàti kémbò Sedisademmu ke dò yebie nyèni, ⁶ kètũ̀nne Isidayeeriibe kó bekrààtìbè kó ice Akabu cíètè kàbe do dā̀dmè. Ke yé ò do puokemè Akabu kóo sapà̀a nwe, kédaò ti Yiè nKuyie nyí dó dè. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie mme nyí ndó kékuo Dafiti cíètè kù do ò dā̀dnè mèè taummè kpéi, ke yé kù do ò nàkémè ke dò wenwe nè o bí okpààti báá pà̀a be cíètè dim̀onnì mari.

⁸ Yodammu kpàti mieke nke Edømmu èi kàbe yetemè Sudaa kàbe bo mbè bakémè, kéwaá mbe kóo kpààti. ⁹ Kè Yodammuu íté nè o kó behā̀p̀ònkótìbè nè sikipàrinaaséí kè bèè kàte keyènkè kédo mudoò Edomiibe, bèè do bè cèti nè bèè baké bèè dèke sikipàrinaaséí. ¹⁰ De kó dim̀onnì ndi Edømmu èi kàbe fiètemè bem̀aà Sudaa kàbe nou mieke nè yíenni.

De kó dim̀onnì dìm̀aà mieke do nke Dibuna èi kàbe yetemè Sudaa èi kàbe kóo kpààti Yodammu kpeti ò do bùtinné mèè kpéi nke ti Yiè nKuyie o yembè do tũ̀ nkù. ¹¹ Kè Yodammu dā̀dò yetòrè Sudaa tārè ínke ke yúú nSedisademmu kàbe nè Sudaa kàbe kè bèè bùtinné Kuyie nke nfeu yebokè* ke cánnì.

¹² Kè Kuyie mpā̀nā̀nā̀nti náā̀ntò Edii wā̀ri dipátiri kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nha cice Dafiti do tũ̀ nkù tu: A í tũ̀nne mèè kpéi nke a cice Sosafati kó kuce, o cice Asaa Sudaa kóo kpààti kaku, ¹³ ke tũ̀nne Isidayeeriibe kpààtìbè kó kuce ke tanné Sudaa kàbe nè Sedisademmu kàbe mubōtōmmú mieke, Akabu cíètè kàbe do dā̀dmè. F́ nYodammu kàa kùo a yōfũ̀d̀ kàbe, bèè tu benitìbè ke da pēēté. ¹⁴ Nte ti Yiè nKuyie nyóó potému kuyēiku dièkù a kàbe, a bí nè a pobè nè a kperè dem̀ou. ¹⁵ F́ nke yóó da bōnté kemieke kó mumōncéémù, kè mù nyéúti yewe yem̀ou, kènte kàa nautii yènnì.

¹⁶ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Fidisitēēbe nè Adabube nè Etiopii èi kàbe kè bèè do Yodammu mudoò, ¹⁷ kédo Sudaa èi kéheí be kperè nè dèè kó dim̀aà bo tekpààticíètè kèpímmú o bí nè o pobè, kòo bíyā̀atè Yoakasi weè máa nkpaá.

¹⁸ Kè ti Yiè nhò poté kemieke kó mumōmmú kè mù í ndò nkémieté. ¹⁹ Kè de kó mumōmmú nyéúti yewe yem̀ou. Dibenni déri kó mukúú nkè de kó mumōmmú nte kòo nautii yènnì kòo f́éúte mediè nkékú, bá o kàbe í nhò tũ̀o ntihúúnti bè do dā̀dmè o cicebè.

* 21:11 feu yebokè: Bè do dekù sitā̀á ínke nke ke dā̀ri yetòrè ke feu iwũ̀.

²⁰ Ò do yóo di tikpàti ke mæke yebie nsipísitãati nè yèdéè ndi, kédi tikpàti kémbó Sedisademmu kékú bá be yèmmè í ncààrè, kè bèè ò künne Dafiti èi, bè me nyí nhò künne bè kùri dè bekrààtibè tǎbè.

22

Aasia tǎmè tikpàti

(Wénté 1 Bekrààtibè 8:25-29. 9:27-29)

¹ Kè Sedisademmu kǎbe duó nkè o bíyããtè Aasia sǎtè tikpàti ke yé Adabube do bè domè kékua o bí ikótí imǎu. Mèmmè kè Sudaa kóo kpààti Yodammu bíyããtè Aasia ntǎ tikpàti. ² Yoakasi do yóo di tikpàti ke mæke yebie nsipísìnàà nè yèdéè ndi, kédi tikpàti kémbó Sedisademmu ke dǎ dibenni òmáà. Omidi kóo sapàà nhAtadii wèè do tú o yǎ. ³ Kòo yǎ nhò tiè nyitié nyeyi, kòo tǔnne Akabu cíètè kǎbe kó ice, ⁴ kédǎ dèè í wenni ti Yiè nKuyie nyìkè Akabu cíètè kǎbe do dǎdǎmè, ke yé o cice kúú nkó difǎnkúò bè do ò tiémme itié nyeyi kè ì ò fétinne. ⁵ Ò do tǔnne bèè kó itié nkéneinè Isidayeeri kóo kpààti Akabu bire Yodammu, kè bè bo dokénè Sidii kóo kpààti Asayeedi Damoti èi dǎ bo Kadaadi tempè mmièke. Kè Sidii kǎbe kǎute Yodammu. ⁶ Kòo wète Sisedeedi ke bo taa nyekoutiyè Sidii kǎbe ò kǎute yè Damaa ò do dokùnè dǎ mǎnni Sidii kóo kpààti Asayeedi, ò ke mbo kè Sudaa kóo kpààti Yodammu bire Aasia kǎte Sisedeedi ke bo dǎu nhAkabu bire Yodammu nè kuyonku.

⁷ Kuyie nkuu do dǎ kékua Aasia kédú nkè wèè kǎte ke bo dǎu nYodammu. Ò tǔdke dǎ mǎnni Yodammu borè kòo ò neinè kékǎte ke bo co Nimmusi bire Yeu. Ti Yiè nKuyie nkuu do tǎãtè Yeu kòo bo ntú okpààti kékua Akabu cíètè kè tè dèè. ⁸ Kè Yeuu dǎd Kuyie nyè nwèè dǎd tì Akabu cíètè, kèpí nSudaa èi kǎbe kó bekótíbè nè Aasia kó ibí ì do pí nhokpààti tǎmmú kè bè kù. ⁹ Kè bèè wammú Aasia kóò pí nhò do sǎri dè Sammarii kóò tǎní Yeu borè, kóò kù. Bè ò kù mèmme kóò künne mu bake, ke yé bè do náammè ke tú Sosafati wèè do tǔ ti Yiè nKuyie nnè o yèmmè mèmǎu, o bire nde.

Aasia cíètè temǎu òmǎu ténke í nkpaá wèè bo na kédi tikpàti.

Atadii fiètemè tikpàti

(Wénté 2 Bekrààtibè 11:1-3)

¹⁰ Aasia yǎ Atadii kèè dǎ mǎnni Aasia kumè kèité kécómmú ke bo ku Sudaa kpààticíètè kǎbe bemǎu. ¹¹ Kè Sudaa kǎbe kóo kpààti Yodammu kóo sapàà nYeoseba túótè o tǎñ Aasia bire Soasi ikpààtibí tei bè do dǎ kékua ì mièke, kè dè sǎnne Kuyie ncíètè kó kudieku makú yedúò borè wenwe nè o yuàri bá Atadii í ndè ninte ke kù. Yeoseba do tú ikuò nùti Yoyadaa pokú nwe. ¹² Kè Soasii nsǎri be borè Kuyie ncíètè mièke yebie nyèkuò kè Atadii tu dihei kóo kpààti.

23

Bè còúmmè mekúò nSoasi kóò pí ntikpàti

(Wénté 2 Bekrààtibè 11:4-20)

¹ Dibenni yiènni mièke, kè ikuò nùti Yoyada túótè metããtímè nè dikǎmbùò kédǎdè nè metaummè behããpǎnkótíbè bèè baké behããpǎmbè sikǎu bèè tu: Yeodammu bire Asadia nè Yoananni bire Isimayeri nè Obedi bire Asadia nè Adaya bire Maseya nè Sikidi bire Edisafati. ² Kè bèè ce nSudaa tenkè kemǎu kèttí nDefiibe bèè bo Sudaa tenkè kó yehèkè yemǎu, nè Isidayeeri cèí kó bekótíbè kè bèè kǎte Sedisademmu. ³ Kè ditǎnni dimǎu tí nkédǎdè okpààti metaummè Kuyie ncíètè mièke, kè ikuò nùti Yoyada bè nǎké ke dǎ: Nte okpààti bire dèè yóo naá nhokpààti ti Yiè nKuyie ndo tì nǎké Dafiti ke yé ndè ndòmmè. ⁴ Nte di yóo yímè ikuò nùbè nè Defiibe bèè te mutǎmmú teòmpùtè yiè, dí bè toté yetǎrè yètããti, kè ditǎnni ketiri mbaa nyebòrè. ⁵ Kè ditǎnni didéri mbaa tekpààticíètè

kè ditãánni mbaa dibòri bè tu dì dipũú kó dibòri, kè benitìbè bemou mbo ti Yiè nKuyie nciètè dánkù mieke. ⁶ Òmòu báá ta ti Yiè nKuyie nciètè mieke kè dè í tú ikuú niùbè nè Defiibe bèè ni Kuyie nciètè mieke mutōmmú, ke yé bè bè cãínémèmu de kó mutōmmú kréi. Kè benitìbè mbo ti Yiè nKuyie nciètè dánkù. ⁷ Kè Defiibe cēēte okpàati bá wè kòo mpikú o kpàrìnenkù, kòo mòu tanní teciètè mieke bèè ò kùò. Kòo kpàati yèti dí nhò neínè kòò kũntiní di nhò neínè.

⁸ Kè Defiibe bemou nè Sudaa kòbe bemou kè bè ndòori ikuú niùti Yoyada bè nàké ke yē mmù. Bá wè kòo tíi nho kó benitìbè bèè te mutōmmú de kó teomputè yie nè bèè dò nkéompe de kó teomputè yie. Ke yé ikuú niùti Yoyada do dómè bè mpí mmutōmmú de kó diyie. ⁹ Kè ikuú niùti Yoyada duó mbèè baké behããpòmbè sikou yekpãã nnè tidòpiti dieti nè tisampòti okpàati Dafiti do te dè ké dè duó nKuyie nciètè. ¹⁰ Kè bèè bè cónné kétúoté Kuyie nciètè bakù youú kènto kétuokenè te bakù cãnku, kédíténè diwũstònni nè Kuyie nciètè de saku, bá wè kè wè mpikú o kpàrìnentì, kè bè cèti okpàati. ¹¹ Kè bèè kòtenní okpàati bire ké dè òò ndikpàatipìi ké dè duó nKuyie ntannò pátiri, kè bèè dè kãnne tikpàti kè ikuú niùti Yoyada nè o bí kè bèè dè còú mmekùò nkè bè mpĩkù ke tú Yoasi wèè tu okpàati.

¹² Mèmmè kè Atadii keè ditinnì uúmè ke cokù ke sãntí okpàati. ¹³ Kòò kòtoo be borè ti Yiè nKuyie nciètè mieke kénwúó, kéyà okpàati kòò còmú dibòri borè diwũstònni ínke. Kè behããpònkótìbè nè bèè to sipòmpòó kè bè ò murí, kè diwèi bo dihei yembè bemou, kè bè eu sipòmpòó, kè bedèmbè diè nyesaã nkó iyie ke bie ndebémbénnè. Kè Atadii kèté o yàati kébéi nke dò: Bè m bõmmu! Bè m bõmmu!

¹⁴ Mèmmè kè ikuú niùti Yoyada deite behããpònkótìbè bèè baké behããpòmbè sikou, kè bè nàké ke dò: Dennenè we ditinnì mieke! Kòò mòu ò tũ ndí ò kùò. Ke yé ikuú niùti do béimmè ke dò bè báá ò kùò ti Yiè nKuyie nciètè mieke.

¹⁵ Kè bèè ò pĩ nké nhò dèri kétuòke tekpàaticiètè borè, dibòri bè tu dì siséí kó dibòri, ké dè nhò kùò.

¹⁶ Mèmmè Yoyada dòdnèmè metaummè benitìbè bemou nè okpàati kè dè bo yie nkè bè ntú ti Yiè nKuyie nkòbe. ¹⁷ Kè benitìbè bemouu kòte dibòò Baadi ciètè, ké tè pùò, képuonnè yewũstòrè nè sitenkaanii kékuonè obòoyiè mMatãã yewũstòrè také. ¹⁸ Kè ikuú niùti Yoyada duó nkè ikuú niùbè nè Defiibe kè bè mbaà ti Yiè nKuyie nciètè. Dafiti do bè totímè yetirè ti Yiè nKuyie nciètè mieke kè bè bo nfeu ti Yiè nKuyie nyiwũ ke tuò. Mòyiisi do wãri de kó ikuú ke yē ndè ndòmmè. Kè bè ndè dòòri nè diwèi ke diè nDafiti do keú ìi yie. ¹⁹ Ke duó nkè bè mbaa nti Yiè nKuyie nciètè kó yebòrè. Bèè sãú mbemáà nè meborime mamè kè be kòò mòu báá ta.

²⁰ Kè Yoyada tíi behããpònkótìbè bèè baké behããpòmbè sikou nè dihei kó bekótìbè bèè baké nè dihei yembè bemou. Kòo túoté okpàati ti Yiè nKuyie nciètè mieke, kòò tannè tekpàaticiètè kó dibòri dierì kòò kãnne dikpàatikàri. ²¹ Dihei yembè bemou kè diwèi mbè bo, kè dihei nkari bàmmù.

Bè do kùò Atadii nè disiè ndi.

24

Soasi dimè tikpàti ke tũnte Kuyie nciètè
(Wénté 2 Bekpàatìbè 12:1-17)

¹ Soasi do yóó di tikpàti ke mòke yebie nyèyiekè ndi, kènto tikpàti ke dò yebie nsipìsìnàà ke bo Sedisademmu o yò do tú Bèerisebaa èi kou nwe, kòo yètìri tu Sibia. ² Kè Soasii ndòori ti Yiè nKuyie ndó dè ikuú niùti Yoyada fòmму mumou mieke. ³ Kè Yoyada ò puó mbenitipòbè bèdébè kòo pié initidabí nè initipobí.

⁴ De kó difōnkúò kè Soasii duó nho yèmmè ke bo tūnte ti Yiè nKuyie nciētè. ⁵ Kòo tí nyikuó nùbè nè Defiibe ké bè nàké ke dò: Kōtenè Sudaa ekè kécuóní idíítí Isidayeeriibe bemou borè. Bá diì benni Kuyie nciētè tūntimù kpeí. Dònnè ti mecāã.

Bá Defiibe í nti dđò mecāã. ⁶ Kòo kpààtìi yú ikuó niùtì diewè Yoyada kòò beke ke dò: Ti Yiè nKuyie nkóo tōntì Mōyiisi do yē nDefiibe níí cuó wèè dàmpòò Sudaa kōbe kó yehékè nè Sedisademmu Kuyie nciētè kpeí. Dè dòmmè kè bè í ò cuó? ⁷ Onitipoyeiwe Atadii nè o bí beè càke Kuyie nciētè ke tùóté ti Yiè nKuyie nciētè kó tinentì bè cànné tì ke tì pìnnè dibòò Baadi kó mutōmmú.

⁸ Meìmmè kòo kpààtì dđò bèe dđò tetoute ké tè ìnné ti Yiè nKuyie nciētè bòrì ditowaa bíékè, ⁹ képīéké Sudaa ekè nè Sedisademmu bè dòmmè kéntouní ti Yiè nKuyie nkóo tōntì Mōyiisi do béi ndikpàà mieke kényē nyIsidayeeriibe dò nkényietì ìí díítí. ¹⁰ Kè diwèií pì mbekótìbè bemou nè benitìbè bemou kè bè ntouní idíítí ke ãà de kó tetoute mieke kè tè yàa píennè. ¹¹ Defiibe yà diì mōnnì tetoute cēēkemè ké tè tùóté kékote ké tè duó mbèè pìnnè okpààtì mutōmmú, kè okpààtì kó opátíwāàtì nè ikuó niùtì diewè kou kè bèe tè tùóté kéuté idíítí kéwētení ké tè ìnné te do ííkú dè. Bè do me dōori yewe yemou kécuó idíítí mediè. ¹² Kòo kpààtì nè ikuó niùtì Yoyada kè bèe ì tùóté kéduó mbèè ni ti Yiè nKuyie nciētè kó mutōmmú kè bè nyietì betácíèbè nè bedabeesúðbè nè bèe pì ntimátì kó mutōmmú nè disōwũð kōmu, kè bè bo tūntenè ti Yiè nKuyie nciētè. ¹³ Kè betōmbè mpí mmutōmmú ke tūnni Kuyie nciētè kè dè kèrí séi. Meìmmè bè tūntemè ti Yiè nKuyie nciētè kè tèe kpenke mesàà.

¹⁴ Bè dèè diì mōnnì kētōo okpààtì Yoyada timátì péítì sōnti kè bèe tì dđònnè ti Yiè nKuyie nciētè kó tinentì bè yó mpínnè tì mutōmmú, ke feu iwūð ke tuð, ibòòke nè mesōo nkó tinentì tetì nè timátì péítì kpeti kè bè nfeu ti Yiè nKuyie nciētè mieke iwūð sàà ke tuð, Yoyada fōmmu mumou mieke.

Soasi yetemè Kuyie

¹⁵ Kè Yoyada kóté kētūake o we kékú, ké nyóó kú ke mōke yebie ntekòutè nè sipísitāāti (130). ¹⁶ Kè bèe ò kūnné bè kūrì dè bekpààtìbè Dafiti eì kó ífōti. Ke yé ò dđòrimè Isidayeeriibe mesàà, ke dōori Kuyie ndó dè ke dake ku cīētè kpeí.

¹⁷ Yoyada kúú nkó difōnkúò, kè Sudaa tempē nkó bekótìbèe kōte kédou nhokpààtì kékōnke o ìikè kòò déúkūnne kè wèe yie mbe kpeti. ¹⁸ Meìmmè bè bùtínnémè ti Yiè nKuyie nciētè be yembè do tū nkù kédòò sibōøtenkaanì kéfííkú itedeí. Kè ti Yiè nKuyie mmiekee do Sudaa tempē nnè Sedisademmu de kó mecaārìmmè kpeí. ¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie ntō nku pāānāāntì náāmbè kè bèe bè nàké kè bè bo wētení ku borè bá bè í mbè kènté. ²⁰ Meìmmè kè Kuyie nYáá ncúténí ikuó niùtì Yoyada bire Sakarii ínkè, kòo cómmú benitìbè ìikè kébéi nke dò: Kuyie ntú dè dòmmè kè di yete ku tannò di í yóó yà mesàà mmamè di me nkù yetemè kù di yetemu.

²¹ Meìmmè kè bèe dake o kpeí nkòo kpààtìi duó nkè bèe ò bùótí yetārè ti Yiè nKuyie nciētè towaa kékua. ²² Okpààtì Soasi do í kpaá yé Yoyada do ò dđò mèè sàà kékua o bire Sakarii kòo nyóó kú, kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nni nwúó nké ti púté.

Soasi kpàtì kó kumàнку

(Wénté 2 Bekpààtìbè 12:18-22)

²³ Kè dibenni terì nyetìní kè Sidii kó behāāpòmbèe kōtení kédou Soasi Sudaa kpààtìyuu nè Sedisademmu eì kékua yehékè kó beheikènkótìbè bemou kéheí be kperè, ké dè duó nDamaasi eì kóo kpààtì demou. ²⁴ Sidii kó behāāpòmbè me nyí nkòto ke sū, kè Sudaa kōbe beè nsū ke í sénní kè ti Yiè nKuyie mbè ānné Sidii kó behāāpòmbè nou mieke, ke yé bè do kù bùtínnémè kunku be yembè do tū nkù. Ti Yiè nKuyie nkuu do duó nkè Sidii kó behāāpòmbèe bè poté ke bo yúú mbe to, ²⁵ kékoute okpààtì mesàà nkè wè nduó ke mō nkè

bèe pēēté kóò yóu, kòo kó betōmbèe dake o kpéi ò kùo mēè kpéi ikuá nùtì Yoyada bire, kè bèe ò kùo o dǒú ínké, kè bèe ò kǔnné Dafiti èi bè né do í ò kǔnné bekpààtìbè kó ifōti. ²⁶ Nte bèè do dàke o kpéi: Amōniibe botí kóo nitipòkù Simmeati bire Sabadi nè Mōabiibe botí kóo nitipòkù Simudi bire Yoyabadi.

²⁷ O bí yèè nè o tōmmú diemù ò pī mmù nè ò tǔntemè Kuyie ncíètè dè wǎrimu bekpààtìbè dǎòrimè pátiri mieke.

25

Amasia tǎmè tikpàti

(Wénté 2 Bekpààtìbè 14:1-7)

¹ Amasia do yóó di tikpàti ke mǎke yebie nsipísidé nè yènùmmù ndi kéntǎ tikpàti ke dǎ yebie nsipísidé nè yèwéi, ke bo Sedisademmu. Kè o yǎ ntú Sedisademmu kou kòo yètìri tu Yoadanni. ² Kòo ndǎòri ti Yiè nKuyie ndó dè, ke né í nkù duó nho yèmmè memou.

³ O kpàti fíí kú dii mǎnni ke dèè, kòo kuǎ o tōmbè bèè do kùo o cice. ⁴ Ò me nyí nkùo be bí, ò do tǔnne ti Yiè nKuyie nduó nyii kuó nyi Mōyiisi kòò ò wǎri ke tú: Dèbire cice báá kú o bire caàrimè kpéi, dèbire me mbáá kú de cice caàrimè kpéi. Bá wè ò dǎ nkékú o caàrimè kpéi nke.

⁵ Mèmmè kè Amasia tíi nSudaa kǎbe nè Bensamee kǎbe be naàmùnti duó ke dǎmmè, kétǎnké bèè bo mbaké behǎǎpǎmbè sikoupi nè sikou. Kè bèe kaa mbenitidaabè bèè mǎke yebie nsipísidé kéndèètinko, ke nǎ nke tǎū yekpǎǎ, ke nǎ nke kèi ntidǎpìtì, kè bè mbo benitìbè sikoupi kousitǎāti (300000). ⁶ Kòo duó timáti péiti tǎnni bètǎāti kó kudonku Isidayeeribe kpààtiyuu kè bèè ò duó mbehǎǎpǎmbè yekōmbò yembè kè bè mbo tekoupi kǎūtè (100000). ⁷ Kè Kuyie nkóo niti mǎu né kǎtení kóò nǎké ke dǎ: Okpàati! A báá neinè Isidayeeribe kó behǎǎpǎmbè mabè bembe Efadaimmu kǎbe, ti Yiè nKuyie nyí bè bonè. ⁸ Kàa bè neinè bá kàa nù ndokénè dikōmbùò a dootitǎbè yóó da namu, ke yé Kuyie nkuù mǎkemè muwērimú, kè kuù ò nte kàa na, kuù me nhǎ nte kàa do.

⁹ Kè Amasia beke Kuyie nkóo niti ke dǎ: Kè n né yietí tii máti péiti tǎnni bètǎāti Isidayeeribe kó dihǎǎpǎntǎnni tá? Kè Kuyie nkóo niti ò tǎnné ke dǎ: Ti Yiè nKuyie mbo na ké da duó nkè dèe pēēté memme.

¹⁰ Mèmmè kè Amasia yate Efadaimmu kó kuwuǎ nkǎbe ke dǎ, bèe kò, kè be miekee cóúté Sudaa kǎbe mediè, nkè bèe kǎnnè kemieke.

¹¹ Kè Amasia túóté dikōmbùò, kétúóté o āǎpǎmbè kè bèe kǎte kubiriku bè tu kù mukókúú nkó kubiriku. Dende ò kùomè Edǎmmu èi kó behǎǎpǎmbè tekoupi pítè (10000).

¹² Kè Sudaa kǎbe kó behǎǎpǎmbèe pímmú behǎǎpǎmbè tǎbè ké bè dèkenè ditāri yómmè kè bè tǎntení kè bèe duóni kékú bemou.

¹³ Behǎǎpǎmbè tǎbè Amasia do yete ke dǎ bèè bá nneí mudoò ké bè kpēnné, kè bèe kǎte kédó Sudaa kǎbe kó yehékè, kétúóté Sammarii, kéntǎ kētuǎkenè Bèti-Onǎo. Kè bèe bè kùo kētuǎke benitìbè sikoupi sitǎāti (3000), kéheí be kperè péu, bá dè í mmǎke dè mǎmè.

Isidayeeribe kpàati Soasi namè Amasia

(Wénté 2 Bekpààtìbè 14:8-14)

¹⁴ Mèmmè kè Amasiaa na Edomiibe kénkǔntini ke tǎ be bǎstenkaanii ké sǎ fíi nkénkǎnkù ke sǎ bàá, ke sǎ tǔò tihúúnti. ¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie mmièke yè Amasia kè kùo tǎnko ku pǎānǎantì nǎantò kòo ò nǎké ke dǎ: Dè yíme kàa tǔnne yebǎkè yèè í na ke dèetè yè kǎbe n nùtè mieke?

¹⁶ Ò kpaá ke me nnáá nkòo kpàati ò bàao, kóò beke ke dǎ: A túmu wèè duó mmí nhokpàati itiénǎá! Yí kǎré, kè meè dǎke a bo cǎutè tiyēiti.

Mèmmè kè Kuyie mpānǎantì nǎantò cíéké ke né béi n ke dǎ: N yému Kuyie n kuù tǎātémè ke bo da kuǎ dèe te a dè dǎmmè ke í kènté n tié.

¹⁷ Kè bèe tié nSudaa kóo kpàati Amasia kòo tǎ nkè bèe nǎké Yeu bire Yoakasi bire Soasi Isidayeeribe kóo kpàati ke dǎ: Amasia tú á kǎtoò kè di búóté. ¹⁸ Kè Isidayeeribe

κόο κπάàτì Soasii t̄́nné Sudaa kóo κπάàτì Amasia κε δò: Dimaa kó tipotì tìi do nàké diyie mari Dimaa kó detedierè κε δò d̄̀e tì duó nde kóo sapáà nkè tìi puó nti kóo dapàà, kè Dimaa kó mupímpímmù né yènní ké tì na ké ūtiroo. ¹⁹ A na Edõmmu kòbe mbe, kè d̄̀e kó tefentè da bo. Né mbo a cíètè κε s̄̀ántí amáà, dè dõmm̄e kàa yóó dánté mudodò mùù yó nte kè bè da kuò f̄́ nnè Sudaa kòbe.

²⁰ Amasia με nyí nkènté κε ȳ́ ò do bùtínném̄e Kuyie nku k̄́t̄́unne Edõmmu kòbe kó yebókè, kè kù ndó kòo dootitòb̄̀e ò kùò wenwe nè o ããpòmbè. ²¹ De m̄̀nnì kè Isidayeeriβe kóo κπάàτì Soasii báátí kè bèe búóté Beti-Semesi Sudaa kòbe kó kutemp̄e mmieke. ²² Kè Isidayeeriβe poté Sudaa kòbe ké bè na bá wè kè wèe coké kékò n̄̀ho cíètè. ²³ Kè Isidayeeriβe kóo κπάàτì Soasii pí Yoakasi yaàbire Soasi bire Amasia Sudaa kòbe kóo κπάàτì Beti-Semesi eì kékònnè Sedisad̄̀emmu k̄́p̄̀onte kuduotí kè ku okùm̄e bo m̄̀t̄́rì sikousid̄̀é (200), k̄́t̄́úóté Efadaimmu kó dibòrì k̄́nt̄̀o k̄́tuòken̄e kuduotí k̄́nt̄́m̄e kó dibòrì. ²⁴ Kòo túóté mes̄̀o nnè timátì p̄́t̄́tì nè tinenti t̄́i kó dimàà bo Kuyie nc̄́ètè mieke nè Obedi-Edõmmu k̄́peti nè tek̄̀p̄̀ààt̄́ic̄́ètè k̄́peti, k̄́t̄́úót̄́en̄e bè p̄́m̄m̄ú bè mudodò mieke kékònnè Sammarii.

Amasia κπάτì kó kumànk̄̀u

(Wénté 2 Bekpààtìbè 14:15-20)

²⁵ Kè Isidayeeriβe kóo κπάàτì Yoakasi bire Soasi kú kè Sudaa kòbe kóo κπάàτì Amasia nk̄̀p̄̀áà f̄̀òu κε δò yebie n̄̀t̄́p̄́t̄́è nè yènn̄m̄m̄ú. ²⁶ Amasia d̄̀òr̄̀im̄e s̄̀omme ò ketém̄e nè ò p̄̀ònt̄́m̄e d̄̀e w̄̀rimu Sudaa κπάàt̄́bè nè Isidayeeriβe κπάàt̄́bè be d̄̀òr̄̀im̄e páte mieke. ²⁷ Amasi do yete d̄̀i m̄̀nnì ndi ti Yiè n̄̀Kuyie mb̄̀e d̄̀akem̄e o k̄́p̄́i Sedisad̄̀emmu, kòo coké kék̄̀ote Dakiisi kè bèe kè nhò t̄́unne kóò kùò. ²⁸ Kè bèe ò t̄́úót̄́en̄e sis̄́í kékònnè Sedisad̄̀emmu kóò k̄́nn̄e o yemb̄̀e f̄̀t̄́i Sudaa temp̄e mmieke Dafiti eì.

26

Osiasi s̄̀òt̄́m̄e o cice κπάτì

(Wénté 2 Bekpààtìbè 14:21-22. 15:1-3)

¹ Kè Sudaa kòbe b̄̀em̄ou túóté Osiasi k̄́duó nkè wèe s̄̀òt̄́e o cice κπάτì, ò do yóó s̄̀òt̄́e o cice Amasia κπάτì κε m̄̀ake yebie n̄̀t̄́p̄́t̄́è nè yekuò ndi. ² Weè do w̄̀t̄́e k̄́emaá Edati eì ké d̄̀i t̄́nn̄e Sudaa kòbe o cice k̄́úú nkó dif̄̀nk̄́úò.

³ Osiasi do yóó d̄̀i tikp̄̀at̄́i κε m̄̀ake yebie n̄̀t̄́p̄́t̄́è nè yekuò ndi k̄́nt̄̀o tikp̄̀at̄́i κε δò yebie nsip̄̀s̄̀in̄m̄m̄ú nè yèd̄́é, κε bo Sedisad̄̀emmu. O ȳ́ do tú Sedisad̄̀emmu eì kou nwe kòo yet̄́rì tu Yekodia. ⁴ Kòo nd̄̀òr̄̀i ti Yiè n̄̀Kuyie ndó d̄̀e o cice Amasia do d̄̀òr̄̀im̄e só.

Osiasi d̄̀òr̄̀im̄e Kuyie ndóm̄e nè o kù yet̄́n̄em̄e

⁵ Kòo duó n̄̀hom̄áà k̄́t̄́unne Kuyie, ku p̄̀ãñáànt̄́i náànt̄̀o Sakarii f̄̀m̄m̄u kó yewe yem̄ou mieke. Kuyie mp̄̀ãñáànt̄́i náànt̄̀o Sakarii weè do ò tiè nkòo mm̄ake ti Yiè n̄̀Kuyie nkó kuf̄̀waá. Ò d̄̀òr̄̀i d̄̀i m̄̀nnì Kuyie ndó d̄̀e, kè kùu duó nkòo d̄̀òr̄̀i d̄̀e nyíe.

⁶ Kòo k̄̀ote kédok̄́en̄e Fidisit̄́ēēbe k̄́p̄̀onte Kadi eì kó kuduotí nè Yabunee k̄̀oku nè Asid̄̀oti k̄̀oku, k̄́emaá yeh̄̀ek̄́e Asid̄̀oti temp̄e mmieke nè Fidisit̄́ēēbe cuok̄́e. ⁷ Kè Kuyie nhò teenn̄e kòo dok̄́en̄e Fidisit̄́ēēbe nè Adabube bèe do bo Kudibaadi eì nè Meuniibe. ⁸ Kè Am̄oniibe nhò yiet̄́i be kóò d̄̀amp̄̀òd, kòo yet̄́r̄̀i fait̄́e kè Esibiti eì kòbe k̄̀e o k̄́p̄́i.

Κε ȳ́ ò do k̄́penk̄́em̄e medīe m̄̀m̄e. ⁹ Kòo maá yed̄̀er̄̀e Sedisad̄̀emmu eì kó dibòrì bè tu d̄̀i m̄̀k̄́ent̄́m̄e nè bè tu d̄̀i kubiriku k̄́peri nè dibòrì kuduotí k̄́nt̄́m̄e k̄́peri, kè ȳ́e k̄́penke.

¹⁰ Kòo maá yed̄̀er̄̀e dikp̄̀áà mieke k̄́dam̄m̄ún̄e sibií péu. Κε ȳ́ ò do m̄̀ak̄́em̄e iwūð nyi medīe nkubiriku mieke nè kut̄́fūw mmieke, k̄́emm̄ake betenk̄́út̄́ib̄̀e Kadim̄eri kó yet̄́ar̄̀e ínk̄́e nè bèe fiiku f̄́nȳ́i kó detie nke ȳ́ ò dóm̄e mutenk̄́út̄́im̄ú.

¹¹ Osiasi do m̄̀ake beh̄̀ãp̄̀òmb̄̀e mbe kè bè n̄̀o mmudodò, kòo κπάàτì kóo p̄̀at̄́iw̄̀áàt̄́i Yeiȳ̀edi nè Maseya wèe d̄̀ake dihei kó tin̄áànt̄́i k̄́p̄́i nkè bèe bè k̄̀àà nk̄́etot̄́e yet̄́r̄̀e. Kòo κπάàτì kóo t̄́nt̄́t̄́i Ananniya mb̄̀e ni. ¹² Sic̄́í kó bek̄́ót̄́ib̄̀e beè do ni de kó bek̄̀p̄̀ar̄̀in̄ūmbe

yekǎmbò yembè ke bo benitìbè sikǎupísìdé nè sikǎusikuò (2600). ¹³ Kè bè mbaké behǎǎpòmbè yekǎmbò yembè bèè kpeñni ke bo na kéteennè okpààti kòo dokénè o dootitòbè kè bè mbo sikǎupíkòùsitàāti nè sikòùpísìyiekè nè sikǎusinùmmù (307500). ¹⁴ Kòo kpààti Osiasii bè duó tikpàrinenti, tidòpìiti nè yekpǎǎ nnè mudoò kó yepikè nè yecìncìnkòrè nè detānnè nè yetāntèndititārè. ¹⁵ Kè Osiasii duó nkè mecìi nyembèè ò má Sedisademmu dèè bo ntāñnè ipie nke bōmmùnè yetārè dieyè. Kòo dè cònné yedèrè nè iduotí kentímè. Ò me nyí kòo yetìrii feitè. Kuyie nkuù do ò teennè kòo kpenke.

¹⁶ Ò né kpenke dìi mǎnni kè tefentèè ò ta tèè yóó ò bǎ. Kòo dǎò dèè í wenni ti Yiè nKuyie nhò tū nkù, kéta ku cíètè mieke kétuǎ ntihúúnti dihúúntǎnni ñnkè. ¹⁷ Kè ikuó nùtì Asadia ò tūnnǎ ke neinè ti Yiè nKuyie nkuó nùbè, yekǎmbò yembè sipísini. ¹⁸ Kè bèè kpānnè okpààti Osiasii ke dǎ: Osiasii! Fǎǎ í te a bo ntuǎmmè tihúúnti ti Yiè nKuyie, ikuó nùtì Anǎ bí nyi bè cǎñnémè kè bè bo ntuǎ tihúúnti ti Yiè nKuyie, ku cíètè mieke. Yè ti Yiè nKuyie ncíètè! A caari ti Yiè nKuyie nku. Dè í yóó da dǎò mesàà.

¹⁹ Osiasii kpaá dè ncómmú diwūǎtǎnni borè ke tǎ tebuute bè tūǎnnè tè tihúúnti, kòo mieke yèie ikuó nùbè, kè bèè yà tikǎnti yènnímè o tǎnni. ²⁰ Kè ikuó nùtì diwè Asadia nè ikuó nùbè bemǎu kè bè nhò dǎ nfù! Bè yà dìi mǎnni tikǎnti tii ò pǎmmè o tǎnni, kòo dènnè mecǎā nditowǎ, o mǎmmuǎ kòo ndó mecǎā ke bo yè, ke yé ti Yiè nKuyie nkuù do ò potémè.

*Osiasii kpàti kó kumǎnku
(Wénté 2 Bekpààtìbè 15:5-7)*

²¹ Kòo kpààti Osiasii naá ndikǎnni, kè bèè ò cǎñné tecíètè, bè ǎǎ yímè dikǎnni, kòo mme ndò nke yàa kúnè, ke yé bè do ò bètimè ti Yiè nKuyie ncíètè. O bire Yotammu wèè do baké tekpààtìcìètè, ke baké diheì. ²² Amǎti bire Esaii wǎrimu Osiasii dǎòrímè sǎmme, ò ketémè nè ò pǎntémè. ²³ Kòo kòo nho yembè kùù nkè, kè bèè ò kǎnné be kùri dè bekpààtìbè, bè nè í nhò kǎnné o yembè kó ifǎti ke yé ò do tǎmè dikǎnni. Kòo bire Yotammu sǎoté tikpàti.

27

*Yotammu tǎmè tikpàti
(2 Bekpààtìbè 15:32-38)*

¹ Yotammu do yóó di tikpàti ke mǎke yèbie nsipísìdé nè yènnùmmù ndi, kéntǎ tikpàti ke dǎ yèbie ntepítè nè yèkuò, ke bo Sedisademmu. O yǎ do tú Sadǎki kóo sǎpǎà nwe kòo yetìrii tu Yedusa. ² Kè Yotammuu ndǎari ti Yiè nKuyie ndó dè, ò do tūnnè o cice Osiasii borime mme weti weti. Ò né do í ta ti Yiè nKuyie ncíètè ke bo tuǎ ntihúúnti. Nè memme kè benitìbè né nkpaá bo medǎòrímè yeime mieke.

³ Wèè do maá ti Yiè nKuyie ncíètè kó dibòri dierì, kétüntè kuduotí kó yebòrè péu Sedisademmu èi kó dicēkarì bè tu dì Ofedi. ⁴ Kòo maá yehékè Sudaa tǎrè ñnkè, kémaà sicēkperì nè yedèrè titúúti mieke.

⁵ Wèè do dokénè Amǎniibe ké bè na. De kó dibenni kè Amǎniibe nhò yietì dǎmpòò timátì péfìti tǎnni bètǎāti nè tidiiti bè tu tì bèdèè tǎnni sikǎupísitàāti (3000) nè tidiiti bè tu tì ǎdisì tǎnni sikǎupísitàāti (3000), ké mme nhò yietì ke dǎ yèbie nyètǎāti. ⁶ Mèmmè kè Yotammuu kpenke, ke yé ò do tūnnemè ti Yiè nKuyie nkó kuce nku.

⁷ Yotammu dǎòrímè sǎmme ò dokémè nè ò dǎò dè demǎu dè wǎrimu Isidayeeribe nè Sudaa kpààtìbè páte mieke. ⁸ Ò do yóó di tikpàti ke mǎke yèbie nsipísìdé nè yènnùmmù ndi, kéntǎ tikpàti ke dǎ yèbie ntepítè nè yèkuò ke bo Sedisademmu. ⁹ Kè Yotammuu kòo nho yembè kùù nkè, kè bèè ò kǎnné Dafiti èi o yembè fǎti. Kòo bire Aasii sǎoté tikpàti.

28

Aasi naámmè Sudaa kábe kóo kpààti
(Wénté 2 Bekrààtibè 16:1-6)

¹ Aasi do yóo di tikpàti ke mæke yebie nsipísidè ndi, kénto tikpàti ke dð yebie ntepítè nè yèkuò ke bo Sedisadæmmu, ò í ndæori ti Yiè nKuyie ndómè ke dònne o yààri Dafiti do dòmmè. ² Ò do túnne Isidayæribe kpààtibè kó medaðrímè mme kétonté kédæð timátì kó sibæøtenkaani Baadibe, ³ kèntuò nti húúnti Benni-Inæmmu biriku mieke, kéfíénè o bí kétuò, ibotí ti Yiè nKuyie ndo bèti ì kékanne Isidayæribe, ì do dæori ì sàke. ⁴ Kòo nkòu iwũð ke tuò nti húúnti yetòrè nè yetàrè ìnkè nè detie nyo.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Sidii kóo kpààti ò do mudòò kóò na, kèpímmú benítibè péu kékònnè Damaasi èi kédúò nkè Isidayæribe kó bekrààtibèe be do mudòò ké bè na mediè. ⁶ Kè Demadia bire Pekaa kuò Sudaa kó benítibè yekðmbò yembè tekæupíkðutè nè sikæupípisidè (120000) diyie ðimáà ke yé be do bùtínnémè ti Yiè nKuyie be yembè do tũ nkù. ⁷ Kè Efadaimmu kó kuwæ nkou okpàrínuonti Sikidi kuò okpààti Asidikammu bire Maseya wèè kótí tekpààticíètè nè okpààti kóo túnti Edikanaa. ⁸ Kè Isidayæribe pímmú be tebí mieke benitipòbè nè benitidaabè nè isapumbí bemou kè bè mbo sikæupíkðusidè (200000) kèhéinè be kperè péu kékònnè Sammarii.

⁹ Kòo mbè kúntinko ke sǝ nti Yiè nKuyie mpāñáànti náàntò mòu dè bo kòo yètìrì tu Odædi kòo yèroo kéco behāāpòmbè bèè kúntiní Sammarii ké bè nàké ke dð: Ntenè ti Yiè nKuyie di yembè do tũ nkù mieke ke còuté Sudaa kábe kè kù bè ānnè di nou mieke kè di bè kòu mukòu yeimu kè dè kpekii ke túðke kèínkè. ¹⁰ Di me ndómè kédæð Sudaa kábe nè Sedisadæmmu kábe tidaati benitidaabè nè benitipòbè, di í dðò ti Yiè nKuyie nku meyei nnaà? ¹¹ N kénténè kèffí ndi pǝmmú bèè nitibè di tebí cuokè ke dðò tidaati, ke yé ti Yiè nKuyie mmieke yóo di cóútémè.

¹² Meròmmè kè Efadaimmu naàmunkù kó bekótíbè Yoananni bire Asadia nè Mesidemoti bire Bedekia nè Sadummu bire Yeikia nè Adidaii bire Amasa. Kè bèe íté kékpannè behāāpòmbè bèè kúntiní, ¹³ ké bè nàké ke dð: Di báa tanní die nnè de kó tidaati ke yé di yóo duómme kè tí cake ti Yiè nKuyie nku. Di dó keyíe meyei mme ti yeténémè ti Yiè nKuyie mme ìnkè. Ti die nke càkemu ti Yiè nKuyie mmediè. Kè ti Yiè nKuyie mmieke do tínti Isidayæribe ti ìnkè.

¹⁴ Kè de kó behāāpòmbèe fǝinko de kó tidaati keyóounè be éi dè bekótíbè nè ditǝnni dimou ìnkè. ¹⁵ Kè bè tāāté bèè nitibèe còuté de kó tidaati ké ti bàrtè kétúóté be kperè bè éiní dè, kédæite tiyààti keyii mbèè feío, ké bè ānnè tineùti, ké bè duó mmudiì nè menie nkè bèe di keyà. Kè bèe bè tàa nyekoutiyè, kétúóté bèè kó dimàà cǝte kèdee nsāmmarímúbè ké bè to Sedikoo tipuonti kó diheì, be tebí borè ke né na kèwète Sammarii.

Aasi mæmmè Asidii kóo kpààti metèmmè
(Wénté 2 Bekrààtibè 16:7-20)

¹⁶ De kó ðimònni ndi okpààti Aasi tōmmè kè bè bo mæ metèmmè Asidii kóo kpààti. ¹⁷ Edomiibe beè do wètení kédò Sudaa kábe ké bè na ké bè pǝmmú kékònnè. ¹⁸ Kè Fidisitēēbe pi Sudaa tempē nkó yehékè yèè bo kubiriku mieke nè kubakù cǝnku bíékè kpeye, kèfiète Bèti-Semesi nè Ayanæ nè Kededoti keyíénè Soko nè Timuna nè Kimmuso nè yehékè yèè dè tðké kékari. ¹⁹ Ke yé ti Yiè nKuyie nkuu do kékunnemè Sudaa kábe. Isidayæribe kóo kpààti Aasi kpéi, wèè do te kè Sudaa kábe ta dikænkæðnni mieke kédæð ti Yiè nKuyie nyí dó dè. O mómmuò nhò do í yie nti Yiè nKuyie nkpeti bitì bitì.

²⁰ Kè Asidii kóo kpààti Tekidati Fadasaa kætèní, ò na nhò teennémè kòo né ò do mudòò kèpi diheì ò me nyí nhò na. ²¹ Aasi do túóté Kuyie ncíètè kperè nè diheì kó bekótíbè kperè ké dè pā Asidii kóo kpààti bá dè me nyí nhò teennè. ²² Kòo kpààti Aasi baa mbo meyeñcàrímè mieke ke sàké ke yetírì ti Yiè nKuyie nkpeti. ²³ Kòo túóté Damaasi èi kó yebøkè yèè do ò poté, kènnáa nke tú: Yè mè nteennémè Asidii kóo kpààti n yó nye nfeu

kè yè n teennè. Ke yé kòò waá nhomáà ndi mudorimù nè Isidayeeribe bemou kōmu. ²⁴ Kè Aasii tíi nKuyie ncíètè kó tinenti ké tì pùò nkékpétínné Kuyie ncíètè kó yebòrè, kémaá yewūōtòrè Sedisademmu eì dimou mieke, ²⁵ kéhãã yetòrè Sudaa tempè nkó yehékè yemou mieke kè bè ntuò nyebòkè tihúúnti. Memme ò íimmè ti Yiè nKuyie mmieke.

²⁶ Aasi dàòrimè sòmme nè ò pí mmùù tōmmú, ò ketémè nè ò pñtémè dè wàrimu Sudaa nè Isidayeeribe kpààtibè páte mieke. ²⁷ Kè Aasi kò nho yembè kũù nkè, kè bèe ò kũnné Sedisademmu eì. Bè í nhò kũnné Isidayeeribe kpààtibè kó ifōti. Kòo bire Esekiasii sòatè tikpàti.

29

Esekiasi sòatémè tikpàti ke wènkúnne Kuyie ncíètè
(Wénté 2 Bekpààtibè 18:1-4)

¹ Esekiasi do yóo di tikpàti ke mæke yebie nsipísidé nè yènnùmmù ndi, kèntò tikpàti ke dò yebie nsipísidé nè yèwei ke bo Sedisademmu. Sakarii bire Abi weè do tú o yō. ² Kòo ndòari ti Yiè nKuyie ndó dè o yààrì Dafiti do dàòrimè só.

³ O kpàti benni ketirì otāākètiwè kè wèe kpeté ti Yiè nKuyie ncíètè kó yebòrè, ké yè dðð, ⁴ kéduó nkè ikuó niùbè nè Defiibe kè bèe kòtení ke tíi nKuyie ncíètè kó kupíku diyie yìenì kèè bíékè. ⁵ Kòo bè nàké ke dð: Kénténè n tú mù díndi Defiibe! Dòðnè dimáà mewénkùmè kó ikuó nè ti Yiè nKuyie ncíètè, di yembè do tũ nkù, kédeite meyoð. ⁶ Ke yé ti yembè do dððmè ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ké kù càke kunku Kuyie nti tũ nkù, ké kù bùtínné ke í ndake ku taummè tou kpéí, ké kù yóu. ⁷ Kè bèe tonté kékpétínné kukpákpánpkù kó yebòrè kékuo ifitíi, bá bè ténke í ntuò nti húúnti Kuyie mbembe Isidayeeribe tũ nkù, bè me nyí ntuò nyiwūō ti Yiè nKuyie ncíètè mieke. ⁸ Kè deè nte kè ti Yiè nKuyie mmieke cóuté Sudaa tempè nè Sedisademmu de kòbe, kè be kperè nduò tikōmbùàtì, kè kùu bè yóu kè bèe ta mesémme mieke, kè bè mbè daú, di mè nwúó nkè dè dðmmè. ⁹ Nè de kpéí nke bè kùòmè ti yembè ke pírmú ti bí, initidaaì nè initipòì nè ti pobè ke dðð tidaatì. ¹⁰ Bàmbà n dó kétaunnè m máá ti Yiè nKuyie nku, tínti Isidayeeribe ti tũ nkù, kè ku mieke tí bonke. ¹¹ N kòbe báá ònnè dimáà ti Yiè nKuyie, kù tāāté dímbè, kè di bo nkù tũ nke pí nku tōmmú ke tú ku tōmbè ke kù tùò nti húúnti.

¹² Memme kè Defiibe Keati kó kunaàmùnkù kòbe kòtení beè tu: Maati bire Amasii nè Asadia Yoedi bire. Kè Medadi kó kunaàmùnkù kòbe ntú: Kiisi Afidi bire nè Asadiyau Yeadeedi bire. Kè Kerisonni kó kunaàmùnkù kòbe ntú: Yoa Simma bire nè Edenni Yoa bire. ¹³ Kè Edisafā kó kunaàmùnkù kòbe ntú Simmidi nè Yeyeedi, kè Asafu kòku kòbe ntú Sakarii nè Matanniya. ¹⁴ Kè Emanni kòku kòbe ntú Yeiyeedi nè Semmeii. Kè Yedutunni kòku kòbe ntú Semmaya nè Usiyeedi. ¹⁵ Kè bèe tíi mbe naàmùnti kòbe, kè bèe dðð bemáà mewénkùmè kó ikuó, kédeè, kètúnne okpààti kó dinùù nè ti Yiè nKuyie nnàké tì, kékòte kédòò ti Yiè nKuyie ncíètè mewénkùmè kó ikuó. ¹⁶ Kè ikuó niùbèe ta ti Yiè nKuyie ncíètè mieke ke bo tè wènkúnne kètúóté tinenti tìi kó dimáà bo te mieke ke sī nkédenne ti Yiè nKuyie ncíètè dānkù, kè Defiibe tì tò kédenne dihei mánku kéútoó Setinò kó kubontémbònkù mieke. ¹⁷ Bè do keté bè bo dàðmè ti Yiè nKuyie ncíètè mewénkùmè kó ikuó dibenni tánkù ketiwè kó diyie ketirì ndi. Diyie nínni yie kéta kukpákpánpkù ke dð yewe yèni. Bè do dðð ti Yiè nKuyie ncíètè temou mewénkùmè kó ikuó ke dð yewe tepítè nè yèkuò ndi kédeè.

¹⁸ De kó difōnkúò kékòte okpààti Esekiasi borè kóò nàké ke dð: Ti dððmu mewénkùmè kó ikuó ti Yiè nKuyie ncíètè temou, diwūōtònni nè di kó tinenti timou, táburi bè pã nwèe péè Kuyie ndakù wèe ínkè nè de kó tinenti timou. ¹⁹ Ti tũntemu Aasi do tú diì mōnni okpààti kéyete Kuyie nkécake tìi nenti kó dimáà, ke tì dðð mewénkùmè kó ikuó ke tì tōni ti Yiè nKuyie nwūōtònni ìkè.

Bè wète ke ketémè mubáammu Kuyie n cíètè

²⁰ Kòo kpààti Esekiasii íté dikúnweñni sèi kətíí ndihèi kó bekótìbè kè bèe kəte ti Yiè nKuyie nciētè. ²¹ Kè bèe təní yenaadakè yèyiekè, yepedakè yèyiekè, yepedabe yèyiekè, yebòdakè yèyiekè, kè bè bo ì feúté Kuyie nkéməw meyei nciēmme, okpààti cīētè nè Kuyie nciētè nè Sudaa tempē nkəbe kpéi. Kè wèe náké ikuó niùbè Anəw bí ke dò, bèe dè feúté ti Yiè nKuyie nkó diwūōtənni ínkè. ²² Kè ikuó niùbèe feúté inààke kéceé mmeyi nkécóu ndiwūōtənni, kéfeúté yepedakè nè yepedabe kécóu mmeyi ndiwūōtənni ínkè. ²³ De kó difōnkúò kətəní yebòdakè bè yóó feúté yè Kuyie nkéməw meyei nciēmme okpààti nè ditīnni be iikè, kè bèe nós mbe nou ye ínkè. ²⁴ Kè ikuó niùbèe yè feúté kécóu mmeyi ndiwūōtənni ínkè kéməw Kuyie mbeməu be kó meyei nciēmme, ke yé okpààti weè do duómme kè bè bo dəd meyei nciēmme kó ikuó, kéfié iwūō kətəw nyIsidayeyeribe beməu kpéi.

²⁵ Kòo cónné Defiibe ti Yiè nKuyie nciētè mieke kè bè ntə tikùtidùuti nè tibóbonti nè tikāpentí, kəntū nKuyie mpāānāanti nāantò Kadi okpààti kou nè Kuyie mpāānāanti nāantò Natāā bè do tì nàké Dafiti kényē mmù, ke yé ti Yiè nKuyie nkúu do duómme de kó dinùu ku pāānāanti nāambè kè bèe tì nàké. ²⁶ Kè Defiibe mbo be kó mefiè nke bie ndebémbénnè Dafiti do duó nkè bèe dəd dè, kè ikuó niùbè ntə sihéu. ²⁷ Kè Esekiasi də bèe fié iwūō kətəw ndiwūōtənni ínkè. Bè keté dii mōnni de kó mutōmmú kè bedèmbè ndiè nke sántí ti Yiè nKuyie, kè bè eu sihéu ke bie nnè debémbénnè Isidayeyeribe kóo kpààti Dafiti do duó nkè bèe dəd dè. ²⁸ Kè ditīnni diməu nkōnke ke diè nke eu sihéu kè iwūō yàa cóúténè kédeè. ²⁹ Bè tūw ndi mōnni iwūō kédeè kè bèe kó dimàa neínè okpààti kè bèe sínnè kékōnke. ³⁰ Okpààti nè o kó betūmbè kè bèe náké Defiibe ke də, bè nsántí ti Yiè nKuyie nke tū nDafiti nè Kuyie mpāānāanti nāambè bè do bè nàké tì késínnóo kékōnke kénsántí Kuyie nnè diwèi.

³¹ Kè Esekiasii bè nàké ke də: Di cáāmmu ti Yiè nKuyie nképéi, tənni iwūō ké ì fié ti Yiè nKuyie ké kù fiénè yesāā nkpeyi.

Kè ditīnni diməu ntəuní iwūō nè disānni kpeyi. Bèè niti kè bèe fié be kpeyi kətəw. ³² Ditīnni diməu təní ìi wūō kó dimàa kè bèe ì kúw kətəw, kè inààke mbo sipísiyiekè, yepedakè tekòutè (100) yepedabe sikəusidé (200), deməu kè bèe dè tūw nti Yiè nKuyie. ³³ Kè bèe fié inààke sikəusikuò (600), ipe nè sibəw sikəupísitāāti (3000). ³⁴ Ikuó niùbè me nýi nsū ke bo na ke féri iwūō iməu kè be tebíi Defiibe bè teennè kè bèe deè de kó mutōmmú kénkémúnè ikuó niùbè təbè bo dədme bemàa mewénkumè kó ikuó. Ke yé Defiibe do duómme bemàa kè dèe pēēté ikuó niùbè kè bèe bè dəd mewénkumè kó ikuó, kè bè nsūnè ikuó niùbè. ³⁵ Ke yé iwūō bè do yóó təw nyi do sūmè nè mekúò mbè do yóó təwmmè kpéi nè menàa mbè dō yəwremè yepāre ínkè kətəw.

Meiməe bè do wēte kéketémè ti Yiè nKuyie nciētè kó mutōmmú. ³⁶ Esekiasi nè benitìbè beməu kè bè yèmmè nnaati nè Kuyie ndəd dè be kpéi. Ke yé bè do dè dədme kè dè ndə mmecāā mme.

30

Esekiasi yumè Isidayeyeribe beməu kè bè baá ndiyentébanni

¹ Kè Esekiasii tō mbenitìbè Isidayeyeri wəw nkuməu mieke nè Sudaa kəku kuməu mieke, kéwārinè yepáte Efadaimmu kó kuwəw nnè Manansee kəku kè bè bo kətení Kuyie nciētè Sedisademmu kè bèe baá ndiyentébanni ti Yiè nKuyie nképéi kunku Kuyie nyIsidayeyeribe tū nkú. ² Okpààti nè o kó betūmbè nè benitìbè beməu, bè do tíi nSedisademmu nwe, kénáké bè bo baámmè ndiyentébanni dibenni kóo tāādéri. ³ Bè do í na ke bo di baá ndi kó dimōnni, ke yé ikuó niùbè do í dədme bemàa mewénkumè kó ikuó kénsū. Benitìbè me ndo í tíi nSedisademmu. ⁴ Okpààti nè ditīnni diməu kè bèe pénsiri de kó tināanti, ⁵ kétāāté ké tì nàké Isidayeyeri wəw nkuməu kətúóté Beerisebaa kəntə kətəwkenè Danni kè bè bo

køtení Sedisademmu kè bèe baá ndiyentébanni ti Yiè nKuyie nkpríi kunku Isidayeeribe tũ nkù ke yé bè ténke do í dì baámmè ke sũ ti wãri ke yé ndè ndòmmè. ⁶ Kè yetòrèe køtenè okpààti nè o tũmbè bè bè duó nyèè páte Isidayeeribe tenkè kumòu mièke nè Sudaá køke kemòu mièke kèntũ nhokpààti bè nàké dìi nùu, ké bè nàké ke dò, díndi Isidayeeribe bèe yenté Asidii kóo kpààti nõu mièke wètenní ti Yiè nKuyie ndi yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakøbu bè do tũ nkù borè kè kù di cøuté. ⁷ Di bá ndònnè di yembè nè di købe bèè do yete ti Yiè nKuyie nkpeti, kunku Kuyie mbe yembè do tũ nkù. Kè kuu duó nkè bèe bè kùo kédeè kéndò ndi me ndè wùómmè. ⁸ Di báá kpénkùnne di to di yembè do dðòmmè. Duónnè dimáà ti Yiè nKuyie kékøtení ku cíètè mièke, kù cànné tè sáà képríi nku tómmú, kunku Kuyie ndi tũ nkù, kè dèe yie nkè ku mièke kèè di cóú nkè kèe do. ⁹ Kè nsà kè di wètení ti Yiè nKuyie mborè, bèè do pìmmú di tebíi nè di bí, bè bo bè kuó mmesémmè ké bè yóu kè bèe konní di nheì, ke yé ti Yiè nKuyie kunku di yembè do tũ nkù, kuù ðð kuó mesémmè kédòð mesàà, kè di wètení ku borè kù í yóó di yete.

¹⁰ Mèmmè kè yetòrè ní ta di nheì kécánté diterì, ke me nyí Efadaimmu tempè nkumòu nè Manansee køku kumòu. Kè bè mme ndò kètuøkenè Sabunøø køku, kè bè mbè daú ke bè sáá. ¹¹ Nè mèmme kè Asee købe mabè nè Manansee kó kuwø nkøbe mabè nè Sabunøø kó kuwø nkøbe mabè kè bèe banté be caàrimè kékøtení Sedisademmu. ¹² Kè Kuyie nnappe Sudaá købe yèmmè kè bèe wènné meyèmmè mèmáà kéyíé nhokpààti nè o tũmbè bè yé mmù, ti Yiè nKuyie nyè ndè ndòmmè.

Esekiasi baámmè diyentébanni

¹³ Mèmmè kè benitìbè péu tíi nSedisademmu dibenni kóo tãnkù dérì kébaá mpéè wèè í køørenè mutie mùu muuti dè kó dibanni. Kunitìti kuù do tíi mmediè. ¹⁴ Kè bèe puo nyewũòtòrè nè yehúúntòrè yèè bo Sedisademmu ké yè útóo Setinøø kó kubontémbònkù. ¹⁵ Kè bèe fíé diyentébanni kó iwũð dibenni kóo tãnkù dérì mièke diyèè tepítè nè dinaanni. Ikuó niùbè nè Defiibe sòð me ndimè ifei, kè bèe dðð bemáà mewéncùmè kó ikuó, kètøní iwũð ti Yiè nKuyie ncíètè mièke kètuø. ¹⁶ Kè bèe kari bè dò nkékari yèè kàrè kèntũ nyikuó Kuyie nkóo nitì Møyiisi do dáu nyi, kéncøu Defiibe borè meyiì nke méi diwũòtònni. ¹⁷ De kó kunitìti mièke benitìbè péu do bomu bèè í dðð bemáà mewéncùmè kó ikuó, ke bo fíé iwũð ti Yiè nKuyie, kè Defiibe beè cøuté be kó yefòtè kéfíé iwũð ti Yiè nKuyie. ¹⁸ Ke yé benitìbè dikéè dièri do í dððmmè bemáà mewéncùmè kó ikuó: Efadaimmu købe nè Manansee købe nè Isakaá købe nè Sabunøø købe bèè do í dðð bemáà mewéncùmè kó ikuó, kèdi diyentébanni kó mudii, ke í tũnne ikuó yèmmè. Deè do te kè Esekiasii bántè Kuyie mbe kpéi nke dð: Ti Yiè nKuyie nfó nwèè sà, cíé mbe. ¹⁹ Bembe bèè kó dimáà duó mbe yèmmè ke wanti fí nti Yiè nKuyie, Kuyie nti yembè do tũ nkù, ke né í dðð bemáà mewéncùmè kó ikuó. ²⁰ Kè ti Yiè nKuyie ncøuté Esekiasi kù bàntè ke yé mmù, ké bè cíé nke í mbè poté.

²¹ Mèmmè kè Isidayeeribe bèè bo Sedisademmu kè bèe mbaà mpéè wèè í køørenè mutie mùu muuti de kó dibanni nè diwèi dièri ke dð yewe yèyiekè. Bá dìi yèè kè Defiibe nè ikuó niùbè kè bèe nsántí ti Yiè nKuyie nnè be wèrímu mumòu kè biennè debémbénnè ke déúkùnko ti Yiè nKuyie. ²² Kè Esekiasii sãnte Defiibe bemòu bèe pìmmè ti Yiè nKuyie ntómmú nè meyèmmè mèmáà. Kè bèe nyo ndibanni kó iwũð ke dð yewe yèyiekè kéfíénè metaummè kpeyi, kéndéúkùnko ti Yiè nKuyie nkunku be yembè do tũ nkù. ²³ Kè ditìnni dimòu wènné dinùu kè bèe yé kébaá ndibanni ke dð yewe yèyiekè nè diwèi. ²⁴ Kè okpààti Esekiasi duó nyenaadakè tekøupíítè (1000) ditìnni kpéi, yepedakè sikøupíisíyiekè (7000) kòo kó betũmbèe duó nyenaadakè tekøupííítè (1000) ipe tekøupííítè (10000), kè ikuó niùbè péuu dðð bemáà mewéncùmè kó ikuó. ²⁵ Kè diwèi pí nSudaá købe bemòu nè ikuó niùbè bemòu nè Defiibe nè bèè kó dimáà ítíní Isidayeeribe tenkè ke køtení nè bepòðbè

bèè kòtení ke bo Sudaa tenkè kè bè nyānkunè diwèi. ²⁶ Kè diwèi dierì mbo Sedisademmu, de kó diwèi botí í buoté diyìè mari kétúóté Isidayeeri be kó kpààti Dafiti bire Sodomòo kó dimònni kènto kétuokenní de yiè. ²⁷ Ikuó niùbè nè Defiibe kè bèe pā benitibè Kuyie nkó mesàà, kè Kuyie nkeè be tammè nè be báammu kéínkè.

31

Esekiasii tũntemè Kuyie ncíètè kó mutōmmú

¹ Dibanni dèè dii mònni, kè Isidayeeri be bèè kó dimàà dè bo kè bèe kote Sudaa ekè, képuo nyebòotárè, kékéké itedeí kédíé yetòrè, képuo nyewũòtòrè Sudaa tempè nkumou mieke nè Bensamee kòku nè Efadaimmu kòku nè Manansee kòku, kédeè kè Isidayeeri be mōuou kũú mbe ekè bá wè o cíètè.

² Kè Esekiasii kanne ikuó niùbè nè Defiibe be tìrè be tìrè bá wè o tōmmú tú mù. Ikuó niùbè nè Defiibe beè do te bè bo nfeumè iwũò ke tuò nè bè bo nfeumè metaummè kpeyi. Nè bè bo ndièmmè ke sánti ti Yiè nKuyie nnè bè bo mbaamè ti Yiè nKuyie ncíètè. ³ Kè okpààti deite o kperè kéduò nkè bè bo waánnè iwũò bè yó nfeu ì ke tuò dikúnweñni kpeyi nè kuyuoku kpeyi nè sioṃpùsi kó yewe kpeyi, nè betāāpāmbè nè yebaa nde kpeyi. Ti Yiè nKuyie nkuó wāri ke yē ndè ndōmmè.

⁴ Kòo náké Sedisademmu eì kòbe ke dò, bèe duò nyikuó niùbè nè Defiibe be kperè kè dèe yie nkè bè ntũ nti Yiè nKuyie nkuó yēmmè weti weti. ⁵ Bè kèè dii mònni de kó tináañti kè Isidayeeri be pā mediè mbe paa nkó tidiiti: Tidiiti bè tu ti bèdèè nè menaà nnè mekùò nè mecekùò ke yíènè desōnne desōnne nè bè ðḡ berí be diiti timou kè dèè ntú depííndè kè bèe dè dèite demou kè dè nsū mesàà. ⁶ Nè Isidayeeri be bèè bo Sudaa tempè nkó yehékè kè bèe kaa mbe wũò kédei ì tu ipíinyi kètóni, inàake nè ipe. Nè yepārè bè cáñné yè ti Yiè nKuyie nkpréi, kè dè còu nyecúò nyecúò. ⁷ Bè do keté bè bo ncoumè yecúò otāātāānwè nwe kédeè oyiéwè. ⁸ Okpààti nè o tũmbè kè bèe kòtení kéyà de kó yecúò kénsánti ti Yiè nKuyie nnè ku nìtibè.

⁹ Kè Esekiasii beké ikuó niùbè nè Defiibe de kó yecúò kpeti. ¹⁰ Kè ikuó niùti diewè Sadaki cíètè kou Asadia ò tēñné ke dò: Nè bè keté dii mònni ke touni yepārè ti Yiè nKuyie ncíètè mieke ti yommu ke sànnè kè dè sùò nke sū, deè kó yecúò mè ntu yie. Ke yé ti Yiè nKuyie mpāmè mesàà nku nìtibè.

¹¹ Kè Esekiasii dò, bèe tũnte ti Yiè nKuyie ncíètè mieke tidieti, kè bèe ti tũnte. ¹² Kè bèe túóté bè pā dè Kuyie nnè bè berí be diiti kè dèè kó dimàà tu depííndè kè bè dè dèite nè yepārè bè cáñné yè Kuyie nkpréi. Kè Defii botí kou Konanniya nni de kó mutōmmú kòo yōfũò kou Simmeii nhò tũnko. ¹³ Kè Defiibe tepíítè mbè tũnko ke tú bèè dake tidiiti kpréi. Beè yètè tu: Yeyeedi nè Asasiau nè Naati nè Asayeedi nè Yedemoti nè Yosabadi nè Ediyeedi nè Isimayaa nè Maati nè Bennaya bemou kè bè ntũ Konanniya nè o tebite be kó dinùu nè okpààti Esekiasii nè ikuó niùti diewè Asasiau wèè baké Kuyie ncíètè be kó dinùu. ¹⁴ Kè Defii wuo nkou Immuna bire Kodee wèè bàa diyìè yìèní kèè bíékè kó dibòri, kòo nte ò bo ndakemè yepārè bè pāā nyè Kuyie nnè be yèmmè, ke toti nè bè dèi dè ti Yiè nKuyie nkpréi nè dèè cáā nke tú ikuó niùbè máa kperè. ¹⁵ Edenni nè Mínyaminni nè Yesua nè Semmaya nè Amadia nè Sekanniya kè bè nhò tũnko. De kó benitibè beè do te bè bo ntotimè tidiiti be kòbe ikuó niùbè kó yehékè mieke. Bekótibè nè ibí be tōnti be tōnti. ¹⁶ Dè í tú bèè yètè wāri kétúóté bèè mðke yebie nyètāāti kèndeètinko máa ndi bè do totimè tidiiti, bè do totínèmu betòbè bèè kòrini bá dii yiè ti Yiè nKuyie ncíètè ke pīi mbe tōmmú be tōnti be tōnti. ¹⁷ Bè do kàa nyikuó niùbè be cēi be cēi nsi kéwāri be yètè kékaa nDefiibe bè mðke dii mònni yebie nsipísidé kèndeètinko bè pìmpíimmè be tōmmú nè be tìrè. ¹⁸ Bè do bè kàa nnè be cēi kòbe mbe benitipòbè nè ibí initidaai nè initipòì nè bèè bè bonè ke yé

bè do túmè ikuó nùbè cǐi kǎbe mbe. ¹⁹ Bè do tāātému benìtibè kè bè bo ntoti tidiiti ikuó nùbè Anǎ bí bèè bo dikpàà kó yehékè nè Defiibe bèè yètè wǎri.

²⁰ Nte Esekiasi dǎdè dè Sudaa tenkè kemou mieke, ò do dǎdè dè wenni dènde ke síe ke tú timóm̄m̄nti ti Yiè nKuyie nyìkè. ²¹ Ò do pī mmùù tōmmú kó dimàà Kuyie ncíètè mieke, ò do mù pī nke bo wēte kéente Kuyie nkuó nyi nè ku tannò, ké ndè dǎdèri ke tū nKuyie nnè o yèmmè memou, kòd dǎdèri dèè kó dimàà demou kè dè nyíé.

32

Sennakedibu domè Sudaa kó dikpààtiyuu kǎbe mudòd

(Wénté 2 Bekpààtibè 18:13. Esaii 36:1)

¹ Esekiasi dǎdè mùù tōmmú sààmù ke benke ò dómè Kuyie mmu kó difōnkúò kè Asidii kóo kpààti Sennakedibuu kǎteni kédò Sudaa tempē, nképi yehékè iduotí fité yè, kéndó ké yè fiètè. ² Esekiasi yà dii mǎnni Sennakedibu kèrínimè ke dó kédò Sedisademmu mudòd.

³ Kòd tíi nho āpǎr̀nkótìbè nè yekōmbò yembè kéndó bèe ùtí sibií sù bo dihei mǎnku. Kè bèe yie nho kpèti. ⁴ Kè benìtibèe tíi ndit̄nni kényíití sibií simou nè dinébòri* dii pūḏ mbe kó kutempē, ké ndi ùtí ke náa nke tú Asidii kǎbe báa kǎteni kényà mennésúkùmè.

⁵ Memme kè Esekiasii ítènè dikōmbùò kè bèe wēte kémaá kuduotí bè pònte kù kékinko, kè kùu maatenè yedèrè, kè bèe maá kutekù ditowàà káfii, kètũntè kudànkù bè tu kù Midoo Dafiti ei, kémá yekpāā nnè tidǎp̄iti dieti. ⁶ Kè okpààti tāātè behāp̄r̀nkótìbè bèè yóó niitè benìtibè.

Kè bèe tíi nho borè dihei kó dibòri borè, bè ḏḏ tíi ndè kòd mbè tiè nke tú: ⁷ Tēinnè di bá ndé Asidii kóo kpààti nè dit̄nni dii ò neínè kè kufōwáa ndi bo, wèè ti bonè wèè kpènni ke bè pēētè. ⁸ Wenwe benìtibè bèè ò neínè nè be kó muwērímu. Tínti ti Yiè nKuyie nkuu ti neínè kunku Kuyie nti tū nkù, kuù yóó ti deetè kédoké ti kó mudòd.

Memme kè benìtibè nyíku Sudaa kóo kpààti Esekiasii béi nti ínkè.

Sennakedibu tǎ nkè bè nàké tì Sudaa kǎbe

(Wénté 2 Bekpààtibè 18:17-37. Esaii 36:2-22)

⁹ De kó di fōnkúò kè Asidii kóo kpààti Sennakedibuu pi Dakiasi nè o āpǎr̀mbè bemou kétḏ nho kó behāp̄r̀mbè Sedisademmu Sudaa kóo kpààti Esekiasii borè nè benìtibè bèè do ò bonè, kè bè bo bè nàké ké í: ¹⁰ Asidii kóo kpààti Sennakedibu tú: Di tá ḏnwe ke kari Sedisademmu, dihei dii ā o nùtè mieke? ¹¹ Esekiasi di sómmu ke náa nke tú di Yiè nKuyie ndi tū nkù bo di deetè Asidii kóo kpààti n̄ou mieke, ke duó nkè sinéyēi nè dikōnni kè dè yóó di ku. ¹² Dè í tú de kó Esekiasii wèè diè yetḏrè ke p̄u nyewūḏtḏrè Sudaa tempē nke nàké Sudaa kǎbe nè Sedisademmu kǎbe ke tú diwūḏtḏnni dimáa ndi bè dò nkénkōnkù dii ùkè ke di ntùò ntihúuntàa? ¹³ Di í yé wenwe o mómmuò nnè o yembè bè dǎdè dè yehékè teyè kǎbaa? De kó yehékè kó yebókè na ke bè deetè be n̄ou miekaa? ¹⁴ O yembè kùu yèè ekè ke dèè páíi, ḏndi kó yebókè na ke deetè ye kǎbe be n̄ou mieke, kè di né yē ndi kó Kuyie ndi tū nkù bo na ké di deetè o nùtè mieke? ¹⁵ Esekiasii báa di ciitè ké di souté di bá nhò tū, kubotí makù yoo dikpààtiyuu mari kó dibòd í na ke deetè di kǎbe o n̄ou mieke nè ò yembè kpesi mieke. Kuyie ndi tū nkù báa na ké di deetè o n̄ou mieke múnke.

¹⁶ Kè Sennakedibu kó betōmbè nnáa nke sǎá nti Yiè nKuyie nè ku kóo tǎnti Esekiasii.

Bè wǎrimè dipátiri ke sǎmmú ti Yiè nKuyie

(Wénté 2 Bekpààtibè 19:14-19. Esaii 37:14-20)

¹⁷ Kè Sennakedibuu wǎri dipátiri késámmú ti Yiè nKuyie kunku Isidayeribe tū nkù, kòd béi nke dǎ: Yehékè teyè kó yebókè í na ke deetè ye kǎbe n̄ou mieke, kè Esekiasii kó Kuyie nkuu bo na kédèetè ku nìtibè n̄ou miekaa?

* 32:4 dinébòri: Bè náa ndi nébòri kpéi, Kiyḏḏ kó kukó nku, kùu pūḏ nke kǎri Setinǎo biriku, kè Esekiasii kù dinté ké kù tanné ketenkè kè kùu pòtoo dihei mieke.

¹⁸ Μεμμε κὲ Sennakedibu kó betōmbèe tì pīēké nē Ebedeebe kó tináantì ke bo donné Sedisademmu kabe bèè bo kuduotí ínkè be kōmbùòtì ké bè ànné kufōwaá nkè dèe yie nkè bèe na kéfietè dihèi. ¹⁹ Sennakedibu kó betōmbè do náá nKuyie nyIsidayeeri be tū nkù kprí, ke kù dōnninkonè sibōatenkaanii ibotí tēi dōò sì nsi.

Bè kùomè Sennakedibu āāpòmbèe kòò coké
(Wénté 2 Bekràtìbè 19:15, 35-37 nē Esaii 37:15,36-38)

²⁰ Μεμμε okràtì Esekiasi nē Amōti bire Kuyie mpānāantì náantò Esaii bè bāntēmè Kuyie nde kprí ké kù kuónnè. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie ntōnní ku tōnnì Sennakedibu kó dihāāpònkari miēke kè dii kuō behāāpòmbè yekōmbò yembè nē iwēi yembè bèè baké, kòò kpràtìi ítè nē ifei ké kò nho èi, kéntati o bōò cíētè miēke kòò bíi ò kùò.

²² Μεμμε ti Yiè nKuyie ndeētēmè Esekiasi nē Sedisademmu èi kabe Asidii kóò kpràtì nōu miēke nē be dootitōbè sōmbe, kè bèe ompènè de kó ibotí ìi bè fité. ²³ Kè benitìbè péuu pāmμú yepārè ti Yiè nKuyie nSedisademmu, kēpāmmúnè yepārè Esekiasi wenwe Sudaa tenkè kabe kóò kpràtì, kè ibotí tēi ò dēúkunnè.

Esekiasi kó tikpàtì m̀anku
(Wénté 2 Bekràtìbè 20:1-21 nē Esaii 38:1-8,39)

²⁴ De kó yewe miēke kè Esekiasii muoke kéduúnnè mukúú kébántè ti Yiè nKuyie kè kùò dōò tidietì. ²⁵ Kè Esekiasi í mbanté mesàà nKuyie nhò dōòmè kéānné tefentè, kè ti Yiè nKuyie mmieke ò do nē Sudaa tenkè nē Sedisademmu. ²⁶ Bá nē Esekiasi me nhāmè tefentè kòò kékunnè omáà wenwe nē Sedisademmu èi kabe, kè ti Yiè nKuyie mmieke í mbè do o fōmmu mumōu miēke.

²⁷ Kè Esekiasii mōte tikpàtì mediè, kòò yètìrìi feité, kè wè mmōke tikpàtì kémaá sicēi kéānné timátì péitì nē mesō nne yetásààyè yèè donku kpeñni nē tūdààrìbè nē tidōpìtì nē tinensàtì tibotí tibotí. ²⁸ Kòò maá ò yóò nhāà dè tidietì bè tu tì bēdèè nē mekùò, nne bè yóò ntannìnkò dè o wūō ibotí ibotí. ²⁹ Kòò maá yehékè kēmōte iwūō mediè nyisámpòì nē idieyì. Kuyie nkuù do ò duó ntikpàtì mediè.

³⁰ Wenwe Esekiasi weè do kūnné Kiyōō kó kukó nkó menie nké mè tanné defūò kè mèe yēroo Dafiti èi diyìè taà kèè bíékè.

Esekiasi tōmmú mumōu do yémμu. ³¹ Deè kprí ndo te kè Babidōnni èi kó bekpràtìbèe tōnní be kó yehekèntōrè be borè, kè bè bo dōke yíētè tidietì tìi dōò ò èi, kè Kuyie nhò yóu ke bo yà tìi bo o yèmmè miēke.

³² Esekiasi dōòrìmè sōmme nē ò pī mmùò tōmmú Kuyie nkpéi ndè wàrimu Kuyie benke tì ku pānāantì náantò Amōti bire Esaii kòò tì wàri de kó dipátìri miēke nē Sudaa kpràtìbè nē Isidayeeri kabe be páte miēke. ³³ Kòò kò nho yembè kūù nkè kè bèè ò kūnné Dafiti bí fōtì kó ditennì. Kè Sudaa kabèe ò kouté kòò bire Manansee sōtè tikpàtì.

33

Manansee sōtémè tikpàtì
(Wénté 2 Bekràtìbè 21:1-18)

¹ Manansee do yóò di tikpàtì ke mōke yebie ntepítè nē yèdèè ndi, kémbò Sedisademmu ke tō tikpàtì yebie nsipísìnūmmù nē yenūmmù, ² kédoò Kuyie nyí dó dè, kētūnne ibotí tēi do dōòrì ìi sōke kperè kè ti Yiè nKuyie nyì bèti ke bè kànnè bembè Isidayeeri be. ³ Kòò wēte kémaá o cice Esekiasi do pùò nyèè bōwūōtōrè kémaá dibōò Baadi kó diwūōtōnnì kécíékè itedéi kéfíi nkénkōnkù ke báá ndiyìè nē otānkù nē siwāā. ⁴ Kòò maá yewūōtōrè ti Yiè nKuyie ncíētè miēke Sedisademmu. Ti Yiè nKuyie ndo bè nākémμ ke dō, kù dó bè nkù bàá nSedisademmu nwe sāā. ⁵ Kòò maá yèè wūōtōrè ti Yiè nKuyie ncíētè dāntì tidé miēke diyìè nē otānkù nē siwāā de kprí, ⁶ kékuō o bire kétuō Inōmmu biriku miēke kēnnāánnè yebokè, ke kōrì tipāātì, ke pínne muhōūtōmmú, kéwaá mbenitinōmbè bèè yu becírìbè nē

bèè boorí tinùbootì, kéndòarinè mèdòòrìmè yeime ke íinko ti Yiè nKuyie mmieke. ⁷ Kòo tannè tebòatenkaanitè ò do dòò tè Kuyie ncíètè mieke. Kuyie ndo nàkému ku kóo tñntì Dafitì nè o bire Sodomò ke dò, Isidayeeribe tenkè mieke kù tãátè ke dó ku yètìrì nyu Sedisademmu nwe ku cíètè mieke sãã. ⁸ Kù do béimmu ke dò, kè Isidayeeribe tũ nku tannò nè ku kuó nè ku tié nkù duó ndè be yembè ke nàké Mòyiisi kòo dè wãri, kù báá bè dènnè diheì kù duó ndì be yembè. ⁹ Kè Manansee nte kè Isidayeeribe feti, kécake ti Yiè nKuyie nkè dèe pèëté ibotí teì kù do kùò ì ké bè kãnne ì do dòòrìmè.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nni nhò nàannè wenwe Manansee, nè o kòbe kè bè í nkù kènmú. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè bèè baké Asidii kóo kpààtì kó behããpòmbè kè bèe kote kèpí mManansee kètōnnè o yèì kuyĩmpie nkòd boú disòwũ kó mefimme kètò, kékōnnè Babidōnni. ¹² Ò ta dīl mōnni mesémmè mieke kékuōnnè ti Yiè nKuyie nkémò mecíēmme, kékékūnne omáà kunku Kuyie nhò yembè do tũ nkù ìkè. ¹³ Kòo bántè ti Yiè nKuyie nkè mesémmè kù pī, kè kùù kémmú o dabōnni kóo tēínéní Sedisademmu o kpààtìyuu mieke, kè Manansee banté ti Yiè nKuyie mmēnke túmè Kuyie nku.

¹⁴ De kó difōnkúò kòo maá kuduotí Dafiti èi mieke diyie taà kè, Kiyōō kó kubiriku bíékè, kētò kētuakenè bè tú dè siyī kó dibòrì, kémaá kéfii nhOfedi tãri kè dèe okè mediè, kòo kãnne behããpònkótibè Sudaá tenkè kó yehékè iduotí fité yè mieke. ¹⁵ Kòo denne ibotí teì kó yebòkè ti Yiè nKuyie ncíètè mieke nè tetenkaanitè, ké dè dènnè diheì mánku kéútóo, kèpuò nyebòwũòtòrè yèè bo ti Yiè nKuyie ncíètè tèè bo Sedisademmu ditãri ìnkè. ¹⁶ Kòo maá ti Yiè nKuyie nkó diwũòtōnni kéfíé iwũò metaummè kpeyi nnè yesã nkpeyi, kéduó nkè Sudaá kòbe ntũ nti Yiè nKuyie nkunku Isidayeeribe tũ nkù. ¹⁷ Bá nè memme kè benitibè nkpaá feu yetòrè, ke baa né báá nti Yiè nKuyie.

¹⁸ Manansee dòòrìmè sōmmè nè ò bántēmè Kuyie, nnè ku pãnãantì náantò ò nàké tì ti Yiè nKuyie nkpeí, bembè Isidayeeribe bè tũ nkù dè wãrimu Isidayeeribe kpààtibè dòòrìmè pátiri mieke. ¹⁹ Ò bántēmè Kuyie nnè kù cōutēmè o báammú nè ò càkemè Kuyie nnè ò kù yetemè nè ò ãámè yetòrè ke fííkú itedeí nè ò dòòmè sibòatenkaanii, ò dòò dè ke né bo na kébanté ò càkemè Kuyie ndè wãrimu Esaii tōmmú pátiri mieke. ²⁰ Manansee kò ndiì mōnni o yembè kũù nkè kè bèe ò kũnnè o cíètè pérímù mieke kòo bire Amò sòtè tikpàtì.

Amò tòmè tikpàtì

(Wénté 2 Bekpààtìbè 21:19-26)

²¹ Amò do yóó di tikpàtì ke mòke yebie nsipísidè nè yèdèè ndi, kētò tikpàtì ke bo Sedisademmu ke dò yebie nyèdèè, ²² kédòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè o cice Manansee do dòòmè, kéfíé yebòkè o cice do dòò yè ké nyè bàá. ²³ Ò me nyí mbanté o caàrìmè o cice do bantēmè o kōme, ò do càkemú kèpèëté o cice.

²⁴ Kòo kó betōmbèe dake o kpéi kòò kùò tekpààtìcíètè mieke. ²⁵ Kè diheì yembèe kuò bèè kó dimáà do dàke kékuò okpààtì Amò kéduó nkòo bire Sosiasii sòtè tikpàtì.

34

Sosiasii tòmè tikpàtì

(Wénté 2 Bekpààtìbè 22:1-2. 23:4-20)

¹ Sosiasii do yóó di tikpàtì ke mòke yebie nyèni ndi kèmbò Sedisademmu ke tò tikpàtì ke dò yebie nsipítããtì nè dimáà, ² kètūnne o yààrì Dafiti kó meborime weti weti.

³ O kpàtì benni nínni o do kpaá tú odapàà nwe kèwammú Kuyie nho yààrì Dafiti do tũ nkù. O kpàtì benni tepítè nè didèrì mieke, kékètè ò bo puōmmè yebòwũòtòrè Sudaá tenkè nè Sedisademmu, kédíé yetòrè, kébuó nyitedeí, kébókè sibòatenkaanii nè bè yè ntimátì ke uté sì. ⁴ Kòo duó nkè bè mpuò ndibòò Baadi kó yewũòtòrè kòo wùó, kè bèe può nti húúntì kó yetòrè yèè do bo de kó yewũòtòrè ìnkè, kèpíé itedeí nè sibòatenkaanii

bè yìè ntimàtì ke uté sì, ké dè pùò nkè dèe naá mmutáá, kè bèe dè ùtòó bèè do sì feu bè kùrì ì òtì ínkè. ⁵ Kòò tuò mbe bəoyembè kó yekúù, be bəwūōtòrè ínkè. Mèmmè Sosiasi wènkùnnemè Sudaa tenkè nè Sedisademmu.

⁶ Manansee kó yehékè nè Efadaimmu kpeye nè Simmeōō kpeye kéntò kétuakènè Nefutadii kpeye nè be pɛetitəbè kpeyoo. ⁷ Kòò può nyebəwūōtòrè kéréí itedéí képuò nnè sibəatenkaanì kè dèe naá mmuyuo, kòò può nyebəwūōtòrè bè tùò nyèè ínkè tihúúntì Isidayeeriibe ekè yeməu mieke kéwēte kékò nSedisademmu.

Ikuó niùtì diewè yàmè Kuyie nkuó pátíri
(Wénté 2 Bekpààtìbè 22:3-10)

⁸ Kè Sosiasi mbo o kpàtì benni tɛpítè nè diniínnì mieke. Ò wènkùnnè dī mōnnì diheì nè ti Yiè nKuyie nciētè ke dèè kētō Asadia bire Safāā Maseya èi kóo kpààtì nè okpààtì kóo pátíwāàtì Yoakasi bire Yoa kè bè bo kəte kētūntè ti Yiè nKuyie nciētè. ⁹ Kè bèe kəte kényà ikuó niùtì diewè Idikiya, ké nhò tɔo Manansee kó kuwə nkəbe, nè Efadaimmu kəku kəbe nè Isidayeeriibe səmbə Sudaa tenkè keməu kəbe nè Bensaməe kó kuwə nkəbe nè Sedisademmu èi kəbe bè do tónì ì dífítì Kuyie nciētè. Defiibe bèè bàa Kuyie nciētè kó yebòrè kè bèe ì cuó. ¹⁰ Kè bèe ì duó mbèè ni bèè pī nKuyie nciētè tōmmú, kè bè bo dādnè ti Yiè nKuyie nciētè ké tē tūntè. ¹¹ Kè bèe ì duó mbèè yé ideí kó mutōmmú nè bemaribè kè bè bo donténè yetárè bè ciéké yè nè imundeí kéliinnè tidieti Sudaa kpààtìbè do càke tì. ¹² Kè de kó benitìbè mènke mpí mmutōmmú kè dè wenni mesàà, kè Defiibe bí Yaati nè Abudiasi nè Sakarii nè Mesudammu ì do bè ni. Kè Defiibe təbè bèè nɔ nke bie ndebémbénnè ke nənnè mudèmmú. ¹³ Kè bè mbaké bèè tɔu tinentì, ke bakénè betōmbè beməu bá wè nè o tōmmú. Kè Defiibe təbè tu bepátíwāàbè ke baanè Kuyie nciētè tōmbè nè yebòrè.

¹⁴ Bè dèi dī mōnnì idífítì bè do dɔú nyì ti Yiè nKuyie nciētè mieke, kè ikuó niùtì Idikiya yà ti Yiè nKuyie nkuó pátíri, kù do duó nyì Məyiisi kòò ì wāri. ¹⁵ Kè Idikiya náké opátíwāàtì Safāā ke dò: M pètè ikuó pátíri ti Yiè nKuyie nciētè, ké dī nhò duó. ¹⁶ Kè Safāā dī tɔo okpààtì, kóò náké nè mutōmmú kpeti ke dò: Tínti a kó betōmbè ti pīmumu mutōmmú a do yē ntí dɔò mù. ¹⁷ Ti tùótému ti Yiè nKuyie nciētè kó idífítì iməu ke duó mbèè baké mutōmmú nè betōmbè.

¹⁸ Kè opátíwāàtì Safāā yíé kénáké okpààtì ke dò: Ikuó niùtì diewè Idikiya wèè n duó ndipátíri, ké dī kàà nhokpààtì ìikè.

Sosiasi beémmè Udida
(Wénté 2 Bekpààtìbè 22:11-20a)

¹⁹ Okpààtì kèè mèmmè Kuyie nkuó bè ò kàà nyì kékēté o yààtì, ²⁰ kényú Idikiya nè Safāā Ayikammu nè Mikee bire Abudonni nè opátíwāàtì Safāā nè okpààtì kóo tūntì Asayaa, ké bè náké ke dò: ²¹ Kətenè kébeé nti Yiè nKuyie n kpéí nè Isidayeeriibe səmbə kpéí nnè Sudaa kəbe kpéí ndipátíri bè pèté dī tì nààntì ínkè. Ke yé ti Yiè nKuyie mmieke ti domè mediè mmè, ti yembè í yiemmə ke tūnnè ti Yiè nKuyie yē mmù, tì wāri dipátíri mieke timəu.

²² Idikiya nè okpààtì tǎāté bè kè bèe kəte onitipòkù Udida borè wèè nàá nKuyie mpāānààntì. Ò do tú Asidaa bire Tokiyati bire Sadummu pokù nwe, wèè do baa ikuó yààtì. De kó Kuyie mpāānààntì nààntò do bo Sedisademmu nwe, dicēkarì bè tu dī diheì pànnì, kè bèe ò náké bè tɔ tì. ²³ Kòò bè tēnné ke dò: Kətenè kénáké onitì wèè dī tōnní m borè ke dò: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tū nku tu: ²⁴ Bè kàà ndì pátíri Sudaa kəbe kóo kpààtì dī nàá mmèè yei nkpéí kù yóó mè bənté Sedisademmu èi ndi nè dī kəbe. ²⁵ Bè mè nkù mbəntóomè ke tuò tihúúntì yebəkè bè dōd yè ke íinko ku mieke, nè medəòrimè yeime ku mieke bè yèmu ke í yóó bè bonke. ²⁶ Sudaa kəbe kóo kpààtì wèè dī tōnní kè dī bo beé nti Yiè nKuyie, dí ò náké ke tú, ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tū nkù tu ò kèèmu kù ò náké tì. ²⁷ Ò mè nkèèmə kù náké tì Sedisademmu kpéí kè dè kàáké o yèmmè, kòò kékùnnè omáà

kunku ti Yiè nKuyie nku ìikè, ke kērí o yààti ke kōmmú tinōnnieti. Kunku ku mómmōnku kù kèèmu o dabōnni kunku ti Yiè nKuyie nkuù béi. ²⁸ Ò yóó kōmmu bàmmùu o yembè kùù nkè, kè bèè ò kūnné o yembè fōti o nōnfè í yóó yà meyei nkù yóó bōntémè Sedisadēmmu èi nè di nìtìbè.

Sosias wēte ke tūntemè nè Kuyie mbe kó metaummè
(*Wénté* 2 Βεκράàtìbè 22:20b-23:3)

Ikuó nìùti dièwè Idikiya nè okpààti do ò neínè bè kè bèè wēte kénáké okpààti Kuyie mpāānāanti náantò bè nàké tì, ²⁹ kòo kpààti tō nkè bèè nàké Sudaa tenké kōbe nè Sedisadēmmu èi kōbe ke dō bèè tíí. ³⁰ Bè tíí ndì mōnni kòo kōte ti Yiè nKuyie ncíētè ke neínè Sudaa èi kōbe nè Sedisadēmmu èi kōbe nè ikuó nìùbè nè Defiibe nè Isidayēeribe bemōu bekótìbè nè ibí kòo bè kàa nti Yiè Kuyie nkuó nè ku taummè pátíri bè pēté dì ti Yiè nKuyie ncíētè mieke. ³¹ Okpààti de ncómmú o cónni kébéi ndinùu dì tu bè ntū mbe Yiè nKuyie, ke yíe nku tannò, nè ku kuó, nè ku tié nè be yèmmè memōu, nè be wērímu mumōu. Kè dēe yie nkè bèè na kéndōori ku kuó nè ku taummè pátíri dìi ntō tì yē mmù. ³² Kòo kpààti duó nkè bèè kó dimàà bo Sedisadēmmu èi nè Bensamee tempē nkōbe kè bèè tūnne Kuyie mbè dōdōnè mèè taummè kunku be yembè do tū nkù. ³³ Kè Sosiasii paa mmubōtōmmú Isidayēeribe ekè yemōu mieke, kéduó nkè bèè kó dimàà bo Isidayēeribe tenké kè bè mpí nti Yiè nKuyie ntōmmú kunku Kuyie mbè tū nkù, o fōmmu mumōu mieke, bá bè í nyete be Yiè nKuyie be yembè do tū nkù.

35

Sosias baámmè ndiyentébanni
(*Wénté* 2 Βεκράàtìbè 23:21-23)

¹ Kè Sosiasii baá ndiyentébanni Sedisadēmmu ti Yiè nKuyie nkpríí nkéfié dibanni kó iwūō dibenni kóo tánkù ketiwè kó diyìè tepíítè nè dinaanni. ² Kòo wēte kékanne ikuó nìùbè be tōmmú, kényáúkūnne be kōnti kè bè mpí nti Yiè nKuyie ncíētè kó mutōmmú, ³ kénákénè Defiibe bembè bèè cāā nti Yiè nKuyie ntōmmú kpríí, ke te bè bo tiémmè benìtìbè ke dō: Tannénè ti Yiè nKuyie ntaummè tōu ku cíētè Isidayēeribe kóo kpààti Dafiti bire Sodomō do maá tē, di tēnke í yóó ndi tōu. Pínnè ti Yiè nKuyie ntōmmú kunku di tū nkù nè ku nìtìbè Isidayēeribe. ⁴ Báátínè kēntū ndi naāmuntì duó ke dōmmè nè di tìrè di pí mpímmè mutōmmú kēntū nyIsidayēeribe kóo kpààti Dafiti wāri ìi tié nyē mmù, kòo bire Sodomō ì ikú. ⁵ Mbonè Kuyie ncíētè mieke di cēi tūmmè sitōbè, kēnteennè di kōbe Isidayēeribe be naāmuntì tūmmè titōbè. ⁶ Dī yóó fíé diyentébanni kó iwūō, dōdōnè dimàà mēwénkūmè kó ikuó kéteennè di kōbe kè bèè tūnne ti Yiè nKuyie nnáké tì Mōyiisi kòo tì wāri.

⁷ Kè Sosiasii duó nyiwūō nyIsidayēeribe bèè kó dimàà dè bo be kpríí yepēbe nè yebōbe sikōupísitāāti (3000) nè inààke sikōupísitāāti (3000), kè bè bo fíé diyentébanni. De kó iwūō do tú o kpeyi nyi wenwe okpààti. ⁸ Kòo kpààti kó betūmbèe duōnnè be yèmmè iwūō, kè bè bo fíé dibanni benìtìbè kpríí, nè Defiibe nè ikuó nìùbè Idikiya nè Sakarii nè Yeyēedi bèè kōtí Kuyie ncíētè kè bèè duó nyiwūō ikuó nìùbè kpríí, yepedabe nè yebōbe sikōupísidé nè sikōusikuó (2600) nè inààke sikōusitāāti (300) kè bè bo fíé diyentébanni. ⁹ Kè Defiibe kó bekótìbè Konanniya nè o kōbe Semmaya nè Netanneyēedi nè Asabia nè Yeyēedi nè Yosabadi kè bèè duó nDefiibe yepedabe nè yebōdabe sikōupísinūmmù (5000) nè yenaadakè sikōusinūmmù (500). ¹⁰ Nte bè do tūnte mèè botí dibanni ikuó nìùbè do pímmu be tōmmú kè Defiibe pí mbe kōmu, kè bè ntū nhokpààti dōu ndìi nùu. ¹¹ Kè bè nfeu diyentébanni kó iwūō kè ikuó nìùbè cōu meyiī nDefiibe borè ke cou diwūōtōnni ínkè. Kè Defiibe bie fēú iwūō bè fíé ì. ¹² Ke cānnìnko dèè dō nkétuō nKuyie, kéduó nDefiibe bè dō

nkénte dè, ké me nyí nè inààke, kéntū mMəyiisi kó ikuó duó ke dōmmè. ¹³ Kè bèe túnne be kó ikuó kérénné diyentéban ni kó ipe, kébénné iwūō tei bè cāñné ì Kuyie nkpéi nè sikúmbóò nè tikàdàabuuti nè sidóù, kédeè ké dè totí benitìbè mecāā nkè bèe di, ¹⁴ kédeè kébénné be kpeyi nè ikuó niùbè kpeyi, ke yé ikuó niùtì Anəó bí do pímmè mutōmmú nè keyènkòo ke feu iwūō ke tuò, ke tuònnè mekùò. Dèe kpeí ndo te kè ikuó niùbèe bénné dèe tu be kpeye nè bembè ikuó niùbè kpeye. ¹⁵ Asafu yaábí bèe tu bedèmbè kè bè mpí mbe tōmmú ke tū nDafiti nè Asafu nè Emanni nè Yedutunni Kuyie mpāñáan̄tì náan̄tò okpààtì kou bè do dáu ndi nù. Kè yebòrè kó bebàribè mbaa bá dii bòrì. Bá bè í nyóu be tōmmú, ke yé be kəbe Defiibe do bérímè dèe tu be kpeye. ¹⁶ Mèe botí nku bè tūntemè ti Yiè nKuyie nkó mutōmmú muməu de yiè kébaá ndiyentéban ni, kéntū nhokpààtì Sosiasi kó dinù, kéfié iwūō kétuə nti Yiè nKuyie nwūōtōnni ínkè.

¹⁷ Isidayeyibe bèe kó dimàà do bo ndiyentéban ni, kè bèe yí kébaá mpéèbè bèe í kəorenè mutie mùu muuti be kó dibanni ke dō yewe yeyiekè. ¹⁸ Bè í baá ndiyentéban ni mari me kó kubotí kétúóté Kuyie mpāñáan̄tì náan̄tò Sammuyeyeri kó dimənni kəntò kətuəkenni Sosiasi kó dimənni. Isidayeyibe kpààtìbè òmòu í baá ndiyentéban ni kè di dōnnè Sosiasi baá ndi. Ikuó niùbè nè Defiibe nè Sedisademmu èi kəbe bè do bomu de kó dibanni. ¹⁹ De kó diyentéban ni bè do di baá nhokpààtì Sosiasi kpàtì benni tepítè nè diniínni mieke nke.

Sosiasi kpàtì tūòkemè ti mánku
(Wénté 2 Bekpààtìbè 23:28-30)

²⁰ Sosiasi tūnte dii mənni ti Yiè nKuyie ncíètè kédeè, kè Esibiti kóo kpààtì Neko íténi nè o āñpòmbè ke bo do mudoò Kadikemiisi èi kəbe kukó nhEfadati borè, kè Sosiasii yèroo kéndó kóò bùóténè. ²¹ Kè Nekoo tō nkè bèe ò nàké ke dō n kpeti da dōnnème, fí nSudaa kəbe kóo kpààtì? Dè í tú n kətení yí nke bo dokénè fí nwe, n kətení ke bo dokénè teçíètè n dokùnè tè nte, kè Kuyie nné tú n dōò mecāā, baá dinté Kuyie nkuu m bonè kè meè dəke kù yàà bo da kuə. ²² Bá nè memme Sosiasi me nyí nyie nke bo yóu, kéceete omàà kékəte ke bo ò dokénè. Bá ò í nkènté Neko náan̄tì Kuyie nhò nàké tì kòo tì nàá, kékəte kédò mudoò Neko Mekidoo biriku mieke. ²³ Kè detānnè yembèe ò tā kòo nàké o kó betōmbè ke dō, bèe ò tūóté kè bè ò kòtəmu.

²⁴ Kòo tōmbèe ò dèite o kparinaasāntè mieke kéānné o kparinaasāntè tetè mieke, kóo tō Sedisademmu kòo kú kè bèe ò kūnné o yembè fōti. Kè Sudaa tenkè kəbe beməu nè Sedisademmu èi kəbe beməu kè bèe kari o kúú.

²⁵ Bè yí memme kè Sedemii kuó ndikúdabōnni Sosiasi kpeí, kè benitidadèmbè nè benitipodèmbè kè bèe béi nSosiasi kpeí, kè dè sonnè nke yí Isidayeyibe kó ikuó. De kó dikúdabōnni wàrimu Sedemii kúdabùò mpátìri mieke.

²⁶⁻²⁷ Sosiasi dəòrimè səmmè ò ketémè nè ò pòntémè nè ò pímmè mutōmmú Kuyie nkpéi, ke tū nKuyie nkuó duó ke dōmmè, dè wàrimu Isidayeyibe kpààtìbè nè Sudaa kəbe be* páte mieke.

36

Yoakasi təmè tikpàtì Sudaa tenkè
(Wénté 2 Bekpààtìbè 23:30-24:17)

¹ Dè dōò memme kè dihei yembèe túóté Sosiasi bire Yoakasi, kéduó nkòo túóté o cice fōtìri kəntú okpààtì Sedisademmu. ² Yoakasi do yóo di tikpàtì ke məke yebie nsipísidè nè yètāāti ndi, kəntò tikpàtì ke dō betāābè bètāāti ke bo Sedisademmu. ³ Kè Esibiti kóo kpààtì Neko ò pí nkéduó nkè Sedisademmu èi kəbe nè Sudaa tenkè kəbe nhò yietì dàmpòò, nè timátì péfìtì cidóò sikəupísitāāti (3000), nè mesəə ncidóò sipísitāāti. ⁴ Kè Esibiti kóo kpààtì túóté Yoakasi nantè Ediakimmu kéduó nkòo bo ntú Sudaa tenkè nè

* 35:26-27 Wénté 16:11 nè tìi wènkùnne.

Sedisademmu èi de kóo kpààti. Kè bèe ceete o yètìrì ké nhò yu ke tú Sosakimmu. Kè Neko kònnè o kóo kótì Yoakasi Esibiti.

⁵ Sosakimmu do yóó di tikpàti ke màke yebie nsipísìdé nè yènùmmù ndi kénto tikpàti ke dò yebie ntepítè nè òmáà kédòò ti Yiè nKuyie nho tũ nkù í dó dè. ⁶ Kè Babidònni kóo kpààti Nebukannesaa ò do mudòò kóò pĩ nképítínné disòwũ kó mēfimme kékònnè Babidònni, ⁷ kéntònè ti Yiè nKuyie ncíètè kó tinentì, ké kò nké tì tanné o kó tebòcìètè miēke.

⁸ Sosakimmu dòòrìmè sòmme, isàke kperε ò dòò dè, nè tìi ò tũòkení dè wàrimu Isidayεeribe kpààtibè nè Sudaa kòbe be páte* miēke. O bire Sosakinni weè do sòtè tikpàti.

⁹ Sosakinni do yóó di tikpàti ke màke yebie ntepítè nè yèni ndi, kénto tikpàti betààbè bètããti nè yewe tepítè ke bo Sedisademmu, kédòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè. ¹⁰ Dibenni pànni yètìní dìi mònni kòo kpààti Nebukannesaa ò pí nkékònnè, kéntònè ti Yiè nKuyie ncíètè kó tinenkpetì. Kòo túótè o cice nantè Sedesiasi kè weè ntú okpààti Sudaa tenkè nè Sedisademmu.

Sedesiasi tumè okpààti Sedisademmu

(Wénté 2 Bekpààtibè 24:18-25:21 nè Sedemii 39:1-10. 52:1-27)

¹¹ Sedesiasi do yóó di tikpàti ke màke yebie nsipísìdé nè òmáà ndi kénto tikpàti ke dò yebie ntepítè nè òmáà ke bo Sedisademmu. ¹² Kòo dòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, kunku ò tũ nkù, ò í nkékùnnε omáà Kuyie mpããnáànti náàntò Sedemii ìikè, wenwe ti Yiè nKuyie ndo náànnè wè kòò ò náá. ¹³ Kòo yete okpààti Nebukannesaa kpeti. Nebukannesaa do duó nkòò ò dòúnnèmu dinùù ké yú Kuyie nyètìrì, ke bo nyíé nho kpeti. Bá nè memme kòo kpénkùnnε o to kéyete ti Yiè nKuyie kunku Isidayεeribe tũ nkù. ¹⁴ Ikuó niùbè kó bekótìbè nè benitìbè kè bèe súú mbè bo nyetírímè ti Yiè nKuyie nkpeti, kètũnnε ibotí teli dòòri ìi sòke kperε, kécake ti Yiè nKuyie ncíètè bè do cànné tē Sedisademmu. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie mbe yembè do tũ nkù do dómμ kédεtè ku nìtibè nè ku cìètè, kèntũònni ku tōrè sãã kè yè bè caú. ¹⁶ Kè Isidayεeribe ndaú ku pããnáànti náàmbè, ke bè sènkε ke bè sãã, nké ti Yiè nKuyie mmieke yàa bè còúténè, bá bè í mmòke bè bo yímè ké kè còóné. ¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Babidònni kóo kpààti bè do mudòò kékuò bekpàrinuòmbε nè bebémbè nè isapũmbi nè bekótìbè nè sidakóó, ké mbè kòùtìnè Kuyie ncíètè miēkoo, bá ò í nsuó nhòmòu. Kuyie nkuu do bè nhò duó mbemòu. ¹⁸ Kòo kpààti Nebukannesaa éi Kuyie ncíètè kó tinenti tidietì nè tisàmpótì nè ku cìètè kó tikpàti, nè okpààti kpeti nè o tũmbè kpeti, demòu ké dè kònnè Babidònni. ¹⁹ Kòo cóu nKuyie ncíètè képuò Sedisademmu kó kuduotí kécóu ntekpààticìètè nè bekpεrìbè kpesi, kécake dihei kó tinensààti timòu, ²⁰ kèpímmú bèè do yenté yenté kékònnè Babidònni ké me nyínè okpààti nè o bí, kè bè ntú tidaati kè Peresi kó dikpààtiyuu yàa còúténè tikpàti. ²¹ Memme ti Yiè nKuyie ndo nàké tì ku pããnáànti náàntò Sedemii tì dòòmè. Kù do ò nàké ke dò: Be èi dìi yóó dòúnko yebie nsipísìyiekè miēke, káfóò nsiom̀p̀usi kó yebie mbè na mbaà nyè.

Okpààti Siduusi duómme dinùù kè Sifube bo kò nkémaá Kuyie ncíètè

²² Peresi kóo kpààti Siduusi kpàti benni ketiri miēke nke kè Kuyie nni ndó kédòò kù do nàké tì ku pããnáànti náàntò Sedemii, kòo tì wàri. Memme Kuyie mbenkemè okpààti Siduusi ò dò nkédòò tì, kòo tì wàri kè bèe dari yepáte o èi dimòu kèpĩkè ke dò: ²³ Ti Yiè nKuyie nkùu bo kéínkè kùu n duó nyekpààtiyò yemòu kutenkù kè n yè baké, kuù n nàké ke tú n kù maá tecìètè Sedisademmu Sudaa tenkè miēke. Díndi bèè kó dimàà tu Kuyie nkòbe kù ndi bonè kè di kò Sedisademmu Sudaa tenkè ké kù maá tecìètè.

* 36:8 Wénté 16:11 nè tìi wènkùnnε.

Esitadasi Di mpátiri to tìi náantì

Esitadasi nè Nšemii de kó yepáte yedé ti náá nSifube bè do pìmmú bè kékonnè Babidōnni kè bèè konní be èi Sedisademmu, be kó tináantì nti.

Tìi wàri de kó yepáte yedé ye mieke tìi dōò tìnti yebie ntekòutè mieke. Esitadasi kó dipátiri ti náá mPeresi tenkè kóo kpààti Siduusi pāmè mme kuce meketimè Sifube kè bè konní Sedisademmu. Bè do konní kékete kémaá diwūōtōnni ndi bè do feu dè iwūō Kuyie, de kó difōnkúò yebie mmayè kè bèè maá Kuyie nciētè Dadiyuusi tu dii mōnni okpààti (5:1-2). Asee nè Sakarii bè tu dii mōnni ndi Kuyie mpāñnāantì náambè. Kè dende pēētè kè Peresi tenkè kóo kpààti Aditakisēsii tō Esitadasi wèè do tú ikuó niùti nè i wāàti Sedisademmu, kòo yáúkūnne benitibè kōnti Kuyie mbáámmù bíékè.

Di mpátiri náantì duó ke dōmmè

1. Okpààti duómmè dinùù Sifube kè bè bo kò nkémaá Kuyie nciētè 1
2. Sifube bèè kò nKuyie nciētè kó mumarimù 2
3. Bè íimmè Kuyie mbáámmù 3
4. Be dootitòbè kó tináantì kēntò kētuoekenè bè baámmè diyentébanni 4-6
5. Esitadasi pī mmùù tōmmú 7-10

Okpààti Siduusi duómmè dinùù kè Sifube bo kò nkémaá Kuyie nciētè

¹ Peresi tenkè kóo kpààti Siduusi kpàti benni ketiri mieke kè ti Yiè nKuyie nní ndó kédòò kù do nàké tì ku pāñnāantì náantò Sedemii kòò tì wàri. Mēmme ti Yiè nKuyie mbenkemè okpààti Siduusi ò dō nkédòò tì kòò tì wàri, kēpīēké ke dō: ² Ti Yiè nKuyie nkùù bo kēinkè kuù n duó nyekpààtiyò yemòu kutenkù kè n yè baké. Kuù n nàké ke tú n kù maá teciētè Sedisademmu Sudaa tenkè mieke. ³ Dindi bèè kó dimàà tu ku kòbe kù ndi bonè kè di kòte Sedisademmu Sudaa tenkè kè kù maá teciētè. Kuyie nyIsidayeeriibe tū nkù bo Sedisademmu nwe. ⁴ Isidayeeriibe bo yèè kàrè kòbe yíe timátì péitì nè mesòò nè tinentì nè iwūō kè bè pānè yepārè be yèmmè kpeye ti Yiè nKuyie nciētè marimù kpéi nSedisademmu.

⁵ Mēmme Sudaa wuò nkòbe kó bekótibè nè Bensamee kòbe nè ikuó niùbè nè Defiibe Kuyie nnampe bèè kó meyèmmè kè bèè ité kébáátì ke bo kò nSedisademmu kémaá ti Yiè nKuyie nciētè. ⁶ Kè be pēetitòbèè bè teennè mesàà nkè bè pāmmú timátì péitì nè mesòò nnè tinentì nè iwūō nè tinentì teti tìi donku yòù, bè í nkàannè ketike bèè dó kēpā nè be yèmmè be kó yepārè.

⁷ De kó difōnkúò kòo kpààti Siduusii duó nkè bèè denneni ti Yiè nKuyie nciētè kó tinentì okpààti Nebukannesaa do tūótè tì kētannè o bōōciētè. ⁸ Kòo duó nkè odítisōnniwè Mitidedati tì denneni kékaa nkè tì duó nSudaa kòbe kóo kpààti Sebasaa. ⁹ Nte bè do kàa nde kó tinentì kè tì mmàmè: Mesòò nyebò sipisitàāti, timátì péitì yebò tekoupiitè (1000), yese sipisidè nè yèwei. ¹⁰ Isəbòòke sipisitàāti, timátì péitì ibòòke isàayi tekoupiitè (1000), itei ìi kó kuwenniku í ì mǎnnè sikousinàà nè tepíitè (410) nè titeti tekoupiitè (1000). ¹¹ Kè bèè tì bâte tisōnentì nè timátì péitì kpeti kè tì mbo sikoupiisinnūmmù nè sikousinàà (5400), kè Sebasaa ndè tō demòu bè itì dii mōnni ke kūnti Sedisademmu.

2

Sifube bèè do kò nSedisademmu bè do mamè

¹ Nte Isidayeeriibe do ité Babidōnni okpààti Nebukannesaa do pìmmú bè kè bè ntú tidaatì o cie, kēitè kékonnì Sedisademmu Sudaa tenkè bá wè kòo kari o èi. ² Nte bèè do bè ni be yètè: Sodobabēedi nè Sosuwee nè Nšemii nè Sedayaa nè Ededayaa nè Maadosee nè Bidisanni nè Misipaadi nè Bikibaii nè Deummu nè Baana.

Beè naàmùnti tu tii:

³ Padosi kó kunaàmùnkù kàbe do bo sikəupísidé nè tekòutè nè sipísiyiekè nè bèdébè mbe (2172).

⁴ Kè Sefatia naàmùnkù mbo sikəusitāāti nè sipísiyiekè nè bèdébè (372).

⁵ Kè Adaa naàmùnkù kàbe mbo sikəusiyiekè nè sipísiyiekè nè bènùmmù (775).

⁶ Kè Pasati-Məabu naàmùnkù kàbe mbo sikəupísidé nè sikəusini nè tepítè nè bèdébè (2812), Sosuwee nè Soabu be yaàbí nyi.

⁷ Kè Edammu naàmùnkù kàbe mbo tekəupítè nè sikəusidé nè bènàà (1254).

⁸ Kè Satuu naàmùnkù kàbe mbo sikəusiwèi nè sipísinàà nè bènùmmù (945).

⁹ Kè Sakaii naàmùnkù kàbe mbo sikəusiyiekè nè sipísikuò (760).

¹⁰ Kè Bani naàmùnkù kàbe mbo sikəusikuò nè sipísinàà nè bèdébè (642).

¹¹ Kè Bəbairi naàmùnkù kàbe mbo sikəusikuò nè sipísidé nè bətāāti (623).

¹² Kè Asikadi naàmùnkù kàbe mbo tekəupítè nè sikəusidé nè sipísidé nè bèdébè (1222).

¹³ Kè Adonnikammu naàmùnkù kàbe mbo sikəusikuò nè sipísikuò nè bəkuò (666).

¹⁴ Kè Bikiabaii naàmùnkù kàbe mbo sikəupísidé nè sipísinùmmù nè bəkuò (256).

¹⁵ Kè Adinni naàmùnkù kàbe mbo sikəusinàà nè sipísinùmmù nè bènàà (454).

¹⁶ Kè Ateε naàmùnkù kàbe Esekiasi yaàbí mbo sipísiwèi nè bəni.

¹⁷ Kè Besaii naàmùnkù kàbe mbo sikəusitāāti nè sipísidé nè bətāāti (323).

¹⁸ Kè Yoda naàmùnkù kàbe mbo tekòutè nè tepítè nè bèdébè (112).

¹⁹ Kè Asummu naàmùnkù kàbe mbo sikəusidé nè sipísidé nè bətāāti (223).

²⁰ Kè Kibaa naàmùnkù kàbe mbo sipísiwèi nè bènùmmù.

²¹ Kè Betideemmu kó teheitè kàbe mbo tekòutè nè sipísidé nè bətāāti (123).

²² Kè Netofaa kó teheitè kàbe mbo sipísinùmmù nè bəkuò.

²³ Kè Anatəti kó teheitè kàbe mbo tekòutè nè sipísidé nè bəni (128).

²⁴ Kè Asimafeti kó teheitè kàbe mbo sipísinàà nè bèdébè.

²⁵ Kè Kidiati-Yeadimmu nè Kefidaa nè Bedəti de kó yehəkè kàbe mbo sikəusiyiekè nè sipísinàà nè bətāāti (743).

²⁶ Damaa nè Kebaa kè de kó yehəkè kàbe mbo sikəusikuò nè sipísidé nè òmáà (621).

²⁷ Kè Mikimasi εi kàbe mbo tekòutè nè sipísidé nè bèdébè (122).

²⁸ Betēedi nè Aii kè de kó yehəkè kàbe mbo sikəusidé nè sipísidé nè bətāāti (223).

²⁹ Kè Nebo kó teheitè kàbe mbo sipísinùmmù nè bèdébè.

³⁰ Kè Makibisi εi kàbe mbo tekòutè nè sipísinùmmù nè bəkuò (156).

³¹ Kè Edammu təu kó kunaàmùnkù kàbe mbo tekəupítè nè sikəusidé nè sipísinùmmù nè bènàà (1254).

³² Kè Adimmu naàmùnkù kàbe mbo sikəusitāāti nè sipísidé (320).

³³ Dədi εi nè Adidi nè Onəə kè de kàbe mbo sikəusiyiekè nè sipísidé nè bènùmmù (725).

³⁴ Kè Sedikoo εi kàbe mbo sikəusitāāti nè sipísinàà nè bènùmmù (345).

³⁵ Kè Senna εi kàbe mbo sikəupísitāāti nè sikəusikuò nè sipísitāāti (3630).

³⁶ Kè ikuò niùbè Yedaya naàmùnkù kàbe Sosuwee yaàbí mbo sikəusiwèi nè sipísiyiekè nè bətāāti (973).

³⁷ Kè Imεε naàmùnkù kàbe mbo tekəupítè nè sipísinùmmù nè bèdébè (1052).

³⁸ Kè Pasuu naàmùnkù kàbe mbo tekəupítè nè sikəusidé nè sipísinàà nè bəyiekè (1247).

³⁹ Kè Adimmu naàmùnkù kàbe mbo tekəupítè nè tepítè nè bəyiekè (1017).

⁴⁰ Defiibe nè Sosuwee nè Kadimiēdi Odafia kè be yaàbí mbo sipísiyiekè nè bènàà.

⁴¹ Kè Asafu naàmùnkù kàbe mbo tekòutè nè sipísidé nè bəni (128) beè do tú bedèmbè Kuyie nciētè mieke.

⁴² Sadummu nè Ateε nè Tadiməə nè Akubu nè Atita nè Sobaii beè kó ibi do tú bəè bàa Kuyie nciētè kó yebòrè kè bə mbo tekòutè nè sipísitāāti nè bəwèi (139).

⁴³ Tisisa nè Asufa nè Tabaṣṣi beè kó tinaàmuntì kàbe do pí mmutḡnyḡḡmmù Kuyie nciētè mieke, ⁴⁴ nè Kedosi nè Siyaa nè Padonni be naàmuntì kàbe, ⁴⁵ Debannaa nè Akaba nè Akubu be naàmuntì kàbe, ⁴⁶ Akaabu nè Sammudaii nè Annani be naàmuntì kàbe, ⁴⁷ Kidèdi nè Kasaa nè Edaya be naàmuntì kàbe, ⁴⁸ Edetisinni nè Nekoda nè Kasammu be naàmuntì kàbe, ⁴⁹ Usaa nè Pasiyaa nè Besaii be naàmuntì kàbe, ⁵⁰ Asina nè Meunimmu nè Nefusimmu be naàmuntì kàbe, ⁵¹ Bakibuku nè Akufa nè Aduuri be naàmuntì kàbe, ⁵² Basiduti nè Meyida nè Adisa, ⁵³ Badikosi nè Sisedaa nè Tamasi be naàmuntì kàbe, ⁵⁴ Nesiasi nè Atifa be naàmuntì kàbe.

⁵⁵ Sadomḡḡ kó betḡmbè kó tinaàmuntì kàbe do tú: Sotaii nè Sofedeti nè Peduda be naàmuntì kàbe, ⁵⁶ Yaada nè Dadikonni nè Kidèdi be naàmuntì kàbe, ⁵⁷ Sefatia nè Atidi nè Pokedeti-Asebaimmu nè Ami be naàmuntì kàbe.

⁵⁸ Bemḡu kè bèe wēnné kēmbō sikḡusitāāti nè sipisīwei nè bèdébè (392).

⁵⁹ Bèè do ité Babidonni kékò nSedisademmu ke í nna kénáké weti weti kébenke bè tumè Isidayeeriḡe. Bèè do bonní bè mbe Tedi-Medaa nè Tedi-Adisaa nè Kedubu nè Adanni nè Ime. ⁶⁰ Dedaya nè Tobiya nè Nekoda be naàmuntì kàbe mbe kè bè mbo sikḡusikuḡ nè sipisīnūmmù nè bèdébè (652).

⁶¹ Ikuḡ niùbè mieke kè bèmabè mbo: Obayaa nè Akikoti nè Badisidaii be naàmuntì kàbe. Badisidaii do tūtóté onitipòkù mḡu nwe kòò tu Kadaadi ei kou, kòò tūtóté de kó diyètiri. ⁶² Kè bèe wammú o botí kó diyètiri kémónté, ké bè bàa ikuḡ tōmmú. ⁶³ Kè kùmandáà bè bàa ke dḡ bè báa di bè pā mùù dii Kuyie kénkémúnè ikuḡ niùti bo beémmè Kuyie nnè ikuḡ nenti bè tu tì udimmu nè tumimmu.

⁶⁴ Bemḡu kè bèe wēnné kēmbō sikḡupísìnàà nè sikḡupísidé nè sikḡusitāāti nè sipisīkuḡ (42360), ⁶⁵ ke né mbúúti tidaati nè benitipotḡmbè kè bembe mbo sikḡupísīyiekè nè sikḡusitāāti nè sipisītāāti nè bèyiekè, (7337) kè benitidadèmbè nè benitipodèmbè, kè bembe mbo sikḡusidé (200). ⁶⁶ Kè sisēí mbo sikḡusiyiekè nè sipisītāāti nè sikuḡ (736), sāmmarímú nè sisēí dè wēnné ke peité si kè si mbo sikḡusidé nè sipisìnàà nè sinūmmù (245). ⁶⁷ Kè yòyóbè mbo sikḡusìnàà nè sipisītāāti nè bènūmmù (435) kè sāmmarímúbè mbo sikḡupísikuḡ nè sikḡusiyiekè nè sipisidé (6720).

⁶⁸ Bè tūḡke dii mḡnni Sedisademmu ti Yiè nKuyie nciētè kó dihei kè be cēí kó bekótibè mabèe pāmmú be yèmmè kó yepāre kè bè bo wēte kémaánè Kuyie nciētè te fḡtiri. ⁶⁹ Kè bèe pā be wērimú màmmè kè de kó yepāre mbo yēsḡwèrè sikḡupísikuḡ nè tekḡupítè (61000), medítibii sikḡupísīnūmmù (5000), yekḡutéyāḡbòrè tekḡutè (100).

⁷⁰ Ikuḡ niùbè nè Defiibe nè betḡbè bèè tu bedèmbè nè bèè bàa Kuyie nciētè kó yebòrè nè bèè tu betḡmbè te mieke, kè bèe kari yehèkè bè bè duḡ nyè kè Isidayeeriḡe sḡmbeḡe kari be ekè bè do te yè nè dimḡnni.

3

Sosuwee nè Sodobabeedi bè wēte ke ímmè Kuyie mbáámmù

¹ Dibenni tḡnkù yiénwè mieke ke sḡ nyIsidayeeriḡe kàri be ekè ke dèè. Kè bèe wēnné dinùù dimáá kḡtíi nSedisademmu. ² Kè Yotisadaki bire Sosuwee nè o tebíi ikuḡ niùbè tḡbè nè Sodobabeedi Seditieri bire nè o tebíi kè bèe ité kémaá diwḡḡtḡnni Kuyie nyIsidayeeriḡe tū nkù kpéi nke bo kù fié iwḡḡ kù do duḡ nyi kuḡ ku kóo tḡnti Mḡyiisi kòò ì wāri ì yē ndè ndḡmmè. ³ Bá nè bè do me ndémè dihei yembè kè bèe wēte kémaá ti Yiè nKuyie ndiwḡḡtḡnni di do bo dii fḡtiri kḡffé iwḡḡ, dikúnweñni kpèyi nè kuyuoku kpèyi. ⁴ De kó difḡnkúò kébaá ntitouti kó dibanni tì wāri ke yèmmè kḡffé Kuyie nyiwḡḡ bè do dḡ nké ì fiémè, dibanni kó yewe mieke bá dii yie nè di kó iwḡḡ ì dḡ nkémmámè, ⁵ kḡffé bè ḡḡ fié ì bá dii yie kḡtuḡ, kḡfiénè otḡnkù pḡnwè kó dibanni kpèyi nè ti Yiè nKuyie nkó yebaa nteyè

kpɛyi. Ke né mbúúti be yèmmè kó yep̄ārè bè do kù p̄ammú yè. ⁶ Ot̄ankù yiénwè kó diyie ketirì kè bèe keté bè bo nfeumè ti Yiè nKuyie nyiwũ ðe ke tuò mbá bè mu nyí d̄aú ti Yiè nKuyie ncíètè kó dipũ.

⁷ Kè bèe yietí idítí betácíèbè nè bedayaàbè, kédúò ntidiiti nè menaà nnè mekùò nSit̄õ nè Tiiri èi k̄abe kè bè bo k̄ate Dimaa kéwaá ndetekperè kó ideí ké dè tannéní dàméèrì, kè dèe cúté Safaa èi. Peresi kóo kp̄àtì Siduusi weè do bè duò ndinùù kè bèe mè d̄d̄.

⁸ Dibenni dérinnì do ndi nè bè tũðkemè Sedisademm̄u Kuyie ncíètè borè ot̄ankù odèrì mièke. Kè Sedobabæedi Seditieri bire nè Sosuwee Yotisadaki bire nè be tebíi nè ikuó niùbè nè Defiibe nè Isidayæribe s̄ombe bèè do konní Sedisademm̄u, kè bèe keté mut̄ommú. Bè do t̄ãátè Defiibe mièke nke bedap̄ambè bèè m̄ðke yebie nsipísidè s̄idè k̄ento ke deètinko, kè bè nni ti Yiè nKuyie ncíètè kó mut̄ommú. ⁹ Mèmm̄e Sosuwee nè o bí nè o tebíi Kadimièdi nè o bí nè Odaya kó ibí, kè bèe w̄enné dinùù ðimáà k̄enni Kuyie ncíètè kó bet̄ombè kè Enadadi naàmunkù k̄abe Defiibe mbè teènnè.

¹⁰ Bemaribè d̄aú ndì m̄onni ti Yiè nKuyie ncíètè kó dipũ kè ikuó niùbèe dáátí ikuó yàt̄i k̄enheu sihéú, kè Defiibe Asafu naàmunkù k̄abe t̄úótè tik̄apenti ke bo s̄ant̄enè ti Yiè nKuyie, Dafiti Isidayæribe kóo kp̄àtì do t̄i w̄ari ke yè ndè ndommè. ¹¹ Kè bè ndiè ke s̄ant̄í ti Yiè nKuyie nke kù d̄aúnne mut̄ommú kè bet̄abè c̄òu nke tú kù wennimu ke dó Isidayæribe s̄ã. Kè benit̄ibè bem̄ou ȳiútí ke s̄ant̄í ti Yiè nKuyie mbè d̄aú mmèè kp̄éi ku c̄iètè kó dipũ.

¹² Kè ikuó niùbè kusúkù nè Defiibe kusúkù bèè k̄oté ke do yà Kuyie ncíètè ketitè, kè bembè nti yedabùò mbè d̄unko ðì m̄onni ti Yiè nKuyie ncíètè kó dipũ, kè bet̄abè bie ȳiútí. ¹³ Bè í nna ke bàte iyútii nè yedabùò, dè do yiè ke d̄étírí mediè mme.

4

Sifube dootit̄abè do d̄ómè k̄écónné mut̄ommú

¹ Kè Sudaa k̄abe nè Bensam̄e k̄abe kè be dootit̄abèe keè bèè konní Babid̄onni bè maámè ti Yiè nKuyie nyIsidayæribe t̄u nkù c̄iètè, ² k̄éitè k̄ék̄ate k̄éyà Sodobabæedi nè Sosuwee nè beheik̄enkótibè mabè ké bè nàké ke d̄: Ti dó ke di w̄ennén̄emu kè ti maá Kuyie ncíètè, ti t̄ummu di kó Kuyie. Nè Asidii kóo kp̄àtì Edi-Adonni ti t̄onímè die nti kù feumu iwũ.

³ Sodobabæedi nè Sosuwee nè Isidayæribe kó bekótibè kè bèe bè nàké ke d̄: Dè báa yie nkè tí w̄enné tínti nè d̄indí k̄émaá ti Yiè nKuyie nti t̄u nkù tecíètè. T̄i d̄ò nkè t̄è maá timáà. Peresi kóo kp̄àtì Siduusi weè ti duò ndinùù.

⁴ Kè diheì k̄abe ítè k̄écómmú ke bo ȳarík̄unne Sudaa k̄abe k̄ont̄i ké bè ãnné kuf̄d̄waá nkè bèe yóu mumarimù. ⁵ Kè bèe yietí Peresi kóo kp̄àtì t̄ombè kè bè bo cónné nKuyie ncíètè marimù kó mut̄ommú. Kè bè mme nh̄õ Siduusi kp̄at̄i tim̄ou mièke k̄etann̄enko Dariyuusi k̄peti mièke.

Bè nàkémè okp̄àt̄i Aditakis̄esi Sifube kp̄éi

⁶ Okp̄àt̄i Siduusi kp̄at̄i ketírí ðì m̄onni ndi Sifube dootit̄abè w̄arimè dipátírí k̄ewátí Sudaa tenkè k̄abe nè bèè bo Sedisademm̄u.

⁷ Aditakis̄esi tu ðì m̄onni Peresi kóo kp̄àt̄i, kè Bisidamm̄u nè Mitidedati nè Tabæedi nè be t̄ontit̄abè mabè, kè bèe ò w̄ari dipátírí nè Aramu èi k̄abe kó tináant̄i.

⁸ Kè Deummu k̄umàndáà nè opátíwãt̄i Simisaii kè bè múnke w̄ari dipátírí okp̄àt̄i Aditakis̄esi bèè bo Sedisademm̄u be kp̄éi nke d̄:

⁹ Mí nkumàndáà Deummu nè opátíwãt̄i nè tit̄ontit̄abè bèè bo Dinni èi nè Afadisataki nè Tadipedi nè Afadasi nè Edesi nè Babid̄onni nè Susi nè Dena nè Edamm̄u de kó yehèkè k̄abe, ¹⁰ nè ibotí t̄èi okp̄àt̄i dièwè Asinnapaa do p̄im̄múní bè ké bè k̄anne Sammarii nè kukó nhEfadati yáà kó yehèkè t̄eyè.

¹¹ Nte bè do wàri dii pátíri kéduó nhokpààti Aditakisesi ke tú: Tínti a kó betōmbè nè bèè bo kukó nyàà nè betōbè, tî da wàri di mpátíri, ¹² ke dó ké da náké kétú Sifube bèè iténí a cie ke konní Sedisademmu bè wête ke maámu dihei dii do yete a kpeti, dihei yonkuri, bè ínkomu iduotí ke dammù ke bo dóu ndipũ. ¹³ Okpààti, á nyé ke dò nkè bè wête ke di maá ke íi ndi duotí di nítibè ténke í yóó nyieti dàmpòò yoo dihei kó idíítí yoo tipotanti kpeyi de mōnni a nyé ke dò nha eì citemu. ¹⁴ Deè te tínti bèè tu a kpààtiyuu kōbe ke da mōkenè metaummè dè í ti naati bè bo da sènkèrimè, deè te kè ti dó ké tì nda náké. ¹⁵ Kàa fié dihei kó yepáte de kó benitibè kó tináahti kèyà de kó dihei do yetemu bekpààtibè kpeti kéndōari bè í dó dè, bè baa yetírímu bekpààtibè nè bè bomè, deè do te kè bèe pante be eì. ¹⁶ Ti da náámmu ke tú kàa yóu kè bè wête ke maá dihei ke íi nyiduotí a ténke í yó mmōke ketenkè kukó nyàà.

Okpààti Aditakisesi bè tēnnémè dipátíri

¹⁷ Mēmme kòo kpààti wàri ké bè tēnné ke dò: Mí nhokpààti mî wàri di mpátíri kùmàndáa Deummu nè opátíwãàti Simesaii, nè betōntitōbè bèè bo Sammarii nè betōbè bèè bo kukó nyàà mî di dōunko.

¹⁸ Dipátíri di n duōnní di, bè di nni nkàammù ke n cēí. ¹⁹ Kè n duó nkè bè fié yepáte ke s̄́ nde kó dihei nè di bomè di í yíé mbekpààtibè kpeti, ke ãã yekpàrè bá dii mōnni ke yetírí bekpààtibè. ²⁰ Bekpààti diebè do buotému Sedisademmu kémbaké kukó nyàà kó yehékè kè bè mbè yietí dàmpòò nè iheikèndíítí nè tipotanti kpeyi. ²¹ Nè de kpéí duōnnè ké bèe cōnné mutōmmú ke báá sōoté mumarimù kénkémúnè m bo wête kéduómmè dinù. ²² Dí ndakè ke báá wánnè de kó tináahti kè meè dōke de kó mecaarimè bo nsókè ke déúkú kè dè ti yonkenè tínti bekpààtibè.

²³ Bè kàa ndi mōnni okpààti Aditakisesi wàri dii pátíri kùmàndáa Deummu ìkè nè opátíwãàti Simesaii nè betōntitōbè kè bèe íte mecãá kékote Sedisademmu Sifube borè ke neiné behããpōmbè kécōnné mutōmmú nè muwērímú. ²⁴ Mēmme Kuyie ncíētè marimù kó mutōmmú cōmmúmè Sedisademmu, kécōmmú kè dè yàà tuōkenè Peresi kóo kpààti Dadiyuusi kpàti benni déri.

5

Bè wête kēsōotémè Kuyie ncíētè kó mumarimù

¹ Kè Kuyie mpããnáahti náambè Ido bire Sakarii nè Asee, kè bè mbè nàá nKuyie mpããnáahti Sifube bèè bo Sudaá tenkè nè Sedisademmu. Kè bè bè nàá nKuyie nyIsidayeeri be tū nkù kùu bè baké kù bè náké tì. ² Mēmme Sodobabæedi Seditieri bire nè Sosuwee Yotisadaki bire kè bèe íte kèpí nKuyie ncíētè mumarimù Sedisademmu mieke, kè Kuyie mpããnáahti náambè bè bonè ke bè teénnè.

³ De mōnni kè kukó nyàà kóo kùmàndáa Tatennaii nè Sedaa-Bosinaii nè betōntitōbè, kè bèe kote kébeke Sifube ke dò: We ndi duó ndinùu kè di maá Kuyie ncíētè ke íinko iduotí? ⁴ Di yètè tu ba díndi bèè maá dihei ke íinko iduotí?

⁵ Kè Kuyie mme nní ríbonè Sifube kó bekótíbe bá bè í cōnné be tōmmú, kè bè nsókè mutōmmú kékémúnè bè bo duómmè okpààti Daryuusi yepáte kòo bè tēnné o kperi de kó tináahti ínkè.

Sifube dootitōbè wàri dii pátíri ke duó nDaryuusi

⁶ Nte dipátíri kukó nyàà kóo kùmàndáa Tatennaii nè Sedaa-Bosinaii nè betōntitōbè bè do duó ndi pátíri Daryuusi. ⁷ Nte bè do di wàri mēè botí: Okpààti diwè Daryuusi ti da dōunkomu, mbo kè dè naati.

⁸ Okpààti ti dó ké da náké ke tú: Ti kōtemu Sudaá kōbe kó dikari Kuyie ncíētè borè ke s̄́ mbè maá Kuyie ncíētè nè yetárè ke commu yesãnkè imarí cuokè ke pí mmutōmmú mesàà nkè mù kèrí. ⁹ Kè ti beke bèè ni mutōmmú, wèè bè duó ndinùu kè bè maá Kuyie

ncíètè ke ìinko dihei kó iduotí? ¹⁰ Kè ti bè biéké be yètè ke yè wāri ke bo yè nda duó. ¹¹ Kè bè ti tḗnéné ke tú, bè tu Kuyie nkùù baké kéínkè nè ketenkè ku kàbe mbe, kè be kóo kpààti dièwè mǎu wèè do maá Kuyie ncíètè nè dimònni. ¹² Kè be yembèe cààrè Kuyie nkùù bo kéínkè kè ku mieke be yè, kè kùu duó nkè Kandee kàbe kóo kpààti Nebukannesaa wèè bo Babidōnni kòo bè pònte ke taunnè Kuyie ncíètè kè bè kōnnè Babidōnni kè bè ntú tidaati. ¹³ Mèmmè okpààti Siduusi kpàti benni ketiri mieke kòo duó ndinùù ke dò bèe wēte kè tè maá. ¹⁴ Kòò tùóté Kuyie ncíètè nenti meso nnè timáti péiti okpààti Nebukannesaa do tùóté tì Kuyie ncíètè mieke Sedisademmu kékōnnè Babidōnni kétanne tebōcīètè, kòò tì duó Sesibasaa wèè tu be kóo kùmàndáà. ¹⁵ Kòò ò nàké ke tú wèe tùóté de kó tinenti kékōtenè Sedisademmu Kuyie ncíètè borè kéwēte kè tè maá te fòtìri. ¹⁶ Mèmmè kè Sesibasaa kote ke púúté Kuyie ncíètè Sedisademmu kè bè kpaá ke tè maá, bá tè í dèè. ¹⁷ Okpààti kàa bo yie mbèe fié Babidōnni kóo kpààti kó yepáte kényà kè nsà kòo kpààti Siduusi mènke do duó ndinùù ke dò bèe wēte kémaá Kuyie ncíètè Sedisademmu. Kè bè dèè okpààti, á ti nàké a yèmmè dòmmè de kó tináànti ìnkè.

6

Okpààti Dariyuusi bè tḗnéné tì

¹ Mèmmè kòo kpààti Dariyuusii duó nkè bèe fié Babidōnni èi kó tinenti nè yepáte yèè to dihei kó tináànti duó duó sì cēi mieke, ² kényà kupátikōnkù makù Medii kó kutempē Ekibatanni èi kó tecēkpetè matè mieke, kè kù citi ke wāri ke tú: Nte tìi dǎà.

³ Okpààti Siduusi kpàti benni ketiri mieke kòo duó ndinùù ke dò: Bèe wēte kémaá Kuyie ncíètè Sedisademmu te fòtìri te pūù borè, kè bè nfeu Kuyie nyiwūō te mieke, bèe tè maá kè te cómmè mbo métìrìbè sipísitàāti, mepēkùmè meè máà. ⁴ Bèe cōnnè titápièti icuú ìtāāti tidabētì kucuú kumáà, okpààti kó ditou kó idíítì ìi yó nyietì te marimù kó idíítì. ⁵ Kè dèè tukúnè Kuyie ncíètè kó tinenti, meso nkpeti nè timáti péiti kpeti okpààti Nebukannesaa do tóni tì Sedisademmu kékōnnènni Babidōnni bèe tì tḗnéné Sedisademmu Kuyie ncíètè bá kùù nenkù ku fòtìri.

⁶ De kó difōnkúò kè okpààti Dariyuusii wāri dipátìri kukó nyáà kóo kùmàndáà Tatennaii nè Setaa-Bosinnaii nè betōntitōbè kè bè nàké ke dò: Di bá mbèe kōōnnè. ⁷ Yóunè Sifube kóo kùmàndáàbè nè Sifube kó bekótìbè kè bè mpí mbe tōmmú kémaá Kuyie ncíètè te fòtìri. ⁸ Nte di yó mpí mmèè botí mumarimù kó mutōmmú: Díndi kukó nyáà kàbe di kó dihei kó ditou di yietì dàmpòò kè ìi taà, di yó nyi nyietì betōmbè ke báá kúnté. ⁹ Kè di ndake kénduò nyikuó niùbè dè bè bèkú dè bá dii yie. Yenaadapàà nnè yepedakè nè yepedabe bè yó nfeu dè Kuyie nkùù baké kéínkè nè ketenkè ke tuò, kè nkù pāānnè tidiiti nè mukókúú nnè menaà nnè mekùò. ¹⁰ Kè di nfeu Kuyie nkùù baké kéínkè nè ketenkè iwūō ke tuò, ku dake dó yèè pāre kufōōku kpeye kè nkù bàānnè okpààti kpéi, wenwe nè o bí kè bè nfòu. ¹¹ Kè wèè yete de kó dinùù bèe deite o cíètè kó kudú kòò tōnnè kòo cíètèe naá nditápuò. ¹² Kòò kpààti mǎu yoo kubotí makù yete n dǎu ndii nùù, ke di pēennè ke pònte Kuyie ncíètè Sedisademmu bè yu dè ku yètìri, Kuyie nku mómmōnku kuú yóó ò poté. Mí nhokpààti Dariyuusi mfi dǎu nde kó dinùù ke di dò nkédǎò weti weti.

¹³ Mèmmè kè kukó nyáà kóo kùmàndáà Tatennaii nè Setaa-Bosinnaii nè betōntitōbè kè bèe tūnne okpààti Dariyuusi dǎu ndii nùù weti weti.

Bè do kpetémè Kuyie ncíètè pàntè

¹⁴ Kè Sifube kó bekótìbè bie nsáké be tōmmú kēntū Kuyie mpāānānti náāmbè Ido bire Sakarii nè Asee bè do bè nàké tì, kédeè Kuyie nyIsidayεribe tū nkù cíètè mumarimù kù do bè nàké ke yē ndè ndòmmè. Nè Pèresi tenkè kó bekpààtibè Siduusi nè Dariyuusi nè Aditakisesi bè do bè duó ndii nùù. ¹⁵ Kè bèe deè Kuyie ncíètè mumarimù okpààti

Dariyuusi kpàtì benni dikuónnì, otànkù bè tu wè Adari * o yìè tǎǎnnì. ¹⁶ Isidayeeribe nè ikuó niùbè nè Defiibe sɔmbɛ nè betabè bèè do ité Babidɔnni kékonní Sedisadɛmmu, kè bèè ānné dibanni, kényānkunè diwèi bè maámè Kuyie nciètè ke dèè. ¹⁷ Kè bèè fíé ku cíètè kpetímù kpéi yenaadakè tekòtè (100) yepedakè sikousidé, (200) yepedabe sikousinàà (400), kényíénè yebɔdakè tepítè nè yèdéè Isidayeeribe bá kùù wuɔ kó meyi nciém̄mè kpéi. ¹⁸ Kòò kanne ikuó niùbè be tǔntì be tǔntì nè Defiibe sɔmbɛ bè dò nkémpí mmèè botí Kuyie nciètè mieke mutǔmmú Sedisadɛmmu. Kè bè nti nti wǎri Mɔyiisi páte mieke ke yē ndè ndòmmè.

Bè baámmè diyentébanni

¹⁹ Dibenni pànnì kóo tǎnkù ketiwè kó diyè tepítè nè dinaanni bèè kó dimàà do konní Sedisadɛmmu kè bèè baá ndiyentébanni. ²⁰ Ikuó niùbè nè be tebí Defiibe kè bèè wènné kédɔò mewénkùmè kó ikuó kéwénkùnne bemáà kífíé diyentébanni kó iwūɔ bèè konní Babidɔnni be kpéi nnè bemóm̄m̄mbe be kpéi, ²¹ kè bèè wènné kédi diyentébanni kó mudii nè bèè do tú tidaatì Babidɔnni ke konní, nè bèè do kpaá diheì kényatenè bemáà yehèkè teyè kɔbe dɔari m̄èè yei, kéwammú ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù. ²² Kè bèè sɔoté kémbaà mpéèbè bèè í kɔɔrenè mutie mùù muuti be kó dibanni ke nyānkunè diwèi ke dò yewe yèyiekè. Ke yé ti Yiè nKuyie ndo bè dǔm̄mè mesàà nkékááké Asidii kóo kpàtì yèmmè kòo bo bè teennè Kuyie bembɛ Isidayeeribe bè tū nkù cíètè marimù.

7

Ikuó niùtì Esitadasi kó tináantì

¹⁻⁶ Pɛresi kóo kpàtì Aditakisési kó tikpàtì mieke nke onìtì bè tu wè Esitadasi ò konní Babidɔnni. Ò do tú ikuó niùtì diwè Anɔ kó kufuku kou m̄ou nwe. Weè peité Pinasi kè Pinasii peité Abisuaa kòo peité Bukii kè Bukii peité Uusii kòò m̄e ntó peité Sedaya kè Sedayaa peité Mɛdayɔti kè Mɛdayɔtii peité Aitubu kè Aitubuu peité Sadaki, kòo peité Sadummu, kè Sadummuu peité Idikiya, kè Idikiya peité Asadia, kè Asadiaa peité Sedaya, kòo peité Esitadasi. Bè do bè p̄m̄mú kékonnè Babidɔnni, kè wèè wète kékonnì Sedisadɛmmu. Esitadasi do tú wèè yé wènwè Kuyie nyIsidayeeribe tū nkù kuó, kù do duó nyi Mɔyiisi. Kè Kuyie nnì nhò bonè kédúú nkè Pɛresi kóo kpàtìi ò duó nwè ò beké dèè kó dimàà. ⁷ Dè do tú okpàtì Aditakisési kpàtì benni yiénnì ndi Isidayeeribe mieke, kè ikuó niùbè mabè nè Defiibe nè bedèmbè nè bèè bàa yebòrè nè bèè tu betǔmbè Kuyie nciètè mieke bè tūàkením̄mè Sedisadɛmmu. ⁸ Dii benni yiénnì kóo tǎnkù nummuwè mieke nke Esitadasi konní Sedisadɛmmu. ⁹ Ò do ité Babidɔnni dibenni tǎnkù ketiwè kó diyè ketirì ndi, kè Kuyie nnì nhò bonè kòo tuòke Sedisadɛmmu nè kusààkù otànkù nummuwè kó diyè ketirì. ¹⁰ Esitadasi do duó nho yèmmè mme kénkaa ti Yiè nKuyie nkuó pátiri ke dɔari ò yèmmè, kètié nyIsidayeeribe Kuyie nkuó nè ku tannò.

Okpàtì Aditakisési do duóm̄mè mutǔmmú Esitadasi

¹¹ Nte okpàtì Aditakisési do duó ndii pátiri Esitadasi wèè do tú ikuó niùtì, ke wǎi Kuyie nkuó nè ku tannò ke dè tiè nyIsidayeeribe. ¹² Kè de kó dipátiri wǎri ke tú: Mí nhokpàtì diwè Aditakisési m̄i wǎri dipátiri ke da d̄ou nf̄ó nhEsitadasi Kuyie nkùù baké kéinkè nè ketenkè ku kuó niùtì wèè ò wǎi.

¹³ N duóm̄mù dinùù ke tú bèè kó dimàà bo n kó dikpàtiyuu mieke ke tú Isidayeeribe, ikuó niùbè yoo Defiibe ke dó kékò nSedisadɛmmu bè bo na ké da neinè. ¹⁴ Mí nhokpàtì nè nh èi kó betǔmbè bèyiekè tū wènné ke da duónko Sudaa kɔbe tenké Sedisadɛmmu, kàa bo yà kè nsà kè bè tū nKuyie nha tū nkù kuó pátiri a t̄o di yèmmè. ¹⁵ Kàa bo ntò mí nhokpàtì nè n kó betǔmbè ti yèmmè kó yepārè mesɔ nnè timátì péiti ti p̄a dè Kuyie, kùù cíètè bo

* ^{6:15} Adari: Bè do kaa mmèè botí be kó betǎǎbè nè ti kaammè yíè ndè í wè. Be kóo tǎnkù Adadi berínè ti kó betǎǎbè odèrì nè tǎǎnwè de cuokè nke (dewannè nè tibènti de cuokè).

Sedisademmu, Isidayeeribe tū nkù. ¹⁶ A múнкеe cuónè Babidōnni kó kutempē nkòbe ikuó niúbè nè cénkoo kòbe duó nyèè pāre kè yè bo kò nSedisademmu nKuyie nciētè kpréi, yèè tu timáti péfíti nè mesəə. ¹⁷ Nè de kó timáti péfíti nti, a bii yóó doñnēmè yenaadakè nè yepedakè nè yepedapàà nnè tidiiti nè menaà dèè 55 kəərenè, kàa dè tūò ndiwūḡtōnni ínkè Kuyie nciētè mieke Sedisademmu. ¹⁸ Timáti péfíti nè mesəə ndèè bo nkpaá dí dè dōñnè di dómè fí nnè a tebíi kéntū nKuyie di tū nkù dómè. ¹⁹ Kuyie nciētè nenti bè da duó nti ku cíētè tōmmú kpréi, ntə ti kè kù duó nku cíētè Sedisademmu. ²⁰ Kè dèmarè kraá ke dō nkédəə Kuyie nciētè kpréi a baá okpààti kó didítítəu mieke kè dè dō. ²¹ Mí nhokpààti Aditakisési m mómumu, mmí duó ndinùu kukó nyàà kó sidítíci siməu ke tū kè ikuó niúti Esitadasi Kuyie nkùu baké kéínkè ku kuó wāāti di beke dèè kó dimàà dí dè nhò duó nke báa əəte. ²² Dí ò duó ntimáti péfíti cidóòbè sikəupísitāāti (3000) tidiiti cidóòbè sikəupísitāāti (30000), menaà nyedíè nsikəupísinàà (4000), mmekùò nyedíè nsikəupísitāāti (3000), di pā mukókúú ndi dó dè mmamè. ²³ Kuyie nkùu baké kéínkè nè ketenkè kù béi ndii nùu ku kó benitibè dō nké di dōmu nè tikōnyauti, kè dèe yie nkè ku mieke báa ti do, mí nnè m bí nè n kpààtiyuu. ²⁴ Nte dinùu teri n di duó ndi: Ikuó niúbè nè Defiibe nè bedèmbè nè bèè bàa yebòrè di bá mbè cəu dāmpòò nè iheikèndííti nè tipotanti kpeyi, bèè kó dimàà pí mmutōmmú Kuyie nciētè.

²⁵ Fí nha mómumu Esitadasi, nè Kuyie nda duó mmèè cii mmieke á ānné Kuyie nkuó wāābè nè bebeémbè bèè yó mbekùnè kukó nyàà kó benitibè beməu. Bèè kó dimàà yé Kuyie nkuó kè bəmabè í ì yé dí ì mbè tié. ²⁶ Kè wèè yete ke í tūnne Kuyie nha tū nkù kó ikuó yoo mí nhokpààti kpeyi, bəe yúú nho to, kòò dō nkékuəmu, bəe ò kùə. Kè bè bo ò dènnə o kəbe cuokè bèè ò dènnə, kòò bo yietímu wèe yietí, kè bè me mbo ò kpetínnəmu bəe ò kpetínné.

Esitadasi sāntemè Kuyie

²⁷ Kè Esitadasii sānte ti Yiè nKuyie nke dō: Ti Yiè nKuyie n yembè do tū nkù yèrìrì nde. Kuú ānné okpààti meyèmmè ò bo déúkūnnemè ku cíētè tēè bo Sedisademmu. ²⁸ Kuú duó nkòo kpààti nè bèè tu o kó betūmbè nè bèè tu bekperíbè o kpààtiyuu mieke kè bè n dō mesà. Mí m mómumu nkè m múнкеe túóté tikōnyauti, ke yé ti Yiè nKuyie nni mbonèmè. Mèmmè kè n tí nyIsidayeeribe kó bekótíbbè kè bè n neinè kékonní.

8

Bèè do neinè Esitadasi kékò nSedisademmu

¹ Kè Esitadasii béi nke dō: Nte tii naàmùnti kəbe do n neinè n yitè diì mōnni ke nkūnti Sedisademmu okpààti Aditakisési kó dimōnni. ² Bèè tu:

Kedisəmmu Findee naàmùnkou

nè Etamaa naàmùnkou,

Danniyēeri nè Atuusi Dafiti naàmùnkù kou,

³ nè Sekanniya nè Padosi naàmùnkù kəbe nè Sakarii kəku kè bè mbo beməu benitidaabè tekòutè nè sipísinùmmù (150), ⁴ nè Pasati-Məabu naàmùnkù kəbe nè Ediyoyennaii naàmùnkù kəbe nè Sakarii naàmùnkù kəbe kè bè mbo benitidaabè sikəusidé (200).

⁵ Sekanniya Yasiyēdi naàmùnkù kou Satuu yaábí kè bè mbo beməu sikəusitāāti (300).

⁶ Adinni naàmùnkù kəbe, Ebeedi Sonnatā yaábí, kè bè mbo benitidaabè sipísinùmmù.

⁷ Edammu naàmùnkù kəbe Yesayaa Atadii yaábí kè bè mbo benitidaabè sipísiyiekè.

⁸ Sefatia naàmùnkù kəbe Sebadia Mikayēdi yaábí kè bè mbo benitidaabè sipísidé.

⁹ Soabu naàmùnkù kəbe Abudiasi Yeyēdi yaábí kè bè mbo benitidaabè sikəusidé nè tēpítè nè bèni (218).

¹⁰ Yedomiti naàmùnkù kəbe Yosifia yaábí kè bè mbo benitidaabè tekòutè nè sipísikuó (160).

¹¹ Bebaii naàmùnkù kəbe Bebaii yaábí kè bè mbo beməu benitidaabè sipísidé nè bèni.

¹² Asikadi naàmùnkù kou Akatanni yaàbí kè bè r̀mbo benitidaabè tek̀òutè nè tepíítè (110).

¹³ Adonnikammu naàmùnkù k̀obe bèt̀āāti bèè do tú bes̀āmp̀obè Edifedee nè Yeiyeedi nè Semmaya kè bè r̀mbo benitidaabè sipísikuò.

¹⁴ Bikibaii naàmùnkù kou Utaii nè Sabudi yaàbí kè bè r̀mbo bemou benitidaabè sipísiyiekè.

Esitadasi nè o k̀obe bè bàátímè ke bo wētení Sedisademmu

¹⁵ Mèmmè kè n tí mbenitibè kukó nkùù p̀ũđ nke k̀orì Aafa eì ku borè kè ti ndè bo ke d̀ò yewe yèt̀āāti, kè n wèi benitibè nè ikuó ǹùbè bá n yí nyà Defii wuò nk̀obe. ¹⁶ Mèmmè kè n t̀õ nkè bèè yúnì bekótibè Ediesee nè Adiyeeeri nè Semmaya nè Edunatanni nè Natāā nè Sakarii nè Mesudammu k̀eyíénè Yoyadibu nè Edinatāā t̀òù, bedé beè do tiè nKuyie nkuó. ¹⁷ Kè m bè t̀õ Kasifia kóo kp̀āātì Ido borè nè o tebíi ke d̀ò bèè bè ǹaké kè bèè duònnì bet̀õmbè bèè bo ti teennè mut̀õmmú Kuyie nti t̀ũ nkù c̀íētè mieke. ¹⁸ Kè Kuyie nnì nti bonè, k̀òo ti duònnì Sedebia, onitì wèè m̀ðke meyèmmè. Ò do tú Madi bí kó d̀emare nde Defii bire, Sakabu yaàbire nè o bí nè o tebíi kè bè r̀mbo benitidaabè tepíítè nè bèni. ¹⁹ Kè bèè yíénè Asabia nè o nantè Yesaya Medidaa bire nè o yaàbí, kè bè r̀mbo benitidaabè sipísidè. ²⁰ Dafiti nè bekp̀āātibè t̀obè bè do t̀āātè bè kè bè r̀mbo benitibè sikousidè nè sipísidè (220) kè bèè bè duó nDefiibe, kè bè bo mbè teennè mut̀õmmú Kuyie nc̀íētè mieke kè bèè wāri be yètè.

²¹ Dèndè Aafa kó kukó mborè n d̀óummè menùboúmmè kó dik̀at̀irì kè ti bo bou ndinùu k̀ékékk̀unnè timàà Kuyie nyìkè, kè ti c̀emmu nnaati kè tí tuòkenè diwèi, tínti nè ti c̀éi k̀obe nè ti kperè. ²² Ifei ì do m bonè m bo bekemè okp̀āātì behā̀p̀ònsāndèèbè kè bè ti cíe, ké nti k̀ānké ti dootit̀obè. Ti do die nkénákèmu okp̀āātì ke d̀ò: Kuyie nh̀õ mbonèmu bèè kù waà, kè bèè kù yete ku mieke diekèe do be ínke. ²³ Mèmmè kè tí bou dinùu k̀ékuónnè Kuyie, kè kùu c̀outé ti báammii ké ti teennè.

²⁴ De kó dif̀õnkúò kè n t̀āātè ikuó ǹùbè mieke bekótibè tepíítè nè bèdébè k̀eyíénè Sedebia nè Asabia nè be tebíi mieke benitibè tepíítè. ²⁵ Dèndè be ìkè m bennémè timátì péitì nè mesòo nnè tinentì okp̀āātì nè o t̀umbè nè o eì kó bekótibè nè Isidayeeribe bèè dè bo bè do p̀āmmú yèè p̀āre Kuyie nc̀íētè kpéi. ²⁶ Kè dè r̀mbo timátì péitì t̀ónnì sipísidè, timátì péitì kó tinentì sàātì t̀ónnibè bèt̀āāti mesòo nt̀ónnì bèt̀āāti. ²⁷ Yesòobò sipísidè kè ye donku m̀ānnè medítibii ntekoupiítè (1000) nè disòowũđ kó ibòòke ìdèi kè ì wenni ke mieti ke d̀onnè mesòo nsààmè kè i donku kper̀ni. ²⁸ Kè m bè ǹaké ke d̀ò: Bè di c̀ānné mèè botí kè di tú ti Yiè nKuyie nk̀obe ke pí nku t̀õmmú, tinentì bè múnke ti c̀ānnèmu kè tì tu ti Yiè nKuyie nkpeti, kè bè tì p̀innè Kuyie ndi yembè do t̀ũ nkù t̀õmmú. ²⁹ Dí nti t̀ò mesàà nké tì t̀uòkenè Sedisademmu ké tì benné ikuó ǹùbè diebè nè Defiibe nè Isidayeeribe kó bekótibè ìkè, ké tì d̀óu nSedisademmu ti Yiè nKuyie nti t̀ũ nkù c̀íētè mieke.

³⁰ Mèmmè ikuó ǹùbè nè Defiibe kè bèè túótè de kó timátì péitì nè mesòo nnè tinentì bè benné tì ké nti t̀ò k̀étuòkenè Sedisademmu Kuyie nti t̀ũ nkù c̀íētè.

Bè kètémè nè bè t̀uòkemè Sedisademmu

³¹ Dibenni t̀ānkù ketiwè kó diyie tepíítè nè didèrì yiè ndi ti do itémè Aafa kó kukó mborè k̀enk̀orì Sedisademmu. Kè Kuyie nnì nti bonè kuce ké nti k̀ānké ti dootit̀obè nè beyóóbè bo ti dintémè kuce, ³² kè tí tuòkení Sedisademmu ke d̀ò yewe yèt̀āāti ke ompu. ³³ Diyie naanni yiè kè tí benné timátì péitì nè mesòo nnè tinentì Kuyie nc̀íētè mieke, kè tí dè duó nyikuó ǹùtì Odia bire Medimoti, kè Pinasi bire Edeasaa ò bonè, Defiibe wuò nk̀obe Sosuwee bire Yosabati nè Binnuii bire Nòadia kè bè bè bonè. ³⁴ Kè ti dè k̀āa ndemou, ké dè benné kè dè c̀éékù mma kù do mamè.

³⁵ Bèè kó dimàà itè Babid̀onni ke konní Sedisademmu kè bèè fíe iwũđ ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe t̀ũ nkù k̀étuò, yenaadakè sipísidè nè yèdèè Isidayeeribe wuò nyimou kpéi, yepedakè sipísiwei nè yèkuò (96), yepedapàà nsipísiyiekè nè yèyiekè (77), yebòdakè tepíítè nè yèdèè meyei nc̀íēmmè kpéi, demou kè bèè dè t̀uò. ³⁶ Kè bèè deè kè n náké

beheikènkótìbè nè kukó nyàà kòd kùmàndáàbè kè bè bo ndake ké n teénnè Isidayeeriibe bèè pí nKuyie ncíètè kó mutōmmú.

9

Isidayeeriibe do tùókémè benitipòbè bèè í tū nKuyie

¹ Kè Isidayeeriibe kó bekpààtìbèe kateni m borè ké n náké ke dò: Isidayeeriibe bemou ikuó niùbè nè Defiibe bèè í yàtenè bemáà ibotí tei, bè teeté Kannahāā kabe mbe nè Itiibe nè Pedisiibe nè Sebusiibe nè Amōniibe nè Mōabiibe nè Esibiti kabe nè Amōriibe bè dōōri mēè yei mme. ² Bembe nè be bí bè tùóké ibotí tei kó besapàmbè mbe ke puoke, bembe bèè tu Kuyie nkabe ke kàkénè bèè í tū Kuyie nkabe. Bekpààtìbè nè sikipààtìbìi bèè tu beketibè ke ta de kó medōōrimè yeime mieke.

³ N kèè dii mōnni de kó tináànti kékēri n yààti kēfōri n yùti nè n deēnfè, kēnkari kè n yēmmè càārè. ⁴ Kè kufōwaā nhauté benitìbè mabè Kuyie nyIsidayeeriibe tū nkù yàà bo bè potémè kè bè ntíkú m borè, kè nni nkari dikúnweñni kè dēe tuōkenè bè òō fié dii mōnni kuyuoku kó iwūō.

Esitadasi bàámmè Kuyie nyIsidayeeriibe bemou kpéi

⁵ Dè tūōke dii mōnni bè bo ffé dè kuyuoku kó iwūō kè n yíténí n do kari dè nè meyeñcaàrimè ke baa dáátí tiyaākētíti kédoroō kénínkú kēyoute n nou n Yiè Kuyie mbíékè kè kù bántè ke dò: ⁶ N Yiè nKuyie, ifei ìi m bo n yí dáátí ke bo mbúó a bíékè ti cààrimè meè deuke ke sēnté ti yo, kè ti yei nyotí ke káá ntiwetì. ⁷ Nè ti yembè kó dimōnni nè yénni ti cààrimè í sénni deè te kè ti dootitòbè ti na tínti nè ti kó bekpààtìbè nè ti kó ikuó niùbè, ke ti kòu kè ti naá ntidaatì kè bè fèkù ti kperè kè ti ta ifei mieke, dè mè mbo ke ti dòmmè yíe. ⁸ Kè dè í tū di mōnni ti Yiè nKuyie a me nti kuómmè mesémmè ke duó nkè bèmabè yenté, kàa ti kànnè a càànnè dii bōri ti kpéi ndimōnni sámpōri mieke kè ti yēmmè càté kàa ti om̄pūnne. ⁹ Bá nè ti me ntúmè tidaatì, ti Yiè nKuyie nha í ti dootóo, fōō duó nkè ti mōke metaummè sààmè nè Peresi kóo kpààti, kòd ti pā kuce kè ti bo íi nha cíètè tēè do, kémōote ti bo mborè Sedisademmu Sudaā tenkè mieke.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkè tii nti tūōkení ti bo yí ba? Ti yete mēè kpéi nke a nùu ¹¹ a do nàké di a pānāànti náàmbè kè bèè di wāri, dii tu: Diheì di tati di ke bo di tieke, di tu diheì meyei mbo di ndi, benitìbè bèè di bo beè dōōri isōke diheì dimōu mieke. ¹² Nè de kpéi di báá bè duó ndi kó besapàmbè kè bèe puoke, di me mbáá tùóké be kó besapàmbè kēpuó ndi bí. Di bá nwanti de kó ibotí kó kuyēnaatí makù bītì, yoo be kó mmesàà mmamè! Mēmmè di bo kpenkemè kényo ndèè tu desààrè de kó diheì mieke, kè di bíi sōoté kényo de kó diheì kó desààrè sáà. ¹³ Ti yei nnè ti yetímè deè sūú ndeè te kè tii nti tūōkení, nè memme ti Yiè nKuyie mbá a í yūō nti to a do dò nké yè yūōmmè, ke ti sūó mbe nnitìbè. ¹⁴ Ti ténke báá ye nkécaàrè a tannò kétaunnè timáà beboōféúbè kéntóu be kó besapàmbè ke puokú a mieke yàà bo ti yè kàa ti kuō páíí bá a báá sús nhòmōu. ¹⁵ A wetímu fō nti Yiè nKuyie tínti Isidayeeriibe ti tū nkù, deè te kè ti kpaá yíe nke bo a ìikè. Ti bantému ti cààrimè, ti kóo mōu do í mōnnè kēnkpaá ke fōu.

10

Sifube bètimè bè do tùóké bèè nitipòbè ibotí tei mieke

¹ Kè Esitadasi nnínkú Kuyie ncíètè ìikè ke kuò nke kù báa nke dáanko be yei, kè Isidayeeriibe cōm̄mú o borè ditinnì péu benitidaabè nè benitipòbè nè ibí, ke kuò ntinōñnieti. ² Mēmmè Edammu bire Yeyēdi kó debire Sekanniya nàkémè Esitadasi ke dò: Kuyie, ti cààrēmu ti tùókémè benitipòbè ibotí tei ìi bo di nheì mieke i cuokè ke puoke, nè memme kuce kpaá bomu tínti Isidayeeriibe ti kpéi. ³ Ti dò nkétúóté metāātímè mme Kuyie nyìikè kēbeti ti cuokè ibotí tei kó benitipòbè ti tùóké bè nè be bí kēntū nhokóti Esitadasi nè bèè mōke Kuyie nti tū nkù kó kufōwaā mbè bo ti duó ndi nùu. Ti yó ntū

Kuyie nkuó yěmmè mme. ⁴ Á íté kécómmú! Fḡḡ te de kó mutōmmú a bá nyĩ̀kù ti bo a fñkùò ndi, pí mmutōmmú.

⁵ Kè Esitadasii íté kécómmú kédúò nkè ikuó niùbèe parikè. Kè Defiibe parikè kè Isidayeeriibe bemou parikè ke dò, bè yóó dādmu Sekanniya do béi ntì. ⁶ Kè Esitadasii íté Kuyie ncíètè borè, kékote keta Ediasibu bire Yoananni dieku kényi mbá ò í ndi, ò me nyí nyà meniè, kòo yěmmè cààrè meyei nho kòbe bèè yenté ke konní bè dḡḡ mè kpéí.

⁷ Kè bèe pí̀kè Sudaa tenkè mieke nè Sedisademmu Sifube bèè kó dimàà konní be kpéí nke dḡḡ, bèe tí nSedisademmu. ⁸ Bekpààtibè nè beheikènkótibè kè bèe tããté ke tú: Kè yewe yètàãti pēēté kè wèè í kàtení metíímmè bèe ò dènnè Isidayeeriibe mieke kétúóté o kperè.

⁹ De mōnni kè Sudaa kòbe bemou nè Bensamee kòbe kè bèe tí nSedisademmu yewe yètàãti yenye mieke otānkù oweínwè kó diyie sipísidé, kè benitibè bemou ntíkú Kuyie ncíètè ke kpeutí nè de kó tináànti kpéí nè fetaafe niùmè. ¹⁰ Kè ikuó niùti Esitadasii íté kè bèe nàkè ke dḡḡ: Di cààrèmu di tūóté dè ibotí tei kó benitipòbè kè de kó meyei nyiè metēmè ínkè. ¹¹ Di mōnni banténè di cààrìmmè ti Yiè nKuyie ndi yembè do tū nkù ìkè, kédḡḡ kù dómè kényatenè dimàà ibotí tei kòbe bèè bo di nheì mieke kèbeti i kó benitipòbè di tūókè bè.

¹² Benitibè bemou bèè do tíkú kè bèe pí̀kè ke dḡḡ: Ti dḡḡ nkédḡḡmu a béi ntì. ¹³ Ti né sūmu kè dè wēte ke tú diyḡḡ, ti báá na kēmbò ditowaà, dè me nyí tú diyie dimàà kó mutōmmú yoo yèdèè, ti í sénni tínti bèè bo de kó meyei mmieke. ¹⁴ Ti kó bekpààtibè mbò die nnè ti kó yeyètè, bèè kó dimàà tūókè benitipòbè ibotí tei mieke kè bèe nkòrini di bèe kèetè yèè we, kénneínè be ekè kó bekótibè nè bebeémbè, kè ti nkémùnè Kuyie ndo ti yè kèè mieke de kó meyei nkpeí nkè bo bonkemè.

¹⁵ Kè Asayeedi bire Yonnatanni nè Tikifa bire Yasia kè beè máà yete de kó tináànti, kè Mesudammu nè Sabetai Defii wuo nkou kè bèe bèe kòrínè. ¹⁶ Bá nè memme kè Isidayeeriibe dḡḡ bèe do tããté tì kè ikuó niùti Esitadasii tããté sicéí kó bekótibè bá tēè cíètè kēwāri be yètè, kè bèe kari otānkù píínwè kó diyie ketirì ke bo yà de kó tináànti. ¹⁷ Dibenni terì kóo tānkù ketiwè kó diyie ketirì do ndi bèe dèèmmè bèè do tūókè ibotí tei kó benitipòbè de kó tináànti.

Bèe bàtemè bèè do tūókè ibotí tei kó benitipòbè

¹⁸ Ikuó niùbè mieke nte bèè do tūókè ibotí tei kó benitipòbè be yètè: Sosuwee naàmùnkù mieke Yotisadaki yaàbí nè be tebí, Maseya nè Ediesee nè Yadibu nè Kedadia. ¹⁹ Kè bèe béi benitibè bemou ìkè ke dḡḡ, bèe bo beti be pobè, kéféuté dipedaà meyei nhūtímù kpéí. ²⁰ Imee naàmùnkù kòbe Ananni nè Sebadia ²¹ Adimmu naàmùnkù kòbe Maseya nè Ediya nè Semmaya nè Yeyeedi nè Usiya ²² Pasuu naàmùnkù kòbe Ediyoyennai nè Maseya nè Isimayeeeri nè Natanneyeedi nè Yosabadi nè Edasaa.

²³ Defii naàmùnkù kòbe: Yosabadi nè Simmeii nè Kedaya kè betòbè ò yu ke tú Kedita yoo Petayaa nè Yeuda nè Ediesee.

²⁴ Kè bedèmbè kó kutōnkù kou mbò wèè tu Ediasibu, bèe bàa Kuyie ncíètè, kè be kó kutōnkù kòbe mbò beè yètè tu: Sadummu nè Tedemmu nè Uudi.

²⁵ Isidayeeriibe sōmbe mieke nte bèè do tūókè ibotí tei kó benitipòbè Padosi naàmùnkù kòbe Adammia nè Isiya Madikia Minyaminni nè Edeasaa Madikia tōu nè Bennaya.

²⁶ Edammu naàmùnkù kòbe: Matanniya nè Sekanniya nè Yeyeedi nè Abudi nè Yedemōti nè Edii.

²⁷ Satuu naàmùnkù kòbe: Ediyoyennai nè Ediasibu nè Matanniya nè Yedemōti nè Sabadi nè Asisa.

²⁸ Bebaii naàmùnkù kòbe Yeoananni nè Ananniya nè Babaii nè Atidaii.

²⁹ Bani naàmùnkù kòbe Mesudammu nè Maduki nè Adaya nè Yasubu nè Seadi nè Yedemōti.

³⁰ Pasati-Mōabu naàmùnkù kòbe Adina nè Kedadi nè Bennaya nè Maseya nè Matanniya nè Besadedi Binnuii Manansee.

³¹ Adimmu naàmùnkù kou Ediesee nè Isia nè Madia nè Semmaya nè Simmeḡḡ,

³² nè Bensamee nè Maduki tɔ̀u nè Semmadia.

³³ Asummu naàmùnkù kɔ̀be, Matennai nè Matata nè Sabati. Edifedee nè Yedemmai nè Manansee nè Simmeii.

³⁴ Bani naàmùnkù kɔ̀be, Madaii Amudamu nè Uyeedi,

³⁵ nè Bennaya Bedeiya nè Keduii.

³⁶ Wanniya nè Mɛdimɔ̀ti nè Ediasibu,

³⁷ nè Matanniya nè Matennai nè Yasaii,

³⁸ nè Banni nè Binnuii nè Simmeii,

³⁹ nè Sedemia nè Natanni nè Adaya.

⁴⁰ Makinadebaili nè Sasaii nè Sadaii.

⁴¹ Asadɛedi nè Sedemia nè Semmadia.

⁴² Sadummu nè Amadia nè Sosɛfu.

⁴³ Nebo naàmùnkù kɔ̀be, Yeiyeedi nè Matitia nè Sabadi nè Sebina nè Yadaii nè Yoyeedi nè Bennaya.

⁴⁴ Bɛmbe kó dimàà tu bèè do tùóké bɛmbe ibotí tɛi kó benitipòbè. Kè bèmabè kɔ̀be bè piénè ibí.

NĒemii Di mpátiri to tìi náàntì

NĒemii kó dipátiri ti náá nNĒemii kpéi nke, wèè do tú okpààti Aditakisési kóo tǎnti diewè. Kòo kòbe mabèe kò nSedisademmù kèwètení kóò nàké Sedisademmù èi domè kè dè dò mmesémme kòo tì kèè kòo yèmmèe cààrè mediè. Mèmmè kòo mǎo kuce okpààti ke bo kò nkéyà Sedisademmù do mèè botí, ke bo wète kémaá iduotí kémaánè dihei.

NĒemii kǎnyauti kpéi ndo te kè kuduotíi maá kédeè, dè do ò yòunèmu mediè, ke yé be dootitòbè do bomèmu ke dó képaà mmutǒmmú, kòo ndake be kpéi nke yáúkunko betǒmbè kǎnti, kè kuduotí kó mumarimùu deè yewè sipísìnùmmù nè yèdèè mièke.

NĒemii do dó kètüntemu kuduotí kupànkù ò maá kù kó dibanni, kébenke bè dò nkémpí mmèè botí Kuyie nǎíètè nè bèè pǐ nte mièke mutǒmmú, nè bè bo ndakemè teoròpùtè yie kpéi.

Di mpátiri náànti duó ke dòmme

1. Okpààti Aditakisési pǎmè NĒemii kuce kòo bo kò nképààrè Sedisademmù 1:1-2:10
2. Bè wète ke maámè Sedisademmù kó iduotí 2:11-7:72
3. Esítadasi káammè Kuyie nkuó pátiri kè Sífube banté bè yeténèmè Kuyie 8-10
4. NĒemii do pǐ mmùu tǒmmú temù 11-13

Bè nàkémè NĒemii Sedisademmù kpeti dòmme

¹ Okpààti Aditakisési kpàti benni sipísidé kperi mièke nke, otǎnkù bè tu wè Kiside* o mièke, ke sǎ mmí Akadia bire NĒemii kè m bo diheidiè Susi mièke. ² Kè n tebite Ananni íténí Sedisademmù Sudaa tenkè kékòtení ke nǎínè benitìbè mabè, kè m bè beke sífube bèè do tú tidaati ke kònkò be kpeti dòmme, nè Sedisademmù kpeti dòmme. ³ Kè bè n tǎnné ke dò: Tidaati tìi kònkò ke bo Sudaa tempè mmièke bè bo mesémme diemè mièke nke nè ifei dieyi. Sedisademmù kó iduotí pònte pòntemu, kè yecàkè yèè do kpetí dihei kó yebòrè kè yè cǎúté.

NĒemii kuónnèmè Kuyie nSífube kpéi

⁴ N kèè dii mǎnni de kó tináànti kénkari ke kuò, ke dò yewe péu kè n yèmmè cààrè mediè nkè m boú dinùu kénkuònnè Kuyie nkunku kùu bo kéínkè ke tú: ⁵ Áú! N Yiè nKuyie nfǎ nwèè bo kéínkè, fǎ nwèè deu kè ti da dé, fǎ nwèè pǐ mmetaummè a dǎnnèmè a kòbe, ke kuò mmesémme bèè da dó ke pí nha tannò, ⁶ wèètení m bíékè, kénté kékeè n da kuònnè dii dabònni, n da báámmu keyènkè nè kuyie a kó betǒmbè Isidayeeri be kpéi, ti bantému meyei ntínti Isidayeeri be ti dǎò mè. Mí nnè n yembè ti cààrèmu. ⁷ Ti da cààrèmu mediè, ti í tǎnnemè a tannò nè a tié nnè a kuó a duó ndè a kóo tǎnti Mǎyiisi. ⁸ Kuyie ndenteni a do nàké dii nùu a kóo tǎnti Mǎyiisi dii tu: Kè ti yete a kpeti a bo ti cíe nkè tí ta ibotí tèi mièke. ⁹ Kè ti me nwètení a borè ke tǎnnè a tannò ke dǎori yè yèmmè, bá kè dè sǎ nti cǎtè ke bo itemmànke, a bo wète kè ti tíi ndibòrì a tǎáté di ke dó a yètìrì ndè yu. ¹⁰ Ti Yiè nKuyie nti tú a tǒmbè mbe, a nìtìbè, fǎ ti dǎetè nè a kó tikpeti nè a wèrimú diemù. ¹¹ Áú! N Yiè nKuyie, kénté mí nha kóo tǎntí, n da báámmè, a kó betǒmbè tǎbè bèè da dé, bè da báámmè, dǎò n da móú tì, yóu kòo kpààti n kénté.

De mǎnni míi do tú wèè yaurí okpààti menàà nkòò yǎ.

2

Bè pǎmè NĒemii kuce kòò bo kò nSedisademmù

* 1:1 Kiside: Bè do kaammè betǎábè nè ti bè kaammè dè í wè. Be kóo tǎnkù Kiside berínè ti kó betǎábè tepítè nè oketiwè nè tepítè nè odèrì de cuokè nkè (diyosèè nè mewaanaa nde cuokè).

¹ Okpààti Aditakisési kpàti benni sipìsìdè kperi mieke bake, otànkù bè tu wè Nisāā* o mieke, ke s̄ ndè tu n kó mefiè mme m bo duómme okpààti menaà. Kè n túóté menaà ké mmè yaurí okpààti, kè n yèmmè cààrè, mè mu nyí cààrè diyìè mari o ìkè. ² Kòo kpààti m beké ke dò: A yèmmè cààrè nè ba? A k̄ntì baa naatimaà? Yáà tìmatì tì da k̄ónnè?

Kè n k̄mbùàtì do mediè. ³ Kè nhò nàké ke dò: Okpààti mbo s̄! N yèmmè bo yíme ke báá cààrè dihei n yembè k̄urí dì p̄ntè dì m̄nni kè yecàkè yèè kpetí dihei kó iduotí kè yè c̄úté? ⁴ Kòo kpààti m beké ke dò: A yèmmè dòmme?

Nè n yèmmè mieke kè m bántè Kuyie nkunku kùu bo k̄ínkè, ⁵ k̄ébèinnè okpààti ke dò: Okpààti kàa bo yie nkè n dò diwèi, mí nha kóo t̄nti, m p̄a kuce kè n k̄ote Sudaa tenkè n yembè k̄urí dì èi k̄ew̄ete ké di maá.

⁶ Kòo kpààti m beké ke dò: A dó k̄ém̄nte kè dè mmamè? A bo w̄etení òmm̄nni?

Ke s̄ nhonitipokpààti k̄ari koò p̄ékènè, kè nh ò nàké m bo w̄etení dì m̄nni, kè dè nhò s̄annè, kòo yie nke dò: K̄ote. ⁷ Kè n yíe ke dò: Okpààti kàa bo yie nhá n duó nyepáte yèè bo nte kè kukó nyáà kóo k̄um̄andáàbè n yóu kè m p̄ēēté k̄etuoke Sudaa tenkè, ⁸ ké n duónnè dipátírì terì m bo duó ndi Asafu wèè bàa f̄ nhokpààti a tie nkòo n duó nyidei kè n d̄onè yecàkè, yèè bo kpetínnè tec̄kpetè t̄è t̄òkènè Kuyie nc̄iētè nè dihei kó kuduotí nè n c̄iētè n yó mbo t̄è.

Kòo kpààti yie nke yè nni nduó nke yé Kuyie ndo m bonèmmè kè n d̄ori mesàà. ⁹ M̄mme kè n tuoke kukó nyáà kóo k̄um̄andáàbè borè ké bè duó nyepáte. Okpààti do duó nkè behāāp̄ombè iw̄i yembè nè besāndèèbè kè beè n cíe. ¹⁰ Odoniibe botí kou Sāmbadaa nè Tobiya wèè do ò pòkoo ke baké Am̄w̄ èi, kè bèe keè òm̄u k̄atenímè ke bo t̄unte Isidayeeriibe kpeti, kè d̄e bè yonke mediè.

N̄emii cemmè Sedisademmu ke p̄àrè iduotí

¹¹ Kè n tuoke Sedisademmu k̄emm̄ke yewe yētāāti, ¹² bá m mu nyí nàké òm̄u Kuyie nyē n d̄ò tì Sedisademmu, k̄íté keyènkè k̄edeke nsāmmarímú kè benitibè mabè n cíe, f̄ēf̄ē maf̄ē do í ti neínè kè d̄è í tú n do deke wèè s̄mmarímú. ¹³ M̄mme n yit̄émè keyènkè k̄eye kubiriku bíkè kó dibòrì ke k̄eté k̄enwetí mus̄imm̄u binte nè dibòrì bè tu dì tikùtì kó dibòrì, k̄enw̄eite mesàà Sedisademmu kó iduotí k̄éns̄ nyì d̄ùute duute kè yecàkè c̄ù. ¹⁴ Kè n k̄eté k̄ep̄ēté t̄ebinte kó dibòrì k̄enwetí okpààti kó kubinku, kè n d̄eke wèè s̄mmarímú t̄énke í mp̄eté mefiè nke bo p̄ēēté. ¹⁵ Kè n yóu k̄ēt̄unne dikondaa k̄ébóu, keyènkè k̄em̄áà bake, ke w̄eite kuduotí mesàà k̄ék̄ote k̄ēt̄unne kubiriku kó dibòrì k̄ekonni.

¹⁶ Bèè baké dihei be kóò m̄u do í yé n k̄ote kè nè m p̄i mm̄u. M me mmu n do í nàké t̄imatì Sifube nè ikuó niùbè nè beheik̄enkótibè nè bekótibè s̄ombe, òm̄u do í yé n k̄ote kè. ¹⁷ De m̄nni ndi m bè nàkémè ke dò: W̄ent̄énè ti bo m̄è sémmè mieke, Sedisademmu domu ke naá ntidobontì, kòo b̄orè kó yecàkè c̄ù. K̄aten̄ení kè ti maá Sedisademmu kó iduotí ke t̄énke bá mbo ifei mieke.

¹⁸ M̄mme m bè nàkémè Kuyie ndo m bonèmmè ke n d̄ò mesàà, nè okpààti do m béinnè m̄è botí. Kè bè dò: Ít̄énè kè tí maá dihei!

Kè tí ít̄énè tik̄nyauti ke bo p̄i mm̄ut̄imm̄ú. ¹⁹ M̄mme Sāmbadaa Odoniibe botí kou nè Tobiya wèè do ò pòkoo ke baké Am̄w̄ èi, nè Adabube botí kou Kesemmu, bè ti s̄enk̄erimè ké nti daú ke náá nke tú: Di d̄ori ba d̄ende, di dó k̄eyete okpààti kpeti ntaà?

²⁰ Kè m bè t̄énnè ke dò: Kuyie nkunku kùu bo k̄ínkè kù yóo ti teennèmu, t̄inti ku kó bet̄ombè, ti itimu ke bo maá dihei. Di í m̄oke ketenkè Sedisademmu mieke, di í m̄oke kuce, òm̄u í yé di k̄p̄í Sedisademmu mieke.

* 2:1 Nisāā: Bè do kaammè betāābè nè ti bè kaammè dè í w̄. Be kóo t̄ankù Nisāā berinè ti kó betāābè otāānwè nè onaanwè de cuokè nke (tibénti nè dinót̄ōrì de cuokè).

3

Sifube wête ke maámè Sedisademmu kó kuduotí

¹ Kè ikuó nìtì diewè Ediasibu nè o tebìi ikuó nìbè tǎbè kè bèe maá bè tu dè ipe kó dibòrì, kè dì kǎutè, kécónné dicàù kó ideí, kédeè kètũnte kuduotí kéntǎ kétuǎkenè ditou bè tu dì tekòtè. Kè bèe sǎoté kétuǎkenè ditou terì bè tu di Ananæedi, kédeè kè kù kǎutè. ² Bè kó difǎnkúò kè Sedikoo kǎbe sǎoté, be kó difǎnkúò kè Immuri bire Sakuu sǎoté. ³ Bè kó difǎnkúò kè Asennaa bíi maá bè tu dè siyĩ kó dibòrì kécónné ticádǎotí kéǎnné yecǎkè kó ideí nè de kó yekpetínyè. ⁴ Bè kó difǎnkúò kè Akikoti bire Udiya bire Medemǎtii sǎoté. O kó difǎnkúò kè Mesesabæeri bire Bedekia bire Mesudammuu sǎoté. O kó difǎnkúò kè Baana bire Sakǎbuu sǎoté. ⁵ Bembè kó difǎnkúò kè Tekoaa èi kǎbe sǎoté. Kè be kó bekótíbè í ntũnne bèè bè ni mutǎmmú bè bè nǎá ntì, kényete mutǎmmú.

⁶ Bè kó difǎnkúò kè Paseyaa bire Yoyada nè Besodia bire Mesudammuu kè bèe sǎoté kéǎǎ dicàù ketirì, kédeè kécónné dicàù kó ideí nè de kó ipǎàti nè yekpetínyè. ⁷ Bè kó difǎnkúò kè Kabaǎǎ èi kou Medatia nè Medonniibe botí kou Yadonni kè bèe sǎoté nè Kabaǎǎ èi kǎbe nè Misepaa èi kǎbe. Kukó nyǎá diyie taà kèè bíékè kóo kùmǎndǎa kǎbe do mbe. ⁸ Bè kó difǎnkúò kè Adaya bire Osiyæeri wèè do tú mesǎo nkóo máátí kòò sǎoté. O kó difǎnkúò kéféi Ananniya wèè do tú tihúúnti kóo dǎǎrìwè. Bè do dèè be tǎmmú Sedisademmu duotí pǎkè dǎi bòrì ndi. ⁹ Bè kó difǎnkúò kè Uuri bire Edefayaa sǎoté, wèè do baké Sedisademmu èi kó dikéè. ¹⁰ Kè wenwee féi Adumafu bire Yedayaa, kòò sǎoté kénwetí o cíètè ìkè, kéféi Asabunniya bire Atuusi. ¹¹ Bembè kó difǎnkúò Adimmu bire Madikia nè Pasati-Mǎabu bire Asubu kè bèe sǎoté kétuǎkenè yepǎǎpũnnétuo kó mekentímè. ¹² Kè bèe deè kéféi Adoesi bire Sadummu wèè do baké Sedisademmu kó diheí kó dikéè terì wenwe nè o nitipobí. ¹³ Anunni nè Sandoaa èi kǎbe kè bembè me ntó sǎoté kubiriku kó dibòrì bíékè beè do kù maá kécónné yecǎkè kó ideí nè de kó ipǎàti nè yekpetínyè, kénsǎké kétuǎkenè bè tu dè tikùtì kó dibòrì. ¹⁴ Bè de nkǎǎ nkè Edekabu bire Madikia sǎoté, wèè do baké Bèti-Kedemmu kó diheí, wèè do kù maá kécónné yecǎkè kó ideí ipǎàti nè yekpetínyè.

¹⁵ Bè kó difǎnkúò kè Kǎdi-Osee bire Sadummu wèè do baké Misipaa kó diheí, kòò sǎoté kémaá dibòrì bè tu dì tebinte kó dibòrì kè dì pǎǎ nkécónné yecǎkè kó ideí nè ipǎàti nè yekpetínyè, kémaánè Sidoe kó kubiriku okpǎàti kó mupérímù také kéntǎ kétuǎkenè yedètisǎkè yèè kǎrìnè Dafiti èi. ¹⁶ Ò de ndǎú nkè Asibuku bire Næemiaa túóté, wèè do baké Bèti-Tisuu èi dikéè kéntǎ kétuǎkenè Dafiti kó kufǎti borè, kéntǎ kétuǎkenè kubinku bè do keú kù kǎpǎtè kétuǎkenè bèè bàa okpǎàti be kó tǎcǎtè. ¹⁷ Bè kó difǎnkúò kè Defiibe wuu nkou Bani bire Deummu nè o kǎbe kè bèe sǎoté kéǎú, kè Asabia wèè do baké Keidaa kó diheí dikéè kòò sǎoté o èi kó mǎfíè. ¹⁸ Kè wenwee dǎú, nkè Enadadi bire Binnuii tebitæ sǎoté. Wèè do baké Keidaa kó diheí terì dikéè. ¹⁹ Kè wenwee féi Yesuaa bire Asee wèè do baké Misipaa, kòò sǎoté kénwetí ditenni bè dǎǎri dè tikpǎrinenti, kéntǎ kétuǎkenè iduotí maá dè. ²⁰ O kó difǎnkúò kè Sabuyii Baduki bire sǎoté nè tikǎnyauti kétúóté iduotí maá dè kéntǎ kétuǎkenè ikuó nìtì diewè Ediasibu cíètè bòrìnù. ²¹ Bè kó difǎnkúò kéféi Akikoti bire Udiya kó debire Medemǎti, kòò túóté Ediasibu cíètè bòrìnù kéntǎ kétuǎkenè te mǎnku.

²² O kó difǎnkúò kè ikuó nìbè bèè yènni yehékè yèè tǎkénè Sedisademmu kè bèe sǎoté. ²³ Kè bembèe dǎú nkè Bensamæe nè Asubu kè bèe sǎoté be cǎí ìkè. Bè kó difǎnkúò kè Ananniya bire Maseya kó debire Asadia sǎoté o cíètè ìkè. ²⁴ Kè bembèe féi Enadadi bire Binnuii, kòò túóté Asadia cíètè píkù tekù kéntǎ kétuǎkenè iduotí maá dè nè i kentímè. ²⁵ Kè bembèe féi Usaii bire Padadi, kòò túóté kuduotí kentímè kétuǎke okpǎàti cíètè kó ditou dièrì dǎi benké ke tǎkénè dikpetíntou kó ditowaà. Kè wenwee féi mPadosi bire Pedayaa ²⁶ nè bèè teénnè Kuyie ncíètè tǎmbè bèè ã Oferi èi, kè bèe túóté dibòrì bè tu dì menie nkó dibòrì dǎi bo diyie yènni kèè bíékè kéntǎ kétuǎkenè ditou dǎi benké. ²⁷ Kè Tekoaa èi kǎbe sǎoté ditou dièrì dǎi benké di ìkè, kéntǎ kétuǎkenè Oferi duotí.

²⁸ Kè ikuó nùbèe sɔtɛ sisɛ́ kó dibòrì kó mɛfìè, bá wè kòo nwetí o cíètè. ²⁹ Be kó difònkúò kè Ime birɛ Sadaki me ntó sɔtɛ kénwetí o cíètè, kéféi nSekanniya birɛ Semmaya wèè do tú diyìè yìèní kèè bíkè kó dibòrì kóo bàrì, kòò tó sɔtɛ. ³⁰ Kè wenwee deè kéféi Sedemia birɛ Ananniya nè Tisadafu birɛ dèè do tú dekuónnè nè Anunni, kè Bedekia birɛ Mesudammuu sɔtɛ kénwetí o cíètè. ³¹ Kè wenwee deè kéféi Madikia, wèè do máátí mesɔ nkó tinentì, kòò túóté bèè teé mbèè pì nKuyie ncíètè mièke mutõmmú nè bepótambè be cɛ́ kó mɛfìè mmèè wetí dibòrì bè tu dì Mifikadi, kéntò kétuàkenè ditou dièrì diì bo mekentímè. ³² Bèè tu tisɔnentì kó bemáábè nè bepótambè kè bèè túóté dikéè sɔnni kéntò kétuàkenè bè tu dè ipe kó dibòrì.

Sāmbadaa nè Tobiya bè dómè kɛpa nkuduotí kó mumarimù

³³ Mèmmè Sāmbadaa kèèmmè ti maàmè kuduotí kòò mièke pèike kécóúté mediè kòò ti senkèrì tínti Sifube, ³⁴ kénnáá nho kɔbe nè Sammarii kó behāāpòmbè ke tú: De kó besínténitibè dòòri ba? Ti yóu kè bè nsóké ke pí nde kó mutõmmú ké mù dèèà? Diyìè òmáà kó mutõmmú òke. Yetárè yèè die nke còúté, bè bo na kèwète kèyíi nde kó tidobontì kèfíe nKuyie nyiwũdà?

³⁵ Dè do sɔ nTobiya Amōniibe botí kou wèè bo Sāmbadaa borè, kébéi nke dò: Yóunè kè bèè maá! Kè tekpamòtè dèke de kó kuduotí kùù maánè yetárè kù dotimu.

³⁶ De mōnni kè m bántè Kuyie nke dò: Ti Yiè nKuyie nwénté bè ti sènkèrìmmè, yóu kè yesáāmbè bè ti sáā nyèe do be yò ínkè, yóu kè bèè bè pìmmú kékònnè diheì terì kè bèè naá ntidaatì kèdi ifei. ³⁷ Báá bè cɛ́, báá ùtè be yei, bè ti cààrèmu tínti bèè maá kuduotí.

³⁸ Mèmmè kè ti maá kuduotí ké kù tũntè kèfité kè meokùmè mèè máà nkpaá kúmmú. Benitibè do pí mmutõmmú nè be yèmmè memou ndi.

4

¹ Sāmbadaa nè Tobiya nè Adabube nè Amōniibe nè Asidodiibe bè kèè diì mōnni ti maámè kuduotí ke ítí yefòtè ke fité, kè be mièke pèike mediè. ² Kè bèè wènné bemou ke bo kɔtení kèdo Sedisademmu kòò càke. ³ Kè tí kuónnè Kuyie nkéwaá mbèè bo mbaa diheì kuyie nnè keyènkè, kè bè báá tanní. ⁴ Kè Sudaa kɔbe náá nke tú:

Betõmbè òumu!

Dèè pùò nkè dè deu,

ti báá na kémaá kuduotí kédeè.

⁵ Kè ti dootitòbè biè náá nke tú: Bè í yó ndake ti kpéi nkè, tí bè do ké bè kùò kè mutõmmúu paà.

Ncemii duómme betõmbè tikpàrinenti

⁶ Sifube bèè bo ti dootitòbè èkè fitímè kè bè nkòrìní kuce mèpéu ke ti náá nke tú: Bè kèrínímu tipítì timou ke bo ti do. ⁷ Mèmmè kè nh oo nhoo mbenitibè kuduotí fònkúò yefòtè mièke ké bè tũnne be naàmuntì dò ndómme, kè bè ntò be se nè be kpāā nnè be tānnè. ⁸ Kè n yà kufòwaá mbè bomè kèité kèpīèké kénáké diheì kó bekótibè nè bebeémbè nè besòmbè ke dò: Di bá mbè yìèkù, dentenèní Kuyie ndi tũ nkù kpèrìnimè kè bè kù dé, kprannè di tebíi kpéi nnè di bí kpéi, initidaaì nè initipòì nè di pobè nè di cɛ́.

⁹ Mèmmè kè ti dootitòbèe keè ti kèèmmè be kpéi, kèbanté Kuyie ncàkemè be dó kédòò tì. De mōnni kè tí wète kuduotí borè bá wè kòo sɔtɛ o tõmmú. ¹⁰ Kè tí túóté de kó diyìè nè yewe yèè kpaaní, kè betõmbè dikéè diì nní mpí mmutõmmú, kè dikéè terì tò yekpāā nnè tidòpìtì nè detānnè ke dáátí yemátìyaàbòrè, kè bekpààtibè còrímú Sudaa kɔbe fònkúò.

¹¹ Kè bemarkibè mmaà, bèè bè duò ntítàtì kè bè mpínnè mutõmmú sinou simasi masi kè sitesì tò tikpàrinenti. ¹² Kè bemarkibè mmaà ke yi yese, kè ditāteheù yiè ncòrímú m píkù.

¹³ Kè n náké bekótibè nè bebeémbè nè benitibè sòmbè ke dò: Mutõmmú deumu kuduotí í

sénní kè ti dò nti bíékè ti bíékè òmòu í tókénè otòu. ¹⁴ Kè di bo kùu píkù ke kèè ditātèheù kuómmè, dí tíí nkékatení ti borè, Kuyie nti tū nkù yóó kpàmmu ti kpéí.

¹⁵ Mèmmè kè ti níí mpí mmutōmmú kukúnwentóo nè keyènkè, ti mièke kè dikéè níí ntò yekpāā. ¹⁶ Kè n náké bèè ni mutōmmú ke dō: Bá wè nè o kó ditīnni bè níí nyíe nSedisademmu mièke ke níí nti baa keyènkè, kè dè wenté bè mpí mmutōmmú. ¹⁷ Mí nnè n tebíí nè n kó betōmbè nè ti bàrìbè bèè ti neínè, òmòu í ndei o yààti, bá wè kòò mpikú kukpàrìnenkù o nòutè youtè.

5

NĒemii yetemè Sifube bo wēte kénfēūnkómè be tebíí

¹ Diyìè mari kè Sifube mabè, benitidaabè nè benitipòbèè íté kénséí mbe tebíí mediè. ² Ke bè nàà nke tú: Tínti nè ti bí ti sūmu initidaai nè initipòì dí ti duó ntidiiti kè tí nyo nke fòunè. ³ Kè betòbè tu: Dikònni òò tanní kè ti duó ndepaa nde nè ti kó titebiiti nè ti cēí kè bè bo ti duó ntidiiti. ⁴ Kè betòbè tu ti ò ndò nkéyietí okpààti dàmpòò képentemu ké bè yietí ti paa nnè fínyí kó detie. ⁵ Ti me ntu meyií mmémáà kòbe mbe, be bí í pēēté ti kpeyi, nè memme kè ti dò nkéduó nti bí initidaai nè initipòì kè ìi naá mbe kó tidaati. Ti bí initipòì mai naámmu be kó tidaati kéréí mbe tōmmú. Ti í mòke ti bo yímè, ti paa nnè fínyí kó detie, betòbè beè dè tieke.

⁶ N kèè diì mònni de kó tináànti kè dè n yonke mediè. ⁷ Kè meyèmmè mamè n tanní kéndò n kpannè diheì kó bekótìbè nè bebeémbè, ké bè nàké ke tú dè dōmmè kè di diinko di tebíí mesémmè. Mèmmè n yumè metíímmè diemè, ⁸ ké bè beke ke dō: Ti wēte ke do nti tebíí bè do fííí sì betòbè cie, kè sì tu tidaati, kè di né wēte ké sì fiiti di mièkaà?

Kè bè ndò nkáré, òmòu í mpèté kébéí. ⁹ Kè m bè nàké ke dō: Di dōri dè í wenni, di dò nkéndému Kuyie nkè dèe yie nkè ti báá ànné timáà ifei ibotí teì ìikè, ìi tu ti dootitòbè. ¹⁰ Mí m mómumuò nnè n tebíí nè n kó betòmbè ti múnke do pèntemu benitìbè idííí nè tidiiti, ti dè mbè pā, ti báá bè beke de kó yebà. ¹¹ Di do cuó bèè kó depaa mbè di bannè mèè kpéí, dí dè mbè tēíné yíe nyíe. Be paa nnè be fínyí kó detie nnè odifè kperè nè be cēí nè be diiti nè menaàbémmè nè mekùò di do bè pènte dè nè di do dó ké cōnte dè. ¹² Kè bèe yie mbemou ke dō: Ti yóó dōdmu a ti nàké tì, ti bo bè tēíné ti do cuó dè bá ti ténke báá bè beke dèmarè.

Mèmmè kè n tíí nyikuó niùbè kéduó nkè bèe parìkè benitìbè ìikè ke dō bè bo dōò bè béi nti. ¹³ De kó difōnkúò kè n kpāáté n yaàgòrì kébéí nke dō: Kè wèè í dōò ò béi nti Kuyie nyóó ò kpāáté meè botí kóò dènnè o cíētè kòo paà o kperè demou ke ténke bá mmòke dèmarè. Ditīnni dimou kè di dō: Dè mme ndò.

Kè bèe sānte Kuyie nkè benitìbèe dōò bè béi nti.

¹⁴ Nè n naámmè Sifube kóo kùmàndáà Sudaa tenkè okpààti Aditakisesi kpàti benni sipísidè kperi mièke kèntò kétuòkenní yebie nsipísitāāti dè mòke yíe nyebie ntepíítè nè yèdèé mí nnè n kòbe ti í beke bè dò nkéyietí dè kùmàndáà. ¹⁵ Bèè n niiténè ke naá nkùmàndáàbè be do fēūnkómu benitìbè ke békú idííí nè menaà nke còú dàmpòò medítìbii nsipísìnàà sinàà bá diì yìè, kè kùmàndáà kó betòmbè múnke nfēūnko benitìbè. Mí mme nyí dōò dende kó dimàà n dé mèè kpéí nKuyie. ¹⁶ M pètínke do pímmu m mómumuò mmutōmmú ke maà kuduotí, n kòbe bemou bèè m bonè kè bè múnke pí mmutōmmú. N yí donté òmòu kó kupaku kudonku sámpókù n tú mèè kpéí kùmàndáà. ¹⁷ Sifube kó bekótìbè nè bebeémbè bèè do yo n kó mudii bè do bo tekòutè nè sipísìnùmmù (150) ndi ke né mbúútí bèè do iitiní ibotí teì ìi ti tókénè i mièke ke kòrìní. ¹⁸ Bá diì yìè n do òò donténè n kó idííí nyi fenààfè nè yepedakè mekùò nkpeye yekuò ke né yíénè sikoó. Yewe tepíítè menaà nyenaadó yenaadó. Bá nè memme n yí bè beke ke tú bè nni nyietì

be dò nké n yietì dè kùmàndàà ke yé kuduotí kó mumarimù do túmè mutōmmú cĕĕmù mmu diheì yembè kpéí.

¹⁹ Áú Kuyie! M pí mmù tōmmú benitìbè bie nkpéí mmù deumu, a báá yé n kpéí.

6

Bè maámè kuduotí kédeè

¹ Bè nàké dì m̀nnì Sāmbadaa nè Tobiya nè Kesemmu Adabube botí kou nè ti dootitòbè ti maámè kuduotí ke dèè kè mēffè mmamè í kraá. Dè do s̄ m mu nyí cònné yecàkè kó ideí. ² Sāmbadaa nè Kesemmu kè bēe tōnní kè bē n náké ke d̀ n kotoo kè tí máá Kefedimmu Onᵌ biriku kénáké. Nè be yēmmè miēke ke né d̀ kè n d̀d̀ meyei. ³ Kè n tōnkoo kè bēè bē nàké ke d̀: M pí mmù tōmmú í tú musám̄p̄m̀, m báá na kè m̀ kũnné kékotoo kè bē yà, kè n yitè, mutōmmú yóó cómmúmu. ⁴ Kuce mènàà bē n duōnnimè dipátiri kè dì t̄ tináantì timáà. Kè m múnke mbè tḗnninko metḗnnimè mēmáà. ⁵ Kuce mēnūmmù Sāmbadaa tōnnēnnimè o kóo tōntì dipátiri kè dì feí, ⁶ ke wāri ke tú yehekè yemou kobe náámmu kè Kesemmu náá nke tú: F̄́ nnè Sifube s̄mbe di d̀ kéb̄ nhokpàtì nwe, kè deè te kàa maá kuduotí ke bo náá nSedisademmu kóo kpàtì, ⁷ kè kanne ikuó niùbè bēe yóó p̄ĕkè Sedisademmu miēke a túmè Sudaa kobe kóo kpàtì. Okpàtì yóó tì kèemu. Deè te kè n tu á k̄tení kè ti náké. ⁸ Kè nh ò tḗnné ke d̀: A me nnàké tì òm̄ou weè í tì béi, f̄́d̀ yēmmè mè dò nké f̄́d̀ tì keuté ke náá. ⁹ Bè d̀ kédonné ti kōmbùd̀tì nti ke náá nke tú: Be k̄ntì bo yārike kè mutōmmú cómmú.

N Yiè nKuyie nhá n kpénk̀nne n tōmmú miēke.

¹⁰ Diyiè marì kè n k̄te Dedaya bire Semmaya borè Meetabēedi yaàbire, ke yé ò do í namè kék̄tení m borè. Kòo n náké ke d̀: Tí ta Kuyie nc̄ĕtè miēke, kék̄petinné yebòrè, a dootitòbè beè kòriní ke nyènkè ke bo da pí nkéku. ¹¹ Kè nh ò tḗnné ke d̀: M̄i kó kubotí í cokù, n keté ke í dò nkéta Kuyie nc̄ĕtè kénkraá ke f̀d̀. N yí tati.

¹² N do bantému ke d̀ nhò nnáà ntì náantì í bonnì Kuyie mborè, ò tì náá nTobiya nè Sāmbadaa bē ò yietí mèè kpéí nke. ¹³ Ò béi mmemme kè kufōwáá nkuù bo m pí nkè n d̀d̀ ò yēmmè kéyeténè Kuyie, kòo na kēs̄nk̀nne n yètiri kè nh ānné ifei. ¹⁴ Kuyie nha báá yé Tobiya nè Sāmbadaa bē n d̀d̀ d̀, a múnke í yé N̄odadia onitipòkù wèè náá nha p̄ān̄n̄antì nè betòbè bēè náá nha p̄ān̄n̄antì bē do d̀mè kédonné n kōmbùd̀tì.

¹⁵ Kuduotí kó mumarimù do dèè dibenni t̄nkù bē tu wè Edudi* kó diyiè sipísidé nè dinummurì ndi. Ti do maà kēmm̄ke yewe sipísinūmmù nè yèdéè ndi. ¹⁶ Ti dootitòbè nè yehekè yèè ti fité ye kobe kèè dì m̀nnì ti maámè kuduotí ke dèè kè d̄e bē di kè bē ti yote, kébanté Kuyie nkuù ti niitémè de kó mutōmmú.

¹⁷ De kó mēffè mmieke Sudaa èi kó bekótìbè nè Tobiya kè bē wāū betòbè yepáte mecāā mmecāā. ¹⁸ Kè Sudaa kobe péu nhò m̄kenè metaummè ke yé ò do túmè Sifube botí kou Adaa bire Sikanniya còkù nwe. Kòo bire Yoananni po Bedekia bire Mesudammu kóo sapàà. ¹⁹ Kè bē nhò s̄antí n ȳikè ke t̄ou n náantì koò náá. Mēmmè kè Tobiya wāriní yepáte ke bo yārik̀nne n k̄ntì.

7

Bè kànnemè bebàribè diheì kpéí

* ^{6:15} Edudi: Bè do kaammè betāābè nè ti bē kaammè dè í wē. Be kóo t̄nkù Edudi berinè ti kó betāābè oniínwè nè oweínwè de cuokè nke (diyoffi nè kup̄as̄ēikù de cuokè).

¹ Kuduoṭí maá dìì m̀ǹǹǹi k̀eḁeè k̀e n c̀oǹǹe yeb̀òr̀e k̀o id̀eí ǹe yec̀àk̀e k̀eḁeè, b̀eè ỳo mbaa yeb̀òr̀e ǹe beyendemb̀e ǹe Defiibe k̀e b̀eè keté be t̀õmmú. ² K̀e n túóté n tebite Ananni k̀ebaá nSedisademmu k̀etúóté Ananniya behããp̀òmb̀e k̀oo k̀otí k̀oo mbaké tec̀k̀petè. Ò do tú onítì wèè d̀òḁri ẁenwe ò b̀eí nti ke dé Kuyie nkè d̀e p̀ẽṣ̀tè besomb̀e péu. ³ K̀e m b̀e nàké ke d̀ò: Sedisademmu k̀o yeb̀òr̀e níí báá k̀peté k̀e diyie í t̀onk̀e, kuyuoku k̀e nyè k̀petí. B̀eè bàa yeb̀òr̀e k̀e b̀e bo ke cómmú be karè b̀e karè. K̀e m b̀e nàké ke d̀ò b̀eè maá didènni b̀eè ỳo mbaa diheì be k̀p̀eí, bá wè o k̀o dikari mbo o c̀iṣ̀tè ìk̀e. ⁴ Sedisademmu eì do p̀k̀k̀emu ke deu, benitibè né í nsũ di mieke, sic̀i mu ndo í maá k̀eḁeè.

B̀e k̀aammè Sifube b̀eè bo Sedisademmu

⁵ K̀e Kuyie nni mbéinnè k̀e n tíí ndiheì k̀o bekótibè ǹe bebeémb̀e ǹe benitibè somb̀e. K̀e n duó nkè b̀eè kaa mbenitibè k̀e n wénté b̀eè do niitè k̀ekonní Sedisademmu be yètè ẁari dìì pátiri mieke k̀eyà yeyètè yèè m̀e ntũnní.

⁶ Nte okpààti Nebukannesaa k̀o dim̀ǹǹi b̀e do p̀im̀m̀ú b̀e k̀ek̀onnè Babid̀onni, k̀e kusúkuu ẁete k̀ék̀o nSedisademmu Sudaa tenk̀e, bá wè k̀oo kari o eì. ⁷ B̀eè do neínè Sodobabæedi k̀ekonní beè yètè tu yie: Sosuwee ǹe Neemii ǹe Asadia ǹe Adammia ǹe Naamanni ǹe M̀òḁokaii ǹe Bidisanni ǹe Misipedeti ǹe Bikibaii ǹe Neummu ǹe Baana. Nte be naàmuntì d̀ò ndòmmè.

⁸ K̀e Padeosi naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀ousidé ǹe tek̀òtè ǹe sipísìyiekè ǹe b̀edébbè (2172).

⁹ K̀e Sefatia naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀usitããti ǹe sipísìyiekè ǹe b̀edébbè (372).

¹⁰ K̀e Adaa naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀ousikuò ǹe sipísìnũmmù ǹe b̀edébbè (652).

¹¹ K̀e Sosuwee ǹe Yoabu be yaábire Pasati-M̀òabu k̀o kunaàmunkù k̀obe m̀bo sik̀ousidé ǹe sik̀usini ǹe terítè ǹe b̀eni (2818).

¹² K̀e Edammu naàmunkù k̀obe m̀bo tek̀òpítè ǹe sik̀usidé ǹe sipísìnũmmù ǹe b̀enàà (10254).

¹³ K̀e Satuu naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀usini ǹe sipísìnàà ǹe b̀enũmmù (845).

¹⁴ K̀e Sakaii naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀usiyiekè ǹe sipísikuò (760).

¹⁵ K̀e Binnuii naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀ousikuò ǹe sipísìnàà ǹe b̀eni (648).

¹⁶ K̀e Bebaii naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀ousikuò ǹe sipísidé ǹe b̀eni (628).

¹⁷ K̀e Asikadi naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀ousidé ǹe sipísitããti ǹe sipísidé ǹe b̀edébbè (2322).

¹⁸ K̀e Adonnikammu naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀ousikuò ǹe sipísikuò ǹe b̀eyiekè (667).

¹⁹ Bikibaii naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀ousidé ǹe sipísikuò ǹe b̀eyiekè (267).

²⁰ K̀e Adinni naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀ousikuò ǹe sipísìnũmmù ǹe b̀enũmmù (655).

²¹ K̀e Esekiasi yaábire Atee naàmunkù k̀obe m̀bo sipísìwei ǹe b̀eni.

²² K̀e Asummu naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀usitããti ǹe sipísidé ǹe b̀eni (328).

²³ K̀e Besaii naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀usitããti ǹe sipísidé ǹe b̀enàà (324).

²⁴ K̀e Adifi naàmunkù k̀obe m̀bo tek̀òtè ǹe terítè ǹe b̀edébbè (112).

²⁵ K̀e Kabaã ò eì k̀obe m̀bo sipísìwei ǹe b̀enũmmù (95).

²⁶ K̀e Betideemmu ǹe Netofaa k̀e de k̀o yehékè k̀obe m̀bo tek̀òtè ǹe sipísini ǹe b̀eni (188).

²⁷ Anatòti eì k̀obe m̀bo tek̀òtè ǹe sipísidé ǹe b̀eni (128).

²⁸ K̀e Beti-Asimmafeti eì k̀obe m̀bo sipísìnàà ǹe b̀edébbè.

²⁹ K̀e Kidiya-Yeadimmu ǹe Kefidaa ǹe Bedòti k̀e de ekè k̀obe m̀bo sik̀usiyiekè ǹe sipísìnàà ǹe b̀etããti (743).

³⁰ K̀e Damaa ǹe Kebaa ke de ekè k̀obe m̀bo sik̀ousikuò ǹe sipísidé ǹe òmàà (621).

³¹ K̀e Mikimasi eì k̀obe m̀bo tek̀òtè ǹe sipísidé ǹe b̀edébbè (122).

³² K̀e Betæedi ǹe Aii k̀e de ekè k̀obe m̀bo tek̀òtè ǹe sipísidé ǹe b̀etããti (123).

³³ K̀e Nebo k̀o diheì terì k̀obe m̀bo sipísìnũmmù ǹe b̀edébbè.

³⁴ K̀e Edammu t̀òu k̀o kunaàmunkù k̀obe m̀bo tek̀òpítè ǹe sik̀usidé ǹe sipísìnũmmù ǹe b̀enàà (1254).

³⁵ K̀e Adimmu naàmunkù k̀obe m̀bo sik̀usitããti ǹe sipísidé (320).

³⁶ K̀e Sedikoo eì k̀obe m̀bo sik̀usitããti ǹe sipísìnàà ǹe b̀enũmmù (345).

³⁷ Dòdi ǹe Adidi ǹe Onò ekè k̀obe m̀bo sik̀usiyiekè ǹe sipísidé ǹe òmàà (721).

³⁸ Kè Senaa èi kòbe mbo sikòupísitàāti nè sikòusìwei nè sipísitàāti (3930).

³⁹ Kè ikuó niùti Sosuwee yaàbìre Yedaya naàmùnkù kòbe mbo sikòusìwei nè sipísìyiekè nè bètàāti (973).

⁴⁰ Imee naàmùnkù kòbe mbo tekòupíítè nè sikòusìnùmmù nè bèdébè (1052).

⁴¹ Kè Pasuu naàmùnkù kòbe mbo tekòupíítè nè sikòusidé nè sipísìnà nè bèyiekè (1247).

⁴² Kè Abimmu naàmùnkù kòbe mbo tekòupíítè nè tepíítè nè bèyiekè (1017).

⁴³ Kè Defiibe kó kunaàmùnkù kòbe ntú bie: Odefaa yaàbí Sosuwee nè Kadimiedi be naàmùnkù sipísìyiekè nè bènàà.

⁴⁴ Kuyie nciētè kó bedèmbè mieke Asafu naàmùnkù kòbe tekòutè nè sipísìnà nè bèni (148).

⁴⁵ Bèè bàa yebòrè be mieke Sadummu nè Atee nè Tadiməw nè Akubu nè Atita nè Sobaii be naàmùnti kòbe tekòutè nè sipísitàāti nè bèni (138).

⁴⁶ Kè Kuyie nciētè tōmbè kó ditínni kòbe ntú bie: Tisisa nè Asufa nè Tabaati ⁴⁷ nè Kedosi nè Siya nè Padonni ⁴⁸ nè Debanaa nè Akaba nè Sadimaii ⁴⁹ Annani nè Kidèdi nè Kasaa ⁵⁰ nè Edeayaa nè Edesinni nè Nekodaa ⁵¹ nè Kasammu nè Usaa nè Paseyaa ⁵² nè Besaii nè Meunimmu nè Nefusesimmu ⁵³ Bakibuku nè Akufa nè Aduuri ⁵⁴ nè Batisidouti nè Meidaa nè Adisa ⁵⁵ nè Badikosi nè Sisèdaa nè Tema, ⁵⁶ nè Netisia nè Atifa.

⁵⁷ Sodoməw kó betōmbè naàmùnti kòbe do tú bie: Sotaii nè Sofedeti nè Pedida, ⁵⁸ Yaada nè Dadikonni nè Kidèdi, ⁵⁹ Sefatia nè Atidi nè Pokedeti-Asebaimmu nè Aməw.

⁶⁰ Bèè do tú Kuyie nciētè kó betōmbè nè Sodoməw kó betōmbè yaàbí kè bèè wēnné kəmbo sikòusitàāti nè sipísìwei nè bèdébè (392).

⁶¹ Bèè do ité Babidənni kékonní Sedisadəmmu ke í nna kénáké be yaàribè yètè kébenke bè tumè Isidayeeribe bèè do tú: Tedi-Mədaa nè Tedi-Adisaa nè Kedubu-Adonni nè Imee ekè kòbe. ⁶² Bəməw kè bèè wēnné kəmbo sikòusikuò nè sipísìnà nè bèdébè (642). Dedayaa nè Tobiya nè Nekoda be yaàbí nyi memmè.

⁶³ Ikuó niùbè mieke kè bèmabè mbo ke tú: Obayaa nè Akikoti nè Badisidaii be naàmùnti kòbe. Badisidaii do tūóté Badisidaii Kadaadi èi kou koo sapàa nwe kè bèè ò yu o yètiri.

⁶⁴ Kòo wammú o botí kòbe pátiri mieke o yètiri kémónté kè bèè bè dènnè ikuó tōmmú mieke. ⁶⁵ Kè kùmàndáà bè nàké ke dò: Bè báá di bè pā mùu dii Kuyie kénkémúnè ikuó niùti bo beémme Kuyie nnè ikuó nentì bè tu tì udimmu nè tumimmu.

⁶⁶ Isidayeeribe bèè ité Babidənni ke konní Sedisadəmmu bè do bo sikòupísìnà nè sikòupísidé nè sikòusitàāti nè sipísikuò ndi (42360). ⁶⁷ Kè bèè neínè betōmbè benitidaabè nè benitipòbè sikòupísìyiekè nè sikòusitàāti nè sipísitàāti nè bèyiekè (7337). Bedèmbè benitidaabè nè benitipòbè kè bè mbo sikòusidé nè sipísìnà nè bènùmmù (245), ⁶⁸ ke məkənè yòyóbè sikòusìnà nè sipísitàāti nè bènùmmù (435). Səmmarímú sikòupísikuò nè sikòusìyiekè nè sipísidé (6720). ⁶⁹ Kè dihei kó bekótibè mabèè pāmmú yepārè kè bè bo maánè Kuyie nciētè. Kè kùmàndáà pā yəsəwèrè tekòupíítè (1000). Yebə bè bo mméinè yè meyiì nsipísìnùmmù yekòutəyaàbòrè sikòusìnùmmù nè sipísitàāti (530) kè bè bo mpínnè Kuyie nciētè mieke ikuó tōmmú. ⁷⁰ Bəheikènkótibè do pāmmú yèè pārè mieke kè mesəw nní mbo yəsəwèrè sikòupísidé (20000) nè timátì péiti cidóòbè tekòupíítè nè tekòutè (1100). ⁷¹ Kè Isidayeeribe səmbeè pā yəsəwèrè sikòupísidé (20000), timátì péiti cidóòbè tekòupíítè (1000) nè yekòutəyaàbòrè sipísikuò nè yèyiekè ikuó niùbè kpéi.

⁷² Ikuó niùbè nè Defiibe nè bèè bàa yebòrè nè bedèmbè nè Isidayeeribe mieke bèmabè bèè pī mmutōmmú Kuyie ncíètè mieke nè Isidayeeribe sɔmbe kè bèè kari be ekè be ekè.

8

Esitadasi do kàammè Kuyie nkuó benitibè ìkè

Dibenni tǎnkù yiénwè mieke kè Isidayeeribe íténí be ekè bè do bo yèè mieke. ¹ Kè Isidayeeribe wēnné dinùù kétíí mbè tu dìi bòrì menie nkó dibòrì, kénáké ikuó wǎàtì Esitadasi ke dò wèè túóténí Kuyie nkuó pátíri kù do duó nkè Mòyiisii wāri dì. ² Mèmmè kè ikuó niùtì Esitadasii túóténí Kuyie nkuó pátíri kè benitibèe tíí, mbenitidaabè nè benitipòbè nè bèè kó dimàà mǎke meyèmmè ke bo na kékeè, otǎnkù yiénwè kó diyie ketirì do ndi. ³ Dendè dibòrì bè tu dì menie nkó dibòrì ò kàammè Kuyie nkuó pátíri kè ndi kàà ndikúnweínì kè diyie yàa cónnénè yeyɔ, kòo dì kàà mbenitidaabè nè benitipòbè nè bèè kó dimàà dò nkéna kékeè. Bemou kè bè kèmmú.

⁴ Bè do dǎò diwūōtǎnni ndi nè ideí kè Esitadasi ndeke di ínkè. Matitia nè Semma nè Annaya nè Udii nè Idikiya nè Maseya kè bè còmúmú o bakù yóú. Pedaya nè Mikayēdi nè Madikia nè Asummu nè Asibadana nè Sekadii nè Mesudammu kè bè bo kucǎnku. ⁵ Kè Esitadasii pīnte dipátíri benitibè bemou ìkè, kè bèè di yà ke yé ò do còmúmè de iitírè nde. Ò dì pīnte dìi mǎnni kè bèè íté kécómúmú. ⁶ Kè Esitadasii sǎnte Kuyie nkperíkù kè benitibè bemou cóúté ke dò: Dè mme ndò. Kédo kénínkú késínnóò ketenkè, ⁷ kékíténí kécómúmú Defiibe bèè do tú ikuó niùbè, kè bè mbè tiè Kuyie nkuó bè kàa nyi ínkè, bèè Defiibe yètè do tú: Sosuwee nè Bani nè Sedebia nè Yaminni nè Akubu nè Sabetaii nè Odia nè Maseya nè Keitaa nè Asadia nè Yosabadi nè Annani nè Pedayaa. ⁸ Kè Esitadasi nkaa nKuyie nkuó pátíri kè dè feí ke tì wènkunko, ke náá mbenitibè tì tu mù, kè bè kèmmú.

⁹ Kè benitibè bemouu tì kèè nkétiitè yedabùò. Mèmmè kùmàndáà Neemii nè ikuó niùtì Esitadasi nè Defiibe bèè do duò nyitié mbenitibè kè bèè náké benitibè ke dò: Bá nkuònnè, yíe nkó diyie tu Kuyie nkperi ndi.

¹⁰ Kǎtenè kédi tidiiti sààtì kényǎ menaà nsààmè, kòò mǎu bo di cuokè ke í mǎke, dí ò toténè. Yíe nkó diyie tu Kuyie nkperi ndi, di yèmmè báá cààrè, yóunè kè Kuyie ndi duò ndi wèi ntú di kó muwērímu.

¹¹ Kè Defiibe mbáá mbenitibè ke tú: Cíékénè, yíe nkó diyie tu Kuyie nkperi ndi, báá yóunè kè di yèmmèe cààrè.

¹² Mèmmè kè benitibèe kǎte kédi kényǎ menaà kèpǎmmú be kǎbe tidiiti kè diwèi mbè bo mediè nke yé bè do kèmmèmu bè bè nàké tì.

Bè do baámmè titouti kó dibanni

¹³ Otǎnkù yie dèrì yie, beheikènkótíbe nè ikuó niùbè nè Defiibe kè bèè tíí nyikuó wǎàtì Esitadasi borè kénwéí Kuyie nkuó pátíri ò bè kàa ndi kó tináàntì. ¹⁴ Kè bèè yà ikuó pátíri Kuyie ndo duó nkè Mòyiisii wāri dì mieke tì wǎrimè ke tú Isidayeeribe dò nkémbo titouti mieke nke otǎnkù yiénwè kó dibanni mieke. ¹⁵ Mèmmè bè yàmè ke dò bè dò nképíéké yehékè yemou mieke nè Sedisadèmmu. Mèmmè kè bèè pīéké ke dò: Dekènè ditāri kékōuní odifíe dikpáà kou kó tifǎàtì nè detie mbè tu dè mírì de kó tifǎàtì nè tipuonti nè tifǎpèutì, kédòònnè tì wǎrimè.

¹⁶ Bè pīéké memme kè Isidayeeribe yè kéwaanní tifǎàtì, bá wè kòo dǎò kutouku o cíètè dǎnkù nè o pérímù mieke nè Kuyie ncíètè pérímù mieke, nè bè tu dìi bòrì menie nkó dibòrì borè, nè dibòrì bè tu dì Efadaimmu kperi dì borè. ¹⁷ Isidayeeribe bèè do tú tidaatì Babidǎnni ke konní Sedisadèmmu kè bèè dǎò titouti bemou kémbo, ke yǎnkunne diwèi mesàà, ke yé nè Nunni bire Sosuwee kó dimǎnni kénǎo kètuòkenní de yie bè do í dǎòmmè mebotí. ¹⁸ Kè bè nkaa nKuyie nkuó pátíri yewe yemou, kétúóté dibanni yie ketirì kénǎo kètuòkenè disǎnni. Kè dibanni mmǎke yewe yèyiekè kè diniínni ntú dibanni denni dìi yie, kè bèè ānné metíímmè diemè ikuó yèmmè.

9

Bè kuónnèmè Kuyie nké kù nàké bè caàrìmè

¹ Mèmmè de kóo tǎnkù omáà mieke bake diyie sipísidé nè dinaannì yìè kè Isidayeeribee tíí mbemou ke bo boú dinùù kédáátí tifòòtòntì kérépū mbe yò mutáá. ² Kè Isidayeeribe kó kubotí kòbee banté be caàrìmè kécánnénè ibotí tɛl kòbe kénnáá nKuyie mbe caàrìmè nè be yembè kōmè. ³ Kè bèe íté kécómmú, kè bèe kaa nKuyie nkuó pátírì kém̄m̄oke tewebiètè mēfitímè mētāāti, kédeè kè bèe sòtè kénnáá nKuyie mbe caàrìmè, ke dò tewebiètè mēfitímè mētāāti ke ninku ke kù bàá.

⁴ Kè Sosuwee nè Bani nè Kadimiēdi nè Sebanniya nè Bunni nè Sedebia nè Banni nè Kenanni kè bèe deke diwūōtònnì ínkè ke búúté kéínkè, ke bántè Kuyie nnè metam̄mè kperímè. ⁵ Kè Defiibe Sosuwee nè Kadimiēdi nè Bani nè Asabunniya nè Sedebia nè Odia nè Sebanniya nè Petayaa kè bèe béi nke dò: Íténè kécómmú kēsāntè ti Yìè nKuyie nkuù te disānni sǎá.

Esitadasi bántèmè Kuyie

Kè Esitadasii bántè Kuyie nke dò:

Kuyie nfóò yètìrì deū ke dò ntí nda sǎntí,
fóò yètìrì pēēté yesā nyemou,
fóò te disānni.

⁶ Fó nhamáá fóò tu ti Yìè,
fóò dòò kéínkè nè dèè kó dimàà bo kéínkè mieke,
fóò dòò ketenkè nè dèè kó dimàà bo ketenkè mieke,
dáméèrì nè dèè kó dimàà bo o mieke.
Fóò te demou ke dè fòù,
kéínkè kó bekperíbè* ninku fóò ìnkè ke da báá.

⁷ Ti Yìè nKuyie, fóò tǎāté Abaraammu
koò dènnè Uudi Kandee kó ketenkè koò yu ke yī Abarahammu.

⁸ Ke pénsirì o yèmmè,
koò dòò nè metaummè ke béi nke yī,
a bo ò duó nKannahā kó ketenkè,
Itiibe nè Amōriibe nè Pedisiibe nè
Sebusiibe nè Kidikasiibe bè bo kè,
kòo tieke wenwe nè o yaábíó.
Ke dòò a béi ntí ke yé a wetímèmu.

⁹ Ke yà ti yembè fēúrìmè Esibiti
kékeè be dabùò ntipèntì kóo dāméèrì pēémmè.

¹⁰ Ke dòò mmebenkùmè péu nè tidietì,
ke benke Esibiti kóo kpààtì
nè o kó betōmbè nè o èi kòbe bemou,
ke yé a do yàmè bè fēūnkómè ti yembè nè kemieke,
ke bè deetè ke dēúkūnne a yètìrì
kè di kpaá ke deū nè yíenní.

¹¹ Ke kèété dāméèrì nie mbe nùò mmieke
kè bè nà dekperè kēsénté,
kàq diu mbèè do bè bètiní menie mmieke
ditārì òò do mēè botí dibinni.

¹² Ke níí mbè ni kuyie nnè diwetirì

* ^{9:6} kéínkè kó bekperíbè: Bè nàá mbèè kpéí die, ti í yé bèè kperíbè botí nku. Mònnì mari dè bo na kéntú Kuyie ntōrè yoo diyie yoo otǎnkù nè siwǎá.

ké mbè ni keyènkè nè muhãã nkó diwetiri
ké mbè mí kè bè wùó mbè kèrí dè.

¹³ Kàa cùténí Sinaii tãrì ínkè ké bè béinnè,
ké bè duó nha tié nnè a kuó
ìì tu timómmonti kpeyi,
nè a cìrìmù nè a tannò sààyè.

¹⁴ Kàa bè nàké a kó diyie kpéí
dìì tu teòmpùtè yie
ké bè duó nha tannò nè a kuó nè a tié
kàa kóo tǒntì Mǎyiisi ti mbè tùo.

¹⁵ Kè dikònnì bè pī
kàa cǔǔnnì mudìi kéínkè kè bèe di.
Kè sinéyēīī bè pī
kàa duó nkè menie nyènnì dipèrì kè bèe yǎ
kàa bè nàké ke tú,
bèe kate kétúóté dihei a do béi nké parikè
ke dǎ a yóó duó ndi be yembè
kè bèe tieke.

¹⁶ Kè tefentè né deuté ti yembè,
kè bèe kpénkúnne be to kéyete a kpeti
bá bè í ntúnne a tannò.

¹⁷ Kè bèe yè ntidièti a do dǎò tì be cuokè
kékpénkúnne be to kéyete a kpeti,
kétǎǎté ke bo wēte Esibiti
bè do borè ke pí mmudaatǒmmú.

Fǎ nKuyie nha me ntú wèè cíēnko wè nwe,
ke dǎori mesàà nke kuò mmesémmè,
kàa mieke boo,
nè dè kpéí nha í mbè bǎntóo.

¹⁸ Bá nè bè me ndǎǎmè fesǎǎmátínǎǎfè kénnáá nke tú:
Ntenè Kuyie nkùù ti dènnení Esibiti.
Bè do da yeténèmu kénnáá nke tú:
Ntenè Kuyie nkùù ti dènnení Esibiti.
Bè do da yeténèmu mediè.

¹⁹ Nè a kó mesémmè diemè kpéí,
nha í mbè yóu kè bè nháá ndikpáà mieke,
kè diwetiri baa ní mbè ni kuyie nnè keyènkè
ké mbè mí kè bè kèrí.

²⁰ Kàa bè duó nha kó muyaá
kè bè bo na kémbaàtìnè dèè wenni,
kàa cǔǔnnì mudìi kéínkè kè bèe di.
Kàa bè duó mmenie nkè bèe yǎ.

²¹ Kàa mbè tǎ dikpáà mieke
ke dǎ yebie nsipísìnàà
bá bè í mmǎnté mùmamù be yààtì í nkèrí,
be naàcèi me nyí mmùútí.

²² Kàa duó nke bèe na ibotí nè yekpààtiyǎ
nè yehékè yèè bè fité
nè Esimǎo kóo kpààtì Sionni tenké
nè Basã kóo kpààtì Ōku kǎke.

²³ Kàa duó nkè be yaàbí sǔú

kémaatēnè siwǎǎ dōmmè kéínkè,
kàa bè tanné dihei a do béi nképarìkè
ke dò a yóó duó ndi be yembè kè bèe dì tieke.

²⁴ Kè bè bí dì ta ké di tieke,
kàa duó nkè bèè do bo de kó ketenkè
kè bèe bè bǔúté,
kéduó nkè bèe na Kannahǎǎ kǎbe
nè be kó bekpráatibè nè bèè bo be tenkè mieke.

Kè bè mbè dǎdri bè bè dǎ mmè,
²⁵ kéfiete yehékè iduotí fité yè
kè ye tenkè naati,
kétieke sicéí kè sì piéké tinenti
nè sibíí bè keú sì,
kè fínyí kó detie nnè fikíè kperè
nè titebiiti timou botí kó detie,
kè bè nyo nke sǎnnè kédunne
kétuǎ nha bè dǎd mèè sàà nkpríí.

²⁶ Nè memme kè be too kpenke
kè bèe yete a kpeti kédootóo a tié
ke ì bǔtínné,
kékuǎ bèè nǎá nha pǎǎnǎǎntì
bèè do bè tiè nke tú bèe wēteni a borè.
Bè do da yeténèmu mediè.

²⁷ Mèmmè kàa deite a nǔtè be ínkè
kè be dootitǎbèe bè do mudoò,
kè bèe ta meyeñcaàrimè mieke ke da kuónnè,
kàa mbo kéínkè kékeè be dabùò.
Nè a kó mesémmè mieke ké bè duó mbèè bo bè deeténè be dootitǎbè.

²⁸ Bè ta diì mǎnnì meom̄p̄umè mieke
kéwēte kéta meyei mmudǎd̄rimù,
kàa nǎóté a nǔtè be ínkè
kè be dootitǎbèe bè na ké mbè fǔũnko.
Kè bè da kuónnè kàa mboní kéínkè kékeè,
ké bè deeté kuce mǎp̄éu nè a kó mesémmè kpríí.

²⁹ Kàa bè tié nke dǎ bèe wēteni a borè,
kè tefentèe bè deuté kè bè í nyie nke kènté a tié
kéyeténè a tannò,
bè bo ntū nyè kénfòù,
kè bèe kprénk̄unne be to,
bè í nyie nke kènté a kpeti.

³⁰ Kàa mbè mǎkenè meminnímè yebie mp̄éu mieke,
kéduó nha kó muyaá mbèè nǎá nha pǎǎnǎǎntì
kè bè mbè tiè, bè mè nyí nkènté,
memme kàa duó nkè yehékè teyè kǎbee bè na.

³¹ Nè a kó mesémmè kpríí nha í mbè kùò bemou,
a í mbè dootóo,
ke yé a tímè Kuyie nku ke dǎori mesàà,
ke mǎke onitì kó mesémmè.

³² Áú! Ti Yíè nKuyie nha deumu ke kpeínì,
ke duò tikǎmbùòtì.
Fǎ nwèè p̄í mmetaummè a ti dǎd̄nè mè,

a báá cĕ mmeháárìmè ti ta mè,
 tínti nè ti kó bekrààtìbè
 nè bèè baké ti kó yehekè,
 nè ikuó niùbè nè ti yembè,
 ti kó kubotí kumòu,
 kétúóté Asidii kó bekrààtìbè ti do òù yìe kéntò kétuòkenní yíe.

³³ Tìi ti tùòkení timòu ti mièke a naatimu,
 a òòò dè wennimu,
 tîi cààrè.

³⁴ Ti kó bekrààtìbè nè bèè ti baké
 nè ikuó niùbè nè ti yembè bè í yie nha tié,
 bè í tũnnè a kuó nè a tannò.

³⁵ Bá nè a me mbè duómme diheì
 kè bè di te ke di baké,
 kàa bè òòò mesàa mme botí mme botí òò kó ketendiekè,
 ketennatikè, bè í nyie nke da tũnnè,
 bè í nyóu medòòrìmè yeime.

³⁶ Nte tínti yíe nke tú tidaatì
 diheì a do duó ndì ti yembè,
 ke òò bè mbo ke yo ntidiitì kè dè be naati.
 Tîi né naá ntidaatì yíe nde kó diheì mièke.

³⁷ Bekrààtìbè a duó nkè bèè ti na
 ti yei òòkpéi beè né yo nde kó tidiitì,
 ke ti òòòrinè bè òòmè tínti nè ti wũò,
 kè ti bo meyeñcaàrìmè diemè mièke.

10

Isidayeeribe do tããtémè ke bo ntũ nKuyie nkuó

¹ Nè dèè kó dimàa ti tùòkení òò kpéi, kè ti wènné kédòunnè Kuyie ndinùù kèwāri dipátiri kè ti kó bekrààtìbè nè Defiibe nè ikuó niùbè kè bèè òòkú be òòu.

² Nte bèè do òòkú be òòu be yètè: Akadia bire NĒemii wèè do tú kùmàndàa nè Sidikia.
³ Sedaya nè Aasadia Idimmeya. ⁴ Pasuu nè Amadia nè Madikia ⁵ Atuusi nè Sebanniya
 nè Maduki ⁶ Adimmu nè Medemoti nè Abudiasi ⁷ Danniyēeri nè Kinnetonni nè Baduki
⁸ Mesudammu nè Abiya nè Minyaminni ⁹ Masia nè Bidikāi Semmaya.

Ikuó niùbè kó kutònkù kòbe mbe, ¹⁰ kéféi nDefiibe kó kutònkù kòbe Asanniya bire
 Sosuwee, Enadadi bí mièke kè Binnuii yènní nè Kamiedi, ¹¹ nè be tebite Sebanniya nè
 Odiya nè Kedita nè Pedaya nè Annani, ¹² nè Miseen nè Deòbu nè Asabia ¹³ nè Sakudi nè
 Sedebia nè Sebanniya ¹⁴ nè Odiya nè Bani nè Beninu.

¹⁵ Bekrààtìbè kó kutònkù mièke Padeosi nè Pasati-Mòabu, nè Edammu nè Satuu nè
 Banni, ¹⁶ nè Bunni nè Asikadi nè Bebāi, ¹⁷ nè Adonniya nè Bikibāi nè Adinni, ¹⁸ nè Atee nè
 Esekiasi nè Asuu, ¹⁹ nè Odiya nè Asummu nè Besāi, ²⁰ nè Adifi nè Anatoti nè Nebāi, ²¹ nè
 Makipiasi nè Mesudammu nè Esii, ²² nè Mesesabēeri nè Sadōki nè Yaduo, ²³ nè Pedatia nè
 Annani nè Ananniya, ²⁴ nè Osea nè Ananniya nè Asubu, ²⁵ nè Adosesi nè Pidisa nè Sobeki,
²⁶ nè Deummu nè Asabuna nè Maseya, ²⁷ nè Aiya nè Annani nè Anaa, ²⁸ nè Maduki nè
 Adimmu nè Baana.

²⁹ Tínti Isidayeeribe ke né yíénè ikuó niùbè sòmbè nè Defiibe nè bèè bàa yebòrè nè
 bedèmbè nè bèè pí nKuyie nciētè mièke mutòmmú nè bèè kó dimàa do yatènè ibotí tēi
 kéntũ nKuyie nkuó nè be pobè nè be bí initidaai nè initipòì bèè kó dimàa òò nké na
 kékeè. ³⁰ Mèmmè ti kòbe bèè tu bekótìbè kè bèè bè wènnénè kédòunnè Kuyie ndinùù
 kébéi nképarikè ke òò: Ti bo ntũ nku kuó nè kù do duó nyi ku kóò tōnti Mòyiisi kòò òò wāri
 kèndòòri ku tié nnè ku kuó nè ku tannò dè yèmmè.

³¹ Kè bèe yíé kébéi nke dò: Ti í yóó duó nti bí di nheì kàbe kè bèe puoke yoo tí túóké be kó besapàmbè képuó nti bí. ³² Kè diheì yembè me ntóni be potanti teòmputè yìe ke fiiti yoo dibanni mari yìe ti báá tì donté. Dibenni yiénni késoó mmukútímù, kè bèè ti màkenè yebàà nti yè mbè pã. ³³ Kè ti túóté metããtímè timómmòmbe ke bo nduò mmedítíbi mmè máà bá dii benni Kuyie ntómmú kpréi. ³⁴ Kè bè bo ndonnè pèèbè bè pãã mbè Kuyie mbá dii yìe nè de kó tidiiti nè bè kù feu ì wũ ò yewe yemou ke cóunko nè bè kù feu ì sio mpùsi kó yewe nè yebaa nkó yewe nè otããpànwè kó dibanni nè yebaa nteyè nè dèè kó dimàà tu Kuyie nkperè nè bè bo nkò ì wũ ò meyei ncíémme kpréi Kuyie ncíètè mieke kó mutómmú mumou. ³⁵ Tínti ikuó niúbè nè Defiibe nè kubotí kumou kè tí tãã tété ke bo yà ti yó nwaànni mèè botí ideí bè yó ntuònnè ì iwũ ò diwũòtònni ìnkè bá dii benni, bá tètè cíètè nè te kó mafiè tì wãri Kuyie nkuó pátíri mieke ke yè ndè ndómmè. ³⁶ Kè ti náké ke dò: Ti dò nkéntouni Kuyie ncíètè mieke ti paa nkó tidiiti ketiti, detie ndemou kó yetebe ketiyè bá dii benni, ³⁷ nè ti bí ì tu Mpo nè ti wũ ò ketiyi. Tì wãrimu Kuyie nkuó pátíri mieke ke tú ti ntouni iwũ ò dieyi nè isámpòl de kó ibi ketiyi Kuyie ncíètè mieke, ikuó niúbè bèè pí mmutómmú Kuyie ncíètè mieke be kpréi. ³⁸ Kè bè dò nkénduò mmuyuo nsàamù nè yetebe sààyè nè menaà mpàmmè nè mekùò ke de duò nyikuó niúbè Kuyie ncíètè mieke. Kè ti ní kùúti ke dèite tidiiti ti túóté dèè tu depínnè kéduó nDefiibe, ti ekè yemou ti yó mme ndòari. ³⁹ Kè ikuó niúbè Anò bí mieke kòò mòu ní nneínè Defiibe bè yóó cuó dii mònni bè kùúti ke dèite tì diiti kó depínnè, kè Defiibe dei de kó depínnè kó depínnè ké de tanné Kuyie ncíètè kó tidiiti kó kudieku. ⁴⁰ Tèè cíètè mieke nke Isidayeeriibe nè Defiibe nóòrì de diiti kó depínnè ìnkè de bomè dèè tu: Tidiiti nè menaà nè mekùò nè tinenti tì pínè Kuyie ncíètè mutómmú ikuó niúbè nè bèè bàa yebòrè nè bedèmbè bè pínè tì mutómmú.

Meìmmè ti do dòòmè kè de bo yie nkè ti báá dootóo Kuyie ncíètè.

11

Bè do kàammè Sifube bèè wète kékonní Sedisademmu

¹ Sifube kó bekpààtibè bèè do bo Sedisademmu. Sifube sòmbe bèè do bo yehèkè teyè kè bèè tãã tété benitibè tepítè ìnkè kédeite onitì omáà omáà kòò kòte kémbo Sedisademmu Kuyie nheì kè besòmbe nkpaá be ekè. ² Meìmmè kè benitibèe mòu Kuyie nkó mesàà mbenitibè bèè duó mbemáà ke bo kòte kémbo Sedisademmu be kpréi.

³ Isidayeeriibe sòmbe nè ikuó niúbè nè Defiibe nè Kuyie ncíètè tãmbè nè Sodomò tãmbè yaàbí, kè bè míbo be ekè bá wè o tenkè. Nte bèè do baké baké yehèkarè ke bo Sedisademmu be yètè: ⁴ Suda wuò nkòbe mabè nè Bensamee kòbe mabè bè do bomu Sedisademmu.

Suda wuò nkòbe do tú: Madadeyedi kòo peité Sefatia, kè Sefatia peité Amadia kè Amadiaa peité Sakarii kòo peité Osia kè Osiaa peité Ataya beè do tú Pedesi naàmùnkù kòbe. ⁵ Sidonni weè peité Sakarii, kè Sakarii peité Yoyadibu kè Yoyadibuu peité Adaya kè Adayaa peité Asayaa kè Asayaa me ntó peité Kòdi-Osee kè Kòdi-Osee peité Baduki kòo peité Maseya. ⁶ Pedesi yaàbí mieke beè do bo Sedisademmu ke bo benitidaabè sikòusìnàà nè sipísikuò nè bèni (468) bèè tu yekòmbò yembè.

⁷ Esaii weè do peité Itiyedi kè Itiyedii peité Maseya kè Maseyaa peité Kodaya kè Kodayaa peité Pedaya kè Pedayaa me ntó peité Yoeri kòo peité Mesudammu. Bensamee wuò nkòbe mbe beè do bo Sedisademmu, ⁸ kéyínè Kabibaii nè Sadaii kè bèè wènnè bémou kémbo sikòusìwei nè sipísidè nè bèni (928). ⁹ Sikidi bire Sowèeri weè do baké de kó ditínni kè Sennuyaa bire Suda ò pòkoo.

¹⁰ Ikuó niúbè mieke kè Yoyadibu bire Yedaya míbo nè Yakinni. ¹¹ Ikuó niútì dièwe Asitubu weè do peité Medayoti, kòo peité Sadaki, kòo peité Mesudammu kòo peité Idikiya

kòo peité Sedayaa. ¹² Kè bèe yíénè be naàmùntì kàbe bèè do pí nKuyie ncíètè mutōmmú, kè bèe wēnné sikòusìni nè sipísìdé nè bèdébè (822). Madikia weè do peité Pesuu kè Peseuu peité Sakarii kè Sakarii peité Amutisi kè Amutisii peité Pedayaa kè Pedayaa peité Yedokammu, kòo peité Adaya. ¹³ Kè bèe yíénè sicíí kó bekótíbè sikòusìdé nè sipísìnà nè bèdébè (242) nè Amasaii beè do tú o botí kàbe: Imee weè do peité Misidemōti kòo peité Asaii kè Asaii peité Asadēedi. ¹⁴ Nè behāpòmbè yekōmbùò yembè bèè do tú o botí kàbe Sabidieri weè do baké de kó ditìnnì, ò do tú Akedodimmu bire nde.

¹⁵ Bunni weè do peité Asabia kè Asabíaa peité Asidikammu, kòo peité Asubu, kè Asubuu peité Semmaya Defiibe botí kàbe mbe. ¹⁶ Nè Defiibe kó bekótíbè bèè do baké Kuyie ncíètè towaà kó mutōmmú Sabetaii nè Yosabadi ¹⁷ Asafu weè do peité Sabudi, kè Sabudii peité Misee, kè Misee peité Matanniya beè do ò ò niitè Kuyie nsāá nkó iyie kè betàbèe né cóúté. Kè Bakibukia ntú odèrì Matanniya tebíi mièke teè ò pòkoo, kényíénè Abuda. Yedutunni weè do peité Kadari, kè Kadari peité Sammua kè Sammua né peité Abuda. ¹⁸ Defiibe bèè do bo Sedisadēmmu bè do bo sikòusìdé nè sipísìni nè bèndà ndi (284).

¹⁹ De kó difōnkúò bèè bàa yebòrè kè bè ntú Akubu nè o naàmùnkù kàbe bèè do ò ríbo yebòrè kè bè ríbo tekòutè nè sipísíyiekè nè bèdébè (172).

²⁰ Defiibe sòmbe nè ikuó niùbè nè Isidayēribe sòmbe kè bè ríbo Suda kàbe kó yehèkè tyeè mièke bá wè o èi. ²¹ Bèè do tú Kuyie ncíètè kó betōmbè beè do bo Sedisadēmmu kó dicēkarì bè tu dì Ofèri, Tisia nè Kisipa kè beè mbè ni.

²² Asafu weè do peité Misee, kòo peité Matanniya kè Matanniya peité Asabia, kè Asabíaa peité Bani kòo peité Usii, kòò nni Defiibe Sedisadēmmu mièke, Asafu kó kunaàmùnkù kàbe mbe, bèè do ni bèè tu bedèmbè kó ditìnnì Kuyie ncíètè mièke. ²³ Bèè yó mbie ndebémbènnè, okpàtì do wàrimu be yètè kényé ò yó mbè toti mèè botí mutōmmú bá dī yìè.

²⁴ Sadaa naàmùnkù kou Mesesabēeri bire Petayaa Suda wuò nkou weè do náánnè be kó diyètìrì Pedesi kóo kpàtì borè.

Sifube tábè bèè do í bo Sedisadēmmu

²⁵ Suda wuò nkàbe mabè beè do bo Kidiya-Adiba nè o kó sihekesí kè betàbè ríbo Dibonni nè o kó sihekesí kè betàbè bo Yekabusēdi nè o kó sihekesí. ²⁶ Kè betàbè bo Yesuwa nè Mòdada nè Bèti-Padeti ²⁷ nè Asaa-Suadi nè Bēerisebaa nè ye kó sihekesí. ²⁸ Nè Sikidaki nè Mēkonna nè de kó sihekesí ²⁹ nè Ā-Dimōò nè Tisodea nè Yadimuti ³⁰ Sandoaa nè Adudammu de kó sihekesí nè Dakiiisì nè o kó sihekesí nè Asekaa nè o kó sihekesí bè do bo Bēerisebaa bakù cānku nku kēntò kētuakēnè Inōmmu kó kubiriku kubakù yóu bíékè.

³¹ Bensamēe wuò nkàbe do bo Kebaa nè Mikimasi nè Aya nè Bētēeri de kó sihekesí nsi, ³² Annatōti nè Nōbu nè Ananniya ³³ Asōò nè Damaa Kitaimmu ³⁴ Adidi nè Siboyimmu nè Nēbadadi ³⁵ Dōdì nè Anōò nè bè do tú dē beyántìbè kó kubiriku.

³⁶ Kè Defiibe mabè ríbo Suda kàbe nè Bensamēe kàbe cuokè.

12

Bè bàtēmè ikuó niùbè nè Defiibe

¹ Nte ikuó niùbè nè Defiibe bèè do neínè Sodobabēeri Seditieri bire nè Sosuwee kékò Sedisadēmmu Sedayaa nè Sedemii nè Esidadasi ² nè Amadia nè Maduki nè Atuusi, ³ nè Sekanniya nè Edeummu nè Mēdemōti. ⁴ Ido nè Kinnētōii nè Abiya. ⁵ Minyaminni nè Maadia nè Bidikaa, ⁶ nè Semmaya nè Yoyadibu nè Yedaya. ⁷ Saduu nè Amōki nè Idikiya Yedaya beè do tú bèè ní ikuó niùbè bēmbè nè be tebíi Sosuwee kó dimònnì. ⁸ Defiibe mièke Sosuwee nè Binnuii nè Kadimiedi nè Sedebia nè Suda nè Matanniya nè o tebíi beè do niù iyie nKuyie ncíètè mièke. ⁹ Kè be tebíi Bakibukia nè Unni kè bè ríbo be ìkè ke pí mbe kó mutōmmú.

Ikuó niùbè diebè kó yeyètè

¹⁰ Sosuwee weè do peité Yoyakimmu kè Yoyakimmu peité Ediasibu kè Ediasibuu peité Yoyada. ¹¹ Kè Yoyadaa peité Yonnatanni kè Yonnatannii peité Yadaa.

¹² Yoyakimmu kó dimònni kè ikuó niùbè bèè baké tinaàmùnti bèè tu bie: Sedaya wèè do baké Mèdaya kó kunaàmùnkù kè Ananniya mbaké Sedemii kòku. ¹³ Kè Mesudammu mbaké Esitadasi kòku, kè Yoananni Amadia kòku. ¹⁴ Kè Sonnatāã mbaké Mèduii kòku, kè Sosefu mbaké Sebanniya kòku. ¹⁵ Kè Adina mbaké Adimmu kòku, kè Edikaii mbaké Mèdayoti kòku. ¹⁶ Kè Sakarii mbaké Ido kòku, kè Mesudammu mbaké Kinnetonni kòku. ¹⁷ Kè Sikidi mbaké Abiya kòku, kòdò tòu m̀òu mbaké Minyaminni kòku, kè Pidotayii mbaké Mòadia kòku. ¹⁸ Kè Sammuyaa mbaké Bidikaa kòku, kè Sonnatāã mbaké Semmaya kòku. ¹⁹ Kè Matennaii mbaké Yoyadibu kòku, kè Usii mbaké Yedaya kòku. ²⁰ Kè Kadaii mbaké Sadaii kòku, kè Ebeè mbaké Amòki kòku. ²¹ Kè Asabia mbaké Idikiya kòku kè Nètanneyeedi mbaké Yedaya kòku.

²² Ikuó niùbè diebè Ediasibu nè Yoyada nè Yosananni nè Yadua be kó dimònni kè bè wāũmu Defiibe kó bekótíbè yètè kéntò kètuòkenni Dariyuusi Peresi tenkè kóo kpààti diewè kó dimònni.

²³ Defii wuò nkòbe bèè baké bè do wāũmu be yètè okpààti d̀òr̀imè pátiri mieke kéntò Ediasibu bire Yosananni kó dimònni.

²⁴ Bèè do baké Defii wuò nkòbe bèè do tú Asabia nè Sedebia nè Sosuwee nè Kadimièdi bire nè be tebiì s̀i do ò m̀bo be iikè ke diè Kuyie nkóo niti Dafiti kó iyie, bá wè o kó m̀f̀iè ndòmmè kè bè ndiè nke sánti Kuyie.

²⁵ Matanniya nè Bakibukia nè Abudiasi nè Mesudammu nè Tadimòw nè Akubu bèè do tú bèè bàa yebòrè kó yetuo tinenti do ò nhā yèè mieke. ²⁶ Bè do pí m̀be t̀ómmú Sosuwee bire Yoyakimmu, Yotisadaki yaàbire kó dimònni ndi. Nèemii wèè do tú kùmàndáà kè Esitadasi tu ikuó niùti nè ikuó wā̀ti de kó dimònni.

Bè baámmè kuduotí kó dibanni

²⁷ Ti maá dii m̀nni Sedisademmu kó kuduotí kédeè, kéce nDefiibe ekési simou mieke, ké bè nàké kè bèe tíi nSedisademmu kè tí ànné dibanni kéndiè nyiyiè nke bie nyebàrè nè tikùtidùùti nè tibómbonti, ke déúkunko Kuyie nyètiri. ²⁸⁻²⁹ Beyendembè bèè do maá kéfité Sedisademmu nè ditenni Nefotaa kètúóté Beti-Kidikaadi kéntò kètuòkenè Kebaa nè Asimafeti, kè bèe tínni Sedisademmu. ³⁰ Kè ikuó niùbè nè Defiibe kè bèe wénkùnne bemáà kéwénkùnne Isidayeeriè bemòu, kéwénkùnne kuduotí nè yebòrè.

³¹ Kè n tãátè Sudaa wuò mmieke bekótíbè kéduó nkè bèe deke kuduotí ínke kè n toté yedentirè dieyè yèdéè, kè diketiri kété kubakù you kénwetí bè tu dè Tikùti kó dibòri. ³² Kè Osea mbè tũnko nè Sudaa wuò nkó bekótíbè dikèè, ³³ Asadia nè Esitadasi nè Mesudammu, ³⁴ nè Sudaa nè Bensamèè nè Sedemii nè Semmaya. ³⁵ Ikuó niùbè mieke, kè Sonnatāã bire Sakarii ntò t̀eheatè, wèè yààr̀ibè tu: Semmaya nè Matanniya nè Misee nè Sakuu nè Asafu. ³⁶ Kè bèe yíénè be tebiì Semmaya nè Asadèdi nè Midadaii nè Kidadaii nè Mahaii nè Natanneyeedi nè Sudaa nè Ananni. Kè bè ntò debémbénnè nè sihéu Kuyie nkóo t̀nti Dafiti do d̀ò dè. Ikuó wā̀ti Esitadasi wèè do ni de kó dit̀nni. ³⁷ Bè t̀òke dii m̀nni dibòri bè tu di tebinte kó dibòri, kéyóu kuduotí kèt̀unne yedetisàkè yèè k̀r̀inè Dafiti kó dicèkari dii s̀i ntekpààtic̀ièè, kép̀èè kètuòke dibòri menie nkperi diyie yìèni kèè bíékè.

³⁸ Kè dident̀nni dér̀i kété kubakù cànkù bíékè, m m̀ómmuò nkè nní mbè tũ. Kè Sudaa wuò nkó bekótíbè dikèè s̀nni n neinè, kè tí tuòke fep̀èèp̀unnétofe kó dibòri kuduotí p̀kè dè, ³⁹ késòoté kètuòke Efadaimmu kó dibòri nè Yesanna kperi, nè bè tu di siỳi kperi, késòoté kètuòkenè Ananèedi kó didènni nè bè tu di tekòutè kó didènni, kép̀èè kètuòke ipe kó dibòri ke káá mbèbàr̀ibè kó dibòri. ⁴⁰ Kè yedentirè yèdéè tuòke Kuyie nc̀ièè kèta, kè m m̀únke bè neinè nè bebeémbè kó dit̀nni kòbe mabè bèè do n neinè. ⁴¹ Kè ikuó niùbè Ediakimmu nè Maaseya nè Minyaminni nè Misee nè Ediyoyennaii nè Sakarii nè Ananniya kè bè eu sihéu. ⁴² Kè Maseya nè Semmaya nè Edeasaa nè Usii nè Yoananni nè Madikia nè Edammu nè Esee kè bè diè, kè Sisidasia bè ni.

⁴³ De yie kè tí f̀iè iwũò péu Kuyie nkémbo diwèi mieke. Kuyie nkuù do t̀i duó diwèi de yie, benitipòbè nè ibí kè bè nyānkù Sedisademmu, bèè bo medétimè kè bè nyo bè iítimè.

Ikuó niùbè nè Defiibe bè dò nkénte dè

⁴⁴ De yiè kè bèe tããté benitibè kè bè bo mbaa tidieti kécóu tidiiti bè pãã nti Kuyie nnè tidiketiti nè depíinnè bèè bo depaa ke kuuti bè dò nke ní duó ndè ikuó niùbè nè Defiibe kpréi. Benitibè do pénsirimu Defiibe nè ikuó niùbè bè pí mmùu tōmmú. ⁴⁵ Kè bè mpí nKuyie ntōmmú ke dōori mewénkùmè kó ikuó benitibè, bembè nè beyendembè nè bèè bàa yebòrè bè do tú nKuyie nkóo tōnti Dafiti nè o bire Sodoməo bè do dáu ndi nùu ndi, ⁴⁶ kétúóté Dafiti nè Asafu be kó dimònni bèè niù iyie mbè do bomu ke ní nni beyendembè kè bè dèúkunko Kuyie nyètiri ke kù sánti. ⁴⁷ Sodobabæeri kó dimònni nè Næemii kperi Isidayæeribe bəməu do duómmu bè dò nkéduó ndè bedembè nè bèè bàa yebòrè bá dii yiè, kédeì dèè tu Kuyie nkperè kéduò nDefiibe kè bèe deì ikuó niùbè Anəo yaabí kperè ké bè duó.

13

Næemii do wète kètüntemè Kuyie ntōmmú

¹ Mèmmè bè kàammè Məyiisi wəri ìi kuó káyà ti wərimè ke tú Aməniibe nè Məabiibe bè bá nkəkè Kuyie nkəbe kó ditinni bitì nè bè bo mbomè. ² Ke yé bè do í comè Isidayæeribe ké bè pã mudii nè menie, beè Məabiibe beè do yietí Badammu, kòo bənté kusinku Isidayæeribe kè ti Yiè nKuyie nceete de kó kusinku kè kùu naá mmesàa. ³ Bè kàa ndi mōnni Kuyie nkuó pátiri kè Isidayæeribe dènne be cuokè bèè kó dimàa í tú Sifube weti.

⁴ Dè do s̄ nyikuó niùti nhEdiasibu weè baké Kuyie ncíètè kó tidieti. Ò né do me ntaunnèmè Tobiya ⁵ kòo ò duó nkudieku makù bè do ãã kù yepārè bè pãã nyè Kuyie nnè ku cíètè kó tinenti nè depíinnè bè do ðð nóóté dè kéduó nKuyie, tidiiti nè menaà mpàmmè nè mekùò bè do dò nke ní duó ndè Defiibe nè beyendembè nè bèè bàa yebòrè nè dèè do tú ikuó niùbè kperè.

⁶ De kó dimònni dè do s̄ mmí nNæemii n yí bo Sedisademmu ke yé okpààti Aditakisesi kpàti benni sipisitàati nè yèdèè mieke n do kətemè o borè Babidənni kè ti dà yewe sámpó kòo m pã kuce kè n wētení Sedisademmu. ⁷ Mèmmè n yàmè meyei Ediasibu do dðòmè kéduó nTobiya Kuyie ncíètè kó kudieku makù. ⁸ Kè dè n yonke mediè, kè n denne Tobiya kó tinenti timəu de kó kudieku mieke, ⁹ kéduó nkè bèe kù dðò mewénkùmè kó ikuó. Kè n tóni Kuyie ncíètè nenti nè yepārè bè kù pãã nyè nè tihúuntì kéwēte kətanné ku mieke.

¹⁰ Kè n keè bè ténke í duómmè Defiibe bè do dò nké mbè duó ndè, bembè nè bedembè kè bè ciété ke kũótí be paa nke yóu Kuyie ntōmmú. ¹¹ Kè n kpannè bebeémbè mùu kpréi nte kè bè yóu kè Kuyie ncíètè kó mutōmmú do, kédeè kətíí nDefiibe kéduó nkè bèe səoté be tōmmú. ¹² Mèmmè kè Sudaa kəbe bəməu ndei be kperè bè məkə de kó depíindè ke ãã Kuyie nkó yebuə. ¹³ Kè n tããté ikuó niùti Sedemia nè ikuó wãàti Tisadəki nè Pedaya Defii wuə nkou, kè Matanniya bire Sakuu kó debire Annani nhò teénnè, bè do bè yému kè be dðòrimè s̄é, kè m bè duó mmutōmmú kè beè nte bè bo ntotimè tidiiti be tebií.

¹⁴ Áú! N Yiè nKuyie nha báa yè n kpréi nè m pí mmùu tōmmú sààmù a cíètè mu kpréi nnè n tūnnèmè a kuó.

¹⁵ De kó yewe mieke bake kè n yà benitibè Sudaa eì mieke kè bè nàù fínyì kó yebe diyetituo mieke teòmpùtè yiè kè betəbè təu tidiiti ke deenko be sāmmarímúbè nè menaà mpàmmè nè fínyì kó yebe nè fikíè kpeye nè tinenti teti péu ke kũūnnè Sedisademmu, kè m bè cau nke dð bè bá nfiiti be potanti teòmpùtè yiè. ¹⁶ Kè Tiiri eì kəbe bèè bo Sedisademmu kè bè təuní siyí nè tipotanti tibotí tibotí ke fiitinè Sudaa kəbe Sedisademmu mieke teòmpùtè yiè. ¹⁷ Kè n kpannè Sudaa kó bekótibè ké bè nəkè ke dò: Di dōori ba mbotí nku ke s̄inkunko teòmpùtè kó diyie? ¹⁸ Dè í dò ndi yembè do me ndòò, kè Kuyie

nduó nkè meyei nti do, tínti nè ti eìà? Di sīnkùnkò dìì m̀̀nnì teòmp̀̀tè kó diyìè di òòke ínkò Kuyie mmieke nke Isidayeeriibe ínkè. ¹⁹ De m̀̀nnì ndi n duóm̀̀mè kè bè níí kpetínné Sedisademmu kó yebòrè kuyuoku kè dèe wenté teòmp̀̀tè, kémbaanè teòmp̀̀tè bo p̀̀èèémè kè bè né yè kpeté, kè n òòte n kòbe mabè kébanne ké bè nàké ke òò bè báá yie nkè tipotantì matìi tanní diheì teòmp̀̀tè yìè. ²⁰ Kuce m̀̀máà ndi yoo m̀̀démè n yàmè bepotambè dènnemè be potantì kékénné kuduotí f̀̀nkúò. ²¹ Kè m̀̀ bè kpannè ke òò: Dè òòmmè kè di kènné kuduotí? Kè di dè yìè n yóó di p̀̀mmu. De kó diyìè nè yewe yèè kraaní òòm̀̀ù ténke í nyènnè tipotantì teòmp̀̀tè yìè. ²² M̀̀mmè n nàkémè Defiibe ke òò bèè òòò bemaà mewénnkùmè kó ikuó kékòte kémbaa yebòrè kè dèe yie nkè bè báá sīnk̀̀nne teòmp̀̀tè kó diyìè.

Nè de kpéí, áú! Kuyie nha nyé n kpéí, f̀̀ nwèè tu osàù, á n kuó mmesém̀̀mè.

²³ M̀̀mmè n yàmè Sifube mabè tùókémè Asidodiibe nè Am̀̀niibe nè M̀̀abiiibe mieke benitipòbè. ²⁴ Kè bèmabè nàà nhAsidotiibe kó tináàǹ̀tì kè betòbè nàà ntitetì, bá bè ténke í nàá nSifube kó tináàǹ̀tì. ²⁵ Kè m̀̀ bè kpannè mediè ké bè b̀̀nté kusīnk̀̀, képuotí besúk̀̀bè kéf̀̀ri be ỳ̀tì, kéduó nkè bèè parikè kényú Kuyie nyètìrì ke òò: Ti í yóó bè duó nti kó besap̀̀mbè kè bèè puó mbe bí, ti me nyí yóó túóké be kó besap̀̀mbè képuó nti bí yoo tí bè puoke ti m̀̀mm̀̀mbe. ²⁶ Kè m̀̀ bè nàké de kó meborime mèè b̀̀mmè Sadom̀̀wè do tú Isidayeeriibe kóò kpà̀̀tì, ibotí teì im̀̀u mieke okpà̀̀tì m̀̀u do í bo wèè ò m̀̀nnè tikpà̀̀tì Kuyie ndo ò òómu kóò òòò okpà̀̀tì kòò mbaké Isidayeeriibe bem̀̀u. Nè m̀̀mmè kè benitibè ibotí teì kòbeè ò t̀̀nte kòò yeténè Kuyie. ²⁷ Kè m̀̀ bè kpannè ke òò: Ti ténke í òò kékeè kè di òòòri meyei ndiemè mie mbotí ke tóú ibotí teì kó benitipòbè ke caàri Kuyie nyètìrì.

²⁸ Dè do s̀̀ò ikuó ǹ̀tì diewè Ediasibu bire Yoyada po Sāmbadaa Odoniibe botí kou kóò sap̀̀à nwe, kè nh òò bèti m borè.

²⁹ Kuyie nha nyé de kó benitibè kpéí bèè do càke a yètìrì nè a t̀̀mmú, kètòte metaummè a do òòònnè mè ikuó ǹ̀bè nè Defiibe.

³⁰ M̀̀mmè m̀̀ bè òòò mè mewénnkùmè kó ikuó kéwète kékanne ikuó ǹ̀bè nè Defiibe bá wè o t̀̀mmú. ³¹ Kè n wète kédou m̀̀effè ti yóó ntouní mèè botí ideí Kuyie nciètè nè tidipà̀̀tì.

Kuyie a nyé n kpéí ké n òòò mesàà.

Esit_{EE} Di mpátiri tɔ̀ tìi náànti

De kó dipátiri ti náá ntìi do dđđ tì nti Perisi kó ketenkè be kó dihei bè tu di Susi di mieke Sifube do kè tu dii m̀nni tidaati. Oniti m̀ou bè tu wè Amaa kòd í ndó Sifube kénwanti ò bo yímè kè bèe kuɔ Sifube bèè kè bo.

Sifube kóò sapàà mm̀ou bè tu wè Esit_{EE} kòo ke naá nhokpààti pokù, weè do tì nàké okpààti kènte kè bè í nkùɔ Sifube bèè do bo be ei mieke. Nè Kuyie nkó meteèmmè kè bèe kuɔ Amaa kè Sifube cooté.

Di mpátiri náànti duó ke d̀ommè

1. Bè tããtémmè Esit_{EE} kòo bo naá nhokpààti pokù 1:1-2:20
2. Esit_{EE} coommè Sifube 2:21-7:10
3. Sifube pèitemè be dootitɔ̀bè 8-10

Okpààti Asuyeduusi ànnémè dibanni

¹ Asuyeduusi tu dii m̀nni okpààti ke baké Ĕndi nè Etiopii itempē ntekòutè nè sipísidè nè iyiekè (127), ² ke kari diheidiè Susi mieke nke. ³ O kpàti benni tããnni kòo ànné dibanni, kényú benitidièbè nè miníisibè nè iwēi yembè Perisi nè Medii kabe nè kùmandáábè, ⁴ kédenneni tikpààtinenti nè tinenti teti tìi mièti, kè de kó dibannii m̀onte kèmmake betããbè bèkuɔ. ⁵ De kó difōnkúò kòo yú diheidiè Susi kabe bemou, bekperibè nè beçiribè, kéãnné dibanni o cíètè towaà kè di mm̀ake yewe yèyiekè. ⁶ Kòo núnné tiyaàpéiti nè tìi dò nnúúsi nè tiwũđti, kécátinné demámánnè mesə nkperɛ, kéduó nkè bèe pítinné yetákperè kó yesãnkè, kédenneni mesə nnè timáti péiti kó yedúò kédú mbe ce dè ke d̀ari yetápiè nè yewũyè nè yesòyè. ⁷ Bè do yōhñè ìi b̀òòke menaà nyi do tú mesə nkpeyi nyi ke cáá nyibotí ibotí, kè menaà nsū kè bè toti benitibè bemou. ⁸ Bá wè kòo nyò nhò dómè, ke yé okpààti do nàkémè o tōmbè ke d̀ò bè nduò mbá wè ò dómè. ⁹ Kòo nitipokpààti Fasitii me ntó ãã benitipòbè dibanni okpààti Asuyeduusi cíètè.

Okpààti pokù Fasitii yetemè o d̀ou kpeti

¹⁰ Diyiè yiènni yiè kòo kpààtìi yã menaà nkòo yèmmèe caté, kòo yú bè f̀õmmu bè kè bè pī ntekpààtìcìètè mieke mutōmmú, bèè tu: Meumaa nè Bisitaa nè Adibona nè Bikitaa nè Akakitaa nè Setaa nè Kadikasi. ¹¹ Ke d̀ò bèe kote kényúni onitipokpààti Fasitii kòo nhókè dikpààtipii kékateni kébenke o wenniku benitibè nè benitidièbè ke yé ò wennimè mediè. ¹² Kòo kpààti tōmbèe kote kénáké Fasitii kòo yete ke í nkòte, kòo kpààti miekee peike mediè. ¹³ Kòo yú mecii nyembè bèè yé ikuó nè tibeénti kè bèe tíi nho borè. ¹⁴ Bèè tu Kasena nè Setaa nè Adimata nè Tasisi nè Medesi nè Maaseonaa nè Memukãã beyiekè bè do tú Perisi nè Medii kabe mbe, bèè do baké dihei ìikè ke tũ nhokpààti. ¹⁵ Kòo kpààtìi bè beke ke d̀ò: Ti dò nkédòò ba onitipokpààti Fasitii wèè yete n tō nkè bè ò nàké tì?

¹⁶ Kè Memukãã náké okpààti nè miníisibè ke d̀ò: Onitipokpààti í ànné okpààti máa ndi ifei, wè ì ànnému miníisibè nè benitibè bemou, itempē nyimou. ¹⁷ Benitipòbè bemou yóò keèmu okpààti yumè onitipokpààti Fasitii kòo yete ke múnke nyetírí be daabè kpeti, ke tú okpààti do yu o pokù kòo yetemu. ¹⁸ Perisi nè Medii kòd miníisibè pobè yóò tì kèèmu kétúóté de kó meborime kényetírí be daabè kpeti, ke ínko be mieke. ¹⁹ Okpààti, kàa bo yie nha wãri yepáte kédenne Fasitii kéwaá nhotòu wèè ò pēēté, kòo còuté o f̀òtìri kè de kó tináàntìi wãri Perisi nè Medii kuó pátiri mieke bá òmòu báá na kè tì cèète. ²⁰ A tenké diekè kemou kabe bo keè dii m̀nni a dđđ tì bá wèè nitipòkù bo nyié nho d̀ou kpeti, bá kòd de u yoo ò kēñni.

²¹ Kè de kó tináàntì narike okpààti nè miníisibè kè bèe yie Memukāā kpeti. ²² Kòo wāri yepáte itempē nyimou bá kùu botí, ku wārii dōmmè nè ku náàntì ke dò, bá wèè nitidùu mbaké o cíētè ke tè nàá nho botí náàntì.

2

Esitèe naámmè onitipokpààti

¹ Kè dèe mōnte kòo kpààti miekee do, kòo dentení Fasitii do dò dè nè bè do ò nàké tì. ² Kòo kpààti tām̀bè dò: Tí waánnè okpààti besapàmbè bèè wenni ke mu nyí yé benitidaabè. ³ Okpààti á dei benitibè a tempē nyimou, kè bèe tãāté besapàmbè bèè wenni ké bè tanné tenitipocíētè diheidiè Susi, kè Ekee ndake be kpéí nke bè duò ndèè bo wénkùnne be kòntì. Ekee do tú bè fònte wènwè kòò pī ntekpààticíētè mieke mutōmmú ke baa benitipòbè. ⁴ Kè bè dò: Okpààti, a bo pénsirì wèè sapàà mbe mieke kòo cōuté onitipokpààti Fasitii fòtìrì.

Kòo kpààtìi yie nde kó tináàntì.

⁵ Ke ś nSifu m̀ou bo Susi diheidiè kòo yètìrì tu Maadosee Yaii bire, Simmèii nè Kiisi be yaábire Bensamèe wuò nkou. ⁶ Nebukannesaa do na Sedisademmu kápímmú bèmbè kékònnè. Bè do pī mèmme Yekonniya Suda kóo kpààti. ⁷ Ke ś nhEsitèe yembè ku kè be tebite Maadosee ò tùóté ke bonè. Esitèe do wenni mediè mmè.

⁸ Bè duò ndìi m̀nni tináàntì kè bè ntouní besapàmbè Susi diheidiè, kè Esitèe nkóké de mieke kè bèe bè duò nhEkee wèè bàa benitipòbè, kòo ndake be kpéí. ⁹ Kòo pénsirì Esitèe mesàà nkòò duò ndèè bo wénkùnne o kòntì, ké nhò duò mmudiì, kètãāté benitipotōmbè bèyiekè tekpààticíētè kóò duò, kóò tanné tenitipocíētè sààtè. ¹⁰ Esitèe do í nàké ò tumè Sifu ke yé Maadosee do ò tiémmè ke dò ò báá náké. ¹¹ Yewe yemou kè Maadosee ní nfirì tenitipocíētè ke bo yà Esitèe kōnnaatí nè bè ò d̀̀̀rimè.

¹² De kó besapàmbè do m̀ake dibenni ndi ke wuò ke panti. Bè do keté ké bè duò mmíirì kó mekùò mme betããbè bèkuò kpéí, ké bè yìè t̀̀d̀̀arì nè detèrè dèè wénkùnko tikòntì, bá wèè sapàà nkòo ndò nkékote okpààti Asuyeduusi borè, ¹³ kè wèè sapàà nkòri bèe ò duò nhò d́ kèntò dèè kó dimàà. ¹⁴ Bè do ò̀̀ kote kuyuoku nku okpààti borè, kè dèe wenté kè bèe bè kàtenè tenitipocíētè tetè Sasikaasi bàa dè okpààti pocíè. Sasikaasi do tú bè fònte wè nwe kòò pī ntekpààticíētè mieke mutōmmú ke baa okpààti pocíè. Òm̀ou ò̀̀ í nwète okpààti borè kè dè í tú okpààti weè ò d́ koò yu.

¹⁵ Dè t̀̀̀̀ke dìi yìè Maadosee tebite Abikaii do ku kòo túóté dèè bire Esitèe bo kòtemè okpààti borè, bá wenwe í mbekè dèmarè kè dè í tú Ekee do yè nhò ntò dè. Kè benitibè bemouu pénsirì Esitèe. ¹⁶ Kè bèe ò t̀̀̀̀té kékòtenè okpààti Asuyeduusi borè tekpààticíētè o kpàti benni yiènnì, dibenni kóo t̀̀̀nkù pínwè, bè tu wèè t̀̀̀nkù Kisideu* betããbè tepítè nè odèrì nè otããkètiwè de cuokè nke (mewaanaà nnè tããpò de cuokè). ¹⁷ Kòo kpààtìi pénsirì Esitèe, ké nhò d́ kè dè pèēté benitipòbè t̀̀̀bè nè besapàmbè, kòo ò d́ ndikpààtìpì kòo cōuté Fasitii fòtìrì. ¹⁸ Kòo kpààtìi ãnnè dibanni Esitèe kpéí nkéyú benitidiebè nè miníisibè képaà ndampòò o tempē nyimou, kèpāmmú yepārè nè diwèi.

¹⁹ Kè bèe wète kètíí mbesapàmbè kuce medérímè kè Maadosee mpí mmutōmmú tekpààticíētè. ²⁰ Esitèe do í nàké ò bonní dè nè o botí kéndònnè Maadosee do ò nàkémè, kòo tì yie nkéndò nhò kpaá ke bo o cíētè.

Bè do dómè kékuò okpààti kè Maadosee bè d́áa

²¹ Diyìè marì kè Maadosee mpí nho tōmmú tekpààticíētè kè Bikitāā nè Tedeki bedé kè bè tu bè fòmmu bè kè bè pī ntekpààticíētè mieke mutōmmú ke baa tekpààticíētè b̀̀̀rè, kè

* 2:16 Kisideu: Bè do kaa mmèè botí be kó betããbè nè ti kaammè yíè ndè í wè. Be kóo t̀̀̀nkù Kisideu berínè ti kó

be miekee peike okpààti kè bè ndó kóò kùò. ²² Kè Maadosee tì kèè kénáké Esitee, kè Esitee tì nàké okpààti nè Maadosee kó diyètìrì. ²³ Kè bèe fié tináànti ke nsó nti tu timómmani, kè bèe bè pí mbedé, kécósó nyidéi, kéwāri de kó tináànti diheikèmpátiri mieke okpààti ìikè.

3

Amanni dómè kékuo Sifube

¹ Kòò kpààti Asuyeduusi déúkunnè Amanni Amedata bire, Akaki yaàbire, kóò níí ndeyìikè kòò mbaké mìnísibè bémou. ² Kè tekpààticíètè tōmbè bémou nninku ke dāuo Amanni ìikè, kè Maadosee weè mādà yete. ³ Kè betōmbè tōbèe ò beke ke dō: Dè dōmmè kàa yete okpààti duó ndìi nùù? ⁴ Kè bè mbékú Maadosee yewe yemou. Kòò dō: N tú Sifu nwe, kè bèe tì nàké Amanni ke bo yà Maadosee bo nkpaá sáké. ⁵ Kè Amanni yà Maadosee yetemè ke í ninku ke dāuo o ìikè, kòò miekee peike. ⁶ Kè bèe ò nàké Maadosee túmè Sifu, kòò nsó ndè í sànnè ò bo wè nkuómè omāà, kéndó kékuo Sifube bémou bèè bo okpààti Asuyeduusi tenkè. ⁷ Okpààti Asuyeduusi kpàti benni tepítè nè didèrì, otānkù ketiwè, bè tu wèè tānkù Nisāā*. Kè Amanni bō nyipāādííti ke bo yà wèè tānkù nwe nè dii yiè ndi ò yóó pímmè o tōmmú, kè idííti do dibenni tānkù tepítè nè odéríwè, bè tu wèè tānkù Adari†

Amanni dómè bèe kuo Sifube bémou

⁸ Kè Amanni náké Asuyeduusi ke dō: Kubotí makù kuù bo a èi kó itempè nyimou kè ku borime cáá, mè í dōnnè ibotí tēi kōme, kù í yie nyikpààtikúó. Okpààti báá sōnté kényóu kè dè mbè dō mbāmmù. ⁹ Okpààti kàa tì pénsiri wāri dipátiri kè bèe bè kùò. N yóó duómmu idííti cidóòbè sikoupikausitāāti (300000) kè mìnísibèe ì tanné dikpààtitou.

¹⁰ Kòò kpààti ùtè o māmāá nkéduó nhAmanni Amedata bire Akaki yaàbire Sifube dootitō. ¹¹ Kòò kpààti dō: Bá n duó nyidííti, n da duómmu de kó benitibè, dōò bè a dómè.

¹² Kè Amanni náké kè bèe wāri yepáte kéduó nhokpààti tūmbè nè kùmandáàbè bèè baké itempè, nnè ibotí kó bekpààtibè, kéwāri bá kùù botí nè ku náànti nè ku wārii, bè náá nti bè èi mieke, kédeè ke íkú be nou nè okpààti yètìrì ke íkú o cannimè, kéduó mbèè baké itempè nyimou nè ibotí kó bekpààtibè. ¹³ Kè bèe tō nyetōrè kè yèe kōtenè yepáte itempè nyimou kè bè bo kuo Sifube bémou páíi, ibí nè bekótibè nè benitipòbè diyìè dimáà, dibenni tānkù tepítè nè odéríwè diyìè tepítè nè ditāānni ndi bè yóó bè kuómè kéhéi be kperè. ¹⁴ Kè bèe cōuté dipátiri bá kùù tempè nképīēkè kè bè bo nyé de kó diyìè kébááti. ¹⁵ Kè yetōrèe íté mecāā nképitè tináànti diheidiè Susi mieke, kòò kpààti nè Amanni kè bembe kari ke yō, nkè diheì dimou yèmmè cààrè.

4

Sifube yèmmè cààrèmmè kè bèe bou dinùù

¹ Maadosee tì kèè dii mōnni kékēté o yaàbōri kédááti kufōòtōnkù kēpū mmutápeí nkénkuò mmediè nke firì diheì, ² ke bii tuoke tekpààticíètè kécómmú ditowāà ke yé bè òò í ndáátimè meyeñcāàrimè kó tiyààti keta tekpààticíètè. ³ De kó tináànti do tūòke ìi tempè, nkè Sifube tì kèè be yèmmè do cààrèmu kè bè mboú yenò ke dááti tifōòtōnti kēpū mmutápeí.

⁴ Kòò nitipokpààti Esitee nitipotōmbè nè bè fōmmu bè kè pí nho tōmmú tekpààticíètè mieke kè bèe tì nhò nàké kè dèe cààrè o yèmmè mediè. Kòò wāá ntiyààti kéduónko kè

* ^{3:7} Nisāā: Bè do kaa mmèè botí be kó betāābè nè ti kaammè yíe ndè í wē, be kóo tānkù Nisāā berínè tì kó betāābè otāānwè nè onaanwè de cuokè nke (tibénti nè dinótōōri de cuokè). † ^{3:7} Adari: Be kóo tānkù Adari berínè tì kó betāābè odérì nè otāānwè de cuokè nke (dewannè nè tibénti de cuokè).

Maadosee bo dáátí kényóu kufòòtònkù, kòo yete. ⁵ Kè Esitèe yu Ataki bè fònte wè kòò pĩ ntekpààtìcìètè mièke mutòmmú, kòo kpààtì wè nhò duó nkòo bo mpí nho tómmú, kòò tō nke dō wèe beke Maadosee kényà dè dōmmè nè mùu te. ⁶ Kè Atakii yeroo kényà Maadosee tekpààtìcìètè towaà. ⁷ Kè Maadosee ò nàké demou nè Amanni yē nhò bo tanné ìi díítí dikpààtìtòu kénsà kè bè kùò Sifube bemou. ⁸ Kè Maadosee duó nhAtaki dipátíri bè wāri di Susi ke bo kuò Sifube kó dimàà, ke dō wèe di duó nhEsitèe kòò nàké dè dōmmè. Kòo kòte kébántè okpààtì o botí kòbe kpéi. ⁹ Kè Atakii wēte kénáké Esitèe Maadosee ò nàké tì. ¹⁰ Kè Esitèe dō: Wētoò kénáké Maadosee ke dō: ¹¹ Benitibè bemou nè okpààtì tōmbè nè bèè kó dimàà bo o tempē nyimou bè yēmu ikuó tùmè òmòu báá ta okpààtì cìètè kòò í ò yu, kè wèe ta bèe ò kùò, okpààtì bo youte wè kupààtì mesò nkòku wèe máa bo nfòu. Dè mòke yie nhotànkù nwe okpààtì n yumè. ¹² Kè bèe nàké Maadosee Esitèe yē mmù. ¹³ Kè Maadosee tēnnòw tinààntì ke dō: A yèmmè bá ndò nha bo cooté amàà a bo mèè kpéi nhokpààtì cìètè. ¹⁴ Kàa cìéké ke í béi, nSifube yóó pétému meteèmmè kupíkù tekù kécooté, kàa kú fò nnè a cìètè. Kè dè yèmmè mehààrìmè miè nképí nke a naámmè okpààtìpokù. ¹⁵ Kè Esitèe tēnnòw Maadosee ke dō: ¹⁶ Kòte kétéi nSifube bemou bèè bo Susi kè dí boú dinùu n kpéi nyewe yetāāti, keyènkè nè kuyie, di báá di mucìè, di báá yā menie. M múnke yóó boúmu nè n nitipotòmbè. Bá nè ikuó me mbomè n yóó kòtemu okpààtì borè, kè m bo kú, n kú. ¹⁷ Kè Maadosee kòte kédòò Esitèe ò nàké tì.

5

Esitèe kòtemè okpààtì borè

¹ Bè boú memme dinùu kédeè, diyie tãānni yie kè Esitèe dáátí tikpààtìpoyààtì kétaroo tekpààtìcìètè kudànkù, kécómmú kéwetínnè okpààtì kàrì kùu dieku bòrì ke s̄ nhokpààtì kàrì o kpààtìkàrì ke wetí dibòrì. ² Kòo kpààtìi yà onitipokpààtì Esitèe kòò còmmú kudànkù, kòo yie nkòò youte kukpààtìpààtì mesò nkòku, kè Esitèe taroo kékááké ku yómmè. ³ Kòo kpààtìi ò beke ke dō: Esitèe, a dó ba kè n dè nda duó, mbá n kpàtì kó dikéè! ⁴ Kè Esitèe dō: Okpààtì n da ānné dibanni ndi. Kàa bo yie nè Amanni dí kòtení yie n cìètè kédi.

⁵ Kòo kpààtìi tō nke dō: Bèe nàké Amanni kòo kòtení mecāā nkè bèe kòte bedé Esitèe bè yu dii banni. ⁶ Bè di dii mōnni kédeè kòo kpààtìi beke Esitèe ke dō: A dó ba kè n dè nda duó? Bá n kpàtì kó dikéè m bo da duó. ⁷ Kè Esitèe dō: Okpààtì n dó tì tu: ⁸ Kàa yie nke bo n dōò mesàà nha naa wētení nè Amanni kè dí di n cìètè kè n da nàké n dó tì.

Amanni cìékémè kudóu ke bo cós mMaadosee

⁹ Mèmmè ke Amanni nyetìní Esitèe cìètè kè diwèi ò bo kòo yèmmè naati mediè nkòo yà Maadosee kòo kàrì tekpààtìcìètè towaà, wè í nyité ke còmmú, ò mè nyí benke fededíéfè mafè, kè Amanni mièke ò còuté mesàà. ¹⁰ Kòo minné kékò nkétíi nho néposààbè nè o pokù Sedesi. ¹¹ Kòo bè kàmmu o kpàtì māmè nè o bí nè okpààtì ò tãātémè ke níi mbetòmbè nè miníisibè bemou ìikè tikpàtì mièke. ¹² Ke dō: Mí nwe onitipokpààtì Esitèe yumè nè okpààtì kè ti wēnnè ke di o cìètè, kòò wēte ke n yu nanke nè okpààtì kè ti kòri. ¹³ Dende kó dimàà í n naati kè nsà kè Maadosee Sifu kpaá ke pĩ ntekpààtìcìètè mutòmmú.

¹⁴ Kòo pokù Sedesi nè o népobè bemou ò nàké ke dō: Cìéké kudóu kè ku okùmè mbo métìribè sipísidè nè bènùmmù, kàa yè dikúnweñni ke nàké okpààtì kè dí cós mMaadosee ku ínkè, kàa na kékòte dibanni nè diwèi.

Kè de kó tinààntii narike Amanni.

6

Bè dèúkùmmè Maadosee ke kékùnne Amanni

¹ Dè yie kè inuò nyete okpààtì Asuyeduusi de kó keyènkè, kòo duó nkè bèe túóténí diheikèmpátíri bè wāū dii mièke tìi kó dimàà dòòri. Kòo duó nkè bèe di kàa nho ìikè.

dòd mesàà nke n dó, a wāri yepáte kēpaā nhAmanni Memedata bire Akaki yaàbire do wāri tì ke bo kuw Sifube a tempē nyimou mieke. ⁶ M bo yíme ke nwúónko kè bèe kuw n kòbe? M bo yíme kénwúó mbè kòu dè n kòbe?

⁷ Kòo kpààti Asuyeduusii náké Esitee nè Sifu Maadosee ke dò: N duómmu Esitee Amanni cíètè kè bè ò còò nkudúú ò do dó mèè kpéi nkékuw Sifube. ⁸ Di bo na kēwāri nè n kó diyètìrì di dó tì, tìi yóó teennè Sifube, kēíkú n cannimè. Ke yé tìi wāri ke íkú n cannimè nè n kó diyètìrì tì òò í ncèètemè.

⁹ De kó diyè otāātāānwè, otānkù bè tu we Sifāā*, diyè sipísidé nè ditāānni kè bèe tíi nhokpàati pátíwāābè kè Maadosee náké kè bèe wāri yepáte kēduó nSifube nè okpàati tūmbè, nè miníisibè nè kùmandáābè bèè bo itempē ntekùtè nè sipísidé nè ìyiekè (127) mieke, kētúótè Ēndi kētúokenè Etiopii, kēwāri bá kùu botí nè ku náānti nè ku wārii, kēwāri Sifube nè be náānti. ¹⁰ Bè do yè wāri nè okpàati yètìrì ndi kēíkú o cannimè, kè yè duó mbesāndèèbè kè bèe deke siséí sù cāā kékòte kè yè totí, ¹¹ ke wāri yepáte mieke ke tú: Okpàati duómmu dinùu Sifube bèè bo o ekè yemou ke tú bèe tíi nkédeetè be fòmmu, ò bè pāmu dinùu ke tú bèe fíe itempē nyimou kòbe bèè bo ndó kè bè dokénè, bè bo na kēkuw benitipòbè nè íbì kēhéi be kperè. ¹² Okpàati Asuyeduusi do bè duó ndii nùu do dò nkédòò diyè dīmāā ndi, dibenni tānkù tepítè nè odèrì diyè tepítè nè ditāānni. ¹³ De kó yepáte do mōke muwērímú mmu bè yè duó nyii tempē mmieke, ke náá mbenitibè bemou ke tú kè dè yìè tūòkení Sifube báátí kédokénè bèè dó kè bè kùu. ¹⁴ Okpàati bè duó ndii mōnni dinùu, kè besāndèèbèe deke siséí cāāsi kécoké mecāā nképitè tināānti diheidiè Susi.

¹⁵ Kè Maadosee yenni tekpàaticíètè ke dáátí dikpàatiyaàbòrì dii ā mewūò nnè mepèi, kénóò ndiyààbòkperì dii wūò ke péi. Kè dèe narike Susi kòbe kè bè mpīèkù ke péú. ¹⁶ Kè dèe narike Sifube, kè diwèi mbè bo bè bè dēúkunnemè. ¹⁷ Okpàati duó ndii nùu tūòke dii mōnni yehèkè kè dèe narike Sifube kè diwèi mbè bo kè bè ãà yebaa nke yo ntidiiti, kè kufōwāā nhauté benitibè, kè besúkùbèe náá nSifube.

9

Sifube namè be dootitòbè

¹ Dibenni tānkù tepítè nè odèrì diyè tepítè nè ditāānni, okpàati dōú ndii nùu do dò nkédòò dii yìè, Sifube dootitòbè yèmmè do dò mbeè yóó bè na, kè Sifube beè né wēte kè bè na. ² Okpàati Asuyeduusi tempē nyimou mieke kè Sifube tíi nkébaao bèè bè dónè meyei, nhòmou í ndàátí kécómú be ìkè, ke yé kufōwāā ndo bè autémè. ³ Kòo kpàati tūmbè nè kùmandáābè bèè baké itempē, miníisibè nè okpàati tōmbè kè bèe kónné Sifube bè dé mèè kpéi mMaadosee. ⁴ Menke Maadosee do deukemu tekpàaticíètè mieke, kòo yètìrìi feitè itempē nyimou kòò ndéúkú.

⁵ Kè Sifube dōd be dootitòbè bè dómè, kè bè kùonè yese kè benitibèe kú kénsū mediè. ⁶ Sifube do kùu Susi diheidiè mieke benitibè sikousinùmmu (500) ndi. ⁷⁻¹⁰ Kè bèe kuw Amanni Amedata bire Sifube dootitòu bí tepítè: Padisannedata nè Dadifōò nè Asipata nè Podata nè Adaya nè Adidata nè Padimaseta nè Adisaii nè Adidadia nè Fayesata. Bè me nyí nheí dēmarè.

¹¹ De yìè mómōnni kè bèe náké okpàati bè kùu benitibè kè bè māmè Susi diheidiè mieke. ¹² Kòo kpàati náké Esitee ke dò: Sifube kùu Susi diheidiè mieke benitibè sikousinùmmu (500) ndi nè Amanni bí tepítè, bè né bo nkùu bède itempē nteì mieke? Kàa kpaá dó timati n náké kè n tì dōd, a dó ònti? N yóó tì dōd mu.

¹³ Kè Esitee dò: Okpàati kàa bo yie nha duó ndinùu Sifube kè bè naa yíe dōd bè dōd mè yie nSusi kó diheí kécóò nhAmanni bí tepítè ideí ínkè.

* 8:9 Sifāā: Bè do kaa mmèè botí betāābè ti í me nkaa nyíe. Wénté 3:7. Be kóo tānkù Sifāā berinè ti kó betāābè onummuwè nè okuónwe de cuokè nke (tipòdùtì nè diyodòrì de cuokè).

¹⁴ Kòo kpààtìi yie nkè bèe pité de kó tináàntì diheì kécóó nhAmanni bí tepítè ideí ìnkè. ¹⁵ Kè Sifube bèè bo Susi kè bèe tíí ndibenni tǎnkù tepítè nè odèrì diyìè tepítè nè dinaanni, kékuo benitìbè sikousitāāti (300), bè me nyí nheí dèmarè.

¹⁶ Sifube bèè bo itempē nteì kè bèe tíí nkébaao be dootitòbè kédeté be fòmmu, kékuo benitìbè sikoupiisìyiekè nè sikoupiisìnùmmù (75000), bè me nyí nheí dèmarè. ¹⁷ De do dǎò dibenni tǎnkù tepítè nè odèrì diyìè tepítè nè ditāānnì yìè ndi. Diyìè tepítè nè dinaanni yìè kè bèe yóu kéānné dibanni kényānku nè diwèì. ¹⁸ Sifube bèè bo Susi bembe do kpa ntepitè nè ditāānnì nè dinaanni ndi, kéompe nè dinummurì, kéānné dibanni kényānku nè diwèì. ¹⁹ Kè Sifube bèè bo yehékè sāmprýè kè bembe baá ndibenni tǎnkù tepítè nè odèrì diyìè tepítè nè dinaanni kēpāmmú betòbè yepārè.

Sifube āāmè dibanni ke denniní bè namè be dootitòbè

²⁰ Kè Maadosee wāri de kó tináàntì yepáte kéduó nSifube bèè bo Asuyeduusi tempē nyimou, ì tǎké nè ì dētìrì. ²¹ Ke dǎò bè ní ānné dibanni bá diì benni otǎnkù tepítè nè odèrì diyìè tepítè nè dinaanni nè dinummurì. ²² De kó yewe nye Sifube namè be dootitòbè, kè meyencaàrimè naá ndiwèì, kè meyei nnaá mmesàà mbè do dǎò nkémbaàmmu kéndenniní de kó yewe kpéi nke pāā mbetòbè yepārè, ke pāā nnè becìrìbè yepārè. ²³ Kè Sifube yie mMaadosee béi ntì, kè de kó dibannii naá mbe kó ikuó.

²⁴ Ke yé Amanni Amedata bire Akaki yaàbire do dómè kékuo Sifube kébo nyipāādīfí ke bo yà diì yìè ndi ò yóó bè kùomè. ²⁵ Kè Esitee kote kényà okpààtì, kòo yie nkéwāri ke dǎò: Bèe kuo Amanni wèè dǎò kékuo Sifube. Mèmmè bè cǎōmmè Amanni nè o bí ideí. ²⁶ Dèè te kè bè yu de kó dibanni ke tú mudítìbòmmù.

Kè Sifube yie mMaadosee béi ntì ke yé bè yàmè bemómmòmbè dèè dǎò. ²⁷ Kè bèe dǎu nde kó ikuó be kpéi nnè be yaàbí kpéi nnè bèè yóó naá nSifube be kpéi nkè bè bo mbaà nde kó yewe yedé bá diì benni kéndonnè Maadosee béimmè. ²⁸ De kó dibanni dǎò nkémbomu sǎā, bá tèè cǐtè, bá kùù tempē mbá diì èi, bè mbaà mmudítìbòmmù banni ke denniní de kó yewe, bè báá yè yè mbè báá yè yóu.

²⁹ Kòo nitipokpààtì Esitee nè Sifu Maadosee, kè bèe yíé kéwāri yepáte ke yíé kécéékùnne mudítìbòmmù banni. ³⁰ Kè bèe wāri yepáte Sifube bèè bo Asuyeduusi tempē nyimou miéke ke dǎò diwèì mbè bo nè kunaatí. ³¹ Kè bèe bè nàké ke dǎò bè mbaà mmudítìbòmmù banni de kó yewe. Onitipokpààtì Esitee nè Maadosee beè do dǎu nde kó ikuó ké ì mbo be kpéi nnè be yaàbí, ke dǎonnè menùbómmè nè yedabùò nkpeyi. ³² Kè Esitee yíé kécéékùnne mudítìbòmmù banni, kè bèe wāri de kó tináàntì dipátìrì miéke.

10

Maadosee deukemè

¹ Kòo kpààtì Asuyeduusi duó nkòò tenkè kemou kòbe mpí mmutōmmú nè muwērímu nè dàméèrì také kòboo. ² Okpààtì wērímu diemù nè o kōmbòtōmmú nè ò dèè mmèè botí Maadosee, tì wārimu Mediibe nè Perisiibe kpààtìbè dǎòrìmè páte miéke. ³ Maadosee wèè do tū nhokpààtì Asuyeduusi o tenkè miéke, ke tú onitidiewè, kòò kòbe ò dé koò dǎò, kòò wanti be kó mesàà nke dǎò bè bo mbomè kè dè naati.

Isɔbu Di mpátiri to tìi náàntì

Isɔbu do tú onitisàawè nwe ke dé Kuyie nke yennínè omáà meyei, mbá ò í mmàke a bo ò sei ntìi ònkè. Kè Kuyie nhò dḍò mmesàà nkòdò mḍke dèè kó dimàà dḍò nho nìtì ndè dḍò, kòdò né dè mḍńtḍo demḍu dimḍnnì dimàà, o kpàtì timḍu nè o bí nè o kḍnnaatḍo. De kó mēfēútīmè diemè miēke Isɔbu bo nkpaá ke tḍu nkuyie naà? Weti, Isɔbu í wète o fḍnkúò.

Nè memme kòo népobè mabèe kḍtení ke bo ò dḍu nke né dḍke yíé kécaàrè o yèmmè. Bembe yèmmè do dḍò nyIsɔbu yetému dèè te kòdò fēúri. Kè Isɔbuu bè bàao nè muwērímu kuce mēpéu miēke, ke dḍò ò í càke mḍmamḍ.

Kè Ediu ntú onaanwè be miēke kēbēi nke dḍò: Kuyie nhḍḍ duanní onìtì mēfēútīmè kéndó kòdò tiémḍu.

Kè dè nyóó dente kè Kuyie nné bēi nke dḍò: Isɔbu máà wèè nàá nku kpéi nkè dè wenni, kòdò tēńné o kperè dèè kó dimàà càke demḍu kénḍó nkè dè mmànnè dèè do feti.

Di mpátiri náàntì duó ke dḍmmè

1. Dibḍò bḍntémè mēfēútīmè Isɔbu 1-2
2. Isɔbu népobè náàntì 3-31
3. Ediu nàké tì Isɔbu 32-37
4. Kuyie mbēi ntì 38-41
5. Isɔbu dáammè o yetímè 42:1-6
6. Kuyie ntēńnémè Isɔbu ò do fetinne dè 42:7-17

Dibḍò bennémè Isɔbu meketimè

¹ Uusi èi miēke nke onìtì mḍu do bomè kòo yètiri tu Isɔbu kè de kóo nìtì ntú wèè dḍḍri Kuyie ndómè, ke wetí, ke dé Kuyie, ke yennínè omáà meyei. ² Kòo peitè initidabí iyiekè initipobí itāāti, ³ kēmmàke ipe sikḍupisíyiekè (7000), yḍyḍbè sikḍupisítāāti (3000), inaàdḍḍriyì idéi idéi sikḍusìnḍmmḍ (500), sāmmarímúbè sikḍusìnḍmmḍ (500) bá o tḍmbè í ndò nkaà nkédeè. O yètiri do feímu ke pēnkḍu benitibè bemḍu, diyèè yìèní kèè bíékè kḍbe kpeye.

⁴ Kòo kó bedapàmbè nhāà yebaa nke firì betḍbè cēi, ke ní yúní be tābè betāāti kè bèè wēnné kédì dibanni. ⁵ Kè bè baá nhòmḍu cíètè kè dibanni dèè, Isɔbuu duó nkè bèè tínní kòo bè dḍò mēwénkḍmè kó ikuó, kè bè nyíé nkè dèè wenté kòo pike yè dikḍnweńni sèi kēfēúté bá wèè yuu ònkè feḍfè kétuḍ, ke náá nke tú kè dè yèmmè m bí bo ndḍò meyei nyoo bè sḍá nkuyie nnè be yèmmè miēke. Isɔbu do me ndḍari sḍá.

⁶ Kè diyèè marì né mbo kè Kuyie ntḍrè ntíkú ti Yiè nkuyie mborè, kè dibḍò múnke kḍtoo be cuokè. ⁷ Kè ti Yiè nkuyie ndi beke ke dḍò: A boní de? Kè ò dḍi ò tēńné ke dḍò: N firíní ketenkè nke ke ceñtì ceñtì. ⁸ Kè ti Yiè nkuyie ndi nàké ke dḍò: A yé n kóo tḍntì Isɔbu kpéināà? Òmḍu í bo ketenkè ònkè kòdò dḍnnè, ke dḍari n dómè, ke wetí, ke dé mí nkuyie, ke yennínè omáà meyei. ⁹ Kè dibḍò tēńné ti Yiè nkuyie nke dḍò: Isɔbu sḍíté ke da démaà? ¹⁰ Dè í tú a ò kānkému, we nè o cíètè nè o kperè demḍuà? Kàa kó mesàà nhò bonè kòdò dḍḍri dèè kó dimàà yíé nkòo pìtì pèi kēpíenke ketenkè kemḍuà? ¹¹ Mu nyoute a nḍùtè kénampe o kperè, n yému ke dḍò nhò bo da cḍḍ kè dè nfeío.

¹² Kè ti Yiè nkuyie nnáké dibḍò ke dḍò: O kperè kó dimàà n dè nda duómḍu, a né báá ò kḍáké o mḍmmuḍ.

Memme kè dibḍò íté ti Yiè nkuyie mborè.

¹³ Diyiè mari ke s̄ nyIsጋbu kó bedapàmbè nè o kó besapàmbè bè bo o kóo po cíètè ke yo ndibanni. ¹⁴ Kè ditōnni marii tuakení Isጋbu borè ke dō: Inààke do duòmu kè s̄mmarímúbè cènti i borè ke diiti, ¹⁵ kè Sabaa eì kəbe kàtení ke ti do ke fié a tōmbè ke fiète inààke, kè m̄i m̄aà yenté ke kàtení ke bo da náké.

¹⁶ Ò kpaá ke me nnáá nkòo t̄u t̄uakení ke dō: Fetaafè feè pee, kè fe kó muhãã ncùténí keínkè ke còuté ipe nè i cēmbè ke bè kùo, kè m̄i m̄aà yenté ke kàtení ke bo tì nda náké.

¹⁷ O nùu í do ketenkè kòo t̄u t̄uakení ke dō: Kandee eì kəbe beè kàtení titōnti tītããti ke ti do ke fèke ti yòyóbè, ke fié betōmbè kè m̄i m̄aà yenté ke kàtení ke bo da náké.

¹⁸ Ò kpaá ke me nnáá nkòo t̄u t̄uakení ke dō: A kó bedapàmbè nè a kó besapàmbè beè tìkú be kóo po cíètè ke yo ndibanni, ¹⁹ kè kuyaakù makù iténí dikpáà tedantè bíékè, ke s̄antè teçíètè kentímè menàà, kè tè do ke bè yàke kè bè kú, kè m̄i yenté m̄ m̄aà ke kàtení ke bo da náké.

²⁰ De m̄nni kè Isጋbuu íténí, kékēté o yaàbòrì kékuó o yùtì kédoroo ketenkè kénínkú késínnoo, ²¹ kébéi nke dō:
N yènní n ȳ pouti ntetiri ndi,
ke yó nkūnti n tetiri,
n Yiè nKuyie nkuu ñ duó nkè kuu wète ke còuté,
ku yètiri ndeu.

²² Demou de mieke Isጋbu í nyeté, ò í nnàké ti Yiè nKuyie tiyeiti mati.

2

Dibòò bennémè Isጋbu kuce medérímè

¹ Diyiè mari kè Kuyie ntōrè tó tíi nti Yiè nKuyie mborè, kè dibòò múnke keotoo be cuokè ke cómmú ti Yiè nKuyie nyìkè. ² Kè ti Yiè nKuyie ndi beke ke dō: A boni de? Kè dibòò kù tēíné ke dō: N firíní ketenkè nke ke ceñti ceñti. ³ Kè ti Yiè nKuyie mbeke dibòò ke dō: A yé n kóo tōnti Isጋbu kpéinaà? Òmòu í bo ketenkè ínke wèè ò dōnnè, ò dōrimu n dómè ke n dé mí nKuyie, ke yennínè omáà meyei. Ò fikúmu ke weti kaa ñ tēmmu ke dó nh ò dō meyei ndetetirè. ⁴ Kè dibòò dō: Oniti kōnti tu o kōnti nti, oniti m̄ke de demou ò bo de duómmu o fōmmu kpéi. ⁵ Youte a nòutè kénampe o kōnti, n yému ke dō nhò bo da cō kè de nfeío.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnàké dibòò ke dō: N wè nda duómmu, a né báa kááké o fōmmu.

⁷ Kè dibòò íté ti Yiè nKuyie mborè, kékote kúté Isጋbu yemu nyonkuye, kétúóté o naàcèi kènto kètuakenè o yuu ínko. ⁸ Kè Isጋbuu waà nditántènyãã, kénkpèünè omáà ke kari mutapéi mmieke.

⁹ Kòo pokuu ò náké ke dō: A kpaá wetímaà? Cō Kuyie nkékú. ¹⁰ Kè Isጋbuu ò tēíné ke dō: De dōmme kaa ná nke dō nwèè yèmmè í bo? Ti còu Kuyie mborè mesàà nke báa còuté meyeinaà?

Demou de mieke Isጋbu nùu í nhò yeténè.

Isጋbu népobè bètããti kàtemè o d̄umu

¹¹ Kè Isጋbu népobè bètããtii ke meyei mmèè ò t̄uakení kíté bá wè o eì ke bo ò d̄u. Edifasi Temmaa eì kou do nwe nè Bididaa Suaa eì kou, nè Sofaa Naama eì kou kè bè wēnné kékote ke bo ò toténè meyeinaàrímè kòdò bantènnè o sémmè mieke. ¹² Kè bè nkpaá díetiri kèwénté kòdò yà, bè í nna kòdò banté kètiitè yedabùò kékèrí be yaàbòrè képuo mbe m̄aà mutãã, ¹³ kékaroo ketenkè o borè kénkari ke dō yewe yèyiekè deyènnè deyèyiekè bá be kòdò m̄u í nna kéaatè o nùu kébéi ntimatì, ke yé bè yàmè kuyonku ò deuté mèè botí.

ISጌBU NÈ O NÉPOBÈ BÈ NÀÁMMÈ

3

Isጌbu demmè mufòmmu
(3-31)

¹ Kè Isጌbuu cጋጋ o peitèyìè, ² kèbéi nke dጋ:

³ Bè m peité dìi yìè, de kó diyìè dìi feti,
nè keyènkè kèè yī bè cጋútè denitidabire pጋutì kèè feti!

⁴ De kó diyìè ntú dibiìnnì kperi,

Kuyie nha borè kéínkè,

a bá ndake de kó diyìè kpeti,

a báá míítè di ínkè a wenniku!

⁵ Kudጋnkùu dì dጋtínnè ku kó dibiìnnì,

yewetisùጋ mbo di ínkè

kè kupጋkù ndì dጋátí kè kufጋwaá ndì bo!

⁶ De kó keyènkè kupጋkù diekùu kè dጋtínnè,
bè báá kaa nde kó keyènkè dibenni kó yewe mieke,
de kó keyènkè bá nkጋké betጋጋbè kó yewe mieke!

⁷ De kó keyènkèè naá ntehጋũnte,

bè báá keè diwèi kó teyíftè de kó keyènkè!

⁸ De kó keyènkè bèè kè fietí benitinጋmbè

kè bèè kè bጋntè kusìnkù!

Bèè kè fietí bewaጋdጋbè, kè bèè kè maánko!

⁹ Siwጋጋ sጋi ጋጋ yènnì diúríkèpጋnnì sጋi sጋute,

kè kè mbaa kuwenniku ké móntè,

kè báá yጋ diyìè yètiní dè!

¹⁰ Ke yé de kó keyènkè í kpetínnémè n yጋ pጋutì,

kè í ñ fጋũnnè mesémme diemè!

¹¹ Ba nte kè n yí ku n yጋ pጋutì mieke?

Ba nte kè nyí ku n yènnì dìi mጋnnì?

¹² Ba nte kè bè n ceé n yetiní dìi mጋnnì?

Dè dጋmmè kè bè n yጋጋ ndi miè?

¹³ Nè yíe n na nduጋmu béu,

nè mie n do duጋmu ke ompu.

¹⁴ Ke na nwéínnè bekpጋàtibè nè bèè baké kutenkù,

bèè maà sikpጋàticéi kè sጋ naá nyedobuጋ.

¹⁵ N na mbonè sikpጋàtibìi nsi,

sጋi do mጋke mesጋጋ,

sጋi do pieku timጋtì péitì si cጋi.

¹⁶ Yoo bè pጋnke na nni ncùu kè m bá mbo,

n na nke nsጋroo ibí ìi yጋ diyìè ì kጋme.

¹⁷ De bíékè beyeibe í kè dጋጋri be tጋmmú,

bèè wጋrímú dèè bè ጋጋ ké nhoጋpè.

¹⁸ Tikpetintì ke nhompu,

bè téinke í kè yo wèè bè bàa o kó fepíèfè.

¹⁹ De bíékè bè í baጋtì bèè tu bediebè nè bèè tu besጋmpጋbè,

tidaatì yembè téinke í ti baké.

- ²⁰ Ba nte kè Kuyie nhõõ dennení wèè yó nfèùrì?
Ba nte kè Kuyie nhõõ duó mmufòmmu wèè yo nyo mmesémmè?
- ²¹ Wèè ò mbaa mukúú mbá mù í tuòkùní,
wèè ò nyáá mmukúú mbè yáámmè tikpàtì.
- ²² Kòò bo nsó nhò kè bo diwèì bo ò kùò,
kòò do mpèté kufāti dè na nhò naati,
- ²³ wèè í wúó nhò kèrí dè
kè Kuyie nhò peri típītì timəu
- ²⁴ Mí nkó mudì né tú fekúúfè,
kè n nənnieti pūõ mmenie ntēmè.
- ²⁵ N cokù tì tì n tuòkùní,
n dé tì tì né m bonè.
- ²⁶ Kari só í bo, meom̀p̀umè í bo,
diwèì í bo,
meháarimè máà meè né m bonè.

4

Edifasi nàké tì Isəbu

¹ Kè Edifasi Temaà èi kou nyóó béinnè Isəbu kòò nuù d̀̀:

- ² Kè ti sàà yē nti bo da béinnè dè mè nda bimè dè báá da yonkaà?
Ti me nyí yóó na kéncíéké
- ³ F́ nwèè do duò mbenitibè itié,
f́ nwèè do teənnè bèè baà mbèitè ke bè kpénkùnkò,
- ⁴ f́ nwèè náaantì do íinkò bèè do,
f́ nwèè do kpénkùnkò bèè k̀̀ntì bèitè.
- ⁵ Di mm̀nnì k̀̀a k̀̀ dim̀nnì tuòke k̀̀a yemmè cààrè.
Kuyēīku kuù da do ke da auté.
- ⁶ A baa yē nha dé Kuyie nku ke f́úúku kuù ínkaà?
A mè nwetímèmu ke íku kuù ínke a bá nkù bùóà?
- ⁷ Totí a yemmè, a yà diyèè mari wèè í m̀ke meyei nkòò f́èùràà?
Yáà a yà benitisààbè k̀̀ ndè?
- ⁸ Mí nyé ke do mbèè kuuti meyei
ke buotì mesémmè betəbè kpéí beè mè k̀̀õ.
- ⁹ Kuyie nhõõ fuute muyaá kè beè kú
ku ònnì kó muyaá nhõõ be nneinè.
- ¹⁰ Dicìricìrì kó fekontifè nè dimannì kó feüntifè
Kuyie nkuù ò nte kè dèè cíéké.
Kuù b̀̀kíí yecìricìrìpàà nkó yenì.
- ¹¹ Dicìricìrì ò m̀ntému d̀̀ bo pí ndè kécááké kékú,
kè yecìricìrìbeè cíété.
- ¹² Tináantì matì tì bàíné ke yē nkāāroo
kè n kèè ti kó kunampoo.
- ¹³ Keyènkè m̀nnì ndi iyeətotí ò tuəkenímè onitì kè tidəuntì ò s̀̀nké.
Benitibè nuə ncēēke d̀̀ m̀nnì,
- ¹⁴ de m̀nnì ndi kufōwaá nni mp̀im̀mè kè n kpeute,
kè n kúò b̀̀óté b̀̀óté.
- ¹⁵ Kè muyaá mmam̀u pēētóo n ỳ̀kè
kè n k̀̀ntì yē nyúdudù.

- 16 Kòdò mǎu dè bo m me nyí na koð banté.
Kè n né nwúó nho fènkù n yìkè kékeè feyíèfè kè fè tu:
17 Onìtì bo na ke dò ò wenni Kuyie n yìkàà?
Onìtì bo na kénáké wèè ò dǎdǎ ke dò ò do nséià?
18 Kuyie nkunku í tǎ ku kó betǎmbè
ku tǎrè yie tú ku tǎrè ke í kpa meyei!
Kè nii benitìbè beè né bo nwennaà?
19 Bembè beè taà titátì mieke, ke ã mutáá mmieke
bè ã yète bè temíétè kǎme.
20 Bèè ã yènní dikúnweñní kè de nyóó yí kuyuoku kè bè í kpaá
bèè ã kú kè bè keté ke bá ndake.
21 Bèè ã ã tǎte kè bèe do,
ke kú bá mecì nyí bè sànnè.

5

1 Tū n kuó kè nsà kòdò mǎu bo da teennè!
Kuyie ntǎnnì ãndi ndi a yóó kuónnèmè?

- 2 Kunaupíe kuù kǎu kuyèinkù,
kè tiyantitì kǎu kudìenkù.
3 N yǎmu kuyèinkù kperè yíe ndè,
kè dè nyóó yíe kè ku cíètè naá ntidobontì.
4 Kè ku bí dèténè medeetímè
kè bè nyì bekùnè bá òmǎu í ì kòmmú.
5 Kè bekòmbè beè di ku diitì,
bè bo kèté tipotì kó kuperí kéta ké tì tùóté.
Bèè yàá ntikpàtì beè tùóté kù mǎke dè.

- 6 Meyei nyí yièní mutáá mmieke,
meféútímè me nyí boní ketenkè.
7 Onìtì bo ke bo féútému,
ihǎǎpémperí ã tíétémè képuu.

- 8 Kè n do nda tú, n na nkuónnè Kuyie nku,
n na nku nàké m mǎke tì.
9 Kù dǎdǎri dè deumu dè í dǎ nna kébanté,
ku dietì í dǎ nkaa nkédeè.
10 Kuù ã cúñnní fetaafe ketenkè ìnkè,
kuù duònní menie ndepaa mmieke,
11 kuù ã dee mbèè do bo de fùè
kuù ã deeté bèè kuò.
12 Kuù ã cake mecì nyembè do dǎ kédǎdǎ tì
kédúó nkè bèe yíèke bè dǎ kédǎdǎ tì.
13 Kuù duò nkè mecì nyembè cì mbè pī,
kè be tié mmecì nkpeyi yiè detetirè.
14 Kè dè bè dǎ ndibiñnni kuyie ncuokè,
kè bè áá nkuyie ncuokè ke dǎ ndè tu keyènkè.
15 Kuyie nkuu me nhǎ ã deetému osénniwè,
ké nhò kǎnké disìè dǎ yièní be nǎ mieke.
Kódò fiète bekperibè nǎu mieke.
16 Ocìrì yie mǎkemu ò ìkú tì ìnkè.
Oyeiwe yie nùù báá táúté.

17 Dè nnaati tūnké Kuyie nyūš nwèè to,
Isጋbu a báá senkèrì muwḗrímú mumጋu yiè nda tié ntì.

18 Kε yé kuù šš koutemè kè kuù taa,
kuù šš poté kè kuù miékunnε.

19 Kù yó nda deerímu nè meyei,
meyei mmamè báá da ninte.

20 Kè dikònnì tanní kù da deeté bá a báá kú,
kè mudoò me ntanní kù da deeté nè kukpàriseú,

21 Kù yóó nda kánkému tináaጎyeiti tì puotì didáú kōme,
kè beyeibe di do, a bá nyī̀kù.

22 Kè mudoò tanní yoo dikònnì fš nní ndaú,
kè deerímpínnè tanní kufōwaá mbá nda bo.

23 Bè bōmmù yèè tárè a paku mieke yè bá ncaàri a diiti,
deerímpínnè me mbá nda kōónnè.

24 Kunaatí yó mbomu a cī̀tè mieke,
kàa siéké a naabaakèrì a šfè mafè bá nkpa.

25 A yaàbí yóó súúmmu,
a yoo yèmu yepàà kè yèe siku kénsū ke dò ntimúti dōmmè.

26 A yóó ntati a fōti ke sànnèmu a we.
Tidiiti šš tuokemè ti mōnnì kébi kè bèe tì dèite.

27 Ti yà tinti memme, tì tu timómmōnti nti,
ntì pī mmesàà kè tì da duó nyitié.

6

Isጋbu tḗnné tì Edifasi

1 Kè Isጋbuu béi nke dò:

2 Kε dò nkè bè do bàte n kó meháárìmè,
kè bè ḃo benné n sémmè tebiètè

3 Me cš́ékù bo pš́eté dāmèèrì nùù kó mubirímú kó kucš́ékù,
dèè te kè n nàá nke í yé n yē mmù.

4 Kuyie mmuwḗrímú mumጋu yiè nkó ipie nyiì n tū̀ti
kè ì dōmmè ta m mieke.

Dekōmbòdorikpere Kuyie nduònnì dè demጋu duò n yínkè nke behā̀pòmbè kōme.

5 Sāmmarímú bo nwúó ntimúsù̀tì o ìkè kéncómmú ke kuònnàà?
Yáà fenā̀afè bo nwúó ntimúti kéncómmú ke kuò nnè dikònnàà?

6 We mbo na kèdi desere dèè í ā mukókúó?
Kunaatí bomu mekoyennōtime mepéimè miekaà?

7 N do šš í ndó kédéúté dè,
dèè né tú n kó mudii kè n dè pè mmediè.

8 Kè Kuyie ndo bo yie nkédòò n kù beke tì,
kè kù do yie nkédòò mbaa tì.

9 Kè Kuyie ndo bo yie nké n yēte,
kù na nyòute ku nòutè ké n deè.

10 Dè na nni mbā̀ntè,
diwèi na nni nkùò bá nè n fš́útímè í me ndeumè,
kè m mu n yí yete Kuyie nkùù dò mpáíí ku náàntì.

11 N wērímu tú ፅmmu kè m bo nsaké ke baa?
N yó nsaké ke baa ba m me nkumèmu ke dèè?

12 N kpeñni ditári kōme mmaà?
Yáa n kñnti kpeñnimu disəwūḏ kōme?

13 N kó meteèmmè kperere naá mpúti nweà?
N ténke í məke dipínkèrì maràà?

14 Wèè fēñrì ò dò nho népobè nhò dómu,
bá kòò ténke í dé muwērímu muməu yiè nwe.

15 N népobè n yóumu dikondaa kó menie nhḵḵ yímè,
kukó nkùù kó menie nyí karì me kōme.

16 Fetəafē ḵḵ ni diyḵḵ kè menésimmè meè kù ta
kè mupāā mboomu ndáátí.

17 Kè kuyiñkù yènní kùu kúú,
kè diyiè nàáté kùu kpeío dende bàmbà.

18 Kè bekātìpotambèe yóu be ce ké ndè daurí ke kù tū,
ke deèti dikpàà tedəntè ke yàa fetinè.

19 Temaa èi kó bepotambè do i mbúó
Sebaa èi kó bepotambè do íkú ì ònkè.

20 Kè be yèmmè cààrè nè ikó mbè do tá ì,
bè tūḵoo diì mōnni bè í yà bè do dó dè, kè dèe bè di.

21 Di kperere me ndo nnè mí,
di yà tìi n tūḵkení kè di kōmbùḵti tìi do,
kè kufḵwaá ndi pī.

22 N di məəmu kè n tu di m pā dèmaràà?
N yē mmu di nóóté dèmarè di kpàti miēke ké m pāā?

23 N yē mmu di n deeténè n dootitəbàà?
N yīmu dí n fiēte beyeibe nəu miēkaà?

24 N wénkūnne ti, n yóó yīmu nyúóó,
n nákénnè m béi ntì ke yeté.

25 Tináənti tìi tu timómmənti tìi í kəurì
di n wátirì ì wátii tukúnè ba?

26 Di n wátirì ḵnti ínkè?
Di wúó n náənti kè tì dò nkuyaakù nku mí nhosénniwèà?

27 Di í yóó yete di bo tāāmè tété deciribire kpéi,
di í yīēke di bo fítémè di népo.

28 Wēētenèní m bíékè di mmōnni
m bo na kénáké siyáàbìsì di ìikàà?

29 Yóunè di bo nni mbekùnèmmè,
dəḵnè dèè wetí,
mī kraá ke tú onatì.

30 Siyáàbìsì bomu n nùù miēkaà?
Yáa n nóndenfē í baàti tiyeiti?

7

Isጋbu seimmè Kuyie

1 Onitì kó mufòmму dōnnè kuhāəpənkù kōmu mmu ketenkè ínkè,
ke dōnnè wèè pī mmutōnyonkumu.

2 Ke do nkudaakù ḵ nyerímmè Kuyie ke yáa mmedéè,

otōnti ፩ mbaa mēè botí tiyeti.

³ Mí nkperε n yau dè betāābè bεmou dεè tu meyeñcaàrìmè, m baa né wentí ke wuommu nè kuyonku deyennè demou.

⁴ Nh ፩ nyóó duó ke tú dεε cārike kéwentému kè ñ duó dè nni nkóñnè kè dè yàa wenténko.

⁵ Yebiè yeè ta n kōnti kè ñ dàátí yemōnkpērè, ke puòti kè memótímè yìè.

⁶ N we firì ke pēētému teyaàdùdabεεtè, yè pēnkému n tēnke í baa mùmamù.

⁷ Kuyie nha yému ke dò n fōmmu tú kuyaakù nku, n yí kpaá ke bo yà metuò mmamè.

⁸ F፩ nwèè nōnfè bo n yínkè a tēnke í yó n yà, a bo nyóó wénté ketenkè ke bá n yà.

⁹ Diwetirì ፩፩ yentémè kédeè, wèè ta kudōnkù o kperε me ndò, ò í wētinií.

¹⁰ Ò tēnke í wētinií o cíètè, o cíètè tēnke báá ò yà bitì.

¹¹ Dεè te kè n yí yóó yóu m bo nnáámmè m bo meyeñcaàrìmè mieke nke, ke yó nnáá, n yó nsáútínèmu n kó mesémmè n yo mmè.

¹² N túmu dàméèràà?

Yáa n túmu dàméèri kó musimmù?
kàa waá mbebaribè ke m bannè?

¹³ Nh ፩ nyóó duó kētú m bo om̀pèmu, kè n dóùu yaate n sáútii.

¹⁴ De mōnni kàa né n duōnni tidōuntì tìi nh āā kufōwaá, Mebenkùmè meè donninko n kōmbùòtì.

¹⁵ Kuyie nkàa pānke do n yīēo dè nni ntōū, kè n do ku dè ntōūnè tikóútì tikóútì tii.

¹⁶ N cītirimu n yí yó nfòù kémōnte n yóu, ke yé n fōmmu dōnnèmmè kuyaakù nku.

¹⁷ Onitì tu we ke dò nhá ndake o kpréi?

Kàa yèmmè mbo o ínke?

¹⁸ Kàa ò sèú yekúnwerè yemou, koò yàú yemòrè yemou.

¹⁹ Dè yó nkááké de kàa yóu a bo nni ntāmè fenōnfè? A bá n yóu kè m maá n nōntōūtàà?

²⁰ Bá kè n cààrèmu dè bo da dāò ba f፩ nwèè paké benitibè? Dè dòmmε kàa yēiti timou duò n yínkè?

Ba nte kàa nh òunè?

²¹ Ba nte kàa báá minné ké n cíé n yei?

N yóó ta ketenkè nke kàa n wammú kémónté.

8

Suaa eì kou Bididaa béi ntì

¹ Kè Bididaa Suaa eì kou béi nke dò:

² Dè yó nkááké de kàa yóu a bo nnáámmè tiì mbotí?

ጵmmጎnni ndi a náànti yóó yóúmè ti bo nyiènímè kuyaakperíkù kጵme?

³ Kuyie mbo na kédi onitì muwḗrímáà?

Muwḗrímú mumጵu yiè mbo dጵጵ dèè í síèà?

⁴ A nyé́ ke dò nha bí dጵጵ meyei mme,
dèè te kè kù bè yietí be yei mmጎnnè tìi yeti.

⁵ Kè fጵ nkó fenጎnfè bo ku bíékè,
kàa kù bàá kunku muwḗrímú mumጵu yiè,

⁶ Kàa tu onitisàù ke wetí,
de mጎnni kù yóó ndakemu a kpéí,
ké da cónné a fጵtìrì só.

⁷ A borime meketimè yó ntú mesámprómè mme.
Medérímè yóó mè deuténèmu mediè.

⁸ Beke bèè do bo nè dimጎnni kè bè da náké,
kénté mesàà nkè bè da náké be yembè do yé́ dè.

⁹ Ke yé́ ti túmè wenke kጵbe mbe ti í yé́ dèmarè.
Onitì fጵmmu dጎnnè medéè mme ke pēnké ketenkè ínke.

¹⁰ Bembè bo na ke da náké,
bè yóó da tiémmu tìi bo be yèmmè mieke, bè yè tì.

¹¹ Tipèntì yièmu menie nyí boràà?
Yáà titàùtì yièmu kubooku kpa dè?

¹² Tì ò ndò nsùdò nwe nè mupóó mbè tì kጵጵ dīi mጎnni,
kè menie mme ndèè tì kpéiomu kè titietì tetì nkpaá ke sū.

¹³ Onitì wèè í yé́ Kuyie nhò kperè ò mme ndò,
oyeiwe íkú dèè ínke òጵ me ndentenè.

¹⁴ Ò do baa dè dèumu,
kòo do íkú tìi ínkeè cīte tinátì dጎmmè.

¹⁵ Kòò ní pí nho cíètè kè tèe sāntè,
kòò pí nkumarí kùu do.

¹⁶ Ò dጎnnè mutie mmu mùù sèmmè sū,
kè mù kòtírì bá kè kuyie ncóú,
mu pàà nní nsenti képitè mù cómmú dè.

¹⁷ Kè mucīē nta késeu nyetárè,
kéta kéfúúkú yetárè mieke.

¹⁸ Kè bè mù uuté dende bàmbà
mu fጵtìrì mù nènni ke dጵ: N yí da yé́ bitì.

¹⁹ Mù do fጵu ke yo ndīi wèè de nkāáké,
kè mutēmùu ye mù do cómmú kèè tenkè ínke.

²⁰ Kuyie nhጵጵ í ndootóo wèè wetí bitì,
kù me nhጵጵ í nyóu kè wèè dጵጵri meyei nkòo kperè nyíé.

²¹ A wēti ke bo daámu bàmbà,
fēntifè yētínímu a nùù mieke.

²² Bèè da ní nyifei yóó bè pìmmu
beyeiibe kó sicēī í yó nkpaá bo.

- ¹ Kè Isobuu b́ei nke dò:
² Móm̃muo, n ýemu ke dò ndè me ndò.
 Onitì bo ýime ke dò ò wenni Kuyie nyìkè?
³ Kòò dó ḱesenninè Kuyie
 kè kù ò beke yetannò tekoupiítè (1000),
 ò báá na ḱe kù t́ènné bá ditannùù dimáà.
⁴ Kuyie nciimu ke ẃete ke kpénni,
 we mbo na ḱecómmú ḱe kù bàao ḱeyè detetirè?
- ⁵ Kuù ãã tuo nyetãrè,
 bá yè bá nyé kuù miéke yènnímè kè kù nampe.
⁶ Kuù ãã sãntè ketenkè tàrì,
 kè ke sãnkèe meèrè.
⁷ Kuù ãã péi ndiyiè kè ò báá yènni,
 kuù cànnè siwãã.
- ⁸ Kuù pité tiwetì ku máà,
 kuù cènti dàméèrì kó menie nyínkè.
⁹ Kuù d̀̀̀ mukorimu nè mu dàkè
 kuù ànné siwãã sibotí sibotí.
¹⁰ Kù d̀̀̀rì dè deumu dè í dò nkéna ḱebanté,
 ku dieti í dò nkaà nkédeè.
- ¹¹ Kè kù pēnké n yìkè nyí yóó kù yà,
 kè kù n ò́nnè mbáá kù yà.
¹² Kè kù pī nke ḱerínè we mbo fietè?
 Yáà we mbo kù beke ḱetú: A d̀̀̀rì ba?
¹³ Kè ku miéke peike wèè bo kè cò́nné ò í bo,
 bá dàméèrì kó musimmù mù báá na ḱe kù bàào.
- ¹⁴ Mí nné bo kù t́ènné ò́nti?
 M bo kù sei nh̀̀nti íñkè?
¹⁵ Bá kè n naati n yí m̀̀ke m bo kù t́ènné tì,
 m petinke bo kù m̃o m̃eçíemmè mme kunku n kóo beénti.
¹⁶ Bá kè n kù yu kè kù yie n yí yóó n tá,
 ke dò nkù kèè n tammè.
¹⁷ Kuù m puotì kuyaakperìkù k̃me,
 ke n sãrì tiyēiti sãã detetirè kpéí.
¹⁸ Kù ãã í nni nyóu kè n wei,
 kù n dií nke n dií mmesémmè mme.
- ¹⁹ Kè dè tu muwḗrímú mmu kuù kpénni,
 kè dè tu tibeénti nti we mbo dáátí ḱe kù yu tibeénti?
²⁰ Bá kè n kpeti keté ke nù nnaati kù bo tì s̀̀nk̀̀nne,
 kè n d̀̀̀rì kù dó mè kù bo yí n tú oyeiwe.
²¹ N d̀̀̀rì kù dómàà? M báá na kényé.
 N demmu mufòmmu.
²² Demou demáà ndi mí n kpéí dè te kè n tu,
 kù k̀̀̀mè osàwè kù me nk̀̀̀ oyeiwe.
²³ Kè kuyēīku makù donní ke k̀̀̀ benitisààbè,
 Kuyie nh̃ ndaúmu.
²⁴ Kuù duó nhoyeiwe ketenkè kòò kè baké,

kuù kǎǎ mbebeémbè ìikè,
kè dè í tú kunku we nni we náké?

²⁵ N kó yewe cārike ke pēētóomu wèè nጋ mmuceé nho kǎme,
yè cārike ke pēētému bá n yí di diwèi mari.

²⁶ Yè nùóté kudabekù yauku ãጋ yímè mme menie nyínkè,
fecírife ãጋ domè dekoribire.

²⁷ Nh ãጋ yí m bo yèmmu n kó isáútii,
ke cátinne n yèmmè, kémጋጋte diwèi,

²⁸ Ke né nkpaá ke yíèkù n kó meféútímè,
ke yé n yémèmu ke dò nkù í yó nni nwúó nhosàwè.

²⁹ Míi baa yó ntú oyeiwe,
m bo benné kénhòu ba nkpréi náke detetirè?

³⁰ Bá kè n dó n wuጋnè safúnne,
kénitenè medii nkóo ciekúrè.

³¹ Kùu wēte ké n tanné tisāsààtì mieke,
kè n yààtì m pè.

³² Kù í tú onitì kè m bo kù tēñné tináàntì,
yoo ti kጋte tibeéntì mí nnè ku.

³³ Kòo pààtì mጋu do mbo ti cuokè,
ò na nti pùté mí nnè Kuyie.

³⁴ Kuyie nfūū nku dùò n yínkè,
Kù bá nsóké ke donnìnko n kǎmbùàtì.

³⁵ N na nkù nàánnè ke í yíèkù,
òጋu me nyí bo m bo mmáà ndi.

10

Isጋbu sáútii sǎkémè

¹ N demmu mufòmmu,
dèè te kè n yóó nkù sèí,
n náánnè meyeñcaàrimè mme.

² N yóó nákému Kuyie nke dò:
kù bá nni ntounko tináàntì,
kù n náké kù n sèí ntii ínke.

³ Kuyie nha n fēñnko kè dè da naatimaà?
A sènkèrì mí nha dጋጋ wè nè a nጋu kè dè wennimaà,
dè wenni ke dò nhá dጋጋ beyeibe dጋ kédጋጋ tàà?

⁴ A mጋke onitì kó inuጋ nyaà?
A wúó nhonitì ti wúómmè mmaà?
⁵ A we kùpùrì onitì kpeye kǎme mmaà?
A bie ndònnè onitì kpeye dòmmè mmaà?

⁶ Kàa wanti n kó meyetímè,
ke feinte n kó meyeinaà?

⁷ A yému ke tú n yí cààrè mùmamù.
Òጋu né me nyí bomè wèè bo n fietè a nጋu mieke.

⁸ Fጋጋ m piité ke n dጋጋ n kጋntì timጋu,
ke né bo n kuጋ pái páià?

⁹ Dentení ke dò nha m piité tiyaatì tēmè mme,
a dጋ kēwēte ké n tanné mutáá mmaà?

¹⁰ A nh uté kè nni ndò mmenaamiè mme,
kàa n kǎnté dinaakānnì kōme.

¹¹ Ke n dàtínné tikòntì nè memambii,
ke nh ānné yekúù ke n detí icīē.

¹² Ke n dǎdò diwèi ke m pǎ mufòmmu,
a dakemu n kpéi ndeè te kè n fòu.

¹³ Né nte tìi sòri a yèmmè mieke.

N yému tìi bo a yèmmè tìi tú:

¹⁴ A bo nni mpakémè kè n cààrè a m pí,
kè n yeté a bá nni nwúónko.

¹⁵ Kè n cààrè, n tùàti ice nyi,
bá kè n yí cààrè m báá na kéúu n yuu,
n né di ifei nyi ke sànnè n diu n sémmè mieke nke.

¹⁶ Kè n yē m bo íi n yuu á n fēnné dicìrìcìrì kōme,
n yínkè nke a benkúmè a kpeti ke m puotì.

¹⁷ Tii nníi nyitoo kè titeti tùàkení,
kàa mieke dake n yiè ke yéúti,
yehāpòntìrè yeè né n duò ke séi.

¹⁸ Ba nné te kàa n dènneni n yō pouti mieke?

N na nku bá òmòu mu n yí n yà.

¹⁹ Kè dè na ndò n keté ke í buoté kutenkù,
kè n na nyetini n yō pouti kè bè m pēnkénè kufōti.

²⁰ N we ténke í kraá ke sū,
n yóu kè m múnkēe wei sámpó.

²¹ Ke né na kékò mbè kùù nkè ke í wīētini,
dibiinnì kó dihei dè dò nkè bì,

²² de kó dihei dè ðð wenté kémbìmu,
de bíékè dibiinnì dii kè bo,
dèmarè í kè dò nséi,
kuyie ncuokè dè ð ndò nkeyènkè nke.

11

Sofaa nàké tì Isabu

¹ Kè Sofaa Naamaa eì kou béi nke dò:

² A náàntì sùúmmu ke dò ntí da tēnné.

Onitì wèè nò ntínáàntì wèè ð nnaatàd?

³ A kó kutoweku kuù bo paa mbenitibè tináàntàd?

A bo ndaú benitibè kè bè cīékàà?

⁴ A yīme ke tú a náàntì tu timómmanti,
kàa dò mpái pái Kuyie nyìikè?

⁵ Kè nsà kè Kuyie ndo bo béi,

kè kù do ààte ku nùu ke da béinnè,

⁶ kè kù dò nkù da benke ku ciì nkó disòri,
mè pēētému onitì kó mecìi.

A na mbanté kù ðð bútínnémè a yei nkusúkù.

⁷ A bo na káyà Kuyie nkó mecūmpume mamàd?

A bo na kébanté muwērimú mumòu yiè ndòmmè weti wetaà?

⁸ Kuyie ncìi ndeumu ke pēēté tiwetì,

ke cūmpūrì ke pēēté kudənkù,
a bo na kébanté ñnti de miéke?

⁹ Ku okùmè pēētému ketenkè,
kè ku pēkùmè pēēté dāmèèrì.

¹⁰ Kè Kuyie mpī nhòməu koð kòrinè tibeénti,
kè kù ò kpetínné,
we mbo ò fiète?

¹¹ Kù yēmu benitibè bèè tu besoumbè,
kù ññ í nwammú kè dèe ku bi kè kù né na káyà meyei.

¹² Onitì tibəti dònté wè í kraá ke bo ciité,
disāmmarínnanni dikraá kperi kó debire í kraá ke bo naánnè fecēðfē.

¹³ Kè fś nyie kàa do ncuó nKuyie mbíékè nke,
kàa do nyòute a nou ku bíékè ké kù kuónnè,

¹⁴ kékei mmeyei mmèè bo a nou miéke,
kè meyetímè bá mbo a cíètè.

¹⁵ De mənni a bo nkérí káyíeo ke wenni páíí,
kénfííku tei tei ke í yīèkù.

¹⁶ A keté ke ténke báa dentení meyei nha yà mè kpéí,
A níí bo dentení kè dè ndò mmenie nhññ pəntémè dèè yúú.

¹⁷ Kè mufòmму da wenkoo diyie ññ ncómmú yeyə ke dōmmè,
kè dibíinnì naánko diwennécənnì.

¹⁸ De mənni a bo mbo ke í yīèkù,

ke yé a məkemè a baa dè,
dəmarè bá nda kəónnè,
kàa níí nduó ke í yīèkù.

¹⁹ Kàa níí nduó ke cānko bá òməu bá nda kəónnè,
benitibè bəməu bo ndó kàa bè dòò mesàà.

²⁰ Kè beyeibe bie nuə nkpeí kè bè wanti disòrì,
bè báa pété bè bo səri dè,
tìi bè bàa tìi tu mukúú.

12

Isəbu tēñné tì Sofaa

¹ Kè Isəbuu béi nke dò:

² Di yēmmè né dò ndíi tə mecìi mmeməu,
kè di ku dīi mənni mecìi ndèèmu.

³ M mómмуə m múnke məkemu mecìi,
ke dí dōnnè n yí di dōnté,

di náá ntì benitibè bəməu tì yēmu.

⁴ Bè tu onitì népobè ò daú ke yē mí nwe,
mí nwèè do ññ yú Kuyie kè kù n cóuté,
mí nwèè do tú onitisààwè ke wetí,
benitibè né daú mí nwe.

⁵ Bèè bo kè dè bè naati beè ñ ndaú meyei nsòńké wè,
wèè bété ke doti bè we ntemmù.

⁶ Beyeibe bomu kè dè bè naati,
bembe bèè wēñnì Kuyie nke íinko ku miéke,
kè be wērímu tú be kó kuyie.

⁷ Beke tiwanwanti kè tì da náké,
kè tinòtì dá yíe meciì.

⁸ Kàa beke ketenkè kè yóó da duómumu itié,
kè dàméèrì kó siyĩ tì nda náké.

⁹ Demou memme,
ònde í yé Kuyie nkuu dè dòòmè demou.

¹⁰ Kuu te tiwanwanti timou fòumè,
nè fenitiyanfè femou kó yewèrè.

¹¹ Ditòò bààtimè tináàntì,
dinùù me mbaàti mudì.

¹² Bekótìbè bèè màke meyèmmè,
wèè fòu ke mònte wèè ciì.

¹³ Kuyie nkuu né tú kuu màke meyèmmè kè kuu kpeñni,
kuu duò nyitié nkè kuu ciì.

¹⁴ Kù ò nkè kù pònte bè báá na kémaá,
kè kù kpetínné òmou wèè bo ò kpeté ò í bo.

¹⁵ Kuu ò cónné menie nkè dèe kpeío,
kè kuu mè fíi nkè ketenkèe peio.

¹⁶ Kuu màke muwèrímu ke nò ndemou dàòrìmu,
wèè feti nè wèè fétinne otòu bè bo bemou kuu nòutè mieke.

¹⁷ Kuu ò beñnè okpààti kó betùmbè yèmmè,
kè kuu fènni bebeémbè.

¹⁸ Kuu ò cúú mbekpààtibè,
Kè kuu bè dùú ntidaati kó iwèi.

¹⁹ Kuu duò nkè ikuó niùbè naà ntidaati,
kuu buò mbekpààtibè bèè kpàti fiíku.

²⁰ Kuu ò nte kè bèè do nò ntináàntì kè bèè tì yíèke,
bekótìbè bèè do màke meyèmmè kuu ò me dèite.

²¹ Kuu ò nte kè bèè senkèrì sikpààtibì,
kuu pùò mbekperìbè wèrímu.

²² Kuu ò dennení dibìnni kpepe kuwenniku,
dèè do bo dèè dò mbi kè dèe yenni menáà.

²³ Kuu ò déúkùnnè dikpààtiyuu kédeè ké di pònte,
kuu ò duò nkè yebotèe súú nképitè

kè kuu duò nkè bèe yè pìímú.

²⁴ Kuu ò fente bekpààtibè,
kéduò nkè be nháá ndikpàà tedòntè kuce í borè.

²⁵ Kè bè nháá ndibiñni mieke ke báá yà kuce,
ke sòntè kénháá ntinaàyàkémuónti kòme.

13

Isɔbu tɛ́nné tì Sofaa tì sɔké

¹ Tinti timou n tì yàmu nè n nònfè,
n tì kèèmu timou nè n toò ke tì banté.

² Di yé tì n tì yèmu múnke,
di í m pèèté.

³ Muwèrímu mumou yiè nwe mí n náánnèmè,
n yóó beé nKuyie nku n kpeti.

⁴ Díndi bie di súú nsiyáàbisí nsi,
di tú betàmbè bèè ciinte bèmbe benitibè.

⁵ Kè di pètinke do dò nkáre ke í béi ntimati,

benitibè na ndi wúó mmeciì nyembè mbe.

⁶ N tati tináámbeénti nti, kénténè ti,
kénténè mesàà ntì yètiní n nùù mieke.

⁷ Di yèmmè dò ndi bo cómmú Kuyie nfɔnkúò nè siyáàbisáà?

Di bo nkù kòmmú ke náá nke sóunnáà?

⁸ Di ku nkòmmúmu memmaà?

Di náá nkuù kpéínnáà?

⁹ Kè kù di wènté kù bo nsó ndi wennaà?

Di bo na ké kù souté kéndò ndinititòùà?

¹⁰ Kè di kù kòmmú disòrì,
kù í yóó yóu kù bo di potémè.

¹¹ Kuyie nkpetì í duò di kɔ̀mbù̀tà̀tà̀?

Kufɔ̀waá nyí kù ndi bonàà?

¹² Di túú nke náá ntì dò mutápeí mmu n yìkè,

di n téǹǹǹnko tì dò ntiyaamatì nti.

¹³ Cíékénè bàmbà! Yóunè kè m b́ei!

Kè tì bo n tuàkení tì n tuàkení!

¹⁴ N cíǹǹnè m buu ndi,

kè n fòmmu bo n nouténtenni íǹkè.

¹⁵ Bá kè kù bo n kuò, n yó nku mbeké,
n yóó kù benkemu n yí cààrè̀mè̀ dè̀marè̀.

¹⁶ Dèè pètìnke yó ntú n kó mecootímè,

ke yé onitiyeiwe í yóó dáátímè kécómmú Kuyie ndiekù ì̀kè.

¹⁷ Kénténè n náàntì mesàà,
kè n tì ndi wénkù̀nne kè tì ta di to.

¹⁸ M baati tibeénti nti,

m me nyému ke dò mmî yó nnaati.

¹⁹ Kè kù dó ké n senninè,

n yóó yíó yúóó nwe di mm̀ǹǹn kékú.

²⁰ Kuyie, n dó á n dàò dè, dè bo dèdèrè nde,

kè n na kécómmú a ì̀kè.

²¹ Bá nsàké ke m puotì,

bá nsàké ke donninko n kɔ̀mbù̀tà̀tì.

²² Dè kó difɔ̀nkúò a né bo na kéb́ei kè n da téǹné,
yoo m b́ei nkàa n cóúté.

²³ N cààrì̀mè̀ bo mede nè n yetímè?

N náké n càke mù nè n yeté dè?

²⁴ Ba nte kàa m bù̀tì̀nné

ke n wúó nha dootitòù?

²⁵ A yó nni mbetimu mí nkufɔ̀kpèrikàà?

A bo nni nfèmmú mí nkumukperíkàà?

²⁶ Dè yíme kàa wàri tì n kpéí nkè tì tu titiiti máà,

ke n tounko m b́ikémbéntì kó meyei?

²⁷ Dè dòmmè kàa táú n naàcèi

ke pakíí n cemmu

ke kaa n naçèfòtè?

²⁸ N kɔ̀ntì pà̀àkemu,

iyaabie ò̀ò cáákémè kuyà̀kù.

- ¹ Onìtì yie nhonìtì peité wè,
o we í sũ ke né tú pèmpè nkpeye.
- ² Onìtì dònne mutepóó nhõ tite mèmme ke mótóo bàmbà,
medéè nhõ yennímè bá mè báá ɔɔte.
- ³ De kóo nìtì botí nku a bo mpakímàà?
A bo nwe nyu tibeéntì kè di bekù wenwe nè fǝnnàà?
- ⁴ We mbo na kédennení dèè tu desààrè desìnnè mièke?
De yiè nyí bo bá omáà.
- ⁵ A me nkàmmèmu o we ke yé o tǎàbè bo bèdè,
a ò kètému kumàнку ò í yóó na késénté kù.
- ⁶ Yí a nònfè kámii kòd yóu kòo wei,
kè dèe yie nkòo yà diwèi otòntì ɔɔ yà di ò còuté dìi yiè o yeti.
- ⁷ Mutie kperè wète ke wenninèmu onìtì,
kàa mù kǎú mùu puku,
mù báá paà yepàà mbo yènnímè.
- ⁸ Bá kè mu cǐè nkòté ketenkè mièke,
bá kè mu kǎnni dò ndi ku mutáá mmièke,
- ⁹ kè mù kèè menie nkó kbooku mùu wète késentè,
kè mu bakèe siku ditepànni kǎme.
- ¹⁰ Kè onìtì yie me nku ò báá nampe,
kòo wemmu kǎnté a báá yà ò cuó nkè.
- ¹¹ Dàméèrì ɔɔ kúúmè,
ikó nhõ kpeímè kéréáá.
- ¹² Onìtì kperè me ndò nkòd ku ò kumu, íté í bo,
nè ketenkè bo deèmè ò báá ente o nòndammú mièke.
- ¹³ Kuyie nkàa do bo yie nhá n sǎnne kudǎnkù,
kè nní nsori kàa mièke yàa deènè,
kàa n kééte dimònni, a yóó dentení dì n kpeí.
- ¹⁴ Kòo nìtì ní do nku kéfoute,
n na mmimmu nh áàrìmè mièke
ke kémú n kó mefíè mbo deèmè kàa nh ompùnne.
- ¹⁵ De mònni kàa yú kè n yie,
a bo nyáá ndi mònni a bo n yàmè mí nha dó wè.
- ¹⁶ Di mmònni a mè nkàammè n nacèfǎtè,
de mònni kraanímu kàa ténke í yó mpakíí n yei.
- ¹⁷ De mònni kàa cǎǎ n yei nkuyàrikù kédootóo,
memme a yóó ùtémè n caàrìmè.
- ¹⁸ Yetàrè mómmɔnye yóó duómu képuɔ,
kè dipèrii tote dicónni.
- ¹⁹ Menie nhõ pǎntémè kékoké dipèri,
menie nhõ mpǎǎ nke tǎumè mutáá,
mèè botí nku onìtì na mbaa dè dèumè.
- ²⁰ Fǎǎ ɔɔ ò kòte kòo do sǎà ke báá íté,
kàa caàrè o ùkè kòd pǎè.
- ²¹ Bá kè bè sǎntí o bí ò bá nyé,
kè bè me nyi sènkèrì ò báá yà.
- ²² Ò fǎùrì omáà kó mefǎúítimè mme,

ò kuò nhomáà kó didabònnì ndi.

15

Edifasi nàkémè Isጋbu kuce medérímè

¹ Kè Edifasi Temaà eì kouu yí kébéinnè Isጋbu ke dè:

² Mecìi nyiè nhጋጋ sጋntému kéréጋtoò tináàntàà?

Ò ጋጋ sጋnté kébéinkomu detetiràà?

³ Ke sጋnté kénnaá ndetetirè kó tináànti ke wanti bèe ò duó nkunaatáà?
Yɛtannò yèè í yóò ò teennè òtimatàà?

⁴ A í dé Kuyie,

A paànkò benitibè mbe be yèmmè bo mbomè Kuyie mbíékè.

⁵ A náànti benkúmu a túmè oyeyiwe,

kàa né ti cíí,

⁶ a nùù dii náá nha cààrèmmè, dè í tú mfi me nyè,

a náànti tii da bekùnè.

⁷ Ti yààrì ketiwè bá ntú fጋ nwe?

A do yó mbo kè yetārè mu nyí bo yáába?

⁸ A bá nkakému Kuyie nkó dikotifinnì mieke?

A bá nde mpèténi mecii?

⁹ A yé ònti kè ti í tì yé?

A banté ònti kè ti báá na kè tì banté?

¹⁰ Ti mieke tiyupéiti yembè bomu nè bedakótibè,
bèè bie nsūnè a cice kpeye.

¹¹ Yáà a yèmmè dò nha pèጋጋému Kuyie mmè nda duó nyii tié nyie,
Ti me nda náá nyi nè yetannò yònyè?

¹² A mieke peike nè ba?

Dè dòmmè kàa ti wetiri inuo?

¹³ Ke tiiutenè Kuyie,

ke náá mmie mbotí?

¹⁴ Oniti tu we ke bo nwenni páíí,

Oniti peité wè bo yime kénwetí?

¹⁵ Kuyie nkunku í tá ku tōrè,

keínkè í ku wenni ke sànnè,

¹⁶ kòò niti nàké wèè càke ke í dò nkétóónnè,

wèè dòòri meyei mbè yèmmè menie wèè né bo nwennaà?

¹⁷ N yó nda duò nyitié nyi, á ì kèrté,

n yóò da náké n yà dè nde.

¹⁸ Mecii nyembè bèè tì nàké,

bè tì còuté be yembè borè kè tì dòmmè bè me ntì nàké.

¹⁹ Bèè do te diheì bemáà,

opòò mōu mu ndo í kōore be mieke.

²⁰ De kó itié nyii tu:

Oyeyiwe ጋጋ í mmàke meom̄p̄umè o fōmmu mumōu mieke,

o kó yewe ò yóò dōò yè ጋ ntú yeyeyiye nyè.

²¹ Ò ጋ nyo tì ጋ ntú kufōwáá nkpeti nti sáà,

ò ጃ nkari ke í yĩ̀kù ké nyóó daatení kòo kòùtì ò dèété,
²² Ò ténke ጃ ጃ í ntá ke dò nhò bo na kéyenténè dibiinnì,
 mudòò muù ጃ nhò kètìrì sáà.

²³ Ò ጃ nháá nke wanti mudii mmu,
 ò yému ke dò mmu kúú mmuù ò bàa.

²⁴ Meyencaàrimè nè meháarimè kè dè duò o kòmbùàtì,
 ke burínì o kpéi okpààtì ጃ ጃ báátímè kéndoti dihei.

²⁵ Ke yé ò dánnimè Kuyie nku,
 ò dàátì ke wènté muwḗrímú mumou yiè nwe.

²⁶ Ò bunnóo ke bo kũnte Kuyie nku,
 ke kãá nhomáà tidə̀pìtì ticéé́tì.

²⁷ Kòo ìkè pìéké,
 kòo ka ḗrì mekùò.

²⁸ Kòo yó nkatì yehékè bè pòntì yè,
 sicé́i sù ì dò nkénhã, sù kàri ke bo naá ntidobontì.

²⁹ De yiè mbotí ténke báa kparìkè,
 o kpàtì báa mante,
 o m̀d̀tì báa sùú nképité kutenkù.

³⁰ De yiè nhò báa na kéyenténè mukúú nkó dibiinnì,
 muhãá mbo cóúté o bí,
 kè Kuyie nnùù kó kuyaakùu ò neinè.

³¹ Ò tá tì tu detetìrè nde,
 ò sou nhomáà ndi,
 dè í yóó ò teennè timatì,
 o c̀ntimu tu detetìrè nde.

³² Dè yóó d̀d̀mu kòo we mú nyí dèè,
 bá o bake báa puku.

³³ Kòo yote fínyì kó yebe bényè kōme,
 odífè kó mupórimù kōme.

³⁴ De kó feyanfè ጃ naá ntehãũnte nte,
 benitibè bèè c̀úu ticuuti muhãá mmuù ጃ cóúté be c̀éi.

³⁵ Ò pùò ndeyeiरे nde, ke peité meyei,
 ò pùò mmesoummè kó dibii ndi.

16

Isəbu tḗnnè tì Edifasi

¹ Kè Isəbuu béi nke dò:

² N kèè ke kèèmu di náá ntì kuce m̀péu,
 di tú bebáambè yeibe mbe dimou memme.

³ De kó tináàntì detetìrè kpeti bo m̀ote kumànkàà?
 Yáà ònti da yonke kàa n tḗnninko mie?

⁴ M múnke na nnamu kénnáá ndi náámmè,
 kè di do mbo n kó difòtìrì,
 n na nnáá m mè ndómè ke èuròo.

⁵ N na nyáúk̀unne di k̀ntì nè n náàntì.

N sáútìi na n di teennèmu.

⁶ Kè n nàá kuyonku kùù m bo kù í yóó yaate,
kè m me nciéké kù baa í iti.

⁷ Nte Kuyie nke deu n wērímú,
bèè kó dimàà do nh ጋrí òmòu ténke í kraá ke fòu.

⁸ N kũñntì tiì nàké n kprí,
n cìtoomu kè dè benkú n túmè oyeyiwe.

⁹ Kuyie mmieke keè ò tã ke tũ,
kù m bètìmu ke cáá nku bènnì.
Kù tu n dootitòu nwe ke n tã fenònfè.

¹⁰ Bè ààte tinùùtì nti ke n wetí,
ke m bemmù, ke n sáá,
ke mbeti ke nfèmmú.

¹¹ Kuyie nkuù m pī nke duó mbedarùnyeyibe,
kuù nhänné beyonkubè nou mieke.

¹² N do bo diwèi mieke nke kè kù m pònte,
kè kù pī n fòní ke bə nke m pèité péité,
ku pie nwetí mí nwe.

¹³ Ku pie nyì tu níéé ké n kónnì,
ke n tã ke tũditi n ceumbè bá mesémmè í kù bo.
Kè n nautì yènní ke cóú ketenkè.

¹⁴ Ke n kòurì ke n kòurì yemuə,
ke n fèmmú okpàrinuənti kōme.

¹⁵ N dáátí kufòtònkù nku sáá,
kè Kuyie nni nna kè n sänni dèè kè n duó mutáá mmieke.

¹⁶ N kəmmú ke kəmmúmu kè n nuə nwũdte,
kè n nəmpòditi cèèke kè n yìkè kəərenè mukúú.

¹⁷ N nou í teí menitiyì,
m báámmu dò mpáíí nwe.

¹⁸ Fó nketenkè a báá dátínné n yì,
dèmarè báá pénné n dabònnì.

¹⁹ Wèè náá n kprí nhò bo kéínkè nke,
wèè kra n kprí nhò bo tiwetì nti.

²⁰ N népobè n daúmu,
n kuò nke búó Kuyie nku.

²¹ Wèè nàá n kprí, wèè ti púté mí nnè ku,
bè ò pútémè onitì nè o népo.

²² Ke yé n we tóómmè ke bo deèmu,
kè n tũ nkuce bè kerì kù ke í wĩtinií.

17

Bè yetemè Isəbu koò bəntóo

¹ Kè Isəbuu səəté kébéi nke dò:
N wemmu ténke í yiè séi,

n we yeè kũpe,
kufòti kuù m baa.

² Mudaá nyembè beè n fité,

n yí nḓ nkedḓunè be kó yēsáàmbè.

³ Kuyie, nyietí a yē n càke mù ké n fīnko,
kè dè í tú fǿ nhòmḓòu í bo wèè bo m pate.

⁴ Fǿḓè bè mḓntè meyèmmè kè bè í banté,
a báá yóu kè bè n na.

⁵ Bè yàà bo dḓḓ dináanhāntírì marì tu dè:
A yu a népobè kè di yo ndi eí dè,
kàa bí aunè dikḓnnì.

⁶ N kperè naá nfeoḓnḓfè nfe,
kè bè náaḓntè n kpéí nkutenkù,
bè sùu n yìkè nke tinḓntḓūtì.

⁷ N nuḓ nténke í wúḓnnè mesémmè,
n tḓoti ì cḓtiroo medéè ndèumè.

⁸ Benḓtibè bèè wetí bè n yà kè dè bè dimu,
onitisàu ḓ n yà kòo mieke kèè yènní bèè í dé Kuyie.

⁹ Wèè wetí ò fííkú teji nwe ò kèrí kuù ce mieke,
wèè wenni kòḓ yèútí omàà muwērímú.

¹⁰ Díndi bie kè di dḓ di nwīētíní,
n yí kpaá ke bo yà di mieke wèè mḓke meyèmmè.

¹¹ N we pēnkému,
kè n do dḓ kédḓò tì kùnté dende,
n yèmmè do naatinè dè mediè nkè dè pàà.

¹² Kè dè bìite n népobè ḓḓ dḓ dè wentému,
kè dè urike bè dḓ dikúnweínì.

¹³ N ténke baa ba?
Kudḓnkù kuù tu n cīētè,
m pité n dḓḓ dibìnnì mieke nke.

¹⁴ N nàkému n fḓti ke yī kuù tu n cice,
ke nàké yebiè ke yī yeè tu n yḓ nè n tāū.

¹⁵ N do baa dè kḓte ke?
We ndè wúḓ nténke?

¹⁶ N do baa dè demḓu nè mí ti tati kufḓti nku,
Mí nnè dende ti cuti ketenkè nke.

18

Bididaa nàkémmè Isḓbu kuce medérímè

¹ Kè Suaa eí kou Bididaa nyóó béi nkòo nùu dḓ:

² Dè yóó nkááké de,
kè di kúnté tináaḓtì sḓntíke kpeti?
N náánnè ke yé di yē mmù,
ke ti nnáá.

³ Ba nte kè bè ti wúḓ ntiyèntì?
Dè dḓmmè kè di ti wúḓ ntidièntì?

⁴ Fǿ nwèè kḓnnè kemieke,
fǿḓè kpéí bo nte kè benḓtibèe deè kutenkàà?
A kpéí bo nte kè yetārèe fūtaà?

⁵ Oyeiwe kó femînfê yóó kúmu,
o dekè kó muhãã nyóó kúmu.

⁶ Kuhããwenniku í yóó nkpaá o fii miêke,
o mînfê yóó kúmu.

⁷ Kòo nkéí ke tú símmú símmú,
ò toti ke bo dðð tì tì yóó ò bo.

⁸ O naàcèi sîi ta ticùðtì miêke,
o naàcèi sîi ta kuhõũ kó dideè miêke.

⁹ Timátì tìi pĩ nho nacènkénnì,
ticùðtì kó yedekè yeè ò pĩ.

¹⁰ Bè ò bo nkuhõũ nku,
ticùðtì tìi dîi o ce.

¹¹ Kukõmbòdorí kpeti tìi né kéréni tipîti timou,
kòo fëmmú fënfë.

¹² Wenwe wèè do kpeíni kè dikònni ò cîrikünne,
mesémmè meè kàri o také.

¹³ Muməmmú muu càáké cááké o kònti,
mukúú nkóo po weè di o tùðtì.

¹⁴ Kòo dènnè o cíètè ò do tá tè miêke,
kòo fûrí kòo kàrinè kukõmbòdoróo kóo kpààtì borè.

¹⁵ O fii, betəbè beè yóó di ta,
bè yóó di cóu mmuhãã* mmu.

¹⁶ O cíë nkpeímu de miêke,
kòo fáàtì màtíri o ínkè.

¹⁷ Òmòu ténke í denniní o kpéi nkutenkù,
o yètiri ténke í yu dihei.

¹⁸ Bè ò tèntoo dibìnni miêke nke,
kòo dènnè kutenkù.

¹⁹ O kó kuwuə mmieke debire í bo,
deyaàbire í bo,
o cíètè òmòu í kpaá fòu.

²⁰ Tii ò tùðkení tii donné diyie yèni kèè bíékè kəbe kōmbùàtì,
ke ànné kufōwaá ndiyie taà kèè bíékè kəbe.

²¹ Oyeiwe kperε ð mme ndò,
wèè í yé Kuyie nhò ðð tí ndentènè.

19

Isəbu tēñné tì Bididaa

¹ Kè Isəbuu béi nke dð:

² Dè yó nkááké de kè di yóu di bo ncaàrimè n yèmmè?

Kè di náàntì ñ kòurì?

³ Kuce mèpéu ndi mie ndi n sããmmè,
di mè nni nféũnko kè ifei í di boà?

* 18:15 muhãã: Muhãã mbè nàá mmùu kpéi mmù benkú bè ðð cóu mmù mmu kéwénkünne
tecíètè kédeite kusìnkù wèè do keté ké tè ta ò do təní kù kòo tòu mòu tè ta.

⁴ Bá kè òn yetému,

dé kó meyetímè tu n kōme mme.

⁵ Kè di mēnke dó ké n namu
ké n toú ntináàntì ké n díí nyifei.

⁶ Banténè ke dò Kuyie nkuù n toú ntináàntì
kuù òn tanné ku kó ticùd̀t̀t̀ mieke.

⁷ Nte mí nke kuò nke tú bè m puotì òmòu me nyí n cóú,
kè òn kuò mbá òmòu í m paatì.

⁸ Kuù m̀ p̀i nkuce bá n yí yà m bo kété dè,
kuù yē ndè m biitoo ké m bá nwúó nkuce.

⁹ Kuù dèite n sãnni,
kuù òóté n kpàd̀t̀p̀i.

¹⁰ Kù m bōmmù tip̀t̀t̀ timòu ké n kperè dèè,

kù dèite n tákùmè do ìkú dèè ìnkè dèndè bè òò uutémè mutie.

¹¹ Ku mieke keè m̀ p̀eike,
kè kù n wènté ku dootitòu.

¹² Ku ãp̀òmbè beè kèríní dit̀nnì ke n wetí,
ke keuté kuce ke t̀d̀kení m borè,
ke bàté ke n fité.

¹³ Ke n f̀ũnnè n k̀be,
kè n népobè bəmòu ciété ke n yóu.

¹⁴ N tebíí n dootóomu,
kè n natitòbè n yè.

¹⁵ Bèè òn taànè, nè n kó betòmbè benitidaabè nè benitipòbè bè n wúó nhopòò nwe,
ke n wúó nhokpàkpàrì.

¹⁶ Kè n yu n kóo t̀nt̀t̀ ò nciééké,
kè dè mbékú nhò bàmmú m mómumu.

¹⁷ M pokù ténke í dó n kpeti,
kè n k̀be mómumbe m p̀è.

¹⁸ Kè ibí bénnì n senku,
kè n yíté ke còmú ì nni ndaú.

¹⁹ Kè òn naá nyisíe bèè do n tá be ìkè,
nè bè t̀t̀ do naati beè kònté ke n dokùnè.

²⁰ N kòmme nè m maa nkè dè d̀aroo n kúò,
tinink̀t̀t̀t̀ t̀t̀ m̀á kpaá.

²¹ N kuónnè mesémmè bé!
Díndi n népobè n kuónnè mesémmè!
Kuyie nkuù nd̀t̀t̀ m̀ poté.

²² Yé dè yímè kè di m betì Kuyie nni mbetímè?
Di me nni nf̀éú nkè dè í di sànnà?

²³ Kè n do bo na kéwāri n náàntì,
n na ntì wāri dipátírì mieke.

²⁴ N na ntùóté dicíè ke kèrì dipèrì ìnkè,
ke t̀t̀ wārinè mmebierime ké t̀t̀ mbo sã̀ dipèrì ìnkè.

²⁵ N né yému ke dò n kóo donti f̀òu,
weè te dinùù sōnni ketenkè ìnkè.

- ²⁶ N kǎnti tii ñbo pǎãke dii mǎnni,
n yóo yàmu Kuyie mmómmanku nè n ññfè.
²⁷ N yóo kù yàmu kumómmanku nè n ññfè,
n yóo kù yàmu fè, dè í tú otàù mǎù,
nè n yemmè memǎu ndi m baamè de kó dimǎnni kè dè nh ǎtí.
- ²⁸ De mǎnni di bo yí:
Ba nte kè ti do ò bèti?
De mǎnni di yóo yàmu n do naatimè.
²⁹ N yému ke dò nKuyie nyóo di bekénè,
nè de kpéí, ndénè kukpàriseú,
ke yé Kuyie nyéiti deumèmu.

20

Sofaa nàkémè Isጋbu ke yé nhoyeiwe ǎǎ yà tii cǎnti

¹ Kè Sofaa Naama èi kouu béi nke dò:

- ² N yentotí ì te kè n dó kébéi,
n yíèke meminnimè mme deè te kè n dó kébéi.
³ A nàké tì n yonkemu,
kè n yóo da ténné nè mecii.
- ⁴ A yému ke dò nnè ti bomè,
nè Kuyie nkànnemè oniti ketenkè ínkè,
⁵ oyeiwe kó kuyènaatí ǎǎ í mmǎnte,
osinwè kó diwèi ǎ mma sámǎpó nwe.
- ⁶ Bá kòo òkè ke tùðke kéínkè,
bá kòo yuu káa nyewetè.
⁷ Ò yóo pèétemu timúti kǎme kè deè deè,
bèè do ò yé kè bè mbékú ke tú yé ò kòte kè.
- ⁸ Ò yóo pèétemu tidǎuntì ǎǎ yímè bá a bá nyé tì kòte kè,
Ò yóo yentému bè ǎǎ yà dè nè tidǎuntì keyènkè de kǎme.
⁹ Fenñfè fèè do ò wùo nfè téнке báá yà,
o kàri téнке báá ò kǎú fenñfè.
- ¹⁰ Béciribè bo pi o bí,
kè ìi bè téínné ò do fèke bèè kperè.
¹¹ O kǎnti do píéké muwérímú mmu odacǎè nkǎme,
ke né yóo ò wènnénè kéta kudǎnkù.
- ¹² Kè meyei mmeè me nnaati o nùù,
kòo mè sǎnne o nǎndenfè fùù.
¹³ Kòo mè u ke í dó ké mè tiúté,
ke mè dànnè o dandaakù sǎà, kè mè dàri.
¹⁴ Mè yóo taroo o pǎuti mieke kéceetemu,
mè yóo naá mmedautidǎmmè mme o mieke.
¹⁵ Ò mammú tii kpàti ò bo tì tǎ,
Kuyie mbo duó nkòo wète ké tì tíúténí.
¹⁶ Ò yè ndè dò mmedautidǎmmè mme,

meè yóó ò kùጋ.

¹⁷ Ò ténke báá yà mecekùጋ pūጋ ndè kukó nkጋme,
nè menaamiè mpūጋ ndè ke dò nkukó.

¹⁸ Ò òu ke cǎnte dè ò báá dè di,
ò dጋጋ kupotaá nkecǎnte dè í yóó ntú o kperε,
ò báá di de kó diwèi mari.

¹⁹ Ke yé ò sènkèrìmè becìrìbè,
ke bè sènnìnkò, ke yùúkú teciētè ò í maá tè.

²⁰ Ò do maánko demጋu ndi ke í diè,
kòጋ yaa ndè ò báá dè yóu.

²¹ Ò do ጎ nkòጋ yà dè, wèe maánkomu,
dèe te kòጋ wèi í yóó mጋnte.

²² Ò yó mbo metuጋ mmieke nke, kè mesémmèe ò do,
meyei nkó tiyēiti timጋu doti weè ínkè.

²³ Ò yóó ndakenè o pitiri ndi,
kè Kuyie nkó kemieke do o ínkè,
kè cutiní o ínkè fetaafe kጋme mme,
ke yóó naá nho kó mudì.

²⁴ Kòጋ na kéyenténè timátì kó tikpàrìseuti,
disጋwūጋ kó ipie nho tጋጋti.

²⁵ Bá kòጋ fūúté kupie nkùጋ ta o ínkè,
kè bè dèite mepembii mmèe ta o dinni,
kè kukጋmbጋdoróጋ ò kùጋ.

²⁶ Dibìinnì dierì dii duጋ o kpéi ke bo ò do,
muhǎá nhòmጋù í tጋtinne mù muጋ yóó ò cጋúté,
kécጋúténè dèe kpaá ke bo o cíētè mieke.

²⁷ Ke ínkè dáammu o caàrìmè,
kè ketenkè nàké o kpéi,

²⁸ Kuyie mmieke bo ò yè dii yie o kpàti bo yenté yenté,
ti bo pጋnté menie ntēmè.

²⁹ Kuyie mbàanè ti oyeiwe tinti memme.

Ò yóó tieke dènde,
Kuyie nde nhò bàanè.

21

Isጋbu tēnnémè Sofaa koጋ nàké beyeiεe kperε yíémmè

¹ Kè Isጋbuu béi nke dጋ:

² Kénténè kékeè,
kè di kèe n tú mù dèe yó m bántè.

³ Mmጋkenè meminnímè ké m pǎ mēfiè kè m béi,
kè m béi nke dèe di bo na kéndau.

⁴ Benitibè mbe n náámmè n kpetaጋ?
Meminnímè mē nni ndòntémè n naatimu.

⁵ Wēētenení m bíékè kè dè di di,
kè di mpí ndi nጋ.

⁶ Nh ጃጃ wénté tìi n tùጎkení kè dè n kəkénèmu,
bá m báá na kéré m máà.

⁷ Ba nte kè beyeibe kraá ke fòù,
ba nte kè bè kòtírí ke wīēti ke bénkú?

⁸ Kè be yaabí ጃጃ kóténí kè bè nwē nke bo,
kè be kó yepàà mbitírí be nuò mmieke?

⁹ Kè be kperε kéré séi bá idebìi í bè bo,
bá Kuyie nkó didùò í bè puoti?

¹⁰ Bá dinaadatannì í bo be naadakè mieke,
kè ini puo nke péi bá ì í cuunko?

¹¹ Kè be bí putì yenaàpàà nkōme,
ke yānku siweí kōme?

¹² Kè bè diè nke bie ntikùtidùùti,
nè tikāpenti ke eu itāri ke yānku?

¹³ Kè bè ጃ mbo metuò mmieke kè be we yàa deèné,
kè bèε taroo kudōnkù dende bàmbà,
bá dè í tùጎke fenōnfē kóo kāmíi.

¹⁴ Bembe bèè nàá nKuyie nke tú:

fūte ti borè, ti í wanti kényíēté a kó ice.

¹⁵ We ntu muwērimú muməu yiè nkè ti bo nhò tū?

Ti yóó nhò bàà kécōnte ba?

¹⁶ De kó benitibè yèmmè dò mbè bo na kētuó nnè bemàá ndi,
Mí nyie n yí yóó yie mbeyeibe kó itié.

¹⁷ Kuyie mmieke duò beyeibe mbe sáà?

Kù í bè nyieti be yei sáà?

Bèè mīnfē kō nsáà?

¹⁸ Bèè naà ntimúti sáà kè kuyaakùu bè tóuà?

Bèè ጃጃ yí timúti sáà kè tefōdóntèe bè tùótàà?

¹⁹ Díndi me ntúmè Kuyie nhōጃ poté beè kó ibí,
kù do dò nke be mpoté be mómməmbe kè bèε banté.

²⁰ Oyeyiwe o mómmuə nweè do dò nkédi mesémmè,
weè dò nkékeè Kuyie mmuwērimú muməu yiè nkó kemieke o kōnti.

²¹ Oyeyiwe kpeti í bonè dè naa yó ndōmmè o cíētè,
o tǎǎbè bo tuəke dii mōnni be mǎnku.

²² Yàà dè né dò ntí tì tiémmu Kuyie nkè kùu tì yíēté?

Kunku kùu baké ku tōrè kéinkè.

²³ Bèmbabè ጃ ntúmu benitisààbè kekú,
ke kari bàmmùu kè dè bè naati kè bè yàa kúnè.

²⁴ Kè be kpeyo píéké mekùò,
kè be kúጃ píéké mefemme.

²⁵ Kè betəbè mbo meyencaàrimè mieke ke yàa kúnè,
bá bè í yíēté diwèi diyie mari.

²⁶ Beməu náke memme bè ጃጃ duó mutáá mmieke nke,
kè yebièe bè càáké beməu.

²⁷ N yému di yèmmè páíi,

n yěmu di n wúónnè tì.

²⁸ Di tú dìi m̀nnì:

Yé weè kpààtì cíètè kàte kè?

Yé benitiyeibe do bo dìi fii cuó nkè?

²⁹ Di í békú becepèmbàà?

Yáà bè di náá nkè di í banté bè tu mù?

³⁰ Kè meyei ntùàkení oyeiwe ò yentému,

Kuyie mmieke kó tiyēiti ò ò í nhò poté.

³¹ We nné yóó ò sei nke d̀ ò d̀d̀r̀m̀è í wenni?

We nyóó ò yietí o yei?

³² Kòo ku bè ò ò tanné ded̀nnè nde,

kè bè ò k̀nné bè mbaa o f̀ti.

³³ Bè do ò murímu ke k̀rinè muk̀nním̀,

kè benitibè péu ni o òkè.

Kè kud̀nk̀ t̀áá nní nyau o ònkè,

³⁴ T̀nké di m b́áá nỳi b́áamm̀i tú detet̀r̀è nde,

di n t̀nninko t̀i kó dim̀à siyáàb̀isí nsi.

22

Edifasi béimmè ke tú Isጋbu m̀enke tú oyeiwe

¹ Kè Edifasi Temaà èi kou béi nke d̀:

² Kòo ǹt̀i wenni d̀ bo d̀d̀ ba Kuyie?

Wèè c̀i ò c̀i omáà kpéi nke.

³ Kàa wenni d̀ bo d̀d̀ ba Kuyie nkunku muwḗr̀m̀ú mum̀u yiè?

Kàa d̀d̀ri Kuyie ndómè k̀ bo c̀ntè ba de mieke?

⁴ A wenni kè Kuyie nné da potáà?

A wetí kè k̀ né nda bek̀ndà?

⁵ A yei mmèè deuté dèè te,

a caàr̀m̀è mèè tonté.

⁶ A do ò ò s̀nté kéhéimu a kou k̀p̀ere bá ò í da m̀kenè t̀matì,

a do ò ò fietè oǹt̀i yààt̀i kóò c̀òr̀ǹd̀o mebi mme.

⁷ A do í p̀ā mmenie nsinéyēi bo wè,

a do í p̀ā mmudiì dik̀nni bo wè.

⁸ A ǹt̀è t̀è do pikú muyuo nkàa baké dihei,

a deu mèè kpéi ndo te kàa tieke ketenkè.

⁹ A do betò bekúpòbè be ǹu siǹmm̀u ndi,

ke f̀ḕnko iciribí.

¹⁰ Dèè te kè bè da díi tip̀t̀i tim̀u timátì,

kè kuf̀wáá nda do ke d̀ d̀été.

¹¹ Kè dè da udikoo bá a t̀enke í wúó,

kè dib̀inǹi da d̀t̀inné menie nk̀m̀e.

¹² Dè í tú Kuyie mbo ké́nkè nke yewetè miekaà?

Wénté a bo yà siwáã d̀t̀iri ke d̀mmè.

¹³ Kàa né tú Kuyie mbáá na ḱyà dèè d̀d̀ri,

ke tú k̀ bo na ḱm̀oǹi dib̀inǹi yewetè mieke ke ti bekénàà?

¹⁴ Ke tú yewetè k̀ k̀nké k̀ báá na ké ti yà,

⁵ N na nkèè kù bo n tǝnné tì,
kébanté kù m̀ m̀kənè tì.

⁶ Ku sàà na nni mbààomaà?
Ǿ̀, kù yó n kéntému meyǾmmè.

⁷ Kè nní nkù nàánnè ke tú onitì wèè wetí,
de m̀nnì kunku n kóo beéntì yó n f̀inkomu sǎ̀.

⁸ Kè n k̀te diyìè yìèní kèè bíékè kù í kè bo,
kè n k̀te diyìè taà kè m bá kù yà.

⁹ Kù sàà né bo mpí mm̀mam̀ mmu kubakù youú bíékè nkaà? Ǿ̀,
yàà kù s̀ri kucǎnku bíékàà? N yí na ke kù yà.

¹⁰ Kù me nyému n tũ nkùù ce,
kè kù n yàáké n yetimu páíí mesǾ nsààmè kǾme.

¹¹ N naàcètè tũ nku nacèf̀tè nye,
n tũ nku kó kuce nku weti weti n yí dauté.

¹² Ku tannò nye n tũmmè,
n dǾorimu ku náàntì yémmè kè dè pǝéte n yèmmè dó tì.

¹³ Kè kuù tǎáté tìmatì òm̀ù í bo wèè bo kù pàa?
Kù dó tì, kù Ǿ̀ ti ndǾ.

¹⁴ Kù yóó dǾ̀mu kù tǎáté ke bo dǾ̀ tì n kpéí
kù wùó nke bo dǾ̀ tì n kpéí tì sũmu.

¹⁵ Dèè te kè n kǾmb̀t̀ duò ku ìkè,
kè n totí n yèmmè kuf̀waá nhǾ kù nni mpínnèmu.

¹⁶ Kuyie nkuù dèite n kǾmb̀,
muwǝrímú mum̀u yìè nweè donné n kǾmb̀t̀.

¹⁷ Bá nè Kuyie mme nni ndàtínnémè dib̀nnì n yí cíéké.
Keyensò̀kè kù n dàtínné kè keè í te.

24

Isጋbu náàntì sǎkémè: Kuyie nhǾ yóumè kè beyeibe ndǾri bè dó tì

¹ Ba nte kè muwǝrímú mum̀u yìè nyí tǎáté obeéntì kó yewe?

Ba nte bèè kù yé kè bè í yau kù yóó bè pùté yèè we?

² Nte benitibè ke tuò̀ko betǾbè pénnè kó yetárè,
ke yuuku iwũ kè duò mmucǝmmu.

³ Ke Ǿ̀ fietè iciribí kó musǎmmarímú,
ke Ǿ̀ eí dib̀nnì okúpokù nààfè.

⁴ Nè be kpéí nkòo c̀rì Ǿ̀ youú kuce kédauté dikpàà
kè dihei kó bec̀ribè tu sǝú sǝú.

⁵ Kè bè sǎáténè yesǎmmarínnarè yèè bo tedǾntè,
ke Ǿ̀ pike yè kécíété dikpàà tedǾntè kénwanti mudì ke bo duó mbe bí.

⁶ Beè taà dikpàà ke déente tidiitì,
kè beè tǝũ benitiyonkubè kó yetebe bè tu yè f̀nyì be yàké yè.

⁷ Beè Ǿ̀ nduó keyènkè detetirè bá bè í dáátí tiyààtì,
bè í m̀ke tiyààtì ke bo kǎ́ mmuséé.

⁸ Kè yetārè ìnkè kó fetaafe bè niu,
kè bè bùúté ke m̀nté bè bo díéké dè ke kpǝnké yepèrè borè.

⁹ Bè fèkù bejúpobè bí nyi,
kòo cìrì í na ke yietí o bànnì bèe fiete o yaàbòrì dimáà ò do mæke dì.

¹⁰ Kè beçìribè cèntì be tetirì bè fèke mètè kpéí mbe yaàbòrè,
ke tṣu tidiiti kó yebuò nè dikònnì.

¹¹ Kè beè dii odífè kó yebe mekùò,
ke bè duò nkè bè niu fínyì kó yebe kè sinéyēĩ né bè kòù.

¹² Bèè duúnnè mukúú mbeè kó yedabùò òndàátí diheì mièke,
bè bè kùtèmu kè bè kuò nke békú meteèmmè,
Kuyie mme nyí yo be dabùò.

¹³ Benitiyeibe í nṣonne kuwenniku,
deè te kè bè í beí Kuyie nkó kuce
bè ãṣ í òkèté kuce kuwenniku kaku.

¹⁴ Dè ã nkpaá ke uumu kòo nitiyeiwe ènte,
kékuò ocìrì nè osénniwè.
Kè dè biite wèe naá nhoyúókù.

¹⁵ Wèè dṣuti dṣutinè benitipobè ò ã mbaa dihuri mṣnnì ndi,
kénnáá nkétú òmṣù í yóó n yàmè dòo!

Kòo yèti wèe kǎá nho òkè.

¹⁶ Kè dè biite bè mpuò yecàkè,
kè dè wenté bèe taá ticùùti,
bembe ãṣ í nyà kuwenniku.

¹⁷ Kè dè biite dè né wentému be borè,
bè manténèmu keyènkè,
bè ténke í kè mṣkenè kufṣwaá.

¹⁸ Oyeiwe ãṣ pṣnté mecǎá mme kufǎákperíkù kṣme,
kòo tenkèe naá nkuyie ncṣṣ kè,
ò ténke báá kṣté képaàrè fínyì kó detie.

¹⁹ Kutayietí nè kuyiinkù dè ãṣ sūṣtoomè timaàntì,
kudṣnkù yóó me ndi beyeibe.

²⁰ Kè be yṣbèe bè yè,
kè bèe naá nyebiè kó mudì sààmù,
kè benitibè bá ndenniní be kpéí.
Oyeiwe ãṣ do mutie kṣme mme,
o dṣòrimè yeime kó tiyeti nti memme.

²¹ Bè do fekù sihǎūnsi kperè nde,
bá bè í dṣori mesàà mbejúpobè.

²² Kuyie nnè ku kó muwērimú kuò ãṣ yóu kòo yeiwe kó yewee sṣú.
Kuò ãṣ bè íi mbè ténke do í yé dṣi mṣnnì ke dò mbè bo nfòu.

²³ Kuò ãṣ duò nkè bè mbo bá ke í yīèkù,
ku nṣnfè ãṣ í nyitè bè kèrí kùu cè ínkè.

²⁴ Bè ní deukoo dende bàmbà nkàa bè mṣntóo,
kè bèe donní dende bàmbà kékú betṣbè kṣme,
ke mṣtṣoò bè ãṣ senté tidiiti kè tṣi yīmè.

²⁵ N nàké timṣmmṣnti nti,
we mbo yí n nàké siyáàbìsí,
we mbo yí n nàké tṣi tu detetirè kpeti?

25

Bididaa nàké tì Isɔbu kuce metãámmè

¹ Kè Bididaa Suaa èi kouu béi nke dè:

² Kuyie nkpeínìmu ke duò tikòmbùòtì,

kuù baké kèínkè kòbe,

ke bè duó nkè bè bo kè dè bè naati.

³ Ku kó behããpòmbè we mbo na ké bè kàa,

ku kó kuwenniku né í mí be we ínkè?

⁴ Onìtì bo yíme ke dè ò wetí Kuyie nyìikè,

Onìtì peité wè bo yíme ke dè ò kpa meyei?

⁵ Otãnkù yie me ntú otãnkù ke í mí ku ìikè,

kè siwãã tu siwãã kè kù í sì wùò nsisààsì.

⁶ Kòò nìtì peité wè wèè né tú dibèù,

onìtì nwèè tu tɛbeutè wèè né bo nwennaà?

26

Isɔbu tɛ́íné tì Bididaa

¹ Kè Isɔbuu ò tɛ́íné kòò nùù dè:

² Ìmmè teèmmè ténke né mme a teèmmè ocìrì?

A teènnè ìmmè wèè baà nhòu?

³ A mè nnòmmèmu ke tiè nwèè í m̀ake meyèmmè,

benke we a ciimè nè a náaàntì mieke.

⁴ We nni nwe a náánnèmmè de kó tináaàntì?

Ìmmè yèmmè mme mèè nàánní a mieke?

Kuyie mbakémè kute nkù

⁵ Bedòmbè kòntì aumu be èi bè borè menie nfũũ.

⁶ Kuyie mborè kudònkù feímu,

mukúú nkó dihei í kù sòrinè.

⁷ Kuyie nkuù pité tiwetì kè tì nùú mmemme kubakù yóu bíékè,

kè kuù nùínóò ketenkè detetirè.

⁸ Kuù pǒú nfetaafè yewetè mieke,

menie mme nyí yònte yewetè kè yè kěté.

⁹ Kuù ò pité tiwetì kékãã nku kpààtikàrì, kè yewetè di dàtínné.

¹⁰ Kuù kèété dàméèrì ò yó nfirì dè,

kuù kèété dibìinnì nè kuwenniku dè mànke dè.

¹¹ Kè Kuyie mpéi nkèínkè,

dè kè dimu kè ke sãnkèe sãntè.

¹² Ku wèrímú muù te kè dàméèrì sãnti,

nè ku ciimmè kù namè dàméèrì kó musímmù.

¹³ Ku nùù kó muyaá mmuù kàútóo tiwetì kè tì wenke.

Nè ku nùùtè nte kù yèite yeitemè fewaàyeife.

¹⁴ Ku tómmú kù pĩ mmù kó tekéètè nte memme,

ti yo ku tómmú kù pĩ mmù kó tináaàntì sãmpó nwe,

kè mù né bo péé metammè mediè

we mbo dáátí kékeè de kó metammè?

27

Isɔbu sɔɔtémè o náàntì

¹ Kè Isɔbuu sɔɔtè kémbekù o kpeti ke béi nke dò:

² Kuyie mbomu kuù yete kù bo n kónnémè,
kunku muwērímu múmɔu yiè kuù m píe mmeɣeñcaàrìmè.

³ Kè n kraá wéí,
kè ku kó muyaá nkraá ke yiè nh ònnì.

⁴ N yí kraá ke bo náké tiyeiti matì,
tìmatì báa yènní n nùù tì tu siyáàbìsì kpeti.

⁵ N yí kraá ke bo di duó nkunaatí,
nè m bo kúmè n yí yóó nenni n wetímè.

⁶ N yóó nnáámmu n wetímè,
n yí wēti n fōnkúò.

N yèmmè í m bekùnè tìmatì ínkè.

⁷ N dootitòu dèe ò dòò dè òò dòòmè beyeibe,
tì òò tuòkení wèè cààrè tì tuòkení n dootitòu.

⁸ Ònti bo nkraá onitiyeiwe baa tì?

Kuyie nkèété dìì m̀nnì o f̀mmu kó feyìfè?

⁹ Kè meɣeñcaàrìmè ò tuòkení dìì m̀nnì,
kòò kuò nke yu Kuyie nkù bo ò kèntáá?

¹⁰ Dè bo nhò naatinè Kuyie mmuwērímu múmɔu yiènáà?
Ò bo nkù yu yemòrè yemòuà?

¹¹ N yóó di benkemu Kuyie nkó tikpetì m̀mè,
n yí yóó di s̀nne muwērímu múmɔu yiè ndó kédòò tì.

¹² Di m̀mm̀m̀m̀be di dè ỳmu,
n né í yé mùù te kè di kraá ke náá ndetetìrè kpeti.

Beyeibè kperè yíémmu ke me nyí yóó m̀nte

¹³ Nte Kuyie mbàanè tì oyeyiwe,
muwērímu múmɔu yiè mbàanè tì oyeyiwe tì t́:

¹⁴ Kòò píe ibí kè ò s̀ú mudòò muù òò ò k̀nnè,
o yaàbí òò í ndi kénsànnè.

¹⁵ Bèè yenté yenté kè mutenkúú mbè k̀ò,
be pobè keté ke báa kari be kúú.

¹⁶ Kòò m̀òte idíítí kè ò s̀ú mmutáá ndòmmè ketenkè,
kè tìyààtì còú còú títátì k̀me.

¹⁷ Wèè dè tìkú kécóú nhosàù wèè yóó tì dàátí,
onitì wèè wetí wèè yóó tieke de kó idíítí.

¹⁸ Ò maá t̀è cífètè í t́ tekpetè,
tè d̀nnè difii ndi bè òò d̀ò dì kémbaanè kupaku.

¹⁹ Ò yóó kú ke t́ okpààtì nwe,
bè me nyí yóó tì nhò wēnnénè kékūnnè
bá kòò ènte ò báa yà dèmarè.

²⁰ Kufōwáá nkuù ò do koò dàtínnè menie nhōō dàtínnémè kukó,
kufōwáá nkuù ò t̀óté tef̀d̀ntè k̀me keyènkè.

²¹ Kè diyiè yìèní kèè bíékè kó kuyaakù ò t̀ò kédéténè,

kóò uuté o cónnì

²² Kè Kuyie nho tãũ ipie mbá mesémmè í kù bo,
kòò cokù ke bo yenténè Kuyie nkó tenòùtè.

²³ Kè bè ò wũጋti mudaá,
ke wúó nho cíètè ke ti ifontii.

28

Meciì nkó disòrì

¹ Timátì péítì kó yebòrè bomu bè tì waà ndè,
kè mesጋ nkó yekàrè bo kè bè mè dèi ke ጋ,

² ke dammù timátì ketenkè,
ke ጳጳ púnné yetàrè kédèite disጋwũጋ.

³ Bemátìwambè ጳጳ mííté muhãã mmu kéta ketenkè sòùkè,
kéwammú kéfié ketenkè fũጋ,
yetàrè yèè bo ke miékoo desòùrè.

⁴ Bè ጳጳ dammú yefጋtè ke cútóomu dedétirè òmòù í yóó na kétuጋke dè,
ké nkè nùú nke dètirinè benitibè.

⁵ Ketenkè tidiitì yìèní kèè ínkè,
ke miéke né kùti ke kùtimu ke dò mmuhãã nke còuté.

⁶ Kèè tenkè miéke kó yetàrè miéke yetásààye bè tu yè saffi yè bomu.
Ketenkè miéke kó mutáá mmu bè dèimè mesጋ.

⁷ De kó kuce fetúúfè í kù yé,
ditúsòù í yà de kó kuce.

⁸ Mukpasimmù mùù tá mumáà mù í tũnne de kó kuce.
Dicìricìrì mari mu nyí kètè de kó kuce.

⁹ Onitì yie me nhጋጋ nampemu dipèrì,
kékpéi nditārì kétuጋke di fiíkú dè,

¹⁰ kékeú yepèrè yefጋtè kécútóo,
dèè kó dimàà tu desààrè onitì nònfè dè yàmu.

¹¹ Weè ጳጳ kpénné menie kédenneni dèè do sari.

¹² Yé onitì bo pété dè meyèmmè?

Meciì nkó dikàrì bore?

¹³ Onitì í yé me donku mààmè,
mè keté ke í bo kutenkù kuù mmieke.

¹⁴ Difጋtirì cūmpuri tú: Mè í bo m borè,
Kè dàméèrì tu: Mè í bo m borè.

¹⁵ Bè í mè cèkii nè mesጋ nsààmè,
yoo a cōnné timátì péítì cìdòò ké mè cèètenè.

¹⁶ Bá mesጋ nsààmè Ofii eì kōme báá na ké mè ènnenè
ditásààrì bè tu di onikisì yoo bè tu di saffi di báá yè bennénè.

¹⁷ Mesጋ nyoo timátì péítì í mè tũጋke,
bá mesጋ nsààmè kó febòòfè bá nsànnè ké mè cèètenè.

¹⁸ Kè n ténke né báá buónè bè dጋጋrinè dè medèi mbè tu dè kòdái,
nè ditásààrì bè tu di kidisitàrì,
kàa mጋke meciì dè pēētēmu medèi.

¹⁹ Etiopii kó yetásààye bè tu yè tòpàsì yè báá na ké mè tũጋke,

mesəw nsààmè móm̄mməmmē í mè tùòkē.

²⁰ Bè piēti ðnke bíékè meyèmmè náke?

Meciì ncíētè bore?

²¹ Dè borè onitì yie mbáá na ké dè yà,

bá tenòtè tètè pùtì deínkè tē báá mè màánè.

²² Difጅtìrì cūmpuri nè kudənkù dè nàá nke tú:

Ti kèèmu nè ti to bè nàámmè me kpéí.

²³ Kuyie nkuù máà yé me cíētè kó kuce,

kuù máà yà mè ã dè.

²⁴ Ke yé kuù wùómmè nè ketenkè mànkoo,

kè kuù paké dèè kó dimàà bo ketenkè ínke.

²⁵ Kunku kùù benné kuyaakù ke yé ku kó kucéékù mààmè,

ke yé dàméèrì kó mecūmpume mamè.

²⁶ Kuù kèété fetāafè ikuó fè yó ntū nyì,

ke keuté kuce fetāafè yó mmí nke yiè dè.

²⁷ Meñme kù yàmè mecìi kè mè wenni,

ke yà me wenniku mamè ke mè paaté.

²⁸ De mōnnì kénáké onitì ke dō:

A bo ndémè Kuyie ndeè tu meyèmmè,

a bo nyennínèmmè amàà meyeyi ndeè tu mecìi.

29

Isጋbu dèmmumè yewe yèè pēēté ye kpéí

¹ Kè Isጋbuu səwé kēmbekù o kpeti ke tú:

² We mbo wēte kéténnénì betààbè bèè pēēté?
Kuyie ndo m baa yèè mōrè bo yīme kēwētení?

³ Kuyie nfitìrè deè do ጅ nyuo n yuu ínke,
kuù do ጅ nni mmí keyènkè kè n kèrì.

⁴ N do bo dīi mōnnì n yiè kè dè dōmmè,

Kuyie ndo kānké dīi mōnnì n cíētè.

⁵ Muwērímu muməu yiè ndo m bonè dīi mōnnì,
kè n kó bedapàmbè m murímu.

⁶ N do bonti metuò mmieke nke,
kè odifíè kó mekùò mpiéké n tuò.

⁷ N do ጅ nkè n yè ke kàte beheikènkótìbè kàri dè,
ke waá ndikàrì ke kàri.

⁸ Kè bedapàmbè n yà bè ጅ nfūùtìmu,
kè bedakótìbèe íté be kàrè kécómmú.

⁹ Kè beheikènkótìbè kúnné bè do náá ntì képi be nò.

¹⁰ Kè bekpààtìbè kó metammè dōo yúóó,
kè be nóndié ndari.

¹¹ Bèè kèrmú n náàntì bè do ጅ nni nsāntímu,
bèè n yàu kè bè nàá n yetisààrì.

¹² Osénniwè do ጅ nkòo kuónkoo nhò deetému,
decirìbire dèè í məkè oteèntì kè n dè teennè.

¹³ Bèè do ጅ nyóó kú bè do ጅ m pāmu mesàà,

n do nárikùnkomu bekúpobè yèmmè.

¹⁴ N do dáátí mewetímmè mme diyaàbòrì kōme,
ke dáátí medòrìimè sààmè tiyààtì kōme,
kè meè tu kuyaàbomboúnkù m bou kù n yuu.

¹⁵ Mî do ð ntú tiyùàntì kó inuə,
ke tú tihùtì kó itààke.

¹⁶ Ke tú besénnibè kóo cice.
Kòo pòò mòke timatì n ti wènní tì dò nkéndómmè.

¹⁷ Mî do ð kèéte beyeibe kó muyèi,
kéfiete ò pī ndè ke aaké.

¹⁸ N do tú n yóó kú n cíètè nte,
ké nyóó kú kè n we sùú mmubirímú dòmmè.

¹⁹ N cíè n do ta kétuəke menie mme,
kè n fāātì níí mantè keyènkè.

²⁰ Bè do ð nni nsāntímu sáà,
N wērímu do í deu.

²¹ N do ð nkè n náá mbè nkémmúmu n tú mù,
kè n yóó béi, bè ddo yúóó nwe,
kénkémmú n tú mù.

²² N do ð nkè m béi nhòmòu bá n tēnné,
Kè n náàntì mbè taà.

²³ Bè do ð nni mbaa ti baamè mme fetaafe,
bè ð mbaa mēè botí fetaketifè.

²⁴ Bè do ð yà n wèi kè dèe bè dimu,
bè me nyí nna ke bo sòukùnne n yìikè.

²⁵ Mî do ð tāāté ké bè neinè,
ké mî mbaké,
ké mbo be tinnì mieke ke tú be kóo kpààtì,
ke báá mbèè yèmmè cààrè.

30

Isəbu wèntémè ò do dòmmè, ke né dòmmè di mmònni

¹ Di mmònni ibí ì né n daú,
inyi ì cicebè do í sànnè m bo bè neínnèmmè simóó sù cēmmù n wūð.

² Bè keté ke do yóó n ddo ba?
Be wērímu í yó mbo kémante.

³ Mesémmè nè dikònni deè bè poté kè bè mòté,
ke áá ntedòntè ke wanti bè bo mankoo mù
tedònkpetè ìnkè dèmarè í dè bo.

⁴ Ke kēiti sifākesi sitekesí yə, ke cáante,
kè itecīè ntú be kó mudì.

⁵ Bè do bè bétimu,
ke níí mbè bēti ke úú ke dò mbè tu beyóóbè.

⁶ Bè do fòu yekondake mieke nke,
titādèntì mieke nè yepèrè fíè.

⁷ Bè do ð nhoke tifāpèutì mieke nke ke kuò,
ke kūrì kūrì tifāātì mieke.

⁸ Bembe bēè do tú isintébi kè be yètè í bo,

bè do puotì bè ke bè bètì diheì.

⁹ Bàmbà mbèe né n diè,
mî né naá mbe kó feonnifè.

¹⁰ Bè m pèmmu ke m bùtínné,
kè í yĩ̀ke bè bo n suumè n yìkè tinóntጅùtì.

¹¹ Kuyie nkuù tጅte n tām̀m̀m̀ ke n díí nyífai,
kè bè dèk̀ù n yĩ̀nkè ke í yĩ̀k̀ù.

¹² Bè ité ditínnì ndi ke còmm̀m̀ ke m buጔ nyiwēī ke bo m bə,
bè keù ice nyi ke kəriní m borè ke bo n dጔጔ meyei.

¹³ Bè peri n ce nku,
bè wanti ke bo n kuəmu,
bè keté ke í dጔ òmጔ̀u bè teennè.

¹⁴ Bè tēnte kuduotí nku, ke uríní yedombire íǹkè mēcāã,
ke kərinè m borè.

¹⁵ Kufጅwaá nkuù nh auté ke kàútóo n sānni kuyaak̀ù ጅጅ yĩ̀m̀è,
kè n wēi pēጅtጔo diwetirì kጔme.

¹⁶ Di mmጔnnì n fጔmmu muù paare,
meháárìm̀è kó yewe yeè n sጔ́nké.

¹⁷ Keyènkè mጔnnì kuyonku kuù ጅጅ nni ncáá nke taጔ n kúጔ,
ke n dጔmm̀m̀ bá nyí mጔke meጔmp̀m̀è.

¹⁸ Kuyie mp̄i n yaጔbòrì ndi nè muwḗrím̀m̀ ke t̀te,
kè dè cētínné n fጔnìí.

¹⁹ Kuù m bə ntisā́sā̀t̀t̀ miēke,
kè n sጔ́áténè mutጔ́́ nnè mutápeí.

²⁰ Kuyie, n kuጔnnè fጔ nwe, a me nyí kēmm̀m̀,
n cጔmm̀m̀ a ìkè nke, kጔa bùútጔo n kpéí.

²¹ A tiikení n kpéí nke,
a m puotìnè a wḗrím̀m̀ mumጔu ndi.

²² A n t̀tጔténè kuyaak̀ù nku ke tጔ ke kərinè,
kè kuyaak̀ù m puotì ke n kጔmmu.

²³ N yému ke dጔ nha n kũntinè mukúú mborè nde,
timጔu kó dimúnnémጔu.

²⁴ N do í fጔũnko becìrìbè,
becìrìbè do ጅጅ í nkuጔ nkè m bùútጔo.

²⁵ Bèè do bə meháárìm̀è miēke n do be kuጔmmu mesémm̀è,
mesémm̀è do m bonèmu besénnìbè.

²⁶ N do yé ke tú n yóó yà mesàà mme,
ke né yà meyei,
n do yé ke tú kuwenniku kuù kèríní,
ke né yà dè m bìtጔomè.

²⁷ N nautì tì kòr̀ǹ ke kጔnnì,
mefጔ́útím̀è kó yewe yeè n sጔ́nké.

²⁸ M bonè meyeñcaàrìm̀è mme, diwèi í bo,
kè n kó tináጔntì tu didabònnì benitìbè cuokè.

²⁹ Kè n dabònnì te kè n naánnè yekpamaá,

ke neitinè icuo.

³⁰ Kè n kōmmè sòute ke pekí,
kè n kúḏ binè kukōntonnikù.

³¹ N kùtidùkù naá mmukúú nkaku nku,
kè n tārifè naá ndidabònmì kǎfè.

31

Isጋbu nàkémè ò í cààrèmmè mùmamù

¹ N do dǎúnnè dinùù ndi n nuò nke dò:
M báá wénté osapàà nkóò yaá.

² Kuyie nna nni nduó mba kéínkè?
Muwērímú mumou yiè nna nni mbaanè ba dèè tu n kó tiyeti?

³ Beyeibe beè ðḏ yà meyei,
kè becaàribè kó ticōnti tú meféútímè.

⁴ Kuyie nsàà í wúó n kéri kùù cǎà?

Kù í kaa n nacèfḏtàà?

⁵ Kè n do nfòù siyáàbìsì mieke nke,
kè n do kéri mesoümmè kó kuce nku,

⁶ Kuyie nhá m benné a kó tebièè,
a yóó yàmu n yí mǎkemè meyei mmamè.

⁷ Kè n naàcètè do nyóu kuce sààkù,
kè n yèmmè do ntünne n nuò ndómè,
kè mutōnyeimu mamù do nsã n nḡu,

⁸ Kè dè do dò mmemme otòu mǎu kḏú m buatí dè,
bèè u n fíká dè.

⁹ Kòò nitipòkù mǎu do yḏḏ n yèmmè,
kè n do nhòke n népotòu bòri ke baa o pokù,

¹⁰ Kè n do ndòò memme, m pokù mómmuò nnaá mbetòbè kó kudaakù,
bá wè kòò nhò dǎarinè ò dómè.

¹¹ Ke yé dè túmè meyei ndiemè mme,
bá wèè beénti kòò yé ke dò mmè mànnè dikpetíntou.

¹² De kó meyei nna ndò mmuhǎá nké n cóúté kékuò,
kécóúténè n kperè m mǎke dè demou páíí.

¹³ Kè n kóo tōnti mǎu ní do nyí nh ò dòò
n dò nkóò dòò tì kè n tì nhò yetenè,

¹⁴ Kè n do ndòò mebotí kè Kuyie nni nsei n yíme?

Kè kù tì nni mbeke n kù tèhné ðnti?

¹⁵ Ke yé Kuyie nkuù máà ti dǎòmè mí nnè be,
bá wè ti yḏbè pǎuti mieke,
kuù ti pítté ti yḏbè pǎuti mieke.

¹⁶ Kòò cǎrì ní do ndó demarè kè nh ò mǎnte,
kòò kúpokù ní do nkuò nkè m bùútoó,

¹⁷ Kè n do ðḏ nyo n diiti m máà ke báá pǎ deciribire!

¹⁸ Nè m bíkémbénti mieke m pètinke tú iciribí cice nwee,
nè n yènnímè n yḏ pǎuti nti ke pǎnke ntú bekúpobè kó teènti.

¹⁹ Kè n do ðḏ yà osènniwè weè kpa tiyààti,

ocīrī wèè í mጳke kuyààkù ke daati,
²⁰ kòò í nni ndəunnè mutōmmú,
 kè n yí nhò dàtínné kuyààkù ke tònkùnne o kōntì.

²¹ Kè n nጋtè do yau iciribí ínkè,
 n yé mēè kpéi nke dō bebeémbè yó n kónné,
²² Kè n do dጋጋ mebotí m bakúu tጋte kù tuuténè dè m baayuu,
 kékéété n kpāncentuku borè.
²³ N dému Kuyie nkó tibeéntì,
 M báá dáátí kécómmú Kuyie nkperíkù ìikè.

²⁴ Kè n do tጋóté n yèmmè kéduó mmesəə,
 Kè n yèmmè do mbo mesəə nsààmè ínkè,
²⁵ Kè n do mpጋtì m mጳkemè tikpàtì mediè,
 Kè n do nfūú n yèmmè n nጋtè waá ndè ínkè.

²⁶ Kè n do nyà diyie kó menáà,
 kè n do nyà otānkù péimè ke kéri kè dè wenni.
²⁷ Kè dè do nyúú n yèmmè
 kè nní ndò m bo nínkú ké dè dጋu.
²⁸ Kè n do dጋጋ mebotí,
 meyei ntó mme mēè mǎnnè dikpetíntou.
 Ke yé m bጋtínnémè Kuyie nku kunku kùu bo kéínkè.

²⁹ Kè meyei ndo sጋ́nké n dootitጋu kè n yèmmè nnaati,
 kè diwèi níí do n kuጋ meyei mmèè ò tጋጋkení me kpéi.
³⁰ M me nhጋጋ í nyie nke pǎ n nùu mefiè nkè dī bo ò bጋnté kusínkù,
 ke dጋ wèè kú.
³¹ Bèè do taà n cíètè be miēke we ndo ጋጋ yí ò í diè nyimaa?
³² Opጋጋ do ጋጋ í nyié nditowaà,
 m bጋrì do kpeté kénfeímu bepጋጋbè kpéi.

³³ Kè n do nsጋrì n yei benitibè tጋbè dጋጋrimè,
 kè m mē wēnnínko m miēke.
³⁴ N yጋte mēè kpéi mbenitibè,
 ke yíèkù n kጋbe bo n senkèrimè,
 nè de kpéi kè nni mmuti táú táú ke cíéké,

³⁵ We nsàà bo yie nké n kénté,
 n yíkúmu n nጋtè ke dèè,
 muwērímu múmጋu yiè nweè yó n ténné dipátiri n dootitጋu wǎri dī ke n wátirì.
³⁶ N yó ndi bukúmu,
 N yóó dī dጋጋ dikpààtìpì ndi kéóké.
³⁷ N yóó ò benkemu n nacèfጋtè yemጋu,
 N yó nkéri o borè ke yíéo tekpààtibite kጋme mme.

³⁸ Kè n do nfiète ketenkè n kuuti kè,
 kè n do nkè cጋuténè ke yembè,
³⁹ kè n níí do ndi de kó ketenkè peité tì diitì ke í ti donté,
 ke yóu kè ke yembèe kúnè dikጋnnì.
⁴⁰ Kè n dጋጋ mebotí, kèe peité tisāmpotì,

kɛɛ yɛ tipotì kɛ́yóu kɛ̀ bo peitémè tidiitì.

Isɔbu náàntì mànkú nku memme.

32

Ediu kó tináàntì

¹ Edifasi nè Bididaa nè Sofaa kè bèe yóu ke ténke í nnáánnè Isɔbu, ke yɛ ò do wúómmè omáà wèè wetí wènwe. ² Dammu naàmùnkù kou Buusi weè do peité Badakɛedi kòo peité Ediu. Weè Ediu miɛke do peike Isɔbu mediè ò yèmmè ò tú wèè wetí kè Kuyie nné ò nìnté. ³ Kòo miɛke yènnè o népobè betāāti bè í yà mèè kpéi mbè yóó ténne tì Isɔbu. Dèè benkú Isɔbu naatimè kè Kuyie nyí naati. ⁴ Ediu do kpaá ć̣ékému ke mu nyí béinnè Isɔbu ke yɛ o népobè betāāti do ò kòtínèmè. ⁵ Ò yà dì m̀nni ke tú o népobè betāāti nò ténke í tàurì kòo miɛke peike mediè.

Ediu nàkémè dèè te kòo dó kébéi

⁶ Kè Buusi naàmùnkù kou Badakɛedi bire Ediu béi nke dò: N tú debire nde kè d́ndi tú bedakótíbè, deè te kè n ỳte bá n ý dàátí ke bo di benke n kó meyí́tímè. ⁷ N yèmmè do dò ndi me ntúmè bekótíbè, dí ý di bo béi ntì ke yɛ ndi bie mme nsùúmmè dí m̀ke mecì.

⁸ Ke ý ba kè muyaá mmùu bonè onitì muu ò ciinko, muw̄írímú mum̄u yìè nweè mù nhò duó.

⁹ N kòté weè í tú n ý dèè wenni, a bo nyémè dèè s̄ié í boní tikótì borè.

¹⁰ Deè te kè n tu dí kénté kè m béi, kébenke n kó meyí́tímè.

¹¹ N yèmmè do dò ndi yóó náké tìmatì nti, n do di kèmmúmu ke bo keè di yóó ý mù, kè n yà di bo náké tì o náàntì ínke.

¹² N do di kèmmúmu mesàà nke s̄́ ndi kóò m̄u í na ke sei nyIsɔbu, ke s̄́ nhò nàà nkè di í tén̄ninko.

¹³ Di yèmmè bá ndò ndi tú mecì nyembè, Kuyie nkuu yóó ò na tináàntì dè í tú onitì.

¹⁴ Isɔbu do í náánnè mí nwe, n yóó ò tén̄né tì yó ncāānnèmu di kp̄eti.

¹⁵ Dè di dimu di í yà di bo ò tén̄né tì, yetannò yèè di d̀nté.

¹⁶ N do di kèmmúmu di me nyí náá, di me nyí n tén̄ninko tìmatì.

¹⁷ Dè t̀̀̀ke n kó dim̀̀̀ni ndi kè m bo béi, n dó kébenke n kó meyí́tímè mme.

¹⁸ M m̀ke tináàntì péu ndi, dè nh̄ ɔ̀tímu ke n cókíí m bo béimmè

¹⁹ Dè f̄̀nnimu mmieke menaà mmèè bi me k̄̀me, bè cū́mè kud̄ukù kè kù dó kèpote.

²⁰ N dò nkébéi mmu kèpété muyaá nkéwei,

n yóó béimmu kéténné Isጋbu tináaṅtì.

²¹ N yí yóó yጋte òmጋù,
m me nyí yóó duó nhòmጋù kunaatí.

²² N keté ke í nጋ nke duò nkunaatí,
kè m mè dጋò wèè n te ò yóó n túótému bàmbà.

33

Ediu béimmè ke tú Kuyie nhጋጋ caummu onìtì

¹ Fጋ nyIsጋbu kénté kékeè n dó ké béi ntì:

Keè n dó ke dá náké tì timጋu.

² Nh ààtemu n nùù ke dèè,
kè n nጋndenfè namprú n nùù mieke.

³ Nè meyèmmè memáà ndi n yó nnáámmè,

N dó kénáké n yéè dè nde weti weti.

⁴ Kuyie nkó muyaá mmuù n dጋò,
muwḗrímú mumጋu yiè nkó muyaá mmuù te kè n fòù.

⁵ Kàa bo na ké n kpénné tináaṅtì,
a báátí kénwāké kè tì máúté.

⁶ Mí nnè fጋ nKuyie mborè ti mamu òmጋù í pḗtè otጋù,
bè ti dጋònnè mutáá mmu tidé.

⁷ A tū mbá nni nyī̀kù kàa bù̀tì duò,
N yí yóó da benke tikpetì.

⁸ A béi ntì n tì kèèmu,
a tannò yènní ke tamu n to.

⁹ Kàa tu a wennimu Kuyie nyī̀kè ke í mጋke meyetímè,
ke dጋ mpáí páí ke í mጋke meyei mmamè.

¹⁰ Kuyie nkuu me nyàmu kù da sei ntì ìnkè,
ke da wúó nku dootitጋù.

¹¹ Ke tàú nha naàcèi timátì,
ke paké a nacèfጋtè yemጋu a kéri yè.

¹² Isጋbu mí m bo da náké kè ò dጋ a cààremu dēborè,
a í naati Kuyie ndeumu, onìtì í dጋ nké kù nēnninè.

¹³ Dè dጋmmè kጋa kù séi?
We mbo na kéténné kù bèkú tì timጋu?

¹⁴ Kuyie nhጋጋ béimmu me mborime mieke yoo nè metēmè mieke kè ti me mbá ndake.

¹⁵ Kù ጋጋ béimmu nè tidጋuntì keyènkè,
benitibè duó dī̀ mጋnnì kè be nuጋ ncī̀kè, kè bè yè nke duó.

¹⁶ De mጋnnì ndi kù ጋጋ benkemè benitibè kù dó ké bè benke tì,
ké bè cau mmesጋmmè.

¹⁷ Kù ጋ ndó képaannè onìtì nwe mutጋmmú yeimu,
képatenè onitikperi tefentè tèè na nhò pī.

¹⁸ Kù ጋ ndó kጋò dēeténè kufጋtì nku,
kēnte kè wèè yenténè mukúú nkó fecièfè.

¹⁹ Kuyie nhጋጋ bጋnté mጋnnì marì onìtì mefḗútímè,
kጋò dጋú ndidጋù ke bo yúú nጋo to nyè.

Kè kuyonku ncáá nጋo kጋntì timጋu,

²⁰ kēnte kè wèè pḗ mmudìi mumጋu,

ò do nəጃnè tì diitì ténke bá nhò naati.

²¹ Kòò kǎntì móté kàa wénké a báá yà tì kàte kè.

Kòò kúð yèè do sori kè yèe feité.

²² O naàcètè teè nà kufōti bènni,
kòò duúnnè kudǎnkù.

²³ Kè dè naati Kuyie ntǎnni mari dīi nàá nti kpéi

Kuyie mborè dī bo yènni Kuyie ntǎrè tekǎupítè (1000) mieke
dīi nàá mbenitibè bè dò nkéndǎori mè.

²⁴ Kè mesémmèe pí nKuyie nkè kù dò:

Deeténè we kòò báá ta kufōti.

Kè ku tǎnni dò m pètému tidonti o kpéi.

²⁵ De mǎnni kòò wète kéhēnké kēsūükè kénaá nhobíè,
kénaá nhò do cēntí ke dōmmè.

²⁶ De mǎnni kòò kuǎnnè Kuyie nkùu ò kèrítè,

kòò nkǎri ku cíètè nè diwèi ke yé kù yóó tūntemè o kpeti.

²⁷ Kòò ndiè nke náá mbenitibè bemǎu ke tú:

N cààrèmu ke yeténè ikuó kù me nyí n yietí n yei.

²⁸ Kù n dontému bá n wēnni í tati kudǎnkù, kè n kraá fòu ke wúó nkuwenniku.

²⁹ Kuyie mpī mmuù tǎmmú onitì kpéi,

ke kónni kuce mèdémè mètàāti dè bèkú mè.

³⁰ Kè dè bo yie nkè kùu ò dēnnení kufōti,

kòò wète káyà befòubè wúó nkùu wenniku.

³¹ Isጴbu kénté kékeè n tú mù,

yí só kè m bēi.

³² Kàa mǎke timatì ke bo bēi nhá bēi,

n dǎmu ke da duó nkunaatí.

³³ Kàa me nyí mǎke timatì á nni nkémmú,

a yí só kè n dá benke mecìi.

34

Ediu sǎkémè ke sei nyIsጴbu

¹ Kè Ediu baa nsǎké o náàntì ke bēi nke dò:

² Díndi mecìi nyembè keènnè n túmu,

díndi bèè mǎke meyèmmè kénténè n náàntì.

³ Ditoò bààtìmè tináàntì,
dínùu me mbaàtì mudìi kó kunaatí.

⁴ Yóunè kè ti bate dèè síé,
yóunè kè ti wammú dèè wenni.

⁵ Isጴbu me ntu wenwe wennimu,

kè Kuyie nkùu dǎ kóò nìnté.

⁶ Ò tu bá nè ò me ndǎrìmè dèè síé, Kuyie nhò wúó nsiyáàbìsí yiè nwe.

Kòò poté kòò kǎute ò me nyí cààrè mùmamù.

⁷ We mbo dèmarè ke dǎnnè Isጴbu?

Wèè nàá nhò dǎmè ke í yīèkù?

⁸ Wenwe wèè dàpúnè meyei ndǎrìbè?

Ke neitinè benitiyonkubè?

⁹ Ke náá nke tú ò bo ntaunnèmè Kuyie ndè tu detetirè nde,

dè í m̀̀ke mucጋntimu mam̀̀.

¹⁰ D́ndi b̀̀e m̀̀ke meỳ̀emm̀̀e k̀̀ent̀̀eǹ̀e n tú mù:
Kuyie ný tú k̀̀ù d̀̀ri,
muẁ̀erímú mum̀̀ou yiè ný tú ẁ̀e d̀̀̀r̀̀im̀̀e í síé.

¹¹ K̀̀ù yietì benit̀̀ib̀̀e be d̀̀̀r̀̀im̀̀e d̀̀mm̀̀e mme,
k̀̀ù b̀̀e f̀̀ku be d̀̀̀r̀̀im̀̀e d̀̀mm̀̀e mme.

¹² Kuyie ný tú k̀̀ù d̀̀ri bit̀̀i,
muẁ̀erímú mum̀̀ou yiè nt̀̀u ntimómm̀̀onti nti.

¹³ Òm̀̀ou ẁ̀e í ỳ̀e nKuyie nni mbaké kutenk̀̀ù,
òm̀̀ou ẁ̀e í k̀̀ù b̀̀anne kutenk̀̀ù.

¹⁴ K̀̀e d̀̀e d̀̀o nKuyie ndo dake ku máa k̀̀r̀̀eí nke,
k̀̀e k̀̀ù d̀̀eite ku yaá nnè ku wemmu.

¹⁵ D̀̀e k̀̀o dim̀̀aa wei d̀̀e ná nkumu dim̀̀nni dim̀̀aa,
onit̀̀i na nẁ̀etemu mutáá mmiéke.

¹⁶ Isabu k̀̀aa m̀̀ke meỳ̀emm̀̀e k̀̀ent̀̀e n tú mù,
k̀̀e n náant̀̀i.

¹⁷ Ẁ̀e í t̀̀u ntimómm̀̀onti ò bo na k̀̀ebaataáa?
A bo na k̀̀esei nẁ̀e wetí ke tú o kperàa?

¹⁸ Kuù máa ò́ ná k̀̀e okpàat̀̀i ke d̀̀o ò tu oyeyiwe,
k̀̀enáké sikpàat̀̀ib̀̀i ke d̀̀o sì tu benitik̀̀ùb̀̀e.

¹⁹ Kuyie nkunku í kommu sikpàat̀̀ib̀̀i,
k̀̀ù ò́ í nwúo nhokpàat̀̀i k̀̀e d̀̀e p̀̀eéte fedawanf̀̀e,
ke ỳ̀e kuù b̀̀e d̀̀̀m̀̀e bemou.

²⁰ B̀̀e ò́ k̀̀umu dim̀̀nni dim̀̀aa keỳ̀enk̀̀e cuok̀̀e,
Kuyie nkuù ò́ b̀̀e poté k̀̀e b̀̀e mèèr̀̀e k̀̀e b̀̀e k̀̀u.
K̀̀ù ò́ í mpoté okperi nè muẁ̀erímú ke né ò k̀̀u.

²¹ Kuyie nwúómmu benit̀̀ib̀̀e bemou d̀̀̀r̀̀im̀̀e,
k̀̀ù ỳ̀emu b̀̀e k̀̀erí ì ce imou.

²² Dib̀̀inǹ̀i dierì marì í bo yoo keyens̀̀ùk̀̀e
meyei nd̀̀̀r̀̀ib̀̀e bo sari d̀̀e.

²³ D̀̀e í b̀̀ekú Kuyie nk̀̀u bo ẁ̀enním̀̀e onit̀̀i k̀̀e d̀̀e m̀̀ante,
k̀̀e k̀̀ù né na k̀̀od bekéǹ̀e.

²⁴ Kuyie nh̀̀ò́ í mpaaté bekper̀̀ib̀̀e ke né na k̀̀e b̀̀e p̀̀ante,
k̀̀ekanne bet̀̀ob̀̀e be f̀̀t̀̀e.

²⁵ K̀̀ù ỳ̀emu be t̀̀ommú mum̀̀ou ke yóo b̀̀e k̀̀r̀̀eí,
k̀̀e b̀̀e p̀̀ante keỳ̀enk̀̀e kemáa.

²⁶ K̀̀ù b̀̀e puot̀̀i benitiyeyibe k̀̀mme mme,
kup̀̀it̀̀i ìk̀̀e.

²⁷ B̀̀e k̀̀ù b̀̀utinǹ̀e mèè k̀̀r̀̀eí nke ke t̀̀enke í d̀̀o k̀̀e nk̀̀u t̀̀u,
b̀̀e í yie nke bo banté ku k̀̀o itié mmai.

²⁸ B̀̀e duó nk̀̀e bec̀̀r̀̀ib̀̀e dab̀̀uò nd̀̀ek̀̀u ku bor̀̀e,
k̀̀ù k̀̀èemu bes̀̀ennib̀̀e kuòmm̀̀e.

²⁹ K̀̀e k̀̀ù d̀̀o nkáré we mbo k̀̀ù sei?
K̀̀e k̀̀ù s̀̀onne kumáa we mbo k̀̀ù yà?
K̀̀ù me ndàkemu yebot̀̀e nè benit̀̀ib̀̀e de k̀̀r̀̀eí.

³⁰ Kuyie ný d̀̀o beniticiimb̀̀e bo mbakém̀̀e
b̀̀e yàa bo naá ndidint̀̀ari k̀̀ebo nkubot̀̀i.

³¹ Kè dè dò nde yiè mbo náké Kuyie nke dò:
n yiemmu n yetímè n ténke báá dǎò meyei.

³² N cààrè dè kè mu nyí yé,
a dè nni mbenke n ténke báá dè yié.

³³ A yèmmè dò nkuù ò potáà?
A í mè nyiemmmè kù tǎǎtè tì,
fǒǒ mè nyémè kù dò nkédǎò tì,
a tū nnáké ti.

³⁴ Bèè mǎke meyèmmè bè yóó béimmu,
mecii nyembè bèè n kèmmú bè bo yí:

³⁵ Isጋbu í yé ò tu mù,
o náànti í mǎke tì co kèè bíékè.

³⁶ Isጋbu náànti me ndǎnnè beyeibe kpeti nti.
Mebennímè nsóké kod tǔǔkùní.

³⁷ Ò sǎkémú ke dǎke caàri ke kéri,
ò í yie nke bo banté o caàrimè,
ke sǔũnko tináànti ke sǎǎ nKuyie.

35

Isጋbu í mǎke tináànsààti matì ò bo béi nti
¹ Kè Ediu baa nsóké o náànti ke béi nke dò:

² A yèmmè dò nha naatimu nyáà ba
a tú dǐi mǎnni a wenni Kuyie nyìlkè?

³ A náá ndǐi mǎnni ke tú kǎa dǎǎri meyei nKuyie nkpeti í bo?
Kǎa yóu meyei nkù báá cǎnte mǔmamù?

⁴ Mí m bo tì nda ténné,
n yóó tì ndi wǎnnému fǒ nnè a népobè.

⁵ Bóúté keínkè káyà,
wénté tiwetì káyà tì da díetirinèmmè.

⁶ Kǎa dǎǎri meyei ndè kǎa mba Kuyie?
Kǎa caàrimè dǎ mǎe sǔú ndè bo kù dǎǎ ba?

⁷ Kǎa wetí dè duǎ mba Kuyie?
Kù bo cǎuté ba a nǔtè miéke?

⁸ Kǎa dǎri a caàri a nititǔu nwe wèè da dǎnnè,
kǎa wetí dè teénnè a nititǔu nwe.

⁹ Kè benitiyeibe sǔú mbè ò mbè kuǎnnèmu,
kè bediebè dǎri bè ò mbè kuǎnnèmu ke békú metèèmmè.

¹⁰ Òmǔu me mbáá yí: Yé Kuyie nkùu n dǎǎ kù borè?
Kunku kùu ti duǎ nyiyie nkeyènkè.

¹¹ Kunku kùu ti duǎ mmeciì nkè mè pǎéte tiwanwanti kǎme,
kunku kùu ti ānnè meyèmmè kè mè pǎéte sinǎo mǎke mè.

¹² Bè né kuǎmmu, kù me nyí bè cǎú,
benitiyeibe kó sifeí kpéí.

¹³ Bè kuǎ ndetetirè nde Kuyie mbáá bè kènté,
muwǎrímú mumǔu yiè nyí dake be kpeti.

¹⁴ A mè nyèmmè a í kù wùómmu,

kù yěmu a kpeti á nkù kèmmú.

¹⁵ A me nyěmmè ku mieke òò í mpeike onìtì,
kù keté ke í dake onìtì kó mecaàrìmè kprí.

¹⁶ Isɔbu a sònté ke náánkomu,
a yeimmu deè te kàa súũnko tináàntì.

36

Ediu nàkémè Kuyie ntièmmè benitìbè

¹ Kè Ediu baa nsóké o náàntì ke béi nke dò:

² Isɔbu nkpaá kèmmú kè n tì nda wénkùnne,
tináàntì kpaá bomu Kuyie ndó n da náké tì.

³ N yíéítímè yóó tuòke dè í tàké,
n dó kéduó nwèè n dòò wènwe kunaatí.

⁴ N náá ntimómmònti nti n yí sou,
meyíéítímè mómmòmme yiè nweè tùòkení.

⁵ Kuyie nkpeínìmu kù í yetírí òmòù,
kè kù béi ntì tinti.

⁶ Kù òò í nyóu oyeiwe kòo nfòù,
kuù ò nkómmú osénnìwè.

⁷ Kù òò í ndétinne ku nànfè bèè wetí be ínkè,
kuù bè kànnìnko yekpààtikàrè, kè bè yè kàri sáá,
kè tefentè né bè pí.

⁸ Kè bè bè tàú mmeffimme,
kè bè ààri mediè.

⁹ Kù bè benkú be caàrìmè mme,
nè bè yetírímè ku kpeti ke àà sifeí.

¹⁰ Kù bè caúmmu ke tú bèe kénté ku tié,
ke bè náá nke tú bèe yóu meyei mmudòòrìmù.

¹¹ Kè bè kènté ke yie nku kpeti,
bèe deè be we nè diwèì,
kèntuó nkédeènè be bie.

¹² Kè bè me nyí yie nke kènté mudoò mùù bè doti,
kè bè bo kù bè í banté mèè kprí.

¹³ Benitiyeibe bie mieke ò mpéimu Kuyie,
bè me nhò í nkù kuónnè kù bè poté diì mònni.

¹⁴ De yembè òò kù be béntì nti,
bè ò ndòuti dàutinè betòbè mbe kékúnté be fòmму.

¹⁵ Kuyie nhòò yóu kè meféúítímèe tùòkení ku kòbe
kè kù bo bè duó nyitié nyi,

kù òò yóu kè bèe féúté ke bo kù kèntému.

¹⁶ Kù dó ke da denne mesémmè mieke nke,
ke da tanné metuò mmieke,
kàa nyo ndesààrè.

¹⁷ Kàa yèmmè me ndònnè beyeibe kòme,
tibeéntì doti a ínkè nke.

¹⁸ Kemieke báá da souté kàa sáá nKuyie,
ticuuti bá nte kàa dauté.

¹⁹ A dabònni diì í yó nte kàa yè mesémmè mieke,

bá kàa dó a kuónnè a wērí mú mumou.

²⁰ A bá mbaa keyènkè bo tuakenímè kécíe mbenìtibè.

²¹ A ndake ke báá yie nkétünne meyi nkó kuce,
ke yé deè temè kàa ta mesémmè mièke.

Kuyie mbakémè demou

²² Kuyie ndeumu ke kpeñni,
we mbo na kéduó nyitié nkù duò nyi?

²³ We nkù benkú kù dò nkédòòmè?
Ke bo na ke kù nàké ke dò: A yetému?

²⁴ Benìtibè bemou ku nsántí ku tōmmú kpeí,
fí mmúnke, a nyé ké nkù sántí.

²⁵ Benìtibè bemou mù yàmu,
medétimè mme bè mù wùónnámè.

²⁶ Kuyie ndeumu ke mènke deu,
ku bie nyí dò nkaa nkédeè.

²⁷ Kuù òó yúú mmenie nkédee nkéínkè,
kè dèe dòd yewetè kè fetaafe ni.

²⁸ Kè yewetèe fè cúñní,
kè fè nniu benìtibè bemou ínkè.

²⁹ We mbo na kébanté yewetè cèntimè?
We nyé fetaafe dabònni dòmmè tiwetì mièke?

³⁰ Kuyie kuù òó mííté kuwenniku tiwetì mièke,
kè dàméèrì ndo nsáú.

³¹ Kù piú yebotè nè fetaafe nfe,
ke yè duò ntidiiti mediè.

³² Kù pikù fetapíèfè nfe ku nùtè mièke,
ke fè bōmmù kù fè dónè wè.

³³ Fetaafe dabònni di òó benke Kuyie ntòónnámè,
ke iwū òó mómmōnyi nyé kù duunnámè.

37

¹ De kó fetadièfè donné n kōmbùòtì nti,
kè n dinni au ke dó kètōte.

² Kénténè, di bo keè Kuyie mpéúmè metammè,
di bo keè fepíèfè fèè yìèní Kuyie nnù.

³ De kó fepíèfè cèntemu ke fité tiwetì timou,
ke tūðke itemmànke imou mièke.

⁴ Kè ti kèè Kuyie ntammè ùùtimè,
ke péu metankperímè,
kè itapíe dàátí tipîti timou.

⁵ Kuyie nhō pèe mmetankperímè mme,
kè mutōndiemùu dōd,
ku tōmmú ti báá na ké mù banté.

⁶ Kuù òó péi nfetaafe mátárè ke dò: Donè ketenkè,
kénáké fetaafe ke dò: Ni mekperímè.

⁷ Kè benìtibè tōmmúu cómmú,
kè dèe yie nkè benìtibèe banté ku tōmmú.

⁸ Kè tiwanwantii taá ti sòrè kedú

titādèntì miēke.

⁹ Kuù ðጅ ínní kuyaakperíkù kubakù cǎnku bíékè,
kédúጅ nkè muséé nyènní kubakù youú bíékè.

¹⁰ Kuyie nkuù ðጅ fuute kè menie mpííté ditáři kጵme,
kékpenke kénáánnè timátì.

¹¹ Kuù ðጅ píe mmenie nyewetè kédúጅ nkè yèe cíété kémmíí ntipíitì timጵ.

¹² Ke keroo ke wíētíní ke dጵari kù dጵmè
kù yē nyè nhጵmmè kutenkù kumጵu miēke.

¹³ Kù ðጅ yè tጵnní mጵnni mari ke bo yúጅ mbenitibè to nye,
yoo kùu bè dጵጵ mesàà.

¹⁴ Isጵbu kénté kékeè!

Yí só kéwénté Kuyie ndጵጵri tìi dietì.

¹⁵ A yé Kuyie nni yewetè mēè botáà?

A yé kù ðጅ yíme kè yewetèe mítáà?

¹⁶ A yé yewetè nuú mēè botí kéínkàà?

Meciì ndiemè yiè nweè mè dጵጵ.

¹⁷ Kubakù cǎnku kó kuyaakù ðጅ cómmú, kè ketenkèe tonkè,
kè fጅ nwèè kó tiyààtìi tጵnkè kè kuyiinkù da pí.

¹⁸ A bo na képité tiwetì kù dጵጵmè kè tì kpeñni ke dጵ ntewéitè,
ke dጵ ntimátì bè yiè nti ke utáà?

¹⁹ A né n náké ti dጵ nké kù nàké tì,
ti í dጵ nkéna kénáké timatì,
dè ti dጵ mbì nwe.

²⁰ M bo na kécau nKuyie n dጵmè kébéinaà?

N dጵmmu ké kù nàké kè ku nyéà?

²¹ Ómጵu ðጅ í nyà diyèe yewetè di dàátí dii mጵnni,
kè dè nyóó yíe kè kuyaakùu yè káútóó kè bèe di yà.

²² Kuwenniku yiènní kubakù youú bíékè nke,
kè ku kó kumietoo fité Kuyie nke duò tikጵmbùtì.

²³ Muwērímu mumጵu yiè ntu Kuyie nti báá na ké kù ninte,
kù deumu ke kpeñni kè ku beénti síe,
kù me nhጵጵ í nfēü nwèè wetí,
kù bekù sei nwe.

²⁴ Dèe te kጵo niti dጵ nké nkù dé,
ku kpeti í bonè bèe yèmmè dጵ mbè wetí.

38

Kuyie mbጵnté dii tancínni Isጵbu

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyúnní Isጵbu kuyaakperíkù miēke kóጵ beke ke dጵ:

² Wenninwe de yiè nwèè dጵ kédinne n yèmmè,
nè tináàntì detetìrè kpeti?

³ Pí nhamáà onitidጵጵ fጅ,
n yóó da beke tináàntì nti kàa tì nni nténné.

Kuyie nkuù baké kéínkè nè ketenkè

⁴ Mí nKuyie n do yóó pííté ketenkè kàa bore?

Kàa cì nkè tùòke kàa yé a béi.

⁵ We ndò ke benné, a ò yéà?

We ndo dóú nkuhǎũ ké kè benné?

⁶ Yesǎ̀nkè yèè kè cùó yè còmmú ba nyínkè?

We ndóú nke pũũ kó ditári ketiri?

⁷ Sikúnwentéwǎã do diè ndì mǎnnì ditìnnì,
diwèi do bo diì mǎnnì Kuyie ntǒrè kè yè ù.

⁸ We nkpetínné dàméèrì kó yecàkè?

O nie ndo puùní diì mǎnnì de mièkení nè muwǎ́rímú?

⁹ N yóó dátínné diì mǎnnì dàméèrì tiwetì tiyààtì kǒme,
kè yewetè ntú o kó teyaàbòtè.

¹⁰ N yóó cónné diì mǎnnì dàméèrì ke bo ò kèété kumàнку,
kékpétínné dicàù képáá.

¹¹ Kòò nàké kè ò dò: A n keriní ke kǎãku die nha báá sénté.
A ní yó nkááké die òde kàa néfínfirè wǎ́rímúu deè.

¹² Nè a bomè a mu nnàké dikúnweínnì ke tú: Wentáà?

Yáá a benné diyìè di bo yènnì diì bòrì?

¹³ Fǒǒ ã duó nkè dèe wenkení kutemmàнку
ke kpééte beyeibe be sòràà?

¹⁴ Fǒǒ ò nte kè ketenkè wũòkùu feité
kéceete meòrìmè tibanyaàtì kǒmaà?

¹⁵ Kè beyeibe paà be kó kuwenniku
kubakù kùu do yuo kè kùu kèétàà?

¹⁶ A ta dàméèrì ke tùòke o fũò de mièke
ke cè nke ta dàméèrì bintuotàà?

¹⁷ Bè mu nda benke mukúú nhei kó yebòràà?

A mu nyà kudònkù kó yecàkàà?

¹⁸ A na ke yé kutenkù duó ke mamàà?

Kàa de yé a n náké kè n yà.

¹⁹ Ònkuce kòrìnnè kuwenniku èi?

Dibiínnì cie kó kuce bore?

²⁰ Kè bè tu a dè yùní a bo yà de cíètàà?

A bo banté de èi kó kuceàà?

²¹ A dò nké ndè yému,

ke yé a do bomèmu de mǎnnì,

kàa we sùú nke í dò nkékaa nkédeè.

²² A tùòke mupǎã mboomu kó diheàà?

A yà fetaafè mátàrè kó dikàrì yè boràà?

²³ A yé n dè dòò ke òu ndè meyei nkó diyìè kpéínáà?

N dè dóú ndè mudòò nè yekpàrè de kpéínáà?

²⁴ A yé kuwenniku ã yènnì dè képitè kutenkàà?

Diyìè yìènnì kèè bíékè, kuyaakù iitiní dè ke fuu kutenkàà?

²⁵ We nkpeté fetaafè yenébòrè?

Kè we nhǎnné kuce fetapíèfè tũ nkù?

26 We nhጅጅ duጋ nkè fèè ni ketenkè òmጋù í bo kè?
We nhጅ nte kè fèè ni fekpráfè òmጋù í ã dè?

27 We nhጅጅ yí fèe cúũnní menie dikpráà,
tedጋntè dàméèrì í borè
kénte kè timusùùtì yènní?

28 Fetaafè mጋke fe cìcàà?
We nné pèí timaàntì?

29 We mpùó nke peité fetaafè mátárè?
Mupãã nkòò yጅ tú we?

30 Muséé nhጅጅ pí mmenie nkè mèè kpenkemu ke naá nditãrì,
kè menie nyínkèe naá nkupèrikù.

31 Siwãã kó tenúntè sì nùú ntè tu òntè?
A bo na kèpité kuhጅũ kùù sì pítáà?

32 Fጅጅ ጅጅ dennení kutennakú tiwetàà?
Fጅጅ dènnení mukorimu nè mudàkàà?

33 A yé ikuó ì bo kéinkàà?
Fጅጅ te kè ì pī nyi tጋmmú ketenkàà?

34 Kàa béi a tammèe tuጋke tiwetì,
kè menie ncúténí ke da dátínnáà?

35 Kàa péi fetapíéfè fèe keà?

Kàa fè yu fèe yie nke dጋ nte mínáà?

36 We nhጅጅ náké kucáduonku kukó ntamè menie?
We nhጅጅ náké kukodaaku dè wentémè?

37 We mbo na nè o kó mecìi nkékaa nyewetè?

We mbo na kèbíinní kéinkè kó sicèe?

38 Kutããyukú ጅጅ yíme kéwēte kénaá nketenkè?

Yedombie nhጅጅ yíme kéwēte kétau?

Kuyie nkuù baké dèè weí demጋu

39 Fጅጅ ጅጅ duጋ nkucìricìrìyጅkù kù bo dimàà?

Fጅጅ piú icìricìribíà?

40 Ì ጅ nkpráà oke dìi mጋnnì titãdèntì,
ì kpráà sጋri dìi mጋnnì yefãpiè mièke.

41 We nhጅጅ waá ndikãkãbii mudii?
Di bí ጅ n kuጋnnè dìi mጋnnì mí nKuyie

ke áá nke mጋnté mudii?

39

1 A yé sitãbጋó pèí dìi mጋnnàà?

Siyጋó ጅ nkuጋnnè kupèitèyonku kàa yéà?

2 Sì ጅጅ púó kémmጋke betããbè bède?

A yé si peité mጋnnàà?

3 Sì ጅ nkúú dìi mጋnnì ke bo peité si bí,
kéompenè kupèitèyonku.

4 Sì bí ጅጅ kóté kékpenke kéité mucèmmu,

ke dété ke ténke báá wētení diyìè marì bitì si yጋbè borè.

5 We mpité dikpráà kó musãmmarímú ke fíinko?

We ntጋte disãmmarínnanni kó kuhጅũ?

⁶ Mî di duó ndikpáà tɛdɔntɛ kɛ̀ di bo mbo,
di kó diārì tu metìè nkó ketenkè.

⁷ Di kpeti í bonè díhèi kó kutoweku,
ocēnti í kpaá ke bo di péi.

⁸ Dì firì yetārè ínkè nke ke waà mmudiì,
dì dó dè tu timusùùtì.

⁹ Fehāātìnààfè bo yie nkàa fè pìnnè mutōmmáà?
Fè bo yie nkéwenté dinaadièà?

¹⁰ A bo pítinné fehāātìnààfè kuhōũ kè dō fèe duaà?
Fè bo nderi dikāà ke da tũ nke duò ipēnaà?

¹¹ A bo yí fe wērímu deu ké n fè tǎà?
A bo yie nké fè duó nha tōmmáà?

¹² A bo ntǎ ke dō nfè bo kɔte kéwētɛnàà?
A bo fè toú ntidiiti ke dō fèe ti kpēnnàà?

¹³ Fecònfè fètì pīntimù í yóu,
kè fe fètì mòke ticitì yòntì mesàà.

¹⁴ Fè né ã nkè fè dáu nfe yìè mmubirímú mieke fè pēētému,
kè yè nduó dende mubirímú tonnìmu mieke.

¹⁵ Fè keté ke bá nyé ke dō nhonìti bo na ké yè nà,
yoo kuwanwankù makùu yè pòmmu.

¹⁶ Fè ã ã í ndake fe bí kpéi,
dè keté ke bá ndò nfeè ì te.
Fè ã ã í nyīkù fè bo òumè detetirè.

¹⁷ Mí nKuyie n yí fè pǎ mecìì,
n yí fè duó meyèmmè.

¹⁸ Kè fè me nyité ke coké,
fè bá mboti o sǎndèètì nè o sǎntè be kpeti.

¹⁹ Fǎǎ duó ntesǎntè muwērímu
ke dātinné te fǎnìí dibùà?

²⁰ Fǎǎ te kè tè ã puu dicádónnì kōmaà?
Fǎǎ te kè te dabònnì yìè ke duò tikōmbùàtàà?

²¹ Tè ã poté yetārè kubiriku kè diwèi ntè bomu te wērímu kpéi,
kè tè nwetóo te dootitòbè kó ditìnnì.

²² Tè í yé bè tu dè kufōwaá, te bùòtì í duò,
tè ã ã í nyà kukpàrìseú kébotire.

²³ Kè didoò kuò nte ínkè,
kè mekpāmbii nkó kupíé tu níéé.

²⁴ Kè tè pùtìnè muwērímu ke fimmú mecāā,
kè ditāteheù kuó ntè báá na kécómmú.

²⁵ Kè ditāteheù kuó ntè dō: Toò!
Kénkpaá ke díetirì kékeè mudòò kó kunóú,
nè behāāpònkperibè péikomè nè mudòò kó kutoweku.

²⁶ Fǎǎ kó mecìì nhō nte kè fetúúfèe pīnte fe fètì
kécuó nkubakù cǎnku bíékè ke bo yè tifètì pàntàà?

²⁷ Fǎǎ ã duó ndinùù kè fèe eitàà?
Fǎǎ ã nte kè fèe deke yetārè yómmè ke ceé nfe yíéntàà?

²⁸ Fè ã yepèrè ínkè nke, fè wentí yepèrè yómmè mme,

yepèrè yómmè mèè tu fè kó tecēkpetè.

²⁹ Fè ð nke mboní képaaté fè diì,
fè ð mboní dedétirè nde keyà fè bo di mù.

³⁰ Fetúúfè bí yè mmeýì mme,
decírè borè fè ð ndé mbo.

40

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéinnè Isጋbu ke dጋ:

² Fጋ nwèè dጋ mí muwērímu mumጋu yiè nnè fጋ ntí nenni a mጋke ðnti ke bo béi?
Fጋ nwèè séi m mí nKuyie nhጋnti bo a bo n tēnné tì?

³ Kè Isጋbu tēnné ti Yiè nKuyie nke dጋ:

⁴ Mí nwèè í tጋጋke dēmarè, m bo tēnné ðnti?
N yóu ke pí n nùu ndi.

⁵ M béimu kuce mēmáà n tēnke báá kónté,
m báá yíé kébéi kuce medérímè.

Kuyie nyíé ke bጋnté di tancīnni Isጋbu

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyíé keyúní Isጋbu kuyaakù mieke kጋd nàké ke dጋ:

⁷ Pí nhamáà onitì fጋ,
n yóo da beke tináañtì nti kàa n tēnné.

⁸ A dጋ n kó tibeénti cake páíi nweà?

A dጋ mí ntú osñwè kàa tu onatàà?

⁹ A nጋyጋnni mánጋnጋmu mí nKuyie nkperaà?
A bo na képee metamጋ n kጋmáà?

¹⁰ Tikpeti nè disānni deè múnke tú a kó tisātàà?
Diyetidieri nè kuwenniku deè múnke tú a kó diyaጋbጋràà?

¹¹ A mieke tጋ mpeike benitibè mediè,
wénté be fenጋnsñfè mēmáà kè bèe kēke.

¹² Wénté sifei yembè kè bèe sīnné,
pጋnte benitiyonkubè dimጋnni dimáà.

¹³ Wēnné be bemጋu ké bè dàtinné mutāā,
tanné be difጋtiri mieke dibūnni.

¹⁴ De mጋnni kè n né da sānte,
a namè ke dጋd de kó mutጋmmú.

Dikondēnni kጋ medonnimè

¹⁵ Wénté dikondēnni, mí di dጋd n da dጋd mè,
kè di yo ntimúti fenጋdfè kጋme.

¹⁶ A né wénté muwērímu di mጋke mù,
keyà di pጋukጋrè tēi mèè botí.

¹⁷ Kè di yóu kpeñni sétiri kó kudጋu dጋmmè,
kè di kpèrè mambii mpiri ke piri.

¹⁸ Kè di kúጋd dጋnnè disጋwጋጋ kó imátidei,
kè di cīntii dጋ nyimátikpāntii.

¹⁹ Mí nKuyie n dጋd de demጋu mieke, m mēnke né di ndጋd,
mí nwèè di dጋd mí di duጋ ndisiè.

²⁰ Yetāre ínkè nke di waጋmmè di diiti
tiwanwanti sጋnti timጋu kpèiti dè.

²¹ Di dጋu tifāpèuti mieke nke, kukó nkó tipènti mieke,

dèè dò nkupúú menie mborè.

²² Dì ñ ndíéké tifāpèùtì déè mme,
kè kukó nkó tipùòntì dì fité.

²³ Bá kè kukó ndó kùu ta kérie, dì í yīèkù,
kè menie mpūḍ nke puotì di nùù dì mbúútóo.

²⁴ We mbo dáátí ké dì wetínko ké dì pī,
kékeuté di yèì?

Femùḍfè kó medonnimè
²⁵ Bè pīmmu femùḍfè kuyīmpiennàà?

Dekàkàrè bo kúú fe nóndenkaà?

²⁶ A bo tōnné fekòtìfè femùḍfè yèlà?
Dekàkàrè bo duute fe baaà?

²⁷ Fèè bo da bámmáà?
Fèè bo nda náánnè diyòḥnnàà?

²⁸ Fèè bo da dōunnè dinùù mari kè dō:
M bo ntú a kóo tōntì n fōmmu muməu miəkaà?

²⁹ A bo nfè kpèitinè bè kpèitinèmè tenòtàà?
A bo fè pìtínné kàa bí initipòì nfè kpèitinàà?

³⁰ Beyīmpímbè bo fè dəu nkénfiitaà?
Bepotambè bo fè posirì kéfítàà?

³¹ Mepembii mbo fúúúkú fe kònkàà?
Mekpāmbii mbo ta fe yuuà?

³² Nóó nha nùtè fe ínkè kéndò nha fè dónè dikpànnì,
kàa borè yíè nè a bo mbomè!

41

¹ We nyèmmè bo ò pā kòò dò ò bo fè na?
A bo fè yàmè máá sànnèmu kè kufḍwaá n da auté kàa do.

² We mbo yí o kōmbùò dēu ké fè wènté?
We nné bo dáátí ké m baao mí nKuyie?

³ We nni mpènte o kperε kè ñ dò nkóò yietí?
Dèè kó dimàà bo ketenkè ínkè mī dè te.

⁴ N yóó wēte kébéi nfemùḍfè fenfe kpéi nke,
M mu nné í nàké fe tùòti kó muwērímu kpéi,
fè kòntì pìité ke wennimu.

⁵ We mbo dáté fe yaàbòrì de ìkè bíékè?
We mbo ta fe yèì saku?

⁶ We mbo kpetè fe nùù kó dicàù?
Fenimbəbəre fííkkú dè dè duò tikōmbùòtì nti.

⁷ Kè tidəpìitì kó inau dóké fe ínkè,
ke tau ke dò mbè ti wēnné ke uté.

⁸ Bá kù kè kù kàá nkutèkù,
muyaá nyí pēnkù ti cuokè.

⁹ Kè ti wē nke taunè titəbè,
ke pí ntitəbè teii bá ke í dò nkéna kéyate.

¹⁰ Kè fè cīē mmuhāá ntíēté,
kè fè wènténí dè ndò ndiyiè bo ke yetiní,

¹¹ Kè muhãá mmíínní fe nùù mieke,
kè ihããpémpéí yìèní.

¹² Kè kuyukú yìèní fe wũḏ,
ke dō ntekúmbotè ðḏ fãnte kè kùù yukú nýiè.

¹³ Kè fè wei yekũḏ ncóúté,
kè muhãá nyènní fe nùù mieke.

¹⁴ Kè muwērímú bo fe fñní mieke,
kè wèè fè yà kufḏwaá nhò auté.

¹⁵ Kè fe kḏntì wēínè titḓbè teii,
ke kpehíni bá ke í dō nkénampe.

¹⁶ Fè í dé dèmarè,
dèmarè báá na ké fè yòkũnne.

¹⁷ Kè fè iténí kufḏwaá mpí nyedakperè,
ké yè auté kè yè ncokù ke sari.

¹⁸ Kukpàrìseú í fè fũũku,
dikpānnì nè disìè meè máà ndi.

¹⁹ Fe borè timátì dōnnè timútì nti,
fe borè disḓwũḏ nè kudáú kùù dùrí dè í cáá.

²⁰ Fè í cokù kupie,
yeditifãntárè dō ntimútì nti fe borè.

²¹ Didùri í duò fe kḓmbùḏtì,
kè dikpānnì fũnte fè ð ndi daúmu.

²² Fe pḓutì cùóké sikãũ nsi meyómmè kpesi,
kè fè kètè dè ndò mbè dḓtenè dinaakãã.

²³ Kè fè do dibinni dì fãntemu tekúmbotè kḓme,
kè kubinku nku kùu kutirè kéndò mbè tũò ntihúúntì.

²⁴ Kè fè pēēté dè dèè dḓúnko kuhããwenniku,
kè difḓtìrì cūmpuri dontenè tiyùpéítì.

²⁵ Ketenkè ínkè òmḓù í fè baké,
bè fè dḓḓ nè fe kḓmbùḓ ndi.

²⁶ Bá dèè deu fè ð nwetóomu,
fèè baké tiwanwantì timḓu dikpáà mieke.

42

Isጋbu bantémè ò í tùmè òmḓù

¹ Kè Isጋbuu tēnné ti Yiè nKuyie nke dō:

² M bantému ke dō nha nḓ ndemḓu,
n yému timatì í bomè a yīēkú tì.

³ A naatimu a béimmè ke tú:
Wenninwe de yiè nwèè da sei?

De yiè nyí bantému,
n do náá ntì pēēté tinti n wērímú, bá n yí yé.

⁴ A do n náámmu ke tú n da kénté,
kàa mḓke timatì ke bo m beke, kè n tì nda tēnné.

⁵ Bè do n nàkému a kpéí,
di mmḓnnì ndi n né da yàmè nè n nḓnfè.

⁶ Deè te kè n yie n caàrimè ke dèmmu,

kè n yèmmè cààrè kè n kàri mutáá nnè mutápeí nde ínkè.

TI YIÈ NKUYIE NWĒTE KE ÍMMÈ ISጋBU

⁷ Ti Yiè nKuyie nnàkénè Isጋbu dī mǎnni kédeè, kébéinnè Edifasi Temaà eì kou ke dǎ: M mieke di yèmu fí nnè a népobè bedé, di í nàké n kpéi kè dè sīe n kóo tǎnti Isጋbu dǎǎmè.

⁸ Di mmǎnni, di waá nyenaadakè yèyiekè nè yepedakè yèyiekè, ke sǎnkénè n kóo tǎnti Isጋbu ké yè nni nféúté kétuǎ. N kóo tǎnti Isጋbu n dǎ wè bo m bántè di kpéi, bá m báá di dǎǎ n do dǎ nké di dǎǎmè. Di í nàké n kpéti kè dè sīe n kóo tǎnti Isጋbu dǎǎmè.

⁹ Mèmmè kè Edifasi Temaà eì kou nè Bididaa Suaa eì kou nè Sofaa Naamaa eì kou bè kǎtemè kédǎǎ ti Yiè nKuyie mbè nàké tì. Kè ti Yiè nKuyie ncǎuté Isጋbu báammu.

¹⁰ Isጋbu bàntè memme Kuyie nkè kùu wēte kóǎ cǎnné o fǎtirì, kóǎ tǎnné o kpàti kè dèe nǎǎ nkuce mèdémè démmè. ¹¹ Isጋbu tebí simǎu nè o tǎbè nè o népobè bèè do ò yé nè dimǎnni kè bè nkǎrini kǎǎ dǎú. Kè bè nwē nke yo nho cíǎtè kè bè ò totírínè o sémmè kǎǎ bàá meyi Kuyie nhǎ bǎnté mè kpéi. Kè bè nhǎ pǎǎ mbá wè medítibii mèmǎá nè mesǎǎ nkǎ mumámǎá.

¹² Kè ti Yiè nKuyie ndǎǎ Isጋbu mesǎǎ nho we yēsnye mieke, kè dèe pǎǎtè ò dèèní yè. Kǎǎ mǎǎte ipe tekǎupíríítè nè sikǎupísínǎǎ (14000), yǎǎǎbè sikǎupísíkud (6000), inǎǎke ìdèi ìdèi tekǎupíríítè (1000), sǎmmarímúbè tekǎupíríítè (10000). ¹³ Ke múnkee mǎǎte ibí benitidaabè bèyiekè, benitipòbè bètǎǎti, ¹⁴ kǎǎ yú denitipobire dǎketirè ke dǎ: Yemima (dèè tu tenǎnkpete), ke yú dǎdérè ke dǎ: Kesia (dèè tu kǎnnédì kǎ mupǎǎ), ke yú dǎtǎǎnnè ke dǎ: Kedenni-Apuki (dèè tu tenǎnfǎnte). ¹⁵ Be kǎ ketenkè kemǎu mieke onitipǎkù mǎu do í wenni ke tǎǎke Isጋbu kǎ besapǎmbè kè be cicee bè wǎnné bembe nè be tǎbè ké bè toté bè dǎ nkétieke dè.

¹⁶ De kǎ difǎnkúǎ kè Isጋbuu sǎǎté kénfǎu ke dǎ yebie ntekǎutè nè sipísínǎǎ (140), keyǎ o bí nè o yaǎbí, nè o yaǎbí kǎ ibí, ¹⁷ ké nyǎǎ kú ke kǎté mesǎǎ nke tǎǎke o yiè.

Yesäã Di mpátírì to tì náàntì

Bè yu de kó dipátírì ke tú Yesäã nke yé iyie nyi bè do ð ndièmmè mubáammu mieke ke sántí Kuyie nyoo bèe kù mæw meteèmmè. Bá fèè yènfè kó diketirì kè bè ðð keté kéwãri fe kùnni kénáké fè diè mmèè botí.

De kó dipátírì tú dipátírì ndi benitìbè dó di mediè Bibidi kó yepáte yemæu mieke. Ke yé de kó iyie ntumè ìi káá nyinyi benitìbè yèmmè, kè dè ntukúnè mubáammu yoo Kuyie nkó disãnni yoo isáútii, yoo meyeyi nkó mudáammù nè a bo ndémè Kuyie nyoo a bo mbomè meháárimè mieke kè dè me ndò nha kémú Kuyie nkó meteèmmè mme yoo a yèmmè cààrè, kè Kuyie nda bàntè yoo kù da cíè nkè dè da naati, yoo nè ku di kó metaummè bíékè. Nè de kó yesäã mmieke nke ti ðð bantémè Kuyie nti tókénèmè ke fòu, ke tú kùu do mpáíí, kè kù dókùmè de u ti ínkè, kè kù dððri kù béi ntì.

Di mpátírì náàntì duó ke dòmmè

1. Yesäã nyèè dèúkunko Kuyie nyètìrì: 8 nè 19 nè 33 nè 100 nè 103-105 nè 111 nè 113 nè 114 nè 117 nè 135 nè 136 nè 145-149
2. Yesäã nyèè benkú Kuyie nkuu tumè okpààtì: 47 nè 93 nè 96-99
3. Yèè tu bè bàámmè Kuyie nhokpààtì kpéí 2 nè 18 nè 20 nè 21 nè 45 nè 72 nè 89 nè 101 nè 110 nè 144
4. Yesäã nyèè tu Kuyie ncíètè tarimù kpèye: 15 nè 24
5. Yèè tu bè bo nkøri Kuyie ncíètè dibanni ke denti yè: 84 nè 91 nè 121 nè 122
6. Yèè tu bè do ð ndiè nyè Siyðð ke sántí dicèkari Kuyie ntããté di Sedisadæmmu ke bo maá ku cíètè: 46 nè 48 nè 76 nè 87 nè 132
7. Yèè tu Kuyie ndo ðð náké tì ikuó niùtì mæu yoo Kuyie mpããnáàntì náàntò mæu yoo kù bè cau ntìmatì ínkè yoo kù yè mbèe dðò tìmatì: 14 nè 50 nè 53 nè 75 nè 81 nè 95
8. Yèè tu itié nKuyie nkøbe kpéí: 37 nè 49 nè 73 nè 78 nè 112 nè 127 nè 133 nè ke né yíénè Yesäã 1 nè 119
9. Kuyie nkøbe bèè bo meyèncààrimè mieke ke báá nKuyie nke kù mðú meteèmmè. Bè do ð ndiè nyè: 12 nè 44 nè 58 nè 60 nè 74 nè 79 nè 80 nè 83 nè 85 nè 90 nè 94 nè 106 nè 108 nè 123 nè 126 nè 137
10. Yèè tu mfeúútímè mebotí mebotí bo sántémè onitì kòò kuónnè Kuyie nké kù mæw meteèmmè. De kó yesäã mbotí yèè sù: 5-7 nè 13 nè 17 nè 22 nè 25 nè 26 nè 28 nè 31 nè 35 nè 38 nè 39 nè 41-43 nè 51 nè 54 nè 57 nè 59 nè 61 nè 63 nè 64 nè 69-71 nè 86 nè 88 nè 102 nè 109 nè 120 nè 130 nè 140-143
11. Yesäã mmómmonye, kè dè yèmmè Kuyie nda deetè mèè kpéí ntìmatì mieke, yoo kù da cíèmmè a yeyi: 9-10 nè 30 nè 32 nè 34 nè 40:1-12 nè 92 nè 107 nè 116 nè 118
12. Yèè benkú Kuyie nkou bo mmækemè diwèlì o yèmmè mieke nè kù ò òmpunnemè: 3 nè 4 nè 11 nè 16 nè 23 nè 62 nè 131 nè 139

Kè dè dò mmemme ti bo namu yíé nkétúóté de kó iyie nkó tináàntì kéndéúkunkonè Kuyie nyètìrì kéãã nè ti kó metammè kèntü mbe ì nti náké kè ì dòmmè.

YESÄÄ MPÁTÍRÌ DIKETIRÌ

1

*Diwèlì mómmonni kó tináàntì
(Yesäã 1-41)*

¹ Dè nnaati wèè í tũ mbenitiyonkubè tié,

wèè í tũ mbenitiyeyibe kó kuce,

wèè í katinè bèè daú Kuyie.

² Wenwe dó Kuyie ntié nyi,

ke ì ãã o yèmmè mieke kuyie nnè keyènkè.

³ Dε yiè ndònnè mutie mmu bè buotí mù kukó ntaké,
 kè mù péi yebe ye mònni,
 bá mu fāātì í kpeì,
 de yiè ndòri dè demou ò nyíemmu
⁴ Benitiyonkubε kperε í me ndò,
 bè dònne tiyontì nti kuyaakù tò tì.
⁵ Dε te kè bè í yóó na kécómmú Kuyie mbeéntì yiè,
 bè me nyí yó nkaké Kuyie nkobe tinnì.
⁶ Kuyie nyému bèè wetí be kó kuce,
 kè beyeibe bie tū mmefétimè kaku.

2

Kuyie ntāāté wèè kpààtì kó tináahtì

¹ Ba nte kè ibotí mieke cóú?
 Ba nte kè yebotè dàkii meyei nkpréi ndetetirè?
² Kè kutenkù yembè baati dikpànni,
 kè sikpààtibì wēnné ke bo kpànnè Kuyie nnè kù tāāté wè,
 ke náá nke tú:
³ Tí tōte bè ti pìtinné ì wēi,
 kèpíté bè ti dùú mèè fimme kédootóo.
⁴ Wèè kàri kèinkè kòò bè daú,
 ti Yiè nKuyie mbè ti mudaá mmu.
⁵ Ke bè nàánnè kemieke.
 Nè kemieyonkuke ke bè āā kufōwaá nke tú:
⁶ Mī pī n kóo kpààtì,
 ditāsààri Siyōō ìnkè.
⁷ N yó nnámmu Kuyie nyē nkù yóó dāò dè kpéi.
 Kù ò nàkému ke yī:
 A tú m bire nde yíe,
 kè n tú a cice,
⁸ ke tú n kù mōo yebotè yemou kè kùu yè nni nduó nkè n yè tieke,
 kén tenè itemmànkoo,
⁹ kécēmmú yebotè nè kumátìpààti,
 ké nyè pùò ntiyaamatì kōme.
¹⁰ Díndi bekpààtibè, níciinè,
 ketenkè kó bebeémbè, nyíennè itié.
¹¹ Mprínnè Kuyie ntōmmú ke kù dé,
 nyénè kù kpeñnimè kè di kōmbùòtì nkù duò.
¹² Kè di nkù déúkunko
 ku mieke yàà bo di peike mèè kpéi
 kè di feti di tū nkù cε mieke,
 ku mieke í yóó òte kè bo peikemè.

Dè nnaati bèè sòri ku borè.

3

Mεdeetímè boní Kuyie mborè nde

¹ Dafiti do cokùnè o bire Abusadōmmu, kéndiè nfèè yènfè.

² N Yiè nKuyie n dùòntòbè sūmu,

bèè n wanti bè í sénní.

³ Bè í sénní bèè náante n kpéí,

bèè tu fǒ nKuyie nha í yó n deeté

⁴ N Yiè nKuyie nfǒǒ tu n kó kudəpìkù,
a deumè kpéí nte kè dè n naati.

⁵ Kè n kuónko ke yu n Yiè nKuyie,
kù ǒǒ yiemmu ku tāsààrì ínkè.

⁶ N duómu ke yè nke duó, ke ènte,
ke yé n Yiè nKuyie nni ncúómè.

⁷ N yí yīèkù benitibè sikau sikau,
bèè n cētìnè tipītì timou.

⁸ N Yiè nKuyie,
íté kécómmú ké n deeté,
fǒǒ bèmmù n dootitəbè,
ke bókí benitiyonkubè nì.

⁹ N Yiè nfǒǒ deerí,
a sàà nni mbonè a nitibè.

4

Kuyie ndeerímè bè sǒnté ke wátirì wè

¹ Dafiti yənfè bè diè nfè nke biennè tibómbonti.

² Fǒ nKuyie nfǒǒ n kòrímú,
n kuənnè fǒ nwe, n teennè!
N yèmmè do cààrè kè fǒǒ n deeté,
n kuó mmesémmè kékénté m báammii.

³ Díndi benitibè,
dè yó nkááké de kè di yóu di bo ncaàrimè n yètirì?
Dè yó nkááké de kè di yóu di bo ndómè detetirè kperè
ke wanti siyáàbìsì?

⁴ Banténè Kuyie nkuù n dǒǒmè mesàà,
kè n kù yu kù n tee.

⁵ Kè di mieke peike di báá dǒǒ meyei,
totínè keyènkè di yèmmè di duó dè,
kébónkùnne di mieke.

⁶ Fíénè Kuyie nyiwūǒ kù dǒ ì,
ké kù duó ndimáà.

⁷ Besúkùbè nàámmu ke tú:
We mbo ti duó ndiwèi?
Ti Yiè nKuyie ntí mítté a wenniku.

⁸ A né n duó ndì wèi pēētému tidiitì nè menaà
ndè ǒ mpíéké kè bè mǒke dì.

⁹ Nh ǒǒ duó keyè nkéduó nè diwèi ndi,
ke yé n Yiè Kuyie nfǒǒ n kǎnkémè.

5

Kuyie ncouté wèè kó ibáammii

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè ke eunè itārí.

² N Yiè nKuyie nkénté n náàntì,
keè n dabònnì.

³ N kóo kpààtì, f́ nKuyie f́ò n te,
keè n da yumè, f́ nwe m báámmè.

⁴ N Yiè nKuyie ndikúnwehíni a ã ã keèmu n tammè,
nh ã ã pike mbúó f́ nwe ke da kèmmú.

⁵ Kuyie nha í d́ meyei,
a ã ã í ncóuté oyeiwe.

⁶ Bèè yete yeto bè í yóó da tóónnè,
a í d́ bèè d̀̀̀ri betòbè meyei.

⁷ A kòumu siyáàbìsí yembè,
nè bèè cou menitiỳ̀̀ nè becìmbè,
ti Yiè nKuyie mbè dò nha borè isòke nyi.

⁸ Mí nyie a n d̀̀̀ m̀̀̀ sàà ndeumu,
kè n tati a c̀̀̀tè.
N da dému,
ke yó nnínkú a c̀̀̀sààtè mièke.

⁹ N Yiè nKuyie nha tú timómm̀̀nti yiè nwe,
nni ncèmmú bèè n dínte be kpéi,
t̀̀ntè kuce a d́ n t̀̀nnè kù.

¹⁰ Bè í m̀̀ke timómm̀̀nti,
bè d́ meyei mme,
kè be náàntì dò nkuf̀̀ti kùù feí,
bè tu besòumbè mbe,
ke ã nnáá nke krenti ke né d́ meyei.

¹¹ Kuyie nwénté be beyeibe,
kè bè d́ kéd̀̀̀ t̀̀̀ bè buó,
be yei nsùúmmu,
beti be,
bè yete a kpeti nti.

¹² Kè bèè bie s̀̀ri a borè,
kè diwèi mbè bo,
kè bè nyānku s̀̀ā̀ nè diwèi,
kàa mbè kānké,
bè da d́mu, yóu kè bè nyānkunè diwèi.

¹³ F́ nKuyie nf́ò̀̀̀ d̀̀̀̀ri mesàà mbesà̀̀̀bè,
kàa sàà mbè kānké kud̀̀̀pikù kōme.

6

Bè bàámmè Kuyie nke d́ meteèmmè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè ke biennè kubómbonku iwēi ini kòku.

² Kuyie nha bá m poté nè kemieke,
a bá n tiènnè kumiepíé.

³ N Yiè nKuyie, n kuó mmesémmè, n c̀̀temu,
n Yiè nKuyie, m mièk̀̀nnè n kú̀̀̀ í pí nyetòbè.

⁴ N yí yé m bo t̀̀̀ mièke.

N Yiè nKuyie dè yó nkááké de kàa n teennè?

⁵ Áú n Yiè nKuyie, bónkùnnè a miéke ké n deeté!
N coo nha sàà nkréí.

⁶ Becírìbè da yèmmu,
we mbo da sāntè kudònkù?

⁷ N kuòmmu ke cītiroo,
bá kèè yènkè nh ò nkuòmmu kè n dóùu búúté,
n dóù dii sààkenè tinònnièti.

⁸ Mesémmè meè te kè n nuò ncíte,
n dùòntòbè beè sū kè n nuò nhòu.

⁹ Fūtenè m borè, díndi bèè dòòri meyei,
ti Yiè nKuyie nkèèmu n dabònni.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkèèmu n sáútiì,
ke còuté m báammìi.

¹¹ N dootitòbè kufòwaá nkuù bè pī nkè bè di ifei,
kè be kònti au,
kè bè cokù mecāā nnè ifei ke wēti.

7

Dafiti dómè Kuyie nhò kònné

¹ Feyènfè Dafiti dèntè fè Kuyie. Kuusi, Bensamèe wuò nkou kpréí.

² N Yiè nKuyie n sòri fòò borè,
n deeténnè bèè n fèũnko,
m pate.

³ Bè yàà bo n nété dicirìcìrì kòme,
dicirìcìrì òó pímmè kénété bá òmòu báá fiète.

⁴ N Yiè nKuyie, kè m mènke dòò bè n wátìrì tì
kè m mènke cààrè,

⁵ Kè n fòó mmeyei n wèè n dòò meyei,
kè nh éi n dùòntòbè kperè detetirè,

⁶ n dùòntòbèe nni mbetì ké n nintè,
ké n yèèrè, ké n kuò,

kékūnné n yètìrì mutáá mmieke.

⁷ N Yiè nKuyie nyíté kécómmú,
kàa miéke bè yè,

baao n dùòntòbè bèè miéke n cóú,
n kónné fò nwèè te tibeénti.

⁸ Ibotí imòuu tíi nha borè,
kàa mbo kéínkè ke ì baké.

⁹ Kuyie nfó nwèè bekùnè ibotí,
n kónné n naatí kpréí,
n yí cààrè dèmarè.

¹⁰ Cónné benitiyeibe caàrìmè,
kékprènkùnnè besààbè,

fò nwèè yé benitibè yèmmè,
nè be yentotí,

a tú Kuyie nku ke wenni.

¹¹ Kuyie nkuù tu n kó kudəpikù,
kuù dɛɛrí besààbè.

¹² Kuyie nkuù bekùnè timóm̄m̄nti,
ke né yóu sáã.

¹³ Kòo nitiyeiwe í cèète ò s̄ú o siè ndi,
ke deenko o tām̄m̄.

¹⁴ Ò m̄átí tì kpar̄inentì yóo we nkuə,
ò s̄ú ìi pie nyóo we ntã.

¹⁵ Ò kuð m̄meyei nkó tipoutì nti,
ò p̄úo m̄mesoummè m̄m̄e,
ke yóo peité siyáàbìsí.

¹⁶ Ò keù dif̄t̄irì ndi ke di cūmp̄unko,
ò doti ò keú di f̄t̄irì miēke nke.

¹⁷ Ò d̄d̄ m̄èè yei ndoti o yuu ínkè nke,
ò yóu kùu yonku doti o t̄innì ínkè nke.

¹⁸ N yó ns̄ántímu n Yiè nKuyie,
kù tumè timóm̄m̄nti yiè,
n yó ndièmmu ke bie ntibómbonti,
ke déúkunko Kuyie nkùu baké kéinkè nè ketenkè ku yètiri.

8

Kuyie nkpeñimè ke d̄d̄ onitì kòo d̄u

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè ke biennè kubómbonku.

² Ti Yiè nKuyie nha yètiri feímu
ketenkè kem̄u miēke.

A yètiri d̄umu ke s̄énté tiwetì,
n yó nda s̄ántímu.

³ Ibí nè ibíbénní bo ndiè nke da santí,
ìi kó yenò peri a dùntòbè diebè,
a dootitòbè diebè í pieti tináahtì.

⁴ Kè n w̄úo nkéinkè a n̄u kó mutōmmú,
ot̄ankù nè siwãã a d̄d̄ d̄e,

⁵ m b̄áá yà onitì tu wè k̄a yé o k̄p̄éí,
n yí yà onitì yie ntu wè k̄a d̄ake o k̄p̄éí.

⁶ Kuyie nha ò d̄d̄ kòo s̄ake d̄onnè f̄ nwe,
k̄a ò duó ntikpeti nè diyet̄idierì.

⁷ Koò duó nha d̄d̄ d̄èè kó dimàà kòo d̄e baké,
k̄a ò baá ndem̄u.

⁸ Tip̄iètì nè inààke nè tikpas̄intò,

⁹ nè sin̄ə nè siȳĩ
nè d̄èè kó dimàà bo menie mmieke.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nha yètiri feímu
ketenkè kem̄u miēke.

9

Kuyie ndeērímè bec̄ir̄ibè nè bè f̄éũnko bè

¹ Bèdèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè ke biennè debémbénnè metammè daamè kperè.

² N Yiè nKuyie n yó nda sántí nè n yèmmè memou ndi, kénnáá nha kó tidietì.

³ Fǒǒ te kè nh aunè diwèì, ke diènnè debémbénnè ke da sántí, fǒ nKuyie nha bakému ketenkè nè kéínkè.

⁴ N dootitabè bótìrì be fǒnkó nye, ke duò ke kǒ nha ììkè.

⁵ Fǒǒ n kòmmú ke kra n kpréí, ke kari a kpààtikàrì ke bekùnè timómmonti.

⁶ A puotìmu bèè í da báá, ke kòu benitiyeibe, ke ùtì be yètè paíí sǎǎ.

⁷ Fǒǒ kùò ti dootitabè ke bè dèè, ke pùò mbe ekè paíí paíí, kè ti yè mbe kpréí.

⁸ Kuyie nkprààtirìmu sǎǎ, ke fíí nku kpààtikàrì tibeéntì kpréí.

⁹ Kuù baké kutenkù nè timómmonti, ke bekùnè ibotí kè dè sié.

¹⁰ N Yiè nKuyie nfǒǒ tu bè fǒũnko wè kó disòrì, Bè sòrì fǒǒ borè meyeñcaàrìmè mǎnnì.

¹¹ Bèè da yé bè da duómmu bemáà, ke yé fǒ nKuyie nha í yóumè bèè da waà.

¹² Ndiènnè kédéúkunko ti Yiè nKuyie, kuù kàrì ku kpààtikàrì ínkè Siyǒǒ, mpǐèkùnè Kuyie ndòò mèè dǎòrìmè diemè ibotí mieke.

¹³ Kuù bekùnè benitikùbè, ke yé becìrìbè kpréí, kù í yè mbèè kuò mbe kpréí.

¹⁴ N Yiè nKuyie, n kuó mmesémmè, wénté n níimbè n diinko mèè sémmè, fǒǒ n deerínè mukúú.

¹⁵ Kè nní ndiènnè diwèì, ke da sántí Siyǒǒ kòbe tinnì mieke, a n deetémè.

¹⁶ Yebotè duò yè keú yèè fǒtè mieke nke, kè yè dii tì cùàtì yè pǐ.

¹⁷ Kuyie mbenkúmu kù tu kù, ke dǎòrì timómmonti, kòò yeiwe dii tì mǎtì ò pǐ.

¹⁸ Benitiyeibe tati kudǎnkù nku,

nè yebotè yemou yèè yè nKuyie.

¹⁹ Kuyie nyí yóó yè mbecìribè kprí,
ocìrì í yó nkémmú dèmarè kémónté kè dèe deè.

²⁰ Kuyie nyíté kécómmú,
báá yóu kòo nìtì weè na,
bekénè yebotè.

²¹ N Yìè nKuyie nhānné yè kufōwāá,
kè yèe banté yè tumè benitìbè mbe.

10

¹ Dè yíme n Yìè nKuyie nkàa dété?
Dè dòmme kàa sòri meyeñcaàrimè mōnnì?

² Benitidōnnibè mōke sipōo nsi,
ke fēũnko becìribè,
kè be dōòrimè bè pī.

³ Dè ã nnaatimu onitiyeiwe ò dó kédòò tì kprí,
kòò fiète otòu kperè dè nhò naati,
kòò sãã nKuyie.

⁴ Onitiyeiwe ã nnáánnè tepòtè nte ke tú:
Kuyie nyí kpetì òmòu,
kù keté ké í bo.
Tìì bo o yèmmè sãã.

⁵ Ò dōòri dè yíemmu sãã,
ò í banní Kuyie mbeéntì,
ò áummu o dootitòbè bemou.

⁶ Kòò nàá nho yèmmè mieke ke tú:
N yí doti bìtì,
meyei nyí yó n yà bìtì bìtì!

⁷ Kòò nùu mōke tináaansìntì,
siyáabisí nè mecìmmè,
kòò náaantì tu tiyeiti ò í náá ntimómmōntì.

⁸ Ò ã òke diheì také nke,
kékuò wèè í cààrè mùmamù disòrì
ke ã ntúú nke paké ocìrì.

⁹ Ò ã nhoke kutúúkù nku,
medétimè dicìricìrì kōme,
ke paké ocìrì,
kòò kpààke kètanné ticùòtì mieke.

¹⁰ Ò ã kúkúmu, kébake,
kéyãke ocìrì.

¹¹ Kòò yèmmè dò nKuyie nyè nho kpeti,
ke dò nkù í dake o kpeti ínkè,
ke dò nkù í wúó nhò dōòri dè.

¹² Kuyie, nyíté kécómmú,
Kuyie, nyoute a nòutè!
Báá yè mbecìribè kprí.

¹³ Dè yíme kòo yeiwe da daú,
ke tú a í yóó ò kpetínné?

¹⁴ A wúómmu ocìrì áàrìmè ke fěúrí,
fěò ò kómmú.

Ocìrì duó nfó nwe omáà,
fěò dàke deciribire kpéí.

¹⁵ Pónte oyeyiwe wěrímu,
yietí we o yei,
deite we a ìkè.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nfěò tu okpààti sáà,
bèè í da yé bè í yó nkpaá a èi.

¹⁷ A kemmumu beçìrìbè dó tì,
ke náríkùnkò be yèmmè,
ke yo bè tu mù.

¹⁸ Ke kommu iciribí nè bè fěũnkò wè,
kè dè bo yie nkòò nìtì bá ndə̀rinè otə̀u muwěrímu.

11

Kuyie nwúómmè benitìbè beməu

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

Kuyie mborè n de nsəri,
di bo yíme ke dò nní ncokù yetā̀rè mieke tenòtè kōme?

² Beyeyibe fí mbe tānnè nde,
bè sèunkò be pie nyi,
ke səri dibìinnì mieke ke bo tā wèè yèmmè wenni.

³ Kè dihèi cààrè,
onitisà̀u bo dọ̀d ba?

⁴ Kuyie mbo ku cēsà̀tè mieke nke,
ku kpà̀atikà̀rì bo keínkè nke,
kù wúómmu benitìbè beməu,
ke yé be yèmmè mieke dòmme.

⁵ Kuyie nyému osà̀wè nè oyeyiwe be yèmmè,
kù í dọ̀ oyonkuwe.

⁶ Kuyie nyóó cū̀nnì yehā̀kū̀d nye nè mehā̀kpèrìmè benitiyeyibe ínke,
be kó tiyeti de ntú.

⁷ Ti Yiè nKuyie ntu timómmənti yiè nwe,
ke dọ̀ wèè dọ̀rì timómmənti,
bèè pĩ ntimómmənti beè yóó kù yà.

12

Beyeyibe sù́mmè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè ke biennè kukùtidùkù iwěi ini koku.

² Ti Yiè nKuyie nti deeté,
benitìsà̀bè dèemu,
timómmənti yembè í kpaá.

³ Bá wè ò wátìrì otə̀u nwe,
koò kpènti kòo yèmmè né bo mèdémè.

⁴ Kuyie nkuo benitikpèntìbè,
nè bèè nàánnè sifeí.

⁵ Bèè tu:
Tí nò yèè tu ti kó muwěrímu,

ti nɔ nke náámmu,
we mbo na ké ti baaté.

⁶ Kè Kuyie ndò:
Mí nKuyie m bo íté kécómmú,
bè fěũnko bèè sénnibè kprí
nè becìribè bèè kuò,
m bo deeté bè sènkèrì bè.

⁷ Kuyie nnáàntì dò mpáíí nwe
ke dò mmesɔɔ mbè pũíné mè fehããtofe,
kè mè wenke mesàà.

⁸ Fǒ nti Yiè Kuyie,
fǒò yó nti kãnké benitìbè biè mbotí.
⁹ Bá kè de kó benitìbè bo tipítì timou,
bá kè beyeibe sũú nkutenkù.

13

Onitì dómè Kuyie nhò deeté kè dè ò ɔɔtí
¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Kuyie nde yó nkááké de kàa dentení n kprí?
Dè yó nkááké de kàa yóu kè n da yà?

³ Dè yó nkááké de kè iyìèke nè meyeñcaàrìmè yewe yemou kōme kè dèe deè m mieke?
Dè yó nkááké de kè n na n dootitòbè?

⁴ N yiè nKuyie nwénténí kékeè n tú mù,
ké n yíé muwērímu,
n yàà bo kú.

⁵ Kè n dootitòbè báá yí bè n na,
dè yàà bo narike n dootitòbè n yīèkemè.

⁶ N yému a tùmè mesàà nyiè,
kè n yèmmè naati a n deetémmè.
N Yiè nKuyie, n yó ndiè nke da sãntímu,
a n dǒò mèè sàà nkprí.

14

Onitiyèiwe kó meborime
¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

Tiyèintì tìi òò yí Kuyie nyí bo!
Bè càkemu, bè dǒòri isòke kperè nde,
òmou í bo be mieke wèè dǒòri mesàà.

² Ti Yiè nKuyie mboní kéínkè nke ke wúó mbenitìbè,
ke bo yà wèè mòke meyèmmè ke kù waà.

³ Bemou bè fetimu ke càke,
òmou í bo wèè dǒòri mesàà mbá omáà.

⁴ Kuyie mbéimu ke tú: De kó benitìbè sàà í yé dèmaràà?
Ke souú n nitìbè ke bè yo mbá bè í dake n kpetàà?

⁵ Kufōwáà n yóó bè autému kè bè nkpeutí,

ke yé Kuyie nkommumè besààbè.

⁶ Di paankonè becìrìbè mbe be kperè kè ifei yóó di pí,
ke yé ti Yiè nKuyie nkuù tumè be kó disòrì.

⁷ Medæetímèe yènní Siyõõ kédæeté Isidayæeribe!
Kuyie mbo wête kéténnéni dìi mðnni ku nìtibè,
dè bo narike Sakøbu købe,
Isidayæeribe bo nyãnku.

15

Kuyie ndó ku købe ndommè

¹ Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie nha yóó còuté we a cíètè mieke?

We n yó mbo a tāsààrì ìnkè?

² Wèè borime wenni wènwè kòò tũ ntimómmon̄ti,
ke náá mmóm̄muo ntìi boní o yèmmè.

³ Wèè í wátìrì betøbè, wèè í caàri o kou,
wèè í sáá nho cèpæetitòu.

⁴ Wèè yetírí Kuyie nyete bè, ke còú bèè kù dé,
kòò béi ndìi nùù bá kè dì ò yóù wèè dì dðð.

⁵ Wèè í penni o díítí ke dó mucóntimu,
wèè õõ í ncòuté tìcuuti kécaàrè wèè naati.

Wèè dððri memme dèmarè báá ò nampe.

16

Kuyie ndæeté wè kó diwèi

¹ Dafiti yènfè.

Áú Kuyie! Nni nkãnké,

fõõ tu n kó disòrì.

² N Yiè nKuyie nfõõ m baké,

m péú fõõ máà borè diwèi.

³ Besààbè bèè bo dihei mieke
bèè tu benitimóm̄m̄mbe n dé bè.

⁴ Bèè kàrì yebøkè borè,
m báá køte bè feu dè be kó iwũõ,
m báá fíé be kó iwũõ,
n keté ke báá aate kényú be bøkè kó yeyètè.

⁵ N Yiè nKuyie nfõõ tu n kperè demou,

fõõ n duò n dó dè,
n kpeti timou bo a nou mieke nke.

⁶ A n duó ndè n naatimu,
dè tu desààrè nde n kpéí
ke n duò ndiwèi.

⁷ N sãntímu Kuyie nkùu n tiè,
bá keyènkè n yèmmè õ n dentemmu de kó itié.

⁸ M buó n Yiè nKuyie nku sãã,

kù m bonèmu, m báá kpeute.

⁹ Dè te kè n yèmmè naati,
kè n diènnè diwèi.

¹⁰ Kε yέ ke dò mbá kè n ku,
m bá nkpaá kufōti mieke,
ke yέ a í yóó yóumè a kou kòo pāāke.

¹¹ A m benkemu mufòmmu kó kuce,
ke yo nni mbonè ke n duò ndiwèi.

17

Wèè í cààrè mùmamù ò mṓmè Kuyie mmeteèmmè

¹ Dafiti kó ibáammì.

N Yiè nKuyie, keè n da móú tì, ké n kónné,
keè n dabònnì kékeè m báammì,
siyáàbisí í bo m mieke.

² Fṓṓ yó m bekénè,
fṓṓ yó m púté n naatimu.

³ A yému n yèmmè, a n séumu keyènkè,
kàa n fie a í yóó yà tìmati,
tì bo n yèmmè tì yìenì n nù.

⁴ A náàntì tì n ni,
ke n yennínè mmáà beyeibe kó ice.

⁵ N tūmmu weti weti a ce,
n tààke í kpeutí.

⁶ Kuyie n da yumu ké yé a yó n ténnémè,
kénté m bíékè kékeè n da náá ntì.

⁷ Benke a sàà n diemè fṓ nwèè dεerí bèè wanti disòrì a borè,
ke bè fèkù be dootitòbè nṓu mieke.

⁸⁻⁹ N ni nkānké kunṓmpòkù ṓ nkānkémè tenṓnnètè,
benitiyeibe bèè n fēũnko be kprí,
a nni ndíéké a kó medéè.
N dootitòbè yonkubε bèè n fité be kprí.

¹⁰ Bè í mṓke mesémmè,
bè náànnè sipṓo nsi.

¹¹ Bè tū n naàcèi nsi,
ke n fité ke wanti ké m bṓ nketenkè.

¹² Bè dōnnè dicírìcírì ndi dìi dó kēpí nkè dè dì ṓatí,
musìmmù mùù òke difāpèù ke díí.

¹³ Kuyie mbáátí ké bè kpannè,
ké bè bṓ nketenkè,
youte a siè ké n dεeténè benitiyonkubε.

¹⁴ A bè kùṓnè a kpràrisiè, ké bè dèè páíí,
bè bá nkpaá befòubè mieke,
nii mbe menétiime a sùó mmè be kprí,
kè be bíí yà kénsànnè késúó mbe yaàbí.

¹⁵ Mí n wetímu ke yóó da yà,
m bo ente dìi mṓnnì n yóó da yàmu kénsànnè.

18

Dafiti dèntèmè ke sãnte Kuyie
(Wénté 2 Sammuyeeeri 22.1-51)

¹ Bedèmbè dièmmè Dafiti Kuyie ntõnti yènfè. Ò do dèntè de kó feyènfè Kuyie nhò deeté dìi mǎnni ndi nè o dootitǎbè bemou nè Sauri.

² Kòò béi nké dè:
N Yiè nKuyie n da dómu,
fǎǎ tu n kó muwèrímú.

³ N Yiè nKuyie fǎǎ n te n sǎri fǎǎ borè,
fǎǎ tu n kó kupèrikù kùu n kǎnké,
fǎǎ tu n kó kudǎpikù,
fǎǎ tu okperì wèè n deerí,
fǎǎ tu n kó tecèkpetè n sǎri tèè mièke,
fǎǎ tu n deetiwè wèè n deeténè beyeibe,

⁴ Kuyie nyètìrì ndeu,
n ku n yu kè kù n deeténè n dootitǎbè.

⁵ Mukúú ndo m boúmu ké n fité,
menie mmèè pǎǎ nke kòu kè mée donné n kǎmbùàtì.

⁶ Kudǎnkù kó iwèi ì do n cèète,
kè mukúú nkó ticùtì nduó n yìkè.

⁷ Dè do n di kè n yú Kuyie nku,
ké ku nkuónnè,
kè kùu keè n tammè ku cíètè mièke,
kè m báammì tuǎkoo ku borè.

⁸ Kè ketenkèe aá,
kè yetārèe sãntè kéaá,
ku mièke peike mèè kprí.

⁹ Kè kuyukú nyièní Kuyie nwūǎ,
nkè fehǎǎdeènfè yìèní ku nùu nè ihǎǎpèmpèrí.

¹⁰ Kè kùu bíi ntiwetì kécuténí,
kéncutiní ke na yewetisùd.

¹¹ Ke deke oínkèmbàri, ke puù,
kémpùtì kuyaakù mièke.

¹² Kè yewetisùd kù fité,
kè yewetè dieyè kù cèète,
kè dè sòu ke dò ndibinni cūmpuri.

¹³ Kè kuwenniku diekù yìèní ku ìkè
Kè yewetè pènkù nè yemátàrè nè ihǎǎpèmpèrí.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mpéú kéínkè fetaafe kǎme,
kè bè yo Kuyie nkùu baké kéínkè nè ketenkè ku tammè.

Kè fetaafe mátàrè duóní,
kè muhǎǎ ncóú.

¹⁵ Kè fetaafe nwéi tipîtì timou,
kè Kuyie ntǎu ku pie ntipîtì timou.

¹⁶ Kè kùu pee kè dàméèrì fùdè feité,
kè kùu wei kè ketenkè mièke feité.

¹⁷ Kè kùu youtení ku nùtè kéínkè,

ke n yúǎ mmenie mmiεke kédennení.

¹⁸ Kuù n dεerínè n dootitòbè,
nè n sìmbè bèè wērímú pēēté n kōmu.

¹⁹ N do bo mesémmè miεke nke kè bè n cēētε,
kè Kuyie mme nní nni mbonè.

²⁰ Ke n dènnení difòtìrì miεke,
ke nh òmpùnne kù n dó mèè kpéí.

²¹ Kuyie nni nyietí n dōori mēmmε dèè sié.

N wennimu kè kù n yietí mesàà.

²² N tūmmu Kuyie nkó kuce,

n yí yetε ku kpeti matì.

²³ N yí yeté ku kuó maì,

m me n yí yeté ku tannùù marì.

²⁴ N dōorimu kù dómè.

N dakemu nyàà bo yeté mèè kpéí.

²⁵ Kuyie nni nyietí n wetí kè dè màmmε mme,
n wennimu kè kù n yietí mesàà.

²⁶ Kuyie, nwèè dōōri dèè wenni,

a we ndōōri dèè wenni.

Wèè tu onitì mómmuò a we ndōōri timómmon̄ti.

²⁷ Wèè dò mpáíí, a òò ò benkemu amáà páíí.

Kòò tu oyeiwe a nyé a bo ò yímè.

²⁸ Fǎǎ dεerí besénnibè

ke kékùnkò sifeí yembè.

²⁹ N Yiè nKuyie nfǎǎ cóunko n fitírè,

fǎǎ m mí dibùnnì miεke.

³⁰ Kuyie nfǎǎ te kè n do n dootitòbè.

Fǎǎ te kè n sènté be duotí.

³¹ Kuyie nkó kuce do mpáíí nwe,

kè ku náan̄ti tu timómmon̄ti,

kè kù dò nkudòpikù ke kánkù bèè sòri ku borè.

³² Kuyie nkuù tu ti yiè,

Kuyie mbo kumáà ndi,

kuù máà tu dipèrì dìì ti kánké.

³³ Kuyie nkuù n duò mmuwērímú,

kuù wènkùnkò n ce.

³⁴ Kuù te kè n tààke cǎǎ tehontè kpεyi kōmε.

Kuù te kè n còmú ditenni ín̄kè.

³⁵ Kuù m benkú dikpànnì,

ke n teénnè kè n nò nke yūǎ mmutāmmù.

³⁶ N Yiè nKuyie nha nòutè youtε tεè n tò,

ke n kánké kudòpikù kōmε, ke n dεerí,

nh òò da yú kàa yiemmu ké n kpénkùnne.

³⁷ Fǎǎ te kè n kèrí mecǎǎ,

bá n tààke í seití.

³⁸ M bèti n dootitòbè mbe ke bè n̄ntε,

kè n yí bè kùò bemou m báá wētε.

³⁹ M bè kèété kètému kè bè còú kè m bè nàù,

bè báá na kéíté, m bè namu.

⁴⁰ Kuù n duó mmukpàrìwērímú,

ke te kè n dootitòbè m bòuté.

⁴¹ Fǒǒ te kè n dootitòbè bütínné ke coké,

kè nh auté n sǐmbè ke bè kàù.

⁴² Kè bè kuò mbá òmòu í bè teénnè,

kè bè da kuònnè fǒ nKuyie mbá a í bè còú.

⁴³ M bè nàntemu kè bè naá nkutāyukú, kuyaakù tò kù

kè m bè nàù kuce kó tisāsātì kōme.

⁴⁴ Kuù n dæeténè m botí kòbe bèè yete n kpeti,

ke n níí nyibotí ìikè,

kè kubotí n yí yé kù naá n kó tidaatì.

⁴⁵ Kè beṣòòbè n sāntí,

kè m béi mmēmáà bēe yie n kpeti.

⁴⁶ Kè bè cìte ke kpeutí,

ke yièní be sòrè mieke.

⁴⁷ N Yiè nKuyie mbomu kuù tu n kó dipèrì.

Ndéúkùnkonnè ku yètìrì, kuù tu n dæetíwè.

⁴⁸ Kuyie nkuù m pèiri,

ke te kè ibotí m bòuté.

⁴⁹ Kuù n dæerínè n dootitòbè,

ke te kè n nò n kpanídèntòbè,

kuù n dæerínè benitìyonkubè.

⁵⁰ Dèè kréí nte kè n yó nkù sāntí ibotí cuokè,

ke diè nke déúkùnko ku yètìrì.

⁵¹ Kuù dæerí ku kóo kpààtì,

koò dǎdǎri mesàà wenwe kù tāāté wè,

wenwe Dafiti nè o yaábíó sǎà.

19

Kuyie ndòò dè dèè benkú kù deumè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Keínkè benkúmu Kuyie ndeumè,

kè tiwetì benkú kù pī mmùù tōmmú.

³ Bá dī yìè kè dī nàá nditerì kù deumè,

bá kèè yènkè kè kè nàá nketekè kù deumè.

⁴ Dè í tú nè tináàntì, dè í tú nè yetannò,

òmòu í yo de tammè.

⁵ Kè de náàntì né pité kutenkù kumòu,

kè bè tì kèè itemmàнке imòu.

Kuyie ndòò diyìè cíètè keínkè nke.

⁶ Kè dī ð nyetìní ke do nwèè tùóté o pokù bàmbà,

ke dō ndikōmbùò yìè nwèè kèrí o cè kè dè ò naatì.

⁷ Kè dī ð ð yènní ku ntemmàнку kénkérí kéta kutekù,

dèmarè í yennínè di ìinkù.

⁸ Kuyie nkuó dō mpáíí nwe ke duò mmufòmmu,

ku tannò tu yemómmonye nyè, ke ciínko besíntífbè.

⁹ Kuyie ndó dè wennimu ke náríkùnko meyèmmè,

ku tannò dò mpáíí nwe ke nárikùnko inuò.

¹⁰ A bo ndémè Kuyie ndè wennimu,

de kó fedédíéfè ò mbo sãã nwe.

Kù tããté tì wennimu ke tú timómmonti.

¹¹ Tì wenninèmu mesòò,

ke pēnkù mesòò nsààmè kuwenniku.

Tì wèètinèmu mecekùò,

ke pēnkù mecekòbémè kunaatí.

¹² A dè tiennè mí nwe a kóo tōntì.

Wèè yíé nha kpeti ò péúmu mucōntimu diemù.

¹³ We nyé o yetímè? N cíé n yí yé mèè yei,

¹⁴ Nkãnké mí nha kóo tōntì kè tefentè bá m pí,
kè nní nwenni ke báá dòò meyei ndiemè.

¹⁵ Áú Kuyie! Còuté n náàntì nè diwèi,

kécòuté tì bo n yèmmè.

N Yiè nKuyie nfóò tu n kó dipèrì, n kóo donti.

20

¹ Bèdèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Kàa bo meyeñcaàrìmmè miéke ti Yiè nKuyie nda teennè,
kunku Kuyie nSakòbu do tū nkù nda kãnké.

³ Kù mbo ku cíètè Sedisadèmmu ke da teennè,
kù mboní Siyòò tãri ke da cúó.

⁴ Kù báá yè nha pãrè kpéí,

kù còuté iwũò a kù feu ì ke tuò.

⁵ Kù da duó nha yèmmè dó dè demòu,

kétünne a dó kédòò tì timòu.

⁶ Kè ti nyíúnè diwèi kù da teennèmmè kàa na,

kè ti cònné menakùmè kó mecannimè nè ti Yiè nKuyie nkó diyètìrì.

Ti Yiè nKuyie ndòò a kù mào dè demòu.

⁷ N yému ke dò nti Yiè nKuyie ndeeri okpààtì kù tããté wè,

ke boní ku cíètè kéínkè koò teenní,

koò deerínè ku wērímu diemù.

⁸ Bèmbè tá be kpàrìsèí nsi,

kè betòbè tá be sèí.

Tínti me nyu ti Yiè nKuyie nyètìrì ndi.

⁹ Kè bè bótìrì ke duò,

kè tínti bié cómmú teii,

ti í nampú.

¹⁰ Kuyie nteennè okpààtì,

kè tì da yu á keè.

21

¹ Bè dièmmè Dafiti yènfè.

² Ti Yiè nKuyie ndè naatimu okpààtì a mòke mèè kpéí mmuwērímu,
a ò teennèmu kè de kó diwèi dierì ò bo.

³ A ò duómmu o yèmmè dó dè,

a í ò yetenè ò da mào dè.

4 A ɔ̃ɔ ò conè mesàà mme,
 kòò òò mmesɔ nsààmè kó dipìì
 5 Ò da mɔɔ mufòmму mmu kàa mù nhò duó,
 kòò yìé yewe kòò fòmму òkè mediè.
 6 Fɔ̃ɔ ò deeté kòò yètìrì deuke,
 fɔ̃ɔ ò dèúkùnne kòò duó ndisānni.
 7 Kòò dòòrì mesàà ndiemè sǎǎ,
 kòò duò ndiwèì a borè.
 8 Okpààtì duó nhomáà ndi Kuyie,
 nè Kuyie nkùù baké kèínkè nè ketenkè
 ku kó mesàà nkpréí nke ò fííkúmè teii.
 9 Okpààtì, a yóó nintemu a dootitòbè,
 a yóó pímmú bèè da níí.
 10 A yóó feiténí dìì yìé ké bè tanné fehāātofe mièke nke,
 ti Yiè nKuyie mbo bè maanko nè kemieke kè bèe cóúté.
 11 A yóó kuɔmu be kó feyanfè,
 be yaàbí nè be botóò ketenkè ínkè.
 12 Bè dǎ ke dá dàò meyei mme,
 bè wēnné ke bo da cakemu,
 bè me nyí yóó na.
 13 A yóó duó nkè bèe bútínné kécokému,
 kàa mbè tǎū ipie.
 14 Ti Yiè nKuyie mbenke a wērímu diemù,
 ti diè nke déúkùnko fɔ̃ɔ yètìrì a wērímu kpréí.

22

Kuyie ndè yíme kàa n yóu?

¹ Bedèmbè kóò kótì dièmmè Dafiti yènfè bè diè nfè nè metandaamè.

2 Áú Kuyie! Áú Kuyie!
 Dè yíme kàa n yóu?
 Kè n kuò nke kuò mbá a í n deerí?
 3 Kuyie, nh ò ntúú nke kuòmму kàa dò nyúó,
 kè nní nyié nke kuò mbá n yí ompu.
 4 Kè fɔ̃ɔ né tú wèè dò mpáíí,
 ke kari a kpààtikàrì kè Isidayeeri be da sántí.
 5 Ti yembè do duó nfɔ̃ nwe bemáà,
 bè do búú fɔ̃ nwe kàa bè deerí.
 6 Bè do ɔ̃ɔ kúònnè fɔ̃ nwe kàa bè deeté.
 Bè do íkú fɔ̃ɔ ínkè kàa bè dènnìnko ifei.
 7 Mí n ná ndibeù ndi!
 N ténke í tú onìtì,
 benìtibè bemou sǎǎ mmí nwe,
 kubotí kumou sènkèrì mí nwe.
 8 Benìtibè bemou n yàù ke daúmu,
 ke cǎú kèhéunko be yɔ.
 9 Ke náá n kpréí nke tú:
 Ò yē nhò duó nhomáà ndi Kuyie,

kuù tũntɛ o kpɛti,
ò yē nkù ò dómu,
kù tũ nhò dɛɛtɛ.

¹⁰ N Yìè nKuyie nfɔ̀ɔ̀ n dènnɛní n yɔ̀ pɔ̀utì miɛkɛ,
fɔ̀ɔ̀ n duó nho miè.

¹¹ Bè m peité kɛ n duó fɔ̀ nwe,
nè m peiténímè, Kuyie nfɔ̀ɔ̀ ò te.

¹² Mɛyɛ̀ncààrìmè mɛɛ̀ ò tókɛ̀nɛ̀, a bá n dɛ̀tɛ̀nɛ̀,
òmòù í bo wèè bo n tee.

¹³ Yɛ̀naadakè péu yɛ̀è ò fité,
Basāā naadakè yɛ̀è n cɛ̀tinè.

¹⁴ Yè ààtɛ̀ tinùùtì nti kɛ bo m pí,
kɛ dò ndicìrìcìrì dìi pí nke kontí.

¹⁵ N wḗrímú muù sù̀d̀toò menie mbè còúmmè ketenkè mɛ kōme,
kè n kú̀d̀ b̀k̀k̀í,
kè n kṑmb̀ù̀d̀tì yìètɛ mɛkùò nkōmɛ.

¹⁶ N níi kuù kpeí tiyaàkpetì kōmɛ,
kè n nónɛ̀nfè dàri n dáandaakù.
A n dáu nkufɔ̀tì bènnì ndi.

¹⁷ Simɔ̀s sii n cɛ̀ɛ̀tɛ kɛ bo n cááké,
benitiyɛibe beè n díi kɛ bo m pí,
kɛ dùùtɛ n naàcèi nè n nɔ̀u.

¹⁸ N yòkè mediè mme kè n kú̀d̀ feité.
N dootitòbè n wùómmu kɛ m paké,

¹⁹ kɛ totí n yààtì,
kɛ tãũ tété n yaàbòrì.

²⁰ Fɔ̀ nKuyie, nha bá n dɛ̀tɛ̀nɛ̀,
fɔ̀ɔ̀ tu n wḗrímú,
cokéni mɛcāā kè n teennè.

²¹ N dɛ̀tɛ̀nɛ̀ dikpàrisiè,
kè n dɛ̀tɛ̀nɛ̀ yemòni.

²² N dɛ̀tɛ̀nɛ̀ dicìrìcìrì nùù,
kè n dɛ̀tɛ̀nɛ̀ yɛ̀paanaadayè.

A n teemmu,

²³ m bo nnáá nha kpéi n kòbe cuokè,
m bo nda sántí ditinnì cuokè.

²⁴ Díndi bèè dé Kuyie, nsántínè kù,
díndi Sakòbu yaàbí dimòu, ndéúkùnkònè ku yètìrì.
Díndi Isidayɛeri yaàbí dimòu, nkpeutínè ku ìikè.

²⁵ Kù ò ò í n wúónko mesémmè yìè nho sémmè miɛkɛ,
kù í ò yetírì,
kù ò ò í nhò bùtinné,
kòò kù kuónnè kù ò ò kéntému.

²⁶ M bo nda sántí ditinnì dierì cuokè,
kédòò bèè da dé be cuokè m béi ntì.

²⁷ Bɛ̀cìrìbè yóó dimu kénsànnè,
bèè waà nKuyie nkè bè nkù sántí,
kénfòù kémòntɛ.

²⁸ Itemm̀anke im̀ou k̀obe ýoó denteǹemu Kuyie nkpŕí,
bè ẁetinímu ku borè,
ibotí im̀ou k̀obe ýoó nínkúmu ku ìikè.

²⁹ Ke ýé ti Yìè nkuyie nkuù tumè okpààti,
kuù baké ibotí im̀ou.

³⁰ Bèè duó ketenkè mièke bem̀ou bè ýoó k̀onkemu ku ìikè,
bèè kó dim̀àà tati kud̀onkù bè bo nínkú ku ìikè.
Mí n f̀ou Kuyie nkpŕí nke,

³¹ kè n yaàbí yó nkù nt̀ù,
kénáké ku kpŕí mbe bí,

³² kè ìi náké be yaàbí kù d̀òò dè
ke d̀eeté ku k̀obe.

23

Kuyie nkuù tu n c̀enti

¹ Dafiti ỳenfè.

Kuyie nkuù tu n c̀enti kè n tú ku kó f̀epièfè
n yí ýoó m̀onté d̀emarè.

² Kuù nh om̀p̀unko timusù̀ùti borè,
ke n k̀arinè menie nyííku dè só.

³ Kuù n kpŕenk̀unko,
ke m benkú kuce sààkù,
ku ỳetiri deu mèè kpŕí.

⁴ Kè n k̀erí dibìnni dierì mièke
m bá nyíèkù d̀emarè ke ýé kù m bonèmè,
ke t̀o kunaac̀endù̀kù ke m baànè,
ke t̀o kunaac̀empààti
dèè n duò ndik̀òmbùò.

⁵ Kù n duò mmudiì mmu,
n dootit̀òbè ìikè,
a nconè diwèi ndi ke wáàrì mek̀òf̀òðme n yuu,
ke píenke m b̀òòfè kè dè cou.

⁶ Diwèi nè mesàà dè yó nni mbonèmu yewe yem̀ou,
kè nní mbo a c̀iètè n f̀ommu mum̀ou.

24

Kuyie ntatimè ku c̀iètè

¹ Dafiti ỳenfè.

Kuyie nkuù te ketenkè nè dèè bo ke mièke,
kuù te kutenkù nè bèè bo ku mièke,

² Kuyie nkuù fíí nketenkè dàméèrì ìnkè,
kuù kè fíí nyikó nyíínkè.

³ We mbo na kédeke Kuyie ntāri?

We mbo na kéta ku c̀esààtè mièke?

⁴ Wèè ǹou wenni kòo yèmmè d̀ò mpáíí,
wèè í duó nho yèmmè yeb̀okè,
wèè òò í mpariku ke né sóú.

⁵ Wèè yóó pété Kuyie nkó mesàà,
Kuyie nho d̀eetiwè yóó wè kònnému.

⁶ Bèè wanti Kuyie mbe kperè yó mme ndò,

bèè wanti Kuyie nSakəbu do tū nkù.

⁷ Di yíé kéokùnne yebòrè,
okùnnenè yebòrè yèè bo nè dimònnì,
kòo kpààtì dièwèè ta.

⁸ We ntu de kóo kpààtì dièwèè?
Kuyie nku, kù kpeñnìmu,
kuù tu okòmbòteu.

⁹ Yíé kéokùnne yebòrè,
okùnne yebòrè yèè do bonè dimònnì,
kòo kpààtì dièwèè ta.

¹⁰ We ntu de kóo kpààtì dièwèè?
Kuyie Mṙakɛdaa nwe,
kuù tu okpààtì dièwèè.

25

N Yìè nKuyie m benke a ce ké n cíé n yei
¹ Dafiti yènfè.

N Yìè nKuyie m búó fǒ nwe.

² N Yìè nKuyie n duó nfǒ nwe m máà,
A báá yóu kè n di ifei,
n dootitəbè bá n na kényǎnku.

³ Bèè da duó mbemáà ifei í bè pī,
ì yóó pí mbèè da yete bembɛ.

⁴ N Yìè nKuyie, m benke a ce,
n niité ice a dǒ nní ntū nyì.

⁵ M benke timóm̄m̄nti kó kuce ké n tié,
fǒǒ tu Kuyie nke n dɛerí.

N yīkú fǒǒ ínkè yewe yeməu.

⁶ Ti Yìè nKuyie nha báá yè, nha ti kuðmmè mesémmè
ke ti dǒori mesàà nsáà.

A sémmè nè a sàà ndè bomu nsáà.

⁷ Bá ndenniní n do dǒori mèè yei,
nè n yetémè n kpaá be ndì m̀nnì,
a sà mèè kpéí bá n yè.

A niti mèè kpéí nyé n kpéí.

⁸ Kuyie nwennimè ke dǒori dèè wenni,
dèè te kè kù benkú onitiyeiwe ò dò nkétūnne kùu ce.

⁹ Ke kerinè bèè kékùnko bemáà timóm̄m̄nti mieke,
ke bè benkú ku kó kuce.

¹⁰ Kuyie nkó itié nwennimu, ke tú imóm̄m̄nyi,
bèè kù taunnè ke tū nku kuó be kpéí.

¹¹ Ti Yìè nKuyie nnè a kó diyètìrì kpéí,
n cíé n yei, mè dɛumu.

¹² Kòo nitì dé ti Yìè nKuyie,
kù ðð ò benkemu kuce ò dò nkétāāté kù.

¹³ De yìè nhǒǒ di diwèi ndi,
kòo bí tieke dihei.

¹⁴ Kuyie mbenkúmu ku kó disòrì kpeti bèè kù dé,

ke bè benkú ku taummè tié.

¹⁵ M buó Kuyie nku sãã,
kuù yó m píté ticuàtì tì m pĩ.

¹⁶ Wénténi m bíékè ké n kuó mmesémmè,
n kpa n kou nwe ke sénní.

¹⁷ Kukãmbòdorí kuù m bo,
n denne kukãmbòdorí miéke.

¹⁸ Wénté n sémmè nè n fěúítímè,
ké n cíé n yei mmemou.

¹⁹ Wénté n dootitòbè sūmè,
be miéke keè ñ còú.

²⁰ Nni nkãnké ké n deeté,
kè m bá nşori a borè kédí ifei.

²¹ M búó fě nwe, fě ò yó n teennè,
kè nni ndò mpáíí ke wenni.

²² Áú, Kuyie! Deeté Isidayeeriibe
nè be áàrìmè memou.

26

Dafiti tumè Kuyie nhò kònné

¹ Dafiti yènfè.

Ti Yiè nKuyie n kónné,
n tūmmu a kuó,
n yĩkú fě ò ñnkè nè n yèmmè memou,
n yí yóó nampè.

² Ti Yiè nKuyie, n wénté,
n yááké, feité n yèmmè.

³ M búó fě nwe ke bà a kó mesàà,
n kéri a kó timómmonti miéke nke.

⁴ N yí katinè siyáàbìsì yembè,
n yí neitinè meyèmmè mèdémè yembè.

⁵ N yí dó bèè dòòri meyei mbe kó ditinnì,
n yí katinè benitiyonkubè.

⁶ N Yiè nKuyie n yóó nite n nou nsi kébenke n wennimè,
n firì a wũòtònnì ndi,

⁷ ke da sãntí,
ke náá nha kó mesàà mmemou.

⁸ N Yiè nKuyie, n dómu ké mbo a cíètè,
a wěrímu bo tēè miéke.

⁹ Bá n wěnnénè beyeibe kékuo,
bá n wěnnénè benitikòbè.

¹⁰ Be nou tú sisinsì nsi,
bè bè duò nticuuti nti ke dó bèe bè kònné.

¹¹ N tūmmu a kuó,
n kuó mmesémmè ké n deeté.

¹² N kéri kuce sààkù nku.
M bo nsãntí n Yiè nKuyie nku nìtìbè tikú dè.

27

Ti Yiè nKuyie nkãnkémè wèè sòri ku borè

¹ Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie nkuù m mí ke n ðeeri, n yí yìèkù òmòu.

N Yiè nKuyie nkuù kánkè n fòmmu, n yí dé òmòu.

² Kè benitiyibe n tǒnnè,

ke dó ké n cááké tikpasintì kǒme.

N dootitǎbè bèè n wanti,
bèè yóó bété kéduó ketenkè.

³ Bá kè fekparinafe n dinté, kufǒwaá mbá m pí,

kè n dootitǎbè dó ké n dokénè,

m baa nyíkú a ìnkè nke.

⁴ N dó ðemare máa ndi mediè nke dè mǒu ti Yiè nKuyie:

M bo mbomè ku cíètè mieke sǎǎ,

ke wúó nku sǎǎ,

ke dake ku cíètè kpéí.

⁵ Deñde kù yóó nni nkánkémè meyei ndiyiè yeiri yiè,

kè nní nsori ku cíètè,

kè kù n dee nku pèrì ìnkè,

meyei nyí yó n ninte dè.

⁶ N síímmu n dootitǎbè bèè n fité,

n yóó fíému yesǎǎ nkó iwūǒ ku cíètè kéndiè,

kédéúkunko ku yètìrì.

⁷ Áú n Yiè nKuyie! N kuó mmesémmè ké n teennè,

n kuònnè fǒ nwe, n kénté.

⁸ N ðenteni a béi ntì nti ke tú: N wammúnè!

N Yiè nKuyie, n da waámmu.

⁹ Bá m búínné, a mieke bá m peike,

fǒ nwèè n ðeeri bá m bǎntóo.

Bá n yóu fǒ n Yiè nKuyie,

fǒ ò ðeeri.

¹⁰ N cice nè n yǒ kè bè n dootóo,

fǒ nyó n cǒutému.

¹¹ N Yiè nKuyie, m benke a ce,

n dootitǎbè bèè bo,

n niité kuce sààkù.

¹² Báa yóu kè n dootitǎbè n dǒò bè dómè,

bè sǒnté ke n wátìrìmu,

bè dó meyei ndǎrìmmu mmu sǎǎ.

¹³ Dè na nni ndòmme

kè n do í yé ke dò m bo yà a kó mesàà ketenkè kie ìnkè?

¹⁴ A mbúó Kuyie, kpénkùnne amáà,

yáúkùnne a kǒntì, mbúó Kuyie.

28

Wèè tǒnnè mukúú nhò bàámmè Kuyie

¹ Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie n kuònnè fǒ nwe,

fǒ tu dipèrì dìi n kánkè,

bá nciéké kè n kuò nkàa cíéké,
n tati kudònkù nku.
² Kénté m báammii n da báá nyì.
Keè n da yumè ke tú a n tee.
N yuo n nòu nsi a cēsààtè bíékè ke da báá.

³ Bá n wēnnénè beyonkubè nè bèè dòòri meyi,
bèè ò nnáá mbe kòbe diwèi kó tináàntì,
kè meyi nné píéké be mièke.
⁴ Dòò be be tōmmú dòmmè, be yei ndòmmè,
yietí be be yei mbè dòò mē betòbè.
Duó nkè bè dòò mēè yei ndo be yò ínkè.
⁵ Ti Yiè nKuyie mbè í dake a teèmmè kpéí
nè a pí mmùù tōmmú,
ti Yiè nKuyie nha bè bə nke báá bè íi.

⁶ Ti Yiè nKuyie nyètìrì ndeu,
kù kèmmè m báammii.
⁷ Ti Yiè nKuyie nkuù n kǎnké,
kuù tu n kó kudòpikù,
n ku n duó mmáá,
kuù n teénnè kè n yèmmè naati,
n yó ndiè ke ku nsántí.

⁸ Ti Yiè nKuyie nkuù kǎnké ku kòbe,
kuù tu tecèkpetè ke ðerí kù tǎāté wè.
⁹ Ti Yiè nKuyie ndeeté a kòbe, fǒò bè te,
dòò be mesàà, a ntú be kóo cēnti, ntò be sǎà.

29

Kuyie mpèúmè ku tammè

¹ Dafiti yènfè.

Díndi kéínkè kòbe déúkùnkònè Kuyie nyètìrì,
sántenè ku, kù ðeu mēè kpéí nke mòke muwērímu.

² Déúkùnnè ti Yiè nKuyie nyètìrì,
nínkúnè ku ìikè ku cēsààtè mièke.

³ Ti Yiè nKuyie nkpeínìmu, kuù te kè fetaafe pèú,
kè kù pèú metammè menie n yínkè,
kuù baké menédiemè.

⁴ Ti Yiè nKuyie nkuù pīèkù nè muwērímu,
ti Yiè nKuyie nkuù pèú metammè kperímè.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù pèú kè detekperè duò.
Ti Yiè nKuyie nkuù kèkíí Dimaa kó detekperè.

⁶ Kuù duó nkè Dimaa kó yetārè yǎnku kunaabiiku kōme,
kè Ediməo tǎrì yǎnku dipaanaabii kōme.

⁷ Ti Yiè nKuyie nkuù pèú kè fehǎãdeñfè yiè.

⁸ Kuyie nkuù pèú metammè kè dikpáà sánti,
kuù duó nkè Kadeesi kpáà sánti.

⁹ Kuyie nkuù pèú metammè kè detie nsánti,

kuù pèù kè tifáàtì yòrì dikpráà.

Ku cíètè miéke beməu kè bè tu ku yètìrì ndeu.
¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkuù do baké fetadiefè m̀nnì,
 kuù tu okpààtì sáà.

¹¹ Ti Yiè nKuyie nduó nha kəbe muwērímú,
 pã be mesàà, kè bè duó ndiwèi.

30

Kuyie nfòk̀nnemè Dafiti kòò kù sántí

¹ Dafiti yènfè bè do kpetírí Kuyie ncíètè ke diè nfè.

² N da sántí n Yiè nKuyie nha n dènnè m̀è kpréi ndifòtìrì miéke,
 a í yóu kè n dootitəbè n na ke yānku.

³ N Yiè nKuyie n kuónnè f́ nwe,
 kàa m miék̀nnè.

⁴ Kuyie nfóò n dènnení kudənkù
 n do dommú kufōti nku kàa n fònk̀nnè.

⁵ Díndi bèè t̀ nKuyie,
 ndiènnè ke déúk̀nko ku yètìrì,
 nsántínè ku, kù sà m̀è kpréi.

⁶ Ku miéke í ɔtí kè bo bonkemè,
 ku sàà mbo sáà ndi,
 yedabùò nhō mbo kuyuoku nku,
 kè dikúnwehni ntú diwèi.

⁷ N yèmmè do dò n fííkúmu,
 kè dèmarè í yó n nampe.

⁸ N Yiè nKuyie nè a kó mesàà nkpréi,
 f́òò do n kprénnè ditári kōme,
 di mm̀nnì ke m b̀tínné kè n yèmmè cààrè.

⁹ Kuyie n kuónnè f́ nwe,
 m báá nf́ nwe

¹⁰ Kàa n kùò á cōnte ba?
 Kàa n tanné kufōti a bo cōnte ba?
 Becírìbè bo na kénkraá ke da sántáà?
 Bè bo na kénkraá kénáá nha kó timómməntàà?

¹¹ Kuyie nha n kénté kè n kuó mmesém̀m̀,
 Kuyie nhá n teennè.

¹² F́òò dèite n yeñcaàrìmmè ke n duó ndiwèi,
 F́òò n dàtè kufòtònkù ke n dàtínné tibanyààtì.

¹³ N yóó ndéúk̀nkomu a yètìrì nè n yèmmè meməu,
 n yí yóó yóu m bo nda sántím̀.

N yó nda sántímu sáà.

31

Kuyie nkānkémè Dafiti

¹ Bedèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè.

² N Yìè nKuyie n sòrì fǒǒ borè,
báá yóu kè n di ifei bìtì,

a sàmu n deeté!

³ Kénté m bíékè, n deeté mecãã,
Fǒǒ yó ntú n kó dipèrì kperì, tecĕkpetè tèè n deerí.

⁴ Fǒǒ tu n kó dipèrì, n kó tecĕkpetè.

A nni nni ke n cĕmmú,
a yètìrì bo deuke mèè kpéí

⁵ Fǒǒ yó n denne bè n díí ntì cùtì,
ke yé fǒǒ n kãnkémè.

⁶ N Yìè nKuyie nh ãnné m máà a nòu mieke nke,
a tú Kuyie nku timómmṁnti yiè, fǒǒ n deeté.

⁷ A í dó bebəəféúbè,
n duó nfǒ nwe m máà.

⁸ N yóó nyãnkù nè diwèi ndi a sàà nkpréí,
a yàmè n sémmè ke banté n yeñcaàrìmè.

⁹ A í yóu kè n do n dootitəbè nòu mieke,
a n deetému kè n kèrì ke í yĕkù.

¹⁰ N kuó mmesémmè meyeñcaàrìmè mèè n deuté
n kòntì tìi bèitè kè n yèmmè yè,
kè n nuə nhòíté.

¹¹ N yóó kú meyeñcaàrìmè mieke nke,
n yóó deè m bie iyentotí mieke nke.
Meyei n dòò mè mèè dèite n wĕrímú,
n wĕrímú səmmu muù dèè.

¹² N kprantídèntəbè beè te kè m pɛetitəbè n sǎá
n dootitəbè beè te bèè n yé kè bè n yòte,
bèè n yàù kè bè n yòte ke cokù
n naá kukúmbocíríkù nku.

¹³ Bè n yé nhocí kōme mme,
n naá nkukúntaacíríkù nku.

¹⁴ N yo bè náántemè mme n kpéí kè kufɔwaá nni nhauté,
bè wĕnné beməu ndi ke n dónè meyei,
bè dàkemu ke bo n kuə.

¹⁵ N Yìè nKuyie, n duó nfǒ nwe m máà,
fǒǒ tu Kuyie ke n te.

¹⁶ N kpeti timəu ã fǒǒ nòu mieke,
n deeténe n kprantídèntəbè nè bèè ñ fĕũnko.

¹⁷ N cəuténè diwèi mí nha kóo tǒntì,
nè a sàà nkpréí n deeté.

¹⁸ N Yìè nKuyie m báá da yú kédi ifei,
benitiyeibe beè dò nké ì di ke dò yúó kékú.

¹⁹ Duó nké bèè nàá nsiyáàbìsì osààwè kpéí kè bè dò yúóó,
sipəə yembè nè mesenkùmè yembè nè sifeí yembè kè bèè cíéké.

²⁰ A sàà ndeu mediè mme,
benitìbè beməu wùómmu a dəərimè bèè da dé,
bè yĕmu a ãà dè bèè sòri a borè.

²¹ A bè sòri a borè nde ke bè kãnké beyeibe kó medíímmè,

kè bè bo a cĕtè, ke dĕtirinè iwátii.

²² N Yiè nKuyie nnè mutōmmú a n dōòmè mesàà,
mí n dootitabè do cĕtè wè bè ã pi mēè botí dihei.

²³ Dè do n dimu kè n yèmmè ndo n da dĕténè,
kàa me nkèè n kuōmmè ke da yu.

²⁴ Ndónè ti Yiè nKuyie, díndi ku kó besààbè,
ti Yiè nKuyie nkānkému bèè kù tū,
ke fĕũnko mediè nsifeí yembè.

²⁵ Kpénkūnne dimáà ke yáúkūnne di kōnti,
díndi bèè bùó ti Yiè nKuyie.

32

Kuyie nciĕ nwè mōkemè diwèi
¹ Dafiti yènfè.

Dè nnaati Kuyie nciĕ nwè o yetímè,
kù ũté wè o yei.

² Dè nnaati ti yiè nKuyie ntĕnke í kaànnè wèè kó meyei,
dè nnaati wèè yèmmè wenni.

³ N do í dáa dìi mōnni n yei nkè n wĕrímú mùu dèè,
kè n níí ntúú nke mífirì.

⁴ Ke yé a do m puotimè kuyie nnè keyènkè,
kè n wĕrímú dèè kè m mōté mupaakèntie kōme.

⁵ M me nda dáammu n yei,
n yí sōnne n yetímè,
m béimmu ke tú n cààrè, ke da dáa n yei,
nkàa mè nni nhūté.

⁶ Dè te kè besààbè dò nké nda báá ndimōnni sààrì.
Bá kè meyei tūðkení fetaafe diefe kōme mè báá bè nìnte.

⁷ Fōò tu n kó disòrì ke ã nni nkānké meháárimè mōnni,
M bo ndiè nke da sántí a n kānké mèè kpéi.

⁸ Kè Kuyie ndò:
N yóó da tiémmu ke da benke kuce a dò nkétūnne kù,
m bo nda duò nyitié ké nda wúó nsáà.

⁹ Báá yei ntesāntè nè sāmmarímú de kōme,
bè āà dè tisānkéndánti nè iwēi kè dè bo yie mbe kpeti.

¹⁰ Oyeiwe ã nfĕūrìmu mediè,
kè Kuyie nyári wèè kù duó nhomáà.

¹¹ Díndi besààbè nyānkunè Kuyie nkó kuce mieke, diwèi ndi bo.
Díndi bèè yèmmè wenni mpĕkùnè diwèi.

33

Ti bo ndièmmè ke sántí Kuyie

¹ Díndi besààbè dí mpĕkùnè diwèi,
ndéúkūnkonè ti Yiè nKuyie nyètirì.

Díndi bèè yèmmè wenni di kó diwèi ndi di bo nkù sántímè.

² Sāntenè Kuyie nè debémbénnè iwěĩ kperε,
sāntenè ku nè kubómbonku iwěĩ tepítè kòku.
³ Dentènè feyempànfè, mbiennè debémbénnè, pietenè ku.

⁴ Kuyie nnáàntì tu timóm̄m̄nti nti,
kè kù d̀̀̀ri dè tu demóm̄m̄nne.
⁵ Kù d́ timóm̄m̄nti nti nè d̀̀̀ wenni,
kè ku sàà mpìéké ketenkè.
⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù béi nkè keínkè d̀̀̀,
kuù duó nkè siwãã ànné.
⁷ Kuyie nkuù tí ndàméèrì kó menie,
ke mè ànné dèmarè máà.
⁸ Kutenkù kumou kòbe, ndénè ti Yiè nKuyie,
nkè benitìbè bemouu kù ỳ̀te.
⁹ Kù òò béimmu kè d̀̀̀ d̀̀̀,
kè kù béi nti tì d̀̀̀mu bàmbà.

¹⁰ Kuyie nkuù òò paa nyibotí d́ kédàò tì,
kuù òò caàrè benitìbè d́ tì.
¹¹ Kuyie nkuù d́ tì ò mbomu sãã,
kè ku yèmmè d́ tì mbo sãã.
¹² Dè nnaati kubotí ti Yiè nKuyie mbaké kù.
Dè nnaati ti Yiè nKuyie ntããté bè ke bè te.

¹³ Ti Yiè nKuyie mbo keínkè nke ke wúónnì benitìbè bemou.
¹⁴ Kù kàri ku kàri ndi ke wúó nkutenkù kòbe bemou.
¹⁵ Kuù bè d̀̀̀ meyèmmè bemou,
kù yému bè d̀̀̀ri dè demou.

¹⁶ Fehããp̀̀nnafe diefè feè í deerí okpààti,
muwèrímú mudiemù muù í deerí dik̀̀mbùò yiè.
¹⁷ Kàa yèmmè d̀̀̀ ntesāntè bo da deetè a sou nha máà ndi,
te wèrímú diemù í denninko onitì meyi.
¹⁸ Ti Yiè nKuyie nkuù me ndàke bèè kù dé be kpéi,
bèè bàa ku kó mesàà.
¹⁹ Ke bo bè deeténè mukúú,
kè dik̀̀nnì tanní bè nf̀̀ù.
²⁰ Tínti buó Kuyie nku kuù ti teénnè,
kuù tu ti kó kud̀̀p̀̀kù.
²¹ Ti yèmmè naatinè kù̀ku,
Kuyie nsàmu, ti ku nduó ntimáà.
²² Ti Yiè nKuyie nha sàà nní nti bonè, ti búó f́ nwe.

34

Kuyie ndènnemè Dafiti iyìèke

¹ Dafiti do d̀̀̀ omáa kuyèinkù okpààti Abimedeki ìkè,
kòo ò bèti kédeè kòo dentè feè yènfè nfe.

² N yó nsāntímu n Yiè nKuyie nsãã,
ku sãnni báa dèè n nùù mieke.
³ N yèmmè naatinèmu n Yiè nKuyie,
d́ndi besíntìbè nkém̄m̄nè n kù sãntímè kényãnku.
⁴ Di n wènnénè kè tí nsāntí ti Yiè nKuyie,

tí nwě nkédéúkùnkò ku yètìrì.

⁵ N yu Kuyie nku kè kù yie,
ke n deeténè n kó kukõmbòdoróo.

⁶ Kàa bòuté Kuyie, nha yèmmè meè òò cáte,
bá ifei ténke bá nda bo.

⁷ Kòò sénniwè kuó nti Yiè nKuyie nhõõ keèmu,
kòò deeténè meháárimè memou

⁸ Kuyie ntõnni dii bàa bèè dé ti Yiè nKuyie
ke bè deeri.

⁹ Yáákénè kèyà Kuyie nwennimè,
dè nnaati wèè kù duó nhomáà.

¹⁰ Díndi Kuyie nkó besààbè, nkù déné,
bèè kù dé demarè í bè dónni.

¹¹ Yeciricirè mōnnimu yè dó dè kè dikōnni yè pī,
demarè í dōnni wèè bùó Kuyie.

¹² M bí, kōtenèní kè n kènté,
kè n di benke di bo ndé meè botí Kuyie.

¹³ Kòò mōu dó mufōmmu,
ke bo nfoù kè dè naati,

¹⁴ o nóndenfè bá nnáá ntínáanyeiti,
ò bá nsounte.

¹⁵ Wèè déténe meyei,
kéndōori mesàà,
kénwàà nkunaatí ke kù bèti.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nwùómmu besààbè,
ke yo be dabùò.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nkprànnèmu beyeibe,
ke bo bè dèè ketenkè ínkè kè bèe yè mbe kprí.

¹⁸ Kè besààbè kuónnè ti Yiè nKuyie,
kù òò keèmu kè bè deeténè meháárimè memou.

¹⁹ Ti Yiè nKuyie mbonèmu bèè yèmmè cààrè,
ke deeri dè di bè.

²⁰ Meháárimè pèu tuòkùnímu osààwè,
kè ti Yiè nKuyie mme nhò deerinè me memou.

²¹ Ke dake o tùòti imou kprí,
kè bè báá kéeté o kǎù mari.

²² Meyei mmeè kù oyeiwe,
Kuyie nyóó kpetínnèmu bèè níí mbèè dòòri dèè wenni.

²³ Kuyie nkuù deeri ku tōmbè,
kù í yóó kpetínnè bèè sòri ku borè.

35

Kuyie nkòmmúmè ociri

¹ Dafiti yènfè.

Kuyie nhá kprànnè bèè òò kprànnè,
kédokénè bèè n dokùnè.

² Íté kètúóté kudòpikù kusámpókù nè kudiekù.
Cómú kè n deeté.

³ Youte a kprànni nè a cáúkù,
kébaao bèè n fèũnkò.

N náké fǒǒ tumè n dæetíwè.

⁴ Bèè dó ké n kuɔ ifeii bè pī nkè bèe kēke,
bèè n dónè meyei, ifeii bè pī kè bèe bóti be fǒnkúò,

⁵ kénaá ntiyontì kuyaakù tɔ tì.

Kuyie ntǒnni bè bèti.

⁶ Be ce naá ndibiinni kéanke,
kè Kuyie ntǒnni mbè bèti.

⁷ Bè sǒnté ke n dii ticùd̀ti nti,
ke n keù difǒ̀tìrì kè m bo do kékú.

⁸ Mèháárimèe bè dǎ́tè,
bèe ta bè díi ntìi cùd̀ti mieke,
kédo bè keù dii fǒ̀tìrì.

⁹ Kè diwèi ní nni mbo,
kè nní nyǎnku,

Kuyie nni nteenèmè kpríi.

¹⁰ N náánnè n yèmmè memou ndi,
ke tú òmòu í da dǒnnè fǒ̀ nKuyie,
fǒ̀ǒ ò dæeténè ocìrì wèè ò kpeh̀nìnè,
ke dæerí osénniwè nè bèè fèkù o kperε.

¹¹ Bè nàá mbè í yà tì nti,
Bè m̀ bèkú nyí yé tì nti.

¹² Kè n dǒd̀ri mesàà nkè bè n dǒd̀ri meyei,
kè m bo m máà.

¹³ N dootitǒbè ò mmə nkè n dáátí kufǒ̀d̀tǒnkù nku,
kébenke n yeñcaàrimè

kéboú dinùù kékék̀unne m máà kénsíi,
kémmbáá nKuyie nsáá,

¹⁴ kéndò n népo yoo n tebite, kè n yìikè ísòù,
kè n yèmmèe caàrè kéndò n yō ku.

¹⁵ Kè n do dii mǒnni bè né tí ké nni ndaú,
kéwǎnné ké nni ndǒori meyei,

kè bepd̀d̀bè n yí yé bè nni nnáá ntiyeiti.

¹⁶ Bèè í dé Kuyie nnè bèè daú benitibè

kè bè wǎnné ke n daú mediè,
ke maà nyebìè n kpríi.

¹⁷ N Yiè nKuyie nha yó nni nwúónkomaà?

N dæeténè be kó kuyonku,

bè tu yeçìrìcìrè nye.

¹⁸ M bo nda sǎntí ditìnni cuokè,
ké nda sǎntí kubotí diékù cuokè.

¹⁹ N dootitǒbè bá nyǎnku n kpríi,

bèè sǒnté ke n níi bè bá nni nhũ̀nnè inuɔ.

²⁰ Bè í náá ndiwèi kó tináànti bitì!
Bè dàkii ke bo dǒd̀ meyei mme dihei kó benitisààbè.

²¹ Ke aari tinù̀tì ke tú: Àa ti da yàmu!

²² N Yiè nKuyie nha wúómmu dèè dǒd̀ri,

bá ncíéké, bá n dǎ́ténè.

²³ Kuyie nyíté ké n kónné!
N Yiè nKuyie nhente kékpa n kpànnì.

²⁴ N Yiè nKuyie nha wennimu,
n kónné kè bè bá nni ndaú.

²⁵ Bá yóu kè n dootitòbè dò:

Tóò! Ti do me ndó,
ti ò maankomu.

²⁶ Bèè do n dónè meyei nke yānku,
ifeii bè pī nkè dèe bè di,
ìi pī mbèè yèmmè do dò mbè m pēēté,
kè bèe kēke kè ifeii bè pī.

²⁷ Bèè yé nyí dòòmè meyei,
be yèmmè ínaati,
kè bè mbonè kunaatí
kénnaá nsáá ke tú:
Déúkùnnè Kuyie nyètìrì kùù dó ku tǒntì kó mesàà.

²⁸ Mí mmómumu m bo nnáá nha wennimè,
m bo nda sántí sáá.

36

Ti Yiè nKuyie mborè nde mufòmumu bomè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè ti Yiè nKuyie nkóo tǒntì Dafiti yènfè.

² Oyeiwe náá ntì tìl n yóu,
ò tu dè ò bo ndé ba nkpréi Kuyie?

³ Ò tá omáà ndi,
ò í dó kébanté o yei nké mè yete.

⁴ Ò m̀̀ke siyáàbìsì nsi ke sóú,
ò í dó kébanté mesàà ntúmè.

⁵ Kòò duò wè ntotí o yèmmè meyei nkpeti máà,
ke tū nkuce yeiku,
ò í yóu meyei.

⁶ Ti Yiè nKuyie nha sàà mmànnè tiwetì nti,
a d̀̀orimu a b́́ei ntì kè dè feí tiwetì k̀̀me.

⁷ A wetí kè dè deumu ke m̀̀nnè a t̀̀rè,
kàa beéntì c̀̀mpúri dif̀̀tìrì k̀̀me.

Kuyie nkuù teénnè beǹ̀tìbè nè tikpas̀̀ntì.

⁸ Kuyie nha sàà nwenni mediè mme.
Beǹ̀tìbè dié́ké a fieti déè mme.

⁹ Bè yo nha cíè̀tè sàà mmè ke sànnè,
kàa bè ǹ̀inko a sàà nkó kukó.

¹⁰ F̀̀s̀̀ò tu mufòmumu k̀̀nnì,
f̀̀s̀̀ò ti duò nkuwenniku.

¹¹ A sàà nní mbonè bèè da yé,
kàa nkómmú bèè yèmmè wenni.

¹² Báá yie nkè tep̀̀tè yiè nni nninte,
báá yóu kòo yeiwe nni mbeti.

¹³ Bèè d̀̀òrì dèè í wenni bè duòmu,
bè domu bè í yóo na kéíté.

37

Ti bo mbúómè Kuyie

¹ Dafiti yènfè.

A miéke bá mpéi beyeibe,
a bá nyáá mbèè d̀̀̀̀ri meyei.

² Bè yóó kpeímu mecãã ntimúti kōme,
kémóté tifããti kōme.

³ Duó nhamáà Kuyie nkéndɔ̀̀̀ri d̀̀̀̀e wenni,
mbonè kunaatí dihei kù da duó ndi.

⁴ A yèmmè nnaatinè a Yiè nKuyie,
kù bo da duó nha yèmmè d́́ d̀̀.

⁵ Duó nhamáà a Yiè nKuyie,
ké nkù bùó,

kè kùu pí mmutōmmú,

⁶ kéfei nha borime sààmè kuwenniku kōme,
kéfei nha kó timómmɔ̀nti diyie ò ncómmú yeyo ke d̀̀mmè.

⁷ Ndò nyúóó Kuyie nyìkè ke kù kèrmú,

a miéke bá mpéi wèè kperε yíé,

a miéke bá mpéi wèè d̀̀̀ meyei nhò tãáté ke bo d̀̀̀ mè.

⁸ Yóu kunaupíé,

yóu kemietonnikè,

a miéke bá ncóú,

d̀̀ ce mmeyei mme.

⁹ Kuyie nyóó deitemu bèè d̀̀̀̀ri meyei,

kè bèè kù duó mbemáà kè bèε tieke dihei.

¹⁰ D̀̀ kraá sámp̀̀ nwe kè beyeibeε deè,
kàa wammú bè do borè a báá yà òm̀̀.

¹¹ Bèè yèmmè boo kè bèε tieke dihei,

kémbonè kunaatí nè diwèi mómmɔ̀nni.

¹² Onitiyeiwe wèè wantinè osàù meyei,

ke méiri o ǹ̀̀tè.

¹³ Kè ti Yiè nné ò wùó nke daú,

ke yé o yiè duunnímè.

¹⁴ Benitiyeibe bèè kpàte be kpàrise,

ke deenko be tãnnè,

ke bo dokénè ocìri nè osènniwè,

kékuo bèè borime wenni.

¹⁵ Be se yóó kónté kékúú be dire nye,

kè be tãnnè kéké.

¹⁶ Desámp̀̀rè wèè wetí ò m̀̀ke d̀̀ wenni ke p̀̀̀̀tému beyeibe péu kó tikpàti,

¹⁷ Ke yé Kuyie nyóó p̀̀ntemè beyeibe w̄́rímú,

kénto besà̀̀bè.

¹⁸ Kuyie nyému bèè yíé nku kuó be we mà̀̀mè,

kù yóó bè duó ndè yó ntú be kperε nde sá̀̀.

¹⁹ Kè dim̀̀nni yeiri t̀̀̀kení ifei báá bè pí,

bá kè dikònnì bo bè nyo nke sànnè.

²⁰ Beyeiɓe yóó kúmu,
kè Kuyie ndootitòbèe pɛ̀ɛ̀tè mutepóó nkɔ̀me kènaá nkuyukú.

²¹ Oyeiwe ã̃ pentɛ ke báá téñné,
kòo sà̀wè yie m̀ke mesémmè ke p̃ā.

²² Kuyie nd̀d̀d̀ bè mesà̀ m̀bèè yóó tieke diheì,
kè k̀u beti k̀ c̃̀s̃̀ bè.

²³ Kè Kuyie mp̀ensirì oǹit̀ borime,
kuu ã̃ duó nkòò nkéri ke í ỹ̀è̀k̀.

²⁴ Kòò do ò bá nduó,
Kuyie nkuu ã̃ pí nho ǹut̀è keyíí.

²⁵ Nè m̀ bẽmmè ke ỳa kóténè,
n yí ỳa Kuyie mb̀ontóo dè osà̀,
yoo ò yaàbí mmúóte dè mudii.

²⁶ Osà̀ m̀ke mesémmè m̀me s̃̀à,
ke penni o k̀pere betòbè,
kòo yaàbí péú de kó mesà̀.

²⁷ Yóo meyeyi nkénd̃ɔ̀ri mesà̀,
a yaàbí bo m̀bo s̃̀à diheì.

²⁸ Kuyie nd́o timómm̃anti nti,
k̀u í buɔ̀nko bèè k̀u t̃.

K̀u bè bà̀amu s̃̀à,
k̀u yóó deite benitiyeyiɓe yaàbí nyi.

²⁹ Kè besà̀b̀èe tieke diheì,
ké ndi bo s̃̀à.

³⁰ Osà̀ ñá mm̃eciì nkó tiñaànt̀i nti,
t̃i ỹ̀è̀ñí o ǹu k̀ t̃i wenni.

³¹ Ò d́o Kuyie nkuó nyi,
ke yennínè omáà meyeyi.

³² Oyeiwe ã̃ ndímu osà̀,
ke d́o kóò k̀u.

³³ T̃i Ỹ̀è̀ nKuyie nh̃̃ ì nyóu kòo sà̀u ta oyeiwe ñu miɛke,
kè bè ò bek̀nè k̀u báá yóu kè bèè ò k̃p̃etíñé.

³⁴ Mbúó Kuyie nke t̃u nku kó kuce,
k̀u bo da déúk̀unne k̃a tieke diheì,
kéyà k̀u d̀itemè benitiyeyiɓe.

³⁵ N ỳamu onitiyeyiwe m̀d̀te dè muw̃erímú,
ke s̃̀entè mutie s̃̀ù̀m̀ k̀me,

³⁶ k̃é̃p̃̃t̃́o ò téñke í ndè k̃p̃á,
kè nh̃ ò wammú n yí ò ỳa.

³⁷ Nwúó nwèè t̃u Kuyie nkuó nè osà̀,
de kóo ñit̀ botí ã̃ dent̃enè mesà̀ m̀me.

³⁸ T̃i Ỹ̀è̀ nKuyie nyóó kùmu benitiyeyiɓe,
be wuə nyí yó nk̃p̃á.

³⁹ Ti Yìè nKuyie nkuù dɛerí besààbè,
ke bè kǎnké meháàrìmè mǎnnì.

⁴⁰ Kuyie nkuù bè teénnè, ke bè dɛerí,
ke bè kǎnké benitiyeyibe ke bè dɛerí,
ke yé bè sòrìmè kuù borè.

38

*Omu*onti wèè banté o yei nhò bàámmè Kuyie

¹ Dafiti yènfè bè diè nfè ke denniní Kuyie nkpréí.

² Ti Yìè nKuyie nha bá n fěũnnè kemieke,
bá m puotínè kunaupíé.

³ A pie nduò n yínkè nke,
kàa nacèkuute duò n yínkè.

⁴ N kǎntì mieke ténke í pí,
a mieke n cóú mmèè kpréí.
N kúù yèè bǎké n yei nkpréí.

⁵ N yei mmèè deuke ke m pēēté,
mè n yǎntemu ditou cě́éřì kǎme.

⁶ M muò nyèè ānné imañcírí,
yè pǎǎkemu n yeìntì kpréí.

⁷ Kuyonku kuù ò na ke m pùtínné mediè,
kè n yèmmè cààri yewe yemou.

⁸ N kǎntì tìi còú,
dèmarè ténke í pí n kǎntì mieke.

⁹ N yí mǎke muwēřímú,
n kǎntì kèété kéétému,
n yèmmè mèè cààrè kè n kuò nke mítìrì.

¹⁰ Kuyie nha yému n dó dè,
a wúómmu n dabònnì.

¹¹ N kǎmbùòtì tìi duò,
kè n wēřímú dèè,
n nuò nténke í wúó.

¹² N népobè nè n neitinè bè n kentému,
n kǎbe n yentému nh áàrìmè kpréí.

¹³ Bèè n dónè mukúú mbè n dii timátì nti,
bèè n dónè meyei nkè bè n sǎá,
bè ò ntúú nke náante n kpréí nke.

¹⁴ Mí n naá ndiònnì ndi, n ténke í yo,
n naá nwèè nónndenfè dàri wènwè n yí náá ntìmatì.

¹⁵ N dò ndiònnì ndi,
n yí téninko timatì.

¹⁶ N Yìè nKuyie m búó fě nwe,
Kuyie nfóò n te,

fǒǒ yóó n teennè.

¹⁷ Bǎá yóu kè bè nni nyānkunè,
n dǎ kédò dì mǎnnì, bǎá yóu kè bè n na.

¹⁸ N tǎǎnnè m bo domè mme,
mefǔtímè í iiti m borè.

¹⁹ N yiemmu n caàrimè,
kè n yei nni nkǎǎnnè.

²⁰ N dootitǎbè kǎntì naatimu kè bè kpeínì,
bèè n nì ndetetirè bè sūmu.

²¹ M bè dǎǎri mesàà mme kè bè n tǎǎnìnkò meyei,
ke n kpannè n dǎǎri mèè kpéí mmesàà.

²² N Yiè nKuyie mbá n dootóo,
bá n détenè, Kuyie nfǒǒ ò te.

²³ Kǎtení mecǎǎ nké n teennè,
fǒ n Yiè nKuyie n kóò deetǔwè.

39

Wèè fǔǔrì ò bàámmè Kuyie

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè Yedutunni kpéí.

² N yèmmè do dò n yó ndakemu n dǎǎrìmè kpéí,
ke bǎá béi ntimatì kéyeté,
kémmuti táu oyeiwe ìkè.

³ Mèmmè kè nni ndò nyúóó ke dò nkáré ke í mmǎke diwèi,
kè n fǔtímè né dǎke deuke.

⁴ Kè dè n cǎú m mieke,
kè iyentotíi n tǔò nke dò mmuhǎǎ,
kè n dentenè m bo béímmè.

⁵ N Yiè nKuyie n náké n fǒmmu mamè,
n náké n we kraá yèdè,
kè m banté n yí kpeínìmmè.

⁶ A n duó mmùù fǒmmu mǎnnè tenòutè pǎkùmè mme,
n we í tǔòke dèmarè a ìkè,
a borè onìtì dò mmuyaá mmu.

⁷ Onìtì dǎnnè medéè mme ke firì,
ò àrìmu ke dò mmuyaá
ke waà ntikpàtì ò me nyí yé wèè yóó tì tieke.

⁸ N Yiè nKuyie, n kèmmú we?

Fǒ nwe m búómè.

⁹ N deeténè n yei,
bǎá yóu kè tiyèntì nni ndaú.

¹⁰ M muti táu nwe,
n yí náá nkéyé dè bonímè fǒǒ borè.

¹¹ N yóu tiyǎtì,
a m puotì kè n duòmu.

¹² A ò mpuotì onìtì koò tiè nho yei nkpeí nke,
ke dò nyibié ke caàri ò dǎ dè mediè.

Onìtì dò mmuyaá mmu.

¹³ N Yìè nKuyie nkénté m báammì nè n sáútìi,
m bá nkuò nkàa cíéké,
n tú opòò nwe a borè ke yóó pèēté n yembè kōme.

¹⁴ N yóu kè nh òmpè kè n yèmmèe narike
kè n né na kékpaake.

40

Dafiti dómè bèe banté Kuyie nhò dòò dè

¹ Bè dièmmè Dafiti yènfè.

² M bòúté Kuyie nku kè kù cuonní m bíékè
ke kèè n dabònnì,

³ ke n dènnení difòtìrì n na nku dìi mièke,
ke n fùúté disàù mièke,

ke n cònné dipèrì ìnkè,
ke kpénkùnnè n tààke,

⁴ ke ànné n nùù feyempànfè,
ku sānni kōfe,

besúkùbè bo kù yà ké kù depe,
ké kù duó mbemáà.

⁵ Dè nnaati wèè duó nhomáà Kuyie,
wèè í tū nsipòò yembè,
nè siyáàbìsì yembè.

⁶ N Yìè nKuyie nha pí mmùù tōnsààmù ti kpéi mmù sūmu,
a dó kédòò tì ti kpéi ntì sūmu,
òmòù í da mànnè a tōmmú sūmu,
m báá na kénáké mù màmmè.

⁷ A dó dè í tú bè bo nda feumè iwūō yoo yepārè,
n tì bantému,
a í dó bè nda feu iwūō ke tuò nyewūōtòrè ìnkè,
yoo bè da feu ì meyei ncíèmmè kpéi.

⁸ De mōnnì ndi n yímè: Nte mí,
tì wàri n kpéi nyikuó pátìri mièke ke yèmmè.

⁹ Kuyie n dó kényie nha kpeti nti,
a kuó bomu n yèmmè mièke.

¹⁰ N nàkému ditìnnì cuokè a sàà,
n yí muti n nùù, n Yìè nKuyie nha ti yému.

¹¹ N yí sòrì mesàà nha n dòò mè,
n náámmu ditìnnì dierì mièke a tú mè n deetìwè ke wenni,
n yí sòrì a sàà nnè a kó timómmònti

¹² Kuyie nha yó n kuómmu mesémmè,
a sàà nnè a kó timómmònti deè m bàà sáà.

¹³ Meyei mmèè n tùòkùnì tipîti timòu mè í mōke mè màmmè,
n yei mmèè n tū m mè òunèmu,
mè sūnèmu n yùtì,
n kōmbùò yèmu.

¹⁴ Kuyie nyàà n deetè!

N teennè mecãã.

¹⁵ Bèè n dónè mukúú bemou ifeii bè pĩ nke bèè sínné,
bèè n dónè meyei mbèè bótí nè ifei.

¹⁶ Dèè di bèè n ti mudaá,
ifeii bè pĩ.

¹⁷ Dè nnaati bèè waà nKuyie,
kè diwèi mbè bo.
Bèè dó medeetímè,
bè ntú sãã: Kuyie nkuù deu.

¹⁸ N tú ocìrì nwe, osénnìwè,
N Yiè nKuyie nné yému n kpéí,
Kuyie nfóò tu n kóo teentì,
n deetíwè, báá watení!

41

Bè fẽũnko wè bàámmè Kuyie

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Dè nnaati wèè dàke beçìrìbè kpéí,
kè meháárìmè ò tùðkení Kuyie nhõ ò dènnemu.

³ Ti Yiè nKuyie nhõ nhò kãnkému kòo ífòù,
kédi kunaatí ketenkè mieke,
kù ðõ í nyóu kòo dootitòbèè ò na.

⁴ Kòò mọ nke duó Kuyie nhõ nhò bààmú,
ke yáúkùnkò o kòntì o muəndóù ínkè.

⁵ Mí nhõ yí: N Yiè nKuyie n kuó mmesémmè
ké m miékùnnè n da yeténèmu.

⁶ N dootitòbè nàámmu n kpéí nke tú:

Ò yóó kú ðmmònnì?
O yètìrì yóó kpánné ðmmònnì?

⁷ Be mieke kòò mọù kòtení ke n yà,
ò nni nwátìrì,
kétò siyáábìsì káyènnè képité.

⁸ N dootitòbè ðõ tímmu kénwéú n kpéí,
bè náante n kó meyei mme.

⁹ Bè tu dèè n tùðkení dè í tú desààrè,
bè tu n domu ke ténke í yóó íté.

¹⁰ Kè n népo mómmuə n tá wè,
nè wè ti wè nke yo, wèè kònté ke n cuùtì.

¹¹ N Yiè nKuyie n kuó mmesémmè,
n yí nkè m bè fòó mbè n dòò dè.

¹² N yóó banté a n kómmúmè,
n dootitòbè n yĩèke dìl mònnì ndi.

¹³ A yó nni ntò n yíé mmèè kpéí nke a kuó,
kè nni mbo a borè sãã.

¹⁴ N Yiè nKuyie nyIsidayeeriβe dajú nkù,
a yètìrì rídeu kè tí nda sãntí sãã fò nnè mutòmmú a pí mmù,
ke yó mmù pĩ nsãã,

kè dè mme ndò. Ami.

YESĀĀ MPÁTÍRI DIDÉRI

42

Bè pī nwè ke kònnè ò yáámmè Kuyie nciētè
(Yesāā 42-72)

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Kodee bí yènfè.

² Áú Kuyie!

Teyúótè yáá mmèè botí menie,
memme n wènnì da yáámmè.

³ Kuyie nha bomu kè n da yáá
sinéyēĩ bo wè yáá mmè menie.

N tati òmmònnì a cíētè miēke, a borè?

⁴ Keyènkè nè Kuyie n nōnnietì tì tu n kó mudìi,
kè bè m bekú sáà ke tú:
Kuyie nha tũ nkù bore?

⁵ Nh ǝǝ dentení n do ǝ nneínè diì mōnnì kunitisúkù,
ke bo fenafè ìkè,

kè ti kōri Kuyie nciētè dibanni,
ke diènnè diwèi Kuyie nkó yesāā ke n yèmmè meè càrè.

⁶ N yèmmè bo càrè ba n kpéi
nkè nní nsáútí?

N yó mbúó Kuyie nku ke ku nsāntí,
kunku kùù tu Kuyie n dēetiwè.

⁷ N yèmmè meè càrè nè tì n tùòkùní,

kè n dèntení a kpéi
m bo kè Suditēē nè Ediməo tārì,
nè Mitisea kperi ye borè.

⁸ Fǝǝ duó nkè ikó nhuuti,
kè me nnie nní nyetì kè metēmè tùòkùní,
kè yenéfinfirè n dàtinné ké n diu páíí.

⁹ Ti Yiè nKuyie nhá n dǝǝ mesàà nkuyie mmònnì,
kè nní ndiè nkeyènkè a kó yesāā,

ke da báá, fǝǝ nKuyie nkùù te kè n fòù.

¹⁰ N náá nKuyie nku, kunku kùù tu dipèrì diì n kǎnké.

Dè yíme kàa n yè?

Ba nte kè n fòùnè meyeñcààrìmè?

Dè dōmmè kè n dootitǝbè ñ na?

¹¹ N dootitǝbè beè ā ke n sáá,

kè n kúǝ kèété kéété,

bè m bekúmu sáà ke tú:

Kuyie nha tũ nkù bore?

¹² N yèmmè bo càrè ba nképéi nkè nní nsáútí?

N yó mbúó Kuyie nku ke ku nsāntí,

kunku kùù tu Kuyie n dēetiwè.

43

¹ Áú! Kuyie nha n kónné,
cómú n f̄tìrì kékpannè bèè kpa onìti kó mesémmè,
siyáàbisí yembè nè besòumbè.

² Kuyie nf̄ṣṣè tu wèè n kánké,
dè yíme kàa n yóu?
Ba nte kè n f̄dùnè meyeñcaàrimè?
Dè dòmmè kè n dootitòbè n na?

³ Duó nkè kuwenniku nè timómmonti kè dè n niité,
ké n kàtenè a tāsàari,
a cíētè borè.

⁴ Kè n tóónnè a wūḍtònni,
kè n da tóónnè f̄ṣṣè nha mómmuò nwèè tu n wèi,
kétuóté n kùtìdùkù kényānku,
ke da sāntí f̄ṣṣè nKuyie.

⁵ N yèmmè bo caàrè ba nkprí kè nní nsáúti?
N yó mbúú Kuyie nku ke ku nsāntí,
kunku kùu tu n deetíwè.

44

Kuyie ndootóomè ku kàbe

¹ Bedèmbè kóo kóti dièmmè Kodee bí yènfè.

² Ti kèèmu nè ti to,
ti yembè ti nàkému a do dḍḍè
dimònni kótìrì mieke.

³ F̄ṣṣè bèti ibotí ke kàanne ti kòku,
ke poté ibotí kè bè kàri ke pité.

⁴ Dè í tú nè be kpàrise nye be tiekemè diheì,
dè í tú nè be wērímu mmu bè namè,
nè a n̄yḍnkperì ndi be namè

ke yé a do bè kòmmúmè
a bè dḍḍè mēè kpéi.

⁵ N Yiè nKuyie, nf̄ṣṣè tu nkóo kpàtì,
f̄ṣṣè ṣṣè duó nkàa kàbe na.

⁶ F̄ṣṣè te kè ti bèti ti dootitòbè
nè a kó diyètìrì ndi ti naumè bèè ti dokùnè

⁷ n yí tá n tām̀m̀m̀ mmu,
n siè dii í deeri.

⁸ F̄ṣṣè ti deerínè ti dootitòbè,
ke feik̀nk̀o bèè í ti dḍḍè.

⁹ Ti Yiè nKuyie nti p̄t̄inè a yètìrì ndi yewe yem̄u,
ke da sāntí s̄ā.

¹⁰ Nè memme kàa ti yete
ke ti ānné ifei,
a ténke í niènnè ti kó behāp̄òmbè dikpànni.

¹¹ F̄ṣṣè duó nkè ti cok̀u ti dootitòbè,
kè bèè ti ní nkè bè eí ti kperè bè dḍḍè.

¹² F̄ṣṣè bè nti duó nyiwūḍ bè k̀d̀u ì k̄m̄e,
ke ti cíenke kè ti taà yehèkè teyè.

¹³ A fiiti a nìtìbè mbe detetìrè
a bè fiiti fààrè fààrè nwe.

¹⁴ Kε yóu kè ti cēpēetītōbè ti senku,
kè bēè ti tókénè kè bè ti daú.

¹⁵ Fṣṣṣ duó nkè ibotí ti diè,
bè ti daúmu ke éúrò.

¹⁶⁻¹⁷ Nh ð nkè n kèè n kprantídèntōbè tammè ifei ì ð mpí
kè m pi n yìikè,
nh ð nkè n yà n dootitōbè bēè ti sáá nke ti wénnì
ke dó képeite nh ð senkèrì mmáà ndi.

¹⁸ Dende kó dimàà ti tùòkùmmu ti me nyí da yè,
ti í yete a taummè.

¹⁹ Ti í wèè te ti fōnkó,
ti í yóu kuce a ti benkú kù.

²⁰ Kàa né ti kùò sikpamṓ mieke,
kè mukúú nkó dibìnnì ti dàtínné.

²¹ Kè ti do nda yè, fṣ nKuyie,
kè ti do ntùnne yebòkè,

²² a na nyému,
ke yé a yémè onìtì yèmmè dòmmè.

²³ Fṣṣṣ kpéi nke kè bè ti dó mukòù yewe yemou,
ti do ntipièti tì bo tìnti mukòù kpéi.

²⁴ N Yiè nKuyie, ente! Ba nte kàa duó? Ente!

Báá ti òntóo sáá.

²⁵ Dè yíme kàa ti sòrìnè?

Ke yè mbè ti yommè nè muwērímú mmu ke ti fṣṣṣnko,

²⁶ kè ti yèmmè cààrè kè ti duó mutáá mmieke,
ke cāānko ketenkè.

²⁷ Íté ke ti dēté! Nè a sàà nkpréi nti coo.

45

Okpààti potúòmù yènfè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Kodee bí yènfè nè tibómbonti. Fecanyènfè.

² Tináansààti tì doorí n nùù.
N dó kékeuté feyènfè nfe okpààti kpéi,
n yóo dèntè feyensààfè nfe
opátíwāàti sààwè ðṣ duókémè o pátíri.

³ A wenni ke pēēté benìtìbè bemou ndi,
kàa náàntì naati.

Dè te kè Kuyie nda dòò mesàà nsáá.

⁴ Okpàriteu túóté a siè
dèè tu a sànni nè a yetidieri.

⁵ Túóté a tām̀m̀m̀u kékété
deke a sántè,
kpa ntimōmmōnti kpéi,

kónné beçrìbè.

Kónné bēè naati.

A wērímú muù yó nte kàa na dikpànnì dièri.

⁶ Nè a penyómmè mme a yóó buómmè ibotí,
okpààtì, a yóó me nkuwè a dootitabè.

⁷ Dikpààtikàrì Kuyie nda duó ndì yó mbomu sáà,
a baké nè timómmənti nti.

⁸ A dó timómmənti nti, a í dó meyi,
deè te kè Kuyie nha Yiè nda tãáté a kəbe mieke
ke waare a yuu mekùò,
ke da dòò diwèi.

⁹ A yààtì ã tudààribè bè tu bè mírì nè adòwéè nè kási
bè kó kufòòku nku,

kàa cíètè sàri yepápanì nkó tisàti kè bè bie
debémbénnè a cíètè kè dè da naati.

¹⁰ Bekpààtisapàmbè beè òò dá co,
onitipokpààtì ò ncómmú a píku nku ke sàri
mesəə nsààmè kó tisàti.

¹¹ N kóo sapàà, nkénté mesàà nkékeè!

A ténke bá ntoti a yèmmè a botí kəbe nè a cíètè kəbe kpéi.

¹² Okpààtì da dó mediè mme a wenniku kpéi,
ò tu a yiè nwe, nnínkú o ìkè.

¹³ Tiiri èi kəbe bedítikpààtibè yóó da wammú nè
yepãrè nye.

¹⁴ Okpààtisapàà mbo tekpààticíètè nte ke wenni
ke dáátì tiyaàsàtì tìi dùòkenè musəəpààkómmú.

¹⁵ Kè tì kpè nke kpè mmeòrìmè mebotí mebotí,
kè bè ò tatinè okpààtì borè kòo dúòbè ò urí.

¹⁶ Kè bè mbè urí ke yānku nè diwèi kətannenko
okpààtì cíètè.

¹⁷ A bí ìi yóó səəté a yembè kpàtì,

kàa ì baá nkè ì mbaké kutenkù kuməu.

¹⁸ N yó nnáammu a kpéi nyidapunteí iməu,
kè benitibè beməu nda sántí sáà.

46

Kuyie nti bonèmə

¹ Bedèmbè kóo kóti dìèmmè Kodee bí yènfè ke biennè debémbénnè metammè
medaamè kperε.

² Kuyie nkuù tu ti kó disòrì mómmənni,

kuù ti duò mmuwèrímú,
kuù ti teénnè meyeñcaàrìmè mənni.

³ Deè te kè tí í yīèkù, bá kè ketenkè au,
kè yetārè duò dàméèrì mieke.

⁴ Bá kè menie nkpa nke kóonko ke puotì yetārè
kè yè sánti.

⁵ Kukó nkuù pūò nKuyie nheì,

ke duò ndiwèi Kuyie kùù baké kéínkè nè ketenkè ku èi sààrì mieke.

⁶ Kuyie mbomu de kó diheì mieke,
kè di yó nfííkú teii, kuù di teénnè dikúnweñni sèi.

⁷ Ibotí ìi kuò nkè yekpààtiyò sánti,
kè Kuyie mpéú metammè kè ketenkè pùò.

⁸ Ti Yiè nKuyie Mpakadaa wèè baké demou,
wè ti bonèmu,
Kuyie nSakòbu do tū nkù tu ti kó tecēkpetè nte.

⁹ Katenèní káyà ti Yiè nKuyie ndòò dè,
kù càkemè kutenkù.

¹⁰ Kuyie nkuù còmú dikpànni kutenkù kumou duómè,
kè kékí detännè nè yekpāā, kè cóunko sikpàriséí.

¹¹ Kè náá nke tú: Yínè só kébanté mī
túmè Kuyie nke baké ibotí nè kutenkù.

¹² Kuyie nkùù baké demou kù ti bonèmu,
Kuyie nSakòbu do tū nkù tu ti kó tecēkpetè nte.

47

Ti bo déúkunkomè Kuyie nhokpààti dièwè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Kodee bí kó didèntìnni kó feyènfè.

² Ibotí imou, mpéúnè di nou,
ndiènnè diwèi kè sántí Kuyie.

³ Ti Yiè nKuyie nkùù baké kéinkè nè ketenkè kù duò tikòmbùàti nti,
kuù tu ketenkè kemou kóo kpààti dièwè.

⁴ Kuyie nkuù duò nkè ti na ti dootitòbè
kuù te kè ti nò nyebotè.

⁵ Kuù ti tãāté ti yóó tieke dè tínti ku kòbe,
ti yèmmè naatinèmu ti yóó tieke dè,
tínti Sakòbu yaàbí kù dó bè.

⁶ Kuyie ndèèti Siyōō nwe kè bè kù sántí,
kè eu ditāteheù kè kù kèrí.

⁷ Nsāntínè Kuyie! Nsāntínè ku!
Nsāntínè ti kóo kpààti! Nsāntínè we!

⁸ Kuyie nkuù tu ketenkè kemou kóo kpààti,
ndiènnè kè kù sántí.

⁹ Kuyie nkuù baké yebotè,
kè kari ku kpààtikàrì sààrì.

¹⁰ Kutenkù kó ikpààtibí,
wènnénèmu Kuyie Abarahamu do tū nkù kòbe,
Kuyie nkuù te bekpààtibè bèè baké kutenkù,
kuù te kutenkù kó bekpààtibè,
kuù baké demou.

48

Okpààti dièwè èi kó tináànti

¹ Feyènfè Kodee bí kó didèntìnni diè nfè.

² Ti Yiè nKuyie ndèumu, Kuyie nkuù dò mbè nkù sántí
ku èi, ku tāsààrì ínkè.

³ Siyōō tārì kubakù youú bíékè okpààti dièwè èi.
Di wennimu kè dè naati kutenkù kumou di kpéí

⁴ Kuyie mbomu ku kpààticíètè mieke Siyōō,
Kuyie nkuù tu ti kó tecēkpetè.

⁵ Bɛkpààtìbè bɛè wěnné ke dàke,
bè bàátímu ke bo kpànnè Siyǎǎ.

⁶ Ke yà Siyǎǎ kè dè bè pī nkufōwaa,
kè bè yàte ke coké.

⁷ Kè be kǎntì aá dende bàmbà,
nkupɛitáyonku ǎǎ pí nhonitipòkù kòò nkpeutímè.

⁸ Ke dò ndiyiè yìèní kèè bíékè kó kuyaakù kuù pùò Tadisi kóo bàtòòbè diebè.

⁹ Ti kèè dè ti de nyà. Kuyie Mpakɛdaa èi,
Kuyie nheì, kuù dì kpénkùnnɛ sǎǎ.

¹⁰ Kuyie nti wète ke yaumu a sàà nha cíètè mieke.

¹¹ Kuyie nha yètìrì pitémè kutenkù,
a sǎnni tùòkemu itemmànke,
kàa bekù ke dè sié.

¹² Siyǎǎ tǎrì kɔbe, nyǎnkunè!
Kè dè nnaati Sudaa ekè kɔbe
Kuyie mbeéntì kpéí.

¹³ Fiténè Siyǎǎ èi
kaannè o dèrè màmmè.

¹⁴ Ke wénté o duotí káyà o cǎkperí,
kéna kénáké di yaàbí,

¹⁵ ke dò: Kuyie nkuù ti te ke yó nti ni nè ti kúúko.

49

Onitì báá na kédonté mufòmmu

¹ Bedèmbè kóo kòtì dièmmè Kodee bí kó ditínni diè nfèè yènfè.

² Díndi benitìbè, kénténè,
kutenkù kumɔu kɔbe keèè:

³ Besámpóbè nè benitidiébè, bɛkpààtìbè nè idawaá kèèè.

⁴ N yóó b́ei mmeciì nkó tináaàntì nti,
n totí tì n yèmmè mieke tisààtì nti.

⁵ N yóó totí n yèmmè mme yekotinò ínke
kéndiè nke náá nyè tu mù ke biennè n kùtidùkù.

⁶ Ba nte kè m bo nyíèkù meyei nni ntùòkení dìi m̀nni?

Benitiyièbe n cǎètè dìi m̀nni ke bo n caàrè?

⁷ Bè tá be kperɛ ndɛ,
bè p̀tìnè be kpàtì nti.

⁸ Onitì báá na kédonté otàù fòmmu,
yoo wèè yietí Kuyie nho mómmuɔ nho donti.

⁹ Onitì fòmmu donku yóumu,
a keté ke báá na.

¹⁰ Òmòù báá na kénfòù sǎǎ,
òmòù í yóó yenténè kufòti.

¹¹ Ti yaumu mecii nyembè kōmmè,
tiyèintì nè tidìèntì kè bè múnke kō,
kè betòbè tóù be kperɛ.

¹² Kè be fòti naá mbe cǎí sǎǎ kpesi.

Be yèmmè do dò mbe cǎí yó mbomu sǎǎ

bè yó mbo siì miεke sãã,
bembe bèè do duò mbe tenkè be yètè.

¹³ Bá kòo nìtì yètìrì feí ò báá na kénfòu sãã,
ò donnè feǝfè nfe ke í mǝnni.

¹⁴ Nte bèè tá bemáà bè yóó dentenè tì,
bèè dó kénkémú bè nàá ntì be kperε yó mme ndò.

¹⁵ Bè bè kpààke tipìètì kǝme mme ke kǝrinè dibiìnnì,
kè mukúú mbè cǝmmú kè bè tati kufǝti,
be wenniku yóó deèmu kè bè mbo kudǝnkù.

¹⁶ Kuyie nné yóó n deeténèmu mukúú
nke yé kù yó n túótémè.

¹⁷ Kòò mǝu kpàtì dèúkú a bá ndake.

Kòo kperε súũnko a bá ndake.

¹⁸ Ò í yóó kú kénneínè o kperε,
o kpàtì í yó nhò tǝ nkufǝti miεke.

¹⁹ Ò do fòu kè dè ò naatimu,
kòò sántí omáà o kperε yíémè.

²⁰ Ò yóó sǝnkóo o yembè mbe kudǝnkù,
bè ténke í yóó yà kuwenniku bìtì.

²¹ Wèè mǝke tikpàtì ke í cì,
ò yóó kú feǝfè kǝme mme.

50

Kuyie nyóó bekénèmmè ku kǝbe

¹ Asafu kó feyènfè bè diè nfè.

Ti Yiè nKuyie nnáámmu,
kunku Kuyie nkù yumu kutenkù kumǝu kǝbe,
diyè yìèní kè nè dì taà kè.

² Siyǝǝ èi sààrì mómmǝnni,
Kuyie ndε mbo nè ku kpetì.

³ Kuyie nkǝrinímu,
kù í yó ndò nyúó.

Kù yó nkéríní kè muhãã mmuù ni ke tuò,
kù yó nkéríní ke neínè kuyaakperíkù nku.

⁴ Kuyie nyumu kéínkè ke yu tiwetì nè ketenkè,
kè dè bo mbo kù bekù ndè ku kǝbe.

⁵ Kuù tu: Tíínnènní díndi n kǝbe bèè yìé n kpeti,
díndi bèè feúté feǝfè ke n taunnè.

⁶ Kéínkè nàámmu Kuyie nwennimè,
kuù tu obeéntì.

⁷ Isidayεribε kénténè, n dó ke di béinnèmu,
N kó benìtibè n náánnè dí mbe ke di seí,
mí nKuyie ndi tǝ nkù.

⁸ N yí di seí nyiwũǝ di n feu ì kpéí,
di ì nni nfeumu sãã.

⁹ N yí yóó pí nyenaadakè di cěĩ miεke,
yoo yebɔdakè di bɔtuo miεke.

¹⁰ Mîi te ikpawũɔ imɔu,
yetārè ín̄kè kó siweí ticēnti ticēnti,
mîi s̄i te.

¹¹ N yěmu tinòtì timɔu,
tikpas̄inti timɔu tu n kpeti nti.

¹² Kè dikònnì do m bo m báá di náké,
mîi te kutenkù kumɔu nè dèè bo ku miεke.

¹³ N cáámmu yenaadakè kó imaa nnaà?

N yòmmu yebɔdakè kó meyiĩ nnàà?

¹⁴ Di bo nni mpāāmmè yepārè,
pètìnke nni nsāntínèmu mí nKuyie ndi tũ nkù,
ndɔ̄rinè mí nKuyie nkùù baké keínkè nè ketenkè di yē ndi yó n dɔ̀ò tì.

¹⁵ Kè dè di di d̄i yìè dí n yú kè n di d̄eeté,
kè di nni nsāntí.

¹⁶ Kuyie mme nnàámmu oyeiwe ke tú:

Bá nnáánnè a nùù n kuó,
bá nnáánnè a nùù n tannò.

¹⁷ F̄́ nwèè s̄enku n tié,
ke dokoo n kpeti.

¹⁸ Kàa yà oyúókù dè nda naatinè we,
kòò nitipowantì me nni nwe dí nneí.

¹⁹ Kàa nùù tɔ tináañyeiti,
kàa nóndenfè n̄onnè fè bo ciitémè otàù.

²⁰ Kàa náante a kou kpéí,
ke s̄inkùnkò a yōfũ̀̀ kou yètìrì.

²¹ Nte a d̄ò tì kàa yèmmè d̄ò nni ncíéké,
ke yé ke tú n d̄onnè f̄́ nwe,
n né yóó da benkemu a d̄ò mèè yei memɔu.

²² Díndi bèè m bùtínnè keènè tii,
kè mèè d̄ake m bo k̄t̄é k̄t̄é on̄tì bá òmòù báá ò p̄àte.

²³ Wèè n s̄ántí ò na nni nfeumè iwũ̀̀ weè n d̄èúkùnkò,
wèè d̄ake o borime kpéí n we mbenkú n túmè Kuyie nke d̄eeri.

51

Dafiti bàámmè Kuyie nho yei ncíémmè kpéí

¹ Bedèmbè kóò kótì dièmmè Dafiti yènfè. ² Dafiti duónè Batisebaa kè Natāā wèè nàá
nKuyie mpāānāant̄i k̄te kóò yà koò dentè fè.

³ Áú Kuyie! N kuó mmesémmè a s̄àà nkpeí,
a sémmè d̄eumu, ūt̄é n yei.

⁴ Nh óúté páíí ké n wénkùnnè n yei.

⁵ M bantému n cààrèmmè,
n wúómmu n yei n s̄āā.

⁶ N yeténè f̄́ nwe amáà,
ke d̄ò a í d̄ó dè,
d̄eè te kàa yó nni nkpannè ke naati,
òmòù báá sei nha beénti.

⁷ N tú meyei nyiè nwe nè bè m p̄einímè,
nè meyei mme n yō m p̄uónnimmè.

⁸ A dó dè onìtì yèmmè mièke dèè tu:
Ò bo ntūmmè timóm̄m̄nti.
N duó mmeciì n yèmmè mièke.

⁹ N wénk̄unne nè ìsóp̄ù kó tifāātì ke n wenke páíí,
nh óútè ke n wenke k̄énaánnè kupààkónkù.

¹⁰ Nárík̄unne n yèmmè, n duó ndiwèì,
kè n yèmmèe cátè, mí nha poté wè ke n nàntoo.

¹¹ Ūté n yei mmem̄ou,
bútinnè n caàrimè.

¹² Áú Kuyie! Nh ānnè meyenwennime,
t̄unte n yèmmè kè mè mbo a bíékè.

¹³ Kuyie mbá m b̄ontóo,
báá deite a kó Muyaánsààmù m mièke.

¹⁴ Wēte kè n duó mmedeetímè kó diwèì kè nní nda dó,
n duó mmeiyèmmè m bo nyíennèmè a kpeti.

¹⁵ N yóó benkem̄u a ce bèè yete a kpeti,
kè beyeibe wētení a borè.

¹⁶ Áú Kuyie! Kuyie n deetiwè,
n nòutè teè yeté.
N deetè kè nní mp̄īk̄kù a n deetémè.

¹⁷ N Yiè nKuyie nhaa n nùù,
kè n na ké da s̄ante.

¹⁸ A í dó iwūō bè da feu ì,
a í yíé mbè da feu ì ke tuò,
n na nyì nda fiém̄u,

¹⁹ Kuyie nha dó yèè p̄ārè tu ideb̄i nyi,
onìtì wèè banté o caàrimè.

Áú Kuyie nha í yetírí ideb̄i mómm̄onyi.

²⁰ Benke a s̄amè kéd̄d̄ Siyōō mesàà,
k̄ewēte k̄émaá Sedisadem̄mu duotí.

²¹ De m̄nn̄n̄ ndi a yóó d̄akemè iwūō a yē mbè nda feu ì
nè bè yó nda tuò nyì.

De m̄nn̄n̄ ndi ti yóó namè k̄éfíé yenaadakè a wūōt̄ōnn̄ ìnkè.

52

Tikp̄atì yeiti yiè nyóó dentenè tì

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè. ² Doweki Edomiibe kou do nàké Sauri Dafiti
tamè Aimm̄edeki c̄iētè kòò dentè fè.

³ Dè dòmm̄e f̄s̄ nwèè kpeñn̄i meyei ndoàrim̄u mièke k̄a p̄òt̄inè meyei?
Ke ò ntúú nke toti muk̄d̄u máa k̄p̄éí?

⁴ A m̄ake mesoūmmè mme,
k̄a nùù naati kuponkù k̄ōme,
k̄a tú onit̄ic̄iñt̄i.

⁵ A dó meyei mme ke yóu mesàà,
ke dó siyáàb̄isí ke yóu timóm̄m̄nti.

⁶ A nɔnnè tináàntì tìl kó dimàà kòurì tìnti,
ke m̀ake m̀eciimmè.

⁷ Kuyie mbo da b̀ nsáã,
kù bo da uuté a cíètè mieke ké da denne,
ké da deite befòubè mieke ketenkè kie nyínkè.

⁸ Bèè borime wenni kè bè da yà ke kufɔwáá mbè pĩ,
kè bè nda daú ke tú:

⁹ Ntenè onitì wèè do í yíé nKuyie mbo nhò kánkémè,
kòo yèmmè ñnaatinè o kpàtì,
ò do soutému kékpenke.

¹⁰ Mí m bo Kuyie ncíètè nte ke dò mmutie mùu sènti,
ke búó Kuyie nkó mesàà nsáã.

¹¹ N yó nsántí f̀ nwe sáã a d̀ò d̀è kpéí,
n yó mbúó f̀ nwe ke yé a sàà mbonèmè bèè da dó.

53

Kuyie nyí boà?

(Wénté 14)

¹ Bedèmbè kóo kòtì dièmmè Dafiti yènfè ke eu fetārifè.

² Kuyèinkù kuú ð̄ yí nè ku yèmmè mieke Kuyie nyí bo.
Bè càkemu ke d̀òri isòke kperè,
be mieke òm̀òu í d̀òri d̀èè wenni.

³ Kuyie mbo keínkè nke ke wúónnì benit̀bè,
ke bo yà kòò m̀òu bo wèè m̀ake meyèmmè ke kù wanti.

⁴ Bem̀òu bè d̀èténè Kuyie nku,
bem̀òu bè càkemu,
ò m̀òu í d̀òri mesàà mbá omáà.

⁵ Bèè d̀òri meyi mbetòbè bè í yé d̀èmarè,
bè sóu n kòbe mbe ke yo,
bè í n yu mí nKuyie.

⁶ Nte be kè kufɔwáá mbè auté detetirè,
Kuyie nyóó díému a dootitòbè kúù,
kàa bè ãnné ifei,
ke yé Kuyie mbè b̀ntóomèmu.

⁷ We nyóó yènnì Siyð̄ kédèetè Isidayeribe?
Kuyie mbo fietení d̀ì m̀nnì ku kòbe bèè tu tidaatì,
d̀è bo narike Sakòbu kòbe,
Isidayeribe bo nyānku.

54

Wèè f̀èurì ò bàámmè Kuyie

¹ Bedèmbè kóo kòtì dièmmè Dafiti yènfè bè diè nfè ke bie ntibómbonti iwēi kpèti.

² Sifíèbe do nàké Sauri ke dò Dafiti s̀ri be cie kè Dafitii dentè f̀è.

³ Áú Kuyie! N dèetè a yètìrì kpéí,
n kónné kébenke a ẁrímú.

⁴ Kuyie nkénté m báammii,
keè n yē mmù.

⁵ Βερδδβè beè ìté ke n dokùnè,
kè benitiyonkubε dó ké n kuω,
bè í bōti Kuyie nkpeti.

⁶ Kuyie nyó n teennèmu,
n Yiè nKuyie nyó nni nkprénkùnkoomu.

⁷ Meyei ndo n dootitòbè ìnkè,
fí ntimóm̄m̄nti yiè, kuω be páíí.

⁸ M bo da pã dipãnni nè n yèmmè mem̄ou,
n Yiè nKuyie m bo ndéúkùnkò a yètìrì, a wennimu.

⁹ A n dæeténè meyeñcaàrimè mem̄ou ndi,
kè n yà n dootitòbè domè.

55

Wèè népo ò fité ò sàútímè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè bè diè nfè ke bie ntibómbonti iwēĩ kpeti.

² Áú Kuyie! Kénté m báammii,
báá yete n sáútii.

³ Dóunní a toò m bíékè ké n ténne,
nh arimu tipítì tim̄ou nè meyeñcaàrimè ke mítìrì

⁴ n dootitòu tammè kpréi nè oyeiwe wèè ñ fèúnkò,
bè n dónè meyei mme,
ke n wátìrì nè kemieke.

⁵ Kufōwaá nkuù m bo ke n kònti au,
Mukúú nkó kufōwaá nkuù n do.

⁶ Iyíèke nè kukōmbòdoróo deè ñ pĩ,
kufōwaá nkuù nh auté, kè n kònti au.

⁷ Kè n yĩ, we mbo m pã ifièti,
kè m puu tenónkpete kōme késari.

⁸ N na mpùu ke dèté,
n na nkòte kémbo dikpáà.

⁹ N na ndòò mecāã nke pèté disòrì,
ke yenténè kuyaakù kperíkù.

¹⁰ N Yiè nKuyie, cake n dootitòbè dó kédòò tì,
duó nkè be náànti báá máá.

Ke yé n wúóm̄m̄ diheì mieke bè kpàmmè ke puotì betòbè.

¹¹ Bè firì diheì duotì ìnkè nke keyènkè nè kuyie.
Meyei nnè mesémmè deè máá pìéké diheì.

¹² Munitikòu muù píe ndiheì,
siyáàbisì nè mesòmmè dè í deu yecēkarè mieke.

¹³ Kè n kprantídèntòu weè do n sáá ndè bá nni nyóu,
kè n dootitòu weè do n kprannè nna nhò sòrinèmu.

¹⁴ Fí n kó kutōnkù kou fíò me nni nwe,
nè wè ti yé titòbè kpeti ke neiti.

¹⁵ Tíi do naati mesàà,

ke niè nè ditinnì ke kərì Kuyie ncíètè.

¹⁶ Mukúú mbè dèété kè bèe ta kudənkù befòubè,
ke yé kuyonku bè neínèmè tipfìti timəu.

¹⁷ Mí nyóó yú Kuyie nku,
kè kù n deeté.

¹⁸ N kuəmmu ke sáúti dikúnweñni nè kuyie nnè kuyuoku,
kè kù kèè n dabònni.

¹⁹ Kuù yó n deeté kè n yè súúú,
bá bèè n kpànnè bè me nsūmè.

²⁰ Kuyie nyóó keèmu n dabònni ké bè kékùnne,
kuù tu okpààti sáà.

De kó benitibè í yóó ceete,
bè í dé Kuyie.

²¹ De kóo niticiintò càari o nérobè mbe,
ke tšū metaummè.

²² O náànti wèèti mecekùò nkōme mme,
kòo yèmmè né dó dikpànni.
O náànti yòò nke pèètému mekùò,
ke né dò mmesekontibii.

²³ Duó nti Yìè nKuyie nha yentotí kè kù nda to,
kù í yóó yóu kè dèe di osàù bitì!

²⁴ Fš nKuyie nha yóó tanné de kó benitibè kufōti mieke nke,
bembe benitikòubè, besòumbè,
bè í yóó tuəke be we kó dikéè,
mí mme nda duó mmu mmáà.

56

Bè fšũnko wè ò duómmè omáà Kuyie

¹ Bèdèmbè kóo kóti dièmmè feyènfè Fidisitèèbe do pĩ nDafiti Kati kó dihei kòo dentè
fè. Bè fè diènnè mèè tammè dònne dikpetinónkperi kó didabònni ndi, dii yìèní dedétirè.

² Áú! Kuyie n kuó mmesémmè,
bè m bètìmu,
ke n dimmù ke n dokùnè yewe yeməu.

³ N kpantídèntəbè m bètì yewe yeməu ndi,
bè sūmu bèè n dimmù ke n dokùnè tefentè.

⁴ Kufšwaá nhš m pí,
kè n duó fš nwe mmáà.

⁵ N sántímu Kuyie nku náànti kpéí,
n ku nduó mmáà
n yí yīèkù dèmarè,
benitibè bo na ké n dəò ba?

⁶ Yewe yeməu be náànti n kóonnèmu,
bè n wantinè meyei mme.

⁷ Bè dàkiimu ke m pakíí,
bè tū n naàcèi nsi ke dó ké n kuə.

⁸ Bè bo dəò meyei mmie nkéna ke da yenténàà?

Kuyie, mba mbe nè kemieke.

⁹ A yĕmu nh arì mèè botí,
ceé n nǎnniēti a ðoukù mieke,
a ti wārimu a pátírì mieke.

¹⁰ Kè n da yu n dootitabè ãã cokému,
Kuyie, n yĕmu a n kómmúmè.

¹¹ Kuyie n da sǎntímu a béi ntì kpéí,
n Yiè nKuyie n da sǎntímu a náantì kpéí.

¹² N da duó mmáà ndi n yí yīèkù timatì,
benitibè bo na ké n ðòò ba?

¹³ Kuyie ndò nkéðòmu n yĕ n yóó da ðòò tì,
n yóó da fíé disānni kó iwūð nyi.

¹⁴ Fǔð n ðeeté nè mukúú,
fǔð n teennè kè n naàcèi í bète,
kè ðè bo yie nkè nni nkérì a ìkè,
ke wúó mmenáà.

57

Dafiti yumè Kuyie nhoínkènkpàtì
(Yenáànkékè 8-12, wénté Yēsāā 108:2-6)

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè ò do cokùnè Sauri titādèntì mieke kédèntè
fè. Bè do fè diènnè metammmè mèè tu mè mme báá kuò.

² Áú Kuyie, n ðeeté, yàa n ðeeté!
N sori a fièti déè mme,

ke kémму mēfēútímè bo deèmmè.

³ Kuyie n da yumu fǔ wèè baké kéínkè nè ketenkè,
fǔð te kè n kpeti timou yíé.

⁴ A yó mboní kéínkè nke ké n ðeeté,
kéfeikunne wèè m bètì,
ké m benke a sàà nnè a kó timómmonti.

⁵ N soké yecìricìrè cuokè nke,
n duó benitíciámbe cuokè nke,
Be nì ndò nyekpãã nye nè ipie,
kè be nóndié ndò tikpàriseuti.

⁶ Kuyie nha yètìrì nídeu kéínkè,
benke a kpetì ketenkè kemou mieke.

⁷ Bè n dii ticùòtì nti,
bè àa nkuhōũ deè ndi ke bo n dúú,
bè keù difōtìrì ndi n yìkè.
Bèè do bemómmombè di mieke.

⁸ Kuyie, m bùòtì ténke í duò, n ténke í yīèkù,
m bo ndiè nke da sántí.

⁹ N wēnnì, ente,
n kùtidùkù nè m bómbonku, entenè,
n yóó entemu dikúnweñnì sèi kédèntè.

¹⁰ N Yiè nKuyie n yó nda sǎntímu benitibè cuokè,

këndiè nke déúkùnkò a yètìrì ibotí cuokè.

¹¹ Ké yé a sàà ndeumè ke tuòkù tiwetì,
kàa mómmònti tuòkù yewetè.

¹² Áú Kuyie! A yètìrì ndeu kéínkè,
benke a kpetì ketenkè kemou mieke.

58

Kuyie mbomè kutenkù ke bekù

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè nè metammè mèè tu: Á báá kuò.

² Bekpààtìbè di bekù baka weti weti nweà?

Bè bekùnè miè mme benitìbàà?

³ Di dǎori dèè í wenni ke yému,
dí píe mmeysi ndihèi.

⁴ Oyeiwe tú oyeiwe nwe nè o yǎ pǎutì mieke,
kè siyáàbìsì yìè nfeti nè bè ò pèinímè.

⁵ Bè mǎke mèdautidǎmmè mme,
ke dǎori ke dò ndiwaàhǎnni,

⁶ dìi í yo owaàpǎntì tammè,
ke í yo oteteu diewè náàntì.

⁷ Kuyie, mbókè be nìi,
bókè yecìrìcìrìnìi mbè mǎke yè.

⁸ Kè bèe pǎētóo meniè nhǎǎ pǎnté mmèè botí,
kè bè ntǎū be píe mbá ì báá dòò dǎmarè.

⁹ Bèe naánnè tidàtikonkontì,
tìi fūri kè ti ammè dèu,
bè ndò mbè pèité wè ocìri kòò í yà diyìè.

¹⁰ Be po yó nkpaá ke mu nyí yè tifǎàti,
kè tefòdóntèè ì tùótému,
kè dè sǎ nyì sù tèè ì tùóté.

¹¹ Osàù bo yà Kuyie mpèitemè kè dèè ò narìke mèdiè,
kòò sú o naàcèi be yìi mmieke.

¹² Kè benitìbèè dè yà ke dò:
Kuyie mmènke yietìmu osàù,
bè bo yí Kuyie mmènke bomu ketenkè ke bekù.

59

Dafiti bàámmè Kuyie nke tú kù nhò kǎnké

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè. Sauri do tǎ nkè bè mbaa Dafiti cíètè ke bo
ò kùò kòò dentè fè. Bè do fè diènnè metammè mèè tu mè mme báá kuò.

² Kuyie n dǎeténè n kǎntídèntǎbè,
báá yie nkè n dootitǎbè n ninte.

³ N dǎeténè bèè n dónè meysi,
n dǎeténè benitikòùbè.

⁴ Benitidǎnnibè beè dǎke ke n wanti,
bè dó ké n kuomu.
N Yìè nKuyie m me nyí cààrè,

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè itié nkɔfè nè kukùtìdùkù, ² ke denniní ò do kpànnèmè Sidii èi kɔbe Mesopotamii èi kɔbe nè Sobaa èi kɔbe. Kè bè nkùntiní kè Soabuu kpànnè Edomiibe kubiriku bè tu kù mukókúó nkó kubiriku, kéna benitìbè tekɔupírítè nè sikɔupísìdé (12000).

³ Kuyie nha ti bontóomu ke pònte ti ããpòntínnì.

Bá nè a mieke me nyènnímè wēte ke ti cónné ti fǎtìrì.

⁴ Fǎǎ sǎntè ketenkè kè kè pàá,
wēte kémáú nde kó iyie,

kè sǎntimu.

⁵ Fǎǎ duó nkàa nitìbè yà meháárìmmè diemè,
fǎǎ ti nìi mmènaà mmèè firì keyìkè.

⁶ Fǎǎ duó nha sààbè mecannimè kè bè yenténè bèè tǎū ipie.

⁷ Kè dè bo yie nkàa deeté tínti a dó bè,
yàa ti deeté nè a wērímu cɔuté ti báammu.

⁸ Kuyie mbéimmu ku cēsààtè mieke ke tú
kuù yóó bè na!

Ke totí Sisemmu èi,
kéberí Sukòti biriku.

⁹ Kuù te Kadaadi nè Manansee be kó itempē,
kè Efadaimmu kòku tú ku pìi,
kè Sudaà kòku tú ku kpààtìpààti.

¹⁰ Mɔabu tú tenaate nte kù wuònnè tè,
kè kù bɔmmù ku neùkù Edømmu ke bo benke kù ò temè,
Fidisitēēbe yèmmè dò mbè bo kù namaà?

¹¹ We nyó n kɔtenè diheikperì?

We mbo n kɔtenè Edømmu?

¹² Kè dè í tú fǎ nKuyie nkùù ti dootóo,
fǎ nwèè ténke do í niènnè ti kó yehǎãpòntìrè mudòò.

¹³ Kɔtení ke ti teennè ti dootitòbè,
onitì kó meteèmmè í tú dèmarè.

¹⁴ Kuyie nkuù yó nte kè ti pí mmutòndiemù,
kuù yó nte kè ti na ti dootitòbè ké mbè cùtì.

61

Dafiti dómmè Kuyie nni nhò kǎnké

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè ke biennè tibómbonti iwēi kpèti.

² Kuyie nkénté n dabònni,
kè m báammii.

³ M bo kutemmànku nku,
kè n yèmmè cààrè kè n da kuònnè,
n dee kupèrikù n yīēke kù.

⁴ Fǎǎ tu n kó disòrì,
didènni kperì ti dootitòbè í yóó ninte dì.

⁵ N dó kémbo a cǐtè mieke nke,
kénsòri a fièti mieke sǎà.

⁶ Kuyie nfǎǎ kèè n da nàá ntì,
ke duó nha kɔbe bèè da dé be kó ketenkè sààkè.

⁷ Yíe okpààtì mufòmmu,
kòò nfòù yebie nyebie.

⁸ Kòò nda taunnè, á nhò bonè kòò mbaké sǎǎ,
kàa sǎǎ nnè timómmanti nhò bàa.

⁹ M bo ndiè nke déúkùnkò a yètìrì sǎǎ,
bá dìi yiè kéndòori n yē n yóó da dǎò tì.

62

Kuyie mborè n de mmàke diwèi

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè Yedutunni diè nfè.

² Kuyie mborè máà ndi m m̀kemè diwèi,
kuù n dèerí.

³ Kuù tu dipèrì dìi n kǎnké,
tecèkpetè tèè n dèerí,
kè kù m bonè m báá cīte.

⁴ Ìmmònni ndi di yóó yóumè di bo ntíkúmè,
di bo domè onìtì kóò p̀ntè kumarí kùù ku ku kǎmè?
Kóò yèète kuduotí kùù bíi nku kǎmè?

⁵ Di m̀enke dakiimu ke bo b̀ nhokpààtì,
ke ǹnnè siyáàbisí,

ke ò nsántínè di nò di yèmmè mièke ke né buò nkus̀nkù.

⁶ Kuyie mborè máà ndi n yóó na kèpétémè diwèi,
ke yé n ku mbúómè.

⁷ Kuù tu dipèrì dìi n kǎnké,
tecèkpetè tèè n dèerí,
kè n kù bonè m bá cīte.

⁸ Kuyie nkuù n dèerí,
kuù tu n kó disǎnni,
kuù tu dipèrì dìi n kǎnké,
kuù tu n s̀rì.

⁹ Díndi Isidayeribe mbúónè ku sǎǎ,
ke kù nàá ndi yèmmè kpeti,
kuù tu ti kó dis̀rì.

¹⁰ Onìtì dò nkuyaakù nku,
benìtibè m̀enke tú siyáàbisí yembè mbe,
kàa bè wènné kécònné cìdòò bè bo nyau ke p̀èèté muyaá.

¹¹ Di bá ndó kényo mbetòbè nè muwèrímú,
bá ndónè mufèè kperè,
kàa kpàtì dèúkú a báá tì duó nha yèmmè.

¹² Dè í tú kuce mèmáà ndi Kuyie mbéimmè.
N kèemu kù tumè kuù te muwèrímú.

¹³ N Yiè nKuyie nha sǎmu,
ke yé f̀òò yietimè bá wè o tǎmmú mannè tìi yeti.

63

Kuyie m bo nda dómè p̀èètému mufòmmu

¹ Dafiti yènfè ò dèntè fè o cooti dìi m̀nni ke bo Sudaa kpáà mièke.

² Kuyie, nfǒǒ tu Kuyie n da waàmmu,
n da yáámmu ke dò ntedǎntè tèè kpeí tè ò ndómè menie.

³ N dó ké nda wúómmu a cíǐtè mieke,
kéyà a wērímú nè a deumè.

⁴ A n dómè pǎǎtému m bo n fòùmè,
n yó nda sǎntímu sǎǎ.

⁵ N yó nda sǎntímu n fòmму mumou mieke,
ke da báá nke yu a yètìrì.

⁶ Fǒǒ te kè n sànnè ke dò n di mekùò nkperere,
kè dè n naati kè n diè nke da sǎntí.

⁷ Kè n duó nh ò nyé fǒǒ kpeí,
ke totí n yèmmè a bíékè keyènkè kemou.

⁸ Fǒǒ n teénnè,
ke n kǎnké a fièti,
kè dè n naati kè n diè nke da sǎntí.

⁹ N da pí n nou sidé ndí,
kàa ndùtè youte n cúó.

¹⁰ Bèè dó ké n kuò,
bèè taá kudǎnkù.

¹¹ Duó nkè mudoò bè kùò,
kè sikpamǎó bè càáké.

¹² Kè Kuyie nnárikúnne okpààti yèmmè.
Bèè cànnenè betǎbè yenò nè Kuyie nkó diyètìrì,
bè yó nsǎntímu bemáà.
Siyáàbisí yembè bie kó yenò me mbáá táúté.

64

Dafiti bàámmè Kuyie nke tú kùu ò deeténè beyeibe

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Áú Kuyie! N kuànnè fǒ nwe,
kénté n dabònnì,
a nni nkǎnké n dootitǎbè,
n kǎmbùǎtì duò bè.

³ N deetè nè benitiyeibe dakii ke bo n dàò tì,
a n détinne yedǎnnetìrè yèè dàkii n kpeí.

⁴ Be nóndié nyii dò nyesekonte bè sǔǔtè yè,
kè be náàntì kòurì ipendònni kǎme.

⁵ Beè òǒ déké benitisààbè ké mbè tǎū,
bè ò mbè tǎū disòrì ndi ke í yǐèkù.

⁶ Bè yàúkunko betǎbè kǎntì nti ke bo ndǎari meyei,
ke dakii ke bo sori ke dí ntimátì,
ke náá nke tú: Òmòu í yóó ti yà.

⁷ Bè dàkii ke dó meyei mmáà ndi,
ke náá nke tú bè bàátí kè dè wennimu.

Onìtì yèmmè cǔmpúrìmu,
a báá na kényé dèè bo o mieke.

⁸ Kuyie mme mbè tǎū ku pie nyi dende bàmbà,

kè ì bè tùṭṭi kè bè duò.

⁹ Be nò yeè bè tùṭṭi,
bèè bè yàu bè bo ndaú kèhéùròo.

¹⁰ Kè kufṵwaá mpí mbenìtìbè,
kè bè nnáá nKuyie ndòò dè,
kébanté kù pī mmèè botí mutṵmmú.

¹¹ Wèè wetí we nyānku o Yiè nKuyie nkpéí,
kénsòrì ku borè.
Bèè yèmmè wenni kè bè nyānku ku kpéí.

65

Kuyie nkuù mǎnnè ti nkù sǎntí

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Kuyie nha èi Siyṵṵ mieke fṵṵ dò mbenìtìbè bemou nda sǎntí,
bá wè kòo ndòori ò da dǔunnè dii nùu.

³ Fṵ nwèè yo benìtìbè báammì,
benìtìbè bemou kòrìní a borè nde.

⁴ Ti yei mmèè ti deuté,
fṵṵ ti cíēnko ti caàrìmè.

⁵ Dè nnaati a tǎāté bè kè bè bo mbo a cíētè,
tíi yó nte desààrè dèè bo a cēsààtè mieke,
kè dè nti sǎnnè.

⁶ Fṵ nKuyie nti deetiwè,

fṵ ntimómmonti yiè,

fṵṵ cǔu ti báammu ke dǔori tidietì kè titentì timou kǎbe da búu
nè ketenkè kèè soké dàméèrì cuokòo.

⁷ Fṵṵ kó muwērímu te kè yetārè fííku.

A wērímu muu tu a kpàrìnenkù.

⁸ Fṵṵ commu dàméèrì nè o néfìnfìrè,
ke commu kutenkù kó kunampoo.

⁹ Kutenkù kumou yà a dǔori tii dietì nti ke da yòte,
kè diyie yiè kèè bíékè nè di taà kèè bíékè kǎbe íu mediè.

¹⁰ Fṵṵ dǔori ketenkè mesàa ke kè duò nfetaafè,

kè dè boo kè tidiiti péí,

Kuyie nha binte í kũũ,

fṵṵ duò mbenìtìbè tidiiti,
ke tũnni ketenkè.

¹¹ Ke yóòrì ipē,

ke può nyedombie,

ke duò nkè fetaafè nùu,

ke duò nkè tidiiti yiè.

¹² Ke dǔò mesàa ndibenni dimou,
kàa pēēté kèè bíékè tidiiti mpíéké.

¹³ Kè timútì yè tedontè,

nè yetārè ínkòo kè dè yè naati.

¹⁴ Kè iwũṵ pìéké dinaacēnhòò,

kè tidiiti dàátí kubiriku,

demou kè dè yānku ke íu.

Kuyie nkùù dɛɛrí ku yètìrì ndeu

¹ Bedèmbè kóo kótì diè nfèè yènfè.

Kutenkù kuməu kəbe nsāntínè Kuyie nke pīĕkù.

² Ndiènnè diwèi ke déúkùnkò ku yètìrì, Nsāntínè ku iyie mmieke ku kpetì kpéí.

³ Nákénè Kuyie nke dò:

A tōmmú dɛumu ke mènke dɛu, nè a wērímú diemù kpéí nke

a dootitəbè kékùnkoomè bɛmáà.

⁴ Kutenkù kuməu kəbe nínkú a ìkè, kéndiè nke déúkùnkò a yètìrì.

⁵ Kətenèní káyà Kuyie mpī mmùù tōndiemù, kù kpeínìmu kù pī mmùù tōmmú benìtibè cuokè.

⁶ Kuù do kèété dàméèrì kó meniè, kè ti yembèe na dekperè késénté kuù duó nkè meniè nkùú kukó nkè ti sènté, kè dè ti naati ku kpéí.

⁷ Kuù baké nè muwērímú kutenkù kuməu sáà, ke paké ibotí iməu, kù í yóó yóu bèè yete ku kpeti kè bè nkéí ke yíeo.

⁸ Ibotí, dəunè Kuyie mmutōmmú, mpīĕkùnè ke kù sántí.

⁹ Kuù ti duò mmufòmmu, ke í yóu kè ti duò.

¹⁰ Kuyie nha ti wèntému ke ti yàáké, bè òð púnné mèè botí timátì péítì,

¹¹ ké tì tanné ticùd̀tì mièke,

ké tì toú nyetuə cĕĕyè,

¹² ke duó nkè benìtibè nnàù ti ìnkè nè sisĕí,

kè ti ta muhǎá nke ta meniè, kàa me nti dènnení kè ti di diwèi.

¹³ N tati a cíĕtè mièke nke ke bo da fíé iwūð, ke dá d̀d̀ n yē n yóó da d̀d̀ tì,

¹⁴ n do béi ntì n yèncààrimè m̀nnì.

¹⁵ N yóó da kuə iwūð mekùd̀ nkpeyi nyi, yepedakè nè yenaadakè nè yebɔdakè, kécóu nkè kuyukúu dekoə a bo kè.

¹⁶ Díndi bèè dé Kuyie kətenèní diməu, kékénté kè n di náké kù n d̀d̀ dè.

¹⁷ N ku kuónnèmu ke pànke ku sante.

¹⁸ Kè n do nyáá meyi mmamè n yèmmè mièke, n Yiè nKuyie nna bá nni nkènté.

¹⁹ Kù me nni nkèntému kù kèemu m báammii.

²⁰ Kuyie nnè mutōmmú, kù í yete m báammu,

kù í m m̀ntɛ ku kó mesàà.

67

Benitibè bemou dommè kénsántí Kuyie

¹ Bedèmbè kóo kótì diè nfèè yènfè ke bie ntibómbonti iwěĩ kpeti.

² Kuyie ntí kuó mmesémmè,

ti d̀d̀ mesàà,

a ti wénté fənənsààfè.

³ Kè dèe yie nkè kutenkù kuməu kəbeε banté a ce,

kè yebotèe yíéte a dæerímè.

⁴ Kè benitibè bemou nda sántí f́ nKuyie,

kè yebotè yeməu ndéúkùnkoo a yètìrì.

⁵ Dè nnaati ibotí kè ì da sántí,

f́d̀ bekùnè yebotè kè dè sié,

ke ni ibotí ketenkè ìnkè.

⁶ Benitibè bemou nda sántí f́ nKuyie,

kè yebotè yeməu ndéúkùnkoo a yètìrì.

⁷ Ti Yiè nKuyie nha ti d̀d̀mu mesàà,

kè ketenkè pèi tidiiti.

⁸ Kuyie nkuù ti d̀d̀ri mesàà,

itemm̀anke iməu kəbe dí kù depe.

68

Kuyie nnamè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Kuyie nyité ke còmmúmu,

kè ku dootitəbè cìerì,

kè ku s̀mbè cokù ku ìnkè.

³ Kuyukú yènní m̀è botí a me mbè cínko,

titankùntì yìerì m̀è botí muháá mmieke,

benitiyèibe kperε me ndò nKuyie nyìkè.

⁴ Bèè d̀d̀ri dèè sié, bεmbe diwèi dii bè bo

kè bè ỳnku Kuyie nyìkè!

Diwèi dii bè kèite kè bè ti ientii.

⁵ Ndiènnè ke déúkùnkoo Kuyie nyètìrì,

t̀ntenè kuce wèè kèríní yewetè mieke nè o sántè o kpeí,

wèè yètìrì tu: Ti Yiè.

Nỳnkunè o ìnkè.

⁶ Weè tu isènnìmbí cice,

wèè kpà mbekúpobè kp̀nnì,

wèè tu Kuyie nke bo o cēsààtè mieke.

⁷ Kuyie nkuù duò nsicéi bèè kpa be kəbe,

kuù dènǹnko tikpetíntì ke ti duò ndiwèi,

bèè yete Kuyie nkpeti bèè máà ɔ mbo tɛd̀nkpetè.

⁸ Kuyie nha do ni dii m̀nnì a kəbe,

a do kèrì dii m̀nnì dikp̀rà cuokè,

⁹ ketenkè do sántimu,

kè menie ncuutíní f́ nKuyie nha ìnkè,

fǝ nKuyie nkùù do kàtení Sinaii tārì kébenke amáà a kàbe,
Kuyie nyIsidayeeriibe tū nkù.

¹⁰ Kuyie nfǝǝ cúūnní fetasààfè,
fǝǝ bónkùñne a tenkè kèè do cǝte.

¹¹ Dende a nìtìbè bomè,
Ti Yiè nKuyie nfǝǝ dè mbè kàñne a sàà nkpréí,
fǝǝ tùnte de kó dikàrì besénnìbè kpréí.

¹² Ti Yiè nKuyie nkuù duó ndinùù ku náàntì kpréí,
bèè tì pitírì kè be tǝnnì sū.

¹³ Ti dootitǝbè bekrààtìbè nè be kó behāāpǝmbè bè u yetàrè nye,
kè benitipǝbè eí dèè bo be cǝí ke totí.

¹⁴ Di yó mbo di karè nyèà?
Dikpetinónkperi fièti dàri mesǝ mpeímè mme,
kè di cǝti dàri mesǝ nwūǝmè.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie Mprakadaa yóó cíe ndì mǝnnì bekrààtìbè,
kè mupāā mboomu muù dàátí ditārì Sadimǝ.

¹⁶ Fǝ nKuyie nkó ditārì,
fǝ mBasāā tārì,
fǝ nditārì dìi yómmè sū,
fǝ mBasāā tārì.

¹⁷ Yetārè yèè yómmè sū,
ba nte kè dè di yóu Kuyie ntāāté dìi tārì kpréí,
kù bomu di ínè ke yó mbo sǝā,
kù yó ndè bomu sǝā.

¹⁸ Kuyie nkpràrséí bo sikǝupí sikǝupí nsi,
kù do si nkàtenèní Sinaii ditāsààrì.

¹⁹ A dèke keínkè nke,
ke neínèní tidaatì,
kè benitìbè da pāmmú yepārè,
bá bèè do yetírì a kpeti kè bè da bǝúté,
ke dò nké mbo a borè fǝ nti Yiè nKuyie.

²⁰ Ti nsāntí Kuyie nyewe yemǝ,
kuù dàke ti kpréí,
kuù tu ti dǝetíwè.

²¹ Kuyie nkuù tu ti dǝetíwè,
kuù yé kù bo yǝmè ké tí dǝeténè mukúú.

²² Kuyie mmènke yóó pǝntemu ku dootitǝbè yǝ,
képǝnte onitikǝtùtì yuu nè tiyùtì.

²³ Kuyie mbéimmu ke tú kù bo cúūnní a dootitǝbè bèè bo Basāā tārì,
kédenne ní bèè bo dàméèrì fǝǝ.

²⁴ Kè dè bo yie nkàa naàcèi mbonti be yǝ,
kàa kó simǝó bè pètè kécááké.

²⁵ Kuyie nha ǝǝ kpa nkéna kénkūntinì,
kè benitìbè wúómmu a kpràrinafe a cǝsààtè mieke,
fǝ nKuyie nkùù n te,
fǝ n kóo kprààtì.

²⁶ Kè bedèmbè ni deyìkè kè besapàmbè soké decuokè ke bie nsibéí, bèè bie ntikùtìdùùtì kè bè tũ.

²⁷ Nsāntínè Kuyie nditinnì cuokè, nsāntínè ti Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeri yaabí.

²⁸ Bensamee tebíyāātè teè di ni, kè Sudaá kó bekpààtìbè nè be kó yetìrè nè Sabunəə kəbe nè Nefutadii kəbe kè bè tūnní.

²⁹ Kuyie nkùù di te díndi Isidayeeri kè kuè yē ndí nkpeñní. Kuyie ndòò kéfíí nha dòò dè ti kpéí.

³⁰ A bo a cíētè nte, ke baké Sedisademmu, kè bekpààtìbè da pāā nyepārè.

³¹ Kpānnè musimmù tipèntì kōmu, kékpānnè yebotè yèè dōnnè yenaadakè nè tinaabiiti, kè dèe nínkú a ìkè ké nda pāā ntimátì péfìtì. Cíe nyebotè yèè nōnnè yekpārè.

³² Benitidiebè yìèní Esibiti nwe, kè Etiopii kəbe cokòo Kuyie mborè ke yuo be nəu.

³³ Ketenkè kó bekpààtìbè, ndiènnè ke sántí Kuyie, ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètìrì.

³⁴ Wèè cutiní kéínkè kèè bo nè dimònnì nè o sántè, weè péu metankperímè.

³⁵ Banténè Kuyie nkpeñnimè, kuè kpàatìrì Isidayeeri, ku wērí mú bo yewetè miēke nke.

³⁶ Kuyie mbenkúmu kù kpeñnimè ku cēsààtè miēke, Kuyie nyIsidayeeri tũ nkù kuè duò nku kəbe muwērí mú, kuè te kè bè nə. Ku yetìrì ndeu.

69

Dafiti yumè Kuyie nkè kù bo ò teennè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè ke bie ntibómbonti.

² Áú Kuyie n deaté!

N ta menie mme ke tùòke n fñní.

³ N fiíkú disāù ndi, n yí pètè dekpèrè ke na, n ta decūmpure nde, fenéwuonfe fèè n tə.

⁴ N kōmmú ke òumu kè n níi kpéí, m bòuté ke bòuté Kuyie nkùù n te kùnkú kè n nuə nyete.

⁵ Bèè n nìi nke dó ké n kuə bè sūmu ke pēētè n yùtì, bè n dòò be dootitòù nwe detetìrè, bè kpeñní ke m pēētému ke yó n kuə, ke duó nkè n yietí n yí yùúkú dè.

⁶ Kuyie nha yému n yeintì, n caàrìmè í səri a ìkè.

⁷ Kuyie Mpakēdaa, a báá yóu kè mí nte,

kè bèè da búó kè bèè di ifei.
 Fṣ̄ nKuyie ntínti Isidayeeriḃe ti tũ nkù,
 a báá yóu kè mî nte kè bèè da waà nkè bèè di ifei.

⁸ Fṣ̄ṣ̄ kpéí nke bè n sǎ́ammè,

n yo nyifei fṣ̄ṣ̄ kpéí.

⁹ N naá nhopòò nwe n kòbe cuokè,

n yṣ̄ fùṣ̄ kòbe ténke í n yé.

¹⁰ Ke yé n dómè a cíṣ̄tè mediè nkè dè n tùò,

bè da sǎ́ nyèè sǎ́ambè duò n yuu ínkè nke.

¹¹ M boú dinùù ndi ke kuò,

nè de kpéí nkè bè n daú.

¹² N dàátí kufòòtònkù nku,
 kè bè náante n kpéí ke n daú,

¹³ Bè kàtìnè mí nwe yeteyo,

mî naá nfenaayǎ́yènfè.

¹⁴ Mí nyie n kuònnè fṣ̄ nwe n Yiè nKuyie,

dè tùòkemu a bo n tee ndè.

Áú Kuyie! A sàà ndeumu, n kénté,

n yému nweti weti ke dò nha yó n deeté.

¹⁵ Nh uuté disàù, kè n ténke bá nfúúkú

n dennení dibinni,

n deeténnè bèè ò nìí.

¹⁶ Báá yóu kè menie nni mpònténè,

báá yóu kè n do kudúókù,

báá yóu kè tebinte n yáke!

¹⁷ Kuyie nha n kénté ke yé a sàmèmu ke dōori mesàà,

wēṣ̄tení m bíékè a sémmè deu mèè kpéí.

¹⁸ Bá m bútínné mí nha kóo tǒnti,

nh áàrimu, cārikení.

¹⁹ Kòtení kédonté nh ònni,

n deeténnè n dootitòbè.

²⁰ A wúómmu bè n sǎ́ammè,

ke yé n yo nyì fei ke kēke,

n dootitòbè í da sòrinè.

²¹ Yesǎ́ambè yeè kòùrì n yèmmè kè m mō,

n wanti wèè bo n kuó nwè nwe mesémmè bá sàm̀pó ke mòh́té,

wèè bo m bántè ò í bo.

²² Bè ã́ mutie mùù kòù mùmmu n diì miēke,

kè sinéyēi m pí nkè bè n duó mmenéyǎ́ mmèè kòkénè detiire.

²³ Be bandiitii naá ntimátì ké bè tùòti,

kè be kpàtìi naá nkuyaú.

²⁴ Be nuò nhúú nkè bè ténke bá nwúó,

pútínné be sǎ́ kè bèè naá nsihùù yembè.

²⁵ A miēke bè peike kàa bè poté,

a miēke diēkèe do be ínkè ké bè còuté.

²⁶ Kè be cēkàrè naá ntidobonti,

òmòù bá nkpaá be cēi miēke.

²⁷ Bè bètì a poté bèmbè,

ke náante a kòute bè kó meféútímè.

²⁸ Yietí be be yei mmemau,
bá bè báá yà a kó mesàà mbìtì.

²⁹ Ūté be yètè mufòmму pátírì miéke,
Bá mbè wùónko ke dò mbè í cààrè mùmamù.

³⁰ Áú Kuyie, n tú osénnìwè nwe ke fě̀ùrì,
n deeté ké nni nkānké.

³¹ M bo ndiè nke sántí Kuyie,
m bo ndéúkùnkò ku yètìrì nè yesāā.

³² Tì Yìè nKuyie nde ndó ke pě̀ěté dinaadaa,
ke pě̀ěté fenààfè nè yeyìè nnè yekpèètè.

³³ Kuyie nha n deetémmè deè narike besíntíbè.
Díndi bèè wanti Kuyie di fòmму okè.

³⁴ Kuyie nyomu besénnìbè dabùò,
kù í buònkò ku kòbe bè bè kpetí dì mònnì.

³⁵ Ketenkè nè kéínkè, ñsántínè Kuyie,
dàmèèrì nè dèè kó dimàà nampú o miéke, ñsántínè ku.

³⁶ Kuyie nyóó deetému Siyōō kémaá Sudaa ekè,
kè ku kòbe wēte ké yè tieke kénhā.

³⁷ Kè ku kòbe yaàbí dì sòtè,
bèè dó Kuyie nkè bèè pété kémbò.

70

Dafiti dómè Kuyie nhò tee mmecāā

(Wénté Yesāā 40:14-18)

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè ke denniní Kuyie nkpréí.

² Kuyie, nyà n deeté!

Cārikení ké n tee.

³ Bèè n dónè mukúú ifeii bè pí nkè bèè sínné,
bèè n dónè meyei bèè di ifei kéwēte be fōnkó.

⁴ Bèè n daú ke tú wùōō,
ifeii bè pí nkè bèè bótí.

⁵ Bèè da waà ndè mbè naati kè bè nyānku,
diwèi mbo bèè dó fǒ nhOdeetíwè,
bè nnáá nsāā ke tú a yètìrì ndeu.

⁶ N tú osénnìwè nwe, ocìrì,
Kuyie mmónnéni ké n tee.

Fǒǒ tu n teentì n deetíwè.
N Yìè nKuyie mbáá sote!

71

Okótì bàámmè Kuyie

¹ N Yìè nKuyie n waà nfǒǒ borè disòrì,
báá yóu kè n di ifei bìtì!

² A wetí mēè kpéí, n deeté ké n coo,
n kénté ké n deeté.

³ A ntú n kó dipèrì n sòri dì borè.
A yīmu a yó nni ndeeri,
fǒǒ tu dipèrì dì n kānké,

fǒǒ tu n cēkpetè.

⁴ Kuyie nkùù n te n deeténè beyeibe,
ké n fietenè bekòùbè nè beyonkubè n̄ou mieke.

⁵ N Yiè nKuyie m búó fǒ nwe,
n yé fǒǒ kpéí nè m bemmè.

⁶ Nè bè m peiténímè m búó fǒ nwe,
fǒǒ n dènnení n yǒ p̄outì mieke,
kè n da sāntí sǎǎ.

⁷ Besúkùbè ǒǒ n yà kè dèè bè dimu,
kàa né tú n kó disòrì kperì.

⁸ A sānni mbo n nùù mieke,
kè nni ndéúkùnkoo a yètìrì sǎǎ.

⁹ Kè n kòté, a bá m b̄ontóo,
kè n w̄erímú dèè a bá n yóu.

¹⁰ N dootitòbè náante n kpéí nke,
bèè m pakí bè dàkiimu n kpéí.

¹¹ Ke tú: Kuyie nhò dootóomu,
betinè we, p̄innè we,
òmòu í yóó ò deeté.

¹² Kuyie mbá n déténe,
mónnéní mecāá ké n teennè.

¹³ Ifei nè meyei ndèe do bèè n wátìrì,
bèè n dónè meyei mbèe bè sènkèrì kè bèe di ifei.

¹⁴ Mí m búó fǒ nwe sǎǎ,
ke yó nda sāntí sǎǎ,

ke baa da sāntí ke da sāntí.

¹⁵ N ní bo ntúú nke náá nha tùmè timóm̄m̄nti yiè,
ke náá nha deerímè,
kàa sàà nsū ke í dò nkaà nkédeè.

¹⁶ N Yiè nKuyie m bo pí mmut̄ndiemù nè a kó muw̄erímú,
kénnáá nha kó timóm̄m̄nti kpéí mmáá.

¹⁷ Kuyie nha n tièmmu nè m bíbèntì,
nè yíenni ke n náá nha dietì.

¹⁸ Nè m bo kotémè kè n yùtì p̄eike,
áú Kuyie nha bá m b̄ontóo
n dó kénákému di mm̄nni k̄obe a w̄erímú,
kénáké bèè kpaaní a kpeínimè.

¹⁹ Kuyie nha móm̄m̄nti deumu ke tuòkù kéínkè,
fǒǒ d̄ò d̄edierè dem̄ou,
we nda m̄annè?

²⁰ Fǒǒ duó nkè n yà meháárìmè nè mesém̄mè,
kàa yó n fòùkùnne, ké n dènnení kud̄ankù.

²¹ A yóó w̄ete ké m bántèmu,
kéndéúkùnne.

²² N yó nda sāntínè kubómbonku nku,
a tú mèè kpéí ntimóm̄m̄nti yiè nfǒ nKuyie.
M bo ndéúkùnkoo a yètìrì nè kukùtìdùkù,
fǒ nKuyie nyIsidayeeriibe tū nkù a s̄amu.

²³ M bo ndiè nke da sāntí
kéndéúkùnkoo a yètìrì a n deeté mèè kpéí.

²⁴ N ní yó ntúú nke náámmu a kó timómmṁnti kpréí, ifei pímmu bèè n dónè meyei nkè bè sǐnné.

72

Bè bàámmè Kuyie nkè kù bo dṁò okpààtì mesàà

¹ Bè dìèmmè Sadomṁṁ yènfè.

Kuyie nyóu kòo kpààtì mbekù a bekù mèè botí, duó nkòo kpààtì birè nni nè timómmṁnti a kṁme.

² Kòo mbekùnè a nìtìbè kè dè wenni, kèntūnni besénnìbè kpeti.

³ O kó tikpàtì mièke kè benìtìbèe pété yetārè kó mesàà, kè sitāā bè dṁò timómmṁnti.

⁴ Kòo kpààtì mbekùnè beçìrìbè kè dè wenni, ke dæerí besénnìbè, ke kṁu bèè bè fèũnko.

⁵ Kè bè nhò dé sǎā diyìè bo mèè botí,

kè nhò cokù sǎā otānkù bo mèè botí.

⁶ Kòo ndò nfetaafè ð nniùmè kunépèkù, diwetiri ðṁ cúténì mèè botí ketenkè.

⁷ Kè timómmṁnti ndéúkù o kpàtì mṁnnì, kè mesàà nni mbo otānkù bo mèè botí sǎā.

⁸ Kòo mbaké we ndáméèrì nè otṁu, kukó ndiekù nè itemmànke imṁu.

⁹ Dikpàà kṁbe yóó nínkúmu o ìkè, kòo dootitṁbèe múúkù mutāā.

¹⁰ Tadisisi kó bekpààtìbè, nè dāméèrì cuokè tenkè kṁbe bo ò pāmmú yepārè, Sabaa nè Sebaa kpààtìbè kè bèe ò pāmmú yepārè.

¹¹ Bekpààtìbè bemṁu yóó nínkúmu o ìkè, kè yebotè yemṁu mpí nho tṁmmú.

¹² Weè yóó dæeté ocìrì,

kékuó nhosénnìwè mesémmè, wèè í mṁke wèè bo ò teennè.

¹³ Weè yóó kuó nhocìrì nè wèè kpa o kperè mesémmè, kè bè dæeté.

¹⁴ Weè yóó bè dæeté nè mæfèútímè nè benitiyonkubè, ke yé ò wùómmè be fṁmmu dèmarè dierè.

¹⁵ Kòo kpààtì mbo kè bè nhò pāā mmesṁṁ nSebaa kṁme, ke níí ntúú nke báá nKuyie nho kpréí kè kùu ò dṁò mesàà.

¹⁶ Kè tidiitì mbo diheì ke sū, kè yetārè ìnkè nyuu ntidiitì Dimaa tie nkó yebe kṁme, kè benìtìbèe pitè diheì timútì kṁme.

¹⁷ De kóo kpààtì yètìrì mbo sǎā, kémbo sǎā diyìè bo mèè botí, kè benìtìbè nyu o yètìrì ke pāā mbetṁbè mesàà, kè yebotè ntú: Dè nnaati okpààtì.

¹⁸ Ti Yiè nKuyie nyIsidayæeribe tū nkù, kuù dṁori tidietì kumáà,

ku yètìrì ndeu.

¹⁹ Ku yètìrì ndeu sãã,
kè ku kpetìi píe nketenkè kemou,
kè dè mme ndò. Ami!

²⁰ Isaii bire Dafiti báammìi mànkù nku.

YESÄÄ MPÁTÍRÌ DITÄÄNNÌ

73

Beyeiɓe kperɛ ð ndò ndè yíemmu

(Yesäã 73-89)

¹ Asafu yènfê.

Kuyie mmènke wennimu Isidayeɓe borè,
ke wenni bèè yèmmè wenni be borè.

² Bá nè memme kè nní ndó kéyeté,
dè do kraá sámpó nwe kè n do.

³ Ke yé n do yà dìl m̀nnì sipɔɔ yembè kperɛ yíem̀mè ké m bè yàámmu.

⁴ Dèmarè í bè kóónnè, nè be kúú́nko,
bè kpèńkúmu, ke ãã mekùò.

⁵ Bè í yé mefèú́tímè mamè,
betɔ̀bè beè ààrì, bembè í ààrì.

⁶ Kè be fei tú be dèl mbè dùú́kú mè,
kè kuyonku tú be yaà̀bòrè bè dàátí yè.

⁷ Kè be ìikè píe nticákpréúti nè mekùò,
bè totí be yèmmè bè í mànnè tì nti.

⁸ Ke m̀ke mudaá nnè tináanyeiti,
ke ãã kufɔ̀waá, ke m̀ke sifeí.

⁹ Ke sáá nkéíńkè,
bè í sokù òm̀òu ketenkè ín̄kè.

¹⁰ Dè te kè benitìbè bè tū mbá nè Kuyie nkɔ̀boo,
ke yɔ̀ mbe náàntì meniɛ nkɔ̀mɛ.

¹¹ Ke náá nke tú:
Kuyie mbo yíme ké ntì yé?

Ke tú: Kuyie nkùù baké kéíńkè nè ketenkè kù í yé dèmarè.

¹² Dè kó benitiyeiɓe dèmarè í bè kóónnè,
beè kpàti dèú́kú.

¹³ N tū nnè wèńkùnnɛ n yèmmè detetirè ndeà?

N nite n n̄u ke benke n yí cààrè̀mè dèmarè fà̀àrè nweà?

¹⁴ Kè bè ð ntúú nke m puoti,

ke n kōmmù bá dìl kúnweíni.

¹⁵ Kè n do tú m bo nnáá mbè náá mmèè botí,
n na nsouté a kɔ̀be yaà̀bí nyi.

¹⁶ N totí n yèmmè ke bo banté de kó tináàntì,
kè ti bantímù n yonkenèmu.

¹⁷ N ta dìl yìè ndi Kuyie ncíè̀tè,
m bantémè tìl bè bàa.

¹⁸ A mènke bè cònnè dèè anni dènde,
ke bo bè tènte kè beè do difɔ̀tìrì miɛke.

¹⁹ Dènde bàmbà nkè be kperɛ deè,

kè be kperεε mæte kukõmbòdoróo.

²⁰ Ti Yiè nKuyie nkàa ìté a tãmmú be kperεε yóo dèèmu, tidòuntì ðð pèéte mèè botí a ènte dìi mònni.

²¹ Meyèncààrimè do nh auté dìi mònni, kè dè n yonke ké n ta mediè mme.

²² N yí nciì, n yí banní dèmarè, n do dò nfeðfè nfe a ìikè.

²³ Nè memme ké nda bonè sãã, kàa m pí nha nùtè youte.

²⁴ Fõð yó n niité a tããté tì n kpéi nti mieke, ké n tanné a kpetì mieke.

²⁵ M mæke we kéinkè, kè dè í tú fõ? N yí dó dæterè marè ketenkè ìnkè, kè dè í tú fõ!

²⁶ N kòntì nè n yèmmè dè bo na kédeè, Kuyie nfõð né yó ntú n yíkú wèè ìnkè sãã.

²⁷ Bèè da yóu bè yóo duómu kékú, kàa kuò bèè dootóo a bè dððnè mèè taummè.

²⁸ N kó mesàa tu m bo nda tókénèmè, n kó disòrì tu fõ n Yiè nKuyie, kè dè bo yie nkè nní nnáa nha tãmmú mumou a dððmu.

74

Kuyie nciéte còutéme kè bè kuðnnè Kuyie
¹ Asafu yènfè.

Áú Kuyie! Dè yíme kàa ti dootóo sãã?
Dè dømme kàa mieke ti cóú ntínti a pe?

² Dentení a kòbe kpéi, a donté bè nè dimònni, bè tu a kòbe mbe kàa bè to, dentení Siyõð tãrì kpéi a do ã dè.

³ Kote keyà bè càari dè sãã dè deumè ti dootitòbè càkemu demou a cèsààtè.

⁴ A dootitòbè tamu a cèsààtè ke íútí, ke còhíne be kó mecannimè a kòmè do borè.

⁵ Bè pùò nha cíéte otekõütì ðð kõúmè mme detie ndikpàa, keyõkii o pīéte.

⁶ Bè to sipéé nsi nè mààtóòbè ke può nha cíéte kó tisàti.

⁷ Ke cóu nha cíéte ke tè pùò, ke sìnkùnne a cíéte bè yu dè a yètìrì.

⁸ Bè do náa mbemàa ndi ke tú: Ti yóo bè puotímu, kécóu nye bòrè yemou dihei mieke bè bàá ndè Kuyie.

⁹ Yebenkùyè mayè ténke í bo, ti ténke í mæke bèè nàa nKuyie mpããnáantì, òmòu í yé dè yó nkááké dè.

¹⁰ Áú Kuyie! Dè yó nkááké de kàa níimbèè yóu bè bo nyíinkomè a mieke?

Dè yó nkááké de kàa dootitabè da yóu mudaá?

¹¹ Dè dómme kàa wénke a baá?

Dè yíme kàa meí a nɔu?

Youtení a nɔutè ké bè kùɔ paíí.

¹² Kuyie nkuù tu n kóo kpààtì nè ti bomè,

kuù deerí beɲitibè ketenkè ínkè.

¹³ Kuyie, nfɔ̀ yaté dàméèrì nè a wērímu,

fɔ̀ pònte musimmù yɔ menie mmieke.

¹⁴ Fɔ̀ pònte musimmù bè tu mù Defiatã mu yɔ,

ke mù duó ndàméèrì kó yekūre.

¹⁵ Fɔ̀ ãnné sibií nè ikó,

ke duó nkè ikó nyì í kũũ kè ì kpeì.

¹⁶ Fɔ̀ te kuyie nnè keyènkè,

fɔ̀ dò otànkù nè diyè.

¹⁷ Fɔ̀ ãnné itemmànke imɔu,

fɔ̀ dò dipaà nè diyɔ̀.

¹⁸ N Yiè nKuyie nha nyé a dootitabè da sáámmè,
kè kubotí kùu yei nkè kù cààri a yètìrì.

¹⁹ Báá yóu kè desinnèe pí nha kɔbe bèè dò nsinónkpeé,

báá yè nha kó becìrìbè kpéí mbìtì bítì.

²⁰ A báá yè nha taummè kpéí,

ti píemmu diheì kó yesòrè mieke,

kè bè ti fěũnkoo deborè.

²¹ Báá yóu kè bè fěũnko wèe di ifei,

ocìrì nè osénniwè bè ndéúkùnko a yètìrì.

²² Kuyie nyíté kécómmú kébenke a tú wè,

dentení yesáambè kubotí yeiku da sáá nyè sáá.

²³ A báá yè nha dootitabè kó fehúùfè kpéí,

kutoweku a kprantídèntabè wèkíí kù kè kù dèúkú sáá.

75

Kuyie nkuù tu obeénti diewè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Asafu yènfè nè metammè mèè tu: Báá kuɔ.

² Kuyie nti déúkùnko fɔ̀ nwe,

a yètìrì í yiè ti nò mieke,

ti náámmu a dò mù tɔ̀ndiemù.

³ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Mí nKuyie, kè m mɔ̀nnì tùòke,

n yó mbekù kè dè siému.

⁴ Ketenkè sántimu nè ke nìtibè,
mí nKuyie mî fíí nketenkè sànkè.

⁵ N nàkému sipɔ̀ yembè ke tú bè bá mməke sipɔ̀,

ke nàké beyeibe ke tú bèe yóu sifeí.

⁶ Ke bá nhéunke be yɔ,

bè bá nnáá ntipocēmmúnáàntì.

⁷ Dè í bonní diyè yìèní kèè bíékè yoo diyè taà kèè bíékè,

dè me nyí bonní dikpáà yoo yetāre ínkè.

⁸ Dè bonní Kuyie mborè ndè,
kùù bekùnnè benitìbè
kuù òò kékùnnè yie nkédéúkùnnè otàù.

⁹ Ti Yiè nKuyie mpikú febòòfè nfe,
nè ku mièke kó menaà nkperímè kù kònnémè,
kè yóó mè yauté benitidònnibè bemàù,
kè bèè mè yà kékúótóo nè defùòò kperè.

¹⁰ Mí nyó mpīkùmu sãã ku yètìrì,
n yó ndièmmu ke sãntí Kuyie Sakòbu do tū nkù.

¹¹ N yóó deitemu beyeibe feí,
bèè wetí kè bè ndeukú.

76

Kuyie kuù nò nku dootitabè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Asafu yènfè bè diè nfè ke biennè tibómbonti iwēī kpeti.

² Kuyie nyètìrì feímu Sudaà kòbe cuokè,
ku yètìrì deumu bembe Isidayeeriibe borè.

³ Ku cíètè bo Sademmu nwe
kù ã Siyòò nwe.

⁴ Dèndè Kuyie nkèkémè betãntãũbè pie,
be dõpiti nè bè kpàrise, be kpàrinenti timàù.

⁵ A náà ndeumu nè a wenniku,
a deumu ke pèètè yetàrè yèè do bonè dimònni.

⁶ Yekòmbò yembè yè nke duómu kè bè bè éí,
bekpàritiebe nòu bèitèmu.

⁷ Kuyie nSakòbu do tū nkù kuù péi,
sikpàrinaaséí nè behããpònsãndèèbè kè bè yè nke duó.

⁸ Kuyie nha duò tikòmbùòti nti,
kàa mièke peike dii yie we mbo dáátí kécómmú a ìkè?

⁹ Kuyie nha bo kéínkè nke ke náánni a tããté tì,
kè kufòwáá mpí ketenkè kòbe kè bè yè nyúóó!

¹⁰ A ité dii mònni ke bo bekénè kutenkù,
kédeetè bèè kékùnnè bemáà.

¹¹ Bá benitìbè kó kemieke kè dèúkùnkumu a yètìrì,
bèè bo cooté a mièke bo peike dii yie bè bo ànné dibanni a kpéí.

¹² Dí dõúnnè di Yiè nKuyie nyenò ké yè dòò,
díndi bèè kù tòkénè, pãmmúnè ku yepãrè, kù duò tikòmbùòti nti.

¹³ Kuù kèkíí sikpààtibí kó muwemmu,
kutenkù kó bekpààtibè í kù daati.

77

Wèè ta meyeñcaàrimè ke denniní Kuyie nkpeí

¹ Bedèmbè kóo kótì Yedutunni tinnì dièmmè Asafu yènfè.

² N kuòmmu ke yu Kuyie,
n yu Kuyie nku kè kù yo n dabònni.

³ N ta meyeñcaàrimè mièke nke ke wàà n Yiè nKuyie,

nh ð nyié nke yuo nnou nsi kù bíékè bá mbáá ou,
ke yetírí bè bo m bántèmè.

⁴ Nh ð nkè n dèntení Kuyie nkpréí nní nkuòmmu,
kè n sìe n yèmmè mè ðð caàrèmu.

⁵ Nè a kpréí n nònfè ðð í nhùú,
dè n káónnèmu n yí nò nke náá.

⁶ N kraá yé dè do dòmmè mme,
n kraá ke denniní nyebie yèè pèèté yènye.

⁷ N do ð ndiè nyìì yìè nyìì ð nyié nke bo n yèmmè,
kè n wentí ke totí n yèmmè,
ke siemu ke bo tì banté.

⁸ N Yiè nKuyie, a ti dootóomu kè dè dèèà?
A báá wète kédenténí ti kpréinnáà?

⁹ A sàà ndèèmu sáà?
A nàké tì í kraá bo dòò dibenni maràà?

¹⁰ Kuyie nha ténke í mæke mesémmàà?
Kemièke keè te kàa í ti kuò mesémmàà?

¹¹ Kè m béi ke dò:
Dèè n yóu dèè tu

Kuyie nkùù baké kéínkè nè ketenkè ku nòùtè ténke í bomè n yínkè.

¹² N Yiè nKuyie n yí yóó yè nha pí mùù tómmú,
m mómmuò n kraá wúómmu tidietì a do dòò tì.

¹³ N totimu n yèmmè mutómmú mumou a do pí mmù ínke,
n siemumu mutóndiemù a do dòò mù kpréí.

¹⁴ Kuyie nha kó kuce sàmu.

Kuyie, kè dè í tú fí nkutèkù makù í bo ke da mànnè.

¹⁵ Kuyie, fíð dòòri tidietì,
fíð benke a wèrímu yebotè.

¹⁶ Nè a wèrímu mmu a deetémè a nìtìbè,
Sakòbu yaàbí nè Sosefu kpeyi.

¹⁷ Kuyie, menie ndo yà fí nwe,
mè do da yàmu kéfānte,
kè dàméèrì fíð kó menie nkutìrè.

¹⁸ Kè yewetèe cóúnní menie,
nkè itapíe nyièní,

kè itapíe ntú níéé tipítì timou.

¹⁹ Kè fetaafè mpéú kè kuyaakù fí,
kè fetaafè mìí kè dèe wenke ketenkè kemou,
kè ketenkèe aá késāntè.

²⁰ A kó kuce do yè dàméèrì mieke nke,
a do kéri menie ncuokè nke,

òmou do í yau a nacèfōtè.

²¹ A do duó nkè Məyiisi nè Anəə kè beè nni a nìtìbè,
onitì ð ncēmmúmè o pe.

78

Kuyie ndòò dè Isidayeribe dè í dò nkéyè

¹ Asafu yènfè.

Díndi n nìtìbè kénténè n tié.

Kénténè mesàà nkékeè n tú mù.

² N dó ke di onnimu,
m bo di náké nè yenáanhāntíyè dèè do dòò nè dimònnì.

³ Ti kèè tì ke ti yé,
ti yembè ti tùo ntì.

⁴ Ti báá tì sòñne ti bí,
tí yóó ti tùmumu ti yaàbí,
Ti Yìè nKuyie nkó disānni nè ku kó muwērí mú,
nè tidietì kù dòò tì.

⁵ Kuù dǎúnnè Sakǎbu yaàbí ku tié,
kuù duó nku kuó Isidayeēribe,
ke nàké ti yembè ke tú bēe tì tié mbe bí.

⁶ Kè dèe yie nkè kutōnkù kùù tūnní kè kù ntì yé,
ibí bè bo pié ì kè ì tì tùo nyi kó ibí.

⁷ Kè dèe yie nkè bè mbúú Kuyie,
ke báá yé nku tōmmú,

bè ntū nku tannò.

⁸ Ke bá ndònnè be yembè kè be to nkpeínì,
kè bè nyetírí Kuyie nkpeti, kéntú bēè yèmmè í fííkú,
bēè í tū Kuyie nséi.

⁹ Efadaimmu kǎbe tú betānnuǎmbe mbe,
ke kǎnné mudoò ke bütínné ke coké.

¹⁰ Bè í yie nke pí mmetaummè Kuyie mbè dòònnè mè,
bè í yie nke tūnne ku kuó.

¹¹ Ke yé mmutōndiemù kù do dòò mù,
bè do yà tì dietì kó dimàà.

¹² Kuyie ndo dòòmu tidietì be yembè nuǎ mmieke,
Esibiti tenkè Soā tempē mieke.

¹³ Kuù do kèété dāméèrì kè bēe sénté,
kè menie ncómmú kéndò nkuduotí.

¹⁴ Kè kù ní mbè ni nè diwetirì kuyie,
keyènkè kè dì mbè mí muhāā.

¹⁵ Kè kù dennení menie ndipèrì mieke,
kè mèe pōnté mediè nkè bēe yā.

¹⁶ Kuù do yaté dipèrì dikpàà cuokè kè menie ncóúnní mediè,
kuù do dennení menie nkè mèe puó sikondakesí nè ikó ndieyì kōme.

¹⁷ Nè memme kè bè nsǎké ke caàri Kuyie,
ke yetírí Kuyie nkùù baké kéínkè nè ketenkè ku kpeti tēdǎnkpetè ínkè.

¹⁸ Nè be yèmmè mieke kè bè íínko Kuyie mmieke,
ke kù bèkú tidiitì bè dó tì.

¹⁹ Kè bè n wátirì Kuyie nke tú:
Kuyie mbo na ké ti duó ndikpàà diì mmieke mudì kè ti dià?

²⁰ Nte kù potémè dipèrì kè menie nni mpuunní ke pūò nyikó kōme,
kù bo na ke ti duó mmudì nè imaannaà?

²¹ Kè ti Yìè nKuyie ti kèè kè ku miekeē peike Sakǎbu yaàbí,
kéfānte mediè kétuǎ nyIsidayeēribe.

²² Bè í yie mmèè kpéi nku kpeti,
bè í tāmè ke dò nkù bo bè dēeté.

²³ Memme kù péimmè yewetè,
kékpeté yewetibòrè,

24 kécúũnní mánnì,
 kéínkè kó mudìi mmu kù do bè duwónnìmè.
 25 Bembè benìtìbè kè bèè di benitidièbè kó mudìi,
 kè kù mbè duò mudìi bè dó mèè botí.
 26 Kè Kuyie nduó nkè diyìè yìèní kèè bíékè kó kuyaakùu fuute,
 nè ku kó tikpetì mièkè kè kùu duó nkè kubakù cǎnku kó kuyaakùu fuute.
 27 Kè kùu cúũnní imaa mbè cuokè kè ì nsū ke dò mmubirímú,
 kètóní yepèpèrè kè yè nsū dāmèèrì kó mubirímú dòmmè.
 28 Kè Kuyie nduó nkè yè nduò bè karì
 ke ncóú cóú kéfité bè touti.
 29 Kè bèè di bè dómè kénsànnè,
 kè kùu bè duó mbè yèmmè kó mudìi.
 30 Kè bè nkpaá ke mu nyí mù de,
 kè de kó tidiitì nkpaá bo bè nò mièkè,
 31 Kè Kuyie mmièkèe bè yè,
 kè kùu kuò yedakperè,
 nè bedapàmbè Isidayèeribe cuokè.

32 Bá nè memme kè bè nsókè ke caari,
 bè í nyie nkéntá Kuyie ndòò tìi dietì.
 33 Memme kè Kuyie mbè fùute muyaá nkè bèè kú,
 kè meyei mbè do ke kúnté bè fòmmu.
 34 Kè Kuyie mbè poté dìi mònnì bèè kù wammú,
 kéwèèteni ku bíékè, kécokéní ku borè,
 35 kédentení Kuyie nkuù do túmè bè kó dipèrì,
 kunku kùu baké kéínkè nè ketenkè kuù tumè bè kóo donti.
 36 Kè né nku cíí,
 ke kù nàá nsiyáàbìsì máà.
 37 Bè yèmmè do í fíí kú ku ínkè,
 bè í mpí nkù bè dòònnè mèè taummè.
 38 Nè ku sémmè diemè kpéí nkè kù mbè cíèmmu,
 bá kù í mbè kùò kédeè,
 kuce mèpéu ké mbè mǎkenè meminnímè
 bá kù í nyóu kè ku mièkèe bè yè mediè.
 39 Kù do yému bè tumè benìtìbè mbe,
 ke do mmuyaá ke yóó pèèté kè dèè deè.

40 Kè bèè yete ku kpeti kuce mèpéu dikpáà mièkè,
 kémpéikunko ku mièkè kuce mèpéu tédonkpetè ínkè.
 41 Kè bè nsókè ke beú Kuyie,
 ke íinko ku mièkè kunku kùu bè te bembè Isidayèeribe.
 42 Bè í ndenniní Kuyie nwèrímú kpéí,
 bè í nkpaá yé kù bè dèetè dìi yìè nè bè dootitòbè.
 43 Bè í kpaá yé kuù do dòòmmè tidietì Esibiti,
 nè kù do dòò mèè benkùmè Soãã tempè.
 44 Bè í kpaá yé kù do cèètemè ikó nkó menie kè mèè náá mmeyìì,
 kè Esibiti kǎbèe me yīèke muyàà.
 45 Kù do duómmè kè sikonsapoo yènní ké mbè dōmmù,
 kè yecedakèe píe nke cǎke dihèi.
 46 Kè fècofèe cááké bè diitì,
 kè yecádúù ndéútóo bè òùtì kó mucóntimu.

47 Kè fetaafè mātārèe cake be tie mbè tu dè fínyì,
kè fetadièfèe kuɔ detie mbè tu dè Sìkòmóò.

48 Kè fetaafè mātārèe kuɔ be wũɔ,
kè fetapíèfèe kuɔ be naacēnti.

49 Kè ku mièkeè bè pèike mesàà,
kéfānte ké bè tũò nkè dè nyóù mēdiè,
kè kùu bè duɔnní ku tōrè yèè kòu kucēnku.

50 Ku mièke do bè yèmu kétonté,
bá kù í mbè coo,

ké bè bonté mutenkúú nyeyimu,

51 képoté bèè kó dimàà tu Mpo bəmou Esibiti,
bèè kó dimàà do tú beketibè Kammu* kó kuwuɔ mmièke.

52 Kè kùu denne ku nìtibè onìti òò dennemè o pe,
ké mbè cēm̀m̀m̀ onìti ò ncēm̀m̀m̀m̀ è o wũɔ dikpáà mièke.

53 Kè kù mbè cēm̀m̀m̀m̀ béu bá bè í nyĩ̀k̀k̀,
kè menie mpōnténè be dootitòbè.

54 Kè kùu bè tanné be èi kù cànné di be kpéí,
ku tāsààrì kù fiète di nè ku wērímu.

55 Kè kùu beti yebotè yèè do dè bo,
kéberí ketenkè ké bè totí,

kè Isidayeyeribe tieke be cēĩ kēmbò.

56 Nè memme kè bè nyíinko Kuyie nkùu baké kéínkè nè ketenkè ku mièke,
kéyete ku kpeti,

bè í ndake ku kuó kpeti.

57 Kè bèè détténè Kuyie mbe yembè kōme,

ké nkù soú ke í ndò nhá na ké mbè tá,
mutāmm̀m̀ mùù í fi mmesàà mu kōme.

58 Kè bè nfeu yetòrè ke íinkoo Kuyie mmièke,
ke feu yebòkè kè dè kù yóu.

59 Kè Kuyie ndè yà kè kù mièkeè pèike,
kè kùu pē nyIsidayeyeribe páíí.

60 Kè deè nte kè kùu íté ku kàri Sidoo,
di tou kù do bo di benitibè cuokè.

61 Kè kùu yóu kè ibotí tei kònnè ku taummè tou,
dii benkú ku dieti nè ku wērímu
kè dii ta be dootitòbè nou mièke.

62 Kè kùu yóu kè bè nkòu ku nìtibè,
ku mièke keè do yè ku kó benitibè kù te bè.

63 Kè muhāã ncóuté bedacēmbè,
kè beporicēmbèe paà be daabè.

64 Kè ikuó niùbèe kú mudoò mièke,
bá bekúpobè í nkuó.

65 Kè ti Yiè nKuyie nyíté kéndò nkù do yè nke duó,
okpàrìnuwnti òò yà menaà nkémuó kè mèè íimmè o k̀nt̀.

66 Kè bè ncooti kè kù tũ nke poti,
kè bèè di ifei sãã.

67 Kè kùu dootóo Sosefu kó tecíètè,
kéyete kù bo tããtémè Efadaimmu kó kuwuɔ.

68 Ke né tããté Sudaa kó kuwuɔ,

* 78:51 Kammu: Kammu tu Nōwee kó ibí kó dèmarè ndè, ò do bonté dè kusìnkù, o naà mmōnté dii mōnni.

Siyōō tāri kù dó dī.

⁶⁹ Kù de nfií nku cíētè kè te okùmè mmànnè yetādieyè,
kéndò nketenkè dòmmè ke fííkú sáá.

⁷⁰ Kuù tāāté ku kóo tōntì Dafiti,
koò dèitení mupecēmmu mieke.

⁷¹ Ò do cēmmú ipe nyi kè kùu ò dèitení,
kòò bo ncēmmú ku nìtibè Sakabu yaabí,
nè Isidayeeriibe kù te bè.

⁷² Kè Dafiti mbè cēmmù nè meyèmmè meməu,
ké mbè ni kè dè dò nséi.

79

Ti dεεté ti ta mesémmè mieke nke
¹ Asafu kó feyēnfè.

Áú Kuyie! Yebotè yeè do a nìtibè tenkè.

Ke sãũ nha cēsààtè,
ke pònte Sedisademmu kòò naá tidobontì.

² Ke kùu a kó betōmbè ke dounko kè timancòntì bè cò,
a kòbe naá ntikpasintì kó mudii mmu.

³ Kè be yī̀ ncòú ke pōnté menie nkōme ke fité Sedisademmu,
kè bè duó bá òmòu í bo wèè bo bè kūnné.

⁴ Kè ti pεetitòbè ti sáá,
bèè ti fité kè bè ti sènkèrì ke ti daú.

⁵ Ti Yiè nKuyie, dè yó nkááké de kàa mieke do?

Dè yó nda yòumu ke da cóú nsáà muháá nkōmaà?

⁶ Yóu kàa mieke do ibotí tei ì í da yé,
nè yekpààtiyo yeè í yu a yètìrì.

⁷ Ke yé beè pòntemè Sakabu yaabí,
ke cāke Isidayeeriibe tenkè.

⁸ Bútinné ti yei mmekótímè,
nè a mōkemè menitisémmè wēētení mecāã nti bíékè,
ti naá mbesénnibè mbe.

⁹ Yàà ti dεεté f́ nKuyie nti dεεtíwè,
a yetisààrì báá cake mèè kpéí,
ūtè ti yei nké ti dεεté kédéúkūnne a yètìrì.

¹⁰ Báá yóu kè bèè í tū nf́ nKuyie nkè bèè yí:
Yé Kuyie mbè tū nkù bo dè?

Dòò kè bèe banté a pèitemè a kó betōmbè bè kùu bè,
kè tí dè yà nè ti nuò.

¹¹ Keè tikpetintì kó yedabùò,
a kpeñnìmu, nkānké bè dónè bè mukúú.

¹² Ti Yiè nKuyie nti pεetitòbè da sāmú yeè sãāmbè,
a ye mbè f́ò nkuce mèyiekè.

¹³ Tínti a nìtibè, tínti a kó kupecēnku a cēmmù kù,
ti sántí f́ nwe
ti yó nda sántímu nè ti bo mbomè.

80

Kuyie ntiímmè Isidayeeri be ei

¹ Bedèmbè kóo kótì Asafu dentìnnì diè nfèè yènfè ke bie nkubómbonku.

² Isidayeeri kóo cēnti, kénté kékéè,

fí nwèè kpàake Sosefu yaàbí kupecēnku kōme,

fí nwèè baké beínkèmbàrìbè, benke a kpetì!

³ Benke a wērímu Efadaimmu nè Bensamē nè Manansee be wuō mmiēke,

kōteni ké ti deeté!

⁴ Duó nkè tí wēteni,

ti wénté fenōnsààfè ké ti deeté.

⁵ Ti Yiè nKuyie fí Mpakēdaa,

de yó nkááké de kàa miēke bonke?

Ti bo nda báá nkàa miēke ti péià?

⁶ A kōbe nōnnieti tìi naá mbe diì,

be nōnnieti tìi piēku yeōbe kè be yò.

⁷ Ti pētitōbè né kpa ntí kprí,

ti dootitōbè ti daúmu.

⁸ Kuyie nfí Mpakēdaa duó nke tí wēteni,

ti wénté fenōnsààfè ké ti deeté.

⁹ A ti uuténí Esibiti nwe fínyì kó mutie kōme
ke bēti yebotè ke mù fíi.

¹⁰ Ke píe mmu také kè mu cīè nta ketenkè,

kè mù wuō nke pité ketenkè.

¹¹ Kè mu déè ndátínné yetārè,

kè mu bake yè ke pēēté sētìrì kó detie ndierè.

¹² Kè mu bake wuō nke tūòke dàmmèrì,

kè ibake pānyì yè ke tūòke kukó nhEfadati.

¹³ Dè yíme kàa kēté kuperí kè becepèmbè tōù mu be?

¹⁴ Kè dikpàà kó sidoó cáá mmu fāātì,

kè tikpasìntì mù kēi.

¹⁵ Fí nKuyie Mpakēdaa wēteni,

mboní kēínkè kéwénténí káyà tìi mù tūòkení,

kè mù deeté.

¹⁶ Fíò mù fíi nnè a nùtè.

A nkānké a birè dèè tu mutie a fíi ímmù,

ke mù kpénkūnne.

¹⁷ N Yiè nKuyie mbè kōúmu a tie ke mù cóu.

Bèè mù cóu wénté be fenōnsīnfè kè bèe kú.

¹⁸ A wērímu mbo okpààtì wèè bo a bakù yóu o ínkè,
onìtì a kpénkūnne wè a mómmuō.

¹⁹ Ti ténke báá da détenè,

a ti fòukūnne kè tí nda sántí.

²⁰ Ti Yiè nKuyie Mpakēdaa duó nkè tí wēteni,

ti wénté fenōnsààfè ke ti deeté.

81

Isidayeeri dōmmè káyie nKuyie nkpeti

¹ Bedèmbè kóo kótì Asafu yènfè bè diè nfè ke biennè kukùtìdùkù.

² Diwèi ndi bo kè di nyíúfí Kuyie nkpéi nkuù tu ti kó muwērímu,
pietenè Kuyie nSakɔbu do tū nkù.

³ Bentenè dɛbémbénnè kédentè,
bentenè yebàrè nè tikùtìdùùtì nè tibómbonti.

⁴ Yíennè yetātehe otāpànwè kó dibanni,
kòò còmú dɛdànnè ínkè dí nheu, ti kó dibanni ndi.

⁵ Dè tu ikuó nyi tínti Isidayeeri be ti kpéi,
dínùù ndi Kuyie nSakɔbu do tū nkù dɔú ndi.

⁶ Metaummè mme kù dònèmmè Sosefu yaábí,
bè yènní diì mònni ke bo dokénè Esibiti.

Bè de nkèè tináàntì bè mu nyí kèè tì diyie marì tì tu:

⁷ N da toutému ditɔu cēēri,
kàa nòùtè fīnko dimámmùgáà.

⁸ Kàa ta meyeñcaàrimè mièke ke n kuónnè kè n da dɛeté,
ke da béinnènní fetapíèfè mièke,
ke da yááké tebinte bè tu tē Mediba te borè.

⁹ Díndi n nìtìbè kenténè kè n di cau,
díndi Isidayeeri be kè di do bo n kénté!

¹⁰ Dibòò na bá mbo di kóo mɔù cíètè,
di kóo mɔù na bá nninku dɛterè marè ìkè ke dè bàá.

¹¹ Mí tu di Yìè nKuyie,
mí di dènnènní Esibiti,
aatènè di nò kè n yè píe.

¹² N nìtìbè me n yí n kènté,
Isidayeeri be í dó n kpeti.

¹³ Kè m me mbè yóu kè bè kèrí be tookperí kó kuce,
ke tū mbe mómmbè bè dómè.

¹⁴ Díndi n nìtìbè Isidayeeri be,
kè di do bo n kénté,
kè Isidayeeri be do ntū n kó kuce.

¹⁵ N na nfèikùnnemu be dootitɔbè bàmbà,
n na nhānnému tenòutè be dùòntɔbè.

¹⁶ Bèè nìi nKuyie mbè na nnìnkúmu ku ìkè ké kù bàntè,
kè Isidayeeri be kó diwèi mbo sáà.

¹⁷ Mí mbe Yìè nKuyie nna mbè piúnèmu tidisààtì,
kè bèe di mecekùò nkénsànnè.

82

Kuyie nyóó bekénèmmè bebeényeibe

¹ Asafu kó feyènfè.

Kuyie nyítè ke còmúmu ku kó ditìnni cuokè,
ke bekùnè bèè tu bebeémbè.

² Dè yó nkááké de kè di yóu di bo ncaàrimè tibeénti,
nè di bo nkómúmmè beyeibe?

³ Di ntū nyikuó yèmmè kénduò becìribè nè iciribí bè dò nkénte dè,
di mbekùnè besénìbè nè becìribè dè bèkúmè.

⁴ Ndeerínnè besénìbè nè becìribè,

fietenè be beyeibe nou mieke.

⁵ Di í yé dèmarè, di í cù,
di kéré dibìnnì mieke nke,
kè ketenkè kó dipū diməu sàntè.

⁶ M béimmu ke tú: Di tú kéínkè kəbe mbe,
ke tú di məu Kuyie nkù baké kéínkè nè ketenkè ku kó ibí.

⁷ Di yóó kú benitibè kəme mme,
di yóó duómu diməu sikpààtibì kəme.

⁸ Ti Yiè nKuyie nyíté kébekénè kútenkù,
ke yé fǒ̀ temè yebotè yeməu.

83

Bè fǐ̀nkómè Kuyie nkəbe kè bè bàá nKuyie

¹ Bè dìemmè Asafu yènfè.

² Áú Kuyie! Bá nduó káré,
bá ndò nyúó! Bá mbúútóo.

³ A dootitəbè beè burì,
a níimbè beè baati a kprí.

⁴ Bè dàkiimu a nìtibè kprí,
bè wanti kédó a kəbe a kǎnké bəmbə mudoò.

⁵ Bè nàámmu ke tú:
tí kətenè kékuə be kó kuwə nkuməu,
kè Isidayeibe kó diyètirì kpránné.

⁶ Bè dàkemu ke wənné dinùù,
bè dǎ̀nè betəbè metaummè ke bo dokénè fǐ̀ nwe.

⁷ Edomiibe nè Isimayeibe,
Məabiibe nè Akadiibe.

⁸ Kəbadiibe nè Amədiibe nè Amadesiibe,
Fidisitǐ̀be nè Tiiri ei kəbe.

⁹ Bá Asidii kəbe bè wənnému,
bè dó kéteennè Dəti yaabí nyi.

¹⁰ Də̀ be a do dǎ̀mè Mandiyǎ̀ ei kəbe,
Sisedaa nè Yabinni a bè dǎ̀mè kukó nKisǎ̀.

¹¹ Adə̀di bintə be do de nku bəməu,
kénaá ntikùti ketenkè.

¹² Be kó sikpààtibì dǎ̀ si a do dǎ̀mè Odebu nè Sebu,
kè be kó bekpààtibè kperə ndǎ̀nnè Seba nè Sadimmuna
be kperə do dǎ̀mmè.

¹³ Bəmbə bèè nàá nke tú:
Tí fietenè Kuyie nkó ketenkè kətiekə,

¹⁴ Kuyie n tū nkù,
a yóu kè tefǎ̀dǎ̀ntè be tǎ̀tè,
kuyaakùu bè tǎ̀ tifǎ̀kpǐ̀ti tǐ̀mè.

¹⁵ Cúúté be muhǎ̀ nhǎ̀ cúúté mǐ̀ botí kutúúkù,
dǎ̀túto be fehǎ̀deenfè ǎ̀ dǎ̀tútoomè ditǎ̀rì.

¹⁶ Bəti be nè kuyaakù nè fetəafè,
donné be kǎ̀mbù̀tì nè kuyaakperíkù.

¹⁷ ǎ̀nné be ifei,
kè dèe yie nkè bè da wammú fǐ̀ nti Yiè nKuyie.

¹⁸ Yóu kè bèe di ifei,
kè be kōmbùd̀t̀i nduò sáà,
yóu kè dèe bè di,
kè bèe kú.

¹⁹ Kè bèe banté ke do nfóò máà yètìrì tu ti Yiè nKuyie,
kè f́óò baké ketenkè nè keínkè.

84

Nyáámmu Kuyie ncíètè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Kodee bí kó feyènfè bè diè nfè ke biennè kubómbonku.

² N Yiè nKuyie Mpakèdaa n dómu a cíètè mediè.

³ N yáámmu a cíètè d̀ank̀ù mutarimù kè dè nh ɔ̀t̀í,
m búó f́ó nwe kè diwèi m bo kè ò yíú.

⁴ Iǹaribí cek̀ù tiyíènt̀i a cíètè nte,
sikp̀ancéndéi d̀aunko siyiè nke p̀éú si bí a wũ̀t̀arè borè nde.

F́ó nti Yiè nKuyie Mpakèdaa,
Kuyie nfóò tu nkóo kpàd̀t̀i.

⁵ Bèè bo a cíètè dè bè naatimu kè bè da sántí sáà.

⁶ Dè nnaati bèè íkú Kuyie nyínkè,
ice iməu t̀untəmu be kpéí

⁷ Kè bè p̀enké tedəntè kpetè ínke,
menie mbuoté,
kè feínkèmbóntaafèe ni kébónk̀unnə ketenkè.

⁸ Kè bè nkéí kè be ẁerímú yéútí,
kè bèe tuəkenè Siyóó Kuyie mborè.

⁹ Ti Yiè nKuyie Mpakèdaa kénté m báammì,
f́ó nKuyie nSakəbu do t̀u nk̀ù n keènè.

¹⁰ Áú Kuyie! F́óò tu ti kó kudəp̀ik̀ù,
wénténí kéyà a t̀ááté wè ke c̀ánné.

¹¹ Kè n yí a cíètè mieke diyie d̀imáà,
dè p̀éètəmu m bo yímè yeve tekəup̀ítè (1000) kup̀ik̀ù tek̀ù.

Kè n c̀óm̀m̀ú f́ó Kuyie nk̀ù n te a cíètè b̀òrì,
dè wenninèmu m bo mbomè beyeibe cíètè.

¹² Ti Yiè nKuyie ntu ti kó kuwenniku nku,
ti kó kudəp̀ik̀ù,

Kuyie mpáamu mesàà nnè tikpeti,
k̀ù ɔ̀ó í mm̀əntə diwèi bèè borime wenni.

¹³ Dè nnaati wèè da duó nho máà,
f́ó nti Yiè nKuyie Mpakèdaa.

85

Kuyie nyĩmè diwèi bo mbonè bèè k̀ù d̀ó

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Kodee bí kó feyènfè.

² Ti Yiè nKuyie nha benkəmu a d̀ómè a tenkè,
ke kp̀ennéní Sakəbu yaábí ìi do tú tidaatì.

³ A dèitemu a nìtìbè kó meyi,
a ùtému be yei mmemou.

⁴ A bónkùnnemu a miéke,
a miéke domu.

⁵ Kuyie nfó nti deetiwè ti ténénéí,
bónkùnne a miéke kèè ti peike.

⁶ A miéke bo nhã ke ti cóú nsáà?
A miéke bo mbo ti ínkè nè ti yaàbíòà?

⁷ Fóò í yóó wēte ke ti fòukùnnàà?
Tínti a nìtìbè ke ti pété a kó diwèlà?

⁸ Ti Yiè nKuyie nti benke a ti dómè,
ke ti deeté.

⁹ N yó nkémúmu n Yiè nKuyie nyó n náké tí,
ké yé kù nàkémè ku kòbe ke tú bè bo mbo diwèl miéke
bè né nyé ke báá wēte kéta deyeyinkperere mudòòrìmù.

¹⁰ Kù deérímu bèè kù dé sáà,
ku kó tikpetì yóó wēte kébuotému ti tenkè.

¹¹ Medòòrìmè sààmè nè timómmon̄ti dè wētenímu,
dèè wenni nè diwèl kè dè buoté.

¹² Timómmon̄ti kó kuye yièní ketenkè nke,
dèè wenni kè dè cuutiní deínkè.

¹³ Ti Yiè nKuyie nyóó ti duóm̄mu metuò,
kè tidiitli peité ketenkè.

¹⁴ Timómmon̄ti yó nnimu ku ìkè,
ke kerì kè ku tū.

86

Nh ð mbo meyeñcaàrìmè miéke kékuónnè fí nwe

¹ Dafiti bàrítèmè Kuyie.

N Yiè nKuyie n kénté kécouté m báammì,
n tú ocìrì nwe, osénniwè.

² N tú wèè dòòri wènwè a dómè, a nni nkānké,
mí nha kóo tōntì, n deeté,
n yíkú fíò ínkè fí nwèè n te.

³ N Yiè nKuyie nhá n kuó mmesémmè,
n tūú nke kuònnè fí nwe.

⁴ Náríkùnnè n yèmmè mí nha kóo tōntì,
n Yiè nKuyie m búó fí nwe.

⁵ N Yiè nKuyie nha sàmu ke cíémmu,
ke kuò mmesémmè mediè mbèè da kuònnè.

⁶ N Yiè nKuyie nkénté m báammu,
kénté n dabònnì n da kuònnè ò.

⁷ Kè meyeñcaàrìmè n sòíké nh ðò kuónnè fí nwe, kàa n keèè.

⁸ Dibòò marì í da dònnè,
fí nti Yiè nKuyie,
òmòù báá na kédòò a dòòri dè.

⁹ Fíò dòò yebotè yemou,

yè kàrinímu ke bo nínkú f̄́ nti Yiè nKuyie nha ìkè,
kédéúkùnne a yètìrì.

¹⁰ Ke yé a deumè ke dāri tidietì,
f̄́ m̄́ mà tu Kuyie.

¹¹ N Yiè nKuyie m benke a ce kè nni ntū nha kó timóm̄m̄nti,
yókùnne n yèmmè kè nni da dé.

¹² N Yiè nKuyie n yó nda sāntímu nè n yèmmè mem̄u,
n yó ndéúkunkomu a yètìrì s̄́.

¹³ Ke yé a sàà ndeumè n yínkè,
kàa deeté n wēnnì ké n dennení kudōnkù.

¹⁴ Kuyie, sip̄̄o yembè beè n dinté,
benitiyonkubè beè m munné ke bo n kuò bá bè í dake a kpéí.

¹⁵ F̄́ nti Yiè nKuyie nha s̄́mu ke m̄́ke onitì kó mesémmè.
Kàa mièke boo kàa dó onitì mediè,
ke tú timóm̄m̄nti yiè.

¹⁶ Wēētēnì m bíékè ké n kuò mesémmè,
duò mmí nha kóo tōntì muwērímú,
n deeté mí nha kóo nitipotōntì birè.

¹⁷ Dòò tidietì n kpéí tì benkú a n dómè,
kè n dootit̄bèe yà kè ifei bè p̄́,
N Yiè nKuyie n teennè ke náríkùnne n yèmmè.

87

Siyōō nwe iwuo nyim̄u yóo yēnnímè

¹ Kodee bí kó feyēnfē.

Ti Yiè nKuyie mp̄́úté Sedisademmu ditāsàrì ínkè nke.

² *Siyōō* èi ndi ti Yiè nKuyie ndómè,
kè dè p̄́ēté yehékè t̄yè yem̄u Sakōbu yaàbí bo yè.

³ F̄́ nKuyie nkó dihèì,
bè da sāntí kè dè deumu a yetìrì kpéí.

⁴ Kè Kuyie ndò: N yóo kaammu bèè n yé,
kékaannè Esibiti k̄be nè Babidōnni k̄be
nè Fidisii èi k̄be nè Tiiri èi k̄be nè Etiopii èi k̄be
ke dò bè peité diè.

⁵ *Siyōō* èi dii yóo naá nyebotè yem̄u kperi,
Kuyie nkùò baké kéinkè nè ketenkè kuò yóo di maá.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuò yóo kaa nyebotè,
kéwāri ku pátiri mièke ke dò:
bè bè peité Sedisademmu nwe.

⁷ Behaubè nè bedembè kè bè ndiè ke da sāntí ke tú
be kperè dem̄u bonní a borè nde.

88

N duúnnè mukúú mmu

¹ Bedembè kóo kótì Kodee dentinnì dièmmè Emanni Esidaiti botí kou keuté f̄́è
s̄́út̄yēnfē ke eunè fetārife.

² N Yiè nKuyie n deetiwè, nh ð ntúú nke yu fǐ nwe,
kè dè biite nní nda kuðnnè.

³ Keè m báammì,
kénté n dabònnì.

⁴ Dè bi n wēnnì ndi,
n duúnnè kudankù nku.

⁵ Bè n wènté ocí nwe,
n wērímu í kpaá.

⁶ Nè bèè duó kudankù tî wē ndidòù,
n sǎáténè ocí nwe wèè bo kudankù,
a yè nwèè kpéí,
a nòutè dèténè wè.

⁷ A n dootóo difǒtìrì cūmpuri ndi,
dibiinnì dierì mieke kudankù.

⁸ A mieke kemou keè do n yínkè ke n yǒnte,
a yēiti timou sārì n yínkè nke.

⁹ Kàa n dētinne n kəbe kè n naá nyisié be kpéí
n kpetímu, n yí məke m bo yè dè.

¹⁰ N ta mefǔtímè mme ke kəmmú kè n nuə ntiike.

N Yiè nKuyie n kuðnnè fǐ nwe yewe yemou,
n yuo n nou fǐ békè.

¹¹ Bécírìbè kpéí nke a dəorimè tidietàà?
Bedəmbiùbè bo ente ke da sántaà?

¹² Bèè bo difǒtìrì mieke bè nàá nha kó mesàà nkpréináà?
Yáà bèè duó kudankù bè bo náké a túmè timómmənti yiè?

¹³ Bèè bo dibiinnì mieke bè bo banté a kó tidietàà?
Wèè ta kudəmbiùkù ò bo na kébanté a wetímàà?

¹⁴ N Yiè nKuyie m búó fǐ nwe ke da kuðnnè,
bá dìi kúnweñni kè m báammu tùðkemu a bore.

¹⁵ Dè yíme n Yiè nKuyie nkàa n yete,
ba nte kàa í dó n da yà.

¹⁶ N tú osénniwè nwe nè m bemmè,
n yí dētirinè mukúú,
a donné n kəmbùòtì nti,
n ténke í yé m bo tìi mieke.

¹⁷ A mieke keè n còuté ke n tùə,
a yēiti tìi n sùú n kè n yīēke tináàntì.

¹⁸ Yewe yemou a yēiti tìi n fité ke n dàtínné menie nkōme,
ke n dàtínné m mou dimənnì dimáà.

¹⁹ Kàa n dētinne n népobè nè n neititəbè,
kè n kəbe kó dimàà n dèténè.

89

Kuyie ndo dəúnnè dìi nùù Dafiti dì bore?

¹ Bè dièmmè Etāā Esidaiibe botí kou kó feyènfè.

² N Yiè nKuyie n yó ndièmmu ke náá nha n dòò mēè sàà.

N yóó nákému tidapùtǒntì tìi tūnnì a dəorimè timómmənti.

³ A béimmu ke tú a kó tinitì bomu sǎā,
kàa kó timómmənti fííku tiwetì dōmmè.

⁴ Kàa dònè metaummè a tããté wè,
 a kóo tǒnti Dafiti,
 koò dǒunnè dinùù ke tú
⁵ a yóó fíí nho kó kuwuo nsãã,
 kè tikpàti mbo weè kó tecíètè nè ti bo mbomè.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkéínkè kàbe da sántímu a dieti kpéí,
 a kàbe tíkú ke sántí fǐ nwe,
 a dǒori mǐè kpéí nha béi ntì.

⁷ Òmǒu í bo kéínkè miéke wèè mǎnnè ti Yiè nKuyie,
 kéínkè kàbe miéke òmǒu í da dònne.

⁸ Kuyie nha tǒrè kàrimè yè dé fǐ nwe,
 bèè da ǒrí bè í da daati.

⁹ Ti Yiè nKuyie Mpakεdaa, we nkpeñni ke da dònne,
 ti Yiè nKuyie nha kpeñnimu kè timóm̄m̄nti da fité.

¹⁰ Fǐǐ baké dàméèrì koò íkù,
 kè yenéfinfirè pùuní fǐǐ ò̄ yè bónkùnne.

¹¹ Fǐǐ do nǎnte Esibiti kóò ùtire kékuo,
 fǐǐ do cíe nha dootitǒbè nè a kó muwǎrímú.

¹² Fǐǐ te kéínkè kè fǐǐ te ketenkè,
 ketenkè nè ke kpàti timǒu fǐǐ dè fíí.

¹³ Kubakù cǎnku kó kutempǐ nè kubakù yóú kǎku fǐǐ dè dǒò.
 Bèè bo Tabǒo tǎrì nè bèè bo Edimǒo kperi bè dǎúkùnko fǐǐ yètìrì.

¹⁴ Fǐǐ kó kubakù kpeñni kàa nòutè mǎke muwǎrímú,
 kàa nǒ ndemǒu.

¹⁵ A beénti wennimu ke síe kè tì te kàa kpàti fíí.
 A ni a èi ke dì dǒori mesàà mme nè timóm̄m̄nti.

¹⁶ Dè nnaati kubotí kùù da íútí fǐ nti Yiè nKuyie.
 Bè bo nkéí a kó kuwenniku miéke.

¹⁷ Nè a kpéí nke bè yǎnkunè mǐ diwèi yewe yemǒu,
 a wetí mǐè kpéí nte kè bè sántí be mǎà.

¹⁸ Fǐǐ te kè be yètè feí kè bè mǎkè muwǎrímú,
 a kó mesàà mmeè bè yéútí muwǎrímú.

¹⁹ Ti Yiè nKuyie nfǐǐ te wèè tu ti kó kudǒpíkù,
 wèè te Isidayεeribe weè te tí kóo kpàtì.

²⁰ A do benkemu amáà a nìtìbè ké bè béinnè ke dǒ:
 Mí duó n kó meteèmmè okpàrìnuǎnti,
 mí dèite n nìtìbè miéke odapàà koò dǎúkùnne.

²¹ N yǎmu Dafiti n kóo tǒnti,
 koò còu mmekùò nkoò cǎnné.

²² N yó nhò pǐrǐmmu nè n nòutè,
 mí ò kǎnne tikpàti
 ke yó nhò duò mmuwǎrímú

²³ O dootitǒbè báá ò do kóò dǎété,
 onitiyeiwe báá ò díí nyifei.

²⁴ Mí yó nni o ìkè ke kǒuti o dùǎntǒbè,
 ke poti bèè ò nìí.

²⁵ N kó timóm̄m̄nti nè n sàà dè yóo nhò bonèmu,
 nè n kpéí nkò wǎrímú ndéúkú.

²⁶ M bo duó nkò mbaké Mǎditedandee kóo dàméèrì,

kénto kédíténè kukó nhEfadati.

²⁷ Ò bo nni nyu ke tú o cice,

Kuyie nkùù ò te, o kó dipèrì dī ò dēerí.

²⁸ Kè nh ò dō ò n kóo po,

kòo ípēnkù bekpààtibè bemou bèè bo ketenkè ínkè.

²⁹ Kè n kó mesàà nní nhò bonè sǎǎ,

mí nnè we ti kó metaummè báá kúnté.

³⁰ O cíētè báá paà okpààti,

keínkè bo mèè botí sǎǎ o kpàti yó mme mbo.

³¹ Kòo bí me ndootóo n kuó,

ke tēnke í tū n tié,

³² Kè bè cààri n kuó,

ke í tū n tannò.

³³ M bè ānné kudóú bè yete mèè kpéi n kpeti,

kè bèe cuó be caàrimè kó tiyēiti.

³⁴ N né báá bè yetenè n kó mesàà,

m báá yóu m bo bè dōmè m béi ntì.

³⁵ M báá cake m bè dōnnè mèè taummè,

m báá náké n nùù kékpatè.

³⁶ M béimmu ke pàrikè nè n yetisààri,

m bo souté Dafitaa? M báá dè dōò bitì.

³⁷ O wuò nyó nsókému sǎǎ,

kòo fuku mbo sǎǎ diyè dōmmè.

³⁸ Otànkù bo mèè botí tiwetì sǎǎ kè ti ò wùó,

o kpàti yó mme ndò.

³⁹ Kuyie nha né ò yetemu koò dootóà?

Koò yè kemieke wenwe okpààti a tǎǎté wèà?

⁴⁰ Ke sènkèrì fǒ nnè a kóo tǒntì di kó metaummè,

ke bo nhokpààti pìi ketenkè kè dī sǎú.

⁴¹ Ke buó nyiduotí ìi fité o cíētè,

ke pùò nho cēkperì kè sī naá ntidobontì.

⁴² Kè becepèmbè pēnkù ke tóú bè dó dè,

kòo pētitòbè ò daú.

⁴³ Ke duó kòo dùòntòbè ò na,

kòo dootitòbè yānku.

⁴⁴ Fǒǒ kùò okpàrisiè kó menatimè,

bá a í ò teennè mudòò mieke.

⁴⁵ Fǒǒ fiète fekpààtipàtìfè o n̄u mieke,

ke bo nhokpààtikàrì ketenkè.

⁴⁶ Ke yààte o dapàntì kó yewe,

koò dii nyifei mediè.

⁴⁷ N Yiè nKuyie, dè yó nkááké de kàa yóu a bo nti sərìnèmmè?

A mieke bo nhā ke ti cóú muhǎǎ nkōmàà?

⁴⁸ A yēmu ke dō n fōmmu í detóo,

a dōò onitì dimònni sámpòrì kpéi nke.

⁴⁹ Onitì m̄u bo wèè bo nfòu ke báá kúà?

Yáa we mbo na kéyenténè o wēnni kudənkù?

⁵⁰ N Yiè nKuyie mmesàà nha do d̄ərimè kòte ke?

A do nàké Dafiti ke dō a yó nhò dōòri dè bore?

⁵¹ Kuyie nha yému bè ti diinko ìi fei tínti a kó betōmbè.

A yému ke dò n tō yebotè péu ndi.

⁵² Bèè í da dó bè ti sáámmu,
ke sáá nha kóo kpààti a cànné wè tipîti timou.

⁵³ N Yiè nKuyie nha yètîrî ndeu sáá.

Kè dè mme ndò. Ami.

YESÄÄ MPÁTÍRÌ DINAANNÌ

90

Oniti pēnkùmu kè Kuyie nkuu í pēnkù

(Yesäa 90-106)

¹ Mōyiisi Kuyie nkóo niti kù bàntēmè.

Kòò dò: Ti Yiè nKuyie nnè meketimè mōnni fṣṣ baa tú ti kó disòrì.

² Yetārè do í bo dii mōnni,
ketenkè mu ndo í dṣṣ kàa bomu sáá ke tú Kuyie.

³ Fṣṣ tēnninko benitibè ketenkè bè yènni kèè miēke.

Fṣṣ ṣṣ bè nàké ke dò: Benitibè dindi wētenè ketenkè.

⁴ A borè, yebie ntekupítè (1000) dò ndiyiè dimáa ndi,
keyènkè kèè bo ke wennó, teyenkènkéētè.

⁵ A ṣṣ yè pēmmu tidòuntì tēmè,
tìi ṣṣ pēētóo dikúnweñni de kó yebie nyí cáánnè timúti.

⁶ Timúti ṣṣ kótému dikúnweñni ke póri,
kuyuoku kémóté kékpeí.

⁷ A miēke kèè ti yè kè ti wērímu dèè,

a miēke kèè donninko ti kōmbùṣṣti.

⁸ A wúómmu ti caàrìmè,
a kó kuwenniku mímu ti kó yesòrè yemou.

⁹ A miēke kèè ti yè kàa yààri ti we,
kòo niti ṣ nyóo wei mēmáa kòo fōmmu pānke deè.

¹⁰ Ti fōmmu kó yewe í pēnkù yebie nsipisìyiekè,
bekperíbè bèè tùṣṣkù yebie nsipisìni,
de kó yewe miēke yesúkùye tu mutōmmú kpere nye nè tihòuti nè mesémmè,
mufōmmu pēnkému kè ti kéri mukúú mbíékè.

¹¹ We nyé a miēke kó kuyonku mamè ke na ké nda dé?

We mbo na kényíétè a miēke cóú nke mamè?

¹² Ti benke ti we màmè,
kè ti na kémṣṣte meyèmmè.

¹³ Ti Yiè nKuyie, dè yó nkááké de kàa wētení ti bíékè?

Ti kuó mmesémmè tínti a kó betōmbè.

¹⁴ Cúūnni a kó mesàa mmediè pìke dikúnweñni,
kè ti nyānku nè diwèi ti fōmmu mumou miēke.

¹⁵ Ti duó ndiwèi kè di mmannè a ti dií mmèè sémmè.
Ti duó nkuyènaatí kè kù mmannè a ti dií nyèè bie nyifei.

¹⁶ Yóu tínti a kó betōmbè kè ti yà a kó tidietì,
kè ti yaàbí yà a kpeñnimè.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nhá ti dṣṣ mesàa.

Duó nkè ti tōmmú ti dōori mù nyíé,
 ẽẽ yóu kè ti tōmmú ti pí mmù nyíé.

91

Kuyie nti kǎnkémè

¹ Fǒ nwèè ā Kuyie nkùù baké kǎnkè nè ketenkè ku kó disòrì mièke
 ke díéké muwērímú muməu yiè nkó medéè,

² Fǒǒ kù yu ke tú: N kó disòrì n kó tecĕkpetè.
 Kuyie nkùù n te n duó nkù mmáà.

³ Kuù da dǎerí nè ticùàtì bè da dìí ntì,
 nè mutenkúú mmùù na nda tùðkení.

⁴ Kuù da oke ku fièti kó medéè.

Kuù kó tifèti mièke nke a sǎrimè.

Ku kó timómmənti tì da kǎnké dikātepiè nè dimátìyaàbòrì de kǒme.

⁵ Bá kè keyènkè bìite kufōwaá mbá nda bo a í yó nyĩèkù ipie nyì duóní kuyie ncuokè.

⁶ Yoo mutenkúú mmùù cèntì keyènkè,
 nè muməmmú mùù cǎnni ke kòu kuyie ncuokè.

⁷ Kè benitìbè do tekəupíítè (1000) a píkù,
 a bakù yóu tekəupííítè (10000) dǎmarè báá da kááké.

⁸ Nwúó nkéyà nè a nuə,
 A yóó yàmu Kuyie nyóó yietímè beyeiè.

⁹ Ti Yiè Kuyie nkùù tu a kó disòrì.
 Kuyie nkùù baké kǎnkè nè ketenkè kuù da kǎnké.

¹⁰ Meyei mbáá da tuəke,
 kuyēĩku makù báá tóónní a cíètè.

¹¹ Ti Yiè nKuyie nyóó duómmu dinùù ku tǒrè,
 kè yè nda baa bá kàa kòri kè,

¹² ké nda ceúnè ku nəu,
 bá a naàcètè báá bété ditári mari.

¹³ A bo nnaùtì yecirìcìrè nè yedautè,
 kéncentì yekpamaà nnè iwààke ínkè.

¹⁴ Kè Kuyie mbéi nke dò:
 A me nni cáátímè n yóó da dǎetému,
 a me nni mbàntémè n yó nda kǎnkému.

¹⁵ Kàa níí n yú kè n yie,
 m bo nda bonè meyeñcaàrìmè mièke,
 m bo da dǎeté ké da déúkùnne.

¹⁶ M bo duó nkàa mbo kémənte,
 kè dè nda naati,
 kè n da benke mî tumè a dǎetíwè.

92

Beyeiè yóó yàmu meyei kè besààbèè yà mesàà

¹ Bè diè nfèè yènfè teòmputè yiè.

² Dè wennimu ti bo nsántímè ti Yiè nKuyie,
 ke diè nke déúkùnko ku yètìrì kuù baké kǎnkè nè ketenkè.

³ Dè wennimu ti bo nnáámmè ku kó mesàà nkpríí dikúnwehni mǎnni,
 kè dè bìite tí mpĩèkù kù dǎòrìmè kù béi ntì,

⁴ ke mbie ntikùtìdùùtì nè tibóbonti,

ke bie ndebémbénnè terè iwěĩ kperè.

⁵ N Yìè nKuyie nha pí mmùù tǎmmú diwèi mu nni bonè,
a dǎori dè deè n naati kè n yìú.

⁶ N Yìè nKuyie nha tǎmmú deumu,
kàa yentotí cūmpúri.

⁷ Kuyèinkù báá na ké dè banté,
kudiènkù báá na ké dè yìéte.

⁸ Beyeibe ò nkótírí timútí kǎme mme,
kè meyei ndǎdribè bitírí,

kè mukúú nsáà né bè bàa kumànkù.

⁹ N Yìè nKuyie fǎ mme mbo kéínkè nke sǎà.

¹⁰ Ti Yìè nKuyie nte a dootitǎbè ke kǎ,
meyei ndǎdribè bemou cíerimu.

¹¹ Fǎǎ n duó mmupaanààwērímú,
ke n waare mekǎpammè.

¹² N wúómmu n dootitǎbè dǎori dè bá n yí yìèkù,
ke yo bèè n dónè meyei be kó ihúu kè dè í n kǎónnè.

¹³ Wèè dǎdri Kuyie ndómè ò dǎnnè mupuommu mmu mùù ò nsenti,
ke dǎnnè Dimaa kó detedierè bè tu dè sétirì dèè kótírí mediè,

¹⁴ dèè fííkú Kuyie ncíète mieke,
ke sèntè ke yènní te dǎnkù.

¹⁵ De kó detie nhǎ mpeímu bá kè dè kòtè,
dè nkpaá píéké mesèmmè ke bitírí.

¹⁶ Deè benkú o Yìè nKuyie nwetímè,
ke tú o kó dipèrì,
meyei nyí bo ku borè.

93

Kuyie nkuù tu okpààtì

¹ Kuyie nkuù tu okpààtì, tikpàtì tii tu ku kó diyaàbòrì,
kè muwērímú tú ku naàkǎnfè.
Deè te kè ketenkè fííkú bèù bá ke í nampú.

² Ti Yìè nKuyie, a kpàtì í mǎke tì keté dè tì me nyí mǎke kumànkù.
A bo nè dimǎnnì ndi ke yó mbo sǎà.

³ Ti Yìè nKuyie nyikó mpíemmu ke uuti,
kè yenéfinfirè iiti,
kè kutoweku dáátí.

⁴ A me ndeumu ke pǎéte menie nkó kunǎdoo,
ke pǎéte dàméèrì kó yenéfinfirè.

Ti Yìè nKuyie nha bomu nkeínkè ke pǎéte dende kó dimàà.

⁵ Ti Yìè nKuyie nha kuó tú imómmǎnyi nyi,
a cíète sàmu ke yóó nsà sǎà.

94

Kuyie nkuù yóó peite bè dǎdri dè ku kǎbe

¹ Áú ti Yìè nKuyie! Fǎǎ òǎ peite,
fǎ nwèè te mupèitimù benke a kpetì.

² Kuyie nǎ́ nwèè yóó bekénè kutenkù,
íté káyietí sipɔɔ yembè bè mànnè tìi yeti.

³ Ti Yiè nKuyie, dè yó nkááké de?
Yé dè yó nkááké dè kè beyeibe yóu tiyānkùtì.

⁴ Bè náante betabè kpéi nke,
ke pēiti pēiti,
ke náante sipɔɔ kó tináantì,
ke tú meyi ndòòribè.

⁵ Ti Yiè nKuyie mbè fēũnko a nìtibè mbe,
bè diinko a kòbe mbe mesémmè.

⁶ Bè kòu bekúpobè mbe nè bepòòbè.
Ke feu iciribí.

⁷ Ke náá nke tú: Ti Yiè nKuyie nyí wúó,
ti Yiè nKuyie nSakòbu do tū nkù í dake.

⁸ Díndi tiyèintì dòònè meyoòmmè.

Tidìèntì díndi dè yó nkááké de kè di mòote meyèmmè?

⁹ Kuyie nkùu ānné onìti yeto, kù bo yīēke kù bo keemàà?
Kunku kùu ānné onìti inuò kù bo yīēke kù bo yàmàà?

¹⁰ Kunku kùu tiè nyebotè kù báá na ké bè potàà?
Kuù í duò mbenìtibè mecìinàà?

¹¹ Ti Yiè nKuyie nyému onìti kó iyeèntotí,
kù yému ì tumè kuyaakù.

¹² Dè nnaati onìti ti Yiè nKuyie ntié nwè,
kù cìkùnkò wè nè ku kuó.

¹³ Dèè yó nhò kānké diyè yèiri yìè,
ke baanè bè bo keúmè oyeiwe fōti.

¹⁴ Ke yé ti Yiè nKuyie nhō í ndootóomè ku kó benìtibè,
kù í yóó yóu ku te bè.

¹⁵ Obeéntì sààwè yóó còutému tibeéntì.
Bèè yèmmè wenni kè bè nhò tū.

¹⁶ We mbo n kónné kè tí dokénè beyeibe?

We mbo n teennè kè tí kpānnè meyi ndòòribè?

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndo í n teennè
nè yíe n do bo kudambìkù nku.

¹⁸ Kè n naàcètè dó késeite.
Ti Yiè nKuyie nkó mesàà mmèè òò n cóuté.

¹⁹ Kè iyeèntotí n sū̀nnè,
a òò m bántèmu ke nárìkùnnè n yèmmè.

²⁰ A bo wēnnénè bebeémbè bèè tu benitikòòbè,
bembe bèè fēũnko benìtibè nè ikuó kó diyètìràà?

²¹ Bembe bèè òò dake ke bo kuò onitisàù,
kè dò ò cààrè, bá ò í cààràà?

²² N Yiè nKuyie nkuù me ntú n kó tecēkpetè.
Kuyie nkuù tu dipèrì dìi n kānké.

²³ Kù yóó duó nkè be yei ndo be yo ínke nke.
Bè yonku kpéi nte kè kù yóó bè kùò páíí.

Ti Yiè nKuyie nkuù ti te,
kuù yóó bè kùò kédeè.

95

Tí k̄atenè Kuyie n̄ciētè n̄è diwèi

¹ Ti k̄atenè k̄énsántí ti Yìè n̄Kuyie,
diwèi nti bonè ti Yìè n̄Kuyie nkè ti nyíútí,
kuù tu ti kó dipèrì d̄i ti d̄eeri.

² Ti k̄atenè ku c̄iētè ke kù s̄ante,
k̄émpíetí ke bie ndebémbénnè n̄è diwèi.

³ Ti Yìè n̄Kuyie ndeumu,
kù tu okpààti diwè nwe ke kpeín̄n̄è yebòkè yem̄ou.

⁴ Kuù baké ketenkè n̄è ke cūmpume,
yētārè n̄è ye yómmè.

⁵ Kuù d̄ò d̄àméèrì kè kuù ò te.
Kuù p̄íté ketenkè n̄è ku n̄ou.

⁶ Tí tannè ku c̄iētè kénínkú k̄ésínnè kék̄ōnke,
ti Yìè n̄Kuyie nkù ti d̄ò ku ìkè.

⁷ Kuù ti te kè ti tú ku n̄ìbè kù c̄ēmmú b̄è,
tip̄ièti kù kpàake tì n̄è ku n̄ùtè.

Kè Kuyie ndi béinnè yíe

⁸ di baá kpénk̄unne di to,
di yembè do d̄ōrimè Mediba.

Bè do d̄ò d̄è diyìè marì Masa kó dikpàà miēke.

⁹ Di yembè do kù bennému,
bè do de nkù yááké bá n̄è bè do me nyàmè kù p̄i mùu t̄ōmmú.

¹⁰ Yēbie nsip̄is̄in̄à miēke kè kùu bè p̄è,
ke béi nke d̄ò ku mbotí yēmmè meè kù d̄ēténè bá bè í yie ku kpeti.

¹¹ Mēmmè kè ku miēke bè p̄eike kè kùu béi nképarikè ke yí
bè í tati ku eì meōmp̄umè kperi.

96

Dent̄ènè f̄eyēmp̄anf̄è Kuyie nk̄p̄í

(*Wénté* 1 B̄ekp̄àt̄ibè t̄ōmmú 16:23-33)

¹ Dent̄ènè ti Yìè n̄Kuyie nk̄p̄í n̄f̄eyēmp̄anf̄è,
kutenkù kum̄ou k̄obe dent̄ènè ti Yìè n̄Kuyie nk̄p̄í.

² Ndiènnè ti Yìè n̄Kuyie nk̄p̄í, ndéúk̄unkonè ku yèt̄irì.
Nn̄áánnè yewe yem̄ou tin̄áans̄àti ku d̄eet̄imè kpeti.

³ Nákénè ibotí t̄eì ku kó tikpeti k̄p̄í.
Nákénè yebotè yem̄ou ku t̄ōndiemù k̄p̄í.

⁴ Ti Yìè n̄Kuyie ndeumu ke m̄annè dis̄anni.
Kuù duò tik̄ōmbùd̄ti ke p̄ēēt̄é yebòkè yem̄ou.

⁵ Yebotè m̄òke yèè b̄òkè tu siyáàb̄is̄i k̄peye nye.
Ti Yìè n̄Kuyie nkuù me nd̄ò k̄éinkè.

⁶ Kuwenniku diekù n̄è tikp̄àti d̄eè bo ku borè.
Tikpeti n̄è tidiet̄i d̄eè p̄iéké ku c̄iētè miēke.

⁷ Kutenkù kum̄ou k̄obe ns̄ántí ti Yìè n̄Kuyie.
Ndéúk̄unkonè ti Yìè n̄Kuyie ku kpeti n̄è ku w̄érímú de k̄p̄í.

⁸ Ndéúk̄unkonè ti Yìè n̄Kuyie nyèt̄irì.

Di níi nt̄o yep̄ārè k̄etannè ku c̄iētè d̄ànkù.

⁹ Di níi nd̄ò mp̄áí ke nínkú ti Yìè n̄Kuyie nyìkè,

kutenkù kumòu kòbe, nkpeutínè ku ìkè.

¹⁰ Nákénè ibotí tèi mièke ti Yiè nKuyie nkuù tumè okpààti.

Kè dèe yie nkè kutekù nfííkú só ke bá nkpeutí.

Ti Yiè nKuyie nkuù bekùnè yebotè kè dè wenni.

¹¹ Kéínkè á nyǎnku, ketenkè, diwèi nda bo.

Dámèèrì nè dèè kó dimàà bo a mièke yǎǎtènè.

¹² Dikpàà nè dèè kó dimàà bo a mièke nhaunè.

Titúútì kó detie mpoténè tipíètì

¹³ ti Yiè nKuyie nyìkè, kù kèrínímu,

kù bonímu ke bo bekénè kutekù,

kù yóó bekénè kutekù kè dè nWennimu,

kébekénè yebotè nè timómmonti.

97

Kuyie mbakémè kutekù kumòu

¹ Ti Yiè nKuyie nkuù tu okpààti,

ketenkè kemòu kòbe nyǎnkunè,

yehékè détiyè kòbe nhaunè.

² Diwètìrì nè dibiinnì deè kù fité,

kù baké kè dè wennimu kè ku beéntì siè.

³ Muhǎǎ mmuù ni ku ìkè ke kéri,

ke tontì ku dùǎntòbè bèè kù fité.

⁴ Kuù duó nkè fetaafe mí nkutekù,

kè kutekù kòbe dè yàu ke kpeutí.

⁵ Yetārè yèrimu ti Yiè nKuyie nyìkè mekùò nkōme,

kunku ti Yiè nKuyie nkùù baké kutekù kumòu ku ìkè.

⁶ Kéínkè náámmu Kuyie ntumè timómmonti yiè,

kè yebotè yà ku kó tikpetì.

⁷ Beboǎféúbè bemòu ifei bo bè pí.

Bèè pàtìnè yebókè nè sitenkaanì.

Díndi yebókè dimòu nínkúnè ti Yiè nKuyie nyìkè.

⁸ Ti Yiè nKuyie nha dǎdǎ tì,

Siyǎǎ kòbe ti kèemu kè diwèi bè bo,

kè Sudaà kòbe ti kèè ke yǎnku.

⁹ Ketenkè kemòu duómè,

ti Yiè nKuyie nfǎǎ baké kéínkè nè ketenkè kemòu,

a pèètému yebókè yemòu.

¹⁰ Díndi bèè dǎ ti Yiè nKuyie, nníinnè meyei.

Kuù kǎnké ku kòbe,

ke bè deérínè beyeibe.

¹¹ Bèè dǎdǎ timómmonti kuwenniku kuù ð mbè mí.

Bèè yèmmè wenni bè ð mmòkemu ndiwèi.

¹² Díndi bèè dǎdǎ timómmonti nyǎnkunè,

nsǎntínè ku ke déúkunko ku yètìrì, kù do mpáíí nwe.

98

Pietenè ti Yiè nKuyie

¹ Feyènfè.

Dentènè ti Yiè nKuyie feyempànfè, kù dḡḡ tì diètì kpéí.
Nè ku wě́rímú diemù mmu kù dēerímè.

² Ti Yiè nKuyie mbenkemu kutenkù kù dēerímè.
Kuù benke yebotè kù dḡḡrimè timóm̄m̄nti.

³ Kù í yè mmesàà kù do yē nkù yóó dḡḡmè Isidayeeriibe,
kù p̄́r̄mmu kù béi ntì.
Itemmànke im̄ou kḡbe yàm̄u,
Kuyie nkùù ti te kù ti dēetémè.

⁴ Kutenkù kum̄ou kḡbe piētenè ti Yiè nKuyie,
ndiennè ke íú.

⁵ Mbiennè kukùtidùkù ke déúkunko ti Yiè nKuyie,
kémbie ntibómbonti ke diè.

⁶ Ndéúkunkonè ku nè siheú, nè yetātēhe.
Piētenè ti Yiè nKuyie nkuù tu okpààti.

⁷ F̄́ ndàméèrì yḡḡtè nè a mḡke dè dem̄ou.
Ketenkè nè dèè kó dimàà bo a miēke nyānkunè.

⁸ D̄́ndi ikó, mpoténè tipíétì.
D̄́ndi yetārè kè di wě́nné kéiite.

⁹ Ti Yiè nKuyie nkèrínímu ke yóó bekénè kutenkù.
Kuù yóó bekénè kutenkù kè dè nwenni.
Kuù yóó bekénè yebotè séi.

99

Ti Yiè nKuyie ti kóo kpààti dḡ mpáíí nwe

¹ Ti Yiè nKuyie nkuù tu okpààti kè yebotè kḡntì au.
Kù kàri ku kpààtikàri beínkèmbàrìbè cuokè nke,
kè ketenkè s̄́anti.

² Ti Yiè nKuyie nyètìrì deumu Siyḡḡ èi miēke.
Kù deumu kè kuù baké yebotè yem̄ou.

³ Nsāntínè ti Yiè nKuyie, ku yètìrì deumu,
ke duò tikḡmbùḡti kù dḡ mpáíí nwe.

⁴ A kpeín̄imu ke tú okpààti wèè dḡ tibeéntì sààti,
ti Yiè nKuyie nf̄́ḡḡ ti benke kuce kùù sié.
F̄́ḡḡ benke timóm̄m̄nti Sakḡbu yaàbí cuokè.

⁵ Ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètìrì.
Nínkúnè ku kpààtikàri ìikè kékḡnke, kù dḡ mpáíí nwe.

⁶ Mḡyiisi nè Anḡḡ bè do tú Kuyie nkuó n̄̀ubè mbe,
kè Sammuyēeri ntú wèè bàá nKuyie.
Bèè do ḡḡ yú Kuyie nkè kùu yie.

⁷ Kù do bè nàánnènní diwētìrì miēke nke.
Kè bè nyíé nku tannò ke pí nku kuó kù bè duó nyì.

⁸ Ti Yiè nKuyie, bè do ḡ nda náánnè kàa bè cḡúm̄mu,
f̄́ nKuyie nke bè cíēm̄mu be yei.
Kè bè cààrè a né yúḡ mbe to.

⁹ Ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètìrì.
Nínkúnè ku tāsààrì ìnkè.
Ti Yiè nKuyie ndḡ mpáíí nwe.

100

Ti ní ta Kuyie nciētè nè yesāã

¹ Disānni kó feyènfè.

Ketenkè kemou kabe pietenè ti Yiè nKuyie.

² Mprínnè ti Yiè nKuyie ntōmmú nè diwèi.

Katenení ku borè kéndiènnè diwèi.

³ Banténè ke dò nKuyie nkuù tu ti Yiè.

Kuù ti dòò kè ti tú ku kabe,
ku nìtìbè, ku pièti kù cēmmú tì.

⁴ Kè di ní tati ku cíētè di nkù sāntí.

Kè di ta te dānkù di ndéúkunko ku yètìrì,
ké nkù dōúnnè mutōmmú, ke déúkunko ku yètìrì.

⁵ Ti Yiè nKuyie nnìtimu kè ku sàà mbo sáã.

Kuù dòòri timómmanti nè kù baa bomè sáã.

101

Okpààti yēmmè ò yóó ntū ntimómmanti

¹ Dafiti kó feyènfè.

N yó ndièmmu Kuyie nkó mesàà nnè ku beéntì,
n yó ndéúkunko fṣṣ yètìrì nè n kó iyie.

² N yó nkéí bèè dó mewetímmè bè bo kùù ce mièke nke.

Dè yó nkááké de kàa katení m borè?

N yó ntū nkuce wenniku nku n yèmmè kaku, n kabe cuokè.

³ M báá yie nkénwúó ndèmarè yeire,
n yí dó bèè í tū ntimómmanti be kó mufòmmu,
be borime í n yūṣ.

⁴ Meyèmmè yeimee fūte m borè,
beyeiibe m báá bè tṣṣnnè.

⁵ Bèè wátìrì betabè disòrì m bo bè dèite,
bèè mṣke sifeí nè sipṣo yembè n yí yóó bè wēnnénè.

⁶ Bèè dòòri timómmanti n yó mbè yému,

nè be tī yó nwē nke bo,

wèè tū nkuce sàdkù wèè yó ntú n kóo tṣntì.

⁷ Wèè ciinte betabè de yiè nyí mṣke dikàrì m borè.

Wèè mṣke siyáàbìsí de yiè mbáá cómmú n yìikè.

⁸ Bá dìi kúnweñni n ní yóó deitemu beyeiibe ti kó ketenkè mièke,
n yó deitemu bèè dónè betabè meyei n Yiè nKuyie nkó diheì mièke.

102

Osénniwè bàámmè Kuyie

¹ Osénniwè yèmmè cààrèmmè kòò bàá nKuyie nke kù benkú o sémmè.

² N Yiè nKuyie, kénté m báammìi,

yóu kè n dabònni tṣke a borè.

³ Bá m búttínné, meyeñcaàrìmmè yiè,

kéntení m bíékè, n da kuðnnèmu yíe,
còuté m báammii báá ɔɔte.

⁴ N kó yewe yeè yenní kuyukú kōme,
n kúð yeè còuté yehāākūð ntēmè.

⁵ N yèmmè meè sǎáténè timúkpeti,
n ténke í yé mudii kpeti.

⁶ N kōmmú ke kōmmúmu,
n kōnti kpeímu ke dāri n kúð.

⁷ N sǎáténè kuyīnwuokù kùù bo kùnkù dikpàà,
n dōnnè dionduò dii bo dīndi tidobontì mieke.

⁸ Nh ð n yíe nkéwúómmu ke kuð,
n cúókému tenðtè ð ncúókémè ditou ínkè.

⁹ N yeibe n sǎántemu yewe yemou,
n níimbè ð mbuð nkusīnkù ke beúnè mí nwe.

¹⁰⁻¹¹ A mieke keè n ye ke n còuté
kè mutápeí nnaá n kó mudii.

A mieke keè n yonke

kè n nōnnieti taà n yò ndè

ke yé a n dootóomè

¹² N we yeè pēnké medéè ntēmè,
n kpeí timúti kōme mme.

¹³ N Yiè nKuyie nha kpaatirīmu sǎà,
benitibè yó nyé fǒð kpeí nsǎà.

¹⁴ A itimu ke bo kuó mmesémmè Siyōð èi kōbe,
a do nǎké dii mōnni kpeí dii tūðkemu
kunáá mbo da pīnnè dè Siyōð kōbe.

¹⁵ A kó betōmbè tínti ti dómu Siyōð bá nè ò me ndomè,
mesémmè wè nti bonèmu bá nè ò me nnaámmè tidobontì.

¹⁶ Yebotè yóó bantému ti Yiè nKuyie nkó diyètiri,
kutenkù kó bekrààtibè bemou yóó yàmu ku kpeti.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nyóó wēte kémaámu Siyōð èi,
kù yóó benkemu ku kpeti o mieke.

¹⁸ Kù yomu osénniwè kó mubáammu,
kù í senku o báammii.

¹⁹ Bèè tì wāri kutōnkù kùù kpaaní ku kpeí,
kè bè yóó pié bèè sǎnte ti Yiè nKuyie.

²⁰ Kù boní kéínkè nke ku cēsààtè ke wúónní,
ti Yiè nKuyie nke mbo ke wúónní ketenkè.

²¹ Ke bo keè tikpetínti kó isáútii,

kédeetè bèè duunnè mukúú,

²² ke bèè náké Siyōð èi mieke ti Yiè nKuyie nkpeí,
ké nkù sǎnti Sedisadèmmu èi mieke,

²³ yebotè bo tíí ndii mōnni,

yekrààtiyō bo wēnné kébántè ti Yiè nKuyie.

²⁴ M berínè kuce cuokè nke kè kù dèite n wērímu,
ke kúpūnne n we.

²⁵ Áú Kuyie! N da báámmu, bá n toote,
ke yé fǒ bomèmu sǎà yebie nyebie.

26 Fǝǝ dǝǝ ketenkè nè dimǝnnì,
tiwetì tu a nǝtè kó mutǝmmú mmu.
27 Dende yóó pǝǝtǝmu, kè fǝ nní mbo,
dè yóó kótǝmu kuyààkù tǝmè.
A yóó dè kpèúmu kuyààkù kǝme, kè dèe ceete.
28 Fǝ nyie me mbaa yó ndò nha dǝntì nti,
a we í deu.
29 A kó betǝmbè bí yóó mǝtǝmu dikàrì,
kè be yaàbí nfíká teii a ìkè.

103

Dafiti sǎntǝmè Kuyie
1 Dafitii kó feyǝnfǝ.

N sǎntǝmu n Yiè nKuyie nè n yǝmmè memǝu,
n wǝnnì dǝúkǝnkǝmu ku yetisààrì.
2 N sǎntǝmu n Yiè nKuyie nnè n yǝmmè memǝu,
m báá yǝ mmesàà nkù n dǝǝ mè kó mǝmamè.
3 Kuù n cíǝnko n caàrǝmè memǝu,
kuù m miékǝnko m mǝmmú mumǝu.
4 Kuù n dǝnne difǝtǝrì mieke,
kuù cǝúnnì ku kó mesàà n yǝnkè, ke n kuǝ mmesémǝ.
5 Ke m píe ndiwèi n fǝmmu kó yewe yemǝu mieke,
ke wǝte ke m bénkǝnne kè m pùù fecǝrife ðmmè.
6 Ti Yiè nKuyie nkuù bekù kè dè wenni,
kuù ðǝ kǝnné bè di wè nè muwǝrímú kóò duó nhò dǝ nkǝnte dè.
7 Kuù benke Mǝyiisi ku kó ice
kè Isidayeribe yà ku dietì.
8 Kuyie nsémǝ deumu, kè kù dǝǝri mesàà,
ku mieke í cǝǝ kǝpǝíká, kù nǝtimu mediè.
9 Kù ðǝ í nhǝ ke kpa nsǝǝ,
ku mieke ðǝ í nhǝ ke péi.
10 Kù í ti yietì ti caàrǝmè mǝmè,
kù í ti fǝku ti yei mmǝmè.
11 Tiwetì yǝtǝnè mǝè botí ketenkè,
Kuyie nkó mesàà mme ndeu bèè kù dé be kpǝí.
12 Diyie yǝnǝ kè dè dǝtirǝnǝmè dǝ taà kè,
ti Yiè nKuyie nhǝǝ me nti dǝtinne ti caàrǝmè.
13 Onǝtì ð ndó mǝè botí o bí,
ti Yiè nKuyie mme ndó bèè kù dé.
14 Kuyie nyǝmu kù ti pǝitǝnè mù,
kù yǝmu ke dǝ nti tú mutǝǝ.
15 Onǝtì fǝmmu dǝnnè timútì nti,
mù ðǝ pǝrímú timútì tǝmè.
16 Kè kuyaakù fuutení kè mu kpǝree deè,
a tǝnke báá banté mù do borè.
17 Ti Yiè nKuyie nkó mesàà nhǝ mbonǝmu bèè kù dé sǝǝ,
kù ð mbè dǝǝrimu dǝè sié bembè nè be yaàbí.
18 De kó mesàà mbomu bèè pí nku taummè,

ke yé ku kuó kpéí nke dōori ì yēmmè be kpéí.

¹⁹ Ti Yiè nKuyie ñfí nku kpààtikàrì tiwetì nti,
ke baké demou dèè bo.

²⁰ Díndi Kuyie ntōrè nsāntínè ku,
díndi bèè tu muwērímú yembè ke yíé nku kpeti,
kè kù òò béi nkè di yie nkù yē mmù.

²¹ Diyie nè otānkù nè siwāā, nsāntínè ti Yiè nKuyie Mpakedaa,
díndi bèè pí nku tōmmú ke yíé nku kpeti.

²² Díndi kù dōò dè, nsāntínè ku,
kuò baké tipîti timou.

N wēnni, á nsāntí a Yiè nKuyie.

104

Ti bo nsāntímè ti Yiè nKuyie nkù dōò demou

¹ N wēnni á nsāntí a Yiè nKuyie.

N Yiè nKuyie ndeumu mediè,
kuò te tikpetì nè disānni.

² Kù dàátí kuwenniku nku diyāàbòrì kōme,
kuò pité tiwetì bè òò pitémè kuyààkù.

³ Kuò fíí nku cíètè yewetè ínkè,
kè yewetè tu ku sántè,
kè ku fètì tu kuyààkù.

⁴ Kuyaakù kuò tu ti Yiè nKuyie ntōrè,
kè fehāādeñfè tu ku kó betōmbè.

⁵ Kuyie n kuò fíí nketenkè kó dipūū,
kè kè fííkú sāā yebie nyebie.

⁶ Kè kù kè dàtínné menédiemè kuyààkù kōme,
kè mè dàtínko yetārè.

⁷ Kè kùu péi nkè mèe coké,
kè kùu pēe mmetammè bá mè í wuaké.

⁸ Kè mèe pōntení yetārè kécúténí dibiri,
kékote kù mè benke diì bōrì.

⁹ Kuò mè kèété kumānku mè yó nkāāké dè,
ké báá wētení kédátínné ketenkè.

¹⁰ Kuò niù sibií kó menie nkè mè taà ikó,
nke pūō nke tūū nyitāfuō.

¹¹ Kè tiwanwantì timou yō,
kè dikpàà kó musāmmarímú* mè kòùnè sinéyēī.

¹² Kè sinō cekù si yíēntì deborè,
ke karì detie nyínkè ke kuò.

¹³ Kuyie mbo ku cíètè nte kéínkè,
ke yōōrì yetārè, kuò te kè ketenkè sànnè menie.

¹⁴ Kuò te kè timúti yìèní kè iwūō bo nyo,
kè tidiiti bo mpeí kè benitibè pieti ke yo.

* 104:11 dikpàà kó musāmmarímú: Tehontè matè nte kè tè dōnnè sāmmarímú ke né bo dikpàà, de kó siweí í bo kunitisòùkù ke dò ntí nyé si yètè.

15 Ketenkè nke menaà nyìenímè ke cātinko onìtì yèmmè,
ò ãã de mpété mekùò nkéwaare o ìkè kè kè mmieti,
bè de mpieti tidiitì ke yo nke mæke muwērímú.

16 Kè ti Yiè nKuyie nkó detie nsànnè menie,
Dimaa kó detie mbè tu dè sètìrì kù fííkú dè.

17 Sinṵ de ncekù si yíēntì,
icuo nde ncekù i yíēntì ke wentí.

18 Kè sitābṵ bo yetārè dieyè ínkè,
kè yesete taà yepèrè fíè.

19 Kuyie nkuù dṵṵ otānkù kòṵ bo m baàtì yemṵrè,
kè diyie yé dī ãã ta dī mṵnnì.

20 Kuù ãã yúní dibìnnì kè dèe yí keyènkè
kè tikpasìntì timṵu íté mucèmmu.

21 Yecìricìrè kó yepàà nhṵ mbeti ke bo pí,
ke kontí ke móú Kuyie nku mudì.

22 Kè diyie yètìní yèè cìété kétaá ye dèntì mieke.

23 Kè benìtibè me ntó yènnì kékūṵtì be tṵnnè,
kénkémúnè kuyuoku.

24 N Yiè nKuyie nha pí mmutṵmmú diemù mmu,
a dṵṵ dèè kó dimàà a dè dṵṵnnè mecìi mme,
dèè piéké ketenkè fṵṵ dè dṵṵ.

25 Nte dàméèrì ke duó ke í sénní
tiwanwantì tibotí tibotí tidiètì nè tisámpròtì kè dè piéké o mieke.
Bá tì í dṵ nkékaa nkédeè.

26 Kè bàtóṵbè cèntì o mieke tipìtì timṵu,
dàmèèrì kó musìmmù† a dṵṵmù kè mù bo nkpeiti o mieke.

27 Tiwanwantì timṵu bùṵ fṵ nwe,
kàa bo ntì duṵ mmudì dè dṵ nhá ntì duṵ ndì mṵnnì.

28 Fṵṵ ãã yaaténì kè tìi kóú,
fṵṵ ãã yanne a nṵtè kè tìi di kénsànnè.

29 Á tì bùtínnè kè tìi ta kukṵmbṵdoróo mieke,
deite ti wemmu kè tìi kú kéwēte mutáá mmieke.

30 Kàa ti duṵnko a kó muyaá nti fṵutemu,
ketenkè bo wēte kénaá nkepànkè.

31 N Yiè nKuyie nha kpetì mbo sáá,
dè nda naatinè a tṵmmú a pí mmù.

32 Kàa wènté ketenkè kè sàntèmu
kàa kàáké yetārè yè còuté muháá mmu.

33 N fṵmmu mumṵu n yó ndièmmu ke sántí n Yiè nKuyie.
Kè n kpaá weí n yó ndéúkunkomu ku yètìrì.

34 Kùu yie nkécouté n kó yesáá,
mí n yie nYiè nKuyie nkuù n duó ndiwèi.

† 104:26 dàméèrì kó musìmmù: Dimṵnnì kṵbe yèmmè do dṵ nfewààfè mafè fèè bo dàméèrì
mieke yoo femùṵfè mafè yoo dibṵṵ dimṵmmṵnnì fewààfè diefè, Kuyie nyóó kuò fè yemṵrè
sṵnye. (Wénté Mudáammu 12:3,9).

³⁵ Beyeibe kó dimàà òmòu bá nkpaá ketenkè ònkè.
Benitidannibèe deè páíí ketenkè.

N sántímu n Yiè nKuyie nnè n yèmmè memou.
Sántenè ti Yiè nKuyie!

105

Ò *dent*enímè Kuyie mbè dòò dè
(Yenáaankékè 1-15 Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 16:8-22)

- ¹ Nsántínè ti Yiè nKuyie,
pĩékénè ku yètìrì.
Nákénè yebotè mutōndiemù kù pĩ mmù.
² Ndiennè ke kù sántí nè debémbénnè,
nnáánnè ku dietì kù dòò tì.
³ Mpòtìnè ku yètìrì, kù dò mpáíí nwe,
di yèmmè nnaati díndi bèè wanti ti Yiè nKuyie.
⁴ Wammúnè ti Yiè nKuyie nnè ku wērímu,
nwantinè kù bo ndi bonèmmè sáà.
⁵⁻⁶ Díndi ku kóo tōntì Abarahammu kó kuwuò nkòbe
di báá yè nku dòò tì dietì kpéí.
Díndi Sakòbu yaàbí kù tããté bè
di báá yè mmutōndiemù kù dòò mù nè kù nàké tì.
- ⁷ Kuù tu ti Yiè nKuyie,
kuù baké ketenkè kemou.
⁸ Kù í yĩè mbìtì ku taummè kpéí,
ku nùù kù béi ndì tidapùntōntì tekoupiítè (1000) kpéí.
⁹ Kù í yè nkù dònè mēè taummè Abarahammu,
kù me nyí yè nkù dounnè dìi nùù Isaki ke pàrikè.
¹⁰ Kù nàké dìi nùù Sakòbu di duómu,
kù dònè mēè taummè Isidayeeri mēè bomu nsáà.
¹¹ Kù do ò nàké dì ke dò:
N yóó da duómmu Kannahã tenkè.
Di kperè nde n di duó ndè.
- ¹² Bè do í sũ, bè do í tú bèmaqè
ke tú bepòbè de kó ketenkè.
¹³ Kè bè nkéí ke pēnkute yebotè yebotè,
ke tati yekpààtiyò yekpààtiyò.
¹⁴ Kù do í yie nkòò mōu bè fēũ,
kēncáú mbekpààtibè be kpéí.
¹⁵ Ke náá nke tú:
Di báá kááké n cāíné bè.
Di báá dōò meyi mbèè náá m pãánáantì.
- ¹⁶ Kè kùu tannéni dikōnni be tenkè miēke,
kè bèè mōnté mudì.
¹⁷ Kè kù né níí nhonìtì,
Sosefu bè do fité wè kòò ntú kudaakù.
¹⁸ Kè bèe táú nho naàcēi mēfimme,
kòò dùú ntimátì,
¹⁹ kémbaànnè Kuyie ndo ò nàké tì bo dōòmè,
kè Kuyie mbenke ò í cààrèmmè.

20 Kòo kpààtìi duó nkè bèe ò pìtè,
wenwe wèè baké yebotè weè ò fíí.

21 Kòo kpààtìi ò baá nkòò mbaké o cìètè temòu,
kémbakénè okpààtì te dè demòu.

22 Kè dè bo yie kòò niité bèè tù nhokpààtì,
wenwe Sosefu ò bè dónèmè
kétuo mmeciì ndiheì kó bekótìbè.

23 Isidayeeri me nkò nhEsibiti,
Sakòbu me nkàri Kammu tenkè.

24 Kuyie nde nduó nkè be wuo nsúú.

Bè de nkpenke kéréxéte be dùàntòbè.

25 Kè Kuyie nceete Esibiti kòbe kó meyèmmè,
kè bè nníí nku nìtìbè,
kéndó ké bè bò nnè mecìi.

26 Kè Kuyie ntònní ku kóo tǎntì Mòyiisi,
nè Anòò kù do tǎāté wè.

27 Kè Kuyie nduó nkè bèe dàò mebenkùmè Esibiti
nè ku kó muwērímú.

Kammu èi ndi bè do dòòmè tidietì.

28 Kè kùu duònní dibiinnì kè dèe biite,
bè mòu í nna kéyete ku náàntì.

29 Kè Kuyie nceete menie nkè mèe naá mmeýìí,
kè siyìí kú.

30 Kè yecedakèe píe mbe tenkè kemòu,
nè sikpààtìcìí miékoo.

31 Kè kùu béi nkè isèíí píe ndiheì nè tidòndòntì.

32 Fetaafè na nniùmè kè fetaafè mátàràè yeè né cùténí
kè muhāā ncóuté be tenkè kemòu,

33 kécake detie mbè tu dè fínyì nè bè tu dè fikìè,
kémari detie ndemòu be tenkè miéke.

34 Kè kùu béi nkè fecofee tanní,
nè sibèii péu péu.

35 Kè dèe déútóo timútì timòu ketenkè,
kéaaroo dèè kó dimàà yìèní ketenkè.

36 Kè kùu poté bèè tu Mpo bemòu Esibiti tenkè,
bè pié bè be dacèntì miéke.

37 Kè kù kòbe nyetì ke tǎ timátì péitì nè mesòò,
kè bèe kété kéyè bá òmòu kǎntì í nyārike.

38 Kè dèe narike Esibiti kòbe bè yèmè,
ke yé kufōwaá ndo bè autémè mediè.

39 Kè Kuyie nduònní diwetirì kè dì níí mbè diéké,
ke níí mbè mí keyènkè.

40 Kè bèe mòò Kuyie nyimaa nkè kùu bè duó nyepèpèrè
nè kéínkè kó mudìi kè bèe di kénsànnè.

41 Kè Kuyie nyaté dipèrì, kè menie nyènní kémpūò,
képǎnté tedòntè kó dikpàà kukó nkòme.

42 Kù do kraá yé ku nùu sààrì,
kù dǎunnè dì ndi ku kóo tǎntì Abarahammu.

43 Kùu dènnè ku nìtìbè kù tǎāté bè nè diwèi,
kè bè nkéí ke íútí.

44 Kè kùu bè duó nyebotè tenkè,
kè bèe tieke yebotè òùtì kperε.
45 Kè dè bo yie nkè bè ntù nku tié,
ke yíé nku kuó yé mmù.
Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

106

Isidayεεribe í dómè Kuyie nkè Kuyie mbè dó
(*Din* áaḡkèè 1, 47-48 wénté 1 Bekpààtìbè tōmmú 16:34-36)

¹ Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

Déúkùnnε ti Yiè nKuyie, kù nìtimu,
kè ku kó mesàà mbo sáà.
² We mbo na kénáké mutōndiemù kù pí mmù?
We mbo na ké kù sānte kédeè ku sānni?

³ Kunaatí mbonè bèè dòòri dèè wenni,
bèè tù ntimómmonti sáà.

⁴ N Yiè nKuyie nhá nyé n kprí,
fí nwèè dòòri a nìtibè mesàà,
yàa tí dεεté fí nwèè tu odεεtíwè.
⁵ Kè dèe yie nkè m pété mesàà, a dōorimè a tāāté bè,
kényānku kubotí kùu tu a kōku kù yānkumè,
kè n wēnnénè a kōbe kè tí mpōtì.

⁶ Ti càkemu ti yembè càkemè, ti yetému,
tí te mecaàrimè.

⁷ Ti yembè do í banté tidietì a dòò tì Esibiti,
bè do í kraá ke yé mesàà nha do bè dōòrimè péu, péu,
kéyete a kpeti dàmméèrì tipèntì kou borè.

⁸ Kàa baa bè dεεté a yètìrì kprí,
kè benìtibè bo banté a kpeñnìmè.

⁹ Fíó do péi ndàméèrì tipèntì kou, kòo kúú,
kè bè nkérì menie ndo borè ke dò mbè kèrì tedōntè.

¹⁰ Kè fíó bè dεεténè bèè do bè nìí
ké bè pàtenè be dootitòbè.

¹¹ Kè menie ndátínné be dùòntòbè
bá òmòu í nyenté bá omáà.

¹² Kè bèe yie nha náàntì, kéndiè nke da sāntí.

¹³ Kè dè nyóó yíé kè bè yēnko a pí mmù tōmmú,
bè í nkèñté ke bo yà a yóó dōò tì.

¹⁴ Bè bo dìi mōnnì dikpáà miεke,
kéketé bè bo nyáámmè bè í mōke dè,
kéketé bè bo nyíinkomè fí nKuyie nha miεke
dikpáà tedōntè miεke.

¹⁵ Kàa bè duó mbè da beké dè,
kè bèe dè di kēpē.

¹⁶ Be karì miεke kè bèe íté kénhēñnè Mōyiisi nè Anōo a càñné wè.

¹⁷ Kè ketenkèe aate kémaánkoo Datanni,

kè mutáá ndátínné Abidammu kó ditínnì.

¹⁸ Kè muháá ncóuté de kó kutōnkù kòbe,
kè fehāādeēnfēe déútóo de kó benitiyeibe.

¹⁹ Odebu tāri bē de nyie ntimāti kéuté kè dè ndò nkunaabiiku.

Kè bē nninku ke báá ntimāti bē yie ntì ke uté,

²⁰ kétúóté Kuyie nkùù tu be kó disānni
kédonnēnē fēnāāfē kó kufēnkù dèè càá ntimúti,

²¹ kényēnko Kuyie nkprí,

kunku kùù tu be deetíwè.

Kuù dōò tidietì Esibiti èi miēke.

²² Kuù do dōò tidietì Kammu tenkè miēke.
Kuù do pī mmutōndiemù dāmēèrì tipèntì kou miēke.

²³ Kè Kuyie nni ndó ké bē kùò bēməu páíí,
kè ku kóo tōntì Mōyiisi kù tāāté wè,
weè né cómmú Kuyie nnè benitibè be cuokè,
ké bē pàte kébónkūnne ku miēke bá kù í mbè kùò.

²⁴ Kè bēè senkèrì dihèi sààrì,
bè í nyie nke dō nkuyie mbè nàké tì bo dōò.

²⁵ Kè bē nséí nkuyie mbe touti miēke,
bè í nkèhité be Yiè nkuyie ntammè.

²⁶ Kè kùu youte ku nòutè képarikè ke dō
kù bo bē kùò dikpàà miēke,

²⁷ kécíe mbe wuò nyiməu kè ìi ta ibotí tēi tenkè,
kékú ibotí ìi í yé Kuyie nyi cuokè.

²⁸ Kè bēè taunnè dibəò Baadi Peəə èi,
kécááké iwūā bē fié ì bécírìbè.

²⁹ Kè be dōòrìmèe yonke Kuyie,
kè kùu bē poté kuyēiku makù.

³⁰ Kè Pinasi íté kécómmú,
képoté bēè cààrè, kè Kuyie nkó kuyēikuu cómmú.

³¹ Kè Kuyie mpénsiri o tōmmú kè bē nnáá mmu kpéí nyēbie nyēbie.

³² Mediba kó tebinte borè kè bēè íi nkuyie mmieke,
dèè tənì Mōyiisi meyei.

³³ Ke yé bē do suuremè o miēke kòo nàké bá ò í ntotí o yèmmè.

³⁴ Bè í nkùò ibotí tēi,
ti Yiè nkuyie ndo yé mbèè ì kùòmè.

³⁵ Kè bēè kəərenè ibotí tēi,
kétūnne ì kó medəòrìmè,

³⁶ kéfíé iwūā ibotí tēi kó yebəkè,
kè yèè bē bə.

³⁷ Kè bē nfeu be bí initidabí nè initipobí yebəkè,

³⁸ kénkəù benitibè bēè í cààrè dèmarè,
ke feu be bí initidabí nè initipobí,

bè do ì feu Kannahā kó yebəkè nye,
késāū nketenkè nè menitiyīi.

³⁹ Kè be dōòrìmèe bē sīnkūnne,
kè bēè yete Kuyie nkénfeu yebəkè ke cānnì.

⁴⁰ Kè Kuyie mmiēke bē yè mediè mbembe ku nìtibè,
kè kùu bē pè mbembe kù do te bē,

41 Kè kùu yóu kè bèe ta ibotí tèi nòu mièke,
 bèè bè nìi nkè bèe bè baqté ké mbè fěũnko.
 42 Kè be dootitòbè mbè fěũnko,
 kè bèe bè bòúté.
 43 Kè Kuyie nni mbè deerí kuce mèpéu,
 kè bè né nyetírí ku tié, ke kpénkùnko be to,
 ke dake tati meyei mmièke.
 44 Kè kùu yà be sémmè kékeè be dabònni,
 45 kédentení kù do bè dònè mèè taummè kpéi,
 ku sémmè deu mèè kpéi, kè kùu bè kuó mmesémmè.
 46 Kè kùu duó nkè bèè do bè pìrmú,
 kè bèe bè kuó mmesémmè.

47 Ti Yiè nKuyie nha ti deeté,
 ti denneni ibotí tèi mièke ké ti tíi,
 kè ti ndéúkùnko a yetisàari,
 kè ti nda pòtinè ke da sántí.

48 Ti Yiè nKuyie ntínti Isidayeeri be tũ nkù, a yètìrì ndeu,
 a yètìrì do deumu ke yó ndeu sáà,
 benitibè bemou, yiennè ke dò:
 Dè mme ndò! Nsántínè ti Yiè nKuyie.

YESÄÄ MPÁTÍRI DINUMMURÌ

(Yesäã 107-150)

107

Kuyie ndeeté bè kù sántímè

1 Ndéúkùnkonè ti Yiè Kuyie nkù nìtimu,
 ku sà mbomu nsáà.
 2 Díndi ti Yiè nKuyie ndeeté bè, ísántínè ku,
 díndi kù fiète bè di dootitòbè nòu mièke.
 Ndéúkùnkonè ku.
 3 Díndi kù denneni bè yehekè yemou mièke kè di tíi.
 Diyiè yèni kè nè di taà kè,
 kubakù yóu nè kucànku kòbe ísántínè ku.

4 Bè do áámmu dikpáà mièke ketempéikè,
 bá dihei í bo ke dò nkékari,
 5 kè sinéyēi bè poté nè dikònni,
 kè bèe duúnnè mukúú,
 6 kéta mesémmè mièke kékuónnè be Yiè nKuyie,
 kè kùu bè deeténè meyeñcaàrimè.
 7 Ké bè niité kuce kùu sié,
 kè bè bo kò ndiheì kékari,
 8 kéndéúkùnko ti Yiè nKuyie nku sà nkpréi,
 kù dò tì dieti ke bo deeté benitibè ti kpéi.
 9 Kuù duó nsinéyēi do bo bè kè bè yà,
 ke duó ndikònni do bo bè kè bè di ke sànnè.

10 Bembe bèè do ã dikpetíntou mièke dibìnni,
 ke bo mesémmè mièke ke táú mēfímmē.

11 Ke yé bè do yetemè Kuyie nkpeti,
 késenkèrì Kuyie nkùu baké kéinkè nè ketenkè ku kó itié.

12 Kè kùu bè tanné meháárìmè miéke kè bèe kēke,
kénduò bá òmòù í bè ímmu.

13 Kè bèe ta mesémmè kékuónnè be Yiè nKuyie,
kè kùu bè dènnè meyeñcaàrìmè miéke.

14 Kè kùu bè dènnení dikpetíntou miéke dibìnnì,
kékéété tidaatì kó iwěí.

15 Kè bè ndéúkùnkò ti Yiè nKuyie nku sàà nkpréí,
kù dḡò tìi dietì ke bo deeté benìtìbè ti kpréí.

16 Ke yé kùu kèéémè disòwũḡ kó yecàkè,
ke bḡké imatideí ìi do páké.

17 Bè tu tiyeìntì nti ke tú benitikḡbè,
nè be kó mecaàrìmè ke tanné bemáà mesémmè.

18 Ke pè ntidiitì timòu,
ke duúnnè kufḡti.

19 Ke ta mesémmè miéke ke kuónnè be Yiè nKuyie,
kè kùu bè deeténnè meyeñcaàrìmè,

20 kéduwónnì ku náàntì kè tìi bè miékùnnè,
ké bè deeténnè kufḡti.

21 Kè bè ndéúkùnkò ti Yiè nKuyie nku sàà nkpréí,
kù dḡò tìi dietì ke bo deeté benìtìbè ti kpréí.

22 Kè bèe kù pāmmú yesāā nkó yepārè,
kémpīēkùnè diwèi ke náá nku dḡò dè.

23 Bè do centìnè bàtóḡbè mbe dàméèrì miéke,
ke pí mbe tōmmú dàméèrì miéke.

24 Bè yāmu ti Yiè nKuyie mpī mmùù tōmmú,
kù dḡò tìi dietì menie mmiéke.

25 Kù do béi nku nùù mēmáà ndi,
kè kuyaakù diekùu íténì kényíínkò yenéññfīrè,

26 kè bàtóḡbè nyiiti ke dekù deínkè,
ke cuuti ketenkè fūḡ,

ke bè duḡ mmeyeñcaàrìmè.

27 Kè bè ìikèe fité kè bè nháá nke dò mbè muó mmenaà.
Kè be cii mmemòuu deè.

28 Kè bèe ta mesémmè miéke kékuónnè ti Yiè nKuyie,
kè kùu bè dènnè meyeñcaàrìmè miéke,

29 kécónné kuyaakperíkù só,
kè yenéññfīrè dḡò béù.

30 Kè dèe bè narike kuyaakù kperíkù còrímúmè,
kè ti Yiè nKuyie mbè sée mbè dḡò dḡò bḡrì.

31 Kè bè ndéúkùnkò ti Yiè nKuyie nku sàà nkpréí.
Tidiētì kù dḡò tìi ke deeté benìtìbè ti kpréí.

32 Nsāntínè Kuyie kubotí kumòu tīnnì miéke,
ké nkù sāntí bekotibaabè tīi ndè.

33 Kuyie nkuù ḡḡ ceete ikó ndieyi kè dèe náá ntedònkpetè,
kéduḡ nkè sibií kó ketenkèe náá nketenkè kèè dḡónté menie.

34 Kùu do duḡ nkè ketensààkèe náá mmetīē nkó ketenkè,
benìtìbè bèè kè bo be kó kuyonku kpréí.

35 Kè kù me ndó kùu ceete tedònkpetè kè menie nyènnì,
kè menie ndo í bo dèe náá nsibií.

36 Kè kùu dè kànnè dikḡnnì do bo bè,
kè dèe náá ndihèi kè benìtìbè mbo,

37 kékúúfí deṗaa nkéfiíkú detie mbè tu dè fínýì,
kè dèe píe mmediè.

38 Kè kùu bè dḍò mesàà nkè bèe píe késúú,
kù í nyóu kè be wūḍ yaate.

39 Mesémmè nè meháárìmè,
dèè do bè yààte kékékùnnè.

40 Kè ti Yiè nKuyie nsenkèrì sikpààtìbìí,
kédúó nkè bè nháá nfekpáfè mieke kuce í borè.

41 Kuù deetè becìrìbè mesémmè mieke,
ke duó nkè be wuḍ nsúú nyiwūḍ dḍommè.

42 Bèè dḍòrì dèè sié kè bèe dè yà kè dèe bè narike,
beyeiḅe bié kó yenò í ntáúté.

43 Wèè mḍke meyèmmè wèe daate de kpéí,
wèe banté ti Yiè nKuyie nkó mesàà nkù dḍò mè.

108

N dó kénampemu kéente dikúnweínì ndi

(Yenáaṅkéké 2-6 Wénté Yesã 57:8-12. Yenáaṅkéké 7-14 wénté Yesã 60:7-14)

¹ Dafiti yènfè ò dèntè fè.

2 N kḍmbùḍtì í nampú,
Kuyie n yó n dièmmu ke da sántí.
Ke biennè debémbénnè dèè tu n kó disānni.

3 N kùtìdùḍtì nè m bómbonti, entenè!
N dó kéente dikúnweínì ndi.

4 N Yiè nKuyie nyó nda sántímu benitìbè cuokè,
kéndéúkunko a yètìrì ibotí cuokè.

5 Ke yé a sàà mpèḗtóomè tiwetì,
kàa kó timómmḗnti sèhité yewetè.

6 Kuyie nhá ndèu kéínkè
kàa kpetì mbo ketenkè kemou ínkè.

7 A ti deetè tínti a dó bè mediè.
Kénté m báammu, yàa ti pate nè a wērímu.

8 Kuyie mbéimmu ku cēsààtè mieke,
ke tú kù yóó bè namu, kétotí Sisemmu èi,
kéberí Sukḗti biriku kétéotí,

9 kénte Kadaadi èi nè Manansee kperi.
Kè Efadaimmu ntú ku pìí,
kè Suda tu ku kó kukpààtìpààti.

10 Mḍabu tu tenaate nte, kù wùḍnè tè,
kù namu Edḍammu koḍ bḗnté kuneükù dèè benkú kù bè temè,
ke péú Fidisitēḗbe mekpàritammè.

11 We mbo n kḗtenè diheikperi?
We mbo n tañné Edḍammu tenkè?

12 Kè dè í tú fḗ nKuyie nkùḍ do ti dootóo,
bá a ténke í nièné ti kó behāpòmbè mudòò.

13 Kḗtení ké tí teennè, tí patenè ti dootitḗbè.

Ke yé onitì kó meteèmmè í tùmè mèmamè.

¹⁴ Kuyie nyó nti bonèmu kè ti pí mmutōndiemù.
Kuù yóó nàu ti dùòntàbè.

109

Bè sei nwè mǝmè Kuyie mmeteèmmè

¹ Bedèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè.

Kuyie n sǎntí fǝ nwe, bá ncíékóo,

² ke yé beyeibe, besòumbè náántemè n kpéí,
bè nàá ntì tu siyáàbìsì nsi.

³ Meníímmè kó tináaàntì tì n fité,
bè n kpànnè detetirè nde.

⁴ Mí me mbè dómu kè n kó tucuuti né tú iwátii,
n né kuònnè Kuyie nku be kpéí.

⁵ M bè dǝrri mesàà mme, kè bè n yietì meyei,
m bè dómu kè bè n cu meníímmè.

⁶ Bè nàámmu n kpéí nke tú:

Duónnè we onitiyeiwe,
kòo dùòntàwè wèè bo ò wátí kòo mbo o bakù youú.

⁷ Kè bèè ò bekénè kényà o caàrimè,
Kòo kó mubáammuu naá mmuyeimu.

⁸ Kòo kó yewee kǝpe,
kòo tǝwè mǝwè cǝuté o fǝtirì,

⁹ kòo bí naá nyiciribí,
kòo pokùu naá nhokúpokù.

¹⁰ Kòo bí naá mbeçièmbè, kèmmúóte,
kéyè í dobontì kényāūti.

¹¹ Kòo bantiebèe tieke ò mǝke dè demǝwè,
kè bepǝǝbèe í o òtì kperè.

¹² Òmǝwè ténke bá nhò dǝrri mesàà,
òmǝwè me mbáá kuó nho bí mmesémmè, ò ku ke yóu ì.

¹³ Kòo yaábíi kú ke deè, kòo kó kuwǝ nkpanné,
o yètìrì bá nkpaá bo.

¹⁴ N Yiè nKuyie nha báá yè nho yembè kó meyei nkpréí,
o yǝ kó mēcaàrimè báá íté a ìkè.

¹⁵ N Yiè nKuyie nhá nyé be yei nkpréí,
kè bè bá ndenniní be kpéí ketenkè ínkè.

¹⁶ De kóo niti í mǝòte mèè kpéí mmesémmè,
ke fǝwè nhocìrì, kòo kùwè mesémmè mieke.

¹⁷ Ò me ndómè kusìnkù nku kùu do o ínkè,
ò í me ndómèmu mesàà, mèè ò déténe.

¹⁸ Kè kusìnkùu ò dàtínnè diyaàbòrì kǝme,
kéta o mieke menie nkǝme,
kétuǝke o kúǝ mekùò nhǝmmè.

¹⁹ Kusìnkùu naá nho kó diyaàbòrì kénaá nfenaakǝnfè,
kòo nkù yì sǝǝ.

²⁰ Kuyie nhá yóu kè dè mme ndò mbèè náante n kpéí.
Bèè kó dimàà náante n kó meyei dèe me mbè dǝ.

²¹ Fǝ n Yiè nKuyie, fǝ nwèè n te,

a bá m bəntóo a kó diyètìrì kpéí.
A sàà ndeumu, yàa n deeté.

²² N tú osénnìwè nwe, ocìrì.
Dè cààrè n yèmmè mme.

²³ N kéré ke pēnkému medéè ntēmè,
bè m bètìmu dicádónnì kōme.

²⁴ M bouú ke bouú dinùù ndi kè n núù nhòòte,
m mònte mmáà ndi mudiì ke cìte.

²⁵ N naá nyisíé kperè nde be ìikè,
kè bè n yàu ke dáankoo be yò.

²⁶ N Yiè nKuyie nfóò n te, yàa n teennè,
nè a kó mesàà nkpréí yàa n deeté.

²⁷ Dòò kè bèe banté a kó muwērímu mmumè,
kébanté ke dò n Yiè nKuyie nfóò mè dòò.

²⁸ Bembe m bəmmù kusìnkù nku,
kè fí nni n dəəri mesàà.
Kè bè ìté ke còmú beè yóo di ifei,
mí nha kóo tǒntì kè nni mbo diwèi miéke.

²⁹ Mesenkùmèe dátínné n níimbè,
kè bèe dáátí ifei diyaàbòrì kōme.

³⁰ N yó nsántí n Yiè nKuyie nnè metankperímè mme,
bá nè ditínnì miékoo n yó ndéúkùnkumu ku yètìrì.

³¹ Ke yé kuù kómmumè ocìrì,
ke bo ò pàtenè bèè ò bekùnè.

110

Kuyie ntāāté wè kòò tu ikuó nùtì ke tú okpààtì

¹ Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie n nàkému n Yiè nke yí
we nkàri o bakù youú,
ke kémúnè kù bo ò duómme o dootitòbè,
kòò bè cùtì.

² Kuyie nda duómму fekpààtìpàtifè Siyóò,
mbaké a dootitòbè.

³ A kpàrinuəmbə da duómму bemáà,
a ñ nyóó tíi nha āpòmbè kè bèe kətenímu nè tikōnyauti a cēsààtè,
kàa dapàntì kó muwērímu wētení a borè
tikúnwentémaàntì kōme.

⁴ Ti Yiè nKuyie m béimmu ke ìkú,
kù í yóo kpatè ku nù.

Kù yí a tú ikuó nùtì nwe sáà,
ke dònne Mesisedeki.

⁵ Ti Yiè nKuyie, n kómú fí nwe,
kù miéke bo íté dīi yìe,
kù bo ùtire bekpààtìbè.

⁶ Kuyie nyóo bekénèmu yebotè,
kè becírìbè máà píe ndihèi.

Kù kóo kpààtì yóo ùtiremu ketendiekè kóo kpààtì.

⁷ Ò yó nkéí kényà kukó nku,
kéwēte kéréte muwērímu ò yóó nanè mù o dootitabè. *

111

Bè sántímè Kuyie nkù dḍò dè kpéí

¹ Nsántínè Kuyie, kù bomu nsáà!

N yó nsántímu n Yìè nKuyie nnè n yèmmè meməu
bèè tū ntímómḡnti bε cuokè, ku tinnì tikú dè.

² Ti Yìè nKuyie ntómḡmú deumu,
bèè mù dó kè bè wanti ké mù yǐtété.

³ Ku tómḡmú deumu ke wenni,
kù dḍòri tímómḡnti nti sáà.

⁴ Kù dó tí nyému kù pí mmùù tḡndiemù kpéí,
ti Yìè nKuyie nsàmu ke mḡke onìti kó mesémmè.

⁵ Ke duò mmudiì bèè kù dé,
kù í yǐè nkù bè dḡunnè diì nùù kpéí bìti.

⁶ Kù benkemu ku nìtibè kù pí mmùù tḡndiemù,
ke bè duò nyibotí tēi kó yehékè kè bè tieke.

⁷ Kù dḍòri dèè kó dimàà tu tímómḡnti nti ke síé,
ku tannò í ceerì.

⁸ Yè fiíkúmu sáà, yè í yóó ceete,
yè tu tímómḡnti nti ke síé.

⁹ Kuù donté ku nìtibè,
ke bè dḍònnè metaummè kè mè bo sáà.
Kù dò mpáíí nwe, ke duò tikḡmbùtì.

¹⁰ A bo ndémè Kuyie ndèè tu mecii nkó diketírì,
bèè dḍòri memme bè mḡke meyèmmè mme.

Kuyie nha sänni bomu nsáà.

112

Wèè wetí ò ḡ nkarimè ke í yǐèkù

¹ Nsántínè ti Yìè nKuyie!

Dè nnaati onìti wèè dé Kuyie,
dè nnaati wèè pieti diwèi ku tannò miεke.

² Kuyie mbo dḍò mesàà nwèè wetí o kó feyanfè,
o kó kuwuḡ mbo nkpeínì bε tenkè miεke.

³ Mesàà nè tikpàti dè yó mbomu de yìè ncíètè,
Kuyie nhò wùó nwèè wetí wènwε sáà.

⁴ Kè dè bìitoo wèè wetí Kuyie nkuù ḡḡ ò mìíté,
wèè sà ke mḡke onìti kó mesémmè,
Kuyie nkuù ḡ nhò mí.

⁵ Dè ínnaati onìti wèè pènni betabè o kperε nè diwèi,
ke tū nyikuó duó ke dḡmmè,
ke tūnni o kpeti.

⁶ De yìè nhḡ í ndo bìti.

Bè ḡ nyému wèè wetí o kpéí nsáà

* 110:7 fr 110:7 DE kó tináànti bo na kémbenkú behāpḡmbè bèè do yà kukó nképeté muwērímu Sedeḡḡ kó dimònnì, yoo ti Yìè nYesu wèè na o dootitabè nè Kuyie nkó meteèmmè, ke kéri ke yíéo.

⁷ De yiè nkòo kèè tiyeiti matì ò òò í nyíèkù,
dè òò í nhò nampè ke yé ò duómme omáa Kuyie nku.
⁸ O kòm̀b̀ù̀à̀tì í duò, ò í yíèkù dèmarè,
kòò wetí o dootitòbè, ò ò nyému weè yóó namè.
⁹ O nùtè yàammu kòò pãã mbec̀r̀ì̀b̀è,
Kuyie nhò wùó nwèè wetí wènwe sãã,
o wèrímú nè o kpetì kè dè dèúkú.
¹⁰ Kòò yeiwe ò wùó nkè dè ò yòu,
kòò càá nho nì ke c̀t̀ì̀r̀ì̀,
oyeiwe dó dè òò yè detetìrè nde.

113

Ti dómme kénsántí ti Yiè nKuyie

¹ Nsántínè ti Yiè nKuyie!

Díndi ti Yiè nKuyie nkó betòmbè, òsántínè ku,
ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètìrì.
² Ti Yiè nKuyie nyètìrì ndeu
kétúóté yíè nnè ti bo mbomò sãã.
³ Ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètìrì,
diyè bo yènnímè nè di yàa bo tamè.
⁴ Ti Yiè nKuyie nkuù baké yebotè yemou,
kè ku kpetì dèke ke sènté tiwetì.

⁵ We ndònnè ti Yiè nKuyie nti tũ nkù?
Ku kpààtikàrì bo kéíkkè nke.
⁶ Kè ku òò sínné kéwénténí,
kéíkkè nè ketenkè.
⁷ Kuù òò ínní osénniwè mutáá mmieke,
kuù òò küténí oc̀r̀ì̀ ditápùò mieke,
⁸ kòò wènnénè sikpààtibí kèkanne,
kè wèè wènnénè o èi kó bekótìbè.
⁹ Kuù òò pã təc̀í̀t̀è̀ wèè do tú tehãunte,
kòò naá nhobýò kémbonè diwèi.

Nsántínè ti Yiè nKuyie!

114

Isidayeribe sèntémè dàmèèrì tipèntì kou

¹ Isidayeribe yè dìi m̀ǹǹǹ Esibiti,
Sakəbu yaabí yè dìi m̀ǹǹǹ bekpákparìbè tenkè.
² Kè Sudaa wuə nni ntú ku kəbe mbe,
kè Isidayeribe tu kù te bè.
³ Kè dàmèèrì bè yà kécoké.
Kè Suditèè kó menie mbótí.
⁴ Kè yetàrè r̀p̀ùù yepedakè kōme,
kè sitãã puù yebodakè kōme.
⁵ Dàmèèrì a cokùnè ba?
Fó nSuditèè dè dómme kàa nie mbótí?
⁶ Díndi yetàrè dè dómme kè di puù yepedakè kōme?

Sitäá ba nte kè di puù yebòdakè tēmè?

⁷ Ketenkè a kònti nhau ti Yiè nKuyie nyìkè,
kunku Sakòbu do tū nkù

⁸ Kuù òò ceete dipèrì borè kè dèe naá ndibinni,
kutáá duó dè kè dèe naá nkukó.

115

Kuyie nkuù máà dò tí nkù sāntí

¹ Ti Yiè nKuyie dè í tú tî te disānni,
fóò te disānni, déúkunnè a yètìrì
a sà mèè kpéí nke dōori timóm̄m̄nti.

² Ba nte kè yebotè bo mbékú ke tú:
Yé Kuyie mbè tū nkù borè?

³ Kuyie nti tū nkù bomu kéínkè,
ke dōori ku dó dè demou.

⁴ Bè bókè tu timátì péfìtì nti nè mesò,
bèè yè dòò nè be nou.

⁵ Yè m̀kemu yenò yè me nyí nò nke náá,
ke m̀ke inuò, nyè me nyí wúó.

⁶ Ke m̀ke yeto, yè me nyí yo,
ke m̀ke yewũò, nyè me nhòò í nkèè kunóú.

⁷ Ke ã sinou, yè me nyí nò nke pī,
ke m̀ke sinaàcèi, yè me nyí nò nke centì,
metammè í yièní ye ní mieke.

⁸ Bèè d̀òrì dè kó sitenkaanì, bèè sì naánnè,
bèè kó dimàà sì duó mbemáá, bèè sì naánnè.

⁹ Díndi Isidayeeri be kó kuwuò, duónnè dimáà di Yiè nKuyie,
nkuù tu di kóo teèntì, di kó kudòpikù.

¹⁰ Díndi Anò kó kuwuò nkòbe duónnè ndimáà di Yiè nKuyie,
nkuù tu di kóo teèntì, di kó kudòpikù.

¹¹ Díndi bèè dé ti Yiè nKuyie duónnè ku dimáà,
kuù tu di kó oteèntì, di kó kudòpikù.

¹² Ti Yiè nKuyie nyí yè nti kpéí, kù yóó ti d̀òmu mesàà,
kù yóó d̀òmu mesàà nyIsidayeeri be kó kuwuò,
kédòò mesàà nhAnò kó kuwuò.

¹³ Ti Yiè nKuyie nyóó d̀òmu mesàà mbèè kù dé,
besám̀pòbè nè bediebè bemou.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nduó nkè di súú,
díndi nè di bío.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie nkùù d̀òò kéínkè nè ketenkè,
kù di d̀òò mesàà.

¹⁶ Kéínkè ti Yiè nKuyie nkuù kè te,
ke duó nketenkè tínti benitibè.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie ndè í tú becírìbè bèè yó nda sāntí,
Bedòmbè bèè í yó nda sāntí.

¹⁸ Tínti bie me nyó nsántímu ti Yiè nKuyie,
di mm̀ònnì nè ti bo mbom̀ò.

Nsántínè ti Yiè nKuyie!

116

Kuyie ndeeténè wè mukúú nkòò kù sántí

¹ N dómu n Yìè nKuyie,

ke yé kù yomè nkó yedabùò nnè m báammii.

² Kù n kèrímúmu, kè ku to bo m bíékè,
n yó nkù yumu sáà nè m bo mbomè.

³ Mukúú mmuù do m pítinné mu kó iwēi,
kè kudənkù kó ticùd̀t̀i m pí,
kè meyeñcaàrimè n na,
kè n ta kukəmbədoróo miəke.

⁴ Ke kuónkoo kéyú n Yìè nKuyie nke yí:
N Yìè nKuyie nyàa n deeté.

⁵ Ti Yìè nKuyie nwetímu, ke məke mesémmè,
Kuyie nti tũ nkù kuəmmu onit̀i mesémmè.

⁶ N Yìè nKuyie nkuù kánkù besínt̀ibè,
n do c̀itemu kè kù n deeté.

⁷ N wēte ke pètému meoṃp̀umè,
N Yìè nKuyie nkuù n d̀d̀d̀ mesàa.

⁸ Kuù n deeténè mukúú, ke ũté n nənnieti,
ke pí n naəc̀ei, bá n yí do.

⁹ N Yìè nKuyie nkuù yó nni nwúó nkè n kéri,
ketenkè ínke bef̀d̀ubè borè.

¹⁰ N yèmmè do í ǹd̀oté n Yìè nKuyie nyínkè.

Bá nè m mè n tamè mesémmè miəke.

¹¹ N do ta meyeñcaàrimè miəke nke,
ke náa nke tú benit̀ibè beməu tú siyáəb̀isi yembè mbe.

¹² M bo na kéyiet̀i ba Kuyie kù n d̀d̀d̀ mèè sàa mmeməu?

¹³ N Yìè nKuyie nni ndeetému,

kè n yó nyuo medeetímè kó febd̀d̀f̀è* ke kù sántí.

¹⁴ N yó ndəərimu n d̀əúnne yèè nò Kuyie
n kəbe beməu ìlkè.

¹⁵ Ti Yìè nKuyie nkəbe kó mukúú nku d̀ò ndəmarè dierè nde.

¹⁶ N Yìè nKuyie n tú a kóo t̀ənt̀i nwe,
kè n yō tú a kóo t̀ənt̀i,
kàa m píté iwēi.

¹⁷ N yóó da f̀íému iwūə disānni kpeyi,
kè n yu f̀í n Yìè nKuyie a yèt̀ir̀i.

¹⁸ N yó ndəərimu n d̀əúnne yèè nò n Yìè nKuyie,
ku kəbe beməu ìlkè.

¹⁹ Ti Yìè nKuyie ncíét̀è d̀ənkù miəke,
nè Sedisadəmmu eì miəke.

Nsānt̀ínè ti Yìè Kuyie!

* 116:13 febd̀d̀f̀è: De kó febd̀d̀f̀è benkú menaə bè do əə pā d̀i pānni Kuyie, nkéyəəre mèè naə mme di ínke, de kó dipānni do ə ntú disānni kó dipānni ndi. Ke benkú diyent̀ebanni kó mud̀i be do ə nyo mmù ke denniní Kuyie mbè deetémè Esibiti. Pəəri de ntú ti əə sante Kuyie nkéyà f̀èè b̀d̀d̀f̀è. (Wénté 1 Kədent̀i 10:16).

117

Ti mɔu ti dõmmè kénsántí ti Yiè nKuyie

¹ Díndi yebotè nsántínè ti Yiè nKuyie,
díndi ibotí imɔu ndéúkunkonè ku yètìrì.

² Ku sàà mbomu sáà,
kù tɔ timómmonti nti sáà.

Nsántínè ti Yiè nKuyie!

118

Ti bo nsántímè ti Yiè nKuyie nku dòò dè kpéí

¹ Nsántínè ti Yiè nKuyie nkù nìtimu,
kù sàà mbomu sáà.

² Isidayeribe kó kuwuò nkè di dò:

Ku sàà mbomu sáà.

³ Díndi Anɔ kó kuwuò nkè di yí:

Ku sàà mbomu nsáà

⁴ Díndi bèè dé ti Yiè nKuyie nkè di dò:

Ku sàà mbomu nsáà.

⁵ M bo meyencaàrimè mièke nke ke kuónnè ti Yiè nKuyie,
kè kù kèè ke cátinne n yèmmè.

⁶ N Yiè nKuyie nni nkómmúmu,
n yí dé dèmarè.

Onìti bo na ké n dòò ba?

⁷ N Yiè nKuyie nni mbonèmu ke n teennè,
dèè te kè n wùó n níimbè duòmè.

⁸ A bo nsàrimè ti Yiè nKuyie mborè,
dè wenninèmu a bo mbuómè onìti.

⁹ A bo n sàrimè ti Yiè nKuyie mborè,
dè wenninèmu a bo mbuómè sikpààtibí.

¹⁰ Iwuò nteì kɔbe do n cèètemu,
kè n yú n Yiè nKuyie nyètìrì ké bè bié.

¹¹ Bè do n cèètemu ké nh éúté,
kè n yú n Yiè nKuyie nyètìrì ké bè bié.

¹² Bè do n cèètemu ké m munné ice kōme,
kékú dende bàmbà tipotì kó muhãã ntēmè,
n yú n Yiè nKuyie nyètìrì ndi ke bè bié.

¹³ Bè do n tèntoomu kéndó ké m bɔ,
kè n Yiè nKuyie mme nni nteennè.

¹⁴ N Yiè nKuyie nkuù tu n wērímu,
n diè nke ku nsántí, kuù tu ndeetiwè.

¹⁵ Ti yo bèè dòòri timómmonti bè namè mme ke íúni be touti
ke yé Kuyie mpímmè ku tōmmú nè ku wērímu.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nnɔmmu demɔu,
ku pĩ nku tōmmú nè muwērímu mmu.

¹⁷ N yí yóó kú, n yó nfòumu,
ke náá nKuyie mpí mmùù tōmmú.

18 N Yiè nKuyie nyṹǎmmu n to,
kù me n yí yóu kè m bo kú.

19 N kpeténè yebòrè bèè tũ ntimómmonti bè taà yè,
kè n ta késānte n Yiè nKuyie.

20 Kè bè dò: Nte ti Yiè nKuyie nciētè kó dibòrì.
Bèè tũ ntimómmonti bè di ntaà.

21 N yó nda déúkùnkomu nYiè nKuyie
nke yé a kèèmè n dabònni ke n deeté.

22 Bèè maà bè dootóo dìi tãrì,
dìi naá ndipṹ kó ditãrì mómmōnni.

23 Ti Yiè nKuyie nkuù pĩ nde kó mutǎmmú,
kè mù tu tidietì kōmu, kè ti mu yà.

24 Ti Yiè nKuyie nkó diyìè tu dìi,
kè ti dò nkéyānku nè diwèi.

25 Áú, ti Yiè nKuyie! Nyàa tí deeté!

Áú Ti Yiè nKuyie nhá ti pã muwḗrímú kè ti na.

26 Mesàà nní mbonè wèè kèríní nè ti Yiè nKuyie nkó diyètìrì,
ti bo Kuyie nciētè nte, ke kù mòú mesàà ndi kpéí.

27 Ti Yiè nKuyie ntú Kuyie nku,
kuù ti mí ku kó kuwenniku, ti dóóténè dibanni kéntǎ tipuonti,
kétuǎke ku wṹǎtōnni bàkè borè.

28 A tú Kuyie nku ke n te, n yó nda déúkùnkomu.

Kuyie fǎ nwèè n te n yó nda sántímu.

29 Ndéúkùnkōnè ti Yiè nKuyie, kù nìtimu.
Ku sàà mbomu nsáà.

119

Kuyie nkuó tùmè isààyì

1 Dè nnaati bèè borime wenni,
bèè tũ nti Yiè nKuyie nkó ikuó.

2 Dè nnaati bèè yie nke tũ nku tié,
bèè kù wanti nè be yèmmè memou.

3 Dè nnaati bèè í dǎari meyei,
bèè tũ nku kó kuce.

4 Ti Yiè nKuyie nkuù duó nku kuó.
Kè ti bo nyi tũ nweti weti.

5 N dó kéntũmmu a kó kuce weti weti,
kéndǎari a kuó yé mmù.

6 Kè dèe yie nkè n ní báá wénté a tannò kè ifei m pí.

7 N yó nda sántímu nè meyèmmè mèmáà.

N yó nhãāmu a tannò n yèmmè miēke.

8 N yó ndǎarimu a tié nyèmmè.

A bá m bǎntóo yúó.

9 O bíé mbo yímè kòo borime nwenni?

Ò bo ndǎari a náànti yèmmè mme.

10 N da waāmmu nè n yèmmè memou,
a báá yóu kè n dé́ténè a tannò.

11 N sǎrimu a náànti n yèmmè miēke,
kè dè bo yie nkè m báá da yeténè.

- 12 N Yiè Kuyie nha yètìrì ðeumu,
m benke a tié.
- 13 Nè n nùù ndi mbaàtìmè a tannò.
- 14 M bo ntūmmè a tannò ðè n naatimu,
ke ðonnè m bo mmòkemè tikpàti mediè.
- 15 N totímu n yèmmè a tié nyínkè ke wéí a kó ice.
- 16 ðè n naatimu m bo ntūmmè a kuó,
n yí yóó yè nha náàntì.
- 17 Ðòò mí nha kóo tǒntì mesàà.
Kè nní nfòù ke ðòori a náàntì yèmmè.
- 18 Wéí n nuò nkè n na káyà,
a kuó wennimu mediè.
- 19 N tú opòò nwe ketenkè ínke,
bá n sǒnne a tannò.
- 20 N dómu nè n yèmmè memòu
kényé a tannò sáà.
- 21 A kprannèmu sifeí yembè, kusínkù do bè,
bèe ðéténè a tannò.
- 22 N yāāte yesāāmbè nè mesenkùmè,
ke yé m pǐmmèmu a tannò.
- 23 Bá kè sikpààtìbìí tíí nke náá n kpéí,
mí n tú a kóo tǒntì nwe, ke tū nha kuó yé mmù.
- 24 A tié nni nnaatimu
ìì n tiè.
- 25 N duó mutáá mmieke nke,
n fòùkùnne kéndò nha béimmè.
- 26 N da bàtemu n kó ice imòu, kàa kèè.
Á m benke a tié.
- 27 M benke a kó kuce kó yetannò,
kè n na kétéí n yèmmè a kó mesàà nyínkè.
- 28 Meyèncààrìmè mèè n deuté kè n kuò,
n yí nkéndò nha náàntì béimmè.
- 29 A n détinne siyáàbìsí kó kuce.
N ðòò mesàà nkè n na kétéinne a kó ikuó.
- 30 N tǎātému timómmònti kó kuce.
N tū nha tannò nye.
- 31 N Yiè nKuyie n tū nha tié nyi.
A báá yie nkè n di ifei.
- 32 M beti a kó yetannò nye,
ke yé a cǎtinnemè n yèmmè.
- 33 N Yiè nKuyie n tié nha kuó,
kè ðèe yie nkè nní nyì tū nkétuòkenè kumànkù.
- 34 M pǎ mecìì nkè n tūnne a kuó
ké nyì pǐnnè n yèmmè memòu.
- 35 A nni nni a tannò kó kuce mièke,
n wéì bo kùù mièke.
- 36 Yúónní n yèmmè a tié bíékè,
kè mè bá ndó mucóntimu.
- 37 Bente n nònfè kè fè bá nwúó ndèè tu ðetètìrè,
duó nkè nni ntū nha kó kuce.
- 38 Ðòò mí nha kóo tǒntì a béi ntì bèè da dé be kpéí.

³⁹ A m péité munitidaá, m mu nyĩèkù,
a tannò yeè tu yesààyè.

⁴⁰ N dómu kéntũ nha tannò,
yóu kè nni nfdù a kó timóm̄m̄nti mieke.

⁴¹ N Yiè nKuyie nhá n dɔ̀dɔ̀ a kó mesàà,
n deeté kéndò nha béimmè.

⁴² Kè dèe yie nkè n ní na kéténné tináànti bèè n sã̀ã,
ke yé n yĩkúmè a náànti ín̄kè nke.

⁴³ Á báa deite timóm̄m̄nti n nùù mieke yúó,
m baa a tã̀áté t̄inti.

⁴⁴ N yóó mp̄ímmu a kuó,
n yí yóó yóu a kuó nè m bo mbomè.

⁴⁵ Yóu kè nní mbonè kuyeñnaatí,
ke yé n t̄ümmè a tannò.

⁴⁶ N yó nnáámmu a tié bekrà̀t̄ibè ìkè,
ifei í yó nyì nni mbonè.

⁴⁷ Dè ð nni nnaatinèmu a tannò,
n ye dómu.

⁴⁸ N yuo n n̄ou nsi ke bo c̄outé a tannò,
n ye dómu, nh ã̀ãmu a kuó n yèmmè mieke.

⁴⁹ Dentení a nàké t̄i náànti,
mí nha kóo t̄õnti n ti mbaa.

⁵⁰ Nh ð mbo meyeñcaarimè mieke, kè dèe m bántè deè tu:
A náànti n duòmmè mufòmmu.

⁵¹ S̄ip̄ɔ̀ yembè n daúmu,
m me nyí yeténè a kuó.

⁵² Nh ð̄ dentení a tã̀áté t̄i nti,
n Yiè nKuyie nkè dèe nárik̄unne n yèmmè.

⁵³ M mieke yènnímu benitiyonkubè,
bè dootóomu a kuó.

⁵⁴ A tié nyì tu n kó feyènfè,
ketenkè kie m bo kè kup̄ò̀ò̀kù nku.

⁵⁵ N Yiè nKuyie, keyènkè nh ð̄ í nyè nha k̄p̄éi.
N t̄ümmu a kuó.

⁵⁶ N k̄p̄eti n te t̄i tu
m bo t̄ünnemè a tannò.

⁵⁷ N Yiè nKuyie nk̄p̄eti tú t̄i n ti mbéi.
T̄i tu: M bo nt̄ümmè a náànti.

⁵⁸ Nè n yèmmè mem̄ou ndi n da kuònnèmmè,
n kuó mmesémmè kéndònnè a béi mme.

⁵⁹ N wèñnímu n t̄ü nyì cè.

Ke wètení ke bo t̄ünne a tié.

⁶⁰ N t̄énke í yóó ɔ̀ɔ̀te, n dó m̄fèi mme,
ke bo t̄ünne a tannò.

⁶¹ Benitiyonkubè beè n díf n̄ticù̀̀t̄i kè t̄i m pí.
M me nyí yè nha kuó.

⁶² Keyènkè cuokè nh ð̄ entemu ké nda s̄ánti.
A tã̀áté t̄i sié m̄èè k̄p̄éi.

⁶³ N naatinèmu bèè kó dimàà da dé.
Bèè kó dimàà t̄ü nha tannò.

⁶⁴ N Yiè nKuyie nha s̄à m̄mèè p̄iéké k̄utenkù

n tié nha kuó.

⁶⁵ N Yiè nKuyie nha do tì béimmu,
ke me nni ndòò mesàà m mí nha kóo tǒntì.

⁶⁶ M benke mesàà nnè m bo mbaàtimè dèè wenni nè mecìi.

Ke yé n yíkúmè a tannò ìnkè nke.

⁶⁷ N do í kēke diì mǎnnì ke da dētirìnèmu,
di mmǎnnì m me mpǐmmu a náàntì.

⁶⁸ A nitimu ke dǎori mesàà,
n tié nha kuó.

⁶⁹ Sípǎo yembè beè n sǐnkùnne nè be kó siyáàbìsí,
mí m me mpǐmmu a tannò nè n yèmmè memǎu.

⁷⁰ Bè ankemu tìmatì í be taà,
dè me nni naatimu nè a kuó.

⁷¹ Bè n díí nyifei kè dè n dòò mesàà mme,
kè n yǐété a kuó.

⁷² Mí m borè ikuó ì yènní a nùù ì pǎētèmu yesǎwèrè,
sikǎupí sikǎupí yoo timátì péitì kpeye.

⁷³ A nou siì n dòò kè siì n kpénkùnne,
m pǎ mecìi, kè n na kényǐété a kuó.

⁷⁴ Bèè da dé, bè n wùó nkè dè bè naatimu.

Ke yé n kémumèmu a náàntì.

⁷⁵ N Yiè nKuyie n yému ke dò nha tǎáté tì wenni,
a n kékùnne ke naatimu.

⁷⁶ A sǎmu m bántè!

A tì nàkému mí nha kóo tǒntì.

⁷⁷ A ñ kuó mmesémmè kè nní nfòu.

Ke yé n naatinèmmè a kó ikuó.

⁷⁸ Ifei ì bo pí sípǎo yembè beè n fǐũnko detetirè,
mí n wèè pǐ nha tannò.

⁷⁹ Bèè da dé, bèe kǎtení m borè.

Kè dèe yie nkè bèe banté a tié.

⁸⁰ N dómu nè n yèmmè memǎu kédǎò a kuó,

kè dèe yie nkè ifei bá m pí nha ìkè.

⁸¹ Dè nh ǎotímu a bo n deetémè,
n kémumúmu a bo dǎòmè a béi ntì.

⁸² N kémumú a béi ntì bo dǎòmè mme, kè dè nh òu,
kè m bèkú mmáà ke tú: Òmmǎnnì ndi a yó m bántèmmè?

⁸³ N dònnè kudǎukù bè nùnnóò kùnkù muhǎǎfǎrímú ìnkè,
m me nyí yé nha kó itié.

⁸⁴ Mí nha kóo tǒntì n we kpaá yède?

A yóó bekénè ònyie bèè n fǐũnko?

⁸⁵ Sípǎo yembè n keù yefòtè nye.

Ke búútóo a kuó kpeti.

⁸⁶ A tannò tu yemómmǎnye nye,

bè n fǐũnko detetirè nde, yàa n deeté.

⁸⁷ Dè do kpaá sǎmpó nwe kè bè n deite ketenkè ìnkè,
nè memme m me nyí bùtínné a tannò.

⁸⁸ A sǎmu, n foukùnne,

kè dèe yie nkè nní mpí nha tié.

⁸⁹ N Yiè nKuyie, a náàntì bomu nsáà,
tì fiíkú kèínkè nke.

⁹⁰ A tú timómmṁnti yiè nwe nè a bomè!

Fṱṱ fií nketenkè kè kè fiíkú.

⁹¹ A béimmu demṁu kè dè buoté ke bo nè yíenní,
ke yé demṁu dè pímmè a tṱmmú mmu.

⁹² Kè dè do í n naatinè a kuó,
nè yíe n do kumu n sémmè mieke.

⁹³ N yí yóó yè nha tannò bìtì!

Ke yé a n duṱmmè mufṱmmu nè yeè borè nde.

⁹⁴ N tú a kou nwe, n deeté,

ke yé n tṱmmèmu a tannò.

⁹⁵ Beyeibe n dímu ke bo n kuó,

mí mme n kèmmú a tié nyi.

⁹⁶ Demṁu bá dèè dṱṱ ke wenni dè mṱkemu kumṱnku,
a tannò yie mè nyí mṱke kumṱnku.

⁹⁷ N dómu a kuó mediè,

yeuwe yemṁu nh ṱ ntoti n yèmmè ì ìnkè.

⁹⁸ A kó yetannò n ciikunnemu.

Kè n ciì ke pṱṱé n dootitṱbè.

Ke yé yè bomè n yèmmè mieke nke sṱṱ.

⁹⁹ N ciimu ke pṱṱé bèè n tiè,

ke yé n totimè n yèmmè a tié nyínkè.

¹⁰⁰ N yèmmè deunèmu beheikènkótíbè kṱme,

ke yé m pímmèmu a tannò.

¹⁰¹ N yennínèmu meyei nkó ice imṁu,

kè dè bo yie nkè nni mpí nha náàntì.

¹⁰² N yí bùtinné a tannò,

ke yé fṱṱ yè nni ntiémmè.

¹⁰³ A náàntì wèṱtimu n nùù mieke,
ke pṱṱé mecekùṱ.

¹⁰⁴ A kó yetannò yeè te kè n ciité,

Deè te kè n yí dó iyáṱbisíce.

¹⁰⁵ A náàntì tu deṱitírè nde dèè m mí,
Tiì n duṱ nkuwenniku n kó kuce mieke.

¹⁰⁶ M béi ndì nùù n yó ndi pímmu.

Diì tu m bo tṱmmè a tannò yeè tu timómmṁnti.

¹⁰⁷ N di ifei nyi mediè,

n Yiè nKuyie nha n fṱṱkunnè a náàntì yèmmè.

¹⁰⁸ N Yiè nKuyie ncṱuté n sṱṱ,

ké n tié nha tannò.

¹⁰⁹ M bo mukúú nnè mufṱmmu de saku nku,
m me nyí yè nha kuó.

¹¹⁰ Beyeibe n dii ticùṱtì nti,

m me nyí dṱṱénè a tannò.

¹¹¹ A tié nyiì tu n kṱere n te dè,

n yèmmè i nnaatinè.

¹¹² N duómmu n yèmmè ke dṱṱri a kuó yèmmè,

ke yó mmè dṱṱri sṱṱ n fṱmmu mumṁu.

113 N yí dó yenò yèdéè yembè,
n dó a kuó nyi.

114 Fḥḥ tu n kó disòrì, n kó kudəpikù,
n kémú a yó n náké tì nti.

115 Díndi benitiyibe fūtenè m borè.
Kè dèe yie nkè nní ntū n Yiè nKuyie ntannò.

116 A nni mpí nha béi nke yē mmù.
Kè dèe yie nkè nní fòù.
A báa yóu kè nní nda kémú kédi ifei.

117 Fḥḥ yó ntú nkó dipìnni kè n na kécooté.
Kè dèe yie nkè nní ndake a kuó kpéí.

118 A dootóomu bèè kó dimàà bùtinné a kuó.
Ke yé be kó mutōmmú muməu túmè siyààbìsì kōmu mmu.

119 A útóomu beyeibe kó dimàà tiyontì kōme.
Dèè te kè n dó a tié.

120 N wúó nha kuó kè n kōntì aumu,
kè n kōmbuàtì duonè a tāāté tì.

121 N dərimu dèè sié,
ke tū ntimómmənti,
báa yóu kè n do bèè n fēũnko be nəu mieke.

122 Dəunnè mí nha kóo tōntì dinùù ke yí:
A yó nni ndəori mesàà.

Báa yóu kè sipəə yembè nni nfēũnko.

123 M búu nha kó medeetímè ke òumu,
n kémú timómmənti a náké tì kpéí kè dè m bimu.

124 Dəò mí nha kóo tōntì mesàà, a nitimu,
m benke kè n yíété a kuó.

125 N tú a kóo tōntì nwe,
m pā mecì nkè m banté a tié.

126 N Yiè nKuyie ndè tùòkemu a bo pí ndè a tōmmú.
Benitibè càrimu a kuó.

127 N dómu a tannò kè dè pēēté mesəə.

Ke pēēté mesəə nsààmè.

128 A tannò yeməu n yè wúó nkè yè wennimu,
n yí dó deyààbìsìkperè nde.

129 A tié ntú isààyi nyi.

Dèè kpéí nte kè n yì ãà n yèmmè mieke.

130 Kàa wèété a náàntì ke benke onitì dè òò ò duó nkuwenniku nku.
Tì duò mmeciì mbesintibè.

131 Nh onné n ní nku ke bo maánko a tannò,
n dó mēè kpéí nha tannò kè dè nh əotí.

132 Wēētení m bíékè ké n kuó mmesémmè,
kéndonnè a dərimè bèè da dó.

133 N teennè kè nní nyíkú a náàntì ínkè.

A báa yóu kè meyei mmamè n na.

134 A n deeténè bèè n fēũnko
kè n na kéntū nha tannò.

135 Wéntení mí nha kóo tōntì fenənsààfè,
ké n tié nha kó ikuó.

136 N nənnieti tì pūḥ,
benitibè í tū mmèè kpéí a kuó.

- 137 N Yìè nKuyie nha wetímu,
kàa beéntì dò nséi.
- 138 A wàri a tié kè ì wennimu,
ke tú timóm̄m̄nti mǎà.
- 139 N wúó n dootitǎbè yèmmè a náàntì,
kè dè n yóumu.
- 140 N yàákému a náàntì, tì mènke tú timóm̄m̄nti nti.
Mí nha kóo tǎntì kè n tì dó.
- 141 N kũǎnnìmu kè bè n sènkèrì.
M me nyí yè nha tannò.
- 142 Timóm̄m̄nti a dǎú nti bomu nsǎà,
kàa kuó tú timóm̄m̄nti.
- 143 Meyeñcaàrimè nè kukǎmbòdoróo deè n tùkèní.
Dèè n naati deè né tú a tannò.
- 144 A tié ndò nséi nwe sǎà.
M pǎ mecìi kè dèe yie nkè nní nfòù.
- 145 N Yìè nKuyie n da yu nè n yèmmè memou ndi.
Yie nké n teennè kè nní ntũ nha kuó.
- 146 N da kuònnèmu ke tú á n deeté,
kè nni ntũ nha tié.
- 147 Dè ò nkpaá ke í wenté,
kè n kuònnè fǎ nwe.
N kém̄m̄ú a yó n náké tì nti.
- 148 Dè ò n kpaá uú kè n nònfè siéké a náàntì nti.
Kè nh ǎà a tié n yèmmè miéke.
- 149 N Yìè nKuyie, nkénté n dabònnì,
a sà mèè kpéí, n fòukùnnè kéndò nha tǎáté tì.
- 150 Bèè n fěũnko bè n tǎóntenímu,
de kó isǎke yembè dèténèmu a kó ikuó.
- 151 Fǎ n Yìè nKuyie nha n tókénèmu,
a tannò yemou tú timóm̄m̄nti nti.
- 152 N yému nè dimònnì a tié,
fǎò ì nàké kè ì bo sǎà.
- 153 Wénté n yo mmèè sémmè,
ké n deeté ke yé n yí yèmmè a kuó.
- 154 N kónné ké n deeté
n fòukùnnè kéndò nha béimmè.
- 155 Beyeibe í yóó cooté,
ke yé bè í wantimè ke bo tũnne a kuó.
- 156 Áú n Yìè nKuyie! A sémmè deumu.
N dó kéntũ nha tannò nye.
- 157 N dùòntǎbè bèè n fěũnko bè í sénní
m me nyí bùtínné a tié.
- 158 N yàmu benitibè fiiti mèè botí betǎbè,
kè dè m pǐ nyisíé.
De yembè í tũ nha kó ikuó.
- 159 N Yìè nKuyie n wénté n dómu a tannò.
A sàmu n fòukùnnè.
- 160 A náàntì kó dikùnnì tu timóm̄m̄nti nti.
A tannò tu yemóm̄m̄nye nye ke bo sǎà.

161 Sikpààtìbìi n fěũnko detetìrè nde,
m bùòtì me nduò a náàntì máà ndi.
162 A náàntì n duò ndiwèi ndi
kè dì dònne wèè doké ke éi o kperi ò ndommè.
163 N yí dó siyáàbìsì, sì n dò nyisíé nyi.
N dó a kuó nyi.
164 Diyiè dimáà miéke kuce mèyiekè ndi,
nh òò da sãntemè.
A tannò tu yemómmonye nye.
165 Diwèi dièrì bo bèè dó a kó ikuó be kpéi nke.
Medítimmè mamè í bo be kpéi.
166 N Yiè nKuyie n kémú a bo n deetémè mme,
ke yé n dōarimè a tannò yèmmè.
167 N tūmmu a tié nnè n yèmmè.
N yì dómú mediè.
168 N tūmmu a tannò nè a tié.
N ce imou a ì wúómmu.

169 N Yiè nKuyie nyóu kè n dabònni tuokoo a borè.
N duó mmeciì kéndò nha tì béimmè.
170 Yóu kè m báammì tuokoo a borè,
n deeté kéndò nha tì béimmè.
171 A sãnni báá yè n nùu miéke.
Ke yé a m benkemèmu a kuó.
172 M báá yóu m bo n dièmmè a n dōunnè dii nùu
ke yé a tannò yemou túmè yèè sèè yè nye.
173 A nòutè nni nteénnè.
Ke yé n tãátémè a kó yetannò nye.
174 N Yiè nKuyie, n yáamu a bo n deetémè,
n yèmmè naatinèmu a kó ikuó.
175 N dó nni nfòumu ke da sãntí.
Yóu kaa tãáté tì nni ncúú.
176 Nh ãtiremu ke dònne fepièfè fèè feti.
N wammú mí nha kóo tōntì,
ke yé n yí yèmmè a tannò.

120

Onitì bè wátí wè kó mubáammu

¹ Bè ò nkəri Kuyie nciètè ke denti fèè yènfè.

N ta meyeñcaàrimè ke kuónnè n Yiè nKuyie nku,
kè kù còuté n dabònni.
² N Yiè nKuyie nha n deeténè siyáàbìsì yembè.
Fũũ mbesoumbè.

³ Díndi bèè ò mpariku ke né souú.
Di dò mbè di yíme?
Di dò mbè dí dōò ba?
⁴ Mepenýómmè bè sũóté mè nè yehããkũ ò nyèè còú mmuhãã
deè yó ntú di kó tiyeti.
⁵ N kóò kémbo bekpákpàribè cuokè dè í n dòò mesàà,
n kóò kénhãñè bèè í yé Kuyie dè n cààrèmu.
⁶ N karinè bèè í dó kunaatí kè dè mōntemú.
⁷ Mí n dó kunaatí nku,

kè n né náá mbè nni nwantinè mudodò.

121

Ti Yiè nKuyie ntúmè Isidayeeriβe kóo bàrì

¹ Bè ð nkòri Kuyie ncíètè ke dentì fèè yènfè.

M búó yetārè bíékè nke
meteèmmè yóó ke nyenní.

² N Yiè nKuyie nkuù tu n kóo teèntì,

kunku kùù dòò kéínkè nè ketenkè.

³ Kuyie mbáá yóu díndi Isidayeeriβe kè di naàcèii seite,
wèè di baa munòndømmú í ò pī.

⁴ Isidayeeriβe kóo bàrì munòndømmú í ò pī,

ò ðð í nyè nkéduó.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù tu di kóo bàrì ke di díéké ku kó medéè,
kù bomu di bakù yóu.

⁶ Diyiè báá di kəkénè kuyie mmònnì,
yoo otānkù keyènkè mōnnì.

⁷ Ti Yiè nKuyie nyó ndi kānkému meyei memou.

Kù yó nkānkému di fōmmu.

⁸ Kè di yetì, ti Yiè nKuyie nyó ndi bonèmu,

kè di kūntiní kù ndi bonè,

kétúóté yíe nnè di bo mbomòw sãã.

122

Kunaatí mbonè Sedisademmu

¹ Dafiti yènfè bè ð ndiè nfè ke kòri Kuyie ncíètè.

Kè bè ñ nàké ke yí:

Ti kote ti Yiè nKuyie ncíètè.

Dè ð nni naatimu.

² Sedisademmu ti cómmú a bōrì ndi.

³ A maá ke wennimu kè kuduotí kperíkù da fité.

⁴ Iwuò nde nkòrìní,
ti Yiè nKuyie nkó iwuò,

ke déúkùnkò ti Yiè nKuyie nkù bè nàké ke yè mbè ndòorimè.

⁵ Dafiti yaàbí kó yekpààtikàrè bo fḥḥ mieke,
bè de nkari ke bekù.

⁶ Ti móú tì Kuyie ntii tu

kunaatí bo mbonèmmè fḥ nSedisademmu,

bèè da dó kè bè nkari bàmmùù.

⁷ Kunaatí mbo Sedisademmu mieke,

kè bè nkari sicéí kè tìmatì í bè kòónnè.

⁸ N kòbe nè n népobè kpéí nte,

kè n tú kunaatí mbo a mieke.

⁹ Ti Yiè nKuyie n tū nkù kó teciètè tèè bo a mieke

teè kpéí n te kè n dó diwèi mbo a mieke.

123

Bè sènkèrì bè kuònnèmmè Kuyie

¹ Bè ð nkøri Kuyie nciētè ke denti fèè yènfè.

M búó fṣṣ bíékè,
fṣ nwèè kàri a kpààtikàri kéínkè.

² Tidaati ð mbúó mèè botí ti yembè,
kunitipodaakù ð mbúó mèè botí ku yiè,
mèè botí nku ti búómè ti Yiè nKuyie,
kunku ti tū nkù,
kè kù bo ti kuó mmesémmè.

³ Tí kuó mmesémmè ti Yiè nKuyie!
Ti kuó mmesémmè!

Mesenkùmè mèè ti bi.

⁴ Sípəə yembè kó mudaá nti bimu,
sifeí yembè ti cè ndiyuu ndi mediè.

124

*Isidayeeri*bè sāntímè Kuyie nkù bè dæetémè

¹ Dafiti yènfè bè ð ndentì fè ke køri Kuyie nciētè.

Kè ti Yiè nKuyie ndo í ti bonè...

Isidayeeri**e**, nnáánnè ti ke tú:

² Kè ti Yiè nKuyie ndo í ti bonè,
benitibè do ité dii mōnni ti kpéí.

³ Bè na nti maankomu ti fòùbè,
bè mieke mèè ndo ti còuté mèè botí.

⁴ Menie mmeè na nti pōnténè,
ti na ndi fénéwuonfè nfe.

⁵ Yenéfinfirè yeè na nti dàtinné,
yénéfinfirè dieyè yeè na mpēēté ti ínkè.

⁶ Ti Yiè nKuyie nyètiri nde,
kunku kùù í yóu kè bè ti di.

⁷ Kuù te kè ti na ke yenté,
tenòtè ðð yenténè mèè botí ticùàti,

kuù tōte ticùàti kè ti na ke yenté.

⁸ Ti kó meteèmmè boní ti Yiè nKuyie mborè nde,
kunku kùù dōd ketenkè nè kéínkè.

125

*Kuyie mbonè*mè bèè íkú ku ínkè

¹ Bè ð ndentì fèè yènfè ke køri Kuyie nciētè.

Bèè íkú Kuyie nyínkè bè dōnnè Siyōō tārì ndi
dìi fííkú ke í nampú,

dì fííkúmu sáà.

² Yetārè fité mèè botí Sedisademmu,
ti Yiè nKuyie mme nfité ku nitibè di mōnni nè sáà.

³ Okpààti yeiwe báá kari bèè wetí be tenké bitì,
bèè wetí bè yàà bo dake meyei mmudòòrìmu.

⁴ Ti Yiè nKuyie ndòò mesàà mbèè dōòri dèè wenni,

bèè yèmmè wenni.

⁵ Bèè tũ nyice yeiyi ti Yiè nKuyie nhá bè bèti,
kéwěnnénè beyeibe.

Kè kunaatí mbonè Isidayeibe.

126

Wèè kōti ke kōnti diwèi ð nhò bomè dididèi mōnni

¹ Bè ð ndentì fèè yènfè ke kōri Kuyie nciētè.

Ti Yiè nKuyie nwēte ke tēnnéní dīi mōnni Siyōō
bè do pīmmú bè,

dè do ti dò ntidòuntì nti.

² Kè mudaá nti kuò kè ti nyíútí,

kè ibotí tēi nàá nke tú:

Be Yiè nKuyie nkuù pī mmutōndiemù be kpéí.

³ Ti Yiè nKuyie nkuù pī mmutōndiemù ti kpéí,
kè ti bo diwèi mieke.

⁴ Ti Yiè nKuyie nhá wēte kéténnéní bè do pīmmú bè,
menie nhōō ta mēè botí kukó nkù do kũú.

⁵ Wèè buotì nè tinōnnieti,

ò ð ntì dèi ke dièmmu nè diwèi.

⁶ Wèè kōti ke bo buotí tidibotì ke kōnti,

ò ð ð ntì dèi kēntò kè diwèi dīi ò bo
kòò iútí ke kūnti.

127

Kuyie nkuù maà teciētè

¹ Sodomō kó feyènfè, bè ð ndiè nfè ke kōri Kuyie nciētè.

Kè ti Yiè nKuyie nyí maá teciētè,

kè bèè tē maá bè òò detetirè nde.

Kè ti Yiè nKuyie nyí baa diheì,

kè wèè di bàà ò di bàà detetirè nde.

² Di bo na ke ní pike ente mecāā nkékōté,

ke báá cārike kékonní,

ke ní káté di tīi nke na kápété kédi,

Kuyie nkuu me nduò nkù dó wè o dóù ndi.

³ Ibí tú mesàà mme ti Yiè nKuyie nhōō dōmè teciētè,

ibí tú mucōntimu mmu ti Yiè nKuyie ndi duò mmù.

⁴ Ipie nhō ndommè okpàrìnuōnti nōu mieke,

onìti peite ìì bí o dacēntì mōnni ì ð mme nhò dò.

⁵ Dè nnaati onìti wèè píe nyipie nho doò,

de yiè nhò bo bootenè dīi mōnni o dootitòbè diheì kó dibòrì nùù

dè bá ò di.

128

Bèè wetí bè yóó yà mēè sàà

¹ Bè ð ndentì fèè yènfè ke kōri Kuyie nciētè.

Dè nnaati onìtì wèè dé Kuyie,
wèè tū nku kó kuce.

² De yiè nyó nyommu o òtùtì kó mucóntimu,
ò tu diwèi yiè nwe,
o kperere deməu yó nyíemmu.

³ De yiè mpokù bo mpeí,
fínyì tie mùù pèi mesàà mmu kōme,
o bí ní bo nhò murí odífìè tie nkōme,
ò yo ndè.

⁴ Onìtì wèè dé ti Yiè nKuyie,
kù ò ò dòò mesàà mmeè botí.

⁵ Kuyie nhá mboní a cíètè,
Siyōō tārì kóò dòò mesàà,
kòò yà Sedisademmu yóò yà mèè sàà
o fōmmu muməu mièke.

⁶ Kòò yà o yaàbí.

Kunaatí mbonè Isidayeribe.

129

Beyeiβe càkemu kè dè deū

¹ Bè ò ndentì fèè yènfè ke kəri Kuyie ncíètè.

N dootitəbè n do ke n domu mudoò nè m bemmè.
Isidayeribe nnáánnè ti.

² Bè n do ke n domu mudoò nè m bemmè,
bè me nyí n na.

³ Ke dirí ke dirí n yínkè,
kè dè dò mbè deí kupaku ipè nhokù.

⁴ Ti Yiè nKuyie nwetímu,
kuù t̀̀te beyeiβe kó iwēi ì do m boú.

⁵ Bèè kó dimàà í dó Siyōō èi,
ifei bè pī nkè bèe búttinné kécké.

⁶ Bè dōnnè timútì t̀̀i òò yènní t̀̀nti kudànkù ínkkè,
bè ò nkpaá ke í uutè t̀̀i kè t̀̀i kpeío.

⁷ T̀̀i me mbáá píe nwèè t̀̀i uutè o ndùtè,
t̀̀i me mbáá tuəke ò bo t̀̀i boúmè dibou.

⁸ Becepè̀mbè báá məo ti Yiè nKuyie nkó mesàà ndi kpeí.

Bè báá yí:

Ti tú ti Yiè nKuyie ndi dòò mesàà.

130

Meये̀̀ncà̀̀rimè kó feyè̀nfè

¹ Bè ò ndentì fèè yènfè ke kəri Kuyie ncíètè.

Meये̀̀ncà̀̀rimè meè m bi,
kè n da yu f̀̀ n Yiè nKuyie.

² N Yiè nKuyie, keè n tammè,
bíinní a toò kékeè ibáammìi n da báá nyi.

³ Ti Yiè nKuyie nkàa tu a bo wénté ti yei,
we mbo nkpaá bo?

⁴ A me ntu mecíémme yiè nwe,
ke dò nti nda dé.

⁵ M buó n Yiè nKuyie nku,
n kémú kù yó n náké tì nti.

⁶ N wènnì yáá nYiè nKuyie
kè dè pèétemu oheikèmbàrì ò nyáámmè dikúnweñni.
Dè pèétemu oheibàrì yáámmè dè bo wentémè.

⁷ Isidayeεribe, mbúónè ti Yiè nKuyie,
ke yé mesàà mbomè kuù borè,
medeetímè mebotí mebotí bo kuù borè.

⁸ Kuù yóó deeté Isidayeεribe be yei mmemou mieke.

131

Wèè dèntè ò kékùnnemè omáà debire kōme

¹ Dafiti yènfè bè ò ndentì fè ke kōri Kuyie ncíètè.

N Yiè nKuyie, n yí mōke tefentè,
n yí tú tepòtè yiè,
n yí betì dedierè,
n yí wanti dèè m pèéte.

² N dò mbéu nwe, ke dò nsó,
debire dèè yáá nke sannè dè ò ndommè de yō kpèrè ínkè,
n yèmmè dōnnè debire kōme dōmmè mme.

³ Isidayeεribe, nyíkúnè di Yiè nKuyie nyínkè,
kétúóté di mmōnnì nè sáà.

132

Ti Yiè nKuyie ncíètè bomè Siyōō Dafiti èi

¹ Bè ò ndentì fèè yènfè ke kōri Kuyie ncíètè.

N Yiè nKuyie ndentení Dafiti kpéi,
a báá yè ntihòùtì ò òu tì.

² Kuyie nSakōbu do tū nkù kpeínìmu,
Dafiti do kù dōúnnèmu dinùù,
képarikè kéyú ku yètìrì ke dò:

³ M báá ta n cíètè mieke bìtì,
m báá duó n dōù ínkè kéom̀pè.

⁴ M báá yie nkè n nuō nhúú,
m báá yie nkè munōndōmmú m pí.

⁵ Kè n yí pètè n Yiè nKuyie ndikàrì,
kè n yí pètè tecíètè,
Kuyie nkùù kpeínì,
Sakōbu do tū nkù kpéi.

⁶ Ti do kèèmu Kuyie ntaummè tōu bomè Efadata,
kè ti di yà Yaari kó depaa mmieke.

⁷ Ti tannè ti Yiè nKuyie nciētè

kénínkú késínnó ku ìkè.

⁸ Ti Yiè nKuyie nkōtení

a cíētè nè a taummè tou a wērímu borè,

kékōtení a cíētè kéòmpe.

⁹ A kuó niúbè ndaati a kó timómmanti,
bèè wetí kè bè nyānkunè diwèi.

¹⁰ Nè a kóo tǎnti Dafiti a dó wè kpéi,
a báa dootóo a tǎáté wè.

¹¹ Ti Yiè nKuyie ndóunnè dii nùu Dafiti,
di í yóo deite,

di bomu nsǎǎ, dii tu:

A bí a peité ì miéke i kóò mǎu

weè yóo kari a kpàtikàrì.

¹² Kè nsà kàa bí pí mmetaummè m bè dònèmmè,

ke tū n kuó m bè duó nyi,

bekpàtikè yó nyièni bè miéke,

bembe nè be yaábíó sǎǎ kénkarì a kpàtikàrì.

¹³ Ti Yiè nKuyie nkuu tǎáté Siyǎǎ,

kuu dó kédòò ku cíētè.

¹⁴ Ku kó diòmputi ndi,

ku kó diāri ndi,

kuu dó ké ndè bo.

¹⁵ Kù yóo dǎomu Siyǎǎ èi kǎbe mesàà

kè bè mmǎke tidiiti mediè,

kù yóo duómmu o kó becìrìbè mudii bè dó mè.

¹⁶ Ikuó niúbè bo ntú bèè tou medeetimè kó tináantì,
bèè wetí kè bè nyānkunè diwèi.

¹⁷ Kù yóo yíemu okpàti Dafiti muwērímu,

kù bo ò duó nwèè yóo sǎoté o kpàti wenwe kù tǎáté wè.

¹⁸ O dootitǎbè kù bo bè dí nyifei,

kè wenwe kó dipii* mmièti o tǎnni.

133

Mewēnnímè sààmè

¹ Dafiti yènfè bè ǎǎ ndenti fè ke kǎri Kuyie nciētè.

Dè wennimu, ke naati Kuyie nkǎbe bo nwēmmè ke bo.

² Dè dò mbè ǎǎ cóú mmèmmè ikuó kó mekùò nyikuó niùti yuu,

kè mèe ǎri o deènfè,

ikuó niùti Anǎ deènfè,

kéǎri o yaábòrì mǎnke.

³ Ke dò nhɛdimǎ tǎri ǎǎ mantèmè,

képǎnté kécúténni Siyǎǎ tǎri ínkè

dèè borè nde Kuyie nduómmè ku kó mesàà nku kǎbe nè mufòmmu sǎǎ.

134

Kuyie ntǎmbè nsǎntínè Kuyie

¹ Bè do ǎ ndenti fèè yènfè ke kǎri Kuyie nciētè.

* 132:18 fr 132:18 dipii: Dè kó dipii bè nàá ndii kpéi die, ikuó niùti weè do ǎ ndi òké, yoo okpàti, yoo okóti wèè ni Kuyie nkuó.

Díndi Kuyie ntõmbè dimõu sãntenè ku,
 díndi bèè bo ti Yiè nKuyie ncíètè
 ke pí nku tõmmú keyènkè.

² Youtenè di nõu Kuyie ncíètè bíékè késãnte ti Yiè nKuyie.

³ Ti Yiè nKuyie nní mboní Siyõõ tãrì ké di dõd mesàà,
 kunku kùù dõd kéínkè nè ketenké.

135

Disãnni kó feyènfè

¹ Nsãntínè ti Yiè nKuyie!

Déúkùnnè ku yètìrì.

Díndi ti Yiè nKuyie ntõmbè, nsãntínè ku.

² Díndi bèè bo ku cíètè miéke nè díndi bèè bo te dàntì.

³ Nsãntínè ti Yiè nKuyie nke yé kù wennimè,
 déúkùnnè ku yètìrì ke yé kù ti dónèmè mesàà.

⁴ Ke yé kuù tããtéme Sakõbu yaãbí,
 bembè Isidayeeri be kè bè tu ku kõbe.

⁵ N yému ti Yiè nKuyie ndeumè,
 ti Yiè nKuyie nkpeñnìnèmu yebakè yemõu.

⁶ Ti Yiè nKuyie ndó kédòd dè,
 kù dè dõðrimu kéínkè miéke nè ketenké ìnkè,
 dàméèrì miéke nè decũmpure demõu miékoo.

⁷ Kuù õõ ínní yewetè itemmãnke,
 kuù õõ duó nkè fetaafèe kperi kém mí ke niù,
 kuù õõ kpeté kuyaakù.

⁸ Kuù do kùo Esibiti kõbe bèè tu Mpo nè iwũõ ketiyì.

⁹ Kè kù dõd mebenkùmè nè tidietì Esibiti èi miéke,
 ke bo benke Esibiti kóo kpààtì nè o tõmbè,

¹⁰ kuù poté yebotè péu,
 kuù kùo bekpààtibè kperíbè.

¹¹ Siyõõ Amõriibe kpààtì, nè Ðku Basãã tenké kóo kpààtì
 nè Kannahãã kó bekpààtibè bemõu.

¹² Ke duó nkè ku nìtibèe tieke be tenké,
 ké nkè te bembè Isidayeeri be.

¹³ Ti Yiè nKuyie nyètìrì feímu sãã,
 ti báá yè nha kpéi nè ti yaãbío.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nyóó kónnémú ku nìtibè,
 kù yóó kuómmu ku nìtibè mesémmè.

¹⁵ Yebotè kó yebakè tu timátì péftì nè mesõõ,
 benìtibè dõd dènde nè be nõu.

¹⁶ Yè mðkemu yenò yè me nyí nõ nke náá,
 ke mðke inuõ nyè me nyí wúó.

¹⁷ Yè mðkemu yeto, yè me nyí yo,
 yè í mðke muwemmu.

¹⁸ Bèè dõðri de kó yebakè bèe yè naánnè,
 bèè kó dimàà yè duó mbemáá bèe yè naánnè.

¹⁹ Díndi Isidayeeriibe sãntenè ti Yiè nKuyie.

Díndi ikuà nùbè Anəó kó kuwuə nkəbe, nsãntínè ti Yiè nKuyie.

²⁰ Díndi Defii kó kuwuə nkəbe, nsãntínè ti Yiè nKuyie,

Díndi bèè dé ti Yiè nKuyie, nsãntínè ku.

²¹ Nsãntínè ti Yiè nKuyie nkùù bo Siyǎǎ, kunku kùù ā Sedisademmu.

Nsãntínè ti Yiè nKuyie!

136

Disãnni kó feyènfè

¹ Nsãntínè ti Yiè nKuyie, kù nìtimu,

ku sàà nyí məke kumàнку.

² Nsãntínè Kuyie nkù kpénnìnèmu yebəkè yeməu,

ku sàà nyí məke kumàнку.

³ Nsãntínè ti Yiè nKuyie nkuù baké deməu,

ku sàà nyí məke kumàнку.

⁴ Kuù máà dǎ̀ri tidietì,
kù sàà nyí məke kumàнку.

⁵ Kuù dǎ̀ kèínkè nè ku kó mecìì,
ku sàà nyí məke kumàнку.

⁶ Kuù pité ketenkè menie nyínkè,
ku sàà nyí məke kumàнку.

⁷ Kuù dǎ̀ diyìè nè otǎnkù nè siwǎǎ.
Ku sàà nyí məke kumàнку.

⁸ Kuù dǎ̀ diyìè kè dì bo mmí kuyie,
ku sàà nyí məke kumàнку.

⁹ Kuù dǎ̀ otǎnkù nè siwǎǎ kè dè bo mmí keyènkè,
ku sàà nyí məke kumàнку.

¹⁰ Kunku kùù kù Esibiti tenkè kəbe bèè tu Mpo,
kù sàà nyí məke kumàнку.

¹¹ Kε dènnε Isidayeeriibe Esibiti εì kəbe cuokè,
ku sàà nyí məke kumàнку.

¹² Nè ku wèrímú diemù mmu kù bè dènnemè,
ku sàà nyí məke kumàнку.

¹³ Kuù do toté tipèntì kóo dàméèrì mèdémè,
ku sàà nyí məke kumàнку.

¹⁴ Kε dúó nkè Isidayeeriibe nà o mieke ke sènté,
ku sàà nyí məke kumàнку.

¹⁵ Kuù diu Esibiti kóo kpààtì nè o āǎpòmbè tipèntì kóo dàméèrì,
ku sàà nyí məke kumàнку.

¹⁶ Kuù do ni ku nìtìbè bè kèrì dè dikpàà mieke,
ku sàà nyí məke kumàнку.

¹⁷ Kuù do kǎ̀tì bekpààtìbè diebè,
ku sàà nyí məke kumàнку.

¹⁸ Kuù do kù bekpààtìkperìbè,
ku sàà nyí məke kumàнку.

¹⁹ Aməriibe kpààtì Siyǎǎ,
ku sàà nyí məke kumàнку.

²⁰ Basǎǎ tenkè kóo kpààtì Ōku,
ku sàà nyí məke kumàнку.

²¹ Kè bèe tieke be tenkè,
ku sàà nyí mọke kumànkú.

²² Ku kó betōmbè Isidayeeri be è do tieke be tenkè,
ku sàà nyí mọke kumànkú.

²³ Ti bo dìì mōnnì mesémmè miéke kù í yīē nti kpéí.
Ku sàà nyí mọke kumànkú.

²⁴ Kuù ti deeténè ti dùntòbè,
ku sàà nyí mọke kumànkú.

²⁵ Kuù duò nfenitiyanfè femou mudìì,
ku sàà nyí mọke kumànkú.

²⁶ Nsāntínè Kuyie nkù bakému demou,
ku sàà nyí mọke kumànkú.

137

Bè pìmmú bè ke dōò tidaatì bè diè nfèè yènfè

¹ Ti do kari Babidōnni kó kukó nnùù ndi,
ti do de nkari kédenténí Siyōō èi kpéí kénkuò.

² Ti do nùnné nùnné ti kó tikùtìdùùtì kukó nkó titieti nti.

³ Bèè ti pìmmúní bembè bèè ti fèũnko bè de nti békú ke tú
ti bè dèntè diwèì kó feyènfè,
Siyōō èi kó feyènfè.

⁴ Ti né bo yíme kédentè ti Yiè nKuyie nkó feyènfè betòbè cie.

⁵ Sedisademmu kè n da yè,
n nòutè youte fāũ.

⁶ N nōndenfèe dari, kè nsà kè n da yè.

Fèe dari kè nsà kè dè í n naatinè fí nSedisademmu ke pèētè desōnne demou.

⁷ N Yiè nKuyie nha báá yè nhEdōmmu èi kòbe do dōò dè,
bè pōnte diì yiè Sedisademmu bè do pīēkù ke tú:
Pōntenè we kédéíté páíí nè dipũũo.

⁸ Bèè yóó pōnte Babidōnni èi kòbe, kunaatí mbè bonè.
Bèè yóó di fóó mmeyei ndi ti dōò mè.

⁹ Dè nnaati bèè bo pìmmú Babidōnni èi kó ibíbénní
ke ì fàúté fàúté dipèrì ínkè!

138

Disānni kó feyènfè

¹ Bè dièmmè Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie n da déúkùnkōmu nè n yèmmè memou,
n yó ndièmmu ke da sántí a tōrè ìkè.

² N nínkúmu a cēsàatè ke déúkùnko a yètìrì,
a sà mèè kpéí nè a tùmè timómmōnti yiè,
ke yè a ti dōunnè diì nùù pèētémè ti yèmmè do dò nhá bo ti dōòmè.

³ N da yu diì yiè kàa yiemmu,
ke yáúkùnne n kōntì ke n kpénkùnne.

⁴ N Yiè nKuyie, yebotè yemou kó bekpààtìbè yó ndéúkùnko fí nwe,
bè bo keè diì mōnni a nùù.

⁵ Bè yó ndièmmu ti Yiè nKuyie mpí mùù tōmmú,

ke yé ti Yiè nKuyie nkpeti deumèmu.

⁶ Ti Yiè nKuyie mborè í tóké,
kè kù wùónní besíntíbé,
kù wùómmu sipəə yembè bá kè bè borè.

⁷ Bá kè m bo mbo meyeñcaàrìmè mieke,
fǝǝ yó nkānké n fòmmu,
kè n dootitəbè mieke n yènní,
fǝǝ yóó bè cònné ké n deeté nè a wērímu.

⁸ N Yiè nKuyie nyóó púǝmmu kù keté mùù tǝmmú,
n Yiè nKuyie nha sàà mbomu sáà,
báá kúnné a tǝmmú.

139

N Yiè nKuyie nha yému n kpeti timəu

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie nha n wúómu ke n yé.

² Kè n kàri a yému, kè n yitè a yému,
n yentotí ǝ nkpaá díetiri kàa ì yému.

³ Kè m bo kupəǝkù a yému, kè n duó a yému,
a í biinninè n kó kuce makù.

⁴ Tináahtì ǝǝ í nyènní n nuù,
n Yiè nKuyie nkàa pǝnke ti yému timəu.

⁵ A bomu n fǝnkúò, ke bo n yìikè,
kè m bo a nùtè mieke.

⁶ A n yé kè dè tontému,
m báá na kébanté a n yé kè dè màmə,
dè pǝǝtému n ciì.

⁷ M bo kəte ke ke da détnè?
M bo coké kécuó nke kàa í nni nyà?

⁸ Kè n dèke kéínkè a kè bomu,
kè n ta kudənkù a kè bomu.

⁹ Bá kè m pùu ke kəte diyie yìení kè,
bá kè n sènté dàméèrì yàa a kè bomu.

¹⁰ A nùtè tɛə baa yó nni nni,
kàa nùtè youte m pí.

¹¹ Kè n yí di mmənnì dibìnnì né n dàtínnému
dibìnnì dīi n fité dīi naánko kuwenniku.

¹² A borè dibìnnì í tú dibìnnì,
a borè keyènkè dò nkuyie nku,
a borè dibìnnì nè kuwenniku demáa ndi.

¹³ Fǝǝ n dǝǝ,
fǝǝ m píité n yǝ pəuti mieke.

¹⁴ N da sántímu, a n dǝǝ kè m mènke wennimu mediè,
a tǝmmú deumu kè n tì yé mesàa.

¹⁵ N kúǝ do í da biinninè,
a do n dəəri dīi mənnì disəri,
a do m píité dīi mənnì n yǝ pəuti mieke.

¹⁶ N do ketírí n yõ p̄outì miẽke, kàa n wùómu,
ke wàri a pátírí miẽke yewe a n duó nyè,
bá òimari mu nyí keté.

¹⁷ Kuyie nha yentotí í dò n yì nìnte,
ì mènke deumu.

¹⁸ Kè n tú m bo ì kàa m báá deè,
ì sūnēmu mubirímú,
bá òi yìè nh òõ enteni ke nsó m bonè f̄ó nwe.

¹⁹ Áú Kuyie! Kàa bo yie nhá kuõ beyeibe,
kè de bo yie nha détinne benitikòbè.

²⁰ Bè yu a yètìrì nè siyáàbìsí nsi,
bè t̄o a yètìrì detetirè nde bembè a dùòntòbè.

²¹ Ti Yiè nKuyie mbèè da níí, n yí bè d̄ó,
bèè í d̄ó a kpeti bè n dò nyisíé nyi.

²² M mènke bè nìmmu timóm̄anti,
bè tu n dootitòbè mbè.

²³ Kuyie! Á n wénté nè n yèmmè miẽkoo,
á n yááké kéya n yentotí dòmmè.

²⁴ N wénté mesàà kè m bá ntū nkuce yeiku makù,
kàa n niité kuce kùù í ceeri ku miẽke.

140

Dafiti túmè Kuyie nhò deeténè beyeibe

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² N Yiè nKuyie nhá n deeténè beyeibe,
á nni nkānké benitiyonkubè.

³ Bè ò ntoti be yèmmè ke bo d̄ò mèyei mme,
yewe yem̄ou bè dànni yekpàrè nyè.

⁴ Bè pèrímú be nóndié nyi iwààke kōme,
kè be náànti dò mmewaàdòmmè.

⁵ N Yiè nKuyie nhá nni nkānké benitiyibe,
á nni mbaa benitiyonkubè,

bèè wanti kékote n tààke.

⁶ S̄ip̄oo yembè n díí kufāku nku,

bè piiti iwēi nyi n kó kuce,

bè d̄ou nticùòtì nti n k̄erí kùù ce,

bè n díí timátì nti.

⁷ N Yiè nKuyie n da nàkému ke tú

f̄óò tu Kuyie n tū nkù,

n Yiè nKuyie nkénté m báamm̄i.

⁸ N Yiè nKuyie nha kpeñn̄imu, ke n deeri,

f̄óò ò nkānké n yuu mudoò miẽke.

⁹ N Yiè nKuyie nha báá yie kòo nitiyonkuwe wanti ke bo d̄ò t̄i d̄ò,

báá yóu kòo n díínte ke bo d̄ò t̄i d̄ò,

a báá yóu kòo n s̄ee nfenònfè.

¹⁰ Yóu kè bèè n c̄èète, kè be yei ndo be yò ìnkè.

¹¹ Cóú mbè yò yehāākūõ, yeetoo be muhāá mmiẽke,

tanné be kudúókù kè bè ténke báá yènní.

¹² Iwátii yembè báá naá mbèmabè dihei mieke,
meyei mmèè yó mbeti benitiyonkubè ke bè fèmmú.

¹³ N yému ke do nti Yiè nKuyie nyóó kónné besénnibè bè naati dii mǎnni,
kéduó becìribè bè dò nkénte dè.

¹⁴ Bèè wetí bè yó ndéúkùnkomu a yètìrì,
bèè dǎrì dèè sùè kè bè nda bonè.

141

N Yiè nKuyie m píe mbeyibe

¹ Dafiti kó feyènfè.

N Yiè nKuyie n da yumu, cārikení ké n teennè,
kénté kékéè n da kuðnnèmè.

² Yóu kè m báammuu tuokoo a borè,
kéndò nti húnti fǎṣṣi,
cǎutè m báammii kè ì ndò nkuyuoku kó dipānni.

³ N Yiè nKuyie nhá ndò n nùù kóo bàrì,
mbaa n nùù díbòrì kǎme.

⁴ Báá yóu kè n duó n yèmmè deyeyire,
báá yóu kè n tǔnne benitiyonkubè kó medǎrìmè,
kéḍḍò meyei, báá yóu kè n di be kó tibandiiti.

⁵ Wèè wetí kòò bo m poté ò n dǎmu,
kè Kuyie nkóo niti n tiè ndè dò nhò yóòrì tǔdǎarí nwe n yuu,
m báá ò yetenè n yuu,
m báá yóu m bo m báammè Kuyie nke tú kùu cónné beyeibe yei.

⁶ Bè bo ntemmùní dii mǎnni be kó bebaatíbe yetárè ínkè,
bè bo banté a náantì do naatimè.

⁷ Bè ð nduò ketenkè kè kè yaúmè,
kudǎnkù yóó me nhaate,
kè be kúù yèè yaá yaá kè yèè taá kudǎnkù.

⁸ N Yiè nKuyie m búó fǎ nwe,
n sǎri fǎḍḍò borè a báá yóu kè n kú.

⁹ A nni nkānké bè n dii tìl cùḍḍi,
n détinne meyei ndǎrìbè kó yedíntǎrè.

¹⁰ Yóu kè beyeibe duó bè dii tìl cùḍḍi mieke
kè mí n yenté.

142

Wèè kuðnnè mesémmè ke yu Kuyie

¹ Dafiti dèntè fèè yènfè ò bo dii mǎnni kutǎdènkù mieke.

² N kuðmmu ke yu n Yiè nKuyie,
n kù kuðnnèmu ke kù sèétí.

³ N kù sǎútínèmu
ke kù náá n yèncǎrìmè.

⁴ N wǎrímú ð nkè mù dèè, fǎḍḍò ð n yé kuce n yóó tǔnne kù,
bè n dii ticùḍḍi nti kuce n kéré kùù mieke.

⁵ Wénté m bakù yoú bíékè káyà,
òṁòù í dake n kpéí,
n ténke í m̀ake m bo sori dè,
òṁòù í b̄ati n f̄õmmu kpeti.

⁶ N Yìè nKuyie n kuònnè f̄õ nwe,
kè n tú f̄õ̀ tu n kó disòrì,
n kperè demou tú f̄õ̀ nwe ketenkè kiè nyínkè.

⁷ Kénté kékeè n dabònnì,
n di mesémmè mme, n deeténè bèè n f̄éũnko,
bè kpénnìmu ke m p̄éēté.

⁸ Á n denne dikpetíntou miéke,
kè nní ndéúkùnkò a yètìrì,
bèè wetí bè yó nh ònnému,
bè bo yà ò̀ì m̀onnì mesàà nha n d̀ò̀ mè.

143

Osénnìwè kuònnè m̀è Kuyie

¹ Dafiti yènfè.

N Yìè nKuyie nkénté m báammìi,
a tú timómm̄nti yìè nwe,
ke d̄ori a béi ntì,
kénté kékeè n s̄útii,
c̄outé m báammìi.
² Báá bekénè mí nhá kóo t̄òntì,
ke yé òṁòù í bomè wèè bo yí ò̀ í m̀ake meyetímè.

³ N dootitòù weè m bèti,
ò m b̄õmmu ke naù,
ò n tanné dibìinnì miéke nke,
kè n s̄àáténè bèè duó kudònkù nè dimònnì.

⁴ Dè m bimu n ténke í n̄o nke nampú.

⁵ N kraá ke yému yewe yèè p̄éēté ye kpéí,
n kraá siemmumu mutòmmú a do d̄ori mù ín̄kè,
ke totí n yèmmè a d̀ò̀ dè ín̄kè.

⁶ N yuo n n̄ou nsi ke da báá,
n dònnè ketenkè kèe dónté kènke menie.

⁷ N Yìè nKuyie nc̄arìke kéc̄outé m báammìi,
dè m bimu a báá m bútinné,
kè meè d̄ake m bo naánnè bèè duó kudònkù.

⁸ Bá ò̀ì kúnweínì a n náké a kó mesàà,
ke yé n yíkúmè f̄õ̀ ín̄kè,
m benke kuce n do nkétũnne kù,
n duó nf̄õ̀ nwe mmáà.

⁹ N Yìè nKuyie nhá n deeténè n dootitò̀bè,
n sori f̄õ̀̀ borè.

¹⁰ M benke kè n na kénd̄ori a dó dè,
kéyè f̄õ̀ nKuyie nf̄õ̀̀ n temè,
a kó Muyaánsààmù n niité kuce kùù èri.

¹¹ N Yìè nKuyie, déúkũnne a yètìrì, n f̀ò̀kũnne,
a tú timómm̄nti yìè nwe,

n denne meyeñcaàrìmè mièke.

¹² A n dó mèè kpréí, á kuò n dootitòbè,
a báá súó n dùòntòbè kóò m̀òu,
ke yé n tùmè a kóo t̀òntì nwe.

144

Kuyie nte bè bomè diwèì mièke

¹ Dafiti yènfè.

N Yìè nKuyie nyètìrì ndeu,
kuù tu dipèrì d̀ì n k̀ānké,
kuù kprénk̀unko m baà mmudòò kpréí,
ke kprénk̀unko n ǹou dikpànnì kpréí.

² Kuù n d̀òòrì mesàà nkè kuù tu n kó tecèkpetè,
n c̀ēdiètè, n d̀eetíwè, n kó kudòpìkù, n s̀ari dè,
kuù te kè ibotí m búó.

³ N Yìè nKuyie, we ntu onìtì ke d̀ò nhá ndake o kpréí?
Onìtì yie ntu we ke d̀ò nhá nyé o kpréí.

⁴ Onìtì d̀onnè muyaá mmu,
kòo we p̀ēnké medéè nk̀ōme.

⁵ N Yìè nKuyie nkpréú ntiwetì kécúténì,
kékááké yetārè kè yèè c̀úté.

⁶ Duònnì itapíe kè ì c̀íe n dùòntòbè,
t̀āũ a pie nkè bèe c̀íété.

⁷ Youtení a ǹùtè d̀éínkè kè n d̀eeté,
kè n dennení kubinku mièke,
kè n d̀eeté ǹè bekpàkpàrìbè.

⁸ Bèè náante siyáàbìsì,
bèè ò̀ mparìku ke né sou.

⁹ Kuyie n yóó da dentè feyempànfè nfe,
kémbiennè kukùtìd̀ùkù iwēì tepíítè k̀oku.

¹⁰ F̀ó nwèè ò̀ nte kè bekpààtìbèe na,
f̀ó nwèè d̀eeri mí nha kóo t̀òntì Dafiti.

¹¹ N d̀eeté, n fietè bekpàkpàrìbè ǹou mièke,
bè náante siyáàbìsì nsi.
Bè ò̀ mparìkumu ke né sou.

¹² Ti bí initidaai ndònnè detie ndèè yè ke kótírì,
kè ti nitipobí nwenni kedònnè sikpààtìc̀éì kó yesà̀nkè,
bè kèrì yè tifèntì.

¹³ Kè ti buò mpíemmu tidiitì,
kè ti wũ̀ pèí ti paa mmieke ke s̀úúmmu sikòupí sikòupí.

¹⁴ Ti nààke ì t̀ou tinentì kè ì s̀úú,
kè ti dootitòbè bá ntaà ke ì p̀ī n ke kũ̀nnè,
yedabùò nténke bá mbo ti ekè mièke.

¹⁵ Dè nnaati kuwuò nkùù bo pété de kó mesàà,
dè nnaati kuwuò nti Yìè nKuyie nte kù.

145

Kuyie nkpatì bomè sãã

¹ Disãnni kó feyènfè Dafiti dèntè fè.

N yó nsántímu Kuyie nkù n te,
kuù tu n kóo kpààtì,
n yó ndéúkùnkumu ku yètìrì sãã.

² Bá dìi yiè n yó nkù sántímu,
kédéúkùnkò ku yètìrì sãã nè m bo mbomè.

³ Ti Yiè nKuyie ndeumu mediè ke mànnè disãnni,
kù deumu ke í mæke kumànkù.

⁴ Benitibè yemòrè yemou kabe sántímu a tãndiemù,
ke yó nnáá nha tãmmú deumè.

⁵ N yó nnáámmú a yetidierì nè a kpetì nè a sãnni,
n yó nnáámmú benitibè a tãndiemù kpéí.

⁶ Benitibè yó nnáámmú a kpeínimè ke duò tikõmbùtì,
kè mí nní nnáá nha deumè.

⁷ Bè yó ndeninímu à sàà ndeumè,
ke píèkù a tímè timómmonti yiè.

⁸ Ti Yiè nKuyie mmòke onitì kó mesémmè mme ke sà,
ku mieke í cã ke péíkù kè kù ti dó mediè.

⁹ Ti Yiè nKuyie nnitimu timou ti kpéí,
kù dómu mediè kù dò dè demou.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nha dò dè kó dimàà yó nda sántímu,
bèè dòdri a dó dè kè bè ndéúkùnkò a yètìrì.

¹¹ Bè yó nnáámmú a kpàtì deumè,
kénnáá mutãndiemù a dò mù kpéí.

¹² Kè dèe yie nkè benitibèe banté a pí mmù tãndiemù,
a kpeínimè mediè nke baké.

¹³ A kpaatirìmu yemòrè yemou,
fíð yó mbaké yemòrè yemou.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nhõ ncúómu bèè duò,
ke teénnè becìribè.

¹⁵ Benitibè bemou bùó fí nwe,
kàa bo mbè duò mmudiì dikònni bè bo dìi mðnni.

¹⁶ Fíð ã yanne a nùtè,
bèè kó dimàà bo ketenkè ínkè kè bèe di kénsànnè.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nkó ice imou wetímu,
kè ku tãmmú mumou tú mesàà nkõmu.

¹⁸ Bèè yu ti Yiè nKuyie nkù ã mbè tãkénèmu,
kù í yóu bèè kù yunè timómmonti.

¹⁹ Kù ã dòdumu bèè kù dé bè dó tì,
kù ã keèmu be dabùò ké bè deetè.

²⁰ Ti Yiè nKuyie nhõ mbaamu bèè kù dó,
kékuo benitiyonkubè bemou.

²¹ N Yiè nKuyie nsãnni í yóó deè n nùù mieke,
dèè kó dimàà weí dè nsántí Kuyie nkù dò mpáí páí sãã.

146

Kuyie nkānkémè beçiribè

¹ Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

N yó nsāntímu n Yiè nKuyie.

² N yó nsāntímu n Yiè nKuyie n fòmmu mumou, n fòmmu mumou n yó ndièmmu ke kù sántí.

³ Di báá duó ndimáà kutenkù kó bekpàatibè, benitibè mbe bè báá na ké di deeté.

⁴ Kòò nìti wemmu kùnté, ò ta ketenkè nke, kòò do wúó ntii deè de yiè.

⁵ Dè nnaati onitì wèè íkú Kuyie nSakobu do tū nkù ínkè, wèè kènmú ti Yiè nKuyie nhò tū nkù.

⁶ Kuù dòò kéinkè nè ketenkè, dāmèèrì nè deè kó dimáà bo o mièke kuù pí ntimómmonti sáà.

⁷ Kuù òò kónné ocìrì ò naati dìi mōnni, kuù duò mmudiì dikōnni bo bè, ti Yiè nKuyie nkuù òò píté tidaati iwēi.

⁸ Ti Yiè nKuyie nkuù òò wéi nwèè tu kuyùònkù, kuù òò teennè beçiribè, ti Yiè ndómu bèè tū ntimómmonti.

⁹ Ti Yiè nKuyie nkuù òò nkānké bepòòbè, kuù kommu iciribí nè bekúpobè, kuù òò duó nkè benitiyonkubè dó kédòò tìi yete.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie mbakému sáà, Siyòò èi kabe Kuyie ndi tū nkù yó mbakému sáà.

Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

147

Sāntenè Kuyie ku tōndiemù kpéí

¹ Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

Dè wennimu ti bo nsāntímè ti Yiè nKuyie, dè naatimu ti bo nkù dèúkùnkómè, kuù mōnnè disānni.

² Ti Yiè nKuyie nkuù wète ke íi nSedisademmu, ke tíi nyIsidayeeriibe bèè do ciété.

³ Kuù òò miékùnnè wèè yèmmè kòute, ke ou be muo.

⁴ Kuù kàa nsiwáà kéinkè ke yé sì māmè, ke yu bá tè nè te yètìrì.

⁵ Ti Yiè nKuyie ndeumu mediè nke kpeñni, ku ciì nyí mōke me mōnku.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù ò ncúó ocìrì kòò íi, kuù òò kote oyeiwe tààke kòò do.

⁷ Dentènè yesā nkó iyie ti Yiè nKuyie nkpeí,

ndiennè ku, ke biennè debémbénnè iwěĩ kperε.

⁸ Kuù òò dennení yewetè keínkè,
kuù òò duó nkè fetaafèe kperi kénì,
kuù òò duó nkè timusùùtìi yè yetārè.

⁹ Kuù duò nyiwũò nè tiwanwantì mudìi,
kuù yé yekākāβε bo di mù dikònni yè bo dìi mònni.

¹⁰ Kuyie nkpeti í bonè tesāntè tètè nò mmuceé,
kù í dake wètè tāntāā nnaati o kpeti.

¹¹ Ti Yiè nKuyie nyèmmè naatinè bèè kù dé bèmbe,
bèè kèrmú ké yé ke do nkù bo bè dòò mesàà.

¹² Díndi Sedisademma kəbe déúkùnnε ti Yiè nKuyie nyètìrì,
díndi Siyòò èi kəbe nsāntínè Kuyie ndi tũ nkù.

¹³ Ke yé ku kprénkùnnemè diheì kó yemáticàkè,
ke dòò mesàà ndi nìtìbè.

¹⁴ Kuù duó nkè di kó kutempè nkəbe kari kè dè bè naati,
ke bè duó ntidiitì sààtì kè bè yo nke sànnè.

¹⁵ Kuù òò péi nkutenkù,
kè kù béi ntì báá wuaké.

¹⁶ Kuù òò duó nkè mupāā mboomu nduò ketenkè tikóntì tēmè,
kéyaaté ketenkè mutápeí nkōmε.

¹⁷ Kuù òò duó nkè fetaafè mātārè nwéú ke duónì,
kè dèe bonke kè muséé nhauté benìtìbè.

¹⁸ Kè kù béi nku nùù dèe yietε,
kè kù fùùtε dèe naá mmenie.

¹⁹ Kuù nàké ku náāntì Sakəbu yaábì,
kuù duó nku kuó nè ku tannò Isidayεeribe.

²⁰ Kù í dòò mebotí kubotí tekù makù cuokè,
kubotí makù kəbe í yé ku tannò.

Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

148

Keínkè kəbe nè ketenkè kəbe dommè kénsāntí Kuyie

¹ Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

Díndi keínkè kəbe nsāntínè ti Yiè Kuyie,

díndi bèè bo keínkè, nkù sāntínè.

² Kuyie ntōrè yeməu, nsāntínè ku,

Díndi ku āāpòmbè, nsāntínè ku.

³ Fó ndiyiè nè fó nhotānkù kè dí nkù sántì,

díndi siwāā sù kó dimàà mí, nsāntínè ku.

⁴ Díndi tiwetì ínkè kəbe, nsāntínè Kuyie,

tiwetì ínkè kó menie, nsāntínè ku.

⁵ Dèè kó dimàà bo dè nsāntí ti Yiè nKuyie,

ke yé kuù béimmè ku nùù mèmàà kè dè buoté.

⁶ Kè kù dè ānné kè dè bo sáà,

kè kù dè kèété ikuó ìì í yóó ceete.

⁷ Dèè kó dimàà bo ketenkè ínkè, nsāntínè ti Yiè nKuyie,

Dàmèèrì, nè desinnè dèè bo de mieke, nsāntínè ku.

⁸ Muhää nè fetaafè mátárè, mupää mboomu nè mutonnimù nè kuyaakperíkù, dínidi bèè yie nku náàntì nsāntínè ku.

⁹ Dínidi yetārè nè dínidi sitāā, nè detie ndèè pèí nè detie mbè tu dè nsétìrì, nsāntínè ku.

¹⁰ Iwũõ imòu nè tiwanwantì, debambaànnè nè tinòtì demòu, nsāntínè ku,

¹¹ Dínidi bekrààtibè nè ibotí imòu, dínidi sikrààtibí nè beniùbè bemòu,

¹² bedapàmbè nè besapàmbè, bedakótibè nè ibí nsāntínè ku!

¹³ Dimòu di nsāntí ti Yiè nKuyie,

ke yé kuù máà yètìrì feímè,

kuù tu deínkè nè ketenkè kóo kpràtì.

¹⁴ Kuù wète ke duó nku kòbe muwērímú, bèè yie nku kpeti kè bè bè sántí, bembè Isidayeeriibe bèè kù tàkénè be kpéí.

Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

149

Kuyie nkòbe kó diwèì

¹ Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

Dentènè feyempànfè di Yiè nKuyie nkpéí, dínidi bèè dð̀ri Kuyie ndómè kè di tìì, nsāntínè ti Yiè nKuyie.

² Isidayeeriibe diwèì ndi bonè wèè di dð̀, Siyõõ èi kòbe, nyānkunè di kóo kpràtì kpéí.

³ Nhaunè ke sántí ti Yiè nKuyie, ndiènnè ke kù sántí ke biennè yebàrè nè tibóbontì,

⁴ ke yé ti Yiè nKuyie mpietimè ku kó diwèì ku kòbe cuokè nke, kè besíntibè kó tisàtì tu medeetímè.

⁵ Dínidi bèè dð̀ri Kuyie ndómè nyānkunè diwèì, ke déúkunko ku yètìrì, kényíútí nè di dúò ínko.

⁶ Kuyie nsānni mbo di nò mieke, kè dí nòu mpikú kuseú menatimè mèdémè kòku.

⁷ Dí peite yebotè yè di dð̀ dè, dí ānné ibotí tiyēiti káfóó,

⁸ képímmú ye kó bekrààtibè ké bè bou mēfimme, kétáú mbe kpràtìtùmbè timátì.

⁹ Dí bè bekénè tì wàri ke yēmmè, bèè dð̀ri Kuyie ndómè be kó disānni ndi memme.

Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

150

Nsāntínè Kuyie nnè debémbénnè

¹ Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

Nsāntínè ti Yiè nKuyie nku cēsààtè mieke,

Nsāntínè ku kéinkè ku kpeti borè.

² Nsāntínè ku ku tōndiemù kpéí,

nsāntínè ku ke yě ku kpetì deumè ke í mōke kumàнку.

³ Nsāntínè ku nè yetātehe,
nsāntínè ku nè tibóbonti nè tikùtìdùùtì.

⁴ Nsāntínè ku ke bie nyebàrè ke au,
nsāntínè ku nè tikùtìdùùtì nè siheú.

⁵ Nsāntínè ku nè tikāpentì tì tammè kpeínì,
nsāntínè ku nè tikāpentì tì tammè yìè mediè.

⁶ Dèè kó dimàà weí dè nsāntí ti Yiè nKuyie.
Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

Yekotinò Di mpátiri to tìi náantì

Yekotinò kó dipátiri tu yekotinò nye yewè yeməu kpeye bè wēnné wēnnémè. De kó dipátiri kó ditanyuu dièrì tu: Mecìi nkó diketirì tu a bo ndémè Kuyie, de kó dipátiri í duó nKuyie nkó itié mmáà, di duómму itié nha bo yímè kàa fòmму nwenni, kàa nyé a fòù mèè botí.

Yekotinò péu bomu de kó dipátiri mieke yèè nàá nteciètè kó mufòmму kpéi, nè a bo mpímmè mutómму, a bo mbomè a èi kè dè da naati, a bo mpímmè a máà, ke náá nha bo kékùnnemè amáà, a bo nnəmmè ke mi, ke bá nsenku becìribè nè a bo ndómè a kou tàù.

Di mpátiri náantì duó ke dòmme

1. Bè sántemè mecìi 1-9
2. Sodomə kó yekotinò 10-29
3. Akuu nè Demmuyeri bè nàké tìi náantì 30
4. Yekotinò sonye 31

Di mpátiri kó tináantì yuu

¹ Isidayeribe kóo kpààtì Sodomə, Dafiti bire kó yekotinò.

² De kó yekotinò teennè onitì nwe koò duò mmeborime sàamè, koò ciinko, koò teennè kòò bannì tináankutintì. ³ Yekotinò tiè nhonitì nwe ke tūnni o borime, kè mè wènkú ke sèirì, ⁴ ke duò mbèè í dake tidààtì, ke duò mbebémbè meyiétimè. ⁵ Wèè ciì wèè kémму ke dake ciitè, wèè màke meyèmmè kòò na kénni omáà. ⁶ Kè dèè ò teennè kòò na kébantè yekotinò cūmpuyè nè yenáankutinyè mecìi nkpeye.

⁷ A bo ndémè Kuyie ndèè tu mecìi nkó diketirì. Bèè í dó itié nè mecìi mbè tu tiyèntì nti.

Ti bo ndakemè bedapūnyei ke kpéi

⁸ M bire, nyo a cice da náá ntì kényié nha yō tié. ⁹ Dèè yó ndò nkusārikù feítòddáfè kōme a yuu ínkè, kéndò mmedèi nha fōnii. ¹⁰ M bire bèè borime í wenni kè bè dó ke da yúó nha báa yie. ¹¹ Kè bè da nàké ke tú: Kəteni kè ti dinté benitibè kékuə, kédíi mbèè í ti dđò meyei nkékuə, ¹² ké bè pímму befòubè kékuə mukúú nhōō yímè, ¹³ kétúóké be kperè desààrè debotí debotí kèpíe nti cēi, ¹⁴ kàa nkəké ti mieke, kè ti wē ndidítitəu dimáà. ¹⁵ M bire, a báa bè neinè, a báa tūnne be kó ice. ¹⁶ Bè bèti meyei mme ke ò ndó mecāā ke bo kuə benitibè. ¹⁷ Tenòtè ðð í nwúó mbè dí ndè ticùòtì kédò ti mieke. ¹⁸ Bembe né dii ticùòtì nti bemómmombe, kè tì yóó bè pí. ¹⁹ Dèè yóó tuəkení beyóóbè, bèè yuuku, muyóò muù yóó bè kònnè.

Mecìi nnáà ntì benitibè

²⁰ Mecìi mmeè nàá ndihèi mieke, ke pīèkù yaàrè mieke, ²¹ ke bo yecemákè ke yu benitibè, ke cómmú dihèi mánku ke pīèkù, ²² ke tú: Tifāūtítì, dè yó nkááké de kè dí ciitè? Sipəə yembè, dè yó nkááké de kè dí yóu benitibè mudaá? Tiyèntì, dè yó nkááké de kè dí ciitè? ²³ Kénténè n tié kéceete kè n dí duó nkó muyaá kè di keè n náantì. ²⁴ N di yumu bá di í yie, kè n dó ké di teennè kè di í dake. ²⁵ Di yetemu n tié nyiməu, ke sènkèrì n di náá ntì. ²⁶ Nè de kpéi meyei mbo di tuəkení dīi mōnni m múnke yó ndi daúmu, kè kufōwáá nní ndi bo kè n daú. ²⁷ Meyei nyóó di tuəke ndīi mōnni kuyaakù kōme, kè meháárimè di túótè tefōdóntè tēmè, kè kufōwáá ndi pí nkè di yèmmèe caàrè. ²⁸ Dè mōnni kè di nni nyu kè ñ cīéké, kè di n wammú kémónté, ²⁹ ke yé di í yiemme ke bo yíétè dèè wenni, di me nyí dé Kuyie. ³⁰ Di yete n tié nyi, ke sènkèrì n náantì timəu. ³¹ Di yóó yàmu di borime cōntimu kèpē n di tié. ³² Wèè yete mecìi ntifāūtítì tìi ðð ò kùə, kè kuyèinkù kùu yèmmè dò ndèmarè í kù dōnni kè kùu feti. ³³ Wèè me nyie n kpeti, ò bo mbonè diwèi, ò í yó nyīèkù meyei.

2

Meciì mmeè ò nkānké onìtì kè meyei mbáá ò nìnte

- ¹ M bire mpí nda tiè ntì,
 a báá yè n yè nha ndɔɔri dè,
² kénté mesàà meciì nkó tináàntì,
 kéduó nha yèmmè ké tì banté.
³ Yú meciì nnè meyèmmè kè dè nda teénnè.
⁴ Wammú de bè waàmmè idíítí,
 ké ndè bètì tikpàtì kɔme.
⁵ De mǎnnì ndi a yóó depemè Kuyie nkéna ké kù yíéte,
⁶ ke yé Kuyie nkuù duàmmè meciì,
 kuù ò nte kòo nìtì ciité kébanté dèmarè.
⁷ Kuù dǎdǎri mesàà mbèè borime wenni,
 ke kānké bèè dǎdǎri kù dómè.
⁸ Kuù kānké bèè dǎdǎrimè wenni,
 ke baa bèè kù duó mbemáà.
⁹ Kàa kèmmú n kpeti a bo banté kuce sààkù
 kéna kéduó dèè sié.
¹⁰ De mǎnnì ndi a bo nciimè,
 kàa ciì nda duó ndiwèi.
¹¹ Kè meciì nni nda kānké,
 kè meyèmmè da baa.
¹² Dèè yó nte kàa báá dǎdǎ meyei,
 dèè yó nda kānké siyáàbìsí yembè,
¹³ nè bèè yóu kuce sààkù ke tū ndibìinnì kòku,
¹⁴ bèè kpèitinè meyei,
 kè dè bè naatinè meyei,
¹⁵ kè bè tū nyice ò í wenni.
¹⁶ Mèmmè a bo namè kéyenténè onitipòkù
 wèè dɔuti dɔutinè benitidaabè o nùnaatí,
¹⁷ wèè yete o dɔu,
 ke bütinnè ò dǎunnè diì nùu Kuyie.
¹⁸ Wèè tū nɔo ciéte kó kuce
 ò kǎri mukúú mborè nde.
¹⁹ Wèè kàte o borè ò ò ò í nwètení,
 ò ténke ò ò í mpèté mufòmmu kó kuce.
²⁰ Tǎāté benitisàabè kó kuce,
 kèntū mbèè borime wenni be dǎdǎrimè.
²¹ Ke yé bèè borime wenni,
 beè yó mbo diheì mieke.
²² Bè né yóó dennemu benitiyonkubè diheì mieke,
 bè yóó deitemu bèè borime í wenni.

3

Ti bo nciimè ke dé Kuyie

- ¹ M bire a báá yè n da tiè ntì, mpí n yè nhá ndɔɔri tì. ² N tié nyii yó nte kàa fòmmuu okè,
 kàa nyo ndiwèi. ³ Ndɔɔri mesàà kèntū timómmonti, a báá yóu kè dè da détenè, ndè dùúkú
 a fǎnii ké dè wǎri a yèmmè mieke. ⁴ Kàa dǎdǎri memme Kuyie nnè benitibè dè bo nda dó.
⁵ Bá nyíkú a ciì nyínkè, duó nhamáà Kuyie nku. ⁶ Yóu kè kuù nda ni a dǎdǎrimè memou
 mieke, kènte kàa dǎdǎri dè nyié. ⁷ A yèmmè bá ndò nha ciì, ndé Kuyie nke yóu meyei. ⁸ Dèè
 yó ntú a kǎntì kó mutie, ké da duó kukǎnnaatí. ⁹ Túóté a mǎke dè kédéúkùnnenè Kuyie
 nyètìrì, duó nku a diitì ketitì sàatì. ¹⁰ Mèmmè tidiitì bo píemmè a buo, kè menaà mpíe

nha cèe kéncou. ¹¹ M bire kè Kuyie nyũḽ nha toò a báa yete, kè kù da kpannè, a kǒmbùḽḽi báa do. ¹² Ke yé Kuyie nhḽḽ yúḽḽmmè kù dḽ wè toò ndi, wèè dḽ o bire ò ḽḽ yúḽḽmmè de toò.

Meciì nduḽmè diwèi

¹³ Dè nnaati wèè pètè meciì nnè wèè mòḽte meyèmmè. ¹⁴ De kó mucḽntimu deumu ke pḽḽḽé idííḽi nè mesḽḽ nde kḽmu. ¹⁵ Mecìi nwennimu ke pḽḽḽé medèi, dèmarè í bo dèè pḽḽḽé meciì. ¹⁶ Mèè teénnè oniti kòo fḽmmu mḽnni, koḽ duḽ ntikpàḽi nè disānni. ¹⁷ Mèè ò benkú kuce sààkù, kòò kèri ke í yīḽkù. ¹⁸ Mèè duḽ mmufḽmmu nè diwèi bèè mè pikú sḽḽ. ¹⁹ Nè meciì mme Kuyie ndòḽmè ketenkè, nè meyèmmè mme kù ānnémè kéínkè. ²⁰ Nè meciì mme kù duḽmmè kè menie nyièni ketenkè kè fetaaḽè niù.

Kuyie nkānkémè wèè cii

²¹ M bire, ntaunnè meciì nnè meyèmmè, báa yóu kè dè da déḽénè. ²² Mèè yóo da duḽ mufḽmmu kéntú a kó kusārikù. ²³ Mèmmè a bo nkérímè a ce ke í yīḽkù, bá a báa bété. ²⁴ Mèmmè a níi bo nduḽmè a yèmmè dómè ke í yīḽkù kè dè nda naati. ²⁵ A bá ndé dèmarè bo da déḽḽmè, nè benitiyeibe bo da pímmè. ²⁶ Ke yé Kuyie nyó nda kānkémèmu ke dei meyei mmèè da díi.

Kuyie ndòḽrimè mesàà nwèè dḽ o kou

²⁷ Kòo mḽḽ dḽ ndèmarè, kàa mḽke a báa yete a bo ò duḽmmè. ²⁸ A báa náké a kou ke dḽ: Kò nke naa wḽḽeni. Kàa mḽke a ò duḽ ndende bàmbà. ²⁹ Kàa kou da tḽ, a bá nwanti kóò dḽ meyei. ³⁰ A báa sḽnté kékpannè òmḽḽ kòò í da cààrè mḽmamù. ³¹ Bá ndó benitiyeibe kéntú mbe borime. ³² Ke yé Kuyie nyí dómè bèè dḽḽri meyei, kù naatinè besààbè mbe. ³³ Kuyie ncààrimu benitiyeibe cḽi, ke dḽḽri mesàà mbèè dḽḽri kù dómè be kpesi. ³⁴ Kuyie nsènkumu bèè kù sènkù, ke dḽḽri mesàà mbèè kékùnkò bemáà. ³⁵ Kuyie nyóó sḽntemu meciì nyembè kéḽèkùnnè tiyeintì.

4

Meciì ndeummè demḽ

¹ M bí kénténè di cice tié mmesàà nkémḽḽte meciì. ² N di duḽ nyitié sààyi nyi, di nyi pí. ³ M múнке do tú debire ke yíémmu n cice náàḽḽi kè n yḽ n dḽ mediè. ⁴ Kè n cice n tié nke tú: M pí n da náá nḽi ke tḽ n tié kénfòu, ⁵ kémmḽḽte meciì nnè meyèmmè, a báa yḽ n da náá nḽi, a me mbáá tì yóu. ⁶ A báa yóu meciì mmeè yóo da teennè! Ndó me kè mè nda kānké. ⁷ A bo mmḽkemè meciì ndèè pḽḽḽé demḽ. Demḽ mieke a dò nkéwammú meciì mme. ⁸ Ndó meciì nkè mè da déúkùnnè, ḽri me kè mè ntú a kó disānni. ⁹ Mèè yó ntú a sārikù sààkù, ke dò ndipìi sààri.

A bo kentémè benitiyeibe kó meborime

¹⁰ M bire, kénté n da náá nḽi ké nḽi pí nkàa fḽmmu okè. ¹¹ N da benkú a bo yímè mme képété meciì, ke da benkú kuce sààkù. ¹² Mèmmè a bo nkérímè bá dèmarè báa da díḽinné, kéncokù ke báa bété. ¹³ A báa yete itié, nyi pí, nyi tu a fḽmmu. ¹⁴ Báa tḽnnè benitiyeibe borime, báa tḽnnè bèè dḽḽri meyei mbe kó kuce. ¹⁵ Báa tḽnnè be ce, yóu ku, yenté ku kékḽnté. ¹⁶ Kè benitiyeibe í dḽḽ meyei mbè ḽḽ í nna kéduó, kè bè í bo nhòḽḽḽ bè ḽ nyiè nkéwúḽmmu. ¹⁷ Be dii tu meyei, kè be naà ntu kuyonku.

¹⁸ Besààbè kó meborime dḽnnè kukúnwentóo nku, ke ḽ nwenkú kè diyèè yàa yennènni. ¹⁹ Kè beyeibe bie kḽme dḽnnè dibiinnì, bè í wúo mbè yóo bété dè.

Ti bo ntaunèmmè mesàà

²⁰ M bire kénté n náàḽḽi kéyie n tié. ²¹ A báa ì yḽ, ānné i a yèmmè mieke. ²² Ì tu bèè ì yie mbe fḽmmu, ì bè duḽ nkukḽḽnaati. ²³ Ndake a toti tì a yèmmè, deè pḽḽḽé demḽ, ke yé a yèmmè mèè temè a fḽmmu. ²⁴ A bá nnáante siyáàbisí ke sounte. ²⁵ Nwúo nha

ìkè weti weti, ke bá nsíí. ²⁶ Totí a yèmmè a yóó tūnne kùù ce kpéí, kàa borime memòu nwenni. ²⁷ Báá wēēte kucānku yoo kuyóú, détinne amáà meyei.

5

Ti bo ndakemè benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè be kpéí

¹ M bire, kénté n ciì, kètūnne n yèmmè. ² Mèmmè n tié mbo da teemmè kàa nyé a náá ntí. ³ Onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o náànti wèèti mecekùò kōme mme, ke yòò nke dò mmekùò. ⁴ Ke né ð nyóó dentenè ke tii ke dò mmèdōmmè, ke kòurì ke dò ndisiè menatimè mèdémè kperi. ⁵ O ce kòrinè mukúú mmu, ke taànè kudōnkù. ⁶ Ò í tū mmufōmmu kó kuce, ò fetimu bá ò í yé. ⁷ M bire kénté n náànti, báá yete n tié, ⁸ kenté o ce, báá na o cíētè, ⁹ a yàà bo fétinne a sānni, onitiyonkuwe yàà bo cake a fōmmu. ¹⁰ Kè bepòòbè báá di a kperè, kàa fēúté ke pètè dèe náá nhotòu kperè. ¹¹ Kàa dentenè didabōnni a fōmmu cāke diì mōnni, ¹² kéntú: Dè yíme kè n yete itié, ke yete bè ò nàké tì, ¹³ ke í kènté bèè m baké be kpeti? Ke yete bèè ò tié mbe kpeti? ¹⁴ Nte mí nke kàáté meyei bo n tuākenímè n kòbe cuokè nè benitibè cuokè.

A bo ndómè a pokù

¹⁵ A pokù dōnnè tēbinte sàtè nte, íyō nte kó menie. ¹⁶ Báá yóú kè mè mpūðè nyicekatí nè kupiiti, ¹⁷ m mmè te amáà, báá mè toténè bepòòbè. ¹⁸ Diwèi nda bonè a pokù a tāāté wè, kàa nhò pī mmesàà. ¹⁹ A pokù wenni ke dò ntehontè nte, kàa níi kàáké o kōnti dè da narike. Diwèi nwe nda bonè sáà. ²⁰ Ba mbo nte kàa ndó onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kénkáá nho me? ²¹ Kuyie nwùómmu bá wè o dōòrimè, ke yé ò tū nkùù ce. ²² Ocaàrìwè yei mmè ò pī. Mè ò pī ncēú nwe timátì kōme. ²³ Wèè í nò nke pīi nhomáà, ò buà nhomáà ndí, kòò yeinti ò kòù.

6

A báá cōutémè otòu bànni

¹ M bire, kàa béi nke yí a bo yietí a kou bànni ke poté a nòutè ketenkè, ² kàa fité a nùù ke tanné amáà tináànti mieke. ³ Kàa mè dōò fōð tieke dibānni. Kòte kòò bàntè mecāā nkòò da yóú. ⁴ Bá ntú a bo ompè, báá yóú kè inuò nda pí. ⁵ Denne amáà teyúótè ðð yenténèmè opaawaà, tenòtè ðð yenténèmè ticùàtì.

Ti bá ntúmè betōnnédíébè

⁶ Fō nhotōnnékòtì, kòte sikéú borè keyà sì dōòrimè kèpété mecì. ⁷ Sikéú í mōke wèè sì bàà, sì í mōke wèè sì benkù mutōmmú, sì í mōke okpààtì, ⁸ ke né ð wáá nsi diiti dididèi mōnni ke bo nyo. ⁹ Fō nhotōnnédékòtì a yó nduó kèíté òmmōnni? A yóó ente òmmōnni? ¹⁰ A yóó yí m bo duó sámpó nwe kéúú nsámpó, kéòmpè sámpó. ¹¹ A bo n yóó daate kè tidawanti da íkú, kè mesémmè da pī nhoyúókù kōme.

Osoùnti kó meborime

¹² Wèè cèntì ke poti siyáàbisí ò tu osínténitì nwe. ¹³ Ke ð nkāmí inuò nke náánnè o naàcèi ke fieti inómbí, ¹⁴ ke dó meyei nke mè wanti sáà, ke ce nyekpàrè. ¹⁵ Dèè te kè meyei nhō ò do dimōnni dimáà, kòò poté bá ò báá na keyenté bitì!

Kuyie nyí dó dè

¹⁶⁻¹⁹ Denennè bo dèkuò ndi Kuyie nyí dó dè, dèyiekè ndi ketíke kù í dó keyà dè fenònfè, dèè tu:
Tepòtè,
siyáàbisí,
a bo sōntémè kékuo onitì,
iyentotí yeiyi,
wèè cāā meyei mmudōòrimù,

a bo nsoúmmè ke náá nha í yà dè,
nè a bo ncemmè ye kpàrè a tebíí cuokè.

Ti bo ndakemè benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè kpéí

²⁰ M bire, nyo a cice da náá ntì, báá yete a yǒ tié. ²¹ Ænné i a yèmmè mieke, ké nyi dùúké a fǎní kusǎrikù kǒme. ²² Ì yó nda ni a cèmmu, ké nda baa a duó dè, kàa ènte ì nda náánnè. ²³ A cice nè a yǒ, be tié ndò nfitírè nde, ke tú kuwenniku, bè da kprannè ke da benkú mufòmmu ce nku. ²⁴ Ì yó nda kǎnké onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè nè otòu pokù nùnaatí. ²⁵ A bá nyáá nde kóo nitipòkù botí o wenniku kpéí, báá yie nkòò da souté nè o nuò. ²⁶ Onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o borè a kperè ã̃ yè sǎmpó nwe, wèè mǎke o dauti kòò tǎkénè ò bo nintémè a fòmmu. ²⁷ Òmòu bo ãnné muháá nho yaáyàrè mieke kòò yààti báá cóútáà? ²⁸ Onitì bo na kénkéri muháá mieke ke báá cóútáà? ²⁹ Mèè botí nku a báá na kékááké a kou pokù kè bè da yóu. ³⁰ Bè ã̃ í ncíè nwèè yúúké ke bo kuò dikònni dèmmè. ³¹ Kè bè ò yà ò ã̃ yietí kuce mèyiekè ndi, kèduó nho kperè demòu ò mǎke dè o cíètè. ³² Wèè me nduónè otòu pokù ò tu kuyeinkù nku, ke cààrè o fòmmu. ³³ Bè ã̃ ò puotímu kóo fèikúnne bá de kó ifei báá deè. ³⁴ Dè ã̃ yonke o dauti nwe kòò mieke pèike kòò mpeiri bá mmesémè báá ò pī. ³⁵ Ò ã̃ í ndó tiyeti matì, bá kè di dí ò cu kè dè nsū ò báá yie.

7

Onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè ciitémè odapàà

¹ M bire nyo n náàntì, kényíé n tié, ² ndòori nda náá ntì kénfòu. Ndake n tié ñkpéí nha nǎnnitè kǒme, ³ ké ntì pikú tei tei, ké tì wǎri a yèmmè mieke. ⁴ Ndó mecìi ke dò nha tǎù, kénatunè meyèmmè ke dò nha népo. ⁵ Mèè yó nda kǎnké onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè nè otòu pokù kó kunùnaatí.

⁶ Diyìè marì kè nní mbo n cíètè, ke síéké fenéti, ⁷ kéyà idapùmbí, ì ì yé dèmarè, i mieke kè dèmarè tu kuyeinkù. ⁸ Kè dè ncènti dihei benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè kó dikàri, kètunne òmòu cíètè kó kuce. ⁹ Ke sǒ nde dò ndiúrìkèpànni, ke yuotóo ke bo ke biiri. ¹⁰ Kòò iténí kóò co ke bo ò ciité ke sǎri onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kǒme. ¹¹ Kòò nǎnfè tònni, kòò kǎnti yàuti, bá ò í karì o cíètè, ¹² ke firì dihei, yaárèbè nè sicēkaa simòu, ke wanti benitidaabè. ¹³ Kòò pí nde kóo dapàà, kóò ǎrí bá ò í dé, ¹⁴ ke dò: N sòò béi ndinùu marì ndi Kuyie nyìikè ke di dèite yie. ¹⁵ Dèè te kè n yènní a wammù ke me nda yà. ¹⁶ M pitému n dóu ínkè tiyààti ke di sǎri Esibiti kó tiyaáyónti, ¹⁷ ke di yòre tùdààribè bebotí bebotí. ¹⁸ Kǎtení kè tí nyié nke yo nkunaatí ke dòori ti dómè kè dèè wenténè. ¹⁹ N dauti itému ke kǎte kupòòkù dedétirè. ²⁰ Ò tǎmu kudòukù nè idíití ò í yóo konní kòò tǎnkù pǎnwè í yènní. ²¹ Kòò ò kpèntè kpèntè nè kunùnaatí. ²²⁻²³ Dènde kòò ò tǎnnè, kéndò mbè kòrinè fèè nǎáfè mukòu, ke dò mbè boú kuwáátíkù ke bo puotí, ke kù tǎ ke ta ku dinni, ke dò ntenòtè ã̃ ntatimè nticùòti ke dó mecǎã. Bá ò í yé ke tú dè yóo kúnté o fòmmu.

²⁴ M bire kènté n náàntì, kéyie n yè mmù. ²⁵ A báá yóu kàa yèmmèè kǎte de kóo nitipòkù botí bíékè kòò da souté, báá tǎnnè o ce. ²⁶ Ò buó mbenitibè péu ndi ke kùò benitikperibè. ²⁷ O cíètè tu mukúú nkó kuce nku kùu kàrinè kudònkù.

8

Mecìi nyumè benitibè

¹ Mecìi mèè yu, di í yoà?
Meyèmmè pǎkù kè di baa yoà?
² Mè bo ditenni ínkè nke,
ke cómmú iceyàtii,
³ benitibè pǎnkù dè ye bòrinò
ke náá nke tú:

⁴ D́ndi beǹit̀ib̀è, n yu dí m̀be,
n náánnè dí m̀be.

⁵ D́ndi tidiènt̀i wammúnè m̀eciì,
d́ndi tiyèint̀i m̀ə̀ə̀tenè meyèmmè.

⁶ Kénténè n yóó di náké t̀i,
n yóó di náké weti weti nwe.

⁷ N náá ntimómmənt̀i nti,
tiyèiti í yièní n nùù.

⁸ N náá ntináansààt̀i nti,
n yí sou m me nyí cíí.

⁹ Wèè c̀i wèè yóó t̀i banté.

Wèè ýè d̀ə̀marè kòo banté t̀i tumè timómmənt̀i.

¹⁰ Ndónè n tié nkè d̀ə̀e p̀èèté idiít̀i.

Ndónè m̀eciì kè d̀ə̀e p̀èèté m̀ə̀sə̀ə̀ nsààmè.

¹¹ M̀eciì mp̀èètému m̀ə̀d̀èì,
kusār̀ik̀ù mak̀ù í m̀è t̀ù̀d̀ke.

M̀eciì nnàámmè m̀è tu wè

¹² M̀i m̀eciì n neitinè meyèmmè m̀me,
kè n yóó d̀ə̀d̀è n tot̀i n yèmmè.

¹³ A bo ndémè Kuyie d̀ə̀è tu a yete meyèi.
N yí naatinè sifeí yembè, sipə̀ə̀ yembè
bèè borime í wenni nè bèè sounte.

¹⁴ M̀i ɔ̀ɔ̀ tié nhoǹit̀i kòo ciité.
M̀i tu m̀eciì nke dùə̀ mmuwēr̀ím̀ú.

¹⁵ M̀i te kè bek̀p̀à̀t̀idièb̀è baké,
kè b̀ebeb̀èndièb̀è bek̀ù kè d̀è wenni.

¹⁶ M̀i te kè bek̀p̀à̀t̀ib̀è nè b̀eh̀eik̀ènk̀ót̀ib̀è nè
ketenkè íǹkè kó b̀ebeb̀èmb̀è b̀emə̀u kè b̀è baké.

¹⁷ B̀èè n d̀ó, m be ndó,
b̀èè n wà, m̀b̀èè n yáu.

¹⁸ M̀i te tik̀p̀à̀t̀i nè disānni,
tik̀p̀à̀t̀i t̀i í deu nè m̀ə̀borime sààmè.

¹⁹ M pā̀rè wennimu ke p̀èèté m̀ə̀sə̀ə̀ nsààmè,
kè n c̀óntimu p̀èèté idiít̀i.

²⁰ N ḱer̀i timómmənt̀i kó kuce nku benitisà̀à̀b̀è t̀i nk̀ù,

²¹ ke d̀ə̀əri m̀ə̀sà̀ mb̀èè n d̀ó,
ke b̀è dùə̀ ntik̀p̀à̀t̀i.

²² Kuyie nni ndò̀ kè d̀è m̀ə̀ntemu,
k̀ù niit̀é kéd̀ə̀d̀é mí nwe ke né d̀ə̀d̀ə̀ d̀ə̀sə̀nnè.

²³ M bomu sá̀, kútenk̀ù mu nyí d̀ò̀ kè m bomu.

²⁴ N yó mbo kè d̀àmé̀er̀ib̀è nè sibií kè d̀è mu nyí bo.

²⁵ Yetā̀rè nè sitā̀á̀ d̀è yóó d̀ə̀d̀ə̀ kè m bomu.

²⁶ N do bomu ke ś́ Kuyie mmu nyí d̀ò̀ ketenkè nè ḱéink̀è,
k̀ù yóó d̀ə̀d̀ə̀ d̀ə̀nennè sá̀mp̀ór̀è ketirè kè m bomu.

²⁷ K̀ù yóó d̀ə̀d̀ə̀ ḱéink̀è ḱé bo ā̀nné tiwet̀i m̀à̀nku kè m bomu.

²⁸ Kè k̀ù ā̀nné yewetè nè sibií
kè menie nní nyièní nè muwēr̀ím̀ú.

²⁹ N do bomu kè k̀ù ḱéété d̀àmé̀er̀i m̀à̀nku ke d̀ò̀:
Menie mbá mp̀ēnk̀ù, ḱéā̀nné ketenkè.

³⁰ N do bomu nè ku kè ti pí mmutōmmú yewe yemə̀u,
kè n k̀ù dùə̀ ndiwèì,
ke yā̀nku sá̀ k̀ù ì̀k̀è,

- 12 Wèè nì mbetòbè ò ce nyekpàrè nye, kàa dó otòu a báá yà o yei.
 13 Bè ãã banté mecìi nyiè nho náànti mièke nke, kè tiyēiti bo kuyèinkù kpéí.
 14 Mecìi nyembè yèútí bemàà ndi mecìi, kè bèè yei nkè be náànti bè buò mmecãã.
 15 Tikpàti yiè nkpàti ò kãnké kuduotí kōme mme, kòo cìrì sémmè ò kòu.
 16 Wèè borime wenni o kó mucóntimu tú mufòmmu, kòo nitiyonkuwe yeti tú meyei.
 17 Wèè yíe nyitié nhò kèrí mufòmmu ce nku, wèè yete itié nkòò fieti.
 18 Wèè sàrì mepómme ò tu siyáàbisí yiè nwe, wèè wátìrì betòbè kòò tu kuyèinkù.
 19 Kàa nùu tònni a ãã yetému, wèè pī nho nùu ò ciimu.
 20 Wèè borime wenni o náànti dōnnè mesòò nsààmè mme, onitiyonkuwe toti mēè yèmmè í tú dèmarè.
 21 Wèè borime wenni o náànti teénnèmu benitìbè péu, kè kuyèinkù kō nku yeintì kpéí.
 22 Kuyie ndòò wè mesàà nweè kperè yíe, wèè dòòrinè muwērímu ò í yéútí dèmarè.
 23 Kuyèinkù borè meyei nyí tú dèmarè, dè ã nkù dò ntikpèiti nti, wèè mòke meyèmmè kè wenwe nōnnè mecìi.
 24 Onitiyonkuwe í dó dè, dèè ò tùòkùní, kè wèè borime wenni kòò piesti ò dó dè.
 25 Kè kuyaakù tùòkení kù ãã neinèmu onitiyonkuwe, wèè borime wenni kòo nfiíkú dipū kōme.
 26 Dèmmùrè yàríkú mēè botí yenì, kuyukú tii mēè botí inuò, wèè duò nhotōnnédíétì mutōmmú dè ã mme nhò dò.
 27 Wèè dé Kuyie nho bie nhōó yíému, kòo nitiyonkuwe kperè yaate.
 28 Onitisàù bàà dè, dèè ò duò ndiwèi, onitiyonkuwe bàà dè í ò duò dèmarè.
 29 Kuyie nhō nkānkému wèè dòòrì mè sié, wèè kōme í sié kòò duò.
 30 Dèmarè báá nampe wèè borime wenni, benitiyonkubè me nyí yó nkpaá díhei.
 31 Wèè borime wenni ò nàànnè mecìi mme, kè siyáàbisí yembè dò mbèè kéké be nóndié.
 32 Wèè borime wenni o náànti teénnèmu, kòo nitiyonkuwe kpeti kòurì.

11

- 1 Kuyie nyí dó siyáàbisí potampeé, kù dó sùu beú sìnsi weti weti.
 2 Bè ãã í ndake tepòtè yiè nkpeti, wèè í mòke tepòtè ò ciimu.
 3 Wèè yèmmè wenni o yèmmè mèè ã nhò ni, kè mèdòòrì mè yeime yiè ndòòrì mè ò kòu.
 4 Idíítí í yóò da teennè Kuyie mbeénti yiè, wèè borime wenni wèè yóò cooté.
 5 Onitisàù dòòrì mè mèè píenku o ce kòo nitiyeiwe yei nhò buò.
 6 Onitisàù dòòrì mè sààmè mèè ò dèerí, kòo nitiyeiwe yei nho pī.
 7 Onitiyeiwe ãã kú kòò do baa dèe yeimmu kèwēnnénè o kpàti ò do tá tì.
 8 Wèè borime wenni ò ãã yenténèmu meyei, nkòo nitiyeiwee do me mièke.
 9 Bèè í dé Kuyie mbe náànti kòumu, bèè dé Kuyie nkè be cìi mbè dèerí.
 10 Kòo nitisàù bo kè dè naati, dè ã nnaatimu o èi kòbe, kòo nitiyeiwe ku o èi kòbe nyānku.
 11 Benitisààbè náànti tii dèúkunko be èi, kè benitiyeiwe kpeti di buò.
 12 Wèè nàá ntinányeiti otòu ò í cìi, wèè cìi ò ã ntì ncíékému.
 13 Wèè wátìrì betòbè ò dáanko disòrì kpeti nti, wèè cìi ò ã ntì sòrimu.
 14 Kubotí kùu kpa bekótfè kù kōmmu, kùu kó bekótfè sū kuù ã nfdù.
 15 Kàa béi nke tú a bo yietí opòò kó dibànni, a bo demmu, kàa cìéké dè bo nda naati.
 16 Onitiposàù nwe bè nsántimè, wèè dó mutōmmú wèè kpàrikù.
 17 Kàa dòòri mesàà a mè dòò amàà ndi, kàa dòòri meyei, a caàri amàà ndi.
 18 Onitiyeiwe kó mucóntimu tú siyáàbisí kōmu mme, wèè borime wenni kòo kōmu tú mumómmōmmu.
 19 Wèè dòòri mesàà nhò yó nfdùmu, wèè dòòri meyei kòo kú.
 20 Kuyie nyí dó wèè ciinte, kù dó wèè dòòri wènwè timómmōnti.
 21 Bè yóò kpetínnèmu benitiyeiwe, kécoo mbesààbè bemou.

22 Onitipòkù wèè wenni ke í cii ò dònne mumámáá mesəo kōmu mmu bè tōnnè mù defōnkùrè ònni.

23 Onitisàù wanti mesàà màà ndi, kòo nitiyeiwe ce nhomáà kemieke.

24 Wèè pãã mmediè nweè kpàriku, wèè nùtè pikú kòò cītiri.

25 Wèè pãã mmediè bè we mpãã mmediè, wèè pãã mbetəbè menie bè yóo we pã menie.

26 Bè sãámmu wèè sòrì tidiitì, ke yáí wèè tì fiiti.

27 Wèè dòrì mesàà mbè we ndó, kè meyei ntuòkùnì wèè dòrì meyei.

28 Wèè duó nhomáà o kpàtì ò bo do, wèè borime wenni kòò mbitírì.

29 Wèè ãã dikənkəðnni o cíètè ò í cōntí dèmarè, kuyeinkù naà mmeciì nyiè nkó kudaakù nku.

30 Onitisàù dòrì mèmè duò mmufòmmu mmu. Wèè cii kòò nə nke yūðnnì betəbè o bíékè.

31 Wèè borime wenni ò məkemu mucōntimu ketenkè ìnkè, onitiyonkuwe nè wèè dòrì meyei nkè bè məkè be kōmu mediè.

12

1 Wèè dó kéciité weè yie nyitié, kuyeinkù kuù í kemmu itié.

2 Kuyie nhōō pènsirì wèè dòrì mèmè wenni wènwe, kébekénè wèè yèmmè í wenni.

3 Òmòu òò í nfí nhomáà nè kuyonku, wèè dòrì Kuyie ndómè weè ò nfííkú.

4 Onitiposàù duò nho dòu nwe kuyeñnaatí, kòo yeiwe do mmuməmmú mùu càà nho dòu.

5 Benitisààbè kó meyèmmè tu mesààmè mme, kè beyeibe kōme tú mèè ò ndó kéciité.

6 Beyeibe náàntì tu didíntàrì ndi dìi kòu, kè besààbè kpeti tú tì dèerì betəbè nè mukúú.

7 Kè benitiyeibe do be kperè marè òò í nkpaá, besààbè cēi sii ò nfííkú teii.

8 Bè sántí wèè cii wènwe, ke sãá nkuyeinkù.

9 A bo mməkemè otōntì òmáà dè tōūnè a bo déúkūnnemè amáà ke mónté mudii.

10 Onitisàù ò ndakemu o wūō kpéí, kòo yeiwe mieke ò còú.

11 Wèè kuuti kupaku weè məkè tidiitì, wèè firì detetirè ò í cii.

12 Benitiyeibe dó mucōntimu yeimu mmu, benitisààbè bèè òò cōnte.

13 Onitiyeiwe náàntì ò pī mmu, kòo sàù òò yè bá tìi mieke.

14 Onitì pieti mesàà nho náàntì mieke nke, bè pieti mèè botí mucōntimu mutōmmú mieke.

15 Kuyeinkù yèmmè ò ndo nkù dòrì dè wennimu, wèè cii kòò yìé nyitié.

16 Kuyeinkù kuù mieke còú mmecāā, wèè cii kòò sòrì o mieke.

17 Wèè nàà ntímōmmōnti weè tūnni tináàntì, wèè nàà nsiyáàbìsì kòò tì cààri.

18 Wèè nùu yau o náàntì kòrìmu disìè kōme, wèè cii kòò náàntì miékunko.

19 Timōmmōnti ò mbomu sãá, kè siyáàbìsì pēnkù mecāā.

20 Bèè wanti meyei mbè tu beniticiimbè mbe, bèè tiè nyitié nsààyì kè bè pieti diwèi.

21 Meyei mmamè í tuòkùnì benitisààbè, mè tuòkùnì beyeibe mbe.

22 Kuyie nyí dó siyáàbìsì yembè, kù dó timōmmōnti yembè mbe.

23 Wèè cii ò í pətì o cii, kuyeinkù kuù benkú ku yeintì.

24 Wèè dó mutōmmú weè naà nhokpààtì, kòò tōnnédíétì naà nkudaakù.

25 Iyentotí yəku onitì nwe kè tináànsààtì ò kpénkunko.

26 Onitisàù benkú o kou kuce sààkù nku, kòo nitiyeiwe ò fétinko.

27 Otōnnédíétì í càà nyiorimaa, dèè wenni onitì kpéí dèè tu mutōmmú.

28 Wèè yìé nkuyie nkpeti ò kèrì mufòmmu kó kuce nku, de kó kuce í kərìnè mukúú mborè.

13

1 Dəbire dèè cii dèè yìé nde cice tié, dèè məkè tefentè dè í yìé nhòmòu kpeti.

2 Onitisàù náàntì ò péi mesàà mme, kòo yeiwe ò nwanti kédòò meyei.

- ³ Wèè yé ò nàá nke tú mù weè kǎnké o fòmму, wèè í yé ò nàá nke tú mù kòò cààri o kǎmu.
- ⁴ Otǎnnédíétì í péú ò dǎ dè, wèè dǎ mutǎmmú weè dè pieti.
- ⁵ Onitisàù í dǎ siyáàbìsì, kòò nitiyeiwe caàri ke ãã omáá ifei.
- ⁶ Wèè dǎdǎri mesàà mme ã nhò kǎnkému, kòò nitiyeiwe yei nhò fétinko.
- ⁷ Bèmbè ã ndǎari ke dò mbè kpààtirì bá bè né í mǎke dèmarè, kè betǎbè ndǎari ke dò mbè tu becìribè kè né mǎke demau.
- ⁸ Tikpàti yiè nhǎ yietí mǎnnì marì kédèté o fòmму, ocìri yie í yǐkù tìmatì.
- ⁹ Onitisàù dǎnnè fitírè dèè cǎu dènde, kòò yeiwe dǎnnè fitírè dèè ku.
- ¹⁰ Tèpǎtè yiè nce nyekpàrè nye, wèè cii kòò yìe nyitié.
- ¹¹ Bè waá ntii kpàti péu dimǎnnì dimáá tì dèu mecǎã mme, bè waá ntì sǎmpǎ sǎmpǎ tii dèúkú.
- ¹² Kàa kèmmú dèmarè ke mǎnté dè càari meyèmmè mme, kàa dǎ dèmarè ke dè pété, dè duò mufòmму mmu.
- ¹³ Wèè yete itie nhò bo yà de kó tiyeti, wèè yete ikuó kòò yà de kó mucǎntimu.
- ¹⁴ Mecii nyiè nkó itie nyii duò mmufòmму, ke dèerì onitì nè dèè na nhò tǎnì mukúú.
- ¹⁵ Bè dému mecii nyiè, kòò nitiyeiwe borime yóu.
- ¹⁶ Mecii nyiè nhǎ totí o yèmmè mme kédǎ tìmatì, kè kuyèinkù benkú ku yeintì.
- ¹⁷ Ditǎnnì yeiri waá meyei mme, kè ditǎnnì sàari tì tǎnni.
- ¹⁸ Wèè yete itie nhò yóo naá nfedawanfè nfe kè bèè ò sènkèrì, wèè yie nyitié kè bèè ò sǎnte.
- ¹⁹ Kòò nitì dǎ dèmarè ke dè pété dè ã nhò naatimu. Benitiyeibe bie í dǎ kényó meyei.
- ²⁰ Wèè neitinè mecii nyembè ò ã ciitému, wèè neitinè tiyeintì kòò naá nkuyèinkù.
- ²¹ Meyei ntù mbenitiyeibe mbe, kè mesàà ntu besààbè kó mucǎntimu.
- ²² Mesàà nyiè mbí ã sǎté o kperè nde, kòò nitiyeiwe kperè naá mbesààbè kperè.
- ²³ Becìribè paa mpéimu mesàà, kè benitibè kǎ mbè í wenni mèè kpéi.
- ²⁴ Wèè í puotì o bire, ò í dè dǎ, wèè dè dǎ weè dè tiè.
- ²⁵ Onitisàù í mǎnnì ò yo mmù, onitiyeiwe weè mǎnnì ò yo mmù.

14

- ¹ Onitipòkù wèè cii weè maà o cǐtè, wèè yei nkòò tè pùdnnè o nǎu.
- ² Wèè borime wenni weè dé Kuyie, wèè borime í wenni kòò kù sènkù.
- ³ Kuyèinkù ã nnáá tefentè kó tináantì nti, kè mecii nyiè nkpeti ò kǎnkù.
- ⁴ Inààke ìi dùò í borè, mùmamù ã ì nhǎ yebu, inakperì borè tidiiti de mbo.
- ⁵ Timómmǎnti yiè nnáà nhò yà dènde, kè siyáàbìsì yiè nnáà nhò í yà dè.
- ⁶ Tèpǎtè yiè nhǎ wammú mecii nke mǎntému, wèè mǎke meyèmmè kòò pété mecii nfààrè.
- ⁷ Kenté kuyèinkù a í yóo pété mecii nkpeti matì ku borè.
- ⁸ Wèè cii weè yé ò dǎdǎri mè, kè kuyèinkù yeintì tu kù bo nsoúmè.
- ⁹ Kè kuyèinkù dǎdǎ meyei ndè ã ì nkù dò mmèmamè, wèè borime wenni weè pieti Kuyie nkó mesàà.
- ¹⁰ Onitì weè ã nyé o yeñcaàrimè dǎmmè nè o wèi, otǎu báá na kényé dè ò dǎmmè.
- ¹¹ Benitiyeibe cǐi yóo duómu kè besààbè kpesi ndéúkú.
- ¹² Mǎnnì marì onitì yèmmè ã ndò nho borime wennimu kè mè né ò kòrinè mukúú.
- ¹³ Onitì bo na késanne o yeñcaàrimè kèndaú, kè mudaá nní nyóo deè kè meyeñcaàrimè feitè.
- ¹⁴ Wèè borime í wenni ò yóo yàmu de kó tiyeti, wèè kǎme wenni kòò yeti ntù tisààtì.
- ¹⁵ Wèè í dake weè yìe mbè naá ntì timau, wèè dake kòò ã totí o yèmmè.
- ¹⁶ Wèè cii weè dé meyei nke mè kenní, kuyèinkù í yǐkù dèmarè ke mǎke tefentè.
- ¹⁷ Wèè mièke cǎ ke péíkú ò dǎdǎ deyèinkperè nde. Kè bè sènkù wèè yèmmè í wenni.

18 Bèè í toti be yèmmè be cǒntimu tu tiyèintì, bèè totí be yèmmè kè be kǒmu tú bè bo yíǐtémè dèmarè.

19 Benitiyeibe yóó nínkúmu besààbè ìkè. Kè benitidǎnnibè ndari bèè wetí be kó yebòrè ke dǒ kéta.

20 Kpankperè í mǎke o népo, tikpàti yiè nyie népobè í sénní.

21 Wèè sènkèrì o kou ò dǒò meyi mme, dè nnaati mesémmè bonè wè becìribè.

22 Bèè wanti meyi mbè fietimu, bèè wanti mesàà nkè bè dǒòrì dèè wenni ke síé.

23 Mutǒmmú mumǎu mǎkemu mucǒntimu, kàa me mpoti dinùù máà dikǒnnì da pí.

24 Mecìi nyembè cǒntimu tu tikpàti kè tiyèintì yó ntú tiyèintì sǎà.

25 Timǒmmǎnti yiè nnàá nho yà dèndè ke dèerí benitibè, kè siyáàbisí yiè nnàá nhò í yà dè.

26 Wèè dé Kuyie nhò í yíèkù tìmatì, kè kù kǎnké o bí.

27 A bo ndémè Kuyie ndèè duǎ mmufǒmmu, ke dèerí onitì nè dèè na nhò tǎnì mukúú.

28 Kòo kpààti nìtibè sū ò ò ndeumu, kè bè kèke o kpàti do.

29 Wèè mieke í cǎké ke péikú weè cii, wèè kǎke péikú mecǎã nkòò benkú ò tumè kuyèinkù.

30 Kuyènnatí tú kukǒnnatí nku, kè mepǒmmè tu mumǎmmú mùù càá ntikǒntì.

31 Wèè sènkèrì ocìrì ò sènkèrì Kuyie nku kùù ò dǒò, wèè mǎkenè ocìrì mesémmè kòò dèúkunko ku yètìrì.

32 Onitiyeiwe yei mmeè ò buǎ, onitisàù í yíèkù tìmatì bá mukúú.

33 Meyèmmè yiè weè mǎke mecìi, kuyèinkù báá na ké mè banté.

34 Kubotí kùù tǎ timǒmmǎnti kuù dèúkú, kè meyi nhǎà kubotí ifei.

35 Okpààti sǎntí betǎmbè bèè cii bèmbè, kòo mieke cóú mbèè ò ãà ifei.

15

1 A bo ténémè otǎu tináánnatì dè bǒnkunko kemieke nke, kè tináanyèiti kè íinko.

2 Mecìi nyiè nnàántì naatimu, kè kuyèinkù náante ntiyèinnáantì.

3 Kuyie nwùómmu tipítì timǎu, ke wúó mbeyiwe nè besààbè.

4 Tináánnatì duǎ mufǒmmu mmu, kè tináanyèiti kǎurì meyèmmè.

5 Kuyèinkù kuù sènkù ku cice tié, wèè dǎke kòò ò yié.

6 Tikpàti dietì bo onitisàù cíètè mieke nke kòo nitiyeiwe kó mucǒntimu tú meyèncààrimè.

7 Mecìi nyembè ntùònkò mecìi mme, tiyèintì kperè í me ndò.

8 Kuyie nyí dǒ benitiyeibe pǎrè, kù cóú besààbè kó mubáammu mmu.

9 Kuyie nyí dǒ benitiyeibe borime bitì, kù dǒ bèè wanti bèmbè dèè wenni.

10 Fenasǎǎfè bo wèè yóu kuce o kpéi nke, wèè yete itié nhò yóó kúmu.

11 Kuyie nyému kudǎnkù dǒmmè, kù né bá nyé onitì yèmmè mmaà?

12 Terpètè yiè nyí dǒ bèè ò kpannè, ò í kǎrì mecìi nyembè borè.

13 Kuyènnatí caánnì keyìikè nke, kàa yèmmè cààrè kèè yátí káyátí.

14 Wèè mǎke meyèmmè weè wanti mecìi nkéyíètè dèmarè, dè ò nnaati kuyèinkù ku yeintì mieke nke.

15 Yewe yemǎu tu mefèútímè mme osénnìwè borè, ke tú dibanni sǎà wèè yèmmè naati o borè.

16 Kàa kpa a kperè ke dé Kuyie ndè tǎùnè a bo ndè mǎkemè ke bonè iyíèke.

17 Kàa yo ntikúnfǎàtì ke bonè diwèi dè tǎùnè a bo nyommè inaamàa mekùò nkpeyi ke bonè yekpàrè.

18 Kemieke yiè nce nyekpàrè nye, wèè pīi nhomáà kòo yè bǒnkunko.

19 Otǎnnédíétì ce ò ndáátí tipotì nti, kòo nitisàù kǎku wenni.

20 Debire dèè cii dè nárìkunko de yembè yèmmè mme, kè dèè yei nkè dè bè sènkù.

²¹ Kè kuyèinkù d̀̀̀̀ri d̀̀̀̀yèinkpèrè d̀̀̀̀ ò nkù naatimu, wèè toti o yèmmè kòò d̀̀̀̀ri d̀̀̀̀ wenni.

²² Kòò nìtì í békú bètòbè mecìi o kpèrè báá yie, kè benìtibè péu ò duó nyitié nwèè na ké d̀̀̀̀ d̀̀̀̀.

²³ Kòò nìtì nò nke t̀̀̀̀nnìnko tináàntì d̀̀̀̀ wennimu, ke naati ò bo béimmè tináàntì t̀̀̀̀ wenni d̀̀̀̀ d̀̀̀̀ nwèè t̀̀̀̀ b́́́i nd̀̀̀̀ m̀̀̀̀ǹ̀̀.

²⁴ Onìtì wèè c̀̀̀̀ ò t̀̀̀̀ nde ìnkè kó kuce nku mufòmmu kòku, ke búútí kùù cuuti kudònkù.

²⁵ Kuyie nhõõ pòntemu t̀̀̀̀pòtè yìè nciè̀̀̀tè, kénkãnké okúpokù kó tebàtè.

²⁶ Kuyie nyí d́́́ m̀̀̀̀yèmmè yèime, tináànsààtì nti kù dómè.

²⁷ Wèè d́́́ idíftí mediè nhò buò nho cíè̀̀̀tè nte, wèè í d́́́ ticuuti kòò ò nfòù kémònte.

²⁸ Onìtisàù òò totí o yèmmè mme ke né na kébéi, kòò nitiyèiwee s̀̀̀̀nté k̀̀̀̀píẽtoò tìs̀̀̀̀nténáàntì.

²⁹ Kuyie nyí d́́́ benitiyèibe, kù kèrímú besààbè kó mubáammu mmu.

³⁰ F̀̀̀̀nònsààfè nárikùnko m̀̀̀̀yèmmè mme, kè tináànsààtì yèútí muwèrímú.

³¹ Bè k̀̀̀̀rànne wè o ònni k̀̀̀̀pí nkòò kèrímú ò bo mecìi nyembè kó fenafe mièke nke.

³² Wèè yete itié nwè í d́́́ o ònni, wèè kemmu itié nkòò pieti mecìi.

³³ A bo ndémè Kuyie ndè duò mmecìi mme, kàa d́́́ kédeuke, k̀̀̀̀k̀̀̀nne amáà.

16

Kuyie mp̀̀̀̀ímè mutòmmú onìtì borime mièke

¹ Onìtì òò náké ò yóó d̀̀̀̀ d̀̀̀̀ t̀̀̀̀nti kè Kuyie nkuù né yé t̀̀̀̀ t̀̀̀̀ yóó d̀̀̀̀.

² Onìtì yèmmè ò ndò nho d̀̀̀̀rìmè memou wennimu, Kuyie nkuù né yé bá wè o yèmmè.

³ A d́́́ kédòò t̀̀̀̀, duó nti Kuyie nha bo yà t̀̀̀̀ d̀̀̀̀mè.

⁴ Kuyie ndòò bá dè ke yému kù dè d̀̀̀̀ mùù k̀̀̀̀pí, bá onitiyèiwe kù ò d̀̀̀̀ diyè yèiri k̀̀̀̀pí nke.

⁵ Kuyie nyí d́́́ sifei yembè kù yóó bè kpetínnému.

⁶ Mesàà nnè timómmònti dèè t̀̀̀̀nni meyei, kàa dé Kuyie nha òò yóumu meyei.

⁷ Kè Kuyie mp̀̀̀̀nsìrì onìtì borime bá o dootitòbè bè òò ò narikenèmu.

⁸ Kàa d̀̀̀̀ri d̀̀̀̀ wenni ke pètè sámpó dè t̀̀̀̀nè a bo d̀̀̀̀mè dèè í wenni k̀̀̀̀péte mediè.

⁹ Onìtì ò nwúómmu ò yóó d̀̀̀̀ t̀̀̀̀ kè Kuyie nkuù né nte kòò t̀̀̀̀ d̀̀̀̀.

Bek̀̀̀̀rààtibè borime d̀̀̀̀mmè

¹⁰ Ok̀̀̀̀rààtì bek̀̀̀̀nè Kuyie nkó muwèrímú mmu ò òò í nyeté o beénti mièke.

¹¹ Kuyie ndó tí mbeú kè dè wennimu, kuù ànnè t̀̀̀̀biètè ti bo mbeú mèè botí.

¹² Ok̀̀̀̀rààtì í d́́́ bèè d̀̀̀̀rìmè í wenni, wèè d̀̀̀̀ri d̀̀̀̀ wenni wèè k̀̀̀̀pàtì ò nfííkú.

¹³ Ok̀̀̀̀rààtì d́́́ wèè nàá wènwè weti weti, ke d́́́ wèè nàá ntimómmònti.

¹⁴ Kòò k̀̀̀̀rààtì mièke pèike ò bo na k̀̀̀̀kuò onìtì, mecìi nyiè nweè bo na k̀̀̀̀bónk̀̀̀nne ok̀̀̀̀rààtì mièke.

¹⁵ Ok̀̀̀̀rààtì wèi duò mmufòmmu mmu, kòò d̀̀̀̀ri mèè sàà ndò nfetaboofè.

Onìtì fòmmu mièke dèè tu desààrè

¹⁶ A bo mmòkemè m̀̀̀̀yèmmè dè t̀̀̀̀nè a bo mmòkemè mesòò, kàa bo nciimè t̀̀̀̀nè a bo mmòkemè idíftí.

¹⁷ Benìtisààbè yennínèmu meyei nkó kuce, wèè dàke o borime k̀̀̀̀pí nhò d́́́ o fòmmu mmu.

¹⁸ T̀̀̀̀pòtè t̀̀̀̀ òò niité k̀̀̀̀pí nhonìtì kóò càke, t̀̀̀̀fentè t̀̀̀̀ òò niité ke pí nhonìtì kòò do.

¹⁹ A bo nwènnémè benìtisààbè ke kpa a kpèrè dè t̀̀̀̀nè a bo wènnénèmmè sifei yembè kè dí totí bè éi dè.

²⁰ Kàa totí a yèmmè mesàà nke d̀̀̀̀ dèmarè a bo yà diwèi, wèè duó nhomáà Kuyie ndè bo nhò naati.

²¹ Wèè nàá ntínáàntì t̀̀̀̀ wenni bè we ntú mecìi nyiè, wèè nàá ntínáàntì bè yìé nweè kpeti.

²² Bèè m̀̀̀̀ke mecìi mè bè duò mmufòmmu mmu, kè kuyèinkù yèintì kù kòò.

- 23 Mecìi nyiè nhõõ totí o yèmmè mme ke béi nkè bè me nyié nho náàntì.
 24 Tináaànnatì dònne mecekùò mme ke wèeti dinùù, ke duò nkukõhnaatí.
 25 Onitì yèmmè ò ndò nho borime wennimu kè mè né ò kòrinè mukúú.
 26 Dikònni dii ò nte kòo nitì pí mmutõmmú, ke yé ò dómè kèdi.
 27 Onitiyiwe waà mmeysi mme kòo náàntì tùò mmuhãã nkõme.
 28 Onitiyiwe waà nyekpàrè nye, kòo náantautì tõù tinépotì.
 29 Onitiyonkuwe ciì mbenitibè mbe ke bè tannìnko meysi nkó kuce.
 30 Wèè ùú nke maá nho bènni ke dó kédòò meysi, nhò mè dòòmu ke dèè.
 31 Tiyùpèitì tu kusàrikù sààkù nku, ke yé mufòmmu okùmù tumè benitisààbè kó mucõntimu mmu.
 32 Onitidòò mómmuò ntú wèè nò nke ìkù o mieke, wèè nò nke pĩ nhomáà ò pèètému wèè òò kpa nkéna.
 33 Onitì ò ntãù tété ke bo yà nanke kpeti nti, demòu dèè né dõari dè bonní Kuyie mborè nde.

17

- 1 Kàa yo ntikũnfãàtì ke bonè diwèi dè tõùnè a bo nhãmè imaa mpiéké tèè cíètè ke bonè yekpàrè.
 2 Otõntì wèè ciì ò òò baatému tecíètè bire dèè yete ditoò, kèwènnénè de tebí kè bèè toté de cice kperè.
 3 Bè òò yááké mesòò nnè timátì péitì muhãã mmieke nke, Kuyie nkuù me nyàú onitì yèmmè mme.
 4 Onitì wèè dó meysi nhò kemmu inóndie nyeyi yembè mbe, kè siyáàbisí yiè nkenti siyáàbisí.
 5 Wèè daú ocìrì ò daú Kuyie nku kùò ò dòò, kè meysi ntùòkení otòu kàa ò daú a báa mónté de kó tiyeti.
 6 Bekótìbè kó diwèi tu be yaàbí, kè ibí kperi tú i cice.
 7 Kuyèinkù í yíènnèmè tináaànsàatì, siyáàbisí yiè nyí me nyíènnè ò bo mbakémè.
 8 Bèmbè yèmmè dò nticuuti dõari mesàà nke ò nte kè bè dó tì dòò.
 9 Kè bè da dòò meysi nkàa mè yè dí nnaati, kàa mè mmè dènniní sãà dí nsì.
 10 Kàa kpannè wèè ciì dè bo ò teennè kèpèètè a bo puotímè kuyèinkù dinasãù kuce tekòutè (100).
 11 Onitiyiwe ò ndó mecaàrimè mme ò me nyóó máánèmu ditõnni yeiri.
 12 Kàa conè kumuntũnkù kùò mònté ku bí dè tõùnè a bo conèmè kuyèinkù nè ku yeintì.
 13 Bè òò dòò wèè mesàà nkòo dòò meysi, meysi nyí iiti o cíètè.
 14 Kàa keté dikpànni a kpèté kukpèroo nku, yí yúó ke dikpànni mu nyí keté.
 15 Kuyie nyí dó onitii caàrè kàa ò kònné, kù me nyí dó wèè nnaati kàa dò ò caàrè.
 16 Kuyèinkù yóò dòònnè ba idítì, kù bo ò donténè mecìi mmaà? Kù í mæke de kó meyèmmè.
 17 Onitì a népo ò nda dómu bá dii mònni, kàa kou da teennè diyie yeiri.
 18 Kuyèinkù kuù òò béi nképoté ku nòutè ketenkè ke dò kù bo yietí otòu kó dibànni.
 19 Wèè nànnè yekpàrè ò dó meysi mme, wèè tã omáà ò dotimu.
 20 Oniticiintì báa yà diwèi, kè meysi mpĩ fenóndenyeyife yiè.
 21 Wèè peité kuyèinkù ò ò mbonè meyeñcaàrimè mme, kuyèinkù cice í mæke diwèi mari.
 22 Kuyèhnaatí tú mutie mmu, kè meyeñcaàrimè yòku onitì.
 23 Onitiyiwe òò còuté ticuuti disòrì ndi, kécake tibeéntì.
 24 Mecìi nyiè nhõ nwúó mmecìi nkperè nde, kè kuyèinkù wùò ndedétirè kù í yóò ninte dè.
 25 Kuyèinkù cice ò mbonè meyeñcaàrimè mme, kè ku yò bonè iyìèke.

²⁶ Dè í wenni a bo duómme kè wèè í cààrè kòò yietí, dè me nyí wenni a bo puotímè bekótíbè be sàà nkpeí.

²⁷ Wèè í náante náante sǒntíke ò mǎke meyèmmè mme, wèè mieke í péíkú ò ciimu.

²⁸ Bá kuyèinkù kè kù cǐéké bè ò nyé ke tú kù ciimu, wèè pī nho nù ò ciimu.

18

¹ Tenǒutǐtè yiè nhǒ ncǎǎ nhomáà ndi, kè bè ò tié nho mieke peike.

² Kuyèinkù í wanti mecii, kù ò ndó kébenke ku yèmmè dòmmè mme.

³ Kàa yóu bè ò da senkèrimu, kàa dǒò dèè í wenni a di ifei.

⁴ Onitì náàntì cǔmpúrìmu ke dònnè dàméèrì, ke dò ndinébòrì ke pǔǒ nke duò mmeciì.

⁵ Dè í wenni a bo kónnémè wèè cààrè, kétoú nwèè í cààrè tináàntì.

⁶ Kuyèinkù náàntì waà nyekpàrè nye, ke ce nyenacèkuute.

⁷ Kuyèinkù nù ò di kù buò nkè ku náàntì kù pī timátì kǒme.

⁸ Onáàntautì náàntì ò ndò mmucekǎyuo mmu, ke wæeti ke cuutoo tipautì mieke.

⁹ Wèè í pí nho tǒmmú ò í cáánnè wèè mù cààri.

¹⁰ Kuyie nyètìrì kpeínì ke dò nkuduotí kperíkù nku, bèè borime wenni bè ò sǎri kuù borè ke bá nyǐkù.

¹¹ Tikpàtì yiè nkpàtì tì tu o kó disòrì, o yèmmè dò ntiì ò kǎnké kuduotí kǒme.

¹² Terpòtè teè ò niiténí kécaàrè onitì, wèè kǐkùnne omáà kòò deuke.

¹³ Wèè ò tǐnné tináàntì ke mu nyí tì kèè mesàà nhò yeimmu ke ò omáà ifei.

¹⁴ Kàa mǎ nkàa yèmmè caánnì dè ò da teennèmu, kàa yèmmè me ncààrè ba mbo na ké mè cǎtinne?

¹⁵ Mecii nyiè nhǒ nwanti ke yǐtémú, wèè mǎke meyèmmè kòò kemmu itié.

¹⁶ Ticuuti ò kpeté onitì nwe kuce, kòò na kétuàke benitidiebè borè.

¹⁷ Wèè niité ke beé nho kpeti wèè ò ndò nhò naati, yóu kòò dootitǎ tuàkení kàa yà.

¹⁸ Kè di tǎu tété dè bo na képaà ndikpànnì, képatè bekperíbè.

¹⁹ Bè cààrè wè ò nkpeínìmu kéréǐtè diheikperì, kè yekpàrè kpeínì ke pǐtè dimátikpetínnì.

²⁰ Nè onitì náàntì mieke nke ò pietimè mudì, o nù ò di te kòò yo.

²¹ Onitì náàntì bo nte kòò nfòu yoo tì nte kòò kú, wèè nǎnnè tináàntì ò yóó yàmu de kó mucǎntimu.

²² Wèè pètè onitipòkù ò pètè diwèi ndi. Kuyie nkuù ò dǒò mesàà.

²³ Ocìrì ò nnáá nke báammu kè tikpàtì yiè nni nnáá nkè dè kpeínì.

²⁴ Kòò niti népobè sǔ dè bo na kǐntú o kó meyei. A népo mómmuǎ né pǐtémú a tebite.

19

¹ Kàa cǐnnì kàa borime wenni dè tǒùnè a bo ntúmè kuyèinkù ke náante siyáàbìsì.

² Kàa í yé dèmarè dè í wenni, kàa dó kédǎò dèmarè mecǎǎ nha ò dǒò meyei mme.

³ Onitì yeintì tì ò nte kòò caàrè o borime, kòò mieke ncóú nKuyie.

⁴ Tikpàtì yiè nnépobè ò nsúũnkomu, kòò cǐrì népobè ò yàtenè.

⁵ Bè ò í nyóu wèè sóu nke náá nwè í yà dè, siyáàbìsì yiè mme nyí yóó yenténè tiyǐtì.

⁶ Bè ò nkpentimu wèè niti o ò ikè, kè benitibè bemǎu népo tu wèè pǎǎ.

⁷ Ocìrì tebì ò yetemu, kòò népobè ò sǐntenè, kòò dó ké bè béinnè ò báá bè yà.

⁸ Kàa totí a yèmmè a dó amáà ndi, wèè mǎke mecii nkòò péú diwèi.

⁹ Bè ò í nyóu wèè náá nwè í yà dè, wèè náá nsiyáàbìsì ò fétinko omáà ndi.

¹⁰ Kuyèinkù í mannèmè kù bo mmǎkemè desààrè, kudaakù í me mmannè kù bo mbakémè bekpàtìbè.

¹¹ Wèè cii wèè nǎ nke ò kù o mieke, ò bo yèmmè bè ò dǒò mèè yei, dè ò ntú o kó diyètìrì.

¹² Okpàtì naupíè dònnè dicìrìcìrì kó feũntifè nfe, kòò sàà mboo ke dònnè tinémaàntì.

¹³ Debire dèè yei ndè cààri de cice yèmmè mme, onitipòkù wèè m̀̀ke yekpàrè kòò dònne dinésìmbàù d̀̀i d̀̀u s̀̀áá.

¹⁴ Debire òò tieke de cice cíètè nte nè o kperè, Kuyie nkuù me nhòò da p̀̀a onitipòkù wèè c̀̀i.

¹⁵ Titònnédíétì m̀̀ke munòndòmmú mmu, kè tikònnéyããti yìè nkònnè dikònni.

¹⁶ Wèè yie nyikuó ò ò nfòumu, wèè í dake o borime kpéí nkòò k̀̀.

¹⁷ Wèè p̀̀ã mbec̀̀rìbè ò pènni Kuyie nku, kè kù naa yóó de nhò t̀̀èr̀̀né.

¹⁸ Ntiè nha bire a kpaá m̀̀ke d̀̀i m̀̀nni mef̀̀è, a né báá de kùò nè kemieke.

¹⁹ Kemieke diekè yìè nhòò p̀̀tému de kó tiyeti, kòò cààrè ò d̀̀ò nkéyietímu, kàa ò yóu ò naa yóó de yìému.

²⁰ Kénté itié, c̀̀uté i kéciité.

²¹ Onitì ò nyému o yèmmè mieke ò yóó d̀̀ò t̀̀i, Kuyie ndó t̀̀i t̀̀i né òò d̀̀ò.

²² Wèè borime wenni bè we ndó, a bo ntúmè oc̀̀r̀̀i de t̀̀ũnè a bo ntúmè oyààb̀̀síkòtì.

²³ Kàa dé Kuyie nha p̀̀tè mufòmmu kèdi kunaatí bá meyei mmamè báá da tuàkení.

²⁴ Otònnédíétì òò baá dicabuu mieke nke, ò né báá na kéãnné mucìè o nùu.

²⁵ Poté tepòtè yìè, kuyèinkù yóó ciitému, kpànnè wèè m̀̀ke meyèmmè kòò ciité.

²⁶ Wèè cààri o cice ke beti o yò, ò tu debíyèire nde dèè ãã ifei.

²⁷ M bire, kàa í kèmmú bè da náá ntì a yete mecìi nkó itié nyi.

²⁸ Siyáàb̀̀sì yìè nhòò soutému kénáké wè í yà de kécaàrè tibeénti, kè meyei nnaati benitiyeibe.

²⁹ Bè òò f̀̀ẽmmu sipòw yembè, képuotí tiyèintì.

20

¹ Menàa ncií benitibè mbe, kè menakperimè cààri onitì, wèè naá nkunaayààkù wè í c̀̀i.

² Kòò kpààtì mieke peike ò òò í ncáãnnè diciricirì d̀̀i ùntí, wèè péik̀̀unne okpààtì mieke ò d̀̀ò kékúnté o fòmmu mmu.

³ Kàa í kprantì de tu diyètirì ndi, wèè mieke péikú mecãã nhò tu kuyèinkù nku.

⁴ Otònnédíétì wèè í kuuti diyòò, ditenwaà ò bo ndó kékúú kémónté.

⁵ Onitì yèmmè d̀̀ò ntebinte t̀̀è c̀̀mpurì t̀̀ente, mecìi nyiè weè bo na ké mè fei.

⁶ Bè nàámmu benitibè péu kó tinitì kpéí, de me nyóumu a bo p̀̀témè onitì mómmu.

⁷ Kòò nitì borime wenni, kòò d̀̀òr̀̀i dèè wenni ke ku, o bí òò di diwèi ndi.

⁸ Kòò kpààtì kàri dikpààtikàri ke bo beké ò p̀̀anke òò bantému oyèiwe.

⁹ We mbo na ke d̀̀ò ò wèr̀̀k̀̀unne o yèmmè ke t̀̀enke í m̀̀ke meyei?

¹⁰ A bo mmàkemè sipotampeé s̀̀d̀ésì kè s̀̀i càá nkàa yé a s̀̀i beú d̀̀i m̀̀nni Kuyie nyí mè d̀̀ò.

¹¹ Kè debire borime yó nweni bè p̀̀anke òò mè yàmu de d̀̀òr̀̀imè mieke.

¹² Yeto yèè yonè, nè inuò nyiè ẁ̀ónnè Kuyie nkuù de d̀̀ò dedé.

¹³ Wèè nònnè inuò nhò naà nfedawanfè nfe, wèè ènni mecãã nweè yo nke sànnè.

¹⁴ Odonti ò ntú de í wenni, de í wenni nwe, kè né ítóo késãnte omáa.

¹⁵ Mesòò nnè medèi ndè s̀̀umu péu, mecìi nkó tináànti t̀̀i né wenni ke p̀̀èté demou.

¹⁶ Kàa í yé wèè da m̀̀kenè dibànni kòò t̀̀u yè nhò bo di yietí, c̀̀uté o yaàb̀̀òr̀̀i kè di nduó a borè a í ò yé mèè kpéí.

¹⁷ Muyáàb̀̀sìd̀̀i ò nnaatimu, ke né dente ke naá nyitáá a nùu mieke.

¹⁸ Wèè kèmmú itié nweè nò nke d̀̀òr̀̀i dèmarè, kàa yóó kòte dikpànni baatí mesàa.

¹⁹ Wèè wátirì betòbè ò dáanko disòr̀̀i kpeti nti, kenté wèè nùu yau.

²⁰ Wèè s̀̀áá nho cice nè o yò o fòmmu bo ndònnè wèè fitirè ku keyensòkè.

²¹ Kàa waà ntikpàti mecãã mmecãã dikétémònni t̀̀i òò í ndèntenè mesàa.

²² Bá ndó ke f̀̀ó mmeyei mbè da d̀̀ò mè, búuté Kuyie nkè kù da dèeté.

²³ Kuyie nyí d̀̀ò sipotampeé s̀̀d̀ésì teyáàb̀̀sìpotampete í wenni.

²⁴ Kuyie nkuù ni onitì naàcèi yetì dè, onitì bo na kényé ò kàri kàà?

²⁵ Dè tu meyei mme a bo sǒnté kébéinkoomè Kuyie nyìkè ke dǎ a bo kù dǎ dèmarè, kàa yóó dǎunnè dinùù Kuyie, totí a yèmmè.

²⁶ Okpàtì wèè cii ò ãã batemu bèè dǎdǎri meyei nké bè kpetínné bá mesémmè bá mbè nhò bonè.

²⁷ Onitì yèmmè mæè dò nfitírè Kuyie nhò duó ndè kè dè bo nhò mí.

²⁸ Okpàtì wèè tu onitisàù ke dǎdǎri timómmonti weè kpàtì fííkú.

²⁹ Muwērimú muù tu odapàà nkó kusārikù, kè tiyùpéti tu odakóti kòku.

³⁰ Onitiyonkuwe kó mutie tú tiyēiti, kè kupàtì taà nhonitì yèmmè.

21

Meciì nyiè bo nǎdù mèè botí

¹ Okpàtì yèmmè dǎnnè menie mme ke pūò Kuyie mmè dǎnnè kèè bíékè.

² Onitì yèmmè ã ndò nho dǎdǎrimè wennimu Kuyie, kuù né yé bá wè o yèmmè.

³ A bo ndǎdǎrimè dèè wenni ke síé, Kuyie nde ndó, kè dè pǎēté a bo kù fiémè iwūã.

⁴ Tǎpòtè nè tefentè deè feinko benitiyeibe kó meyei.

⁵ Wèè pí mmutōmmú nè tikōnyauti weè pieti tikpàtì, wèè dǎ mecã nkòò naa nǎdawanfè.

⁶ Wèè waà ntikpàtì nè siyáàbìsì dè í mǎke mucōntimu dè kǎrìnè mukúú mmu.

⁷ Onitiyeiwe yei mmeè ã ò kùo ke yé ò yetemè ò bo dǎdǎmè dèè sié.

⁸ Onitiyeiwe tū nkùù cè í wenni, kòo nitisàù borime wenni.

⁹ A bo mbomè difii ke kpēnké dè tǎūnè a bo nhānèmè onitipòkù ye kpàrè yeiè.

¹⁰ Onitiyeiwe dǎ meyei mme nè o yèmmè memou ò ã ò ncíé mbá o népo.

¹¹ Kàa puotí tǎpòtè yei nkuyèinkù ã ciitému, wèè mǎke meyèmmè kòò yèútí mecii nnè itié mbè ò duó nyi mieke.

¹² Kuyie ndó dèè wenni dènde, kù wùómmu dèè dǎdǎri benitiyeibe cǎi, ke bè tanninko meyei mmieke.

¹³ Kòo cǎrì kuò nkàa cǎéké, a múnke naa bo nkuò nké bè cǎékému.

¹⁴ Disǎrì kó dipānni bónkunko kemieke, kè dipānni dǎi bàríné ke cūó diyǎrì kè dǎ kùù kemieke diekè.

¹⁵ Onitisàù ã ndǎdǎri ikuó yèmmè kè dè ò naatimu, ke dò nkuyonku onitiyeiwe borè.

¹⁶ Onitì wèè yóu mecii nkó kuce ò bo nēinè becírìbè bàmbà.

¹⁷ Wèè dǎ kutenkù kó diwèi ò báa mǎote o kperè, wèè dǎ menaà nnè imaa nhò báa kparìkè.

¹⁸ Benitiyeibe bèè í mǎke bè tū ndè bè bo yà meyei, besààbè í yóó yà mè.

¹⁹ A bo nhāmè tedǎntè ínkè dè tǎūnè a bo nhānèmè onitipòkù ye kpàrè yeiè nwèè mieke péíkú mecã.

²⁰ Mecii nyiè nweè mǎke tikpàtì nè desààrè o cǎētè, kè kuyèinkù dè cǎdǎri demou.

²¹ Wèè dǎdǎri dèè sié ke niti ò ã nǎdù kémǎntemu kè bè ò dǎdǎri mesàà nkoò dé.

²² Mecii nyiè mbo na képi diheikperi bè bàa dǎi, kǎpǎnte be yèmmè do dò ndèè bè kǎnké.

²³ Wèè yé ò nàá nke túmu weè yennínè meyei.

²⁴ Wèè mǎke tǎpòtè nè tefentè ò ã ndaú betǎbè mbe kòo kperè demou tu tefentè kperè.

²⁵ Otōnnédíétí ã ndè yáámmu demou ke yàa kúnè, ke yé o nùtè í dómè ke pí mmutōmmú.

²⁶ Wenwe ã ndè dómú demou, kòo nitisàù ye ní pǎ ke báa súó ndèmarè omáa.

²⁷ Kuyie nyí dǎ benitiyeibe kó yepāre, bè ye pǎānnè meyèmmè yeime mme.

²⁸ Wèè sou nke náa nhò í yà dè ò í yóó nhā ke bo. Wèè kèrímú tináantì weè mǎke ò náa ntì sǎa.

²⁹ Onitiyeiwe ã ntá omáa ndi kòo nitisàù tūnni o fòmmu mesàa.

³⁰ Onitì í mǎke mecii mmamè yoo meyèmmè mamè yoo iyentotí mai Kuyie mborè.

³¹ Bè daati tesāntè yekōnke dikpànni kpéi nke, Kuyie nkuù né ò nte kàa na a dootitòu.

22

¹ Kuyetifeitòo tōunèmu tikpàti, kè benitibè da dó dè pēēté mesòo nnè idííí.

² Okpààti nè ocìrì dè wēmumu, Kuyie nkuù bè dòò bedé.

³ Wèè dàke ò òò yaní meyei nkésorimu. Wèè í dake kòo nkéroo kè mèè ò pí.

⁴ Wèè kékūnne omáà o kó mucōntimu tú ò bo ndémè Kuyie, ke mōke o kperε, ke mōke diyètirì nè mufōmmu.

⁵ Ipo nè timàti dèè díí onitiyeiwe kó kuce mieke, wèè dó o fōmmu ò báá kù tūnne.

⁶ Benke debire kuce sààkù dè kpaá be ndiì mōnni, dè bo kóté dè báá kù yóu.

⁷ Tikpàti yiè nhō mbakému ocìrì kè dibànni yiè nnaà nho banteu kó kudaakù.

⁸ Wèè buotí dèè í wenni ò òò kōú meyei mme, ò wērímú ò do dōori mmù meyei nkè mùu deè.

⁹ Wèè niti ò yàu mesàà mme ke yé ò totírínè mē becìrìbè o kperε.

¹⁰ Bèti tefenté yiè nkè yekpàrè nè kutoweku nè mesenkùmè kè dèè dèè.

¹¹ Wèè dó timómmoniti ke mōke tináansààti wèè dàpúnè okpààti.

¹² Kuyie nkānkému mecìi nyembè, ke yetírí benitiyeibe náànti.

¹³ Otōnnédíétì òò yí dicirícirì dii bo kuce, kòò yèroo di bo ò pí.

¹⁴ Onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè náànti dò ndifōtìrì cūmpuri ndi, Kuyie nyete wè wèè òò do di mieke.

¹⁵ Debire ò mmōke mewáátéyèmmè mme, kunasáã kuù òò mè dèite.

¹⁶ Wèè fēũnko ocìrì wè ò kpàrikunkomu, wèè pāã nhokpààti ò cìrikunko omáà ndi.

Mecìi nkó tináànti

¹⁷ Kénté mesàà nkékeè mecìi nyiè nkó tináànti. Daate n da náá ntì kpéi kè n da tuo mmecìi. ¹⁸ A mè ānné a yèmmè kè dè nda naati kàa mmè yē sáã. ¹⁹ N dó a yiè nha Yiè nKuyie nku, deè te kè n yóó tì nda tié nyíe. ²⁰ N da wāri itié nsipísitāāti ndi nè yetannò a dò nkétoí dèè ínke a yèmmè kébanté timómmoniti. ²¹ Kè bè da tō nkàa wētēní á náké timómmoniti.

²² A báá yà ocìrì cīnnimè kéfiete o kperε, a báá fēũ nhosénniwè tibeénti borè. ²³ Kuyie nkuù yóó kpà mbe kpéi nkékuò bèè fèke be kperε.

²⁴ A bá nnaatinè kemieke yiè, a báá neinè onitiyonkuwe, ²⁵ a yàà bo bè teeté kéta timatì mieke.

²⁶ A báá béi nképoté a nùtè ketenkè ke dò a bo yietí otòu kó dibànni. ²⁷ Kàa yí memme ke í na ke yietí bè bo fieté a dóu.

²⁸ A báá tuo nha yembè dóu ndiì tārì be bàtè mànkù.

²⁹ Kòò niti yé o tōmmú mesàà bekpààtibè beè òò ò tùóté ò òò í ntú sōntíke kou.

23

¹ Kàa wēínè onitidiewè kè di yo, á dōò meyoðmmè nè dèè ñíkú a ìikè. ² Bá kàa pitiri ðeu, di ke kúnné. ³ Bá nyáá mmudiì wennimè kéyīēke a bo minnémè, kè de yèmmè bè dó ke da díímu.

⁴ Bá mbeti tikpàti, keté ke bá ntoti a yèmmè de bíékè. ⁵ A bo nkpaá ke mu nyí yà idííí kè ì pēētému. Idííí do nyí ā ifièti nyi ke puè ke détírí kéínkè fetúúfè kōme.

⁶ A báá wēnnénè meyèmmè yeime yiè nkè di di o dii, bá ndake o diiti wenniku kpéi. ⁷ Ò yó ndōori ke dò nhò da dómu ke tú: Di kéyā, ke né da dónè meyei. ⁸ A bo dentenè a bo tì tōmè, kàa do náá ntìi náànnatì yei detetirè.

⁹ Báá náké kuyèinkù a kó tináansààti kù í yóó tì pénsirì.

¹⁰ A báá tuo tēbàtè mànkù kó ditārì, báá ta deciribire kpete mieke. ¹¹ Wèè kpà mbe kpéi nhò kpeínimu, wèè yóó da kpànnè be kpéi.

¹² Duó nha yèmmè bè da tié nyì tié, kékénté mesàà kè bè da tuo mecìi.

¹³ Báá yóu a bo puotímè a biré, kunasáã í yóó dè kùò. ¹⁴ Kunasáã pètínke yóó dè deeténè mukúú mmu.

Onìti tiémmè o biré

¹⁵ M biré, kàa cìi dè yó nni nnaatimu. ¹⁶ Dè bo n narike mediè mmómommè kè nsà kàa naá timómmoni.

¹⁷ A báá teeté benitiyeibe, ndé Kuyie nsáã. ¹⁸ Mèmmè dè bo nda naatimè a borime mieke, kàa yà a dó dè demòu.

¹⁹ M biré, kénté n yé mmù kéciité, kètünne kuce kusàakù. ²⁰ Bá nneitinè benaayààbè nè bemancáàmbè. ²¹ Benaayààbè nè bemancáàmbè bè taà tidawantì mieke nke, kè tikòncééti yiè ndaati tiyaàcìti.

²² Nkémú a cice kpeti ke yé weè da temè. Báá senkèrì a yó ò kòté mèè kpéí. ²³ Wammú timómmoni nè meyèmmè nè itié nè mecìi, kàa dè mòòte, a bá ndè càari. ²⁴ Kòò nìti peité onitisàù dè ò nhò naatimu. Wèè peité mecìi nyiè koò nyànkunè diwèi. ²⁵ Duó nde kó kuyènaatí a cice nè a yó duó mbe de kó diwèi.

²⁶ M biré, n duó nha yèmmè kéntū n dòmmè nè diwèi. ²⁷ Nyé ke dò nhonitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè nè otòu pokù, bè dònnè difòtìrì cūmpuri ndi, tebinte tèè pèú, ²⁸ ke ò ndí benitibè benitikòbè kōme ke càke benitibè péu fòmmu.

Kunaàyàkémúonkù ò ndòmmè

²⁹ Mesémmè yiè ntu we? We ntu idebìi yiè? We nkpaǹti sáã? We mbeeti o kpeti benitibè? We ncóu tiyéiti detetirè? We nwúò tinonwúòti? ³⁰ Wèè òò í nyité wènwè menaà mborè, wèè nonnè menaà nkperímè. ³¹ A báá yóu kè menaà nkó kuwúòkù da souté mè mietimè febòòfè mieke. Mè yó ntati a ní ke wèetimu, ³² ke né taroo ke da danté fewààfè kōme, didautiri kōme. ³³ Kàa nuò nkòore, kàa yèmmèe kòké nè a náàntì. ³⁴ Kàa ndò nha duó dàméèrì ínkè ke kari bàtòò kó kudúú ínkè kè dè sànti ke da kòònko. ³⁵ Fòò ò nná nke tú: Bè m puotí ke n kòute bá dè í n yonke, n keté ke í dake, kè nh ènte dii mòmni m bo wète káyà.

24

Mecìi nyiè nè onitiyeiwe

¹ Báá teeté benitiyeibe, bá mbè neitinè. ² Bè dó kéndòori meyei mme ke náá mmeè kpeti máà.

³ Nè mecìi mme bè maàmè tecíètè, mecìi mmeè ò nte kè tè nkpeínì. ⁴ Nè mecìi mme bè òò píemmè yebuò tikpàti tisààti tii wenni.

⁵ Wèè cii weè mòke muwèrímú, wèè cii weè kpeti dèúkú. ⁶ Wèè bàátí mesàà nweè òò na mudòò, wèè mòke bèè ò duò nyitié nkè bè sū weè nò ndikpànnì.

⁷ Mecìi nkó tináàntì pèstému kuyèinkù wèrímú, deè te kè bè tii nke náá nkù ncíéké.

⁸ Wèè wanti meyei nsáã bè we ntu meyei ncice. ⁹ Kuyèinkù yentotí tú iyeiyi nyi, bè í dó káyà tepòtè yiè fenònfè.

¹⁰ Kè mehàárìmmè tùòkení kàa bonke a do í kpeínì.

¹¹ Deeté bè dó kékuò bè, bè dèri bè ke kòrinè mukòù, deeté be. ¹² Kàa yí a do í yé, Kuyie nkuu wúómmu, kunku yémmu a yèmmè, kù da wúómmu, kuù bekùnè bá wè o tãmmù dòmmè.

¹³ M biré, nyo mmecekùò, mè teénnèmu ke naati. ¹⁴ Nyé ke dò mmecìi nwennimu a fòmmu kpéí kàa mè pètè meborime bá nda yóunè, kàa yà a dó dè.

¹⁵ Báá dàò onitiyeiwe kōme kèpante onitisàù cíètè ò bo tè. ¹⁶ Onitisàù bo na kèdo kuce mèyiekè ke baa nyiitimu, kòò nitiyeiwe ta mehàárìmmè mieke dè dèèmu.

¹⁷ Kàa dootitòu do dè báá da narike, kòò bèté, diwèi báá da pí, ¹⁸ Kuyie nyàà borè yà kè dèe kù yonke bá kù ténke báá ò dòò meyei.

¹⁹ Bá nhēñnè benitiyeibe, báá teeté meyei ndòòribè. ²⁰ Benitiyeibe í baa dèmarè deyìkè, be fòmmu yóó kúmu fitírè kōme.

²¹ M birè, ndé Kuyie nnè okpààti, báá taunnè bèè dó kéceete deməu. ²² Meyei nyóó bè tùòkenímu bàmbà, òmòu me nýi yé be yēiti yó mmamè.

Meciì nyiè dò nkénnáá nti

²³ Nte meciì nkó tináànì tetì, dè í wenni a bo mbekùmè ke mōke mebatimè. ²⁴ Kòò beénti mōu kòrínè oyeiwe, ibotí nè benitibè de mièke ò nhò péimu. ²⁵ Kàa kpannè oyeiwe dè wennimu, ò òò péte mesàà mme kèdi diwèi.

²⁶ Kàa tēñné otòu timómmon̄ti, deè benkú a ò dómè.

²⁷ Bá ntu a bo maá tecíètè ke í tunte a tōmmú ditowaà kōmu, ke í kùúti kupaku.

²⁸ Báá sánté kénnaá a kou kpéi ndetetirè, a dó kénnaá nsiyáàbìsì yiè nweà? ²⁹ Báá yí ò n dòò miè nkè m bo ò fòò, m bo ò tēñné ò n dòò tì.

Otōnnédíétì borime

³⁰ M pēētè diyìè mari otōnnédíétì mōu paku, kuyèinkù makù paku, ³¹ tisāmpotì nè timúsintì kè dè dàátì kupaku, kuduotí kùù fité o paku kè kù do. ³² Kè nní ndè wùò nkétotí n yèmmè kè dè m benke meciì mmamè: ³³ Kàa tu m bo duó sámpó, m bo úúñko sámpó, kéom̄pè sámpó, ³⁴ a bo nyóó daate kè tidawantì da ìkú, kè dikònnì da déétè oyúókù kōme.

25

¹ Nte Sadoməu kotinò teyè Sudaa kóo kpààti Esekiasi kəbe wàri yè.

Yekotinò yebotí yebotí

² Dè tu Kuyie nkó disānni ndi kù bo sōnnemè dèmarè ke tú bekpààtibè kperi bè bo wénnimè dèmarè mesàà.

³ Ti í yé mèè botí kéinkè youtimè māmè, nè ketenkè cūmpume mamè ti í me nyé bekpààtibè yèmmè.

⁴ Útè mesəu meyóò nkè mèè wenke, wèè dòòri tisàti kòò na ke mè dòònè dèmarè sààrè.

⁵ Deite onitiyeiwe okpààti také kè timómmon̄tii kpénkùnne o kpàti.

⁶ Bá ndéúkùnko amáà okpààti ìkè, bá mbeúnè amáà benitidiebè. ⁷ Bè bo da deemmè deè tōñnè bè bo da kékkummè onitidiewè ìkè.

⁸ Bá ncā a bo yúmè tibeénti kè dè yèmmè a yu wè bo beé nho kpeti kàa sīnte.

⁹ Kàa mōkenè a kou timatì a ò yà kè dí tì tunte, a né báá náké otòu kó disòri kpeti, ¹⁰ ò yà bo ti kèemè ke da sámmú kàa mónté dè yímè kè tì yènní a nùu.

¹¹ Tináànì tìi béi nke wenni tì dōnnè kusārìkù sààkù nku, bè dàri kù mesəu nnè timátì péitì.

¹² Meciì nyiè mbéi ntìi náànì dōnnè mubierimámáá mmu nè mesəufim̄me wèè tì ye nho borè.

¹³ Menébuo ndòmmè kuyèinkù mōnni ke kpénkùnko onitì, ditōnni sààri me ndò nwèè dì tō nho borè.

¹⁴ Wèè pèèri o kperè ò dōnnè kuyaakù nku nè tiweticítì tìi í yóó ni.

¹⁵ Wèè mōke meminnimè ò bo na kéceete okpààti yèmmè kè tináànati taà onitì nè o kúò.

¹⁶ Kàa yà mecekùò ndi kébenné, kàa tonté a yàà bo mè tó. ¹⁷ Bá ncā a cēpētītòu cíètè ò yàà bo da pè nke da sīntenè.

¹⁸ Onitì wèè nàá nhotòu kó meyei nhò dōnnè didùri ndi nè disìè nè dipencòu.

¹⁹ Kàa yèmmè naatinè onitiyeiwe, mehárìimè yiè, dè ò nda dōnnè a cáànnè dininnì dìi keuté dìndi, ke cómmúnè kutàaku kùu kpetí.

²⁰ Kàa diè mmeyèncààrìimè yiè ndè dōnnè a dàtè o yaàbòri ndi muséé mmōnni, ke ānné o mōnne metekā.

²¹ Kè dikònni bo a dootitòu, duó nwe kòo di, kè sinéyěĩ ò bo, duó nwe kòo yá. ²² Kàa d̀̀̀̀ri memme a cou yehããkũõ nye o yuu ínke, kè Kuyie nyóó dè nda yietí.

²³ Kubakù you kó kuyaakù touni fetaafè nfe, kè siyáàbìsí ce nkemieke.

²⁴ A bo mbomè difii ke kpēnké dè t̄̄ũnèmu a bo nhānnèmè onitipòkù yekpàrè yiè.

²⁵ Tináaansààtì t̄̄i yènní dedétirè t̄̄i dònne menébuo mme ke bónkùnko kuníí.

²⁶ Onitisàu wèè yóu kè beyeibe ò souté ò dònne tebinte nte yoo dinébòrì d̄̄i kó menie ncàke.

²⁷ Dè í wenni a bo dimè mecekùò mmediè, yoo a bo ndómè disānni mediè.

²⁸ Onitì wèè í p̄̄i nho mieke ò dònne diheì d̄̄i í baa d̄̄indi dimáà.

26

Ti bo nfòunè mèè botí nè tiyèinti

¹ Kè di duó nkuyèinkù diyetidieri, dè dònne muséé mmu kuyiinkù m̀̀̀nni ke d̀̀̀o fetaafè dididèi m̀̀̀nni.

² Inòribí putì mèè botí nè sikpāncéndéi, mēè botí nku meyei mmèè í m̀̀̀ke m̀̀̀e tukú nè mù m̀̀̀e í p̄̄immè òm̀̀̀.

³ Didáù bo tesāntè kpéi nke kè tisāmmánti bo sāmmarímú kpéi, kè tedabeetè bo kuyèinkù ínke kpéi.

⁴ A báá t̄̄nné kuyèinkù tiyèinnáantì, a yàà bo kù naánnè. ⁵ T̄̄nné kuyèinkù dè d̀̀̀o nha kù t̄̄nné t̄̄i ku yèmmè yàà bo ndò nkù ciì.

⁶ Wèè t̄̄ nkuyèinkù nè tináantì, ò kèké o tààke nyi ke waà nhomáà kunaupíé.

⁷ Kuhòùkù tààke d̀̀̀mmè ke kpa muwērímú, kuyèinkù kó dikotinùu me ndò.

⁸ Kàa s̄̄ante kuyèinkù dè dònne a bou ditārì ndi mutántènditìmu.

⁹ Kupo ò̄ kúú kunaàyàkèmuónkù kè dè ndòmmè, dikotinùu me ndò kuyèinkù nùu mieke.

¹⁰ Okpààtì wèè s̄̄nté ke tóu tiyèinti mutōmmú, ò cààri benitibè bemou ndi.

¹¹ Temotè ò̄ t̄̄ mèè botí kèwēte kèdi, kuyèinkù me nkónni deyèinkperè.

¹² Kàa yà òm̀̀̀ kòo yèmmè d̀̀̀o nhò ciì, a nyé ke tú kuyèinkù kōme ò t̄̄ũnèmu.

Ot̄̄nnédíétì borime t̄̄mè

¹³ Ot̄̄nnédíétì wèè ò̄ yí kè n ye diciriciri bo m pí nkuce, kumuntūnkù kuù bo kuce.

¹⁴ Dicàù firì di m̀̀̀tì ínke nke, kòo t̄̄nnédíétì pènni o d̀̀̀u ínke.

¹⁵ Ot̄̄nnédíétì ò̄ w̄̄íté mucie kè dèe ò yonkemu ò bo mù k̄̀̀temmè o nùu.

¹⁶ Ot̄̄nnédíétì yèmmè d̀̀̀o nhò ciimu ke p̄̄ēté mecìi nyembè bèyiekè bèè t̄̄nninko tináantì kè dè wenni.

Yekotinò yebotí yebotí

¹⁷ Kàa ta dikpànni d̄̄i í tú a kperi, dè dònne temotè bo mpēnkémè mme kàa pí nte yóu.

¹⁸ Kuwáátikù kuù bōmmù yehããt̄̄ire, ke t̄̄ũ ipie nke kòu. ¹⁹ Onitì wèè souté otòu ke dèe ke tú ò do wántì, o kperè me ndò.

²⁰ Kè ideí dèe muhãã nhõ kúmu, kè benáantoubè dèe yekpàrè dèemu.

²¹ Wèè ce nyekpàrè ò dònne yekũõ nyèè còu nyènye muhãã, ideí ìi còu mmuhãã.

²² Onáant̄̄outì náantì dònne mucèk̄̀̀yuo mmu, ke w̄̄eti ke cuutoo tip̄̀̀outì mieke.

²³ Tináannatì nè meyèmmè yeime, donnè meso s̄̄immè mme bè dàrimè tiyaamatì ínke.

²⁴ Wèè m̀̀̀ke mepómme ò ò̄ m̀̀̀e s̄̄onne o mieke nke kènnáà nsiyáàbìsí. ²⁵ Kòò nàà ntináansààtì a báá yie, ke yé t̄̄i bo o yèmmè mieke t̄̄i í wennimè. ²⁶ Ò ò̄ namu késanne o pómmè, kè dè né mboní kè benitibè bemou banté o yonku.

²⁷ Wèè keù dif̄̀̀t̄̄iri wèè duò di mieke, kè ditārì yàkù wèè d̄̄i bienko.

²⁸ Kàa nàà nhotòu kpéi ndetètirè a ò nímmu, wèè m̀̀̀ke meyèmmè mèdémè ò buòmmu.

27

- ¹ A yèmmè bá nnaatinè nanke, a í yé tìi yóó tuakení yíe.
² Yóu kè betobè beè da sante, bá nsántí amáà. Opòò weè da sante dè bá ntu a mómmuò.
³ Ditári cèèmu kè mubirimú cèè, kè kuyèinkù naupíe cèè ke pèèté memme.
⁴ Kuyonku s̄immu ke kunaupíe yóu, we nné bo dáátí kécómmú mepómmè ìikè?
⁵ Kòò niti da kpannè a ìikè, dè t̄ōñè ò bo nda dómè kè dè s̄ori.
⁶ Kàa népo da kpannè dè tu a kó mesàà mme, kàa dootitòu da orí dè tu a kó meyei mme.
⁷ Wèè di ke sànnè nweè nàù mecekùò, dikònni bo wè bá dèè tii dè ò nhò naatimu.
⁸ Wèè yè o ei ke centi cènti ò dōnnè tenòtè nte tèè dèténè te yíènti.
⁹ Mekòpempemmè nè t̄udààrí dè naati meyèmmè mme kè kunéponaatí pèèté a bo ntámè amáà.
¹⁰ A báá yóu a népobè, a me mbáá yóu a cice népobè, kè meháárìmè da t̄ùòke a báá kòte a tebite borè, a cèpètitòu t̄ōñèmu a tebite tèè dètìrì.
¹¹ M bire, ncii kénáríkunko n yèmmè, ke n níi na kéténné beè n sènkù tináaànti.
¹² Mecii nyiè nh̄ō yàní meyei nkésarimu kè kuyèinkù nkéroo kè mèe kù pí.
¹³ Kàa í yé wèè da mōkenè dibànni kòò t̄òu yè nhò bo di yietí, c̄outé o yaàbòrì kè di nduó a borè a í ò yé mèè kpéí.
¹⁴ Kàa d̄au nha kou mekperímè dikúnweñni, de kó mudòummu ò ndò ndisáànni ndi o kpéí.
¹⁵ Onitipòkù yekpàrè yie dōnnè fetaafe òñ ni kè yèè nésimbakè ndóu yènye s̄áà. ¹⁶ Wèè bo na kèpikù kuyaakù yoo mekùò mmèè yìète, weè bo na kèpí nde kóo nitipòkù.
¹⁷ Timátì s̄òúmè titetì, mèè botí nku onitì t̄unnimè ot̄òu yèmmè.
¹⁸ Wèè píenku mutie weè c̄áá mmu be. Wèè yàrí wèè ò baké mutōmmú kòò pieti mesàà.
¹⁹ A òñ síkéke menie nkéyà mèè botí a ìikè, ot̄òu òñ me nyà a yèmmè kè dèe ò teennè.
²⁰ Kudònkù í diè mmèè botí becírìbè, onitì í me ndiè nhò dó dè.
²¹ Bè yáúnè muháà mmu mesò nnè timátì péitì, bè òñ banté onitì dōmmè nè bè nàà ntì nti o kpéí.
²² Kàa ti kuyèinkù dituò medibii kōme a báá na ke kù yàtenè ku yeintì.
²³ Ndake a w̄ō kpéí nkè ì taà. ²⁴ Onitì òñ í mmakemè o kperè s̄áà, tikpàti òñ í mme nsaké s̄áà. ²⁵ Kè timútì dèè kè tipàntì mu nyí yènní, k̄éí yetārè ínke kpeti kénkémmúnè tipàntì bo yènnimè. ²⁶ Bè òñ k̄éí tipeciti kèduakenè tiyààntì nti, ke fítè yebòdakè kédonnè depaa. ²⁷ A b̄omiè nyó nda sànnèmu, kàa píínè a c̄iètè nè a t̄ōmbè.

28

- ¹ Wèè d̄òò meyei nhò ò ncokumu bá òmòu í ò bètì, wèè í d̄òò dèmarè kòò m̄òke dikōmbùò dicirìcìrì kōme.
² Kè diheì í w̄è ndinùu bekpààtibè beè òñ s̄úú, kòò kpààti cii ke yé dèmarè weè kpàti òñ m̄ante.
³ Fekpààtidawanfè fèè f̄éũnko becírìbè fè dōnnè fetaafe nfe fèè s̄úú nke kùò tidiiti.
⁴ Bèè yete Kuyie nkuó be s̄ántí benitiyeibe mbe, bèè ì yie nkè bè mieke péi benitiyeibe.
⁵ Benitiyeibe í yé dèè ci bèè dó Kuyie mbeè dè yé demou.
⁶ Kàa kpa a kperè, kàa borime wenni dè t̄ōñè a bo mmakemè tikpàti kè mè s̄ì.
⁷ Wèè yie nKuyie nkó ikuó ò tu debisààrè nde, wèè neitinè bèè borime í wenni kòò òñ o cice ifei.
⁸ Wèè pènni idíítí kè bè bo nhò yietì ke n̄onku, wèè niti ke p̄ā becírìbè, weè òñ tieke de yie nkó tikpàti.
⁹ Wèè í dó kékeè Kuyie nkuó, Kuyie nh̄ō ò nkèè de yie nkó mubáammu.
¹⁰ Wèè fétinko benitisààbè ò bo do ò keú dii f̄òtìrì mieke. Benitisààbè bie me mpéu mesàà mme.

- 11 Wèè màke o kperε o yèmmè ð ndò nhò cìimu, ocìrì wèè cii kòò né ò daú.
 12 Kòò nitisàù baaté dè ð nnaatimu benitìbè, kòò yeiwe baaté bè nsòtì.
 13 Wèè sòrì o yei nhò í yau mesàà mmamè, wèè mè dáa nke mè yóu, Kuyie nwe cíenko.
 14 Dè nnaati wèè dé ò bo dòòmè meyei, wèè to kpeínì wèè duò meyei mmieke.
 15 Onitiyonkuwe wèè baké becìrìbè ò dònne dicìrìcìrì ndi dìi pèú, kumuntũnkù kùù dó kèpí.
 16 Kukpààtiyeinkù fèũnko benitìbè mbe, wèè í dó ticuuti kòò kpàtì m̀nni.
 17 Wèè kùò onitì wèè ð ncooti ke bíí tannè kufõti bá bè í ò còhné.
 18 Wèè borime wenni wèè coorí, wèè tũ nyice idéi kòò duò.
 19 Wèè kuuti ketenkè wèè yo nke sànnè, wèè s̀híté ke bo kòò nsànnè tidawantì.
 20 Onitisàù wèè pieti mesàà, wèè dó kékparìkè mecãã kè meyei nhò tũòkù.
 21 Dè í wenni a bo mbaàtimè benitìbè nè memme kòò nitì ðð na kédòò meyei mudii sàm̀pòmù kpéi.
 22 Wèè dó kékparìkè mecãã nweè ð mbeti tikpàtì bá ò í yé ke dò ntidawantì bo ò do.
 23 Wèè nàké onitì o caàrimè bè ðð dente ke we nsànte kèpèèté wèè ò kpenti.
 24 Wèè yùúkù o cice nè o yõ ke tú dè í tú meyei, nhò í cáánnè onitikòtì.
 25 Onitì wèè dó demou ò ce nyekpàrè nye, wèè dó Kuyie nkòò màke demou.
 26 Wèè tá omáà ò tu kuyèinkù nku, wèè cii kòò coorí.
 27 Wèè pãã mbecìrìbè wèè í m̀nni dèmarè, wèè nòutè tèi kòò yàù meyei.
 28 Kòò nitiyeiwe baaté, benitìbè ð nsòrimu, kòò ku besààbèe súú.

29

- 1 Bè tié nwè kòò yete, ò bo do mecãã bá bè báá na kòò tàa.
 2 Kè benitisààbè sũ dè ð nnaatimu kubotí, kòò yeiwe baaté dè mbè yóu.
 3 Wèè cii dè ð nnaatimu o cice, wèè kòrì benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè borè kòò cààri o kperε.
 4 Okpààtì wèè bekù weti weti wèè kpàtì ð nfííkù, wèè còú ticuuti kòò tì buò.
 5 Wèè kpenti o kou ò dii omáà ndi timátì.
 6 Benitiyeibe yei ndò ntìmatì nti ke bè pĩ, kè besààbè yãnku nè diwèi.
 7 Onitisàù yému ocìrì kpéi, oyèiwe yie me nyí m̀ke de kó meyèmmè.
 8 Sipòò yembè beè kònnìnko benitìbè, kè besààbè bónkùnko kunaupíé.
 9 Kè mecii nyiè mmòkenè kuyèinkù timatì, kòò mieke peike yoo ò daú bè í yóó narike.
 10 Benitikòtùbè nìmmu onitisàù, kè besààbè ò dó.
 11 Kuyèinkù kuù feinko ku yèmmè, kè mecii nyiè nyíkù omáà.
 12 Kòò kpààtì yíé nsiyáàbisí o tũmbè ðð naá mbeyeibe mbe.
 13 Oyèiwe nè osénniwè bè wè ndè bo dèmáà ndi, Kuyie nkuù kpetírì bá wè kó inuò.
 14 Okpààtì wèè bekùnè becìrìbè kè dè wenni o kpàtì ð nfííkùmu sáà.
 15 Kunasáã nè itié ndèè duò mmeciì, bè yóu dèè bire kè dè d̀òrì dè dómè dè ãã de yõ nwe ifei.
 16 Kè beyeibe súú mmeyei mmèè ðð súú, bè né yóó duómu, kè besààbè nwúó.
 17 Tié nha bire kè dè da òmp̀unne ke nárík̀unne a yèmmè.
 18 Kè Kuyie mpããnáantì náàmbè í bo kubotí ðð í nyé kù co kè, dè nnaati wèè yíé nKuyie nkuó.
 19 Bè í tié nkudaakù nè tináàntì, kù yóó keèmu kù me mbáá yie.
 20 Kàa yà wèè nàá nke í yé ò tu mù, a nyé ke tú kuyèinkù kõme ò tũ̀nèmu.
 21 Kàa cùu nhotõntì nè o bíkémbéntì o yèmmè ð ndò nhò tu tecíètè bire nde.
 22 Kemieke yiè nce nyekpàrè nye kòò nitiyonkuwe d̀òrì meyei pèu.
 23 Tèpòtè kék̀unkomu te yiè, wèè kék̀unko omáà kòò pieti diyètìrì.

²⁴ Wèè wěhñnè oyúókù ò cààri omáà ndi, ò yěmu meyei mmèè ò bàà, ò né í dó ké mè dáa.

²⁵ Kàa yàte onitì dè tu didíntàri ndi, wèè duó nhomáà Kuyie, kù we nkānké.

²⁶ Bá wè ò ñ ndó kénnaatinè wèè ò baké wènwè, Kuyie nkuù né bekùnè bá wè.

²⁷ Benitiyeibe nímmu besààbè ké besààbè níí mbeyeibe.

30

Akuu kó tináàntì

¹ Akuu Sakee bire nàké tìi náàntì Itiyēdi nè Ukaadi.

² N tú kuyèinkù nku ke pēēté benitibè bemou, n yí mōke meniticii.

³ N yí mōke mecii n né mōkemu mecii mmèè bo nte kè n yīēté Kuyie.

⁴ We ndèke kéínkè ke wētēnī?

We mpikú kuyaakù nè o nòutè?

We mpōú mmenie nnè kuyààkù?

We nhānné itemmānke?

De yiè nyètiri tu ba?

O bire kperi tú ba? N nàké ti.

⁵ Kuyie nnàké tì timou tu timómmon̄ti nti, kuù kānké bèè bo ku bo dè kudōpikù kōme.

⁶ Báa yíé timatì ku náàntì mieke, kù yàà bo da kpetínné kébenke a tímè siyáàbisí yiè.

⁷ Kuyie, n da móu dèmarè dèdèrè nde n fōmmu mieke, báa dè nni nyetenè. ⁸ N dētinnè siyáàbisí, nè meciummè, a báa yóu kè n dōke naá nfedawanfè yoo n dōke kparikè, nni nduò m bo nyo mù ke fòunè. ⁹ Kè n dōke kparikè n yàà bo da yete ke dō: We ntu Kuyie? Kè mme n dōke naá nfedawanfè n yàà bo yúúkú kécake a yètiri.

¹⁰ Bá nwátiri otōntì wèè ò duó mmutōmmú ò ìkkè ò yàà bo da bōnté kusinkù kàa to meyei.

¹¹ Bèmabè bomu ke sǎǎ mbe cicebè bá bè í náá mbe yōbè kó mesàà.

¹² Bèmabè bomu kè be yèmmè dō mbè wenni kè bè né ã meyōō.

¹³ Kè betōbè bo ke senku benitibè ke bè séenko inuo.

¹⁴ Bèmabè bomu kè be nìi ndò ntiseuti, kè be yèi ndò nyese, ke kòu besénnibè, ke deu becìribè.

Dèè yóu mubantímù

¹⁵ Bèmabè bomu ke ñ ntú: M pǎ, m pǎ. Bè dōnnè inacákpei nyi ke yǎǎ mbetōbè yīi, dèmarè bo dètāāti ndi dèè ññ í nsānnè, kè de naannè bo dèè í diè.

¹⁶ Kudōnkù nè tehāunte,
nè ketenkè kèè í diè mmenie,

nè muhāǎ mmùù còú nke í diè.

¹⁷ Kòo niti sǎǎ nho cice, ke sènkèri o yō, yebankete yeè yóó doké o nuò, kè itúúkè ò càáké.

¹⁸ Dèmarè bo dètāāti ndi dèè pēēté n ciì, dènnà ndi ketíke n yí na ke banté dè:

¹⁹ Fetúúfè kó kuce kéínkè,

fèwààfè kōku ditāri ínkè,

bātòò ce dāmèèri mieke,

dèè yūō nhonitidòu osapàà mbíékè.

²⁰ Nte onitipòkù wèè dōuti dōutinè benitidaabè o borime dōmmè, ò ññ di kédeè kéūtè o nùu ndi ke dō ò í dōò meyei mmamè.

²¹ Dèmarè bo dètāāti ndi benitibè kōmbùàtì duò dè ke dō nketenkè ññ aámè, dè bo dènnà ndi ketíke ketenkè yīèkù dè.

²² Kudaakù bo naámmè okpààtì

nè kuyèinkù kùu yo nke sànnè,

²³ nè tepodòntè bo nyerímmè

nè kunitipodaakù bo cōutémmè océpokù fētiri.

- ²⁴ Desíntékpere bo titōntì tìnàà ndi ketenkè ínkè, dèè kě́nì kè de cìi nné deu.
²⁵ Sikě́ú sìi kpa muwě́rímú, ke né òó waá nsi diitì kudisě́kù m̀ǹǹǹ.
²⁶ Nè yeyí yěè kpa muwě́rímú ke né keù ye fōti yetā̀rè mieke.
²⁷ Nè fecofe fě̀è í m̀ke okpà̀tì ke òó yè yetìrè yetìrè.
²⁸ Nè yem̀nke a bo na kẹ́pí nyè nè a ǹutè kè yè né ã sikpà̀tìcě́i mieke.
²⁹ Denennè bo dètā̀tì ndi, dènàà ndi ketíke dèè cèmmu wenni.
³⁰ Dìcìrìcìrì dikpáà kóo kpà̀tì d̀i í dé òm̀ò,
³¹ nè tekpà̀rìsā̀ntè,
 nè dibòdaà,
 nè okpà̀tì wèè nẹ́inè o ā̀p̀òmbè.
³² Kàa m̀ke teyeyinfentè nte ke fontí, ke banté, pí nha ǹù. ³³ Kàa poké menaamiè menànk̀ù mèè òó yènní, kàa poté diōnnì meyìi mèè òó yènní, kàa mieke yènní a òó cé nyekpà̀rè nye.

31

Bè tiém̀mè Demmuyeri

- ¹ Okpà̀tì Demmuyeri yō ò tié nyì tié.
² A tú m bire nde, m bire mómm̀anne, kénté n tié. ³ Báá yóu kè benitipòbèe di a wě́rímú, báá tūnne bèè fétinko bekpà̀tìbè be kó kuce. ⁴ Demmuyeri, bekpà̀tìbè nè bèè baké bè í dò nké nyè mmenaà kperímè. ⁵ Bè yàà bo muó nkéyè nyikuó ke fě́ú mbesénnibè. ⁶ Di ní duó mmenaà kperímè wèè yóó kú, kéduó mmenaà nwèè yèmmè cààrè, ⁷ kòo yà kẹ́yè nho dawantì nè o yeñcà̀rìmè. ⁸ Á nteénnè bèè í nò ntináàntì nè bè bə̀ntóo bè. ⁹ Mbekù weti weti ke kommu besénnibè nè becìribè.

Onitiposà̀u kó tináàntì

- ¹⁰ Wèè pètè onitiposà̀u ò pètému, de kóo nitipòkù wennimu ke pě̀tè medèi.
¹¹ O d̀ò ò nhò tām̀u kòò d̀òd̀ri be kperè kè bè c̀ńtí.
¹² Ò í d̀òri o d̀ò meyei ò ò d̀òd̀ri mesàà mme o fòmmu mumòu mieke.
¹³ Ke waà tipà̀kòntì ke pì mmutōmmú nè diwèi.
¹⁴ De kóo nitipòkù d̀onnè bàtòò kupotaá nkou nwe ke waànni o diitì dedétirè.
¹⁵ Ò òó ente kè dè kpaá uumu kòo bénné kéduó nho c̀íètè kə̀be, kéduó mbetōmbè mutōmmú.
¹⁶ De kóo nitipòkù wèè òó totí o yèmmè kédonténè o díítì ketenkè kẹ́fííkú detie ndèè pẹ́i.
¹⁷ Ò òó mpí mmutōmmú nè tikōnyauti nti ò òó í nkari ke mmeí o nou.
¹⁸ Ò òó nwúó nho tōmmú kérímè mme kòo fitírè ní nyíe nkécóú.
¹⁹ Tə̀pà̀konditè í yíè o nou mieke, kòò dù̀k̀k̀ mupà̀kómmú.
²⁰ Ke teénnè besénnibè, ke niti ke pã mbecìribè.
²¹ Ò í yíèk̀ muséé, ke yé ò c̀íètè kə̀be bemou m̀kə̀mè tiyaàdándátintì.
²² Kòò dù̀k̀k̀ tiyaàcě́tì, ke daati tiyaàkpetì wū̀tì tìi dò ndéú déú.
²³ Kè bè dé o d̀ò diheì mieke kòò kə̀kə̀ bekotìbè kó ditìnni.
²⁴ Kòò dù̀k̀k̀ tiyà̀tì ke fiiti, ke fiitinè inakũ̀ mbepotambè.
²⁵ Ke kperini kè bè ò sãntí, ò í yíèk̀ nanke.
²⁶ Ke náá mmeciì nkó tináàntì, ke tiènnè diwèi.
²⁷ Ke dake o c̀íètè kpéi, ò í dé mutōmmú.
²⁸ Kòò bí ò sãntí kòò d̀ò ò dèúk̀nkò.
²⁹ Kòò sãntí ke tú: Benitiposà̀abè bomu kàa né bè pě̀tè bemou.
³⁰ Diwèi pḕnk̀umu kè kuwenniku deu, onitipòkù wèè dé Kuyie mbè we nsãntí.
³¹ Yietínè we o tōmmú ké nhò sãntí diheì dimòu o tōmmú kpéi.

Meborime wéìtì wàri dìi pátíri
Di mpátíri tò tìi náàntì

Meborime wéìtì do tú mecìi nyiè nwe kéntú bèè ta Isidayeeriibe kó mecìi nkóo dàkóórì be kòò m̀ò. Ke wéi meborime ke náá nhò yà tì meborime ònkè, kòò béi nke tú meborime í kéri ti do mè wùònnèmè.

Ò í m̀ke yenò yèdèè, ò tu onìtì wèè d́ wè nwe Kuyie nke cìi ke békú omáà tináàntì péu kè dè ntukúnè meborime d̀mmè. Kè ti d́ kékéè o pátíri tò tì ti d̀ nkétúóté ti máà kécónnè o f̀tìrì ndi ò do bo mèè borime mieke, nè o do tú wè. Sifube kó meborime mieke wèè wetí Kuyie we nyietì, ke ò kpetínnè oyeyiwe, kè meborime wéìtìi wénté kénsó ndè í me ndò nsáá. Deè te kòò náá nho pátíri mieke kuce m̀péu ke tú: Meborime yóumu mè í d̀ nkébanté.

Di mpátíri náàntì duó ke d̀mmè

1. Meborime wéìtì wéntémè ke ś mmeborime í d̀ nkébanté 1.1-4:16
  2. Meborime wéìtì wéntémè ke ś mmeborime í cáánnè a bo mbètimè kuyaakù 4:17-10:20
- Meborime wéìtì náàntì kó dik̀d̀ 11:1-2:16

Meborime í d̀ nke banté

¹ Dafiti bire meborime wéìtì Sedisademmu kóo kpààtì nàké tì meborime ònkè.

² Mí mmeborime wéìtì kè m béi nke d̀: Meborime yóumu mè í d̀ nkébanté bá sámpó.

³ Mutómmú onìtì p̄ mm̀ ketenkè ònkè, mu kó mucóntimu tú òmmu?

⁴ Ku ndap̀nt̀nk̀ ò p̄p̄t̄t̄, kè kundap̀nt̀nk̀ tek̀u yènní, kè ketenkè baa bo.

⁵ D̄iyè ò yènní kékote kéta, kéndó mecáá nke bo w̄te d̀i yènní kè.

⁶ Kuyaakù ò ité d̄iyè yènní kè, kénfũute ke fiti kubakù c̀nku kénfiti, ke w̄ti ke bo kéténní k̀ iténí kè.

⁷ Ikó nyim̀u p̄ũ ò nke taà dàméèrì nwe, ò me nyí pieku, kè ò baa p̄ũ nkoò taà, ke w̄t̄i ò yènní kè.

⁸ Bá dè de tómmú í m̀ke kum̀nku, onìtì báá na kénáké kédeè. Fènd̀nfè í diè mmuwéim̀, d̀toò mè nyí diè mmukeèm̀.

⁹ Dèè baa do bo deè yó mbo, dèè do d̀ò deè yóo d̀ò. Dèmarè í tú depànnè ketenkè ònkè.

¹⁰ A bo yà dè ke d̀: Wúó! N yà dèmarè pànnè!

Dè yó mbo kè ti mu nyí bo.

¹¹ Bè ã ì nkpaá yé bèè pèḗté be kpéí,
bèè bo tũnnení bè í yóó nkpaá yé
bèè bè tũnní be kpéí.

Meborime wéìtì yà tì ke náá

¹² Mí mmeborime wéìtì n naámmu Isidayeribe kóo kpààtì, kэмbo Sedisademmu,
¹³ kéduó n yèmmè kéwammú, kéfié nè n yèmmè ke bo banté dèè dòòri ketenkè ínkè.
Mutõnyonkumu mmu, Kuyie nduó mmù onìtì kòò bo mmù pí. ¹⁴ Kè n wénní mutõmmú
mùù kó dimàà dòòri ketenkè ínkè, kénsó ndemou dè í dò nkébanté, dè í cáánnè a bo ndómè
kékpaake kuyaakù.

¹⁵ Bè ã ì nna késéi ndèè kòhmmú
bè me nhõ í nkàa ndèè kpa.

¹⁶ Nè n yèmmè mieke kè n dò: M mè nwammúmè ke yìé mecìi péu ke pèḗté bèè n
niiténè ke di tikpàtì Sedisademmu mieke, kè n yà n yíḗtémè meborime péu, ke mòòte
mecìi mmemou. ¹⁷ Ke duó n yèmmè ke bo bate dèè tu mecìi nkperè, nè dèè tu deyèinkperè,
nè dèè tu dewáátékperè. Ke só ndende kó dimàà í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù.

¹⁸ Kàa mòke mecìi mmediè
nha fèùtímè ã ndeumu,
kàa yíḗtímè deuke a yìé amáà ndi meháàrìmè.

2

¹ Nè n yèmmè mieke kè n dò: M bo yááké diwèi kéwammú kunaatí, kénsó ndende í
dò nkébanté. ² Kè nní nsó nkè diwèi baa da bo ke da bo dè tu deyèinkperè nde, tewèitè
me nyí mòke mucõntimu mamù. ³ Mèmmè n duómmè mmáà menaà nke né nkpaánè n
yèmmè, kéduó mmáà kuyèinkù ke bo yà dèè wenni onìtì dò nkéduó dè ketenkè ínkè yewè
o fòù yè. ⁴ Kè n duó mmáà mutõndiemù, kémaá sicéí, m mómmuò n kpesi kífííké detie
mbè tu dè fínyí, ⁵ kédeí depénnè kéduó depaa nkéfiíké detie ndebotí ndebotí dèè péí. ⁶ Kè
í keú sibií kényóòrìnè detepànnè n fííké dè, ⁷ kédo ntidaatì tinitidaatì nè tinitipòtì, kè
bè m pié ibí n cíḗtè mieke, kè nní mmòke iwũò inààke nè ipe nè sibóò mediè, képèḗté bèè
n niiténè ke buoté Sedisademmu. ⁸ Kè n kóu timátì péítì, kéwaá mbedèmbè benitidaabè
nè benitipòbè, kémmòke onìtì dó dè, benitipòbè péu* kéntú benitipotõmbè diebè. ⁹ Kè n
deuke ke pèḗté bèè n niiténè ke di tikpàtì Sedisademmu. Bá nè memme kè nní nkpaánè
n yèmmè. ¹⁰ N nuò nyà dèè kó dimàà ke ndó, n yí dè nyì yetenè, n yí mmònte n yèmmè
diwèi marì kè dè nni nnaatì nè mutõmmú mumou m pí mmù. Dèè do tú n kó mucõntimu.
¹¹ De mònnì kè ntotí n yèmmè n tómmú mumou ínkè, n dòò dèè kó dimàà, kénsó ndè í dò
nkébanté dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù. N yí cõnte demarè ketenkè ínkè.

¹² Kè n totí n yèmmè a bo ncìimè nè a bo ntúmè kuyèinkù nè a bo wáátémè de ínkè. Yé
wèè yóó còuté mí nhokpààtì de yìè nyóó dòò mù kè mù ncáá. ¹³ Mèmmè n yàmè mecìi
mmòkemè mucõntimu ke pèḗté a bo yeimmè, kuwenniku mòkemè mucõntimu ke pèḗté
dibiìnnì.

¹⁴ Mecìi nyìè nnuò nwúómmu
kè kuyèinkù áánte dibiìnnì mieke.

* 2:8 benitipòbè péu: De kó ditannùù í fei mesàà, dè bo na

Kè nní nsó ntímatì máà tìl bè bàà. ¹⁵ N de nyà meborime yóùmè ke í dò nkébanaté. Tìl yóó tuakení kuyèinkù kè tìl yó n tuakení, n né cìl ba nkpréí? ¹⁶ Bè òò í nhā ke yé mecìl nyiè nkpréí, bè me nhōō í nhā ke yé kuyèinkù kpréí mbè òò bè yèmmu bedé. Kuyèinkù òò kúmu ke mecìl nyiè nkú. ¹⁷ N yèmmè meè cààrè dè í n naati! Dèè dōori ketenkè ínkè dè í n naati, meborime í dò nkébanaté, dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù. ¹⁸ Mutōmmú m pī mmù ketenkè ínkè ke òu, ke yóó mù yóunè wèè n tūnní, dè í n naati mu kpréí. ¹⁹ We nyé wèè n tūnni kòò bo ncìl yoo ò bo ntú kuyèinkù? Weè né yóó baaté n dōò dèè kó dimàà ketenkè ínkè nè n kó mecìl. Dende múнке í dò nkébanaté. ²⁰ Mèmmè dè yārikemè n kònti nè mutōmmú m pī mmù ke òu ketenkè ínkè. ²¹ Nte onìtì wèè pī nho tōmmú nè mecìl nnè meyíétímè kè mù yíé mmesàà. Kòò né mù yóu nè otòu wèè í pī mmùmamù. Dende í dò nkébanaté dè cààri meyèmmè mme. ²² Onìtì kó mucóntimu né tú òmmu o tōmmú nè tihòuti o òu tìl kó dimàà ketenkè ínkè? ²³ O we yemou tu kuyonku kpeye nye, kòò tōmmú tú muyonkumu. Bá keyènkè ò òò í nhòmpe. Dende í dò nkébanaté.

²⁴ Onìtì bo dimè kényà deè tu o kó diwèi nè o tōmmú ò pī mmù. Dende kó dimàà bonni Kuyie mborè nde. ²⁵ Kuyie mbéimmu ke tú kè kuù í te we mbo di kè dè nhò naati? ²⁶ Kuyie nhōō duó nkù dó wènwè mecìl nnè meyíétímè nè diwèi. Benitiyeibe kó mutōmmú Kuyie mbè duómmù tu bè bo koumè ke tí nkù dó bè kpréí. Dende í dò nkébanaté dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù.

3

Bá dè nè de mōnni ndi

¹ Bá dè nè de kó dimōnni ndi.

Bá dii mōnni nè di kperè nde ketenkè ínkè.

² Dipèitémōnni bomu kè mukúú nkó dimōnni bo.

Muffi mmōnni bomu,
kàa bo uutémè a fíí ndè kperi bo.

³ Mukòò kó dimōnni bomu.

Kàa bo miékūnnemè kó dimōnni bo,
mupōmmù kó dimōnni bomu,
kè mumarimù kó dimōnni bo.

⁴ A bo kuómmè kó dimōnni bomu,

kè mudaá nkó dimōnni bo.
Didabōnni kó dimōnni bomu,
kè muhaù kó dimōnni bo.

⁵ Itáá kó mubōmmù mōnni bomu,

kàa bo yóùmè itáá kó mubōmmù kó dimōnni bo.
Debaà nkó mupímmù mōnni bomu,
kàa bo yóùmè debaà nkó mupímmù kó dimōnni bo.

⁶ A bo waámmè dèmarè kó dimōnni bomu,

kè dè bo fetimè kó dimōnni bo.
A bo sōnnemè dèmarè kó dimōnni bomu,
kàa bo dootóomè a do sōri dè kó dimōnni bo.

⁷ Muyaàkētímù kó dimōnni bomu,

kè muyaàyántimù kó dimōnni bo,
a bo ncíékémè kó dimōnni bomu,
kàa bo nnáammè kó dimōnni bo.

⁸ A bo ndómè otòù kó dimònni bomu,
kàa bo nniímmè otòù kó dimònni bo.
Mudoò kó dimònni bomu,
kè kunaatí kó dimònni bo.

⁹ Wèè pī mmutōmmú ò mù pī nkòo kó mucōntimu tú òmmu? ¹⁰ N yàmù Kuyie nduó mmùù tōmmú benitibè kè bè mù pī. ¹¹ Kù dḡò demou kè dè wennimu bá dè kè dè bo de mōnni, kè kù duó nhonitì meyèmmè ò bo nyénèmmè ke dḡò nhonitì ḡḡ í nku kè dèe deè, onitì né í na ke bo banté Kuyie mpí mmùù tōmmú, kù mù keté mèè botí nè kù mù dèèmmè. ¹² M bantémmu ke dḡò nhonitì kó diwèi tu o bo ndḡorimè ò dómè, kémbo kè dè ò naati o fōmmu mumou mieke. ¹³ Kòo nitì yo nke yḡ nke dè ò naati nè o tōmmú, Kuyie nkó dipānni ndi. ¹⁴ N yémmu ke dḡò nKuyie ndḡḡ dè deè yó mbo sḡḡ, demarè í dḡò nkéyíé de mieke. Demarè me nyí dḡò nkéyaate. Kuyie ndè dḡḡ memme kè dè bo yie nkè bè nkù dému.

¹⁵ Dèè bo dè do bomu nè dimònni,
dèè yóó buoté dè dié nke buotémmu.
Kuyie nkuù tēñnìnkoni dèè pēḡḡḡ.

Demou de mánku tú mukúú

¹⁶ Kè n wénté ketenkè ínkè kénsḡ ntibeénti naá nsiyáàbìsì kè mesàà nnaá mmeyei.
¹⁷ Nè n yèmmè mieke kè n dḡò: Kuyie nyóó bekénèmmu osàù nè oyeyiwe. Ke yḡ bá dè nè de kó meffè mme. Bá mèè dḡḡorimè kè me beénti mōnni bo. ¹⁸ Kè n wénté onitì kó mufōmmu, nè n yèmmè mieke kè dḡò: Kuyie ndó ke yáákémmu onitì kòo banté ò í cáánnèmmè feḡḡḡ. ¹⁹ Ke yḡ tìi tùḡkùnì feḡḡḡ, tìi tùḡkùnìmmè onitì, feḡḡḡ kōmmè onitì me nkḡ. Onitì nè feḡḡḡ de fōmmu mumáà ndi onitì í pēḡḡḡ feḡḡḡ. Demou dè í dḡò nkébanté.

²⁰ Demou dè kūnti dibòrì dimáà ndi,
demou dè bonní mutáá mmieke nke,
demou dè wēti mutáá mmieke nke.

²¹ We nyé kòo nitì kó mufōmmu dekù kéínkè kè feḡḡḡ kōmu ḡ nkpaá ketenkè mieke?
²² Kè nni nsḡ nhonitì kó diwèi tu dè bo nhò naatinè memme o tōmmú, dèè tu o kó mucōntimu. We nyóó ò benke dèè yóó tuakení o kó difōnkúò.

4

Benitibè dḡḡri mèè botí betḡbè meyei

¹ N yàmù benitibè fēũnko mèè botí betḡbè ketenkè ínkè.
Wénté bè bè fēũnkomè kè bè kuḡ mbá òmòù í bè bàá.
Bèè bè nḡ mbeè bè fēũnko
òmòù me nyí bè bàá.

² Kè nni nsḡ mbecírìbè bèè ku nè dimònni
be kperè wenninè befòùbè.

³ Wèè né dḡke bo diwèi mieke ke bè pēḡḡḡ bedé
wèè tu bè mu nyí peitè wè,
wèè mu nyí buoté kute nkù mieke,
ke yḡ ò í yàmè meyei mmèè dḡḡri ketenkè ínkè.

⁴ Kè n wénté ké n sḡ mmutōmmú mumou onitì pī mmù kè mù yíé,
ò ḡ mmù pī nke betínè betḡbè mbe.
Dendé í dḡò nkébanté,
dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù.

⁵ Kuyèinkù ò mmeí ku n̄ou nsi,
ke né kòu kumáà.

⁶ A bo mmakemè dèmarè dinacekutiri mèmáà
ke ompu
dè t̄õñè a bo ndè m̄akemè dinacekutiri mèdémè
ke né ou mediè,
dende a beti kuyaakù nku.

⁷ N w̄ète ke ȳamu meborime t̄ēmè ketenkè ònkè m̄eè í dò nkébanté. M̄eè tu: ⁸ Onit̄i w̄èè bo omáà ke í m̄ake oderínt̄ou, ò me nyí m̄ake debire, ké í m̄ake o tebite. Bá o t̄õmmú í m̄ake kum̄anku, ò né pí mba nkpr̄éi mm̄ut̄õmmú ke p̄àà diw̄èi? Dende yòumu, dè í dò nkébanté.

⁹ Kè di bo bèdébè dè wennin̄emu
a bo mbomè amáà,
ke ȳé bèdébè kó mut̄õmmú ò̄ yiem̄m̄emu mesàà.

¹⁰ Bèè bo bèdébè, kòò m̄ou do,
ot̄ou yóó ò íimmu.
Wèè bo omáà kòò do,
we mbo ò íi?

¹¹ Kè di duó bèdébè
di ò ntonk̄unkomú dit̄abè,
kàa né duó amáà a bo ȳime kè dè nda tonni?

¹² Kè benit̄ibè bo bèdébè kòò m̄áà bè dinté
bèè bo bèdébè beè yóó ò na,
kuh̄õ kùu kòóné m̄et̄ããti kù í t̄õ mecãã.

¹³ Odap̄àà nwèè í tú òm̄ou ke né ciì
ò p̄ẽt̄ému okp̄ààti wèè tu okóti ke né yei,
bá ò í k̄émmú it̄ié.

¹⁴ Bá kè de kóo dap̄àà nyènní dikpet̄íntou ke naá nhokp̄ààti,
bá kè bè do ò peit̄é kòò í ntú òm̄ou o kp̄ààtiyuu mieke.

¹⁵ Kè n yà benit̄ibè bem̄ou
bèè bo ketenkè ònkè bè munnémè weè dap̄àà
nwèè yóó c̄outé tikp̄àti.

¹⁶ Benit̄ibè péu beè do ò t̄ũ,
mbèè me mbo dente k̄etuak̄ení dè í yóó bè narike.
Dè í dò nkébanté,
dè í cáãnnè a bo ndómè k̄ekpaake kuyaakù.

A náànti bá nsū Kuyie nyiikè

¹⁷ Kàa tati Kuyie nc̄iēt̄è,
toti a yèmmè mesàà.
A bo tamè k̄enk̄émmú dè wennin̄emu
a bo kù fiémè iw̄ũ ò kuyèinkù t̄ēmè,
kuyèinkù í ȳé ke dò nkù d̄òri dè tu meyei.

5

¹ A nùù bá ncãã tináàntì,
a níí bá ndó mecãã nke bo béi ntináàntì Kuyie nyìkè,
ke yé Kuyie mbomè kéínkè nke,
kàa bo ketenkè,
a tũ mbá nsũ tináàntì.

² Iyentotí ì ãã da sùú
kè tidòuntii kàtení,
kàa sùú ntináàntì a yóó náké tiyeinnáàntì nti.

³ Kàa dóunnè dinùù Kuyie,
dòò dì mecãã,
Kuyie nyí dó tiyèintì,
a dóunnè dì nùù Kuyie, dòò dì.

⁴ Kàa í dóunnè dinùù Kuyie deè wenni
ke pèèté a bo kù dóunnèmè dinùù,
ke né báá dòò a dì nkù dóunnè ke yé nha yóó dòòmè.

⁵ A báá yóu kàa nùù nte kàa naá nhonitiyeiwe,
kénáké ikuó nùùti ke dò:
N nùù dì n fiténè.
Báá duó nkè Kuyie mmieke dá yè
kè kùu cake a tómmú.

⁶ Kuyèinkù bo dóunnèmè Kuyie ndinùù
dè ã nkù dònnè tidòuntì nti,
tináàntì sòntíke kpeti,
mudaá nkperè.
Fó nwèè cìí á ndé Kuyie.

Fedífè kó medòmmè

⁷ Mèmmè kàa yà ke sù ndiheì mari
kè bè fèũnko bèè í tú bèmabè,
ke í bati mewetímmè kpeti,
kòò mǎu í wúó nhotòu.
Dè báá da di ke yé onìti ã mbakémè betòbè
kè bè ò bakému,
kè wèè tó bè baké kòò bomu.

⁸ Bè pieti mùù cǒntimu ketenkè,
mù tu bemǎu kǎmu mmu.
Bá okpààti ò fòunè depaa nde.

Tikpàti í mǎke mucǒntimu mamù

⁹ Wèè bèti idíítí ò í kpaá ke bo nyì sànnè,
wèè bèti tikpàti ò í kpaá ke bo tì nìnte.
Dè í dò nkébanté.

¹⁰ Kè tikpàti sùú nti diibè ã sùúmmu.
Tikpàti yiè nkó mucǒntimu né tú òmmu
kè dè í tú ò tì wúómmè nè o nuǎ.

¹¹ Kòò tǎntì di ke sànnè yoo ò auté
ò ã nduó kè dè ò naatimu.
Kè tikpàtì yiè ndi kénsànnè,
ò me mbáá na kéduó.

¹² N yà meborime tēmè mme ketenkè ìnkè,
kè mè yóu mediè.
Onìtì bo sànnemè tikpàtì yewe yeiye kpéí,

¹³ kè tìi sǎnté kécake
kòò nyóó mǎote débire bá dèmarè í kraá o nǎu mieke.

¹⁴ Ò yènní mèè botí o yǎ pǎutì,
kòò me nwēte ketenkè.
Ò pī mmùu tǎmmú kó dimàà,
ò í cǎnté dèmarè kété.

¹⁵ Meborime tēmè mme,
mèè yóu mmediè.
Nte we ke ité otetirì
ò do kǎtení mèè botí.
Ò né cǎnté ba o tǎmmú mieke?
Dè í cǎánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù.

¹⁶ Nte we ke áàrì o fòmму mumǎu
ke bo yedabùò mmieke nè meyeñcaàrìmè,
kòò mieke péíká.

¹⁷ Nte n yà kòò nìtì kó diwèi tu di: Ò bo dimè káyǎ kè dè nhò naatinè o tǎmmú ò pǎrímù
ketenkè ìnkè. Kòò dǎonè yewe Kuyie nhò duó nyè, dèè tu onìtì kó mucǎntimu. ¹⁸ Kuyie
nduó nwè tikpàtì, kòò mǎke o kperè ke yé ò bo yímè ké dè di, ke yà o tǎmmú kó diwèi,
Kuyie nkuu ò pǎ. ¹⁹ De yiè nhǎǎ í nyé ke dò nho fòmму kó yewe kǎpúrì, ke yé Kuyie nhò
duómme diwèi mediè.

6

¹ Kè n yíe káyǎ meborime younkume tēmè ketenkè ìnkè mèè yǎnte onìtì. ² Onìtì Kuyie
mbo pǎ wè tikpàtì, kòò mmǎke o kperè kòò yètìrì feí bá dèmarè í ò dǎnnì ò dó dè. Kuyie
mme nyí nyóu kòò dè di, kòò tǎu wèè né dè di. Dende yóumu dè í dò nkébanté. ³ Yoo onìtì
wèè mǎke ibí tekǎutè (100), kòò fòmму mǎnte, ò me nyí sànnè diwèi ke ku, bá bè í nhò
kǎnné séi. Mí nkpréí mbè puó nwè kè tì donnì o kperè wenninèmu de yiè nkperè.

⁴ Ke yé ò yènnímè dibiinnì ndi
ke ta kudǎnkù kè dè dèè.

⁵ Bá ò í yà diyie,
ke í di yǎté.
O kó meomǎmè pǎētému otǎu kǎme.

⁶ Bá kè de kóo kpàtì do nfòu ke dò yebie nsikǎupísidé (2000),
ò í yóo di diwèi marì.
Bè puó nwè kè tì donnì o kperè ò tǎñnèmu.
Timǎu ti kǎnti dibòrì dimáà ndi.

⁷ Onìtì pǎ mǎu tǎmmú kó dimàà,
ò mù pī nho nùu kpéí nke.
Nè memme bá dè í ò naati.

yè wenninè di mmònnì kpeye.
Wèè cii wè í toti de kó meyèmmè botí.

¹¹ Mecii ntu dèmarè sààrè nde
ke dònne onìti yembè òó kú kóò yóunè dè,
bá wè kòò pèú me kó mucóntimu.

¹² Tikpàti yiè nyí yíèkùmè,
mecii nyiè nyí me nyíèkù.
Mecii yiè nkó mucóntimu tú
me ò ntemè wèè mè mòke kòo nfòu.

¹³ Wénté Kuyie nkó mutómmú,
we mbo na késéi nkù kòíné dè?

¹⁴ Kàa bo diwèi mieke dè nda naati,
kè meyeñcaàrimè me nda tùòkení totí a yèmmè,
Kuyie ndè dòò dedé
kè dè bo yie nkòo nìti bá nyé tìi yóó ò tùòkení
tinti o kúú nkó difònkúò.

¹⁵ N fòmmu kùpumu mmuu mmieke n yàmu demou.
Osàù òó tootemu bá nè o sàà mmieke,
kòo yeiwe nfòu kémònte
bá nè ò me ndòarimè meyei.

¹⁶ Bá nsà kétonté
a me mbá ncii kétonté a yàà bo kuò amáà.

¹⁷ A báá yóu kè kuyonku dá tieke
a me mbá yóu kè tiyènti dá tieke
a yàà bo toote.

¹⁸ Dè wennimu ke dò nha ndè pí,
a báá dè yè.
Wèè dé Kuyie nwè í yóó páké.

¹⁹ Mecii nhòó kpénkùnnemu me yiè
nkè dèe pèètè kùmàndààbè bo mbomè tpeítè dihei òimáà mieke.

²⁰ Onìti mòu í bo ketenkè ínkè
wèè wenni ke sànnè ke dò nwenwe báá dòò meyei.
Ke bo ndòari mesàà mmáà.

²¹ Bá nkenti benitibè nàá ntì timou
kè dèe yie nkàa báá keè a kóo tònti da sáámmè.

²² A yému ke dò nha ò nsáá mbetòbè yemòrè mayè.

²³ N dè wèhínímu demou
m bennému nè n cii mmieke
ke bo ntú onìti wèè cii,
ke yíèke.

²⁴ Dèè kó dimáà bo dè cùté cùrícùrí nwe

we mbo na ké dè nìnte?

²⁵ Mèmmè kè n duó m máà kéwammú
kéfié nè n yèmmè memòu
ke bo yíéte mùù tu mecì
nè mùù te kè meborime dò mmè mè ndòmmè,
kénsó nkàa yóu yoo a yei,
dè í màke mucóntimu mamù.

²⁶ N yà onitipòkù mòu nwe kòò tu didíntàrì
ke tii ke pèéte mukúú,
ò tu timátì dindíntì nti,
kòò baà ntu ticùdì.
Wèè dòòri Kuyie ndómè weè bo na kóò yenténè,
kuyèinkù kuu báá na kóò yenténè.

²⁷ Kè Meborime wéitì bèi nke dò:
N waámmu ke wéi denennè dema dema
ke toti n yèmmè ke bo dè banté.

²⁸ Ke kraá waà,
bá n yí dè yàu.
N wanti dè benitidaabè tekoupiítè (1000) mieke,
onitì òmáà borè nde ndè yàmè.
Benitipòbè bemòu mieke n yí dè yà òmòu borè.

²⁹ N yà ke sò nKuyie ndòò onitì
kòò ntú osàwè nwe,
onitì weè né te demòu kè dè yonke.

8

Dè wennimu a bo nyíémmè okpààti kpeti

¹ We ntu mecì nyiè
wèè bo na kénáké tinnáàntì?
Mecì ncaánni onitì ìkè nke
ke ò nte kòò ìkè ceete ke ténke bá ncétí.

² Nkémmú okpààti da náá nti,
a ò dounnè di nùù Kuyie nyìkè di kpéi.

³ A báá ò yóu mecãã,
a báá kpénkunnè a to
medòòrìmè yeime mamè mieke okpààti í dómè,
ke yé kòò dómè ò yóó mè ndòòmè.

⁴ Kòò kpààti bèi nti tiñti
we nné yóó ò beke ke tú a dòori ba?

⁵ Wèè yié nyitié nhò í taà tináàntì mieke.
Mecì nyiè nyému ke dò ntibeéntì kó dimònni bo.

⁶ Ke yé bá dè nè de kó dimònni ndimè,
nè de kó tibeéntì
ke yé meyei mmèè bàà onitì me í sénnímè.

⁷ Ò me nyí yé tìi yóó tuòkení.
We nné yóó ò nàké dè yó ndòmmè.

⁸ Òmòu í te o fòmmu
òmòu me nyí yé o kúú nyiè.
Bè me nhǎ í mbo mudoò kékúnné ke kò.
Wèe yóu, o yonku í ò deeri.

Meyei nkutenkù kuù mmieke

⁹ Mí mmeborime wéìtì
n wènní dìi mǎnni ke yà dèè dǎdri ketenkè ìnkè,
ke yà onitì bakémè onitì tǎu koò diinko mesémmè, ¹⁰ kényà beyeibe kumè
kè bè bè kúnné ke ité Kuyie ncíètè,
ke yènkò meyei mbe do dǎdri mè,
de kó diheì mieke.
Dende í dò nkébanté.

¹¹ Benitibè í yau mèè kprí mmecāā be yei nkó mucǎntimu deè te kè benitibè dó meyei
mmudoòrìmù. ¹² Kòo yeiwe dǎdri meyei nsǎǎ, bá ke fòu ke mǎnte, mí nné yé ke dò nKuyie
nhǎǎ dǎd mesàà nwèè kù dé, ò kù dé mèè kprí nke. ¹³ Beyeibe me nyí mǎke diwèi,
be fòmmu í yóó okè mù yóó pèētóo kufènkù kǎme mme.
Ke yé bè í démè Kuyie.

¹⁴ Meborime tēmè bomu ketenkè ìnkè mèè í dò nkébanté. Mèè tu: Benitisààbè mabè
cǎumè beyeibe na ncǎu tìi yīēti, kè beyeibe mabè cǎu benitisààbè na ncǎu mèè sàà. N tì
m béi nke tú dè í dò nkébanté.

¹⁵ Mèmmè kè n dǎ a bo mmǎkemè diwèi mufòmmu muù mmieke deè tu desààrè. Ke
yé dèmarè í pèētémè onitì a bo dimè kényà kè dè nda naati a fòmmu mieke. Kàa pínnè a
tǎmmú nè diwèi a fòmmu mumòu Kuyie nda duó mmù ketenkè ìnkè. ¹⁶ Mèmmè kè n duó
n yèmmè ke bo yīēté mecìi, nkényà benitibè yentotì tú ì ketenkè ìnkè. Bá n yí dǎu keyènkè
nè kuyie. ¹⁷ Kè ò wénté Kuyie mpī mmù tǎmmú kó dimàà kénsǎ nhonitì báá na ké mù
banté. Bá kòò wammú ke òu mèè botí ò báá na, bá ke mecìi nyiè mmòu tu ò dè yé ò báá
na kébanté demòu.

9

¹ Nte n wènní demòu ke yà tì: Benitisààbè nè mecìi nyembè nè be tǎmmú mumòu dè
bo Kuyie nnòu mieke nke. Ti né í yé kè nsà kè Kuyie mbo ti pénsirì yoo kù bo ti yete.
Demòu ti báá na kénáké de yó ndòmmè. ² Dende mème dè í dò nkébanté, dèè tǎkùní
benitibè demáà ndi. Osàù nè oyeye wèè niti nè wèè dǎdri, wèè sǎú nhomáà nè wèè í sǎú
nhomáà, wèè feu Kuyie nyiwǎ nè wèè í kù feu iwǎ. Wèè dǎdri mesàà nho kperè dǎmmè
oyeye kperè me ndò. Wèè parikunè Kuyie nè wèè dé ò bo mparikunèmmè Kuyie nyètìrì.
³ Meborime mèè dǎdri ketenkè ìnkè mè í wenni, tìmatì máà tìi tǎkùní benitibè bemòu,
benitibè píéké medǎmmè mme nè tiyèintì kè mukúú ntú be kó kumànkù. ⁴ Onitì wèè fòu
wèè mǎke ò bàà dè. Temǎfòutè tǎñèmu dicìrìcìrì dìi ku.

⁵ Ke yé befòubè yémè
ke dò mbè yóó kú,
becírìbè bie me nyí yé tìmatì.
Bè ténke í bàà dèmarè,
òmmòu ténke í yé be kprí.

⁶ Bè do dó mèè botí benitibè,
nè be do ní mèè botí benitibè,

10

¹ Kè fesiṣṣè fè mǎà
do tǔdààrí miéke ke kú,
fè ò ò càkemu.
Kè deyeìnkperè mà sǎmpó,
deè ò ò na dèè tu mecìi nkperè,
disānni kperè.

² Mecìi nyiè nhǒ nkérí kuyóú nku
kè kuyèinkù kèrí kucǎnku.

³ Kuyèinkù ò nkérí
kè meyèmmè mèè kù dǒnté
kè benitibè bemou ntú ò yeimmu.

⁴ Wèè da baké mutǒmmú kòo miéke da peike
a báá yóu mutǒmmú.
A bo bónkùnnemè a miéke de pàanko meyei mme péu.

⁵⁻⁶ N yà meborime tēmè mamè mme
mèè tu meyeime ketenkè ìnkè.
Dè bo kpeténèmè wèè ni koò kanne tiyeìnti
mutǒmmú kó yekàrè diyè,
kékanne bediebè mutǒmmú kó yekàrè sǎmpóyè.

⁷ Tidaati bo ndeke dè sisṣí
kè bekpàatibè cènti be naàcèi tidaati tēmè.

⁸ Wèè keù difṣtirì wèè duò dì miéke,
wèè pùò ndidombirì fèwààfè we ndǒmmù.

⁹ Wèè kpéinko yetárè yè we nkòurì.
Wèè yaú ideí ì we nhéùrì.

¹⁰ Kè tepṣètè natimè kú,
kàa í tè sùṣté a dò nkéyíé muwērímu mmu,
kàa pí nnè mecìi mmutǒmmú a cǒntemu.

¹¹ Kè fèwààfè dié nke da dǒnté ke deè
a ténke né fè diè mba nkpeí.

Kàa sū tináànti dè í wenni

¹² Mecìi nyiè nnáànti ò nte
kè benitibè nhò dému
kè kuyèinkù kpeti kù fétinko.

¹³ Kù ò ò keténè tiyeinnáànti nti
kédentenè tináànyèiti.

¹⁴ Kuyèinkù náànti tì ò nsū,
onitì me nyí yé ò yóó dentenè tì.
We mbo ò nàkè tì yóó ò tùàkení o kúú nkó difǒnkúò?

¹⁵ Kuyèinkù tǒmmú tú tihùtì nti ku kpéi detetirè.
Kù keté ke í yé kuce kù kòrìnè diheì kù bo kèè bíékè.

¹⁶ Dè bo nyóùnè diheì dī kóo kpààtì tu debire
kè di kó bekótibè dàkenè be pite mǎa sǎà.

¹⁷ Dihei dii kóo kpààti tu tekpààtibite,
kè di kó bekótìbè ò di bè dò nkédi dii m̀nni
ke bo pété muwērímú,
bèè í ỳ ò nke muò,
de kó dihei yembè bo diwèi mieke nke.

¹⁸ Wèè meí o n̄u, o cìètè mundáú kuù ò kèéte,
tidààti dònté wè, wèè ò nduó kè dè ò nuu.

¹⁹ Tidiiti borè tiyānkùti de mbo,
menaà mborè, meyeñcátímè de mbo,
idííti borè, dem̄u dè de mbo.

²⁰ Báá sáá nhokpààti a yèmmè mieke,
báá sáá nwèè m̀ke o kperè a dieku mieke kufáá.
Tenòtè yàà bo túóté a tammè,
ifièti yié nyàà bo mè iténè.

11

Dè wennimu a bo bennémè dèmarè

¹ Dootóo a dii dibinni mieke,
dè yó mboní kàa wète ké mù pètému.

² Pã a kperè benitibè bèyiekè,
bá bèni ke yé a í yémè tìi naa yóó da tuòkení.

³ Fetaafè ò kperi de ínkè kèni ketenkè nke.
Kè mutie do kubakù cānku
yoo kuyóú mù ò nduó mù do kùù píkù nku.

⁴ Wèè wéi kuyaakù ò ò í mbuotí.
Wèè búú nyewetè ò me nhò ò nkòú.

⁵ A í yé m̀è botí kuyaakù kerí kùù ce,
a í me nyé debire ò píité m̀è botí
de yò poutì mieke kénweí.
A í me nyé Kuyie mpímmè ku tōmmú kunku kùù d̀̀ri dem̄u.

⁶ Kè dè wenté a buotí a diiti.
Kuyuoku bá mmeí a n̄u
ke yé a í yémè dèè yóó yiènnè dèterè,
yoo kè dè me mbo yié ndedé, a í yé.

⁷ A bo nwúómmè kuwenniku
dè wenté dii m̀nni dè naatimu,
kàa fòù dèè wenni.

⁸ Kè wèè fòù ke yí yebie mpéu dè nhò naati
de kó yebie nyem̄u mieke,
de yiè nné nyé yewe yeyie sūmè,
dèè kraaní dè í dò nkébanté.

⁸ Kè meborime wéìtì b́éi nke d̀̀: Dem̀̀u d̀̀e í d̀̀o nkébanté.

Di mpátírì náàntì kó dik̀̀ù

⁹ De kó dif̀̀nkúò nte t̀̀ì kraá: Meborime wéìtì do tú mù mecìì nyiè, ke tié mbenìtìbè mecìì, ke tié yekotinò péu, ke yè wènté mesàà nke yè t̀̀unte. ¹⁰ Ke yetoo ke pèté tináànnatì péu, ke t̀̀ì ẁ̀ari, kè t̀̀ì tu timómm̀̀nti. ¹¹ Mecìì nyiè nkó tináàntì d̀̀onnè onaacēnti ð nkpaàk̀̀unè k̀̀ù p̀̀àtì nku o nààke kè ì k̀̀erí síi. Ke d̀̀o nsikāũ s̀̀ì c̀̀ùóké kupààtì yómmè be ð nkũ̀̀nè k̀̀ù inààke. Onaacēnti wèè bo omáà ke ni mut̀̀ómmú mum̀̀u wèè t̀̀ì b́éi. ¹² M bire a nyé ke d̀̀o nyepáte kó muwãã̀̀m̀̀ù í m̀̀ake kum̀̀anku. Yepáte péu kó muk̀̀amm̀̀ù m̀̀òke tih̀̀ùt̀̀ì nti.

¹³ Di mpátírì t̀̀o t̀̀ì kó dik̀̀ù tu: M b́éi nkè di keèmu! N náàntì kó dik̀̀ù tu: Ndé Kuyie nke t̀̀ù nk̀̀ù tannò, benìtìbè bẽm̀̀u d̀̀o nkénd̀̀wari m̀̀emme. ¹⁴ Ke yé Kuyie nyóó bekénè̀̀mè benìtìbè bẽm̀̀u be d̀̀òrì̀̀mè mèè s̀̀òri m̀̀e íǹ̀kè nke, mesàà nyoo meyi.

Fecanyènfè

Di ípátírì tò tìi náàntì

Wèè wàri de kó iyie mbenitìbè yèmmè dò nSadamṵ nwe ke be yu de kó iyie nke tú fecanyènfè, ke yé de kó feyènfè miéke nke bè nàá mmè medókùmè kó tináàntì: Osapàà nnè odapàà nkè bè nàá nke tiètì betòbè medókùmè kó tináàntì.

De kó dipátírì tú medonnimè kperi ndi. Ke dó ke benke medókùmè mètè bo Kirisi nè diwedəuntìnnì be cuokè. De kó dipátírì né í bo ke bo benke mèè màà, ke nsà ke ti yie nke dò nKuyie nkuu dṵ onitidṵ nè onitipòkù kè bè bo betòbè kpéí kéndònnè ti wàrimè Tenketé 2:23-25. Kè ti kàa nde kó iyie mmesàà nti bo yà ì dómè kè ti benke medókùmè do dò nkéndòmmè mme, ké bá ncánnì cánnì. Deè te kè Kuyie nduó nkè be keuté de kó feyènfè ke fè bo nti teennè.

¹ Sodomṵ wàri fèè canyènfè.

Bèè dó betòbè bè nàámmè
(Osapàà mbéi nti)

² Á nh ərí,
ərí mí nwe,
n da dó kè dè m muómmu ke pēēté menaà.

³ A fṵṵku dōnnè tṵdààrí kaku nku,
a yètìrì tu tṵdààrí nwe,
deè te kè isapùmbí da dó.

⁴ N yúṵnko a borè kè ti coké
okpààtì ní tanné a cíètè,
dè bo nti naati tidé, kè tí nwei,
n da dó kè dè m muómmu ke pēēté menaà.
Isapùmbí naatimu, ì mè nda dómè.

⁵ N sòumu, ke né wenni,
n wenni ke dōnnè Kedaà èi kó tiyààtì nti,
ke dōnnè Sodomṵ cíètè kó tiyaàsààtì.

Sedisademmu èi kó besapàmbè,

⁶ Bá ndakènè nkṵnsòutì kpeti,
diyèè dii n tṵò
n yṵfṵṵ kòbe miéke kèè m pèi
kè bè m bànnè detie mbè tu dè fínyì.
N kperè bomu m me nyí dè bàa.

⁷ Fṵ n dó wè a né n náké,
a kərìnè kè a wṵṵ ke bo ì cēm̀m̀.
Diyèè bo nyóó cónné yeyə kàa ì omp̀̀nne de?
Kè dèè yíé nkè m bá nh áá nha népobè wṵṵcēnku miéke.
(Benaacēmbè béi nti)

⁸ Kàa í kù yé fṵ mbenitipowennibe kóo wenniwe,
yèroo kètṵnne ipe kó yenacènà,
kéncēm̀m̀ a bəbí kékəte benaacēmbè kó titouti borè.
(Onitidṵ bèi nti)

⁹ A wenni ke dōnnè Esibiti kóo kpààtì kó tesāntè
tèè dèri okpàrinaasāntè nte.

¹⁰ A ìkè yienèmu yetootõre
kàa fṣńí yiennè medèi.

(Benaacēmbē bēi ntì)

¹¹ Ti yóó da dṑṑ mesṑṑ nkó medèi mme,
ké me dāri timátì péítì.

(Osapàà mbéi ntì)

¹² Okpààtì bonèmu o kṑbe
kè n kó metenie nfṑṑme kó kufṑṑku yiè.

¹³ Odasáàtì n yèmmè kou a dṑ m borè tṑdààrí
bè tu wè mírì o kó febatife nfe.
Keyènkè a ṑ nduṑ m me saku nku.

¹⁴ N dacēnnì n yèmmè kou
a dṑnnè mutie bè tu mù ennéè mu kó mupóó mmu,
mùù bo fínyì kó kupaku mièke.

(Onitidṑṑ bēi ntì)

¹⁵ M pocēnnì n yèmmè kou a wennimu,
ke mènke wenni.
Kàa nuṑ ndṑ nfeṑonfe kpeyi.

(Osapàà mbéi ntì)

¹⁶ N dacēnnì fṑ, a wennimu ke mènke wenni.
Ti kó didṑṑ yṑṑ nke dṑnnè tifāābèntì nti.

¹⁷ Ti kó tecíètè kó yesāñkè tu sétìrì kó detie nde,
kè ti cíètè kó itempieti tú detie mbè tu dè siperèsì de kó tidabesèti.

2

¹ Kè mí n tú mutepóó mmùù bo Sanṑṑ biriku mièke,
nè bè tu mù adimónni.

(Onitidṑṑ bēi ntì)

² Mutepóó nhṑ nwheni ke dṑmmè tipotì mièke,
m pocēnnì a me ndṑ mbenitipòbè tṑbè mièke.

(Osapàà mbéi ntì)

³ N dacēnnì a dṑnnè mutie bè tu mù pṑmmiè mùmmu,
ke soké detie ncuokè.

N dacēnnì a me ndṑ mbenitidaabè tṑbè cuokè,
kè nh ṑ ndṑ kénkari a déè,
kàa tebe naati ke n duṑ ndiwèi.

⁴ Fṑṑ n niité dibanni kó tecíètè,
a n cànnè mèè cannimè tu a n dṑmè.

⁵ Á nni nduṑ nfínyì kó yebe kó yekàtìndà kè dè n teénnè
n duṑ nyetebe bè tu yè pṑmmù kè m pété muwērímu,
n da dṑmu kè dè tonté ke n duṑ mmumṑmmú,

⁶ A nṑtè cànkutè nceú n yuu
kè teyoute nh ṑrí.

(Onitidṑṑ bēi ntì)

⁷ N di báámmu díndi Sedisademmu kó isapùmbí,
ke tú nè iwaurìi kó diyètìrì nè siweí sṑ bo dikpàà,
ke tú di báá ente medókùmè
di báá mè dànté kè me mṑnnì mu nyí tṑṑke.

(Osapàà mbéi ntì)

⁸ M baà n dacēnnì ndi,
nte di ke kérínì,
ke putínì yetāre ínkè,
ke burínì sitāā ínkè,

⁹ N dacēnnì dōnnè fēwaurifè nfe,
ke dōnnè kuperiniku.

Nte we ke cómmú ti cíētè donfùò
ke dommúní tēcíētè kóo fenéti,
ke síete fenétibè bèè ã sidii,

¹⁰ n dacēnnì n nàánnèmu ke tú:
M pocēnnì, n càà, íté, kàtení.

¹¹ Diyōð dèèmu,

fetaafè ténke í niu,
fetaafè kòmmu,

¹² ti kó kàtenké detie mpòrímu,
iyie nkó dimònnì di tùðke,
kè ti yo tenónkpete dabònnì ti èi mieke.

¹³ Detie mbè tu dè fikíè peitému yebe ketiyè,
deterè bè tu dè fínyì kè de pòó nkó kufōðku yiè
íté fò n càà, m pocēnnì kàtení.

¹⁴ N kó fepoduonfe fèè yíé n yepèrè fiè,
ke sari itāyie mmieke,
m benke a ìkè,
bèi nkè n kèè a tammè,
a tammè wèètimu,
kàa ìkè wenni.

(Onitipòkù yō bēi ntì)

¹⁵ Ti pímmúnè iānké,
ti pímmúnè iānké kó ibí,
ì càari fínyì tie nde,
fínyì tie ndeè pòrí kè ì dè càari.

(Osapàà bēi ntì)

¹⁶ N dacēnnì n duómumu dimáà,
kè n di duó m máà,
di cēmmú di pe nyí mutepóó m mieke,

¹⁷ N càà ndōnnè fepèrifè nife nfe,
coké kécánté yetārè,
kékàtení m borè kè diyìè mu nyí tònkè,
kè medéè mmu nyí pēēté.

3

Osapàà nwantimè ò dó wè
(Osapàà mbēi ntì)

¹ N duómu keyènkè n dóu ke wanti n yèmmè dó wè,
ke mènke ò wammú m me nyí ò yà,

² ke me ñyíté ke cè ndihèi,
ke tūnne ice, ke cè yecēkarè,
ke wanti n yèmmè dó wè,

ke mènke ò wammú bá n yí ò kōú fenònfè.

³ Ke mautinè beheikèmbàribè bèè paké diheì,
ke bè bekúte kè n tú di yà n yèmmè dó wè?

⁴ Kè nní mbo ke yóó bè pēētóo kényà n yèmmè dó wè,
kóò pī mbá ò ténke í nfité n nùtè mieke,

kè nh ò tanné n yō cíētè mieke,
kudieku n yō do m pùò nkùù mieke.

⁵ N di báámmu díndi Sedisademmu èi kó isapùmbí,

kè n tú nè iwaurìi kó diyètìrì,
 nè siweí sù bo dikpáà si kó diyètìrì,
 di báá ente n dókùmè
 di báá mè dànté kè me m̀nnì mu nyí tùðke.

(Osapàà béi ntì)

⁶ We nkèríní dikpáà bíékè,
 ke fì nke d̀ nkuyukú,
 ke f̀ðh̀ǹǹ ke d̀ ntùdààrí
 bè tu wè mírì nè ànsáà,
 k̀ò f̀ðku d̀onnè t̀dààrí k̀ku.

⁷ Nte okpààti Sodom̀ẁ kó kumìèkù,
 kè yek̀mb̀ yembè sipísikù k̀ c̀èète,
 Isidayeeriβe kó yek̀mb̀ yembè mβe.

⁸ Βemou kè bè pikú tikp̀r̀seuti
 ke ẁké mudoò kpéí,
 bá wè k̀ò yi o kp̀r̀siè
 ke bo mbaanè omáà keyènkè.

⁹ Okpààti Sodom̀ẁ duó nkè bè ò d̀ò did̀u,
 nè Dimáà t̀úku kó detekperè kó tidabeeti ntì.

¹⁰ Kè di tààke tú timáti péítì,
 k̀ò baà nyó nyíkú dè tu mes̀ẁ,
 k̀ò yóó nkarì dè tu tiyaàkpetì,
 kè Sedisademmu eì kó besapàmbè
 di s̀rinè medókùmè.

¹¹ Sedisademmu eì kó besapàmbè,
 k̀tenèní k̀yà okpààti Sodom̀ẁ,
 ò irí mupotúòm̀ kó f̀it̀d̀áfè nfe,
 o ỳ ò duó nfe ò c̀enné dii yie.
 O wèi kó diyie.

4

(Onitid̀ù béi ntì)

¹ N càà nha wennimu,
 a tú oposááti nwe,
 a ð ndáátí kuyààkù
 kàa ǹmbii nd̀onnè f̀duonfe k̀me mme.
 Kàa ỳti d̀onnè yeb̀dakè

yèè p̀ù yet̀rè ìnkè.

² Kàa ǹi mpèíkù d̀onnè kupec̀nku,
 bè k̀í ì pe kó ticìti
 ke ì ẁò kè ì yètiní.

Imou kè ì d̀ nhère,
 ke bo imou bá f̀mafè í kpa.

³ A biè nd̀onnè kuyaàwũ̀kù nku,
 kàa ǹndenfè wenni,
 a ð nkàa dáátí kuyààkù
 a baà nní nd̀onnè yetebe
 bè tu yè kèdènáti yè kó diyatirì ndi.

⁴ Kàa f̀ǹí d̀onnè Dafiti kó didènnì,
 bè maá di kè di d̀ ncírícírì,
 kè tid̀p̀iti tek̀upítè (1000) di nùú.
 Bekp̀rinuəmbe kó tid̀p̀iti.

⁵ A me yedé d̀onnè kuperiniku nku,

ke bo tǝũ mírì nè adòmátì,
 kédinè n ciètì káyǝ n naà ndiféè nè n naamiè.
(Onitidǝ̀ù népobè béi ntì)
 N népobè yǝnè medókùmè kó menaà nkémuó.
(Onitipòkù béi ntì)
² N do yè nkéduómu kè n yèmmè né nwúó,
 kè n kèè n dacēnnì biemmè dicàù ke tú:
(Onitidǝ̀ù béi ntì)
 ń kpeté n tǝũ, n càà,
 fǝ n kó fepoduonfe n kóo sapùnsáátì,
 n yuu dii dàátí timaàntì,
 kè n yùtì bùúténè tiyenkèmmaàntì,
(onitipòkù mbéi ntì)
³ M bàtému n yaàbòrì,
 m báá na kéwēte ké di bàátí!
 Nh òútému n naàcèi
 m báá na kéwēte ké si sǝũ,
⁴ kè n dacēnnì n yèmmè kouu baaní
 o nòutè dicàù kó meffè.
 Kè n kǝmbùòtìi do.
⁵ Kè n yíténì kémbo kpeté n dacēnnì,
 kè n nòutè dàátí tùdààrì bè tu wè mírì,
 kè m pí ndicàù kó yèbàkè kòo yè tòri.
⁶ Kè n kpeté n dacēnnì,
 ke né nsǝ ndi pǝēté bá di í dè kpaá,
 kè n yeroo di wammù ké di wammú kémónté,
 káyú káyú, kè dè ndò nyúó.
⁷ Kè m máánè beheikèmbàribè bèè bàà diheì,
 kè bè m puotí ké n koute koute,
 kébáté n yaàbòrì.
 Bembe bèè bàà diheì kó iduotí.
⁸ N di báámmu Sedisademma kó isapùmbí,
 kè di máánè n dacēnnì n yèmmè kperi,
 di bo di nàké ke yí ba?
 Dí di nàké ké yí n di dómu
 kè dè tonté ke n dǝ̀dè muməmmú.
(Osapàà ndúòbè ò tǝ́nné tì)
⁹ Kè bè dǝ̀:
 A dó wè ò mǝke ba kè dè pǝēté betòbè?
 Fǝ nhoposáátì wèè pǝēté benitipòbè beməu?
 A dó wè mǝke ba kè dè pǝēté betòbè
 kàa ti báa mmemme o kpeí.
(Osapàà mbéi ntì)
¹⁰ N dacēnnì tu tedahontè nte ke dò ndoii.
 Bá kè benitibè bo tekəupítè (1000),
 wè ncáá mbe mieke.
¹¹ Kòo yuu pǝinti ke dò mmesəə nsààmè.
 Kòo yùtì nampú kukodayónkù kǝme
 ke sǝ̀ ke dònne dikākāã.
¹² Kòo nuə ndònne feduonfe kpeyi,
 feduonfe fèè bo menie ntaké,
 ke péi ke dò mbè ì óúnè menaamiè,

kè fè ompu menésààmè borè.

¹³ Kòo baa dònne kupē titieti fǝǝti buotí kùù ínkè,
kòo biè ndònne mutepóó.

Ke dò mmekùò mmèè kəkénè tùdààrí.

¹⁴ Kòò ù mesəə nkó demámánnè
kè dè dāri yetásààyè bè tu yè sǎfíírì,
kòo poutì dònne yerápánì

bè dāri yè yetásààyè bè tu yè sǎfíírì.

¹⁵ Kòo tààke dònne yetápiè kó fetofe,

kè fè tàrì tu mesəə nsààmè.

Kòo ìikè wenni ke dònne kutúúkù Dimaa kó detie.

Ke cǎǎ nke dònne detie mbè tu dè sétìrì.

¹⁶ Kòo nùù yìè kufǝǝku,

kè nh ò yáá nhoməu.

Díndi Sedisademmu sapàmbè

N dacēnnì n yèmmè kou me ndò,

wenwe n neítitòù.

6

(Osapàà ndúòbè ò tēíné tì)

¹ Yé a dacēnnì a yèmmè kou kòte kè

fǝ mbeposáátibè kóo nitiposáátì?

A dacēnnì a yèmmè kou cuó nhǝnke,

kè ti da teennè kóò wammú?

(Osapàà mbè tēíné tì)

² N dacēnnì n yèmmè kou cùté kukūmpúú nku,

titieti bè dǝǝrì nè tì tùdààrí ti borè,

ke bo cēmmú o wūǝ kētǝū o tepóó.

³ Mí n duómму mmáà n dacēnnì n yèmmè kou,

kè n dacēnnì n yèmmè kperi n duó n dimáà,

dì cēmmú di wūǝ mutepóó ncuokè nkè.

(Onitidǝù beí ntì)

⁴ M pocēnnì, n càà, a wennimu,

a dònne Tidisaa kó diheì ndi,

ke sáátí ke dònne Sedisademmu eì,

ke toñnì ke dònne dihǎǎpǝntìnnì.

⁵ Yóu a bo nni nwúómmè,

a n wúó nkè dè n kǝónnèmu,

a yùtì dònne kubǝcēnku nku kùù cutiní Kadaadi tǎrì,

⁶ A nì ndònne ipe nyi kè ì neí kucēnku,

kè bè ì wùò kè ì yètìní kukó,

iməu ke dò nyi tàáté

ke bo iməu fēmafē í kpa,

⁷ a ð ndáátí kuyààkù

kàa baà dònne yetebe bè tu yè nyε kèdènátì,

yε kó diwétìrì ndi,

⁸ Okpààtì pobè bo sikəusikuò (600) ndi,

o pocīē nyí do nkékaa nkédeè,

⁹ Beməu mieke òməù máà weè tu m pokù,

bá ò í dò nkései,

o yǝfǝǝ omáà ndi,

kòo yǝ ò yárí,

kè besapàmbè ò yàu koò sãntí,
 kòo kpààtì pobè ò dèúkùnkò,
¹⁰ wè nsapàà mbo yenní kénwenni miè mbotí,
 we nsapàà ntu yie,
 nwèè dònne diyennécànnì,
 ke pèi ke dònne otànkù,
 ke pĩnti ke dònne diyie,
 ke tonnì ke dònne behããpòmbè.

¹¹ N tati nkupúú nku detie ndierè borè
 ke bo yà kè nsà kòò buotí dè dipúrì dè yìenì,
 kèyà kè nsà kè detie mbè tu dè fínyì
 kè dè pũntè
 kèyà kè nsà kè kèdènátì kó detie m pòrì.

¹² N do í yé ke dò mbè bo n wènnénè sikpààtìbìí kè n kari be kpàrìsãntè mièke.

7

(Benitipòbè nè besapàmbè bè nàké tì)

¹ Wētení, wētení Sunemmu èi kóo sapàà!

Wētení, wētení kè ti nda wúó.

(Osapàà mbè beke tì)

Dè dòmmè kè di n wúó mmí nSunemmu èi kóo sapàà

kè dè dònne tihautì kó yetĩrè.

(Onitidòù béi ntì)

² A naàcèi yiennèmu tineùtì,

fĩ nhokpààtì kóo sapàà,

a ka dònne oyánti ãã dòò medèi

nkè mè ndòmmè mme.

³ A pēri dònne dibòò ndi,

menaà nyí deu dìi mièke,

a poutì dònne tidiitì bè tu tì bèdèè

kó dicòu ndi mutepóó nfité dì.

⁴ Kàa me dònne fepèrifè,

ke dònne tiwauripàntì tìi tàáté.

⁵ A fĩnìí dònne didènni

bè dònne dì ndi yepápànìi,

kàa nòmbii ndònne Esibonni èi kó sibií

sìi bo a bo nyètòmè díhei.

Kàa ònni dò Dimaa èi kó didènni

dìi wetí Damaasi.

⁶ A yuu dònne Kadimèeri kó ditāri ndi,

a yupããtì dònne meõrìmè wũõmè mme,

ke yũõ nhokpààtì yèmmè.

⁷ A wennimu ke tú oposáátì

kè n yèmmè da ta kè n da dó.

⁸ A dò nsèrèrè nwe ke dò mmupuommu,

kàa me dò nyepuo.

⁹ Deè te kè m béi nke yĩ n deètì mupuommu

ke bo tũũ yepuo.

A me dònne fínyì kó yebe nye,

a fũũku dònne yetebe bè tu yè nye póm̀m̀.

¹⁰ Kè n sùṣṣe a nùù m muó mbè òṣ muómmè menaà.
(Osapàà mbeí ntì)

De kó menaà mbo n càà nkpréi nke,
ti bo nduó dii m̀̀nni ke mè yṣ.

¹¹ M bo n dacēnni kpréi nke
kè n dacēnni dókùmmè bo n yínkè.
(Osapàà mbeí ntì)

¹² Kṣtení n dacēnni kè ti kṣté deṣaa,
kénwentí sihekesí,

¹³ kè dè wenté tí kṣte detie
mbè tu dè f́nyí de kó kupaku
kéyà kè nsà kè de kó detie mp̀̀nni,
kéyà kè nsà kè dè yè tifā̀̀ti,
kéyà kè nsà kè detie
mbè tu dè kèdènàti kè dè pòrí.
Deborè nde n yóó da benkemè n wèi.

¹⁴ Yetebe bè tu mantidakṣ́* ye kó kufṣṣku kuù dàátí,
yetebe sà̀̀yè yebotí yebotí yeè còù ti b̀̀rì,
yepàà nnè yekótè.

N dacēnni n yèmmè kou n yè waá n f́ nwe.

8

¹ N dṣ a na ntú n tã̀̀ nwe
nè wè ti wēnné ti yṣ miè
kè n da máánè ditowaà
ke da ṣ́rí ke benitibè bá n s̀̀nkèrì.

² Kè n da tṣ kékònnè n yṣ cí̀̀tè
kàa n tié nyipocēntié,
kè n da nii mmenaà mmèè f́ṣ́íni,
n kó yetebe bè tu yè kèdènàti ye kó menaà.

³ A ǹ̀tè c̀̀nkutè nceú n yuu
kè teyoute n h̀̀rí.

⁴ Sedisademmu kó isap̀̀mbí n di báámmu,
di báá ente medókùmmè,
di báá mè ènte kè mè m̀̀nni mu nyí t̀̀̀ke.
(Osapàà ndú̀̀bè béi ntì)

⁵ We nnitipòkù kèríní dikpàà,
ke pí nho dacēnni?
(Osapàà mbeí ntì)

N da ènte mutie bè tu mù p̀̀mmié
mu f́̀̀̀ ndi,
a yṣ da p̀̀ó ndè,
ò da peité dè.

⁶ N tanné a yèmmè mieke
kè nní ntú a kó mecannimè,
n kanne a borè,
kè nní ndònnè bè f́í ndi t̀̀rí
nè a kó diyètìrì,
kàa nni mp̀̀kù a ǹ̀tè mieke.

* 7:14 mantidakṣ́: Mutie mamù kó yebe nye bè do yè nyèè teénnè benitipòbè kè bè kè bè puo. Wénté Tenketé 30:14.

Medókùmè kpeínìmu ke dònne mukúú
 ke tii ke dònne kudònkù,
 ke cóú nfèhããdeènfè kōme,
 ke dò nti Yiè nKuyie nkó muhãã.

⁷ Yebire dieyè báá na

kékuo ti kó medókùmè kó muhãã,
 tibinti kó menie mbáá na ké mù dàtínné.
 Kòò m̀òu dènne o cìè̀tè kó tikpà̀ti tim̀òu
 ke wanti ke bo donté medókùmè
 bè yóó ò sènkè̀rimu.

(Osapàà ntã̀bè béi ntì)

⁸ Ti m̀òke ti tã̀ù m̀òu nwe
 kòò kraá be, ò mu nyí yè yeme.

Ti bo yíme ti tã̀ù,
 bè bo nnáá ndìi yìè o kó didakenyennì kpéí?

⁹ Kòò do ntú kuduotí nku
 ti na mmaá o ínke yedítísòrè nye,
 kòò do ntú dibòrì ndi
 ti na nhò kpetínnému
 ke páá nsétìrì kó tidabæ̀tì.

(Onitipòkù tḗnné tì)

¹⁰ N tú kuduotí nku,
 kè m me tu yedèrè.

Kòò n wùó nkè dè ò duò ndiwèi.

(Onitidò̀u béi ntì)

¹¹ Sodomòw m̀òke
 fínyí kó mutie mmu Baadi Amòw.

Ke duó nkè bebàribè mù bàà,
 bá wè kòò ní bo fíté mu be
 kòò t̀oní medítíbiì ntekòupí̀tè (1000).

¹² Sodomòw a bo na kénte a dítíbiì ntekò̀tè (100)
 ke duò mmedítíbiì nsikòusidé (200) bèè dè bàa.
 N kó detie ndie tú n kperè nde kè nde bàa m máà

¹³ F́́ nhoposáátì a kari ikũmpúú mieke nke
 kè n népobè kèrmú a tammè.

M béinnènní ke d̀ò:

¹⁴ Íté n dacènnì kèndònnè fewaurifè d̀ommè,
 kuperiniku ã n d̀ommè ditã̀rì ínke,
 ditã̀rì titieti f̀õõti borè.

Esaii

Di mpátiri to tì náàntì

Ti bo na kótóté de kó dipátiri kuce mètããti. Diwétiri kètiri mukàmmù 1-39 ti náá nSudaa kàbe kó dikpààtiyuu kubakù cãku bíékè kperi do ta mètè áàrimè mieke nke. Asidii kóo kpààti diwè do bè fěũnkoomè. Kè Esaii bè nàké ke tú, mēfěúútímè bè fěúúrimè í bonní be dootitòbè borè máà, kè be yei mmè te nè bè yetemè Kuyie nkpeti. Esaii náá ntì nè ò dǎòrimè kè dè mbenkú benitibè ke tú bè dò nkéceetemu kénfòù mufòmmu sààmù bembè nè be kó bekpààtibè kòò mbè náá nke tú kè bè í cèète bè bo bè kùò páíí kédeè. Kòò nàké Kuyie mpããnáàntì kébéi nke dò: Dafiti kó kufuku mieke okpààti mǎù yètiní ke bo duó ndiwèi kutenkù 40-55. Dì ti náá nSudaa kó dikpààtiyuu kàbe kusúkù, bè do bè pìmmè kéddò tidaati Babidǎnni kó dihèi mieke.

Kè Kuyie mpããnáàntì náàntòò béi nke tú Kuyie nyóó dēetému ku nìtibè kēwēte ké bè tēñnéni be tenkè Sedisademmu, kè bèe keté mufòmmu pàmmù.

De kó mukàmmù mieke tì bo tì tu Kuyie nyè nkù yóó dǎò tì kè dèe yei nkè ibotí imòuu pété mesàà nnè Isidayeeri be mieke.

Mukàmmù 56-66 nàánnè bèè wētè ke konní bèmbè Sedisademmu, ke dò mbè nyáúikunko be kǎntì, ke yé bè konnímè ke sǎnké tidobontì máà ndi.

Kè Esaii béi nke dò: Tì Yìè nKuyie nkó Muyaá mmuù ò tǎnni kòò bo nàké tináànsààti besénnibè kédaate be bǎntóò bè kpéí 61 Yesu do kàa ntìi náàntì Kuyie ncíētè mieke, ke béi nke dò: Tì dǎòmu, kè dè ntukúnè wenwe Yesu ò pí mmuù tǎmmú Duku 4:16-21.

Di mpátiri náàntì duó ke dǎmmè

1. Bè nàké tì Sudaa kó kuwǎ nkàbe kpéí 1-12
2. Bè nàké tì ibotí ì í tú Sifube i kpéí 13-27
3. Kuyie ncaummè Efadaimmu nè Sudaa kàbe 28-35
4. Sennakedibu yóó bè domè mudoò nè Esekiasi kó mumǎmmú 36-37
5. Kuyie ndeumè ke bo tipítì timǎu 40-48
6. Tì Yìè nKuyie nkóo tǎntì kó mēfěúútímè 49-57
7. Esaii tiémme benitibè nè o pããnáàntì sǎnti 58-66

Kuyie mbenke tì Esaii

¹ Di mpátiri to Kuyie mbenke tì nti Amǎti bire Esaii nè kù ò nàké tì Sudaa kpààtiyuu nè Sedisademmu èi kàbe be kpéí. Sudaa kpààtibè Osiasi nè Yotammu nè Aasi nè Esekiasi be kó yemǎrè nye Kuyie ntì nhò benkemè.

Isidayeeri be í bantémè Kuyie

² Kéínkè kàbe kén-ténè!

Ketenkè kàbe keènè!

Tì Yìè nKuyie nkuù náá nke tú:

Mí ndi Yìè nKuyie mmí pí íbì,

ke ì tié kè ì né yete n kpeti.

³ Fendǎfè yému fe yìè,

kè sǎmmarímú yé dè yo ndè.

Isidayeeri be me nyí yé wèè bè te.

N nìtibè í cii.

Kuyie nseimmè ku kàbe

⁴ Di bo yà díndi kubotí kùù dǎòri meyei,

díndi benitibè bèè yei ntonté,

di tú kuwǎ nyeku nku,

di kó fəyanfè tu fəyonkufe nfe.
 Di tú beyonkube mbe.
 Di m bəntóomu mí ndi Yiè nKuyie,
 ke n sènkèrì mí nwèè di te díndi Isidayeeriβe,
 kè di m bütínné.

⁵ Ba nte kè di bo nsóké ke yetírí n kpeti,
 kè dè nte kè n yíé ké dí poté?

Di yə yeè dàátí yemuə,
 kè di bo meyeñcaàrì mē mieke,

⁶ kétúóté di naàcèi kéntə kētuəkenè di yə

dəmarè ténke í feí,
 yekəutiye nē yemuə nē yemààtè deè di dáátí,
 òmòu í yè əu, òmòu í yè bou,
 òmòu me nyí yè wààrì mekùò.

⁷ Di kó ketenkè dəúnkomu,

kè muhāá ncúó di ekè,
 kè di bo kè bepòòbè tanní di tenkè ke caari di kperε
 ke cəke diheì bē do cəke mēè botí betəbè tenkè.

⁸ Siyōō èi kəbe beè máà né yenté,
 ke kraá kupaakōtétouku ð ndòmmè
 fínyí kó detie mmiεke,
 difii ð nsokémè tipétì mieke
 ke do ndiheì bē pi di.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie Mpaakedaa
 do í coo nti kó bēmabè,
 nē yíe nti kperε do dèemu ke naánnè Sodəmmu èi kəbe kperε,
 ke sàáténè Koməə èi kəbe kperε.

Mubáammu Kuyie nyí dó mù

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
 Kénténè díndi Sedisadəmmu èi kó bekpààtìbè,
 di cəkemu ke dōnnè Sodəmmu èi kəbe,
 kénténè kékeè mí nKuyie n tié.

Di sīntəmu Koməə èi kəbe do dōmmè.

¹¹ Iwūō di n feu ì péu péu, n kpeti í ì bonè.

M pèmmu yepedake di n kəu yè ke tūò
 nē yenaadapàà nkó mekùò.

N yí dó yenaadakè nē yepedapàà nē yebədakè de kó meyiñ.

¹² Di ðō kətení m borè nē ì wūō
 kè ì nsīnkùnkò n dānkù,
 mī dē ndi bekaà?

¹³ Yóunè di bo nni mpāāmmè yepāre detetirè kreye,
 di n cóunko tìi úúnti n dō nyisəke nyi,

yóunè otānkù pānwè kó dibanni nē teomputè,
 nē yebaa nsənye di baà nyè n kpréi
 yebaa nyèè kəkénè meyi,

n dè pèmmu n yí dè dó,

¹⁴ Di baà mbetāāpāmbè kó yebaa nyè

nē metíímmè di āāmè n kpréi

dè n dō nyisíe nyi

dè tu ditəu ndi n kpréi,

n dè ðunèmu.

15 Di ð nkè di yòùtení di nòu
m bíékè ke m báá nní mbúútóomu
kè di m báá nke m báá, m bá nkémmú
di nòu sù mùàti menitiyí.

16 Óúnè dimáà kéwenke,
yóunè di dǎori mèè yei n yìkè
Yóunè dèè í wenni mudǎòrìmù.

17 Keténè mesàà mmudǎòrìmù,
ndǎorinè dèè sùé,
kénkommu bè fǎũnko bè,
kémpí mmesàà nyiciribí,
kénkommu bekúpobè.

Kuyie nyúmè ku kǎbe

18 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:
Kǎtenèní kè ti yà di kpeti
bá kè di yei nwǎǎté ke dǎ mmeyí
di bo wenke tǎwǎté dǎmmè
kè mè dǎ mè ndǎ nǎfǎtǎnfè
di bo peike tipedapǎǎti kǎm.

19 Kè di tǎǎté ke yíé n kpeti,
di yóó dimu dihei kperè dèè tu desǎàrè.

20 Kè di me nyete ke kpénkúnne di to,
disiè di yóó di kǎnnè.
Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi nde kǎ dinù.

Kuyie nsautemè Sedisademmú kpéí

21 Kè Kuyie mbéi nke dǎ:
Sedisademmú èi kǎbe!
Yé dè dǎmmè kè di m bùtínné ke tǎnnè yebǎkè?
Díndi bèè kǎ meborime do wenni,
kè di beénti wenni,
di mmǎnni kè di né náá mbenitikǎbè*.

22 Sedisademmú kǎbe di do dǎ ntimátì péítì nti,
di mmǎnni ke náánnè yekpèrè,
di do dǎ mmenaǎ nkperímè mme
di mmǎnni ke náá mmenacéduo.

23 Di kǎ bekpǎǎtibè í yíé n kpeti
nè beyóóbè be pókù kumáá ndi,
bemǎu bè dǎ tucuuti nti,
ke beti tiyeti

bè í pí nyiciribí kè dè wenni
bè ðǎ í nkènté okúpokù kpeti.

24 Dèè kpéí nte mí Mpakédaa di Yiè nKuyie
n kpeínìmu ke baké Isidayeeriibe
kè mmí béi nke tú:
N yítè ke cǎmmúmu n dootitǎbè kpéí,
n yóó peitemu n dootitǎbè.

25 Sedisademmú kǎbe m bo di poté
m bo di óúnè mutie bè óunè mù timátì
kè dí wenke kè meyǎǎ ndeite.

26 Bebeénsǎàbè bo wǎte kébuoté dihei bè do dǎmmè.

* 1:21 benitikǎbè: Wénté Osee 2:4-15 nè Esekieri 16:15-43, 23:22-49.

Kè itié nyembèe wēte kéǎnné bè do dōmmè nè dimònnì,
kè bèe wēte kényú di kó dihéi ke dè:
Bèè dǎdri Kuyie ndó dè be kó dihéi,
bèè dǎdri dèè sîé be èi.

²⁷ Kè Siyōō èi kǎbee tūnne kuce kusàdkù kécooté,
bèè bo Siyōō kè bèe ceete kényié nKuyie nkpeti
kéndǎori dèè sîé.

²⁸ De mǎnnì bèè né yete mí ndi Yiè nKuyie n kpeti
nè meyei ndǎdribè bεmou mí mbe Yiè nKuyie
m bo bè poté kényoure youre.
De yó ntú bèè ò yete be kó kumàнку nku.

²⁹ Ifei bo di pínnè detedierè di do feu iwūō dè,
Ifei bo di pínnè depaa nkó yetārè di kǎri dè ke báá nkè di paa mbo peité.

³⁰ Kè di naánnè detie ndèè fǎàtì yòte
kénaánnè detie ndi buotí dè,
kè dè dǎnté menie.

³¹ De mǎnnì wèè do tú onitì kperì kòò naá ntimúkǎàtì
kòò tǎmmúu naá nyihǎǎpémpéri kè dèe wēnné kécóúté,
bá òmǎu báá na ké mù kùo.

2

¹ Ti Yiè nKuyie kuù benke ti nnáàntì Amoti bire Esaii Sudaa kó dikpààtiyuu nè
Sedisadεmmu èi kǎbe be kpéi.

Ibotí imǎu yóó wēte kétéímmè Sedisadεmmu
(Yenáànkékè 2-4 wénté Miseen 4:1-3)

² Yewe sonye mieke ti Yiè nKuyie ncíētè tǎri bo fííkú
kè di yómmèe pēēté yetārè ké yè sǎnné,
kè yebotè nhuroo di borè.

³ Kè iwuo mpéu nkeroo di borè ke náá nyitǎbè ke tú:
Tí kǎtenè ti Yiè nKuyie nSakǎbu do tū nkù tǎri,
ku cíētè kè kù ti benke ku kó kuce,
ku tié mbonní Siyōō tǎri ndi,
ku náàntì yènní Sedisadεmmu nwe.

⁴ De mǎnnì kè ti Yiè nni ntú yebotè kóo beéntì,
ke tú wèè tūnni iwuo kpeti.

Kè bèe bóké be kpàriseuti kémá yekǎ,
kémá be kpǎǎ nsimúkēí.

Kubotí makù ténke bá nkpannè kutekù
bè keté ke ténke bá mbebí mudoò.

⁵ Díndi Sakǎbu yaábí
tí wēnné kénkéri ti Yiè nKuyie nkó kuwenniku mieke.

Bè nàkémè Kuyie nyóó bekénè dǎi yiè benitìbè di kpéi

⁶ Ti Yiè nKuyie nSakǎbu yaábí ta tipǎàtì nti,
kǎa bè dootóo, be tūnne diyie yǎnní kèè bíékè kǎbe kó medǎdǎrimè mme,
ke ta mutedii Fidisitēēbe kǎme,
kè ikpǎkpàribí píéké be cuokè.

⁷ Mesǎo nnè timátì péitì
kè dè sūú mbe èi mieke

bá be dítítuò ténke í m̀̀ke yè mà̀mè
 kè siséí píéké
 sikpà̀rinaaséí í d̀̀ nkékaa nkédeè.
⁸ Kè sib̀̀otenkaanii píéké be ekè
 kè bè ninku bè d̀̀d̀ dè nè be nou de ì̀kè,
 bè maá dè nè be nou.
⁹ Onìtì bo nínkú Kuyie nyì̀kè kék̀nke,
 ti Yiè nKuyie nha me mbáá bè c̀é.
¹⁰ Taánè yepèrè fíè
 tannè ketenkè késarinè ti Yiè nKuyie nkó kemieke
 ḱyenténè Kuyie nkó tikpetì dietì
¹¹ Kuyie m beéntì yìè kù bo kék̀nne sip̀̀o yembè
 késínné sifeí yembè,
 kè ti Yiè nKuyie nkuù máà yètìrì nfeí.
¹² Ti Yiè nKuyie M̀̀pakedaa tãátè d̀̀i yìè ndi
 sip̀̀o yembè nè sifeí yembè be kpéí
 de yìè bèè yèmmè d̀̀ mbè deu bè bo k̀̀ke.
¹³ De kó diyìè kù bo k̀̀ú sètìrì kó detie ndierè
 Dimaa k̀̀ere.
 Basãã kó detedierè bo duó.
¹⁴ Kè kùu può nyetãrè dieyè,
 kédíé sitãã,
¹⁵ kébuó nyedèrè dieyè,
 képuò nyiduotí kperíyì,
¹⁶ kébuó mbátóòbè diebè Tadisisi èi k̀̀be,
 Bátóòbè sãmp̀̀bè bo cake.
¹⁷ De yìè onìtì kó tefentè bo deè,
 sip̀̀o yembè bo sínné,
 de yìè kè ti Yiè nKuyie nkuù máà yètìrì nfeí.
¹⁸ Sib̀̀otenkaanii, t̀̀matè ténke í yó nkpaá.

¹⁹ Benìtìbè bo taá yepèrè fíè,
 bè bo cútè ketenkè f̀̀d̀, ke bo s̀̀rinè ti Yiè nKuyie nkó kemieke,
 ke bo yenténè ku kpetì dietì.
 Kù bo íté kécómmú d̀̀i yìè yebotè k̀̀mb̀̀d̀̀tì bo do!

²⁰ De yìè benìtìbè bo dokóo be b̀̀otenkaanii, m̀̀s̀̀o nnè timátì péítì k̀̀esi, bè do d̀̀d̀ sì
 kéninku si ì̀kè, yetìrè nè tidéítì kè dèe péte kétúóké kécááké. ²¹ De yìè benìtìbè bo taá
 yepèrè fíè bè bo cútè ketenkè f̀̀d̀ ke bo s̀̀rinè ti Yiè nkó kemieke, ke bo yenténè ku kpetì
 dietì, kù bo íté kécómmú d̀̀i yìè yebotè k̀̀mb̀̀d̀̀tì bo do.

²² Yóunè di bo mbúómè onìtì,
 onìtì wemmu í t̀̀d̀ke mùdémù.
 Onìtì kpetì tú ba?

3

Sudaa kó dikpà̀tìyuu bo paà okpà̀tì

¹ Ti Yiè nKuyie M̀̀pakedaa yóo deitemu
 dèè te kè Sedisademmu k̀̀be nè Sudaa k̀̀be kè bè f̀̀d̀,
 be diitì nè be nie nnè bè tá dè dèè tu:
² Bekpà̀rinuòmbè nè behããp̀̀nkperíbè

nè bebeémbè nè bèè nàá Kuyie mpāānāàntì
bèè tu bedièbè nè bekotibaabè.

³ Behāāpòmbè iwēī yembè nè sikpààtibì
nè beheikènkótìbè nè benitinòndièbè
nè betediibè dièbè.

⁴ N yóó duó nkè idapùmbí ì di baaté,
ké ndi dōri ì dómè.

⁵ Di botí mièke, di bo nkè fēūnko ditòbè
onìti bo nfēūnko o kou,
kòo bíè nni nfēūnko tedakótè,
besínténitìbè bo nfēūnko benitimóm̄m̄m̄m̄be.

⁶ Onìti níi bo pí nho tebite be cice cíētè mièke
kòd nàké ke d̀̀:

A mè nkpaá m̀̀kemè diyaàb̀̀r̀̀, naá nti kóo kpà̀̀t̀̀,
baaté kubotí kùù í m̀̀ke okpà̀̀t̀̀.

⁷ Kè de yìè nhò bà̀̀nì ke d̀̀:

N yí tú otà̀̀t̀̀,

n yí m̀̀ke mudìi n cíētè,
m me nyí m̀̀ke diyaàb̀̀r̀̀
di bá n d̀̀ò okpà̀̀t̀̀.

⁸ Sedisad̄emmu k̀̀be b̀̀t̀̀mu,
Sudaa k̀̀be domu.

Be náàntì nè be d̀̀òr̀̀m̀̀ k̀̀ d̀̀ yóù Kuyie.

Bè yetemu ti Yiè nKuyie nke kù fuonnè
kunku Kuyie nkperíkù k̀̀ d̀̀ feío.

⁹ Kàa ẁ̀nt̀̀t̀̀ be ì̀̀k̀̀ a p̀̀anke ã̄ yàmu be yetém̀̀

be fei mbe yei mme Sod̄emmu eì k̀̀be k̀̀me,

Ifei í bè bonè meyei mbè d̀̀òr̀̀ m̀̀.

Bè bo yà! Bè ce mbemáà ndi meyei.

¹⁰ Di bo yí ẁ̀è yìè nKuyie nkpeti,

ẁ̀è tu diẁ̀è yìè nke ỳ̀ ò yóó dim̀̀mu,
o t̄̀mmú kó tic̄̀nti.

¹¹ Beyeibe bèè d̀̀òr̀̀ meyei, mbè bo yà!

Bè yóó bè yietí be d̀̀òr̀̀m̀̀ d̀̀mm̀̀ mme.

¹² Mí nKuyie n kó benit̀̀b̀̀,

ibí ì̀ bè baké, benitipòb̀̀ beè bè ni.

Bèè bè ni bè bè f̀̀t̀̀nkomu,

ke bè k̀̀ó mbè k̀̀r̀̀ kùù ce.

Kuyie nk̀̀pà̀nǹ̀m̀̀ bèè ni ku nìt̀̀b̀̀

¹³ Ti Yiè nKuyie nyit̀̀ ke c̀̀m̀m̀mu ke seí nku k̀̀be,
kù it̀̀ ke c̀̀m̀m̀mu ke bo bek̀̀ǹ̀ yebò̀.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nk̀̀pà̀nǹ̀mu

bèè tu bek̀̀t̀̀b̀̀ ku k̀̀be mièke nè bekpà̀̀t̀̀b̀̀ ke tú:

D̀̀i maanko f̀̀nỳ̀ kó yebe

ke f̀̀ke bes̀̀nǹ̀b̀̀ k̀̀ere ke píe ndi c̀̀í.

¹⁵ Nè ò̄mmu ẁ̀r̀̀m̀mu di f̀̀ūnkom̀̀ n nìt̀̀b̀̀?

Ke nà̀ bes̀̀nǹ̀b̀̀?

Mí ndi Yiè nKuyie Mpak̄edaa m̀̀ t̀̀ ndi b̀̀k̀.

Kuyie nk̀̀pà̀nǹ̀m̀̀ Sedisad̄emmu eì kó benitipòb̀̀

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀:

Sedisademmu kó benitipòbè m̀̀ke sifeí nsi
 ke ã nkéí ḱyíé,
 ke tú p̀̀i bè wéimè, ke naù detóónnè,
 k̀̀e k̀̀nninko be naàc̀̀nèí.
 17 Nè de kpéí mmí ndi Yìè nKuyie m bo f̀̀ri be ỳ̀tì,
 k̀̀e bè c̀̀ónnó meyùbii.

18 De yìè bo tuòke dì yìè mí ndi Yìè nKuyie m bo deíte di s̀̀tì. Be nac̀̀nèí kó demámánnè nè d̀̀è boú be ỳ̀tì nè sineí dudúúnsì nè med̀̀ì. 19 Yetoot̀̀re nè sineí nè ifátíyì. 20 Tiyaàbomboúntì nè sinac̀̀nèí kó demámánnè nè inaak̀̀ũ nè t̀̀d̀̀àríbè kó yedíè nè m̀̀fimmè, 21 nè demámánnè nè d̀̀è t̀̀ũ yewũ. 22 Tiyaàkpetì nè yeyaàbòrè p̀̀k̀̀yè, tiyaàbomboúntì nè tidoutì. 23 Siwéí nè mupààkonkperímù kó tiyààtì t̀̀i iri nè tiyaàyauti bè daati t̀̀i yeyo.

24 De yìè t̀̀d̀̀àrí bo ceeté k̀̀ãnné kunóú,
 bè bo yi iwéí inaak̀̀ũ ntēmè,
 bè bo kuó iyùp̀̀ãtì ḱyóu meyùbii,
 ḱyóu tiyaàsàtì ḱyì tíf̀̀òt̀̀nt̀̀i
 k̀̀e be wennikuu naá nkuhããt̀̀nt̀̀nkù kó kuffèkù.

Sedisademmu èi kó bekúpobè

25 Sedisademmu, a kó benitidaabè yóó kú mudoò mieke nke,
 behããp̀̀nkperíbè iwéí yembè í k̀̀ntiní mudoò.

26 Sedisademmu ǹ̀tìbè bo nkari o èi kó yebòrè,
 ke kuò nyekúdabùò.
 Bè bo paà be bí kénkari mutãã mmieke ke kuò.

4

1 De yìè benitipòbè bèyiekè bo mmurí onitid̀̀ù òmáà,
 ke tú ti bo nwaà ntimáà ti bo nyo mmù,
 ti bo ndo ntimáà tiyààtì.
 Yóu k̀̀e ti da yenke,
 á ti deíte ifei.

Kuyie nyó nkãnkémè bèè bo yenté kénkpaá Sedisademmu

2 De yìè ti Yìè nKuyie yóó dennení dì tepànnì, dì yó ntú Isidayeeribe kó disãnni, dì yó ndeumu ke wenni, k̀̀peité yebe k̀̀e yè nsũ, k̀̀e diwèì m̀̀bo bèè bo yenté kénkpaá dihèi mu kpéí. 3 De m̀̀nnì bèè bo nkpaá Siyãã, bèè bo yenté k̀̀mbo Sedisademmu bè bo mbè yu ke tú Kuyie nkòbe, ke yé n wàrimè bè yètè k̀̀e bè bo Sedisademmu mieke sãã. 4 Ti Yìè nKuyie mbo óúté Sedisademmu kòbe, nè ku nù kó muyaá, k̀̀úté menitiỳ̀i mbè c̀̀úmmè Sedisademmu. 5 Ti Yìè nKuyie mbo ãnné diwetirì Siyãã t̀̀rì ìnkè k̀̀e dì ndíéké bèè d̀̀e tiku kuyie mm̀̀nnì, keyènkè k̀̀endò nkuyukú k̀̀encóú mmuhãã k̀̀me, k̀̀enhãnkè n Kuyie nkó tikpetì be yo ìnkè, 6 k̀̀endò ndifii k̀̀e mbè diéké, k̀̀e mbè kãnké kuyiinkù kuyie mm̀̀nnì, k̀̀e mbè kãnké kuyaakù nè fetaafè.

5

Isidayeeribe tùmè Kuyie nkó kupaku

1 N yóó dentè feyènfè nfe n népo kpéí, de kó feyènfè tukúnè o paku nku.

N népo sàù wè do kùútí f̀̀nyì kó kupaku
 ditãrì ìnkè ketenkè naati d̀̀e,

2 k̀̀tũntè ketenkè mesàà, k̀̀edei yetãrè,

kétããté detie ndesààrè kébuotí,
 kémaá didènnì de cuokè ò yó mbaanè dì,
 kékeuté difòtìrì ò yó nhūti dè fínyì be,
 kényé ke dò ndè yóó pié yebe sààyè,
 kè dè né pié yèè í wenni.

³ Díndi Sedisademmu kàbe Sudaa kó kuwuò nkàbe tí púténè mí nnè n kóo fínyì.

⁴ Ìnde kpaá n yí dòn dè de kó detie nkpríí?
 N do yé kótú dè yóó pié yebe sààyè nye,
 kè dè né pié yebe sīnyè, ba nte?

⁵ Ntenè n dò nkédòòmè de kó detie,
 n yóó deitemu kuperí kè iwūò dè cááké.
 M bo pété kuperí kè bè ndè nàù.

⁶ De kó kupaku bo kpránné,
 òmòu ténke bá nkù kōū òmòu ténke bá ndè kèí,
 tipotì nè tisāmpotì dè borè èúté.
 Kè n náké yewetè kè yè báá yóu kè fetaafeè dè dùóté.

⁷ Tí Yìè nKuyie Mprakēdaa kóo fínyì tie ntú
 Isidayeēribe kó kuwuò.
 Ò tããté dèè tie ke fií ndèè tu Sudaa kó kubotí,
 Kuyie ndo yé ke tú beè yó ndòori dèè wetí,
 kè bè né dòori dèè í dò nkédòò.
 Beè do dò nkéndòori mesàà,
 kè benitibè né kuònnè beè kó kuyonku,
 tipitì timòu ke bo meyeñcaàrimè miēke.

*Kuyie nkprannè tì bèè fèkù betòbè kperè
 (Yenaànkékè 8-24 wénté 10:1-4)*

⁸ Di bo yà díndi bèè maá ke maá sicēī
 ke do nke do ndepaa nke dèè mefiè mmemòu,
 kè dè bo mboní kè dí tieke diheì dimòu.

⁹ Nte mí ndi Yìè nKuyie Mprakēdaa n tú mù:

De kó sicēī bo dōúnko,
 de kó sicēsààsì í yó mmàke bèè sì ã.

¹⁰ Kupaku kùù bo ibaaké tepítè nè ìdèì,
 kè bè buotí fínyì kó detie,
 kè bè tōū de be ke niu menaà
 mè báá pié ndítìribè sipìsìnùmmù,
 kàa buotí tidibotì kuyòrikù,
 a deite temámbòtè memáà.

¹¹ Di bo yà! Díndi dè ò nwenníní,
 kè bèè cokòo menaà nkperímè borè,
 ké nke ntúúnko nè keyènkòo kémuó.

¹² Bèè ò mbaà nke au ke bie ntikùtìdùùtì
 nè yebàrè ke eu itārí, ke yò nke yò mmenaà.
 Bá bè í wéí mí ndi Yìè nKuyie mpī mmùù tōmmù,
 n dòn dè nè n nòu.

¹³ N nìtìbè í bantému, deè te
 kè bè yóó bè pīmú kékònnè

Sikpààtìbìí bo kú dikònnì
kè sinéyēī kuò benitìbè.

¹⁴ Mukúú nhààtemu mu nùù ke onné mu níí
ke bo maánko sikpààtìbìí nē benitìbè tǎbè
diwèi bo bè kè bè yǎnku ke úú.

¹⁵ Onitì bo nínkú késínné Kuyie nyìkè
sipɔɔ yembè pɔɔ bo deè kè bèe sínné.

¹⁶ Ti Yìè nKuyie Mpakedaa dǎdǎri dèè sèè dènde,
ke benkú kù deumè,
ke bekùnè ku nìtìbè kè dè sèè ke benkú kù wetímè.

¹⁷ Dihei bo naá ntidobontì kè bè ndè cēm̀m̀m̀ ipe,
iwūǎ bè dùnne ì do borè,
ibǎbí bo ndè cèntì ke diiti timútì.

¹⁸ Di bo yà díndi bèè dèri di yei nkó mucòntimu,
nyinààke ò nderimè tenaasǎntè.

¹⁹ Díndi bèè nàá nke tú: Kuyie mmónné
kéǎǎ ku tǎmmú kè ti mù yà.
Kuyie nyIsidayeeriibe tū nkùu dǎǎ ku tǎmmú
mecǎǎ nkè tí kù banté.

²⁰ Di bo yà! Díndi bèè yu meyei nke tú mesàà,
nke yu mesàà nke tú meyei,
nke yu kuwenniku ke tú dibìnnì,
ke yu dibìnnì ke tú kuwenniku,
ke yu detiire ke tú dèwè̀tìrè,
ke yu dèwè̀tìrè ke tú detiire.

²¹ Di bo yà díndi bèè yèmmè dò ndi cii
díndi bèè yèmmè dò ndi mǎke meyèmmè.

²² Di bo yà díndi bèè yètè feí munaà̀yǎ̀ mieke,
díndi bèè mǎke menaà kperímè kó yekǎ̀nbò.

²³ Díndi bèè kommu becaà̀rìbè tìcuuti kpéí,
ke yetírí di bo nkommumè bèè naati.

²⁴ Dèè kpéí nte kè di yóó cóuté timúkpetì kǎme,
muhǎǎ nhǎǎ cóutémmè tìyonkǎ̀tì,
di cǐè mbo pǎǎke kè di pórím̀u yote,
di yete mèè kpéí mí ndi Yìè nKuyie Mpakedaa n kuó.
Di sènkè̀rìmmè mí ndi Yìè nKuyie,
díndi Isidayeeriibe di í tū n náà̀ntì nti.

*Kuyie nyóó duóm̀m̀ kè Asidii kǎbe do Sudaa kǎbe
(Dínáà̀nkèè 25 wénté 9:7-20)*

²⁵ Dèè te mí ndi Yìè nKuyie nkè m mieke di yè,
kè ò yòute n nòutè ke di poté.
Kè yetà̀rè sǎntè kè benitìbè ku ke cóú cóú ice mieke.
Nè memme m mieke í do,
n nòutè kpaá yuomu dí ìnkè.

²⁶ Mí ndi Yìè nKuyie n cò́nné mecannimè mme

yebotè yèè bo mēdētīmè ye kprí.
N yè yu nè fefontìfè nfe, ke yè ìténí itemmàнке
ke cokùnì mecaã.

²⁷ Bè miēke òmòù í yo tihòùtì,
bè miēke òmòù í bèté bá omáà.
Munəndəmmú í bo bè kòò mòù,
bè kòò mòù í yè nke duó.

Bè bou bé naàkùš nyi tei tei,
bè neùtì kó iwēí í əke.

²⁸ Bè sùòtému bè pie, ke fínné be tānnè,
kè be sēí kprèètè dònne yetárè
kè be naasēí cèètiyè cokù tefòdóntè kōme.

²⁹ Kè bè kontí kucìrìcìrìyòkù kōme,
kè be dabùò ndònne yecìrìcìrìpàà kpeye,
kè be ũntí, kè bè pī dèmarè òmòù əš í nfiète.

³⁰ De yìè Asidii kəbe bo do Isidayeεribe
kè be uutoo ndònne dàméèrì kəku ə ndòmmè kuyaakù fùùtè dì mònni.
De yìè yewetè bo soute kè dibìinnì dátínné ketenkè,
kè meyeñcaàrimè mbo.

6

Kuyie nyúmè Esaii mutōmmú

¹ Sudaà kəbe kóo kpràtì Osiasi ku dì benni, kè Kuyie nní mbenke kumáà kè n kù yà, kè kù kàri dikpràtìkàri okùrì mari ìnkè ku cíètè, kè ku yaàbòrì pité ke píéké te miēke. ² Kè Kuyie ntōrè kperè còmmú ke kù cèti, ke məke bá di ifièti ìkuò, kè ìdèi tu ì ə ndáátì di yuu, itèi ìdèi sinaàcèi, itèi ìdèi ì pùùnè. ³ Kè yè nàà nyetəbè ke tú:

Ti Yìè nKuyie Mprakēdaa dò mpáí pái nwe,
kòo kpetì piéké ketenkè keməu.

⁴ Kè ku cíètè bòrè kó yesāñkèe sāntè nè ku tōrè kperè kó metammè kprí. Kè kuyukúu píe nku cíètè miēke. ⁵ Kè n kuónko ke dò: N kúmu yíe! N tú onìtì nwe wèè nùù sì, kè nh ə kubotí kùù kó benitìbè nò sì mbe cuokè, kè n nuə nyà ti Yìè nKuyie Mprakēdaa.

⁶ De mònni kè Kuyie ntōrè kperè kó dìmariì puunì m bíékè, ke tə dihāākōnni, ke di dèitení diwūòtōnni ìnkè nè ihaaké, ⁷ ké di kàáké n nùù kébéi nke dò:
Dihāākōnni diì mmè nkàákémè a nùù,
di wenkemu.

A yei ndèitemu, bè ũtému a yei.

⁸ Kè n keè ti Yìè nKuyie nkó metammè kè kù tu:

M bo tō nwe?

We mbo kəte kénáké ti kó tináàntì?

Kè ñ dò: Nte mí, í tō.

⁹ Kè de kó metammè dò:

Kəte kénáké ku mbotí kəbe ke dò:

Di bo nyo di me mbáá keè,

kénwúó, di me mbáá banté.

¹⁰ Ke yé de kó kubotí kəbe yèmmè kpeñnimè,

bè í yíe ntìmatì,

ke ìtínné be to ke báá keè,

ke ũú nke báá yà,

bè yàà bo ceete mètè kpéí nkè m bè miékùnne.

¹¹ Kè n kù beké ke dò:

Dè yó mmè dò ke káá nde?

Kè de kó metammmè dò:

Dè yó mme ndò nke kémúnè diheì bo dounkomè,

kè sicéí paà bèè bo nsì ã,

kè diheì naá ndikpáà.

¹² Dè yó mme ndò nke kémúnè,

mí ndi Yìè nKuyie m bo cíemmè benitibè

kè diheì dounko kénaá nfekpáfè.

¹³ De kó diheì kó benitibè bèè bo yenté,

kénkpaá sámpó sámpó,

bè í yó ndè kpaá.

Dè né yó ndonnè bè òò kóúmè mme mutie,

kè dikúnni nkpaá kékuku.

Meè botí nku dikúnni dii kpaá

di mieke nke kuwuo nsàkù yètinímè.

7

Kuyie nnàké tì Esaii wèè naá nku pããnaànti

¹ Osiasi bire Yotammu kó debire Aasi tu dii mōnni Sudaa kabe koo kpààti. De mōnni ndi Sidii kabe koo kpààti, Desinni nè Demadia bire Pekaa Isidayeeri koo kpààti kè bèè do Sedisadammu ke bo ò pònte ke me nyí nna. ² Kè bèè tì nàké Dafiti yaábire Aasi nè o kpààtiyuu kabe ke dò: Sidii kó behããpòmbè bàtè Efadaimmu tempè. Aasi nè o kabe kè bèè tì kèè kè be kònti nhau, kuyaakù òò fuute kè detie nní nhōmmè kutúúkù.

³ Mèmmè kè ti Yìè nKuyie nnàké Esaii ke dò: Túóté a bire Seasubu kè di kote ditāri kó menie mpūð nke cuutiní dè diyaàhoubinni káyà Aasi. ⁴ Kàa ò nàké ke dò: Wèè pí nhomáà, ò bá ndé, o kōmbùàti bá nduò Sidii kabe Desinni nè Demadia kpéí, bè dōnnè tedakèmpùtè tètè còútè kédeè tēnte kè kuyukú kuti. ⁵ N yému ke dò nSidii kabe nè Pekaa kabe nè Efadaimmu kó kuwuo nkabe bè da dónè meyei mme, ke náá nke tú: ⁶ Yóunè kè tí do Sudaa kabe ké bè ànné kufōwáá ké bè dāñnè muwērimú kè bè ti wēnnénè kè tí pí nTabæedi bire tikpàti. ⁷ Ti Yìè nKuyie Mpakedaa béimmu ke tú dè í yóó dāò ò tu dè báá di.

⁸ Ke yé Damaasi wèè tumè Sidii kó diheidiè.

Kè Desinni tu di koo kpààti.

Dè bo nyóó yí yebie nsipísikuò nè yènnùmmù,

kè bè namu Efadaimmu kó kuwuo,

kù ténke í yó nkpaá.

⁹ Sammarii wèè tu Efadaimmu kó diheidiè,

kè Demadia bire tú di koo kpààti.

Kè di í yie ti Yìè nKuyie nkpeti

ke kù taunè di í yóó nhã ke bo.

Dèè benkú Kuyie nti bonèmmè

¹⁰ Kè ti Yìè nKuyie nsòtè ku náànti kébéinnè Aasi ke dò: ¹¹ Beké mí nha Yìè nKuyie kè n da benke medòòrimè mamè ketenkè mieke yoo kéínkè mieke.

¹² Kè Aasii béi nke dò: N yí yóó beké n Yìè nKuyie ntimatì n yí dó ke da benné.

¹³ Kè Esaii ò nàké ke dò: Díndi Dafiti yaábí benitibè me ndi òunè kè dè í sànnè kè di dó Kuyie ndi òunàà? ¹⁴ Deè te kè ti Yìè nKuyie nyóó di duó mmecannimè: Desapumbire dèè mu nyí duónè onitidòu dè bo púó nképeité denitidabire ké dè yu ke dò Emmaniyèeri (dèè

tu Kuyie nti bonè). ¹⁵ De kó debire yó nyō mmenaamiè mme nè mecekùò nke yà tuakenè dè bo yetemè meyei nkétāāté mesàà. ¹⁶ De bo nyóó tuake dè bo yetemè meyei nkétāāté mesàà kè de kó yehekè yedé a dé yèè kó bekpààtibè kè yè dounkomu. ¹⁷ Fǝ nti Yiè nKuyie nné yóó duó nkè yewe yonkuye yèè da tuakení fǝ nnè a kó dikpààtiyuu, di mu nyí yà ye botí nè Efadaimmu yàtenè dìi yiè Sudaà kòbe. M buò Asidii kóo kpààti yóó di domè mme.

Kuyie nnàkémè bè yóó bè domè kécake be ei
¹⁸ De kó diyèè ti Yiè nKuyie mbo fonte
 kè Esibiti kó isǝī iténí.
 Kè kuu fonte kè icee íféní Asidii,
¹⁹ kékòtení kédátinné ikó nyimou
 nè yekondake yemou
 nè yepèrè kó mefiè mmemou
 nè tifāpèùti timou nè iwūō cènti dè.

²⁰ De yiè ti Yiè nKuyie mbo ikú oponkorì kukó nyàà kou,
 Asidii kóo kpààti, kòo kuó
 di yùti nè di deembii nè di citi * Isidayeeriibe dootitòbè yóó be namè mme ké bè fǝū.

²¹ De yiè bá wèè niti ò ní bo ncēmú
 fenààfè fémàà nè ipe idéi.
²² Menaamiè mbo mpíéké,
 bèè bo nkpaá dihei,
 bè bo nyo mmenaamienkùò nnè mecekùò.

²³ De mōnni fínýi kó depaa ndèè kó detie mbo tekòupítè
 ke dò nkè bè bo dè fité de díti mbo medítibii ntekòupítè (1000),
 de kó depaa mbo kpánné kéye tipoti nè tisāmpoti.
²⁴ Kè bè nde nkari kupaawaá nnè detānnè nè ipie,
 de kó ketenkè bo naá ntipoti nè tisāmpoti máà kòke.
²⁵ Yetārè yemou bè do kuuti yè nè sikāmmu,
 benitibè ténke í yóó ndaati ke kerì de kó depaa mmieke
 ipo yàà bo bè kúú mèè kpéi,
 kè bo naá nyinààke kó ditūnni,
 ipe kó diciènni.

8

Bè yóó pōntemè Sammarii ei nè Damaasi kperi kéheí ye kperè
¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké n náké ke dō: Túóté kutápiékù diekù kéwāri ke yí:
 Kupònkeheikù. Kè de kó iwārii nfeí. ² Kè n kù wāri kébenke benitibè mómmōmbe bèdébè,
 ikuó niùti Udiya nè Yebedekiyaa bire Sakarii. ³ Kè n duónè m pokù Kuyie mpāānāānti
 náāntò kòo púó nképeité denitidabire, kè ti Yiè nKuyie nní nnáké ke dō n dè yu diyètìrì
 ke dō: Kupònkeheikù. ⁴ Ke yé de kó debire yó nkpaámè ke í na ke yí n yō yoo n cice, kè bè
 pōntemu Damaasi ke ei o kperè nè dèè bo Sammarii ke kōnnè Asidii.

Asidii kòbe domè Sudaà kòbe
⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dō:

⁶ Benitibè sènkèrimu kukó nSidowee kó menie
 mèè pūō mmeyōōmmè.
 Dèè te kè be kōnti yārike

* 7:20 ...kuó di yùti nè di deembii: Dè benkú

kè bè kpeutí bekpààtìbè
 Desinni nè Pekaa bè ìkè.
⁷ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie
 kè n yóó duó nkè Asidii kóo kpààtì di do,
 nè o kó tikpeti timou.
 Kéndònnè menékperímè ò ntatiní kukó nke dòmmè.
 Mè òò píe kukó nhEfadati ké kù dàtínnémè.
 Mè òò dàtínné mètè botí yekonnébiè nkémpūò.
⁸ Mè bọ dàtínné Sudaa kọbe kè bèe kuri
 kénkááké be fóníí,
 mè bo pònté kédátínné a èi dimou,
 di duó ke kááké dè, áú yoo! Emmaniyeri*.

Yebotè wùó nke bo dọò dè tu detetirè nde
⁹ Díndi yebotè bá kè di dọ dí wènné kébáátí,
 kufōwaá mbo di kpéété.
 Kénténè díndi yehékè détiyè kọbe kékeè,
 bá kè di dọ dí báátí mètè botí
 kufōwaá mbo di kpéété.
¹⁰ Bá kè di dọ dí náké ke bo dọò tì,
 tì bo díé.
 Nákénnè kètāāté di dọ tì.
 Di teti me mbáá dọò!
 Ke yé Kuyie nti bonèmè.

Kuyie nyēmmè Esaii nè Isidayeribe báá teeté betòbè
¹¹ Ti Yiè nKuyie nni mpī ndi mōnni,
 ké n caummu ke dọ:
 Báá tūnne ku mbotí tū nkùù ce.
 Ké n nàké ke dọ:

¹² Báá teeténnè de kó benitibè,
 kè bè dàkii ke bo bọ ndihèi kóo kpààtì,
 di báá bè teeté, di bá ndé bè dé dè,
 di kōmbùòtì bá ndè duò.
¹³ Ti yiè nKuyie Mpakēdaa,
 di dò nkényé ke do nweè tu wèè kpa meyi,
 weñwe di dò nkéndémè,
 weè máá ndi di kōmbùòtì dò nkénduòmè.
¹⁴ Ti Yiè nKuyie ntu disòrì ndi dī dò mpáíí,
 ke né tú ditáàrì benitibè yó mbétírí dī ke duò
 dī yó mbuò mbenitibè,
 ke do ntimátì dindííntì Isidayeribe kó yekpààtiyọ yedé kpéí.
 Ke dò nticùòtì Sedisadēmmu kpéí.
¹⁵ Benitibè kusúkù yó mbétírí dī ke duò ke kékíí.
 Bè bo duó timátì dindííntì mieke kè bèe bè pīmmú.

Kuyie mpāānāàntì náàntò dòmmè kénkémú Kuyie nyóó dọò tì
¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dọ: Sōnne de kó tināàntì nè de kó itié n tūmbè kpéí.
¹⁷ N Yiè nKuyie mbùtínnému Sakòbu yaàbí. Bá nè memme n ku mbúó, n kù kèmmúmu.
¹⁸ Mí nnè m bí, ti Yiè nKuyie nkùù bo Siyōō tārì, kù n duó nyì, ti tú Kuyie Mpakēdaa kó
 mecannimè mme, ke benkú ti Yiè nKuyie Mpakēdaa yóó dọò tì Isidayeri.

* 8:8 Emmaniyeri: Wénté Esaii 7:14 nè 8:10.

¹⁹ Kè bè di nàké ke tú: Kàtenè bèè bourí tinùbootì bè borè, nè bepããbè borè kè bè dí pãá, bembè bèè ò nnáá mbe nò miéke bèè ò nwéú kétú, dè wennimu ke dò nhonìti ní beé nho bə̀, kémbourí tinùbootì, kè becírìbè ò nàá mbèè fòu be kpeti. ²⁰ Di ténne be ke dè: Ti Yiè nKuyie nkó itié nè ku náànti ti dò nke de ntünne, kè wèè í dè tünne ò báá yà Kuyie nkó mesàà.

Dikònni nè meyeñcaàrimè dè yóó tannímè

²¹ Dikònni bo bè poté ké bè auté,
kè bè nkéí diheì miéke nè meyeñcaàrimè,
kè be miéke yenni, kè bèe bəmmú kusìnkù
be eì kóo kpààti nè Kuyie, kémbúú tiwetì.

²² Ke sínnéni ketenkè kèyà dibiinnì
nè meyeñcaàrimè kperè nè dèè duò tikòmbùd̀ti,
kè bèe bè tention dibiinnì miéke.

²³ Dibiinnì í yóó nhã ke bo diheì
meyeñcaàrimè bo d̀i miéke.

Kuyie nyóó deetémè ku kəbe

Ti Yiè nKuyie ntanné Sabunə̀ kó diheì
nè Nefutadii kperi ifei miéke nke.
Dè né yó mboní kè kùu yè dèúkunnemu,
kétúóté dàméèrì kéntə kətuəkenè Suditēē
kukó nyàà diyè yèni kèè bíékè nè Kadideeo
bèè í tú Sifube be kó kutempē.

9

¹ Kubotí kùu do kéri keyensò̀kè miéke
kù yàmu kuwenniku diékù.
Bèè do bo dibiinnì kó diheì
mukúú nkperi
kè kuwennikuu bè m̀itè.

² Ti Yiè nKuyie nhá duó nkàa nìtìbèe súú
duó mbe diwèi dieri,
ké bè duó nkuyeñnaatí,
kè bè nyānku a ìkè
bè ò nyānku m̀èè botí dididèi m̀nni
ke íú bè ò ntoti bè eì dè ke íúmè.

³ Be dootitə̀bè do bè buú nkùu naàd̀d̀d̀rìd̀óú,
kumundə̀ú bè do bukú kù
kupààti bè do bè puotìne kù,
a dè kèétému bè do d̀d̀mè Mandiyā̀ eì.

⁴ Be dootitə̀bè do puotì yetà̀rè nè tì ããp̀nnèutì
nè tì yààti dèè mùd̀ti meỳi
dè tati muhã́ mmieke nke,
muhã́ mborè c̀útè.

⁵ Ke yé bè ti peitémè debire
bè ti pāmu denitidabire
Kuyie nde nduó nkè dè bo mbaké.

Bè bo ndè yu ke tú:
Otentisà̀wè
Kuyie nkperíkù,
ti cice wèè bo sã̀
meom̀p̀mè kóo kpààti

⁶ O kpàtì yó ndéúkúmu
 kè meòmpùmè mbo sáà
 kòo fíí nDafiti kpàtì kè tì nsóké
 kòo mbaké o kpààtiyuu.
 Mewetímmè nè timómmònti
 kè dè mbo di mmònnì nè sáà.
 Tì Yìè nKuyie ndómu ku kàbe mediè deè kpéí nte,
 kè kù yóó dè dòò.

Kuyie mpoté kùu yēiku bèè bo Sammarii
 (*Wénté* 5:25)

⁷ Mí ndi Yìè nKuyie mmî béi ti nnáàntì ke kprannè Sakòbu yaàbí
 kè tì bè do bembè Isidayeeriibe.

⁸ Kè kubotí kumòu tì kèè
 Efadaimmu èi kàbe nè Sammarii omòu kàbe bè tì kèèmu.
 Kè tefentè bè deuté kè bè nàá nkétú:

⁹ Titátì kó iduotí ì do,
 kè ti yóó maánè yetáhokùye
 bè kǎú detie mbè tu dè sikomódò, kè ti yóó fííkú
 detekperè bè tu dè sètìrì.

¹⁰ Mí nKuyie mbe Yìè mmî duó nkòo kpààti Desinni èi kàbe bè do.
 Mí nKuyie mmî íi mbe dootitòbè mieke.

¹¹ Sidii kàbe bè è iténí diyie yìèni kèè bíékè
 kè Fidisitēēbe iténí diyie taà kèè bíékè
 kè bè àate ke maanko Isidayeeriibe
 bá nè memme mí mbe Yìè nKuyie m mieke í do
 n nòutè kpaá yuomu Isidayeeriibe kpéí.

¹² Bá nè m me mbè potémè bè í wētení m borè,
 bè í n wammú mí mbe Yìè nKuyie Mpakedaa.

¹³⁻¹⁴ Deè kpéí nte mí mbe Yìè nKuyie
 kè n yóó kéété Isidayeeriibe yuu nè be yóú,
 n yóó kǎúmu tipuonti nè tipèntì * diyie òimáà.
 Diyuu benkú bekótìbè mbe nè sikpààtibí.
 Kè kuyóú benkú bèè tu bemáà Kuyie mpāānāàntì náàmbè.

¹⁵ Kuwuo nkuu nkó benìùbè kù fétìnkomu.
 Bè bè niité kuce yeiku nku.

¹⁶ Deè kpéí nte mí mbe Yìè nKuyie
 kè n yèmmè í naatinè de kó bedapàmbè
 m me nyí yóó kuó mmesémmè be kó iciribí nè bekúpobè
 ke yé bemòu bè dòòmè dèè í wenni dè nde.
 Bè tu benitidònnibè mbe kè tináanyeiti píéké be nò
 deè te mí nKuyie nkè m mieke be péi, kè n yùò n nòutè be kpéí.

¹⁷ De kó benitìbè yonku dò mmuhāá mmu,
 ke cóú ntipotì nè tisāmpotì
 ke cóú nkutúúkù tikòtì
 kè kuyukú fì nke dekù tiwetì.

¹⁸ Tì Yìè nKuyie Mpakedaa weè mieke còuté benitìbè,
 kòo mieke kó muhāá mbè tùò,

* 9:13-14 tipuonti nè tipèntì: Dè benkú bèè tu bè mbe bediebè nè besāmpóbè Esibiti èi mieke.

bá wè kòò ceké o yuu.

¹⁹ Bè ní yuntení kubakù yóú bíékè
dè me mbáá ku be kònnì,
kè bèe éíní kucãñku bíékè kémaánko
bè me mbá nsánnè.

Bá wè kòò càá nho kou bakù.

²⁰ Kè Manansee kàbe cáá nhEfadaimmu kàbe,
kè Efadaimmu kàbe cáá mManansee kàbe,
de kó iwuo nyidé kè ì wënné ke cáá nSudaa kó kuwuo nkàbe,
bá nè memme mí mbe Yiè nKuyie m miéke í do,
n kraá yuomu n nùtè be kréí.

10

*Kuyie nkp*ànnèmè bèè fëũnko becìrìbè
(Yenáańkékè 1-4 wénté 5:8-24)

¹ Di bo yà! Díndi bèè dũunko siyáàbìsì kó ikuó,
ke ì diinko n nìtìbè mesémmè.

² Bá di í kemmu becìrìbè kpeti,
ke bè yetírínè bè dò nkénte dè.

Ke ei bekúpobè kperè ke fekù iciribí kperè.

³ Kuyie nkó tiyēiti bo di do dii yiè di bo yíme?
Meháarimè mèè iténí dedétirè mè bo di do dii mōnni,
di bo coké kécuó nke kè bè dí teennè?
Di bo dóú nde di kpàti?

⁴ Tii di kraánè tu bè dí wënnénè tikpetínti,
di bo wënnénèmè becírìbè tii di baa.
Nè memme m miéke í do,
n kraá yuomu n nùtè.

*Kuyie ntō*mmè Asidii kàbe kè bè dōò kè dè tonté

⁵ Di bo yà díndi Asidii kàbe!

Di tú m miéke kó didùò ndi.

M miéke keè peike kè n di pikú kunasáã kōme.

⁶ N di tã ndíndi Asidii kàbe kubotí kùù yete n kpeti ku borè nde.
Kùù botí íiko m miéke
kè di bo kù pànte kéhéí ku kperè,

ké nkù nàù tisāsā̀tì kōme.

⁷ Díndi Asidii kàbe di né í ti banté,
ke dó kékuo ibotí kè ì dèè páíí.

⁸ Díndi Asidii kàbe kè di né tú
di kó behā̀pònkótìbè kpeínìmu,
ke mǎnnè bekpà̀tìbè.

⁹ Ke na Kadínə̀ nè Kadikemiisi nè Amati èi kàbe
nè Adipadi èi kàbe nè Sammarii èi kàbe nè Damaasi èi kàbe.

¹⁰ Nè n kó tenùtè nte m potémè yehékè yèè kó yebàkè
nè yesìmpókè kpeínìnè Sedisademmu nè Sammarii de kpeye.

¹¹ N dṑdṑmè Sammarii nè o kó yebàkè
n yóó me ndṑ Sedisademmu nè o kpeye.

¹² Mí ndi Yiè nKuyie m bo pí ndi mōnni n tōmmú Siyā̀ tārì ín̄kè Sedisademmu m bo
yúú nhAsidii kóo kpà̀tì to, ò mṑtè mèè kréí ntefentè nè tepòtè, ¹³ ke náá nke tú:

N dṑ dèè kó dimà̀,

n dè dṑnè n kó muwḗrímú mmu, nè n kó mecìi.

Ke tú: N cìimu deè te kè n kei nyehékè yèè nh érinè,

ke fêke ye kpàtì ke cùũ mbekpààtìbè bè kpààtikàrè ìnkè.

¹⁴ N tùótému yebotè kpàtì bè òò ceeté mèè botí tinòriyíèntì ke tùóté yebotè tenkè bè òò pété yenòriyìè ké yè dèite mèè botí, bá tèmátè í nnappe te fièti, tèmátè í nhààte te nùù, tèmátè í nyí fíèù.

¹⁵ Τεπίετè bo na kémpotì temáà ke búútí wèè tè kōūnàà? Yáà disiè bo na kéntá dimáà ke búútóo wèè dì sinè? Di dùò bo na káfáá ndi yiè mbakàà? Yáà didùrì bo youte wèè dì pikú o nùtè?

¹⁶ Dèè te kè ti Yiè nKuyie Mpakèdaa yóó bənté benitìbè bèè cíè tikūñtì.

Muháá mbo cóuté be kpàtì dikpàà òò cóuté mè.

¹⁷ Wèè tu Isidayeeri be kó kuwenniku ò yóó naá mmuháá mmu, mí nwèè kpa meyei m bo naá nfehāādeēnfè be cuokè ké cóuté tipotì nè tisāmpotì diyìè òò míèkè.

¹⁸ Mù bo cóuté be túúkù sààkù kuməu nè detie ndeməu dèè pèi titebiiti, kè dèe dontenè muməmmú pī nwè ke cíè koò kuò.

¹⁹ Detie ndèè bo nkpaá Asidii kó kutúúkù míèkè, de yiè bá debíènnè dè bo na ké dè kàa.

Isidayeeri be bèè yó nkpaá bè yóó wētenímè Kuyie mborè

²⁰ De kó diyìè Isidayeeri be bèè bo nkpaá, Sakəbu yaàbí ì bo yenté bè bo yóu bè bo nwaəmmè meteəmmè wèè do bè puotì o borè, kéwammú meteəmmè ti Yiè nKuyie mborè nè be yèmmè meməu kunku kùù dò mpái pái, bembè Isidayeeri be tū nkù, ké nkù tá.

²¹ Sakəbu yaàbí Isidayeeri be bèè bo nkpaá bè bo wētení Kuyie nkperíkù borè. ²² Bá kè Sakəbu kó kuwə ndó kùu súú nkémaatenè dàméèrì pèémmè kó mubirímú, bèè bo nkpaá bè í yó nsū bèè yóó wētení mí mbe Yiè nKuyie m borè. N tāāté ke bo bè kùəmu. Bè de mmannè. ²³ Mí mbe Yiè nKuyie Mpakèdaa n tāātému ke bo bè kuə, ke yóó me dòò dihei diməu.

Kuyie nyèmmè bè bá nyíèkù Asidii kəbe

²⁴ Dèè kpéi nte kè mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa kè n nàá nke tú: Díndi n nìtìbè bèè bo Siyòò di bá nyíèkù Asidii kəbe, bá kè bè di puotì kupààti, ke yuo didùrì di ìnkè Esibiti kəbe do di yùomè di ìnkè. ²⁵ Dè kpaá sànpó nwe m míèkè ténke í yó ndi pèi, m míèkè doti Asidii kəbe mbe kè m bo bè kù. ²⁶ Ti Yiè nKuyie Mpakèdaa yóó ānné teātè nte Asidii kəbe, kù do dòòmè Mandiyāā ei kəbe Odebu kó dipèrì borè. Ti Yiè nKuyie nyùo ku pàati nku dàméèrì ìnkè kù do dòòmè Esibiti kəbe. ²⁷ De yiè ndi kù yóó deitemè ditəu bè di buú ndi,

késaate kunaàdòòrìdóu di fòní.

Kè meborimè di narikè.

Isidayeeri be dootitəbè bè domè

²⁸ Kè Asidii kəbe do Ayati kó dihei, képèēté kəsénté Nikidonni kéyóu be nenti Mikimasi,

²⁹ kəsəoté be cemmu kəsénté kutāfuə, kétuəke Kebaa kéyíé,

kè kufəwáá mpí Damaa ei kəbe kè bè nkpeutí,

kè Kíbea Sauri èi kòbe coké.

³⁰ Kadimmu èi kòbe tiiténè yedabùdò.

Diasa kòbe kénténè!

Anatòti èi kòbe di kperè dò mmesémmè mme.

³¹ Madimena èi kòbe cokému,

kè Kebimmu èi kòbe wammú disòrì.

³² De yiè ndí Isidayeribe dootitòbè tùðkemè Nòbu èi

ke mméi sinou Sedisademmu èi kòbe Siyòò tārì ínkè,

ke tú bè bo yà!

³³ Ti Yiè nKuyie Mpakédaa bo do Isidayeribe,

ké bè bìè bè òò bíé mèè botí itebake.

Bè bo cúunní itebàke cèéyi kè iokùni duó ketenkè.

³⁴ Ti Yiè nKuyie mbo bè bìé bè òò kóú mèè botí

detesùùrè kutúúkù mieke.

Dimaa kó detesààrè bo duó.

11

Bè nàkémè Dafiti kó deyaàbire kprí

¹ Sese kó ditekùnni kótírì ínkè nke ditepànni yètinímè,

di cìè nyínkè nke ditepànni yètinímè.

² De yiè, ti Yiè nKuyie nYaá mmuù yó nhò bonè

Kuyie nYaá mmuù duò mmeciì nnè meyèmmè

muù yó nte kòdò nyé o yèmmè kè muù ò duó mmuwèrímu

muù yó nte kòdò nyé ti Yiè nKuyie nke kù dé.

³ Muù yó nte kòdò mmòke ti Yiè nKuyie nkó kufòwaá,

ò í yó mbekù o nuò nwùó ndè,

ò í yóó tünne benitibè tu kébeké.

⁴ Ò yóó mbekùnè becìribè ikuó duó ke dommè mme,

kémbekùnè besénnibè kè dè wenni.

O náànti tì yó ntú kupàati ò puotìnè kù yebotè

kòdò nuù kó muyaá nní nkòu beyeibe.

⁵ Ò yóó nyi mewetímmè mme nè timómmònti

fenaàkònfè kòme o ka sáà.

⁶ De mònni dikpamanni nè fepìèfè kè dè nwè nke bo dibòrì òmáà.

Kubùkù nè dibòbii kè dè nwè ndidòù.

Kunaabiiku nè dicìricìribii nè fèòfè bè dùnne fè kè dè nwè nke yo.

Kè dedapùmbire de cèmmù.

⁷ Fenààfè nè mupímpímmù kè dè nwè nke diiti timúti

kè de bí nwè ndidòù òmáà.

Dicìricìrì nè fenààfè kè dè nwè nke yo ntimúti.

⁸ Debíbénnè bo nkpeiti kutāmònfòti borè,

kè dibíkényènni mbaú nkudautifòti.

⁹ Òmòu ténke báá dòd meyei,

òmòu ténke báá caàrè otòu,

ke yé mí ndí Yiè nKuyie, n náànti yóó pitémèmu kutenkù kumòu

képie mmenie mpíékémè dàméèrì,

kè benitibè bemòu tì banté.

¹⁰ De kó yewe mieke Sese yaàbire

dèè yó ncáá nke tú mecannimè

kè iwuo nní ntikoo de borè

kè yebotèe dè wammú,
kè Kuyie nkó tikpetì mbo de kàrì.

Isidayeeribe bèè cìeté bè yóó wēte kətíímmè
¹¹ De yiè Kuyie nyóó yíe kébènkemu ku wērímú,
 kédeeté ku kəbe bèè kpaá.
 Bèè bo nkpaá ke bo Asidii nè Esibiti
 nè Patidoosi nè Etiopii,
 nè Edammu nè Sindéaa.
 Amati nè yehékè yèè soké dàméèrì mieke,
¹² kécónné mecannimè yebotè kprí,
 kéwēte kətíí nyIsidayeeribe bèè do cìeté.
 Suda kəbe bèè dò nyaá yaá
 kè bèe íténi itemmànkè iməu kékūūnní.
¹³ De m̀nni kè Efadaimmu kəbe ténke bá nhēēnnè Suda kəbe,
 Suda kəbe me nténke bá ns̀nnè Efadaimmu kəbe.
¹⁴ De m̀nni bè bo wēnné kédò Fidisitēēbe diyìè taà kèè bíékè,
 kéwēnné kédò diyìè yìèni kèè kəbe kéhéi be kperε,
 kébaatè Edəmmu nè Məabu de ekési kəbe
 kè Aməniibεε bè b̀úté.
¹⁵ Ti Yiè nKuyie nyóó duó nkè kukó ntuuténè dè
 Esibiti kòò dàméèrì kè dèe kúú.
 Kè ti Yiè nKuyie nyoute ku ǹutè kukó nhEfadati ínkè,
 kéduó nkè kuyaakù diékùu fuutení
 kè de kó kukó ntoté kuce m̀yiekè.
 Kè bè ní nkù senti bá bè báá deite be neùti.
¹⁶ Kè kuceε ànné ku nitibè bèè bo nkpaá bo Asidii be kprí,
 kù do ànné mèè botí Isidayeeribe kprí
 bè do yeti dìi m̀nni Esibiti.

12

Nsāntínè ti Yiè nKuyie nti deetíwè

¹ De yiè di bo yí:
 Ti Yiè nKuyie nti da sántí!
 A mieke do ti yonkemu, di mm̀nni ke bonke,
 kàa ti bántè.

² Di bo yí: Kuyie nti deetému,
 ti ténke í yìékù, kufōwaá nyí ti bo,
 ti Yiè nKuyie nkuù tu ti kó muwērímú,
 ti yó nku nsántí kuù ti deeté.

³ De yiè di bo dó menie nnè diwèi
 medeetímè kó tebinte.

⁴ De yiè di bo yí:
Nsāntínè ti Yiè nKuyie,
 pīēkénè ku yètìrì.
 Benkenè yebotè ku tōmmú deumè,
 nyénè ku yètìrì deumè.

⁵ *Nsāntínè* ti Yiè nKuyie nke yé kù d̀̀ dè deumè,
 pīēkénè de kprí ketenkè keməu.

⁶ D́ndi Siyōō èi kəbe nyānkunè diwèi kényíú,
 ke yé wèè bo di cuokè ò deumèmu,

wèè te Isidayεεριβε ò do mpáíí nwe.

13

Kù kpannè tì Babidōnni èi kàbe

¹ Kuyie mbenke tì Amōti bire Esaii, kòò bo kpannè Babidōnni èi kàbe.

² Kè Kuyie ndò:

Cónnè mεcannimè ditārì timúti nè titieti dè í yìè dì,
kèpīéké mεtammè Babidōnni èi behāāpòmbè bíékè
ké bè pàsìrì kè bèε ta bè èi kó dibòrì.

³ Mī duó ndinùù bèè duó mβemàà n kó mudoò kpéí,
mī yu n kó bekpàrīnuōmbe bèè dó n yètìrì ndeu,
kè bè bo dāò m miεke yóù tì.

⁴ Keènè, kutoweku kùù dàátí yetārè ínké,

ke dōnnè kunitisúkù kó kutoweku.
Ke dōnnè yekpààtiyō péu kó kutoweku,
ke dōnnè yεbotè tiku dè.

Ti Yiè nKuyie Mpakεdaa weè bààtì o āāpòmbè mudoò kpéí.

⁵ Bè boní dè í tóké,
bè iténí kutemmānku nku,
Kuyie mmiεke kó titōnnentì nti.
Kù yóó puōnnè tì kutenkù.

⁶ Tiiténè yekúdabùò

ti Yiè nKuyie nkó diyìè duunnímu.
Mukòù kó diyìè ndi,
Kuyie nkperíkù yóó kuò dīi yìè ndi kutenkù.

⁷ Dεè te kè benitibè kōntì yārike,
benitibè kōntì cùùtèmu.

⁸ Dè bè dimu ke bè kpéí,
dè bè pīm̄mu ke bè yóù kè bè mítìrì,
ke donnè onitipòkù wèè kuò ndεbire,
bá òmāù ténke í náānnè otāù kè be nuò nwūōté.

⁹ Ti Yiè nKuyie mmiεke kó diyìè kèrínímu,
diyìè yeiri ndi Kuyie mmiεke yóó di do dī,
kè di èi dāúnko, kù bo kuò de yìè beyeibe βemāu.

¹⁰ Siwāā sibotí sibotí ténke í yó mmí,
diyìè níi bo nyetìní ke sōù, otānkù mε nténke bá mpéi.

¹¹ M bo poté kutenkù kàbe be yonku kpéí,
képoté beyeibe be caàrìmè kpéí,
m bo duó nkè sifeí yembè feí deè,
kè bekpààtibè yonkubε kó sipō deè.

¹² Bè bo wammú benitibè dihei bè waàmmè mεsō nsààmè kémónté.
Onitì wammù bo yonke Ofii èi kó timátì kōmε.

¹³ Mí ndi Yiè nKuyie m miεke bo cóuté dīi yìè,
m bo yoòrè tiwetì, ketenkè bo aá kè fīkú dè.
Mí ndi Yiè nKuyie Mpakεdaa m miεke kó diyìè ndi.

¹⁴ Dε yìè bè bo mbè bèti bè bètìmè teyúótè,
tipiètì tìi kpa ocēnti ti tēmè.

Bá wè kòo ncokù ke wetí o kó kubotí,
bá wè kòo tāté muceé kéndó o èi.

¹⁵ Kè bè conè wè bèe ò kúú disiè.

Kè bè nìnte wè bèe ò fèúté.

¹⁶ Bè bo mpī mbe bí ke tāū ketenkè,

kétò dèè bo be cēi mieke kékonnè,

képímmú be pobè kéduónè.

¹⁷ N yóó ínní Medii èi kòbe mbe kè bèe bè do.

Bembe í wanti idíítí,

be kpeti í bonè mesòo.

¹⁸ Bè yó ntāū ipie nyi bedapàmbè ke buò.

Mesémmè í yó mbè bonè ibí,

bè í yó mmòke ibí bénní kó mesémmè.

¹⁹ Babidōnni f̄ nwèè tu yekpààtiyò kó medéè,

Kandee tenkè kòbe kó tisāti,

a kperè bo naánnè Sodōmmu kédontenè Komòo ekè,

Kuyie ndo pònte yè.

²⁰ Onitì ténke báá buoté de kó diheì,

òmòu ténke báá dì kàri nè dì bo mbomè.

Bá becièmbè bè báá dì kàri.

Benaacēmbè báá dè cònné titouti.

²¹ Yekpamaà yó nde ndòu,

Yèondo bo píe mbe cēi.

Dè bo naá nyicùo nkó diāri,

sitābòó yó nyānku dè.

²² Yekoute bo nkuò nde kó sicēkperí mieke, ke cóú nyetòbè,

sikpamòó bo taá de kó sicēsààsì.

De mōnni duunímu, de kó yewe ténke í kpaá ke dētiri.

14

Isidayeeribe yóó wēte kékárimè be èi

¹ Ti Yiè nKuyie nyóó kuómmu Sakòbu yaàbí mesémmè. Kuyie nyóó wēte kētāātému Isidayeeribe, kù yóó bè kànnemu be tenkè. Bepòòbè yóó kòtoomu ké bè wēnnénè, bè yóó munnénèmu Sakòbu yaàbí.

² Yebotè bo túóté Isidayeeribe ké bè kpēnné be tenkè. Isidayeeribe yóó bè tiekemu ti Yiè nKuyie mbè duó nkèè tenkè mieke, ké bè dōò tidaati benitidaabè nè benitipòbè, kétieke bèè do bè te, kébaaté bèè do bè baké.

Kuyie nnàkémè Babidōnni kóo kpààti yóó kúmè

³ Isidayeeribe ti Yiè nKuyie nyóó di om̀p̀nèmu nè mef̄éútímè di f̄éútémè nè bè di dií mmèè sémmè nè mudaatōmmú bè di p̄ínné mù. ⁴ De mōnni di bo onni Babidōnni kóo kpààti ke dō:

Wèè do ti f̄éũnko ò kòte ke?

Wèè do ti diimmu mesémmè ò bore?

⁵ Ti Yiè nKuyie nf̄ètemu benitidōnnibè dùò,

bèè do ti baké be pààti kékému.

⁶ Wèè do puoti yebotè nè kemieke ke í ompu,

wèè do baké yebotè nè kemieke ke yè f̄éũnko s̄áà.

⁷ Diwèi p̄ímmu diheì dimòu,

kè di pèté meom̄pùmè,
diwèi kó siyíkpeì sù kuò.

⁸ Bá nè detie mbè tu dè siperésì nè sétirì Dimaa kperè,
diwèi dii dè bo a domè.
Nè a duó dii yìe ketenkè
odakōtì ténke í kōrìní ti kōù.

⁹ Bèè duó kudōnkù bè bàátímu a kūntoomè ke bo da co.
Ke enni becírìbè a kpéi,
bembe bèè do tú bekpààtibè ketenkè ínkè,
kè íinko yebotè kó bekpààtibè be kpààtikàrì ínkè.

¹⁰ Bemou bè nāammu a kpéi nke tú:
Fó mmúnke, a ténke í mōke muwērímu,
a ti dōntenèmu, a í ti cáánnè.

¹¹ Bè do bie ntikùtidùtì ke da sāntí
né nte fó di mmōnnì kudōnkù mièke,
kè yebiè dàátí a dōù
kè ibiè píéké a yaádándátínkù mièke.

¹² Fó nwèè do bo tiwetì, yé a yīme ke donní?
Fó nwèè do tú tewātè tèè pīnti,
fó nwèè do tú tekúnwentéwātè,
fó nwèè do pōnti yebotè, yé a yīme ke donní?

¹³ Fó nwèè do nāá nhamàà ke tú:
M bo deke kētuoke tiwetì,
m bo pēētōo Kuyie nhānnè sù wāã
kéfíí n kpààtikàrì.
M bo dekoò kubakù yóú bíékè kó ditāri
kéínkè kó bekperíbè tiku dè kékari.

¹⁴ M bo dekoò tiwetì yómmè,
n yóó maatenè Kuyie nku kùù baké kéínkè nè ketenkè.

¹⁵ Né nte fó nkè bè da yèètoo kudōnkù,
kàa cùtoo difōtìrì cūmpuri mièke.

¹⁶ Bèè da yà kè bè da dò mmenombii nkā.
Ke da dò nfù, ke békú bemàà ke tú:
Dè í dò nwèè do ãã nampe wènwè kè ketenkèe sāntàà?
Kè yekpààtiyō nkpeutáà?

¹⁷ Wèè do ceeri kutenkù kè kù naà ndikpáà,
ke pōnti yehékè bá ò í fīinko tikpetíntàà?

¹⁸ Yebotè kó bekpààtibè bemou òmpèmu,
ke duó bàmmùù be fōti sààyì mièke.

¹⁹ Fó mbè né da dootóomu, bè í da kūnné,
bè da útóomu bè peité dèè bire decírì de kōme,
bè da yāāmmu becírìbè bè kùò bè mudoò mièke.

Bè bè nda wēnnénèmu ke útóo difōtìrì yetārè kperi ke naù.

²⁰ Bè í da wēnnénè ibotí tēi kó bekpààtibè kufōti
ke yé a pōntemè a èi ndi,
a kùòmu a kó kubotí,
a botí tú kuyeiku nku.
Ku yètìrì ténke báá yú.

²¹ Báátínè kékua de koo kpààtì bí i cice yei nkpréí,
kè bè báá íté kéfiete diheì kérie nkuyonku kutenkù.

²² N yóó báátímu be kpéí, mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa, mî béi. N yóó pòntemu Babidànni sònwe, o yètìrì í yó nkpaá. Be yaàbí nè be yaàbíyúó bá nkpaá. Mí ndi Yiè nKuyie mî béi. ²³ Be èi bo naá tinépréèti, tiyìnwuoti kó diāri. M bo káuté Babidànni èi páíí nè kuaa. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mî béi.

Kuyie nyóó potémè Asidii èi kòbe

²⁴ Kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa dò:

M béimmu kè ti yóó dòò,
n tããté tì í yóó paà.

²⁵ N yóó pòntemu Asidii èi kòbe,

n yó mbè nàumu n tārè ínkè.
Bè do buú mbè kunaàdòdòrìdóú,
n yóó kù buutému,

bè do toú mbè ditau m bo di mbè touté.

²⁶ N tããté tinti kutenkù kpéí.

N yòute n nùtè nte ke bo poté yebotè.

²⁷ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa tããté tì, we mbo tì pàa?

Kù yòute ku nùtè nte we mbo tè pí.

Kuyie ncaummè Fidisitèèbe

²⁸ Okpààtì Aasi ku diì benni ndi Kuyie mbè caummè.

²⁹ Fidisii tenkè kòbe diməu diwèì bá ndi bo.

Bè do di puotìnè diì dùò fètemè,
fewààfè ð nkō nkè didautiri diì yètìní,
kè didautiri nkō nkè kuwaàcèkònkù yètìní.

³⁰ Becìrìbè kó ibí bo pété mudii.

Besénnìbè bo mbo kè dè bè naati,
kè n né duó nkàa kòbèe kúnè dikònnì.
A kòbe bèè bo yenté kè m bè kù.

³¹ Díndi Fidisii tenkè kòbe tiiténè yekúdabùò.

Fidisii tenkè keməu kòbe di kpeutínè kufōwaá nku.

Kuyukú kuù fínnì kubakù yóú bíékè.

Di dootitəbè urínímu.

³² Ti yóó ténne ònti Fidisii èi kòbe kó yetōrè?

Ti bo yí:

Ti Yiè nKuyie nfíimmu Sijōō,

kè ku nìtìbè bèè tu becìrìbè kè bè pété disòrì.

15

Kuyie nnàké tì Məabu èi kòbe

(*Mukàmmù* 15-16, wénté Sedemii 48)

¹ Kuyie nkpannè tì Məabu èi kòbe.

Keyènkè kèməà ndi bè pòntemè Adi-Məabu èi.

Keyènkè kèməà ndi bè pòntemè Kiidi-Məabu èi kè di dounko.

² Kè Bèti-Diməə kòbe deke Baiti nè Dibonni yetòrè borè ke kuò,

Kè Məabu èi kòbe kuò nNebo tārì nè Medeibaa èi,

beməu kè bè kuó meyubii,

ke kuó be debii.

³ Diheì diməu kè bè dàátí tifòòtònti ke dò mbè kàri mukúú.

Kè bèè bo dedànnè nè yetowaarè beməu,

kè bè kuò nke ti tinonnieti.

⁴ Kè benitibè kuò, Esibonni nè Edeyade ekè mièke,
kè be dabùò ntùòkù Yaasi,
dèè te kè Məabu èi kó behāāpəmbè wùótí.
Kè be kōmbùòtì duò.

⁵ Dè n yóumu mediè Məabu èi kəbe kpéi.
Bè ciétému ke coké ke tùòkenè Soaa èi
nè Ekodaa Sedesia ke deeti Duti tenni ke konti,
ke wúótí Odonnaimmu kó kuce.

⁶ Kè kukó Dimmudimmu kùú,
kè timúti kpeí,

timúsùùtì ténke í kpaá,

titietì ténke í bo.

⁷ Kè bè tɔu be kperɛ, be kperɛ dèè do yenté,
kénkpaá ke séenko kukó ntitietì bè tu tì Sori tì yìè dè.

⁸ Kè iwúótii tuòkù Məabu tempē nkuməu.
Kè yekúdabùò ndáátí Efadaimmu oməu,
ke tùòkenè Bɛedi Edimmu.

⁹ Kukó Diməonni bo píe mmenitiyíi.

Kè n yíé ké bè bənté meyei ntēmè,
M bo duónko diciríciri kè dii pímmú,
Məabu èi kəbe bèè yenté.

16

Məabu èi kəbe məəmè meteəmmè Sedisadəmmu kəbe
¹ Díndi Məabu èi kó tedənté kəbe duónnè okpàati diewè,
wèè bo Siyōō tārì fepièfè.

² Məabu èi kó benitipòbè bo ciété
sinəw bè ceeté sù kó tiyíèntì si kōmɛ.
Bè bo nhāā kukó nhAdinəw kó diyèrì.

³ Bè bo mbáá nSudaa èi kəbe ke tú:
Di ti duó nyitié,
túóténè metāātímè,
ké ti dátinné di kó medéè kuyie ncuokè,
ké ti sənne, bè ti dènne ti èi ndi,
di báá yie nkè bè ti yà.

⁴ Yóunè kè Məabu èi kəbe bèè cooti kè bèè kari di cie,
yóunè kè bèè pété disòrì kè bepòmbè báá bè yà,
kè bè yóu dii mənni bè bo m bè fěūnkómè,
kè mupòmmù dèè dii mənni,
bepòmbè bo íté dii mənni.

⁵ De mənni Dafiti yaəbire bo di tikpàti,
kòo kpàti nffíki.
Ke yé dè yó mbakémè benitibè ke bè dó.
Ke bekùnè timómmənti ke dəəri dèè sié.

Məabu èi kəbe kó didabònni

⁶ Kè Sudaa èi kəbe dò:
Ti kèèmu Məabu èi kəbe kó tefenté kpéi,
be kó tefenté tontému.

Be pòtè màmmè be fentè me mmà
 be kó kuyonku kperε í dò mbéi,
 kè bè tǎ bemaà detetirè.
⁷ Di mmònni beè né kuò mbetòbè kpréi,
 bemou bè kuò nKiidi-Adeseti èi kó tidobontì kpréi nke,
 kè be yèmmè cààrè mediè.

⁸ Fínyì kó detie ndo fííku dèè paa,
 Esibonni tempē ndè dounkomu,
 kè Sibuma èi kperε móté,
 dendε dèè kó menaà ndo muò nkutenkù kó bekpààtibè,
 dendε dèè do wùò
 nkétuòke Yaseε kétuòkenè tedòntè kó dikpáà,
 dendε dèè kó ibake do pité kétuòke dàmméèrì mukókúó nkoú.

⁹ Dεè te di mmònni kè n wēnnénè Yaseε èi kòbe,
 kè ti kuò fínyì kó detie ndèè bo Sibuma èi de kpréi,
 fí Esibonni èi nè fí Edeyade n nōnnieti tii dòú di ínkè,
 ke yé bè di domè mudòò nè íúu mudidèi mōnni,
 di tǎú dii mōnni di tebe.

¹⁰ Diwèi nè kuyènaatí dè ténke í kraá,
 detie nkó depaa mmieke,
 Iyie mpàamu nè siyíkprèi fínyì kó detie mmieke.
 Òmòu ténke í kraá wèè tǎú yetebe,
 ke yè ùti diyetitùò mieke,
 m pàammu siyíkprèi sì ténke í kraá bo.

¹¹ Dεè te kè n kōntì seití kubómbonku kó iwēi tēmè Mòabu èi kpréi.
 N yèmmè mεè cààrè Kiidi-Adeseti èi kpréi.

¹² Mòabu èi kòbe né òu yetòrè borè mubáammu,
 ke kòrì dibòrì bè tǎáté di mubáammu kpréi,
 ke báá mbè me nyí keu tìmatì.

¹³ Ti Yiè nKuyie nnàké tì nti Mòabu èi kpréi. ¹⁴ Di mmònni nte ti Yiè nKuyie nné béi dii
 nùu ke tú: Yεbie nyètǎati cáu cáu, Mòabu èi kó bekpààrtiebe nè be èi kó benitibè bèè bo
 nkpaá bè í yóò tuòke dèmarè, bè me nyí yó ntú bèmabè ténke.

17

Kuyie nkpannè tì Damaasi èi kòbe

¹ Kè Kuyie mbéi nDamaasi èi kpréi nke dò:

Damaasi ténke í yó nkpaá ke tú diheì,
 ò yóò naá tidobontì nti.

² Adowεε kó yehékè yóò dounkomu,
 yè bo naá nyiwūð kó ditúnni,
 ì yó ndou dè bá dèmarè í ì kóónnè.

³ Efadaimmu kó dikpààtiyuu ténke í yó mmòke mùu di kánké,
 tikpàti me nténke í yó nkpaá Damaasi èi.
 Sidii èi kòbe bèè bo nkpaá be sānni bo kēke,
 kémaatènè Isidayεεribe kperi.
 Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa mī béi.

⁴ Dε kó diyie Sakòbu yaàbí kó tikpeti bo yaate,

bè bo naá nyidawaá.

⁵ Bè bo ndònnè bè òò kòúmè tidiiti kupaku mieke,
bè òò kòúmè tidiiti Defaiibe biriku kékónté kédérí.

⁶ Isidayeeriibe bèè bo nkpaá,
bè bo ndònnè bè òò tōū yetebe kékínté yè.

Bè òò tōū odifè kó yebe ke ínté yè,
yèdéè yoo yètāāti kè yè ncáátí meyómmè.

Kè yeteyè yènàà yoo yènnùmmù ncáátí tifāāti mieke.

Mí ndi Yiè nKuyie Isidayeeriibe tū nkù mí béi.

⁷ De yiè onìti bo wēēte wèè ò dōò o bíékè, bè bo m bóúté mí nKuyie nkù te Isidayeeriibe ke dō mpáí páí. ⁸ Bè ténke bá mbúó sibəatenkaanii bè tu sì Asedaa nè yeəwūštòrè bè cóunko yè tihúúnti.

⁹ De yiè Isidayeeriibe bo coké kényóu be ekè iduotí fité yè, ke yèe dounko Isidayeeriibe do sòkè Efiibe nè Aməriibe Kannahā eì kè bèe cokémè, kè be eì dounko. Dèmarè í yó nkpaá.

¹⁰ Isidayeeriibe di ò yèmmu mí nKuyie nkù di dèerí,
di m bùtinnému mí ndipèrì di kánké.

Dè te kè di buəti tibəədiiti,
ke fiiku debəətie
kè di yèmmè dè naatinè.

¹¹ Ke òò tì buəti kè tì kóté di yè,
kè dè naá nwenniní kè tì pòrí.

Di na ntì dèite di mōnni kè di né tì móntóo.
Dèmarè í yó na kétaa mmuməmmú nè meyei ndèè di doti.

Yəbotè kó kunəəroo

¹² Tóò! Yəbotè péu yè te kunəəroo
kè kù dō ndáméèrì kó kunəəroo ò ndōmmè.
Yəbotè yè wékí kè dè ùti menie nhōō ta kukó nkénhuutimè.

¹³ Yəbotè kó kutoweku dōnnè menie nhōō tamè mme kukó
ti Yiè nKuyie nyóó péímmu kè yèe coké
kédété kuyaakù òò káuté mēè botí tiyontì
fəfədnfè òò kouté mēè botí timúkpetì.

¹⁴ Kuyuo ku bo nyóó yuoté kè benitibè kōmbùəti tii bè duò.
Kè dè nyóó wenté kè bè ténke í kpaá.

Tii yó tuəkení tinti bèè do ti puə,
tii doti bèè do eí ti kperə.

18

Kuyie nkpannè mē Etiopii kəbe

¹ Di bo yà! Díndi bàtóòbè bèè məke ifièti idéi
Kuusi kó kukó mpeémmè di bo yà!

² Fí nKuusi eì, fí nwèè dèi yeheikəntòrè ke tūš
kè yè taà bàtóò yaube ke kerì menie nyínkè.

Yətòrè cāāye wētenè tidadietì kó kuwə mbíékè,
bèè dēu ke miēti kè bè bè dé kutenkù kuməu.

Dè kó kuwə nkpeñnìmu ke nə nyitèi.

Kè ikó nsū be tenkè.

³ Diməu díndi bèè bo ketenkè,

kutenkù kuməu kəbe,

kè bè cònné mecannimè ditārì ínkè di mè wènté,

kè bè kənné ditāteheù di kénté.

⁴ Ti Yiè nKuyie nni nnàkému ke tú,

kù bomu béu ke wúónní diyie ð mmímè kuyie ñcuokè,

yewetè ð ndòmmè dididèi mònni.

⁵ Dè ð nkè fínyì kó mutie pòrí ke yòte kè yebe ānné ke bi,

bè ðð cíému ibake nè disie,

kédei dèè siku nè tifaātì kè dè ncóúo.

⁶ Bè yóó me nyí Etiopii èi kəbe,

yētārè kó timancòntì nè tikpasìntì kè dè mbè yo ndipaà nè diyōð.

⁷ Dè mònni tidadietì kó kuwuə nkəbe bembè bèè deu ke mieta, kè bè bè dé titentì timəu, kè bè pòntì ibotí tei, bembè ikó mpíéké bèè tenké bè bo ntəuní yepārè ke pāā ntì Yiè nKuyie Mpakədaa Siyōð tāri ku yètìrì yu dè.

19

Tì yóó tuəkení Esibiti

¹ Kuyie nkpannè tì Esibiti èi kəbe.

Nte ti Yiè nKuyie nke kéríní nè diwetirì mecāā nke kəri Esibiti.

Kè Esibiti kó sitenkaanì kòntì au ku ìkè,

kè Esibiti kəbe kòntì cùutè.

² M bo suure Esibiti èi kəbe kè be miəke mpèi betəbè,

bá wè nè o kou kè bè nkpa, bá wè nè o népo kè bè nkpa.

Bá dii èi kè di nkpannè diteri,

bá dii kpààtìyuu kè di nkpannè diteri.

³ M bo beñnè Esibiti kəbe yèmmè

kè bè do dó kédəð tii āntè.

Kè bè mbekù yesìmpókè nè benitinòmbè,

ke yu becírìbè,

ke kəri tipāātì, ke bourí tinùbootì.

⁴ N yóó duó nkè sikpààtìbì yèisi siì baaté Esibiti kəbe,

okpààtì dənniwè bo bè baaté.

Mí ndi Yiè nKuyie Mpakədaa, mí béi.

⁵ Dàméèrì kó menie mbo deè,

íkó mbo kúú kékpeí.

⁶ Íkó mbo ānné inéi,

Esibiti kó kukó nNiidi bo cəəte,

kè ku kondakésíí kúú.

Tiātì nè tipèntì kè dèe móté.

⁷ Timútì nè titieti dè bo kpeí,

dèè kó dìmáà bo kukó nNiidi pèémmè o yuu nè o fùð dè bo kpeí.

Kè kuyaakùu dè kouté kè dèe deè.

⁸ Beyìmpíbè bo kəmmú,

beyìmbəmbè bèè taà Niidi kó ikó mbè bo kəmmú.

Bèè buò nNiidi kó ikó mmieke bè dītìrè bè bo móté.

⁹ Bèè kuuti tipààkonkpetì nè bèè tì puoti

nè bèè dùðkù tiyaàkpetì péítì, be yèmmè bo caàrè.

¹⁰ Beyaàdùðbè yèmmè bo caàrè.

Bèè do pí mmutōmmú kéréú ke yonnè kè be yèmmèe cààrè.

¹¹ Soãã kó sikpààtìbìí naá ntiyèintì nti,
Esibiti kó kpààtì kó mecìi nyembè ò duó nyì tié,
ntú iyèintié nyi.

Di mieke we mbo na kénáké okpààtì ke dò:
Mîi tu mecìi nyiè nkó debire.

Okpààtì wèè do bo nè dimònni o kó deyaàbire.

¹² Esibiti kó okpààtì kó mecìi nyembè bo de?

Bè bo da nàkémè kàa banté ti Yiè nKuyie Mpakedaa
tããté ti Esibiti èi kpéí.

¹³ Soãã èi kó sikpààtìbìí naá tiyèintì nti.

Manfi èi kàbe totí ti be yèmmè ti í kpaá ke bo dòò,
bèè ni Esibiti kàbe kó iwuo mbè fétinnemu Esibiti.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nkuù bennè Esibiti kó bekpààtìbè yèmmè,
kè bè fétinne Esibiti kàbe be tōmmú mumou mieke
kè bè àánte, kunaàyããkù ò muó,
kénháántemè ke tūòti.

¹⁵ Esibiti omou mieke òmou ténke í yóó dòò timati. Wèè tu diyuu, yoo wèè tu kuyóú,
tipuonti nè tipènti * ti kupatifããkù fùò.

Esibiti yóó dentenè ti

¹⁶ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa bo youte dìi yiè o nòutè Esibiti ínkè, o nìtìbè bo dontenè
benitipòbè kè kufōwaá mbè pí nkè bè nkpeutí. ¹⁷ Kufōwaá mbo pí Esibiti èi kàbe nè tìi
yóó tuàkení Sudaa tenkè ti kpéí, bè níi bo béi nSudaa tenkè kpéí nkè benitìbè kōmbùòtìi
do nè ti Yiè nKuyie Mpakedaa tããté ke bo dòò ti kpéí.

¹⁸ De kó diyie Esibiti kó yehékè yenùmmù yèè yó nnáá nKannahã kàbe kó tináànti.
Kè bèè dōunnè ti Yiè nKuyie Mpakedaa dinùu ke bo nkù taunnè. Bè bo nyu de kó dihei
kó òmari ke tú dikòu èi.

¹⁹ De yiè ti Yiè nKuyie nkó diwūòtònni bo mbo Esibiti cuokè, kè ti Yiè nKuyie nkó ditári
ncómmú dihei mánku. ²⁰ Deè yó ntú mecannimè mèè nàá nti Yiè nKuyie Mpakedaa kpéí
Esibiti mieke. Bè bo yà bèè bè fēũnko kékuónnè ti Yiè nKuyie nkè kùu bè duónnì odeetiwè
wèè yóó bè pàte. ²¹ Ti Yiè nKuyie nyóó benkemu kumáà Esibiti kàbe kè bèè kù banté, ké
nkù feu iwūò ke kù pãã ntidiitì kó yepãrè, ké nkù dōummu nè yenò ke yè dòòri. ²² Ti Yiè
nKuyie yóó potému Esibiti kàbe, kù yóó bè potému ke né bè miékunne, kè bèè wētení ti
Yiè nKuyie mborè kè kùu còuté be báammu ké bè miékunne.

²³ De kó diyie kuce yóó ànnému Esibiti kénkòrìnè Asidii, kè Asidii kàbe nkòrì Esibiti. Kè
Esibiti kàbe kòrì Asidii. Kè bè nwē nke báá nti Yiè nKuyie.

²⁴ De kó diyie Isidayeeriibe bo wēnnénè Asidii kàbe nè Esibiti kàbe. De kó yehékè yetããti
kè ti Yiè nKuyie nyè dòò mesàà. ²⁵ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa níi bo béi nke dò: Esibiti kàbe
tú n kàbe mbe, mesàà nní mbè bonè. Asidii kàbe mîi bè pìité nè n nou, kè Isidayeeriibe tú
n te bè.

20

Kuyie mpããnáànti náàntò cemmè menacèbii nke feío

¹ Asidii kó kpààtì Sadikòò tōnní dìi benni o kóo ããpònkótì Tadianni, kòò bo pi Asidoti
èi ké dì pònte.

* 19:15 nè tipènti: Wénté 9:13-14 a bo yà bè wàri

² De kó dibenni ndi ti Yiè nKuyie ntì nàkémè Amōti bire Esaii, wèè nàá nku pãñnáàntì ke dò: Kote kébouté kufòtònkù a bou kù a kà, ke bo benke meyencaàrimè, kédeite a neùti, kòo mè dòò kéncenti menacèbii nke feío.

³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: N kóo tōntì Esaii cemmè menacèbii mbá ò í dáátí tiyààti. Dè m̀ke yíe yebie nyètããti ndi, dè dò mmecannimè mme nè dibenkèrì Esibiti nè Etiopii de kpéí. ⁴ Asidii kóo kpààti yóo me mpímmu Esibiti kabe nè Etiopii kabe kè bèe ce mmenacèbii, bedapambè nè bedakótibè. Esibiti kabe fei bo feitè. ⁵ Bèè do búó Etiopii èi kabe nè bèè do pòtìnè Esibiti èi kabe, kufōwaaá nnè ifei dè bo bè pī.

⁶ De m̀nni de kó itempè nkabe bo nnáá nke tú: Nte ti do búó bè íbie ti yèmmè do dò nti yóo sari kè, kèpété meteèmmè, kè bè ti deeténè Asidii kóo kpààti. Ti né yóo cuó nke kèpété medeetímè?

21

Bè yóo pಂತemè Babidōnni

¹ Kuyie nkpannè tì dàméèrì bíékè kó kutempè tedòntè kaku kabe.

Kuyaàkperíkù òò íténi mèè botí diyie yìèní kèè bíékè,
di dootitòbè itiní mèè botí dikpàà tedòntè bíékè kó diheì bè dé di.

² Kuyie nni mbenke tì yóumu tii tu:

Nè bè di do naati, beè kònté ke di fiiti,
okòtì itému o tōmmú.
Díndi Edamiibe donè be,
díndi Mediibe pinè be,
m pààmmu ikúũ imau.

³ Deè kpéí nte kè dè pí n ka,
kuyonku kuù nh auté ke n cáá.
Onitipòkù wèè kuò ndebire o kōme,
n yèmmè mèè yē mbì,
n ténke í yo.

N yèmmè mèè fité n ténke í wúó.

⁴ N yèmmè mèè kōre,
kufōwaaá nkuù nh auté n do yáá nkuyuoku nku ke bo om̀pè,
kè Kuyie nnè n tōní kukōmbòdoróo.

⁵ Bè ìnné tidiitì nti,
ke dōú nyekàrè kè ti yo nke yō,
ke yóo daate kè bè péi nke tú:
Behããpònkótibè, íténe kébáátí,
kékpááté tidòpiti.

⁶ Ti Yiè nKuyie ntu:

Kote kécónné obàrì kòo mpaké
kòò yà dè wèè pīéké.

⁷ Kòò yà tenaasàntè kè siséí sidsèi tè dèrì,
yoo sãmmarímúbè kè bè dè dèke,
yoo yòyóbè kè bè bè dèke,
wèè dòò meyoðmmè, wèè daate mesàà.

⁸ Kòò bàrìi kuónko ke dò: Áú, n Yiè!
N túú nke de ncómmú.
N de nwentí.

⁹ Né nte ò yà dè:
 N yà benitibè mbe kè bè dèke tenaasāntè,
 kè sisēī sīdésì tē dēri.
 Ke yíe bēi nke dō: Babidōnni domu.
 Ò domu páíí.
 Kòo bōtenkaanì duó ke bòké, ke cóú ketenkè.

¹⁰ Mí nhEsaii mī nàá nke tú bè di puotímu,
 bè òò puotímè yeyò kuyié miéke.
 Ti Yiè nKuyie Mpakēdaa Isidayēribe tū nkù kuù
 tì nni nnàké, kè n tì ndi nàá.

Kuyie kpānnè tì Edōmmu èi kōbe
¹¹ Kuyie nkpānnè tì Dumaa èi kōbe,
 kè n keè òmòu pīēkémè Seii èi ke tú:
 Fí nhoheikēmbàrì keyènkè dōmmè?
 Keyènkè naataà?

¹² Kòo eikēmbàrì bēi nke dō:
 Dè wentému ke dèè, timatì í bo
 dè né yóó wēte kēbiitemu nanke
 kàa dó nanke kpeti a naa wētení.

Bè nàké tì Adabii èi kpéí
¹³ Kuyie nnàké tì Adabii èi kpéí:

díndi Dedanni èi kōbe becièmbè,
 dí bo wenté Adabii kó dikpáá miéke.

¹⁴ Díndi Temaa èi kōbe,
 kōtenè kéco sinéyēī bo bè, ké bè pā menie,
 pānè bèè cooti mudìi kè bèè di.

¹⁵ Ke yé bè cokùmè mudoò mmu, bè kpàte yese nye, bè finné detānnè nde, mudoò muù
 binté.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nni n nàkému ke tú: Yēbie nyètāāti cáu cáu, kè Kēdaa èi kó disānni
 deèmu. ¹⁷ Betāntāūbè bèè nō mmudoò bèè bo nkpaā Kēdaa èi, bè í yó nsū, bè í yóó tuōke
 bèdébè. Ti Yiè nKuyie Isidayēribe tū nkù kuù bēi.

22

Kuyie ncaummè Sedisadēmmu èi kōbe

¹ Kuyie nnàké tì tìi tukúnè kubiriku bè tu kù mēbenkùmè biriku:

Fí nSedisadēmmu, dè dōmmè kàa nìtìbè bēmōu dèke dedānnè?

² Sedisadēmmu, ba nte kàa èi dàátí kutoweku?

Ba nte kunòroo, ba nkó iúu bo fí ndiheidiè miéke?
 A kōbe bèè ku, mudoò muù í bè kōnnè,
 bè í ku dikpānni miéke.

³ A kó behāāpònkótìbè cokému bēmōu,
 kè bè bè bētìnè detānnè ke bè pīrímú, ke boú,
 bá nè bèè do coké ke dēté bè bè pīrímúmu ke boú.

⁴ Dèè te kè n tu di bá nni nwúó,
 n yóunè kè nni nti didabōnni,
 di bá nyetíróo ke m báá mmeyei mmèè do n kōbe.

⁵ Dè n dimu nyíe,
 keisòùkè keè m pī,

meyèncààrimè mèè n do,
Ti Yiè nKuyie Mpakɛdaa weè mè yě,
kubiriku ò benkú dè o náànti kè iduotí duò,
kè íúu dèkù ditāri ínkè.

⁶ Edammu èi kɔbe bàátímu be duokè,
ke dèke sikpàrinaaséí, bè kèrínímu,
Kiidi èi kɔbe kpàátému tidɔpìtì.

⁷ Sedisademmu sikpàrinaaséí piémumu a bitì sàdàtì miéke.
Kè besāndèèbè còmmú dihéi kó yebòrè.

⁸ Sudaà èi kɔbe di ténke í mɔke mùu di kānké.

Di búó kutúúkù kó tecēkpetè, tikpàrinentì ã tè nte.

⁹ Di yà Dafiti èi kó kuduotí keúmè mme yebòrè péu,
ke do mmenie, nke sɔri dihéi kó kubinku kùu bo de fùò.

¹⁰ Kè kàà nSedisademmu kó sicéí
ke pùò nsìmasì, ke bo na kètüntè iduotí,

¹¹ Kè keú kubinku iduotí idéi cuokè,
ke bo yúónnì kubinku kótíkù kó menie.
Kè yóu di bo wéētēmè wèè te kè dende kó dimàà dòòri o bíékè.
Ò pī mmutōmmú nè dimònnì ndi,
di me nyí mù yà.

¹² Ti Yiè nKuyie Mpakɛdaa di yu,
kè di bo kōmmú yedabùò nye,
kékuó di yùtì kédáátì tifòtòntì,
kébenke di yèncààrimè.

¹³ Kè di né bo diwèi miéke ke yānku,
ke kòu inààke nè ipe,
ke cáá nyimaa nke yò mmenaà,
ke náá nke tú:
Ti nyo nke yò,
ke yé ti naa yóó kúmèmu.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie Mpakɛdaa n náké ke dò:
N yí yóó bè cíé nde kó meyei nnè be kúúngo.
Mí ndi Yiè nKuyie mmí béei.

Kuyie nkpannè tì Sebuna

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie Mpakɛdaa, n náké ke dò: Kɔte káyà Sebuna, wèè baké tekpàaticíētè
kòò beke ke dò:

¹⁶ A kperè ònde bo dié?
A kou we mbo dié, kàa keu a fòtì?
Kè keu amáà kudènkù deyitírè?
Kàa keu a cíētè sɔnte dipèrì ínkè?

¹⁷ Né nte fò,
kè ti Yiè nKuyie nyóó da bɔ mbèmmù kuce mèmáà,
ké da pikú ku nòtè tei tei,

¹⁸ ké da dootóo kàa mbírímú ketempēkùkè,
bànòò tēmè.

A yóó ke nkú fò nnè a kpàrinaaséí a do pòtìnè sì,
fò nwèè sìnkùngo tekpàaticíētè.

¹⁹ N yóó da deitemu a kàri,

m bo da deite a f̄t̄irì.

²⁰ Δε γιὲ κέω̄ετε κέγῡνι

n kóo t̄ōntì Idikiya bire Ediakimmu.

²¹ Kòò dàt̄inné a yaàbòrì,

kòò yìi nha naàk̄ōnf̄è

kòò duó nha m̄ake mùù w̄erímú,

kòò naá nSedisademmu nè Sudaa k̄abe be kóo cice.

²² Kè nh ò duó nDafiti c̄iēt̄è kó dikpet̄innì,

kòò kpet̄inné òm̄òu báá kpet̄é,

kòò kpet̄é òm̄òu báá kpet̄inné.

²³ Kè nh ò f̄ií nfecùùf̄è k̄ōme ketenkperíkè ìnkè,

kòò kpààtiyèt̄irìi feité o cice c̄iēt̄è miēke.

²⁴ O yaàbí nè i kó iyaàbí ì bo nhò yùu ticat̄ōñentì ò nyuummè fecùùf̄è, t̄is̄àmp̄òtì nè t̄idiēt̄i, ²⁵ Dè yó mboní diyìè marì kè fecùùf̄è f̄èè f̄ikú ketenkperíkè, f̄è bo òu kékéēt̄é, kèdo d̄èè do f̄è yùu nkè d̄èè cake. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa m̄i b̄ei.

23

Kuyie nkpannè tì Tiiri nè Sit̄ōō de ekè k̄abe

¹ Kuyie nkpannè tì Tiiri èi k̄abe.

D̄índi Tadis̄isi èi kóo bàt̄òò d̄èèbè k̄ōmmúnè.

Tiiri èi p̄ñtemu bàt̄òòbè c̄ōmmú dè t̄ēnke í kpaá,

di do kpaaní Sipidii èi ndi kè tì kèè.

² D̄índi bèè bo dàméèrì p̄émmè

nè d̄índi Sit̄ōō kó bep̄otambè,

d̄è di dimu ke di kpeí.

D̄índi bèè kó yet̄ōrè c̄èntì menie nȳínkè,

³ menédiemé ìnkè,

d̄èè kó dimáà buw̄t̄i Niidi p̄émmè,

bè òō dè d̄èite kè dè fit̄énè yebotè nye.

⁴ F̄í nSit̄ōō èi a di ifei nyi,

f̄í nwèè do tú bàt̄òòbè kó dicónnì.

D̄áméèrì náámmu ke tú n yí kuó ndebire,

n yí peité denitidabire,

m me nyí yò initipobí.

⁵ Esibiti k̄abe bo keè d̄i m̄ōnnì t̄i t̄ùk̄enì Tiiri èi,

kuf̄ōw̄aá mbo bè p̄i kè bè nkpeutí.

⁶ D̄índi dàméèrì p̄émmè k̄abe sént̄énè Tadis̄isi,

k̄ōmmúnè yedabùò.

⁷ Wúó! Tiiri èi ndi diennaà?

Dihèi ndi d̄i do bo nè dim̄ōnnì,

kè ben̄it̄ibè d̄i piéké,

kè d̄i baké yehékè détiyè,

we ndi càke mie m̄botí?

⁸ Tiiri èi d̄i do toti yekp̄àt̄ipikè,

d̄índi bèè do tú bep̄otandiebè

kè bè di dé titentì tim̄ou.

We m̄b̄ōnnì de kó dihèi.

⁹ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa weè d̄òò memme,

ke bo kék̄ūnne sip̄ōō yembè,

bè do s̄ánti bè,

késenkèrì bɛ̀è do tú benitidiɛ̀bè ketenkè ínkè.

¹⁰ Díndi Tiiri ɛ̀i kɔ̀be kúútínè di tenkè,
bè kuutimè Niidi kó mpreémme,

bátóòbè ténke í dè commu.

¹¹ Ti Yiè nKuyie nkuù yòute ku nùtè dàméèrì ínkè,
kuù donnè yekpààtìyò kǎmbùd̀tì.

Kuù duó nkè Kannahāā ɛ̀i kɔ̀be pònte be kó sicĕkperí.

¹² Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀:

Díndi Sitōō ɛ̀i kɔ̀be,
di yā̀nkùtì dèemu,

di sǎ́áténè osapàà mbè càke wènwe,

bá kè di ìtè ke sènté dàméèrì ke kòte Sipidii,

de bíékè di báá pété meom̀pùmè.

¹³ Kandee ɛ̀i ténke í kraá,

Asidii ɛ̀i kɔ̀be bɛ̀è do di c̀tinnè

kémaá yedèrè ké di fité,

ké di do képuò nsikpààticéí,

kè diì d̀úinko kénaá ndikpàà kè tikpas̀nt̀t̀i di ta.

¹⁴ Díndi Tadisisi ɛ̀i kɔ̀be kòmmúnè yedabùò,

di kóo bátóòbè còmmú dè ténke í kraá.

¹⁵ Dè yó mboní kè b̀e yèmmu Tiiri ɛ̀i kpéí, kè dè mmòke yebie nsipísiyiekè okpààtì kó mufòmmu ò mmamè. De m̀nǹi t̀i bo tuòkení Tiiri ɛ̀i t̀i bo ndònnè f̀eyènf̀è fie nnàá nwèè nitipòkù d̀outi d̀outinè bentidaabè o kpéí nke tú mù:

¹⁶ Túóté a kùtìd̀kù, kénfirí dihéi ke dentì,

f̀í nhonitipòkù wèè d̀outi d̀outinè benitidaabè, b̀e yèmmu a kpéí.

N firí dihéi ke bíé nha kùtìd̀kù ke diè,

kè dèe yíé nkè b̀e dentení a kpéí.

¹⁷ Yebie nsipísiyiekè kó difònkùò, ti Yiè nKuyie mbo wète képoté Tiiri ɛ̀i kɔ̀be kè b̀e wète ké kù yóu, kéta di kó kupotaá nkétaunnè yekpààtìyò yeməu yèè bo ketenkè*. ¹⁸ De m̀nǹi ticònti b̀e bo mpéú t̀i nè de kó ticuuti né yó ntú ti Yiè nKuyie nkperè nde, b̀e í yó ntì tikíi ke sòri. Bè yó ntì piúnè b̀e p̀i mbè mbe Kuyie ncíètè mièke mutòmmú kè b̀e nyo nke sannè, kéndaati tiyaàsàt̀i.

24

Kuyie nyóó p̀antemè kutenkù

¹ Ti Yiè nKuyie nyóó p̀antemu ketenkè, kè kèè d̀úinko,
kutenkù bo kónté kè benitibèe cíté b̀e tu:

² Ikuó niùbè nè c̀enkoo kɔ̀be.

Kudaakù yiè nnè kudaakù,

Tecíètè yó nè o kóo t̀ònt̀i,

wèè fiiti nè wèè do,

wèè pènni nè b̀e pènni wè.

Dibànni yiè nnè ò bannè wè.

³ Ti Yiè nKuyie nyóó p̀antemu ketenkè páíí,

kéhéi di kperè, kè di tenkè d̀úinkoo.

Ti Yiè nKuyie nkuù t̀i béi.

* 23:17 Wénté 1:21.

⁴ Ketenkè kuòmmu ke c̄t̄e,
kutenkù c̄k̄emu ke naá ntidobontì ke w̄ennénè keínkè.

⁵ Bèè bo ketenkè ínkè beè kè s̄ã,

ke ȳé bè bùtínnémè Kuyie nkuó,

bè s̄énté Kuyie ntié nyi,

ke t̄ãte metaummè mèè do bo s̄ã,

bembe nè Kuyie mbe cuokè.

⁶ Deè te kè Kuyie nc̄õ ketenkè,

bèè bo ketenkè kè bè ȳau be yei nkó muc̄õntimu,

ke dèè bá bèè kraá bè t̄énke í t̄ùðke d̄emarè.

M̄enaà ndèèmè dihei kè diwèi dèè

⁷ F̄inyì kó detie mm̄ot̄ému,

m̄enaà p̄ammè t̄énke í kraá.

Bèè ȳemmè do dò nc̄atírè

kè bè ta meyeñcaàrimè mieke.

⁸ Yebàrè kó yedabùò nc̄éék̄ému

kè siyík̄pèi ȳ nyúóó,

kè tibómbonti ȳ nkáré.

⁹ Inaaȳã̀ȳie nt̄énke í bo.

M̄enaà kperímè tiikemu, b̄enaaȳã̀bè kpr̄í.

¹⁰ Dihei dim̄ou d̄ounkomu ke p̄uò,

kè sic̄éi ȳã nyã mbá òm̄ou t̄énke í n̄o nke taà.

¹¹ Kè benit̄ibè kuò ndihei mieke.

M̄enaà ndònté mèè kpr̄í,

diwèi t̄énke í kraá,

kè tiȳã̀nkùti dèè dihei.

¹² Dihei dim̄ou naá ntidobontì nti,

kè yec̄àkè p̄éit̄é p̄éit̄é ke cóú.

¹³ Ibotí im̄ou kutenkù

dè bo ndònnè bè òõ t̄õ odif̄è kó yebe ke ínté yè,

bè òõ t̄õ f̄inyì be k̄éyáké yè.

Bèè nanté ke ȳanku

¹⁴ Bè p̄é̄kù metammè mme,

ke déúk̄unko ti Yiè nKuyie nyèt̄irì,

kè diȳè taà kèè bíékè k̄obe ȳanku.

¹⁵ Díndi diȳè ȳèni kèè bíékè k̄obe,

déúk̄unne ti Yiè nKuyie nyèt̄irì.

Díndi d̄améèrì bíékè k̄obe

s̄ant̄enè ti Yiè nKuyie kùti te tínti Isidaȳeribe.

¹⁶ Ti kèemu bè dièmmè fe nyènf̄è:

Ti Yiè nKuyie nkùti wetí ku yèt̄irì ndeu!

Kè mí nné kuónko ke d̄ò:

N̄ fetimu, ñ fetimu!

Meyei mmeè ti do,

bè ñ fit̄ému, nè bè ti do naati beè kònté ke n fit̄é.

¹⁷ Díndi bèè bo ketenkè ínkè

Dif̄õt̄irì nè tic̄ùt̄i,

deè bo di ìkè.

¹⁸ Wèè bo keè iúu k̄éokénè kuf̄waá,

nhò doti difòtìrì ndi,
kè wèè yètìní difòtìrì kòo ta ticùd̀tì mièkè.
Yewetibòrè yèè kpeté,
kè ketenkè kó dipũũ sàntè.

¹⁹ Ketenkè kèè sànti,
ke yaú ke wéú yewétiyè.

²⁰ Ketenkè àntimu kunaà̀yà̀kémúónkù tēmè.
Ke sànti dipaakòtéfii kōme,
meyei mmèè kè yònte,
kè domu ke ténke í yóó íté.

Bekpàà̀tìbè yóó domè kè Kuyie mbaaté

²¹ De yiè ti Yiè nKuyie mbo ànné tenòutè kéínkè kó bekperíbè, képoté ketenkè kó bekpàà̀tìbè, ²² kè bè tì mbemou bè òò tímmè tikpetínti kè tì tanné difòtìrì, kékpetínné kè bè nkpetí, kè dèè m̀ante kè bè né bè d̀d̀d̀ bè d̀d̀d̀ bè d̀d̀d̀ bè d̀d̀d̀ tì.

²³ Otànkù bo sínné
kè ifeii pí ndiyiè.
De yiè ti Yiè nKuyie M̀pakèdaa weè yó mbaké
kémbo Sedisadèmmu Siyòò tārì ínkè,
nè o kpetì kè bekótf̀bè ntì wùó.

25

Disānni kó feyènfè

¹ Ti Yiè nKuyie nha tú Kuyie nku n tũ nkù,
n yó nda sántímu ke déúkunko a yètìrì,
ke yé a d̀d̀d̀mè dèmarè sààrè,
a do tãáté tì nè dimònni,
kè tì bo bá ke í ceeri,

² F̀òò p̀uò mbekpà̀k̀p̀arìbè èi,
kè dì naá ndidobonni ke cóú,
bekpà̀k̀p̀arìbè kó dihei,
nè sicèkperí kè dè naá ntidobontì.

Òm̀òú í kraá ke bo dì maá bitì.
³ Dèè te kè kuwuo nkperíkù k̀obe da sántí,
ibotí t̀eì kó bekpà̀t̀iyèibe yóó da ỳotemu.

⁴ F̀òò tu ocìrì kó disòrì,
osènniwè ò nsòri f̀òò borè meyeñcaà̀rìmè m̀onni,
f̀òò ò nhò k̀anké fetaafe,
kè kuyie ntònkè á nhò dìéké,
ke yé bekpà̀t̀iyèibe kó kemieke donnèmè fetadièfè nfe,
fèè puotì imarí.

⁵ Ke donnè kuyiinkù ò ndòmmè tedòntè kó ketenkè.
F̀òò k̀uò bekpà̀t̀iyèibe kó ihúu.
Diwetirì òò dátínné diyèè kè dèè bonkemè.
A me mpàa beyeibe kó ihúu.

Ibotí im̀ou yóó dimè dibanni

⁶ Ti Yiè nKuyie M̀pakèdaa yóó ànné dibanni ndi,
Siyòò tārì ínkè ibotí im̀ou kpéí,
kékuò iwũò mekùò nkpeyi nè menà kperímè bè tumè diféè,

nè tidiiti sààtì nè menaà kperímè.

⁷ De kó ditāri ínkè ke dáté kuyààkù
kùù do kánkè yebotè yemou ìkè.

Kuyààkù kùù do dáátí ibotí imou,

⁸ kékei mmukúú yúóó,

ti Yiè nKuyie nyóó ũtímu tinonnieti,

kédeite ku nìtìbè ifei.

Mí ndi Yiè nKuyie mí búi.

*Isidayeeri*be yó nyānkumè kè Məabu kəbe kuò

⁹ De yiè di bo nnáá nke tú:

Kuyie nkuù tu ti Yiè, ti do ku mbúó,

kè kù me nti dæeté.

Ti do ku nkémmú kè kù ti dæeté,

nyānkunè ke au.

¹⁰ Ke yé ti Yiè nKuyie nnòtè teè yó nkānkémè di ntāri!

Kè Məabu kəbe bie, bè yóó bè namu be kari kékuo.

Bè ðò nàù mèè botí timúti difòtìrì kédòò tikùtì.

¹¹ Deñde bè yó nharimè ke einko tibaati bè ð ndeitimè dibinni.

Ti Yiè nKuyie nyóó deitemu be fentè.

¹² Məabu, bá nè a eì duotí me nhokùmè ke kpeñni,

ti Yiè nKuyie mbo ì pùò nkè ìi duó kéwēnnénè mutáá.

26

Disānni kó feyènfè

¹ De yiè Suda a eì kəbe bo dentè fe nyènfè:

Ti məkè diheì kperì ndi

kè Kuyie ndi fii nyiduoí ke ì ti dæerí.

² Kpeténè diheì kó yebòrè,

kè kubotí kùù dòòri dèè sùé kè kùu ta,

kubotí kùù dòòri Kuyie mbéi ntì.

³ Kuyie nwèè dòòri a búi ntì,

a we nduò ndiwèì,

wèè da duó nhomáà, a we nduò meom̄pùmè

⁴ Duónnè dimáà ti Yiè nKuyie nsáá,

ti Yiè nKuyie nkuù tu dipèrì dèi di kánkè sáá.

⁵ Kuù bənténí bèè do bo deyiitíré,

ke pònte be eì kperì,

ke di bənténí ketenkè

kè di náá mmutáá.

⁶ Bèè í tú bəmabè kè bè di nàù,

kè besénnibè di ũtírí.

Yemòrè sonye kó mubáammu

⁷ Ti Yiè nKuyie fí nwèè wetí,

fíòò ènninko wèè dòòri dèè sùé o kó kuce.

⁸ Áú! Ti Yiè nKuyie! Nti búó fí nwe,

a ti cònné dèi fòtìrì ti di mbo,

ti dó ti tu: Ti bo nyumè a yètìrì.

⁹ Nh ðò duó keyènkè kè n wēnnì yàá nfí nwe,

n yèmmè wanti fí nwe.

A bekénè dī mōnnī kutenkù, kù dò nhá kù bekénèmè de mōnnī ndi, benìtibè òò tūnnemè kuce kù sīé.

¹⁰ Kè bè kuó nhoysiwe mesémmè ò òò í ndòò dèè sīé.

Ò ò ndòori meyi mme, dihei dī dòori dèè sīé di miéke bá ò báá yà a deumè fí nti Yìè Kuyie.

¹¹ Ti Yìè nKuyie nha yòutemu a nòutè ke yóó bè poté bè me nyí tē wùó, bè né yóó yàmu a dòmè a nìtibè kè ifei bè pī, kè bèe cóuté muháá nha wète mù a sìmbè kpríí.

¹² Ti Yìè nKuyie nfóò ti duó ndiwèi, fíòò te kè ti dòori dè demou kè dè yìé.

¹³ Ti Yìè nKuyie bekperíbè tóbè do ti baatému, fíòò máà kó diyètìrì me mbo ti nò miéke.

¹⁴ Bèè ku bè í wēti ke bo foute, Bedombè í iti.

Fíòò còmú ke bè kùò kè dè dèè. Bá òmòu ténke í denniní be kpríí.

¹⁵ Fíòò duó nkàa kó kuwuò nsùú, fíòò kù dèúkùnne kè dè tu a kó disānni, kàa fūū ntitemmànke.

¹⁶ Ti Yìè nKuyie nkè ti ta meyeñcaàrimè fíòò òò tí teennè.

Kàa ti poté ti da kuónnè.

¹⁷ Ti do dò nha ìkè onitipòkù wèè kuò nwènwe debire, ke kuò nke mítìrì nè kuyonku.

¹⁸ Ti do púómmu, kè ti peitémōnni tūòke, kè ti kuò ntipouti ke né peité kuyaakù, ti peité dè í yóó deeté mùmamù kutenkù, ti í yìé onìtì kutenkù.

Kuyie nkòbe bèè ku bè bo yánté kè kùu poté beyeibe

¹⁹ Díndi n nìtibè, di kòbe bèè ku bè yóó foutemu,

n kòbe bèè ku bè bo yánté,

bedombè bèè duó mutáá mmiéke, kè bèe ente kényānku.

Timaànti òò bónkùnne ketenkè,

Ti Yìè nKuyie nyóó me nténnéni becírìbè bèè duó kudònkù.

²⁰ Díndi n nìtibè kūúnnè kétaá di cēī, kékpetínné kēsari yemàrè sámpó miéke, kénkémúnè ti Yìè nKuyie mmiéke bo domè.

²¹ Ti Yìè nKuyie nyiténímu ku kàrì, ke bo poté ketenkè kòbe be yei nkpríí, ketenkè bo feinní menitiyī, kéfeinní bè do kùò bè.

¹ De yiè ti Yiè nKuyie nyóó túótému ku seú natikù, ku seú diekù, kukperíkù, kékua musìmmù bè tu mù Defiatã, fewààfè diefè, fewààfè fèè cití ke cití. Ti Yiè nKuyie mbo kuò dàmèèrì kó musìmmù.

*Kuyie ndònn*enènmè kumáà wèè te fínyì kó kupaku

² Kè de yiè tùòke di dentè feyènfè,
n kó kupaku fínyì kó detie nkpríí,
bè kùàtìnè deè kó yebe menaà kperímè * dimònni marì ke bè dòninkonè fínyì kó kupaku
ke yè nkù bè temu otenkùtì ò mməkemè kupaku ke kù te.

³ Mí ndi Yiè nKuyie mmfi bàà m paku,
ke kù yòòrì yemòrè yemou,
ke kù bàà keyènkè nè kuyie,
dèmarè báá kù càke mèè kpríí.

⁴ M mièke ténke í kù péì,
kè ñ né yà ku mièke tipotì nè tisāmpotì,
n kéroomu ke borè còu dimònni dimáà.

⁵ Kè wèè wammú m borè disòrì,
ke n wammú nè kunaatí,
ti yóó narikemu.

*Kuyie nyóó cǐ*emmu Isidayeeribe

⁶ Yemòrè sonye mièke Isidayeeribe cǐ nyóó fíékúmu,
Isidayeeribe bo pūnte kópórí
képié yebe képié nkutenkù.

⁷ Ti Yiè nKuyie nsàà bè potému kù do dòòmè bèè do bè puotàà?
Yàà kù né bè kùomu kù do dòòmè bèè do bè kù.

⁸ Áà! Kù yùò mbe to nye
ke duó nkè bè bè pìmmú ke kònnè,
Kuyie nkuù yóu kè diyìè yìèni kèè bíékè kó kuyaakù bè tùóté.

⁹ Díndi Sakəbu yaàbí puənnè di bəwūōtòrè,
déíténè ye kè yèe naá mmutáá,
kébuó ndi bəətenkaanìi nè di kutìnè dè tihúúntì.
Ke ténke báá dè íi mbitì,
kè di dòò memme m bo ūté di yei nke dí cǐ.

¹⁰ Dihei dì do tú dikperì, dì dounkomu,
òmòu í kraá di mièke.
Bè di dootóomu kè di naá ndikpáà.

Kè tinaabiiti de cèntì ke cáá ntifāàtì ke dè dou.

¹¹ Kè ideí kpeí bè òò ò bòkému kè benitipòbèè ò còu.

Kubotí kuù nkəbe í banté,
deè te wèè bè dòò kòò ténke í bè məkènè mesémmè,
wèè bè pìté ò ténke í yóó bè cǐ.

Sifube bèè cìété bè yóó wēte kékūmmè be ei

¹² De yiè ti Yiè nKuyie mbo keté o diiti mupotimù,
kébate mebiì nnè tifèntì,
kétúóté Efadati kèntə kətuəkenè Esibiti.
De mònni kù bo di tánké dima dima, díndi Isidayeeribe.

* 27:2 Kuyie ndo ò nnáánnè Isidayeeribe

¹³ De yiè bè bo kɔnné ditātcheù mediè,
 bèè do ciété kémbò Asidii kè bèè kũnní,
 nè bèè coké ke kò nhEsibiti,
 kè bèè nínkú ti Yiè nKuyie nyìikè
 ku tāsààrì dīi bo Sedisademma di ínkè.

28

Kuyie nkpannèmè Sammarii kó diheì

¹ A bo yà fǒ nSammarii kó diheì!
 A donnè dipìi ndi,
 kè Efadaimmu kó tinaàyǎǎtì da pòtìnè,
 kàa bo ditennì ke sǐi nkubiriku ketennatikè.
 A kó tisǎtì dònne mutepóó mmùù mǎtè mù mmu,
 tiì né tú tinaàyǎkémúntì kó tisǎtì.

² Nte ti Yiè nKuyie tǔnnímè
 onìtì dikǔmbùò yiè nwèè kpeñni,
 ke donnè fetadieffè fèè kǎkénè yemátárè,
 nè kuyaakperikù ke caari,
 ke dò mmenie nhǔ tamè kukó kèpíe.
 Nè o nǎtè nte ò yóó di bǔmmè ketenkè.

³ Dikpààtìpìi Efadaimmu kó tinaàyǎǎtì pòtìnè dī,
 bè bo nau ketenkè.

⁴ A kó tibansǎtì dònne mutepóó mmùù bo mù mmu ditennì,
 ke sǐi nkubiriku natikù.
 A kperè yó ndònne fikíe kó ditebii dīi nanté ke bi dīndi,
 wèè dī yà kòò pǎnke dī tǔte ke aaroo.

⁵ De yiè ti Yiè nKuyie Mpakedaa wèè yó ntú o nìtìbè bèè bo nkpaá be kó dikpààtìpìi, be kó kuyítùòkù be kó kubansǎrikù. ⁶ Kuù yó nduò meyèmmè mèè wenni bèè tu bebeémbè, ke duò mmuwèrímú bèè bàa diheì kó yebòrè ke betì be dootitòbè.

Bè daúmè wèè nàá nKuyie mpǎǎnǎàntì

⁷ Ikuó niùbè nè bèè nàá nKuyie mpǎǎnǎàntì, menaà mmèè bè fétinne,
 bè muó mmenaà kperímè mme ke yeté kuce,
 bè ã ntúú nke méú menaà kperímè mièke nke,
 bè sǎrike menaà kperímè mme
 mèè te kè bè nàá ntìi pǎǎnǎàntì í co kuce
 be beéntì í síe.

⁸ Titǔntúǔtì tiì dàátì be tábùrìbè ínkè,
 kupíkù makù í feí.

⁹ Kè bè né nàá nke tú:
 De kóo Esaii dó ke tí tié nhǔnti?
 Ìmbe mbe ò nàámmè tipǎǎnǎàntì?
 Yebíkèmpìèètè bè càtè yè bàmbànàà?
 Yáà yèè yǎátè bàmbà?

¹⁰ Ke tekíí Esaii ke tú:
 Ò ã ntúú nke nàá nke tú: Kè kè, kà kà,
 ku mpíkù sǎmpó kutekù sǎmpó.

¹¹ Ti Yiè nKuyie mbo duó nkè ibotí tei
 ìi bè nàkénè í kó tináàntì,
 ì bo bè nàkénè didáúdirì.

¹² Kù do me mbè nàkémèmu ke dò:
 Ntenè diompùrì bèè òu bèè ompè.
 Diompùrì ndi,

bè με nyí nyie ke kènté kù tu mù.

¹³ Nè de kpéí ti Yiè nKuyie nyóó duó nkè ibotí tòi ì bè nàkénè didáúdirì: Kè kè, kà kà, ku mpíkù sámpó kutekù sámpó. Kè bè nkéí kébíétí ke duò diyànyànnì, kékoute koute be kà, kényĩ̀eke muceé, kè bèe bè pìmmú.

Dipũ̀ kó ditári

¹⁴ Díndi bèè ni Sedisademmu kó benitibè, díndi sipɔɔ yembè keènè ti Yiè nKuyie tu mù.

¹⁵ Díndi bèè nàá nke tú:
Nè mukúú nti naatimu,
nè kudɔnkù ti dòò metaummè mme,
kè mutenkúú nkéríní mu í yóó ti ninte,
ti sori siyáàbisí mieke nke,
mesoummè mèè tu ti kó disòrì.

¹⁶ Dèè te kè ti Yiè nKuyie mbéi nke tú:

N dɔú ndipũ̀ kó ditári ndi,
ditári dii kpeñni mesàà, dii donku kpeñni,
dii ò mbo ditou kentímè kè wèè ìkú di ìnkè,
dèmarè báá ò nampe.

¹⁷ Tibeénti sààti tii yó ntú n kó tɛbiètè,
kè mewetimmè ntú kuhũ̀ n ní yóó tãũ nkù kéya dèè sié.

Fetaafè mátárè yeè yóó neinè disòrì siyáàbisí kperi.
Menie mbo pònténè di kó disòrì.

¹⁸ Fetaafè mátárè bo deite metaummè di do dònèmmè mukúú
di do dúnne dii nùù kudɔnkù di bo deite,
meyei mbo di do dii m̀nni mè bo di pònténè.

¹⁹ Bè yó ndi duòmu bá dii kúnweñni, bá kùù ye, bá kèè yènkè. Di ní yóó keè be nam̀pòò
kè kufɔwáá nkuù di pí.

²⁰ Kè didóú kùpenè di ye, ke bá ndò nkéduó kécãã,
kè kuyààkùu kèke ke bá ndò nkédáátí.

²¹ Ti Yiè nKuyie nyiti ke bo cómmúmu, kù do dòmmè Pedasimmu,
ke bo nampe kumáà kù do dòmmè Kabaõõ biriku,
kù dó dii m̀nni ke pí nku tómmú mucàncàmmù, mukpákpàrimù.

²² Di tũ nténke bá ntú sipɔɔ yembè, kè mèè dake kuhũ̀ kó dideè bo cétinné, ti Yiè
nKuyie M̀pakadaa tì nni nnàkému ke tú ò tãáté ke bo kuò kutekù nku, tì í yóó paà.

Kuyie nduómmè otenkútì mecii

²³ Mèmmè kè Kuyie mbéi nke dò:

Kénténè n tammè,
keènè n tú mù.

²⁴ Otenkútì ò nsẽĩmu,
ke dei ke pũ̀ku ke dɔummɔɔ sáàà?

²⁵ Ò õõ nkòò dùò ke dèè wèè buotímu o dibotí,
tibotí tibotí nè o kũmbotí,
kébuotí titetì yep̃nyɔ.

²⁶ Kuyie nkuù ò nàké ò dò nkédòmmè,
kuù ò duó mmecii.

²⁷ Bè õõ í nnàù ikũmbotí nè tenaasãntè,
bè õõ tì puotínè kudóu nku,
ké ti kpááké nè kupààti.

²⁸ Bè ãã pítínné tidabæetì nti inààke,
kènaunè tidiitì bè tu tì bèdée.
Bè né ã nti nàù ke berímu ke báá tì pùò.

²⁹ Ti Yiè nKuyie Mpakædaa weè duò nde kó mecìi,
kù dòòri mùù tōmmú deumu.

29

Bè yó ndò mbè namu Isidayæeribe kè Kuyie nné bè deeté

¹ A bo yà fǒ nSedisadæmmu diheidiè,

fǒ nDafiti do cònné dii èi o touku,
á nyéúúti bake yebaa nyebie nduómè.

² M bo cēēre Sedisadæmmu èi kè dii kōmmú yedabùò,
kéta meyeñcaàrimè nè meháàrimè mieke,
Sedisadæmmu bo naá nkehããdekè.

³ N yóó da domu ke da cēēte ke cónné sikpàrinaaséí
ke da fité, ke da pi.

⁴ A dotimu ke bo nduó ke náánní,
bè bo nyo a tammè kè mè dò mmè yìèní ketenkè,
a tammè bo nyièní ketenkè ke dōnnè dèmarè kōme,
bè bo nyoní a wíe ketenkè.

⁵ A dootitòbè kusúkù bo naá mmutápopùò nkécíété,
bekpààtiyèibe kó yetirè bo naá ntiyontì kè kuyaakù bè tùóté,

Di yóó dòòmu, dè yóó da deetému.

⁶ Ti Yiè nKuyie Mpakædaa kèrínímu
ke bo da teennè kè fetaafe mpéú kè ketenkè au,
kè kunòòroo ndáátí nè fetaafe diefè,
nè kuyaakù kperíkù nè fefòdónfè
nè fehããdeènfè kè fèe cóuté demou.

⁷ Behããpòmbè beè doti Sedisadæmmu èi mudoò
be kperè yó ndōnnè tidouñtì ãã pímmè mme onitì keyènkè kèpèëtóo
bèè di peri idookòti ke di éùri, be kperè yó mme ndò.

⁸ De mōnni bèè dokùnè Siyãã be yèmmè bo caàrè
kèndōnnè dikōnni bo wè, kòò duó tidouñtì ke yo,
ke èntení ke sǎ nhò baa kraá o kōnni ndi,
yoo sinéyèi bo wè,
kòò duó tidouñtì ke yò,
ke èntení ke sǎ nhò baa kraá sinéyèi nsi.

Isidayæeribe muómumu dè né í tú menaà

⁹ Dè yóó di dimu ke dí kpeí
úúnnè késonné kénaá ntiyùòntì,
di muómumu dè né í tú menaà,
di áámmu, dè né í tú di muó menaà.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkuù di tanné tikòñcèéti mieke,
kuù pìi ndíndi bèè nàá nku pããnáantì di ùkè,
kuù kãã mbeyuwúòmbè yò kè bè báá yà tìi kpaaní.

¹¹ Dèè te kè di í beí Kuyie ndi benke tì ke dōnnè onitì bè duó nwè dipátíri ke yè nwèè
kaà, nkòò tu: M báá na, bè di pōūmmu ke íkú mecannimè. ¹² Yoo bèè di duó nwèè í nò
nke kaà nke dò wèè kaà nkòò bè tèñné ke dò: N yí nò nke kaà.

Kuyie yóó dɔ̀dɔ̀ tì bo dééte ku nìtìbè

¹³ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀:

Bè nìtìbè ɔ̀ kateni m borè

ké nni nsántí nè be nò nye,

kè bè yèmmè né n déténe

bè n dé kùù f̀waá ntú benìtìbè d̀ú nyì kuó kòku nku.

¹⁴ Dèè kréi nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n yóó

nsóké ke d̀ari mudèut̀mmú kè dèe bè di.

Bèè m̀ke meyèmmè bè báá na ké mù banté.

Meciì nyembè báá na ké mù yéte.

Òm̀òu báá s̀nnenè Kuyie nho d̀òrimè

¹⁵ Di bo yà!

Díndi bèè ɔ̀ nd̀ari di kpeti ke n s̀rinè,

bèè p̀ mbe t̀mmú dibìnni mieke,

ke náá nke tú: We nti wúó,

we nti yé.

¹⁶ Di yeimmaà? Tiyaamatì nè oyaamarì dè màmaà?

Kunenkù bo náké ku yiè nke d̀:

A í n d̀d̀à? Yáa tiyaamatì bo náké wèè tì maá ke d̀:

A í cii?

Yem̀rè yóó ceetè

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀:

Dè kraá s̀mpó nwe kè Dimaa t̀ri naá kupaku.

Dè kraá s̀mpó nwe, kè de kó kupaku naá nkutúúkù.

¹⁸ De yiè yewùd̀ mbo keè dipátiri t̀ t̀i náantì,

kè tiyùd̀nti yenni dihuri, dibìnni mieke kéna kéyà.

¹⁹ De m̀nni bèè í tú bèmabè be wèi bo ndéúkú

ti Yiè nKuyie nkpréi.

Bèè tu besènnibè, fenityanfè mieke,

kè bè nyānku ti Yiè nKuyie kùù do mpái pái ke di

te Isidayeribe ku kréi.

²⁰ Bekrààtiyibe ténke í yó nkpráá.

Bèè daú benìtìbè bè bá mbo.

Bèè kètiri betòbè ke bo bè d̀d̀ meyi bè bo deè.

²¹ Bèè tounko benìtìbè tináantì,

ke ɔ̀ ndíí obeénti dibòri,

kè kpeti benìtìbè nè be naatí bè bo deè.

²² Dèè kréi nte kè ti Yiè nKuyie nSakòbu do t̀ nkù,

kunku kùù dèetè Abarahamu kè kù béi nke tú:

Ifèi ténke í yóó p̀ Sakòbu kó kuwà nkòbe,

bè ténke báá sínné be ya.

²³ Bè bo yà di m̀nni mut̀mmú m p̀ mmù be cuokè,

bè bo banté n tùmè wèè kra meyi,

kébanté n tú wè, mí nwèè te Sakòbu kó kuwà nkòbe,

kè n depe, mí nwèè te Isidayeribe.

²⁴ Bèè kó meyèmmè do d̀ kédauté

kè bèe m̀te meciì, bèè do ú̀ri kè bèe còuté itié.

¹ Díndi itookperí yembè di bo yà!

Di d̄ari t̄i kó dimàà n yí t̄i yé,
di waà mm̄è taumm̄é í bonní m borè.
Di yéú tí meyei mme di yó ìnkè.

² Κε κ̄r̄i Esibiti di me nyí m beé,
di kè k̄r̄i kè Esibiti kó kp̄àt̄i weè bo ndi k̄ānké,
kè di ndíéké Esibiti kó medéè,

³ ifei bo di pí nnè meteèmmè di wantimè
Esibiti kó kp̄àt̄i borè,
dis̄r̄i di wanti di bo di dí nyifei,

⁴ bá kè di kó bekp̄àt̄ibè t̄ùðke Soaa,
bá kè yeheik̄ent̄r̄è t̄ùðke Anesi.

⁵ Ifei ì yóó di pí nnè Esibiti k̄obe,
bè í yóó di teennè timat̄i,
bè p̄èt̄inke yóó di dí nyifei nyi,
kés̄ink̄unne di yètè.

Bè p̄āmmè Esibiti yep̄r̄è ke dó meteèmmè

⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbéi ndiyiè yìèní kèè bíékè,
kubakù c̄ānku bíékè k̄obe kp̄éi nke d̄ò:
Díndi bèè tounko di kp̄àt̄i s̄āmmarímúbè ke tounko di kperè s̄àr̄è yòyóbè,
ke k̄ér̄inè kuce meyei nnè meyeñcaàr̄imè k̄oku
yec̄ir̄ic̄ir̄è borè nè yedaute,
di k̄r̄i ke borè duó nkùù botí k̄obe
í yóó di teennè timat̄i.

⁷ Esibiti kó meteèmmè tu detet̄ir̄è nde,
dekpaure, deè te kè m bè yú ke tú
s̄ónt̄ike kó kutoweku k̄obe.

Kubotí kùù dó bè nkù nàá nkù dó t̄i

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Esaii ke d̄ò:

W̄ari be ti nnáant̄i tit̄áp̄ièt̄i ìnkè,
kè t̄i nduó yewe yèè kpaaní ye kp̄éi,
kéndò diben̄k̄ur̄i s̄āà nè bè bo mbomè.

⁹ Ke yé de kó feyanf̄é í yiem̄mè n kpeti,
bè tu itookperí yembè mbe,
bè í dó mí mbe Yiè nKuyie n náant̄i.

¹⁰ Kè bè nàá mbeyuwúom̄bè ke tú: Bá nwúónnè!
Ke nàá mbèè nàá mí nKuyie m p̄ānāant̄i ke tú:
Di bá nti nàá ntimóm̄m̄ont̄i, dí nti nàá nti dó t̄i,
dí nti nàá nt̄i naati ti yèmmè.

¹¹ Ke nàá mbèè nàá m p̄ānāant̄i ke tú:

Ít̄énè kuce s̄àkù, daut̄énè kuce.
Ke nàá nke tú: T̄i í dó kékéè
Kuyie nkùù d̄ò mp̄ái p̄ái Isidayēribe t̄ū nkù kó tināant̄i.

Bè nàkémè Sudaa èi yóó p̄ontemè p̄áí

¹² Nte ti Yiè nKuyie nkùù d̄ò mp̄ái p̄ái, Isidayēribe t̄ū nkù tu mù:

Di m̄è nsenk̄er̄imè n náant̄i
ke t̄ūnne bef̄èèbè, siyáàb̄isí yembè,
ke ìkù bèè ìnkè.

¹³ De kó meyei nyó mbo di yó ìnkè nke,
kéndonnè kuyie nh̄ō ãnnémè kuduot̄i, kéndéúkù,
kè bè nyóó daate, kè kù do dim̄onni dim̄áà.

14 Di bo p̄ante p̄ante tiyaamatì ã̄ do kéyaare yaaremè.
Bá bè báá pété kuyã̄ kéwaánnè muhã̄
nyoo bèe dónè menie.

Ti bo yímè só kénkémú Kuyie

15 Nte ti Yiè nKuyie nkùù dò mpáí páí Isidayeerie tū nkù tu mù:

Kè di w̄etení m borè ke yí só,
meim̄me m bo di deetémè,
di bo yímè só ké nni mbúó deè yó ntú di kó tikpetì.
Di me nyí yie.

16 Kè di me nyete ke tú di dó kécokénè sisēí,
di mènke yóó cokému,
di yē ndi dó kédeke sisãncãāsi nsi,
bèè bo di beti bè yó ncokù mecãā mme,
kè dèe p̄ēté di kper̄e.

17 Onitì òmáà níí bo péi nkè benitibè tekoupiítèe (1000) coké,
kè bènùmmù péi ndi coké dim̄u.
Bèè kpaá kè bè mbo òmáà ke donnè kudáú ã̄ ncúókémè ditāri yómmè,
bè ã̄ cóómmè tetātè ín̄kè mecannimè.

Kuyie nyóó c̄ímmè ku n̄itibè

18 Ti Yiè nKuyie nyóó di d̄òmu mesàà,
kù k̄erínímu ke bo di kuó mmesém̄mè,
ke yē ti Yiè nKuyie ntumè kùù wetí kùnkù.
Dè nnaati bèè kó dimàà kù bùó.

19 Díndi bèè bo Siyã̄ ò Sedisad̄emmu di t̄énke bá nkuò,
kè di kù yú kù yóó keèmu,
kè di kuónko kù yóó di teennèmu.

20 Ti Yiè nKuyie nyóó di duómmu mudìi,
m̄eyēnc̄arimè m̄ònni,
ke dí duó m̄menie dinékònni m̄ònni.
Bèè di tiè bè t̄énke í yóó s̄ari,
di yóó bè yàmu nè dí nū.

21 De m̄ònni di to bo keè metammè mèè nàá ndif̄nkúò ke tú:
Ntenè kuce, nt̄unne kù
bá kè di k̄ari kubakù yóú bíékè yoo kucã̄nkù.

22 De m̄ònni di bo w̄énté d̄emarè s̄innè di b̄otenkaanì,
di bo w̄énté s̄i d̄ari timátì
nè s̄i d̄ari mes̄o nè s̄i d̄ari timátì, is̄ake kper̄e,
ke ns̄i dokò ditowàà ke tú: Yēnnè die!

23 De m̄ònni kè ti Yiè nKuyie ncúũnní fetaafè
kè tidiit̄i yè, képeité, kénsū ke c̄íè,
kè di w̄ũ ncentì ì d̄ómè, ke diiti.

24 Di nààke ì dùò nè di s̄ãmmarímúbè,
dè bo ncáá ntimútì bè ȳore tì mukókúú.
Kè di ntì piitinè tikāpentì t̄i ã̄ yen̄i.

25 Mudòò diemù yiè, sic̄kperí bo duó
kè di dootit̄abèe kù kénsū,
inéce bo ānné yetārè ín̄kè nè sitã̄á k̄epũó.

26 De m̄ònni ot̄ankù bo peike kéndonnè diyie ã̄ náátémè,

Kè diyie nááté kénkpeínì,
 ke mannè yewe yèyiekè kó menàà mbo wènnémè.
 De yiè ti Yiè nKuyie mbo taa nku kàbe muà,
 kémièkùnne be yēīti.

Kuyie yūǎmmè Asidii kàbe to

²⁷ Ti Yiè nKuyie nkèrínímu ku mómmønku dedétirè
 kè ku mièke cóú mmesàà nke fānni,
 kè ku tannè tu kemieke kpeye
 kè ku náànti dò mmuhāǎ nke tuò.

²⁸ Ku nùù kó muyaá ndònnè menie nhōō tamè mme kukó kérie,
 kàa ta a nkááké a fñíí.
 Kuyie nyóó mèèrèmu yebotè
 nè mèborime mèè í wenni me mièke
 kè bè ānnè tisāndánti be nò ké bè kàtenè bè í dó kè.

²⁹ Díndi Sedisademmu kàbe, di bo ndiè mbè ò ndièmmè dibanni yiè kó keyènkè. Diwèi
 bo ndi bo ke dōnnè bè ò ndeètì, ti Yiè nKuyie nkó ditārì kè dīi bè bo. Kè bè eu itārì ke kārì
 ti Yiè nKuyie nkùù kānké Isidayeeri be ku borè.

³⁰ Ti Yiè nKuyie mbo pīēké mekpàtītammè
 kèyoute ku nùtè kèpoté,
 benitibè bo yà ku mièke yóumè
 ku mièke dò mmuhāǎ mmu ke tuò,
 ke dò nftadièfè ò nniùmè nè yemátārè nè kuyaakù.

³¹ Asidii kàbe bo keè ti Yiè nKuyie ntammè,
 kè kufōwáá mbè pī.
 Ti Yiè nKuyie mbo bè puotí nè kupàti.

³² Bá kùù yēīku yó ndò metooyǎmmè mmè. Ti Yiè nKuyie mbo mpuotì Asidii kàbe kè
 Isidayeeri be bie ntikùtidùtì nè tibómbonti ke au. Kuyie nkuù yóó youte ku nùtè ké bè
 dokénè.

³³ Bè tūnte kehāǎdekè kè dè m̀ntemu,
 kè kè bo nè okpàti kprí mmúnke.
 De kó dihāǎtòtìrì cūmpúrìmu ke pēkè,
 de kó muhāǎ nyó ncóú ke deumu,
 ke yé ideí sūmè,
 ti Yiè nKuyie nnùù dīi yóó wete de kó muhāǎ
 kè mù ncóú nke de muhāǎyuo nkó muhāǎ nkōme.

31

Kuyie nkpannèmè bèè kòrì Esibiti ke dó meteèmmè

¹ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
 Di bo yà díndi bèè kòrì Esibiti èi meteèmmè wammù.
 Díndi bèè yèmmè naatinè siséí,
 kè di tá sikpàrìnaaséí si sùkù kprí,
 ke tá besāndèèbè bè kpeínì mèè kprí,
 bá di í wéí mí nKuyie nkùù di te díndi Isidayeeri be.
 Di í n waà mmí ndi Yiè nKuyie.

² Mí ndi Yiè nKuyie n cìmu
 mī touní meyei

n náàntì í duò ketenkè.
 N yíté ke cómmúmu beyeibe cíètè kprí.
 Meyei ndòrìbè kprí
 di kàrì bèè borè ke waà metèèmmè.
³ Esibiti kàbe tú benìtibè mbe,
 bè í tú Kuyie
 be sèí tú sisèí nsi
 sì í màke muwèrímú mamù.
 M bo youte dì m̀nnì n ǹt̀t̀è
 wèè teé nhò bo bété,
 kòò teé nwèe do, kè bèe kú bedé.

Kuyie nnàké tì Asidii kàbe

⁴ Kè tí Yìè nKuyie mbéi nke d̀:
 Dicìrìcìrìdaà yoo dicìrìcìrìbii òò pí nkékòntemè.
 Bá kè benaacẽmbe sũ m̀èè botí,
 ke pèi nkuf̀waá mbáá dì p̄,
 dì báá yote be úu.
 Mèè botí nku mí ndi Yìè nKuyie Mpakèdaa n cutoomè,
 ke bo dokénè bèè bo Siyòò tãrì nè o tãtè.
⁵ Tenòtè òò p̄ntemè te fètì te yìè nyínkè,
 mí ndi Yìè nKuyie Mpakèdaa n yóó mme nkãnké Isidayeibe
 ké bè deeté, ké bè coo nkè bèe yenté.

⁶ D́ndi Isidayeibe di m b̀t́nnému páíí, ẁtenenì m borè. ⁷ De yìè bo tuàke dì yìè di bo dokóo sibòatenkaanì timàtì pèfítì nè mesòò nkpesi di d̀òò sì nè dì nou ke n yeténè.

⁸ Disiè dì í tú dinitisiè,
 dì yóó kuò Asidii èi kàbe,
 disìè dì yóó bè kònnè di í tú dinitikperi.
 Asidii èi kó bedapàmbè bo coké mudoò, bè bo pí mmudaatòmmú.
⁹ Wèè do bè kãnké dipèrì k̀me kòò cokénè kuf̀waá,
 kè behããp̀nkótìbèe coké ḱyóu be kó mecannimè
 bè do cònnémè.
 Mí ndi Yìè nKuyie m̄i béi, mmí nwèè t̀tinne muhãá nSiyòò,
 mí nwèè wète fehããtofe Sedisademmu m̄i béi.

32

Bè nàkémè okpààtì sààwè kprí

¹ Okpààtì m̀u wèè yóó buoté kénwenni
 kè sikpààtibii mpí ndihèi dè bèkúmè.
² Bá wè be mièke kòò ndònnè disòrì
 bè òò sòrì dì kuyaakù m̀nnì
 bè òò sòrì dè fetaafè m̀nnì,
 bè bo ndò mmenie nhò ndòmmè
 ketenkè kèè kpa menie nke ínke,
 dipèrì kó medéè nhò ndòmmè kuyaakù bo kèè tenkè.
³ Benònwúóm̀bè ǹu mbo d̀ake wénté,
 kè betooyuobè toò keè mesàà,
⁴ Kè tidààtì d̀nté bèe m̀ote meyèmmè,
 kéna kékeè itié,
 kè tidauditi ǹndié ndate kè tii náké mesàà.
⁵ Bè ténke báá yí kuyèinkù tekpààtibite,
 bè me nténke báá yí siyáàbisí yìè ntú onitisààwè.

⁶ Kuyènkù ò nnáá ntìí í wenni tìnti,
kè ku yèmmè dó meyi mmáà,
kè kù dòòri isòke,

ke sáá nti Yiè nKuyie,
ke búútóo wèè kònnè dikònni
ke muò mmenie nsinéyēĩ bo wè

⁷ Ocihnti kó mutòmmú tú muyeimu mmu.

Ò ò ndó kédòò tì tu tiyeiti nti
ke bo souté osènniwè kòò fétinne
bá kòò sènniwè nù nnaati.

⁸ Wèè tu oniti sàawè,
wenwe ò ntoti iyentotí sàayì nyi,
ke dōari mutòmmú sààmù.

Kuyie nkpannèmè Sedisademmu kó benitipòbè

⁹ Díndi Sedisademmu kó benitipòbè bèè tá bemáà,
kénténè n tú mù,
díndi Sedisademmu èi kó tipobooti
íténè kécómmú kékeè n náá ntì.

¹⁰ Díndi benitipòbè bèè tá bemáà,

dè kraá dibenni òmáà ndi nè yeve mayè kè di kòntii áá.

Fínyì kó yebe kperè dèèmu, kè mudidèi kperè pàà.

¹¹ Díndi benitipòbè bèè tá bemáà,

di kòmbùòtìi do,

díndi tipobooti, di kònti nhau,

dáténè di yààtì, kéboú iyaàwēĩ di ka,

kéndò ndi kari mukúú.

¹² Mprínnè di yò ke kuò ndi paa nsààrè kpréi

fínyì tie ndèè do péi mesàà nde kpréi.

¹³ Kòmmúnè n nìtibè èi kpréi,

tipotì tìi dàtínné be èi,

ke dàtínnè sicēĩ sù bo diwèi mièke ke yānku.

¹⁴ Bè cokému ke yóu tekpààtìcìcìtè,

dihèi kunòòroo do ò ndáátí dì kè dì dounko.

Kè tetātè nè didènni dierì dè bo naá

nsāmmarímúbè yó nkpeiti dè, dinaacēnhòò.

Bè nàkémè Kuyie nYaá nkpréi

¹⁵ Mèmmè dè yó ndòmmè,

kékémmúnè Kuyie mbo cúūnnímè ku Yaá nti ínkè.

Dè mōnni tedòntè bo naá ndepaa nkè depaa nnaá ntitúútì.

¹⁶ Bèè bo depaa kè bè mbekù kè dè sèé,

kè titúútì kòbe ndōari dè bekúmè * ndi, ketenkè naati dè nè kè í naati dè.

¹⁷ Kè mewetímmèe peité meòm̀p̀m̀m̀è,

mewetímmè kó ticònti bo ntú ti bo mbomè

ke í yīèkù kénkari bètèi.

¹⁸ Kè ku nìtibè mbo meòm̀p̀m̀m̀è mièke

kémbo bá dèmarè í bè kònnè,

kè bè nkari bàmmù.

¹⁹ Fetaafè mátárè bo buó mbe túúkù,

kè be èi do kékéké.

* 32:16 Dè benkú Isidayeeriè èi dimòu

²⁰ De m̀nǹǹ k̀e di mbo diẁèi mieke,
ke kuuti yep̀ur̀e mieke ke buẁti di diiti,
k̀ep̀it̀e s̀ammarim̀u ǹe iǹad̀ke k̀e d̀e ncent̀i d̀e d̀om̀e.

33

Meyei mm̀èè yóó tuakeni ok̀ù̀ti

¹ Di bo yà d̀indi b̀èè p̀ant̀i betab̀è, bá b̀è í di può,
d̀indi b̀èè fiiti betab̀è bá b̀è í di fiiti!
Di yóó può nd̀ì m̀nǹǹ k̀edeè k̀e b̀è di puòmmu,
k̀e di f̀íit̀i k̀edeè k̀e b̀è di f̀íit̀i.

² Ti Yiè nKuyie nha tí kuó mmesém̀m̀è,
ti búó f̀í nwe bá di k̀únweh̀ǹi
a ti duó mmuẁerim̀u,
k̀e nti d̀eeri meyencaarim̀è mieke.

³ A ã nkàa k̀etéǹi
k̀e ibot̀i k̀e a nam̀p̀ò ì ãã cokému,
kàa it̀e ke còmm̀u yebot̀e c̀íet̀oo.

⁴ K̀e tí eí be kperere fecofe ãã dom̀e ketenk̀e k̀edéút̀oo timúti
yecádúù nhãã dom̀e kupaku kucenku.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkùù baké kù bo k̀eink̀e nke,
ke añǹe timómm̀anti ǹe tibeént̀i sàat̀i Siyãã.

⁶ D̀indi Kuyie nkobe
di yó mbo k̀e d̀e di naatimu,
di bo mmakem̀e meyem̀m̀e k̀enyé ti Yiè nKuyie
ke kù dé, d̀e tu tikp̀at̀i nti t̀i d̀eeri.

Kuyie nyóó potém̀e Isidayeeri be dootitab̀e

⁷ Nte bekp̀arinuambe ke yè be eí ke kuò mbe eí mieke,
b̀èè do náá ndiẁèi kó tináant̀i beè ti yedab̀ù̀.

⁸ Ice im̀ou d̀únkomu òm̀ou t̀enke í p̀enk̀u,
metaumm̀e t̀enke í bo be cuok̀e,
k̀e b̀e senku betab̀è, òm̀ou í dé ot̀ou.

⁹ Dihèi dim̀ou k̀ari mukúú mmu ke c̀ite,
k̀e Dimaa t̀ari di ifei, ke di tie mmòt̀e.
K̀e Sadonni biriku náá nketempéik̀e,
Basãã biriku ǹe Kadimeedi t̀ari k̀e de fãat̀i yòte.

¹⁰ K̀e ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀:
Di mm̀nǹi n yiténim̀u, n cómm̀umu b̀ambà,
n feiténim̀u di mm̀nǹi.

¹¹ Di dó k̀edãd̀ de yó ntú ticamúti nti.
Di bo t̀i d̀d̀ k̀e t̀i ntú timúkpet̀i
k̀e n nùù kó muyaá nti c̀út̀e muhãã nkõme.

¹² Yebot̀e bo c̀út̀e k̀enaá mmuhããyuo,
b̀e bo c̀út̀e tipot̀i kõme.

¹³ D̀indi b̀èè bo medétim̀e, k̀entéǹe k̀ekeè n d̀ori d̀e
d̀indi b̀èè t̀ak̀e k̀e di yà n ẁerim̀u deum̀e.

¹⁴ Meyei ndãr̀ib̀e b̀èè bo Siyãã,
be k̀õmb̀ù̀at̀i duòmu.
B̀èè càari Kuyie nyèt̀iri b̀e k̀ont̀i aumu.
Ti we mbo dáat̀i k̀ecómm̀u Kuyie

n wète mùù ãá mmu ìkè?
Kuyie n wète mùù ãá ke mù í kǎ mmù bo yĩke we?

Mù bo yĩke wè tu:

¹⁵ Wèè dǎ̀ri dèè síé, ke náá ntimómmonti
ke í dǎ́ mufèèdì, ke yetírí ticuuti
wèè ã́ pi o to ke báá keè, bèè tu bèe kuw oniti be kpeti,
wèè pí o nuw nke í dǎ́ káyà meyi.

¹⁶ De yiè nweè yó mbo dèè ikú
kè yepèrè dieyè ntú o kó disòri,
ò báá mónté mudì
menie mbáá ò dǎ́nté.

Kuyie nyóó deetémè Sedisademmu kǎbe

¹⁷ Sedisademmu kǎbe di nuw nyóó yàmu
di kóo kpà̀tì káyà nè ò wennimè,
kè di yà dihei, nè di pèkùmè.

¹⁸ Kè di níí dentení mefèútímè dimònni kǎme kpéí,
kébeke dimáà ke yí:
Bèè do kaà dàmpòò dífí bè borè?
Bèè do baa sicèkperí bè kǎte ke?

¹⁹ Di ténke báá yà benitidònnibè,
kubotí di do í yo kùù kó tináàntì di ténke báá kù yà.
Bèè do náá nke dáurì bá di í yo,
bá be náàntì í mǎke tì tu mù,
bè í yó nkpaá.

²⁰ De mònni kàa yà Sedisademmu,
kàa wénté Siyǎ́ di do báá ndè
Sedisademmu èi bo kari béu.
N cíètè ténke bá ntú tèè tù̀tì,
bè ténke báá uuté te baaké bìtì,
bè me mbáá pítè te wèí.

²¹ De nde ti Yiè nKuyie nyóó benkemè ku dieti ti kpéí.
Íkó mborè ànné, ikó ndieyi borè buoté.
Bá bàtóòbè bá ndè kerì,
bá dikpà̀nni kóò bàtóòbè bá ndè cèntì.

²² De mònni ti Yiè nKuyie nkuù yó ntú di kóo beéntì
kéntú ti kó ikuó yiè
ti Yiè nKuyie nkuù tu ti kóo kpà̀tì
kuù tu ti kóo deetíwè.

²³ Be bàtóòbè wèí pitému,
ì í kpaá pí nyideí ì tǎ bàtóòbè kó tiyà̀tì,
Bè í pìnte be kó mecannimè kó tiyà̀tì.

Ti yóó bè domu kéheí be kperè.
Bá nè tihò̀tì kè tìl pété kéheí.

²⁴ De kó dimònni bèè bo Sedisademmu,
òmòu ténke báá béi nke dǎ́ ò mǎ.
Sedisademmu kǎbe bemou Kuyie nyóó bè cíèmmu be yei.

¹ Díndi yebotè tóónnènní kékéè,
 díndi ibotí kénténè mesàà,
 fǒ nketenkè nè dèè kó dimàà bo a miéke keè.
 Fǒ nkutenkù nè bèè kó dimàà bo a miéke kè dí keè.

² Mí ndi Yiè nKuyie m miéke keè peike yebotè,
 m miéke keè còuté yebotè kó yehããpòntìrè yemou,
 kè n yóó yè kùò páíí, bè bo bè fié.

³ Bè bo kú kécóú cóú,
 becírìbè kó kunúú bo dátínné tipîti timou,
 menitiyî mbo pǒnté yetãrè ínkè.

⁴ Siwãã bo può,
 kè tiwetii kpreú nkpreú nkupátífaãkù tēmè,
 siwãã bo ntǒũ ke duóní
 fínyî kó tifããtì kōme,
 fikíè kpeti tēmè.

⁵ Mí ndi Yiè nKuyie n siè dii muó mmenitiyî,
 ke doti Edõmmu èi ínkè,
 ðe kó benitibè n tããté ke bo bè kùòmu páíí.

⁶ N siè wùò menitiyî mme,
 ke mùòti menitikùò,
 disiè dii feunè ipe nè sibóó di ðð muòti mèè botí,
 iwũð kó mekùò nyeceumbè kōme.

Iwũð kó muféu muò bo Bosedaa èi,
 mukùò muò bo Edõmmu tenkè miéke,
⁷ kè yepaanàadakè duò, kè yenaadakè tu yàbèiì,

kè ketenkè sããke nè menitiyî,
 kè mutáá nsããke nè menitikùò.

⁸ De yiè dii tũðke mí ndi Yiè nKuyie nkè n yóó peite,
 n yóó kprãmmu Siyãð èi kó dikpànni.

⁹ De mǒnni Edõmmu tenkè kó ikó mbo naá mmedõmmè,
 kòò tenkéè naá mmuhããyuo.

Edõmmu èi bo naá mmedõmmè.

¹⁰ Keyènkè nè kuyie mbá mù báá kú,
 kuyukú báá deè bitì,

dihèi bo dǒúnko òmòu ténke bá ndè pēnkù.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie di tãũ mmeysi nkó feyĩfèfè,
 ké di kũòte kéhennè, kè dii naá ntei.

¹² Benitidièbè ténke bá mbo
 bèè bo ntãnkíi bekpààtibè,
 sikpààtibíi kperè dèèmu.

¹³ Kè tipotii yè sikpààticéi miéke,
 timésátǒtì nè tisãmpotì,
 kè ðe yè dihèi iduotí fité di,
 kè dii naá nsikpamóó kó diãrì,
 icùò nkó ditúnni.

¹⁴ Yekoute nè yemaà nde kó temúnnécíètè.

Yebòdakè kó diciènni,
 diyenkèmbòò kó dikàrì.

¹⁵ Iwààke ní yóó ðe ndóú nyeyiè

nképēté kéndake i bí kpéí,
timancòntì yó nde ntiku timou.

¹⁶ Kè di wammú ti Yiè nKuyie mpátíri mieke di bo yà tì wàrimè ke tú:

Kumancònkù makù í yó nkpa, kùmakù í yóó mónté kutekù.
Kuyie nkuù tì béi nnè ku nùù,
kè ku kó muyaá nyóó tì tíí,

¹⁷ Kuyie nkuù tãã dihei tété timancòntì kpéí.

Ke tì ndi totí kè tì yó ndi te sãã.

Ke ndè ã sãã nè ti bo mbomè.

35

*Isidaye*ribe yóó wēte be ei kémmeke dii wèi

¹ F́ nketempéikè kàa nyānku,
f́ ndikpáà kàa mōte diwèi kényè tifāātì kápórí.

F́ ntedòntè dè nda naati.

² Kè di pórí di yèmmè dómè,

kényānku nè diwèi,

kéndiè nke íú

ke yé di yètè màatenèmè Dimaa tārì kperi

kè di wenniku dōntenè Kadimeedi tārì

nè Sadonni biriku de kaku,

di borè ndè bè yóó yàmè

ti Yiè nKuyie nkó tikpeti nè ku dieti.

³ Di kpénkùnne bèè kó dimàà kó sinou òu,
duónnè iduati kperiyi bèè núù nhòòte.

⁴ Nákénè bèè kōmbùàtì duò ke dò:

Cátinnè di kōntì kè di kōmbùàtì bá nduò,

Kuyie ndi tū nkù kèrínímu ke bo peite di kpéí,

kéyietí di dootitòbè di dòò dè,

kù kèrínímu ku mómmōnku ke bo di deeté.

⁵ De yiè kù bo wéi ntiyū̀ntì

kéduó nkè yewū̀d nkeè.

⁶ De mōnni kè yekpī̀ nséíté, kempuù tēhontè kōme,

bèè nóndiè ndàri kè ìi date kè bè nyíú.

Menie mbo mpū̀d ndikpáà tedòntè kperi mieke.

Kè ikó nhānné menie ketempéikè.

⁷ Mubirímú do ñ ntonni dè ke cóú,

dè bo naá nkubinku.

Menie ndo í bo kèè tenkè bo ānné yenébòrè.

Sikpamó do túntí dè,

bo yè tipèntì nè tiātì.

⁸ De mōnni kuce makù kuù yóó ānné de kó dibòri mieke.

Kè bè nkù yu ke tú besààbè kó kuce,

wèè sãū nhomáà ò báá kù kèté.

Kù yó mbo Kuyie nkòbe máá kpéí nke,

bèè yó nkù tū̀, bá kuyènkù kù báá feti.

⁹ Yecìrìcìrè í yó mbo de kó kuce,

mupímpímmù mamù báá kété de kó kuce,
 bè báá yà musímmù ku mieke.
 Kuyie ndeeté bè beè máá yó nkù kerí.
¹⁰ De m̀nni kè ti Yiè nKuyie ndonté bèe konní Siyõõ
 kèndiè nke déúkùnkò Kuyie nyètìrì
 be wèi bá mmàke kumànkù.
 De kó diwèi bo ncátinkò be yèmmè
 diwèi nè kuyènaatí dè bo mbè bo,
 meyeñcaàrimè nè yedabùò nkè dèe dété.

36

Asidii kóo kpààti Sennakedibu domè Sudaa kòbe
(2 Bèkpààtibè 18:13,17-37)

¹ Sudaa kòbe kóo kpààti Esekiasi kpàti benni tepítè nè di naannì mieke nke, Asidii kóo kpààti Sennakedibu domè Sudaa eké iduotí fité yè ké yè fiète. ² Dè do s̀ nhò bo Dakiiis nwe kédeite wèè baké o ããpòmbè kóò tōnnè. ³ Kè Idikiya bire Ediakimmu wèè baké tekpààticíètè kòo yenni diheì kóò co, ke neínè opátíwãàti Sebuna nè Asafu bire Yoa wèè tou diheì kó tináantì ã yèè páte mieke. ⁴ Wèè baké Asidii ããpòmbè kòò béi nke d̀: Kàtenè kénáké Esekiasi ke tú, okpààti diewè Asidii kóo kpààti tu: A tá ba ke íkú deè ìnkè? ⁵ Yáa a yèmmè d̀ nha náa ntii náantì detetìrè kpeti tú itié nyi ke da duò ndikõmbùò? Yáa a yèmmè naatinè we, kàa dàátí ke yete wenwe Asidii kóo kpààti kpeti? ⁶ Ò tu ò yému ke d̀ nha yèmmè naatinè Esibiti nwe, a í yé ke d̀ nhEsibiti d̀ ndipènni d̀i pònte d̀i ndi, kè wèè d̀i pí ndi ò kùte. Esibiti kóo kpààti me ndaari bèè ò duó mbemáa. ⁷ Kè dè yèmmè a bo yí a yèmmè naatinè di Yiè nKuyie ndi tũ nkù nku, dè né í tú kuú kó yewũõtòrè nye Esekiasi p̀wèmmè o mómmuò, ke nàké Sudaa kòbe nè Sedisademmu kòbe ke tú: Bè nfeue be wũ diwũõtònni d̀i bo Sedisademmu máa?

⁸ A tũ ncannenè n yiè nhAsidii kóo kpààti dinùù, kè n da duó nsisí sikàùpísidé ke nsà kàa bo pété bèè bo si dèke. ⁹ A í yóò na kébaa n kóo kpààti kó betõmbè mieke bá omáa bá ketíke wèè tu osámpòu be mieke kàa yèmmè né naati nè Esibiti yóò da duómmè sikipàrinaasí nè si dèèbè. ¹⁰ Yáa a yèmmè d̀ n kàtení nè mmáa ndi ke bo pònte diheì bá di Yiè nKuyie nyí dó, kuú n nàké ke tú n d̀i do kèpònte.

¹¹ De m̀nni Ediakimmu nè Sebuna nè Yoa kè bèe náké wèè ni Asidii dihããpònt̀nni ke d̀: Ti da báámmu bá nti náannè Sudaa kòbe kó tináantì, a nti náannè Aramu eì kòbe kó tináantì, bèè bo kuduotí ìnkè kè bè bá nyo.

¹² Wèè baké Asidii kó behããpòmbè kòò d̀: N kóo kpààti í n tōnni kè m bo tì nàké f̀ nnè a kóo kpààti di máa, ò pètínke n tōnni kè m bo tì nàké be nnit̀bè mbe. Bembe nè d̀indi di yóò di di mínti nti káyà di yéñkúmè. ¹³ Meimme wèè ni Asidii kó dihããpònt̀nni, ò còmmúmè kèpíéké nè Sudaa kòbe kó tináantì ke d̀: Kénténè Asidii kóo kpààti diewè tu mù. ¹⁴ Ò tu: Esekiasi báa benné ké ndi soú, nhò í yóò na ké di deeté o nõu mieke. ¹⁵ Esekiasi bá ndi soú nke tú di duó ndi yèmmè di Yiè nKuyie nkè kù yóò di deeté bá Asidii kòbe báa di pònte. ¹⁶ Asidii kóo kpààti tu, di báa yie nhEsekiasi kpeti, di we ntaunnè wenwe Asidii kóo kpààti kèyie nho kpeti, kè dèe yie nkè di nyo mbá wè o paku kó tidiitì, ke cáa nho tebe, ke yè nho binte nié, ¹⁷ ke kèmmúnè ò bo kàtenímè ké di túóté kékònnè ketenkè, kèè d̀onnè di kòke ke mieke. Tidiitì borè nè detie mbè tu dè f̀nyì. ¹⁸ Di báa kènté Esekiasi di náa nti ke tú di Yiè nKuyie nyóò di deeté, ò di fètínkomu. Yehékè teyè kòbe kó yebòkè na ke bè deeté kè Asidii kóo kpààti í bè p̀innáa? ¹⁹ Amati nè Adipadi de kó yebòkè bore? Sefadifaimmu kpèye bore? Yè yete ò bo pòntemè Sammariia? ²⁰ Yehékè yenyè yemou

ḡndi kó yebokè na koò bàa, kòò báá pante ye kó dihei, kè di Yiè nKuyie nné bo na kéyete kòò báá pante Sedisademmu?

²¹ Kè bè ndò nkáré bá òmòù í nhò tḗnné tìmatì. Esekiasi wèè do bè nàké ke tú bè báá ò tḗnné tìmatì. ²² Kè Idikiya bire Ediakimmu wèè kòtí tekpààtìcìcìtè nè opátíwāàtì Sebuna nè Asafu bire Yoa wèè tó dihei kó tináàntì ã yèè páte mieke nè dikpààtìtōnnì, kè bèe tì kèè, kè be miekee peike kè bèe kḗrí be yààtì kēwētoò Esekiasi borè, kóò nàké wèè baké Asidii kó behāāpòmbè ò bè nàké tì.

37

Esekiasi beémmè Kuyie mpāānāàntì nāàntò Esaii
(2 Bekpààtìbè 19:1-7)

¹ Okpààtì Esekiasi tì kèè dì mōnnì kòò yèmmè caàrè, kòò kḗrí o yààtì kédáátí kufòòtōnkù kéntati ti Yiè nKuyie ncíētè, ² kētō Ediakimmu wèè kòtí tekpààtìcìcìtè, nè opátíwāàtì Sebuna nè ikuú niùbè bèè tu bekótìbè ke dò bè ndáátí tifòòtōntì kékote Amati bire Esaii Kuyie mpāānāàntì nāàntò borè, ³ kóò nàké ke dò: Okpààtì Esekiasi tu ti da nàké ke dò: Yíe nkó diyie tu meyeñcaàrimè kperi ndi, ti pàkému, Kuyie nkuù ti poté kè ti di ifei. Ti kperè dōnnè kupeitēyonku òò ítemè mme onitipòkù, kè muwḗrímú né ò dōnté ò bo nṓrímè kè debiree yènní. ⁴ Kè dè naati ti Yiè nKuyie nha tū nkù bo nkeè Asidii kóo kpààtì tōnní wèè ni o āāpòmbè kòò kù sāmúmú mèè botí ke bo ò poté yesāāmbè ò kù sāmúmú yè kpéí. A né kù bàntè ku kobe bèè kpaá be kpéí.

⁵ Kòò kpààtì Esekiasi kó yetōrè tuokoo Esaii borè, ⁶ kòò bè nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu di nàké okpààtì Esekiasi ke dò o kōmbùòtì bá nduò ò kèè tì nāàntì nè yèè sāāmbè okpààtì Asidii kou tō nkè bè ò sāmúmú yè kpéí. ⁷ Ti Yiè nKuyie ntu kuù mómmōnku yóò ò ānné meyèmmè mèè bo nte kòò keè tináàntì matì kékò nho cie kè kùu duó nkè bèe kè nhò kù.

Asidii kóo kpààtì wārimè dipátíri ke bo donné Esekiasi kōmbùòtì
(2 Bekpààtìbè 19:8-13)

⁸ Mèmmè wèè ni Asidii kó behāāpòmbè, ò kèèmmè Asidii kóo kpààtì ítemè Dakiisi ke kòte ke do Dibuna mudòò, kòò kè nhò sṓntóo. ⁹ Asidii kóo kpààtì do kèè Etiopii kóo kpààtì Tidakaa kōriní mēmmè ke bo ò do mudòò, ke yíe kētō nke dò: ¹⁰ Nákénè Esekiasi ke dò: Asidii kóo kpààtì tu: A báá yóu kè Kuyie nha duó nkù amáà, kè kù da souté kàa yèmmè ndò mí nhAsidii kóo kpààtì n yí yóò pante Sedisademmu. ¹¹ A mómmuò nha kèèmu wenwe nhAsidii kóo kpààtì ò dōò dè yehèkè teyè, ò yè kùòmè páíí, kè fí nyèmmè né dò nha bo cootáà? ¹² Kosāā èi nè Anaa kperi nè Desefu èi nè Edeniibe bèè do bo Tedasaa èi de kó ibotí n yembè do kuò ì, i bokè na ke ì deetáà? ¹³ Amati nè Adipadi nè Daii Sefadifaimmu nè Enaa nè Iwa, de kó yehèkè kó bekpààtìbè borè?

Esekiasi bántèmmè Kuyie
(2 Bekpààtìbè 19:14-19)

¹⁴ Kè Esekiasi cōuté dipátíri yetōrè nou mieke kékaa nkédeè, kéta Kuyie ncíētè ké dì pìnte ti Yiè nKuyie nyìikè, ¹⁵ ké kù bàntè ke dò:

¹⁶ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayēribe tū nkù, fí nwèè kàri a taummè tou beínkèmbàrìbè fèntì ìnkè, fí nwèè baké yekpààtìyò yemou yèè bo ketenkè. Fí nwèè dōò ketenkè nè kéínkè. ¹⁷ Ti Yiè nKuyie nha bomu, kénté kékeè, sínnéní káyà! Keè Sennakedibu da sáāmmè. ¹⁸ Ti Yiè nKuyie, mómmuò nwe yie Asidii kóo bekpààtìbè dèèmmè ibotí tēi kó yehèkè yemou. ¹⁹ Ke cóu mbe bōotenkaani, kè sì cōuté, benitìbè bèe sì dōò

nè idéi nè yetárè, sì í tú Kuyie. ²⁰ Ti Yiè nKuyie tí dæeté nè Sennakedibu, kè ketenkè kó yekpààtiyo yemouu banté fḏḏ tumè ti Yiè nKuyie nhamáà.

Kuyie ndaámmè Asidii kóo kpààti
(2 Bekpààtibè 19:20-34)

²¹ Mèmmè Amōti bire Esaii tōmmè kè bèe náké Esekiasi ke dò: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeεribe tū nkù tu kù kèemu a kù kuònnèmè Asidii kóo kpààti Sennakedibu kpéi.

²² Nte ti Yiè nKuyie nnàké tì o kpéi:
Siyḏḏ kó desapùmbire da sènkèrimu,
ke da daú,

kàa cokù kè Sedisadεmmu kó desapùmbire da cḏḏ.

²³ Mí ndi nYiè nKuyie ntu: Wenni nwe a sàmmúmè?

Wenni nwe a ommúmè yesáàmbè?

Wenni nwe a sèémmè fenònfè?

Mí nKuyie nkùù dò mpáí páí Isidayeεribe tū kùà?

²⁴ A baa tōnní a tōrè kè yè sàmmú mí ndi Yiè nKuyie nkuà?

Ke náké ke tú a naaséí kpeñni mèè kpéi nte,
kàa dèke Dimaa tārì yómmè,

ke ta Dimaa túúkù cuokè,

ke kḏḏ detekperè bè tu dè sétìrì nè sìperésì?

Ke tùðke ditārì yontényómmè detie nsū deà?

²⁵ Ke béi nke tú a keúmu sibíi betòbè cie,

ke yà betòbè tenkè kó menie

nke na a naàcètè mèmáà,

ke ìtinné Esibiti kó ikó nyìi tukúnè kukó ndiekù Niidi.

²⁶ A né í yé ke dò mmí nKuyie mmî pī nde kó mutōmmú,

nè dimònni kòtìrì mieke nke,

n tããtémè ke yé n dò nkédòòmè,

ke yóo me dòò di mmònni.

Mî do da tããté,

kàa bo puo nyehékè iduotí fité yè ké yè dèíté.

²⁷ Kè de kó yehékè kòβεε dónté muwērimú kè dèe bè kpéi,

kè bèe di ifei, késáãténè timúti,

bè í yóo ncáãnnè memúyòòmè, bè yóo dontenè tiyòyienti,

nè timúti tìi ḏḏ yè tecadopòtè ìnkè

kékpeío bá ti mònni í tùðke.

²⁸ A kpeti matì í bo tìi m bìinnìnè,

mí nKuyie! Kàa kàri n yému,

kàa yètì n yému,

kàa me n tati n yému,

kàa mieke m peike n yému.

²⁹ A n yè mèè kpéi nkemieke, kè tepòtè da deuté

dèe te, kè n yóo tōnné a ònni mumámáa,

kéãnné a nùù tisāndánti ke da dete,

képoonné a nacèfòtè kékpeñné a cie.

³⁰ Esekiasi, nte dèe yó ntú mēbenkùmè: Di mbenni di yóo di tidiiti tìi ènké tì nti, dibenni teri kédì tididenti, dibenni tããnni kébuotí kékḏḏ, kékííku detie mbè tu dè fínyì kètḏḏ de

be. ³¹ De m̀nni Suda k̀be b̀e bo nkpaá, be c̀e mbo ta ketenkè k̀e be bakke peité yebe.
³² Sedisademmu nwe, b̀e bo yenté b̀e ỳtinímè, Siyãã tãrì ndi b̀e ỳtinímè.

Ti Yiè nKuyie M̀pakedaa ti dó m̀e k̀péi nkè d̀e deu te k̀ò yóó m̀e d̀ò. ³³ K̀e t̀i tukúnè Asidii kóo k̀pàt̀i, nte ti Yiè nKuyie nnàkè t̀i o k̀péi: M̀i ndi Yiè nKuyie mm̀i tu ò í tati di nheì, ò báá di tãũ ipie, nhò m̀e mbáá di donè tid̀p̀it̀i, yoo ẁe ònné di duotí mutãã nkéna kéta. ³⁴ M̀i ndi Yiè nKuyie m̀ béimmu ke tú ò í tati di nheì. Ò ẁeti ke bo poo nhò k̀eténì k̀ù ce nku k̀ekonnè. ³⁵ N yó nkãnkému di nheì ke di deeté n ỳtirì k̀péi, nè n kóo t̀nti Dafiti k̀péi.

Asidii k̀be cokémè k̀e b̀e ku Sennakedibu
(2 B̀ekpàt̀ibè 19:35-37)

³⁶ De kó keyenkè k̀e ti Yiè nKuyie nkó dit̀nni k̀tení Asidii k̀be kó dihããp̀onkarì, k̀eku benitidaabè tek̀upík̀utè nè sik̀upísisini nè sik̀upísinùmmù (185000). K̀e d̀e wenté k̀e b̀e ns̀ mbecírìbè beè máa duó duó. ³⁷ De m̀nni k̀e Asidii kó okpàt̀i Sennakedibuu uutè o ããp̀onkarì k̀íté k̀ékò nkémbo Ninifu, ³⁸ kéta diyè marì o b̀ò Nisidaki tou k̀ennínkù di ìkè k̀ò bí Adamedeki nè Sadetisee k̀e b̀e ò k̀ú disie k̀eku, k̀ekókè, k̀ekote Adadati ei, k̀ò bire Eda-Adonni s̀oté o k̀pàt̀i.

38

Esekiasi muakemè k̀e Kuyie nhò miek̀unne
(2 B̀ekpàt̀ibè 20:1-11)

¹ De kó dim̀nni ndi Esekiasi muakemè k̀eduúnnè mukúú. K̀e Kuyie mpããnáãnti náãntò Amoti bire Esaii k̀ote o borè, k̀òò nàkè ke d̀ò: Ti Yiè nKuyie ntu a t̀unte a c̀itè k̀peti a í yóó foute a yóó kúmu.

² K̀e Esekiasi t̀unte o ìkè k̀ecuó nkumari, k̀ekuónnè ti Yiè nKuyie nke d̀ò: ³ Áú! Ti Yiè nKuyie n da báámmu n kuó mmesémmè! A ỳmu n da t̀ummè nè n ỳemmè memou, ke d̀ari a dómè. Ò me nyí k̀ekuó.

⁴ De m̀nni k̀e ti Yiè nKuyie mbéinnè Esaii ke d̀ò: ⁵ K̀ote k̀énákè Esekiasi ke d̀ò: M̀i ndi Yiè nKuyie, nho yààrì Dafiti do tũ nkù n tú: N k̀èmu o báámmu ke yà o ǹnnieti koò yé yebie ntepitè nè yenùmmù. ⁶ N yó ò deétemu wenwe nè di nheì Asidii kóo k̀pàt̀i nou mieke, n yó nkãnkému di nheì. ⁷ Nte mí ndi Yiè nKuyie, n yó be benke m̀e benkùmè k̀ò banté n yó d̀òmè m̀ béi ntì. ⁸ M bo duó nkè medéè mbóti k̀emmoke Akasi maá yè detisàkè tepítè, k̀e medéè mm̀enke bóti yedetisàkè tepítè, k̀e m̀e do dátinné yè detisàkèe feitè.

Esekiasi miétemè k̀sãnte Kuyie

⁹ Suda k̀be kóo k̀pàt̀i Esekiasi do muake k̀emieté, k̀ewãri f̀e ỳnfè nfe die.

¹⁰ M̀i n ỳemmè do d̀ò n yóó kúmu
 bá n we mu nyí t̀ùke yè cuokè.
 N ỳemmè do d̀ò n tati kudankù nku
 ke pàa n we s̀onye yè kpaá.

¹¹ N ỳemmè do d̀ò n ténke í yóó yàmu,
 n Yiè nKuyie ketenkè kie nyínkè.

N do í yé ke d̀ò, m bo yà oniti ketenkè ínke.

¹² B̀e c̀óté n f̀õmmu mmu
 b̀e ãã c̀óté m̀e botí dinaacēnfii,
 n k̀péu n f̀õmmu mmu
 o yaàd̀ut̀i ãã k̀péumè kuyaàyónkù,
 k̀ékéeté mupààkómmú

dè bo nyóó yí kuyuoku kàa n dèèmu.

¹³ Dè bo nyóó wenté kè mukúú nni nnamu,

kù cáá n kúú nye dicìrìcìrì kōme.

Dè bo nyóó yí kuyuoku n Yiè nkàa n dèèmu.

¹⁴ N do kuò tekpāncéndéitè kōme mme,

ke kuò ndikpetìnónkperi tēmè,

ke búú nkéínkè sáá ke n nuò nkpeí.

N Yiè nKuyie ndè m̀ bimu yàa n dèeté.

¹⁵ M bo béi nke d̀ ba?

M bo náké ònti n Yiè nKuyie?

Kuù mè nni ndòòmè,

n kéri ke yònti n kònti nti n fòmmu mumou mièke.

M bonè meyeñcaàrimè mme.

¹⁶ N Yiè nKuyie nè a kó mesàà nkpréí nke n fòùmè.

A kó mesàà mmeè te kè n kraá ke wei,

f̀ò m mièkùnnè ke wète ke n duó mufòmmu.

¹⁷ Kè n kó meyeñcaàrimè naá ndiwèi,

a n dómu ke n dènnení mukúú nkó difò̀tìrì mièke,

ke bùtínnè n yei mmemou.

¹⁸ Ke yé bedòmbè í da sántímè,

becírìbè í da sántí,

bèè bo kudòmbiùkù bè ténke báa na kédentení

a túmè timómmanti yiè.

¹⁹ Befò̀ubè beè máa yóó na ké nda sántí,

m me nda sántímè yíe,

bá wè kòò nnáá nho bí a túmè timómmanti yiè.

²⁰ N Yiè nKuyie a n dèetému

kè ti yó mbie ntikùtidù̀tì a cíètè mièke

ke da sántí,

ti fòmmu mumou mièke f̀ nti Yiè nKuyie.

²¹ Kè Esaii d̀ bèe waanní fikíè kó yebe kénante,
kéwaare Esekiasi m̀nnè kè dèe yíè nkòò miété.

²² De do s̀ Esekiasi bekému Esaii ò yóó yà mèè benkùmè kébanté ke d̀ nhò bo wète
kéta ti Yiè nKuyie ncíètè.

39

Esekiasi còutémè Babidònni kó yeheikèntòrè

(2 Bekpà̀tìbè 20:12-19)

¹ De kó yemòrè mièke nke Badadanni bire Medodaki Babidònni kóo kpà̀tì kèè mè Esekiasi muòkemè ke miété, kètònnènni benitìbè dipā̀nni kè bè bo ò dou. ² Kè dèe narike Esekiasi kòò bè benke o kpà̀tì tì sòri kùù dieku nè timáti péfìtì nè mesòò nnè tihúúntì nè mekòsààmè. Kòò bè benkenè o kpà̀rìnentì sòri dè. O kó yesòrè yemou cénke. Dèmarè í nsúò nhò í bè benke dè tekpà̀tìcìètè yoo o mómmuò nho kó tecíètè.

³ Dè yí memme kè Kuyie mpā̀nā̀antì náantòò Esaii kòtoo o cíètè kóò beke ke d̀: Benitìbè bèè kàtení a cíètè bè yé mba? Bè yènní de? Kè Esekiasi d̀: Bè bonní diheì dètìrì ndi Babidònni. ⁴ Kè Esaii d̀: Bè yà ba a kpà̀tìcìètè? Kè Esekiasi d̀: Dèmarè í sùò n yí bè benke dè n sòrè yemou mièke.

⁵ De m̀̀nni k̀̀ Esaii d̀̀: K̀́nté ti Yiè nKuyie M̀̀pakedaa yē n da náké t̀̀. ⁶ Kuyie ntu: D̀̀ kraanĩmu k̀̀ bè bo túóté d̀̀ k̀̀ dimàà bo a k̀̀rààtìcìc̀̀t̀̀ miẽke k̀̀k̀̀onnè Babid̀̀nni. A yembè do k̀̀ú d̀̀, k̀̀nto k̀̀tuwkenèní yíe, d̀̀marè í yó nkpaá. ⁷ A m̀̀mmuwa nha bí a peitè ì, bè bo í p̀̀ĩmmú k̀̀k̀̀onnè Babid̀̀nni, k̀̀ bè f̀̀mmu k̀̀ bè p̀̀ĩnné t̀̀k̀̀rààtìcìc̀̀t̀̀ miẽke mut̀̀mmú.

⁸ K̀̀ Esekiasi d̀̀: Ti Yiè nKuyie nduó nkàa n nàà ntì wennimu. Nè o yèmmè miẽke ke né tú k̀̀ kunaatí c̀̀nke bo n k̀̀ dim̀̀nni k̀̀ t̀̀matì í n k̀̀wonnè.

KUYIE NYÓÓ BÁNTÈMÈ ISIDAYEERIBE

40

Kuyie nnàkémè k̀̀ yóó deetémè ku k̀̀be

¹ K̀̀ Kuyie mbéi nke d̀̀:

Yáúk̀̀nnè n nìt̀̀bè k̀̀ntì, ànnénè be dik̀̀mb̀̀.

² Yáúk̀̀nnè be k̀̀ntì, náké be ke tú, mí ndi Yiè nKuyie n tú:

Bè yèmu mudaat̀̀mmú miẽke,

nh ùtèmu be yei,

n do bè díi m̀̀sèmmè m̀̀e mediè,

ke f̀̀ó mbè n d̀̀ d̀̀.

³ Metammè mamè m̀̀e p̀̀ĩk̀̀ t̀̀d̀̀ntè k̀̀ dik̀̀pàa miẽke ke tú:

Keuténè ti Yiè nKuyie kuce.

Keuténè Kuyie nti t̀̀ nk̀̀ kuce ketempéikè.

⁴ Ítinné itãfuwa nyimawa,

yetà̀rè nè yetèrè k̀̀ d̀̀e enne.

K̀̀ d̀̀e ik̀̀ ik̀̀ k̀̀ d̀̀e maate

k̀̀ yetã̀̀rè naá nkubiriku.

⁵ De m̀̀nni ndi ti Yiè nKuyie nyóó benkemè ku kpeti,

k̀̀ benit̀̀bè bemawa ti ya.

Di Yiè nKuyie nkuù t̀̀ béi.

⁶ K̀̀ n k̀̀e metammè mamè, k̀̀ m̀̀e tu: P̀̀ĩk̀̀!

K̀̀ n d̀̀ m bo p̀̀ĩk̀̀ ònti?

K̀̀ m̀̀e d̀̀: A bo p̀̀ĩk̀̀ t̀̀ tu:

Benit̀̀bè í cáánnè timúti,

be wenniku donnè mutepóó nkaku nku.

⁷ Timúti ò kpeímu k̀̀ ti p̀̀o mmóté,

ti Yiè nKuyie nkó kuyaak̀̀ fuute díi m̀̀nni.

M̀̀mmuwa nwe benit̀̀bè í cáánnè timúti.

⁸ T̀̀ ò kpeímu k̀̀ ti p̀̀o nyote

ti Yiè nKuyie nkuù k̀̀ tináantì m̀̀e mbomu sãã.

Tináansàatì bè d̀̀ nképiẽkè t̀̀

⁹ Díndi Sedisademmu k̀̀be dekenè Siyòò tã̀̀rì,

p̀̀ĩk̀̀nè mediè.

P̀̀ĩk̀̀nè ke bá ndé.

Nákenè ti Sudaa èi k̀̀be ke tú

ti Yiè nKuyie nti t̀̀ nk̀̀ k̀̀róomu.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkéróomu nè muwèrímu,

ku wèrímu muu te k̀̀ k̀̀ baké.

K̀̀ k̀̀róomu ke t̀̀ tiyeti k̀̀ ticuuti ni ku ìk̀̀.

¹¹ K̀̀ k̀̀ yó mbè ncèmmú opecènti ò ncèmmúmè o pe

k̀̀ ní yóó youte ku bak̀̀ nku k̀̀tíí nku pe,

We nni mmànnè?

²⁶ Bóúténè keínkè, wénténè kényà,
we ndòò siwǎǎ, we nsi còhné bá tè te kó meffè?
We nte kè sì yènní ditínni
ke kéri bá tè te dò nkénkérímè?
Kòò sì yu bá tè nè te yètìrì
de yìè nwērímu deumu kòò kpeínì.
Dèè kpréi nte kè tèmataè òò yí nkpa ò sì yu dè.

*Kuyie nh*òò wète kéduómme ku kòbe bèè cìte muwērímu
²⁷ Díndi Isidayeeribe Sakòbu yaàbí,
dè dòmmè kè di tú mí nKuyie n yí yé tì di tuòkùní?
Kè di yèmmè dò m búútoó di kpetí?
²⁸ Di í tì yéàà? Di í tì kèèà?
Di Yìè nKuyie mbomu sǎǎ.
Kuù dòò kutenkù kumòu, kù òò í nhòu.
Dè òò í nkù bí!
Ku cii nyí mǎke kumànkù.
²⁹ Kuù òò yíè muwērímu wèè òu,
kéduó ntikpetì wèè cìte.
³⁰ Bèbémbè òò òumu kényíèke
kè bèdácèmbèè cìte kèdo.
³¹ Bèè me mbúó ti Yìè nKuyie nkuù ò mbè yèútí muwērímu,
ke bè pìnni be fètì itúúkè òò yímè kèpuu,
kè bè ò ncokù ke báá òu.
Kè bè kèrí bè báá keè tihòùtì.

41

*Kuyie nt*ǎǎtémè ku kóo nìtì kòò kèríní
¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:
Díndi ketenkè kèè soké dàméèrì ke kòbe yínè yúóó,
kékénté kékeè n tú mù.
Yebotè yemòu kòbe, túóténè tikònyauti,
kékòtení kè ti máá kébeké.
² Míí ínní okpàrìnuònti diyìè yìèní kèè bíékè,
kòò bo tũnte dihei
bá kòò kàte kèè bíékè weè nò.
Míí duó nkòò na yebotè ke yè baké
kè ye kpààtibè ò bùó
kòò yè yòurí nè o siè
kòò pie nyè cìenku kuyaakù òmmè timúkpetì.
³ Kòò yè bètì ke dò nhò èinte
bá o naàcèi í tuòku ketenkè
bá dèmaré í ò dòò.
⁴ We nte kè dè dòò?
We mpí nde kó mutòmmú?
Wèè dènnenì wènwè fenitiyanfè nè dimònnì.
Mí ndi Yìè nKuyie mmí nwe!
N do bomu meketimè ke kpaá bo,
ke yó mbo sǎǎ.
⁵ Ketenkè kèè soké dàméèrì ke kòbe
de yàmu kè be kòntì au.

Kè itemmànkε iməu kəbe kpreutí,
ke iiti ke tíkííní.

⁶ Ke teé mbetəbè,
bá wè kòò nàà nhotə̀u ke tú o k̀̀ntì rýau.

⁷ Wèè màátí kòò yàúkunko wèè dà̀rì mesə̀o nho k̀̀ntì,
wèè ɔ̀ɔ anténè timátì kòò yàúkunko wèè tə̀ dimátá̀rì o k̀̀ntì
kè bè tuuté dì̀ m̀nnì be tenkaanitè ke dèè,
bè d̀̀ t̀̀ wenni,
ké t̀̀ baakénè sikā̀ũ k̀̀ t̀̀ bá nnampú.

Kuyie ntā̀ātémè Isidayeeriβe ke bè kā̀nkè

⁸ Kè Kuyie mbéi nke d̀̀:
Kénténè d́́ndi n kó betə̀mbè Isidayeeriβe.
Kénténè d́́ndi Sakəbu yàbí n tā̀áté bè,
kénténè d́́ndi n népo Abarahammu kó kuwə̀o.

⁹ N di wammúni itemmànkε nyi,
kutemmànkε nku n di ỳ̀nì m̀̀.
Kè n di nà̀ké ke ỳ̀: Di tú n kó betə̀mbè,
m̀̀ di tā̀áté n ỳ̀ yóó di dootóo.

¹⁰ Di bá nyíèk̀̀ n di bonèmu,
di bá nwéite wéite nè iyíèk̀̀, m̀̀ di te,
m̀̀ di kpénkunko ke di teénnè
ke di pínnè n kó dinə̀yɔ̀nkperì.

¹¹ Bèè miεke di péi,
ífei yóó bè pímmu kè dèe bè di.
Bèè di wantinè dikpànnì
be wḗrímu yóó deèmu kè bèe kú.

¹² Bèè do di dokùnè
di bo bè wammú kémónté.
Bèè do di wantinè dikpànnì
bè bo kpaake kénaá ndetetirè.

¹³ Mí ndi Yiè nKuyie mm̀̀ di te.
M̀̀ pí ndi ǹ̀tè ke tú: Di bá nyíèk̀̀
m bomu ke di teénnè.

Kuyie nyēmmè kù yóó teennè Sakəbu yàbí

¹⁴ D́́ndi Isidayeeriβe Sakəbu kó kuwə̀o nkəbe
d́́ndi bè ẁ̀ó mbè ke donnè yeβiè
d́́ndi bè nà̀u bè sibeú tēmè,
bá nyíèk̀̀nè.

Mí m mómмуə m bomu ke di teénnè,
m̀̀ yóó di donté, mí ndi Yiè nKuyie, m̀̀ béi.
Mí nwèè d̀̀ mpáí páí
ke di deeri d́́ndi Isidayeeriβe.

¹⁵ N di d̀̀ò kè di sákénè dinaakā̀ pànnì ndi dì̀ m̀̀ke yenì.
Ke di bo mpwə̀ yetā̀rè,
ke déi sitā̀ ke d̀̀ ndi déi timúkpetì.

¹⁶ Di yóó bè cíemmu kè kuyaak̀̀u bè tə̀,
tef̀̀d̀́ntè bo bè iténè.
Kè d́́ndi né nyā̀nku mí ndi Yiè nKuyie
n di duó ndì̀ wèi kpéi,
kémp̀̀tì mí nwèè d̀̀ mpáí páí n kpéi.

Mí nwèè di te díndi Isidayeeriibe.

*Kuyie nyóó ceet*emè ketempéíkè kè kèe naá nkupúú

¹⁷ Besénnìbè nè besíntííbè bè dómu menie

nke bo yá ke m̀̀́t́é,

kè be níí kpeí nè sinéyěí.

Mí ndi Yiè nKuyie n yóó bè teennèmu.

Mí di te díndi Isidayeeriibe n yí yóó di dootóo.

¹⁸ Kèè tenkè do tú tedòntè m bo kè d̀̀̀ ikó,

yebire bo ànné dèè do d̀̀ nkubiriku

m bo d̀̀̀ ketenkè kèè d̀̀ nketempéíkè tepútè,

ketenkè kèè do kpeí wákéré menie mbo p̀̀́ nke mieke.

¹⁹ Kè n fííkú ke mieke detekperè

bè tu dè sètìrì nè bè tu dè àkàsíà,

nè t̀̀̀ tieti péí bè tu dè m̀̀rì,

nè bè tu dè odífíè.

M bo fííkú ketempéíkè mieke,

deteokùrè bè tu dè sipèrésì,

nè bè tu dè pinni, nè bè tu dè p̀̀́.

²⁰ Kè dèe yie nkè benitìbèe dè yà

kétotí be yèmmè kébanté m̀̀ dè d̀̀̀mè,

kéyíéte m̀̀ dè ànnémè, mí ndi Yiè nKuyie

nkùù d̀̀ mpáí páí,

ke di te díndi Isidayeeriibe.

Sitenkaanì tumè detetirè

²¹ Kè Kuyie mbéi nke d̀̀:

Mí nKuyie, mmí nSakəbu yaabí kóo kpààtì

m̀̀ tu: Díndi yebotè kó sitenkaanì

ketenèní ké m beé ndi kpeti, n nákénè di kpeti.

²² Dí ketení ke tí náké dèè yóó d̀̀̀,

di do náké t̀̀, t̀̀ d̀̀̀̀?

Yoo di tí náké t̀̀ kraaní ke bo d̀̀̀

kè ñsà kè t̀̀ bo d̀̀̀.

²³ Nákénè t̀̀ yóó d̀̀̀ yem̀̀rè sonye,

d̀̀̀nè mesàà nyoo meyei,

kè tí ndè wùó, timəu kè tí dè yà

kébanté di mannèmè mí nKuyie.

²⁴ Díndi sitenkaanì, detetirè di t̀̀̀nèmu,

di t̀̀mmú muməu mù tu detetirè nde.

Wèè di t̀̀̀tè kòdò tu isíé kou.

²⁵ Mí nKuyie mm̀̀ fínní onitì kubakù youú,

ò iténí diyìè yìèní kè nke,

kè yuutiní n yètìrì,

ke naùtì benit̀̀bè mutáá nkəme

ke bè ùtírì oyaamarì ñ nhūtírì m̀̀è botí tiyaatì.

²⁶ We ntì náké nè dim̀̀nnì kè dè bo yie nkè tí ntì yé,

we ntì p̀̀́ kè tí né bo yí t̀̀ tu timómmənti,

di kòdò m̀̀ù í na ke t̀̀ náké,

t̀̀ í yènní di kòdò m̀̀ù nùù mieke.

²⁷ M̀̀ t̀̀ p̀̀́kè meketimè Siyāḏ,

m̀̀ duó nkè bè náké tináaḥsààtì Sedisadəmmu.

²⁸ Díndi sitenkaanì, n wènní n yí yà òmòu di miεε,
wèè bo na kénáké o yèmmè dòmmè,
m bo beke we tìmatì kòò n ténné?
N yí yà de yiè.

²⁹ Dimòu di tú siyáàbìsí kòbe mbe,
kè di tōmmú tú mutetìmù,
díndi sitenkaanì di tú kuyaakù nku
di í ã mùmamù.

42

Kuyie ntããtémè ku kóo tōntì

¹ Kè Kuyie mbéi nke dè:

Ntènè n kóo tōntì m bo wèè kó difōnkúò
mî ò tããté
kòò dúò n kó muaá,
kòò bo benke yebotè
dèè wenni, dèè tu kuce.

² Ò í yó nwékute,
o tammè í yó nkpeñni
bè í yó keè o tammè ice miεε.

³ Ò í yóó bóóté dipènni dìi kòrímú
ò í yóó ku defitíre dèè kó muháá ndó kékú,
weè yóó niité yebotè timómmonti kó kuce.

⁴ Ò í yóó yóu o tōmmú, ò í yóó ou,
kè yàa niiténè kutenkù timómmonti kó kuce,
kè yehékè yèè soké dàméèrì cuokè kè ye kòbe keè o tié.

Kuyie nnàké tì kù tããté wè kòò bo ntú yebotè kó kuwenniku

⁵ Nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù,
mí nwèè dòò tiwetì ke tì pité,
mî ãnné ketenkè nè dèè kó dimàà bo kéinkè
mî dúò mmufòmmu benitibè bèè fòu ketenkè,
mî te kè bè weí ke ceñtì.

⁶ Mí nha Yiè nKuyie mmî da yùní fí nkóo tōntì,
ke da dúò mmuwērimú kàa bo benke kutenkù timómmonti.
Mî da tããté ke da kãnké kàa bo ãnné metaummè,
mí nnè benitibè ti cuokè.
A yó ndò nkuwenniku nku yebotè cuokè,

⁷ kéwéi ntiyùñntì,
kékpeté tikpetíntì,
kédenneni bèè bo dibìnni ké bè tanné kuwenniku miεε.

⁸ Mî tu di Yiè nKuyie, n yètìrì ndi memme.

N yí yóó dúò n kó tikpetì otòu mòu.
M báá dúò nsitenkaanì n kó disãnni.

⁹ Medòòrimè ketimè dòòmu ke dèè.
Kè n di náá mmetēmè mèè kpaaní ke bo dòò,
mè kpaanímu kè n di náá nke mè mu nyí tùòkení.

Disãnni kó feyènfè

¹⁰ Deñtènè feyempànfè ti Yiè nKuyie nkpeí,
nsãntínè Kuyie!

Díndi bèè cèntì dàméèrì ínkè nè dèè kó dimàà bo o miεε
díndi bèè iténí itemmànke.

¹¹ Díndi bèè bo dikpàá mieke kó yehékè nsāntínè Kuyie.
Kedaa kó sihekesí kàbe ndéúkùnkònè Kuyie nyètìrì.
Sedaa tārì kàbe nyíúnè kè diwèi ndi bo.

¹² Nsāntínè ti Yiè nKuyie ndíndi yehékè détiyè kàbe,
pīēkénè ku sānni!

¹³ Ti Yiè nKuyie nkèrínímu okpàriteu kōme,
ke toñni okpàrinuanti kōme,
ke úú ke pīēkù,
ke buò nku dootitòbè feúùfè.

Kuyie ndó kédàò tì í yóó paà

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Mí ndi Yiè nKuyie ndò nyúóó kè dè m̀ntemu,
n yí buò, m pī mmáà nè dim̀nni ndi.
M mítìrìmu onitipòkù wèè kuò ndebire o kōme,
n fumu kè n wemmu èké.

¹⁵ M bo dáté yetārè nè sitāá kéfeinko,
timútì nè detie ndè bo kpeí,
kè ikó nkúú kénáá nketenkè,
kè yebiree kpeí.

¹⁶ M bo niité tiyù̀nti kuce tì í yé kù,
m bo tì kèténè kuce tì í yà kù,
m bo ceete dibìnni kè dii naá nkuwenniku,
kè n yííí yefòtè kè dèe enne.
Dèndè n dó kédàòmè dè í yóó paà n yóó dè d̀̀mu.

¹⁷ Bèè duó mbemáà sitenkaani,
bèè ò nnáá ntimátì bè yie ntì, ke uté,
ke tú dè tu be kó kuyie,
bè yóó bótímu kédi ifei.

Kuwuò nkùù ò nke yēi

¹⁸ De m̀nni kè Kuyie mbéi nke dò:
Díndi yewù̀ kénténè kékeè,
díndi tiyù̀nti wénténè káyà.

¹⁹ N tú we kuyù̀nkù kè dè í tú díndi n kó betòmbè?
We nhò nkè dè í tú n kó betòmbè
n tō mbè ke tú bèe náké n náànti.

²⁰ Di yà kè dè sūmu di me nyí kraá yé dèmarè,
kè n nàá nkè di kèmmú di me nyí kèè timatì.

²¹ Mí ndi Yiè nKuyie mī tu timómmanti
n dó ke dí deetému,
dèe kpéi nte kè n di duó n kó ikuó ìi kpeíni,
ke wenni ke pēēté deməu.

²² Nte díndi kè bè eí di kperè ke di cònnó,
bè di dií nyefòtè nye,
kè di duó ye mieke,
kè bè di pī nke kpetínné,
bè di do mudò mmu ke fekù di kperè
òmòu me nyí di deeri,

kè bè éi di kperε
bá òmòu í bo wèè bo yí tēnnénè bè be kperε.

²³ Di miεke òmòu με nyí totí o yèmmè ti ínkè.
We nné yóó totí o yèmmè tìi kpaaní ti kpréi.

²⁴ We nduó nkè di ta meháárìmè miεke díndi Sakòbu yaàbí,
we nduó nkè bè éi di kperε ke dè fèkù?
Dè í tú mí ndi Yiè nKuyie nnaà?
Di í yie n kpeti díndi Isidayεεribe
di í tūnne mí ndi Yiè nKuyie n di benke kùù ce,
di í tūnne n kuó.

²⁵ Dεè te mí ndi Yiè nKuyie
nkè n còunní m miεke kó muhǎǎ ndi ínkè,
kè mudoò yonkumu tanní
ke di fité muhǎǎ nkōme tipîti timòu,
di με nyí banté kè mudoò di kùò
di με nyí totí di yèmmè.

43

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Mí ndi Yiè nKuyie mî di dòò díndi Sakòbu yaàbí.
Mî di pìité díndi Isidayεεribe
di bá nyīékù, mî di donté,
mî di yu di yètìrì ke di tú n kòbe.
² Kè di senti menie n di bonèmu,
kè di senti ikó ndi báá diu,
kè di kéri muhǎǎ mmieke mù báá di cóu,
fehǎǎdeènǎ báá di tuò.
³ Ke yé n tùmè di Yiè nKuyie nku ke dò mpái pái,
ke di te díndi Isidayεεribe ke di dεéri.

N yóó duó nkè bèε namu Esibiti kòbe,
kè bè ndò ndi dεetímè kó tidonti.
M bo duó nkè bèε na Etiopii nè
Sebaa de ekè kòbe di kó difòtìrì.
⁴ N wúó ndímbe,
n yèmmè naatinè dímbε, n di dómu,
n duó mbenitìbè díi kpréi,
n duó nyεbotè díi kó difòtìrì.

⁵ Di bá nyīékù n di bonèmu,
n yóó tónímu di yaàbí ìi bo diyie yìèní kèè bíékè,
ke tínní diyie taà kèè bíékè kòbe.

⁶ M bo náké kubakù yóu bíékè kòbe ke dò:
Tēnnénèní be!
Kénáké kucǎnku bíékè kòbe ke dò:
Fīnnènní be!

Tēnnénèní n nitidabí ìi bo di bíékè.
N nitipobí ìi bo kutemmàнку kè ìi konní.

⁷ Bèè kó dimàà tò n yètìrì, n dòò bè,
mî bè ànné, mî bè pìité kè bè bo benke n kpeti.

Kubotí kùù dò nkénnáá nKuyie nkpéí

⁸ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Dennenèní tiyũdntì,

tì m̀̀kemu inuò, nti me nyí wúó.

Dennenèní yewũd̀̀, bè m̀̀ke yeto bè me nyí yo.

⁹ Yebotè yemou kòbe tínnènní,

kè ibotí imou kòbe wènné.

Di kó sitenkaanii mieke,

̀̀ntè p̀̀áá ke ǹ̀ké t̀̀i m̀̀ ndòò?

̀̀ntè do niité ké t̀̀i ǹ̀ké?

T̀̀è ǹ̀ké t̀̀è do t̀̀i ǹ̀á nkè bèè bo,

kè bèè kónné t̀̀è do tú mù,

kè ti né yie nke dò t̀̀i tu tímómm̀̀nti.

¹⁰ Díndi Isidayeeriibe dí ǹ̀á n k̀̀péí mí ndi Yiè nKuyie,

dí tu n kó betòmbè n t̀̀áátè bè,

n dó t̀̀i tu di bo bantémè,

kéyie, nkéyíéte m̀̀i tumè Kuyie,

kè dè í tú mí Kuyie ntekù makù í bo,

kùmakù í buoté, kùmakù me nyí yóó buoté.

¹¹ Mí nKuyie mm̀̀i tu di Yiè nKuyie m m̀̀á,

n kó difònkùò odeetíwè t̀̀ò m̀̀ò í bo.

¹² M̀̀i ǹ̀á mmedeetímè k̀̀péí kè m̀̀i d̀̀erí,

dè í tú t̀̀ebòatenkaanitè matè t̀̀è t̀̀i ndi ǹ̀ké.

N d̀̀ò dè di k̀̀péí dèè ǹ̀á n tùmè di Yiè nKuyie.

Mí nKuyie mm̀̀i béi.

¹³ N tú Kuyie nku ke yó nkù tu s̀̀á,

òm̀̀ò báá na ké dè fiète n ǹ̀ùtè mieke,

òm̀̀ò báá na képaà n d̀̀òri dè.

Kuyie nyitè ke còmm̀̀mè Isidayeeriibe k̀̀péí

¹⁴ Kè t̀̀i Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie nwèè di d̀̀erí n d̀̀ò mpáí páí nwe,

ke di te díndi Isidayeeriibe.

Nè di k̀̀péí nke n t̀̀ómmè benit̀̀bè Babid̀̀nni

kè bè bo bè do mudoò,

kè bèe yeinko menie mmieke nè be bàtóòbè.

Bembe Kandee kòbe.

¹⁵ Mí n di Yiè nKuyie n do mpáí páí nwe,

ke di te díndi Isidayeeriibe,

m̀̀i di d̀̀ò m̀̀i tu di kóo kp̀̀àt̀̀i.

Kuyie nyóó keutémè Isidayeeriibe kuce p̀̀ankù tedòntè kó dikp̀̀à mieke

¹⁶ Mí ndi Yiè nKuyie m m̀̀i béi,

mí nwèè do keuté kuce dàméèrì mieke.

Mí nwèè do ànné kuce fenéwuonfe mieke.

¹⁷ Mí nwèè do duó nkè sinaaséí kété nè si dèèbè

nè dihã̀̀p̀̀ònt̀̀nni kperì kè bèe duó,

bá be t̀̀énke í nyitè kè be kperèe deè,

kufit̀̀nhũ òó cóuté kédeèmè.

¹⁸ Di t̀̀énke báá dentení dèè p̀̀ééte de k̀̀péí,

di bá ntoti di yèmmè dèè p̀̀ééte de ínke.

¹⁹ N yóó dǎǎ dèmarè pànnè nde,
dè feiténímu ke dèè, di í bantáà?
N yóó keuté kuce nku dikpáà miéke,
m bo duó nkè ikó nhānné ketempéíkè miéke kèmpūǎ.

²⁰ Tikpasǎntì, sikpamǎó nè icùo ndieyì dè bo n sǎnte,
nh ānné mèè kpéí menie ndikpáà tedǎntè kperi,
nh ānnémè ikó nketempéíkè miéke,
kè n kǎbe n tǎǎté bè bo nyǎ.

²¹ Benitibè n dǎǎ bè ke bè te,
bè bo nni nsǎntí.

Kuyie nseimmè Isidayeeri

²² Kè Kuyie mbéi nke dǎ:

Díndi Sakǎbu yaǎbí mǎi dǎke di yumè
di pètínke m bütínnému díndi Isidayeeri.

²³ Di í n fèuté dipedarǎnnì ke tuǎ,
di í n fié iwūǎ ke n sǎntenè,
n yí di beke ke yē ndí m pǎ tidiitì,
n yí di kǎkénè ke yē ndí nni ncóunko tihúúntì.

²⁴ Di í donté tihúúntì n kpéí,
di í n tuǎ ndi wūǎ kó mekùò,
di pètínke nh ānné mutǎmmú mmu nè di kó meyei,
di n tanné tihùùtì nti.

²⁵ Mǎi ũútí di yei n di dó mèè kpéí,
n yí yóó dentení di yei nkpéí.

²⁶ Dí n dente di n séí ntì ònkè
kè ti tì beé nkè bè ti púté
batenè di kpeti di yóó beé ntì kénnaati.

²⁷ Di yiè nketiwè do yetému.
N dènte ke tǎnní bè kè bè bo di náké n náǎntì,
kè bè yete n kpeti.

²⁸ Kè n dí nyifei bèè do pǎ mmutǎmmú n cíǎtè
ke dèite n nǎtè Sakǎbu yaǎbí ònkè, kè bè ò kùǎ.
N di dootóomu díndi Isidayeeri
kè di dootitǎbè di na sǎǎ.

44

¹ Kè Kuyie mbéi nke dǎ:

Díndi Sakǎbu yaǎbí n kó betǎmbè kénténè!
Díndi Isidayeeri n tǎǎté bè.

² Nte mí ndí Yiè nKuyie nkùù di dǎǎ n tú mù,
mǎi di píté di yǎ pǎutì miéke, kè mǎi di teennè
di bá n yǎkù díndi Sakǎbu yaǎbí, díndi n kó betǎmbè,
díndi Yesudummu yaǎbí, díndi n tǎǎté bè.

³ N yóó cúúnnímu menie ketenkè kèè kpei kéínkè,
kè ikó mpūǎ ketenkè kèè do kpa menie.
N yóó cúúnkumu n kó muyaá nha yaǎbí ònkè,
n kó mesàà ncutoomu a kó feyanfè ònkè.

⁴ Kè bè bo nkótírí timútì kǎme,
tiǎtì kòtírímè menie ntaké.

⁵ Yiè nní bo yí: N tú ti Yiè nKuyie nkou nwe,
kòò tǎù yú omáà ke dǎ: Sakǎbu.

Kòo tǎ̀u wǎ̀ri o nǎ̀tè ìnkè ke dǎ̀:
Mí ntú ti Yiè nKuyie nkou nwe,
ke dǎ̀ weè tu Isidayeri.

Kuyie mbo kumáà ndi

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyIsidayeribe kóo kpà̀tìi béi nke dǎ̀:
Mí tu oketiwè nè osɔ̀nwe mí di dǎ̀erí
n kó difǎ̀nkúò Kuyie ntekù í bo.

⁷ We nni mmànnè? De yiè mbéi!
Wèe feinní omáà kédǎ̀dǎ̀ dǎ̀marè kè n yà.
Kòo náké dèè dǎ̀dǎ̀ nè kutenkù bomè.
Ke n náké dèè kraaní ke bo dǎ̀dǎ̀.

⁸ Díndi bèè tu n kǎ̀be di bá nyǎ̀kù, di kǎ̀mbù̀tì bá nduò,
n die nke tì ndi nǎ̀kémú nè dimànni ke tì ndi benke,
di tì yému ke bo na ké m púté, n kó difǎ̀nkúò Kuyie ntekù í bo,
dipèrì marì terì í bo, di di kǎ̀nké
di í yé diterì marì kǎ̀me.

Bèè màátí sibǎ̀tenkaanii ifei bo bè pǎ̀nnè si

⁹ Bèè dǎ̀dǎ̀ri sibǎ̀tenkaanii bǎ̀mǎ̀u bè tu detetirè nde,
mutǎ̀mmú sǎ̀mǎ̀u bè dǎ̀dǎ̀ri mù mumǎ̀u kè mù tu detetirè,
kè bè náá mbe bǎ̀tenkaanii kpéi,
sì me nyí wúó sì í yé dǎ̀marè,
ifei ì yóó bè pǎ̀nnè si.

¹⁰ A bo dǎ̀dǎ̀mè tǎ̀bǎ̀tenkaanitè,
kéyie mmesǎ̀ nké tǎ̀ uté,
kè tǎ̀ né í nda teennè timatì,
ǎ̀mmu tǎ̀mmú mmu?

¹¹ Bèè sì dǎ̀dǎ̀ri bǎ̀mǎ̀u ifei bo bè pǎ̀,
benitibè bèè sì dǎ̀dǎ̀ri,
bèè sì cǎ̀ú, benitibè mbe,
bèè pǎ̀ nde kó mutǎ̀mmú,
bèe tínní bǎ̀mǎ̀u,
kufǎ̀wáá nnè ifei dè yóó bè pǎ̀mmu.

¹² Omáátì weè ǎ̀ kééte timátì
képúnné kè tì wǎ̀tǎ̀ kòo má,
ké tì tǎ̀ntǎ̀ ò tì dǎ̀néme,
ké ntì màátínè o wǎ̀rímú mumǎ̀u,
ké díkǎ̀nni ò pǎ̀ nhò cǎ̀temu,
kè sinéyǎ̀ ò pǎ̀ nkòò í yǎ̀ menie tihǎ̀tì tì ò na.

¹³ Kòo yántìi túóté kuhǎ̀u kébenné kudǎ̀ú,
kénitè kécíéké tetenkaanitè nè o pǎ̀tè,
ké tǎ̀ anté kéenne,
kè tǎ̀ ndǎ̀nnè onitì nè kenitiyǎ̀kè kòo tǎ̀ tanné tǎ̀cǎ̀tè.

¹⁴ Bè ǎ̀ kǎ̀ú detie mbè tu dè sǎ̀tìrì,
kǎ̀tǎ̀nké detekperè kutúúku mieke
késoó nkè dèe kpenke.
Bè ǎ̀ fíi nyetepà
kè fetafè nyè yǎ̀dǎ̀rì kè yèe kóté.

¹⁵ Nè de kó detie nde,

bè tùd̀tì mè, bè òò dé ntòtìnnè kényiiri.
 Ke de ntòtìnnè kébénné mudì,
 kéwēte ké de ndòd̀nè dibòò
 kénínkú di ìkè kédòò tēbòatenkaanitè ké ntè feu iwũ.

¹⁶ Ke ní kéété didakéè kètòtìnnè
 kèpúnné imaa nkécaáké kénsànnè,
 kètòtìnnè itèi
 kè dè ncóú nkè bè ìiri
 kè dè bè naati kè bè daú ke tú:
 À! N yiiri muhã.

¹⁷ Ke né tùóté dikéè sònni
 kédòò tēbòatenkaanitè ké ntè feu iwũ,
 ké ntè bàá nké tú: N deeté.

¹⁸ De yembè í mōke meyèmmè bè í cìi,
 be nùò nyì úú, mbè í wúó,
 mbe yèmmè í bo ke dò mbè bo banté dèmarè.

¹⁹ Bè í totí be yèmmè,
 meyèmmè í bo, bè í cìi,
 ke dò m bè bo yí,
 m mè ntòtìnnè itèi ke bèíné mudì,
 ke púnné imaa nke càáké,
 ke bo dòò dikéè tērì tetenkaanitè,
 kéninku, ke tē bàá,
 ndè í tú isàkaá?

²⁰ Kudú kùù yóó cóúté kénaá mmutápeí,
 bè de nduó mbe yèmmè,
 be yèmmè meè dauté,
 bá bè í yé be yèmmè.
 Sibòatenkaani í bè dèerí
 bè me nyí beí ke dò mbè pikú
 dè tu detetirè siyáàbisí kperè.

Isidayeribe í dōmmè kényè mbè tumè Kuyie nkòbe

²¹ Díndi Sakòbu yaàbí dentenèní
 díndi Isidayeribe di tú n kó betòmbè mbe.
 Mî di píté ke di tú n kó betòmbè.
 Isidayeribe n yí yóó yè ndi kpéí.

²² Nh ùté di caàrimè diwetirì òò kãátóomè mme,
 ke dèite di yei yewetisùò òò yímè.
 Wētènení m borè ke yé mî di dontémè.

²³ Kéínkè kòbe nyíúnè,
 ke yé di Yiè nKuyie pî mmè mutòmmú.
 Ketenkè fùò kòbe nyíúnè,
 yetārè ínkè kòbe kè di nyíú,
 titúútì nè detie nkè di nyíú.
 Tí Yiè nKuyie ndeetémmè Sakòbu yaàbí,
 kù bè benkemu ku dietì, bembè Isidayeribe.

Kuyie ndòd̀mè kutenkù ke kù baké

²⁴ Díndi Isidayeribe, mí ndi Yiè nKuyie mmî di donté,
 mî di píté di yò pòutì mieke,
 mí nKuyie mmî dòò demòu,

mî pînte tiwetì ke mî pité ketenkè mmáà.

²⁵ Mî te kè bepāābè pāāti naá ndetetìrè.

Mî fènte bepāābè bá bè í yé be yèmmè,

kè mecìi nyembè cìi nwète defōnkúò,

mî benke mecìi nyembè í yémè be yèmmè.

²⁶ M benkemu n kó betōmbè bie

náá ntì tumè timómmōnti,

mî te kè n kó betōmbè náá ntì dōòri,

m béimmu ke tú benitibè bo wète kékari Sedisademmu,

kòò maá nkéii nho duotí,

bè bo wète kémaá Sudaá ekè

n wèti ke bo íimmu Sudaá ekè.

²⁷ Mî nwèè ǝǝ béi nkè dāméèrì kúú,

n yóò duó nkè dihei kó ikó nkúúmu.

²⁸ Mî béi nke yī, Siduusi tu n tǎāté wènwè

kòò bo cēmǎú n nìtibè,

kédòò n dó tì timou.

Weè yóò duó ndinùù

kè bèe wète kémaá Sedisademmu èi,

kémaá n cìètè.

45

Kuyie ntǎātémè Siduusi ke bo ò pǎínè ku tōmmú

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Siduusi kù tǎāté wè ke dò:

Mí nha Yiè nKuyie mmî da tǎāté

ke da pí n nòtè youte,

kè yebotè bo da bǎúté,

fǝǝ yóò tǎú bekpàatibè doobaatí,

n yóò da kpetému yebòrè kéféinko,

yebòrè yó nféiomu a ìikè.

² Mî mómumu n yó nni a ìikè ke enninko yeterè,

ke può ndisǎwǎ kó yecàkè,

ke keku imátiferí ìi páké yebòrè.

³ N yóò da duó tikpàti tìi sòri tìnti,

dèè bo disòri miéke, n yóò dè nda duómumu,

kàa banté mî tumè a Yiè nKuyie

ke da tǎāté kàa bo mpí n tōmmú,

mí nKuyie Isidayeeriibe tǎ nkù.

⁴ N kó betōmbè Sakǎbu yaǎbí kpéi nkè

bembe Isidayeeriibe n tǎāté bè,

bèe te kè n da yu kàa bo mpí n tōmmú

kéfei nha yètìrì bá a í nyé.

⁵ Mî tu di Yiè nKuyie

n kó difōnkúò otǎu mǎu í bo

kè dè í tú mí nKuyie, kutékù makù í bo.

N yóò da duó mmuwērímu kàa í nyé.

⁶ M mè dǎò kè dè bo yie nkè diyie yìenì kèè bíékè

nè di taà kèè bíékè kǎbee banté mî tumè di Yiè nKuyie

nkè kutékù makù í bo n kó difōnkúò.

⁷ Mî dǎò kuwenniku, mî ānné dibiinnì.

Mî āà diwèi kè mî ǝ nte kè meyei ntuǎkení.

Mí ndi Yiè nKuyie mmî dè dǎòri demou.

⁸ Kéínkè, a kpeté kè kbookuu cúténí,
 yewetè cúünnènní mēdeetímè fetaaḡ ǿ cúténímè,
 ketenkè a kpeté!
 Kè mēdeetímè kó kuyee yenní, kè mēwetímmèe kóté.
 Mí ndi Yiè nKuyie mî dè dòò deməu.

Tiyaati ǿ í nsei nhoyaamarì

⁹ Kè Kuyie mbéi nke dò:
 Wèè sei nwèè ò dòò, de yiè mbo yà!
 Tiyaamatì bèkú wèè tì maá ke tú:
 A dǿri ba? Yáà tì ǿ yí o tǿmmú í wenni?
¹⁰ Wèè bèkú o cice yoo o yǿ ke tú:
 Ba nte kàa m pèité? De yiè mbo yà!
¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie mí nwèè yètìrì tu kpa meyei,
 mí nwèè píté n nìtìbè Isidayeeriḡe di bo m beke ònti?
 Di bo n náké ònti m bí ínkè?
 Yáà dí bo n náké n dò nkédòò tì?
¹² Mî dòò ketenkè ke ànné benitìbè,
 mî píté tiwetì nè n nou,
 mî nàá nsiwǎ sî dò nkécentimè.
¹³ Mî tǎáté Siduusi kòò ànné ke bo di deeté.
 N yóó tūntemu o ce iməu,
 weè yóó wēte kémaá nh èi kékpēnnéní bèè cìeté
 ò í yóó beke ticuuti yoo tiyeti.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi!

Ibotí ù í yé Kuyie nyì kàrinímè Isidayeeriḡe borè

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
 Esibiti kəbe kó mucǒntimu
 nè Kuusi kəbe dòò kupotaá nke pèté dè kūntiní di borè nde,
 Sebaa èi kó tidadietì kàriní di borè nde,
 kè di bo tì tieke, kè tì ndi tū nke pítí mēfimme.
 Bè bo nínkú di ììkè, bè bo ndi báá nke tú:
 Dî máà borè nde Kuyie mbomè,
 Kuyie ntekù makù í bo kupíkù makù.

¹⁵ Mómмуə nha tú Kuyie nku a né í fei nhamáà.
 Fǿ nKuyie nyIsidayeeriḡe tū nkù, fǿ nhOdsetíwè.

¹⁶ Bèè dǿri sitenkaanì ifei yóó bè pǐmmu, kè bèe sínné,
 dè bo bè di kè bèe cìeté.
¹⁷ Díndi Isidayeeriḡe bie ti Yiè nKuyie ndi deetému sǎà
 ifei í kraá bo di pí ndè í kraá bo di di nè di bo mbomè.

Kuyie nyí nàké Sakəbu yaàbí ke sònnə

¹⁸ Nte ti Yiè nKuyie ntu mù:
 Mî dòò kéínkè,
 mî píté ketenkè, mî kè fí,
 n yí kè dòò ke feínko
 n kè dòò kè benitìbè beè bo nkè ā,
 mî béi nke tú:
 Mî tu di Yiè nKuyie, n kó difǒnkúò kutekù makù í bo.
¹⁹ Kè Kuyie mbéi nke dò:
 Mí ndi Yiè nKuyie n yí náá ndisòri

n yí nàké tìmatì kufáá ndibiinnì miéke.
 N yí sòhité ke nàké Sakøbu yaàbí, kè n tú bè n wammú detetirè.
 Mí ndi Yiè nKuyie nh ðð nàké dèè wetí dènde
 dèè tu demómmønne n de nnáá.

Yebotè yóó ceetemè

²⁰ Díndi iwuø nyìl kraá ke fòu tínnè kékøtení.
 Køtenèní dimøu.

Bèè tauti sitenkaanii ideí kpesi ke sì bàá ndi í banté.

²¹ Senninè kénáké di yé tì,
 tínnè kébenke mebenkùmè kè bè di púté.

Be miéke we m pãá ke nàké?
 We ntì nàké nè dimònnì?
 Dè í tú mí ndi Yiè nKuyie naà?
 N kó difønkuò Kuyie mmakù í bo
 ke wetí, ke deerí.
 Kè dè í tú mí nkutekù makù í bo.

²² Díndi itemmànke imøu købe
 wèètenèní m borè kè n di deeté.
 Mî tu Kuyie
 n kó difønkuò kutekù makù í bo.

²³ Mí nKuyie mî pàrikè
 mî tì béi nnè n nùù,
 tì tu timómmønti ntì,
 tì í yóó paà,
 bá wèè nìtì bo nínkú n yìikè
 ba kùù botí kè kùù béi nke dð:
 Tì bo nyíé nha kpeti

²⁴ Bè bo nnáá nke tú:
 Tì Yiè nKuyie nkuù dððri dèè wetí ke kpeñnì,
 bèè miéke do m pèi
 kè bèè køtení m borè nè ifei, kénsíí.

²⁵ Dè mðnnì mí ndi Yiè nKuyie nkè n duó nkè di na di dootitøbè,
 díndi Isidayeeribe kó kuwuø nkè di mpøtì n kpeí.

46

Babidønni kó yebøkè báá na kébennénè Kuyie

¹ Tebøøtenkaanitè bè tu tè Beedi tè bíimmu,
 tebøøtenkaanitè Nebo domu,
 di do tounko sì tenkaanii iwũð ke sì dèúkunko,
 sì naá nyiwũð kó yetuø nye,
 iwũð sì ðùnèmu.

² Sibøøtenkaanii bíimmu,
 sì wèñnému ke do,
 sì í na ke deeté simáà,
 bè sì tømu ke kũntinè betøbè cie.

³ Kénténè n tú mù, díndi Sakøbu yaàbí,
 díndi Isidayeeribe bèè kraá,
 díndi n tø bè nè di yðbè pøutì miéke,
 díndi n te bè nè bè di púómmè.

⁴ Nè di bo kótémè n yó mme ndi dð,
 nè diyùpèítì miékoo n yó ndi tømu,
 mî pí nde kó mutðmmú ke yó mmu pí,

ke yó ndi ceú ke di deerí.

⁵ Di bo nh ennenè we kè tí mma?
Di bo ndonnenè we kè ti ndò?

⁶ Benitibè ãã yóótému be yaáyòrè mesòò,
kécōnné timátì péítì cìdódò,
kéwaá nhomáátì, kòò bè dòò tetenkaanitè.
Kè bè nninku te ììkè ke tè bàá.

⁷ Ke tè tauti, ke tè buuti,
kè bè tè cōinné dè tè nde ncómmú.
Kè bè ta timati mieke ke tè kuōnnè tè bàá cóúté,
tè bàá bè deeté.

Medeetímè í dētirímè

⁸ Díndi di ndè yě, ke kpénkūnne dimáà,
totínè di yèmmè, díndi bèè yetírí n kpeti.

⁹ Dentenéní tìi dòò nè dimònni,
n tú Kuyie nku kutekù makù í bo,
kè dè í tú mí nhotòu mòu í bo,
ke n dōnnè.

¹⁰ Mî ãã náké nè dimònni tìi yóó dòò,
nh ãã ti nàkému kè tì kraaní tì me mbáá paà.
Kè ñ yí n yóó dòò tì nh ãã ti dòòmu.

¹¹ N yuní fetúúfè * nfe diyie yìení kèè bíékè,
dihèi detirì ndi n yunímè onitì wèè yóó dòò n tããté tì,
n nàké tì, tìi yóó tuðkení,
kè n tããté tì n yóó tì n dòò.

¹² Kénténè n tú mù díndi itookperí yembè,
díndi bèè dèténè timómmanti.

¹³ Nh autóomu ke bo dòò timómmanti,
m bo dòòmè timómmanti dè í kraá ke dētirì,
n tóótému ke bo deeté n nìtibè,
n yóó deetému Siyãã èi,
n yóó duómmu n kó tikpetì Isidayeeriibe.

47

Babidōnni èi kōbe domè

¹ Díndi Babidōnni èi kōbe,
cúténè kékari ketenkè
f̄s mBabidōnni èi bè do í káá nwè,
karoo ketenkè a kpàtì í kraá,
díndi Kandee èi kōbe.
Bè ténke í yó ndi yu ke tú bewennibe, besààbè.

² Túóténè kunàntèmbiku kénaa mmuyuo.
Dáténè tiyààtì di ììkè, kéféinko,
deènnè di yààtì kéféi ndi kpèrè,
kéna késénté kukó.

³ Kè di f̄ãã feité, kè bèè yà di fei,
mî yóó peite,
òmòu í bo wèè bo yete.

⁴ Kuyie nkuù me nyě,
kè tínti Isidayeeriibe bie
ti kòò donti tú ti Yiè nKuyie Mpackedaa

* 46:11 fetúúfè: Kuyie ndòò dináanhāntirì ke dó kényí Pedesi kóo kpàtì nwe. Wénté 41.2.

wèè dò mpáí páí,
ke ti te tínti Isidayεεriβε.

⁵ Babidɔnni εì kɔβε,
karinè ke yí só,
sɔriηè dibìnni miεke
ke yé bè ténke í yó ndi yu ke tú bèè baké yeκpààtiyo teyè.

⁶ M miεke keè do yè n nìtibè,
n diímmu n te bè ifei,
m bè ànnému di nou miεke,
di me nyí bè kuó mmesémmè,
ke toummu bedakótibè yetuɔ cééyè.

⁷ Kè di yèmmè dò ndî yó mbaké sáà,
bá dí í toti di yèmmè tìi dòòri ti ínkè,
di í dààte ke dò ndè mðke kumànkù.

⁸ Di mmònni kénténè n yé mmù, díndi bèè dòòri di dómè.
Díndi bèè kàri bètèi, ke náá ndi yèmmè miεke ke tú:
Kè dè í tú tínti otòu mòu í bo,
kè di yèmmè dò ndi í yóó naá mbekúpobè,
ke yé ke tú di bí í yóó kú.

⁹ De kó meborime medé yóó di tuakenímu,
dimònni dimáà, diyie dimáà.
Di bí yóó kúmu, di yóó naámmu bekúpobè,
dè yóó dòmu bá kè di dó di dò denitinònkperε,
bá kè di dó dí tì beé n di bøkè.

¹⁰ Di do tá dimáà ndi di nòmmè ke dòòri denitinònkperε,
di ð ndòòri dè ke náá nke tú: Òmòu í ti wúó,
di kó mecii nnè di kó meyíétímè deè di fente,
kè di náá n ke tú: Kè dè í tú tínti òmòu í bo ke ti dònnè.

¹¹ Meyèncààrimè meè di doti, di í yóó na ké mè còhéné,
meyei ndiemè meè di tati, di í yóó na ké mè yenténè.
Bepòmbè beè di doti dimònni dimáà.
Di do í dake bèè kpréi.

¹² Sòténè kéndòòri denitinònkperε ke beeti yebøkè,
di duó ndè dimáà nè di bíkémbénti,
kè dè naati di pété mucóntimu, kè de yie ndí kpenke.

¹³ Di zù bèè borè tipāāti bè bore?

Bèε katení ké dí teennè,
bembe bèè bòu ntiwetì ke wéi siwāā,
ke náá ntii dò nkétuakení bá wèè tãnkù.

¹⁴ Di sãáténè timúkpeti nti kè muhãā nyóó di cóuté.
Di í yóó na kéyenténè de kó muhãā.

Mù í yó ntú musámpómù bè pūūnè mù péè,
yoo bè ð tòtinnε mù kedekè kényiiri.

¹⁵ Tii yóó tuakení di kó benitinòmbè di zù bèè borè nè di bíkémbénti.
Bè yóó cítému bemáà bemáà,
be kòd mòu í yóó na ké di deeté.

48

Ti Yiè nKuyie nhōō nákému kè tì né na kédòò

¹ Díndi Sakòbu yaàbí kenténè,

díndi bèè pòtìnè bè bo ndi túmè Isidayeeriibe,
 díndi Sudaa kó feyanfè kàbe díndi bèè pàrikunè ti Yiè nKuyie nkó diyètìrì,
 ke yu Kuyie nkùù te Isidayeeriibe ku yètìrì.

Dè né í tú nè timómmon̄ti nè mewetím̄mè mièke.

² Díndi bèè pòtìnè bè bo ndi yumè ke tú dihei sàarì kàbe,
 díndi bèè dàrìnè dimáà Kuyie nke tú Isidayeeriibe kó Kuyie nkuù yètìrì tu Mpackedaa.

³ Ti ketitì tìi yóó dǎd n tì nàké nè dimònnì ndi,
 ti yènnì m̄i nùù, m̄i tì béi ke pǎnke tì ta mudòrìmù ke tì dǎd.

⁴ N di yému nè dimònnì kè di tú kubotí kùù í yíé ntìmatì,
 kè di fǎn̄í do nkumátìdǎú kè di to kpeñ̄nì.

⁵ N tì ndi nàkému nè dimònnì, di tì kèèmu kè tì né na ke tùðkení,
 kè dè bo yie nkè di báá yí di bókè yeè dè dǎd,
 kè di yèmmè bá ndò sibòatenkaanì siè te kè dè dǎd.

⁶ Di tì kèèmu ke yà tì dǎd̄mè,
 di í dǎd̄ nké tì nàkàà?

N di náá ntì di mmònnì tì tu tipàntì nti,
 tì sòrimu di mu nyí tì yé.

⁷ Tì buoté bàmbà nwe, tì do í bo nè dimònnì,
 di mu nyí tì kèè kè dè í tú yíé,
 kè dè bo yie nkè di báá yí di do tì yé nè dimònnì.

⁸ Di me nyí kèè tìmatì di í banté tìmatì,
 nè dimònnì tìmatì í taà di to,
 n di yému kè di tú benitidònnibè ke yetírì n kpeti nè bè di peiténímè.

⁹ Nè n yètìrì kpéi nke m bónkùnnemè m mièke,
 nè n sǎnni kpéi nke n kpaá ke di mǎkenèmè meminnímè dèè te kè n yí di deite.

¹⁰ N di tíi mmuhǎǎ mmu dè né í tú n dǎd̄ kécǎnte mùmamù
 n di tanné mefǎúútímè kó muhǎǎ mmu
 ke bo di yááké.

¹¹ N yètìrì kpéi nte kè m p̄i mmutǎmmù,
 ke yé n yí dǎd̄mè n yètìrìi caàrè, n yí dǎd̄ n toté nè òmòu n sǎnni.

Kuyie n tǎǎtémè Siduusi ke bo ò p̄innè mutǎmmù

¹² Díndi Sakòbu yaàbí kenténè,
 díndi Isidayeeriibe n yu bè,
 m̄i tu oketiwe ke tú osònwe.

¹³ M̄i dǎd̄ ketenkè nè n nùtè,
 kè m̄i pité tiwetì,
 kè n dè yu dè kòrinímu mecǎǎ.

¹⁴ Tíinnè dimòu kékeè, onitì n dǎd̄ wè,
 wèè yóó dǎd̄ Babidònni kàbe n dǎd̄mè,
 ò bo cǎǎre Kandee kàbe.
 Di mièke we ntì nàké nè dimònnì.

¹⁵ M̄i mǎmmuò ntì béi,
 m̄i ò yúnì, m̄i duó nkòd kàtení,
 o tǎmmù yóó yíemmu.

¹⁶ Tǎónnènnì m borè kékeè,
 nè dè ketémè kè n nàámmu,
 kè dè tùðkení ke n sǎnté.

Tū mbanténè ke do ti Yiè nKuyie nkuù n tǎnní
 kè ku Yaá nni mbonè.

Kè Isidayeeri do nyié nKuyie nkpeti dè na mbè dòmme
¹⁷ Ntenè di Yiè nKuyie ndi kóo donti,
 wèè dò mpáí páí ke di te díndi Isidayeeri ò tu mù,
 mí ndi Yiè nKuyie m mî di te ke di tiè ntî yóó di dád mesàà,
 mî di ni kuce di kéri kùù mièke.
¹⁸ Áú! Kè di do yie nkékénté n tannò,
 di na mmòkemu diwèi kè dî mpũdè kukó nkõme,
 kè di kó timómmonnti mpíéké menie ndòmme dàméèrì.
¹⁹ Kè di kó feyanfèe súú mubirímú dòmme,
 kè di yaàbí kó kusúkù ndonnè ibirí dòmme dàméèrì nùù,
 be yètìrì báá kránné,
 kè be yètìrì mbo n yìkè sáà.

Kuyie nyèmmè bèe yè Babidõnni
²⁰ Yennè Babidõnni,
 cokénè kéye Kandee kòbe cuokè,
 pīēkénè tì, yeèné tì tipīti timou,
 ke náké ti Yiè nKuyie ndontémè Sakõbu yaàbí.
²¹ Kuù do ni ku nìtìbè dikpáà tedontè kperi mièke,
 bá sinéyēi í mbè pī, kuù do duó nkè menie nyenní dipèrì,
 kuù do yaté dipèrì kè menie ncóúnní.
²² Ti Yiè nKuyie mbéimmu ke tú diwèi í bo beyeibe kréi.

49

Kuyie ntāātémè ku kóo tōnti
¹ Kè Kuyie mpānāānti náāntò béi nke dō:
 Díndi ketenkè kèè soké dàméèrì cuokè ke kòbe kénténè,
 díndi yehékè détiyè kòbe keèné.
 Nè n yō pouti mièke nke ti Yiè nKuyie nni ntāātémè,
 n yetiní dīi mōnni ndi kù n yúmè,
² Ke n duó ntināānti tīi dō ndisiè,
 ke n kānké ku nōtè
 ke n duó nku náānti tīi dō nkupie,
 ke nh ānné ku dōd mièke.
³ Ke n nāké ke yī:
 fōd tu nkóo tōnti.
 Fō nyIsidayeeri n tāāté wè kàa bo benke n kó tikpeti.
⁴ Mí nhEsaii kè mí n yèmmè né dō nh òu detetirè,
 ke cāke n wērímú fāàrè
 ke yé ba kè n Yiè nKuyie nyému n kréi,
 ke n cuuti bo ku borè.
⁵ Di mmōnni n Yiè nKuyie nkuù béi kunku kùù m pīté n yō pouti mièke,
 kè m bo ntú ku kóo tōnti.
 Ke tēnnéní Sakõbu yaàbí ku borè,
 kè bè ntíkú ku borè.
 N Yiè nKuyie nkùu n dād mesàà nke n yu,
 kuù tu n kó muwērímú.
⁶ Kù n nākému ke yī:
 A bo ntúmè n kóo tōnti,
 kéíi nSakõbu yaàbí mād dè í sannè
 n da tāāté kàa bo ntú kutenkù kó kuwenniku nku,
 kè dèe yie nkè medetímèe pité kētuake itemmānke imou.

Isidayeeri bɛ̀ɛ̀ cìɛ̀tɛ̀ bɛ̀ yóó wɛ̀tɛ̀ kékúúmmɛ̀

⁷ Mɛ̀mɛ̀ kɛ̀ Kuyie mbéi nké dɔ̀:

Ntɛ̀ mí nha Yiè nKuyie n tú mù
mí nwèè dɔ̀ mpáí páí,
mí nwèè tu fɛ̀ nyIsidayeeri a kóo donti,
ntɛ̀ n da náá nti fɛ̀ mbè sɛ̀nkèrì wè,
fɛ̀ nkutenkù wùó nwè kè dè kù m̀̀kɛ̀ isíé,
fɛ̀ mbèè baké bɛ̀ d̀̀ wè bɛ̀ kó kudaakù
bɛ̀kpààtìbè yóó da yàmu kɛ̀ íté kécómmú
kè sɛ̀kpààtìbì da yà kɛ̀ nínkú a ì̀kè
n d̀̀rimu m b́i nti
kè d̀̀ mpáí páí mí nwèè da tããtɛ̀ fɛ̀ nyIsidayeeri.

⁸ Kɛ̀ yíé kɛ̀ b́i nké dɔ̀:

N kèemu a báammì dim̀̀nnì sààrì kɛ̀ ì̀ cɔ̀tɛ̀,
kɛ̀ da teennè n d́ kè da dɛ̀tɛ̀ d̀̀ m̀̀nnì.
Mí da p̀̀tɛ̀ kɛ̀ da dɛ̀tɛ̀ kàa bo d̀̀ d̀̀ metaummè
mí nnè benìtìbè ti cuokè,
kɛ̀ í ndiheì, kè benìtìbè kari ketenkè kèè do duóo.

⁹ Kàa kpeté bèè bo yekpetíntuo kɛ̀ b̀̀e yè
bèè bo dicuri kè b̀̀e yènnì dɛ̀daatírè.

Dɛ̀ m̀̀nnì bè bo nd̀̀nnè ipɛ̀ ì̀ cèntì kɛ̀ diiti yetãrè ì̀nkè ì̀ dómè.

¹⁰ Dik̀̀nnì báá bè p̀̀

sinéyèi mɛ̀ mbáá bè poté ketenkè báá tonkè kè bè túo.

Diyiè mɛ̀ mbáá bè ću nke yé wèè bè ni ò̀ bè m̀̀kenèmmè mesémmè kɛ̀ yó mbè k̀̀rìnè
menésààmè borè.

¹¹ M bo d̀̀ d̀̀ yetãrè kè yèè naá nyice,

m bo ì̀tí yef̀̀tè ice.

¹² Ntɛ̀ bɛ̀ kɛ̀ kérínì bè ì̀ténì dɛ̀détirè ndɛ̀ kè b̀̀mabè boní kubakù yóú,
kè bet̀̀bè boní diyiè taà kèè bíékè,
kè bet̀̀bè boní Esibiti.

¹³ Fɛ̀ nkéínkè dè nda naati,

fɛ̀ nkɛ̀tenkè kàa nyãnkù,

d́ndi yetãrè kè di nyíú

kɛ̀ yé mí ndi Yiè nKuyie m b̀̀ántèmmè n nìtìbè,
n kuómmu besénnìbè mesémmè.

Kuyie ntumè kù í yóó yè̀ nku k̀̀bɛ̀

¹⁴ Kè Kuyie mbéi nke dɔ̀:

Sedisadɛ̀mmu náá nke tú:

Ti Yiè nKuyie nni mb̀̀ntóomu

kù n yèmmu.

¹⁵ Onitipòkù bo yè̀ nho biraà?

Mesémmè ò̀ ì̀ ndè nhò bonàà?

Bá kòo nitipòkù bo yè̀ nho bire mí m báá da yè̀.

¹⁶ N da ẁ̀rimu n ǹ̀u miéke,

n ǹ̀nfè í iiti a èì kó iduotí ì̀nkè.

¹⁷ Ntɛ̀ bèè yóó maá fɛ̀ nSedisadɛ̀mmu èì kɛ̀ cootínì.

Bèè do da p̀̀ntɛ̀ kédéítɛ̀ bè yìèmu kɛ̀ cokù.

¹⁸ Fɛ̀ nSedisadɛ̀mmu èì, éu nha yuu kèwénté a fitímè,
a bí im̀̀u tikumu kɛ̀ k̀̀rínì a borè.

Mí nKuyie m bomu kè mî búi.

Ì yó ndo ntisàtì nti a kpéí, kàa mbè yì fenaàkònfè kōme.

¹⁹ Sedisademmu a do dounkomu ke naá ntidobontì

benitibè né wèti ke bo êkémú a miéke.

Bèè do da pònte kè bèe dété.

²⁰ A nitibè a do pàà bè,

bè wèti ke bo da náké ke dò:

Ti êkémú tí pã mefiè nkè ti kari.

²¹ A bo mbékú amáà ke tú:

We mpeité bè nnitibè n do pàamu ibí

kéndò ntehãunte kè bè n yete,

we nné bè píí, n do bo m máà kè bè bore?

²² Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébúi nke dò:

Mí nha Yiè nKuyie n yóó youte n nùtè nte.

Yebotè bíékè kè yèe yà n cannimè,

bè bo nhúúké initidabí ke tũðké initipòì ke kũntiní a borè.

²³ Bekpààtisapàmbè bo ntú a kó bebíyũrìbè,

kè bekpààtibè tu bèè ì tiè,

bè bo nnínkú a ìkè ke sũnko ke déú a nacètáá.

De m̀nni kàa banté dè ã ì ndimè bèè dúo mbemáà mí ndi Yiè nKuyie.

²⁴ Okpà̀r̀inuanti do éi dè bè bo dè fiètaà?

Okpà̀t̀iyonkuwe do kpetí bè bè bo bè kpetáà?

²⁵ Okpà̀r̀inuanti do éi dè bè bo dè fiètemu

kékpété okpà̀t̀iyonkuwe do kpetí bè.

Mí nKuyie mmî búi.

Mî mómumu nyóó dokénè a dootitabè kédeté a bí.

²⁶ Bèè do da fũnko m bo dúo nkè bèè cááké be k̀nti

bè bo yà bè yì nkémú mmenaà nkōme,

kè benitibè bemouu banté mî tumè a Yiè nKuyie, a detíwè, a donti.

50

Kuyie nyí yete Isidayeerihe

¹ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbúi nke dò:

Kè di yè n yetemu Sedisademmu wèè tu di yõ,

yé dipátiri meyatimè kperi?

Kè m me ndi fitému ke bo yietí m bàà,

yénè de kó dipátiri?

Di yei mmèè te kè n di fité,

di caàrimè mèè te kè n yete Sedisademmu wèè tu di yõ.

² N kàtenímu, dè yíme kè n yí yà òm̀u,

n yumu, ba nte kòò m̀u í yíé?

Di yèmmè dò m bakù kũpũr̀imu ke báá na ke dí detáà?

Di yèmmè dò n kpamu muwẽr̀ímú m bo di detémàà?

Mî ã búi nkè dàméèr̀i kúú,

mî ã dúo nkè ikó nkpeí,

kè siyĩ mónté menie nkékú kèpããke.

³ Mî ã dúo nkè dibiinni dátinné keínkè,

mî ã kè dátinné kuyaas̀̀ukù wèè k̀ri mukúú nho kōme.

Kuyie nkóo t̀nti dómè ké nkù kènmú

⁴ Ti Yiè nKuyie nni ntiémmu detancóumbire kōme n do nkénáké ti,

kè n yé tináàntì tì bo teennè bèè òu,
bá dì kúnweñni ò ñ nh entemu kè nní ndó m bo nhò kèrímúmè,
detancóumbire ñ nkémúmè wèè dè tiè.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù n duó meyèmmè m bo kù kènténè mè, m me nyí yete, n yí wèè n fñnkúò.

⁶ M benkemu m può bèè m puotì,
n yí yetenè n kúònnì bèè fññ n deñfè,
n yí yetenè n yìkè bèè n sǎǎ ke n suu tinóntǔtì.

⁷ Ti Yiè nKuyie mme nni nteénnèmu, deè te kè n kǒntì í yǎrike,
kè n fiíkú teii,

n yému ke dò n yí yóó di ifei.

⁸ N kóo patiwe tǎkèmu, kè wèè n dónè tináàntì, wèè kǎtení kè ti máá.
Wèè dǎ tí beké de yiè nkéténí.

⁹ Ti Yiè nKuyie nyó n teennèmu,
we nné yóó yí n yí naati?

N dootitǎbè yóó kèrímu tiyààtì kǎme ke n cóú kè ibié bè càáké.

Kuyie nkóo tǒntì tumè bèè ò kènté

¹⁰ Di mièke we ndé ti Yiè nKuyie,
we nkèrímú ku kóo tǒntì tu mù?
Wèè kèrí dibìnnì mièke kè kuwenniku í bo
de yiè n duó nhomáà Kuyie ké nku mbúó.

¹¹ Díndi bèè tǔàtì muháǎ ke baàtì mependǎmmè dñ mómǎmbe tati mu mièke.

Di pendǎmmè yóó tǎǎ dímbè,
Ti Yiè nKuyie nkuù yé deè di tǔàkení,
di yóó kú mefǎúítímè mièke nke.

51

Kuyie nyèmmè kù yóó deeté Abarahammu yaàbí

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:
Díndi bèè wanti medeetímè kènténè,
díndi bèè wanti mí ndi Yiè nKuyie,
wénténè dipèrì bè di yari dí mièke,
totínè di yèmmè difǎtìrì bè di dènnení dì.

² Wénténè di yààrì Abarahammu,
nè Sadaa bèè di pié,
n do yóó yú Abarahammu kòò í mǎke debire,
kè nh ò dǎò mesàà kòò pié.

³ Mí ndi Yiè nKuyie n wúó nSiyǎǎ kè mesémmè meè m bo,
Siyǎǎ kó yedobuò nkperè,
ndònnè mesémmè mme,
Siyǎǎ èi naá ntedǎntè nte,
kè m bo di dǎò tepútè
de kó tedǎnkpetè bo naánnè
kupúú sààkù Edenni
diwèi nè kuyènaatí dè bo ãnné deborè.
Bè bo ndiè nyesǎ nke bie ndebémbénnè.

⁴ Díndi bèè tu n kǎbe kènténè
díndi n kó kuwuo nkeènnè.
Mí yóó di duó nyikuó ò yó ntú yebotè kó kuwenniku.

⁵ N kó medeetímè tǎónnímu,

¹⁶ Mî ãnné tiwetì kè mî fíí nketenkè.
Sedisademmu, a tú n kou nwe
mî ãnné n náàntì a nùù miéke
mî da kánké n nùtè kó medéè.

Kuyie nkònnémè ku kòbe

¹⁷ Kè Kuyie mbéi nke dè:

Íté fíí nSedisademmu.
Ente! N do da nìi m miéke kó febòòfè nfe
kàa fè yã kékúótóo,
kàa ìikèe fité.

¹⁸ A bí a pié ì dèmarè í bo dèè bo da dete.

A pií ì bí dèmarè í bo dèè bo da benke kuce.

¹⁹ A né yóó beé nwe tìi me nda tùòkení tidé?

Bè mè nda pòntemè ke eí a kperè

kè mudòò tanní nè dikònnì

we nné yóó da bántè?

²⁰ Sedisademmu a kó bedapàmbè yĩkemu ke duó

kéduó duó ice miéke

bá bè í nampú, timátì òò pí ntehontè kè tè ndòmmè.

Mí ndi Yiè nKuyie m miéke kèè di do.

Mí ndi Yiè nKuyie mmî di kpannè.

²¹ Fíí nSedisademmu kénté kékeè!

A kperè n dò mmesémmè mme

a muómmu dè né í tú menà.

²² Sedisademmu nte mí nha Yiè nKuyie n tú mù

mí nwèè bo a fònkúò

n yóó còutému m miéke kó febòòfè fèè firì a ìikè,

a ténke báá fè yã.

²³ N yóó fè pií mbèè do da fěũnko bè mbè

bèè do òò da péi nke dè:

Kúútí kè ti nnaù ke pènkù,

bèè do dòò a ìnkè kuce kennaù.

52

Sedisademmu eì yóó wète kémaámè

¹ Kè Kuyie mbéi nke dè:

Ente fíí Sedisademmu eì,

íté mecãã fíí nSiyòò eì, íté kécómmú kétéí,

ãnné a banyààtì

bekpákparìbè itayéi yembè bè í tatiní a tenkè ténke.

² Sedisademmu íté képeité amáà mutáá,

kari a kàrì,

Siyòò píté a fòníí kuhõũ, fíí nkudaakù.

³ Ti Yiè nKuyie ntu:

Bè di fité ke í còuté tiyeti,

kè kù yóó di donté ke báá yietí.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie yíé kébéi nke dè:

N nìtìbè do kòte Esibiti ke bo nkarimu,

kè dè né mboní kè Asidii kòbe mbè fěũnko detetirè.

⁵ Di mmònnì n né bo yíme?

Mí ndi Yiè nKuyie ndi bekemu.

Bè me mp̄ím̄mè n nìtìbè detetìrè ke kònnè,
 de kó benitidənnibè buò nsiyí nsi,
 ke n s̄áá, mí ndi Yìè nKuyie mm̄î b̄éi.
⁶ Dèè te kè n tu n nìtìbè yóó bantému n tú wè,
 de yìè bè bo banté m̄î bè nàánnèmè,
 n t̄ùk̄en̄ímu.

Bè nàkémè Kuyie nkó m̄ed̄et̄ím̄è kp̄éí
⁷ Kàa yà wèè náantení tináansààtì
 yet̄ārè ínkè dè ò nda naatimu.
 Wèè nàá ndiwèl kó tináan̄tì,
 m̄ed̄et̄ím̄è kp̄eti ke náá nSiyōō kəbe ke tú:
 Kuyie ndi t̄ū nk̄u ku tu okpààtì.
⁸ Kénté bèè baà a èi,
 bè p̄īk̄umu bè íumu nè diwèl,
 ke ȳè bè yàmè nè be nuò nti Yìè nKuyie nwēt̄in̄ím̄è Siyōō èi.
⁹ D̄índi Sedisad̄em̄mu dobontì kəbe uunè k̄éii,
 ti Yìè nKuyie mbánt̄em̄u ku nìtìbè,
 k̄u dont̄em̄u Sedisad̄em̄mu èi kəbe.
¹⁰ Tì Yìè nKuyie nyòut̄em̄u ku n̄ùt̄è
 ke bo benke yebotè yem̄u k̄u d̄omm̄è páí páí,
 titentì tim̄u kəbe yóó yàm̄u Kuyie nti t̄ū nk̄u d̄eer̄ím̄è.

Kuyie ntumè ku kəbe yè Babid̄onni
¹¹ Yènnè! Yènnè! Íténè Babid̄onni,
 d̄índi bèè t̄o mí nKuyie n c̄īèt̄è kuó nentì,
 di báá kááké d̄em̄arè d̄èè s̄i, dí nyetì ke wenni.
¹² Bá nyet̄in̄è ke d̄eít̄í,
 di bá nyetì ke cooti, mí ndi Yìè nKuyie n nimu di ìk̄è,
 mí nKuyie nd̄índi Isidaȳer̄ibe di t̄ū nk̄u m̄ bomu di f̄ōnk̄uò.

Kuyie nkóo t̄ōntì f̄ēút̄ém̄è
¹³ Kè Kuyie mb̄éi nke d̄ò:
 Nte n kóo t̄ōntì ò yó ndéúk̄umu,
 k̄ò yet̄ir̄ii feit̄é,
 k̄ò baat̄é ò yó ntú onitid̄iewè nwe.
¹⁴ Kus̄úk̄u do ò yàu kè be k̄ōmb̄ùàt̄i duòmu
 ke ȳè o ìk̄è do càkem̄è ke t̄énke í ndò nkenit̄ik̄əke,
 o k̄ōnt̄i t̄énke do í d̄ò nt̄in̄it̄ik̄peti.
¹⁵ Yebotè yóó ò yàm̄u kè d̄èe yè di,
 bekpààt̄ibè bo pi be n̄o o kp̄éí,
 ke ȳè bè yàmè bè í bè benke t̄i diȳiè mar̄i
 ke k̄èè bè í k̄èè t̄i diȳiè mar̄i.

53

¹ N Yìè nKuyie, we nyie nha náan̄t̄i ti náá nt̄i?
 We mbant̄é a w̄er̄ím̄ú a benke mù?
² Ò yènn̄i ditep̄àn̄ni k̄ōm̄e m̄m̄e ti Yìè nKuyie nyìk̄è,
 ditep̄àn̄ni ò̄ yèmm̄è ketenk̄per̄ík̄è.
 O d̄omm̄è do í c̄āá nke mīeti
 ke do nha ò yà k̄énw̄úó
 o k̄ōnt̄i do í c̄āánn̄è bet̄əbè kp̄eti.
³ Ò do tú bè senk̄èr̄i wè nwe k̄òd̄ yet̄e,

kòo fěúúté kémanténè kuyonku,
kédontenè onìtì bẹ̀ ǎǎ yà wẹ̀ kékáá nkeyìkè.
Ti do ò sènkèrimu ke í ndake o kpeti.

⁴ Ò né do tǎ tǐ kó mǎfěúútímè,
ò do cǎuté tǐ kó tikǎ̀nyonkuti,
kè tǐnti yèmmè né ndò Kuyie nkuù ò poté,
koò poté kè bo ò díí nyifei.

⁵ Ke yé ba! Kè ti kó meyei mmeè te kè bẹ̀ ò kǎ̀ute,
ti kó mecaàrimè kó tiyě̀tǐ nti ò tǎmè kè tǐ ò yǎ̀nte,
weè cǎuté tiyě̀tǐ kè ti pèté diwèi,
bẹ̀ we nkǎ̀ute kè ti miété.

⁶ Ti do ǎ̀antemu timou tipìètì kǎ̀me,
bá wẹ̀ kòo tǔ nhò dó kùù ce,
kè ti Yìè nKuyie nhò tou timou kó meyei.

⁷ Kè bẹ̀e ò fě̀u nkòo yie nkékékùnnè omáà,
bá ò í àate o nùù,
ò do dǎ̀nnè fepièfè bẹ̀ kòrinè fè nfe mukùù,
bẹ̀ kě̀i fèè cìtì,
ke ncíéké ò í àate o nùù.

⁸ Bẹ̀ ò pǐ̀mmu kóò bekénè kóò kùù,
o kó kutǎ̀nkù kǎ̀be òmǎ̀u í ndake o kpeti,
òmǎ̀u í mbékú mùù te kè bẹ̀ ò dèite kutenkù.
O botí kǎ̀be kó meyei nkó tiyě̀tǐ nti bẹ̀ ò puotímè.

⁹ Koò wě̀nnénè benitikǎ̀ubè ke kǔ̀nné,
kòo fǎ̀tǐ wě̀nnè tikpǎ̀tǐ yembè,
bá ò í me ncǎ̀àrèmmè mǔ̀mamù,
ò me nyí nàké timatǐ tǐ tu siyáàbisí.

¹⁰ Ti Yìè nKuyie nkuù do ò tǎ̀até ke bo ò tou mmefě̀úútímè,
kòò duó nho fòmmu kè bẹ̀ ò kùù,
kòò ǔ̀té benitibè yei,
ò yóò mǎ̀otemu o yaàbí kòo fòmmu sǎ̀té kémǎ̀nte,
nè weè borè nde Kuyie nyóó dǎ̀mè kù dómè.

¹¹ O fě̀úútímè kó difǎ̀nkùò benitibè bo ò yǐ̀té kè dèe ò duó
ndiwèi kè meborimèe ò narike,
Kuyie nkóo tǎ̀ntǐ sǎ̀awè bo nte kè kùu wénté benitibè bẹ̀e wetí,
weè yóò tǎ be yei.

¹² Dèe kpéi nte kè kù yóò ò wě̀nnénè bediebè
nè bekperibè bẹ̀ bo wě̀nné kétéotǐ be eí dè.

Ke yé ò duómme o máà kè bẹ̀ ò kùù,
koò wě̀nnénè benitiyeibe.

Bá nè ò me ntǎmè kusúkù kó meyei
nke dǎ̀té benitikǎ̀ubè.

54

Kuyie nyóó wète kétaunnèmè kumáà Isidayeeri be kè bẹ̀ duó ndiwèi

¹ Sedisademmu eì, fě̀ ntehǎ̀ũnte,
fě̀ nwèè í pèi, híyǎ̀nku nè diwèi,
tiitè teyítè, fě̀ nwèè í peité,
ke yé bẹ̀ yete weè nitipòkù kó ibí yóò sù̀unnèmè

wèè ye nho kpeyi.

² Pĕkùnnε a yààtì kó kutouku yóó cónné dè,
pĩnte a touku kó tiyààtì kĕpĕkùnnε,
tuuté iwēĩ ke bá nyĩĕkù,
baaké ibaaké mεsàà.

³ A nìtìbè yóó sũũmmu kĕpíε ntipĩtì timou
kĕfíεte yehekè yĕè da tókĕnĕ,
a nìtìbè bo wĕte kĕpíε nyehĕkè yĕè do dounko.

⁴ A bá nyĩĕkù a í yóó di ifei,
dè báá da di ke yĕ bĕ tĕnke í yó nda sããmmĕ,
a yóó yĕmmu a do di ì fei a sapàntì mōnnì,
a tĕnke báá dentení bĕ do da sãã nyĕè sããmmĕ a tú dì mōnnì okúpokù.

⁵ Ke yĕ wèè da dđd weè tumè a dōu weè yetìrì tu Mpakεdaa,
weè dò mpáí páí ke te Isidayεeribe weè tu a donti,
weè yetìrì tu Kuyie nkùù te ketenkè.

⁶ Sedisadεmmu! A dōnnĕ onitipòkù bĕ yetε wĕ nwe,
kòò bo meyeñcaàrímĕ miεke,
kĕ Kuyie nda yu, kuù bĕi nke tú:

M bo yíme kĕdootóo m pokù n tããté wĕ,
n kraá cĕntí dì mōnnì?

⁷ N do da dootóomu dimōnnì sãmpórì miεke,
kĕ mesémmĕ m pĩ mmediĕ, kĕ n dó kĕwĕte kĕ da túóté

⁸ M miεke kĕè do da yĕ mediĕ bá n tĕnke í ndó kĕ nda wúó dimōnnì sãmpórì miεke.
N né me nda dómĕ kĕ dĕ í mōke kumànkù,
dĕ te kĕ mesémmĕ wĕte ke m pĩ nnĕ f̄,
mí nha Yiè nKuyie nha donti mĩ me n yĕ.

⁹ N do pàrikĕ mèè botí Nowee kó dimōnnì ke dō:

N tĕnke báá yóu kĕ fetaafe diefe kuɔ benitibĕ,
meimε m pàrikĕmĕ ke tú:

M miεke tĕnke í yóó da yĕ kĕ n da kpannĕ.

¹⁰ Bá kĕ yetārĕ bo tote ye córĕ, bá kĕ sitãã bo sãntĕ.
N da dó mèè dókùmmĕ báá ceete, diwĕi kó metaummĕ
n da dđñĕmĕ mè í yóó ceete,
mí nha Yiè nKuyie nkùù da kuó mmesémmĕ,
mĩ bĕi.

Kuyie nyóó wĕte kĕmaámĕ Sedisadεmmu

¹¹ Áú Sedisadεmmu εi! A kperε dò mmesémmĕ mme,
menie mmeè píε nha εi ke da kuòtì
òmōu me nyí bo wèè bo da bántĕ.

N yóó wĕte ke da maámu nè yetásààyĕ yebotí yebotí,
ke da púútĕnĕ yetásààyĕ
yĕè dò nyewetĕ.

¹² M bo maá a dĕrĕ nè yetásààyĕ yĕè dò nfetōnfĕ,
kĕmaá a bòrĕ nè yetásààyĕ yĕè dò ndoii
kĕdari a duotí nè yetásààyĕ.

¹³ A bí imou bo naá ti Yiè nKuyie nkó betũmbĕ
kĕ be wĕi ndeu mediĕ.

¹⁴ Dε mōnnì kãa nfííkú timómmōnti miεke,

òmòu ténke bá nda fěũnko,

kufõwaá nténke bá nda tókénè.

¹⁵ Bá kè bè bo da do mudoò dè í yó mbonní m borè,

kè wèè da dèke weè doti.

¹⁶ Mí dḡò omáátì kòò fuutí timádḡutì,

ke máátì kukpàrìnenkù ò dómè,

m me n né dḡḡmu ocaàrìwè wèè bo kù càke.

¹⁷ Tikpàrìnentì bè màátì tì a kpéí ntì báá na ké dá dḡò dèmarè,

kòò mḡu da yu tibeéntì

dèè ò kḡore kḡore ò báá yà ò da yu mùù kpéí,

n duó ndènde n kó betḡmbè, m bè dḡò dè dḡò m bè dḡò mème.

Mí mbe Yìè nKuyie mmí béi!

55

Bè í do mmedeetímè

¹ Áú! Díndi sinéyēí bo bè kḡtenèní menie mborè,

bá nè bèè í mḡke idíítì kḡtenèní,

kḡtenèní kécḡuté kédì,

kḡtenèní kécḡuté menaà nnè menaamiè

bá kè di í mḡke idíítì,

di í yóó yietí dèmarè.

² Ba nkpeí nte kè di bo ndennínko di díítì di yóó di dè kè í nsànnè de kpéí?

Ba nkpeí, kè di ḡu dèè í diè nde kpéí?

Keèè n kpeti ke di desààrè,

mekùò nkperè bo ntú di kó mudì.

³ Kénténè n kpeti kékḡtení m borè,

keèè n kpeti kè dèe yie nkè dí ífòu.

Kè n dí dḡnè metaummè mèè yó mbo sḡá,

ke dí dḡò n do yē n yó ndḡori mèè sàà nDafiti

⁴ N do we ntāātè kòò bo nnáánnè ibotí n kpéí,

n do we ndḡò okpààtì kòò mbaké ibotí.

⁵ Díndi Isidayeeri di ní bo yú bepḡḡbè ibotí tēi kḡbe,

ibotí tēi ì ì di yē ì bo ncoḡuní di borè mí ndi Yìè nKuyie n kpéí,

mí nwèè dḡ mpáí pái ke di te díndi Isidayeeri ke di déúḡunko.

Kuyie nkó dinùù í duò ketenkè

⁶ Wammúnè ti Yìè nKuyie nkù kraá feí dḡ mḡnnì.

Yúnè ku kè kù kraá tóké.

⁷ Onitiyēiwee yóu kuce ò tū nkù,

kè meyei ndḡḡrìwèe yóu meyèmmè yeime

kéwētēnì ti Yìè nKuyie mborè,

kè kùu ò cīē, Kuyie nti tū nkù sémmè deumu kè ku cīēnko.

⁸ Kè Kuyie mbéi nke dḡ:

Di kó iyeḡtotí cáámmu kè n kpeyi cáá,

di kó ice cáámmu kè n kpeyi cáá.

⁹ Tiwetì yòutenèmmè ketenkè

n kó ice me nyòutenè di kpeyi

n kó iyeḡtotí me mpēēté di kpeyi.

¹⁰ Fetafè ḡḡ í ncùténì nè yemátárè ke kpénté kédeke ke í nyḡore ketenkè,

kè tidiiti nè titieti kè dèe yè,

képeité kè benitibèe pété kébuotí kérépété kédi.

¹¹ N náantì kperere me ndò, ntì òò í nwèteni m borè ke í pĩ mmutõmmú, ke í dòò n dó tì, kè í dòò n tì dènnòò ke yè ntii pí mmù.

¹² Di yetìmu Babidõnni nè diwèi, di kũntimu di cie nè diwèi, yetārè nè sitāā kè dè bo nyíú, kè dikpáà kó titieti ti tipíètì.

¹³ Detie mbè tu dè sìpèrésì dè bo yè di tenkè tipotì do borè. Kè bè tu tii tieti mírì kufõõku kpeti, ke tii yè mumesatõtimù do borè. Dè bo ntú ti Yiè nKuyie nkó disānni, kè de kó mecannimè mbo sáà ke báá deite.

56

Kuyie nyoo cõtémè benitibè bemou

¹ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Ndòarinè dèè sié, ntũnnè n kuó n yóó di deetému bàmbà kè benitibèe yà n dõarimè m béi ntì, ² Dè nnaati onitì wèè bo ndòari m béi ntì kénfííkú ti mieke, kéndake teomputè kó diyie kpeí ke báá di sãũ, kémenténè omáà meyei mmemou.

³ Wèè í tú Sifu kòò n taunnè mí ndi Yiè nKuyie ò báá yí n yóó ò cànnénè Isidayeeriibe. Bè fõnte wè koò pĩnnè tekpààtìciètè mieke mutõmmú ò báá yí ò dõnnè mutie mùù kpeí.

⁴ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: Kè de yiè ntũ nteomputè kó ikuó ke dõari ì yè mmù kòò dõòri n yè n kòbe ndõarimè.

⁵ De yiè m bo soó mmeffè n ciètè mieke kéwāri o yètìrì me mieke, deè wenni o kpeí ke pèēté initidabí nè initipobí.

De yiè nyètìrì bo mbo sáà, m báá di ùté.

⁶ Bèè í tú Sifube kè bè n taunnè mí ndi Yiè nKuyie, ke pí n tõmmú, ke n déúkũnko, ke n dó, ke tú n kó betõmbè ke tũ nteomputè kó ikuó, ke í ì sãũ, ke dõari n yè n kòbe ndõarimè,

⁷ De yembè m bo bè kàtenè n tāsàari ìnkè kéduó nkè bè nyānkunè diwèi, n ciètè mubáammu kpete mieke, kécoutè be wũò bè n feu ì ke tũò diwũõtõnni ìnkè, ke yé bè yó n yumè n ciètè ke tú mubáammu kpete yebotè yemou yó mbáá ndè.

⁸ Yebotè yemou yóó tínnímu betòbè bèè kpaá be borè, n yóó yíe ketíimmu betòbè. Kè bèè wènnénè n tii mbè ke dèè.

Mí ndi Yiè nKuyie mî b́ei.

Kuyie nkpannèmè beniùbè yeibe

⁹ Mèmmè kè Kuyie mb́ei nke d̀̀:

D́ndi tikpas̀nti k̀teǹń ḱdi

Titúútì kó des̀nnè k̀teǹń ḱdi dibanni.

¹⁰ Bèè bàa Isidayeeriibe bè tu tiyù̀̀nti nti bem̀ou,

bè í yau d̀marè bè tu yem̀wù̀̀ nye

yèè í nò nke óú, bè ǹnnè mud̀mmú mmu ke d́o inuo.

Bè í iiti be dú̀ ìnkè.

¹¹ Bè ǹnnè mud̀i mmu sim̀ó k̀me,

bè òò í ndi kéns̀nnè.

Bèè nu nné baa Isidayeeriibe, bè í ýè d̀marè,

Bá wè kòò wanti muc̀ntimu.

¹² Ke náá mbe t̀bè ke tú k̀teǹń kè ti ỳ menaà

kémuó mmenaà nkperímè, nè nankoo mè í yóó deè,

mè í sénní ti yó nỳmmu.

57

¹ Bèè wetí beè k̀ mbá òm̀ou í dake,
kè beǹtìbè m̀mm̀m̀be duò kè bè bùútóo,

bes̀ààbè k̀ mbá òm̀ou í dake.

² Bè tatimu diwèi mieke,

bèè tú tim̀mm̀nti bè yóó duómu kéom̀pè.

Kuyie nkpannèmè bèè feu yeb̀kè

³ D́ndi onitipòkù wèè náá nKuyie mp̀āǹā̀nti o kó ibí k̀teǹń diè,
d́ndi feyanfè fèè n yóu ke t̀nti t̀nti yeb̀kè.

⁴ Wenni nwe di daúmè?

We nkpréi nke di entímè?

Di pérímúnè we inóndie?

Di m̀nke tú itookperí yembè mbeà?

Siyáàb̀s̀i yembè kó feyanfàà?

⁵ D́ndi bèè d̀unè dit̀bè detie dierè yò,

d́ndi bèè k̀tì deb̀otie nkó medéè,

d́ndi bèè feu ibí tidúótì mieke,

d́ndi bèè feu ibí tit̀d̀nti mieke.

⁶ Ke tóu ikó nkó yet̀ānniye, ke d̀ori yeb̀kè,

ke yè cou menaà ke yè p̀ā ntidiiti kó yep̀rè,

d̀ndè bo n narikaà?

⁷ Dit̀dierì ìnkè nke di wàmmè di dú̀ ke d̀unè dit̀bè,

ke de ndekù ke feu iwù̀.

⁸ Ke nuu ndi b̀kè di b̀rè ke diri yeteyè di ánǹduotí,

ke m̀ b̀t̀nnè ke deì di ỳt̀ti ke dekù ke p̀k̀nko di dú̀,

kè bè di d̀unè ke péu muc̀ntimu, kè di d́o bè ndi d̀unè

kè di yau be fei.

⁹ Ke t̀u mekùò mpéu ke k̀tenè okp̀à̀ti diewè * borè,

ke kpèè mekùò nf̀ōme ke tóu mbeǹtìbè ke bè t̀nnè dedétirè,

ke bè t̀nnè kud̀nkù.

¹⁰ Di t̀nnè de kó ice ke òu di me nyí banté dè tumè detetirè,

* 57:9 okp̀à̀ti diewè: Bè náá nwèè kpéi ndie mbo na ḱntú dibòò dierì bè tu di M̀d̀ki nè Ebedeebe kó tiǹā̀nti diyè̀tìrì dim̀ā̀ ndi ke né c̀ā̀ mmuyúu.

ke kpaá mọke muwērímu, bá di í òu.

¹¹ Di do yīkù we? Di do yòte we kénáké siyáàbìsì,
bá di ténke í dèntení n kprí, bá di í dàate n kprí?
N do nyuo nwe, n cíéké kè dè m̀ntemu dèè te kè di í n dé.

¹² Di yèmmè dò ndi í càkemu, kè n né yóó di daá,
nkè di tōmmú naá detetirè.

¹³ Di bo kuó ndi m̀nni,
di bókè yèè di murí yè bo di dèetáà?
Kuyaaakù kuù yóó yè neinè yemou,
m bo yè fùute muyaá,
bèè n duó mbemáà bèè yóó tieke dihei,
bèè yóó kari n tāsàari.

Kuyie nyóó bántèmè bèè tu ku kobe

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀:
Ennenè kuce, t̀ntenè ku,
deitenè mebétímè memou n nìtibè kó kuce mieke,
¹⁵ Nte Kuyie nkùù baké kéinkè nè ketenkè ke bo sáà,
kùù yètiri tu kpa meyei nhò tu mù:

N kàri bo kéinkè nke kè n dò mpáí páí,
ke né bonè wèè bo meyeñcaàrimè mieke,
kòo yèmmè cààrè m mè cátinne,
ke nárikunne wèè bo meháàrimè mieke o kōme.
¹⁶ N yí yó nhã ke di séí, m mieke í yó nhã ke di cóú,
kè dè í dò mmemme yenitiwèrè bo kú, bembe n dòò bè.

¹⁷ Isidayeeriibe kó meyetímè meè do te
kè m mieke bè yè dim̀nni sámpòrì mieke,
kè m bè poté ké bè b̀tinné
kè bè me mbaa ncíéké kékpénkunne be to,
kèntũ bè dó ì ce.

¹⁸ M bantému be ce imou,
n né yóó bè miékunnemu, ké mbè ni,
n yóó bè bántému bembe nè bè bè wè ndidab̀nni,
¹⁹ ké bè duó nyenò bè bo nni nsãntínè yè,
bèè bo medétímè nè metóommè kè bèè pété medeetímè.
N yóó di miékunnemu mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

²⁰ Benitiyeiibe bie d̀nnè dàméèrì d̀mmè mme,
bè ã ã í nyí só dim̀nni marì,
yenéfinfirè ã nyiitimu ke kónni,
ke uutoo tiyontì dèè tu desinnè.

²¹ Ti Yiè nKuyie mbéimmu ke tú:
diwèi í mbo benitiyeiibe kprí.

58

Menùboúmmè Kuyie ndó mè

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀:
Pīéké! Kàa tammèe yè ditãteheù kōme,
kàa náké Isidayeeriibe be yei,
bembe Sakabu yaàbí be caàrimè.

² Yewe yemou bè n waàmmu ke dó kényíété n kó ice,

ke dò mbè nu ndó kédòò dèè sùé,
ke dɔəri ke do mbè yó ntũ n kuó mí nKuyie,
ke m békú ikuó ìi wenni,
ke dó nní mbè bonè.

³ Ke m békú ke tú: Ti bou ba nkpréí dinùù,
kàa í dake ti kpréí?

Ti fěũnko ba nkpréí ntimáà bá a í ti wúó.

Kè m bè tēíné ke dò:

Bè ɔɔ bou ndinùù ke né ntũnni be kpeti nti,

ke fěũnko be kó betɔmbè.

⁴ Bè ɔɔ bou yenò kémpìèti nè betɔbè mbe ke kpa nke dukù betɔbè,
bè í dɔəri menùboúmmè n dómè.

Bè ɔɔ í mboú dinùù dè bo yiénnèmè kè n cɔuté be báammìi.

⁵ Mí nKuyie n dó mèè nùboúmmè botàà?

A bo fěũmmè a kònti kékónné dipènni kɔmaà?

Ke dáátí kufòòtònkù kèpũ mmutápeínaà?

Bè de ntú menùboúmmè mí mbe Yiè nKuyie ndómàà?

⁶ Mí nKuyie ndó mèè nùboúmmè di mè yěmu mèè tu:

Di mieke bá mpèi benitibè,

di touté yetuɔ cěéyè bè tɔ yè,

kédeetè bè fěũnko bè, ké bè touté be tuɔ yemɔu,

⁷ kètoténè a dii dikònni bo wè

kédéé nha cíètè bèè kpa bè bo díéké dè.

Kòo niti bo o tetiri a ò datínné tiyààti

ke bá mbúútóo a nititòu kpréí.

⁸ Kàa dɔəri memme dè bo nda wenni diwennécànni kɔme,

a mɔnne báá ɔɔte dè bo mietémè

kè medeetímè mbo a yeti dii bòri,

mí nha Yiè nKuyie nkè n kó tikpeti nda baa.

⁹ Kè nsà kàa yóu a bo nfěũnkomè benitibè,

ke bè fieti inómbí, a níí bo n yú mí nha Yiè nKuyie nkè n yie,

kàa n kuónnè n keè kékòtení.

¹⁰ Kè nsà kàa totírínè a kó mudii dikònni bo wè,

kè wèè kpa mudii a ò pã kòo di.

De mònni a bo ndò mmenáà dibiiinni mieke,

kè dibiiinni naánko dè ɔ ndòmmè diyie còmú dii mònni yeyo.

¹¹ Kàa Yiè nKuyie nní ntú a kóo cěnti,

bá kàa bo dikpáà tedòntè kperi a báá mónté mudii,

kù bo nduò nha tùoti muwěrimú

kàa mbitírí kupaku bè yòdri kù kɔme,

kù bo kupúú menie nyí kũ dè.

¹² Fɔɔ yóo fíi dimònni kó tidobonti,

kéwète kèpúúté yehékè do borè nè dimònni ke duó,

kè bè da yú ke dò wèè ñiti iyie,

wèè tũnni ice ìi bo nte kè benitibèe wète kékari dihei.

Kuyie ndó teòmpùtè ndòmmè

¹³ Kè di níí yóu mutómmú teòmpùtè yiè,

ke yóu di bo túótémè n kó diyie tu di,

kéntũnninè di kpeti.

Kè di wúó n kó diyie, diyie disààri

kè di wúó nde kó diyie kè di cãã nke de.

Kè di di dèúkùnkò ke í di tòú ke kər̀ìnè di kó ice,
 kè di í di tòú ke tūnninè di kpeti kè di í náá nsóntíke kó tináànti,
¹⁴ De m̀nni m̀i yó ntú a kó diwèi ké nda tɔ,
 ke da dee ndihèi dèiitírè kàa baaté,
 kэмbo dihèi n do duó ndi a yàari Sakɔbu,
 kè nni nda piú,
 mí nha Yiè nKuyie mm̀i béi.

59

Kuperi kùu bo tínti nè Kuyie nti cuokè

¹ Kénténè! Di Yiè nKuyie nǹutè í kùpuri,
 ke do nkù bo yĩ̀ke kù bo di dèetémè,
 kù me nyi ò ke bo yĩ̀ke kù bo keèmè di báamm̀i.
² Di kó meyei mm̀è náá nkuperi díndi nè ku di cuokè,
 di caàrimè meè te kè kù di bùtinnè.
 Kù í na ke bo di kénté.
³ Ke yé di nou siì mù̀timè menitiỳi,
 kè di nómbi kù,
 kè di ǹnnè siyáàbisí,
 kè di nóndié ndó tináanyèiti.

⁴ Di yu ditɔbè tii beénti í tú tisààti,
 òm̀òu í bekùnè otòu timómm̀nti,
 di pí nti tu tibénti nti, ti í m̀ke ti co kè.
 Di ò̀ púo mm̀eyei m̀e kè m̀e peité mecaàrimè.

⁵ Di ukú yèè yiè ntu yedautiyiè nye,
 kè wèè maá ndi d̀u nyèè yiè nhò kúmu,
 kàa wèété dìmáà kutám̀nkù kuè yènni.

Di duòkù tii yààti í cáànnè tináti.

⁶ Di duòkù tii yààti bè í ti daati.

Di yààti í tú tii daati.

Di tómmú tú meyei nkómu mmu.

Mud̀nnètómmú mmu di pímmè

⁷ Kè di naàcèi keri meyei nkó ice máà,
 kè di ò ndó mecaã nke bo kuò bèè í cààrè mùmamù.
 Kè di toti meyei nkó iyentotí máà,
 kè di pè̀tè dè dè d̀únkomu,
 ke náá ntidobontì.

⁸ Di í yé diwèi kó kuce,

di keri ì ce í dò nsei,
 di tũ nyice kónkóntiyi nyi.

Wèè tũ nde kó kuce ò báá yà diwèi.

Kuyie nkɔbe bantémè be yetimè

⁹ Dèè te kè Kuyie nhə̀tí kù bo ti dèeténèmè ti dootitɔbè,
 dèè te kè kù í cārike ke bo ti dèeté,
 kè ti baa kuwenniku bo yènnimè kè dibinnì máà né bo.
 Kè ti dó kuwenniku bo míttémè bá kù í mí,
 kè ti bo dibinnì mieke.

¹⁰ Ke áantè kuyù̀nkù ò nháammè kuduotí borè,
 ke firì bèè nuò nyí wúo mbe kóme,
 ke bétírí kuyie ncuokè ke duò ke dò ndè tu keyènkè,
 kè ti kònti naati kè ti né do mbecírìbè.

¹¹ Kè ti kuò mmukpasìmmù kōme,
ke kuò yekpetìnónkperere tēmè, bá ti í òmpu,
ke kémú Kuyie mbo ti patemè,
kè dè dò nyúóó,
kè ti baa medeetímè bá mè í tuòkùnì.

¹² Kuyie nti caàrìmè meè sùú nha ìkè,
ti yei mmeè nàké ti kpéí,
ti yei mbo ti yò ònkè nke,
ti bantému ti caàrìmè.

¹³ Ti í yie nha kpeti, ti da soutému,
ti da bùtinnému, fí nKuyie nkùù ti te.
Ti yèmmè dó tì tu: Ti bo nféunkomè betòbè,
nè ti bo yetemè a kpeti.

Ti yeòtotí ì bo ti yèmmè ì tu siyáàbìsí nsi.

¹⁴ Ti yóumu ti bo mbekùmè kè dè wenni,
ti ténke í dōori dèè sié,
kè benitibè kàri dè bè bá nnáá ntimóm̄m̄nti.
Benitimóm̄m̄m̄be í bo.

¹⁵ Òmòu ténke í náá ntimóm̄m̄nti,
Wèè dó kèmpí ntimóm̄m̄nti bè ò nfekù wèè kperere sáà.

Kuyie nteém̄m̄ ku kòbe

Ti Yiè nKuyie nyàmu timóm̄m̄nti í kraámè,
kù me nyí dè pénsìrì.

¹⁶ Kè kù nsó nhòmòu í buò timatì kè dèe kù di,
kù yàmè òmòu í bōtimè besénnibè kpeti,
kè kùu youte ku nòutè ke bo bè deeté,
kè kù wetímè meè nte kè kùu na,

¹⁷ Kè ku wetímè nkù dàátí
ke dò ndimátìyaàbòrì dī pì dicìncìnnì,
kè kù òké dipì dī tu medeetímè,
kè ku yaàbòrì kù dàátí dī tu mepeitimè,
kè ku kó kuyaàdándátínkù tu diyantidùò,
kù kpànnè dī ku kòbe kpéí.

¹⁸ Kù bo yietí bá wè o tōmmú dòmmè,
ku dootitòbè bo yà ku mièke dòmmè,
ku dootitòbè bo còuté ku yēiti,
bèè bo medéitimè bè í yóó mónté be kó tiyeti.

¹⁹ De mōnnì diyìè taà kèè bíékè kòbe bo yòte ti Yiè nKuyie.

Kè dī yìèní kèè bíékè kòbe yà ku kpeti,
be dootitòbè yó nkérínì ke dò mmenie nhō tamè mme kukó nnè muwērímu,
kè Kuyie nYáá mbè bèti kéfūū.

²⁰ Odeetiwè kèrínímu Siyōō tārì,
ke bo deeté Sakòbu yaàbí ì bo yóu i yei.
Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

²¹ De yembè kpéí m béimmu ke tú m bè taunnèmu, kè n kó muyaá mbo be ònkè ke túóté
yíe nnè bè bo mbomè, m bè duóm̄m̄ n náàntì kè tì yó mbo be nò mièke nè be yaàbí, nè
be yaàbí kó iyaàbí sáà.

60

Sedisademmu èi yóó wēte kémaámè kè ti Yiè nKuyie nkpetì mbo di mieke

¹ *Sedisademmu* èi, íté kécómmú kémieyé,
dè tũ̀̀kemu a bo mííté dè a wenniku,
Kuyie nkó tikpetì bomu a ínkè.

² Dibiinnì dii dàtínné kute nkù dè urikemu benitìbè,
kè ti Yiè nKuyie nné da mìité ku kó kuwenniku,
ke da benke ku kó tikpetì bomè a ínkè.

³ Yebotè bo ntũ̀̀ nha kó kuwenniku,
kè bekpà̀̀tìbè wũ̀̀o nha wennécànnì kó menàà ké nda tũ̀̀.

⁴ *Sedisademmu* wénnì a èi fitímè, a bí iténímu tipítì timou,
ke tíí nke kũ̀̀ntiní a borè.
A dapà̀̀mbè iténímu dedétirè,
kè bè uukuní a sapà̀̀mbè ke kpènnìnkóní a borè.

⁵ A yóó dè yà kè diwèi dii da pí nkè kuyènaatí da kuò,
ke yé tikpà̀̀tì tìi bo dàméèrì tì kàrinímè a borè
kute nkù kó tikpà̀̀tì yó ndakuní ke cuuti a borè nde,

⁶ Kè benitìbè nyiitinèni yòyóbè titṑ̀ntì titṑ̀ntì,
Mandiyã kó kutempè nkà̀̀be nè Efa kaku kà̀̀be nè Sabaa kó kutempè nkumou kà̀̀be
kè bè nkà̀̀riní ke touní mesoò nnè tihúúntì
ke píèkù ke sãntí ti Yiè nKuyie.

⁷ Keda èi kó iwũ̀̀o imou yóó tíímmu a borè.
A yóó tiekemu Nebayoti èi kó yepedakè kè di n yè nni nfeu,
mí nKuyie n wũ̀̀otṑ̀nnì ínkè dipā̀̀nnì ndi dii kó kufṑ̀o ku n naati.
De mṑ̀nnì kè n cíè̀̀tè n kpetì bo tè yètìrì ndeu.

⁸ Ì̀̀mbe mbe bèè pù̀̀tì ke do nyewetè?

Ì̀̀mbe mbe ke putìni yekpetìnkperè ò̀̀ mputìmè ke kũ̀̀nti ye weń̀̀nì?

⁹ Yehèkè détiyè kà̀̀be buó mí nwe,
Tadisisi èi kóo bà̀̀tò̀̀bè bèè yó ntú beketibè kékpènnéni,
a bí nè timátì péitì mesoò bè bo déúkunnemè
mí ndi Yiè nKuyie n yètìrì,
mí nwèè dò mpáíí, ke di te díndi Isidayeribe ke di déúkũ̀̀nko.

¹⁰ Bepò̀̀bè bèè yóó maá f̃̀̀ n*Sedisademmu* èi kó iduotí,
kè be kó bekpà̀̀tìbè mpí nha tṑ̀mmú.
Mí ndi Yiè nKuyie mm̃̀̀i béi.
M mieke keè do di yè kè n di poté,
nè n sà mèè kpéi n yóó di kuómmu mmesémmè.

¹¹ A èi kó yebò̀̀rè yó nfeíomu sã̀̀a kuyie nnè keyènkè,
bá yè báa kpetínné kè dèe yie nkè yebotè ntouní ye kpà̀̀tì a mieke
kè ye kpà̀̀tìbè nkà̀̀riní a èi.

¹² Yebotè nè yekpà̀̀tìyò yèè bo yete yè bo mpímmè a tṑ̀mmú yè í yó nkpaá bè bo yè kùò
páíí.

¹³ De mṑ̀nnì Dimaa tũ̀̀úkú kó tikpà̀̀tì timou,
ideí bè tu ì̀̀ sìpérésì nè bè tu ì̀̀ pinni nè bè tu ì̀̀ bisi,
kè dèe kà̀̀tení kèntú n cíè̀̀tè kó tisã̀̀tì,
kè n déúkũ̀̀nne n cíè̀̀tè m bo tè yètìrì.

14 A dootitɔ̀bè bèè do da fěũnko
 be bí kərinímu ke bo sínné a ìkè.
 Bèè do da senku bəmou bè yóo da búútému,
 bè bo nda yu ke tú ti Yiè nKuyie nkó dihei Siyǎǎ,
 Kuyie nkùù dò páíí ke te Isidayeribe ku eì.

15 Bè do da dootóomu ké nda níí,
 bá òmòu í mpěnkù a borè.
 N né yóo duó nkè bè nda pətinèmu sǎǎ,
 benitibè yèmmè bo nda naatinè nè be yaábíó sǎǎ.

16 De mǎnnì fǎǎ yóo di yebotè mǎke dè
 késũǎte bekpààtibè,
 kébanté ke dò mmí nha Yiè nKuyie mî tu a deetíwè
 kébanté ke dò mmí nKuyie Sakəbu do tũ nkù
 n kpeínìmu kè mî da donté.

17 De mǎnnì kè bè nda təuo disəwũǎ kó difǎ̀tìrì mesə
 timátì kó difǎ̀tìrì timátì péítì,
 ideí kó difǎ̀tìrì disəwũǎ,
 yetǎ̀rè kó difǎ̀tìrì timátì.

18 A eì mieke òmòu ténke bá nfěũnko otə̀,
 òmòu ténke báá pənte otə̀ kòo eì naá ntidobontì kédoúnko,
 a tenkè keməu duómè.
 A eì kó iduotí yètìrì bo ntú medeetímè,
 kè di bərə kpeye ntú mí nKuyie nkó disǎnni.

19 Diyìè kó menáà mmeè ténke í yó nda mí nkuyie mmǎnnì,
 otǎ̀nkù weè me nyí yóo nda duò nkuwenniku keyènkè.
 Ti Yiè nKuyie nkùù yó ntú a kó menáà sǎǎ kéntú a kó tisǎ̀tì.

20 Yekúdabùò nténke bá nkpaá a eì mieke.
 Mí nha Yiè nKuyie mî yó ntú a kó menáà nsǎǎ,
 mè í yóo deè diyìè dèumè yoo otǎ̀nkù kǎmmè.

21 Kè benitisaàbè beè máà mbo a eì kè beè ndi baké sǎǎ,
 dihei n dǎ̀ dì.
 Bè bo nkótírì titietì n fílkú tì deboore ti kǎme
 kéndéúkunko n yètìrì.

22 A nitibè mieke wèè kó kunaàmunkù kě́nnì
 kuù yó mbo sikəu sikəu
 wèè kó kuwə nyí tú kùmakù kè kù ntú kuwə nkperíkù,
 mí ndi Yiè nKuyie n yóo dè dǎ̀m̀mu mecǎǎ nde mǎnnì bo tuəke dìì mǎnnì.

61

Kuyie ntǎ̀ǎté wè koò tǎ̀nnè ku náàntì

1 Ti Yiè nKuyie nkó muyaá mmuù bo ny ínkè,
 ti Yiè nKuyie nni ncòúmmu mekùò ke n tǎ,
 kè m bo náké tináànsààtì besénnibè,
 kéduó ndiwèi bèè yèmmè cààrè,
 kékpeté tikpetíntì,
 képíté iwěi tidaatì,

2 kénáké benitibè ti Yiè nKuyie nkó mesàà mbenni tùòkenímè,
 kè ti Yiè nKuyie nyóo kpa nti kpànnì,

kébántè bèè bo meyeñcaàrìmè mieke.
³ Siyãã kabe kuðmmu kè m me nyóó bè bántè,
 bè pũ mbe yə nye mutápeí,
 kè m me nyóó bè ìnné iyítòddá,
 bè kəmmú yekúdabùò nye
 kè m me nyóó bè waare mekəfããme,
 ké bè daté tiyóóti kó tiyààti,
 ké bè datínné tibanyààti,
 kè bè mbè yu ke tú:
 Detedierè mewetímmè kpepe,
 Ti Yiè nKuyie nfí ndè ke bo déúkunnè ku yètìrì.
⁴ Bèè yóó wēte kčí nyedobuò ndimònnì kpeye,
 kémaá sicéí sù pùò nnè dimònnì,
 kéwēte kčí nyehékè kótè,
 kékūté yedobonkótè.

⁵ Bepòòbè bo ndi cēmmù di wũã,
 bekpákpàrìbè bo ndi kuuti di paa
 nnè detie mbè tu dè fínyì de kó de paa.
⁶ Díndi bie bè bo ndi yu ke tú:
 Ti Yiè nKuyie nkuó nùbè,
 bè bo ndi tú ti Yiè nKuyie nkùù ti te ku kó betãmbè,
 di bo di yebotè kó tikpàti,
 kénsàrì be kó tisàti.

⁷ De yiè ifei ténke í yó ndi bo,
 di yóó péte tikuuti nti kuce mēdémè,
 kēmbò diwèi mieke sáã.
⁸ Mí ndi Yiè nKuyie n dó timómmonti nti,
 n yí dó dèè wēnnìnko ke sàrì,
 n yóó bè yietímu weti be yeti,
 ké bè dònè metaummè mèè yó mbo sáã.

⁹ Kè bèè yíéte be yaàbí ibotí iməu mieke,
 kéyíéte be kó feyanfè iwəu nteì mieke,
 kébánté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie n di dòò mesàà.

Disānni kó feyènfè.

¹⁰ N yèmmè naatinèmu ti Yiè nKuyie
 kè ñ yānku kè diwèi n kùə Kuyie nkùù n te ku kpéi
 kù n datínnémè medeetímè kó diyaàbòrì.
 Kù n datínnémè mewetímmè kó diyaàbòrì,
 wèè tòú o pokù ò ãã sàrimè kčíri feítòddáfè,
 kè n dò nyikúú niùti, ke dò nhosapàà nhõ pammè kénkəri o dəu,
¹¹ Ketenkè ãã dennení mèè botí bè buotí dè,
 bè ãã yəare ikūmbí kè ìi yèmmè
 ti Yiè nKuyie nyóó dennení mèè botí medeetímè,
 kè yebotè yeməu mè yà ké kù sante.

Sedisademmu yóó wēte kétūntemè

¹ Kè Kuyie mbéi nke dè:

N dó mèè kpéí nSiyḏḏ deè te kè n yí yó ndò nyúó,
n dómu Sedisademmu deè te kè n yí na ke bo ndò nsó,
n yó mme nhḥ ke kèmmúnè
mewetímè kó kuwenniku bo míitémè,
diwennécànni kḥme,
medeetímè kó kuwenniku bo míitémè dihāātīnni tēmè.

² Kè yeboṭè yemḡu yà a wetímè,
bekpààtìbè bemḡu bo yà a kpetì,
ke da yu diyètìpànni ti Yiè nKuyie nyóó da keuté ò.

³ Kè ti Yiè nKuyie nni nda pikú ku nùtè dikotipì kḥme,
ké nda ceú dikpààtìpì tēmè.

⁴ Bè ténke bá nda yu ke tú diheì bè dootóo ò.

Bè ténke bá nyu a tenkè ke tú ketenkè kèè dḡnko,
bè bo nda yu ke tú mí nha Yiè nKuyie n càà,
bè bo nda yu ke tú m pokù

ke yé mí nKuyie n yèmmè da naatinèmè,
kàa tenkè n ye.

⁵ Odapàà nhḏḏ túótémè osapàà nképuoke,
mèè botí nku a nìtìbè yóó da yenkemè
diwèì ḡ mbomè odapàà nho pocēnni kpéí,
Kuyie nyèmmè yó nda naatinè mèè botí.

⁶ Sedisademmu n cōnné bebàrìbè mbe a duotí,

bè í dò nkéíéké keyènkè nè kuyie.

Díndi bebàrìbè,

bèè dó ti Yiè nKuyie mbo dentenímè Sedisademmu kpéí,
di í dò nkésakii, n náánnè o kpéí.

⁷ Di báá pā Kuyie mmeífè,

kénkèmmúnè kù bo wēte kētüntemè Sedisademmu
kòo naá nkutenkù kumḡu yó nsāntí wè.

⁸ Ti Yiè nKuyie nyòutemu ku nùtè ke poté ketenkè,
ke béi nke pàrikè ke yì:

Fḥ nSedisademmu a dootitḡbè ténke í yóó di a diiti,

bekpàkparìbè kó ibi báá yà a naà mpàmmè a fḡútè ke pètè mè.

⁹ Bèè kùútí tidiiti beè yó ntì yo

nke déúkùnko mí ndi Yiè nKuyie n yètìrì,

bèè tḡḡ fínyì be ke dḡri menaà

mbeè yó mmè yḏ n cíètè dānkù mieke.

¹⁰ Díndi Sedisademmu kḡbe yènnè,

píennè kuce bèè kūntiní be kpéí,

kéíínné kuce kó yefḡtè kápíe nyetáre

kécōnné mecannimè kè yeboṭèe yà.

¹¹ Di Yiè nKuyie mpīēkumu itemmānke imḡu ke tú:

Nákénè Siyḏḏ èi ke dò: A deetíwè kéroomu

ke bo tí nhò deetè bè,

bèè tu o tḡmmú kó tiyeti.

¹² Bè bo mbè yu ke tú: Bèè cāá nke tú Kuyie nkḡbe,

bè bo mbè tu ti Yiè nKuyie ndontè bè.

Fḥ nSedisademmu bè bo nda yu ke tú:

Diheì bè dó ò, bè í bḡntóo ò.

63

Kuyie nyó potémè yebotè képeite ku kòbe bànnì

¹ Wennì nwe yie nwèè itinì Edømmu tenkè,
we nyitini diheidiè Bosedaa kòo yààti tò mmewũ?
We nkèríní ke dáátí o yààti ke yíéo,
ke tá o wērímu.

Ti Yiè nKuyie nkuù kòtení ke bo bekénè yebotè,
kédeetè ku nìtibè.

² Ba nte kàa yààti tē mmenitiyĩ?

Ba nte kè tì dònne wèè nàù nfínyì kó yebe diyetituo?

³ Kuyie nnáà nke tú: N do bo m máà ndi diyetituo ke nàù,
n kòbe kòò m̀̀u í n teennè,
m mièke keè do bè yè kè nní mbè nàù ke be ūtírí,
kè be yĩ nsèrì n yààti.
Kè m mùoti n yààti timòu.

⁴ N do yému nè n yèmmè mièke ke dò ndiyè marì m bo peite n nìtibè bànnì.
Dimònni t̀̀̀kemu m bo deetè di n nìtibè,

⁵ Kè n wènté ke s̀̀ nhòm̀̀u í buò de kpeti,
kè dè n di n yàmè òm̀̀u í bomè n f̀̀nkúò,
meìmmè kè n yòute m bakù m mièke c̀̀útè mèè kpréi,
kè dè n duó mmuwērímu.

⁶ Meìmmè m mièke yèmmè yebotè kè n yè nànte
ke yè yòure m mièke ye yè mèè kpréi.
Kè be yĩ ncóu nketenkè.

Bè nàkémè Kuyie nsémmè kpréi

⁷ N yó nsántímu ti Yiè nKuyie nku sàà nkpréi,
kù ti d̀̀d̀ mèè sàà nkpréi, m bo ndéúkunko ku yetìrì,
ku nìti t̀̀i deu Isidayeeri be kpréi,
ku sémmè mèè te kè kù bè d̀̀d̀ de kó mesàà ndiemè.

⁸ Kuù béi nke tú: Isidayeeri be tu n nìtibè mbe,
m bí nyi, ì í yó n souté.

Meìmmè kè kùu bè deetè.

⁹ Bè do bo diì m̀̀nni meyeñcaàrimè mièke
kù í t̀̀nni ku kóo t̀̀nti m̀̀u,
yoo ku t̀̀nni marì ku mómm̀̀nku kuù bè deetè.
Kù bè d̀̀mu kè mesémmè kù mbè bonè
deè te kè kù bè donté.

Kuù do bè ùúkú ke bè ỳ̀d̀ri,
be borime memòu mièke.

¹⁰ Bè me nyí nyie nku kpeti,
kéncaàrè Muyaánsààm̀̀u yèmmè,
kè kùu kónté kénáà mbe dootitòu,
ké bè ta mudò.

¹¹ Meìmmè bè d̀̀ntenímè dimònni kótiri
dè do dòmmè M̀̀yiisi kó dimònni,
kè bè mbéku bemáà ke tú wèè do bè sée
d̀̀m̀̀èrì ò bore?

Wèè kó muaá ndo bo be cuokè de yiè nkòte ke?

¹² Wèè do bonè M̀̀yiisi kóò duó mmuwērímu,
wèè bakù do kpeñni kòò kèetè kukó nkó menie mbe ìkè,

képeté diyetìdierì kè di bo sãã.

¹³ Weè do bè ni kè bèe keté dàméèrì mieke
tesãntè ð nkérímè mutencatímu bá bè í mbèté bá sãmpó.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nkuù kó Muyaá ndo bè kpàake ke kòrinè meom̀pùmè borè,
kupecēnku ð nkérímè ke cuti kubiriku.

Meim̄e ti Yiè nKuyie ndo nimè ku nìtìbè,
ke fei ku yetidierì.

Kuyie mpããnáàntì náàntò kuónnèmè Kuyie

¹⁵ Áú! N Yiè nKuyie á mbo keínkè

a cēsààtè deínkè,
kéwénténí káyà dè ti dòmme.

Dè yíme kàa ténke í ti dó?

Ba nte kàa ténke í ti kuò mesémmè?

¹⁶ Fṣṣ tu ti cice!

Ti yààrì Abarahammu í ti yé,
ti yààrì Sakəbu ti yēmmu.

Ti Yiè nKuyie nfṣṣ tu ti cice.

Nè dimònnì fṣṣ tu ti kóo deetiwè.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie, ba nte kàa yóu kè ti mònté a ce?

Dè dòmme kàa yóu kè ti áá nke ti to kpenke,

bá ti ténke í da dé?

Wēētení ti bíékè, a dó mèè kpéí ntínti a kó betōmbè.

Tínti a kó benitìbè, fṣṣ ti te.

¹⁸ Yemòrè sãmpó mieke nke a nìtìbè tínti ti tiekemè diheì,
kè ti dootitəbè kàtení ke pònte a cēsààtè tèè dò mpáíí.

¹⁹ Dè yíme kàa ti dəəri ke dò nha í ti baaté diyie mari?

Dè dòmme kàa ti dəəri ke dò nti í tə a yètìrì nè ti bomè?

Ba nte kàa báá kēté tiwetì kécúténí
yetāre na nda yà kēsānte.

64

¹ Ti Yiè nKuyie nti da báámmu,

ncutíní ke dò mmuhãã nkécóúté ideí
ncutíní ke dò nkehããdekè kè dēe fānte
kàa dootitəbèe banté a tú wè,
kè yeboṭe kpeute a ìkè.

² A do dṣṣ tidietì kè dè ti déétému,
a na ncúténí kè yetāre sānte a ìkè.

³ Ti mu nyí tì kèè diyie mari,
tì í ta òmòu kó dītòð,
ti me mmu nyí yà díbòð mari dṣṣmè mebotí bèè dì bùó be kpéí,
nkè dè í tú fṣ nKuyie.

⁴ A ðṣ cəuténè diwèi ndi wèè dṣṣri a dómè
bèè dènniní a kpéí ke tū nha kó kuce,
ti cààrèmu kàa mieke ti peike
kè ti tūnne ice ti do tū nyì nè dimònnì,
a yóo ti deetému.

⁵ Timəu ti sãũ ntímáà ndi,
kè ti tōmmú mùù tu musáàmù kè mù naá tiyaàcítì,
ke kpéí tifãàkpetì kōme,
kè ti caàrìmè ti tə kuyaakù ð ntəmè tifãàkpetì.

⁶ Òmòù í bo wèè yu a yètìrì,
òmòù í dààte ke bo da taunnè omáà,
ke yé a ti bùtínnémè kè ti yei nti tieke.

⁷ Bá nè mèmme ti Yiè nKuyie fṣṣ tu ti cice,
ti tú tiyaatì nti kàa tu oyaamarì a nòu sù ti dṣṣ.

⁸ Áú! Ti Yiè nKuyie a mieke báá ti yè kètonté,
bá nhã ke yé ti caàrimè,
a ti wénté fenònsààfè ti tú a kó benitibè mbe timòu.

⁹ A ekè sààye dṣṣnkòmu ke naá ndikpáà,
Siyṣṣ naá ndikpáà ndi kè Sedisademmù feftóo.

¹⁰ A cēdiētè, a cēsààtè,
ti yembè do déúkunko tēè mieke a yètìrì

tè còúté muhãã mmu,
desààrè ti yèmmè do naatinè dè kè dè càke.

¹¹ Ti Yiè nKuyie a bo na kénwúó ndende kó dimàà ke búútóòà?
A bo nti wúónko ke ti yo nyifei dieyì sãã?

65

Kuyie nyóó bekénèmè bèè kù bùtínné ke feu iwũṣ yebokè

¹ Mēmme kè Kuyie mbéi nke dṣṣ:

Bèè í n waà n duó nkè beè m bekù be kpeti.

Bèè do n waà n duó nkè bè n yàmù.

M benkemu m máà kubotí kùù do í yu n yètìrì

ke yí: Ntenè mí, ntenè mí.

² N dièkù n nòutè nte yewe yemòu kuwò nkùù í yie
n kpeti ku bíékè,

kè bè tũ nkuce yeiku,

ke dṣṣri be yèmmè dómè.

³ De kó kuwò nkòbe n wénnìmu ke dè feío ke feu iwũṣ depénnè kó yetàrè

ke cóunko tihúúntì titátì kó yedombie nyínkè,

⁴ ke ã ifṣti mieke ke wentí titãdèntì mieke,

ke cáá nyefṣnkè

ke ãã tidiitì tì sṣ mbe bṣ mieke * mieke nke ke náánnè becírìbè ke waà mmeteèmmè, ke
yo ntibṣdiitì, Kuyie ndo yé nyIsidayeεribe bá ndṣri dè.

⁵ Bèè ṣ nnáà mbenitibè tṣbè ke tú:

A bá n tṣónnè a bá n tṣónnè,

n yí dṣ nkékááké kàa n kááké a tuṣti ice nyi.

Mí nKuyie m mieke kèè pèi de yembè mediè

dè còú m mieke nke sãã.

⁶ N wãrimu be dṣṣrimè n yí yó mbè wúónko,

n yóó bè yietímu be dṣṣrimè weti weti.

⁷ N yóó bè yietímu be yei nnè be yembè kṣme,

bè do caàri mí nwe bè cóunko dii mṣnni tihúúntì yetàrè yetãrè ínke.

N yóó bè yietímu meyeyi mbè n dṣṣ mè.

Mí nKuyie mmí béi.

⁸ Fínyì kó kubakù kùù peité,

bè ṣṣ í nkù biè bè ṣṣ kù soómmu,

mèè botí nku n yóó dṣṣmè n nitibè,

* 65:4 De kó benitibè do ṣ nkṣri ifṣti

n yí yóó bè kùò beməu.

Mí nKuyie mmî béi.

⁹ M bo ànné Sakəbu yaàbí kuwua,
bembe Sudaa kó kuwua nkəbe beè yóó tieke n tāsààrì,

bembe n tãāté bè.

Bembe n kó betōmbè.

Beè yóó di tieke kəmbo.

¹⁰ Bèè bo n wammú beè yó ncēm̀m̀

ipe nè sibəó Sanə biriku

kè Akə kəku ntú dinaacēnhò.

¹¹ Díndi bèè né n dootóo mí ndi Yiè nKuyie

ke yè n tāsààrì kpéi ke pã ndibəó Kati tidiiti

ke waà nyeyunatè ke cou menaà dibəó bè tu di Menii.

¹² N yóó duó nkè bè di kuə mudoò miéke nke,

di bo nnínkú di núu kè bè di feu,

ke yé n di yumè kè di cíéké, kè n náá mbá di í ncóú.

N yè ndèè í wenni di né de ndəəri.

N yè n yí dó dè di de ntãāté.

¹³ Dèè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie kè n tú

n tōmbè bo nyo nkè dè sànnè,

kè dikònni né di bo,

n tōmbè bo nyè mbè dómè,

kè sinéyēi né di kəu.

N tōmbè bo nyānkunè diwèi,

kè ifei né di bo.

¹⁴ Diwèi bo mbo n kó betōmbè kè bè nyíú,

kè meyeñcaàrimè né di bo kè di kuə.

¹⁵ N yóó di kuəmu, kè di yètèe naá ndibenkèrì

kè n kó benitibè n tãāté bè ní yè yu képarikè ke dò:

Ti Yiè nKuyie nni nkuə kù kùò mèè botí de kó benitibè.

¹⁶ Wèè ní bo ndó n kó mesàà ò ní yó n yú ke dò:

nè Kuyie ntimóm̃nti kəku,

ké mè pèté.

Kè wèè dó képarikè, ò ní yóó parikènè n yètiri ndi.

Kuyie nyóó də̀m̀ ketenkè pànkè nè kéínkè

Mí nKuyie n ténke báá dentení meyeñcaàrimè mèè pēēté me kpéi.

Mí nKuyie n yóó mè kèim̃mu.

¹⁷ N yóó də̀ kéínkè pànkè nke nè ketenkè pànkè,

bá òm̃u báá dentení dèè pēēté de kpéi,

òm̃u ténke bá ntoti o yèmmè de kpéi.

¹⁸ Dí nyānku nè diwèi kè di yèmmè nnaati sã.

N yóó də̀ dè kpéi.

Sedisad̃mmu èi bo ntú diwèi kperi,

kè di nitibè mbo kuyeñnaatí miéke sã.

¹⁹ Diwèi yó nni mboñmu Sedisad̃mmu kè nní nyānku n nitibè kpéi.

Òm̃u ténke báá keè Sedisad̃mmu miéke
didabònni nè éyoò!

²⁰ De m̃nni dibíkèmpètiri ténke báá kú,

òm̃u me mbáá kú o bénti.

De m̀̀nni wèè bo mm̀̀ke yebie ntek̀̀tè (100) kékú ò bèntému.

De m̀̀nni wèè bo kú ke í t̀̀̀ke yebie ntek̀̀tè (100) Kuyie nc̄̄ wènwè

²¹ De m̀̀nni n nìtìbè níí bo maá sic̄̄í kè nsì ā,
kékú kú detie kékú kè de be.

²² De m̀̀nni bè ténke báá maá kòo t̀̀̀ m̀̀̀u ta,
bè me mbáá fí kú detie n kòo t̀̀̀ m̀̀̀u cááké de be.
Be we kó kusú kú yó mm̀̀nnè detie nkpeye mamè mme,
de m̀̀nni kè n nìtìbè d̀̀̀ de bèe yóó de di.

²³ De m̀̀nni òm̀̀u báá òu detetirè
òm̀̀u me mbáá peitè o bire kè dèe kú o nuò mmieke
ke yé bemou bembe nè bè bí bè tumè n d̀̀̀ bèmbè mesàà.

²⁴ De m̀̀nni bè níí bo nkpaá ke í m m̀̀̀
kè m bè duóm mu bè d́́ de.
Kè bè nkpaá ke í béi kè n kèè.

²⁵ Dimanni nè fepièfè de bo nwē nke diiti timútì.
Diciriciri nè fenààfè kè de nwē nke diiti timútì
kè fèwààfè kó mudì n t̀̀̀ mmutáá,
dèmarè ténke báá d̀̀̀ detere meyei.
Dèmarè báá cààrè detere n tāsààrì ínkè
Mí ndi Yiè nKuyie mm̄̄í béi.

66

Kuyie ndó ku c̄̄tè n t̀̀̀ t̀̀̀ botí

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀̀:

Kéinkè tu n kpààtikàrì ndi,
kè ketenkè tu n nac̄̄daánni.
Di yó m maá ònte c̄̄tè?

̀̀̀ndi b̀̀̀rì ndi n níí yóó òmpè m̀̀̀?

² Di wúó ndèè kó dimàà mí de d̀̀̀,
dèè kó dimàà bo mí te ke de yènni.

Mí nwúó nwe tu oc̄̄rì, osénniwè, wèè yèmmè cààrè,
wèè kemmu n náànti nè kuf̄̄wáá nke n dé.

³ Wèè n fèuté fenààfè ke kùò onitì,
wèè n kùò fepièfè ke kèeté tem̀̀tè f̄̄nìí,
wèè m p̄̄ā ntidiiti kó yep̄̄rè, ke n kòu yef̄̄nkè,
wèè n t̀̀̀ ntihúuntì ke wète ke feu yebòkè,
bembe kó dimàà bè t̄̄ātému de kó kuce,
kè de bè naatinè de kó isòke.

⁴ N t̄̄ātému ke bo duó nkè bèe yà meyei,
be k̄̄mb̀̀t̀̀ duò de n yóó de mbè b̀̀nté,
n yu ke yumu òm̀̀u me nyí c̀̀úté,
kè m béi nhòm̀̀u me nyí n t̀̀́nné,
ke né d̀̀̀ m baa yè n yí d́́ de,
n yete de bè né de nt̄̄āté.

Kuyie nyóó dentè kéteemmè ku kòbe

⁵ D́́ndi bèè k̄̄mb̀̀t̀̀ duò ti Yiè nKuyie nnáànti,
keènè kù tu mù: Di kòbe bèè di níí nke di yetírì di yu mèè kpéi n yètìrì.

Bè di daúmu ke tú:
Ti Yiè nKuyie mbenke ku kpetì kè ti yà di kó diwèi,
de yembè bèè mómm̀̀mbe yóó di ifei.

⁶ Kénténè di bo keè kutoweku kùò dàátí dihei.

De kó metammè yèní Kuyie nciētè nte.
Ti Yiè nKuyie nkó metammè mme,
kù yietì ku dootitòbè mbè bè mànnè tì yeti.

⁷ Siyōō èi í kuó ntipòutì ke né na ke peité,
di kraá ke tú di bo kuó ntipòutì ke pânke peité denitidabire,

⁸ We nkèè tì mbotí diyìè mari?
We nyà diè mbotí nè ti bomè?
Dihèi òò í nhānné diyìè òimáà,
kubotí òò í nhānné òimònni òimáà,
Siyōō yie kperè né me ndòò,

ò í kuó ntipòutì ke pânke peiténi initidabí.

⁹ Mí ndi Yiè nKuyie m bo nte kòò nitipòkù pòutii bi kòò né báá peitáà?
Mí nwèè ò nte kè debiree yènní, mí bo dè òitínnáà?
Mí nKuyie nkùù di te mí ti ndi beke.

¹⁰ Díndi bèè dó Sedisademmu dí nhò wēínè ke yānku,
dè ndi naatinè o kprí.

Díndi bèè dò kuò nSedisademmu kúú tiiténè tihautì.

¹¹ Di yóó yāámu o me kénsànnè kè dè di bántè.
Di yóó sōmu o mieserè di dómè.

¹² Kè ti Yiè nKuyie nsòoté kébéi nke dò:

N yóó tóni diwèi ndi Sedisademmu kè di mpūō nkukó nkōme,
menie nhōō ta kukó nképiemmè,
kutenkù kó tikpàtì yóó me nhò píe.
Bè bo ndi pīēke ke di yāānko,
ké ndi úúkú ke di wáari.

¹³ Onitipòkù ò mbáá mmèè botí o bire,
n yóó di bántè meè botí Sedisademmu mieke.

¹⁴ Di yóó dè yāmu kè di yèmmèe narike,
kè dí bité fēínkèmbóntaafè òò dúóté kè timútii dōòmè.

Ti Yiè nKuyie nyóó benkemu kù nitìbè kù kpeínimè,
kè ku dootitòbèe yà ku mieke dōmmè.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie nkèrínímu muhāá mmieke,
kè ku kpàrìnaasēí fimmú fefòdónfè kōme.
Ke bo peite ku pèi nè kemieke, kétuo mbenitìbè fehāādeēnfè.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie bekùnè muhāá mmu
nè dikpàrìsiè ndi kù tièmmè benitìbè.
Kù bo kuò benitìbè kutenkù kè bè nsū.

¹⁷ Bèè wèínkùnko bemáà kécánninko ke kòri depènnè kó yebòkè borè,
ke tūù nhobòyìè nfōnkúò,
ke cáá nyefōnkè, nè yetirè, Kuyie nyete dè.
De yembè yóó kúmu òimònni òimáà.
Mí ndi Yiè nKuyie mí béi.

¹⁸ N yému be dōòrimè nè be yeñtotì.

Kuyie nyóó tíimmè ku kòbe

Kè Kuyie mbéi nke dò: N kéroomu ke bo tí nyibotí imòu kòbe, kè bèe yà n kó tikpetì.

¹⁹ M bo dōò mbenkùmè yebotè cuokè, kè ye kòbe bèè yenténè m beénti m bo bè tō nyibotí tēi mieke, Tadisisi nè Puti kperi nè Dudi kperi, bembè bèè tu betāntāūbè, m bo

bè tã nyehékè détiyè, Tubaadi nè Yafãã. Bèè í kèè bè nàámmè n kprí, bè mu nyí yà dè n kpeti. De kó benitibè bo náké n kpeti ibotí tei. ²⁰ Kè n tã mbè ntouní di tebí sù bo ibotí imou mieke. Bè bo mbè touní nè siséí nè sikpàrinaaséí, nè siséí tesì sù mummy. Kè betabè ndeke yesãmmarinnarè nè yòyóbè. Ke kũnnènní n tã̀sà̀rì Sedisademmu ke n duò. Isidayeeribe ò nni mpãã mmèè botí yepã̀rè, ke ã̀ã̀ yebò sà̀yè mieke ke touní n cíè̀tè mieke. Mí ndi Yiè nKuyie mmí me nyè. ²¹ Be mieke m bo tã̀nké ikuó nù̀bè nè Defiibe mí ndi Yiè nKuyie mí b́i.

²² Keí̀nkè pã̀nkè nè ketenkè pã̀nkè n d̀ò kè bo m̀èè botí, di kó kuwò yó mme mbo nè di kó diyètìrì.

²³ De m̀nni benitibè bemou
bo nkòrini m borè bá wèè tã̀nkù,
bá t̀èè omputè ke ninku n yìkè
mí ndi Yiè nKuyie mí b́i.

²⁴ De m̀nni benitibè bèè yete n kpeti
bè bo kú kénduó kè benitibè kòrini ke bè yàu.
Yebiè yèè cáá mbe k̀nti yè í yóó kú,
muhãã mmùù bè t̀ùò mmù í yóó kú,
be kperè bo ndò nyisòke benitibè bemou kprí.

Sedemii

Di mpátiri tɔ̀ tìi náaanti

Sedemii do tú ikuó nùtì Idikiya bire nde. Idikiya Anatɔ̀tì eì kou kòo bo Bensamεε kó kutempē mmieke, kè Kuyie nhò yu kóò dòò ku pããnáanti náantò ke s̄ nho kraá ke tú odapàà. Bemou kè bè nhò nimmu, nè memme kòo baa nyíku o mómmanti ínkè kétuoke kumànkú.

Weè Sedemii o mómmu nweè wãri de kó dipátiri. O kó tipããnáanti do tú ò bo caummè Isidayeεribe ke tú Kuyie nyóó bè bekénè bè feu mèè kprí nyiwũ ÿebokè ke dɔ̀ri meyei. Sedemii do tú Kuyie nkóo nìtì nwe ke mènke duó nhomáà Kuyie nkó mutómmú kprí kém̄m̄ke dik̄m̄bùò ò í nyĩkù ò bo náké m̄ timómmanti bá kòo bo f̄éúté. Kuyie ndo yóó ò yu ku tómmú kè Sosiasi bo o kpàtì benni tepítè nè ditããnni mieke nke. Kuyie mpããnáanti náam̄bè tɔ̀bè Sofonii nè Abakuku bè do tú o kó dimònni kàbe mbe.

Sedemii do kraá fòumu kè Kuyie mpããnáanti ò nàké tì kè tisúkùtì dòò. Kè Nebukannesaa Babidònni kóo kpàtìi bè do kèponte Sedisademmu nè Kuyie ncíètè, kprí nSudaa kóo kpàtìi kékònnè nè benitibè tɔ̀bè péu. Bè bè p̄m̄mú dii mònni ke kònnè kè Kedadia bè do baá nwè dihei kè bèè ò kùò. Sudaa kàbe bèè do kraá kraá, kè bèè coké kékòte Esibiti késari, kè bèè p̄ nSedemii nè muw̄érímú kòo bè neinè de bíékè. Ò ke nku.

Di mpátiri náaanti duó ke dóm̄m̄

1. Kuyie nyóó bekénè m̄ Sudaa kó dikpàtìyuu 1-45
2. Kuyie mpããnáanti náantò nàké tì kè dè ntukúnè yebotè teyè bèè í tú Isidayeεribe 46-51
3. Bè domè Sedisademmu eì ké di pònte 52

¹ Di mpátiri tɔ̀ Idikiya bire Sedemii nàké tì nti nè ò dòò dè, Idikiya do tú ikuó nùbè bèè do bo Anatɔ̀tì eì Bensamεε tempē mmieke be kóò m̄ nwe. ² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sedemii Am̄o bire Sosiasi tu dii mònni Sudaa kàbe kóo kpàtìi, o kpàtì benni tepítè nè ditããnni mieke. ³ Kè kùu w̄ete kóò béinnè Sosiasi bire Sosakimmu tu dii mònni Sudaa kàbe kóo kpàtìi. Kè Kuyie nni nsóké ke náannè Sedemii kèntò kétuokenè Sedesiasi Sosiasi bire terè kpàtì benni tepítè nè dimáà. De kó dibenni kóo tããnummùwè mieke nke be p̄m̄m̄m̄ Sedisademmu eì kàbe ke kònnè.

Kuyie nyum̄ Sedemii kòò bo náké ku náaanti

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii ke dò:

⁵ N do da yému
ke mu nyí da p̄itè a ȳ p̄outi mieke.
A do kraani a ȳ p̄outi mieke
kè n da cãñnému,
n do da tããtému
kàa bo ntú wèè náá m pãã náaanti yebotè.

⁶ Kè n t̄énnè Kuyie nke dò:

Áú! N Yiè nKuyie n yí nò nke náá,
n kraá bemmu.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie nni nt̄énnè ke dò:

Bá ntú a kraá be.
A k̄rimu n yóó da t̄ mbèè borè
ke bo bè nàké n yóó da náké tì tim̄u.

⁸ Bá mbè dé ke yé n da bonèmm̄mu
ke bo da deeté.

Mí ndi Yiè nKuyie mî búi.

⁹ Mèmmè ti Yiè nKuyie nyòutemè ku nòutè kékááké n nùù, ké n náké ke dò: Nh ãnnému n náànti a nùù miéke.

¹⁰ Banté ke dò n da báammu yí nyebotè,
kàa bo mbaké yekpààtiyò,
kàa bo nhuuti, ke kòuti,
ke bonti ke pònti, ke déíte,
ke mati ke fiínte.

Sedemii dáuummè tidòuntì ke yà mutie bè tu mù amandíè

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbeke ke dò: Sedemii a yà ba? Kè n dò: N wúó mmutie bè tu mù amandíè kó kubakù nku.

¹² Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: A de yàmu weti weti, de benkú m pímmè mme m búi ntì ke yóó tì dò.

¹³ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: A yà ba? Kè n kù ténne ke dò: N yà tekúmbotè nte kè tè bo kubakù yóú bíékè, kè fānni ke bíkúní m bíékè.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò:

Kubakù yóú bíékè nke

meyei nyóó cóunnímè dihéi dii nyembè bemou ínkè.

¹⁵ Nte n yóó yúmu kubakù yóú kó iwuò nyimou nè yekpààtiyò yemou,
dè kòrinímu ke bo pi Sedisadèmmu èi kó yebòrè,
kéfité iduotí nè Sudaa ekè yemou.

Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi.

¹⁶ M búi ntì be kpéi n yóó tì mbè dòdòmu
bè dòri mètè kpéi nke m bùtínné,
ke tuò nyebakè tihúúntì,
ke kònkù ke báá mbè dò dè.

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Fó nSedemii báátí,
íté kékòte ké bè nàké n da nàké tì kó dimàà.

A kòntì bá mpaati be ìkè,
kàa pàati mî né yóó da ãnné
kufōwaá mbe ìkè.

¹⁸⁻¹⁹ Dihéi yembè bemou,
bekpààtibè nè be kó betumbè
nè ikuó niùbè nè Sudaa èi kòbe
bemou bè í yó ndó a kpeti.

N né yóó da duómmu muwērímu
kàa bè bàao.

A bo ndònnè dihéi iduotí fité di,
dimátisāà disəwū̀̀ kó iduotí dòmmè
bè í yóó da na.

Ke yé n yó nda bonèmmèmu ke da kánké.

Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi.

2

*Isidayeeri*bè ténke í dómè Kuyie mbè do kù dó mètè botí

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ² Kòte Sedisadèmmu kòbe borè kápíéké kè bèe keè. Mí ndi Yiè nKuyie m mî tu:

N kraá ke yému di do n taunnèmè
di bíkémbéntì mōnni.
N do di puoke bambà,

kè di nni ndómè,
kè nní nnimè dikpàà tedòntè mièke ke di ntù.

³ Isidayeeriibe di do cáámmu ke tú n kòbe,
kè n di te nh ð ntemè bá tì diitì di ðð deite tì meketimè,
kè tì tu n kpeti,
òmòu do ð nkòò di kàáké wèe tuòti ice nyi,
kè meyei nhò do.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi.

⁴ Díndi Sakòbu yaàbí keènè n tú mù,
Isidayeeriibe kó iwuò nkémmúnè n yě mmù.

⁵ M béimmu ke tú:
n do cààrè ba di yembè
kè deè nte kè bè n yóu ke túnne detetirè kperè?
Ke naá bemómmbembe detetirè.

⁶ Bá bè í békú bemáà
mí mbe Yiè nKuyie nkùu bè dènnení Esibiti m borè.
Mí nwèè do bè bonè dikpàà tedòntè mièke yefòtè borè.
Tedònkpetè mufòmmu í borè.
Òmòu í borè, onitì í pènkù dè.

⁷ Mî di kòtenèní ke di kànnè ketennatikè,
kè di bo nyo ntidisààtì,

kè di né ta nh èi ke di sìnkùnne,
ke di càke, kè di naá nyisòke.

⁸ Bá ikuó nùbè í békú bemáà
mí mbe Yiè nKuyie mborè.

Ikuó yembè ténke í n yé.
Bèè tu benìùbè bè ténke í yie n kpeti,
kè bèè do náá m pānānāntì
kè bè nàánnè dibòò Baadi kó muwērímu,
ke túnne detetirè kperè.

⁹ Deè te kè n di bekùnè
ke yó ndi bekùnè díndi nè di yaàbí.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi.

¹⁰ Kòtenè Kitimmu ekè yèè soké menie mmieke káyà.

Tōnnè benitìbè kè bèe kòte Kedaa èi,
kè nsà kè bè dōdri di mè ndòòrimè.

¹¹ Kubotí makù kòbe ceeri ku bókè mie mbotàà?
Bá nè yè í me ntúmè Kuyie nnaà?

Díndi n kó benitìbè kè díndi né n tùóté
mí nwèè do te kè bè di sántí,
ke cèètenè detetirè kperè!

¹² Díndi kéínkè kòbe dè dò nké dí dimu
ke dí pí nyisíé.

Mí ndi Yiè nKuyie mî búi.

¹³ N nìtìbè n cààrèmu kè dè deu,
bè n dootóomu mí mbe Yiè nKuyie,
mí mmenésààmè kó dinébòrì
ke kòte ke keú yefòtè,
yefòtikperè bá menie nyí bo.

Isidayeeriibe bo bantémè ke dò ndè yóu a bo dootóomè Kuyie

¹⁴ Isidayeeriibe di tú tidaatàa?

Yáà di tú kudaakù kó ibí nyi?

Dè né dòmme kè bè di pònti ke eiti di kperè?

¹⁵ Bè kontí yecìricìrè tēmè mme,

ke péú metammè,

kè pònte diheì dimòu kè di dǔnko,

ke naá ntidobontì bá òmòu tēnke í di bo.

¹⁶ Bá nè Esibiti kó yehèkè Nǒfu nè Tapanesi kòbe,

kè bè kuó di yùti.

¹⁷ Isidayeeribe di kó meyetímè meè te

kè dè di tǔ̀kení,

di dootóo mí ndi Yiè nKuyie nku,

kù do di ní di mǎnni kuce sàakù mieke.

¹⁸ Di né dǎri ba mie

di mè ntǔmmè Esibiti kó kuce

ke bo yǎ kukó nNiidi kó menie

di dǎ̀rì Asiidi kó kuce

di bo kǎtemè mme kǎyǎ kukó ndiekù Efadati kó menie, nde bo di teennè ba?

¹⁹ Di dǎnniti tiì yóo di tié,

di bǔtinnémè Kuyie de kó tiyēiti nti di yaumè,

kè dè bo yie nkè di banté di bo yóumè

mí ndi Yiè nKuyie nwèè di te,

ke í nní ndé, dè n yóu mèè botí ke n tii.

Mí ndi Yiè nKuyie Mpackedaa mí béi.

Kuyie ndonnènè mè Isidayeeribe onitipòkù wèè dǎuti dǎutinè benitidaabè

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:

Nè dimǎnni ndi di í yiemme n kpeti,

ke n yàtenè ke náá nke tú: Ti dǎ kénite timáà.

Ke né kǎri sitǎǎ simòu ínke

onitipòkù wèè dǎuti dǎutinè benitidaabè o kǎme,

ke kǎnkù detedierè demòu yǎ.

²¹ M me ndo di fíi

nkè di ndǎnnè fínyì tie nsààmù mmu.

Mutie mùù mènke wenni.

Dè né yíme kè di cèete ke naá mmutie dikpàà kǎmu musìmmù?

²² Bá kè di òú dimáà nè yefǎdúò

bá kè di òúnè ciekúrè di yei

mè baa yó nkpaá bomu kè m mè wùó.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

²³ Di bo yíme ke dǎ di í sǎũ ndimáà?

Di í tǔnne yebǎkè Baadibaa?

Wénténè di do kéri sǐi naàcèi dikpàà dibiri mieke,

kè nsà kè di bo banté di dǎri dè.

Bá yòyó kó debire bá nkǎrì memme sinaàcèi.

²⁴ Di dǎnnè disǎmmarínnannì kó diseri ndi,

diì manténè dikpàà kó mucèmmu,

kè di kǎnti ité kè di wanti yedaayè.

Ke fimmú di í dǎ nhòmòu bo na ké di cònné,

yedaayè yèè di wanti yè báá benné kéou,

kè di kǎnti yàùtè yè yóo di yàmu.

²⁵ Isidayeeribe kè di cokù mecǎã

ndi naàcèi bo fáúté kè di níi kpei.

Kè di né mè ntúmè di kpeti í bomu,

kè díndi dọ yebakè nye ke yó nye ntù.

²⁶ Bè ã pí nhoyúókù kè ifei ò kùò mèè botí,
ifei yóó me ndi pí ndíndi Isidayeeribe
nè di kó bekpaàtìbè nè di kpaàtìtùmbè,
nè ikuó niùbè nè bèè nàá mí nKuyie m pããnáàntì.

²⁷ Díndi bèè ã nwúó ntebɔatenkaanìtè ke tú
teè tu di cice,

kénwúó ndibɔtáàrì ke tú
dì di te.

Di bo ntù mmè mí ndi Yiè nKuyie
nkè di m bùtínné páí páí.
Kè dè di di dī mǎnnì di né nní nyu
ke tú n di deeté.

²⁸ De kó yebakè bore di dǎò yè?
Yèe kǎtení kè nsà kè yè bo na
ké dí deeté meyei ndi do dī mǎnnì.
Díndi Sudaá kǎbe di bǎkè sūmu
ke mǎnnè di ekè mǎmè.

²⁹ Dè dǎmmè kè di dọ ti mǎɔte tináàntì
mí nnè díndi?

Dimɔu di m bùtínnému,
mí ndi Yiè nKuyie mī béei.

³⁰ Kè n di puotí ke di puotí detetirè,
de kó tiyēiti í di duó nyitié mmaì,
kè di né pètínke kùò bèè nàá m pããnáàntì,
yekpamaà nkǎme.

³¹ Díndi di mmǎnnì kǎbe kén-ténè mesàà,
mí ndi Yiè nKuyie n náá ntì.

Díndi Isidayeeribe n naá ndi kpéi tedǎntè kó dikpàà ndi
ke duò tikǎmbùtǎà?

Yáà n naá ndi kpéi dihei dibìnnì kperi ndi?

Dè né dǎmmè díndi n nìtìbè
kè di tú di yó nceñtì

di dómè mme di í wētíní m borè.

³² Osapàà nhǎǎ yè nhosǎtǎà?

Osapàà nwèè bo ke yenkú ò bo yè nho yààtǎà?

N nìtìbè bie me nni nyèmmu bá

dè í tóké de kó yewe í dò nkékaa nkédeè.

³³ Onitipòkù wèè nǎ nke waà mbenitidaabè

ò dǎmmè di kperè me ndò

nke yé di yémè di ãmmè ke waà nyebakè.

Nè de kó medǎòrìmè yeime mieke

ke bo na kétuo nyitié mbenitipòbè bèè dǎuti dǎutinè benitidaabè.

³⁴ Besénnìbè bèè í cààrè mùmamù

kè di bè kùò

be yīi nkpaá ke darimu di yaàbòrè mǎnke.

Di me nyí bè pī nkè bè dǎòrì meyei.

³⁵ Nè memme kè di yèmmè dò ndi wenni

kè di tú Kuyie mmieke í yó nsáké ke di péi.

Di náá mèè kpéi nke tú di í cààrè deè te

kè kù yóó di bekénè.

³⁶ Dè yíme kè di cãã ice mucántímù,
di di ì fei Asidii di yóó i ndi Esibiti.

³⁷ Di yó nke wētini ke ceú di yó nye,
ke yé di Yiè nKuyie ndootóomèmu,
di do íkú bèè ìnkè
deè te kè di í yóó péte meteèmmè mamè.

3

*Kuyie ndònnenè*mè Isidayeeribe onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kòo to kpeñni

¹ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke yí:

Kòo nìti yete o pokù koò bèti,
kòò ité ke yenke otàù mǎù,
o dǎù kótì ténke báá na kóò tùóté,
kòò ò tùóté o eì sǐntemu.
Dè né dòmmè díndi Isidayeeribe
kè di m bütínné ke tǔnne yebǎkè
ke dó n wēte ké di tùóté?
Mí ndi Yiè nKuyie mmí tì ndi beke!

² Wénténè yetārè káyà
ditārì marì bo di í dèke di ke fié iwūǎ yebǎkàà?
Di do ñ nkari ice nyi ke bàà beyóóbè tēmè,
di do me ndǎori ke m bütínné ke tǔnne yebǎkè,
ke sǐnkǔnne dihei.

³ Nè de kréi nke n di mǎnte fetaaafè,
bá di ténke í yé feyǎǎkèntaaafè.
Kè di cíéké ke mǎke
onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó meyèmmè,
bá ifei í di píi,
di í banté di caàrimè.

⁴ Di mmònni kè díí né kuǎ nke n yu ke tú:

Ti cice nè ti bemmè mme a ti dómè.

⁵ Ke bekú dimàà ke tú Kuyie mmieke sàà yó nsǎké ke ti péimàà?

Kù yó nti u kemieke nke sǎǎ?
Memme di náámmè ke baa né sǎké ke dǎori meyei
ndíndi de kó itookperí yembè.

Wèè nàà nKuyie mpǎānǎānti ò tumè bèè ceete

⁶ Okpààti Sosiasi kpàti mieke, kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dǎ: A yà Isidayeeribe m bütínné ke dǎ dǎ? Bè dèkù yetārè yemǎu ìnkè nke nè detie ndemǎu yǎ ke feu iwūǎ yebǎkè. ⁷ N yèmmè do dǎ mbè yóò dǎ dende kó dimàà kèwēténímu m borè, bè me nyí wēténí! Kè be yǎ fùǎ kǎbe Sudaá kó kuwuǎ nkǎbe mǎke onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó meyèmmè kè bè wùónko. ⁸ Sudaá wuǎ nkǎbe yǎmu Isidayeeribe m bütínnémè, kè m bè yete ke bè duó ndiyetepátíri. Nè memme kè bè í n depe ke mǎke onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó meyèmmè ke kǎte ke fié iwūǎ yebǎkè. ⁹ Isidayeeribe kóò ke í ndake n kpeti, ke m bütínné ke fié iwūǎ sibǎǎtenkaanii nè yebǎtārè ke sǐnkǔnne dihei. ¹⁰ Bá nè memme kè bè yǎ fùǎ kǎbe Sudaá kó kuwuǎ nkǎbe mǎke onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó meyèmmè bè í wēténí m borè nè be yèmmè memǎu. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: Isidayeeri be bèè m bùtínné be kperè wète ke t̄ũnèmu Sudaa wuò nkòbe bèè m̄òke onitipòkù wèè d̄outi d̄outinè benitidaabè o kó meyèmmè. ¹² Kè kù dò n kòte k̄ep̄ĩk̄é k̄écau nkubakù yóú kòbe Isidayeeri be ke dò: Di Yiè nKuyie díndi Isidayeeri be di t̄ũ nkù tu:

W̄etenèní m borè,
díndi bèè n yete,

n yí yóó yóú kè m miéke do di ín̄kè,

ke ȳé n sémmè deumèmu.

Mí ndi Yiè nKuyie m̄i me nȳé.

M miéke ã̄ ì nh̄a ke cóú ns̄á̄.

¹³ Díndi c̄én̄ke banté di caàrimè.

Banténè ke dò ndi yete n kpeti nti,

mí ndi Yiè nKuyie ndi do t̄ũ nkù,

ke kòte ke fié iw̄ũ ð yebòkè di do í ȳé yè

yete yem̄u borè bá di í k̄ènté n tammè.

Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi.

Sudaa kòbe w̄etenímè Kuyie mborè

¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i tu: W̄etenèní m borè díndi bèè do n yete ke ȳé m̄i di temè. N yóó di t̄ánkè dim̄àà dim̄àà ndi di nhei òm̄àà, ku nnaàm̄unkù b̄èd̄ébè ke di tanné Siȳõ èi, ¹⁵ ké di duó m̄bec̄embe n yèmmè kòbe kè bè ndi c̄èmmú, nè m̄ec̄i n̄nè tidààtì.

¹⁶ Kè di pié d̄i m̄ònni ke s̄ũ n̄ke pié ndih̄ei, mí ndi Yiè nKuyie m̄i béi. De m̄ònni di t̄én̄ke bá nn̄áá, mí ndi Yiè nKuyie nkó metaummè t̄u k̄p̄éi, di t̄én̄ke bá nn̄áá ndi k̄p̄éi, òm̄u t̄én̄ke báá denteni di k̄p̄éi. Di báá daateni di k̄p̄éi bè me nt̄én̄ke bá d̄ò d̄iteri. ¹⁷ De kó yem̄òrè miéke bè bo nyu Sedisad̄emmu ke tú ti Yiè nKuyie nkó dikp̄ààtik̄àrì ke yebotè yem̄u ncok̄unì di bíékè, ti Yiè nKuyie nkó diȳèt̄irì yu dè Sedisad̄emmu. Bè t̄én̄ke bá nt̄ũ m̄be kó meyèmmè yeime itookp̄erì k̄òm̄e. ¹⁸ De kó yewe miéke Sudaa kó kuwuò nkòbe bo s̄ón̄ké Isidayeeri be kó kuwuò nkòbe kè b̄èe w̄ènné k̄éit̄ení kubakù yóú kó ketenkè miéke k̄ew̄eteni dihei n duó ndi be yembè kè bè di te.

Itookp̄erì yembè yóó w̄ete k̄ékp̄ént̄enímè Kuyie mborè

(Ti Yiè nKuyie mb̄éi nti)

¹⁹ N do d̄ó ké di d̄ò m bí nyi ké di duó n̄ketens̄ààkè,

kè di kè tieke,

ketenkè k̄è p̄è̄t̄é kes̄on̄ke kem̄u.

Kè n yèmmè ndò ndi bo nni nyu ke tú di cice.

Bá di bá m bùtínné bitì.

²⁰ Onitipòkù wèè yìè ke waà m̄benitidaabè ò ð̄mmè o d̄ò.

Isidayeeri me nni nh̄õ.

Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi.

²¹ Isidayeeri be kó yedab̄uò nyèè yìèní sit̄áá ín̄kè,

kè bè kuò n̄ke m báá.

Be c̄e ì s̄int̄e,

bè yè mm̄i m̄be Yiè nKuyie nku bè do t̄ũ nkù.

²² Díndi m bí ì n yete w̄etenèní,

kè n t̄ũnt̄e t̄i bo mí n̄nè díndi ti cuokè.

(Benit̄ibè t̄é̄n̄é t̄i)

Nte t̄int̄i ti w̄etenímu a borè

ke ȳé f̄ȭ tumè ti Yiè nKuyie.

²³ Yebòkè Baadibe ti sout̄em̄u nè ti ð̄ nyè feu iw̄ũ ð ke úú ì úu.

Ti Yiè nKuyie nkuù ti d̄eeri t̄int̄i Isidayeeri be.

²⁴ Nè ti baa bemmè mme
kè ti yembè feu be nààke
nè be piètì dibòò Baadi ifei diitì.
Kè dè dèènè ibí initidaaì nè initipòì.

²⁵ Ifei ìì do dò nké ti pí.
Ifei ìì do dò nké ti dátínné kuyààkù kōme.
Ti cààrèmu ti yeténè ti Yiè nKuyie nku ti tũ nkù
tínti nè ti yembòo nè ti bemmè nè yíenní,
ti í kènté ti Yiè nKuyie nti tũ nkù kó metammè.

4

(Ti Yiè nKuyie mbéi ntì)

¹ Díndi Isidayeεribe kè di cèète,
kè di wēténí m borè.
Kè di fũũ nsibəətenkaanì isəke kpesi n yìikè.

Kè di ténke í cánnì cánnì.

² Kè di pàrikè ke yí:
Ti Yiè nKuyie mbomu
kè di béinnè timómmənti kè dè tu kuce,
de mənni yebotè bo kətení m borè ke dò
n yè dòò mesàà.
Kè dè nye naatinè n kpéí.

³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Sudaa kəbe nè Isidayeεribe sēínè kupaku pànkù,
kéyóu di bo mbuətimè tipotì miεke.

⁴ Díndi Sudaa tenkè kəbe nè Sedisademmu εi kəbe.
N duónnè di yemmè
kè meè dəke nè di dòò mèè yei nkpéí
m miεke kó muhǎá mbo di cóuté,
bá òmòu báá na ké mù kùə.

Kuyie nyě mbèe pīéké tì Sudaa tenkè

⁵ Kè Kuyie mbéi nke dò: Pīékénè ti Sudaa tenkè,
nákénè ti Sedisademmu εi miεke.
Eénè ditāteheù kəpīéké mediè nke dò:
Tíínnènní kè ti kəte kəta yehékè iduotí fité yè.

⁶ Cónnénè mecannimè kécuó nSedisademmu bíékè,
kécoké kéwammú di bo səri dè,
kè di cokù di báá cómmú.
N yóó íinní meyei mme kubakù yóu bíékè.
Meyei ndiemè mómməmmə.

⁷ Dicìrìcìrì òòtenímu di dóu,
opòntì íténímu o kàrì ke bo puə nyehékè kè yèe dəúngo,
di ekè bo naá ntidobontì bá òmòu bá nyè bo.

⁸ Kè dè dò mmemme dáátínè tifòòtòntì kékəmmú,
tiiténè iwúótìi
ke yě ti Yiè nKuyie mmieke kpaá ti cóúmmèmu,
kè mu nyí ti bonke.

⁹ De yiè bo tuəke dii yiè bekpààtibè kōmbùòtì bo do.
Ifòyéí bo auté sikpààtibíi.
Dè bo di ikuó niùbè,
kékpeí bèè náá m pāānāàntì

mí ndi Yìè nKuyie mmî b́éi.

¹⁰ De m̀nni b̀è bo nnáá nke tú:

Ti Yìè nKuyie nha ti soutému tínti Sedisademmu èi k̀obe,

a ti náá nd̀i m̀nni ke tú

ti bo mbo diheì miéke k̀è d̀è naati,

né nte tínti k̀è disìè ìkú ti f̀óníí.

Bep̀omb̀è itiním̀è tip̀iti tim̀ou

¹¹ De k̀ó yem̀òr̀è Kuyie mbo nnáá Sedisademmu èi k̀obe ke tú:

Yētār̀è ìnk̀è k̀ó kuyaatonnik̀ù

kuù k̀eríní dikp̀áá bíék̀è ke wetí n ǹitib̀è

k̀ù í tú kuyaak̀ù b̀è ò̀ò yenǹè k̀ù tidiiti.

¹² De k̀ó kuyaak̀ù k̀ù ìténí de bíék̀è, k̀ù kpénìmu.

M̀i k̀ù ìnní ke bo b̀è bekéǹè.

(Benitib̀è b́éi nti)

¹³ Ti dootit̀òb̀è k̀erínímu diwetiri k̀òme,

ke f̀immú kuyaakp̀erík̀ù k̀òme,

k̀è be kp̀àriséí c̀áá icírí d̀omm̀è.

Ti k̀pere d̀èèmu! B̀è ti p̀òntemu.

(Ti Yìè nKuyie mb́éi nti)

¹⁴ Sedisademmu k̀obe yóuǹè meyei nke wénk̀unne di yèmm̀è,

k̀è d̀èe yie nk̀è di cooté.

D̀è yó nk̀áák̀è de k̀è kuyonku k̀ó meyèmm̀èe ỳè di miéke.

¹⁵ Danni èi k̀obe tì p̀ĩ̀k̀ùmu,

ke t̀ù̀k̀ení Efadaimmu èi ke náá nde k̀ó meyei mm̀è k̀eríní me kp̀éí.

¹⁶ Caunǹè yebot̀è, nákénǹè Sedisademmu èi k̀obe ke tú:

Tihā̀p̀ònti ìténí yehék̀è détiỳè ke k̀eríní,

ke úú fekp̀ariúúf̀è,

ke wetí Sudaa tenk̀è k̀ó yehék̀è.

¹⁷ Ke c̀è̀ète Sedisademmu beb̀arib̀è ò̀ò c̀è̀ètem̀è kupaku,

ke ỳé Sedisademmu èi k̀obe yetem̀è n kpeti.

Mí ndi Yìè nKuyie mmî b́éi.

¹⁸ Sedisademmu èi k̀obe t̀i di t̀ù̀k̀e

di yei nǹè di càr̀im̀è deè te k̀è de k̀ó meyei ndi do,

ke di k̀ù̀te ke di yo me doò tiiku.

Sedemii yàm̀è meyei mm̀è k̀eríní ke muòke

¹⁹ N yo ditā̀teheù kuòmm̀è mme nè mudoò k̀ó íúu,

k̀è n k̀òmb̀ù̀t̀i duò k̀è d̀è n yóu ke n cáá k̀è m m̀it̀ir̀iǹè kuyonku,

d̀è í yie nk̀è m bo n cíé́ké.

²⁰ Be ñ̀p̀omb̀è níí yó mp̀ēnk̀óo k̀è bet̀òb̀è beè t̀ù̀k̀ení,

titouti t̀ēnke í yó nkpaá,

difii mari í yó nkpaá diheì ke cúók̀é

demou d̀è bo duò dim̀ònni dimáá.

²¹ Nh ò̀uǹèmu m bo nwúómm̀è n dootit̀òb̀è k̀ó mekp̀ar̀icannim̀è

nè m bo n yom̀è ditā̀teheù kuòmm̀è.

²² K̀è Kuyie mb́éi nke d̀ò:

N ǹitib̀è beè tu tiyeint̀i

b̀è í m̀òke mecìi.

Be c̀iì meyei ndàòr̀im̀ù bíék̀è nke

b̀è í ỳé mesàà mmudò̀r̀im̀ù.

²³ N wènté ketenkè kè kè í mọ́ke ke dómme,
bá dèmarè í bo,

n wènté kéínkè bá kuwenniku í bo.

²⁴ Kè n wénté yetārè ke s̄́ nyè s̄́ntè

kè sitā́ simou ȳ̀d̄̀ti.

²⁵ Kè n wénté ke s̄́ nhonìtì ténke i kpaá ketenkè,
kè sinṳ̀ cìété simou.

²⁶ Kè n wénté diheì titebiiti do pèí dì,

ke s̄́ ndi naánkoo tédontè.

Kè yehekè yemou naá ntidobontì,

dènde kó dimàà boní Kuyie mborè nde,

ku mieke kè ti yè ke tonté.

²⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̄̀:

Diheì dimou yóó d̄̀únkomu,

n né í yóó bè kùò kédeè páíí.

²⁸ Nè de kréí ketenkè kemou yó mbo yedabùò mmieke nke,

kè tiwetìi soute,

m béi ntì tinti.

N yí yóó ceete,

n yí yóó wēte n f̄̀nkúò.

Siȳ̀d̄̀ èi kobe natit̄̀bè bè soutémè

²⁹ Sikp̄̀r̄̀inaas̄́í nè betāntāūbè kó kutoweku kuù d̄̀átíní,

kè benit̄̀bè cìété muceé nke taà titúútì mieke,

kè bet̄̀bè dèkù yetārè, kè yehekè yemou d̄̀únko,

bá òmòu ténke í bo ye mieke.

³⁰ Sedisademmu èi kobe bè yóó di p̄̀nte kè di né benné

ke d̄̀ari ba?

Ke s̄̀r̄̀i dimàà ke tū̀d̄̀ mesṳ̀ nkó yetoot̄̀re,

ke ā́ còróò di nuṳ̀.

Di panti detet̄̀rè nde di càmbè di sènkèr̄̀imu,

ke dó di kúú.

³¹ N yo m̄̀è tammè

dò nhonitipòkù wèè kuò ntipoutì o k̄̀me mme,

d̄̀sap̄̀mbire d̄̀èè p̄̀i meketimè.

Siȳ̀d̄̀ èi kó d̄̀sap̄̀mbire nde,

d̄̀èè fiu, ke yuo de nou ke tú: N fetimu n kúmu n kò̀bè bèè n na.

5

Osàù í kpaá Sedisademmu bá omáà

(Ti Yiè nKuyie mbéi ntì)

¹ Cennè Sedisademmu èi dimou,

kébíéké kéwammú yec̄̀k̄̀arè yemou

kòò m̄̀ou bo bá omáà wèè d̄̀d̄̀ri d̄̀èè s̄̀é ke tū̀ ntimóm̄̀m̄̀nti,

n c̄̀íè nSedisademmu.

(Sedemii béi ntì)

² Bè ð̄ nnáá ndì m̄̀nnì

ke tú ti Yiè nKuyie m̄̀ bomu

bè ð̄ m̄̀par̄̀ikumu ke né sou.

³ Ti Yiè nKuyie nha dó wèè nàá nwènwe timóm̄̀m̄̀nti,

a bè potému dè mè nyí bè nampe.

A bè kò̀umu ke dó ké bè d̄̀èè bemou

bè με νύί yie nha tié,
 kè be to kpenke ditári kōme
 bè í yie nke bo wētení a borè.
⁴ Bébíkènnìtìbè mbe be yèmmè í bo,
 bè í banté be Yiè nKuyie ndó dè
 Kuyie mbè tū nkù kó ikuó.
⁵ Kè n yóu ke dò
 m bo kote bekótìbè borè ké bè béinnè
 ke yé bembe yémèmu be Yiè nKuyie nkó kuce
 ke yé ku kó ikuó.
 Ke n sǎ mbe kperè í cáá, be mǎu bè dó kènte bemáà ndi,
 ke tǎte metaummè mèè do bo bembe
 nè Kuyie mbe cuokè.

⁶ Nè de kpéí nyecìrìcìrè bo yènní
 kudúókù ké bè càáké,
 desìnnè bo yènní kutāfuò nké bè pǐmmú.
 Yekpamaà mbo nhoke be ekè
 kè wèè yènní yèè ò pí nkénété
 ke yé bè kù yetemè kuce mèpéu
 kè be caàrimè súú.
 (Ti Yiè Kuyie mbéi ntì)

⁷ Sedisademmu kǎbe ba mbo nte kè n di cíé?
 Di n dootóomu ke parìkunè yebókè yètè.
 N di duó nkè di di ke sànnèmu,
 ke buróo yebókè borè
 ke dǎntenè onitipòkù wèè yóu o dǎu
 ke tǔnne wèè í tú o dǎu.

⁸ Di sǎáténè yesǎndakè nye,
 yèè dó mudèè bá dì kè dì kǎnti ke tū nditerì pokù.

⁹ M bo nwúónko de kó benitìbè ke báá bè potáà?
 M bo nwúónko de kó kubotí kǎbe ke báá pèitáà?
 Mí ndi Yiè nKuyie n di bekúmu.

¹⁰ Dekenè dihéi kó iduotí
 kéta kékǎú fínyì tebakè,
 di né báá ì dèè páíí.
 Cíénè ìì í tú mí ndi Yiè nKuyie n kpeyi.

¹¹ Isidayeeriibe kó kuwuò nkǎbe nè Sudaa kǎku kǎbe,
 bè n soutému. Mí ndi Yiè nKuyie m mǐ me nyé.

A bo yetemè Kuyie nde kó mucǎntimu tú mù

¹² Sudaa èi kǎbe yetemu mí mbe Yiè nKuyie,
 nke náá nke tú:
 Kuyie nyí bo, meyei mmamè í yóó ti tuǎkení.
 Bè me nyí ti doti mudoò.
 Dikònnì me nyí yóó ti pí.

¹³ Kè bèè tu bè nǎá mmí nKuyie mpǎánáàntì,
 bè nǎá ntì tu detetìrè nde,
 tì í boní m borè.
 Bè nǎá ntì tuǎkení beè ìnkè.

¹⁴ Kè dè dò mmemme Sedemii
 nte mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa n tú mù:

Nè tináàntì bè nàá ntì kpéí

bè bo yí ideí,

kè n náàntì n da náá ntì ntú muháá nké bè còuté.

¹⁵ Díndi Isidayeeribe n yóó ínní kubotí dedétirè kaku nku di kpéí,

mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

Kubotí kukperíkù nku.

Kubotí kùù do bo nè dimònnì.

Di í yo ku náàntì,

di í yé kùù náá nyèè tannò.

¹⁶ De kó kubotí do dònne kufōti kùù pòòte ke feío kùnkù,

de kó kubotí kabe tú be kparinuambe máà ndi.

¹⁷ Beè yóó cake di paa nnè di dii,

kékuò di bí initidaai,

nè initipòì nè di wūḡ,

kécake fínyì kó detie nnè fikìè kperè.

Bè bo può ndi ekè iduotí fité yè.

Di yèmmè naatinè yè.

¹⁸ Mí ndi Yiè nKuyie kè m béi nke dò: Bá nè memme de kó yewe mieke n yí yóó di kuò kédeè. ¹⁹ Kè bè beke dii mònnì ke yí ba nte kè Kuyie nti dòò mie? Fí nSedemii, á bè nàké ke dò: Di dootóo mèè botí ti Yiè nKuyie, ke fié iwūḡ ibotí tèi kó yebakè, di tenké mieke, mèè botí nku ibotí tèi yóó di kònnèmè dihei dii í tú di kperi, kè di mpí mbe tōmmú.

Bèè yete Kuyie nkpeti be kó mucōntimu

²⁰ Pīēkēnē ti Sakabu kó kuwuò nkabe cuokè, ké ti yèè Sudaa kó kuwuò nkabe cuokè ke dò:

²¹ Kénténē ti díndi kuwuò nkùù yei nke kra meyèmmè,

díndi bèè mōke inuò ndi me nyí wúó,

ke mōke yeto di me nyí yo.

²² Di í yó n yōtaà?

Mí ndi Yiè nKuyie n di bekemu?

Di bùḡtì í nduòà?

Mí nwèè pènné dàmmèrì mubirímú,

kè mù dò nku perí sáà,

kè menie nyí mù sei.

Kè yenéñfirè tou menie mmè me nyí mù sei,

kè kuyaakù íinko yenéñfirè

kè yè ùḡti, yè me nyí mu sei.

²³ Díndi ku nwuò nkabe di to yeè kpeñnì,

di í yie n kpeti di m bùtínnému ke ìté.

²⁴ Di í totí di yèmmè ke bo n depe

mí ndi Yiè nKuyie,

mí nwèè di duò nfetaafè fe mònnì,

feínkèmbóntaafè nè fetadentifè,

ke di duò nyedidèi mōrè,

²⁵ Di yete mèè kpéí nte kè dè ténke í tū̀̀kùní de mònnì.

Di caàrimè mèè te kè di pàà de kó mesàà.

²⁶ Beyeibe beè bo n nìtibè cuokè,

ke ò nhoke wèè díí sínḡ ticùḡtì o kōme,

bè dii mèè botí ke pīi mbenitibè.

²⁷ Bè òḡ pīmmú sínḡ ke píe mmèè botí kunər̀̀dièku,

bè yúúku dè piéké mèè botí be cēi mieke,

bè me nhō nke kpenke ke mṑ̀te be kperè.

28 Ke kpénkú ke cǎ́ékú
 ke né dǎke sǎké meyei ndòòrìmù,
 bè í bekù tibeénti tì dò nkémbekùmè,
 bè í pí nyiciribí bè dò nké nyì pǐrímè,
 nè memme kè be kperε yíé.
 Bè me nyí kommu becǐribè.
 29 Kè di né yě m mieke bá mpéi de kó feyanfè kǎbaà?
 Mí ndi Yiè nKuyie mmî tì ndi beke?
 M bo yóu m bo potémè kubotí kùù dò mmie nnaà?

30 Dèmarè cànnè isǎke kperε deè dòòri diheì mieke.
 31 Ke yé bèè nàá m pǎánáànti bè nàámmè siyáàbìsì nsi,
 kè ikuó niùbè wanti mucǎntimu,
 kè n nìtìbè dè wùó ndesààrè.
 Diyiè sǎnni yiè di né yóó yíme?

6

Meyei ndiemè mèè doti Sedisademmu èi

1 Díndi Bensameε kó kuwǎ nkǎbe,
 cokénè kényè Sedisademmu,
 kéwammú disàrì.
 Eénè ditǎtcheù Tekoa èi mieke,
 cónnénè di kó mekpàricannimè Beti-Akedemmu èi,
 ke yé meyei mmeè kèrínimè kubakù yóu bíékè,
 ke yó ndeu mediè.

2 Siyǎǎ diheì dii do tú diheì sààrì kè bè di dó,
 n yóó di pǎntemu kè dii do kè dèe deè.

3 Benitìbè tǔǎkenímu Siyǎǎ èi,
 ke bàté ke di fité ke bo di pǎnte,
 benaaccǎmbe ǎǎ bátémè nè be wǎǎ,
 kécónné be touti,
 bè me nyí bá wè nè o kó kupíkù,
 otǔ nè o kǎku.

4 Kè bè nàá nke tú: Báátínè,
 íténè kè tí bè do ké bè pǐ,
 kè diyiè kraá cómmú yeγǎ,
 diyiè ti dèemu,
 kè medéè nfùtenè detie nyǎ,
 5 Íténè kè ti bè do keyènkè
 nképuǎ nsikpààtìcǎí.

6 Nte dinùù ti Yiè nKuyie Mpakadaa ndi duó ndi dii tu:
 Kǎǎnè ideì kéónné Sedisademmu kéfité kéna kédeke,
 de kó diheì n yóó yǎǎ ndi to nyε,
 bè féǎnko benitìbè mbe mediè.

7 Tebinte tǎnní mèè botí menie
 Sedisademmu èi kǎbe me ntǎnní kuyonku
 bè dǎrimu ke féǎnko benitìbè.
 Bè bè puotìmu ke bè kǎù kè n dè wùó.

8 Sedisademmu èi kǎbe ceetenè,
 kè dèe yie nkè n yèmmè báá di yè.
 Kè meè dǎke n yóó duó nkè di kó diheì dǎúnkomu.

Bá òmòù ténke bá ndi bo.

Kuwuo nkùù kòbe í dọ kẹkẹ tìmatì
 9 Nte mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa m b́í ndì nùù:
 D́érínè Isidayɛeribe sɔmbe, d́été d́éténè be,
 bè ɔ̄ ɔ̄ f́nyì kó yebe kédérí m̀è botí,
 ḱt̀unne ibake imou ḱcáté cáté yèè kpaá.

(*Sedemii* b́í nti)

10 Wenni nwe n yóó b́innè wè kòo kẹè.
 D́indi itookperí yembè di í yie nke bo kẹè Kuyie nnáàntì,
 kè ku náàntì di dò mmudaá.
 Di keté ke í dọ kẹ tì kèè.

11 Kè Sedemii d̀ò:

Kuyie nha mièke bè c̀ú mm̀è botí
 n kòke me mbè c̀ú, bá n yí na ke bo minné.

(*Ti Yiè* nKuyie mb́í nti)

Yóu kàa mièke bè do bemou,
 ibí sámp̀ò ǹè bebémbè,
 ke yé bè yóó pímmúmu benitidaabè ǹè benitip̀òbè ǹè
 bekótí b̀è ǹè sidakóó.

12 Be c̀éí bo naá mbetòbè kpesi,
 be paa nnè be pobè betòbè borè tieke.
 M bo bè ànné dìi m̀nni teǹùtè.

Mí ndi Yiè nKuyie mm̀í b́í.

13 Bemou besámp̀òbè ǹè bedie b̀è bè dọ ticuuti nti,
 bèè nàá mí nKuyie m p̀ãnáàntì ǹè ikuó ǹùb̀ò.
 Bemou bè tu siyáàbìsí yembè mbe.

14 Bè í wúó mme yei mm̀è duò n kó benitibè d̀emarè,
 ke náá nke tú demou dè k̀erí śí,
 d̀emarè me nyí k̀erí,
 demou kè dè c̀àri.

15 Ifei na mbè pímmè be d̀òri ìi s̀òke k̀erí
 ifei me nyí bè bo,

bè keté ke í yé bè tu dè ifei,
 d̀è te kè bè yó nkòkè becírí b̀è mièke
 m bo íté kécómmú dìi m̀nni kè bè poté.
 Mí ndi Yiè nKuyie mm̀í b́í.

16 Mí ndi Yiè nKuyie m b́immu ke tú:

k̀únténè kuce di k̀erí k̀ú,
 kécómmú ḱwénté ḱebeke kè bè di náké
 ice ìi do bo ǹè dim̀nni.
 Kè dí tãáté k̀ú wenni kè k̀ú t̀unne ḱpété meòmp̀ùmè,
 kè di né tú d́indi í yóó m̀è d̀ò.

17 Nh ànné behèikèmbàribè mbe di cuokè,
 d̀ònnè meyòmmè kékénté ditãteheù kuòmmè,
 kè di yete ke tú di báá kénté.

18 D̀è te kè n tu:

D́indi iwuo nteì kénténè mesàà nkékeè,
 d́indi kunìiti kèè ǹè tì yóó bè t̀ùkèní.

19 Tìtentì timou kòbe kèè ǹè n tùmè,
 n yóó duónko me yei mme de kó benitibè ín kè,
 be yehtotí me yei nkpeyi m̀nnè tìi yeti nti,
 ke yé bè í dààtemè n náàntì k̀erí,
 ke s̀ènkèrì n kuó.

²⁰ Di kərì Sebaa èi ke touní wèè tùdààrí bo n dǎ̀ ba?
Yehékè détiyè kóo tùdààrí bo n tǎ mba?

Di n feu ì wǎ̃ ke tuò n yí ì dǎ,
di n feu ì wǎ̃ n yí ì wùó.

²¹ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu:
m bo dóu mmebétímè kubotí kuu nyìkè
cicebè nè be bí onìtì nè ocēpētitòu,
bemou kè bè mbétírí ke duò ke kǎ.

*Isidayeeri*be dootitòu kèrínímu kubakù youú

²² Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:
kuwuò mmakù kuù itiní kubakù youú bíékè,
kuwuò ndiekù kuù itiní kutemmánku.

²³ Dè kó behǎãpòmbè nɔmmu

ke tǎũ ipie nnè yekpǎã,
bè yóumu bè í mǎke onìtì kó mesémmè,
kè be tammè ùuti dàméèrì ð nhuutimè.
Bè dèke siséí nsi ke tú fenafe mǎmmò,
ke dò nhonìtì òmáà,
ke bo di dokénè dínidi Siyǎ̃ èi kǎbe,

(Benìtìbè béi ntì)

²⁴ Ti ti nkèè kè ti kǎntì bèitè
kè ti yèmmè cààrè,
kè kuyonku ti pǐ nke dò nhonitipòkù ð nkuòmmè debire.

²⁵ Ti í yóó dáátí kékǎté depara,
ti báá dáátí kékété ice mai,
ti dootitòbè beè bo tipítì timou nè yekpàrise,
kè benìtìbè bùàtì cùùtè.

(Ti Yiè nKuyie mbéi ntì)

²⁶ Dínidi n nìtìbè dáátínè tifǎ̀tǎ̀ntì kékari mukúú.
Pǔrínè mutápeí kénkuò nyekúdabùò,
wèè bire bo demáà dè ð̃ kú kòo nkuòmmè.
Kuónnè dikúdabònni ke yé di pǎ̀ntì kèrínímè ke bo di do ké di déété.

Timátì tì ì dǎ nkéna kéwénkúnne

(Ti Yiè nKuyie mbéi ntì)

²⁷ Fǎ̀ nSedemii n da kǎnne n nìtìbè cuokè
kàa bo bè yáákému,
omáátì ð̃ yáákémè timátì.
Paaté be káyà be ce dòmmè.

(Sedemii béi ntì)

²⁸ Bè tu itookperí yembè mómmǎmbe mbe.
Bè tu bèè náante bè mbe betòbè kpeí,
be to yeè kpeñni disǎ̀wũ̀ nè timátì de kǎme.
Bè tu bemou bekùbè mbe.

²⁹ M bè fuute ke fuute timádǎutì ke dò ntimátìmíntì na nyè
kè timátìi peike,

timátìmíntì me nyí yie nke càténè timátì.

³⁰ Dè kó benìtìbè bè dònnè tisíntémátì nti
ti Yiè nKuyie mbè sènkèrimu.

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ² Kòte kécómmú n cíètè bòrì kérékéké ke dò: Díndi Sudaa kòbe bèè taànní te ncíètè miéke mubáammù, kénténè di Yiè nKuyie ntu mù. ³ Nténè mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa n tú mù: Tünténè di ce nè di dòòrìmè, kè n yóu kè dí mbo dihéi diì mmiéke. ⁴ Di báá duó ndimáà tiyáàbisínáànti kénnáá nke tú: Ti Yiè nKuyie ncíètè tu tie, ku cíètè tu tie, ti Yiè nKuyie ncíètè nte die. ⁵ Kè di mènke tũnte di ce nè di dòòrìmè, ke pí nditòbè nè timómmonti. ⁶ Ke í fěũnko bepòòbè nè iciribí nè bekúpobè, kè di í kòu di nheì miéke bèè í cààrè. Ke í feu iwũ yebòkè kè yè di caàri. ⁷ De mòmni m bo di yóu kè di mbo die, dihéi n do duó ndi di yembè kè dí ndi te sáà nè di bo mbomè.

⁸ Kè di me ntũ siyáabisí kó tináànti detetirè kpeti. ⁹ Di bo nyuuku ke kòu benitibè, ke dauti dautinè ditòbè, ke dõummu yenò di me nyí yè dòòri, ke tuò ntihúuntì yebòkè di do í yé yè. ¹⁰ Kè dí dèè ke kàtení n cíètè miéke, bè yu dè n yètìrì, kécómmú n yìikè ke tú: Ti cootému, ke né wèti ke bo sòoté isòke mudòòrìmù. ¹¹ Di yèmmè dò n cíètè bè yu dè n yètìrì tè tu beyóòbè kó disòrì ndià? N dè yàmù mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

¹² Kàtenè Sidoo di do yu dè n yètìrì nè dimòmni, kè di bo yà n dòòmè deborè, n nìtibè Isidayeeriibe kó kuyonku kpréi. ¹³ Di mmòmni nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù: Di me ndòò meyei mmèè kó dimàà kè n di náánnè, ke di náánnè nè dikúnweíniní bá di í n yí. ¹⁴ N dòò mèè botí Sidoo n yóó me ndòò te ncíètè n yètìrì yu tèè miéke di pòtinè tè, nè ke ntenkè n duó nkè di yembè nè díndi. ¹⁵ N yóó di dootóomu n dootóo mèè botí di tebíi Efadaimmu naàmunkù kòbe.

Mubáammu Kuyie nyí dó mù

¹⁶ Kè Kuyie mbéi nke dò: Fǿ nSedemii bá nni mbáá mbe kpréi, bá nni nkuòmni be kpréi ke sáútí, bá nni mbáá nke yetíróo, n yí da kèmmú. ¹⁷ A í wúó mbè dòòri dè Sudaa kó yehékè nè Sedisadèmmu kperi ye miékaà? ¹⁸ Ibí ìi kau idéi kè i cicèbè wìètì muhãã nkè benitipòbè puotí ticootí ke bo kake kè bèe pã tebòotenkaanìtè bè tu tè Asitaditee, ke pããnnè tidiitì yebòkè deè íinko m miéke. ¹⁹ Mí ndi Yiè nKuyie n né bè nàámmu kè n tu: Bè í íinko mî kó kemieke. Bè ãã bemáà ndi ifei.

²⁰ Nè de kpréi nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù: N yóó yóu kè m miéyonke do de kó dihéi nè benitibè nè iwũ nè dikpáà kó detie nnè titieti timòu. M miéke kó muhãã mborè còúté bá dèmarè báá na ké mù kù.

Kuwuò nkùù í kèmmú ku Yiè nKuyie nkpeti

²¹ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa díndi Isidayeeriibe di tũ nkù mî béi nke tú: Túóténè iwũ di na nni nfeu ì ke tuò kényíénè mewēnnímè kpeyi kécááké. ²² Ke yé n do í nàkémè di yembè m bè dènnení diì mòmni Esibiti ke dò bè nni nfeu iwũ ke tuò ke n feunè itèl. ²³ N do bè duó nyì tié ntú bè bo nyíémmè mí ndi Yiè nKuyie n kpeti kè nní mbè te kè bè tu n kòbe ke tũ nkuce m bè benke kù kè dèe yie nkè bè mbo kè dè bè naati. ²⁴ Bè me nyí yie nke bo kénté, bè í nyie ke bo keè, kénsaké ke tũ mbe mómmòmbe kó meyèmmè, kèntũ mbe tookperí bè nàà ntì, bè botí be fõnkúò ndi bè ténke í kéri de ìikè. ²⁵ Nè di yembè yèmmè Esibiti nè yíenni yewe yemòu duómè n yí yóu m bo ntũònkòmè n kó betòmbè. Bèè nàà m pããnáànti di borè yekúnwerè yemòu duómè. ²⁶ Di me nyí kènté n kpeti, di to keté ke í kènté de bíékè, kè di kpénkùnne di to ke dòò meyei nke pèèté di yembè do dòò mè.

²⁷ Sedemii a yóó tì mbè nàkému timòu, bè me nyí yóó da kénté, a yó mbè yumu òmòu me nyí yóó yie. ²⁸ Kàà né bè nàké ke dò: Di tú kubotí kùù í yí nkù nku Kuyie nkpeti, ke í yí nkù tié, òmòu ténke í wetí, mewetímmè kpeti ténke í kpaá di nò miéke.

Meyei mmeè doti Isidayeeriibe bè yete mèè kpréi nKuyie

²⁹ Díndi Sedisadèmmu èi kòbe, kuónè di yùtì di soké tì ke benkú di cáámmè ke tú n kòbe, úténko ti tetápéitè ínkè kékúò ndikúdabòmni.

Di kó kuwuo di íinko m miéke nke n ténke í di dó, di n dootóomu.

³⁰ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéi nke dò: Sudaa kó kuwuo nkabe dádò isòke kperere nde dèè í wenni bè tanné be bəotenkaanitè nte n cìtèè n yètìrì yu dè ke tè s̀nk̀unnè. ³¹ Ke maá yebəəwũđtòrè Tofeti ditònni borè Inəmmu biriku ke tuò be bí initidaaì nè initipòdì m me nyí tì mbè nàké, ò keté ke í tì totí n yèmmè.

³² Nè de kpéí mí ndi Yiè nKuyie mmí b́éi, de yiè k̀erínímu k̀è bè t́énke í yó nyu Tofeti ditònni borè ke tú Tofeti. Bè me nt́énke bá nyu Inəmmu biriku ke tú Inəmmu biriku bè yó ndè yu ke tú kukùbiriku nku, bè yó ndè k̀urì becírìbè mbe meffè ndònté mèè kpéí tipítì tetì. ³³ Tinòtì nè tikpasìntì dè bo pété de kó kuwuo nkabe ké mbè c̀u bá òmòu í nti k̀óunnè. ³⁴ M bo duó nkè yebaa ndeè Sudaa tenkè nè Sedisadəmmu eì de mièke, wèè puoke bàmbà nè wèè yenke be kó iyie mbo dèè, ke yé de kó ketenkè yóó naámmè tidobontì.

8

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: De kó yemòrè mièke bè bo k̀uté Sudaa kpààtibè, nè s̀kpààtibì kó yekúú, ikuó niùbè nè bèè nàá m p̀ānāantì nè Sedisadəmmu eì kabe t̀əbè kperere, ² ké yè c̀òúnko diyè nè ot̀ānk̀u nè siwāā k̀è dè nyièní ke yè s̀nku, dende bè do ninku dèè ìkè ke dè bàá, be k̀úú yó nde cóú, bá bè bàá yè aké k̀ék̀unnè bè bo naá ntikùtì ketenkè ìnkè. ³ De yiè bèè bo nkpaá ke f̀òu Isidayeeriè mièke bè bo d̀əke mukúú nkè dèè p̀ēētè bè dómè mufòmmu. De kó feyanfè yeife kabe m bo bè b̀eti k̀è bèè c̀íté k̀embo be bíékè, be bíékè. Mí ndi Yiè nKuyie Mpackedaa mmí b́éi.

Isidayeeriè kó itookperí í d̀ò nkébanté

⁴ Beke be ke tú n yé nkò nìtì do ò òó í nyitáà?

Yáà kòo nìtì yeté kuce ò òó í nwètení ke t̀unne kusààk̀u?

⁵ Dè né d̀ò mme k̀è Sedisadəmmu kabe yete n kpeti?

Dè d̀omme k̀è bè yetíróo ke bo nt̀u nkuce kuyeiku ke í d̀ó k̀éwètení m borè?

⁶ N k̀emmúmu be náantì ke s̀ó nhòmòu í náá nkè dè co kuce,

òmòu í d̀emmu o caàrimè kpéi,

òmòu í b́ékú omáá ke tú n d̀òò ba?

Bá wè ò né t̀u mmeysi nkó kuce nku

tesāntè t̀èè baatì mudoò te k̀ōme.

⁷ Bá fec̀onfè f̀è yému dimònni f̀è òó tote dì dihei,

tenónkpete nè tekp̀āncéndèitè

nè kukunaak̀u dè yému de k̀ūnni d̀i m̀onni

n nìtibè bie me nyí yé bè bo wètenímè m borè.

Meyáàbisìcì nyembè

⁸ Di bo yíme ke nt̀u: Ti c̀iimu

ke m̀əke ti Yiè nKuyie nkuó. Kè ì né tu siyáàbisì kperere,

ke yé bèè ì wāū bè tumè siyáàbisì yembè ke ì c̀èeri.

⁹ Mecìi nyembè di ifei nyi bè ātirem

timátì t̀i bè p̀i,

bè s̀enkèrì mí mbe Yiè nKuyie n náantì nti

be c̀i nné t́énke tú òmmè?

Kuyie mp̀ānāantì náambè nè ikuó niùbè bè yé nke duómè

(Wénté Sedemii 6:12-15)

¹⁰ Dèè kpéí nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu betəbè bo tieke be pobè,

betəbè bo fietè be paa nkétieke,

ke yé beməu besānpóbè nè bediebè bè d̀ó ticuuti nti,

bèè nàá m p̀ānāantì nè n kuó niùbè

bè naá nsiyáàbisì yembè mbe.

¹¹ Bè í wúó mmeyei mmèè duò n kó benitibè dèmarè,
ke náá nke tú deməu dè kèrí séi,
dèmarè me nyí kéri, deməu kè dè cààri.

¹² Ifei na mbè pìmmè be dòòri ì sàke kpéi,
ifei me nyí bè bo,
bè keté ke í yé bè tu dè ifei.
Dè te kè bè yó nkaké becírìbè mièke,
m bo íté kécómmú dì mònni ké bè poté.
Mí ndi Yiè nKuyie mmí b́ei.

Kuyie mmóntémè kù do d́ dè ku nìtìbè borè
(Ti Yiè nKuyie mbéi ntì)

¹³ N d́ ḱtí n nìtìbè mbe,
bè ɔɔ tɔɔ f́nyì nè fikìè de be ké yè tíímmè.
Bè me nyí cáátí dèmarè, be f́ààtì m̀tému.
Dè te kè n yóó ítíné de kó feyanfè,
kéduó mbe eì be p̀òbè.

(Benitibè b́ei ntì)

¹⁴ Ti kari die nke ṕ mba?
Tí katenè yehèkè iduotí fité yè kémbaà mukúú.
Ti Yiè nKuyie nkuù t́ááté ke bo ti kuə.
Kuù ti niinko menie mmèè ã mutie mùù k̀ù,
ti kù càke m̀è kpéi nte kè kù ti d̀ò memme.

¹⁵ Ti do baà diwèi ndi di me nyí k̀rini,
ti do yé ke tú ti m̀mmú yóó dèèmu,
kè mù né d̀ke yetíróo ke duò ti k̀mb̀tì.

¹⁶ Ti yoní siséí ǹòroo nku Danni tempè
sikp̀riséí kó yedab̀ò,
nyèè dàátí kè kutenkù kuməu k̀be k̀ntì au.
Bè k̀rini mu ke p̀ntì diheì,
ke càari dèè bo di mièke,
ke k̀ù di nìtìbè.

(Ti Yiè nKuyie mbéi ntì)

¹⁷ N yóó di duónko yedaute nyè.
Kè yè ndi d̀mmù, mí ndi Yiè nKuyie mmí b́ei.

Sedemii yèmmè cààrè m̀è

(Sedemii b́ei ntì)

¹⁸ N yèmmè mèè cààrè kè dè n duó mmuməmmú,
we mbo m bántè?

¹⁹ N nìtìbè dab̀ò nyèè yìèní itemm̀anke iməu kè bè móú metèèmmè,
ke kuò nke tú: Ti Yiè nKuyie nténke í bo Siyɔɔ eìà?

Ti t́enke í m̀ke okp̀àtàà?

(Ti Yiè nKuyie mbéi ntì)

Dè d̀mmè kè bè n yóu

ke t̀nne yeb̀kè bè do í yé yè

ke p̀k̀nne m mièke?

(Sedemii b́ei ntì)

²⁰ Kudisèèkù p̀tému,
ditenwaà auté ke bo deèmu,
kè ti kpaá ke mu nyí p̀té medeetímè.

²¹ Dè nk̀ute mediè mme,

meyei mmèè do n nìtìbè me kpéí.
 Dè n dimu kè n kǒmbùòtì duò mediè.
²² Dètie ndèè tàànnè yemuə,
 dè í kpaá Kadaadi tenkàà?
 Betàmbè í kpaá de kó yehekàà?
 Dè dòmmè kè bè í taà n nìtìbè?
²³ Kè n yuu do ntú tebinte,
 kè n nuə ndo ndò ndinébòrì,
 n na nkuò nkuyie nnè keyènkòo
 n nìtìbè kó mukúú!

9

Kubotí kùù sū siyáàbìsì

¹ Áú! Kè n do bo péte difii mari dikpáà mièke,
 becièmbè dièku di n na nyóu n nìtìbè,
 ke ke nkote ke bè déténe.
 Bemou bè bùtinnému Kuyie ke túnne yebòkè,
 bè tu siyáàbìsì yembè kó ditinnì ndi.
² Ti Yiè nKuyie ntu: Be nóndié nkòù mependómmè kǒme mme.
 Dè í tú nè tímómmonti mièke nke bè baatéme dihei.
 Be kperè demou tu tidanniti máà kperè nde,
 bè í banté be Yiè nKuyie.
³ Bá wè wèè dàò meyoómmè nè o népo
 ò me mbáá duó nhomáà o tebite,
 a kou weè òò da kote,
 nè wè di neiti weè da wátìrì.
⁴ Bá wè kòò cíi nho kou,
 òmòù í náá ntimómmonti,
 be nóndié nyii manténe siyáàbìsì,
 be yei ntontému.
⁵ Bè ò nyóó íte meyei mmie mmieke kéta metémè mièke nke,
 kényeti si nyáàbìsì mièke kéta sitesì mièke.
 Bè í dó ké m banté, mí mbe Yiè nKuyie mmí béi.
⁶ Nè de kpéí kè ti Yiè nKuyie Mprakédaa béi nke dò:
 Bè òò púnné mèè botí mesəə nké mè wénkùnnè
 mèè botí nku n yóó bennémè kuwəə nyeku kuù nkobe,
 ke yé n yí yàmè m bo bè yímè.
⁷ Be nóndié ndò mmewaádómmè mme ke kəù.
 Bè í náá ntimómmonti bè nàá ntì tu mesómmè mme.
 Bè ò nnáá nnè betòbè kunaatí kpeti nti,
 nè be yèmmè mièke ke né bè dii timátì.
⁸ Kè n né báá íte kécómmú képoté de kó benitibàà?
 M báá yóu m bo potémè de kó kubotí kobe képeite.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

Sedemii kuómmè ke sáútí

⁹ N kuómmu yetāre kpéí ke sáútí,
 ke kuò ndikúdabònni dinaacēnni kpéí,
 ke yé demou de cútémè páíí,
 bá òmòù ténke í de kerì.
 Ti ténke í yo iwūò dabùò nsinəə nè tikpasìntì dèmarè í kpaá,
 demou de ciétému ke coké.
¹⁰ Kè Sedisademmu náá ntidobontì,
 sikpaməó kó diāri,

Sudaa ekè yóó pòntemu kédéíté,
kédáúńko bá òmòu bá nyè ã.

¹¹ We ntu meyèmmè yiè nwèè bo na kébanté tii?

Ti Yiè nKuyie nti nàké we?

De yiè nti nàké mùu te kè dihei pònte páíí.

Ba nte kè ò còuté ke naánko tedòntè

bá òmòu ténke í dè kerí?

¹² Kè ti Yiè nKuyie nyíé nke béi nke dò: Bè dootóo mèè kprí nke n kuó, n do bè duó nyí bá bè í kènté n kpeti, bè í tũnne n kuó yèmmè. ¹³ Bè tũnne be mómmòmbe be kó meyèmmè mme ke fié iwũ yebokè Baadibe be yembè bè benke yè. ¹⁴ Dèè te mí mbe Yiè nKuyie Mpakadaa, bembè Isidayeribe tũ nkù kè n tu m bo bè díí mmedòmme kè bè nii mmutie mùu kòu. ¹⁵ M bo bè tanné ibotí tèi mièke bè do í yé ì bembè nè be yembè, kètònkoo mudoò de bíkè kè bè mbè kòu kè bè dèè. ¹⁶ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakadaa mî béi.

(Benitibè béi nti)

Totínè di yèmmè tii yóó di tuakení ti kprí,

yúnè bekúdabònkòmbè,

cokénè kécénní bèè nò mmukúdabònkòmmù mesàà

nkè bèe kòtení.

¹⁷ Kè bèe cokéní mecã kédentè dikúdabònni,

késaute ti kprí,

ti mómmòmbe kè ti tiité yedabùò

kè ti nònnieti ncouní ti nuò.

(Sedemii béi nti)

¹⁸ Yedabùò nyièní Siyã ò ndi ke tú:

Bè ti pòntemu, ti di ifei nyi,

bè pònte ti cèí nsi kè ti dò nkéyè dihei.

¹⁹ Díndi benitipòbè kénténè,

keènè ti Yiè nKuyie ntu mù:

Benkenè di kó besapàmbè bè kuò mmè yekúdabùò,

kè bèe benke betòbè yekúdabùò nkuòmè.

²⁰ Mukúú mmuù siéké ti cèí kó sibòo,

ke taà ti kó sikpààtìcèí mièke,

kè bè kòu ibí dihei mièke,

kè bedapàmbè kò nyekààtè yemòu mièke.

(Ti Yiè nKuyie mbéi nti)

²¹ Kè ti Yiè nKuyie nní nnáké mí nSedemii ke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie mî tu:

Becírìbè bèè còú còú ke dò mbè ò còúmmè tinaàkùtì ketenkè,

bè ò kòu tidiitì kupaku kényáké kè tì ncóú còúmè.

Meciì mmómòmme tú a bo yíétémè Kuyie

²² Nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù:

Wèè ciì ò bá mpòtì ò ciimè,

wèè ã dikòmbùò ò bá mpòtì ò ãmè dikòmbùò,

wèè mòke o kperè ò bá mpòtì ò mòkemè o kperè.

²³ Kè wèè dó kèmpòtì ò mpòtì ò ciimè mme ke m banté,

ke yé n túmè di Yiè nKuyie nke dòori mesàà,

ke tũ ntimómòmanti ke dòori dèè sié ketenkè ìnkè,

dende deè n naati mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

Kuyie ncaummè bèè cãmmù tikònti màà kó mucãmmù

²⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: De yiè kpaanímu kè m bo íté kécómmú, képoté bèè cãmmù bè me nyí m báá. ²⁵ N yitimu ke bo cómmú Esibiti kòbe, nè Sudaa kòbe nè

Sodɔmmu kɔbe nɛ Amɔniibe nɛ Mɔabiibe nɛ bɛɛ kɔ dimàà kuɔ be tempáátì*, bɛɛ bo dikpàà tedɔntɛ kperi bíékè. Dɛ kɔ ibotí tǔ bɛɛ í cǎmmù bɛmbe nɛ Isidayɛeribe kɔ kuwuo nkɔbe bɛɛ cǎmmù mucǎmmù ke né í m báá.

10

Kuyie nnè sibɔatenkaanì dè báá benné

¹ Dínɔi Isidayɛeribe kɛntɛnɛ di Yìè nKuyie ntú mù: ² Kù tu:

Di báá tǔnnɛ ibotí tɛi kɔbe dɔɔri dè
di báá yà mɛbenkùmè cǎmmè mamè dɛínkè
kè di kɔmbùd̀tì do,

bɛɛ í yé Kuyie bɛɛ kɔmbùd̀tì dè duò.

³ Ibotí tɛi tǔ nyɛbɔkè nye detetirè kpeye,

bè ãã yà mutie mmu dikpàà kékɔú,

kòo yántìi cíéké tetenkaanitè,

⁴ kè bɛɛ tɛ d̀ari mesɔ nyoo mɛbierime,

kédeè kɛyà sikǎũ nɛ màtòd̀ kè tɛ baaké

kéfíi kè tɛ bá nnampú.

⁵ Dɛ kɔ sibɔatenkaanì dònɛ timátì nti
bè ãã cónnè tì kupaku kè tì bo ndéèrì sinɔ,

dɛ kɔ sibɔatenkaanì í nɔ nke náá

kè bè s̀i tɔuti ke yé s̀i í nɔmmè ke cɛntì.

Di bá nsì yìèkù, s̀i í nɔ nke dɔɔri mɛyei,

s̀i mɛ nyí yóó na kédɔò mesàà.

⁶ Ti Yìè nKuyie, òmòu í da dònɛ,
a dɛumu kàa yètìrì feí kàa kpeñnì.

⁷ We mbo dɛmarè ke í da dé?

Fǎd̀ tu ibotí imòu kóo kpààtì,

fǎd̀ d̀ò nti nda dé,

bɛɛ c̀i ibotí imòu miɛke

nè yekpààtiyɔ yemòu miɛke òmòu í da dònɛ.

⁸ Bɛmòu bè yeimmu òmòu í c̀i,
be kòd̀ kɛmbáá sitenkaanì dɛɛ benkú bè yeimmè.

⁹ Bè s̀i d̀ari Tadisisi èi kɔ timátì péítì nti.

Ofaasi èi kɔ mesɔ mme bè s̀i d̀ari mè,

beyántìbè bɛɛ s̀i d̀òd̀ ke s̀i s̀ari tiyaàwũd̀tì nè tìi d̀ò mɛbèrìmè.

Dɛmòu mɛmmɛ dɛ tu oyántì kɔ mutɔmmú mmu.

¹⁰ Ti Yìè nKuyie nkoo mɛnke tǔ Kuyie nku ke bo,

ke tǔ okpààtì sǎá.

Kè ku miɛke pɛike ketenkè ð nhaumu,

ibotí mɛ nyí daati ke commu ku ìkè

ku miɛke yonke d̀i m̀d̀nnì.

¹¹ Nákéɛnè be ke tǔ: Sibɔatenkaanì siì í d̀òd̀ ketenkè nè kɛínkè. Sibɔatenkaanì bè tu s̀i Kuyie tɛmatè í yó nkpaá bá temàà ketenkè ìnkè.

¹² Ti Yìè nKuyie ndòd̀ ketenkè nè ku kɔ muwèrímú mmu,

nè ku yenfòùmè mme kù fíimmè ketenkè,

ke pité tiwetì nè ku c̀i.

* 9:25 kuɔ be tempáátì: Iwuo nteì bɛɛ í tǔ Sifube bɛɛ do dɔɔri dɛ kɔ ibɔakuó ke dɔunè be kɔ ibɔakuó yèmmè, kè Kuyie nyete Isidayɛeribe bo ndè ndòd̀rimè.

¹³ Kε βεί nku nùù memáà
 kè menie ntíí kεínkè,
 kuù ðð í nyewetè itemmànkε kè yèe deke tiwetì,
 kuù ð nte kè fetaafèe kperi kέmmíí nkéni,
 kuù ðð dennení kuyaakù ku kàrì.

¹⁴ Benitibè bemou bo banté bè í cìimè,
 ifei bo bè pìínè bè yìènko timátì
 ke uti sìì bəətenkaanì,
 sì tu siyáabisí kpesi nsi,
 muwemmu í bo si mieke.

¹⁵ Sì tu detetirè nde mutōntetimù,
 demou dè bo paà ti Yiè nKuyie mbo sì poté dīi yìè.

¹⁶ Sakəbu kəbe tū nKuyie nkù ku kperε í me ndo,
 kuù dōd kutenkù,
 kuù tāāté Isidayεeribe ke bè te,
 kuù yètìrì tu ti Yiè nKuyie Mpakedaa.

Sedemii nàkémè meyei ndotimè Sedisademmu
(Sedemii béi ntì)

¹⁷ Sedisademmu εì kəbe bè di pìmu,
 kpreénnè di nenti kεínné.

¹⁸ Ntenè ti Yiè nKuyie ntu mù:
 M bo denne benitibè diheì,
 m bo bè èúté tipîti timou,
 bá bè báá na kέyenté.

(Sedisademmu εì kəbe béi ntì)

¹⁹ Ti tùditi ice nyi!
 Ti mōnne deumu ke yóu mediè,
 ti yèmmè do dō nti yóo na kétōmu de kó kuyēiku.

²⁰ Nte tínti kè ti touti pìínté,
 kè iwēī tōū.
 Ti bí cìétému, ì ténke í kpaá,
 òmou ténke í bo wèè bo íi nti tuo,
 wèè bo wēte kέ ti ānné medéè.

(Sedemii mbéi ntì)

²¹ Benitubè kó meyetímè mme,
 bè yeimmu bè í wammú be Yiè nKuyie.
 Dεè te kè bè yīēke, kè bèè do ni kè bè cìété.

²² Keènè kunəroo kuù kèríní kubakù yóu,
 ke tùdkení ke dèè,
 ke bo pənte Sudaa ekè,
 kè dèe dəúnko kénaá nsikpaməó kó diārì.

Sedemii bàámmè Kuyie nyIsidayεeribe kpréi

²³ Ti Yiè nKuyie nti yému ke dō,
 nhonitì í te o fōmmu,
 onitì báá na kénni o fōmmu.

²⁴ N Yiè nKuyie á n tié,
 a né bá n tiénnè kemieke,
 kè meè dəke n yí yó nkpaá.

²⁵ Yóu kàa miekeε do ibotí tei ínke nke,
 beè í da yé, iwuo nyìi í yu a yètìrì,
 ke yé bè fèkemè a kó benitibè Sakəbu kó kuwuo nkəbe kperε,
 ke mènke fèke be kperε demou páíi,

²¹ Anatōti eì kōbe dō ké n kuòmu ke náá nke tú: Kàa í dō ti bo da kuòmè yóu a bo nnáámmè Kuyie mpāānāāntì. ²² Dèè kprí nte kè ti Yiè nKuyie Mprakēdaa bēi nke tú ò bo bè poté kè bedapàmbèe kú mudodò miēke, kè dikònnì kuò be bí initidaai nè initipòì. ²³ Dèmarè tēnke bá nkpráa be eì, ò yóó bè bōnté meyi mme ò bo íté kécómmú dìì mōnnì kè bè poté bembē Anatōti eì kōbe.

12

¹ N Yiè nKuyie nha náá ntimóm̄m̄nti nti m báá na ke da nenninè, n né dō kēbéim̄mu sámp̄ó a beénti ínkè.

Ba nkprí nte kè beyeibe kperē yíé?

Ba nte bèè yete a kpeti kè bè bo diwèì miēke.

² A bè fíim̄mu kè be cīē nta ketenkè kè bè sènti mesàà nke prí yebe.

A yetirì bomu be nò miēke kè be yèmmè né da dētēnè.

³ N Yiè nKuyie, a n wúóm̄mu ke n yé,

a yému ke dō n yèmmè bo a bíékè,

cānné be ipe bè kòrinè ì i kòùdieku i kōme,

batē be dikòuyiè kprí.

⁴ Dè yó nkāáké de kè diheì yè yedabùdò mmieke? Timútì tìi kpeì depra nke iwūō kō ndiheì miēke, benitibè bèè bo diheì miēke be kó kuyonku kprí kè bè né náá nke tú Kuyie nyí wúó nti dōri dè.

⁵ Kè Kuyie nní tēíné ke dō:

Kàa nēinè bèè kèrì be naàcèi ke òu,

a bo yíme kéna kēbetenè sisēí?

Kàa bo mbo diheì meor̄p̄umè kperi ndi kè dè da naati,

dè bo nda dōmme meháárimè bo tanní dìì mōnnì?

⁶ Bá a cīētè kōbe nè bè di wē ndi cice bè bo da fíté. Bè wēnnénè a kòùbè mbe kè bè da úú. Kè bè da krentinè menáankùdò nha dōdò meyoòmmè.

Kuyie ndootóm̄ è ku cīētè nè ku nìtibè

⁷ Kè Kuyie mbéi nke dō:

N dootóomu tecīētè tēè do tú n kperē,

m peitè n n̄ou nsi n nìtibè Isidayēeribe ínkè,

n yèmmè do naatinè bè,

m bè ānné be dootitòbè n̄ou miēke nke.

⁸ Bèè do tú n kōbe beè náá ntimuntūnti n kprí,

ke kontí ke n wanti.

Dèè te kè m bè níí.

⁹ N nìtibè bèè do tú n kōbe beè náá

ndi mmōnnì dikoribii kè icírì dì duò.

Pīēkénè kè tikpas̄intii tí nkédi dibanni.

¹⁰ Bēnaacēmbē beè bāté m paku ke kùò fín̄yì kó detie,

beè n̄au depra nsààrè kè dè danné ke náá ntedōntè.

¹¹ Kè dè naánko tedōmpéítè ke duóo n yìkè kè dè dō mmesém̄m̄,

kè diheì dōúnko bá òm̄òu í bōti de kpeti.

¹² Sitāpíé sim̄ou ínkè nke befèèbè tūòkením̄,

ti Yiè nKuyie nkó kuyēiku kuù bè do itemmānke im̄ou,

bá òm̄òu í súó.

¹³ Nte díndi ke òò buotí tidiiti bè tu ti bèdée

kè tìi yè tipotì,

di me mbáá cōnte dèmarè.

Ifei ìì di bonè di deì tìi diiti
ti Yiè nKuyie mmièke kèè di yè,
deè kpéi nte.

Kuyie nyè nkù yóó dàòmè Isidayeeribe p̄etitòbè

¹⁴ Nte mí ndi Yiè nKuyie n nàké tì n nìtìbè p̄etitòbè b̄em̄ou kpéi. Bè tu b̄eyei b̄e m̄be n kpéi, b̄e kàáké n k̄p̄ere n duó ndè nde n nìtìbè Isidayeeribe. De ȳembè n yóó b̄e ùt̄iremu k̄etenkè b̄e f̄ífkú d̄è, k̄éfiet̄e Sudaa wuò nk̄obe b̄em̄ou. ¹⁵ De kó dif̄onkúò mesém̄mè yóó b̄e nni mp̄ínn̄emu, k̄è n w̄ete k̄é b̄e t̄ènn̄ení b̄e tenkè, bá w̄e o èi. ¹⁶ De m̄onni k̄è d̄e s̄́ m̄bè t̄ũnne n nìtìbè Isidayeeribe kó ice, ke par̄iku nè n ȳèt̄irì ke tú Kuyie mbomu b̄e do benke m̄èè botí n nìtìbè k̄è b̄e m̄par̄ikunè dib̄òò Baadi kó diȳèt̄irì, m bo b̄e k̄anne n nìtìbè cuokè. ¹⁷ B̄e mièke k̄è kubotí makù k̄obe m̄e nyete n k̄peti n né kù uuté páíí k̄é kù k̄uò. Mí ndi Yiè nKuyie m m̄í b̄éi.

13

Fenaàk̄onf̄è kó m̄eben̄kùmè

¹ K̄è ti Yiè nKuyie nni m b̄éinn̄è ke d̄ò: K̄ote k̄édonté fenaàk̄onf̄è b̄e d̄ònn̄è f̄è mup̄ààkonk̄perím̄u k̄éyi ke né nyé k̄é báá f̄è mèú m̄menie. ² K̄è í t̄ũnne n Yiè nKuyie nni nnàké tì k̄ék̄ote k̄édonté fenaàk̄onf̄è k̄éyi. ³ K̄è n Yiè nKuyie nyíé k̄é m b̄éinn̄è kuce m̄ed̄érimè ke d̄ò: ⁴ Ít̄e k̄étúóté fenaàk̄onf̄è a donté f̄è k̄éyi, k̄ék̄ote kukó nh̄Efadati k̄é f̄è s̄on̄ne yep̄èrè f̄f̄è. ⁵ K̄è n k̄ote k̄é f̄è s̄on̄ne Efadati n Yiè nKuyie nni nnàké ke ȳè ndè ndòm̄mè, ⁶ k̄è d̄èe yíé k̄ém̄onte k̄è ti Yiè nKuyie ndò: Ít̄e k̄ék̄ote Efadati k̄éw̄ete k̄étúóté fenaàk̄onf̄è n do duó nk̄àa s̄on̄ne f̄è. ⁷ M̄em̄m̄e k̄è n yít̄e k̄ék̄ote Efadati k̄éw̄ammú n do f̄è s̄on̄ne d̄è k̄é f̄è t̄uóté, ke né ns̄́ nf̄è càke ke t̄énke í d̄ò nk̄édònn̄è m̄umamù.

⁸ K̄è n Yiè nKuyie nw̄ete k̄é m b̄éinn̄è ke d̄ò: ⁹ Mí nha Yiè nKuyie m̄m̄í b̄éi nke tú: M̄èè botí nku n yóó cakemè Sudaa k̄obe do p̄òt̄inè d̄è, d̄èè do tú Sedisadem̄mu k̄obe kó tefentè m bo d̄è càke. ¹⁰ Kubotí yeiku nku, b̄è í d̄ó k̄ékeè n náant̄i, b̄è baa soké b̄e took̄perì yeiyi mièke nke, ke taunkonè b̄em̄áà yeb̄okè, ke ninku ke yè bàá. De kó kubotí k̄obe k̄p̄ere w̄èti f̄èè naàk̄onf̄è k̄p̄ere nde b̄è t̄énke í yó ndò nk̄édònn̄è d̄èmarè. ¹¹ K̄è ti Yiè nKuyie mb̄éi nke d̄ò: B̄è ò̄ yi mèè botí fenaàk̄onf̄è n do m̄e nyi Isidayeeribe nè Sudaa kó kuwuò nk̄obe, n do d̄ó b̄è ntú n nìtìbè m̄be k̄éndéúk̄unko n ȳèt̄irì k̄éntú n k̄obe b̄è m̄e nyí k̄ènté n k̄peti.

Kuyie nd̄on̄nen̄emè ku mièke menaà

¹² K̄è Kuyie nni mb̄éinn̄è ke d̄ò: K̄ote k̄é b̄è nàké ke d̄ò, mí ndi Yiè nKuyie nyIsidayeeribe t̄ũ nkù m̄í tu: Sicèè bo ke bo mp̄íéké menaà m̄m̄e. K̄è b̄è da t̄ènn̄è ke tú: Ti ȳému sicèè bomè ke bo mp̄íéké menaà, ¹³ nha né b̄è nàké ke d̄ò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: M bo nii m̄menaà ndihei dii nk̄obe b̄em̄ou, k̄étaunn̄è b̄ek̄p̄ààt̄ibè b̄èè k̄ari ok̄p̄ààti Dafiti kó dik̄p̄ààtik̄arì ìnkè nè ikuó n̄iùbè nè b̄èè nàà m p̄ānāant̄i, nè Sedisadem̄mu èi k̄obe b̄em̄ou. ¹⁴ Ben̄it̄ibè bo mbokù bet̄òbè cicebè nè b̄e bí, mesém̄mè báá b̄è nni mp̄ínn̄è, m báá b̄è c̄íè, m báá b̄è kuó m̄mesém̄mè, m bo b̄è k̄uò páíí.

Ti d̄ommè k̄ék̄énté Kuyie n k̄peti k̄è d̄è k̄p̄aá ke t̄óké

¹⁵ K̄énténè k̄éȳonk̄unne di to,

bá mm̄okenè sifeí,
di Yiè nKuyie nk̄uù nàá.

¹⁶ Ndéúk̄unkonè di Yiè nKuyie ndi t̄ũ nkù ȳèt̄irì,

k̄è kù mu nyí duonn̄í keȳènkè, k̄è d̄è di biitoo,

k̄è di b̄ét̄irì yet̄ārè yet̄ārè ìnkè keȳènkè,

di do baa diȳiè dii bo ȳènn̄imè,

k̄è kù né duó nkè d̄è di biitoo s̄aũ

keȳōk̄ènyènkè k̄ōm̄e.

¹⁷ K̄è di í k̄ènté itié m bo ta didab̄on̄ni m m̄áà borè,

kékəmmú tinənniēti mediē.
 Di kó tefentē dietē kprí,
 m bə kəmmú mediē.
 Kε yé bè yóó pímmúmè Kuyie nkó benitibè kékònnè.

Kuyie nnàké tì tekpràtìcìētè kprí
¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò:
 Náké okpràtì nè o yō onitipokpràtì kè bèe kari ketenkè,
 ke yé dikpràtìpì ì kraámè be yō ìnkè.
 Dì do ketenkè nke.
¹⁹ Kubakù cānku bíékè kó yehékè kpretínnému,
 òmòu ténke ì kpretì diheì kó yecàkè,
 ke yé bè bè pímmúmè bemòu ndi bè ì sùò nhòmòu.

*Isidayeeri*be dimè ifei
²⁰ Íinnè di yō káyà di dootitòbè kèrínímè,
 kubakù yóú bíékè.
 Benitibè n do di bānne bè cuó nke?
 Benitibè bèè do tú di kó disānni.
²¹ Di do naatinè bè bo di na dī mōnni ké di baaté,
 dè bo ndi dōmmè?
 De kó kuyonku bo ndōnnè kupreitēyonku ãã pí mmèè botí onitipòkù.
²² De mōnni kè di mbékú dimàà mùù kprí nte
 kè tì nkó dimàà di tū̀kení.
 Di yei mmèè deuté deè te kè bè kátè di yaàbòrè,
 ke kòute di naàcēnkìè.

²³ Onitisòù báá na kéceete o kōntì ti dōmmè,
 dimannì me mbáá na kédeite di yòrè.
 Díndi bèè manténè meyei ndi báá na ké mè yóu kédòò mesàà.
²⁴ N yóó di cíemmu kè di cíété,
 kuyaakù ãã cíe mmèè botí tedòntè kó timúti.

²⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéi nke dò:
 Díndi Sedisademmu èi kòbe ntenè n tããté tì di kprí,
 n di baanè tì tinti.
 Kε yé di n yēm̀m̀emu ke m bütínné ke tū̀nne yebòkè.
²⁶ Mī móm̄muo n yóó kátè di ã yèè yaàbòrè kékáá ndi ìkè,
 ke di cónnòo detetìrè kè bèe yà di fei.
²⁷ Di kó mubəwtū̀mmù yetārè ìnkè kōmu tontému,
 dè dò nhonitidòù ò ntū̀mmè mme otòu pokù,
 dinaadaà ò ntū̀mmè fēnaanife ke kōnti.
 N yàmu ifei kperè di dəəri dè díndi Sedisademmu èi kòbe.
 Di bo yà! Di kó meyei nyóó deè òndaà ndi?

14

Kuyie mbéinnè tì Sedemii kutayietí mōnni
¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii kutayietí mōnni ke dò:
² Sudaà kòbe bo yekúdabùò mmieke nke,
 be ekè yeè naá ntidobontì,
 kè be yèmmè cààrè kè bè kàri ketenkè.
 Kè Sedisademmu kòbe kó isáútii dèke kéìnkè.

³ Bekótífbè tūḡ mbesámpóbè mudúò kukò

kè bè kũnní nè yedó yetetìrì,

kè dè bè di kè bè sī́ nsíí.

⁴ Kè be tenkè kpeí ke pàá,

ke yé fetaafè í niúmè,

kè betenkútífbè yèmmè cààrè kè bè sī́ nsíí.

⁵ Kè siyóó pèí ke dokò si bí,

ke cokù timúti í kpaá mèè kpéí.

⁶ Dikpàà kóo sãmmarímú còrímú yetārè ínke

ke yō mmuyaá sikpamáó kōme,

kè si nuò nhonté timúti í kpaá mèè kpéí.

(Benitìbè béi nti)

⁷ Bá kè ti yei nti bekùnè

ti Yiè nKuyie nha pí mmutōmmú a kó diyètìrì yàà bo cake mèè kpéí,

ti da bùtinnému kuce mèpéu,

ti da cààrèmu.

⁸ Isidayeeri be bùó fḡ nwe,

fḡḡ bè dæerí, be yeñcaàrimè mōnnì.

Dè yíme kàa í dake be eì kpéí,

ke do nhoròò wèè bàté ke bo yíé nképēēté pike.

⁹ Bá ndōori ke dò nhonitì dè di wè,

ke dò nhokpàrinuanti wèè cìte ke ténke í yóó na kédæeté betòbè.

Fḡ nti Yiè nKuyie nha bomu ti cuokè,

ti tú a kòbe mbe, a báá ti bōntóo.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: De kó benitìbè nōnnè bè bo ncānnì cānnimè mme, bè í dó kécómmú dibòrì dimáà. Di mmōnnì m bè pèmmu. N dèntenímu be yei nkpeí, n yóó bè yietímu be yei.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: A bá nni mbáá be nnitìbè kpéí ke tú m bè dōò mesàà. ¹² Bá kè bè bou dinùù ke úú n yí yóó keè, kè bè n feu iwūḡ ke tuḡ ke m pāā ntidiitì kó yepāre n yí yóó dè cōuté. N yóó bè bōnté mudòò mmu nè dikōnnì nè mutenkúú kè bèè kú bemou páíí kédeè.

¹³ Kè n kù tēnné ke dò: Áú n Yiè nKuyie! Bèè yē mbè nàá nha pāānāantì beè bè nàá nke tú bè bá nyīèkù mudòò bè me mbá nyīèkù dikōnnì kàa yóó bè duómmu meōmpùmè de kó diheì mièke.

¹⁴ Kè n Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: Bèè yē mbè nàá m pāānāantì bè nàá nsiyáàbìsí nsi, mī í bè tōnkoo, mī í bè duó nde kó dinùù, mī í tì mbè nàké. Bè yē mbè yà mèè benkùmè tu siyáàbìsí nsi, mebōakōme, be mōmmōmbe kó mesoummè mme bè di náámmè. ¹⁵ Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú: Bèè yē mbè nàá m pāānāantì ke náánnè n kó diyètìrì m me nyí bè tō. Bèè tu mudòò nè dikōnnì dè í tatiní diheì, mudòò nè dikōnnì deè yóó bè kù. ¹⁶ Kè benitìbè bè yē mbè nàá mbè m pāānāantì, bè bo duó Sedisadēmmu eì mièke, mudòò nè dikōnnì de kpéí, be pobè nè be bí initidaai nè initipòì dè bo kú, kénduú duó bá bè báá pété bè bo bè kūnné dè. N yóó bè yietímu be yonku kó tieti.

¹⁷ Náké be ke tú:

N na ndó n nuò nyì sūú ntinōnnietì,

kè nní nkuò nkeyènkè nè kuyie,

ke yé kuyēiku kuù domè n nìtìbè ke bè kòute,

kè de kó dikōutirì deu mediè.

¹⁸ Kè mudòò yó nkòù ditowàà kòbe,

kè dikōnnì kòù bèè bo diheì.

Bèè nàá mmí nKuyie m pããnáàntì nè ikuò nìùbè bè í banté mùù terè nde.

(Benitìbè béi nti)

¹⁹ Ti Yiè mmènke sàà dootóomu tínti Sudaa kàbe páííà?

Kù ti pèmmu kè dè dèèà?

Ba nné te kè kù ti poté kuyēiku kuu mbá kù í miérí?

Kè ti baa diwèi bá ti í dì yàu,

ti yé ke tú ti yóó miété kè kufōwáá nné dake tì auté.

²⁰ Ti Yiè nKuyie nti bantému ti caàrimè,

ke yà ti yembè kōme,

ti tú becaàribè mbe.

²¹ A yètìrì yàà bo cake mèè kpéí.

Báá senkèrì diheì a kpààtikàrì borè nè di kpetì.

Dentení metaummè a ti dòò mè ke báá mè t̄t̄e.

²² Sitenkaanii ibotí teì t̄t̄ n̄sì miéke t̄ematè bo na kéduó nkè fetaafeè nià?

T̄iwetì t̄i duònní fetaafeè?

F̄ó nti Yiè nKuyie nti búó f̄ó nwe f̄ó dè dòò demou.

15

¹ Kè nYiè nKuyie nsòoté ku náàntì ke béi nke dò: Bá kè M̄oyiisi nè Sammuyeri kè bè m bàmmú be nnitìbè kpéí, n yèmmè í wētini be bíékè. Beti be kè bèe déte n yìkè! Kè bèe f̄ute m borè. ² Kè bè da beke ke tú:

Ti bo k̄ote ke?

A bè nàké ke tú,

n yē nwèè dò nkékú, ò yóó kúmu,

kè bè dò nkékuò wè, bè yóó ò kùomu.

Wèè dò nkékúnè dikònni ò yóó di nkúnè.

Wèè do nkéta tidaatì ò tì tatimu.

³ Mí ndi Yiè nKuyie m̄i béi! Tiyēiti t̄inàà tinti n yóó ti mbè potému, t̄i tu: Bè bo kúmè mudoò miéke. Simó bo bè d̄ammumè, tinòtì bo bè c̄omè, tikpas̄inti bo bè dimè, dè bo bè di ké bè dèè páíí. ⁴ M bo bè dòò dè bo do kutenkù kó yekp̄àtiyo yemou kōmbùòtì Esekiasi bire Manasee Sudaa kàbe kóo kpààtì do càke mèè caàrimè Sedisademmu me kpéí.

Dè bimè Kuyie nkè kù bàanì

⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

D̄índi Sedisademmu kàbe,

òmòu bo wèè bo di kuó mmesémmàà?

We mbo saute di kpéí?

We mbo fétinne o f̄iè kémbékú dè di dòmmè?

⁶ Di m b̄ontóomu, ke m b̄utinné,

kè mme n yòute n n̄ùtè ke bo di poté kékuò,

dè m bimú, n di kuó mmesémmè ke òumu.

Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi.

⁷ Deè te kè n t̄uóté m pienkù ke c̄ommú diheì m̄anku ke di ye,

kè di p̄à di bí kè n di kùò di í yíemmè ke yóu di yei.

⁸ Kè bekúpobè s̄úú ndi cie mubirímú dòmmè dàméèrì n̄ù.

Tibíȳòtì t̄i kèè kuyie ncuokè ti bí kumè,

kè kufōwáá ntì auté kè meyeñcaàrimè t̄i do.

⁹ Onitipòkù wèè do m̄ake ibí iyiekè kòò ì p̄à.

Kè dè ò kpéi kòò b̄iitoo kuyie ncuokè,

kòò ta mesémmè miéke.

Bèè bo yenté kénkraá, m bo t̄onkoo be dootitòbè kè bèe bè kùò.

Mí n di Yiè nKuyie m̄i béi.

Sedemii kuónnèmmè Kuyie kè kùu yáúkunnè o k̄òntì
(*Sedemii béi nti*)

10 N tù̀̀ti ice bé!

N yǎ, ba nte kàa m peité?

Dihèi diməu mieke òmòu í n dǎ,
beməu bè n dónè dikpànni ndi.

N yí pènte òmòu kperè,
òmòu me nyí m pènte dèmarè,
bá wè kòò né tú m bo yà.

(Ti Yiè nKuyie mbéi ntì)

11 Mî duó nkàa dootitəbè da bǔtè,
meyei nnè meyeñcaàrimè da do diì mǝnni.

12 Timátì bo kéété kubakù cǎnku bíékè kó dicìèà?

Timátì bo kéété disəwũǎ?

13 Díndi Sudaa kó kuwə nkəbe,
di kó tikpàti nè di kperè di mǎke dè,
bè bo dè éi fààrè.

Meyei ndi dǎdǎ mè diheì diməu mieke me kpéi.

14 M bo duó nkè di dootitəbè di pímmú

kékònnè diheì di do í yé di.

M mieke keè di yè ke di cóú.

(Sedemii béi ntì)

15 N Yiè nKuyie nha báá yè n kpéi,

n yé n kpéi nké n dæeténè n dootitəbè,

fǎǎ bo peite bèè n fèũnko,

a báá ti wènné kunasǎã a minnímmè deu mèè kpéi,

n yé ke dò mbè n sǎá fǎǎ kpéi nke.

16 A ð nkàa béi nha náànti, n ti ãnné n yèmmè mme,

a náànti tiì do tú n kó diwèi, n kó kuyeñnaatí.

N Yiè nKuyie Mpakedaa bè yu a yètiri ndi ke n cǎíné.

17 N do í katìnnè mudaá nyembè kè ti daú,

fǎǎ m pí ke bè nni ncǎínénè,

a mieke keè bè pèi ke toñni.

18 Ba nte kè n kó meféútímè í mǎke kumànkú?

Dè dǝmmè kè n kó tiyèiti í dǎ kémieté?

A n soutému kukó nkùù kó menie nkũũ ku kǝme.

19 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:

Kàa wètení m borè m bo wète ke da dǎdǎ n kóo tǎnti,

kàa bààti tiì wenni, ke náá ke yóu tiyeiti,

n yóo wète ke da duómmu n náànti.

Sudaa kəbe beè dò nke da tũnne,

fǎǎ í dò n ké bè tũnne.

20 M bo da kpénkũnne be ìkè

kàa ndò ndisəwũǎ kó kuduotí,

bè bo nda kũmmù, bè me mbáá na ké da dǎdǎ dèmarè,

ke yé n yó nda mbonèmmèmu ke da dæerí ke da coonko.

Mí nha Yiè nKuyie m mî béi.

21 N yó nda dæerímu beyeibe nɔu mieke,

ke da fietè bekperíbè nɔu mieke.

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò ² m báá túóté onitipòkù m báá pié ibí initipòì nè initidaai ku ntempē mmieke.

³ Nte ti Yiè nKuyie nni nnàké tì kè dè ntukúnè ibí bè yóó pié ì Sudaa kó kutempē mmieke initidabí nè initipobí i yǎbè nè i cicebè be kpéí. ⁴ Ti Yiè nKuyie ntú bè yóó kú mutòntònkúú mmu, bè báá pété wèè bo kómú be kúú nnè wèè bo bè kúnné. Beè yó ntú tikùti ketenkè ìnkè, mudoò nè dikònni deè yóó bè kònnè. Tinòti nè tikpasìnti kè deè bè pété kédi.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: Báá kote tekúciētè matè kéntú a bo kuó, a bá ntú a bo bè toténè mesémmè. Nè de kó benitibè ti ténke í moke tinépoti, n yí bè mòkenè diwèì, n yí yóó bè kuó mmesémmè. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi. ⁶ Bekperibè nè besámpròbè bè yóó kúmu bemou, bá bè báá pété wèè bo bè kúnné òmòu báá kuó mbe kúú, òmòu báá dúóké omáá * yoo wèè kuó o yùti kébenke o yeñcaàrimè. ⁷ Òmòu báá neite mucie tekúciētè kabe òmòu me mbáá donté menaà nkéduó nwèè cice ku yoo o yǎ ke bo ò bántè.

⁸ Fǒ nSedemii, a me mbáá kote tebançiētè matè, a báá bè wēnnénè kékari yoo dí wēnné kénkari kényè mmènaà. ⁹ De yiè siyí nè tipíèti dè bo deè, mupotúdmù kó iyie nyí yó nkpaá, di yóó dè yàmu nè di nuò nke kpaá fòu, mí ndi Yiè nKuyie Mpaakedaa Isidayeeriibe tū nkù mî béi.

¹⁰ Fǒ nSedemii, a bo bè nàké dî mònni m mè nda nàké tì bè yóó da bekemu ke dò: Ba nte kè ti Yiè nKuyie ntínti Isidayeeriibe ti tū nkù yē nde kó meyei nti tuòkení? Ti kù yeténè ònde? Ti kù cààrè ba kunku ti Yiè nKuyie? ¹¹ Á bè nàké ke tú: Mí mbe Yiè nKuyie n tú be yembè beè n dootóo ke tūnne yebòkè ke yè feu iwūō ke ninku ye ìkè ke yè bàá, bè m bùtínnému bè í tū n kuó. ¹² Di mómməmbə kè di n càke kè dè pēēté di yembè kperè, bá wè kòo kpénkúnne o to, òmòu í kémú n kpeti. ¹³ Deè te kè n yóó di denne di nheì mieke ke di kòtenè diheì di í yé dî dîndi nè di yembè. Kè di nkè pī nyebòkè tōmmú keyènkè nè kuyie, bá n ténke báá di kuó mmesémmè.

Isidayeeriibe yóó wēte kékprénténimè be èi

¹⁴ De kó yewè kpaanímu, yè bo tuòke dîi yiè bè ténke níí báá yí: Ti Yiè nKuyie mbomu kunku kùu dènnení Isidayeeriibe Esibiti kó ketenkè, mí ndi Yiè nKuyie mmî béi. ¹⁵ De yiè bè níí bo yí ti Yiè nKuyie mbomu kuò dènnení Isidayeeriibe kubakù youú bíékè kó ketenkè, bè do be bèti kè bèe kote kè. N yóó ke mbè ínní ké bè tēnnéní be èi n do duó ndi be yembè.

Kuyie nyēmmè kù yóó duó nkè bèe pímmù beyeibe

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie m béi nke dò: N yóó tōnkoo bekèlèbè mbe kè bèe ūrì Isidayeeriibe, de kó difōnkúò kè n tōnko bepaawambè kè bèe bè wammú yetārè nè sitāā de ìnkè nè yepèrè fíè. ¹⁷ N wúómmu be borime dōmmè mè báá na kēsəri, be yei nfeímu páíi n yìkè, ¹⁸ n yóó bè yietímu be yetímè nè be caàrimè kénóó kuce mèdémè, ke yé bè sīnkùnemè n tenkè nè sībōatenkaanii isòke kpesi sīi í fòu. Ke tō isòke kperè ke píe n tenkè.

Ibotí iməu yóó bantémè Kuyie

¹⁹ Kè mbéi nke dò:

N Yiè nKuyie nfǒō tu n kó tecēkpetè,
n kó kupèrikù, n kó disòri nh òō səri dè meyeñcaàrimè yiè.
Ibotí iməu itinímu itemmànke iməu ke bo kòtení a borè,
kébéi nke dò: Ti yembè do tū ndè tu detetirè kperè nde.

Dè í teénnè mùmamù.

²⁰ Onitì bo na kédòò Kuyie naà?

Onitì dòò dè báá na kéntú Kuyie.

* 16:6 dúóké omáá: Kannahā kó ketenkè mieke kòo niti ku bè òō dúóké bemáà ndi ke bo benke be yēmmè cààrēmè. Kuyie mme nyí yie nde kó mèdòòrimè kó kubotí, kénáké Isidayeeriibe ke dò bè bá ndè ndòòri kè bèè yete ké ndè dòòri be tenkè.

²¹ Kè Kuyie ndò: Deè kpéí nte kè n yóó bè benke n kpeti nè n wě́rímú kè bèe banté ke dò mmî yètìrì tu be Yiè nKuyie.

17

Kuyie nfeimmè Sudaa kàbe kó meyei

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Sudaa kàbe di kó meyei nwàri nè dicìè ndi,

mè wàri nè timátì kpeti kó tekàùtè nte,

mè wàri di yèmmè mieke nke,

ke wàri di wũ̀stòrè kó yebàkè ìnkè mè báá yie nkéùté mecãã.

² Kè dè bo yie nkè di bí ndennini di wũ̀stòrè kpéí

nè itedéi di fííkú ì detie nyò nè sitãã ìnkè.

³ Yetãrè ìnkè nè kubiriku,

di kó tikpàtì nè di kperè di màke dè m bo duó nkè bèe dè eí,

di maá mèè kpéí yebòwũ̀stòrè ketenkè kemou mieke.

⁴ M bo duó nkè di dootitòbè di pímmú

ketenkè n duó nkè di yembè ke mieke

ké di kònnè dihéi di do í yé di,

di íi m mieke nke kè kè di còuté ke kpaá cóú.

Wèè bùtinné Kuyie nè wèè kù duó nhomáà be kó mucóntimu

⁵ Onìtì wèè bùtinné o Yiè nKuyie

nke búó onìtì ke wanti wèè borè meteèmmè,

de yiè mbo yà!

Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

⁶ De yiè mbo ndònnè tetietè tèè còrímú tedòntè ìnkè,

de yiè mbáá yà diwèi marì bitì.

Ò bo ndònnè tetietè dòmmè tedònkpetè ìnkè,

mukókúó nkó ketenkè, òmòú í borè.

⁷ Wèè me nni nduó nhomáà mí ndi Yiè nKuyie

nke m búó de yiè mbo yà mesàà.

⁸ De yiè mbo ndònnè mutie mùù còrímú menie ntaké,

kè mu cíè nta inéce borè,

kè kuyiinkù tùòkení mù òó í nyièkù,

mu fãàtì ò ndò nsùdò nwe sãã,

bá kè fetaafè yietí mù òó í nyièkù,

mu be òó í nkuoté bitì.

⁹ Onìtì yèmmè kómmú ke pèéte demou,

mè í dò nkéna késéi,

we mbo na kébanté tì bo mè mieke?

¹⁰ Mí ndi Yiè nKuyie n wúómmu onìtì yèmmè,

ke yé o yèmmè mieke kpeti,

ke yóó yietí bá wè o dòòrìmmè dòmmè,

bá wè o tómmú màmmè.

¹¹ Wèè dòò dèè í wenni ke pàrikè,

ò dònnè tenahéítè tèè kòte ke oke tènnte kunòrikù kó yeyiè,

o kpàtì itimu ke bo ò yóu,

ke wè nyóó dentenè ke bi kuyiinkù.

Ti Yiè nKuyie nkuù máà duó mmufòmmu

¹² Dikpàatikàrì tikpeti kperi marì dìi sǐǐ nyeteyè sãã,

Kuyie ncíètè bo ti cie ke me ndò.

¹³ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe bùó fǐ nwe,
bèè da dootóo ifei ì yóó bè pí,
bèè da bùtínné bèè yètè wǎri bèmbe kudǎnkù,
ke yé be dootóomè fǐ nti Yiè nKuyie nkùù tu mufòmму binte.

Sedemii kuónnèmè Kuyie

¹⁴ N Yiè nKuyie m miékunnè kè m miété,
n deeté kè n cooté,
fǐ te kè bè n sǎntí.

¹⁵ Benitibè m bèkúmu ke tú:
A Yiè nKuyie nha náá nkùù kó tináaanti,
de kó tináaanti pí mba ti bo dǎdè mè?

¹⁶ Mí me nyí da sukú ke yé nha duǎnní meyei
a yému a mómmu n do í dómè meyei m bo tuǎkenímè,
n náké ti timǎu a ti wúómmu.

¹⁷ A báá yóu kè n ta kukǎmbǎdoróo miéke,
fǐ tu n kó disǎri, n yóó sǎri dè meyei n kó diyie.

¹⁸ N dootitǎbè beè dǎ nkédi ifei,
dè í tú mí bo ì di,
beè kǎmbǎdǎti dǎ nkénduò,
dè bá ntú mí,
yóu kè meyei mbè bǎté kè beè péíté péíté.

Kuyie ndèntemè Isidayeeriibe teompùtè yiè kpéi

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dǎ: Sedemii íté kékǎte bèè baké dihei be kó dibòri
Sudaa èi kó bekpǎatibè yiè di ke di ntaà, a yóó me ndǎ Sedisademmu èi kó yebòrè yemǎu.

²⁰ Á náké Sudaa kó kuwuǎ nkǎbe bémǎu nè bèè bo Sedisademmu èi ke taà o bòrè ke dǎ:
Díndi bekpǎatibè nè besǎmbe bémǎu. Kénténè ti Yiè nKuyie ntú mù: ²¹ Ti Yiè nKuyie ntu:
Dí ndake ke ní báá tǎ ditǎu teompùtè yiè kétannèní Sedisademmu. ²² Di me mbáá tǎ
dèmarè di cǎi miéke kényènnè teompùtè yiè, di ní báá pí mmutǎmmú mamù, dí di cǎnné
kè di ntú n kperi. N ti náké di yembè ke yé ndè ndómmè mme. ²³ Di mè nyí ti kèè, di í
kènté de kpeti, ke kpénkunnè di to, di í yie nke bo ti keè, ke yete n di tié nti.

²⁴ Kè di mènke kènté mí ndi Yiè nKuyie n náá nti, ke yóu di bo ntǎumè yetuǎ teompùtè
yiè ke tannìnkóni dihei, kè de kó diyie cǎá nke tú n kperi kè di í pí mmutǎmmú mamù
de yiè. ²⁵ De mǎnni bekpǎatibè nè sikipǎatibí bèè kǎri Dafiti kó dikpǎatikǎri bè bo ntaà
de kó dihei kó dibòri ke deke sisǎi nè sikipǎrisǎi kèwènnènnè Sudaa kǎbe nè Sedisademmu
kǎbe. De kó dihei bo mmǎke bèè di á sǎá. ²⁶ Sudaa tenkè kó yehekè yemǎu kǎbe nè yehekè
yèè tǎkénè Sedisademmu nè Bensamè kó ketenkè kǎbe kèntǎ kètuǎkenè Sefedaa yetǎrè
ínkè kǎbe nè bèè bo Nèkefu bíékè, bè bo nkǎríní mí mbe Yiè nKuyie n cíètè ke n feu iwǎǎ
ke tuǎ, ke n feunè metaummè kpeyi ke m pǎá ntidiiti kó yepǎrè ke n tuǎ ntihúúnti, ke n
feu nè disǎnni kó iwǎǎ. ²⁷ Kè di me nyete n kpeti ke í cǎnné teompùtè kó diyie n kpéi, kè
di tǎu yetuǎ teompùtè yiè ke yiènnè dihei m bo bǎnténí muháá nkè mùu cóuté sikipǎatícǎi
bá mù báá kú bitì!

18

Oyaamarì nè tiyaatì de kó medonnimè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dǎ: ² Íté kékǎte oyaamarì cíètè, n yóó ke nda náké n
dǎ ké da náké ti.

³ Kè n yíte kékǎte oyaamarì cíètè kénsǎ nhò maà tiyaatì. ⁴ Kòò dǎ kémaá kùù nenkù
yete, dè ð mbo kékpeténèmè oyaamarì. Kòò ceete kémaá kunenkù tekù ò dómè. ⁵ Mèmmè
kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dǎ: ⁶ Díndi Isidayeeriibe di yèmmè dǎ m báá na ké di dǎ

oYaamarì yie mmè ndòòmàà? Tiyaatì ãmè oYaamarì nõu mieke di me nhã n nõùtè mieke, díndi Isidayeeribe mí ndi Yiè nKuyie mmñi béi. ⁷ Mònni mari nh ãã tããtému ke bo uutè kubotí makù yoo dikpààtiyuu mari ké dè pònte kédéíté. ⁸ De kó kubotí yoo dikpààtiyuu n nàké dèè kpréi mmemme kè dè wèteni ke yóu mudònnètòmmú, m bo yóu meyei n yè n yóó bè dòò mè. ⁹ Mònni mari nh ãã tããtému ke bo maá kubotí makù yoo dikpààtiyuu mari ké dè fíí. ¹⁰ Kè de kó kubotí yoo de kó dikpààtiyuu me ndòò dèè í wenni n yìkè, ke í kènté n kpeti, n cèète n yèmmè ke yóu ke í mbè dòò mesàà n do tããté ke bo bè dòò mè.

¹¹ Di mmònni á náké Sudaq tenkè kàbe nè Sedisademmu èi kàbe ke tú: M bàátí ke bo bè bonté meyei mme, n dó kédòò tì í wenni, bá wè wèe yóu kuce yeiku ò tũ nkù, kèwèteni m borè, kètũntè o borime nè ò dørime.

¹² Bè yóó da ténne mu ke dò: Ti í yóó ceete, ti yó ntũ nti mómmambe ti kó meyèmmè mme, ti tookperí kòmè, ti dómè ti yó mme ndøri.

Isidayeeribe yèmmè be Yiè nKuyie

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi ke dò:

Bíékénè ibotí tèi kè bè di náké.

Di mu nkèè tii mbotí diyie maràà?

Isidayeeribe mènke dòò isòke kperè nde.

¹⁴ Dimaa tãrì yómmè kó yepèrè ãã í nyóu yè bo ndáátímè mupãã mboomaà?

Ikó nyibooi ìi pũ ò nyi kũũà?

¹⁵ N nìtìbè bie n yèmmu ke tuò ntihúúnti yebòkè detetirè kperè

kè yè te kè bè bètírí be ce mieke

ke yóu kuce bè do tũ nkù nè dimònni

ke tũnne ìi í tú ice.

¹⁶ Dèè te kè bè èi yóó dounko

kè benitibè mpènkù ke di yàu kè be kòm̀b̀ù̀t̀i duò,

kè dè wète ke be naati kè bè daú ke bókii be yo.

¹⁷ M bo duó nkè be dootitòbèe bè cie

diyie yìèní kèè bíékè kó kuyaakù ãã fuute kè mutãã nciété mèè botí.

Meyei mbo bè do dii yie m bo bè b̀t̀ínné m báá bè wèète.

Bè dàkiimè ke bo kuò Sedemii

¹⁸ Kè benitibè mabè nnáá nke tú: Ti dakenè kéyà ti bo yímè kèpí nSedemii, ti í yóó mónté ikuó niùbè bèè bo nti tiè, ti í yóó mónté mecii nyembè bèè bo nti duò nyitié nsàayi, Kuyie mpããnáànti náambè bomu ke bo nti náá nKuyie nkpeti. Ti wammúnè tináànti tii bo nte kè tí ò kùò. Bá nyíènnè ò di náá ntì timòu.

¹⁹ Mí nSedemii kè m béi nke dò:

N Yiè nKuyie ndaatení n kpréi,

keè bèè í dó n kpeti bè náá ntì n kpréi.

²⁰ N dòò mesàà kè bè bo n ténne meyeinaà?

Bè keú difè̀t̀ir̀i ndi ke bo m bontóo di mieke.

A báá yè n do kørime a borè ke da báá mbe kpréi,

nkè dè bo yie nkàa mieke báá bè do.

²¹ Nè de kpréi duó nkè dikònnii tanní kèpoté be bí,

yóu kè bèe bè kùò kè be pobèe pàà be bí nè be daabè,

kénaá mbekúpobè.

Yóu kè mutenkúú ntanní kè bèe kú,

kè mudoò kònnè be kó bedapambè.

²² Duó nkè benitiyeibee bè do kè yedabùò ndátinné be cèi

18:17 +diyie yìèní kèè bíékè kó kuyaakù: De kó kuyaakù ò nkpeñnimu ke tònni ke buò ndetie.

bè keú màè kpéi ndifòtìrì ke bo m bontóo,
ke buò nyiwēi n ce mieke.

²³ N Yiè nKuyie nha yému bè dàkiimè n kpéi
ke bo n kuə, a báá bè cǐé mbe yei,
a báá ūtè be yei.
Yóu kàa mieke bè do.
Bə mbe ketenkè a báá bè yóu.

19

Kuyie ndonnènè Sedisademmu tecètè tèè pònte

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: Kəte kédonté tecètè kàa dèè a yú Isidayeeriibe wuə nkó bekótìbè nè ikuó nìùbè. ² Kè dí yè beyaamaribè kó dibòrì kékəte Inəmmu biriku kàa pǐéké n yóó mè nda náké tì: ³ A pǐéké ke dò: Díndi Sudaa kó kuwuə nkó bekpààtìbè nè Sedisademmu eì kəbe ntenè mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa n tú mù: N tú n yóó bənté meyei mme di nkàrì kè benitìbèe tì kèè kè dèe bè di kè be to nseití. ⁴ Bè m bütínnému, ke sǐnkùnne n kó dikàrì ke dè tùò ntihúúntì yebəkè bembè nè be yembè nè Sudaa kó bekpààtìbè, bè do í yé yè, ke cou bèè í cààrè mùmamù be kó meyi nndihèi mieke. ⁵ Bè maá dibəə Baadi nwe yewūətə̀rè ke feu be bí ke tuə nye ínkè. Nè m bomè n yí bè duó nde kó dinùù, n yí tì mbè nàké, n keté ke í tì totí n yèmmè.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: De yiè kpaanímu kè bè ténke í yó nyu de kó dibòrì ke tú Tofeti yoo Inəmmu biriku, bè bo ndè yu ke tú kukə̀ùbiriku. ⁷ M bo duó nSudaa kəbe nè Sedisademmu kəbe kè bèe yǐ́ke bè do dó kédə̀ò tì di nkàrì, m bo duó nkè be dootitə̀bèe bè do mudòò ké bè kùə. Tinə̀tì nè tikpasìntì kè dèe bè di. ⁸ Be eì bo dájunko kè benitìbè ndi yàù kè be kə̀mbùə̀tì duò kè bè tu wúó! Wúó! Wúó, ké wə̀te ké mbè naati kè bè ndaú ke bəkii yeyə meyei mmèè di tūəkení me kpéi. ⁹ Be dootitə̀bè bèè í məke onitì kó mesémmè bè bo bè pi, kè bèe cááké bemómməmbè be bí initidaaì nè initipòì. Bè bo ta mèè fèú́tímè nè mèè áárìmè bo ndeu kénte kè bèe cááké betə̀bè.

¹⁰ Sedemii kàa tì pǐéké ke dèè á pənte tecètè a tə̀ tè bèè da neínè be ì̀kè ké bè nàké ke dò: ¹¹ Mí mbe Yiè nKuyie Mpakedaa n tú m bo pənte be kó kubotí nè be eì bè ə̀ə̀ pəntemè tiyaamatì, bá de kó yeyā̀kè ténke báá yie nkétau.

Bè bo nkū̀rì becírìbè Tofeti ke yé mefiè nténke í yó nkpaámè kupíkù tekù makù. ¹² Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: N yóó me ndə̀ò di nheì nè bèè bo di mieke di kperè bo naánnè Tofeti kó dikàrì kperè dōmmè. ¹³ Sedisademmu kó sicéi nè Sudaa kpààtìbè kpesi bè tùò nsii ínkè tihúúntì siwā̀ kpéi nnè bè cou sì yebəkè menaà sì bo sǐnte kénaa nTofeti eì kperè dōmmè.

¹⁴ Mèmmè mí nSedemii kè n wətení Kuyie ndo n tǔ ndè Tofeti kéta kécómmú Kuyie cǐé̀tè dānkù kébéinnè benitìbè beməu Kuyie m pā̀nā̀aantì ke dò: ¹⁵ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeriibe tū nkù tu kù yóó duó nkè meyei nkù nàké mèè kpéi nkè mèè domu di nheì nè sihekesí sii di təkénè bè kpénkùnne mèè kpéi mbe to ke í yie nke kə̀nté kù nàké tì.

20

Bè pǐ́mmè Sedemii ke boú

¹ Mèmmè ikuó nù̀tì Pasuu Imeə bire wèè baké bèè bàà Kuyie ncíé̀tè ò kèèmmè mí nSedemii n náámmè Kuyie mpā̀nā̀aantì, ² ké m bente ké m pí nkéboú kəpítínnè Kuyie ncíé̀tè kó dibòrì didéri bè tu di Bensameə kperi ké m pútínné. ³ Kè dèe wenté kè Pasuu m píté, mí nSedemii kè nhò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie nténke í yó nda yu ke tú Pasuu, kù yó nda yu ke tú Kukə̀mbə̀dorí nku. ⁴ Ti Yiè nKuyie ntu: Kù bo da bənté kukə̀mbə̀dorí fǐ́ nnè a népobè, kù bo di ā̀nné di dootitə̀bè nəu mieke kè bè ndi kə̀ù, a yóó dè yàmu nè a nuə.

Díndi Sudaá kòbe kù bo di ànné Babidònni kóo kpàtì nòu miéke kòo di pímmú kékònnè ké di kuò nè disiè. ⁵ Di nheì kòbe mòke dè demòu, be tòmú kó mucóntimu mumòu, be kperè desààrè bè tá dè. Sudaá kó bekpàtìbè kó tikpàtì timòu, be dootitòbè borè éí, bè borè tò demòu kékònnè Babidònni. ⁶ Fí mPaseuu nè a cíètè kòbe bemòu bè bo di pímmú kékònnè Babidònni, a yóó ke nkú, bè yóó ke nda kùnné fí nnè a népobè a do náá mbè siyáàbisí ke tú Kuyie mpāñáàntì.

Sedemii seimmè Kuyie

⁷ N Yìè nKuyie nha n ciitému ke n na
a m pírnè muwérímú mmu ke nh auté,
kè benitìbè n daú yewe yemòu,
bemòu kè bè nti ientii.

⁸ Ke yé m baa ò n yóó béimmè ke tú:

Meyei mbo di do, bè bo di fěũ.

N Yìè nKuyie nha kó tináàntì kpéí nte kè bè ò ntúú ke n daú.

Ke n sǎǎ ntipítì timòu.

⁹ Kè n yí m báá béi nha náàntì, m báá kǎàte a yètìrì,

dè ndò muhǎǎ mmamù còú m miéke,
kè n dò m bo minné kényíèke.

¹⁰ N yomu benitìbè bemòu wéúmè ke tú:

N tú: Meyei nkéríní, meyei nkéríní
ke donnìnko be kǎmbùàtì tipítì timòu,
ke n népobè sààbè tu tí ò dáa, ti ò dáa
bè bàa m bo yetémè mme kédò
ke náá nke tú: Ti yóó ò namu képeite.

¹¹ N Yìè nKuyie mme nni mbonèmu ke tú okpàrìteu kperì,

dè te kè bèè n fěũnko kè beè yóó duó,
bè yóó yíèkemu kédì ifei,

dè kó ifei bo mbo sǎǎ, ò báá deè.

¹² N Yìè nKuyie Mpakedaa fí nwèè wèi wèè wetí,

ke yé o yèmmè nè o yèntotí,
a yóó bè pèitemu n kpéí.

Ke yé n duómme n kperè fí nwe.

¹³ N dièmmu ke sǎntí n Yìè nKuyie,

ke yé kuù ò dèstémè ocìrì,
kòò fiète beyeibe nòu miéke.

¹⁴ Kuyie ncǎǎ bè m peité dìi yìè.

N yènní dìi yìè n yò pòutì miéke dè kó diyìè báá yà mesàà.

¹⁵ N cǎǎmu wèè nàké n cice ke tú:

A pokù peité denitidabire kè diwèi benné kód pí.

¹⁶ Dè yìè mbo ndònnè diheì Kuyie mpònte dì bá mesémmè í kù bo,

ò níi bo keè mudoò kó tēheutè dikúnweínì,
kuyie ncuokè mudoò kó yedabùò.

¹⁷ Kuyie nkàa do nyóu kè n kú n yò pòutì miéke tá?

N yò pòutì na ntú n kó kufòti, kè n na nkpaáo ke í yènní.

¹⁸ Ba nte kè n yènní n yò pòutì ke bo nyau mēfěútímè máà nè meyeñcaàrímè?

Ke m bo ifei miéke sǎǎ ke yàa kúnè?

21

Kuyie mpããnaànti náàntò nàkémè bè yóó pòntemè Sedisademmu

¹ Nte ti Yiè nKuyie ndo m béinnè tì okpààti Sedesia tǝnní dìi mǝnnì Madikia bire Pasuu nè Maasesaa bire Sofonii ikuó nùtì m borè kè bè bo n náké ke dò: ² Babidǝnni kóo kpààti Nebukannesaa weè ti do mudò. Beé nKuyie nkè ti yà kù bo dǝ tidièti ké wè nti dètinnè. ³ Kè m bè tǝnné ke dò: Dí náké okpààti Sedesia ke tú: ⁴ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeεribe tǝ nkù tu di tǝ tì kpàrǝnti ke cokùnè Babidǝnni kóo kpààti m bo duó nkè di kó behããpǝmbè bèè yè ke dokùnè Babidǝnni kóo kpààti nè o kǝbe bèè cǝtinne dihei kè bèe kónté, kétanní dihei miεke ké di do. ⁵ Kè n cómmú ké di dokénè m mómmuǝ kè dí yà n nǝnyǝnni dǝmmè nè n kpeñnimè m miεke kè di yè ke di cǝuté mediè. ⁶ M bo bǝnté mutenkúú nde kó dihei benitibè nè iwǝ kè dèe kú demǝ. ⁷ Kè Kuyie nni nsǝké ku náànti ke béi nke dò: Sudaa kǝbe kóo kpààti Sedesia nè o tǝmbè nè besǝmbe bèè bo yenténè mutenkúú nnè mudò nè dikǝnni m bo bè ãnnè Babidǝnni kóo kpààti Nebukannesaa nǝ miεke nè bè dootitǝbè bèè bè dǝnnè mukúú mbe nǝ miεke. Bè bo mbè kù nè yese bè báá súó nhǝmǝ. Bè báá kuó nhǝmǝ mesémmè, kunáá mbá mbè bonè òmǝ.

⁸ Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bèe tǝáté mufǝmmu yoo mukúú. ⁹ Wèè bo mbo dihei miεke mudò muú yóó ò kǝnnè yoo mutenkúú yoo dikǝnni kè wèè me nkǝte ke duó nhomáà Babidǝnni kǝbe bèè di pi ò báá kú deè yó ntú o kó mucǝntimu. ¹⁰ N yitè ke wǝǝtemu de kó dihei bíékè ke bo di dǝ mǝyeyi dè í tú ke bo di dǝ mesà. De kó dihei kǝbe doti Babidǝnni kóo kpààti nǝ miεke nke kòò bo bè cóu mmuhãã. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

Kuyie nnàké tì tekpààticǝtè kpéi

¹¹ Díndi Sudaa kóo kpààti kǝbe kǝnténè di Yiè nKuyie ntú mù.

¹² Díndi Dafiti yaábí ntenè di Yiè nKuyie ntú mù:

Dí mbekù bá dìi yìè kè dè nweni,

kédεéte bè fǝũnko wè,

kód fiète nè wèè ò fǝũnko.

Kè mǝè dǝke m miεke bo di yǝnní

di dǝ mǝè yeyi nkpeí,

ké di cóuté muhãã nkǝme bá òmǝ báá na ké mù kù.

¹³ Díndi bèè bo Sedisademmu tǝrì yómmè

ke sǝ nkubiriku,

ti ta titǝbè mbe.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

Díndi bèè nàá nke tú

òmǝ báá na ké ti do mudò kéta ti cǝkperí miεke.

¹⁴ N yitoomu ke bo di yietí di dǝ mǝè yeyi,

mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

M bo bǝnté muhãã ndi kó kutúúkù dεtie mbè tu dè sétiri de kǝku,

kè kù cóuté páíí kétaunnè dèè kù tǝkénè.

22

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: Cúte kékǝte Sudaa kǝbe kóo kpààti cǝtè kénáké ti nnáànti. ² Náké be ke dò: Fǝ nSudaa kǝbe kóo kpààti wèè sǝtè ke kari Dafiti kó dikpààtikàri ìnkè nè díndi bèè tu o tǝmbè nè bèè kó dimà taà tekpààticǝtè, ³ ntenè ti Yiè nKuyie ntu mù: Mbekùnè tibeénti kè dè sè ke níi dεéte bè fǝũnko wè, kód fiète, di bá nfǝũnko bèè tu bepǝbè nè iciribí nè bekúpobè ke fekù be kperε. Di bá nkù bèè í càke mùmamù dihei dii mmieke. ⁴ Kè di yie nke tǝnnè de kó yetannè Dafiti yaábí bo ntú bekpààtibè kénkarì o kpààtikàri. Bè bo ndekù sisǝí nè sikpàrǝnaasǝí bembe nè be

¹⁷ Fǝ mme nwanti amáà kó mesàà mme,
ke kǝ̀ù bèè í cààrè mùmamù,
ke fǝ̀ũ̀nko benitibè mediè.

¹⁸ Nè de kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie nkè nda náánnè fǝ̀ Sosiasi bire Sosakimmu Sudaa kǝ̀be kóo kpààtì kpéi nke tú:

O bo kú òmǝ̀ù báá kuó nho kúú,
òmǝ̀ù báá saute o kpéi,
ke dǝ̀: Áú n tebite! Áú n tǝ̀ũ̀!
Dikúdabònnì báá kuó nho kpéi nke dǝ̀:
Áú n yiè! Áú okpààtì!

¹⁹ Bè bo ò kũnné feǝ̀fè tǝ̀mè
bè bo ò fũrí kédenne Sedisademmu eì kédootóo.

Sedisademmu eì kǝ̀be yóo dimè ifei

²⁰ Sedisademmu eì kǝ̀be, dekenè Dimaa tǝ̀rì kéréĩkè,
pɛenè metamme Basǝ̀ tǝ̀rì,
kéwekii mediè Abadimmu tǝ̀rì ínkè,
ke yé di natitǝ̀bè bemǝ̀ù domèmu.

²¹ N do yóo di béinnè kè dèmarè í di kǝ̀ónnè,
kè di yete ke dǝ̀:

Di báá kénté,
di borime mme nè di bémmè.
Di í yie n náàntì diyie mari.

²² Kuyaakù kuu kau bèè kó dimàà tu a kó benitibè,
kè bè pǝ̀ĩ ndi natitǝ̀bè bemǝ̀ù ke kũnnè,
di kó meyi mmeè te kè di di ifei ke kǝ̀ke.

²³ Díndi Sedisademmu eì kǝ̀be
di kó diheì maánè Dimaa túúkù kó ideì nyi,
kè di cǝ̀ĩ sǝ̀rinè sétìrì kó detie nkó tidabeeti ke fité,
kuyonku bo di do dì mǝ̀nnì

kupéitáyonku ò ò pímmè onitipòkù,
di bo kǝ̀mmú de yiè.

Kuyie nnàké tì Sosakimmu bire Konniyau kpéi

²⁴ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mǝ̀ béi, bá kè Sosakimmu bire Konniyau † do ò mmumámáá kè nh ò ũ n nùtè youte m bo ò ùtè, mí ndi Yiè nKuyie mmǝ̀ béi. ²⁵ M bo ò duó mbèè dǝ̀ kóò kùǝ̀, bembè o bùàtì duó bè, n yóo be nhò duó. Nèbukannesaa Babidǝ̀nni kóo kpààtì, ò tati weè nǝ̀ù mieke, wenwe nè o kǝ̀be. ²⁶ Wenwe nè o yǝ̀ wèè ò peitè n yóo bè dootóo diheì tǝ̀rì mari mieke nke, bè í bè peitè dè, kè bè ke nkú. ²⁷ Kè bè nyáá mbè bo wǝ̀tenímè diheì bè me mbáá na kǝ̀wǝ̀tení.

²⁸ De kóo Konniyau, ò naá nkuyǝ̀ũ̀ nku bá òmǝ̀ù tǝ̀nke í ò dǝ̀à? Yáà ba nte kè bè ò dènnè diheì wenwe nè o bí? Ke bè dootóo diheì bè do í yé dì?

²⁹ Áú n kó ketenkè kǝ̀be! Kénténè ti Yiè nKuyie ntu mù. ³⁰ Ti Yiè nKuyie ntu dí wǝ̀ri o yètìrì bekpààtibè yètè bo dì pátìrì mieke ke dǝ̀ ò í mǝ̀ke dǝ̀bire, o kperɛ yè detetìrè nde, o yanfè mieke òmǝ̀ù í yóo naá nhokpààtì kékari Dafiti kó dikpààtikàrì kébaaté Sudaa kǝ̀be.

23

Bɛpecǝ̀mbe yeibe nè opecǝ̀nti sààwè bè cǝ̀á ndè

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǝ̀: Di bo yà díndi bèè ni n kó benitibè. Di dǝ̀nnè bɛpecǝ̀mbe yeibe mbe bèè ò yóu ipe kè ò cǝ̀te kécíféte. ² Nte mí ndi Yiè nKuyie díndi Isidayɛeribe di

† 22:24 Konniyau: Konniyau do di dì mǝ̀nnì tikpàtì kè bèè ò yu ke dǝ̀ Yeoyakimmu nwe (wénté 2 Bekpààtibè 24:8).

tù nkù m béi ntì bèè ni n nìtìbè be kpéí. Dfi cíe m pe ke ì bėti, di í dààte m pe kpéí, n yóó íté kécómmúmu ké di poté di yonku nè di dǎ̀rìmè yeime kpéí. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

³ N yóó wēte kétéímmu m pe ìi kpaá kpaá yehékè ì do cìété kémbo yèè mieke kèwēte ké ì tḗnè i cónnì kè ìi pié késúú. ⁴ N yóó wammúmu bepecēmbè bèè yó nyì cēmmù kè ì ténke bá nyíèkù, kufōwaa nténke bá nyì bo, fēmafè ténke báá feti. Mí ndi Yiè nKuyie mī béi.

⁵ De yiè kpaanímu dì bo tuǎke dìi yiè, kè n dennení Dafiti wuǎ mmieke okpààtì sààwè, ò yó ntú okpààtì wèè cìi wènwe, kēmbekù kè dè wenni, ke dǎ̀ri dèè sié dihéi mieke. Mí ndi Yiè nKuyie mī béi.

⁶ De kó yewe mieke Sudaa kǎbe bo cooté, Isidayeeribe bo mbo, tìmatì bá mbè kǎ́nnè, bè bo nda yu ke tú: Ti Yiè nKuyie a dǎ̀ri dè siému.

⁷ De yiè mènke kpaanímu mí ndi Yiè nKuyie mī béi, de yiè bè ténke níí í yóó parìkè ke dǎ̀ ti Yiè nKuyie mbomu kuù dennení Isidayeeribe Esibiti. ⁸ Bè níí bo parìkè kè dǎ̀ ti Yiè nKuyie mbomu kuù dèitení Isidayeeribe kó kuwuǎ kubakù youú bíékè kó yehékè mieke nè itempè mbè do cìété ké mborè kè bè wēte ke bo be kó ketenkè mieke.

Sedemii kpǎ̀nnè mè bèè sóú nke tú bè nàá nKuyie mpǎ̀nǎ̀nǎ̀ntì

⁹ Mí nSedemii kè m béinnè Kuyie mpǎ̀nǎ̀nǎ̀ntì náambè ke dǎ̀:

N yèmmè mèè cààrè mediè kè n kúǎ̀ kèkè kè n kǎ̀ntì au, kè n sǎ̀áténè onìtì wèè muó mmenaà, onìtì menaà mbènnè wè, ti Yiè nKuyie nkùù dǎ̀ mpáíí kù n nàké tìi kpéí nke tú:

¹⁰ Dihèi dimǎu kǎbe dǎ̀uti dǎ̀utinè betǎbè mbe, mí Kuyie m bè cǎ̀ǎmu kè bè ti yedabùò.

Timúti kpeímu dinaacēnni.

Benìtìbè buróo meyei mbíékè máà ndi, be kǎ̀ntì yau meyei ndǎ̀rìmù bíékè nke.

¹¹ Bèè nàá m pǎ̀nǎ̀nǎ̀ntì nè ikuó nìùbè bè nàá mbeyei mbe, ke dǎ̀ri dèè í wenni nè n cìétè miékoo.

Mí ndi Yiè nKuyie mī béi.

¹² Nè de kpéí be kó ice bo anke, dè bo bè bìite kè bè ntuǎtì ke duò, m bo bè bǎnté dìi mǎnnì meyei, m bo bè poté dìi mǎnnì.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

*Kuyie nkpa*nnè mè bèè sóú nke tú bè nàá nku pǎ̀nǎ̀nǎ̀ntì

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ̀:

Bèè bo Sammarii ke nàá m pǎ̀nǎ̀nǎ̀ntì, n yàmu be kó tiyèintì, nè dibǎ̀ Baadi kó muwērímu mmu bè nàámmè ke fétinko n nìtìbè Isidayeeribe.

¹⁴ Bèè bo Sedisademmu ke nàá m pǎ̀nǎ̀nǎ̀ntì kè bembè kperè né nàá nyisǎke, bè dǎ̀uti dǎ̀utinè betǎbè mbe ke náante siyáàbisí,

ke yáúkùnkò meyei ndǎ̀rìbè kǎ̀ntì, ke bè dìtí bá bè í yóó na kèbanté be yei.

Nè Sodǎmmu èi kǎbe be pókù nku,

³⁰ Deè kpéí nte mí ndi Yiè kè n kpànnè bèè tu bè nàá m pããnáàntì, ke yuukunè betòbè n náàntì. ³¹ Nè de kó benitibè bèè yē mbè nàá m pããnáàntì bè òò sǒnté kéhaatoomu kédeè ke dǎ mí ndi Yiè nKuyie mfi yē, nè be titòbè mbe. ³² N kpànnèmu de kó benitibè bèè yē mbè nàá m pããnáàntì, bè mǎke sifeí nsi, bè di soummu ke di náá ntiduuntì siyáàbìsí kpeti ke fétinko n nitibè. Mfi í bè tǎ, n yí ikú òmòù, bè náàntì í teénnè tìmatì. Mí ndi Yiè nKuyie mfi béi.

Kuyie nnáàntì tu ditòu ndi ku nitibè kpéinnáà?

³³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ: Kòò nitì mòù yoo wèè nàá m pããnáàntì yoo ikuó niùtì mòù da beke ke tú: Ti Yiè nKuyie nda tóu nhǒntì náàntì? Á bè tǔnné ke dǎ: N yē mbeè náá nditòu n kpéí kè n yóó bè dootóo. ³⁴ Kè m pããnáàntì náàntòò mòù yoo ikuó niùtì yoo benitibè miéke kòò mòù yí mí ndi Yiè nKuyie nhò tóu nditòu mari, de kóò nitì mfi mómmuò n yóó ò poté wenwe nè o cíètè. ³⁵ Ntenè di dǎ nke ní beke tì ditòbè: Bá wè ò ní beke otòù kè dǎ Kuyie nti tǔnné òntì, kù ti béinnè òntì? ³⁶ Ditannùù dì tu: Kuyie nti tóu nku náàntì di bá ndi náá, ke yé bá wè wèè tu o kó ditòu, ke yé di cààrèmmè mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa díndi Isidayeeriibe di tũ nkù n kó tináàntì nti. ³⁷ Wèè tu ò náá m pããnáàntì a ní ò beke ke dǎ: Ti Yiè nKuyie nda tǔnné òntì? Kù da nàké òntì? ³⁸ Kè di me ntu: Ti Yiè nKuyie nti tóu nku náàntì bá nè m me ndi nàkémmè ke tú di bá nnáá nde kó ditannùù. ³⁹ Nè de kpéí n yóó di yetemu páíí ke di dootóo, kè di détténè diheí n do di duó ndi díndi nè di yembè. ⁴⁰ N yóó duó nkè dí di ifei nyi sǎá, bá di báá yè i miéke diyie mari, di báá ò yè nnè di bo mbomè.

24

Kuyie ndònnenèmmè Isidayeeriibe yetebe sààyè nè yèè càke

¹ Kè Kuyie nní mbenke kè n yà yemámmùyákè yèdéyè kè fikíè kó yebe píéké ye miéke kè yè òkú ti Yiè nKuyie cíètè òkè. De do sǎ mBabidǎnni kóo kpààntì Nebukannesaa pǐrmmú Konniyau Sosakimmu bire Sudaa kǎbe kóo kpààntì nè o kó betùmbè nè beyántibè nè bemáábè ke bè kònnè Babidǎnni. ² Kè dimámmùyáà mari kó yetebe tú yesààyè ke wenni mediè, kè diterì kpeye càke, bá ke í dǎ nkédi.

³ Kè ti Yiè nKuyie nní m beke ke dǎ: Sedemii a yà ba? Kè n kù tǔnné ke dǎ: N yà fikíè kó yebe nye kè yèmayè wenni mediè nkè yeteyè càke bá yè í dǎ nkédi.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dǎ: ⁵ A wúó nyetebe sààyè kè dè da naatimè, n wúó nSudaa kǎbe n dènne bè be èi, kè bè bè pǐrmmú ke kònnè Babidǎnni kè dè n naati meè botí, kè n dǎ kè bè dǎò mesàà. ⁶ N yóó bè wènté fenǎnsàáfè nfe, kéwète kè bè tǔnnéni be èi kè bè kǎnne ke ténke báá bè pònte, n yóó bè fíimmu ke ténke báá bè uuté. ⁷ N yóó bè duó mmeyèmmè mme kè bè m banté mí mbe Yiè nKuyie nkéntú n kǎbe kè m bè te ke yé bè yóó wètenímè m borè nè be yèmmè memòu ndi.

⁸ Bè òò dǎò mèè botí yetebe yèè càke ke í dǎ nkédi n yóó me ndǎò Sedesia Sudaa kǎbe kóo kpààntì nè o tǔmbè, nè besòmbè bèè kpaá Sedisadèmmu nè bèè bo Esibiti. Bemòu n yóó me mbè dǎò mí ndi Yiè nKuyie mmfi béi. ⁹ M bo bè dǎò dè nè m bo bè banté mèè yèi m bo do yebotè kǎmbùdì, m bo bè cíe nkè bèè taá yèè ekè miéke bè bo mbè sènkù, ke bè sǎá, ke bè bǎmmù kusìnkù. ¹⁰ N yóó duó nkè mudòò muù bè do kè dikònni tanní nè mutenkúú nkè bèè kú ketenkè m bè duó nkè bembe nè be yembè kédeè.

25

Kuyie mbéi nti Sedisadèmmu èi nè Sudaa kǎbe bemòu kpéi

¹ Sudaa kǎbe kóo kpààntì Sosiasi bire Sosakimmu kpàntì benni naanni miéke nke Kuyie nni mbéinnèmmè Sudaa kǎbe bemòu kpéi. De do sǎ mBabidǎnni kǎbe kóo kpààntì Nebukannesaa bo o kpàntì benni ketirì miéke nke. ² Mí nSedemii kè m béinnè Sudaa kó

bè coo! Ke yé n yóo tannénímè mudòò kutenkù kumòu ndi. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa mî búi!

³⁰⁻³¹ Kè ti Yiè nKuyie ndò m bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie nkpànnímu kéínkè, m péúnnímu n cēsàdàtè miéke, n kra nkutenkù kpéi nke, kè m píèfè dònne bèè nàù fínnyí kó yetebe * be kòfè ã ndòmmè kè m píèfè tùòkù itemmànke imòu.

Ke yé mí ndi Yiè nKuyie mî tannémè yebotè tibeénti, ke bekùnè benitibè bəmòu ke kòu beyeibe.

Mí ndi Yiè nKuyie mmî me nyé.

³² Ti Yiè nKuyie Mpakɛdaa béimmu ke tú:

Meyei mmèè tanní kutenkù ke cǎnni yebotè, kuyaakù kperíkù kuù ìténí kutemmànku.

³³ De yiè Kuyie mbo kuò bè bo ncóú kutenkù kumòu miéke òmòu í yó mbè kuò, òmòu í yó mbè tòú ke kūrì, bè bo naá ntikùtì ketenkè ínkè.

³⁴ Díndi bèè ni benitibè poténè yekúdabùò, díndi bèè cēm̀m̀m̀u benitibè nduònè kébíntí ketenkè. Dikòù yiè dii tùòke kè bè bo di kuò yepedakè kōme.

³⁵ Bèè ni benitibè di í m̀ke di bo coké kékote kè, bèè cēm̀m̀m̀u benitibè di bo s̀ri ke?

³⁶ Keènè bèè ni benitibè bè kuòmmè, dí nyo bèè cēm̀m̀m̀u benitibè bè ùúmè,

ke yé ti Yiè nKuyie nkòmmè be pecēnku.

³⁷ Ti Yiè nKuyie mmiéke kèè yènní kupecēnku ke dè yé nfíúú ke yé nkáré.

³⁸ Ti Yiè nKuyie nhòotenímu dicírìcìrìpànni kōme, ku miéke kèè bè yènní, kè kù bè bənté mudòò kè be ei d̀únko.

26

Bè yēm̀m̀m̀u bè bo kuò Sedemii wèè nàà nKuyie mpāñnàànti

¹ Suda kòbe kóo kpàtì Sosiasi bire Sosakimmu kpàtì ketírì dii m̀nni, kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: ² Sedemii kote, mí nKuyie n cíètè towaà, kèpíéké kénáké Suda ekè yemòu kòbe bèè kòrini n cíètè mubáammu, tináantì n da nàké tì, a báá súò ntimatì. ³ Kè dè naati bèè keè kèwētení m borè, kèyóu be yei, kè n ceete n yēm̀m̀m̀u kèyóu n do d́ó kè bè d̀ò mèè yei mbe d̀òrìm̀m̀e yeime kpéi. ⁴ Náké be ke tú: Mí ndi yiè nKuyie mî tu kè bè í kènté n kpeti ke t̀nnne n kuó m bè duó nyi, ⁵ ke yie n kó betòmbè bèè nàà m pāñnàànti bè bè nàà ntì, n kó betòmbè n t̀ònkò bè s̀áà, bè me nyí yie mbe kpeti. ⁶ M bo d̀ò te ncíètè n d̀òmmè Sidoo èi*, kè yebotè níí ndó kébənté kusìnkù kèyú te yètìrì.

⁷ Ikuó niùbè nè bèè nàà nKuyie mpāñnàànti nè benitibè bəmòu kè bèè keè mí nSedemii n tì béim̀m̀m̀u Kuyie ncíètè towaà. ⁸ Kè nni nyóò deè ti Yiè nKuyie nni nnáké tì, ikuó niùbè nè bèè nàà nKuyie mpāñnàànti nè benitibè sòmbe kè bè m pí nke búi nke dò: A d̀ò nkékuòmu! A d̀ò nkékuòmu! ⁹ Dè yíme kàa nàà nKuyie mpāñnàànti ke tú te ncíètè bo naá nSidoo kpete d̀òmmè, kè diheii naá ntidobontì, bá òmòu bá ndè á?

* ^{25:30-31} bèè nàù fínnyí kó yetebe: Bè do ã keú dipèrì ndi kè dè ndò nkuyié kè bèè uté yetebe de miéke, kénnaù kè ye nie ncuuti kuyié kó kuyóu ke taà difòtìrì miéke. Kè bè ní nnaù de kó yetebe ke diè. * ^{26:6} Sidoo èi: Sidoo èi do tú mubáammu kó diheii ndi, kè bè dè báá nKuyie nkè metaummè t̀ou de bo, be dootitòbè bè na dii m̀nni kètuóté metaummè t̀ou kè Sidoo eii do.

Kè benitibè bemou m munné Kuyie nciētè mieke. ¹⁰ Kè Sudaā èi kó sikpààtibí nè bèè baké dihei kè bèè tì kèè, kèité tekpààticīētè kékote Kuyie nciētè kékari te bōrì bè tu di dibōrì pānnì. ¹¹ Ikuó niùbè nè Kuyie mpānāaanti náambè sɔmbe kè bèè náké sikpààtibí nè benitibè sɔmbe ke dā: Onitì yie ndò nkékuomu, ke yé ò nàké tì dihei di nkpréi tì í wennimè, di kèemu di mómɔmbe nè di to ò nàké tì.

¹² Mèmmè, mí nSedemii kè m béinnè sikpààtibí nè benitibè bemou ke dā: Ti Yiè nKuyie nkuu n tōnní kè n nàké di me nkèè tì teciētè tie nkpréi nè dihei di nkpréi. ¹³ Di mmònni tūntenè di borime nè di dōrìimè kékénté di Yiè nKuyie ndi tū nkù tu mù, mèmmè kù bo yóumè meyei kù do yé nkù yóó di dōò mè. ¹⁴ Kè dèè tu n kpeti, mí m bo di nou mieke nke, n dōònè di pénsirìimè, dèè di wenni. ¹⁵ Di né nyé ke dō nkè di n kùò kè n yí cààrè mùmamù, de kó meyei mbo di yó ínkè nke, di kó dihei dimou nè bèè bo di mieke, ke yé Kuyie nkuu mènke n tōnnimè di borè kè m bo di náké m me ndi nàké tì timou, kè dí kèè nè di to.

¹⁶ De mōnni kè sikpààtibí nè benitibè bemou kè bèè náké ikuó niùbè nè bebeémbè ke dā: Onitì yie nyí dō nkékuo, ò ti náá nti, ò ti náánnè ti Yiè nKuyie nti tū nkù kó diyètirì ndi. ¹⁷ Benitibè bèè tu bekótibè kè bèè íté kébéinnè ditinnì ke dā: ¹⁸ Mōdeseti èi kou Mísee wèè náá nKuyie mpānāaanti ò do ānnému Esekiasi Sudaā kɔbe kóo kpààti kó dimōnni kénnaá nSudaā èi kɔbe ke tú: Ti Yiè nKuyie Mpakedaa béimmu ke tú:

Siyōō èi bo náá ndikpáà kè bèè dè kùúti,
kè Sedisademmu èi pɔnte kénnaá nyedombirè,
Kuyie nciētè bo náá nkutúúkù.

¹⁹ Esekiasi Sudaā kɔbe kóo kpààti nè o kɔbe, bèè do kùò Mísee? Bèè pètinke do yòte Kuyie nku kè kù bàntè, kè kùu bónkùne ku mieke, ke yóu ke í mbè dāò kù do yé nkù yóó bè dāòmè. Kè ti kùò onitì yie nti càari timāà ndi.

Sosakimmu kùòmè Udiya Kuyie mpānāaanti náaantò

²⁰ Kòo nitì mōu múnke buoté kéntú Kuyie mpānāaanti náaantò Semmaya bire Udiya, Kidiyati-Yeadimmu èi kou, kénnaá nKuyie mpānāaanti kénkpannè di nhèi nè di kó benitibè mí nSedemii m baa me dōrìimè só. ²¹ Okpààti Sosakimmu nè o kɔbe yekōmbò yembè nè o kó betūmbè, bemou kè bèè keè ò nàké tìi pānāaanti kéndó kóò kùò. ²² Kè Udiya tì kèè kè kufōwā nhò pī kòo coké kékote Esibiti, kòo kpààti Sosakimmu tō Akibō bire Edinatāā, kòo nneínè benitibè kè bèè kote Esibiti, ²³ Udiya wammù kóò pī nkékōtenèni kóò duó nhokpààti Sosakimmu kòo ò kùònè disìè, kóò dōu nkufōti bè āā kù benitibè bemou.

²⁴ Mí nSedemii, kè Safāā bire Ayikammu nni nkānké kè bèè í nni mpī nke duó mbenitibè kè bèè n kùò.

27

Kuyie mpānāaanti náaantò nàkémè yebotè yóó búútémè Babidōnni kóo kpààti

¹ Sosiasi bire Sosakimmu náá ndi mōnni Sudaā kɔbe kóo kpààti kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii ke dā: ² Dāò kunaāddōrìdōú nè iwēi kéndúúkú, ³ kè kù nánke Edōmmu èi kóo kpààti nè Mōabu èi kou nè Amōniibe èi kou nè Tiiri èi kou nè Sitōō èi kou bè tōnní bè Sedisademmu Sudaā kɔbe kóo kpààti Sosakimmu * borè. ⁴ A bè nàké kè bèè náké be kó bekpààtibè ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa díndi Isidayēeribe di tū nkù tu.

⁵ Nè n kó muwērimú diemù mieke nke nè n kó muwērimú mmu n dōòmè ketenkè nè onitì, nè iwūō nè tiwanwantì, dèè kó dimāà bo ketenkè ínkè ke de duó n dè dōnè wè.

⁶ Ye mmōrè mieke míl ānnè ku ntempē Babidōnni kóo kpààti Nebukannesaa nou mieke wenwe n kóo tōntì, nh ò duómmu tikpasintì kè ti bo mpí nho tōmmú. ⁷ Yebotè yemou yè bo ò búúté, wenwe nè o bire nè o yaábire kémbaanè de kó dimōnni bo tuókemè kè bè múnke búúté ibotí tei péu nè be kó bekpààtibè péu bèè bè kpeínè.

* ^{27:3} Sosakimmu: Yepáte péu yu de kóo kpààti ke tú Sedesia nwe ke yé bè náá ntii náaanti die nti do dāò Sedesia kó dimōnni ndi, de kó tināaanti do yóó wāri ke s̄ nSosakimmu kumu.

⁸ Kè kubotí makù kɔbe yoo dikpààtiyuu marì kɔbe yete ke í dó kébóúté Babidɔnni kóo kpààti, kè wèè í dó kèbuuté o kó kunaàdòdòrìdòú mí ndi Yiè nKuyie m mfi yóó duó nkè mudoò bè do yoo dikònni yoo mutenkúú. N yóó duó nkè weè bè kuò kédeè.

⁹ Díndi di báá yie mbèè tu bè di náá mí nKuyie m pããnáànti be kpɛti yoo beyuwúòmbè di náá nti nè bèè tu bè yàù tidòuntì nè bèè wèi siwãã nè benitinòmbè bè di náá nti ke tú di í yóó bóúté Babidɔnni kóo kpààti. ¹⁰ Bè di náá nti pããnáànti tu siyáàbìsì nsi ke dó ke bo di détinnè dihei, bè dó n di betimu kè di kú.

¹¹ Kè kubotí kùù kɔbe yie nke buuté Babidɔnni kóo kpààti kó kunaàdòdòrìdòú ke pí nho tómmú mí ndi Yiè nKuyie m bo bè yóú kè bè mbo be èi ke di kuuti.

¹² Mí nSedemii kè m múnke tì nàké Suda kɔbe kóo kpààti Sedesia ke dò: Fí nSedesia nè a nìtìbè di dò nkébuutému Babidɔnni kóo kpààti kó kunaàdòdòrìdòú kèmpí nho tómmú wenwe nè o nìtìbè kè dèe yie nkè dí nfòù. ¹³ Di bo yóú kékú mudoò mieke nke nè dikònni nè mutenkúú nti Yiè nKuyie nnàké ke tú dèè yóó kònnè kubotí kùù kɔbe bo yete ke í mpí mBabidɔnni kóo kpààti tómmáá? ¹⁴ Kuyie mpããnáànti náambè bèè di náá nke tú di í yóó bóúté Babidɔnni kóo kpààti bè di sómmu di báá bè kènté. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie m béimmu ke tú: N yí bè tɔnkoo ke tú bè nnáá nnè n yètìrì, bè di náá nsiyáàbìsì nsi ke yunè n yètìrì kè m bo di beti kè di feti díndi nè di kó benitìbè bèè tu bè di náá m pããnáànti. Mí ndi Yiè nKuyie mfi béi.

¹⁶ Mí nSedemii kè n nàké ikuó nìùbè nè benitìbè bèè dè bo ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu di báá yie mbèè di náá nku pããnáànti ke tú Kuyie ncíètè kó tinenti bè do tùóté tì kékònnè Babidɔnni bè bo tì tɛ̀néní bàmbà, siyáàbìsì nsi. ¹⁷ Di báá kènté be kpɛti, mpínnè Babidɔnni kóo kpààti tómmú kè dèe yie nkè dí nfòù. Di báá yie nkè dihei naá ntidobontì.

¹⁸ Kè de yembè mènke tú Kuyie mpããnáànti náambè, kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa weè mènke bè náannè bèe kù bàntè tinenti tì bo Kuyie ncíètè nè tekpààtìcìètè kè tì báá kò mBabidɔnni. ¹⁹ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa nàkému Kuyie ncíètè kó yesànkè kpéi, nnè kunankú dieku nè inàake ð ncómmú yèè tàrè nè tinenti sɔnti tì kpaá dihei dii mmieke ti kpéi. ²⁰ Okpààti Nebukannesaa do í tùóté dè ò pí ndi mɔnni Sosakimmu bire Sosakinni Suda kɔbe kóo kpààti nè Sedisademmú kó beheikènkótìbè nè Suda èi kɔbe. ²¹ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeribe tū nkù nàkému tinenti tì kpaá ku cìètè nè tekpààtìcìètè de mieke ti kpéi nke tú: ²² Bè bo tì éi kékònnè Babidɔnni kè tì nke mbo ke kèmmúnè ku mɔnni bo tuakemè kè kùu tì tɛ̀néní die.

Ti Yiè nKuyie nkuù tì béi.

28

Kuyie mpããnáànti náàntò Sedemii nè Ananniya bè nennimè

¹ Suda kɔbe kóo kpààti Sedesia kpàti benni dinaanni mieke otànkù nummuwè, dii benni dimáà mieke kè Asuu bire Ananniya Kuyie mpããnáànti náàntò Kabaðð èi kouu m béinnè mí nSedemii ti Yiè nKuyie ncíètè mieke ikuó nìùbè nè benitìbè beməu ìkè ke dò: ² Ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeribe tū nkù tu ku kèétemu kunaàdòdòrìdòú Nebukannesaa Babidɔnni kóo kpààti di buú nkù. ³ Dè kpaá yebie nyèdèè ndi kè kù wète kèténéní ku cìètè nenti Nebukannesaa Babidɔnni kóo kpààti do tɔ tì timəu kékònnè o cie. ⁴ Ke múnke kpènnéní Sosakimmu bire Ekonniya Suda kɔbe kóo kpààti nè Suda kɔbe bè do pìmmú bè kékònnè Babidɔnni. Ke yé kù yóó kèétemè kunaàdòdòrìdòú Babidɔnni kóo kpààti di buú nkù. Kunku ti Yiè nKuyie nkuù béi.

⁵ Mí nSedemii kè n tɛ̀nné Ananniya ikuó nùtì benitìbè beməu ìkè bèè do bo Kuyie ncíètè mieke ke dò: ⁶ Kuyie ñcòuté a nùù kédòò a béi nti, kèténéní die nKuyie ncíètè nenti timəu nè bè do pìmmú bè beməu kékònnè Babidɔnni. ⁷ Né kènté kékeè n yóó di nàké tì fí nnè benitìbè bèè bo die ndiməu. ⁸ Kuyie mpããnáànti náambè bèè tì niiténéní mí nnè fí, bè nàkému Kuyie mpããnáànti yehèkè dieyè péu nè yekpààtiyɔ dieyè péu kpéi, bè me

mbaa do náá mmudoò kpéi nke n̄ meyei nkpéi n̄ mutenkúú nkpéi. ⁹ Kuyie mpāñáàntì náàntò wèè bo náké ke d̄: Diwèi kèríní, ò náké tì bo d̄ò d̄i m̄nnì ndi b̄ bo bantémè ke d̄ò nKuyie nkuù m̄nke ò t̄nní.

¹⁰ M̄m̄me Kuyie mpāñáàntì náàntò Ananniya buutémè kunaàd̄d̄òrìd̄óú mí nSedemii n do bukú kù, kékéété, ¹¹ k̄b̄éi mbenit̄b̄è b̄m̄òu ìkè ke d̄: Ti Yiè nKuyie nkuù tu n̄ yebie nyèd̄éè k̄ k̄u k̄éét̄emu kunaàd̄d̄òrìd̄óú, okp̄àt̄i Nebukannesaa do di buú nkù.

M̄m̄me mí nSedemii k̄ n yíté.

¹² Kuyie mpāñáàntì náàntò Ananniya k̄éété d̄i m̄nnì kunaàd̄d̄òrìd̄óú n do bukú kù k̄ed̄è k̄ Kuyie nní mbéinn̄è ke d̄: ¹³ K̄at̄e k̄énáké Ananniya ke d̄: Ti Yiè nKuyie ntu a k̄éété kud̄óú nku ke né yóó kù c̄eten̄è timát̄i k̄oku.

¹⁴ Ke ȳé tì Yiè nKuyie Mpak̄edaa Isidaȳeribe t̄u nkù b̄im̄mu ke t̄u kunaàd̄d̄òrìd̄óú timát̄i k̄oku nku kù buúmm̄è yebot̄è k̄è ȳè bo mbuó Nebukannesaa Babid̄onni k̄ó kp̄àt̄i k̄è ȳè m̄ nhò bùó, kù ò duónn̄emu ket̄ike dikp̄àà kó tiwanwant̄i.

¹⁵ Mí nSedemii n ti nd̄è k̄énáké Ananniya ke d̄: Ananniya k̄énté n t̄u m̄, Kuyie nyi da t̄nní, n̄ amáà ndi a soutém̄ Kuyie nk̄obe k̄è b̄è yie nsiyáàb̄isí. ¹⁶ N̄è de kpéi tì Yiè nKuyie ntú kù da d̄èitemu ketenk̄è ìnk̄è. Di mbenni mīeke nke a yóó k̄úm̄è, ke ȳé f̄ṣ̄ sukúm̄è benit̄b̄è k̄è b̄è yete be Yiè nKuyie nkpeti.

¹⁷ K̄è d̄è nyóó ȳí betāāb̄è b̄èd̄éb̄è k̄è Kuyie mpāñáàntì náàntò Ananniya m̄nke kù.

29

Sedemii do w̄ari d̄i pát̄iri b̄è p̄i mb̄è ke k̄onn̄è Babid̄onni

¹ Mí nSedemii k̄è nní mbo Sedisad̄emmu k̄éw̄ari dipát̄iri okp̄àt̄i Nebukannesaa p̄i mb̄è ke k̄onn̄è Babid̄onni, n do d̄i w̄ari b̄èè tu b̄è m̄be bekót̄ib̄è n̄è ikuó niùb̄è n̄è Kuyie mpāñáàntì náàmb̄è n̄è benit̄b̄è b̄m̄òu. Okp̄àt̄i Nebukannesaa do p̄im̄m̄ú b̄è k̄ék̄onn̄è.

² N do yóó w̄ari de kó dipát̄iri ke s̄́ nhokp̄àt̄i Yekonniya n̄è o ȳò onitipokp̄àt̄i n̄è tekp̄àt̄ic̄īt̄è kó bekót̄ib̄è, n̄è Sudaa k̄obe kó sikp̄àt̄ib̄i n̄è Sedisad̄emmu eì k̄obe n̄è b̄èè do t̄u bedab̄ēyaab̄è n̄è b̄emááb̄è k̄è b̄è m̄únke b̄è p̄im̄m̄ú ke k̄onn̄è Babid̄onni. ³ K̄è n d̄i duó nSafāā bire Edasaa n̄è Idikiya bire Kemadiya. Sudaa k̄obe kó kp̄àt̄i Sedesia w̄èè do b̄è t̄ṣ̄ Nebukannesaa Babid̄onni k̄obe kó kp̄àt̄i bor̄è, mí nSedemii k̄è m̄ b̄è duó ndipát̄iri k̄è d̄i w̄ari ke t̄u:

⁴ Mí ndi Yiè nKuyie Mpak̄edaa d̄indi Isidaȳeribe di t̄u nkù m̄i n̄ànn̄è n duó nk̄è Babid̄onni kó kp̄àt̄i p̄im̄m̄ú b̄è ke k̄onn̄è, ke t̄u: ⁵ Maán̄è sic̄ī k̄énh̄ā, f̄iík̄ún̄è detie ndi p̄enn̄è k̄ényo nde be. ⁶ Túók̄én̄è benitip̄òb̄è k̄è b̄è dí pié ibí initidaā n̄è initip̄ò, túók̄én̄è benitip̄òb̄è k̄épuó ndi bí k̄è b̄èè pié initidab̄i n̄è initipob̄i, pién̄è de bíék̄è ke s̄úú ndi báá k̄ēke, ⁷ nwant̄in̄è n duó nk̄è b̄è di p̄im̄m̄ú ke k̄onn̄è d̄i eì d̄i bo nnaatim̄è, k̄è nni mbáá mí ndi Yiè nKuyie nde kó diheì kpéi nke ȳé de kó diheì kó kunaat̄i t̄úm̄è di k̄oku nku.

⁸ Ke ȳé mí ndi Yiè nKuyie m̄ b̄éim̄m̄èmu ke t̄u: Di báá yóu k̄è b̄èè tu b̄è n̄à m̄ p̄āñáànt̄i k̄è b̄è ndi sou, di bá nt̄u ndi yau t̄i d̄oun̄t̄i kp̄eti. ⁹ B̄è yó ntú b̄è di náá nt̄i bonn̄í mí ndi Yiè nKuyie m̄ bor̄è nde, siyáàb̄isí m̄e nni nsi m̄i í b̄è t̄nní. Mí ndi Yiè nKuyie m̄m̄i b̄éi.

¹⁰ Nte mí ndi Yiè nKuyie n t̄u m̄: Babid̄onni eì kó dikp̄àt̄iyuu bo mm̄ake d̄i m̄nn̄i yebie nsiȳis̄iyek̄è n yóó w̄ē̄ten̄im̄u di bíék̄è k̄é dí d̄ò mesàà, k̄é dí t̄ēnn̄én̄i Sedisad̄emmu.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie n ȳē̄mu n t̄āāt̄é ke bo d̄ò t̄i di kpéi. N t̄āāt̄é t̄i tu mesàà nkpeti nti t̄i í t̄u meyei nkpeti. Di ȳē̄mm̄è bàa d̄è n yóó de ndi d̄ò. Mí ndi Yiè nKuyie m̄m̄i b̄éi. ¹² De m̄nn̄i k̄è di k̄aten̄i ke m̄ b̄ant̄è, n yóó ȳiē̄mm̄u k̄éc̄out̄é di báamm̄i. ¹³⁻¹⁴ K̄è di wammú k̄è n yà, di yó n wammúmu n̄è di ȳē̄mm̄è mem̄òu, k̄è n yóu k̄è di n yà. Mí n di Yiè nKuyie m̄i b̄éi. De ȳiè di bo n yà, k̄è n w̄ē̄te ke t̄ēnn̄én̄i b̄è do p̄im̄m̄ú b̄è k̄ék̄onn̄è Babid̄onni k̄éd̄ò t̄idaat̄i m̄ bo di denn̄én̄i tip̄it̄i tim̄òu. Ibot̄i im̄òu n do di cíe nk̄è di taá ì mīeke ke dí t̄ēnn̄én̄i di do bor̄è k̄è b̄è di p̄im̄m̄ú. Mí ndi Yiè nKuyie m̄m̄i b̄éi.

¹⁵ Mí ndi Yiè nKuyie n di náá nke yé di yèmmè dòmme mí di duó m pããnáàntì náàmbè Babidõnni mieke.

¹⁶ Ntenè mí ndi Yiè nKuyie n di náá ntì kè dè ntukúnè okpààtì wèè kàri Dafiti kó dikpààtikàrì nè di kòbe bèè kpaá bo Sedisademmu, bè í pĩmú bè ke kònnè Babidõnni.

¹⁷ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mí b́ei nke tú: N yóó duó nkè mudòò muù bè do, kè dikònni tanní kè mutenkúú nní mbo. Be kperè bo dontenè fínyì kó yebe yèè pããke ke ténke í dò nkédi. ¹⁸ N yóó duó nkè bè mbè duó mudòò mmu, kè dikònni tanní be tenké nè mutenkúú. Be kperè kutenkú kumòu kó yekpààtiyo bo dè keè kè dèe do ye kòmbùàtì. M bo bè cõõ, dè bo di yebotè be kpéi kèwète ke yè pĩ mmudaá. Yebotè n yóó bè tanné yèè mieke yè bo mbè sènkú. ¹⁹ Bè í yie mmèè kpéi nke ke kènté n tũònkò m pããnáàntì náàmbè sãã kè bè náà ntì. Mí ndi Yiè nKuyie mmí b́ei.

²⁰ Díndi tidaatì bè pĩmú bè ke kònnè Babidõnni, keènè mí ndi Yiè nKuyie n tú mù:

²¹ Ntenè mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa, díndi Isidayeribe tũ nkù m b́ei ntì kè dè ntukúnè Kodaya bire Akabu nè Maaseya bire Sedekia. Bedé memme bè sóumu ke tu bè náà m pããnáàntì, bá bè me ntúmè mí bè tõnní. M bo bè ãnné Nebukannesaa Babidõnni kóo kpààtì nõu mieke, kòo bè puotí kékuò di ìikè. ²² Díndi Sudaa kòbe bè pĩmú bè ke kònnè Babidõnni di ní bo nnáa mbe kpéi ndi dó dii m̀nni kébònté kus̀nkù, di ní bo yí: Kuyie nda d̀ò kù d̀òmmè Sedekia nè Akabu Babidõnni kóo kpààtì còu mbè muhãã. ²³ Ke yé bè d̀òmmè Isidayeribe ci dè ke d̀ounè betòbè pobè, ke sóu nke tú bè náà n kpeti, m me nyí bè tõ. N dè yému demòu ke dè wùó. Mí ndi Yiè nKuyie mmí b́ei.

Semmaya wàrimè dipátiri Sefayaa Sedemii kpéi

²⁴⁻²⁵ Meimme kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa, Kuyie nyIsidayeribe tũ nkùu n duó mmí nSedemii tináàntì kè dè ntukúnè Semmaya Nèedammu naàm̀nkù kou. Semmaya wèè do wàri dipátiri kéduònní ikuó niùbè Maseya bire nè Sofonii nè ikuó niùbè tòbè, nè Isidayeribe sòmbè bèè do kpaá Sedisademmu, kè di wàri ke tú: ²⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù duó nkàa còutè ikuó niùtì Yeoyada f̀òtìrì ke baké ku c̀iètè. F̀òò d̀ò nkéndake bèè tu bemáa ku pããnáàntì náàmbè be kpéi, kè wèè í yé o yè mmù a táu nho naàcèi mefimme kèpítinné o f̀òní timátì, ²⁷ dè né d̀omme kàa í kpannè Sedemii Anatòti èi kou, wèè di náá nKuyie mpããnáàntì? ²⁸ Ò yè nhò tu Kuyie mpããnáàntì náàntò nwe ke ti wàriní dipátiri die mBabidõnni, ke ti nàké ke tú ti í yeti mecãã nketike, ke tú ti maá sicéi kèmbò, kèfíkú detie nti pénnè kè dè mpeí kè ti yo.

²⁹ Kè ikuó niùtì Sofonii kaa nde kó dipátiri mí nSedemii kè n keè.

Sedemii t̀ènnémè dipátiri Semmaya

³⁰ Meimme kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke d̀ò: ³¹ Tõ nkè bèè nàké bè pĩmú bè ke kònnè Babidõnni ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie mmí yè Nèedammu èi kou Semmaya mè nyèmmè ò tu m pããnáàntì náàntò, mí me nyí ò tã, ò mè ndi ciitémè kè di yie nho kó siyáàbìsí, ³² mí ndi Yiè nKuyie mmí b́ei, n yiti ke bo cómmúmu Nèedammu èi kou Semmaya kpéi nnè o fukoo. O kó kufuku mieke onitì bá nkpaá bá omáa ke bo di cuokè, ò báa yà mesàa n yóó d̀òmmè n nitibè, ke yé ò sukúmè n nitibè kè bè n yete. Mí ndi Yiè nKuyie mí b́ei.

30

Kuyie nnàké tì Isidayeribe kó dikpààtiyuu kpéi

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè mí nSedemii ke d̀ò: ² Mí ndi Yiè Kuyie ndíndi Isidayeribe di tũ nkù, mí tu á wàri n da nàké tì timòu dipátiri mieke ke d̀ò: ³ Mí ndi Yiè Kuyie n tú, de yie kpaanímu kè m bo t̀ènnéni n nitibè Isidayeribe nè Sudaa kòbe, kèwète kè bè duó ndihèi n do duó ndi be yembè kè bèè di tieke. Mí ndi Yiè nKuyie mí b́ei.

⁴⁻⁵ Nte ti Yiè nKuyie nni nnàké tì mí nSedemii Isidayeribe nè Sudaa kòbe be kpéi, tì tu:

Ti yo metammè mamè mme,
 mè me nyí tú diwèi kōme,
 mè duò tikōmbùtì nti ke ãã kufōwaá.
⁶ Bíékénè, wénnínè,
 benitidaabè peímaá?
 Dè né dommè kè benitidaabè ceú ceú be ka,
 ke dò nhonitipòkù wèè dó képeité ò ò ndommè,
 kè be ìkè sù sù bemou.
⁷ Meyei ndiemè kó diyìè ndi,
 diyìè yeiri ndi,
 di kó kubotí mu nyí buoté,
 meyeñcaàrimè meè kèríní Sakabu kpeí,
 de yiè n né yóó bè deetému.

⁸ Kè ti Yiè Mpakadaa dò: De yiè bo tuòke dii yiè, m bo kéété kunaàdòdòrìdòú bè di buú nkù, ké di píté iwēi. Bèè í tú Isidayeeri be bè ténke bá ndi baké. ⁹ Kè di mpí ndi Yiè nKuyie ndi tū nkù tōmmú, kè n di duó nDafiti yaàbire kè dè ntú di kóo kpààtì kè di pí nho tōmmú.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nyí kébéi nke dò:
 Díndi n kó betōmbè Sakabu kó kuwuo nkobe di bá nyīèkù,
 díndi Isidayeeri be di kōmbùtì bá nduò,
 n yóó di deetému kédennení di yaàbí itempè ndétiyì mieke, di tú dè tidaatì.
 Díndi Sakabu yaàbí di wētínímu,
 ke bo kari di tenkè bàmmùù kéòmpè,
 òmòù ténke í yó mbo wèè bo di kòkénè.
¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie ndi bonèmu ke yóó di deeté mī béi!
 N yóó kuòmu ibotí n di cíe kè di taá ì mieke páíí kédeè.
 Díndi bie n yí yóó di kuò kédeè,
 n né yóó di tiému dè bèkúmè,
 n yí yóó na ké n di wúónkoo ke dò ndi í càke dèmarè.

¹² Di kó dikoutirì í dò nkétaà,
 di kó dimōnni í dò nkémieté,
 mí ndi Yiè nKuyie mī béi.

¹³ Omòù í dake di kpeti,
 ke bo taa ndi muò,
 mutie mamù me nketé ke í bo mùù bo di taa.

¹⁴ Di natitòbè di yèmmu,
 bè ténke í denniní di kpeí,
 n di poté ke dò ndi tú n dootitòbè mbe,
 n di poté kuyēiku diekù nku,
 di yei ndeuté mèè kpeí,
 di càke kè dè deumu.

¹⁵ Ba nte kè di kuò mmecaàrimè mèè di tūòkení me kpeí?
 Di kó dimōnni í dò nkémieté,
 di yei mmèè deuté deè te,
 di càke kè dè deumu deè te kè n di dòò memme.

¹⁶ Bèè di kòù yíe n yóó bè kùòmu,
 bèè di dokùnè yíe m bo bè dòò tidaatì,
 bèè di ei yíe nyóó bè eímu,
 bèè di senku yíe n yóó duó nkè bèè bè sènkèrimu.

¹⁷ Ke yé n yóó yòremè mutie di muò,
 n yóó miekunnemu di koutiyè.

Mí ndi Yiè nKuyie mî búi!
 Díndi Siyōō èi kòbe, òmòu ténke í di kaànnè,
 ke di yu ke tú bè dènne bè be tenkè.

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébúi nke dò:

N yóó wēte kéténnénímu tidaatì Sakòbu kó yefe mieke,
 mesémmè meè m bonè be kó sicéí,
 di kó diheì wēti ke bo fííkúmu di dobontì ínkè,
 kè tekprààtìcìtèè fííkú te fòtìrì.

¹⁹ Kè di ndiè ke n sántí,
 ke íútí nè diwèi,

kè n duó nkè dí sùú nke ténke bá nkénnì,
 kè n di déúkùnnè bá di kó diyètìrì ténke báá kèke.

²⁰ Díndi Sakòbu yaábí di wēti ke bo naámmu di do dòmme,
 kénfííkú n yìkè,

kè n yíté kécómmú kéfèù mbèè do di fèūmmu,

²¹ di kóo kpààtì yó ntú di botí kou nwe,

di kou weè yó ndi baké,

kè n duó nkò nni ntókénè,

kè dè í tú memme we m bo dáátí kékòtèní m borè?

Mí ndi Yiè nKuyie mî me nyè.

²² De mōnnì di bo ntú n kòbe,
 kè nni ndi te kè di n tū.

²³ Mí ndi Yiè nKuyie mmieke ìtému kuyaakù diékù kōme,
 ke fímmú fefòdónfè diefè kōme ke bo do bèè cààrè be yó ínkè.

²⁴ Mí ndi Yiè nKuyie m mieke di còútému,

kè í yóó bonke ke í pī nkè do dò nképi mmùù tōmmú,
 dè yó nkéríní kè di tì bantému.

31

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbúi nke dò: De kó yewe mieke mí ndi Yiè nKuyie m bo tieke
 Isidayeeriibe wuò nyimòu, kè bè ntú n kòbe.

Kuyie nnàkémè kù yóó kannemè Isidayeeriibe be tenkè

² Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú:

Díndi kubotí kùù yenténè mudoò ke bo dikpràà mieke,
 di yàmu n kó mesàà.

Díndi Isidayeeriibe di kùnti meòm̀p̀m̀m̀ èi ndi.

³ Nè dimōnnì ndi n di benkemè m m̀áà,

n di nàké ke tú n di dómu s̀áà, deè te kè n kó mesàà nyí iiti di ínkè.

⁴ N wēti ke bo fíimmu díndi Isidayeeriibe n dó bè kè di nfííkú,

di wēti ke bo túótému yebàrè s̀ààyè nè diwèi,

di yóó neinèmu behaubè kè dí yè kémbie nke au.

⁵ Di wēti ke bo buotímu Sammarii t̀arì ínkè detie mbè tu dè fínyì,

díndi bèè dè buotí kè dí ntòù de be.

⁶ De yiè kpaanímu kè bèè bàà yebòrè kè bè bo p̀íéké,

bè yóó nàkému bèè bo Efadaimmu t̀arè ínkè ke dò:

Íténè kè ti kòte Siyōō t̀arì ti Yiè nKuyie nti tū nkù borè.

⁷ Ntenè mí ndi Yiè nKuyie m búi ntí:

Nyíútínè Sakòbu yaábí kpéí,

nyānkunè diwèi wèè baké yekprààtiyò o kpéí,

ndiènnè ke sãntí mí ndi Yiè nKuyie nke tú:

Ti Yiè nKuyie ndeeté a nìtìbè,

dεεté Isidayεεribe sãmbε.

⁸ Kubakù yóú bíékè kó diheì ndi m bè ìnnímè,

m bè dèitení itemmànke nyi ke bè tíí,

tiyùðntì nè yekpĩè,

βερourópómbè nè tibíyōtì,

bèè wētini be εi be tinnì í yó nsénní.

⁹ Bè yó nwētini ke kãntimu ke m báá,

kè m bè kpàake kékéténè kuce sàakù kùù sié,

bè í yóó bété kùù ìnkè, kè m bè kòtenè menésààmè borè.

Mí tu Isidayεεribe cice kè Efadaimmu tu n kóo po.

¹⁰ Díndi yebotè keènè mí ndi Yiè nKuyie ntú mù,

ké ti nàké yebotè yèè bo medétimè ke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie mmí do di cíε ndíndi nyIsidayεεribe

ke wète ke di tinní,

ke yó ndake di kpéí o pecēnti ð ndakemè o pe kpéí.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie mí di dεεté díndi Isidayεεribe,

mí di fiète kubotí kuù di kpeínìnè ku n̄u miεke.

¹² Di kũntimu Siyōð tārì ke bo nyíúnè diwèi,

ke bo ndeitini ke dó mí ndi Yiè nKuyie nkó mesàà,

dèè tu tidiitì nè menaà nnè mekòpàmmè,

ipe nè sibóó nè inààke.

Di bo ndònnè kupúú sàakù bè yòrì kù,

di ténke bá mbo meyeñcaàrìmè miεke.

¹³ De m̀nni besapàmbè bo nyānkunè diwèi

bedapàmbè nè bedakótìbè kè bè nwē nke au,

m bo ceete di dabùò nkè yèε naá ndiwèi

kè di bántè kédεite di áárìmè kè di yèmmèε narike.

Mí ndi Yiè nKuyie mí béi.

¹⁴ De yiε ikuó nìùbè bo de nyiwūð kó mekùò,

kè n nìtìbèε tuó,

mí ndi Yiè nKuyie mí béi.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

N yo metammè mamè Damaa εi,

yekúdabùò nyεè yìèní nè iwúótii,

Daseedi bí ì ku kòò kuò,

bá ke í dó bèε ò bántè.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò:

Cíéké, kéūté a n̄nnietì,

n yóó da cúmu a òtì kó ticuuti,

mí ndi Yiè nKuyie mmí béi:

a nìtìbè itinímu di dootitòbè cíε ke kũntini.

¹⁷ Diwèi kèrínímu a yaàbí kpéí.

Mí ndi Yiè nKuyie mí béi!

Ì wētini i tenkè.

¹⁸ N kèemu Efadaimmu wuò nkòbe kuðmmè,

ke sáútí ke tú:

Ti Yiè nKuyie nha ti poté mediè mme,

ke ti tiè mbè òó poté mèè botí kunaàwàátíkù,

ke duó nkòo tǎnkù nè siwǎã kè dè ð mmí keyènkè.

Mí ð nampe dàméèrì kè yenéfinfirè íté,
mí nwèè yètìrì tu Mpakedaa mí béi nke tú:

³⁶ Kè dende cèète dìi yìè,

meṁme Isidayeeri kó kuwuo nténke í yó ntúmè n kòku.

³⁷ Kòo nìtì bo na kébenné kéínkè okùmè màmè,
késíéké ketenkè cūmpume mamè,

de m̀nnì m bo dootóo Isidayeeri kó kuwuo nkòbe bè d̀̀ d̀̀ kó dimàà de kpéí.

Mí ndi Yiè nKuyie mí béi.

³⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀: De yìè kpaanímu kè Sedisademmu èi bo wète kémaá, mí ndi Yiè nKuyie n kpéí, kéketénè Ananæedi kó didènnì borè kénto kètuokenè dibòrì bè tu dì kuduotí kentímè kó dibòrì, ³⁹ késòtè kètãũ kuhõũ kùu beúnè kètuake Kaarebu tãrì, kékónté kékótenè Koa kperi, ⁴⁰ kédíténè kubiriku bè buònkò kù becírìbè ke dè cóunko deyeire, kénto kètuokenè kukó nSetinão kèpèèté kètuake dibòrì bè tu dì siséí kó dibòrì diyìè yìèní kèè bíéké kperi. Dè yó ntú bè cànné dende mí ndi Yiè nKuyie n kpéí, bè ténke báá di uuté, bè me nténke báá di p̀nte bitì.

32

Kuyie mpããnáàntì náàntò Sedemii dontémè kupaku

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè mí nSedemii Sudaa kòbe kóo kpààtì Sedesia kpàtì benni pínnì mièke, ke s̀ Nèbukannesaa bo o kpàtì benni tepítè nè diniínnì. ² Dè do s̀ mBabidanni kó behããp̀mbè beè pi Sedisademmu èi. De m̀nnì kè bè m pí mí nSedemii ke kãnne Sudaa kóo kpààtì kó tekpààticíètè kó kudànkù. ³ Sudaa kòbe kóo kpààtì Sedesia weè do m pí nkékanne kè nní nkari. Kòo n nàá nkétú dè d̀mme kè n nàá nke tú ti Yiè nKuyie nyè nkù yóo duó ndihèi Babidanni kóo kpààtì kòo di tieke, ⁴ okpààtì Sedesia í yóo cooté. Bè yóo ò pímmu kéduó Babidanni kóo kpààtì kè bèè yà betòbè kénáké. ⁵ Kè bèè kònnè Sedesia Babidanni kòo nke mbo ke kèmmúnè kù bo yàmè o kpeti. Bá kè di dokùnè Babidanni kòbe di báá bè na.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke d̀ ⁷ n cice nantè Sadummu bire Anamæedi kèrínì m borè, ke bo n náké kètú n donté o paku kùu me mbo Anatoti, kéyé mí tumè o cíètè kou wèè baaténì ke d̀ nké kù donté.

⁸ Meṁme n cice nantè Sadummu bire Anamæedi k̀tenímè m borè tekpààticíètè kó kudànkù kèntũ nti Yiè nKuyie nní nnàkémè ké n náké ke d̀: Donté m paku kùu bo Anatoti Bensamæe tempè, ke yé f̀ð tumè n cíètè kou wèè baaténì ke d̀ nké kù donté. Donté ku kètieke. Kè m banté tì tumè ti Yiè nKuyie nkpeti nti.

⁹ Meṁme kè n donté n cice nantè Sadummu bire Anamæedi kó kupaku kùu bo Anatoti, kóo yietí medítìbii tepítè nè mèyiekè, ¹⁰ kéwãri yedontépáte kè yè mbo yèdéyé. Kè n yíkú mecannimè kè benitìbè nwúo nkè m benné medítìbii ncéékù tebiètè ínkè. ¹¹ Kè n túóté didontépátìri n yíkú dì n kó mecannimè kèpõnné, n wãri dìi mièke ikuó yèmmè nè d̀terì dìi feío. ¹² Kè n duó ndidontépátìri Baduki Nediya bire Maseya kó deyaàbire, kè n di nhò duó n cice nantè bire Anamæedi ìikè. Nè bèè do dè bo kéíkú be n̄u dipátìri be ìikè nè Sudaa kó kuwuo kòbe bèè do bo tekpààticíètè kó kudànkù be ìikè. ¹³ Kè n deè kéduó mBaduki dinùu benitìbè bemou ìikè kè n d̀: ¹⁴ Tìi ntu ti Yiè nKuyie Mpakedaa kpeti nti, Kuyie ntínti Isidayeeri be ti tũ nkù. Túóté didontépátìri m p̀ũ ndi nè dìi feío kéãnné didúu mièke kè yè mbo sãã.

¹⁵ Nte ti Yiè nKuyie Mpakedaa kunku Isidayeeri be tũ nkù nàké tì: Kù tu di wèti ke bo dommu sicéí nè depaa diheì dìi mmieke.

Sedemii kuónnèmè Kuyie

¹⁶ N duó ndì m̀ǹǹǹ Baduki Nediya bire yedontépaté kébántè Kuyie nke dà: ¹⁷ Áú n Yiè nKuyie f́ nwèè d̀d̀ kéínkè nè ketenkè nè a w̄rímú, d̀marè í da yóunè! ¹⁸ F́d̀ ò̄ ćé nhoǹt̀i k̀étuak̀enè o yaab́i kó iyaab́i titōnt̀i titōnt̀i tek̀òupítè, f́d̀ ò̄ poté ibí i cicebè kó meyei nkó tiyēīti, Kuyie nha deumu ke kpeñni, ti Yiè nKuyie f́ nwèè yètiri tu M̀pakadaa. ¹⁹ F́d̀ tu otenti sàawè kàa tōmmú deu, f́ nwèè ẁó mbeǹt̀ibè bem̀ou kó meborime ke yietì bá wè o tōmmú d̀mmè, mù m̀nnè t̀i yeti.

²⁰ F́ nwèè d̀d̀ mebenk̀umè càmmè nè tidiet̀i Esibiti kó ketenkè mieke, ke t̀i d̀d̀ri nè yíenní kàa yètiri feité Isidayeeri be cuokè nè kutenk̀u kum̀ou mieke, ke feínè yíenní. ²¹ F́d̀ d̀d̀ mebenk̀umè càmmè nè tidiet̀i, ke benke a w̄rímú nè a kpet̀i kè yebotè da ỳte kàa d̀nnení a ǹt̀ibè Isidayeeri be Esibiti mieke. ²² Kàa bè duó ndiheì a do béi nkéíku ke d̀ a yóo duó ndi ti yembè, menaamiè nnè mecek̀ù ndè p̄d̀ ndi. ²³ Kè bè k̀tení ke di ta ke k̀ari, bè me nyí yie nke t̀nnè a kó kuce, bè í yie nke t̀nnè a kó ikuó, bè í yie nke d̀d̀ a bè nàké ke yē mbèe d̀d̀ dè. Dè te kàa bè duoǹńi meyei m̀è m̀ nti t̀d̀kení!

²⁴ Nte Babidonni k̀be ke pi diheì, bè t̀d̀kenímu ke bo p̀nte diheì, ti doti be nou mieke nke, bè yóo ti do mudoò mmu kè dikoǹńi ti kuò nè mutenk̀ú. A nàké t̀i t̀i d̀d̀ kàa ti yà.

²⁵ N Yiè nKuyie a yé ke d̀ mBabidonni k̀be yóo fietè diheì ke né n nàké ke tú n dontè kupaku, k̀yietí kè bèè naa bo m p̀té kè bè mboà?

Ti Yiè nKuyie nténné t̀i Sedemii

²⁶ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii ke dà: ²⁷ Mí ndi Yiè nKuyie m̀i baké beǹt̀ibè bem̀ou, d̀marè n yóunèmaà? ²⁸ Dè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: N duómmu di nheì Babidonni tenkè k̀be, n di tannému be kóo kpà̀t̀i Nebukannesaa nou mieke kòo bo di p̀nte. ²⁹ Babidonni k̀be bèè me ndó kédò diheì bè tatimu di mieke ke bo mífté muhãá kè di cóu nkè dii cóuté nè sicéí bè t̀d̀ s̀i ínkè tihúunt̀i yebakè Baadibe, ke yè p̄ã ntidiiti bè ỳre t̀i menaà nke ínkoo m mieke.

³⁰ Ke yé Isidayeeri be nè Sudaa k̀be nè bè bomè bè d̀d̀ri n yí d̀ dè nde. Isidayeeri d̀d̀ dè íi m mieke nke. Mí ndi Yiè nKuyie m̀i béi. ³¹ De kó diheì Sedisademmu nè bè di maámè k̀nt̀o k̀étuak̀enè yíenní di baa ínkoo m mieke nke kè kè cóu nsãã dè te kè n d̀ ke di búttinné. ³² Isidayeeri be nè Sudaa k̀be bè d̀d̀ mèè yei nke íi m mieke, bembè nè be kó bekpà̀t̀ibè nè sikpà̀t̀ib̀i nè bèè nàa m p̄ãnáant̀i. Sudaa kó kuwò nk̀be nè bèè bo Sedisademmu, ³³ bè t̀ntè be ìkè nke ke m búttinné, nè dimoǹńi ndi m bè duómmè itié bè me nyí yie nke bo ì k̀nté kè ì cóuté. ³⁴ Ke tanné be kó tetenkaanitè isòke kpete n c̀tè n yètiri yu dè ke t̀ s̀nk̀nnè. ³⁵ Ke maá yewũ̀t̀rè Beni-Inommu biriku ke feu be bí dibòò Mòdoki, initidaaì nè initipò̀i n yí yē mbèe d̀d̀ dè diyie mari. De kó iyentotíi keté ke í tanní n yèmmè mieke m bo duómmè kè bèè d̀d̀ de kó isòke ke tanné Sudaa k̀be meyei mmieke.

³⁶ Di mmònni nte mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeri be di t̀ nk̀u m béi nti kè dè ntukúnè diheì di náá ndi kpéi ke tú di tati Babidonni kóo kpà̀t̀i nou mieke kòo bo di do mudoò, dikoǹńi nè mutenk̀ú nkè dè tanní. ³⁷ N yóo di dennénímu m mieke do di yè kè di peike kè di cóuté kè n di će nkè di taá yebotè yèè mieke. N yóo di t̀nnénímu diè nkè dí mbo bá d̀marè í ndi k̀oǹnè. ³⁸ Kè di ntú n k̀be kè n di te mmí ndi Yiè nKuyie ndi t̀ nk̀u, ³⁹ kè ndí duó mmeyèmmè mèmáa kè di nt̀ nkuce kumáa kè nni ndé sãã, kè dè ye nkè di mbo kè dè di naati kè di bí sòtè k̀embo kè dè ì naati. ⁴⁰ Kè n di d̀d̀nè metaummè mèè yó mbo sãã, n t̀nke báa di búttinné, n yó ndi d̀d̀rimu mesàa, m bo duó nkè di mmòke n kó fedédíéfè kè dè ye nkè di t̀nke bá m búttinné. ⁴¹ De m̀nni n kó diwèi yó ntú m bo di d̀d̀mè mesàa, n yóo di f́immu teii di nheì mieke, n yóo mè d̀d̀ nè n yèmmè mem̀ou ndi nè n w̄rímú mum̀ou.

⁴² Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dà: N t̀ńi mèè botí meyei ndiemè kuwò nk̀u nyínkè, n yóo me nt̀ńi mesàa mmem̀ou n nàké mè di kpéi. ⁴³ Diheì di yē ndi d̀únko kòo niti t̀nke í di bo yoo kuwanwank̀u kè di ta Babidonni k̀be nou mieke, di w̄ti ke bo do ndepaa de kó

dihei mieke. ⁴⁴ Bensamee kó ketenkè mieke nè yehékè yèè tòkénè Sedisademmu nè Sudaa kó yehékè mieke nè ditāri ínkè kpeye nè yehékè yèè bo Sefadaa nè yèè bo Nekefu tempē mbè wēti ke bo dommu depaa nde kó yehékè mieke kénwāū yedontépáte kè benitìbè bèè naa bo di pùté kè bè bo ke yé n yóó ténénímè di kó tidaatì mí ndi Yiè nKuyie mī béi.

33

Kuyie nyēmmè kù yóó wēte kéii nSedisademmu

¹ Mí nSedemii kè m baa nkpaá ke bo bè m pí nke kànnè dè tekpàaticíētè mieke, kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: ² Mí ndi Yiè nKuyie, mí nwèè dòò ketenkè, mí nwèè kè píté ke fíi nke fòtìrì, mí nwèè yètìrì tu: Di Yiè nKuyie. ³ N yú kè n yóó yiemmu, ke da dáa ndèmarè dierè, disòrì kperè a í yé dè. ⁴ Mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeriibe tū nkù, nte n náá ntì kè dè ntukúnè Sedisademmu kó dihei nè Sudaa kó sikpàaticíētì sì yóó puommu kè dèe dǎúnko. ⁵ Kè di tú di bo baao Babidǎnni kǎbe bèè di pi ké bè dokénè di í yóó na. Becírìbè bèè yóó píe ndihei ke yé m mieke di yèmmè mediè. Díndi Sedisademmu èi kǎbe di yei mmèè sùú nkè n yèmmè nóóté di ínkè. ⁶ N né yóó daatenímu di kpéi ké di taa, ké di miékúnne ké di duó ndiwèi dierì kè dí m bo kè dè di naati. ⁷ N yóó wēte kéténnénímu Sudaa kǎbe bè pǐmǐmú bè ke dòò tidaatì nè Isidayeeriibe bè pǐmǐmú bè ke kònnè m bo wēte ké bè kànnè be èi bè do dòmme nè dimònni.

⁸ Kéúté mecaàrímè bè do n cǎke mè, ke bè cǐē mbe yei mmemou bè n yeténèmè nè bè yetemè n kpeti. ⁹ De mǎnni diwèi bo nni mbonè Sedisademmu èi, yebotè yemou yèè bo ketenkè ínkè yè bo keè m bè dòò mèè sàà ké n sǎnte ké n dǎunnè mutǎmmú ké nni nsǎnti. Dè bo yè di kè yè nkpeutì m bè dòò mèè sàà nkpeí kè be kperè demou yei.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Díndi Sudaa kǎbe di náá nke tú dihei dǎúnko bá onitì ténke í bo di mieke bá feǎfè. Sudaa ekè nè Sedisademmu kó ice dǎúnkomu bá onitì ténke í bo di mieke bá feǎfè. ¹¹ Bè wēti ke bo keèmu de kó ketenkè mieke diwèi kó metammè nè siyíi, nè bèè tùóté betǎbè bǎmbà be kó iyie. Kè bèè touní Kuyie ncíētè yepǎrè kè bè ndie nke tú:

Sǎntenè ti Yiè nKuyie Mpakedaa ke yé kù wennimè,
ke ti dǎ sǎǎ.

Ke yé n wēti ke bo ténénímè bè do pǐmǐmú bè be èi, ké bè kànnè bè do dòmme nè dimònni.

¹² Kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa béi nke dò: Dihei dii mmè ndǎúnkomè, bá onitì nè feǎfè kè dè ténke í kéréimú yehékè yemou mieke, yenaacēnhòkè wēti ke bo buotému kè iwūǎ cēmbè ndè dòmme be wūǎ. ¹³ Yetārè ínkè kó yehékè nè kubiriku kpeye, nè yèè bo Nekefu kó kutempē nnè Bensamee kó dihei mieke nè Sedisademmu kó mēfitímè kó yehékè nè Sudaa kpeye mieke, ye pe bo ndǎku ke pēnkù i cēnti ìikè kòò ì kǎa. Mí ndi Yiè nKuyie mmī béi.

Kuyie ndǎú ndi nù kù í yóó di kpàte

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: De kó yewe kpaanímu, kè m bo dòò mesàà n nàké mèè kpéi Isidayeeriibe kpéi nnè Sudaa kǎbe kpéi. ¹⁵ Kè de kó yewe tǎkè dii mǎnni n yóó dennení onitì mǎu nwe Dafiti kó kuwǎ mmieke wèè yó mpí ntimóm̄m̄nti, ke bekúnè benitìbè dihei kè dè wenni. ¹⁶ De yiè Sudaa kǎbe yóó cootému, kè Sedisademmu kǎbe mbo bá dèmarè í bè kǎnnè, bè bo nyu Sedisademmu ke tú ti Yiè nKuyie nkuù ti dǎari timóm̄m̄nti.

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Okpààti Dafiti cǐētè báá paà okpààti wèè bo nkari dikpàatikàrì kémbakè Isidayeeriibe. ¹⁸ Ikuó niùbè me mbáá paà nè Defiibe bèè bo nni nfeu iwūǎ ke tuò, kécǎunkonè yepǎrè bè yǎre yè menà, nè iwūǎ yewe yemou.

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè mí nSedemii ke dò: ²⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mmī tu kè di bo na kéceete dinù n dǎú ndi, kuyie nnè keyènkè kè dè ténke bá mbo. ²¹ Meimè n dǎunè dii nù n kóo tǎntì Dafiti di bo paàmè kòo kó kufuku kou mǎu bá nsǎké o kpàti,

Defiibe nè ikuú niùbè kè bè ténke bá mpí n tōmmú. ²² N yóó duó nkè n kóo tōnti Dafiti yaabí nè Defii kó iyaabí bèè tu ikuú niùbè kè bèe súú nsiwã dōmmè kéínkè ke í ndò nkékaa nkédeè bè bo súú ndàmèèrì kó mubirímú do mmè.

²³ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè mí nSedemii ke dò: ²⁴ A yému benitibè yèmmè dōmmè, n nu ndootóo Isidayeeri kó kuwuo nnè Sudaa kaku, bembè n do tãátè bè, ke bè bè sènkú ke ténke í bè wùò nkubotí. ²⁵ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: Mí nwèè duó ndinùù kuyie nnè keyènkè kè dè bo mmí, mí nwèè duó nyikuú kéínkè nè ketènkè, ²⁶ dè bo yíme kè n dootóo Sakabu kó kubotí, n kóo tōnti Dafiti kó kuwuo nkabe, m báá yóu m bo n deimè be mieke bekpààtibè bèè bo mbaké Abarahammu nè Isaki nè Sakabu be yaabí. Mesémmè bè nni mbonèmu kè n yóó wète kéténnéni bè do pìmmú bè kédòò tidaati.

34

Kuyie mpããnaànti náàntò nàkémè tì yóó tuòkení Sedesia

¹ Babidōnni kóo kpààti Nebukannesa n è o kó behããpòmbè nè yekpààtiyo yemou kutekù ò baké yè be dokùnè dī mōnni Sedisadēmmu nè Sudaa kó yehekè teyè, kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè mí nSedemii ke dò: ² Kote kénáké Sudaa kabe kóo kpààti Sedesiasi ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: N yóó duó ndi nhei Babidōnni kóo kpààti nwe kòò dī cóu. ³ O mómmuò nhò í yóó na kéyenté. Bè yóó o pìmmu, kóo duó mBabidōnni kóo kpààti kè bèè yà betabè kététe betabè tináànti, kòò né na kòò kōnnè Babidōnni.

⁴ Né nte mí ndi Yiè nKuyie n nàké tì kè dè ntúkúnè wenwe Sudaa kabe kóo kpààti Sedesiasi: Mí ndi Yiè nKuyie mmí tu o í yóó kú mutòntònkúú. ⁵ Ò yóó kú bàmmùù nwe kè bèe tuò ntihúúnti o kpéi, bè do tì tūōmmè o yembè bèè o niiténè ke di tikpàti kénkuò ndikúdabōnni ke tú: Áú ti Yiè! Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

⁶ Mí nSedemii kè n tì nàké Sudaa kabe kóo kpààti Sedesia. N do tì nhò nàké Sedisadēmmu nwe. ⁷ Dè do s̄ mBabidōnni domu mudòò Sedisadēmmu kó dihei ke donè Sudaa kó yehekè Nakiisi nè Asekaa yèè do tú yeheikperè kè bèe yè yīēke.

Bè do fīmmè tidaati tì tu Ebedeebe kéwēte ké tì pī

⁸ Okpààti Sedesia nè Sedisadēmmu kabe kè bèe wēnné dinùù ke dò: ⁹ Kè wèè mòke kudaakù kè kù tu Ebedee, ke tú kunitidaakù yóó kunitipòrikù wèe kù fī nkè be kou mōu ténke bá mmòke kudaakù kùù tu Sudaa kó kuwuo nkou, ¹⁰ Sedisadēmmu èi kó bekótibè bemou nè benitibè bèè do bo ò dáu ndè de kó dinùù, kè bèe yie mbá wè kòò fī nho daakù ò do mòke kù ke ténke báá wēte ké kù tūóté ké kù pīnné mudaatōmmú. ¹¹ Kè dè né nyóó yíé kè bèe ceete be yèmmè kéwēte kétéúóké be daati bè do fī nti kéwēte ké tì pīnné mudaatōmmú. ¹² Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii kè n dò: ¹³ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeri be tū nkù tu kuú dōunnè dinùù di yembè kù bè dēnnéni dī mōnni Esibiti bè do tú kè tidaati ké bè nàké ke dò: ¹⁴ Yebie nyèyiekè mieke di kabe Ebedeebe bèè di fiténè bemáà ke naá ndi kó tidaati, kè di bè pīnné mutōmmú di ní bè fīnko. Bè ní yóó pí ndi tōmmú kémmòke yebie nyèkuò ndi kè dí bè fīnko. Di yembè me nyí n kènté, bè keté ke í ndààte. ¹⁵ Kè dīndi me nyie nke dōò n yèmmè, bá wè kòò fīnko o kó kudaakù, kè di dáu nketike dinùù n cīètè mieke n yètìrì yu dè. ¹⁶ De kó difōnkúò ke wēte ke cèète di yèmmè ke càke n yètìrì ke wēte ke tēnnéni di do fī mbè ke wēte ke bè pīnné mudaatōmmú.

¹⁷ Nè de kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù: N tú di í me nyiemme n kpeti, ke bo fī mbá wè o tebite, bá wè o kou, n yóó di fīnkomu kè bè di do mudòò, kè dikōnni tanní nè mutenkúú. Di kperè bo donnè yebotè kó yekpààtiyo kōmbùòti.

¹⁸⁻¹⁹ Sudaa èi kó bekótibè nè Sedisadēmmu èi kabe nè tekpààticīètè kó bekótibè nè ikuú niùbè nè benitibè bemou bè do yiemmu ké n dōunnè dinùù, kéwēnné ké n kuò fenààfè ké fè kèké yekékè yèdéè kénkeri ke pēnkù de kó yekékè cuokè. De kó benitibè bè cààrèmu bè n dōunnè dī nùù. Bè í dōò bè do dáu ndinùù ke yè mbè yóó dōòmè nè de kpéi m bo bè dōò

36

Sosakimmu cōutémè Sedemii kó tipānāantì kó yepáte

¹ Sudaa kōbe kóo kpààtì Sosiasi bire Sosakimmu kpàtì benni dinaannì miēke kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii ke dō: ² Waá nkukònkù kéwāri tináantì n nàké tì kè dè ntukúnè Isidayeēribe nè Sudaa kōbe nè iwuò nteì, kētúóténè Sosiasi tu dī mōnnì okpàtì kéntō kētuoēnè yíenní. ³ Kè dè yèmmè Sudaa kōbe bo keè n tãáté ke yóó bè dōò mèè yei kéceete kényóu be borime yeime kè m bè cīē mbe yetímè nè be caàrimè.

⁴ Mèmmè kè Sedemii yú Nediya bire Baduki kóò nàké ti Yiè nKuyie nhò nàké tì kó dimàà kòò tì wāri kukònkù ínkè.

⁵ Ò tì wāri mēmmè kédeè kè Sedemii ò nàké ke dō: M bo medítímmè miēke nke, n yí dō m bo na kéta ti Yiè nKuyie ncíētè. ⁶ Fòò mómumu nyóó kōte ti Yiè nKuyie ncíētè menùboúmmè kékāa n da nàké tì kàa tì wāri. A ti kàa mbèè kōtení menùboúmmè nè bèè iténí Sudaa ekè yemou ke kōtení kè bèè tì kèè. ⁷ Kè dè yèmmè be báammii tuōke ti Yiè nKuyie mborè kè bèe ceete kényóu be borime yeime ke yé ti Yiè nKuyie mmieke yèmmè de kó benitibè ke bè cōuté mediè.

⁸ Kè Nediya bire Badukii dōò mí nSedemii nhò nàké tì timou kékāa nti Yiè nKuyie nnáantì tì wāri kukònkù ínkè Kuyie ncíētè miēke. ⁹ Dè do s̄ nSosiasi bire Sosakimmu Sudaa kōbe kóo kpààtì bo o kpàtì benni dinummurì ndi otāwēinwè miēke, kè bèe yú Sedisadēmmu èi kōbe nè Sudaa kó yehékè yemou kōbe kè bèe kōtení Sedisadēmmu Kuyie ncíētè menùboúmmè. ¹⁰ Kè Badukii kaà n duó nkòò wāri tì náantì. Ò do bo Safāā bire Kemadiya wèè tu opátíwāàtì o dieku nku. De kó kudieku do bo Kuyie ncíētè dānkù de ínkè kōku nku. Kuyie ncíētè bōrì bè tu dī dibōrì pānnì di borè.

¹¹ Kè Kemadiya bire Misee Safāā yaàbire keè tináantì bè kàa nti ti Yiè nKuyie mpátiri miēke timou, ¹² kédeè kékōte okpàtì kóo pátíwāàtì dieku, kòo kpààtì kó betùmbè bemou bèè tu: Edisamaa opátíwāàtì nè Sammaya bire Bedaya nè Akibāō bire Edinatāā nè Safāā bire Kemadiya nè Ananniya bire Sedekia kényínè okpàtì kó betùmbè tōbè bemou. ¹³ Kè Misee bè tūò mBaduki do kaà ntì náantì dipátiri miēke benitibè bemou ìikè.

¹⁴ Mèmmè kòo kpààtì kó betùmbè bemou tō Nēkanniyaa bire Eudi Sedemia yaàbire wèè do tú Kuusi yaàbíyómmè kòò bo nàké Nediya bire Baduki kòo kōtenèní kukònkù ò do kaà nkù benitibè ìikè. Mèmmè kòo túóté kukònkù kētōnì be borè. ¹⁵ Kè bèe ò nàké ke dō: Kari dende ké ti kaà ntì bo kukònkù miēke. Kòò kù mbè kàa. ¹⁶ Kè bèe keè de kó tináantì kè kufōwāá mbè pī nkè bè nwúó nwúó mbetōbè kénáké Baduki ke dō: Ti nàké a tì wāri mèè botí.

¹⁷ Bè me nyí kēbeké Baduki ke dō: Ti nàké a tì wāri mèè botí.

¹⁸ Kòò bè tēíné ke dō: Ò tì nni nnáámmu kè ntì wāū kukònkù ínkè.

¹⁹ Kòò kpààtì kó betùmbè nàké Baduki ke dō: Kōte f̄ nnè Sedemii kè di sōri bá òmòu bá nyé di borè.

²⁰ Mèmmè kè bèe yóu dende dipátiri opátíwāàtì Edisamaa kó kudieku kékōte okpàtì cīētè dānkù borè kóò nàké dipátiri tō tì timou.

²¹ Kòò kpààtì duó nkè Yeuudii kōte kētúóténí de kó dipátiri okpàtì kóò pátíwāàtì Edisamaa dieku ké dī kàa nhokpààtì nè o tūmbè be ìikè. ²² Dè do s̄ ndè tu muséé nkóo tānkù nwe dibenni tānkù wēinwè kòo kpààtì kàri o cīētè muséé mmōnnì kpēte kè muhāā ntuōti. ²³ Kè Baduki ní kaà nkéfinde kukònkù mētāātì yoo mēnàà kòo kpààtì kù kēété kécóu, ké mme nhō ké kù cōu nkumou kédeè. ²⁴ Okpàtì nè o tūmbè bèè kó dimàà do dè bo kēkeè de kó tináantì be kōmbùātì í ndo, bè í nkērí be yàātì. ²⁵ Edinatāā nè Dedaya nè Kemadiya bè do bàmmúmu okpàtì ke dō ò báá cōu nde kó kukònkù, ò me nyí nyie nké bè kēnté. ²⁶ Kòò kpààtì pēi nho bire Yedameyēedi nè Asidiyēedi bire Sedaya nè Abudiyēedi

bire Sedemia ke dò bèe pí nhopátíwǎàtì Baduki nè mí nSedemii kè ti Yiè nKuyie mme nti sǎnne.

²⁷ Okpààtì cǒu ndì mǎnnì kukònkù mí nSedemii do nàké tì Baduki ti wǎri kùù ìnkè kédeè kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ²⁸ Waá nkukònkù tekù kéwēte kéwāri a do wǎri tì kuketikù ìnkè timǎu kè Sosakimmu Sudaá kǎbe kóo kpààtì kù cǒu. ²⁹ Kàa dèè memme á náké Sosakimmu kpéi nke dò:

Ti Yiè nKuyie ntú a mè ncǒummè dipátiri ke náá nke tú ba nte kè n wǎri de kó dipátiri ke náá nke tú Babidǎnni kóo kpààtì kèríní ke bo pǎnte dihei kékuo benitìbè nè iwūš. ³⁰ Deè te kè ti Yiè nKuyie ntu fǐ nSosakimmu Sudaá kǎbe kóo kpààtì a kou mǎu báá kari Dafiti kó dikpààtikàri, a bo kú kénduó, kuyie mmǎnnì kè diyie ní da tiité, keyènkè mǎnnì kè muséè nda poté. ³¹ Ti Yiè nKuyie ntu ku yóo potému fǐ nnè a kó kuwuò nnè a kó betǒmbè, meyei ndi dǎò mè nkpeí. Sudaá kó kuwuò nkǎbe nè bèè bo Sedisademmu èi meyei nku bè nàké mèè kpéi mbá bè í kènté mè dotimu di yo ìnkè.

³² De kó difònkúò mí Sedemii kè n túóté kukònkù tekù ké kù duó Nediya bire mBaduki ké nhò náá ntì do wǎri kuketikù Sudaá kǎbe kóo kpààtì do cǒu nkù kòò wǎù kéyíénè titetì péu tì tì dǎnnè.

37

Okpààtì Sedesia tǒmmè kè bè bo beé nSedemii

¹ Nebukannesaa Babidǎnni kóo kpààtì weè do pí nSosiasi bire Sedesia tikpàtì kòo cǒutè Sosakimmu bire Konniyau kémbaké Sudaá kǎbe. ² Ò me nyí nyie nKuyie nkpeti, mí nku pǎǎnǎǎntì náǎntò nh ò náá ntì, wenwe nè o kó betǔmbè nè o nitìbè bémǎu, dihei mieke òmòù í ntì yie.

³ Bá nè memme kòo kpààtì Sedesia tǒ Sedemia bire Yukaari nè ikuó nùtì Maseya kè bè bo kǎte kénáké mí Kuyie mpǎǎnǎǎntì náǎntò Sedemii ke dò: Ti dǒ a bántè ti Yiè nKuyie nku ti kpéi.

⁴ Dè do sǐ mmí nSedemii n ceñtìmu n dǒmè, bè mu ndo í n kpetínné. ⁵ De mǎnnì kè Esibiti kóo kpààtì yè Esibiti, kè Babidǎnni kó behǎǎpǒmbè bèè do pi Sedisademmu, kè bèe keè be kpéi kéfūte bè ténke í mpi dihei. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: ⁷ Mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeriibe di tū nkù mī tu, a náké Sudaá kǎbe kóo kpààtì wèè bè tǎnní ke tú á m beé nke dò: Esibiti kóo kpààtì kǎbe bèè do yènní ke bo di teennè bè wète ke kùmmu be èi. ⁸ Babidǎnni kó behǎǎpǒmbè wèti ke bo domu Sedisademmu èi ké di pǎnte ké di cǒu. ⁹ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú di sóu ndimáà ndi ke náá nke tú Babidǎnni kó behǎǎpǒmbè ité kè dè dèè. Bè í kǎte dèmarè. ¹⁰ Bá kè di dǒ kédokénè Babidǎnni kó behǎǎpǒmbè ké bè na kékuo bèmabè. Di kǎute kǎute bè kè bè duó be touti mieke, bè itinímu ke bo cǒu ndihei.

Bè kpetínnémè Sedemii

¹¹ Babidǎnni kó behǎǎpǒmbè ité di mǎnnì kéfūtenè Sedisademmu Esibiti kó behǎǎpǒmbè kpéi, ¹²⁻¹³ kè n yènní Sedisademmu kénkǎri Bensamee èi kó dibòri, bèè bàa yebòrè be kóo kóti Sedemia bire Idiya Ananniya kó deyaàbire kòo m pí nke dò: A kǎri ke bo duó nha máà ndi Babidǎnni kǎbe. ¹⁴ Kè nh ò téníné ke dò: Ód, n yí kǎri ke bo bè duó m máà.

Idiya me nyí ntì kènté ké m pí nkékǎte kéduó nhokpààtì tǔmbè. ¹⁵ Kòo kpààtì tǔmbè mieke n yènní kè bè m puotí kédeè ké n kpetínné dihei kóo pátíwǎàtì Yonnatǎá cíètè, ke yé bè do tè ndǎmmè dikpetíntou. ¹⁶ Mí nSedemii kè nní mbo dikpetíntou ketenkè mieke kperi kémǎnte, ¹⁷ kòo kpààtì Sedesia tǒ nkè bè n kpetení kòo m beke tekpààtìcìètè mieke tidé borè ke dò: Timatì í bo n kpéi Kuyie nda nàké tì ke dò nha n nákáà? Kè nh ò téníné ke dò: Èè timatì bomu, kébéi nke dò: Bè yóo da pímmu kéduó mBabidǎnni kóo kpààtì.

¹⁸ Kè m beke okpààti Sedesia ke d̀̀: N da càke ba f̀̀ nnè a t̀̀mbè nè a nìtìbè kè di m p̀̀ nke kpetínné? ¹⁹ Kuyie mp̄ānāantì náambè bèè sòò di náá nke tú Babid̀̀nni kóo kpààti í k̀̀ríní ke bo di do, ò í k̀̀ríní ke bo p̀̀nte dihei, bè k̀̀te ke?

²⁰ Di mm̀̀nnì n né da báámmu, f̀̀ n yiè nhokpààti á k̀̀nté m báammì, báá ẁ̀te ke n t̀̀nné dihei kóo kpààti kóo pátíwā̀̀ti Yonnatā́ c̀̀tè mieke kó dikpetíntou, n yàà bo kú.

²¹ Kòo kpààti Sedesia duó ndinùù ke d̀̀ bè n d̀̀nnení dikpetíntou ké n tanné kudànkù bèè bàà tikpetínti bè borè ké nni nduò mbá dii yiè p̀̀èè, kè p̀̀èè weè sàà í dèè. Mí nSedemii kè nní mbo bèè bàà tikpetínti be kó kudànkù k̀̀m̀̀nte.

38

Bè c̀̀ũ̀nkómè Sedemii t̀̀binte mieke

¹ M̀̀mmè kè Matā́ bire Sefatia nè Pasuu bire Kedadia nè Sedemia bire Yukaari nè Madikia bire Pasuu kè bèè keè n náá nti benìtìbè b̀̀m̀̀u t̀̀i tu: ² Ti Yiè nKuyie nkuù tu wèè bo nkpaá dihei dii mmieke mudoò bo ò k̀̀nnè yoo dik̀̀nni kè dè me nyí tú m̀̀mmè mutenkúú. Kè wèè me nyè ke duó nhomáà Babid̀̀nni èi k̀̀be ò bo cooté k̀̀nf̀̀d̀̀.

³ Ti Yiè nKuyie mbéimmu ke tú Babid̀̀nni èi kó behā̀̀p̀̀mbè bo do di nhei ké di fiète.

⁴ Kòo kpààti t̀̀mbèè ò nàké ke d̀̀: Onitì yie ndò nkékuomu, ò ỳ̀rik̀̀nko behā̀̀p̀̀mbè k̀̀ntì nti bèè kpaá dihei dii mmieke nè benìtìbè b̀̀m̀̀u ò í wanti benìtìbè kó mesàà, ò bè d̀̀nè meyei m̀̀me.

⁵ Kòo kpààti Sedesiasi bè t̀̀h̀̀né ke d̀̀: D̀̀d̀̀nè we di d̀̀m̀̀è n yí yóó na ke di baa.

⁶ Kè bè m pí nképítinné iwḗi kécũ̀nko okpààti bire Makidia kó t̀̀binte t̀̀è do bo tekpààtìc̀̀tè d̀̀nkù. Menie ndo í ã te mieke, tisà̀̀t̀̀i do nti kè n f̀̀úú́kóo ti mieke.

⁷ Ke s̀̀ nhEtiopii kou m̀̀u wèè do tú tekpààtìc̀̀tè kóo kóti kòo ỳ̀t̀̀rì tu Ebeedi-Medeki, kòo keè bè n tannémè t̀̀binte mieke kòo kpààti nkari Bensame èi kó dibòri ke bekù. ⁸ Kè Ebeedi-Medekii ỳ̀nni tekpààtìc̀̀tè mieke kénáké okpààti ke d̀̀: ⁹ Áú n yiè! F̀̀ nhokpààti, be nnìtìbè cààr̀̀mu bè pí ndè Sedemii ke tanné t̀̀binte mieke kè dik̀̀nni yóó dè nhò kùu ke ỳ̀ p̀̀èè í kraámè dihei mieke.

¹⁰ Kòo kpààti duó ndinùù Ebeedi-Medeki Etiopii èi kou ke d̀̀: Túóté benìtìbè betā́ti * kè bè da neinè kè dí k̀̀te kédennení Sedemii t̀̀binte kòo mu nyí ku.

¹¹ Kè Ebeedi-Medekii túóté de kó benìtìbè kè bèè k̀̀te k̀̀ta okpààti c̀̀tè, tekpààtìc̀̀tè kó tikpàti ã kùu dieku kó kudieku defũ̀̀ k̀̀ku, k̀̀t̀̀t̀̀tè tiyaàcítì t̀̀i kòtè ke k̀̀rì, ké t̀̀i p̀̀t̀̀nné kuhṹ ké n duónko t̀̀binte mieke, ¹² kè n nàké ke d̀̀: Túóté tiyaàcítì k̀̀céé nha p̀̀t̀̀mp̀̀ièk̀̀ k̀̀p̀̀nné iwḗi ti ínkè. ¹³ Kè m me ndòò kè bèè yúú nkuhṹ ké n dennení t̀̀binte mieke. M̀̀mmè mí nSedemii kè nní mbo bèè bàà tikpetínti be kó kudànkù.

Okpààti ẁ̀te ke yumè Sedemii kòo beé

¹⁴ Kòo kpààti Sedesia t̄́ nkè bè n yúnì kè ti k̀̀te Kuyie nc̀̀tè dibòri t̄́nni kòo kpààti n náké ke d̀̀: N do d̀̀ ké da beke t̀̀matì nti, kè n t̀̀i nda beké a bá n s̀̀nne t̀̀matì.

¹⁵ Kè n d̀̀: Kè n t̀̀i nda nàké a yó n kuomu kè m me nda duó nyitié a í yó n k̀̀nté.

¹⁶ Kè Sedesia n yú tidé borè ké n náké ke d̀̀: Kuyie mbomu kuù ti duó mmufòmmu, m béimmu ke tú n yí yóó da kuò, m me nyí yóó da pí nkéduó mbèè da d̀̀nè mukúú.

¹⁷ De m̀̀nni kè n náké Sedesia ke d̀̀: Ti Yiè nKuyie Mpakedaa kunku t̀̀nti Isidayeribe ti t̄́ nkù tu kàa yè ke k̀̀te ke duó nhamáà Babid̀̀nni kóo kpààti ā̀̀p̀̀mbè iwḗi yembè, a yó ǹ̀d̀̀umu f̀̀ nnè a c̀̀tè k̀̀be, bè báá c̀̀u ndiheì. ¹⁸ Kàa me nyí yè ke duó nhamáà Babid̀̀nni kóo kpààti ā̀̀p̀̀mbè iwḗi yembè, bè yóó domu dihei dii nké di c̀̀u mmuhā́, a m̀̀mmuò nha báá na k̀̀yenté. ¹⁹ Kòo kpààti Sedesia n náké ke d̀̀: N ỳ̀èk̀̀ Sudaa kó

* 38:10 betā́ti: Ỳ̀p̀̀ate mayè mieke bè ẁ̀ri ke tú sipísitā́ti ndi.

kuwɔ nkɔbe bèè duó mbè mbe bemáà Babidɔnni kɔbe, n kɔ̀mbù̀tì duó bè bo m pímmè mme ké bè duó nkè bè n fěũ.

²⁰ Kè nh ò tḗnné ke dɔ̀: Bè í yóó da pí nke bè duó. Kénté ti Yiè nKuyie nkpeti n da náá ntì. Meyei mmamè í yóó da tuɔkení a yó nfò̀umu. ²¹ Kàa me nyete a bo yèmè ké bè duó nhamáà, nte ti Yiè nKuyie nni nduó ntì tii yóó da tuɔkení: ²² Benitipò̀bè bemɔu bèè kpaá a kpaàticíētè mieke Sudaa eì, bè yóó bè duómmu Babidɔnni kó behā̀pò̀mbè iwěi yembè, de kó benitipò̀bè yó nnáámmu a kpéi nke tú:

O natitò̀bè ò ciitému ke na,

o fũ̀úku disà̀ù ndi kè bè coké.

²³ A pobè nè a bí bè bo bè duó mBabidɔnni kɔbe, a mómmu Babidɔnni kóo kpaàti bo da pí nkécóu ndiheì.

²⁴ Kè Sedesia n náké ke dɔ̀: A báá yie nkòò mɔ̀u keè ti nàké tì, kè bè tì kèè a kumu.

²⁵ Sikpaàtibíi nè bèè baké diheì kè bè kèè a kàtenímè m borè kè ti nàké, kè bè tu á bè nàké ti nàké tì ke báá bè sònne timati kè meè dake bè bo da kuɔ. ²⁶ Á bè nàké ke tú a kàtení ke bo m bámmúmu kè m báá da tḗnné Sonnatā́a cíētè a yàa bo kú.

²⁷ Sikpaàtibíi nè bèè baké diheì kè bèè kàtení m borè ké m beke ti nàké tì, kè m bè tḗnné okpaàti n nàké tì, kè bè dɔ̀ yúóó kéíté, ke yé bè í kèè mè ti nàké tì. ²⁸ Mí nSedemii kè nni mbo bèè bàa tekpaàticíētè be kó kudànkù kè bè yàa pò̀ntenè Sedisademmu.

Nte de wũ̀dkémè kè bè yàa pò̀ntenè Sedisademmu.

39

Babidɔnni kɔbe pò̀ntemè Sedisademmu

(Yenáaǹkéke 1-10 wénté 52:4-16 nè 2 Bekpaàtibè 25:1-12)

¹ Sudaa kɔbe kóo kpaàti Sedesia kpàti benni weínni mieke nke otànkù pínnwè, Nebukannesaa Babidɔnni kóo kpaàti nè o ā̀pò̀mbè bemɔu bè kàtenímè képi Sedisademmu eì. ² Sedesia kpàti benni tepítè nè òmáà mieke nke otànkù naanwè diyè weínni yiè, Babidɔnni kóo kpaàti nè o kɔbe bè màtémè diheì kó kuduotí. ³ Memme Babidɔnni kó behā̀pò̀mbè iwěi yembè tamè kékari dibòri de cuokè kperi, beè yètè tu: Nedikadi-Sadetisee wèè baké bè fěmmu bè kè bè pí ntekpààticíētè mieke mutòmmú, kòo kpaàti ò tá nè bekótibè tòbè bèè do tú iwěi yembè.

⁴ Sudaa kɔbe kóo kpaàti Sedesia nè o kó behā̀pò̀mbè bè yà dii m̀nni Babidɔnni kó behā̀pò̀mbè kécoké diheì keyènkè. Bè do tũ̀nne okpaàti pèrimù kó kuce nku dibòri dii soké iduotí idé cuokè kètũ̀nne okpaàti kó kuce kùu yìè nè Suditḗ biriku. ⁵ Kè Babidɔnni ā̀pò̀mbèe bè bèti kéninte Sedesia Sedikoo biriku mieke kóò pí nkékàtenè Babidɔnni kóo kpaàti borè Dibuda Amati eì. Dende Nebukannesaa ò bekénèmè. ⁶ Babidɔnni kóo kpaàti de nfíe Sedesia bí o ìkè, kéffénè Sudaa eì kó bekótibè bemɔu, ⁷ kédoké Sedesia nùò kóò boùnè disə̀wũ̀ kó mefimmè kóò kònnè Babidɔnni.

⁸ Kè Babidɔnni kɔbe còu nsikpaàticíēi nè diheì yembè kpesi képuɔ Sedisademmu eì duotí. ⁹ Kè Nebusadadanni, tihā̀pò̀nti tii bàa okpaàti ti kóo kótii pímmú benitibè bèè kpaá diheì nè bèè do ò duó mbemáà nè beyántibè bèè do kpaá kètò kékònnè. ¹⁰ Kòo súo mbeçìrìbè bèè í m̀ke m̀mamù kéduó nkè bè nkpaá Sudaa eì mieke, kòo bè totí fínyì kó detie nnè depaa.

Bè fěmmè Sedemii

¹¹ Dè do s̄ mBabidɔnni kóo kpaàti duómmu dinùu Nebusadadanni tihā̀pò̀nti tii ò bàa ti kóo kótii kè de kó dinùu tu: ¹² Túóté Sedemii kéndake o kpéi kè bè báá ò d̀ò meyei mmamè, kòò da beke tì a ti nhò d̀ò. ¹³ Memme kè Nebusadadanni wèè baké tihā̀pò̀nti tii bàa okpaàti nè Nebusasibanni wèè baké bè fěmmu bè kè bè pí ntekpààticíētè mieke mutòmmú nè Nedikadi-Sadetisee wèè baké behā̀pò̀mbè nè bèè do tú bekótibè Babidɔnni kóo kpaàti kpaàtiyuu mieke. ¹⁴ Kè bèe t̄ nkè bè n túóténi bèè bàa okpaàti be kó kudànkù

mieke, ké n kōtenèní ké n duó nhAsikammu bire Kedadia Safãã yaàbire kè Ayikammuu n kpènnè kè nni mbo o kōbe borè.

Kuyie nnàké tì Sedemii Ebēedi-Mēdeki kpéí

¹⁵ Mí nSedemii n do kpaá bo bèè bàa okpààti be kòd kótì kó kudànkù nku kè Kuyie nní mbéinnè ke dò: ¹⁶ Kōte kénáké Ebēedi-Mēdeki Etiopii èi kou ke dò: Ti Yiè nKuyie Mpakēdaa kunku tìnti Isidayēeribe ti tū nkù tu kù do nàké tì di nhèi kpéí kù yóó tì dòòmu de yiè bo tuòke diì mōnni, tiyeiti nti dè í tú tisaàti. A yóó tì yàmu. ¹⁷ Kù yóó da dēeténèmu, benitibè a yīèkù bè bè í yóó da pí. Kunku ti Yiè nKuyie kuù béi. ¹⁸ Kù yóó da dēetému, mudòò í yóó da kōnnè, a yóó nfòòmu, ke yé a yiemme ke dò nkù da nàké tì bo dāò. Kunku ti Yiè nKuyie nkuù me nyē.

40

Sedemii kàtemè Misipaa ke kàri

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní m béinnè mí nSedemii, Nēbusadadanni wèè baké bèè bàa okpààti ò n fīi ndiì mōnni Damaa èi.

Ò do yóó n fīi nkè m bou mēfimme mme ke soké Sedisadēmmu kōbe nè Sudaa kōbe be cuokè, bè do pīmmú bè ke bo kōnnè Babidōnni. ² Kè Nēbusadadanni n yú mí nSedemii tidé borè ke dò: A Yiè nKuyie nkuù do da nàké ke tú kù yóó duōnni meyei mmie di nhèi, ³ ke me mmè duōnni, kù do nàké tì kù ti ndòò ke yé di càkemè di Yiè nKuyie mbá di í yie nku kpeti kù do di nàké tì ti di tūòkeni. ⁴ Nte yíe n da dēetému, ke da pité iwēi ù do da pííí. Kàa dó ke bo n neinè Babidōnni ti nei, n yó ndakemu a kpéí. Kàa yēmmè me nyí yie nha bo n neinèmmè a yóu. Ketenkè kemou duómu a iikè, kàa dó ke bo kōte kuù píku a ku nkōte.

⁵ Mí nSedemii kè nní nkpaá ke mu nyí kōte kè Nēbusadadanni yíe kēbéi nke dò: Wēte Ayikammu bire Kedadia Safãã yaàbire borè, Babidōnni kóo kpààti we mbaá nSudaa ekè. Wēte nè we kè di mbo a kōbe borè, kàa me nyí dó a kōte a pénsiri kùù píku.

Meimme wèè baké bèè bàa okpààti ò n duómme tidiiti ké m pānè yepārè ké n cau. ⁶ Mí nSedemii kè n kōte Ayikammu bire Kedadia borè Misipaa kēmbō o borè, mí nnè benitibè tōbè bèè do kpaá diheì.

Kedadia tumè kùmandàà Sudaa tenkè

(Yenàankékè 7-19 wénté 2 Bekpààtibè 25:23-24)

⁷ Behāāpōmbè iwēi yembè nè betōbè bèè do ciétóo kè bèe keè Babidōnni kóo kpààti kànnemè Kedadia kòd bo mbaké be èi, koò bànnè kòd bo mbaké bèè í mōke dēmarè, benitidaabè nè benitipòbè nè ibí bè í pí mbè ke kōnnè Babidōnni. ⁸ Kè de kó behāāpōmbè iwēi yembèe kōte Kedadia borè Misipaa. Bèè yètè tu Netanniyau bire Isimayēeri nè Kadeya bí idé Yoananni nè Yonnatāā nè Tanneumeti bire Kedadia nè Netofaa èi kou Efaii bí nè Maakaa èi kou Yasanniyaa bēmbē nè be kōbe. ⁹ Kè Ayikammu bire Kedadia Safãã yaàbire bè dōunnè dinùù bēmbē nè be kōbe ke dò: Mpīnnè Babidōnni èi kōbe kó mutōmmú ke bá nyīèkù. Mbonè diheì kēmpí mBabidōnni kóo kpààti tōmmú. Di bo mbo kè dè di naati. ¹⁰ M bomu Misipaa kè Babidōnni kōbe kérini mī yóó bè yà nè di kó difòtìri. Ntōūnè di tebe ke dōori menaà, ke deì tidiiti ke dii mekùò nke āā di buò mieke, kēnkari di ekè bè di duó nyē.

¹¹ Sudaa kó kuwūò nkōbe bèè do bo Mōabu tenkè nè Amōniibe kōke nè Edomiibe kōke nè bèè bo yehèkè teyè mieke kè bèe keè Babidōnni kóo kpààti sùómme bēmbè Sudaa tenkè ke tāāté Safãã bire Ayikammu kó debire Kedadia kòd bo mbaké. ¹² Kè Sudaa kó kuwūò nkōbe bēmbō bèè do ciété kēmbō yehèkè teyè. Kè bèe wētēni Sudaa tenkè Misipaa Kedadia borè, kētōū be tebe péu nè bè kùòtìnè yè menaà.

Bè kùòmè Kedadia

(Wénté 2 Bekpààtibè 25:25-26)

¹³ Diiyè marì Yoananni Kadeya bire nè behāāpòmbè bèè do cìtétè kè bèè kòte Misipaa Kedadia borè, ¹⁴ kòò nàké ke dò: A yé ke dò nhAmōniibe kpààti Baadisi tōnní Netanniya bire Isimayēeri ke tú bè da kuà? Bá Ayikammu bire Kedadia í nyie nke dò mbè nàá ntì tu timóm̄m̄nti. ¹⁵ Kè Kadeya bire Yoanannii náké Kedadia disòrì Misipaa ke dò: Duó nkè n kòte kékuò Natanniya bire Isimayēeri. Òmòu í yó ntì yé, kè mèè òke ò yóò da kuòmu, kòò me nda kùò Sudaa kòbe bèè tikú a borè bè yóò cìtétèmu kè Sudaa kó kuwuò nkperere deè.

¹⁶ Kè Ayikammu bire Kedadia náké Kadeya bire Yoananni ke dò: A nàá ntì Isimayēeri ínkè tì tu siyáàbìsì nsi.

41

¹ Dibenni tǎnkù yiénwè miēke nke Edisamaa bire Natanniyeeri kó ðebire Isimayēeri wèè do tú tekpààtìcìtétè kou waámmè benitibè tepítè Amòu èi kè bèè ò neínè kè bèè kòte Ayikammu bire Kedadia borè Misipaa kè bè nkari ke yo. ² Mèmmè Isimayēeri nè benitibè tepítè bèè ò neínè bè itémè kékúú Kedadia kuseuku kékuò. Babidōnni kóo kpààti wèè do ò tǎāté kéduò nkòo mbaké Sudaa tenké kòbe. ³ Kè bèè kuòne Sudaa kó kuwuò nkòbe bèè do bonè Kedadia Misipaa nè Babidōnni kó behāāpòmbè bèè do ò bonè.

Isimayēeri kùòmè bèè kòtení Sedisadēmmu Kuyie mbáammu

⁴ Bè kùò Kedadia kè dè mmòke yewe yèdèè ndi bá òmòu í yé ke dò mbè ò kùò. ⁵ Kè benitibè sipísinií íténi Sisemmu nè Sidoo nè Sammarii kékuò be debii, kè be yààti kērí ke yòrì kè be kònti yòrì kè bè tò yepāre nè tihúúnti ke bo tì tùò nti Yie nkuyie nku cìtétè miēke. ⁶ Kè Natanniya bire Isimayēerii yènní Misipaa ke bè co, ke kònti. Ò tùòkení dii mōnni be borè ké bè nàké ke dò: Kòtenèni Kedadia cìtétè.

⁷ Bè tùòke dii mōnni dihei cuokè kè Netanniya bire Isimayēeri né bè fié kécúú difòtìri marì miēke, wenwe nè o kòbe bèè ò bonè beè do wēnné ké bè kùò. ⁸ Benitibè mabè beè né do bo de miēke tepítè ke nàké Isimayēeri ke yí: A báá ti kuò, ti mòkemu tidiiti nè mekúò nnè mecekúò ke dè sōnne ðepaa.

Bè do me nhò nàké kòò bè yóu ke í mbè wēnnénè be kòbe ke kùò. ⁹ Isimayēeri do bè kùò kécúú dii fòtìri miēke, okpààti Asaa do duó nkè bèè keú dindi Isidayēeribe kóo kpààti do ò dokùnè dii mōnni. Isimayēeri do di mbè cūú kēpíe.

¹⁰ Ò dèè memme kēpímmú besòmbè bèè kpaá Misipaa nè okpààti sapùmbí. Bèè kó dimàà cénke do kpaá dihei, Isimayēeri do be mpímmú ké mbè tò ke kūntinè kēyènnè Amōniibe tenké. Nebusadadanni wèè baké tihāāpònti tii bàa okpààti ò do duó mbè mbe Ayikammu bire Kedadia kòò mbè baké.

Bè deetémè Isimayēeri pī mbè

¹¹ Kedeya bire Yoananni nè behāāpònkótibè iwēi yembè bemòu bèè do ò bonè kè bèè keè meyei Netanniya bire Isimayēeri dòò mè. ¹² Kòò túóté behāāpòmbè bemòu kè bèè kòte kédo Isimayēeri mudòò dè do s̄ nyIsimayēeri bo Kabaōó kó kukó ntaké nke. ¹³ Isimayēeri do p̄ímmú bè bemòu bè yà dii mōnni behāāpònkótibè neínèmmè Yoananni kè dèè bè narike mediè. ¹⁴ Mèmmè Isimayēeri do p̄ímmú bè Misipaa kénkūntinè bè kòntémè kētūnne Yoananni. ¹⁵ Kè Isimayēerii yie coké kè benitibè bèni ò neínè kè bèè kòte Amōniibe cie.

¹⁶ De kó difōnkúò Yoananni nè behāāpònkótibè iwēi yembè bèè do ò neínè kè bèè túóté benitibè sòmbè Isimayēeri do kùò Ayikammu bire Kedadia Misipaa kēpímmú bè. Ò do p̄ímmú behāāpòmbè mbe nè benitipòbè nè ibí nè bè fōmmu bè kè bè p̄i ntekpààtìcìtétè miēke mutōmmú, ò do p̄ímmú bè Kabaōó bemòu. ¹⁷ Kè bè nkéri kébáté tepòòcìtétè tèè bo Kimmammu Betideemmu také ke bo p̄ēté kékòte Esibiti. ¹⁸ Ke yé bè do dèmmè Babidōnni kòbe, Isimayēeri do kùò mèè kpéi Kedadia Babidōnni kóo kpààti do tǎāté wè kòò baá ndihei.

42

Sedemii kpannèmè bèè dó kékòte Esibiti késòrinè dikònnì

¹ De m̀ǹǹǹǹ k̀è behāāp̀òmb̀è iwēī yemb̀è b̀em̀əu ǹè Kadeya bire Yoananni ǹè Osea bire Yesanniya ǹè benit̀ib̀è b̀em̀əu besāmp̀òb̀è ǹè bedieb̀è k̀è bèè k̀ətení ² m̀ bor̀è mí ǹSedemii k̀é ǹ náké ke d̀ò: Ti do ð nsūmu ke kpaá yíe nsāmp̀ò ke ma a me nti wúó nk̀è ti mam̀è. Yie nti yóó da náké t̀i k̀ébánt̀è a Yiè nKuyie, beé nku ti kpéí t̀inti bèè kpaá, ³ k̀è d̀èe yie nk̀aa Yiè nKuyie nti benke kuce ti d̀ò nk̀éntũ nk̀ù ǹè ti d̀ò nk̀énd̀ə̀rim̀è.

⁴ Mí nSedemii k̀è m̀ bè t̀énǹé ke d̀ò: N k̀è̀mu ke yóó bánt̀è ti Yiè nKuyie, k̀énd̀ò ndi t̀i nni mbekem̀è, k̀è ti Yiè nKuyie nni mbenke t̀i k̀ó dim̀àà ǹ yóó t̀i ndi nákému ǹ yí yóó di s̀onne t̀imat̀i,

⁵ K̀è bè n t̀énǹé ke d̀ò: Kuyie nti wúómmu ke tú tim̀ómm̀nti yie ke d̀ə̀ri k̀ù béi nti, k̀è ti í d̀ò k̀ù bo da náké t̀i k̀aa ti náké, ti Yiè nKuyie nti poté. ⁶ Ti Yiè nKuyie mbo da náké t̀i ke d̀ò a t̀i nti náké, k̀è tisààt̀i nti yoo tiyeiti ti yóó t̀i d̀ə̀mu, mer̀me diẁèi bo ti pímm̀è t̀i yie mm̀è kpéí nti Yiè nKuyie nk̀ó diǹù.

⁷ K̀è d̀è nyóó yí yewe ntepít̀è k̀è ti Yiè nKuyie nni mbéinǹè, ⁸ k̀è n yú Kadeya bire Yoananni ǹè behāāp̀òmb̀è iwēī yemb̀è, ke né yíéǹè benit̀ib̀è b̀em̀əu, ⁹ k̀è bè náké ke d̀ò: Di do n t̀ò nke d̀ò m̀ bánt̀è ti Yiè nKuyie nylsidayeeriibe t̀u nk̀ù, nteǹè k̀ù ỳè mm̀ù, k̀ù tu:

¹⁰ K̀è di baa s̀ak̀é ke bo di nheì mieke,
m bo d̀ò ke di kanne, m báá di p̀ante,
m bo di f̀ímmu m báá di uut̀é bit̀i,
d̀è n yóumu n di d̀ò̀m̀è meyei.

¹¹ Kuf̀ə̀wáá mbá ndi bonè Babid̀ə̀nni k̀ó kp̀ààt̀i di me nhò dém̀è,
mí ndi Yiè nKuyie mm̀i tu di bá nhò ỳè̀k̀ù,
n di boǹèmu ke yóó di deet̀é,
n yí yóó yóu k̀òo di káák̀é.

¹² N yóó di kuómmu mesémm̀è,
k̀énte k̀òo di kuó mm̀esémm̀è k̀éduó nk̀è di ẁétení di tenk̀è.

¹³ K̀è di me nyí di í dó k̀émbo diheì diì mmieke, k̀è di í k̀ént̀é di Yiè nKuyie nk̀ó metamm̀è,
¹⁴ k̀è di yí di k̀ə̀ri Esibiti nwe mudoò í yó mbo k̀è, di í yóó keè k̀è dit̀at̀eheù dab̀ə̀nni, dikònni í bo k̀è ke nke mbo. ¹⁵ Né keè̀ǹè ti Yiè nKuyie nnáá nti, d́indi Sudaa k̀ə̀be bèè kpaá súo nk̀ù tu:

Nte mí ndi Yiè nKuyie Mpakədaa,
d́indi Isidayeeriibe di t̀u nk̀ù n tú mù:

K̀è di yete, ke k̀ə̀te Esibiti ke bo kari,
¹⁶ mudoò di ỳè ndi cok̀ùǹè mù muù di doti de bíék̀è,
dikònni di s̀ə̀riǹè di,

di yó ndi t̀ummu k̀étuəkenè Esibiti k̀è di k̀ú d̀ə̀bor̀è.

¹⁷ Bèè k̀ó dim̀àà bo t̀āāt̀é k̀ék̀ò nhEsibiti ke bo s̀ə̀ri,
mudoò bo k̀è mb̀è k̀ə̀nǹè yoo dikònni, yoo mutenkúú,
ke ỳé òm̀ə̀ù í yóó nam̀è k̀éyent̀éǹè meyei ǹ dó k̀é di b̀ə̀nt̀ém̀è.

¹⁸ Ke ỳé di Yiè nKuyie Mpakədaa d́indi Isidayeeriibe di t̀u nk̀ù béimm̀èmu ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie m mieke do do mèè bot̀i Sedisadəmmu k̀ə̀be, k̀è me ndi doti k̀è di kper̀e bo ná mm̀esémm̀è k̀è nsà k̀è di k̀ə̀te Esibiti. K̀è bè níí nnáá ndi kpéí bè dó k̀éparik̀è diì m̀ə̀nni yoo bè dó k̀ébənt̀é diì m̀ə̀nni kus̀ink̀ù yoo bè senk̀èri d̀ə̀mar̀è ke d̀è wúó nyisíé. De m̀ə̀nni di t̀énke báá yà diheì diì mb̀it̀i.

¹⁹ D́indi Sudaa wuə nk̀ə̀be s̀ə̀mbe, di Yiè nKuyie nkuù tu di báá k̀ə̀te Esibiti k̀è n t̀i ndi náá nyíe, nỳéǹè ti weti weti. ²⁰ Ke ỳé d́i soutém̀è dim̀áà, d́i náké ke ỳè m̀ bánt̀è di Yiè nKuyie k̀é k̀ù beé, k̀è k̀ù n náké t̀i í di náké, k̀è di yóó yiemmu k̀édə̀ò k̀ù ỳè mm̀ù. ²¹ N t̀i ndi náké yíe ndi me nyí dó k̀ék̀ént̀é di Yiè nKuyie ntú mù, k̀ù n náké t̀i tim̀əu ke ỳè n di náké, di t̀i yetemu. ²² Bant̀éǹè t̀unk̀é ke d̀ò mmudoò muù yóó di do yoo dikònni yoo mutenkúú, di t̀āāt̀é ke dó k̀ék̀ə̀te diì èi k̀éòmp̀è di mieke.

43

Bè tòmè Sedemii nè muwērimú ke kònnè Esibiti

¹ Mí nSedemii kè n náké benitibè bemou ti Yiè nKuyie nní nnàké tì timou kè m bo bè nàké. ² Kè Osea bire Asadia nè Kadeya bire Yoananni, bembè itookperí yembè kè bè n ténne ke dò: A soummu ti Yiè nKuyie nyí da nàké ke tú ti báá kòte Esibiti ké kè kàri, ³ Nediya bire Baduki weè da sūkú ti kpéí kàa bo ti ānné Babidōnni kòbe nou mieke kè bè ti kuw yoo bè ti pímmú kékōnnè Babidōnni.

⁴ Meimme kè Kadeya bire Yoananni nè o āpòntòbè iwēi yembè nè benitibè bemou kè bè í nkènté ti Yiè nKuyie mbè nàké dii nùu ke tú bè mbo Suda tenkè. ⁵ Kè Kadeya bire Yoananni nè o āpòntòbè iwēi yembè kè bèe túóté benitibè bemou nè Suda kòbe bèè kpaá, bèè do ciété kémbò iwuo nteí mieke ke wēte ke konní Suda tenkè ke bo kari. ⁶ Benitidaabè nè benitipòbè nè ibí nè okpààti kó besapàmbè, benitibè bemou Nebusadadanni tihāpònti tìi bàa okpààti ti kóo kóti do bānne bè Ayikammu bire Kedadia, Yafāã yaábire kéwēnnénè mí nKuyie mpānāànti náàntò Sedemii nè Nediya bire Baduki. ⁷ Ke bùtinné Kuyie ndo bè nàké tì kékété kénkəri Esibiti kētuoke dihei bè tu di Tapanesi.

Sedemii nàkémè bè yóó pòntemè Esibiti

⁸ Kè Ti Yiè nKuyie nní mbéinnè Tapanesi èi mieke ke dò: ⁹ Sedemii túóté yetárè dieyè ke yè fiínnè sīmáà Esibiti kpààti cīètè tèè bo Tapanesi te kó kudànkù dibòrì borè, ké nyè fiiku kè Suda kó kuwuo nkòbe de bo. ¹⁰ Kàa bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeriibe tū nkù, mī tu n yóó tōmmu kè bèe yúní Nebukannesaa n kóo tōnti, kè n fíi nho kpààtikàri yetárè bè fií nyè ínkè, kè wèe pitè o kpààtiyààkù ye ínkè. ¹¹ Ò kòrinímu ke bo poté Esibiti èi kè bèè dò nke kú kè bèe kú, bè dò nképímmú bè kè bèe bè pímmú, bè dò nkékuo bè mudoò mieke kè bèe bè kù. ¹² Ò bo cóu nhEsibiti kó yebòotuo, kétò de kó yebòkè kékōnnè, ò bo kpááté Esibiti èi kó yebòkè onaacēnti òò kpááté mèè botí yeciisè o yààti. Ò yóó me nyí kédeè, kéité bāmmù. ¹³ Ò bo puw ntebòatenkaanitè tèè bo Beti-Semesi Esibiti tenkè mieke kécóu nyebòotuo yèè bo Esibiti tenkè.

44

Kuyie nkpannè tì Sifube bèè coké ke kòte Esibiti

¹ Kè Ti Yiè nKuyie nní mbéinnè mí nSedemii Sifube bèè bo Esibiti tenkè Mikidodi èi kòbe nè Tapanesi èi kòbe nè Nofu èi kòbe nè Patidoosi kó kutempè nkòbe kpéí nke dò: ² Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeriibe tū nkù mī tu, di yàmu dimou meyei m bonté mè Sedisademmu nè Suda kó yehèkè yemou mieke, nte de kó yehèkè yíe nke dounko ke naá ntidobontì, bá òmòu ténke í ā ye mieke, ³ di dòò mèè yei nke tūò nyebòkè tihúúnti di do í yé yè dindi nè di yembè, deè te kè m mieke di yonke. ⁴ Kè n di duónko sáà n kó betōmbè m pānāànti náambè kè bè di náa nke tú di bá mpí nyisòke kó mutōmmú, mù n dò nyisíe nyi. ⁵ Di me nyí kèè, di í kènté, di í cèète ke bo bùtinné di yei nkéyóu yebòkè tihúúnti mutōmmù. ⁶ Meimme kè m mieke di yè mediè nke tonté ke di còuté muhāã nkōme, Suda kó yehèkè nè Sedisademmu kó ice kè de naá ntidobontì ke dounko de mè ndōmmè yíe.

⁷ Di mmònni mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeriibe tū nkù n di náámmu ke tú: Ba nkpeí nte kè di dōri dimáà meyei ndiemè miè nke deu ditòbè dindi Suda wuo nkòbe, benitidaabè nè benitipòbè nè bebémbè nè ibí sámpòl, di dó di kó kuwuo ndeemu, bá òmòu bá nsúónáà? ⁸ Dè dòmmè kè di dōri dèè bo yonke m mieke, ke tuò ntihúúnti yebòkè Esibiti èi mieke di kòte kè ke kari? Ke deu dimáà ke dó bè ndi senku ke di sáà nyibotí imou mieke. ⁹ Di yèmmu di yembè kó meyei, nnè Suda kó bekpààtibè kōme, nè be pobè kōme, nè di mómmombe di kó meyei nnè di pobè kōme, dimou memme di dòòmè Suda tenkè, nè

Sedisademmu kó dihei mieke di de yemmaa? ¹⁰ Nè yénni ke í mòtte idebìi, kufōwaá nyí di pí, di í tũnne n kuó nè n tié n di duó nyi dínndi nè di yembè.

¹¹ Deè te mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeriibe tũ nkù kè n tu n tããtému ke bo di caàrè, Sudaa kó kuwuá m bo kù dèite páíí. ¹² N yóó túótému Sudaa tenkè kòbe sòmbe bèè tããtè ke kàte Esibiti ke kàri, n yóó bè kùòmu páíí Esibiti èi mieke. Mudoò bo bè kònnè yoo dikònni, bè bo kú bemou ibí nè ibíbénni nè bekótíbè. Be kperè bo naá mmesémmè, kè bè ní nnáá mbe kpéí bè dó képarikè dii mònni, yoo bè dó kébonté dii mònni kusĩnkù, yoo bè sènkèri dii mònni dèmarè ke de wùò nyisíé. ¹³ N yitè ke còrmúmu bèè bo Esibiti èi mieke be kpéí ke bo bè poté n dòòmè Sedisademmu èi kòbe, mudoò bo bè do nè dikònni nè mutenkúú. ¹⁴ Sudaa kòbe bèè kpaá ke kàtení ke bo Esibiti nè be yèmmè mieke ke dó kéwète kékò. Be mieke òmòu bá nkpaá bá òmáà, kè de mènke sàà í tú bèè bo na kéyenté bèmbe.

Bèè do tuòmmè tihúúnti dibòò bè do tú di oĩnkèmpokpààti

¹⁵ De mònni benitìbè bèè do yé ke dò mbe pobè tuò ntihúúnti yebòkè nè benitipòbè bèè do de tikú ditĩnni dierì nè bèè ã Esibiti kó dihei bè tu di Patidoosi di mieke, kè bè n ténne mí nSedemii ke dò: ¹⁶ Tináànì a tú ti Yiè nKuyie nyé nha ti náké tì, ti tì yetemu. ¹⁷ Ti nò béi ntì ti yóó ti ndòò, ti yó ntuòmmu tihúúnti dibòò Asitaditee, koò pããnnè yepãrè bè ãã yòare yè menaà nkétuá. Ti yembè nè ti kó bekpààtibè bè do me nhò nSudaa ekè mieke kè ti me nyo nke sànnè, ke bo kè de ti naati, bá ti í yau meyei mmamè. ¹⁸ Nè ti yóu dii yiè ti bo ntuòmmè tihúúnti Asitaditee nè ti bo nhò pããmmè yepãrè yèè yòare menaà nke tuò, nè de yiè ndi ti pààmè demou, kè bè ti duò mudoò ke ti kòu kè dikònni ti kòu.

¹⁹ Kè bèè nitipòbèe béi nke dò: Ti ã ntuò ntihúúnti oĩnkèmpokpààti Asitaditee ke pèmmu tipémpènti koò dòninkonè koò pããnnè menaà nkó yepãrè kè ti daabè yému, de í tú ti de dòòri disòri.

²⁰ De mònni mí nSedemii kè nkpannè Isidayeeriibe bemou nè benitidaabè bemou nè benitipòbè bemou, benitìbè bemou bèè kó dimàà do ti béi. Kè m bè kpannè ke dò: ²¹ Di tuò ntì úúnti Sudaa tenkè kemou nè Sedisademmu èi mieke, dínndi nè di cicèbè nè di kó bekpààtibè nè bèè tu dihei kó bekótíbè nè dihei kòbe bemou. Di yèmmè dò nti Yiè nKuyie nyí yému de kó meyeinaà? Di yèmmè dò nkù mè yemmaa? ²² Ti Yiè nKuyie nyí na ke pí nkumáà nè di kó tidònnitì kpéí, nè isòke kperè di dòò de. Deè te kè dihei naá ntidobontì, ke dounko ke naá mbè cõõ di, bá òmòu ténke í ã di mieke, de mè ndòmmè yíe. ²³ Di tuò mmèè kpéí nyebòkè tihúúnti, ke càke di Yiè nKuyie nke í yie nku kó dinùù, di í tũnne ku kuó nè ku tié nnè ku tannò deè te kè meyei mmie ndi tũkèni de me ndòmmè yíe.

²⁴ Mí nSedemii n deè tinti kénáké benitidaabè bemou nè benitipòbè bemou ke dò: Dínndi Sudaa kòbe bèè bo Esibiti keènnè ti Yiè nKuyie ntú mù: ²⁵ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeriibe tũ nkù tu dínndi nè di pobè di béi mmu ke mènke ti dòò. Di béi nke íkú ke tú dínndi í yóó yóu di bo ntuòmmè oĩnkèmpokpààti Asitaditee tihúúnti koò pããnnè yepãrè menaà nkpeye. Dòònnè tũnké di béi ndii nùù. ²⁶ Né keènnè ti Yiè nKuyie ndi náá ntì dínndi Sudaa kòbe bèè bo Esibiti. Kù tu: Mí di Yiè nKuyie m parikèmu nè n kó diyetidierì ke tú dínndi Sudaa kó kuwuá nkòbe òmòu ténke báá aate o nùù képarikènnè n yètìrì Esibiti kó ketenkè mieke kényí: Ti Yiè nKuyie mbomu. ²⁷ N dààtenímu di kpéí ke bo di caàrè, de í tú m bo di dòò mesàà. Dínndi Sudaa wuá nkòbe bèè bo Esibiti bè bo di do mudoò ke di kùu yoo dikònni ndi kòu ke yàà di deènnè. ²⁸ Bèè bo yenté mudoò mieke Esibiti kékò nSudaa tenkè bè báá tuòke bèdébè. Dínndi bèè kó dimàà iténì Sudaa tenkè ke kàtení Esibiti, di mieke bèè bo nkpaá bè bo banté ké nsà kè mí kó tináànì di yoo di kpeti tii di. ²⁹ Nte deè yóó benke kèndò n yiti ke bo cómmú di kpéí nké di caàrè dikàri dii, di yóó de mbanté ke dò n nàké mèè yei ndi ínkè mè bo dòò. ³⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mí béi nke tú n yóó ànnému Esibiti kóo kpààti Ofidaa o dootitòbè nou mieke nè bèè wanti o kúú, n dòò mèè botí Sedesia Sudaa kòbe kóo kpààti koò ànnè Nebukannesaa Babidònni kóo kpààti nou mieke wèè do tú o dootitòu koò dónè mukúú.

⁹ Sisēí, kéténnè!

Sinaasēí buténè yetàrè,
bekōmbòtiebe yènnènní,
Etiopii nè Puti de ekè kòbe bèè nò nke kèí ntidòpìtì.
Duti èi kòbe díndi betāntāūbè.

¹⁰ Di nyiè tu mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa kperi ndi,
diyìè ndi n yóó pèite ndi n dootitòbè,
n kpàriseú bo si kénsànnè,
n seú bo yà menitiyī kémuó.

Mí ndi Yiè nKuyie mī ānné diféúbanni,
kubakù yóú kó kutempē kukó nhEfadati pérémmè.

¹¹ Esibiti kòbe kperε dò mmesémmè mme,
kòtenè Kadaadi mutie wammù
kè di dó di wammù kéwammù detie detetirè nde,
mutie mamù í bo mùù bo di taà.

¹² Yebotè kèèmu di dimè ifei,
yè kèèmu di kuòmmè,
ke kèè okōmbòteu cootimè
ke bèté otòu kè bè do bedé.

Bè dotimè Esibiti kòbe mudòò

¹³ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké mí nSedemii Babidōnni kóo kpààti Nebukannesaa kòrimè
ke bo do Esibiti kòbe mudòò.

¹⁴ Pīēkénè ti Esibiti,
yeenè ti Mikidōdi èi kòbe,
yeenè ti Manfi nè Tapanesi ekè kòbe,
nákénè be ke tú:
Báátínè ke yé bè domè di pèetitòbè mudòò.

¹⁵ Dè né dòmmε kè di kó dibòò Apiisi do?

Dè yíme kòò yàntoo?
Ti Yiè nKuyie nkuù ò yèète.

¹⁶ Behāāpòmbè kusúkù bétírí
ke duòmu betòbè ínkè,
ke náá mbetòbè ke tú:
Íténè kè ti kòte ti kòbe borè,
ti èi bè ti pié dè,
kéyenténè kukpàriseú yeiku.

¹⁷ Yúnè Esibiti kóo kpààti ke dò:
Kutoweku detetirè kòku yiè,
ò yóu kè dè òtεmu.

¹⁸ Kè Ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Tabòò tārì deunèmmè yetārè sonye,
Kadimēedi tārì ikúnèmmè dāmēèrì,
Esibiti kóo kpààti kèríní ke yó nkpeínì mèè botí.
M bomu, mí nhokpààti wèè yètìrì tu Mpakēdaa kè mī béi.

¹⁹ Díndi Esibiti kòbe,
pānke mbounè di nenti,
bè yóó di pímmúmu,
Manfi kó dihei bo dōúnko kénaá ndikpàà,
dì bo cóuté kénaá ntidobontì.

²⁰ Esibiti tu dinaaserì sààrì ndi,

kè disãnsũ ð me nyiténí kubakù yóú bíékè ke kéréni,
dì kéréni mu.

²¹ Bèhããpòmbè bè yietí bè mudoò kpéí,
bè í cáãnnè yenaadakè bè dùnne yè,
bè múнке bùtínnému ke deíté itáá,
bè cokému bemou,
òmou í bàào,
be kó mudorimù muu tũðke,
be yēiti yiè di tũðke.

²² Kè bè tu núó,
fèwàðfè ðð kèè kuwaaroo kényimè.

Bè dootitabè beè kéréni ditinni
nè sipéé betekũbè tēmè.

²³ Bè yóó kũmu o túukù.

Mí ndi Yiè nKuyie mĩ béi!
Bá kù me nfímmè ke í dò nkéna kéta,
ke yé bekũbè sũmèmu
ke dò nfecofe dõmmè,
ke í dò nkéna kékaa nkédeè.

²⁴ Ifei ì kũð Esibiti eì kabè,
kubakù yóú bíékè kabè bè namu.

²⁵ Mí ndi Yiè nKuyie Mprakèdaa Isidayeeri be tũ nkù mĩ béi nke tú: N yitè ke còmmúmu dibòò Amòò di bo Tabesi eì di kpéí, Esibiti kóo kpàtì nè o nìtibè be kpéí, Esibiti kabè nè be kóo kpàtì nè bèè ò bùs be kpéí. ²⁶ N yóó bè ãnnému bèè dó be kòu be nou mieke, bèè tu: Nebukannesaa Babidõnni kóo kpàtì nè o kabè, o kó betõmbè.

De kó difõnkúò kè Esibiti eì wēte kémaá di do dõmmè nè dimõnni. Mí ndi Yiè nKuyie mĩ béi.

*Kuyie nyóó deetémè Isidayeeri be
(Wénté Sedemii 30:10-11)*

²⁷ Díndi n kóo tõnti Sakõbu yaabí di bá nyĩèkù,
díndi Isidayeeri be di bùòtì bá nduò.
N yóó di dennemu diheì détirì mieke,
di yaabí í yó nkraaní bè ì pĩmmu ke kònnè kè.
Sakõbu yaabí wētìmu ke bo kari bàmmùu
bá òmou bá nyi kóõnnè.

²⁸ Díndi n kóo tõnti Sakõbu yaabí
di bá nyĩèkù, n di bonèmu,
n yóó kuõmu ibotí imou,
n di ciè nkè di taá ì mieke,
m bo ì deè m me nyi yóó deè díndi bie,
n né yóó di potému di mànnè tì yēiti,
dè í tú n yó ndi wúónko memme,
ke dò ndi í cààrè mùmamù.
Mí ndi Yiè nKuyie mĩ béi.

47

Bè nàkémmè Fidisitēēbe kpéí

¹ Esibiti kóo kpàtì mu ndo í do di mõnni Fidisitēēbe eì Kasaa kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nku pããnáànti náàntò Sedemii ke dò:

² Kukó nkùu itini kubakù yóú,
kù bo mpieku ke dátínné diheì nè deè kó dimàà bo di mieke,

yehékè nè ye nìtìbè, bè bo nkuò mbemou,
iúu bo ndáátí dihei.

³ Bè yo siséí kó yetàrè kuòmmè mme,
siséí kperí nsi,
sikpàrìnaaséí kó kunòòroo,
si cèètiyè fūrimè,
deè kpréi nte kè ibí cicebè ì yè,

kufōwaa nkuù bè auté.

⁴ Fidisitēēbe bemou kó dikòu yiè dii tùòke,
Esibiti kóo kpààtì bo kuò bèè kó dimàà na nteennè Tiiri nè Sitōō.
Ti Yiè nKuyie nyóó kuòmu páíí Fidisitēēbe bèè bo Kafutōō dihei
dii soké dàméèrì mièke.

⁵ Kasaa èi kàbe kuó meyubii mme ke kari mukúú,
kè Asikanōō èi mièke dò nfíúú.
Díndi Anakiiibe dè yó nkááké de kè di yóu di bo nkarimè mukúú,
ke yóu dimàà tiponti?

⁶ Áú! Fō nti Yiè nKuyie nkó kukpàrìseú,
dè yó nkááké de kàa ompè,
ta a nòrikù mièke ke yí só.

⁷ De kó kukpàrìseú bo yíme kéompè?

Ti Yiè nKuyie nkuù kù péi
kè kù wetínné Asikanōō nè dàméèrì prémmè kó yehékè.

48

Kuyie mpāānāānti náāntò nàké tì Mōabiibe kpréi

¹ Nte ti Yiè nKuyie Mpakēdaa tínti Isidayeeribe ti tū nkù nàké tì Mōabu kàbe kpréi. Kù tu:

Nébo èi kàbe tūàti ice nyi,
bè èi dii dōúnko!
Kidiyataimmu kàbe di ifei nyi,
bè fiètemu bè èi,
diheidiè di ifei nyi,
dì domu.

² Mōabu èi kó disānni dèèmu,
bè dàkii Esibonni èi kpréi nke, ke tú:
Tí kōtenè ké di pònte ké di dèite yebotè mièke.

Fō mmúnke Madimenni, a nùù í yóó táuté ténke,
mudòò muù da tū.

³ Odonnaimmu èi kàbe kuòmmu,
ke wanti meteèmmè,
bè di pòntemu ke dèité demou.

⁴ Mōabu èi pòntemu,
ti yomu o bí dabùò.

⁵ Bè dèkù Duiti tenni nè yedabùò nye,
kè iúu yìèní Odonnaimmu tenni kó mecútímè, meyeñcaàrimè kpréi.

⁶ Cokénè kédèetè di fōmmu,
nsərinè dikpáá kó musāmmarímú tēmè.

⁷ Mōabu, a do tá a tōmmú mmu nè a kpàtì,
bè yóó da pímmu,
kétə a bəð Keməəsi kékònnè,
nè di kó bebəəyembè,

nè bèè tu bekótìbè a èi mièke bemau.

⁸ Opòntì weè kèríní ke bo ta yehekè yemau,
dihèi marì í yóó cooté,
kubiriku kó yehekè òmarì í yó nkpaá,
yèè bo ditennì yè bo puo.

Mí ndi Yiè nKuyie mî me nyè.

⁹ Duónnè Məabu èi kəbe ifièti,
kè bèe puu kédété,
o ekè yóó dounkomu,
òmòu ténke í yó nyè ã.

¹⁰ Wèè pí nKuyie nkó mutómmú nè tikòhnyãti de yiè mbo yà!
Wèè mònte o kparisiè meyi de yiè mbo yà!

¹¹ Məabu èi nè di bíkémbéntiní di bo bàmmùu nwe,
bè í pìmmú di nìtibè diyie marì ke kònnè,
dì ñkú só nwe menaà mbè tètèmè kōme.
Dèè te kè di naatí bo sãã,
bá di kó kufōōku í yaari.

¹² Bè bo di do yèè we yeè né tũke ke dèè, kè m bo tōnko bèè yóó uté di cèe, ké sì pòmmu.
Mí ndi Yiè nKuyie mî béi! ¹³ De mònni ifei bo pí mMəabu èi kəbe nè be kó dibəò Keməosi,
ifei do pìrínèmè Isidayeeriβe Betēedi * bè do tá wè.

¹⁴ Di bo yíme ke dò:
Ti tú bekparitibe, behāpòmbè yekōmbò yembè?
¹⁵ Məabu kóo pòntì tũkenímu,
ke do yehekè mupòmmù,
ke ta mukòu o èi dapàmbè bèè tu bekperíβe.
Mí nhokpààti wèè yètìrì tu Mpakēdaa mî béi.

¹⁶ Məabu kó mudorimù duunnímu ke dèè,
meyei mmèè ò doti mè kèrínímu mecāã.
¹⁷ Kəmmúnè Məabu èi kpréi kémmáari di yo,
dínđi o pɛtitəbè,
dínđi bèè do yé o yètìrì fei ke dòmmè,
bekénè òimáá ke dò:
Ba nte kè didùò kperì di nkèété?
Ba nte kè kukpààtìpààti kperíkù kuu nyí kraá?

¹⁸ Dínđi Dibonni èi kəbe cúténè di kpààtikàrè
kékari tedənkpetè,
ke yé Məabu tenkè kóo pòntì di domè ke pùò ndi cēkperí.

¹⁹ Dínđi Adowee èi kəbe,
yènè kécómmú ice
kébeké bèè cokù mùu te kè bè cokù.

²⁰ Bè bo di ténne ti tu:
Məabu tenkè kəbe di ifei nyi ke kpeutí.
Kuónnè kéwuotoo,
pīēkénè kè kukó nhAdino pɛémmè kəbe keè bè pòntèmè Məabu tenkè.

* ^{48:13} Betēedi: Sakəbu do duó dè nde keyènkè kè Kuyie nhò benke kumáà kè dèe wenté kòo fíi nditári (Tenketé 28:19). Kè Isidayeeriβe ndè báà nKuyie, kè dè mboní, Sedoboammu kó òimònni kè bèe dè dòò ditònni (Bekpààtìbè 13:1-32).

²¹ Mí ndi Yiè nKuyie n kó tiyēĩti tii do yetārè ìnkè kó yehèkè, Onṣo èi nè Yatisa èi nè Mefaati èi, ²² nè Dibonni kperi nè Nebo kperi nè Beti-Dibidataimmu, ²³ nè Kidiyataimmu nè Beti-Kamudi nè Beti-Meonnì, ²⁴ nè Kediyati ke yíènè Bosedaa. De kó tiyēĩti tùòkemu Mṓabu tenkè kó yehèkè yemou yèè tṓké nè yèè diétiri.

²⁵ Mṓabu kó diyènnì bṓótému,
o nṓyṓnnì kèétému.

Mí ndi Yiè nKuyie mîi béi!

²⁶ Nii mbe mí nKuyie m mièke kó febòòfè kè bèe yà kémuó nkétṓ kémmuàtì. Dè tùòke bè bo mbè daú dè nde, ke yé bè yetemè n kpeti. ²⁷ Díndi Mṓabu tenkè kṓbe dí do í daú Isidayeeriabàà? Bè do yuukumu kè di mbè daú ke bṓkii yeyṓàà?

²⁸ Díndi Mṓabu tenkè kṓbe yènnè di ekè kétaá yepèrè fíè,
dṓònnè dimáà yekpetinónkperè tēmè
yèè cekù ye yíèntì yepèrè fíè.

²⁹ Ti kèèmu bè nṓámmè Mṓabu kó tefentè kpréi,
o fentè tēè deuté,
o pòtì tii tonté,
o pòtè tēè deuté,
ò tá omáà ndi,
o yèmmè mèè dò nhò pṓēté demou.

³⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mmîi béi nke tú: N yému ò pòtìmè ke náá ndidiè detetirè, o tṓmmú tú mutetimù mmu.

³¹ Dèè te kè n kuò ndikúdabònnì Mṓabu,
n kuòmmu Mṓabu tenkè kemou kpréi,
n sáútímu Kidi-Edesi èi kṓbe kpréi.

³² Díndi Sibuma èi kṓbe
di dònnè fínyì kó detie nde,
n kuòmmu dí kpréi,
kè dè pṓēté n kṓmmúmè Yasēedi èi kṓbe kpréi,
di bake do wùòmmu késénté dàméèrì mukókúú nkou,
kétuòke Yasēedi kóo dàméèrì,
kè bepòmbè di do ke tṓũ di be.

³³ Diwèi nè kuyènnatí dèè ò mbo fínyì kó depaa mmieke,
dè ténke í kraá di cuokè.

Mîi duó nkè menàà nkùú sicèe mièke,
òmou ténke í bo wèè bo nàù fínyì be diyetituo mièke,
inàntènyie nténke í yièní di cuokè.

³⁴ Esibonni èi kṓbe kuòmmu ke békú meteèmmè, kè be dabùò nyiè ke tuòkù Edeyade,
Yaati èi kṓbe yo metammè, nè Isoa èi kṓbe kè mè pṓēté ke tùòkenè Odonnaimmu, nè
Ekidati-Sedisía, ke yé Nimudimmu kó menie nkùúmè.

³⁵ Mṓabu tenkè kṓbe bèè feu iwūò yebòkè ke ye tùò ntihiúntì, m bo bè kùò bemou. Mí
ndi Yiè nKuyie mîi béi.

³⁶ Dèè te kè n kuò Mṓabu èi kpréi kè n tammè yiè tepṓmpūòtè kṓme, kè n dabònnì
yiè Kiidi-Edesi kpréi tepṓmpūòtè kó didabònnì kṓme, ke yé bè do pèté mùù cṓrtímu mù
fetimè. ³⁷ Benitibè bemou kuó meyubii mme nè be debii, ke yòrí be nou, ke dàátí tifṓòtṓntì.

³⁸ Mṓabu cṓí simou kó dedànnè yekúdabùò nyèè dàátí, yekàrè yemou yedabùò nye, ke yé
m pòntemè Mṓabu tiyaamatì bè ténke í dó tì kṓme. Mí ndi Yiè nKuyie mîi béi. ³⁹ Tiiténè

yekúdabùò, M̄abu domu ò di ifei nyi, ò bùtinné ke cokému. O kperere naá mmudaá mmu o p̄etitabè k̄réi ke w̄ete ke duò tikõmbùòti.

⁴⁰ Nte ti Yiè nKuyie mbéi ntì: Op̄ontì p̄inte o f̄ètì nti fetúúfè k̄õme ke einte M̄abu tenkè ìnkè.

⁴¹ Bè fiètemu yehékè,
ke tieke sic̄kperí.

Kè M̄abu āp̄òmbè yekõmbò yembè k̄õmbùòti duò, kup̄eit̄eyonku ã̄ íté onitipòkù kè dè ndõmmè.

⁴² Bè kùo M̄abu tenkè k̄obe ke dèèmu,
be wuò nt̄énke í kraá,
bè ȳè mbè kpenkemu ke p̄ē̄t̄é ti Yiè nKuyie.

⁴³ Di p̄akému díndi M̄abu èi k̄obe,
bè di keù yef̄òt̄è nye,
ke di dii ticùòt̄i.

Mí ndi Yiè nKuyie m̄i béi!

⁴⁴ Kè kuf̄õwaá nhauté wè kòò coké,
ò doti dif̄òt̄irì ndi,
kòò na ke yènní dif̄òt̄irì,
ticùòt̄i ò p̄i,
M̄abu ȳē̄t̄i yiè dii t̄ùòke.
Mí ndi Yiè nKuyie m̄i béi.

⁴⁵ Bèè cooti bè òumu,
ke wanti dis̄òrì Esibonni.
Kè muh̄ãá mmamù né yènní
okp̄ààt̄i Esibonni èi ke còút̄é de kó in̄onkperí yembè èi,
di mànke k̄ént̄o k̄étuòkenè di cuokè.

⁴⁶ Di bo yà, díndi M̄abu tenkè k̄obe,
díndi bèè t̄i ndibòò Kem̄õosi di fetimu,
di bí initidaaì nè initipòì,
bè ì p̄im̄múmu ke kònnè.

⁴⁷ Bè p̄im̄mú bè M̄abu tenkè ke kònnè,
n w̄eti ke bo bè t̄ē̄nn̄énim̄u yem̄òrè s̄onye.
Mí ndi Yiè nKuyie m̄i béi.

Ti Yiè nKuyie nàké tì M̄abu èi ìnkè tinti memme.

49

Kuyie nk̄pannè tì Am̄oniibe

¹ Nte ti Yiè nKuyie Mp̄ak̄edaa tínti Isidaȳeribe ti t̄i nkù nàké tì Am̄oniibe k̄réi kù tu:
Isidaȳeribe í m̄ake ibíá?

Bè í m̄ake wèè bo tieke be k̄peraà?

Dè né dõmm̄e kè dibòò Midik̄õmmu tieke Kadi tenkè?

Ba nte kè Am̄oniibe k̄ari be kó yehékè?

² Yewe k̄raaním̄u kè m bo duó nkè mudoò kó iúu

dátinné Adabaa Am̄oniibe eidiè,
di bo còút̄é nè di ek̄esí k̄éd̄únko,
Isidaȳeribe bo baaté bèè do bè baké.

³ Esibonni èi k̄obe,
tiit̄énè yekúdabùò,

ke ȳé Aii èi d̄únkomè,

díndi bèè bo Adabaa èi,
kòmmúnè yedabùò,
dáátínè tifòtòntì kékari mukúú,
ncokùnè ke firì diheì ke kuò,
ke yé bè yóó tòmè di kóo kpààti kékònnè,
nè o bəəyembè nè diheì kó bekótíbè. *

⁴ Díndi Adabaa èi kəbe bèè yete n kpeti,
ke pətìnè di biriku, kù pəntemu,
díndi bèè do pətìnè di kpàti
ke tú òmòu í yóó dáátí ke di deke.

⁵ Nte mí nke kéroo ke bo di bənté kukòmbòdoroo.
Mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa mî bɛi!
Kukòmbòdoroo bo di fité,
kè di cíété di bíékè di bíékè,
bá òmòu báá na ke di tí.

⁶ De kó difònkúò n né wəti ke bo tímmu Aməniibe,
bè pírímú bè ke dòò tidaatì.
Mí ndi Yiè nKuyie mî bɛi.

Kuyie nkpannè tì Edəmmu èi kəbe

⁷ Nte ti Yiè nKuyie Mpakɛdaa tínti Isidayeeribe ti tū nku nàké tì Edəmmu èi kəbe kpéi.
Kù tu:

Meciì nyembè ténke í boà?
Meciì nyembè ténke í yé bè bo tié ntàà?
Be ciì ndèèmaà?

⁸ Díndi Dedanni èi kəbe bútínnénè kécoké,
taánè titādèntì.
Meyei mmeè doti Edəmmu èi kəbe.
De mənni dii tùðke bè bo cuó dè tiyēiti.

⁹ Bèè tǝũ fínyì kó yebe
bè tatinímu Edəmmu èi bè ðð tamè kupaku,
bè í yóó tǝũ kényáké dèmarè.
Beyóóbè bo tanní dii mənni keyènkè,
bè yóó yúúku bè dómè mme.

¹⁰ Mî yóó káuté Esayuu kó kuwuo,
bè ténke í yóó na kəsəri,
Esayuu kó kuwuo ndèemu,
o tebíi nè o pɛetitəbè,
òmòu í yó nkpaá.

¹¹ Dooténko iciribí,
m bo nyi piú.
Bekúpobè, di nni mbuó.

¹² Mí ndi Yiè nKuyie mî tu, bèè do í dò nkéyà m mieke kó febòòfè bè fè yà kè díndi bo nsoké yáàba? Di yóó fè yàmu! ¹³ M pàrikèmu ke tú tì bo tuəkɛní Bosedaa èi tì bo ncéè, benitibè bo tì kèè kè dèe bè di kécaàrè be yèmmè, be èi bo dounko kénaá ntidobontì. Mí ndi Yiè nKuyie mî bɛi.

¹⁴ Mí nSedemii kè m bɛi nke dò:
N kèè tináàntì matì nti kè tì bonní ti Yiè nKuyie mborè,
ku kó ditònni marì dii tì tóni ke náa nyebotè ke tú:

* ^{49:3} kpààti: Dè bo na kéntú díbòò Midikəmmu.

Tíinnè nkédo Edõmmu kãbe mudodò.

¹⁵ Edõmmu èi kãbe,
n kékũnnè dí mbe yebotè yemõu miẽke,
benitibè bemõu yó nsenku dí mbe.

¹⁶ Edõmmu èi kãbe,
di fentè teè di souté,
kè di yèmmè dò mbenitibè di dé,
díndi bèè sīéké yepèrè fiè,
ke bo yetārè yómmè,
bá kè di dèke yetārè ínke,
ke ceenní di yíẽnti fetúúfè kõme,

m bo di cúũnní.
Mí ndi Yiè nKuyie mî b́ei.

¹⁷ Edõmmu èi bo dõũnko, bèè bo mpẽnkũ ke di yau, dè bo bè di, kè bè mmáàrì be ya,
meyei mmèè di tuàkení me kpéi. ¹⁸ Sodõmmu nè Komõ be kperè dðòmè di kperè yóó me
ndòò, onitì í yó nkpaá di miẽke, fenitiyanfè òmòu í yó ndè kpaá.

¹⁹ N yitoomu kukò nSuditẽ kó mepèemmè diciricirì kõme,
ke deètò timúsũũtì borè.
Edõmmu kãbe bo coké be tenkè dimònni dimáà,
m bo kannè n tããté wè de kó ketenkè.
Ke yé òmòu í bomè wèè bo m péi,
ocẽnti mòu í bo wèè bo dáátí kécómmú n yìikè.

²⁰ Keènè mí ndi Yiè nKuyie n tããté tì Edõmmu èi kãbe kpéi,
nè n dó kédòò tì Temaã èi kãbe, tii tu:
Bè yóó bè kpàake tipìètì tẽmè mme,
be tenkè bo dõũnko.

²¹ Bè do bèmmũ nwe kè ketenkè au,
be kó yedabùò nyèè yìè ke tuòkũ tipènti kóo dàméèrì.

²² Opònti wèè pĩnte o fètì fetúúfè kõme,
ke eĩnte Bosedaa èi ínke,
kè Mõabu ããpòmbè yekòmbò yembè kòmbùòtì duò,
kuperitèyonku ðð pí nhonitipòkũ kè dè nhò dòmmè.

Kuyie nkpannè tì Damaasi èi kãbe

²³ Nte ti Yiè nKuyie Mpakedaa tínti Isidayeeri be ti tũ nkũ nàké tì Damaasi èi kpéi ntii tu:

Amadi nè Adipadi, dè di dimu,
ke yé bè di nàké tì í tùmè tisààtì,
tii íi mmeyèncààrìmè di miẽke,
kè mè kónni dàméèrì tẽmè,
bá dèmarè í bo dèè bo mè còíné.

²⁴ Damaasi èi kãbe wèrímú dèèmu,
kè bè bùtínné ke coké,
kè be kònti au,
meyèncààrìmè mèè bè pĩ,
kuyonku ðð ítémè onitipòkũ wèè kuò ndebire.

²⁵ Dè dòmmè kè bè bontóo dihei n yèmmè do naatinè di?
Dihei diwèi do m bonè di?

²⁶ Bedapàmbè yóó duómu be córè, kè bekpàrinuõmbe kú bemõu de yiè. Mí ndi Yiè
nKuyie mî b́ei! ²⁷ N yóó cóu mmuhãã mmu Damaasi èi kè mùu cóútè okpààtì Benni-
Adadi kpààtìcẽi.

Kuyie nnàké tì Adabube kpéi

²⁸ Nte ti Yiè nKuyie Mpakedaa tínti Isidayeeriibe ti tũ nkù do nàké tì Kedaa kó kuwuo nkàbe nè Asɔw kó yekpààtiyɔ kàbe Nebukannesaa Babidɔnni kóo kpààti yóó na bè. Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Íténè kédò Kedaa èi kàbe mudòò,
puɔnnè diyìè yìèní kèè bíékè kàbe!

²⁹ Fekenè be touti,
nè be wũɔ nè be yààti nè be nenti,
kèfèke be yòyóbè,
ké bè uu tipîti timɔu,
kè kufɔwáá mbè pĩ.

³⁰ Díndi Asɔw èi kàbe cokénè kédéíté itáá,
kétaá titādènti,
ke yé Nebukannesaa Babidɔnni kóo kpààti
tāāté ke bo dɔò tì í wennimè,
ò tāāté di kpeti ke deèmu.

³¹ Kè Ti Yiè nKuyie ndò:

Kɔtenè ké bè do,
bè kàri ke í yīèkù,
tìmatì í bè kɔónnè,
be bòrè feíomu,
bè í màke yecàkè ketíke,
bè kàri, ke cáá mbe máà ndi.

³² Fekenè be yòyóbè,
kéhéi be wũɔ súkùyi!
N yóó bè cíemmu itemmànke inàà mièke.
De kó benitìbè bèè kuò be tempáàti,
m bo mbè bɔmmù meyei ntipîti timɔu.
Mí ndi Yiè nKuyie mĩ béei.

³³ Asɔw èi bo naá nsikpamɔó kó diārì,
dì bo dɔúnko sáá,
onitì ténke báá dè kàri nè dì bo mbomè,
fenitiyanfè òmòu bá dè bàté.

Kuyie nnàké tì Edamiibe kpéi

³⁴ Sudaa kàbe kóo kpààti Sedesia kpàti ketírì dīl mɔnni ke ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò:

³⁵ Mí di Yiè nKuyie Mpakedaa
n yóó kéétému Edammu èi kàbe tām̀m̀,
be wērímu kó dik̀nni.

³⁶ M bo ínni kuyaakù itemmànke inàà,
kè kùu bè fù̀tè.

M bo bè cie nyebotè yemɔu mièke, kubotí makù i yó mbo bè í yóó coké kétaá kùu mièke.

³⁷ M bo duó nkè Edammu èi kàbe nkpeutí be dootitabè ìkè

bèè bè dónè mukúú.
M bo bè bɔnté meyei,
m mièke kèè bè cóu mmediè.
N yóó bè bɔnté mudòò mmu,
kè bè mbè kùu ke yàa bè deènnè.

Mí ndi Yiè nKuyie mĩ béei.

³⁸ N yóó puɔmmu Edammu èi kóo kpààti,

nè o tũmbè,
 ke fíí n kpààtikàrì.
 Mí ndi Yiè nKuyie m mî búi.

³⁹ Yemàrè sonye,
 n né yóó wēte kéténnénímu Edammu èi kòbe,
 bè do p̄im̄mú bè kédòò tidaatì.
 Mí ndi Yiè nKuyie mî búi.

50

Bè nàkémè Babidōnni kó mudorimù kpéi nnè Kuyie nyóó dsetémè Isidayeeriibe
¹ Nte Ti Yiè nKuyie nní nnàké tì mí nku p̄ānāantì nāantò Sedemii kè dè ntukúnè
 Babidōnni èi nè Babidōnni tenkè kemou:

² Pīēkénè ti yebotè yemou miēke,
 yeenè be ti,
 cónnénè mekpàrìcannimè.
 Pīēkénè ti di báá tì mbè sònnè,
 yínè Babidōnni domu.
 O bōatenkaanìtè Bēedi di ifei nyi,
 kufōwáá nkuù auté Mēdeki,
 o bōatenkaanìi di ifei nyi,
 kufōwáá nkuù auté yebakè.
³ Kubakù youú bíékè kòbe bēè bè do,
 ke bo bè p̄ònte,
 kè be èi dōúnko,
 òmòu ténke bá nhā di miēke.
 Benitibè nè iwūō demou dē bo cíété,
 dēmarè ténke bá ndè bo.

⁴ De mōnni Isidayeeriibe nè Suda kòbe,
 bè bo wēnné kēwētení mí nKuyie m borè,
 kénkōnti ke n wanti mí mbe Yiè nKuyie.
⁵ Bè bo mbékute Siyōō kó kuce,
 bè bo túóté be ìkè kēwetínné Sedisademmu èi.
 Bè bo nnáá mbetòbè ke tú:
 kōtenèní kè ti taunnè timáà ti Yiè nKuyie,
 ke ténke báá yè nde kó metaummè nè ti bo mbomè.
⁶ N nìtibè do s̄āáténè tipìètì tìl feti tìnti,
 be kó becēmbè bēè do bè fétìnnè,
 kè bè nháá nyetārè ìnkè,
 ke dekù sitāā ke cānnì,
 ke yè mbe pedie nkpéi.
⁷ Bá wè kòo mbè piēti,
 ke p̄ī nke cáá,
 ke náá nke tú:
 N kpeti í bè bonè,
 bè yeténè be Yiè nKuyie nku,
 kùù dōòri kù nàá ntì,
 kunku be yembè do búó kù.

⁸ Yènnè Babidōnni kó diheì,
 òmòu bá nkpaá Babidōnni kó ketenkè miēke,

niiténè deyiìkè,

yeḅadakè ðḅ niitémè kubəcēnku.

⁹ N yóo duó nkè kubotí diekù kəbe beè do Babidənni kəbe,

bè itiní kubakù yóu bíékè nke,

ke bo do Babidənni èi ké di pənte.

Be pie nyó ndənnè otānnuənti kpeyi ð ndəmmè mme,

be pie nyí duò ketenkè.

¹⁰ Bè bo èi Babidənni èi kəbe kpepe,

bèè bo dè éi bè bo di kéde.

Mí ndi Yiè nKuyie mfi béi.

¹¹ Dè ndi naati kè di nyānku,

díndi bèè yóo éi dèè do tú n kpepe,

mputinè yenaaserè kōme,

ñkuənnè yesāndakè ð nkuəmmè.

¹² Di kó diheikótírì di ifei nyi,

di kó diheikótírì bè di pèitemu di ta ifei mieke nke,

di naá ndifənkúò kperi ndi yehékè mieke,

ke naá ndikpàà tedəntè kperi,

tetentè timútì í yiè dè ténke.

¹³ Ti Yiè nKuyie mmieke keè di yè,

nè de kréi òmòu ténke í yó mbo de kó diheì mieke,

di yóo dəúnkomu,

bèè kó dimàà bo ndè pənkù ke di yau,

bè bo mmààrì be yə,

tì di tūðkení ti kréi.

¹⁴ Díndi be tāntāūbè, cómmúnè kékénnè Babidənni,
poténè be ipie,

di bá nyièkù ì bo dóntémè,

ke yé bè yeténèmè ti Yiè nKuyie nku.

¹⁵ Uunè tipfìtì timəu fekpàrìhúùfè,

bè yièkemu kè be dèrè duó,

be duotí yànte yantemu,

ti Yiè nKuyie nyóo peite dii yiè dii tūðke,

peitenè, fódənnè be bè di dòò dè.

¹⁶ Kuənnè bèè buəti,

kuənnè bekēībè Babidənni èi mieke.

Mudoò mùù doti Babidənni mù í sénní,

bá wè wèe wammú o kəbe bo kèè bíékè,

bá wè kòò kòò nho cie.

¹⁷ Isidayeeriḅe dənnè tipfètì tii feti tinti,

kè yecìrìcìrè bè bèti.

Dicìrìcìrì ketirì dii bè càáké dii tu Asiidi kóo kpààtì, dicìrìcìrì sənni dii dèrì yekúò kè di tu Nebukannesaa Babidənni kóo kpààtì. ¹⁸ Dèè te kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa tínti Isidayeeriḅe ti tū nkù, kè kù béi nke tú: N yitè ke còmmúmu Babidənni kóo kpààtì nè o nìtibè be kréi ke bo bè dòò n dòò mè Asiidi kóo kpààtì.

¹⁹ N yóo ténénímu Isidayeeriḅe be kó dinaacēnhòò,

bè bo ncentì Kadimeedi nè Basāā borè,

ke diiti timútì Efadaimmu tārè nè Kadaadi kperi.

²⁰ Dè kó yewe nè de kó yemə̀rè mieke,

bè bo wammú Isidayeeriibe kó meyi nkémónté,
 kéfié Sudaa kabe kó mecaàrìmè ke báá yà,
 ke yé n yóó cíém̀m̀mu besombè bèè bo nkpaá.
 Mí ndi Yiè nKuyie mm̃i b́i.

²¹ Donè Medataimmu èi kabe mudoò,
 kuòhè Pekodi èi kabe bemou,
 di báá súò nhòmòu.
 Mí ndi Yiè nKuyie mm̃i me nyé.

Dí d̀ò n di nàké tí timou.

²² Ikpàr̀iúu ìi dàátí diheì dimou mieke,
 d̀èè càke dè í senní.

²³ Dè d̀omme kè Babid̀nni èi do?

Dè yíme kè di d̀únko yebotè yemou mieke,
 dindi dii do tú dihenkèr̀i,
 ke p̀antì demou kutenk̀u mieke,
 dè d̀omme kè di kèété?

²⁴ Babid̀nni èi, n da dii timátì nti

kàa ta ti mieke bá a í dake,

kè bè da s̀ónké ke p̀i,

ke yé a dokùnè̀mè mí nKuyie nku.

²⁵ Ti Yiè nKuyie nkpeté ku kp̀ar̀inentì kó ditou ndi,

ke dènnèní ku mieke kó tikp̀ar̀inentì,

ke yé kunku ti Yiè nKuyie M̀pakèdaa

k̀u d̀ómè kéànné mutòmmú Babid̀nni kó diheì kabe.

²⁶ Típ̀iti timou kabe tíinnènní Babid̀nni èi,

óótè̀nè o buò kèyóóté dèè ã ye mieke

ke cóú nyecúò yecúò,

kécóu kè dèe cóuté pái,

bá dèmarè báá súò.

²⁷ Kuòhè yenaadakè yemou,

yè yóó duò dituò ndi yemou,

dè kó yenaadakè bo yà,

ye yéiti yiè dii t̀ù̀kè.

²⁸ Keèhè, bèè yenténí Babid̀nni,

bè cootinímè kénáá nSiyòò èi kabe

ti Yiè nKuyie mpè̀itemè,

k̀u pèitemè ku c̀esàatè bè p̀ante tè.

²⁹ Tíinnè betãntã̀ubè, bèè yũò ndetãnnè,

kè bèe tí mBabid̀nni èi ke di munné,

di báá yie nkòo m̀ou yenté.

Fóònnè dè kó diheì kabe bè d̀ò̀ dè,

bè d̀ò̀ dè kó dimà̀, dí dè mbè yietí,

ke yé bè benkemè be fentè nte ti Yiè nKuyie,

kunku k̀ù te Isidayeeriibe.

³⁰ Dè yiè Babid̀nni èi kó bedap̀ambè bo duò diheì mieke, bekp̀ar̀inuombè bemou bè bo k̀u mudoò mieke. Mí ndi Yiè nKuyie mm̃i b́i.

³¹ M̀ bàátí a kpéi nke,

f̀ mBabid̀nni tefentè yiè,

a m̀nni dii t̀ù̀kè,

a bo cuò dii yiè tiyéiti.

Mí ndi Yiè nKuyie M̀pakèdaa mm̃i b́i!

³² De kó tefentè yìè nf̄́ nha yóó bétému kédò,
òmòu me nyí bo wèè bo da íí,
n yóó cúu mmuhãã mmu a ekè,
kè yèe cóúté kéfíté yemòu.

³³ Ti Yìè nKuyie Mpakèdaa tu:

Bè f̄́ũmmu Isidayeeriɓe,
ke w̄́ennénè Sudaa kòbe ke f̄́ũ.
Bèè bè p̄́i nke kònnè ke d̀̀̀ tidaatì
bè bè p̄́i nteii nwe,
ke yete bè bo bè f̄́ĩnkòmè.

³⁴ Bè d̄́eetìwè me nkpeń̀̀nìmu,
wenwe wèè yètìrì tu Mpakèdaa,
Ò yóó bè kòń̀̀nému,
kéoń̀̀p̀̀nnè be eì,
kébònté dikònkòń̀̀nì Babidònni eì kòbe.

Kuyie nnàkémè kù d̀̀̀ kédòd̀̀̀ tì Babidònni eì kòbe

³⁵ Mudoò muù doti Babidònni tenkè kòbe,
muù doti o kpà̀̀tì tũmbè nè mecìi nyembè.

³⁶ Mudoò muù doti beyuwúòmbè,
kè bè bo ná mbèbiimbè,
kuf̄́w̄́aá mbo auté bekpà̀̀ritieɓe.

³⁷ Mudoò muù doti sikpà̀̀rìs̄́í nè sikpà̀̀rìnaas̄́í,
nè behã̀̀p̀̀òmbè yehèkè yehèkè kòbe,
bè bo dontenè benitipòbè,
be kpà̀̀tì kó sic̄́í bè bo s̀̀̀ p̀̀̀d̀̀̀,
kéhéí be kperɓe.

³⁸ De kó diheì tenkè bo kpeí
kè menie nkúú.
Ke yé d̀̀̀ tumè díbòòheì ndi,
ke nònnè isòke kperɓe.

³⁹ Dèè kpéí nte yekpamaà nnè sikpamòó
kè dè bo konní de kó diheì,
icùò ndieyì borè konní kémbo s̄́ã,
nè de kó diheì bo mbomè
onìtì ténke báa dè kàri bìtì.

⁴⁰ Mí ndi Yìè nKuyie m bo kuò de kó diheì,
n kuòmè Sodòmmu nè Komòò,
nè yehèkè yèè dè t̀̀̀kè,
onìtì ténke í yó ndè bo,
fenitìyanfè bá ndè kpaá.

⁴¹ Kubotí makù kuù itiní kubakù youú bíékè,
kuwuò ndiekù nku,
bekpà̀̀at̀̀̀kperíbè beè itiní itemm̀̀̀nke imòu.

⁴² Bè nò nke tãũ ipie nyi nè yekpãã,
bè tu benitìyonkùbe mbe,
bè í m̀̀̀ke mesémmè,
kè be tammè yìè ke d̀̀̀ ndàméèrì ò nhuutimè,
bè dèke sis̄́í nsi,
ke kéri ke d̀̀̀ nhonìtì omàà,
ke bo di do d̄́ndi Babidònni eì kòbe.

⁴³ Babidònni kóo kpà̀̀tì tì nkèè

kòo baà mbèitè,
 kòo yèmmè cààrè,
 kè dè ò yóu ke dò nhonitipòkù wèè dó kéréité.
⁴⁴ N yitóomu kukó nSuditēē kó mepéémme dicírícìrì kōme,
 ke deètòo timúsùùtì borè,
 Babidōnni èi kōbe bo coké be tenkè dimōnni dimàà,
 m bo kanne n tããté wè de kó ketenkè.
 Ke yé òmòu í bomè wèè bo m péi,
 ocēnti mòu í bo wèè bo dáátí kécómmú n yìikè.

⁴⁵ Keènè ti Yiè nKuyie ntããté tì Babidōnni èi kōbe kpéi,
 nè kù dó kédàò tì Kandee tenkè kōbe, tì tu:
 Bè yóó bè kràake tipìètì tēmè mme,
 be tenkè bo dōúnko.

⁴⁶ Babidōnni èi kōbe do bèmmù nwe kè ketenkè au,
 be kó yedabùò nyéè yìè ke tuòkù yebotè yemou mièke.

51

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

N yóó ínní kuyaakù makù nku kùu kùu,
 kè kùu do Babidōnni kó dihèi nè Debukamaii èi kōbe.

² N yóó tōnní beyèmbè mbe,
 kè bèè ye mBabidōnni èi kōbe,
 kékáútè o èi.
 Dè bo tuòke dīi yìè,
 meyei mbo bè do,
 benitibè bo yènní tipítì timou,
 ké bè munné.

³ Díndi betãntãübè,
 tããnè betãntãübè ipie,
 di báá kpáké bèè dàátí yecìncìnkòrè,
 bedacēmbè kó dimàà,
 di báá súò nhòmòu,
 kuònnè behããpòmbè bemou.

⁴ Di bè kòute kòute,
 kè bè ncóú cóú Kandee tenkè mièke,
 kè becírìbè nduó duó Babidōnni èi mièke.

⁵ Ke yé Isidayeeriibe nè Sudaa kōbe,
 mí mbe Yiè nKuyie Mpakēdaa n yí bè bontóo,
 bá nè bè me nní yeténèmmè,
 mí nwèè bè te bembe Isidayeeriibe.

⁶ Cokénè kényè Babidōnni èi,
 bá wè kòo deetè o ònni,
 kè bè báá di wēnnénè be kékuò,
 dè tuòke mí ndi Yiè nKuyie m bo peite dènde,
 n yóó bè fòó mbè dōò dènde.

⁷ Babidōnni do dò nfesòòbòòfè nfe
 mí ndi Yiè nKuyie n nòutè mièke,
 kè ketenkè kemou kōbe
 yò nfe kó menaà nke muò.
 Yebotè yãmu fe kó menaà
 kè ye yèmmè kōre.

⁸ Dendɛ bàm̀bà kè wèè Babidɔ̀nni do
 kɛ kèé́tɛ́ kèé́tɛ́.
 Kɔ̀mmúnè o kpréí,
 wammúnè mèkù̀ò nkéwaaare o mɔ̀nnɛ,
 kè dè naati wèè miétɛ́.

⁹ Ti taa mBabidɔ̀nni kɛ yĩ̀kɛmu,
 tí ò yóunè tũnké,
 kékò mbá wè o ciɛ.
 Kɛ yé́ tiyɛ́iti tii bè dò
 ti í sɛnnímè,
 tì dɛumu kɛ pɛ́ɛ́tɛ́ yɛwetè kɛ káá ntiwetì.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nti kònnému,
 tí kɔ̀tenè Siyɔ̀ kénáké ti Yiè nKuyie
 ti tũ nkù pĩ̀ mmù̀ tɔ̀mmú.

¹¹ Ti Yiè nKuyie ndó kɛ̀pɔ̀ntɛ Babidɔ̀nni èi kɔ̀bɛ mbe, kù dó kɛ̀pɛitɛ bè p̀ntɛmè mme ku
 cíɛ́tɛ́. Dɛɛ te kè kù yáú̀kũ̀nko Mɛdii tenkè kprà̀tìbè k̀ɔ̀ntì kɛ tú:

Sú́ɔ̀tɛ́nè ipie kɛ̀píɛ ndi duokè.

¹² Cónnénè mudò kó kuyà̀kù kɛ̀wetínné Babidɔ̀nni,
 yíénè bebà̀rìbè,
 cónnénè bèè yó mpaké,
 oo nhoonnè benìtìbè,
 kɛ yé́ ti Yiè nKuyie ntã̀témèmu
 kù dó kédà̀ò tì Babidɔ̀nni èi kɔ̀bɛ
 kɛ ti ndɔ̀ri.

¹³ Babidɔ̀nni f̃̀ nwèè bo kukó ndiè̀kù pɛ́mmè,
 kàa kprà̀tì dɛu,
 a m̀nni dii tũ̀kɛ,
 a kó muyò̀d m̀nku nku.

¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie Mprakɛdaa
 m pà̀rikèmu kɛ tú:
 Benìtìbè bèè tatiní
 kɛ bo píɛ mBabidɔ̀nni èi fɛ̀cofɛ tɛ̀mè,
 bè bo di munnénè ihúu.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie ndò̀̀ ketenkè
 nè ku wɛ̀rímu mmu,
 nè ku kó meyenfò̀umè mme
 kù fíímmè ketenkè,
 nè ku cii mme
 kù pitémè tiwetì,

¹⁶ kɛ béi nku nù̀ mèmáà
 kè menie ntíi nke dèke kɛ́inkè,
 kuù ò̀ ò̀ í nyewetè itemm̀nke
 kè yèe deke tiwetì,
 kuù ò̀ nte kè fɛ̀taafɛ kperi kɛni,
 kuù ò̀ ò̀ ínni kuyaakù kù s̀ri dè.

¹⁷ Benìtìbè bɛm̀ɔu yeimmu,
 meyí́tímè bè d̀nté mèè kpréí,
 bèè yì̀nko timátì kɛ uti sibɔ̀ɔtenkaanii
 ifei bo bè pĩ̀nnè bɛ tesì,
 sì tu siyá̀bìsì kperɛ ndɛ,
 muwemmu í bo si mièke.

18 Sì tu detetirè nde, mutõntetimù,
demou dè bo deè,
ti Yiè nKuyie mbo wēētení dīi yiè si bíékè.

19 Kuyie nkùù te Sakõbu yaàbí
ku kperε í me ndò,
Kuyie nkùù dòò demou,
kuù te Isidayεεribe,
kunku kùù yètìrì tu Mprakεdaa.

Babidõnni dorimù tùòkemè
20 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Babidõnni weè do ñ ntú dihenkèrì
m puònnè dì yebotè,
nè wenwe m puònnèmè yekpààtiyò.
21 M poténè weñwe tesāntè nè te dèètì,
nè weñwe m pùòmmè tekpàrìnaasāntè nè te dèètì.
22 Nè weñwe m potémè onitidòù nè onitipòkù,
nè weñwe m potémè odakótì nè odapàà,
nè weñwe m potémè odapàà nnè osapàà.
23 Nè weñwe m potémè opecēnti nè o pe,
nè weñwe m potémè otenkútì nè o nààke ò duònè ì,
nè weñwe m potémè kùmàndáàbè nè bebeémbè.

24 Di mmònni n né yóó yietímu Babidõnni èi kòbe,
Kandee tenkè kòbe,
bè dòò mèè yei nSiyõõ
n yóó mè mbè yietímu kè di dè yà nè di nuò.

25 N còmmú a kpéi nke,
fí nditāri dīi do pònti demou ketenkè ìnkè,
n youte n ndùtè nte ke bo da poté,
m bo da bõnténì ketenkè,
m bo da còu nkàa cóuté.

26 Bá bè ténke báá pété a borè ditāri
kéānné kudieku kentímè
yoo bèe púúténè,
a yóó dǎúnkomu sǎà.
Mí ndi Yiè nKuyie mī bēi.

27 Cónnénè mudoò kó kuyààkù diheì mieke,
eénè ditātcheù yebotè cuokè,
kè yebotèe tíi mBabidõnni èi kpéi,
yúnè yekpààtiyò Adadati nè Minni nè Asekenaasi,
waánnè ohāāpòntì wèè yó mpī mbenitibè tihāāpòntì,
tíinnè sisēí kè sì nsū ke dò nfecofe
ké bè do.

28 Íinnè yebotè kòbe,
kè di do Medii kó bekpààtibè
nè iwēi yembè nè bebeémbè
nè diheì dimou ò baké dī.

29 Ketenkè aámu ke sántè.
Ti Yiè nKuyie ntāāté ke bo dǎò tì Babidõnni tìl tu:
Babidõnni èi bo pònte kédǎúnko
bá òmòu ténke bá mbo di mieke.

30 Babidõnni kó bekpàrìnuòmbè ténke í dokù,

bè taà be cēkperí miēke nke ke sārì,
be kōmbò dèèmu kè bè naá mbenitipòbè.

Bè còummu be èi
yecàkè cùómu ke kèké.

³¹ Yētōrè yèè mau Babidōnni kóo kpààtì cíētè,
ke bo ò nàké bè pòntemè diheì dimòu pái pái.

³² Be dootitòbè beè pì yeyèrè,
kè sicēkperí còúté,
kufōwaá nhautému bekōmbòtiebe.

³³ Kè ti Yìè nKuyie Mprakēdaa kunku Isidayeeribe tū nkùu béi nke d̀̀:

Babidōnni d̀̀onnè kuyié nku
bè òrì kù ke bo puotí tidiitì kudisēikù m̀̀nnì.

Kuyie nyóó peitemè ku kòbe
(Sedisademmu èi kòbe béi ntì)

³⁴ Babidōnni kóo kpààtì Nebukannesaa
ti càákóomu ké ti sù̀̀tòo,
ke ti nínté bè ò́́ níntémè dibuu ke ínnòó,
bè ti maankoo musìmmù ò́́ yímè mme,
ke sù̀̀tè ti femme,
ke dèè ke ti b̀̀ntóo.

³⁵ Kè Siyòò èi kòbe béi nke d̀̀:
Babidōnni èi kòbe ti d̀̀ò m̀̀è yei,
bèe yà me kó tiyeti.
Kè Sedisademmu kòbe d̀̀:
Babidōnni èi kòbe còú m̀̀è nitiỳ̀ ti èi,
bèe yà m̀̀ kó tiyeti.

³⁶ Kè ti Yìè nKuyie mbéinnè Sedisademmu èi kòbe ke d̀̀:
M̀̀i m̀̀mmuò n yóó kpa ndi kpéi
m̀̀i yóó peite di pèi.

M̀̀i yóó duó nkè sibií kúú o èi ke ikó nkpeí.

³⁷ Babidōnni èi bo naá nyedombìrè,
sikpamóó kó diārì,
benitibè ní bo ò yà kè dèe bè di,
kéwète ké bè pì mmudaá,
dì bo d̀̀únko bá onitì bá ndè bo.

³⁸ Babidōnni èi kòbe yó mmuntímu yecìrìcìrìpàà ntēmè,
ke kontí yecìrìcìrì k̀̀me.

³⁹ Sinéyēi s̀̀i bè pì nkè m̀̀ bè yu dibanni
kè bè bo ỳ̀ menaà nkémuó,

kéduó, ke ténke báa ente.
M̀̀i ndi Yìè nKuyie m̀̀i béi.

⁴⁰ N yóó bè kpààke tipìètì nè yepedakè
nè yebòdakè tēmè mme kétanné kuk̀̀ùdieku.

Bè kuómmè dikúdabònni Babidōnni èi kpéi

⁴¹ Dè d̀̀omme kè Sesaki kó diheì do,
dindi dii kó diyètìrì do fei kutenkù kumòu miēke,
dè d̀̀ò ò́́mme kè Babidōnni èi d̀̀únko
ke naá ntedòntè?

⁴² Dàméèrì kó menie mmeè dèkení
ke t̀̀òke Babidōnni èi,

kè yenéfinfirè dì dàtínné.

⁴³ Kòò ekè naá nyèè dǎúnkoo,
kòò tenkè kpeí ke naá ntedǎntè,
òmǎù ténke í ã ke miéke
fenitiyanfè òmǎù ténke í dè pēnkù.

⁴⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:
N yóó potému Bēedi Babidǎnni kó dibǎò
ke ðii tǎ ði maá ndè.
Yēbotè ténke í yó ncokoo di borè.

Babidǎnni èi kó kuduotí domu.

⁴⁵ Díndi n nìtìbè yènnè de kó diheì,
bá wè kòò deeté o ònni,
mí ndi Yiè Kuyie n kó kemieke yàà bo ò poté.

⁴⁶ Di kǎntì báá yārike kè kufōwáá ndi pí di bo keè ðii mǎnni kunǎòroo kutenkù miéke,
di mbenni ní bo nfitíní kè dèe nǎòrèmu kè diterì nyetíní kè dèe nǎòrè, yekpàrè bo mbo
kutenkù, we nkpààti yonkuwe ní bo beti otǎù kékari.

⁴⁷ De kó yewe kpaanímu kè m bo íté
kécómú Babidǎnni kó sibǎotenkaanì kpeí,
Babidǎnni èi kǎbe bo di ifei,
becírìbè bo ncóú cóú diheì miéke.

⁴⁸ Ketenkè nè kéínkè dè bo nyíú Babidǎnni èi kpeí,
diwèi bo dè pí mberǎmbè bo íténi ðii yiè kubakù yóú,
kédo Babidǎnni èi.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.
(Kuyie mpǎānǎantì náantò béi ntì)

⁴⁹ Babidǎnni èi dǎ nkéǎntemu,
Isidayēribe ta, ke ta ketenkè
nè o kpeí ndè í sénní.

O kùò ke kùò benìtìbè kutenkù,
dè í mǎke dè mǎmè.

⁵⁰ Díndi bèè na ke yenté,
cokénè kéyè, bá nhǎotínè deborè,
bá kè di dèté ke berínè dè,
di báá yè ndi Yiè nKuyie nkpéi nnè Sedisadēmmu èi kpeí.

(Kuyie nkǎbe béi tì)

⁵¹ Bè do ti sǎá ndii mǎnni dè do í ti naati,
ifei ìi do ti kùò,
bèè í tú Sífube bè ta ðii mǎnni
ti Yiè nKuyie ncēsààtè miéke.

(Ti Yiè nKuyie mbéi ntì)

⁵² De kó yewe kpaanímu
kè m bo cómmú Babidǎnni kó sitenkaanì kpeí,
de yiè bè kǎute bè bo nkǎ diheì ðimou miéke,

⁵³ kè Babidǎnni èi dǎ ðii deke kētuòke tiwetì,
bá kè di duotí òkè ke í dǎ nkéninte
n yóó duǎnní berǎmbè mbe kè bèe ði do.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

(Kuyie mpǎānǎantì náantò béi ntì)

⁵⁴ Ti yo ihúu màì nyi Babidǎnni èi miéke,
meyerǎcàrìmè ðiemè kó yedabùò nyèè
dǎátí Kandee tenkè miéke.

⁵⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù ta Babidɔnni mupòmmù kè de kó kutoweku dèè, be dootitòbè kó kunòòroo kuù né yiè ke dò ndàméèrì kó yenéñfñfìrè, kutoweku diekù nku.

⁵⁶ Opòntì weè do Babidɔnni èi ke pìmmù bekòmbòtiebe ke kèké be tǎnnè. Ti Yiè nKuyie nnɔmmu ke fòku onìti yei, ke yietì bá wè o yei.

⁵⁷ N yóó nniimmu menàà bèè tū nhokpààti, mecii nyembè nè kùmàndáàbè nè bebeémbè nè bekpààrtiebe, kè bèe muó nkéduó ke ténke báá ente. Mí ndi Yiè nKuyie nwèè yètìrì tu Mpakèdaa mî béi.

⁵⁸ Babidɔnni kó iduotí cǎéyì yóó puɔmmu yecàkè dieyè yèè kpetí yebòrè muhǎǎ mbo yè cùó. Iwuɔ mpī mmù tǔmmù bo naá ndetetìrè. Yebotè àrì ke dɔari dè bo ntú muhǎǎ nkperè.

Dipátiri bè dootóo di kukó nhEfadati

⁵⁹ Sedesia Sudaa kɔbe kóo kpààti benni naanni mieke, kè Nediya bire Sedaya Maseya yaábire wèè do baké tekpààticíètè be cɔú dè bepòòbè, kòo nkɔri Babidɔnni ke neínè Sedesia Sudaa kɔbe kóo kpààti mí nSedemii kè nhò nàнке dipátiri. ⁶⁰ Kè di wàri meyei mmèè dò nkétuòkení Babidɔnni èi meməu. ⁶¹ Kè n di nhò duó nkóò nàké ke dè: Kàa tùòkoo Babidɔnni á nyé kékaa nde kó dipátiri. ⁶² Kàa di kàa nke dèè á bántè ke dè: Fǎ nti Yiè nKuyie fǎǎ béi nke tú di nhei bo dɔúnko sǎǎ, di bo pɔnte bá òmòu ténke bá ndè bo, onìti yoo fèǎfè. ⁶³ Kàa dèè á waá nkuhǔǔ ké di pìtinné ditári ké di dootóo kukó nhEfadati mieke, ⁶⁴ kèbéi nke dè: Babidɔnni yóo do mmie mbotí nku meyei n yóo ò bə mmèè mieke bá ò ténke báá íté.

Sedemii náàhntì mànkú nku memme.

52

Nebukannesaa pìmmè Sedesia

(*Wénté* Sedemii 39:4-7 nè 2 Bekpààtibè 24:18-25:7)

¹ Sedesia do yóo di tikpàti ke mǎke yebie nsipísidè nè òmáà ndi, kémbo Sedisademmu ke dò yebie tepítè nè òmáà. O yǎ do tú Dibuna èi kou Sedemii kóo sapàà nwe, kòo yètìrì tu Amitadi. ² Kòo dɔò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ò do tǔnne Sosakimmu borime mme weti weti. ³ Ti Yiè nKuyie mmieke keè do yè Sudaa tenkè kɔbe nè Sedisademmu èi kɔbe kè kùu bè kei nku borè.

Kè dè mboní kè Sedesia yete Babidɔnni kóo kpààti kpeti. ⁴ O kpàti benni weínni mieke, otǎpíínwè diyè pínni yiè kè Nebukannesaa Babidɔnni kóo kpààti nè o ãǎpòmbè kè bèe kɔtení kécǎéte Sedisademmu èi kédammú mutǎǎ nkéonné di duotí. ⁵ Kè bè ndi pì kè dèè tuòke Sedesia kpàti benni tepítè nè òmáà.

⁶ Dibenni tǎnkù naanwè diyè weínni, ke sǎ ndikònni deuke bá benitibè ténke í péú ke yo. ⁷ Kè Sudaa kó kuwuò nkɔbe duute dihei kó kuduotí, okpààti nè o ãǎpòmbè beməu kè bèe coké keyènkè kéye, kètǔnne kuce kùu yìèné iduotí ìdé sakù, okpààti pèrímù také. De kó kuce kòrinè kukó nSuditǎ kó kubiriku nku. Bè do dè nkèté bá nè Babidɔnni kɔbe me mpimè dihei. ⁸ Kè Babidɔnni kɔbe beti okpààti Sedesia, kóò nìnte Sedikoo biriku, kòo ãǎpòmbè cíté kóò yóu. ⁹ Kè bèe ò pì nkékɔtenè Dibuda èi Amati tenkè Babidɔnni kóo kpààti borè kòo ò bekénè kénáké ò dò mbèe ò dòòmè. ¹⁰ Kè Babidɔnni kóo kpààti fíé

okpààti Sedesia bí o ìkè, kẹ́fíénè o tùm̀bè Dibuda èi mièkè. ¹¹ Ò me nyí kédóké Sedesia nuò nkòd̀ boú disəwũ̀d̀ kó mɛ́fimmè, kòd̀ kònnè Babidənni, kòd̀ kpetínné, kòd̀ nkpetí ke yàa kúnè.

Nebukannesaa p̀ímm̀m̀m̀ Sedisadəmmu kəbe səmbè
(Wénté Sedemii 39:8-10 nè 2 Bekpààtìbè 25:8-21)

¹² Babidənni kóo kpààti Nebukannesaa kpàti benni tepítè nè diwéinnì mièkè nke Nebusadadanni tihā̀p̀r̀ntì tìi bàà okpààti ti kóo kótì kàtenímè Sedisadəmmu. ¹³ Mèmmè ò cóummè nKuyie ncíètè nè tekpààtìcítè nè bèè tu benitidièbè be kó sicéí, nè sicéí siməu s̀i bo Sedisadəmmu èi mièkè. ¹⁴ Kè Babidənni kó behā̀p̀r̀mbè bèè cíennì tihā̀p̀r̀ntì tìi bàà okpààti ti kóo kótì. Kè tìi può nkuduotí kùu fité Sedisadəmmu.

¹⁵ Kè Nebusadadanni tihā̀p̀r̀ntì tìi bàà okpààti tì kóo kótìi p̀ímm̀m̀ besínténitìbè bèè do kraá dihei nè bèè do duó mbemáa Babidənni kóo kpààti nè dimənnì, nè benitìbè tə̀bè péu, beyántìbè səmbè, ké bè kònnè Babidənni o ciè. ¹⁶ Kòo súo mbetenkútìbè, kè bè bo nkuuti detie mbè tu dè f́nyí ke kuuti depaa.

¹⁷ Kè Babidənni kəbe può ndisəwũ̀d̀ kó yesā̀nkè yèè do bo ti Yiè nKuyie ncíètè mièkè, nè de kó yecaube, nè disəwũ̀d̀ kó kunankú kùu do bo ti Yiè nKuyie ncíètè mièkè kəto de kó disəwũ̀d̀ diməu kékònnè Babidənni. ¹⁸ Kòo túóténè disəwũ̀d̀ kó tinenti timəu sikúmbóo nè tikā̀pentì bè do ð nkounè tì mutápeí nnè yese nè ihaaké nè sibúkúsí, dèè kó dimàa cénke p̀innè ti Yiè nKuyie ncíètè mièkè mutəmmú. ¹⁹ Kuhā̀p̀r̀nkù kùu baké tihā̀p̀r̀ntì tìi bàà okpààti, kè kùu túóté dèè kó dimàa tu mesəo nkperè nè timátì péfítì kperè nè inanké nè sibúkúsí s̀i t̀unnè tihúuntì nè yebə bè mèúnè yè meyiì nnè sikúmbóo nè sifitíkèkèè nè ibòòkè nè yebə yèè yonnè.

²⁰ Sodoməo do d̀d̀ d̀i səwũ̀d̀ Kuyie ncíètè di kó kucéékù do í məkè kù màmè: Yesā̀nkè dieyè yédé nè kunankú diekù nè tenaasántè tèè kù tə̀ nè de kó yecéètiyè. ²¹ De kó yesā̀nkè yédé dimàa kó meokùmè do bo métìrì mèwei. Kàa bo di benné kəfité di mməkè kuhṑu métìrì mèkuò kè yè ā mɛ́fíè, kè yebìè ncéékù m̀nnè sántimétìrì meni. ²² De kó yesā̀nkè yédé bá d̀i kè d̀i m̀kè ditèitìrì di yómmè. Kè di okùmè bo métìrì mèdémè nè dikéè. Bá d̀i tèitìrì ínkè kè d̀i kpè mmesəo nke fité, kè dè d̀o nyetebe bè tu yè kèdènátì. Deməu kè dè wè nke tú disəwũ̀d̀ máa, ke me ndò nyedé. ²³ Kè ye kpè ke d̀o mmutepóo mbè tu mù kèdènátì kè dè mbo sipísìwei nè mèkuò tipítì tidé kperè. Kè bè bo kaà nkéfité dè mbo tekòutè (100).

²⁴ Kè kuhā̀p̀r̀nkù kùu baké bèè bàà okpààti kè kùu p̀í Sedaya ikuó niùtì diwè nè o kóo t̀ntì Sefaa nè ikuó niùbè bètā̀tì bèè bàà Kuyie ncíètè b̀r̀. ²⁵ Kè kùu p̀innè tekpààtìcítè kóo kótì m̀u wèè do baké behā̀p̀r̀mbè kẹ́yíénè betə̀bè bèyiekè bèè do bonè okpààti dihei mièkè nè kuhā̀p̀r̀nkù kùu te kù bo p̀ímm̀m̀ behā̀p̀r̀mbè ku kóo pátíwā̀tì nè benitìbè tə̀bè sipísìkuò bèè do bo dihei mièkè. ²⁶ Kè Nebusadadanni bè kàtenè beməu ké bè duó nNebukannesaa Babidənni kóo kpààti Dibuda. ²⁷ Babidənni kóo kpààti de mbè poté kékuò Dibuda èi Amati tenkè mièkè. Mèmmè bè p̀ímm̀m̀ Sudaa kəbe kékònnè kè bèè dèténè be tenkè.

²⁸ Nte Nebukannesaa do p̀ímm̀m̀ bè o kpàti benni yiénnì mièkè: Sudaa wuò nkəbe sikəupí sitā̀tì nè sipísìdè nè bètā̀tì (3023), ²⁹ o kpàti benni tepítè nè diniínnì mièkè kòo p̀ímm̀m̀ Sedisadəmmu kəbe sikəu s̀ini nè sipísitā̀tì nè bèdébè (832). ³⁰ O kpàti benni sipísìdè nè ditā̀nnì kè Nebusadadanni wèè baké tihā̀p̀r̀ntì tìi bàà okpààti, kòo wète kəp̀ímm̀m̀ Sudaa wuò nkəbe sikəu s̀iyiekè nè sipísìnàa nè bènùmmù (745) kè bèè wènnè beməu sikəupísìnàa nè sikəu s̀ikuò (4600).

Babidənni kóo kpààti d̀d̀m̀ Sosakinni mesàa
(Wénté 2 Bekpààtìbè 25:27-30)

³¹ Bè me mpĩ nSudaa kóo kpààtì Sosakinni kékònnè Babidɔnni, kèmmòke yebie nsipísitããtì nè yèyiekè, otãnkù tepítè nè odéríwè, diyìè sipísidé nè dinummurì yìè kè Babidɔnni kóo kpààtì Efidi-Medodakii di tikpàtì, kòd kuó mmesémmè kòd kpeté kòd dènnè dikpetíntou, ³² kòd nàké tináaṅsààtì, kòd níí nkòo mbaké bekpààtìbè tɔbè nè bè bè do wě nke bo Babidɔnni. ³³ Kòo duó nkè Sosakinnii dáté tikpetínyààtì, kényo nwenwe Babidɔnni kóo kpààtì o borè o fòmму mumou mieke. ³⁴ Kè Babidɔnni kòo kpààtì weè nyé o kpéi nsãã, yewe yemou duómè, o fòmму mumou mieke kòo yàa kúnè.

Sedemii kó Isáúti Di mpátiri tɔ̀ tìi náànti

Sedemii weè wàri de kó dipátiri, ke di wàri kè dè ntukúnè Sedisademmu kó mupòmmù kó tináànti. Ti yému ke dò nSedemii do tú Kuyie mpāñnáànti náàntò nwe, kè kùu ò nàké Sedisademmu kó mupòmmù kpéí, Nebukannesaa Babidōnni kóo kpààti do bè pòntemu, kè Sudaa kòbe kó dikpààtiyuu do. Bembè Kuyie ndo dǎúnnè bè dínùù ke dò: Dafiti kó dikpààtiyuu báá pàà okpààti. Kè dii kpààtiyuu né pònte nè be eì Sedisademmu, kè bèe ta mesémmè mieke, kéta tidawanti mieke, kè dikōnnii bè pī nkè be dootitòbèe kuò be bí nè be dapàmbè nè beheikènkótibè kétaunè ikuó niùbè nè Kuyie mpāñnáànti náàmbè, nè bekpààtibè, kécake Kuyie ncēsààtè.

Meìmmè kè dèe pí nSedemii mesémmè kòo né kuó nde kó dikúdabōnni késaute, dèè bè tùòkení bembè Kuyie nkó benitibè de kpéí. Ke bo bè benke ke tú tìi bè tùòkení Kuyie nkó tenòtè tèè bè poté, ke bo bè benke kù í dómè meyei mbè dǎòrimè, ké bè benke Kuyie ntumè kùu wetí kùnkù kè bè yóu be yei nke wètení kù yóo bè cǐémmu be yei nké bè deeté.

Sedemii nè o sáútii mieke kòo banté ke dò nhonitì báá na nè omáá kéwètení Kuyie mborè kè dè í tú Kuyie nku mómmōnku kuò bo ò ānné de kó meyèmmè. Meìmmè kòo béei nke dò: Ti Yiè nKuyie nha ti ténneéni a bíkè kè dèe yei nkè ti wètení a borè (mukàmmù 5:21).

Mukàmmù 3:22-23 kòo ti benke ke tú Kuyie nkó mesàà nyí deu bá kè tìi ti tùòkení kè ti kpaá fííku Kuyie nkó kuce mieke kù yóo ti teennèmu ké ti denne de kó difòtìri mieke.

De kó dipátiri náànti duó ke dōmmè

Sedemii kuó ndii kúdabōnni Sedisademmu eì kpéí 1

Kuyie mmieke peikemè Isidayeeribè 2

Meǐúúímè kó didabōnni 3

Meyei mmèè do Sedisademmu 4

Bè pòntemè Sedisademmu kè Isidayeeribe báá nKuyie 5

Sedemii kuó ndii kúdabōnni Sedisademmu eì kpéí

¹ Dè dōmmè Sedisademmu kàa kàri ke sǐi!

fǐ nwèè do tú diheì dieri kàa nìtibè sū!

Dè dōmmè kàa sǎáténè okúpokù!

Fǐ nwèè yètìri do feínè yehekè yemou kutenkù,

Fǐ nwèè do baké yehekè teyè,

kè fǐǐ né naá nkudaakù!

² Ke wentí ke kuò ndeyènnè demou,

kàa bàà búúténè tinōnnieti,

bá òmòu í da báá,

kàa natitòbè bemou da fité,

beè naá nha dootitòbè.

³ Kè bè pǐmmú Sudaa kòbe ke kōnnè ke bè fǐũnko,

ke bè pǐnnè mudaatōmmú diemù,

kè bè wéñnè bèè í yé Kuyie nke bo,

bá bè í mōke meōmpùmè,

bèè bè bèti, bè bè nintemu,

ke bè èútè depéúúitíre.

⁴ Siyōō eì kó ice dǎúnkōmu,

òmòu ténke í dè kàrìni Kuyie mbanni,

kè diheì kó yebòrè càke,

kè ikuó nùbè ti yekúdabùò,
kè besapàmbè bo meyeñcaàrìmè mièke,
dihèi dimómmanni kè di ta meyeñcaàrìmè mièke.

⁵ Bè dootitòbè beè bè baaté,
bè dootitòbè beè di diwèi.
Ti Yiè nKuyie nkuù bè poté,
bè yei nsúú mmèè kprí,
kè bè pìmmú bè bí ke dòò tidaatì,
ke ì níí nke kraake.

⁶ Siyōō èi, a sānni dimou yèmu,
kàa kpàtìbì sǎáténè siweí sù í pèté timúti ke bo di,
ke cìte ke kéri ke ni, kè bèè sù bètì kè bè tū nke betì.

⁷ Sedisademmu ātīremu ke di ifei,
ke dētení tikpàtì ò do mǎke tì nè dimònni tì kprí,
di mmònni ò kǎbe me ndomu bè dootitòbè nou mièke,
bá òmòu í kòriní ke bo bè teennè,
kè bè dootitòbè bè daú bè èi dǎúnkomè.

⁸ Sedisademmu caàrìmè mèè sùú ndeè te kòò sǎnte,
bèè kó dimàà do ò sǎntí kè bè ò sènkù.
Ke yé bè yàmè o fei,

o mómмуò nkè dè ò yóu kòò tu símmú símmú,
ke bütínné ke ité.

⁹ O yóō mmèè sǎú nho yaàbòrì,
ò do í totí o yèmmè ò yóó dentenè tì,
ke do mediè mmómмуòme defùō,
bá òmòu í bo wèè bo ò bántè,
kòò kuò nke tú:
Kuyie nwénté n sémmè,
a yà n dootitòbè n namaà?

¹⁰ O dootitòbè beè yùo bè nou o kpàtì timou ínkè,
Ò yàmù ketíke yebotè kǎbe tamè Kuyie ncíētè,
ti Yiè nKuyie ndo béi mbèè kprí nképarikè,
ke dà bè í yóó nkǎké ku kǎbe mièke.

¹¹ Kòò nitìbè kuò mbemou ke wanti mudii,
ke tóu bè kperè desààrè ke cekiiñè mudii ke bo nfòunè,
ke kuò nke tú:

N Yiè nKuyie nwénté káyà bè n sènkèrì mèè botí.

¹² Dimou díndi becepèmbè, wénténè káyà,
òmòu yo kuyonku makù dèmarè kè kù dònñè m mè nyo kùu yonkaà?
Ti Yiè nKuyie mmieke mè nni nyè kè kù m poté kuù yonku botí!

¹³ Kù bǎnténí kèínkè nke muhǎá kè mù cóu n kúō ke taàò,
kù ndíi nticuàtì nti kè ñn bèté ke do,
kù m bǎmmu ke m bǎntóo, kè n sonnè ke muǎke sǎá.

¹⁴ Kuyie nwómmu meyei n dǎori mè memou,
ke mè wènné ke bou ke m buú,
kè mè n yǎnte kè n cìte.

N Yiè nKuyie nkuù nh ānnè n dootitòbè nou mièke,
n ténke í dò m bo na ké bè bàao.

¹⁵ N Yiè nKuyie nkuù bètì n kó behǎāpòmbè bèè do m bonè,
ke tìi n dootitòbè kó behǎāpòmbè n kprí
kè bè bo kuò n kó behǎāpòmbè yekǎmbò yembè,
ké n nante mí nSiyōō èi Sudaà tenkè mièke,

bè ãã nau mètè botí fínyí kó yebe diyetitudo.

¹⁶ Dètè kpréi nte kè n kuò kè n nuò nti tinonnieti,

ke yé wèè bo m bántè ò í bo mètè.

We m bo n kprénkùnne kè nní nfoù?

M bí ténke í dè kraá,

N dootitòbè beè ì pìmmú ke kònnè.

¹⁷ Siyãã kuòmmu ke yuo sinou,

òmòu í bo wèè bo ò bántè, bá omáá.

Ti Yiè nKuyie nkuù ìnní Sakòbu yaàbí dootitòbè beè be fité,

Sedisademmu naá mbe kpréi dèmarè sìnne nde.

¹⁸ N Yiè nKuyie nwetímu,

ke yé n yetemèmu ku kpeti.

Kénténè tũnké díndi yebotè yemou kòbe,

wénténè kùu yonku n taà,

n kó besapàmbè nè bedapàmbè beè be pìmmúmè ke dòò tidaatì.

¹⁹ Kè n yu n natitòbè do tú be ke sá mbè n soutému.

N kó ikuó niùbè do tú be nè beheikènkótíbè kè be ku diheì mièke,

bè do wanti mudii mmu ke bo di kénfoù.

²⁰ N Yiè nKuyie nwénté n yeñcaàrimè,

Dè kpréinko n nauti nti m mièke,

n yèmmè mèè m bekùnè,

ke yé m mènke yetemè a kpeti mediè mme.

Ditowaà bíékòo mudòò muù dèu m bí,

Diheì mièke mukúú ñciè nke.

²¹ Bè yomu n kuòmmè,

bá òmòu í bo wèè bo m bántè,

n dootitòbè yàmu meyei mmèè n tũðkení,

kè dè be narike a n dòò dè.

Yúñnní diyie a nàké dii kòmè kè beè yà n yà dè.

²² Yóu kè be yonku kumòuu feité a ìkè,

kàa be dòò a n dòòmè n caàrimè memou kpréi,

n dabònni dii deuté mediè,

kè n sonnè ke muòke.

2

*Kuyie mmie*ke peike mètè Isidayeribe

¹ Ti Yiè nKuyie ndè yíme kàa mièke peike kàa tanné Siyãã èi dibìnni mièke?

Ke bonténí Isidayeribe ketenkè fùð bembè beè yètiri do feí?

A mièke kèè peike kàa yé nha cíètàà?

² Ti Yiè nKuyie nkuù pònte Sakòbu yaàbí ekè, bá mesémmè í kù bo,

ku mièke kèè peike kè kù buó nSudaa kòbe kó sicèkperí,

ke yèke yekpààtiyo,

ke yè sìnkùnne yenye nè sikpààtibí.

³ Ku mièke kèè yonke mediè,

kè kù pònte Isidayeribe kó muwèrímu mumou,

kè be dootitòbè kèríní kè kù kãáté ku nòutè be ínkè.

Kù cóu mmuháá mmu Sakòbu yaàbí,

kè mù be cóu nke fité tipítì timou.

⁴ Kù sèu nkupie nku be dootitòu kòmè,

ke yúǎ nku tãmmù be dootitòbè kǎme,
 ke kùò bebémbè bè do ǎǎ yà bè kè dèe bè narike,
 ke còúnní ku mieke ke dò mmuhããpòpùò Sedisademmu èi ìnkè

⁵ Ti Yiè nKuyie nsááténè Isidayeeribe dootitòu nwe,

ke bè pùò nke buó mbe kpààtìcǎí,
 ke yèke be cǎkperí,
 ke duó nkè yedabùò nnè isáútii kè dè dàtínné Sudaá èi.

⁶ Kuù kǎté ku cǎsààtè kó kuperí,

ke pònte ku cíètè,
 kè Siyǎǎ èi kàbe yè nku kó yebaa nnè sioìmpùsi.
 Ku mieke kèe yènní ke tonté kè kù útóò bekpààtìbè nè ikuó niùbè.

⁷ Ti Yiè nKuyie mpǎmu ku wúǎtònnì,

ke wenté ku cíètè isòke kpete,
 ke ànné sicǎsààsi sù bo Siyǎǎ be dootitòbè nou mieke,
 kè bè wèkíí ku cíètè mieke kè dè dò nku banni ǎ mbo kè dè dómme.

⁸ Ti Yiè nKuyie nkuù tǎáté ke bo può nSiyǎǎ èi kó iduotí,

kù dǎú nkuhǎú nku kùù beúnè,
 kù í yóò cǎnne ku nùtè demou kè dè í do,
 kuù pùò nkuduotí de mieke kòku nè ditowaà kòku kè ì wǎnné ke do ke náá ntidobontì.

⁹ Kè yecàkè duò ketenkè,

kè yekpetínyè bǎké ke yarí ke cóú,
 bèè í yé Kuyie nkè bè kònnè okpààtì nè sikipààtìbíí,

ikuó ténke í bo,
 Kuyie nténke í duò nku pǎánáàntì ku pǎánáàntì náàmbè,
 ti Yiè nKuyie nténke í bè duò ntìmatì.

¹⁰ Siyǎǎ èi kó bekótífbè kàri ketenkè nke,

bá bè í náá ntìmatì,
 ke pū mmutáá mbe yò,

ke dáátí tifòòtòntì.
 Sedisademmu èi kàbe sǎnné be yò nye ketenkè.

¹¹ N kòmmúmu kè n nuò ntiikenè tinònnietì,

dè cóu m mieke nke,
 n yí na ke bo pí m máà,
 meyei mmèè tùòkení n nìtìbè me kpéí,
 ibí nè ibíbénní kè dè kǎ ndiheì mmieke,

¹² ke békú í yǎbè ke tú: Tidiitì í boaà?

Ì cǎtemu ke duò bè kǎtè be kǎme,
 kè i wemmu deu kè ì kǎ ndiheì mieke,
 i yǎbè kpèrè ìnkè.

¹³ M bo da náké ònti fǎ nSedisademmu?

M bo da donnenè we?

M bo da ennenè we ke da bántè fǎ nSiyǎǎ èi?

A mǎnne deè deuke dǎmèèrì tǎmè,
 we mbo na ke da taà?

¹⁴ Kuyie mpǎánáàntì náàmbè bèè bo a mieke bè da náá ntì tu detetìrè nde, siyáàbìsí,
 bè í da benke a caàrimè kè dè bo yie nkàa na káyenté, kè bè báá da dǎò kudaakù,
 bè da náké tìi pǎánáàntì tu siyáàbìsí nsi, detetìrè kpeti.

¹⁵ Becepèmbè bo nda yau ke ti mudaá nke cǎúo,

ke bǎkii yeyò Sedisademmu èi kàbe kpéí,

ke náá nke tú dihei dì wenniku do pēnkù yeteyè,
kè kutenkù kumou yèmmè dì naatinè dì tu dinnaà?

¹⁶ Bèè tu a yeibe bè bo nhaari tinùùti ke da daú,

ke cǎú ke maà nyebìè,

ke tú: Ti da maánkomu,
ti do baa dìi yìè dìi tùòkení,
ti bo di mieke nke.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie ndo tǎāté tìnti,

kù do nǎké tì tii dǎǎ,
kù do béi ntì nti nè dimònni,
kuù da pònte bá mesémmè í kù bo,

kuù duó nkàa dootitǎbè yǎnku a kpéí,
ke duó mmuwērímú a dootitǎbè.

¹⁸ Sedisademmu, níkuò nkàa dabònni deke a Yiè nKuyie mborè,
yóu kàa nǎnnieti rǎpǎǎ nkukó nkǎme kuyie nnè keyènkè,
a báá yie nkéntú a bo ompè,
a báá yie nkàa nǎnnietii cómmú.

¹⁹ A níi nyié nke kuònnè Kuyie ke kù náá nha yèmmè kpeti,
bántè ku ibíbénni kpéí,
ìi cǐte nè dikònni ke kǎ ndiheì mieke tipǎtì timou.

²⁰ N Yiè nKuyie nwénté kéyà,

ònkù botí nku a fǎú mmè miè mbotí diyìè mari?

benitipòbè càámmu be bí bè ùúkú ì,

a kuó nùbè nè a pǎānǎāntì náāmbè kè bè kǎ nha cǐtè mieke.

²¹ Ibí nè bekótíbe beè ku ke duó duó ice mieke,
mudòò muù kùò besapàmbè nè bedapàmbè,
a mieke kèè yènni kàa bè kùò, ke bè fié,
bá mesémmè í da bo.

²² A yùní kukòmbòdoróo nku kè kù n duò tipǎtì timou,
n Yiè nKuyie nha mieke yènni dìi yìè, òmòu do í yenté bá omáà,
m pií bè ke bè yò,
n dootitǎu bè kùòmu bəmou páíí.

3

Meféúútimè kó didabònni

¹ N tú onìti wèè di wenwe mesémmè,
Kuyie mmieke kèè yonke kè kù m poté,

² Kuù n tǎntoo ke n tanné dibiinnì mieke,
dibiinnì mieke nke dè í tú kuwenniku.

³ Míi ínkè baa né nke ku nòutè ò ntúú nke duòmè,
ke kónni

⁴ Kuù cúú m mambii nnè n kònti,
ke bǎké kúò.

⁵ Kù m pènné kudookoti nku,
meféúútimè meè n fité ke tii medòmmè tēmè.

⁶ Kuù duó nkè nh ā dibiinnì mieke,
bèè ku nè dimònni be kǎme.

⁷ Kù n fii nkuduotí nku kè dè bo yie nkè m báá yè,
ke m boú ntifinti cǎtì.

⁸ Kè n kuò nke kù yu ke òu,

kè kù yete kù bo keèmè n dabònnì.

⁹ Ke pèínné yetáàrè dieyè n kó kuce,
ke diti nce imou.

¹⁰ Kù òke musìmmù kōme mme,
ke n díí dicìricìrì ñ nhokemè kuce timútì mieke.

¹¹ Ke òòtení ke n dètoo ke nèté nèté,
ke dǎúnko.

¹² Kù sèu nkupie nku ke n wetínné tēhontè tēmè,
ke bo tā.

¹³ Kù n tāǎ ku pie nyi,
kè ì ta ke tùòti n ceumbè,
kù kùóté ku doò dimou ndi n yínkè.

¹⁴ M botí kòbe bemou n daúmu,
kè dè sonnè ke náá mbe kó feyènfè.

¹⁵ Kuù n díí ndetiire kè n de,
ke n nìi mmedòmmè.

¹⁶ Kuù duó nkè n càáké itǎǎ,
ke n kǔnné mutápeí mmièke.

¹⁷ Kuù n dètinne meoǎpùmè,
kè n yènkò bè tu dè diwèi.

¹⁸ Meǎmme kè m béi nke dǎ:
n kperè dèemu mmemmaǎ!
N do baa dè n Yiè nKuyie mborè,
dè yè detetìrè ndeǎ!

¹⁹ Dentení n do dimè ifei kénhǎǎ,
n càáké mèè sémmè tii ke dò mmedòmmè mme.

²⁰ N ti ndenniní,
kè n yèmmè cààri m mièke sǎǎ.

²¹ N te n dǎ kéndenniní tì,
tìi te kè n kpaǎ kèmmú tìi tu tii:

²² Ti Yiè nKuyie nkó mesàà mmu nyí dèè,
ku sémmè mu nyí tùòke me mànkú.

²³ Mè ãnkùmu bá dìi kúnweínì,
n Yiè nKuyie nha tú timómmònti yiè nwe sǎǎ.

²⁴ N Yiè nKuyie nkuù tu n kpàtì,
dèè te kè n kù bùó.

²⁵ Ti Yiè nKuyie nnìtimu wèè ìkú ku ìnkè o kpeí,
wenwe wèè kù wanti.

²⁶ Dè wennimu onìtì a bo ndòmmè káré,
ke kèmmú a Yiè nKuyie mbo da dèetémè.

²⁷ Dè wennimu onìtì fǒ nha bo yiemme,
bè da náá ntì a bíkémbéntì mǎnnì.

²⁸ Kè ti Yiè nKuyie nda tanné meháàrìmmè mièke,
a kenté amáà kédò só.

²⁹ Karoo kèfúú nha nùù ketenkè,
kè dè naati a yà meteèmmè.

³⁰ Benke a baa bèè dǎ ke dá puotì,
bèè wanti ké da díí nyifei.

³¹ Ke yé ti Yiè nKuyie nhõõ í ndootóomè onìti sãã.

³² Kù ãõ poté kéwēte kékuómmu mesémmè,

ke yé ku sàà ndeumèmu.

³³ Dè í tú nè ku yèmmè mme kù fěũnkomè benìtibè,

ke diinko mesémmè fenitiyanfè,

³⁴ Bè mè ncùùti tikpetínti timòu dihei mieke,

³⁵ ke kommu bèè í naati tibeénti mieke,

fí nKuyie nkùù baké kéínkè nè ketenkè a ìikè.

³⁶ Bè mè ncaàri tibeénti,

Ti Yiè nKuyie nkàa í wúónnàà?

³⁷ We mbo béi nkè dèe dǎd,

kè dè í tú ti Yiè nKuyie nkuù duó ndinùù

³⁸ Kuyie nkùù baké kéínkè nè ketenkè kuù ãõ béi,

nkòo nìti yà meyi nyoo mesàà.

³⁹ Onìti fí nnè a yei mmieke,

kàa fòù a ténke né nsáúti nè ònti?

kàa í kuò nha yei nkpréi nke.

⁴⁰ Yóunè kè ti wénté ice ti tũ nyì,

ke ì paaté mesàà,

kéwēte ti Yiè nKuyie mborè.

⁴¹ Tí youte ti nou Kuyie mbíékè,

ké kù bántè nè ti yèmmè memou.

⁴² Kuyie nti da càkemu mediè nke yete a kpeti,

dèè te kàa múnke í ti cǐé.

⁴³ Kuyie ndàátí ku mieke nke diyaàbòrì kǎme,

ke ti beti ke kòùti bá mesémmè í kù bo.

⁴⁴ A dàtínné a máa ndi yewetè,

kè dè bo yie nkè ti báammu báá da tuàke.

⁴⁵ A ti dǎd tiyontì nti,

desíntékperere yebotè ìikè.

⁴⁶ Kè ti dootitòbè bemou,

ààte tinùùti ke ti wetí.

⁴⁷ Kukǎmbòdoróo nè meyanfì,

dèè né tú ti kperere,

kè bè ti può nke ti kòu.

⁴⁸ N nuò nyì pũdè ntingnieti,

meysi mmèè tùàkení n nìtibè me kpréi.

⁴⁹ N nuò nyì ti tingnieti sãã,

bá meòmpùmè í bo.

⁵⁰ Kè n kèímú n Yiè nKuyie

mbo sínnénímè kéínkè ké n yà.

⁵¹ N kòmmúmu kè n nuò nyonke,

tì tùàkení nh èi kòbe ti kpréi.

⁵² Bèè n nì mbè n nì ndetetirè nde,

ke m beti tenòtè kǎme.

⁵³ Ke n tanné n fòùwè difòtìrì,

kè dìi do dimònnì dimáà,
bá òmòu í dì kàáké.

⁷ Bè kó sikpààtibíí do pīntimu,

ke pēnkù siwāã,

ke pēi ke pēēté menaamiè,

kè be kōntì wūõ,

ke pēēté medèi nwūõmè,

kè be ìikè dò ndoii,

ke dò nditāsààrì bè tu dì sàfí.

⁸ Kè beè né sòute ke pēēté yehāãkūõ,

bè tēnke í bè baí diciènnì,

kè be kōmmè dàrinè be kúõ,

kè bè kpeí ke dōntenè idakperí.

⁹ Bèè ku mudoò mièke,

be kperε tōūnèmu dikōnnì kùò bè,

mudiì bo dónté bè,

kè bèε cīte kénkōnnè dikōnnì.

¹⁰ Benitipòbè bá nè bè me ndómè be bí,

kè bèε ì kùò kébénné,

kè ìi naá mbe kó mudiì,

n nìtibè ta mèè fēúítimè mèè te.

¹¹ Ti Yiè nKuyie mmieke keè bè yè ke tonté,

kè kù còunnì ku mieke kó muhāã nSiyõõ èi ìnkè,

kè mù còuté díhèi nè di pūkoo.

¹² Kutenkù kó bekpààtibè nè bèè kó dimàà bo kutenkù,

òmòu do í yé ke dò nSedisademmu èi dùòntòbè,

o dootitòbè, òmòu bo ta Sedisademmu èi kó yebòrè.

¹³ Tìi mè ntùòkení,

Kuyie mpāānāantì náambè bèè bo Sedisademmu,

nè ikuó niùbè beè kó mecaàrimè kpeí nte,

bembe bèè do kòu benitisààbè,

ke cou be yìi ndetetirè.

¹⁴ Bèè do ò nhāãnte ice mièke,

ke muòtì menitiyìi,

nè de kpeí mbà be yààtì í ndò ndáátí kékááké.

¹⁵ Bèè do õõ be nyà kēpīéké ke dò:

Cíéténè besimbè mbe,

cíéténè kēfūte ke báá bè kàáké,

kè bè nhāãnte bá bè í mōke bè bo cuó nkè,

kè ibotí tēi kòbe tú:

Di báá kari die nti cie.

¹⁶ Kuyie nku mómmōnku kuù bè cíe,

kù tēnke í bè wùó,

benitibè í bè wùó nyikuó niùbè,

bè í bè wùó mbekótibè.

¹⁷ Kè bè nàá nke tú:

Ti nuò nyiì òunè muwéimù,

kè ti baa bèè bo ti teennè òmòu í kāríní,

kè ti deke ti dèrè ìnkè ke paké ke wéi detetirè,

kuwuò nkùù í yóó na ke ti deeté ku bíékè,

¹⁸ Kè bè mpakíí ti cèmmu,

bá ti í nɔ nke yiè,
 ti m̀nni dii autení,
 ti kúú mmuù duunni,
 ke t̀̀kení ke deè.
¹⁹ Bèè ti beti kè bè ncãã,
 kèp̀̀tè iciri d̀mmè,
 ke ti beti ke d̀̀enko yetãrè ínke,
 ke ti dinté dikpàà mièke.
²⁰ Wèè do tú ti kó muwemmu,
 ti Yiè nKuyie ntããtè wè koò còú mmekùò,
 kòò do be f̀̀tiri bè keú di mièke,
 ti yèmmè do dò nti yó ndieku
 wèè kó medéè nyibotí t̀i cuokè.

²¹ Díndi Edõmmu èi k̀be nyãnkunè,
 díndi bèè bo Uusi èi bè yóó di duómmu Kuyie mmieke kó febòòfè,
 kè di fè yã kémuó nkédáté di yààti kénfeío.
²² Díndi Siyõõ èi k̀be di kó meyei ndèèmu,
 bè t̀̀nke í yóó di pí nkédòò tidaatì,
 Díndi Edõmmu èi k̀be di kó tiyèiti t̀i t̀̀ke,
 Di yei mmèè daté ke feío.

5

Bè p̀ntemè Sedisademmu kè Isidayeeriè bàá nKuyie

- ¹ Ti Yiè nKuyie ndentení t̀i ti t̀̀kení,
 wénté kèyà ti dimè ifei.
- ² Kè bep̀̀bè tieke ti tenkè,
 kè bekp̀̀k̀p̀̀ribè taà ti c̀i.
- ³ Kè ti naá nyiciribí bá ti í m̀ke ti cicebè,
 kè ti ỳbè naá mbekúpobè.
- ⁴ Ti õõ dontému menie nkéyã,
 ti õõ yietímu kéna kèp̀̀tè ideí.
- ⁵ Kè ti dootitòbè bo ti dàkè sãã,
 bá ti í m̀ke meom̀p̀mè.
- ⁶ Ti ceké ti n̄u Esibiti nwe nè Asidii,
 ke bo p̀tè kèdi.
- ⁷ Ti yembè beè càke, bè me nt̀nke í kraá,
 kè be yei nkó tiyeti né duò t̀i kó yeyo ínke.
- ⁸ Tidaatì t̀i né ti baké,
 ti me nyí m̀ke wèè bo ti deetè.
- ⁹ Ti õ nkõti tidiiti wammù kécĩnne ti b̄ n̄ye,
 ti õõ k̀tè ti dootitòbè kó tikp̀̀riseuti nti dikpàà.
- ¹⁰ Kè dikònni tí poté,
 kè tikònti c̀útè kedekè t̀mè.
- ¹¹ Kè bè p̀ĩmmú benitipòbè Siyõõ èi ke duónè,
 ke càke besap̀̀mbè Sudaa ekè mièke.
- ¹² Ke p̀ĩmmú bèè do t̀i nhokp̀̀atì ke bè ǹnè ke bè k̀ò,
 bá bè í depe bèè tu bekótibè.
- ¹³ Ke tounko bedap̀̀mbè yenàkè,
 kè ibí duònè yedatuò.
- ¹⁴ Bekótibè t̀nke í k̀rì dihei kó dibòrì,

bè kàrì dè ke bekù,
kè bedapàmbè yóu iyie mmudèmmù.

¹⁵ Diwèì ténke í bo ti yèmmè miéke,
kè ti kó tihautì cèète ke naá ndikúdabònnì.

¹⁶ Kè ti kó dikpààtipì òóté ke do ketenkè,
ti dòò meyei mme ke tùòti ice.

¹⁷ Dèè te kè ti mō nti yèmmè,

bá ti nuò nténke í wúónnè tinōnnieti.

¹⁸ Siyǎǎ tǎrì diì dǎúnko,

ke naá nyiǎnké kó ditúnni, i kó diciènnì.

¹⁹ Ti Yiè nKuyie nfǎǎ baké sǎǎ,

a kpààtikàrì yó mbomu sǎǎ.

²⁰ A báá yè nti kpéí nsǎǎ,

a báá ti bǎntóo ti fòmumu mumou.

²¹ Ti Yiè nKuyie nti ténnéni a borè kè ti wēténí,

wēté ké ti ténné ti do dòmmè dimònnì.

²² A ti dootóomu kè dè dèèà?

A miéke bo ti yè kétontáà?

Eseki_{eri} Di mpátiri tō tìl nààntì

Esekieri do tú ikuó nùtì nwe, kénkóké Babidōnni kóo kpààtì do pìmmú bè kékōnnè be miéke, ò ke mbo kéwāri dipátiri kécau nSifube bè do pìmmú bè kékōnnè Babidōnni nè bèè do kpaá, kòo nnáá nke dōori nè medōòrimè péu nè mebenkùmè, o nààntì miéke kòo nnáánnè mebenkùmè péu, Kuyie nhò benkemè. O nààntì yə do bo yèdéè ndi: O nààntì yuu ketirì tú ò bo nákémè bè pié bè Babidōnni ke tú Isidayeeribe kó meyei mmèè te kè Kuyie mmiéke bè do.

Kòo tanyuu déri tu ò bo kpénkūnnemè bèè bo tidaatì miéke be kó metákùmè, nè de kpéi nkòo bè nàké Kuyie nyóó bekénèmè be dootitəbè, kéwēte kécónnè Isidayeeribe be fōtirì kòo bè nàké ke dō: Dè dō mbè kumu kè Kuyie nyóó bè fòùkūnne.

Di mpátiri nààntì duó ke dōmmè

1. Esekieri kpànnèmè Isidayeeribe ké be cau nke s̄ mbè mu nyí pi Sedisademmu medérímmè 1-24
2. Kuyie nyóó bekénèmè yebotè 25-32
3. Ò yàúkūnnemè Isidayeeribe kōntì dèè yóó dōò yemòrè sonye de kpéi Isidayeeribe bo wēte kékari dī mōnni be tenkè 33-39
4. Kuyie ncíētè yó ndōmmè nè mubáammu 40-48

Kuyie mbenkemè kumáà Esekieri

¹ Mí nhEsekieri n do bo m benni sipísitāāti kperi miéke nke Babidōnni, otānkū naanwè kó diyie nummuri, kè nní mbo kukó nKebaa nè betəbè nè bè, bè do ti pìmmú kékōnnè Babidōnni. N de mbo kè kéínkèe kpeté kè ti Yiè nKuyie nní mbenke mebenkùmè péu. ² Dè do s̄ nSosakinni kè bo o benni nummuri ndi otāānaanwè kó diyie nummuri. ³ Dende ti Yiè nKuyie nwērímú cùténímè n yínkè kè kù m béinnè mí nhEsekieri Buusi bire Babidōnni tenkè miéke, kukó nKebaa také.

⁴ Kè n yà kuyaakù kperíkù makù iténímè kubakù yóu ke tō diwetirì dierì kè dī còú mmuhāā nkè kuwenniku dī fité kè di cuokè mièti ke dō ntimáti bè pùtirínì tì diōnni miéke. ⁵ Kè n yà de kó diwetirì cuokè dekpákperè marè dēnàà, kè dè dōnnè benitìbè. ⁶ Demou memme bá dè kè dè mōke keyìikè kēnàà, ifièti inàà. ⁷ Kè de tààke síé, kè de kpèètè dōnnè kunaabiiku kpeye ke mièti ke dō ndisəwūā bè anté dī. ⁸ Kè sinitinōu bo de fièti fūā ke wetí tipítì tìnàà bá dè, kè dè mōke keyìikè nè de fièti. ⁹ Kè de fièti maa i yómmè bíékè, bá dè kè dè kèrí ke wetí deyìikè co kèè bíékè dè í wēkii. ¹⁰ Bá dè kè de iikè dōnnè kenitikəke, ke wēte ke dō nkecirícirikəke kubakù yóu, ke dō nkenaaakəke kucānku ke dō nketúkəke, bá dè dēnàà memme. ¹¹ Kè de fièti pinte deínkè bíékè, ke maa idé i yómmè bíékè, kè de fièti tei idéi dè dàátì. ¹² Bá dè kè dè kèrí ke wetí deyìikè, bá dè kè dè kèrí de yèmmè dè pā kèè bíékè bá dè í wēkii. ¹³ Kè n yà de kó desinnè cuokè demarè kè dè dō nyehāākūō nke wēte ke dōnnè yehāātire ke keroo ke wīētini deè kpákperè cuokè, ke tāū muhāā, nkè fetaafè pèú, kè muhāā nyiè. ¹⁴ Kè de kó dekpákperè keroo ke wīētini kè dè dō nfetaafè ð mmíímmè.

¹⁵ Kè nní nwúó nde kó dekpákperè dēnàà kényà bá dèè také dicēētirì kè dī kàá nketenkè. ¹⁶ Kè de kó yecēētiyè mièti ke dō nyetāpíè kè yè bo yēnàà ke dō nke wē nke seu yetəbè, yēnàà memme. ¹⁷ Kè dè kèrí ke wetí tipítì tìnàà bá dè í wēkii. ¹⁸ Kè de kó yecēētiyè yēnàà òkù mediè nkè ye okùmè duò tikōmbūòtì kè yè mièti ke pīnti ye pītì timou. ¹⁹ Kè de kó dekpákperè kéri, yecēētiyè nde wēnné ke kéri, kè dè yòute yèe youte. ²⁰ Kè de yèmmè yī dèe kəte kèè bíékè, dè ke nkəri, kè dè yòute yecēētiyè múnke youte ke yé mèè yèmmè

dè bo meè bomè yecèètiyè mièke. ²¹ Kè dè kèté yèe kèté, kè dè còmmú yèe cómmú, kè dè yòutenè ketenkè yèe youte ke yé meè yèmmè dè bo meè bomè yecèètiyè.

²² De kó dekpákperè yo ínkè kè dèmarè dònne tiwetì ke dò ndoii ke dò ntewèitè ke ãnke de yo ínkè. ²³ Kè de fièti ìdèi déi pĩnte ke káá nyitòbè, kè itei bo ì dè dàátí. ²⁴ Kè dè dó kéité, n kèè kunampoo kè dè ndònne menie nhõõ tamè kukó ndiekù, ke dònne Kuyie muwèrímu mumou yiè nkó metamme, ke dònne kunitisúkù kó kunòòroo, ke dònne fehããpònnafe ò nkérímè. Kè dè còmmú dii mònne dèe kpéú nképú nde fèti. ²⁵ Kè metamme mamèe yènní dèè me ndò nkuyaadéikù ke bo de ínkè de mièke. ²⁶ Dèè me ndò ntiwetì ke bo be yo ínkè, de ínkè, kè dèmarè bo ke dò nditásàari bè tu di sáfí ke dò ndikpààtikàri, de kó dikpààtikàri yómmè kè dèmarè kàri ke dò nhoniti, ²⁷ kétúóté dèè dònne o ka na mborè kédekenè o yuu bíékè kè dè mìeti ke pĩnti, ke cóú mmuhãã nkoò fité, kétúóté o ka kéwètenko o fũũ bíékè kè dè dò nkuhããwenniku koò fité. ²⁸ Kè de kó kuhããwenniku dònne kutãmmeyãrí õõ yènní fetaafè kpèri dii mònne kéndommè, Kuyie nkó tikpetì do nti, kè n dè yà kèdo késínnóo ketenkè kékéè metamme mamè m béinnèmè.

2

Kuyie ntõmmè Esekieri Isidayeeribe borè

¹ Nte metamme n do kèèmè do m béinnè tì. Kè mè dò: Oniti fí! Íté kécómmú n dó ke da béinnèmu.

² Mè yí memme kè Kuyie nYaá nní nta ké n yí nkécónné kè m bo keè wèè n ndánnè ò tu mù. ³ De mònne wèè n ndánnè kòò dò: Oniti fí! N yóo da tã nyIsidayeeribe borè nde, benitibè bèè yete n kpeti, kétúóté be yembè kó dimònne kèntò kétuòkenèní yíe. ⁴ De kó benitibè yèmmè meè kpeñni, be to í yo tináantì, n da tõmmú be borè. Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmí yè, ⁵ nkè bè da kèmmú yoo bá kè bè í da kèmmú, bè tu mèè kpéi nyitookperí yembè, bè né banté ke dò m pããnáantì náantò bo be cuokè.

⁶ Oniti fí nha bá mbè dé, a kõmbùòti bá nduò bè nàá ntì a né nyé ke dò nha kari ipo ínkè nke nè tisãmpotì nè inaá. Bá ndé bè nàá ntì, a kõmbùòti bá nduò, itookperí yembè mbe. ⁷ Á bè nàké n náantì kè bè da kèmmú yoo bá kè bè í da kèmmú, bè tu itookperí yembè mbe.

⁸ Oniti fí, kènté n yóo da nàké tì, a to báá kpenke de kó benitibè kpeye kpenke mèè botí, bè tu itookperí yembè mbe. Aate kémaánko n yóo da duó ndè.

⁹ Kè n wénté keyà tenitinòutè kè tè yùò dipátíri kè di kpéú, ¹⁰ kè tèe di kpèuté n yìkè kè di wãri tipítì tidé, isáútì nè yekúdabùò nnè iwúótìi.

3

¹ Kè de kóo niti n nàké ke dò: N da duó ndii pátíri maánko di kékote kénákénè Isidayeeribe.

² Kè nh aate, kòò di ãnné n nùu ke dò: Maánko. ³ Ke n nàké ke dò: Oniti fí! Pií amáa nè dipátíri n da duó ndi kénsannè.

Kè n di maánko kè di nwæti n nùu mièke ke dò mmecekùò.

⁴ Kè kù n nàké ke dò: Oniti fí! Kote keyà Isidayeeribe ké bè tùo n náantì. ⁵ N yí da tã mbedáuribè cuokè a í yo bèè náantì, n da tã nyIsidayeeribe borè nde. ⁶ Kè n do nda tã mbedáuribè péu borè nde a í yo bèè náantì, bè na nyiemmu a kpeti. ⁷ Isidayeeribe me nýí yóo yie nké dá kènté ke yé bè í dómè kékémmú n kpeti, be kó kuwuo nkumou yèmmè meè kpeñni, bá ku to í yo! ⁸ N yóo kpénkunnè a yèmmè be kõme dõmmè mme, kéképénkunnè a to be kpeye dõmmè kàa bè bàao. ⁹ N yóo kpénkunnemu a yèmmè kè mèe kpenke kènaánnè kupèrikù kèpèté ditári, a bá mbè yìèkù kàa kõmbùòti mbè duò, itookperí yembè mbe.

yewe mieke yewe sikousitããti nè sipísiwei (390). ¹⁰ Diyiè òmáà kó mudii ní mmànnè a bo mù cōnnémè cidóò omáà ké mù toté kuce mènùmmù. ¹¹ Ke ní benné menie nha yó nyò mmè kè mè mbo diyie òmáà dífirì òmáà. ¹² De kó mudii a ní yóò mù dòò kè mù ndò nkupèmpènkù nku, a ní yóò totinne tinitiminti tii kpei tinti ké kù pèmmù benitibè ikè.

¹³ Kè ti Yiè nKuyie nsòtè ké n náké ke dò: Mè botí nku Isidayeeriebo yóò dimè ikuò yete dè. Ibotí n yóò bè bèti kè bèe kote ii borè ì mieke.

¹⁴ Kè n dò: Biti! Áú nYiè nKuyie! Nè m bomè nè yíenní n yí sãũ m máà, n yí cááké fèðfè fèè ku, yoo musimmù pī nfè. Isíe kperere marè í ta n nùù mieke. ¹⁵ Kè ti Yiè Kuyie nní nténné ke dò: Dè wenni, m bo da ceete munaàyèi kó yekúũ, kàa mù ndòònnè a pèmpènkù, ke yóò tinitiminti.

¹⁶ Kè kùu yíe ké m béinnè ke dò: Onití fò! Esekieri n yóò duó nkè mudii muò deè Sedisademmu èi mieke, bè ní yóò bè bènnému mudii nè menie nkè bè ndè yo nnè meyencaàrimè. ¹⁷ Mudii nè menie ndè bo dónté kè dèe bè di kè bèe cíte, kékú be yei nkpeí.

5

Kuyie nyóò potémè Isidayeeriebo

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní sòké ku náànti ké n náké ke dò: Onití fò! Túóté kuponkù kékuò a yùti nè a deènfè, kécōnné de kó ticiti tebiètè, ké tì toté yecúò yètããti. ² Kè yewe a pi yè dihei kè yè dèè dèi yie á túóté dicóò òmáà kécóò ndiheì cuokè, kètúóté dicóò teri ké ndi keeti ke yaati ke firì dihei, kètúóté dicóò ditããnni ké di yaaté yaaté, ke ní mbè bèti ke be kòuti nè disie. ³ Kàa sùò nsàmpòrè kécúũ a yaàyòri. ⁴ Tii mieke nke a yóò yètémè kécóò nkè muhãã ncóúté kécóò nyIsidayeeriebo.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébéi nke dò: Tii yóò tuakení Sedisademmu èi dindi n do soò ndi yebotè cuokè kè yehékè di fité. ⁶ O kòbe í yie n tannò nè n tié, ke sìnke kè dè pèèté yebotè yèè í n yé, bè yetemu n kuó ke pèèté yehékè yèè di fité ye kòbe. Bè yete mèè kpéi n yè mmù ke í tũnne n tié, ⁷ deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: Be to mè nkpenkemè ke pèèté yebotè yèè di fité ye kòbe kpeye, bá bè í tũnne n tannò, bá bè í dōori m bè náké tì, bè me nketé ke í tũ nyebotè yèè di fité ye kó meborime. ⁸ Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu: Mfi mómmuò n yóò wèètení be bíékè, ké bè benke kè yebotèe yà. ⁹ Isòke bè dòò ì kpéi ntemè kè m bè dòò m mu nyí dòò dè òmòu diyie mari, m me nyí yóò mè dòò òmòu diyie mari ténke. ¹⁰ Benitibè bo cááké be bí kè ibii cááké i cicebè kè m bè poté ké bè cíe nketenkè kemòu mieke.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu, kè mfi béi! Bè dòò mèè kpéi nyisòke kperere nè isíe kperere ke sìnkũnne n cìètè. M bo bè kuó de kperè bàmbà, n yí yóò bè kuó mmesémmè. N yí yóò bè sùò. ¹² Sedisademmu a nitibè dikéè bo kú mutenkúú nyoo nè dikònni, kè mudoò kuò dikéè déri, kè n cíe ndikéè tããnni tipítì timòu ké m bè beti ke kòu nè disie. ¹³ M mieke bo bè yè kè dó mèè botí kékáá nkè dó dè, kè bèe banté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie dè n yóò be tookperí kpéi. ¹⁴ Sedisademmu èi bo naá ntidobontí kè di nitibèe wuò ifei, kè yehékè yèè di fité kè ye kòbe mbè yàu ke daú. ¹⁵ Be kperere bo ànné ifei kè bè mbè sãã mbèè yó ntú mebenkùmè. Ibotí tei bo bè yà kè kufōwáa nyi pī. M mieke bo bè yè mediè nkè m bè kpannè ké bè poté nè kemieke. Mí ndi Yiè nKuyie mmfi béi.

¹⁶ M bo bè duónko dikònni kè di ntonni kuperdònni kōme ké mbè kòu, ke yé n yóò di duónkomè meè kpéi. M bo duó nkè dikònni dōke yíe kédeuke ké mbè kòu. ¹⁷ Dikònni dieri bo tanní kè tikpasintí mpī mbe bí. Kè mutenkúú nhãnné kè benitibè nkō mmutòntònkúú, kè n duó nkè mudoò tanní. Mí ndi Yiè nKuyie mmfi béi.

6

Kuyie nkpannèmè bèè feu iwũ sibòatenkaanii

¹ Kè ti Yiè Kuyie nyíé ké m béinnè ke dò: ² Onìtì fǎ! Tũnte kécuó nyIsidayeeri tǎrè bíékè kǎbe ké bè nǎké m pǎānǎāntì. ³ Á bè nǎké ke dò: Díndi Isidayeeri tǎrè kǎbe nè sitǎǎ kǎbe nè yekondake kǎbe nè tibiti kǎbe kénténè mí ndi Yiè Kuyie n tú mù: N yóó duó nkè bè di do mudò mmu képuò ndi tǎrè. ⁴ Bè bo può ndi wũǎtǎrè, di tuò nyèè ínkè tihúúntì kè yèe kpánné, kè n duó nkè di dootitǎbè di kuò kédóú ndóú di bǎkè ìkè. ⁵ M bo duó nkè bè dí kuò kédóú ndóú ndi bǎkè také, m bo yaá di kúǎ kékíté di bǎwũǎtǎrè. ⁶ Di ekè bo naá tidobontì kè di bǎwũǎtǎrèe kpánné, di do feu yèè ínkè iwũǎ kè yèe duó, kè di bǎkèe può nkédeè kè di ò ntuò nyèè ínkè tihúúntì kè yèe può, di dǎdè kó dimàà dèmarè ténke í yó nkpaá. ⁷ Bè bo mpuotì benitìbè di mièke kè di duò ke kǎ, nkè di banté n tùmè di Yiè nKuyie. ⁸ Nè memme n yóó yóu kè bèmabèe yentému mudò mièke kénfòú ibotí tèi n yóó di cíe nkè di kǎte ì borè i mièke. ⁹ Di mièke bèè bo yenté kénkraá fòú bè bo dentení n kpéi bè borè ibotí tèi cuokè ke tú tidaatì, kè be yèmmèe yǎkè kè bèe yóu mèbǎyèmmè mèè te kè bè n yete ke m bütínné ke tũnne yebǎkè. De mǎnni bè bo pè mbemàà meyei nnè isǎke bè dǎdè kè kpéi. ¹⁰ De mǎnni kébanté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie n yí sǎnté ke náá nke tú m bo di banté de kó meyei.

¹¹ Meire a nǎtè kécátirè! Catirè kè dè da pǐ nyisíe Isidayeeri dǎdè ì sǎke kpéi. Mudò nè dikònni nè mutenkúú deè yóó bè dèè. ¹² Kè bèè détirì mutenkúú mbè kùò, bèè tǎké kè mudò bè kùò, kè bèè wète ke na ke yenté dikònni bè kùò, ke yé m mièke yóó bè yèmmè kè dǎ mèmme. ¹³ Bécírìbè bo nduó duó di mǎnni be bǎkè cuokè kékíté be wũǎtǎrè sitǎǎ simòu nè yetǎrè yemòu ínkè nè detie ndemòu yò nè detedierè demòu také, nè bè tùò ndè tihúúntì be bǎkè kpéi. ¹⁴ M bo youte n nǎtè be ínkè kè be eii dǎúnko, kétúóté dikpáà tedǎntè kperi kéntǎ kétuǎkenè Dibuda eì, bè bo yèè ekè kó dimàà. Kè bèè banté n tùmè di Yiè nKuyie.

7

Meyei mmèè yóó do Isidayeeri

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: ² Onìtì fǎ! Náké Isidayeeri ke dò Kuyie ntú be kperè dèèmu! Be kó kumǎnku kérínímu tipítì tìnàà ke tũǎkení ke dèè. ³ Díndi Isidayeeri di kperè dèèmu, m mièke yóó di yèmu kè n di bekénè di dǎǎrímè dòmme, ké di bekénè isǎke imòu di dǎdè ì kpéi. ⁴ N yí yóó di kuó mmesémmè, n yí yóó di coo, n di dǎdè dè n yóó dè ndi yietímu, di sǎke di dǎdè ì doti di yò ínkè nke, kè di bo banté ke dò n tú di Yiè nKuyie.

⁵ Kè ti Yiè Kuyie nyíé béi nke dò: Meyei mmèè í mǎke mè mǎnnèmmè mèè kèríní ke yóó di do. ⁶ Meyei nténke í díétirì, mè duunnímu, nte me ke tũǎkení. ⁷ Dikònni di doti di tenké, de mǎnni di tũǎkení kè de yiè auténí. Dè dò mmeyeñcaàrímè mme yetǎrè ínkè kǎbe kpéi, de ténke í tú diwèi be kpéi. ⁸ Bàmbà nwe m mièke dotimè di ínkè, m mièke yóó di yèmu kè dǎ mèè botí kè n dí bekénè di dǎǎrímè dòmme. Di dǎdè dè n yóó dè ndi yietímu, di dǎdè ì sǎke imòu kè ì do di yò ínkè. ⁹ N yí yóó di kuó mmesémmè n yí yóó di coo, n yóó bekénè bá wè o dǎǎrímè dòmme mme, kè di sǎke mbo di cuokè. Kè di banté ke dò n tú di Yiè nKuyie nku ke puotì.

¹⁰ De yiè tũǎkenímu, dikònni di tũǎkení, kè kunasǎá bité, kè tefenté deuke. ¹¹ Kuyonku kuù ité ke còmú ke dò ndidáú ke puotì, di kperè marè ténke í yóó nkpaá, di kó kusúku nè di kó kunǎdòro. ¹² De mǎnni kèrínímu, de yiè ténke í kraá díétirì, dè bá nnaati odonti, ofítìwè yèmmè me mbáá caàrè, ke yé mí ndi Yiè nKuyie m mièke í yóó bè domè késoó nhòmòu. ¹³ Wèè fiiti ò í yóó na kéwète kékété ò fité dè bá kòd kraá fòú, tì yóó bè tũǎkení tì í yóó soó nhòmòu. Bá wè o yei ndoti o yuu ínkè nke, òmòu í wèti ke bo pété o wèrímú. ¹⁴ Bè yó nheumu sikpàrìhéú kètũntè demòu, òmòu me nyí kǎrì dikpànni ke yé m mièke yèmmè benitìbè bemòu ndi.

Ὁμοῦ ἰ γόο na kέyenté Kuyie nkó tibeénti yiè

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dà: De kó dimònni bèè bo mbo ditowaà mudoò muù yóó bè kùò, dikònni nè mutenkúú nkè dèe kuò bèè bo sicéi mieke. Bèè bo depaa mbè yóó kú mudoò mieke nke, bèè bo dihei mieke mutenkúú nnè dikònni dèè bè kūntinè. ¹⁶ Bèè bo na kέyenté kè bèè deke yetārè ínke yekpetinónkperè kōme kénkuò mbe yei nkpéi.

¹⁷ Kè be baà ncíte,
kè be núù nni ntú bókè bókè.

¹⁸ Kè bèe dáátí tifòtònti,
kè kufōwaá mbè auté kè ifeii bè pī,
nkè bèe kuó meyubii.

¹⁹ Bè bo mbuònkò be díítí ice mieke
kè mesòo nnaá ndetetirè,
Be máti péítí nè mesòo mbáá na kέ bè dεεté,
mí ndi Yiè nKuyie m mieke bo bè yè dìi yiè.

De yiè bè báá na kέdi kénsànnè
bè báá na kέpíe mbe bùòtè,
ke yé be máti péítí nè be sòo,
ndeè do túmè meyei nkó dikūnni.

²⁰ Be sātí kó kuwenniku kuù do te kè bè mmòke tefentè.
Bè de ndònnè be bōatenkaaniì mesòo nkpesi.

Deè te kè n yóó duó nkè bèe dè pè.

²¹ N yóó yóu kè yehekè teyè kòbe beè dè fèke,
benitiyeibe beè yóó éi be kperè
kè dè kònnè ke dè s̀nk̀nnè.

²² N yóó mbúútóomu,
kè bèe s̀nk̀nnè n cíètè nenti,
benitiyeibe, befèèbè beè tatiní Sedisademmu èi
ke bo di s̀nk̀nnè.

²³ Bè màátí mēfimme mme be kpéi,
ke yé bè còúmmè menitiyìi
nkè kuyonku s̀úú ndiheì mieke.

²⁴ N yóó duó nkè ibotí ìi yóu ke bè pèxété kè ìi kòtení
kéfèke be céi, kè bekpàribè feii deè,
kè bèe s̀āū mbe wūòtòrè bè do feu yèè ínke iwūō.

²⁵ Kukōmbòdorí kó diyìe kèrínímu
kè di bo wammú wèè bo di dεεté kémónté.

²⁶ Me nyei nníi bo mpēnkóo kè metēmè tūòkenímu,
kè di nyeti tii nke tati titeti,
kè di wammú m pānānānti náanò kòò bo di náké nh ò benke tì kémónté.
Íkuó niùbè ténke bá nyé ikuó,
beheikènkótibè me nténke bá nduò nyitié.

²⁷ Okpàdàti bo mbo yekúdabùò mmieke
kè meyeñcaàrimèe auté tekpàtìbite,
kè dihei yembè nou nkpeuti.

N yóó dāò bá wè o dāòrimè dòmmè mme,
kèbekénè bá wè ò mānnè tii beénti,
kè bèe banté n tú mè di Yiè nKuyie.

8

*Kuyie mb*enkemè Esekieri Sedisademmu kòbe dāori mèè yei

¹ Kè dè mmàke yebie nyèkuò nè bè ti pìmmùmè ke kònnè Babidōnni. Otānkù kuónwè kó diyìe nummuri yìe, kè nní nkari n cîètè kè Suda kó bekótìbè bo m borè, dende ti Yiè nKuyie nwērímú cùténímè n yínkè. ² Kè n wénté káyà dèmarè kè dè dōnnè onìti, kétúóté de ka na mberí ndè kèwētenèni de fùdè kè dè dō mmuhāā, kétúóté de ka na mberí ndè kèwētenko deínkè kè dè dō kuhāāwenniku ke dō ntimáti bè pùténí tì diōnni mieke. ³ Kè de kóo nìti youtení o nòutè kèpí n yùtì kè ti Yiè nKuyie nYáá nní ntúóté kéhāāatenè ketenkè. Kè ti Yiè nKuyie nní mbenke kè dè ndò m bo Sedisademmu, ke bo dihei kó dibòri kubakù cānku bíékè kperi tebōatenkaanitè do borè, ti Yiè nKuyie ndo wúó ntè kè dè kù yóu ke íinko ku mieke. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tū nkù kó kufènkù dè bo ke dōnnè n do yà kù kubiriku mieke. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: Onìti fǒ! Wénté kubakù yóu bíékè.

Kè n wénté káyà tebōatenkaanitè kubakù yóu bíékè tēè íinko ti Yiè nKuyie mmieke kè te bo diwūōtōnni bakù yóu a bo ntatoomè. ⁶ Kè kù n náké ke dò: Onìti fǒ! A yà Isidayeeriibe dōdri ìi sòke kperi, ke bo nte kè n détenè n cîètè yáá ba? Isòke tēi né kpaámu a yóó yà ì.

⁷ De kó difōnkùò kè kù n kōtenè ku cîètè dānkù kó dibòri borè, kè n wénté káyà difōtìri mari keutémè kumari. ⁸ Kè kù n náké ke dò: Onìti fǒ! Duute kuduotí dibòri.

Kè n kù dùute kè dēe naánko dibòri. ⁹ Kè kù dò: Taroo káyà bè dōdri ìi sòke dieyi.

¹⁰ Kè n taroo kénsó ndebambaannè demou kó tifènti tì dè bo, tiwanwanti isòke kpeti nè sitenkaanii kè bè dè kerí ke fité kumari. ¹¹ Kè Isidayeeriibe kó bekótìbè sipísiyiekèe cōmmú sibōatenkaanii ìikè, kè Safāā bire Yaasanniyau bè kākénè, bá wè kòd tō tesōsékébuute, kētuo ntihúuntì kè kuyukú ndekù keínkè. ¹² Kè kù dò: Onìti fǒ! A yà Isidayeeriibe kó bekótìbè dōdri dè disòri mieke yáá ba? Bá wè ò dōdri o dieku mieke sibōatenkaanii kó tifènti kè be piètiyuu né tú m bùtinné be ei, n yí bè wúó.

¹³ Kè Kuyie nyíé kè n náké ke dò: A yóó yíé káyamu isòke tēi bè dōdri ì.

¹⁴ De kó difōnkùò kè kù n kōtenè ku cîètè bōri dīi bo kubakù yóu di bíékè kè benitipòbè kàri dēborè ke kuò ndibòd Tamuusi kúú * mari ndi kè bè do ò nkuò ndi kúú mbá dīi tenwā. ¹⁵ Kè kù dò: Onìti fǒ! A yà? A yóó yíé káyamu isòke ìi pēēté ii.

¹⁶ Kè kùu yíé kè n kōtenè ku cîètè de mieke kó kudānkù kè n yà a bo ntatoomè ku cîètè kukpānkpānkù nè diwūōtōnni de saku kè benitibè dè bo, ke bo benitibè sipísidé nè bènūmmù ke cōmmú ke búútí ti Yiè nKuyie ncîètè ke co diyìe yìe kèè bíékè, ke nínkú ke báá ndiyìe. ¹⁷ Kè kù dò: Onìti fǒ! A yà? Suda kōbe dōri ìi sòke sàá í bè sànnà? Dè yímè kè bè píenko kuyonku dihei ke íinko m mieke? Nte be ke yuo tipuonti be wūō ntaké † ibōkuó mayi nyi, deè do te kè dēe yonke Kuyie ke yé de kó medōrímè do dōmmè disáánni ndi ku kpéi. ¹⁸ M múnke yóó bè dōdri kemieke nke, n yí yóó bè kuó mesémmè n yí yóó súó nhòmou bá kè bè dó bè n kuónnè mèè botí m báá keè.

9

Kuyie mpotémè Sedisademmu ei kōbe

¹ Kè n keè metammè mamè pēenímè ke tú: Kōtenèni dīndi bèè yóó poté Sedisademmu ei kōbe, bá wè wèe túóté o kpārīenkù kùu kōnè.

² Kè benitibè mabè bèkuò yenni Kuyie ncîètè bōri dīi bo kubakù yóu bá wè kòd pikú o kpārīenkù. Kòd mōu bo be mieke ke dáátí mupààkonkperímù kó tiyààti, ke sīéké tewāàtè o naàkōnfè kékōtení kécōmmóo disōwūō kó diwūōtōnni také. ³ De mōnni kè Kuyie nyIsidayeeriibe tū nkù kó tikpetii íté ku taummè tōu beínkèmbàribè bàa dī borè, kénkōri Kuyie ncîètè bōri bíékè, káyú onìti wèè do dáátí tiyààti tìi dùòkenè mupààkonkperímù ke sīéké tewāàtè o naàkōnfè. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nhò náké ke dò: Ce

* 8:14 Tamuusi: Bè nàá ndi bōd kpéi ndie Mesopotamii kōbe kó dibòd † 8:17 ...be wūō ntaké: De kó medōrímè do tú

nkéfité Sedisademmu èi diməu mieke kécanne benitibè bèè wùò nyisəke ìì d̀̀̀̀ri be cuokè kè dè bè yòu. A canne kudapāā́tí be tĩi.

⁵ Kè kùu péi mbetəbè ke d̀̀̀: Tũnnenè be kémpuotì. Mesémmè bá ndi bonè òm̀̀̀ di báá súó nhòm̀̀̀. ⁶ Dí kuə bekótibè nè bedapàmbè nè besapàmbè nè ibí nè benitipòbè, di bè kùò bəm̀̀̀ páíí di né báá kááké bèè tĩi ncànnè idapāā́tí, di keténè n kó tecíètè kəbe.

Kè bèe keténè bekótibè bèè bo Kuyie ncíètè ììkè. ⁷ Kè kùu bè nàké ke d̀̀̀: Kətenè késĩnkũnnè n cíètè, piénnè becírìbè te d̀̀̀nkù, kè di dèè di yè!

Kè bèe deè kényè kéta dihei képoté benitibè.

⁸ Kè nní nkpaá m máà kédo kénínkú késĩnnóə ketenkè, kékuónko ke d̀̀̀: Áú! N Yiè nKuyie nha mieke kèè yè Sedisademmu kàa yóó kuə Isidayeeri be bèè kpaáà?

⁹ Kè kù n nàké ke d̀̀̀: Isidayeeri be nè Sudaa kəbe bè d̀̀̀̀ mèè yei nyí sénní. Menitiyĩĩ mmeè píe ndihei mieke, kè dihei cààrè, kè be piètìyuu né tú: N yí kpaá be èi, n ténke í bè wùó. ¹⁰ M mómumu m me mmúnke í yóó bè kuó mmesémmè, n yí yóó súó nhòm̀̀̀. Bè d̀̀̀̀ dè n yóó de mbè f̀̀̀.

¹¹ Onitì wèè dàátí tiyààtì tìi dù̀̀̀kenè mupà̀̀̀konkperím̀̀̀ ke sī̀̀̀ké tewā̀̀̀tè, kòo wētení kénáké Kuyie nke d̀̀̀: N d̀̀̀̀mu a do yē n d̀̀̀̀ tì timəu.

10

Kuyie nyíé ke benkemè kumáà Esekieri

¹ Kè nní nwúó nkéyà n sòò yà dè kè dè d̀̀̀ ntiwetì ke ãnke beĩnkèmbàribè yò ì̀̀̀kè, ke d̀̀̀ nditásààrì bè tu di sàffì kè de cómmè d̀̀̀ ndikpààtikàrì. ² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè onitì wèè dàátí tiyààtì bè dù̀̀̀kenè tì mupà̀̀̀konkperím̀̀̀ ke d̀̀̀: Kəte tenaasāntè tēè bo beĩnkèmbàribè f̀̀̀ te borè, kékouténè a nou yehā̀̀̀kūō nkéyaaté dihei.

Kòo kété kè nní nhò wùó. ³ Kè beĩnkèmbàribè bo Kuyie n cíètè bakù yóú kè diwetirìi píe nte mieke kó kudànkù. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpetì íté beĩnkèmbàribè yò ì̀̀̀kè kékəte ku b̀̀̀rì borè, kè diwetirìi píe nKuyie ncíètè mieke, kè ti Yiè nKuyie nkó tikpetì kó kuwennikuu píe nte d̀̀̀nkù kéndò kuhā̀̀̀wenniku. ⁵ Kè beĩnkèmbàribè fièti nampú, bèè bo ku cíètè d̀̀̀nkù ditowaà kəku kè bè yo. Kè de kó metammè d̀̀̀nnè muwērimú yìè nKuyie nkōme. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké onitì wèè dàátí tiyààtì tìi dù̀̀̀kenè mupà̀̀̀konkperím̀̀̀ ke d̀̀̀ wèè kəte tef̀̀̀d̀̀̀ntè mieke beĩnkèmbàribè cuokè kédeitení muhā̀̀̀, kòò kəte kéncomú tenaasāntè cḕ̀̀tìrì také. ⁷ Kòò ì̀̀̀kèmbàribè m̀̀̀uu youte o ǹ̀̀tè muhā̀̀̀ mm̀̀̀ do bo be cuokè nè tenaasāntè kényēté yehā̀̀̀kūō nkēānné mupà̀̀̀konkperím̀̀̀ kó tiyààtì yìè nnou mieke, kòo yè cəuté kényè.

⁸ De m̀̀̀nnì kè teǹ̀̀tè matèe yènní beĩnkèmbàribè fièti f̀̀̀ ke d̀̀̀nnè tenitiǹ̀̀tè. ⁹ Kè n wénté kényà yecḕ̀̀tìyè yènàà kè yè còmmú beĩnkèmbàribè také, dicḕ̀̀tìrì d̀̀̀máà, bá wè borè, ke mièti ke d̀̀̀ nyetásààyè bè tu yè k̀̀̀disòdíti. ¹⁰ Ke d̀̀̀ nyetəbè yeməu, ke wē nke seu yetəbè mieke. ¹¹ Ke toté ye bíkè ye bíkè tipĩtì tìnàà kénkérì ke wetí ye ì̀̀̀kè bá yè í wēkii. ¹² Kè beĩnkèmbàribè k̀̀̀ntì timəu be ì̀̀̀kè nè be nou nè be fièti, be k̀̀̀ntì timəu kè tì còú mmuhā̀̀̀ nke pĩnti kè yecḕ̀̀tìyè yènàà me ndò. ¹³ Kè n keè bè yumè yecḕ̀̀tìyè ke d̀̀̀: Fef̀̀̀d̀̀̀nfè. ¹⁴ Beĩnkèmbàribè bè̀̀̀nàà bembè bá wè kòò m̀̀̀ke keyìkè kènàà ke keketikè d̀̀̀nnè oĩnkèmbàribè kəke, kè kedérìkè d̀̀̀nnè kenitikəke, kè ketā̀̀̀nkè d̀̀̀nnè kecirìcìrikəke kè kənaankè d̀̀̀ nketúkəke. ¹⁵ Kè de kó beĩnkèmbàribè ité, kè nní ns̀̀̀ ndekpákpere n sòò yà dè nde kukó nKebaa kó mepémmè. ¹⁶ Kè beĩnkèmbàribè kété, yecḕ̀̀tìyè kété be pĩtì, kè bè pĩntè be f̀̀̀tì ke yòutenè ketenkè yecḕ̀̀tìyè múnkeè bè neìnè kíténí. ¹⁷ Kè bè còmmú yèe cómmú, kè bè ité yèe ité, ke yé mèè yèmmè bo beĩnkèmbàribè, mèè bomè yecḕ̀̀tìyè.

Kuyie nkó tikpeti itémè ku cíètè b̀̀̀rì

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpetii íté ku ciètè bòrì kékote kécómmú beínkèmbàribè yò ínkè. ¹⁹ Kè beínkèmbàribèe youte be fièti kéhāātenní ketenkè, kè nní mbè wùò nkè yecèètiyè bè neínè ke cómmú Kuyie ncíètè bòrì diyie yè kèè bíékè kperi, kè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù kó tikpeti bo beínkèmbàribè yò ínkè. ²⁰ Dekpákperè n sòò yà dè nde kukó nKebaa peémme, kè m banté beínkèmbàribè bembe kè bè tò Kuyie nyIsidayeeribe tũ nkù kpààtikàri. ²¹ Kè bè m̀òke bá wè keyìikè kènàà nè ifièti inàà, be fièti fò kè dèmarè dè bo ke d̀ò nsinitinòu. ²² Kè be ìikè d̀onnè n sòò yà dè kukó nKebaa mpeémme de k̀òke, bá dè kè dè k̀erí dè ìikè co kèè bíékè.

11

Sedisademmu èi k̀òbe s̀akémè ke d̀òri meyi

¹ Kè ti Yiè nKuyie nYaá nní ntúóté kékatenè ti Yiè nKuyie ncíètè kó dibòrì dii bo diyie yè kèè bíékè, dii weti diyie yèni kèè bíékè. Kè n yà benitibè sipísidè nè bènùmmù kè bè bo Kuyie ncíètè bòrì kè m banté be mièke Isidayeeribe kpààtibè bédébè Asuu bire Yaasanniyau nè Bennaya bire Pedatia. ² Kè ti Yiè nKuyie nYaá nní nnáké ke d̀ò: Onití f̀ó! Be nnitibè beè tanninkoní meyi, beè tiè nyitié nyeyi dihei. ³ Ke náá nke tú: We ntu dè í t̀òkè ti bo maámè sicèi! Sedisademmu èi tu tekúmbotè nte kè ti tú imaa. ⁴ Dèè kpéi nte onití f̀ó, á bè nàkè m pããnáànti kè bè cau.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nYaá ncúténi n yínkè kè kù m béinnè ke d̀ò: Náké be ke d̀ò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yému bè náà ntì nè bè totí ti be yèmmè. ⁶ Di k̀ò benitibè dè í sénni dihei dii mmièke, becírìbè beè duó duó ice mièke. ⁷ Dèè te kè ti Yiè nKuyie mbéi nke tú: Di k̀ò bèè nitibè ke d̀ò ndòúnko dihei mièke beè tu imaa nke dihei tu tekúmbotè. Díndi n yóó di dennemu. ⁸ Di dé mudoò mmu yáàba? M me mmu nkòrinèni dihei mièke. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi. ⁹ N yóó di dennemu ke di tanné bepòòbè nòu mièke ke di bekénè, ¹⁰ kéduó nkè bè di poté ké di kuonè yese Isidayeeribe tenkè mànkù kè di banté n tùmè di Yiè Kuyie. ¹¹ Di nhei dii í yó ntú tekúmbotè kè di tú imaa. Isidayeeribe tenkè mièke nke n yóó di bekénèmè. ¹² Kè di banté ke d̀ò mí ndi Yiè nKuyie di yete m̀i kuó nè n tié nkè t̀unne ibotí t̀è ì di fité i kpeyi.

¹³ Kè nní nnáá nKuyie mpããnáànti kè Bennaya bire Pedatyaau kú, kè n do késínnóò ketenkè kékúonko mediè nke d̀ò: Áú Kuyie! A yóó kuò Isidayeeribe s̀ombe bemou ndià?

Kuyie nnákémè kù yóó wète kətíimmè Isidayeeribe bèè cièté

¹⁴ Kè ti Yiè Kuyie nní mbéinnè ke d̀ò: ¹⁵ Onití f̀ó! A ỳòf̀ùò k̀òbe bemou nè a tebíí Isidayeeribe bemou nè Sedisademmu èi k̀òbe bè nàámmu ke tú: Díndi ndiétirìnè Kuyie nku, kù duó ntímbè di nhei kè ti di te. ¹⁶ Náké be ke d̀ò: Mí ndi Yiè nKuyie ntú: Bá nè m me mbè ciémme kè bè ta ibotí t̀è mièke ke cièté ketenkè kemou. Bá nè memme m bè bonèmu de bíékè ke d̀ò m bomè n ciètè. ¹⁷ Náké be ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: N yóó wète ke bè tímmu, n yóó bè dènnenímu ibotí t̀è nè yehèkè teyè mièke bè do cièté kèmbò dè, kèwète ké bè duó mbe tenkè bembe Isidayeeribe. ¹⁸ Bè bo wètení dii m̀onnì bè bo denne dèè tu isíé nè isòke kperè. ¹⁹ M bo wète ké bè duó mmeyèmmè mèmáà, meyempàmmè, kèwète ké bè ànnè iyentotí pànyì, kédeite meyèmmè mèè kpeñni ke d̀ò ndipèrì ké bè duó mmenitiyèmmè. ²⁰ Kè dèè yie nkè bèè t̀unne n kuó nè n tié nkèndòòri dè yèmmè, kèntú n k̀òbe kè m bè te. ²¹ Mèè yèmmè kpaá bo be síé kperè nè be s̀òke kperè kó mudòòrimù bíékè, n yóó bè yietímu bá wè o d̀òòrimè. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

Kuyie nkpeti itémè Sedisademmu

²² Mèmmè beínkèmbàribè p̀intemè be f̀èti kè yecèètiyè mbè neínè, kè Kuyie nyIsidayeeribe tũ nku kpeti ànke be yò ínkè. ²³ Kè ti Yiè nKuyie nkpetii íté be èi kédeke ditàri dii bo dihei, diyie yè kèè bíékè. ²⁴ Kè ti Yiè nKuyie nYaá nní ntúóté kékatenè Babidònni bè p̀ímúnì bè borè, ti Yiè nKuyie nYaá mmuò do dè nni mbenke. Diè nde m m̀ontóomè ti

Yiè nKuyie ndo m benke mènè benkùmè. ²⁵ Kè nni nnáá n kòbe bè pìmmú bè ti Yiè nKuyie nni mbenke dè kpéí.

12

Esekiéri dòòmè kéndò nhò yèti dihei

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: ² Onìti fǎ! A ã kubotí kùu to í yo tináànti ku cuokè nke. Bè m̀̀kemu yeto ke bo keè, bè me nyí yo, ke m̀̀ke inuò nke bo yà bè me nyí yau. Ke yé bè tumè itookperí yembè mbe. ³ Onìti fǎ! Dennení a nenti kédòò kéndò mbè da pī nkuyie ncuokè ke yetinè dihei, kè bè nda wúó nkè dè yèmmè bèe banté bè tumè itookperí yembè mbe. ⁴ A mbou a nenti a yetinè tì dihei kuyie ncuokè kè bè nda wúó, kàa nyeti kuyuoku m̀̀nni kè bè da wúó, nkàa yè bè òò pí mbè káyènnè dihei bè òò d̀̀òmè, ⁵ kéduute dihei kó kuduotí kédenne a nenti ⁶ ké tì buuté dihuri, kè bè nda wúó nkàa yè. A kǎá nha ìkè kuyà̀̀kù kè dèe yie nkàa báá yà dihei, n da d̀̀ò dibenkùrì ndi Isidayeeri be kpéí.

⁷ Kè n d̀̀ò kéndònnè ti Yiè nKuyie nni nnàkémè, kéboú n nenti kuyie ncuokè bè pī nwè ke yetinè dihei ò òò yímè. Kuyuoku m̀̀nni kè n duute dihei kó kuduotí, kényeti dihuri ke tò n nenti, kè bè nni n wúó kè n yè. ⁸ Kè dèe wenté kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: ⁹ Onìti fǎ! Isidayeeri be, de kó itookperí yembè í da beké ke tú a d̀̀ori baà? ¹⁰ Náké be ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie mm̄́ bí nde kó tináànti Sedisademmu kóo kpà̀̀ti kpéí, nnè Isidayeeri be bè bo o èi mieke be kpéí. ¹¹ Náké be ke dò a tú m̀̀benkùmè mme be kpéí, a d̀̀ori dèe yóó bè t̀̀̀̀kení dènde, bè yóó bè dènnemu dihei kè bèe kote betò̀̀bè tenkè. ¹² Be kóo kpà̀̀ti wèè bè baké kòo buuté o nenti káyè dihei dihuri m̀̀nni, káyè bè dù̀̀ute dii b̀̀̀rì kuduotí, kényeti kénkǎ̀̀nké o ìkè kè dè bo yíé nkòò bá nwúó nho èi. ¹³ N yóó ò b̀̀̀nté ticù̀̀̀ti nti, kòo ta n d̀̀̀tè mieke kè nh ò kònnè Kandee Babid̀̀̀nni èi, kòo kú ò báá di yà. ¹⁴ Bèè kó dimà̀̀ tu o t̀̀̀mbè nè bèè ò baà nè o ã̀̀̀p̀̀̀nti, m bo bè cíe ntip̀̀̀ti timòu, ké mbè b̀̀̀tinè disiè. ¹⁵ M bo bè cíe ndi m̀̀nni kè bèe ta ibotí tei mieke bè bo banté ke dò n tú di Yiè nKuyie. ¹⁶ N né yóó yóu kè mudòò nè dikònni nè mutenkúú nkè dèe soómmu b̀̀̀mabè be mieke, kè dèe yíé nkè bèe náké ibotí tei n yóó bè cíe nkè bèe ta ì mieke bè d̀̀̀ò ì sòke kpéí ntemè, kè tii mbè t̀̀̀̀kení kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

¹⁷ De kó dif̀̀̀nkúò kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: ¹⁸ Onìti fǎ! Á nyo nha dii ke kpeuti ke ỳ̀̀ nha nie nnè iyì̀̀̀ke nè kukò̀̀̀mb̀̀̀doróo. ¹⁹ Á náké Isidayeeri be tenkè kòbe ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú Sedisademmu èi kòbe bèè bo Isidayeeri be tenkè mieke, bè bo nyo mbe dii nè iyì̀̀̀ke ke nỳ̀̀ mbe nie nnè kukò̀̀̀mb̀̀̀doróo, ke yé be tenkè yóó d̀̀̀̀unkomè dèè bo ke mieke dèmarè ténke í yó nkpaá, benitibè bèè ã di mieke be kó kuyonku kpéí. ²⁰ Yehékè benitibè pìkéké yè bo d̀̀̀̀unko kè diheii náá ndikpauri kè bèe banté ke dò n tú di Yiè nKuyie.

Kuyie nnàkè tì Isidayeeri be tì yóó d̀̀̀̀omu

²¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ²² Onìti fǎ! Ba nkpeí nte kè di náá nkotiyè nyie nyIsidayeeri be tenkè, wèè tu: Yewe p̀̀̀nkù ke p̀̀̀nkù bá ti í yà Kuyie nkó m̀̀benkùmè mamè d̀̀̀̀rimè? ²³ Náké be ke dò mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó pà̀̀mmu de kóo kotiyè nyIsidayeeri be tenkè mieke. Pè̀̀̀tinkè bè nàkè ke dò: Yewe t̀̀̀̀kemu kè n kó m̀̀benkùmè memòu bo d̀̀̀ò. ²⁴ Bep̀̀̀ãsoùmbè ténke í yó mbo Isidayeeri be tenkè mieke. Bèè bo nnáá nke tú m bè benke dèmarè bá bè í yà m̀̀mamù. ²⁵ Mí ndi Yiè nKuyie nkè m bí nti m béimmu. Ti me nyóó d̀̀̀̀omu tì í yóó òte. D̀̀̀̀ndi itookperí yembè d̀̀̀̀i kó meborime mieke nke n tì béimmè ke yóó tì d̀̀̀ò. Mí ndi Yiè nKuyie mm̄́ bí!

²⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: ²⁷ Onìti fǎ! Isidayeeri be nàa nha kpéí nke tú: Onìti yie nyè nKuyie nhò benke tì tu nanke kpeti nti, tip̀̀̀ãnáànti ò nàa nti tu yem̀̀̀rè yèè kpaaní ye kpeti nti. ²⁸ Á bè nàkè ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú dè ténke í yóó òte kè m bí nti d̀̀̀ò. Kè m bí nti, m béimmu kè tì yóó d̀̀̀ò. Mí ndi Yiè nKuyie mm̄́ bí.

13

Kuyie nnàké tì bèè sóú nke tú bè nàá nku pãānāāntì

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: ² Onìtì f̄s̄! Náké Isidayeeribe bèè nàá mbe yèmmè kpeti ke sóú nke tú bè nàá m pãānāāntì ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Bèe kénté kékéè n yóó bè nàké tì. ³ Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bè bo yà, bembè bèè tũ mbe móm̄m̄m̄be be kó meyèmmè bá bè í yà dèmarè. ⁴ Náké be ke tú, bè sãáténè iānké nyi ke ā tidobontì mieke. ⁵ Bè í tũntè be duotí càke dè, bè í maá kuduotí ke fité be èi, kè dè bo yíè nkè bè ncóm̄m̄m̄ mudòdò m̀nnì, m mieke bo bè yè d̀i yìè. ⁶ Bè yàu mèè benkùmè tu detetirè kōme mme, bè benkú yèè benkù yè tu siyáàbisí kpeye nye. Beè ð̄ ð̄ s̄nté kéntú Kuyie nyè, m me n yí bè nàké tìmatì, kè bè béi nke dèè, bè nkém̄m̄m̄ m bo d̀d̀m̄ mè yè mm̀. ⁷ Bè nàá nd̀i m̀nnì ke tú Kuyie nyè, m me n yí béi ntìmatì, dè í tú bè nàá nsiyáàbisí nsi, kè bè benkú yèè benkù yè tu detetiràà? ⁸ Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu bè me nnáámmè bè d̀ó tì ke sóú nke tú m bè benke mebenkùmè mamè. M̀i móm̄m̄m̄ n yóó wèētèni be bíékè, mí ndi Yiè nKuyie m m̀i béi.

⁹ M bo ānné teǹd̀tè bèè sóú nke tú bè nàá mpãānāāntì ke sóú nke tú m bè benke tìmatì, kénáá nsiyáàbisí. Bè í yó nkòké n kòbe t̀nnì mieke, be yètè í yó nkòke Isidayeeribe yètè mieke, be naàcèi báá na Isidayeeribe tenkè. Kè di banté ke d̀ò n tú di Yiè nKuyie.

¹⁰ Bè fét̀nko n nìt̀bè mbe ke nàá ndiwèi k̀péi, diwèi me nyí bo. Bè bìtì n nìt̀bè maá k̀ù duotí nku. ¹¹ Náké be ke tú fetadiéfè k̀rínímu nè kuyaak̀ù nè yemátárè. ¹² Ke bo poté kumarí kè k̀ù do kè bè yí benke tibítì sòdò borè, a báá yà. ¹³ Mí ndi Yiè nKuyie m béimu ke tú m mieke kèè bè c̀úté, kè n yóó bè duónko fetaafè nè kuyaak̀ù, m mieke kó fetaafè bo bè poté nè yemátárè ké bè càke. ¹⁴ M bo p̀ntè kuduotí di bí k̀ù kè k̀ù do, kè ku p̀ũ feítòó, k̀ù bo do ké di yàke, kè di banté ke d̀ò n tú di Yiè nKuyie. ¹⁵ M mieke bo yè d̀i m̀nnì kuduotí nè bèè k̀ù bìtì, de m̀nnì m bo di beke ke d̀ò: Yé kuduotí borè nè bèè do k̀ù bìtì? ¹⁶ Isidayeeribe mieke bèè do tú bemáá m pãānāāntì náambè? De m̀nnì di ténke báá yà m pãānāāntì náambè, bèè do nàá nSedisademmu kòbe ke tú diwèi k̀ríní, bá d̀imari í k̀ríní. Mí ndi Yiè nKuyie m̀i béi.

Kuyie nyè nhEsekieii náké tì bèè sóú nke tú bè tu ku pãānāāntì náambè

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké n náké ke dò: Onìtì f̄s̄! Wèēte a botí kó besapàmbè bèè nàá mbemáá kpeti ke tú bè tu m pãānāāntì náambè. A bè nàké m pãānāāntì, ké bè cau. ¹⁸ Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bè bo yà! Bembè bèè yàntí iduké ke únnìnko n nìt̀bè ke duàk̀ù ifátìyì ke daati benìt̀bè yò, bekótìbè nè ibí ke tannìnko n nìt̀bè wèrè ticùd̀tì mieke ke né d̀ó kécoo mbe móm̄m̄m̄be be kpeye yáàba? ¹⁹ Bè cààri n yètìrì ndi n kòbe cuokè medibii ndinacèkutiri d̀imáá k̀péi nnè mud̀i sámpòrè k̀péi nke k̀ù bèè í d̀ò nkékuo ke yóu bèè d̀ò nkékuo, ke sóú n nìt̀bè bèè í yetírí tìmatì. ²⁰ Deè k̀péi nte mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: M mieke bo bè yè, be duké bè sóunnè ì n nìt̀bè ke bè tannìnko ticùd̀tì mieke. N yóó ì t̄ũmu k̀píté be wèrè bè pí nyè nè ticùd̀tì sinòw kōme. ²¹ N yóó k̀rínímu be fátìyì kédèeté n nìt̀bè kè bèè yè be c̀d̀tì mieke, kè bèè banté n tùmè di Yiè nKuyie. ²² Di niirí bèè d̀d̀rì bè mbe mesàà nnè di kó siyáàbisí m móm̄m̄m̄ m me nyí cààrè be yèmmè kè di yáúk̀nko meyei nd̀d̀rìbè k̀ntì bá bè í yóu meyei nkè dè bo yie nkè bè ífòu. ²³ Dè dèemu yíe! Di ténke í yóó náké siyáàbisí, n yóó fietemu n nìt̀bè di nou mieke, kè di banté n tùmè di Yiè nKuyie.

14

Dib̀d̀ bo mbomè a yèmmè mieke

¹ Kè Isidayeeribe kó beheikènkótìbè mabèe k̀tení m borè, kénkari. ² Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: ³ Onìtì f̄s̄! Be nnìt̀bè b̀kè bo be mieke nke, bè d̀ú mmedíímmè mme mèè yó nte kè bèè yeté, m bo yie nkè bè m beé ntìmatàà? ⁴ Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú Isidayeeribe mieke, wèè yèmmè bo mbo o b̀kè ínkè kòdò k̀tení ke bo beé

mpããnáàntì náàntò tìmatì, mî mómumu n yóò ò tḗnné o bókè sū mēè kprí. ⁵ Kè dèe yie nkè n wēte kényúú nyIsidayeeribe yèmmè bèè n dēténè be bókè sūú mmèè kprí. ⁶ Nè de kprí náké Isidayeeribe ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Wētenèní, búttínnénè di bókè nè isòke imau.

⁷ Isidayeeribe bemau mieke yoo bepòbè bèè kàtení ke bè bonè. Kòò mòu n dēténè, kòò bókè bo o yèmmè mieke, kòò yèmmè bo dèè yóò ò bò nde bíékè, kè de yiè nkòte ke sònté m pããnáàntì náàntò ke bo ò beé ntìmatì, mî mómumu n yóò ò tḗnné. ⁸ Mí yóò wḗtení o bíékè kóò dòò medòrímè mamè mēè yóò naá ndikotinùù kè bè ndi naá. De yiè, m bo ò dèite n kòbe cuokè kè di banté n tùmè di Yiè nKuyie.

⁹ Kè m pããnáàntì náàntò mòu bo weè me nyóò kè bè o ciité, mí ndi Yiè nKuyie mmî yóò kè bè ò ciité. N yóò youte n nùtè nte o ònkè, kòò dèite n nìtìbè Isidayeeribe cuokè. ¹⁰ Bè bo to bedé de kó meyei, nwèè kàtení ke bo ò beé nnè wenwe bè beé nwè. ¹¹ Kè dèe yie nkè Isidayeeribe dòke bá n dēténè, kè n yetíri n kpeti ke dòke sīnkunko bemáà, bè tu n kó benitìbè mbe kè m bè te. Mí ndi Yiè nKuyie, mmî béi.

Kuyie nhōō í nsònté kékpetínné onitì

¹² Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: ¹³ Onitì fí! Kè dè dò ndihèi mari kòbe yete n kpeti, ke dòò dèè í wenni, kè n yòute n nùtè ke dèite be kperè demòu dèè do sùò mbe buo mieke, kè n duwónnì dikònnì, ke kùò iwūō nè benitìbè. ¹⁴ Kè dè s̄ mbenitìbè bo de kó diheì mieke, ke dònne benitìbè bie mbe tããti Nòwee nè Danniyèri nè Isòbu, beè yóò yenté, bè dòòri mēè kprí n dómè. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

¹⁵ Kè dè me ndò n duó nkè depímpínnè deè yènní ke pī nde kó diheì mieke benitìbè ke di dounko bá òmòu ténke í dè pēnkù depímpínnè dende kprí. ¹⁶ Kè de kó benitìbè botí bo de kó diheì mieke bētããti, mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mî béi, mbè báá na kédèetè be bí initidaai yoo initipòì, beè máá yóò cooté kè de kó diheì dounko.

¹⁷ Kè dè me ndò n duó nkè mudòò muù tanní be tenkè mieke kè bè kòò iwūō nè benitìbè. ¹⁸ Kè dè s̄ nde kó benitìbè botí bo bētããti. Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mî béi, mbè báá na kédèetè be bí initidaai yoo initipòì, beè máá yóò cooté.

¹⁹ Kè dè me ndò m mieke keè bè yè kè n duwónnì mutenkúú, kè mù bè kòò ke bo deè benitìbè nè iwūō. ²⁰ Bá kè benitìbè mabè bo de kó diheì ke dònne Nòwee nè Danniyèri nè Isòbu. Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mî béi, bè báá na kédèetè be bí initidaai yoo initipòì, beè máá yóò cooté bè dòòri mēè kprí n dómè.

²¹ Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi nke tú, bá nè m me nduónkomè tiyēiti tìnàà: Mudòò nè dikònnì nè depímpínnè nè mutenkúú nSedisademmu ke bo kuò benitìbè nè iwūō kédèe. ²²⁻²³ Bá nè memme n yóò súómmu benitìbè kè bèe yènní Sedisademmu eì kékàtení bè di pīnní kè di borè, kè di yà be borime nè be dòòrímè, kébanté mùù kprí nte kè n duó nkè de kó meyei ndo nSedisademmu, de mōnnì kè dí banté ke dò n yí sònté ke duó nkè de kó meyei ndo Sedisademmu, mí ndi Yiè nKuyie mî béi.

15

Kuyie ndōnnenēmè Sedisademmu kòbe fīnyì kó mutie

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: ² Onitì fí! N yóò da beke tìmatì nti, fīnyì kó kudòú pḗtè ba detie nterè kpeyi? ³ Bè dòòrinè dèmarè de kó kudòú? Bè bo na ké kù dòòne febaafe mafè kénsakù tinentàà? ⁴ Nte ku kè bè kù tātinne kè kù còuté tipītì tidè. Kè ku cuokè còuté. Kù bo yie nkédòòne dèmaràà? ⁵ Bá kù do wenni diì mōnnì bè do í kù dòòrinè mùmamù, kè kù bo còutému kè bè né kù dòòne dèmaràà?

⁶ Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: N cóu mmèè botí nfīnyì kó kudòú ideí tēi cuokè, n yóò me n dòò Sedisademmu kòbe. ⁷ N wḗtení be bíékè nke, kè be yèmmè dò mbè yenténè muhāá nkè mù né yóò bè còuté. M bo wḗtení be bíékè kè bèe banté n tùmè di

Yiè nKuyie. ⁸ M bo duó nkè be èi ndóunko bè n yete mèè kpéí. Mí ndi Yiè nKuyie mmî bíí.

16

Kuyie ndònnènèmè Sedisademmu debire bè dootóo dè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ² Onìtì fí! Benke Sedisademmu kòo banté ò dòòri ì sòke. ³ Á ò nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmî ò nàá nke tú: Sedisademmu a fuku nè bè da peitémè a tu Kannahã kou nwe, kàa cice tú Aməriibe botí kou, kàa yõ tú Itiibe botí kou. ⁴ Nè bè da peitémè nè a yàmè diyie, kéndònnè debire nde, bèe da peité bè í nkéété a neititòu, bá bè í nda wùò ke da wénkunnè, bè í nda waare mukókúó, bè í da dátínnè kuyàákù. ⁵ A do dò nyisíé nyi òmòu í nda kuò mmesémmè, bè do í da dòò dende kó dimàà, bè do da dootóomu dikpáà mieke bè da peiténí dîi yiè. ⁶ Kè nní mpēnké ke da yà kàa duónè meyií. Mèmmè n da nàkémè ke dò: Ñfòù! Ke s̄ nha kraánè meyií. ⁷ Mèmmè n duómme kàa kòté dikpáà kó timúti kōme, ke p̄nte ke deuke, ke t̄nté, ke yè yeme, ke yè ticiti, ke né nkpaá bo a tetiri. ⁸ Mèmmè kè nní mpēnké ké da yà, ke s̄ nha cēntení ke dèè. Kè n da dátínnè n yaàbòri mànku kékãã nha fei, ké da dóunnè dinùu ke dò: M bo da puoke, kàa naá m pokù. Mí ndi Yiè nKuyie mmî me nyē.

⁹ Mèmmè n da wùòmè ke òuté meyií mmèè da dáátí, ke da pe mmekùò, ¹⁰ ke da dátínnè tiyààti t̄i kpē nnè tineusàati bè dòònnè t̄i tikònti t̄i nukú mesàà, nnè kuyaàbomboúnku kùu dùòkenè mupààkonkperímù, ke da dátínnè kuyaàsààkù, ¹¹ ke da s̄ari, ke da ùnnè sineí, ke da dùú mmedèi, ¹² ke tōnnè a ònni mumámáá nke da tōnnè yetootōre, ke da ìnnè fesoyítòddáfè. ¹³ Ke da s̄ari mesò nnè timátì péítì kó tisàti kàa ndaati mupààkonkperímù kó tiyààti nè tiyaàsààti t̄i kpē, kè n da duó mmuyuo nsààmù nè mecekùò nnè mekùò kàa yo nke wenke mediè nke naá nhokpàati. ¹⁴ Kè yebotè da ȳétté a wenniku kpéí nke yé kù do í mànnèmè kùmakù a s̄ari t̄i s̄ati kpéí. Mí ndi Yiè nKuyie mmî me nyē.

Sedisademmu dòòrimè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kōme

¹⁵ De mōnni kàa wenniku nè a yetifeítóo kè dè né da souté kàa naá nhonitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè ke yaá nhamáà nè bèè kó dimàà kòriní a borè, ¹⁶ ke t̄utóté a yaàsààti yeyòrè kp̄eti ke dòònnè titouti yebəwũòtòrè borè ke càke amáà nè ye. ¹⁷ Ke t̄utóté mesò nnè timátì péítì kó tisàti n do da duó ntì, ke dòònnè sibəotenkaanii sidaasi ke m b̄utínnè ke s̄i t̄unne. ¹⁸ Ke t̄utóté tiyààti t̄i kpē nke s̄i dátínnè, ke t̄utóté n kùò nnè n t̄udààrí ke s̄i cóu. ¹⁹ N do da duó mmùu yùo nsààmù nè wèè p̄éè nè mèè kùò nnè mèè cekùò n do da duó ndè, kàa nyo, nha de mpãã nsitenkaanii ke dè nsì cóunko. Mí ndi Yiè nKuyie mmî me nyē. ²⁰ A dòò onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kōme mme ke m b̄utínnè k̄et̄unne yebəkè, kè dende í sànnè, kàa t̄utóté m bí a m peiténè ì, initidaaì nè inipòò ke yè p̄ã, ²¹ ke t̄utóté m bí ke ì fié sibəotenkaanii ke cóu. ²² Ke m b̄utínnè ke d̄ari isəke kperè, ke t̄unne yebəkè bá a í denniní a b̄ikémbénti, a do bo d̄i mōnni a tetiri ke duónè meyií.

²³ A yei mmeè s̄úú. A bo yà! Mí ndi Yiè nKuyie mmî bíí. ²⁴⁻²⁵ A ãà yèè wũòtòrè tip̄it̄i timòu, bá kùu ce nùu, ke s̄ãu a wenniku nè bèè kó dimàà p̄enkù. A d̄ari onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kōme mme kè dè s̄úú. ²⁶ F̄óò taunnè Esibiti kəbe a c̄ep̄etitəbè kper̄ibè. Kè dè s̄úú nke íi m mieke. ²⁷ Kè n yòute n nùtè a ìnkè, ke da neuté tidiiti ke duó nkàa dootitəbè da na, kè ifei p̄i nFidisitēēbe kó bekpààtibè a m b̄utínnè mèè kpéí. ²⁸ Bá dè í da sànnè, kàa t̄unne Asidii èi kəbe, bá nè memme dè í da sànnè. ²⁹ Kàa s̄oté ke taunnè Babidōnni kəbe, bepotambè diebè nè memme a me nyí sànnè. ³⁰ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: Meyèmmè meè da dòótté kàa dòò onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kōme. ³¹ Ke maá yewũòtòrè tip̄it̄i timòu, bá kùu ce nùu ke senku ticuuti. A í dōnnè benitipòbè t̄əbè bèè dauti dautinè benitidaabè bè dōmmè. ³² A dōnnè onitipòkù wèè ð̄ó yóu wènwe o d̄òu k̄éyè k̄éwammú mbenitidaabè t̄əbè. ³³ Benitipòbè t̄əbè bèè dauti

dautinè benitidaabè bè bè yietìmu, kè fǝ nnè pãã nyepãrè a dacĩè ke yè yũðnní kè yè bo nkàrìní a borè ke da dounè. ³⁴ A kó munitidawammù í dònne betàbè kãmu, benitidaabè beè í da wanti, fǝð wanti benitidaabè, ke bè yietí ke kònté meborime.

³⁵ Sedisademmu, a dònne onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè wènwe. Kénté mí ndi Yiè nKuyie n tú mù. ³⁶ Mí ndi Yiè nKuyie n tú, a càke mèè kpéi nha kpàtì ke benke a fei a naatinè bè, ke taunnè yebàkè ke yè fié ibí. ³⁷ Dèè kpéi nte kè n yóó tíi nha natitàbè bèè kó dimàà da dake nè a dake bè nè a pè mbè, m bo bè tínní dìi mònni n yóó dátému a yààtì ké da cònnó a tetìri be ìkè kè bèe yà a fei imou. ³⁸ N yóó da bekénèmu bè bekùnèmè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè nè bè bekùnèmè benitikùbè a íi m mieke nke ke yóu kè n yóó da kuð. ³⁹ M bo da ãnné be nòu mieke kè bèe puo nha wũðtèrè kéfèke a yààtì nè a sãtì ke da cònnó a tetìri. ⁴⁰ Bè bo sukú benitibè kè bè da búótí yetãrè ké da kúúkè yese, ⁴¹ kécóu nha cèi ke da dðð bè yè mbè da dððmè benitipòbè péu ìkè. Kè n kúnté a nitidawammù bá a ténke bá mpãã nha kpàtì. ⁴² M mieke bo da yè dìi mònni kékáá nke mánku, n yèmmè bo da nóóté, de mònni a dððrìmè ténke bá nni nyóu. ⁴³ M mieke bo do a ínkè. A í mè ndèntenímè a bíkémbénti mònni nè memme ke íinko m mieke, m múnke né còmúmu ke bo da fǝó nha dðð dè. Mí ndi Yiè nKuyie mmíu béi. A dðð tìi sãããtì kperè dende kè n yí mbuð de kpeti kàa né sòtè ke dake dðð isòke kperè mómmønne.

Sedisademmu kàbe kó meyei mpèëtému yehèkè teyè kàbe kãme

⁴⁴ Sedisademmu a kperè yóó naá ndikotinùu ndi bèè nònne yekotinò kè bè ndi naá nha kpéi nke tú: Yð dðmmè, bire me ndò. ⁴⁵ A yð baa do dðmmè ke senku o dàu nè o bí, a kperè me ndò. A kó bekótìbè nè a neí bè do dðmmè ke senku be daabè nè be bí. A kperè me ndò. Di yð do tú Itiibe botí kou nwe, kè di cice tú Amøriibe botí kou. ⁴⁶ A kóò kò tu Sammarii wèè bo a bakù cãnku bíékè, a kó teyããtè tèè me mbo a bakù yóu teè tu Sodømmu nè o bí. ⁴⁷ A tũnne beè kó meborime ke dðð be kó isòke, a càke ke dè pèëtému be kperè mediè. ⁴⁸ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè míu béi. A kóò kótì Sodømmu nè o bí bè í dðð fǝ nnè a bí di mè ndððmè. ⁴⁹ Nte a kóò kótì Sodømmu yie kó meyei ntúmè: Tefentè nè tidikédenti, ò bo ntiemmè, kénkari ke í yĩèkù dèmarè, wenwe nè o bí, bá mesémmè í ò bonè ocìri nè osènniwè. ⁵⁰ Tefentè teè do bè deuté kè bèe dðð isòke kperè n yìkè, kè m bè kei nkéndònne a yàmè. ⁵¹ Sammarii yie wenwe í dðð meyei mbá kè mè kããké a kãme cuokè. A dake pèi nha kó isòke kè dè tontému. A kó isòke ìi sũú, ndèè te a kó bekótìbè nè a neí kè bè dð mbè wenni. ⁵² Fǝð yóó tò tũnké be kó ifei, ke yé fǝð dððmè isòke kè ì pèëté be kpeyi, kè bè dð mbè wenke, fǝð tieke ifei, nè yesáãmbè, ke yé fǝð temè kè bè dð mbè wenni. ⁵³ N yóó wète kéíimmu Sodømmu nè o bí kécónné, kéíi nSammarii nè o kpeyi kécónné, ke múnke da íi nkécónné be cuokè. ⁵⁴ Kè dèe yie nkàa tò a fei késínné a yuu a dðð dèè kó dimàà de kpéi nkè dèe bè bántè. ⁵⁵ A kóò kótì Sodømmu nè o bí bè bo wète kécómmú be fǝtè kótè nye, Sammarii nè o kpeyi kè bèe wète kécómmú be kpeye. Fǝ nnè a kpeyi kè di wète kécómmú di kpeye. ⁵⁶ A do mòke dìi yie tefentè kénsenkumu Sodømmu koð daú. ⁵⁷ Ke sǝ nha fei mu nyí feitè koð dònne. Di mmònni Edømmu èi kó besapàmbè nè yehèkè teyè kàbe bèè dì fité bè né daú fǝ nwe, bembè nè Fidisitèèbe kó besapàmbè bèè do da senku tipítì timou. ⁵⁸ Fǝð yóó tò a kó munitidawammù a dðð tì nè isòke kperè a dðð de kó tiyeti. Mí ndi Yiè nKuyie mmíu me nyè.

⁵⁹ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: A dðð dè n yóó de nda fǝó. Ke yé fǝð sènkèrìmè a n dounnè dìi nùu ke tãtè mí nnè fǝ nti kó metaummè. ⁶⁰ Mí mme nkpaá yému metaummè n do da dððnè mè a bíkémbénti mònni, n yóó wète ke da dððnèmu metaummè mèè yó mbo sãã. ⁶¹ De mònni kàa dentení a borime a bo còuté dìi mònni a kó bekótìbè nè a neí, kè m bè nda duó nkè bè ntú a bí, nè be ti í yó mmòke metaummè mí nnè fǝ nti mòke mè. ⁶² Ke yé míu yóó wète ke da dððnèmu metaummè, kàa banté n tímè di Yiè nKuyie, ⁶³ kédentení

a borime do dõmmè, kè ifei da pí mbá a nùu báá táúté m bo da cǐé ndì mònni a dǎdè demou, mí ndi Yiè nKuyie mmî b́í.

17

Kuyie nhāntémè Isidayeribe ke dõnnenè fetúúfè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dǎ: ² Onìtì fǒ! Waá dináanhāntírì Isidayeribe kǐéí nke dì mbè ānté. ³ Náké be ke dǎ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú fetúúfè diefè mafè feè kǎtení Dimaa kè fe fièti deu kè fe fièti òkù, kè fe dàátí ticitì ke ã yeyòrè, ke bǒóté Dimaa túúkù kó mutie sétìrì kó kubakù meyómmè kǎku. ⁴ Ke kèété mu bake meyómmè kǐeyi kó dimàà ke iténè, ke kònnè bepotambè cie, ke ì dǎu mbepotambè kó dihei mieke. ⁵ Ke dèè ke waá ntitiyeti de kó dihei kǐeti ke ti buotí kupaku kùu duò, ke ti fií mmenie ntake, mutie mùu nǎnnè menie mmu kǎme. ⁶ Kè ì pùnte ke naá nfínyì kó mutie mùu pǐé mesàà ke wùò nkè mu fǎàtì wetí feè túúfè kè mu cǐé ntati ketenkè, kè mù yè ibake. ⁷ Kè fetúúfè diefè tefè yènní kè fe fièti deu kè fe fièti òkù ke í sénní. Kè fínyì kó mutie cǐé nyè ke fe wetí. Kè mu bake fe wetí kè mu yèmmè dò mmù bo pété menie nfe bíékè, kè dèe pǐéte mù fííkú dè. ⁸ Mù me nné do fííkú ketensààkè nke kukò mǐémmè kè dè bo yie nkè mùu yè ibake képeité yebe, kéntú fínyì kó mutie sààmù.

⁹ Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Mù bo na kékótàà? Fetúúfè báá uuté mu cǐé nkéǎu mu be, mu fǎàtì tìi bité kè tìi kǐéià? Dè í yó mbékú onitikperì yoo kubotí kùu sù kù bo mù uutémè. ¹⁰ Nte mu, bè mù fíímmè mù bo na kékótàà? Kè diyie yè kèè bíékè kó kuyaakù tǎkèni mù báá kǐéí mù fííkú dǎà?

Kuyie mbè wènkùnnemè kù bè nàké tìi náàntì

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dǎ: ¹² Náké de kó itookperí yembè ke dǎ: Di í banté de kó tináàntì benkú dǎà? Tì benkú Babidǎnni kóo kǐààtì nwe wèè kǎtení Sedisademmu, ke pǐmmú bekpààtibè nè sǐkpààtibí ke kònnè o cie Babidǎnni, ¹³ ke pǐ ntekpààticíéte yuu kou, ke duó nkòò ò dǎunnè dinùu ke bo nyíé nho kǐeti, ke pǐmmú bèè tu bekótibè dihei ke kònnè. ¹⁴ Kè dè bo yie nkè be kǐààtiyuu mberí ke bá nwanti kédeuke, kǐmpí nhò bè dǎunnè dii nùu. ¹⁵ Kè tèè kǐààtibite me nyete o kǐeti ke deite yetòrè ke tǎ nhEsibiti kè bè bo duǎnní siséí nè sinaaséí, nè behǎāpǎmbè. Ò bo naà? Wèè dǎdè memme ò bo na kédeete omáà? Ò tǎte metaummè ke né bo na kédeete omáà?

¹⁶ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu! Kè mî b́í. Okpààtì wèè ò pǐ ntikpàtì, ò sènkèrì weè kó dinùu ò do ò dǎunnè di ke tǎte metaummè ò do ò dǎnnè mè, weè kǐààtì kó dihei Babidǎnni mieke nke ò yóó kúmè. ¹⁷ Babidǎnni kóo kǐààtì bo bè do dii mǎnni mudò képeñné kuperí nè kudookoti ke bo kuò benitibè péu. Esibiti kóo kǐààtì báá na ké bè deete bá nè ò āāpǎmbè me nsūmè nè ò nìtibè. ¹⁸ Sedisademmu kóo kǐààtì sènkèrì dinùu ò do ò dǎunnè di ndi, ke tǎte metaummè. Weè me ndo yíé nke dǎ ò yó nyíé nho kǐeti, ke né wète ke dǎdè dende, ò báá na kédenne omáà de mieke.

¹⁹ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie kè m b́í nke tú, ò mè nyetenèmè nh ò dǎunnè dii nùu ke tǎte metaummè n do ò dǎnnè mè dè doti o yuu ínkè nke. ²⁰ N yóó ò dii nticùàtì nti kòo ta n diè mieke kè nh ò kònnè Babidǎnni, kóò bekénè ò n yete mèè kǐéí. ²¹ O kó bekpàrinuǎmbe bemou nè behǎāpǎmbè bemou bè yóó bè kùòne disiè ndi, bèè bo yenté kè bèè cíéte tipíntì tímou, kè di banté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie mmî b́í.

Kuyie nyēmmè kù bo wète kǐí nyIsidayeribe

²² Kè ti Yiè nKuyie nyíé kǐb́í nke dǎ: Mí ndi Yiè nKuyie mmî mómumu nyóó bǒóté mutie diemù sétìrì yómmè kédeite o kó dipànni dii pùnte o baku yómmè kédeke ké mù fií nditārì dierì yómmè. ²³ Isidayeribe tārì dierì dii bè sǐí ndi yómmè mme n yóó mù fíímmè kè mùu yènní ibake képeité yebe, kénaá nsétìrì kó mutie sààmù, kè tinòtì tímou botí nhā mu bake ínkè, ke dieku mu déè. ²⁴ Kè detie ndemou banté ke dò n tú di Yiè nKuyie nkè

mî kôũ detie ndierè ke duó nkè desámþórè kòtírí. Mî ðð duó nkè dèè sù kè dèe kpeí, dèè kpeí kè dèe pórí. Mí ndi Yiè nKuyie mî béi nke yóó tì dðð.

18

Bá wè nè o yuu ndi

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dð: ² Yekotinò ðnye nye di náámmè Isidayeeriibe tenkè mieke? Ke tú: Bekótíbè càáké yesíẽ bényè kè ibí nì nyārike.

³ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mî béi. Di ténke í yó nsoké kénáá nde kó dikotinù Isidayeeriibe tenkè mieke. ⁴ Bá wè o fòmmu bo n nou mieke nke, cice fòmmu nè debire kómu. Wèè càarè weè yóó kú.

⁵ Kè wèè wetí ke dðari n dómè, ⁶ wèè í karí yetārè ínkè ke yo ntibəədiiti, ò me nyí feu iwūð Isidayeeriibe bəətenkaanii, ke í sãũ omáá nè otəũ pokù, ke í duónè onitipokù o yónti mðnni. ⁷ Wèè í cií mbetəbè ke yo mbe kperè, ke ðð ténne wèè ò mðkenè dibànni ò wè dəúnnè dè, ke í yuuku, ke pãā ndikònni bo bè tidiiti, ke daati tiyààti bèè bo yefðkperè. ⁸ Ke ðð í mpente kéndó bèè ò yietí kénóó, nke yóu meyei, ke bekù timómmanti, ⁹ Ke tũ n tannò ke dðari n kuó yè mmù ke tə timómmanti. Ò tú oniti wèè wetí wènwè, de yiè nyó nfoũmu, mî béi.

¹⁰ Kè de yiè mme mpeité debire kè dè tu oyeiwe ke kəũ benitibè, kè dè dðð dende kó demarè. ¹¹ Kè de cice yie í dðð demarè kè dè kəri yetārè ínkè ke di tibəədiiti ke sãũ demáá nè otəũ pokù. ¹² Kè dè í ténne wèè dè mðkenè dibànni ò dè duó ndè. Kè dè cií mbeçiribè nè besénnibè ke yo mbe kperè, kè dè fié Isidayeeriibe bəətenkaanii ke dðð isəke kperè. ¹³ Ke níí pente kéndó kécõnte, wenwe kó kubotí ò nfoũà? Ò bo kú, ò dðð ìi səke doti o yuu ínkè nke, kòð yóó kú.

¹⁴ Kòò niti me mpeité debire kè dè wùó nde cice dðari mèè yei nkó dimáá ke í mè tũnne. ¹⁵ Ke í katí yetārè ínkè ke yo ntibəədiiti ke í feu iwūð Isidayeeriibe bəətenkaanii ke í sãũ nhomáá nè otəũ kóo pokù. ¹⁶ Ke í cií mbenitibè ke yo mbe kperè, ke í yuuku ke pãā mmudií dikònni bo bè, ke daati tiyààti bèè bo yefðkperè. ¹⁷ Kòò í dðð dèè í síé, ke ðð í mpente kéndó kécõnte, yoo bèè ò yietí kénóó ke tũ n tannò nè n kuó. De yiè mbáá kú o cice yei nkpeí, nhò yó nfoũmu. ¹⁸ O cice wèè fèkù betəbè kperè, ke yuuku bá ò í dðari mesáá nho kəbe cuokè, weè yóó kú o yei nkpeí.

¹⁹ Kè díndi tú: Ba nkpeí nte kè debire ðð í ntə de cice yei. Debire dðarimu dèè wetí ke tũ n kuó ke dðari ì yèmmè, dende yó nfoũmu. ²⁰ Wèè dðð meyei nweè yóó kú. Debire báá tə de cice yei, nde cice me mbáá tə debire yei. Wèè dððri kè dè wenni n yóó we nyietí mesáá, nwèè dððri meyei nkóð yietí meyei.

Kuyie nyáúkunnemè ku kəbe kònti kè bè bo ndəari mesáá

²¹ Kè ti Yiè Kuyie nyíé kébéi nke dð: Kòò yeiwe weè me ncèete ke yóu meyei nhò do dðari mè, ke tũ n kuó iməu, ke dðari dèè wetí, n dó dè, ò yó nfoũmu, ò báá kú. ²² N ténke báá dentení ò do dðð mèè yei. Ò yó nfoũmu ò dðð mèè sàá nkpeí. ²³ Mí di Yiè nKuyie n dó oyeiwee kú máá? N dó wèè yóu meyei nhò dððri mèmme kénfòu. ²⁴ Wèè do dðari mesáá nkè weè me nyóu mesáá nhò do dðarimè, ke kəũ benitibè ke tũnne beyeibe dðari mèè yei ò né nfoũà? N ténke báá dentení mesáá nhò do dðð mè. Ò yóó kúmu ò yete mèè kpeí n kpeti ke dðð meyei. ²⁵ Kè díndi tú mí ndi Yiè nKuyie ndəari dè í wenni: Kénténè díndi Isidayeeriibe n tú mù: Mî kó medəðrimè í wennaá? Dè í dð ndí kōme sìnàá? ²⁶ Kè nsà wèè do dðari mesáá nkòð mè yóu ke dðari meyei nke ku, o kó meyei nhò do dðari mè meè kpeí nte. ²⁷ Wèè do dðari meyei nkè weè me nyóu meyei nhò do dðari mè ke dðari dèè wetí, n dó dè, ò yó nfoũmu. ²⁸ Ò tãáté mèè kpeí nke yóu meyei nke dðari mesáá ndeè te kòð yó nfoũ ò báá kú, ²⁹ Bá nè memme díndi Isidayeeriibe kè di tú n dəðrimè í wenni, mî

dòrìmè í wennaà kè di kōme? Dè í tú dī kōme sīnàà? ³⁰ Dè te kè n yóó di bekénè díndi Isidayeeri bə bá wè o dòrìmè dòmmè. Mí ndi Yiè nKuyie mmī bēi. Ceetenè kényóu meyi nke ténke bá ndòori dèè bo di bə. ³¹ Yóonè meyi ndi dòrimè kémòote meyempàmmè, di dó kékúmaà Isidayeeri bə yáa ba nte? ³² Mí ndi Yiè nKuyie n yí dó òmòu bo kúmè, ceetenè tūnké kénfòu.

19

*Eseki*eri kuó ndì kúdabònnì Isidayeeri bə kpààtìbè kpéí

¹ Kuyie nkuu n nàkè ke tú n kuó ndikúdabònnì Isidayeeri bə kpààtìbè kpéí.

² Náké bə ke dò:

Nè dimònnì di yō do tú dicìrìcìrì niiri ndi,
ke duó yedaayè cuokè kè di bí dì òrì kè dì ì piú.

³ Ke píi dicìrìcìrìbii òmáà ke dìi náá ndicìrìcìrìpànnì,
kébebíi mupímmù, kèmpī mbenìtìbè ke cáá.

⁴ Kè yebotèe keè bè nàámmè di kpéí,
ké dì pí ntimáti kètōnné di ònnì kuyīmpie
nke dì kònnè Esibiti.

⁵ Kè kucìrìcìrìyòkúu yà kù pààmèmu kù do baà dè,
kè ku yèmmè do bo dèè ínkè kè dè náá ndetètìrè
kè kùu yóu kètúóté ku bire terè kédòò dicìrìcìrìpànnì.

⁶ Kè dì nfirì yecìrìcìrè daayè cuokè
kénaá ndicìrìcìrìdaà kébebíi mupímmù
kèmpī mbenìtìbè ke cáá.

⁷ Ke può nsikpààtìcēi ke può nyekpààtìhekè,
kè dì konte kufōwaá mpí mbèè bo de kó diheì.

⁸ Ke píi mbekúpobè ke dounè
kè ibotí tēi yehékè dieyè kəbe bēè fité de kó diheì
kè bēe íté kécómmú
ké dì díi nticùòtì
kè tii dì tūòti.

⁹ Kè bēe dì tōnné kuyīmpie
nkékote ké dì duó mBabidōnni kóo kpààti,
kòo dì tanné kutādènkù mieke
kè dè bo yie nkè bè báá keè di tammè Isidayeeri bə tārè ínkè.

Bè kuó ndì kúdabònnì fínyì kó mutie kpéí

¹⁰ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Di yō do dò nfinyì kó mutie bə buotí mùmmu menie mborè
kè mù péi mesàà nke ā tífāàti menie nsū mèè kpéí mù borè,

¹¹ Kè mu bakee pūnte kényè mupóó,
kékpenke kénaá nkukpààtìpààti,
kénhokù kèpēēté ibake sonyi
kè i yómmèe tuoke yewetè,

kè bè mmù bùó mu bake okù mèè kpéí nke sū.

¹² Kè bēe mù uuté nè kemieke kébo nketenkè
kè diyiè yìè kèè bíékè kó kuyaakúu mù fūute
kè mu bēe kpéi kéduoní,

kè mu baku diekúu kpéi kè muháá nkù còúté.

¹³ De mònnì kè bēe mù fíi ntetenkpetè,
dikpàà tēdòntè ínkè.

¹⁴ Kè muháá mmamùu yènnì mu mieke
ke cóu mmu bake nè mu bə.

Kubaku kperíkù ténké í mbo mu ínkè
kùù bo naá nkukpààtìpààti.
Dikúdabònnì ndi fesaútifè kperi.

20

Kuyie ndo tòmè Isidayeeri be bá nè bè me nyetírímè ku kpeti

¹ Kè dè mmàke yebie nyèyiekè nè bè ti pìmmùmè ke kònnè Babidònni dibenni yiénnì, otànkù nummuwè kó diyie pínnì yie. Kè Isidayeeri be kó bekótìbè mabèe kàtení m borè ke bo beé mbe kpeti ti Yiè nKuyie. ² De mònnì kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: ³ Onìtì fǒ! Náké Isidayeeri be kó bekótìbè ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bè kàtení ke bo m beémmaà? Mí ndi Yiè nKuyie n fòumu! N yí yóó yie nkè bè m beé ntìmatì. Mí ndi Yiè nKuyie mmî b́í.

⁴ Onìtì fǒ! Mî yē nha bè bekénè, bekénè be ké bè nàké be yembè do dǎori ì sòke. ⁵ A bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú nè m bè tǎátémè, nè n taunnè dîi yie Sakòbu cǐtè kòbe, ké bè benke mmàà ke sǒ mbè bo Esibiti kè m b́í nképarikè ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmî bè te. ⁶ De yie ndi m béimmè ke dò: M bo bè dènnè Esibiti tenké, ké bè tanné diheì m paaté di be kpéi nke sǒ ndi tenké wenni kè tidiitì bo nè inààke. Diheì ndi dîi pǎtè yeyè yemou. ⁷ Dende m bè nàkémè kè n dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmî bè te, beè dootóo be bókè be yèmmè bo yèè ínkè. Ke bè nàké ke dò: Bè báá sǎu mbemàà nè Esibiti kó yebókè.

⁸ Bè bo dîi mònnì Esibiti bè í dó kéyie n kpeti, bè í nyóu isòke kperè, be kòd mǎu í nyóu be bókè be yèmmè bo yèè ínkè. Bè me nyí nyóu Esibiti kó yebókè, kè m mieke kááté kè bo bè yèmmè Esibiti tenké ke kǎá nke mǎnku. ⁹ Kè n né wénté n yètìrì yàà bo cakemè, de mònnì ndi n dǎòmè dè bo yiennèmè kè n yètìrì báá cake yebotè ìkè. Ibotí bè do bo ì mieke kè m bè benke m máà ké bè dènnè Esibiti kó ketenkè mieke. ¹⁰ Memme m be dènnèmè Esibiti tenké kè bè kèténè dikpáà tedòntè kperè mieke, ¹¹ ké bè duó n kuó nè n tannò bè dò nkéndǎori dè kè dèe yie nkè bè nfòu. ¹² Kè m bè duónnè teompùtè kó yewe kè yè ndò mmetaummè mèè bo mí nnè be ti cuokè me kó mecannimè. Kè dè bo yie nkè bèe banté mí ndi Yiè nKuyie mmî bè cǎnnémè. ¹³ Nè memme kè bèe yete n kpeti dikpáà cuokè, bè í ntū n kuó, kéyete n tannò n yē mbè dò nkéntū nyè, kè dèe yie nkè bè ífòu. Memme kè bè sǐnkunko nh ompùtè kó yewè. De mònnì kè m mieke kááté kè bo bè yèmmè dikpáà mieke kè m bè kùd páíí. ¹⁴ Kè n né wénté n yètìrì yàà bo cakemè. De mònnì ndi n dǎòmè dè bo yiennèmè kè n yètìrì báá cake yebotè ìkè, ibotí bè do bo ì mieke Esibiti kè m bè dènnení. ¹⁵ Memme n yíe ke pàrikémè kuce medérímè dikpáà mieke ke dò bè báá ta diheì n do yē n yóó bè tanné dî, dîi tenké naati kè tidiitì bo nè inààke, be kó diheì dîi pǎtè yeyè yemou. ¹⁶ Ke yé be dootóomè n kuó, bè ténké í ntū n tannò, ke wénté teompùtè yie sǒntíke kperi, kè be yèmmè kòte yebókè bíékè. ¹⁷ Kè mesémmè né m bè nni mbonè, bá n yí mbè kùd ke bè dèe páíí dikpáà mieke.

Isidayeeri be í yie nKuyie nkpeti diyie mari

¹⁸ Mí ndi Yiè nKuyie kè n náké be bí dikpáà mieke ke dò: Di bá ntū ndi yembè tié, di me mbá ntū mbe kó meborime, di bá nsǐnkunko dimàà nè yebókè. ¹⁹ Mí ndi Yiè nKuyie mmî di te. Di ntū n tié nke nyé n kuó kpéi nkéndǎori ì yèmmè. ²⁰ Di nyé teompùtè yie kpéi, nkè dî nǎá nke tú n kperi, kè dèe yie nkè di banté mî tumè di Yiè nKuyie nwèè di te. ²¹ Bè me nyí nyie n kpeti, bè í ntū n tié mbè me nyí ndǎori n kuó yèmmè. Onìtì dò nkéntū nyí kè dèe yie nkò fòu. Memme bè dǎòmè teompùtè yie tetirè kperi, kè m mieke kááté kè bo bè yèmmè ke kǎá nke mǎnku dikpáà mieke. ²² Kè n né yóu ke tēnnénì n yèmmè n yètìrì yàà bo cake mèè kpéi kè n dǎò dè bo yiennèmè kè n yètìrì báá cake yebotè m bè dènnení Esibiti yèè ìkè. ²³ Memme n yíe kébéimmè ke pàrikè ke dò m bo bè cie nkè bèe ta ibotí tèi mieke yehèkè yèè í tú be kperè. ²⁴ Bè í dǎò mèè kpéi n kuó yèmmè bè do dootóo n tié

nyi kéwénté teòmpùtè kó diyìe detetirè kperi. ²⁵ Kè dè mboní kè m bè duónnè ikuó * ì ì wenni ì ì fònkunko, ²⁶ kéduó nkè bèe cake bemáà kè nni nfeu be bí ì tu Mpo. Kè dè bo bè pí nyisíe kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

Kuyie nyóó kúntémè Isidayeeri be kó mubòfèù

²⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dè: Deè kprí nte onití fǒ! Náké Isidayeeri be kè dè: Mí ndi Yiè nKuyie n tú be yembè do n yetírímu sǎá ke íinko m mieke. ²⁸ Bá nè m me mbè tannémè dihei n do béi nképarikè ke dè n yóó bè duó ndi. Diì mieke nke bè yàmè sitǎá diesi simou nè detie ndierè ndemou yò ke dè fié iwūǎ, ke nde ntuò tihúúnti fǒǒti ke dè cou menaà ke íi m mieke. ²⁹ Kè m bè beke ke dè: Bá nkó ditenni ndi di dekùmè, kè bèe di yu ke dè ditònni, ke me ndi yu nè yíenni. ³⁰ Deè te kè n tu a bè nàké ke dè: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Bè báá nsǎúrí bemáà ndi be yembè kǒme ke tǔnne yebókè, ³¹ ke yè pǎá nyepǎrè ke yè feu be bí ke tuò, ke baa sǒké ke sǐnkunko bemáà nè yebókè nè yíenni. Ke né yē m bo yóu bembe Isidayeeri be kè bè nni mbekù bè kpetáà? Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mǐ béi! N yí yóó yie nkè bè m beé ntimati. ³² Bè toti ti be yèmmè tì í kpaá bo dǒò tì tu: Bè dǒ kéndònnè ibotí tei nyi kénfeu iwūǎ sibòatenkaanii ideí kpesi nè yetárè kpesi. ³³ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mǐ béi nke tú: M mieke bo bè yè kè n youte n nǔtè kè mbè baké nè muwǎrímú. ³⁴ M mieke bo bè yè diì mǎnni, n yóó bè dènnemu nè muwǎrímú, ibotí tei mieke bè ciété ke bo ì ì mieke. ³⁵ M bo bè kǎtenè dihei teri kó dikpáà mieke kè ti wetínné titòbè kè m bè bekénè, ³⁶ m bekénè mèè botí be yembè Esibiti tenkè kó dikpáà mieke, n yóó me mbè bekénè mí ndi Yiè nKuyie, mmǐ béi! ³⁷ M bo mbè cǎmmúnè kupààti kè bèe tǔnne n taummè kó ikuó. ³⁸ N yóó batemu be mieke bèe yetírí n kpeti kè bè dènnè dihei bè bo diì mieke, bè me nyí tati Isidayeeri be tenkè. Kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie. ³⁹ Díndi Isidayeeri be, mí ndi Yiè nKuyie n tú be mieke bá wè wèe kǎte kénfeu o bókè, kè dè nyéútoó kè ti yà kè nsà kè bè báá yie n kpeti, ke ténke bá ncaàri n yetisààri nè be kó yepǎrè nè be bòatenkaanii. ⁴⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mmǐ béi nke tú Isidayeeri be kó kubotí kumou, be eì dimou mieke bè yó nni mbáá nditǎri sààri ínkè nke diì tu Isidayeeri be tǎri. Dende n yó ncoúmè be pǎrè, kè bè nni nduò mbe diiti nè tì keté ke bi nè yepǎrè yèè tu n kpeye. ⁴¹ M bo bè dennení diì mǎnni ibotí tei mieke bè bo ndò n kprí ntihúúnti kufǒǒku natikù kpeti. Nè beè borè nde ibotí tei yóó bantémè ke dè n tú di Yiè nKuyie nke kpa meyei. ⁴² Bè bo banté ke dè n tú di Yiè nKuyie m bo wǎte kè bè tanné diì mǎnni be tenkè bembe Isidayeeri be, n do béi nke dè n yóó duó nkè be yembè. ⁴³ Dende bè yóó denteníme be borime nè medǎòrímè bè sǎū mèè mieke bemáà, de mǎnni kǎpǎ mbemáà meyei mbè dǒò mèè kó dimáà kprí. ⁴⁴ De mǎnni n yóó bè dǒò dè, n yóó dè dǒò n yetiri báá cake mèè kprí nke, dè í yó ntú meyei nnè isǎke kperè bè dǒò dè kprí. De mǎnni bè bo banté ke dè n tú Kuyie. Mí ndi Yiè nKuyie mmǐ béi.

21

Kuyie nyēmme kù yóó poté Sedisademmu eì kǎbe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dè: ² Onití fǒ! Wǎǎte kubakù cǎnku, diyìe yìèni kèè bíékè kó dikpáà kécau nde kó kutempǎ nkǎbe kè bè nàké m pǎánáànti. ³ Á bè nàké ke dè: Mí ndi Yiè nKuyie mmǐ tu n yóó cóu mmuhǎá mmu kubakù cǎnku diyìe yìèni kèè bíékè kó dikpáà, kè mùu cóuté ndetekperè nè desùùrè. Bá de kó fehǎádeènǎfè báá kú, ke í cóuté kubakù cǎnku diyìe yìèni kèè bíékè kǎbe bemou. ⁴ Benitibè bemou kè bèe banté ke dè mmǐ mù tǎtinne, bá mù í yóó kú.

* ^{20:25} ikuó: Bè náá nyìi kuó kprí ndie nyi tu Kuyie ndo duó nyi nyi Isidayeeri be ì tu bè bo nkù pǎá mbèè tu Mpo, dè né í tú Kuyie ndo yē mbè níi bè nkù kùò, mèè dǎke. Benitibè bemou né do í banté de kó tináànti mesàà. Kuyie ndó be ndǎrimè kù do dǒò bè níi bè tùóté kéceetenè fǎǎfǎ ketifè nfe kè fè nkù fèúté (Mudennimù 13:1-16). Esekieri dǒ kè tí mbè dente, kè nsà kè ti wènté Odommu 3:20.

⁵ Meim̄me kè n kuónko ke dò: Àu ti Yiè nKuyie! Bè náantemu n kpréi nke tú n nu nnònnè yenáaṅhāntíyè.

⁶ De m̀onnì kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: ⁷ Onìtì f̄s̄! Wēēte Sedisademmu bíékè kékpannè bèè bo n cīētè nè bèè bo Isidayeēribe tenkè, ké bè nàkè m pāānāāntì. ⁸ Á bè nàkè ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yìtè ke còmmúmu be kpréi nke kpàte n siè ke bo kōū oyeyiwe nè osàù kékua. ⁹ N siè yētìní di n̄rìkù miēke ke bo kuò osàù nè oyeyiwe, kékua benitibè bemou, kētúóté Nekefu kénto kētuokenè kubakù you. ¹⁰ Kè benitibè bemouu banté mí ndi Yiè nKuyie mm̄i kpàtemè n siè ke ténke í yóó di kpànnè. ¹¹ Onìtì f̄s̄! Sínne a ìkè nè meyeṅcaārīmè, m mītìrì nè kuyonku kè bè da wúó. ¹² Kè bè da beke ke yī: A kuònnè ba? A d̀: N kuò ndèè yóó tuākení kécake benitibè yēm̄mè de kpréi nke, kè be nouu bèitè, kè be kōmbùàtì do kè be núu nni ntú bókè bókè, dè kèrínímu, ke tūākení ke dèè, mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi!

Kuyie n nàkémè kù yóó kuònnè Isidayeēribe disiè

¹³ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò:

¹⁴ Onìtì f̄s̄! Náké be m pāānāāntì ke tú, n sūōtém̄u n siè kè di narike.

¹⁵ N di sūōté mukòu kpréi nke, ke di anté kè di p̄inti.

¹⁶ N di sūōté ke di anté ke dèèmu, n di sūōtém̄u kè di narike, kè n di ūté ke di duó n̄ho kòutì, kòò bo di èi.

¹⁷ Onìtì f̄s̄! Kuó nkéwuotoo ke yé de kó disiè bomè n n̄itibè kpréi nke nè Isidayeēribe kó sikpààtibìi kpréi, bè yóó wēnnénè s̄i n n̄itibè kékua. Kè de d̀ mem̄me ceuté a yuu.

¹⁸ Dè tu mebením̄mè diem̄mè m̄me, mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi!

¹⁹ Onìtì f̄s̄! Meire a nòutè dikòusiè yóó kónté ke d̀ kuce mèdém̄mè ndi, mètāāti ketíke, kukòuseú kudiékù kuò firì di cuokè ke kòu.

²⁰ Kè bo donné benitibè kōmbùàtì kè bè nkpeutí ke duò.

Dikòusiè dii bo bá wè o b̀rì. N di sūōtém̄u kè di bo mp̄inti, di narike mukòu kpréi nke.

²¹ Disiè, benke a natimè kubakù you nè kucānku a yóó cuó mbèè kó dimàà.

²² Mí ndi Yiè nKuyie m múnke yóó meiremu n nou kè m miēke bè yè ke káā nke m̀nku. Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi!

Babidōnni kóo kpàtì yóó domè Sedisademmu mudò

²³ Kè ti Yiè Kuyie nyíé ké m béinnè ke dò: ²⁴ Onìtì f̄s̄! Keuté ice ìdèi Babidōnni kóo kpàtì yóó tūnnenì ì kékōtenì nè o siè, kè de kó ice nwē nyì iténì dii èi, kàa ānnè mecannimè bá kùu ce kó diketìrì, bá mēè cannimè kè mē mbenkú diheì marì. ²⁵ De kó ice kó kumakù nku Babidōnni kóo kpàtì kó fehāāp̄ōnnafe yóó tūnnením̄mè kèdo Amōniibe èi Adabaa. Kè kutekùu kōtenè Sudaa tenkè Sedisademmu diheì iduotí fité di. ²⁶ Babidōnni kóo kpàtì còmmú iceyātii nyi, de kó ice idé keté dè, kētāū tété ke sārì ipie nke bekù yebòkè ke wéi iwūō kó yeō. ²⁷ Kè tété do o nòutè youte kēbenke Sedisademmu ke d̀, bèè cónné sikpàrìsēí kēfii ndiheì kó yebòrè kéwuotoo, kéhuu fekparìhúufè kécónné

sikpàriséí kè sì mbaa Sedisademmu èi bòrè, kè bèè dammú kérénné kuperí nè kudookati. ²⁸ Sedisademmu kàbe bie yó nwúó nde kó mebenkùmè detetirè nde, ke yé bè do bè dounnèmè dinùù ke dò tìmatì í yóó bè tùðkení, kè Babidonni kóo kpààtì yie né bè benkú be yei mbè dòòri mè, mèè yó nte kè bèè bè pìmmú kè bè dòò tidaatì. ²⁹ Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m bè nàá nke tú: Di me nni ndennimè sãã di yei nke yetírí n kpeti kè dè feío kè di yei nfeí di dòòrimè memau mieke, deè te kè n yóó yóu kè di ta di dootitabè nau mieke kè bè di pí.

³⁰ Fí nhonitikòùtì Isidayeeriibe kóo kpààtì a yie tòónnìmu a yóó yóu di munitikòù. ³¹ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú, bè bo deite a kpààtiyítòòdáfè nè a kpààtipìi kàa ceete. Kè bèè déúkunnè wèè do kènni kékékunnè wèè do de. ³² M bo pante Sedisademmu páí páí, kòo naá nyedobuò, de kó kubotí mu nyí buoté diyie mari, kénkémúnè n duó nkè wèè bo bekénè kutenkù ò bo tuòkenímè.

Kuyie nnàkémè bè yóó domè Amóniibe mudòò

³³ Merème kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Onitì fí! Amóniibe daú benitibè mbe, náké be m pããnaanti ke dò: N sùòtému n kòusiè ke deè, n di sùòté mukòù kpéi nke, ke di anté, kè di pìnti. ³⁴ Bè yó ndakenè mebenkùmè siyáàbisí kòme mme kè bepããsoumbè bè nàá nsiyáàbisí kè de yieè tuòke kè disie do beyeibe fóníí, kè munitikòùu kúnté. ³⁵ Di mmònni bèè kpànnè be se, bè yènni dii èi mieke nke n yóó bè bekénèmè, be èi bè bè peité di. ³⁶ M bo bè yè kemieke kè bè fùùte m mieke kó kuyaakù kùù dò mmuhãã, kè bè duó mbeyeibe, bekòùbè kè bèè bè kùò bemau páíí. ³⁷ Kè muhãã mbè còuté kè be yíi ncóú nképònté be èi mieke, bá òmòù ténke báá dentení be kpéi. Mí ndi Yiè nKuyie mmíu béi.

22

Sedisademmu èi kàbe dòòri ìi sòke

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ² Onitì fí! Mí yè nha bekénè Sedisademmu kó dihei kàbe, benitikòùbè. Bekénè be kè bè benke be sàke be dòòri ì. ³⁻⁴ Náké bè ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: De kó dihei kàbe tú bèè cou bembè menitiyíi mbe tenkè mieke, ke dòòri sibòøtenkaanii ke sìnkùnko bemáà. Bè sùú mmunitikòù mmu ke naá mbeyeibe ke yóó duó nkè be beénti yie tuòkení mecãã. Deè te kè n duó nkè yehèkè détiyè nè yè tóónyè kàbe kè bè bo mbè daú, kè ifei bè pí. ⁵ A càke a yètìrì ndi, a yei mmeè sùú, deè te bèè détiyè nè bèè tóké kè be bo nda daú.

⁶ Isidayeeriibe kpààtibè bèè bo Sedisademmu èi mieke, bá wè ò cou mmenitiyíi mme ò mòke mèè kpéi muwèrímú. ⁷ A èi kàbe senku be cicebè mbe nè be yòbè ke fèũnko bepòòbè bèè kàtení ke bè bonè, ke diinko mesémmè iciribí nè bekúpobè. ⁸ Bá bè í mòke n cíètè kó kufòwáá nke wúó nteomputè kó diyie detetirè kperi. ⁹ Be mieke kè benitibè mabè tounko betòbè tináanti ke bè kòù, ke katì yetàrè ìnkè ke yo ntibòòdiitì ke dòòri isòke kperè. ¹⁰ Kè betòbè dounè be cicebè pobè, kè betòbè dounè benitipòbè be yóntì mònni. ¹¹ Kè betòbè dòòri isòke kperè nè be kàbe tòbè pobè. Kè betòbè dounè be bí kó bepobè. Kè betòbè dounè be tábè nè bè bè wè mbe cice. ¹² Kè bèmabè yietì kè bè kòù betòbè, kè wèè pènte otòu ò kperè ò ndó kécònte, yoo bèè ò yietí kénóó. Kè betòbè fèkù be kàbe kperè ke yè n kpéi mmí ndi Yiè nKuyie mmíu béi.

¹³ M mèirì n nòùtè nte Sedisademmu nitibè dòò mèè yei nkperí nnè bè còú mmèè nitiyíi kpéi. ¹⁴ M bo wèètení dii yie be bíkè bè bo mmòke dikòmbùò kétéí mbe baa nke m baaòà? Mí ndi Yiè nKuyie mmíu béi nkè dè yóó dòò. ¹⁵ N yóó cíemmu benitibè bèè bo Sedisademmu mieke kè bèè ta ibotí tei mieke yehèkè teyè mieke yèè í tú be kpeye. De mònni kédenne meyei nSedisademmu èi mieke. ¹⁶ Kè ibotí tei bè wènté detetirè, kè bèè banté n tùmè di Yiè nKuyie.

Kuyie ndònnènèmè Sedisademmu kàbe timátìhúúti tii mu nyí bàte

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nyíe ke m béinnè ke dò: ¹⁸ Onìti fǎ! Isidayeeribe n dò ntimátihúúti nti tìi kraá kəkénè mutáá nnè mebierime nè disəwũḍ nè timátì nè dibierimínni. Bè me ndò nke kraá kəké ke ā diònni mieke. ¹⁹ Deè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie kè n tu: Bè mè nnaámme timátihúúti tìi kəkénè tinti mutáá. N yóó bè wěnné kətíímmu Sedisademmu mieke. ²⁰ Bè ǝḍ wěnné mēè botí timátihúúti nè mebierime nè disəwũḍ nè timátì nè dibierimínni ké dè ānné muhāá mmieke kè dēe yiete kébate. Mēè botí nku n yóó di tíímmè kè m mieke di yè, ke di tuə nke di yiete. ²¹ N yóó di tíímmu Sedisademmu èi kécóú, nké di yè kemieke ké di tíi muhāá nké dí yiete. ²² Timátihúúti ǝḍ yiete mēè botí diònni mieke di yóó me nyiete Sedisademmu mieke kébanté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie mmí di yè kemieke.

²³ De kó difǝnkúò kè ti Yiè nKuyie nyíe ké m béinnè ke dò: ²⁴ Onìti fǎ! Náke Sedisademmu èi kəbe ke tú be èi dōnnè ketenkè fetaafe í niu kènke, m mieke bo bè yè dii yie bè yóó kpeímu ketenkè fetaafe í niu kè kōme. ²⁵ Be kó bekpààtibè sǎáténè yeciricirè nye ke kontí ke pīi mbenitibè ke kòu ke tóu be kpàti kè be kúpobè sūú mbe èi mieke. ²⁶ Kè be kó ikuó niùbè càari n kuó ke sīnkunko n cīètè, be ténke í baàti dèè tu n kperè nè dèè tu sǝntíke kperè, bè í baàti ikuó yete dè nè ì yie ndè, ke bütinné teomputè yie kpeti ke càari n yètiri be cuokè. ²⁷ Be kó bekpààtibè sǎáténè yekpamaà nye ke kòu benitibè ke tóu be kperè. ²⁸ Bèè yē mbè tu m pānānānti náambè kè bè pūḍ tibíti kè bè benkú meyáabisibenkumè ke náá nsiyáabisí. Ke níi nnáá nke tú: Ti Yiè nKuyie nyé! M me nyí béi timatì. ²⁹ Kè kuyonku píe ndiheì diməu mieke nè muyòò ke fěũnko besénnibè nè becīribè ke fekú bepòòbè kperè nè muwērimú. ³⁰ Kè n wammú be cuokè wèè bo pénné kuperí kédəḍ kudookəti ke cómmú ké m baao kédeeté o kəbe nè o èi, kè m báá di kùə, m me nyí pètè òməu. ³¹ Mēmmè m mieke di yèmmè kè n di tuə mmuhāá nke di kùə, kè di dəari dè do di yə ínkè. Mí ndi Yiè nKuyie mmí mè dò.

23

Kuyie ndōnnenēmè Sammarii nè Sedisademmu yemancéndúò

¹ De kó difǝnkúò kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ² Onìti fǎ! Benitipòbè mabè beè do bo bédébè ke wē mbe yǝ. ³ Bè do kraá ke bemmu kéyúúké nkéya nhEsibiti, dende bè kəkémè be cīncīrè ke wēú mbe mieserè. ⁴ Oketiwe yètiri tu Oodaa, kòo nantè kperi tú Oodibaa, kè m bè tieke, kè bè m peiténè ibí initidaaì nè initipòì. Oodaa benkú Sammarii nwe, kòo nantè Oodibaa benkú Sedisademmu. ⁵ Kè Oodaa n yete kéwammú yedacīè nhAsidii kó behāāpòmbè, ⁶ bèè dàátí tiyaàwũḍti, kùmàndáàbè nè bebeémbè diebè, bedapùnsáátibè, meyeñcátímè yembè, besāndèèbè. ⁷ Kòo yie nhAsidii behāāpòmbè iwēi yembè beməu kēsāū omáà nè be bəkè o kǝnti yàuti mēè kpéi. ⁸ Kè baa nsóké ke dautinè benitidaabè ò do keté dè Esibiti bè do kəké dè o cīncīnni kéwēú o mieserè, kòò benke mùu fōmmu yeimu. ⁹ Mēmmè nh ò ānnémè o dacīè nhAsidii kəbe ò dó bè nəu mieke. ¹⁰ Kè bèè ò daté kécónnó o tetiri kéfiète o bí initidaaì nè initipòì kòò kùənnè disie kòò yietí o yei, nkòò bo ndò mmebenkumè benitipòbè tǝbè kpéi.

Sedisademmu èi kəbe dōummè

¹¹ Mēmmè kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Dende kó dimàà do dəari o nantè nuə mmieke nke, bá nè mēmmè kòo ncíéké nè o kó kukǝnyautoo mieke kéndauti dautinè benitidaabè kè dēe pēēté o kóo kótì kperè do dōmmè. ¹² Kòo benke Asidii kó bedapàmbè o kǝnti yaumè, kùmàndáàbè nè bebeémbè diebè nè behāāpòmbè iwēi yembè bèè dàátí tiyaàwũḍti nè besāndèèbè, bedapùnsáátibè beməu. ¹³ Kè nni nsǝ mbè sāū mbemáà ndi bedé kè be borime do mmémáà. ¹⁴ Kòo sáñpòu kperè deè dǝke tonté kòo yà bè wārinēmè mewũḍ mBabidənni kó bedapàmbè kó tifènti. ¹⁵ Kè bè boú yenaàkùḍ mbe ka ke boú tiyaàbomboúnti be yə, kè be nuə ntōnni bekpàrinuəmbè kpeyi kōme, ke dōnnè Babidənni

èi kó bedapàmbè dòmme be cie. ¹⁶ Kòò bè kǎú fenhènfe ke pánkèe bè ðàke ké bè nànkoo mudǎmmu. ¹⁷ Kè bèe kàtení kè bèe wǎnné didóu kè bèe ò càke kóò sǎnkúnne kédeè kòò bè pè. ¹⁸ Kòò bè benke ò ðouti ðoutinèmè benitidaabè kè bèe yà o fei, de mǎnni ndi nh ò pèmmè n do pè mmèè botí o kóo kótì. ¹⁹ Kòò né ðàke sǎtè ke cǎnni cǎnni ò do ðǎrimè Esibiti o sǎpànti mǎnni. ²⁰ Ò do bè ðàkemu ké mbè ðouti ðoutinè iwǎ ò tǎmè, sǎmmarímú nè sisǎí de kǎme.

Kuyie nnàkémè kù yóó wète képotémè Sedisadèmmu èi kǎbe

²¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke ðò: Ò do wète kéndouti ðoutinè benitidaabè mbe ò do ðǎrimè nè dimǎnni Esibiti bè do kàké ðè o cǎncǎnni kéwǎú o miǎserè. ²² Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n nàà nhOðibaa ke tú: N yóó duó nkòò ðacǎnhò pè nyè, yeè wǎǎtení o bíékè tipítì timòu kóò kpànnè. ²³ Babidǎnni kǎbe bemòu, Kàndee omòu kǎbe, Pekàdi èi nè Soaa èi kǎbe nè Koa nè Asidii kǎbe, bemòu bedapùnsáátibè nè kùmandáàbè nè bebeémbè diebè nè behǎǎpǎmbè iwǎ yembè nè besǎndèèbè be mieke yóó ò yèmu. ²⁴ Kè kubakù yóu kǎbee íténni nè sikpǎrisǎí sidiesi nè sisǎmpósi nè behǎǎpǎmbè tipítì timòu kǎbe nè tidǎpítì nè yeipikè, ke da do mudòò kè m bè nda duó nkè bè da bekénè be kuó dòmme. ²⁵ M mieke bo da ye kè n duó nkè bè da pí nnè kemieke ke kéétè a ðnni nè a to, a kǎbe bèè bo nkpráà kè bèe bè fié képímú a bí initidaaì nè initipòì, bèè bo yenté kè muhǎá mbè còútè. ²⁶ Bè bo dátè a yààtì kédeite a sǎtì. ²⁷ De mǎnni kàa yóu mufòmmu yeimu nè a bo ndouti ðoutinè benitidaabè a do ketémè Esibiti tenké a nǎnfè ténke bá mbo be bíékè, a ténke bá ndenniní Esibiti tenké kpéi.

²⁸ Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi nke tú n yóó da duó nha í dó bèmbe a pè mbè. ²⁹ Kè bè da benke mepómme kéfiete deè do tú a kó mucǎntimu, ke da cónnòw a tetiri, kè bèe yà a fei, ké da wenté mufòmmu yeimu yiè, onitipòkù wèè ðouti ðoutinè benitidaabè. ³⁰ Dende kó dimàà yóó da tuǎkení a cǎnni cǎnni mèè kpéi nke ke taunnè ibotí tei, ke fié be bǎkè. ³¹ A tǎnnè a kóo kótì kó kuce nku, deè te kè n yóó da niinnè ò yǎnnè fèè bòòfè.

³² De kó febòòfè cǎmpúrìmu ke wète ke pèkè nè fe kpéi mbè bo da daá

ke yé fè piékémè féi!

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

³³ A yóó fè yǎ kémuó mmeyèncààrìmmè mme nè kufǎwáà nnè keisòùkè, a kóo kótì Sammarii fe nyǎ.

³⁴ A yóó fè yǎmu kékúótóo páíí ké fè ðammú nè a nì nke wérí, kétúótè de kó yewétiyè ke yórinè a me. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

³⁵ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: A n yèmmu ke m bùtinné, deè te kè n tú mufòmmu yeimu nè a cǎnni cǎnnimè ðè doti a yuu ínkè nke.

Kuyie ncaummè Oodaa nè Oodibaa

³⁶ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke ðò: Onitì fǎ! Mí tu a bekénè Oodaa nè Oodibaa ké bè kpànnè isòke bè ðòòri ò kpéi. ³⁷ Ke yé bè cǎnni cǎnnimè onitipòkù wèè ðouti ðoutinè benitidaabè o kǎme mme ke kùò benitibè, ke fié yeòkè, ke ye fié be bí initidaaì nè initipòì nè bè do m peiténè ò ke ò cóu. ³⁸ Ke né ðàke yié ke sǎnkúnne n cǎtè de kó diyè ðimàà mieke, ke wèntè teomputè yiè detetirè kperi. ³⁹ Bè feu ðii yiè be bí yeòkè, de yiè ndi bè tamè mí ndi Yiè nKuyie n cǎtè ke tè sǎnkúnne. Bè de ndòò n cǎtè mieke! ⁴⁰ Kè nù ntǎnnè kè bè yúnì benitibè yehekè détiyè kǎbe, bè bè nàké ðii mǎnni de kó tináànti bè í nwuǎkéní kénsǎ mbè wùò ke ànnè còróò ke sǎri. ⁴¹ Ke kàri detèi nsààrè ínkè, kè tidiiti íkú nè tihúúnti nè mekùò

n do bè duó ndè. ⁴² Kè kunitisúkù nwékíí ke í yĩ̀kù tìmatì, kunitisúkù kùù yènní dikpáà tɛdɔntɛ kpɛri bíékè ku kpéí, ke bè ùnné sinéí ke bè òó nyɛpìkè sààyè. ⁴³ De m̀nnì kè n d̀: Bèè d̀uti d̀utinè benitidaabè ke s̀d̀tè beè kraá ke s̀kè beè d̀uti d̀utinè benitidaabàà? ⁴⁴ Kè bè k̀rì de kó benitipòbè mufòmmu yɛimu yembè borè, bè k̀rì mèè botí benitipòbè t̀bè bèè d̀uti d̀utinè benitidaabè be boràà? ⁴⁵ Bèè borime wenni bè yóó bekénèmu de kó benitipòbè bè bekùnè mèè botí benitipòbè t̀bè bèè d̀uti d̀utinè benitidaabè nè benitikùbè, ke yé bè d̀uti d̀utinè benitidaabè mbe ke k̀u benitìbè.

⁴⁶ Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi nke tú, bèe tíí ndibeént̀nnì ké bè bekénè ké bè tanné kukòmb̀doróo mièke ḱefekè be kpɛɛ. ⁴⁷ Kè bèe bè bùótí yetárè ké bè fié ḱekuɔ be bí initidaai nè initipòì ke cóu mbe c̄í. ⁴⁸ De m̀nnì m bo denne isòke kpɛɛ be tenkè kè benitipòbè t̀bèe banté ke t́enke bá ndòori de kó isòke. ⁴⁹ Bè d̀d̀ ìì s̀òke doti be yo ínke nke. Beè yóó t̀ meyi mbè d̀d̀ mè ke fié iwũ̀d̀ yebàkè me kó tiyeti, kè di banté ke d̀ n tú di Yiè nKuyie.

24

Kuyie nd̀nnè mè Sedisadèmmu tekúmbotè t̀èè nirime

¹ Kè dè mm̀ke yɛbie nyèwei nè bè ti p̀ímmè ke k̀nnè Babid̀nni. Dibenni weínnì kóo t̀nkù p̀ínnwè, diyìè p̀ínnì yìè, kè ti Yiè nKuyie nnì mbéinnè ke d̀: ² Onitì f̀! Wári yíè nkó diyìè ké ndì yé, yíè nwe Babid̀nni kóo kpàd̀ti yóó domè Sedisadèmmu kóò pi. ³ N nìtìbè tu itookpèrí yembè mbe, náké be dináàn̄hánt̀rí. Náké be ke d̀: Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i yé nha d̀d̀ de kó mebenkùmè.

Á tíí mmuháá nkedekè, ḱesaa ntekúmbotè ḱánné menie,

⁴ ḱánné te mièke imaa nsà̀yì, nyekpèrè nè yebaayɔ de kpɛyi, nè yekú̀d̀ yèè tu yesà̀yè.

⁵ Á t̀áatè ipemàa nyìì tu isà̀yì

ké ì ánné tekúmbotè mièke ḱetíí mmuháá nkè t̀èe f̀ante ḱewènnénè yekú̀d̀, demou ḱébi.

⁶ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú:

Sedisadèmmu k̀be tú benitikùbè mbe, bè bo yà! Be èi d̀nnè tekúmbotè t̀èè nirime t̀è nte, bá bè í yóó na ḱedeite d̀èè nirime yóótè te maa nké nyì d̀èi ima ima, a báá soó nkùmakù.

⁷ De kó diheì k̀be cóu mmèè nitiỳì nkpaá feímu,

mè cóu dipèrì ínke nke, mè í cóu nketenkè ke d̀ nkèe mè s̀̀d̀to, òm̀u me nyì mè d̀t́inné mutáá.

⁸ N d̀ m mièke bo bè yè mè mme kè m bè p̀èite, deè kpéí nte n yóumè kè bè cóu mmèè ỳì ndipèrì ínke kè mè feío bá òm̀u í mè d̀t́inné.

⁹ Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú:

De kó diheì k̀be bo yà, bè cóu mmenitiỳì mme kè n yóó bè t̀u mmuháá.

¹⁰ Tíí nyideí, ḱét̀t̀inne muháá nkébénné imaa nkè ìì bi mesà̀, nkàa c̀te ḱeyóu kè yekú̀d̀ cóútè.

¹¹ Kàa d̀èè á saa ntekúmbotè tekpetè muháá nyínkè kè t̀èe bi ḱewũ̀d̀tè,

meyóð mmèè bo te mieke kè mèe yè,
dèè nirimè kè dèe deite.

¹² Bá nè a yóó me ntè pùnnémè muhãã ndèè nirimè dè í yóó deite. ¹³ Sedisademmu! A kòbe kó mufòmmu yeimu muù da s̀nk̀unne, kè n dó ke da wénk̀unne, a me nyí yie nkè m bo da wénk̀unne, a t́enke í yóó wenke ke nkém̀unè m mieke bo da yèmè ke káá nke m̀nku. ¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie mmí b́ei nkè dè yóó d̀d̀, n t́enke í yóó pí m máà, mesém̀mè í yó m pí, n yí yóó kuó nhòm̀òu mesém̀mè. N yóó bekénè bá wè o d̀d̀r̀imè d̀ommè mme. Mí ndi Yiè nKuyie mmí b́ei.

Kuyie nduóm̀mè kè Esekieri pokù kú

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke d̀: ¹⁶ Onit̀i f̀! N yóó deitemu metòntòmmè wèè da duò ndiwèi, a me mbáá kari mukúú, nha báá kuó, tinònnieti báá yenni a nuò. ¹⁷ A mmítir̀i amáà borè, a báá kari mukúú. Á bou a yaàbomboúnkù a yuu, kéníé a neùt̀i, a báá káá nha deenfè, a me mbáá di bekúduumbè t̀ǹi t̀i diiti.

¹⁸ Kè nní nnáánnè benit̀ibè dikúnweñni, kè m pokù yàà kú kuyuoku, kè dèe wenté kè n d̀d̀ Kuyie nwee n nàké t̀i. ¹⁹ De m̀nni kè bè m beke ke d̀: Ti náké a d̀d̀ri mèè benkùmè benkú mù? ²⁰ Kè m bè nàké ke d̀: Ti Yiè nKuyie nkuù tu: ²¹ N náké díndi Isidayeribe kunku ti Yiè nKuyie nkù tu mù: Kù tú kù yóó yóu kè bèe s̀nk̀ummu ku cíètè, t̀è di ã tefentè, t̀è tú di kó diwèi, di yèmmè naatinè t̀è. Di bí initidaaì nè initipòì ìì kpaá de kó dihei bè bo ì fié. ²² De m̀nni kè di d̀d̀ ndo d̀d̀mè, di báá káá ndi deemb̀i, di me mbá nyo ntidiiti bekúduumbè di t̀ouni t̀i, ²³ kémbou di yaàbomboúnt̀i di yò ke nie di neùt̀i, di me mbáá kari mukúú nyoo dí nkuó. Di d̀d̀ri mèè yei mbo nte kè dí ncítiri kénwè ndimou ke mítir̀i. ²⁴ Mí nhEsekieri n tú mebenkùmè mme di kpéi. N d̀d̀mè di yóó me n d̀d̀. Kè dè t̀ùd̀keni d̀i m̀nni di bo banté ti Yiè nKuyie ntumè ti Yiè nKuyie.

²⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke d̀: Onit̀i f̀! Bè yóó paamu n cíètè t̀è bè ã tefentè. T̀è tu be kó diwèi, be yèmmè naatinè t̀è, bè dó dè nè be yèmmè memou nè be bí initidaaì nè initipòì. ²⁶ De yiè wèè bo yenté ò bo kateni a borè ke bo da náké de kó tináant̀i. ²⁷ De yiè a nuù yóó wète kétáútému kàa bè nàkénè, de yiè a nóndenfè t́enke í yó ndari. A yó ndò ndibenkèr̀i ndi be kpéi nkè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

25

Kuyie kpannè t̀i Amòniibe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke d̀: ² Onit̀i f̀! Wèète Amòniibe bíékè ké bè kpannè, náké be m pãnáant̀i. ³ Á bè nàké ke d̀: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bèe kénté kékeè n yóó bè nàké t̀i. Bè do s̀nk̀unne n cíètè kè bè ndáúmu, kè Isidayeribe tenkèe d̀únkò kè bè ndaú, kè bèe pímmú Sudaa kòbe kè bè ndaú. ⁴ Deè kpéi nte kè n yóó bè ãnnè diyie yè kèè bíékè kòbe nou mieke, kè bèe cónné be ãp̀nkàr̀è be tenkè mieke, kénhã be tenkè mieke, kényo mbe diiti ke ỳ mbe naamiè. ⁵ M bo duó nkè Adabaa tenkèe naá mbè c̀emmù dè yòyòbè, kè Amò tenkèe naá ndipedie. Kè di banté n tùmè di Yiè Kuyie.

⁶ Mí ndi Yiè nKuyie n tú meyei ndo do d̀i m̀nni Isidayeribe kè bè n daúmu ke péu sinou ke au ke ỳnku ke senku Isidayeribe tenkè. ⁷ Di m̀nni n youte n nàtè nte be ínkè ke bo bè duó nyehékè t̀eyè kòbe kè bèe feke be kperè ké bè dènnè ibotí t̀ei mieke kè bè kùò, ké bè dèè. Kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

Kuyie nkpannè t̀i Mòabu kòbe

⁸ Nte mí ndi Yiè nKuyie n náá nt̀i Mòabu tenkè kòbe nè Seii tenkè kòbe bèè do náá nke tú Sudaa kòbe í cãánnè ibotí t̀ei. ⁹ Nè de kpéi n yóó piitemu yehékè yèè pi Mòabu tenkè, de kó yehékè t́enke í yó ntú yehékè be tenkè mieke, bè bo yè p̀ò nyemou kétáunnè yehékè sàáyè: Beti-Yesimòti nè Baadi-Meðð kén̄tò kétuòkenè Kidiyataimmu. ¹⁰ Diyie yìèni kèè bíékè kòbe mbe n yóó duóm̀mè de kó yehékè kè bèe yè tieke, kèwènnénè Amòniibe kè bè

ténke bá ndenniní be kpéí. ¹¹ N yóó bekénèmu Məabu tenkè kəbe kè bèe banté n tùmè di Yiè Kuyie.

Kuyie nkpannè tì Edəmmu kəbe

¹² Nte mí di Yiè nKuyie n náá ntì Edəmmu kəbe: Edəmmu kəbe pèite bè pèi Sudaa kəbe ínkè nke, bè cəkemu mediè mbè peite dè. ¹³ Dèè kpéí nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n náá nke tú n yóó youtemu n ndùtè Edəmmu ínkè kékuə benitibè nè iwūō Temaə èi nè Dedanni kperi dè bo dounko, bè bo fié ye nitibè. ¹⁴ N yóó duó nkè n nitibè Isidayeribe beə peite m pèi Edəmmu kəbe, bè bo bè dōd m mieke bè ye, ke bè còuté kè dè māmè. Kè bèe banté nh òō peite mēè botí, mí ndi Yiè nKuyie mmî béi!

Kuyie nkpannè tì Fidisitēēbe

¹⁵ Nte mí ndi Yiè nKuyie n náá ntì Fidisitēēbe: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bè mè ndómè kémpèiri be dootitəbè sáā ke bè sənku ke bè ní nke dó ké bè kùə ké bè dèè. ¹⁶ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú n yóó youtemu n ndùtè be ínkè, kédeite Kedetiibe kəbe, kékuə kukó mpéemmè kəbe bèè sùó. ¹⁷ M bo bè pèite kè dè n yóú, ké bè poté mediè nde mōnni kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

26

Kuyie nkpannè tì Tiiri èi kəbe

¹ Kè dè mməke yebie ntepitè nè dimáà nè bè ti pīmme, otānkù yie ketiri yie kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dō: ² Onití fí! Tiiri èi kəbe daúmu Sedisadəmmu kəbe ke tú: Wūōō! Sedisadəmmu pōnte, benitibè beməu do ke nkəri di kpàti kpéí, bām̀bà ntî né tì te, bè tì pàamu. ³ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú: N yitè ke cōmmúmu Tiiri èi kəbe kpéí nke yóó duó nkè ibotí péuu bè do mudoò, biè nní bo mpēnkóo kè betəbè beè tū̀dkùnì yenéfinfirè òmmè dāmèèrì, ⁴ kəpōnte Tiiri èi kó kuduotí nè di cəkperi, ke káuté mutáā nkè kupèrikùu feítóo, ⁵ kénsoké dāmèèrì cuokè kè beyindíimbè nye mbe ditirè. Yehəkè teyè kəbe bo bè pōnte. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi! ⁶ Tiiri èi kó besapəmbè bèè bo mbo dikpáà bè bo bè fié kè bèe banté n tùmè di Yiè Kuyie.

⁷ Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi nke tú: M bo duó nkè kubakù yóú kó kpàtì Babidənni èi kou Nebukannesaa wèè kpeñni ke pēēté bekpàtibè təbè, kòd kətení nè sisēí nè sikipàrinaasēí nè besāndèèbè nè behāpəmbè péu nè benitibè péu. ⁸ Tiiri èi kó besapəmbè bèè bo mbo sihekesí bè bo bè fié, kəpennè kudookəti kédammú mutáā nkéonnè Tiiri èi kó kuduotí ké ndi pì nè tidəpītì. ⁹ Bè bo cōnnè be kpàrisēí kəfii nTiiri èi kó iduotí kè sii puə nsicəkperi. ¹⁰ Be naasēí sū ke í sénni bè bo ntatiní dī mōnni Tiiri èi kó yebòrè bè òō ta mēè botí bè dùute dī èi kó yebòrè. De mōnni mutáā mbo dī dàtinnè kè si nampoo nte kè di duotí sántè. ¹¹ Be sēí kó yekpèètè bo puə ndi cə iməu, kè bèe fié di nitibè kébuó ndi tenkaanii diesi ketenkè. ¹² Kè bèe éi di kpàti nè di potantí képuə ndi duotí képuə nsicēí sàsi kéútóo di tárè nè timunnanti nè di táā mmenie mmieke. ¹³ M bo kúnté be yie, bè ténke bá nyo bè biemmè tikùtidùtì. ¹⁴ M bo duó nkàa naá nkupèrikù kénfeió kè beyimpimbè nye mbe ditirè a ínkè, bá òmòu ténke báá da maá. Mí Yiè nKuyie mmî béi!

¹⁵ De kó difōnkúò kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè Tiiri èi kpéí nke dō: Bè bo bè do dī mōnni ke bè kòute kè bè nkuə, bè bo kuə de kó diheì mieke benitibè de yie. Ketenkè kèè soké dāmèèrì mieke, ke ekè bo sántè. ¹⁶ Nè tì bo bè tū̀kənì tì kpéí nkufōwáá mbo autè dāmèèrì také kó bekpàtibè, kè bèe cúténì be kpàtikàrè ínkè ke dáté be yaàsàtì tì kpē, nkénkari ketenkè ke kpeutí kè be kōmbù̀tì duò. ¹⁷ Bè bo kuó ndikúdabōnni a kpéí nke dō:

Wúó! Diheì dī yètìrì do feí dāmèèrì mieke
kè dī kpeñni kè bè dī dé,
dī ténke í kpaá.

¹⁸ De yiè dè bo kpeí ketenkè kèè soké dàméèrì mièke ke kòbe, kè be kòmbùàtì nduò tì da tùòkení ti kpéí.

¹⁹ Mí di Yiè nKuyie m béimmu ke tú: M bo dàò Tiiri èi kè d̀i naá ntidobontì, kéndònnè yehekè benìtibè í ã yè. N yóó duó nkè ketenkè fùò kó menie mmeè yenní ke dì dàtínnè, ²⁰ kè di wènnénè ketenkè fùò kòbe bèè do bo nè dimònnì bè ã dè, kàa mbo ketenkè fùò yehekè m può nyè nè dimònnì ye kòme. Kè dì mbo ketenkè mièke ke ténke báá wète kèánnè ketenkè ínke. ²¹ M bo di dàò dè bo do benìtibè kòmbùàtì, di ténke í yó nkpaá bá kè bè di waá mbè ténke báá di yà bitì. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

27

Bè kuó ndì kúdabònnì kuce medérimè Tiiri èi kpéí

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke d̀ò: ² Onìtì f̀ó! Kuó ndikúdabònnì Tiiri èi kpéí nke d̀ò: ³ D̀índi Tiiri èi d̀i bo dàméèrì nùu ke d̀òrinè yehekè teyè yèè soké dàméèrì mièke nè yèè ò t̀kénè kupotaá. Mí ndi Yiè nKuyie n tú Tiiri èi d̀i do náá nke tú:

Di tú bàtòò wèè pèèté betòbè kuwenniku.

⁴ Di do soké dàméèrì cuokè nke, kè bè di maá kè dì wenni mesàá.

⁵ Senii t̀arì kó detekperè bè tu dè s̀ipèrésì, bè de ndònnè de kóo bàtòò, kétúóté Dimaa t̀arì kó detekperè kédònnè kupààti kùu t̀ò kuyààkù.

⁶ Kè bèè d̀ònnè Basãã kó detekperè kó ideí tidapenti t̀i pààtìnnè menie.

Kóo munnénè Kitimmu ekè yèè soké dàméèrì mièke, de kó detie mbè tu dè s̀ipèrésì, de kó ideí, ke c̀íéké de mièke sipápáheú.

⁷ Kè bèè ò c̀ónné Esibiti èi kó kuyààkù kùu dùòkenè mupààkonkperímù ke kpè.

Kè Edisaa ekè yèè soké dàméèrì mièke, kè ye kó tiyaàsùtì nè t̀i wũ, ke d̀ò mmekek̀cèburime nè t̀i berí kè t̀i ò dàátì.

⁸ Sidonni nè Adifadi kè de ekè kòbe ò piú

kè Tiiri èi kó mecii nyembè bo o mièke kèpí mmutòmmú.

⁹ Kè Kebaadi kó beheikènkótìbè nè be kó beyántìbè kè bè bo o mièke koò d̀òrì. Bàtòòbè bemou do cómmú Tiiri èi borè nde ke do nho potantì.

¹⁰ Pèrisi nè Dudi nè Puti kè de kó behããpòmbè bo, be kó behããpòmbè mièke ke nuu mbe d̀òpìtì nè be pikè o èi mièke, kè dèè ò duó ndiyet̀icèèrì.

¹¹ Adifadi èi kó behããpòmbè wènnè o èi kòbe ke baa o èi kó iduotí kè Kamadi èi kòbe cómmú yedèrè ínke ke nuu mbe d̀òpìtì o èi kó iduotí ke dì yèútì kuwenniku.

Dikãtidierì do bomè Tiiri

¹² Kè Tasisi èi kòbe bèè do Tiiri èi kòbe potantì nè mebierime nè timátì péítì nè timátì mómmònti nè dibierimínnì. ¹³ Yafãã nè Tubaadi nè Meseki kè bè bè donnè tidaati nè disòwũ kó tinentì, kè bè c̀èkiinè be potantì. ¹⁴ Kè Beti-Tokamaa èi kòbe bè duó nsiséí s̀i dèrì sikpàrinaaséí nè bè do dekù s̀i, siséí deke sãmmarímú kè dè pié s̀i. ¹⁵ Kè Didanni èi kòbe be d̀òrinè kupotaá, nyehékè péu ketenkè kèè soké dàméèrì mièke ke kpèye súkùyè taà be cie dikãtirì ke bè yietí yepápánì nè tinentì péu bè d̀ònnè t̀i detekperè, des̀ùrè kó tidabeeti. ¹⁶ Kè Edòmmu kòbe péu t̀ou tinentì péu nè yetásàayè yèè d̀ò ntitookãti nè yèè d̀ò nfetònfè nè tiyaàwũtì nè tinentì t̀i kpè nnè tiyààtì t̀i dùòkenè mupààkonkperímù

nè ideí wūōyì ìì bo dàméèrì mieke ke ceekiinè tipotantì. ¹⁷ Sudaa kabe nè Isidayeeriibe kè bè bè fiitinè tidiitì tibotí tibotí nè mecekùò nnè mekùò nnè tihúúntì kufṣṣku natikù kpeti. ¹⁸ Kè Damaasi kabe do mbe potantì tì sū mèè kprí nnè tikpàtì tibotí tibotí kè bè tounko menaà mbè tu mè diféè, Edibonni èi kōme nè tipecitì péitì. ¹⁹ Kè Danni nè Yafāā nè Usadi ekè kabe bè yietì timátì bè má tì ke dèè nè tihúúntì tibotí tibotí kufṣṣku natikù kpeti. ²⁰ Kè Dedanni èi kabe be fiitinè yesānkōnkè. ²¹ Adabiibe nè Kedaa èi kó sikpààtìbìi kè bè tu be kó bepotambè, ke donnè be potantì ipe nè yepedakè nè yebodakè. ²² Kè bepotandiebè Sebaa nè Damati kabe kè bè bè dōnè kupotaá nke bè tōuo tihúúntì timou botí kufṣṣku natikù kpeti nè yetásàayè yebotí yebotí nè mesō. ²³ Kè Anaa èi kó bepotambè nè Kandee èi kabe nè Edenni èi kabe nè Sebaa èi kabe nè Asidii tenkè kabe nè Medii tenkè kemou kabe kè bè mbè dōdrinè kupotaá, ²⁴ nke be fiitinè tiyaàkpetì nè tiwūōtì nè tìi kprē nnè tìi dò ndiùdiù, nè iwēī ìì kpeñni.

Bè kuò ndiì kúdabōnnì Tiiri èi kprí

²⁵ Mēmme kè ti Yiè nKuyie mpāānāantì náantò béi nke dò:

Tasisi èi kóo bàtòòbè daku ke kōrì Tiiri èi kupotaá nkè de kóò bàtòò píe nke cēēke dàméèrì cuokè.

²⁶ Bèè piú de kó bàtòòbè

kè bèè ò tannè dàméèrì cuokè,
kè diyie yie kèè bíékè kó kuyaakùu ò pōnte.

²⁷ Kè tikpàtì tìi do bo o mieke,

dèè kó dimàà do sōri o mieke.

Tipotantì, bepotambè nè bèè pī mbàtòò mieke mutōmmú

nè beyántibè bèè dake bàtòò kprí nnè behāāpōmbè.

Dende kó dimàà kè dèe pōnté, ò bo do dii yie.

²⁸ Bèè do pí mbàtòò mieke mutōmmú kè bè

nkuò nkè dàméèrì pēēmmè kabe kpeutí.

²⁹ Bèè kó dimàà do piri bàtòò kè bèe yóu mupirimù.

Bèè do pí mmutōmmú o mieke kè bèe cúténì ketenkè,

³⁰ kénkuò nfṣ nTiiri èi a kprí mmediè

nke cou mutáá mbe yō ke pūntí mutápeí,

³¹ ke kuò be yō ke daati tifōtōntì

kénkuò nha kprí ndikúdabōnnì.

³² Ke kuò nke tú:

We ndo dōnnè Tiiri èi

dì soké dii mōnnì dàméèrì cuokè?

³³ Bàtòòbè do tōu dii mōnnì a nentì ke toti yebotè,

tikpàtì tìi do bo a èi mieke nè a potantì,

dè do sūmu kēnte kàa kparikūnne kutenkù kó bekpààtibè bemou.

³⁴ Di mmōnnì nte fṣ,

kè dàméèrì da pōnténè.

Fṣ nnè a nitìbè nè a nentì kè di wēnné ke pōnté.

³⁵ Kè kufōwáá mpí nketenkè kèè soké dàméèrì mieke ke kabe,

nè a kprí nkàa kó bekpààtibè kōmbùàtì duò

kè be ìikè sòute,

³⁶ kè kutenkù kumou kó bepotambè kuò nha kprí

ke máàrì be yō,

ke yé a kperε duòmè tikōmbùàtì nti,

a pōntému mēmme sáà kè dè dèèà yoo!

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ² Onìti fǎ! Mí tu á náké Tiiri èi kóo kpààti ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú ò mè nhānnémè tefentè, kòo yèmmè dò nhò tu Kuyie, kénáá nke tú ò kàri Kuyie nkó dikàri ndi dàmmèrì cuokè. Kòo yèmmè dò nhò m mǎnnè wenwe onìti. ³ Kòo yèmmè dò nhò cìnnè Danniyeeri ke yé disòrì kpeti timou. ⁴ Nè o cìl mmieke nke ò kpenkemè ke mǎðte tikpàti mediè nke tanné mesəə nnè timàti péfíti o cǐtètè. ⁵ Ò nò nkupotaá nku mesàà nkòo kpàti sùú nkòo mǎðte tefentè.

⁶ Deè te mí ndi Yiè nKuyie kè n tu o yèmmè me ndómmè ò tu Kuyie. ⁷ Nè de kpéi m bo duó nkè ibotí tei ì tu iyonkuyi kè ì ò dokénè képuə nhò dǎdè nè mecìi nkécake o yetidieri. ⁸ Ò yóó kúmu! Ò me nyóó kú mutòntònkúú mmu dàmmèrì mieke. ⁹ Bèè yóó ò kùə bè bo ò pí ndi mǎnni ò bo dáátí ke dò ò tu Kuyie nwenwe onitáà? ¹⁰ Ò yóó kú detetirè kou wèè í yé ti Yiè nKuyie nho kǎme mme, bepòðbè bèè yóó ò kùə mí ndi Yiè nKuyie mmí béei!

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: ¹² Onìti fǎ! Kuó ndikúdabònni Tiiri èi kóo kpààti kpéi nke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Weè do pǎtétè betəbè bəmou kuwenniku kéncìi mesàà, ke wenni mediè, ¹³ kémbò n kó kupúú Edenni mieke, yetásàà yè yebotí yebotí kó kuduotí fité di, kè dii ndò nyefùðkè, kè diteri dò mmukompóó, kè diteri dò ndoii ke dò nteswéitè, nè dii dò ntitookāti nè dii dò nkupecēnkónkù nè dii dò ntesānwūðtè nè dii dò ntiwetì, nè dii dò nfetònfè nè dii dò ntinóbénti nè mesəə, ke sārì mesəə nkó tisātì bè dǎdè tì bè ò dǎdè dii yie. ¹⁴ Kè ti Yiè n Kuyie ndò: A tú n yé n do ò dǎdè kòo n tú oínkèmbàri nwe ke pǎntè o fētì kémbò n tāsàari ínkè, ke centi yetásàà yè yèè cǎú nyihāāpémperí ye mieke. ¹⁵ Kòo borime nwenni nè nh ò dǎdè dii yie, kénə kétuəkenni meyei nhò ta dii yie. ¹⁶ O potaá kuù deuke ke te kòo yonke mediè ke dǎdè meyei, deè te kè nh ò bétini n tāsàari ínkè wenwe oínkèmbàri wèè cènti yetásàà yè yèè cǎú nyihāāpémperí ye cuokè. ¹⁷ O wenniku kuù ò ānnè tefentè, o wenniku kuù tonté ke cǎke o cìi, kè nh ò bənténì ketenkè kè bekpàtìbè ò wènnì. ¹⁸ Nè o kó kupotaá mmieke ò í dǎəri sei, nè o kó kupotaá ndiekù mieke nke ò dǎdè meyei nke sǎu n cǐtètè, deè te kè n tətinne muhāā nkè mù yóó ò cǎúté kè bè nhò wúo, nkòo naá mmutápei mmáà. ¹⁹ Ibotí mieke bèè ò yé kufəwáa mbo bè pí nnè o kpéi nke yé o kperè duòmè tikǎmbùdàti nti, ò pòntemu sǎà kè dè dè.

Kuyie nkpannè tì Sitǎə èi

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ²¹ Onìti fǎ! Wēəte Sidonni èi bíékè ké bè nàké m pāānāānti. ²² Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: N yíté ke còrímú Sidonni èi kəbe kpéi nke ke bo bè benke n wērímú kè bèè banté n tǎmè Kuyie. N yóó bè potému ké bè benke mí ndi Yiè nKuyie n yí məkemè meyei. ²³ N yóó duónkoo mutenkúú mmu Sitǎə èi kè tipíti timou kəbeə ò do mudòo, kékuə benitibè péu kè meyi n cǎú ndihèi dimou, de mǎnni bá wè kòo banté ke dò n tú di Yiè nKuyie.

Isidayeeri be yó mbomè kè dè bè naati

²⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéei nke dò: De mǎnni ibotí ì fité Isidayeeri be, òmòu ténke í yó mbo wèè bo ndò nyipo ké mbè kúú, yoo tisāmpotì ké m bè kǎuri. De mǎnni bèè do bè sènkú bè bo banté n tǎmè di Yiè nKuyie.

²⁵ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: M bo wéte ke tínni dii mǎnni Isidayeeri be, bèè do cǐtété kémbò ibotí tei mieke m bo bè benke n kpamè meyei nkè ibotí tei yà. De mǎnni kè bè mbo ketenkè n do duó nkè n kóo tǎnti Sakəbu ke mieke. ²⁶ Bá dèmarè bá mbè kǎnnè, bè bo maá sicēi kǎfíkú detie mbè tu dè ffinyi, kémbò kè dè naati, ke yé n yóó potémè yehékè yèè bè fité ye kəbe. De mǎnni bèè do senku Isidayeeri be bè bo yie nke dò mmí ndi Yiè nKuyie mmí bè te.

¹ Kè dè mmàke yebie ntepiítè nè bè ti pìmmè ke kònnè Babidōnni otānkù pínwè, diyie tepiítè nè didérínni kó diyie kè Kuyie nní mbéinnè ke dò: ² Onìti fí! Wēēte Esibiti bíkè kénáké okpàtì nè o nìtibè m pāānāantì. ³ Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yítè ke còmmúmu o kpéi, wenwe kukó nNiidi kó femùðfè, wenwe wèè bo kukó nNiidi mmieke, kòo yèmmè dò nhò kù tieke ke náá nke tú weè dòò kukó nNiidi nke kù te. ⁴ Nè de kpéi n yóó tōnnè kuyīmpie nku o yèi kè kukó nNiidi kó siyī ncaátí o yíékè kè nh ò yūð nkédenneni kè si ncaátí o yíékè. ⁵ Kè nh ò dootóo dikpáa tedōntè mieke wenwe nè de kó siyī, kòò nduó dikpáa mieke bá òmòu báá ò tūóté kékūnné. Tikpasìnti nè sinə deè yóó ò di. ⁶ Kè Esibiti tenkè kəbe beməuu banté n tùmè di Yiè nKuyie.

Ke yé bè do dōmmè dipènni ndi Isidayeeriibe nou mieke. ⁷ Bè do ò pīi nkoò pùdmmu ke si be nou, kè bè ò diri kòò pùə nke donninko be kōmbùòti. ⁸ Deè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie kè n tú: M bo duó nkè bèè ò do mudòó kékua o èi mieke benitibè nè iwūš.

⁹ Ò me nyēmmè weè te kukó nNiidi kè weè kù dòò. Nè de kpéi nhEsibiti kó ketenkè bo dounko kénaá ntidobontì kè bèè banté n tùmè di Yiè nKuyie. ¹⁰ N yítè ke còmmúmu wenwe nè kukó nNiidi be kpéi, m bo duó nkè be tenkèe dounko kénaá ntidobontì, kétúóté Mikidadi kényènnè Siyenni kéntə kətuəkenè Kuusi temmānku. ¹¹ Bè ténke báá yà de kó ketenkè mieke onitì kó tenaàcètè yoo kuwanwankù makù kpete. De kó ketenkè bo dounko kè dè mmàke yebie nsipísìnàà. ¹² M bo duó nkè Esibiti tenkèe dounko kénaá dikpáa tedōntè kénaá ntidobontì yehékè teyè cuokè m può nyè, kéntə kətuəkenè yebie nsipísìnàà. De mōnni m bo cíe nhEsibiti tenkè kəbe kè bèè ta ibotí tei mieke.

¹³ Mí ndi Yiè nKuyie m mīi béi nke tú, yebie nsipísìnàà kó difōnkúò m bo wēte kédenneni Esibiti tenkè kəbe ibotí tei bè do ciété kəmbo ìi mieke, m bo wēte ké bè tíi. ¹⁴ De mōnni m bo wēte kətíi nhEsibiti kó tidaatì, kè tii kari be tenkè Patidoosi èi bè do borè nè dimōnni kéānné dikpàatiyuu dii berí. ¹⁵ Esibiti bo ntú de mōnni dikpàatiyuu dii berí, ò ténke bá mbaké ibotí. N yóó ò kékūnnemu, bá ò ténke bá mbaké ibotí tei. ¹⁶ Isidayeeriibe ténke bá nhò tá, bè yóó bantému ke dò ndè do tú meyei mme bè do korimè o borè ke dó meteèmmè. De mōnni kébanté n tùmè di Yiè nKuyie.

Kuyie nnàkémè Nebukannesaa yóó domè Esibiti mudòó

¹⁷ Kè dè mmàke yebie nsipísìdè nè yèyiekè nè bè ti pìmmè kékōnnè Babidōnni, otānkù ketiwè diyie ketiri yie, kè ti Yiè Kuyie nní mbéinnè ke dò: ¹⁸ Onìti fí! Nebukannesaa Babidōnni kóo kpàtì weè tanné o āāpōmbè mutōnkperímù, ke tú bèè pōnte Tiiri kó dihei kè behāāpōmbè yə kūðte kè be baayə fāūtè, ò me nyí pètè mucōntimu wenwe nè o kó behāāpōmbè mutōmmú bè pī mmù kpéi. ¹⁹ Deè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú: N yóó ānné Esibiti tenkè Nebukannesaa nou mieke nke, kòo di pōnte kéheí di kpàtì kè dè ntú o āāpōmbè kó tiyeti. ²⁰ N yóó ò duó nhEsibiti nwe kòò ntú o kó tiyeti ò òu tii òtì kpéi, nke yé ò pìmmè n kó mutōmmú mmu. Mí di yie nKuyie mmīi béi!

²¹ De yie ndi n yóó wēte kédéukūnnemè Isidayeeriibe wērimú, ké da pā kuce fí nhEsekieri kàa mbè nāānnè kè bèè banté n tùmè di Yiè Kuyie.

30

Kuyie mmieke yóó domè Esibiti èi kəbe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ² Onìti fí! Náké be m pāānāantì, á bè nàké ke dò: Mí di Yiè nKuyie mmīi tu bèè kuó ndikúdabōnni ke dò: Eeyooyi! Diyie dii kèrini di kpéi. ³ Di tōōnnímu, m mieke kó diyie duunnímu, de kó diyie yó ndáátí yewetisùò nye, dii yie ndi n yóó bekénèmè yebotè. ⁴ Bè bo do dii yie Esibiti tenkè kufōwáá mbo bè auté kè bèè bè pōnte kédéíté kétúóté be kpàtì. Benitibè bo nduò dii mōnni Esibiti tenkè mieke ke kō, Kuusi èi kəbe yèmmè bo caārè. ⁵ De yie Kuusi èi kəbe nè Puti èi kəbe nè Dudi èi kəbe nè Adabiibe tenkè keməu kəbe bè bo bè fié kétaunnè bèè tu n kəbe. ⁶ Mí ndi Yiè nKuyie mmīi béi nke tú: Bèè cuó Esibiti bè bo duó, muwērimú bè mōke mù kè mù bè āā tefentè mù bo

deè, kétúóté Mikidodi kàbe kén̄tò kétuàkenè Siyenni kàbe, bè bo bè fié. Mí di Yiè nKuyie mmî búi! ⁷ De kó ketenkè bo dúnko kén̄aá ndikpáà téd̄ontè kè be ekèe naá ntidobontì yèteyè cuokè m pùò nyè. ⁸ M bo cóu ndì m̀nnì Esibiti kékua bèè kó dimàà ò cuó, de m̀nnì bè bo banté n tùmè di Yiè nKuyie. ⁹ De yiè m bo t̄s nyet̄rè kè yèe deke bàtòòbè kékote kédò Kuusi èi kàbe bèè kàri ke í yī̀kù, m bo p̄onte dìi yiè Esibiti kuf̄waá mbo bè autè kè bè nkpeutí. De yiè t̀̀̀kemu ke dèè.

¹⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi nke tú: M bo duó nkè Nèbukannesaa Babid̄nni kóo kpà̀tì kuà Esibiti tenkè kó kunitisúkù. ¹¹ Wenwe nè o kàbe, kubotí kùù yóù nke p̄ēté itèi bè bo k̄tení kédò diheì kékua Esibiti kàbe kè becír̄bèe píe ndiheì mièke. ¹² M bo duó nkè Niidi kó ikó nkúú, m bo duó nhEsibiti kó ketenkè benitiyonkubè kè bèe kè p̄onte kétúóté dèè kó dimàà bo ke mièke. Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi!

¹³ M̄i búi nke tú: M bo deite be b̄̄tenkaani, dib̄ò t̄̀nke bá mbo N̄ofu èi mièke, tekpà̀tibite me nt̄̀nke bá mbo Esibiti tenkè. M bo ãnné Esibiti tenkè kàbe kuf̄waá. ¹⁴ Patidoosi èi bo dúnko kè Soã kperii cóúté, m bo poté N̄ò èi kàbe. ¹⁵ M mièke bo yè Sinni èi dìi tu Esibiti kó diheì kperì, m bo kuà N̄ò èi kó kunitisúkù. ¹⁶ M bo cóu nhEsibiti èi kè kuf̄waá nhauté Sinni èi kàbe, be dootit̄bè bo duute N̄ò èi kó iduotí kè d̄i d̄at̄inné menie nk̄m̄e. ¹⁷ Bè bo fié Ñ̄s èi kó bedap̄ambè nè Pii-Besiti kàbe ke pímmu bes̄ambe kék̄onnè kéd̄ò tidaatì. ¹⁸ M bo bóóté dìi m̀nnì Esibiti kó fekpà̀tip̄at̄ifè, kòo w̄rímú mùù do ò ã̄ tefentè kè mùu deè. Yewetisùò bo dát̄inné de kó diheì kè bèe pímmú di n̄it̄ibè kéd̄ò tidaatì. ¹⁹ N yóò me m̄poté Esibiti kàbe kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

Kuyie ntúótémè Babid̄nni kóo kpà̀tì ke yũ̀nnè ku n̄it̄ibè to

²⁰ Kè dè mm̄oke yebie ntepítè nè dimàà nè bè ti pímm̄mè ke k̄onnè Babid̄nni dibenni t̄̀nkù ketiwè diyèe yiènni yiè kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke d̄ò: ²¹ On̄it̄i f̄s! N kèèté Esibiti kóo kpà̀tì bakù nku, òm̄ò me nyí ò taà nkòò bou kòo bo miété kèna ke f̄ã ndisiè. ²² Dèe te mí ndi Yiè nKuyie nkè m búi nke tú: N yitè ke còmmúmu Esibiti kóo kpà̀tì kp̄í nke bo kèété o baà ndedé, kùù kraá kper̄ni nè kùù kèété, kòò do pikú dìi sièe do. ²³ M bo cíe nhEsibiti tenkè kàbe kè bèe ta ibotí t̄i mièke. ²⁴ M bo kpénk̄unne Babid̄nni kóo kpà̀tì baà nkòò pí ndisiè, kòò bóké Esibiti kóo kpà̀tì baà nkòò nk̄ò nke kuò n̄ho dootit̄bè ì̀kè. ²⁵ N yóò kpénk̄ummu Babid̄nni kóo kpà̀tì baà nkè Esibiti kóo kpà̀tì kper̄e bèitè. M bo pii ndìi m̀nnì Babid̄nni kóo kpà̀tì disie kòò d̄i f̄ã nkénwetí Esibiti tenkè kàbe bè bo banté n tùmè di Yiè nKuyie. ²⁶ N yóò cíemmu Esibiti kàbe kè bèe ta ibotí t̄i tenkè mièke, m bo bè cíe ndìi m̀nnì bè bo banté n tùmè di Yiè Kuyie.

31

Kuyie nd̄onn̄enèmè Esibiti kóo kpà̀tì mutie bè tu mù sèt̄irì

¹ Kè dè mm̄oke yebie ntepítè nè dimàà nè bè ti pímm̄mè ke k̄onnè Babid̄nni ot̄ã̀t̄ã̀nwè, diyèe ketirì yiè, kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke d̄ò: ² On̄it̄i f̄s! Náké Esibiti kóo kpà̀tì nè o n̄it̄ibè ke d̄ò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú:

N yí yà ò deu ke m̄annè mù.

³ M bo yí ò d̄onnè Dimaa t̄ã̀rì kó mutediemù mmu bè tu mù sèt̄irì,

mùù m̄òke ibake sà̀yì nè medèè nsà̀amè,

kè mu bake dèke kékáá ntiwetì.

⁴ Fetaafè fèè te kè mù kòtè,

mù fíkú kunéce ì̀nkè nke

kè menie mp̄ũ̀ mù fíkú dè,

ke bónk̄unko dikpà̀ kó detie ndem̄ò.

⁵ Dèe te kè mù òkè ke p̄ēté det̄erè dem̄ò

ke yè yetepà̀ mp̄éu,

kè mu bake wuò mmenie mmu sà̀nnè mèè kp̄í.

⁶ Kè dikpà̀ kó tin̄t̄i tim̄ò yī̀ mmu bake ì̀nkè

kè tiwanwantì timòu péi mu také
kè benitibè péu dieku mu déè.

⁷ Mu cómmè nè mu bake yèrimè kè dè wennimu
ke yé mu cīē nfíúkúmè menie nsū dè.

⁸ Detie mbè tu dè sétìrì deè bo n kó kupúú mieke,
mùmamù do í mù mànnè bè tu dè siperésì,
mùmamù kó ibake do í mannè mu kpeyi.

Bè tu dè padatánnì mùmamù kó ibake pànyì do í mannè mu kpeyi,
mutie mamù do í mù mànnè kuwenniku n kó kupúú mieke.

⁹ N do mù ānné tifāāsààtì nti kè mù nwenni,
detie ndemòu dèè bo n kó kupúú Edenni mieke kè dè mmù yaá.

Bè bōmmè Esibiti èi kóo kpààtì mutie kōme

¹⁰ Kè ti Yiè Kuyie mbéi nke dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi nke tú, mù òkè mèè kpéi
mmèdiè nke mu bake tùòke tiwetì deè mù ānné tefentè. ¹¹ Deè te kè m mù duó nketenkè
kóo kpààtì diewè, kòò mù dòò mù mànnè dè, m mu dootóomu. ¹² Kè bekpákpàribè,
benitiyonkubè mù kōú ke dǎúnko kè mù duó yetārè yemòu ínkè, tibiti timòu mieke, kè
mu bake kèké ke duó yekondake yemòu mieke, bèè do mù dieku kè bè mù yóu ke ité. ¹³ Kè
tinòtì timòu botí commu mu kùnnì ínkè kè tiwanwantì timòu nàù mu bake. ¹⁴ Dè dòò
memme kè dè bo yie nkè detie ndèè còmmú inéce kè menie ndè sànnè, kè mùmamù muù
ténke báá okè, kè mu bake nkáá ntiwetì, kènte kè mù mǎwte tefentè, ke yé demòu dè
dòmmè kékúmu kéta ketenkè kèwēnnénè bèè bo kudǎnkù.

¹⁵ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: Sétìrì kó mutie ta dīi yiè kudǎnkù dīi yiè ndi
n duómmè dèè bo ketenkè ínkè, kè dè kàri mukúú, muù kpéi nte kè n cònné ikó mbá ì
ténke í pūò nkè yebire kúú, kè dè bìitoo kè Dimaa tārè ínkè kó detie demòu kpeí. ¹⁶ M mù
bǎnténì dīi mǎnnì kè mùu ta kudǎnkù kè yebotèe keè, kè dèe domu ye kǎmbùòtì. Detie
ndèè kó dimàà bo n kó kupúú Edenni mieke nè Dimaa kó detedierè dèè péu kubooku kè de
yèmmè nnaatì. ¹⁷ Ibotí mieke bèè do mù cuó ke dieku mu déè nkè bè múnkèe bè wēnnénè
bè kùò bè mudoò mieke kè bè tanné kudǎnkù.

¹⁸ Detie ndèè kó dimàà bo n kó kupúú Edenni mieke mùmamù do í mù mànnè
kuwenniku nè meokùmè. Bá nè memme kè di wēnné fǒ nnè be nè bèè í cāmmù nè bè
kùò bè dikpànnì mieke ke ta kudǎnkù. Esibiti kóo kpààtì nè o kǎbe be kperè yó mme ndò.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi!

32

Bè kuó ndīi kúdabònnì Esibiti èi kóo kpààtì kpéi

¹ Kè dè mmǎke yebie ntepítè nè yèdéè nè bè ti pǐmmúmè ke kònnè Babidǎnni, otǎnkù
tepítè nè odérì diyie ketirì yiè kè Kuyie nnì mbéinnè ke dò: ² Onitì fǒ! Kuó ndikúdabònnì
Esibiti èi kóo kpààtì kpéi nke dò:

A do bo ibotí cuokè

ke dò ndiciriciribii ndi,

ke wète ke dò ndàméèrì kó femùòfè.

Ke duó ikó mmieke ke kǎrì menie nnè a tààke

ke íinko menie.

³ Ibotí bo tíi ndīi mǎnnì péu, de mǎnnì ndi n yóó da bǎntémè muditímù kè bè da yúú
nkédenne, ⁴ kédǎúnko ketenkè kàa nduóo dikpáà cuokè, kè dikpáà kó tinòtì ncómmú a
ínkè kè tikpasǎntì timòuu da di. ⁵ Kè desonne dèè pǎàke kè dè nduóo yetārè ínkè nè tibiti
mieke. ⁶ A yīi mbo cóú nketenkè kèpǎnté yetārè ínkè kèpíe nyekondake. ⁷ A bo kú dīi
mǎnnì m bo pii nkéínkè, késǎukùnnè siwǎā, kéduó nkè diwetirìi dátínné diyie, bá otǎnkù
ténke bá mpéi. ⁸ M bo sǎukùnnè dèè kó dimàà mí kéínkè, m bo duó nkè dibìinnìi ānné a
èi mieke a kpéi. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi! ⁹ Ibotí péu a í yé ì m bo duó nkè ìi keè dīi

mònni a domè kè i yèmmèe caàrè. ¹⁰ Yebotè péu kǎmbùàtì bo do a dǎà dè kpréí, m bo ei ndìi mònni n siè bekrààtibè ìikè kè bèe kpeute. A bo do dii yiè be kòò mǎu báá na kéri nhomáà.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú Babidǎnni kóo kprààti kó disiè da tati. ¹² Kòò ããpǎmbè bo kuɔ benitibè péu. Bè tu bèè yóò bembe ibotí mieke, bèe yóó pǎnte fǎ nhEsibiti a ei kó tefentè kékuɔ a kó kunitisúkù. ¹³ M bo kuɔ a wanwanti tii bo kukó nNiidi také, onitì mǎu kó tenaàcètè yoo kuwanwankù makù kó dikpèètìrì ténke báá kǎare kukó nNiidi nkó menie. ¹⁴ De mònni m bo bónkùnne a nie nkè mè mpũdè mmekùò nkǎme. Mí ndi Yiè nKuyie mmí bée! ¹⁵ M bo poté dii mònni Esibiti tenkè kǎbe ké bè kùò nè dèè kó dimàà bo ke mieke kè ketenkèe dǎúnko, bè bo banté n túmè di Yiè nKuyie.

¹⁶ Ibotí imǎu kó benitipòbè yó nkuðmmu de kó dikúdabònni o kpréí. Mí ndi Yiè nKuyie mmí bée.

Bè kuómme dikúdabònni ibotí bè na ì kpréí

¹⁷ Kè dè mmǎke yebie ntepítè nè yèdèè nè bè ti pǎmmúmè ke kònnè Babidǎnni, otǎnkù ketiwè, diyie tepítè nè dinummurì yiè, kè ti Yiè Kuyie nni mbéinnè ke dǎ: ¹⁸ Onitì fǎ! Kuó ndikúdabònni Esibiti tenkè kó kunitisúkù kpréí. Á bè wènnénè ibotí tei ì tu ibotí dieyi kó besapǎmbè ké bè tanné kudǎnkù bá nè bè me ndeumè kè bèe wènnénè bedǎmbè. ¹⁹ Náké be ke tú: N yè mbe yèmmè dǎ mbè pǎéte mu betǎbàà? Bèe ta kudǎnkù kéwènnénè bedǎmbè tǎbè ibotí ì ì cǎmmù ì kǎbe, bè kùò bè mudoò mieke. ²⁰ Esibiti ei kǎbe yóó kú mudoò mieke nke, bè sǔótému disiè ke dèè ke yóó kuǎnè Esibiti ei kó behǎãpǎmbè bemǎu. ²¹ Bekpàritiebe diebè bèè bo kudǎnkù nè bè bè do naati bè bo bè dǎa ke dǎ: Bè bè kùòmmu mudoò mieke bembe bèè ì cǎmmù kè bè ti sǎnkéni.

²² Kè Sidii kóo kprààti múnke dè bo kòò fǎti soké o kó behǎãpǎmbè kpeyi cuokè, bemǎu bè bè kùò mudoò mieke nke. ²³ Wèè kó kufǎti bo ketenkè cǎmpure mómmǎnne kòò ããpǎmbè kpeyi kù fité. Bè bè kùò mudoò mieke nke, bembe bè do dé bè ketenkè ìnkè.

²⁴ Kè Edammu kóo kprààti múnke dè bo kòò fǎti soké o kó behǎãpǎmbè kpeyi cuokè. Bemǎu bè bè kùò mudoò mieke nke, bè tu ibotí tei kǎbe mbe bèè ì cǎmmù ke ta kudǎnkù, bembe benitibè do dé bè ketenkè ìnkè. Kè bè di ifei. ²⁵ Edammu kprààti ta kudǎnkù nku, kòò nitibè fǎti fité o kǎku, bè tu ibotí ì ì cǎmmù ìnyi, kè bè bè kùò mudoò mieke. Bembe benitibè do dé bè ketenkè ìnkè. Kè bè bè wènnénè kékuɔ mudoò mieke. Kè bè di ifei.

²⁶ Meseki kóo kprààti nè Tubaadi kou kè bè múnke dè bo kè be kó behǎãpǎmbè fǎti fité be kpeyi, bè tu ibotí ì ì cǎmmù ìnyi, kè bè bè kùò mudoò mieke, bembe benitibè do dé bè ketenkè ìnkè. ²⁷ Bè báá na kéwènnénè bekrààtiebe bèè ku nè dimònni, bè tu ibotí ì ì cǎmmù ìnyi. Bekpàritiebe yètè do feímu kè bè bè dé ketenkè ìnkè, kè bè ta kudǎnkù ke duó kè be yǎ yǎke be se ìnkè, kè be dǎpiti nǎnké be ìnkè. ²⁸ Díndi múnke Esibiti kǎbe bè yóó di wènnénè ibotí ì ì cǎmmù ìnyi kékuɔ mudoò mieke.

²⁹ Edǎmmu ei kǎbe múnke de mbo nè be kóo kprààti, bá nè bè me mmǎkemè dikǎmbùò bè yóó bè kùòmmu ibotí ì ì cǎmmù ì kǎme, kè bèe ta kudǎnkù.

³⁰ Kubakù yóú kó bekrààtibè bemǎu de mbo nè Sidoniibe bè kùò bè mudoò mieke, bá nè bè do me mmǎkemè muwérímú kè bè bè dé. Bè tu ibotí ì ì cǎmmù ìnyi kè bè bè kùò mudoò mieke, kè bè wènnénè bedǎmbè ke di ifei.

³¹ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: Esibiti kóo kprààti bo yà dii mònni bè kùò bèè kó dimàà mudoò mieke, o yèmmè bo narike wenwe nè o ããpǎmbè bemǎu. ³² Dè bo bè narike ke yé be yètè do feímè ketenkè ìnkè kè bè bè dé, bè bo wènnénè Esibiti kóo kprààti nè o ããpǎmbè ibotí ì ì cǎmmù kékúnné. Mí ndi Yiè nKuyie mmí bée.

33

*Kuyie ndònnemè Esekieri o eikèmbàrì
(Wénté mukàmmù 3:16-21)*

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: Onìtì fǎ! Náké Isidayeeriibe ke dò: ² Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Kè dè dò m bo duó nkè mudòò tanní dihei marì, kè de kó dihei yembè bannè onìtì be ei. ³ Wèè bàa kòò yà be dootitabè kèrínímè ke eé ditāteheù kécau nho kabe. ⁴ Kòò mǎu keè ditāteheù kuómmè ke búútóo kè be dootitabè kàtení koò kùò, dè tu o kpeti nti. ⁵ Ò kèemu ditāteheù kuómmè ke búútóo, kòò ku dè yí tú òmǎu kpeti, ke yé kòò do nyié nhò na ncootému. ⁶ Kè dè me ndò nhobàrì weè yà be dootitabè kè bè kèríní kòò dò nkáré ke í eé ditāteheù kè be dootitabè kàtení ke kùò òmǎu, ò kumu o yei nkpréí, wèè bàa dibòrì weè né tǎ de kó meyi.

⁷ Onìtì fǎ! N da bannemu Isidayeeriibe, á nkémmú n náantì, kè ò yí á bè nàké tì, á tì mbè nàké. ⁸ Kè n da nàké ke tú: Náké onitiyiwe ke tú n yé nhò bo kú, kàa í ò nàké kòò bo yóu o yei nhò yóó kúmu o yei nkpréí, kè n né da bekénè o kpréí. ⁹ Kè dè me ndò nha ò nàkému ke tú wèè yóu o yei nkéceete, kòò yete o yóó kúmu o yei nkpréí nkè fǎ nné deeté a fòmmu.

Onìtì dōmmè meè ò kòò

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: Onìtì fǎ! Náké Isidayeeriibe ke tú n yé mbè mè nnàámmè ke tú be yei nnè be yetímè deè cēēke ke bè yǎnte kè bè cǐtiri, ke békú bemáa ke tú: Tí bo ífòùà? ¹¹ Náké be ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie m bomu! N yí dó onitiyiwe bo kúmè. N dó wèè yóu meyi mme kénfòù. Ceetené kényóu meyi. Díndi Isidayeeriibe di dó kékúmaà?

¹² Onìtì fǎ! Náké a tebíi Isidayeeriibe ke dò: Kòò nitisàù yóu mesàà mmudòòrìmu ke dǎò meyi, mesàà nhò do dǎòrì mè báá na kòò deeté. Kòò yeiwe me nyóu o yei nke dǎòrì mesàà, meyi nhò do dǎòrì mè báá na kòò fétinne. Kòò nitisàù ta meyi mmudòòrìmu, mesàà ndoké kōme báá na kòò deeté. ¹³ Kè n nàké onitisàù ke tú: Ò yó nǎù, kòò yóu mesàà nke ta mmeyi mmudòòrìmu, n ténke í yóó dentení mesàà nhò do dǎòrì mè kpréí. Ò yóó kúmu meyi nhò dǎò mè kpréí. ¹⁴ Kè m me nnàké onitiyiwe nwe ke tú: Ò bo kú! Kòò yóu meyi nke dǎòrì deè wenni. ¹⁵ Kòò tǎnné wèè ò mǎkenè dibànni wè ò dǎunné dè, ke tǎnné ò do yùúkú dè, ke tǎnné ití nyìl duò mmufòmmu, kòò ténke í dǎòrì meyi nhò yó nǎùmu ò báá kú. ¹⁶ M me nténke báá dentení meyi nhò do dǎò mè, ò yó nǎùmu ò tǎnné mèè kpréí ndèè wenni ke dǎòrì deè sǐe.

¹⁷ Onìtì fǎ! nha tebíi náámmu ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie n dǎòrì deè í wenni! Dè í tú mǐ kó medòòrìmè í wenni, beè kó medòòrìmè sǐ. ¹⁸ Kòò nitisàù yóu mesàà nke ta meyi mmudòòrìmu, ò yóó kúmu de kpréí. ¹⁹ Kòò yeiwe weè me nyóu meyi ke dǎòrì mesàà, nè de kpréí nhò yó nǎùmu.

²⁰ Di né me ntúmè n dǎòrìmè í wenni, díndi Isidayeeriibe n yóó di bekénè bá wè o dǎòrìmè dōmmè mme.

Bè pòntemè Sedisademmu

²¹ Kè dè mmǎke yebie ntepítè nè yèdéè nè bè ti pǐmmè ke kònnè Babidǎnni, otǎnkù pǐnwè, diyie nummuri yìè, kòò nìtì mǎu yenté Sedisademmu kécokéní ké n nàké ke dò: Bè pòntemu Sedisademmu!

²² De kóo nìtì do yóó cokéní m borè késǎ Kuyie nkó muwǎrímú wee cùténímu n yǐnkè kè ò na kéwǎte kébéí, kòò ntuǎkuní ke sǎ n nǎndenfè dǎte kè n nǎ nke náá. ²³ Memme kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ²⁴ Onìtì fǎ! Benitìbè bèè kpaá bo Isidayeeriibe tenké kó tidobontì bè náà nke tú: Abarahammu do bo omáà ndi kè nh ò duó nde kó ketenkè kòò bo nkè te, kè bè né bo sǐúmmu kè n yóu m bo kè mbè duòmmàà? ²⁵ Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Bembe bèè yo mmeyì, kè be yèmmè bo yebókè bíékè, kè bè cou menitiyì mbeè bo tieke n kó ketenkàà? ²⁶ Bembe bèè pikú yekpàrise ke dǎòrì isǎke kperè, bá wè kòò dǎunè o kou pokù beè bo tieke n kó ketenkàà?

²⁷ Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n fòumu, kè mǐ béi nke tú bèè kpaá de kó tidobontì mieke bè yóó bè do mudòò mmu ké bè kùò, kè desǐnnèe pǐmmú bèè bo dikpáa

kè mutenkúú nkuo bèè bo titādènti nè itāfuwo mmieke. ²⁸ M bo deite Isidayeeribe wērímú mùù bè ãà tefentè, be èi nè be tārè kè dèe dǎúnko kénáá ntedǎntè, bá òmǎù ténke bá ndè pēnkù. ²⁹ Nè bè dǎò ì sòke kpéí mbe tenkè bo dǎúnko kénáá ntedǎntè, kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

³⁰ Onitì fǎ! A tebii náantemu a kpéí ndiheì kó kuduotí fitímè nè be cǐi kó yebòrè ke tú: Tí kǎtenè, kòo ti náké ti Yiè nKuyie nhò náké ti. ³¹ Dèè te kè bè kǎriní a borè kusúkù ke karì a ìkè ke bo keè a tǎ tì. Bè kèrímúmu a náànti, bè né í dǎori tì yēmme, bè yó nda náá ntináannatì nti ke né tū mbe mómmǎmbe kó meyèmmè ke dǎ mucǎntimu. ³² Bè da dǎnnenè oyendènti nwe wèè tammè naati, kòò nǎ nke diè nke nǎ nke bie ndebémbénnè. Bè ò nda kémmú kè dè bè naatimu, òmǎù me nyí dǎori a bè náá ntì. ³³ A bè náá ntì duunnímu, tì bo dǎò diì mǎnni bè bo banté mí ndi Yiè nKuyie mpǎánáànti náàntò bomè be cuokè.

34

Kuyie nkpannè tì bèè ni Isidayeeribe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dǎ: ² Onitì fǎ! Kpannè bèè ni Isidayeeribe. Náké be m pǎánáànti ke dǎ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bè bo yà bembè bèè ni Isidayeeribe. Opecēnti ò ncēmú o pe nyi, kè bembè né piú bemáà ke yóu bè bo ndakemè m pe kpéí. ³ Ke yǎ nyi miè, nke duǎkùnè i citì tiyààtì ke daati, ke kǎu yepedakè mekùò nkpeye ke cáá, bè me nyí ì cēmú. ⁴ Bè í duò nyipe ì cǐte tidiiti kè ì bo kpenke. Bè me nyí taà nyii mǎ, mbè í bou ì kèété, bè í péirini ì dǎ kéfeti, bè me nyí waà nyii feti, bè ì cēmúnnè muwērímú mmu, ke ì fǎúnko. ⁵ Kè m pe mǎnté i cēmbe ke ciété kè desinnè ì pǐ. ⁶ Kè ì áànte yetārè yemǎu ìnkè nè sitáá simǎu ìnkè ke ciété ketenkè kemǎu mieke bá òmǎù í dake i kpéí, òmǎù í ì waà. ⁷ Díndi bèè tu n kó bepecēmbè, kénténè mí ndi Yiè nKuyie n tú mù! ⁸ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu, kè mǐ béi nke tú: M pe me mmǎntémè becēmbè ke ta beyóóbè nǎu mieke kè desinnè ì pǐ mbá i cēmbe í dake i kpéí nke piú bemáà ke búútóo m pe kpéí. ⁹ Nè de kpéí ndíndi bèè tu n kó bepecēmbè, kénténè n dǎ kè di náké tì. ¹⁰ Mí ndi Yiè nKuyie m béimú ke tú: N wèètenímu de kó bepecēmbè bíékè ke bo fietè m pe bá bè ténke bá ntú bèè ì cēmú. De mǎnni kè bèe paà bemáà mupiiimú. M bo fietè m pe be nǎu mieke kè bèe ì paà mucáammú.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie mmǐ mómmú n yóo daate m pe kpéí nke ì cēmú. ¹² M bo wète kǎtíi m pe opecēnti ò tǐi mmèè botí ipe ì ciété. M bo ì kpǎakení tipítì timǎu fetaafe nè kuyaakù dè do ì cíe nkè ì kǎte kè kéndake i kpéí. ¹³ M bo ì dènnení ibotí tei mieke kè ì kpēnnéni i tenkè kè nyi cēmú Isidayeeribe tārè ìnkè nè ikondei imǎu mieke nè diheì kó yebòrè sààye yemǎu. ¹⁴ N yó nyi cēmú timúsààtì borè nde, Isidayeeribe tādànti kó timútì nti ì yó nyommè i kó dinaacēnhòò ndi. Ì ní yóo de nhorèpè kényo nyIsidayeeribe tārè kó timúsààtì. ¹⁵ Mí ndi Yiè nKuyie mmǐ mómmú n yó ncēmú m pe ke ní nyi om̄pùnkò. Mí ndi Yiè nKuyie mmǐ béi. ¹⁶ M bo wammú ì feti kéréíténi ì dǎ kékenté, kétaa nyii kǎute, kémiekùnne ì mǎ. M bo kuò ì ã mekùò nke kpeñni ke cēmú m pe.

Kuyie ntumè kù kèriní ke bo tee nku kǎbe

¹⁷ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ: Nte mí ndi Yiè nKuyie n náá ntì m pe kpéí. Mí ndi Yiè nKuyie n tú, n yóo batemu m pe ì kpeñni kécánnè iniyi ì yepedakè nè yebòdakè. ¹⁸ Ì di timúsààtì ke cēmú ke naù tisǎnti. Ì yǎ menésààmè ke cēmú ke kǎori mesǎmme. ¹⁹ Ì dǎ m pe sǎnyi nyó nyi naù tii mútì nti ke yǎ nyi kǎke mèè nie. ²⁰ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú: Mǐ mómmú n yóo bekénè ipe mekùò nkpeí ì cǐnni ì kpéí. ²¹ Ke yǎ ì kǎmmumè ì cǐnni i pítì nè i baayǎ ke ì cíe nkè ì yè ditowaà. ²² N yóo fietemu m pe beyóóbè nǎu mieke ke né ì bekénè itǎbè kpéí, ²³ kéduó nkè n kóo tǎnti Dafitii náá n kóo pecēnti, wèè yó ndake m pe kpéí, weè yó ntú n kóo pecēnti omáà. ²⁴ De mǎnni mí ndi Yiè nKuyie mmǐ yó nyi te kè n kóo tǎnti Dafiti tú ì kóo kpààtì. Mí ndi Yiè nKuyie mmǐ béi.

²⁵ N yóó ì dḡḡnè metaummè mme kè ti narike kè n kei ntikpasìntì, bá tì ténke bá nkpaá bo kè m pe ncenti dikpáà ke bá nyièkù ke ní duó bètèì kutúúku mieke. ²⁶ Kè n duó nkè ì mbo n tāsààri pēri, kè fetaafè nniù fe mḡnni ke dāri ketenkè mesàà. ²⁷ Kè detie nni mpei kè depaà mpei kè ì mbo i tenkè ke í yièkù. M bo tṱte mefimme mèè ì pìtí ké ì dènnè tidaatì mieke, kè ì banté n tùmè di Yiè nKuyie. ²⁸ De mḡnni ibotí tèi kḡbe ténke bá nyi pī, ndesìnnè me nténke bá nyi cāá. Ì bo mbo ke í yièkù, dèmarè bá nyi kḡnnè. ²⁹ Kè n fííku detie nyi kpéí, dikḡnni ténke báá ku fēmafè dihei mieke. De mḡnni ibotí tèi kḡbe ténke bá nyi daú. ³⁰ De mḡnni ì bo banté ke dḡ mmî ì te ke ì bonè. Díndi Isidayeeri be di tú n kḡbe mbe, mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

³¹ Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi nke tú di tú n kó kupecēnku nku kè n di te ke dake di kpéí.

35

Kuyie nkpannè tì Seii èi kḡbe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dḡ: ² Onìtì fṱ! Wēēte Seii tāri ekè bíékè ké bè nàké m pāānāantì. ³ Náké be ke dḡ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yitè ke cḡmmúmu Seii ekè tāri kḡbe kpéí nke bo bè kpannè. N yòute n nḡtè nte Seii tāri ekè ínke ké yè bo dḡnko kēnaā ntédontè. ⁴ M bo duó nkè be ekè dḡnko kēnaā ntidobontì kè bēe banté n tùmè di Yiè Kuyie. ⁵ Bè mè nniímmèmu Isidayeeri be sǎǎ, kè Isidayeeri be yei ntonté kè m bè poté, kè bè bo meyeñcaàrimè mieke bá bè í bè kuò mmesémmè ke cíéké ke bè kḡ. ⁶ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mí béi. Bè í me ndepemè menitiyì mmucóummù, menitiyì mmeè yó ncóú be tenkè. ⁷ M bo kuò bèè kó dimàà pēnkù Seii tāri borè, kè dīi dḡnko yúó. ⁸ Bè bo do Seii tāri kḡbe mudò ké bè kḡ. Bécírìbè bo píe nḡo tāre ínke nè sitǎǎ ínke nè tibiti mieke nè ikondeí imḡu mieke. ⁹ Be ekè bo dḡnko sǎǎ, bá òḡu ténke bá nyè ā, kè bēe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

¹⁰ Seii ekè kḡbe bèe béi nke tú, bè bo túóté mí ndi Yiè nKuyie n kó ketenkè n kpàtiyo borè yèdéà? ¹¹ Nè de kpéí mmí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mí béi, be mieke do péi mèe kpéí n nìtibè kè bè bè ní nke bè pḡó, n yóó me mbè dḡ memómmḡme, m bo bè poté kè bēe yà n dḡmmè. ¹² Kè bēe banté ke dḡ mmí ndi Yiè nKuyie n kèè tipocēmmúnāantì bè nàké tì, bè do tú dīi mḡnni Isidayeeri be tāre dḡnko kè bè ye pēté ke tieke. ¹³ Bè n cēnnénè kè dè deumu, ke n sǎmmú kè n dè kèè demḡu.

¹⁴ N yóó pḡnte be èi pái pái nwe kè dīi dḡnko kè dēe narike yebotè mí ndi Yiè nKuyie mmî béi. ¹⁵ Isidayeeri be tenkè do dḡnko kè dè mbè naatimu, n yóó me mbè dḡ memómmḡme, Seii tāri bo dḡnko, Edḡmmu omḡu, kè bēe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

36

Kuyie nnákémè ku nìtibè yóó wēte kētiekemè be tenkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dḡ: Onìtì fṱ! Náké m pāānāantì Isidayeeri be tāre ínke kḡbe ke dḡ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bèe kénté n dḡ ké bè nàké tì. ² Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi nke tú: Be dootitḡbè bè daúmu ke tú wḡḡ! Ti né í tieke di tāre di do tā yèà? ³ Deè kpéí nte kè n tu: Á bè nàké m pāānāantì, náké be ke dḡ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú ibotí tèi kḡbe me mbè yáammè ke bè pḡnte ke bè tieke ke bè daú. ⁴ Deè kpéí nte mí ndi Yiè nKuyie kè n tu: Díndi bèè bo Isidayeeri be tāre di kénté kékeè n tú mù, n tú: Di tāre me ndḡnkomè nè sitǎǎ nè ikondeí nè tibiti kè be ekè naá ntidobontì ke dḡnko kè yebotè di daú. ⁵ Dè n yonkemu mí ndi Yiè nKuyie kè n cḡmmú ke pàrikè ke tú m bo kpannè ibotí ì di fité dḡke Edḡmmu tenkè kemḡu kḡbe, ke yé dè do bè naatimu kè bè pḡti bè pētémè n tenkè ke bo tieke, kētúóté dèè bo ke mieke. ⁶ Nè de kpéí náké Isidayeeri be bèè bo yetāre ínke nè sitǎǎ nè tibiti nè ikondeí ke dḡ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú dè n yonkemu kè m mieke peike ibotí bè daú mèe kpéí. ⁷ Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke pàrikè ke tú bè múnke

bo daá de kó ibotí ìi do bè daú. ⁸ Díndi Isidayeeribe tārè kó detie! Pūntenè tifāāti kēpié yebe péu n nìtìbè Isidayeeribe kpéí, bè wētínímu bàmbà mbe tenkè mieke. ⁹ Di mmònni n dàātenímu be tārè kpéí nkè bè bo wēte ke yè kùúti depaa nkébuotí tidiiti ye ínkè. ¹⁰ N nìtìbè Isidayeeribe bo wēte kēpié ndi ínkè kēwēte kémaá yehékè yèè do pùò nkénhā. ¹¹ M bo duó nkè benìtìbè nè iwūō kè dēe pié késúú nképié nképēēté dè do dōmmè, m bo di dō mesāa nkè dēe pēēté dè do dōmmè kè dí banté n túmè di Yiè nKuyie. ¹² N yóó kè duó n nìtìbè Isidayeeribe mbe, kè bè nkè te ke centi ke ínkè, kè kè ténke bá nte be tārèe paà be bí. ¹³ Nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù: Benìtìbè náamu ke tú: Isidayeeribe tenkè yo mbenìtìbè ke dèè kubotí kùù bo ke mieke. ¹⁴ Nè de kpéí nha ténke í yó nyo mbenìtìbè, a ténke í yó ndeu a nìtìbè bí, mí ndi Yiè nKuyie mmî béi. ¹⁵ Fō nyIsidayeeribe tenkè ibotí tēi ténke í yó nda sáá. Bè ténke í yó nda daú, a me nténke í yó ndeu a nìtìbè bí, mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

Kuyie nnàkémè kù yóó wēte kétímmè Isidayeeribe

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dō: ¹⁷ Onìti fō! Isidayeeribe do bo dii mōnni be tenkè mieke ke kè sīnkùnemu nè be dṑ̀rìmè nè be borime mieke kè kèe dontenè onitipòkù ò nyúó nke dōmmè. ¹⁸ Mèmmè kè m mieke ke yè kè n kuò benìtìbè bèè bo ke mieke, bè kè sāū mèè kpéí nnè sibōatenkaanii nè be còú mmèè nitiyī̀̀ nképí. ¹⁹ Kè m bè cíe nkè bèe ta ibotí tēi mieke betòbè tenkè. Kè m bè bekénè be borime dōmmè, nè be dṑ̀rìmè. ²⁰ Kè bè ta ibotí tēi mieke ke te kè bè càari n yètìrì ke náá nke tú: Be nnìtìbè tu ti Yiè nKuyie nkòbe mbe kè kù bè yī̀̀ke ke bè dènne ku tenkè. ²¹ N yí nyie nke bo nwúónko kè Isidayeeribe càari n yètìrì ibotí tēi bè cìété ke ta ìi mieke. ²² Dèè kpéí nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu: Náké Isidayeeribe ke dō: Dè í tú beè kpéí nte kè n yóó pí mmutōmmú. N yóó mù pī n yètìrì càari mèè kpéí nke bè cìété ke taá ìi botí mieke ì borè nde. ²³ N yètìrì dii càke ibotí tēi bè cìété ke taá ìi mieke ì borè, kè n yóó di wénkùnne. Nè dī borè nde yeboté yóó bantémè n túmè di Yiè nKuyie.

²⁴ N yóó di dennenímu ibotí tēi kó ketenkè di cìété ke bo ìi cuokè kēwēte ke di tíi ndi tenkè mieke. ²⁵ Nè di fié mèè kpéí nyebòkè ke sīnte, m bo di óúnè menésààmè ke di wénkùnne meyṑ̀ mmemou, ²⁶ kēwēte ké di duó mmeypampammè ke di ānné iyentotí panyì, kédeite meyèmmè mèè kpeñni ke dō ndipèrì, ké di duó mmenitiyèmmè. ²⁷ M bo di duó n kó muyaá nkè di ntū n tié nke dōari n kuó yèmmè, ²⁸ ké m bo ketenkè n do duó nkè di yembè, kè nni ndi te kè di tú n kòbe. ²⁹ Kè n dí dēeté nè dèè do di sīnkùnko, kéduó nkè tidiiti píe ndi tenkè kè dikōnnii yè. ³⁰ Detie mbo mpeí mmediè nkè tidiiti peí mmediè nkè ifei ténke bá ndi bo ibotí tēi cuokè. ³¹ Kè di dentení di borime nè di dṑ̀rìmè dè do í wennimè kēpē ndimáa di yei nnè isòke di do dōari dè kpéí. ³² Díndi Isidayeeribe ifei ìi do dō nké di pí nnè di borime, mí ndi Yiè nKuyie mmî béi nke tú dī kpéí nyí te kè m pī m me mpī mmù̀̀ tōmmú.

³³ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: M bo wēte ke di wénkùnne dii yiè di yei mmemou, m bo duó nkè di wēte kémaá di ekè yèè do pùò nkémbo. ³⁴ Di tenkè kèè do dōúnko kè benìtìbè mpēnkù ke kè yāu, di bo wēte ké kè kùúti. ³⁵ Benìtìbè bo náké ke kpéí nke dō: Ketenkè kèè do dōúnko keè náá nkupúú sàakù ke dōntenè kupúú Edenni. Yehékè yèè do pùò nkénaá ntidobontì kè di wēte ke yè maá sicēkperí kénhā. ³⁶ De mōnni ibotí ìi di fité ì bo banté ke dō mmí nKuyie mmî maá yehékè yèè do pùò, ke fí́kú detie nketenkè kèè do náá ntedōntè ke mieke. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi nkè dè yóó dṑ̀.

³⁷ N yóó yóó díndi Isidayeeribe kè di n wammúmu kè n né na ke di teennè kè di sūú nkémaatenè kupecēnku. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi. ³⁸ Dibanni do ò mbo Sedisademmu, kè iwūō di yó n fié ìi píe mmèè botí n cìētè, benìtìbè yóó wēte ke píe mmèè botí yehékè yèè do può, nkè di banté ke dō n tú di Yiè Kuyie.

37

Kuyie nnàkémè yekúù yèè kpeí yè yóó wēte kéfoutemè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nkó muwērímúú cúténí n yínkè kè ku Yaá nni ntúóté kékote kécónné kubiriku makù cuokè kè yenitikúù piéké ku miéke. ² Kè ti Yiè nKuyie nní nni nfinrìnè de kó kubiriku miéke tipîti timou, kè n yà yenitikúù cóú cóúmè ku miéke, bá yè í sénní ke kpeí wákéré. ³ Kè kù m beke ke dò: Onìti fí, a yèmmè dò nyè nkúù bo na kèwēte kéfoutaà? Kè n dò: N Yiè nKuyie nfóù yé.

⁴ Kè kù dò: Náké de kó yekúù m pāānāānti ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú yenye yekúù yèè kpeí yèe kénté n dó ké yè nàké tì. ⁵ Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó yè ānnému muwemmu kè yèe foute. ⁶ N yóó yè ānnému icīē nnè memambii nnè tikōnti, ké yè duó mmuwemmu kè yèe foute kēbanté n tūmè di Yiè nKuyie.

⁷ Kè nní nkpaá ke yè nàá nti Yiè nKuyie nyē n yè nàké tì, kékeè kutoweku makù nè kunaṁpoo kè yekúù tóóntenè yetobè. ⁸ Kè n wénté kénsó nyicīē nhānné nè memambii nnè tikōnti, kè muwemmu muù máá kpa. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: Onìti fí, náké muyaá mmùu bo itemmānke ināa ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú mūu kōtení kēta becírìbè miéke kè bèe foute.

¹⁰ Kè nní nkpaá ke nàá nti Yiè nKuyie nyē n náké tì kè muyaá nkōtení ké bè ta kè bèe foute, kēité kécómmú kēmmānnè dihāpāntīnni dierì.

¹¹ De mōnni kè kù n náké ke dò: Onìti fí, de kó yekúù benkú Isidayeeribe mbe. Beè nàa nke tú be kúù kpeí ke ténke í yóó na kédòò tìmatì kè be kperε dèè. ¹² Deè kpeí nte kè n tu, á bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó pootemu be fōti ké bè dēnnení ké bè tēnné bembé n nìtìbè Isidayeeribe be tenkè. ¹³ Mí ndi Yiè nKuyie m bo pooté diì mōnni ifōti, kè n nìtìbèe yènni bè bo banté ke dò n tú di Yiè nKuyie. ¹⁴ M bo bè ānné muwemmu kè bèe foute, kè n wēte ké bè kàñne be tenkè. Kè bèe banté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie mmî bí nkè tì dōò.

Kuyie nnàkémè Sudaá kōbe nè Isidayeeribe bè yóó wēnnémè dikpààtiyuu dimáa

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: ¹⁶ Onìti fí, túóté kudóú kēwāri ku ínke ke dò: Sudaá kōbe nè Isidayeeribe bèè bè bonè, kētúóté kutekù kēwāri ku ínke: Soséfu (yoo Efadaimmu) nè Isidayeeribe bèè ò bonè. ¹⁷ Kàa ì wēnné kēpikú a nòutè miéke kè ì ndò nkudóú kumáa. ¹⁸ Kàa botí kōbe da beke ke tú á bè nàké de benkú mù. ¹⁹ Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú, n yóó túótému Soséfu kó kudóú nè Isidayeeribe bèè ò bonè, n yóó kù wēnnénè Sudaá kōku nku kēpikú kè ì naá nkudóú kumáa. ²⁰ Esekieri a bo mpikú diì mōnni idéi a wāri ì ínke kè bè da wúó, ²¹ a bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó fietenèmu ibotí teì Isidayeeribe bè ciété kētaá ì miéke, n yóó bè dēnnenímu tipîti timou ké bè tíí nké bè kpēnnéní be tenkè miéke, ²² ké bè dōò kubotí kumáa be tenkè miéke, kè bè mbo bembé Isidayeeribe be tārè ínke, kòo kpààti omáa mbè baké, bè ténke bá ntú ibotí idéi ke mōke yekpààtiyo yèdéè. ²³ Bè ténke bá nsínkùnko bemáa nè sibōotenkaanii nè isōke kó mudōòrìmmù nè munitikòu. N yóó bè deeténèmu be yei mbè dōò mè, ké bè wēnkùnne, kè bè ntú n kōbe kè m bè te. ²⁴ N kóo tōnti Dafiti weè yó ntú be kóo kpààti, bè yó mmōke ocēnti omáa ndi kēntū n kuó, kényíe n tié, ke dōori ì yēmmè, ²⁵ kēmbō diheì n do duó ndi n kóo tōnti Sakōbu, be yembè do bo diì miéke. Kè bè mbo bembé nè be bí nè be yaábíó sáa kè n kóo tōnti Dafiti ntú be kóo kpààti sáa. ²⁶ Kè m bè dōònnè metaummè kè ti naríke kè ti kó metaummè mbo sáa. Kè n wēte ké bè kàñne be ei kédúó nkè bèe súú kè n ciété mbo be cuokè sáa. ²⁷ Kè nní mbè bonè ke bè te kè bè tu n kōbe. ²⁸ Kè n ciété mbo be cuokè sáa kè yebotèe banté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie mmî bè cānné.

38

Kuyie nkpannè tì Kōku Makōku kóo kpààti

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: ² Onìtì fǝ, wǝǝte okpàtì Kòku wèè bo Makòku tenkè mièke, wèè tu Meseke kòbe nè Tubaadi kòbe kóo kpàtì dièwè, kóò kpànnè. Náké we m pǎǎnǎǎntì. ³ Á ò nǎké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: N yìtè ke còmúmu wenwe okpàtì Kòku o kpéí, wenwe wèè tu Meseke nè Tubaadi be kóo kpàtì dièwè. ⁴ Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó ò dintému, kètōnné o yèi kuyǐmpie, nkóò dènnè wenwe nè o ãǎpòmbè nè sisǝí nè si dèèbè bèè bàátí weti weti kè be tǐnnì sū, kè bè tǔ tikpàrǐntì nè tidǎpǐtì ke tú bekpàrǐnuǎmbè. ⁵ Pèresi nè Kuusi nè Puti kè be kòbe bè neínè ke tǔ tidǎpǐtì, ke óké yepíkè. ⁶ Kǎmèe nè o kó behǎǎpòmbè nè Bèti-Tokamaa, wèè bo kubakù yóú nè o ãǎpòmbè bèmǎu kè yebotè péu ò neínè. ⁷ Wèe báátí wenwe nè o ãǎpòmbè nè bèè ò bonè kòò mbè ni. ⁸ De kó yewe bo tuǎke dii mǎnnì n yóó wǝte kè da tǔmmu kàa kǎte kè do dihèi n nìtìbè do bo di, kè dikpànni bè cíe, kè bèe taá ibotí tèi mièke kè be kó ketenkèe dǎúnko yemǎrè mayè mièke, di mmǎnni kè bèe konní kékari bàmmùù. Dè bo yíe yebie mmayè mièke kè n da tǔmmu bèè yenténè mudòò be tenkè, Isidayeeribe tǎrè yèè do dǎúnko kénáa ntidobontì. Nè bè yàtenè dii yìe ibotí tèi ke konní, bè bo kè dè bè naatimu, tǐmatì í bè kǎónnè. ⁹ De mǎnni ndi n yóó duómme wenwe nè o ãǎpòmbè nè o nìtìbè bèè ò bonè kè bèe bè do kuyaakù kperíkù kǎmè, kè bè dàtǐnné diwetirì tǝmè.

¹⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mmǐ bèi. De yìe bo tuǎke dii yìe meyèmmè mamè bo ò ta kòò totí iyentotí yeiyi. ¹¹ Ke dò ò bo kǎte kédò benitìbè bèè kàri bàmmùù bá dèmarè í bè kǎónnè, bè bo yèè ekè feíomu, dèmarè í yè kǎnké, iduotí í yè fité yè í kpetí ke páké. ¹² Dè yóó me nyí kòò kǎte kédò yehèkè yèè do tǔ tidobontì kè bè wǝte kè yè maá, kè yè pǎnte kèhéi be kperè, bè yènni ibotí tèi mièke nke ke bo feheiwuonfe ke mǎke iwǎǎ nè be kperè. ¹³ Sebaa èi kòbe nè Dedanni èi kòbe nè Tadisisi kó bepótambè bè bo nhò bèkù ke tú: A kǎtení nè a ãǎpòmbè ke bo ti pǎntemu kèhéi mesǎo nnè tǐmatì péitì kǎpǐmmú ti pe kèfeke ti potantì kémǎote tikpàtì péu yáǎba?

¹⁴ Dè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú: Onìtì fǝ, nhá náké Kòku ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n nìtìbè Isidayeeribe yó nkari fǝè nwe, kòò bè do. ¹⁵ Ò yóó íténí o cie nke kubakù yóú nè o ãǎpònsǎndèèbè péu bè í yó ndò nkéna kékáa nkédeè. ¹⁶ Kè bèe kǎtení kédò n nìtìbè Isidayeeribe kè bè dàtǐnné diwetirì tǝmè. Yewe sǎnye mièke nke n yóó duómme kòò do n nìtìbè tenkè wenwe Kòku. Nè o borè nde n yóó benkemè yebotè n tǔmè Kuyie nke kpa meyei nkè yè m banté.

¹⁷ Mí ndi Yiè nKuyie n náámmu ke tú: Wèe kpéi nke n duómme kè m pǎǎnǎǎntì náámbè bèè bo Isidayeeribe mièke kè bè náké nè dimǎnni ke tú: Yemǎrè sǎnye mièke m bo duó nkòò bè do mudòò. ¹⁸ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: Kòku bo do dii yìe n nìtìbè Isidayeeribe, m mièke bo ò yè mediè. ¹⁹ De yìe dè bo n yonke, kè m mièke ò yè, mí ndi Yiè nKuyie mmǐ bèi. De yìe kunǎroo bo dàtǐnné Isidayeeribe tenkè mièke. ²⁰ De yìe dàméèrì kó siyǐi nè sinǎo nè tiwanwantì nè dèbambaànnè nè benitìbè bèè bo ketenkè de kǎnti bo aá, kè yetǎrèe puǎ nkè yepèrèe duoní kè iduotii duó. ²¹ M bo duó nkè tipǐtì timǎu kòbee do Kòku mudòò kòò ãǎpòmbèe kónté kénkǎu bémáà. Mí ndi Yiè nKuyie mmǐ bèi. ²² M bo duó nkè be dootitǎbè mbè kǎu, kè mutenkúú mbè kǎu. M bo duónni fetaafe dièfè nè yemátǎrè nè muhǎǎ nnè muhǎǎyuo nho ínke, wenwe nè o ãǎpòmbè nè bèè kó dimáà ò bonè. ²³ M bo benke yebotè péu n deumè ke kpa meyei nkè yèe banté n tǔmè di Yiè nKuyie.

39

Kuyie nyíe ke kpànnèmè Kòku

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíe kè m béinnè ke dò: Onìtì fǝ, náké Kòku m pǎǎnǎǎntì. Náké we ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: N yìtè ke còmúmu wenwe Kòku wèè tu Meseke nè Tubaadi be kóo kpàtì dièwè o kpéí. ² N yóó ò íimmu o èi kubakù yóú kè nhò ni kóò kǎtenè kòò do Isidayeeribe ekè yetǎrè ínke kpeye. ³ N yóó de nkéété o tǎmmu o nùtè cǎnkutè mièke, kòò pie nfité teyoute mièke kédò. ⁴ Ò yóó de nkú Isidayeeribe tǎrè ínke wenwe nè o ãǎpòmbè nè o nìtìbè bèè ò bonè. Timancòntì nè tikpasǐntì deè yóó ò di. ⁵ Ò

yóó kú dikpáà miéke nke, mí di Yiè nKuyie mmî béi. ⁶ M bo bonté muháã Makòku tenké nè ketenkè kèè soké dàméèrì cuokè kèè kó yehékè kàbe kari fèè, kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie. ⁷ M bo benke n nìtìbè Isidayeeribe n yètìrì tumè: Kpa meyei. De mǎnnì bè ténke bá ndì caàri, kè yebotèe banté ke do mmí ndi Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù n kpa meyei. ⁸ Mí ndi Yiè nKuyie n nàké dìi yìè kpéi tùðkenímu ke dèè, dè yóó dǎðmu, mí ndi Yiè nKuyie mmî béi. ⁹ De mǎnnì Isidayeeribe ekè kàbe bo yènní kécóu mbe dootitǎbè kparìnentì nè tidǎpìtì nè detǎnnè nè ipie nnè yekpǎã nnè tikpǎnseuti, bè bo ntuotì nè de kó ideí ke dǎ yebie nyèyiekè. ¹⁰ Bè ténke bá ntaà dikpáà mudakáù, bè ténke bá nkǔ ideí titúútì miéke, tikpǎrìnentì nti bè yó ntuotì. De mǎnnì bèè do bè pùò nkéheí be kperè, bè múnke bo bè pùò kéheí be kperè. Mí nKuyie mmî béi.

¹¹ De yìè Kòku fǎtì bo mbo Isidayeeribe tenké dibòrì dìi yètìrì feí, kupotance yìè kùu biriku, mukókúú nkóo dàméèrì, diyìè kè yìèní kèè bíékè. De yìè de kó kuce bo ítinné, bè bo dè kǔnné Kòku, kényú deborè ke dǎ: Kòku nè o ãǎpǎmbè be biriku. ¹² Isidayeeribe bo mbè kǔrì ke bo wénkúnne be ei, bè bo mbè kǔrì ke dǎ betǎǎbè bèyiekè. ¹³ Isidayeeribe tenké kemǎu miéke, òmǎu í yó nkpa, be kǔnnímù, de yó ndò ntepatè nte be kpéi. M bo bè benke de yìè n deumè, mí ndi Yiè nKuyie mmî béi. ¹⁴ De kó difǎnkúò bè bo tǎnké benìtìbè kè be kó mutǎmmú ntú bè bo nfirmè be tenké kemǎu miéke ke kǔrì bèè kpaá kpaá ke bo wénkúnne be tenké. ¹⁵ Kè bè nfirmè, kòò mǎu yà yenitikúò, wèe tíi nyetǎrè deborè kécóu nkè befǎtikeubèe yè tǔoté kékǔnnè kubiriku bè tu kù: Kòku nè o ãǎpǎmbè biriku. ¹⁶ Kè bèe yú diheí terì marì ke dǎ: Kunitisúkù, bè kǔnné kùu nitisúkù kpéi. Mèmmè kè diheí wenke.

¹⁷ De kó difǎnkúò kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dǎ: Onìtì fǎ, náké tinòtì timǎu botí tipítì timǎu kpeti nè desinnè demǎu ke dǎ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú dèe tíi nyIsidayeeribe tǎrè ínkè kè n dǎ ke dè pǎ dipǎnnì dierì ndi. Dè bo di initimǎa nkéyǎ mmenitiyǎ. ¹⁸ Dè yóó cáákému bekpǎrìtiebe kényǎ bekpǎatìbè yǎ. M bè ndè pǎmu, Basǎa tenké kó yepedakè nye nè ipeni nè sibǎò nè inǎàke dèè ã mekúò. ¹⁹ M bè ndè pǎmu kè dè bo bè cááké nè be kùò nkénsǎnnè, kényǎ be yǎ nkémuó. ²⁰ N dè ãnné dibanni ndi kè dè bo cááké sikpǎrìsǎi nè si dèèbè, bekpǎrìnuombe nè be ãǎpǎmbè, mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

²¹ M bo benke yebotè n deumè, m bo yè ãnné dìi mǎnnì tenòtè yè bo yà n dǎmmè. ²² Ke tǔoté de kó diyìè nè de ìlkòo Isidayeeribe bo banté ke dǎ mmí ndi Yiè nKuyie mmî bè te.

Esekiéri wète ke kòntémè o pǎǎnǎantì

²³ De yìè yebotè bo banté ke dǎ nyIsidayeeribe yei nkpeí nte kè bè ciété be cie ke ta betǎbè tenké, ke banté ke dǎ mbè yete n kpeti nti kè m bè bütinné, kè bè ta be dootitǎbè nǎu miéke kè bè kòu. ²⁴ Bè yete mèè kpéi n kpeti ke sǎnte, deè te kè m bè bütinné. Bè bo banté ke dǎ m bè dǎò bè mǎnnè dènde.

²⁵ Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi nke tú: M bo wète kéténnéni Sakòbu yaǎbí ì tu tidaatì betǎbè tenké. Mesémmè mèè bè nni mbonè kè dè n yóu n yetisǎàrì caàri mèè kpéi. ²⁶ Bè bo mbo dìi mǎnnì be ei miéke bǎmmùú bá òmǎu í bè kǎnnè bè bo yè nyifei kperè bè do dǎori dè n yìkè nè bè do yetírímè n kpeti. ²⁷ M bo bè dènnení dìi mǎnnì be dootitǎbè ekè kéwète ké bè tíi mbe tenké. Nè be borè nde n yóó benkemè yebotè n kpamè meyei, ²⁸ kè yèe banté mí ndi Yiè nKuyie mmî bè temè, ke yé n yóó bè dènnenímè ibotí tei miéke, kéwète ké bè tíi mbe tenké miéke. Be kòò mǎu ténke bá nkpaaní de bíékè. ²⁹ De mǎnnì n ténke báa bè bütinné, ke yé n yóó cúunnímè n Yaá mbe ínkè. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

KUYIE MBENKEMÈ ESEKIERI KU CĔPÀNTÈ YÓ NDÒMMÈ

40

¹ Kè dè mmòke yebie nsipísidé nè yènnùmmù nè bè ti pímmè ke kònnè Babidǎnni dibenni tǎnkù ketiwè kó diyìè pínnì yìè, ke sǎ ndè mǎke yebie ntepitè nè yèndà nè bè pòntemè

Sedisademmu. Kè ti Yiè nKuyie nwērímúú cúténí n yínkè kénto kékatenè de bíékè. ² Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke kè dè ndonnè m bo Isidayeεribe tenkè ke cómmú ditāri dieri mari ínke, di bakù cānku diyie yìenì kèè bíékè, kè dè dò mbè maá dihei dieri. ³ Kè ti tuokoo deborè kè n yà onitì mōu, kòo kōntì donnè disəwūḏ, kòò tə kuhōū kùu dùðkenè titōnkpetì nè kupàati kùu beúnè ke cómmú dihei kó dibòri. ⁴ Kè de kóo nitì n náké ke dō: Onitì fḥ, wénté mesàà nkékénté mesàà, kéndake n yóo da benke dè kpéi deməu, ke yé bè da kətenenímè die nkàa bo de nyà. A bo yà dèè kó dimàà á dè benke Isidayeεribe.

Kuyie nciētè dānkù nè te càkè ditowaà bíékè kpεye

⁵ Kè Kuyie mpāānāantì nāantòo béi nke dō: Mēmme n yāmè ti Yiè nKuyie nciētè kè kuduotí tē fité tipīti timəu, kòo nitì wenwe pikú kùu pàati okùmè bo métiri mētāāti, kòò benné de kó kuduotí cēè kè mè mbo de kó kupàati mēmáà, kè mecómmè nkù bo mēmáà. ⁶ Ò dèè mēmme kékəte dibòri dīi bo diyie yìenì kèè bíékè kédeke yedetisákè, kébenné dibòri cēè nkè mè mbo de kó kupàati mēmáà. ⁷ Kòò benné yetuo bè maá yè ke càtinné kuduotí, bèè bàa ti Yiè nKuyie nciētè bè ní yó mbo yè, kè di okùmè mbo kupàati mēmáà, mepēkùmè kupàati mēmáà, iduotí ìi soké de kó yetuo cuokè kè ì cēékù mbo métiri mētāāti, kè ye kó yebòrè yèè wetí kukpānkpānkù kè yè cēékù mbo kupàati mēmáà mēmáà. ⁸⁻⁹ Kòò benné kukpānkpānkù kó dibòri de mieke kperi, kè mepēkùmè mbo métiri mēnàà, imarí kó mecēè métiri òmáà. ¹⁰ De kó yetuo bè càtinné yè kè yè bo yētāāti yētāāti, bá kùu pikù ke ma yeməu, iduotí ìi soké ye cuokè kè ì mà iməu. ¹¹ Kòò benné ditowaà kó dibòri kè mepēkùmè mbo métiri mēnūmmù, meokùmè métiri mēkuò nè dikéè. ¹² Kè kuduotí makù bo de kó yetuo ìikè kè ku okùmè bo métiri kó dikéè ku pīti timəu. Bá dīi tou kè di mōke métiri mētāāti bá kùu pikù. ¹³ Kòò benné di ntou mānku kénto kətuəkenè diteri kəku kè dè mbo métiri tepítè nè mēdé nè dikéè bá dīi bōri kè di wetí diteri. ¹⁴ Kòò benné kukpānkpānkù kè kù mbo métiri tepítè kè ti Yiè nKuyie nciētè kó kudānkù fité de kó kukpānkpānkù tipīti timəu. ¹⁵ Mēfīè mmèè duó kukpānkpānkù dibòri ditowaà kperi kénto kətuəkenè de mieke kperi kè mè mbo métiri sipísidé nè mēnūmmù. ¹⁶ Yetuo bè maá yè ke càtinné kuduotí bèè bàa ti Yiè nKuyie nciētè bè ní yó mbo yè, kè yè mməke fenétibè ditowaà bíékè kè bè kpetí simátidīi kè iduotí ìi yè tukúnè kè ì bè mōke kè kukpānkpānkù bè mōke. Kè bè kerí de mieke bíékè kè dè dò ntipuonti.

¹⁷ Kè de kóo nitì n tanné Kuyie nciētè kudānkù ditowaà kəku kè tidieti de bo ke cè ke dāri yetāsàayè ke fité, kè tidieti bo sipísitāāti. ¹⁸ Bè cè ke dāri yèè tārè yeè bōrè bo tipīti de mieke bíékè kè ye okùmè mānnè yebòrè kōme. ¹⁹ Kòò benné dibòri de mieke kperi kénto kətuəkenè ditowaà kperi, dīi kārìnè Kuyie nciētè dānkù de mieke kəku, kè dè mbo métiri sipísinūmmù. Ò benné mēmme diyie yìenì kèè bíékè kó yebòrè. ²⁰ De kó difōnkúò kébenné kubakù cānku bíékè kó dibòri dīi kārìnè ti Yiè nKuyie nciētè kó kudānkù ditowaà kəku, di okùmè nè di pēkùmè. ²¹ Kè yetuo bè maá yè bèè bo mbaa ti Yiè nKuyie nciētè be kpéi, nkè yè mbo yētāāti yētāāti bá kùu pikù. Iduotí ìi yè càátinè nè de kó kukpānkpānkù, de okùmè nè de pēkùmè kè dè mmānnè deketiri kōme do mamè. Meokùmè métiri sipísidé nè mēnūmmù, mepēkùmè métiri tepítè nè mēdémè nè dikéè. ²² De kóo fenétibè nè de kó kukpānkpānkù nè dèè kerí kè dò ntipuonti ke mannè diyie yè kèè bíékè kpere, kè yedetisákè bo yeyiekè ke tūðkenè kukpānkpānkù de mieke kəku. ²³ Kè ti Yiè nKuyie nciētè dānkù de mieke kəku kó dibòri, kè kubakù cānku kperi wetí kuyou kperi kè deyīkè kperi wetí diyie yè kèè kperi, kòò benné mēfīè mmèè soké yebòrè saku kè dè mbo métiri sipísinūmmù. ²⁴ De kó difōnkúò kòo n kətenè kubakù cānku bíékè, kè dibòri mari bo de bíékè, kòò benné de kó yetuo nè iduotí nè di kó kukpānkpānkù kè dè mmānnè deterè do mamè. ²⁵ Dibòri nè di kó kukpānkpānkù kè dè mməke fenétibè kè bè donnè betəbè do dōmmè ke fité, kè be okùmè bo métiri sipísidé nè mēnūmmù, mepēkùmè

métiri tepíítè nè mèdémè. ²⁶ Mefiè mmèè duó dibòri nè kukpánpánpáncù de cuokè kè mè mbo yedetisàkè yèyiekè kè bè kerí de kó iduotí kè dè dò ntipuonti ke fité. ²⁷ Kè dibòri bo dii kòrinè ti Yiè nKuyie nciétè kó kudàncù de mieke kòku, kè bo kubakù cāncu bíékè, kòò benné di mbòri kēntō kētuōkenè diteri kè dè mbo métiri sipísinūmmù.

Kuyie nciétè dāncù nè te bòrè de mieke bíékè kpeye

²⁸ Mèmmè kòò duó nkè n ta dibòri kubakù cāncu bíékè kperi kékote ti Yiè nKuyie nciétè dāncù de mieke kòku. Kòò benné de kó dibòri kè di mmānnè yèteyè do mamè. ²⁹⁻³⁰ Kè di kó yetuo nè di duotí nè di kó kukpánpánpáncù kè dè mānnè deterè do mamè ke mōke fenétibè ke fité. Kè dibòri nè kukpánpánpáncù, kè de okùmè mbo métiri sipísidé nè mēnūmmù, mepēkùmè métiri tepíítè nè mèdé nè dikéè. ³¹ Kè de kó kukpánpánpáncù bòri kòrinè Kuyie nciétè dāncù ditowaà kòku, kè dè mbo yedetisàkè yèni, kè bè kèri imarí kè dè dò ntipuonti ke fité. ³² De kó difōnkúò kòò n tannè ti Yiè nKuyie nciétè dāncù diyie yìenì kèè bíékè kperi, ké di benné kè di baa mmānnè yèteyè do mamè. ³³ Di kó yetuo nè di kó iduotí nè de kó kukpánpánpáncù kè dè mmānnè deterè do mamè ke mōke fenétibè ke fité, kè de okùmè mbo métiri sipísidé nè mēnūmmù, mepēkùmè métiri tepíítè nè mèdémè nè dikéè. ³⁴ Kè de kó kukpánpánpáncù bòri kòrinè ti Yiè nKuyie nciétè dāncù ditowaà kòku, kè de kó mefiè mbo yedetisàkè mēni, kè bè kèri imarí kè dè dò ntipuonti ke fité.

³⁵ Kòò n kōtenè kubakù yóu bíékè kó dibòri kè di benné kè di mmānnè yèteyè do mamè. ³⁶ De kó yetuo nè de kó iduotí nè kukpánpánpáncù kè dè mānnè deterè do mamè ke mōke fenétibè ke fité kè dè okùmè bo métiri sipísidé nè mēnūmmù, mepēkùmè métiri tepíítè nè mèdémè nè dikéè. ³⁷ Kè de kó kukpánpánpáncù bòri kòrinè ti Yiè nKuyie nciétè dāncù ditowaà kòku. Kè de kó mefiè mbo yedetisàkè mēni, kè bè kerí imarí kè dè dò ntipuonti ke fité.

³⁸ De kó difōnkúò kè ditou mari bo kè di kó dibòri bo kukpánpánpáncù bíékè, bè do òò dé nhóu iwūō bè kùō ì ti Yiè nKuyie nke né na ké ì tuō. ³⁹ De kó kukpánpánpáncù mieke kè tábùribè bo bá kùù píkù bēdēbè dēbè be yó nkōu bēe ínkè iwūō ti Yiè nKuyie nke tuō mmeyei nciémme nè meyei nhūtímù de kpéi. ⁴⁰ Ditowaà bíékè a bo ntatoomè ti Yiè nKuyie nciétè bòri, kubakù yóu bíékè kè tábùribè bo bēdēbè bá kùù píkù. ⁴¹ Tábùribè do bo bá kùù píkù bēnāā bēnāā ndi, kè bēe wēnné bēni bē yó nfeu bēe ínkè iwūō. ⁴² De kó difōnkúò kè tábùribè tōbè bo bè dōnè bè titápíētì, tìi okùmè bo sāntimétiri sipísiyiekè nè bēnūmmù, mepēkùmè meè mādā, mecómme métiri kó dikéè be yo ndakù bēe ínkè titōnnenti be yó nfeunè tì iwūō ti Yiè nKuyie nke tuō nnè yepārè. ⁴³ Kè bēe dōò yebìè nde mieke bíékè kè yè pēkùmè mmānnè tenōtè kó mepēkùmè ke fité, bè ní yóo daa ndēnde imaa mbè pā ì ti Yiè nKuyie. ⁴⁴ De kó difōnkúò kòò n kōtenè ti Yiè nKuyie nciétè dāncù de mieke kòku, kè tidieti bo tidéti ku mieke. Kè kumakù bo kubakù yóu bíékè, kè ku bòri wetí kubakù cāncu, kè kutekù bo kubakù cāncu kè ku bòri wetí kuyóu. ⁴⁵ Kè de kóo niti n nàké ke dō: Kudieku kùù kó dibòri mè nwetí kubakù cāncu ikuó niùbè bēe yó mpí ti Yiè nKuyie nciétè mieke mutōmmú, be kòku nku. ⁴⁶ Kè kùù kó dibòri mè nwetí kubakù yóu ikuó niùbè Defii botí kou Sadōki bí ìi yó mpí ndiwūōtōnni ínkè mutōmmú, be kòku nku.

Bè bennémè ti Yiè nKuyie nciétè dōmme

⁴⁷ De kó difōnkúò kòò benné ti Yiè nKuyie nciétè kó kudàncù de mieke kòku, kè ku okùmè mbo métiri sipísinūmmù, kè kù mmā tipíiti timōu ke diwūōtōnni bo ku iikè. ⁴⁸ De kó difōnkúò kòò n tanné ti Yiè nKuyie nciétè kó kukpánpánpáncù kébenné ku kó imarí kè kù mbo ku mpíkù métiri mèdé nè dikéè, kutekù meè mādā, kè dibòri kó mepēkùmè mbo ku mpíkù métiri òmādā nè dikéè kutekù meè mādā. ⁴⁹ Kè kukpánpánpáncù okùmè mbo métiri

tepiítè, mepèkùmè métìrì mèkuò, kè yedetisàkè mbo tepíítè yèè kòrìnè deborè, kè yesànkè bo ku mmànkù dìmáà, kutekù dìmáà.

41

¹ Kòo n tanné Kuyie ncíètè kó kudieku diekù, kébenné dibòrì kó kumarí kè mepèkùmè mbo ku mpíkù métìrì mètāāti kutekù meè máà. ² Kè dibòrì kó mepèkùmè mbo métìrì mènùmmù kè di kó imarí kó mecéè mbo métìrì mèdé nè dikéè, ku mpíkù nè kutekù. Kòo benné kudieku kó meokùmè kè mè mbo métìrì sipísidé, mepèkùmè métìrì tepíítè. ³ De kó difōnkúò kòo ta de mieke kó kudieku, kébenné dibòrì kó imarí kè ì mbo métìrì òmáà, dibòrì métìrì mètāāti, imarí kó mecéè métìrì mètāāti nè dikéè. ⁴ Kòo benné kudieku kumómmonku kè kù mbo meokùmè métìrì tepíítè, mepèkùmè meè máà. Kòo n náké ke dò: Ku ndieku tú ikuó nentì kòku nku.

Bè do maá tìi dieti kékpeénnè Kuyie ncíètè

⁵ Kòo benné Kuyie ncíètè kó kumarí kè ku céè nní mbo métìrì mètāāti, kè bè maá tidieti matì ke kpeénnè Kuyie ncíètè kè tì bo métìrì mèdé mèdé ke fité. ⁶ Kè bèe benné de kó tidieti tìi sàké titòbè ìnkè ináu itāāti itāāti bá kùù píkù. Ku mpíkù tidieti sipísitāāti, kutekù memme. Kè de kó tidieti tukúnè kuduotí bè maá kù ke fii nKuyie ncíètè. Tì me nyí tukúnè Kuyie ncíètè mómmonte kó kumarí. ⁷ Kè de kó tidieti pèkùmè nyéúti ke deètò ke taà kumarí ke mme ndo nke fité Kuyie ncíètè. ⁸ Kè n yà dèmarè pùútémè ke iiténì ke fité Kuyie ncíètè. Bè maá yèè tuo ke kpeénnè Kuyie ncíètè ye kó dipūū ndi, kè di bo kupàati mèmáà métìrì mètāāti kòku. ⁹ Kè kumarí ditowaà bíékè kòku de kó yetuo cómmù kùù ìnkè kó kucéékù bo métìrì mèdé nè dikéè kè mefiè nsoké soké de kó yetuo cuokè. ¹⁰ Kè yetuo kó mepèkùmè bo métìrì tepíítè píttè ke fité. ¹¹ Kè de kó yetuo màke yebòrè yèdéè, di nkubakù cānkù, diterì kuyóu mefiè mmèè soké de kó yetuo cuokè kè mè bo métìrì mèdé mèdé nè dikéè ke fité. ¹² Kuyie ncíètè ìlkè kè ditou marì bo kè di pèkùmè bo métìrì sipísitāāti nè mènùmmù, kè kumarí kó mecéè mbo métìrì mèdé nè dikéè ke fité, kè di okùmè bo métìrì sipísìnàà nè dikéè. ¹³ Kòo benné Kuyie ncíètè kè te okùmè mbo métìrì sipísìnùmmù, te dānkù nè te marì kè dè mbo métìrì sipísìnùmmù. ¹⁴ Kuyie ncíètè ke yíénè te dānkù de mieke bíékè kòku kè dè mbo métìrì sipísìnùmmù. ¹⁵ Kòo benné Kuyie ncíètè kó meokùmè nè te dānkù difōnkúò kòku kōme nè de kó tikpānkpāntì kè dè mbo métìrì sipísìnùmmù.

Bè sàrimè Kuyie ncíètè te mieke

De kó difōnkúò kè Kuyie ncíètè de mieke nè kukpānkpānkù kùù kòrìnè Kuyie ncíètè dānkù ditowaà kòku. ¹⁶ Kè bèe dè dàri ideí kétúóté kētenkè kēntō kētuōkenè simátìdii fenétìbè borè, ke me nyí tikpānkpāntì tìi fité Kuyie ncíètè tipítì titāāti ke múnke dariné fenétìbè simátìdii kòbe ideí, ¹⁷ kétúóté ti Yiè nKuyie ncíètè kó dibòrì kētannēnko de mieke nè ditowaà nè imarí kéfité i mieke nè i ìnkòo. ¹⁸ Kè bèe kerì kè dè ndò mbeínkembàribè nè tipuonti, kè beínkembàribè bo bèdébè, kupuonku mbo kùmáà. Bá wèè ìnkembàri kòò mōke keyìkè kèdékè. ¹⁹ Keyìkè kèè dò nkenitikōke kè kè níí nwetì ku mpíkù kupuonku, kè kèè dò nkecìrìcìrikōke kè kè wetì kupuonku kupíkù tekù kè dè me ndo nke fité Kuyie ncíètè tipítì timòu. ²⁰ Beínkembàribè nè tipuonti bè do de kerì kumarí ìnkè nke, kétúóté kētenkè kēntō kētuōkenè dibòrì ìnkè. ²¹ Kuyie ncíètè kó dibòrì kó ideí do māmù tipítì timòu.

Bè do dōdōnè dii wūōtōnnì ideí

²² Kè Kuyie ncíètè ìlkè kè dèmarè bo ke dōnnè diwūōtōnnì ideí kperi, kè di cómmè bo métìrì òmáà nè dikéè, di okùmè métìrì òmáà mepèkùmè métìrì òmáà kémmōke ditàrì nè mekpèèmmè kè imānke tú ideí. Kòo n náké ke dò: Ti Yiè nKuyie nkòò tábùrì nwe.

²³ Kuyie nciētè kó dibòrì kó yecàkè do bo yèdèè ndi, kè de mièke kó dibòrì kpeye múnke bo yèdèè. ²⁴ Kè yè kpetírì tipítì tìdétì, yedé memme. ²⁵ Kè bè kerí ye ínkè kè dè dò mbeínkembàribè nè tipuonti, ke dònne dèè do kerí imarí ínkè. Ke ãnné kudáú makú kè kù nhãnke Kuyie nciētè kó dibòrì ditowaà bíékè. ²⁶ Kè bèe ãnné sibòo nè simátidìi, kékerí kè dè ndònne tipuonti tipítì timou. Ti Yiè nKuyie nciētè bòrì nè bè maá sù cǐi ke tè kpeennè nè ideí ì ãnke yebòrè.

42

Bè do maá yèè tuo képéennè Kuyie nciētè

¹ Kòo n kòtenè Kuyie nciētè dánkù ditowaà kubakù yóu bíékè kòku, kè ti ta yetuo yèè wetínè teciētè tèè bo kubakù yóu nè te dánkù. ² Kè te okùmè bo métìrì sipísìnùmmù, mepèkùmè sipísidè nè dikéè ³ Te bòrì ìkè de mièke bíékè nè kudánkù ditowaà bíékè kòku bè ce kù ke dàri yetārè, kè tidieti matì dè bo ke tè wetí nè tìi sàké titàbè ínkè, ke bo tìtããti tìtããti. ⁴ De kó tidieti ìkè kè mēfiè mmamè soké de mièke bíékè, kè mepèkùmè bo métìrì mènùmmù kè mè okùmè bo métìrì sipísìnùmmù kè ti bòrè bo kubakù yóu bíékè. ⁵⁻⁶ Kè deínkè kó tidieti mepúrìnè defùdè nè decuokè kpeti, ke yé te kpánkápántì kó imarí tì èútémè. De kó tidieti do sàké tìtããti tìtããti ndi, tì í mōke yesānkè titetì dōmmè. ⁷ Kè Kuyie nciētè dánkù ditowaà bíékè kè kumarí makú wetínè yetuo yèè bo ditowaà, kè ku okùmè mǎnnè yetuo kōme, ⁸ Ke yé ti Yiè nKuyie nciētè dánkù ditowaà kòku kó yetuo okùmè do bomè métìrì sipísidè nè bènùmmù ndi, dii tou do bo ti Yiè nKuyie nciētè ìkè kè di mbo métìrì sipísìnùmmù. ⁹ De kó yetuo fùdè kè dibòrì bo diyìè yìèní kèè bíékè, bèè kèrínì Kuyie nciētè dánkù ditowaà kòku bè bo ntaà dè.

¹⁰ Kuyie nciētè dánkù kó kuduotí ínkè kè yetuo bo ke wetí diyìè yìèní kèè bíékè, ke wetí teciētè matè nè te dánkù. ¹¹ Kè mēfiè mmamè bo ye cuokè ke dònne yeteyè do dōmmè, meokùmè nè mepèkùmè nè yebòrè nè ye dōmme nè yecàkè kè dè mà. ¹² De kó yetuo yèè bo diyìè yìèní kèè bíékè bá di kè di mōke dibòrì, kè di dònne kubakù yóu bíékè kpeti kpeye do dōmmè, ke bo bá kùu ce mǎnku ke wetí kumarí kùu perì diyìè yìèní kèè bíékè. ¹³ Kòo n náké ke dò: Tidieti tìi me mbo kubakù yóu nè kucǎnku, ke wetí Kuyie nciētè dánkù, ti Yiè nKuyie nkó tidieti nti, ikuó niùbè bèè pī ti Yiè nKuyie ntōmmù bè ní yóo de nkari kédì mudii bè pǎ mù Kuyie, ke de ndáú mbè kù pǎ tìi diiti nè bè kù fié ì wūō meyei nciēmumu nè me nhūtímù kpéí. De kó dibòrì tú ti Yiè nKuyie nkperi ndi. ¹⁴ Kè ikuó niùbè ní ta Kuyie nciētè dibòrì sààri mièke, bè báá yennè be yààti bè pìnnè tì ikuó tōmmù kékote benitìbè tǎbè borè, bèè tì dāu ndende kéceete titetì ke né na kékote benitìbè tǎbè borè. Ikuó yààti nti.

Bè bennémè Kuyie nciētè marí ditowaà bíékè

¹⁵ Ò dèè dii mǎnnì Kuyie nciētè mièke kó mubennímù kénto kè ti ye dibòrì dii bo diyìè yìèní kèè bíékè, kòo benné Kuyie nciētè dánkù kó kuduotí kēfité. ¹⁶ Kòo benné diyìè yìèní kèè bíékè kó kupíkù nè o pààti kè dè mbo métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250) kēfité. ¹⁷ Kòo benné kubakù yóu bíékè nè o pààti kè dè mbo métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250) kēfité. ¹⁸ Kòo benné kubakù cǎnku bíékè nè o pààti kè dè mbo métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250) kēfité. ¹⁹ Kòo benné deyìkè bíékè nè o pààti kè dè mbo métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250). ²⁰ Kòo benné kuduotí kùu fité te pítì tinàà kè ku okùmè mbo métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250). Ku pèkùmè métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250). Ku do yààti Kuyie nciētè nè dihei kpesi.

43

Kuyie nkó tikpeti wète ke cutinímè ku cīētè

¹ Kòo n kòtenè dibòrì dii bo diyie yìenì kèè bíékè. ² Kè n yà Kuyie nkó tikpeti kè tì kérínì diyie yìenì kèè bíékè, ke uuti ke dò mmenie nhõõ tamè kukó, kè ti wenniku mí ðeborè. ³ Kè n yà mebenkùmè ðeborè kè mè ndònnè n do yà mè Kuyie pònte dii m̀nni Sedisademmu, kéndònnè n do yà mè Kebaa kó ntake. Meimme n domè késínnòwò ketenkè. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpeti tuòkení diyie yìenì kèè bíékè kéta ku cíètè b̀rì diyie yìenì kèè bíékè kperi. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie nYaá nní ntúóté kètannè ku cíètè ðánkù ðe mièke kòku, kè n yà Kuyie nkó tikpeti píemmè te mièke. ⁶ Kè n keè òmòu m béinnènnímè Kuyie ncíètè mièke, oniti wèè do n neínè kòò baa kpaá bo m borè. ⁷ Kè ðe kó metammè n náké ke d̀: Oniti f̀! N kpààtikàrì dii bo ðie, n nacèdaánni ndi kè n yó mbonè n nìtibè Isidayeeriibe sáà, bá bè ténke bá n yóu kètunne yebàkè kénkùri be kó bekpààtibè n cíètè borè ke caari n yètìrì. ⁸ Kè be kó bekpààtibè maá be c̀í kètóónnè n kpete kékeú yebòrè n cíètè kpeye také, kécóónné yecàkè kó ideí kètóónnè n kpete kpeye, kè kuduotí kùmáa ti yaatì. Bè sãu n yètìrì ndi nè isòke kpere kó mudòòrìmù, ðe te kè m mièke bè yè kè mbè kùò. ⁹ Di mm̀nni bè yóo yóumu yebàkè kó muféù nè bè bo nkùrìmè be kó bekpààtibè n cíètè borè, kè nní mbè bonè sáà.

¹⁰ Kòo yíé kè n náké ke d̀: Oniti f̀! Náké Isidayeeriibe n da benke t̀è cíètè te kó kufènkù d̀ommè kè bèe t̀è benné, kè ðe yie nkè ifei bè pí mbè d̀òrì ì sòke kpéi. ¹¹ Kè ifeii bè pínnè be ðòrìmè, a bè benke n cíètè kó meðommè nè te ðamme nè te b̀rè bè taà yè nè bè yìe yè nè te tié nnè te kuó. A ðe wàri ðemòu kè bèe ðe yà kéndòòri ðe yèmmè. ¹² Nte n cíètè kó ikuó, kètúóté ðitãri yóommè nè di tenkè kó ðimáa c̀énke kéfité. ðe kó ketenkè tu n kòke nke.

Kuyie nnàkémè bè yó nkù feumè iwũ ke tuò nyewũòt̀rè ínke

¹³ ðe kó ðifònkùò kébenné diwũòt̀nni nè kupàati kùù beúnè ðe kó kupàati do bo métìrì kó dikéè ndi. Kòo benné ðifòt̀rì dii fité diwũòt̀nni kè di c̀umpume mbo métìrì kó dikéè, di p̀kùmè meè máà, kè di biè nkó meokùmè mm̀nnè tenòtè kó mep̀kùmè kéfité. ¹⁴ Kè bèe túóté diwũòt̀nni tàrì ketenkè kperi kèntò kètúòkenè kukàkù ðe mièke kòku, kè ðe mbo meokùmè métìrì kó dikéè, mep̀kùmè meè máà. ¹⁵ Bè yó ntuòti ðe muhãã nkè ðe bo métìrì kó dikéè. Kè yebàkè bo yènáà meyóommè. ¹⁶ Diwũòt̀nni ðimòu kè di okùmè bo métìrì mèyiekè, mep̀kùmè meè máà, ði do màmu tip̀tì timòu. ¹⁷ Kè ðifòt̀rì dii fité diwũòt̀nni kè di c̀umpume bo sãntimétìrì sipísidé nè mènùmmù. Kè di ðetisàkè wetí diyie yìenì kèè bíékè.

¹⁸ ðe kó ðifònkùò kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke d̀: Oniti f̀! Kè bè maá diwũòt̀nni, nte a yóo ðòòmè kè bè né na kètúò nyiwũò di ínke, ke ði còú mmeyi. ¹⁹ A waá ndinaadapànni kéduó nDefii botí kòbe, ikuó niùbè Sadaki bí bèè pí n tómmù diwũòt̀nni ínke kè bèe ði feuté meyei ncíèmmè kpéi. ²⁰ Kàa waá mmeyi nkéfeté diwũòt̀nni bàkè nè kukàkù kpèèmmè kó tip̀tì tinàà, ke me nyí nè yebìè nkéfité. A yóo me nyí kédeite di yei nkè ði wènkunne. ²¹ Kè bè feuté ðe kó dinaadaà meyei ncíèmmè kpéi, nha ði t̀óté kédenne n cíètè ðánkù ké ði t̀ò ndibòrì bè tãáté ði ðe kpéi. ²² Diyie ðéri yìe kéwaá ndibòdaà dii kpa kuyènkù ke ði feuté kéwènkunne diwũòt̀nni a do ðòòmè dinaadaà. ²³ Kàa ðeite dii m̀nni diwũòt̀nni kó meyei nke ðe, a waá ndinaadapànni teri nè ðipedaà ðe kpa kuyènkù. ²⁴ Kè ðe nni nféúté kè ikuó niùbè ðe yòore mukókùò nke ðe nni ntuò. ²⁵ Kàa mme nhõ nyewe yèyiekè mièke, bá dii yìe a ní kuò ðibòdaà meyei ncíèmmè kpéi, nkéféúté dinaadaà nè ðipedaà ðe kpa kuyènkù. ²⁶ A yóo mme nhõ nyewe yèyiekè mièke kéwènkunne diwũòt̀nni kè bè né na kéketé mutómmù di ínke. ²⁷ Kè ðe kó yewe p̀èté, kètúóté diyie nínni yìe nè yèè sàké, ikuó niùbè bèe yó nfeu iwũ ke tuò nnè ði yó nni nfeu ì metaummè kpéi. ðe m̀nni kè nní nyo ði kpeti. Mí ndi Yiè nKuyie mmí bíi.

44

Bè yó ntaà mèè botí Kuyie nciētè

¹ Kè weè nìtì n kōtenè Kuyie nciētè bōrì ditowaà bíékè kperi dìi bo diyìè yìèní kèè bíékè, kè ti nsó ndí kpetí. ² Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dō: De kó dibòrì yó nkpetímu, òmòu báá dì kpeté ke yé mí ndi Yiè nKuyie n di ntamè, nè de kprí di yó nkpetímu. ³ Tekpààtìbite tiè níí yóó dè kàrì m borè kédì o dìi, ò níí tanní kukpánkpánkù. Ò níí yóó ku nta ké kù yènnè.

Bepòòbè í yó ntaà Kuyie nciētè

⁴ Kòo n kōtenè kubakù yóu bíékè kó dibòrì dìi wetí Kuyie nciētè, kè n yà Kuyie nkó tikpetì píemmè ku cíētè mieke, kédò késínnóo ketenkè. ⁵ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dō: Onìtì fól! Daate kéwénté mesàà, kékénté mesàà nkékeè n yóó da duó nyèè tannò, n yóó da náké Kuyie nciētè dōmmè mme nè te kuó, a daate bè taà mèè botí n cíētè nè bèè í dō nké ntè taà.

⁶ Á náké Isidayeeriibe de kó itookperí yembè ke dō: Mí ndi Yiè nKuyie n tú, bè dōò isòke kperè kè dè tontému. ⁷ Bèè tannè n cíētè bèè í cāmmù be yèmmè nè be kōntì, ke sīnkunko n cíētè di tuò ndi mōnni iwūō di n feu ì kó mekùò nnè meyiì. Bè tōte metaummè mèè bo mēmmè dīndi nè mí nti cuokè. ⁸ Bè í dake bè m pāā ndè kprí, ke yóu bè bo mpímmè n tōmmú ke mù duó mbetòbè kè bèè pí mbè na mpī mmùò tōmmú n cíētè mieke. ⁹ Náké be ke dō: Mí ndi Yiè nKuyie n tú opòò wèè í cānté yoo di mieke wèè í yíé n kpeti o báá ta n cíētè bá kòò tu opòò ke bè bonè.

Defiibe kuó bè yó mpí mmèè botí Kuyie nciētè mutōmmú

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dō: Defiibe bèè do n dēténè Isidayeeriibe do n yóu dìi mōnni kētūnne yebòkè. Bè yóó yàmu de kó meyei ncōntimu. ¹¹ Bè yó ntú betōmbè sām̀pòbè mbe n cíētè mieke, bèè yó mbaa yebòrè ke feu iwūō bè yó ntuò nyì nè metaummè kpeyi, bèè yó ntú n nìtìbè kó betōmbè. ¹² Ke yé bèè do fiémè Isidayeeriibe kó iwūō yebòkè, kēnte kè bèè ta meyei mmieke. Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu n yìté ke cōrímúmu be kprí, kè bè bo yà be yei nkó mucōntimu. ¹³ Bè ténke í yó n tóónnè kprí n kuó tōmmú bè báá kááké ikuó nenti, bè báá ta ikuó nenti dieku, kè dèè yie nkè ifeii bè pīnnè isòke bè dōò ì. ¹⁴ Bèè yóó naá n cíētè tōmbè bèè yó mpí n cíētè tōmmú.

Ikuó niùbè yó ndōmmè

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dō: Ikuó niùbè Defiibe bèè tu Sadòki yaàbí, Isidayeeriibe do n dēténè dìi mōnni kè bèè mpí n cíētè mieke mutōmmú, bèè yó mbo n cíētè ke n feu iwūō ke tuò mmekùò nnè meyiì. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi. ¹⁶ Bèè níí yóó ta n cíētè dibòrì sààrì kékòte n tábùrì bo dè kprí n tōmmú bè yó ndakemu mu kprí. ¹⁷ Kè bè níí tatiní n cíētè dānkù de mieke kòku, bèè dáátí tiyààtì tìi dùòkenè mupààkonkperímù, bè níí bá ndáátí tipecìtì kó tiyààtì ke pīnnè mutōmmú n cíētè dānkù yoo n cíētè mieke. ¹⁸ Bè níí yó mboú mupààkonkperímù kó tiyaàbomboúntì nti be yò kényi mupààkonkperímù kó ifietí, bè me mbá mboú dèmarè be ka dèè bo nte kè bèè biete. ¹⁹ Kè bè yètiní dìi mōnni n cíētè dānkù ditowaà kòku ke bo kòte benìtìbè borè bèè dáté tiyààtì bè do pīnnè tì ikuó tōmmú, ke tì dōú n cíētè mieke, bè bá nti ā ke tóónnè benìtìbè, bè yàà bo bè kááké kékú.

²⁰ Bè níí báá kuó páíí, bè me mbáá yóu kè be yùtìi sùú mmediè, bè nkēi be yùtì mesàà. ²¹ Ikuó niùtì mōu níí báá yà menaà nhò tati dìi yìè n cíētè dānkù de mieke kòku. ²² Ikuó niùtì mōu báá túóté okúpokù yoo onitipòkù bè yete wè, wèè túóté osapàà nwèè mu nyí yìtè onitidùò Isidayeeriibe mieke, yoo kòò me mbo túóté okúpokù, wè ntú ikuó niùtì tòu kou.

²³ Bèè yóó benke n nìtìbè dèè tu n kperè nè dèè tu cénkoo kperè, ikuó yete dè nè ì yie ndè. ²⁴ Bèè yó ntú bebeémbè kémbekù n kuó dòmmè kéntũ m baa nyemou kó ikuó, teòmpùtè yie ní ntú n kperi.

²⁵ Bè báá tóónnè ocî bè yàà bo sînte, kè dè sàà í tú ò cice nwe yoo o yõ yoo o bire yoo o nantè yoo o kóo kótì yoo o tãũ wèè í ye. ²⁶ Kè dè tũðkení ke dò mmemme, kòò kàákè ocî ke wènkùnnè omáà ke dèè, we mbaa yewe yèyiekè ke né na kéwète késòotè o tómmú. ²⁷ Ò yóó ta dii yie n cíètè dánkù de mieke koku ke pí mmutómmú ikuó dieku, mieke wèè féútè feðfè meyei ncíèmmè kpéí. Mí ndi Yiè nKuyie mmî bée. ²⁸ Ikuó niúbè beè te bè bo mpímmè mutómmú n cíètè mieke. Di báá bè duó nketenkè Isidayeribe mieke. Be kperè yó ntú mínwe, mí nKuyie. ²⁹ Bèè yó nyo di m pãã ntii diiti nè di n feu ì wũð meyei ncíèmmè kpéí nnè meyei nhútímù kpéí, kè di càánè dè kè dè bo ntú n kperè, beè yó ndè te. ³⁰ Tidipànti mieke di ní deite tisààti ke yíénè di dèite dè ke càánè n kpéí nnè muyuo nsààmù, di ní yóó dè duó nyikuó niúbè mbe kè dèè yie nkè n di dòò mesàà. ³¹ Ikuó niúbè bá ncáá ndèè ku nè demáà yoo musímmù pí ndè sínə yoo iwũð yoo tiwanwantì.

45

Kuyie nnàkémè bè yóó totí mèè botí ketenkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní nnáké ke dò: Kè di tãã dii mòmni tété ke bo totí ketenkè di tããtè n koke kè kè ncáá nkémbo meokùmè cidòmétiri tepítè nè mèdè nè dikèè mepèkùmè cidòmétiri tepítè. ² De kó ketenkè mieke di yóó de mbenné n cíètè kó ketenkè okùmè nè ke pèkùmè kè dè mmà, kémbo métiri sikòusinùmmù nè sipísìnùmmù (550) késoó mmeffè mmamè kéfitè kè mepèkùmè mbo métiri sipísidè nè mènùmmù. ³ Kè di yíé kébenné de kó ketenkè mieke cidòmétiri tepítè nè mèdè nè dikèè kè mepèkùmè mbo cidòmétiri mènùmmù n cíètè yó nde mbo nè ikuó nenti dieku. ⁴ De kó ketenkè yó ntú n koke nke, ikuó niúbè bèè pí n tómmú bè cèí yó nde mbo. N tenkè mieke nke be koke yó mbomè. ⁵ Kè di benné ketenkè meokùmè cidòmétiri tepítè nè mèdè nè dikèè mepèkùmè cidòmétiri mènùmmù kè kè ntú Defiibe bèè pí n cíètè mutómmú be koke nè yehékè bè yó mbo ye. ⁶ Kàa benné de kó ketenkè mieke bake mepèkùmè cidòmétiri mèdémè nè dikèè meokùmè cidòmétiri tepítè nè mèdémè nè dikèè kè kè ntókénè n cíètè koke Isidayeribe bemou koke. ⁷ Tekpààtibite teè kó ketenkè yó mbo n cíètè nè dihei de mànku, ku mpíkù nè kutekù diyie yìèní kèè bíékè nè diyie taà kèè bíékè, kè ke okùmè nheri nè n cíètè koke nè dihei koke de kó meokùmè. ⁸ Isidayeribe tenkè mieke kèè yó ntú n cíètè koke, kè dèè yie nkè sikpààtibí bá nféũnko n nìtìbè, kèè kpaá kè kè ntú Isidayeribe botí imou koke.

Kuyie nkpannè tì sikpààtibí

⁹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè Isidayeribe kó sikpààtibí kpéí nke dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmî tu: Dè sànnèmu memme díndi sikpààtibí yóonè kuyonku nè di bo nfèkùmè n nìtìbè kperè, dàònè dèè siè nè dèè wenni ke yóu di bo nféũnkomè n nìtìbè. Mí ndi Yiè nKuyie mmî bée.

¹⁰ Di beúnè dè nè dibièpéè nè di bo di beúnè ye, dè ntú dèè wenni. ¹¹ Di yó mbeúnè dè tidiiti nè dèè yó ncũð dèè tu menie nkperè dè ímà. Bè òð keténè tèè bièpete do ò mbo kuce tepítè nte kéta bè tu dè òméè. ¹² Kè timátì péitì me nni nti kè di yí ti cèéékù bo cidòòbè bènùmmù tì mènke mme mbo, kè cidòòbè tepítè me nni nte tì mènke mme mbo.

¹³ Nte di ní yóó deite mèè botí yepārè di yó m pã ye, kè di kōũ tidiiti ke beri simámbòo yoo tiyòti kè dè bo sipísikuò di deite demáà ké m pã. ¹⁴ Kè mekùð me nni mmè kè di cūð yedíè ntekòutè (100), dí deite dimáà ké m pã. Bè do òð bennénè tèè déntè do ò mbo tepítè nte kéta bè tu dè òméè yoo kòð. ¹⁵ Kè ipe me nni nyi yoo sibó, kè si bo sikòusidè (200)

dí deite dèmáá ké n féúté. Di m pãã ndèè kó dimàà dè yóó wěnné nè tidiiti nti ke tuò mmetaummè pãnni ndi, nè meyei ncíémmè kpéí.

¹⁶ Isidayeeri be mōu ndi dihei, beè yó ndè duò ntekpààtìbite. ¹⁷ Tekpààtìbite teè ní yóó waá nyiwũ ò bè yó n fíé ì yebaa mmieke, kécōnné muyuo nnè menàà mmè ò ò yōre ke né na kétuo. Yebaa mmieke nè otànkù pànwè kó dibanni nè teompùtè yìè nè Isidayeeri be kó metíímmè wèè ní yóó waá nyiwũ ò bè yó n kuò ì meyei ncíémmè kpéí, nnè de kó tidiiti nè ì yóó tuò mmetaummè kpéí Isidayeeri be mōu yei ntūntimù kpéí nke.

Diyentébbanni kó ikuó

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: Dibenni kóo tãnkù ketiwè diyie ketiri yìè á waá ndinaadapànni kéwénkūnne n cíètè. ¹⁹ Kè ikuó nùtiti waá nde kó dinaadaà meyei ncíémmè kperi kó meyi, nkéfeté n cíètè bōrì kó ideí nè diwũòtōnni kó kukākú mekpéémmè mènàà, nè n cíètè dānkù de mieke kōku kó dibōrì kó ideí. ²⁰ A yóó me nyi otānkù yìè yìenni bèè kó dimàà dōò meyei ke í dake be kpéí, memme a yóó wénkūnnemè n cíètè.

²¹ Dibenni tãnkù ketiwè diyie tepítè nè dinaanni diyentébbanni yóó keté dī yìè kēnto kētuo kenè yewe yèyiekè. De kó yewe mieke di yó nyo mpéè wèè í kōrenè mutie mù muuti wenwe. ²² De kó diyie kè tekpààtìbite n féúté dinaadaà o mómmuo nho yei ncíémmè kpéí nnè kubotí kumōu kōme kpéí. ²³ Dibanni kó yewe yèyiekè yenyè mieke, ò ní kuò bá dī yìè yenaadakè yèyiekè nè yepedakè yèyiekè dèè kpa kuyènkù nè dibōdaà bá dī yìè meyei ncíémmè kpéí. ²⁴ Dèè tu tidiiti kó dipānni bè ní waá mmuyuo ncìdòòbè tepítè nè bènūmmù nè mekùò ndítirìbè bèkuò, deè yóó wěnné nè dinaadaà kétuo nkè dipedaà kperè múnke mme mmà.

²⁵ De kó difōnkùò otānkù yienwè kó diyie tepítè nè dinummurì, dibanni bè tu dī tifiiti kperi yìè wèè me ndòò ké n feuté ò sòò ò feuté dè meyei ncíémmè kpéí nnè ò sòò ò tuò ndè, tidiiti nè mekùò nkè dè mmà dè baa sòò māmè, ké mme nhō nke dō yewe yèyiekè.

46

Tekpààtìbite yó ndòmmè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní nnáké ke dò: N cíètè dānkù de mieke kōku kó dibōrì dī bo diyie yìèni kèè bíékè dī ní yó nkpetímu yewe yèkuò mutōmmú kpeye mieke, teompùtè yìè kè bèè dī kpeté nè otānkù pànwè kó dibanni mieke. ² Kè tekpààtìbite tanní kukpānkpānkù kó dibōrì ditowàà bíékè kperi, kécómmú kédírì dibōrì kó ideí, kè ikuó nùbè n feuté o wũ fèè yóó tuò nnè metaummè kōfe, kòò nínkú dende dibōrì kédeè kèyè, bè me mbáá kpetínné dibōrì kētuo kenè kuyoku. ³ Siompùsi kó yewe nè otānkù pànwè kó dibanni benitìbè ní yóó de nnínkú kukpānkpānkù bōrì ké n sānte.

⁴ Teompùtè yìè tekpààtìbite ní yó n féúté yepedabe yekuò ndi, nè dibōdaà dimáà dèè kpa kuyènkù. ⁵ Kè tēè waá mmuyuo ncìdòòbè tepítè nè bènūmmù, mekùò ndítirìbè bèkuò, deè yóó wěnnénè dipedaà kétuo nkéwaá mmuyuo nhò dō mù mmamè yepedabe kpéí nkè muyuo mbo cìdòòbè tepítè nè bènūmmù wèè kōre mekùò ndítirìbè bèkuò. ⁶ Otānkù pànwè kó dibanni yìè wèè ní bo kuò dinaadaà dī kpa kuyènkù nè yepedabe yèkuò nè dipedaà dimáà dèè kpa kuyènkù. ⁷ Kè tekpààtìbite waá mmuyuo ncìdòòbè tepítè nè bènūmmù dinaadaà kpéí, nkè me nwaá ndipedaà kpéí kéwaá mmuyuo nhò dō mù mmamè yepedabe kpéí, kè muyuo mbo cìdòòbè bènūmmù wèè kōre mekùò ndítirìbè bèkuò. ⁸ Tekpààtìbite ní yóó tanní kukpānkpānkù kó dibōrì ditowàà bíékè kperi ndi, kéwēte ke di nyennè. ⁹ Yebaa nkó yewe kè benitìbè ní kōtení n cíètè m báammu, kè wèè ta dibōrì kubakù cānkù kperi wèè yè kubakù yóu kperi, kè wèè ta kuyóu kperi

wèe yè kucànku kperi, òmòu báá yè dibòrì ò ta dì, kè wèe ta kùu píkù wèe yè kutèkù.
¹⁰ Tekpààtìbite níí yó mbè èrinèmu kéta ké mbè èrinè kéyè.

Bè bo nfeu mènè botí iwũ ìbotí ibotí ti Yiè nKuyie

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Yèbaa nkó yewe nè di kó metíímmè memòu, tekpààtìbite níí waá mmuyuo ncìdòòbè tepíítè nè bènùmmù mùu yóó wènnénè dinaadaà kètuò, ke me nyí dipedaà kéwaá nhò dó mù mmamè yepedakè kpéí, kè muyuo mbo cìdòòbè tepíítè nè bènùmmù wèe kòore mekùò ndítìrìbè bèkuò.

¹² Kè tekpààtìbite m pã feǎfè ke yóó fè nni nféuté kètuò, yoo ò m pã dipãnni metaummè kperi, bèe ò kpeté diyìè yìèní kèè bíékè kó dibòrì kòò n féuté o òfè kètuònnè o pãnni metaummè kperi, ò òò yímè teomputè yìè. Kòò dèe wèe yè kè bèe kpetínnè dibòrì.

¹³ Ò níí n féuté bá dìi yìè dipedabii dìi màke dibenni òmáá ke kpa kuyènkù. Ke níí dì féuté bá dìi kúnweñni. ¹⁴ Bá dìi kúnweñni ke níí m pã muyuo ncìdòòbè bènùmmù, mekùò ndítìrìbè bèdébè mènè yóó kòorenè muyuo. De kó ikuó yó mbomu sáá bá dìi kúnweñni ò níí me nyí. ¹⁵ Bá dìi kúnweñni di níí n féuté dipedabii ké m pã muyuo nnè mekùò, di yó mme nhõ nsáá.

Tekpààtìbite kó ibí níí yó nte dè

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: Kè tekpààtìbite wètè te tenkè ke pã te bire marè, tè me nkè pã wè, wèe yó nkè te, kòò kú o bí sòoté. ¹⁷ Kè dè me ndò ntekpààtìbite wètè ketenkè ke pã te kóo tònti mòu, wè nkè te, kè n kó dibenni tũðkení, tidaatì yèrimù benni, wèe wète ké kè nhò duó, te bí ìi máà bo na kénte ò í pã kè sáá. ¹⁸ Tekpààtìbite báá túóté n nìtìbè kòò mòu kó ketenkè kèpã te bí, kè de yìè mpaà ketenkè. Tè níí deite te tenkè mieke nke kèpã te bí.

Kuyie ncíètè kó dedèè

¹⁹ De kó difònkúò kòò n tannè kukpánpánpá kó dibòrì kè ti kòte Kuyie ncíètè dánkù de mieke kòku kó dibòrì kubakù youú kperi, dìi wetí ikuó nìbè kó tidieti kè ditou mari bo de ìkè bíékè. ²⁰ Kòò n náké ke dò: Ikuó nìbè yó nde mberi iwũò bè n feu ì meyei ncíémmè kpéí nnè meyei nhūtímù. Bè níí yóó de mpúnnè mudii, bè báá mù kòtenè kukpánpánpá kòò bòrì ditowaà bíékè kperi, benìtìbè cénkoo kòbe yàà bo mù kàáké kékú.

²¹ Kòò deè ké n kòtenè kukpánpánpá ditowaà bíékè kòku ku kpèémmè menàà borè, bá mènè kpèémmè kè mè màke kudànkù. ²² Bá mè kè me kó kudànkù okùmè bo cìdòmétìrì sipísidé, mepèkùmè cìdòmétìrì tepíítè nè mènùmmù ke ma tipítì tinàà. ²³ Kè kuduotí tì fité tinàà memme, kè dedèè nkù òrì ke fité. ²⁴ Kòò n náké ke dò: Bèè pì nKuyie ncíètè mieke mutòmmù bè yó mberi dende iwũò ku nìtìbè kù feu ì.

47

Menie mmènè yìèní Kuyie ncíètè

¹ Kòò n tò kè ti wètení Kuyie ncíètè bòrì borè, kè n yà menie mpourinímè Kuyie ncíètè bòrì diyìè yìèní kèè bíékè, ke yé te bòrì do ke nwetímè. Kè me yìè ke pũðnní ku cíètè bakù youú diwũòtònni bakù cànku. ² Kòò n denne Kuyie ncíètè bakù youú bíékè kó dibòrì kè tí tè fité kètuòke dibòrì diyìè yìèní kèè bíékè kperi, kè n yà menie mpũðmmè Kuyie ncíètè bakù youú. ³ Kòò kété kédétóo diyìè yìèní kèè bíékè kébennè kuhõ ò do pikú kù, kè dè mbo métìrì sikòusinùmmù (500) kéduó nkè n na menie nkéséntóo kè mè nkááké n nacèkpáá. ⁴ Kòò yíé kébennè kè dè mbo métìrì sikòusinùmmù (500), kòò duó nkè n na menie késéntóo kè mè nni nkááké n núu. Kòò yíé kébennè métìrì sikòusinùmmù (500) kéduó nkè n na menie nkéséntóo kè me nni nkááké n ka. ⁵ Kòò yíé kébennè kè dè mbo métìrì sikòusinùmmù (500) de mònni kè dèe naá nkukó mbá n yí nna késénté ke yé menie

nsùúmmè kè dè cūmpe mediè, mbá dè í ndò nkéna késénté. ⁶ De mǎnni kòò m beke ke dǎ: Onìtì fǎ! nha yàà? Ké n túóté kè ti nwētini kúkó mbènni. ⁷ Ke sǎ ndetie nyè kúkó nyákè yedé bá dè í sénni. ⁸ Kòò n náké ke dǎ: Menie mmie mpūǎ ke kǎri diyie yìèni kèè bíékè kó kutempē nku, ke pēnkù ke kǎri Suditēē biriku, ke taà dàméèrì mukókúú nkou, kòò nie mbo wenke. ⁹ Kè de kó menie keté kùù píkù menie nkperè bo foute, kè siyī píe nke yé de kó menie nhǎ nkè mè ta dè, dè ðǎ wenkemu kè mufòmмуu buoté. ¹⁰ Beyīmpímbè bo buoté de kó kúkó mpéemmè, kétúóté Ā-kedii kéntǎ kétuǎkenè Ā-Ekadaimmu, kénye mbe yīnditirè ku pēmmè, siyī sù bo dàméèrì sù yó ndè bo ke sū mediè. ¹¹ Tibinkènkenti nè ikondeí dende kó menie mie í yóó wenke, mè yó nkprá píéké mukókúú mmu. ¹² De kó kúkó mpéemmè yeyákè yedé, detie ndèè péi titebiiti dè bo mpíéké debotí debotí, dèè fǎǎtì í yotiri, dèè ðǎ í nkuoté, kempéi yebe bá wèè tǎnkù ke yé de kó menie bonnimè Kuyie ncíētè nte. Bè bo nyo nde be, ke taànnè de fǎǎtì.

Kuyie nkèétémè Isidayeeri be tenké mǎnke

¹³ De kó difǎnkúú kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dǎ: Nte di yóó totí mèè botí Isidayeeri be botí tepíitè nè idèi ketenkè, di duó nSosefu kó kubotí di duó nkè betǎbè kuce mèdémè. ¹⁴ Di totí kè kè mmà, ke yé mǎ do nàkémè di yembè ke dǎ: N yóó bè duó nde kó ketenkè, di yembè kǎke nke kè di dǎ nke kè tieke. ¹⁵ Nte di tenké mǎnku yó mberí ndè: Kubakù you bíékè kó kumǎnku yóó díté dàméèrì diewè nwe, kéntǎ kéye Etinǎ kó kuce, kétuǎkenè Damati nè Sedadi, ¹⁶ nè Bedota Sibadaimmu dihei dii bo Damaasi tempē nnè Amati kǎku de cuokè nè Asee-Atikǎnni, kǎpēēté kénwetí Adanni tempē. ¹⁷ Di tenké mǎnku yóó keté dàméèrì nwe kéntǎ kétuǎkenè Asaa-Enǎnni, kè kubakù you kó kumǎnku ntú Damaasi nè Amati, kubakù you bíékè kó kumǎnku nku. ¹⁸ Kè diyie yìèni kèè bíékè kó kumǎnku ntú Adanni nè Damaasi nè Isidayeeri be tenké nè Kadaadi kǎke de mǎnku, Suditēē wèè yó ntú kumǎnku, kéntǎ kétuǎke dàméèrì diyie yìèni kèè bíékè kétuǎkenè Tamaa. Diyie yìèni kèè bíékè kó kumǎnku nku. ¹⁹ Kubakù you diyie yìèni kèè bíékè, kétúóté Tamaa kéntǎ kétuǎkenè Mediba Kadeesi kó menie, kédíténni kúkó ndiekù kéntǎ kétuǎke dàméèrì diewè. Kubakù you kó kumǎnku nku. ²⁰ Dàméèrì diewè wèè yó ntú diyie taà kèè bíékè kó kumǎnku kéntǎ kétuǎkenè Amati. Diyie taà kè kó kumǎnku nku.

²¹ Díndi Isidayeeri be dii yóó totí de kó ketenkè di botí mieke. ²² Di yembè kǎke nke kè bè kè ndi yóunè kè di dǎ nké kè totí. Kè di yóó tǎǎ tété ké kè totí dí wēnnénè bepǎǎbè bèè di bonè kǎpíe ibí, ke yé di yó mbè pǎmmè ke dǎnnè di pí mmèmmè Isidayeeri be. Bè yóó di wēnnénèmu kè di totí di yembè kperè. ²³ Kòò pǎǎ bo kùù botí mieke di dè nhò duó nketenkè, mí nKuyie mmǎ bǎi.

48

Bè totímè kubakù you bíékè kǎbe ketenkè

¹ Nte ìi botí yó mbo kubakù you bíékè, kénwetí Etinǎ kempékénè kuce kùù dè pēnkù, kéyènnè Amati nè Asaa-Enǎnni Damaasi kó kumǎnku me nke mbomè ke pekénè Amati, kè de mǎnku diyie yìèni kèè bíékè kǎku tú dàméèrì, Danni kó ketenkè nke. ² Danni kǎke kó kumǎnku diyie yìèni kèè bíékè kéntǎ kétuǎkenè dàméèrì, kè Asee kǎke túóté. ³ Asee kǎke kó kumǎnku diyie yìèni kèè bíékè kéntǎ kétuǎkenè dàméèrì pēmmè kè Nefutadii kǎke túóté. ⁴ Nefutadii kǎke kó kumǎnku diyie yìèni kèè bíékè kéntǎ kétuǎkenè dàméèrì kè Manansee kǎke túóté. ⁵ Manansee kǎke kó kumǎnku diyie yìèni kèè bíékè kéntǎ kétuǎkenè dàméèrì kè Efadaimmu kǎke túóté. ⁶ Efadaimmu kǎke kó kumǎnku diyie yìèni kèè bíékè kéntǎ kétuǎkenè dàméèrì kè Dubenni kǎke túóté. ⁷ Dubenni kǎke kó kumǎnku diyie yìèni kèè bíékè kéntǎ kétuǎkenè dàméèrì, kè Sudaa kǎke sǎtè.

Bè tǎǎtémè Kuyie nkó ketenkè

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dǎ: Di deite Sudaa kó ketenkè také n kǎke kè ke pēkùmmè mbo cidòmétiri tepíitè nè bèdé nè dikéè kè ke okùmmè mmannè di kǎke kǎme, kumǎnku diyie yìèni kèè bíékè kǎku kéntǎ kétuǎkenè dàméèrì kè di maá n cíētè ke cuokè. ⁹ Di yóó

deite kèè tenkè n kpéi nke okùmè yó mbo cìdòmétìrì tepíítè nè mèdé nè dikée, mepèkùmè cìdòmétìrì tepíítè. ¹⁰ Kè ikuó niùbè kàke mbo ke cáá nkè ke okùmè mbo kubakù yóu bíékè cìdòmétìrì tepíítè nè mèdé nè dikée kè dàméèrì bíékè kó mepèkùmè mbo métìrì sikòusinùmmù (500), kè diyìè yìèní kèè bíékè kó mepèkùmè mbo métìrì sikòusinùmmù (500) kè kubakù cànkù bíékè kó meokùmè mbo cìdòmétìrì tepíítè nè bèdébè nè dikée kè di soó n cífètè de cuokè. ¹¹ De kó ketenkè yó ntú ikuó niùbè Sadaki bí kàke nke Isidayeeriibe do n dèténè dii m̀nni kè bèe nkpaá ke pí n tōmmú ke í nni ndeténè Defiibe t̀bè kōme. ¹² Bembè kó ketenkè yó ncáámmu ke bo mí ndi Yiè nKuyie n kàke mieke ke tókénè Defiibe t̀bè kàke. ¹³ Defiibe t̀bè kó ketenkè yó mmannè ikuó niùbè t̀bè kàke nke, cìdòmétìrì tepíítè nè bèdébè nè dikée mepèkùmè métìrì sikòusinùmmù (500). ¹⁴ De kó ketenkè tu n kàke nke bè báá kè fitè yoo bèe kè cèetenè òm̀u, yoo bèe kè pã.

Bè bennémè Kuyie nkó ketenkè nè tekpaàtibite kàke

¹⁵ De kó difōnkúò kè bèe benné Kuyie nkó ketenkè mepèkùmè cìdòmétìrì tepíítè nè mèdémmè nè dikée kèè yó nkpaá, kè yó ntú benitibè c̀nkoo kàbe kàke nke nè iwūó yó ncenti dè, kè dihei mbo de cuokè. ¹⁶ De kó ketenkè yó ciite kèmmàmu tipítì tim̀u, kubakù yóu bíékè cìdòmétìrì mèdé nè métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250), diyìè taà kèè bíékè meè máà. ¹⁷ Kè iwūó yó ncenti kèè bíékè mbo métìrì tek̀utè nè sipísidè nè bènùmmù (125) diyìè yìèní kèè bíékè meè máà, diyìè taà kèè bíékè meè máà. ¹⁸ Kè yó nkpaámu diyìè yìèní kèè bíékè meokùmè cìdòmétìrì bènùmmù diyìè taà kèè bíékè kōme meè máà, bèe yó mpí ndi èi kó mutōmmú bèe yó nyo nkeè kó tidiiti. ¹⁹ Isidayeeriibe botí im̀u mieke nke bèe yóo deimè betōmbè kè bè nkè kuuti. ²⁰ De kó ketenkè kem̀u yó mbo cìdòmétìrì tepíítè nè bèdébè nè dikée tipítì tiǹà, di yóo deite keè mieke ketenkè makè kémaá dihei. ²¹ Kèè kpaá kè kè ntú tekpaàtibite kàke n cífètè nè dihei de m̀nke idé diyìè yìèní kèè bíékè kpèyi, kum̀anku k̀ntò k̀tuòkenè dàméèrì diyìè taà kèè bíékè kó kum̀anku kum̀u ku mpíkù nè kutèkù. Tekpaàtibite kó ketenkè yó mmannè bet̀bè kàke nke, n kàke keè yó mbo de cuokè nè n cífètè. ²² Defiibe tenkè nè dihei kàke kè yó nsoké Sudaa nè Bensamee be kàke cuokè nke nè tekpaàtibite kàke cuokè.

Isidayeeriibe bèe yó mbo kubakù cànkù kó ketenkè

²³ Nte ibotí ìi kpaá ì yóo totímè ì kó ketenkè, k̀túóté diyìè yìèní kèè bíékè k̀ntò k̀tuòkenè dàméèrì, Bensamee k̀ké nke. ²⁴ Bensamee k̀ké kó kum̀anku diyìè yìèní kèè bíékè k̀ntò k̀tuòkenè dàméèrì, kè Simmeōō k̀ké s̀oté, ²⁵ k̀túóté Simmeōō kàke kó kum̀anku diyìè yìèní kèè bíékè k̀ntò k̀tuòkenè dàméèrì, kè Isakaa kàke s̀oté. ²⁶ Isakaa kàke kó kum̀anku diyìè yìèní kèè bíékè k̀ntò k̀tuòkenè dàméèrì kè Sabunōō kàke s̀oté, ²⁷ k̀túóté Sabunōō kàke kó kum̀anku diyìè yìèní kèè bíékè k̀ntò k̀tuòkenè dàméèrì, kè Kadi kàke s̀oté, ²⁸ k̀túóté Kadi kàke kó kum̀anku kubakù yóu bíékè k̀ntò k̀tuòkenè diyìè yìèní kèè bíékè, kum̀anku yóo díte Tamaa nwe Mediba nè Kadèesi de kó menie nkè yè kukò ndiekù, k̀tuòkenè dàméèrì dièwè. ²⁹ Díndi Isidayeeriibe di yóo totí kèè tenkè nke di botí mieke. Di yóo tieke k̀nke, mí ndi Yiè nKuyie mm̀i béi.

Dihei kó yeb̀rè yó ndòmmè

³⁰ Nte dihei kó yeb̀rè yó ndòmmè: Di benné kubakù yóu bíékè cìdòmétìrì bèdé nè métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250). ³¹ Dihei kó yeb̀rè yó ntò Isidayeeriibe kó yeyètè nye, yeb̀rè yó mbo yètããti ndi kubakù yóu bíékè: Dubenni kperi nè Sudaa kperi nè Defii kperi. ³² Kè di benné diyìè yìèní kèè bíékè cìdòmétìrì bèdé nè métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250) kè yeb̀rè mbo yètããti: Sosèfu kperi nè Bensamee kperi nè Danni kperi. ³³ Kè di benné kubakù cànkù bíékè cìdòmétìrì bèdébè nè métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250) kè yeb̀rè mbo yètããti: Simmeōō kperi nè Isakaa kperi nè Sabunōō kperi. ³⁴ Kè di benné diyìè taà kèè bíékè cìdòmétìrì bèdé nè métìrì sikòusidè nè sipísìnùmmù (250) kè yeb̀rè mbo yètããti. Kadi kperi nè Asee kperi nè Nefutadii kperi.

³⁵ Kuduotí kùù yóó fité dihéi ku okùmè yó mbo cìdòmétìrì bèwèi. Dihéi yètìrì yó ntú: Kuyie ndè bo, (nè be kó tináàntì Yaawe-Samma).

Danniyeeeri Di mpátíri náá ntì

Danniyeeeri kó dipátíri ti náá mbè do p̄ímúmmè mme Sifube kékònnè Babidōnni kédòò tidaatì kè bedapàmbè bènàà nkòké be mieke, kè de kó bedapàmbè mbo ibotí ì t̄ nyebòkè i cuokè, ke tú tidaatì kè i kóo kpààtì ndó kè bè dònè muwērimú kè bèe t̄unne o kó kuce. Kè Danniyeeeri nè o nēpobè betāāti kè bembēe yete kēbenke bè tumè Kuyie nkòbe ke t̄ nKuyie nnè meyèmmè memáà bá kè dè tu mukúú mmu bèe kúnè Kuyie nkó diyètìrì.

Danniyeeeri nè o nēpobè betāāti be kó mebenkùmè meè do te kè bekpààtìbè nè bekerìbè kè bèe bantè Kuyie nkuu kpeñnimè.

De kó difōnkúò kè Kuyie mbenke mebenkùmè mènàà Danniyeeeri. De kó mebenkùmè menàà ti náá nyibotí t̄i do bakémè mme Sifube nè Kuyie mbè deetémè ke bè t̄ñné be èi, de kó mebenkùmè ti náámmu Yesu wētínimè.

Danniyeeeri kó dipátíri dōnnè Mudáammu kó dipátíri ndi dii tu Metaummè Pàmmè kperi sōnni. De kó yepáte yedé teennè Kuyie ntumbè mbe. Kè bè bo nwéèrì ke baà Yesu bo wēténimè kè dè dó de ndōmmè.

Di mpátíri náàntì duó ke dōmmè

1. Danniyeeeri do bomè Babidōnni kó tekpààtìcìētè 1
2. Nebukannesaa duó ke yàmè tidòuntì sitenkaanii 2
3. Kuyie ndeetémè Ebedeebe kó bedapàmbè betāāti 3
4. Kuyie nkékùnnemè Nebukannesaa 4
5. Danniyeeeri kó tináantì bekpààtìbè Baditasaa nè Dariyuusi be kó dimònni 5-6
6. Danniyeeeri yàmè mebenkùmè iwūš inàà 7
7. Danniyeeeri yàmè mebenkùmè kè Kerekibe p̄onte Pedesiibe nè bè s̄ūmè Kuyie ncíētè 8
8. Danniyeeeri bántèmè Kuyie 9
9. Danniyeeeri yàmè tidòuntì s̄onti 10-12

Danniyeeeri nè o nēpobè bè bomè Babidōnni

¹ Sudaa kóo kpààtì Sosakimmu kpàtì benni t̄áannì kè Babidōnni kóo kpààtì Nebukannesaa do Sedisademmu mudòò. ² Kè Kuyie nduó nkòo na Sosakimmu, kè bè p̄ímú kētúóté nè tikòuténentì matì Kuyie ncíētè mieke kékònnè Babidōnni, kè tì tanné tebòcìētè o bókè bo kùu dieku mieke.

³ Kè Nebukannesaa náké Asepenaasi wèè baké bè f̄ōmmu bè kè bè p̄i ntekpààtìcìētè mieke mutōmmú ke dò wèè wénté Isidayeeri be mieke, kētāāté bedapàmbè bèe yènni bekpààtìbè c̄i yoo benitidiebè kpesi mieke, ⁴ ke í m̄òke kuyènkù, ke wenni ke kpeñni, ke yé mecii mmemou ke n̄ nke beí demou, kè bèe bè benke muwāāmù nè Babidōnni kó tináantì, kè bèe pí nhokpààtì cìētè mieke mutōmmú. ⁵ Kòo kpààtì d̄ò bè mbè duò nyewe yemou mudii wenwe okpààtì ò yo mmù, nè menaà nhò yò mmè, kè mbè duò nyitié nyebie nyètāāti mieke, kè bè né na kéta o tōmmú mieke.

⁶ Bè t̄āāté bèe dapàmbè kè Sudaa botí kòbe mbo be mieke bènàà: Danniyeeeri nè Ananniya nè Mikayeeeri nè Asadia. ⁷ Wèè baké bè f̄ōmmu bè kè bè p̄i ntekpààtìcìētè mieke mutōmmú kòo bè keuté yeyètè teyè, ke yú Danniyeeeri ke d̄ò Betisasaa ke yú Ananniya ke d̄ò Sadidaki, ke yú Mikayeeeri ke d̄ò Mesaki, ke yú Asadia ke d̄ò Abeedi-Nekoo. ⁸ Kè Danniyeeeri t̄āāté ke í ndó kēsīnkūnne omáà nè okpààtì yo mmù dii nè ò yò mmè naà. Kòo náké wèè baké bè f̄ōmmu bè kè bè p̄i ntekpààtìcìētè mieke mutōmmú ke d̄ò ò báá ò dònè muwērimú kòo di okpààtì yo mmù dii kēsīnkūnne omáà. ⁹ Kè Kuyie nkááké wèè baké bè f̄ōmmu bè kè p̄i ntekpààtìcìētè mieke mutōmmú o yèmmè kòo yie nDanniyeeeri ò

nàké tì. ¹⁰ Ke né náké Danniyeeri ke d̀̀: Okpà̀̀tì mómmuò nweè n nàké di dò nkényo ntì diitì kòò s̀̀ ndi k̀̀nti í d̀̀nnè bedapàmbè t̀̀bè di yàà bo n fíté koò n kuò.

¹¹⁻¹² Kè Danniyeerii náké wèè baké bè f̀̀mmu bè kè bè p̀̀ ntekpà̀̀tìc̀̀f̀̀tè mieke mut̀̀mmú ò t̀̀ãtè wè kòò bo mbè duò ntidiiti ke d̀̀: N da báammu a ti yááké, mí nnè n népobè Ananniya nè Mikayeeri nè Asadia kè bè nti duò ntikũnfã̀̀tì kè ti yo nke nti duò mmenébuo nkè ti ỳ̀ nkè dè mm̀̀ke yewe tepítè. ¹³ Kàa nti wéi t̀̀nti nè bedapàmbè t̀̀bè bèè yo nhokpà̀̀tì kó mudii, de m̀̀nni kàa yà kè dè d̀̀mmè, kàa né bo d̀̀mè á mè d̀̀.

¹⁴ Kè de kóo nitii yie nde kó tináànti kè bè yááké ke d̀̀ yewe tepítè. ¹⁵ De kó yewe kó mep̀̀tímè mieke, kè bè ns̀̀ mbe ìkè pièké ke p̀̀tè bedapàmbè t̀̀bè bèè yo nhokpà̀̀tì yo mm̀̀u dii bemou. ¹⁶ Mèmmè kòò s̀̀oté kè mbè duò ntikũnfã̀̀tì máà ke bè mennínè okpà̀̀tì kó mudii nè o naà. ¹⁷ Kè Kuyie nduò nde kó bedapàmbè benàà mecii mmediè nkè be nyé yepáte kè be yèmmè íf̀̀u, kè Danniyeeri nnò nke beí ntiduuntì nè mebenkùmè memou botí.

¹⁸ Kè dèe tuòke okpà̀̀tì Nebukannesaa do yè nhò dó kè bè wènni dii m̀̀nni kè wèè baké bè f̀̀mmu bè kè p̀̀ ntekpà̀̀tìc̀̀f̀̀tè mieke mut̀̀mmú kòò bè k̀̀tenko. ¹⁹ Kòò kpà̀̀tì bè nàkénè bemou, òm̀̀u í mm̀̀nnè mecii nDanniyeeri nè Annaniya nè Mikayeeri nè Asadia. Mèmmè kòò bè t̀̀oté o t̀̀mmú. ²⁰ Kòò mbè nàánnè bá kòò dó wèè bè beké t̀̀i ínkè t̀̀i tu meyèmmè nè mecii nkpeti, be kó meténnímè nwenni kèp̀̀tè kuce tepítè o eì kó bep̀̀ãbè nè o kó benitinòmbè k̀̀me.

²¹ Kè Danniyeeri mp̀̀ nhokpà̀̀tì t̀̀mmú kètuòkenè Siduusi naá ndi m̀̀nni okpà̀̀tì diewè.

2

Nebukannesaa duómè tiduuntì kèyà tetenkaanitè

¹ Nebukannesaa kpà̀̀tì benni déri mieke, kòò d̀̀u ntiduuntì matì kè dèe ò di mediè mbá ò í nna ke duò. ² Kòò duò nkè bèe tíi nho eì kó beyuwúòmbè bemou nè betetiebe nè bep̀̀ãbè kè bè bo ò nàké o d̀̀uuntì tu mù. Bè t̀̀òkoo dii m̀̀nni o borè kòò bè nàké ke d̀̀: ³ N d̀̀u ntiduuntì matì nti kè dè n di mediè nkè n dó di ti nni nnáké.

⁴ Kè bèe ò nàké nè Aramu eì k̀̀be kó tináànti ke d̀̀: Okpà̀̀tì íbo s̀̀à! A ti náké a d̀̀uuntì, ti yóó da nákému tì tu mù.

⁵ Kòò bè t̀̀nnè ke d̀̀: Kè di í n nàké n d̀̀uuntì nè tì tu mù n yóó di kékému kè di c̀̀i naá ntidobontì. N ti ntãtè. ⁶ Kè di me nti nni nnáké n di p̀̀mmú yep̀̀rè diyè ke di déúk̀̀nne. N nàkénè n d̀̀uuntì nè tì benkú mù.

⁷ Kè benitinòmbèe yíe kénáke okpà̀̀tì ke d̀̀: Okpà̀̀tì ti náké a d̀̀uuntì, ti yóó da nákému tì tu mù. ⁸ Kòò kpà̀̀tì d̀̀: Dè wenni! M banté ke d̀̀ ndi dó kénkraá m̀̀ke m̀̀f̀̀e mme di yà mèè kpéi n tãtè tì. ⁹ Kè di me nyí n nàké n d̀̀uuntì tu mù n yóó di wènnè kunasã̀̀ kùmáà ndi. Di d̀̀kemu ke yó nni nsoú nke náa nsiyáàbisì kè dè yà p̀̀tè. Mí mme n yè ndi n nàké n d̀̀uuntì nti, de m̀̀nni ndi m bo bantémè ke d̀̀ ndi bo na kè n nàké tì benkú mù. ¹⁰ Kè benitinòmbèe yíe kòò nàké ke d̀̀: Òm̀̀u í yóó na kéd̀̀ a mè mbèkú tì kutenkú kuù mmieke, okpà̀̀tì m̀̀u mu nyí beké oyuwúòntò yoo oteteu yoo op̀̀u m̀̀u a me nti békú tì, bá kòò deu yoo ò kpè̀ni ke mamè. ¹¹ A ti békú tì deumu, onitì m̀̀u ketenkè kie nyínkè kou báa na kè tì nda náké. Wèè bo tì nda náké dè í tú wèè bo ketenkè ke m̀̀ke tinitik̀̀nti.

¹² De m̀̀nni kòò kpà̀̀tì mieke peike mediè nkòò d̀̀ bèe kuò mecii nyembè bèè kó dimàà bo Babid̀̀nni. ¹³ Kè bèe p̀̀kè de kó tináànti ke d̀̀ bè d̀̀ nkékuò mecii nyembè bemou. Kè bèe yúni Danniyeeri nè o népobè ke bo bè k̀̀.

Kuyie mbenkemè Danniyeeri okpà̀̀tì d̀̀uuntì

¹⁴⁻¹⁵ Kè Danniyeerii bekenè mecii nhokpà̀̀tì kó tihã̀̀p̀̀ntì kóo kóti Adiyòki, wèè do k̀̀ri ke bo kuò Babid̀̀nni kó mecii nyembè ke d̀̀: Ba nkpè̀i nte kòò kpà̀̀tì duò ndinùu dindi kó kubotí? Kè Adiyòkii ò nàké tì d̀̀mmè páfi. ¹⁶ Kè Danniyeeri p̀̀nkèe kate okpà̀̀tì borè kòò bàntè ke d̀̀ wèè ò p̀̀ m̀̀f̀̀e nkòò yóó ò nákému o d̀̀uuntì nè tì benkú mù.

¹⁷ Kè DanniyƐerii kò nké tì nàké o népobè Ananniya nè MikayƐeri nè Asadia. ¹⁸ Ké dò bɛ̀e bántè Kuyie nkè kùu bè kuó mmesémme ké bè dáa nde kó disòrì kpeti, kè bè báá bè wènnénè Babidònni kó mecìi nyembè kékua.

¹⁹ Mèmmè kè Kuyie mbenke DanniyƐeri de kó tidòuntì tu mù ò duó dè keyènkè, kòo kù sǎnte ke dò:

²⁰ Tí nsǎntí Kuyie nsǎǎ,
kuù te tikpetì nè mecìi.

²¹ Kuù cèèri yemòrè nè yewe,
kuù ò̃ bə nhokpààtì kè kù me ndó kuù ò í.

Kuù duó mmecìi mbèè mè mòke,
kuù ò̃ nte kòo nìtì nno nke baàtì dèmarè.

²² Kuù ò̃ benke onìtì dèè tu disòrì kperè.

Kuù yé dèè sòri dibìnnì mieke,
ke yé kù borè tumè kuwenniku nku.

²³ Fǎ́ nKuyie n yembè do tũ nkù n sǎntí fǎ́ nwe,
ke da dǎunnè mutǎmmú,
fǎ́ ò̃ n duó mmecìi nnè muwèrímú
ke m benke ti da beké tì,
ke ti dáa ntì kǎónnè okpààtì.

²⁴ Kè DanniyƐerii kòte Adiyòki borè okpààtì do yé nwèe kuò mecìi nyembè, kétuòkoo kòò nàké ke dò: Báá kuò mecìi nyembè, n tannè okpààtì borè kè nh ò nàké o dòuntì nè tì benkú mù.

²⁵ Kè Adiyòki pǎnkee kòtenè DanniyƐeri okpààtì borè kòò nàké ke dò: Sudaa kàbe ti pǎmmúnì bè, òmòu bo be mieke ke bo na ke da nàké a dòuntì nè tì benkú mù.

DanniyƐeri nàkémè okpààtì o dòuntì nè tì benkú mù

²⁶ Kòo kpààtìi beké DanniyƐeri bè do yu wè ke tú Betisasaa ke dò: A yé nha bo na ké n nàké n yà tì dòuntì ké n nàké tì benkúmàà?

²⁷ Kè DanniyƐerii ò tǎ́nné ke dò: Okpààtì, mecìi nyiè mòu í bo yoo onitinòntì yoo opǎù yoo oteteu wèè bo na ké da nàké a dòuntì tu mù. ²⁸ Kuyie nnè bomu kéínkè kùu dáanko disòrì kpeti. Okpààtì Nɛbukannesaa, kuù dó ké da benke tìi yóo tuòkení. Nte a dǎu ntì dòuntì keyènkè a dòu: ²⁹ Okpààtì a duó dìi mǎnnì kéntoti a yèmmè dèè kpaaní de kpéi, kè wèè dáanko disòrì kpeti kòò da benke tìi yóo tuòkení yewe yèè kpaaní. ³⁰ Kuyie nkuù tì nni ndáa, ndè í tú kù yé n cìi ke pǎ́tè besòmbè, kù tì nni ndáa nkè m bo ti nda nàkému kàa yí́tè tìi da kǎónnè a yèmmè mieke.

³¹ Okpààtì nte a yà dè a dòuntì mieke: A yà tetenkaanitè nte kè tè deu ke mènke deu bá tè í mǎke tè mǎmè ke duò tikǎmbùòtì ke mieti ke cómmú a ìkè. ³² Kè te yuu tú mesò mmáà, te cǐncǐnnì nè te baà nkè dè tu timátì péítì, te pòutì nè te kpèrè kè dè tu disòwũð. ³³ Kè te tààke tú timátì, kè te naàcèi dikèè tu timátì diteri tiyaatì. ³⁴ Kàa ntè wúò nkè ditǎ̀rì marii cǎténì ditǎ̀rì ìnkè nè dimáà bá òmòu í dì nampe kè dì mbírímúnì ke bóté te tààke ìi tu timátì nè tiyaatì kè dèe bóóté bóóté. ³⁵ Timátì nè tiyaatì nè disòwũð nè mebirime nè mesò nkè dèe naá nkutǎ̀yukú kè kuyaakù dè tùóté kù ò̃ tùóté mèè botí muyabuú, kàa dè mǎntóo. Ditǎ̀rì dìi do tè bǎtè kè dindii naá nditǎ̀rì dièrì kèpíe nketenkè kemòu.

³⁶ Okpààtì a yà tì dòuntì nti. Né nte tì benkú mù: ³⁷ Fǎ́ ò̃ tu okpààtì wèè pǎ́tè besòmbè bəmòu. Kuyie nkuù da duó ntikpàtì nè muwèrímú kàa kpeñni kàa yètìrì deu. ³⁸ Kuyie n duó nfǎ́ nwe benitìbè nè iwũð nè tiwanwantì nè tinòtì kàa dè baké. Okpààtì fǎ́ ò̃ tu tetenkaanitè yuu, mesò nkperì. ³⁹ A kó difònkúò dikpààtìyuu teri dìi yóo ãnné di wèrímú í tùòke a kǎmu, dindi kó difònkúò, kè ditǎ̀nnì ãnné dìi tu disòwũð kèpité kutenkù

kumou. ⁴⁰ Kè dikpààtiyuu naannii ānnè kénkpénni ke dò ntimáti, timáti pùò mmèè botí ke yaurí demou, meè botí nku de kó dikpààtiyuu yóó pòntemè yeketiye. ⁴¹ Kéndònnè a yàmè tetenkaanitè naàcèi kəkénèmè tiyaati nè timáti, dende benkú ke tú metaummè í yó mbo de kó dikpààtiyuu mièke kè di né wēte kénkpénni di mièke timáti tēmè. ⁴² Inómbí ìi kəkénè tiyaati nè timáti dende benkú ke dò nde kó dikpààtiyuu yó nkpeñni kupíkù kùmáà ndi, kè kutekù cīnni. ⁴³ Dè benkú ke dò nde kó bekpààtibè yóó taunnè betòbè mbe kémpuokú betòbè kó besapàmbè. De kó metaummè me nyí yó nkpeñni, kéndònnè timáti òò í ntaunnèmè tiyaati.

⁴⁴ De kó tikpàti mōnni ndi Kuyie nyóó ānnémè dikpààtiyuu teri òò yóó pònte yesonye yèè di niiténè bá yè ténke bá mbo kè dindi né mbo sáà. ⁴⁵ A do yà òò tārì kè òò càténì ditārì ìnkè nè dimáà bá òmòu í di nampe kè di bìrímúnì ke pònte timáti nè disəwūò nè tiyaati nè mebirime nè mesə. Okpàati, Kuyie nkuu da dáa ndèè yóó tuəkení. De kó tidəuñti tu timómmonti nti kàa dò nkéyie n da nàké tì.

⁴⁶ Kòo kpàati Nebukannesaa do kénínkóo Danniyeeri ìkè kóò sānte kóò dèúkūnne kéduó nkè bèè ò pāmmú yepāre nè tūdààribè bebotí bebotí, ⁴⁷ kédeè kòo nàké Danniyeeri ke dò: Kuyie ndi tū nkù kuu mènke deunè desonne demou ke pēētè yebəkè, kuu baké bekpààtibè, kuu máa dáanko dèè sòri ke yé fōò máa na ke n dáa ndisòri kpèti. ⁴⁸ De kó difōnkúò kòo kpàati dèúkūnne Danniyeeri kóò pāmmú yepāre sàayè kóò baá mBabidōnni kè weè mbaké mecii nyembè bemou. ⁴⁹ Kè Danniyeerii beké okpàati kòo baá nSadidaki nè Mesaki nè Abēedi-Nekoo Babidōnni tempē nkè wenwe ntú wèè tū nhokpàati.

3

Nebukannesaa dōòmè tesəotenkaanitè

¹ Kòo kpàati Nebukannesaa dòò tesəotenkaanitè kè te okùmè mbo métiribè sipísitàāti, mepēkùmè métiribè mētāāti. Kòo duó nkè bèè tē cōnnè Babidōnni tempē mmieke Duda kó kubiriku, ² kétō mBabidōnni kó itempē nyimou mièke, kè bèè nàké miníisibè nè kùmàndáàbè diebè nè besámpòbè nè mééribè nè bedítídóumbè nè bebeémbè diebè nè besámpòbè ke dò bèè kəteni kè bèè ānnè dibanni tetenkaanitè ò dòò tē kpéi. ³ Kè bekpèribè bemou tii nkékari okpàati Nebukannesaa tenkaanitè ìkè.

⁴ Wèè ni dibanni kó ikuó kòo pīékè ke dò: Yehékè yemou kəbe, ibotí imou kénténè okpàati béi ntì. ⁵ Kè di kèè òò mōnni sihéu kuōmmè nè itārì nè tikùtidùùti nè tibómbonti nè yetātehe nè sipōmpūš cénke debémbénnè demou, dí nínkú dimou okpàati kó tesəotenkaanitè ìkè kè tē dō. ⁶ Kòò mōu yete ò bo nínkúmè kédou ntesəotenkaanitè bèè ò ānnè diháātou mièke.

⁷ Bè kèè òò mōnni sihéu kuōmmè nè itārì nè tikùtidùùti nè tibómbonti nè yetātehe nè sipōmpūš cénke debémbénnè demou, ke nínkú bemou ketenkè kédou nhokpàati cōnnè tēè səotenkaanitè.

Danniyeeri népobè yetemè bè bo dōummè tesəotenkaanitè

⁸ Dende bàmbà nkè Babidōnni kəbe mabèe kəte kénákè okpàati Sifube kpéi nke dò: ⁹ Okpàati mbo sáà! ¹⁰ Okpàati fōò mōmmuə nduó ndinùu ke tú kè bè eé sihéu nè itārì ke bente tikùtidùùti nè tibómbonti ke eé yetātehe nè sipōmpūš ke bente debémbénnè demou, bá wè wèè nínkú kédou ntesəotenkaanitè. ¹¹ Kè wèè yete ò bo nínkúmè kédou ntesəotenkaanitè bèè ò dootóo diháātou mièke. ¹² Okpàati Sifube Sadidaki nè Mesaki nè Abēedi-Nekoo a baá mbè Babidōnni kó itempē mbè í yie nha béi ndi nùu! Bè yetemu a kó yebəkè ke í dó kédou ntesəotenkaanitè a cōnnè tē.

¹³ Kè Nebukannesaa mièke peike mediè nkòo duó nkè bèè yúnì Sadidaki nè Mesaki nè Abēedi-Nekoo kè bèè tuəkení. ¹⁴ Kòò bè beke ke dò: Sadidaki nè Mesaki nè Abēedi-Nekoo mènke nwe di yetemè n kó yebəkè ke yete di bo dōummè tesəotenkaanitè n cōnnè tēà? ¹⁵ Bè yóó wēte kéhému sihéu nè itārì kébente tikùtidùùti nè tibómbonti kéhé

yetātethe nè sipǒmpũǒ kébente debémbénnè demou. De mǎnni di dò nkénínkúmu kédou ntesǒntenkaanitè, kè di me nyete di tati dihāātou mieke nke. De mǎnni kè n né yà Kuyie nkùu yóó di dæetè n nùtè mieke.

¹⁶ Sadidaki nè Mesaki nè Abæedi-Nekoo kè bèe tǎnné okpàtì ke dò: Ti í mǎke ti bo da náké tì. ¹⁷ Kuyie nti tũ nkù bo na ké tí dæeténè dihāātou ke tí dæetè a nùtè mieke. ¹⁸ Bá kè kù me nyí ti dæetè, á nyé ke dò nti yetemu a bǎkè, ti me nyí yóó dou ntesǒntenkaanitè a cǒnné tè!

¹⁹ Kè Nebukannesaa mieke peike mediè nSadidaki nè Mesaki nè Abæedi-Nekoo kòo ìkè yātire, kòo duó nkè bèe yíe muhǎǎ ndihāātou kè di tonkè kérépǎtè di ð ndómmè kuce mèyiekè. ²⁰ Kòo péi mbehǎǎpǎmbè bèe kpeñni ke dò bèe bou Sadidaki nè Mesaki nè Abæedi-Nekoo kédootóo di mieke. ²¹ Kè bèe bè pí nkéboú kè bè ã be yàtì, be yaatàake nè be yaabòrè ke ókénè be kǎí, kè bèe bè dootóo dihāātou mieke. ²² Ke sǎ nhokpàtì béi nkè bè tǎnne o nùu ke yíe muhǎǎ ndihāātou kè di tónkè ke wũǎtè. Kè fehǎǎdæenféu ku behǎǎpǎmbè bèe do bè pí nkédootóo de mieke. ²³ Sadidaki nè Mesaki nè Abæedi-Nekoo kè bèe do betǎati dihāātou mieke ke bou.

Kuyie ndæetémè DanniyƐƐri népobè dihāātou mieke

²⁴ De mǎnni kè dæe di okpàtì Nebukannesaa mediè nkè bèe nyóó daate kòò ìtè ditǎnni mieke kébeke o kó betǎmbè ke dò: Di í bou benitibè betǎati ndi ke dootóo dihāātou miakaà? Kè bèe ò tǎnné ke dò: Okpàtì merǎme. ²⁵ Kòò dò: N né wúó nhǒ mbenitibè bènàà kè bè cènti muhǎǎ mieke bá bè í bou, be mǎu me nyí kòute, kòo naanwè mǎu dè bo ke dǎnnè Kuyie ntǎnni?

²⁶ Kòo kpàtìi tǎnnko dihāātou kó dibòri ke yú ke dò: Sadidaki nè Mesaki nè Abæedi-Nekoo bèe bàá nKuyie nkùu baké kéínkè nè ketenkè, yènnènni kékætení die!

Kè bèe yènni betǎati dihāātou mieke. ²⁷ Kè miníisibè nè kumàndáàbè diebè nè besǎmpǎbè nè méérìbè kè bèe tíi nké bè wènni, ke sǎ mmuhǎǎ nyí bè kǎáké, be yùtì keté ke í wũǎtè, be yàtì me nyí còuté, kuyukú nóu keté ke í bè dèke. ²⁸ Kòo kpàtìi píéké ke dò: Kuyie nSadidaki nè Mesaki nè Abæedi-Nekoo tũ nkù yètiri ndeu, ku tǎnni ku tǎnni kè di dæetè ku kó betǎmbè, bè do ku ndé ke yete mí nhokpàtì n kpeti, ke yíe nke duó mbemáà ke tú bè bo bè fǎummè tǎnnè bè bo yóumè Kuyie mbè tũ nkù, kédou nyebókè. ²⁹ Dæe kpéi nte kè n yóó yeè ke dò: Bá wèè nitì, bá kòo botí tú kù, bá kòò yènni dè, bá kòò náà ntì náan̄tì wèè bo sǎǎ nKuyie nSadidaki nè Mesaki nè Abæedi-Nekoo bè bàá nkù bèe ò kèkè kòo cíètè naá ndidobonni. Dibòò marì báá na kédæetè miè mbotí benitibè.

³⁰ De kó difǎnkúò kè Nebukannesaa duó nSadidaki nè Mesaki nè Abæedi-Nekoo yekàrè yèè pǎtè ò do bèe duó nyè.

³¹ Kòo kpàtìi béinnè benitibè bemou ibotí imou kǎbe ketenkè kemou kǎbe ke dò: Dí mbo kè dè naati ðimou.

³² N wèntè ke sǎ ndè wenni ke dò n náké benitibè kè bèe nyé Kuyie nkùu baké kéínkè nè ketenkè kù dǎò tìi dieti n kpéi.

³³ De kó medǎðrìmè càmmè deumu mediè,
kù dǎò tìi dieti kpeti nti,
kuu yó mbaké sǎǎ,
ku kpàtì í yó mmǎke kumànkú.

4

Okpàtì dǎummè tidǎuntì kéyà mutie diemù

¹ Mí nNebukannesaa kè nní mbo n kpàtìcǎtè kè dè naati, demou kè dè cènti mesàà. ² Keyènkè makè kè n duó kéyà tidǎuntì matì kè dè n di mediè nké m pí nkufǎwáá. ³ Kè n duó nkè bèe tíi mmecìi nyembè bemou bèe bo Babidǎnni kè bèe bo n náké de kó tidǎuntì tu mù, ⁴ beyuwúòmbè nè betetiebe nè bediebè nè bedítibombè bèe tǎkèni di mǎnni kè m

bè nàké n dɔ̀ùntì. Òmòu me nyí na ke bo n nàké tì tu mù. ⁵ De kó difɔ̀nkúò kè DanniyƐƐri bè do yu wè n kó dibòò yètìrì ke dò Betisasaa, kè Kuyie nkó Muyaá nhò bonè, kòo tuòkení kè nh ò nàké n dɔ̀ùntì. ⁶ Kè m béi nke dò: Betisasaa fí nwèè baké bepāābè n yému ke dò nkuyie nkó Muyaá nda bonè kè tìmatì ɔ̀ɔ̀ í nda di, á n nàké n yà tì dɔ̀ùntì benkú mù. ⁷ Nte n duó ke yà dè:

N duó ke yà mutie mamù mmu kè mù yènní kutenkù cuokè ke ðeu mediè.

⁸ Ke kpenke kè mu bake dèke ke káá ntiwetì.

Kè kutenkù kumòu kòbe mù wùó.

⁹ Kè mu fāàtì wenni mesàà kè mù peité yebe.

Dèè fòu ketenkè ínkè kè dè pieti de kó mudii mu borè.

Kè tikpasìntì dieku mu déè,

kè sinòò cekù si yíèntì mu bake.

Bá dèè botí kè dè mu nfòunè.

¹⁰ Kè m baa nkpaá duó n dóù ínkè kèyà Kuyie ntònnì mari kè di cùténí deínkè, ¹¹ kéréĩké ke dò:

Kòúnè de kó mutie!

Cíénè mu bake kèyuo mmu fāàtì

kèyaa mu be kè tikpasìntii cíté

kè tinòtìi íté kèyuo mmu bake,

¹² kèyóu kè dikùnnì nkpaá fííkú

nè icĩè ndikpàà mieke,

kè di pitínné timátì kó mefimme nè disòowũð kòme.

Kè dii mantè kébúúté nè timaàntì

kécááké timútì tiwanwantì kòme.

¹³ De kó dikùnnì ténke bá mmòke menitiyèmmè

bè bo di duó nfeòfè kòme

kè dii cááké timútì

kè mme ndò nke dò yebie nyèyiekè.

¹⁴ Kuyie ntòrè yeè nàké de kó tináantì kè dè bo yie nkè benitìbè bemòuu banté Kuyie n kùu baké kéínkè nè ketenkè kuù bakémè yekpààtiyò yemòu kutenkù mieke, ke duò ntipkàtì kù tì dónè wè bá kòò tu osàmpòu.

¹⁵ Mí nhokpààtì Nebukannesaa n yà tì dɔ̀ùntì nti. Fí mBetisasaa a né n nàké tì benkú mù, nh èi kó mecii nyembè òmòu í na ke bo n nàké tì tu mù, fí mme nyóó namu ke yé Kuyie nkó Muyaá nda bonèmè.

DanniyƐƐri nàkémè okpààtì o dɔ̀ùntì tu mù

¹⁶ Kè dèè di DanniyƐƐri bè tu wè Betisasaa kòò kpeí mediè nkóò kòkénè dimònnì sámpó. Kòò kpààtìi ò nàké ke dò: Betisasaa a báá yóu kè de kó tidòùntì nè ti benkùmè kè dè da kòkénè. Kè Betisasaa ò ténne ke dò: Okpààtì, kè de kó tidòùntì nè ti benkùmè kè dè do nwetínè a dootitòbè mbe! ¹⁷ A yà mùu tie kè mù ðeu ke kpeñnì kè mu bake dèke ke káá ntiwetì kè kutenkù kumòu kòbe mù wùó. ¹⁸ Kè mu fāàtì wenni kè mù piéké yebe dèè kó dimàà fòu ketenkè ínkè kè dè ye yo, kè tikpasìntì dieku mu déè nkè sinòò cekù si yíèntì mu bake ínkè. ¹⁹ Okpààtì fíð tu de kó mutie, a ðeukemu ke kpenke, kàa diekù tùòke tiwetì kàa kpàtì pité kutenkù kumòu. ²⁰ De kó difɔ̀nkúò kàa yà Kuyie ntònnì kè di cùténí kéínkè ke náá nke tú: Kòúnè de kó mutie kèbò nke yóu dikùnnì kè di nfííkú dikpàà mieke kè di di pitínné mefimme timátì kòme nè disòowũð kòme kè dii mantè kénwéínnè tiwanwantì ke dò yebie nyèyiekè. ²¹ Okpààtì nte de kó tidòùntì benkú mù. Kuyie nkùu baké kéínkè nè

ketenkè kuù tì tǎǎté a kpéí. ²² Bè yóó da betimu benitìbè cuokè! Kàa nwěnné tikpasìntì ke bo ke cáá ntimúti fenáàfè kǒme, kè timaàntì da búúté kàa mbo de kó meborime mieke ke dò yebie nyèyiekè. De kó yebie nkó mepěētímè mieke a bo banté ke dò nKuyie nkùù baké keínkè nè ketenkè kuù baké yekpààtiyo yemou ketenkè ínkè ke duò ntikpàti kù tì dó nwè. ²³ Mutie kùnnì bè yóu dì nè icíē ndende benkú ke tú: Bè yóó wēte ke da duómmu tikpàti a bo banté diì mǎnnì ke dò nKuyie nkuù baké keínkè nè ketenkè, ²⁴ nè de kpéí n da báámmu okpààti ke tú, a kénté itié n yóó da duó nyì. Yóu a yei nnè meyetímè a dǎori mè, kéndǎori dèè wenni, kéndǎori becìribè mesàà, kè dè yèmmè á nsóké meborime sààmè mieke.

Okpààti Nebukannesaa dǎuntì dǎdmè

²⁵ Bè do nàké tì kó dimàà okpààti Nebukannesaa kè tìi dǎd. ²⁶ Dè mǎke diì mǎnnì dibenni dimàà kòo ncentì o kpààticíētè kudànkù ínkè Babidǎnni, ²⁷ kǎpǎkè ke dò: Nte Babidǎnni dihei dieri! Mí di maá nè n nǎu! N dǎumu ke kpeínì ke nǎ nke dǎori demou kè dè wenni.

²⁸ Ò kpaá me nnáá nkè metammè mamèe béinnì keínkè ke dò: Okpààti Nebukannesaa bè da cúúmmu tikpàti! ²⁹ Bè yóó da betimu benitìbè cuokè kàa nwěínè tiwanwantì ke fòu, kécáá timúti fenáàfè kǒme, kǎmbo de kó meborime mieke ke dò yebie nyèyiekè. De kó difǎnkúò kàa banté ke dò nKuyie nkùù baké keínkè nè ketenkè kuù baké yekpààtiyo yemou ketenkè ínkè ke duò ntikpàti kù tì dónè wè.

³⁰ Dende bàmbà nkè de kó tináàntìi dǎd kè bèe beti Nebukannesaa benitìbè cuokè, kòo ncáá ntimúti fenáàfè kǒme, kè timaàntìi ò búúté, kòo yùtìi okè kǎpǎkè fetúúfè kó ticiti, kòo nónkuótìi naánnè sinǎo kpeti.

Nebukannesaa yèmmè wenkemè

³¹ Yebie nyèyiekè kó difǎnkúò, mí nNebukannesaa kè m bóúté keínkè bíékè kè menitiyèmmèe wēte kè n ta, kè n sǎnte Kuyie nkùù baké keínkè nè ketenkè kù bomè sǎà, kè nku nsántì ke tú: A dǎumu, a kpàti í mǎke kumànkù, a baké sǎà nwe. ³² Kutenkù kǎbe bá kè bè sū a í bè kàànnè, a dǎori a dómè mme ketenkè kǎbe nè keínkè kǎbe. Òmou báa na kéyete a yē mmù yoo ò da sei.

³³ De mǎnnì ndi n wēte ke pètémè meyèmmè mèè do te kè n kpàti ndeu, kè n kó betúmbè nè bekperíbè kè bèe wēte kè n yúnì, kè Kuyie nni nduó ntikpàti, kè n yètìrì né dǎke deuke kǎpǎkè di do dǎmmè. ³⁴ De mǎnnì mí nNebukannesaa kè m béi nke dò: Dèe kpéí nte kè n sǎnte fǎ nKuyie nke da déúkunko. A dǎori dèè kó dimàà siému. A tǎmmú mumou wennimu, kàa nǎ nke kǎkunko sifeí yembè.

5

Okpààti Baditasaa ānnémè dibanni

¹ Diyiè mari kòo kpààti Baditasaa ānné dibanni, kényú o èi kó bekperíbè, kè bè mbo tekǎupíitè (1000) kǎmbo dibanni, kòò yā menaà. ² O yèmmè cǎté diì mǎnnì kòò dǎ, bèe túóténì isǎbòòke nè timátì péitì kpeyi, o cice Nebukannesaa do tǎnì ì Sedisademmu kó Kuyie ncíētè kè bèe yǎnnè, wenwe nè o èi kó bekperíbè nè o pobè nè o pocíē. ³ Kè bèe túóténì Kuyie ncíētè kó ibòòke bè do tǎnì ì Sedisademmu kédúò nhokpààti kè bèe yǎnnè wenwe nè o èi kó bekperíbè nè o pobè nè o pocíē. ⁴ Bè yǎ diì mǎnnì kénsànnè kéndiè nke sǎntì sitenkaanì mesǎo nkpesi nè timátì péitì kpesi nè disǎowǎ dǎ kpesi nè timátì kpesi nè ideí kpesi nè yetǎrè kpesi.

⁵ Dende bàmbà nkè tenǎtè matèe yènnì kénwāū kumarì defitìrè také bè kàri dè tekpààticíētè. Kòo kpààti te yà ke dò màtì màtì kè dèe ò kpéí, ⁶ kòò kpéí mediè nkòo ìkèe yǎtire, kòo kǎmbùdǎti do mediè, nkòo núu nnì nkpeutì ke bokù yetǎbè. ⁷ Kòo pǎkè ke dǎ bèe yúnì benitinǎmbè nè bepǎābè nè bedítìbǎmbè. Kè bèe bè yúnì. Kòo bè nàké ke dǎ:

Wèè bo banté i nwārii ké n náké i tu mù m bo ò dátínné tiyaàsààti kòò dùú mmesəǝfimme kòò ntú otǎǎnwè n kpàti mieke.

⁸ Bèè kǎtení beməu, òmòu me nyí nna ke kàa nde kó iwārii ke nàké okpààti de kó tináànti tu mù. ⁹ Kè dèe di Baditasaa kòò ìikè dǎke yíe yǎtíre mediè. Kè dè múnke di o eì kó bekperíbè mediè.

Danniyeeri nàkémè okpààti iwārii tú mù

¹⁰ Kòò kpààti Nebukannesaa pokuu onitipokpààti keè bè kuòmme kataroo dibanni kó kudieku mieke bè kàri dè kébéi nke dò: Okpààti mbo sǎǎ! A báa yóu kàa kǎmbùditi nduo kàa ìikè yǎtíri. ¹¹ A kpààtiyuu mieke oniti bomu Kuyie nkó Muyaá mbonè wè. A cice kó tikpàti mieke nke ti do bantémè ò wùómme diyuu ke yé deməu, kòò ciì ndonnè Kuyie nkǎme. Dèe do te kàa cice Nebukannesaa duó nkòo mbaké mecii nyembè beməu nè benitinòmbè nè bepǎǎbè nè betetiebe nè bedítibəmbè. ¹² O kó mecii cǎǎmmu kòò yé deməu, ke nǎ nke beí ntídəuñti ke beí yenáànhǎntíyè, ke nǎ nke dáanko tìi sòri. Duó nkè bèe yúní de kóo niti bè tu wè Danniyeeri, okpààti do yu wè ke dò Betisasaa kòò ti náké i nwārii tú mù.

¹³ Kè bèe yúní Danniyeeri, kòò kpààti ò beke ke dò: Fǎǎ tu Danniyeeri, n cice okpààti Nebukannesaa do tǎni tìi daati Sudaa tenkè ti kó kùmakàà? ¹⁴ N kèè bè tumè a mǎke Kuyie nkó Muyaá nke wúo ndiyuu, ke ciì, kàa ciì ncǎǎ. ¹⁵ Bè yúnímu die mmecii nyembè nè benitinòmbè, kè bè bo kaà nyiwārii ké n náké i tu mù, bè me nyí na. ¹⁶ Kè bè n nàké ke tú fǎ nǎ nke náa nyenáànhǎntíyè tu mù ke nǎ nke dáanko tìi sòri. Kàa na ke kàa nyiwārii ìi nke ò nàké i tu mù, bè da dátínné tiyaàsààti ke da dùú mmesəǝfimme, kàa ntú otǎǎnwè n kpàti mieke.

¹⁷ Kè Danniyeerii tǎnné okpààti ke dò: Okpààti nte a cuuti nè a pǎrè, yoo a dè pǎ otəu məu, n né yóo kaammu bake de kó iwārii ké da náké i tu mù. ¹⁸ Kuyie nkùu baké kéínkè nè ketenkè kuù do dǎǎ a cice Nebukannesaa okpààti diewè. Kòò yètiri ndeu kè bè ò dè, ¹⁹ nè de kpéi nkè titenti timəu kǎbe, ibotí iməu kǎnti nhau o ìikè, kòò kùu ò dǎ kékəu bè, ke yóu betəbè, ke kékunko ò dǎ kékékunnè bè, ke déúkunko ò dǎ kédéúkunko bè. ²⁰ Kòò ǎnné tefentè kè tepǎtè ò deuté kè Kuyie nhò bǎnténí kòò pǎa tikpàti. ²¹ Kè bèe ò bėti benitibè cuokè, kòò nfòu fəǎfə kǎme ke wǎnè dikpàa kóo sǎmmarímú kéndiiti timúti fenàǎfə kǎme, kè timaàntii ò bùúté kòò mme ndò nke kémúnè ò bo bantémè ke dò nKuyie nkùu baké kéínkè nè ketenkè kuù baké yekpàatiyo yeməu, ke ǎǎ déúkunnè kù dǎ kédéúkunnè wè. ²² Fǎ nho bire Baditasaa kàa dè yé deməu bake, a me nyí kékunnè amáa. ²³ A yeténè ti Yiè nKuyie nku kùu baké kéínkè a duó ndii mǎnni kè bè tǎni ku cíètè kó ikǎutébòðke kè di yǎnnè menaà nfǎ nnè a eì kó bekperíbè nè a pobè nè a pocíè. De kó difǎnkúò kàa diè nke sǎntí sisəətenkaanii nè disəwǎǎ kpesi nè timáti péiti kpesi nè timáti kpesi nè ideí kpesi nè yetárè kpesi. Ke sǎntí dèe í wúo, ndè me nyí yo, dè me nyí yé deməu, ke yóu a bo sǎntemè Kuyie nkùu tǎ a fòmmu ku nǎu mieke, yíe nkǎmu nè nanke kǎmu. ²⁴ Kè Kuyie mme ntǎnni tenòutè kè tè wǎri i nwārii. ²⁵ Nte iwārii ìi wǎri i tu mù: Mende, mende, Tekedi, Padisinni. ²⁶ Nte de kó yetannò dǎ kénákè tì: Mende, dè benkú ke tú Kuyie nkàmmu a kpàti we kè yè dèe. ²⁷ Tekedi, kè bè benné a cǎékù tebiètè ke sǎ nha yau. ²⁸ Padisinni, bè toté a kpàti ke tì duó mMédiibe nè Perisiibe.

²⁹ Kè Baditasaa duó nkòo tǎmbèe dátínné Danniyeeri tiyaàsààti kòò dùú mmesəǝfimme kè bèe píèké ke dò ò tu onititǎǎnwè o kpàti mieke.

³⁰ De kó keyènkè kemáa mieke nke bè kùòmè okpààti Baditasaa.

6

¹ Kè Dariyuusi Mediibe botí kouu cǎutè tikpàti, ke sǎ nhò mǎke yebie nsipísikuò nè yédéè.

DanniyƐƐri dootitɔ̀bè ò dìímmè

² Mèmmè kè Dariyuusii ànné kùmàndáàbè tekòùtè nè sipísidé (120) o tempè mmieke kè bè mbaké nè o yètìrì. ³ Kòo tǎāté mìnísìbè bètǎāti bèè yó mbaké kùmàndáàbè ke bè nǎá mbe tǔmmú bo ncentì mèè botí kè dèe yie nkòo kperè marè báá cake. Kè DanniyƐƐri ntú be kóò mǎù, ⁴ kòo mpēnkù betɔ̀bè bedé nè kùmàndáàbè mecìl mmediè, kòo kpààti ndó kóò báá ndihèi dimǎu mutǔmmú. ⁵ Nè de kpéi nkè mìnísìbè nè kùmàndáàbè kè bè nwanti ke bo yà DanniyƐƐri bo ndòò meyei mmamè de kó tikpàti yete mè. Bè me nyí nyà o kó meyetímè mǎmè yoo mecaàrìmè, kè bè nsó nho kperè demǎu do nséi nwe, tìmatì í bo bè bo ò sei ntii ínkè. ⁶ Kè bèe yóu kénáké bemáà ke dò: Ti í yóó yà DanniyƐƐri kó meyei mmamè kè ti sàà í ò dìínnè Kuyie nhò tū nkù kuó ínkè nke.

⁷ Benìùbè bedé bembè nè kùmàndáàbè kè bèe unné kékɔ̀te okpàati borè mecāā nkòò nǎké ke dò: Okpàati Dariyuusi mbo sǎà! ⁸ Mìnísìbè nè kùmàndáàbè diebè nè besǎmpó̀bè nè mééribè nè diheì kó bekótìbè bèe tíi nke tǎāté ke tú bè bo da náké kǎa béi ndinùu marì ke di wǎri dìi tu otǎnkù òmáà mieke tìnti benitìbè timǎu tí mbáá nfóò mǎà, òmǎu báá bántè Kuyie nyoo onitì tǎu mǎu, kè dè í tú fǔò mǎà ndi ti bo mbáámmè. Kè wèè yete ke bǎntè dèterè marè bèe ò dootóo yecìrìcìrè ã dìi fǔtìrì mieke. ⁹ Okpàati, dǎu nde kó dinùu kéikú a cannimè kè de kó dinùu ténke báá ceete, kéndonnè Mediibe nè Perisiibe kó ikuó.

¹⁰ Mèmmè kòo kpàati Dariyuusii wǎri de kó dipátìri kéikú o kó mecannimè.

Bè dootóomè DanniyƐƐri yecìrìcìrè fǔtìrì

¹¹ DanniyƐƐri kèè dìi mǎnnì de kó dinùu dǎummè kòo kpàati íkú o kó mecannimè, kòo kò nho cíètè kédeke kudànkù kó kudieku kékpeté fenétìbè Sedisademmu bíékè ke ní nínkú kébántè Kuyie nkè kù sǎnte kuce mètǎāti diyie òmáà mieke ò baa do ò ndǎrìmè.

¹² Kòo dootitɔ̀bèe kɔ̀te mecāā nho cíètè ke bo ò paaté ke nsó nhò bàá nKuyie nke kù kuònnè. ¹³ Kè bèe kɔ̀te okpàati borè kóò nǎké ke dò: Okpàati a í wǎri dipátìri ke íkú a cannimè ke tú we ntǎnkù mieke ti ndǎu nfóò mǎà, kè wèè me nyete ke dǎu ndeterè marè yoo onitì mǎu bèe ò dootóo yecìrìcìrè ã dìi fǔtìrì miekaà? Kòo kpàati dò: Weti weti! Tinti n tǎātémè kéndonnè Mediibe nè Perisiibe kó ikuó tì í yóó ceete. ¹⁴ Kè bèe ò tǔrínè ke dò: Benitìbè bè tǎnì bè Sudaa èi be kóò mǎu bè tu wè DanniyƐƐri, ò í da dé, ò keté ke í dake a dǎu ndii nùu kpéi. Ò bàá nKuyie nku kuce mètǎāti diyie òmáà mieke.

¹⁵ Okpàati kèè dìi mǎnnì de kó tináàntì kòo yèmmèe caàrè mediè, nkòo ndó kédeetè DanniyƐƐri, kéntúú nke wǎa nhò bo yímè kóò deeté. ¹⁶ Kè DanniyƐƐri dootitɔ̀bèe wǔtení mecāā nhokpàati borè kóò nǎké ke dò: A yǔmu a mǎmmuò nke dò mMediibe nè Pedisiibe kó ikuó mieke kè bè wǎri tìmatì kòo kpàati íkú o nòùtè, tì òò í ncèète.

¹⁷ Mèmmè kòo kpàati duó nkè bèe tǎnì DanniyƐƐri ke nyóò ò dootóo yecìrìcìrè fǔtìrì mieke. Kòo kpàati nǎké DanniyƐƐri ke dò: Kuyie nda deeté, kunku a tū nkù nè mewéérìmè.

¹⁸ Kè bèe tǎnì ditǎri dierì képoo nkòo kpàati íkú o kó mecannimè, bèe tu bekótìbè kè bè múnkeè íkú be kǔme kè dè bo yie nkòò mǎu báá denne DanniyƐƐri. ¹⁹ De kó difǔnkúò kòo kpàati kò nho cíètè, ò í nyie nke di dèmarè, bá ò í nyu o pocìè, ò me nyí nna ke duó de kó keyènkè.

DanniyƐƐri yènnímè yecìrìcìrè fǔtìrì bá dèmarè í ò dòò

²⁰ Kòo kpàati ité kè dè kpaá uu kékɔ̀te yecìrìcìrè fǔtìrì borè. ²¹ Ò tǔònkò dìi mǎnnì kéyú nè meyeñcaàrìmè kó kuníi ke dò: DanniyƐƐri Kuyie nkóo tǔntì, Kuyie nha tū nkù nè mewéérìmè kù na ke da deeténè yecìrìcìrè nónkuótàà?

²² Kè DanniyƐƐrii ò tǔnnénì ke dò: Okpàati mbo sǎà! ²³ Kuyie n tū nkù tǔnnímu ku tǔnnì kè di tǎu nyecìrìcìrè nò, bá yè í n dòò meyei mmamè, n yí caàrè dèmarè Kuyie, m me nyí dòò dèmarè dèè í da naati.

²⁴ Kè dèe narike okpààtì kòo duó nkè bèe dennení Danniyeeri yecìrìcìrè ã dii fòtìrì mieke, kòo yènní kè bè nsó nhò í kàute bá sámpòrè ke yé ò do duómme o yèmmè memou Kuyie. ²⁵ De kó difōnkúò kòo kpààtìi duó nkè bèe píní bèè do dàke ke bo kuò Danniyeeri kè bè dokoo yecìrìcìrè fòtìrì nè be pobè nè be bí, kè bè ní nkpaá ke í tū̀koo difòtìrì fù̀ò kè yecìrìcìrè bè tôte tôte ke aaroo nè be kú̀.

²⁶ De kó difōnkúò kòo kpààtìi wāri dipátìri kénáké benìtibè bemou nè ibotí imou, titenti timou kabè ke dò: Mbonè kè dè naati.

²⁷ N dó kénáké tì tu: N kó ketenkè kemou duómme bá wè wè ndé Kuyie nDanniyeeri tū̀ nkù.

Kuù fòù,
ke yó mbo sãã,
ku kpàtì í yóó deè,
kuù yó mbaké sãã.

²⁸ Kuù coonko kè kuù dæerí,
kuù dòòri tidietì nè medòòrimè càmmè,
keí̀nkè mieke nè ketenkè ínke.
Kuù fiète Danniyeeri yecìrìcìrè nou mieke.

²⁹ De kó difōnkúò kè Danniyeeri dake deuke Dariyuusi kó tikpàtì mieke kètannenko Siduusi Perisi kou kpeti mieke.

7

Danniyeeri dóummè tidouh̀ti ḱyà desìnnè dèndà

¹ Baditasaa kpàtì benni ketirì Babidōnni mieke, kè Danniyeerii dóu ntidouh̀ti ḱyà mebenkùmè péu ò duó dii mōnni o dóu. Ò ènte dii mōnni ḱwāri ò yà dè o douh̀ti mieke. Nte ò tì yà kè tì ndōmmè.

² Kè Danniyeeri béi nke dò: N duó dii mōnni ḱyà kuyaakù iténímè itemmànke inà dàméèrì ínke ke íinko o nie. ³ Kè desìnnè dèndà yènní dàméèrì mieke bá dè í sénní. Bá mùu sìm̀m̀u kè mù càãnnè mutēm̀u. ⁴ Kè muketim̀u dōnnè dicìrìcìrì ke né m̀ake ifièti fetúúfè kōme. Kè nní nkpaá wúó nkè bèe deite mu fièti kè mùu íte kécómm̀u onitì kōme, kè bèe mù duó mmenitiyèmmè. ⁵ Kè musìmm̀u dérìmm̀u yènní ke dōnnè kutontonkù ḱítè kékpáá, ke aaké icìntíi itããti, kè bè dò mùu íte kécómm̀u páíi, kékote ḱpímm̀u péu kécááké. ⁶ Kè nní nkpaá wúó nkýà mutēm̀u kè mù dōnnè dimannì ke m̀ake ifièti tenòtè kōme kè ì bo inà mu ínke nè yeyo yèndà, kè bèe mù duó mmuwērím̀u kè mù bo mbaké. ⁷ Kè m baa nsókè ke wúó n yà dè n douh̀ti mieke ḱyà musìmm̀u tēm̀u kè kufōwáa nní mpí mmediè kè n kōmbùòtìi do, kè mù m̀ake muwērím̀u diem̀u bá mù í m̀ake mù m̀annè mù, ke m̀ake timátì kó yenìi nyedieyè ke bo ncáa nke ḱúù mù pì ndè, ke naù mù càáké ke sùó ndè. Bá mù í dōnnè deketirè, kè mummu m̀ake yeyìè ntepítè. ⁸ Kè nní nkpaá wúó nde kó yeyìè nkè disámpòrì marii yènní ye cuokè ḱébo nyètããti, kè de kó diyènni m̀ake inuò nhonitì kōme nè dinùu ke náa ntìpocēm̀m̀unáahtì.

Kuyie mbeénti

⁹ Kè nní nkpaá wúó nkè bèe dóu nyekpààtikàrè, kòo dakóti m̀ouu kōtení kékari, kòo yààtì péi ke dò ntipààkòntì, kòo yùtì dò ndipedabùu péirì, kòo kpààtikàrì còu mmuhãã nke m̀ake yecèètiyè kè yè múnke cóu. ¹⁰ Kè mehããkpèrimè yìèní ke pũ̀è nho ìikè kukó nkōme kè benitibè sikou sikou pì nho tōmm̀u kè sikoupíkòupì còmm̀u o ìikè, kè tibeéntii keté, kè bèe pōútè yepáte.

¹¹ Kè nní nkpaá wúó ndiyènni sámpòrì dii náa ntìpocēm̀m̀unáahtì tefentè kpeti. N kpaa ke de nwúó nkè bèe kuò musìmm̀u mummu kè mù dootóo muhãã diem̀u mieke kè

mùu cóúté. ¹² Desìnnè sɔnne ténke í nkpaá mɔke muwérímú, kè bè né dè yóu kè dè bo nkpaá fòu yemòrè mayè mieke.

¹³ Kè nní nkpaá wúo n yà mèè benkùmè n dɔuh̀ti mieke kòò m̀ouu yènní tiwetì mieke ke dò nhonìti ke kété kénwetí odakótì kè bè ò ni o borè. ¹⁴ Kè bèè ò dèúk̀unne kòò duó ntikp̀ati kòò baaté, kè titenti tim̀ou, yehèkè yem̀ou, ibotí im̀ou k̀obe mpí nho t̀ómmú, kòò mbaké s̀áà, o kp̀ati í yó mm̀oke kum̀anku.

De kó tidɔuh̀ti tu mù

¹⁵ Kè n k̀òmb̀ù̀d̀ti do mediè mmí nDanniyèeri kè kuf̀owaá nni nhauté ke yé de kó tidɔuh̀ti tumè tik̀òmb̀òdorikpeti nti. ¹⁶ Kè n t̀ónnè benitibè bèè dè bo be kòò m̀ou kòò beke de kó denennè tu mù, kòò n náké tì tu mù ke d̀ò: ¹⁷ Desìnnè dè̀nàà dende benkú yekp̀à̀tiyò nye yè̀nàà. ¹⁸ De kó dif̀ònkúò Kuyie nkùù baké kè̀nkè nè ketenkè ku k̀obe bo c̀outé tikp̀ati ké nti te s̀áà. ¹⁹ Kè n yíé kèbeké mus̀imm̀u naamm̀u benkú mù mùu do í d̀onnè deterè detã̀ati, mùu do duò tik̀òmb̀ù̀d̀ti ke m̀oke yemátinì nne dis̀owũ̀d̀ kó tiǹònkúótì, ke cáá nke kèú̀ mù p̀i ndè ke nau mù càáké ke s̀ùó ndè. ²⁰ Kè m̀ múnke beke de kó mus̀imm̀u mùu do m̀oke yeyìè ntepítè mù benkú mù nè diyènni teri dii do yènní kèbo nyeteyè yetã̀ati di benkú mù, dii do m̀oke inuò nne dinùù ke náá ntipocèmmúnáànti ke deu ke p̀è̀tè yeteyè. ²¹ Kè nní nkpaá dè ẁòò nkè de kó diyènni kpannè Kuyie nkó benitibè kéndó ké bè na. ²² Kòò dakótì iténí kékónnè Kuyie nkùù baké kè̀nkè nè ketenkè ku k̀obe. De m̀onni t̀ù̀d̀ke dii m̀onni kòò bè duó ntikp̀ati.

²³ Kòò n náké ke d̀ò: Mus̀imm̀u naamm̀u benkú dikp̀à̀tiyuu naanni ndi, dii c̀ã̀nnè yeteyè, de kó dikp̀à̀tiyuu dii yóó na yesonye ké yè maanko ké n yè nàù ke yè ỳouri. ²⁴ Kè yeyìè ntepítè benkú bekp̀à̀tibè tepítè bèè yóó ànnè de kó dikp̀à̀tiyuu mieke. De kó dif̀ònkúò kòò t̀ou m̀ouu yènní ke c̀ã̀nnè betòbè kéna bekp̀à̀tibè bètã̀ati, ²⁵ kènnáá ntipocèmmúnáànti, ke s̀áà nKuyie nkùù baké kè̀nkè nè ketenkè, ke f̀éũ̀nko ku kó benitibè kéndó kéceete Kuyie nk̀obe benfitimè kó dipátiri nè be kó ikuó. Ò bo mm̀oke de kó muwérímú ke d̀ò yebie nyètã̀ati nè dikéè. ²⁶ De kó dif̀ònkúò kè Kuyie nkó tibeénti ité, kè bèè deite o ẁérímú kè mùu dèè s̀áà. ²⁷ Kè bèè duó nKuyie nkùù baké kè̀nkè nè ketenkè ku k̀obe tikp̀ati, kè bè mbaké ke te yekp̀à̀tiyò yem̀ou. Kòò kp̀ati mbo s̀áà, kè titenti kó bekperibè bem̀ou nyíé nho kpeti ke p̀i nho t̀ómmú.

²⁸ N dɔuh̀ti m̀anku nku memme, mí nDanniyèeri n dè yà dii m̀onni kè dè n di ké n kpeí kè nní ntoti n yèmmè de ínke.

8

Danniyèeri duómè tidɔuh̀ti kèyà dipedaà nè dibòdaà

¹ Baditasaa kp̀ati benni tã̀ãnni, mí nDanniyèeri kè n ẁete kédóú ntidɔuh̀ti teti kèmbúútì n do d̀ou nti meketimè. ² Nte de kó tidɔuh̀ti: N duó kè dè ndò m bo Suusi kó diheidiè ndi Edammu tempè, nhUdaii kó ntaké, ³ kè nní nwúó nkèyà dipedaà kè di còrmú kukó ntaké ke m̀oke yeyìè nyèdèé kè yè òkù mediè. Dii dènte ke yènní kè di deunè diteri. ⁴ Kè n yà de kó dipedaà k̀umm̀mè de ìkè bíékè kubakù c̀anku nè kuyóú. Bá kuwanwankù tekù makù í nna ke bo di bàao. Kè di wetinné kù kù báá na ké di bàao, kè di d̀ò̀ri di d̀ómè kè di ẁérímú déúkú.

⁵ Kè nní nkpaá ke toti n yèmmè kè dibòdaà marii yènní deyìkè bíékè kèncokù ke firì kutenkù ke c̀ã̀ mediè, bá di naacèi í káá nketenkè kè di yènni dierì soké di nuò nsaku ke duò tik̀òmb̀ù̀d̀ti. ⁶ Kè dii tuòkení dipedaà n do yà di kè di bo kukó ntaké di borè, kèbunnòo nè di ẁérímú mum̀ou. ⁷ Kè n yà di potémè dipedaà nè kemieke ké ndi puoti ke bóóté bóóté di yìè nyedé ké di b̀o mbá di í nna ke di bàao, ké ndi f̀urì bá òm̀ou í nna ke di fiète. ⁸ Kè dibòdaà ẁérímú ndeukú mediè mbá mù í mm̀oke mù m̀amè, di ẁérímú t̀ù̀d̀ke dii m̀onni mu m̀anku kè diyènni dierii bóóté, kè yeteyè yènní yè̀nàà de kó dif̀ò̀tìrì kénwetì itemm̀anke ìnàà.

⁹ Kè di sàm̀pòrì terì marì yènní ye kó dìmarì ìnkè kè di wērímu ndéúkú mesàà nkè di wetí diyè yìenì kè nè kubakù cànku nè dihei sàari. ¹⁰ Ke múnke kpannè kéinkè kòbe ké bè na, kètũ̀nè siwã̀ péu ke sì nàu. ¹¹ Kè di kpannè siwã̀ kóo kpà̀tì kèpa nyiwũ̀ bè do o feu ì yewe yemau kèsã̀ nKuyie ncēsà̀tè. ¹² Kè di nanè deínkè kòbe kèpa mbè do feu ì wũ̀, nè medò̀rìmè yeime mièke kè de kó diyènnì yete timómmonti kénno nke d̄ari di dó mèè kó dimà̀.

¹³ Kè n keè Kuyie ntõnnì marì nàammè, kékeè diterì marì di bekémè ke tú: Mēbenkùmè a benkemè yóo káá nde? Ñnye m̀rè mièke nke iwũ̀ kó mufèu yóo wēte kēsōtēmè? Oyeyiwe wèè cà̀ri ò yó mbo kékáá nde? Dè yó nkááké de kòò yóu ò bo nd̄arimè Kuyie ncíètè nè deínkè kòbe ci dè? ¹⁴ Kè Kuyie ntõnnì ketirì d̄: Deyuo nsikoupsidé nè sikousitã̀ti (2300) nè yekúnwerè sikoupsidé nè sikousitã̀ti (2300) deè d̄ nkép̄ēté kè Kuyie ncíètè né wēte kéwenke.

Danniyeri d̄ùntì dérintì kó mēbenkùmè

¹⁵ Mí nDanniyeri kè nní ntoti n yèmmè ke bo banté de kó tid̄ùntì tu mù, kè demarèe k̄atení kécómmu n yìkè ke d̄onnè onitì. ¹⁶ Kè n keè metammè mamè kukó Udaii borè kè mè p̄ĩ̀kù ke tú: Kuyie ntõnnì Kabiyeri, náké onitì yie n̄ho d̄ùntì tu mù. ¹⁷ Kè Kabiyerii k̄atení n cómmu dè, kè kuf̄waá nni mpí nkè n nínkú kēsínno ketenkè, kòò n náké ke d̄: Danniyeri, onitì f̄, á nyé ke d̄o nha yà dè tukúnè yem̀rè sonye nye, ¹⁸ kēsòké ke n náánnè kè m baa s̄í nketenkè bá n yí yé m berì ndè kòò m pí nkéfiní kécónné, ¹⁹ ke n náké ke d̄: M bo da dáa nKuyie mmièke yó ndòmmè, dèè yóo d̄ò yem̀rè sonye Kuyie ntã̀tè yè m̀nni ndi. ²⁰ Dipedaà a yà di nè yeyiè nyèdèè, dè benkú Medii nè Perisi kó yekpà̀tiyo nye. ²¹ Dib̄daà benkú Keresi kóo kpà̀tì nwe, diyènnì dièrì di soké di nuu ncuokè di benkú okpà̀tì ketiwè nwe. ²² Diyènnì dii b̄óté kè yeteyè yè̀nà yènnì di kó dif̄t̄irì dè benkú bekpà̀tibè bènà ndi bèè yóo c̄uté oketiwe, be kó muwērímu né í yóo tuòke o k̄omu. ²³ Be kp̄tì bo tuòke dii m̀nni ti m̀nku kè benitiyeyi yei ntuòke me dú̀nni, kòo kpà̀tì tefentè yìè nyènnì kénno nke cií mbenitibè mediè. ²⁴ O wērímu yó ndéúkumu, mù né í yó mbonní o borè, ò bo cake mediè. Ò d̄̀ri dèè kó dimà̀ bo nyíè ò bo na kékuo benitikperibè, kéwēnnè Kuyie nkòbe mómm̄mbe. ²⁵ Ò bo ncií mediè nkéna késuó betòbè, nè o kó tefentè mièke ò bo kuo benitibè bèè do kari ke í yì̀kù, ò bo ndó kékpannè múnke okpà̀tì diewè, de m̀nni né ndi bè yóo ò kùòmè bá òm̄u í ò potè. ²⁶ Nte a yà t̄i d̄ùntì benkú dè. Timómmonti nti, kè t̄i tukúnè deyuo nnè yekúnwerè. A t̄i s̄onne ti kó yem̀rè kpaá d̄tir̄imu. ²⁷ De kó dim̀nni mí nDanniyeri kè dè n ȳnte, kè nní mm̄o nke d̄ yem̀rè mayè. N k̄ontì t̄énnè dii m̀nni kè n wēte kēsōtè n t̄ómmu okpà̀tì borè. Kè dè nkpaá n k̄ónnè de kó tid̄ùntì kp̄í mbá m mu nyí t̄i banté.

9

Danniyeri b̄ántèmè Kuyie

¹⁻² Mediibe botí kóo kpà̀tì Dariyuusi Asuyeduusi bire kp̄tì benni ketirì Babid̄nni, mí nDanniyeri kè nní nfeí nKuyie mp̄ate, de m̀nni ndi m bantémè Kuyie ndo béi ntì nè ku p̄ã̀nã̀ntì náã̀ntò Sedemii nuu mièke, t̄i tukúnè yebie nsipisiyiekè Sedisademmu yóo náammè tidobontì. ³ Kè m bou dinuù ke dáátì tif̄d̄t̄ntì, ke cóu n yuu mutapéi, nkéboútè n Yiè nKuyie mbíékè ke bo kù d̄u nke kù b̄ántè. ⁴ Kè m bantè Kuyie nké kù dáa nti cà̀rimè ke d̄:

Áú! Kuyie nkuu d̄u, ke kpeñni. F̄ nwèè taunnè bèè p̄i nha tannò, bá a ã̀ í nyè mbèè da dó be kp̄í. ⁵ Ti da yeténemu, ti d̄̀ mèyeyi mm̄e, ti cà̀r̄emu, ke yete a kp̄eti, ke butinnè a tannò nè a kuó. ⁶ Ti í kèntè a p̄ã̀nã̀ntì náã̀nbè bèè do náánnè ti kó bekpà̀tibè nè ti kó bekótibè nè ti yembè nè ti kó kubotí kum̄u. ⁷ Kuyie nf̄ nwennimu páf̄i, t̄i cà̀r̄è ke d̄o nkéék̄unne timá̀. T̄i te ifei Sudaa kòbe nè Sedisademmu kòbe nè Isidayeyibe bem̄u

bèè t̀k̀k̀ nè bèè díetiri, bèè c̀été ke bo yehékè t̀ỳỳ ti da yeténè mèè kpéí. ⁸ Kuyie ntí te ifei, tínti nè ti kó bekpààtibè nè bèè ti baké nè ti yembè ti da yeténè mèè kpéí. ⁹ Áú! Ti Yiè nKuyie nf́ nwèè m̀k̀ke mesémmè, ke ti cíẽnko bá nè ti me nyetemè a kpeti. ¹⁰ Kè í yie nke t̀nnè a kuó a ti nàké ì nè a pããnaànti náambè nò miéke. ¹¹ Isidayeeri be m̀ou yetemu a tié nke da bùtinné ke cààrè. Deè te kè meyei nha nàké mèè kpéí a kóo t̀nti M̀ỳiisi páte miéke kè mè ti t̀̀kení. ¹² A do nàké t̀, tínti nè ti kó bekpààtibè bèè ti ni, t̀ t̀ d̀̀ri meyei mmèè ti t̀̀k̀nì Sedisademmu me kó kubotí í buoté kupíkù tekù makù. ¹³ A do nàké mèè yei nkpéí a kóo t̀nti M̀ỳiisi páte miéke, mèè ti t̀̀kení, ti me nyí yóu meyei nke bo bónk̀nne a miéke, ti í dake a tããtè t̀ ke bo t̀ d̀̀ ti kpéí. ¹⁴ Deè kpéí nte kàa í yóu a bo ti duẁnnimè de kó meyei. Ti Yiè nKuyie nha d̀̀rimè mem̀ou siému. T̀ yete a tié.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie nha dènnè d̀̀ m̀nni a ǹtibè Esibiti nè muẁrímú kàa yè̀rii feitému, ke kpaá bo nè yíenni t̀ yete a kpeti. T̀ cààrè. ¹⁶ Kuyie nha sàà ndeumu, báa yóu kàa miéke do Sedisademmu a èi, a kó ditãàr̀. Ti kó meyei nnè ti yembè k̀me, mèè te kè beǹtibè sãã nSedisademmu nè a ǹtibè. ¹⁷ Kuyie nkénté m báamm̀i n da báa nyi a yè̀ri kpéí, wénté a cíètè càkemè. ¹⁸ Kuyie nkeè n da báammè, wénté a te d̀̀ èi p̀nte mèè botí. Ti í da báa nke yè nti m̀nnè á ti tee, ti da báa nha ti kuò mmèè kpéí nke mesémmè. ¹⁹ Kuyie nkénté ti báamm̀i ke tí cíé, keè ti yè mmù ke tí teennè, báa ẁte nè a kó diyè̀ri a k̀be yu d̀ de kó diheì miéke di kpéí.

Kuyie ndáa ntì Danniyèeri yebie nsipísiyiekè kpéí

²⁰ Kè nní nkpáá báa nKuyie nke kù dáanko n yei nnè n k̀be Isidayeeri be k̀me ke nkù báa nku tãààr̀ kpéí. ²¹ N kpáá ke me nnáa nkè Kuyie nt̀nni Kabiyèeri n do yà d̀ n d̀ùnti teti miéke kè d̀̀ k̀tení m borè ke einte mecãã nke s̀ ndè berínè kuyuoku bè feu d̀̀ m̀nni iwũ Kuyie. ²² Kè d̀ n duó nyitié nke d̀: Danniyèeri n k̀tení ke bo da yíe mecìi mmè. ²³ A bàntè d̀̀ m̀nni ndi Kuyie nkù n duẁnnimè tináànti a kpéí, kè n k̀tení ke bo t̀ nda nàké. Kuyie nda dómu, yetoo kékeè de kó tináànti, kébanté a d̀ùnti tu mù. ²⁴ Bè benné dim̀nni ndi d̀̀ tu yebie nsipísiyiekè kuce m̀yiekè, de kó yem̀rè bo a ǹtibè nè diheì sààr̀ kpéí nke, kè dè bo yie nkè be tookperí deè, kè bèè yóu meyei mmud̀̀rimù, kè Kuyie mbè cíé mbe yei, kè be d̀̀rimèe séíté k̀nsíé sãã. A yà dè tid̀ùnti miéke nè Kuyie nnàké t̀ kè t̀i d̀̀. Kè bèè wète k̀wénk̀nne Kuyie ncíètè. ²⁵ Nte a d̀ nkébanté t̀ ke t̀ yíètè: Kébennénè bè béi nd̀̀ yíè d̀ bo wètemè Sedisademmu kóo maá ke yà tuòkenè okpààti bè tããtè wè, dè m̀ke yebie nsipísiyiekè kuce m̀yiekè ndi. De kó dif̀nkúò yebie nsipísiyiekè nè yèdèè kuce m̀yiekè ye miéke diheì nè di kó sic̀kperí dè bo maá. De kó yem̀rè dè yó nyóumu mediè. ²⁶ De kó yebie nsipísiyiekè nè yèdèè kuce m̀yiekè kó dif̀nkúò kè bèè kuò Kuyie ntããtè wè, bá òm̀ou í nhò páte. De kó dif̀nkúò kòo kpààti t̀ou m̀ou k̀tení nè behããp̀mbè, kèp̀nte diheì nè Kuyie ncíètè kè nyóó dentenè kè Kuyie nhò poté. Ò né yó ncaàritemu menie nhõõ ta kukó nkénhõmmè ke yà kúnè, ke yè bè t̀ tããtè wè kpéí nke. ²⁷ Yebie nyèyiekè yèè kpaá ye miéke ò bo d̀̀nè beǹtibè péu metaummè. Yebie nyètàãti nè dikéè kó dif̀nkúò kòo bè pàa mbè bo nfeumè Kuyie nyiwũ ke kù pãã nyepãrè. De kóo caàr̀wè bo nd̀ari isòke kperè kè dèe tonté. Ò yó mmè d̀̀rimu kè bè tããtè t̀ o kpéí nkè t̀i ò t̀̀kení.

10

Danniyèeri d̀ù ntid̀ùnti k̀yà oǹti wèè dàátí tiyaàpéiti

¹ Siduusi Perisi kóo kpààti kpàti benni tããnni miéke, kè Kuyie mbéinnè Danniyèeri bè yu wè ke tú Betisasaa nè tid̀ùnti miéke, kóo benke t̀i d̀ nkétuòkení t̀i tukúnè mehããrimè diemè. Kè Danniyèeri ntoti o yèmmè ke bo ti banté kè Kuyie ntì nhò benke.

² Kòo d̀: Mí nDanniyèeri dè do s̀ n kari mukúú mmu ke bo seménni tããnwè. ³ Bá n yí yo mmud̀i sààmù, m me nyí cáá nyimaa, m me nyí yè mmenaà, bá n yí panti kè de kóo seménnibè yà pèètè. ⁴ Otànkù ketiwè kó yewe nsipísidé nè dinaanni yíe ke s̀ m bo kukó ndiekù Tikidi také. ⁵ Kè nní nwúó nkèyà oǹti m̀ou kòo dàátí diyaàbòr̀ péiri,

ke bou fesaanaakònfè o ka. ⁶ Kòò kònti dònne ditàsààri, kòò ìkè mièti ke dò nfetaafè òò míítémè, kòò nuò ndò mbè ò mmímè tóòsì, o baà nnè o tààke kè dè mièti ke dònne disawũdè bè anté di. Kòò béi ndè ndònne ditìnni dii nàá. ⁷ Mí nDanniyƐƐri mî máà do yà de kó mebenkùmè, benitibè bèè m bonè bè í nyà mùmamù, nè memme kè kufōwáá mbè pī nkè bèè coké késari. ⁸ Kè nní nkpaá m máà ke wúó nde kó mebenkùmè diemè kè n wērimúu deè kè n yìkèe ceete bá n ténke í moke muwērimú. ⁹ Kè n keè weè niti tammè, bá n ténke í n yé m berí ndè, kè n doroo ketenkè, kécimmò. ¹⁰ Kè tenùtè matè n kááké, kè n yínní kè nní nnínkú ke ikú n nou ketenkè kè nkònti au. ¹¹ Kè de kóo niti n náké ke dò: DanniyƐƐri Kuyie nda dómu, yetoo kébanté tináànti kù da náá nti tu mù. Íté kécómmú! Bè n tōnní a borè nde. Ò béi memme kè n yíté kécómmú kè n kònti nkpaá au. ¹² Kòò yí ke dò: DanniyƐƐri a bá nyíèkù! Nè a kékunne dii yiè amáá Kuyie nyìkè ke wanti ke dó kébanté dèè dòòri, nè de yiè ndi kù kèmmè a báammu ke duó nkè n yíténí ke kàriní ke bo tì nda náké. ¹³ Wèè bàa Perisi kòbe kó dikpààtiyuu kòò m pèíté kè n dè dòò yewe sipìsìdé nè dimáá, kè Misèedi Kuyie ntōrè kperè kó dimari kàtení ke n teennè, nh ɔɔte Perisi kó bekpààtibè borè nde. ¹⁴ Ke tùòkení di mmònni ke bo da náké tìi yóó tuòkení a nìtibè yewe yèè kèriní ye mieke. Nte mebenkùmè mèè benkú de kó yemòrè.

¹⁵ Ò n nàánnè dii mònni de kó tináànti kè n sī nketenkè nke ke dò nyúóó bá n yí ténininko timati. ¹⁶ Kè tenitinùtè matèe kááké m biè nkè n na kéwète kéaate n nuù kèbèi nkénáké de yiè nke dò: N Yíè n yà mèè benkùmè mèè do n kòmbùdèti ke n wērimú dèè. ¹⁷ M bo yíme mí nhoniti yiè nwèè í tùòke demarè kénákénè n yiè m me n yí kpaá moke muwērimú yoo muwemmu? ¹⁸ Kè de yiè nyíé kè n kááké kéwète kè n duó mmuwērimú. ¹⁹ Ò dèè memme kè n náké ke dò: Kuyie nda dómu. A bá nyíèkù, kàa kòmbùdèti duò, cátinne a kònti kéwète kèpété muwērimú. Ò n nàánnè dii mònni memme kè n wērimúu wètení m borè, kè nh ò náké ke dò: N yiè nha bo na kè m béinnè di mmònni ke yé a n duómè muwērimú. ²⁰⁻²¹ Kòò yí kè m beke ke dò: A yé n kàtení mùu kpéi nha boràà? N kàtení ke bo da náké tìi wàri tinti timómmanti pátiri mieke. N né kpaá dò nkékpannèmu wèè bàa Perisi kó dikpààtiyuu, m bo nyóó tuòkoo wèè bàa Keresi kòò tùòkenímu òmòu me nyí bo wèè bo n teennè kè dè í tú Misèedi Kuyie ntōnni dii bàa Isidayeeri.

11

¹ N do ò teennèmu Medii botí kou Dariyuusi kpàti benni ketiri mieke. ² Né nte n tóni tìi náànti mómmanti ke bo da náké.

Kubakù cǎnku kó bekpààtibè nè kubakù yóu kòbe kó dikpànni

Bekpààtibè bètāāti beè yóó còuté betòbè Perisi kó tikpàti mieke kòo naanwè mbè tūnni wèè kó tikpàti yó ndeu kèpèēté betòbè beketibè. O kpàti bo deuke dii mònni mediè nkòo báátí ke bo kpannè Kedesibe kó dikpààtiyuu. ³ Kòò kpààti dikòmbùdè yiè mmòu anné kémbaké benitibè bemòu ke dōri ò dómè. ⁴ Kòò fííkú dii mònni weti weti ke dèè o kpààtiyuu bo pònte kètoté itemmànke inàà mieke. O yaàbí ìi me nyí yóó còuté tikpàti, betòbè beè yóó totí de kó tikpàti, be wērimú né báá tuòke o kòmu dòmmè.

⁵ Okpààti wèè yó mbaké diyèè yìèni kè kubakù cǎnku kó dikpààtiyuu ò yó nkpeñnimu, kòò kóo āāpònti mòu né kpenke kòò pèēté kòò kpàti pèēté o kpèti do kááké dè. ⁶ Yèbie mmayè kó difōnkúò bè bo anné metaummè, kè kubakù cǎnku kou kóo sapàà nyenke kubakù yóu kou. De kóo nitipòkù me nyí yó nkpaá nè o wērimú, be kó metaummè í yóó mònte, ò bo kú wenwe nè o dōu nè o bire nè o kòbe. ⁷ Kòò cīètè kou mòu còuté tikpàti, kékàtení kèpí nkubakù yóu kóo kpààti o cīètè mieke, kékpannè o kó behāāpòmbè kè bè na, ⁸ kèhéi be tenkanii kékonnè Esibiti nè tikòuténenti timòu, mesò nkpeti nè timáti kpèti bè pīnnè tì iku tōmmú. Dè bo yí yèbie mmayè péu bá dikpànni í bo. ⁹ Kè kubakù yóu kóo kpààti do kucǎnku kou mudoò kényíèke kéwète kékò nho kó kutempè.

¹⁰ Kè kubakù yóu kou kó ibíi báátí dikpànni ke tíi nkunitisúkù mesàà nkè be kóò mǎuu báátí nè behǎǎpǎmbè késénté kutemmǎnku, menie nhǎǎ ta mèè botí kukó nképié. Kòo wēte kékò nho cie ke báátí képi o dootitǎbè kó dihei kperi. ¹¹ Kè kubakù cǎnku kouu íténni nè kemieke kébáao kubakù yóu kou. Kòo waá nyetǎrè yetǎrè péu, kòo dootitǎbè me nhò na. ¹² Tefentè bo pí nkubakù yóu kóo kpààti nè muwǎrímú ò mǎke mù kpéi mbá nè ò yóó me nkuǎmè behǎǎpǎmbè péu ò í yóó bè na. ¹³ Kubakù cǎnku kóo kpààti bo yíé kéwaá nyetǎrè kè yèe pǎǎtè yetetiyè do mamè. Yebie mayè kó difǎnkúò ò bo wēteni nè behǎǎpǎmbè péu nè tikpǎrinenti kpeti. ¹⁴ De kó dimǎnni benitibè péu bo báátí ke bo kpánnè kubakù yóu kóo kpààti, bá fǎ nDanniyēeri a kó benitibè mómmǎmbe itookperi yembè bo íté ké nhò kpánnè kè dè bo yie nkè dèe dǎò tii nàké tidǎuntì matì mieke, bè me mbáá ò na. ¹⁵ Kubakù yóu kóo kpààti bo kǎteni kécǎǎtè dihei kperi mari ké di pǎnte, bá kubakù cǎnku kóo kpààti báá na kóò bàao, bá ò ǎǎpǎmbè me nkpeǎnime. ¹⁶ Ò yó ndǎori ò dǎ mǎmme dǎmarè báá ò cǎnné, ò yóó kari dihei sǎari mieke nke dii wenni ke pǎǎtè yeteyè, kémpǎnti dǎmǎu ke súú ntidobontì máá ò pǎǎtè dè. ¹⁷ De kó difǎnkúò ò bo íté kécómmú nè o kpààtiyuu dimǎu kó muwǎrímú ò bo ndǎori kè dè dǎ nhò dǎ mesàà nkéduó nnè kubakù cǎnku kóo kpààti kè bèe tau nkòo ò duó nho kóo sapàà nkòo puoke kè dè bo yie kòo ò ninte kékúu. Ò me mbáá na nè de kó mecii nkédǎò dǎmarè bá sǎmpǎ. ¹⁸ De kó difǎnkúò ò bo cuó ndǎmǎǎri bíékè kó yehékè kǎtieke itempǎ mpéu, kòo kpààti mǎu wèe tu opǎò kòo pǎnte o fentè kòo yà te kó mucǎntimu. ¹⁹ De mǎnni kǎwǎǎtè o kó yehékè kperè bíékè, kǎyǎǎke kédó kékú kè dèe dèe. ²⁰ Wèe bo sǎǎtè o fǎtiri ò bo tǎ nhoniti kòo túóté de kó dikpààtiyuu kó tecǎsǎatè kó tinenti. Dimǎnni sǎmpǎ mieke bè bo ò pǎnte, bè me nyí yóó ò pǎnte kè dè nfei yoo dè ntú nè dikpànni mari mieke.

²¹ Wèe bo ò cǎutè ò yó ntú osǎnténiti nwe, bè do í wúónnè wèe tikpàti. Kòo tǎnni benitibè bo dii mǎnni meoǎpǎmè mieke kécǎutè tikpàti nè mecii. ²² Bá òmǎu báá ò na, wèe yóó bè pǎnte bemǎu kékúǎnè Kuyie ntaunnè bè kumáá be kóo kpààti. ²³ Ò bo dínnè metaummè bè dǎò mè, ké bè souté, o wǎrímú dǎke bo ndǎkúú bá nè o nitibè í me nsǎmè. ²⁴ Kòo kǎte yehékè yèe kǎri kè dè yè naati ye kó itempǎ nke bo dǎò o cicebè nè o yǎǎribè í dàátí ke dǎò dè, kǎheí dihei kó tikpàti kǎtotí o kǎbe kǎbenné ò bo pǎntemè sicǎkperi, dende kó dimáà né í yó nhǎ ke bo.

²⁵ Ò bo bantè dii mǎnni ò kpeǎnime weti weti kǎbáátí nè behǎǎpǎmbè ke bo pi kubakù cǎnku kóo kpààti, kè wenwe múnke mbaatiní nè behǎǎpǎmbè bèe kpeǎni mediè mmómmǎmme, bè me mbáá na ke yǎ ò yóo kpánnemè mecii mme. ²⁶ Nè memme o kǎbe bo ò fité kè bèe na o ǎǎpǎmbè kékúu kusúkú. ²⁷ De kó bekpààtibè bedé bo wǎnné kǎkari kǎdi, ke ndè kǎrinè kemieke ke náá mbetǎbè siyáǎbisi, bè í yóó dè máá kǎnáké timatì kè tii pí mmutǎmmú, ke yǎ dimǎnni dii tu kumǎnku di mu nyí tǎǎkemè. ²⁸ De kó difǎnkúò kè kubakù yóu kóo kpààti wēte kǎnkǎnti o cie nè tikpàti dieti kòo mieke péi Kuyie ntaunnè bè kumáá, kòo bè kpánnè kǎpǎǎtè kékò nho cie.

²⁹ Kè dè mboní kè kubakù yóu kóo kpààti wēte kǎkǎte kubakù cǎnku kou borè, dè me ntǎnke báá dǎò dè do dǎmmè meketimè mǎnni. ³⁰ Diyie yǎnni kèe bíékè kǎbe yóó tuǎkenímu nè bátǎòbè kóò bàao. Kòo kǎnti yǎrike kòo bútinné kòo mieke do Kuyie ntaunnè bè kumáá be ínkè, kòo dakenè bèe yete de kó metaummè. ³¹ Kòo kó behǎǎpǎmbèe báté Kuyie ncǎsǎatè borè ké tǎ sínkǎnnè, kǎbaa bè bo nfeumè Kuyie nyiwǎ, kǎdaá ndiwǎǎtǎnni ínkè isǎke kperè dèe tu meyei ndiemè. ³² Nè de kóo kpààti kó mesoǎmmè mieke ò bo bǎ mbèe do í fífkú Kuyie nkó kuce mieke. Bèe do fífkú kè bèe yete kǎnkpáá fífkú. ³³ Be mieke bèe cii bè bo tuo mbetǎbè mecii nyemǎrè mayè mieke, bè bo nkǎu be kó bǎmabè kǎncǎunko betǎbè, ke fekú betǎbè kperè ke bè kpeti. ³⁴ De kó mefǎútímè mieke bè í yóó pǎtè meteemmè péu bèe bo nkǎriní bè yó nkǎrinèni meyemmè mèdémè mme. ³⁵ De mieke mecii nyembè péu bo kú, kè be kúú nwǎnkǎnnè Kuyie nkǎbe

ké bè bàte, ké bè òúté kè kumànkú né na kétuàkení, ke yé bè dǎummèmu de kó diyìè.

³⁶ De kóo kpààti bo ndǎori ò dómè kòo fentè ndeu mediè. Ò yèmmè bo ndo nhò de u ke pèēté yebàkè yemǎu nè tefentè kénsáá nKuyie nkùù baké desǎnne demǎu. Ò yó nnǎmmu demǎu, kè Kuyie nkùù baké demǎu kè ku mièke yàa donè o ònkè, kè kùu dǎò kù tǎāté tì o kpéí. ³⁷ De kóo kpààti í yó ndake o yembè do tū nyèè bǎkè kpéí nhò í yó ndé dibǎò mari, bá nè benitipòbè dǎò dǎi ke pèēté yeteyè, o yèmmè yó ndo nweè pèēté demǎu. ³⁸ Ò bo yóu dendé kó dimàà kéndǎú ndibǎò kperi mari o yembè do í yé dǎi, ké ndi pǎǎ mmesǎo nnè timátì péitì nè yetásàà yè nè tinentì sààtì péu. ³⁹ Ò bo ndǎo kèpǎnte yehekè péu nè de kó dibǎò cànni kó muwèrímú kédéúkúnne bèè kó dimàà bo yie nde kó dibǎò ké bè totí ketenkè kè dè ntú be kó ticuuti.

⁴⁰ Dimǎnni sǎnni kó dimǎnni kubakù cànkú kóo kpààti nè kubakù yóu kou kè dèe wète ké máá, kè kubakù yóu kou ò donè sinaaséí nè si dèèbè, nè bàtòòbè péu nè o kó behǎǎpǎmbè, kè bèe ta yehekè péu kékèté itemmǎnke menie nhǎò ta mèè botí kukó nképie nképité, ⁴¹ kédò dihei sààri dǎi pèēté yesǎnye, kè benitibè péuu duó ketenkè, kè Edomiibe bie nè Moabiibe nè Amǎniibe kó bekperibè kè bèe na kóo yenténè. ⁴² O kpàti bo tuàkenè yehekè teyè, bá Esibiti kǎbe mǎmmǎmbe báa na kóo yenténè. ⁴³ Ò bo túóté Esibiti kó tikpàti, mesǎo nnè timátì péitì, nè tinentì sààtì tetì péu. Dibii kǎbe nè Etiopii kǎbe kè bèe ò bǎúté. ⁴⁴ Ò né bo keè dǎi mǎnni diyìè yèni kè, kubakù yóu kǎbe kpéí, kòo kǎm̀bù̀d̀ti do. Ò yóo íténèni kemieke nke, bè bo kuò kunitisúkú mesàa. ⁴⁵ Ò bo cǎnné be touti dǎm̀èèri nè dihei sààri kó ditǎri de cuokè, deñde ò yóo kúmè, bá òmǎu báa na kóo teennè.

12

Yemǎrè sǎnye kó tináàntì

¹ Kè Kuyie ntǎnni yíe ké n náké ke dǎ: De mǎnni Kuyie tǎrè kóo kótì Misèedi wèe bàa Kuyie nkǎbe ò bo kǎteni, de kó dimǎnni yó ntú meyeñcǎàrimè kperi ndi. De kó meyeñcǎàrimè botí mu nyí ãnné nè ti bomè kétuàkenèni yíe. De mǎnni a kǎbe bèe yètè wǎri mufǎmmu pátiri mièke beè yóo cooté. ² Becírìbè bèe bo kudǎnkù, kusúkú bo ente de yìe, kè bèmabèe ta mufǎmmu mùù bo sǎà, kè betǎbèe ta ifei mièke, mehǎàrimè sǎà. ³ Kè mecii nyembè mmietì kéínkè tiwetì kǎme. Bèe teénnè betǎbè kè bèe na ke dǎori Kuyie ndómè kè bèe mmietì siwǎà dǎmmè sǎà.

⁴ Fǎ nDanniyèeri á nsǎri de kó tináàntì, a báa denne di mpátiri tǎ tì kè kumànkú mu nyí tǎòke. Kè de mǎnni tǎòke memme benitibè péu yóo dǎi kǎmmu kè dǎi bèe yìe mecii.

⁵ Mí nDanniyèeri kè nní nwúó nde kó mebenkùmè kéyà benitibè tǎbè bèdébè kè bèe cǎmmú kukó nyákè yedé yìe ndimari otǎu diteri. ⁶ Kè be kóo mǎuu beke wèe dǎátì tiyàpéitì ke cǎmmú menie nyínkè ke dǎ: De kó mebenkùcǎmmè yóo deè òmmǎnni? ⁷ Kòo youte o ndùtè kéínkè kè n keè ò béimmè ke dǎ: Kuyie mbomu kè m béi ke yu ku yètìri, de kó meborime yó mmǎke yebie nyètǎati ndi nè dikéè. Mè yóo deè Kuyie nkǎbe kó muwèrímú bo deè dǎi mǎnni ndi pǎíi.

⁸ Mí nDanniyèeri kè n keè de kó tináàntì, m me nyí mbanté, kè deè nte kè m beke ke dǎ: N Yìe ndende kó dimàà yóo deè òmmǎnni? ⁹ Kòo n ténné ke dǎ: Danniyèeri a bá nyíèkù, de kó tináàntì dǎ nkénsǎrimu kè kumànkú yàa tuàkení. ¹⁰ Mebennímè bo wénkúnne benitibè péu, kè bèe wenke késaate. Beyeibe bèè í dǎ nkéna kékeè kè bèe nsókè ke dǎori meyei. Bèè cii kè bembèe banté dèè dǎòri. ¹¹ Ke túóténè bèe yóo yóu dǎi yìe bèe bo nfeumè iwǎù Kuyie nnè bèe yóo dǎu ndi yìe isǎke kperè dèè tu meyei ndiemè diwǎùtǎnni ònkè dèe yóo mmǎke yewe tekǎupítè nè sikǎusidè nè sipísìwei ndi (1290). ¹² Dè nnaati bèe bo mbaa kétuàke yebie ntekǎupítè nè sikǎusitǎati nè sipísitǎati nè yènummù (1335). ¹³ Fǎ nDanniyèeri, fǎ nní ntéí kétuàke kumànkú, de mǎnni ndi a yóo tamè meom̀p̀m̀mè mièke, kútenkù deèmmù mǎnni kéitè kécǎuté a cuuti.

Osee

Di mpátiri to tìi náantì

Osee do tú Kuyie mpããnáantì náantò nwe, kè kùu ò tǒnní Isidayeeri kó dikpààtiyuu kubakù you kperi mieke, kòo bo bè nàké kù ò nàké tì be kpéí. Kòò ndè bo ke dò yebie nsipísidé nè yènummù kè Asidii kàbe yàa pàntenè de kó dikpààtiyuu.

De kó dimònni diheì do bo meborime yeime mieke nke mediè. Asidii kàbe kó behããpòmbè beè do bè ã mudoò. Kè mufòmmu yeimu mmómú ke súúmmu Isidayeeri. Dèè né do dake ntú deyeyre deè tu benitibè do yóumè bè bo ntámè Kuyie nke né ntù nKannahã kàbe kó yebàkè. Nè de kpéí nkè Kuyie nní ndó Osee puoke onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kè dèe benke meborime yeime bè kù dðarimè. Kuyie nfèürimu ku nitibè kpéí mbè í yíemmè ku kpeti. Kuyie nné yému ke dò nku nitibè bo kù dake. Osee né náá nti benitibè tu bèe dake Kuyie.

Di mpátiri náantì duó ke dómme

1. Osee yàmè dende bàmbà mmeýíétímè 1-3
2. Isidayeeri be seimmè Osee 4-8
3. Kuyie nyóó potémè Isidayeeri be 9-10
4. Kuyie ndómè ku nitibè kè dè í màke kumànkù 11:1-13:8
5. Isidayeeri be yóó wète kékarimè be tenké 13:9-14:10

¹ Sudaa kpààtibè Osiasi nè Yotammu nè Aasi nè Esekiasi bè do còú dìi mònni betòbè dikpààtiyuu mieke Sudaa kàbe kó dikpààtiyuu mieke, kè Soasi bire Sedoboammu ntú Isidayeeri kóo kpààti. Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Bedi bire Osee.

Osee puokemè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè

² Kè ti Yiè nKuyie nni nyóó keté kù bo béinnèmè ku nitibè kénáké Osee ke dò:

Osee! Kàte kétúóté onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè
kè dì da pié idacẽbí,
ke yé diheì dìi nkàbe duómme bemáà mubòféù,
ke m bütinné, mí ndi Yiè nKuyie.

³ Kòo kàte kétúóté Dibadaimmu kóo sapàà nKomèe, kóo puoke kè wèe ò peité denitidabire. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò:

Yú de kó debire ke dò: Sisedeedi.
Ke yé dè kpáá sámpó nwe kè m poté Yeeu cíètè,
ò do còú mmèè nitiyíi nSisedeedi èi mieke me kpéí,
Isidayeeri kpààtiyuu bo kpánné.

⁵ De yiè bo tuàke dìi yiè
m bo kéété Isidayeeri kpàritāmmù
Sisedeedi biriku mieke.

⁶ De kó difònkùò kòo yíe kèpúó nképeité denitipobire, kè ti Yiè nKuyie nnáké Osee ke dò:

A dè yu ke dò: Mpè.
Ke yé mesémmè ténke í yóó nni mbonèmè Isidayeeri,
n ténke í yóó bè cíé.

⁷ Kè Sudaa kàbe bie, n yóó bè kuómumu mmesémmè ké bè deeté, mí mbe Yiè nKuyie mmî bè te. N yí yó nta mutāmmù yoo disie, yoo n doké ké bè deeté, yoo n deke sikpàriséí, yoo n waá mbesāndèèbè.

⁸ Kè weè Mpè nkóté kòo ò càté ke yíé kèpúó nképeité denitidabire. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò:

Yú we ke dò: Okpákpàrì,
ke yé díndi Isidayeeribe
di ténke í tùmè n kàbe,
m me nténke í bo di kpéí.

2

Kuyie nnàkémmè Isidayeeribe yóó dimè diwèi

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Diyiè mari bo mbo kè Isidayeeribe sùú ndáméèrì nùù kó mubirímú kōme,
ke bá ndò nkéna kékaa nkédeè.
Bè do bè yu dè ke tú bekpákpàribè,
bè bo bè yu de ke dò:
Kuyie nfòkù kó ibí.

² De mōnni Sudaa kàbe
nè Isidayeeribe bè bo wēnné,
kéwaá nhokpààtì omáà,
kéyè be tenké,
de kó diyiè bo ndeu, bè di ntú Sisedeedi.

³ Nákénè di tebíí bekpákpàribè ke dò,
bè tu n kàbe, kénáké di tábè bè do tú bè Mpè
ke dò m bè dómu.

Kuyie ndōnnenèmmè Isidayeeribe onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè

⁴ Kè Kuyie mbéinnè Isidayeeribe ke dò:

Seinnè di yō. Seinnè di yō,
ke yé ò ténke í tùmè m pokù,

m me n ténke í tú o daù * Yiè nKuyie nke tūnne yebàkè (Wénté Isaii 1:21, 23:17, Esekieri 16:15-43, 23:22-49).

Wèè deite o ìikè dèè benkú ò dauti dautinèmmè benitidaabè
kédeite o me saku mecannimè mèè benkú ò yùúkùmmè benitidaabè.

⁵ Kè mèè dake m bo ò daté kécónnōo o tetìrì
m bo duó nkòo naá mbe do ò peini kòò dòmmè.
M bo duó nkòo naá ntedantè,
kòo feitóo tedantè kōme,
kè sinéyēi ò kùo.

⁶ O bí, mesémmè í ì nni mbonè

ke yé ì tumè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó ibí nyi.

⁷ Be yō dauti dautinè benitidaabè mbe,
wèè bè peité ò dōdri ifei kperè nde,
ke náá nke tú: N dó kéwammú yedacīē
kè yè nni nduò mmudiì nè menie,
ke n duò ntipècìtì nè mmupààkonkperímù.
Ke n duò mmekùò nnè menaà.

* 2:4 De kó yenáànkékè nàa nyIsidayeeribe yóumè mme be

⁸ Deè te kè n yóó pii nho ce tipotì,
m bo pénné kunaàsìmpèrí kékíté,
bá ò ténke báá yà o ce.

⁹ Ò bo ntù nho dacìè nkédónté,
ò bo yè wammú kémónté.

De m̀̀nnì ò bo yí:

M bo wēte n d̀̀u ketiwè borè,
n do de nyo ndiwèi ke p̀̀èté di m̀̀nnì.

¹⁰ Ò í banté m̀̀i do ò duòmmè mudìi
nè menaà mpàmmè nè mekòsààmè.
Kè m̀̀i nhò duò ntimáti p̀̀éti nè mesəə.
Kòò dè t̀̀ú ke d̀̀ərinè Baadi kó tibəəntì.

¹¹ Deè kpéi nte kè n yóó fietè n diiti dididèi m̀̀nnì,
kè bè t̀̀ū f́nyì kó yebe ke d̀̀ò menaà,
n c̀̀uté n naà, kékíete m pecìti nè mupà̀̀konkperím̀̀u
kó tiyà̀̀ti ò daati dè ke k̀̀nk̀̀u o fei.

¹² M bo feinko o fei o dacìè nyìkè,
be kóo m̀̀u me mbáá na kóò fietè.

¹³ M bo deite o wèi d̀̀iməu nè o baa nyeməu,
ot̀̀nk̀̀u p̀̀nwè kpeye nè siò̀mp̀̀usi kpeye nè yebaa nteyè.

¹⁴ Kòo paa nf́nyì nè fikíè kó detie ndo borè bo d̀̀ú̀nkò,
ò do tú dèè tu tìcuuti o dacìè nhò cu tì,
de kó depara mbo naá ndikpáà kè tikpas̀̀nt̀̀i dè càáké.

¹⁵ Ò d̀̀ò dè, m̀̀fíè nhò do t̀̀óté mè,
kém̀̀p̀̀ā̀̀ ndibə̀̀ Baadi yep̀̀ā̀̀,
ke ũ demámánnè ke duuku medèi,
ke t̀̀u nho dacìè ke n yè.

M bo dè nhò yietí.

Mí ndi Yiè nKuyie m̀̀m̀i béi.

¹⁶ N yóó ò na mecìi mme,
kóò tannè dikpáà kèwēte kóò béi.

¹⁷ De m̀̀nnì kè n yu wèe yie nhò do d̀̀ommè ò be ndìi m̀̀nnì,
o yè̀̀t̀̀inì d̀̀i m̀̀nnì Esibiti.

Kè n wēte kóò t̀̀́nnè o paa nf́nyì kpeye,
ke mesàà nwēte kèyènní Akəə biriku.

Kuyie nyóó wēte kétaunnè m̀̀e Isidayeribe

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀ò:
De yìè kè̀̀rínímu kòò bo nni nyu ke tú: N d̀̀u,
ò ténke í yó nni ntú: N yìè mBaadi.

¹⁹ M bo deite Baadi kó diyè̀̀t̀̀irì o ǹ̀ù mieke,
de kó yebəkè botí bè ténke í yóó nyé ye yè̀̀tè.

²⁰ De yìè m bo bè d̀̀ò̀̀nè metaummè,
bembe nè des̀̀inne nè tikpas̀̀nt̀̀i
nè tinò̀̀ti nè debambaànnè
ke dèè yie nkè m bá mbè d̀̀ò̀̀ri meyei.
M bo kéké dekparitánnè nè yekpà̀̀rise kè mudoò deè,
kè n nìtìbè ní nduó pè̀̀tè̀̀i, ke í yìè̀̀k̀̀u.

²¹ Díndi Isidayeribe m̀̀i yóó di puoke
ké ndi po s̀̀ā̀,

kè di dɔɔri dè bèkúmè,
 ke di náá ntimómmonti
 ke di dó.
 Kè di kuò mmesémmè,
²² M bo ndi po ke di wetí
 kè dí m banté mí ndi Yiè nKuyie.
²³ De yiè m bo cɔuté n kɔbe báammii,
 kéduó nkéínkè yewetè,
 kè kéínkèe duó nketenkè fetaafe.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmíu béei.
²⁴ Kè ketenkèe peité tidiiti,
 kè fínyíi peité yebe bè dɔ̀̀rinè yè menaa.
 Kè odífíe peité be diinè yè mekùò.
²⁵ Di bo súú ndiheì,
 kè mesémmè m pínne wèè yètìrì do tú Mpe.
 Kè n náké wèè yètìrì do tú okpákpàrì ke d̀̀:
 A tú nkou nwe. Kòò d̀̀:
 F́́ nKuyie nfóò n te!

3

A bo tũntemè metaummè mèè t̀̀te dè m̀̀ke tiyeti nti

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke d̀̀: Kɔte kéwẽte kétúóté a pokù, wèè da yete ke waá nyedacíè. Dɔke we mí ndi Yiè nKuyie n dó mèè botí Isidayeeribe, bá nè bè me nni mbùtínnémè ke tú nyebokè Baadibe, yèè nɔnnè fínyí * kó yekàtìndà. ² Mèmmè kè n kɔte ké bè yietí medítibii ntepítè nè mènùmmù, muyuo cidòò tekòutè nè sipísìnùmmù (150), ³ kédeè kòò nàké ke d̀̀: Á mbo die nkémante, a báá ndouti dautinè benitidaabè, a báá yie nhòmòu, m múnke í yóò ndè d̀̀̀ri.

⁴ Kè yé yebie mmayè mièke Isidayeeribe yó mbomè, ke í m̀̀ke okpà̀̀ti yoo tekpà̀̀tibite, bè í yó nni nfeu iwũ̀̀, bè í yó nfiiku yetà̀̀rè, ke bo ndenniní mí mbe Yiè nKuyie nkpréi, ikuó niùti í yó mbo, bè í yó mm̀̀ke sitenkaanii. ⁵ Isidayeeribe bo wẽte, ké n wammú mí mbe Yiè nKuyie, mí nwèè bè te, kéwammú be kóo kpà̀̀ti Dafiti. De kó yewe bo pèèté kè bè nni nwanti ke kpeuti ke dó n kó mesà̀̀.

4

Kuyie nkpannè ti Isidayeeribe

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀:
 Díndi Isidayeeribe kénténè kékeè n dó ké di náké tí,
 òmòu ténke í dɔɔri dèè sié,
 òmòu ténke í dó ɔtòu.
 Òmòu ténke í n yé diheì dii mmieke.
² Bá wè ò ò mparikumu ke né sóú,
 ke kòu ke yuuku,
 bemòu kè bè dauti dautinè betòbè ke yóu mmediè.
 Kè kòu benitibè.
³ Deè kpéi nte kè diheì dimòu kàri mukúú nkè benitibè dèu
 ke taunnè tikpasintì
 nè tinòti nè siyíi.

Kuyie nkpannè ti ikuó niùbè

* 3:1 Fínyí kó yekàtìndà: Ibòokuó mai nyi. Benitipòbè beè do ò mpãã ndibòò bè tu di Asitaritee de kó yekàtìndà.

⁴ Kè Kuyie mbéi nke d̀̀:

Òm̀̀ù í d̀̀o nké n sei,
yoo wè n kpannè,

f̀́ nyikuó ǹ̀ùtì diewè n sei f̀́ nwe!

⁵ A bo nkéí kuyie ncuokè kébété,
kè m pããnaàntì náàntò nkéí keyènkè kébété,
kè n kuò a yã.

⁶ N ǹ̀tìbè k̀́ mbe í yé mèè kpéí nke n náàntì.
F̀́ n kuó ǹ̀ùtì a mómumu nha í d̀́o ké n yíéé.
Nè de kpéí n yóó da deitemu n kuó tãmmú miéke.
A mè n yèmmè mí nKuyie mmí nwèè da te,
n yóó yèmmu a bí kpéí.

⁷ Bè d̀̀d̀ri meyei mme nè bè baa bomè.

M bo deite be sãnni kè bèe di ifei.

⁸ N ǹ̀tìbè feu ì wũd meyei ntũntimù kpéí mbè de nyonnè,
deè te kè bè d̀́o bè ndòori meyei nkè bè pèù ke yo.

⁹ Mèè yei ndoti n ǹ̀tìbè,
mèè doti ikuó ǹ̀ùbè,
n yóó bè yietímu be yei nke f̀́ó
mbe yei mbè d̀̀d̀ mè.

¹⁰ Bè yo nke í diè,
ke nyóu ke tũnne yebakè bá bè í súũnko.
Ba nte?

Bè ténke í n dé mèè kpéí nke mí mbe Yiè nKuyie.

¹¹ Bè d̀̀uti d̀̀utinè betabè mbe
ke nãnnè yenacekote nè menapammè,
deè bè fènte.

¹² N ǹ̀tìbè né bekù be pããd̀̀d̀ nye
ideí ì bè náa mbe kpeti.
Kè mubãyaá mbè ta ke bè fétinne,
kè bè dèténè Kuyie nke tũnne yebakè,
mí nKuyie mmí nwèè bè te.

¹³ Yetãrè ínke nke bè feumè iwũd,
ke tuò mmekùd̀̀ nsitãá ínke nè yetòrè kó detedierè,
ke nãnnè de kó medéè nkó mukàrimù,
deè te kè be kó besapambè nè be còdbè kè be d̀̀d̀ri debãkperè.

¹⁴ M me nyí yóó bè poté bè d̀̀uti d̀̀utinè mèè kpéí benitidaabè,
n yóó poté ikuó ǹ̀ùbè mbe,
bembe bèè ãã kenténè benitipòbè bèè d̀̀uti d̀̀utinè benitidaabè
ké bè toténè n kó mudì.
Kubotí kuù nkòbe í baàtì, bè fetimu.

Kuyie ncaummè Sudaa kòbe nè Isidayeeriibe

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀:
Isidayeeriibe d̀̀uti d̀̀utinè betabè mbe,
díndi Sudaa kòbe di báá bè teeté kédòd̀̀ meyei,
di báá kòte Kidikaadi,
di báá deke Bèti-Afenni.
Mí nKuyie m bomu,
òm̀̀ù báá parikèné n yètìrì.

¹⁶ Isidayeeribe to kpeñni kunaàwàátíkù kpeye kōme mme. Mí ndi Yiè nKuyie m bo bè yóu kè bè ncenti bè dómè dipebii kōmaà? ¹⁷ Kè Isidayeeribe taunnè yebòkè dí mbè wùó. ¹⁸ Bè ò nyóó yènní tinaàyàkèmuónti miéke ke ta munitipowammù mmu, ke dó ifei kperè kè dè pēēté be kó disānni. ¹⁹ Kuyaakù kuù yóó bè tūóté tefòdóntè kōme kè ifeii bè pīñnè iwūō bè feu ì.

5

Kuyie nkpànnè tì ikuó niùbè nè bekpààtìbè

¹ Kè Kuyie mbéinnè ikuó niùbè nè Isidayeeribe kpààtìbè ke dò:

Díndi ikuó niùbè, kénténè kékeè!

Dòñnè meyoómmè díndi Isidayeeribe kpààtìbè,

keènnè n yóó di náké tì.

Dí do dò nkébenke benitìbè dèè sié.

Kè dí né naá mbe kpéi timáti dindínti Misipaa èi miéke,

ke naá nticùòtì Tabəə tāri.

² Di keù difòtìrì cūmpuri ndi Sitimmu èi miéke

kè n yóó di poté diməu.

Mí ndi Yiè nKuyie mmū bēi.

³ Díndi Isidayeeribe n di yému.

Isidayeeribe n yí di biinnè,

Isidayeeribe di tūnne yebòkè nye,

Isidayeeribe di sāū dimáà ndi.

⁴ Isidayeeribe di dòòrìmè í yie

ke di bo wēteni m borè,

di bo ndoutinèmè ditòbè de kó meyoómmè meè di to,

kè di í na ke m banté mí ndi Yiè nKuyie.

⁵ Isidayeeribe di kó tefentè tēè nàké di kpéi

Efadaimmu kəbe nè Isidayeeribe di yei meè di bə.

Kè Sudaà kəbe múnke di tūnne ke do.

⁶ Di bo n wammú ke fíé ipe nè inààke

ké m mónté ke yé n yitémè di cuokè.

⁷ Di n ciitému mí ndi Yiè nKuyie nke dautinè ditòbè nke pié de kó ibí,

nè de kpéi otànkù pànwè kó dibanni bo di neinè,

díndi nè di kperè.

Kuyie n nàkémè Isidayeeribe kəbe nè Sudaà kəbe mudoò kpéi

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

Eénè ditàteheù Kibea èi miéke!

Eénè tekpàriheutè Damaa èi!

Poténè teíkòntè Bèti-Afenni èi.

Bensamee kəbe! Nè di ínkè nke.

⁹ M bo poté dì yìè Efadaimmu botí kəbe,

be èi bo dounko.

N náá ntì Isidayeeribe tì tu timómmənti nti.

¹⁰ Sudaà kpààtìbè tu bèè taà bèmbè betòbè kó sibaa miéke,

Nè de kpéi m miéke bo bè dàtínné menie nhōō tamè kukó.

¹¹ Isidayeeribe díndi bèè do fēūnko betòbè,

di mmənni di fēúri mèè fēútímè di mè mənñəmu,

di tū ndetetìrè kperè nde sáà.

¹² N yóó naá ndimənsìnni ndi

Isidayeeribe kprí,
Sudaa kàbe bo yà, kùu yonku bo ndònnè kuninyonku ò ndòmmè,

¹³ Isidayeeribe bantému be mämmú,
kè Sudaa kàbe yà be yonku.

Isidayeeribe bie né kòte Asidii nwe
okpààti diewè borè, ò me mbáá na kétaa mbe mænni
ò báá na kédeite be yonku.

¹⁴ Mí nKuyie mmî di do
díndi Isidayeeribe dimannì tēmè,
mî do Sudaa kàbe dicìrìcìrìbii kōme
kè m pí nke aaké ke kéri,
we mbo na kéfietè?

¹⁵ N yóó bè yóumu kékò nkénkémmú
bè bo bantémè be caàrimè, ké n wammú.
Bè bo ta dìi mænni meyencaàrimè mieke bè bo n wammú.

6

Bè dðmmè kéndò mbè wēte ke taunnè Kuyie

¹ Mèmmè kè bèe náké betòbè ke dð:
Tí wēte ti Yiè nKuyie mborè,
kuù ti poté kuù me nyóó ti miékùnnè,
kuù ti kàute kè kuù yóó ti taa.

² Dè bo nyóó yí yewe yèdèè
kè kù ti fòukùnnemu,
diyè tǎǎnni kè kù ti íi nkè tí nkù wēnné ke fòu.

³ Ti bantému ke dð nKuyie ntu Kuyie,
yetenko ke tí kù banté.

Ti yému ke dð ndè òò biite kéwenté
féinkèmbóntaafè òò yòremè ketenkè
fè òò kàtenímè ku kperè yó mme ndò
kù í yóó pàà kù bo kàtenímè.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dð:
M bo di yíme díndi Isidayeeribe nè Sudaa kàbe?
Di n dó kè dè pēnkù mecāã mme yekúnwentéwetè tēmè,
ke dð ntimaànti dðmmè ke òò màntè kényote dende bàmbà.

⁵ Dè te kè m pǎǎnǎànti náambè di kòurì,
kè n di kù páíi nè tináànti tìi yìèo n nùu mieke.
M beénti dð m̀páíi nwe diwennécànni kōme.

⁶ Di bo nni ndómè dèè n naati,
dè í tú di n feumè iwūò ke tuò.
Di bo bantémè ke dð n tú di Yiè nKuyie ndèè n naati,
ke pēēté di bo nni nfeumè iwūò ke tuò.

Isidayeeribe dðdri mèè yei

⁷ Kè Kuyie mbéi nke dð:
Di tǎũ mèè botí metaummè di dðarinèmmè ditòbè
mèè botí nku di tǎtemè n di dðdri mèè taummè.

⁸ Kadaadi èi tu meyei ndòdriè kperi ndi,
menitiyìi nníéké di.

⁹ Kè ikuó niùbè naá mbenitikòùbè,
ke oke Sisemmu kó kuce ke kòu.

Dèè d̀̀̀̀ri Sisemmu kó kuce d̀̀̀̀ í d̀̀̀̀ nkéyà.

¹⁰ Isidayeeriibe d̀̀̀̀ri isàke k̀̀̀̀ere nde,
bè d̀̀̀̀uti d̀̀̀̀utinè betòbè mbe ke tònne Isidayeeriibe bemou.

¹¹ Díndi Sudaa k̀̀̀̀be m bàátímu ke bo di k̀̀̀̀ũ tidiitì k̀̀̀̀me.
M bo ẁ̀̀̀te k̀̀̀̀tíí ndì m̀̀̀̀nnì n nìtìbè bèè do ciété k̀̀̀̀ntú tidaatì.

7

Isidayeeriibe d̀̀̀̀d̀̀̀ mèè yei mmeè yó nte k̀̀̀̀e meyei mbè t̀̀̀̀̀kení

¹ Mèmmè k̀̀̀̀e ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀̀̀:

N do d̀̀̀̀ dí m̀̀̀̀nnì k̀̀̀̀miék̀̀̀nnè n nìtìbè,
k̀̀̀̀miék̀̀̀nnè Isidayeeriibe,

de m̀̀̀̀nnì ndi, be yei nné feitémè

nè Sammarii k̀̀̀̀be kó kuyonku.

Be k̀̀̀̀ere demou do tú mesò̀̀mmè mme,

k̀̀̀̀e beyóóbè taà sicéí k̀̀̀̀e benitiyeibe firì ice.

² Bá be kóò m̀̀̀̀u yèmmè í ò p̄̀̀̀ ke d̀̀̀̀ n yé bè d̀̀̀̀̀ri mèè yei.

Nte be di m̀̀̀̀nnì k̀̀̀̀e be yei mbè p̄̀̀̀,

mmè feitému n yìikè.

³ Bè d̀̀̀̀̀ri mèè yei mbenìtìbè k̀̀̀̀e d̀̀̀̀e naati bek̀̀̀̀àtìbè

ke sou benìtìbè k̀̀̀̀e d̀̀̀̀e naati sik̀̀̀̀àtìbìí

⁴ Bemou bè d̀̀̀̀uti d̀̀̀̀utinè betòbè mbe,

be mieke d̀̀̀̀nnè fep̀̀̀̀é̀̀̀p̄̀̀̀nnétofe nfe bè t̀̀̀̀tinnè fè,

k̀̀̀̀e fè w̄̀̀̀tè, k̀̀̀̀e bè yóu ke ténke í tikii,

ke baà tip̀̀̀̀é̀̀̀cooti bo múútímè.

⁵ Dik̀̀̀̀àtìbanni yiè k̀̀̀̀e sik̀̀̀̀àtìbìí yà kémuó,

kéduó mbemáà benitiyeibe.

⁶ K̀̀̀̀e bè d̀̀̀̀ k̀̀̀̀e b̄̀̀̀ nhok̀̀̀̀àtì,

bè ã ntonnì fep̀̀̀̀é̀̀̀p̄̀̀̀nnétofe k̀̀̀̀me mme,

keyènkè ke níí bonke, dik̀̀̀̀nweíni k̀̀̀̀e k̀̀̀̀e k̀̀̀̀e mediè,

⁷ k̀̀̀̀e k̀̀̀̀e k̀̀̀̀e fep̀̀̀̀é̀̀̀p̄̀̀̀nnétofe k̀̀̀̀me k̀̀̀̀e k̀̀̀̀e mbèè bè ni,

k̀̀̀̀e bek̀̀̀̀àtìbè duò bemáà bemáà.

Òm̀̀̀u me nyí n kuðnnè.

⁸ Isidayeeriibe k̀̀̀̀orenè ibotí tei nyi,

ke s̄̀̀̀áténè kup̀̀̀̀emp̄̀̀̀nk̀̀̀̀u bè í p̀̀̀̀e nk̀̀̀̀.

⁹ K̀̀̀̀e bep̀̀̀̀d̀̀̀̀bè d̀̀̀̀e be w̄̀̀̀rímu bá bè í yé,

k̀̀̀̀e tiỳ̀̀̀p̀̀̀̀é̀̀̀tì keté be yò ínke bá bè í dake.

¹⁰ Isidayeeriibe fentè teè nàké be kp̄̀̀̀í.

Bè me nyí w̄̀̀̀tení mí mbe Yiè nKuyie m borè.

Bá nè t̄̀̀̀i kó dimáà bè t̀̀̀̀̀kení ti mieke, bè í n wammú.

¹¹ Isidayeeriibe yeimmu ke d̀̀̀̀nnè dik̀̀̀̀pet̄̀̀̀ínónkperi,

bè í m̀̀̀̀ke meyèmmè bè k̀̀̀̀te Esibiti nwe nè Asidii

ke wanti meteèmmè.

¹² K̀̀̀̀e bè d̀̀̀̀ k̀̀̀̀e cuó nk̀̀̀̀e bíékè,

m bo bè b̀̀̀̀nté tic̀̀̀̀d̀̀̀̀tì,

k̀̀̀̀e t̄̀̀̀i bè p̄̀̀̀̀ n̄̀̀̀t̄̀̀̀d̀̀̀̀tì k̀̀̀̀me,

k̀̀̀̀e m bè tié mbè d̀̀̀̀ mèè yei nk̀̀̀̀p̄̀̀̀í.

¹³ Di bo yà díndi Isidayeeriibe,

di í me ndómè ke n t̀̀̀̀d̀̀̀nnè,

di mè nyetemè n k̄̀̀̀peti, di kó diheì bo d̀̀̀̀únko.

Di yèmmè dò ndi bo nni souú nkè n di δεετὰ?

¹⁴ Di í n kuònnè di yèmmè meməu,
di ð nkuò nke mítírì di dúò ínkkè ke yóú dimáà,
ke dó tidiitì nti nè menaà,
di í dó n kpeti.

¹⁵ Mfi do di tiè nke di duò mmuwērímú,
nè memme kè di dó kéndəð meyei.

¹⁶ Di wētíní Baadi borè nde, dè í tú m borè
di dònè mutāmmù mùù kèété mùmmu ke díí,
bè yóó kuò dí kó bekrààtibè nè yesè nye,
tináányeiti di n nàké tì kprí,
bè bo di daá Esibiti èi mièke.

8

Kàa buotí kuyaakù a yóó kǎú tefðdóntè nte

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Eénè ditāteheú meyei mmèè doti n kəbe èi fecīrifè kǎme.
Bè cààrè mèè kprí mmetaummè n do bè dònè mè, ke yete n tiè.

² Bá kè bè dó bè n kuónnè mèè botí ke dò:
Áú! Kuyie, tínti Isidayeεribe ti da yému,
fǎð ti te.

³ Isidayeεribe yete mesàà mme mudəðrìmù,
dèè te kè be dootitəbè bè bètì.

⁴ Bè pǎmmú bekrààtibè, bá bè í m beé,
ke tǎnké benùbè, bá n yí yé,
ke tùóté be máti péiti nè be səə nke dəərinè sitenkaanì,
kè sì bè fétinko.

⁵ Sammarii kəbe!
Di kó fesəəmátinààfè fenfe n yí fè dó fenənfè,
m mièke kèè di yè.

Dè yó nkǎáké de kè di yóu di bo ncaàrìmè?
⁶ Díndi Isidayeεribe dí dò de kó fesəəmátinààfè,
fèè bo Sammarii fè í tú Kuyie,
fè bo pənte kényəure yəure.

⁷ Di buotí kuyaakù nku ke yóó kǎú fefðdónfè,
Dikotinùù marì de ntú:
kè tiyòùtì í òte mebiì mbè ðð í nti nàa mmuyuo.
Bá kè tì keté ke dó tìi peité, bepdəbè beè yóó tì di.

⁸ Ibotí teì ì tieke Isidayeεribe,
kè bè bo i mièke,
ke dò nkunenku be ténke í dó kù.

⁹ Nè bemáà ndi bè kətemè Asidii.
Bè í təkunè fesèfè ke fe pǎi,
kè Isidayeεribe bie né do ntinépotì.

¹⁰ Kè díndi baa dó dí mbe cu ticuuti,
de mənnì tùðkemu kè m bo di tíí,
nke Asidii kóo kpààtì di fǎũ.

¹¹ Isidayeεribe maá ke maá yewũtòrè,
kè yè né dəke bè tanné meyei mmièke.

¹² Bá kè m bè wǎri n kuó péu péu,
ì bo ndò ndəmarè cànnè be kprí.

¹³ Bè n feu ì wũð, bè ì feu ke bo ncáá nyimaa nyi.

Mí mbe Yiè nKuyie n yí cǎú de kó yepãrè.
N yí yóó yè mbe yei nkpréi, n yóó yúǎmmu be to,
kè bèe wēte Esibiti.

¹⁴ Isidayeeribe yèmmu wèè bè dǎdǎ, ke maá sikpàtìcǎi,
kè Sudaa kǎbe maá yehekè dieyè péu kè yè fii nyiduotí.
M bo cúũnko muhãã nkè mùu cǎuté de kó yehekè nè de kó sicēsààsi.

9

Isidayeeribe yóó di mèè sémmè betǎbè èi

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:

Díndi Isidayeeribe de bá ndi naati
kè di nyãnku ibotí tei kǎme,
ke yé mí ndi Yiè nKuyie mmí di temè
kè di n yóu ke tũnne yebǎkè,
kéndǎuti dǎutinè ditǎbè ke cǎú de kó tucuuti di puotí dè tidiiti.

² Di dǎ tidiiti nti nè mekúò,
di me mbáá dè pèté,
di dǎ menaà mpàmmè mme, di báá mè yà.

³ Isidayeeribe di ténke í yó mbo,
mí ndi Yiè nKuyie nheì mieke,
di wētímu Esibiti yoo Asidii.
Di yó nke nyo ndi cǎrímù ke sãuri dimáà.
Ti diiti yó nsànnè bè bo nyommè máà ndi
bè í yóó pèté kétannè n cǎtèè mieke.

⁴ Isidayeeribe ténke í yó nni
m pãã ntidiiti bè yǎre tì menaà,
yoo bè n fíé iwũã kè n dè cǎuté,
be kó tidiiti yó ndò ntikúdiiti nti,
kè wèè tì di ò sǎntemu,
bè n yo mbe diiti bemáà bè báá tì tanné mí ndi Yiè nKuyie ncǎtèè.

⁵ Di né bo nhǎmme yebaa nkó yewe?

Di bo yíme m banni yiè?

⁶ Di coké meyei mbo di domè mme yáàba?
Esibiti yóó di cǎutému kè Manfisi èi ntú di kó kufǎti,
tisãmpotí bo dátínné di nentí sààti,
kè tipotí dátínné di cǎi.

⁷ Dè tũðkemu mí ndi Yiè nKuyie m bo yúǎ ndè di to,
dè tũðkemu m bo di bekénè dè,
di dò nké tì bantému díndi Isidayeeribe.
Díndi bèè náà nke tú m pããnáàntí náàntò tu kuyeìnkù,
kòo yuwúòntí í yé o yèmmè.

Di yei ndeu ke màmmè di yéiti yó mme mmà.

Di ò ní mmèè kpéi nte kè di náà mmemmè.

⁸ Mí nKuyie mpããnáàntí náàntò,
Kuyie nkuè yé n di cau ndíndi Efadayimmu kǎbe,
kè di n dii timátí n ce imǎu,
ke n nínnè Kuyie ncǎtèè miekoo.

⁹ Di fíké meyei mmieke nke weti weti,

bè me nyóó yàmu bàmbà mbe yei nkó tiyeti,
mí mbe Yiè nKuyie mî mómму nyóó puw mbe bəwūōtārè
kébáké be bəōtārè.

³ De mōnnì bè bo yí: Ti í məke okpààti,
ke yé ti í məkemè ti Yiè nKuyie nkó kufōwaá.
Bá kè ti do məke okpààti ò bo ti dāò ba?

⁴ Bè nàá ndetetirè nde ke pariku ke né sóú,
ke dāōrinè betəbè mētaummè.
Kè tiyā̀bìsìbeéntì sūú ke kə̀u
fetù̀̀rìfè ò̀̀ yè̀̀mè kupē nyínkè
kè fè dōmmèe kuw mḕ̀ botí tidiiti.

⁵ Sammarii èi kə̀be yì̀̀kù̀̀ fəsə̀̀mátì̀̀nà̀̀áfè,
fè̀̀ bo Bèti-Afenni fè kprí,
kò̀̀o nì̀̀tì̀̀bè kuó nyekúdabù̀̀ò
kè ikuó nì̀̀ù̀̀bè̀̀e kuó ntiñnietì.
Fəsə̀̀mátì̀̀nà̀̀áfè wḕ̀rímú̀̀ dḕ̀itemu kè̀̀ bè̀̀ fè̀̀ ì̀̀ténè.

⁶ Bè bo fè̀̀ kṑ̀nnè̀̀ Asidii ké̀̀ fè̀̀ pā̀̀ okpà̀̀ati diewè.
Ifèi bo pí̀̀ nhEfadaimmu kə̀̀be de mōnnì.
Bembe Isidayeribe bè̀̀ bo demmu bè̀̀ borè̀̀ ke tū̀̀nne de kó kuce.

⁷ Sammarii èi kperè dè̀̀emu nè̀̀ di kóo kpà̀̀ati,
o kperè dṑ̀nnè̀̀ ticádḕ̀ncáú̀̀tì̀̀ ò̀̀ yentémè̀̀ mme dibinni mieke.

⁸ Bèti-Afenni kó yebəwūōtārè yè̀̀ do te kè̀̀ bè̀̀ dā̀̀̀ri meyei,
yè̀̀ bo puw ntipotì̀̀ nè̀̀ tisā̀̀mpotì̀̀ kè̀̀ dè̀̀e yè̀̀ dātínné,
de yiè̀̀ bè̀̀ bo nnáá nyetārè̀̀ ke tú:

Ti kǎ́́nnè̀̀, ke nnáá sitǎ́́ ke tú:
Donnè̀̀nní̀̀ ti íǹ̀kè̀̀ ke tí̀̀ yā̀̀ke.

Isidayeribe buotí̀̀ dè̀̀, bè̀̀ yóó de nkṑ̀ú

⁹ Mè̀̀mmè̀̀ kè̀̀ Kuyie nni mbéinnè̀̀ ke dṑ̀:
Isidayeribe do bo Kibea nwe kédā̀̀ò meyei.
Nè̀̀ yíenní̀̀ ke səké̀̀ ke mè̀̀ dā̀̀̀ri,
dè̀̀ wennimu ke dṑ̀ mbè̀̀̀ bè̀̀ do mudoò weè Kibea mieke baka.

¹⁰ N yitè̀̀ ke cṑ̀mmúmu ke bo bè̀̀ kpā̀̀nnè̀̀.
Ibotí̀̀ imə̀̀u bo wḕ̀nné̀̀ ké̀̀ bè̀̀ tí̀̀e mmeyei mmedé̀̀ bè̀̀ dā̀̀̀ mè̀̀ kprí.

¹¹ Isidayeribe dṑ̀nnè̀̀ dinaaserì̀̀ ndi bè̀̀ tū̀̀nte di,
ke di nṑ̀ ndi tṑ̀mmú̀̀ mesà̀̀ nke puotì̀̀ tidiiti,
kè̀̀ n yà̀̀ de kó dinaaserì̀̀ fṑ̀nìí wennimè̀̀,
kè̀̀ di buú nyenaakā̀̀ kó kudóú,
kè̀̀ Sudaa kə̀̀be bo nduò
kè̀̀ Isidayeribe pù̀̀ò nyedombie.

¹² Buotínè̀̀ dè̀̀ tu mḕ̀wetímmè̀̀ kperè,
ké̀̀kṑ̀ú yè̀̀be yè̀̀ tu n kó mesà̀̀.
Sḕ̀ínè̀̀ kupaku pā̀̀nkù̀̀,
dè̀̀ tū̀̀̀̀kemu ke dṑ̀ di n wammú̀̀ mí̀̀ ndi Yiè nKuyie,
kénkém̀̀múnè̀̀ m bo cú̀̀ũ̀̀nkṑ̀mè̀̀ n kó mesà̀̀ ndi íǹ̀kè̀̀.

¹³ Di buotí̀̀ kuyonku nku ke kṑ̀ú meyei,
di yā̀̀̀bìsì̀̀ di peitè̀̀ dè̀̀ di de nyo.

Di do tǎ́́ di móm̀̀m̀̀m̀̀be di kó muwḕ̀rímú̀̀ mmu
nè̀̀ di ā̀̀p̀̀òmbè̀̀ sū̀̀mè̀̀.

¹⁴ Nè de kpéi nkunòròo bo ãnné di nìtibè cuokè.
 Kè di ekè yekperè iduotí fité yèe puo.
 Sadimanni do pònte mèè botí Bèti-Adibenni mudoò mièke,
 kékuo tibíyòtì nè ti bí, di kperè yó mme ndò.
¹⁵ Dèè yóó di tuakení díndi Isidayeeriibe,
 di yonku diekù di dòò dè Beteedi de kpéi nke,
 dè bo nyóó wenté ke di kóo kpààti kperè dèèmu.

11

Kuyie ndómè ku kàbe bá bè í banté

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:
 N dake Isidayeeriibe nè be bíkémbéntì nti,
 ké bè yu bembe bèè tu m bí,
 ké bè dènne Esibiti.
² Kè nní mbè yu kè bè n détirìnè,
 ke feu dibòò Baadi ke tuò nsitenkaanì tihúúntì.
³ Mí mómumu n do benke Isidayeeriibe mucèmmu,
 ké mbè úúkú nè m baà
 bè me nyí banté ke dò m bè yùòri.
⁴ Kè m bè ni meyoðmmè ke bè dó mediè.
 Ke bè yùòri obíyùòrì ò ntómè debire kè dè wààrì,
 ke dè duò ntidiitì.
⁵ Isidayeeriibe mè nyetemè bè bo wētenímè m borè,
 bè í wēti Esibiti, Asidii kóo kpààti weè yó mbè te.
⁶ Mudoò muò yó mbo be èi,
 dèmarè í yó mbo dèè bo mù cònné,
 bè tããté ti kó mucóntimu mmu dende.
⁷ N nìtibè m bùtínnému páíí,
 kè m bo kéínkè ke bè yu
 bá bè kóò mòu í dó ké ínní o yuu,
⁸ M báá na ké di yóu díndi Isidayeeriibe!
 Isidayeeriibe m báá na ké di bontóo,
 m báá na ké di yóu n dòòmè Adima,
 m báá na ké di dòò n yímè Seboimmu kó yehékè,
 n yèmmè mèè cààrè kè mesémmè m pī ndi kpéi.
⁹ N yí yóó yóu kè m mièke di yè díndi Isidayeeriibe,
 n yèmmè í yie m bo di kuómè,
 n tú Kuyie nku n yí tú onitì,
 n tú Kuyie nku ke dò mpáí páí,
 n yí yóó yóu kè m mièke di yè kétonté.
¹⁰ N nìtibè bè do pìmmú bè kékònnè yehékè teyè,
 bè wētínimu, mí mbe Yiè nKuyie nkè m bo mbè ni,
 ke kontí dicirìcìrì tēmè kè bè tū.
 Be bí bo yènní diyìè taà kèè bíékè
 kénkpeutí kékòtení m borè.
¹¹ Bè itinímu Esibiti sikpāncéndéi kōme.
 Ke itiní Asidii yekpetinónkperè tēmè,
 kè m bo bè tannè be cēi mièke kè bè mbo.
 Mí ndi Yiè nKuyie m mí béi.

Isidayeeribe tumè siyáàbìsí yembè

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Isidayeeribe n sùúnnè siyáàbìsí nsi,
Isidayeeribe n címmu,
kè Sudaa kəbe beè kpaá ke n taunè
ke dəəri n dó dè sáà mí nKuyie,
kùù dò mpáí páí.

² Isidayeeribe dii mekùò nhEsibiti kəbe
ke waà ntìi népotì dònne kuyaakù nku,
bè d̀̀̀rinè Asidii kəbe m̀̀̀ taummè
dònne diyè yìèní kèè bíékè kó kuyaatonnikù nku.
Bè sùú nsiyáàbìsí nsi nè mucaàrìmù.

³ Mí ndi Yiè nKuyie, nnè Sudaa kəbe ti məke tináàntì nti,
m mieke keè yè Sakəbu yaàbí,
kè n yóó bè poté ké bè yietí be yei.

⁴ Be yaàrì Sakəbu do kpaá o yō pəutì mieke nke
kéçəuté o kóo kóti f̀̀̀tìrì.
O kòté d̀̀̀i m̀̀̀nnì kémanè mí nKuyie,

⁵ kémanè n t̀̀̀nnì kè d̀̀̀i ò na kòo kuó nké d̀̀̀i bàntè
de kó dif̀̀̀nkúò kòo m máánè Beteedi kè tí nnáá.

⁶ Mí ndi Yiè nKuyie m m̀̀̀i yè̀̀̀tìrì tu M̀̀̀̀pakeɗaa.
Bè n yu ke tú ti Yiè nKuyie nku.

⁷ F̀̀̀́ nSakəbu a ẁ̀̀̀tinímu m borè,
á nnitì ke dəəri dèè sié,
ké nni mbuó mí nha Yiè nKuyie mm̀̀̀i da te.

⁸ Kannahã kəbe tə siyáàbìsíbièpeé nsi,
ke ǹ̀̀nnè bè bo ciitémè otə̀̀̀u kédi.

⁹ Kè Isidayeeri kəbe náá nke tú ti kpà̀̀̀rikèmu
ke m̀̀̀̀d̀̀̀te ti kperè mediè.

Ti p̀̀̀́i mmut̀̀̀d̀̀̀mmú mmu ke c̀̀̀nte dè í tú meyei.

¹⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mm̀̀̀i di te nè di do bomè Esibiti,
n ẁ̀̀ti ke bo di d̀̀̀ò becièmbè mbe.

Kè di nhã titouti mieke,
di do ò nd̀̀̀ommè titouti kó yebaa mmieke.

¹¹ De m̀̀̀nnì m bo duó n náàntì m pã̀̀̀nãàntì náàmbè,
ké bè benke mebenkùmè péu
m bo duó nkè m pã̀̀̀nãàntì náàmbè nnáá nyenáànhãntíyè.

¹² Kadaadi èi kəbe tú meyei ndə̀̀̀rìbè mómməmbè mbe,
dèè te kè bè nàá ndetètìrè,
bè feu yenaadakè nye sáà Kidikaadi,
kè be wũ̀̀̀d̀̀̀t̀̀̀rè naá nyekà̀̀̀tè d̀̀̀ommè depaa mmieke.

¹³ Sakəbu do coké kékəte Aramu nwe,
Isidayeeri de mp̀̀̀́i mmut̀̀̀d̀̀̀mmú onitipòkù kpéi,
Onitipòkù kpéi nke ò d̀̀̀d̀̀mè omáà opecēnti.

¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie n do t̀̀̀nko m pã̀̀̀nãàntì náàntò nwe
kòo bè dènnè Esibiti,
kè n duó nkè wèè mbè ni

¹⁵ Isidayeeribe n cààrè mediè mme mí mbe Yiè nKuyie.
N yóó bè yietímu menitiỳ̀̀i bè còúmmè,

κέ βὲ ἰὸὸ μβε γει.

13

Kuyie mpotémè ku nìtìbè bè kù yete mèè kpéí

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Efadaimmu wuò nkòbe do ò nnáá nkè benìtìbè kpreutímu,
bè do tú benitidièbè mbe Isidayeeriibe mièke,
ke né sãũ mbemáà nè dibòò Baadi ke ku.

² Nè yíenní kè di kpaá sàké ke dɔri meyei,
ke yienko timátì péítì ke máátì sitenkaanì,
ke tóú timátì péítì ke dɔri sitenkaanì di dómè,
Dende kó dimàà dí dè dòòné di nou ke né sì wáàri,
ke náá nditòbè ke si feu inààke.

³ Deè kpéí nte kè di yóó yote timaàntì tēmè,
kuyaakù òò túóté mèè botí kufãàkperíkù,
kuyukù òò yèmè tecádopòtè.

⁴ Díndi Isidayeeriibe, nè di yèmè Esibiti mî di te,
n kó difònkúò di Yiè nKuyie ntekù í bo di yǐtétè kù,
n kó difònkúò odeetíwè tɔu mɔu í bo.

⁵ Mî do di bonè dikpáà tedòntè mièke,
kutayietí mièke.

⁶ Di tùòke di m̀nni ketensààkè kédì kénsànnè,
di di di m̀nni ke de,
ke m̀òtè tefentè ké n yè.

⁷ Mèmmè n naámmè di kpéí ndicìrìcìrì,
n sãáténè dimannì ndi,
ke oke kuce ke di díí.

⁸ N yóó di do kumuntonkù kùu m̀nítè ku bí ku kòme mme,
m bo di kètè kucìrìcìrìyòkù tēmè.

Musìmmù bo di yòure.

⁹ Isidayeeriibe di kúmu,
di í n dó mèè kpéí

mî máà na nna ke di teènnè.

¹⁰ Di kóo kpààtì í yie bore ò bo di teènnèmè?

Yé di kó bènìùbè íbie?

Di do m békú ke tú n di duó nwèè kpààtì nè bèè nìùbè?

¹¹ M mièke keè do yènní kè n di duó nde kó bekpààtìbè
kè bè dòò dèè í wenni kè dè n yonke kè m bè dèite.

¹² N cūš Isidayeeriibe kó meyei n dɔukù nku,
m me sònnè di sòri mè báá na káyè.

¹³ Kuyonku kùu bo di píí,

kù bo ndònnè kupreitýonku òò pímmè onitipòkù.

Dɛbire di púó ndè me ntú dibíyèinnì ndi,
dè í dó káyènní.

¹⁴ N yí yóó di deeténè kudònkù,

n yí yóó di deeténè mukúú.

Mukúú nyé a kpàrinenti?

Kudòukù yé a wèrímu mùu kòu?

¹⁵ Mesémmè ténke í n tókénè.

OSEE 14:10

1011

OSEE 14:10

bèè yetírí Kuyie nkpeti kè bè bètírí.

SOWEERI Di mpátiri to tì náantì

Soweeri kó dipátiri náá nKuyie nkó diyìè kprí nke ke benkú dì dómme. Ke náá nKuyie mpuotimè Isidayeeri be borime bè m̀kemè kprí kè dè ntukúnè bembe nè Kuyie mbe kó metaummè bíékè. Kòò nákénè múnke Kuyie mpuotimè yebotè, bè d̀̀ri dè Isidayeeri de kprí. Kòò bè náké ke d̀̀: Meyei mmeè bè t̀̀k̀nì Kuyie nniinnimè mme kè ku kó diyìè né t̀̀nni, de kó meyei mmeè tu fecofe nè kutayietí. O náantì k̀nnì d̀̀ mpáíí nwe dii tu: Kuyie nk̀be ta tidawantì mieke nke, ke d̀̀ nkéwētení Kuyie mborè ké k̀ b̀ntè kè k̀u bè c̀́ nkè bè deeté. Kuyie mmieke bè do kè k̀ bè poté t̀̀ yēiti yóó deemu, kè bè wēte kém̀ote be kperè, kè Soweeri d̀̀ Kuyie nyóó kuomu yebotè kém̀onè Isidayeeri, Kuyie nkó meborime be cuokè, deè d̀̀ P̀ntikóti yìe Muyaá nsààm̀ c̀ténì dii yìe benitibè ínke 3:1-2, Yesu t̀̀rè. 2:16-21.

Di mpátiri náantì duó ke dómme

1. Kuyie mbè poté t̀̀ yēiti kó kum̀nku 1:1-2:27
2. Kuyie nnákémè Muyaánsààm̀ kpeti 3:1-2
3. Kuyie nkó diyìè yóó tuokemè kè k̀u deeté ku k̀be 3:3-4:21

¹ Di mpátiri ti náá nti Yiè nKuyie mbéinnè tinti Petuyeedi bire Soweeri.

Meyei mmèè doti Isidayeeri

² D́ndi bekótibè ḱnténè!

D́ndi Sudaa tenkè k̀be keènè!

Di yà die m̀botí diyìè mari,

bá nè di yembè do bomàà?

³ Nákéne ti di bí, kè ì múnke ti náké i kó ibí,

kè ì t̀̀ c̀́ nyi kó ibí,

⁴ ke tú, yebiè càáké ke s̀ó ndè fecofe de ncàáké,

fecofe càáké ke s̀ó ndè sibe de ncàáké,
sibe càáké ke s̀ó ndè yecádúò nde ndèè.

⁵ D́ndi tinaàỳkémúontì entenè kékómmú!

D́ndi tinaàỳàtì tiiténè yedabùò, di p̀àm̀u menaà.

⁶ Fecofe feè ti do behããp̀nkperibè tēmè ke s̀u mediè,

kè fe nì ndònnè dicìrìrìdaà kpeye dómme,

kè fè ninkpete dònne dicìrìrìniiri kpeye.

⁷ Feè ỳò nfínyì kó tifã̀tì,

ke k̀ò fikìè tie páíí,

ke òrí de wéeti kè ibake peikoo ke cómmú.

⁸ D́ndi n nìtibè kómmúnè

osapàà ndacēnni ò yóó yenke dì òó kú kòò nkuò mmèè botí,

ke dáátí kuf̀òt̀nk̀, ke bo benke o yeñcaàrimè.

⁹ Ti Yiè nKuyie ncíētè p̀àm̀u menaà nnè tidiiti de kó yepã̀è,

deè te kè ikuó niùbè bèè tu ti Yiè nKuyie ntōmbè kè bè kuò.

¹⁰ Dèmarè ténke í kpaá depaa mmieke,

kè ketenkè kuò,

tidiiti í kpaá kè menaà ndèè,

mek̀p̀ammè ténke í bo.

¹¹ Dè òimu betenkútibè,

bèè fiiku fínyì kó detie

kè bè kuò ntidiiti kprí,

tidiiti bè na ndèite tì í peité.

12 Fínyì kó detie nyootému,
kè fikíè tie mmòté,
kè detie nterè bè tu dè kèdènàdiè,
nè depuonne nè dèè péí yetebe bè tu yè póm̀m̀m̀ kè dè kpeí,
benitibè ténke í m̀ke diwèi.

Kuyie mp̄ãñáànti náàntò yè mmè bèe boú dinùù kékuónnè Kuyie

13 Díndi ikuó nù̀bè, dáátínè tifò̀tò̀nti
kékòmm̀m̀ yedabùò,
ndíndi ti Yiè nKuyie ntòmbè bèè p̄i nyikuó tòm̀m̀,
tannè meyeñcaàrìmmè mièke.

Wenténè inuò nke yé bè ténke í tounímè tidiiti
nè menaà nde kó yep̄ārè ti Yiè nKuyie ncíètè mièke.

14 Ikúnè menù̀boúmmè, d̀únnè metíímmè kó diyìè,
tíinnè beheikènkótibè nè diheì yembè bemou
ti Yiè nKuyie ncíètè ké kù kuónnè.

Diyìè yeiri

15 Diyìè yeiri dii t̀̀kení,
ti Yiè nKuyie mbeénti kó diyìè ndi,
Kuyie M̀pakeɗaa kó tiyēiti yìè ndi.

16 Ti ténke í kraá yau tidiiti nè ti nuò.
Diwèi ténke í kraá bo Kuyie ncíètè mièke.

17 Tidibotì kpeímu ip̄è mmieke,
bá tidiiti í kraá bè tì s̀r̀r̀ dè,
kè yebuò può ntidiiti í kraá m̀èè kpéí nye mièke.

18 Keènnè iwũ̀ kuòmmè kè tinà̀t̀ àãnte
bá tì í pieti timúti
kè tip̄èti m̀nté mudì ke k̄.

Kuyie mp̄ãñáànti náàntò kù kuónnèmè

19 Ti Yiè nKuyie, n kuònnè f̄́ nwe,
muhãã mmuù c̀úté timúti dinaacēnhòò
ke taunnè titieti.

20 Tikpas̄nti bùò f̄́ nwe,
ikó nyii kùú kè muhãã nc̀úté timúti dinaacēnni.

2

Bè nàkémè Kuyie mbeénti kó diyìè kpéí

1 Kè ti Yiè nKuyie mp̄ãñáànti náàntò béi nke dò:
Eénè dit̄ateheù, p̄īkénè, ti Yiè nKuyie nt̄āsà̀r̀ Siyō̄ ìnkè.

Diheì k̀be di k̀nti dò nkékp̄eute mu,
ke yé ti Yiè nKuyie mbeénti yìè duunnímè,
d̀i t̀̀kenímu ke dèè.

2 De yìè dè yóó biitemu késoute,
De yìè yewetè bo dátínnè nè kup̄̀k̀,
kubotí kperikù kuù k̀r̀nì ke s̄́ mesà̀ nke kpeñi,
ke bo dátínnè kè dèe s̄utoo,
de yìè dè bo ndò ndiúrikèp̄annì ò̄ ketémè yetārè ìnkè.

De kó diyìè botí mu nyí buoté
d̀i me nyí kraá ke bo buoté nè ti bo mbomè, bitì!

3 Bè k̀r̀nì mmuhãã nk̄me mme ke c̀untoo,

ke cóu nfehããdeñfè tēmè,
ketenkè do dò nkupúú sààkù Edenni nwe bè kèríní dìì mòmni
kè bè yóó pēēté kè kèe naá ntədántè,
bè í yóó sús ndèmarè.

⁴ Bè kèríní ke dònne sisēí nsi,
kè be tàrè dònne sikipàrinaasēí kpeye,

⁵ Bè cokumu ke cánni yetārè,
kè be nòroo dònne sikipàrinaasēí kòku,
ke uuti ke dònne muhãã nhõ ncóummè dikpàà,
ke dònne behããpòmbe òò báátímè kénkari dikpànni.

⁶ Kè benitibèe keè be kprí kè kufōwáá mbè auté
kè be ìikèe ceete.

⁷ Bè kèrì nè dikōmbùò ndi, ke séí iduotí behããpòmbe kōme,
bá wè kòò tū nho ce,
bá òmòù í daurí.

⁸ Bá wè kòò tū nho ce bá òmòù í kòónnè otòù.
Bá kè bè tãù ipie, mbè nhuróo bè báá yatènè betòbè.

⁹ Bè òò munnému kèdo dihei,
ke séí iduotí ke deku sicēí,
ke taà sibòo beyóóbè kōme,

¹⁰ Ketenkè be nyà ke au, kè tiwetì sãnti,
diyie nè otãnkù kè dè sòute,
bá siwãã ténke í péì.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nni be ìikè ke péú metammè,
ku ããpòmbe í sénní,
wèè bè ni o wērimú í sénní,
ti Yiè nKuyie mbeénti kó diyie dierì ndi
dionkuri mediè, we mbo na káyenté de yie?

Kuyie nnàkémè ti dōmmè kéceète

¹² Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Mí ndi Yiè nKuyie mmí tu:
Wētènèní m borè nè di yèmmè meməu,
boúnè yenò kékōmmú yedabùò ké n sautenè.

¹³ Ceetenè di yèmmè mme kèmbúútí di bo kērimè di yààti,
wētènèní mí ndi Yiè nKuyie m borè.
N sàà ndeumu kè m mòke mesémmè,
kè m mièke boo kè n dòòri m béi ntì,
kè n dó kédòò onitì meyei n wēte kényóu.

¹⁴ Kè dè naati n ceete n yèmmè
ké di dòò mesàà nkè di diitì pié,
kè di na kēwēte ké m pãmmú tidiitì nè menaà.

Bè nàkémè bè dōmmè kéboú dinùù kébántè Kuyie

¹⁵ Eénè ditāteheù Siyōō tārì,
ikúnè menùboúmmè kó dikātìrì,
dóunnè metíímmè kó diyie,

¹⁶ Tíínnè benitibè, dóunnè Kuyie mbáammu kó diyie,
tíínnè bekótíbè nè bebémbè nè ibíbénní.
Wèè puoke bamba nkòo yènní,
kòo sapòm̀p̀d̀d̀ yènní o tute.

¹⁷ Díndi ikuó niùbè bèè pī nyikuó tōmmú,
cóm̀m̀únè kukpánkpánkù nè diwũōtònni de cuokè,

kékuónnè ti Yiè nKuyie, nké kù bántè ke dò:

Ti Yiè nKuyie nhá ti cíé ntínti a nìtibè,
báá yóu kè tí ta ifei mieke yebotè ìkè.

Yè yàà bo ti daá ke dò:

Yé di Yiè nKuyie ndi tũ nkù borè?

Kuyie ncoutémè be báammì

¹⁸ Mémme kè ti Yiè nKuyie mbenke kù dómè ku kòbe tenkè mediè,
kè mesémmè kù mbè bonè.

¹⁹ Kè kùu bè nàké ke dò:

N yóó di duónkomu tidiiti nè menaà,
nè mekòpàmmè kè di mmòke kè dè di sannè,
bá yebotè ténke bá ndi daú.

²⁰ Di dootitòbè kubakù yóu kòbe,

n yóó bè fũmmu, n yóó bè bétimu,
ké bè tanné dikpáà tedòntè.

Bèè bè ni m borè bètoo dàmmèrì diyie yìenì kèè bíékè kou bíékè,

kébetoo bèè bè tũ ndàmèrì diyie taà kè kou bíékè,

kè bèe kú kèpããke kè kunóúu dátinné.

N yóó pí mmùu tómmú deumu.

²¹ Fó nketenkè, a bá nyièkù,

a yèmmè nnaati kàa nyānku nè diwèi,

ti Yiè nKuyie mpī mmùu tómmú deumu.

²² Díndi tiwanwanti di bá nyièkù!

Mémúpàmmè bitírímu dinaacēnhò,

kè detie mpeí,

fikie nè fínyì kperè kè dè yùnnè yebe.

²³ Díndi Siyōō ei kòbe dè ndi naati kè di nyānku nè diwèi,

di Yiè nKuyie nkó kuce mieke,

kuù di duònní fetaafe fe mònni,

ke bo di deeté,

kuù duònní fetaketifè fe mònni

nè diyōō kòfe nè fetadentifè,

dè do dòmmè nè dimònni.

²⁴ Tidiiti píemmu iyie,

kè menaà nnè mekòpàmmè kè dè píe nyeconkuye.

²⁵ Kuyie ntu kù yóó di yietímu,

kù do tōnní yebiè nè fecofe nè sibeí

nè yecádúú nkè dèe cááké dè.

²⁶ Di yóó dimu kéde, nke nkù sāntí,

kunku kùu dòò tidièti di kpéí,

kù tu ku nìtibè ténke báá di ifei, bitì!

²⁷ Di bo banté ke dò nkù bo di cuokè,

díndi ku nìtibè, kè di kù tũ,

nkè otòu mòu í bọ ke kù mǎnnè.

Kù tu ku nìtibè ténke báá di ifei bitì nè bè bo mbomè.

3

Kuyie nnàkémmè kù yóó duònnimè ku Yaá

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

De bo yíe mí di Yiè nKuyie nkè n cúũnko n Yaá mbenitibè bemou ínkè
di kó bedapàmbè nè di kó besapàmbè

bè bo naá m pãánaantì náambè,
kè bekótíbè nyau n kó tidouhntì,
kè bebémbè nyau n kó mebenkùmè.

² De kó yewe mieke n yóó cúũnkomu n Yaá n tãmbè,
benitidaabè nè benitipòbè be ínkè,
kè bèe naá m pãánaantì náambè.

³ De yiè m bo ãnné mebenkùmè càmmè mètè tu,
keíinkè nè ketenkè dè bo naámmè meyiì nnè muháá,
kè kuyukúu dátínné diwetirì kōme.

⁴ Diyiè bo soute, kòo tãnkùu wũóté kéndò mmeyiì,
kè ti Yiè nKuyie nkó diyiè dierì né na kétuakení,
dìi deu ke duò tikōmbùòti.

⁵ De mǎnni wèè bo kuónnè ti Yiè nKuyie nhò bo cooté.
Ke yé medeetímè yó mbomè Siyōō tãri ínkè nè Sedisademmu,
ti Yiè nKuyie nkuù do tì béi.
Kù bo yú bè, beè yó ntú bèè yenté.

4

Kuyie nyóó bekénèmè yebotè

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie m bo wēte kéíi ndi mǎnni n nìtìbè
Sudaa kòbe nè Sedisademmu kòbe.

² M bo tíi nyebotè kubiriku bè tu kù Sosafati (dèè tu Kuyie mbekù),
n yóó dè nye bekénè n nìtìbè Isidayeeriibe n tãáté bè ke bè te kpéi,
ke yé yè bè cíemmè kè bè ta ibotí tei mieke
ke yè totí n tenkè.

³ Bè tãá tété nwe ke totí n nìtìbè
ke fiiti be nitidabí ke yietì benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè,
ke fiiti benitipobí ke donnè menaà.

⁴ Díndi Tiiri nè Sitōō èi kòbe nè díndi Fidisitēēbe,
di n dónè ònti? Di dó képeitemaà?
Kè di dó képeitemu di n náké!

Bàmbà m bo duó nkè de kó meyei ndo di yò ínkè.

⁵ Díndi bèè tò m mátipéiti nè n sò
ke tò n nentì sàati ke kōnnè
ke tannè di bókè kó yetuo.

⁶ Díndi bèè tùóté Sudaa kó initidabí,
nè Sedisademmu kpeyi ke fiténè Kerekibe
ke bè détinne be èi.

⁷ Mí ndi Yiè nKuyie n yóó wēte ké bè yúnímu bè do borè,
kè di bè fité, ke di yietí di yei.

⁸ M bo fiténè di nitidabí nè di nitipobí Sudaa kòbe,
kè bèe sòoté ké ì fiténè Sabaa èi kòbe
be èi détiri.

Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

Mudò sǎmmu nè tibeénti sǎnti

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Pīēkénè ke tú n yē nyebotèe báátí mudò,
duónnè kè di ããpòmbè yekōmbò yembèe báátí kékété.

¹⁰ Túóténè di naakā kémá yekpàrise,
kétúóté tinunseuti kémá yekpā.

Bá kufõwaá nyiè kòò dò omáà dikõmbùò yiè.

¹¹ Díndi yebotè tínnènní mecãã nde kó kubiriku mieke,
mí ndi Yiè nKuyie nkè n cúũnkoo nh ããpòmbè.

¹² Yebotè, pínne kuce kékøtení kubiriku
bè tu kù Sosafati,
n yóó de nkari kékékènè yebotè yemou.

¹³ Tidiiti bimu, túóténè yese ké tì kõú.
Fínyì tie mbimu naunè yebe diyetituo
kéníú kúpíe nsicee kè dè ncou
ye yei mmèè sùú.

¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie mmî tu,
benitibèe tí nyetirè yetirè m beénti kó kubiriku mieke,
ke yé m mieke kó diyie duunnímèmu,
n yóó bekènè di benitibè m beénti biriku mieke.

¹⁵ Diyie nè otánkù dè ténke í yó mpèi,
siwãã me nténke í yó mmí.

¹⁶ Mí ndi Yiè nKuyie mmî pèú metammè Siyõõ tãri ínkè,
n tammè yèmu Sedisadèmmu,
tiwetì nè ketenkè kè dè sãnti,
kè n kãnké n nitibè.
Isidayeribe kó disòri tu mí nwe.

¹⁷ Díndi Isidayeribe di bo banté
mí ndi Yiè nKuyie, mmî tumè Kuyie,
ke bo Siyõõ n tãràri ínkè.
De m̀nni Sedisadèmmu bo naá ndikàri sàari,
bá bepòòbè ténke bá ndè pènkù.

Isidayeribe yóó wète keyà mèè sàà

¹⁸ Kè Kuyie mbéi nke dò:

De yiè bo tuøke dii yiè,
menaà mbo mpũð nyetãrè ínkè
kè menaamiè mpũð nsitãã ínkè
kè Sudaa tenkè kó yekondake yemouu ãnné menie nkémpũð
kè dinébòri nyiení ti Yiè nKuyie ncíètè mieke ke yòòri Sitimmu biriku.

¹⁹ De m̀nni Esibiti bo dũnko,
kè Edømmu naá ntidobontì,
ke yé bè pímè Sudaa købe detetirè.

²⁰ De m̀nni kè benitibè mbo Sudaa tenkè
kénhã Sedisadèmmu be borime memou.

²¹ Mí ndi Yiè nKuyie n yóó peitemu be pèi,
n yí yó nwúónko be dootitòbè,
mí ndi Yiè nKuyie m bomu Siyõõ tãri ínkè.

AmḶḶsi Di mpátiri to tì náàntì

AmḶḶsi do wàri o pátiri yebie nsikàùsìyiekè nè sipísikuò (760) kó kemieke nke kè Yesu né na kékàteni.

De kó yebie mmieke nke ò ìtémè o èi Tekoa kékàte Isidayeeribe kó dikpààtìyuu Kuyie nhò tḶ nke. De kó yemòrè mieke Sedoboammu weè do baké Isidayeeribe. Kè dè ndò mbe kperè demòu kèrì sí. Kè AmḶḶsi mbè náànnè tikḶnyauti nè dikḶmbùò ke tḶ: Kuyie ndi duómumu ikuó kè di né ì càari kè bekperìbè fḶũnko becìribè, Kuyie nné yóó deetému becìribè, kù tu kù yóó di potému. Nè de kpréi nkè bèè ò dènnè be cuokè bá dè í nhòote 7:10-17.

Di mpátiri náàntì duó ke dómme

1. Kuyie nkprànnè Isidayeeribe kó dikpààtìyuu nè yehekè yèè bè tḶkénè 1-2
2. Dèè kònnè Kuyie nnè ku kòbe 3-6
3. Kuyie nhò benkemè mebènkùmè mèè benkú Kuyie nhautémè ke bo bè deeté 7-9

¹ Di mpátiri náá nhAmḶḶsi náké tì nti. AmḶḶsi do tḶ Tekoa èi kou nwe ke cḶmmù o wḶḶ. Kè ti Yiè nKuyie nhò benke ku náàntì Isidayeeribe kpréi. Dè do sḶ nhOsiasi weè to tikpàti Sudaa tenké. Kè Soasi bire Sedoboammu tu Isidayeeribe kóo kpààti. Kè ti Yiè nKuyie nti nhò náké kè dè mmàke yebie nyèdéè, kè ketenkè né áá Osiasi nè Sodoboammu be kpàti mieke. ² Kè AmḶḶsii béi nke dò:
Ti Yiè nKuyie nkuò kontí SiyḶḶ
ke péú metammè Sedisademmu,
kè timúti màtíri yenaacḶnhò
kè Kadimeeri tārì yómme kpeti kpréi.

*Kuyie nkprànnè tì Isidayeeribe nè yehekè yèè bè tḶkénè
(Kuyie nkprànnè tì Sidii èi kòbe)*

³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Damaasi èi kòbe kó meyi mmeè sḶḶ nke tonté,
n yí yóó yóu n tḶḶtḶ ke bo dḶò tì,
bè pḶnte mèè kpréi Kadaadi èi kòbe
ke bè nante muyuo nkḶme.

⁴ N yóó cúũnko muhḶḶ mmu,
kè mùu cóuté Asayeedi cíḶtḶ,
mù bo cóuté Benni-Adadi kpààticíḶtḶ.

⁵ N yóó uutému Damaasi èi kó dimátìcàù
kékua bèè bo de kó meyi mbiriku mieke,
kékua wèè kù baké,
kè bèè bè pḶmmú kékònnè Kiidi.
Mí ndi Yiè nKuyie mmḶ béi.

(Kuyie nkprànnè tì Fidisii tenké kòbe)

⁶ De kó difḶnkúò kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Kasaa èi kòbe kó meyi mmeè sḶḶ nke tonté
n yí yóó yóu n tḶḶtḶ ke bo dḶò tì.
Bè pḶmmú mèè kpréi mbenitibè péu
ke duó nhEdommu èi kòbe.

⁷ N yóó cúũnko muhḶḶ mmu Kasaa èi mieke
kè mùu cóuté sikpààticí.

⁸ M bo kuò AsidḶti èi kòbe bemòu,

kédeite wèè pikú fekprààtìpàtìfè Asikanḗò èì,
kédàá n nḗùtè Ekunḗò èì kékua Fidisii kḗbe sḗmbe.
Mí ndi Yìè nKuyie mmî b́éì.

(Kuyie nkprànnè tì Fennisii tenkè kḗbe)

⁹ Kè ti Yìè nKuyie mb́éì nke dḗ:

Tiiri èì kó meyei mmeè sùú nke tonté,
n yí yóó yóu n tããté ke bo dḗ tì,
bè p̄m̄mú mèè kpréi mbenitibè péu
ke duó nhEdḗmmu èì kḗbe,
bá bè í dentení n do yē mmetaummè
mèè bo bembè nè be tebíí be cuokè.

¹⁰ N yóó cúũnko muhãã mmu Tiiri èì mieke

kè mùu cóúté sikprààtìc̄éí.

(Kuyie nkprànnè tì Edḗmmu èì kḗbe)

¹¹ Kè ti Yìè nKuyie nsḗoté ku náànti ke b́éì nke dḗ:

Edḗmmu èì kḗbe kó meyei mmeè sùú nke tonté,
n yí yóó yóu n tããté ke bo dḗ tì.
Bè bèti mèè kpréi mbe tebíí Isidayeeriibe
bá mesémmè í bè bo,

kè be miéke bè c̄ú nsãã kè bè bè u medḗmmè.

¹² N yóó cúũnko muhãã mmu kè mùu cóu Temaá èì

nè Bosedaa èì kó sikprààtìc̄éí.

(Kuyie nkprànnè tì Amḗniibe)

¹³ Kè ti Yìè nKuyie mb́éì nke dḗ:

Amḗniibe kó meyei mmeè sùú nke tonté,
n yí yóó yóu n tããté ke bo dḗ tì.
Bè p̄òtì mèè kpréi Kadaadi èì kó beḗp̄p̄ómp̄ómbè
ke bo p̄k̄unne be tenkè.

¹⁴ N yóó cúũnko muhãã mmu Dabaa èì mieke

kè mùu cóúté be c̄éí sààsì mudoò kó kunḗroo miéke.
Fefḗdḗnfè nè kuyaakù díekù mḗnnì.

¹⁵ Kè bèe pí nhokprààtì kóò kḗnnè

kéw̄nnénè sikprààtìb̄íí.

Mí ndi Yìè nKuyie mmî b́éì.

2

(Kuyie nkprànnè tì Mḗabu kḗbe)

¹ Kè ti Yìè nKuyie mb́éì nke dḗ:

Mḗabu èì kḗbe kó meyei mmeè sùú nke tonté,
n yí yóó yóu n tããté ke bo dḗ tì,
bè cóu mmèè kpréi nhEdḗmmu kóò kprààtì kúḗ
kè yè c̄úté f̄úk̄f̄úk̄.

² N yóó cúũnko muhãã mmu

kè mùu cóúté sikprààtìc̄éí s̄ì bo Kediyaṭi.

Mḗabu kḗbe bo kú mudoò kó kunḗroo
nè yetātehe kó yedabùò mmieke.

³ M bo kuḗ benìùbè o cié páíí

kékua sikprààtìb̄íí kóò w̄nnénè.

Mí ndi Yìè nKuyie mmî b́éì.

(Kuyie nkprànnè tì Sudaa kḗbe)

⁴ Kè ti Yìè nKuyie mb́éì nke dḗ:

Sudaa kəbe kó meyei mmeè sùú nke tonté,
 n yí yóó yóu n tãáté ke bo dṵ tì,
 bè yete mèè kpéí n tié,
 bá bè í tũnne n kuó ke tũnne siyáàbìsí kperε,
 be yembè do tũ ndè kè dè bè fétinne.

⁵ N yóó cúũnko muhãã mmu
 kè mùu cóuté sikpààticéí sù bo Sedisademmu.
 (Kuyie nkpànnè ti Isidayεeribe)

⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dṵ:
 Isidayεeribe kó meyei mmeè sùú nke tonté,
 n yí yóó yóu n tãáté ke bo dṵ tì.
 Bè fiiti mèè kpéí mbenitisààbè
 ke cṵú idíítí bè í yietí mèè kpéí mbe bàà,
 ke ðṵ fíté ocìrì tìneùtì mehãnnímè mèmáà kó dibànnì kpéí.

⁷ Ke naù becìribè ke tĩntí be yṵ mutãã
 bá bè ðṵ í nkènté becìribè kpeti kubeëndieku,
 cice nè debire kè bè wē nhonitipòkù
 ke caàri n yètìrì.

⁸ Bè fèkù tì yààtì becìribè borè
 bè í yietí mèè kpéí mbe bàà,
 bè ti mpitírì be bəkè kó yetuo mieke,
 ke yṵ mbè fèke mèè naà mbecìribè borè.

⁹ Di yému mñ kùòmè Aməriibe
 bèè okùmè do mannè detie ndierè
 kè bè kpeñnì kè m bè uuténè be cīē nnè be be.

¹⁰ Dende kó difōnkúò,
 di báá yè mmñ do di dènnenímè Esibiti
 kè ndi tṵ dikpàà mieke ke dṵ yebie nsipísìnàà
 kè di me ntieke Aməriibe èi.

¹¹ De kó difōnkúò
 kè nh ānné m pãñnáàntì náam̀bè di cuokè
 kètānké di cuokè bèè yó ncãã nkétú n kəbe.
 Yáà n sóummu? Díndi Isidayεeribe n di békúmu.

¹² Dè dōmme kè di niinko menaà,
 bèè cãã nke tú n kəbe ke í dṵ nke mmè yṵ?
 Ke paanko m pãñnáàntì náam̀bè,
 bá bè tēnke í náá m pãñnáàntì.

¹³ Nè de kpéí
 n yóó di nantemu páíí kéūtire
 tenaasāntè tēè tṵ decéérè tē ðṵ na kè dè ndōmmè.

¹⁴ Bá wèè nṵ mmuceé nhò báá na káyenté.
 Muwērímu yiè mme mbáá na kébenke o wērímu.
 Okāmbòteu me mbáá na kédεeté omáà.

¹⁵ Bè bo kuṵ otānnuṵnti,
 wèè nṵ mmuceé ò báá na káyenté.
 Osāndèètì me mbáá na kécokénè o sāntè kédεeté omáà.

¹⁶ Okāmbòteu mómmuṵ
 bo coké de yiè difōkperì.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmñ béi.

3

Kuyie ncaummè ku kɔbe Isidayeeribe

¹ Dɛndi Isidayeeribe kɛntɛnɛ mí ndi Yiè nKuyie ndi náá ntì, dɛndi n dɛnnení bè Esibiti:

² Ibotí imɔu mieke n tãáté dímbɛ,

dɛɛ te kè n yóó yúú ndi to

meyei ndi dɔɔri mɛɛ kó dimàà kpéí.

Kuyie mpããnáàntì náàntò báá na ke í mbéi Kuyie nhò nàké tì

³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dɔ:

Kè benitìbè bèdébè í wɛnné dinùù

bè bo nneíà?

⁴ Dicìrìcìrì ðð í nhũntɛ kutúúkù mieke

ke í yà dì bo pí ndè.

Dicìrìcìrìbii báá kuó nkutãdɛnkù mieke

ke í pí mmùmamù.

⁵ Tenòtè í yóó sɔ́nté kéta ticùtì mieke

ke í yà mudì.

Timátì í yóó sɔ́nté kɛtãũ

kè dɛmarè í na ti mieke.

⁶ Ditãtɛheù bo kuó ndihèi mieke kè kufɔ́waa

mbáá pí mbenitìbàà?

Meyei mbo tuðkení diheì mari

kè ti Yiè nKuyie nyí mè duónnáà?

⁷ Mí ndi Yiè nKuyie nhɔ́ ð ð ndò tìmatì ke í keté ke duó nkè m pããnáàntì náàmbè tì nàké.

⁸ Kè dicìrìcìrì ùntɛ

we mbo yí kufɔ́waa nyí ò pí?

Kè ti Yiè nKuyie nyí: Béi!

We mbo ncíéké ke báá béi nku pããnáàntì?

Kuyie nnàkémè Sammarii èi yóó pɔntemè

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dɔ:

Píékénè Asidɔti kó sikpààtìcɛ́i nè Esibiti kpesi,

kéduó nkè bèe tíí nSammarii tãrè ínke,

kéyà dikɔnkɔðnnì dìi bo o mieke

nè be fɛũnko mɛɛ botí betɔ̀bè.

¹⁰ Sammarii èi kɔbe í dɔɔri dɛɛ sìé,

bè d̀rimu

ke yoti be kpààtìcɛ́i mieke bè fèke dè.

Mí ndi Yiè nKuyie, mmí me nyɛ.

¹¹ Nè de kpéí ndi dootitɔ̀bè yóó di cɛ́tinnemu

kéɔntɛ di wɛ́rímú

kéheí dɛɛ bo di kpààtìcɛ́i mieke.

Isidayeeribe bèè bo Sammarii be kó mɛdɛetímè bo nyóù

¹² Dicìrìcìrì ðð pí nfeɔ̀pièfè

kòo pecɛnti fietɛ mɛɛ botí yekpáà nyoo ditoò k̀nnì,

n yóó me ndɛeté Isidayeeribe bèè bo Sammarii

ke kari yekàrè dieyè ínke yoo de tɛ́i mbìè.

Kuyie ncaummè Betɛedi èi kɔbe

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dɔ:

Mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa mî búi nke tú:
Náké Sakɔbu yaàbí ke tú:

¹⁴ N yē nde yiè

m bo yúḑ nyIsidayeeriɓe to be yei nkpeí.

M bo íté kécómmú
kérɔnte yewūḑtòrè yèè bo Betɛedi,
ke bóké ye kó yebàkè
ké yè buó nketenkè.

¹⁵ M bo puɔ mbe cēī

bè ã nhã sì diyḑḑè nè bè ã nhã sì dipaà,
sì dàri yepáranì nkó tisãtì,
kébuó nsicēdiēsì.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi.

4

*Kuyie nkp*ànnèmè Sammarii kó benitipòbè

¹ Mèmmɛ ti Yiè nKuyie mbéimmè ke tú:

Díndi Sammarii èi kó tinitipòtì
tìi dùnne Basāã èi kó inaani tēmè,
dínni bèè yo mbesénnìbè kperɛ,
ke fēũnko becìribè,
díndi bèè nàá ndi daabè ke tú,
bè ndi duò nkè di yḑ,
kénténè kékeè.

² Mí ndi Yiè nKuyie n dò mpáí páí nwe kè mî búi,
de yiè kpaanímu

kè bè bo di tōnné iyĩmpie ndieyi
kétōnné isámpòì di kó iyaàbí
ke dí dete kédenne dimou.

³ Di bo yie iduotí kó mēfē dimáà dimáà,
bá wè kòò nwetí o ìkè,
bè bo di kei nke dí dee nhEsimḑḑ tārì ínke.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi.

*Mub*áammu tetirè kōmu

⁴ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Tū nkɔtenè Betɛedi kédḑḑ mɛyei,
kɔtenè Kidikaadi kédḑke dḑḑ mɛyei.
Fíénè di wūḑ dikúnwehìni sèì,
diyìè tããnni yiè
kédeite di mḑke dèè kó dimàà mieke
dèè tu depííndè ké n duó.

⁵ Cóunnè disãnni kó yepãrè
yèè kəkénè mutie mùù muuti,

ikúnè yepãrè kó dikātìrì
ke yé díndi Isidayeeriɓe di mɛ ndómè.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi.

Isidayeeriɓe to kpehìnimè

⁶ Mèmmɛ kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie mî di bɔnté dikònnì,
mî duó nkè di pàà tidiitì sihekésì simḑḑ mieke,
nè memmɛ bá di í wètení m borè.

⁷ Mî duó nkè fetaaafè dònté tidiiti betããbè bètããti,
mî duó nkè fè ðð ni di nheì késoó nditeri,
kénniu ku mpaku kè kutekù kó tidiiti kpéí.

⁸ Yehékè yèdéè yoo yètããti ní bo nháãnnè sinéyẽĩ
ke kərì diheì dimáà miéke ke bo pété menie nkéyã,
bè me mbáá pété kéyà kénsànnè.
Nè memme di me nyí wěténí m borè.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî tì ndi denni.

⁹ Mî duó nkè tidiiti fãũ ndepaa
nkè fetùòrifè tì pĩ,
kè fecofe càáké di pénnè nè titebiiti.
Nè memme di í wěténí m borè.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî tì ndi denni.

¹⁰ Kè n duó nkè di wũð muəke ke ku,
Esibiti kəbe kpeyi do kumè,
ke duó nkè bè kùə di kó bedapàmbè mudodò miéke
ke pĩmmú di sěĩ,
kè bèè ku di kó dihããpònkari kè be nóú dàtínné.
Nè memme di í wěténí m borè.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî tì ndi denni.

¹¹ Kè di dèíté
n do dèíté mèè botí Sodəmmu nè Koməə,
kè di yenté tecíètè ð ncóú
kè bèe púté mèè botí kudakèmpùu.
Nè memme di í wěténí m borè.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî tì ndi denni.

¹² N yóó me ndi dəð díndi Isidayeeriibe,
kè n yóó di dəð memme,
tũntenè dimáà kè ti máúte mí nnè díndi.

¹³ Ti Yiè nKuyie nkuù dəð yetãrè ke ãnné kuyaakù,
ke náá mbenitibè kù dó kédəð tì,
kuù ðð ceete kuwenniku kè dèe naá ndibiinni,
kù cènti yetãrè yómmè mme,
kuù yètìrì tu Mpakedaa.

5

Kuyie mpããnáànti náàntò saute fèè sáútifè Isidayeeriibe kpéí

¹ Kè Kuyie mpããnáànti náàntò béi nke dò: Díndi Isidayeeriibe kénténè fesáútifè n saute fè di kpéí.

² Isidayeeriibe tu desapùmbire nde
ke do ke duó
ke cããnko ke dò ndè kú,
wèè borè íi nhò í bo.

³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Isidayeeriibe ekè miéke
dìi kó behããpòmbè do bo tekòupítè,
bè ténke báá pèété tekòutè (100).
Bèè do bo tekòutè (1000),

bè ténke báá pēēté tepítè.

Isidayeribe dōmmè kētāāté Kuyie kénfòù

⁴ Mí ndi Yiè nKuyie mmî di náá ndíndi Isidayeribe ke tú:
N wammúnè kè dèe yie nkè di nfòù.

⁵ Dè nè í tú n yē ndi kote Beteedi
ke n tú di n wanti
Beteedi yóó dōúnkomu,
di me mbáá kote Kidikaadi
bè yóó ò pōntemu,
di bá ntú di bo kote Berisebaa.

⁶ N wammúnè mí ndi Yiè nKuyie,
kè dèe yie nkè di nfòù,
kè dè í dò mmemme muhāā mbo cútóo
ke dí do díndi Sosefu yaábí,
de yiè mme nyí bo Beteedi wèè bo na ke mù kùo.

⁷ Di yónkūnne tibeénti nti,
di í bekù kè dè sè.

⁸ Mí ndi Yiè nKuyie mmî dōò siwāā,
mî ã̄ ceete keyensòùkè
kè dèe náá ndiwennécànni,
mî ã̄ tí ndàméèrì kó menie
nké mè yaatoo ketenkè.
Mî tu dí Yiè nKuyie.

⁹ Mî ã̄ duó nkè bèe pōnte onìtì kperì,
kéta o cēkpetè kéheí o kperè.

¹⁰ Di nímmu wèè bekùnè timóm̄m̄nti,
di í dó wèè náá ntimóm̄m̄nti.

¹¹ Di fēũnko mēè kpéí mbec̄ribè
ke duó nkè bè di dokì dididèi mōnni.
Nè de kpéí di í tati sicēsààsi
di maá sì nè yetāsààyè,
di me nyí yóó yà fínyì kó detie ndi fikú dè kó menaà.

¹² N yēmu di caàrimè mà mè,
di yei nyí sénní,
díndi bèè fēũnko bèè í caàrè mùmamù
ke caú ticuuti tibeénti mieke,
bá di í kommu bec̄ribè.

¹³ Dèè kpéí nte yemòrè yeiye yie mmieke
kàa bo ncíékémè tōū.

Kuyie mpāānāānti náāntò yáúkūnnemè benitìbè kōnti

¹⁴ Kè Kuyie mpāānāānti náāntò béi nke dò:
Wammúnè mesàà nke yóu meyei,
nkè dèe yie nkè di nfòù,
memme Mpakedaa m bo ndi bonèmè
ke ndōnnè n di náámmè.

¹⁵ Nnín̄n̄n̄n̄ meyei kédōke mesàà,
tūnt̄n̄n̄n̄ tibeénti kēmbekù dè békúmè,
kè dèe yie nkè Mpakedaa kuó mmesém̄m̄
Sosefu yaábí ìi kraá.

16 Nte Mpakɛdaa,
 Kuyie nkùù baké demou kù tu mù,
 kù tu isáútìi bo dátínné dihei dimou mieke,
 benitibè bo nkuò ntipítì timou ke tú: Eeyoo! Eeyoo!
 Kè bè nyu depaa nyembè kè bè bo kari mukúú.
 Benitibè bo nwanti bèè nɔ mmukúdabònkəmmù.
 17 Yekúdabùò mbo dátínné depaa ndemou mieke
 ke yé n yóó di síékémè,
 mí ndi Yiè nKuyie mmí b́ei.

Kuyie nkó diyìè yó ndòmmè

18 Kè ti Yiè nKuyie mb́ei nke d̀ò:
 Di bo yà díndi bèè bàà n kó diyìè,
 di yèmmè dò nde kó diyìè yóó di t̀onní ba?
 Dì yó ntú dibìinnì ndi,
 di í yó ntú kuwenniku.
 19 De kó diyìè kperɛ yó ndònnè
 onitì wèè cokù wenwe dicìricìrì
 ke conè kumuntonkù,
 ke kò nke ta o cíètè,
 ke íkú kumarí kè fəwààfè ò d̀onté.
 20 Di yèmmè bá ndò
 nKuyie nkó diyìè yó ntú kuwenniku kperi,
 di yó ntú dibìinnì ndi.

Kuyie nyí dómè bè nkù d̀óunnè memantímè

21 Kè ti Yiè nKuyie mb́ei nke d̀ò:
 M p̀emmu di kó mubáammu,
 n dè sènkèrimu,
 n t́enke í d́ó kékeè di t̀irè di tiku yè kó kunóú.
 22 N yí d́ó di n feu ìi wũḑ ke tuò
 nè di m p̃ã nyèè p̃ãrè.
 Yɛnaadakè mekùò nkperɛ di n feu yè,
 n yí dè wùó!
 23 Dí f̀utenè m borè,
 kutoweku di wékí kù ke tú iyie,
 n yí d́ó kékeè di kutid̀ùtì kó yedabùò.
 24 N d́ó tibeéntì sààtì tìi mbo di cuokè,
 ke p̃ũḑ mmenie nk̃me,
 kéndò ndinébòrì ò ndòmmè, ke báá kúú.

25 Isidayɛeribe di do n feumu iwũḑ yebie nsipísìnàà di do d̀ò yè dikpáà miekaà? 26 Di do d̀ò dibòò Məɔɔki nè Defã kó tɛwãtè nte ké ndè bàá.

27 Dɛɛ te kè n yóó di denne
 ke dí p̃ɛ mBabidənni,
 mí ndi Yiè nKuyie mmí nwèè yètìrì tu Mpakɛdaa m̀i b́ei.

6

Kuyie nk̀pànnè tì Siyḑḑ kəbe

1 Mɛmmɛ kè ti Yiè nKuyie mb́ei nke d̀ò:
 Di bo yà díndi bèè kàri bètèi Siyḑḑ èi mieke,
 bèè tá bɛmáà Sammarii t̃arè ínke,
 díndi bèè yèmmè dò ndi tú bɛketibè ibotí t̀ei mieke,

Isidayeeribe cokóo dí borè yáàba?

² Kàtenè Kandee káyà
kè di dèè memme di kote Amati diheidiè,
képèēté kékote Kati Fidisitèēbe èi,
di yèmmè dò ndi pèētému de kó yekpààtìyòà?
Di kó dikpààtìyuu pèētému be kpeyaà?

³ Di yèmmè dò ndi dètinkomu meyei,
di né í yé ke dò ndi yūḶḶní kuyonku nku di cuokè.

⁴ Díndi bèè duó yedúò sààye
bè dòò yè nè yepápànì,
ke yaa nyaa ndi kàrè ínke,
ke cáá nyepedakè nè yanaadabe,

⁵ ke diè, nke wékíí mediè, nke bie ntikùtidùùtì
ke tekíí Dafiti ke dḶḶri tikùtidùùtì.

⁶ Ke yḶḶ mmenaà nnè ibòòke pèkùyi
ke pe mmeḶḶsààmè
bá di í yīèkù meyei
mmèè doti Sosefu yaàbí ínke.

⁷ Deè kpéi nte kè bè bo di pí ndi mmònnì
ke di níí ntidaatì kó fenafe ìikè ke di kònnè,
de mònnì kè metuò nkó yebaa ndeè.

Kuyie nnàkémè kù yóó pòntemè Sammarii

⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nképarìkè nè ku yètìrì ke dò:
Mí nKuyie Mpakedaa mī béi nke tú:
M pèmmu Isidayeeribe kó dikpààtìyuu kó tefentè
n yí dó kénwúó mbe kpààtìcēī,
n yóó deitemu n nòùtè de kó diheì ínke
kè bèè di pònte.

⁹ Bá kè benitibè sùò nteçíētè matè mieke tepíitè de kó diheì mieke bè bo kú. ¹⁰ Kè dè dò
nhòmòu yenté teçíētè matè mieke kufáá, nkòo tebite kàtení ke bo tḶḶ becírìbè kécóu, kòo
beké ke yī: Òmòu kraámu kenke kufáá mieke a boràà? Ò bo ò tèíné ke dò: Óò! Kóò yèkì
tenòùtè ke dò: Yé yé yé báá béi, dè í dò nkéyú ti Yiè nKuyie nyètìrì di mmònnì.

¹¹ Ti Yiè nKuyie nkùù baké
kè kùu béi nke tú kù bo poté tecēdiatè
kè tēè do kégoure youre,
kè tesámpótè páá iyie.

Di bá mpòtìnè di wēríímú

¹² Sisēī í cokù tipètì ínke,
bè í duànnè inààke dàméèrì mieke.
Kè díndi né cèète tibeéntì kè tì tiike
ke naá mmedòmmè ke yē ntóróó ke dòntenè diyīènnì.

¹³ Kè di yèmmè naatinè Dodebaa èi * kè di pòtì ke tú: Nè ti kó muwēríímú mmu ti
fietemè Kadinaimmu èi † Diyènnì dèè benkú muwēríímú, Tenketé 14:5 bè nàámmu de

* 6:13 Dodebaa èi: Dodebaa èi benkú ke tú: Detetìrè nde. † 6:13 kadinaimmu èi: Kè
Kadinaimmu kperi benkú ke tú:

kòd Karinaimmu kpéí. ¹⁴ Dè te mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa kè n yóó duó nkè ibotí tɛi kɔbɛɛ di fěũ nkétúóté Debo-Amati èi kéntɔ kétuɔkenè Adaba kó kukó.

7

*Kuyie mb*enkemè AmḶḶsi fɛcofɛ

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke mɛbenkùmɛ mamè, kè n yà fɛcofɛ dàtínnémɛ ke dò ndiwetirì ke sǎ mbè kǎí okpàdàtì sǎmmútì kè tì bo ke dó kɛpuku. ² Kè fɛcofɛɛ déútóo timútì kéndó kè tì dèè kè n kuónko ke dò: Áú! Ti Yiè nKuyie nti kuó mmesémɛ kè mɛè dɔke Sakɔbu kó kufuku í sũ bè í yó nkpaá. ³ Kè ti Yiè nKuyie nceete ku yèmmè ke búi nke dò: Dè í yóó tuðkení.

*Kuyie nyi*é ke benkemè AmḶḶsi muhǎǎ

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke muhǎǎ, kè mù yùní kè mùu cóúté ketenkè miɛke kó menie, kè mɛ sũðtoo, kè depaa ncóútóo. ⁵ Kè n kuónko ke dò: Áú! Ti Yiè nKuyie nti kuó mmesémɛ kè mɛè dɔke Sakɔbu kó kufuku í sũ kù bá nkpaá. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nceete ku yèmmè ke búi nke dò: Dende múnke í yóó tuðkení.

*Kuyie mb*enkemè AmḶḶsi kuhǔũ kùu càátí dibierímínni

⁷ Kè n yà ti Yiè nKuyie nkè kù còrmú kuduotí makù ínkè ke pikú kuhǔũ kè kù càátí dibierímínni. ⁸ Kè kù m beke ke dò: AmḶḶsi a yà ba? Kè n dò: N yà kuhǔũ kùu càátí dibierímínni. Kè kù dò: N yóó tǎũ kuhǔũ nku kùu càátí dibierímínni n kɔbe Isidayɛeribe ínkè káyà kè bè sié. N ténke í yóó bè cǎé, mbitì!

⁹ Isakí yaábí kó yewũðtòrè bo dǎúnko, kè Isidayɛeribe kó yetòrè naá ntidobontì.

Kè n cómmú nè disiè kɛwetínnè Sedoboammu cíètè.

Amasia nè AmḶḶsi bè pètemè kè bèè beti AmḶḶsi Betɛedi

¹⁰ Mɛmme kè Amasia ikuó niùtì tǎ nkè bèè náké Isidayɛeribe kóo kpààtì Sedoboammu ke dò: AmḶḶsi dó kè da bɔmmu kàa ténke bá ntú Isidayɛeribe kóo kpààtì. Ti í dó kényo ò nǎá ntì. ¹¹ Ò nǎá nke tú:

Fǎ nSedoboammu a bo kú mudoò miɛke kè bèè pímmú Isidayɛeribe kékònnè dedétirè.

¹² Mɛmme kè Amasiaa náké AmḶḶsi ke dò: Oyuwúòntì fǎ! Kò nSudaa tenkè kénnáá nKuyie mpǎǎnǎàntì ke péúnè mudù. ¹³ A ténke bá mbo die mBetɛedi kénáá nKuyie mpǎǎnǎàntì ke yé okpàdàtì kó ditònni ndimè, tekpàtìcǎètè kperi ndi.

¹⁴ Kè AmḶḶsii ò téné ke dò: N do í tú ti Yiè nKuyie mpǎǎnǎàntì nǎàntò, n keté ke do í tú Kuyie mpǎǎnǎàntì nǎànbè kó kufuku kou. N do tú onaacɛnti nwe ke fiiku detie mbè tu dè sikomḶḶ. ¹⁵ N do cɛmmú n wũð nyi, kè ti Yiè nKuyie nni nyú ke n náké ke dò: Kɔte kénáké n nìtìbè Isidayɛeribe m pǎǎnǎàntì, ¹⁶ di ìmònni kénté ti Yiè nKuyie ntu n da náké tì: Fǎ nwèè tu m bá nnáá nKuyie mpǎǎnǎàntì Isidayɛeribe kpéí, ke tú m bá nnáá nyIsakí yaábí n kó tiyèinnǎàntì. ¹⁷ Nè de kpéí ti Yiè nKuyie ntu:

a pokù bo yí onitipòkù wèè dɔuti dɔutinè benitidaabè kè bè nhò dɔutinè kupìtì diheì miɛke, kè bèè kuɔ a bí initidaaì nè initipòì mudoò miɛke, kèberí a tenkè ke totí, kè bè da kuɔ betòbè tenkè bè í tũ ndè Kuyie,

képrímmú Isidayeeribe kékònnè dedétirè * dòninkonè onitipòkù wèè yóu o dàù ke dauti dautinè benitidaabè.

8

*Kuyie mb*enkemè AmḶḶsi kuhonku kùù ã yetebe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke kuhonku kè kù pìéké yetebe yèè bi. ² Kè kù m beke ke dò: AmḶḶsi a yà ba? Kè n dò: N yà kuhonku nè yetebe yèè bi. Kè kù n náké ke dò: N nìtibè Isidayeeribe bimu, bè deèmù mḶnnì dii tùðke, n tēnke í yóó bè cīé.

³ De yiè iyie nyì diè ntekrààtìcīētè mieke ì bo naá nyekúdabùò, kè becíribèe súú nkéncóú cóú tipîti timou, tináànti í yó mbo de yiè. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

*Kuyie nk*pànnèmè bèè cíí mbetòbè ke yo mbe kperè

⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Díndi bèè fēũnko becíribè ke dó kédeè besénnibè, kénténè kékeè.

⁵ Díndi bèè ò nnáá nke tú, otànkù pànwè kó dibannii mḶnné kéréēté kè ti fíté ti diiti, teom̄pùtèe mḶnné kéréēté kè ti óóté ti buò kécúũnní tidiiti, kéyaate sibièpeé, kéyíé idíítí, kéyaate cìdóò kó kucééékù.

⁶ Ke do mbečíribè, ke fiiti besénnibè tineùti mehānnímè mēmáà kó dibànni kpréi, ke fiitinè tiyofùti benìtibè.

⁷ Mēmme kè ti Yiè nKuyie mbéi nképarìkè ke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: Nè Isidayeeribe kó tefentè kpréi n yí yóó yè mbe dàòrìmè mamè.

⁸ Nè de kpréi ketenkè bo aá, bèè bo ke mieke kè bèe kḶmmú yekúdabùò, ketenkè bo íténi kédoroo menie nhḶḶ ta Esibiti kó kukó nNiiri ké yímè.

⁹ De kó diyie, diyie bo ta kuyie ncuokè dè bo naá nkeyènkè kuyie ncuokè. Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

¹⁰ Di baa mbo naá nyekúdabùò, nkè di yie nnaá nyisáútii, benìtibè bemou bo dáátí tifḶḶḶḶnti kékuó meyúbii, kutenkù kumou benìtibè bo nkuò, wèè mḶke debire demáà dè òḶ kú kòò nkuḶmmè. De kó dihei borime bo tiike medḶmmè kḶme.

* 7:17 *Kuyie nkuù kpànnè* ku nìtibè Isidayeeribe ke

*Kuyie nn*áàntì kó dikònnì nè ti kó sinéyěĩ yóó pímme benitibè

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

De yiè kpaanímu

kè m bo duó nkè dikònnì nè sinéyěĩ kè dèe tanní.

Dè í tú dikònnì dì ã da pí nkàa di mucie

nè sinéyěĩ sù ã da pí nkàa yà menie.

N náàntì kó dikònnì ndi nè ti kó sinéyěĩ.

¹² Benitibè bo nhàrì tipîti timou,

kubakù yóú nè kucànkù,

diyie yie kèè bíékè nè dì taà kèè bíékè,

ke wanti ke bo keè n náàntì bè me mbáá tì pèté.

¹³ De yiè besapùnsáátibè nè bedapùnsáátibè

bè bo móténè sinéyěĩ.

¹⁴ Bèè kó dimàà pàrikunè

tebɔɔtenkaanitè tèè bo Sammarii

nè Danni kabe kó dibò nè Beerisebaa kó ditònnì,

bè bo do bá bè ténke báá íté bitì!

9

*Kuyie nn*àkéme kù yóó pɔntemè bè kù maá tèè cîètè

¹ Kè n yà ti Yiè nKuyie

kè kù còmú diwūɔtònnì ínkè ke náá nke tú:

Poté yesànkè kó yeteitiyè kè yebòrèe sântè,

ke wéí kéduoní be yò ínkè kè bèè kpaá

kè m bè kùò nè disie,

òmòú í yó mbo wèè bo coké kéyenté

òmòú me nyí yóó na késòri kécooté.

² Kè bè ta ketenkè m bo bè dèitení,

kè bè dèke kéínkè m bo bè cúunní.

³ Kè bè dèke Kadimeedi tārì ke sòri

ím bè wammú ké bè sàtení,

kè bè me nta dàméèrì fùù ke sòri

n duó nkè dàméèrì kó musímmù mbè dōmmù.

⁴ Kè bè duó mbemáà be dootitabè ke bo náá ntidaati,

n duó nkè bè mbè feu de bíékè.

N nònfè yóó mbomu be ínkè

dè nè í tú kè m bè dòòri mesàà,

n yó mbè dōòri meyei mme.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie Mpackedaa

kàáké kèè tenkè o nómbii kè sântèmu,

kè benitibè bèè kè bo kè bèe kōmmú yekúdabùò,

kè kù kàáké ketenkè kèe íténí kédoroo

menie nhōō ta Esibiti kó kukó nNiidi kényímè.

⁶ Kuyie ncîètè bo kéínkè nke,

kè te ànhànkù còmú ketenkè.

Kuù ã yú dàméèrì kó menie

nke mè yaaténí ketenkè.

Kuù yètìrì tu ti Yiè nKuyie.

Kuyie nyóó bekénèmè beyeibe

⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Díndi Isidayeeribe
 mí ndi wúómmè di í pǽtè Kuusi eì kòbe.
 Mî di dènnení Esibiti,
 kè mî dènnení Fidisitǽbe Kafutò,
 ke dènnení Asidii kòbe Kiidi.

⁸ Mí ndi Yiè nKuyie
 n wúómmu Isidayeeribe kpàtìyuu càkemè
 ke yóó di kùò páíí kè di kǔmme deè ketenkè ínkè.
 N né í yóó deè Sakòbu yaàbí imòu.
 Mí nKuyie mmî b́ei.

⁹ Mí nKuyie Mpakèdaa
 n yóó duò nkè ibotí teìi mèèrèmu Isidayeeribe,
 bè òò mèèrè mèè botí tidiitì
 kébate mebii nnè tifùtì.
 Bá mebii mmamè báá do ketenkè.

¹⁰ N kó benitibè beè cààrè,
 beè nàá nke tú:
 Meyei nyí yóó ti tóónnè,
 meyei nyí yóó ti kááké
 bè yóó kú mudoò mieke nke.

Kuyie nnàkémè kù yóó wète kéíimmè Isidayeeribe

¹¹ Mèmmè kè Kuyie mbéi nke d̀̀:
 De yiè m bo íi nDafiti kó difii d̀̀i d̀̀o kédò,
 kéítíné iyie kéíi nyiduotí,
 m bo wète kémaá Dafiti cíètè tè do dòmmè.

¹² Kè Isidayeeribe wète kètieke Edómmu tenkè
 nè ibotí teì ì do tú n kpeyi i kòke.
 Mí nKuyie mmî b́ei nke yóó dè d̀̀.

¹³ Kè Kuyie mbéi nke d̀̀:
 De yiè kèrínímu
 kè yiè nníí bo ndòtì ke b̀̀ti
 kòò t̀̀ò ò t̀̀ nke deitì tidiitì.
 Kè yiè nníí mb̀̀ti detie
 nkòò t̀̀ò ò t̀̀ nke t̀̀ùtì yetebe.
 De yiè fínyì kó menaà mbo mpũ̀̀ nyetãrè ínkè,
 kè sitãã simòuu sããke.

¹⁴ De yiè m bo wète kécónné
 n nìtìbè Isidayeeribe be f̀̀tè
 kè bèè wète kémaá be ekè yèè do p̀̀ò kémbo,
 kénfiiku fínyì kó detie
 ke ỳ̀ nde naà ke fiiku detie mbe pénnè
 kèntõũ de be.

¹⁵ M bo wète ké bè fíí
 mbe tenkè n do bè duó nkè,
 bá òmòu ténke báá bè uuté.
 Mí nKuyie mmî bè te kè mî b́ei.

Abudiasì Di mpátiri tɔ̀ tìi náàntì

Abudiasì pátiri kó tináàntì nàá mbè kpànnè tì nti Edɔ̀mmu kɔ̀be, bè wùó mmèè botí Isidayeeriibe. Edɔ̀mmu èi kɔ̀be do tú Esayuu kó iyaàbí nyi. Kè Isidayeeriibe tu Sakɔ̀bu yaàbí.

Sedisadɛmmu do ò di mɔ̀nni kè Edɔ̀mmu kɔ̀be ndaúmu, kédíinnè Sedisadɛmmu kó mudorimù kéta be èi kétúóké be kperɛ. Kè Abudiasì dɔ̀ Kuyie mbo bè poté kèwènnénè yehékè teyè yèè do í dɔ̀ Isidayeeriibe.

Di mpátiri náàntì duó ke dɔ̀mmè

1. Kuyie nyóó potémè Edɔ̀mmu èi kɔ̀be 1-9
2. Mùù te kè meyi mbe do 10-14
3. Edɔ̀mmu èi kɔ̀be yóó ndòmmè ti Yiè nKuyie nkó diyie 15-21

Ti Yiè nKuyie nnàké tì Edɔ̀mmu èi kɔ̀be kpéi

¹ Nte ti Yiè nKuyie mbenke tì Abudiasì Edɔ̀mmu èi kpéi nkò tì béi nke dɔ̀:

Ti Yiè nKuyie nkuù tɔ̀nni ku kóo tɔ̀nti ibotí cuokè
kè ti kèè ò nàámmè ke tú:

Báátínè kè tí do Edɔ̀mmu èi kɔ̀be mudò.

² Mí ndi Yiè nKuyie mmí tu:

díndi Edɔ̀mmu èi kɔ̀be n yóó di kékùnnemu ibotí tɛi ìkè,

kè ì di cè nke di senkèrì mediè.

³ Tefentè teè di deuté kè di náá nke tú:

We mbo na ke ti denneni yetàrè fíè

nke ti bɔ̀nténì ketenkè?

Di né í yé ke dò ndi kó tefentè tentɛ di fétinkomu.

⁴ Bá kè di dèke kéinkè itúúkè kɔ̀me,

ke ceé ndi yíènti siwàã cuokè,

m bo di bɔ̀nténì.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

⁵ Kè beyóóbè kòtení keyènkè ke di do

bè bɔ̀ tɔ̀ bè dɔ̀ mèè botí nku.

Bèè tɔ̀u yetebe kè bè ta di paku,

bè báá tɔ̀u ke yáákè dèmarè.

⁶ Bè yóó di kutimu díndi Edɔ̀mmu èi kɔ̀be,

késɔ̀te di sɔ̀ri tìi kpàtì.

⁷ Bè yóó di betimu ke káá ndi temmànkú.

Nè bè di do yé ndi naati bè di ciitému ke di na.

Nè bè di do wè nke yo mbeè di keù yefòtè.

Bè nàámmu ke tú di yèmmè í bo.

⁸ Mí nKuyie mmí béi nke tú:

De yiè bo tuòke ò di yiè,

m bo ku Edɔ̀mmu èi kɔ̀be kó mecìi nyembè,

bá m báá súó nhEdɔ̀mmu tãrè ínkè mecìi nyiè m bá òmáà.

⁹ Díndi Temaà èi kó bekpàritiebe,

di kɔ̀nti bo aá de yiè,

nè de kpéi mbè bo ku Edɔ̀mmu tãrè ínkè kɔ̀be, bemou ké bè dèè.

Isidayeeriibe do bomè meyencaàrimè mieke kè dèè narike Edɔ̀mmiibe

¹⁰ Di pei nkuyonku nku di tebìí Sakɔ̀bu bí cuokè,

kè ifei yóó di pí,
nkè di dootitòbè di kuò,
kè dèe deè sáà.

¹¹ Bè dootitòbè do kàtení dìi mònni,
kém̄pī mbe kó behāāpòmbè,
kè di búútóomu kè bekrápàrìbèe ta be èi
kétāā tété Sedisademmu kó tikpàtì kréí,
nke di pètinke né mbè wēínèmu.

¹² Di do í dò ndi kòbe bo dìi mònni meyeñcaàrìmè mièke dè ndi naati,
di do í dò nkényānku meyei ndo mèè kréí nSudaa kòbe.
Bè kó meyeñcaàrìmè mèè báá naá ndi kó mudaá.

¹³ Di do í dò nkéta n nìtìbè èi,
bè bo dìi mònni meyeñcaàrìmè mièke,
di do í dò nkénwúó mbè domè kè dè di naati,
di me ndo í dò nkétúóké be kpàtì bè bè pònte dìi mònni.

¹⁴ Di do í dò nkéoke icyàtìi,
kékuò bèè cooti ke bo yenté,
di do í dò nké bè pìímú bè bo dìi mònni meyeñcaàrìmè mièke,
kéduó mbe dootitòbè.

¹⁵ Mí ndi Yiè nKuyie n yóó bekénè dìi yiè yebotè di duunnímu,
díndi Edømmu kòbe di dòòmè betòbè n yóó me ndi dàò,
meyei ndi dòò mè mèè doti di yò ínkè.

Kuyie nnàkémè Isidayeeribe yóó peitemè be pèi Edømmu èi kòbe

¹⁶ Díndi Isidayeeribe di yāmu
m mièke kó febòòfè n tāsààrì ínkè,
ibotí tēi yóó fē yāmu ke báá tuuté, bè yóó fē yāmu,
kémúó nkétonté kékpaakenè.

¹⁷ De mònni bèè yenté yenté,
beè yó nkpaá n kó ditāsààrì Siyōō ínkè.
Sakòbu yaàbí wēti ke bo tiekemu i tenkè.

¹⁸ Sudaa botí kòbe yó ndò mmuhāā mmu,
kè Isidayeeribe ndò nfehāādeñfè kécóuté Edømmu èi kòbe,
muhāā nhōō cóuté mèè botí timúkpetì,
bè bo cóuté páíí, bá òmòu báá yenté bá omáà.
Mí ndi Yiè nKuyie mmū bēi.

Isidayeeribe yóó wēte kētiekemè be ekè

¹⁹ Sudaa kòbe beè yóó tieke Edømmu ekè yetārè ínkè kpeye, yèè bo kubakù cānku bíékè,
kétieke Fidisitēēbe biriku nè Sammarii Efadaimmu yaàbí tenkè, kè Bensamee kòbe tieke
Kadaadi tenkè.

²⁰ Isidayeeribe bè do pìímú bè kékūúnnè, beè kó behāāpòmbè yóó wēte kētieke
Kannahā èi, kéntò kētuòkenè Sadeputaa. Sedisademmu kòbe bè do pìímú bè kékūúnnè,
kè bèe tieke Sefadati nè Nēkefu de ekè. ²¹ Bèè yóó na Edømmu ekè kòbe, beè yóó deke Siyōō
tārì ínkè ké bè baaté, kè ti Yiè nKuyie nní ntú be kóo kpàtì.

Sonaasi Di mpátiri to tìi náantì

Sonaasi kó dipátiri ti náá nKuyie mpānāantì náantò mōu kprí nke.

Kuyie ndo tō nwè ke dō wèe kōte Asidii kó diheidiè ké bè nàké Kuyie nnāantì. De kóo nìtì yètiri dìi tu Sonaasi. Kè Sonaasi né yete ke í ndó ké kè kōte ke yé Isidayeeri be do í naatinēmè Asidii kōbe. Nè tìi ò tū̀kēnì kuce ti kprí nkòo yóu kényie, mbá ò í ndó. Kòo kōte ké bè nàké meyei mmèè dō nké bè tū̀kēnì kè nsà kè bè í cèète. Kè bèe banté be caàrimè kéceete kè dèe wēte kóò yonke kòo ũ̀re. Dèè benkú ke dō nKuyie nkùù baké kù dṑ dè ke né ti dó, ke ti kuò mmesémme, ke ò cī́ nku kōbe dootitṑbè ké bè deeté kémbúútí kù bo bè potémè ké bè kùò páfí.

Di mpátiri náantì duó ke dōmmè

1. Kuyie nyumè Sonaasi kòo yete 1:1-17
2. Sonaasi dèmmumè o yei nke cèète kè Kuyie nhò cī́ 2:1-10
3. Sonaasi nàké tì Ninifu èi kōbe 3:1-10
4. Kuyie nkuómme Ninifu èi kōbe mesémme 4:1-11

Sonaasi dómè kécoké kédéténè Kuyie

¹ Dyiè mari kè Kuyie mbéinnè Sonaasi, Amitaii bire ke dō: ² Íté kékōte Ninifu diheidiè ké bè cau. Be yei mmèè sū̀ n ténke í na ke bo mmi.

³ Kè Sonaasii íté ke né coké ke bo kōte Tasisi èi medétimè kédéténè Kuyie. Mèmmè ò ítémè kékōte Safaa kényà bàtòò wèe kè kàri, kényietí mucèmmu dífí kéta kè bèe kété kénkōri Tasisi. Ò do cokù ke bo dèténè Kuyie nku.

⁴ Kè Kuyie mme nduōnnì kuyaakperikù kè kù nfuuti dāmèèrì mieke, kè bàtòò ndó kèpōnte. ⁵ Kè kufōwāá mpí mbàtòò yembè kè bè nyu be bōkè, be bōkè, ke deì tinentì bàtòò mieke ke buònkò dāmèèrì kè dè bo yauke. Kè Sonaasi yie cùtè bàtòò fū̀ ke yé nke duó. ⁶ Wèe baké bàtòò kòo tóonko ke dō: A duómaà? Íté kékuōnnè a kó Kuyie nkè dè naati kùu daatení ti kprí nke ti báá kú.

⁷ Kè bàtòò yembè dō: Yóunè kè tí bō nyidífí kényà wèe ti tōnì de kó meyei. Kè bèe ì bo nkè ìi benke Sonaasi. ⁸ Kè bè dō: Kè fṑ mènke nwe, nàké a yènnì dè nè a èi nè a tōmmú tú mù nè a botí.

⁹ Kòò dō: N tú Ebedee nwe, ke dé n Yiè nKuyie nkùù baké kéinkè, kùù dṑ dāmèèrì nè ketenkè.

¹⁰ Kè Sonaasii bè nàké ò cokùnèmè Kuyie nku, kè kufōwāá mbè auté kè bè dō: A dṑ ba mbotí nku? ¹¹ Ti yóò da yíme kè dāmèèrìi bonke?

Ke yé kuyaakù do sākémè ke dōke kprénkú. ¹² Kòo bè tēnné ke dō: N túóténè kédootóo dāmèèrì mieke kòo bonke. N yému ke tú mî te kè kuyaakù deu.

¹³ Kè bè ncíéké ke paàtì menie nnè be wērimú mumōu ke bo tuōke ketenkè borè, kè kuyaakù dōke kprénkú kè bèe yī̀ke. ¹⁴ Mèmmè kè bèe yóu kékuōnnè Kuyie nke dō: Áú ti Yiè nKuyie! Báá ti kuò onìtì yie nkpéí, ò báá kú kàa ti caàrè. Fṑ nKuyie nfṑ dṑ a dómè.

¹⁵ De mōnnì kè bèe túóté Sonaasi kédootóo menie mmièke kè dāmèèrìi cómmú. ¹⁶ Kè kufōwāá mbè auté kè bèe yōte Kuyie nké kù feúté feṑfè, ké kù cànnenè dinùù.

2

Sonaasi bàámmè Kuyie nteyī̀ntè mieke

¹ Bè dootóo mēmmè Sonaasi kè Kuyie nduó nkè teyī̀ndietèe ò maánko. Kòò dō iyie nyitā̀tì, deyènnè dètā̀tì teyī̀ntè mieke. ² Kè Sonaasi mbáá nho Yiè nKuyie nke tú:

³ Dè m pākémú n Yiè nKuyie nkè n da kuōnnè kàa n deeté!

N do bo kudōnkù nku ke da yu, kàa kèè n tammè.

⁴ A do n dootóo dàméèrì fùḽḽ ndi decūmpure,
kè menie nni ndátínné, kè yenéfinfirè nni mpuotì.
⁵ N yèmmè do dò nha n dootóomu,
bá nè memme n do yému ke dò m bo wēte kényà a cēsààtè.
⁶ N do diumu kéfiu, n do ta tebintuotè nte,
kè dàméèrì kó tipèntì nni kōti.
⁷ N do cùté de fùḽḽ ndi kéta kudōnkù sáà,
N Yiè nKuyie nkāa n deetè ke n dēnnení kudōnkù!
⁸ N do fiumu kè n yèmmèe cuonní a bíékè
kè nní nda báá nke tú m báammii tuokoo a cēsààtè mieke.
⁹ Bebooféúbè pàamu Kuyie nkó mesàà.
¹⁰ Mí m bo da fié iwūḽ, kéndiè nke da sāntí,
ke dōori m béi ntì, Kuyie nfḽḽ mǎà deerí.
¹¹ Kè Kuyie nduó nkè teyìntèe tíútóo Sonaasi dikonnébènnì.

3

Sonaasi nàkémè Kuyie nnáàntì Ninifu

¹ Kè Kuyie nyíé kébéinnè Sonaasi medérímè, ² ke dò: Kōte Ninifu diheidiè ké bè nàké n yóó da nàké tì.
³ Kè Sonaasii íté kékōte Ninifu kéndōnnè Kuyie nhò nàkémè. Diheidiè do ndi, kàa dó ké di ce, nha mmāke yewe yētāāti. ⁴ Kè Sonaasii yè kénfirí diyìè ketirì dihei ke pīēkù ke tú: Dè kpaá yewe sipísìnàà ndi kè Ninifuu pānte. ⁵ Kè Ninifu kōbe yie nKuyie mbè nàá ntì ke dáátí tifḽḽtḽntì, ke bo benke be yèmmè cààrēmè, kè bēe bóu dinùu benitidiebè nè besámpóbbè. ⁶ Kè Ninifu kóo kpààtìi ti kèè kéité o kpààtikàri kédáté o kpààtiyààti kédáátí kufḽḽtḽnkù kénkari ditápùò ínkè, ⁷ kédúó nkè bēe pīēké dihei ke dò: Okpààtì nè o tǔmbè bè tu benitibè nè iwūḽ dè báá déúté dèmarè dè me mbáá yà menie. ⁸ Benitibè nè iwūḽ dèe dáátí tifḽḽtḽntì, bá wè kòò kuónnè Kuyie nnè o wērímú mumou kényóu o yei nnè kuyonku. ⁹ Kè dè naati Kuyie nyèmmèe ceete, kè kùu bónkūnne ku mieke kè ti báá kú.
¹⁰ Kè Kuyie nyà benitibè yóumè be yei nkéyóu kù ténke í mbè poté kù do yē nkù yóó bè potémè.

4

Sonaasi seimmè Kuyie nkù cǐēmè Ninifu kōbe

¹ De mǎnnì kè dēe yonke Sonaasi, kòo mieke peike mediè. ² Kòo nàké Kuyie nke dò: N Yiè nKuyie n do ti nyé m bo dii mǎnnì nh èi, deè do te kè m pānke coké kénkōri Tasisi. N do yému ke dò nha sàà ndeu a í wǎtí a bo yóumè a bo potémè benitibè. ³ N Yiè nKuyie nyóu kè n kú, m bo kúmè tǔñnè m bo nfòumè. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie ndò: Dè wenni a mieke bo peikemàà?
⁵ Dè do sǎ nSonaasi yému dihei ke kōte diyìè yìèni kèè bíékè ke dḽḽ difii ke díéké, ke bo yà tìi yóó tuōkení dihei. ⁶ Kè Kuyie nduó nkè mutie mamùu yènní kéndōnnè munasińyàà, kóò dèè nkòo yèmmèe cǎté, kè mu déè nnáríkūnne o yèmmè. ⁷ Kukúnwentóo kè Kuyie nduó nkè dibèu marii mù càáké, kè mùu kpeí. ⁸ Diyìè yènní dii mǎnnì, kè Kuyie nduó nkè diyìè yìèni kèè bíékè kó kuyaakùu yènní ke tonni mediè nképoté Sonaasi yuu, kòo fiu kébeke mukúú nke dò: Kè n ku dè ntǔñnè m bo nfòumè. ⁹ Kè Kuyie nnáké Sonaasi ke dò: A í naati a mieke bo peikemè mutie muu ñkpéí.
Kòò dò: N naatimu, m mieke peikemu kè n dó mukúú.
¹⁰ Kè Kuyie ndò: A kuó mmutie mmu mesémmè a í dḽḽ mùu kpéi ndèmarè a í te kè mùu kòté, mùu yènní keyènkè ke kpeío. ¹¹ Ke né yē m báá kuó mmesémmè Ninifu diheidiè benitibè bo dè tekōupíkḽtḽtè nè sikōupísidé (120000) ke í yé be ìkè nè be fōnkó ke iwūḽ múnke de bo péuà?

Misee

Di mpátiri to tìi náàntì

Kuyie mpããnáàntì náàntò Misee nè Esaii be mōnnì dimáà ndi. Kòò múnke náánnè Sudaa kó dikpààtiyuu kòbe Esaii do náánnè bè. Dè do s̄ nhAsidii kó behããpòmbè beè bè f̄ũnko.

Kè Misee bè nàké ke tú tìi tũ̀kení Sammarii kòbe tìi yóó bè tũ̀kení, ke ȳ́ be yei mmemáà ndi, m̄̀è tu bè f̄ũnkomè betòbè. Kòò múnke kpannè Kuyie mpããnáàntì náámbè beè sóú mbenitibè, Misee do náánnè bè kéndó beè totí be yemmè k̄tãáté tìi dò mbèè tì tãáté. Ò do bè caummu k̄w̄ete k̄e mbè nàá nKuyie nyóó d̄ò d̄e yewe yèè kpaanì ye mieke k̄ēd̄et̄é ku n̄itibè.

Di mpátiri náàntì duó ke d̄ommè

1. Kuyie mbeénti dotimè Isidayeeri kó dikpààtiyuu nè Sudaa kòbe kperi 1:1-3:12
2. Kuyie nyóó w̄ete k̄t̄ennénimè Isidayeeri be tenkè, k̄e bèe di diwèi 4:1-5:15
3. Misee b̄ant̄emè Kuyie nkè kù d̄ò kù yóó bè kuó mmesémmè 6:1-7:20

Kuyie nkpannè tì Isidayeeri nè Sudaa kòbe

¹ Sudaa kpààtibè Yotammu nè Akasi nè Esekiasi be kpàti bie mmieke nke ti Yiè nKuyie mbenkemè Misee M̄deseti èi kou ku náàntì, Sammarii èi nè Sedisademmu kperi ye kp̄í.

² Yebotè yemou kòbe k̄ent̄enè!

Titenti timou kòbe nè d̄èè kó dimáà bo ketenkè ín̄kè keènè!

Ti Yiè nKuyie nyit̄enímu ku c̄s̄àat̄è

ke bo di bek̄enè.

³ Kù it̄enímu ku k̄arì

Kù c̄ut̄enímu ke cent̄inì yet̄arè ín̄kè.

⁴ Ke ye n̄à k̄e ye ȳèrì,

muhãã nh̄õ eute mekùò nkè m̄èè yietemè,

ye p̄ũmmu ke cuutinì kubiriku mieke,

ke kù dammù menie nh̄õ mp̄ũò nd̄èè yùú nke d̄ommè.

⁵ Isidayeeri di kó meyei mmeè te,

Isidayeeri kó meyetimè kp̄í nte.

We ntannè Isidayeeri meyei mmieke?

Bèè bo bèmbè diheidiè Sammarii.

We nte k̄e Sudaa kòbe fié yebokè yet̄arè ín̄kè?

Bèè bo bèmbè diheidiè Sedisademmu.

⁶ Nè de kp̄í, mí ndi Yiè nKuyie m bo d̄ò Sammarii èi tidobontì,

k̄e d̄i yã nyã nk̄enaá nyedobuò nk̄eyí dikp̄à,

k̄e bè nd̄è fiiku detie mmáà.

M bo díe o t̄arè ke cúũ nkubiriku,

kòo p̄ũ feit̄ó.

⁷ K̄e m bókè o b̄oatenkaanii k̄e s̄i cóu, tib̄oñentì bè p̄ãmmú tì be bokè n yóó tì cóummu.

Bè fié iwũñ nyi yebokè ke tì do.

Bè dootit̄òbè bo tì t̄o k̄écú be kó yebokè.

Meyei mmèè yóó do Sedisademmu

⁸ Mí mMisee n yó nkuðmmu ke mítirì,

ke centì menac̄ebii ke bo n tetirì,

ke úú sikpam̄ó k̄õme,

ke kuò ndisendab̄onni f̄ec̄onf̄è t̄m̄è.

⁹ Sammarii cóu tìi ȳit̄i í yóó deè,

de kó tiyēīti yó nsokému kētuake Sudaa tenkè,
tì tùàkenímu ke bo Sedisadammu eì kó dibòrì.

¹⁰ Di báá tì yèè ti dootitòbè Kati eì kòbe cuokè,
ncíékénè, di báá kuó, nhAkəw eì mièke,
Beti-Deafada eì kòbe,
pūínè mutáá nkébenke di yeñcaàrìmè.

¹¹ Safii eì kòbe cārikenè ké yè dihei di fǎkperè nè ifei.
Sanaa eì kòbe ténke í dàátí ke bo yènní be eì.
Beti-Esedi eì kòbe bie né kuə mmáà ndi,
meteèmmè ténke í kè bo.

¹² Madoti eì kòbe kǎntì au ke naatimu,
ti Yiè nKuyie nduònní tì yēīti tùàkenímu ke dèè ke bo Sedisadammu.

¹³ Dakiiisi eì kòbe cátínnè di sēí.
Di teeténè Isidayeeriibe mbe ke dǎò meyei,
dñi te kè Sedisadammu kòbe yete n kpeti.

¹⁴ Deè kǎí nte kè di dǎ nkéyatènè Madeseti eì,
dì bo Kati tempǎ mmieke di kòbe.

Akisibu cēi kòbe í yóó na kéteennè okpàtì tìmatì

¹⁵ Madesaa eì kòbe, ti Yiè nKuyie nyóó yíé kéduònnímu,
di dootitòbè kè bèe pǎnte di eì,
kè di kó bekpàtìdiebèe coké kékote késəri Adudammu tādènkù.

¹⁶ Díndi Sedisadammu eì kòbe kuónè di yùtì kénínté meyùbii,
nke di yǎ dontenè timancòntì kpeye.
Kəmmúnè di bí kǎí,
di bí sààyì nyi ke dí ì dǎ,
ke yé di dootitòbè yóó ì pǎmmúmè kékònnè.

2

*Kuyie nkpànnè*mè bèè fèkù betòbè kperè

¹ Di bo yà díndi bèè ò nyíé nke toti di yèmmè meyei nyínkè máà,
ké mè tǔnte di duó dè di dúò
kè tekote nyóó kuó nkè di mè dǎòri,
di mǎke mèè kǎí mmuwērímu.

² Di ò nkè di yaa nwèè paku di kù fiètemu,
kè təcíètè me nni nte di tè fiète,
ke ní pi onìtì nè o cíètè
kéfiète dèè do tú o kperè.

³ Deè kǎí nte kè ti Yiè nKuyie ntu,
kù bo di bǎnténí meyei mmieke.
Bá di báá na kéyenté,
di mè mbáá na kǎí ndi yǎ.

De kó yewe yó ntú meyei nkpeye nye.

⁴ De kó diyíè bè bo ntekí di kó dikúdabònnì ke tú:
Bè ti pǎntemu páí kè ti nìtìbè pàà be tenkè,
Kuyie nkuù kè cǎuté ke kè totí ti dootitòbè.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkòbe wēti ke bo totímu bè tenkè,
di kóò mǎu me nyí yó nkáké de mièke.

Bè yetemè Kuyie mpǎñáantì náantò bè nàké tì

⁶ Bè nàámmu n kprí,
bè tu n yóu tiyèinnáàntì, n nàá ntì
ke tú ifei í yóó bè do,
ifei mai í yóó bè do bìtì.

⁷ Ke nàá nke tú ti Yiè nKuyie n cõõmu Isidayeeribàà?
Kù minnímè dòntémáà?
Ku borime me ndònnàà?
Tináàntì n nàá ntì naatimu,
bèè dòòri dèè sié.

⁸ Ti Yiè nKuyie nnàá dí kprí ke tú:
Nè yíe ndòke di túmè ku nìtìbè dootitòbè,
ke fekù be yaàbòrè be kùùnní dì m̀ǹǹni mudoò,
ke yé ke dò dèmarè ténke í bè kóónnè.

⁹ Ke denninko n nìtìbè pobè be cẽĩ mieke,
diwèi bè bonè si kè bè si dó,
ke paankonè be bí desààrè n yì duó ndè kè ì borè tieke.

¹⁰ Íténè káyè!

Meom̀p̀m̀m̀m̀ ténke í bo de kó diheì,
de kó diheì yei mmeè te mefèúúímè.

¹¹ Kè n do nkòtení ké mbè nàá nsiyáàbìsí,
detetirè kpesi nsi ke tú bè bo mmòke menaà nkperímè
péu de kó kubotí me ndó.

Kuyie nnàkémè kù yóó wète kètíímmè Isidayeeribe

¹² Mí ndi Yiè nKuyie mm̀i b́i nke tú,
n yóó wète kètíímmu Sakòbu yaàbí,
n yóó tíímmu Isidayeeribe bèè kraá,
kè bèe dontenè kupecēnku ò ndòmmè dipedie mieke.
Inààke ò ndòmmè dinaabaakèrì,
kè bèe wète késúú mbe eì mieke.

¹³ Okpàr̀iteu wèè yóó niitè kékeuté kuce,
wèè tu ti Yiè nKuyie, ke yóó duute kuduotí kè bèe yè,
kè kù mbè ni ke bè baké.

3

Kuyie mpããnáàntì náàntò kpànnèmè bèè ni Isidayeeribe

¹ Kénténè díndi Sakòbu yaàbí!

N náánnè dímbè, díndi Isidayeeribe kó sikpààtìbìí,
di kó mutõmmú í tú di bo ndakemè,
kè benitìbè ndòòri dèè siáà?

² Dè né yíme kè di níí ndèè sié,

ke dòòri meyei,

ke fèú benitìbè k̀nt̀ti ke deì bè maàmbii,

ke feinko be kúò?

³ Dí bè càá nke fèú be k̀nt̀ti ke kékí be kúò,
ke bè yòurì bè òò yímè imaa nkéuté tekúmbotè.
Bè òò posirímè itùòti kéãnné kukàdààbuuku.

⁴ Di bo kuónnè dì m̀ǹǹni ti Yiè nKuyie nkù báá di cóuté,

kù bo mbúútóo di kpeti di d̀d̀d̀ m̀è yei nkprí.

Kuyie ncaummè bepããsoùm̀bè

⁵ Nte ti Yiè nKuyie nkpànnè tì bepããsoùm̀bè,

bèè fétinko ku nìtìbè.

Bèè ò nkè wèè waare be nò mekùò mbè dò
diwèi bo nhò bonè.

Kè wèè me nyí waare be nò mekùò mbè dò,
meyei mbo ò dò.

⁶ Dèè kpéí nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu,
m bo duó nkè dèe bè bìite,
bè báá yà n kó mebenkùmè
m bo bè bənté dibìnni bá bè báá yà tipānāaàntì,
de yiè dè bo bè sàùte sàù sàù.

⁷ De mǎnni ifei bo pí nde kó beyuwúòmbè,
dè bo bè di, kè bè mípi be ìikè,
ke yé Kuyie nténke í yó mbè ténnikomè bè kù bèkú ti.

⁸ Mí nyie, ti Yiè nKuyie nni nduómmu ku Yaá,
kè m mǎke muwérímú ke náánnè dikòmbùò dèè sié,
ke benkú Isidayeribe be yetímè nè be yei.

Kuyie mpānāaàntì náaàntò Miseen àkémè Sedisademmu yóó pəntemè

⁹ Kénténè díndi Sakəbu yaàbí,
n náánnè dímbè Isidayeribe kó bebaatíbè,
díndi bèè bekùnè Isidayeribe,
díndi bèè í dó dèè sié,
ke penni tibeéntì.

¹⁰ Di kǎu benìtìbè mbe ke maànnè Kuyie nheì,
Nè kuyonku nku di maánèmè Sedisademmu.

¹¹ De kó benìùbè bekù ticuuti kpéí nke,
kè ikuó niùbè tiè nke dó mucóntimu,
bèè tu m pānāaàntì náaàmbè kè bè pāù ke dó idíítí,
ke baa nu nné ìkú ti Yiè nKuyie ìnkè nke ke náá nke tú:
Kù ti bonèmu meyei nyí yóó ti tuəkení.

¹² Nè di kpéí Siyǎǎ Sedisademmu èi bo naá ndikpáà,
kè bèe dè kùútí,
Sedisademmu bo naá nyedobuò kéncóú,
kè ti Yiè Kuyie ncíètè kó ditārì naá nkutúúkù.

4

Kuyie nyóó wēte kébaatémè Sedisademmu

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Yewe sonye mieke n cíètè tārì bo wēte kékpenkenè yetārè teyè,
kébaaté sitāá.

Kè yəbotè ndəkuní di borè,

² Bè bo nnáa mbetəbè ke tú:

Tí kətenè ti Yiè nKuyie ntārì,

Kuyie nSakəbu do tū nkù cíètè.

Kè kù tí tie nku dó tí nfòu mètè botí,

kè ti tūnne kù ti benke kùu ce,

ku tié mbonní Siyǎǎ tārì ndi,

ku náaàntì yìèní Sedisademmu nwe.

³ De mǎnni ti Yiè nKuyie mbo mbaké yəbotè,

kuù yó nni ibotí ìi kpeñni ke díetirì,

kébóké be kpàriseuti kéamá sitúkusi,

ke má be kpāà sicamúkēkusí,

kubotí makù ténke bá nkpannè kutekù.
 Bè ténke bá mpī nhòmòu tihāāpàntì.
⁴ Bá wè kòo nkuuti nè diwèi o paku,
 nè o pérímù bá dèmarè í nhò kóónnè.
 Mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa mī bēi.

⁵ Ibotí tēi tū nyebokè nye,
 tīnti biē mē ntū nti Yiè nKuyie nku sāā.

Kuyie nyóó wēte kētíinnímè ku kòbe ké bè baaté

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nsòoté ké m bēinnè ke dò:
 Dè yiè kpaanímu kè m bo wēte kētíi m pekpīē nyèè ciété,
 n do ì potému.

⁷ N yóó tímmu yepkpīē,
 kédòò ì ciété kubotí kùu kpehni,
 mí ndi Yiè nKuyie nkè nní mbo Siyōō tārì,
 ke bè baké sāā.

⁸ Fō nSedisadēmmu nè fōō borè nde Kuyie mpakémè,
 ku nìtìbè opecēnti ò ndeke mēè botí didènnì ke paké o pe,
 fōō yóó wēte kēnaá ndihēidiē okpààtì yó mbo di.

Kuyie nyàákému Sedisadēmmu èi kòbe ke dèè ke bè dēeté

⁹ Dīndi Sedisadēmmu kòbe dè dōmmē kè di kuò?
 Di ténke í mòke okpààtàà?
 Bè ténke í di duò nyitiénàà?
 Dè né yíme kè di mītìrìnè kuyonku
 onitipòkù wèè yóó peité o kōme?

¹⁰ Di naatimu níkuònnè kénfāū dimáà,
 onitipòkù wèè pēi o kōme
 ke yé bè yóó di dennemèmu diheì,
 kè dí mbo dikpàà kè bè di kònnè Babidōnni.
 Dende ti Yiè nKuyie nyóó di dēetémè,
 ké di fietē di dootitòbè nòu miēke.

¹¹ Yēbotè péu ité ke còmmú di kpéi nke, ke náá nke tú:
 Tí dó Sedisadēmmu cakēmu kēsīntē,
 kè ti yà Sedisadēmmu pòntemè dè bo nti naati.

¹² Yè í banté mēè kpéi nke ti Yiè nKuyie ndó kédòò tì,
 yè í yé ti Yiè nKuyie nyēntotí dōmmè,
 yè í yé ke dò nkù bè tìi mbè òō tímmè mme tidiitì
 kuyiē miēke ké tì puotí.

¹³ Kè Kuyie mbéinnè Sedisadēmmu kòbe ke dò:
 Íténè kécómmú kè n di kpénkūnne dinaadaà kōme,
 ké di duó nyemátìwìè nnè disòowūō kó yekpèètè,
 kè di nnaù di dootitòbè, ke bè yaurì,
 ke éi be kpàtì, ké tì duó mmí ndi Yiè nKuyie,
 nkùu baké kētenkè kemòu.

¹⁴ N né di náámmu kè n tu níkuònnè yekúdabùò,
 ke yóú dimáà, kè bè di pímmú kébemmu di kóo kpààtì metoffè.

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Fǎ mBetideemmu Efadata,
fǎ tu Suda ekè mièke disámprì.

Nè memme wèè yó mbaké n nìtìbè ò yètiní fǎ mièke,
wèè yó mbaké n nìtìbè Isidayeeriè.

De yiè ntu wèè do bo wènwe nè dimònni.

² M mu nyó mbè wùónkomu,
ke kèmmúnè wèè dò nkóò peité ò bo ò peitémè.

De mònni ndi o kàbe bèè do kraá bè do bè pímmú,
kékònnè kè, bè wètinímè Isidayeeriè tǎbè borè.

³ De mònni kòo cómmú kè mbè cèmmú nè ti Yiè nKuyie nkó muwèrímú nè o kó tikpeti,
opècènti ò ncèmmú mèè botí o pe,
kè bè mbo kè dè bè naati kè bè ò dé,
kòo yètirii feitè titenti timòu mièke.

⁴ Ò yó ntú wèè duò nwènwe meòmprùmè.

Bá kè Asidii kàbe ti do,
ke ta ti tenkè,

ke può nti kpààtìcǐ
ti bo tǎnko beniùbè bèyiekè,
nè sikpààtibì sìnì kè bèè bè bàao.

⁵ Bè bo ncèmmú Asidii kàbe nè disìè,
kémbaké Nemudoti kàbe nè disèkontiri,
kè dè dò nhAsidii kàbe ta ti tenkè
bèè yóó ti deeténè be.

Isidayeeriè bèè bo nkraá yemòrè sonye bè yóó pí mmùù tǎmmú

⁶ De kó dimònni Isidayeeriè bèè kraá ibotí péu mièke,
bè bo ndò ntimaànti ti Yiè nKuyie nduònni tì ò ndòmmè,
ke duò nkubooku ketenkè,
bè bo ndò nfetaafè dòmmè ke ò nyòòrì timúti,
fè dó dii mònni, bá onìti kpeti matì í kǎké de mièke.

⁷ De mònni Isidayeeriè bo nkpeínì ibotí tǎi péu cuokè,
yècìrìcìrè dòmmè tiwanwanti cuokè,
yècìrìcìrè ò ndòmmè ipe cuokè.
Bè níí bo nyi nàù ke kǎù òmǎù me mbáá na kè bè bàao.

⁸ Isidayeeriè donè di dootitǎbè,
ké bè yǎure páíí.

Kuyie nnàkémè kù yóó deitemè Isidayeeriè yèmmè naatinè dè

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

De yiè kpaanímu kè m bo kuò di sǎí, képuò ndi kpàrìnaasǎí.

¹⁰ M bo può ndi tenkè yehèkè dieyè,
kébuó nyehèkè iduotí fité yè.

¹¹ M bo paa ntinitinònti di cuokè,
opǎù ténke bá mbo di tenkè.

¹² M bo u di bǎkè nè di tenkaanì,

bá di ténke báá na kénínkú
di dǎò dè nè di nǎu de ìkè nè di bo mbomè.

¹³ M bo u di bǎò Asèdaa teedéí képuò ndi ekè dieyè.

¹⁴ De mònni m mièke bo yè mediè mbèè yete n kpeti,
kè m bè poté képeite.

6

Ti Yiè nKuyie nseimmè ku nìtìbè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò:

Íté kécómmú kékpannè n nìtìbè yetārè nè sitāã kè dèe keè.

² Náké be ke dò, ti Yiè nKuyie ntu:

Díndi yetārè keènè Kuyie nkó tibeénti.

Díndi ketenkè kó yesānkè yèè fííkú teii keènè!

Kù seimmu ku kòbe ke kpannè Isidayeeriibe.

³ Mí ndi Yiè nKuyie mmí tu:

Díndi n nìtìbè n nákénè n di càke mù.

Di nh òunè ba nkprí? N nákénè!

⁴ Mí di dènnení Esibiti tenkè

ke di dèeténè mudaatōmmú

ke duó nkè Mōyiisi nè Anōw nè Midiyammu

kè bè di niité.

⁵ Dentenèní Mōabu kóo kpàtì Badaki do dó kè di dòòmè,

dentenèní Beōw bire Badammu do ò tēíné tì,

kédenténí di do ité Sitimmu

késénté Suditēē kè dè ndòmè,

kè di tuōkenè Kidikaadi.

Dè mōnni di bo banté n di dòò mēè sàà.

Ti Yiè nKuyie ndó ku nìtìbè ndòmè

⁶ Kè Isidayeeriibe béi nke dò:

Ti níí bo ntò òndi pānni kēpā ti Yiè nKuyie

ti dó dī mōnni kè kù bántè?

Ti Yiè nKuyie ndó ti níí bo ntò mēmme yenaadakè

yèè mòke dibenni òimáà òimáà kè kù fié kētūnāà?

⁷ Ti Yiè nKuyie ndó ti níí ntò yepedake nye sikou sikou

yàà mekùò sicèe sicèe

yàà ti né níí bo kù fié bèè tu bèmbè Mpo

kè kù ti cīē nti yei?

⁸ Di yēmu dèè wenni!

Ti Yiè nKuyie ndi wúónnè tì tu:

Di bo ndōrimè ditòbè dèè sié,

kéndó mesàà nkó mmudōrimù,

kékékùnne òimáà kè nkù tū.

Kuyie nyēmmè kù yóó poté Sedisadēmmu èi kòbe be yonku nè bè yuukumè kpéí

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sedisadēmmu èi kòbe ke dò:

Wèè cii wèè daate ndi náá ntì kpéí.

Díndi Sudaa kòbe nè bèè kó òimáà bo diheì mieke,

kénténè n tãáté tì!

¹⁰ Dè í yie m bo nwúómmè benitiyeibe yuuku dè,

kè dè bo be cēī mieke,

bè beú nè siyáàbìsí bièpeé sì ndò nyisòke nyi,

nyí sì dó.

¹¹ M báá na kénwúónko bèè tauti siyáàbìsíbie,

ke cōti be yòrè mieke cìdòò tārè siyáàbìsí kpeye.

¹² Di nheì kó bekpàtìbè nōnnè muyóò mmu,

ke sóu nke cíí mbetòbè.

¹³ Di yei mmèè sūú,

dèè te kè n yó ndi puotì

n yóó di deèmu páíí de kó meyei nkpéí.

¹⁴ Di ní bo di, di bá nsànnè,
dikònnì bo ndi bo,
kè di sùó ndè, di báá na ké dè sònnè,
bá kè di na ke sònnè n dè càkè.

¹⁵ Di ní bo kúúítí bá di báá deíte,
ke níí díí mekùò ndi me mbáá mè dònè mùmamù,
ke níí kuòti menaà di me mbáá mè yã.

¹⁶ Di túnne okpààtì Òmmidi nè o cice Akabu,
nè o cíètè be borime yeime mme weti weti,
deè kpéí nte kè m bo duó nkè di kó diheii naá ntidobontì,
kè bè di daá díndi diheidiè kàbe,
ke ifei dí pí.

7

Kuyie mpāñáàntì náàntò sautemè benitibè dɔ̀ori mèè yei nkpéí

¹ Mí mMisee kè m béi nke dɔ̀:

Mí nhosénnìwè!

N kperè dònè wèè dɔ̀ wènwe kètɔ̀u yetebe ye m̀nnì ke m̀nté

yoo wèè kàte ke bo dérí yetebe

bá ò í mpèté bá òmáá ke càáké,

ò í mpèté ditebii sù̀rì ò dɔ̀ di.

² Òmòu ténke í kraá di tenkè mieke,

wèè dɔ̀ori ti Yiè nKuyie ndó dè,

òmòu í wetí bá omáá.

Bá wè ò dɔ̀ munitikòu mmu, bè dii betɔ̀bè mbe tìmatì.

³ Meyei ndɔ̀rimù bíékè beè tu beketibè,

bekpààtibè nè bebeémbè kè bè wè ndinùu beṁou,

ke ò mbekù ke dɔ̀ tìcuuti,

kè beheikènkótibè ò nnáá nke dɔ̀ mucòntimu.

⁴ Be mieke wèè tɔ̀u wèè dònè tipotì

wèè tu osàù be mieke,

wèè dɔ̀rimè né dònè

a ò ta tisāmpotì còú kùu yíé kè dè da d̀̀mè.

Ti Yiè nKuyie mpāñáàntì náàmbè do nàké tì be kpéí,

ti t̀̀kenímu ke dèè, dè bè dimu.

⁵ Òmòu ténke bá ntá o tebite,

òmòu me mbáá duó nho yèmmè o népo,

bá o pokù mómmuṁ mborè,

ò báá yie nkòo nùu táúté.

⁶ Ke yé di m̀m̀nnì denitidabire sáámmèmu de cice,

kè desap̀̀mbire kpannè de yɔ̀,

kòo cēpokù s̀̀nnè o cəkù,

bá wè kòo cíètè kàbe tú o dootitɔ̀bè.

⁷ Mí m me mbùó ti Yiè nKuyie nku,

n tá kù, kunku n t̀̀ nkù,

kù yóó keèmu n dabònnì ké n deeté.

Dè naatimè Kuyie nkó benitibè kù bo bè deetémè

⁸ Díndi ti dootitɔ̀bè dè bá ndi naati ti do mèè kpéí.

Ti domu kè ti Yiè nKuyie mme nyóó ti í,

ti bo dibìinnì mieke nke kè ku me nyóó ti mííté.

⁹ Ti càkemu ti Yiè nKuyie nyìkè,
kè do ntí yà de kó meyei nkó tiyeti.
De m̀nni né kpaanímu kè kù bo ti pate,
kèwète kè ti cónné ti f̀tìrì,
kè tí ta kuwenniku mièke,
kéyà kù d̀d̀ri mèè sàà nkù wetí mèè kpréi.

¹⁰ De m̀nni ti dootit̀bè
bo dè yà kè ifèii b̀è pì,
bembè b̀è do ò ntú:
Yé di Yiè nKuyie ndi t̀ nkù íkuu bore?
De m̀nni be dootit̀bè bo mbè ǹu kè ti wúó
b̀è ò nnàù mèè botí kuce kó mutáá.

¹¹ Díndi Isidayeeriibe de yiè kpaanímu,
kè di bo wète kémaá kuduotí kífii ndihèi,
de yiè b̀è bo d̀tinnè di tenkè m̀nku.

¹² De yiè di k̀be bo yènní Asidii,
k̀nto k̀tuokenè Esibiti tenkè,
k̀túóté kukó nNiidi k̀nto k̀tuokenè Efadati k̀ku,
nè dàméèrì pèemmè nè yetārè ínkè k̀be, k̀konní di borè.

¹³ Kè ketenkè b̀è do bo kèe d̀únko,
kènaá nted̀ntè benit̀bè b̀è kè bo be yei nsùú mmèè kpréi.

¹⁴ Kuyie, c̀mmú a nit̀bè nè a pàati,
b̀è tu a k̀be mbe,
b̀è bo ted̀ntè mièke nke,
kè depaa mbè fité.

C̀mmú be a do ò mbè c̀mmúmè Basã nè Kadaadi kpráà timúsù̀tì borè.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie ndò tidietì,
a do tì d̀d̀ri mèè botí a ti dènnè d̀i m̀nni Esibiti tenkè.

¹⁶ Kè ibotí t̀i k̀be dè yà,
kè ifèii b̀è pì mbá nè be wèrímu me ndeumè,
dè bo b̀è di kè b̀è kpréi,
kè b̀è mpi be nò,
dè bo ndò mbè tu yewù̀.

¹⁷ Kè bèe múúkú mutáá nyiwàake nè debambànnè terè k̀me,
kuf̀wáá mbo b̀è kprééte,
kè bèe yènni be s̀rè mièke
kèkatení f̀ nti Yiè nKuyie nti t̀ nkù a borè ké da yote.

¹⁸ We nda d̀nnè f̀ nti Yiè nKuyie,
f̀ nwèè minníme dèu kàa ti cíenku ti yei,
tinti a nit̀bè b̀è kpráa.
A mièke ò yí nhã ke pèi,
f̀ nwèè ǹnnè a bo d̀d̀mè onitì mesàa.

¹⁹ A ti cíé nti yei, nké mè yè,
ké mè d̀i ndàméèrì mièke.

²⁰ A yóó ti d̀d̀mu mesàa,
tinti Abarahammu nè Sak̀bu be yaábí
kénd̀nnè a do b̀è d̀únnè mè dinùù nè dim̀nni.

Naummu Di mpátíri to tì náàntì

Naummu kó dipátíri tú feyènfè nfe Ninifu diheidiè kó mupòmmù kpéí. Ke benkú Kuyie nkuù kpeínimè kè kuù baké kù dḍò dè demou Ninifu èi kḗbe do dokùnèmu Isidayeeribe kè dè yóu mediè nnè dimònnì, kè Naummu nnáá nke tú Kuyie nyóó pḗntemu Ninifu diheiyonkuri, diheiyeyiri kédèeté Sudaa kḗbe. Kòo náké ke dḍò: De kó diheì kó mupòmmù yó ntú Kuyie nkó tiyēiti nti, be kó tidònniti kpéí.

Di mpátíri náàntì duó ke dḍommè

1. Kuyie nyóó bekénèmmè Ninifu èi 1:1-8
2. Kuyie nyóó potémè ku dootitḗbè 1:9-14
3. Kuyie nnákémè Ninifu èi kó mupòmmù duunnímè 2:1-14
4. Mùù te kè Kuyie nyóó pḗnte Ninifu 3:1-19

¹ Nte ti Yiè nKuyie mbenke tì Naummu Edikḗsi èi kou Ninifu diheidiè kpéí.

Kuyie mmieke yóumu kè kù né wenni

² Ti Yiè nKuyie mmieke yóumu,
kè kù puotì bèè yete ku kpeti.

Ku mieke yóumu mediè,
kù ḍḍ í nyóu kù bo peitemè bèè kù nìí,
kù ḍḍ í mbè wùónko.

³ Ku mieke boomu, kè kù kpetì deu mediè,
kù né ḍḍ í nyóu oyeyiwe,
kù ḍ nkérí nè tefḍdóntè nte kè kuyaakù fí,
ku naàcèi íinko mùù táá mmuù tu yewetè.

⁴ Kuù ḍḍ péi ndàméèrì kòo kúú,
kè kù bèi nyikó nkpeí,
Basāā biriku kó timútì nè Kadimeedi tārì kpeti kè tìi kpéí,
kè Dimaa túúkù kó mutepóó mmóté.

⁵ Kuù ḍḍ benke ku wērímu kè yetārèè sàntè,
kè sitāā nkpeutí,
kè ketenkè nhau ke kónnìnè dèè kó dimàà bo ke mieke.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie mmieke peike we mbo na ké kù bàao?
Kè ku mieke còuté we mbo nkpaá?
Ku mieke cóú nfehāādeènfè kōme mme kè yepèrè pùò.

⁷ Ti Yiè nKuyie nWennimu,
kuù ḍ nkānké bèè sòri ku borè meyeñcaàrimè yiè,
kuù ḍ ndake bèè sòri ku borè be kpéí.

⁸ Kè menie nta ikó nke bo pḗnténè diheì.
Kuù ḍḍ pḗnné bèè kù nìí mpáíí,
ké bè kpààke kètanné dibiinnì mieke.

Ti Yiè nKuyie nnáké tì Sudaa kḗbe nè Ninifu kḗbe be kpéí

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku pāñnāntì náam̀bè ke dḍò:

Díndi Ninifu kḗbe n kó meyei nhòmmè mme di yàmè?
Míi kòu di dootitḗbè di í wēti ke bo yà meyei mmamè.

¹⁰ Bèè di níí mbè yóó cóuté tipotì tìi kpéí ke cóú ti kōme mme,
timúkpetì tēmè.

¹¹ Ninifu èi, fḍḍ mieke nke,
wèè wanti ké n dḍò mí nKuyie mmeyei nhò yènnímè.

De yiè nhò m̀̀ke meyèmmè yeime mme.

¹² Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébéi nke d̀̀:
Díndi Sudaa k̀̀be bá nè di dootit̀̀bè me nsũmè ke kpeńńi,
m bo bè k̀̀ò ké bè dèè.
Mí do duó nkè bè ndi f̀̀ũnko,
m me nténke í yó nsóké ke di f̀̀ũnko.

¹³ Di mm̀̀nni n di deeténèmu Asidii k̀̀be bèè do di f̀̀ũnko,
ke di p̀̀tè tidaatì kó iwěi.

¹⁴ Díndi Ninifu k̀̀be, ntenè ti Yiè nKuyie ntããtè tì di kpéi:
Di kó kufuku mieke òm̀̀ò í yó nkpaá
wèè bo s̀̀oté di kó diyètìrì.
Sib̀̀otenkaanii idéi kpesi nè timátì kpesi,
dè ténke í yó nkpaá di b̀̀otuo mieke.
N keù di f̀̀tì nku,
di ténke í tú bèmabè ti Yiè nKuyie nyìkè.

2

¹ Díndi Sudaa k̀̀be!
Ntenè wèè nàá ntináańsàatì ke kéríní yetãrè ínkè,
ò t̀̀ní diwèi kó tináańtì nti.
Sudaa k̀̀be mbaànnè di baa,
kénd̀̀ori di d̀̀únnè yèè nè ti Yiè nKuyie,
ke yé Asidii kóò kpàatì yeiwe ténke í wétinímè di borè,
bè ò dèite páí nwe.

² Díndi Ninifu k̀̀be bè di doti mudoò mmu,
dekenè díhèi kó iduotí kémbaa yebòrè,
képénné ice, báátínè mesàà, nke pí ndimáà,
³ Ti Yiè nKuyie nwéti ke bo duómmu Sak̀̀bu yaabí i wérimú,
kù wéti ke bo cónnèmu Isidayeribe be f̀̀tìrì,
befèèbè beè do bè p̀̀nte.

Kuyie mpããnáańtì náańtò nàkémè bè yóó domè Ninifu kóò p̀̀nte

⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀:
Ninifu k̀̀be di dootit̀̀bè d̀̀p̀̀tì tò mmewũd̀̀ mme,
be kó behããp̀̀mbè yek̀̀mbò yembè dàátí tiyaáwũd̀̀tì nti,
kè be kpàrìnaaséí p̀̀nti ke d̀̀ mmuhãá, kè bè ỳ̀ò yekpãã.
⁵ Nte bekpàrìnaaséí ke puotì yetàrè di kó dihèi mieke,
ke tũũ ndi ce nè di kari dè,
ke p̀̀nti ke d̀̀ nyehããtíre,
ke cãá fetapíèfè kãme.
⁶ Ninifu kpàatì yumu o ããp̀̀mbè iwěi yembè kè bè kpeutí,
kè be dootit̀̀bè coké mecãã nke k̀̀te kuduotí borè ke bè bàà,
⁷ ke cónné kuperí, ke p̀̀nte kunéce kó dibòri.
Kè kufõwaá nhauté tekpàatìcìètè k̀̀be.
⁸ Kè bè dèite teb̀̀otenkaanitè sãtì,
ke tè uuté ke kònnè.
Benitipòbè bèè do tè bàà,
kè bè kuò nyesáútìdabùò
nyekpetìnónkperè kãme,
ke p̀̀i mbe c̀̀ncìrè.

⁹ Kè benìtìbè cokù Ninifu ke yiè kubinku òò kpréte,
kè menie nní nhorì mèè botí,
kè bè péinko ke tú: Cómúnè! Cómúnè!
Ὀμοῦ με νύί wēēri.

¹⁰ Kounè mesoo, kounè timáti péiti.
Tikpàti tìi bo dihei tì í dò nkédeè,
Tinensààti tibotí tibotí piékému.

¹¹ Pòntenè kédéité kéheí di dó dè,
bemou be kòmbùdàti domu,
kè be nùu mbòké
kè be kònti au.

Bè dònneènmè Ninifu dicìrìcìrì bè na di
¹² Yé díheí dii do tú yecìrìcìrè kó kudènkù di kòte kè?
Dii nìtìbè do bo yecìrìcìrìbe kòme bá òmou í bè kònnè.

¹³ De kó dihei kòbe do waà mbe diiti dicìrìcìrì òò pímmè mme kédou nkè yeniiyee túoté,
Dì òò pí nképiemmu ye dènkù iorimaa.

¹⁴ Di mmònni mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa n yitè ke còmúmu fí nNinifu èi a kpréi,
ke bo cou nha kparinaaséí,
kéfié a nìtìbè bèè dònne yecìrìcìrìbe.
A ténke í yó nkpaá pí ntiwanwanti,
ketenkè ínkè dende dèemu.
Bè ténke báa keè demarè a tórè kó metammè.

3

Bè kòumè Ninifu kòbe bèè do kòu benìtìbè
¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Dihei dii nkó benìtìbè kòu benìtìbè mbe,
ke tú siyààbisí yembè,
ke yuuku ke fekù becìrìbè kperere,
bè bo yà!
² Be dootitòbè beè bè doti,
bè fàá nyedá nye siséí kè yè kuò nsáú,
kè sì cokù, kè sikparinaaséí cèètiyè urì, kè sì pùu.
³ Kè besāndèèbè fimmúnè siséí,
kè yese pìnti, kè yekpāà ntu níéé,
kè benìtìbè duò ke kò, nkè becìrìbè còú còú,
bá bè í dò nkékaà nkédee, kè bè bè bètírí.

Ninifu èi dimè ifei

⁴ Ninifu èi kòbe dibòtòmmú muu tonté,
di wenniku nè di kó diwèi nè di dòdòri dèè tie,
dèè te kè di yūōnní benìtìbè nè yebotè,
ke bè dòdòri tidaati kè bè píi ndi tōmmú.
⁵ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa n yitè ke còmúmu a kpréi,
ke bo kátè fí nNinifu a yaàbòri kédeenni a òkè,
kè benìtìbèè yà a fei.
Kè yekpààtiyoo da wénní.
⁶ N yóo da dátinné tiyontì nti,
ke dá yáukunne, kè benìtìbè da wénní,
⁷ ké nda yau ke cokù,
ke tú Ninifu kperere dò mmesémmè mme,

òmòu báá ò kuó nde kó mesémmè,
òmòu báá ò bàntè.

Tì do tù òkení Tebesi èi tì yóó tuòkení Ninifu

⁸ Fǎ nNinifu a yèmmè do nha pǎētému Tebesi èi
dì do soké Niidi kó ikó ncuokè
kè menie nhò fité kóo kǎnté iduotí kǎmaà?

⁹ Etiopii nè Esibiti,
de kó yehekè do kpehñìmu mediè,
yeè do tú a kó muwērímu.

Puti kǎbe nè Dibii kǎbe kè bè da naatinè.
¹⁰ Nè memme kè bè bè pī nke kònnè ke dǎò tidaatì,
ke naù be bí ice imòu mieke.

Ke tǎá tété ke totí sikpàtìbí,
ke boú bèè tu benitidièbè mǎfimmè.

¹¹ Fǎ nNinifu dè tùòke a kó dimònnì ndi,
kàa yǎ kuyonku ke muó nke diu,
ke wanti disòrì,
a bo sǎri dè kàa dootitǎbè da mónté.

Ninifu èi kǎbe bàátí fààrè nwe

¹² Ninifu! A cǎkpetè sǎáténè fikìè tie mmu,
mùù kó yebe ketiyè bi mesàà,
kè ye cáànì nampè kè yè pǎnke donnì o nùù mieke.

¹³ Kàa ãǎpòmbè sǎáténè benitipòbè,
kàa càkè kpeté ke feío,
kàa dootitǎbè bo na kéta.
Muhǎá mmuù cǎuté a càkè kó yekpetínyè.

¹⁴ Íténè kédó menie ndi bo nyǎ mmè,
bè dó ke dí pimu, nanè titátì,
ūtínè tiyaatì, pííkúnè yedombie,
kémaá iduotí kérénnè.

¹⁵ Muhǎá mbo di cǎuté,
bè bo di kuò mudoò mieke,
bá kè di dó dí nsú yecádúò ntēmè,
bá kè di dó dí maatenè fecofe mamè.

¹⁶ Ninifu èi a potambè do sūmu
ke dònne siwǎá dǎmmè kéínkè.
Bè itému fecofe tēmè.
¹⁷ Bèè dǎke mutǎmmú kprí,
kè bè sū ke dònne fecofe,
kè bepátíwǎábè sū,
ke do ntikotaàyòùtì ãǎ yènní kbooku mǎnnì kéndǎmmè,
kè diyiè yènní tì cǎtété,
a ténke báá banté tì do borè.

Meyei mmèè í mǎke mutie

¹⁸ Asidii èi kǎbe di kó bekpàtìbè yè nke duómu bè í yóó ente.
Munǎndǎmmú koutému a kó iwēi yembè sǎá.

A ãǎpòmbè cǎtétému ke dèke yetāre ínke,
òmòu í bo wèè bo bè tíí,

¹⁹ A kó mumǎmmú í mǎke mutie,
a mǎnni í yóó miété.

Bèè kó dimàà yo bè nàá ntì a kprí,

bè fǎǎ mbe baà nde,
we mbo dèmarè ténke, wèè í yǐété a yóumè?

Abakuku Di mpátírì tò tìi náàntì

Abakuku do wàri o pátírì Babidɔnni kɔbe baké dii mɔnni ndi, kè Isidayeeriibe bèkú bemáà tìi yóó bè tùðkení, ke yĩkù bè í yé kè nsà kè Kuyie nkpaá ke yé be kpeí. Kè bè mbékú Kuyie nke tú: Ba nte kè bè ti fěũko kàa bùútoó? kè beyeibe fěũko besààbè kàa cìéké? Kè Kuyie nhò tě́nné ditannùu marì dii bo benitìbè beməu kpeí dii tu: Onitì a bo mbúómè Kuyie ndeè bo nte kàa nfòu kè dè da naati bá kàa bo tìi mieke a mbúó Kuyie. Mukàmmù 3.

De kó dipátírì dikéè didèrì mieke Kuyie nnàámmu ku nìtìbè ke tú: Ntùnnè mí ndi Yiè nKuyie n yé mmù kényé ke dò n yóó di teennè.

Di mpátírì náàntì duó ke dòmme

1. Kuyie mpāñnàntì náàntò í yémè ò bo tǎātè tì 1:1-2:1
2. Bèè bùtínné Kuyie mbè bo yà 2:3-20
3. Kuyie nyěmmè kè wèè kù tá ò bo na 3

¹ Di mpátírì ti náá nKuyie mbenke tiñti ku pāñnàntì náàntò Abakuku.

Abakuku kuónnèmmè Kuyie

² Ti Yiè nKuyie!

Dè yó nkááké de kàa keè n da kuónnèmmè?

A yóó n cóúté ãndaà?

M baa da kuónnè benitìbè yonku deutémè mme kàa bùútoóà?

³ Dè dòmme kàa yóu kè benitìbè dòòri meyei?

Ba nte kàa yóu kè bè ti fěũko?

Mefěúútímè máà ndi nè mufèè n wúómmè, tìneitì tìi né bo nè yekepàrè.

⁴ Bè ténke í tũ nyikuó yěmmè,

bá tibeéntì ténke í bekù mesàà, oyeiwe weè nɔ nhosàù, deè te kè tibeéntì càke.

Kuyie nhò tě́nné tì

⁵ Kè Kuyie nhò tě́nné ke dò:

Wénténè káyà yeboṭè dòò dè, kè dè di di, ké di kpeí.

N yóó pí mmùu tōmmú di mmònni, kè bè do di nàké ke tú mù bo dòò di báá yie.

⁶ N yóó ínni Babidɔnni kó benitiyonkubè mbe, benitidɔnnibè, bèè firì titentì timəu, ke feèti yehekè.

⁷ Bè kpeññimu ke duò tikòmbùàtì.

Ke ã sifeí,

ke ãà bemáà be kó ikuó.

⁸ Be sèí cāāmu ke pēēté yekepamaà,

ke tonni ke pēēté sikpaməó

ɔ mbeti kuyuoku mɔnni ke bo pí nke cāāmè.

Be sèí boni dedétirè nde,

ke pùtiní ke cāā ke dò nfecirife ãñ yà fè

dó kẹ́pí ndè, kẹ́fíètè mèè botí.

⁹ Bè kẹ̀rínímu, ke pàntì ke eiti,

ke wetí be ìkè,

díyìè yìèní kẹ̀è bíékè kó kuyaakù kōme

ke kouti tidaatì mubirímú kōme.

¹⁰ Bè sènkumu bekpààtìbè, ke daú sikpààtìbí,

bè í bati diheì iduotí fité dì kpeti,

bè ǎǎ ì ǎnné mutáá mmu kéta,

kẹ́pímmú bèè bo di miéke.

¹¹ Bè pẹ̀nkùmu kuyaakù tēmè,

ke dọ mecāā nke kəri kupíkù tekù.

Benitikùbè mbe, bè tá be wẹ́rímú mmu,

bè na ntá mèè botí Kuyie.

Abakuku kuónnèmè Kuyie nkuce medérímè

¹² Ti Yiè nKuyie nha tú ti Yiè nKuyie nku nè dimònnì.

Fǎǎ ti te, a dò mpáí páí nwe ke bo sǎǎ.

Fǎ n kó kupèrikù.

Fǎǎ tǎáté be nnitìbè kédúó nkè bè bo yúú nti to,

a bè kpénkúnne kè bè bo ti tiémmu.

¹³ Kuyie nha dò mpáí páí nwe,

a báá na kénwúó mmeysi.

A báá na kénwúó nke bè ti fěũnko.

Dè dòmmè kàa wúó mbeyei be ke í náá ntimatì?

Ba nte kè beyei be na bèè bè wenninè kàa wúónko.

¹⁴ Dè yíme kàa wúónko benitìbè,

kè bè bè dǎdri ke dò mbè tu siyĩ,

ke do mbè tu desíntékpere dèè í mǎke onìùtì?

¹⁵ Babidònni kóo kpààtì bè pínímú nè o yìmpie nku,

bè ta o ditimù miéke nke,

kòò bè ũrínè kuyáàkù kè dè o naati, kòò yǎnku.

¹⁶ Nte be, ke feu be ditirè iwūǎ,

ke tuò ntihúúntì be yáàtì,

ke yé deè bè duòmmè mudii mediè,

mudii mùù sū mesàà.

¹⁷ Bè yo nsǎkému ke kou yebo tẹ̀,

nè be yìnditirè sǎǎǎ?

Mesémme í yóó bè pínáà?

2

Kuyie nyēmmè kù yóó poté Babidònni

¹ De mònnì kè ti Yiè nKuyie mpǎǎnǎàntì náàntòò béi nke dò:

Mí nhoheikèmbàrì n yóó cómmú n cónnì ndi.

N yó mbo n dènnì ìnkè nke ke paké,

n yó nkémmúmu káyà kù yó n náké tì,

káyà m mè nkù kuónnè kè kù yóó n ténne tì.

² Mèmmè ti Yiè nKuyie nni nténnémè ke dò:

Wāri n yóó da benke tì, á tì kèrí titápièti ìnkè,

kè dèè yie nkè bèè na ké ntì kàà mmesàà.

³ N yóó da benke tì tu yemòrè yèè kpaaní ye kpeti nti.

Dè auté ke bo dɔ̀dumu, dè í yóó pàà.

Bá kè dè ɔ̀ɔ̀tí n dè bà̀amu,
tì yóó dɔ̀dumu, dè í m̀ake kpèrè.

⁴ Wèè í dɔ̀ari dèè sìé ke m̀ake tefentè ò yóó kúmu.

Wèè me nwetí ò bo nfòu ò n t̃à m̀èè kpéí * yē: Mufòmmu kó dikùnnì tu a bo ntámè Kuyie,
kàa bo ànnémè tefentè kéyete Kuyie nkè dè touní mukúú. Wénté Odommu 1:17
nè Kadasii 3:11 nè Ebedeebe 10:38.

⁵ Ti kpàtì soù nhonitì nwe,
teròtè yiè nyí m̀ake meòmpùmè.
Be pite yeè ðeu kudɔ̀nkù kperi dòm̀mè.
Kudɔ̀nkù í diè mmèè botí becíríbè,
bè í me ndiè ntikpàtì.

Bè pòntì yehékè yemou ndi, ke baarí ibotí imou.

Meyei mmènùmmù

⁶ De kó yehékè kɔ̀be beè yóó wēnné,
kénnaá m̀Babidɔ̀nni kɔ̀be kpéí nyenáaanhántiyè ke bè daú ke tú:
Di bo yà díndi bèè fèkù betɔ̀bè kperè!

Dè yó nkááké de kè di yóu di bo mpīimmè benitibè,
nè muwērímú kè bè di yietì ke dò mbè di m̀akenè yebàà?

⁷ Di di bèè kperè bè itinímu di kpéí.

Bè yóó wḕetenímu di kpéí,
ké di do káfekè di kperè múnke.

⁸ Di fèkemè ibotí péu kperè mèè botí nku
ibotí t̃ei yóó fekemè di kperè,
Di còú mmèè nitiyī̀ nkpeí,
nnè di yonku ðeumè kutenkù,
kè di f̃ḕũnko benitibè.

⁹ Di bo yà! Díndi bèè cíí mbetɔ̀bè,
ke yo mbe kperè,
kè di yèmmè dò ndi bo ceé ndi yí̀entì,
keí̀nkè kéyenténè meyei.

¹⁰ Di né í yé ke dò ndi tanné dimáà ndi ifei,
di kùò kùò nitisúkù, di kùò dimáà ndi.

¹¹ Di c̃ḕí kó imarí yóó nákému di kpéí nkè ticádɔ̀ɔ̀ti di bekénè.

¹² Di bo yà! Díndi bèè maánè menitiyī̀ ndi èi,
di bo yà díndi bèè kùò benitibè ke p̃ũ̀úténè di eidiè.

¹³ Di nyé ke dò mbenitibè f̃ḕũ̀rì dèè kpéí ndè yóó cóútému
bè f̃ḕũ̀rì ðetetìrè nde.

Mí nKuyie Mpakedaa m̃i tì béi.

¹⁴ Menie mpíéké mèè botí dàméèrì,
kutenkù kumou kɔ̀be yóó me mbanté ti Yiè nKuyie nkó mesàà
nnè ku kó tikpetì.

¹⁵ Di bo yà díndi bèè ñ̀inko di kɔ̀be menaà,
ke bè diinko dinaadoò
kè bè bo muó nkè dí nwéi be fei,
yà̀nè me di mómmɔ̀mbe.

* 2:4 De kó dináànkéè nàá mmukúú nnè mufòmmu kpéí ke

16 Dè tu di kó ifei nyi, dè í tú disānni.
 Dè tùðke di bo yã dènde Kuyie mmiεke kó febòðfè,
 kémuó nkéfei ndi fei,
 ti Yiè nKuyie ndi yuo ku miεke kó febòðfè nfe.
 Kè di bo fè yã kè ifeii dátínné di do mæke dii sãnni.
 17 Di kǒú mèè botí Dimaa tãri tedierè ke dè dèè,
 bè yóó me ndi deè
 di do kǒu tii kpasìnti, di bo tì yòte.
 Di còú mmèè nitiyii, kè di yonku deuté,
 kè di fǐũ mbenitibè yehékè miεke,
 nè de kpéi nke bè yóó yúómmè di to.

18 Sitenkaanii kpeti tú ba?
 Benitibè beè sù cèú,
 di ðð yie mmèè bierimè kéuté,
 mè tu siyáàbisí kperε nde.
 Ba nte kòo niti ðð duó nhomáà o mómmuə nhò dòò dè,
 dèè í nò nke náá?

19 Di bo yà dínidi bèè ð nnáá nkudóú ke tú: Ente!
 Ke nnáá nditári ke tú: Íté!
 Di me nyí yóó na ké béi,
 bá kè di di dàri mesəə nnè timátì péítì,
 mmufòmmu í bo di miεke.
 20 Ti Yiè nKuyie nkunku me mbo ku cēsààtè miεke nke,
 kutenkù kuməu kəbe yínè káré ku ìkè.

3

Abakuku sautenè Kuyie nnè fèè yènfè
 1 Kè Abakukuu dèntè feyènfè kėsautenè Kuyie nke dò:
 2 Ti Yiè nKuyie, n kèèmu a do pī mmùù tōmmú,
 ke da yòte.
 Wēte kéré nde kó mutōmmú ti kó yewe yie mmiεke.
 Dòò mu kè ti yà.
 A miεke me nti pèikemè a naatimu,
 a né ti kuó mmesémmè.
 3 Kuyie nyiténímu Edəmmu tempē, Temaa εi,
 kù iténímu Panaa tãri ínke,
 kè kuwenniku píe nkéinkè nè ketenkè,
 ke te kè bè kù sãntí.
 4 Kù kèrínímu ke pīnti di wennécànni kōme,
 kè diyie kpèrìmè yìèní ku nou miεke,
 ku kpeti sòri ku nou miεke nke.
 5 Kuù niinní mutenkúú,
 ke kéré kè muməmmú kù tū.
 6 Kè kù còrmmú dè ketenkèe aá,
 kè kù wènté, yebotè yèe kpeute,
 yetārè yèè do bo nè dimənni kè yè pùò.
 Kè sitáá sù do bo nè dimənni kè sù yaú,
 kù do de nkeri nè dimənni.
 7 Kè n yà Kusāā εi kəbe kōmbùòtì domè be touti miεke,

ke yà kufõwaá nhautémè Mandiyã ò kòbe.

⁸ Ti Yiè nKuyie mmieke peike ikó ndieyì nyià?
Ikó nyi a mieke cóú mmàà?

Yáà dàméèrì nwe a mieke peikemè?

Kàa dèke sikpàrinaaséí òmòù í yóó na sì?

⁹ Kuyie nha finnému a tãmmù,
kàa pie ntu yenò a ti dóunnè yè.

Kuyie, fódò dammù ketenkè
kè menie nyièní kè dè naá nyikó.

¹⁰ Kuyie nyetãrè da yà ke sãntèmu,
kè menie ncòúní, kè dàméèrì ùùti,
kè yenéfinfirè dèkù kéínkè.

¹¹ A pie nnè a kpãnnì de kó mekpèrìmè nè de kó fepífè
dè cònnè diyìè nè otãnkù.

¹² Nè kemieke nke a ceñtìmè ketenkè,
nè kumiepié nku a naùmè yebotè.

¹³ Kuyie nha còmmú ke bo deeté a nitibè mbe,
nè a kóò kpààti a tããté wè.

A pòntemu oyeiwe ciètè ke feínko dipũ.

¹⁴ Ti dootitòbè pie nyi a fiètemè
ke dùùtenè be kóò kpààti yuu.

Bè do uríní kuyaakù kóme mme ke íútí,
ke bo ti do tínti besénnibè.

Dicìricìrì òò pímmè kétannè di dènkù.

¹⁵ Dàméèrì nè o kó yenéfinfirè
de kó kunòroo mieke nke a keutémè kuce,
kàa séí kèté.

¹⁶ N de nkèè kè n kòmbùòti do,
kè n kònti aá kè m biè nkpeute,
n né baàmù ti dootitòbè bo tuðkenímè ké ti do.

¹⁷ Fìkíè kó detie nténke í pori,
fínyì kperè me nténke í cáátí mùmamù,
depaà mme nténke í peí,
fepìèfè ténke í kpaá dipedie mieke,
fenàáfè me nténke í kéréímú dinaabaakèrì.

¹⁸ Mí nyie dè n naatimu ti Yiè nKuyie nkpeí,
kè n yãnkù, kuù n deeri,

¹⁹ Ti Yiè nKuyie nkuù tu n kó muwèrímú,
kuù kpénkùnkò n tààke teyúótè kpeyi kóme,
kè n dèèti ditennì kuù ò mpí n tààke.

Bè do ò ndiè nde kó fèyènfè ke biennè kukùtidùkù nku.

Sofonii

Di mpátíri tɔ̀ tìl nààntì

Kuyie mpããnáàntì nààntò Sofonii do yóó wãri o pátíri kè okpààtì Sosiasi mu nyí tũnte Kuyie ncíètè mubáammu. (Wénté 2 Bekpààtibè 23:1-28)

Kòo náké Kuyie nyóó bekénèmè Sudaa kó kuwɔ̀ nkɔ̀be nè Isidayeeriibe 1:1-2:3, kénáké ke d̀: Kuyie nyóó kuwɔ̀ iwɔ̀ nyì fité Sudaa èi nè Sedisademmu kperi, kèwète kètũnte Sedisademmu, bèè tú benitisààbè ke wetí kè beè mbo de mieke.

Di mpátíri nààntì duó ke d̀mmè

1. Nebukannesaa yóó wète kè bè domè
2. Kuyie mpããnáàntì nààntò Sofonii de nyu ke tú
3. Kuyie nkó diyìè 1:1-2:3
4. Ò nàkémè Kuyie nyóó potémè yebotè yèè bè fité 2:4-15
5. Kuyie nyóó poté Sedisademmu kɔ̀be kédeè kè bè deetémú 3:1-20

¹ Di mpátíri ti náá nti Yiè nKuyie ndo béinnè tì nti Sofonii. Esekiasi weè do peité Amadia, kè Amadiaa peité Kedadia, kè Kedadiaa peité Kuusi, kè Kuusi peité Sofonii, kè ti Yiè nKuyie nhò béinnè Amɔ̀ bire Sosiasi Sudaa kɔ̀be kóo kpààtì kpàtì mieke.

Kuyie nnàkémè kù yóó potémè kutenkù kumɔ̀

² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sofonii ke d̀:

Mí ndi Yiè nKuyie n yóó kuwɔ̀mu dèè kó dimàà bo ketenkè ìnkè,
mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

³ N yóó kuwɔ̀mu benitibè nè iwũ nè sinɔ̀ nè siyĩ.

N yóó kuwɔ̀mu benitiyeibe nè be t̀mmú,
n yí yóó súú nhonitì bá omàà,
mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

Kuyie nyèmmè kù yóó poté Sudaa kɔ̀be nè Sedisademmu kɔ̀be

⁴ Kè Kuyie mbéi nke d̀:

N yóó youte n ǹutè nte Sudaa kɔ̀be,
nè Sedisademmu kɔ̀be bemɔ̀ ìnkè,
kédeite díbɔ̀ Baadi kperè dèè kpaá nè bebɔ̀yembè,
bèè pĩ ndi t̀mmú,

⁵ kékuwɔ̀ bèè dèkù dedànnè ke báá ndiyìè,

nè otànkù nè siwãã,
nè bèè n d̀unnè dinùù ke tú bè bo nni n tũ,
nke wète ke parikunè be bɔ̀ Midikɔ̀ kó diyètìri.

⁶ M bo kuwɔ̀ bèè b̀tinnè mí ndi Yiè nKuyie nke t̀nke í n waà,
nke t̀nke í m bekù tìmatì.

⁷ Yínè yúóó mí ndi Yiè nKuyie,
m mieke kó diyìè duunnímu n waámmu n wũ ke dèè,
ke cànnè bèè yóó di m banni.

⁸ De yiè bo tuòke dìi yiè
m bo poté okpààtì t̀mbè nè sikpààtibìi,
nè bèè tekí ibotí tei kó muyaànnímu ke c̀ú be borime.

⁹ De yiè m bo poté bèè dèkù yebɔ̀wũ̀t̀rè nè bèè taà nè
bèè yiè n c̀ètè bè fèke dè nè bè ciité betɔ̀bè ke cuó dè.

¹⁰ De yiè íúu bo dátinnè Sedisademmu èi,

dibòrì bẹ̀ tu dì siyĩ kó dibòrì,
kẹ̀ yedabùò nní mbo diheikarì bẹ̀ tu dì Diheipànnì,
kẹ̀ kunòroo mbo yetārè ìnkẹ̀,
Mí ndi Yìè nKuyie mmí bẹ́i.

¹¹ Dínì bẹ̀ bo Sedisademm̄u eikarì bẹ̀ tu dì Makitesì,
kòmmúnè yedabùò nke yé
berotambè bemaù òmàù í yóó nsúóm̄mè.
Berotandiebè òmàù í yóó nkpaá.

¹² De yiè m bo wammú Sedisademm̄u kòbe nè fem̄infè,
m bo yà de yiè bẹ̀ kàri be kpàtì ìnkẹ̀ bètèlì,
ke náá nke tú,
mí ndi Yìè nKuyie n yí dòrì dèmarè dèè tu desààrè,
yoo deyeire.

¹³ M bo duó nke bẹ̀ eí be kpàtì, képuò mbe cèí.
Bè maámu sicèí bẹ̀ me nyí sì tati,
bè fííkúmu fín̄yì kó detie mbè me mbáá yà de naà.

Bè nàkémè Kuyie mbeéntì kó diyìè kpéí

¹⁴ Kè ti Yìè nKuyie mbéi nke dò:
Mí ndi Yìè nKuyie m beéntì kó diyìè auténímu,
dì duunnímu, ke tùòkení ke dèè,
yedabùò nkó diyìè ndi,
de yiè dè bo páké bekpàritiebe kè bẹ̀ nkuò nke tú:
We mbo ti deeté!

¹⁵ De kó diyìè m mieke bo di cóuté,
de yiè kufòwáá nnè meyeñcaàrìmè kó diyìè ndi,
de yiè ndi bẹ̀ yóó di pòntemè pái pái,
de yiè dè bo kàtì kényáké,
de yiè kupàkù nè yewetè dè bo àntè,

¹⁶ De yiè sikpàriéú bo nkuò,
kè behãpòmbèe duó yekekè iduotí fité yè,
képuò nyedèrè,

¹⁷ De yiè m bo tanné benitibè meyeñcaàrìmè mieke,
kè bẹ̀ nhãante tiyũ̀òntì kòm̄e,
bè n yeténè mèè kpéí mí ndi Yìè nKuyie,
nè de kpéí mbe yĩ mbo cóú nketenkè mutãã nkòm̄e,
kè becírìbè ncóú cóú tiyontì dòm̄mè.

¹⁸ Be sò nyoo be mátipéitì báá na ké bẹ̀ deeté,
m mieke bo bẹ̀ yè dì yiè,
kécóuté muhãã nkòm̄e
De yiè kutenkù kumòu bo cóuté
De kó diyìè m bo kuò bẹ̀ kó dimàà bo ketenkè ìnkẹ̀.
Diyìè yeiri yó nni ndi de yiè!

2

Kuyie mpãñáàntì náàntò túmè bẹ̀ ceete

¹ De kó difònkúò kè ti Yìè nKuyie mpãñáàntì náàntò bẹ́i nke dò:
Dínì kubotí kùù kra ifei,
Tíinnè kètotí di yèmmè kéceete,

² Kè bè mu nyí di bèti,
kè di ciété kuyaakù ãã tã mètè botí timútì.
Kè ti Yiè nKuyie mmieke mu nyí di do,
kè di còuté muhãã ntēmè.

³ Díndi bèè dé ti Yiè nKuyie nke tũ nku tannò,
wammúnè ku, ndaòrinè kù dómè ke kékũnko dimáà,
kè dè naati ku mieke yiè dí yenté.

Kuyie ncaummè deyìikè bíékè kàbe

⁴ Kasaa èi yóó dǎúnkomu,
kè Asikanǎo kperii naá ndikpáà,
kè Asidǎti kàbe ciété bá diyie mu nyí cònné yeyo,
bè bo denne Ekunǎo kàbe be èi mieke.

⁵ Di bo yà díndi dàméèrì pèémme kàbe,
díndi Kedetiibe kó kubotí,
mí ndi Yiè nKuyie m mî di kpannè,
díndi Fidisitēēbe Kannahã èi kàbe,
ke tú di kó dihei bo paà di nìtìbè.

⁶ Dàméèrì pèémme kó kutempè mbo naá ndinacēnhòò,
benaacēmbè kó diciènnì, tipèti kó ditúnni.

⁷ Sudaa kàbe bèè bo nkpaá beè yóó tieke de kó kutempè,
kécēmmù be wũ ke wentí Asikanǎo èi kó sicēi mieke,
ke yé mí ndi Yiè nKuyie mbè tũ nkù mî yóó bè kònnémè,
kéwēte ké bè cònné be fǎtìrì.

Kuyie ncaummè Mǎabu nè Amǎo ekè kàbe

⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:
Díndi Mǎabu èi kàbe nè Amǎo èi kàbe,
n kèemu di daúmè n nìtìbè ke bè sǎã,
nke fietè be tenké ke yienè di kàke.

⁹ Nè de kpéi mMǎabu kperè bo naá nSodǎmmu kperè,
Kè Amǎo èi kàbe kperè naá Komǎo kperè,
tipòti bo yè be tenké,
kè bo naá ndikókétári,
kè bo dǎúnko yúóó.

N kàbe bèè bo yenté,
bè bo bè pǎnte kétieke be tenké.
Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeribe tũ nkù m bomu,
kè mî béi.

¹⁰ Bè mǎòte tètè fentè kó mucǎntimu mmu dendè,
bè sènkèrì mètè kpéi, mí Mpakedaa, n nìtìbè ke bè sǎmmú.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie m bo bè benke mmáà kè bè n yote,
m bo pǎnte yebókè wérímú,
kè titentì timǎo kàbe nínkú,
bá wè o karì ké m bántè.

Kuyie ncaummè kubakù yóú nè kucǎnku kàbe

¹² Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:
Díndi múnke Etiopii èi kàbe,
n yóó duó nkè bè di kuò mudoò mieke nke.

¹³ N yóó youtemu n nǎtè kubakù yóú bíékè,
képǎnte Asidii,

kè Ninifu dǎúnko kénáá ntédǎntè.
¹⁴ Ninifu èi bo naá nyiwũǎ kó diweńni,
tikpasǎnti timǎu botí kó diǎri,
yeondo nè ondopúsicayi bo nwentí de kó yesǎnkè ínkè.
Yeondo bo nkuǎ sicéí kó sibòo ínkè,
bè bo u sétìrì kó ideí.
¹⁵ Benitibè bo m pēnkù ke di yǎu kè dèe bè di
kè bè ndi daú ke yǎkii be baayǎ ke tú:
Dihèi dìi do kari ke í yīèkù,
kè di yèmmè ndò di í mǎnnè dimari,
dii naá ntidobonti,
ke naá ntikpasǎnti kó diǎriàà?

3

Kuyie nkpànnè ti Sedisademmu èi kǎbe
¹ Kè Kuyie mbéinnè Sedisademmu èi kǎbe ke dǎ:
Di bo yǎ díndi Sedisademmu èi kǎbe,
di to yeè kpeńni,
bá di borime í wenni,
kè di fǎũnko ditǎbè,
² Mí ndi Yiè nKuyie n di yumu kè di yete,
di í kèńté n tié,
di í n duó ndimáà,
di í n tǎónnè dimáà.
³ Sedisademmu kó bekpàtìbè sǎǎténè yecìrìcìrè nye,
yeè kontí.
Bèè baké kè bè sǎǎténè timuntũnti,
tìi ǎǎ pí nkuyuoku ke cáakoo bá tì báá súó nkè dèe wenté.
⁴ Bèè yǎ mbè tú m pǎǎnǎantì náam̀bè Sedisademmu,
bè í tũ n kuó bè tú beyóóbè mbe,
kè ikuó niùbè sǎũri dèè tú n kperere,
ke caàri n kuó.
⁵ Mí ndi Yiè nKuyie m me mbo be èi mieke,
ke dǎdri dèè sié dènde ke wenni,
bá dii yiè ke bè dènni n kuó,
nh ǎǎ í nsoó ndiyiè mari.
Nè memme ifei í pĩ meyei ndǎdriwè.

⁶ Kè n kùǎ ke kùǎ yebotè,
ke pùǎ mbe dèrè nè be ekè,
kè ye kó ice dǎúnko,
bá òmǎu tǎńke í dè keri,
kè benitibè dèè dihèi,
onitì tǎńke í bo di mieke.
⁷ Kè n yèmmè dǎ ndíndi Sedisademmu kǎbe,
di bo n depe kékénté n tié,
bá di báá yǎ n di tiè ntìi kpéi,
kè dèe yie nkè dihèi báá pǎnte
n né níi di poté kè di né dǎke dǎd meyei,
nkè dèe pǎéte dè do dǎmmè.
⁸ Di nni m baa tũnke mí ndi Yiè nKuyie,

n kéroomu ke bo di bekéne.
 N tāātému ke bo tíi nyebotè,
 kéwēnné yekpààtiyo,
 kè m miekee bè còuté
 kè m mieke kó kuyiìnkù kumou bè do.
 Dè n yonkemu di n yete mèè kpéí
 kè n yóó cóu nkutenkù kumou mmuhãã.

Kuyie nnàkémè kù yóó ceètemè yebotè

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
 De m̀nni bo tuòke dii yiè m bo ceete yebotè,
 kéwénk̀nnè be nò
 kè bè nni mbáá,
 nke pí n tōmmú nè meyèmmè mèmáà.

¹⁰ De m̀nni n nìtìbè bèè cìété bè bo íténi Etiopii,
 kékòtení m borè ké m bántè ké m pāmmú yepārè.

Kuyie nyóó d̀d̀mè Isidayeeri be bèè yó nkpaá

¹¹ De kó diyìè, díndi n kòbe,
 ifei ténke í yó ndi bonè meyei ndi n d̀d̀ mè.
 De yiè n yóó deitemu sipò yembè di cuokè.
 De m̀nni sifeí yembè í yó nkpaá,
 ditāsààrì n cìètè bo dii ìnkè.

¹² De yiè n yóó súó mbèè í mòke bèmbè sifeí,
 nè bèè kék̀nnè bèmáà,
 kè bèè wammú dis̀rì m borè.

¹³ Isidayeeri be bèè bo nkpaá de yiè,
 bè ténke í yó ndòòri meyei,
 bè ténke í yó nnáá nsiyà̀bìsí,
 bè ténke bá ncií mbetòbè,
 de m̀nni bè bo nyo nke d̀ou,
 òmòu bá mbè kòónnè.

Sedisademmu kòbe d̀d̀mè kényānku

¹⁴ Díndi Sedisademmu kòbe ndiènnè diwèi,
 nyíúnè, nyānkunè, ndaúnè di yèmmè memou.

¹⁵ Mí ndi Yiè nKuyie n ténke í yóó di poté,
 n keimmu di dootitòbè,
 mí ndi Yiè nKuyie nyIsidayeeri be kpààti,
 m bomu di cuokè,
 di ténke bá nyī̀k̀k̀ dèmarè.

¹⁶ De yiè bè bo nnáá nSedisademmu kòbe ke tú:

Di bá nyī̀k̀k̀, di k̀nt̀t̀ báá yārike.

¹⁷ Mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeri be di tū nkù,
 m bomu di cuokè
 n tú okpà̀r̀nuònti nwe ke di d̀erí,
 diwèi dii m bonè díndi kè n yānku,
 n di dómu ke di kpénk̀nko,
 ke yānku ke íú di kpéí,
 kè dè n dò dibanni.

¹⁸ N yóó keimmu meyei ndi ìnkè, ifei ténke í yó ndi bo.

¹⁹ De m̀nni m bo kuò bèè do di f̀éũnko,
 kédèetè díndi bè kòute bè,

ke dí tíí dín̄di bè do bèti bè,
kè di cíété tip̄h̄tì tim̄ou,
kéw̄ete ke dí duó ndiyet̄idier̄i nè dis̄anni,
títent̄i tim̄ou t̄i do di diinko ifei ti ìkè.
²⁰ M bo w̄ete ke di tíí nd̄i m̄nn̄i m̄h̄ yó ndi ni,
kéw̄ete ke di duó ndiyet̄idier̄i nè dis̄anni,
títent̄i tim̄ou ìkè.
N yóó w̄ete ke di cónn̄emu di kó dif̄t̄ir̄i,
kè di dè yà nè di nū,
mí ndi Yiè nKuyie mm̄h̄ béi!

Asee

Di mpátiri to tìi náaanti

Asee kó dipátiri kó tináanti ti náa nhAsee do dđò dèè kó dimàà ndi kè dè bo yie nkè benitibèè maá Kuyie ncíètè Sedisademmu dè do ś mbè iténímu Babidanni bè do bè pĩ nkékònnè kè kédòò tidaati. Bè do konní kè dèe mಂತemmu bè né mu nyí ndààte ke bo wète kémaá Kuyie ncíètè. Kè Asee nyáúkunko be kònti kè bè bo maá Kuyie ncíètè, kòo mbè nàà nke tú bè yóu Kuyie ncíètè nte kè tè do deè te kè bè ta ticítì mieke, kè òò kúútí mediè nkékòú sámpó, kè Asee nyáúkunko be kònti ke tú bèe maá Kuyie ncíètè kè bèe yà diwèi Kuyie nkòbe kù wènkunne bè do nkémmaeke di.

Di mpátiri náaanti duó ke dõmmè

1. Asee yèmmè bèe wète kémaá Kuyie ncíètè 1:1-15
2. Bè yáúkunnemè be kònti Kuyie ncíètè marimù kpéi 2:1-23

Bè dõmmè kéwète kémaá Kuyie ncíètè

¹ Okpààti Dariyuusi kpàti benni didèri do ndi, otànkù kuónwè kó diyiè ketiri, kè ti Yiè nKuyie nduó nkè ku pānāanti náaantò Asee béinnè Seditieri bire Sodobabæedi Sudaa kòbe kó kùmandàà nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùtì diwèe ke dò: ²⁻³ Nte Kuyie Mpakedaa tu mù, ku tu: Benitibè nàà nke tú dè mu nyí tuòke bè bo maámè n cíètè. Deè te kè kù tu n di beke ke dò: ⁴ Dè né tuòkemmu d́ndi bo nhāmè sicēsàsi mieke kè ku cíètè doà? ⁵ Ntenè tũnké Kuyie Mpakedaa tu mù, kù tu: Totínè di yèmmè tìi di tuòkùni tí ìnkè,

⁶ Di òò kúútí mediè kédeite sámpó

kédi kéauté,

kéyà menaà nkéauté,

ke òò dáátí tiyààti bá musée mbáá yè,

kè bè yietí otònti ìi pèētóo kéndò nhò ì cūó diyaàyòri dii dùute.

⁷ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Totínè di yèmmè tìi di tuòkùni tí ìnkè,

⁸ kédeke ditāri ìnkè kékōūni ideí

kémaá n cíètè dè yóo n narikemu

kè n déúkunne n yètirì te mieke.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa béi nke dò:

Di òò kúútí kényé ke bo deite mediè mme,

ke né deite sámpó,

kè di dè kpēnnéni tecíètè n fuute kuyaakù de ìnkè.

Ba nkpeí nte?

N cíètè do mēè kpéi nke,

bá wè kòò dàkenè o kpete.

¹⁰ Deè te kè fetaafè yietí

kè tidiiti yete.

¹¹ Mfi duó nkè fetaafè yietí

di tenkè kemou mieke nè yetārè ìnkòo,

kè tidiiti nè fnyì kó detie nnè odifíè kperè kè dè kpéi

nè tidiiti tìi kó dimàà pèi ketenkè ìnkè kè ti kpéi. Benitibè nè iwūò kè dè di mesémmè,

di nou kó mutōmmú mumou kè mù yete.

¹² Mèmmè Seditieri bire Sodobabæedi nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùtì diwèe, nè besōmbe bemou kè bèe kénté ti Yiè nKuyie mbè nàké ti nè ku pānāanti náaantò Asee niù

mieke, kéməote ti Yiè nKuyie nkó kufōwáá. ¹³ Kòo bè nàké ke dò: Kuyie ntu kù di bonèmu, kunku Kuyie nkuù béi!

¹⁴ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nnappe Seditieri bire Sodobabæedi yèmmè Sudaa kəbe kóò kùmàndáà nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùtì diewè kōme nè benitibè beməu kōme, kè bèe kətení kəpí mmutōmmú ti Yiè nKuyie mbè tù nkù cíètè kunku Mpakɛdaa. ¹⁵ Okpàtì Dariyuusi kpàtì benni didèrì kóò tǎnkù kuónwè kó diyìe sipísidé nè dinaanni do ndi.

2

Kuyie nyóó wēte kéduómmè ku cíètè diyetidieri

¹ Okpàtì Dadiyuusi kpàtì benni dèrì, otǎnkù yiénwè kó diyìe sipísidé nè dimáà. Kè ti Yiè nKuyie nyíe kénáké ku pǎánáantì náantò Asee ò bo náké tì benitibè, ² kóò béinnè ke dò: Náké Seditieri bire Sodobabæedi Sudaa kəbe kóò kùmàndáà nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùtì diewè nè benitibè səmbə ke dò:

³ Di mieke we ndo yà n kpetì do dōmmè n cíètè mieke?

Di né tè wùómmè yíe, ntè dōmmè?

Tè í naá ndetètìràà?

⁴ Fō nSodobabæedi nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùtì diewè yáúkunnè di kǎntì, diheì kó benitibè beməu, yáúkunnè di kǎntì ke pí n tōmmú.

N di bonèmu. Mí nKuyie Mpakɛdaa mî béi!

⁵ N do tì ndi nàkému di yetì dìi mǎnnì Esibiti.

N kó Muyaá ndi bonèmu, di bá nyíèkù!

⁶ Mí nKuyie Mpakɛdaa mî béi nke tú:

Dè kpaá sǎmpó nwe,

kè n sǎntè tiwetì nè ketenkè nè dàméèrì, ketenkè keməu.

⁷ M bo sǎntè yebotè kè ye kpàtì timəu cóúnní m borè,

kè n wēte kéduó n cíètè tɛyetidieri.

Mí nKuyie Mpakɛdaa mî béi!

⁸ Mî te mesəo nnè timátì péítì,

mí nKuyie Mpakɛdaa mî béi!

⁹ N cíètè yètìrì bo deuke kəpēēté di do dōmmè

n yóó di duómmu meom̄p̄umè,

mí nKuyie Mpakɛdaa mî béi!

Wèè í yie nKuyie nyē mmù ò dǎdri dè deməu ò ns̄im̄mu

¹⁰ Dariyuusi kpàtì benni dèrì otǎnkù wéinwè kó diyìe sipísidé nè dinaanni kè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku pǎánáantì náantò Asee ke dò: ¹¹ Mí nKuyie Mpakɛdaa mî tu: Beké ikuó niùbè kè bè da náké ikuó yē mmù, ¹² beké ke dò: Kè dè dò nyikuó niùtì mǎu cū́ imaa bè fèútè ì Kuyie nho yaàydòrì mieke, kè dì kàáké pēè yoo mudii yoo menaa nyoo mekùdò, yoo tidiitì tetì matì tì bo wenkaà? Kòo bè beke. Kè bèe ò tēíné ke dò: Ódò! ¹³ Kè Asee səté kébéi nke dò: Kòo nìtì né kàáké oc̄i ke s̄inte, ke kàáké dende kó demarè dèe s̄intaà, kè dè báá s̄inte? Kè bèe ò tēíné ke dò: Dè bo s̄inte. ¹⁴ De mǎnnì kè Asee bè nàké ke dò:

Di kperè me ndò ndíndi ku mbotí

di kperè me ndò nti Yiè nKuyie nyíikè,

di dǎdri mùu tōmmú me ndò,

di kù pǎá ndèè kó dimáà s̄im̄mu.

Wèè yie nKuyie o kperè ò nyíémmè

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíe kè bè béinnè ke dò:

yíe nnè yewe yèè kpaaní,

totínè di yèmmè mesàà ntìi di tuòkùnì ti ínkè.

Ke né na kəpúúté n cíètè.

¹⁶ Ìnti di tuòkùní?

Di ãã kãú kùu paku kéréte meyòbii ntiyòtì tìdétì

Di ãã ku nkãú di mmònni kéréte meyòbii nkuyòrikù kùmáà

di ãã tãú kùu paku fínyì kó yebe

kékuòti menàà nképié nteçètè,

di ãã ku ntãú kékuòti kéuté teçètè dikéè.

¹⁷ Kè n duó nkè tidiitì fãú ndepaa nke pùùti.

Kè yemátàrè càari desònnè

kè di òu detetirè,

bá nè memme di í wètení m borè.

¹⁸ Totínè di yèmmè tìl yóó di tuòkení nè yewe yèè kpaaní ye kpéí,

kétúóté otànkù wéinwè yìè nkó diyìè sipísìdé nè diwéinnì yìè,

di pùúté dii yìè n cíètè,

¹⁹ Dèmarè kpaá ke ã di buò mièkàà?

Detie mbè tu dè fínyì nè fikìè

nè kèdènáti nè odifìè dè kpaá peià?

Ke túóté yíè nkó diyìè nè yewe sonyoo

n yó ndi dɔrimu mesàà.

Kuyie ndóunnè dii nùu Sodobabæedi

²⁰ Weè tànkù yìè sipísìdé nè dinaanni yìè, kè ti Yiè nKuyie nyíè kébéinnè Asee ke dò:

²¹ Náké Sodobabæedi Sudaà kòbe kòd kùmàndáà ke dò: N tú n yóó yíè késàntèmu kéínkè nè ketenkè.

²² N yóó buómmu yekpààtiyò kó yekpààtikàrè,

kédeite bekpààtibè kó muwèrímú.

N yóó buómmu sikpàrìnaasèí nè si dèèbè,

kékuò besàndèèbè nè be sèí.

N yóó duó mbá wè kòo kou weè ò kùu.

²³ De yìè m bo da túóté fí nSeditieri birè

Sodobabæedi n kóo tǎnti kàa ndò n kó mumámáá mmecannimè kǎmu * yoo ò mmù ù kè

mù ntú o kó mmecannimè kòo dó kécanne dèmarè wèè mù íkú de ínkè. Kòo wàri dipátiri wèè mù íkú di ínkè kè dèe benke weè di wàrimè.

N tǎáté fí nwe mí nKuyie Mpakèdaa mí béi!

* 2:23 mumámáá mmecannimè kǎmu: Okpààti do ã ndúúkú mù mmu

Sakarri Di mpátiri to tìi náàntì

Sakarri do yóó náké Kuyie mpāānāāntì ke sǒ mbè í kpaaní bè do bè pìnmú kékònnè kè Babidōnni. Ò nàké tìi náàntì wetínè mefiè mbè maá dìi mōnni ndi Kuyie ncíētè kénto kētuakenè yebie ntékòùpíítè (1000) Kirisi, okpààtì Kuyie ntāāté wè kòbe yó mbo yè diwèi mieke. O pátiri náantì cūmpúrìmu, kè dìi né wète ke tú dìi nàké Kirisi, okpààtì Kuyie ntāāté wè kpéi nkè dè feí, dìi múnke nàké Isidayeeriibe kpéi nnè yebotè kè dè feí, weè nàké Kirisi, okpààtì Kuyie ntāāté wè tumè Kuyie, nè ò tumè onìtì páíí, nè ò tumè ikuó niùtì, ò kékunnemè omáà, ke kàtení kutenkù bèè do tú ikuó niùbè kè bè ò yete. Weè múnke nàké bè yóó ò fitémè kécouté medítbii nsipísitāāti ke nàkénè Kirisi, okpààtì Kuyie ntāāté wè wētínimè kè Isidayeeriibe bo ò yà wenwe bè baaké wè kédemmu ke dǒ ò tu be kóo kpààtì. Weè nàkénè Kuyie ncíētè yóó wète kémaámè Sedisademmu, kè diwèi kōtení. Ò múnke nàkému yemòrè sonye kpéi.

Di mpátiri náantì duó ke dōmmè

1. Kuyie mpāānāāntì náantò nàkémè Isidayeeriibe ke tú bèe ceete 1:1-6
2. Mēbenkùmè Kuyie mbè benkemè ke bo bántè Sedisademmu èi kòbe 1:7-6:15
3. Bè tēíné tì Babidōnni èi kòbe tōnní bè kè dè ntukúnè menùboúmmè kó tināāntì 7-8
4. Kuyie mpāānāāntì náantò nàké tì kè dè ntukúnè tìi yóó dǒd Isidayeeriibe mōnni kénto kētuakenè Kirisi, okpààtì Kuyie ntāāté wè bo wēténimè kédi tikpàtì 9-14

SAKARII YÀ MÈÈ BENKÙMÈ

Kuyie ntumè ku kòbe wēténí ku borè

¹ Okpààtì Dariyuusi kpàtì benni didéri otānkù nííwè mieke nke Kuyie mbéinnèmmè ku pāānāāntì náantò Sakarri Ido bire Bedekia kó debire ke dǒ: ² Mí ndi Yiè nKuyie n tú, m mieke do peikemu di yembè mediè. ³ A bè nàké ke dǒ: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa, mfi tu bèe wēténí m borè, kè n wētoo be borè, mfi me nyē. ⁴ Di báá teeté di yembè, n do duó nkè m pāānāāntì náambè n yu bè ke tú bèe wēténí m borè, kényóu kuce kuyeiku bè tū nkù nè be dǒrìmmè yeime, bè me nyí nkènté bè bè nàá nti, bè í ndake de kpèti. Mí ndi Yiè nKuyie mmfi tì ndi denni. ⁵ Yé di yembè kòte kè? M pāānāāntì náambè tá? Bè í kuà? ⁶ Bá nè n duó nyèè tannò m pāānāāntì náambè nè n do bè nàké tìi náantì, deè do tūðkení di yembè kè bèe wēténí kébéi nke dǒ, Kuyie Mpakedaa do béi nke dǒ ò yóó ti dǒmmè ice iyeyi ti tū nyi nè ti dǒrìmmè yeime kpéi ò me nti dǒ.

Kuyie ndo benkemè Sakarri kòo yà besāndèèbè

⁷ Okpààtì Dariyuusi kpàtì benni didéri otānkù tepíítè nè òmáà, bè tu wèè tānkù Sebati *, diyè sipísidé nè dinaannì yiè, kè Kuyie mbéinnè Sakarri ku pāānāāntì náantò. Sakarri do tú Ido bire Bedekia kó debire nde. ⁸ Kòo béi nke dǒ: N duó keyènkè nke kè Kuyie nni mbenke, kè n yà onìtì mǒu kòò dèke tesānwūðtè ke cómmú tifāpèùtì cuokè bè tu tì mfi rìtì tìi cīē nfííku ke cùté, kè sitesì ò tūnní siwūðsì nè sīì dǒ mmetiè nnè sīì péi. ⁹ Kè m beke Kuyie ntōnni dìi n nàānnè ke dǒ: N Yiè nhòmbe mbe? Kè dǒ dǒ: N yóó da nàkému bè mbe.

¹⁰ Dìi kpaá me nnáá nkòò nìtì wèè do cómmú titieti bè tu tí mfi rìtì ti cuokè ke deke tesāntè kòò dǒ: Kuyie nkuù bè tōnní kè bè bo ce nkutenkù.

¹¹ Meremme kè bèe náké Kuyie ntōnni dìi cómmú titieti bè tu ti mfi rìtì ti cuokè ke dǒ: Ti cèmmu kutenkù bá kunampoo í bo, bè kàri béu nwe.

* 1:7 Sebati: Bè do kaammè betāābè nè ti bè kàammè dè í wē. Be kóo tānkù Sebati berínè tì kó betāābè oketiwè nè odéri de cuokè nke (tāāpò nè dewannè de cuokè).

¹² De mǎnni ndi Kuyie ntǎnni béimmè ke dǎ: Ti Yiè Kuyie Mpaɓedaa! Dè yó nkǎáké de kè mesémmè da pínnè Sedisademmu nè Sudaa ekè sonye, a miéke pèi yè kè dè mǎke yíe nyebie nsípísiyekè?

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè tináansàtì ibáammì kpeti ku tǎnni dǐi do n náánnè, kè dǐ dǎ:

Kuyie nyóó wète kétékemè Sedisademmu

¹⁴ Náké Sedisademmu kǎbe nè Siyǎǎ kǎbe ke dǎ: Ti Yiè nKuyie Mpaɓedaa tu:

Kù bè dǎmu kè dè kù tǔd mǔuhǎǎ nkǎme.

¹⁵ Kè ku miéke né cǎú mǔmediè nyibotí teì, ò kǎri bǎmmùu, ke yé ku miéke do peikemè

Isidayeeriɓe sǎmpǎ nwe,

kè kù ndó ò yúú mbe to,

kè ò né tonté ke bè tanné mesémmè miéke.

¹⁶ Dè kǎpéi nte, kè ti Yiè nKuyie Mpaɓedaa tu,

kù wéti ke bo dǎd Sedisademmu èi mesàà,

kè ku cǎéte wéte kémaá di miéke,

kè bèe wéte kémaá sicéi di miéke.

¹⁷ Kè Kuyie ntǎnni yé ké n náké ke dǎ:

Náké be ke tú:

Mí ndi Yiè nKuyie Mpaɓedaa mǎ tu:

nh ekè yóó wéte képiemmu mesàà,

kè n wéte kétéke Sedisademmu kébántè Siyǎǎ.

2

Kuyie nyé ke benkemè Sakarii yeyiè nnè be máábè

¹ Kè nní nwúo nkè Kuyie nni mbenke kè n yà yeyiè nyèndà. ² Kè m beke Kuyie ntǎnni dǐi do n náánnè ke dǎ: Ye nyiè mbenkú ba? Kè dǐ n tǎnné ke dǎ: Yè benkú ibotí kperiýi nyi ò do cíe nyIsidayeeriɓe Sudaa kǎbe nè Sedisademmu kǎbe.

³ Kè dèndee pǎéto kè ti Yiè nKuyie nní mbenke be máábè bèndà. ⁴ Kè n kù beke ke dǎ: Bè kǎteni ke bo dǎd ba? Kè kù dǎ: Bè kǎteni ke bo donné yebote kǎmbùdì nti ke bókè yeyiè nyè do kǎmmu nè yè Sudaa kǎbe ke bè auté ke bè cíe.

Kuyie mbenkemè Sakarii wèe to kuhǎi ke bo benné dihei

⁵ Kè Kuyie nní mbenke kè n yà oniti kòd pikú o ndùtè kuhǎi kùu beúnè. ⁶ Kè nh ò beke ke dǎ: A kǎri ke? Kòd dǎ: N kǎri ke bo benné Sedisademmu nwe kéyà o okùmè màmmè nè o pǎkùmè.

⁷ Kuyie ntǎnni dǐi do n náánnè kè dǐ nkpaá cómmú, kè diteri marii kéténi ké dǐ co. ⁸ Kè dǐ dǐ náké ke dǎ: Coké kénáké odapàà nwèe me nta kuhǎi kùu beúnè ke dǎ: Sedisademmu èi yó nfeíomu, iduotí bǎa dǐ fité benitibè bèe yó mbo di miéke nè iwǎd dè í senni. ⁹ Mí ndi Yiè nKuyie mmǎ mǎmmu n yó ndo mǔuhǎǎ nkó kuduotí ké dǐ fité, kè n kpeti mbo di miéke.

Kuyie nyumè bèè do cǎté

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mpéi nke dǎ:

Eì! Mí ndi Yiè nKuyie mmǎ tu:

Ítènè díndi n do cíe mbè

kè di taá ibotí teì miéke

cokénè kéyè kubakù cǎnku kó dihei miéke.

Mí ndi Yiè nKuyie mmǎ béi.

¹¹ Eì! Díndi Sedisademmu kǎbe

bèè do bo Babidǎnni cokénè kéyenté.

¹² Di Yiè nKuyie Mpakεdaa weè n tōnní ke n duó mmuwērímu ke tú n náké ibotí teì ìì di fēũnko ke dō:

Kè wèè di kàáké ò kàá nku nōnnitè nte.

¹³ Kuyie ntu kù yòute ku nàùtè nte

ibotí ìì do di dṑ̀tìdaati i ìnkè,

kè ì bo naá ndi kó tìdaati.

Dè bo dṑ̀ di mṑ̀nni di bo banté ke dṑ̀ nKuyie Mpakεdaa weè n tōnní.

¹⁴ Kù tu: Nyíunè,

kényānku díndi Sedisadεmmu kōbe,

kù kèróomu ke bo mbo di cuokè.

Kunku Kuyie nkuù béi.

¹⁵ Yεbotè péu bo kù taunnè de yiè,

kéntú ku kōbe kè kù mbo be cuokè.

De yiè bè bo banté ke dṑ̀ nKuyie Mpakεdaa weè n tōnní.

¹⁶ Kuyie nwēti ke bo tiekemu Suda kōbe

kè bè mbo ku εì

kù wēti ke bo tãātému Sedisadεmmu.

¹⁷ Yεbotè ìnè yúóó Kuyie nyìikè,

kù itému ke yetìni ku cēsàtè mieke.

3

Kuyie mbenkemè ku pãanáantì náantò ikuó nùtì diewè Sosuwee

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke ikuó nùtì diewè kòò còrmú Kuyie ntōnni ìikè, kè dibòò còrmú o bakú yóu ke bo ò wátí. ² Kè Kuyie ntōnni náké dibòò ke dṑ̀: F́́ ndibòò ti Yiè nKuyie ntu a cíéké! F́́ ndibòò Kuyie ntu a bá nwátirì Sedisadεmmu kù tãáté wè, onitì yiè ndṑ̀nnè kudóú kùù còú nkù nku kè bè kù pùte.

³ Ke ś́ nSosuwee còrmú Kuyie ntōnni ìikè ke dáátí tiyààtì kè tì ã meyóò. ⁴ Kè Kuyie ntōnni náké bèè bo de borè ke dṑ̀: Dáténè we tiyààtì meyóò nkpeti, kóò dàtínnè tiyaàsààtì. Di dèè mḕ̀mme kénáké Sosuwee ke dṑ̀: N da wè̀̀nkunnemu kè bè bo da dàtínnè tiyaàsààtì.

⁵ Kè Kuyie ntōnni sɔ̀̀tè di náantì ke dṑ̀: Ìnnénè we kuyaàbomboúnkù sà̀̀kù, kè bèè ò ìnnè kuyaàbomboúnkù sà̀̀kù, kóò dàtínnè tiyaàsààtì, kè Kuyie ntōnni còrmú de borè.

⁶ De kó dif̀̀nkúò kè Kuyie ntōnni náké Sosuwee ke dṑ̀: ⁷ Nte Kuyie Mpakεdaa nàá ntì. Kù tu:

Kàa t̀̀ nku kó kuce,

ke t̀̀ nku kuó,

f́́ò yó mbaké ku cíètè,

kè f́́ò nwéi te dā̀̀nkù,

kè n da tannè bèè mḕ̀ ncómmú die m̀̀be kó fenafe mieke.

Kuyie nnàkémè kù yóó duónnì m̀̀ odεtíwè

⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sosuwee ke dṑ̀:

F́́ nSosuwee ikuó nùtì diewè nè a kōbe

kénténè kékeè,

díndi bèè p̄̀ nyikuó tōmmú

ke dṑ̀ mmebenkùmè m̀̀è benkú n yóó duónkomu odεtíwè,

wèè yetìrì tu kuye * terì ndi dèe benkú ke dṑ̀ nnè Yesu borè mḕ̀borime pā̀̀mmè m̀̀è ketírì.

⁹ N dóú nditá̀̀rì ndi Sosuwee ìikè

kè di m̀̀ke inuò nyìyiekè.

M̄̀i mómmuò n yóó kerí di ìnkè iwā̀̀rii.

M bo f̄̀ũ ndiheì diì nkó meyei ndiyiè d̄̀imàà mieke.

* 3:8 kuye: Wèè yetìrì tu Kuye bè yḕ nYesu nwe o yetìrì

¹⁰ De yiè diwèi bo di pí
kè di nyu ditabè yebaa
ke wē nke yo nfinyí nè fikíè de kó yebe.
Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa mî bēi.

4

*Kuyie mb*enkemè Sakarii tefitíkèkètè nè odifìè kó detie

¹ Kè Kuyie ntōnni dìi n nàánnè, kè dìi wētení ké nh ente bè òò ente mēè botí onitì wèè yé nke duó. ² Kè di m beke n yà mù, kè n dò: N yà tesəfitíkèkètè nte, kè mekùò ncūš te cuokè te yómmè kè sifitibúkúsi bo siyiekè nè de kó iwēi. ³ Kè odifìè kó detie ncómmú te také, muù nte bakù youú, mutēmù ku cānku.

⁴ Kè m beke Kuyie ntōnni dìi n nàánnè ke dò: N Yiè die mbenkú ba? ⁵ Kè di dò: A í banté dè benkúmàà? Kè n dò: N yí banté.

*Kuyie nd*óunnè dìi nùù Sodobabēedi

⁶ Kè Kuyie ntōnni n náké ke dò: Náké ti nnáàntì Sodobabēedi ke tú:

Dè í tú nè o wērímu mmu yoo nè o kpeti,
dè tu nè n kó Muyaá mmu.
Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa mî bēi.

⁷ Ditāri dierì fš nha í tūðke dēmarè Sodobabēedi iikè,

ò bo da pante kédéité kédēite ditāri

ò yóó cóó ndi n cíētè yómmè,

kè benitibè ndi sāntí ke tú:

Dì wenni! Dì wenni!

⁸ Kè Kuyie nyíé ké n náké ke dò:

⁹ Sodobabēedi weè pūútè n cíētè

kè weè yóó tē dèè.

Kè dēè yié nkàa banté ke dò mmí nKuyie mmî ò tōnko.

¹⁰ Wèè do senku Sodobabēedi tōmmú

ò mù ketírí dìi mōnni kè mù yí deu,

dè bo ò narike ò bo yà dìi mōnni ò maámè n cíētè.

¹¹ Kè n wēte kébéinnè Kuyie ntōnni ke dò: Odifìè kó detie ndende dèè còrmú tefitíkèkètè také, muù nte bakù youú, mutēmù kucānku, dè benkú ba?

¹² Kè n yíé kébeké ke dò: Kè odifìè kó ibake idéi ì me mməke isəəkūšti, kè odifìè kó mekùò nyi tū nke do mmesə, ndè benkú ba? ¹³ Kè di dò: A í yé dè benkúmàà? Kè n dò: Áà, n yiè, n yí yé. ¹⁴ Kè di dò: Benitibè bédébè mbe n tāāté bè kè bè cóu mmekùò nkè bè còrmú Kuyie Mpakēdaa iikè.

5

*Kuyie mb*enkemè Sakarii dipátiri kè di pùti

¹ Kè Kuyie nyíé ké m benke, kè n yà dipátiri kè di pùti. ² Kuyie ntōnni dìi n nàánnè kè di m beke n yà mù, kè n dò: n yà dipátiri mari ndi kè di okùmè bo métiribè tepítè, kè di pēkùmè bo métiribè bènùmmù.

³ De mōnni kè Kuyie ntōnni n náké ke dò: De kó dipátiri tə meyei mmèè yóó tuəkení dihei me kó tináàntì nti. Kè kupíkù makù kpeti tú beyóóbè beməu, òməu í yó nkpaá dihei, kè kupíkù tekù kpeti tú: Bèè š mparikunè Kuyie nyètiri ke né sou mbè kóò məu í yóò nkpaá dihei. ⁴ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa n duónko de kó meyei nkè mè bo do oyúókù cíētè nte nè bèè š mparikunè n yètiri ke né sou. Mè tati bèè cēi mieke ke bo cóuté yēsānkè kéwēnnénè imarí.

*Kuyie mb*enkemè Sakarii onitipòkù məu kòò kəri tenaate mieke

⁵ De m̀̀nni k̀̀e Kuyie nt̀̀nni dii n nàánnè k̀̀e dii t̀̀ónni m borè, k̀̀e m béinnè ke d̀̀ò: Wénté a bo yà d̀̀è k̀̀erini d̀̀è d̀̀ommè. ⁶ K̀̀e n d̀̀ò: Ba nni nde? K̀̀e di d̀̀ò: Tenaate nte a yà mè k̀̀e t̀̀e k̀̀erini, ke n náké ke d̀̀ò: Dihei dimou kó meyei mme.

⁷ De m̀̀nni k̀̀e n yà dibieriminni kó kupòkù pòdtemè ke à̀̀tènni de kó tenaate, kòo nitipòkù m̀̀ou k̀̀ari te mieke. ⁸ K̀̀e Kuyie nt̀̀nni d̀̀ò: Bè we ntú kuyonku kéndó kòò t̀̀entoo te mieke, képoonko dibieriminni kó kupòkù.

⁹ De kó difònkúò k̀̀e Kuyie nni mbenke k̀̀e n wénté k̀̀éyà benitipòbè bèdébè k̀̀e bè p̀̀ùti ke ã ifièti k̀̀e ì d̀̀onnè fecònfè kpeyi. K̀̀e bèe túóté tenaate k̀̀éyoutenè ketenkè. ¹⁰ K̀̀e m beke Kuyie nt̀̀nni dii n nàánnè ke d̀̀ò: Bè k̀̀arinè ke tenaate? ¹¹ K̀̀e di n t̀̀énné ke d̀̀ò: Bè t̀̀e k̀̀untinè Babidanni nwe ke bo t̀̀e maá tecíètè, k̀̀e bè maá ke d̀̀è, bèe t̀̀e c̀̀ónné disã kó diteitiri ìnkè.

6

Kuyie mbenkemè Sakarii sinaaséí sìnàà

¹ K̀̀e Kuyie nni mbenke k̀̀e n yà sinaaséí sìnàà k̀̀e si ỳ̀tini yetàre yèdèè cuokè, k̀̀e de kó yetàre tu disəwũ. ² K̀̀e siséí siwũ̀̀si d̀̀eri teketitè k̀̀e sis̀̀usi d̀̀eri tedètè. ³ K̀̀e sipéisi d̀̀eri tetãántè, k̀̀e yeyòrè kpesi d̀̀eri tedètè. ⁴ K̀̀e m beke Kuyie nt̀̀nni dii n nàánnè ke d̀̀ò: N Yiè die mbenkú ba? ⁵ K̀̀e Kuyie nt̀̀nni n náké ke d̀̀ò: Bè ỳ̀enni itemm̀̀anke ìnàà ndi, bè bonni ketenkè kemou yiè mborè nde, ke bo ke itini bàmbà.

⁶ Tenaasãntè siséí s̀̀usi d̀̀eri t̀̀e k̀̀ari kubakù you bíékè nke, k̀̀e sipié t̀̀e t̀̀u nkè yeyòrè kpesii kété kubakù c̀̀anku bíékè. ⁷ K̀̀e siwũ̀̀si kété k̀̀encatiri ke dó mecãã, nke bo ce nkutenkù, k̀̀e Kuyie ndò: K̀̀atenè kéce nkutenkù.

K̀̀e sii coké k̀̀ékote ké k̀̀u ce. ⁸ K̀̀e k̀̀u m beke ke d̀̀ò: A wúó nsì me nkéri kubakù you bíékàà? Sì yóó c̀̀ũnko n Yaá mmu de kó kutempè mmieke.

Kuyie nnakémè kù yóó déúk̀̀unnemè ikuó ǹ̀ùti Sosuwee

⁹ K̀̀e Kuyie nni mbéinnè ke d̀̀ò: ¹⁰ Yie nhá kote Sefanniya bire Sosiasi cíètè bèè ìtè Babidanni ke konni bè de mbo, kàa còuté Edidaii nè Tobiya nè Yedaya be borè, bè m p̀̀ani yèè p̀̀arè. ¹¹ Kàa yè còuté a túóté timátì péitì nè mesə nkédəò dikp̀̀à̀tìp̀̀i, k̀̀e di òó nYotisadaki bire Sosuwee ikuó ǹ̀ùti diewè. ¹² Kàa d̀̀è a ò nàké ke d̀̀ò: Mí ndi Yiè nKuyie Mpackedaa m̀̀i tu:

Wèè ỳ̀tiri tu kuye * weè ỳ̀tini,

weè yóó maá mí ndi Yiè nKuyie n cíètè.

¹³ Weè yóó t̀̀e maá k̀̀éntú okp̀̀à̀tì diewè

k̀̀enkari okp̀̀à̀tikàri ìnkè

ke baké o ǹ̀tibè k̀̀e ikuó ǹ̀ùti nkari o bakù you,

k̀̀e kunaatí diekù mbo bedé be cuokè.

¹⁴ K̀̀e dikp̀̀à̀tìp̀̀i dii, di yó mbo n cíètè mieke nke, k̀̀e di dennini Edidaii nè Tobiya nè Yedaya nè Sefanniya bire bè n d̀̀ò dii wèi.

¹⁵ De m̀̀nni bèè bo medétimè bè bo k̀̀ateni kémaá Kuyie ncíètè k̀̀e di banté Kuyie Mpackedaa weè n t̀̀ónnimè di borè.

K̀̀e di yie ndi Yiè nKuyie nkó metammè d̀̀e yóó d̀̀òmu nweti weti.

7

Bè nàkémè menùboummè kó tináànti

* 6:12 kuye: Kuye bè nàá nkùò kpéi ndie mbè yè nYesu nwe, odetíwè. Wénté Esaii 4:2.

¹ Okpààtì Dariyuusi kpàtì benni naannì, otànkù wéínwè bè tu wè Kisideu * o kó diyie naannì kè Kuyie mbéinnè mí nSakarii. ² Ke s̄ mBetēdi kabe tōnní Sadesēe nè o nìtìbè, Dekemmu-Mēdeki nè o kabe Kuyie n̄c̄ētè kè bè bo kù bántè, ³ kébekénè Kuyie Mpakēdaa kuó niùbè nè ku pānāantì náambè ke tú, di dò nkénsaké ke kuòmmu ke bou dinùù otāñnummuwè yìe mmieke di do òmmè nè dimònnà?

⁴ De mōnnì kè Kuyie Mpakēdaa m béinnè ke dō: ⁵ Náké kubotí kuməu nè ikuó niùbè ke dō:

Di bou yèè nò otāñnummuwè nè otāñyíénwè
dè tūðke yíe nyebie nsipísiyiekè,
di bou de kó yenò di n dó mèè kpéi nkaà?

⁶ Di ò nyo ndì mōnnì ke yō,
dè òò í ntú dī yo nkè dī yōnàà?

⁷ Di í yé Kuyie ndo nàké tì nè ku pānāantì náambè dimònnì kabe nò mieke, ke s̄ nSedisademmu kabe nè yehékè yèè ò fité bè kraá kari bá dēmarè í bè kōnnè. Kè benitìbè kraá píéké Nekefu nè diyie taà kèè bíékè kó yehékàà?

⁸⁻⁹ Mēmme kè Kuyie Mpakēdaa m béinnè ke dō m bè dēnte kù do bè nàké tì nè dimònnì ke dō:

Mbekùnè timóm̄m̄nti,
ndónè ditòbè kēmm̄kenè ditòbè mesém̄m̄.

¹⁰ Di bá n̄f̄ũnko bekúpobè nè iciribí nè bepòòbè nè besénnìbè òmòu bá nwantinè otòu meyi.

¹¹ Bè me nyí nyie nke bo kénté kù tu mù, ke kù bùtinné ke kpénkùnne be to. ¹² Kè be yēm̄m̄e kpenke ke naánnè kupèrikù, bè í nyie nke bo keè Kuyie Mpakēdaa bè duònní ì tié nnè tì náantì nè ku Yaá mmieke, nè ku pānāantì náambè dimònnì kabe borè. Mēmme mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa kè m mieke bè peike mediè.

¹³ Kè bè nni nyu kè n c̄iéké
n do bè yu kè bè c̄iéké mèè botí.

Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa m̄i me nyē.

¹⁴ M̄i bè cíe nkè bè ta ibotí t̄i bè í yé ì mieke,

kè be èi d̄ũnko,

òmòu ténke í yièní de bíékè,

òmòu me nténke í kè k̄rì,

ketenkè kèè kó mekàr̄imè do naati,

kè kè naánko tēd̄ntè.

8

Kuyie nnàkémè kù yóó dō mèè sàà nkutenkù

¹ Kè Kuyie Mpakēdaa m béinnè ke dō:

² Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa m̄i tu
n dóm̄u Sedisademmu kabe kè dè n yòu mediè,
nè de kpéi, kè m mieke cóú mbe dootitòbè.

³ Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i tu n wētoomu Siyōō,

ke bo mbo Sedisademmu,

kè bè nhò yu ke tú:

Bèè d̄òr̄i Kuyie ndóm̄e be èi,

kényu Siyōō ke tú mí nKuyie Mpakēdaa n tāsààr̄i.

⁴ Tidakótì nè tipokótì bèè dúkute ipààtì bè kòté mèè kpéi,

kè bèè wēte kébuoté Sedisademmu mieke.

⁵ Idapùmbí nè Isapùmbí kè bè nkpeiti diheì mieke yecēkarè yeməu.

* ^{7:1} Kisideu: Bè do kaammè betāābè nè ti kaammè dè í wē. Be kóo t̄ankù Kisideu berínè ti kó betāābè t̄epítè nè oketiwè nè t̄epítè nè odèr̄i de cuokè nke (diyosèè nè mewanaana nde cuokè).

⁶ Isidayεεριβε βέε κπαά di mmònnì βέ í wúó nke dò ndè bo na kédòò,
di yèmmè né dò ndè múnke n yòunèmu mí ndi Yiè nKuyie Mpakεdaa?
⁷ N yóó dεεtému n nitìbè βέε ciété ke bo diyie yìenì kèè bíékè nè dì taà kè,
mí ndi Yiè nKuyie Mpakεdaa mî béei.
⁸ N yóó βέ tḗnnénímu kè βέ mbo Sedisadεmmu kéntú n kòβε,
mí nKuyie kè nní mbè te,
ké mbè baké, ke báá βέ yóu,
m bo mbè dòòri dèè sié.

⁹ Nte mí ndi Yiè nKuyie Mpakεdaa n tú mù:
Yáúkùnnenè di kòntì
díndi βέε kèè m pā́ānā̀n̄tì nā́āmbè béei ntìi nā́āntì n cī́ētè pū́ūku dìi mònnì.
¹⁰ De mònnì βέ do í yietì betōmbè
iwūō me nyí mmòke mucōntimu mamù.
Beciēmbè me ndo í mōke meoñpùmè nè be kprantídèntòbè kpréi.
Mî do yóu bá wè kòò nwantinè otòu meyei.
¹¹ Di mmònnì n tḗnke í yóó dōò n kòβε βέε κπαά n do dòòmè doké kòβε.
Mí nKuyie Mpakεdaa mî béei!
¹² De mònnì βέ bo nkari kè dè boo,
detie mbè tu dè fínyì kè dè mpeí,
kè βέ kùú́tí ketenkè tidiitìi peité,
kè kéínkè nduònní fetaafè,
n nitìbè βέε bo nkpaá βéε yóó dè tieke.
¹³ Díndi Sudaa kòβε nè Isidayεεριβε n do di dōò mēè botí meyei nke ibotí teii yà
meè botí nku n yóó di dōòmè mesàà nkè ìi yà.
Di bá nyī̀kù, yáúkùnnè di kòntì.

¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakεdaa mî tu:
Di yembè do n cà̀àrèmu ke íi m mieke
kè n tā́āté ke dò n yí yóó yóu m bo βέ dòòmè meyei.
¹⁵ Di mmònnì n né pētìnke tā́āté ke yóó di dōò mesàà mme
díndi Sedisadεmmu kòβε, nè Sudaa tenkè kemou kòβε,
di tū mbá nyī̀kù.
¹⁶ Ntenè di yó ntū ntì,
bá wè, wè nnáá nhotòu timómmònti kè di mbekù timómmònti
dè bo yiémmè kè kunaatí mbo di cuokè.
¹⁷ Di bo dōòmè ditòbè meyei nde kó iyeñtotí báá tanní di yèmmè mieke
di níí bá mparìku ke né sóú,
mí nKuyie n yí dè dó.

Menùboúmmè kó yewe yóó naámmè yewe yebaa nkpeye

¹⁸ Kè Kuyie nní mbéinnè ke dò: ¹⁹ Mí nKuyie Mpakεdaa mî tu: Sudaa kòβε bou mēè
nùboúmmè otā́ānaanwè nè onummuwè nè okuónwè, nè opíínwè de kó yewe bo naá
ndiwèi kpeye, kuyḕnnaatí kpeye, yebaa nkpeye, kè di nyā́nku. Né ndónè timómmònti
kè kunaatí mbo di cuokè. ²⁰ Mí nKuyie Mpakεdaa mî béei:
Ibotí nè yehekè dè itinímu péu ke kṓriní Sedisadεmmu.

²¹ Dihei dìi nkòβε níí bo sṓnké diterì kòβε ké βέ nāké ke dò:
Ti kṓtenè kébántè ti Yiè nKuyie Mpakεdaa,

kè βéε βέ tḗnné ke dò: Ti kṓrimu.

²² Yeboṭè péu nè ibotí ìi kpeínì βέ bo kṓtení Sedisadεmmu kéwammú ti Yiè nKuyie
Mpakεdaa,
ké kù bā́ntè.

²³ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakεdaa mî béi!
De yiè benitìbè bo yènní tepítè bèè cǎǎ nyibotí
kéncáátí Sifu òmáà yaàbòrì ke tú:
Ti dó ke da neinèmu,
ti kèèmu Kuyie nda bonèmè.

9

Kuyie nkprànnèmè yehékè yèè tǎkénè Isidayεeribe

¹ Kè Kuyie nní mbéinnè ke dò:

Dè í tú Isidayεeribe máà ndi n kprànnèmè,
Adaraki tenkè kǎbe nè Damaasi èi kǎbe m bè kprànnèmu múnke.
Ke yé mí nKuyie n wúómmèmu benitìbè bεmou n wúó mmèè botí,
Isidayεeribe bεmou.

² N kprànnèmu múnke Amati èi dì tu kutemmànku,
ke kprànnè Tiiri nè Sitǎǎ kpeye yèè cii ndeu.

³ Tiiri èi kǎbe maá tεcǎkpetè nte
ke píe ntimátì péitì mutǎǎ ndòmmè ketenkè.
Ke píe mmesǎo mubirímú dòmmè ice.

⁴ Kuyie mmuwεrímú yiè nyóó pǎntemu dihei,
kédéíté iduotí kétanné dàméèrì mieke,
ké dì cǎu mmuhǎǎ.

⁵ Kè Asikanǎo kǎbeε de yà kè kufǎwaá mbè auté,
kè Kasaa èi kǎbe nkpeutí,
dè bo di Ekunǎo èi kǎbe okpàtì ténke í yó mbo Kasaa èi mieke.

Onitì ténke bá nkérímu Asikanǎo èi,
⁶ Bèè kǎké ibotí beè yó mbo Asidǎti èi,
m bo deite Fidisitεǎbe fentè,

⁷ M bo deite iwǎǎ bè í fié ì kè meyiǎ nyè i kó imaa mbe nò mieke,
nè bè fié ì yebǎkè.

Bèè bo nkpaá de yiè bè bo naá n kǎbe,
kéndònnè Sudaa kó kunaàmùnkù kǎbe dòmmè,
kè Ekunǎo kǎbeε ta n kǎbe mieke Sebusiibe do dǎdòmmè.

⁸ Mî mómumu nyóó cómmú kébaa nh èi, n dootitǎbè kpréi,
òmou ténke báá dì ta kéfǎǎ n nìtìbè,
n yàmú m mómumu nnè n nònfè.

Okpàtì wèè yóó tǎní diwèi o kó tináàntì

⁹ Díndi Sedisademmu kǎbe nyǎnkunè diwèi!

Díndi Siyǎǎ kǎbe iinè!

Ntenè di kóo kpàtì ke kérínì di borè.

Ò dǎdǎri dèè siè dènde ke nǎ ndemou,
ke yǎd nke deke disǎmmarínserì kó dibii.

¹⁰ Sikpàrinaasǎí í yó nkpaá bo Efadaimmu tenkè mieke,
sikpàrisǎí me nyí yó nkpaá Sedisademmu èi.

Ò yóó kékému de tǎnnè,
kéǎnné kunaatí ibotí nè itei de cuokè.
O kpàatiyuu bo túóté dàméèrì yie nkéntǎ kétuǎkenè otǎù, kédité kukó ndiekù Efadati nè
kutemmànko.

Kuyie nyóó wéte kécónnèmè Isidayεeribe be fǎtìrì

¹¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Nè ti kó metaummè n di dǎdǎnè mè di n feu ì wǎǎ kó meyiǎ mmieke,

mèè te kè n yóó di denne di kpetí dī f̄t̄irì mièke.

¹² Mí nKuyie mm̄f̄i t̄i ndi náá nyíe, díndi tidaat̄i t̄i m bùó!

Konnènní di kó diheì iduotí fité dī,
n yóó di d̄d̄omu mesàà nkè d̄e p̄ēēté kuce m̄édémè di di mèè sémmè.

¹³ Siyōō èi, n yóó duó nkàa n̄it̄ibè beè do Yafanni k̄obe mudodò,

Sudaa k̄obe beè yó ntú n t̄āmmù,

kè Efadaimmu k̄obe tú m pie,

díndi Siyōō k̄obe kè dí ntú n kp̄àr̄isiè.

¹⁴ Mí nKuyie n yó mbo n k̄obe yo ín̄kè nke kè m pie ntú níéé fetaafè òō míítémè,

mí ndi Yiè nKuyie m bo k̄onné dī m̄d̄nni dit̄āt̄eheù kékétóo

nè kubakù you bíékè kó kuyaakperíkù.

¹⁵ Mí nKuyie Mpakēdaa n yó nk̄ānkému n n̄it̄ibè,

ke b̄omm̄o yet̄ārè,

kè yè buot̄i be dootit̄obè, ké bè n̄ante páíí bè òō nantemè f̄inyì be,

kè bè mm̄éú meȳīi mm̄ieke, bè òō féúté feōfè kè ikuó niùt̄i

kunne mèè botí dinaabuu meȳīi mm̄ieke,

ké mè w̄uō diw̄ūōt̄ōnni bàkè.

¹⁶ Mí mbe Yiè nKuyie m bo bè d̄eēté d̄e yiè.

N n̄it̄ibè mbe, n kó ipe.

Bè bo ndò nyet̄ārè yèè donku d̄e ke mm̄ieti be èi mièke.

¹⁷ D̄e yiè be wenninku í yó mm̄ake kum̄anku.

Be w̄èi m̄e nyí yó mm̄ake dī m̄āmè.

Tidiit̄i nè menabém̄mè d̄e bo nte bedap̄āmbè nè besap̄āmbè

kè bè nkpeín̄i.

10

Kuyie nkuù duò nfetaafè

¹ M̄ōōnè Kuyie nkè kù dí duōnni fetadentifè.

Kuù ò nte kè fetaafèe kperi k̄eni m̄ediè.

Bá wè k̄oò pakuu yè tidiit̄i.

² Sib̄ōatenkaan̄i di soúm̄mu,

kè bep̄āābè di náá nsiyáāb̄isi,

di yau t̄i d̄auñt̄i tu d̄etet̄irè nde

ke n̄ár̄ik̄unko di yèmmè f̄ààrè

d̄e te kè benit̄ibè ciété nè meyeñcaarimè

tip̄ièti t̄i kpa ti c̄enti ti k̄ōm̄e.

Kuyie nn̄akémè kù yóó w̄ete kéd̄eētémè ku n̄it̄ibè

³ Kè Kuyie mb̄ei nke d̄o:

Mí nKuyie m mièke keè peike bepec̄enyibe,

n yit̄é ke c̄ōr̄m̄úmu be kp̄éi.

Mí nKuyie Mpakēdaa m bo daateni dī yiè n kó ipe Sudaa k̄obe kp̄éi,

bè bo naá nsikp̄àr̄is̄í kperi kè m bè k̄ātenè mudodò.

⁴ Bekp̄àt̄ibè yēt̄iní Sudaa kó kufuku mièke nke,

ke bo nkpeín̄i ke d̄ōnnè dit̄ār̄i bè òō p̄úút̄énè dī,

ke d̄o nf̄eabafe ke d̄o nhokp̄àr̄inuōnti kó mut̄āmmù.

⁵ Bè bo ntú bekp̄àr̄inuōmbe

ke naù be dootit̄obè kuce kó tit̄át̄i k̄ōm̄e.

Bè bo mb̄è naù ke ȳé mí nKuyie n yó mb̄è bonèmmè.

D̄e yiè d̄e bo di be dootit̄obè kó beh̄āāp̄òns̄ānd̄èèbè.

⁶ M bo kp̄én̄kunne Sudaa k̄obe,

m bo deeté Sosefu yaàbí ké ì còríné i fòtìrì,
mesémme mèè bè nni mbonè.
Dè ténke bá ndò mbeè do n dootóo dimònni mari.
Mí mbe Yiè nKuyie mmî bè te,
ke yóo keè be báammii.

⁷ Efadaimmu kàbe bo ntú bekpàrìnuwambe,
be yèmmè bo nnaati ke dò mbè yà menaà.
Be bí bo mbè wùó nkè diwèi ì bo.
Be yèmmè bo nni nnaatinè mí mbe Yiè nKuyie.

⁸ Kè n níi bè yúnè fefontifè kè bèe tíi,
nke yé mîi bè deetémè,
kè bè sùú nke maàtenè bè do mamè nè dimònni.

⁹ Mîi bè yaá ibotí tei mieke
bè ãã yaá mèè botí medibii,
bè me nyó nkè bo kédentenímu n kpréi
kétíe mbe bí kè bèe wètení.

¹⁰ N yóo bè dèitenímu Esibiti nè Asidii,
ké bè tíi nKadaadi tenké mieke nè Dimaa, kè bèe duú.

¹¹ Ke sénté Esibiti kó kukó,
mí nKuyie mîi yóo cónné dàméèrì kó yenéfinfirè kè kukó nNiidi kúú.
Asidii kàbe fentè bo deè.

Kè fèkpààtìpàtífèe déténe Esibiti kàbe.
¹² Kè n kpénkúnne n nìtibè kè bè nkéri nè n yètìrì,
mí nKuyie mîi béi.

11

Kuyie nnàkémè yehekè yèè kpeínì yè dotimè

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Fó nDimaa tùúké, kpeté a bòrè,
kè muháá nta kécóuté a tedierè sétìrì.

² Díndi detie nsipèrésì, kómmúnè!

Sétìribè duómu,

de kó detesààrè ténke í kraá,
díndi Basãã tie mbè tu dè sénnì, kómmúnè!
Kutúúkù bè do í daati ke taà kù domu, kù í kraá.

³ Ti yo bepecēmbē dabùò,
be pe í kraá mèè kpréi nke.

Kè yeçirìçirìbe kuw Suditēē tùúkù yè do tá kù í kraá mmèè kpréi.

Bepecēmbē bèdébè kó tináànì

⁴ Kè Kuyie nní mbéinnè ke dò: Cēmmú m pe ìi bo mukòù kpréi. ⁵ Bè do nyì ke n kòù bá òmòù í bè bònne, kè bèè fiiti kè bè tu: Kuyie nnè mutōmmú, ti bo kparìkè. Kè i cēmbē né búútóo bá mesémme í bè bo. ⁶ M múnke ténke í yóo deeté di nheì kàbe, mí nKuyie mmîi béi, n yóo yóumu bá wè kòò do o kou nòu mieke, nè o kóo kpààtì nòu mieke, kè bèe bè fēū, m me mbáá bè deeté.

⁷ Meimme kè n kàte ke bo cēmmu ipe bè do nyì ke kòù, kéwaá nyedò yèdéyè, ke yú òimari ke dò: Mesàà, nke yú diteri ke dò: Mewēnnímè, kékàte kécēmmú ipe. ⁸ Otānkù omáà mieke kè n cíe mbepecēmbē bètāāti bèè do ì cēmmù. Kè meminnímèè ì nní ndònténè kè ì múnke m pè. ⁹ Meimme n yì nàkémè ke dò: N ténke í yóo ndi cēmmú kè fèè bo kú, fèe kú! Kè fèè bo feti fèe feti, ìi kraá kè ì bo ncáá nyitòbè, ì ncáá.

¹⁰ Meimme n tùótémè didùò n do yu di ke dò: Mesàà nke di kèété, kè dè bo yie nkè metaummè n do dònèmmè ibotí kè mèe tōte. ¹¹ N kèété dii mōnni de kó didùò ipe kó

bedombe bèè n wùó nkè bèè banté Kuyie nkuù bè naánnèmè de kó medòrìmè mieke. ¹² Kè m bè nàké ke dò: Kè di pénsìrì n yietínè kè di me nyí pénsìrì di yóu. Mèmmè kè bèè kaa nyidítí medítíbii nsipísitàāti ké n duó. ¹³ Kè Kuyie nní nnáké ke dò: Túóté de kó idíítí bè yē mbè nu nni ntàa nkùù donku kéānné n cīētè kó ditau mieke.

Kè n túóté de kó medítíbii nsipísitàāti kéānné Kuyie ncīētè kó ditau mieke. ¹⁴ De kó difōnkúò kétúóté didùò terì dīi yètìrì tu: Mewēnnímè ke kéété. Dèè benkú ke dò nSudaa kàbe nè Isidayeēribe be kó mewēnnímè tōte. ¹⁵ Kè Kuyie nyíé kébéi nke dò: Dòò amáà kéndò nhopecēnti wèè yèmmè í naati, ¹⁶ ke yé mí nKuyie n yóó duónkomè opecēnti tòu nwe de kó dihei mieke, wenwe bá kòò mōhté ipe o pecēnku mieke ò í yó ndake de kpèti, kè fēmafè feti ò í yóó fè wammú, kè fēmafè kàute ò báá fè tàa, ò me nyí yó mpiú ìi kōnti naati, ò yó nkòumu ìi ā mekùò nke cáá nke deì isonyi kpèètè.

¹⁷ Di bo yà díndi bèè tu dimáà bepecēmbè,
díndi bèè dootóo m pe
bè bo cò di baà nyese,
kékúúkè di nuò nyoyi yese,
kè di baà nfāū nkè di nuò nyoyii yēi.

12

Ibotí yóó wēnnémè kédò Sedisademmu

¹ Nte Kuyie nnáké tì Isidayeēribe,
Kuyie nkùù pité tiwetì
ke fíí nketenkè kó yēsānkè,
ke ānné onìtì di wēnnì,
kuù béi nke tú:

² Mí nKuyie m bo dòò Sedisademmu febòòfè kòò píe m mieke kó menaà, nyebotè yèè ò fité, kè yèè yā kémuó nkè ye ìikèe fité. Deè múnke yóó tuōkení Sudaa kàbe be dootitòbè bo bè do dīi mōnni képi Sedisademmu. ³ De yìè m bo dòú nSedisademmu yebotè ìikè kòò ndo nkutāārí bèè bo ndó kòò còte bè bo koute bemáà, yebotè yemou bo wēnné kòò do. ⁴ De yìè m bo duó nkè sisēíí wááté, kè kufōwáá nhauté si dèèbè, m bo yēikūnne ibotí tēi kó sisēí, n nōnfè me mbáá úú nSudaa kàbe ínkè. ⁵ De mōnni Sudaa botí kó bekótíbè bo nnáá mbe yèmmè mieke ke tú: Sedisademmu kàbe kó muwērímu bonní be Yìè nKuyie Mpakedaa borè nde. ⁶ De mōnni m bo duó nkè Sudaa kpààtibè kuò yehékè yèè bè fité kubakù cānku nè kuyóu ye kàbe, muhāá nhōō cóúté mēè botí timútì nè ideí. Kè Sedisademmu nkpaá bo o kari kè benitìbè ò ā.

⁷ Mí nKuyie n yóó keté kédēetē Sudaa kó yefe kàbe mbe, kè dèè yie nkè Dafiti kàbe nè bèè bo Sedisademmu kè be yèmmè bá ndò mbè bè pēēté. ⁸ De yìè mí nKuyie n yó nkānkému Sedisademmu kàbe, de yìè wèè tu ocìrì be mieke wèè yó ndōnnè Dafiti do dòmmè kè bè nwúó nho yaàbí kè dè dò nKuyie, nke dò nKuyie ntōnni.

Bè yóó kōmmúmè bè kùú wè ke o dùute o kpéi

⁹ De yìè m bo íté kécómmú kékuò ibotí ìi bo kōtení kéndó kédò Sedisademmu mudòò. ¹⁰ De yìè m bo ānné Dafiti kàbe nè Sedisademmu kàbe meyèmmè bè bo n kuónnè mè ké m banté kéwēētēni m bíékè. De mōnni kékōmmú bè kùú wè ke dùute o kpéi, wèè bire bo demáà dè òó kú kòò nkuòmmè, Mpo òó kú kè bè nkuòmmè. ¹¹ De yìè yekúdabùò mbo dátínné Sedisademmu dibòò Adatidimō * òó kú kè bè nkuòmmè Mekidoo biriku mieke. ¹² Dihei mieke bè bo nkuò be naàmùnti be naàmùnti, kè Dafiti kó tecīētè kàbe ncāá nkè be pobè cāá nkè Natāā kó tecīētè kàbe ncāá nkè be pobè cāá. ¹³ Kè Defii kó tecīētè kàbe

* ^{12:11} Aditidimō: Fedisiibe kó dibòò marì botí do nku, kè benitìbè yèmmè ndò ndi òó kú fetaafè kò ndi mōnni, kéwēte káyēnni fetaafè konní dīi mōnni.

ncáá nkè be pobè cǎá kè Simeii cíètè kǎbe ncáá nkè be pobè cǎá. ¹⁴ Tinaàmuntì sǎnti tì kraá kè tì cǎá ncáá nkè ti pobè cǎá.

13

¹ De yìè dinébòrì mari bo mpũdè nke ɔu Dafiti kǎbe nè Sedisademmu kǎbe kó meyei nnè be yǒdè.

Kuyie nyóó paammè yebǎkè nè bèè sóú nke tú bè nǎá nku pǎānǎaǎntì

² De yìè m bo deite yebǎkè kó yeyètè be nò mièke, mí nKuyie mmí béi. Òmǎu ténke bá ndenniní ye kréi, m bo denne dihei bèè tu bemáa m pǎānǎaǎntì nǎam̀bè nè yebǎkè yèè bè s̀nkunko. ³ De m̀nni kòd mǎu cíéké ke tú ò nǎa m pǎānǎaǎntì, o cice nè o yǒ bèè ò peité bèè ò nàkè ke d̀: A yóó kúmu! A nǎa nsiyǎabisí nsi ke tú a nǎa nKuyie mpǎānǎaǎntì. Kòd cíéké ke tú ò nǎa m pǎānǎaǎntì o cice nè o yǒ bèè ò kũú disiè kékuɔ. ⁴ De m̀nni ifei bo pí m pǎānǎaǎntì nǎam̀bè nè be kó tipǎānǎaǎntì kè bè ténke bá ndǎátí iwũɔ kó ticìtì kó yeyaàbòrè ke sóú. ⁵ Bè bo nyetírí ke tú: Mí n yí tú Kuyie mpǎānǎaǎntì nǎaǎnt̀, n tú otenkútì nwe nè bè m peitémè n tú ketenkè kou nwe. ⁶ Kè bè ò beke ke yí: Bá n kó tífìtè né bo a c̀nc̀nni? Ò d̀: N népobè beè dè nni nk̀ute.

Bèè yó nkpaá bè yóó bantémè Kuyie

⁷ Ntenè mí nKuyie M̀pakedaa n tú mù:

N tú nh èi ndisiè ndi ke bo kũú n kóo pec̀nti
nè wè ti wè nképi mmut̀mmú kékuɔ,
kè ipee cíétè kè n kuɔ ipebí.

⁸ Kè Kuyie nyíé kébéi nke d̀: De yìè ketenkè kó benit̀bè bo toté yewétiyè yètǎati, kè yèdéè kú kè dimáa nkpaá bo. ⁹ Kè m bè yǎáké kè bè wénk̀nnè bè ɔɔ p̀nné mèè botí mesɔo nnè timátì péfìtì kè dèe wenke. De yìè kè bè ní n yú kè n yie nke d̀ bè tu n kǎbe mbe, kè bè d̀: Kuyie nkuù ti te.

14

Kuyie n yóó baatémè ku nit̀bè mesomme

¹ Kè Kuyie mbéi nke d̀:

Mí nKuyie n kó diyìè duunnímu
kè di dootit̀bè bo totí di k̀p̀e di nuɔ mmièke,
d̀ndi Sedisademmu kǎbe di nuɔ mmièke.

² N yóó duó nkè ibotí tei tímmu kédo Sedisademmu mudòd
kèp̀nte dihei kèhéi dèè kó dimáa bo di mièke,

képi mmú benitip̀bè kéduónè,
képi mmú besúk̀bè kékũúnnè kédoò tidaati,
kè besombe nkpaá dihei.

³ De m̀nni mí nKuyie nkè n cómmú kédokénè yebotè
n do ɔmmè mudòd m̀nni.

⁴ De yìè n naàcètè bo na odifè tǎri

d̀i bo Sedisademmu donfũd̀,
kè d̀i yaté di cuokè diyìè yìèní kèè bíékè
nè d̀i taà kè, kè dèe naá nkubiriku diek̀
kè diwetiri dimáa f̀tè kubak̀ yóu bíékè

kè diteri f̀tè kucǎnku.

⁵ Kè di coké kèt̀nnè de kó kubiriku
ke yé kù yó nduómè kèt̀nnè Asɔodi nwe,

kè dí coké kè kù t̀nnè
ketenkè do aá Osiasi Suda kǎbe kóo kpàt̀tì m̀nni
kè di yembèe coké mèè botí.

De m̀̀nni k̀̀ di Yiè nKuyie nfeiténí
ke neínè ku t̀̀rè.

⁶ De m̀̀nni diyie t̀̀nke í yó mbo
dè yó ndò mbàmmùu nwe ke d̀̀ nnikèi.

⁷ De kó diyie yó ncáámmu

Kuyie nkuù máa dì yé
de m̀̀nni kuyie nyí yó mbo
keyènkè me nyí yó mbo,

bá kuyuoku kuwenniku kuù yó mbo.

⁸ De kó yewe mieke menie mmèè duò mmufòmmu
mè bo nyièní Sedisademmu

kè m̀̀mamè mpũ̀̀ nke taà dàméèrì diyie yìèní kèè bíékè kou,
kè metèmè ntaà diyie taà kèè bíékè kou

kémpũ̀̀ ndiyò̀̀ nè dipaa.

⁹ De kó yewe mieke

Kuyie nkuù yó ntú ketenkè kem̀̀u kóo kpà̀̀tì

kè benitibè bẽ̀̀m̀̀u nkù bàá nke nkù yé.

¹⁰ Kè diheì dim̀̀u wẽ̀̀te kènaá nkubiriku

kétúóte Kebaa kèntò kétuàkenè Dim̀̀u
kubakù c̀̀nku Sedisademmu diyie yìèní kèè bíékè

kè Sedisademmu baatè yehèkè s̀̀nye,

ke túóte Bensamee kó dibòrì borè

kèntò kétuàkenè bè tu dè dibòrì kótírì,

képè̀tè kétuàkenè dibòrì kuduotí kentímè kperi

kèntò kétuàkenè Ananedi kó ditennì,

képè̀tè kétuàkenè okpà̀̀tì kó diyetitùò borè.

¹¹ Ikuó maì t̀̀nke í yó mbo a bo yeténè ì kè bè dá ku.

Benitibè bo nkari bàmmùu Sedisademmu mieke.

¹² Nte Kuyie nyóó poté kùu yéiiku benitibè bèè dokénè Sedisademmu:

Onitì ní bo nkpaá f̀̀u kòo k̀̀ntì p̀̀à̀̀ke,

kòo ǹ̀mbii mp̀̀à̀̀ke,

kè be nóndié mp̀̀à̀̀ke be nò mieke,

¹³ De yiè kuf̀̀waá ndiekù bo autè benitibè

kè bèe kóntè kènkpannè betòbè,

bá wè kòo nkpaannè o c̀̀peetitò.

¹⁴ Kè Suda k̀̀be wènnè Sedisademmu k̀̀be

kè bèe dokénè ibotí ì bè fité,

kékou be máti péiti nè mesòo nnè tiyà̀̀tì péu.

¹⁵ Kuyéiiku kùu do benitibè kùu doti siséi,

nè sitesì s̀̀mmarímú nè siséi dè wènnè ke peité si

nè yòyòbè nè s̀̀mmarímú

nè iwũ̀̀ s̀̀nyi ì bo be ã̀̀p̀̀nkari.

¹⁶ De m̀̀nni bèè bo nkpaá f̀̀u,

ibotí ì dokénè Sedisademmu k̀̀be i mieke,

bè bo nk̀̀rini Sedisademmu bá dì m̀̀nni,

ke ninku ke m̀̀ báá mmí nKuyie Mpakedaa,

ke baà ntitouti kó dibanni.

¹⁷ Ibotí ì k̀̀be bo nkpaáo ke í nk̀̀tení Sedisademmu

mí nhokpà̀̀tì Kuyie Mpakedaa m̀̀ borè,

bè báá péte fetaafè.

¹⁸ Kè Esibiti kòbe kpáá ke í kòtení,
 m poté kùù yěiku íbotí tèi ìì í kòtení
 ke baá ntitouti kó dibanni,
 kuù doti be ínkè.

¹⁹ Esibiti kòbe nè íbotí tèi ìì bo nkpaá
 ke í nkòtení ke baá ndibanni titouti kperi
 tiì yěiti doti be ínkè.

²⁰ De yiè bè bo wāri sisěí kó yesānkewe ínkè
 ke dò: Bè cānné dè nKuyie nkpéí.
 Kè n cíètè kó sikúmbóó naá nyebo
 bè yó mméínè yè yewũòtòrè.

²¹ Sedisademmu kó sikúmbóó nè Sudaá tenkè kpesi
 kè bèe dè duó mí nKuyie Mpakédaa n kpéí
 bèè kó dimàà n feu iwũò kè bè nsì tòú
 ke berinè imaa,
 bepotambè ténke í yó nkpaá mí nKuyie Mpakédaa n cíètè mieke.

Madasii Di mpátiri to tìi náantì

Madasii wàri o pátiri kè dè mmàke yebie nsikousinàà (400) mieke nke kè Yesu né na kékatení. Ò do yóó náké de kó tináantì ke sá nKuyie ncíètè wète ke maámu kè bè wète ke feu iwũ Kuyie nku cíètè mieke, ke né wète ke bonke Kuyie nkó kuce, bá wè kòò fòu ò dómè. Kè benitibè sóu nKuyie nnè be pãrè mieke, bá òmòu ténke í dake Kuyie nkuó kpéí. Kè Madasii nnáá nyikuó niùbè nè benitibè sòmbe ke tú bèe ceete, ké mbè dènni Kuyie mbè dómè, ke bè náánnè múnke ku beénti kpéí.

Madasii do bè náá nKuyie nyóó tōnnímè mme wèè bo náké ku náantì (3:1) Kuyie mpãñnáantì náantò Edii do nàkémè (3:23) Matie kó dipátiri nè Duku kperi Madasii nàké dii nuò bomu ye mieke, dii tú: Isã-Batiisi do náámmè ke tú ò kàtení ke bo tũnte Yesu nwe kuce (Matie 17:11-13, Duku 1:17).

Di mpátiri náantì duó ke dōmmè

1. Isidayeribe í banté Kuyie mbè dómè 1:1-5
2. Bè seimmè ikuó niùbè ke tú bè sènkèri Kuyie nkè bè yetírí 1:6-2:9
3. Mecaàrimè Isidayeribe do caàrimè betòbè 2:10-16
4. Kuyie mpãñnáantì náantò nàkémè Isã-Batiasi yóó kàtenímè kètũnte kuce kè Yesu né na kékatení 2:17-3:5
5. Isidayeribe dōmmè kèwètení Kuyie mborè nè dèè yóó dòò Yesu bo wètení dii yiè 3:6-23

¹ Di mpátiri ti náá ti Yiè nKuyie mbéinnè tinti Madasii Isidayeribe kpéí.

Kuyie nhõõ tããtémè kù dó wè

² Mèmmè kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: N di dómu kè di né békú dimáà ke tú: Ba mbenkú ti Yiè Kuyie nti dómè? Dè í dò nhEsayuu weè kòtí Sakòbaa? Nè memme kè n dake Sakòbu ke nii Esayuu. ³ Ke pònte o kó kutempè nkó yehèkè ke duó nkè yè dójunko, ke náá nsikpamòó kó diàri. ⁴ Kè dè dò nhEdōmmu èi kàbe bo yí, bè mè nti pòntemè ti bo maá, kè bè maá m borè pònte, mí nKuyie Mpakèdaa mí béi! M bo bè pònte kè bèe yú de kó ketenkè ke dò: Meyei nheì, m mieke péi bè sáà be èi. ⁵ Díndi Isidayeribe kè dí dè yà, kèbanté ke dò m mí ndi Yiè nKuyie n deu ke í pĩ ndí máa kó yehèkè mutōmmú.

Ikuó niùbè cààrèmè kè Kuyie mbè kpannè

⁶ Kè ti Yiè Kuyie Mpakèdaa béinnè ikuó niùbè ke dò: Debire ò ndému de cice kè kudaakú yié nku yiè nkpeti. Kè n tu di cice dè né yíme kè di í n dé? Kè n tu di yiè, dè né yíme kè di í yíe n kpeti? Di n sènkèrimu ke né békú dimáà ke tú: Ti kù sènkèri ba mmieke? ⁷ Dè yíme kè di m pã n ci dè, ke dè dakù n wũtòrè ínkè? Di caàri n yètiri ndi, di wèíté n wũtòrè nye detetirè. Ke né békú dimáà ke tú ti sènkèrè òmmè botí ku wũtòrè? ⁸ Di n feu dii mōnni iwũ ò ã inuò nyimáà imáà nè ò tu yekpíè nnè ò m, di yèmmè dò nde wennimáà? Kè di yèmmè dò ndè wennimu dí dè pã di kóo kùmándáà, ké nsà kè dè bo ò narike kòò di còuté. Mí nKuyie Mpakèdaa mí béi! ⁹ Di bo dòò dende kó dimáà kédeè ke né nni nyu, mí nKuyie nke tú n di kuó mmesémmè, kè n tì kèèà? Mí nKuyie Mpakèdaa m báá tì kèè bitì! ¹⁰ Kòò mòu di mieke do nkpetínnè n cíètè kó yebòrè dè na ntōumu, kè di bá ncójunko n wũtònni detetirè. N di wúó ndè í n naati, nyí còú di m pã nyèè pãrè ketíke. ¹¹ Tientì timòu duómè n yètiri feímu tipítì timòu. Kè bè m pã nyepãrè sààyè, ke n tuò ntihúúntì. Mí nKuyie Mpakèdaa n yètiri feímu tientì timòu mieke. ¹² Kè díndi né caàri n yètiri kè di yèmmè dò n kó diwũtònni tu cénkoo kperi, kè di bo na kédaá ndi ínkè di cénke ninte dè. ¹³ Kè dè di dōnnè muwèrimú. Di sènkèrimu mí nKuyie Mpakèdaa, ke m pã nyiwũ di yúúku ò yoo ò tú yekpíè, yoo ò m. Mí ndi Yiè nKuyie m báá còuté de kó yepãrè. ¹⁴ Di

yuukumu d'indi bèè ò mmòke iwũò sààyi di dò nké m pã ì ke né n féúté fèè ã kuyènkù. Dè yembè d'indi di bo yà. N tú okpààti diewè nwe, kè yebotè yemou yé n kpréi. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa mfi béi.

2

Kuyie ndómè bè mpī nku tōmmú kè dè wenni

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò: N náánnè dímbè ikuó nùbè. ² Kè di í kènté n náá ntì, kè di í yie nke dèúkunnè n yètirì, m bo duó nkè meyei ndi do, di bo pàà mesàà nke yé òmòu í bomè di mièke wèè ãà n náàntì o yèmmè mièke. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa mfi béi! ³ M bo di kei n cíètè tōmmú, kè di úútí di wũò di n feu ì kó tipiti di ìikè, kè bè di wènnénè ti kékáúté. ⁴ De mōnni kè dí banté ke dò m mí nKuyie Mpakédaa n di kpannè kè dè bo yie nkè metaummè n do dōdōnèmè Defii nè o yaábí kè meè báá tōte. ⁵ Nè de kó metaummè mièke nke n do bè duómme mufōmmu nè diwèi kè bè nni ndé, ke yí n kpeti, ke mōke n kó kufōwáà n yètirì de meè kpréi. ⁶ Kè bè ntiè mbenitibè timómmōnti, kè siyáábisi í bo be nò mièke, mí nnè be kè tí nnaati, kè bè dōdōri dèè siè ke yūōnní benitibè m bíékè kè bè you meyei. ⁷ Ikuó nùti wèè dò nkétiè mbenitibè n tié, wèè borè nde benitibè dò nképétémè n tié ke yé ò tumè mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa n kóo tōnti nwe. ⁸ Kè d'indi bie me ndéténè n kó kuce, ke fétinne kusúkù nè di kó itié mmieke, ke tōte metaummè mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa n do dōdōnè mè Defii. ⁹ Deè te kè n duó nkè ibotí tei di sènkèrì ke di cè nke yé di í yiemme n kpeti, ke bekù tikouti.

Meborime mèdémè mèè cààrè Defiibe nè Kuyie mbe kó metaummè

¹⁰ Kè Madasii béi nke dò: Dè í dò nti cice omáà ndià? Dè í tú Kuyie nkumáà kuù ti dōdō? Dè né dōmme kè ti fiiti titòbè ke cààri metaummè mèè do bo Kuyie nnè ti yembè be cuokè? ¹¹ Sudaa kòbe càkemu dinùti ti Yiè nKuyie ndo bè dōúnnè di, ke dōò isòke kperè Sedisademmu nè Isidayeeriibe tenkè kemou. Ti Yiè nKuyie ncíètè càámmu ke tú ku kpete kè kù tè dó kè bè tè sìnkunnè ke tūóké benitipòbè bèè feu yebòkè. ¹² Wèè dōò mebotí, de yie mbáá pété wèè bo ò kōhné Sakòbu naàmunkù mièke ò mè mbáá pété wèè bo féúté fí nKuyie Mpakédaa fèòfè o kpréi.

¹³ Nte dèmarè dedérindè di dōori dè, di kuò nyèè dabùò ke wuò Kuyie nwũōtōnni ntingnietì, ku í dake di pãrè kpréi nkù mè nyí yè còu. ¹⁴ Kè di né békú dimáà mùò kpréi nte kè kù yí còu di pãrè. Di yetírì mèè kpréi nke di pobè di puoke bè di dapànti mōnni ke béi nKuyie nyìkè ke yí di yó mbè po ke né wète ke bè bèti. ¹⁵ Kuyie ndi wènné onitì omáà ndi fí nnè a pokù, kù né mè dōò ke dó ba? Kù dó dí nwè ntikōnti nti nè meyèmmè di wènné di mōnni ke naá nhonitì omáà di ò mbaa ba? Di ò mbaa Kuyie mbo di duó mmeimme ibí. Nyénè tūnke kòò mōu báá yete o pokù o puoke wè o dapànti mōnni nè o bí bè ntú ku kòbe mbe. Nyénè tūnke di toti tì di yèmmè ti kpréi nnè di pobè di puoke bè didacēnti mōnni, kòò mōu báá yete o pokù. ¹⁶ Mí nKuyie Mpakédaa Isidayeeriibe tū nkù m mièke cōummu wèè bèti o pokù ke yé wè ò bètimè nè kuyonku nku. Ndakenè di toti tì di yèmmè mièke ti kpréi. Kòò mōu báá yete o pokù.

Kuyie nnàkémè kù yóò duōnnimè ku kó ditōnni

¹⁷ Kè Madasii béi nke dò: Ti Yiè nKuyie nhōunèmu di kó tináànti. Kè di né békú dimáà ke tú, kù tì òunè ba nkpréi? Kù di òunè tì, tì tú, di ò nnáà ntì ke tú ti Yiè nKuyie nhō nwúò nwèè dōdōri meyei nke dè kù naati, kè kù ò yàrí, kù né yé nkù wetí òmme botí?

3

¹ Kè ti Yiè Kuyie mbéi nke dò: Mí nKuyie Mpakédaa, m béimmu ke tú: M bo duónko n kó ditōnni kè dii keuté kuce. Di yie ndi bàa wè ò yóò di déétému kè dí ta o cíètè mièke. Di yie nwèè di dōdōnè metaummè ò kèrínimu. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa mfi béi! ² We

mbo nkpaá de yiè? Kòdò feiténí we mbo nkpaá cómmú! Ò yó ndònnè dihònni kó muháá mmùù ðð wénkùnnè mù mmu mesòò nkéndò nciékùrè bè òunè dè tiyààtì. ³ Weè yóó wénkùnnè benìtibè mesòò nkòme. Weè yóó wénkùnnè Defiibe muháá nhðð wénkùnnè mèè botí timátì péfìtì nè mesòò. De mònni kè bèe naá mbèè yó nni mpāā nyepāre ikuó yèmmè. ⁴ De mònni kè ti Yiè nKuyie ncòuté Sudaa kòbe nè Isidayeeriibe kó yepāre kù do yè còú mèè botí nè dimònni, yebie nketiyè mieke. ⁵ De mònni mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa m bo ndi kómmú kébekénè betediibè nè bèè dauti dautinè betòbè nè bèè ð mparikunè n yètìrì ke né sou, nè bèè í yieti be kó betòmbè be dífítì nè bekúpobè nè iciribí kperè nè bèè fèũnko bepòðbè bá bè í n dé mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa.

Isidayeeriibe dòmmè kéwētení be Yiè nKuyie mborè

⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n yí cèète, di me nyí yóu di bo ntúmè Sakòbu yaábí. ⁷ Nè di yembè do bomè mme di bùtínnémè n tié ke í ì tũ, wētenèní m borè kè m múnke wētoò di borè. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa mî béi! Kè di né békú dimáà ke tú: Ti bo wētoò ðmme botí ku borè? ⁸ Nte m múnke yóó di beke tì, onìtì bo na késouté mí nKuyie nnaà? Kè de yèmmè di bo yí: Nè ba mmiéke nke ti da sóummè? Di mōke dè demou kó depíndè di dò nké nni n duò ndè. Nè di dò nké nni mpāā nyèè pāre, deè mieke nke di n sóummè. ⁹ Meyei ndi do, kubotí kumou n sou mmèè kpéi nke. ¹⁰ Tònni dèè kó dimáà tú depíndè kéānnè n cīètè mieke kè dèe yie nkè n cīètè mmōke tidiiti. N yáákénè kényà kénsà kè m báá kpeté iwetibori, kécióũnko kéínkè kó mesàà nkè mèe píe. Mí nKuyie Mpakèdaa mî béi! ¹¹ Kè nsà kè m báá beti yecádúù mbá yè ténke bá ncáá ndi diiti, kè fínyí kó detie mpeité. ¹² Kè yebotè yemou ndi tú diwèi yembè, ke yé di tenkè kó mekàrimè yó nnaatimè. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa mî béi!

Bèè tũ nKuyie nnè timómmònti bè yóó yàmè mucóntimu

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Di náá ntì ti kpéi ntì tu tipocēmmúnáàntì nti, kè di né békú dimáà ke tú: Ti kù cēnnénè ðnti? ¹⁴ Dî baa náá nke tú: Kàa tũ nKuyie, detetirè nde, kàa tũ nku tannò dè í mōke mucóntimu mamù, kè di nù nkòmmú yedabùò m mí nKuyie Mpakèdaa n yìikè bá di í yà mucóntimu mamù. ¹⁵ Kè sipòò yembè beè né bo kè dè bè naati, kè bedònnibè kperè yíe mbá kè bè wēnté mí nKuyie ndèmarè báá bè dðð.

¹⁶ Bèè n dé beè nàá mmemme kè n kèè bè nàámmè ke duó nkè bè wāri be yètè bembe bèè n dé ke yé n kpéi. ¹⁷ Mèmmè mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa m béimmè ke dò: M bàátí dî yie kpéi ndi bo tuōke dî yie, bè bo ntú n kòbe kè m bè te. M bo mbè mōkenè mesémmè, onìtì ð mmōkenèmmè o bire dèè pī nho tōmmú mesémmè. ¹⁸ De yiè di bo yà mebatimè mèè bo beyeibe nè besààbè be cuokè, wèè pī n tōmmú nè wèè í mù pī mbe cuokè. ¹⁹ De yiè kèrínimu ke yó ntònni diònni kó muháá nkòme. De yiè meyei ndòòribè nè sipòò yembè bè bo cóuté timúkpeti kōme páíí, bè cīē nnè be fāàtì bá dèmarè bá nsús. Mí di Yiè nKuyie Mpakèdaa mî béi! ²⁰ Díndi bèè n dé, de yiè m bo di dðð dèè sié kè medeetímè kó diwennécànni di mííté, ké di miekùnnè kè dí mpuù yenaadapàà mbè pité yè ke fíínko ye kōme. ²¹ De yiè di bo nàu beyeibe kè bèe naá mmutáá. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa mî bàátí de kó diyie kpéi.

Edii yóó wētenímè

²² Di báá yè nkóò tōnti Mōyiisi di duó nyìi kuó kpéi. Ntũnnè n tannò nè n tié n do ò duó ndè ðdebu tārì ínke Isidayeeriibe dimou di kpéi.

²³ N yóó niitè kéduónko m pāānāàntì náàntò Edii nwe kè diyie dierì dî duò tikōmbùòtì kè di né na kétuōkení. ²⁴ Weè yóó wēte ketau nyibí nè i cicebè ketau mbèè tu ibí cicebè nè be bí, kè dèe yie nkè m bá nkeróo képoté di kó diheì dimou páíí.

Matie wàrimè tináansààti Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì

Tináàntì tìi tì náá Matie kó dipátíri tɔ̀ tìi náàntì. Yesu tancóumbè tepíítè nè bedébé kòd̀ m̀wè̀ tu we Matie, weè w̄ari de kó dipátíri.

Matie w̄ari o pátíri meketimè o kabè Sifube kpéi nke, ke bo bè benke Yesu tumè Sifube kóo kpààtì Dafiti yaàbire Abarahammu kó kuwuə nkou, nè de kpéi nkdo bate o yaàribè fuke ì duó ke dōmmè. Ke nàké o pátíri mieke Kuyie nkó dikpààtiyuu kpéi, Kuyie nkpààtiyuu t̀ónímè ke benitibè d̀ò nkéceete, kòd̀ nàké ke benke ke d̀ò nYesu t́ Kuyie mpãnãàntì náam̀bè nàké wèè kōme mme.

Di mpátíri náàntì duó ke dōmmè

1. Bè peitémè Yesu nè ò ketémè o t̄ómmú. (1-4)
2. Yesu duó nyì tié ndit̄ari ìnkè. (5-7)
3. Yesu d̀d̀d̀ t̄i dieti nè bè ò yetemè (8-12)
4. Yesu nàké yèè náanhãntiyè (13)
5. Okpààtì bè yete wè kó mut̄ómmú (14-23)
6. Bè nàkéme Yesu kó muw̄etimmù kpéi (24-25)
7. Yesu kó mukúú nnè ò yãntémè (26-28)

Yesu yaàribè kó yeyèè

(*Wénté* Duku 3:23-38)

¹ Ntenè Yesu Kirisi yaàribè kó kufuku: Yesu yaàri kótì tu Dafiti ke Dafiti kóo yaàri kótì me ntó t́ Abarahammu.

² Abarahammu weè peité Isaki, ke Isaki peité Sakøbu, ke Sakøbu peité Sudaa nè betøbè.

³ Kè Sudaa peité Pedesi nè Isaraa ke be yō ntú Tamaa, ke Pedesi peité Esidommu, ke Esidommu peité Aramu. ⁴ Kè Aramu peité Aminadabu, ke Aminadabu peité Nasōō, ke Nasōō peité Sadimə. ⁵ Kè Sadimə peité Boasi, ke Dahabu ntú o yō. Kè Boasi peité Obedi ke Uduti ntú o yō. ⁶ Kè Obedi peité Isaii, ke Isaii peité okpààtì Dafiti.

Kè Dafitii peité Sodomə kòo yō ntú Udii pokù Dafiti do kùə Udii kétúóté wè. ⁷ Kè Sodomə peité Odoboammu, ke Odoboammu peité Abia, ke Abiaa peité Asaa. ⁸ Kè Asaa peité Sosafaa, ke Sosafaa peité Sodammu, ke Sodammu peité Osiasi, ⁹ kè Osiasii peité Soatammu, ke Soatammu peité Akaasi, ke Akaasii peité Esekiasi. ¹⁰ Kè Esekiasii peité Manansee, ke Manansee peité Amə, ke Amə peité Sosiasi, ¹¹ kè Sosiasii peité Yekonniasi nè o nef. De m̀nnì ndi Babidanni kóo kpààtì bè p̄mm̀m̀m̀ kék̀onnè.

¹² Bè bè kōnnè d̄i m̀nnì Babidanni de m̀nnì ndi Yekonniasi peitémè Sadatieri, ke Sadatieri peité Sodobabēedi. ¹³ Kè Sodobabēedi peité Abiudi, ke Abiudii peité Ediakimmu, ke Ediakimmu peité Asōri. ¹⁴ Kè Asōri peité Sadōki, ke Sadōki peité Akimmu, ke Akimmu peité Ediudi. ¹⁵ Kè Ediudii peité Ediesee ke Ediesee peité Matãã ke Matãã peité Sakøbu, ¹⁶ kè Sakøbu peité Sosefu. Weè Sosefu do puoke Maari wèè peité Yesu bè tu wè Kirisi.

¹⁷ Abarahammu kó dim̀nnì kéntò kētuəkenè Dafiti tidap̀nt̀nt̀i bo tepíítè nè tìnàà ndi. Dafiti kó dim̀nnì kētuəkenè bè bè p̄mm̀m̀m̀m̀ ke kōnnè Babidanni kè dè m̀ke tidap̀nt̀nt̀i tepíítè nè tìnàà. Bè bè p̄mm̀m̀m̀m̀ ke kōnnè Babidanni kētuəkenè bè peitémè Yesu kè dè m̀ke tidap̀nt̀nt̀i tepíítè nè tìnàà.

Maari do p̄ómmè Yesu

(*Wénté* Duku 2:1-7)

¹⁸ Nte dè wūdkémè ke bèe peité Yesu Kirisi. Sosefu weè do p̄ Maari Yesu yō, ke mu nyí nhò duónè, kòo p̄ónnè Muyaánsàdm̀m̀ kó muw̄erímú. ¹⁹ Sosefu wèè do p̄ Maari kòo tu wèè dé Kuyie, ò í ndó kòd̀ yete kè dè nefi ò yàà bo s̄nk̀nnè m̄èè kpéi Maari yètìrì, ke né ndó kòd̀ yete disòrì. ²⁰ Ò kpaá ke me ntoti o yèmmè ke Kuyie ntōnni marii ò béinnè

tidòuntì ke dò: Sosefu, Dafiti yaàbire, bá nyĩèkù a bo túótémè a pokù Maari, ke yé ò pùómmè nè Muyaánsààmù kó muwērímù mmu. ²¹ Ò bo peité denitidabire kàa dè yu ke dò Yesu, weè yóó dæeté o nìtìbè be yei mmieke.

²² Dende kó dimàà do tùðkení kè dè bo dò Kuyie ndo nàké tìnti ku pãñáàntì náàntò kòo tì bée, nke dò:

²³ Desapùmbire dèè mu nyí duónè onitidòù
dè bo púó nképeité denitidabire
kè bèe dè yu ke dò Emanniyæeri,
(dèè tu Kuyie nti bonè).

²⁴ Sosefu ènte dii mònñi kédòò Kuyie ntõnni ò nàké tì, kétúóté o pokù Maari, ²⁵ ò me nyí nhò duónè koò yàa peiténè debire kè Sosefuu dè yu ke dò Yesu.

2

Siwããwéibè dõummè Yesu

¹ Edòti do tú dii mònñi ndi okpààti, bè peitémè Yesu Betideemmu Sudee kó kutempè mmieke. Kè siwããwéibèe * íténi diyie yìèní kèè bíékè kétuàkení Sedisademmu, ² kébeke ke dò: Yé Sifube kóo kpààti bè peité wè bàmbà? Ti yà o wàtè nte diyie yìèní kèè bíékè ke kàtení ke bo ò dõu.

³ Okpààti Edòti kèè dii mònñi de kó tináàntì, kòo yèmmèe caàrè mediè. Kòo èi Sedisademmu kàbe bemòu yèmmè caàrè. ⁴ Kòo tíi nyikuó niùbè kó bekótìbè bemòu nè ikuó wããbè, ké bè beke bè dò nképeité dè Kirisi. ⁵ Kè bèe ò nàké ke dò: Bè dò nkóò peité Betideemmu nwe Sudee tempè mmieke. Kuyie mpãñáàntì náàntò tì wàrimu ke tú:

⁶ Fí mBetideemmu Sudaa tenkè kó dihei,
a í kèñninè Sudaa kó yehékè teyè,
ke yé fíò mieke nke okpààti yètinímè,
weè yóó cèmmú n kó benitìbè Isidayæeribe.

⁷ De mònñi kè Edòtii duó nkè bèe yúni siwããwéibè kòo bè beke disòrì bè yà dii mònñi ndi weti weti tewàtè, ⁸ kédeè ké bè tã mBetideemmu ke dò: Kàtenè kéwammú kébíékè weti weti kè di yà de kó debire di wètení ké n nàké kè m múnke ke kote ké dè dõu.

⁹ Okpààti bè nàké dii mònñi o kpeti kédeè, kè bèe kété kè tewàtè bè do yà tè diyie yìèní kèè bíékè kè tè nkéri be ìkè kétuàke debire bo dii bòri ke cómmú. ¹⁰ Kè diwèi bè pī mmediè mbè yà dii mònñi tewàtè cómmúmè. ¹¹ Kè bèe taroo tæcítè kéyà debire nè de yõ Maari ke nínkú ké dè dõu, kékpeté be dauti ké dè pãmmú yepãrè, mesòo nè tihúúnti idítí idieyi kpeti bè tu tì ànsáà nè bè tu tì mĩri. ¹² Kè Kuyie mbè nàké keyènkè nè tidòuntì ke dò: Di báá wète Edòti borè. Memme kè bèe kété kuce tekù kékò.

Bè túótémè Yesu ke cokénè

¹³ Siwããwéibè kò ndi mònñi kè Kuyie ntõnni marì kàtení Sosefu borè kóò béinnè tidòuntì ke dò: Íté kétúóté debire nè de yõ Maari kécoké kékote Esibiti, ké nke mbo ke baanè m bo da nàkémmè ke dò a wètení, ke yé Edòti yóó wammúmè debire ke bo dè kùo.

¹⁴ Kè Sosefuu íté kétúóté debire nè de yõ keyènkè kè bèe kote Esibiti, ¹⁵ ké nke mbo kè Edòti yàa kúnè. Memme kè dèe dòò Kuyie mpãñáàntì náàntò do nàké tì ke dò: N yu m bire ke dè dènnè Esibiti mieke.

Edòti kùòmè ibí

¹⁶ Edòti banté dii mònñi ke dò nsiwããwéibè ò souté, kòo mieke peike mediè. Kòo duó nkè bè nkòu initidabí ì màke yebie nyèdèè nè isàmpòl Betideemmu mieke nè sihekésì sù ò tókénè, kébennè siwããwéibè do yóó ò nàké kè dè berí ndè. ¹⁷ Memme kè dèe dòò Kuyie mpãñáàntì náàntò Sedemii do nàké tì ke dò:

¹⁸ N yo metammè mamè mme Damaa èi,

* ^{2:1} siwããwéibè: Beyuwúombè do mbe, bè me ndo í tú Kuyie nkàbe. Kè bè mpakí siwãã nè si tómmú si tómmú.

yekúdabùò nyèè yìèní nè iwúótìi,
Dasæedi bí ìi ku kòò kuò,
bá ke í dó bèè ò bántè.

Bè kònnèmè Yesu Nansareti

¹⁹ Edoti ku dii m̀nni k̀ Kuyie ntōnni marii k̄tení Esibiti Sosefu borè, ²⁰ kòò béinnè tidòuntì mieke ke d̀: Íté k̀túóté debire nè de yō, k̀ dí w̄te Isidayæeribe kó ketenkè, ke yé bèè do wanti kékuò debire bè kumè.

²¹ K̀ Sosefuu íté k̀túóté debire nè de yō k̀ bèè w̄te Isidayæeribe kó ketenkè. ²² K̀òò keè k̀ bè tu Adisedauusi c̄uté o cice Edoti kp̄tì ke tú Sudee kóo kp̄t̄tì, k̀òò ȳte ò bo bátémè de kó diheì mieke. K̀ Kuyie nh̄ò béinnè tidòuntì k̀òò k̄te Kadidee kó kutemp̄, ²³ k̀k̄kari Nansareti kó diheì mieke k̀ d̀e d̀ò Kuyie mp̄ānāantì nāambè do n̄kè t̄i ke d̀ò bè bo nh̄ò yu ke tú: Nansareti eì kou.

3

Isāā-Batiisi do āāmè benitibè b̄tém̄m̄

(Wénté Mariki 1:1-8 nè Duku 3:1-18 nè Isāā 1:19-28)

¹ De kó dim̀nni k̀ Isāā-Batiisii keté o t̄ōmmú k̀ennāá Kuyie nnāantì Sudee kó dikp̄áa mieke ke tú: ² Ceetenè di borime, ke yé Kuyie ntòótémè ke bo kanne ku kó dikp̄at̄iyuu.

³ Weè Isāā kp̄éi nke Kuyie mp̄ānāantì nāantò Esaii do nāámmè ke tú:

Wèè p̄éu dikp̄áa mieke ke tú:

T̄ūntenè ti Yiè nKuyie nkó kuce,

séinnè o ce.

⁴ Isāā do dáát̄i diyaàbòrì dii dùòkenè d̄indi yòyó kó tic̄t̄i, ke bou fenaàk̄nfè o ka, k̀òò kó mud̄i ntú ico nè ticièti. ⁵ K̀ Sedisademmu k̄obe nè Sudee kó kutemp̄ nkum̄ou k̄obe nè yehekè teyè yèè t̄òkènè Sudit̄ēē kó kukó nkè bè nk̄r̄inì o borè, ⁶ ke dáanko be yei nkè Isāā bè āā b̄tém̄m̄ Sudit̄ēē kó kukó mmieke.

⁷ K̀ Isāā yà Fadis̄ēbe p̄éu nè Sadas̄ēbe, k̀ bè k̄r̄òo o borè k̀òò bo bè ānné b̄tém̄m̄ k̀òò bè n̄kè ke d̀: Iwààke d̄indi! We ndi n̄kè ke tú dí yenténè Kuyie nkó tibeénti t̄i k̄er̄inì? ⁸ Di borimee benke t̄ūnké ke d̀ò ndi cèète. ⁹ Di yèmmè bá ndò ndi bo na k̄ecooté di tú mèè kp̄éi Abarahammu kó ibí. N di nāámmu Kuyie mbo na kédòò yet̄arè yei nho bí. ¹⁰ Okōūt̄i s̄ūšt̄ému o p̄īt̄è ke bo u detie, detie ndèè í p̄éi yebe sààyè bè bo dè u k̄écóu.

¹¹ Mí n di āā b̄tém̄m̄ menie mmieke nke k̀ dè benkú ke d̀ò ndi borime cèète, wèè t̄ūnni ò deumu ke m p̄ēēté. N yí sannè m bo deitemè o neūt̄i, wenwe bo ndi āā b̄tém̄m̄ nè Muyaánsààm̄ nè muhāā. ¹² Ò t̄o o pienkù nku ke bo ye nkébate mebi ònè tifut̄i, k̀k̄kouté mebi n̄k̄ānnè o bou mieke, k̄écóu ntifut̄i muhāā mm̄u í k̄ō mmu mieke.

Isāā-Batiisi ānnémè Yesu b̄tém̄m̄

(Wénté Mariki 1:9-11 nè Duku 3:21-22 nè Isāā 1:29-34)

¹³ Isāā āā dii m̀nni b̄tém̄m̄ Sudit̄ēē kó kukó mmieke, k̀ Yesu ít̄enì Kadidee kó kutemp̄ēē k̄étuòkenì o borè k̀òò bo ò ānné b̄tém̄m̄. ¹⁴ K̀ Isāā yete ke d̀: F̄ōō do d̀ò k̀é nh̄ ānné b̄tém̄m̄ ke w̄te ke tú n da ānné b̄tém̄m̄d̀!

¹⁵ K̀ Yesu ò t̄ēnné ke d̀: Yie mbake ké nh̄ ānné b̄tém̄m̄ ke yé dè wennim̄emu ke d̀ò nti d̀ò Kuyie ndó dè.

K̀ Isāā yie nkóò ānné b̄tém̄m̄, ¹⁶ k̀òò nyèt̄inì menie mmieke k̀ tiwet̄i k̄peté k̀ Muyaánsààm̄ c̄t̄enì ke d̀onnè dik̄p̄et̄in̄nk̄peri k̄écómm̄u o ín̄kè. ¹⁷ K̀ bèè keè metammè mamè de ín̄kè bíékè ke mè tu: Yie nweè tu m bire k̀ n dè d̀ó mesà ke dè t̄ā mediè.

4

Dibòò bennémè Yesu

(Wénté Mariki 1:12-13 nè Duku 4:1-13)

¹ De m̀̀nni k̀̀ Muyaánsààm̀̀u tanné Yesu dikpáà miéke k̀̀ dibàò bo ò benné. ² K̀̀ Yesu r̀̀bouú dinùù ke d̀̀ iyie nsipísìnàà, deyènnè sipísìnàà k̀̀ dik̀̀nni ò p̀̀. ³ K̀̀ dibàò k̀̀tení o borè k̀̀ò nàké ke d̀̀: K̀̀a tu Kuyie m̀̀Bire nde, duó nk̀̀ yest̀̀rè yie nnaá mmudiì. ⁴ K̀̀ Yesu di nàké ke d̀̀: T̀̀ ẁ̀rimu ke tú oǹ̀ti í f̀̀ùnè mudìi m̀̀áà, ò f̀̀ùnè tináànt̀̀i t̀̀i ỳ̀enì Kuyie nnùù miéke t̀̀nti.

⁵ M̀̀mmè k̀̀ dibàò ò k̀̀tenè Sedisademmu k̀̀ò d̀̀kenè Kuyie ncíètè íǹ̀k̀̀ k̀̀ò nàké ke d̀̀: ⁶ K̀̀a tu Kuyie m̀̀Bire nde, puuo, ke ỳ̀ Kuyie nnáànt̀̀i ẁ̀rimè ke tú: Kuyie mbo duònni ku t̀̀rè k̀̀ ỳ̀ da cóúté

bá a naàcètè báá bété dit̀̀r̀̀i mar̀̀i.

⁷ K̀̀ Yesu di t̀̀nnè ke d̀̀: T̀̀ ẁ̀rimu kupík̀̀u tek̀̀u ke tú: Á báá benné a Yiè nKuyie.

⁸ K̀̀ dibàò ò d̀̀kenè dit̀̀r̀̀i dièr̀̀i mar̀̀i íǹ̀k̀̀ k̀̀ò benke kutenk̀̀u k̀̀o yekpààt̀̀iyò yemòu nè ye kpàt̀̀i deu mèè botí, ⁹ k̀̀ò nàké ke d̀̀: N yóò d̀̀ nda duóm̀̀mu demòu k̀̀ nsà k̀̀a nínkú n ỳ̀ik̀̀e ke m̀̀ b̀̀àntè. ¹⁰ De m̀̀nni k̀̀ Yesu di nàké ke d̀̀: F̀̀t̀̀e m̀̀ borè f̀̀ ndibàò ke ỳ̀ t̀̀i ẁ̀rimè ke tú: Á mbáá nha Yiè nKuyie mmáà k̀̀mp̀̀i nkuù t̀̀mmú.

¹¹ M̀̀mmè k̀̀ dibàò íté k̀̀ Kuyie nt̀̀r̀̀e k̀̀tení k̀̀mp̀̀i nho t̀̀mmú.

Yesu ketémè k̀̀nnáá Kuyie nnáànt̀̀i Kapennaummu miéke

(Wénté Mariki 1:14-15 nè Duku 4:14-15)

¹² Yesu k̀̀è diì m̀̀nni bè k̀̀petínnémè Isã k̀̀k̀ote Nansareti Kadidee k̀̀o kutemp̀̀e mmieke. ¹³ Ò í nk̀̀ari Nansareti, k̀̀k̀ote k̀̀mbo Kapennaummu Kadidee k̀̀o dàméèr̀̀i m̀̀nku, Sabunò nè Nefutadii k̀̀o yehèk̀̀e také, ¹⁴ k̀̀è d̀̀ bo d̀̀ò Kuyie mp̀̀ãnáànt̀̀i náànt̀̀o Esaii do nàké t̀̀i ke d̀̀:

¹⁵ Sabunò nè Nefutadii k̀̀o ketenk̀̀e k̀̀obe bèè bo dàméèr̀̀i také Sudit̀̀è k̀̀o kukó nyàà nè bèè í tú Sifube ke bo Kadidee.

¹⁶ Díndi bèè do bo dibiinnì miéke di ỳ̀amu kuwenniku diek̀̀u.

Di do bo dibiinnì k̀̀o diheì, mukúú nkperi miéke nke, k̀̀e kuwenniku di mìtè.

¹⁷ Diì m̀̀nni ndi Yesu ketémè k̀̀nnáá nKuyie nnáànt̀̀i ke tú: Ceetenè di borime ke ỳ̀ Kuyie nt̀̀ótémè ke bo kanne ku k̀̀o dikpààt̀̀iyuu.

Yesu yumè o k̀̀o betancòumbè k̀̀tibè

(Wénté Mariki 1:16-20 nè Duku 5:1-11)

¹⁸ Diyèè mar̀̀i k̀̀ Yesu mp̀̀ké Kadidee k̀̀o menie nkéyà benitibè bèdébè, Simò bè tú wè Pieri nè o nantè Ìntidee k̀̀ bè buò muỳ̀ndit̀̀imù ke ỳ̀ bè do túmè beỳ̀nwambè mbe. ¹⁹ K̀̀ Yesu bè nàké ke d̀̀: N t̀̀nnenè k̀̀ n di d̀̀ò benitiwambè.

²⁰ K̀̀ bè p̀̀nkèe yóu be ỳ̀ndit̀̀irè k̀̀ò t̀̀nne.

²¹ K̀̀ò ỳ̀e k̀̀édétóo kéyà betòbè Sebedee k̀̀o ibí, Isaku nè o nantè Isã k̀̀è bè bo kudabek̀̀u miéke nè be cice Sebedee ke d̀̀ari be ỳ̀ndit̀̀irè. ²² K̀̀ Yesu bè yu k̀̀è bè p̀̀nkèe yóu be cice nè kudabek̀̀u k̀̀ò t̀̀nne.

Yesu ỳ̀tiri do pitémè Kadidee omòu miéke

(Wénté Mariki 1:39 nè Duku 4:44, 6:17-18)

²³ K̀̀ Yesu ícènt̀̀i Kadidee omòu tit̀̀intouti miéke ke náante benitibè tináànt̀̀i Kuyie nk̀̀o dikpààt̀̀iyuu k̀̀peti ke miék̀̀unko benitibè mumòmmú mumòu nè tik̀̀nyonkuti timòu.

²⁴ K̀̀ bè nnáá nho kp̀̀éi Sidii k̀̀o ketenk̀̀e kemòu miéke, k̀̀ benitibè ntòunì bèè f̀̀èurì nè mumòmmú nè bèè k̀̀nt̀̀i yóu yóu nè yebòkè ta bè nè bèè duò yecírèncírè nè tihùt̀̀i, k̀̀ Yesu mbè miék̀̀unko bemòu. ²⁵ K̀̀ benitibè péuu ò t̀̀nne. Kadidee k̀̀obe nè Sedisademmu k̀̀obe nè Sudee k̀̀obe nè yehèk̀̀e tepítè k̀̀o ketenk̀̀e k̀̀obe nè Sudit̀̀è k̀̀o kukó nyàà k̀̀obe.

5

Yesu duó nyì tié nditāri ínkè
(*Wénté* Duku 6:20-23)

¹ Yesu yà dìi m̀nni dit̃nni kédeke dit̃ari nè o tancóumbè kénkari kè bè ò k̀rí ² k̀dò bè tiè nke tú:

Kuyènaatí m̀mm̀nku

³ Dè ínaati bèè banté ke dò mbè c̃nni Kuyie mbíékè,
ke yé Kuyie nkpààtiyuu bomè beè kpéí!

⁴ Dè ínaati bèè yèmmè cààrè,
ke yé Kuyie nyóó bè bántèmè!

⁵ Dè ínaati bèè yèmmè boo,
ke yé Kuyie nyóó bè duómmè ketenkè kè bèe tieke!

⁶ Dè ínaati bèè wanti kédòò Kuyie ndó dè,
ke yé Kuyie nyóó bè teemmèmu

kè bèe dè d̀d̀ mèdiè!

⁷ Dè ínaati bèè kuò nhotòu mesémmè,
ke yé Kuyie nyóó bè kuómmè mesémmè!

⁸ Dè ínaati bèè yèmmè wenni,
ke yé beè yóó yàmè Kuyie!

⁹ Dè ínaati bèè waà mbenitibè kó kuyènaatí,
ke yé beè yó ntúmè Kuyie mbí!

¹⁰ Dè ínaati bè f̃ũnkoo bè
bè d̀d̀ri mèè kpéí nKuyie ndó dè,

ke yé Kuyie nkpààtiyuu bomè beè kpéí!

¹¹ Dè r̃di naati bè bo ndi s̃áá ndi m̀nni ke di f̃ũnko ke sou nke náá ndi nu nd̀d̀ mèè yei di tú mèè kpéí n k̀be. ¹² Di yèmmè ínaati kè di bo diwèi mieke ke yé di kó ticuuti yó ndeumè kéinkè, mèè botí nku bè f̃ũmmè Kuyie mp̃ānāant̃i náambè bèè di niitéñi.

Mukókúó nnè kuwenniku de kó medonnimè
(*Wénté* Mariki 9:50 nè Duku 8:16-18, 14:34-35)

¹³ D̃i tu kutenkù kó mukókúó. Kè mukókúó nné seté, bè bo mù náríkunñenè ba? M̀ ténke báa d̀d̀nè d̀marè, kè bè í mù útóo ditowaà ndi kè benitibè ñu.

¹⁴ D̃i tu kutenkù kó kuwenniku. Dihei dìi maá dit̃ari ínkè di báa na k̀ns̃ari. ¹⁵ Bè ã̃ í ncóu nfit̃irè kéānnè tecètè mieke, bè ã̃ dè c̃nnè deyit̃irè nde kè dè mmí bèè kó dimàà bo tecit̃ètè mieke. ¹⁶ Di kó kuwenniku dò nké mme mmí kutenkù k̀be kè bèe yà mutōmmù di pí mmù wennimè, k̀s̃ante di cice wèè bo kéinkè.

Yesu nàké tì kè dè ntukúnè ikuó

¹⁷ Di yèmmè bá ndò n k̀tení ke bo paa mM̃yiisi kó ikuó yoo Kuyie mp̃ānāant̃i náambè do w̃ari t̃i. N k̀tení ke bo d̃ke ì wènkunñemu. ¹⁸ N di náá mmómmuò nwe: Ketenkè nè kéinkè kè dè kpaá bo ikuó kó f̃ew̃arifè s̃amp̃ófè mafè báa yaate, kè kutenkù yà deènè. ¹⁹ Wèè bo yete t̃unké Kuyie nkuó mai, k̀náké betòbè kè bèe ì yete de yiè mbo ntú os̃amp̃òu Kuyie nkpààtiyuu mieke. Wèè me mbo yie nyikuó im̃ou k̀náké betòbè kè bèe ì yie nde yiè mbo ntú odiewè Kuyie nkpààtiyuu mieke. ²⁰ N di náámmu: Kè di borime í wenni ke p̃ēt̃é Fadis̃ēbe k̃me di báa ta Kuyie nkpààtiyuu mieke.

Kemieke yiè nè obanteu kó tināant̃i

(*Wénté* Mariki 11:25 nè Duku 12:57-59)

²¹ Di yému ke dò mbè do nàké di yembè ke dò: A báa kuò onit̃i, kè wèè k̃uò onit̃i bèe ò bekénè. ²² Kè mí nné di náá nke tú kè wèè mieke peike ot̃òu bèe o bekénè, kè wèè s̃áá nhotòu kuyèinkù, bebeéndiebèe ò bekénè, kè wèè me ns̃áá nhotòu ke tú kuwáátikù

ò dò nkéta muhãã mmuù í kã mmu mieke nke. ²³ Kàa kòte diwũdõtònni borè ke bo pã Kuyie ndipãnni ke dèntení òborè a kou tòu da m̀kenèmè tìmatì, ²⁴ d̀u ndende a pãnni diwũdõtònni borè kékòte, kè dí tì tũnte kàa né w̄tení kèpã a pãnni Kuyie.

²⁵ Kòo m̀u da yu tibeénti kè di kéri ke k̄ri, á yetoo kè dí tì tũnte kuce ke mu nyí tũ̀ke. Ò yàa bo da duó m̀bebeémbè kè bebeémbè da duó pòd̀isibè, kè bè da kpetínné. ²⁶ N da náá m̀mmu nwe a í yeti òborè ke í yietí d̀rè s̄nwe.

Dèè buò m̀meyei mmieke

(Wénté Matie 18:8-9 nè Mariki 9:43, 47-48)

²⁷ Di yému ikuó ì tu: A báa duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a d̀u. ²⁸ Kè mí nné di náá nke tú wèè bo wénté onitipòkù m̀u kòd yaá ò ò duónèmu o yèmmè mieke. ²⁹ Kàa ǹnfè youfè fèè yó nte kàa d̀d̀ meyeyi, k̀péété fè kédootóo dedétirè, dè wennimu a ǹnfè fè máa bo fetimè nè ì bo mbomè idé kàa né ta muhãã mmuù í kã mmu mieke. ³⁰ Kàa ǹutè youte t̄è bo nte kàa d̀d̀ meyeyi, k̀éété t̄e kédootóo dedétirè, dè wennimu a ǹutè t̄e máa bo fetimè nè sì bo mbomè sidé kàa né ta muhãã mmuù í kã mmu mieke.

Oniti nè o pokù be yatimu kó tináantì

(Wénté Matie 19:7-9 nè Mariki 10:4-5, 11-12 nè Duku 16:18)

³¹ Di yému ikuó ì tu: Kè wèè d̀ó k̄eyete o pokù wèè w̄ri diyatepátiri kòd duó. ³² Kè mí nné di náá nke tú: Kè wèè pokù í d̀uti d̀utinè benitidaabè kòo ò bèti ò d̀ó wèè náa nhonitipòkù wèè d̀uti d̀utinè wènwe benitidaabè, kè wèè tũóté onitipòkù bè bèti wè ò náa nhonitid̀u wèè d̀uti d̀utinè wènwe benitipòbè.

Dèè tukúnè ti bo m̀parikunè

³³ Di yému bè do nàké tì di yembè ke d̀: A d̀unnè Kuyie nd̀i ǹu, d̀d̀ di. ³⁴ Kè mí nné di náá nke tú: A bá m̀parikunè k̄ínkè, ke yé Kuyie nk̀pà̀tikà̀rì ndimè. ³⁵ A bá m̀parikunè ketenkè ke yé ku nacèdaánni ndimè. A bá m̀parikunè Sedisademmu ke yé ok̀pà̀tì diwèè èi ndimè. ³⁶ A bá m̀parikunè a yuu ke yé a í yóo namè k̀péikunne a ỳrikù kumáa yoo a kù s̀ukunne. ³⁷ Di kòd̄ è̄ ntú è̄, kè áá ntú áá, t̀i yèútí tì tú dibòd̀ kpeti nti.

Meyeyi nkó mufóómmù kó tináantì

³⁸ Di yému ikuó ì tu: Wèè k̀péété a ǹnfè a k̀péété o k̀fè, kè wèè feuté a ǹnni a feuté o kperi. ³⁹ Kè mí nné di náá nke tú: Kòd m̀u da poté a báa ò t̄́nné, kòo da poté metoffè kuyóu á ò benke kucãku. ⁴⁰ Kòd m̀u da yu tibeénti ke d̀ó k̄étúóté a yaáb̀rì sãmp̀rì, á yóu kòo tũóté nè didieri. ⁴¹ Kòd m̀u d̀ó k̄éduó nnè muw̄rímú kàa t̄o o t̄ou ke d̀ò cìd̀m̀t̄irì ò máa, a d̀ò bèd̀ébè. ⁴² Kòd m̀u da m̀w̄ d̀emare, pã we, a báa yetenè wèè d̀ó á ò pènte.

Ndónè di k̀pantíd̀entòbè

(Wénté Duku 6:27-28, 32-36)

⁴³ Di yému bè do nàké ì kuó di yembè ke d̀: A ndó a kou ke níi nha k̀pantíd̀entòu. ⁴⁴ Kè mí nné di náá nke tú: Ndónè di k̀pantíd̀entòbè, ke békú Kuyie nkó mesàa mbèè di buò nkus̀nkù be k̀péi, k̀émbáa nKuyie mbèè di f̄ũnko nè bèè di s̄nninko be k̀péi. ⁴⁵ Kè di d̀ari memme dè bo benke di tũmè di cice wèè bo k̄ínkè o kó ibí, ke yé ò duómmè kè diyìè yìèní benitiyibe nè besàabè borè, ke duó nkè fetafè niù bèè wetí nè bèè í wetí be borè. ⁴⁶ Kè di d̀ó bèè di d̀ó máa, di kó ticuuti bo ntú è̄nti Kuyie m̀borè? Bedãmp̀òd̄c̄utibè múnke í me nd̄oraà? ⁴⁷ Kè di d̀u ndi k̀be máa ndi yé di d̀òr̀imè t̄énke cáãnnè dè? Bèè í tũ nKuyie mbè í me nd̄oraà? ⁴⁸ Tũ nní ndònnè páíí di cice wèè bo k̄ínkè ò d̀ommè páíí.

6

Yepãrè d̀ò nkémpã mmèè botí

¹ Di bá mpã ndi k̀pere bec̀r̀ibè benitibè ìkè ke bo benke dimáa, kè di d̀ari memme di báa p̄té ticuuti di cice wèè bo k̄ínkè o borè.

² Kàa dó kérépã dèmarè ocìrì a báá pĩèké meyèmmè mèdémè yembè òò pĩèké mèè botí titííntouti mièke nè ice ínkè, ke dó benitibè bè sãntè. N di náá mmómumu nwe be kó ticuuti nti memme bè còúmè. ³ Kàa yóó pã dèmarè ocìrì a báá yie nkàa nòutè cãnkutè nyé teyoute dɔ̀ari dè. ⁴ Pã we didé borè bá òmòu bá nyé, a cice Kuyie nkùu wùó ndisòri kè kùu de nda yietí.

Mubáammu nè menùbóummè
(Wénté Duku 11:2-4)

⁵ Di bá mbáá nKuyie meyèmmè mèdémè yembè kɔ̀me bèè ò ndó kécómmú titííntouti mièke nè icyàtíi ke báá nKuyie nke dó benitibè mbè wùó. Mómumu nwe n di náámmè be kó ticuuti nti memme bè còúmè. ⁶ Kàa yóó bántè Kuyie, ta a dieku, kékpetínnè a càù, kémbáá nha cice ò bomu de, ke wùó a dɔ̀ari dè disòri ke bo dè nda yietí.

⁷ Kàa báá nKuyie nha bá nsũ̀nko tináànì detetirè kpeti bèè í tũ Kuyie mbè ò ndɔ̀arimè kè be yèmmè dò nkè be náànì sũ̀ú Kuyie mbo bè teennè. ⁸ Bá ndɔ̀arinè be kɔ̀me, ke yé di cice yémèmu di dó dè bá di mu nyí dè nhò mɔ̀. ⁹ Ntenè di dò nkémbáá mmèè botí Kuyie:

Ti cice wèè bo kéínkè,
a dò mpáíí nwe,
yóu kè tí banté a dòmmè páíí.

¹⁰ Baaté kutenkù,
kàa dómè ndɔ̀ari ketenkè ínkè
dè dòmmè kéínkè mièke.

¹¹ Ti pã ti bo di mù yíe.

¹² Ti cíé nti yei,
ti òò cíémmè bèè òò ti caàrè.

¹³ A báá yóu kè ti ta mesòummè mièke,
ti deeténè dibòò.
[Ke yé fòò bakémè,
ke kpeínnì kàa yètìrì deu sáà.
Kè dè mme ndò.]

¹⁴ Kè di cíénko betòbè be yei bè di dɔ̀ari mè, di cice wèè bo kéínkè ò yóó di cíémmu di yei. ¹⁵ Kè di me nyí cíénko betòbè be yei mbè di dɔ̀ari mè di cice wèè bo kéínkè ò báá di cíé ndi yei.

Ti bo mbou mèè botí yenò

¹⁶ Kàa boú dinùu a báá sɔ̀ukùnne a ìkè kéndò nha bo meyencaàrimè mièke meyèmmè mèdémè yembè dɔ̀arimè, bèè òò cake be ìkè ke bo benke benitibè bè boúmè dinùu. N di náá mmómumu nwe bè còutému be kó ticuuti. ¹⁷ Kàa boú dinùu, yuutè a ìkè kényíi nha yùtì, ¹⁸ kòò mɔ̀u báá banté a boúmè dinùu, kàa cice wèè wùó ndisòri kperè, kè weè maa nyé ké dè nda yietí.

A kpàtì borè a yèmmè de mbo
(Wénté Duku 12:33-34)

¹⁹ Di báá kóú kékóú kutenkù kó tikpàtì yebiè càá ntì, tì òò nirimè, beyóóbè òò duute kényúúkú tì. ²⁰ Pètínke ñkounè kéínkè kó tikpàtì nti yebiè í càá ntì, tì í nírímu, beyóóbè í yóó na kéduute kényúúkú tì. ²¹ Ke yé a kpàtì borè a yèmmè de mbomè.

Tikòntì kó defitírè tu fenònfè
(Wénté Duku 11:34-36)

²² Inuò ntu tikòntì kó defitírè nde, kàa nuò nwùó nha kòntì timòu ò mbo kuwenniku mièke nke. ²³ Kàa nuò mme nyí wùó nha kòntì timòu ò mbo dibiinnì mièke nke, kuwenniku kùu da mí, kè kù sòutè dibiinnì dòke bo deuke mediè.

A bo tūnnemè bekpààtìbè bèdébè
(Wénté Duku 16:13)

²⁴ Òmòù báá na kéntū mbekpààtìbè bèdébè, ò bo ndó yie nke ní nhotòù, ò bo ntaunè yie nke senku otòù, òmòù báá na kéntū Kuyie nnè idííí.

Kuyie ndàkemu ti kpéí
(Wénté Duku 12:22-31)

²⁵ Dèè te kè n tu di bá ntoti di yèmmè di bo dimu yoo di bo dáátímu kpéí, di fòmmu pēētému mudì kè di kòntì pēēté tiyààtì. ²⁶ Wénténè sinṳ, sì í buṳtì sì í kṳũ, sì í mṳke ye buṳ kè di cice wèè bo keínkè kòò sì piú. Díndi, di í pēēté sinṳà? ²⁷ Di mieke we mbo na nè o yentotí keyííe o fòmmu kó mehokùmè bá sámpó?

²⁸ Ba nkpéí nnè te kè di toti di yèmmè tiyààtì kpéí? Wénténè mutepóó ndòmmè dikpáa mieke, mù í pí mmutṳmmú, mù me nyí duṳkù tiyààtì. ²⁹ N né di náámmu, bá Sadoṳṳò nè o kpàtì dietì mieke, ò í dàátí tiyààtì tì wenni ke mù tṳṳke. ³⁰ Kè Kuyie nsàrì tífāàtì tì bo yíe nke naa yóó cóúté, dè bo yímè kè kù báá di dátínné tiyààtì? Di tákùmè í deú! ³¹ Di bá ntoti di yèmmè ke tú: Ti bo nyo mba, ke yṳ mba, ke daati ba? ³² Bèè í tṳ nKuyie mbèè mṳke de kó iyèntotí, di cice wèè bo keínkè ò yému di békú dè. ³³ Wammúnè di bo tamè Kuyie nkpààtiyuu meketimè nè di bo ndṳrimè kù dṳ dè, kù bo dè ndi duṳ ndemṳ. ³⁴ Di bá ntotí di yèmmè nanke kpéí, nanke wèè yé nanke kpeti, bá dṳ yie nè di kó iyèntotí nyi.

7

Otòù kó iwátii kó tináaṳtì
(Wénté Duku 6:37-38, 41-42)

¹ Di bá mbekùnè ditṳbè, kè dèe yie nkè Kuyie mbáá di bekénè. ² Ke yé Kuyie nyóó di bekénèmè di bekénè mèè botí nku betṳbè, ke di fṳṳ ndi dṳṳ dè betṳbè. ³ Dè dòmmè kàa wùò nkumúú kùù ā a kou nṳnfè mieke, kè kumundṳú né pámmú a kṳfe mieke! ⁴ A bo yíme kénáké a kou ke dṳ: Yóu kè n deite kumúú a nṳnfè mieke, kè kumundṳú né pámmú a kṳfe mieke. ⁵ Fṳ mme yèmmè mèdémè yie, keté kerpánté kumundṳú kùù pàrhímú a nṳnfè mieke ke né na keyá a bo yímè kédeite kumúú kùù ā a kou kṳfe mieke.

Di bá nduò nKuyie nkperè simṳó

⁶ Dèè cāá nke tú Kuyie kperè di bá ndè duṳ nsimṳó, di me mbá ndokoo di dèi nyefṳnkè ìkè yè yàà bo me nàù kédeè kéwēētení di bíkè ké di cááké.

Mṳṳnè kè bè di pā
(Wénté Duku 11:9-13)

⁷ Mṳṳnè kè bè yóó di pāmu. Wammúnè kè di yóó pétému, bentenè dicàù kè bè yóó di kpetému. ⁸ Ke yé wèè mṳṳ bè ṳṳ we mpāmè, wèè wammú wèè ṳṳ pété, wèè bente dicàù bè ṳṳ we nkpeté. ⁹ Òmòù bo di mieke wèè bire bo ò mṳṳ mudì kòò dè duṳ nditáràà? ¹⁰ Yáà kè dè ò mṳṳ teyĩntè wèè dè duṳ nfewààfè? ¹¹ Díndi náke benitiyeibe kè di yé ke duṳ ndesààrè di bí dè bo yíme di cice wèè bo keínkè kòò báá duṳ ndesààrè bèè dè nhò mṳṳ.

¹² Ndṳrinè betṳbè di dṳ bè ndi dṳrimè. Mṳyiisi kó ikuṳ nè Kuyie mpāñnāaṳtì náamṳbè do nàké tì me nyé.

Ice ìdèí
(Wénté Duku 13:23-24)

¹³ Tannè dibòrì dṳ mṳpúrì. Dibòrì pēkùrì tu mukúú nkperi ndi kè di ce pēkè. Besúkùbè ku ntū. ¹⁴ Dibòrì dṳ mṳpúrì dṳ tu mufòmmu kperi, kè di ce mṳpúrì. Benitìbè sámpó ku ntū.

Mutie nè mu be
(Wénté Matie 12:33 nè Duku 6:43-44)

¹⁵ Ndakenè bèè tu bemáà Kuyie mpããnáàntì náàmbè be kpéí. Bè ò nkéríní di borè ke yòò nke dò nyipe nyi ke né tú timuntünti. ¹⁶ Di bo mbè banní nè be dǎ̀rìmè mièke nke. Bè í tǎ̀yí fínyí kó yebe tisãmpotì ínkè bè me nyí tǎ̀yí fikíè kpeye mupòrìmù ínkè. ¹⁷ Mutie sààmù peí yebe sààyè nye kè musímmù peí yesínyè. ¹⁸ Mutie sààmù báá na képeité yebe sínyè, musímmù me mbáá na képeité yesààyè. ¹⁹ Detie ndèè kó dimàà í peí yebe sààyè bè òò dè kǎ̀júmu kécóu. ²⁰ Mèmmè di yó mbannímè bèè tu bemáà Kuyie mpããnáàntì náàmbè nè be dǎ̀rìmè mièke.

Bèè yu Kuyie nnè be nò
(Wénté Duku 6:46, 13:25-27)

²¹ Dè í tú bèè kó dimàà ò tu: Ti Yiè, nti Yiè, bèè tati bemáa Kuyie nkprààtiyuu mièke. Wèè dǎ̀rì n cice wèè bo kéínkè ò dómè, wèè tati o kprààtiyuu mièke. ²² Tibeénti yiè besúkùbè bo n náké ke dǎ̀: N Yiè, nè a kó diyètìrì ndi ti nàkémè a náàntì, nè a kó diyètìrì ndi ti bètimè yebókè ke dǎ̀ tidièti péu! ²³ Kè n né bè nàké de mǎ̀nni ke dǎ̀: Fútenè m bo dè! N yí di yé bitì, díndi bèè dǎ̀rì meyei.

Kuyèinkù nè wèè cii
(Wénté Duku 6:47-48)

²⁴ Wèè kemmu n náàntì ke dǎ̀rì tì yémme ò dǎ̀nnè onìtì wèè cii wènwe ke maá o cíètè dipèrì ínkè. ²⁵ Kè fetaafe ni, kè ikó mpíe, kè kuyaakù fùùtè ke tè poté bá tè í ndo ke yé tè maámè dipèrì ínkè. ²⁶ Kè wèè me nkémú n náàntì ke í dǎ̀rì tì yémme ò dǎ̀nnè kuyèinkù nku kùu maá ku cíètè mubirímù ínkè. ²⁷ Kè fetaafe ni, kè ikó mpíe kè kuyaakù fùùtè ke tè poté kè tè do páíí.

Yesu do tiènnè muwèrímú mmu

²⁸ Kè benitibèe keè Yesu bè duò nyii tié kè ò bè ta. ²⁹ Ke yé o náàntì do í dǎ̀nnè ikuó wǎ̀bè kpeti, ò do náànnè muwèrímú mmu.

8

Yesu miékùnnemè dikǎ̀nni
(Wénté Mariki 1:40-45 nè Duku 5:12-16)

¹ Yesu cùténí dǎ̀ mǎ̀nni ditā̀rì ke ditǎ̀nni péu nhò tú. ² Kè dikǎ̀nni marìi kǎ̀tení ke nínkóo o òkè kóò bàntè ke dǎ̀: Okóti, kàa dó a bo na ké m miékùnnè kè n wénkùnnè.

³ Kè Yesu youtoo o nǎ̀tè kè dǎ̀ kǎ̀kè ke dǎ̀: N dómu, miété.

Kè dǎ̀ miété kéwenke. ⁴ Kè Yesu dǎ̀: A báa yie nkénákè òmǎ̀, kǎ̀te kébenke amáa ikuó nǎ̀tì kédǎ̀ Mǎ̀yisi dǎ̀ nyii kuó kè dèe benke a miété.

Ohǎ̀pǎ̀nkóti mǎ̀ yiemme Yesu
(Wénté Duku 7:1-10 nè Isǎ̀ 4:46-54)

⁵ Yesu tati dǎ̀ mǎ̀nni Kapennaummu kè behǎ̀pǎ̀mbè kóo kóti mǎ̀u kǎ̀tení o borè kóò bàntè ke dǎ̀: ⁶ N Yiè, n kóo tǎ̀nti wèè duò n cíètè ke áàrìnè kuyonku bá ò í nǎ̀ nke nampú. ⁷ Kè Yesu ò nàké ke dǎ̀: M bo kǎ̀te kóò miékùnnè. ⁸ Kè behǎ̀pǎ̀mbè kóo kóti béi nke dǎ̀: Okóti n yí sǎ̀nnè a bo tamè n cíètè, béi nha nùu máa kè n kóo tǎ̀nti miété. ⁹ M mǎ̀kemu bèè m baké, ke mǎ̀ke tihǎ̀pǎ̀nti m baké tì, kè n nàké kù ke yí: Kǎ̀te! Kùu kǎ̀te. Kè n nàké kù ke yí: Kǎ̀tení! Kùu kǎ̀tení. Kè n yí n kóo tǎ̀nti dǎ̀ dè, wèè dè dǎ̀.

¹⁰ Kè Yesu keè de kó tináàntì képénsiri behǎ̀pǎ̀mbè kóo kóti, kénákè bèè ò neínè ke dǎ̀: Bá Isidayeeriè mièke m mu nyí yà onìtì wèè tǎ̀ miè mbotí. ¹¹ N di náa mmómmu nwe benitibè péu bo yènní tipítì timǎ̀u kéwènnénè Abarahammu nè Isaki nè Sakǎ̀bu Kuyie nkprààtiyuu. ¹² Kè Isidayeeriè bèè na nte Kuyie nkprààtiyuu kè bè né bè dootóo ditowaa dibiiinni mièke be yó nkuò ndè ke cáa mbe nù.

¹³ De kó difǎ̀nkúò kè Yesu náké behǎ̀pǎ̀mbè kóo kóti ke dǎ̀: Kò nkè dèe dǎ̀ kéndò nha dǎ̀ mèè botí.

Dendè bǎ̀mbà kòo kóo tǎ̀nti miété.

Yesu miékùnnemè Pieri pokù yǎ
(*Wénté Mariki 1:29-31 nè Duku 4:38-39*)

¹⁴ Kè Yesu kòte Pieri cíǎtè ke sǎ mPieri pokù yǎ mǎ nkukǎntonnoǎ ke duó. ¹⁵ Kè Yesu ò kàáké o nùtè, kòo kǎntii bonke, kòo íté kéwaá mmudii kòò duó nkòo di.

Yesu cǎutémè ti kó ticìti
(*Wénté Mariki 1:32-34 nè Duku 4:40-41*)

¹⁶ Kuyuo ku mǎnni ke bè nkǎrinni Yesu borè benitibè péu yebǎkè ta bè. Kè Yesu níí béi kè yèe yè, kémiékùnnè bemuǎmbè bemu. ¹⁷ Kè dèe dǎò Kuyie mpǎǎnǎǎnti nǎǎntò Esaii do nàké ti ke dǎ: Ò cǎuté ti kó ticìti ke tǎ ti kó mumǎmmú.

Yesu kó mutǎnnimù
(*Wénté Duku 9:57-62*)

¹⁸ Kè Yesu yà ditinni dieri ò munnémè kéduó nkè bèe sénté menie nyáà. ¹⁹ Kè Kuyie nkuó wǎǎti mǎu kǎteni Yesu borè kòò nàké ke dǎ: Okóti n yó nda tǎmmu tipíti timǎu bá kàa kǎri kè. ²⁰ Kè Yesu ò nàké ke dǎ: Ihǎnké mǎkemu ífǎti kè sinǎ mǎke tiyǎnti, Onitibire me nyí mǎke dè bo duó dè kéompè.

²¹ Kòo tǎu mǎu wèe do tǎ nYesu kòo ò nàké ke dǎ: Okóti m pǎ kuce kè m mu nkǎte kékùnné n cice. ²² Kè Yesu ò nàké ke dǎ: Nni ntǎ nkéyóu kè becírǎbèe kùnné becírǎbè.

Yesu do cǎnnémè kuyaakù
(*Wénté Mariki 4:35-41 nè Duku 8:22-25*)

²³ Kè Yesu ta kudabekù kòo tancǎumbèe ò neiné kè bè bo sénté diyáà teri. ²⁴ Kè kuyaakù kperíkù makùu íténi kénfuuti kè menie nyiitini ke taà kudabekù, kè Yesu yie yè nke duó. ²⁵ Kòo tancǎumbèe ò ènte kòò nàké ke dǎ: Ti Yiè nti dǎeté, ti kumu! ²⁶ Kè Yesu dǎ: Dè dǎmmè kè kufǎwaá ndi pí memme? Di í n tǎ kè dè deuà!

Memme kòo íté képéi nkuyaakù nè menie nkè dè dǎ béu. ²⁷ Kè dèe bè di bemu kè bè ntú: We nniti boti nku yie? Bá kuyaakù nè menie nkè dè yé nhò yè mmù!

Yesu do bètimè yebǎkè kè yèe ta yefǎnkè
(*Wénté Mariki 5:1-20 nè Duku 8:26-39*)

²⁸ Yesu sènté dii mǎnni menie nyáà Kadaraa kó ketenkè, kè benitibè bèdébè yebǎkè ta bèe yènni ífǎti mieke. Bè do yóumu mediè, bá òmǎu í daati ke dè pǎnkù. Kè bèe kéténi kéco Yesu, ²⁹ kékuónko ke dǎ: Ti kpeti dǎmmè tínti nè fǎ nKuyie mBire, a kǎteni ke bo ti fǎmmu bá dimǎnni í tǎkǎà?

³⁰ Ke sǎ nkufǎnkècǎnku diekù makù bo mǎkentímè ke diiti. ³¹ Kè yebǎkèe bántè Yesu ke dǎ: Kàa dǎ ké ti beti yóu kè tí ta kufǎnkècǎnku kuu. ³² Kè Yesu yè nàké ke dǎ: Kǎtenè! Kè yèe yè beè nitibè mieke kéta yefǎnkè. Kè kuù fǎnkècǎnkuu cokeni ditǎri ínkè ke yàa diu menie.

³³ Bèe do cǎmmú yefǎnkè kè bèe coké kéta dihei kénáké dèe dǎò nè dèe tǎkèni benitibè yebǎkè ta bè. ³⁴ Kè dihei kó benitibè bemuou yènni kéco Yesu kòò bántè ke dǎ wèe yè be tenkè.

9

Yesu miékùnnemè kuhǎkù
(*Wénté Mariki 2:1-12 nè Duku 5:17-26*)

¹ Kè Yesu ta kudabekù késénté menie nkéwète o ei * nKapedinaummu nwe. Wénté Mariki 2:1. ² Kè bèe tǎni kuhǎkù kè kù duó ku dóu ínkè, kékǎtenèni Yesu borè, kè Yesu nwúó mbè tǎmè ke dò nhò bo kù miékùnnè, kénáké kuhǎkù ke dǎ: M bire cǎtinne a yèmmè n da címmu a yei.

* 9:1 o ei: Yesu ei bè nǎa ndii kpéi ndie, bè yè

³ De m̀̀nni k̀̀e ikuó wããb̀̀e mab̀̀e nnáá be ỳ̀emm̀̀e miẽke ke tú: Oǹ̀t̀̀i yie ncà̀̀ari Kuyie nỳ̀et̀̀iri ndi.

⁴ K̀̀e Yesu bant̀̀e be toti t̀̀i be ỳ̀emm̀̀e k̀̀e b̀̀e beke ke d̀̀o: D̀̀e d̀̀omme k̀̀e di m̀̀ake iyentoti yeiyi ii mboti? ⁵ Ì̀nde í yóuǹ̀e deter̀̀e, m bo ỳ̀im̀̀e n da c̀̀iẽ nha yeinaà k̀̀e m bo ỳ̀im̀̀e íte k̀̀ék̀̀eté? ⁶ N né d̀̀o di bant̀̀emu ked̀̀o nhOǹ̀it̀̀ibire m̀̀ake muwẽrímú ketenk̀̀e íǹ̀k̀̀e ke bo na k̀̀éc̀̀iẽ mmeysi. Mem̀̀me ò nàk̀̀ém̀̀e kuhò̀̀uk̀̀u ke d̀̀o: Íte k̀̀étúóté a mièk̀̀u k̀̀ék̀̀ò!

⁷ K̀̀e kuhò̀̀uk̀̀u íte k̀̀ék̀̀ò. ⁸ K̀̀e b̀̀e d̀̀e yà k̀̀e kufõwaá mb̀̀e p̀̀i nk̀̀e b̀̀e nsãnti Kuyie nke tú: Kuyie nỳ̀et̀̀iri ndeu! K̀̀u duóm̀̀m̀̀e benit̀̀ib̀̀e muwẽrímú muu mboti.

Yesu nàk̀̀e t̀̀i b̀̀e ỳ̀emm̀̀e d̀̀o mb̀̀e wenni

(Wénte Mariki 2:13-17 ǹ̀e Duku 5:27-32)

⁹ K̀̀e Yesu íte debore k̀̀emp̀̀enk̀̀e k̀̀eyà oǹ̀t̀̀i m̀̀ou k̀̀o ỳ̀et̀̀iri tu Matie k̀̀ò k̀̀ari bedàmpò̀̀dcoutib̀̀e k̀̀o birò̀̀, k̀̀e Yesu d̀̀o: N t̀̀unne! K̀̀e Matie íte k̀̀ò t̀̀unne.

¹⁰ Diyiè mari Yesu ǹ̀e o tancòumb̀̀e k̀̀e b̀̀e nkari Matie c̀̀iẽt̀̀e ke yo ǹ̀e bedàmpò̀̀dcoutib̀̀e ǹ̀e benit̀̀ib̀̀e b̀̀e do tú b̀̀e mufòm̀̀mu yeimu yemb̀̀e. ¹¹ K̀̀e Fadisiẽbe mab̀̀e d̀̀e yà k̀̀ebeke Yesu tancòumb̀̀e ke d̀̀o: D̀̀e d̀̀omme k̀̀e di k̀̀o k̀̀oti wẽnǹ̀e bedàmpò̀̀dcoutib̀̀e ǹ̀e mufòm̀̀mu yeimu yemb̀̀e k̀̀e b̀̀e yo?

¹² K̀̀e Yesu ke k̀̀e k̀̀e nàk̀̀e ke d̀̀o: D̀̀e í d̀̀o mb̀̀e k̀̀nt̀̀i naati beè waà nhotànti, bemuambe beè ò waà. ¹³ K̀̀ateǹ̀e k̀̀etotí di ỳ̀emm̀̀e k̀̀ebant̀̀e tináant̀̀i t̀̀i tu: N d̀̀o wèè m̀̀ake wènwè otòu k̀̀o mesém̀̀m̀̀e, n yí d̀̀o di n feu ì wũ. Ke ỳ̀e n yí k̀̀atenim̀̀e ke wanti b̀̀e ỳ̀emm̀̀e d̀̀o mb̀̀e weti, n wanti b̀̀e bant̀̀e b̀̀embe ke d̀̀o mb̀̀e tu benitiyeibe.

Dekotirè ǹ̀e depànǹ̀e k̀̀o tináant̀̀i

(Wénte Mariki 2:18-22 ǹ̀e Duku 5:33-39)

¹⁴ Diyiè mari k̀̀e Isã-Batiisi tancòumb̀̀e k̀̀e k̀̀ebeke Yesu ke d̀̀o: D̀̀e d̀̀omme k̀̀e t̀̀inti ǹ̀e Fadisiẽbe k̀̀e ti bou yenò bá a tancòumb̀̀e í bou? ¹⁵ K̀̀e Yesu b̀̀e t̀̀enǹ̀e ke d̀̀o: Di yà oǹ̀t̀̀i tòu d̀̀e o pok̀̀u k̀̀o nepob̀̀e ỳ̀emm̀̀e càràà? De k̀̀o yewe kpaanímú k̀̀e b̀̀e bo pí nwèè tòu o pok̀̀u ke íteǹ̀e, de m̀̀nni k̀̀e b̀̀e né bou yenò.

¹⁶ B̀̀e ò ò í nyà nkuyaàpànk̀̀u kukótik̀̀u íǹ̀k̀̀e, k̀̀a m̀̀e d̀̀ò kuyaàpànk̀̀u bo yú ò nkukótik̀̀u k̀̀e dik̀̀etiri d̀̀ake deuke. ¹⁷ B̀̀e m̀̀e nhõ ò ncũ menapamm̀̀e tidouti k̀̀otiti miẽke, k̀̀a m̀̀e d̀̀ò tidouti bo puoti k̀̀e menaà ncake. Menaà mpamm̀̀e d̀̀o nkencũ tidouti pànti miẽke nke, demou k̀̀e d̀̀e nweni.

Yesu do cònǹ̀em̀̀e onitipò̀̀k̀̀u yònti, k̀̀emièk̀̀unne desapumbire

(Wénte Mariki 5:21-43 ǹ̀e Duku 8:40-56)

¹⁸ K̀̀e Yesu nkpaá ke b̀̀e nàanǹ̀e k̀̀e Sifube k̀̀o k̀̀oti m̀̀ou k̀̀ateni k̀̀enink̀̀o o ìk̀̀e, k̀̀ò nàk̀̀e ke d̀̀o: N sapumbire deè ku bàmbà mmie, bá ǹ̀e mem̀̀me k̀̀e k̀̀enò nha nou de íǹ̀k̀̀e k̀̀e d̀̀e foute.

¹⁹ K̀̀e Yesu íte ǹ̀e o tancòumb̀̀e k̀̀ò t̀̀unne.

²⁰ K̀̀ò nitipò̀̀k̀̀u m̀̀ou m̀̀o ntiyònti k̀̀e d̀̀e t̀̀òke yebie ntepitè ǹ̀e yèdèè, k̀̀ò k̀̀eteni Yesu f̀̀nk̀̀uò bík̀̀e k̀̀ekáák̀̀e o yaàbòri mànk̀̀u. ²¹ Ke ỳ̀e ò do túm̀̀e ǹ̀e o ỳ̀emm̀̀e miẽke: Bá k̀̀e n na ke k̀̀ak̀̀e o yaàbòri m bo miète.

²² K̀̀e Yesu wẽẽte k̀̀e nhò wùò nke d̀̀o: N k̀̀o sapà a t̀̀ak̀̀um̀̀e da mièk̀̀unne. K̀̀ò nitipò̀̀k̀̀u p̀̀anke miète.

²³ B̀̀e t̀̀òke di m̀̀nni de k̀̀o dakòti c̀̀iẽt̀̀e ke nsò nditinǹ̀i tik̀̀u ke kuò nke eu sikúheú. ²⁴ K̀̀e Yesu b̀̀e nàk̀̀e ke d̀̀o: Yènǹ̀e, desapumbire í ku, d̀̀e ỳ̀e nke duomu.

K̀̀e b̀̀e nhò daú. ²⁵ Ò b̀̀e dènnè di m̀̀nni k̀̀edèè k̀̀eta kudieku k̀̀epi ndesapumbire ǹ̀utè k̀̀e d̀̀e íte. ²⁶ K̀̀e de k̀̀o tináant̀̀i pitè de k̀̀o kutemp̀̀e nkumou miẽke.

Yesu wéimm̀̀e tiyũ̀̀nti tidéti

²⁷ K̀̀e Yesu íte debore k̀̀emp̀̀enk̀̀e k̀̀e tiyũ̀̀nti tidéti ò t̀̀unne k̀̀emp̀̀ièk̀̀u ke tú: Dafiti k̀̀o debire, ti kuò mmesém̀̀m̀̀e.

²⁸ Yesu tùòke dìl m̀̀nni teciētè kè tìl yũ̀̀nti k̀̀tení o borè kòo tì beke ke d̀̀: Di yèmmè d̀̀ m bo na ké di wéinaà? Kè tìl ò t̀̀́né ke d̀̀: ĒĒ, ti Yiè nha bo na.

²⁹ Kè Yesu kááké ti nuò nké tì nàké ke d̀̀: Dèe dàò kéndò ndi tá ke d̀̀ ndè bo dàòmè.

³⁰ Kè bè p̀̀nke wénté, kè Yesu bè cau nke d̀̀: Di báá yie nkòò m̀̀u tì kèè.

³¹ Bè yèroo dìl m̀̀nni ke p̀̀nke nnáantoo Yesu k̀̀́i diheì dimou mieke.

*Yesu do dènnemè dibòò dihò̀̀nni dìl í nò nke náá di mieke
(Wénté Duku 11:14-15)*

³² Bè p̀̀nké dìl m̀̀nni kè bèe k̀̀tenní onìtì m̀̀u Yesu borè kè dibòò ò ta ke d̀̀nne o ǹ̀ndenfè. ³³ Yesu dènnè dìl m̀̀nni dibòò o mieke kòo ǹ̀ndenfèe date kòo na kénnáá nkè dèe di benìtìbè mediè nkè bè ntú: Ti mu nyí yà die mbotí Isidayeeribe kó ketenkè.

³⁴ Kè Fadisiēbe bembè né ntú: Nè obò̀̀kpà̀̀tì kó muwḗímú mmu ò bè̀̀tìmè yebòkè.

*Mesémmè do p̀̀́mmè Yesu bèè kpa ocēnti be k̀̀́i
(Wénté Mariki 6:6-34 nè Duku 10:2)*

³⁵ Kè Yesu ícentì yehékè yemou yediye nè yesámpóyè, ke náante Tináà̀sà̀̀tì Kuyie nkpà̀tìyùù kpeti titíntouti mieke, ke miékunko bemuòmbè be m̀̀mmú mumou nè be k̀̀nyonkuti timou. ³⁶ Kè mesémmè ò p̀̀́ mmediè ònè de kó benìtìbè, ke yé bè do òumè kè be yèmmèe caàrè, kè bè ndò ntipiè̀̀tì tìl kpa ocēnti. ³⁷ Kòo náké o tancòumbè ke d̀̀: Tidiitì bimou ke sũ mediè nkè ti dè̀̀bè né kḗnì. ³⁸ Bántènè kupaku yiè nkòo duònni betòmbè kè bèe dei o diitì.

10

*Yesu tōmmè o tancòumbè
(Wénté Mariki 3:13-19, 6:7-13 nè Duku 6:12-16)*

¹ Kè Yesu yu o tancòumbè tēpítè nè bèdébè ké bè duó muwḗímú kè bè bo mbetì yebòkè ke miékunko bemuòmbè m̀̀mmú mumou nè bèe m̀̀ ntik̀̀nyonkuti tibotí tibotí. ² Nte Yesu tancòumbè tēpítè nè bèdébè kó yeyètè: Oketiwe Simò kè bèe ò yu ke d̀̀ Pieri nè o nantè Āntidee nè Sebedee kó ibí, Isaku nè Isā. ³ Fidipu nè Batidemii nè Tomaa nè Matie wèe do tú odampò̀̀cútìwè. Nè Adifee kó debire Isaku Tadee ⁴ nè Simò wèe do ò ntú Sedoti kó fenafe kou nè Sudaasi Isikadiyoti wèe fité Yesu.

⁵ Yesu tancòumbè tēpítè nè bèdébè mbe ò tō mbè ké bè nàké ke d̀̀: Di báá k̀̀te bèe í tú Sifube be kó yehékè, di me mbáá k̀̀te Sammarii kó yehékè. ⁶ K̀̀tenè Isidayeeribe bíékè, bè dònne ipe ò feti ònyi, ⁷ ké mbè náá Kuyie nkpà̀tìyuu t̀̀̀nnimè, ⁸ kémmiékunko bemuòmbè ke duò nkè becírìbè yánni ke miékunko yekùò nkè yè wè̀̀kú, ke betì yebòkè. N di p̀̀mu di í donté, p̀̀nè kè bè báá di yietí. ⁹ Di bá ntò idíftí. ¹⁰ Di bá ntò kudòkù yoo yeyaà̀̀bòrè yèdèe yoo tineùtì yoo kupà̀̀tì ke yé otò̀̀ntì nè o t̀̀ndiitì nti.

¹¹ Kè di t̀̀òke dìl èi dí yà onitisà̀wè kébáté o c̀̀ētè ké nde mbo ke yà p̀̀ḗtènè deborè. ¹² Kè di ta t̀̀è c̀̀ētè di d̀̀: Kunaatí ndi bonè. ¹³ Kè teciētè yembè di còuté, dí bè p̀̀ kunaatí, kè bè me nyí di còuté, di báá k̀̀ mbè p̀̀. ¹⁴ Kè teciētè matè yoo diheì mari kòbe í d̀̀ ké di còuté yoo bè í kè̀̀mmú di kpeti, dí íté deborè ke kpá̀̀tè di nacètáá. ¹⁵ N di náá m̀̀mmu nwe tibeéntì kó diyie Sodammu nè Komò Kuyie ndo còú nyèe ekè kó tiyḗtì bo nkḗnì nè de kó diheì kpeti.

*Bè yóó f̀̀́mmè Yesu kòbe
(Wénté Mariki 13:9-13 nè Duku 21:12-17)*

¹⁶ N di tō nkè di do nyipe nyi yekpamaà ncuokè, íciinè iwà̀̀ke k̀̀me ke yòò ke dònne yekpētìnò̀̀nkperè. ¹⁷ Ndakenè! Benìtìbè yóó di k̀̀tenèmu bebeémbè borè kè bè ndi puotì yedá titíntouti mieke, ¹⁸ bè bo di k̀̀tenè bebaatìbè nè bekpà̀̀tìbè borè kè di bo bè nàké n k̀̀́i, nke náké nè bèe í tú Sifube. ¹⁹ Kè bè di k̀̀rinè tibeéntì, di bá ntoti di yèmmè di bii yóó náké tì nè di yóó tì nàké mèe botí, kè di t̀̀òke Muyaánsà̀̀m̀̀ bo di duó ndi d̀̀ nkénáké tì. ²⁰ Ke yé d̀̀ í yóó nnáámmè di m̀̀mmòmbè Kuyie nYáá mmuù yó ndi duò ndi yó nnáá nti.

²¹ Benitibè bo nduò nkè bè kòù be tebíi, kè ibí cicebè nduò nkè bè ì kòù, kè ibí nduò nkè bè kòù i cicebè. ²² Benitibè bemou bo ndi ní ndi tú mèè kpéi n kòbe, wèè me mbo nwéèri kétuoke kumànkú ò bo cooté. ²³ Kè bè di fèũnko dihei marì dí coké kékote diteri, n di náá mmómumu nwe di bo nkpaá ke í dèè Isidayeeri be kó yehekè kòò nìtibiree wètenímu.

²⁴ Wèè bebíi ò í pèèté wèè ò benkú, otònti me nyí deunè wèè ò duó mmutómumu. ²⁵ Bè dòò mèè botí wèè benkú be yóó me ndòò ò benkú wè, bè dòòmè tecíètè yiè mbè yóó me ndòò o kóo tònti. Kè bè yu tecíètè yiè nhobòkpaàti o cíètè kòbe kperè bo pèèté memme.

Di bá ndé bèè kòù tikònti
(Wénté Mariki 8:38 nè Duku 9:26, 12:2-7)

²⁶ Bá ndénè tũnké benitibè, dèè dòòri disòri dè bo feité, kè dèè bo dibìnni kè dèè yènni kuwenniku. ²⁷ N di nàké tì timàà borè nàkénè tì kupiiti, n di wee tì, pìèkénè tì. ²⁸ Di bá ndé bèè kòù tikònti ke í nò nke kòù diwènni. Ndénè Kuyie nku kùù bo na kékuò tikònti nè diwènni muháá mmieke. ²⁹ Bè òò í nfité inòribi idéi ndi dáràà? Nè memme demarè òò í ndo ketenkè kè di cice Kuyie nyí yé. ³⁰ Bá di yùti Kuyie nti kàammu ke yé tì mààmè. ³¹ Di bá nyièkù tũnké di pèètému inòribi péu.

Ti bo yímè ti tú Yesu kòbe

³² Wèè bo nàké benitibè ìkè ò tumè n kou, m bo nàké n cice wèè bo kéinkè de yiè ntumè n kou. ³³ Wèè bo n yete benitibè ìkè m bo ò yete n cice wèè bo kéinkè o ìkè.

Yesu kòtenèni mèè yatimè
(Wénté Duku 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Kè Yesu béi nke dò: Di yèmmè bá ndò n kòtenèni kunaatí nku kutenkù kuu mmieke, n kòtenèni mudòò mmu. ³⁵ N kòtení ke bo yate debire nde nè de cice, ke bo yate denitipobire nè de yò, kéyate osapàà nnè o còkù. ³⁶ Kè benitibè cèi kòbee naá mbe kprantidèntòbè.

³⁷ Wèè dó o cice yoo o yò kè dè pèèté mí nhò báá na kéntú n kou, kè wèè dó o kóo dapàà nyoo o kóo sapàà nkè dè pèèté mí nhò báá na kéntú n kou. ³⁸ Wèè í tò o dapāātí ke n tũnne ò báá na kéntú n kou * mefèútímè mme yoo ifei (wèè í dó kèfèúté n kpéi yoo wèè í dó kédí ifei n kpéi). ³⁹ Wèè bo ndó kèdeetè o fòmumu ò bo mù fétinne, kè wèè fétinne o fòmumu n kpéi kòò mù pètè.

Wèè còuté Yesu ò còuté Kuyie nku
(Wénté Mariki 9:41)

⁴⁰ Wèè di còuté ò còuté mí nYesu nwe, kè wèè n còuté kòò còuté Kuyie nkùù n tōnni. ⁴¹ Kè wèè còuté wèè nàá nKuyie nnáànti ò tu mèè kpéi wèè nàá nKuyie nnáànti, ò bo pèté ticuuti wèè nàá nKuyie nnáànti ò yóó pèté tì. Kè wèè còuté wèè dòòri Kuyie ndómè ò dòòri mèè kpéi Kuyie ndómè ò bo pèté ticuuti wèè dòòri Kuyie ndómè ò yóó pèté tì. ⁴² Wèè bo yènté menébuo mbesámpòbè bie nkòò mōù ò tu mèè kpéi n kóo tancòuntì, n di náá mmómumu nwe, Kuyie mbo ò cú de kó ticuuti.

11

¹ Yesu tié ndi mōnni o tancòumbè tepítè nè bèdébè kédeè kéité deborè kékote kénnáante Kuyie nnáànti de kó yehekè mieke, ke tì mbè tiè.

Yesu do tènné tì Isāā-Batiisi
(Wénté Duku 7:18-35)

² Kè Isāā-Batiisi mbo dikpetintou kékeè Yesu pí mmùù tōmmú kètō nho tancòumbè kè bè bo ò beke ke dò: ³ Fòò tu wèè dò nkékoteni yáà ti dò nkémbaa otòù mōù nwe? ⁴ Kè Yesu bè tènné ke dò: Kòtenè kénáké Isāā di yà dè nè di kèè tì. ⁵ Tiyùònti wèhni kè yecíè ncènti séi, kè yekùò mmierí, kè yewùò nkèu, kè becírìbè yànni kè besènnibè kèu Tináànsààti. ⁶ Dè náaati wèè í yóu ò bo nni ntámè.

* 10:38 dapāātí: Kudapāātí bè nàá nkùù kpéi ndè benkú

⁷ Isāã tancóumbè ité diì m̀̀nni k̀̀ Yesu nnáánnè benitibè Isāã kpéi ke tú: Di do k̀̀te kýà ba dikpáa cuokè? Dipènni kuyaakù nampú dàà? ⁸ Kè meè òke di né k̀̀te ke yà ba? Onitì wèè dàátí tiyaàsàtàà? Tiyaàsàti yembè ò mbo sikpààticéi nsi. ⁹ Yáà di k̀̀te ke yà Kuyie mpāānāānti náāntò nwe? N né di náámmu ke tú ò p̀̀ētému Kuyie mpāānāānti náāntò. ¹⁰ Isāã kpéi nke tì wàrimè ke tú: Mí nKuyie n yóó duónkomu n kóo tōnti kòo niité k̀̀tūntè a ce. ¹¹ N di náá mómumu nwe benitibè pié bèè kó dimàà, òmòu mu nyí buoté wèè p̀̀ēté Isāã-Batiisi. Nè memme wèè tu osámpóu Kuyie nkpaàtiyuu mieke kòo òu koò p̀̀ēté. ¹² Isāã kó dim̀̀nni k̀̀ntò k̀̀tuòkenèni yíe, Kuyie nkpaàtiyuu taànè muwērímú mmu k̀̀ bewērintiebe beè di taà. ¹³ Kuyie mpāānāānti náāmbè nè M̀̀yiisi kó ikuó dè nàk̀̀mu de kó dikpààtiyuu kpéi k̀̀ntò k̀̀tuòkenèni Isāã. ¹⁴ Bè nàk̀̀mu ke tú Edii dò nk̀̀keté k̀̀wētèni k̀̀ Odètiwè né k̀̀tení, k̀̀ di bo tì yie, wènwè die. ¹⁵ Wèè m̀̀ke yeto ke bo keè, wèè keè!

¹⁶ M bo donnè ba di m̀̀nni kó benitibè? M bo yí bè d̀̀nnè ibí nyi ò k̀̀ri yaárè ke náánnè itèi ke tú: ¹⁷ Ti di eé fetāriife bá di í aá, k̀̀ ti kuó ndikúdab̀̀nni bá di yèmmè í cààrè. ¹⁸ Isāã k̀̀tenímu ke í yo nhò me nyí ỳ̀ mmenaà, k̀̀ di d̀̀ dibò di bo o mieke. ¹⁹ Kè Onitibire k̀̀tení ke yo nke ỳ̀ mmenaà nke di ỳ̀ nhò tu odiiti kunaàg̀̀k̀̀, ke d̀̀p̀̀nè bedàmpòdcòutibè nè bè tu bè benitiyèibe. Be tōmmú kó muc̀̀ntimu muù né benkú Kuyie nkuù bè duómme de kó mecii.

Yesu do kpannèmè Kadidee kó yehèkè k̀̀be
(Wénté Matie 10:15 nè Duku 10:12-15)

²⁰ Meimè k̀̀ Yesu keté k̀̀nkpannè yehèkè ò do d̀̀ò yèè mieke tidietì péu ke ỳ̀ de kó yehèkè k̀̀be do í yiemme ke bo ceete be borime. ²¹ Kòò mbè náá nke tú: Di bo yà d̀̀ndi Korasèè nè Betisaidaa k̀̀be ke ỳ̀ tidietì n d̀̀ò tì di cie, k̀̀ n do ntì d̀̀ò Tiiri nè Sitō mieke nke, nè yíe mbè do dàátí tif̀̀d̀̀nti nti ke p̀̀ mmutápeí nke benke be borime cèètemè. ²² Dèè kpéi nte k̀̀ n tu tibeénti yíe, Tiiri k̀̀be nè Sitō k̀̀be kó tiyèiti bo nk̀̀nnè di kpeti. ²³ D̀̀ndi Kapennaummu k̀̀be di yèmmè dò nKuyie mbo di dee nk̀̀nkàà? B̀̀ti, k̀̀ bo di cúũnni k̀̀ di tanné kud̀̀nk̀̀, ke ỳ̀ tidietì t̀̀ d̀̀ò di cie k̀̀ tì do nd̀̀ò Sodammu ò na nkpaá bomu nè yíenni. ²⁴ Dèè te k̀̀ n tu tibeénti yíe Sodammu tenkè k̀̀be kó tiyèiti bo nk̀̀nnè di kpeti.

Kuyie òs̀̀nne tì bèè cii
(Wénté Duku 10:21-22)

²⁵ De kó dim̀̀nni k̀̀ Yesu s̀̀nte Kuyie nke d̀̀: N cice n da s̀̀ntí f̀̀ nwèè te ketenkè nè k̀̀nkè a s̀̀nnemè timóm̀̀nti mecii nyembè nè meyíétimè yembè ke tì benke bèè í tú bèmabè. ²⁶ N cice n da s̀̀ntí ke ỳ̀ f̀̀ d̀̀mè dè nd̀̀ memme.

²⁷ N cice a n duómmu demòu. Òmòu í ỳ̀ debire k̀̀ dè í tú de cice. Òmòu me nyí ỳ̀ debire cice k̀̀ dè í tú debire nè dè dó k̀̀benke bè de cice.

Yesu kó ditou í c̀̀èè

²⁸ K̀̀tenèni m borè dimòu d̀̀ndi bèè t̀̀ yetuò c̀̀éyè ke òu k̀̀ n di touté ke di ò̀p̀̀nne. ²⁹ T̀̀nè n kó ditou, yiennè n kó itié nk̀̀pété meòmp̀̀mè, ke ỳ̀ n yòmmèmu k̀̀ n yèmmè boo. ³⁰ N yóó di t̀̀ nd̀̀ t̀̀ í yòu mutòu, di í c̀̀èè.

12

Yesu wèè baké teòmp̀̀tè
(Wénté Mariki 2:23-28 nè Duku 6:1-5)

¹ De kó dif̀̀nk̀̀ k̀̀ Yesu mp̀̀nkè depaa mmarè nè o tancóumbè teòmp̀̀tè yíe k̀̀ dik̀̀nni bè bo k̀̀ bè nk̀̀ú tidibènti ke cáá. ² Kè Fadisièbe de yà k̀̀nkè Yesu ke d̀̀: Wénté a tancóumbè d̀̀̀rimè teòmp̀̀tè yíe ikuó yete dè. ³ Kè Yesu bè t̀̀nnè ke d̀̀: Di í k̀̀a ndik̀̀nni do p̀̀ nDafiti nè o k̀̀be kòo d̀̀ràà? ⁴ Ò do tamè Kuyie ncíètè k̀̀túóté p̀̀èbè

bè pã bè Kuyie ònè o nìtìbè kè bèe cááké, òmòu do í dò nkécááké bè kè dè í tú Kuyie nkuó niùbè máàà? ⁵ Yáà di í kàa mMòyiisi kó ikuó miéke ikuó niùbè bèè pí nKuyie ncíètè miéke mutōmmú bè ð mmù pìmmè teòmputè yìè bè me nhō ð nyeténè ikuáà? ⁶ Mí nné di náámmu ke tú òmòu bo dié nke ðeunè Kuyie ncíètè. ⁷ Kè di do mbanté tináànti tì tu: N dó wèè mòke wènwè otòu kó mesémmè kè dè pèètè di n feu ò wū ð, di na bá nyí bè dō ð meyi. ⁸ Onitìbire ðeè baké teòmputè.

Yesu miékunnemè wèè bakù fǎú teòmputè yìè
(Wénté Mariki 3:1-6 nè Duku 6:6-11)

⁹ Kè Yesu íté ðeborè kéta kutíntouku makù miéke, ¹⁰ kòo nìti mòu dè bo kòo bakù fǎú, kè Fadisiēbe ndó kédíí nYesu káyà kòò bo yeté, kóò beke ke dō: Ikuó yie nha bo miékunnemè onitì teòmputè yìè? ¹¹ Kè Yesu bè tēnné ke dō: Di miéke kòò mòu mòke fepièfè fè máà kè fè do ðkè teòmputè yìè ò báá kote ké fè ðèitenáà? ¹² Onitì wèè né pèètè fepièfè tá? Ikuó tú nyí yete a bo ðòmè mesàà nteòmputè yìè. ¹³ De mōnni kè Yesu náké wèè bakù fǎú nke dō: Youte a bakù.

Kòo youte, kè kùu wète kékpenke kénáánnè kutekù. ¹⁴ Kè Fadisiēbe yè kétéí nke bo yà bè yóó yímè kékua Yesu.

Kuyie nkóo tōnti kù tǎāté wè
(Wénté Mariki 3:7-12 nè Duku 6:17-19)

¹⁵ Kè Yesu tì kèè kétéí ðeborè kè benitìbè péu nhò tū nkòo miékunne bèè mō mbemou, ¹⁶ ké bè cau nke ðò bè báá náké òmòu ò tu wè. ¹⁷ Kè dè bo ðò Kuyie mpāñáànti náàntò Esaii do náké tì ke dō:

¹⁸ Nte n kóo tōnti
n tǎāté wè, kòò dó,
n yèmmè naatinè wè,
m bo ò duó n kó Muyaá
kòo náké ibotí imou m beénti kpéí.

¹⁹ Ò í yóó nwanti yekpàrè,
ò í yóó nwékute,
ò mòu í yóó keè o tammè ice miéke.

²⁰ Ò í yóó bóóté dipènni ði kónné,
ò í yóó kuò ðefitírè ðèè kó muhǎá nkéke,
kénkémúnè bá wè ò bo ðòmè Kuyie ndó ðè.

²¹ Kè yebotè yemou ò yie.

Yesu tēnné tì bèè ò wátirì
(Wénté Mariki 3:22-30 nè Duku 11:14-23, 12:10)

²² Kè bèe kotenèní onitì mòu Yesu borè kè dibòò mari ò ta kòò yèikunne ke ðanne o nónðenfè kè Yesu ò miékunne kòo wénté kéná kénáá. ²³ Kè ðèe di benitìbè mediè kè bè nnáá mbemáà ke tú: Dafiti yaàbire í ðkaà?

²⁴ Kè Fadisiēbe tì kèè ke dō: Nè obòkpaàtì kó muwērímu mmu ò bètìmè yebokè.

²⁵ Yesu me nyémèmu be yèmmè ðommè kòo bè náké ke dō: Kè dikpààtiyuu mari toté ke kpa ndimáà yoo teciètè matè toté ke kpa ntemáà tè bá nhā ke bo. ²⁶ Kè dibòò bètì dibòò ði toté ke kpa ndimáà ði di kpààtiyuu bá nhā ke bo. ²⁷ Kè nsà kè m bètì yebokè nè obòkpaàtì kó muwērímu mmu, ði kòbe né yè bètì nè we nkōmu? Deè kpéí nte kè ði kòbe yó ði bekénè. ²⁸ Kè m me mbèti yebokè nè Muyaánsààmù kó muwērímu mmu, Kuyie nkpààtiyuu ði tū ntùðkení ði borè.

²⁹ Òmòu báá na kéta onitikperì cíètè kétúóté o kperè ò mòke ðè, ke í keté kòò bou, kòo me nhò bou ke ðèe ò bo na kétúóté o kperè ò mòke ðèe kó ðimàà o cíètè.

³⁰ Wèè í n wērinè ò n kpànnèmu, wèè í n wērinè kè tì tíkíí ò ðèímu. ³¹ Deè kpéí nte kè ði náá nke tú Kuyie mbo cíè mbenitìbè meyi mmemou nè tináanyèiti timou, wèè me mbo

sáá Muyaánsààmù ku báá ò cǐě mbìtì. ³² Wèè bo sáá nhOnitìbire Kuyie mbo ò cǐě, wèè me mbo sáá Muyaánsààmù ku báá ò cǐě yemòrè yie mmieke yoo yèè kpaaní ye mieke.

Mutie nè mu be kó medonnimè
(Wénté Matie 7:16-17 nè Duku 6:43-45)

³³ Kè mutie tú musààmù, mu be ò nsàmu, kè mù tu musìmmù, mu be nsì, bè banní mutie sààmù mu be borè nde. ³⁴ Iwààke díndi di bo yíme kèna kénáké tináansààtì ke tú beyeibe, ke yé tì bo onitì yèmmè mieke o nùù ti nnáámmè. ³⁵ Onitisààwè náàntì tì benkú desààrè dèè bo o mieke, kòo nitiyeiwe kpeti benkú meyei mmèè bo o mieke. ³⁶ N di náámmu ke tú tibeéntì yìe Kuyie mbo bekénè benitìbè bè nàké tì náàntì detetirè kpeti ìnkè. ³⁷ Ke yé nè a náàntì mieke nke Kuyie nyóó da bekénèmè ke da kpetínné yoo kù da coo.

Bè do bekemè Yesu tidietì
(Wénté Matie 16:1-4 nè Mariki 8:11-12 nè Duku 11:29-32)

³⁸ De m̀nnì ikuú wǎǎbè nè Fadisǐēbe mabè kè bèe beke Yesu ke d̀: Okótì ti dó á d̀ò tidietì nti kè tí yà. ³⁹ Kè Yesu bè tǐnné ke d̀: Di mm̀nnì kó benitìbè bèè b̀tínné Kuyie, ke d̀ari meyei bè m̀ bekú tidietì, bè me mbáá tì yà, kè dè í tú tì do d̀ò Kuyie mpǎǎnáàntì náàntò Sonaasi. ⁴⁰ Sonaasi do yímè iyie nyitǎǎtì, deyènnè dètǎǎtì teyìndietè p̀utì mieke, Onitìbire yóó me nyí iyie nyitǎǎtì, deyènnè dètǎǎtì ketenkè mieke. ⁴¹ Tibeéntì kó diyìe Ninifu kó diheì k̀be bo bekénè di mm̀nnì kó benitìbè ké bè kpetínné ke yé Sonaasi do bè nàkémè Kuyie nnáàntì kè bèe ceete, ntenè òm̀òu ke bo die nke deunè Sonaasi. ⁴² Tibeéntì kó diyìe Sebaa kóo nitipokpààtì bo bekénè di mm̀nnì k̀be ké bè kpetínné, ke yé ò iténimè diheì d̀tirì ke k̀tení ke bo keè Sadom̀ò kó tináàntì mecìi nkpeti. Nte òm̀òu die nke deunè Sadom̀ò.

Dib̀ò bo yèmè onitì mieke k̀wētení
(Wénté Duku 11:24-26)

⁴³ Kè dib̀ò yè onitì mieke ke k̀te ted̀ntè ìnkè ke wanti d̀ bo òmpè dè ke m̀nté d̀ bo yí: ⁴⁴ M bo wēte onitì n sòò bo wèè mieke. Di t̀̀kení d̀ì m̀nnì k̀ns̀ nkè dè k̀uté páíí ke t̀̀nte bá òm̀òu í bo o mieke. ⁴⁵ D̀ bo wēte kéwaá nyeteyè yèyiekè yèè yóu ke d̀ p̀ēté kè yèe wētení k̀ta o mieke. De m̀nnì kòo borimee s̀nte k̀p̀ēté mè sòò d̀ommè. Di mm̀nnì kó benitìbè tu beyeibe m̀e, be k̀pere yó m̀e nd̀.

Yesu yē nho k̀be tú bè
(Wénté Mariki 3:31-35 nè Duku 8:19-21)

⁴⁶ Kè Yesu nkpaá náánnè dit̀nnì kòo ỳ nè o neí kè bèe tùkení k̀ncómmú ditowaà ke dó kòò béinnè. ⁴⁷ Kòò m̀òu nàké Yesu ke d̀: A ỳ nè a neí bè còmmú ditowaà ke dó kè da béinnè. ⁴⁸ Kè Yesu ò tǐnné ke d̀: We ntú n ỳ? Kè òm̀be tú n neí?

⁴⁹ Kéfietí o tancóumbè ke d̀: Ntenè n ỳ nè n neí. ⁵⁰ Ke yé wèè d̀̀rì n cice wèè bo k̀ínkè ò dó dè, wèè tumè n ỳ nè n tǎù nè n nantè.

13

Wèè yaù tidietì o kó dináànhǎntíri
(Wénté Mariki 4:1-9 nè Duku 8:4-8)

¹ De kó diyìe mieke kè Yesu yè tǐnné k̀k̀te k̀nkari d̀m̀èrì nùù. ² Kè benitìbè péuu tínnì o borè kòo ta kudabekù k̀nkari kè bè còmmú dinébènnì. ³ Kòò m̀bè náánnè yenáànhǎntiyè péu mieke ke tú: Onitì m̀òu wèè yè ke bo yaá o diitì, ⁴ kényaù kè medibii mmamèe do kuce ìnkè kè sinò k̀tení ké mè di. ⁵ Kè metēmèe do fekũufe ìnkè k̀c̀rike k̀yènnì ke yé mutǎǎ nyí s̀mè deborè. ⁶ Diyìe nàáté d̀ì m̀nnì ke kpenke ké mè t̀ò nkè mèe k̀pèi ke yé me cǐě nyí namè ke f̀úúú. ⁷ Kè metēmèe do tipotì mieke kè tì iténí ké

mè èúúté. ⁸ Kè metēmèe do ketenkè wenni dè képeité mie ntekòtè (100) metēmè sipísikuò metēmè sipísitàāti.

⁹ Kè wèè mòke yeto ke bo keè wèè keè.

Mùù kpéí ndo te kè Yesu nnáá yenáànhāntíyè

(*Wénté* Mariki 4:10-12 nè Duku 10:9-10)

¹⁰ Kè Yesu tancòumbèe ò beke ke dò: Dè dòmme kàa bè nàánnè yenáànhāntíyè? ¹¹ Kè Yesu bè tēíné ke dò: Díndi Kuyie ndi duómumu mecii nkè di bo yíéte ku kpààtiyuu kpeti tìl sòri, bembè me nyí mè mòke. ¹² Ke yé wèè mòke bè yóó we nyíémè kòo mòote mediè, wèè kra kè bèe fiète desámpòrè ò mòke dè. ¹³ Dèè kpéí nte kè m bè nàánnè yenáànhāntíyè ke yé bè wúómme ke í banní ke yo ke í keu, ¹⁴ kè dè bo dò Kuyie mpāānānti náāntò Esaii do nàké tì be kpéí nke dò:

Di bo nyo di me mbáá keè,
kénwúó di me mbáá banté.

¹⁵ Ke yé de kó kubotí kòbe yèmmè kpeínimè,

kè bè itínné be to,
ke báá keè, ke úú nke báá yà,
bè yàà bo ceete mèè kpéí
kè m bè miékùnne.

¹⁶ Díndi biè, dè ndi naati ke yé di nuò nwúómme kè di to yo. ¹⁷ N di náá mómmuo nwe Kuyie mpāānānti náāmbè péu nè bèè dó Kuyie bè do dómu ke bo yà di mè nwúó ndè bá bè í yà, ke bo keè di me nyo tì bá bè í tì kèè.

Yesu wènkùnnemè wèè yaù tidiiti o kó dináànhāntíri

(*Wénté* Mariki 4:13-20 nè Duku 8:11-15)

¹⁸ Ntenè wèè yaù tidiiti o kó tináànti benkú tì. ¹⁹ Kuce ínkè kó medibii ndo dè tu onitì bè nàké wènwè Tináànsààti Kuyie nkpaàtiyuu kpeti bá ò í nti banté kè dibòò kòtení kè tì dèite. ²⁰ Fekūufe medibii ndo fèè ínkè tu onitì bè nàké wènwè Tináànsààti kòo tì còuté mecāā nè diwèi. ²¹ Ò í nyóu kè tì bo fiíku o mièke, ò í mmòke mewéérimè, meyeñcaàrimè tùðkení dìi mōnni yoo bè ò fèù nKuyie nnáànti kpéí, ò pānkee bútinne Kuyie. ²² Tipotì medibii ndo tì mièke tú onitì bè nàké wènwè Tináànsààti, meborime kó iyentotí nè a bo ndómme tikpàti kè dèe tì èúúté bá ti í mpí mmutōmmú mamù o mièke. ²³ Ketenkè sààkè medibii ndo kèè mièke tú benitibè mbe bè nàké bè Tináànsààti kè bè tì còuté nè be yèmmè memòu ke kòte ke waanni betòbè, yie sipísitàāti, otòu sipísikuò, otòu tekòtè (100).

Yesu dōnnenèmè Kuyie nkpaàtiyuu kupaku

²⁴ Kè Yesu yíé kè bè nàké medonnimè tēmè ke dò: Kuyie nkpaàtiyuu dōnnè onitì mōu nwe wèè do buotí tidibotì sààti o paku. ²⁵ Keyènkè benitibè yè nke duó dìi mōnni kòo kprantídèntòu kòtení kébuotí timúyeiti tì tì dōnnè de kó kupaku mièke kèíté. ²⁶ Tidibotì sààti yènní dìi mōnni timúyeiti tì tì dōnnè kè tí múnkee yènní. ²⁷ Kè kupaku yíè nkó betōmbèe ò beke ke dò: Okótì a í buotí tidibotì sààti nti a pakaà? Timúyeiti tì tì dōnnè tì né boní de ke yènní de mièke. ²⁸ Kòo bè tēíné ke dò: N kprantídèntòu wèè dòò memme, kè betōmbèe ò beke ke dò: Á dó kè ti kòte kéhu de kó timúyeitaà? ²⁹ Kòo bè tēíné ke dò: Áà kè di u timúyeiti di yàà bo taunnè tidisààti. ³⁰ Yóunè kè dè nwè nke kótírí kè dididèi tùðke n di nàké, kè dí keté kékéí timúyeiti kébou kécóu, kédeè kékéí tidisààti kéānnè m bōu mièke.

Yesu dōnnenèmè Kuyie nkpaàtiyuu feyoñfè

(*Wénté* Mariki 4:30-32 nè Duku 13:18-19)

³¹ Kè Yesu yíé kè bè nàké medonnimè tēmè ke dò: Kuyie nkpaàtiyuu dōnnè feyoñfè dōmmè mme ke kēñni, ³² kàa né fè buotí fèe yènní kékóte kénaá mmutie diemù nè ibake kè sinò yíè nyi ínkè.

*Yesu dònne*mè Kuyie nkpààtiyuu mutie mùù muuti pèè
(*Wénté* Duku 13:20-21)

³³ Kè Yesu bè nàké medonnimè tēmè ke dò: Kuyie nkpààtiyuu dònne mutie mùù muuti pèè mù dòmme mme kòo nitipòkù òò mù waá nsámpròrè kékòrèné tipèècooti kè tii múútí tímou.

Yesu do náámmè yenáanhāntiyè

³⁴ Yesu do ò nnáannè benitibè nè yenáanhāntiyè nye sáá, ³⁵ kè dè bo dòd Kuyie mpāānānti náantò do nàké tì ke dò: M bo bè nàké nè yenáanhāntiyè kè bè benke dèè sòri nè Kuyie ndòmmè kutenkù.

*Yesu wènkùnne*mè tidibotì nè timúyeiti de kó medonnimè
(*Wénté* Mariki 4:33-34)

³⁶ Kè Yesu cau nditinnì kékò nteciètè, kòo tancòumbèe tíi nho borè kóò beke ke dò: Á ti wènkùnne timúyeiti bè buotí tì kupaku mieke dè benkú mù.

³⁷ Kè Yesu bè tēíné ke dò: Wèè buotí tidibotì sààti wèè tu Onitibire. ³⁸ Kè kupaku tú kutenkù, kè tidibotì sààti tu bèè tu Kuyie nkpààtiyuu kòbe, kè timúyeiti tú bèè tu dibòò kòbe. ³⁹ Kupaku yiè nkpantídèntòu wèè buotí timúyeiti wèè tu dibòò, kè dididèi tu kutenkù kó mudeèmù, kè bedidèibè tu Kuyie ntòrè. ⁴⁰ Bè òò kèí mèè botí timúyeiti kécóu, dè yó mme ndò kutenkù kó mudeèmù mònni. ⁴¹ Onitibire bo tōnni Kuyie ntòrè kè yèe tānké Kuyie nkpààtiyuu mieke bèè tanninko betòbè meyei mmieke nè bèè dòòri Kuyie nyí dó dè, ⁴² kè bè ānné muhāá mmieke bè yó nkuò ndè ke cáá mbe nni. ⁴³ De mònni bèè dòòri Kuyie ndó dè kè bè mmietì ke dònne diyie be cice kó dikpààtiyuu mieke. Kè wèè mòke yeto ke bo keè wèè keè.

*Yesu dònne*nè mè Kuyie nkpààtiyuu dèmarè sààrè dèè sòri kupaku mieke

⁴⁴ Kuyie nkpààtiyuu dònne dèmarè sààrè nde dèè sòri kupaku mieke, kòo mōu dè yà kédòò kè dè sōnne kékōnnè diwèi, kèffité ò mòke dèè kó dimàà kékòte kédonté de kó kupaku.

*Yesu dònne*nè mè Kuyie nkpààtiyuu medèi

⁴⁵ Kuyie nkpààtiyuu dònne medèi nsààmè mme opotà nwanti mè. ⁴⁶ Ò pètè dii mònni medèi nsààmè mèè dífíi kpeñni kékò nkéffité ò mòke dèè kó dimàà kè mè donté.

*Yesu dònne*nè mè Kuyie nkpààtiyuu muyīnditimù

⁴⁷ Kuyie nkpààtiyuu dònne muyīnditimù mmu bè bə mmù dāmèèri mieke ke pī nsiyīi sibotí sibotí. ⁴⁸ Mù píe ndi mònni kè bèè mù yūú nkédennení, kékari kētānké sisààsi kéānné yemámmuyákè kéútóo desíntékpere. ⁴⁹ Dè yó mme ndò nkutenkù kó mudeèmù mònni, Kuyie ntòrè bo kōtení kēbate besààbè nè beyeibe, ⁵⁰ kéānné beyeibe muhāá mmieke bè yó nkuò ndè ke cáá mbe nni. ⁵¹ Kè Yesu bè beke ke dò: Di banté de kó tináantì dimòuà? Kè bè dò: Èè tì ti bantému. ⁵² De mònni kòo bè nàké ke dò: Dèè kpéi nte ikuò wāàti wèè yie nKuyie nkpààtiyuu kpeti mesàà ò mòke tikpàti tidèti nti o mieke, metaummè kótímè kpeti nè mepāmmè kpeti.

Yesu èi kòbe do í ò tã

(*Wénté* Mariki 6:1-6 nè Duku 4:16-30)

⁵³ Kè Yesu bè nàké de kó medonnimè memou kèité deborè, ⁵⁴ kékòte Nansareti ò bìkú dii èi kénnaá Kuyie nnāantì kutíintouku mieke kè dèe di benitibè mediè kè bè ntú: Ò yà de mecii mmie? Ò yíme ke na ke dōri tidietì tii? ⁵⁵ Wenwe odabeesúàti bire! Maari bire! Kòo neí tú Isaku nè Sosefu nè Siməo nè Sudi, ⁵⁶ kòo tãbè bo ti cuokè! Ò né yà dè de kó muwērímú?

⁵⁷ Kè dèè nte kè bèè ò yete. Kè Yesu bè nàké ke dò: Bè òò í nsenkèri Kuyie mpāānānti náantò mōu kupíkù makù kè dè í tú o èi kòbe nè o cíètè kòbe.

⁵⁸ Ò í ndòò tidietì péu deborè bè í ò tã mmèè kpéi.

14

Bè kùòmè Isāā-Batiisi

(Wénté Mariki 6:14-29 nè Duku 9:7-9)

¹ Edoti Kadidee kóo kpààti kèè dii mǎnni kè bè nàá nYesu kpéí, ² kénáké o kó betǎmbè ke dǎ: Isāā-Batiisi weè wète ke yǎnté deè te kòo mǎke muwērímu ke dǎori tidietì.

³ Ke yé weè Edoti do duómme kè bèe pí nyIsāā kéboú kékpetínné wenwe Edoti o nanté Fidipu pokù Edodiyati kpéí. ⁴ Ke yé Isāā do nàkémè Edoti ke dǎ: A í dǎ nkéfiete a nanté Fidipu pokù képuoke.

⁵ Kè Edoti ndó ke na nkùo Isāā kè né ndé benitibè ke yé bè do yémèmu Isāā tumè Kuyie mpǎānǎntì nǎantò.

⁶ Kè Edotii ānné o peité yie kó dibanni. Kè Edodiyati kóo sapàà nta kéhaá benitibè ìkè kè dèe narike Edoti mediè, ⁷ kòo béi nke dǎ: Osapàà mbeke a dǎ dèe kó dimàà m bo dè nda duó, mǐ béi! ⁸ Kòo yǎ ò tié nkòo náké Edoti ke dǎ: Ānné Isāā kó diyuu dibuu mieke ké n duó ndie!

⁹ Kòo kpààti yemmèe caàrè, ò né me ndiémme ke béi nho kǎbe ìkè kòo dǎ bèe di nhò duó, ¹⁰ kètǎ kè bèe kǎte dikpetíntou mieke kékéúté Isāā, ¹¹ kéānné o yuu dibuu mieke kékǎtènní kékúo nhosapàà kòo di duó nho yǎ. ¹² Kè Isāā kó betancǎmbèe kǎte kóò tǎtǎté kékūnné kédeè kékǎte kénáké Yesu dèe dǎ.

Yesu sǎntemè Kuyie mpéèbè bènùmmù nè siyī sǐdésì kè dèe súú

(Wénté Mariki 6:30-44 nè Duku 9:10-17 nè Isāā 6:1-14)

¹³ Yesu tì kèè dii mǎnni kéta kudabekù kéité kénkǎri dikpáà omáà borè. Kè benitibèe tì kèè kékénní be ekè kóò tǎnnè nè be naàcèi. ¹⁴ Kè Yesu nyétiní kudabekù kékáà benitibèe péu kè mesémme è ò pí kòo mmiekùnkò bemuǎmbe.

¹⁵ Kuyuoku mǎnni kè Yesu tancǎmbèe ò nàké ke dǎ: Diyie mè ndèemè kè ti bo dikpáà cuokè, duó nkè benitibèe kǎte yehékè kédonté kédì. ¹⁶ Kè Yesu bè tǎnné ke dǎ: Bè í dǎ nkékǎte, duónnè be kè bèe di. ¹⁷ Kè bèe ò tǎnné ke dǎ: Ti mǎke die mpéèbè bènùmmù máà ndi nè siyī sǐdésì. ¹⁸ Kè Yesu dǎ: N duónnènní de.

¹⁹ Kòo duó nkè benitibèe kari timútì ìnkè kòo tǎtǎté péèbè bènùmmù nè siyī sǐdésì kékóúté késǎnte Kuyie nkéwérí péèbè kékúo nho tancǎmbè kè bèe totí benitibè. ²⁰ Kè benitibèe bemouu cááké kénsǎnnè kè dèe súó kémpiéké yemámmùyákè tepítè nè yèdèe kòo tancǎmbèe tǎ. ²¹ Bèè do cááké de kóò péè nè de kó siyī bè bo ntùòke sikǎupísìnùmmù (5000), bè í kǎannè benitipòbè nè ibí.

Yesu do kérímè menie nyínkè

(Wénté Mariki 6:45-52 nè Isāā 6:15-21)

²² De kó difǎnkúò kè Yesu duó nkòo tancǎmbèe ta kudabekù ke bo ò niiténè késénté menie nyáà kè wenwe nkpaá ke cínko benitibè. ²³ Ò bè cíe ndii mǎnni kédeè kédeke ditǎri omáà borè, kémháá nKuyie nkè keyènkè yàa biitenè kòò nkè kpaá omáà. ²⁴ De mǎnni kè kudabekù bo menie ncuokè kè kuyaakù fuutiní ku ìkè kè yenéfinfirè kù kǎónnè. ²⁵ Kukúnwentóo mǎnni kè Yesu nkǎri o tancǎmbèe borè ke kéri menie nyínkè. ²⁶ Bè ò yà dii mǎnni kòò kèriní menie nyínkè kè kufǎwáá mbè auté kè be yemmè ndò dibòò marì ndi.

Kè bèe kuónko mediè. ²⁷ Kè Yesu bè nàké ke dǎ: Bá nyīèkùnè, mínwe kufǎwáá mbáá di pí.

²⁸ Kè Pierii béi nke dǎ: N Yiè, kè fǎ nwe duó kè n kètóo menie nyínkè ke da co. Kè Yesu dǎ: Kéténí. ²⁹ Kè Pierii yènní kudabekù kékété menie nyínkè kénwetí Yesu. ³⁰ Ò yà dii mǎnni kuyaakù kpeínimè kè kufǎwáá nhò pí, kòo keté ò bo diumè kékúónko ke dǎ? N Yiè n deeté!

³¹ Kè Yesu pǎnkèe dieke o nùtè kóò pí nkòò nàké ke dǎ: Dè dómme kǎa wète ke yīèke, a í tá kè dè deu!

³² Bè ta dìi m̀ǹǹni kudabek̀u k̀e kuyaak̀uu cómm̀ú. ³³ Yesu tancóumbè bèè do kpaá kudabek̀u mieke k̀e bèe nínkóo o ìikè ke d̀: A m̀enke tú Kuyie mBire nde.

Bemuambe do káámmè Yesu ke mierí
(Wénté Mariki 6:53-56)

³⁴ K̀e bèe sénté menie nkétuake Sennesareti kó ketenkè. ³⁵ Benitibè bèè dè bo k̀e bèe banté Yesu kénáké yehékè yemou yèè dè t̀kè k̀e bèe nk̀arinèní bemuambe o borè, ³⁶ koò bàá nke tú wèe yóu k̀e bèe kááké bá o yaabòri mànkú. Bèè kó dimàà kááké o yaabòri k̀e bèe miété.

15

Kuyie nkó ikuó nè benitibè kpeyi
(Wénté Mariki 7:1-13)

¹ K̀e Fadisiẽbe nè ikuó wããbèe yènní Sedisademmu kékatení Yesu borè kóò beke ke d̀: ² Dè d̀omme kàa tancóumbè í d̀ori ti yembè kó ikuó ke ãã di ke í nite? ³ K̀e Yesu bè t̀énné ke d̀: Díndi tá, dè d̀omme k̀e di yóu Kuyie nkó ikuó ke tũ ndi mómmambe di kpeyi? ⁴ Kuyie nnáantì tu: Á ndé a cice nè a yã, k̀e wèe sãã nho cice yoo o yã bèe ò kù. ⁵ K̀e díndi tú k̀e wèe cice bo dikònni kòò ò nàkè ke tú, ò na nhò pã dè, ò dè pã Kuyie nku, dè dèemu. ⁶ Di kùw Kuyie nkó ikuó nyi ke tũ ndi mómmambe di kpeyi. ⁷ Meyèmmè mèdémè yembè díndi! Kuyie mpãánáantì náantò Esaii do naatimu ò náá ndìi m̀ǹǹni ke tú: ⁸ Be nnitibè sántí Kuyie nnè be nò nye k̀e be yèmmè né kù déténe. ⁹ Bè kù bàá ndetètirè nde ke tiè mbe mómmambe kó ikuó ke d̀ n yì tú Kuyie n kpeyi.

Dèè s̀nk̀unko onitì
(Wénté Mariki 7:14-23)

¹⁰ K̀e Yesu náké ditinní ke d̀: Kénténè kékéè tii. ¹¹ Dè í tú onitì yo ndè deè ò s̀nk̀unko, tináantì tii yìèní onitì nùu tii ò s̀nk̀unko. ¹² Kòò tancóumbèe t́ónní o borè kóò nàkè ke d̀: A béi ntii náantì yonkemu Fadisiẽbe. ¹³ K̀e Yesu bè nàkè ke d̀: N cice Kuyie nyí fífkú dèè tie nkó dimàà ò bo dè u. ¹⁴ Nwúónnè be, tiyũ̀̀ntì tii dèri titetì. K̀e kuyũ̀̀nkù me ndèri kutekù ti bo do tidé difòtìrì mieke. ¹⁵ K̀e Pieri d̀: Á ti náké de kó dináanhántìrì tu mù. ¹⁶ K̀e Yesu bè t̀énné ke d̀: Di múнке í na ke bo bantáa? ¹⁷ Di í yé ke d̀ ndèè taà dinùu dè k̀ari tipoutì nti ke pènkù ke yìèà? ¹⁸ Dèè me nyièní dinùu dè bonní meyèmmè mieke nke, k̀e deè s̀nk̀unko onitì. ¹⁹ Meyèmmè mieke nke iyeòtotì yeyi yìènimè, ìi tu: Munitikòu nè a bo duónèmè wèe í tú a pokù yoo wèe í tú a d̀u nè di bo ndauti dautinè ditòbè nè mupocènwammù nè muyòò nè muyeticaàrimù nè iwátii. ²⁰ Ntenè dèè s̀nk̀unko. A bo dimè ke í nite deè í s̀nk̀unko onitì.

Kannahã kóo nitipòkù do tãmmè Yesu
(Wénté Mariki 7:24-30)

²¹ K̀e Yesu íté dèborè kékate Tiiri nè Sitã kó kutempè mmieke. ²² Kòò nitipòkù m̀ouu katení o borè kóò bántè ke d̀: Okótì! Dafiti kó dèbire n kuó mmesèmmè, díbòò dii ta n kóo sapàà koò fèũnko mediè.

²³ Yesu me nyí nhò t̀énné timatì kòò tancóumbèe ò nàkè ke d̀: Dòò we ò da békú tì, ke yé ò ti tũmmè ke wékí. ²⁴ K̀e Yesu d̀: Kuyie nni ntõnní Isidayeeri kpeí nke, bèè dònne ìpe ìi feti.

²⁵ K̀e de kóo nitipòkù nínkóo Yesu ìikè ke d̀: Okótì n teennè! ²⁶ K̀e Yesu d̀: Dè í wenni a bo túótémè ibí kó mudii kéduó nyimòbí. ²⁷ Kòò nitipòkù béi nke d̀: Mómmuo nwe Okótì, nè memme simó né ã ntóumu icabìri si yìe nyo nkè ìi duò.

²⁸ De m̀̀ǹǹǹi k̀̀e Yesu ò ǹ̀ak̀̀e ke d̀̀: Onitipòk̀̀u a t̀̀á k̀̀e d̀̀e deumu, d̀̀e d̀̀ò a d̀̀òm̀̀e. M̀̀e m̀̀m̀m̀e k̀̀ò k̀̀ò sàp̀̀à p̀̀ánke mièt̀̀e.

Yesu mièk̀̀unnem̀̀e bemù̀ambe Kadidee k̀̀ò menie ntak̀̀e
(*Ẁ̀ent̀̀e Mariki 7:31-37*)

²⁹ K̀̀e Yesu ít̀̀e debor̀̀e k̀̀ék̀̀ét̀̀e Kadidee k̀̀ò d̀̀àm̀̀èr̀̀i p̀̀émm̀̀e k̀̀ék̀̀ote k̀̀édeke dit̀̀ar̀̀i ínk̀̀e k̀̀énkari. ³⁰ K̀̀e benit̀̀ib̀̀e p̀̀eu nk̀̀ar̀̀iǹ̀eǹ̀i o bor̀̀e yekp̀̀iè òǹ̀e tih̀̀ùt̀̀i ǹ̀e tiỳ̀ùònt̀̀i ǹ̀e yeẁ̀ùò òǹ̀e bemù̀ambe t̀̀òb̀̀e p̀̀eu k̀̀e mb̀̀e d̀̀ounko Yesu bor̀̀e k̀̀ò b̀̀e mièk̀̀unko. ³¹ K̀̀e benit̀̀ib̀̀e ỳ̀a yeẁ̀ùò nǹ̀àamm̀̀e, k̀̀e tih̀̀ùt̀̀i c̀̀ent̀̀i k̀̀e yekp̀̀iè ns̀̀èir̀̀i k̀̀e tiỳ̀ùònt̀̀i ẁ̀enni k̀̀e d̀̀e b̀̀e di mediè nk̀̀e b̀̀e ns̀̀ánt̀̀i Kuyie nyIsidayeeri b̀̀e t̀̀u nk̀̀u.

Yesu do ỳ̀í k̀̀éd̀̀òmm̀̀e tidiet̀̀i k̀̀e benit̀̀ib̀̀e sik̀̀oup̀̀isìǹ̀à di
(*Ẁ̀ent̀̀e Mariki 8:1-10 ǹ̀e Matie 14:13-21*)

³² K̀̀e Yesu ỳ̀u o tanc̀̀òumb̀̀e k̀̀e b̀̀e ǹ̀ak̀̀e ke d̀̀: Mesém̀̀m̀m̀e m̀̀e m̀̀ p̀̀ínǹe b̀̀e nnit̀̀ib̀̀e, diỳ̀ie t̀̀áánǹi ndi ỳ̀í òǹ̀e b̀̀e bom̀̀e m̀̀ bor̀̀e, bá b̀̀e í m̀̀ake b̀̀e bo di mù, k̀̀e m̀̀ b̀̀e cié mmem̀̀m̀e b̀̀e ỳ̀a bo duó kuce ǹ̀e dik̀̀onǹi.

³³ K̀̀ò tanc̀̀òumb̀̀e ò ǹ̀ak̀̀e ke d̀̀: Ti bo p̀̀ét̀̀e de mud̀̀i dikp̀̀à di ncuok̀̀e k̀̀e dit̀̀inǹi dii ndi k̀̀énsàǹǹe? ³⁴ K̀̀e Yesu b̀̀e beke ke d̀̀: Di m̀̀ake p̀̀éèb̀̀e b̀̀e d̀̀e? K̀̀e b̀̀e d̀̀: B̀̀eyiek̀̀e ǹ̀e siỳ̀í sámp̀̀ó.

³⁵ De m̀̀ǹǹǹi k̀̀e Yesu duó nk̀̀e benit̀̀ib̀̀e kari ketenk̀̀e. ³⁶ K̀̀ò t̀̀úót̀̀e p̀̀éèb̀̀e beyiek̀̀e ǹ̀e siỳ̀í k̀̀ésánte Kuyie nk̀̀e b̀̀e ẁ̀er̀̀i k̀̀éduó nk̀̀ò tanc̀̀òumb̀̀e d̀̀e tot̀̀i benit̀̀ib̀̀e. ³⁷ Bem̀̀ou k̀̀e b̀̀e cáák̀̀e k̀̀énsàǹǹe k̀̀e d̀̀e s̀̀úó nk̀̀épié yemámm̀̀uyák̀̀e ỳ̀eyiek̀̀e k̀̀ò tanc̀̀òumb̀̀e t̀̀o. ³⁸ B̀̀èè do cáák̀̀e de k̀̀ò p̀̀éè b̀̀e do bo sik̀̀oup̀̀isìǹ̀à ndi (4000) bá b̀̀e í k̀̀àanǹe benitipòb̀̀e ǹ̀e ib̀̀i. ³⁹ Yesu cíe ndi m̀̀ǹǹi benit̀̀ib̀̀e k̀̀édeè k̀̀éta kudabek̀̀u k̀̀ék̀̀ote Makat̀̀á.

16

Fadis̀̀ièbe ǹ̀e Sadus̀̀ièbe bekem̀̀e Yesu tidiet̀̀i
(*Ẁ̀ent̀̀e Matie 12:38-39 ǹ̀e Mariki 8:11-13 ǹ̀e Duku 11:16, 29, 12:54-56*)

¹ Fadis̀̀ièbe ǹ̀e Sadus̀̀ièbe k̀̀e b̀̀e ndó k̀̀éd̀̀í ǹ̀e Yesu k̀̀ék̀̀ote o bor̀̀e k̀̀ò beke ke d̀̀: D̀̀ò tidiet̀̀i k̀̀e ti bant̀̀e ke d̀̀ nha bonǹi Kuyie mbor̀̀e. ² K̀̀e Yesu b̀̀e t̀̀énǹe ke d̀̀: Diỳ̀ie ò ntati k̀̀e di t̀̀u k̀̀éink̀̀e bo ncaánǹi ke ỳ̀é tiwet̀̀i wennim̀̀e ỳ̀í, ³ dik̀̀únweíǹ̀i k̀̀e di nt̀̀u fetaf̀̀e ỳ̀ó nimu ỳ̀í nke ỳ̀é tiwet̀̀i s̀̀òm̀̀e. D̀̀e d̀̀omm̀̀e k̀̀e di ǹ̀o nke banǹi tiwet̀̀i k̀̀ò mebenk̀̀um̀̀e ke né í banǹi yebenk̀̀uỳ̀e di yau ỳ̀e yewe ỳ̀ie mmieke. ⁴ Di m̀̀ǹǹǹi k̀̀ò benit̀̀ib̀̀e b̀̀èè bùt̀̀ínǹe Kuyie ke d̀̀òri meyi b̀̀e m̀̀ bèk̀̀ú tidiet̀̀i, b̀̀e m̀̀ mbáá ỳ̀a t̀̀imat̀̀i k̀̀e de í t̀̀u t̀̀i do d̀̀ò Kuyie mp̀̀āǹāǹānt̀̀i ǹ̀āǹt̀̀o Sonaasi.

Ò ỳ̀í mem̀̀m̀e ke ít̀̀e k̀̀ép̀̀éèt̀̀e k̀̀e b̀̀e ỳ̀ou.

Yesu ỳ̀emm̀̀e b̀̀e ndake Fadis̀̀ièbe ǹ̀e Sadus̀̀ièbe b̀̀e k̀̀ò itie nkp̀̀éí
(*Ẁ̀ent̀̀e Mariki 8:14-21*)

⁵ K̀̀e Yesu tanc̀̀òumb̀̀e nsenti menie nyáà nk̀̀éỳ̀e mb̀̀e bo ít̀̀om̀̀e p̀̀éè. ⁶ K̀̀e Yesu b̀̀e ǹ̀ak̀̀e ke d̀̀: Nyénǹe Fadis̀̀ièbe ǹ̀e Sadus̀̀ièbe b̀̀e k̀̀ò mutie mùù muuti p̀̀éè mu kp̀̀éí.

⁷ K̀̀ò tanc̀̀òumb̀̀e ỳ̀emm̀̀e ndò nhò nàá mem̀̀m̀e b̀̀e í t̀̀o m̀̀èè kp̀̀éí nke p̀̀éèb̀̀e.

⁸ K̀̀e Yesu bant̀̀e b̀̀e ỳ̀emm̀̀e k̀̀e b̀̀e ǹ̀ak̀̀e ke d̀̀: D̀̀e d̀̀omm̀̀e k̀̀e di m̀̀ake meyemm̀̀e mem̀̀m̀e bot̀̀i? Di í t̀̀á k̀̀e d̀̀e deu! D̀̀e d̀̀omm̀̀e k̀̀e di ỳ̀emm̀̀e d̀̀ò ndi í t̀̀o m̀̀èè kp̀̀éí nke p̀̀éè, ⁹ di mu nyí bant̀̀àá? Di í kpaá ke ỳ̀é n s̀̀ò ẁ̀er̀̀i p̀̀éèb̀̀e bèǹ̀umm̀̀u k̀̀e benit̀̀ib̀̀e sik̀̀oup̀̀isìǹ̀um̀̀u (5000) cáák̀̀e k̀̀énsàǹǹe k̀̀e yemámm̀̀uyák̀̀e nkpaá s̀̀úó nyèd̀̀e k̀̀e di t̀̀oáá? ¹⁰ Ǹ̀e p̀̀éèb̀̀e b̀̀eyiek̀̀e n s̀̀ò ẁ̀er̀̀i b̀̀e k̀̀e benit̀̀ib̀̀e sik̀̀oup̀̀isìǹ̀à (4000) cáák̀̀e k̀̀e yemámm̀̀uyák̀̀e nkpaá s̀̀úó nyèd̀̀e k̀̀e di t̀̀oáá? ¹¹ D̀̀e d̀̀omm̀̀e k̀̀e di ỳ̀emm̀̀e d̀̀ò n di náánǹe p̀̀éè kp̀̀éí nke n ỳ̀í d̀̀i m̀̀ǹǹi nyénǹe Fadis̀̀ièbe ǹ̀e Sadus̀̀ièbe k̀̀ò mutie mùù muuti p̀̀éè mu kp̀̀éí.

¹² De m̀̀ǹǹǹi k̀̀ò tanc̀̀òumb̀̀e bant̀̀e ke d̀̀ò nhò do í b̀̀e nàánǹe mutie mùù muuti p̀̀éè mu kp̀̀éí, k̀̀ò b̀̀e nàánǹe Fadis̀̀ièbe ǹ̀e Sadus̀̀ièbe b̀̀e k̀̀ò itie nkp̀̀éí nke.

Pieri nàkémè Yesu tumè Kuyie mBire
(Wénté Mariki 8:27-30 nè Duku 9:18-21)

¹³ Yesu tùòke dìi m̀nni Sesadee Fidipu kó dihei kébeke o tancòumbè ke d̀: Benitibè yè n tú we mí nhOnitibire? ¹⁴ Kè bèe ò t̀́nné ke d̀: Bèmabè yèmmè do nha tú Isā-Batiisi, kè betòbè yè nha tú Edii, kè betòbè tu a tú Sedemii yoo Kuyie mpāñáànti náambè kóò m̀. ¹⁵ Kè Yesu bè beke ke d̀: Díndi né yè n tú we? ¹⁶ Kè Simə Pierii ò t̀́nné ke d̀: A tú Kirisi nwe Kuyie Bire. ¹⁷ Kè Yesu ò nàké ke d̀: Simə Sonaasi bire, dè nda naati ke yé n cice Kuyie nkuù ti nda nàkémè, f̀́ ò í ti banté nè amáà. ¹⁸ N né da náammu ke tú a tú ditāri ndi, dìi tārì ínkè nke n yóó f̀́immè n kó ditinnì, bá mukúú báá na ké kù nampe. ¹⁹ M bo da duó nKuyie nkpaàtiyuu kó sikpetisi, kàa yete dè ketenkè, Kuyie ndè yete kéínkè, kàa yie ndè ketenkè Kuyie ndè yie nkéínkè.

²⁰ De kó dif̀nkúò kè Yesu cau nho tancòumbè ke d̀: Di báá nàké òm̀u n túmè Kirisi Odætiwè Kuyie nnàké wèè kpéí.

Yesu do náammè o kúú nkpeí
(Wénté Mariki 8:31-33 nè Duku 9:22)

²¹ De kó dim̀nni mieke nke Yesu ketémè kénnaá nho tancòumbè ke tú: N dò nkékte Sedisqdemmu nwe ikuó tumbè kó bekótibè nè ikuó niùbè kó bekótibè nè ikuó wā̀bè kè bè n f̀́, ké n kuə, kè n yánté diyè tā̀nni yiè.

²² Kè Pierii ò yu kékenténè kóò nàké ke d̀: N Yiè, Kuyie m báá yie nkè dè da tuəkení.

²³ Kè Yesu wēte kénáké Pieri ke d̀: F̀́te m borè f̀́ ndibòò! A dó ké m b̀mmu, a toti m̀è yèmmè í tú Kuyie nkōme, benitibè kōme m̀e.

Ti bo ntū mmèè botí Yesu
(Wénté Mariki 8:34-9:1 nè Duku 9:23-27)

²⁴ Kè Yesu nàké o tancòumbè ke d̀: Kòò m̀u dó ké n tūnne wèe bútinne omáà, kèto o dapā́tí ké n tūnne*. ²⁵ Ke yé wèe bo ndó kédeete o f̀́mmu ò bo mù fétinne, kè wèe duó nho f̀́mmu n kpéí kòò mù pèté. ²⁶ Oniti bo c̀nte ba kòò m̀ke kutenkù kuu nkperè dem̀u kòò wēnni né feti. Oniti bo yietí ba kòò wēnni yenté? ²⁷ Ke yé Onitibire yó nwētínimè nè de cice wērimú ke neínè Kuyie ntōrè, kéyietí bá wè o tōmmú mannè tìi yeti. ²⁸ N di náá mmómmuə nwe díndi bèè bo die ndi kó bèmabè yó nkpaá f̀́umu kéya Onitibire kè dè wētíní ke bo baaté de kpà̀tiyuu.

17

Yesu k̀nti do cèetèmmè
(Wénté Mariki 9:2-13 nè Duku 9:28-36)

¹ Kè dè mməke yewe yèkuò kè Yesu túóté Pieri nè Isaku nè Isaku nantè Isā, kè bèe deke ditāri dierì marì ínkè bemaá borè. ² Kè Yesu k̀ntii ceete be ìkè, kòò ìkè mmieti ke d̀ ndiyiè, kòò yà̀tìi peike kémpinti. ³ Kè bè nyóó daate kéya M̀yiisi nè Edii kè bè náannè Yesu. ⁴ Kè Pierii nàké Yesu ke d̀: N Yiè ndè wennimu ke d̀ nti r̀bo die, kàa dó m bo d̀ò titouti titā̀ti, f̀́ nkumáà, Edii kumáà, M̀yiisi kumáà.

⁵ Ò kpaá ke me nnáà kè diwetiri marìi kətení ke mièti ké bè kã̀nko kè bèe keè metammè mamè di mieke kè mè tu: Yie nweè tú m bire kè nh ò dó mesàà, koò yári mediè, nyiènnè o kpeti.

⁶ Yesu tancòumbè kèè dìi m̀nni de kó metammè kè kufōwáá mbè auté kè bèe do kénsíi nketenkè. ⁷ Kè Yesu tó̀nko be borè ké bè bàutè ke d̀: Kufōwáá mbáá di pí, ítènè.

⁸ Kè bèe ínni be yə ke wénténí kéya Yesu máa.

⁹ Bè cutiní dìi m̀nni ditāri kè Yesu bè cau nke d̀: Di báá yie nkénáké òm̀u di yà dè, kè Onitibire yà yánténè.

* 16:24 Wénté 10:38 nè tìi wénkùnne

¹⁰ Kè Yesu tancòumbèe o beke ke dò: Ba nkpéi nte kè ikuó wããbè tu Edii weè dò nkéketé kékòteni? ¹¹ Kè Yesu bè ténne ke dò: Mómмуə nwe Edii dòmmè kénitè kékòteni kétüntè demou. ¹² N di náammu ke tú Edii kòtenímu ke dèè, bá benitibè í ò banté ke ò dòò bè dó mèè botí, mèè botí nku bè yóó fěummè Onitibire.

¹³ Kòò tancòumbèe banté ke dò nhò bè náánnè Isãã-Batiisi kpréi nke.

Yesu tancòumbè do yĩkemmè dibòò

(Wénté Mariki 9:14-29 nè Duku 9:37-43)

¹⁴ Bè tũðke dii mòmni ditinni borè kòò nitì mǎu kòteni Yesu borè ke nínkóo o ìkè ke dò: ¹⁵ Okótì! Kuó m bire mesémmè, dè duò yecíncirè nye sãã muhãã mmieke nè menie ke fěuri mediè, ¹⁶ kè n dè kòtènni a tancòumbè borè kè bè yĩkè bè bo dè miékunnemè.

¹⁷ Kè Yesu béi nke dò: Itookperí yembè díndi, mfi yó nhã ke di tɔaá? Mfi yó nhã ke di bonàà? Kòtènni debire m borè!

¹⁸ Kè bèè dè kòtènni kòò péi ndibòò kè dii yè, kè debiree pãnkèe miété.

¹⁹ Kòò tancòumbèe o beke bè borè bemáá ke dò: Dè dòmmè kè tínti í na ke dènnè de kó dibòò? ²⁰ Kè Yesu dò: Di í tã kè dè deu. Mómмуə nwe n di náámmè kè di do ntã bá kè dè mmánnè feyoñfè, demarè na bá ndi yóunè, di níí na nnamu kénáké ditári ke dò: Íté! Kè dii íté. [²¹ Dibòò dii mbotí ðð í nyè kè di í bouú dinuú ke bántè Kuyie.]

Yesu do náámmè o kúú nkpéi nkuce medérímè

(Wénté Mariki 9:30-32 nè Duku 9:43-45)

²² Diyie mari Yesu nè o tancòumbè kè bè mbo Kadidee kó kutempè nkòò bè nàké ke dò: Bè bo fité Onitibire, kè bèè dè kùò, ²³ diyie tãánni yiè kè dèè yánté.

Kòò tancòumbè yèmmèe caàrè mediè.

Yesu yietímè Kuyie ncíètè kóò dàmpòò

²⁴ Yesu nè o tancòumbè kè bèè tuòke Kapennaummu. Bèè cǎú Kuyie ncíètè kóò dàmpòò kè bèè beke Pieri ke dò: Di kóo kótì í yietì Kuyie ncíètè kóò dàmpòò? ²⁵ Kè Pieri dò: Ò yietímu.

Pieri ta dii mòmni teciètè kè Yesu niitè kóò beke ke dò: Siməə a yèmmè dò nwe ndò nkéyietí dàmpòò, ketenkè yembàa, kè bepòòbè? Kòò dò: Bepòòbè. ²⁶ Kè Yesu ò nàké ke dò: Ketenkè yembè í dò nkéyietí. ²⁷ Ti né í me ndómè dèè bè yonke, kòte dàméèrì kébo nha yĩmpie, a bo keté kétuati tèè yĩntè, á baá te nuú kédeite fedífè kè fè mmánnè n kóò dàmpòò nè a kou kàa bè yietí.

18

Yesu tancòumbè nènnimè tikótì kpréi

(Wénté Mariki 9:33-37 nè Duku 9:46-48)

¹ De mòmni kè Yesu tancòumbèe ò beke ke dò: We nyó mbaké Kuyie nkpààtiyuu mieke?

² Kè Yesu yúni debire sámpòrè kécónnè be ìkè ké bè nàké ke dò: ³ Mómмуə nwe n di náámmè kè di í cèète ke naánnè ibí sámpóyi di báá ta Kuyie nkpààtiyuu mieke. ⁴ Wèè bo kékúnne omáá kénáa debire sámpòrè weè yó ntú odiewè Kuyie nkpààtiyuu mieke. ⁵ Kè wèè cǎutè debire marè nè n kpréi ò cǎuté mínwe m mómмуə.

Wèè bo bo nhotòu meyei mmieke ò bo yà

(Wénté Mariki 9:42-48 nè Duku 17:1-2)

⁶ Kòò mǎu bǎ mbesámpòbè bie mbèè n dó be kóò mǎu meyei mmieke, kè bè ò dùú nditári dieri ke dootóo dàméèrì mieke dè ntǎu. ⁷ Meyei nyí yóo paà kútenkú, wèè né bo tannè otòu meyei mmieke ò bo yà!

⁸ Kàa nùtè tèè yó nte yoo a naàcètè kàa dòò meyei, kéétè te kédootóo medétimè. A bo tamè mufòmму mómము mmieke nè kubakú kumáa yoo kutàaku kumáa dè tǎunè a bo mmókemè debaà ndédèrè nè itàake idèi ke né ta muhãã mmùú í kǎ mmu mieke. ⁹ Kàa nñfè feè me nyó nte kàa dòò meyei nkpéétè fe kédootóo medétimè, a bo tamè mufòmму

móm̄mm̄mu mieke nè kun̄n̄f̄īk̄ù dè t̄ȭn̄è a bo mm̄ok̄em̄è inūo nyid̄èi ke né ta muh̄ãã mm̄ūu í k̄õ mmu mieke.

Fep̄īèf̄è f̄èè feti

(Wénté Duku 15:3-7)

¹⁰ Nȳén̄è ke báá senk̄èrì bes̄ám̄p̄ób̄è bie nk̄óò m̄òu, n di náá móm̄mm̄u nwe Kuyie nt̄õr̄è ȳèè bè bàa ȳè m̄òkem̄u kuce ke bo beé nKuyie mbe kpeti. ¹¹ [Ke ȳé On̄it̄ibire k̄òten̄ím̄è ke bo deet̄é bèè feti bèmb̄e.]

¹² Di ȳemm̄è dò nk̄òo n̄it̄i m̄òke ipe tek̄òut̄è (100) k̄è f̄em̄áà feti ò báá ȳóu sip̄is̄iwei nè ìwei k̄è ì nk̄p̄áa dinaac̄ènh̄òò k̄òò k̄òte k̄éwamm̄ú f̄èè me nfetaà? ¹³ N di náá mm̄óm̄mm̄u nwe ò f̄è yà dìi m̄ònn̄i dè bo ò narike k̄ép̄è̄t̄é sip̄is̄iwei nè ìwei ì me nk̄p̄áa ke í feti. ¹⁴ M̄èè bot̄í nku di cice Kuyie nyí dóm̄è bes̄ám̄p̄ób̄è bie nk̄óò m̄òu feti.

Kàa kou d̄òò meyi nha ò nàké

¹⁵ Kàa kou d̄òò meyi, k̄òte k̄óò nàké didé borè, k̄òò yie nha ò t̄ènn̄én̄ímu kuce kus̄ààk̄ù mieke, ¹⁶ k̄òò me nyí yie nha yú on̄it̄i òm̄áà yoo bèd̄éb̄è k̄è di w̄ènn̄è ben̄it̄ib̄è bèd̄éb̄è yoo bèt̄ããt̄i k̄è t̄i t̄ũnt̄e. ¹⁷ K̄òò me nyí yie ndi kpeti, nàké t̄i dit̄inn̄i, k̄òò í yie ndit̄inn̄i kpeti, dí ò w̄ènt̄é w̄èè í ȳé Kuyie, osount̄i. ¹⁸ N di náá mm̄óm̄mm̄u nwe di bo yete d̄è ketenk̄è, Kuyie mbo d̄è yete k̄éink̄è, k̄è di yie nd̄è ketenk̄è Kuyie nd̄è yie nk̄éink̄è.

Ti bo w̄ènn̄ém̄è dinūu k̄éb̄ánt̄è Kuyie

¹⁹ N di náámm̄u k̄è ben̄it̄ib̄è bèd̄éb̄è w̄ènn̄è ketenk̄è ìnk̄è ke m̄ò bá d̄èè bot̄í n cice w̄èè bo k̄éink̄è ò bo d̄è mb̄è duó. ²⁰ Ke ȳé k̄è ben̄it̄ib̄è bèd̄éb̄è yoo bèt̄ããt̄i t̄i nd̄è n k̄p̄éi m bomu be cuok̄è.

Okp̄ààt̄i do c̄īèmm̄è obanteu

²¹ De m̄ònn̄i k̄è Pierii beke Yesu ke d̄ò: N Yiè, k̄è n tèbite n caari, n dò nk̄óò c̄īè nkuce m̄ède? Kuce m̄èyiek̄àà? ²² K̄è Yesu ò t̄èín̄é ke d̄ò: Áà, m báa da nàké ke d̄ò kuce m̄èyiek̄è, m bo yí á ò c̄īè nk̄è d̄èe tūoke sip̄is̄iyiek̄è kuce meyiek̄è. ²³ M̄èè bot̄í nku Kuyie nk̄p̄ààt̄iyuu d̄ònn̄ém̄è okp̄ààt̄i m̄òu w̄èè do d̄ó o k̄ó bet̄õmb̄èè ò yiet̄i yeb̄àà mb̄è ò bann̄è yè. ²⁴ Ò keté dìi m̄ònn̄i k̄ém̄baat̄i o bàà nk̄è bèe k̄òten̄n̄i òm̄òu w̄èè ò bann̄è yēs̄ōw̄èr̄è tek̄ōup̄íít̄è (1000). ²⁵ De k̄óò n̄it̄i í mp̄èt̄é ke yiet̄i, k̄òò kp̄ààt̄i d̄ò bèe ò fit̄é wenwe nè o pok̄ù nè o bí nè o k̄pere dem̄ou k̄éyiet̄i o bàà. ²⁶ K̄è w̄èè n̄it̄i do k̄én̄ink̄óo okp̄ààt̄i ìk̄è, k̄óò bánt̄è ke d̄ò: M̄inn̄é, k̄è n yóó da yiet̄ímu dem̄ou. ²⁷ K̄è mes̄ém̄m̄è pí nhokp̄ààt̄i k̄òò ò p̄ã de k̄ó id̄íít̄i, k̄óo yóu k̄òò íté.

²⁸ W̄èè n̄it̄i ìt̄óo dìi m̄ònn̄i k̄écon̄è o népo m̄òu, w̄èè múnke o bann̄è id̄íít̄i s̄ám̄p̄ó, k̄óò pí nk̄éyíè o f̄õn̄í ke d̄ò: N yiet̄i n díít̄i! ²⁹ K̄òò népo n̄ink̄óo o ìk̄è, k̄óò bánt̄è ke d̄ò: M̄inn̄é k̄è n yóó da yiet̄ímu dem̄ou. ³⁰ K̄òò yete k̄óò k̄p̄et̄ínn̄é k̄òò bo nk̄p̄et̄i ke yàa ò yiet̄ín̄è o bann̄i. ³¹ Bet̄õmb̄è t̄òb̄è d̄è yà dìi m̄ònn̄i k̄è be ȳemm̄è caàr̄è mediè, nk̄è bèe k̄òte k̄én̄ák̄è okp̄ààt̄i d̄èè d̄ò. ³² De m̄ònn̄i k̄òò kp̄ààt̄i yún̄i de k̄óo n̄it̄i k̄óò nàké ke d̄ò: On̄itiyeiwe f̄õ, n da p̄ã a do m bann̄è ìi díít̄i im̄ou a m bánt̄è m̄èè k̄p̄éi, ³³ a do í dò nk̄ékuó nha népo mes̄ém̄m̄è m m̄è nda kuó mm̄èè bot̄áà? ³⁴ K̄òò kp̄ààt̄i mieke peike mediè nk̄òò duó nde k̄óo n̄it̄i s̄ándamm̄ub̄è, k̄è bè bo nhò k̄p̄et̄i k̄òò yàa yiet̄ín̄è o bann̄i dim̄ou.

³⁵ M̄èè bot̄í nku n cice w̄èè bo k̄éink̄è ò yóó di d̄òòm̄è, ke nsà k̄è di í c̄īènk̄o dit̄òb̄è nè di ȳemm̄è mem̄ou.

19

Mup̄ob̄et̄im̄u

(Wénté Mariki 10:1-12)

¹ Yesu duó nd̄i m̄ònn̄i o tié nk̄édeè, k̄éít̄é Kadidee k̄ék̄òte Sudee k̄ó kutemp̄è mm̄ieke, Sudit̄èè k̄ó nyáà. ² K̄è dit̄inn̄i d̄ier̄i nhò ur̄in̄è k̄òò miék̄unk̄o b̄em̄ūm̄be.

³ Kè Fadisiēbeε kōtení ke bo ò díí nkòò beke ke d̀̀: Ikuó yie nhonit̀̀i bo betimè o pokù bá t̀̀i k̀̀péínnáà? ⁴ Kè Yesu bè t̀̀éínné ke d̀̀: Di í k̀̀àa nt̀̀i ẁ̀ari ke tú: Meketimè m̀̀nni Kuyie ndo d̀̀ò onit̀̀i nè o pokù nwaá? ⁵ Nè de k̀̀péí nk̀̀o nitid̀̀ò bo yóu o cice nè o ỳ̀ k̀̀étaunnè o pokù k̀̀ bèe naá nhonit̀̀i omáà. ⁶ De m̀̀nni bè t̀̀énke í bo bèdébè, bè naá nhonit̀̀i omáà ndi. Onit̀̀i t̀̀u mbáá yate Kuyie nt̀̀au ndè.

⁷ Kè Fadisiēbeε ò beke ke d̀̀: Ba nk̀̀péí nné te k̀̀ M̀̀yiisi kó ikuó tú: Kòo nit̀̀i d̀̀ó k̀̀ébeti o pokù wèe ò duó mmeyatimè kó dipátiri? ⁸ Kè Yesu bè t̀̀éínné ke d̀̀: Di kó itookperí k̀̀péí nte k̀̀ M̀̀yiisi ỳ̀ ndi mbet̀̀i di pobè, meketimè m̀̀nni dè do í me ndò. ⁹ N di náámmu ke tú kòo nit̀̀i pokù í ỳ̀ie ke d̀̀ounè bet̀̀bè kòo d̀̀ou ò bèti ke t̀̀óte ot̀̀ou ò naá nwèe d̀̀outi d̀̀outinè wènwè benit̀̀ipòbè.

¹⁰ Kòo tancòumbèe ò nàké ke d̀̀: Kè dè d̀̀o mmemme kòo nit̀̀i í puoke dè t̀̀ó. ¹¹ Kè Yesu bè nàké ke d̀̀: Benit̀̀ibè báá na k̀̀écouté de kó tináànt̀̀i k̀̀ dè í tú Kuyie nteennè bè. ¹² M̀̀borime s̀̀umu péu mèe te k̀̀ bèmabè í puokú: Bèmabè túmu yedataà nnè bè bè piémè, k̀̀ bè f̀̀mmu bet̀̀bè ke bè p̀̀ínné sikpààticēi mieke mut̀̀mmú, k̀̀ bet̀̀bè yóu dipopuò ke bo na k̀̀péí nKuyie nk̀̀pààtiyuu kó mut̀̀mmú. Kè wèe bo na k̀̀écouté de kó tináànt̀̀i wèe t̀̀i couté.

*Yesu m̀̀əmə Kuyie nkó mesàà nyibí k̀̀péí
(Wénté Mariki 10:13-16 nè Duku 18:15-17)*

¹³ Kè benit̀̀ibè nk̀̀r̀̀inèní ibí Yesu borè kòo bo nóo nho n̄ou i ínkè k̀̀ébántè Kuyie nnè i k̀̀péí, kòo tancòumbè mbè kpànnè. ¹⁴ Kè Yesu bè nàké ke d̀̀: Yóunè k̀̀e ibí nk̀̀r̀̀iní m borè bá nyi bèt̀̀inè, ke ỳ̀é Kuyie nk̀̀pààtiyuu bomè bèe i d̀̀onnè be k̀̀péí nke.

¹⁵ Kè Yesu nóo nho n̄ou i ínkè, k̀̀ébántè Kuyie, k̀̀edeè k̀̀éíté.

*Odapàà ntikpàti ỳ̀ie
(Wénté Mariki 10:17-31 nè Duku 18:18-30)*

¹⁶ Kòo nit̀̀i m̀̀ouu kōtení Yesu borè kóò beke ke d̀̀: Okóti, n d̀̀o nkédə̀ə ba dèe tu desà̀rè k̀̀péte muf̀̀mmu mùu bo sáà? ¹⁷ Kè Yesu ò t̀̀éínné ke d̀̀: Dè d̀̀omme k̀̀àa m bèkú dèe tu desà̀rè? Òm̀̀ou máa wèe sà, k̀̀àa d̀̀ó k̀̀péte muf̀̀mmu mùu bo sáà, a ndə̀əri nKuyie ntannò ỳ̀emmè. ¹⁸ Kòo beke Yesu ke d̀̀: Ìnye nyε? Kè Yesu ò t̀̀éínné ke d̀̀: Yèe tu: A báa kuw onit̀̀i, a báa duónè wèe í tú a pokù yoo wèe í tú a d̀̀ou, a báa yúúké, a báa souté k̀̀écaàrè a kou t̀̀ou ỳ̀etiri, ¹⁹ a dé a cice nè a ỳ̀, k̀̀éndó a kou t̀̀ou a d̀̀ó mèe botí amáà. ²⁰ Kè de kóo dapàà nho t̀̀éínné ke d̀̀: N t̀̀ummu de kó yetannò yeməu, Ìnye kpaá ke n d̀̀onni t̀̀énke? ²¹ Kè Yesu ò nàké ke d̀̀: K̀̀àa d̀̀ó k̀̀éwenke páíí, k̀̀te k̀̀éfíté a m̀̀ke dè k̀̀épāmmú idiíti bec̀̀ribè a bo pété k̀̀éínné kó tikpàti, k̀̀àa dèe á ẁ̀etení k̀̀e n t̀̀unne.

²² De kóo dapàà nkèè díi m̀̀nni de kó tináànt̀̀i kòo yèmmèe caàrè, kòo íté ke ỳ̀é ò m̀̀kemè tikpàti mediè.

²³ Kè Yesu náké o tancòumbè ke d̀̀: N di náá mmómmuə nwe, dè bo nyòunè tikpàti ỳ̀ie nhò bo tamè Kuyie nk̀̀pààtiyuu mieke. ²⁴ M bo ỳ̀ié k̀̀e di náké ke tú dè bo nyòunè tikpàti ỳ̀ie mbo tamè Kuyie nk̀̀pààtiyuu mieke k̀̀épéte yòyó bo tamè feyárise fiè.

²⁵ Kè Yesu tancòumbèe t̀̀i kèe k̀̀e dèe bè di mediè, k̀̀e bè d̀̀: Kè dè d̀̀o mmemme we mbo na k̀̀éooté?

²⁶ Kè Yesu béi nke d̀̀: Dè yòunèmu benit̀̀ibè dè me nyí yòunè Kuyie.

²⁷ De m̀̀nni k̀̀e Pierii beke Yesu ke d̀̀: Ti me nyóumè deməu ke da t̀̀unne ti kpeti né yó nd̀̀omme? ²⁸ Kè Yesu bè t̀̀éínné ke d̀̀: M̀̀mmuə nwe n di náámmè Kuyie mbo d̀̀ò díi ỳ̀ie deməu depànnè k̀̀e Onit̀̀ibire nkari de kpààtikàri tidiet̀̀i kperi ínkè, dínni n tancòumbè di bo nkari yekpààtikàrè tepítè nè yèdèé, k̀̀ebekénè Isidayeεribe kó iwua ntepiítè nè idéi. ²⁹ Bèe bo yóu be c̀̀éi nè be neí nè be t̀̀abè nè be cicebè nè be ỳ̀bè nè be bí nè be paa n k̀̀péí, bè bo pété k̀̀e dèe nóo nkuce tek̀̀utè (100) k̀̀e bè mm̀̀ke muf̀̀mmu mùu bo sáà. ³⁰ Besúkùbè bèe tu beketibè di m̀̀nni bè bo naá mbesəmbe, k̀̀e bèe tu besəmbe di m̀̀nni k̀̀e bèe naá mbeketibè.

20

Kupaku yiè nwaámmè betōmbè

¹ Kuyie nkpààtiyuu dōnnè onìti mōu nwe wèè do yè dikúnweñni sèi ke bo waá mbetōmbè kéānné o paku. ² Kè bēe taá ndiyiè dimáá kó idííí, kòo duó nkè bēe kōté kénkúúíí. ³ Kòo yíe kényè tewebiètè mēwei, ke nsó mbēmabè centi yaárè bá bē í pí mmùmamù. ⁴ Kòo bē nàké ke dō: Kōténè kéréí mmutōmmú m paku kè n di yietí dè dō n di yietí mēè botí, kè bēe kōté. ⁵ Kòo wēte kékote diyiè cōmúmú dii mōnni yeyo nē tewebiètè mētāāti mōnni kéwaá mbetōbè. ⁶ Mesōmme kòo yè tewebiètè mēnūmmù, kénsó mbēmabè tó centi yaárè, kòo bē beke ke dō: Dè dōmme kè di tūú ndie nke í pí mmùmamù? ⁷ Kè bē dō: Òmōu í ti benke mutōmmú. Kòo bē nàké ke dō: Múnke kōténè kéréí mmutōmmú m paku.

⁸ Kuyuoku mōnni kè kupaku yiè nnáké wèè bàa betōmbè ke dō: Yú betōmbè kè bē yietí kékete bēè dēntení, kédente bēè ketení. ⁹ Kòo yietí bēè do kōté tewebiètè mēnūmmù diyiè dimáá tōmmú dííí. ¹⁰ Bēè do keté kékōté kè bēe tuakení kè be yēmmè ndò mbè yóó bē yietí kè ìi pēēté betōbè kpeyi, kè bē né bē yietí bá wè diyiè dimáá tōmmú dííí múnke. ¹¹ Kè be mieke peike kupaku yiè, nkè bē nkpa nke tú: ¹² Bie mpí mmutōmmú tewebiètè mēmáa ndi kàa bē yietí kè ì mōnnè ti kpeyi, tínti bēè tūú nke pí mmutōmmú kuyie mmieke ke òu. ¹³ Kè kupaku yiè nténné be kóò mōu ke dō: N népo n yí da ciitè a do yiemmu ke bo cōuté diyiè dimáá tōmmú dííí. ¹⁴ Cōuté a dííí kékéte, n dó kényietí wèè dēntení kè ì mōnnè a kpeyi nyi. ¹⁵ N yí dō nkédōnnè n dómè n díííá? Yáa a mieke peike n nitì mēè kpéí nke. ¹⁶ Mēè botí nku bēè tú besōmbe bē bo naá mbeketibè, kè bēè tú beketibè kè bēe naá mbesōmbe.

Yesu do náámmè kuce metāámmè o kúú nkpéí
(Wénté Mariki 10:32-34 nē Duku 18:31-34)

¹⁷ Yesu kōri dii mōnni Sedisademmu kényú o tancōumbè tepíitè nē bēdébè kè bē nkéí kòo bē nàké ke dō: ¹⁸ Ti mē nkòri kù Sedisademmu bē bo fíté Onitibire, kè ikuó niùbè nē ikuó wāābè kè bēe ò bekénè ke dō ò dō nkékuo, ¹⁹ kòò duó mbèè í tū nKuyie nkè bē nhò puotì yedá kòò daú, kòò baaké kudapāāí. Diyie tāānni yiè kòo yānté.

Sebedee bí dómè yekàrè ketiyè
(Wénté Mariki 10:35-45)

²⁰ De mōnni kè Sebedee pokùu kōtēnni o bí Yesu borè ke nínkóo o ìikè kòò bántè. ²¹ Kè Yesu ò beke ke dō: A dó ba? Kòò dō: N dó a yóu kè m bí ìi nnanke nkari a kpààtiyuu mieke die nha bakù yóu deterè kucānku. ²² Kè Yesu dō: Di í yé di békú tì, di bo na kényā n yóó yā fèè bōdōfā? Kè bē dō: Ēē, ti bo na. ²³ Kè Yesu bē tēnné ke dō: Mōmmuō ndi bo fè yā. Míi né í yóó tāāté bēè yó nkari m bakù yóu nē kucānku, n cice wèè yé bēè te de kó yekàrè.

²⁴ Kè Yesu tancōumbè sōmbe tepíitè tì kèè kè be mieke peike Isaku nē o nantè Isāā. ²⁵ Kè Yesu bē yu bēmau kè bē nàké ke dō: Bēè tu bekpàatibè, ketenkè yembè beè fēūnko benitibè, kè bekperibè yo mbesāmpóbè muwērímú. ²⁶ Di kperè í dō nkéndò mmemme, wèè dó kéntú odiwè wèè naá betōbè kóo tōnti, ²⁷ wèè dó kéntú oketiwè wèè naá betōbè kó kudaakù. ²⁸ Onitibire í kōtēni ke bo nkari kè bē pí nho tōmmú, ò kōtēni ke bo pí mmutōmmú mmu benitibè kpéí, kédúo nho fōmmu kédonté kusúkù.

Yesu do wéimmè tiyūñnti tìdétì Sedikoo mieke
(Wénté Mariki 10:46-52 nē Duku 18:35-43)

²⁹ Yesu nē o tancōumbè bē yèti dii mōnni Sedikoo kè benitibè péu mbè tū, ³⁰ kè tiyūñnti tìdétì kàri kuce nuù kékéè Yesu pēnkémè kéréīkè ke dō: Okótì! Dafiti kó debire ti kuó mmesémmè.

³¹ Kè benitibè ntì kpānnè ke tú tìi cíéké, kè tì né dōke píéké mediè nke dō: Okótì Dafiti kó debire ti kuó mmesémmè.

³² Kè Yesu cómmóó ké tì yùní ké tì beke ke dò: Di dó n di dọ̀ ba? ³³ Kè tì dọ̀: Okóti ti dó kéwéntému.

³⁴ Kè mesémmè pí nYesu kòo kááké ti nuò nkè tì pánkè wénté kòd tũnne.

21

Yesu tatimè Sedisademmu ke deke sãmmarímú

(*Wénté Mariki 11:1-11 nê Duku 19:28-40 nê Isãã 12:12-19*)

¹ Bè tðónnè dii mðnni Sedisademmu ke tũðke Betifasee Odifiè tãri také. Kè Yesu tũ nho tancòumbè bèdébè, ² ké bè nàké ke dò: Kòtenè dihei dii me mbo di iikè di bo ya sãmmarínseri kè dè pítí nè di bii kè dí dè pítè kékòtenèní. ³ Kòd mọ̀ di beke ke tú: Di dọ̀ri ba? Di dọ̀: Ti Yiè nweè dè dó. Ò yóó di yóumu kè dí dè tũóténí.

⁴ Kè dè bo dọ̀ Kuyie mpããnáànti náàntò do nàké tì ke dò:

⁵ Sedisademmu kòbe,
ntenè di kóo kpààti ke kéríní di borè,
ke yòd nke deke sãmmarímú,
ke deke sãmmarínseri kó dibii.

⁶ Kè Yesu tancòumbèe kòte kédòò ò bè nàké tì, ⁷ kékòtenèní sãmmarínseri nè di bii, kénóó mbe yààti di ínkè kè Yesu deke. ⁸ Kè besúkùbè mpienko kuce mesàà nke nenkù be yààti ku ínkè. ⁹ Bèè ni Yesu iikè nè bèè ò tũ nkè bè mpièkù ke tú: Dafiti kó debire a yètiri ñdeu! Kuyie ndòò mesàà nfó nwèè kèríní nè ti Yiè nKuyie nkó diyètiri! Kuyie nyètiri ñdeu kéinkè!

¹⁰ Yesu ta dii mðnni Sedisademmu kè kunòroo dátinné dihei kè benitibè mbékú ke tú: Wenninwe yie? ¹¹ Kè bèe bè téníne ke dò: Kuyie mpããnáànti náàntò Yesu nwe Kadidee kó kutempè nkó dihei Nansareti kou.

Yesu bètimè bepótambè Kuyie ncíètè mieke

(*Wénté Mariki 11:15-19 nê Duku 19:45-48 nê Isãã 2:13-22*)

¹² Kè Yesu ta Kuyie ncíètè kébeti bepótanfítibè nè bedombe, kébuó mbedítíceetibè kóò tábùribè nè bèè fiiti sinónkpeé be kó yekàrè, ¹³ kédeè ké bè nàké ke dò: Ti wãrimu ke tú bè bo nyu n cíètè ke tú mubáammu kpete, ke díndi né tè dòò beyóóbè kó disòri!

¹⁴ Tiyùònti nè yekpíè kè bè nkòríní Yesu borè Kuyie ncíètè mieke kòò bè mièkùnkò. ¹⁵ Ikuó niùbè nè i wãábè bè ya dii mðnni Yesu dòò tii dieti, nè ibí píèkùmè ke tú: Dafiti bire a yètiri ñdeu, ¹⁶ kénáké Yesu ke dò: A yo bè túmàà? Kè Yesu bè téníne ke dò: Di í kàa ntii wãri ke tú: Ibí nè ibíbénni bo ndiè nke da sãntáà?

¹⁷ Meñme kè Yesu bè yóu deborè kéwète kényíe mBetannii eitè.

Yesu dúómmè kè mutie kpeí

(*Wénté Mariki 11:12-14, 20-24*)

¹⁸ Kè dèe wenté kè Yesu nwétiní dihei mieke kè dikònni ò pí. ¹⁹ Kòo ya fikíe kó mutie mamù kuce nuù kétéónko kè tifãàti máà dàátí kòo mù nàké ke dò: Á ténke báá peité bitì.

Kè mutie pánkèe kpeí. ²⁰ Kòo tancòumbèe dè ya kè dèe bè di mediè nkè bèe ò beke ke dò: Dè dòmme kè de kó mutie kpeío dende bàmbà? ²¹ Kè Yesu bè nàké ke dò: N di náá mómmuò nwe, kè di do n tá ke í yíèkù di bo na kédòò kè dèe pèètè n dòò dè mutie muu, di bo na kénáké ditãri dii nke dò: Ítè dende kèdo dàméèri mieke kè dèe dòò. ²² Kè di báá nKuyie nke tá, di kù mọ̀ dèè kó dimàà di báammu mieke kù bo dè dòò.

Yesu wèrímú bonní de

(*Wénté Mariki 11:27-33 nê Duku 20:1-8*)

²³ Kè Yesu wète kéta Kuyie ncíètè kènduò mbenitibè itié kè ikuó niùbè kó bekótfè nè beheikènkótfè kè bèe ò beke ke dò: Nè òmmu wèrímú mmu a dọ̀rinèmè die? We nda duó dinuù kàa dè dọ̀ri?

²⁴ Kè Yesu bè tǝ́nné ke d̀̀: M múnke bo di beke t̀matì kè di ñ tǝ́nné nné di náké nè mùù wǝ́rímú mmu n dè d̀̀̀̀rinèmè. ²⁵ We ndo tǝ́nní Isǎã kòo nhǎã bàtém̀m̀u benit̀ibè, Kuyie naà kè benit̀ibè?

Kè bè nnáá mbemáà ke tú: Kè ti yí Kuyie nkuù do ò tǝ́nní ò bo yí ba nkpréí nné te kè ti í yie nho kpeti. ²⁶ Kè ti me nyí benit̀ibè beè ò tǝ́nní, ti bo cé ndikpànnì ke yé benit̀ibè bem̀ou do yém̀e ke d̀̀ nyIsǎã tu Kuyie mpǎãnáàntì náàntò. ²⁷ Kè bèe tǝ́nné Yesu ke d̀̀: Ti í yé. Kè Yesu d̀̀: M me mmúnke báá di náké nè mùù wǝ́rímú mmu n dè d̀̀̀̀rinèmè.

Ibí idéi kó medonnimè

²⁸ Kè Yesu yé ké bè beke ke d̀̀: Di yèmmè d̀̀mmè nè tináàntì tii? Onit̀i m̀ou wèè do m̀oke ibí idéi ḱyú deketirè ké dè nàké ke d̀̀: Kǝ́tè yíe m paku ḱpí mmutǝ́mmú. ²⁹ Kè dèè ò tǝ́nné ke d̀̀: M báá na, kédeè kédemmu mùù ḱpí nte kè dè b́i memme ḱkǝ́tè. ³⁰ De kó difǝ́nkúò kòo yú detèrè ke me ndè nàké, kè dende ò tǝ́nné ke d̀̀: N cice m bo kǝ́tè. Dè me nyí nkǝ́tè. ³¹ De kó ibí idé memme ònde yie nde cice kpeti? Kè bè d̀̀: deketirè. Kè Yesu bè nàké d̀̀: N di náá mmómmuò nwe beyóóbè nè benit̀ipòbè bèè d̀outi d̀outinè benitidaabè bè bo di niiténè kéta Kuyie nkprà̀tiyuu mieke. ³² Ke yé Isǎã-Batiisi k̀atenimè ke di benke kuce sà̀kù, di me nyí yie nhò di náké ti, beyóóbè nè bèè d̀outi d̀outinè betòbè kè bè ti yie, nkè di yà, di me nyí cèète ke bo yie nho kpeti.

Betǝ́mbè yeibe kó medonnimè

(Wénté Mariki 12:1-12 nè Duku 20:9-19)

³³ Kè Yesu yé ké bè nàké ke d̀̀: M bo di náké medonnimè tǝ́mè, onit̀i m̀ou wèè do fííkú detie mbè tu dè fínyì kémaá kuduotí ké dè fii, kédammú difǝ́tìrì ò yó nhūtírì dè yetebe, kémaá didènnì bè bo ndekù di ke baa o paku. De kó difǝ́nkúò kéãnnè betǝ́mbè kupaku ḱítè ḱkǝ́te kupò̀̀kù. ³⁴ Yetebe bi diì m̀nnì kòo tǝ́ nho tǝ́mbè bèè bàa o paku mieke be borè kè bè bo ò duónko o kó yetebe. ³⁵ Bèè bàa o paku kè bèe pí nho tǝ́mbè mabè ò tǝ́nko bè kédúkú òm̀ou, ḱekuò otòù, ḱébúótí otòù yetárè. ³⁶ Kè kupaku yiè nwète ḱétǝ́ nho tǝ́mbè t̀bè kè bè nsünè beketibè, kè bèe bè d̀̀̀̀ bè do d̀̀̀̀ mèè botí beketibè. ³⁷ Kòo yóu ḱétǝ́ nho bire móm̀m̀nde kòo yèmmè ndò mbè bo dè yòte. ³⁸ Bèè bàa kupaku bè yàní diì m̀nnì o bire kénáké bemáà ke d̀̀: Ntenè wèè yóó tieke kupaku, ti k̀ote kóò kùò ḱé kù tieke. ³⁹ Mèmmè kè bèe ò pí nkéyennè kupaku m̀anku ḱekuò.

⁴⁰ Kè Yesu né beke ke d̀̀: Di yèmmè d̀̀ nkupaku yiè mbo tuòkení diì m̀nnì ò bo yíme bèè bàa o paku? ⁴¹ Kè bèe ò tǝ́nné ke d̀̀: Ò bo kuò de kó betǝ́mbè yeibe kéwaá mbetòbè kéãnnè o paku, bèè yó nhò duò nho tebe yè bi diì m̀nnì.

⁴² Kè Yesu yé ké bè nàké ke d̀̀: Di í kàa tìi wǎraà? Tìi tu:

Bèè maà bè dootóo diì tǎri
diì náá ndipūù kó ditǎri móm̀m̀ndi,
Kuyie nkuù d̀̀̀̀ de kó tidietì
kè ti tì yà kè dè ti naati.

⁴³ Dèè ḱpí nte kè n di náá nke tú Kuyie mbo fiète ku kpà̀tiyuu di borè kédúò nkubotí tekù, kùù yóó pí mmutǝ́mmú sà̀m̀ù kù d́ó mù. [⁴⁴ Wèè bo b́eté de kó ditǎri ò bo koute, kè di do wèè ínke diì ò nànto.]

⁴⁵ Ikuò niùbè kó bekótibè nè Fadisǝ́be bè kèè diì m̀nnì de kó medonnimè ḱebanté ke d̀̀ nYesu be nnáánnè, ⁴⁶ kéndó kóò pí nke né yòte benit̀ibè ke yé benit̀ibè bem̀ou do túmè Yesu tú Kuyie mpǎãnáàntì náàntò.

22

Mupotúòm̀ù kó dibanni

(Wénté Duku 14:15-24)

¹ Kè Yesu nsóké ke bè náánnè medonnimè mieke ke tú: ² Kuyie nkprà̀tiyuu d̀̀nnè okpà̀tì wèè do kùò wènwe tidiiti o bire kó mupotúòm̀ù ḱpí, ³ ḱétǝ́ nke d̀̀ bèe yúni ò

sòd nàké bè mupotúòmù kpéí nkè bèe kòtení kédì dibanni, bá òmòu í nkòtení. ⁴ Kòo yí kètṣ mbetṣmbè tṣbè ke dṣ: Kòtenè ké bè nàké ke dṣ: N kùòmù n wūṣ sààyi kè bè bèhnè ke dèè, kè bèe kòtení dibanni. ⁵ Bá bè keté ke í ndake de kó dibanni kpeti, kè yie nkòtè o paku, kòo tṣu kṣte o potaá, ⁶ kè betṣbèe pí nde kó betṣmbè ké bè fṣū nkè bè kù. ⁷ Kòo kpààtì miēke peike kòo tṣ mbelhāāpòmbè kè bèe kuṣ de kó benitìbè kécóu mbe ei. ⁸ De kó difōnkúò kòo nàké o tṣmbè ke dṣ: Mudìi bimù, n yu bè me nyí mǎnnè ké mù di. ⁹ Kòtenè dihei miēke kè di yà bèè kó dimàà, dí bè yùnì kè bèe kòtení kédì dibanni. ¹⁰ Kòo tṣmbèe kṣte dihei miēke, káyùnì bè yà bèè kó dimàà cénke, besààbè nè beyeiṣe, kè benitìbèe píe ndibanni kó kudieku.

¹¹ Kòo kpààtì ta ke bo yà bèè yo ndibanni, kénsṣ nhòmòu dè kṣké ke í dáátí dibanni kó tiyààtì okpààtì bè duó ntì. ¹² Kòo ò beke ke dṣ: N népoo, dè dòmme kàa í dáátí dibanni kó tiyààtì? Bá de kóo nìtì í ntṣíné timatì. ¹³ Kòo kpààtì nàké o tṣmbè ke dṣ: Bòunè we kédootóo ditowàà dibiñnì miēke, ò yó nkuṣ ndè ke cáá nho nì. ¹⁴ Ke yé Kuyie nyumè péu nwe ke tǎāté sámpó.

Yesu yēmme bèe duó Sesaa o kperè kéduó Kuyie nku kperè

(Wénté Mariki 12:13-17 nè Duku 20:20-26)

¹⁵ Kè Fadisiēbe nwanti bè bo díinnè tì Yesu o náàntì miēke kóo pí, ¹⁶ kètṣ mbe kṣbe mabè nè Edṣtì kó fenafe kṣbe mabè kè bèe kṣte kénáké Yesu ke dṣ: Okótì, ti yṣmu ke dṣ nha tú wèè nàa ntímómṣntì ke benkú Kuyie nkó kuce weti weti, a í yṣkù òmòu bá kòo tú wè. ¹⁷ Dè wenni ke dṣ ntì nyietì dàmpòò okpààtì diēwè wèè bo Odommàà, kè ti báa nyietì?

¹⁸ Yesu né me nyémè be yēmme kòo bè nàké ke dṣ: Díndi meyēmme mèdémè yembè dè dòmme kè di dó ké n díí? ¹⁹ Duónnènnì fedífè fēmáà di yietì fè dàmpòò kè n yà.

Kè bèe ò duó nfedífè fēmáà. ²⁰ Kè Yesu bè beke ke dṣ: We nte kufènkù kùu bo fè miēke nè diyètìrì dī wāri fè ínke? ²¹ Kè bèe ò tṣíné ke dṣ: Sesaa, okpààtì diēwè wèè bo Odommu.

Kè Yesu bè nàké ke dṣ: Duónnè Sesaa o kperè kéduó nKuyie nku kperè.

²² Bè kèè dī mōnnì de kó tináàntì kè dèe bè di kè bèe cíété.

Dipopuò í bo kéínkè

(Wénté Mariki 12:18-27 nè Duku 20:27-40)

²³ De kó diyìè dimáà miēke Sadusiēbe bèe tu mukúkéyántímù í bo kè bèe kòtení kébeke Yesu ke dṣ: ²⁴ Okótì, Mṣyiisi kó ikuó tú kòo nìtì ku ke yóu o pokù bá debire í bo, o nantṣe ò tṣóté kòo peitè ibí kè ìi sṣóté wèè ku o cíētè. ²⁵ Kè diyōfūṣ marì kṣbe né mbo bèyiekè kòo ketiwèe puoke ke kú bá debire í bo kòo nantṣe tṣóté de kóo kúpokù ²⁶ ke múnkēe kú bá debire í bo, kè bè mme nhṣ ke yàa tṣṣkenè oyiénwè. ²⁷ Kè dè mboní kòo nitipòkùu kú. ²⁸ Mukúkéyántímù yiè be we nyó nte de kóo nitipòkù, bemòu bè me nhò puokemè?

²⁹ Kè Yesu bè tṣíné ke dṣ: Di yetému di í yṣ mèè kpéí Kuyie nnáàntì di me nyí banté ku kó muwṣrímù. ³⁰ Ke yé becírìbè bo yánté dī mōnnì dipopuò í yó mbomè, bè yó ndōnnè Kuyie ntṣrè dōmmè mme kéínkè. ³¹ Kè tìi tú mukúkéyántímù kpeti di í kàa ntìi wāraà? Tìi tú: ³² N tú Kuyie nku a yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakṣbu bè do tū nkù. Kuyie nyí tú becírìbè kṣku, kù tú befòùbè kṣku nku.

³³ Kè ditinnìi keè Yesu bè tṣíné mèè botí kè dèe bè di mèdiè.

Ikuó ìi pṣēté isonyi

(Wénté Mariki 12:28-34 nè Duku 10:25-28)

³⁴ Kè Fadisiēbe yà Sadusiēbe í namè ke tṣíné Yesu bè nàké tì, ke tíí. ³⁵ Kè Fadisiēbe kóo kótì ndó kédíí nYesu kòò beke ke dṣ: ³⁶ Okótì, ikuó dieyi tú ònyí? ³⁷ Kè Yesu ò tṣíné ke dṣ: Ndó a Yiè nKuyie nnè a yēmme memòu, nè a wṣnnì dimòu nè a ciì mmemòu. ³⁸ Ìi tu ikuó ketiyì ìi de. ³⁹ Nte itei ìi ì dōnnè: Ndó a kou tṣu a dó mèè botí amáà. ⁴⁰ Mṣyiisi kó ikuó nè Kuyie mpānāàntì náambè do nàké tì timòu kó dikūnnì ndi.

Kirisi tu Dafiti yaàbire ndèà?

(Wénté Mariki 12:35-37 nè Duku 20:41-44)

⁴¹ Fadisīēbe me ndè tikúmè kè Yesu bè beke ke dò: ⁴² Di yèmmè dò nKirisi tú we nkó deyaàbire? Kè bèè ò tēíné ke dò Dafiti.

⁴³ Kè Yesu bè beke ke dò: Ba nkpréí nné te kè Muyaánsààmù do niité Dafiti kòo nyu Kirisi ke tú o Yiè? Ò nàá ndì mònñi ke tú: ⁴⁴ N Yiè nKuyie nnàkému n Yiè nke yī: Nkari m bakù yóu kè n yàa da duónnè a kprantídèntòbè kàa bè cùùti. ⁴⁵ Kè Dafiti do ò yu ke tú o Yiè, nho Yiè mbo yíme kéwēte kéntú o yaàbire?

⁴⁶ Bá òmòu í nna kòd tēíné. Nè de yiè òmòu ténke í ndàátí kòd beke tìmatì.

23

Yesu kpannèmè Fadisīēbe nè ikuó wāābè

(Wénté Mariki 12:38-39 nè Duku 11:43, 46, 20:45-46)

¹ Kè Yesu náké ditínni nè o tancóumbè ke dò: ² Fadisīēbe nè ikuó wāābè beè dò nkémbenkú Mōyīisi kó ikuó. ³ Nyíénnè ke dōori bè di náá ntì, di né bá ntū mbe kó meborime ke yé bè di náá ntì bè í ti ndōori. ⁴ Bè bou yetuó cēēyè nye ke touñko benitibè, bè né í bè teénnè bá sámpó kè bè bo yè tó. ⁵ Bè ò ndōori be kperè demòu ke dó benitibè beè bè yà, ke yántí iduké diyì ke āā yenáānkéké de mieke ke ū be baà, ke kpēnti be yaàbòrè mánke mupààkómú okùmù, ⁶ ke dó yekàrè kètiyè yebaa mmieke nè titiíntouti mieke, ke dó bè mbè dáu nke bè dèúkunko yekāātè mieke, ⁷ ke bè yu ke tú: Okóti, okóti. ⁸ Díndi di bá nyíé nkè bè ndi yu ke tú: Okóti, di kó Okóti bo omáà ndi, dimòu kè di eri. ⁹ Di bá nyu òmòu ketenkè kie nyínkè ke tú di cice, ke yé di cice bomè omáà ndi wèè bo kéínkè. ¹⁰ Di báá yie nkè bè ndi yu ke tú: Oniùti ke yé di kóo niùti bomè omáà ndi wèè tu Kirisi. ¹¹ Wèè de u di mieke we ntú betòbè kóo tñnti. ¹² Wèè dèúkunne omáà bè bo ò kéékunne, wèè kéékunne omáà kè bèè ò dèúkunne.

Yesu do kpannèmè Fadisīēbe nè ikuó wāābè

(Wénté Mariki 12:40 nè Duku 11:39-42, 44, 52, 20:47)

¹³ Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuó wāābè, meyèmmè mèdémè yembè! Di paanko mèè kpéí Kuyie nkpràatìyuu benitibè, di í tati di mómmòmbe, di me nyí yóu bèè dó kè bè bo ta.

[¹⁴ Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuó wāābè, meyèmmè mèdémè yembè! Ke yé di fekùmè bekúpobè kperè demòu, nè memme ke ò nhokunko di báammu kè dè bo ndò ndi wetì, Kuyie mbo di poté kè dè nyóu mmediè.]

¹⁵ Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuó wāābè meyèmmè mèdémè yembè! Díndi bèè cènti ketenkè kemòu nè dāmèèrì miekoo ke wanti kèpété wèè bo tūnne di kó kuce, di ò pèté di mònñi ke né ò sìnkunne kòo di pēēté kémmànne kéta muhāā mmieke di tati mù.

¹⁶ Di bo yà díndi tiyūñnti tii dó kèniité benitibè! Díndi tú kòd mòu yu Kuyie ncíētè yètìrì ke pàrikè ke yē nhò bo dō tì, ke í tì dō, de kpeti í bo, kòd me nyu Kuyie ncíētè kó mesò nyètìrì ndi ò dò nkè tì dōmù. ¹⁷ Tiyènti, tiyūñnti díndi, ònde pēētè deterè mesò naa kè Kuyie ncíētè tèè mè wènkunko? ¹⁸ Ke wēte ke tú: Kòd mòu yu diwūōtònni yètìrì ke pàrikè de kpeti í bo, kòd me nyu dipānni bè pā di Kuyie ndiwūōtònni ínkè ò dò nkédòmù ò yu ke yē nhò bo dō tì. ¹⁹ Díndi tiyūñnti ònde pēētè deterè? Dipānnàa kè diwūōtònni di wènkunko dipānni? ²⁰ Kè wèè yu diwūōtònni yètìrì ke pàrikè ò yu nè dèè kó dimàa bo dènde di ínkè. ²¹ Wèè yu Kuyie ncíētè yètìrì ke pàrikè ò pàrikènè Kuyie nku kùu ā de mieke. ²² Kè wèè yu kéínkè yètìrì ke pàrikè ò pàrikènè Kuyie nkpràatikàrì ndi nè Kuyie nkùu kàrì di ínkè.

²³ Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuó wāābè, meyèmmè mèdémè yembè! Bèè duò nKuyie nyikūmbotí imòu kó meyaatimè tepíitè, ke búútí dèè tú demómmonne ikuó mieke, a bo ndōrimè dèè wenni, ke kuò nhotòu mesémmè, ke dōori Kuyie ndó dè. Dèè do dò

nkéndɔ̄ori ke né báá yóu desɔ̄nne. ²⁴ Tiyũ̀d̀nti d́ndi t̀i d̀eri beǹit̀ib̀e, di ð̄ cááté menie ndi yàà bo yà̀nè mèè kpéi t̀eb̀it̀e ke né ní maánko yòyó.

²⁵ Di bo yà d́ndi Fadisiẽbe nè ikuó wã̀b̀è, meyèmmè mèdémè yembè! Di eiri ibòòke nè yebo ínke kè de mieke né píéké di yùúku dè nè di fèke dè. ²⁶ Tiyũ̀d̀nti d́ndi Fadisiẽbe, ketènè kéheitè ibòòke nè yebo mieke kè de ínke né na kéwenke.

²⁷ Di bo yà d́ndi Fadisiẽbe nè ikuó wã̀b̀è! Di dònne ifɔ̄ti nyi bè bí ì ke pa nyi ínke kè i mieke né píéké yekú̀ nè depākùrè. ²⁸ Ke dɔ̄ori ke dò ndi wenni beǹit̀ib̀e ù̀kè ke né mɔke meyèmmè mèdémè nè meyei ndi mieke.

Yesu kpannèmè Fadisiẽbe nè ikuó wã̀b̀è
(Wénté Duku 11:47-51)

²⁹ Di bo yà d́ndi Fadisiẽbe nè ikuó wã̀b̀è, d́ndi bèè maà Kuyie mpã̀nã̀nã̀nti náam̀b̀è f̀ɔ̄ti mesàà nke sã̀ri bèè do dɔ̄ori Kuyie ndómè be kpeyi, ³⁰ ke náá nke tú: Kè ti do mbo de m̀nni ti na bá ñwènnénè ti yembè kè ti kùò Kuyie mpã̀nã̀nã̀nti náam̀b̀è. ³¹ D̀i nàà ndi móm̄m̄m̄be di túmè bèè do kùò Kuyie mpã̀nã̀nã̀nti náam̀b̀è be kó ibí. ³² Sɔ̄ténè tũ̀nké kédeè di yembè do keté mùù t̄ómmú. ³³ Iwààke d́ndi! Di bo yíme kéna kéyenténè muhã́ mmùù í k̄! ³⁴ Deè kpéi nte kè n yóo di duó nKuyie mpã̀nã̀nã̀nti náam̀b̀è nè mecìi nyembè nè bepátíyíé̄t̀ib̀e kè dí kuò bèmabè, kébaaké betòbè idapã̀tí ínke, képuotí betòbè yedá di kó titíintouti mieke, ké mbè bèti yehékè yemou. ³⁵ Kè dè bo yie nkè di kùò bèè ǹit̀ib̀e kó tibeénti do di yò ínke, kéketé onitisàù Abèeri kètuòkenè Sakarii Badasi kó debire di kùò wè Kuyie ncíè̄t̀e nè diwũ̀d̀t̀nni de saku. ³⁶ Móm̄muò nwe n di náámmè de kó tibeénti doti di m̀nni kó beǹit̀ib̀e yò ínke nke.

Yesu do náámmè Sedisademmu kó mupòmmù kpéi
(Wénté Duku 13:34-35)

³⁷ Sedisademmu kòbe d́ndi bèè k̀ùò Kuyie mpã̀nã̀nã̀nti náam̀b̀è ke buɔ̄ti yetárè ku kó betòmbè kù di duònní bè ke bè k̀ùò, kuce mède ndi n dómè ke di tínni tekote ð̄ tí mmè botí te bí kéoke bá di í yie. ³⁸ Di ei bo p̄nte kénaá ndidobonni. ³⁹ Móm̄muò nwe n di náámmè di ténke í yó n yà, kè dè í tú di bo yí d̀i yie mesàà ní mbonè wèè kèríní nè ti Yie nkó diyè̀t̀irì.

24

Yesu nàkémè Kuyie ncíè̄t̀e kó mupòmmù nè kutenkù kó mudeèmù kpéi
(Wénté Mariki 13:1-2 nè Duku 21:5-6)

¹ Kè Yesu yènni Kuyie ncíè̄t̀e kényiti kòo tancòumbèe tóónni kòò benke Kuyie ncíè̄t̀e maá ke wenni mèè botí. ² Kè Yesu bè nàké ke d̀: Di wúó ntè maá ke dòmmàà? N di náá mmóm̄muò nwe, ditã̀ri marì í yó nkpaá ke nónké diteri ínke, demou dè bo duó. ³ Kè Yesu deke kénkari Odifiè tã̀ri ínke kòo tancòumbèe dekoo kòò beke bemàà borè ke d̀: Tí nàké de yóo tuòkeni d̀i m̀nni nè ti yóo yà dè kébanté ke dò nha wètiní, kè kutenkù kó mudeèmù t̀ònni.

⁴ Kè Yesu bè téné ke d̀: Nyénè kòò m̀u báá di souté. ⁵ Ke yé beǹit̀ib̀e péu yó nkòrínimè ke sou nke tú bè tu Kirisi késouté kusúku. ⁶ Di yóo keemu bè náámmè mudòò kpéi nè mu kó kutoweku, kufòwaá mbáa di pí nke yé dè dòmmè kètuòkenímu, dè né mu nyí yó ntú kumànkù. ⁷ Ku mbotí bo íté kénkpannè kutekù kè dikpà̀t̀iyuu d̀i nyíté kékpannè diteri, kè yekòbèe tanní kè ketenkè ñhau. ⁸ Dè bo ndò kupeitéyonku ð̄ keté mèè botí onitipòkù.

⁹ Bè bo di féũ nké di kuò, kè ibotí imou ndi ní ndi tú mèè kpéi n kòbe. ¹⁰ Nè de kpéi besúkùbè bo yè nKuyie, kénfiiti betòbè ke bè k̀ùò, kè bè nní mbetòbè. ¹¹ Kè beǹit̀ib̀e ànnè kéntú bemàà Kuyie mpã̀nã̀nã̀nti náam̀b̀è késouté kusúku. ¹² Kè meyei ndeuke, kè besúkùbè kó medókùmèe yaate. ¹³ Wèè bo nwéèrì kètuòke kumànkù Kuyie mbo ò deeté.

¹⁴ Bè bo nàké Tináansààti Kuyie nkpaàtiyuu kpèti kutenkù kumou kè ibotíi tì kèè, kè kutenkù né deè.

Bèè tu bemáa Kuyie mpããnáànti náambè nè Kirisi tekùbè
(Wénté Mariki 13:14-23 nè Duku 21:20-24)

¹⁵ Kè di yà dìi mǎnni isòke ìi duò mmeɣeɛcaàrimè, Kuyie mpããnáànti náàntò Danniyeeri do nàké ìi kpéi, kè ì bo ikuó dieku, wèè kàà nwèè dǎò meɣoðmmè nè de kó tináànti. ¹⁶ Kè de sǎ mbèè bo Sudee kó ketenkè bèe coké kédeke yetãrè ìnkè. ¹⁷ Kè wèè bo kudànkù, ò báá cúténí kudieku ke bo túóté o kperɛ. ¹⁸ Kè wèè bo kupaku ò báá kò nke bo túóté o yaàbòri. ¹⁹ Dè bo nyòùnè benitipòbè bèè pùó nnè bèè tǎ ibí de kó yewe. ²⁰ Mbáánnè Kuyie nkè de báá tuàkení diyǎǎ mieke, yoo teoɲpùtè yiè. ²¹ Ke yé de kó yewe meɣeɛcaàrimè yó ndeumè mediè, me kó kubotí mu nyí ãnné nè Kuyie ndǎǎmmè kutenkù, mè me nyí kpaá ke bo ãnné bitì. ²² Kè Kuyie ndo í yaàte de kó yewe òmòu na báá yenté. Ku kǎbe kù tǎǎté bè beè kpéi nte kè kù yè yaàte.

²³ Kòò mǎu di nàké ke tú: Kirisi bo die nyoo cie, di báá tì yie. ²⁴ Ke yé Kirisi tekùbè nè bèè yó ntú bemáa Kuyie mpããnáànti náambè yóó ãnnémè kéndǎori tidietì nè dèmarè cànnè, ke dó kèsouté bá nè Kuyie ntǎǎté bè. ²⁵ N ti ndi nàkému kè de mu nyí tuàkení.

²⁶ Kè bè di nàké ke tú: Ò bo dikpáa cuokè di báá kǎte, kè bè me ndi nàké ke tú: Ò sǎri cie nkudieku mieke, di báá tì yie. ²⁷ Fetaafè ãǎ míté mè diyie yìèní kèè bíékè kè di taà kèè bíékè kǎbe yà kuwenniku, Onitibire wētìmu yó mme ndò. ²⁸ Decíre duó de timancònti yóó de ntíi.

Yesu bo nwētìnimè o kǎbe kpéi
(Wénté Mariki 13:24-27 nè Duku 21:25-28)

²⁹ Dende bàmbà mefǎútimè bo pǎétóomè kè diyie sǎuté, bá otǎnkù ténke bá mpéi, kè siwǎa nduóni, kè siwǎa diésii sǎntè. ³⁰ De mǎnni kè Onitibire kó mebenkùmmè feiténí kéínkè kè ketenkè kó ibotí imǎu mè yà kétiitè yedabùò, kéyà Onitibire kè de cutiní yewetè mieke nè muwǎrimú diemù nè tikpetì. ³¹ Kè ditǎteheùu kuó mmediè nkòò tǎ nkuyie ntǎrè itemmànke imǎu kè yèe tíi nhò tǎǎté bè.

Mutie bè tu mù fikie mu kó medonnimè
(Wénté Mariki 13:28-31 nè Duku 21:29-33)

³² Wénténè fikie kó mutie kó meborime, mù bité dìi mǎnni ndi bè ãǎ bantémè ke dò ndiyǎǎ tǎónni. ³³ Mèè botí nku kè di yà dìi mǎnni dende kó dimàa, di banté ke dò nhOnitibire tǎónnimu ke bo dibòri. ³⁴ N di náá mmómumu nwe benitibè bèè fòu di mmǎnni bè í yóó kú bemǎu kè de mu nyí tuàkení. ³⁵ Kéínkè nè ketenkè de bo pǎété, n náànti me mbáa pǎété bitì.

Kuyie nkuù máa yé Yesu wētini dìi mǎnni
(Wénté Mariki 13:32-37 nè Duku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Òmòu í yé diyie yoo dimǎnni ò wētini di, bá Kuyie ntǎrè, bá Kuyie mBire. Kuyie nkuù máa yé de kó dimǎnni. ³⁷ Dèè do dǎò Nǎwee kó dimǎnni, deè yóó dǎò Onitibire bo nwētìnimè. ³⁸ Benitibè do yommu ke yè, ke puokú ke puoñko be bí, kè Nǎwee yàa tanè bàtòò mieke, kè fetaafè diefèe tuàkení. ³⁹ Bè do í yǎékù timati, kè fetaafè diefè yàa tuàkení ké bè pǎnténè bemǎu. Dè yó mme ndò Onitibire bo nwētìnimè. ⁴⁰ Benitidaabè bèdébè bo nwǎ nke kúútì, kè bèe túóté òmáa kéyóu otǎu. ⁴¹ Benitipòbè bèdébè bo nwǎ nke naà nkè bèe túóté òmòu kéyóu otǎu. ⁴² Ndakenè tǎnké ke yé di í yémè di Yiè nwētini dìi yiè. ⁴³ Di yému ke dò nkè tecǎtè yiè nyé oyúòkù kǎriní kèè yènkè ò báá yè nkéduó kòò yúòkùu pǎnte o cíètè càù. ⁴⁴ Kè de dò mmemme nwǎkénè ke yé di í yémè Onitibire wētini dìi mǎnni.

Otǎnti bè bànnè wè betǎmbè tǎbè
(Wénté Duku 12:41-48)

⁴⁵ Dí ndònnè otònti wèè dòòri dèè wenni ke cii, bè bànnè wè betōmbè kòò bo mbè duò mmudiì ò dò nké mmù mbè duò ndiì mōnni. ⁴⁶ Dè bo narikè otònti wèè yiè mbo nwētini ke s̄ò nhò p̄i nho tōmmú. ⁴⁷ N di náá mmómmuə nwe, de kóo tōnti yiè mbo ò bànnè o kpàtì timou. ⁴⁸ Kè de kóo tōnti me ntú oyeiwe ò bo yí o yiè nyí wētini mecāã, ⁴⁹ kémpuotì betōmbè, kénèinè tinaàyyààtì kè bè ñyo nke ȳò mmenaà. ⁵⁰ De kóo tōnti yiè mbo wētini ò í ò bàa diì yiè, ò í dake diì mōnni, ⁵¹ képuotì de kóo tōnti mediè, kòò wēnnénè meyèmmè mèdémè yembè, ò yó nkuò ndè ke cáá nho niì.

25

Besapàmbè tepítè kó medonnimè

¹ Kuyie nkpààtiyuu bo ndònnè besapàmbè tepítè bèè do tùóté be fitiyi kénkari ke bo co be dōu. ² Kè bènùmmù tu tiyeintì kè bènùmmù cii. ³ Bèè yei nkè bèe tùóté be fitiyi bá bè í nsùò mmeffitikùò nkéntò. ⁴ Bèè cii kè bèe cūđ mffitikùò nkésúú nkéntò nè yemátidíè. ⁵ Be dōu í ncārikè ke tūòkení kè inuə mbè p̄i nkè bèe duó.

⁶ Keyènkè cuokè kè bèe p̄iéké ke dō: Di dōu tūòkenímu. Kōtenè kóò co. ⁷ Kè beè besapàmbèe ente bemou kéntūnni be fitiyi. ⁸ Bèè me nyei nkè bèe mōò bèè cii ke dō: Tí pānè mffitikùò nsámpó kè ti fitiyi ìi dó kékú. ⁹ Bèè cii kè bèe yete ke dō: Mè í yó nti sànnè, kōtenè bèè fiiti be borè kédonté. ¹⁰ Bèè yei mbè kōte diì mōnni mffitikùò ndommu, kè be dōu tuòkení kētúóté bèè cii ke bàátí, kè bèe ta mupotúòmù kó kudieku, kékpētinné kápáá, ¹¹ kè bèe yei, bèè do kōte mffitikùò ndommu kè bèe tuòkení kényú ke dō: Ti yiè nti kpeté. ¹² Kòò né bè tēñnéni ke dō: N di náá mmómmuə nwe n yí di yé.

¹³ Ndakenè tūnke ke yé di í yémè di Yiè nwētini diì yiè yoo diì mōnni.

*Betōmbè bètāāti kó medonnimè
(Wénté Duku 19:11-27)*

¹⁴ Kuyie nkpààtiyuu dōnnè oniti wèè kōri wènwè kupòòkù ke yu o kó betōmbè ke bè totí mesō, ¹⁵ ke duó nhoketiwè yesōwèrè sikou sinùmmù (500), odérinwè sikou sidé (200), otāánwè tekòutè (100), bá wè o wērimú mamè ke ité. ¹⁶ Bè duó nwè yesōwèrè sikou sinùmmù kòò yè dōnnè kupotāá nkécōnte sikou sinùmmù kè yèe wēnné tekoupiítè (1000). ¹⁷ Bè do duó nwè yesōwèrè sikou sidé kòò me ndōò kécōnte sikou sidé kè dèe wēnné sikou sinàà (400). ¹⁸ Bè do duó nwè yesōwèrè tekòutè (100) kòò kōte kédammú difòtìri kè yè kūnné.

¹⁹ Kè dèe mōnte kè yesōwèrè yiè nkonní kébeke o tōmbè kè dō bèe ò nàké bè dōnnè mù o sōwèrè. ²⁰ Bè do duó nwè yesōwèrè sikou sinùmmù kòò kōtení ke tō tekoupiítè ke dō: Okóti nte a do n duó nyèè sōwèrè sikou sinùmmù, né nte sikou sinùmmù tesì n cōnte si. ²¹ Kè mesō nyiè ndò: N da pēnsiri a tú otònti sààwè nwe wèè wetí dēmarè sámpórè mieke, nè de kpéi m bo da duó ndedierè, kōtení kè ti ñwē nke yo ndiwèi. ²² Bè duó nwè yesōwèrè sikou sidé kòò kōtení ke tō yesōwèrè sikou sinàà ke dō: Okóti, ñte a do n duó nyèè sōwèrè sikou sidé, né nte sikou sidé tesì n cōnte si. ²³ Kè mesō nyiè ndò: N da pēnsiri a tú otònti sààwè nwe, wèè wetí dēmarè sámpórè mieke, nè de kpéi m bo da duó ndedierè, kōtení kè tí ñwē ke yo ndiwèi. ²⁴ Bè duó nwè yesōwèrè tekòutè kòò kōtení ke dō: Okóti n sòò yému a yóumè, ke dei tidiiti a í buotí tì, ke kou a í ye ntì. ²⁵ Kè kufōwáá ni mp̄i nkè n dammú difòtìri ke yè kūnné, nto a sōwèrè. ²⁶ Kè mesō nyiè nhò nàké ke dō: F̄s̄ nhotònti yeiwe, kutōnnédíékù, a tú n dei tidiiti n yí buotí tì ke kou n yí ye ntì, ²⁷ a tū nné na nhānné n sōo tēditíciētè mieke kè n na nwētini ke tùóté n sōo nè mè peitè mè. ²⁸ Fietenè n do ò duó nyèè sōwèrè tekòutè kéduò n do duó nwè yesōwèrè sikou sinùmmù. ²⁹ Ke yé wèè mōke bè yóò we nyiémè kòò dōke mōote, kè wèè mōke sámpó bèe dè fiète. ³⁰ Dooténko de kó kutōnnédíékù ditowáá, dibìnni mieke, ò yó nkuò ndè ke cáá nho niì.

Tibeénti sōnti

³¹ Onit̄ibire bo nwēt̄iní dìi yìè nè de kpetì, ke neinè Kuyie nt̄ōrè, ke kari de kpààtikàrì ìnkè. ³² Kè kutenkù kum̄ou kó benit̄ibèe tíi n̄ho ìikè kòo bè b̄ate opec̄enti ò̄ b̄ate mèè botí ipe nè sib̄ó. ³³ Kè ipe r̄mbo o bakù yóu kè sib̄ó bo kuc̄anku. ³⁴ Kòo kpààt̄ii náké bèè bo o bakù yóu ke d̄ò: K̄atenni díndi Kuyie nd̄òò bè mesàà nk̄edi tikp̄at̄i kù d̄òò t̄i di kp̄éi nnè kutenkù kó mud̄òr̄imù m̄ònni. ³⁵ Ke ȳé dik̄ònni do m bomè kè di m p̄a mud̄i kè n di, kè sinéȳéi nní mbo kè di m p̄a menie kè n ȳa, kè nní ntú op̄òò kè di n c̄outé. ³⁶ Kè nní nkpa tiȳààt̄i kè di n dát̄inné, kè nní mm̄o nk̄é di ndake n kp̄éi, kè bè nni nkpetí kè di k̄or̄i ke n d̄óu. ³⁷ Bèè d̄òòri Kuyie nd̄ómè kè bèe ò beke ke d̄ò: Ti Yiè nti da yà òndaà ndi, kè dik̄ònni da bo kè tí da p̄a mud̄i k̄a di? Kè sinéȳéi nda bo kè tí da p̄a menie nk̄a ȳa? ³⁸ K̄a ntú op̄òò kè ti da c̄outé? K̄a nkpa tiȳààt̄i kè ti da dát̄inné? ³⁹ K̄a mm̄o nk̄é tí ndake a kp̄éi? Kè bè nda kpetí kè tí nk̄or̄i ke da d̄óu? ⁴⁰ Kòo kpààt̄ii bè t̄é̄nné ke d̄ò: N di náa mm̄ómm̄u nwe, di d̄òri d̄èè kó dim̄àà n k̄obe s̄amp̄óbè bie, di d̄è d̄òòri mínwe. ⁴¹ De kó dif̄onk̄úò kénáké bèè bo o bakù c̄anku ke d̄ò: F̄utenè m borè díndi Kuyie nc̄ò̄ bè, tannè muh̄ãã mm̄u ì k̄o mmu mieke, Kuyie nd̄òò mù dib̄òò nè di t̄ōrè de kp̄éi. ⁴² Ke ȳé dik̄ònni do m bomè di ì nni mp̄a mud̄i kè n di, kè sinéȳéi nní mbo di ì nni mp̄a menie kè n ȳa. ⁴³ Kè nní nkpa tiȳààt̄i di ì n dát̄inné, kè nni ntú op̄òò di ì nni nc̄outé, kè nní mm̄o ndi ì ndake n kp̄éi, kè bè nní nkpetí di ì nk̄or̄i ke n d̄óu. ⁴⁴ Kè bèe o beke ke d̄ò: Ti Yiè ti da yà òndaà kè dik̄ònni da bo, kè sinéȳéi da bo, k̄a tu op̄òò, k̄a kpa tiȳààt̄i, k̄a m̄o, kè ti né ì nda teennè kè bè nda kpetí kè ti ì k̄or̄i ke da d̄óu. ⁴⁵ De m̄ònni kòo kpààt̄i né bè t̄é̄nné ke d̄ò: Di ì d̄òò dìi m̄ònni n k̄obe s̄amp̄óbè bie nk̄òò m̄ou mesàà, mínwe di ì mè d̄òò mè. ⁴⁶ Kè bemb̄e ta muh̄ãã mm̄u ì k̄o mmu mieke, bèè d̄òòri Kuyie nd̄ómè kè bè mbo muf̄òmmu mieke s̄ãã.

26

Bè d̄akemè ke bo p̄i nYesu

(Wénté Mariki 14:1-2 nè Duku 22:1-2 nè Isãã 11:45-53)

¹ Yesu d̄èè dìi m̄ònni o náan̄ti kénáké o tanc̄òumbè ke d̄ò: ² Di ȳému ke d̄ò ndè kpaá yewe yèd̄éè ke diyent̄ebannii tuak̄eni, dìi mieke nke bè yóó fitémè Onit̄ibire, kè bèe d̄è baaké kudap̄ãt̄i.

³ De m̄ònni kè ikuó niùbè kó bekót̄ibè nè diheì kó bekót̄ibè kè bèe tíi nyikuó niùt̄i diewè Kaifu c̄iè̄t̄è ⁴ ke bo yà bè yóó yímè k̄ep̄i nYesu nè mecii nk̄eku, ⁵ kénáké bem̄àà ke d̄ò: Ti báá ò p̄i ndibanni mieke ti yàà bo cé ndikp̄ann̄i benit̄ibè cuokè.

Onitipòkù do còúmmè Yesu t̄ud̄ààrí

(Wénté Mariki 14:3-9 nè Isãã 12:1-8)

⁶ Kè Yesu k̄ote Betannii k̄embo Sim̄o tek̄ant̄è c̄iè̄t̄è. ⁷ Bè k̄ari dìi m̄ònni ke yo nkòo nitipòkù m̄ou taroo ke t̄o dim̄at̄id̄enn̄i p̄éiri kè t̄ud̄ààrí id̄ít̄i dieyi kou píéké di mieke, kòo ò còu nYesu yuu ìnkè. ⁸ Kè Yesu tanc̄òumbèe d̄è yà kè d̄èe bè yonke kè bè d̄ò: Ba nk̄ep̄i nte kòo cake de kòò t̄ud̄ààrí? ⁹ Ti na bá nhò fité id̄ít̄i p̄eu ke p̄ammú bec̄ir̄ibàà?

¹⁰ Kè Yesu keè ké bè n̄aké ke d̄ò: Dè d̄òmm̄e kè di caari onitipòkù yèmmè? Ò d̄òò d̄è n kp̄éi ndè wennimu. ¹¹ Ke ȳé di yó mbon̄emu bec̄ir̄ibè, di me n̄yí yó nh̄a ke m bonè. ¹² Ò p̄ank̄e n còu nt̄ud̄ààrí ke bo mbaanè n k̄unn̄imù mmu. ¹³ M̄ómm̄u nwe n di náammè kutenkù kum̄ou bè bo náké d̄è Tin̄aans̄àat̄i bè bo náké de kóo nitipòkù kp̄éi nnè ò d̄òò d̄è.

Sudaasi fitémè Yesu

(Wénté Mariki 14:10-11 nè Duku 22:3-6)

¹⁴ De m̄ònni kè Sudaasi Isikadiyoti Yesu tanc̄òumbè tep̄ít̄è nè bedébe kóò m̄ou k̄ote k̄eya ikuó niùbè kó bekót̄ibè, ¹⁵ ké bè n̄aké ke d̄ò: Kè n di p̄i nYesu dí n duó nyid̄e?

Kè bèe kaa mm̄ed̄it̄ibii nsip̄is̄it̄ãat̄i kóò duó. ¹⁶ De m̄ònni kè Sudaasi nwaà dim̄ònni s̄àar̄i ò bo dínnè di ké bè p̄i nYesu.

Yesu nàkémè wèè yóó ò fité

(Wénté Mariki 14:12-21 nè Duku 22:7-14, 21-23 nè Isāã 13:21-30)

¹⁷ Pḗḗbè bèè í kōrenè mutie mùù muuti be kó dibanni yie kètiri yie, kè Yesu tancòumbèe ò beke ke dò: Á dó ti da benné de diyentébanni kó mudii? ¹⁸ Kè Yesu bè nàké ke dò: Tannè dihei yie ncíētè, kòò nàké ke dò mí nhokóti n tú m mōnni dii tōónní kè n dó kédi diyentébanni o cíētè nè n tancòumbè.

¹⁹ Kè Yesu tancòumbèe dō ò bè nàké ti kébénné diyentébanni kó mudii.

²⁰ Kuyuoku mōnni Yesu nè o tancòumbè kè bè nkari ke yo, ²¹ kòò bè nàké ke dò: Mómumu nwe n di náammè di kòò mōu wèè yó n fíté.

²² Kòò tancòumbè yèmmèe caàrè mediè mbá wè kòò ò beke ke dò: Mínwà n Yiè? ²³ Kè Yesu bè tēíné ke dò: Nè wè ti wēnné dibuu, wèè yó n fíté. ²⁴ Onitibire yóó kúmu kéndonnè ti wārimè de kpéí, wèè né bo fíté Onitibire ò bo yà, de yie nkè bè do í ò peité dè na ntōū.

²⁵ Kè Sudaasii ò beke ke dò: Mínwà Okóti? Kè Yesu ò tēíné ke dò: A ti mbéi.

Yesu do dōummè Mudisààmù kó iku

(Wénté Mariki 14:22-26 nè Duku 22:15-20 nè 1 Kōdenti 11:23-25)

²⁶ Bè yo ndii mōnni kè Yesu túóté pḗḗ kēsānte Kuyie nkòò wèrí kéduó nho tancòumbè ke dò: Cáákénè, die ndèè benkú ke dò m pā n kōnti di kpéí.

²⁷ Kòò deè kétúóté febdòfè, kēsānte Kuyie nkè bè duó nke dò: Yānè dimou, ²⁸ deè tu n yī, bè yó n kuò kè mēe cóu nkusúkù yei ncíēmmè kpéí, Kuyie nyóó taunnēmè benitibè kumàà. ²⁹ N di náá mmómumu nwe n tēnke í yóó yà fínyì kó menàà, kè dè í tú ti bo wēnné dii yie kényà mepāmmè n cice kpààtiyuu mieke.

³⁰ Bè dèntè dii mōnni Kuyie nkó yesāã nkédeè kédeke Odifè tārì.

Yesu nàkémè o tancòumbè bè yóó ò fitémè

(Wénté Mariki 14:27-31 nè Duku 22:31-34 nè Isāã 13:36-38)

³¹ Kè Yesu nàké o tancòumbè ke dò: Ke nyènkè di bo n yóu dimou ke yé ti wārimè ke tú: M bo kuò opecēnti kè ipee cíété. ³² N né bo yānté dii mōnni m bo niité ké ndi baa Kadidee.

³³ Kè Pierii ò nàké ke dò: Bá kè betòbè da yóu bemou, mí mbáá da yóu bitì. ³⁴ Kè Yesu ò nàké ke dò: N da náá mmómumu nwe ke nyènkè tekote bo nyóó kuó nkàa pàrikèmu kuce mètāāti ke tú a í n yé. ³⁵ Kè Pierii yete ke dò: Bitì, bá kè bè bo n wēnnénè kékuò m báá da yete.

Kè betòbè múnke me ndò.

Yesu bāntèmè Kuyie mbè yóó ò pī nkèè yènkè

(Wénté Mariki 14:32-42 nè Duku 22:39-46)

³⁶ Yesu nè o tancòumbè kè bèe tuòke dibòrì mari kè bè di tu Setisemandee, kòò bè nàké ke dò: Nkarinè die nkè n kote ke bāntè nKuyie.

³⁷ Kēneinè Pieri nè Sebedee kó ibí idé, kòò yèmmè keté mè bo caàrèmè, kòò kōmbùàti duò. ³⁸ Kòò bè nàké ke dò: N yèmmè mèe cààrè mediè mmómumme kè dè tonté, nkpaánè die nkè nni n wēínè kè ti wúó.

³⁹ Kòò dētóo sámpó, kénínkú kēsínne, kébántè Kuyie nke dò: N cice kè dè bo yie fe mbòòfè meféútímè kofe n dēténè, dè bá ntú mī mè dó, dè ntú fíò mè dó.

⁴⁰ Kédeè kénwētinní o tancòumbè borè ke sǒ mbè yè nke duó, kòò nàké Pieri ke dò: Di í na ke bo nní nwúónnè tewebiètè mēmàà miekaà? ⁴¹ Nwúónnè ke báá nKuyie nkè mesòummè báá di na, meyèmmè dómu kè tikōnti né kpa muwērimú.

⁴² Kòò wēte kuce medérímè kémbáá Kuyie nke tú: N cice kè dè í yóó yie nkè fe mbòòfè meféútímè kofe n dēténè a dómèe dō.

⁴³ Kòò nwētini o tancòumbè borè ke sǒ nyinuò mbè auté bá bè í na ke bo nwúó nke yè nke duó. ⁴⁴ Kè Yesu wēte kékenté kuce metāāmmè kémbáá nKuyie ke baa náá nhò do náá ntì, ⁴⁵ kēwētení o tancòumbè borè ké bè nàké ke dò: Di wēte ke duómu ke ompuà?

Dimònni tùòkemu kè bè bo pí nhOnitibire kédúó mbenitiyeibe. ⁴⁶ Íténè kè ti kote, ntenè wèè yó n fité ke tùòkení.

Bè do pímmè Yesu

(Wénté Mariki 14:43-50 nè Duku 22:47-53 nè Isāã 18:3-12)

⁴⁷ Yesu kpaá ke me nnáá nkè Sudaasi Yesu tancòumbè tepítè nè bèdébé kóò mǎu tùòkení, ke neínè ditínni ikuó niùbè kó bekótíbè nè dihei kó bekótíbè bè tǎnni di, kè di to yese nè yedùrè. ⁴⁸ Ke sǎ nSudaasi naké ditínni ke tú kòò dǎu nwè koò ǎri, bèe banté ke dò nweñwe kóò pí. ⁴⁹ Ò tùòkení dii mònni Yesu borè kóò dǎu nke dǎ: Okóti, a kpeñnà!

Kóò ǎri. ⁵⁰ Kè Yesu ò naké ke dǎ: N népoo, a kòtení ke dó kédǎò tì, dǎò tì.

De mònni kè ditínni munnéni kóò pí. ⁵¹ Memme bèè do neínè Yesu be kóò mǎu nòtemè disie kéheí nkédate ikuó niùti diewè kóò tǎnti toò. ⁵² Kè Yesu ò naké ke dǎ: Nǎnne a siè, bèè kpañne yese bè yóó kúnè yese nye. ⁵³ A í yé ke dò n na nna kébeke n cice kòò n duǎnni mie mbàmbà nho tǎrè sikǎu sikǎuaà? ⁵⁴ Kè m mè dǎò, de né yíme kédǎò tì wǎri ke yé ndèe dǎòmè?

⁵⁵ Kè Yesu deè kébeke ditínni ke dǎ: N tú onitikòuti nwe kè di kòtení m borè ke to yese nè yedùrǎà? Nh ò mbomu di borè yewe yemǎu ke duò nyitié Kuyie ncíètè mieke bá di í m pí. ⁵⁶ Demǎu de tùòkení kè de bo dǎò Kuyie mpǎñnǎantì náambè do wǎri tinti.

De mònni kòò tancòumbè bemǎu ò yóó kékoké.

Bè bekénèmè Yesu

(Wénté Mariki 14:53-65 nè Duku 22:54-55, 63-71 nè Isāã 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Kè bèe kòtenè Yesu ikuó wǎǎbè nè dihei yembè tikú de ikuó niùti diewè Kaifu cíètè. ⁵⁸ Kè Pieri ntǎ nYesu ke díetiri ke yàa tannenko ikuó niùti diewè kó kudànkù kénkari tihǎǎpǎnti borè ke bo yà de yóó dǎòmè.

⁵⁹ Ikuó niùbè kó bekótíbè nè dibeéntínni, kè bè nwanti Yesu nu ndòò tì, tì bo nte kè bèe ò kù. ⁶⁰ Kè benitibè péu nkǎrini ke náá nhò nu ndòò mèè yei bá be teti í mmáá, kè de mboní kè benitibè bèdébéè béi nke dǎ: ⁶¹ Onitì yie mbéimmu ke tú ò bo na kèpǎnte Kuyie ncíètè kéwète ké tè maá yewe yètǎati mieke.

⁶² Kè ikuó niùti diewè ité kébeke Yesu ke dǎ: A í yóó ténne tìmatì benitibè bie nyè nha dǎò tì ínkàà?

⁶³ Kè Yesu ncíéké kè ikuó niùti diewè dǎ: Kuyie mbomu, nè kuù kó diyètiri ndi n da békúmè ke tú á n náké timómmǎnti, fǎ tu Kirisi Kuyie mbiraà? ⁶⁴ Kè Yesu ò ténne ke dǎ: Éé, a tì mbéi, n né di náámmu ke tú di bo yà Onitibire kè de kǎri Kuyie mmuwérímú mumǎu yiè mbakù youú, ké de yà kè de cutiní nè yewetè.

⁶⁵ De mònni kè ikuó niùti diewè kété o yaàbòri ke dǎ: Ò sǎá nKuyie nku, ti ténke í dò nkémbaa wèè bo náké ò dǎò mèè yei. Di kèemu di mómmǎmbe ò sǎámmè Kuyie, di yèmmè dòmmè? ⁶⁶ Kè bèe ò ténne ke dǎ: Ò dò nkékuǎmu.

⁶⁷ Kè bè nsuu o ìikè tinóntǎuti koò dukù yenacèkuute, kè betǎbè ò bèmmu ke tú: ⁶⁸ Fǎ nKirisi náké wèè da poté.

Pieri do pàrikèmè ke dǎ ò í yé Yesu

(Wénté Mariki 14:66-72 nè Duku 22:56-62 nè Isāã 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Kè Pieri baa nkari kudànkù mieke, kòò nitipotǎnti mǎu ò naké ke dǎ: A múnke do neínèmu Yesu Nansareti kou.

⁷⁰ Kè Pierii parikè ke dǎ: N yí yé a dó ke n náké tì.

⁷¹ Kéíté kényeti, kòò nitipòkù tǎu ò yà, kénáké bèè de bo ke dǎ: Onitì yie mmúnke do neínèmu Yesu Nansareti kou.

⁷² Kè Pieri tó yete képarikè ke dǎ: Bitì, n yí yé de kóò niti!

⁷³ Kè deè yíe sǎmpó, bèè de bo kè bèe náké Pieri ke dǎ: A mènke tú Kadidee kou nwe, ti bantému a náantì. ⁷⁴ De mònni kè Pierii dǎke yíe képarikè ke dǎ: N yí yé de kóò niti.

De m̀̀nni k̀̀ tekotee kuó. ⁷⁵ K̀̀ Pierii dentení Yesu do ò nàké tì ke d̀̀: Tekote bo nyóó kuó nkàa p̀̀rikè kuce mètàãti ke tú a í n yé. K̀̀ Pieri yè k̀̀nkuò m̀̀mediè.

27

B̀̀ do dàk̀̀m̀̀ ke bo kuó Yesu

(Ẁ̀nté Mariki 15:1 nè Duku 23:1-2 nè Isãã 18:28-32)

¹ Ikuó niùbè kó bekótíbè nè diheì kó bekótíbè k̀̀ bèe tíí ndikúnweñni sèi kédake ke bo kuó Yesu, ² kóò bou kékote kédúú m̀̀Pidati Odommu k̀̀be kóò kùmàndáà.

Sudaasi do nùh̀̀né m̀̀ omáà

(Ẁ̀nté Yesu Tõrè 1:18-19)

³ Sudaasi wèè fité Yesu ò yà dìi m̀̀nni bè yóó kuóm̀̀ Yesu kédemmu mediè, ke t̀̀nné medítíbii nsipísitàãti kédúú nyikuó niùbè kó bekótíbè nè diheì kó bekótíbè ke d̀̀: ⁴ N d̀̀ò meyei m̀̀me ke di fiténè wèè í cààrè mùmamù k̀̀ di bo kuó. K̀̀ bèe ò t̀̀nné ke d̀̀: Ti kpeti í bo, d̀̀ tú a kpeti nti. ⁵ K̀̀ Sudaasii útóo idítí Kuyie ncíètè mieke k̀̀yé kékote k̀̀núnné omáà.

⁶ K̀̀ ikuó niùbè kó bekótíbèe kouté de kó idítí ke d̀̀: Ti kó ikuó í yie nti bo ò ànném̀̀ Kuyie ncíètè kó ditou mieke, ke yé mukúú nkó idítí nyimè.

⁷ K̀̀ bèe wènné kénáké, k̀̀ ò t̀̀óté kédonténè oyaamarì m̀̀ò kó kupaku ke bo nkùri bep̀̀b̀̀. ⁸ Deè k̀̀péi nte k̀̀ bèe yu de kó kupaku nè yíenni ke tú: Mukúú nkó kupaku. ⁹ M̀̀m̀me k̀̀ d̀̀e d̀̀ò Kuyie mpããnáantì náantò Sedemii do nàké tì ke d̀̀: B̀̀ t̀̀óté medítíbii nsipísitàãti Isidayeeriibe do ò taá nyi, ¹⁰ ke donténè oyaamarì paku k̀̀ndonnè ti Yiè nKuyie ndo tì nàkém̀̀.

B̀̀ do k̀̀teném̀̀ Yesu Pidati borè

(Ẁ̀nté Mariki 15:2-5 nè Duku 23:3-5 nè Isãã 18:33-38)

¹¹ K̀̀ bèe k̀̀tenè Yesu Pidati Odommu k̀̀be kóò kùmàndáà borè k̀̀ò ò beke ke d̀̀: F̀̀òò tú Sifube kóò kpàtàà? K̀̀ Yesu d̀̀: Éé, a ti mbéi.

¹² Ikuó niùbè kó bekótíbè nè diheì kó bekótíbè k̀̀ bèe nwátirì Yesu, ò me nyí mbè t̀̀nné tìmatì. ¹³ De m̀̀nni k̀̀ Pidatii ò beke ke d̀̀: A í yo bèe tu a d̀̀ò mèè yeinaà?

¹⁴ Bá Yesu í nhò t̀̀nné tìmatì k̀̀ d̀̀e ò di mediè.

B̀̀ do f̀̀ũmm̀̀ Yesu

(Ẁ̀nté Mariki 15:6-15 nè Duku 23:13-25 nè Isãã 18:39-19:16)

¹⁵ Bá dìi yentébanni kùmàndáà do ò f̀̀ f̀̀i nkukpetínkù kumáà ndi ditìnni yé nwèe f̀̀i nkù. ¹⁶ Ke s̀̀ nkukpetínkù makù bo dikpetíntou k̀̀ bèe kù yé bemou k̀̀ ku yètirì tu Barabaasi. ¹⁷ K̀̀ Pidatii beke ditìnni ke d̀̀: Di dó n f̀̀i nwe, Barabaasaa k̀̀ Yesu bèe tú wè Kirisi?

¹⁸ Ke yé ò do yém̀̀mu ke d̀̀ò mbèe p̀̀i nYesu be mieke ò p̀̀i mèè k̀̀péi nke.

¹⁹ K̀̀ bèe nkpaá ke bekù k̀̀ Pidati pokùu t̀̀nni k̀̀ bèe ò nàké ke d̀̀: A báa ta onitì yie nkpeti ò í cààrè mùmamù, ke yé nh àk̀̀nèm̀̀ tidòuntì keyènkè kie nho ínke.

²⁰ Ikuó niùbè nè diheì kó bekótíbè k̀̀ bèe nsukí benitìbè ke tú: Di yí bèe f̀̀i mBarabaasi k̀̀kuó Yesu. ²¹ K̀̀ Pidatii yí k̀̀ bèe beke ke d̀̀: Bedé m̀̀m̀me n f̀̀i mbe we? K̀̀ bèe d̀̀: Barabaasi! ²² K̀̀ Pidatii bèe beke ke d̀̀: N né bo yíme Yesu bèe tú wè Kirisi? Bemou k̀̀ bèe d̀̀: Baaké we kudapããtì! ²³ K̀̀ Pidatii yí k̀̀ bèe beke ke d̀̀: Ò d̀̀ò òm̀̀me yei? K̀̀ bèe d̀̀ke p̀̀éké ke d̀̀: Baaké we kudapããtì!

²⁴ K̀̀ kutoweku d̀̀ke déúkù k̀̀ Pidatii banté ò í yóó namè kédòò tìmatì k̀̀yènté menie nkénite ditìnni òkè ke d̀̀: N yí te onitisàù yie nkó mukúú, di kpeti nti. ²⁵ K̀̀ benitìbè bemou ò t̀̀nné ke d̀̀: O kó kusìnkù tí do tìnti nè ti bí.

²⁶ M̀̀m̀me k̀̀ Pidatii f̀̀i mBarabaasi kédúú nkè bèe puotí Yesu yedá, k̀̀deè k̀̀ò wè mbèe duó nkè bèe bo ò baaké.

Tihāāpònti do daúmè Yesu

(*Wénté Mariki 15:16-20 nè Isāā 19:2-3*)

²⁷ Kè tihāāpòntii ò kàtenè Pidati cīètè kətíí ndihāāpòntínni diməu kóo munné, ²⁸ kédèite Yesu yààti kóò dātínné diyaàbòrì wūōrì, ²⁹ kédúəke ipo kó dipìi kóò òó, kóò pií nho nàùtè youte kupààti kénínkú o ìkè koò daú ke tú: A kpeínàà Sifube kóo kpààti!

³⁰ Ke suu o ìkè tinóntōūti ke puoti o yuu kuhāri. ³¹ Bè ò daá dìi mōnni kédèe kédèite o yaàbòrì wūōrì kēwēte kóò dātínné o yààti kénkōrinè ke bo baaké.

Bè baakémè Yesu

(*Wénté Mariki 15:21-32 nè Duku 22:26-43 nè Isāā 19:17-27*)

³² Bè yēnni dìi mōnni dihei kéconè Siməə Sidenni èi kóo niti kóò pīnnè muwērimú kédúə nkòo tə Yesu dapāāti. ³³ Kè bèe tuəke dibòrì mari kè bè dì yu ke tú Kodikotaa dèè tu kuyukóú. ³⁴ Kè tihāāpòntii ò duó mmenie mmèè kəwrenè mutie mùù kòu kuyonku, kè Yesu yááké kēyete bá ò í nyā.

³⁵ Kè bèe ò baaké kudapāāti ínkè kētāā tété kētotí o yààti, ³⁶ kédèe kénkari koò bàa. ³⁷ Kēwāri tedabēetè ínkè mùù kpéi nte kè bè ò baaké ke dō: Yie nweè tu Sifube kóo kpààti kédanne kudapāāti yómme. ³⁸ Kè bèe baakénè benitikòube mabè bédébè kóo pèènnè yie nho bakù yóu otòu kucānku.

³⁹ Kè bè m̀pēnkù koò sàā nke bəkii yeyə ke tú: ⁴⁰ F́ nwèè sòò yí a bo pōnte Kuyie ncīètè kēwēte kè tē maá yewe yētāāti mieke, deeté amáà! Kàa tu Kuyie mBire nde, cúténí kudapāāti ínkè.

⁴¹ Kè ikuó niùbè kó bekótibè nè ikuó wāābè nè dihei kó bekótibè kè bè múnke nho daú ke tú: ⁴² A deeté betəbè a mē nyí na ke deeté amáà, kàa tu Isidayeeriibe kóo kpààti nwe, cúténí kudapāāti ínkè ke ti né na kēyie nha kpeti. ⁴³ A mē ndómè Kuyie nku, kè kù da dómu kù tū nda deeté ke yé a yēmmè a tú ku Bire nde.

⁴⁴ Bè do baaké bèè nitikòubè kóò pèènnè, kè bè múnke mme nhò sàā.

Yesu kumè

(*Wénté Mariki 15:33-41 nè Duku 23:44-49 nè Isāā 19:28-30*)

⁴⁵ Diiyè còmú dìi mōnni yeyə kè dèe biite ketenkè keməu, kēmbi ke yàa tuəkenè tewebiètè mētāāti. ⁴⁶ Tewebiètè mētāāti mōnni, kè Yesu kuó mmediè ke dō: Edoyii, Edoyii, damasabatannii! (Dèè tu Kuyie, Kuyie, dè dómme kàa n yóu!) ⁴⁷ Bèè dè bo kè bēmabèe keè ke dō: Ò yu Edii nwe.

⁴⁸ Kè be kóò mōu coké kéméúnni disòsúò menéyāā nkécóó nkuhāri yómme kēyoutoo Yesu koò bo yā. ⁴⁹ Kè bēmabè nnáa nke tú yóu kè ti yà kè Edii bo kōtení kóò deeté.

⁵⁰ De mōnni kè Yesu wēte kékúú mmediè nkétōte.

⁵¹ Kuyààkù kùu do pi Kuyie ncīètè mieke ikuó nenti bo kùu fáā kè kùu kēté ku yuu nè ku fūōní, kè ketenkèe sántè kè yepèrèe puə. ⁵² Kè ifōtii pootè kè besúkùbè bèè do dó Kuyie nke ku kè bèe yānté, ⁵³ Yesu yānté dìi mōnni kédèe kè bèè ta Sedisademmu kè benitibè pēuu be yà.

⁵⁴ Odommu kəbe kó kuhāāpònkù nè tihāāpònti teti nè ti bè do baa Yesu fōti kè bèe yà ketenkè sántèmmè nè dèè kó dimàà dōò kè kufōwāā mbè auté kè be dō: Oniti yie mmènke tú Kuyie mBire nde. ⁵⁵ Ke ś mbenitipòbè mabè péu bèè do neitinè Yesu ke pí nho tōmmú ò bo dìi mōnni Kadidee kè bè còmú medétimè ke wúónni. ⁵⁶ Bèè kó bēmabè tu: Maari Makitadaa kou nè Maari Isaku nè Sosefu be yō nè Sebedee kó ibí yō.

Bè kūnnémè Yesu

(*Wénté Mariki 15:42-47 nè Duku 23:50-56 nè Isāā 19:38-42*)

⁵⁷ Kuyuoku mōnni kè tikpàti yiè mməu tuəkeni kòo yètìrì tu Sosefu Adimatee èi kou, kòo tu Yesu kou. ⁵⁸ Kòo kəte kéməə dinùu Pidati ke bo túóté Yesu, kè Pidatii duó nkè bèe wè nhò duó. ⁵⁹ Kè Sosefuu túóté Yesu kóò pōú nkuyaàsààkù, ⁶⁰ kóò dāú wenwe Sosefu ò

keú kùù fōti pànkù ke b́e nditári képoò nkéíté. ⁶¹ Kè Maari Makitadaa eì kou nè Maari t̀u kè bè dè bo ke kari ke co kufōti.

Tihāāp̀nti b̀amè Yesu fōti

⁶² Kè d̀e wenté bè ã́ b́enné d̀i ỳiè teom̀p̀tè kó mud̀i kó kuk̀unwentóo, kè ikuó ǹubè kó bekótf̀bè nè Fadisiēbe kè b̀e k̀te Pidati cíētè ke d̀: ⁶³ Okóti, ti kpaá ỳemu de kó siyáàb̀isí ỳiè nsòò kpaá f̀u ke náá nti ke tú ò bo kú ke ỳánté diỳiè t̀áánni ỳiè. ⁶⁴ Duó nkè bè mbaa o fōti ke d̀ yewe ỳetāāti, o tancóumbè ỳà bo s̀ri mèè kpéi nkóò d̀ite késouté ke d̀: Ò ỳánté, kè dè d̀ò memme de kó siyáàb̀isí bo p̀ēté siketisi.

⁶⁵ Kè Pidati d̀: Dè wenni, ntenè tihāāp̀nti, k̀tené kè t̀i b̀anne kè t̀i mbaa kufōti mesàà ndi d̀ mèè botí.

⁶⁶ Kè b̀e k̀te képoò nkufōti mesàà nkép̀nné kédeè kébanne tihāāp̀nti.

28

Yesu ỳántémè

(Wénté Mariki 16:1-10 nè Duku 24:1-12 nè Isā 20:1-10)

¹ Kè Sifube kó teom̀p̀tè p̀ēté kè Maari Makitadaa kou nè Maari t̀u kè bè nkəri dimáasi ỳiè dik̀unweñni Sifube kóò t̀nketè ỳiè ke bo síéké Yesu fōti. ² Kè bè nyóó daate kè ketenkè s̀ntè mediè, kè Kuyie ntōnni c̀téní ke p̀òte ditári ke kari di ínke, ³ ke p̀inti ke d̀ nfetaafè ã́ míté kè dè ndommè, kè di ỳàti p̀i ke d̀nnè tipàakónti. ⁴ Kè kufōwá nhauté tihāāp̀nti kè t̀i nkpeutí ke duó ke d̀ nti ku. ⁵ Kè Kuyie ntōnni náké benitipòbè ke d̀: Díndi bá nỳèkù n ỳemu ke d̀ ndi wanti Yesu nwe bè sòò baaké wè, ⁶ kéndònnè ò sòò di nàkémè ke d̀ ò bo ỳánté, ò ỳántému, ò í bo die, k̀tenní ḱyà ò do duó dè, ⁷ kék̀te mecā nkénáké o tancóumbè ke d̀ ò ỳántému ke di niiténè Kadidee di yóó ke nhò ỳ. N do m̀ke tinti ke bo di náké.

⁸ Kè b̀e íté mecā nkufōti borè nè kufōwá, kè kuyènaatí diekù ẁte ke bè bo. Kè b̀e coké kénkəri ke bo náké Yesu tancóumbè d̀è d̀ò, ⁹ kè nyóó daate ḱyà Yesu kòò k̀rini be ìkè kè bè d̀u nke d̀: Di kpeñnà?

Kè b̀e nínkóo o ìkè kóò d̀u. ¹⁰ Kòò bè nàké ke d̀: Kufōwá mbá ndi bo, k̀tené kénáké n tancóumbè kè b̀e k̀te Kadidee bè yóó ke nni n ỳ.

Bè do ỳemmè tihāāp̀nti báá náké Yesu ỳántémè

¹¹ Kè benitipòbè íté kénk̀nti, kè tihāāp̀nti t̀i do baa kufōti kè ti kó t̀imat̀i k̀te dihei mieke, kénáké ikuó ǹubè kó bekótf̀bè d̀è d̀ò. ¹² Kè ikuó ǹubè kó bekótf̀bè nè dihei kó bekótf̀bè kè b̀e tí nkénáké kéduó ntihāāp̀nti idítí mediè, ¹³ ke d̀: Di ỳí o tancóumbè beè k̀tení ke s̀ ndi ỳè nke duó kè bè ò t̀oté. ¹⁴ Kè kùmàndáà t̀i kèè ke d̀ ke di pí nti bo ò b̀ámmú kòò di yóu.

¹⁵ Kè tihāāp̀nti yie mbè ỳè mmù, kécouté idítí kè de kó tináant̀i pité Sifube cuokè ke kpaá bo nè ỳienni.

Yesu do t̀ommè o tancóumbè

(Wénté Mariki 16:14-18 nè Duku 24:36-49 nè Isā 20:19-23 Yesu T̀rè 1:6-8)

¹⁶ Kè Yesu tancóumbè t̀pítè nè omáa k̀te Kadidee kó ditári ínke, Yesu do ỳè mbè yóó máá dè. ¹⁷ Bè ò ỳà d̀i m̀nni kéninkóo o ìkè kóò d̀u, bá nè memme bèmabè í nyie ke d̀ nYesu nwe. ¹⁸ Kè Yesu bè t̀ónnè kè bè nàké ke d̀: Kuyie nni nduómmu muwèrimú mumou ketenkè ínke nè kéínkè mieke. ¹⁹ K̀tenè kutenkù kumou, kéwáa nyibotí imou mieke n kó betumbè, kè m bè ā̀ b̀tém̀m̀ Cice nè debire nè Muyaánsààm̀ be ỳetiri, ²⁰ kè bè nàké kè bè ntù n di duó nỳi tié nyimou. N yó ndi bonèmu yem̀rè yemou kè kutenkù ỳà deènè.

¹⁶ Diyiè mari kè Yesu mpéké Kadidee kó menie nnùù kényà Simṵwò nè o nantè Æntidee kè bè buò mmuyĩnditĩmù menie, ke yé bè do túmè beyĩnwambè mbe. ¹⁷ Kè Yesu bè nàké ke dò: N tũnnenè kè n di dṵò benitiwambè.

¹⁸ Kè bè pǎnkke yóu be yĩnditirè kóò tũnne.

¹⁹ Kè Yesu yíé dṵtṵó kényà Sebedee kó ibí Isaku nè o nantè Isǎã kè bè múнке bo be dabekù mieke ke dṵori be yĩnditirè. ²⁰ Kè Yesu bè yu kè bè pǎnkke yóu be cice Sebedee nè betṵmbè kudabekù mieke kóò tũnne.

Yesu bètimè dibṵò onitĩ mieke
(Wénté Duku 4:31-37)

²¹ Teom̄pùtè yiè Yesu nè o tancóumbè kè bèe kṵte Kapennaummu, kè Yesu ta kutĩntouku kénnaá mbenitibè Kuyie nnáantĩ. ²² Kè dṵe bè di mediè nnè ò bè náá mmèè botĩ, ke yé ò do í bè náámmè ikuó wǎǎbè kṵme, ò do bè náánnè muwṵrĩmú mmu.

²³ Ke sṵ nhonitĩ mṵu bo de mieke kè dibṵò mari ò ta, kòo kuónko ke dò: ²⁴ Ti kpeti dṵomme Yesu Nansareti kou, a kṵtení ke bo ti kuṵmaá? Ti yému ke dò nha tú Kuyie ntṵnnĩ wè, wèè kpa meyei.

²⁵ Kè Yesu di péi nke dò: Cíéké kényè onitĩ yiè mmieke!

²⁶ Kè dibṵò kpekii de kóo nitĩ kékuónko mediè nkéyè. ²⁷ Kè dṵe di benitibè bemou, kè bè mbékú betṵbè ke tú: Ba nni mmu die? Tináam̄pantĩ matĩ bénè! Ò mṵke muwṵrĩmú ke péinko yebṵkè kè yè dṵòri ò yṵ mmù.

²⁸ Meṵme kòo yètirii pǎnkke feité Kadidee kó ketenkè mieke.

Yesu do miékunnemè bemuṵmbe péu
(Wénté Matie 8:14-17 nè Duku 4:38-41)

²⁹ Bè yènnĩ dii mṵnni kutĩntouku kè Yesu ríkṵri Simṵwò nè Æntidee be cíètè kè Isaku nè Isǎã kè bèe ò neinè, ³⁰ kénsṵ Simṵwò pokù yṵ mṵ nkòo kṵntĩ tṵnni mediè kòò duó kè Yesu tuṵkoo kè bè pǎnkke ò nàké o kpeí. ³¹ Kè Yesu kṵtoo ò duó dè, ke pí nho nṵtè, kóò ínni, kòo miétè kòo kṵntii bonke, kòo waá mmudii ké bè duó kè bèe di.

³² Diyiè ta dii mṵnni kè bè nṵtṵo bemuṵmbe bemou nè yebṵkè ta bè. ³³ Dihèi kṵbe bemou kè bè ntikoo ò bo tṵè cíètè mieke dibòri nùù. ³⁴ Kè Yesu miékunne bemuṵmbe péu bèè do mṵ mmumṵmmú mubotĩ mubotĩ kébeti yebṵkè péu yṵè do ta benitibè, ò í nyie nkè yṵ bo nnáa ke yṵ yè ò yémèmu.

Yesu do náantemè Kuyie náantĩ Kadidee kó mutentáá

³⁵ Kukúnwentṵo kè dè kpaá bi mediè, kè Yesu íté kékenténè sicéĩ kémbáá nKuyie. ³⁶ Simṵwò nè o népobè kè bèe kṵte o wammù. ³⁷ Bè ò yà dii mṵnni kóò nàké ke dò: Benitibè bemou da waṵmmu.

³⁸ Kè Yesu bè nàké ke dò: Ti kṵtenè tipĩtĩ teti sihekesí mieke kè m bè nàké Kuyie nnáantĩ, ke yé deè kpeí ntemè kè n kṵtení.

³⁹ Meṵme kòo rícentĩ Kadidee kó ketenkè kemou ke náante Kuyie nnáantĩ titĩntouti mieke, ke beti yebṵkè yṵè ta benitibè.

Yesu miékunnemè dikṵnni
(Wénté Matie 8:1-4 nè Duku 5:12-16)

⁴⁰ Diyiè mari kè dikṵnni marii kṵtení Yesu borè kéninkóo o ìikè kóò bántè ke dò: Kàa dṵ a bo na ké m miékunne kè n wenke.

⁴¹ Kè mesémmèe pí nYesu kòo youte o nṵtè kóò kàáké ke dò: N dómu, miétè kéwenke.

⁴² Dende bàmbà kè tikṵntii deè kòo wenke. ⁴³ Kè Yesu pǎnkke ò cau nweti weti ke dò: ⁴⁴ A báa yie nkénáké òmṵu dṵè dṵò, kṵte kébenke a máa ikuó nṵtĩ, kédṵò Mṵyiisi dṵú nyii kuó, kè dṵe benke benitibè bemou a miétémè.

⁴⁵ De kóo niti ítóo dii mǎnni kénnaántoo de kó tináantì ké tì pité tipítì timou, nè de kprí mbá Yesu ténke í nna ke ta dihei mari, kémbo mekentímè kè tipítì timou kabe kǎròo o borè.

2

Yesu miékunnemè kuhòkù
(Wénté Matie 9:1-8 nè Duku 5:17-26)

¹ Kè dè dǎ yewe mayè kè Yesu wēte Kapennaummu, kè bēe keè ò bomè teciētè matè. ² Kè benitibèe tíinko péu bá mefiè nténke í nkpaá nè ditowaào, kè Yesu mbè nàá nkuyie nnáantì. ³ Kè benitibèe mabèe tuakení bènàà ke tǎ kuhòkù. ⁴ Ditínni deu mēè kprí bè í nna ké kù tǔakenè Yesu borè, ke yóu kédeke kéduute timùmmuntì Yesu berínè dè, ke cúũnko be òkù nè ku dǎ. ⁵ Kè Yesu nwúó mbè tǎmè ke dǎ nhò bo kù miékunne, kénáké kuhòkù ke dǎ: M bire n da cǐmmu a yei.

⁶ Ke sǎ nyikúó wǎǎbè mabè dè kǎri, kéntoti be yèmmè ke tú: ⁷ Dè dòmmè kǎo niti yie ndǎátì ke nǎá mmie mbotí? Ò càari Kuyie nyètiri ndi, kè dè í tú Kuyie mmáà we mbo na kécǐé mmeyei? ⁸ Kè Yesu pǎnkee banté bè toti ti be yèmmè, ké bè beke ke dǎ: Dè dòmmè ke di toti meyèmmè memme kó kubotí? ⁹ Ìnde í yóu nè deterè? M bo yímè bè da cǐé nha yeinaa, kè m bo yímè íté kétúóté a dǎu kékété? ¹⁰ N né dǎ kè di bantému ke dǎ nhonitibire mǎke muwǎrímu ketenkè ínkè ke bo na kécǐé mmeyei. ¹¹ Ò me nyí kénáké kuhòkù ke dǎ: Íté kétúóté a dǎu kékò, kè mí me nyé.

¹² Ò béi memme kè kù pǎnkee íté kétúóté ku dǎu kè benitibèe bemǎu nkù wúó nkè kùu ye, kè dèe bè di bemǎu, kè bè ndéúkunko Kuyie nyètiri ke tú: Ti mu nyí yà die mbotí nè ti bomè.

Yesu yumè odǎmpòdcǎutíwè mǎu bè tu wè Defii
(Wénté Matie 9:9-13 nè Duku 5:27-32)

¹³ Kè Yesu wēte kényè kémpké Kadidee kóo dǎméèrì nùu ke kunitisúkù nkǎròo o borè kòò bè tiè. ¹⁴ Ò pǎnké dii mǎnni kényà Adifee kó debire Defii kǎo kǎri bèe cǎu dǎmpòd be kóo biròd, kè Yesu ò yu ke dǎ: N tǔnne!

Kè Defii íté kóò tǔnne.

¹⁵ Yesu nè o tancóumbè kè bè nkari Defii cǐētè ke yo, ke wǎnnè bèe cǎu dǎmpòd nè benitibèe tǎbè bè do tú bè mufòmму yeimu yembè, ke yé benitibèe do bè tǔmmè péu. ¹⁶ Ikuó wǎǎbè Fadisiēbe kó fenafe kabe yà dii mǎnni kè Yesu wǎnnè bèe cǎu dǎmpòd nè benitibèe tǎbè bè do tú bè mufòmму yeimu yembè ke yo, kébeke o tancóumbè ke dǎ: Dè dòmmè kǎo wǎnnè bèe cǎu dǎmpòd nè mufòmму yeimu yembè ke yo?

¹⁷ Kè Yesu keè ké bè nǎké ke dǎ: Dè í tú bèe kǎntì naati beè wanti otántì, bemuambe beè wanti otántì. N yí kǎteni ke wanti bèe yèmmè dǎ mbè wenni, n wanti bèe banté bè mbe ke dǎ mbè tu benitiyeibe.

Menubóummè
(Wénté Matie 9:14-17 nè Duku 5:33-39)

¹⁸ Diyèe mari kè Isǎã-Batiisi kó betancóumbè nè Fadisiēbe kabe kè bè mbóu dinùu, kè benitibèe mabèe kǎte kébeke Yesu ke dǎ: Dè dòmmè kè Isǎã-Batiisi tancóumbè nè Fadisiēbe kabe kè bè bou dinùu bá fǎ nkabe í bou. ¹⁹ Kè Yesu bè tǎnné ke dǎ: Di yèmmè dǎ nhonitì tǎu dii mǎnni o pokù o népobè bo na kébóu dinùu kǎo kpaá bè bonàà? Bitì! Bè báá na kényóu mudii ò bè bonè dii mǎnni. ²⁰ De kó yewe kpaanímu kè bè bo deite wèe tǎu o pokù, kè de yei tǔke bè bo bóu dinùu.

Depǎnnè nè dekotíre kó tináantì

²¹ Bè ãã í nyá nkuyaàpànkù kukótíkù ínkè, kàa mè dòò kupànkù bo yúú nkukótíkù kè dikētírì dake deuke. ²² Bè ãã í ncũú menaà mpàmmè tidouti kóti kàa mè dòò tidouti bo pote, kè menaà ncake nè tidouti demou. Menaà mpàmmè dò nkéncũú tidouti pànti nti.

Yesu wèè baké teompùtè

(*Wénté* Matie 12:1-8 nè Duku 6:1-5)

²³ Teompùtè matè yiè kè Yesu mpēnké depaa mmare mieke, kòo tancòumbè nkááte tidiiti. ²⁴ Kè Fadisiēbeè ò nàké ke dò: Wénté a tancòumbè dòòri dè, ba nkpréi nte kè bè dòòri ikuó yete dè teompùtè yiè? ²⁵ Kè Yesu bè tēíné ke dò: Di í kàa ndikònni do pī nDafiti kòo dòòmè wenwe nè o kàbaa? ²⁶ Ò do tamè Kuyie ncíētè, ikuó niùti diewè Abiataa kó dimònni, kétúóté pēēbè bè pā bè Kuyie, kè bèe cááké wenwe nè o kàbe, òmòu do í dò nkécááké bè kè dè í tú Kuyie nkuó niùbè máàà?

²⁷ Kè Yesu bè nàké ke dò: Kuyie ndòò teompùtè oniti kpéi nke, kù í dòò oniti teompùtè kpéi. ²⁸ Onitibire bakénèmu teompùtè.

3

Yesu miékunnemè wèè bakù fāū teompùtè yiè

(*Wénté* Matie 12:9-14 nè Duku 6:6-11)

¹ Diyèè marì kè Yesu wēte keta kutíintouku kòo niti mòu dè bo kòo bakù fāū. ² Bèè dó kéwátí Yesu, kè bè nhò wùó nke bo yà kè nsà ò bo miékunne de kóo niti teompùtè yiè. ³ Kè Yesu nàké de kóo niti wèè bakù fāū nke dò: Íté, kécómmú die mbenitibè cuokè! Kòo íté kécómmú.

⁴ Kè Yesu bè beke ke dò: Ikuó yē nti dòò mesààna kè meyei nteompùtè yiè? Ì yē nti deeté onitaa kè tí ò kùò?

Kè bè ndò nyúóó. ⁵ Kè Yesu bè wènté wénté nè kemieke, kòo yèmmèe caàrè be to kpeñnimè, kòo nàké de kóo niti ke dò: Youte a bakù!

Kòo youte kè kù pàнке mieté.

⁶ Kè Fadisiēbeè yēnní ké pàнкеe tíinnè Edoti kó fenafe kàbe ke bo yà bè yóó yímè kékuo Yesu.

Yesu miékunnemè bemuambe péu

(*Wénté* Matie 4:25, 12:15-16 nè Duku 6:17-19)

⁷ Yesu nè o tancòumbè kè bèe íté kékote Kadidee kóo dàméèrì bíékè kè kunitisúkù nhò tũ, bè do bonní Kadidee, nè Sudee ⁸ nè Sedisademmu nè Idumbee, nè yehékè yèè bo Suditēē kó kukó nyáà ndi nè yehékè yèè tòkénè Tiiri nè Sitãã ye kàbe. Kè bè ñkari Yesu borè ke yé bè do yomè ò dòòri dè. ⁹ Kè Yesu nàké o tancòumbè ke dò bèe ò waanní kudabekù kè kù nhò tòkénè, benitibè yàa bo ò èútè mèè kpéi. ¹⁰ Ke yé ò do miékunkomè benitibè kè deè nte kè bemuambe ndeiti ke bo ò kàáké. ¹¹ Kè yebakè ta bè ní ò yà, kénínkóo o ìikè kékuónko ke dò: A tú Kuyie mBire nde. ¹² Kè Yesu bè cau weti weti ke dò yè báá nàké ò tú wè.

Yesu tãátémè o tancòumbè tepíitè nè bèdébè

(*Wénté* Matie 10:1-4 nè Duku 6:12-16)

¹³ Kè Yesu deke ditāri ínkè kényu ò dó kényú bè, kè bè nkòrò o borè. ¹⁴ Kòo tãáté benitibè tepíitè nè bèdébè, kè bè bo nhò bonè, ¹⁵ kòò bè tũú nkè bè náante Kuyie nnáantì, kòo bè duó mmuwērímú be yó mbetìnèmu yebakè. ¹⁶ Nte benitibè tepíitè nè bèdébè ò tãáté bè kó yeyètè: Simòò kòo o yu ke dò Pieri, ¹⁷ nè Sebedee kó íbí, Isaku nè o nantè Isāā kè Yesu be yu ke dò: Boannerikēesi (dèè tu fetapífè), ¹⁸ Āntidee nè Fidipu nè Batidemii nè Matie nè Tomaa nè Adifee kó debire Isaku, Tadee Simòò Sedoti kó fenafe kou, ¹⁹ nè Sudaasi Isikadiyoti wèè fité Yesu.

Yesu cíētè kàbe do dómè kòò dèite

²⁰ Kè bèe konní teciētè kè ditinnii wēte kéténní bá Yesu nè o tancóumbè í mpètè meffè nke bo di. ²¹ O cíētè kòbe ti kèè diì m̀nni kékatení ke bo ò dèite ke yé bè do náámmè ke tú o yèmmè í naati.

Teciētè tèmáà kó mutotímù
(Wénté Matie 12:22-32 nè Duku 11:14-23, 12:10)

²² Kè ikuó wā̀bè bèè do yènni Sedisademmu kè bè ntú: Obòkpàati weè bo o mieke, nè weè kó muwèrimú mmu ò bètimè yebòkè.

²³ Kè Yesu bè yu ké bè ãnté ke d̀ obòkpàati bo yíme kèwēte kèbeti obòkpàati? ²⁴ Kè dikpàatiyuu dimáà kòbe toté ke kpa mbemáà de kó dikpàatiyuu bá nhã ke bo. ²⁵ Kè teciētè tèmáà me ntoté ke kpa ntemáà de kó teciētè bá nhã ke bo. ²⁶ Kè nsà kè obòkpàati toté ke kpa nhomáà, kè meyatimè bo o cuokè o kpàti bá nhã ke bo, ti bo deè.

²⁷ Òm̀u báa na kéta onitikperì cíētè kéheí o kperè, kè í keté koò bou, kòò me nhò bou ke dèè de m̀nni ò bo na kéheí o kperè dem̀u o cíētè mieke.

²⁸ Timómm̀nti nti n di náámmè Kuyie mbo cíē mbenitibè be yei mmem̀u nè yesáàmbè bè kù sã̀ nyè. ²⁹ Wèè me mbo sã̀ Muyaánsààm̀u Kuyie mbáà ò cíē, o yei bo mbo o ínke sã̀.

³⁰ Yesu do béi mmemme ke yé bè do tímè dibò̀ mari diì bo o mieke.

Yesu yõ nè o neí bè do ò waàmmè
(Wénté Matie 12:46-50 nè Duku 8:19-21)

³¹ Yesu yõ nè o neí kè bèe tuòkení kémbo ditowaà kètõ nkè bè bo ò yuní. ³² Kòò nsò ditinnii kàri koò cḕte, kè bèe ò nàké ke d̀: A yõ nè a neí bè bo ditowaà ke da yu. ³³ Kè Yesu bè tḗné ke d̀: We ntú n yõ ke òmbe tú n neí?

³⁴ Kòò deè kèwénté wénté bèè kàri koò cḕte ke d̀: Ntenè n yõ nè n neí. ³⁵ Wèè d̀̀ri Kuyie ndó dè weè tú n nantè nè n tã̀ nè n yõ.

4

Wèè yaù o diiti kó dináànhãntíri
(Wénté Matie 13:1-9 nè Duku 8:4-8)

¹ Kè Yesu wēte kénnaá nKuyie nnáanti Kadidee kóo dàméèrì nùù, kè benitibèe tíinko o borè kénsũ, kòò ta kénkari kudabekù dàméèrì mieke, kè ditinnii kàri dàméèrì nùù. ² Kè Yesu mbè tiè nyitié mpéu nè yenáànhãntiyè mieke, kè mbè náa nke tú: ³ Oniti m̀u weè do yè ke bo yaà o diiti. ⁴ Ò yaù diì m̀nni kè medibii mmamèe do kuce nùù kè sinò katení ké mè di. ⁵ Kè metēmèe do fekũufe ínke mutáá nyí sũ dè kécãrike kèyènni, ke yé mutáá nyí sũmè deborè. ⁶ Kè diyie tònkè ké mè t̀ò nkè mèe kpeí ke yé icíē nyí namè ke bo fííku. ⁷ Kè medibii ntēmèe do tipotì mieke kè t̀i íténí ké mè è̀tè bá mè í nna képeité. ⁸ Kè medibii ntēmèe do ketenkè wenni dè kèyènni kénkótíri ke kpeíni, kè mie mpeité mebii nsípísitã̀ti kè metēmèe peité medibii sipísikuò, kè metēmèe peité medibii ntekòtè (100).

⁹ Koò dèè ke d̀: Wèè m̀ke yeto ke bo keè, wèè keè!

Mùù te kè Yesu do náánnè yenáànhãntiyè
(Wénté Matie 13:10-17 Duku 8:9-10)

¹⁰ Yesu itè diì m̀nni ditinnii borè, o tancóumbè nè betòbè bèè ò bonè kè bèe o beke de kó yenáànhãntiyè tú mù. ¹¹ Kè Yesu bè tḗné ke d̀: Kuyie ndi benkemu ku kpàatiyuu kó timómm̀nti t̀i s̀ri, betòbè bie m bè náánnè yenáànhãntiyè nye, ¹² kè bè bo nwúo nke báa yà, kényo ke báa banté, bè yà bo ceete kè Kuyie mbè cíē mbe yei.

Yesu wè̀nkunnemè wèè yaù o diiti kó tináanti o tancóumbè
(Wénté Matie 13:18-23 nè Duku 8:11-15)

¹³ Kè Yesu yíé ké bè nàké ke dò: Kè di í banté de kó dináanhāntírì di né bo yíme kébanté yenáanhāntíyè teyè yeməu. ¹⁴ Nte de kó dináanhāntírì tu mù: Wèè yaù medibii nweè tu wèè nàá Kuyie nnáàntì. ¹⁵ Medibii mmèè do kuce nùù kè mè tu benitibè bè nàké bè Kuyie nnáàntì, kè bè tì kèè, dende bàmbà nkè dibəð kətení ke tì dèite. ¹⁶ Medibii mmèè do fekūūfè ínkè, mè tu benitibè mbe bèè ðð keè Kuyie nnáàntì ke pánkəe tì cəuté nè kuyènaatí. ¹⁷ Bè me nyí nyóu kè tì bo fííkú be miəke, bè í nwééèrì kè meyeñcaàrimè tùəkení dìi mənñi yoo bè bè fēū bè nàá mmèè kpéí Kuyie nnáàntì bè pánkəe búítinné Kuyie. ¹⁸ Medibii mmèè do tipotí miəke mè tu bèè kèè bèmbə Kuyie nnáàntì. ¹⁹ Kè kutenkù kó iyèntotí nè tikpàtì kó muwammù kè dèe bè souté nè detèrè detèrè kó medókùmè kè dèe ta be yèmmè miəke kéhéúté Kuyie nnáàntì bá tì í nna képeité. ²⁰ Medibii mmèè do ketenkè wenni dè, mè tu benitibè bèè ðð keè bèmbə Kuyie nnáàntì ké tì cəuté kékəte kéwaa mbətəbè, yie sipísitāāti, otəu sipísikuə, otəu tekòutè (100).

Fítírè nè tebietè de kó tináàntì
(Wénté Matie 5:15, 10:26 nè Duku 8:16-18)

²¹ Kè Yesu yíé kébéi nke dò: Bè ðð í ncóu nfitírè ké dè tàa nteçètè miəke yoo bèe dè ìnné mutèi fūð, bè ðð dè cōnné fecùufè nfe. ²² Ke yé dèmarè í bomè dèè sòri ke í yóó feité. Dèè sòri dè yóó yènnímu kuwenniku. ²³ Wèè məke yeto ke bo keè wèe keè!

²⁴ Kè Yesu yíé kébéi nke dò: Daatenè mesàà ndi yo tìi náàntì kpéí, bè bo di benné nè tebietè di beú nè tè betəbè, kédeè ke yíé de ínkè. ²⁵ Wèè məke bè yóó ò yíemu, kè wèe kpa bèe deitoo desámprè ò məke dè.

Tidibotì kó tináàntì

²⁶ Kè Yesu yíé kébéi nke dò: Kuyie nkpààtiyuu dōnnè onitì wèè buotí wènwə medibii nho paku miəke. ²⁷ Kòo yè nke duó yoo ò wùó, tidiiti nkótírì nè timáà keyènkè nè kuyie mbá ò í yé tì kótírì mèè botí. ²⁸ Ketenkè keè ð mpí mmutōmmú nè kemáà kè tidiiti kótírì kékəté kéānné difènni kédeè kè mēbii nné ānné kēpíe. ²⁹ Tì bi dìi mōnni kòo tì dèite ke yé mudidèi tùəkemè.

Feyonfè kó dináanhāntírì
(Wénté Matie 13:31-32, 34 nè Duku 13:18-19)

³⁰ Kè Yesu yíé kébéi nke dò: Ti bo donnenè ba Kuyie nkpààtiyuu? Ti bo yí dì dōnnè ba? ³¹ Ti bo yí dì dōnnè feyonfè dōmmè mme ke kēñni. ³² Kè bè fè buotí fēe yènni kékóté kénaá mmutie diemù nè ibake, kè sinəə yīē nyí ínkè.

³³ Nè yenáanhāntíyè miəke nke péu ò do bè náānnèmmè Kuyie nnáàntì, ke bè náānnè bè bo na kékeè mèè botí. ³⁴ Yesu do ð náānnè yenáanhāntíyè nye sáà, kè bè né bo dìi mōnni bemáà borè nè o tancòumbè wèe tì mbè wénkūnne timəu páíí.

Yesu cōnnémè kuyaakù nè menie
(Wénté Matie 8:18, 23-27 nè Duku 8:22-25)

³⁵ De kó diyie dimáà kuyuoku mōnni, kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Tí sénté menie nyáà teri.

³⁶ Bè cíe ndi mōnni benitibè kédeè, ke íténè kudabekù Yesu do bo kùù miəke, kè tidabətè teti ò neinè. ³⁷ Kè kuyaakù kperíkù makùu íténí kénfuuti, kè menie ntaà kudabekù miəke ke mmó nke piəku. ³⁸ Kè Yesu yie yè nke duó kudabekù miəke ke ceké diyuceènni o yuu. Kòo tancòumbèe ò ènte ke dò: Okótì kè ti ku a kpəti í boà?

³⁹ Kè Yesu íté kēpéi nkuyaakù ke dò: Cómμú! Kébéinnè menie nke dò: Yí só!

Dende bàmbà nkè kuyaakùu cómmú kè menie ndò béu. ⁴⁰ Kòo bè beke ke dò: Dè dōmmè kè kufōwáà ndi auté memme? Dè dōmmè kè di í n tá?

⁴¹ Kè kufōwáà mbè auté kè bè mbékú betəbè ke tú: Wenninwe yie, kuyaakù nè menie nkè dè yíé nhò yē mmù?

5

Yesu miékùnnemè onìti dibòò ta wè
(*Wénté Matie 8:28-34 nè Duku 8:26-39*)

¹ Yesu nè o tancòumbè kè bèe sénté kétuòke Sedasaa kó ketenkè, ² kè Yesu ncutiní kudabekù, kòo nìti m̀òu, dibòò marì ta wèe yènní ifòti kékéténi o bíékè. ³ De kóo nìti do ã ifòti mieke nke, bá bè ténke í nno nkoò bou bá nè mefimme. ⁴ Ke yé bè do ò boumè kuce m̀epéu mefimme, ke táú nho naàcèi timátì, kòo t̄õu mefimme kébóké timátì. Òm̀òu ténke í nna ke bo ò yòkùnnè. ⁵ Yem̀rè yem̀ou keyènkè nè kuyie kòo nharì ifòti mieke nè yetāre ìnkè ke wúótì ke bokù omáa yepèrè.

⁶ Ò yàní dìi m̀onni Yesu kécokóo kénínkú o ìikè, ⁷ kékúónko mediè ke d̀: Ti kpeti d̀omme mí nnè f̄, óínkènkprààti kó debire? N da báámmu nè Kuyie nyètiri a bá nf̄.

⁸ Ke yé Yesu do dì péimmè ke d̀: Yè onìti yie mmieke f̄ ndibòò.

⁹ Kè Yesu beke dibòò ke d̀: A yètiri tú ba? Kè di d̀: N yètiri tu kusúkù, ke yé ti sūmè.

¹⁰ Kè yè mbáá nYesu ke tú: A báá ti denne dihei.

¹¹ Ke s̄ kufònkèc̄enku makù bo ditāri ìnkè ke diiti. ¹² Kè yeè b̀kèe bántè Yesu ke d̀: Yóu kè tí k̀te kéta yefònkè yie.

¹³ Kè Yesu d̀: Yènnè, kè yeè ye de kóo nìti mieke kéta kufònkèc̄enku, kè kùu coké kécúténi ditāri ìnkè kédìu menie mmieke, ye do bo mbo sikaupísidé (2000).

¹⁴ Bèè do c̄emm̀u de kó yefònkè kè bèe coké kéyeè de kó tináahtì dihei mieke nè depaanko, kè benitibèe íté ke bo k̀te k̀yà dèè d̀ò, ¹⁵ kétuòkoo Yesu borè k̀yà onìti yeb̀kè kusúkù do ta wè kòo k̀ri ke ã tiyaàsàtì, kòo yèmmè wenke, kè kufòwaá mbè p̄. ¹⁶ Bèè do dè bo ke yà dèè d̀ò, kè bèe bè nàké dè d̀òmè onìti yeb̀kè ta wè, nè dèè d̀ò yefònkè. ¹⁷ De m̀onni kè bèe bántè Yesu ke d̀ wèe ye be tenkè.

¹⁸ Yesu tati dìi m̀onni kudabekù onìti yeb̀kè do ta wè kòo ò bántè ke d̀ ò bo nhò neínè.

¹⁹ Kè Yesu yete kóo nàké ke d̀: Kò nha c̄ítè kénáké a k̀be ti Yiè nda d̀ò dèè kó dimàà, nè ò da kuó mmèè botí mesémmè.

²⁰ Kè wèè n̄t̄i k̀te kénnaantoo kutemp̄e yehèkè tepítè k̀ku kum̀ou mieke Yesu d̀ò dèè kó dimàà, kè dèe bè di bem̀ou.

Yesu cònnemè onitipòkù yónti ke fòukùnnè Saiduusi sapùmbire
(*Wénté Matie 9:18-26 nè Duku 8:40-56*)

²¹ Kè Yesu sénté menie nyáà nè kudabekù kè kunitisúkùu tíinko o borè menie nnùu.

²² Kè kutíintouku kóo kóti m̀òu bè tu wè Saiduusi kòo tuòkení k̀yà Yesu kénínkóo o ìikè, ²³ kòo bántè nè o yèmmè mem̀ou ke d̀: N sapùmbire deè màùnè mukúú, n da báámmu k̀tení kénóò nha nou de ìnkè kè dèe mieté, kénfòu.

²⁴ Kè Yesu ò neínè kè dit̄inni nhò urínè koò èú tip̄t̄i tim̀ou.

²⁵ Kòo nitipòkù m̀òu dè bo ke m̀ n̄t̄yónti yebie n̄tepítè nè yèdèè bá tì í commu. ²⁶ Kòo k̀ri bedòòtòribè péu borè ke f̄éúte mediè, ke càke o díttí im̀ou bá dè í t̄õkú, kè dè pètinke né yetíróo mediè. ²⁷ Kòo keè kè bè nàá nYesu k̀péi kòo k̀toò dit̄inni mieke, ke kétóo Yesu f̄ònkúò bíékè kékááké o yaàbòri. ²⁸ Nè o yèmmè mieke ke yé ke d̀ mbá kòo na ke kááké o yaàbòri ò bo mieté. ²⁹ Ò kááké mem̀me Yesu yaàbòri, kòo yónti p̄nkee cómmú, kòo bántè o k̀nti mieke o m̀ommú dèèmmè. ³⁰ Kè Yesu bántè muw̄érímú mam̀u yèmmè o mieke kèw̄èete kébeke dit̄inni ke d̀: We nkááké n yààtì? ³¹ Kòo tancòumbèe ò t̄énnè ke d̀: A wúo nkè dit̄inni da èú miè mbotí kàa bèkú wèe da káákáà?

³² Kè Yesu nwéi tip̄t̄i tim̀ou ke bo yà wèe ò kááké. ³³ De m̀onni kòo nitipòkù k̀nti au nè kufòwaá nke yé ò yèmmè dèè d̀ò o k̀nti mieke, kòo t̄ónko Yesu borè ke nínkóo o ìikè kóo nàké tim̀omm̀nti. ³⁴ Kè Yesu né ò nàké ke d̀: N kóo sapàà a tákùmmè da miékùnnemu, k̀te kè dè nnaati, kàa m̀ommúu deè.

³⁵ Ò kpaá ke me nnáá nkè kutííntouku kóo kótì kɔ̀bɛ tuɔkení kóò nàké ke dò: A sapùmbire kumu a báá benné kénkɔ̀nnè okótì.

³⁶ Kè Yesu mbúúítì bè nàá ntì, kénáké Saiduusi ke dò: N tã máà, ke bá nyĩ̀kù.

³⁷ Yesu í nyie koò m̀òu bo ò n̄inè kè dè í tú Pieri nè Isaku nè o nantè Isãã. ³⁸ Bè tũ̀koo diì m̀nni kutííntouku kóo kótì cĩ̀tè kè Yesu yà kunitisúkù kè kutoweku dáátì kè bè kuò nyekúdabùò. ³⁹ Kòo taroo ké bè beke ke dò: Ba nte kutoweku kuu? Di kuònnè ba? Debire í ku dè yè̀ ke duómu.

⁴⁰ Kè bè nhò daú kòo bè dènnè kényú debire cice nè de yõ nè o tancóumbè bèè ò n̄inè kètannè debire duó dè, ⁴¹ kèpí ndesapùmbire ǹutè ke dò: Taritakumi! (Dèè tu: Desapùmbire, íté kè m̄i me nyè!).

⁴² Dende bàmbà nkè desapùmbiree íté kécente. Dè do m̀ke yebie ntepítè nè yè̀dèè ndi, kè dèè bè di mediè nkè kufõwá mbè auté. ⁴³ Kè Yesu bè nàké ke dò bè báá yie nkòò m̀òu tì keè, kédeè ke dò: Duónnè desapùmbire mudii kè dèè di.

6

Yesu èi kɔ̀be do í ò tã

(*Wénté* Matie 13:53-58 nè Duku 4:16-30)

¹ Kè Yesu íté deborè kénéinè o tancóumbè kè bèè kɔ̀te dihei ò bíkú di. ² Teom̀pùtè matè yie kè Yesu mbè tiè nkutííntouku mieke kè dèè bè di, kè bè nnáá nke tú: Ò yà de die nkó dimàà? We nhò duó nde kó mecii, ò yíme ke na ke d̀ori tidietì ò mè ndò̀ri tì? ³ Dè í tú wenwe odabeesú̀t̀àà? Maari bire í d̀kaà? Isaku nè Sosesi, Sudi nè Simɔ̀ be kóo kótàà? O tã̀bè í bo die ti cuokàà?

Nè de k̀pí bè í nhò tã. ⁴ Kè Yesu bè nàké ke dò: Benitibè bemou ð ndému Kuyie mpããnáàntì náàntò, o èi kɔ̀be nè o cĩ̀tè kɔ̀be beè ð ð í nhò dé.

⁵ Deborè Yesu í ndò̀ tidietì matì péu, kè dè í tú ò nò̀mmè o nou bemuɔ̀mbe mabè ínke kè bèè mieté. ⁶ Kè dèè di Yesu mesàà mbè í ò tã mèè k̀pí.

Yesu t̄mmè o tancóumbè bèdébè débè

(*Wénté* Matie 9:35, 10:5-15 nè Duku 9:1-6)

⁷ De kó difõnkúò kè Yesu ícentì yehékè yè̀è dè t̀ké ke bè nàá nKuyie nnáàntì, memme kòo yú o tancóumbè tepítè nè bèdébè ké mbè tũ̀ mbèdébè débè, ké bè duó muwèrímu kè bè bo mbetì yebókè. ⁸ Di ñtò di pàati máà, di bá ntò mudii yoo kudɔ̀kù yoo idíítì. ⁹ Kòo bè nàké ke dò: Ænnénè di neùtì, di báá ãnné yeyaà̀bòrè yè̀dèè déè.

¹⁰ Ke yíé ké bè nàké ke dò: Kè di tũ̀ke dihei mari ke bàtè tèè cĩ̀tè di nde mbo ke yàa íténè de kó dihei mieke. ¹¹ Kè dihei mari kɔ̀be í d́ ke di c̀uté, bè me nyí d́ ké di kèmmú di íté de kó dihei, kèk̀páátè di naàcètáá nkè dèè benke ke dò mmeyei nkérínì be yò ínke.

¹² Kè Yesu tancóumbèè kɔ̀te kénnaante benitibè ke tú bèè ceete be borime. ¹³ Kè bè mbetì yebókè péu yè̀è ta benitibè, ke wáá̀ri bemuɔ̀mbe péu mekúò nkè bè mierí.

Edoti kùomè Isãã-Batiisi

(*Wénté* Matie 14:1-12 nè Duku 9:7-9)

¹⁴ Kòo k̀pàati Edotii keè kè bè nàá nYesu k̀pí, ke yé o yè̀tìrì do feitémè tipítì timou kè bè ntú Isãã-Batiisi weè wè̀te ke yãnté, kè deè te kòo m̀ke muwèrímu ke d̀ori tidietì.

¹⁵ Kè bèmabè ntú: Edii nwe Kuyie mpããnáàntì náàntò diewè.

Kè betò̀bè tu: Kuyie mpããnáàntì náàntò m̀òu nwe kòo dònne betò̀bè do d̀ommè.

¹⁶ Edoti tì kèè diì m̀nni ke dò: N sòò kùò wèè Isãã weè wè̀te ke yãnté.

¹⁷ Ke yé de kóo Edoti weè do p̄ímmè Isãã kéboú, kèk̀petínné. Edoti do fiète o nantè Fidipu pokù Edodiyati nwe képuoke. ¹⁸ Kè Isãã o nàké ke dò: Dè í wenni ke dò nhá puoke a nantè pokù. ¹⁹ Kè Edodiyati mieke peike Isãã kòo nwanti ke bo ò kùò, ò me nyí nna, ²⁰ ke yé Edoti do démè Isãã koò kãnké, ke yé ke dò nhò tu onitì wèè d̀ò̀ri Kuyie ndó dè ke kpa meyei. Kè Isãã ní nnáá nkè dèè ò di kòo baa né ndó ké nhò kèrímu.

²¹ Kè diyie mari né mbo Edodiyati yóó dínnè di kédòò ò mè ndómè. Kè Edotii ãnné o peitéyie kó dibanni, keyú benitidiebè o ei kabè nè behããpòmbè iwẽĩ yembè, nè Kadidee ekè kó bekótibè. ²² Kè Edodiyati kóo sapàà nta bè kàri dè, kéhaá kè dèe narike Edoti nè ò yu bè, kòo kpààti Edotii béi nke dò: Osapàà m beke a dó dè, m bo dè nda duó.

²³ Bá kè n kpàti kó dikéè ndi, m bo da duó. Mî me nyẽ.

²⁴ Kòo sapàà nyè kébeke o yõ ke dò: M bo ò beke ba? Kòo ò nàké ke dò: Beke we Isãã-Batiisi yuu.

²⁵ Kòo sapàà nwẽte mecãã nkéta okpààti kàri dè, kóò nàké ke dò: N dó á ãnné bàmbà mmie Isãã yuu ndi dibuu mieke ké n duó.

²⁶ Kòo kpààti yèmmèe caarè, ò me nyí ndó kéyete ke yé ò diemmè ke béi nho népobè ìkè. ²⁷ Kòo kpààti pãnkèe tõ nkuhããpònkù ké kù nàké ke dò: Kote dikpetintou ké n tóni Isãã-Batiisi yuu. ²⁸ Kè kuhããpònkù kote kékéúte Isãã kéãnné o yuu dibuu mieke kékòtènni ké di duó nhosapàà nkòo di duó nho yõ. ²⁹ Kè Isãã tancòumbèe ti kèè, kékòte kóò tùóté kékùnné.

Yesu dòòmè tidietì kè pèèbè nè siyĩ sinùmmù kè dèe súú
(Wénté Matie 14:13-21 nè Duku 9:10-17 nè Isãã 6:1-14)

³⁰ Kè Yesu tancòumbèe wètení kétéi mbemou Yesu borè kóò nàké bè dòò dèe kó dimàà nè bè nàké tii kó dimàà. ³¹ Kòo bè nàké ke dò: Ti íténe kékòte mekentímè kè dí òmpè sámpó. Ke yé benitibè do sùmè kè bie nkòrini kè betòbè iiti bá bè í mpètè mefiè nke bo di.

³² Kè bèe ta kudabekù ke bo kote dibòri mari dii cié. ³³ Bè kéri dii mònni kè tipítì timou kabèe bè yà, ké bè banté, kécoké be naàcèi, ké bè diènnè de bíékè.

³⁴ Yesu cùtèni dii mònni kudabekù keyà ditinni dieri kè mesémmèe ò pí nnè de kó benitibè, ke yé bè do dòmmèe ipe ìi kpa inyi ocènti, kòo pãnke mbè tiè Kuyie nnáànti péu. ³⁵ Diyie dèe dii mònni kè Yesu tancòumbèe kòtení o borè kóò nàké ke dò: Ti bo dikpàa cuokè nke die nkè diyie die nke dèe. ³⁶ Cíe mbe kè bèe kote depaa nkó sicéi nè sihekési sù di tókè kédonté kèdi.

³⁷ Kè Yesu bè tènné ke dò: Díndi di mómmòmbe duónè be kè bèe di. Kè bèe ò tènné ke dò: A dó ti kote kédonté pèèbè yewe sikòusidè (200) tómmú díítì nyi ké bè duónàà?

³⁸ Kè Yesu bè beke ke dò: Di mòke pèèbè bède? Kòtenè keyà. Kè bèe kote keyà betòbè kèwètení kóò nàké ke dò: Ti mòke pèèbè bènùmmù ndi nè siyĩ sidési.

³⁹ Kè Yesu dò: Kannenè benitibè timúsùùti ínkè yetirè yetirè. ⁴⁰ Kè bèe bè kànnè bie ntekòutè kòutè, betòbè sipísìnùmmù nùmmù. ⁴¹ Kè Yesu túóté pèèbè bènùmmù bembe nè siyĩ sidési sinsi kébóuté kéínkè késante Kuyie, kédeè ké mbè wéú, ke duò nho tancòumbè, ké bè toti benitibè, ké bè totínè siyĩ sidési sinsi bemou. ⁴² Kè bèe cááké bemou kénsànnè. ⁴³ Kè yepèèwétiyèe súó nképie nyemómmùyákè tepítè nè yèdèè kè Yesu tancòumbèe to nè siyĩ sù sù. ⁴⁴ Bèe kó dimàà do cááké de kóò pèèbè bè do bo sikòupísìnùmmù (5000) ndi.

Yesu do kèrímè menie nyínkè

(Wénté Matie 14:22-33 nè Isãã 6:16-21)

⁴⁵ De kó difònkúò kè Yesu duó nkòo tancòumbèe ta kudabekù ke bo niité késénté menie nyáà Betisaidaa bíékè kè wenwe nkpaá ke cíenke benitibè. ⁴⁶ Ò bè cíe ndi mònni kédeè kédeke ditari ínkè ke bo bántè nKuyie. ⁴⁷ Dè biite dii mònni ke sù nkudabekù kááké menie ncuokè kè Yesu kpaá diyáà o máà, ⁴⁸ kèbanté o tancòumbèe màùnèmè kuyaakù ke yé kù do fuutinímè be ìkè bíékè nke, kukúnwentóo mònni kè Yesu nkéroo be bíékè ke centi menie nyínkè, ke ndó ke na mbè pèèté. ⁴⁹ Kè bèe ò yà kòò kèrini menie nyínkè kè be yèmmè ndò ndibòò mari ndi, kè bèe kuónko mediè. ⁵⁰ Ke yé bè do ò yàmè kè kufòwaá mbè auté, kè Yesu bè nàké ke dò: Di bá nyíèkù, kufòwaá mbáá di pí mínwe.

⁵¹ Kòo taroo be borè kudabekù mieke kè kuyaakùu cómmú, kè dèe di Yesu tancòumbè mediè ⁵² bá nè ò do me ndòòmè tidietì kè p'èèbèe súú kè be yèmmè baa ñkpeñni. Bè í nna kébanté.

Bemuombe do káámmè Yesu yaàbòrì ke mierí

(Wénté Matie 14:34-36)

⁵³ Bè sèíté diì mònñi menie nkétuoke Sennesareti kó ketenkè, kèpítinné be dabekù. ⁵⁴ Bè yènní diì mònñi kudabekù kè benitibèe banté Yesu, ⁵⁵ kénkòrì tipítì timòu kéntou bemuombe nè be dúò ke kòrìnkò o borè, kè bè kèè kòò bo dè bèe bè kòtenko. ⁵⁶ Bá kè Yesu kòte kùù píkù sihekési yoo yehékè yoo depaa, benitibè ñtòuo bemuombe ke dounko yaárè kòò bàà nke tú wèe yóu kè bèe kááké bá o yaàbòrì fùù. Bèè kó dimàà ò kàà nkè bè mmierí.

7

Kuyie nkó ikuó nè benitibè kpeyi

(Wénté Matie 15:1-9)

¹ Fadisièbe nè ikuó wāābè bèè itení Sedisademmu kè bèe tíí nYesu borè, ² kèyà Yesu tancòumbè mabè yommè bá bè í nite ikuó yèmmè.

³ Ke yé ikuó wāābè nè Sifube tóbè bemòu bèè tū mbe yembè kó ikuó, bè do ãñ í ndi ke í nite ikuó yèmmè. ⁴ Bè do ãñ konní dikàtìrì kénite ikuó yèmmè mme ke né di, ke mokenè ikuó tei péu bè yóò nheirí mèè botí ibòòke nè yedó nè sikúmboó timátì kpesi.

⁵ Fadisièbe nè ikuó wāābè kè bèe beke Yesu ke dò: Dè yíme kàa tancòumbè í tū nti yembè kó ikuó ke yo mbá bè í nite ikuó nyèmmè?

⁶ Kè Yesu bè tēñné ke dò: Meyèmmè mèdémè yembè, Kuyie mpāānāantì nāāntò Esaii do naatimu ò wāū diì mònñi di kpeí nke tú:

Be nnitibè sāntí Kuyie nnè be nò nye,
kè be yèmmè né kù dèténè.

⁷ Bè kù báá ndetetìrè nde,

ke yé bè tùótémè benitibè dōú nyii kuó

ke tuonko betòbè,

ke dōnnè ì tu Kuyie nkpeyi.

⁸ Kè Yesu nsóké ke bè nàá nke tú: Di bütinnému Kuyie nkó ikuó ke tū mbenitibè dōú nyii.

⁹ Kòo yíe kébéi nke dò: Di mènke bütinnému páíí Kuyie nkuó ke tū ndi mómmombe di kpeyi. ¹⁰ Məyiisi béimmu ke tú: A ndé a cice nè a yā, ke yíe mbè yē mmù. Kè wèè sāā nho cice yoo o yā bèe ò kù. ¹¹ Kè dīndi tú: Kòo nitì nàké o cice yoo o yā ke tú: N na n da pā dèè kó dimàà n de duó nKuyie nku, dè dèemu. ¹² Nè de kó ikuó mieke kè di bè pā kuce bá bè tēnke í teennè be cicebè nè be yābè. ¹³ Nè de mieke ke kàù Kuyie nkó ikuó ke tuonko benitibè kpeí ditòbè, ke wète ke dōorinè deterè deterè péu mè kó kubotí.

Dèè sīnkùnkò onitì

(Wénté Matie 15:10-20)

¹⁴ Kè Yesu yíe kèyú ditinnì kè di nàké ke dò: Kénténè dimòu mesàà nkékeè. ¹⁵ Dèmarè í bo onitì bo di dè kè dèe ta o mieke kóò sīnkùnne, dèè yìèní onitì nùù deè ò sīnkùnkò. [

¹⁶ Kè wèè mòke yeto ke bo keè, wèe keè!]

¹⁷ Yesu ité diì mònñi ditinnì borè ke kò nteciètè, kòo tancòumbèe ò beke de kó dināānhāntìrì tu mù. ¹⁸ Kòo bè tēñné ke dò: Dīndi múnke di í na ke bantáà? Di í yé ke dò nhonitì yo ndè kè dè taà o mieke dè báá na kóò sīnkùnnàà? ¹⁹ Ke yé dè í taàmè o yèmmè mieke, dè taà o pautì nti ke kòrì ke yíe.

(Yesu do dó kè bè nàké ke tú tidiiti timòu wennimu.) ²⁰ Kòo yíe kébéi nke dò: Dèè yìèní onitì nùù deè ò sīnkùnkò. ²¹ Ke yé onitì yèmmè mieke nke meyèmmè yeime yìènímè, mèè ñ nte kòò dòò meyei, mèè tú: A bo ndautì dautinèmmè benitidaabè yoo benitipòbè nè muyòò nè munitikòù. ²² A bo yóumè a pokù yoo a dōù kényiè ke dounè betòbè, ke í diè ntikpàti,

a bo ndorimè, a bo ciitémè otòu, nè mufòmmu yeimu, nè mehēmmè, a bo caàrèmmè otòu yètìrì, a bo mməkemè tepòtè, deyèinkperε kó mudàòrìmù. ²³ De kó meyei mmemou yìèní onìtì yèmmè miεke nke kòò sìnkùkò.

Onitipòkù wèè do kēkùnnε omáà ke pétε meteèmmè
(*Wénté Matie 15:21-28*)

²⁴ Kè Yesu ítε dεborè kékote Tiiri kó diheì, tecíètε matè, bá ò í ndó òmòu nyé o kpéí, ò me nyí nna ke bo sòri. ²⁵ Dende bàmbà nkòo nitipòkù mòu dibòò mari ta wèè bire, kòo keè kè bè tu Yesu dè bo kòo pánkεε coké kékote Yesu borè ke nínkòo o ìikè. ²⁶ De kóo nitipòkù do í tú Sifube kó kubotí kou bè do ò peíté Siirii nwe Fenisii kó diheì miεke. Kòo bánτε Yesu ke dò wèè denne dibòò dii ta o sapùmbire. ²⁷ Kè Yesu ò nàké ke dò: Yóu kè ibí keté kédi kénsànnè, ke yé dè í wenni a bo túótémè ibí kó mudii kéduò nyimòbí. ²⁸ Kòo nitipòkù ò tēíné ke dò: Èè, n Yìè n yí yetε, imòbí né ò ndéúmu ibí yo nkè dèè duò. ²⁹ Kè Yesu ò tēíné ke dò: Nè a béi ntii náánti kpéí, kò nkè dibòò yèmu a sapùmbire miεke.

³⁰ Kòo kò kénsò o bire duò béu de dòu ìnkè kè dibòò yè.

Yesu kèèkùnnεmè tēòntè kè tē nno nke náá mmesàà

³¹ Kè Yesu ítε Tiiri kèyènnè Sitōō kékèpēté kutempē nyehékè tepíítε kòku kétuεke Kadidee kó menie. ³² Kè bèε kòtenni tēòntε matè Yesu borè, bá tē í nò nke náá mesàà, kè tēε bánτε Yesu ke dò wèè nòò nno nou tē ìnkè kè tē miékùnnε. ³³ Kè Yesu né tē dète kékenténè ditìnni, kébaá o nómbε tε to miεke, kédeè késute o nómbife kékááké tε nóndenfè, ³⁴ kédeè kébóúté kèínkè, kéwei mediè nke dò: Eufataa! (Dèè tu yèε kpeté).

³⁵ Dende bàmbà kè tēè òntεε keè, kèna kénnaá mmesàà. ³⁶ Kè Yesu bè nàké ke dò bè báá yie nkòo mòu ti kèè, kè bèε yetε kénnaá, kòo bè nàké kè bè nàké, kè bè ncíéké ke náante tipítì timòu. ³⁷ Kè dèε di benitibè mediè mmómme kè bè nnaá nke tú: Ò dòòri demòu kè dè wennimu mediè, nhò kèèkùnkò yewùò nyèè nóndiè ndàri kè yè na ke nàké mesàà.

8

Yesu dòòmè tidietì kè benitibè sikòupisìnaà di
(*Wénté Matie 15:32-39*)

¹ Diyè teri mari kè benitibè tó tí nYesu borè kénsũ bè í mmøke bè bo di mù, ² kè Yesu yú o tancòumbè kè bè nàké ke dò: Mesémme meè mpínnè benitibè bie! Diyè tǎǎnni ndi yíε nkè bè m bonè bá bè í møke bè yo mmù. ³ Kè m bè cíε mbè bo duóné dikònni kuce ke yé bèmabè bonnímè dedétirè. ⁴ Kòo tancòumbè ò tēíné ke dò: Ti bo pété de péèbè dikpáa dii mmieke kè bèε di kénsànnè? ⁵ Kè Yesu bè beke ke dò: Di møke péèbè bède? Kè bèε ò tēíné ke dò: Péèbè bèyiekè.

⁶ Kòo duò nkè ditìnni karoo ketenkè, kòo túóté péèbè beyiekè bembe késānte Kuyie, kè bè wèrí kéduò nno tancòumbè ke dò bèε totí benitibè, kè bèε bè totí. ⁷ Ke sò mbè tònè siyĩ sámpòsi masi kè Yesu mōo Kuyie nkó mesàà nkénáké o tancòumbè ke dò bèε sì totí. ⁸ Kè bèε di bemòu kénsànnè kè dè nsúó nke píéké yemómuyáké yèyiekè kè bèε tó. ⁹ De kó benitibè do bo mbo sikòupisìnaà (4000) ndi bèè di. Kè Yesu duò nkè bèε kò. ¹⁰ Yesu nè o tancòumbè kè bè pánkεε ta kudabekù kékote Dadimanutaa kó ketenkè.

Fadisĩεbe do díímè Yesu
(*Wénté Matie 12:38-39, 16:1-4 Duku 11:16-29, 12:54-56*)

¹¹ Kè Fadisĩεbe ndíí Yesu kékòteni kè nhò nènè ke tú: Dòò demarè dèè bo cíténi kéínkè, dèè bo benke Kuyie nkuu da tōnnimè. ¹² Kè Yesu wei mediè nke dò: Ba nképé nte kè di mmònni kòbe m békú ke tú n dòò tidietì. Mómme nwe n di náámmè bè báá yà tidietì matì.

¹³ De kó difònkùò kè Yesu ítε dεborè kéta kudabekù késenté menie nyáà teri.

Yesu tancòumbè do í banté ò dòrri tii dieti bonèní dè
(*Wénté Matie 16:5-12 nè Duku 12:1*)

¹⁴ Kè Yesu tancòumbèe yè mbè bo ntòmè pèèbè kénto pèè omáà be dabekù mieke. ¹⁵ Kè Yesu bè nàké ke dò: Daatenè Fadisiēbe nè Edoti be kó mutie mùu muuti pèè mu kpéí.

¹⁶ Kòo tancòumbè nnáà mbemáà ke tú: Ò náà mmie nti í to mèè kpéí nke pèèbè.

¹⁷ Kè Yesu banté be yèmmè ké bè nàké ke dò: Dè dòmme kè di toti di yèmmè pèè ínkè, di mu nyí bantáà? Di mu nyí yíētáà? ¹⁸ Di to yeè kpeínàà? Di me mmòke inuò nke í wúónáà? Di me mmòke yeto ke í yoà? ¹⁹ Di í kpaá ke yé n sòò wèrí pèèbè bènùmmù kè benitibè sikoupsínùmmù (5000) cááké, kè bèe súò nkémpíéké nyemómmyákè yèdè kè di tòà? Kè bèe ò tēíné ke dò: Τερίτè nè yèdèè. ²⁰ Kòo yíé kébéi nke dò: Kè n wèrí pèèbè bèyiekè kè benitibè sikoupsínàà (4000) càáké kè dèe súò nkémpíéké nyemómmyákè yèdè kè di tò? Kè bè dò: Yèyiekè. ²¹ Kè Yesu bè beke ke dò: Bá di mu nné í bantáà?

Yesu wéimmè kuyùònkù

²² Yesu nè o tancòumbè kè bèe tuòke Betisaidaa, kè bèe ò tóní kuyùònkù makù kóò bántè ke dò wèe kù kàáké ké kù miékunnè. ²³ Kè Yesu dete kuyùònkù káyènnè diheì mánku, késute o nómbife tinóntōūti kékááké ku nuò, kénóò nho nou ku ínkè, ké kù beke ke dò: A yà dèmaràà? ²⁴ Kè kuyùònkù wénté ke dò: N yà benitibè mbe kè bè dònne detie nke centi.

²⁵ Kè Yesu yíé képi ku nuò, kù wènté dii mōnni ké nsó nkù wùó mpáíí ke wúó ndemou. ²⁶ Kè Yesu ò nàké ke dò: Kò nha cíētè a né báá kété diheì mieke.

Benitibè yè nYesu tu wè

(*Wénté Matie 16:13-20 nè Duku 9:18-21*)

²⁷ Yesu nè o tancòumbè kè bè nkōri Fidipu kóò Sesadee kó yehékè, kè Yesu be beke ke dò: Benitibè yèmmè dò n tú we? ²⁸ Kè bèe ò tēíné ke dò: Bèmbè yèmmè dò nha tú Isāā-Batiisi, kè betòbè yèmmè dò nha tú Kuyie mpāānāānti náāntò diewè Edii kè betòbè kōme dò nha tú Kuyie mpāānāānti náāmbè kóò mōu. ²⁹ Kè Yesu beke o tancòumbè ke dò: Díndi yèmmè dò n tú we? Kè Pierii ò tēíné ke dò: A tú Kirisi nwe Kuyie ntāāté wè koò tōnni.

³⁰ Kè Yesu bè cau nke dò bè báá yie nkòò mōu ti kèè.

Yesu nàkémè ò yóó kúmè káyānté

(*Wénté Matie 16:21-28 Duku 9:22-27*)

³¹ Dè mōnni kékété ké mbè náá nke tú: Onitibire dò nkéféútému mediè, kè Kuyie ncíētè kó bekótibè nè ikuó niúbè kó bekótibè nè ikuó wāābè kè bèe ò yete kóò kùò, diyie tāānni yie kòò yānté.

³² Kè Yesu nti mbè náá mbá ò í sōrì, kè Pierii ò yu kékenténè ké nhò kpānnè. ³³ Kè Yesu wēēte kèwénté o tancòumbè kèpéi mPieri ke dò: Fūte m borè fí ndibòò, ke yé a yèmmè í tímè Kuyie nkōme, mè tú menitiyèmmè mme.

Ti bo ntū mmèè botí Yesu

(*Wénté Matie 16:24-28 nè Duku 9:23-27*)

³⁴ Kè Yesu yú o tancòumbè nè ditinnì ké bè nàké ke dò: Kòò mōu dó ké n tūnne wèe duó nhomáà kētò o dapāātí ké n tūnne. ³⁵ Ke yé wèè bo ndó kédèetè o fōmmu ò bo mù fétinne, kè wèè yete o fōmmu n kpéí nè n náānti kpéí kòò mù pèté. ³⁶ Onitì bo cōnte ba kòò mòke kutenkù kuu nkperè demou kòò wēnni né feti? ³⁷ Onitì bo yietí ba kòò wēnni yenté! ³⁸ Ke yé ifei bo mbo wè nè n kpéí nè n náānti kpéí di mmōnni kó benitibè bèè bütinné Kuyie nke dōōri meyei mbe cuokè, mí nhOnitibire m múnke bo nhò mōkenè ifei m bo nwētini dii mōnni nè Kuyie nkó tikpeti ke neínè Kuyie ntōrè.

9

¹ Kè Yesu yíe kébéi nke dò: Mómumu nwe n di náammè dínndi bèè bo die ndi kó bèmabè yó nkpaá ke fòumu keyà Kuyie nkpaàtiyuu tũ̀̀kenímè nè muwèrímú.

*Yesu kònti cèetèmè
(Wénté Matie 17:1-13 nè Duku 9:28-36)*

² Kè yewe yèkuòò pèēté kè Yesu túóté Píeri nè Isaku nè Isāā kè bèe deke ditāri dierì mari ínkè bemāa borè, kè Yesu kòntii ceete kè bè nhò wùó. ³ Kòò yààtìi pèike kèmmietì mediè, onitì mōu báa na kédòò o yààtì kè tii pèike mē botì ketenkè kie nyínkè. ⁴ Kè bèe yà Edii nè Mōyiisi kè bè kòtení ke náannè Yesu. ⁵ Kè Píeri dò: Okótì, dè wennimu ke dò ntí mbo die, ti bo dōò titouti tītāāti, fí nkumāa, Edii kutekù, Mōyiisi kutekù.

⁶ Ke yé kufōwāā ndo bè autémè, kòò í nyé ò tu mù. ⁷ Kè diwetirì marii kòtení kè di déè mbè dàtinné, kè bèe keè metammè mamè di mieke kè mē tu: Yie nwèè tú m bire kè nh ò dó mediè, nyíennè o kpeti.

⁸ Dende bām̀̀bà nkè Yesu tancòumbèe nyóó daatení kémóntóo betòbè, keyà Yesu mād̀̀, kè weè bè kraánè.

⁹ Bè cùténì dii m̀̀nni ditāri ínkè kè Yesu bè cau nke dò: Di báa náké òm̀̀ò di yà dè, kè Onitibire yàa yánténè.

¹⁰ Kè bèe yie nho náantì ke né mbékú betòbè ke tú: Ba ntú ke yánté? ¹¹ Kè Yesu tancòumbè ò beke ke dò: Ba nkpeí nte kè ikuó wā̀̀bè tu Edii weè dò nkéketé kékòtení? ¹² Kè Yesu bè tḗnné ke dò: Mómumu nwe Edii dòmmè kékéte kékòtení kētũ̀̀nte demou, ba nkpeí nné te kè tì wā̀̀ri ke tú: Onitibire dò nkéféúte mediè nkè bèe dè sènkèrì. ¹³ N né di náammu ke tú Edii kòtenímu kè benitibè ò d̀̀ò bè dó m̀̀è botì, kéndonnè tì wā̀̀rimè o kpeí.

*Yesu tancòumbè do yī̀̀kemè bè bo betimè dibòò
(Wénté Matie 17:14-21 nè Duku 9:37-43)*

¹⁴ Yesu nè Píeri nè Isaku nè Isāā bè tũ̀̀ke dii m̀̀nni o tancòumbè tòbè borè ke s̀̀ò nditinnì dierì bè murì kè bè diètinè ikuó wā̀̀bè. ¹⁵ Bè yā̀̀nì dii m̀̀nni Yesu kè dèe bè di kè bè ncokòò kòò dōú. ¹⁶ Kè Yesu beke o tancòumbè ke dò: Nè be di dièti ònti ínkè? ¹⁷ Kòò nitì mōuu béinnì ditinnì mieke ke dò: Okótì n kòtennì m bire nde a borè, dibòò mari dii dè ta ke dā̀̀nne de nóndenfè. ¹⁸ Bá kùù píkù kè di dè pī ndii dè bō nkè tinóntṑ̀pù̀̀tì nyiè de nùù kè dè cā̀̀a nde nì nkésāté. Kè m bántè a tancòumbè bá bè í na ke di bèti.

¹⁹ Kè Yesu bè nàké ke dò: Itookperì yembè dínndi! Mí yó nhā ke di bonàà? Mí yó nhā ke di tṑ̀à? Kòtennì debire m borè. Kè bèe dè kòtennì.

²⁰ Dibòò yà dii m̀̀nni Yesu kékpekii debire, kè dèe do, kèmbírímu kè tinóntṑ̀pù̀̀tì yìè de nùù. ²¹ Kè Yesu beke debire cice ke dò: Nè ò̀̀ndaà ndi dè ò ketémè? Kòò dò nè de bíkembéntì. ²² Kuce m̀̀péu kè dibòò dè buò mmuhā́ mmieke nè menie mmieke ke bo dè kùò. Kā̀̀a bo na kédòò dēmarè a ti kuó mmesémmè ké ti teennè. ²³ Kè Yesu dò: Ba nte kàa tú kè m bo na! Kā̀̀a n tã dè í yóù.

²⁴ Kè debire cicee kuónko ke dò: N tãmu, a né n teennè kè n tāk̀̀m̀̀e deuke.

²⁵ Kè Yesu yà ditinnì cok̀̀nímè ke pèi ndibòò ke dò: Fí ndibòò dii ò̀̀nk̀̀unne debire: Yè debire ke tḗnke báa wētení!

²⁶ Kè dibòò kuónko mediè nkékpekii debire keyè, kè debire nduó ke dò ndè ku, nè de kpeí nkè bèmabè ntú dè kúmu. ²⁷ Kè Yesu né pī nde nò̀̀tè keyíinnì kè dèe cómmú.

²⁸ Yesu kò ndii m̀̀nni tḗcítè bḗmāa borè kòò tancòumbè ò beke ke dò: Dè dòmmè kè tínti í na ke dḗnne de kó dibòò? ²⁹ Kè Yesu bè tḗnné ke dò: Mubáammu muù mād̀̀ bo na kēdenne dibòò dii mbotí.

*Yesu do náammè o kúú nkpeí kuce medérímè
(Wénté Matie 17:22-23 nè Duku 9:43-45)*

³⁰ Kè bèe íté ðeborè kèmpēnké Kadidee kó ketenkè bá Yesu í ndó bè nyé o kpéí. ³¹ Ò do dó kèmmòke mēfiè mme kētié nho tancòumbè, ò do bè nàá mbè yóó pí mēmmē wenwe Onitibire kédúo mbenitibè kè bèe ò kùo, kòo yánté diyìè tǎǎnnì yìè.

³² Bá bè í mbanté de kó tináàntì tu mù, bè me nyí ndàátí ke bo ò beke tìmatì.

Yesu tancòumbè do diètimè ké bo yà wèè bè baké

(Wénté Matie 18:1-5 nè Duku 9:46-48)

³³ Bè tùðke dìì mǎnnì Kapennaummu kèmbò tēciētè miēke kè Yesu bè beke ke dǎ: Di do dièti ba nképí nkuce?

³⁴ Kè bè ndò nyúóó, ke yé bè do diètimè ke bo yà be miēke wèè bè baké wēnwē. ³⁵ Kè Yesu karoo kényú o tancòumbè tēpítè nè bèdébè ké bè nàké ke dǎ: Di miēke kè wèè dó kèmbaké betabè ò ntú osámpòú kéntú betabè kóo tǎntì.

³⁶ Kédeè kédeteni ðebire kécónné be cuokè ké dè ǎrí ke dǎ: ³⁷ Kè wèè cǎuté o cíētè ðebire sámpòrè dèè mǎnnè die n kpéí, mí nwe ò cǎuté, ké wèè n cǎuté ò í cǎuté míí mǎá, ò cǎuténu wèè n tǎnnì.

Yesu kpānnēmè o tancòumbè bè yete mēè kpéí nwèè bèti yebakè nè Yesu yètiri

(Wénté Duku 9:49-50)

³⁸ Kè Isāá náké Yesu ke dǎ: Okótì, ti yà òmòu nwe kòo bèti yebakè nè a yètiri kè ti ò bàa ke yé ò í ti neínēmè. ³⁹ Kè Yesu bè tēnné ke dǎ di na bá nyete ke yé òmòu í yóó na kédǎò tidietì nè n yètiri, ðende bàmbà nkéwēte ké n sǎá. ⁴⁰ Ke yé wèè í yete ti kpēti, ò ti wēnnēmēmu. ⁴¹ Wèè bo di yēnté menébuo nké dí yà di tú mēè kpéí n kòbe, n di nǎá mómumu nwe ðe yiè mbáá mǎnté ðe kó ticuuti.

Wèè bo bo nhotòu meyei mmieke

(Wénté Matie 18:6-9 nè Duku 17:1-2)

⁴² Kòò mǎu bǎ mbesámpòbè bie bèè n tá be kòò mǎu meyei mmieke, ðe yiè kè bè ò dùú nditǎri dierì kédootóo dǎmēèrì miēke dè ntǎ. ⁴³ Kàa nùtè tēè yó nte kàa dǎò meyei, nkéété te, a bo mmakemè mufòmumu sǎá nè kubakù kumáá, dè tǎūnè a bo mmakemè ðebaà ndédérè ke né ta muhǎá mmùù í kǎ mmu miēke. [⁴⁴ Mu miēke yebiè yèè cǎá ntikǎntì yè í kǎ, ðe kó muhǎá me nyí kǎ.] ⁴⁵ Kàa naàcètè tēè yó nte kàa dǎò meyei nkéété te, a bo mmakemè mufòmumu mùù bo sǎá ke kpa tenaàcètè, dè tǎūnè a bo mmakemè sinaàcèi sidé ke né ta muhǎá mmùù í kǎ mu miēke. [⁴⁶ Mu miēke yebiè yèè cǎá ntikǎntì yè í kǎ, ðe kó muhǎá mme nyí kǎ.] ⁴⁷ Kàa nǎnfè fèè yó nte kàa dǎò meyei nképéété fe, a bo tamè Kuyie nkpààtiyuu miēke nè kunǎnfèkù, dè tǎūnè a bo mmakemè inuò nyidé ke né ta mmuhǎá mmùù í kǎ mmu miēke. ⁴⁸ Mu miēke yebiè yèè cǎá ntikǎntì yè í kǎ, ðe kó muhǎá mme nyí kǎ.

⁴⁹ Bè yóó yááké benitibè bemòu nè muhǎá mmu.

⁵⁰ Mukókúú ntú ðèmarè sààrè nde, kè mù né fétinne mu naati di bo mù náríkùnnē ba? Di fòmumu mmòke mukókúú nkó kunaatí kè di nnaatinè ditabè.

10

Onitì nè o pokù be kó muyatimù

(Wénté Matie 19:1-12 nè Duku 16:18)

¹ Kè Yesu íté ðeborè kékòte Sudee kó ketenkè mǎnku, késénté Suditēē kó kukó, kè benitibè tó tínko o borè kòo mbè nàá nkuyie nnáàntì ò ǎ mbè nàá mmèè botí.

² Kè Fadisiēbe ndó kòò yááké kékòtení o borè, kòò beke ke dǎ: Ikuó yie nhonitì bo betimè o pokàà? ³ Kè Yesu bè tēnné ke dǎ: Mǎyiisi kó ikuó yē nti ndǎari ba? ⁴ Kè bè dǎ: Mǎyiisi kó ikuó yē nkòò niti dó kèbeti o pokù wèè wǎri muyatimù kó dipátiri kòò duó nkòò bèti. ⁵ Kè Yesu bè nàké ke dǎ: Di kó itookperí kpéí nte kè Mǎyiisi di duó nde kó ikuó. ⁶ Meketimè mǎnnì dè do í me ndò, Kuyie ndo dǎò onitì nè o pokù nwe. ⁷ Dèè kpéí nte kòo nitidùu bo

yóu o cice nè o yǒ kétaunnè o pokù. ⁸ Kè bèe naá nhonìtì omáà, de mǎnnì bè ténke í bo bèdébè, bè naá nhonìtì omáà ndi. ⁹ Onìtì tǔ mbáá yate Kuyie ntàu ndè.

¹⁰ Bè kò ndì mǎnnì teciètè kè Yesu tancòumbèe wète kóò beke de kó tináàntì tu mù. ¹¹ Kè Yesu bè nàké ke dǎ: Kòò nìtì yete o pokù ke tǔóté otǎu ò yúúkúmu ke yeténè oketiwè.

¹² Kòò nitipòkù wèe me nyete o dǎu ke cǎnté otǎu o tǔ wèe bùtinné wènwe o dǎu ke dǎuti dǎutinè benitidaabè.

Kuyie nkpàtì bo bèè dǎnnè ibí be kpéí nke
(Wénté Matie 19:13-15 nè Duku 18:15-17)

¹³ Kè benitibèe kǎtenní ibí sǎmpǎi Yesu borè kòò bo ò kǎáké, kòò tancòumbè mbè kpànnè. ¹⁴ Yesu de yǎ dii mǎnnì kè dèe ò yonke kòò bè nàké ke dǎ: Yóunè kè ibí nkǎríní m borè di bá nyì bètì, ke yé Kuyie nkpàtìyuu bomè bèè ò dǎnnè be kpéí nke. ¹⁵ Timómmǎnti nti n di náámmè. Kè wèe í yie nKuyie nkpàtìyuu nè dèbire kó meyèmmè, ò báá na kéta di mièke.

¹⁶ Ò yí memme ké ò ǎrí ké ò nǒó nho nǎu ké ò pǎ mesàà.

Yesu nè tikpàtì yiè
(Wénté Matie 19:16-30 nè Duku 18:18-30)

¹⁷ Yesu iti dii mǎnnì kòò nìtì mǎuú cokéní kénínkóo o òkè kóò beke ke dǎ: Okóti sǎàwè n dǎ nkédǎò ba kǎpété mufòmmu mùù bo sǎǎ? ¹⁸ Kè Yesu ò nàké ke dǎ: Ba nkpéí nte kǎa n tǔ osǎàwè, òmǎu í wenni kè dè í tǔ Kuyie mmáà. ¹⁹ A yému Kuyie ntannò yèè tǔ: A báa kuò onitì, a báa dúònè wèe í tǔ a pokù yoo wèe í tǔ a dǎu, a báa yúúkú, a báa caàrè otǎu kó diyètìrì, a báa ciitè otǎu, ndé a cice nè a yǒ. ²⁰ Kè de kóo nìtì ténne Yesu ke dǎ: Okóti n dǎdǎmu dende kó dimáà nè m bíkémbéntì mièke. ²¹ Kè Yesu ò wènté ké nhò dǎ, kóò nàké ke dǎ: Dèmarè máà dèe kpaá ke da dǎnnì, kǎte kǎfítè a mǎke dè, kǎpǎmmú idíítì becìribè, de mǎnnì a bo pété kéínkè kó tikpàtì ké né kǎtení ké n tǔnne.

²² Odapàà wenwe kèè dii mǎnnì de kó tináàntì kòò òkèe sǎute, kòò íténè meyeñcaàrìmè ke yé ò do mǎkemè tikpàtì mediè.

²³ Kè Yesu wénté wénté o tancòumbè ke dǎ: Dè yóunèmu bèè mǎke tikpàtì bè bo tamè Kuyie nkpàtìyuu mièke.

²⁴ Kè dèe di o tancòumbè de kó tináàntì kpéí, nkè Yesu yí ké bè nàké ke dǎ: M bí dè yóumu a bo tamè Kuyie nkpàtìyuu mièke. ²⁵ Dè bo nyóunè tikpàtì yiè mbo tamè Kuyie nkpàtìyuu kǎpǎtè yòyó bo tamè feyárfè fiè.

²⁶ Kè dèe dǎke di o tancòumbè de kó tináàntì ònkè kè bè mbékú betǎbè ke tǔ: Kè dè dǎ mmemme we mbo na kécóoté?

²⁷ Kè Yesu mbè wúò nkè bè nàké ke dǎ: Dè yóunè benitibè mbe, dè í yóunè Kuyie.

²⁸ Kè Pierii nàké Yesu ke dǎ: Ti yóumu demǎu ke da tǔnne. ²⁹ Kè Yesu ò ténne ke dǎ: Mǎmmuò nwe n di náámmè òmǎu í yóu o cíètè, yoo o neí, yoo o tǎbè, yoo o cice, yoo o bí, yoo o paku n kpéí nè Kuyie nnáàntì kpéí, ³⁰ kè í mpété ticuuti kè dèe nǒó nkuce tekǎtè (100) meborime mie mmieke: Sicéí, nè o neí, nè o tǎbè, nè o yǎbè, nè o bí, nè depaa nnè mǎféútímè. Ke né mmǎke mufòmmu mùù bo sǎǎ meborime mèe kpaaní me mièke. ³¹ Besúkùbè bèè tu beketibè di mmǎnnì bè bo naá mbesǎmbe, kè besúkùbè bèè tu besǎmbe di mmǎnnì kè bèe naá mbeketibè.

Yesu do kǎrimè Sedisademmu kuce mesǎmme
(Wénté Matie 20:17-19 nè Duku 18:31-34)

³² Yesu nè o tancòubè kè bè nkéí ke kǎri Sedisademmu kòò tancòumbè kǎmbùàtì duò kè kufǎwáà mbo bèè bè tǔ. Kè Yesu tó yú o tancòumbè ké mbè nàá tìi yóò ò tǔǎkení, ke tǔ: ³³ Ti mè nkǎri kù Sedisademmu, bè bo pí nhOnitìbire, kéduó nyikuó niùbè kó bekótibè nè ikuó wǎǎbè kè bè dǎ ò dǎ nkékuómu kóò duó mbèè í tǔ Sifube. ³⁴ Kè bè nhò daú koò sùu tinóntǎuti, kóò puotí yedá, kóò kùà, yewe yètǎati kó difǎnkúò kòò yǎnté.

Sebedee kó ibí do dómè kéntú beketibè
(Wénté Matie 20:20-28 nè Duku 22:25-27)

³⁵ Kè Sebedee kó ibí Isaku nè Isāã kōtení Yesu borè kóò nàké ke dò: Okòtì ti dó a ti dòdòmu ti yóó me nda beké tì. ³⁶ Kè Yesu bè beke ke dò: Di dó n di dòò ba? ³⁷ Kè bèè ò tēíné ke dò: A bo mbo diì mōnnì a kpàtì dietì mieke, a yóu kè ti nkari yie nha bakù youú, otòu kucānku. ³⁸ Kè Yesu bè nàké ke dò: Di í yé di m békú tì di bo na kényā n yóó yā fēè bòòfàà? Di bo na kè bè di ānné be yóó nh ānné wèè bàtémàà? Kè bè dò: ĒĒ, ti bo na. ³⁹ Kè Yesu bè tēíné ke dò: Mómumuā ndi yóó namu kényā n yóó yā fēè bòòfē. Kè bè di ānné bè yó nh ānné wèè bàtémumù. ⁴⁰ Dè né í tú mī yóó tāāté bèè yó mbo m bakù youú nè kucānku, de kó yekàrè Kuyie nyè dòò bèè kpéí mbeè yè te.

⁴¹ Yesu tancòumbè sāmbe tepítè tì kèè diì mōnnì kè be miekee peike Isaku nè Isāã. ⁴² Kè Yesu bè yu bemou ké bè nàké ke dò: Di yému ke dò mbèè tu bekpààtibè yebotè mieke bè yè fēūnkómè, bèè tu bekpèribè ye mieke kè bè yè diinko mesémme. ⁴³ Di kperè í dò nkéndò memme, wèè dó kéndèu di mieke wè ntú di kóo tōntì. ⁴⁴ Kè wèè dó kéntú oketiwè di mieke wè ntú dimou kó kudaakù. ⁴⁵ Ke yé Onitibire í kōtenímè ke bè bo mpí de tōmmú, dè kōtení ke bo pí mmutōmmú mmu benitibè kpéí nkéduó nde fōmmu kédenne kusúkù meyei nkó tidaatì mieke.

Yesu wéimmè kuyū̀̀̀nkù Baatimbee
(Wénté Matie 20:29-34 nè Duku 18:35-43)

⁴⁶ Kè bèè tuòke Sedikoo Yesu nè o tancòumbè bè yè̀̀̀tì diì mōnnì de kó diheì kè kunitisúkù péu bè tū̀̀̀, kè kuyū̀̀̀nkù makù bè tu kù Baatimbee, Timbee kó debire kè kù kàri kuce nù̀̀̀ ke móú. ⁴⁷ Kù kèè diì mōnnì kè bè tú Yesu Nansareti kou wèè pēnké kè kùu pī̀̀̀kè ke dò: Dafiti kó debire, Yesu n kuó mmesémme.

⁴⁸ Kè benitibè nkù kpānnè ke tú kùu cí̀̀̀ké kè kù né òke pī̀̀̀kè ke dò: Dafiti kó debire á n kuó mmesémme! ⁴⁹ Kè Yesu cómmóó kébéi nke dò: Yúnní we!

Kè bèè kù yu ke dò: Ò da yumu, íté nè tikōnyauti.

⁵⁰ Kè kuyū̀̀̀nkùu íténi kédootóo ku yaà̀̀̀bòrì kéítóo mecāã nkékétóo Yesu bíékè. ⁵¹ Kè Yesu kù beke ke dò: A dó n da dòò ba? Kè kuyū̀̀̀nkùu ò nàké ke dò: N dó kèwéntému. ⁵² Kè Yesu kù nàké ke dò: A tá mēè kpéi nke dò m bo na ke da miékūnne, íté! Kàa mietému.

Kè kù pā̀̀̀nke wénté kénéinè Yesu.

11

Yesu tatimè Sedisademmu ke deke disāmmarímbii
(Wénté Matie 21:1-11 nè Duku 19:28-40 nè Isāã 12:12-19)

¹ Bè tṑ̀̀nnè̀̀̀nko diì mōnnì Sedisademmu kḕ̀̀mberínè Betifasee nè Betannii Odifèè tārì také, kè Yesu tṑ̀̀ nho tancòumbè bè̀̀̀débè ke dò: ² Kōtenè diheì diì bo di ì̀̀̀kè, di bo mbo tuòkoo kényā disāmmarímbii, ò̀̀̀mòu mu nyí ò̀̀̀ke di kè di pītí, kè dí di píté kékōtenèni. ³ Kòò mṑ̀̀u di beke ke yí: Dè dṑ̀̀mme kè di di pītí? Dí ò̀̀̀ nàké ke dò: Ti Yiè nweè di dó. Dende bà̀̀̀mbà nhò bo di yóu kè dí di tū̀̀̀óténi.

⁴ Kè bèè kōte ké mḕ̀̀nke nsó disāmmarímbii marì pītí tḕ̀̀cī̀̀̀tè matè kó ditowà̀̀̀ kuce nù̀̀̀, kè bè ndi pītí. ⁵ Bèè dè bo kè be kó bḕ̀̀mabèè bè beke ke dò: Di dṑ̀̀ri ba? Dè dṑ̀̀mme kè di pītí de kó disāmmarímbii? ⁶ Kè bèè bè tḕ̀̀nné Yesu do bè nàké tì, kè bèè yóu kè bèè di tū̀̀̀óté, ⁷ ké di kōtení Yesu borè kénóó mbe yà̀̀̀tì di ì̀̀̀nkè kè Yesu deke. ⁸ Kè besúkùbè mpíenku kuce mesà̀̀̀a nkè betò̀̀̀bè piiti be yà̀̀̀tì ku ì̀̀̀nkè. ⁹ Bèè ni Yesu ì̀̀̀kè nè bèè ò̀̀̀ tū̀̀̀ nkè bè mpī̀̀̀kè ke tú: Kuyie nyè̀̀̀tìrì ndeu! Mesà̀̀̀a nnì mbonè f̄́ nwèè kèrínì nè ti Yiè nkó diyè̀̀̀tìrì. ¹⁰ Kuyie ndé̀̀̀úkūnne dikpà̀̀̀tìyuu diì kèrínì ti yà̀̀̀rì Dafiti kperi, Kuyie nyè̀̀̀tìrì ndeu ké̀̀̀nkè!

¹¹ Kè Yesu tuòke Sedisademmu kéta Kuyie ncī̀̀̀tè ke wénní demou, ò̀̀̀ dèè diì mōnnì ke s̄́ ndiyè̀̀̀ dèè, kòò kōte Betannii nè o tancòumbè tepítè nè bè̀̀̀débè.

Yesu béinnèmè mutie bè tu mù fikìè
(*Wénté Matie 21:18-19*)

¹² Kè dèe wenté kè bè nyetìní Betannii kè dikònnì pí nYesu. ¹³ Kòo yà mutie bè tu mù fikìè medétimè kè mù ã tifãàtì kòo kòtoo ke bo yà yebe bo mbo, ò tònko dìi mònni, káyà tifãàtì máà, ke yé dè do í túmè de kó detie mpeí dìi mònni. ¹⁴ Kè Yesu béinnè de kó mutie ke dò: Òmòu ténke báá cááké a be nè a bo mbomè. Kòo tancòumbèe keè ò béimmè.

Yesu bètimè bepotambè Kuyie ncíètè
(*Wénté Matie 21:12-17 nè Duku 19:45-48 nè Isãã 2:13-22*)

¹⁵ Bè tùòke dìi mònni Sedisademmu kè Yesu ta Kuyie ncíètè kémbetì beffítbè nè bedombe, kébuó mbedíticeetibè kòò tábùrìbè nè bèè fiiti sinónkpeé be kàrè. ¹⁶ Ò í nyie nkòò mòu mpènkùnè tipotantì Kuyie ncíètè borè, ¹⁷ kédeè ké mbè tiè nke tú: Ti wàrimu ke tú: Bè bo nyu n cíètè ke tú mubáammu kpete yebotè yemòu yó mbáá ndè kè dínì né tè dòò beyóóbè kó disòrì.

¹⁸ Kuyie nkuó nùbè kó bekótìbè nè ikuó wãàbè tì kèè dìi mònni kénwanti bè bo yímè kèpí nYesu kékuò, ke né nhò dé ke yé benitìbè bemòu do pénsìrimè o náàntì. ¹⁹ Dè yuotè dìi mònni Yesu nè o tancòumbè kè bèe yé diheì.

A bo mbáámmè Kuyie nke tá
(*Wénté Matie 21:20-22*)

²⁰ Kè dèe wenté kè bè mpènké káyà muù tie kè mù kpeí nè mu cíènko. ²¹ Kè Pierii dentení dèè wee dòò kénáké Yesu ke dò: Okótì wénté mutie a wee béinnè mù ke kpeí.

²² Kè Yesu bè ténne ke dò: Ntánè Kuyie, n di náá ntimómmonnti nti ²³ kòò mòu nàké di ntàrì ke yí: Íté a me mbo dè kèdo dàméèrì mieke bá ke í yíèkù, ke tá ke dò nhò béi nti bo dòò, tì bo dòò. ²⁴ Dè kpeí nte kè n di náá nke tú: Di móú dèè kó dimàà nè mubáammu mieke di ntá ke dò ndi dè pètèmu, Kuyie bo dè ndi duó. ²⁵ A cómmú dìi mònni ke báá nKuyie nkàa dèntení ke dò nha mokenè òmòu tìmatì cíé nwe, kàa cice wèè bo kéínkè kòo da cíé nha yei. [²⁶ Kè di me nyí cíènko ditòbè, di cice wèè bo kéínkè, ò báá di cíé ndi yei.]

Yesu wèrímú bonní de?
(*Wénté Matie 21:23-27 nè Duku 20:1-8*)

²⁷ Kè bèe wète Sedisademmu kè Yesu ícentì Kuyie ncíètè mieke kè ikuó nùbè kó bekótìbè nè ikuó wãàbè nè Kuyie ncíètè kó bekótìbè kè bèe katení Yesu borè, ²⁸ kòò beke ke dò: Nè òmmu wèrímú mmu a dòòrinèmè die? We nda duó ndinùu kàa dè dòòrì? ²⁹ Kè Yesu bè ténne ke dò: N yóò di beke tìmatì máà ndi, kè di n ténne, n né di náké nè mùu wèrímú mmu n dè dòòrinèmè. ³⁰ Isãã do ãã wèè bàtèmmù do bonní benitìbè boràa kè Kuyie mborè? Dí n ténne.

³¹ Kè bè nnáá mbemáà ke tú: Kè ti yí de kóò bàtèmmù do bonní Kuyie mborè ò dò: Ba nkpeí nné te kè di í tá Isãã? ³² Kè ti me nyí: De kóò bàtèmmù bonní benitìbè borè...

(Bè do dé benitìbè mbe, ke yé bemòu bè do yémèmu ke dò nyIsãã tu Kuyie mpããnáàntì náàntò mómmuò.)

³³ Kè bèe ténne Yesu ke dò: Ti í yé. Kè Yesu dò: M me mbáá di náké nè mùu wèrímú mmu n dè dòòrinèmè.

12

Betòmbè yeibe
(*Wénté Matie 21:33-46 nè Duku 20:9-19*)

¹ Kè Yesu mbè nàánnè yenáànhãntíyè mieke ke tú: Onitì mòu wèè do fífkú detie mbè tu dè fínyì, kémaá kuduotí ké dè fii, kédammú difòtìrì bè yó nhūtírì dè yetebe, kémaá didènnì bè bo ndekù dì ke baa kupaku, kédeè kéíté kékòte kupòòkù. ² Yetebe bi dìi mònni

kòo tǎ nho kóo tǎnti mǎu betǎmbè borè kè bè bo di duónko o kó yetebe. ³ Kè bèe ò pǐ nképuotí kébeti bá bè í nhò duó ndèmarè. ⁴ Kè kupaku yiè nwēte kétéñko otǎnti déri kè bèe ò kǎmmu kóo sǎmmú. ⁵ Wèè te kupaku kòo yí kétéñko otǎñwè kè bèe ò kùo, ké me ndǎò betǎbè péu kénkǎu bie nke puotí betǎbè. ⁶ Kòo bire deè máa nkpaá ò dǎ dè mediè nkòo dente ké dè tǎnko, kòo yèmmè ndò mbè bo dè yǎte. ⁷ Kè bè né dake ke dǎ: Ntenè wèè yóo tieke kupaku, yóunè kè tí ò kùo ké kù tieke. ⁸ Kè bèe pí nho bire kékuo kédootóo kupaku mǎnku.

⁹ Kè Yesu bè beke ke dǎ: Kupaku yiè mbo dǎò ba de mǎnni? Kè bè dǎ: Ò bo kǎte kékuo de kó betǎmbè kéwaá mbetǎbè kéǎnné o paku mièke. ¹⁰ Di í kǎa ntíi wǎri ke tú: Bèè maà bè dootóo dii tǎri dii naá ndipūū kó ditǎri mómmǎndaà? ¹¹ Ti Yiè nKuyie nkuu dǎò de kó tidietí kè ti tì yà kè dè ti naati.

¹² Ikuó nìùbè kó bekótí bè nè ikuó wǎǎbè kè bè nwanti bè bo yímè kǎpí nYesu ke yé bè bantémè ke dǎ nho ãnté bembe ke né yǎte ditínni, kényóu, kéíté.

Sesaa kperè nè Kuyie nkperè

(Wénté Matie 22:15-22 nè Duku 20:20-26)

¹³ Kè bèe tǎnko Fadisíēbe mabè nè Edǎti kó fenafe kǎbe mabè Yesu borè, kè bè bo ò díí nkéyà ò bo béi ntimatí kényeté kè bèe ò pǐ. ¹⁴ Kè bèe kǎtoo Yesu borè kóò beke ke dǎ: Okótí ti yému ke dǎ nha náa timómǎnti bá a í yǎkù ò òmǎu, bá kòo tú wè, ke benkú Kuyie nkó kuce nè timómǎnti. Dè wenni ke dǎ nti yietí dǎmpód Odómmu kǎbe kóo kpǎàtǎà? Ti dǎ nkéyietǎà, kè ti báa yietí?

¹⁵ Kè Yesu banté be yèmmè bomè mèdémè, ké bè beke ke dǎ: Ba nkpréi nte kè di dǎ ké n díí? Duónnènni fedífè femáà kè n yà.

¹⁶ Kè bèe ò duó, kòo bè beke ke dǎ: We nte diyuu dii, nè diyètiri dii? Kè bèe ò tǎnné ke dǎ: Sesaa, Odómmu kóo kpǎàti. ¹⁷ Kè Yesu bè nǎké ke dǎ: Duónnè Sesaa o kperè kéduó nKuyie nku kperè.

Kè dèe bè di mediè nnè ò bè tǎnné tì kpéi.

Dipopuò í bo kéínkè

(Wénté Matie 22:22-33 nè Duku 20:27-40)

¹⁸ Kè Sadusíēbe bèe í yie mbecírí bè yóo yǎntémè kè bèe kǎteni Yesu borè kóò beke, ke dǎ: ¹⁹ Okótí nte Mǎyiisi ti duó nyíi kuó ke tú kòo niti ku ke yóo o pokù bá ò í mǎke debire, o nantèe ò tǎoté kòo peité ibí kè ò sǎoté wèè ku o cíētè. ²⁰ Benitibè mabè bèe do bo bèyiekè, kòo ketiwè rípo kékú bá debire í bo. ²¹ Kòo dérii túoté de kóo kúpokù, kékú bá debire í bo, kè dè me ndǎò otǎñwè. ²² Beyiekè bembe kè bè ntóu de kóo nitipòkù ke kǎ, bá òmǎu í nhò mǎtènè debire, de kó difǎnkúò kòo nitipòkù múnke kú. ²³ Becírí bè bo yǎnté dii yiè be we nyó nte de kóo nitipòkù, bémǎu bè me nhò puokemèmu?

²⁴ Kè Yesu bè tǎnné ke dǎ: Ntenè dèè kpéi nte kè di yeté, di í banté tìi wǎri, di me nyí banté Kuyie nkó muwérímú. ²⁵ Becírí bè bo yǎnté dii mǎnni benitidaabè í yó mpuokú, benitipòbè me nyí yó nyenkú, bè yó ndònnè Kuyie ntǎrè dómme mme kéínkè. ²⁶ Kè becírí bè kóò kényǎnté kpeti nti, di í kǎa mMǎyiisi pátiri mièke Kuyie ndo ò nǎké tì difǎpèu mièke ke dǎ: Kù tu Kuyie nku Abarahammu nè Isaki nè Sakǎbu bè do tū nkùà? ²⁷ Kuyie nyí tú becírí bè kǎku kù tú befòùbè kǎku nku. Di yetému mediè.

Ikuó ò pǎēté itei

(Wénté Matie 22:34-40 nè Duku 10:25-28)

²⁸ Kè ikuó wǎàti mǎu kee bè nǎammè kényà Yesu tǎnné mèè botí mesàà Sadusíēbe bèe í tǎ mukúkéyǎntímù bomè kétéónko Yesu borè kóò beke ke dǎ: Kuyie ntannù òndi pǎēté yeteyè. ²⁹ Kè Yesu ò tǎnné ke dǎ ntenè dii pǎēté yeteyè: Kémúnè díndi Isidayeēribe, ti Yiè nKuyie ntú Kuyie nku, kùu bo kumáà. ³⁰ Á ndó a Yiè nKuyie nnè a yèmmè mmemǎu

nè a wěnni diməu nè a cii meməu nè a wěrimú muməu. ³¹ Nte diteri dii di tū: Á ndó otəu a dó mēè botí amáà. Yemayè ténke í pēēté yie.

³² Kè ikuó wāātii ò tēíné ke dò: Okóti dè wennimu a nàké timóm̄m̄nti nti, Kuyie mbo kumáà ndi kutekù makù í bo. ³³ A bo nkù dómè nè a yèmmè meməu, nè a cii mmeməu nè a wěrimú muməu, kéndó otəu a dó mēè botí amáà deè pēēté bè feu ìi wūō ke tuò nyewūōtòrè ínkè Kuyie nkpréí, ke kù pāānnè yepārè teyè péu.

³⁴ Kè Yesu nsó nwe ò tēíné nè mecii nkòò nàké ke dò: Á tókénèmu Kuyie nkprààtiyuu. De kó difōnkúò òmòu ténke í ndàátí kóò beke timatì me kó kubotí.

Kirisi nè Dafiti

(Wénté Matie 22:41-46 nè Duku 20:41-44)

³⁵ Kè Yesu nsóké ke bè tiè Kuyie ncíētè mièke ké bè beke ke dò: Ikuó wāābè bo yíme ke dò Kirisi tú Dafiti yaābire? ³⁶ Ke yé Muyaánsàdmù do niitémè Dafiti kòò béi nke dò: N Yiè nkuyie nnákemu n yiè nke yí nkari m bakù yóu kè n yàà da duónnè a kprantídèntəbè kàa bè cùuti.

³⁷ Kè Dafiti do ò yu ke tú o Yiè, o Yiè mbo yíme kéwēte kéntú o yaābire? Kè kunitisúku nhò kènmú kè dè kù naati.

Yesu yèmmè bè ndake ikuó wāābè kpéí

(Wénté Matie 23:1-36 nè Duku 20:45-47)

³⁸ Kè Yesu mbè tiè nke tú: Daatenè ikuó wāābè kpéí mbèè ò ndó kénhā yeyaābòrè dieyè kè benitìbè bo mbè dōú nkè bè dèúkunko yaárè mièke. ³⁹ Ke ò ndó yekàrè de ìikè kpeye titíntouti mièke nè yebaa mièke. ⁴⁰ Ke fekù bekúpobè kperè, ke ò mbáá Kuyie kémənte, Kuyie mbo bè poté kè dè ncáá ke yóu.

Okúpocìrì kó dipānni

(Wénté Duku 21:1-4)

⁴¹ Diiyè marì kè Yesu nkari Kuyie ncíētè mièke ke wetí bè āā dè idíítí, ke wéí benitìbè āā mēè botí, ke tikpàti yembè péu āā idíítí mediè. ⁴² Kòò kúpocìrì mōu tuəkení kéānné fedífè sàmpófè. ⁴³ Kè Yesu yú o tancòumbè ké bè nàké ke dò: Móm̄muə nwe n di náámmè okúpocìrì yie nweè ānné kè dè pēēté betobè. ⁴⁴ Ke yé bè āāmmè ke suəmmu mediè. Wenwe nè o cìti mièke kòò ānné ò do məkè fè ke bo dinè feməu.

13

Kuyie ncíētè kó mupòmmù

(Wénté Matie 24:1-2 nè Duku 21:5-6)

¹ Yesu yetini dii mōnni Kuyie ncíētè kòò tancòumbè kóò mōu ò nàké ke dò: Okóti wénté káyà bè maánè yèè tárè Kuyie ncíētè yè wenni mēè botí, kéwénté Kuyie ncíētè wennimè.

² Kè Yesu ò tēíné ke dò: A wúó ntè maá ke deu mēè botáà? Ditári marì í yó nkpráá nónké diteri ínkè. Deməu dè bo duó.

³ Kè Yesu nkari Odifè tāri ínkè ke wetí Kuyie ncíētè. Pieri nè Isaku nè Isāā nè Āntidee kè bèè ò beke bemáà borè ke dò: ⁴ Á ti nàké dè yóò dāò dii mōnni nè ti yóò yà dè kébanté ke dò nde mōnni tūðke.

Tìi yóò tuəkení kè kutenkù né na kédeè

(Wénté Matie 24:3-14 nè Duku 21:7-19)

⁵ De mōnni kè Yesu mbè nàà nke tú: Ndakenè kòò mōu báá di souté. ⁶ Ke yé benitìbè péu kərinimè ke bo ntú beè tú Kirisi, ke suó kusúku. ⁷ Di yóò keèmu bè náámmè mudòò kpéí nnè mu kó kutoweku, kufōwáá mbáá di pí nke yé dè dōmmè kətuəkenímu, dè né mu nyí yó ntú kumànkú. ⁸ Ku mbotí bo íté kénkpannè kutekù, kè di nkprààtiyuu íté kénkpannè diteri, kè ketenkè nsānti tipitì timəu, kè yekòbèe tanní, dè bo ndò nkupéitəyonku òō ketémè onitipòkù.

⁹ Nyénè dimáà kpéí, bè bo di katenè tibeëndieti kè bè ndi puoti ipàati titiíntouti mieke, ké di katenè bekpàatibè borè nè ketenkè yembè borè n kpéí, kè dí bè nàké n kpéí. ¹⁰ Ke yé medeetímè kó tináànti dòmmè kéketé kénáké ibotí imou ndi. ¹¹ Kè bè di kərinè dī mōnni tibeénti di báá niité kénwaa ndi bíí bo nàké tì, kè de mōnni tūðke di nnáá tì taani di nò ke yé dī í yó nnáámmè di mómməmbə, Muyaánsààmù muù yó nnáá ndi kpéí. ¹² Benitibè bo fiiti be neí nè be kó bekotíbè kè bèe bè kùò kè ibí cicebèe ì fíítí kè ibí sīntenè ì cicebè kéduó nkè bèe bè kùò. ¹³ Benitibè bemou bo ndi níí n kpéí, wèè me mbo nwéèrì kétuəkenè kumànkù ò bo cooté.

Yewe yeiyə

(Wénté Matie 24:15-28 nè Duku 21:20-24)

¹⁴ Kè di yà dī mōnni isəke ì duó mmeyəncəarimè kè ì bo ì do í dò nkémbo dè, wèè kàa nwèe dāð meyoðmmè, kè dè s̄ mbèè bo Sudee kó ketenkè bèe coké kédeke yetāre ìnkè. ¹⁵ Kè dè s̄ nwèe bo o cíètè kudànkù ò báá cúténí kudieku ke bo túóté o kperə. ¹⁶ Kè dè s̄ nwèe bo kupaku ò báá kò ke bo túóté o yaəbòrì. ¹⁷ De kó diyie dè bo nyóùnè benitipòbè bèè bo mpúó nnè bèè bo ntə ibí. ¹⁸ Mbáánnè Kuyie nkè dè báá tuəkení diyōð mieke. ¹⁹ Ke yé de kó yewe meyeñcaarimè mèè yó mbo me kó kubotí mu nyí ānné nè Kuyie ndōðmè kutenkù, mè me nyí kpaá ke bo ānné bitì. ²⁰ Kè Kuyie ndo í yàate de kó yewe òmòu na bá nyenté, kù me nyè yàate ku kó benitibè kù tāāté bè kpéí nke. ²¹ Kòò mōu di nàké ke tú: Kirisi bo die nyoo cìe, di bá ntì tá. ²² Ke yé Kirisi tekùbè nè bèè yó ntú bemáá Kuyie mpāñnāantì náambè bè yóó ānnémè kéndəori tidietì nè dēmarè cānnè ke dó kəsouté bá nè Kuyie ntāāté bè. ²³ Nyénè dimáà kpéí, n die nke di nàkému demou.

Yewe sonyə

(Wénté Matie 24:29-31 nè Duku 21:25-28)

²⁴ De kó yewe mieke meféútímè memme kó difōnkúò, diyie bo soute, otānkù ténke bá mpéì. ²⁵ Kè siwāā nduoní kéínkè kè siwāā diesi sāntè. ²⁶ De mōnni kè bèe yà Kuyie mBire kè dè cutiní yewetè mieke nè muwērimú diemù nè Kuyie nkó tikpetì, ²⁷ kētō nho tōre itemmānke imou kè yèe tíí nKuyie ntāāté bè.

Fikíè kó mutie kó medonnimè

(Wénté Matie 24:32-35 nè Duku 21:29-33)

²⁸ Banténè fikíè kó mutie kó medonnimè, mu bake sùùkè dī mōnni kè mu fāātì bitírí di ðð bantému ke dò ndiyōð tōónní. ²⁹ Mèè botí nku di yà dī mōnni kè dende kó dimáà tūðkení di nyé ke dò nhOnitibire tōónnímu ke bo dibòrì. ³⁰ Timómmənti nti n di náámmè benitibè bèè fòu dī mmōnni bè í yóó kú bemou kè dè mu nyí tūðkení. ³¹ Keínkè nè ketenkè dè bo pēēté, n náantì me mbáá pēēté bitì.

Ndakenè

(Wénté Matie 24:36-44)

³² Òmòu í yé de yiè yoo de mōnni, bá Kuyie ntōrè bá Kuyie mBire, Kuyie nkuù máa yé. ³³ Ndakenè ke báá duó ke yé di í yémè dè yóó tuəkení dī mōnni. ³⁴ Dè bo dāð kéndōnnè onitì wèè kəri kupəðkù ke benke o cíètè o tōmbè ke duó mbá wè o tōmmú ke nàké wèè bàà dibòrì ke yì ò báá duó. ³⁵ Ndakenè ke yé di í yémè tecíètè yiè nwētini dī mōnni, kè de yemme kuyuoku yoo keyènkè cuokè, yoo dikodakəónni yoo kukúnwentóo. ³⁶ Nyíèkùnè ò bo nwētiniimè ke s̄ ndi yè nke duó kòò di déété. ³⁷ M me ndi nàké tì n ti nnáá mbenitibè bemou: Ndakenè!

14

Be do dakiimè ke bo pí nYesu

(Wénté Matie 26:1-5 nè Duku 22:1-2 nè Isāā 11:45-53)

¹ Ke s̄s̄ nde kraá yewe yèdéè kè diyentébbanni nè p̄éèbè bèè í k̄w̄renè mutie mùu muuti p̄éè kè mu kó dibanni né tuakení, kè ikuó niùbè nè ikuó wāābè n̄wanti bè bo ȳime k̄epí nYesu k̄ekuó. ² Ke ȳé bè do túmè: Ti báá ò p̄i ndibanni mieke, ti yàà bo cé ndikpànni benitibè cuokè.

Onitipòkù wèè còú nYesu yuu tudààrí
(Wénté Matie 26:6-13 nè Isāā 12:1-8)

³ Kè Yesu míbo Betannii Simāo dik̄anni c̄iētè. Bè k̄ari dii m̄onni ke yo nk̄o nitipòkù m̄ou taroo ke t̄o dimátid̄enni p̄er̄i, kè di piéké tudààrí id̄ítí dieyi kou bè d̄d̄nè wè mutie bè tú mù náàrí, kè di b̄óté k̄écóú nYesu yuu tudààrí. ⁴ Kè d̄e yonke bèmabè be mieke kè bè nnáá mbemáà ke tú: Ba nk̄p̄i nte kòò càke de kòò tudààrí. ⁵ Ti na bá nhò fité dibenni t̄ommú diítí k̄ep̄ammú bec̄iribàà?

Kè bè nk̄pannè de kóo nitipòkù. ⁶ Kè Yesu bè nàké ke d̄ò: Yóunè we, dè d̄omme kè di caàri o yèmmè? Ò d̄d̄ med̄òr̄imè s̄àamè mme n k̄p̄i. ⁷ Ke ȳé di yó mbonèmm̄e bec̄iribè, di bo na ké bè d̄d̄ mesàà ndi d̄ó dii m̄onni, mí mme nyí yó nh̄a ke di bonè. ⁸ Ò na nd̄d̄mè ò p̄anke me nd̄d̄, ké nh̄ ānné tudààrí kè m bo mbaànè n f̄ōti. ⁹ Tim̄ómm̄anti nti n di náammè kutenkù kum̄o mieke bè bo nàké dè med̄et̄imè kó tináant̄i bè bo nàké de kóo nitipòkù d̄d̄ dè, k̄endenniní o k̄p̄i.

Sudaasi do dómè k̄epí nYesu
(Wénté Matie 26:14-16 nè Duku 22:3-6)

¹⁰ Kè Sudaasi Isikadiyoti, Yesu tancòumbè tep̄ítè nè bèdébè kóò m̄ou k̄ote k̄yà ikuó niùbè kó bekótibè ke bo bè p̄i nYesu. ¹¹ Bè ti kèè dii m̄onni kè d̄e bè narike kè bè d̄ò bè bo ò duó nyid̄ítí. De m̄onni kè Sudaasi nwanti dim̄onni s̄àari ò bo dínnè di ké bè p̄i nYesu.

Yesu nè o tancòumbè yommè diyentébbanni kó mudii
(Wénté Matie 26:17-25 nè Duku 22:7-14, 22-23 nè Isāā 13:21-30)

¹² P̄éèbè bèè í k̄w̄renè mutie mùu muuti p̄éè kó dibanni yiè k̄etiri bè s̄s̄ f̄ié di diyentébbanni kó ipe, kè Yesu tancòumbè ò beke ke d̄ò: Yé a d̄ó ti k̄ote kè ké da bénné diyentébbanni kó mudii?

¹³ Kè Yesu t̄o n̄ho tancòumbè bèdébè ké bè nàké ke d̄ò: K̄otenè dihei mieke, di bo conè onitid̄u m̄ou kòò t̄o did̄úu nè menie nk̄é dí ò t̄unne. ¹⁴ Kòò ta dè, dí nàké de kó t̄ec̄iētè yiè nke d̄ò: Okót̄i tú yé ò yóó di k̄uú dieku mieke diyentébbanni kó mudii nè o tancòumbè? ¹⁵ Ò bo di benke kudieku diekù kudànkù ínkè ké kù t̄unte páíí, dem̄o kè dè bo ku mieke, dende di yóó ti bénnèmmè diyentébbanni kó mudii.

¹⁶ Kè Yesu tancòumbè ité k̄ék̄ote dihei mieke, k̄éns̄s̄ ndè d̄ò nYesu do bè nàkémè, kè bè bénné diyentébbanni kó mudii.

¹⁷ Kuyuo kè Yesu tuakoo nè o tancòumbè tep̄ítè nè bèdébè. ¹⁸ Bè k̄ari dii m̄onni ke yo nk̄é Yesu bè nàké ke d̄ò: Móm̄muo nwe n di náammè di kóò m̄ou nè wè ti w̄e nke yo nweè yó n f̄ité.

¹⁹ Kè be yèmmè caàrè bá wè kòo ò beke ke d̄ò: Mí nwaà? ²⁰ Kè Yesu bè t̄énné ke d̄ò: Díndi n tancòumbè tep̄ítè nè bèdébè kóò m̄ou nè wè ti w̄e ndibuu dimáà mieke. ²¹ Onit̄ibire yóó kúmu, t̄i w̄arimè de k̄p̄i, wèè né bo f̄ité Onit̄ibire ò bo yà. De yiè nk̄é bè do í ò peité dè na nt̄õ.

Yesu d̄óummè Mudisàamù kó ikuó
(Wénté Matie 26:26-30 nè Duku 22:15-20 nè 1 K̄odenti 11:23-25)

²² Bè yo ndii m̄onni kè Yesu túóté p̄éè k̄és̄ante Kuyie nk̄édeè kóò w̄er̄i k̄eduó n̄ho tancòumbè ke d̄ò: Cáák̄enè, die ndè benkù ke d̄ò m p̄a n k̄nt̄i di k̄p̄i.

²³ De kó dif̄onk̄uó k̄et̄uóté feb̄òf̄è, k̄és̄ante Kuyie nk̄é bè duó nk̄é bèè ȳa bem̄o. ²⁴ Kè Yesu bè nàké ke d̄ò: Die ndè benkù n ȳi, bè yó n kuó kè mèe cóú, Kuyie nyóó taunnèmmè

benitibè kumáà, mèè yóó cou kusúkù kpéí. ²⁵ Timóm̄m̄nti nti n di náámmè n ténke í yóó yà menàà, nkè dè í tú m bo wēte kényà dii yiè mepàmmè Kuyie nkprààtiyuu mieke.

²⁶ Bè dèntè dii m̄nni Kuyie nkó yesāā nkédeè kédeke Odif̄fè tāri.

Yesu do yēmmè o tancòumbè bo ò yóu

(Wénté Matie 26:31-35 nè Duku 22:31-34 nè Isāā 13:36-38)

²⁷ Kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Di bo n yóu dim̄ou ke yé ti wàrimè ke tú: M bo poté opec̄nti kè ipee cíté. ²⁸ M bo yánté dii m̄nni, m bo niité kékote Kadidee ké ndi baa.

²⁹ Kè Pierii ò tēnné ke dò: Bá kè betòbè da yóu mí mbáá da yóu. ³⁰ Kè Yesu ò nàké ke dò: Móm̄muo nwe n da náámmè, yie nkó keyènkè tekote bo nyóó kuò mmedérímè kàa yete kuce metāāti ke tú a í n yé.

³¹ Kè Pierii yete ke dò bit̄! Bá kè bè bo n wēnnénè kékūo m báá da yóu.

Kè betòbè múnke me mbéi.

Yesu báámmè Kuyie Setisemandee mieke

(Wénté Matie 26:36-46 nè Duku 22:39-46)

³² Kè bèe tuòke dibòri marì kè bè di tu: Setisemandee kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Nkarinè die kè n kote kébántè Kuyie.

³³ Kòo nneínè Pieri nè Isaku nè Isāā, kòo kōmbùd̄ti níduò kòo yēmmè cààrè. ³⁴ Kòo bè nàké ke dò: N yēmmè mèè cààrè mediè mmóm̄m̄omme kè dè n tonté, nkpráànè die ndi né báá yè nkéduó.

³⁵ Ke dētóo sámpòrè kénínkú késínne kébántè Kuyie nke dò: Kè dè bo yie ndim̄nni dii, mmeff̄útímè kperi, n dēténè. ³⁶ Ke mbáá nKuyie nke tú: N cice a nōmmu dem̄ou a yóu kè m báá yà fe mbòd̄fè mēff̄útímè kōfe. Á d̄d̄ a dómè kè dè bá ntú n dómè.

³⁷ Kòo nwētini o tancòumbè borè ke s̄ mbè yè nke duó, kòo beke Pieri ke dò: Sim̄o a yè nke duómaà? Á í na ke bo nwúó tewebiètè mēfitímè mēmáà miekaà? ³⁸ Nwúónnè ke báá nKuyie nkè mesòummè báá di na. Meyēmmè mie dóm̄u kéd̄d̄ mesàà, nkè tik̄nti né kpa muwērímú.

³⁹ Kòo wēte kékprénté, kémbáá nKuyie, ke náá nhò baa do náá nti. ⁴⁰ Kéyíé kéwētení o tancòumbè borè ke s̄ mbè yè nke duó kè be nuò ncēēke, bè í nyà bè bo ò nàké ti.

⁴¹ Ò wētení dii m̄nni kuce metāāmmè ké bè nàké ke dò: Di wēte ke duómu keompua? Dè d̄d̄ ke dèemu, dim̄nni tūdkemu kè bè bo fité Onit̄bire kè benitiyeibee dè pí. ⁴² Íténè kè tí kote, ntenè wèè yó m pí ke tūdkení.

Bè p̄immè Yesu

(Wénté Matie 26:47-56 nè Duku 22:47-53 nè Isāā 18:3-12)

⁴³ Yesu kraá ke me nnáá nkè Sudaasi, o tancòumbè tepítè nè bèdébè kòd̄ m̄ou tūdkení ke neínè ikuó niùbè kó bekótibè nè ikuó wāàbè nè Kuyie nc̄f̄tè kó bekótibè tōnni bè, kè bè to yese nè yedùrè. ⁴⁴ Ke s̄ nwèè yóó fité Yesu ò nàké dit̄nni ke tú: Kè n dou nwe, kòd̄ orí, di banté ke dò weñwe, kòd̄ pí ké nhò bà mesàà. ⁴⁵ Ò tūdkení dii m̄nni Yesu borè ke p̄anke dò: Okóti!

Kédeè kòd̄ orí. ⁴⁶ De m̄nni kè de kó benit̄bè p̄anke munnéní kēpí nYesu.

⁴⁷ Kè Yesu tancòumbè kòd̄ m̄ou n̄te disiè kéhei nkédate ikuó niùti diwè kóo t̄nti toò. ⁴⁸ Kè Yesu bè nàké ke dò: Di k̄tenní yese nè yedùrè ke bo m pí ke dò n tú onit̄kùti.

⁴⁹ Nh ã mbo yewe yem̄ou di cuokè ke di tiè nKuyie nnáàn̄ti Kuyie nc̄f̄tè mieke bá di í m pí, dè tūd̄ke kè dè bo d̄d̄ ti w̄ari ke yēmmè mme.

⁵⁰ De m̄nni kòo tancòumbè bem̄ou ò yóu kécoké.

⁵¹ Kòo dapaà mm̄ou nkprá kòo tū nke dáátí kuyàd̄kù máà kè bè ndó kòd̄ pí, ⁵² kòo f̄f̄nko kuyàd̄kù kécoké mebii.

Bè bekénèmè Yesu

(Wénté Matie 26:57-68 nè Duku 22:54-55, 63-71 nè Isãã 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kè bèe katenè Yesu ikuó niùtì diewè cîètè, ikuó niùbè kó bekótíbè nè Kuyie ncíètè kó bekótíbè nè ikuó wããbè, kè bèe tíí nde borè. ⁵⁴ Kè Pieri ntũ nYesu ke díetiri, ke yàa tannenko ikuó niùtì diewè kó kudànkù mieke, kénkari tihããpònti borè, ke iiri muhãã.

⁵⁵ Ikuó niùbè kó bekótíbè nè dibeéntinnì kè bè nwanti Yesu dðò tì, tì bo nte kè bèe ò kùò bá bè í mpètè. ⁵⁶ Kè besúkùbè nsoú nke náá nYesu nu ncàkemu bá bè teti í mmáá. ⁵⁷ Kè bèmabè nyiiti ke sou nke tú: Ti kèè kòo tu ⁵⁸ ò bo pante Kuyie ncíètè benitìbè maá tè nè be nou kémaá tetetè yewe yètããti mieke tètè í yó ntú benitìbè maá tè.

⁵⁹ Bá nè memme be teti í mmáá.

⁶⁰ Kè ikuó niùtì diewè íté ditinnì cuokè kébeke Yesu ke dð: Á í yóó ténne tìmatàà? Benitìbè bie nyè nha dðò ba?

⁶¹ Kè Yesu ncíéké, ò í mbéi ntìmatì kè ikuó niùtì diewè yí kóò beke ke dð: Fðð tu Kirisi Kuyie nti sãntí kù kó debiraà? ⁶² Kè Yesu ò ténne ke dð: Ëë n we ntú, kè di bo yà Onitìbire kòò kàri Kuyie mmuwèrimú mumou yiè mbakù you, kóò yà kòò cutinì nè yewetè kéinkè.

⁶³ De mðnnì kè ikuó niùtì diewè kètè o yaàbòri, kébéi nke dð: Dè ténke dðmmu ti ñwãã nwèè bo náké ò dðò mèè yeinaà? ⁶⁴ Di kèèmu ò sããmmè Kuyie, di yèmmè dðmmè?

Bemou kè bè dð: Ò dð nkékuomu.

⁶⁵ Kè bèmabè nhò sùu tinóntõùtì, kékãã nho ìikè kuyààkù ké nhò puotì yenacèkuute ke náá nke tú: Banté wèè da poté.

Kè tihããpònti nhò bèmmu.

Pieri nennimè Yesu

(Wénté Matie 26:69-75 nè Duku 22:56-62 nè Isãã 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Kè Pieri nkpaá ke bo ketenkè kudànkù kè ikuó niùtì diewè kóò nitipotðnti mòu tuòkení, ⁶⁷ kéyà Pieri kòò ìiri muhãã, kòò ò wènté mesàà, kóò náké ke dð: Fð nha múnke do tũmmu Yesu Nansareti kou. ⁶⁸ Kè Pierii nenni Yesu ke dð: N yí banté a dó ké n náké tì.

De kó difñkùò ke íté kudànkù kéntati kukpánkpánkù kè tekotee kuó. ⁶⁹ Kè weè nitipòkùu wète kóò yà kénáké bèè dè bo ke dð: We nnitì tú be kóò mòu nwe, kè Pierii wète kénenni.

⁷⁰ Kè dè nyóó yí kè bèè dè bo kè bèe náké Pieri ke dð: A mènke bè wèñnèmu ke yé a tímè Kadidee kou ke náá nKadidee kó tináantì. ⁷¹ De mðnnì kè Pierii parikè ke dð: N tú n yí yé onitì di me nnáá nwèè kpéi, kè n sóummu Kuyie nni ncðð.

⁷² Dende bàmbà nkè tekotee kuó nkuce medérímè kè Pierii dentení Yesu sòò ò náké tì ke tú: Tekote bo nyóó kuó nkuce medérímè kàa parikè kuce mètããti ke tú a í n yé. Kè Pieri nkuò.

15

Bè do dakémè ke bo kuó Yesu

(Wénté Matie 27:1-2, 11-14 nè Duku 23:1-5 nè Isãã 18:28-38)

¹ Dikúnweñni sèi, ikuó niùbè kó bekótíbè, nè Kuyie ncíètè kó bekótíbè nè ikuó wããbè nè dibeéntinnì dimou, kè bèe tíí nke bo yà bè yóó yímè Yesu, memme kè bèe ò bou kékatenè kéduó mPidati Odommu kòbe kóò kùmàndáà. ² Kè Pidatii ò beke ke dð: Fðð tu Sifube kóò kpàtàà? Kè Yesu ò ténne ke dð: A ti mbéi.

³ Kè ikuó niùbè kó bekótíbè nnáá nYesu nu ndòò dè. ⁴ Kè Pidatii wète kébeke Yesu ke dð: A í yóó ténne tìmatàà? A í yo bè tu a dðò dèè kó dimàà?

⁵ Bá Yesu ténke í nténne tìmatì kè dèè di Pidati.

Pidati yèmmè bèe baaké Yesu kèfíínko Barabaasi

(Wénté Matie 27:15-26 nè Duku 23:13-25 nè Isãã 18:39-19:16)

⁶ Bá dìi yentébanni mieke Pidati do ðð fíi nkukpetínkù kumáà ndi ditìnni yē nwèe fíi nkù. ⁷ Ke s̄ mbè kpetí oniti m̄ou kòo yètìrì tú Barabaasi nè o k̄obe, ke yé bè do yetemè okpààti kpeti, kè dikpànni ãnné kè bèe kuò oniti. ⁸ Kè ditìnni k̄ote Pidati borè, kòd nàkè ke d̄ò, wèe bè d̄d̄ ò ðð bè d̄d̄mè. ⁹ Kè Pidatii bè beke ke d̄ò: Di d̄ò n fíiinko Sifube kóo kpààti nweè?

¹⁰ Ke yé ò do yémèmu ke d̄ò nyikuó niùbè kó bekótíbè p̄i nYesu be mieke ò péi m̄èè kpréi nke. ¹¹ Kè ikuó niùbè kó bekótíbè nsukíi ditìnni kè d̄i bo duó nkè Pidatii fíiinko Barabaasi. ¹² Kè Pidatii yíe kè be beke ke d̄ò: Di né d̄ò n yíme di tú wè Sifube kóo kpààti? ¹³ Kè bèe wekii ke d̄ò: Baaké we kudap̄ãtí ínkè! ¹⁴ Kè Pidatii be beke ke d̄ò: Ò d̄d̄ ð̄mme yei? Kè bèe d̄ake wekii mediè nke d̄ò: Baaké we kudap̄ãtí ínkè.

¹⁵ Kè Pidati ndó ditìnni yèmmè bo narikemè ke fíiinko Barabaasi kéduó nkè bèe puotí Yesu yedá kédeè kòo ò duó ntihãp̄ònti kè ti bo ò baaké kudap̄ãtí ínkè.

Bè ínnémè Yesu ipo

(Wénté Matie 27:27-31 nè Isã 19:2-3)

¹⁶ Kè tihãp̄òntii tannè Yesu Odommu k̄obe kóo kùmàndáà cíètè, bè kàrì dè ke beku, ke tíi ntihãp̄ònti timou. ¹⁷ Kòd dàtinné diyaàbòrì wũòrì kécití ipo kóo ínné, ¹⁸ kédeè kè nhò daú ke tú: A boà f̄s̄ nSifube kóo kpààti!

¹⁹ Ke puotí o yuu kuhãri kòd t̄íú tinónt̄ũt̄i, ke ninku ke s̄iinko o òkè ke d̄ò mbè ò d̄ou. ²⁰ Bè ò daá dìi m̄ònni kénsànnè kédeite diyaàbòwũòrì, kèw̄ete kóo dàtinné o yààti, kóo yènnè diheì ke bo ò baaké kudap̄ãtí ínkè.

Bè baakémè Yesu

(Wénté Matie 27:32-44 nè Duku 23:26-43 nè Isã 19:17-27)

²¹ Kè Sidenni eì kóo niti m̄ou nkũntini kupaku kè bè ò tú Sim̄o, Adekisãntiri nè Dufuusi be cice, kè tihãp̄òntii ò p̄i nnè muw̄erimú kéduó nkòo t̄o Yesu dap̄ãtí. ²² Kè bèe k̄atenè Yesu Kodikotaa (dèè tú kuyuk̄ú), ²³ kóo duó mm̄enaà mm̄èè k̄oorenè mutie mùu k̄òu kuyonku bá Yesu í nyie nkéyã. ²⁴ Kè bèe ò baaké kudap̄ãtí ínkè, k̄etãá t̄éte k̄etotí o yààti. ²⁵ Diyiè do berinè t̄ewebiètè m̄ewei ndi dikũnweíni kè bèe baaké Yesu kudap̄ãtí ínkè, ²⁶ k̄ewãri mùu kpréi nte kè bè ò baaké ke d̄ò: Sifube kóo kpààti, kédanne kudap̄ãtí yómmè. ²⁷ Kébaaké benitikòubè bèdébè, òm̄ou o bakú youú, ot̄ou kucãnku. [²⁸ M̄em̄me kè d̄èe d̄ò t̄i w̄arimè ke tú: Bè ò w̄ennénè benitiyeibe.]

²⁹ Ke bè mp̄enkù kòd s̄ãá nke b̄okii yeyo ke tú: Hé! F̄s̄ nwèe do tú a bo p̄onte Kuyie ncíètè kémaá tetetè yewe yètãati mieke, ³⁰ deetè amáà! Cúténí kudap̄ãtí ínkè.

³¹ Ikuó niùbè kó bekótíbè nè ikuó w̄ããbè kè bè ndaú Yesu ke náá mbemáà ke tú, ò deetè bet̄obè ò m̄e nyí na ke bo deetè omáà. ³² Kirisi Isidayeeri be kóo kpààti, cúténí kudap̄ãtí ínkè kè ti yà k̄éntá. Bè do baaké bè kóo p̄èennè, kè bè múnke nhò s̄ãá.

Yesu kumè

(Wénté Matie 27:45-56 nè Duku 23:44-49 nè Isã 19:28-30)

³³ Diyiè cómmú dìi m̄ònni yeyo kè d̄èe biite k̄etenkè kem̄ou kémbi kè d̄è yàà tuòkenè t̄ewebiètè m̄etãati. ³⁴ T̄ewebiètè m̄etãati m̄ònni kè Yesu kuó mm̄ediè nke d̄ò: Edoyii, Edoyii, damasabakitanii (dèè tú: Kuyie, nKuyie, ba nkpréi nte k̄aà n youú!).

³⁵ Bèè dè bo kè be kó bèmabèe keè, ke béi nke d̄ò: Keènè ò yumè Edii.

³⁶ Kè be kóo m̄ou coké k̄éméunní dis̄òs̄ũd̄ menéyã nkécóó nkuhãri yómmè k̄eyoutoo Yesu kòd bo yã, ke náá nke tú: Yóunè kè ti yà Edii bo k̄atení kóo cúũnni kudap̄ãtí ínkè.

³⁷ Kè Yesu kuó mm̄ediè, k̄ét̄ote.

³⁸ Kè kuyãàkù kùu do pi Kuyie ncíètè mieke ikuó nenti kó kudieku kè kùu k̄étè de ínkè nè difũd̄ní. ³⁹ Kè Odommu kó kuhãp̄ònkù kùu ni tihãp̄ònti tek̄òtè (100) kè kù còmmú Yesu òkè k̄eyà Yesu ku m̄èè botí k̄ébéi nke d̄ò: We nniti m̄enke tú Kuyie m̄Bire nde!

⁴⁰ Kè benitipòbè mabè dè bo ke cómmú medétimè ke wúó. Bèè kó bèmabè tu: Maari Makitadaa èi kou nè Isaku dedapùmbire nè Sosesi be yǎ Maari nè Sadowbee, ⁴¹ bèè do ò neitinè ke pí nho tǒmmú ò bo dii mǎnni Kadidee, nè benitipòbè tǒbè péu bèè do ò neinë kékǎte Sedisademma.

Bè kǔnnémè Yesu

(Wénté Matie 27:57-61 nè Duku 23:50-56 nè Isǎã 19:38-42)

⁴² Kuyuoqu bè do ǎǎ tǔnte kù demou kè dè né wenté teomputè, ⁴³ kè Sosefu Adimatee èi kou, kòò tú dibeéntǐnni kou kè bè ò dé, kòò bàa Kuyie nkpaàtiyuu bo tuǎkenímè, kòò kǎte nè dikǎmbùò kényà Pidati kòò mǎo dinùò ke bo kǔnné Yesu. ⁴⁴ Kè Pidatii keè Yesu kumè mecǎã, nkè dèe ò di koò yu kuhǎãpǎnkù kè kù beke, ke bo yà Yesu ku kè dè mǎnte yoo dè í mǎnte. ⁴⁵ Kè kuhǎãpǎnkù ò nàké, kòò duó ndinùò Sosefu kòò bo túóté Yesu. ⁴⁶ Kè Sosefuu donté kuyàòkù kécúǔnni Yesu kudapǎãtí, koò pǎú, kédáú nkufǒti mieke bè keú kù dipèri mieke, kédèe képoo nkutǎãrí. ⁴⁷ Maari Makitadaa kó dihei kou nè Maari Sosesi yǎ ke bè nwúó mbè ò dǎú ndè.

16

Yesu yǎntémè

(Wénté Matie 28:1-8 nè Duku 24:1-12 nè Isǎã 20:1-10)

¹ Kè teomputèe pǎéte kè Maari Makitadaa èi kou nè Maari Isaku yǎ nè Sadowbee kè bèè donté mekùò nkunǎú natikù kǎme ke bo kǎte képe nYesu. ² Kè pike cute dimáási kó dikúnweǐni kǎntuǎkoo kufǒti borè kè diyie yènni. ³ Kè bè mbékú bemáà ke tú: We mbii yóó ti pootè kufǒti kó kutǎãrí.

⁴ Bè wèntóo dii mǎnni kénsǎ nkuu tǎãrí pòòte. ⁵ Kè bèe ta kufǒti mieke, kényà odapàa mmǎò kòò kàri, ke dáátí tiyaàpéiti kè kufǒwáá mbè pí mmediè. ⁶ Kè wèe dapàa mbè nàké ke dǎ: Kufǒwáá mbáá di pí, di wanti Yesu Nansareti kou nwe bè baaké wè kudapǎãtí ònkè. Ò yǎntému ke ité, ò í kpaá die, òntenè bè sòò ò dǎú dè. ⁷ Kǎtenè kénáké o tancóumbè nè Pierei ke dǎ ò niitè Kadidee, di bo ke nhò sǎnké kéndonnè ò sòò di nàkémè.

⁸ Kè bèe yènni kécoké kè be kǎnti au bá bè ténke í te bemáà, bè í ndáátí kénáké òmòu tìmatì, ke yé kufǒwáá ndie nke bè autémè.

Yesu benkemè omáà Maari Makitadaa èi kou

(Wénté Matie 28:9-10 Isǎã 20:11-18)

[⁹ Dimáási yiè kó dikúnweǐni ndi Yesu yǎntémè, kékete kèbenke omáà Maari Makitadaa èi kou, ò do bèti wèe mieke yebakè yèyiekè. ¹⁰ Kòò kǎte kénáké bèè do neitinè Yesu, ke sǎ mbè kuò nYesu kó mukúú. ¹¹ Bè kèè dii mǎnni Maari túmè Yesu yǎnté kòò ò yà bá bè í ntì tǎ.

Yesu benkemè omáà otancóumbè bèdébè

(Wénté Duku 24:13-35)

¹² De kó difǎnkúò kòò tancóumbè bèdébè nkǎri depaa nkòò bè benke omáà kè dè ncǎãnnè ò sòò benkemè omáà Maari. ¹³ Kè bèe wèteni ke múnke tì nàké betǎbè bá bè í ntì tǎ.

Yesu do tǒmmè o tancóumbè

(Wénté Matie 28:16-20 nè Duku 24:36-49 nè Isǎã 20:19-23 nè Yesu Tǎrè 1:6-8)

¹⁴ De kó difǎnkúò ke né benke omáà o tancóumbè tepítè nè omáà ke sǎ mbè kàri ke yo nkòò bè kpannè bè í tǎmè ke dǎ nhò mènke yǎnté. Kè be yèmmè kpaá kpeǐni, ke yé bè do í tǎmè bèè tu bè ò yà koò yǎnté be kpeti. ¹⁵ De mǎnni kè Yesu bè nàké ke dǎ: Kǎtenè kutenkù kumǎu kénáké Tináansààti benitibè bemǎu. ¹⁶ Wèe bo tì yie nkè bèe ò ãnnè bàtémǔ Kuyie mbo ò deaté, kè wèe í tì yie nkùò ò kpetínné. ¹⁷ Ntenè bèè bo yie mbè yó ndǎori tìi dieti: Bè bo mbeti yebakè nè n yètiri, kénnáá ntináancànti. ¹⁸ Bè bo mpǐi

nyiwààkè bá ì í bè dāmmù, kè bè yǎ mutie mùù kòù mù báá bè dǎdǎ meyei mmamè, bè bo nnōnku be nōu be muōmbe ínkè kè bè mierí.

*Yesu w*ète ke dèkemè kéínkè
(*Wénté* Duku 24:50-53 Yesu Tǒrè 1:9-11)

¹⁹ Ti Yiè nYesu bè nàké memme kédeè, kè Kuyie nhò tùóté, kédekenè kéínkè, kòo kari Kuyie mbakù yóú. ²⁰ Kè Yesu tancóumbèe kote tipítì timou kénnáante Tináansààti, kè ti Yiè mbè bonè, kè bè dǎdǎri tidietì, kè dè benkú bè nàá ntì tùmè timómmon̄ti.]

Duku wàrimè Tináansààti Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì

Duku weè wàri di mpátíri kè di ti náá nYesu tumè Isidayeeri be kóo deetiwè nè kutenkù kumou kóo deetiwè. Duku wàri o pátíri ke bo benke Yesu dómè mme benitibè nè Sammarii kóo nitì kó dináan̄hántíri nè kukpààtiyeinkù kperi nè onitì weè bire do feti kòo wēte ké dè pèté, nè Kuyie ntōrè do nàkémè benaacēmbè Yesu kó mupeitímù kpéi. Duku ti náá nKuyie ndómè mme besám̄póbè nè bec̄iribè nè beròòbè. Ke nàké ke íkú Yesu tùmè Onitibire, deè te kòo bàte ò yààribè kó ifuke ke tùòkenè Adammu.

Di mpátíri náàntì duó ke dóm̄mè

1. Duku wàrimè o pátíri 1:1-4
2. Yesu kó mupeitímù nè ò bàátímè o tōmmú kpéi 1:5-4:13
3. Yesu p̄i mmùù tōmmú 4:14-19:27
4. Yesu f̄éútémè 19:28-23:56
5. Yesu kumè nè ò yàítémè 24:1-53

Mùù kpéi nte kè Duku wàri di mpátíri

¹ Benitibè péu wàrimu Yesu fōmmu kó tináan̄tì tìi d̀̀̀̀ ti cuokè, ² ke tūnne Kuyie nkó betōmbè bèè ò yà nè be nuò ndè keté dii m̀̀̀̀n̄n̄n̄i bè tì nàké kè tì d̀̀̀̀m̄m̄m̄. ³ M móm̄muò nkè m biéké weti weti dè d̀̀̀̀̀ m̀̀̀̀̀ botí nè dè keté dii m̀̀̀̀n̄n̄n̄i, ke s̄́ ndè wenni ke d̀̀̀̀ n da wàri de kó tináan̄tì f̄́ nhokótì Teofiiri. ⁴ Kàa nyé ke d̀̀̀̀ nha yie ntìi náàntì tú timóm̄m̄n̄tì.

Kuyie ntōnni do nàkémè Isāā-Batiisi kó mupeitímù kpéi

⁵ Edoti do tú dii m̀̀̀̀n̄n̄n̄i Sudee kóo kpààti kè ikuó niùtì m̀̀̀̀̀ bo kòo yètìrì tú Sakarii, ikuó niùtì Abia kó fenafe kou, kòo pokù yètìrì tú Edisabeti, An̄o kó kufuku kou. ⁶ Bedé kè bè d̀̀̀̀rì Kuyie ndómè, ke yíé nKuyie ntannò nè ku tié nyimou. Tìmatì í mbo bè bo bè sei ntìi mieke. ⁷ Kè bè kòtè bedé bá bè í m̀̀̀̀ke debire ke yé Edisabeti do tùmè tehāunte.

⁸ Dyiè mari kè Abia kó fenafe kó m̄f̄itím̄e tuòke ⁹ kéndōnnè bè do ð nd̄ōrimè, kè bèe t̄́á tétè k̄t̄á̄t̄é Sakarii kòo ta Kuyie nc̄iēt̄è k̄ntuò n̄t̄ih̄ú̄nt̄i. ¹⁰ Kè benitibè bemou mbo ditowaà, ke báá nKuyie ò t̀̀̀̀̀ nd̄ī m̀̀̀̀̀n̄n̄n̄i t̄ih̄ú̄nt̄i. ¹¹ Kè Kuyie ntōnni cúténí k̄nc̄óm̄m̄ú dih̄ú̄nt̄ōnn̄i ínkè, di p̄íkù yóu. ¹² Sakarii di yà dii m̀̀̀̀̀n̄n̄n̄i kè d̄̀̀̀̀ ò di mediè nkè kufōwáà nhò p̄i. ¹³ Kè Kuyie ntōnni náké Sakarii ke d̀̀̀̀̀: Kufōwáà mbáá da p̄i nKuyie nc̄out̄ému a báamm̄i, a pokù Edisabeti bo da peitè denitidabire k̄a d̄̀̀̀̀ yu ke d̀̀̀̀̀ Isāā. ¹⁴ Diwèi bo da p̄i, nkàa yèmm̄e narike mediè kè benitibè péu nyānku bè ò peitè mèè kpéi. ¹⁵ Ke yé ò yó ntùmè Kuyie nkóo nitidiewè nwe, ò í yó nȳ ð̄ dif̄é̄ yoo menaà mm̄è kó dimàà muò. Bè bo nyóò ò peitè kè Muyaansààmù muù p̄anke ò p̄iéké. ¹⁶ Weè yóó t̄́nn̄n̄í Isidayeeri péu be Yiè nKuyie mborè. ¹⁷ O borime bo nwenni kè Kuyie nhò duó nku Yaá nnè muw̄r̄ím̄ú Kuyie p̄ān̄n̄n̄t̄i náan̄t̄ò Edii do m̀̀̀̀ke mù, kòo w̄te k̄n̄ár̄ik̄unne ibí nè i cicebè, kéceete itookperí yembè kè bèe m̄ōte meyèmm̄e, mèè bo yie nKuyie k̄t̄ū̄nt̄e benitibè kè bè mbaa ti Yiè.

¹⁸ Kè Sakarii beke Kuyie ntōnni ke d̀̀̀̀̀: M bo yíme k̄ebanté ke d̀̀̀̀̀ a náá mmóm̄muò nke yé n kòtémè kè m pokù kòtè? ¹⁹ Kè Kuyie ntōnni ò t̄́nn̄é ke d̀̀̀̀̀: N tú Kabiyēri nwe ke bo Kuyie mborè, kè k̀̀̀̀ n t̄́nn̄i kè m bo da náké de kó tináansààti. ²⁰ A í me ntāmè ke d̀̀̀̀̀ ndè bo d̀̀̀̀̀, a n̄nd̄enf̄è bo dari, bá a bá nn̄o nke náá nkè dè yàa d̀̀̀̀̀n̄n̄, ke yé dè yóó d̀̀̀̀̀m̄m̄u de m̀̀̀̀̀n̄n̄n̄i bo tuòke dii m̀̀̀̀̀n̄n̄n̄i.

²¹ De m̀̀̀̀̀n̄n̄n̄i kè benitibè ò bàa ditowaà kè dè bè di, kè bè m̀̀̀̀̀nt̄é dè yíme kòo òte Kuyie nc̄iēt̄è mieke. ²² Ò yènn̄i dii m̀̀̀̀̀n̄n̄n̄i ò í nna ke bo bè béinnè ké mbè benkú nè sinou máa kè bèe banté ke d̀̀̀̀̀ t̄́matì t̄́i ò t̀̀̀̀̀kení Kuyie nc̄iēt̄è mieke.

²³ Sakarii dèè dìi m̀ǹǹǹi o t̀m̀m̀m̀ú Kuyie ncíètè, kékò nho cíètè. ²⁴ Kè dèè yíe sámpò kòo pokù Edisabetii púo nkémmàke betààbè bènùmmù ke sòri ke náá nke tú: ²⁵ Kuyie ndèntení n kpéi ke n d̀d̀d̀ mesàà, ke dèite ifei ì do m bo benitibè ìikè.

Kuyie nt̀ǹǹǹi nàkémè Yesu kó mupetitímù kpéi

²⁶ Edisabeti p̀ùt̀i m̀k̀e dìi m̀ǹǹǹi betààbè bèkuò, kè Kuyie nt̀ǹǹǹi ku t̀ǹǹǹi Kabiyeri Kadidee kó diheì marì mièke, kè bè dì tu Nansareti, ²⁷ desapùmbire marè dèè í yé onitid̀̀u de borè, kè de yètìrì tu Maari, kè Sosefu, okpà̀t̀i Dafiti kó kufuku kou de p̀. ²⁸ Kè Kuyie nt̀ǹǹǹi ta desapùmbire cíètè ke d̀: Maari, diwèi nda bo, Kuyie nda bonèmu ke da d̀d̀ mesàà mmèdiè.

²⁹ Kè dèè dí Maari kòo m̀ǹt̀t̀t̀ t̀i náànt̀i botí nku. ³⁰ Kè Kuyie nt̀ǹǹǹi nàké Maari ke d̀: A bá nyíèkù, Kuyie nkuu da d̀d̀ mesàà. ³¹ A bo púo nképeitè denitidabire ké dè yu ke d̀ Yesu. ³² Ò bo ntú onitidièwè kè bè nhò yu ke tú Oínkènkpà̀t̀i bire, kè ti Yiè nKuyie nhò duó nho yà̀r̀i Dafiti kó dikpà̀t̀ikà̀r̀i. ³³ Ò bo ntú Sakabu kabe kóo kpà̀t̀i sáà.

³⁴ Kè Maarii beke Kuyie nt̀ǹǹǹi ke d̀: Dè bo yíme kéd̀d̀d̀ m mu nyí me nyémè onitid̀̀u? ³⁵ Kè Kuyie nt̀ǹǹǹi ò t̀ǹǹǹt̀t̀ ke d̀: Muyaánsà̀m̀m̀u bo cúténí a ínke kè Oínkènkpà̀t̀i da dátinnè o kó medèè, de te debire a yóo peitè dè í yó mmàkemè meyei, bè bo ndè yu ke tú Kuyie mBire. ³⁶ Nte a tèbite Edisabeti p̀ùòm̀m̀e o kòt̀i mièke ke bo otà̀nk̀u kuónwè, wenwe bè do tú wè tehãũnte. ³⁷ Ke yé dèmarè í yóunèmè Kuyie. ³⁸ De m̀ǹǹǹi kè Maari d̀: N tú Kuyie nkóo t̀ǹt̀i nwe, dèè d̀d̀ kéndònnè a béimmè.

De m̀ǹǹǹi kè Kuyie nt̀ǹǹǹi íté.

Maari k̀t̀emè Edisabeti d̀ùm̀m̀u

³⁹ Kè Maarii íté kékote Sudee kó diheì marì yetà̀r̀e ínke, ⁴⁰ kètuòke keta Sakarii cíètè kéd̀u nhEdisabeti. ⁴¹ Kè Edisabetii keè Maari ò d̀ùm̀m̀e kè debiree nampe o p̀ùt̀i mièke kè Muyaánsà̀m̀m̀u ò píe. ⁴² Kòo p̀ièkè ke d̀: Kuyie nda d̀d̀m̀u mesàà mbenitipòbè bemou mièke, kè ku kó mesàà mbonè debire a púo ndè. ⁴³ N tú we kè n Yiè nyò kàtení n cíètè. ⁴⁴ Ke yé n kèè dìi m̀ǹǹǹi a d̀ùm̀m̀u kè diwèi p̀i ndebire m p̀ùt̀i mièke kè dè nampe. ⁴⁵ Dè nda naati ke yé a yiemme ke d̀ nKuyie nda nàké t̀i bo d̀d̀.

Maari kó feyènfè

⁴⁶ Kè Maarii dentè ke d̀:

N wènni sántímu n Yiè,

⁴⁷ kè n yèmmè naatinè Kuyie

kunku n dèetiwè.

⁴⁸ Ke yé kù n wèntémè fenonsà̀fè,

mí nku kóo t̀ǹt̀i sámpòu,

kè bè bo nni nyu sáà ke tú diwèi yiè.

⁴⁹ Ke yé Muwèrímu mumou yiè nni nd̀d̀d̀m̀e dèmarè dierè,

wenwe wèè yètìrì tú kpa meyei,

⁵⁰ kòd̀ kuò mmesémmè sáà bèè ò dé,

⁵¹ ke yòute o bakù nè muwèrímu

kè sifei yembè cìeté,

⁵² ke buó mbekpà̀t̀ibè

ke íi mbec̀r̀ibè,

⁵³ ke píe ntikpà̀t̀i dikònni bo bè,

ke b̀t̀i tikpà̀t̀i yembè be nou sinùmmù,

⁵⁴ ke kuó mmesémmè ku kó betòmbè Isidayeeriè,

ke bè teennè,

⁵⁵ kéndònnè kù do t̀i nàkémè t̀i cicebè

nè Abarahammu kó diyuu ínke

nè o yaàbío sáà.

⁵⁶ Maari do bo mbonè Edisabeti ke dò betããbè bètããti ndi kèwète kékò nho cie.

Isãã-Batiisi kó mupreitímù

⁵⁷ Kè Edisabeti peitémònni tuòke kòo peité denitidabire. ⁵⁸ Edisabeti peititòbè nè o naàmùnkù kòbe kè bèe keè ti Yiè nKuyie nhò dðð mèè sàà nkòd wènnénè kè bè nyãnku. ⁵⁹ Debire yiè niínni yiè kè bèe kàtení ke bo dè cãnté, kéndó ké dè yu ke dð Sakarii, de cice yètìrì. ⁶⁰ Kòo yò yete ke dð: Debire yètìrì yó ntú Isãã nwe. ⁶¹ Kè bèe yete ke dð: Òmòu í bo di naàmùnkù mieke wèè mðke de kó diyètìrì.

⁶² Kè bèe beke Sakarii nè tenðutè ke bo yà ò dó o bire yètìrì yó ntú mù. ⁶³ Kè Sakarii beke tedabesetè kèwãri ke dð: O yètìrì yó ntú Isãã nwe. Kè dèe bè di bemòu. ⁶⁴ Kòo nóndenfè pãnkèe date kòo na kébéi nkésãnte Kuyie. ⁶⁵ Kè kufõwaá mpí nho cèpeititòbè bemòu, kè de kó tináaantì pité, kètuòkenè yehekè yèè bo Sudee kó yetãrè ìnkè. ⁶⁶ Bèè kó dimàà tì kèè kè bè mbékú bemàà ke tú: De kó debire sàà yó ntú we?

Kuyie nkó muwèrímú muù do ò bonè.

Sakarii kó feyènfè

⁶⁷ Kè Muyaánsààmùu píe nSakarii, debire cice kòo náké Kuyie mpããnáantì ke dð:

⁶⁸ Ti Yiè nKuyie tínti Isidayeeriibe tũ nkù, n da sãntímu.

Fó nwèè teennè a nìtìbè ke bè deeté,

⁶⁹ ke duònní Odeetíwè diewè

a kóo tðnti Dafiti kó kufuku mieke,

⁷⁰ a pããnáantì náambè do ti nàkému nè dimònni,

⁷¹ a yóo duònnímè Odeetíwè,

kòo ti deeténè ti kprantídèntòbè,

ke ti patenè bèè ti níí.

⁷² A dèntenímu a kó metaummè sààmè kpréi,

ke kuó nti cicebè mesémmè.

⁷³ A do náké tinti ti yààrì Abarahammu ke dð:

⁷⁴ A bo ti deeténè ti kprantídèntòbè,

kè ti na kèmpí nha tðmmú ke bá nyièkù,

⁷⁵ kéndò mpáíí a ìikè,

ke ðòri a dómè ti fòmму mumòu mieke.

⁷⁶ Fó m bire,

bè bo nda yu ke tú

Oínkènkprààti kó tipããnáantì náantò,

ke yé fðð yóo niitémè kètũntè ti Yiè nce,

⁷⁷ kèbenke benitìbè ti Yiè nyóó bè deetémè,

kè bè cìè mbe yei.

⁷⁸ Nè Kuyie nkó mesémmè diemè kpréi nke,

kù ti duònnímè kéínkè kó kuwenniku,

⁷⁹ kè kù bo mííté

bèè bo mukúú nkó dibiínni mieke,

ke ti tannè meòmpùmè kó kuce.

⁸⁰ Kè debire nkótírì ke kprénkú Kuyie nkó kuce mieke kèta kèmbò dikpràà mieke ke yàa keténè o tðmmú Isidayeeriibe cuokè.

2

Bè peitémè Yesu

(Wénté Matie 1:18-25)

¹ Sesaa Okusiti do tú dð mðnni okprààti, kéãnnè mukàmmù ketimù o kó ketenè kemòu mieke. ² De kó mukàmmù ketimù do ãnnè Kiriniisi tú dð mðnni ndi kùmàndáà Sidii kó kutempè mmieke. ³ Kè benitìbè bemòu nkòrì bá wè o yembè eì kè bè wãũ be yètè. ⁴ Kè

Sosefuu íté Nansareti Kadidee tempē, kékote Dafiti kó diheì bè tú dì Betideemmu Sudee kó kutempē mmieke, ke yé ò tumè Dafiti kó kunaàmunkù kou nwe, ⁵ ke bo wāri o yètìrì ke neínè Maari o pokù kòò pùó. ⁶ Kè bè mbo Betideemmu kè dè yàa tuokenè Maari bo peitémè. ⁷ Kòò peité o kóò po, kóò pōū nkuyààkù ke dāú nyiwūō yonnè kùù nenkù mieke, ke yé bembe do í pètéme mefiè ntepòdcíètè mieke.

Kuyie ntōnni nàkémè bepecēmbè bè peitémè Yesu

⁸ Ke s̄ mbepecēmbè mabè bo Betideemmu kó depaa nkeyènkè, ke baa be pe. ⁹ Kè Kuyie ntōnni kotoo be borè, kè Kuyie nkó kuwennikuu bè fité kè kufōwaa mbè auté. ¹⁰ Kè Kuyie ntōnni bè nàké ke dò: Kufōwaa mbáa di pí, n di tōní Tináaṣààtì nti tìi yó ntú kubotí kumou kó kuyènaatí. ¹¹ Bè di peitému yíe Kirisi Odeetiwè, ti Yiè nDafiti kó diheì mieke. ¹² Ntenè dèè yó nte kè dí ò banténè, di bo yà debire kè dè pūō kuyààkù kéduó iwūō yonnè kùù nenkù mieke.

¹³ Dende bàmbà nkè Kuyie nkó yetōrè teyèe cúténí kéínkè péu kéwēnnénè Kuyie ntōnni kè yè nsāntí Kuyie nke tú:

¹⁴ Kuyie nyètìrì ndeu kéínkè mieke,
kè ku kó mesàa nñí mbonè benitibè
ku dó bè ketenkè ínkè!

Bepecēmbè kòtemè ke dāu nYesu

¹⁵ Kuyie ntōrè wēte diì mōnni kéínkè kè bepecēmbèe nàké bemáa ke dò: Ti kōtenè Betideemmu káyà dèè dōò, ti Yiè nti nàké dèè kpéí.

¹⁶ Kè bèe íté mecāā nkékote káyà Maari nè Sosefu nè debire kè dè duó iwūō yonnè kùù nenkù mieke. ¹⁷ Bè yà diì mōnni debire ké bè nàké Kuyie ntōnni do bè nàké tì de kó debire ínkè. ¹⁸ Kè dèe di bèe kó dimàa kè bepecēmbè náá nti. ¹⁹ Kè Maari tì āā o yèmmè ke toti o yèmmè tì ínkè. ²⁰ Kè bepecēmbè nwēti ke sāntí Kuyie nke déúkunko ku yètìrì bè kèè tì ke tì yà tì kpéí, nke yé dè do dōòmè Kuyie ntōnni bè nàké mèè botí nku.

Bè yúmè Yesu o yètìrì

²¹ Kè dèe tuōke diyèe nínni bè yóó cānté di debire, kè bèe dè yú ke dō Yesu, Kuyie ntōnni do ò yu di bá bè mu nyí ò pùó.

Bè benkemè Yesu Kuyie

²² Mōyiisi do dāú nyìi kuó tūòke diì mōnni, Sosefu nè Maari kè bèe kōtenè debire Sedisademmu kè bo dè benke Kuyie kéduó ikuó mewénkumè kpeyi, ²³ tì wārimè ikuó mieke ke tú bè ní duó bèè tu Mpo be kó dimàa Kuyie. ²⁴ Sosefu nè Maari kè bèe kōte kéduó ikuó yèmmè, kékuo yekpetinónkperè yèdèè yoo sinónkpeé mómmōnsi s̄désì.

²⁵ Dè do s̄ nhonitì mōu wèè bo Sedisademmu kòo yètìrì tú Simmeōō, kòo dōōri Kuyie ndó dè ke dé Kuyie kè Muyaánsààmù ò piéké, kòo bàa Isidayeribe kóo deetiwè. ²⁶ Ke yé Muyaánsààmù do ò nàkémè ke dò ò bo yà Kirisi Odeetiwè, Kuyie ntōnni wè, ke né na kékú. ²⁷ Kè Muyaánsààmù niité Simmeōō kòo ta Kuyie ncíètè Yesu yembè ò kòrinní diì mōnni ke bo dōò ikuó. ²⁸ Kè Simmeōō cōuté debire kēsāntè Kuyie nke dò:

²⁹ N Yiè nha do nàké tì dōōmu,
di mmōnni yóu mí a kóo tōnti
kè n kú nè diwèi.

³⁰ Ke yé n yàmè nè n nuo

a duōnní wèè deetiwè,

³¹ ibotí imou kpéí nke a ò duōnnímè,

³² wèè tú kuwenniku kùù yóó míité yebotè,

kéduó nyIsidayeribe disānni.

Simmeōō nàkémè Kuyie mpāānāānti Yesu kpéí

³³ Kè dèe di debire cice nè de yõ Simmeõõ nàà tì debire kpéí. ³⁴ Kè Simmeõõ mao Kuyie nkó mesàà mbe kpéí nkédeè kénáké Maari ke dò: Debire die nkpéí nke Isidayeeri be péu yóo duómè kè péuu íté. Dè yó ntú Kuyie nkó dibenkèrì ndi ke cé ntineiti besúkùbè cuokè. ³⁵ Meyèmmè mèè do sari kè mèe faité. Kè fí mMaari, demou memme dè bo ndò ndisie kékoute a yèmmè.

Anni sântemè Kuyie

³⁶ Ke s̄ nKuyie mpāñáànti náàntò m̄u dè bo kè bè ò tu Anni, Fanniyeri koo sapàà, Asee kó kubotí kou ke kòtè mediè, ò do yóo yenke ke mu nyí yé onitidùu kè bè mmàke yebie nyèyiekè kòo d̄uú kú. ³⁷ Kòo ntú okúpokù kētuakenè yebie nsipísini nè yèndà ke báá nKuyie, Kuyie ncíètè mièke, ke bou dinùu. ³⁸ Kòo múnkèe tuakení de m̄nni késante Kuyie nkénáké Yesu kpéí Sedisademmu kobe bèè do baa Odeetiwè.

Yesu nè o yembè bè wètemè Nansareti

³⁹ Maari nè Sosefu bè d̄d̄ di m̄nni Kuyie nkó ikuó kédeè kéwète kékonnè debire Nansareti Kadidee kó kutempè mmieke. ⁴⁰ Kè debire nkótírí ke kpénkú ke m̄ke mecii nkè Kuyie nkó mesàà ndè bonè.

Yesu tamè Kuyie ncíètè de m̄nni ke m̄ke yebie ntepiítè nè yèdèè

⁴¹ Yesu yõ nè o cice bè do òõ k̄temu bá di benni Sedisademmu diyentébanii. ⁴² Yesu m̄ke di m̄nni yebie ntepiítè nè yèdèè kéneinè o yembè kè bèe k̄te, ke yé ò t̄ùk̄emè o m̄nni. ⁴³ Dibanni kó yewe dèè di m̄nni Maari nè Sosefu kè bè nk̄nti bá bè í ndàate ke dò nYesu í bè neínè, kè Yesu nkpaá Sedisademmu. ⁴⁴ Kè bè d̄ kuce diyie dimàà ke yé ke tú Yesu neínè betabè, kòd̄ m̄nté kékete o wammù be c̄í kobe nè be népobè borè. ⁴⁵ Bá bè í nhò yà kéwète Sedisademmu koò wanti, ⁴⁶ kòd̄ yà diyie t̄ánni yiè Kuyie ncíètè mièke kòo soké ikuó niùbè cuokè kè bè nàà nkòd̄ kèmmú ke bè bèkú tináantì. ⁴⁷ Kè dèe di bèè kó dimàà dè bo mecii nhò m̄ke mè nè ò bè t̄nninko mèè botí. ⁴⁸ O cice nè o yõ bè ò yà di m̄nni kè dèe bè di mediè nkòo yõ ò beke ke dò: M bire, dè d̄omme k̄a ti d̄d̄ memme? Mí nnè a cice ti da wammúmu kè ti yèmmè cààrè. ⁴⁹ Kòo bè t̄énné ke dò: Di n wanti ke yé mba? Di í yé ke dò n d̄ nképi n cice t̄ommáa?

⁵⁰ Bè me nyí mbanté ò d̄o ké bè n̄ké tì.

⁵¹ Kè Yesu bè neinè kè bèe wète kékò nNansareti, kòd̄ nyié mbe kpeti kòo yõ nh̄ã dèè kó dimàà d̄d̄ri o yèmmè mièke. ⁵² Kè Yesu nkótírí kòo ciì ndéúkú kòo d̄arimè nwenii Kuyie nnè benitibè.

3

Isã-Batiisi kó mutōmmú

(Wénté Matie 3:1-12 nè Mariki 1:1-8 nè Isã 1:19-28)

¹ Tibèeri Sesaa kó tikpàtì benni tepíitè nè dinummurì mièke, kè Põnsi Pidati tu Sudee kòd̄ kùmàndàà kè Edoti Tetidaki tu Kadidee koo kpàatì, kòo nantè Fidipu tu Itidee nè Tadakonniti kó ketenkè koo kpàatì. Kè Disanniya Tetidaki tu Abidenni koo kpàatì. ² Ke s̄ nhAnni nè Kaifu bè tu ikuó niùbè kó bekótibè. Kè Kuyie mbéinnè Isã, Sakarii bire dikpàà mièke. ³ Kè Isã k̄te Suditēē kó yehèkè kénnaante benitibè ke tú: Duónnè kè bè di ànnè bàtém̄mù, dèè benkú ke dò ndi borime cèète kè Kuyie ndí cíé ndi yei.

⁴ Memme kè dèe d̄d̄ kéndò nKuyie mpāñáànti náàntò Esaii do w̄ari tì ke dò:

Onitì wèè bo dikpàà mièke

weè péu metammè ke tú:

T̄untènè ti Yiè nkó kuce,

séinnè o ce,

⁵ kéitinnè yef̄tè yemou

kép̄onte yetārè nè sitãã,

késéi nyice ìl kòmmú
kèhenne dèè ikú.

⁶ Kè benitibè bemouu yà Odeetiwè Kuyie nduonní wè.

⁷ Kè Isāā nnáá mbèè kàriní o borè kòo bo bè ānné bàtém̀m̀u ke tú: Iwààke d́ndi! We ndi náké ke tú di yenténè Kuyie nkó kemieke kèè kèríní? ⁸ Di borimee benke t́nké di cèetemè. Di bá ntú dè sànnè di bo ntúmè Abarahammu tu di cice. N di náá móm̄muo nwe, Kuyie mbo na kétúótému ye ntá̀rè kédòò Abarahammu kó iyaàbí. ⁹ Okóũtí sùótému o p̄tètè ke bo u detie. Detie ndèè kó dimàà í p̄í yebe sà̀yè bè bo dè u kécóu.

¹⁰ Kè benitibèè ò beke ke d̀: Ti né d̀ nkédòò ba? ¹¹ Kòo bè t́nné ke d̀: Kè wèè m̀ke yeyaàbòrè yèdèè wèè p̄á dimàà wèè kpa, kè wèè m̀ke tidiiti kòo toténè wèè kpa.

¹² Kè bedampòòcòutibèè kàtení Isāā borè, kòo bo bè ānné bàtém̀m̀u, kòd beke ke d̀: Okóti ti d̀ nkédòò ba? Kòo bè t́nné ke d̀: ¹³ Di bá ncóu d̀ampòò kè dè p̄nkù bè yè nyi mmàmè.

¹⁴ Kè behā̀pòmbèè ò beke ke d̀: Tínti tá? Ti d̀ nkédòò ba? Kòo bè t́nné ke d̀: Di báá fiète òm̀u kperè nè muw̄érím̀u, di báá p̄́ nhòm̀u kòo di yietí detetirè, di yèmmè náatinè bè di yieti ìl dífí.

¹⁵ Benitibè do me mbaamè Odeetiwè kè be yèmmè ndò Isāā bo ntú Odeetiwè nwe. ¹⁶ Kè Isāā bè náké ke d̀: Mí n di ā̀ bàtém̀m̀u nè menie mme, wèè n t́nní ò deumu ke m p̄tètè, n yí t̀òke m bo ùtémè o neùtí kó mutáá, wenwe bo ndi ā̀ bàtém̀m̀u nè Muyaánsààm̀u nè muhā̀. ¹⁷ Ò t̀ o p̄enkù nku ke bo ye nkébate mebi nne tifùtí kèānné mebi nno b̀u mieke kécóu ntifùtí muhā̀ mm̀u í k̄ mmu mieke.

¹⁸ Nè itié mp̄eu mieke nke Isāā do náammè benitibè Tináansààtí, ¹⁹ kékpannè okpàtí Edòti Tetidaki ò fiète mèè kp̄í o nantè Fidipu pokù Edodiyati ke puoke, ke w̄tè ke d̀ò meyei t̄mè p̄eu. ²⁰ Kè Edòti né òke yíé kédòò meyei nképí Isāā kékpetínné.

*Bè do ānnémè Yesu bàtém̀m̀u
(Wénté Matie 3:13-17 nè Mariki 1:9-11)*

²¹ Kè Isāā nhā̀ benitibè bemou bàtém̀m̀u kè Yesu múnke duó nkòo ò ānné bàtém̀m̀u kòo bántè Kuyie kè tiwetii kpeté. ²² Kè Muyaánsààm̀u cúténí o ínke ke d̀onnè dikpetínónkperi, kè bèe keè metammè mamè kèínkè bíkè kè mè tu: Yie nweè tu m bire kè nh ò d̀ó mesàà nkoò tá mediè.

*Yesu kó kufuku
(Wénté Matie 1:1-17)*

²³ Yesu do yóó keté o t̄mm̀u ke m̀ke yebie nsipísitā̀ti ndi kè benitibè yèmmè ndò o cice tú Sosefu, kè Sosefu cice tú Edii. ²⁴ Kè Edii cice ntú Matati, kè Matati cice tú Defii, kè Defii cice tú Medisii, kè Medisii cice tú Yannaii, kè Yannaii cice tú Sosefu. ²⁵ Kè Sosefu cice ntú Matatiasi, kè Matatiasi cice tú Am̄osi, kè Am̄osi cice tú Naummu, kè Naummu cice tú Esidii, kè Esidii cice tú Nakaii. ²⁶ Kè Nakaii cice ntú Maati, kè Maati cice tú Matatiasi, kè Matatiasi cice tú Semmeinni, kè Semmeinni cice tú Yosee, kè Yosee cice tú Yodaa. ²⁷ Kè Yodaa cice ntú Yoannanni, kè Yoannanni cice tú Desaa, kè Desaa cice tú Sodobabeeri, kè Sodobabeeri cice tú Sadatieri, kè Sadatieri cice tú Nèdii. ²⁸ Kè Nèdii cice ntú Mediki, kè Mediki cice tú Adii kè Adii cice tú Kosammu, kè Kosammu cice tú Edimadammu, kè Edimadammu cice tú Eeri. ²⁹ Kè Eeri cice ntú Sesuu, kè Sesuu cice tú Ediesee, kè Ediesee cice tú Yodimmu, kè Yodimmu cice tú Matati, kè Matati cice tú Defii. ³⁰ Kè Defii cice ntú Simmeṑ, kè Simmeṑ cice tú Sudaa, kè Sudaa cice tú Sosefu, kè Sosefu cice tú Yonnamu, kè Yonnamu cice tú Ediakimmu. ³¹ Kè Ediakimmu cice ntú Medeya, kè Medeya cice tú Menna, kè Menna cice tú Matataa, kè Matataa cice tú Natā̀. ³² Kè Natā̀ cice ntú Dafiti, kè Dafiti cice tú Isaii, kè Isaii cice tú Obedi, kè Obedi cice tú Boasi, kè Boasi cice tú Sadim̄o, kè Sadim̄o cice tú Nasṑ. ³³ Kè Nasṑ cice ntú Aminadabu, kè Aminadabu cice tú Adiminni, kè Adiminni cice tú Adinii kè Adinii cice tú Esidommu, kè Esidommu cice tú Pedesi, kè Pedesi cice tú Sudaa. ³⁴ Kè Sudaa cice ntú Sak̄bu, kè Sak̄bu cice tú Isaki, kè Isaki cice tú Abarahammu, kè Abarahammu cice tú Tedaa, kè Tedaa cice tú Nak̄o. ³⁵ Kè Nak̄o cice ntú Seduki, kè Seduki cice tú Edeuu, kè Edeuu cice tú Pedeki kè Pedeki cice tú Ebeeri kè Ebeeri cice tú Siraa. ³⁶ Kè Siraa cice ntú Kainammu, kè Kainammu cice

tú Adifakisari, kè Adifakisari cice tú Semmu, kè Semmu cice tú Nōwee, kè Nōwee cice tú Demeki. ³⁷ Kè Demeki cice ntú Matusademmu, kè Matusademmu cice tú Enōki, kè Enōki cice tú Yedeti, kè Yedeti cice tú Madedeedi, kè Madedeedi cice tú Kenammu. ³⁸ Kè Kenammu cice ntú Enōsi, kè Enōsi cice tú Seti, kè Seti cice tú Adammu kè Adammu cice ntú Kuyie.

4

Dibòò do bennémè Yesu
(*Wénté Matie 4:1-11 nè Mariki 1:12-13*)

¹ Kè Yesu nyètini kukó nSuditēē kè Muyaánsààmù ò piéké kóò tanné dikpàà miēke. ² Kòò dò yewe sipísìnàà kè dibòò ò beú. De kó yewe miēke ò do í yo ndèmarè kè dikònni ò pī. ³ Kè dibòò ò nàké ke dò: Kàa tu Kuyie mBire nde, duó nkè ditāri dii nnaá mmudiì. ⁴ Kè Yesu di tēíné ke dò: Tì wārimu ke tú: Oniti í fòùnè mudii máà.

⁵ Kè dibòò ò dèkenè ditāri dieri ínkè kóò benke dimònni dimáà ketenkè kó yekpàatiyo yemou, ⁶ kóò nàké ke dò: N yóó da duómmu ye nkpàatiyo yemou nè ye kpeti, ke yé mī dè temè, ke dè duò n dè dónè wè. ⁷ Demou mie nfóò yó ndè te, kè nsà kàa nínkú n yìkè. ⁸ Kè Yesu di tēíné ke dò: Tì wārimu ke tú: Á mbáá nha Yiè nKuyie mmáà kémpí nkuu tōmmú.

⁹ Kè dibòò ò kàtenè Sedisademmu kóò dèkenè Kuyie ncíētè ínkè kóò nàké ke dò: Kàa tú Kuyie mBire nde, puuo, ¹⁰ ke yé tì wārimè ke tú: Kuyie mbo duó ndinùu ku tōrè kè ye nda baa, ¹¹ ké da cóuté bá a naàcètè báá bété ditāri mari. ¹² Kè Yesu di tēíné ke dò: Tì wārimu ke tú: Á báá benné a Yiè nKuyie.

¹³ Kè dibòò ò benné mebennímè memou kè mēe deè kè dii íté kémbaa dimònni teri.

Yesu do tièmmè benitibè titíntouti miēke
(*Wénté Matie 4:11-17 nè Mariki 1:14-15*)

¹⁴ Kè Yesu nwēti Kadidee kó kutempē nkè Muyaánsààmù ò piéké nè muwērímu kè bè nnáá nho kpéi nde kó kutempē nkumou miēke. ¹⁵ Kòò ntiè mbenitibè titíntouti miēke kè benitibè bemou nhò sánti.

Yesu do náámmè Kuyie nnáànti Nansareti
(*Wénté Matie 13:53-58 nè Mariki 6:1-6*)

¹⁶ Kè Yesu kote Nansareti ò bìkú dè, ke tó ta kutíntouku teomputè yiè kéíté ke bo kaà ndipátiri. ¹⁷ Kè bèe ò duó nKuyie mpānāànti náàntò Esaii kó dipátiri kòò pīnte tì wāri dii bōri ke tú:

¹⁸ Tì Yiè nKuyie nkó muyaá mmuù bo n yínkè,
kù n tātému ke còu n yuu mekùò ke n tō,
kè m bo nàké Tináansààti besénnibè,
kédeetè tidaatì, kéwéi ntiyùònti,

kédeetè bè fēũnko bè,

¹⁹ kénáké Kuyie nkó mesàà mbenni tùòkemè.

²⁰ Kòò deè kékpéú ndipátiri kéduó nho tōnti kékari kè bèe kó dimàà bo kutíntouku miēke kè bè nhò wùó. ²¹ N kòò bè nàké ke dò: Di bo ke yo tì náànti yíe nti dōdmu.

²² Kè dèe bè di bemou kè bè nhò sánti Tináansààti ò náà nti kpéi, kémbékú bemáà ke tú: Dè í dò nSosefu bire ndeà? ²³ Kè Yesu bè nàké ke dò: N yému ke dò ndi bo n nàké dináànāntiri dii tu: Otànti taà nhamáà. Ke n nàké ke dò: Tì kèè kè bè yé nha dōò dè Kapennaummu, dōò de die nha èi. ²⁴ Kè Yesu yíe kébéi nke dò: N di náá mmómmuò nwe bè òò í mpénsiri Kuyie mpānāànti náàntò mōu o èi. ²⁵ Bekúpobè do sūmu Isidayeribe miēke, Edii kó dimònni, fetaafe do yietí dii mōnni ke dò yebie nyetāāti nè dikéè, kè dikònni dieri tanní diheì. ²⁶ Kuyie me nyí nduó nkè Edii kote be kóò mōu borè, kéduó nkòò kote okúpokù mōu borè nde kòò ā Sadeputa, Sitōò kó ketenkè miēke. ²⁷ Yekùò mmúnke

do sũmu Isidayeeriibe mieke Kuyie mpããnaantì náantò Edisee kó dimònnì. Ò me nyí mmiékunne ye kó dimarì kémiekunne Naamaa Sidii kó ketenkè kou nwe omáà.

²⁸ Bè kèè diì mònnì de kó tináantì kutíntouku miekee kè bè miekee peike bemou. ²⁹ Kè bèè íté kòò pĩ nkédekenè bè do maá diì tãrì ínkè, ke bo ò tentioní kudúókù mieke. ³⁰ Kè Yesu yè be cuokè kèpèéte.

*Yesu bètimè dibòò onìti mieke
(Wénté Mariki 1:21-28)*

³¹ Kè Yesu kote Kapennaummu Kadidee kó kutempè mmiéke kèntiè mbenitibè teomputè yie. ³² Kè dèe bè di mediè nke yé ò do bè náannèmè muwérímú mmu. ³³ Kòò nìti mòu bo kutíntouku mieke, kè dibòò ò ta, kòò kuónko mediè nke dò: ³⁴ Ti kpeti dòmmè Yesu Nansareti kou, a kòtení ke bo ti kuomaà? N yému ke dò nha tú Kuyie ntõnní wè, wèè kpa meyei.

³⁵ Kè Yesu péi ndibòò ke dò: Cíéké kényè onìti yie mmiéke!

Kè diì ò bə mbenitibè cuokè, kényè, bá di í ò dòò meyei mmamè.

³⁶ Kè dèe bè di bemou kè bè mbékú betòbè ke tú: Ìmmu wérímú bo onìti yie nnáantì mieke, kòò péinko yebokè kè yè yìè?

³⁷ Kè bè nnáá nYesu kpréi de kó ketenkè kemou mieke.

*Yesu do miékunnemè Simòò pokù yõ
(Wénté Matie 8:14-17 nè Mariki 1:29-34)*

³⁸ Kè Yesu yè kutíntouku mieke kékote Simòò cíètè ke só nho pokù yõ mə nkòò kòntì tònñi mediè, kè bèe bántè Yesu ke dò wèè ò miékunne. ³⁹ Kòò sínné o ínkè kèpéi mmuməmmú kè mùu deè, kòò pãnkèe íté kéwaá mbè bo di mù.

⁴⁰ Diyiè ta diì mònnì bèè kó benitibè do mə mmuməmmú mubotí mubotí, kè bè mbè kòrinní Yesu borè kòò bè nɔnku o nɔu ke bè miékunko. ⁴¹ Kè yebokè riyiè benitibè péu ke wékíi ke tú: Kuyie mBire nde! Kè Yesu nyè kpànnè ke tú yè bá nnáá nke yé yè yémèmu ke dò nhò tú Kiriisi.

*Yesu do yetimè Kapennaummu bá bè í dó
(Wénté Mariki 1:35-39)*

⁴² Dè wenté diì mònnì kè Yesu yè dihei kékote omáà borè kè benitibè péu nhò wanti, kòò yà kéndó ò nkpaá be borè kè báá íté. ⁴³ Kè Yesu bè nàké ke dò: N dò nkénákému Tináansàati Kuyie nkpaàtiyuu kpeti yehèkè teyè ke yé Kuyie nni ntõnnímè deè kpréi.

⁴⁴ Kòò kote kénáante Kuyie nnáantì Kadidee kó titíntouti mieke.

5

*Yesu do yumè o tancóumbè kètibè
(Wénté Matie 4:18-22 nè Mariki 1:16-20)*

¹ Diyiè marì kè Yesu ríbo Senesareti kó menie mborè kè ditínni ndeítí ke bo ò tòónnè kékeè Kuyie nnáantì. ² Kè Yesu yà tidabeeti tìdèti menie nnùu kè beyinwambè cùté ke ou be yinditirè. ³ Kè Yesu ta ti kó kumakù, kùu tu Simòò kòku, kòò nàké ke dò bèe fūtenè menie nnùu sámpó, kè bèe fūte kè Yesu nkari kudabekù mieke ke tiè nditínni.

⁴ Ò tié ndi mònni benitibè kédeè kénáké Simòò ke dò: Kòtenè kudabekù decūmpure kè dí bə ndi yinditirè. ⁵ Kè Simòò ò tēnné ke dò: Okóti, ti yie nke buðmmu bá ti í pĩ, a né mé mbéimmè m bo bə ndeditirè.

⁶ Kè bèe bə nképi siyĩ péu kè sùu píe nkè be ditirè ítõũ. ⁷ Kè bèe pasirì be népobè bèe bo kudabekù tekù ke dò bèe kòtení kè bè teennè, kè bèe kòtení kédei siyĩ kèpíe ntidabeeti tìdèti kè ti ndó kèdiu. ⁸ Simòò Pieri dè yà diì mònni kéninkoo Yesu ìkè ke dò: N Yiè bá n tóónnè, n tú onityeiwe nwe.

⁹ Κε yé kufōwáá nhò autémè nè o népobè bè pī nsì yīi kpéí. ¹⁰ Kè Isaku nè Isāã Sebedee kó ibí Siməwó népobè kperε múnke mme ndò, kè Yesu náké Siməwó ke dò: Bá nyīèkù, di mmònni a yó ntú onitiwantì nwe.

¹¹ Kè bèe kòtenè be dabεtì menie nnùù ké de ntì yóu kètūnne Yesu.

Yesu do miékunnemè dikònni
(Wénté Matie 8:1-4 nè Mariki 1:40-45)

¹² Diyìè mari kè Yesu mbo dihéi miεke, kè dikònni marii kòtení o borè, kénínkóo o ìikè kòd bántè ke dò: Okótì kàa dó a bo na ké m miékunne, ké n wénkunnε.

¹³ Kè Yesu youte o nùtè ké di kàáké ke dò: N dómu, á wenke. Dende bàmbà kè tikòntii deè kòo miεtè kéwenke. ¹⁴ Kè Yesu o cau nweti weti ke dò: A báá náké òmòu, a né kote kébenke amáá ikuó niùtì kédòd Məyiisi kuó pátiri yémme, kè dεe benke benitibè beməu a miεtémè.

¹⁵ De mònni kè Yesu yètiri né dake pité kè benitibè nkòrini o borè ke bo keè o náànti kòo bè miékunne. ¹⁶ Kè Yesu né íté kékote omáà borè kémbáá nKuyie.

Yesu do miékunnemè kuhòkù
(Wénté Matie 9:1-8 nè Mariki 2:1-12)

¹⁷ Diyìè mari kè Yesu ntiè mbenitibè, kè Fadisiēbe nè ikuó wāābè bèe bo Kadidee nè Sudee nè Sedisademmu, kè bè kəkε de miεke, kè Kuyie nkó muwērímú ò bonè kòo miékunko beməmbε. ¹⁸ Kè bèmabεε tuəkεni ke tò kuhòkù, kè kù duó ku dóu ínkè, kè bè nwanti bè bo yímè ké kù tanné kédóu nYesu ìikè. ¹⁹ Bè í nna nè ditinnì, kényóu, kédeke, kéduute timummuntì Yesu berí ndè, ké kù cúūnko benitibè cuokè, kédóu nYesu ìikè. ²⁰ Kè Yesu nwúó mbè támè ke dò nhò bo kù miékunne, ké kù náké ke dò: N da ciēmму a yei.

²¹ Fadisiēbe nè ikuó wāābè kè bè ntoti be yémme ke tú: Wenni nwe yie nkòo nàà mmie nke caari Kuyie nyètiri? We mbo na kécíē mmeyei nkè dè í tú Kuyie mmáà.

²² Kè Yesu banté be yémme, ké bè beke ke dò: Dè dómme kè di toti di yémme miε mbotí? ²³ Ōnde í yóu nè detεrè, m bo yímè n da ciē nha yeinaa, kè m bo yímè íté kékété? ²⁴ Dè né bo yiemme kè di banté ke dò Onitibire mεke muwērímú ketenke ínkè ke bo na kécíē mmeyei m bo yí: Íté kétúóté a dóu kékò!

²⁵ Kè kù pānkeε íté benitibè ìikè, kétúóté ku dóu, kénkūnti ke sāntí Kuyie. ²⁶ Kè dεe bè di beməu, kè bèe depe Kuyie nké nkù sāntí, ke náá nke tú: Ti yà yíe ndεmarε cànnè.

Yesu do yumè Defii
(Wénté Matie 9:9-13 nè Mariki 2:13-17)

²⁷ Kè Yesu íté deborè kémpēnké kényà odàmpòdcoutiwè məu kòo yètiri tú Defii kòo kàri bè yietì tēè ciētè dàmpòd kòo ò yu ke dò:

²⁸ N tūnne! Kè Defii yóu deməu kéké kòd tūnne.

²⁹ De kó difōnkúò kè Defii bénné tidiiti kényú Yesu kè bedàmpòdcoutibè nè benitibè tóbè péu kè bè nwē nke yo. ³⁰ Kè dεe yonke Fadisiēbe nè ikuó wāābè kè bèe beke Yesu tancóumbè ke dò: Dè dómme kè di wēínne bedàmpòdcoutibè nè mufōmmu yeimu yembè kè di yo nke yō?

³¹ Kè Yesu bè tēíné ke dò: Dè í tú bèe kònti naati beè wàà nhotànti, beməmbε beè ò wàà. ³² N yí kòtení ke bo yú bèe yémme dò mbè wenni, n kòtení ke bo yú benitiyeibe mbe kè bèe ceete be fōmmu.

Bè do bekemè Yesu menùboúmmè kpeti
(Wénté Matie 9:14-17 nè Mariki 2:18-22)

³³ Kè benitibè mabεe beke Yesu ke dò: Dè dómme kè Isāã-Batiisi tancóumbè nè Fadisiēbe kəbe bou dinùù ke báá nKuyie nsāã kàa kəbe bie yo nke yō? ³⁴ Kè Yesu bè tēíné ke dò: Onitì tòú dii mònni o pokù o népobè bo na kéboú dinùù o bè bonè dii mònnàà?

³⁵ De kó diyìè kpaanímu kè bè bo deite wèè tòú o pokù, de mònni bè bo boú dinùù.

³⁶ Kè Yesu yí ké bè nàké nè dináànḥāntírì ke dò: Bè ǎǎ í nkèété kuyaàpànkù kényá nkukótíkù ìnkè, kàa mè dǎǎ, a cààrèmu kuyaàpànkù, de kó dikèè me mbáá yie nkétaunnè kukótíkù. ³⁷ Bè ǎǎ í ncũǎ menaà mbémmè tidòutì kótì mieke, kàa mè dǎǎ tidòutì bo pote kè menaà ncake nè tidòutì demou. ³⁸ Menaà mbémmè dò nkéncũǎ tidòutì pàntì mieke nke. ³⁹ Òmòu ǎǎ í ndó menaà mbémmè ò yǎ dìi mǎnnì mèè bi, ò ǎǎ yí mèè bi mèè naati.

6

Yesu tancòumbè do kǎrímè medibii
(*Wénté Matie 12:1-8 nè Mariki 2:23-28*)

¹ Teòmpùtè matè yìè kè Yesu mpēnké depaa mmare mieke, kòo tancòumbè nkáāte medibii nke cáá. ² Kè Fadisiēbe mabèe beke Yesu ke dò: Dè dòmme kàa tancòumbè dǎǎri ikuó yete dè teòmpùtè yìè? ³ Kè Yesu bè tērné ke dò: Di í kàa ndikònnì do pī nDafiti nè o kòbe kòo dǎǎ dǎǎ? ⁴ Ò do tamè Kuyie ncíētè kétúóté pēēbè, nè o kòbe kè bèe cááké, òmòu do í dò nkécááké bè, kè dè í tú ikuó nìubè máàà?

⁵ Kè Yesu bè nàké ke dò: Onìtibire deè baké teòmpùtè.

Yesu do miékunnemè wèè bakù fǎǎ
(*Wénté Matie 12:9-14 nè Mariki 3:1-6*)

⁶ Teòmpùtè tetè matè yìè kè Yesu ta kutíintouku ké mbè tiè, kòo nìtì mǎu dè bo kòo bakù youku fǎǎ. ⁷ Kè Fadisiēbe nè ikuó wǎǎbè, bèè do wanti bè bo yímè kéwátí Yesu, kè bè nwúó nke bo yà kòo bo miékunne de kóo nìtì teòmpùtè yìè. ⁸ Yesu né me nyémè be yèmmè, kòo nàké wèè bakù fǎǎ nke dò: Íté kécómmú dende benìtibè cuokè!

Kòo íté kécómmú. ⁹ Kè Yesu bè beke ke dò: Ikuó yē nti dǎǎ mesàà nnàa kè meyei nteòmpùtè yìè? Ti deetè onitaa, kè ti ò kùò?

¹⁰ Kè Yesu bè wèrté bemou, kénáké wèè bakù fǎǎ nke dò: Youte a bakù!

Kòo kù yòute, kè kùu kpenke. ¹¹ Kè dèe yonke Fadisiēbe nè ikuó wǎǎbè mediè nkè bè mbékú betòbè bè yóó yímè Yesu.

Yesu do tǎātémè o tancòumbè tepítè nè bèdébè
(*Wénté Matie 10:1-4 nè Mariki 3:13-19*)

¹² De mǎnnì kè Yesu deke ditārì ìnkè kényiè nke báá nKuyie. ¹³ Kè dèe wenté kòo yú o tancòumbè kētāātè tepítè nè bèdébè ké bè dǎǎ o tǎǎ. ¹⁴ Simǎo ò do yu wè ke dò Pieri nè o nantè Āntidee nè Isaku nè Isǎā nè Fidipu nè Batidemii, ¹⁵ nè Matie nè Tomaa nè Isaku Adifee bire nè Simǎo Sedoti kó fēnafē kou, ¹⁶ nè Sudi Isaku bire nè Sudaasi Isikadiyoti wèè fité Yesu.

Yesu do tièmmè benìtibè, ke miékunko bemuambe
(*Wénté Matie 4:23-25*)

¹⁷ Kè bèe cúté kécómmú kubiriku o tancòumbè tikú dè nè benìtibè péu bèè bonní Sudee nè Sedisademmu, Tiiri nè Sitǎǎ kó yehékè yèè tǎkénè dàméèrì. ¹⁸ Bè do kǎtení ke bo keè ò nàámmè mme kòo bè miékunne be mǎmmú, ke múnkee miékunne yebókè ta bè. ¹⁹ Kè benìtibè bemou nwanti ke bo ò kááké ke yé muwērímu mamù yìènimè o mieke ke bè miékunko bemou.

Yesu do tièmmè o tancòumbè ditārì ìnkè
(*Wénté Matie 5:1-12*)

²⁰ Kè Yesu nwúó nho tancòumbè ké bè nàké ke dò:

Dè nnaati díndi bèè tu becìribè,
ke yé Kuyie nkpaàtìyuu bomè dí kpréi!

²¹ Dè nnaati díndi dikònnì bo bè,

ke yé di yóó dimè kénsànnè!

Dè nnaati díndi bèè kuò

ke yé di yóó dimè diwèi!

²² Dè ndi nnaati benitìbè bo ndi ní ndì m̀nni ke di yete, ké ndi sáá nke di senku, di tú mèè kpéi n kòbe ke dò ndi tú benitiyeibe. ²³ Kè dè di t̀̀kení d̀̀ m̀nni dè ndi naati kè di nyānku nè diwèi ke yé tiyeti dieti di baamè kéinkè. Mèè botí nku bè yembè do f̀̀ummè Kuyie mpāānāantì náambè.

²⁴ Di né bo yà díndi tikpàti yembè,
ke yé di dimè di kó diwèi ke dèè!

²⁵ Di bo yà díndi bèè yo nke sànnè,
ke yé dikònni yóo di pímmè!
Di bo yà díndi bèè daú,

ke yé di yóo tamè meyeñcaàrimè mieke kénkuè!

²⁶ Di bo yà díndi benitìbè bemou sántí bè, ke yé be yembè múnke do sántímèmu bèè tu bemáa Kuyie mpāānāantì náambè.

Ndónè di kprantídèntòbè

(Wénté Matie 5:38-48, 7:12)

²⁷ N né di náammu díndi bèè n kèmmú ke tú: Ndónè di kprantídèntòbè, ndòarinè mesàa mbèè di ní. ²⁸ Ndòarinè mesàa mbèè di dónè meyei, kémbáa nKuyie mbèè di f̀̀unko be kpéi. ²⁹ Kòò m̀̀ da bènte, benke we a baa tekù. Kòò m̀̀ fiète a yaàbòri dierì yóu kòò wènnénè di sàm̀̀rì. ³⁰ Mpāā bèè kó dimàa da móú, kòò m̀̀ t̀̀oté a kperè a báa dè nhò beke. ³¹ A dó bèè nda d̀̀rimè, ndòarime betòbè.

³² Kè di dó bèè di dó máa, di kó ticuuti bo ntú ònti Kuyie mborè? Bèè í t̀̀ nKuyie mbè múnke dómu bèè bè dó. ³³ Kè di d̀̀ri mesàa mbèè di d̀̀ri bèmbè mesàa, di d̀̀rimè né c̀̀á nhònde? Bèè í t̀̀ nKuyie mbè múnke me ndòari. ³⁴ Kè di penni idííti bèè yóo di t̀̀nné máa, di kó ticuuti bo ntú ònti Kuyie mborè, bèè í t̀̀ nKuyie mbè múnke pennimu bèè yóo bè t̀̀nné. ³⁵ Petinke ndónè di kprantídèntòbè ké mbè d̀̀ri mesàa, kè bè di pènte idííti di bá nkémmú bè bo di t̀̀nnémè. Dè m̀nni ndi di kó ticuuti yó ndeumè kéinkè, kè di ntú Kuyie nkùù baké ketenkè nè kéinkè ku kó ibi ke yé kù d̀̀rimè bèè í kù t̀̀ nnè benitiyonkubè mesàa. ³⁶ Nkuònnè ditòbè mesémmè di cice Kuyie mè ndi kuò mmèè botí.

Di bá mbekùnè ditòbè

(Wénté Matie 7:1-5)

³⁷ Di bá mbekùnè betòbè kè Kuyie mbáa di bekénè. Di báa yí otòu cààrè, Kuyie nyàa bo yí di cààrè. Ncíékonè ditòbè kè Kuyie ndi cíé. ³⁸ Mpāānnè kè Kuyie ndi pā, kù bo c̀̀ di yaàyòrè kèpíe nkéikú, ke yé Kuyie nyóo di bennémmè di bennénè t̀̀è biètè nte betòbè.

³⁹ Kè Yesu yíé ké bè nàké nè medonnimè mieke ke dò: Kuyùònkù báa na kédete kutekù, kè kù dète kutekù tì bo do tidé difòtìrì mieke. ⁴⁰ Wèè bebíí ò í p̀̀tè wèè ò benkú, kòò me mbéíí ke dèè ò bo maatenè wèè ò benke.

⁴¹ Dè d̀̀mme kàa wùò nkumúú kùù ã a kou nònfè mieke ke né í dake kumundóú kùù bo a kòfe mieke ku kpéi. ⁴² A bo yíme kénáké a kou ke dò: Yóu kè n deite kumúú kùù p̀̀mmú a nònfè mieke kè kumundóú né p̀̀mmú a kòfe mieke. Meyèmmè mèdémè yiè nfó, keté kèpánté kumundóú kùù p̀̀mmú a nònfè mieke ke né na kédèite kumúú kùù bo a kou kòfe mieke.

Bè òò banté mutie mu be borè nde

(Wénté Matie 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ Mutie sààmù í péi yebe s̀̀nyè, musìmmù me nyí péi yesààyè. ⁴⁴ Bè banní mutie mu be borè nde, bè í t̀̀wí fikíè be musāmporimù ínkè, bè me nyí t̀̀wí f̀̀nyè be mmuporimù ínkè.

⁴⁵ Onitì wèè mieke wenni wèè d̀̀ri mesàa, kè wèè mieke í wenni kòò d̀̀ri meyei, ke yé t̀̀ bo onitì yèmmè mieke, o nùù ti nnáammè.

Kuyèinkù nè wèè c̀̀

(Wénté Matie 7:24-27)

⁴⁶ Dè dòmme kè di n tú ti Yiè, ti Yiè, ke né í dɔ̀ori n di náá ntì? ⁴⁷ M bo di náké wèè kàtení m borè ke kèmmú n náàntì ke dɔ̀ori tì yèmmè ò donnè wè. ⁴⁸ Ò donnè onitì nwe wèè dó kémaá tecíètè, ke dammú, ke tùòke dipèrì, ke pùúté di ínkè. Ketenkè kuó mmenie ndiì m̀nni kè ikó mpíe, kè menie nyènní kè ntè puotì bá tè í ndo, ke yé tè pùútémè dipèrì ínkè. ⁴⁹ Wèè me nkèmmú n náàntì ke í dɔ̀ori tì yèmmè ò donnè wèè maá wènwè o cíètè dibiri ínkè bá ò í dammú ke s̀nté ke pùúté. Kè ketenkèe kuó nkè ikó mpíe nkè menie nyènní kè tè poté kè tè p̀nke do kèponte páíí.

7

Yesu do mièkunnemè ohã̀p̀nkótì kóo t̀ntì

(Wénté Matie 8:5-13 nè Isã 4:46-54)

¹ Yesu bè náké diì m̀nni de kó tináantì kèdeè kékote Kapennaummu. ² Kòo ã̀p̀nkótì m̀u kóo t̀ntì ò dó wè mesàà nkòò mmò nkè dè c̀èè mediè. ³ Kòo keè Yesu kpéí, kètõ nSifube kó bekótibè mabè, kè bè bo bántè Yesu kòo kàtení kèmièkunne o kóo t̀ntì. ⁴ Kè bèe tuòke kébántè Yesu ke d̀: De kóo nitì d̀ nha ò teennèmu, ⁵ ke yé ò dómè ti kó kubotí, kè wèè ti maá kutíntouku.

⁶ Kè Yesu bè neinè. Bè t̀ónko diì m̀nni tecíètè kè behã̀p̀mbè kóo kótì t̀nni o népobè kè bèe náké Yesu ke d̀: Okótì, ohã̀p̀nkótì tu a báá f̀é nhamáà, ò í tùòke a bo tamè o cíètè. ⁷ Deè te kòo í dàátì ke kàtení o mómmuò nha borè. Ò tu á béi nha nùu máà kòo nkóo t̀ntì mieté. ⁸ Ke tú ò m̀kemu bèè ò baké ke m̀ke tihã̀p̀ntì ò baké tì kòo náké kù ke yí: Kote! Kùu kote, kòo náké kù ke yí: Kàtení! Kùu kàtení, kòo yí o kóo t̀ntì d̀ dè, wèè dè d̀.

⁹ Kè Yesu keè de kó tináantì kèpènsìrì behã̀p̀mbè kóo kótì, kèwèè kénáké dit̀nni ke d̀: Bá Isidayeeriè mièke m mu nyí yà onitì wèè n tá mie mbotí.

¹⁰ Behã̀p̀mbè kóo kótì do t̀ mbè wètoo diì m̀nni tecíètè kèns̀ nho kóo t̀ntì mieté.

Yesu dúómme kòo kúpokù m̀u biree yánté

¹¹ Kè Yesu nkòri dihei bè tu di Nainni ke neínè o tancòumbè, kè dit̀nni ò t̀. ¹² Bè tatoo diì m̀nni dihei, kòo kúpokù m̀u m̀ke denitidabire demáà kè dè ku, kè dihei yembè ò neínè dit̀nni kè bè kòri ke bo dè k̀nné. ¹³ Kè ti Yiè nYesu yà debire yõ kè mesémmè ò pì nkòo ò náké ke d̀: Bá híkuò.

¹⁴ Ke t̀ónko kékááké kudéénkù, bèe t̀ kè bèe cómmú, kè Yesu béi nke d̀: Dedapumbire íté m̀i me nyè!

¹⁵ Kòo cí íté kékari kènnáá nkè Yesu ò duó nho yõ. ¹⁶ Kè kufõwáá mbè pì mbemou kè bè nsántì Kuyie nke tú: Kuyie mpã̀nã̀ntì náàntò dièwè kàtení ti cuokè, Kuyie nkuu d̀ mesàà nku kó benitibè.

¹⁷ Kè de kó tináantì pité Sudee kó kutempè nkumou nè yehèkè yèè dè t̀ké.

Isã-Batiisi do t̀mmè o tancòumbè Yesu borè

(Wénté Matie 11:2-19)

¹⁸ Kè Isã-Batiisi tancòumbèe tì nhò náké. ¹⁹ Kòo deite bèdébè kètõ nkè bè bo beke Yesu ke d̀: Isã-Batiisi tu tí da beke ke d̀: ²⁰ F̀õ tu wèè d̀ nkékàtenáà yáà ò kpaaní?

²¹ Ke s̀ nYesu mièkunko bemuambe péu, tikõnyonkuti yembè, nè yebokè ta bè, ke wéinko tiyù̀ntì péu. ²² Kè Yesu bè náké ke d̀: Kàtenè kénáké Isã di yà dè nè di kèè tì, tiyù̀ntì wènni kè yekpìè ncèntì séi, kè yekùò mmierí, kè yewùè nkèu, kè becírìbè yánni, kè besítìbè kèu Tinã̀nsàtì. ²³ Dè nnaati n yí tú wèè kpéí ndidíntàri.

²⁴ Isã do t̀ mbè kò ndiì m̀nni kè Yesu nnáá mbenitibè Isã kpéi ke tú: Di do kòte kèyà ba dikpáà cuokè, dipènni kuyaakù nampú dàà? ²⁵ Kè meè d̀ke di né kòte ke yà ba? Onitì wèè dàátì tiyaàsàtìdà? Tiyaàsàtì yembè ò míbo sikpà̀tìc̀éi mièke nke. ²⁶ Yáa di kòte ke yà Kuyie mpã̀nã̀ntì náàntò nwe? N né di náámmu ke tú ò p̀ètèmu Kuyie mpã̀nã̀ntì náàntò. ²⁷ Isã kpéi nke tì wàrimè ke tú: Nte mí nKuyie nke duónko n kóo t̀ntì wèè yóo

niité kētũnte a ce. ²⁸ N di náá mmómumu nwe benitibè pié bèè kó dimàà, òmòu mu nyí buoté wèè pēēté Isāā, nè memme wèè tu osàmpòu Kuyie nkpààtiyuu mieke, kòo òu kòò pēēté.

²⁹ Bèè kó dimàà do kèè Isāā nàámmè kétaunnè bedàmpòòcòutibè bè do bantému Kuyie ndòòrimè kù bèi nti kè deè nte kè bèe duó nkè Isāā bè ànné bàtémumu. ³⁰ Bá Fadisiēbe nè ikuó wāābè bembè í nyie nkòo bè ànné bàtémumu. Memme bè yetemè Kuyie ndo bè dónè mèè sàà.

³¹ Kè Yesu dò: M bo donnenè ba di mmònni kó benitibè? ³² M bo yí bè dònne ibí ìi kàri yaárè ke náá nyitei ke tú: Ti di eé fetārifè bá di í aá, kè ti kuó ndikúdabònni bá di yèmmè í cààrè. ³³ Isāā kàtenimè ò í yo nhò me nyí yō mmenaà, kè di tú dibòò bo o mieke.

³⁴ Kè Onitibire kàteni ke yo nke yō mmenaà, kè di yē nho tú odiiti, kunaà yāākù, ke dápúnè bedàmpòòcòutibè nè di tú bè benitiyēibe. ³⁵ Bèè yie nKuyie bembè bantému Kuyie nciimè ke dōri kù bèi nti.

Onitipòkù wèè do còu nYesu yuu tũdààrí

³⁶ Kè Fadisiē mòu yú Yesu kè bè bo di o cīētè, kè Yesu kòte kè bè nkari ke yo. ³⁷ Kè de kó dihei kóo nitipòkù mòu wèè dauti dautinè benitidaabèe keè Fadisiē mòu yumè Yesu kè bè yo, nkétúóté dimátidènni péiri kè tũdàari píéké di mieke, ³⁸ kékòte kéncómumu Yesu fōnkúò ke kuó nkè tinònnietii dúóké Yesu naàcèi, kòo nínkú ké sì ũté nè o yùti, ké sì yōre tũdàari ké sì waare. ³⁹ Fadisiē wèè yu Yesu ò de yà dii mōnni, nè o yèmmè mieke ke dò: Kè we nniti mènke do ntú Kuyie mpāānāanti náāntò nwe, ò na nyému wèè nitipòkù mè nhò kàá nhò tu wè. ⁴⁰ Kè Yesu ò náké ke dò: Simò m mōke timati nti ke bo da náké. Kòo ò tēíné ke dò: Bèi nhokóti.

⁴¹ Kè Yesu dò: Benitibè bèdébè bèè do mōkenè òmòu dibànni, kè yie nni ndò kòò yietí medítibii nsikòusìnùmmu (500), otòu sipisìnùmmu. ⁴² Be mòu í nna kòò yietí kòo bè cīē nké bè pā de kó idítí, bedé memme, be we ndò nké nhò dó mediè? ⁴³ Kè Simò ò tēíné ke dò: N yèmmè dò mbè pā wè idítí dieyi. Kè Yesu dò: A tēnné kè de wenni.

⁴⁴ Kébenke onitipòkù ke dò: A wúo nwe nnitipòkàà? N ta a cīētè bá a í n duó mmenie nkè m bo óuté n naàcèi kè wenwe me nsi óuté nè o nònnietii ke sì ũténè o yùti. ⁴⁵ A í n co ke nh óri, nè n tannimè wenwe baa wààrimu n naàcèi. ⁴⁶ A í còu mmekùò n yuu ínkè kè wenwe còu ntũdàari n naàcèi. ⁴⁷ Deè kpéi nte kè n da náá nke tú: Nh ò cīēmmu o yei ndiemè ke yé ò n dómè mediè, bè cīē nwè sàmpò ò òō benke sàmpò nwe ò dómè wèè ò cīē.

⁴⁸ De mōnni kè Yesu náké onitipòkù ke dò: N da cīēmmu a yei.

⁴⁹ Nè bè bè kàri ke yo nkè bè nnáá bemaà ke tú: Wenninwe yie nwèè dàátí ke cīē mmeyei? ⁵⁰ Kè Yesu náké onitipòkù ke dò: A tákumè da deetému, kòte kè de nnaati.

8

Yesu do centimè yehékè ke náante Tináansààti

¹ Kè Yesu ícenti yehékè nè sihesí ke náante Tináansààti Kuyie nkpààtiyuu kpeti, ke neínè o tancòumbè tepíitè nè bèdébè, ² nè benitipòbè mabè yebòkè do ta bè kòo yè bèti, ké bè miékunne be mōmmú, bèè kòò mòu tu Maari Makitadaa ei kou, yebòkè yèyiekè do ta wè kè Yesu yè bèti. ³ Nè Isanni Susaa wèè do baa Edoti kpàti o pokù nè Susanni nè betòbè péu, bèè do pā mbe kperè ke teennè Yesu nè o tancòumbè.

Wèè yaù tidiiti o kó dináanhāntíri

(Wénté Matie 13:1-9 nè Mariki 4:1-9)

⁴ Diyiè mari kè benitibèe yènni yehékè yehékè ke tî nYesu borè ditinni kòo mbè náánnè yenáanhāntiyè ke tú:

⁵ Oniti mòu wèè do yè ke bo yaá o diiti, kényaù kè medibii mmamèe do kuce ínkè kè bè mmè nàù kè sinò kòteni ké mè di. ⁶ Kè metēmèe do fekūife ínkè kényènni kékpeio ke yé mè í pètémè kbooku. ⁷ Kè medibii ntēmèe do ipo mieke kényènni kè ipoo mè éúté. ⁸ Kè

metēmèe do ketenkè wenni dè kékóté képeité mebbii ntekòutè kòutè. Kè Yesu deè ke dò: Kè wèè m̀̀ke ye to ke bo keè wèè keè.

Yesu do náá mmùù kpéí yenáànhāntíyè
(Wénté Matie 13:10-17 nè Mariki 4:10-12)

⁹ Kè Yesu tancòumbèe ò beke de kó dináànhāntírì tu mù. ¹⁰ Kòò bè t̀̀íné ke dò: Díndi Kuyie ndi duóm mu meciì nkè di bo yíéte ku kpààtiyuu kpeti tìl sòri, bembè bie m bè náànnè yenáànhāntíyè nye:

Kè bè bo nwúó nke báá yà, kényo ke báá banté.

Yesu wénkùnnemè wèè yau tidiboti o kó tináànti
(Wénté Matie 13:18-23 nè Mariki 4:13-20)

¹¹ Ntenè de kó dináànhāntírì benkú mù: Medibii ntú Kuyie nnáànti nti, ¹² kè kuce ínkè medibii ndo dè tu benitibè mbe, bèè òò kèè Kuyie nnáànti kè dibòò katení, kè tì dèite be yèmmè mieke, bè yàà bo ti yie mmè kpéí nkè Kuyie mbè deaté. ¹³ Fekũufe medibii ndo fèè ínkè tu benitibè bèè òò keè bèmbè Kuyie nnáànti ke p̀̀anke tì còuté nè diwèl, bè né í nyóu kè tì bo fííkú be yèmmè mieke kémante. Kè meháárimè t̀̀òkení bè p̀̀anke b́́tínné Kuyie. ¹⁴ Tipoti medibii ndo tìl mieke tú bèè òò keè bèmbè Kuyie nnáànti, ke né yóu kè meborime kó iyèntotí nè tikpàti kóò kéndó, kè dèe ta be yèmmè mieke, kè tì èúte, bá tì í nna képeité yebe kè ye bi. ¹⁵ Ketenkè wennike medibii ndo kè tú bèè òò keè bèmbè Kuyie nnáànti, kè tì còuté nè meyèmmè mèmáà, kè be borime íwenni kè bè nwéèrì képeité yebe.

Yesu dònneenèmè o k̀̀be fitírè
(Wénté Mariki 4:21-25)

¹⁶ Kè Yesu dò: Bè òò í ncóu nfitírè kè dè t̀̀a nteètè mieke yoo bèe dè ì́nné mutèi f̀̀ù, bè òò dè ǹ̀nné febaafe nfe, bèè kó dimàà taàni kè bè nwúó nkuwenniku. ¹⁷ Ke yé demarè í bo dèè sòri ke í yóó feité, dèè sòri dè yóó yènnímu kuwenniku.

¹⁸ Daatenè mesàà ndi yo tìl náànti kpéí, ke yé wèè m̀̀ke bè yóó we nyíe kòò d̀̀ke m̀̀ote, kè wèè kpa bèe fiete desàmpòrè o yèmmè dò nhò m̀̀ke dè.

Yesu yò nè o neí bè do dómè kóò yà
(Wénté Matie 12:46-50 nè Mariki 3:31-35)

¹⁹ Yesu yò nè o neí kè bèe katení kéndó kóò yà, bè í nna nè ditinnì koò yà. ²⁰ Kè bèe náké Yesu ke dò: A yò nè a neí bè bo ditowàà ke dó ke da yà.

²¹ Kè Yesu bè t̀̀íné ke dò: Bèè kèmmú Kuyie nnáànti ke d̀̀ori tìl yèmmè beè tu n yò nè n neí.

Yesu péimmè menie nnè kuyaakù kè dèe cómmú
(Wénté Matie 8:23-27 nè Mariki 4:35-41)

²² Diyiè mari Yesu nè o tancòumbèe kè bèe ta kudabekù makù kòò bè nàké ke dò: Ti sénténè menie nyáà.

Kè bèe kété ²³ kènsenti kè Yesu yé nkéduó, kè kuyaakù kperíku makùu íténi kénfuuti, kè menie ntaà kudabekù kè kù ndó kédìu. ²⁴ Kè Yesu tancòumbèe ò ènte ke dò: Okóti, ti yóó diumu!

Kè Yesu ente képeí nkuyaakù nè yenéfinfirè kè dè d̀̀ béu. ²⁵ Kòò bè beke ke dò: Dè d̀̀mme kè di í tá?

Kè kufòwáà mbè pí, kè dè bè di, kè bè mbékú betòbè ke tú: Wenni nwe yie nkòò péinko kuyaakù nè menie nkè dè yìè nhò yè mmù?

Yesu miékùnnemè yebòkè ta wè
(Wénté Matie 8:28-34 nè Mariki 5:1-20)

²⁶ Kè bèe sénté Sedasaa k̀̀be kó diheì diì wetí Kadidee. ²⁷ Yesu c̀̀téní diì m̀̀nni kudabekù kè diheì kóò nìti m̀̀ouu kéténi kè nhò wetí kè yebòkè péu ò ta, bá ò ténke í daati tiyààti, ò í taà tecíètè, ke ã ifòti mieke. ²⁸ Kòò yà Yesu kékuónko mediè nke nínkú o

ìkè ke dò: Ti kpeti dòmmè mí nnè fí nKuyie nkùù baké ketenkè nè keínkè ku bire? N da báammu, a bá n fěũ.

²⁹ Ke yé Yesu do di péimmè ke dò: Yè onitì yie mmieke fí ndibòò! De kó dibòò do ò ta nè dimònni ndi, kè bè níí bou o nou mēfimme o naacèi timáti, kòo dè tōũ, kè dii ò tanné dikpáà. ³⁰ Kè Yesu ò beke ke dò: A yètìrì tú ba? Kòo dò: N yètìrì tu: Kusúku. Yebòkè kusúku kuù do ò ta. ³¹ Kè yèe bántè Yesu ke dò: A báá ti tanné difòtìrì cūmpuri.

³² Ke sǎ nkufònkècēnku makù bo ditāri ínkè ke diiti kè yebòkèe bántè Yesu ke dò wèe yóu kè yèe kote keta de kó kufònkècēnku. Kè Yesu dò yèe kote. ³³ Kè yebòkèe yè de kóo niti mieke, keta kufònkècēnku kè kùu coké kécúténí ditāri kédìu menie.

³⁴ Bèè do yè cēmmú kè bèe coké kékote kénáké dihei kòbe nè depaa nkòbe. ³⁵ Kè bèe kote ke bo yà dèè dòò. Bè tūòkoo dii mōnni kénya onitì yebòkè yè wèe mieke, kòò kàri Yesu borè, ke dáátí tiyààtì, kòo yèmmè wenke páíí kè kufōwaa mbè pí. ³⁶ Bèè do dè bo, ke yà dèè dòò, kè bèe náké bèè kàtení, dè wūòké mèè botí kòo niti yebòkè ta wèe miété. ³⁷ De mōnni kè Sedasaa kó ketenkè kòbe bemouu wēnné ditānni kébántè Yesu ke dò wèe yè be tenkè, ke yé kufōwaa mbè pímmè mediè. Kè Yesu ta kudabekù kényiti, ³⁸ kòo niti yebòkè yè wèe ò bántè ke dò ò bo ò neinè, kè Yesu yete, kòò nàké ke dò: ³⁹ Kò nha cíètè kénáké Kuyie nda dòò dè.

Kè weè niti kote kénnaantoo dihei dimou Yesu ò dòò dè.

Yesu miékunnemè Saiduusi bire nè onitipòkù wèe mō ntiyónti
(Wénté Matie 9:18-26 nè Mariki 5:21-43)

⁴⁰ Kè Yesu nwētini Kadidee ke sǎ nditānni ò bàa, kóò còuté. ⁴¹ Kè kutíintouku kóo kóti mōuù bè tu wè Saiduusi tuòkení, ke nínkóo Yesu ìkè kóò bántè ke dò: Kòtení n cíètè. ⁴² Ke yé ò do mōkemè desapumbire dēmáa ndi, kè dè mōke yebie ntepiítè nè yèdéè, ke mō nkè dè cēè, kè dè duúnnè mukúú.

Kè Yesu nkòri, ke ditānni ò murí koò éú tipítì timou. ⁴³ Kòò nitipòkù mōu dè bo, ke mō ntiyónti yebie ntepiítè nè yèdéè, bá tì í commu, kòò kòri bedòòtòribè borè ke càke o díítí imou, be mōu me nyí na koò miékunne. ⁴⁴ Kòò kéténi Yesu fōnkúò bíéké ke kááké o yaàbòri mōnku, kòò yónti pānke cómú. ⁴⁵ Kè Yesu beke ke dò: We nni nkááké?

Bemou kè bè nyetiri ke tú be í yé, kè Pieri dò: Okóti, ditānni dii da murí ke da éú. ⁴⁶ Kè Yesu dò: Onitì n káákému, muwērimú mamù muu yè m mieke.

⁴⁷ Kòò nitipòkù nsǎ nYesu banté, kòò kòtení, kòò kǎnti au, kòò nínkóo o také, kébéi mbenitibè bemou ìkè mùù kpéi nte kòò ò kááké nè ò pānke miétémè. ⁴⁸ Kè Yesu ò nàké ke dò: N kóo sapàa a tákumè da deetému, kote kè dè nnaati.

⁴⁹ Yesu kpaá ke me nnáa nkòo niti mōu boní Saiduusi cíètè, ke tuòkení, kóò nàké ke dò: A sapumbire kumu, ténke bá nkóonnè Okóti.

⁵⁰ Kè Yesu keè, ke náké Saiduusi ke dò: Bá nyièkù n tá máa ò yóo miétému.

⁵¹ Ò tūòke dii mōnni tecíètè ke í nyie nkòo mōu bo ò neinnè keta kè dè í tú Pieri nè Isaku nè Isāa nè debire cice nè de yò be sǎa. ⁵² Benitibè bemou do kuòmmu debire kúú, nkè Yesu bè nàké ke dò: Bá nkuònnè debire í kú, dè yé nke duómu.

⁵³ Kè bè nhò daú ke yé bè yémèmu ke dò ndebire ku. ⁵⁴ Kè Yesu pí ndebire nòutè kèpéi nke dò: M bire íté!

⁵⁵ Dende bàmbà nkè debiree foute kéíté, kè Yesu dò bèe dè duó kè dèe di. ⁵⁶ Kè dèe di debire yembè, kè Yesu bè cau nkè dò bè báa náké òmòu dèè dòò.

9

Yesu tōmmè o tancòumbè ké bè duó muwērimú
(Wénté Matie 10:5-15 nè Mariki 6:7-13)

¹ Kè Yesu tíí nho tancòumbè tepíítè nè bèdébè ké bè duó mmuwērímú kè bè bo mbeti yebòkè yemou, ke miékunko bemuombe, ² ké bè tǝ, nkè bè bo nnáante Kuyie nkpààtiyuu kpeti, ke miékunko bemuombe, ³ ké bè nàké ke dǝ: Di bá ntǝ dèmarè, bá kupààti yoo kudǝukù yoo mudii yoo idíítí, òmǝu bá ntǝ yeyaàbòrè yèdéè. ⁴ Kè bè di cǝuté tǝè cíètè, di nte mbo ke yàa íténè de kó dihei. ⁵ Kè bè di yete dii èi di kpááté di nacètáá nke íté, kè dèe benke bè cààrèmè.

⁶ Kè bèe kǝte kéncenti yehékè yemou ke náante Tináansààti ke miékunko bemuombe tipíiti timou.

Yesu do dǝrimè tidietì kè dèe di Edǝti
(*Wénté Matie 14:1-12 nè Mariki 6:14-29*)

⁷ Kè Edǝti Tetidaki, Kadidee kóo kpààti kee dèè dǝdri kè dèe ò di ke yé bèmabè do túmè Isǝã-Batiisi weè yǝánté.

⁸ Kè betǝbè tu: Edii weè wǝténí. Kè betǝbè tu: Kuyie mpǝãnáantì náambè dimònni kǝbe kóò mǝu weè yǝánté.

⁹ Kè Edǝti dǝ: N duó nkè bè fèúté Isǝã kè we nné nwe n wǝte ke yo kè bè náa nwèè kpéí? Kòo nwanti ke bo ò yà.

Yesu dǝdòmè tidietì nè pǝèbè bènùmmù nè siyĩ sidésì
(*Wénté Matie 14:13-21 nè Mariki 6:30-44 nè Isǝã 6:1-14*)

¹⁰ Kè Yesu tǝrèe wǝténí kóò nàké yè dǝd dèè kó dimàà, kè bèe nei kékentóo dihei bè tu di Betisaidaa di bíékè. ¹¹ Kè ditínnii ò yà kóò tǝnne, kè Yesu bè cǝuté ké mbè náa nKuyie nkpààtiyuu kpeti, ke miékunko bèe mǝ.

¹² Diyiè yùnné dii mònni kè Yesu tancòumbè tepíítè nè bèdébèe tóónni o borè kóò nàké ke dǝ: Cíe mbenitibè kè bèe kǝte kèwammú mudii, nè yedúò, ke yé ti bomè die ndikpáa mièke bá dèmarè í bo.

¹³ Kè Yesu bè tǝnné ke dǝ: Díndi di mómmombe duónnè be kè bèe di. Kè bè dǝ: Ti mǝke pǝèbè bènùmmù ndi nè siyĩ sidésì mǝ! Yàa ti kǝte kédonténimu kèduó nkunìiti kuu?

¹⁴ (De kó benitibè do bo mbo sikǝupisìnùmmù (5000)). Kè Yesu nàké o tancòumbè ke dǝ: Kanneè be sipisìnùmmù sìnùmmù.

¹⁵ Kòo tancòumbèe yie nkè bè kǝnne bemou, ¹⁶ kè Yesu túóté pǝèbè bènùmmù nè siyĩ sidésì, ke bóúté kéínkè, késǝnte Kuyie ké bè wérí kèduó nho tancòumbè, kè bèe totí benitibè. ¹⁷ Kè bèe cááké bemou kénsǝnnè, kè dèe súó nképiè nyemómmuyákè tepíítè nè yèdéè kè bèe tǝ.

Pieri nàkémè Yesu tu wè
(*Wénté Matie 16:13-19 nè Mariki 8:27-29*)

¹⁸ Diyiè mari kè Yesu mbáa nKuyie nhomáa borè, kòo tancòumbèe kǝtoo kòo bè beke ke dǝ: Benitibè yé n tú we? ¹⁹ Kè bèe ò tǝnné ke dǝ: Bèmabè yé nha tú Isǝã-Batiisi, kè betǝbè yé nha tú Edii, kè betǝbè yé nha tú Kuyie mpǝãnáantì náambè dimònni kǝbe kóò mǝu ke yǝánté. ²⁰ Kè Yesu bè beke ke dǝ: Díndi tá, di yé n tú we? Kè Pierii ò tǝnné ke dǝ: A tú Kirisi nwe Kuyie ntǝnní wè.

Ti bo ntũ mmèè botí Yesu
(*Wénté Matie 16:20-28 nè Mariki 8:30-9:1*)

²¹ Kè Yesu bè cau nweti weti ke dǝ bè báa yie nkè tì nàké òmǝu. ²² Ke yíé ke dǝ: Onitibire dǝ nkéféútému mediè, kè Kuyie ncíètè kó bekótíbè nè ikuó niùbè kó bekótíbè nè ikuó wǝàbè kè bèe ò yete kóò kùò, diyiè tǝãnni yie kòo yǝánté, ²³ kédeè ké bè nàké bemou ke dǝ: Kè wèè dǝ ké n tǝnne wèe búttinné omáa kènto o dapǝátí yewe yemou ke n tũ. ²⁴ Ke yé wèè bo ndó kédeeté o fòmму ò yóó mù fétinnemu, kè wèè fétinne o fòmму n kpéí kòo mù deeté. ²⁵ Kutenkù kuù nkperè bo dǝd ba onitì kénsa kòò dè mǝke demou ke né càke omáa yoo ò fétinne o fòmму. ²⁶ Wèè bo nni mmǝkenè mí nhonitibire ifei m múnke

bo nhò m̀̀kenè ifei m bo nwētiní dìi yìè nè tikpeti nè n cice kpeti ke neínnè Kuyie ntòrè.
²⁷ N di náá mmómumu nwe díndi bèè bo die ndi kó bèmabè yó nkpaá f̀̀umu ḱ́yà Kuyie nkpaàtiyuu.

Yesu k̀̀nti c̀̀etemè

(Wénté Matie 17:1-8 nè Mariki 9:2-8)

²⁸ Yesu bè nàké memme kédeè, kè dè mmàke yewe yèni mè ndommè kòo yú Pieri nè Isāā nè Isaku, kè bèe deke ditāri marì ínkè ke bo bántè Kuyie. ²⁹ Ò báá ndì m̀̀nni Kuyie nkòo ìk̀̀e ceete kòo yààtìi peike ḱ́miètè. ³⁰ Kè bè nyóó daatení ḱ́yà benitibè bèdébè, M̀̀yiisi nè Edii kè bè ò nàánnè. ³¹ Kè Kuyie nkó tikpeti bè fité kè bè ò náá nhò yóó kú mèè botí Sedisademmu. ³² Pieri nè o népobè bè do yè̀̀ nkéduómu kénhenniní ḱ́yà Yesu kó tikpeti nè benitibè bèdébè bèè do ò cònmúnè. ³³ Edii nè M̀̀yiisi, bè ité dìi m̀̀nni kè Pierii nàké Yesu ke d̀̀: Dè wennimu ke d̀̀ ntí mbo die, ti bo d̀̀ titouti títāāti, f̀̀ nkumáá, M̀̀yiisi kutèkù, Edii kutèkù. (Pieri do í yé̀̀ ò náá nke tú mù).

³⁴ Ò kpaá ke me nnaá nkè diwetiri marìi k̀̀tení ké bè dàtínné, kè kuf̀̀wáá mpí nYesu tancòumbè bè yà dìi m̀̀nni diwetiri bè dàtínnémè. ³⁵ Kè metammè mamèe yènni diwetiri mièke ke tú: Yie nweè tu m bire n tãāté dè, nyíènnè o kpeti.

³⁶ Bè yóó keè de kó metammè kè Yesu weè m̀̀á dè kpaá. De kó yewe mièke kè Yesu tancòumbè ndò yúóó bè í nnàké òm̀̀u bè yà dè.

Yesu tancòumbè do yī̀̀kemè dibò

(Wénté Matie 17:14-18 nè Mariki 9:14-27)

³⁷ Kè dèe wenté kè bè ncutiní ditāri, kè ditinnii dièrii k̀̀tení kéco Yesu. ³⁸ Kòo m̀̀u kuónko ditinnii cuokè ke d̀̀: Okóti, daate m bire kpéí! N dè m̀̀ke demáà ndi, ³⁹ kè dibò marì ò̀̀ dè pī nkè dè nwúótí, kè di dè kpékíi, kè tinóntṑ̀p̀̀t̀̀ti yìè dè ǹ̀u, bá di báá cārike ḱ́itè, kényiti ke dè f̀̀íi mmediè. ⁴⁰ Kè m bántè a tancòumbè ke yè mbèe di bèti kè bè yī̀̀ke.

⁴¹ Kè Yesu béi nke d̀̀: Itookperí yembè díndi bèè d̀̀dri meyei, m̀̀i yó nhā ke di bonàà? M̀̀i yó nhā ke di t̀̀àà? K̀̀tenní die nha bire.

⁴² Debire t̀̀ōnni dìi m̀̀nni Yesu borè, kè dibò dè b̀̀, nké ndè kpékíi, kè Yesu péi ndibò kè dii yè, kòo mièk̀̀nne debire ké dè duó nde cice. ⁴³ Kè dèe di benitibè bemou, bè yàmè Kuyie nkpehinnè.

Yesu do yìè kénákémè bè yóó ò k̀̀mè

(Wénté Matie 17:22-23 nè Mariki 9:30-32)

Bá wè kòo nwúó nYesu d̀̀ dè, kòo nàké o tancòumbè ke d̀̀: ⁴⁴ Mpínnè mesà n yóó mè ndi nàké t̀̀i náānti: Bè bo fíté Onitibire.

⁴⁵ Bè me nyí mbanté de kó tināānti tú mù, ti do s̀̀rimu kè deè nte kè bè í ntí banté, bè me nyí ndāātí ke beké Yesu.

Yesu tancòumbè nennimè tikóti kpéi

(Wénté Matie 18:1-5 nè Mariki 9:33-37)

⁴⁶ Kè Yesu tancòumbè ité tineiti nè betobè ke bo yà be mièke wèe de. ⁴⁷ Kè Yesu banté be yèmmè kédetení debire kécónné o také ké bè nàké ke d̀̀: ⁴⁸ Wèè bo c̀̀uté debire die n kpéi, ò c̀̀uté mínwe, kè wèè n c̀̀uté, ò c̀̀utému wèè n t̀̀nni, ke yé̀̀ wèè tu o sámp̀̀u di cuokè wèe de ke di p̀̀ēté.

Wèè bèti yebokè nè Yesu yètiri

(Wénté Mariki 9:38-40)

⁴⁹ Kè Isāā nàké Yesu ke d̀̀: Okóti ti yà òm̀̀u nwe kòo bèti yebokè nè a yètiri kè ti ò bàa, ke yé̀̀ ò í ti wéhinnè.

⁵⁰ Kè Yesu ò t̀̀nné ke d̀̀: Di na bá nhò bàa ke yé̀̀ wèè í yete di kpeti ò di wéhinnèmemu.

Sammarii k̀̀be yetemè Yesu

⁵¹ Dè tǎóté dii mǎnni Yesu bo dekemè keínkè, kòo íté nè dikǎmbùò kénkǎri Sedisademmu, ⁵² kǎtǎ mbenitibè kè bèe kǎte Sammarii kó dihei mari ke bo tǎnte ò yóó báté dè. ⁵³ Sammarii kǎbe me nyí nhò yie nhò kǎri mǎè kǎféi Sedisademmu. ⁵⁴ Yesu tancòumbè Isaku nè Isǎǎ bè dè yà dii mǎnni ke náké Yesu ke dǎ: Ti Yiè nha dǎ kè ti duó nkè muhǎǎ ncúténí keínkè kè bè kùǎ?

⁵⁵ Kè Yesu wǎéte kè bè kǎpanè ke dǎ: Di í yǎ meyèmmè mǎè di tǎ kè di náá mmemme. ⁵⁶ Onitibire í kǎteni ke bo kuǎ benitibè, dè kǎteni ke bo bè deetému. Ò bè náké memme kédeè kè bèe kǎte dihei teri.

Yesu nákémmè bèe dǎ kóò tǎnne bè dǎ nkóò tǎnne mǎè botí
(*Wénté Matie 8:19-22*)

⁵⁷ Bè kǎté dii mǎnni kòo mǎuu náké Yesu ke dǎ: N yóó nda tǎmmu tipítì timǎu a kǎri kǎè bíékè. ⁵⁸ Kè Yesu ò tǎnné ke dǎ: Ihǎnké mǎkemu i fǎti, kè sinǎ mǎke tiyǎnti, Onitibire me nyí mǎke dè bo duó dè kéomǎ.

⁵⁹ Ke náké otǎu ke dǎ: N tǎnnè. Kòo ò tǎnné ke dǎ: Okóti, yóu kè m mu nkǎte kékǎnné n cice kédeè. ⁶⁰ Kè Yesu ò tǎnné ke dǎ: Yóu kè becírìbèe ríkǎri becírìbè, kè fǎ nkǎte kénáké Kuyie nkǎàtiyuu kǎpeti.

⁶¹ Kòo tǎu múnke béi nke dǎ: Okóti n yó nda tǎmmu né yóu kè n kò nkécau n cíètè kǎbe. ⁶² Kè Yesu ò náké ke dǎ: Wèè dùǎnè dinaakǎ ke wǎke o fǎnkúò de yie mbáá na kǎpí nKuyie nkǎàtiyuu kó mutǎmmú.

10

Yesu tǎmmè o tǎmbè sipísìyiekè
(*Wénté Matie 9:37-38, 10:7-16 nè Mariki 6:8-11*)

¹ Kè Yesu yíe kǎtǎáté o kó betǎmbè sipísìyiekè kè bè tǎ mbèdébè débè yehékè yemǎu mieke nè tipítì timǎu o mǎmmuǎ nhò do dǎ nkékǎte kè, ² kè bè náké ke dǎ: Tidiiti bimu mediè kè ti dèibè né kǎnni, bántènè kupaku yie nkòo duǎnni betǎmbè kè bèe dei o diiti. ³ Kǎtenè, di dǎ nyipe nyi kè n di tǎǎ nyekpamaà mmieke. ⁴ Di bá ntǎ idífti, di bá ntǎ kudǎukù, di bá nnie tineùti, di báa cómmú kuce kédǎu nhòmǎu. ⁵ Kè di tati tǎè cíètè, di dǎ: Kunaatí ndi bonè! ⁶ Kòò mǎu bo de kó tecíètè ke tú kunaatí yie, kù nhò bonè, kòò mǎu me nyí bo, kùu wǎteni di ínkè. ⁷ Dí mbo de kó tecíètè ke yo nke yǎ mbè di duó ndè, otǎnti nè o tǎndiiti nti, di bá nsǎti sǎti sicǎ. ⁸ Kè di ta dii èi kè bè di cǎuté ke di duó ndè dí nyó, ⁹ kǎmmiekúnko bemuǎmbe ke náá nde kó dihei yembè Kuyie nkǎàtiyuu tǎónnimè. ¹⁰ Kè di ta dihei mari kè bè í di cǎuté, di yè kécómmú de kó dihei ice, ¹¹ kékǎáté de kó dihei kó mutǎá mmùù dǎri di naàcèi, ke né bè náké ke dǎ: Di nyé kè Kuyie nkǎàtiyuu tǎónnimu. ¹² N di náámmu Kuyie mbeénti yie, Sodǎmmu èi kǎbe kó tiyǎiti bo nkǎnninè de kó dihei kǎbe kǎpeti.

Yehékè yèè yete Yesu
(*Wénté Matie 11:20-24*)

¹³ Di bo yà díndi Korasǎ kǎbe nè Betisaidaa kǎbe, ke yǎ tidietì n dǎò di di cie, kè n do ntì dǎò Tiiri nè Sitǎǎ mieke nke bè na ndǎátí tifǎtǎnti, ke pe mmutǎpéi nnè dimǎnni ke benke bè cèetemè. ¹⁴ Deè kǎféi nte Kuyie mbeénti yie, Tiiri nè Sitǎǎ ekè kǎke kó tiyǎiti bo nkǎnninè di kǎpeti. ¹⁵ Díndi Kapennaummu kǎbe di yèmmè do nKuyie mbo ndi dee nkǎnkǎa? Biti. Kù bo di cúǎnni kè di tanné kudǎnkù mieke.

¹⁶ Kè Yesu yíe kénáké o tǎmbè ke dǎ: Kè wèè yie ndi kǎpeti ò yie mmí kǎpeti, kè wèè di yete ò yete mínwe, wèè n yete kòò yete wèè n tǎnni.

Yesu tǎmbè sipísìyiekè ò nákémmè bè pí mmèè botí mutǎmmú

¹⁷ Kè Yesu tǎmbèe wǎteni nè diwèi ke dǎ: Ti Yiè, ti ǎǎ pǎe nyebǎkè nè a yètiri kè yèe cokému.

¹⁸ Kè Yesu bè tḗnné ke dò: N do wúómmu dibòò dotinímè keínkè tewàtè tēmè. ¹⁹ N di duómmu muwḗrímú kè di bo nnaù iwààke nè inaá nképònte dibòò wḗrímú mumòu, bá dēmarè báá di dòò meyei. ²⁰ Dè bá ndi naati yebòkè di cokùmè, dè pètìnke ndi naati di yètè wàri mēè kpéí nkeínkè.

Kuyie mbenkemè besámpròbè dèè sòri
(Wénté Matie 11:25-27, 13:16-17)

²¹ De m̀nni kè Muyaánsààmùu píe nYesu kòò sántè Kuyie nke dò: N da sánti n cice Kuyie nḡ nwèè baké keínkè nè ketenkè, a sònne mēè kpéí ntimómmònti mecii nyembè, nè meyíétímè yembè, ke ti benke bèè í tú bèmabè. N cice fḡḡ mè dó ke mè tãáté.

²² Ò dèè memme ke dò: N Cice n duómmu demòu, òmòu í yé debire kè dè í tú de Cice, òmòu me nyí yé debire Cice kè dè í tú debire nè debire dó kébenke bè de Cice.

²³ Kòò deè kéwénté o tancóumbè, ké bè nàké bemáà borè ke dò: Dè ndi naati, dínni bèè yà di mè nwùò ndè. ²⁴ N di náámmu Kuyie mpããnáànti náàmbè péu nè bekpáàtibè péu do dómu káyà di mè nwùò ndè bá bè í dè yà, bè do dómu kékeè di me nyo tí bá bè í tí kèè.

Yesu tḗnné tí ikuó wããbè kóò kótì
(Wénté Matie 22:34-40 nè Mariki 12:28-31)

²⁵ Kè ikuó wããbè kóò kótì m̀ù ndó kédíí nYesu kéíté kóò beke ke dò: Okótì n dò nkédòò ba képété mufòmmu mùù bo sãã? ²⁶ Kè Yesu ò tḗnné ke dò: Tì wàri ikuó mieke ke yé mba? A ti kàa nkè tí tú ba? ²⁷ Kè de kóò nitii ò tḗnné ke dò: Tì wàri ke tú: Ndó a Yiè nKuyie nnè a yèmmè memòu nè a wḗnni dimòu, nè a wḗrímú mumòu nè a ciì mmemòu kéndó a kou t̀u a dó mèè botí amáà. ²⁸ Kè Yesu ò nàké ke dò: A tḗnné kè dè wenni, ñdòori memme a yó nfòumu.

²⁹ Kè ikuó wããbè kóò kótì ndó kébenke ò d̀̀rimè Kuyie ndó dè, kébeke Yesu ke dò: We ntú n kou t̀u? ³⁰ Kè Yesu ò tḗnné ke dò: Onitì m̀u weè do yènni Sedisademmu kénkòri Sedikoo, kè beyóóbèè ò dinté kédukú kòò ndò nhò kú, kè bèe fiète o kperè kóò d̀unko kèpè̀tè. ³¹ Kè dè mmànnè ikuó niùtì m̀u dè kèrínímè kóò yà képéè nképè̀tè. ³² Kè Defii botí kou m̀u nkéríní kétuàkení o borè kóò yà képéè nképè̀tè. ³³ Kè Sammarii eì kou m̀u weè né nkòri kupòòkù kénkéríní kóò yà kè mesémmèè ò pí mmediè. ³⁴ Kòò kòtoo o borè, kéúu o muò nkéwaare mekùò nnè menaà mbè tu mè dìfèè nkéboú kédeè kóò kànnè o sãmmarímú ñnkè, kóò kàtenè tepòòcìètè kényiè nkoò tàà. ³⁵ Kè dèè wenté kòò deite medítibii mmèdémè kéduó nwèè bàà tepòòcìètè ke dò: Ntaànnè we, kè ì d̀ònté, kàa yé, m bo nwḗtiní ke da yietí.

³⁶ Kè Yesu deè kóò beke ke dò: A yèmmè dò mbeýóóbè me mpuotí wè kou tú we betããti memme? ³⁷ Kè ikuó wããbè kóò kótì ò tḗnné ke dò: Wèè me nhò d̀ò mesàà. Kè Yesu ò nàké ke dò: Kòte kédòò me botí.

Mariti còutémè Yesu o cìètè

³⁸ Yesu nè o tancóumbè kè bè nkéí kétuàke dihei mari, kòò nitipòkù m̀u ò còuté o cìètè kòò yètìrì tu Mariti, ³⁹ kòò nantè bo kè bè tè tu Maari, kè tèe kòtoo kénkari tí Yiè nYesu borè ke kémúu o náànti. ⁴⁰ Kè Mariti nharìnnè mudibénnímù kényitíní kébéi nke dò: Okótì dè wenni m bo mpímmè mutómmú m máà kè n nantè kàri a boràà? Duó nkòò íténí ké n teennè. ⁴¹ Kè tí Yiè nYesu ò tḗnné ke dò: Mariti a yíèkùmu ke arì dēmarè péu kpéí. ⁴² Dēmarè máà deè tu desààrè, Maari weè tãáté dèè wenni, bè í yóò fiète dè.

11

Yesu yé nti mbáá mmèè botí Kuyie
(Wénté Matie 6:9-13, 7:7-11)

¹ Diyiè mari kè Yesu mbáá nKuyie dibòrì mari, ò dèè dìi m̀nni kòò tancóumbè kóò m̀u ò beke ke dò: N Yiè, nti tié nti bo mbáá mēè botí Kuyie nkéndònnè Isã tiémmè o kòbe.

² Kè Yesu bè nàké ke dò: Kè di ní báá nKuyie ndi dò:

Ti cice!

A dò mpáíí nwe,

yóu kè benìtibèe banté a dòmmè páíí.

Baaté kutenantù,

³ Ti pā ti bo di mù yíe,

ti cíé nti yei

ti òò cíémme bèè òò ti caàri.

⁴ Báá yóu kè tí ta mesoúmmè mieke.

Ti bo mmóú mēè botí Kuyie nti dó dē

(Wénté Matie 7:7-11 nè Duku 18:1-8 nè Isaku 1:5-7)

⁵ Kè Yesu yíe kè bè nàké ke dò: Di mieke kòo mǎu mǎke o népo ke kòte kòo sǎnté keyènkè cuokè ke yí: N népo m pente mudii, ⁶ n kòò népo mǎu wèè m pǎdñí m me nyí mǎke dèmarè ke bo ò duó. ⁷ Kè dè dò nho népo bo ò tēñnéni kudieku mieke ke dò: Bá nni nkóónnè, n díe nke kpetínnému dicàù mí nnè m bí kè ti duó. M báá na kèíté ke da duó mudii. ⁸ N di náámmu bá kòò do í yóó íté kòò duó, nhò tu mēè kpréi o népo, ò bo ò duó nhò dó dè demǎu ò wè kóónnè mēè kpréi.

⁹ Mí nné di náámmu ke tú: Mǎonè kè bè yóó di pǎmu. Wammúnè kè di yóó pétému, bentenè dicàù kè bè yóó di kpetému. ¹⁰ Ke yé wèè mǎo bè òò we mpāmè, wèè wammú wèè òò pété, wèè bente dicàù bè òò we nkpeté. ¹¹ Òmǎu bo di mieke wèè bire bo ò mǎo mudii kòo dè duó nditáràà? Yáà kè dè ò mǎo teyǐntè wèè dè duó nfewààfè? ¹² Yáà kè dè ò mǎo dikoyennì wèè dè duó nfenanfè? ¹³ Díndi benitiyibe kè di yé ke duó ndesààrè di bí, dè bo yímè di Cice wèè bo kéínkè kòo báá duó mMuyaánsààmù bèè mù nhò mǎo.

Yesu miékúmmè dibǎò ta wè ke dǎnne o nǎndenfè

(Wénté Matie 12:22-30 nè Mariki 3:22-27)

¹⁴ Kè Yesu beti dibǎò di ta onitì ke dǎnne o nǎndenfè, kè dii yè, kè de kóo nitii na kénnáá nkè dèe di benìtibè. ¹⁵ Kè bèmabè ntú: Nè obǎokpààti kó muwērímu mmu ò bètìmè yebǎkè.

¹⁶ Kè betǎbè ndó kòò yàáké, kòò beke ke dò wèè dǎò medǎòrìmmè mamè mēè benkú o wērímu bonnìmmè Kuyie mborè. ¹⁷ Yesu né me nyémè be yèmmè, kòo bè nàké ke dò: Kè dikpààtiyuu marì toté ke kpa ndimáà di bá nhǎ ke bo, di cēi bo duó sitǎbè ínkè. ¹⁸ Di mè ntúmè m beti yebǎkè nè obǎokpààti kó muwērímu, kè dibǎò toté ke kpa ndimáà, di kpàti bá nhǎ ke bo. ¹⁹ Kè nsà kè m bèti yebǎkè nè obǎokpààti kó muwērímu mmu di kǎbe né yè bèti nè we nkǎmu? Dèè kpréi nte kè di kǎbe yóó di bekénè. ²⁰ Kè m me mbèti yebǎkè nè Kuyie nkó muwērímu mmu, Kuyie nkpààtiyuu dii tū ntùòkení di cuokè.

²¹ Onitikperi bàátí dii mǎnni mesàà nke baa o cíētè o kperè demǎu ò mbomu béu. ²² Kòo nitii mǎu me nkǎtení wèè kperínni kòò pēēté, kòò na, ò bo fietè o kpàrìnentì ò do tá tì, kétúóténè o kperè kètotí. ²³ Wèè í n wēínnè ò n kpànnèmu, wèè í n wēínnè kè ti tíkíí ò déímu.

Dibǎò bo wētenímè onitì mieke

(Wénté Matie 12:43-45)

²⁴ Kè dibǎò yè onitì ke kòte tedǎntè ínkè, ke wanti di bo om̀pè dè, ke mǎnté di bo yí: M bo wēte n sòò bo wèè mieke. ²⁵ Di tùòkoo dii mǎnni kénsó ndè kǎuté páíí ke tǔntè bá òmǎu í bo o mieke. ²⁶ Kè dii wēte kéwaanní yeteyè yèyiekè yèè dǎke yóu ke di pēēté, kè yèe wēte kéta o mieke, kòo borimèe sǐnte kèpēēté mè sòò dòmmè.

Yesu nàkémè bèè tú diwèi mómmǎnni yembè

²⁷ Yesu kpaá ke me nnáá nkòo nitipòkù mǎu béínni ditínni mieke ke dò: Dè nnaati onitipòkù wèè da peité, a yǎá wè.

²⁸ Kè Yesu ò tēnné ke dò: Dè pètínke rínaati bèè kèmmú bèmbè Kuyie nnáànti ke dǎari tì yěmmè.

Yesu do nàkémè dè yó ndòmmè tibeénti yiè
(Wénté Matie 12:38-42)

²⁹ Kè benitibè ntikuní Yesu borè kòò béi nke dò: Di mmònni kó benitibè bèè bùtínné Kuyie nke dǎari meyei, mbè tú n dǎò tidietì bè me mbáá tì yà kè dè í tú tì do dǎò Sonaasi. ³⁰ Sonaasi do tùmè dibenkèrì Ninifu kàbe kpéí, mmeè botí nku Onitibire yó ntúmè dibenkèrì di mmònni kó benitibè kpéí. ³¹ Tibeénti kó diyìè Sebaa kóo nitipokpààti bo cómmú kèbekénè di mmònni kàbe kè bè kpetínné ke yé ò iténímè dedétirè ke kàtení ke kèè Sodomǎo náànti mecii nkpeti. Né ntenè òmǎu die nke deunè Sodomǎo. ³² Tibeénti yiè Ninifu kàbe bo cómmú kèbekénè di mmònni kàbe kè bè kpetínné ke yé Sonaasi do bè nàkémè kè bèè ceetemu. Né ntenè òmǎu die nke pēēté Sonaasi.

Fenònfè tu tikònti kó defitirè nde
(Wénté Matie 5:15, 6:22-23)

³³ Kè Yesu béi nke dò: Bè òò í ncóu nfitirè kè dè ànné təcètè mieke, bè òò dè cǎnné deyitirè nde, bèè kó dimàà taàní kè bè nwúó nkuwenniku. ³⁴ Inuo ntu tikònti kó defitirè nde, kàa nuò nwúó nha kònti timǎu ò mbo kuwenniku mieke nke. Kàa nuò mme nyí wúó a kònti timǎu ò mbo dibìnni mieke nke. ³⁵ Daate kè kuwenniku kùù bo a mieke kè kù bá ntú dibìnni. ³⁶ Kè kuwenniku da mí a kònti timǎu ke í soké kupíkù makù, a kònti timǎu bo mbo kuwenniku mieke, kéndònnè defitirè ò nda mímmè.

Yesu kpànnèmè Fadisiēbe
(Wénté Matie 23:1-36 nè Mariki 12:38-40)

³⁷ Yesu nàké dii mǎnni kédeè, kè Fadisiē mǎu ò yu o cíètè mudii, kè Yesu kǎte kè bè nyo. ³⁸ Kè Fadisiē mǎuu yà Yesu yommè bá ò í nite ikuó yěmmè kè dèè ò di. ³⁹ Kè Yesu ò nàké ke dò: Díndi Fadisiēbe di òò eitè febòòfè nè dibuu ínkè nke kè di mieke né píéké oyúókù kó meyèmmè nè kuyonku. ⁴⁰ Tiyèintì díndi! Kuyie nkùù dǎò de ínkè kuù í dǎò de miekaà? ⁴¹ Mpāānnè beçiribè nè di yèmmè memǎu, memme demǎu dè bo wenkemè di kpéí.

⁴² Di bo yà díndi Fadisiēbe! Díndi bèè duò nKuyie ndi kperè demǎu kó meyaatimè tepítè nè tikūnfāātò, ke yóu di bo ndǎarimè Kuyie ndó dè nè di bo nkù dómè. Di do dǎò nké nde ndǎari, di né báá yóu desǎnne.

⁴³ Di bo yà díndi Fadisiēbe bèè nǎnnè yekàrè kètiyè titíintouti mieke, ke dó bè ndi dǎu nyekāàtè mieke ke ninkoo. ⁴⁴ Di bo yà díndi bèè dǎnne ifōti ò danné, bè ò ncenti ò ínkè ke í yé.

⁴⁵ Kè Fadisiēbe kóo kótì mǎu béi nke dò: Okótì a náá mmie nke sáá ntí mbe. ⁴⁶ Kè Yesu ò tēnné ke dò: Di múnke bo yà díndi Fadisiēbe kó bekótibè bèè bou yetuo cēéyè ke toungo benitibè, di me nyí bè teénnè bá sǎmpó mutǎu. ⁴⁷ Di bo yà díndi bèè màà mesàà Kuyie mpāānǎànti náàmbè di yembè do kuò bè kó ifōti. ⁴⁸ Nè de mieke di benkúmu di kómmúmè di yembè ke yé beè kuòmè Kuyie mpāānǎànti náàmbè kè díndi màà be fōti. ⁴⁹ Dèè kpéí nte Kuyie nnè ku kó mecii mmieke kè kùu béi nke dò: M bo bè duónko m pāānǎànti náàmbè nè n tǎrè, kè bèe kuò bie nkéféū mbetǎbè. ⁵⁰ Kè dèè yie nkè Kuyie mpāānǎànti náàmbè bè do kùò bè nè kutenkù ketémè kè be kó tibeénti do di mmònni kàbe yó ínkè, ⁵¹ kéketé Abeeri kó mukù, kèntǎ kètuakenní Sakarii bè kùò wè Kuyie ncíètè nè diwūòtònni de saku. Mómumu nwe n di náámmè de kó tibeénti bo do di mmònni kàbe yó ínkè.

⁵² Di bo yà díndi ikuó niùtì bèè pàanko betǎbè Kuyie nkó kuce, di í kù tū ndi mómumbe, ke né dífí bèè dó kè kù tūnne.

⁵³ Yesu itè dìi m̀ǹǹǹi d̀e borè k̀è Fadisiĩ̀be nè ikuó wã̀b̀b̀è miẽkẽe ò p̀eike mediè nkè b̀è nhò b̀èkú tináànti p̀éu, ⁵⁴ ke bo yà ò bo b̀éi nkéyete k̀è b̀èe o p̀í.

12

D̀èè s̀òri d̀è bo feité

(Wénté Matie 10:26-27)

¹ D̀e m̀ǹǹǹi k̀è benitibèe tíi nsikoupi sikoupi k̀ennaù betabè, k̀è Yesu keté k̀énáké o tancòumbè ke d̀ò: Daatenè Fadisiĩ̀be kó meyèmmè mèdémè k̀p̀éi mmèè d̀onnè mutie mùu muuti p̀éè. ² D̀èè s̀òri d̀è bo feité, k̀è dis̀òri k̀perere yènni kuwenniku. ³ D̀eè k̀p̀éi nte di nàkè tì kufáá b̀è bo tì k̀èè kupiiti, di wèe tì dimáà borè, b̀è bo deke kudànkù k̀é tì p̀íèkè.

Ti í d̀ommè k̀éndé b̀èè k̀òu tikònti máà

(Wénté Matie 10:28-31)

⁴ N di náámmu d̀índi n ǹepobè: Bá ndénè b̀èè k̀òu tikònti máà. ⁵ M bo di benke di d̀ò nkéndé wè, ndénè Kuyie nkùu bo na ke da tanné muháá miẽke a kúú nkó difònkúò. Di d̀ò k̀é nku ndé.

⁶ B̀è òó í nfité inòribi inùmmù d̀aráà? Nè memme Kuyie ndakemu imou i k̀p̀éi. ⁷ Bá di yùti Kuyie nti k̀ààmmu ke yé tì màmè. Di bá nyièkù, bá wè di miẽke ò p̀èètému inòribi p̀éu.

Wèè bo náké ò tumè Yesu kou

(Wénté Matie 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ N di náámmu, wèè bo náké benitibè ìkè ò tumè n kou, mí nhOnitibire m bo náké Kuyie ntòrè ìkè ò tùmè n kou. ⁹ Wèè bo n nenni benitibè ìkè, m bo ò nenni Kuyie ntòrè ìkè.

¹⁰ Wèè bo sáà nhOnitibire, Kuyie mbo ò c̀éè, wèè me mbo sáà mMuyaánsààmù, Kuyie mbáà ò c̀éè mbiti.

¹¹ K̀è b̀è di k̀arinè dìi m̀ǹǹǹi tibeénti titiíntouti miẽke yoo bekpàatibè nè bebeémbè borè di bá ntoti di yèmmè di bii yóó náké tì k̀éyè, nè di yóó ti nàkè mèè boti. ¹² K̀è di t̀uàke, Muyaánsààmù muu yó di duó ndi d̀ò nkénáké tì.

Kukpàatìyeinkù

¹³ K̀òò m̀òu b̀éinní ditiñni miẽke ke d̀ò: Okòti náké n kóo kóti k̀è tí totí ti cice ku ke ti yóunè dè. ¹⁴ K̀è Yesu ò nàkè ke d̀ò: N ǹepoo we nni ndòò obeénti k̀è m bo ndi bekùnè, yoo n di totí di k̀perere? ¹⁵ D̀e m̀ǹǹǹi ke náké benitibè ke d̀ò: D̀ònnè meyoðmmè, ke yóu di bo ndómè di kparikè ke yé oniti kpàti ti ì temè o fòmmu.

¹⁶ K̀òò b̀è nàké dináan̄hántiri mari ke d̀ò: Tikpàti yiè mmòu wèè do bo, ke m̀ake depaa nkè d̀èe pié mediè. ¹⁷ K̀òò mbékú omáà o yèmmè miẽke ke tú: N yí m̀ake m bo ànné dè n diiti? ¹⁸ Ke náké omáà ke d̀ò: N yàmù n yóó yímè, m bo puo m buo sám̀p̀yè, kémaá yedieyè kéánné n diiti nè n k̀perere demou. ¹⁹ D̀e m̀ǹǹǹi ke náké n wènni ke d̀ò: A m̀akemu tikpàti p̀éu, nhompu ke yo nke yã nke yãnkù. ²⁰ K̀è Kuyie nné ò nàkè ke d̀ò: Kuyèinkù f̀í! Ke nyènkè mómm̄onke m bo túóté a wènni k̀è we nné tieke d̀e kó tikpàti?

²¹ Wèè waà ntikpàti o mómm̄uo nho k̀p̀éi nke né í tú okpàti Kuyie mborè o k̀perere me d̀ò.

Ti í d̀ommè k̀enyièkù

(Wénté Matie 6:25-34)

²² K̀è Yesu náké o tancòumbè ke d̀ò: D̀eè k̀p̀éi nte k̀è n di náá nke tú: Di bá nyièkù di bo dimu yoo di bo dáátí mù k̀p̀éi. ²³ Ke yé mufòmmu p̀èètémè tidiiti k̀è tikònti p̀èèté tiyààti. ²⁴ Wénténè tinòti, tì í buòti, tì í k̀òu, tì í m̀ake yebo, k̀è Kuyie nti piú. D̀índi náké di í p̀èèté sinòò? ²⁵ Di we mbo na nè o yèntotí miẽke k̀éyíé o fòmmu k̀è mùu okè? ²⁶ K̀è di í yóó na kédòò d̀èmarè sám̀p̀òrè, ba nk̀p̀éi nné te k̀è di yièkù d̀eterè k̀p̀éi? ²⁷ Wénténè mutepóò ndòmmè dikpàà miẽke, mù í pí mmutòmmú, mù me nyí duòkù tiyààti. N né di náámmu

kè n tu bá Sodoməw nè o kpàtì diètì mièke, ò í dààtí tiyààtì tìi wenni ke mù tùòke. ²⁸ Díndi bèè í tá kè dè deu, kè Kuyie nsàrì tifāàtì tìi bo yíe, ke naa yóó cóúté, dè bo yíme kè kù báá di dátinné tiyààtì? ²⁹ Di bá nhari ke wanti di bo nyo mmù nè di bo nyō mmù. ³⁰ Bèè í tū nKuyie mbèè mòke de kó iyèntotí sǎǎ, díndi bie, di məkemu di Cice kòò yé dè di békú dè. ³¹ Petinke wammúnè Kuyie nkpààtiyuu kè kù né di duó ndesənnè kénóó.

Ti bo sənnemè tikpàtì kéínkè
(Wénté Matie 6:19-21)

³² M pecēnku, di bá nyīēkù ke tú di í sū, ke yé di cice weè dómè ke di duó nho kpààtiyuu. ³³ Fíténè di kperε kēpāmmú becīribè idítí. Yánnè sidítídóú sī í yóó cake, kéānné tikpàtì tìi í yóó cake ké tì sənnè kéínkè Kuyie mborè. Beyóóbè í yóó tóónko dè, ditúú í yóó cááké dè. ³⁴ Ke yé a kpàtì borè a yèmmè de mbomè.

Ti bo ndakemè
(Wénté Matie 24:42-51 nè Mariki 13:33-37)

³⁵ Yinè di naàkūō kè di fitíyì ncóu, ³⁶ kéndōnnè betōmbè bèè bàa wèè bè baké, ò bo nkūntinímè mupotúdòmù kébente dicàù kè bèè o kpeté. ³⁷ Dè nnaati betōmbè bèè kóò kótì bo nwētíní ke sǎ mbè wùó. N di náá mmómmuə nwe ò bo ānné o tōnyààtì, ké bè kànnε ké bè duó mmudiì. ³⁸ Kòò wētíní keyènkè cuokè yoo dikodakəhni, ke sǎ mbè wùó ndè mbè naati. ³⁹ Banténè ke dò nkè tecíētè yìe nyé oyúókù kòriní diì mōnni, ò bo nwúó, ò báá yie nkòo ta o cíētè. ⁴⁰ Díndi múnke nwākénè ke yé Onitìbire wētínímè di í dake diì mōnni ndi.

Otōntì yeiwe kó medonnimè
(Wénté Matie 24:45-51)

⁴¹ Kè Pierii beke Yesu ke dò: N Yìè nha náá nde kó dináaanhāntírì tī kpréináà yáa timəu? ⁴² Kè ti Yìè nhò tēnné ke dò: Dí ndōnnè otōntì wèè dōòri dèè wenni ke ciì bè bānnε wè betōmbè kòò bo mbè duó mmudiì ò dò nké mmù mbè duó ndiì mōnni. ⁴³ Dè bo narike de kóò tōntì tecíētè yìe mbo nwētíní diì mōnni ke sǎ nho pī nde kó mutōmmú. ⁴⁴ N di náá mómumuə nwe tecíētè yìe mbo banne de kóo tōntì o kpàtì timəu. ⁴⁵ Kè de kóo tōntì yèmmè me ndò ntecíētè yìe nyí wētíní mecāā, ke puotì betōmbè benitidaabè nè benitipòbè, ke neiné tinaàyāàtì kè bè yo nke yō mmenaà. ⁴⁶ Tecíētè yìe mbo wētení de kóo tōntì í ò bàa diì yìe, ò í dake diì mōnni, kóò puotí mediè, nkóò dōò bè dōòrimè benitiyeibe.

⁴⁷ Otōntì wèè yé wèè ò baké ò dó dè, ke í dè dōòri, ò bo cóuté tiyēīti mediè. ⁴⁸ Wèè tōntì me nyí yé ke dò nhò dōòri dè tu meyei, mbè bo ò puotí kè dè nkēñni, bè duó nwè péu bè bo ò beke péu, bè bānnε wè kè dè sū bè bo ò beke kè dèe pēēté.

Tecíētè temáà kó metotímè kó tináaanti
(Wénté Matie 10:34-36)

⁴⁹ N kòtení ke bo wete muhāā mmu kutenkù mièke kè dè nh əotí mù bo cóútémè. ⁵⁰ N dò mbè nh ānné bātémmù mōu nwe kè dè nh əotí bè bo wè nni nh ānnémè. ⁵¹ Di yèmmè bá ndò ò tóni kunaatí nku kutenkù kuu mmieke, n tóni meyatimè mme. ⁵² N di náá mómumuə nwe, kè benitìbè bo bènùmmù tecíētè, bè bo toté kè bètāāti nkpannè bèdébè, kè bè múnke bè kpānnè. ⁵³ Kè debire cice ndè kpānnè, kè dè ò kpānnè, kòo nitipòkù nkpannè o kóo sapàà, kòo kóò sapàà nhò kpānnè, kòo nitipòkù níkpānnè o còkù, kòo còkù ò kpānnè.

Ti bo mbaàtimè dèè wenni
(Wénté Matie 16:2-3)

⁵⁴ Kè Yesu yíe kénáké ditinni ke dò: Di sō yà diwetirì diyìe yìenì kèè bíékè ke dò: Fetaafè yóó ni. Kè fè mènke ni. ⁵⁵ Kè kubakù cānku bíékè kó kuyaakù fùute di dò: Kuyiinkù yó mbo, kè kù mènke mbo. ⁵⁶ Meyèmmè mēdémè yembè díndi, dè dōmmε kè di banní tiwetì kó medōmmè nè ketenkè kōme ke né í banní dèè dōòri di mmōnni. ⁵⁷ Dè dōmmε kè di í nke baàtì di máa dèè wenni?

Ti bo ntūnnimè tìi bo nè ti kou ti cuokè
(Wénté Matie 5:25-26)

⁵⁸ Nè òmòu kè di m̀ake tìmatì ke k̀ari tibeéntì, yetoo ké ti t̀unte kè di mu nyí t̀ù̀ke, k̀òò báá da duó mpòd̀isibè, kè bè da kpetínné. ⁵⁹ N da náá m̀ómmuò nwe a í yetì deborè ke í yietí tepítè sante.

13

Sidowee kó kuduotí do k̀uò bè kó tináahtì

¹ De kó dimònnì kè benitibè mabèe k̀atení, kénáké Yesu Pidati do k̀uò Kadidee k̀obe bè k̀péi nke s̀ó mbè feu Kuyie nyiwũ ke k̀uò k̀uò itei, kè bèe bè k̀uò kè be ỳi ñwènnénè iwũ k̀óme. ² Kè Yesu bè náké ke d̀ò: Di yèmmè d̀ò nde kó benitibè yei mpè̀tému Kadidee k̀obe t̀obè k̀óme kè deè te kè bè k̀uà? ³ Bitì, n né di náámmu ke tú: Kè di í cèète meborime, di yóó kú bè ku m̀èè botí nku. ⁴ Di yèmmè d̀ò nSidowee kó kuduotí do do, k̀éyáke bèè nitibè tepítè nè bèni kó meyei ndo pè̀tému Sedisademmu k̀obe t̀obè k̀ómaà? ⁵ Bitì, n né di náámmu ke tú kè di í cèète meborime di bo kú bè ku m̀èè botí!

Mutie mùù í pèi mu kó dináaht̀antírì

⁶ De kó difònkúò kè Yesu bè náké dináaht̀antírì ke d̀ò: Onitì mòu wèè do f̀í mutie o paku mieke, k̀ékatení ke bo t̀ũ yebe ò me nyí mpèté, ⁷ kénáké wèè bàa kupaku ke d̀ò: Dibenni t̀áannì ndi mie nke n k̀ariní ke bo t̀ũ yebe bá n yí pèté, k̀ũ mu, mù báá s̀nté kéncaari ketenkè. ⁸ Wèè bàa kupaku kòò d̀ò: Okóti yóu mu di mbenni kè m mù ànné tikùti, ⁹ kè dè yèmmè mù yàa peité, kè mù me nyí peité a né mù k̀ũ.

Onitipòkù dibòò p̀tinné wè

¹⁰ Teom̀pùtè matè yìè kè Yesu nítiè mbenitibè kutíintouku mieke. ¹¹ Kòò nitipòkù mòu dè bo, kè dibòò mari ò ta, kòò p̀tinné yebie ntepitè nè yèni, bá ò í nò nke s̀irì. ¹² Kè Yesu ò yà kòò náké ke d̀ò: Onitipòkù n da mièk̀unnemu a m̀ómmú.

¹³ Ke nòò nho nòu o ñnkè, kòò p̀ankèe s̀íté kénsántí Kuyie. ¹⁴ Kè kutíintouku kóo kóti mieke peike, Yesu mièk̀unnemè omuanti teom̀pùtè yìè, kòò náké ditinnì ke d̀ò: Yewe bo yekuò ndi mutómmú kpeye, ñkòrinèni yeè mieke kè bè di mièk̀unko ke yóu teom̀pùtè yìè.

¹⁵ Kè ti Yìè nhò t̀énné ke d̀ò: Meyèmmè mèdémè yembè d̀indi! Di òò í mpitè di wũ teom̀pùtè yìè k̀ékote ké ì nìnaà? ¹⁶ Onitipòkù yie nwèè né tú Abarahamu kó kubotí kou kè dibòò ò bou yebie ntepitè nè yèni, dè do í d̀ò nh ò bouté de kó iwèi teom̀pùtè yìè?

¹⁷ Yesu náké memme, kè ifeii pí nho k̀rantidèntòbè, kè ditinnì yèmmè ñnaati, ò d̀òri t̀i dieti k̀péi.

Feyonfè nè mutie mùù muuti p̀éè de kó medonnimè

(Wénté Matie 13:31-32 nè Mariki 4:30-32)

¹⁸ Kè Yesu yí k̀ébéi nke d̀ò: Kuyie nk̀pàatiyuu dònne ba? M bo di dònne ba? ¹⁹ M bo yí di dònne feyonfè d̀ómmè mme, kòò nitì òò fè buotí kè fè yènní kènaá mutie diemù nè ibake, kè sinò yè mmu bake ñnkè.

Mutie mùù muuti p̀éè mu kó medonnimè

(Wénté Matie 13:33)

²⁰ Kè Yesu yí k̀ébéi nke d̀ò: M bo donne ba Kuyie nk̀pàatiyuu? ²¹ Di dònne mutie mùù muuti p̀éè mù d̀ómmè mme kòò nitipòkù òò mù waá nsámpò k̀ékòrenè mupè̀yùò nciròò bèt̀aati k̀éante kè ticooti múútí timòu.

Dibòri d̀i m̀pùri

(Wénté Matie 7:13-14, 21-23)

²² Kè Yesu ñduò nyitíe nyehèkè nè sihekesí ke k̀erí ke k̀ari Sedisademmu. ²³ Kòò mòu ò beke ke d̀ò: Okóti benitibè sámpò bèe yóo cootàà? Kè Yesu bè t̀énné ke d̀ò: ²⁴ Yetenko kèta dibòri d̀i m̀pùri, n di náámmu kusúkù yóo bennému bè bo tamè k̀éyèke.

²⁵ Τεσίῆτὲ yiè mbo íté dìi m̀̀nni kékpetínnè kápáá, nkè di r̀̀bo ditowaà di bo mbie ndicàù ke tú: Ti Yiè ntí kpeté. Kòdò né di náké ke d̀̀: N yí yé di boñní kèè bíékè. ²⁶ De m̀̀nni kè di ò náké ke d̀̀: Nè f̀̀ ntí baa do wènné kédi, kàa duò nyitié nti c̀̀karàà? ²⁷ Kòo wète ke di náké ke d̀̀: N yí yé di boñní kèè bíékè, f̀̀tenè m borè d́́ndi bèè d̀̀̀ri meyei. ²⁸ Deh̀̀de di yóo nkuòmmè ke cáá ndi ǹ̀, ke wúó Abarahammu nè Isaki nè Sakabu nè Kuyie mp̃āñáànti náambè bemou kè bè bo Kuyie nkpààtiyuu mieke kè d́́ndi né bo ditowaà. ²⁹ Benitibè itinímu tipítì timou diyie ỳ̀eni kè nè di taà kè kabe kubakù c̀̀nku bíékè nè kuyóu kabe ke bo kari Kuyie nkpààtiyuu mieke kédi. ³⁰ Bè̀mabè bèè t̀̀ ndi m̀̀nni bè bo niitè, bè̀mabè bèè ni di m̀̀nni kè bèè t̀̀nne.

Yesu do k̀̀temè Sedisademmu mesomme

³¹ De kó dim̀̀nni kè Fadisiēbe mabèe katení kénáké Yesu ke d̀̀: Íté die, p̀̀ēté, Edoti dó ké da kuomu. ³² Kè Yesu bè náké ke d̀̀: Katenè kénáké de kó fehāāfè* ke d̀̀: M betimu yebokè yie nnè nanke ke miékunko bemuambe, diyie t̃āñni yiè ke yóo deè n tōmmú. ³³ N do nkésotému n ce yie nnè nanke nè diyie teri, ke yé dè í wenni bè bo kuomè Kuyie mp̃āñáànti náantò dihei mari kè dè í tú Sedisademmu.

³⁴ D́́ndi Sedisademmu ei kabe bèè k̀̀ Kuyie mp̃āñáànti náambè, ke buoti Kuyie ntōmbè yetārè. Kuce mede ndi n dómè ké ndi oke tekote ò nhokemè te bí bá di í yie? ³⁵ Di ei bo pante kénaa ntidobonti, n di náammu di ténke í yó n yà, kè dè í tú di bo yí dìi yiè: Mesàà nni mbonè wèè k̀̀rini nè ti Yiè nkó diyètiri.

14

Yesu miékunnemè omuanti teompùtè yiè

¹ Teompùtè matè yiè kè Yesu kote Fadisiēbe kóo kóti m̀̀u cíῆtè ke bo di, kòo niti m̀̀u dè bo ke m̀̀ nke mùúti, ² kè bè nwéi Yesu meyoðmmè ke bo yà ò bo ò miékunne teompùtè yiè. ³ Kè Yesu beke ikuó wāābè nè Fadisiēbe ke d̀̀: Ikuó yienaà, ke í yete a bo miékunnemè oniti teompùtè yiè?

⁴ Kè bè ndò nyúúó. Kè Yesu nóo nho ǹ̀tè omuanti ínke kóo miékunne, kéduó nkòo p̀̀ēté. ⁵ De m̀̀nni kòo bè beke ke d̀̀: Di mieke kòo m̀̀u m̀̀ke o bire yoo o náāfè, kè dè do d̀̀kè mieke teompùtè yiè, ò báá kote ké dè dènnenáà? ⁶ Bá bè í nna kóo t̀̀nné timati de kó tináantì ínke.

Bèè d̀̀úkunko bemáà

⁷ Kè Yesu yà bè dómè yekàrè ketiyè ké bè náké dináanhántiri ke d̀̀: ⁸ Kè bè da yu mupotúòmù kó dibanni, báá niitè kékari dikari deyìkè kperi, kè dè yèmmè bè yu òm̀̀u kòdò da p̀̀ēté. ⁹ Wèè di yu kòo da náké ke d̀̀: Íté kéfeí nyie ndikari. De m̀̀nni kàa íté nè ifei, kékote kékari defōnkúò kperi. ¹⁰ Kè bè da yu dibanni, kote kékari defōnkúò, wèè da yu kòdò t̀̀keni ke da yà ke yí: N népoo, katení kékari deyìkè. De m̀̀nni dè bo da déúkunne betabè yìkè. ¹¹ Wèè déúkunne omáà bè bo ò kékunne, wèè kékunne omáà kè bèè ò déúkunne.

¹² Kè Yesu náké wèè ò yu ke d̀̀: Kàa yóo yú benitibè mudii a báá yú a népobè a me mbáá yú a tebii, a báá yú a cíῆtè kabe, a báá yú a c̀̀p̃eetitabè bèè m̀̀ke be kperè ke yé bè yóo namèmu ke múnke da yú ké dè nda f̀̀ó. ¹³ Kàa ānné dibanni, yú bec̃iribè, nè tih̀̀uti nè yekp̃iè nnè tiỳ̀nti kè dèè di. ¹⁴ Dè bo nda naati ke yé bè í yóo namè ké dè nda f̀̀ó, Kuyie nkuù yóo dè nda yietí bèè wetí bè bo yánté dìi yiè.

*Dináanhántiri dìi tukúnè wèè yú mudii
(Wénté Matie 22:1-10)*

* ^{13:32} fehāāfè Isidayeribe do wúó nfehāāfè kuwanwankù k̀̀u c̀̀i k̀̀nku ke sou, ke né d̀̀ri ke d̀̀ri meyei.

¹⁵ Bèè kàri ke yo nkè be kòò mǎu náké Yesu ke dǎ: Dè nnaati wèè bo di Kuyie nkprààtiyuu mieke.

¹⁶ Kè Yesu ò náké ke dǎ: Onitì mǎu wèè do ānné dibanni kényú benitibè péu kè bè bo di. ¹⁷ Mudii bi dii mǎnni kòò tǎ nho kóo tǎnti kòò bo bè yúni. ¹⁸ Bemǎu kè bèè peri. Kòò ketiwè dǎ: N donté m paku nku ke dǎ kékate ké kù yà, n da báámmu n yí yóó na kékato. ¹⁹ Kòò tǎu dǎ: N donté inààke nyi tepítè ke dǎ ké ì yáákénè mutǎmmú, n da báámmu n yí yóó na kékato. ²⁰ Kòò tǎu dǎ: N tǎoté m pokù nwe bǎmbà ndèè te kè n yí yóó na kékato. ²¹ Kòò tǎnti wēteni kénáké tecíètè yìè mbè ò náké tì. Kè tecíètè yìè mmiekee peike kòò náké otǎnti ke dǎ: Kǎte mecǎā nyaárè nè dihei kó ice kényúni becírìbè nè tihǎuti nè tiyǔǎnti nè yekpíè. ²² Kè dèè yíé sǎmpó kòò tǎnti wēte kòò náké ke dǎ: Okóti ti dǎǎmu a yē nti dǎǎmè kè mǎfè nkprá. ²³ Kè tecíètè yìè nyíé kénáké otǎnti ke dǎ: Kǎte ice mieke nè yeteyo, kǎa yà bè, a duó nkè bèè kǎteni kè n cíètè píe. ²⁴ N da náámmu n do keté kényú bèè kó dimǎà be kòò mǎu báá di n diiti.

*Yesu náké tì bèè dǎ ké nhò tǔ
(Wénté Matie 10:37-38)*

²⁵ Kè ditǎnni dieri ntǔ nYesu, kòò wēte ké di náké ke dǎ: ²⁶ Kòò mǎu dǎ ké n tǔnne, ke í n dǎ ké dè pǎétè o cice nè o yǎ nè o pokù nè o bí nè o nei nè o kó bekótìbè nè o tǎbè nè o mǎmmu, ò báá na kǎntú n kou. ²⁷ Kè wèè í tǎ o dapǎǎtí ke n tǔ nhò báá na kǎntú n kou. ²⁸ Di mieke we mbo nyóó mǎa tecíètè ke í nketé ke kàri ke bǎte o díití ke yà kòò bo na ké tè keté ké tè dèè. ²⁹ Ò yǎà bo pǔútè mǎè kǎpí ke í nna ke tè dèè kè bè nhò daú ke tǔ: ³⁰ We ñnitì pǔútè ke yíèke ò bo deèmè. ³¹ Yáà we ñkprààti bo nkǎri ke bo dokénè okprààtitǎu ke báá keté kǎkari kǎwénté kǎyà kòò bo nanè benitibè tekoupítè (1000), kǎdokénè otǎu wèè mǎke benitibè sikoupísidé (2000)? ³² Kòò wǎnté ke báá na, ò òǎ tǎ nyetǎrè nye, kòò kprààti tǎu kpráá díétiri, kòò ò wammúnè kunaatí. ³³ Mǎè botí nku di mieke kè wèè í yóu ò mǎke dè demǎu, ò báá na kǎntú n kou.

*Mukókúó mmùù fétinne mu naatí
(Wénté Matie 5:13 nè Mariki 9:50)*

³⁴ Mukókúó ntǔ dǎmarè sǎàrè nde, kè mù né fétinne mu naatí, bè bo mù náríkunnè ba? ³⁵ Mukókúó mmùù tǎnke í naati bè í mù dǎǎrinè mùmamù, mù keté ke báá yie nkédǎò tikùti, bè òǎ mù ùtǎo ditowǎà ndi. Kè wèè mǎke yeto ke bo keè wèè keè!

15

Fepièfè fèè feti

(Wénté Matie 18:12-14)

¹ Bedǎmpòòcǎutìbè nè benitibè tǎbè bè do tǔ bè mufǎmmu yeimu yembè, kè bèè kǎteni Yesu borè ke bo keè o náànti. ² Kè dèè yonke Fadisièbe nè ikuó wǎǎbè kè bè nnáá mbemǎà ke tǔ: Onitì yie nyie nke cǎutè mufǎmmu yeimu yembè ke bè wǎrìnè kè bè yo.

³ Kè Yesu bè béinnè dináànhǎntiri ke dǎ: ⁴ Di mieke we mbo mmǎke ipe tekǎutè (100) kè fǎmǎà feti kòò báá yóu sipísìwei nè iwei ìi kpráá kékate fe wammù? ⁵ Kòò fè yà o yèmmè báá narike kòò fè buútè, ⁶ ò fè kǎnnè dii mǎnni ò báá náké o kǎbe ke dǎ: Kǎtenèní kè ti nyǎnku nè diwèi, n yǎmu m pièfè fèè do fetáà? ⁷ N di náámmu diwèi yó mbo mǎè botí kǎínkè onitiyiwe omǎà banté dii mǎnni o yei nke cèète kè dèè pǎétè sipísìwei nè bèwei bèè yèmmè dò mbè wetí kè dè í bè bèkú meceetimè.

Fedífè fèè feti

⁸ Kòò nitipòkù mǎu mǎke medítìbii ntepitè, kè mǎmǎà feti, ò í cóu nfitírè ke kǎà o cíètè, ke wammù weti weti ke yǎà mè yǎnǎà? ⁹ Kòò mè yà dii mǎnni ò báá náké o cǎpetitǎbè ke dǎ: Kǎtenèní kè ti nyǎnku nè diwèi, n yǎmu n dífè fèè do fetáà? ¹⁰ N di náámmu diwèi yó mbo mǎè botí Kuyie ntǎrè onitiyiwe omǎà banté dii mǎnni o yei nke cèète.

Dǎbire dèè cǎke dǎ cice kpràti

¹¹ Kè Yesu yí kébéi nke d̀̀: Oǹ̀t̀̀i m̀̀u wèè do m̀̀kè ibí ìd̀̀éi. ¹² K̀̀o s̀̀ámp̀̀òu náké be cice ke d̀̀: N cice n duó nha yóó kú kè n tieke d̀̀. Kè be cicee d̀̀ mbè toté. ¹³ Kè d̀̀e yí yewe s̀̀ámp̀̀ò k̀̀o s̀̀ámp̀̀òu fíté o kperè bè ò duó ndè, ḱíté nè o díítí, kékote dihei d̀̀tírì kénfòu ò dómè, kécake o díítí im̀̀u. ¹⁴ O díítí d̀̀è d̀̀i m̀̀nni, kè dik̀̀nni dier̀̀i tanní de kó dihei, k̀̀o m̀̀nté ò bo di mù, ¹⁵ ḱéwaá mmut̀̀mm̀̀ú dihei yiè mm̀̀u borè, k̀̀o ò k̀̀ũ nho paku k̀̀o ncèmm̀̀u o f̀̀nkè. ¹⁶ K̀̀o ní ndó kédì muf̀̀nkèd̀̀i, òm̀̀u me nyí mm̀̀u nhò duó. ¹⁷ K̀̀o totíní o yèmmè ke d̀̀: N cice kó bet̀̀mbè ò́ dimu ḱyíèke, kè mí nné k̀̀nnè die ndik̀̀nni. ¹⁸ M bo íté kékò n cice c̀̀t̀̀è kòò náké ke d̀̀: N cice n yeténèmu Kuyie nke da yeténè. ¹⁹ N t́enke í mannè a nni ntú a bire, a n d̀̀ò a kóo t̀̀nti. ²⁰ K̀̀o íté kénk̀̀nti o cice c̀̀t̀̀è.

Ò autóo d̀̀i m̀̀nni k̀̀o cicee ò yàní kè mesémmèe ò pí nk̀̀o cokóo kóò arí. ²¹ K̀̀o biree ò náké ke d̀̀: N yeténèmu Kuyie nke da yeténè. N t́enke í mannè a nni ntú a bire. ²² K̀̀o cice né náké bet̀̀mbè ke d̀̀: Cokénè mecãã nkéúóténí diyaàbòrì sààrì, kóò dàtínne, kóò ùnnè mumámáá, kóò ànnè tineùti. ²³ Túóténèní dinaadaà mek̀̀u nkperì kékua kè ti nyo nke yãnkú. ²⁴ Ke yé m bire die ndo kúmèmu ke yànté, d̀̀ do fetimu kè n d̀̀ pèté. Mèmmè kè bèe keté kényãnkú dibanni nè diwèi.

²⁵ Ke s̀̀ nho kóò po bo kupaku kénk̀̀ntiní ḱekeè be biemmè ke au. ²⁶ K̀̀o yú ot̀̀nti m̀̀u ḱebeke mùu d̀̀òrì. ²⁷ K̀̀o ò t́ènné ke d̀̀: A nantè t̀̀e konní, kàa cice k̀̀u dinaadaà mek̀̀u nkperì, ke yé wè t̀̀e yàmè nè kuk̀̀nnaatí. ²⁸ Kè Mpo miekee peike k̀̀o yeté mutarim̀̀u, k̀̀o cicee yenní ke bo o bámmú k̀̀o ta. ²⁹ K̀̀o ò náké ke d̀̀: N da bonè yebie yebie nke pí nha t̀̀mmú, n yí yete a kpeti matì, a me nyí n duó mbá debabire, kè m bo kuó mí nnè n népobè kè ti ànnè dibanni. ³⁰ A bire d̀̀è t̀̀oté a kpàti, ke k̀̀te ke d̀̀uti d̀̀utinè benitipòbè ke ti càke, kè d̀̀ konní kàa né de nk̀̀u dinaadaà mek̀̀u nkperì. ³¹ K̀̀o cicee ò náké ke d̀̀: M bire mí nnè f̀̀ ntí bo s̀̀à, kè m m̀̀ke d̀̀ tú a kperè. ³² Ti do d̀̀ nkédòdòmu dibanni ke yé a nantè tie ndo kúmèmu ke fòute, ò do fetimèmu kè nh ò pèté.

16

Ti d̀̀mmè ḱencii ḱep̀̀t̀̀e kútenk̀̀u k̀̀be

¹ Kè Yesu náké o tancóumbè ke d̀̀: Tikpàti yiè mm̀̀u wèè do bannè o kóo t̀̀nti m̀̀u o kpàti kè bèe ò náké ke d̀̀ de yiè ntì càari. ² K̀̀o yú de kóo t̀̀nti kóò náké ke d̀̀: N yo kè bè tu a caari n kpàti, benke a páte kè n yà a pí mmèè botí mut̀̀mm̀̀ú. A t́enke í yó mbaa n kpàti. ³ Kè de kóò nìti ntoti o yèmmè ke tú: Mut̀̀mm̀̀ú yiè nyó m beti kè n yíme? N yí yóo na kékúútí, kè ifei m bonè muyãũ. ⁴ K̀̀o d̀̀: N yàmú n yóo yíme kè bè m bèti d̀̀i yiè mut̀̀mm̀̀ú nní mm̀̀ke bèè bo n còuté. ⁵ Ke yúni bèè bannè ò pí nwèè borè mut̀̀mm̀̀ú, ḱebeke oketiwe ke d̀̀: A bannè ìde wèè n duó mmut̀̀mm̀̀ú? ⁶ K̀̀o d̀̀: Mek̀̀u ntik̀̀nk̀̀nti tek̀̀utè (100). K̀̀o d̀̀: Túóté a pátiri ḱewãri ke d̀̀ tik̀̀nk̀̀nti sipísìnùmm̀̀u. ⁷ Ḱebeke otòu ke d̀̀: A ò bannè ìde? K̀̀o ò náké ke d̀̀: Tiyòti tek̀̀utè (100). K̀̀o d̀̀: Túóté a pátiri ḱewãri ke d̀̀ tiyòti sipísini. ⁸ Kè tikpàti yiè nsãnte de kóò yúókù o ciì nkperí, ke yé kútenk̀̀u kuu nk̀̀be ciimè be k̀̀be ìkè ke p̀̀t̀̀è bèè tu kuwenniku k̀̀be.

⁹ N di náámmu ke tú: Túóténè ketenkè kie nkó tikpàti ḱewamm̀̀nè di népobè, kè d̀̀e yie nkè tì d̀̀è d̀̀i yiè, bè di còuté ḱènkè di yó mbo d̀̀ s̀̀à. ¹⁰ Wèè pí ndesámp̀̀rè kè d̀̀ wenni wèè yóo mpí ndedierè kè d̀̀ wenni, wèè pí ndesámp̀̀rè kè d̀̀ í wenni wè í yó mpí ndedierè kè d̀̀ wenni. ¹¹ Kè di í pí nketenkè kie nkó tikpàti kè d̀̀ wenni, we mbo di duó ntì tu timómm̀̀nti?

¹² Kè di í pí nhotòu kperè kè d̀̀ wenni we mbo di duó ndèè tu di kperè?

¹³ Ot̀̀nti m̀̀u báá na ḱentù mbekpàtìbè bédébè, ò bo ndó yie nkénii nhotòu, ò bo ntaunè yie nkéyatènè otòu. Òm̀̀u báá na ḱentù nKuyie nnè idíítí.

*Benitìbè wùò ndè dedierè Kuyie ndè wùò nyisòke nyi
(Wénté Matie 11:12-13)*

¹⁴ Kè Fadisĩēβεε keè kéndauú Yesu, ke yé bè dómè idíftí mediè. ¹⁵ Kè Yesu bè nàké ke dò: Di tú bèè ñ ndaari bèmbè benitibè ìkè ke dò mbè wenni, Kuyie mme nyému di yèmmè, ke yé benitibè wùó ndè dedierè, Kuyie ndè wùó nyisake nyi.

¹⁶ Məyiisi kó ikuó nè Kuyie mpāñáañti náambè kó yepáte deè do bo ke yàa káánnè Isāá kó dimònni. Isāá kó dimònni ndi benitibè kèemè Tináañsàtì ke maù ke bo ta Kuyie nkpàdàtiyuu. ¹⁷ Nè memme kéínkè nè ketenkè dè bo pēētémè bo ntōñnè ikuó kó fewāñfè fēmáà bo fetimè.

Yesu nàkémè mupobetimù kpeti

(Wénté Matie 5:31-32, 19:1-9 nè Mariki 10:2-12 nè Odommu 7:2-3)

¹⁸ Wèè bèti o pokù ke tùóté otàù ò naá nwèè dauti dautinè wènwè benitipòbè. Kè wèè tùóté onitipòkù bè bèti wè ò naá nwèè dauti dautinè wènwè benitipòbè.

Tikpàti yiè nnè ocĩrì Dasaa

¹⁹ Onitì mǎu wèè do bo ke mǎke tikpàti mediè nke daati tiyaàkpeti, ke bo diwèi mieke, ke yo ndesàarè yewe yemǎu. ²⁰ Kòo cĩrì mǎu dè bo, kè bè ò tu Dasaa, kòò dàátí yemuo nho kǎnti timǎu ke dǎu tikpàti yiè mbòrìnù. ²¹ Ke níí ndó kètānké tikpàti yiè nyo nkè dèè duò, kè simǎó nkòrini ke déú o muǎ. ²² Kè de kóo cĩrì kú, kè Kuyie ntōrèè ò tùóté, kékòtenè Abarahammu borè, kè tikpàti yiè nkú kè bèè ò kũnné. ²³ Kè tikpàti yiè nní mbo becírìbè kó dihei, ke fǎurì mediè, kèwénté, kèyà Dasaa medétimè, kòo bo Abarahammu borè. ²⁴ Kòo pĩékè ke dò: N cice Abarahammu! N kuó mmesémè, kèduó nkè Dasaa pòtè ò nómbii menie nke yàa dúo n nónndenfè, n fǎurimu mediè mmuhǎá mmuu mmieke. ²⁵ Kè Abarahammuu ò tǎnné ke dò: M bire dentení a do mǎkemè tikpàti ketenkè ínkè kè Dasaa fǎurì, di mmònni kè bè ò òmpùnne kàa me ntó fǎurì. ²⁶ Difòtìrì cǔmpuri dii keté ke bo ti cuokè, kòo mǎu dǎ kékòtoo di borè, ò báá na, kè di kóò mǎu me ndó kékòtení ti borè, ò báá na. ²⁷ Kè tikpàti yiè ndò: N da báammu n cice, duó nkè Dasaa kǎte n cǐtè. ²⁸ N neí bomu sìnùmmù kòo sì nàké, kè sì báá kòtení m mè mbo mèè fǎútímè mieke. ²⁹ Kè Abarahammuu ò tǎnné ke dò: Məyiisi kuó nè Kuyie mpāñáañti náambè páte dè bomu, bèè yie ndè yē mmù. ³⁰ Kè tikpàti yiè ndò: N cice Abarahammu, bèè ku, kè be kóò mǎu kòtoo ke bè nàké, bè yóó yiemmu kéceete. ³¹ Kè Abarahammuu ò nàké ke dò: Kè bè í yie mMəyiisi kó ikuó nè Kuyie mpāñáañti náambè páte kpeti, bá kè becírìbè kóò mǎu yǎntè ke bè nàké bè í yóó yie.

17

Yesu nàké tì mecíémmè ínkè

(Wénté Matie 18:6-7, 21-22, 17:20 nè Mariki 9:42)

¹ Kè Yesu nàké o tǎncóumbè ke dò: Dèè bo nte kòo nitii dǎò meyei ndè í yóó paà, wèè né bo nte kòo tǎu dǎò meyei nde yiè mbo yà. ² Kè bè ò dùú nditǎrì dierì ke dootóo dàméèrì mieke dè ñtōñnè ò bo bǎmmè besámpóbè bie nkóò mǎu meyei mmieke. ³ Ndakenè!

Kàa kou càarè ke banté o caàrimè a ò cǐé. ⁴ Kòo da càarè kuce mèyiekè diyie dimáa mieke, ke kòrini ke da móú mecíémmè, ñcǐēnko we.

Yesu dōnnenèmmè metákùmmè feyònfè

⁵ Kè Yesu tōrèè ò mǎo ke dò: Ti Yiè nha ti yíe metákùmmè. ⁶ Kè Yesu bè nàké ke dò: Kè di do n tá bá kè dè mmannè feyònfè di bo na kénáké mutie muu nke dò: Uuté a mè mborè kèdo dàméèrì mieke kè mùu yie ndi yē mmù.

Otōnti nè o yiè

⁷ Di mieke kòò mǎu mǎke otōnti kòò kùtí yoo ò cēmmù o wūǎ ke konní kupaku ò bo ò nàké ke dò: Yàa kari kèdià? ⁸ Ò báá ò nàké ke yí: Bénne kédeè kéceete a yàtì kètōnní kè n duó nkè n di kédeè kàa né na kèdià? ⁹ Ò bo sǎnte otōnti wenwe ò pí mèè kprí mmutōmmù

ò yě nwèè pímmàà? Ǿ! ¹⁰ Di kperε me ndò nkè di pĩ mbè di duó mmùù tǾmmú ke dèè di dò: Ti tú betǾmbè mbe cénke ke pí mmutǾmmú ti do dò nképi mmù.

Yesu miékùnnemè yekùò ntepiítè

¹¹ Kè Yesu nkòri Sedisadεmmu, kéréǽté Sammarii nè Kadidee de tenké mànkù, ¹² kéntati dihei marì kè yekùò ntepiítèe kéténi kémaa nkécómmú, kériǽké ke dò: ¹³ Okóti Yesu, ti kuó mmesémmè!

¹⁴ Kè Yesu nyè wùó, ké yè nàké ke dò: Kǽtenè kébenke dimáà ikuó nùbè.

Kè yè nkéri kémiété. ¹⁵ Be miεke kòo mǾu ya ò miétéme kéwεte képoò nho nacéǾtè kénwétini Yesu borè kénsánti Kuyie, ¹⁶ ke yàà nínkóo Yesu ìikè, kòò dǾunnè mutǾmmú. Sammarii kó dihei kou do nwe. ¹⁷ Kè Yesu ò beke ke dò: DimǾu di í miétàà? BetǾbè bewei né bore? ¹⁸ Be kòò mǾu í wétèni, fǿ nhopǾò, kè fǿ mǾa wétènáà? ¹⁹ Kédeè kòò nàké ke dò: Íté kékò, a tǾkùmmè da deetému.

Yesu wétinimè kó tináanti
(*Wénté Matie 24:23-28, 37-41*)

²⁰ Kè Fadisǽbeε beke Yesu ke dò: Kuyie nkprǾàtiyuu yóó buoté Ǿmmònni? Kè Yesu bè tǽnné ke dò: Kuyie nkprǾàtiyuu í yó nkérini ke fei kè bè di wúó. ²¹ Bè í yóó yí di bo die nyoo ciε, Kuyie nkprǾàtiyuu bomu di cuokè.

²² Ò dèè memme kénáké o tancóumbè ke dò: Yεwe kèrinímu di yóó wammú yèè miεke di bo yàmè Onitibire bá diyie dimáà di me mbáà dè yà. ²³ Kè bè di náá nke tú: Ò bo die nyoo ciε. Di báà kè kǽte, di bá ndeiti de bíékè. ²⁴ Fetaafè ǾǾ míitéme kè dèε wenkoo ku nwetimǾnkù nè kutekù Onitibire kó diyie dè yó mme ndò. ²⁵ Onitibire né dò nkéketé kéǽtémumu mediè nkè di mmònni kǽbeε ò yete. ²⁶ Dè do dǾò mèè botí NǾwee kó dimònni, dè yóó me ndǾò Onitibire bo nwétini dii mǾnni. ²⁷ Benitibè do yommu ke yǾ nke puokú, ke yenkú, kè NǾwee yà tannè bàtòò, kè fetadieǽε kǽtení, ké bè kùò bemǾu. ²⁸ Dè do dǾòmè DǾti kó dimònni dè yóó me ndǾò. Benitibè do yommu ke yǾ, nke do nke fiiti, ke buoti, ke maà. ²⁹ DǾti né yè dii mǾnni SodǾmmu, kè muhǾǾ nnè muhǾpòpùò kè dèε cútèni kéinkè, ké bè kùò bemǾu. ³⁰ Dè yóó me ndǾò Onitibire bo nkérini dii yiè nè de kpeti.

³¹ De yiè kè dè sǿ nwèè bo kudǾnkù ò báá yí ò bo cútèni kudieku ke túóté o kperε. Kè dè sǿ nwèè bo kupaku ò báá kò nteciǽtè. ³² Di báá yè ntii do tùǾkení DǾti pokù. ³³ Wèè bo ndó kédeéte o fǾmmu ò bo mù fétinne, kè wèè mù fétinne n kpi kòò mù deeté. ³⁴ N di náámmu de kó keyènkè benitibè bèdébè bo nduó didòu dimáà, kè bèε túóté omáà ke yóu otǾu. ³⁵ Benitipòbè bèdébè bo nwē nke naà nkè bèε túóté omáà ke yóu otǾu. [³⁶ Benitidaabè bèdébè bo nwē nke kúúti kè bèε túóté omáà ke yóu otǾu.] ³⁷ Kè Yesu tancóumbèε o beke ke dò: Ti Yiè ndè yóó dǾò Ǿnde? Kòò bè tǽnné ke dò: Decírè duó dè, timancònti yóó de ntíi.

18

Ti bo mbáámmè Kuyie nke ti kǾnti báá yǾrike

¹ Kè Yesu ndó ké bè benke be dǾmmè kémbáá nKuyie nsǾà kè be kǾnti báá yǾrike, ké bè nàké dináanhántiri ke dò: ² Obeénti mǾu wèè do bo dihei marì, bá ò í ndé Kuyie, nhò me nyí mboti òmǾu kpeti. ³ Kòò kúpokù mǾu bo de kó dihei kénkòri wèè beénti borè kòò báá nke tú: Ti púté mí nnè n kprantídèntǾu, ⁴ kényetíróo kè dè mboní kòò beénti dò: Bá n yí me ndémè Kuyie ke í bati òmǾu kpeti, ⁵ m bo teennè we nkúpokù kòò cǾuté o kperε ke bá nkòriní sǾà ke n kǾónnè.

⁶ Kè ti Yiè mbéi nke dò: Keèné de kòò beénti yeiwe yí mù. ⁷ Di yèmmè né do nKuyie mbáá teenè ku kǽbe bèε kuò nkeyènkè nè kuyienaà? Kù báá ǽte kù bo bè teennèmmè. ⁸ N di náámmu kù bo bè teennè bàmbà. Onitibire né bo nwétini dii mǾnni dè bo nsǿ mbenitibè kpráà ke dè tǾà?

Fadisǽ nè odǾmpòdcǾutiwè bè báámmè Kuyie

⁹ Kè Yesu náké dináànḥántírì tərì bèè yèmmè do mbè wenni, ke senku betəbè be kpéí nke dò: ¹⁰ Benitibè bèdébè beè do ta Kuyie ncíètè ke bo bántè Kuyie. Kòò m̀̀u tu Fadisiē, kòò t̀̀u tu odàmpòd̀̀c̀̀utíwè. ¹¹ Kè Fadisiē ncómmú ke báá nKuyie nke tú: Kuyie n da sántí n yí d̀̀onnèmè betəbè bèè tú beyóóbè, bèè í d̀̀ori a dómè, bèè d̀̀uti d̀̀utinè betəbè, n da sántí n yí d̀̀onnèmè odàmpòd̀̀c̀̀utíwè yie. ¹² Nh ãḥ boú dinùù kuce mèdémè ndi seménni mieke, ke duò n kperè demou kó meyaatimè təríítè. ¹³ Kòò d̀̀ampòd̀̀c̀̀utíwè ncómmú mekpèémè ke s̀̀í ke pí nho c̀̀inc̀̀nni ke tú: Kuyie, nha n kuó mmesémmè mí nhonitiyiwe! ¹⁴ Kè Yesu d̀̀: N di náámmu de kóo niti do k̀̀nti kè Kuyie nhò wénk̀̀nnemu, k̀̀ me nyí nwénk̀̀nne Fadisiē, ke yé wèè bo ndéúk̀̀nko omáà, Kuyie mbo ò kék̀̀nne, kè wèè kék̀̀nne omáà k̀̀u ò déúk̀̀nne.

Bè do k̀̀r̀̀nnímè ibí Yesu borè

(Wénté Matie 19:13-15 nè Mariki 10:13-16)

¹⁵ Kè benitibè nk̀̀r̀̀nè ibí Yesu borè kòò bo ò k̀̀áké, kòò tancòumbè nyi bètì. ¹⁶ Kè Yesu ò yúnì ke béi nke d̀̀: Yóunè kè ibí nk̀̀r̀̀nì m borè bá nyi bètìnè ke yé Kuyie nk̀̀p̀̀à̀̀tìyuu bomè bèè ò d̀̀onnè be kpéí nke. ¹⁷ N di náá mmómmu nwe kòò niti í c̀̀uté Kuyie nk̀̀p̀̀à̀̀tìyuu debire k̀̀me o báá dì ta.

Odapàà ntikpàti yiè

(Wénté Matie 19:16-30 nè Mariki 10:17-31)

¹⁸ Kè Sifube kòò niùtì m̀̀u beke Yesu ke d̀̀: Okóti sà̀wè, n d̀̀ nkéd̀̀d̀̀ ba kèpétè mufòmmu mùù bo s̀̀á. ¹⁹ Kè Yesu ò beke ke d̀̀: Ba nte k̀̀a n tú osà̀wè? Òm̀̀u í wenni kè dè í tú Kuyie mmáà. ²⁰ A yému ikuó ò tu a báá duónè a pokù yoo a d̀̀u í tú wè a báá kuw onitì, a báá yúúkù, a báá souté kécaàrè a kou t̀̀u yètìrì, ndé a cice nè a yḥ. ²¹ Kè wèè niti ò t̀̀ínè ke d̀̀: N dè d̀̀d̀̀mu demou nè m b́́kém̀̀bèntì mieke. ²² Kè Yesu ti kèè kòò náké ke d̀̀: Dèmarè kpaá ke da d̀̀nnimu, k̀̀te kèfítè a m̀̀ke dè demou, kèp̀̀ammú bec̀̀ribè idíítì, a bo pété kéí̀kè kó tikpàti, kèk̀̀otení kè n t̀̀nne!

²³ Ò kèè d̀̀i m̀̀nni de kó tináàntì kòò yèmmè caàrè ke yé ò do m̀̀kemè tikpàti mediè. ²⁴ Kè Yesu yà o yèmmè cààrèmmè ke d̀̀: Dè yóumu tikpàti yembè bo tamè Kuyie nk̀̀p̀̀à̀̀tìyuu mieke. ²⁵ Dè yóunèmu tikpàti yiè nhò bo tamè Kuyie nk̀̀p̀̀à̀̀tìyuu ke p̀̀éte yòyò bo tamè feyáarife kó mefiè.

²⁶ Bèè dè bo kè bè d̀̀: Kè dè d̀̀ mmemme we mbo na kécooté? ²⁷ Kè Yesu bè t̀̀ínè ke d̀̀: Dèè yóunè benitibè dè í yóunè Kuyie. ²⁸ Kè Pierii ò náké ke d̀̀: Nte ti yóumè demou ke da t̀̀nne. ²⁹ Kè Yesu bè náké ke d̀̀: N di náá mmómmu nwe, kòò m̀̀u yóu o c̀̀ètè nè o pokù nè o yḥf̀̀d̀̀ k̀̀be nè o yembè nè o bí Kuyie nk̀̀p̀̀à̀̀tìyuu kpéí ³⁰ ò yóo pétému meborime mie mmieke kè dè nsū, kèpétè mufòmmu mùù bo s̀̀á meborime mèè kpaanì me mieke.

Yesu náké mè ò yóo k̀̀mè kèyánté

(Wénté Matie 20:17-19 nè Mariki 10:32-34)

³¹ Kè Yesu yú o tancòumbè təríítè nè bèdébè kè bè náké ke d̀̀: Ti k̀̀ri Sedisadèmmu kè Kuyie mp̀̀ā̀nā̀ntì náambè do ẁ̀ri tì Onitibire kpéí nkè t̀̀i bo d̀̀. ³² Bè bo ò pí nkéduó mbèè í t̀̀ nKuyie, kè bè nhò daú, koò s̀̀á, koò s̀̀u tinónt̀̀ūtì, ³³ kóò puotí yedá, kédeè kóò k̀̀u, diyè t̀̀ā̀nni yiè kòò yánté.

³⁴ O tancòumbè me nyí mbanté ò bè nàà ntì kè t̀̀i mbè s̀̀u, bè í mbanté ò tú mù.

Yesu wéimmè kuyù̀̀nkù makù Sedikoo

(Wénté Matie 20:29-34 nè Mariki 10:46-52)

³⁵ Yesu t̀̀ónnè d̀̀i m̀̀nni Sedikoo kè kuyù̀̀nkù makù k̀̀ri kuce nùù ke móú, ³⁶ kèkèè dit̀̀nni p̀̀nkémè kébeke mùù d̀̀d̀̀ri. ³⁷ Kè bè d̀̀ Yesu Nansareti kou wèè p̀̀nké. ³⁸ Kè k̀̀u p̀̀éké ke d̀̀: Yesu Dafiti kó debire n kuó mmesémmè!

³⁹ Bèè ni deyìkè kè bè nk̀̀ kpaannè ke tú k̀̀u c̀̀éké, kè k̀̀ né d̀̀ke p̀̀éké ke d̀̀: Dafiti kó debire n kuó mmesémmè!

⁴⁰ Kè Yesu cómmóó kédúó nkè bèe kù yúní, kòo kù beke ke dò: ⁴¹ A dó n da dàò ba? Kè kù dò: Okóti, n dá kéwéntému. ⁴² Kè Yesu kù náké ke dò: Wénté, a tákùmè da deetému.

⁴³ Kè kù pànkεε wénté kètūnne Yesu kénsántí Kuyie, kè ditinnì ò yà kénsántí Kuyie.

19

Sasee kó muceetimù kó tináànì

¹ Kè Yesu ta Sedikoo heì kémpēnké. ² Kè bedàmpòdcoutibè kóo kóti mǎu dè bo, kòo yètìrì tu Sasee, kòo mǎke o kperε mediε. ³ Kòo ndó káyà bè tu wè Yesu, ò me nyí nna nè ditinnì, ke yé ò tumè onitikūpúwe. ⁴ Kòo coké kéniiyé, kédeke mutie mamù ke bo na, kè Yesu mpēnké kòo ò yà. ⁵ Kè Yesu tuakoo deborè kébóuté ke dò: Sasee cúténí mecāā! N dò nkébaté a cíētè nte yíε.

⁶ Kè Sasee cúténí mecāā nkóo cǔténè diwèi. ⁷ Kè benitibèe dè yà kénnáá nke tú: Ò kǎte ke báté onitiyiεwe cíētè.

⁸ Kè Sasee ncómmú ti Yiè nyìkè koò nàá nke tú: N Yiè m bo duó n kpàti kó diké beçiribè. Kè n do souté òmǎu ke di o kperε, m bo dè nhò yietí kénóó nkuce mènàà.

⁹ Kè Yesu ò náké ke dò: Kuyie ndeetému te ncíētè kǎbe yíε, ke yé Sasee túmè Abarahammu yaàbire. ¹⁰ Onitibire kǎtení ke wanti bèè feti bèmbe ke bo bè deeté.

Betōmbè bè do totí bè idíítí be kó tináànì

(Wénté Matie 25:14-30)

¹¹ Kè Yesu tóónnè Sedisademmu kè benitibè yèmmè ndò Kuyie kpàtìyuu auté ke bo tuakéní, kòo bè náké dináànħántìrì marì ke dò: ¹² Tekpàatibite matè teè do iti kénkǎri diheì déti, kè bè bo ò pí ntikpàti kòo wētení. ¹³ Ò iti dii mǎnni kényú o tōmbè ké bè duó mbá wè idíítí mediε nke dò: Mpeinkonè i kè nní nwētíní. ¹⁴ O εi kǎbe me nyí nhò dó, kòo íté kédeè kè bèe tǎnko benitibè kè bèe náké de kó diheì kóo kpàtì ke dò: Ti í dó onitì yie nni ntú ti kóo kpàtì.

¹⁵ Kè bèe ò pí ntikpàti kòo konní kényú betōmbè ò sòò duó mbè idíítí ke bo yà bè ò pei mmèè botí. ¹⁶ Kòo ketiwèe kǎtení ke dò: Okóti, nte a sòò n duó nyì díítí, né nte m pei nyi kuce tepíítè. ¹⁷ Kòo kpàtìi ò náké ke dò: N da pénsirì a tú otǎnti sààwè nwe, wèè pí ndesámpóre kè dè wenni, nè de kpéi m bo da duó nyehékè tepíítè kǎa nyè baké. ¹⁸ Kòo dérii kǎtení ke dò: Okóti, nte a sòò n duó nyì díítí, né nte m pei nyi kuce mènūmmù. ¹⁹ Kòo kpàtìi ò náké ke dò: Baaté yehékè yènūmmù. ²⁰ Kòo tǎu kǎtení ke dò: Okóti nte a díítí, n yi pǎūmmú kesǎnne. ²¹ Kufōwáá nkuù sòò m pí ke yé a túmè onitiyonkuwe, ke tóu a í dǎú ndè, ke kǎu a í buatí dè. ²² Kòo kpàtìi ò náké ke dò: Otǎnti yeiwe n yóó da bekenè a béi ntì ònkè nke, a do yé ke do n tú onitiyonkuwe ke tóu n yí dǎú ndè, ke kǎu n yí buatí dè. ²³ A tū nné na ndǎú n díítí tedíticíētè mieke kè n na nwētíní ke sǎ nyi peité kè n túóté, kétúóténè ò peité. ²⁴ Kè Yesu deè kénáké bèè dè bo ke dò: Fietenè idíítí n sòò ò duó nyi kédúó nwèè kpeyi peité kuce tepíítè. ²⁵ Kè bèe ò tēnné ke dò: Okóti, ò die nke mǎkemmu idíítí kuce tepíítè. ²⁶ Kòo kpàtìi bè náké ke dò: N di náámmu wèè mǎke bè yóó we nyíé, kè wèè kpa bèe fietε desámpóre ò mǎke dè. ²⁷ Kè n kpantídētǎbè bèè do í dó n di tikpàti pímmúní be, ké bè kuǎ die n yìkè.

Yesu kàrimè Sedisademmu

(Wénté Matie 21:1-11 nè Mariki 11:1-11 Isāā 12:12-19)

²⁸ Yesu náké memme kédeè, kékété, kè ditinnì nhò tū nkòò kòri Sedisademmu. ²⁹ Ò tóónnè dii mǎnni Betifasee nè Betannii Odífè tǎri také, kētō nho tancóumbè bèdébè ke dò: ³⁰ Kǎtenè diheì, dii me mbo ti òkè, di bo yà disámmarímbii, òmǎu mu nyí dèke di, kè di píítí, kè di di píté kékǎtenèní. ³¹ Kòo mǎu di beke ke yí: Dè dōmmε kè di di pítírí? Di ò náké ke dò: Ti Yiè nweè di dó.

³² Kè bèe kote kénssò ndè mènke do nhò do bè nàké ke yēmmè. ³³ Kè bè ndi pítírí, kè di yembèe bè beke ke dò: Dè dòmmè kè di pítírí disāmmarímbii? ³⁴ Kè bèe bè tēíné ke dò: Ti Yìè nweè di dó.

³⁵ Kè bèe di kòtenèní Yesu borè kédátínné be yààti di ínkè kòo deke. ³⁶ Kè bè nnenkù be yààti kuce ínkè kòo kèrí. ³⁷ Bè tǒnnè di mǎnni Sedisadēmmu kécuti Odifè tāri, kè diwèi pí nho tancòumbè kó ditínni dimòu kè bè nídiè nke pīèkù ke sántí Kuyie mbè yà tì dieti kpéi nke tú: ³⁸ Ti da sántí, mesàà ní mbonè fǐ nwèè kéríní nè ti Yìè nkó diyètìrì, kunaatí mbo kéínkè, kè Kuyie nyètìrì ndeu nè kéínkè miekoo.

³⁹ Kè Fadisiēbe mabè bo ditínni mieke ke nàké Yesu ke dò: Okóti duó nkàa tancòumbèe cíéké. ⁴⁰ Kè Yesu bè tēíné ke dò: N di náámmu kè bè cíéké yetárè bo pīéké ké n sante.

Yesu kuómme Sedisadēmmu èi kpéi

⁴¹ Ò tǒnnè di mǎnni Sedisadēmmu èi ké di yà kékuó nke dò: ⁴² Sedisadēmmu kàa do mbanté Kuyie nda dónè kùu naatí, a me nyí banté, dè kpaá ke da sarinèmu yíe. ⁴³ De kó yewe kraanímu kàa dootitǎbè bo da cētinne ke da pénné kudookoti ke da éúté tipítì timòu, ⁴⁴ kèpǎnte a èi bá bè báa sú nditári marì kè di nnónke diterì ínkè, kékuó a nìtibè bemòu, ke yé a í bantémè Kuyie nkòtení di mǎnni ke bo da deeté.

Yesu bètimè bepotambè Kuyie ncíètè

(Wénté Matie 21:12-17 nè Mariki 11:15-19 nè Isāã 2:13-22)

⁴⁵ Kè Yesu ta Kuyie ncíètè kémbeti bepotambè, ⁴⁶ ke bè nàa nke tú: Tì wàrimu ke tú: Bè bo nyu n cíètè ke tú mubáammu kpete. Kè dindi né tè dǒò beyóóbè kó disòrì.

⁴⁷ Kè Yesu mbe tiè nyewe yemòu Kuyie ncíètè mieke, kè ikuó niùbè kó bekótíbè nè ikuó wāàbè nè Sifube kó bekótíbè kè bè nwanti ke bo ò kùu. ⁴⁸ Bè me nyí nyà bè bo yímè ke yé benitibè bemòu do kémmúmè ò tié nnè be yèmmè memòu.

20

Bè do bekemè Yesu o wērímu bonní dè

(Wénté Matie 21:23-27 nè Mariki 11:27-33)

¹ Kè Yesu nítiè mbenitibè Kuyie ncíètè mieke ke bè nàa nTináaḥsààti, kè ikuó niùbè kó bekótíbè nè ikuó wāàbè nè Sifube kó bekótíbè, kè bèe katení diyìè marì, ² kóò beke ke dò: Nè òmmu wērímu mmu a dǎrimè die? We nduó nkàa dè dǎrì? ³ Kè Yesu bè tēíné ke dò: M múnke yóó di beke tìmatì nti. ⁴ We ndo tǎnni Isāã kòo nhāã bàtémumu? Kuyie naa, kè benitibè?

⁵ Kè bè nnáa mbemáa ke tú: Kè ti yí: Kuyie nkuu ò tǎnni ò bo yí: Ba nkpréi né te kè ti í ò tá. ⁶ Kè ti me nyí: Benitibè beè ò tǎnni. Bè bo ti búótí yetárè kékuó, ke yé benitibè bemòu yémè Isāã tùmè Kuyie mpāānāḥntì nāāntò nwe.

⁷ Kè bèe ò tēíné ke dò: Ti í yé wèè ò tǎnni. ⁸ Kè Yesu dò: M me mmúnke báa di nàké nè mùu wērímu mmu n dè dǎrinèmmè.

Betōmbè yeibe kó medonnimè

(Wénté Matie 21:33-46 nè Mariki 12:1-12)

⁹ Kè Yesu yíe bè ké nàké dináaḥāntìrì marì ke dò: Onitì mòu wèè do fíkkú detie, mbè dǎrinè dèè kó yebe menaà, mbè tùmè diféè, kébanne betōmbè, kékote kupòòkù kémǎnte. ¹⁰ Yetebe bi di mǎnni, kòo tǎ nho tǎnni bèè bàa kupaku be borè, kè bè bo ò duónko o kó yetebe. Bèè bàa kupaku kè bèe puotí otǎntì kóò bèti o nòu sitetìrì. ¹¹ Kòo yíe kètǎ nhotǎntì tǎu, kè bèe ò puotí kóò sǎmmú, kóò bèti o nòu sitetìrì. ¹² Kòo yíe kètǎnko otāānwè kè bèe ò puotí kékoute koute kóò bèti. ¹³ Kè kupaku yìè ndò: N né bo yímè? Ke yóu ke dò, m bo tǎ m bire mómmǎnde kè dè yèmmè bè bo dè depe. ¹⁴ Bèè bàa kupaku bè yaní di mǎnni o bire ke né nàké bemáa ke dò: Ntenè wèè yóó tieke kupaku, ti ò kùonè ké kù tieke, ¹⁵ kóò pí

nkéyennè kupaku m̀nku kékua. Kè Yesu d̀: Kupaku yiè mbo bè d̀d̀ ba de m̀nni? ¹⁶ Ò bo k̀tení kékua de kó benitibè kéǎnné betòbè o paku.

Bè kèè d̀i m̀nni de kó tináanti ke d̀: Kuyie mbáá dè tóní! ¹⁷ Kè Yesu bè wènté kébéi nke d̀: Kè t̀i né ẁari ke tú: Bèè maà bè dootóo d̀i t̀ari, d̀i naá ndipũ kó dit̀ari, t̀i benkú ba?

¹⁸ Wèè bo do de kó dit̀ari ínke ò bo kéété kéété, kè d̀i do wèè ínke d̀i ò nante nante.

Ti bo duómme Sesaa o kperε kéduó nKuyie nku kperε
(*Wénté* Matie 22:15-22 nè Mariki 12:13-17)

¹⁹ Kè ikuó niùbè kó bekótibè nè ikuó wãǎbè nwanti ke bo pí nYesu ke né yote dit̀nni. Bè do bantému ke d̀ nYesu ǎnté bẽmbe de kó dináanhãnt̀iri. ²⁰ Kè bèe tãǎté benitibè kè bè ndò mbè tu benitisàábè ke bo díí nYesu, k̀yà bè bo ò pínnè o náanti mieke kéduó kùmandáa. ²¹ Kè bèe ò beke ke d̀: Okóti ti yému ke d̀ nha tú wèè náa ntimómmon̄ti ke tiè nweti weti, ke í yĩ̀kù òmòu bá kòd̀ tu wè ke benkú Kuyie nkó kuce ke tũ ntimómmon̄ti. ²² Dè wenni ke d̀ ntí nyietí dàmpòd̀ okpààti diewè wèè bo Odommàa, kè ti bá nyietí?

²³ Kè Yesu banté bè dómè kòd̀ díí nke d̀: Benkenè fedífè fẽmáa kè n yà. Kè bèe ò duó nkòd̀ bè beke ke d̀: ²⁴ We nte diyuu dii nnè diyèt̀iri dii ndèè ẁari fe ínke? Kè bèe ò tẽnné ke d̀: Sesaa, okpààtdiewè wèè bo Odommu.

²⁵ Kè Yesu bè nàké ke d̀: Duónnè tũnké Sesaa o kperε, kéduó nKuyie nku kperε.

²⁶ Kè dèe bè di bè í nyà bè bo ò pínnè t̀i benitibè ìikè, k̀yóu ke d̀ yúóo.

Dipopuò í bo keínkè
(*Wénté* Matie 22:23-33 nè Mariki 12:18-27)

²⁷ Kè Sadusiẽbe bèè í yie mmukúkéyãntímù bomè, kè bèe k̀tení Yesu borè kòd̀ beke ke d̀: ²⁸ Okóti, M̀yiisi kó ikuó tú kòd̀ niti ku ke yóu o pokù bá debire í bo, o nantèe ò t̀oté kòd̀ peité ibí kè ìi sòtè wèè ku o c̀tè. ²⁹ Kè diyǎfũd̀ marí k̀be né mbo bèyiekè, kòd̀ ketiwèe puoke kékú bá debire í bo. ³⁰ Kòd̀ nantèe t̀oté de kóo kúpokù ke múnke kú, bá debire í bo. ³¹ Kè bè mme nhõ ke yà tuakenè oyienwè bá debire í bo. ³² De kó difõnkúò kè de kóo nitipòkùu kú. ³³ Mukúkéyãntímù yiè be we nyóo nte de kòd̀ nitipòkù, bẽmòu bè me nhò puokememu.

³⁴ Kè Yesu bè tẽnné ke d̀: Di m̀nni kó benitibè puokúmu ke yenkú, ³⁵ bèè bo mmànne kèta meborime mèè kraaní, bèe yóo yãnté kèta meborime pammè mieke bè í yóo mpuokú bè me nyí yóo nyenkú. ³⁶ Bè tẽnke í yóo kú, bè yóo ndònnè Kuyie ntõrè nye, kèntú Kuyie mbí, ke yé bè kúmèmu ke yãnté. ³⁷ Kè t̀i tu mukúkéyãntímù kpeti. M̀yiisi do béimmu ò yà d̀i m̀nni difãpèu kè d̀i còu nkòd̀ yú Kuyie nke d̀: Kuyie, Abarhammu nè Isaki nè Sakòbu bè tũ nkù. ³⁸ Kuyie nyí tú becírìbè kòku ke yé kunku borè bè í kúmè.

³⁹ Kè ikuó wãǎbè mabèe béi nke d̀: Okóti a nàké kè dè wenni.

⁴⁰ Bè tẽnke í ndàátí kòd̀ beke timat̀i.

Yesu Odeetiwè nè dafiti
(*Wénté* Matie 22:41-46 nè Mariki 12:35-37)

⁴¹ Kè Yesu bè beke ke d̀: Benitibè bo yíme ke d̀ Kirisi tú Dafiti yaàbire? ⁴² Dafiti mómmu do béimmu Yesãã mpátiri mieke ke d̀: N Yiè nKuyie nnàkèmu n Yiè nke yí: Ñkari m bakù you. ⁴³ Kè n yàa da duónnè a kpantídentòbè kàa bè cùuti. ⁴⁴ Kè Dafiti do ò yu ke tú o Yiè, nho Yiè mbo yíme kèwète kèntú o yaàbire?

Yesu nàkémè benitibè ke tú bè ndake ikuó wãǎbè kpéi
(*Wénté* Duku 23:1-36 nè Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Kè benitibè bẽmòu nkémmú Yesu náanti, kòd̀ nàké o tancòumbè ke d̀: ⁴⁶ Daatenè ikuó wãǎbè kpéi bèè ò ndó kénhã yeyààbòrè dieyè ke centi kè benitibè bo mbè d̀ou nke bè

sāntí yaárè miéke, ke ð ndó yekàrè deyìikè kpeye titííntouti miéke nè yekàrè kètiyè yebaa mmieke. ⁴⁷ Ke fekù bekúpobè kperε, ke ð mbáá nKuyie nkè dèe mǎnte, ke bo ndò mbè wenni, Kuyie mbo bè bekénè kè dè ncáá nke yóu mediè.

21

Okúpocìrì kó dipānnì
(Wénté Mariki 12:41-44)

¹ Kè Yesu mbo Kuyie ncíètè miéke, kéwénté keyà tikpàtì yembè pāāmmè Kuyie nyidíítí ke āā ndibuu miéke, ² keyà okúpocìrì mǎu pāmè medítíbií mèdeémè mèè í tùðke dèmarè. ³ Kè Yesu béi nke dò: N di náá mmómumu nwe okúpocìrì yie nweè ānné kè dè pēētè betǎbè bemǎu. ⁴ Ke yé betǎbè āāmè ke suāmmu mediè, wenwe nè o cìtì miéke kòò ānné ò do mǎke ì ke bo dinè.

Yesu nàkémè Kuyie ncíètè kó mupòmmù kpéí
(Wénté Matie 24:1-2 nè Mariki 13:1-2)

⁵ Kè Yesu tancòumbè mabè nnáá Kuyie ncíètè maá mèè botí nè yetārè wennyε nè bè pāmǎmù tìi sātì te kpéí. ⁶ Kè Yesu be nàké ke dò: De kó yewe kpaanímu, kè di mè nwùò ndè, ditārì marì í yó nkpaá nónké diterì ínkè de mǎu dè bo duó.

Yesu nàkémè o wētimù kpéí
(Wénté Matie 24:3-14 nè Mariki 13:3-13)

⁷ Kè bèe beke Yesu ke dò: Okótì dè yóò tuǎkení ðmmònnì? Ti yóó yà ba kébanté ke dò ndè auténì? ⁸ Kè Yesu bè tēíné ke dò: Nyénè kòò mǎu báá di souté ke yé benitìbè péu kǎrinímè ke yóò nsoú nke tú bè tu Kirisi, dè tùðkenímu ke dèè, di báá bè tūnne. ⁹ Kè di kèè diì mǎnnì kè bè náá mmudodò kpéí nnè tikpàtì kó mufèè, kufōwáá mbáá di pí, dèè dò nkéketé kétuǎkení, dè né mu nyí yó ntú kumǎnku.

¹⁰ Ku mbotí bo íté kénkpannè kutékù, kè di ñkpààtiyuu íté kénkpannè diterì. ¹¹ Kè ketenké nsānti mediè nkè mumǎmmù yeimuu tanní tipítì timǎu nè yekòbè kè dèmarè yeire ndǎari kéínkè nè yebenkùye cǎnyè. ¹² Bè yóò keté ke di pímmúmu, ke di fēū, nke di kǎtenè titííntouti, ke di kpetínné, ke di duó mbekpààtibè nè kumǎndáàbè di tú mèè kpéí n kǎbe. ¹³ Nè mèè miéke nke di yóò namè ké bè nàké n kpéí. ¹⁴ Nyénè ke níí báá niité kénwáà ndi bii yóò náké tì keyè. ¹⁵ Ke yé mī yóò di duómme tináànì nè mecìi, bá di kprantídèntòu mǎu báá na ké di baàní, yoo wèè tì yete. ¹⁶ Di yembè nè diyōfō kǎbe nè di cēpεetitǎbè nè di népobè bè bo di fíítí kékuǎ besúkùbè. ¹⁷ Benitìbè bemǎu bo ndi níí ndi tú mèè kpéí n kǎbe. ¹⁸ Di yǎ kó kuyùrikù kumáà me mbáá feti. ¹⁹ Ñtēínè, mèimme di bo namè kédeetè di fòmmu.

Sedisademmu kó mupòmmù
(Wénté Matie 24:15-21 nè Mariki 13:14-19)

²⁰ Kè di yà diì mǎnnì kè behāāpòmbè cēētè Sedisademmu, di banté ke dò nho pǎntimù muù duunnì. ²¹ Kè dè sǎ mbèè bo Sudee bèe coké kédeke yetārè, kè bèe bo Sedisademmu miéke bèe yè, kè bèè bo depaa mbè báá konní dihei. ²² Kuyie nkó tiyēiti kó yewe nyε, kè dè bo dǎò tì wǎri ke yēmme. ²³ Dè bo nyòùnè benitipòbè bèè bo mpúò nnè bèè tǎ ibí, ke yé meyeñcǎrìmè diemè yóò mbomè de kó dihei miéke kè Kuyie mmieke ncóú nde kó kubotí. ²⁴ Bè bo kuǎ bèmabè nè disìè, kápímmù betǎbè kè bèe náá nyibotí imǎu kó tidaatì, kè bèè í tú Sifube kè bèe pǎnte Sedisademmu kédéíté, kè dè mme ndò nke kémúnè de kó mēfè mbo deèmè.

Mèdǎrìmè mèè yóò dǎò kè Yesu né wētení
(Wénté Matie 24:29-31 nè Mariki 13:24-27)

²⁵ De m̀̀nni d̀̀marè cànnè bo nd̄ari, diyie nè ot̀̀nk̀̀ nè siwãã de ín̄k̀̀, dàmmèr̀̀ nè k̀̀ kunampoo nè o k̀̀ kutoweku bo nte k̀̀ yebotè yem̄ou yèmmèe caàrè. ²⁶ Kuf̄wãã ndiek̀̀ bo pí mbenit̀̀bè nè d̀̀è d̀̀d̀ri de kp̄í, nke ỳ̀ siwãã diesi yóó s̄ántèm̀̀. ²⁷ De m̀̀nni k̀̀ bèe yà Onit̀̀bire, k̀̀ d̀̀ cutinì yewetè mieke nè muw̄r̀̀m̀̀ diem̀̀ nè tikpet̀̀. ²⁸ K̀̀ de k̀̀ m̀̀d̀̀r̀̀m̀̀ keté dii m̀̀nni di t̀̀nke bá ns̄í, c̀̀t̀̀nne di yèmmè ke ỳ̀ Kuyie nyóó di d̀̀etèm̀̀ b̀̀mb̀̀.

*D̀̀è benk̀̀ ke d̀̀ nYesu w̄tim̀̀ t̀̀óní
(Wénté Matie 24:32-35 nè Mariki 13:28-31)*

²⁹ K̀̀ Yesu bè nàké ke d̀̀: Wénténè fikìe k̀̀ detie nnè detie nterè de k̀̀ m̀̀donnim̀̀. ³⁰ K̀̀ d̀̀ bité dii m̀̀nni di ã̄ bantému ke d̀̀ ndiȳã̄ t̀̀ónní. ³¹ M̀̀è boti nku k̀̀ di yà dii m̀̀nni dende k̀̀ dimàà di banté ke d̀̀ nKuyie nkpà̀t̄iyuu t̀̀ónní. ³² N di náá mmómmu nwe benit̀̀bè bèe f̀̀u di mm̀̀nni bè í yóó k̀̀ bem̄ou, k̀̀ d̀̀ mu nyí tuòkení. ³³ K̀̀ínk̀̀ nè ketenk̀̀ d̀̀ bo p̄ēt̀̀é, n náànti me mbáá p̄ēt̀̀é bit̀̀.

Ti bo nwúómm̀̀ ke báá nKuyie

³⁴ Ndakenè k̀̀ de k̀̀ diyie bá nyóó tuòkení ke s̄í ndi bo yebaa mmieke ke ỳ̀ ke muó, nk̀̀ kutenk̀̀ kuu nk̀̀ iyentotí di na, k̀̀ di di dété, ³⁵ tic̀̀d̀ti ã̄ pí mm̀̀è boti sin̄o de k̀̀ diyie yóó me ndééte kutenk̀̀ kum̄ou k̀̀be. ³⁶ Nwúónnè ke báá nKuyie ns̄ã k̀̀mm̄ke muw̄r̀̀m̀̀ k̀̀na kéyenténè d̀̀è k̀̀ dimàà yóó tuòkení, k̀̀na k̀̀cóm̄m̀̀ Onit̀̀bire ìk̀̀.

³⁷ K̀̀ Yesu ní ntúú nke tiè mbenit̀̀bè Kuyie nc̄íēt̀̀e mieke ke ỳ̀a k̀̀te kéyie Odif̀̀e t̄ari ín̄k̀̀. ³⁸ K̀̀ benit̀̀bè ní pike cute Kuyie nc̄íēt̀̀e, ke bo keè o tié.

22

*Sudaasi do dóm̀̀e k̀̀fíté Yesu
(Wénté Matie 26:1-5 nè Mariki 14:1-2 nè Isãã 11:45-53)*

¹ K̀̀ d̀̀ nkpà̀a yewe s̄amp̀̀o k̀̀ p̄ḕ̀bè bèe í k̀̀orenè mutie mù̀̀ muuti k̀̀ dibanni bè tú di diyentébannii tuòkení, ² k̀̀ ikuó ǹ̀̀bè k̀̀ bekót̀̀bè nè ikuó wãã̀̀bè nwanti bè bo ỳ̀m̀̀e ké kuw̄ Yesu, ke né ndé benit̀̀bè. ³ De m̀̀nni k̀̀ dibò ta Sudaasi Isikadiyoti Yesu tancòumbè t̄epít̀̀e nè bèd̀̀bè k̀̀d̀̀ m̀̀u. ⁴ K̀̀o k̀̀te kéyà ikuó ǹ̀̀bè k̀̀ bekót̀̀bè nè ikuó wãã̀̀bè ké bè nàké ò yóó ỳ̀m̀̀e, k̀̀ bèe pí nYesu. ⁵ K̀̀ d̀̀e bè narike k̀̀ bè d̀̀ bè bo ò duó nyidíí. ⁶ De m̀̀nni k̀̀ Sudaasi n̄wanti ò bo ỳ̀m̀̀e k̀̀ bèe pí nYesu bá dit̀̀nni bá nyé.

*Yesu do ȳemm̀̀e bèe bénné diyentébanni k̀̀ mudii
(Wénté Matie 26:17-25 nè Mariki 14:12-21 nè Isãã 13:21-30)*

⁷ P̄ḕ̀̀bè bèe í k̀̀orenè mutie mù̀̀ muuti k̀̀ dibannii, bè ã̄ f̀̀íe dii yie ipe diyentébanni kp̄í nk̀̀ dii tuòkení. ⁸ K̀̀ Yesu t̄o m̄Pieri nè Isãã ké bè nàké ke d̀̀: K̀̀tenè k̀̀bénné diyentébanni k̀̀ mudii k̀̀ tí di. ⁹ K̀̀ bèe ò beke ke d̀̀: A dó tí mù̀̀ bénné de? ¹⁰ K̀̀o bè t̄énné ke d̀̀: K̀̀tenè dihei, di bo conè onitid̀̀u m̀̀u k̀̀o t̄o didúu nè menie, nk̀̀ dí ò t̀̀nne. ¹¹ K̀̀o ta d̀̀ dí náké de k̀̀ t̄ec̄íēt̀̀e yie nke d̀̀: Okóti tu yé ò yóó di k̀̀u dieku mieke diyentébanni k̀̀ mudii nè o tancòumbè? ¹² Ò bo di benke kudieku diek̀̀ mak̀̀ kud̀̀nk̀̀ ín̄k̀̀ k̀̀ k̀̀ t̀̀ntè páíí, d̀̀ndè di yóó bénném̀̀e diyentébanni k̀̀ mudii.

¹³ K̀̀ bèe k̀̀te k̀̀ns̄ó ndè d̀̀ nhò do bè nàk̀̀m̀̀e, k̀̀ bèe bénné diyentébanni k̀̀ mudii.

*Mudii s̀̀àm̀̀u k̀̀ ikuó
(Wénté Matie 26:26-30 nè Mariki 14:22-26 nè 1 K̀̀denti 11:23-25)*

¹⁴ D̀̀ t̀̀òke dii m̀̀nni Yesu nè o t̄r̀̀e k̀̀ bè nkari ke yo. ¹⁵ K̀̀ Yesu náké o tancòumbè ke d̀̀: N dó nè n yèmmè mem̄ou ndi, mí nnè d̄indi tí w̄nné k̀̀di diyentébanni dii nk̀̀ mudii, k̀̀ n né na k̀̀f̄́t̀̀é. ¹⁶ N di náá mmómmu nwe n t̀̀nke í yóó mù̀̀ di k̀̀ diyentébanni k̀̀ m̀̀benk̀̀m̀̀e í d̀̀d̀ k̀̀ Kuyie nk̀̀nne ku kp̄̀̀t̄iyuu.

¹⁷ Ò ỳ̀ mem̄e k̀̀t̀̀óté febd̀̀f̀̀e k̀̀s̄ante Kuyie nk̀̀e bè duó ke d̀̀: Ntonè kéyà dim̄ou. ¹⁸ N di náámmu n t̀̀nke í yóó ỳ̀ f̄inỳ̀ be k̀̀ menà, k̀̀ Kuyie nyàa kannenè ku kp̄̀̀t̄iyuu.

¹⁹ De kó difōnkúò ke túóté p̄ēē, kēsānte Kuyie, kóo wérí ké bè duó nke d̄ò: Die ndeè benkú m pāmè n k̄òntì di kp̄í, ñd̄arínè de, ke denniní n kp̄í.

²⁰ Kè bèe di kédeè kòo túóté febòòf̄è ké bè duó nke d̄ò: Fe mbòòf̄è feè benkú n ȳì mmeè yó ntemè kè metaummè p̄ammèe d̄ò. ²¹ Wèè yó n fíté ò me nkak̄ému die nti yo ndè.

²² Onit̄ibire yóó kúmu kéndònnè tì w̄arimè de kp̄í, wèè me mbo dè fité ò bo yà.

²³ Kè bè mbékú bet̄òbè ke tú, ti mieke we mbo d̄ò me kó kubotí?

Kuyie nk̄p̄àtì càánnèmu kutenkù kpeti

²⁴ Kè Yesu tancòumbè ñnèi ke bo yà wèè yó mbè baké. ²⁵ Kè Yesu bè nàké ke d̄ò: Yebotè kó bekp̄àt̄ibè beè yè f̄ēũnko, bèè baké yebotè beè duò nkè bè bè yu ke tú mesàà ndòòribè.

²⁶ Di kperè í dò nké mme ndò, wèè kòtí wè ndò di kóo sámp̄òu, wèè baké kòò ndò ndi kóo t̄òntì. ²⁷ Wèè kàri ke yo nnè wèè ò duò mmudiì, be we ndeunè otòu? Wèè kàri ke yo nweè í deua? M bo di cuokè ke dò nwèè duò nwènwe mudì. ²⁸ Di tú bèè w̄éèrì bèmbè ke m bonè n f̄ēũt̄imè memou mieke. ²⁹ N cice n duómmu dikp̄àt̄iyuu kè m bo na ké d̄i ndi duó.

³⁰ Di yó nyommu ke ȳ, n kp̄àt̄iyuu mieke kékari yekp̄àt̄ikàrè, kèbekénè Isidayeeri be kó iwuò tep̄ítè nè ìd̄èi.

Yesu nàkémè Piri ò yóó ò nennimè

(Wénté Matie 26:31-35 nè Mariki 14:27-31 nè Isāā 13:36-38)

³¹ Kè Yesu nàké Sim̄o ke d̄ò: Sim̄o, Sim̄o, dibòò ȳāūt̄ému dinùu ke bo da meèrè bè òò meèrè mè medibii nké mè bàte nè tifentì. ³² Kè m bántè Kuyie nha kp̄í nkè dè bo yie nkàa t̄ákumè báá bonke. Kàa w̄ète ke f̄íku d̄i m̄ònni a kp̄enk̄unne a kòbe.

³³ Kè Sim̄o ò nàké ke d̄ò: N Yiè, kè bè bo ti w̄ènné kékpet̄inné n yiemmu, kè dè me ntú mukúú nni mmu tí kú. ³⁴ Kè Yesu ò t̄énné ke d̄ò: Piri n da náámmu tekote bo nyóó kuó nkàa nennimu kuce mèt̄āāti ke tú a í n ȳ.

Yesu náámmè o tancòumbè ke tú bèe báátì

³⁵ Kè Yesu bè beke ke d̄ò: N di t̄ò nd̄i yie bá di í ntò id̄ítì, di í ntò yeyòrè di í ntò tineutì, kè d̄emarè di dónt̄áà? Kè bè d̄ò: Áà, d̄emarè í ti d̄ònt̄é.

³⁶ Kòò bè nàké ke d̄ò: Di mm̄ònni nàké kè wèè m̄òke id̄ítì we nyi t̄ò, kè wèè m̄òke diyòrì kòò ndi t̄ò, kè wèè í m̄òke disie wèè fíté o yaòòrì kédonté disie. ³⁷ N di náámmu t̄i w̄àri n kp̄í nti dò nkédòòmu. T̄i tu: Bè ò w̄ènnénè benitiyeibe, t̄i me nhauté ke bo d̄òòmu.

³⁸ Kè bèe ò t̄énné ke d̄ò: Ti Yiè nte yese yèd̄éè, kòò bè t̄énné ke d̄ò yè sànnèmu.

Yesu báámmè Kuyie nkòo bietimè naá mme ȳì

(Wénté Matie 26:36-46 nè Mariki 14:32-42)

³⁹ Kè Yesu íté ke tó ñdeèti Odif̄iè t̄ari, kòo tancòumbè nhò t̄u. ⁴⁰ Kòò tuòke ké bè nàké ke d̄ò: Mbáánnè Kuyie nkè mesoúmmè báá di na.

⁴¹ Kékenté kè dè mmannè a bo dootémè dit̄ari, kòo nínkóo kémbáá nKuyie nke tú: ⁴² N cice kàa dó a n d̄étinne febòòf̄è fie, dè bá ntú m̄i kó medókumèe d̄ò a k̄ōme mee d̄ò. [⁴³ De m̄ònni kè Kuyie nt̄ònni mar̄i cút̄éní kéinkè kóò kp̄enk̄unne. ⁴⁴ Kè Yesu yèmmè càrè mediè nkòo mbáá nKuyie nè o w̄erímú mum̄ou, kòo bietimèe naá mme ȳì kéndóu ketenkè.]

⁴⁵ Ò bántè d̄i m̄ònni Kuyie nkédeè k̄éw̄etení o tancòumbè borè, ke ns̄ò mbe yèmmè càrè, kè bè yè nke duó. ⁴⁶ Kòò bè beke ke d̄ò: Di yè nke duómaà? Ít̄énè kémbáá nKuyie nkè mesoúmmè báá di na.

Bè dómè k̄ep̄í nYesu

(Wénté Matie 26:47-56 nè Mariki 14:43-50 nè Isāā 18:3-11)

⁴⁷ Yesu kpaá ke me nnáá nkè dit̄inn̄i mar̄i tuòkení kè Sudaasi, Yesu tancòumbè tep̄ítè nè bèd̄ébè kóò m̄òu, d̄i ni, ke t̄óònni Yesu borè ke bo ò òrì. ⁴⁸ Kè Yesu ò nàké ke d̄ò: Sudaasi, a bo òr̄imu Onit̄ibire ké dè fit̄áà?

⁴⁹ Bèè neinè Yesu kè bèe yà d̄éè yóó d̄ò kóò beke ke d̄ò: Ti Yiè, tí kp̄annè ti seà?

⁵⁰ Kè be kòò m̀̀ou kpatε disie k̀̀hei nk̀̀date ikù̀ ǹ̀t̀̀i dieẁ̀e k̀̀o t̀̀nt̀̀i tò̀ youri. ⁵¹ K̀̀e Yesu d̀̀: Ỳ̀uǹ̀e memme. K̀̀k̀ak̀k̀e de k̀̀o ǹ̀t̀̀i tò̀, k̀̀e d̀̀ miεk̀̀unne, ⁵² k̀̀ede k̀̀enak̀̀e ikù̀ ǹ̀t̀̀i ǹ̀b̀̀e ǹ̀e b̀̀a Kuyie ncì̀t̀̀e be k̀̀o bek̀̀ot̀̀ib̀̀e ǹ̀e behiεk̀̀enk̀̀ot̀̀ib̀̀e b̀̀e k̀̀tenι ke bo ò p̀̀i nke d̀̀: Di k̀̀tenenι yese nye ǹ̀e ip̀̀ati ke d̀̀ ǹ̀ t̀̀u onitik̀̀ut̀̀a? ⁵³ Nh ̄̄ ndi boǹ̀mu yewe yem̀̀u Kuyie ncì̀t̀̀e miεke b̀̀a di ι m̀̀ p̀̀. Di k̀̀o dim̀̀nni di t̀̀uεke d̀̀indi ǹ̀e dibiinnι k̀̀o k̀̀p̀̀ati.

Pieri ǹ̀nnim̀̀e Yesu

(Ẁ̀ent̀̀e Matie 26:57-58, 69-75 ǹ̀e Mariki 14:53-54, 66-72 ǹ̀e Is̄̄ 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ K̀̀e b̀̀e p̀̀i nYesu k̀̀ek̀̀oteǹ̀e ikù̀ ǹ̀t̀̀i dieẁ̀e cì̀t̀̀e, k̀̀e Pieri nt̀̀u nke d̀̀itiri. ⁵⁵ Ke s̀̀ mb̀̀e t̀̀ut̀̀i muh̄̄a nke iiri kud̀̀ank̀̀u cuok̀̀e, k̀̀e Pierii karoo be bor̀̀e. ⁵⁶ K̀̀o nitipot̀̀nt̀̀i m̀̀ou ò ỳ̀a, k̀̀o k̀̀ari muh̄̄a ntak̀̀e, k̀̀o mme nh̀̀o ẁ̀o nk̀̀eb̀̀ei nke d̀̀: We ǹ̀t̀̀i do ǹ̀iǹ̀mu Yesu.

⁵⁷ K̀̀e Pierii nenni ke d̀̀: Onitip̀̀ok̀̀u, ǹ̀ yι ò ỳ̀.

⁵⁸ K̀̀e d̀̀e yι s̀̀amp̀̀o k̀̀o t̀̀u m̀̀ou ò ỳ̀a, k̀̀eb̀̀ei nke d̀̀: A t̀̀u be k̀̀o m̀̀u nwe, k̀̀e Pierii ò t̀̀inǹ̀e ke d̀̀: Ǹ̀ yι ò w̄̄nǹ̀e.

⁵⁹ K̀̀e d̀̀e yι k̀̀em̀̀ntoo s̀̀amp̀̀o tewebì̀t̀̀e m̀̀m̀a t̄̄m̀̀e k̀̀o t̀̀u m̀̀ou b̀̀ei nke d̀̀: M̀̀mmuε nhoǹ̀t̀̀i yie ndo ò ǹ̀iǹ̀mu, ò t̀̀u Kadidee kou nwe. ⁶⁰ K̀̀e Pierii ò t̀̀inǹ̀e ke d̀̀: Ǹ̀ yι ỳ̀ a d̀̀ k̀̀e ǹ̀ nak̀̀e t̀̀i. Ò k̀̀p̀̀a ke me nnà̀a nk̀̀e tekoteε kù̀. ⁶¹ K̀̀e ti Yī̄ nw̄̄εt̄̄e k̀̀eẁ̀nt̀̀e Pieri, k̀̀o dentenι ò do ò nak̀̀e t̀̀i ke d̀̀: Tekote bo nỳ̀o kù nk̀̀a nenni kuce m̀̀t̀̀aati ke t̀̀u a ι ǹ̀ ỳ̀. ⁶² K̀̀e Pierii ỳ̀e k̀̀enkù tiǹ̀nniεti.

B̀̀e do daum̀̀e Yesu kò̀ puoti

(Ẁ̀ent̀̀e Matie 26:67-68 ǹ̀e Mariki 14:65)

⁶³ B̀̀e b̀̀a Yesu k̀̀e b̀̀e nh̀̀o daú kò̀ puoti, ⁶⁴ ke nι k̄̄a nho iik̀̀e kuỳ̀ak̀̀u k̀̀e nh̀̀o b̀̀ek̀̀u ke t̀̀u: Nak̀̀e ẁ̀e da pot̀̀e.

⁶⁵ Kò̀ s̀̀a nyes̄̄amb̀̀e t̄̄ỳ̀e p̀̀eu.

B̀̀e bek̀̀eǹ̀e Yesu kubeendieku kudieku

⁶⁶ K̀̀e d̀̀e went̀̀e k̀̀e dihei k̀̀o bek̀̀ot̀̀ib̀̀e ǹ̀e ikù̀ ǹ̀t̀̀i k̀̀o bek̀̀ot̀̀ib̀̀e ǹ̀e ikù̀ w̄̄ab̀̀e, k̀̀e b̀̀e t̄̄i nk̀̀ek̀̀oteǹ̀e Yesu kubeendieku dieku, ⁶⁷ k̀̀o beke ke d̀̀: K̀̀e f̄̄ t̀̀u Kirisi a ti nak̀̀e, k̀̀o b̀̀e t̀̀inǹ̀e ke d̀̀: B̀̀a k̀̀e ǹ̀ di nak̀̀e di ι ỳ̀o yie. ⁶⁸ K̀̀e m me ndi beke t̀̀imat̀̀i di ι ỳ̀o ǹ̀ t̄̄nǹ̀e. ⁶⁹ Onitibire bo kari yι Kuyie mmuw̄̄rim̀̀u mum̀̀u yie mbak̀̀u yoù̀.

⁷⁰ Bem̀̀u k̀̀e b̀̀e d̀̀: A t̀̀u nt̀̀u Kuyie mBire ndā̄? K̀̀o d̀̀: Di ti mb̀̀ei, n de n t̀̀u.

⁷¹ K̀̀e b̀̀e d̀̀: Ti ǹ̀e t̄̄nke baa ònti ti k̀̀em̀̀u ti m̀̀mm̄̄mbe ò b̀̀ei nt̀̀i ǹ̀e o ǹ̀u.

23

B̀̀e k̀̀tenǹ̀e Yesu Pidati bor̀̀e

(Ẁ̀ent̀̀e Matie 27:1-2, 11-14 ǹ̀e Mariki 15:1-5 ǹ̀e Is̄̄ 18:28-38)

¹ K̀̀e b̀̀e it̀̀e bem̀̀u k̀̀ek̀̀oteǹ̀e Yesu Pidati bor̀̀e, ² k̀̀e nh̀̀o w̄̄atiri ke t̀̀u ò sukii benitib̀̀e mbe k̀̀e b̀̀e bo yete okp̀̀ati, ke b̀̀e nà̀a nke t̀̀u b̀̀e b̀̀a nyiet̄̄i d̀̀amp̀̀o okp̀̀ati dieẁ̀e Sesaa, ke yu om̀̀a ke t̀̀u Kirisi okp̀̀ati.

³ K̀̀e Pidatii ò beke ke d̀̀: F̄̄ t̀̀u Sifube k̀̀o k̀̀p̀̀at̀̀a? K̀̀o t̄̄nǹ̀e ke d̀̀: A ti mb̀̀ei.

⁴ K̀̀e Pidatii nak̀̀e dit̄̄nǹ̀i ǹ̀e ikù̀ ǹ̀t̀̀i k̀̀o bek̀̀ot̀̀ib̀̀e ke d̀̀: Ǹ̀ yι ỳ̀a onit̀̀i yie nk̀̀o meyeyi.

⁵ K̀̀e b̀̀e nyetir̄̄o ke t̀̀u: Ò sukii benitib̀̀e mbe k̀̀e b̀̀e bo yete okp̀̀ati. Ò d̀̀e ket̄̄e Kadidee nwe ke ta Sudee om̀̀u ke t̀̀uεkenenι die.

Pidati dù̀mm̀̀e Yesu Edoti

⁶ Pidati k̀̀e di m̀̀nni Kadidee k̀̀o diỳ̀tiri k̀̀ebekε ke d̀̀: A t̀̀u Kadidee kou nwē̄?

⁷ Ò k̀̀e di m̀̀nni Yesu t̀̀um̀̀e Kadidee kou k̀̀o dù̀nko Edoti, ke s̀̀ nhEdoti bo Sedisadεmmu de k̀̀o yewe. ⁸ K̀̀e Edotii ỳ̀a Yesu k̀̀e d̀̀e ò narike medī̄e nke ỳ̀ ò do yom̀̀e o k̄̄m̄̄e, k̀̀end̀̀o ẁ̀e d̀̀o tidiet̄̄i k̀̀o ỳ̀a. ⁹ K̀̀o bī̄k̀̀e Yesu tin̄̀aant̀̀i p̀̀eu ò me nyι nh̀̀o t̄̄nǹ̀e t̀̀imat̀̀i. ¹⁰ K̀̀e ikù̀ ǹ̀t̀̀i k̀̀o bek̀̀ot̀̀ib̀̀e ǹ̀e ikù̀ w̄̄ab̀̀e nc̄̄omm̀̀u ke w̄̄atiri Yesu medī̄e. ¹¹ Edoti

nè o kó behããpòmbè kè bè nhò daú, koò sãã, kóò dàtínné diyaàbòrì sààrì, kéwète kóò duónko Pidati. ¹² De kó diyie Edoti nè Pidati kè bèe narike ke do sí.

Bè fíimmè Barabaasi ke baaké Yesu kudapããtí

(Wénté Matie 27:15-26 nè Mariki 15:6-15 nè Isãã 18:39-19:16)

¹³ Kè Pidatii tí nyikuó niùbè kó bekótíbè nè dihei kó bekótíbè, ké bè nàké ke dò: ¹⁴ Di kòtènní onìti yie m borè ke tú ò sukii benitìbè kè bè bo yete okpààti kpeti, kè nh ò biéké di ìkè m me nyí yà ò càke mù. ¹⁵ Edoti me mmúnke í yà o yei mmamè ke wète ke wè nni nduànní, ò tū nyí dòò meyei mmamè mèè bo nte kè ti ò kùò. ¹⁶ M bo duó nkè bèe ò puotí kè nh ò fíi.

[¹⁷ Bá dìi yentébanni Pidati do ò ndò nké bè fíi nkukpetínkù kùmáà ndi.]

¹⁸ Kè bèe píèké bemou ke dò: Kuò onìti yie nkéffí Barabaasi.

¹⁹ (Bè do yete okpààti kpeti nti kè dikpànni ànné kè Barabaasi kuò onìti kè bè nhò kpetí.) ²⁰ Kè Pidati ndó kéffí nYesu, ke yíe kébéinnè ditínni. ²¹ Kè ditínni dòke píèké ke dò: Baaké we kudapããtí! Baaké we kudapããtí!

²² Kè Pidatii wète kébéi nkuce metããmmè ke dò: Ò dòò òmmè yei? N yí yà ò cààrèmu mùù bo nte kè ti ò kùò. M bo duó nkè bèe ò puotí kè nh ò fíi.

²³ Kè bè nyetíróo ke píèkù ke tú: Baaké we kudapããtí, baaké we kudapããtí! Kè be toweku dòke déukú kóò na. ²⁴ Kè Pidatii yóu kényie mbe kpeti, ²⁵ kéffí mbè do yete okpààti kpeti kè dikpànni ànné kè wèe kuò onìti kè bè nhò kpetí, ké bè duó nYesu kè bè bo ò dòò bè ò dónèmmè.

Bè do kàrinèmmè Yesu ke bo baaké

(Wénté Matie 27:32-44 nè Mariki nè 15:21-32 nè Isãã 19:17-27)

²⁶ Kè bè ñkàrinè Yesu ke bo baaké, kéconè Simə Sidenni èi kóò niti m̀ò kòò kùntini kupaku, kè bèe ò pí nkóò tou nkudapããtí, kòò nkù tò ke tū nYesu.

²⁷ Kè ditínni ò urí, kè benitipòbè meí meí ke kuò nho kpeí. ²⁸ Kè Yesu wèète ké bè nàké ke dò: Sedisadèmmu kó benitipòbè bá nkuònnè n kpeí, pètínke ñkuònnè dimáà kpeí nke nè di bí kpeí. ²⁹ Ke yé yewe kraanímèmu kè bè bo yí dè ñnaati sihãũnsi, bèè í pié, bèè í yãã nyibí. ³⁰ De m̀nni benitìbè bo nnáa nyetãrè ke tú: Duónèni ké ti yãke! Ke náa nsitãã ke tú: Tí kããnnè. ³¹ Kè bè d̀òri mie nkudóú kusũũkù, kukperíkù kperè bo ndòmmè?

³² Kè bèe kòtenèni benitikòbè bèdébè, bè yóò wènnénè bè Yesu kékuò. ³³ Bè t̀òke dìi m̀nni dibòrì mari bè tu dì Kodikotaa (dèè tu kuyukóú) ké de mbaaké Yesu nè benitikòbè bèdébè, yie nho bakù yóú, otòu kucãnku. ³⁴ Kè Yesu béi nke dò: N cice cíè mbe bè í yé bè d̀òri dè.

Kè tihããpònti tãã tété kétoté o yààti. ³⁵ Kè benitìbè ñcóm̀m̀u deborè koò wùò nkè Sifube kó bekótíbè nhò daú ke tú: Wenwe wèè dèeté betòbè, kòò m̀enke tú Kirisi nwe, Kuyie ntããté wè wèè dèeté omáà.

³⁶ Kè tihããpònti múnke nhò daú, ke tóónko kóò duó mmenéyãã nke dò: ³⁷ Kàa m̀enke tú Sifube kóò kpààti nwe, dèeté amáà!

³⁸ Kè bèe wãri tedabèetè ke dò: Yie nweè tu Sifube kóò kpààti. Kédanne kudapããtí yóm̀m̀è.

³⁹ Bèè nitikòbè bè ò wènnénè bè ke baaké kè be kóò m̀ò nhò daú ke tú: Fíò baa tú Kirisàà? Dèeté amáà ke né ti dèeté.

⁴⁰ Kòò t̀òu ò kpànnè ke dò: A baa dé Kuyie naa? Fí nnè we di bo difòtìrì dimáà ndi. ⁴¹ Tínti d̀òò mèè yei mmànnè bè ti kuòmu, wenwe me nyí d̀òò meyei mmamè, ⁴² kédeè kénáké Yesu ke dò: Kàa wètení dìi m̀nni a kpààtiyuu mieke a nyé n kpeí. ⁴³ Kè Yesu ò nàké ke dò: N da náa mmóm̀muò nwe, a bo nni mbonè yíe ndiwèl̀hèi mieke.

Yesu kúú nkó tináànti

(Wénté Matie 27:45-56 nè Mariki 15:33-41 nè Isãã 19:28-30)

⁴⁴ Diiyè dó kécómmú dìi m̀̀nni yeyo k̀̀ è d̀̀e biitoo ketenk̀̀ k̀̀emou k̀̀embi, k̀̀etuok̀̀enè t̀̀ewebiètè mètàãti. ⁴⁵ Bá diyiè t̀̀énk̀̀e í nná k̀̀e Kuyie ncíèt̀̀è k̀̀o kuyààk̀̀uu k̀̀étè ku cuok̀̀e. ⁴⁶ K̀̀e Yesu p̀̀iék̀̀é k̀̀e d̀̀ò: N cice nh ãnnè m máà a nou mièk̀̀e nke.

Ò béi memme kédeè k̀̀étòtè. ⁴⁷ K̀̀e Odommu k̀̀obe k̀̀o kuhããp̀̀ònk̀̀uu yà d̀̀è d̀̀ò k̀̀ésãnte Kuyie nke d̀̀ò: Onit̀̀i yiè mm̀̀enke í d̀̀ò meyiè mmamè.

⁴⁸ Bèè do k̀̀àtení muwéimù, bè yà dìi m̀̀nni d̀̀èè d̀̀ò k̀̀e be yèmmèe cààrè k̀̀e bè ncíèr̀̀i k̀̀e p̀̀í mp̀̀í mbe c̀̀ìnc̀̀ìr̀̀è nè meyencaàr̀̀imè. ⁴⁹ Bèè yé Yesu nè benitipòbè bèè do ò neitinè nè Kadideení k̀̀e bè ncómmú mek̀̀entímè k̀̀e wúo ndèè d̀̀òr̀̀i.

Bè k̀̀ünnémè Yesu

(Wénté Matie 27:57-61 nè Mariki 15:42-47 nè Isã 19:38-42)

⁵⁰ Onit̀̀i m̀̀ou wèè do bo dibeént̀̀inni mièk̀̀e k̀̀e bè ò tu Sosefu, k̀̀òo tú onitisàù k̀̀e d̀̀òri Kuyie ndó d̀̀è. ⁵¹ Wenwe do í yie nho k̀̀obe k̀̀peti, ò me nyí nk̀̀ak̀̀é bè t̀̀i d̀̀òr̀̀i d̀̀è, ò do tú Adimatee èi kou nwe, k̀̀e baa Kuyie nk̀̀p̀̀ààtiyuu. ⁵² K̀̀òo k̀̀ote k̀̀ém̀̀o Pidati dinùù k̀̀e bo k̀̀ünnè Yesu, ⁵³ k̀̀òo c̀̀úünní kudapããtí, k̀̀òo p̀̀úú nkuyasààk̀̀ù, k̀̀éd̀̀ú nkufòti mièk̀̀e bè do keú k̀̀u dipèr̀̀i ìnk̀̀è, bá bè mu nyí nk̀̀u k̀̀ünnè òm̀̀ou. ⁵⁴ Dè do tú Sifube k̀̀o teòm̀̀p̀̀utè ketír̀̀i k̀̀ùu yuoku nku, k̀̀e d̀̀e né bo wenté k̀̀e t̀̀è m̀̀bo.

⁵⁵ Bèè nitipòbè do neinení Yesu Kadidee, k̀̀e bèe neinen Sosefu k̀̀éyà kufòti nè bè ò d̀̀ou mmèè botí, ⁵⁶ k̀̀éwète k̀̀ékò nkéd̀̀ò mek̀̀ùò nnè t̀̀ùd̀̀àr̀̀i, k̀̀énhompu teòm̀̀p̀̀utè yiè ikuó yèmmè.

24

Yesu yãntémè

(Wénté Matie 28:1-10 nè Mariki 16:1-8 nè Isã 20:1-10)

¹ Dìmáàsì k̀̀o dik̀̀ünweñni sèi k̀̀e benitipòbè nk̀̀ori kufòti k̀̀e t̀̀o mek̀̀ùò mmèè k̀̀ak̀̀énè t̀̀ùd̀̀àr̀̀i bè d̀̀ò mè, ² k̀̀énsó nditáarí dìi do poke kufòti di pòòtè. ³ K̀̀e bèe ta bá bè í nyà t̀̀i Yiè nYesu. ⁴ K̀̀e d̀̀èe bè di, k̀̀e bèe yà benitibè bèdébè k̀̀e bè dàátí tiyaãp̀̀éti k̀̀e t̀̀i mièt̀̀i. ⁵ K̀̀e kufòwáá mp̀̀í mbenitipòbè k̀̀e bè nsíí nsíí, k̀̀e de k̀̀o benitibèe bè beke k̀̀e d̀̀ò: Dè d̀̀omme k̀̀e di waà nwèè fòu becír̀̀ibè mièk̀̀e? ⁶ Ò í kpaá die nhò yãntému, dentenèni ò sòò di nàk̀̀e t̀̀i ò kpaá dìi m̀̀nni Kadidee k̀̀e d̀̀ò: ⁷ Bè bo p̀̀í Onitibire k̀̀éduó mbèè í t̀̀u nKuyie nk̀̀e bèe ò baaké kudapããtí ìnk̀̀è k̀̀òo yãnté diyiè tããnni yiè.

⁸ K̀̀e bèe dentení Yesu sòò bè nàk̀̀é t̀̀i, ⁹ k̀̀éwète k̀̀ékò nkénákè Yesu tancòumbè tepíítè nè omáà nè betòbè. ¹⁰ Maari Makitadaa kou nè Isanni, nè Maari Isaku yò, nè benitipòbè tòbè bèè do t̀̀i nàk̀̀é Yesu tancòumbè. ¹¹ K̀̀e Yesu tancòumbè yèmmè ndò mbè í yé bè nàà nt̀̀i nti bá bè í nti tá. ¹² K̀̀e Pierii coké k̀̀ékòtè kufòti k̀̀ésíékè, k̀̀éyà tiyààtì bè sòò ò p̀̀úú nt̀̀i máà, k̀̀énwètiní ò k̀̀obe borè, k̀̀e d̀̀e ò di nè d̀̀èè d̀̀ò de kpéi.

Yesu benkemè omáà bèè k̀̀òri Emayuusi

(Wénté Mariki 16:12-13)

¹³ De k̀̀o diyiè k̀̀e Yesu tancòumbè bèdébè nk̀̀ori teheitè matè bè tu t̀̀e Emayuusi, nè Sedisadèmmu k̀̀e d̀̀e m̀̀ke c̀̀idòmétir̀̀ibè tepíítè nè omáà, ¹⁴ k̀̀énkérí k̀̀e náante d̀̀èè d̀̀ò. ¹⁵ Bè náante memme k̀̀e Yesu bè ninte k̀̀e bè ínéi. ¹⁶ K̀̀e d̀̀èmarè né nkãnkè be nuò nk̀̀e bè í nna k̀̀òò banté. ¹⁷ K̀̀e Yesu be beke k̀̀e d̀̀ò: Di náá mba nk̀̀p̀̀éi?

K̀̀e bèe cómmó k̀̀e bè yèmmè cààrè. ¹⁸ Bè tu wè Kedeopaasi k̀̀òo ò t̀̀énné k̀̀e d̀̀ò: F́ nwe amáà wèè bo Sedisadèmmu k̀̀e í yé d̀̀èè d̀̀ò ye nwe mièk̀̀e. ¹⁹ K̀̀e Yesu beke k̀̀e d̀̀ò: Ba ndòò? K̀̀e bè d̀̀ò: A í k̀̀èè t̀̀i t̀̀ùòkení Yesu Nansareti kou, wèè tu Kuyie mpããnáànt̀̀i náànt̀̀ò k̀̀e d̀̀òri tidiet̀̀i k̀̀e náá nk̀̀òo náànt̀̀i m̀̀ke muwérimú, Kuyie nnè benitibè k̀̀e d̀̀e yéà? ²⁰ K̀̀e ikuó niùbè nè dihei k̀̀o bekótibè k̀̀e bè ò p̀̀i nke yé mbèe ò k̀̀ùò, k̀̀e duó nk̀̀e bè ò baaké kudapããtí. ²¹ Ti yèmmè do d̀̀o nwèè yóó d̀̀etè Isidayeeriè! Yíe nwe diyiè tããnni nè d̀̀e d̀̀òmmè. ²² K̀̀e t̀̀i k̀̀o benitipòbè mabè p̀̀ike c̀̀ute k̀̀e k̀̀òte kufòti k̀̀e wètení k̀̀e nàk̀̀é k̀̀e d̀̀e t̀̀i di,

²³ ke yē mbè í ò yà ke yà Kuyie ntōrè, kè yè bè nàké ke tú ò yǎnté. ²⁴ Kè ti kàbe mabè kòte kufōti ke sǎ ndè dò benitipòbè do tì nàkémè, bè me nyí ò yà.

²⁵ Kè Yesu dò: Díndi benitibè bèè dónté meyèmmè ke í cǎã di bo ntámè Kuyie mpāñnàànti náambè nàké tì. ²⁶ Kirisi do í dò nkéféúté meè botí ke né na kédeukaà?

²⁷ Kédeè ké bè nàké Kuyie nnáànti tìi wǎri Mōyiisi kó yepáte nè Kuyie mpāñnàànti náambè kpeye, ké bè nàké timou tìi wǎri o kpéi.

²⁸ Bè tǒnnè dii mōnni bè kòri tēè eitè kè Yesu dòò kéndò nhò pēnké. ²⁹ Kè bèe yete ke dò: Yóu kè tí yíè nkè diyíè dèemu, kè keyènkè bìiri.

Kòo yie nkè bèe ta kébáté. ³⁰ Bè yóó di dii mōnni kòo túóté pēè, késānte Kuyie, nkòò wérí ké bè duó. ³¹ De mōnni kè dēè bè wenke, kè bèe ò banté ke né ò móntóo. ³² Ké n náá mbemáà ke tú: Dè do í dò muhǎá mmamù cóú nti mieke ò ti náánnè dii mōnni kuce ke ti benkú Kuyie nnáàntàà?

³³ Kè bèe pānkee íté kéwēte Sedisademmu kénsǎ nYesu tancòumbè tepítè nè omáà nè betòbè kè bè tìkú. ³⁴ Kè bèe bè nàké ke dò: Mómмуo ti Yiè nyǎntému ke benke omáà Simo.

³⁵ Ké bè nàkénè tìi dòò bè kèrí dii mōnni nè bè ò bantémè ò wéú dii mōnni pēè.

Yesu benkemè omáà o tancòumbè

(Wénté Matie 28:16-20 nè Mariki 16:14-18 nè Isǎã 20:19-23 nè Yesu Tōrè 1:6-8)

³⁶ Bè kpaá ke me nnáá nkè Yesu cómmóo be cuokè ke dò: Kunaatí ndi bonè!

³⁷ Kè kufōwáá mbè pī nkè be yèmmè ndò ndibòò marì ndi. ³⁸ Kè Yesu be beke ke dò: Di kōmbùàtì duònè ba? Dè dòmmè kè di í tá ke dò mmí nwe? ³⁹ Wénténè n nou nè n naàcèi, mínwe m mómмуo, n káákénè káyà, dibòò marì í mǎke tikònti di me nwúó nkè m mǎke tì.

⁴⁰ Ò béi mmemme ké bè benke o nou nè o naàcèi. ⁴¹ Kè diwèi bè pī mbè né mu mbaa í ntá ke dò nweñwe, kòo bè beke ke dò: Di í mǎke dēmarè kè n diáà?

⁴² Kè bèe ò duó ndiyiñkèè dii áú. ⁴³ Kòo di còuté kécááké be ìikè. ⁴⁴ Kédeè ké bè nàké ke dò: N sòò tì ndi náá, n kpaá di bonè dii mōnni ke tú: Tìi wǎri n kpéi Mōyiisi páte mieke nè Kuyie mpāñnàànti náambè kó yepáte mieke nè yesǎã nkpeye mieke tì dò nkédòòmu.

⁴⁵ Memme kòo bè duó mmeciì nkè bè bo banténè tìi wǎri, ⁴⁶ ké bè nàké ke dò: Tìi wǎrimu ke tú Kirisi dò nkéféútému, kè bèe ò kùò, kòo yǎnté diyíè tǎánni yíè. ⁴⁷ Kè Kuyie nnáànti nàké kéketénè Sedisademmu nè ibotí imou miékoo. Kè benitibèe banté be yei nkéceete kè Kuyie mbè cǐé. ⁴⁸ Di dè yàmu ke dò nkénáké di yà dè. ⁴⁹ Né nkpaánè die nSedisademmu kè n di duó nkeínkè kó muwērimú n cice yē nhò yóó di duó mmù.

Yesu dèkemè keínkè

(Wénté Mariki 16:19-20 nè Yesu Tōrè 1:9-11)

⁵⁰ Kè Yesu deè ké bè kàtenè Betannii bíékè, kéyoute o nou be ínkè ké bè pǎ mesàà. ⁵¹ Ò bè pǎà ndi mōnni mesàà nkéité kèndeètì keínkè. ⁵² Kè bèe nínkú, kòò sǎnte kéité nè kuyeñnaatí kéwēte Sedisademmu, ⁵³ kémbo Kuyie ncíètè sǎà ke sántí Kuyie.

Isã wàrimè Tináansààti Di mpátiri to tì náàntì

Yesu tancòumbè tepítè nè bedébè kòd m̀òu bè tu wè Isã Sebedee kó debire. Weè Isã weè wàri Tináansààti kó dipátiri kòd náàntì yuu tú: Benitibèe banté ke dò nYesu weè tu Kirisi Kuyie mBire. Kè bèè dè yie mbèe pété mufòmmu mùù bo sã. Isã weè máà nàké ke íkú Yesu kó yetannò ò do náá nyè ke tú: Mí tu timóm̄m̄nti ke tú kuce nè mufòmmu. Isã nàkému o pátiri mieke tidietì Yesu d̀ò tì, deè benkú Yesu túmè Kuyie mBire. De kó dipátiri dii nàké ke bàte meborime mamè tináansààti kó yepáte teyè í nàkéme. Kéndònnè mupotúòm̀ù mùù do ànné Kanaa, Nikodemmu k̀temè keyà Yesu, Sammarii kóo nitipòk̀ù nè Yesu be kó tináantì, bè peité wèè nìtì kòd tu kuyònk̀ù o kó tináantì.

Di mpátiri náàntì duó ke dòmmè

1. Bè tu wè tináantì ò t̀ótémè tinitik̀ntì 1:1-14
2. Isã-Batiisi nàkéme Kuyie mBire kpéí 1:15-34
3. Kuyie mBire benkemè de w̄rím̀ú 1:35-12:50
4. Kuyie mBire benkemè dè dómè benitibè nè de t̄mm̀ú mieke 13-17
5. Kuyie mBire duóm̄mè demáà kè bè dè k̀ù 18-19
6. Kuyie mBire ỳántémè kébenke demáà 20-21.

Bè tu wè Tináantì weè tu kuwenniku

¹ Kuyie nyóó d̀ò kutenk̀ù bè tu wè Tináantì kòd bomu, ke bonè Kuyie nke tú Kuyie. ² Bè tu wè Tináantì ò do bonèmu Kuyie nk̀ù yóó d̀ò dii m̀nni kutenk̀ù. ³ Kuyie nwe ndònnè d̀è kó dimáà bo dem̀u, demarè í d̀ò kòd kra. ⁴ Mufòmmu do bo weè mieke, kè de kó mufòmmu tú kuwenniku ke mí benitibè. ⁵ Kuwenniku mímu dibìnni mieke bá dibìnni í na ke k̀ù datínné.

⁶ Kuyie ntònnímu onitì m̀òu kòo yètiri tu Isã, ⁷ kòd k̀tení, ke nàké benitibè kuwenniku kpéí kè dè bo yie nkè bèe keè k̀ntá kuwenniku. ⁸ Isã do í tú o móm̄muo nkuwenniku, ò do k̀tení ke bo nàké kuwenniku kpéí nke. ⁹ De kó kuwenniku kuù máà do tú kuwenniku móm̄m̄nku, k̀ù k̀tení kutenk̀ù ke mí benitibè bem̀u.

¹⁰ Bè tu wè Tináantì ò do bomu kutenk̀ù, Kuyie nwe ndònnè kutenk̀ù, kutenk̀ù me nyí ò banté. ¹¹ Ò k̀tenímu o nìtibè borè, bá bè í ò c̀uté. ¹² Bèè me nhò c̀uté koò tá, ò bè duóm̄mu muw̄rím̀ú kè bè naá nKuyie nkó íbí. ¹³ Kuyie nyí bè peité onitì peímè k̀ù bè duó mmufòmmu pàmm̀ù mmu.

¹⁴ Bè tu wè Tináantì weè naá nhonitì ke k̀tení ti borè ke t̀nì mesàà nnè timóm̄m̄nti, kè ti yà o kpetì o cice Kuyie nhò duó nti wenwe wèè bo omáà. ¹⁵ Isã do náá nweè kpéí nke tú: Ntenè, n di náá nke tú wèè n t̀nní, ò n kpeíǹnèmu, ò do yó mbo kè m mu nyí bo.

¹⁶ Weè ti duó ndem̀u, ke ti duó mmesàà mmebotí mebotí. ¹⁷ M̀yiisi weè ti nàké Kuyie nkó ikuó kè Yesu ti t̀nì Kuyie nkó mesàà nnè timóm̄m̄nti. ¹⁸ Òm̀òu í yà Kuyie, ku Bire d̀è bo demáà, ke k̀ù bonè deè te kè ti k̀ù ỳtè.

Isã-Batiisi kó mutóm̄m̀ú

(Wénté Matie 3:1-12 nè Mariki 1:1-8 nè Duku 3:1-18)

¹⁹ Ntenè Sedisademmu èi kó bekótibè do t̀nní ikuó nìubè nè Defiibe Isã borè, kè bèe beke Isã ò tú wè, kòd bè t̀nné tì. ²⁰ Ò do í bè s̀nnè, ò do bè nàkému mpáíí ke d̀ò: Mí í tú Kirisi. ²¹ Kè bè d̀ò: A tú we náke? A tú Edii ñweà? Kòd d̀ò: N yí tú Edii. Kè bè d̀ò: A tú Kuyie mpãñáantì náantò ñweà? Kòd d̀ò: Ó. ²² De m̀nni kè bè d̀ò: A né tú we? Ti nàké kè ti kò nkénáké bèè ti t̀nní. ²³ Kè Isã bè nàké ke d̀ò: Kuyie mpãñáantì náantò Esaii do náá mmí kpéí nke tú: Onitì m̀òu kó metammè péú dikpáà mieke ke tú: T̀ntenè ti Yiè nkó kuce.

²⁴ Bè do tōnní bè Isāã borè bè do tú Fadisīēbe mbe. ²⁵ Kè bèe wēte kóò beke ke dò: Kàa í tú Kirisi, a me nyí tú Edii, a me nyí tú Kuyie mpāñáàntì náàntò, dè né dòmme kàa ãã bàtémmù? ²⁶ Kè Isāã bè tēñné ke dò: Mí ndi ãã bàtémmù nè menie mme, òmòu né bomu di cuokè di mu nyí yé wè. ²⁷ Ò n tūnnímu m me nyí tūòke m bo ùtémè o neùtì kó mutáá.

²⁸ Demòu memme dè do dōori Betanii nwe Suditēē kó kukó nyáà Isāã do ãã dè bàtémmù.

Isāã-Batiisi nàkémè Yesu kpéí

²⁹ Kè dèe wenté kè Isāã yà Yesu kòò kèríní kòò béi nke dò: Ntenè Kuyie mpebii dìi dèi benitibè kó meyei. ³⁰ N di náá nweè kpéí nke ke tú wèè n tūnní, ò n deunèmu, ò do yó mbo kè m mu nyí bo. ³¹ M mómmuò n do í ò yé. N né kòtení ke ãã benitibè bàtémmù nè menie mme kè dè bo yie nkè Isidayeeri be ò banté.

³² Kè Isāã béi nho kpéí nke dò: N yà Muyaánsààmù cùténí mèmme kéínkè ke dònne dikpetínónkperi ke còmú o ínkè. ³³ Nh òó í nhò yé Kuyie nkùu n tōnní kè nh ãã bàtémmù nè menie, kuù n nàké ke tú kè n yà kè Muyaánsààmù cùténí wèè ínkè, weè yóó nhāã bàtémmù nè Muyaánsààmù. ³⁴ N de nyà ke náá nke tú ò tu Kuyie mBire.

Yesu yumè o tancòumbè kètibè

³⁵ Kè dèe wenté, kè Isāã wētení ò wee borè nè o tancòumbè bèdébè. ³⁶ Kè Yesu mpēnké kòò ò yà ke dò: Ntenè Kuyie mpebii.

³⁷ Kòò tancòumbè bedée keè ò béi ntì, kètūnne Yesu. ³⁸ Kè Yesu wēēte kényà bè ò tūmmè ké bè beke ke dò: Di wanti ba? Kè bè dò: Okòtì, yé a ã dè? ³⁹ Kòò dò: Kòtēnní kè di bo yà nh ã dè.

Kè bèe kote kényà ò ã dè, ké nhò bonè de kó diyie. Dè do s̄ ntewebiète puotì mēnaà ndi kuyuoku.

⁴⁰ Simòo Pìeri nantè Ìntidee, weè do tú bèè do kèè Isāã béimmè kètūnne Yesu be kóò mòu. ⁴¹ Kè Ìntidee máánè o kóo kòtì Simòo kóò nàké ke dò: Ti yàmu Kirisi, Kuyie ntāāté wè,

⁴² kóò niitè Yesu borè kè Yesu nhò wùó nkébéi nke dò: A tú Simòo nwe Sonaasi kó debire, di mmònni bè bo nda yu ke tú Sefaasi, dèè tu: Ditārì.

Yesu yumè Fidipu nè Natannayēeri

⁴³ Kè dèe wenté kè Yesu nkōri Kadidee kéconè Fidipu kóò nàké ke dò: N tūnne.

⁴⁴ Fidipu do tú Betisaidaa èi kou nwe, bè peité dè Ìntidee nè Pìeri. ⁴⁵ Kè Fidipuu máánè Natannayēeri kóò nàké ke dò: Ti yàmu Mōyiisi nè Kuyie mpāñáàntì náàmbè bè nàké wèè kpéí, Yesu Nansareti kou Sosēfu kó debire.

⁴⁶ Kè Natannayēerii ò beke ke dò: Dèmarè sààrè bo na kényènní Nansareti miēkaà? Kè Fidipuu ò tēñné ke dò: Kòtēnní kényà.

⁴⁷ Kè Yesu yà Natannayēeri kòò kèríní kòò béi nke dò: Isidayēeri mómmuò ntú yie, ò í mōke siyáàbisí. ⁴⁸ Kè Natannayēerii ò beke ke dò: A n yéēté de? Kè Yesu dò: N do da yàmu a kari dìi mōnni diteyuu, kè Fidipu mu nyí da yu. ⁴⁹ Kè Natannayēeri dò: Okòtì, a tú Kuyie mBire nde, Isidayēeribe kóo kpààtì. ⁵⁰ Kè Yesu dò: N da nàké mēè kpéí nke tú n da yà, a kari dìi mōnni diteyuu, deè te kàa tá a bo yà dèmarè dierè dèè pēēté die. ⁵¹ Mómmuò nwe n di náámmè di bo yà tiwetì kpetémè kè Kuyie ntōrè dèkù ke cuutiní Onitibire ínkè.

2

Yesu dōò tìi dieti ketiti

¹ Kè dè mmōke yewe yētāati kè mupotúòmù bannii ānné Kanaa, Kadidee kó kutempē nkè Yesu yō ndè bo. ² Kè bè múnkēe yú Yesu nè o tancòumbè de kó mupotúòmù bannii. ³ Kè mēnaà ndeè kè Yesu yō ò nàké ke dò: Mēnaà ñdónté. ⁴ Kè Yesu ò nàké ke dò: N yō, f̄òò bá n nàké n dō nké dōò tì! M mōnni mu nyí tūòke.

⁵ Kòò yō nàké betōmbè ke dò: Kòò di nàké tì, di tì dōò timòu.

⁶ Ke s̄ nsicee dè bo sikuà, bè maánè s̄ yetárè, Sifube do ã̄ uté s̄ menie nkéhóunè bemáà kébántè Kuyie. Bá tè, tè do bo mbo dífiribè tekùtè (100). ⁷ Kè Yesu náké betōmbè ke d̄: Píennè sicèe sii mmenie.

Kè bèe s̄ píe nféi f̄i. ⁸ Kòò d̄: Yēnténè di mmònni kéduó nwèè ni dibanni kó mutōmmú.

Kè bèe ò duó. ⁹ Kòò yááké menie mmèè naá mmenaà, nhò í mbanté de kó menaà nyènní dè, kè betōmbè bie me nyé ke yé beè dómè de kó menie. ¹⁰ Wèè ni dibanni kòò yú wèè tóú o pokù kòò náké ke d̄: Betòbè ã̄ keté kétotí menaà mmèè naati mèmme kè benitibè muó nke deè bè né totí mèè í naati mesàà nkè f̄ ndèntenè menatimè!

¹¹ De kó tidietì Yesu d̄ò tì Kanaa, Kadidee kó kutemp̄ mmieke, tì t̄ú tiketitì, ò d̄ò tì, ke benke ò kpeñimè, kòò tancòumbè òkèe nhò t̄.

¹² De kó difōnkúò kè Yesu k̄te Kapennaummu nè o ȳ nè o neí nè o tancòumbè ke d̄ yewe s̄ampó.

Yesu do bètimè bepotambè Kuyie ncíètè mieke

(Wénté Matie 21:12-13 nè Mariki 11:15-17 nè Duku 19:45-46)

¹³ Sifube kó dibanni bè tu di diyentébanni kè dii tóónni kè Yesu k̄te Sedisademmu, ¹⁴ k̄yà benitibè kè bè fiiti inààke nè ipe nè sinónkpeé Kuyie ncíètè kó kudànkù mieke nè bedíticeetibè kè bè k̄ari tábùribè také. ¹⁵ Kòò d̄ò kuh̄ũ didáù, kè bè bèti bemou nè be nààke nè be pe ke díé bedíticeetibè díti kébuó mbe tábùribè, ¹⁶ kénáké bèè fiiti sinónkpeé ke d̄: Túóténè di terè k̄yè, di báá d̄ò n cice cíètè kupotaá nkpete.

¹⁷ Kòò tancòumbèe dentení tì w̄ari ke t̄ú: N Yiè nKuyie n d̄omu a cíètè kè dè n tuó mmuh̄ã nkōme.

¹⁸ Kè Sifube ò beke ke d̄: D̄ò tidietì matì kè tí banté ke d̄ nha m̄ake kuce ke bo na kéd̄ò a mè nd̄ò dè.

¹⁹ Kè Yesu bè t̄ríné ke d̄: P̄ontenè Kuyie ncíètè kè n w̄ete kè tè maá yewe yètããti mieke.

²⁰ Kè Sifube d̄: Tínti maá Kuyie ncíètè tè yebie nsip̄sinaà nè yekuò kè f̄ nné bo tè mmaá yewe yètããti miekaà?

²¹ Yesu do náá Kuyie ncíètè k̄p̄i nke yē n̄ho mómmuò nwe. ²² Yesu ȳánté dii m̄onni kòò tancòumbèe dentení ò sòò tì béimmè, k̄yie nKuyie nnáàn̄ti tì w̄ari, nè Yesu náké tì.

Yesu yémè tì bo onitì yèmmè mieke

²³ Yesu bo dii m̄onni Sedisademmu diyentébanni kè benitibè péuu yà ò d̄òri tì dieti kè nhò t̄. ²⁴ Yesu me nyí mbè t̄ ke yé ò yémè be yèmmè bemou. ²⁵ Dè do í d̄ò mbèe ò náké onitì d̄ommè, ò do yému nè omáà tì bo onitì yèmmè mieke.

3

Yesu náké tì Nikodemmu

¹ Onitì m̄ou wèè do bo Fadis̄ēbe kó fenafe mieke, kòò yetir̄i tu Nikodemmu, kòò tu Sifube kóò kótì. ² Kòò k̄te keyènkè makè Yesu borè k̄béi nke d̄: Okótì, ti yému ke d̄ nKuyie nkuu da t̄nni k̄a bo ti náké ku náàn̄ti, ke yé òm̄ou báá namè kéd̄ò a mè nd̄òri tì dieti kè Kuyie nyí ò bonè. ³ Kè Yesu ò náké ke d̄: N yóó da náké timómm̄onti nti, kè bè í peité onitì mep̄ammè ò báá na k̄yà Kuyie nk̄p̄àtiyuu. ⁴ Kè Nikodemmu d̄: Bè bo yíme k̄w̄ete k̄peité onitikótì? Ò bo na k̄w̄ete k̄eta o ȳ p̄utì kè bèe ò peitáà? ⁵ Kè Yesu ò t̄nné ke d̄: Timómm̄onti nti n da nákémmè, kè bè í peité onitì nè menie nnè Muyaáns̄àmù ò báá na k̄eta Kuyie nk̄p̄àtiyuu mieke. ⁶ Onitì peité wè tu onitì nwe kè Muyaáns̄àmù peité wè tu Muyaáns̄àmù kou. ⁷ Dè báá da di n da nákémmè ke t̄ú: Di d̄ò mbè di peité mep̄ammè. ⁸ Kuyaakù ã̄ nfuuti kù d̄ó kèè bíkè nkè, k̄a yo kù nampúmè, a me nyí yé kù iténí dè yoo kù k̄ri kè. Muyaáns̄àmù peité wè o k̄pere me nd̄ò. ⁹ Kè Nikodemmu d̄: Dè yóó yíme kéd̄ò? ¹⁰ Kè Yesu d̄: F̄ n̄wèè tu Isidayeribe mieke ikuó w̄ãbè kóo kótì a í tì ȳà? ¹¹ N da náá mmómmuò nwe: Ti náá ti yé tì nti nè ti yà tì, di me nyí d̄ó

mmie sinéyēi wēti ke bo ò p̄ĩmmu. ¹⁴ Wèè me mbo yà menie nh ò p̄mè sinéyēi tēnke báá ò p̄i, mè bo naá ntebinte kémpūð̄ nho mieke, koð duð mmufòmму mùù bo s̄ã. ¹⁵ Kòo nitipòkùu béi nke d̄: Okóti m p̄a de kó menie kè sinéyēi tēnke bá m p̄i kè n wēteni die mmudúò. ¹⁶ Kè Yesu d̄: Kote ke yúni a d̄. ¹⁷ Kòo nitipòkùu ò tēñné ke d̄: N yí m̄ke n d̄. Kè Yesu d̄: A naatimu a me ntúmè a í m̄ke a d̄. ¹⁸ A béi mómmu nwe, ke yé a yenkemè benitidaabè bènùmmù, kàa mè mbo wè yíe nyí tú a d̄. ¹⁹ Kòo nitipòkùu béi nke d̄: Okóti, m bantému, a tú Kuyie mp̄ãñáànti náàntò nwe. ²⁰ Tínti Sammarii k̄be ti yembè ð mbáá nKuyie ndi nt̄ari ñnkè nke. Kè d̄indi Sifube kè di tú Sedisademmu nwe ti d̄ nké nkù báammè. ²¹ Kè Yesu ò tēñné ke d̄: Onitipòkù f̄, a nyé ke tú de m̄nni kraanímu kè bè tēnke í yó mbáá nKuyie di nt̄ari ñnkè nè Sedisademmu. ²² D̄indi Sammarii k̄be di í yé di báá mmù, tínti Sifube ti yému ti báá mmù, ke yé medetímè bonnime Sifube borè nde. ²³ De m̄nni duunnímu ke t̄ùkení, bèè t̄ù nKuyie nnè timómm̄nti kè bè bo nkù báá nnè timómm̄nti nè Muyaánsààmù, Kuyie ndó muù báammu botí. ²⁴ Kuyie ntú muaá mmu, bèè kù báá mbè do nké nkù báá nnè timómm̄nti nti, nè Muyaánsààmù. ²⁵ Kòo nitipòkùu ò nàké ke d̄: N yému ke d̄ nKirisí Kuyie nt̄ãtè wè k̄riní, ò bo k̄tení d̄i m̄nni ò bo ti nàké dem̄. ²⁶ Kè Yesu d̄: Mí nwèè da náánnè, m̄i ò tú.

²⁷ De m̄nni kòo tancóumbè wēteni, ke ns̄ mbè náá, kè d̄e bè di, bè me nyí ndáátí ke beke onitipòkù wanti mù yoo Yesu ò náánnè mùù kp̄í.

²⁸ Kòo nitipòkùu yóu ò dúù d̄borè kéwēte dihei kénáké ke d̄: ²⁹ K̄tenní k̄yá wèè n nàké n d̄d̄ d̄é kó dimàà, Kirisí bo nní nwe.

³⁰ Kè benitibèe ítēni k̄k̄tení Yesu borè.

³¹ Ke ns̄ kòo tancóumbè ò báá nke tú: Okóti, a báá dià? ³² Kòo bè nàké ke d̄: N kó mudii di í mù yé.

³³ Kòo tancóumbè mbékú betabè ke tú: Òm̄u wèè sàà ò duó nkòò dià?

³⁴ Kè Yesu bè nàké ke d̄: N kó mudii tú m bo d̄d̄mè wèè n t̄nni ò d̄ó dé, kédeè mutómmù ò n duó mmù. ³⁵ D̄indi tú betããbè kraá bènàà kè tidiiti bi, mi nné di náámmu ke tú: Wénténè depaa tidiiti bimu ke baa muk̄ũ. ³⁶ Wèè k̄ũ tidiiti ò m̄kemu ò kó tiyeti, ke tíkíi tidiiti mufòmму mùù bo s̄ã mu kp̄í. Wèè buotì nè wèè k̄ũ be wèè dimàà ndi. ³⁷ Kè d̄e d̄ò mmemme t̄i náànti tú yie mbuotì kòo t̄u k̄ũ, t̄i tú timómm̄nti nti. ³⁸ N di t̄o nkè di k̄ũ t̄i diiti d̄i í ti k̄úúti, betabè beè t̄i k̄úúti ke di dei.

³⁹ Kè Sammarii k̄be péuu yie nYesu, onitipòkù bè nàké m̄è kp̄í nke tú: Ò n nàkému n d̄d̄ d̄é kó dimàà. ⁴⁰ Kè bèè k̄tení Yesu borè kòò bántè ke d̄ wè nkpaá, kòo yie nkénkpaá ke d̄ yewe yèd̄é. ⁴¹ Kè kusúkùu keè ò bè náá nti k̄yie nké nhò t̄á, ⁴² kénáké onitipòkù ke d̄: De í tú a ti nàké t̄i, t̄i te kè ti yie koð t̄á. Ti mómm̄mbe ti k̄èmu ò náámmè ke banté ke d̄o nhò tu kutenkù kum̄u kó Odeetiwè.

Yesu miékunnemè onitidiewè bire

(Wénté Duku 7:1-10, 17:5)

⁴³ Yewe yèd̄é kó dif̄nkúò kè Yesu íté kénk̄ori Kadidee. ⁴⁴ Bá nè ò do me mbéimmè ke d̄: Bè ð̄ í ndé Kuyie mp̄ãñáànti náàntò m̄u ò èi mieke. ⁴⁵ Ò t̄ùkoo d̄i m̄nni Kadidee kè bèè ò c̄uté mesàà, ke yé bè do k̄temè diyentébanni Sedisademmu k̄yá ò d̄d̄ d̄e.

⁴⁶ Kè Yesu íté k̄k̄ote Kanaa ò do c̄ète d̄e menie nkè m̄e naá mm̄naà, ke s̄ nhonitidiewè m̄u d̄e bo ke yènni Kapennaummu, kòo bire m̄. ⁴⁷ Kòo keè kè bè tú Yesu itēni Sudee ke t̄ùkení Kadidee, kòo k̄ote kòò bántè ke d̄: M bire d̄e m̄ nke duunnè muk̄úú, ti kò nkàa d̄e miékunne. ⁴⁸ Kè Yesu ò nàké ke d̄: Kè n yí d̄d̄ tidiiti nè med̄òrimè càmmè di ð̄ í nt̄á! ⁴⁹ Kè wèè nitidiewè nhò báá nke tú: Okóti! Tí kò nkè m bire mu nyí kú. ⁵⁰ Kè Yesu ò nàké ke d̄: Kò! Nkàa bire mietému.

Kòo yie nYesu ò nàké t̄i k̄k̄été, ⁵¹ kénk̄unti, kòo t̄ombèè ò co kòò nàké ke d̄: A bire mietému.

⁵² Kòo bè beke ke d̄: D̄e d̄e t̄ũke ð̄mm̄nni? Kè bèè ò nàké ke d̄: Ò wee mietému tewebiètè m̄m̄áà m̄nni.

⁵³ Kè debire cicee banté ke dò Yesu wee ò nàké dìi m̀ǹǹni ndi ke d̀: A bire miētému. Wenwe nè o cīētè k̀be k̀ bèe yie nkéntá Yesu.

⁵⁴ Yesu do yí kédòò tì diētì d̀r̀intì ò iténì dìi m̀ǹǹni Sudee ke wētení Kadidee.

5

Yesu miékunnemè wèè m̀ nyebie nsipísitããti nè yèni

¹ Dè kó difōnkúò k̀ Sifubee ānné dibanni mari Sedisademmu k̀ Yesu k̀te. ² K̀ dibòri mari bo k̀ bè dì tu Ipe kó dibòri, k̀ kubinku makù d̀ bo k̀ bè kù yu nè ebedee ke tú Betesitaa, k̀ bè kù cēēte tifiiti tìnùmmù. ³ K̀ bemuombē péu duó ti miēke, tiyū̀nt̀, nè yekpīē nè tihù̀t̀. [Bè do ð mbaa menie mbo nampemè mme, ⁴ ke yē Kuyie ntōnni mari do ð ð cúténimè kénampe menie nkòo muōnti wèè niité ke ta, wèe miēté, bá kòo m̀ mmù m̀mmú botí.] ⁵ Kòo nìti m̀òu d̀ bo ke m̀ nke t̀̀ke yebie nsipísitããti nè yèni. ⁶ K̀ Yesu ò yà kòo duó, kòo banté ò d̀ bomè k̀ d̀ m̀ntē, kòò beke ke d̀: A dó k̀miētáà? ⁷ Kòo muōntii ò t̀̀né ke d̀: Okóti n yí m̀ke òm̀òu wèè bo n tanné kubinku miēke, k̀ menie nnappe k̀ nh àri ke bo ta ot̀òu wèè ð ð niité k̀ta. ⁸ K̀ Yesu ò nàké ke d̀: Íté! Túóté a mièkù k̀k̀k̀t̀.

⁹ Dendè bāmbà nkòò miēté k̀t̀úóté o mièkù k̀k̀k̀t̀.

Dè do tú teōmpùtè yie ndi. ¹⁰ K̀ Sifubee ò nàké ke d̀: Dè cimù a bo ntōmè a mièkù teōmpùtè yie. ¹¹ Kòo bè t̀̀né ke d̀: Wèè m miékunne, wèe yē n túóté m mièkù k̀k̀k̀t̀. ¹² K̀ bèe ò beke ke d̀: Weninwe wèè mē nyē?

¹³ Dè kóo nìti mē ndo í yē wènwe, dit̀nni dìi do sū k̀ Yesu taroo di miēke.

¹⁴ Dè kó difōnkúò k̀ Yesu ò yà Kuyie ncīētè miēke kòò nàké ke d̀: A mē mmietémè a t̀̀nke báá d̀ò meyei, dedierè yàà bo da tuākení.

¹⁵ K̀ dè kóo nìti k̀te k̀náké Sifube ke d̀: Yesu wèè m miékunne. ¹⁶ Dè m̀ǹni k̀ Sifube nkpannè Yesu wè ò miékunne m̀è k̀p̀í nteōmpùtè yie. ¹⁷ K̀ Yesu bè nàké ke d̀: N cice p̀immu mutōmmú s̀áà k̀ m múnke p̀í.

¹⁸ K̀ Sifube ndó kòò k̀ò, d̀ í tú ò d̀ò m̀è k̀p̀í ndèè ci teōmpùtè yie máà, ò yē mmèè k̀p̀í nho cice tú Kuyie nke erinè omáá Kuyie.

Kuyie nduóm̀m̀è ku Bire muwērímú

¹⁹ K̀ Yesu bè t̀̀né ke d̀: N di náá mmóm̀muo nwe, debire í d̀òri d̀marè nè demáà. Dè ẁò nkè dè cice d̀òri d̀, d̀ dè nd̀òri. Dè cice d̀òri d̀ d̀ múnke dè nd̀òri. ²⁰ Debire cice dè d̀m̀u ke dè benkù ò d̀òri d̀è kó dimàà dem̀òu, ke yóò dè benke mutōmmú diem̀, k̀ d̀e mù d̀ò k̀ dè di di. ²¹ Cice Kuyie nduò mmèè botí k̀ becírìbè ỳnni, m̀è botí nku debire duòm̀m̀è mufòm̀mu dè mù d̀nè wè. ²² Cice Kuyie nyí bekùnè òm̀òu, kù duò nku Bire nde muwērímú m̀m̀òu, k̀ dè bo bekènè benitìbè. ²³ K̀ benitìbè bəm̀òu déúkùnne debire, k̀nd̀onnè bè déúk̀nkòomè dè cice. Wèè í déúk̀nkò debire ò í déúk̀nkò dè cice wèè dè t̀nni.

²⁴ K̀ Yesu yí k̀b̀éi nke d̀: N di náá mmóm̀muo nwe, wèè kemmu n náantì ke dó wèè n t̀nni ò m̀kemu mufòm̀mu mùò bo s̀áà, bè báá ò bekènè. Ò yèmu mukúú mmieke ke ta mufòm̀mu miēke. ²⁵ N di náá timóm̀m̀nti nti, dè m̀ǹni t̀̀ke ke d̀em̀u, k̀ becírìbè bo keè Kuyie m̀Bire tammè, k̀ bèè m̀ k̀è k̀ bè nf̀òu s̀áà. ²⁶ Cice Kuyie mm̀ke m̀è botí mufòm̀mu, m̀è botí nku kù duóm̀m̀è ku Bire mufòm̀mu k̀ dè mù m̀ke. ²⁷ Kòò dè duó mmuwērímú k̀ dè bo bekènè benitìbè ke yē dè túmè Onitìbire. ²⁸ Dè báá di di, dè m̀ǹni duunnímú k̀ becírìbè bo keè Onitìbire tammè, ²⁹ k̀ỳánté k̀ỳènni if̀oti miēke. Bèè d̀òri mesàà nkè bèe ta mufòm̀mu miēke, bèè d̀òri meyei nkè bèe bè bekènè.

Yesu í wanti benitìbè nhò sántí

³⁰ N yí yóò na kédòò timatì nè m máà, m bekù n cice yē nni mbekù m̀mmè, k̀ m beénti wetí ke yē n yí wantimè kédòò n dó dè. N d̀òri wèè n t̀nni ò dó dèndè. ³¹ K̀ m̀í náá m máà k̀p̀í n náantì bá ntú timóm̀m̀nti. ³² Ot̀òu m̀òu wèè náá n k̀p̀í, k̀ n yē ke d̀ò nhò náá nti n k̀p̀í nti tu timóm̀m̀nti. ³³ Di t̀mmu benitìbè Isãã borè, kòò nàké ò

yě̀ tì timóm̄m̄nti ínkè. ³⁴ N yí d́ b̀e náké n kpéí, m béi nyIsāã kpéí kè dè bo yie nkè di cootému. ³⁵ Isāã do d̀onnè fitirè nde ke miíté, kè di yie nke ỳankè sámpó o wenniku mieke. ³⁶ M pí mm̀ù t̄mm̀ú deumu ke p̄ēté Isāã k̄mu, mù benkú ke d̀o nKuyie nni nt̄nní. ³⁷ N cice wèè n t̄nní ò nàámmu n kpéí. Di í kèè o tammè diyie marì, di me nyí ò yà diyie marì. ³⁸ O náànti í karì di mieke, ke yě̀ di í t̄m̀è ò t̄nní wè. ³⁹ Di feí nt̄i w̄ari kè di yèmmè d̀o ndi bo pété ti mieke mufòmmu mù bo s̄ã, t̄i me nni nti t̄i nàá n kpéí. ⁴⁰ Di me nyí d́ kék̄atení m borè kék̄eté mufòmmu.

⁴¹ N yí wanti benit̄ibè nni ns̄antí. ⁴² N di ȳmu, kè di í d́ Kuyie. ⁴³ N cice wèè n t̄nní bá di í n c̄uté, kòd̄ t̄u m̄u k̄atení nè om̄à di bo ò c̄uté. ⁴⁴ Di bo ȳme k̄ent̄ã, díndi b̀e wanti dit̄obè kó yesã, ke í wanti Kuyie nkù máà di s̄ante. ⁴⁵ Di yèmmè bá ndo mm̄i yóo di sei nKuyie mborè, M̄ȳiisi di yie nwèe k̄peti wèè yóo di sei. ⁴⁶ Kè di mènke do nyiemmu M̄ȳiisi k̄peti di na nyiemmu n k̄peti, ke yě̀ ò nàkémè m̄i kpéí. ⁴⁷ Di né í me nyiemmmè M̄ȳiisi w̄ari t̄i, di bo ȳme k̄eyie n k̄peti.

6

Yesu duóm̄mè kè p̄èè s̄úú

(Wénté Matie 14:13-21 nè Mariki 6:30-44 nè Duku 9:10-17)

¹ Kè Yesu sénté Kadidee kó menie mbè tu mè Tiberiyati me kó diyàà. ² Kè benit̄ibè péu nhò t̄u mbè yà mèè kpéí kòd̄ miékunko b̄emuombè ³ kè Yesu deke dit̄ari kénkari nè o tancòumbè. ⁴ Ke s̄ nSifube kó dibanni bè tu di diyentébanni kè di duunní. ⁵ Kè Yesu yà dit̄inni kè di k̄riní o borè kòo beke Fidipu ke d̀: Ti bo donté de mud̄i kè dit̄inni dii ndi? ⁶ Ò do ȳmu ò yóo d̄òmè ke né beke Fidipu ke bo yà ò bo t̄nné t̄i. ⁷ Kè Fidipuu ò t̄nné ke d̀: Bá kè ti dontènè dibenni t̄mm̀ú díftí p̄èèbè, dè bá ns̄annè bá wè ò bo p̄témè tewétitè.

⁸ Kè Yesu tancòumbè kòd̄ m̄u Āntidee, Sim̄o Pieri nantèe ò nàké ke d̀: ⁹ D̄edap̄umbire marè m̄ke die mp̄èèbè bèn̄umm̄u nè siȳi sid̄esi, dende né bo d̄o ba kunitisúk̄u kuu? ¹⁰ Kè Yesu d̀: Duónnè kè b̀e kari.

Ke s̄ ntimút̄i dè bo kè b̀e karoo ti ínkè, bè do bo mbo sik̄up̄is̄in̄umm̄u (5000). ¹¹ Kè Yesu c̄uté p̄èèbè k̄s̄ante Kuyie nké bè totí nè siȳi bè d́ mèè botí. ¹² Bè di dii m̄nni k̄ns̄annè kè Yesu náké o tancòumbè ke d̀: Tíinnè yewétiyè yèè k̄paá, kè òmarì báá feti.

¹³ Kè b̀e yè tíí nké yèe píe yemóm̄m̀yákè tepítè nè yèd̄é.

¹⁴ Kè b̀e yà Yesu d̀d̀ dè ke d̀: Onit̄i yie mmènke tú Kuyie mp̄ãñáant̄i náant̄o nwe, kù yè nwèè k̄riní.

¹⁵ Kè Yesu ns̄ó mbè d́ kòd̄ pí ntikp̄at̄i nè muw̄erím̄u, k̄ew̄ete k̄edeke dit̄ari o máà borè.

Yesu k̄témè menie nyínkè

(Wénté Matie 14:22-33 nè Mariki 6:45-52)

¹⁶ Kuyuoku m̄nni kòo tancòumbèe k̄te menie mborè, ¹⁷ k̄edeke kudabek̄u k̄nsenti Kapennaummu bíékè, ke s̄ ndè bit̄e kè Yesu mu nyí w̄etení be borè. ¹⁸ Kè kuyaakperikú mak̄u ité k̄nfuuti ke íinko yenéfin̄firè. ¹⁹ Dè do bo ns̄ó mbè t̄uòke cidòm̄et̄iribè bèn̄umm̄u yoo b̄ekuò, k̄yà Yesu kòd̄ k̄eróo menie nyínkè ke bè t̄óntoo kè kuf̄waá mbè pí. ²⁰ Kè Yesu bè nàké ke d̀: Mí nwe! Kuf̄waá mbáá di pí.

²¹ Kè bè ndó kòd̄ t̄uót̄enè kudabek̄u k̄yà bè p̄anke t̄uòkemè bè k̄ri kè.

Bèè do wanti Yesu p̄èè kpéí

²² Kè dèe wenté kè bèè k̄paá menie nyáà bè wee ité dè, kè bèe denteni kudabek̄u wee dè bomè kumáà ndi, kè Yesu tancòumbèe kù ta k̄íté bá ò í neí. ²³ De m̄nni kè tidab̄et̄i mati bonní Tiberiyati k̄etuòkení Yesu wee s̄ante dè Kuyie mp̄èè kpéí kè b̀e dè càáké.

²⁴ Benitibè banté dii m̀nni ke dò nYesu nè o tancòumbè bè í dè kraá keta de kó tidabæti kékote Kapennaummu o wammù.

Yesu weè tu mudii mùu duò mmufòmmu

²⁵ Bè yà dii m̀nni Yesu koo beke ke dò: Okóti, a t̀̀kení die òmm̀nni? ²⁶ Kè Yesu bè t̀̀nné ke dò: N di náá mómumu nwe, di n wanti ke naati ke yé di wee cáákémè p̀̀èbè kénsànnè, dè í tú di yà mèè kpéi n dæri dè. ²⁷ Di bá mpí mmutómú mudii mùu yóo cake mu kpéi, mpínnè mùu í yóo cake mu kpéi, mùu yóo di duò mmufòmmu mùu bo sãã. Onitibire dó ké mu ndi duò nke yé o cice Kuyie nhò cànnemè koò duò mmuwérimú.

²⁸ Kè bèe ò beke ke dò: Ti dò nkédò ba ke pí nKuyie ntómú? ²⁹ Kè Yesu bè t̀̀nné ke dò: Kuyie nkó mutómú tú di bo ntámè kù t̀̀nni wè. ³⁰ Kè bèe ò beke ke dò: A bo na kédò ònti dieti kè ti yà ke né ntá, a bo na kédò òmmu tómú! ³¹ Ti yembè do dimu mánni dikpáa mieke, kéndònnè tì wàrimè ke tú: Kù bè duò nkéinkè kó mudii kè bè di. ³² Kè Yesu bè t̀̀nné ke dò: N di náá mmómumu nwe, dè í tú M̀yisi weè di duò kéinkè kó mudii, n cice weè di duò kéinkè kó mudii mómumu. ³³ Kuyie nduò mùu dii tú wèe cùténí kéinkè ke duò mmufòmmu kutekù. ³⁴ De m̀nni ke be dò: Okóti, ní duò nde kó mudii sãã. ³⁵ Kè Yesu bè nàké ke dò: Mí tú mudii mùu duò mmufòmmu, wèe k̀tení m borè dikònni ténke báá ò pí, wèe n tá sinéyèi ténke báá ò pí. ³⁶ M mè nti ndi nàké: Di n yàmu, di me nyí tá. ³⁷ N cice n duò mbè bemou bè kòrinímu m borè, m me nyí yóo yete òmòu! ³⁸ Ke yé n cùténimè kéinkè ke bo dò wèe n t̀̀nni ò dómè mme, dè í tú m mómumu n dómè. ³⁹ Wèe n t̀̀nni ò í dó n fétinne ò n duò mbè kóò m̀u, ò dó n duò nkè bèe yántému diyie sònni yiè. ⁴⁰ N cice dó bèe kó dimàà yà debire ke dè tá bè mmøkemu mufòmmu mùu bo sãã, kè dèe duò nkè bèe yánté diyie sònni yiè.

⁴¹ Kè dèe yonke Sifube Yesu yí mèè kpéi nhò tú mudii mùu cùténí kéinkè. ⁴² Kè bèe dò: Sosefu kó debire nde, kè ti yé o cice nè o yò, ò bo yíme kéna ke dò o cùténí kéinkè.

⁴³ Kè Yesu dò: Bá nhüntínè dimàà. ⁴⁴ N cice wèe n t̀̀nni, kòò í ỳ̀nni òmòu, ò báá na kékótení m borè, kè n duò nkòo yánté diyie sònni yiè. ⁴⁵ Kuyie mpããnaanti náambè páte mieke tì wari ke tú Kuyie mbo bè duò nyitié. Wèe kèe Cice tié nke ì yie nwee kòriní m borè. ⁴⁶ Dè í tú n yé nhòmòu yà Cice Kuyie, wèe iténí Cice Kuyie mborè wèe kù yà. ⁴⁷ N di náá mmómumu nwe, wèe n tá ò m̀kemu mufòmmu mùu bo sãã. ⁴⁸ Mí tú mudii mùu duò mmufòmmu. ⁴⁹ Di yembè do dimu mánni dikpáa mieke nè memme ke ku. ⁵⁰ Mudii mùu cùténí kéinkè muú tú muu, wèe mù di ò báá kú. ⁵¹ Mí tú mudii mùu cùténí kéinkè ke duò mmufòmmu. Kè wèe di de kó mudii ò yó nfòumu sãã. N yóo pã mùu dii tú n k̀nti, n yóo mu mpã kè dèe yie nkè benitibè nfòu.

⁵² Ò béi memme, kè Sifube nínei bemàà mediè nke tú: Ò bo yíme ke ti duò nho k̀nti kè ti cááké.

⁵³ Kè Yesu bè nàké ke dò: N di náá mmómumu nwe, kè di í cááké Onitibire k̀nti ke yà de ỳ̀i ndi bá mmøke mufòmmu. ⁵⁴ Wèe càà n k̀nti ke yò n ỳ̀i weè m̀ke mufòmmu mùu bo sãã, kè n yóo duò nkòo yánté diyie sònni yiè. ⁵⁵ Ke yé n k̀nti tii túmè mudii mómumu, kè n ỳ̀i ntú menie mmómumme. ⁵⁶ Wèe càà n k̀nti ke yò n ỳ̀i weè n taunè, kè nh ò taunè. ⁵⁷ N cice wèe n t̀̀nni ò fòumu sãã, ke te kè n fòu. Mèe botí nku wèe càà n k̀nti m bo ntemè kòò nfòu. ⁵⁸ Mí tú mudii mùu cùténí kéinkè, mù í wénnè di yembè do di mù kékú. Wèe bo di de kó mudii ò bo nfòu sãã.

⁵⁹ Kapennaummu kó kutíntouku mieke nke Yesu do nàkémè de kó tináanti.

Yesu tancòumbè mabè do ò yetemè

⁶⁰ Bè kèe dii m̀nni Yesu béimmè de kó tináanti kòo tancòumbè súkubè dò: De kó tináanti yóumu, we mbo na ké tì yie.

⁶¹ Kè Yesu banté tì kəkénèmè o tancòumbè, ké bè beke ke dò: Tì di kəkénèmaà?
⁶² Dè né bo ndi dòmme di bo yà dìi m̀ǹǹǹi kè Onitibire deètì ò do bo kè nè dim̀ǹǹi?

⁶³ Muyaánsààmù muù duò mmufòmму, tik̀nt̀i í d̀ẁri d̀em̀arè, tináànt̀i n di nàké tì tú Muyaánsààmù mmu ke f̀òu. ⁶⁴ Bè̀mabè di mieke me nyí tì tá. Yesu do ỳem̀u nè dim̀ǹǹi bèè í ò tá, nè wèè yóó ò fité.

⁶⁵ Kè Yesu yí kébéi nke d̀ò: Dèè k̀p̀éi nte kè n di nàké ke tú òm̀òu í yóó na kékətení m borè kè n Cice í ò ỳè̀ǹǹi.

⁶⁶ De m̀ǹǹi k̀òo tancòumbè besúkùbèè ò yóu bá bè t̀eǹke í nhò neínè. ⁶⁷ Kè Yesu beke o tancòumbè tepítè nè bedé ke d̀ò: Díndi í d̀ó ḱítáá? ⁶⁸ Kè Simwə Pierii ò t̀eǹné ke d̀ò: N Yiè nkè ti da yóu ti bo kəte we mborè? F̀ó̀ò m̀àke tináànt̀i t̀i duò mmufòmму mùù bo s̀áà.

⁶⁹ Ti támu ke banté ke d̀ò nha tú wèè kpa meyei, Kuyie ntōnní wè. ⁷⁰ Kè Yesu bè nàké ke d̀ò: M̀i di t̀áátè dim̀òu tepítè nè bèdébè, nè memme di mieke kòò m̀òu tu dibàò.

⁷¹ Ò do náá Sudaasi Simwə Isikadiyoti kó debire k̀p̀éi nke, o tancòumbè tepítè nè bèdébè kóò m̀òu wèè yóó ò fité.

7

Yesu nei do í yie nho kpeti

¹ De kó dif̀ǹk̀úò kè Yesu nícènt̀i Kadidee kó kutemp̃e mmieke, ò í nyie nke k̀òte Sudee, ke ỳé Sifube do wantimè ke bo ò k̀ò. ² Ke s̀́ nSifube kó dibanni bè tú di titouti k̀p̀eri di t̀ònní. ³ K̀òo neí ò nàké ke d̀ò: K̀òte Sudee k̀àa tancòumbè múnke yà a d̀ẁri dè. ⁴ Wèè d̀ó bèè ò ỳí̀t̀é ò ò̀ò í nd̀ẁri d̀em̀arè dis̀r̀i, benke a d̀ò̀r̀imè kè bè da yà.

⁵ (Yesu neí múnke do í ò tá.)

⁶ Kè Yesu bè nàké ke d̀ò: M m̀ǹǹi mu nyí t̀ù̀ðke, díndi borè yem̀rè yem̀òu tú yesà̀yè nyè. ⁷ Kutenk̀ù k̀òbe báá na ké ndi níí, bè ǹim̀mu mí, ke ỳé m bè náammè ke tú be d̀ò̀r̀imè í wenni. ⁸ K̀òtenè dibanni, mí m mu nyí k̀òri, m m̀ǹǹi mu nyí t̀ù̀ðke.

⁹ Ò bè nàké memme kédeè kénkpaá Kadidee.

Yesu do tièmmè Kuyie ncíètè mieke

¹⁰ K̀òo neí k̀òte dibanni k̀òò múnke k̀òte, ò me nyí nyie nkéfeí. ¹¹ Kè Sifube nhò waà ndibanni mieke ke tú: Yé ò borè?

¹² Kè bè níneí o k̀p̀éi nkè bè̀mabè tu onitisà̀wè nwe, kè betòbè tu ò sounte benitibè mbe. ¹³ Bá òm̀òu í nnáá nho k̀p̀éi kè dè feí, ke ỳé bè do démè Sifube kó bekótibè.

¹⁴ Kè dibanni kó yewee toté ye cuokè, kè Yesu ta Kuyie ncíètè kénduò nyitié mbenitibè. ¹⁵ Kè dèè di Sifube kè bè mbékú bemáà ke tú: Ò ỳime ke ỳé Kuyie nnáànt̀i mie mbotí ò me nyí tì bebí? ¹⁶ Kè Yesu bè t̀eǹné ke d̀ò: N di náá ntì í tú n kpeti, wèè n t̀ōnní wèè tì te. ¹⁷ Wèè d̀ó kédòò Kuyie ndó dè, ò yóó bantému kénsà kè n náá ntì tú Kuyie nkpeti yoo m m̀m̀muò n kpeti. ¹⁸ Wèè náá nhomáà kpeti ò wanti o kó disanni ndi, kè wèè waà nwèè ò t̀ōnní o kó disanni ò í náá ntimatì t̀i tu siyá̀bisí. ¹⁹ M̀òyiisi di nàkému Kuyie ntannò, di kóò m̀òu me nyí yè t̀ù, dè ỳime kè di d̀ó ké n kuò?

²⁰ Kè dit̀ǹǹi ò t̀eǹné ke d̀ò: Dibàò dìi da ta, we ndó ke da kuò? ²¹ Kè Yesu bè nàké ke d̀ò: M pí mmutōmmú m̀m̀m̀á ndi kè dè di di. ²² M̀òyiisi wèè duò mucāmmù kó ikuó, dè me nyí tú wèè keté mucāmmù, mù bonèní di yembè borè nde, nè memme kè di yie nke ò̀ò cānté onitì bá teom̀p̀tè yie. ²³ Kè di yie mM̀òyiisi d̀òu ndi ǹù ke ò̀ò cānté debire bá teom̀p̀tè yie, ba nk̀p̀éi nné te kè di mieke m p̀éi m miek̀unne mèè k̀p̀éi nhonitì teom̀p̀tè yie? ²⁴ Di báá mbek̀unè mebatimè, dí mbek̀ù ke t̀ù ntimómm̀nti.

²⁵ Kè Sedisademmu k̀òbe mabè nnáá nke tú: Dè í d̀ò mbè wanti wèè niti nwe ke bo ò k̀òà? ²⁶ Nte we ke náá mbá ò í s̀òri kè bè ò wúónko. Bekótibè sàà bo mbantému ke do nhò tú Kirisàà? ²⁷ Ti ỳem̀u onitì yie nyènní dè. Kirisi bo tuòkení dìi m̀ǹǹi òm̀òu í yó nyé ò bonní dè.

²⁸ Kè Yesu nítiè mbenitibè Kuyie nciētè mieke kérékéké ke dò: Di yē ndi yē ñ yènní dèà? N yí kàtení nè m máà, wèè n tōnní ò tu timóm̄m̄nti yiè nwe, di me nyí ò yē. ²⁹ Mí nh ò yēmu ke yē m bonímè weè borè kè weè n tōnní.

³⁰ De mōnni kè bè ndó kòò pī, òmòu me nyí nhò kàáké, ke yē o mōnni mu ndo í tūòkemè. ³¹ Kè kusúkùu yie nho kpeti kénnaá ke tú: Kirisi bo tuakení kédòò dèmarè kè dèe pēētè onitì yie nkperadà?

Bè tōmmè tihāāp̄ònti kè ti bo pí nYesu

³² Kè Fadisiēbe keè bè ūntí ūntímè o kpéi, ke náké Kuyie nciētè kó benitibè, kè bèe dake kētō ntihāāp̄ònti kè ti bo ò pī. ³³ Kè Yesu bè náké ke dò: N yó nkpaá ke di bonèmu kè dèe yíe sām̄p̄ò kè n kò nwèe n tōnní o borè. ³⁴ De mōnni kè di n wammú kémónté, ke yē di í yóó namè kékote m borè.

³⁵ Kè Sifube mbékú bemáà ke tú: Ò yóó kote ke, kè ti né báá ò yà? Ò sàà yóó kote kèntiè Sifube bèe ciété bèmbè ke bo Kerakibe cièà? ³⁶ Ò me mbéi tì náànti ke tú: Ti bo ò wammú ke báá ò yà, ke báá na kékote ò borè, tì tú ba?

Menie mēè duò mmufòm̄mu

³⁷ Dibanni denni dii yiè kè benitibè nsū kè Yesu cómmú dit̄nni cuokè kérékéké ke dò: Kè sinéyēi bo wè, wèe kateni m borè kèyà! ³⁸ Wèe yie n kpeti, menie mmèè duò mmufòm̄mu mè bo mpūò nho mieke kéndonnè tì wārimè.

³⁹ Yesu do náà Muyaánsààmù kpéi nke, bèè ò tá bè yóó pété mù. Muyaánsààmù mu ndo í kàtení ke yē Yesu mu ndo í dèkemè kéinkè.

Bè nēnnimè Yesu kpéi nkétoté yet̄rè

⁴⁰ Kè benitibèe keè de kó tináànti ke dò: We nnti mènke tú Kuyie mpāānāànti náàntò nwe.

⁴¹ Kè bèmabè ntu Kirisi nwe, kè betòbè tu: Kadidee nwe Kirisi dò nkéyènnímèà? ⁴² Tì í wāri ke tú Kirisi dò nkéyènní Dafiti kó kufuku mieke nke kè bèe ò peité Betideemmu Dafiti kó diheia?

⁴³ Memme kè dit̄nni toté Yesu kpéi. ⁴⁴ Kè bèmabè ndó kòò pī, òmòu me nyí nhò kàáké.

Bè tōmmè tihāāp̄ònti kè ti bo pí nYesu

⁴⁵ Kè tihāāp̄òntii wētoo ikuó niùbè nè Fadisiēbe borè, kè bèe bè beke ke dò: Dè yíme kè di í ò p̄r̄n̄í.

⁴⁶ Kè tihāāp̄òntii bè tēíné ke dò: Ti mu nyí yà wèe náànti dōnnè onitì yiè nkpeti. ⁴⁷ Kè Fadisiēbe bè beke ke dò: Di múnke yie nkè bè di soutémaà? ⁴⁸ Di yà kè ti kó bekótibè kòò mòu yoo Fadisiē mòu kòò yie nho kpetadà? ⁴⁹ Bèè yie nho kpeti bè í yē Mōyiisi kó ikuó, bè tu Kuyie ncōō bèmbè.

⁵⁰ Ke s̄s̄ Nikodemmu Fadisiēbe kòò mòu wèè do kàte keyènkè makè kèyà Yesu kòò dè bo kèbéi nke dò: ⁵¹ Ti kó ikuó yē nti ní bekènemmu onitì kòò náké o kpeti, kè ti banté ò cààrè mù ke né na kòò kù.

⁵² Kè bèè ò tēíné ke dò: A múnke tú Kadidee kou nweà? Wénté mesàà nKuyie nnāànti kàa bo yà Kuyie mpāānāànti náàntò mòu mu nyí yènnímè Kadidee. [⁵³ Memme kè bèe ciété kékūú mbe cēi.

8

Bè pī nwèè nitipòkù kòò duónè onitidù

¹ Kè Yesu deke Odifè tārì, ² ké pike wēte Kuyie nciētè, kè benitibèe tíi nkòo nkari ke be tiè. ³ Kè ikuó wāābè nè Fadisiēbe tōní onitipòkù mòu kòò cōnnè dit̄nni cuokè, ⁴ kénáké Yesu ke dò: Okóti, ti s̄s̄ nhonitipòkù yiè nduónè onitidù mòu nwe kè ti ò pī. ⁵ Mōyiisi kó ikuó yē nti ní búótí wèè dòò me kòò botí yetārè nye kékuo. A yèmmè dōmmè?

⁶ Bè do náá mmemme kòo díntemu ke wanti bè bo ò sei ntii ìnkè. Kè Yesu sínné kénwãũ ketenkè nè o nóm̄bii. ⁷ Kè bè baa nsaké koò bèkú, kòo ínní o yuu kébéi nke dò: Di mieke wèè í dòò meyei nnè ò bomè, wèe keté kóò bòtè ditári.

⁸ Kéwēte késínné kénwãũ ketenkè. ⁹ Bè kèè dìi m̀nni de kó tináànti kényiiti bema bema, kékéténè bekótíbè ke yàa dentenè bebémbè, ke yóu Yesu nè onitipòkù deborè. ¹⁰ Kè Yesu ínní o yuu kébéké onitipòkù ke dò: Yé bèè da p̀ínní? Òm̀òu t́énke í dó ké da kuà? ¹¹ Kòo ò t́énné ke dò: Ó̀d̄ n Yiè! Kè Yesu ò nàké ke dò: M múnke í dó ke da kuà, k̀ate, ke t́énke né báá d̀òò meyei.]

Yesu wèè tú kuwenniku

¹² Kè Yesu wēte kébéínnè ditínni ke dò: Míi tú kútenkù kó kuwenniku, wèè n tú nhò bá nkéí dibiinni, de kó kuwenniku ò k̀arinè mufòmmu borè nde.

¹³ Kè Fadisiēbe ò nàké ke dò: A náá nhamàà kpéi nke, a náànti í tú timómm̄nti. ¹⁴ Kè Yesu bè nàké ke dò: N náá m máà kpéi nke, kè tì tu timómm̄nti, ke yé n yém̄emu m boní dè nè n k̀ori kè, díndi me nyí yé m boní dè nè n k̀ori kè. ¹⁵ Díndi bekù di nuò nwùó ndènde, mí mme nyí bekùnè òm̀òu. ¹⁶ Kè dè t̀ù̀kení ke dò m beké, m bekénè timómm̄nti, ke yé n yí bomè m máà, n cice wèè n t́ónni ò m bonèmu. ¹⁷ Di kó ikuó mieke tì ẁarimu ke tú: Benitibè bédébè yà tì ke béi ntii ò ntú timómm̄nti! ¹⁸ N náámmu m máà kpéi, nkè n cice wèè n t́ónni kòò nàà n kpéi. ¹⁹ Kè bèe beke Yesu ke dò: A cice borè? Kòo bè t́énné ke dò: Di í n yé, di me nyí yé n cice, kè di do n yé di na nyému n cice.

²⁰ Yesu do bo Kuyie ncíētè mieke nke, bè ã̀d̄ dè idííí ke náá nde kó tináànti, òm̀òu me nyí nhò p̀i nke yé o m̀nni mu ndo í t̀ù̀k̄emè.

Yesu nàkéme ke tú ò k̀inti o cice bo kè

²¹ Kè Yesu yíé ké bè nàké ke dò: N yitimu kè di bo n wammú ke kú di yei mmieke. Di báá na kékote n k̀ori kè.

²² Kè Sifube nnáá mbemàà ke tú: Ò sàà yóó kuò omàà ndaà? Ba nnè tú ti báá na kékote ò k̀ori kè. ²³ Kè Yesu bè nàké ke dò: Di tú ketenkè k̀obe mbe, kè n tu kéínkè kou, di tú ku ntenkù k̀obe mbe, mí mme nyí tú kútenkù kou. ²⁴ Deè kpéi nte kè n di nàké ke tú di yóó kú di yei mmieke, ke nsà kè di í yie nke dò n tú n tú wè, di yóó kú di yei mmieke nke. ²⁵ Kè bèe beke Yesu ke dò: A tú we? Kòo bè t́énné ke dò: N di nàkému n tú wè nè dim̀nni. ²⁶ M m̀akemu tináànti péu n na nnàké tì di kpéi nnè m bo di bekénè tì, n cice wèè né n t́ónni ò tu timómm̄nti yìè nwe, n kèè tì o borè, n ti nnáa nkútenkù.

²⁷ Bá bè í mbanté ke dò nhò bè nàà nho cice kpéi nke. ²⁸ De m̀nni kè Yesu bè nàké ke dò: Di bo dee ndii m̀nni Onitibire kudapã́tí ìnkè di bo banté n tú wè, kébanté ke dò n yí náá ntimatì nè m máà, n náá n cice m benke t̄inti. ²⁹ Wèè n t́ónni wè m bonèmu wè í n yóu m máà, ke yé n d̀ò̀rimè ò dóm̄è mme s̄ã.

³⁰ Yesu nàké dìi m̀nni memme kè benitibè péuu yie nké nhò tá.

A bo yèmmè tidaatì mieke

³¹ Kè Yesu náké Sifube bèè do ò tá ke dò: Kè di yie n náànti, ñd̀òrinè tì yém̄mè, di bo ntú n tancóumbè mómm̄mbe. ³² Di bo yíēté timómm̄nti, kè tì di denne tidaatì mieke.

³³ Kè bèè ò t́énné ke dò: Ti tú Abarahammu yaábí nyi, ti í naá nhò̀m̀òu kó tidaatì diyie mari, a báá na ke dò ti bo yè tidaatì mieke. ³⁴ Kè Yesu bè t́énné ke dò: N di náá mmómm̄muo nwe, wèè d̀ò̀ri meyei nhò tú meyei nkó kudaakù nku. ³⁵ Kudaakù ò̄ ñhã ke bo ku yìè ncíētè s̄ã, teciētè bire deè ò̄ m̀bo s̄ã. ³⁶ Kè n di denne tidaatì mieke di mènke yèmu ti mieke. ³⁷ N yém̄u di túmè Abarahammu kó iyaábí, ke né dó ké n kuò, di í yie mmèè kpéi n náànti. ³⁸ Mí n di náá n cice m benke t̄inti, kè di d̀ò̀ri di kóò cice di nàké tì. ³⁹ Kè bè dò: Ti cice tú Abarahammu nwe. Kè Yesu dò: Kè di mènke do ntú Abarahammu yaábí nyí di na mp̄ímmu ò do p̄í mm̀uò tómmú. ⁴⁰ N di nàké timómm̄nti nti n kèè tì Kuyie mborè kè di dó ké n kuò, Abarahammu í d̀òò me kóò botí. ⁴¹ Di p̄í ndi cice kó mutómmú mmu. Kè bè dò

ti í tú ipocēmbí, ti cice bo omáà ndi, weè tu Kuyie. ⁴² Kè Yesu dò: Kè Kuyie nkuù do ntú di cice, di na nni ndómu, ke yé nè ku tîl bomè, kè kuù n tōnní, n yí kàtení nè m máà. ⁴³ Ba nte kè di í banní n náànti? Di to kpeñni mèè kpéi nke. ⁴⁴ Di cice tú dibòò ndi, kè di dó kédòò di cice dibòò dómè. Dibòò tu okòùti nwe nè di bomè, di òò í nna kénáké timómmoni, di náànti timòu òò ntú siyáàbisí nsi, ke yé di tumè siyáàbisí yiè nwe, siyáàbisí cice. ⁴⁵ Mí n náá ntimómmoni nti, deè te kè di í yie n kpeti. ⁴⁶ Di mieke we mbo benke n dòò mèè yei? N náá ntimómmoni nti, deè yíme kè di í dó kéyie n kpeti. ⁴⁷ Wèè tu Kuyie nkou weè kemmu ku náànti. Díndi me nyí tú Kuyie nkòbe, deè te kè di í kemmu n náànti.

Yesu nè Abarahammu we nkótí?

⁴⁸ Kè Sifubee ò nàké ke dò: Ti naatimu ti yíme a tú Sammarii èi kou, kè dibòò da ta. ⁴⁹ Kè Yesu bè tēñné ke dò: Dibòò marí í n ta, n déúkunko n cice yètiri ndi, díndi me nyí dó ké n déúkunne. ⁵⁰ N yí wanti disānni, Kuyie nkuù dó n sānni kè kuù bekù. ⁵¹ N di náá mmómumu nwe, wèè yie n náànti ò báá kú.

⁵² Kè Sifubee ò nàké ke dò: Di mmònni ti bantému weti weti ke do ndibòò da ta. Abarahammu kumu kè Kuyie mpāñnānti náambè ku, kè fō ntú wèè yie nha tié nhò báá kúà? ⁵³ Fōò de ke pēēté Abarahammu wèè kú nè Kuyie mpāñnānti náambè bèè kúà? A yèmmè do nha tú we?

⁵⁴ Kè Yesu bè tēñné ke dò: Kè n sāntí m máà n sānni bo ndò ndetetirè. N cice wèè n sāntí, wenwe di yē nwèè tú di kó Kuyie. ⁵⁵ Di í ò yé, mí mme nhò yému, kè n yí n yí ò yé n tú siyáàbisí yiè nwe ke di dōnnè, m me nhò yému, ke yíé nho náànti. ⁵⁶ Dè do naatimu di cice Abarahammu n kōriní mèè kpéi, kòo n yà kè diwèi ò pī.

⁵⁷ Kè Sifubee ò beke ke dò: A bie mmu nyí tūàke sipísìnùmmù kàa yē nha yà Abarahamma? ⁵⁸ Kè Yesu bè tēñné ke dò: N yó mbo kè bè mu nyí peité Abarahammu. ⁵⁹ De mōnni kè bèe túóté yetàré ke bo ò bùótí, kòò mōntóo Kuyie ncíētè mieke, kòò yè.

9

Wèè do tú kuyūònkù nè bè ò peitémè

¹ Kè Yesu ípēnké kéyà oniti mōu, kòò tú kuyūònkù nè bè ò peitémè. ² Kòò tancòumbèe ò beke ke dò: Okòti, ba nte kòò tu kuyūònkù nè bè ò peitémè? O kó meyei mmeè te yàà o yembè kōme? ³ Kè Yesu bè tēñné ke dò: Dè í tú o kó meyei mmeè te yoo o yembè kōme, ò yēi kè Kuyie nkuù bo benke ku wērímu o ínkè. ⁴ Ti dò nképi wèè n tōnní o tōmmú mmu kè diyie kraá, deè yóó biitemu bá òmòu tēñke báá na képi mmutōmmú. ⁵ M bo kutenkù mieke ke tú kutenkù kó kuwenniku nku.

⁶ Ò béi mmemme kédeè kētíúté ketenkè, kédòò titáti kéwaare kuyūònkù nuò, ⁷ ké kù nàké ke dò: Kòte Sidowee kó kubinku kéyuuté (diyètiri dii tu Sidowee di benkú ke tú: Bè tō nwe.)

Kè kùu kòte kéyuuté, kénwētini ke wúo mpáíí.

⁸ O cēpēetitòbè nè bèè do ò yē kòò múóte kè bè dò: Dè í dò nwèè do kari wènwè ke mójáà?

⁹ Kè bèmabè ntú wènwè.

Kè betòbè tu wèè dake, bè dōmmu.

Kè wenwe tú: Mí nwe m mómumu.

¹⁰ Kè bèè ò beke ke dò: A yíme ke wènté? ¹¹ Kòò bè tēñné ke dò: Oniti bè tu wè Yesu wèè dòò titáti ke waare n nuò, ke yē ní kòte Sidowee kó kubinku kéyuuté. Kè n kòte ke yuuté ke wènté. ¹² Kè bèè ò beke ke dò: De kóo niti bore? Kòò dò: N yí yé ò bore.

Fadisíēbe bèkúmè kuyūònkù wèè ku wéi

¹³ Kε bεε kαtenε oniti wεε do tũ kuyũɔ̀nkũ ke wὲntε Fadisĩεbe borε. ¹⁴ Teom̃pũtε yie do ndi Yesu dɔ̀mε titãti kεwaare o nuɔ kɔ̀d wεi. ¹⁵ Kε Fadisĩεbeε ò beke ò yĩmε ke wὲntε? Kòd dɔ̀: Ò waare titãti nti n nuɔ, kε n yuutε ke wὲntε.

¹⁶ Kε Fadisĩεbe mabε dɔ̀: De koo niti í tũ Kuyie nkou ke yὲ ò í tũmmε teom̃pũtε kó ikuó. Kε betɔ̀bε dɔ̀: Wεε m̃ke meyei nho báá na kédɔ̀d yie mmε ndòd tii dieti. Meim̃me kε metotim̃εe ānnε be cuokε.

¹⁷ Kε Fadisĩεbeε yie kεbeke oniti ò wεi nwε ke dɔ̀: A yemmε dɔ̀ nhò tũ we? Kε yὲ ò wεim̃mε f̃ɔ̀ nwe. Kòd bε t̃ɛnnε ke dɔ̀: Ò tũ Kuyie mp̃ānāant̃i nāant̃o nwe.

¹⁸ Nε mem̃me Sifube í nyie nhò do tũmε kuyũɔ̀nkũ ke wὲntε kε dεε nte kε bεε yuní o yembε, ¹⁹ kε bε beke ke dɔ̀: Di bire nde di yὲ ndεε tũ kuyũɔ̀nkũ nε dε peitεm̃a? Dε nε wũɔ̀kεmε kòd wὲntε?

²⁰ Kòd yembε dɔ̀: Ti bire nde kòd tu kuyũɔ̀nkũ nε ò peitεm̃ε. ²¹ Ti me nyí yὲ dε yĩmε kòd wὲntε, yoo wεε ò wεi, bekεnε we o m̃mmuɔ, ò kòtεmu ke bo na kε di t̃ɛnnε.

²² O yembε do dé Sifube mbe kεnnāá mmem̃me, ke yὲ Sifube do tũmε kε wεε yie nYesu tũmε Kirisi Kuyie ntāātε wε, bεε ò b̃ti kutiintouku mieke. ²³ Kε dεε nte kòd cĩtε k̃be dɔ̀: Ò kòtεmu, bekenε we o m̃mmuɔ.

²⁴ Kε Fadisĩεbeε w̃te kεyuni oniti wεε do tũ kuyũɔ̀nkũ ke wὲntε ke dɔ̀: Nákε tim̃mm̃anti Kuyie nyiikε, tinti yὲ ke dɔ̀ nhoniti yie ntũ meyei nyie nwe. ²⁵ Kòd bε t̃ɛnnε ke dɔ̀: Kòd tu meyei nyie nyoo ò í ò tu, n yí yὲ, n yὲ tim̃at̃i m̃a ndi: Nh ã ntũ kuyũɔ̀nkũ nku, di m̃m̃onni ke wúó. ²⁶ Kε bεε ò beke ke dɔ̀: Ò da dòd ba? Ò da wεi nh̃mmε boti? ²⁷ Kòd bε t̃ɛnnε ke dɔ̀: N t̃i ndi nakεmu, di me nyí d̃ kεyie, dε yĩmε kε di d̃ n w̃te kεb̃ei? Yáa di múnke d̃ kεnāá nho tanc̃ũmbε mbe?

²⁸ Kε bεε nhò s̃ā nke tũ: F̃ɔ̀d tu de kòd niti koo tanc̃ũnt̃i, tinti tũ M̃yisi k̃be mbe. ²⁹ Ti yὲmu Kuyie ndo nāāñmε M̃yisi, ti me nyí yὲ yie nyenñi k̃ε b̃ikε.

³⁰ Kòd bε t̃ɛnnε ke dɔ̀: Dε n dimu di tũmε di í yὲ ò bonni dε, kε wεε nε n wεi. ³¹ Ti yὲmu ke do nKuyie nyí c̃u meyei nyembε kó mubāammu, bεε k̃u dé ke d̃ari k̃u d̃mε ku c̃u beε k̃̃mu. ³² Ti mu nyí k̃ε kòd m̃u wεi mbε peitε wε kòd tu kuyũɔ̀nkũ. ³³ Kε dε koo niti do í boni Kuyie mborε, ò na bá nna kédɔ̀d d̃marε.

³⁴ Kε bεε ò t̃ɛnnε ke dɔ̀: F̃ɔ̀d nwεε tũ meyei nyie nε bε da peitεm̃ε, f̃ɔ̀d bo ti tiennāá? Kòd b̃ti kutiintouku mieke.

Tiyũɔ̀nt̃i m̃mm̃anti

³⁵ Kε Yesu keε bε ò b̃timε, kòd yà kòd beke ke dɔ̀: A t̃a onit̃ibiraá? ³⁶ Kòd ò t̃ɛnnε ke dɔ̀: Okót̃i, yὲ wεε tu wε kε nñi nhò t̃a? ³⁷ Kε Yesu ò nakε ke dɔ̀: A ò yamu wεε da nāānnε.

³⁸ Kε wεε niti dɔ̀: N Yiε n t̃āmu.

Kε ninkoo Yesu iikε kòd b̃ant̃ε. ³⁹ Kε Yesu ò nakε ke dɔ̀: N k̃teñni tibeent̃i nti kutenk̃u mieke kε bεε wúó nkε bε bo ỹi, bεε ỹi kε bεε wεntε.

⁴⁰ Kε Fadisĩεbe mabε dε bo, kεkeε ò nāāmmε, kòd beke ke dɔ̀: Ti múnke tũ tiyũɔ̀nt̃i ntaá? ⁴¹ Kε Yesu bε t̃ɛnnε ke dɔ̀: Kε di do ntũ tiyũɔ̀nt̃i dε na bá ntũ di kó meyetim̃ε, di yemmε nε me nd̃mmε di wúó, dεε te kε dε tu di kó meyetim̃ε.

10

Opec̃enti s̃āwε

¹ N di nāá m̃mmuɔ nwe, wεε í ta dip̃etu kó dib̃ori ke ta kup̃ik̃u tek̃u kuduat̃i ò tu oyúók̃u nwe, ok̃ut̃i. ² Wεε me nta dib̃ori wεε tu opec̃enti. ³ Wεε bàa dib̃ori ò ã̃ we nkpeté, kòd nyi yu kε ì yo o tammε kòd ì yennε, ⁴ k̃enni kε ì t̃u nke yὲ í yém̃ε o tammε. ⁵ Ipe í t̃u nyi í yὲ wε, ì ã̃ nhò cok̃umu, ke yὲ ì í yém̃ε o tammε.

⁶ Yesu do bε ānt̃εmu, bε me nyí mbant̃ε ò tu mù.

Yesu weè tu opecēnti sàawè

⁷ Kè Yesu yíe kébéi nke dò: N di náá mmómumu nwe, mfi tu dipètu kó dibòrì. ⁸ Bèè kó dimàà keté ke kòtení bè tú beyóóbè mbe, bekòùbè, ipe me nyí yie mbe kpeti. ⁹ Kè Yesu dò: Mfi tu dibòrì, wèè ta m borè ò bo cooté, ke níí ta, kényè, kèpété mudì. ¹⁰ Oyúókù òò kòtení ke bo yúúkumu, ke bo kuò, ke bo cake. Kè mí nkòtení ke bo duó m pe mufòmumu kè ì mmù mòke mediè.

¹¹ Mfi tu opecēnti sàawè, opecēnti sàawè duò nho fòmumu mmu o pe kpéi. ¹² Wèè í te ipe ke ì cēmmù idííí kpéi, kòò yà dimannì kè dì kèríní, ò òò yóumu ipe kécoké kè dì pīmmù ipe, kè iteii cíété. ¹³ Ke yé ò cēmmùmè idííí kpéi nke, o kpeti í ì bonè. ¹⁴ Mí n yému m pe kè m pe n yé. ¹⁵ N cice n yé mèè botí m me nhò yé ke yé m pe kè ì n yé, kè n duò n fòmumu i kpéi. ¹⁶ M məkemu ipe tei ì mu nyí ta dipetou mieke, n dò nke múnkèe ì kpààkenímu kè ì keè n tammè kèwēnnè kupecēnku kumáà, ocēnti omáà.

¹⁷ N cice n dómumu, n yóò duó mmèè kpéi n fòmumu, kèwēte kè mù còuté. ¹⁸ N duó n fòmumu nè mmáà ndi, òmòu báá na kè n kuò, n cice weè n duó nde kó muwērímu, kè m bo duó n fòmumu kèwēte kè mù còuté.

¹⁹ Nè de kó tináànti kpéi nkè metotímèè wēte kéānnè Sifube cuokè. ²⁰ Kè besúkùbè ntú: Dibòò dì ò ta, ò wàátému! Ba nte kè di kemmu o náànti.

²¹ Kè betòbè tu: Dibòò ta wè báá na kènnáà mmie mbotí, dibòò bo na kèwéi kuyùònkàà?

Sifube do yetemè Yesu

²² Dè do tú muséé nkó dimònni ndi, kè bèè ānnè Kuyie ncíētè wénkùmè kó dibanni Sedisademmumu. ²³ Kè Yesu ícēnti Kuyie ncíētè kó ditowàà, Sodomòò kó kufiiku mieke. ²⁴ Kè Sifube ò cēētè, kòò beke ke dò: Ìndaà ndi a yóò ti nákémmè a tú wè, kè dè ti wenke? Kè fíò tu Kirisi, a ti náké weti weti. ²⁵ Kè Yesu bè tēíné ke dò: N ti ndi nákému bá di í yie, mutōmmù m pī mmù nè n cice kó diyètìrì muù benkú n tú wè. ²⁶ Di me nyí tá ke yé di í tímè n kó ipe. ²⁷ M pe yomu n tammè kè n yì yé kè ì n tū. ²⁸ Kè n yì duò mmufòmumu muù bo sáà, ì í yóò kú bitì! Ìmòu me mbáá na kè ì fiète n nòutè mieke. ²⁹ N cice wèè ì nni nduó, ò pēētému demòu, òmòu báá na kè ì fiète o nòutè mieke. ³⁰ Mí nnè n cice ti tú onìti omáà ndi.

³¹ Kè Sifube tó aké yetárè ke bo ò bùótí kékuò. ³² Kè Yesu bè nàké ke dò: Di yàmu m pīmmè mutōmmù sààmù nè n cice kó muwērímu, òmmu kpéi nke di dómè kè m búótí yetárè kékuò? ³³ Kè Sifube ò tēíné ke dò: Ti í dó ke da kuò mutōmmù sààmù kpéi, a caàri Kuyie nyètìrì ndi. Fí nhonìti kàa tú amáà Kuyie. ³⁴ Kè Yesu bè tēíné ke dò: Ti wàrimu di kó ikuó pátìri mieke ke tú: Mí nKuyie mmfi béi nke yé ndi tú kéínkè kòbe mbe. ³⁵ Kè tì wàri ke tú kù do náànnè bè tú kéínkè kòbe ti me nyí yóò na kè tì kù. ³⁶ Kuyie nnè tãáté mínwe ke n tōnní kutenkù mieke, di bo yíme ke dò n caàri Kuyie nyètìrì, n yì mèè kpéi n tú Kuyie mBire? ³⁷ Kè n yì pī n cice kó mutōmmù di báá nni ntá. ³⁸ Kè mme mmù pī, nke di í n tá, ntánè tūnké m pī mmù tōmmù kè dèe yie nkè dí banté ke dò n cice bo m mieke kè m bo o mieke.

³⁹ Kè bè tó ndó kòò pī nkòò yè kèíté.

⁴⁰ Kékòte Suditēē, Isãã do keté kénhāà dè benitibè bàtēmmù kémbo. ⁴¹ Kè kunitisúkù nkòrì o borè ke náá nke tú Isãã í dòò tidietì matì, ò né nàké tì kó dimàà onìti yie nkpéi tì tú timómmonnti nti.

⁴² Dèborè kè kunitisúkù yie nkéntá Yesu.

¹ Dasaa do tú Betannii kó diheì kou nwe kòo tãbè bo bèdébè, Maari nè Mariti, kè Dasaa muòke. ² Dasaa tãù Maari wèè do còu nYesu naàcèi tuddàrí kéũténè o yùtì, weè tãù Dasaa do muòke. ³ Kòo tãbèe tã nkè bèe náké Yesu ke dò: Ti Yiè nha népo weè mɔ.

⁴ Kè Yesu keè de kó tináañti ke dò: De kó muməmmú í yóó ò kùò, mù pètínke yóó déúkùnnè Kuyie nyètìrì ndi, kènte kè bèe sãnte ku Bìre.

⁵ Yesu do dómu Mariti nè Maari nè Dasaa mediè, ⁶ kékeè Dasaa məmmè kénkpaá dèborè ke dò yewe yèdèè, ⁷ kénáké o tancòumbè ke dò: Ti wètenè Sudee. ⁸ Kòo tancòumbè è nàké ke dò: Okòtì, dè mu nyí mònte Sifube sòò dómè ké da kuò kàa tu ti kè wètaà? ⁹ Kè Yesu bè nàké ke dò: Diyiè òmáà tewebiètè mēfitímè tēpítè nè mēdémè mme, kòò m̀òu kèrí kuyie nhò báá bété, ke yé ò wùómmè kuwenniku kùò bo kutenkù. ¹⁰ Kòò m̀òu me nkèrí keyènkè ò bo bété ke yé ò í m̀okemè kuwenniku.

¹¹ Yesu béi m̀emme kédeè ke dò: Ti népo Dasaa yé nke duómu, m me nkòrimu ke bo ò èntè. ¹² Kòo tancòumbè dò: Ti Yiè nkòò yé nke duómu ò yóó miētému.

¹³ Yesu do dó ké bè nàké Dasaa kúmè mme, kè bembè yèmmè né ndò ò nàa mmunòndəmmú kpéi nke. ¹⁴ De m̀onni kè Yesu bè nàké páíi ke dò: Dasaa kúmu. ¹⁵ Dè né n naatimu di kpéi n yí bomè dèborè dè bo yiemme kè di nni ntá. Tí kòtenè o borè.

¹⁶ De m̀onni Tomaa wèè do tú detáátèbire kòo náké betòbè ke dò: Ti kòtenè kéwènnénè ti Yiè nkékú.

Yesu duómmè kè Dasaa yáánté

¹⁷ Kè Yesu m̀bo tuòkoo Betannii ke ś mbè kúnné Dasaa kè dè m̀oke yewe yèndà. ¹⁸ Betannii do í dētìrìnè Sedisadəmmu, dè bo m̀bo cìdòmētìrìbè bètããti. ¹⁹ Kè Sifube yènni péu kékòtení ke bo d̀ou m̀Mariti nè Maari be tãù kúú.

²⁰ Mariti kèè d̀i m̀onni Yesu kèróomè, kè Maari nkari tēcítè kòo kòte kòò co, ²¹ kòò nàké ke dò: N Yiè nkàa do m̀bo die n tãù na ba nkú. ²² N né yému ke do nkàa beke tì Kuyie kù bo tì d̀ò. ²³ Kè Yesu ò nàké ke dò: A tãù yóó yáántému. ²⁴ Kè Mariti d̀ò: N yému ke d̀ò mmukúkéyántímù yiè, diyiè s̀onni yiè ò bo yánté. ²⁵ Kè Yesu ò nàké ke d̀ò: M̀fi tu mukúkéyántímù ke tú mufòmmu. Wèè n tã ò bo nf̀òu bá kòò ku. ²⁶ Bèè kó dimàà n tã bè báá kú bitì. A ti yienàà? ²⁷ Kè Mariti ò tēíné ke d̀ò: N Yiè, n tãmu ke d̀ò nha tú Kirisi Kuyie m̀Bìre dèè kòtení kutenkù mieke.

²⁸ Ò béi m̀emme kédeè kékòte kéwee Maari ke d̀ò: Ti Yiè nkòtení ke da yu.

²⁹ Kè Maarii íté mecãã nkénkòri Yesu borè. ³⁰ Yesu mu ndo í ta diheì mieke, ò do kpaá Mariti do ò co dè nde. ³¹ Sifube bèè do bonè Maari kòò báá nkè bèe yà ò itémè mecãã nkòò t̀unne kè be yèmmè d̀ò nhò kòri kufòti borè nde ke bo kuó.

³² Kè Maarii tuòke Yesu borè kénínkóo o ìkè kòò nàké ke d̀ò: N Yiè, kàa do m̀bo die n tãù na bá nku.

³³ Kè Yesu yà ò kuòmmè, kè Sifube múnke kuò, kòo yèmmèe caàrè mediè nkè mesémmèe ò pí. ³⁴ Kòò beke ke d̀ò: Di ò kúnné de? Kè bèe ò tēíné ke d̀ò: Ti Yiè nkòtení kéyà.

³⁵ Kè Yesu kuó. ³⁶ Kè Sifube d̀ò: Wénténè wè ò d̀ó mèè botí.

³⁷ Kè bèmabè ntú: Wenwe wèè wéi nkuyùònkù ò na bá nna kédòò tìmatì kè Dasaa báá kúà?

³⁸ Kè Yesu yèmmèe wète kécaàrè kòò kòte kufòti borè. Bè do kù keú ditári ndi képoò nditári. ³⁹ Kè Yesu bè nàké ke d̀ò: Pootenè ditári! Kè Mariti, ocí tãù d̀ò: N Yiè, nhò bo ncààrè, diyiè naanni ndi yíe nè bè ò kúnnémè. ⁴⁰ Kè Yesu ò tēíné ke d̀ò: N da nàké tì, kàa tì tá, a bo yà Kuyie nkó tikpetì.

⁴¹ Kè bèe pootè ditári, kè Yesu bóúté kéínkè ke d̀ò: N Yiè nda d̀óunnè mutòmmú a d̀òmmè n da m̀òu tì. ⁴² N yému ke d̀ò nha d̀òri n da békú tì kó dimàà, nné béi m̀emme kè dè bo yie nkè benitibè bèè m murí kè beè nyé ke d̀ò nf̀òò n t̀onni.

⁴³ Ò béi m̀emme kédeè kēpĩkè ke d̀ò: Dasaa yènní!

⁴⁴ Kòò cfi yènni ke fi ntiyaàti o naàcèi nè o nòu nè o ìkè, kè Yesu bè nàké ke dò: Fĩntenè we kòò íté.

Bè do wènnémè dinùù ke bo kuò Yesu

(Wénté Matie 26:1-5 nè Mariki 14:1-2 nè Duku 22:1-2)

⁴⁵ Kè Sifube bèè do bonè Maari kèyà Yesu dòò dè, be mièke kè besúkùbèe yie nYesu. ⁴⁶ Kè be kó bèmabèe kòte kénáké Fadisĩèbe Yesu dòò dè. ⁴⁷ De mònni ikuó niùbè kó bekótíbè nè Fadisĩèbe kè bèe tíi dibeéntĩnni dierì ke dò: Ti yóó yíme? Onitì yie mmè ndòòrimè tidietì péu? ⁴⁸ Kè ti yóò kòò mè dòòri benitibè bemòu bo yie nho kpèti, kè Odommu kòbe kòtení, kèpònte Kuyie ncíètè kètieke ti èi.

⁴⁹ Kè be kòò mòu bè tu wè Kayifu, wèè do tú ikuó niùti diewè de benni, kòò bè nàké ke dò: Di í banté. ⁵⁰ Di í yé ke dò ndè tú di kó mesàà mme onitì òmàà bo kúmè kubotí kpéi, kè kubotí kumòuu còotáà? ⁵¹ Ò do í náá nde kó tináàntì nè o mómmuò, ò do me ntúmè ikuó niùti nwe de kó dibenni, kè Kuyie nduó nkòò nnáá Yesu weè yóó kúmè kubotí kpéi. ⁵² Dè í tú Sifube máá kpéi nke ò yóó kúmè, ò dó kèwènné Kuyie mbí nyi kè ìi naá nhonitì òmàà.

⁵³ De kó diyìè ndi Sifube wènnémè dinùù ke bo kuò Yesu. ⁵⁴ Bá ò ténke í nyie nkénfeí Sifube mièke, kékòte dihei dii bo dikpáà mièke kè bè di tu Efadayimmu, kè nke mbo nè o tancòumbè.

⁵⁵ Ke sò ndiyentébanni tòónni kè benitibè kòri Sedisademmu, ke bo wénkùnne bemáà kè dibanni né tuòkení. ⁵⁶ Kè bè nwanti Yesu, ke békú betòbè Kuyie ncíètè mièke ke tú: Di yèmmè dò nhò bo kòtení dibannaà?

⁵⁷ Ikuó niùbè nè Fadisĩèbe do nàkému ke tú kè wèè ò yà, wèè nàké kè bèe ò pí.

12

Maari do còúmmè tùdààrí Yesu naàcèi

(Wénté Matie 26:6-13 nè Mariki 14:3-9)

¹ Dè do kraá yewe yèkuò ndi diyentébannii bo tuòkenímè, kè Yesu kòte Betannii, Dasaa, ò do duó nkè wèè yánté o cie. ² Kè bèe ò ànné kupòòkù, kè Mariti mbè àà tidiitì Dasaa nè betòbè kè bè kàri nè Yesu kè bè yo. ³ Kè Maarii túóté tùdààrí natiwè wèè donku yóò, kécóú Yesu naàcèi, kéüténè o yùtì, kè kufòòkuu dátinné teciètè temòu. ⁴ Yesu tancòumbè kòò mòu Sudaasi Isikadiyoti wèè yóó ò fité kòò béi nke dò: ⁵ Dè dòmmè kòò càke de kòò tùdààrí, ti na báá nhò fité dibenni tòmú díítí, kèpāmmú becìrìbàà?

⁶ Dè í tú mesémmè do ò bonè becìrìbè kòò nnáá mmemme, ò do tú oyúókù nwe kè weè ntòu idíítí ke yuuku de mièke. ⁷ Kè Yesu ò nàké ke dò: Yóu we, ò còú nde kòò tùdààrí n kùnnímù kpéi nke. ⁸ Becìrìbè yó ndi bonèmu sáà, mí mme nyí yó nhā ke di bonè.

Ikuó niùbè kó bekótíbè dàkemè ke bo kuò Dasaa

⁹ Kè Sifube péuu keè Yesu bomè Betannii, ketíínko ke bo yànè Dasaa Yesu do duó nkè wèè yánté. ¹⁰ Kè ikuó niùbè kó bekótíbèe dake ke bo kuò Dasaa. ¹¹ Ke yé weè do temè kè Sifube péuu bè yóu kètünne Yesu.

Yesu do kòrimè Sedisademmu ke deke disāmmarímbii

(Wénté Matie 21:1-11, Mariki 11:1-11, Duku 19:28-40)

¹² Kè dèe wenté kè benitibè bèè kòtení diyentébanni Sedisademmu kè bèe keè Yesu kéroómè, ¹³ kékóú tipuonti kékòte kòò co kèmpíèkù ke tú: Mesàà nní mbonè Isidayeeriibe kóo kpààti wèè kèríní nè ti Yiè nkó diyètìrì.

¹⁴ Kè Yesu yà disāmmarímbii kèdeke, kè dèe dòò tì wàrimè ke tú:

¹⁵ Díndi Sedisademmu kòbe di bá nyìèkù,

ntenè di kòò kpààti ke kèríní

ke deke disāmmarínsèrì kó dibii.

¹⁶ De mònni Yesu tancòumbè mu nyí mbanté dèè dòòri. Ò dèke dii mònni ndi kéínkè kè bèe dentení tìi wàri o kpéi tìi sòò dòòmè.

ò bekénè, ke yé n yí kòtenímè ke bo bekénè kutenkù, n kòtení ke bo kù deetému. ⁴⁸ Wèè n yete ke yete n náantì, n náantì tiì yóó ò bekénè diyìe sànni yiè. ⁴⁹ Ke yé n yí náammè m mómmuò n kpeti, n cice wèè n tōnní wèè n duó n dò nkénáké ti benitibè ké ti mbè tié. ⁵⁰ N yému ke dò nhò yé n náké ti tu mufòmmu mùù bo sáà mu kpeti nti, deè kpréi nte kè n nàá nhò yé n náké ti máà.

13

Yesu òúmè o tancòumbè naàcèi

¹ Kè diyentébanni ntú nanke kè Yesu banté ke dò nho mōnni tū̀̀̀ke ò bo ítémmè ketenkè ínkè kédeke o cice borè, ò né me ndómè o kōbe bèè bo ketenkè ínkè, kòo bè benke ò bè dómè mediè.

² Bè yo ndiì mōnni ke ś ndibòò dié nke ānné Sudaasi Isikadiyoti Simōo kó debire meyèmmè ò bo fíténèmmè Yesu. ³ Yesu me nyémè ke dò nhò bonnì Kuyie mborè, ke wēti ku borè, kè kù ò duó ndemōu. ⁴ Kòo íté kédáté o yaàbòrì, kébouté kuyààkù ò do bou kù o ka, ⁵ kéānné menie ndibuu kéketé kénhou o tancòumbè naàcèi, ke ū̀̀̀tìnè kuyààkù ò do bou kù o ka. ⁶ Kétuàke Simōo Pieri borè, kòò dō: F́́ n Yiè, nkè f́́́ òúté n naàcèià? ⁷ Kè Yesu ò nàké ke dō: Di mmōnni n dōori dè a mu mbáá dè banté, a bo dè banté diyìe mari. ⁸ Kè Pierii yete ke dō: A báá óú n naàcèi. Kè Yesu ò nàké ke dō: Kè n yí óú a naàcèi ti bá nkpaá wē. ⁹ Kè Simōo Pierii ò nàké ke dō: Kè merìme n Yiè, ndè í tú n naàcèi máà, óúnè n nou nè n yuu. ¹⁰ Kè Yesu ò nàké ke dō: Wèè wùò ò ténke í dō nkéwuò, kòò í óú o naàcèi nsi ke wenke. Díndi wennimu dè né í tú dimōu.

¹¹ Yesu do yému wèè yóó ò fité, kè deè nte kòò dō: Di í wenni di mōu.

¹² Ò óú diì mōnni be naàcèi kédeè kédáátí o yaàbòrì kékaroo bè yo ndè, ké bè beke ke dō: Di banté n dṑ̀̀ràà? ¹³ Di n yu ke tú Okóti, di Yiè, mómmuò nwe, n we ntú. ¹⁴ Mí nwèé tú Okóti, di Yiè, kè nh óú di naàcèi, di dò nkéhóumu ditò̀̀̀bè naàcèi. ¹⁵ N di benke di dò nkéndōori mēmme ditò̀̀̀bè. ¹⁶ N di náá mómmuò nwe, otṑ̀̀ntì í deunè ò p̄́́ nwè mutṑ̀̀mmú, ditṑ̀̀nni me nyí deunè wèè di tō. ¹⁷ Di bantému de kó medò̀̀̀rìmmè, mmè dṑ̀̀rìnè dè bo ndi naati.

¹⁸ N yí náá ndimōu di kpréi, n yému n tā̀̀̀áté bè, tiì wà̀̀̀ri ti né dò nkédò̀̀̀mu tiì tú: Nè wè ti wē nweè kò̀̀̀íté ke n dokùnè. ¹⁹ M p̄̀̀̀nke ti ndi nàkému kè ti mu nyí tū̀̀̀kení, kè dè tū̀̀̀kení diì mōnni di nyé ke dō n tú, n tú wè. ²⁰ N di náá mmómmuò nwe, wèè cōuté n tō nwè ò cōuté mínwe, kè wèè n cōuté ò cōutému wèè n tōnní.

Yesu nàkémè wèè yóó ò fité

(*Wénté Matie 26:20-25 nè Mariki 14:17-21 nè Duku 22:21-23*)

²¹ Yesu béi mmēmme kòo yèmmèe caà̀̀̀rè mediè nkòò dō: N di náá mmómmuò nwe di kòò mōu wèè yóó n fité.

²² Bá o tancòumbè í mbanté ò yé nwè kénwéi wéi betò̀̀̀bè. ²³ Yesu tancòumbè kòò mōu ò dō wè mesàà, kòò kà̀̀̀ri kòò pékénè. ²⁴ Kè Simōo Pierii ò pàsiri ke dō: Beke we káyà ò yé nwè nwe. ²⁵ Kòò sínnóò kébeke Yesu ke dō: N Yiè wenninwe? ²⁶ Kè Yesu ò nàké ke dō: N yóó pò̀̀̀tè p̄̀̀̀é tikúnti kéduó nwè nwe.

Mēmme ò pò̀̀̀tèmmè p̄̀̀̀é kéduó nSudaasi, Isikadiyoti bire. ²⁷ Sudaasi cōuté diì mōnni p̄̀̀̀é kè dibòò ta o yèmmè kè Yesu ò nàké ke dō: A yóó dṑ̀̀ ti, dṑ̀̀ ti mecā̀̀̀.

²⁸ (Ò kà̀̀̀rìnè bè ke yo, be kóo mōu í mbanté mùù te kòò ò nàké mēmme. ²⁹ Sudaasi wèè do me ntōumè idífi, kè bèmabè yèmmè òdò nYesu yé nwèè kōte kédonténì dibanni kó mudii mmu, yoo wèè pā̀̀̀ demarè bec̀̀̀ribè.) ³⁰ Kè Sudaasii cōuté p̄̀̀̀é kényè mecā̀̀̀, ke ś̀̀̀ ndè urike.

Ditannùu pànni Yesu ti duó ndi

³¹ Sudaasi yè diì mōnni kè Yesu béi nke dō: De mōnni tū̀̀̀kemu kè Onitìbire bo déú̀̀̀kùnne de yètìrì, kédéú̀̀̀kùnne Kuyie nkperi. ³² Kè Onitìbire déú̀̀̀kùnne Kuyie nyètìrì, Kuyie mmúnke bo déú̀̀̀kùnne de kperi bàmbà. ³³ M bí, n yí yó nkpaá ke di bonè kè dèè mōnte.

N yitimu kè di bo n wammú kémónté, n nàké tì Sifube n ti ndi náá, di báá na kékote n kòri kè. ³⁴ N di nàké ditannù pànni ndi, n dónè ditòbè. N di òke mètè botí òmme ndónè ditòbè. ³⁵ Kè di dó ditòbè, meñme bè bo bantémè ke dò ndi tú n tancòumbè.

Yesu nàkémè Pieri ò yóò ò pàrikémè

(Wénté Matie 26:31-35 nè Mariki 14:27-31 nè Duku 22:31-34)

³⁶ Kè Simò Pierii ò beke ke dò: N Yiè a kòri ke? Kè Yesu ò tēñné ke dò: A báá na ké n neinè bàmbà, dè yóò yíému kàa n tūnnò. ³⁷ Kè Pierii ò beke ke dò: N Yiè, ba nte kè m báá na ke da neinè bàmbà? N yiemmu ke bo kú a kpéí. ³⁸ Kè Yesu ò tēñné ke dò: A mènke yē nha bo kú n kpéínàà? N da náá mómumu nwe, tekote bo nyóò kuó nkàa pàrikè kuce mètàãti ke tú a í n yé.

14

Yesu wèè tu kuce

¹ Kè Yesu bè nàké ke dò: Di yèmmè báá caàrè. N tǎnè Kuyie nké nni ntǎ. ² Mèffè nsūmu n cice cīētè, kè dè do í dò memme nna bá mbéi. N kūnti ke bo tūnte di yó mborè nde. ³ Kè n kò ke tūnte di yó mborè, m bo wētení ke di túóté kè dí mbo m borè. ⁴ Di yému n kūnti kè, ke yé kuce.

⁵ Kè Tomaa dò: N Yiè, ti í yé a kūnti kè, ti bo yíme kényé kuce? ⁶ Kè Yesu ò nàké ke dò: Mî tu kuce, nè timómmoni, nè mufòmumu. Òmòu í kòri n cice borè ke í yè m borè. ⁷ Kè di do n yé di na nyému n cice, di me nhò yému ke ò yà.

⁸ Kè Fidipuu béi nke dò: N Yiè, nti benke a cice kè dè nti sannè. ⁹ Kè Yesu ò tēñné ke dò: M me ndi bonè di daa a mu nyí n yíētáà? Wèè n yà ò yàmu n cice. Dè dòmme kàa tú n da benke n cice? ¹⁰ A í tá ke dò n cice bo m mieke kè m bo o miekaà? N di náá ntì náànti í tú n kpeti, n cice wèè bo m mieke wèè pí nho tōmmú. ¹¹ Nni ntǎnè m bomu n cice mieke kòò bo m mieke, kè di me nyí n tá tū nni ntǎnè m pí mù tōmmú. ¹² N di náá mmómumu nwe, wèè n tá ò bo pí mmutōmmú m pí mmù kè mù ndeu kēpēēté m pí mmù ke yé n kūntimè n cice borè. ¹³ Di bo mǎo dèè kó dimàa nè n kó diyètiri, m bo dè dǎò kédéúkunne n cice yètiri. ¹⁴ Kè di mǎo dèmarè nè n kó diyètiri m bo dè dǎò.

Wèè n dó wè nyíé n kó tináànti

¹⁵ Kè di n dó mpínnè n tannò. ¹⁶ M bo bántè n cice kòò di duǎnní obáànti tǎu, kòò ndi bonè sǎà. ¹⁷ Wèè tu Muyaánsààmù timómmoni kōmu, kutenkù kuu nkòbe báá na ké mù cǎuté, bè í mù wùó mbè me nyí mù yé, díndi me mmù yému, kè mù di bonè ke bo di mieke.

¹⁸ N yí yóò di yóu kè dí ndò nyiciribí, n wētínimu di borè. ¹⁹ Dè bo yíé sǎmpó kutenkù kuu nkòbe ténke bá n yà, díndi me n yóò n yàmu ke yé n fòumè kè di yó nfòu. ²⁰ De kó diyè di bo banté ke dò m bo n cice mieke, kè di bo m mieke, kè m bo di mieke.

²¹ Wèè yie n náànti ke dǎori tì yèmmè wèè n dó, kè wèè n dó, n cice bo nhò dó, kè nni nhò dó kòò benke m máà.

²² Kè Sudii ò beke ke dò: N yiè ndè dòmme kàa bo ti benke a máà, ke báá benke a máà kutenkù kòbe. ²³ Kè Yesu ò tēñné ke dò: Wèè n dó ò yó mpímmu n náànti kè n cice nhò dó, kè tí kǎtení kè nhò bonè. ²⁴ Wèè í pí n náànti ò í n dó. N di náá ntì náànti í tú n kpeti, n cice wèè n tǎnní o kpeti nti.

²⁵ N ti ndi nàkému ke kpaá ke di bonè. ²⁶ Obáànti Muyaánsààmù n cice yóò duǎnní mù n kó difǎtìrì mù bo di nàké demòu, kè di dente n di nàké tì timòu.

²⁷ N di duó ndiwèi ndi, n kó diwèi. N yí di ndi duó nkutenkù kuù nkōme, di yèmmè báá caàrè, di kōmbùtì báá do. ²⁸ Di kèemu n di nàkémè ke tú n kūnti n cice borè ke wētíní. Kè di do n dó dè na ndi naatimu ke yé n kūntimè n cice borè wèè deu ke m pēēté. ²⁹ N ti ndi nàkému kè dè mu nyí tūòkení, kè dè bo yie nkè dè tūòkení dii mōnni di ntǎ. ³⁰ N ténke í yóò di nàké timatì péu, ke yé kutenkù kuu nkòò kpààtì kèrínimè, ò í mǎke muwērímú

mamù n yínkè. ³¹ Ò kèríní kè kutenkù kòbe beè bo banté ke dò n dó n cice ke dɔri ò dómè. Íténè kè tí pēēté.

15

*Yesu dòn*nenèmè o mǎa mutie bè tú mù fínyì

¹ Kè Yesu dò: Míi tú fínyì tie kó dikùnni kè n cice tú wèè mù te. ² Iba ke ì n tukúnè ke í peí ò ì kōumu, kè ibake ì peí ke ì kèí kè ì bo dōke peité. ³ Tináaṅtì n di nàké tì dié nke di ciému, kè di wenke páíí. ⁴ Di nni ntaunè kè n di taunè. Kutebaku báá na képeité ke í taunè mutie. Mèè botí nku di báá na képeité ke í n taunè.

⁵ Míi tú mutie kùnni kè di tú ibake, wèè n taunè kè nh ò tàunè wèè peí yebe péu, kè di í n taunè di báá na kédòò dēmarè. ⁶ Wèè í n taunè Kuyie nhò dootóomu, kutebaku ò kpeí kè bēe kù dootóo mēè botí, kè bēe kù tūóté kécóu nkè kùu cóuté. ⁷ Kè di n taunè kè n náaṅtì bo di mieke, mōonè di dó dè, m bo dè ndi pā. ⁸ Kè di peité yebe péu, mēmmè n cice yètìrì bo deukemè, kè dēe benke di tùmè n tancóumbè. ⁹ N cice n dó mēè botí, m me ndi dó, n fííkúnè. ¹⁰ Kè di pí n tannò m bo ndi dó kè di nfííkú, m pímmè n cice tannò kòò n dó kè n fííkú.

¹¹ N ti ndi nàké kè dè bo yie nkè di mōote n kó diwèi ndi kè di di píe. ¹² Ntenè n di nàké dii tannùu: Ndónè ditòbè n di dó mēè botí. ¹³ Wèè duó nho fōmmu o kòbe kpeí, wèè bè dó mediè. ¹⁴ Kè di dɔri n di nàké dii nùu di tú n népobè mbe. ¹⁵ N ténke í di tú betōmbè, ke yé otōnti í yémè wèè ò duó mmutōmmú ò dòòri dè. N di tú n népobè mbe, ke yé n di benkemè n cice m benke dè demou. ¹⁶ Dfi í n tāāté mfi di tāāté, ke tú di kote képeité yebe yèè yó mbo sǎa kè dēe yie nkè di mōo dèè kó dimàà n cice nè n kó diyètìrì, wèè dè ndi pā. ¹⁷ N di duó dii tannùu tú: Di bo ndómè ditòbè.

Kutenkù kòbe níimmè Yesu nē o kòbe

¹⁸ Kè kutenkù kòbe di níi, nyénè ke dò mbè keté ke níi mínwe. ¹⁹ Kè di do ntú kutenkù kòbe bè na ndi dómu, di me nyí tú ku kòbe, ke yé n di dēnnenímè kutenkù, dēe te kè bè di níi. ²⁰ Denteneni n di nàké tì: Otōnti mōu í deunè wèè ò duó mmutōmmú. Kè bè n fēú mbè yóó di fēummu kè bè me nyie n kpeti bè yóó yiemmu di kpeti. ²¹ Bè yóó di fēu ndi tú mēè kpeí nke n kòbe, ke yé bè í yémè wèè n tōnni. ²² Kè n do í kòtení ke bè nàké dè na bá ntú be kó meyetímè, n né me nkòtenímè ke bè nàké bè báá na képeri. ²³ Wèè n níi ò níimmu n cice. ²⁴ Kè n do í pí mmutōmmú otòu mōu í na ke pímmú, kè bè yà, dè na bá ntú be kó meyetímè. Bè me mmù yàmu ke ti níi, mmí nnè n cice. ²⁵ Tìi wǎri be kó ikuó mieke tìi dòò tìi tú: Bè n níi detetìrè.

²⁶ Obáaṅtì Muyaánsààmù n cice yó n duó mmù kè n di duó, mù bo tuòkení dii mōnni mù yó nnáa n kpeí nke. ²⁷ Kè di múnke n náa n kpeí, nke yé di m bonèmè nè diketìrìni.

16

¹ N ti ndi nàké dè bo yiemmmè mme kè di báá duó. ² Bè bo ndi betì titíntouti, mōnni mari kè ndi kòu kè be yèmmè dò mbè pí Kuyie ntōmmú. ³ Bè yó ndɔri memme bè í yé mēè kpeí nke n cice, bè me nyí n yé m mómumu. ⁴ N ti ndi nàkému kè de mōnni tūòkení, di dentení n di nàké tì, n yí tì ndi nàké nè dimōnni ke yé n di bonèmè.

*Yesu nàké*mè Muyaánsààmù yóó pí mmùu tōmmú

⁵ Di mōnni n kùnti wèè n tōnni o borè nde, di kóò mōu me nyí m békú n kòri kè. ⁶ Kè di yèmmè né cààrè n di nàké mēè kpeí n kòri kè. ⁷ N di náa mómumu nwe, kè n kò dè bo ntú di kó mesàà, nke yé kè n yí kò, Obáaṅtì sààwè í kòriní, kè m me nkò m bo wè ndi duōnni. ⁸ Obáaṅtì bo kòtení dii mōnni, ò bo nte kè benitibèe banté be yei, kébanté dèè tú timómmōnti, kébanté Kuyie mbeénti bomè. ⁹ Be yei ntú bè í n tǎmè. ¹⁰ Bè í bantémè ke dò n dɔri Kuyie ndómè ke kùnti ku borè, di ténke í yó n yà, ¹¹ kébanté ke dò nKuyie mbeénti bo ke yé Kuyie mbekénèmè kutenkù kuu nkóo kpààtì ke dèè.

¹² Tináantì kpaámu péu n na ndi nàké tì, di me mmu mbáá na ké tì kèè di mmònnì.
¹³ Muyaánsààmù mùù tu timóm̄m̄nti mù bo k̄atení dìì m̄nnì, mù bo di náké tim̄u, ke yé mù í yó nnáámmè nè mu kó muw̄rímù, mù yó nnáá mmù kèè t̄inti ke di náké dèè kraaní. ¹⁴ Mù bo nni nsántí ke yé mù yó nnáámmè mù kèè t̄inti m borè. ¹⁵ N cice m̄ke dè dem̄u dè tú n kperè nde, deè te kè n tu Muyaánsààmù bo ndi náá mmù kèè tì m borè.

Yesu yèmmè o k̄obe yèmmè bo caàrè k̄ew̄te kénarike

¹⁶ Dè bo yíe s̄ampó di ténke bá n yà, kè dèe w̄ete k̄eyíe s̄ampó kè di n yà, ke yé n k̄untimè n cice borè.

¹⁷ De m̄nnì kòo tancòumbè mabè mbékú betabè ke tú: Ìnti náantì tu, dè bo yíe s̄ampó di ténke bá n yà, kè dèe w̄ete k̄eyíe s̄ampó kè di n yà, ke yé n k̄untimè n cice borè? ¹⁸ Ba ntú dè bo yíe s̄ampó? Ti í banté mùù me ntú.

¹⁹ Kè Yesu banté bè dómè kóò beke ké bè nàké ke dò: Di dó kébanté mùù tu dè bo yíe s̄ampó kè di ténke bá n yà, kè dèe yíe s̄ampó kè di w̄ete ké n yaà? ²⁰ N di náá mmóm̄muo nwe, di bo k̄ommù, kè kutenkù k̄obe nyānku. Di yèmmè bo caàrè, ke de kó meyeñcaàrimè né naá ndiwèì. ²¹ Onitipòkù peí dìì m̄nnì dè ñ nhò yóumu, ke yé o m̄nnì t̄ùðkemè kè debire yènní ke dèe w̄e yènkò kuyonku, ke yé ò peitémè onitì. ²² Di kperè me ndò, di yèmmè cààremu di ñm̄nnì, ke bo narike di bo w̄ete ké n yà dìì m̄nnì, bá òm̄u báá na kédeite de kó kuyènaatí.

²³ Kè de kó diyie t̄ùðke di ténke í yó mbekè t̄imatì n di náá mmóm̄muo nwe de kó diyie di móú dèè kó dimàà n cice nè nkó diyètìrì ò bo dè ndi p̄a. ²⁴ Nè yíenní di mu nyí m̄o dèmarè Kuyie nè n kó diyètìrì, m̄onè kè kù di p̄a, kè di yèmmè ñnaati.

Yesu namè kutenkù

²⁵ N di nàké de kó tináantì nè dináan̄h̄antírì ndi, de m̄nnì kpaanímu, n ténke í yo ndi náánnè ke di āmmù, de m̄nnì n yó ndi náá mpáíí nwe n cice kpeti. ²⁶ De kó dim̄nnì di bo mmóú n cice di dó dè nè n kó diyètìrì. Dè í tú n yē n yó nhò báá ndi kpéí. ²⁷ N cice móm̄muo ndi dómu di n dó mèè kpéí, ke tá ke do m bonní o borè. ²⁸ N yiténí n cice borè nde ke k̄atení kutenkù, ke iti kutenkù ke k̄unti n cice borè.

²⁹ Kòo tancòumbèe ò nàké ke dò: Nte a náámmè páíí bá a í āmmù. ³⁰ Di ñm̄nnì ti bantému ke dò nha yé dem̄u, kè dè í dò nhòm̄u benné ké nda békú t̄imatì. Deè te kè ti tá ke dò nha bonní Kuyie mborè. ³¹ Kè Yesu bè beke ke dò: Di tá di mm̄nnàà? ³² De m̄nnì duunnímu ke t̄ùðkení, kè di bo cíté kékūú ndi c̄ēí ké n yóu. M me nyí yó mbo m máà, n cice m bonèmu. ³³ N tì ndi nàké kè dè bo ndi naatimu ti kó metaummè mieke, bè yóó di f̄ēūmmu, di yèmmè né báá caàrè n namu kutenkù.

17

Yesu b̄antémè Kuyie n̄ho tancòumbè kpéí

¹ Yesu béi mm̄emme kédeè k̄ebóúté k̄éínkè ke dò: N cice de m̄nnì t̄ùðkemu, déúk̄unne a bire yètìrì kè dèe déúk̄unne a kperì. ² Ke yé a dè duóm̄mè muw̄rímù kè dè bo duó mmufòm̄mu mùù bo s̄áà benit̄ibè a dè duó mbè. ³ Bè bo yíétémè f̄ñ nKuyie mmóm̄m̄onku kùù bo kumáà, nè Yesu Kirisi a t̄ōnní wè deè tú mufòm̄mu mùù bo s̄áà. ⁴ N dèèmu mutóm̄mù a yē m pí mmù ke déúk̄unne a yètìrì ketenkè ínkè. ⁵ Di mm̄nnì n cice déúk̄unne n yètìrì, ké n duó ndis̄anni n do m̄ke di a borè kè kutenkù mu nyí d̄ò.

⁶ M̄i duó nkè bè da yíété, benit̄ibè a d̄eitení bè kutenkù, ke bè nni nduó, f̄ñ do bè te ke bè nni nduó nkè bè yie nha náantì. ⁷ Bè bantému di ñm̄nnì ke dò mm̄ke dèè kó dimàà bonní a borè. ⁸ Ke yé m bè nàkémè tináantì a n duó ntì kè bè tì c̄outé ke banté ke dò m m̄enke bonní a borè ke yie nke dò nf̄ñ n t̄ōnní.

⁹ N yí da báá nkutenkù k̄obe kpéí, n da báá nha n duó mbè kpéí nke, ke yé f̄ñ bè temè.
¹⁰ M m̄ke dè tú a kperè nde, kàa m̄ke dè tú n kperè. Mer̄me kè bè déúk̄unko n yètìrì.

¹¹ N kũnti a borè nde, n tẽnke í yó nkpaá kutenkù miẽke, kè bembẽ yó nkpaá. N cice wèè dò mpáíí, mpí mbe nè a kó diyètìrì kè bè ñwẽ nke dò onìtì omáà mí nnè fí nti dòmme. ¹² M bè bonè ke bè bàamu kutenkù miẽke nè a kó diyètìrì, ke pí nha n duó mbè bá be kòò m̀̀u í feti, kè dè í tú wèè do dò nkéfeti wènwe kè dèe dàò tì wàri ke yẽmmè. ¹³ Di ñm̀̀nni n kũnti a borè nde, ke kpaá ke bo kutenkù miẽke, ke bè nàá nkè bè bo mm̀̀ke n kó diwèi mediè. ¹⁴ M bè nàkèmu a kó tináantì kè kutenkù k̀̀be bè nìí bè í tú m̀̀è k̀̀pí nkutenkù k̀̀be kéndonnè m m̀̀mmuò n yí tùmè kutenkù kou. ¹⁵ N yí da báá nke yè nha bè dènne kutenkù miẽke, n yè nha mbè k̀̀nké oyeiwe nwe. ¹⁶ Bè í tú kutenkù kuu nk̀̀be, m m̀̀mmuò n yí tùmè kutenkù kou. ¹⁷ Wénk̀̀nne be né a náantì, a náantì tu tim̀̀mm̀̀nti nti. ¹⁸ A n t̀̀nní m̀̀è botí kutenkù miẽke mme mbè tũ̀̀ nku miẽke. ¹⁹ N duó m máà beè k̀̀pí, kè dè bo yie nkè bè m̀̀nke ntú a k̀̀be.

²⁰ N yí da báá mbeè máà k̀̀pí, n da báammu nè bèè yóò keè a náantì ké nni ntá be k̀̀pí. ²¹ N da báá nke tú bè ñwẽ nke dò nhonìtì omáà, mí nnè fí nti dòmme ké nti taunè kè kutenkù banté fí̀̀ n t̀̀nnímè. ²² M bè duómmu tikpetì a n duó ntì, kè bè bo ñwẽ nke dò nhonìtì omáà m mí nnè fí nti dòmme. ²³ Kè ñnì mbo be miẽke k̀̀a ríbo m miẽke kè bè ñwẽ nke dò onìtì omáà, kè kutenkù banté fí̀̀ n t̀̀nnímè ke bè d́ a n d́ m̀̀è botí.

²⁴ N cice n d́ kè m borè a n duó mbè nde mbo, ke wúó n kpetì a n duó ntì ke yé a n d̀̀kemè ke mu nyí d̀̀ò kutenkù. ²⁵ N cice a tú tim̀̀mm̀̀nti yiè nwe, kutenkù k̀̀be í da yé, mí mme nda yèmu, kè n tanc̀̀umbè yé ke d̀̀ nfí̀̀ n t̀̀nní. ²⁶ M bè nàkèmu a tú wè ke yó nsaké ke bè benkú, kè bè nyé ke d̀̀ nha bè d́ a n d́ m̀̀è botí, kè m bo be miẽke.

18

Bè p̀̀mmè Yesu

(Wénté Matie 26:47-56 nè Mariki 14:43-50 nè Duku 22:47-53)

¹ Yesu nàkè memme kédeè, nè o tanc̀̀umbè kè bèe íté kék̀̀te Setiǹ̀wó kó kukó, kè kupúú makù dè bo, kè bèe ta ku miẽke. ² Sudaasi wèè yóò fité Yesu ò do yèmu de kó kupúú, ke yé Yesu nè o tanc̀̀umbè do k̀̀rimè debore sáà. ³ Ikuó niùbè kó bekótìbè nè Fadisiẽbe kè bèe t̀̀nní behã̀̀p̀̀mbè nè ntiã̀̀p̀̀nti tìi bàà Kuyie ncíètè kè Sudaasii bè niité kè bè t̀̀o fiti nè dehã̀̀nne ke t̀̀nè tikp̀̀rinenti. ⁴ Yesu me nyè̀̀mè tìi yóò ò t̀̀̀kení, kòò t̀̀ónko be borè kè bè beke ke d̀̀: Di wanti we? ⁵ Kè bèe ò t̀̀̀nné ke d̀̀: Yesu Nansareti kou. Kè Yesu bè nàkè ke d̀̀: M̀̀nwe! Kè Sudaasi wèè ò fité kòò bè neínè. ⁶ Ò bè nàkè di m̀̀nni ke d̀̀: M̀̀nwe. Kè bè mbótírí ke duò. ⁷ Kè Yesu wète kè bè beke ke d̀̀: Di wanti we? Kè bè d̀̀: Yesu Nansareti kou. ⁸ Kòò d̀̀: N di nàkèmu ke tú m̀̀nwe, kè di wanti m̀̀nwe, yóunè bet̀̀bè kè bèe íté.

⁹ Mèmmè kè dèe dàò kéndonnè ò béi nti ke tú: N cice n yí fétinne a n duó mbè kòò m̀̀u. ¹⁰ Kè Sim̀̀wó Pierii kpatè disie kék̀̀ú ikuó niùtì diewè t̀̀nti toò youri. De kòò t̀̀nti yètìrì do tú Madikuusi. ¹¹ Kè Yesu nàkè Pieri ke d̀̀: Ǹ̀nne a siè di ǹ̀rikù, a yèmmè d̀̀ m báá yà feb̀̀d̀̀fè n cice n duó nfèà?

Bè k̀̀tenèmè Yesu Anni borè

¹² Kè behã̀̀p̀̀mbè kóò kótìi duó ndinùu tihã̀̀p̀̀nti nè tìi bàà Kuyie ncíètè kè bèe pí nYesu kéboú. ¹³ Ke kété kóò k̀̀tenè Anni, Kayifu c̀̀kù cíètè, wèè do tú ikuó niùtì diewè de benni. ¹⁴ Weè Kayifu do nàkè Sifube ke d̀̀: Dè bo nwenni onìtì omáà bo kùmè kubotí kumou k̀̀pí.

Pieri ǹ̀nnimè Yesu

(Wénté Matie 26:69-70 nè Mariki 14:66-68 nè Duku 22:55-57)

¹⁵ Sim̀̀wó Pieri nè Yesu tanc̀̀untì t̀̀u m̀̀u, kè bè ñtù nYesu. Ikuó niùtì diewè né me nyè̀̀mè Yesu tanc̀̀untì t̀̀u, kè wenwee ta. ¹⁶ Kè Pieri nkpaá ditowaà ke kari dibòrì kè Yesu tanc̀̀untì, ikuó niùtì diewè yé wèè yènní kénáké osapàà nwèè bàà dibòrì kè Pieri bo ta. ¹⁷ Kè de kóò sapàà mbekè Pieri ke d̀̀: A m̀̀nke í tú we ñnìtì kóò tanc̀̀untì nweà? Kè Pieri d̀̀: Ó̀̀! N yí ò tú!

¹⁸ Kε s̄ mmusée mbo kè behããpòmbè nè betòmbè kè bè tòtinne muhãã nke iiri, kè Pieri ncómmú debore ke iiri.

Ikuó niùtì diewè beké tì Yesu o tié nyínkè

(*Wénté* Matie 26:59-66 nè Mariki 14:55-64 nè Duku 22:66-71)

¹⁹ Kè ikuó niùtì diewè beke Yesu o tancòumbè kpeti nè o tié nkpeti. ²⁰ Kè Yesu ò tēíné ke dò: N yí nàké tìmatì disòrì, nh ò ntiè ntitíintouti nè Kuyie ncíètè dietè mieke nke Sifube bemou ò tìí ndè. ²¹ Dè dòmmè kàa m bèkú? Beke nh ò nnáá nkè bèè bo, bè yému n nàké tì.

²² Yesu béi memme kè kuhããpònkù kùù ò tòkénè kè kùu ò bènte ke dò: Ikuó niùtì diewè nwe a náámmè memmaà? ²³ Kè Yesu dò: Kè m béi tiyeiti nti benke tì tu tiyeiti? Kè m me béi tisààtì nti ba nte kàa m poté?

²⁴ Memme kè Anni yóu kòo nkpaá bou kòo ò duónko ikuó niùtì diewè Kayifu.

Pieri nēnnimè Yesu

(*Wénté* Matie 26:71-75 nè Mariki 14:69-72 nè Duku 22:58-62)

²⁵ Kè Simou Pieri ídè kpaá ke iiri, kòo mōu wēte kòd beke ke dò: A í tú we ñniti kóo tancòuntì ñweà?

Kè Pierii ò nēnni ke dò: N yí ò tú. ²⁶ Kè ikuó niùtì diewè kóo tōntì, Pieri dàte wèè toò cíètè kouu béi nke dò: N do da yàmù kàa ò neínè kupúú mieke. ²⁷ Kè Pierii wēte kòd nēnni ke dò: N yí ò yé. De mōnni kè tekotee kuó.

Pidati bekénēmè Yesu

(*Wénté* Matie 27:1-2, 11-14 nè Mariki 15:1-5 nè Duku 23:1-5)

²⁸ Kè bèè íténè Yesu Kayifu cíètè, kòd sōnnè kùmandáà cíètè kè dè kpaá uu, kè Sifube yete mutarimù bè yàa bo sãu mēè kpéi mbemáà képaà ndiyentébanni kó mudii. ²⁹ Kè Pidatii yēnní ké bè beke ke dò: Di yē nhoniti yie ñcàke ba? ³⁰ Kè bèè ò tēíné ke dò: Kòd do í càke dēmarè, ti na bá nhò kàtēnní a borè. ³¹ Kè Pidatii bè nàké ke dò: Túóténè we, kòd bekénè di mōmmōmbe dí kuó dòmmè. Kè bè dò: Ti kó ikuó í yie nti kuōmè òmōu.

³² Kè dè bo yie nkè dèe dōd Yesu do yē nhò yóó kú mùù kúú. ³³ Kè Pidatii ta kudieku keyú Yesu kòd beke ke dò: F̄d̄ tu Sifube kòd kpààtàà? ³⁴ Kè Yesu ò tēíné ke dò: A m bèkú nè amáà ndaà? Kè betòbè bèè yē nha m beke? ³⁵ Kè Pidatii ò tēíné ke dò: N túmu Sifua? A botí kàbe nè ikuó niùbè kó bekótìbè bèè da kàtēnní m borè. A càke ba? ³⁶ Kè Yesu ò tēíné ke dò: N kó tikpàtì í tú kutenkù kuu nkpeti, kè tì do nti ntú, n kàbe na mbàaomu bá Sifube bá m pí. N kó tikpàtì me nyí tú kutenkù kuu nkpeti. ³⁷ Kè Pidatii ò beke ke dò: A tú okpààtì nwe yáa ba? Kè Yesu ò tēíné ke dò: A ti mbéi, n tú okpààtì nwe ke kàtēnì kutenkù, kè bè m peité kè m bo náké timómōnti. Bèè dó timómōnti bèè kemmu n náàntì.

Bè do yēmmè bèè kuō Yesu

(*Wénté* Matie 27:15-31 nè Mariki 15:6-20 nè Duku 23:13-25)

³⁸ Kè Pidati dò: Ba ntú timómōnti? Ò béi memme keyè kékote Sifube borè ké bè nàké ke dò: N yí yà oniti yie n càkemu ke dò nti ò kù. ³⁹ Kéndōnnè di kó ikuó mieke di ò duómme kè n f̄ nkukpetínkù makù diyentébanni yie, di dó n f̄ nSifube kóo kpààtàà?

⁴⁰ Kè bèè wekí ke dò: Ti í dó a f̄ nyie, ti dó a f̄ mBarabaasi nwe!

Barabaasi me ndo tú onitikòtì nwe.

19

Bè dòmmè Yesu ipo kó dipì

¹ Memme kè Pidatii duó nkè bèè puotí Yesu yedá. ² Kè tihããpòntii duōke ipo kó dipì kòd òó, kòd dátinnè diyaàbòrì wūrì. ³ Kε ní tóónní kòd dōu nke dò: A kpeínàà Sifube kòd kpààtì? Mbo sãà! Kòd bènte. ⁴ Kè Pidatii wēte keyēnní ké bè nàké ke dò: N yóó ò dēnnemu kè di banté n yí yàmè ò càkemu ke dò nti ò kù. ⁵ Kè Yesu yēnní ke óké ipo

kó dipìi ke dáátí diyaàbòrì wūōrì, kè Pidati d̀̀: Nteǹ̀e we! ⁶ Ikuó ǹ̀ub̀̀e kó bekótf̀̀b̀̀e ǹ̀e tihããp̀̀nt̀̀i t̀̀i bàà Kuyie ǹ̀c̀̀íḕ̀t̀̀e k̀̀e b̀̀e yà Yesu k̀̀ep̀̀íḕ̀k̀̀e ke d̀̀: Baak̀̀e we kudapããt̀̀í! K̀̀e Pidati d̀̀: Túót̀̀éǹ̀e we di mómm̀̀m̀̀be k̀̀e baak̀̀e! Mí ǹ̀ yí yà ò c̀̀àke mù ke d̀̀ nti ò k̀̀ù. ⁷ K̀̀e Sifub̀̀e ò t̀̀énǹ̀e ke d̀̀: Ti kó ikuó tú ò d̀̀ nk̀̀ék̀̀ù̀m̀̀, ò yí m̀̀èè k̀̀p̀̀éí nhò tú Kuyie m̀̀Bire.

⁸ K̀̀e Pidatii kè̀e de kó tináànt̀̀i k̀̀e kufōwáá nhò aut̀̀e. ⁹ K̀̀ò ẁ̀t̀̀e k̀̀eta kudieku k̀̀e beke Yesu ke d̀̀: A ỳ̀enǹ̀i de?

Yesu m̀̀e nyí nhò t̀̀énǹ̀e t̀̀imat̀̀i. ¹⁰ K̀̀e Pidati d̀̀: A í d̀̀ k̀̀e ǹ̀ t̀̀énǹ̀e t̀̀imatàà? A í ỳ̀e ke d̀̀ m̀̀ m̀̀ake muẁ̀érím̀̀ú ke bo na ke da f̀̀í, ke m̀̀ake muẁ̀érím̀̀ú ke bo na ke da baakàà? ¹¹ K̀̀e Yesu ò t̀̀énǹ̀e ke d̀̀: A na bá mm̀̀ake muẁ̀érím̀̀ú mam̀̀u ǹ̀ ỳ̀nk̀̀e k̀̀e Kuyie ndo í mù nda duó. Deè k̀̀p̀̀éí nte ẁ̀è m̀̀ p̀̀í nke da duó nk̀̀ò kó meyei ndeuǹ̀e a k̀̀m̀̀e.

¹² De m̀̀nǹ̀i k̀̀e Pidati ndó k̀̀éff̀̀i ǹ̀ Yesu, k̀̀e Sifub̀̀e p̀̀íḕ̀k̀̀e ke d̀̀: Kàa ò f̀̀í nha í d̀̀ okpààt̀̀i diẁ̀e Sesaa, ẁ̀è tú omáà okpààt̀̀i, ò yete Sesaa k̀̀peti nti.

¹³ K̀̀e Pidatii kè̀e de kó tináànt̀̀i k̀̀edenǹ̀eǹ̀í Yesu k̀̀ékari obeénkàr̀̀i ínk̀̀e, b̀̀e tú d̀̀ dibòr̀̀i b̀̀e ce di. Ǹ̀e ebedee kó tináànt̀̀i: Kabata. ¹⁴ D̀̀e do tú diyìe s̀̀nni yìe ndi k̀̀e diyìe còrm̀̀m̀̀u yeyo k̀̀e d̀̀ né bo went̀̀e diyent̀̀ebanni. K̀̀e Pidatii náké Sifub̀̀e ke d̀̀: Nteǹ̀e di kóo kpààt̀̀i.

¹⁵ K̀̀e b̀̀e p̀̀íḕ̀k̀̀e mediè nke d̀̀: Baak̀̀e we! Baak̀̀e we kudapããt̀̀í ínk̀̀e! K̀̀e Pidati d̀̀: M̀̀ baak̀̀e di kóo kpààt̀̀i kudapããt̀̀áà? K̀̀e ikuó ǹ̀ub̀̀e kó bekótf̀̀b̀̀e d̀̀: Ti í m̀̀ake okpààt̀̀i t̀̀ou m̀̀ou k̀̀e d̀̀ í tú Sesaa.

B̀̀e baak̀̀em̀̀e Yesu

(Ẁ̀ent̀̀e Matie 27:32-44 ǹ̀e Mariki 15:21-32 ǹ̀e Duku 23:26-43)

¹⁶ M̀̀em̀̀e k̀̀e Pidatii b̀̀e duó ǹ̀ Yesu k̀̀e b̀̀e nk̀̀ariǹ̀e ke bo baak̀̀e. ¹⁷ K̀̀e Yesu ǹ̀to o dapããt̀̀í k̀̀etuoke dibòr̀̀i marì b̀̀e tú d̀̀i kuyuk̀̀ú, ǹ̀e be kó tináànt̀̀i miēke Kodikotaa. ¹⁸ D̀̀e nde b̀̀e baak̀̀em̀̀e Yesu kudapããt̀̀í ǹ̀e benit̀̀ib̀̀e mab̀̀e b̀̀ed̀̀éb̀̀e, kóo soó m̀̀be cuoke.

¹⁹ K̀̀e Pidatii duó nk̀̀e b̀̀e ẁ̀ari tedab̀̀eet̀̀e ke d̀̀: Yesu Nansaretì kou, Sifub̀̀e kóo kpààt̀̀i, k̀̀edanne kudapããt̀̀í yómm̀̀e. ²⁰ B̀̀e do baak̀̀e d̀̀e Yesu do í d̀̀etirìǹ̀e dihei. B̀̀e do ẁ̀ari ebedee ǹ̀e dat̀̀ēē ǹ̀e kerekì nwe k̀̀e benit̀̀ib̀̀e p̀̀eu mp̀̀enk̀̀u ke t̀̀i kàa. ²¹ K̀̀e ikuó ǹ̀ub̀̀e kó bekótf̀̀b̀̀e náké Pidati ke d̀̀: A na bá nẁ̀ari ke yí Sifub̀̀e kóo kpààt̀̀i, ẁ̀ari ke d̀̀ ò ỳ̀e nhò tú Sifub̀̀e kóo kpààt̀̀i. ²² K̀̀e Pidati d̀̀: Ǹ̀ ẁ̀ari t̀̀i tiàti.

²³ K̀̀e tihããp̀̀nt̀̀i baak̀̀e Yesu k̀̀edeè k̀̀etot̀̀e o yààt̀̀i yecúò ỳ̀enàà, bá k̀̀u ǹ̀e ku k̀̀peti, k̀̀e d̀̀ nkpaá o yaàbòr̀̀i dierì d̀̀i í m̀̀ake kuyi. ²⁴ K̀̀e tihããp̀̀nt̀̀i náké titòb̀̀e ke d̀̀: Ti báá k̀̀t̀̀e di nyaàbòr̀̀i, ti tãū t̀̀et̀̀e k̀̀yà ẁ̀è bo d̀̀i di.

M̀̀em̀̀e k̀̀e d̀̀e d̀̀ò t̀̀i ẁ̀ari ke ỳ̀emm̀̀e t̀̀i tu: B̀̀e tot̀̀í ǹ̀ yààt̀̀i ke tãū ǹ̀ yaàbòr̀̀i dierì t̀̀et̀̀e. Tihããp̀̀nt̀̀i do m̀̀e nd̀̀ò.

²⁵ K̀̀e Yesu ỳ̀e ǹ̀e o ỳ̀e nant̀̀e ǹ̀e Maari Kodopaasi pok̀̀u ǹ̀e Maari Makitadaa kou, k̀̀e b̀̀e còrm̀̀m̀̀u Yesu dapããt̀̀í tak̀̀e. ²⁶ K̀̀e Yesu ǹ̀wúó nho ỳ̀e kòo pek̀̀eǹ̀e o kóo tancòunt̀̀i ò d̀̀ kóo mediè, nk̀̀ò ò náké ke d̀̀: Ǹ̀ ỳ̀e, nte a bire. ²⁷ Ke náké o kóo tancòunt̀̀i ke d̀̀: Nte a ỳ̀e.

M̀̀em̀̀e kòo ò t̀̀ot̀̀e k̀̀ekonǹ̀e.

Yesu kum̀̀e

(Ẁ̀ent̀̀e Matie 27:45-56 ǹ̀e Mariki 15:33-41 ǹ̀e Duku 23:44-49)

²⁸ Yesu m̀̀e nỳ̀em̀̀e ke d̀̀ ndem̀̀ou d̀̀e d̀̀ò k̀̀eb̀̀eí nke d̀̀: Sinéyēi siì m̀̀ bo, k̀̀e d̀̀ bo d̀̀ò t̀̀i ẁ̀ari ke ỳ̀emm̀̀e.

²⁹ Ke s̀̀ ndidúu marì d̀̀e ñ̀k̀u ke píēk̀̀e menéyãã nk̀̀e tihããp̀̀nt̀̀i méú dis̀̀s̀ú d̀̀ m̀̀e miēke k̀̀ec̀̀o isòp̀̀u kó kudòu k̀̀eyoutoo k̀̀etuú ǹ̀ Yesu ǹ̀u. ³⁰ K̀̀ò s̀̀ute menéyãã nke b̀̀eí nke d̀̀: Dem̀̀ou d̀̀e d̀̀òmu.

Ke s̀̀inǹ̀e o yuu k̀̀ékú!

Kuhããp̀̀nk̀̀u k̀̀úmm̀̀e Yesu píku dikpãnǹ̀i

³¹ D̀̀e do tú diyìe s̀̀nni ndi k̀̀e d̀̀ né bo went̀̀e teom̀̀p̀̀t̀̀e, k̀̀e Sifub̀̀e nỳ̀ēk̀̀u teom̀̀p̀̀t̀̀e bo ns̀̀omm̀̀e b̀̀e kpaá idapããt̀̀í ínk̀̀e. De kó teom̀̀p̀̀t̀̀e do mááǹ̀e diyent̀̀ebanni ndi, k̀̀e Sifub̀̀e m̀̀o Pidati dinùu ke bo píe b̀̀e baak̀̀e b̀̀e tàake, k̀̀e b̀̀e cúunǹ̀i.

³² Mèmmè kè tihããpòntii kòte kèpíé bè baakénè bè Yesu be tààke. ³³ Ké tuàke Yesu borè kénsó nhò ku, bá bè í mpié o tààke. ³⁴ Kè kuhããpònkù makùu kúú o píku dikpänni kéduute, menie nnè meyiì nkè dèe yènní. ³⁵ Wèè dè yà wèè nàá nkòo nàá ntì tú tímómmanti, ò yà tì ò ti nnáá nkè dè bo yie nkè di ntá. ³⁶ Dè dòò ti wàri ke yèmmè mme tii tu: Bè í yóó kéété o kóú mari. ³⁷ Kè titetì wàri ke tú: Bè yóó yàmu bè dùute wèè píku.

Bè künnémè Yesu

(*Wénté Matie 27:57-61 nè Mariki 15:42-47 nè Duku 23:50-56*)

³⁸ Dè dòò memme kédeè, Sosefu Adimatee èi kou wèè do tú Yesu kou kè dè sòri, ke yé ò do démè Sifube, kòo kòte kémə Pidati dinùu ke bo túóté Yesu. Kè Pidatii yie, nkòo kòte kóò tùóté. ³⁹ Nikodemmu wèè do kòte keyènkè makè kèyà Yesu kòò múnkèe kòte, ke tò tùdààrí kòò kòorenè mutie mùu ò nte kòo cfi báá pãake mecãã. De kóò tùdààrí do bo míbo cìdòòbè sipísitàãti. ⁴⁰ Bedé kè bèe túóté Yesu kédòò Sifube òò dòmè, kóò pǔú ntiyààti kèyòore tùdààrí.

⁴¹ Bè do baaké dè Yesu, dè do tókénè kupúú makù nku, kè kufōti pànkù makù dè bo bè mu nyí tanné kù òmò. ⁴² Dè do yóó wenté teòmputè nte, kè deè íte kè bè ndó mecãã, de kó kufōti né me ntókémè deborè, kè bèe dè nhò dóú.

20

Kufōtikperí

(*Wénté Matie 28:1-8 nè Mariki 16:1-8 nè Duku 24:1-12*)

¹ Dimáàsì kó kukúnwentóo kè dè nkpaá ke uu kè Maari, Makitadaa èi kouu, kòte kufōti kénsó nditári pòòte. ² Kòo coké kèwēte kénáké Pieri nè Yesu tancòuntì tòu Yesu dó wè ke dò: Bè kütému ti Yiè, nti me n yí yé bè ò yímè.

³ Pieri nè Yesu tancòuntì tòu kè bèe íté kénkòri kufōti ⁴ ke cokù kè Yesu tancòuntì tòu diènnè Pieri kètuàke kufōti, ⁵ késíéké kèyà tiyààti bè do pǔú ntì Yesu kè tì duó ò me nyí nta. ⁶ Kè Simə Pierii tuàkení kéta kèyà tiyààti bè pǔú ntì Yesu kè tì duó ketenkè. ⁷ Kè kuyààkù kùu do fi ndiyuu kè kù kpéú ke cãã nke duó. ⁸ Kè Yesu tancòuntì tòu wèè do niitè kètuàke, kòò múnkèe ta kèyà kéntá. ⁹ (Yesu tancòumbè mu ndo í banté tii wàri ke tú: Yesu do nkéyánté.) ¹⁰ De kó difōnkúò kè Yesu tancòumbèe kò.

Yesu yǎntémè

(*Wénté Matie 28:9-10 nè Mariki 16:9-11*)

¹¹ Kè Maari kpaá kécómú kufōti bènni ke kuò, nke sínné késíéké ¹² kèyà Kuyie ntōrè yèdéè kè yè dàátí tiyaàpéíti ke kari bè do dóú ndè Yesu, dii nho yuu do duó dè, diteri o naàcèi do borè. ¹³ Kè yèe ò beke ke dò: Onitipòkù a kuònnè ba? Kòo yè tēñné ke dò: Bè tùóté n Yiè nwe, m me nyí yé bè ò yímè.

¹⁴ Ò béi memme kèwēte kèyà Yesu kòò còrmú, ò me nyí nhò banté. ¹⁵ Kè Yesu ò beke ke dò: Onitipòkù dè dòmme kàa kuò? A waà nwe?

Kòo yèmmè ndo okūnyòdrìwè nwe, ke dò: Kè fǔú ò tùóté, m benke a ò dóú ndè kè n kòte kóò tùóté. ¹⁶ Kè Yesu ò yu ke dò: Maari!

Kòo bunnóo ke dò: Okóti! Nè be kó tináàntì mièke dabunnii! ¹⁷ Kè Yesu ò nàké ke dò: Bá n kááké, m mu nyí dèke n cice borè. Kòte kénáké n kòbe ke dò: N deèti n cice borè nde, wèè tu di kóo cice, Kuyie nkùu di te.

¹⁸ Kè Maari Makitadaa èi kouu kòte Yesu tancòumbè borè ke dò: N yàmu ti Yiè.

Kòo bè nàké wè ò nàké tì.

Yesu benkemè omáà o tancòumbè

(*Wénté Matie 28:16-20 nè Mariki 16:14-18 nè Duku 24:36-49*)

¹⁹ De kóò dimáàsì kó kuyuoku kòo tancòumbè ntíku təcíètè matè mièke, ke kpetínnè yèbòrè ke pàá, mbè dé mèè kpéi nSifube, kè Yesu taroo kécómú be cuokè ke dò: Kunaati ndi bonè!

²⁰ Ò béi mmemme kédeè kébenke o n̄ou nè o p̄kù kè diwèii bè p̄i mbè yàmè be Yiè. ²¹ Kè Yesu yíé kébéi nke d̄ò: Kunaatí ndi bonè! N cice n t̄ōnní m̄èè botí m me ndi t̄ūð.

²² Ò béi mmemme kédeè kéfuute be ínkè ke d̄ò: C̄outénè Muyaánsààmù. ²³ Di bo cíè mbè be yei mbè bo p̄té mecíèmmè, kè di í cíè mbè be yei, mbè báá p̄té mecíèmmè.

Yesu kp̄annèmè Tomaa ò í t̄ámè

²⁴ Dè do s̄ō nTomaa, Yesu tancòumbè kòò m̄òu, bè tu wè Didimmu í dè bo. ²⁵ Kè Yesu tancòumbè t̄òbè ò n̄àké ke d̄ò: Ti yà ti Yiè.

Kè Tomaa d̄ò: Kè n yí yà sikāū kó yebòrè o n̄ou ke baá n n̄ómbii, kè n yí baá n n̄ómbii o p̄kù m bá n t̄á.

²⁶ Kè dè mm̄òke seménni òmáà kè Yesu tancòumbè w̄ete k̄étí nkudieku mièke kè Tomaa ndè bo, kè yebòrè kpetí ke páké, kè Yesu taroo kécómmú be cuokè ke d̄ò: Kunaatí ndi bonè! ²⁷ Kédeè kénáké Tomaa ke d̄ò: Youtení a n̄ùtè kébaá a n̄ómbii yebòrè, ke baá m p̄kù k̄éntá ke bá nyīkù. ²⁸ Kè Tomaa kuónko ke d̄ò: N Yiè! N kó Kuyie! ²⁹ Kè Yesu ò n̄àké ke d̄ò: A n yàmù ke t̄á. Dè n̄naati bèè í n yà ke t̄á. ³⁰ Yesu d̄òmmu tidietí p̄eu kòò tancòumbè yà, bá ti í w̄ari dipátiri dii mmieke. ³¹ Tii nw̄ari kè di bo banté Yesu Kiriisi t̄úmè mme Kuyie mBire ké nhò t̄á k̄épété mufòmmu.

21

Yesu benkemè omáà o tancòumbè Tiberiyati nie nnùu

¹ Kè Yesu w̄ete kébenke omáà o tancòumbè Tiberiyati kó menie nnùu. ² Nte ò bè benke m̄èè botí omáà: Sim̄o Pieri nè Tomaa bè tú wè Didimmu nè Natannayēeri Kanaa Kadidee kó kutemp̄e nkou, nè Sebedee kó ibí, nè Yesu tancòumbè t̄òbè mabè bèdébè kè bè ntíkù.

³ Kè Sim̄o Pierii bè n̄àké ke d̄ò: M bo k̄ote muyīmp̄immù.

Kè bet̄òbè d̄ò: Ti bo nneí.

Kè bèè k̄ote kényiè nke buð, mbá bè í p̄i mm̄umamù.

⁴ Dikúnweñni kè Yesu ícómmú menie nnùu bá o tancòumbè í nhò banté. ⁵ Kè Yesu bè beke ke d̄ò: B̄edap̄ambè, di p̄i nsiyīà? Kè bè d̄ò: Ìð, ti í p̄eté. ⁶ Kòò bè n̄àké ke d̄ò: B̄onñe mudit̄imù kubakù you bíéké di bo p̄té.

Kè bèè b̄o nkè siyī píe mmediè, bá bè í nna ke mù dennení. ⁷ Kè Yesu tancòuntì ò d̄ò wèè n̄àké Pieri ke d̄ò: Ti Yiè nwe.

Kè Sim̄o Pierii tì kèè ke dáátí o yaàbòri ke yé ò do í dáátimè m̄umamù, kédoroo menie mmieke kéndèitì.

⁸ Kè Yesu tancòumbè t̄òbè nkériní nè kudabekù ke yúð muyīndit̄imù kè siyī piéké. Bè do í d̄etirìnè menie nnùu, dè do bo mm̄òke métiri tek̄òtè (100). ⁹ Kè bèè yènní keyà muhāā, nkè siyī āū mu ínkè nè p̄éè. ¹⁰ Kè Yesu bè n̄àké ke d̄ò: Deitenèní siyī di p̄i nsi.

¹¹ Kè Sim̄o Pierii ta kudabekù k̄écúūnni muyīndit̄imù kè siyī diesi piéké, ke bo tek̄òtè nè sipísin̄ummù nè s̄it̄āāti (153), nè memme muyīndit̄imù í nk̄eté. ¹² Kè Yesu bè n̄àké ke d̄ò: K̄otenèní k̄edi.

Ò tancòumbè kòò m̄òu me nyí ndàátí kòò beke ò tú wè, bè do bant̄emu be Yiè nwemè.

¹³ Kè Yesu t̄óōnni k̄étúóté p̄éè ké bè duó, ké bè duónnè siyī.

¹⁴ Kuce met̄āāmmè mme Yesu ȳánté kébenkemè omáà o tancòumbè.

Yesu bekemè Pieri kuce met̄āāti ke tú: A n d̄òàà?

¹⁵ Bè di dii m̄ōnni kédeè kè Yesu beke Sim̄o Pieri ke d̄ò: Sim̄o Isã kó debire a n d̄ò kè dè p̄éte bet̄òbàà? Kòò d̄ò: Èè n Yiè a ȳemu n da d̄ómè. Kè Yesu ò n̄àké ke d̄ò: C̄èmmú m p̄ebí. ¹⁶ Ke yíé kòò beke kuce medérimè ke d̄ò: Sim̄o Isã kó debire a m̄enke n d̄òàà? Kòò d̄ò: Èè n Yiè a ȳemu n da d̄ómè. Kè Yesu ò n̄àké ke d̄ò: C̄èmmú m pe. ¹⁷ Kè Yesu w̄ete kòò beke met̄āāmmè ke d̄ò: Sim̄o Isã kó debire a ȳe nha n d̄òàà? Kòò d̄ò: N Yiè, nha ȳemu dem̄ou. Kè Pieri yèmmè caàrè Yesu w̄ete kòò bekemè kuce met̄āāmmè ke tú: A nd̄òàà? Kòò d̄ò: N Yiè a ȳemu dem̄ou, ke yé n da d̄ómè. Kè Yesu ò n̄àké ke d̄ò: C̄èmmú m pe. ¹⁸ N

da náá móm̃muo nwe. A do kpaá ke be ndiì m̀nni ke yiì a naàk̀nfè amáà ndi, ke k̀ri a d́ k̀. A bo kóté diì m̀nni ke ní nyuo a nou nsi kòo t̀u fè nda yiì, ke da k̀tenè a í d́ k̀.

¹⁹ (Yesu náá mm̃m̃m̃e ke benkú Piri yóó kú mùù kúú mbotí nku ke déúk̀unne Kuyie nyètìrì.) Kédeè kóò nàké ke d̀: N t̀nne.

Yesu nàké tì Isã kpéí

²⁰ Kè Piri wēēte ḱyà Yesu tanc̀untì ò d́ wè kòò k̀ríní, (wèè do ò beke bè yo ndiì m̀nni diyentébanni kó mudì ke d̀: N Yiè, we nyóó da fíté?) ²¹ Kè Piri beke Yesu ke d̀: N Yiè, yie ntá, o kpeti yó ndòm̃m̃e? ²² Kè Yesu ò t̀íné ke d̀: Kè n d́ we nf̀u kè n yà wētenèní a kpeti í bo, f̀ ní nni ntũ.

²³ Kè de kó tináantì pité be cuokè, kè bè d̀ de kóò tanc̀untì í yóó kú. Yesu me ndo í nàké Piri ke d̀ wè í yóó kú, ò do yí: Kè n d́ wè nf̀u kè n yà wētenní, a kpeti í bo.

²⁴ Weè tanc̀untì móm̃muo nweè béi nde kó tináantì, ke tì ẁri, kè ti yé tì tumè timóm̃m̃nti.

²⁵ Yesu do p̀́mu mutóm̃m̃ú tēm̀, kè bè yē mbè bo tì ẁri timou yepáte mieke, n yèmmè d̀ kutenkù báá pété kù bo yè d́ ndè.

Yesu Tõrè tõmmú pátíri Di mpátíri tò tì náàntì

Yesu tõrè kó dipátíri sɔɔténè tináansààtì kpɛye kó tináantì nti. Duku dòdòtòrì diewè Pɔəri népo, ò do neitinè wè weè wàri de kó dipátíri (Kɔdɔasi 4:14). De kó dipátíri mieke yenáankékè yèè ti náá mMuyaánsààmù pĩ mmùù tõmmú yè sũmu.

De kó dipátíri dii ti náá nKirisì kɔbe tĩrè keté mèè botí Sifube cuokè kéketénè Sedisademmù bèè tu Sifube. Nè bèè í tú Sifube: Kɔdenti nè Āntiyɔsi nè Fidipu. De kó dipátíri dii ti náá mbè do màánè ì dièti mesàà nKirisì kɔbe tĩrè yepànyè mieke, nè Muyaánsààmù do bè niité kè bèè tì tũntè mèè botí.

Di mpátíri náantì duó ke dõmmè

1. Muyaánsààmù cùténímè nè Kirisì kɔbe tĩnnì ketémè Sedisademmù 1-12
2. Pɔəri ìtémè Kuyie nnáantì náammù 13-28

¹ N népo Teofiiri, m pátíri ketirì mieke n da nàkému Yesu pĩ mmùù tõmmú mumɔu nè ò tié ntì benitibè nè ò keté ndii yiè o tõmmú, ² kéntɔ kétuɔkenè Muyaánsààmù ò niitémè kòò duó nho tannò o tancòumbè ò tãátè bè ke íté kédeke kéínkè. ³ O kúú nkó difɔnkúò kòò mbè benkú omáà nè mebènkùmè péu mèè benkú ò fòutemè, ke dð yewe sipísindà ke bè náá nKuyie nkpràatiyuu kpeti. ⁴ Diyiè mari ke sɔ mbè yo nke Yesu bè nàké ke dð: Di báá détténè Sedisademmù, dí nkari ke baa n cice do yè nhò yóó di pã dè, n di nàké dèè kpéí. ⁵ Isãã do di ãã bàtémù, nè menie mme yewe sámpó mieke bè bo di ãnné bàtémù nè Muyaánsààmù.

Yesu dèkemè kéínkè

⁶ Kè bèè ò beke ke dð: De m̀nni ndi a yóó fíímmè Isidayeeri be kó dikpràatiyuu? ⁷ Kè Yesu bè tẽíné ke dð: Di kpeti dɔke, di bo yíétémè de kó yem̀rè nè de kó yewe, n cice Kuyie nkumóm̀m̀onku kuù dɔú nde kó yem̀rè nè de kó yewe. ⁸ Kù bo di duó mmuwẽrímú, kù bo cũnnì Muyaánsààmù di ínkè kè di náá mbèè yo nnáá n kpéí nSedisademmù mieke nè Sudee nè Sammarii de kó ketenkè kem̀ou mieke nè itemm̀anke im̀ou miekoo.

⁹ Ò tì mbè nàké dii m̀nni kédeè kéíté kéndèèti kéínkè, kè bè nhò búó kè diwetirì mari ò dàtínko.

¹⁰ Kè bè nkpráá búó, kéyà benitibè bèdébè kè bè dàátí tiyaàpéiti kékɔtení be borè kébéi nke dð: ¹¹ Kadidee kó benitibè dè dõmmè kè di cómmú ke búó kéínkè? Yesu itè mèè botí di cuokè ke dèke kéínkè ò yóó wẽtení mèè botí.

¹² Mèmmè kè bèè íté Odifè tãrì kéwẽtení Sedisademmù. De kó ditãrì do í détirinè Sedisademmù, dè do bo mbo cidòmétiri omáà ndi. ¹³ Bè tũðkení dii m̀nni kédeke teciètè bè ãã tíi ntèè mieke. Nte o tancòumbè bèè do mbe be yètè: Pieri nè Isãã nè Isaku nè Āntidee nè Fidipu nè Batidemii nè Matie nè Isaku Adifee kó debire nè Simɔ Sedɔtibè kó ditĩnni kou nè Sudi Isaku kó debire. ¹⁴ Kè benitipòbè mabè múnke ndè bo nè Maari Yesu yð nè Yesu neí, bẽm̀ou kè bè nwẽ nke báá nKuyie nè meyèmmè mèmáà.

Wèè cɔuté Sudaasi kó difɔtirì

¹⁵ Diyiè mari ke sɔ mbè tó tíkú, ke bo ntũðke tekòutè nè sipísidé (120), kè Pierii béi nke dð: ¹⁶ N kɔbe Muyaánsààmù do niité Dafitii kòò wãri tì Sudaasi kpéí, nwèè niiténi bèè pĩ nYesu tì dð nkédòòmu. ¹⁷ Sudaasi do tú ti kou nwe kè ti wẽ nke pĩ mmutõmmú.

(¹⁸ Kòò yè ke donténè kupaku o yei nkó idíítí, ò nũnné dè omáà, ke donní ke p̀ntè, kòò nauti ciété ciété. ¹⁹ Kè Sedisademmù kɔbe bẽm̀ou yíété de kó tináantì ke yu de kó kupaku ke tú: Mukúú nkó kupaku. Nè be kó tináantì Akedidamaa.)

²⁰ Tì wãrimu Yesãã mpátíri mieke ke tú:

O cíètè bo náá nkudobonkù,

bá òmòu ténke bá ntè ã,
kòo t̀òu m̀òu c̀outé o f̀òtìrì.

²¹ Dè dò ntí yà onìtì m̀òu nwe wèè do ti bonè Isãã ãà dìi m̀onnì bàtém̀m̀u, ²² k̀énto k̀étùakènè Yesu d̀ekemè k̀éínkè, k̀òo ti ẁennénè k̀è ti nnáá nYesu kumè ke ỳáínté.

²³ K̀è bèe deite benìtìbè bèdébè, Sosefu bè do tú wè Baadisabasi k̀òò yu ke dò Susituusi nè otòu m̀òu bè tu wè Matiasi. ²⁴ K̀édeè k̀ébántè Kuyie nke dò: Ti Yiè nf̀òò ỳé benìtìbè ỳemmè, a tí benke a t̀áátè wè benìtìbè bie mmieke, ²⁵ k̀òo c̀outé Sudaasi f̀òtìrì, ò yóu dì, ke k̀òte o kó kuce.

²⁶ K̀è bèe t̀áù t̀été k̀è t̀étée do Matiasi ínkè, k̀òo ẁennénè Yesu t̀õrè t̀epítè nè dimáà.

2

Muyaánsààm̀u c̀uténímè

¹ K̀è Pántikoti kó diyìè nyóó tùake, ke s̀s̀ mbè t̀ikú dibòrì dìmáà. ² K̀é nyóó daate k̀ékeè kutoweku makù k̀è kù cutinì k̀éínkè ke donnè kuyaakperíkù, k̀è bè kpéétè bèm̀òu bè k̀àrì t̀èè c̀íètè mieke. ³ K̀è bèe yà ihããdeem̀bìi k̀è ì donnè inóndie nkéítotírì ke commu be ínkè. ⁴ K̀è Muyaánsààm̀u bè píe, k̀è bèe keté k̀ennáá ntínáànc̀àntì.

⁵ Dè do s̀s̀ nSifube bèè iténì titenti tim̀òu ke k̀òtení ke bo Sedisademmu. Bè do tú bèè dé bèm̀be Kuyie. ⁶ Bè k̀èè dìi m̀onnì kutoweku ke tínnì, k̀è d̀èe bè di mediè nke ỳé bá wè ò do yomè k̀è bè nàá nho kó tináàntì móm̀m̀ntì. ⁷ K̀è d̀èe bè k̀péi mediè, k̀è bè mbè ẁuò nke tú: Dè í dò nKadidee k̀òbe mbè bèm̀òuà? ⁸ Dè né dòmmè bá wè kòò yo bè náammè o kó tináàntì? ⁹ Ti mieke k̀è bèm̀abè bonní Paditi kó ketenkè: Medii nè Medammu Mesopotamii nè Sudee nè Kapadoosi nè P̄s̄ Asii kó ketenkè mieke. ¹⁰ Nè Fidisii nè P̄nfidii nè Esibiti nè Dibii k̀òbe m̀abè bèè t̀òkénè Sidenni, k̀è bèm̀abè bonní Odommu, k̀è betòbè tu Sifube móm̀m̀m̀be nè bèè t̀ù nSifube kó kuwed̀ounce nè Kereti k̀òbe nè Adabii k̀òbe. ¹¹ Nè memme k̀è ti yo bè náammè bá wè o kó tináàntì ke s̀ántì Kuyie nku dietì kpéí.

¹² K̀è d̀èe bè di mediè, bè í nyà bè bo béi ntì, k̀émbékú betòbè ke tú: Ba mbotí nku die?

¹³ K̀è bèm̀abè mbè daú ke tú: Bè muó mmenaà nnatimè mme.

Pieri nàké tì Muyaánsààm̀u c̀uténì dìi yìe

¹⁴ K̀è Yesu t̀õrè t̀epítè nè yèdèè íté k̀écóm̀m̀ú, k̀è Pieri nnáánnè dit̀innì mekperímè ke tú: D́ndi Kadidee k̀òbe nè bèè kó dimáà k̀òtení Sedisademmu mieke! K̀énténè k̀ékeè n yóó di nàké tì. ¹⁵ Di ỳemmè bá ndò mbenìtìbè bie mmuó mmenaà, diyìè k̀páà ke bèm̀mu. ¹⁶ Kuyie p̄ãnáàntì náàntò Sowèeri do nàké tì t̀ì d̀òò. T̀ì tu:

¹⁷ Yewe s̀onye mmieke m bo cúũnnì Muyaánsààm̀u

benìtìbè bèm̀òu ínkè,
di kó bedapàmbè nè di kó besapàmbè
bo naá m p̄ãnáàntì náàmbè.
K̀è bebémbè ñyau mebenkùmè.
K̀è bekótìbè ñyau tidòuntì.

¹⁸ Dè kó yewe mieke

m mènke yóó cúũnkumu n Yaá
n kó benìtìbè bèm̀òu ínkè,
benitidaabè nè benitipòbè
k̀è bèe naá m p̄ãnáàntì náàmbè.

¹⁹ M bo dàò tidietì k̀éínkè nè ketenkè,
meỳì nnè muhãã nè kuyukú diekù
dè bo mbo dè kó diyìè.

²⁰ Diyìè bo s̀outè,

k̀òo t̀ànkùu ẁũãté k̀éndò meỳì,
k̀è ti Yiè nkó diyìè dièrì né na k̀étùakénì,

dìi duò tikõmbùòtì.

²¹ De mǎnnì wèè bo kuónnè
ti Yiè nKuyie nhò bo cooté.

²² Díndi Isidayeeriibe kénténè kékeè n yóó di náké tì. Yesu Nansareti kou Kuyie ndi benke wèè mieke ku wě́rímú, kòò dǎò tidietì, di mómmǎmbe kè di yà. ²³ Bè we ndi fiténè Kuyie ndo tì yému nè dimǎnnì, kuù duó nkè tì dǎò, kè di ò duó mbèè í yé Kuyie nkè bè ò baaké koò kùò. ²⁴ Kè Kuyie nduó nkòò yǎánté, kè kù ò deeténè mukúú nkó iwě́i, ke yé mukúú ndo í dommè mù bo na kóò pǐnné muwě́rímú. ²⁵ Dafiti do náké weè kpéi nke dǎ:

M búó n Yiè sǎǎ,

ke yé we m bonèmè m báá kpeute.

²⁶ Deè te kè n yèmmè naati,
kè n diènnè diwèi.

²⁷ Ke yé ke dǎ mbá kè n ku,
m bá nkpaá kufǎti mieke.

Ke yé a í yóó yóumè a kou kòò pǎǎke.

²⁸ A m benkemu mufǎmmu kó kuce,
ke yóó nni mbonè ke n duó diwèi.

²⁹ N kǎbe n dó ke di náké ti yǎàrì Dafiti kpéi nke, ò kúmu, kè bè ò kǔnnè kòò fǎti kpaá bo nè yíenní. ³⁰ Ò do tú Kuyie mpǎǎnǎàntì náàntò nwe ke nyé ke dǎ nKuyie mbéi ke tú kù yóó kanne o yaábire marè o kpààtikàrì ínkè. ³¹ Dafiti do náá nKirisì yóó yǎntémè mme ke tú:

Ò í yó nkpaá kufǎti mieke.

Ò í yóó pǎǎke.

³² Weè Yesu nwe Kuyie nduómmè kòò yǎánté timou kè ti ò yà. ³³ Kè Kuyie nhò tùóté koò kǎnne kubakù you, koò duó Muyaánsààmù kù do náké mùù kpéi, kòò mù nti duǎnní, dende di kèèmmè ke dè yà. ³⁴ Dafiti í dèke kéínkè ke né béi nke dǎ:

Kuyie nnákému n Yiè nke tú:

Nkari m bakù you,

³⁵ kè n yà da duó nha kprantídèntǎbè
kàa bè cùùti.

³⁶ Isidayeeriibe di tū mbanté ke dǎ nYesu di baaké wè kudapǎǎtí ínkè, Kuyie nwe ndǎò ti Yiè nti deetiwè.

³⁷ Bè kèè dìi mǎnnì de kó tináàntì kè tii bè kàáké mesàà, nkè bèe beke Pieri nè Yesu tǎrè teyè ke dǎ: Ti kǎbenè ti dǎ nkédǎò ba? ³⁸ Kè Pierii bè náké ke dǎ: Ceetenè kè bè dí ànné bàtémmù nè Yesu kó diyètìrì, kè Kuyie ndi cíé ndi yei nke di pǎ Muyaánsààmù. ³⁹ Ke yé kù béimmè de kó tináàntì dí kpéi, nè di bí, bèè bo die nnè bèè détirì. Nè betǎbè ti Yiè nKuyie nyóó yu bè.

⁴⁰ Kè Pieri mbè náá ntináàntì tetì péu ke yáúkunko be kǎntì ke bè tiè nke tú: Yiénnè Tináànsààtì kéyaténè dimáà benitiyeibe bie.

⁴¹ Bèè yie nho náàntì kè bèe bè ànné bàtémmù kè bè nsū, be bo ntùòke sikǎupísitǎǎti (3000), kè bèe wě́nnénè Yesu kǎbe de kó diyè. ⁴² Ke níi nkémmú Yesu tǎrè bè náà nti nè be yèmmè memǎu, kénwě́ nke yo nke yonnè Mudisààmù, ke báá nKuyie.

Kirisì kǎbe ketibè kó mufǎmmu

⁴³ Kè Yesu tǎrè ndǎòrì tidietì nè mebenkùmè péu nè de kpéi nkè benitibèe yǎte Kuyie. ⁴⁴ Kè Kuyie nkǎbe ntiku sǎǎ, kè wèè mǎke dè bè nde wě́ mbemǎu. ⁴⁵ Kè bè nfiiti be kperè nè be paa nke totírì nè bèè kpa bá wè dè ò bèkúmè. ⁴⁶ Ke níi ntíkú ke bo Kuyie ncíétè ke báá nKuyie, ke wě́ mmeyèmmè memáà ke yo mbetǎbè céí, ke yonnè Mudisààmù. ⁴⁷ Ke sǎntí Kuyie, nkè benitibè bemǎu be dó kè ti Yiè mbè yéútí yewe yemǎu ò deeté bè.

3

Pieri nê Isãã bê miékunnemê kuhòkù

¹ Diyie mari, diyie tunte dii mònni Pieri nê Isãã kè bè nkari mubáammu. ² Kε nsó nhoniti mòu kari ke tú kuhòkù nê bè ò peitémè, kè kù kari Kuyie ncíètè kó dibòri bè tú di disààri. Bè do kù tounímu yewe yemòu ke kannínko deborè kè kù bo mmóú idíítí bèè taà mubáammu. ³ Pieri nê Isãã kè bè ntati kè kùu bè mào idíítí. ⁴ Pieri nê Isãã kè bè nkù wùó nkè Pierii kù nàké ke dò: Ti wénté.

⁵ Kè kùu bè wènté kè ku yèmmè ñdò mbè yóó kù pã dèmarè nde. ⁶ Kè Pierii kù nàké ke dò: N yí màke idíítí ke bo da pã, m màke dè, m bo dè nda pã. Nè Yesu Nansareti kou kó di yètìrì íté kékété!

⁷ Kε pí nku nùtè youte, kényínní, dende bàmbà nkè ku naàcèi nê ku báá nkè dèe kpenke. ⁸ Kè kùu puu kécómmú, kénèinè Yesu tõrè, kè bèe ta Kuyie ncíètè, kòo ncenti ke yãnku, ke sãntí Kuyie. ⁹ Kè benitibè bemòu nhò wùó, kòò cènti ke sãntí Kuyie. ¹⁰ Bè banté dii mònni ke dò nwèè do kari wenwe Kuyie ncíètè kó dibòri sààri ke móú, kè dèe bè di bemòu kè kufòwáá mbè pĩ nkè bèe mónté ò yímè ke mieté.

Pieri do nàké ti

¹¹ Kè de kóo nitì baa ntũ Pieri nê Isãã, kè dèe di benitibè bemòu, kè bè ncokòo be borè kufiiku bè tú kù Sodomòo kó kufiiku mièke. ¹² Kè Pierii bè beke ke dò: Isidayeεribe dè dòmmè kè dè di di? Kè di ti wùó nke donnè tĩ kó muwèrímu mmu yoo ti kpa mèè kpéi meyei nte nkè onitì yie mmieté? ¹³ Kuyie nti yembè, Abarahammu nê Isaki nê Sakòbu do tũ nkù kuù miékunne de kóo nitì, ke déúkunne ku kóo tónti Yesu yètìrì di pĩ nwè, ke duó ndihèi yembè, Odómmu kòbe, kè di ò yete Pidati ìkè, ke só nhò do dó kóò fíí. ¹⁴ Kè di yete wèè dòòri Kuyie ndómè ke kpa meyei, nke bàntè okpààti Pidati ke dò wèe fíí onitikùtì. ¹⁵ Kè di kùò mufòmmu yiè, kè Kuyie nduó nkòò yànté. Kè ti ò yà ke náá. ¹⁶ Yesu ti tá wè kó diyètìrì dii te, onitì di me nwúó nwè koò yé ò mietémmè páíí. Ti tá mèè kpéi nke Yesu dèe te kòo kpenke.

¹⁷ N kòbe n yému ke dò nde kó dimònni díndi nê di kó bekótibè di do í yé di dàòri dè. ¹⁸ Kuyie mpãñnáànti náambè bemòu do ti nàkému nê dimònni ke tú: Odeetiwè dò nkéféúté. ¹⁹ Ceetenè tũnke kécuó nKuyie mbíékè kè kùu úté di yei. ²⁰ Kè dèe yie nkè ti Yiè nKuyie di pã meòmpùmè, ke di duònni Odeetiwè Yesu kù nàké wèè kpéi nnè dimònni. ²¹ Yesu yó mbo kéínkè nke kè Muyaánsààmù tũntenè demòu kè dèe naá ndepànnè ku pãñnáànti náambè do ti nàké mèmme. ²² Mòyiisi do náá nweè kpéi ke tú: Kuyie mbo di duònni ku pãñnáànti náàntò kòò nni ndònnè. Di nyíé nho kpeti timòu. ²³ Wèè bo yete o kpeti bè bo ò dèenne Kuyie nkó benitibè mièke kóò kùò. ²⁴ Kuyie mpãñnáànti náambè, kékéténnè Sammuyeεri nê o fònkúò kòbe bè nàkému bemòu ti mè mbo yèè we kpéi. ²⁵ De kó yewe bo dí kpéi nke, kè di kòke Kuyie nkó metaummè mièke, ke yé kù do náánnè dí yembè kù náá ndi mònni Abarahammu ke tú kù bo dàò mesàà nyibotí imòu ketenkè mièke nê o kpéi. ²⁶ Kuyie nduònni ku Bire dí kpéi nke meketimè, kè dè bo di dàò mesàà nke di teennè kè dí yóu di dàòri mèè yei.

4

Bè pímmè Pieri nê Isãã ke kpetínné

¹ Pieri nê Isãã kè bè nkpaá ke náánnè benitibè, kè ikuó niùbè kó bekótibè nê Sadusíεbe nê tihããpònti tìl bàa Kuyie ncíètè ti kóo kóti kè bèe tuòkení. ² Kè be mièkeε peike Yesu tõrè náámmè benitibè ke tú: Yesu yànté kè becírìbè múnke bo yànté. ³ Kè bèe bè pĩ nke só ndè dó kébiite kè bèe bè kpetínnè dikpetíntou kémbaanè dè bo wentémè. ⁴ Bá nê memme bèè kèè de kó tináànti, kè bèmabèe ti yie nkénsù, bè bo ntùòke sikòupísìnùmmù (5000).

⁵ Kè dèe wenté, Sifube kó bekótibè nê diheì kó bekótibè nê ikuó wãàbè kè bèe tíí nSedisadèmmu. ⁶ Kè ikuó niùtì diewè Anni ndè bo nê o cíètè kòbe: Kayifu nê Isãã nê

Adækisāntiri nè ikuó niùtì diewè cīètè kàbe sòmbe, ⁷ kéduó nkè bèe kòtènní Pieri nè Isāā kè bèe bè beke ke dò: We ndi duó mmuwērímú? Nè we nkó diyètìrì ndi di ò miékunnemè?

⁸ Kè Muyaánsààmù piéké Pieri kòo bè nàké ke dò: ⁹ Isidayeeriibe kó bekpààtibè nè bekótìbè, ti dòò mèè sàà nkuhòkù kpéi nte kè di ti békú ke tú ti nàké dè yímè kè kù miété. ¹⁰ Benitìbè bemou nè Isidayeeriibe banténè tūnké weti weti ke do nnè Yesu Kirisi Nansareti kou di baaké wè kudapāātí, kè Kuyie nduó nkòò yānté, wè kó diyètìrì te kòo nìtì yie mmieté páíi ke cómmú di ìikè. ¹¹ Yesu di yete wè, Kuyie nnáàntì nàá nweè kpéi ke tú:

Bèè maà bè dootóo dii tārì,
dii naá ndipūū kó ditārì mómmōnni.

¹² Banténè ke dò nkutenkù kumou mieke òmòu tòu báá na kédèté, Kuyie nti duó nYesu nwe, wèè ti dèerí.

¹³ Kè bebeémbèe yà Pieri nè Isāā be mòke dii kōmbùò kè dèe bè di mediè, nke yé bè do yémè ke dò mbè í bebíi yepáte mediè, bè do yé bè neitinèmmè mme Yesu. ¹⁴ Bè né me nwúómmè wèè miété kòò cómmú be borè bè í nyà bè bo tēnné tì. ¹⁵ Kè bèe bè dènnè ke nàké bemáà ke dò: Ti bo yímè benitìbè bie? ¹⁶ Sedisadèmmu kàbe bemou yému beè dòòmè tidietì tii, ti báá na kè tì nènni. ¹⁷ Kè ti né dó kè de kó tináàntì dake báá pité, ti bè kpànnè, kè bè bàa kè bè ténke báá béinnè òmòu Yesu kó diyètìrì.

¹⁸ Kè bèe wète kè bè yùní kè mbè kpànnè ke tú: Di yò báá kú kè di wète kényú Yesu yètìrì òmòu borè yoo dí ò nàké o náàntì. ¹⁹ Pieri nè Isāā kè bèe bè tēnné ke dò: Wénténè di mómmōmbe Kuyie nyìkè nsa kè dè wenni, ti bo yiemè díi kpeti kèyete Kuyie nkpeti. ²⁰ Tínti báá na ke í mbéi ti yà dè nè ti kèè tì.

²¹ Kè bebeémbèe wète kè bè yùní bè í nyà bè bo yímè kè bè puotí, ke yóu, kè bè kpànnè, kè bè fīnko, ke yé benitìbè bemou do sántímè Kuyie nnè dèè dòò de kpéi. ²² Ke yé kuhòkù bè miékunne kù bie do pēētémè sipisìnà.

Yesu tōrè mōmè Kuyie ndikōmbùò

²³ Bè fīi ndii mònni Pieri nè Isāā kè bè pānke ke kote be kàbe borè, kè bè nàké ikuó niùbè kó bekótìbè nè bekótìbè bè bè nàké tì. ²⁴ Bè tì kèè dii mònni kēwēnné kébántè Kuyie nke dò: Ti Yiè nfí nwèè dòò ketenkè nè kēfīnkè nè dàméèrì nè dèè kó dimàà bo o mieke. ²⁵ Fíò do duó Muyaánsààmù ti yààrì Dafiti a kóo tōntì kòo béi nke dò:

Ba nte kè ibotí mieke cóu?

Ba nte kè yebo tē dākii

meyei nkpeí ndetetìrè?

²⁶ Kè kutenkù yembè baati dikpànni,

kè sikpààtibìi wēnné

ke kpànnè Kuyie nnè kù tāāté wè.

²⁷ Mómmuō Edoti nè Pōnsi Pidati bè wēnnému dihei mieke nè bepòòbè nè Isidayeeriibe ke bo dòò meyei nha kóo tōntì Yesu a tāāté wè wèè dò mpáíi. ²⁸ Dè dòò a dó tìnti nè dimònni ke tì tāāté. ²⁹ Ti Yiè nwénté bè ti kpànnèmmè, kéduó nha kó betōmbè dikōmbùò kè bè nnáá nha náàntì. ³⁰ Benke a wērímú kēmmiekùnko bemuōmbe, kéndòòri tidietì nè mebenkùmè nè a kóo tōntì Yesu yètìrì wèè dò mpáíi.

³¹ Bè bántè dii mònni Kuyie nkédeè, kè ketenkèe sántè bè tìkú dè kè Muyaánsààmù bè píe nkè bè nnáá Kuyie nnáàntì nè dikōmbùò.

Yesu kàbe kó mewēnnímè

³² Bèè kó dimàà do tá Yesu kè bè nwē mmeyèmmè mēmáà, òmòu í ntú ò te o kperè omáà, bè do dè wēmmu bemou. ³³ Kè Yesu tōrè nnáá mbenitìbè nè muwērímú Yesu yāntémè, kè Kuyie mbè bonè ke bè dòòri mesàà. ³⁴ Òmòu í mmónni dēmarè be mieke, bèè mòke depaa nyoo sicēi kè bè ndè fiiti ke touni idííí ³⁵ ke duò nYesu tōrè kè bè toti bá wè dè ò bèkùmè.

³⁶ Onìtì mǎu kè bè ò tu Sosefu Defii kó kuwǎo kou, kè bè ò peité Sipiri kó kutempè mmieke, kè Yesu tǎrè ò yu ke dǎ: Tikǎnyauti yiè. Nè be kó tináàntì Bannabaasi. ³⁷ Kòo fítè o paku kètǎní idíítí kè ì duó nYesu tǎrè.

5

Ananniyaasi nè o pokù Safidaa

¹ Ananniyaasi nè o pokù Safidaa kè be múnkee fítè be paku, ² kéyaate késǎnne, kòo ñkǎrinè isǎnyi ke bo duó nYesu tǎrè kòo pokù yé. ³ Kè Pierii o beke ke dǎ: Ananniyaasi! Dè dǎmmè kǎa yóu kè dibǎò da ta kǎa souté Muyaánsǎàmù, ke fítè a paku ke yààte idíítí ke sǎnne? ⁴ A í kù fítè dǎi mǎnni kè kù í tú a kǎkǎà? A kù fítè dǎi mǎnni ke í nte idíítáà? Dè dǎmmè kǎa yóu kè meyèmmè memme da ta? Dè í tú benitibè mbe a soutémè, a souté Kuyie nku.

⁵ Kè Ananniyaasii kèè tìi náàntì kédò kékú. Kè benitibèe dè kèè kè kufǎwǎá mbè pǐ mmediè. ⁶ Kè bedapǎmbèe íté kòò tùóté kékǎte kékǎnné.

⁷ Kè dè mmǎke tewebiètè mefitímè mètàǎti kòo pokùu taroo bá ò í yé dèè dǎò. ⁸ Kè Pierii ò beke ke dǎ: Di fítè di paku i ndíítí nyià? Kòò dǎ: Èè inyi.

⁹ Kè Pieri dǎ: Dè dǎmmè kè di dǎke ke bo yááké Muyaánsǎàmù? Nte bèè kǎnné a dǎu ke bo dibòrì ke bo da túóté.

¹⁰ Kòò pǎnkèe do Pieri ñkè kékú. Kè bedapǎmbèe taroo ke sǎ nhò ku, kè bèe ò tùóté kékǎte kékǎnné kéréènnè o dǎu. ¹¹ Kè kufǎwǎá mpí Kirisi kǎbe nè bèè kó dimàà tì kèè.

Yesu tǎrè dǎdǎmmè tidietì péu

¹² Yesu kǎbe do wǎmmu meyèmmè memáà, ke tiku Sodomǎo fiiku mieke, kè Yesu tǎrè dǎdǎri tidietì péu. ¹³ Bá betǎbè í ndǎátí ke bo bè wǎnnénè kè benitibè mbè sǎntí. ¹⁴ Bèè tǎ ti Yiè nYesu benitidaabè nè benitipòbè kè bè nyéútí ke sǎũnko. ¹⁵ Ke benitibè ntǎuní bemuǎmbe nè be miètì nè be tǎi ke dǎũnko kuce nùu, kè Pieri bo mpǎnké kòo fǎnkù dátínné be mieke òmǎu. ¹⁶ Kè Sedisademma kó sihekési kǎbe ntǎuní bemuǎmbe nè yebǎkè ta bè, bemǎu kè bèe miété.

Bè fǎũmmè Yesu tǎrè

¹⁷ Ikuó niùtì dièwè nè o kǎbe Sadusièbe kè bèe íté nè kemieke, ¹⁸ kǎpí nYesu tǎrè kékpetínné dikpetíntou. ¹⁹ Keyènkè mǎnni kè Kuyie ntǎnni kǎtení kékpeté dikpetíntou kó yecǎkè kè bè dènnè, kè bè nǎké ke dǎ: ²⁰ Kǎtenè Kuyie ncíètè kénnáá mbenitibè mufǎmmu kó tináàntì.

²¹ Kè bèe yie nkékǎte dikúnweñni sèi Kuyie ncíètè, ke nnáá nKuyie nnáàntì.

Kè ikuó niùtì dièwè nè o kǎbe kè bèe yú bebeémbè nè Sifube kó bekótibè kǎtǎ nkè bè bo yúní Yesu tǎrè dikpetíntou. ²² Kè tihǎǎpǎntii kǎte kè bè mǎnté, kǎwǎtení kè bè nǎké ke dǎ: ²³ Ti sǎ ndikpetíntou kpetímu táu kè tihǎǎpǎnti bàa, kè ti kpeté ke ta ti me nyí yà òmǎu.

²⁴ Kè dèe di tihǎǎpǎnti tìi bàa Kuyie ncíètè kóo kótì nè ikuó niùtì dièwè kè bèe mǎnté de kó tináànti tu mù. ²⁵ De mǎnni kòò mǎu kǎtení kè bè nǎké ke dǎ: Di me nkpetínné bèè nitibè bo Kuyie ncíètè ke náá nKuyie nnáànti.

²⁶ Kè tihǎǎpǎnti kóo kótii neinè o tǎmbè kè bèe bè pǎnní meyǎdǎmmè ke yé bè do déme benitibè yàà bo bè bùótímè yetǎrè kékua. ²⁷ Kè bèe bè kǎtenè bebeémbè borè kè ikuó niùtì dièwè be beke ke dǎ: ²⁸ Ti di nǎkému ke tú: Di bá nnáá nhonitì yie nkpeí. Dè dǎmmè kè di pité de kó tináànti Sedisademma omǎu mieke, ke dǎ dè ndò tǎi te kè bè ò kùò?

²⁹ Pieri nè Yesu tǎrè teyè kè bèe bè tǎnné ke dǎ: Ti dò nkéyie Kuyie nkpeti nti kè dèe pǎètè benitibè kpeti. ³⁰ Kuyie nti yembè do tǎ nkù kuù te kè Yesu yǎnté wenwe, di baaké wè kudapǎǎtí kòò kùò. ³¹ Kuyie nwe ndéúkǎnnè kòò dǎò okpǎàtì, Odǎetíwè, kè Isidayeeriibe bo ceete kè Kuyie mbè cǎé mbe yei. ³² Ti ti nyé kè Muyaánsǎàmù tì yé mummu Kuyie duó mmù bèe yie nku náànti.

³³ Bebeémbè tì kèè dī̀ m̀ǹǹǹ kè be miéke peike, kè bè ndó kékuo Yesu tõrè. ³⁴ Kè Fadisiẽ m̀où dè bo kòo yè̀t̀ìr̀ì tu Kamadiyeyeri kòo yé Kuyie nkuó mesàà nkè benitibè ò dé, kòo íté kéduó nkè bèe mu ndenne Yesu tõrè. ³⁵ Kòo béi nke d̀: Isidayeyiribe, d̀ò̀ǹǹ meyoðmmè benitibè bie. ³⁶ Dè í m̀ǹte onitì m̀où ãnnémè kè bè ò tu Tedaasi kòo yèmmè ndo nhò tú òm̀où, kè benitibè sikousinàà (400) nhò tũ. Kè bèe ò kùò kè bèe cíété kè dè dèè. ³⁷ De kó difõnkúò kè Sidaasi Kadidee kouu ãnné, kè kunitisúkúu ò tũnne kòo múnkèe kú kè bèe cíété. ³⁸ N di náámmu di ténke bá ndake benitibè bie nkpeti, kè be tómmú bè pĩ mmù tú benitibè kõmu mmu mù yóó deemu. ³⁹ Kè mù me ntú Kuyie nkõmu mmu di báá na ké mù p̀a. D̀ò̀ǹǹ meyoðmmè kè di báá dokénè Kuyie.

⁴⁰ Kè bèe yie nho kpeti ke yúní Yesu tõrè kéduó nkè bèe yè puotí yedá kè bè d̀ò yè ténke bá nnáá nYesu kpéí kédeè ké yè f̀f̀inko. ⁴¹ Kè Yesu tõrèe íté bebeémbè borè nè kuyeynaati, ke yé Kuyie nsómmè bè m̀ǹǹǹ bèe bè f̀f̀ũ nYesu kó diyè̀t̀ìr̀ì kpéí. ⁴² Kè bè nsókè yewe yemou Kuyie ncíètè nè sicéĩ miéke ke náá nTináansààtì Yesu Kirisi Odeetìwè kpeti.

6

Yesu kabe tãáté bè bèyiekè

¹ De m̀ǹǹǹ kè Yesu kabe sũú nkè Sifube bèè náá nkèréki kè bè nkpannè Sifube bèè náá nhebedee ke tú: Di í toti ti kó bekúpobè mudìl mesàà. ² Kè Yesu tõrè tẽpítè nè yèdèè tí nYesu kabe tinnì, ké bè nàké ke d̀: Dè í wenni ti bo yóumè Kuyie nnáàǹt̀i kéndakenè mudìl kó mutotimù. ³ Tãáténè di miéke benitibè bèyiekè, bèè borime wenni, kè Muyaánsààmù bè piéké, kè bè m̀òke mecìl, kè tí bè duó nde kó mutómmú. ⁴ De m̀ǹǹǹ kè ti pèté mefèè nke mbáá nKuyie nke nnáá ku náàǹt̀i.

⁵ Kè Yesu kabe tinnii yie nde kó tináàǹt̀i kètãáté Etienni wèè tá Kuyie mmesàà kè Muyaánsààmù ò piéké nè Fidipu nè Podokoo nè Nikannoo nè Timoo nè Padimena na nè Nikodaa Antiyosi ei kou wèè do tũ nSifube kó kuwedounce, ⁶ ké bè kàtenè Yesu tõrè borè, kè yèe nóo nye nou be ínke kébántè Kuyie mbe kpéí.

⁷ Kè Kuyie nnáàǹt̀i d̀ake mpitírí, kè Yesu kabe nsúũnko Sedisademmu miéke, kè ikuó niùbè péuu yie nkéntá Yesu.

Bè pĩmmè Etienni

⁸ Kè Kuyie nni mbonè Etienni kóò duó mmuwērímú kòò ndoari tidietì nè mebenkùmè càmmè benitibè cuokè. ⁹ Kè sifube bèè do k̀r̀ì kutíntouku bè tú kù tidaati bè f̀f̀ì ǹt̀i k̀ku nè Sifube t̀òbè, Sidenni ei kabe, Adekisántiri ei kabe, Sidisii nè Asii ekè kabe kè bèe yete Etienni kpeti ké nhò nènè. ¹⁰ Bè me nyí nhò na ke yé ò do náánnèmmè mecìl Muyaánsààmù ò duó mmè. ¹¹ Kè bèe yóu kèyietí benitibè kè bè d̀: Ti kèèmu ò sãámmè M̀oyiisi nè Kuyie. ¹² Kè bèe íi mbenitibè miéke, diheì kó bekótibè nè ikuó wãàbè, kè bèe pí nhEtienni kóò kàtenè bebeéndiebè borè, ¹³ kénneínè benitibè kè bèe souté ke d̀: Onitì yie nsáá nKuyie ncíètè nte ke sãánnè M̀oyiisi kó ikuó. ¹⁴ Ti kèèmu kòò tu Yesu Nansareti kou bo p̀ante Kuyie ncíètè kéceete M̀oyiisi d̀où nyìl kuó.

¹⁵ Kè dibeéntinnì dierì nwúó nhEtienni kòò ìkè cèète ke d̀ò Kuyie ntõnnì kòke.

7

Etienni nàké tì

¹ Kè ikuó niùtì diwèè beke Etienni ke d̀: Bè náá mómmuò nwaà? ² Kè Etiennii béi nke d̀: N tebií nè n cicebè kènténè kékeè, Kuyie nnè ku kó tikpetì kuò do benke kumáa ti yàari Abarahammu ò kpaá bo d̀ì m̀ǹǹǹ Mesopotamii ke mu nyí kò Anaa, ³ kóò nàké ke d̀: Yóu a cíètè kabe nè a ei kékote diheì n yóo da benke d̀. ⁴ Mèmmè kè Abarahammuu íté Kandee kékò Anaa, kòo cicee kú. Kè Kuyie nhò sònnènnì di mè mbo d̀ì ei miéke yie. ⁵ Kuyie nyí nhò duó nketenkè deborè bá sámpó, ke né ò nàké ke d̀ò kù bo ò duó nde kó diheì kòo yaábí

di tieke ke sǝ nhò nyí mǝke debire. ⁶ Kè Kuyie nhò nǝké ke dǝ: A yaǝbí bo kǝte betǝbè cie kǝnaá ntidaatì kè bèe ì fǝũ nyebie sikǝsìnǝà (400) mieke. ⁷ Kè n fǝũ nde kó benitìbè kè ì ìtè ke pí n tǝmmú die ndi nhei mieke. ⁸ Kè Kuyie ntaunnè kumáà Abarahammu ke dǝ bè ncǝmmù. Mǝmmè kè Abarahammuu peité Isaki kóò cǝnté diyie nínnì yiè, kè bèe me nsǝtè. Kè Isakii peité Sakǝbu kóò cǝnté kè Sakǝbuu cǝmmú ti yaǝribè tepítè nè bèdèbè.

⁹ Kè ti yaǝribè mieke mpéi be tèbite Sosefu, kè bèe ò fité kòò bo naá nkudaakù Esibiti mieke. ¹⁰ Kè Kuyie me nni nhò bonè, koò deerí kóò duó mmeciì nkòò kpààtì ò pénsìrì, kóò duó nho cíètè tǝmǝu kòò mbaké. ¹¹ Kè dikònnì dierì tanní Esibiti omǝu nè Kannahǝ kè dè nyóù, bá ti yembè í mpètè bè bo di mù. ¹² Kè Sakǝbuu keè tidiitì bomè Esibiti kètǝ nti yaǝribè meketimè. ¹³ Kè bèe wǝte medérímè kè Sosefuu bè benke omáà, kòò kpààtì banté ò kǝbe tú bè. ¹⁴ Kè Sosefuu tǝ nkè bè bo yúnì o cice Sakǝbu nè o cíètè kǝbe bemǝu sipísìyiekè nè bènnùmmù. ¹⁵ Mǝmmè kè bèe kò nhEsibiti Sakǝbu de nku, kè ti yembè múnke de nku. ¹⁶ Kè bèe bè tǝ kékünnè Sisemmu Abarahammu do donté kùù fǝtì nè idíftì Emǝ bí borè.

¹⁷ Kè dèe tuǝke Kuyie ndo nǝké tì Abarahammuu ti bo dǝdǝmè, kè ti kó kubotí sǝú mmediè Esibiti mieke. ¹⁸ Kòò kpààtì pǝnwè mǝu buoté wèè í yé Sosefu, ¹⁹ kényóù mediè nke sénnìnnè ti yembè, kè n duò nkè bè mbuǝnko be bí kè ì kǝ. ²⁰ De mǝnnì ndi bè peitémmè Mǝyiisi kòò nwenni, kè Kuyie nni nhò dǝ, kè bè nhò yùdri o cice cíètè mieke, kòò mmǝke betǝǝbè bètǝǝtì ²¹ kè bèe ò bǝntóò, kè Esibiti kóò kpààtì kóò sapàà nhò tùóté kè nhò yùdri ke dǝ nho bire mómmǝnde. ²² Kè Mǝyiisi bebí Esibiti kó meciì mmemǝu kénno mmutǝmmú ke yé tinǝantì.

²³ Ò tùǝke diì mǝnnì yebie nsipísìnǝà kètǝǝtè kékǝte ke bo ya o kǝbe Isidayeribe, ²⁴ kénsǝ Esibiti kou puotì Isidayeribe kou, kòò kónnè o botí kou, kǝpoté Esibiti kou kékua. ²⁵ Kòò yèmmè ñdò nho kǝbe bo banté Kuyie nyóó duómmè kè wèè bè deeté. Bè me nyí mbanté. ²⁶ Kè dèe wenté kòò tó nsǝ Isidayeribe máà kpà, kòò mbè pààtì ke dǝ: N kǝbe dè yíme kè di kpa díndi kubotí kumáà kǝbe? ²⁷ Wèè do dǝ kǝna otǝu kòò baao ke dǝ: We nda pí ntikpàtì kàa bo nti bekùnè? ²⁸ A dǝ kè n kuǝ a wee kùǝmè mme Esibiti kouǝ? ²⁹ Kè Mǝyiisi tì kèè kékoké kékǝte Mandiyǝ kó ketenkè kè nke mbo kémǝte ibí ìdèi.

³⁰ Yebie sipísìnǝà kó difǝnkùò kè Kuyie ntǝnnì kǝtení o borè Sinaii kó ditǝrì také, dikpàà cuokè difǝpèu marì mieke kè di cǝú. ³¹ Kè Mǝyiisi dè ya kè dèe ò di kòò ntǝntoo ke bo dǝke wénté, kékèe ti Yiè nKuyie ntammè kè mè tu: ³² Mí tu Kuyie nha yembè Abarahammu, Isaki nè Sakǝbu bè do tǝ nkù, kè Mǝyiisi kǝntì ñhau ò í ndǝátì kǝwénté. ³³ Kè Tì Yiè nKuyie nhò nǝké ke dǝ: Deite a neutì a cómmú kèè tenkè tú Kuyie nkǝke nke. ³⁴ N ya n kó ibí fǝúrìmmè mme Esibiti èi mieke, ke kèè i dabùò nke cùténì ke bo ì deeté ke yóó da tǝ nhEsibiti.

³⁵ Mǝyiisi Isidayeribe do yete wè ke dǝ: We nda pí ntikpàtì kàa ti bekùnè, Kuyie nwǝte ke we ntǝnnì kòò naá mbe kóò kpààtì, be deetìwè nè Kuyie ntǝnnì ò do ya di difǝpèu mieke di kó meeteemmè. ³⁶ Weè bè dènnè tidaatì mieke, ke dǝò tidietì Esibiti mieke nè dàméèrì wǝdǝwè mieke nè dikpàà mieke yebie nsipísìnǝà. ³⁷ Weè do bè nǝké ke dǝ: Kuyie mbo di duǝnnì ku pǝǝnǝantì náantò mǝu, di botí kou, kòò nni ndǝnnè. ³⁸ Weè do bonè Isidayeribe ti yembè dikpàà cuokè bè do tǝkù dè Sinaii tǝrì, kè Kuyie ntǝnnì ò náannè, Kuyie nwe nduó mmufǝmmu kó tinǝantì, kòò tì nti tùò.

³⁹ Kè ti yembèe yete o kpeti kóò bààò kéndó kǝwǝte Esibiti. ⁴⁰ Ke náké Anǝ ke dǝ: Tì í yé tì tùǝkení Mǝyiisi wèè ti dènnè Esibiti. Tì dǝò Kuyie nkùù nti dǝnnè. ⁴¹ Kè bèe dǝò mesǝ nkè dè ndò nkunaabiiku, kè bèe kù fié iwǝ, kényǝnku nè bè dǝò dè be mómmǝmbe de kpéi. ⁴² Mǝmmè kè Kuyie mbè yóu kè bè mbáà ndiyie nè otǝnkù nè siwǝǝ, kéndǝnnè tì wǝrìmmè Kuyie mpǝǝnǝantì náantò pátìrì mieke ke tú:

Isidayeribe,

di do n feumu iwǝ yebie nsipísìnǝà

di do dòò yè dikpáà miékaà?

⁴³ Di do dòò dibòò Mòdòki tenkaanitè nte
nè Defāā kó tewātè kè nde báá.
Dèè te kè n yóó di denne
ke di pēē mBabidōnni.

⁴⁴ Ti yembè do mōke Kuyie nkó ditou ndi dikpáà cuokè, Mōyiisi do dòò di kè di ndōnnè
Kuyie nyē nwèè di dòò kè di ndōmmè kù do di nhò benke kè di ndōmmè. ⁴⁵ Kè bè ndi tauti
kè Sosuwee yàà bè tanné dihei Kuyie ndo bèti dii miéke bèè í kù tū. Kè di mbo kétuakene
Dafiti kó dimōnni. ⁴⁶ Kòò dò: Ò bo maá Kuyie nSakōbu do tū nkù tecīētè ke yé kù ò dòòmè
mesàà. ⁴⁷ Nè memme kòò bire Sodomō weè né kù maá tecīētè.

⁴⁸ Kuyie nkùù bo kéinkè kù í ā benitibè maá sī cēī miéke, Kuyie mpāānāànti náàntò
béimmu ke yī: ⁴⁹ Kuyie ntu:

Kéinkè tu n kpààtikàri,
kè ketenkè tu n nacèdaánni.
Ōndi bōri ndi n dò nkéōmpēmè?

⁵⁰ Dè í tú mī dè dòò demōuà?

⁵¹ Kè Etiennii sōtè kébéi nke dò: Di to yeè kpeñni di yembè kpeye do dōmmè, di í dó
kékeè Kuyie nkpeti, ke yetíri Muyaánsààmù yē mmù sáá. ⁵² Di yembè do fēūmmu Kuyie
mpāānāànti náàmbè bemōu, kékuō bèè náà nhowenniwe kōrinímè, kòò kōteni, kè di ò
fité kòò kùò. ⁵³ Kuyie ntõrè di duómmu Kuyie nkó ikuó bá di í yie nke ì tūnne.

Bè bùótímè Etienni yetárè ke kùò

⁵⁴ Kè bebeémbèè tì kèè kè be miéke peike Etienni kè bèè maá nyebìè nhEtienni kpéi.
⁵⁵ Kè Muyaánsààmù mpiéké Etienni kòò bùò kéinkè, kéyà Kuyie nkó tikpeti kè Yesu
cómму Kuyie mbakù yóú. ⁵⁶ Kòò béi nke dò: Kéinkè kpetému kè n wùó nhOnitibire kè dè
cómму Kuyie mbakù yóú.

⁵⁷ Kè bèè pi be to kéwekii mediè, kébunnóò bemōu o bíékè. ⁵⁸ Kòò dèenne dihei mànkù
kòò bùótí yetárè kébanne be yààti odapàà mmōu kòò yètiri tu Sōri. ⁵⁹ Kè bè mbuōti
Etienni yetárè, kòò bántè Kuyie nke dò: N Yìè nYesu cōuté n wēnni.

⁶⁰ Kédeè kédò kénínkú képiéké ke dò: N Yìè mbáá bè yietí be yei!

Ò béi memme kékú.

8

¹ Sōri do wēñnèmu bèè kòò Etienni.

Bè fēūmmè Kirisi kōbe

De kó diyìè kè bèè fēū nKirisi kōbe Sedisademmu miéke. Kè bèè cíté bemōu kékōte
Sudee nè Sammarii kó ketenkè kè Yesu tõrè yeè máà níkpáá. ² Bèè dé Kuyie nkè bèè kūnnè
Etienni kékōmmú o kúú mmediè.

³ Kè Sōri nkōri Kirisi kōbe cēī ke pī mbenitidaabè nè benitipòbè ke kpeti.

Fidipu nàkémè Tináansààti Sammarii

⁴ Bèè cìté kè bèè nkōri yehékè yemōu ke náante Tináansààti. ⁵ Kè Fidipuu kōte
Sammarii kó dihei marì ké bèè nàké Kirisi kpéi. ⁶ Kè benitibè bemōu yie, kénkémú
o náànti, ke wúó nhò dōòrimè tidietì. ⁷ Kè yebōkè kuò nke yie benitibè miéke, kè tihòuti
péu nè yeciè nkè dè mierí. ⁸ Kè kuyènaatí diekù míbo de kó dihei miéke.

⁹ Ke s̄ nhonitì mōu dè bo kòò yètiri tu Simō, kòò níí ndōri tidietì kè dèè di Sammarii
kōbe, kòò yèmmè ñdò nhò tú òmōu. ¹⁰ Kè benitibè nhò tū, nyibí nè bekótibè ke tú onitì
yie mmōke Kuyie nkó muwērimú diemù.

¹¹ Bè do ò tū nke yé ò dōòrimè tidietì sáá. ¹² Bè yie ndi mōnni kéntá Fidipu bè náà
nti náansààti, Kuyie nkpààtiyuu kpeti, nè Yesu kó diyètiri kè bèè bè ānné bàtémmù

benitidaabè nè benitipòbè. ¹³ Kè Simwò múnkɛɛ yie nkéntá Yesu kè bèè ò ãnné bàtémmù kòò mbonè Fidipu ke wúó nho dððrimè tidietì nè medòðrimè càmmè kè dèè ò di.

¹⁴ Yesu tõrè yèè bo Sedisadɛmmu miɛkɛ kè yèè keè Sammarii kòbe yiemme Yesu, kè bè duónko Pieri nè Isāā. ¹⁵ Kè bèè tuəkoo kè bè bántènè Kuyie nkè bè bo pété Muyaánsààmù.

¹⁶ Kè yé mù mu ndo í cùténimè be kòò m̀òu ín̄kè, bè do bè ãnné bàtémmù nè Yesu kó diyètìrì máà ndi. ¹⁷ Pieri nè Isāā kè bèè bè nòò nsin̄u kè bèè pété Muyaánsààmù.

¹⁸ Kè Simwò yà bè bè nòòm̄mè sin̄u kè Muyaánsààmù cùténì kètónì idíítì ke d̀ò: ¹⁹ N duónnè de kó muw̄érímù, kè n nòò nwè sin̄u wèè pété Muyaánsààmù.

²⁰ Kè Pierii ò nàkè ke d̀ò: Feti nè a díítì, ke yé a yèmmè dòmmè bè do nKuyie nkó dipānni nè idíítì. ²¹ A í kòkè de kó mutōmmú miɛkɛ, a báá pété de kó dipānni, ke yé a toti m̀èè yèmmè í wennimè. ²² Yóu meyèmmè yeime kέceete kέm̀w̄o Kuyie mmecíémmè kè d̀è naati kù da c̄íé nha toti m̀èè yèmmè yeime. ²³ M bantému ke d̀ò nha m̀ake meyèmmè yeime ke tú meyi nkó kudaakù.

²⁴ Kè Simwò náké Pieri nè Isāā ke d̀ò: Di mómm̄ombe bántènè ti Yiè nKuyie n kpréi nkè di nàkè tì bá n tuəkénì.

²⁵ Pieri nè Isāā kè bèè náké bè yà d̀è ke náké Tináansààtì kέdeè, kénw̄eti Sedisadɛmmu ke náantoo Tináansààtì Sammarii kó yehekè péu yèè t̀òkénè kuce.

Fidipu nè Etiopii kou

²⁶ Kè Kuyie ntōnni náké Fidipu ke d̀ò: Íté kέkote diyìè yìè kèè bíékè. Sedisadɛmmu kó kuce, kùu yìè dikpáa cuokè ke k̀orinè Kasaa.

²⁷ Kè Fidipuu íté kέkote kέyà Etiopii eì kóo nitipokpàtì Kāndaasi kpààtìcìètè kóo kóti. Bè do ò f̄ntemu kòo mbaà tikpàtì. Dè do s̄́ nhò boní Sedisadɛmmu nwe ke k̀unti o cie, ²⁸ ke kari o naàsāntè miɛkɛ ke kaà nKuyie mpāānāantì náantò Esaii kó dipátiri. ²⁹ Kè Muyaánsààmù náké Fidipu ke d̀ò: Kétóo kéninte de kó tenaasāntè.

³⁰ Kè Fidipuu coké kέt̀ónkoo, kέkèè ò kàammè Kuyie mpāānāantì náantò kó dipátiri, kòò ò beke ke d̀ò: A bantè a kaà ntàà? ³¹ Kòò t̄́nné Fidipu ke d̀ò: M bo ȳime kέbanté kòò m̀òu í n nàkè tì tu mù? Kéduó nkè Fidipuu dekoo o naàsāntè miɛkɛ kέkari kóò pèènnè.

³² Ò do kaà nt̄̀i náantì tu:

Ò do d̀ò n̄fepièfè bè k̀orinè f̄n̄fè mukùu,

dipebii bè k̄é̄ dii c̄iti kè di c̄íéké,

ò í ààte o nùu.

³³ Kè k̄ék̄unne omáa kè bè ò s̀enkèri,

kòò d̀ò bè do í d̀ò nkóò d̀ò d̀è,

òm̀òu báá na kénáké o wuò nna ndòmmè.

Ke yé bè ò k̀òm̄emu ketenkè ín̄kè.

³⁴ Kè de kóo ā̀p̀n̄kót̄̀i beke Fidipu ke d̀ò: N da báámmu n náké, Kuyie mpāānāantì náantò náa n̄homáa kpréináa kòò m̀òu kpréi?

³⁵ De m̀onnì kè Fidipuu ò t̄̀nt̄̀e de kó tināantì, kóò nàké Tináansààtì, Yesu kpeti. ³⁶ Kè bè nkérì kέtuəkɛ menie mmamè, kè weè n̄t̄̀i d̀ò: Nte menie, bá ndíítì a bo nhānnémè bàtémmù? [³⁷ Kè Fidipu d̀ò: Kàa tá nè a yèmmè mem̄ou d̀è í yóu. Kòò d̀ò: N támu ke d̀ò nYesu Kirisi tu Kuyie mBire.]

³⁸ Kòò cónné tenaasāntè kè bèè ta menie mmieke bedé, kè Fidipuu ò ãnné bàtémmù.

³⁹ Bè yènnì dii m̀onnì menie mmieke, kè Muyaánsààmù túóté Fidipu, kè weè n̄t̄̀i ò m̀ónt̄̀ó, kénsókè o ce nè kuyènaatí. ⁴⁰ Kè Fidipu nyóó daate ke bo Asoo, kés̄w̄tè kénnaantoo Tináansààtì yehekè yem̄ou ke yà tuəkénè Sesadee.

¹ De kó yemòrè kè Sòori baa kpáá fěũnko Yesu kòbe ke bè kòu, kékòte ikuó nùtì dièwè borè, ² kòdò beke yepáte ke bo kòte Damaasi kó titíintouti, kèpímmú Yesu kòbe benitidaabè nè benitipòbè kéboú kékònnè Sedisademmu.

³ Mèmmè kòdò nkéí kéhautóo Damaasi kè nyóó daate kè kuwenniku makù cùténì o ìnkè ke pĩnti. ⁴ Kòdo do ketenkè, kékèè metammè mamè kè mè tu: Sòori, Sòori, dè yíme kàa nfěũnko? ⁵ Kè Sòorii beke ke dò: Fó nwe nni nwe kè mèè ò tēíné ke dò: Mí nYesu nwe a fěũnkomè. ⁶ A né íté kéta dihéi kè bè da náké a dò nkédòòmè.

⁷ Bèè ò neínè kè bèè keè metammè bè me nyí nyà wèè nàá, kè dèè bè di kè bè ndò nyúóó. ⁸ Kè Sòorii íténì kèwénté ò í nna kèyà dèmarè, kè bèè ò dète kékòtenè Damaasi. ⁹ Kòdo mbo, ke dò yewe yètāāti bá ò í wúó, nhò í yo, nhò me nyí yò.

¹⁰ Ke sǎ nYesu kou mǎu dè bo kòo yètìrì tu Ananniyaasi, kè Kuyie nhò yu ke dò: Ananniyaasi! Kòdò dò: N Yiè nte mí! ¹¹ Kè kùu ò nàké ke dò: Íté kékòte kuce bè tu kù kuce kùu síé, Sudaasi cíètè, kèbeke bè tú wè Sòori Taasi kou, kòdò m bàá. ¹² Kè nh ò benke òmǎu kòo yètìrì tu Ananniyaasi, kòdò kòto kòdò nǎo sinǎu ke bántè Kuyie nkòdò bo wète kèwénté. ¹³ Kè Ananniyaasii béi nke dò: N Yiè! Benitìbè péu n nàkému de kóo niti dǎdǎ mèè yei nha kòbe Sedisademmu mièke. ¹⁴ Kè ikuó nùbè kó bekótìbè ò duó ndinùu kòdò bo pímmú bèè tu a kòbe kéboú. ¹⁵ Kè ti Yiè nhò nàké ke dò: Kòte kè mǎ ò tǎātè kòdò bo náké n kpéi nyebotè nè bekpàatìbè nè Isidayeeriè. ¹⁶ N yóó ò benkemu ò dò nkéféúté mèè botí n kpéi.

¹⁷ Kè Ananniyaasii kòte kénǎo sinǎu Sòori ìnkè ke dò: N tebite Sòori! Ti Yiè nwèè da benke omǎa kuce wèè n tǎnni kàa bo wète kèwénté kè Muyaánsààmù da píe.

¹⁸ De mǎnni kè dèmarèe yenni o nuǎ ke donnè yeyĩnyìéékè kèdo, kòdò wète kèwénté, kè bèè ò ānné bātèmmù. ¹⁹ Kòdo di, kèwète kèpété muwērímu.

Sòori nàkémè Yesu kpéi Damaasi

Kòdò nkpaá Damaasi ke dò yewe sǎmpó ke bonè Yesu kòbe. ²⁰ Ke pǎnke nnáá titíintouti mièke Yesu tímè Kuyie mBire. ²¹ Kè dèè di bèè kó dimǎa tì kèè kè bè ntú: Dè í do nwèè do fěũnko wènwè Yesu kòbe Sedisademmaa? Ò í kòtení ke bo bè pǎmmúmu kéboú kéduó nyikuó nùbàa?

²² Kè Sòori dǎke ñkpénkú Kuyie nnáañtì mièke, ke náá nSifube bèè bo Damaasi mièke Yesu tímè Kirisi.

²³ Kè dèè yíé kèmǎnte sǎmpó kè Sifube dake ke bo kuǎ Sòori, ²⁴ kémbaa yebòrè keyènkè nè kuyie nkè dè bo yie nkè bèè ò kù. ²⁵ Kè Yesu kòbeè ò tùóté nè dimámmùyáa keyènkè makè késée nkuduotí.

Sòori wēnnémè Yesu tǎrè

²⁶ Kè Sòorii tuǎke Sedisademmu kéndó kèwēnnénè Yesu kòbe, kè bè nhò dé, bè í ntǎ ke dò nhò mènke cǎuté Yesu. ²⁷ Kè Bannabaasii ò niitè Yesu tǎrè borè, kè bè nàké ò yà mèè botí ti Yiè nnè ti Yiè nhò nàké tì, nè ò nàké mèè botí ti Yiè nképí Damaasi mièke nè dikǎmbù. ²⁸ Kè bèè ò cǎuté, kè bè nwē nke ceñtì Sedisademmu ke náá nYesu kpéi nè dikǎmbù. ²⁹ Kòdò múnke nnáá Sifube bèè náá kereki, kè bè nèi kè bè nwanti ke bo ò kù. ³⁰ Kòdo kòbeè tì kèè, kódo kòtenè Sesadee kòdò bo kò nTaasi.

³¹ De kó yemòrè mièke Kirisi kòbe bèè bo Sudee nè Kadidee nè Sammarii de kó itempè mmièke kè bèè om̀pè, kènkpénkú Kuyie nnáañtì mièke ke sũnko kè Muyaánsààmù bè bonè.

Pieri mièkùnnemè Endee

³² Kè Pieri ñcentì tipĩtì timǎu ke síete Yesu kòbe, kékòte Didaa èi kòbe borè. ³³ Ke nsǎ nhonitì mǎu bè tú wè Endee náa kuhòukù, yebie nyèni ke dǎu. ³⁴ Kè Pierii ò nàké ke dò: Endee Yesu Kirisi da mièkùnnemu! Íté kètúóté a dǎu!

Dènde bàmbà nkòo íté. ³⁵ Kè Didaa èi kòbe bemǎu nè Sanǎo èi kó kutempè nkòbe kè bèè ò yà kèyie nYesu.

Pieri fòukùnnemè Dòrikaasi

³⁶ Onitipòkù mǎu wèè do bo Sopee kòo yètìrì tu: Tabitaa, nè kereki kó tináàntì Dàrikaasi, kòò dǎdri mèsàà ke teénnè becìrìbè, ³⁷ kémuwàke kékú kè bèè ò wùò kédòú nkudànkù kudièku. ³⁸ Kè Yesu kàbèe keè Pieri bomè Didaa ke tákénè Sopee, kètõ mbenitìbè bèdébè, kè bè bo ò bántè kòo kàtení mecãã. ³⁹ Kè Pieri pãnkèe íté kè bè neiné kè bèe tuwàke kédeke kudànkù kudièku, kè bekúpobè kàri ke kuò, nkóò benke Dàrikaasi do kraá ke fòu kè bè dùàke yèè yaàbòrè. ⁴⁰ Kè Pierii denne benitìbè bemǎu kénínkú kebántè nKuyie kéwèète ocì bíékè ke dǎ: Tabitaa, íté!

Kòo wénténí kóò yà, ke íté, kékari. ⁴¹ Kè Pierii pí nho nǎutè kóò teennè kòo íté kécómmú, kòo yu Yesu kàbè nè bekúpobè kè wè mbè benke kòo fòute. ⁴² Kè Sopee kàbè bemǎuu tì kèè kè kusúkùu yie nYesu. ⁴³ Kè Pieri mbo Sopee kémante. Ò do bo okõnnuurìwè mǎu cìètè nte kè bè ò tú Simǎo.

10

Kàrinei yumè Pieri

¹ Onitì mǎu wèè do bo Sesadee kòo yètìrì tu Kàrinei, kòo tu ohããpònkótì, ke ni Odommu kó tihããpòntì tekùtè (100), ² ke dó Kuyie nnè o cìètè temǎu, ke kù dé, ke kù bàá nsáà ke pãã nyepãrè Sifube kó becìrìbè. ³ Diyiè mari kuyuoku tewebiètè mètããti mǎnni kè Kuyie ntõnni taroo o cìètè kòo di yà weti weti, kè dii ò yu ke dǎ: Kàrinei.

⁴ Kòo di wénté kè kufõwáà nhò auté kòò dǎ: N Yiè ndè dòmmè? Kè dii ò nàké ke dǎ: Kuyie ncautému a báámmu, ke pénsirì a pãrè a pãã nyè becìrìbè, ke dààtení a kpéí. ⁵ Tõ mbenitìbè Sopee kè bèe yúní Simǎo bè tu wè Pieri. ⁶ Ò bo Simǎo okõnnuurìwè cìètè nte dàméèrì také.

⁷ Kuyie ntõnni ò nàké kédeè kékíté, kòo yú o tǎmbè bèdébè nè kuhããpònkù ò tá kù, kè kù dó Kuyie, ⁸ kè bè nàké dè dǎò mèè botí kédeè kè bè tǎ nSopee.

Kuyie mbenkemè Pieri dèmarè

⁹ Kè dèe wenté kè bè nkéí ke tóónnènkò Sopee, kè Pieri dèke kudànkù ke bo dǎu nKuyie kè diyiè còmmú yeyo. ¹⁰ Kè dikònni ò pí nkè bè nhò bèrí mudii, kè Kuyie nhò benke dèmarè. ¹¹ Kòo yà tiwetì kpetémè kè dèmarè cutiní kéínkè ke dònnè kuyààkù, ke píítí de píítì tìnàà ke tóonteni ketenkè. ¹² Kè iwũò imǎu botí bo de mieke: Itààke ìnàà kpèyi nè iwààke nè tinàti tibotí tibotí. ¹³ Kòo keè metammè mamè kè mè tu: Pieri íté kékúo kécááké. ¹⁴ Kè Pierii yete ke dǎ: Àà n Yiè! N yí di diyiè mari ikuó yete dè nè dèè í wenni. ¹⁵ Kè metammèe yíe ke dǎ: Bá nwúó nKuyie nyí dèè wenni ke tú dè sǐ.

¹⁶ Kè dè mme nhõ ke dǎ kuce mètããti kéwètoò kéínkè.

¹⁷ Kè Pieri ntoti o yèmmè ke bo yà Kuyie ndó kóò nàké tì ke dè nhò benke, kè Kàrinei tõnni bè tǎàkení ke cómmú dibòrì, ¹⁸ kèbeke ke dǎ: Diè nde Simǎo bè tú wè Pieri ò bomàà?

¹⁹ Kè Pieri baa nkraá toti o yèmmè kè Muyaáansààmùu ò nàké ke dǎ: Benitìbè betããti bie nkàtení a borè nde. ²⁰ Cútóo kè bè neiné, ke bá nyíèkù, mí bè tõnni.

²¹ Kè Pierii cútóo kè bè nàké ke dǎ: Mí tú onitì di waà nwè, di yè mba? ²² Kè bè dǎ: Ohããpònkótì Kàrinei wèè dǎdri Kuyie ndó dè, ke kù dé, kè Sifube bemǎu ò dó, Kuyie ntõnni we nnàké kòò ti tõnni ke tú a kǎtoò kóò nàké a mǎke tì.

²³ Kè Pierii bè cǎuté, kè bèe yíe.

Kè dèe wenté kè bèe nei, kè Yesu kàbè bèè bo Sopee kè be kó bèmabèe ò cíe. ²⁴ Di wentìrì kè bè ntuàkòo Sesadee ke sǐ nKàrinei yu o cìètè kàbè bemǎu nè o néposààbè kè bè ò bàà. ²⁵ Kè Pieri ñtatoò kè Kàrineii íté kóò co kénínkóo o ìikè. ²⁶ Kè Pierii ò ìinní ke dǎ: N tú a nititòu nwe.

²⁷ Kè bè nnáante kètaroo kè benitìbè tìkú péu. ²⁸ Kè Pierii bè nàké ke dǎ: Di yèmu ke dò nSifube ci bè bo tamè wèè í tú Sifu o cìètè, mí nKuyie nnè n nàkému ke tú m bá nwúó nhòmǎu osìnwè. ²⁹ Dèè te kè di n yu kè n yie nke kàtení, n nàkénè di n yu mùu kpéí.

³⁰ Kè Kàrinei dǎ: Dè mǎke yíe nyewe yènàà n sòò báámmè Kuyie, kè tewebiètè bo mètããti, kè nní nyóò daate kéyà onitì mǎu kòò còmmú n yìikè ke ã tiyààti kè tì mièti,

³¹ κε n náké κε δò: Kòrinei, Kuyie ncòutému a báámmu, kù í yè nha pãrè, a pã nyè becìribè. ³² Tõ mbenìtibè Sopee kè bèe yúní Simwò bè tú wè Pieri, ò bo okõnnuuriwè mòu cìètè kè bè ò tu Simwò, kòò bo dàmmèrì také. ³³ Mèmmè kè m pãnkεε tõ mbenìtibè kè bè bo da yúní, kàa yie nke kòtení. Ti tíkú die nKuyie nyìkè ke bo keè Kuyie nda duó ntinti kàa bo ti náké.

Pieri nàkémè Kuyie nnáànti Kòrinei cìètè

³⁴ Kè Pierii béi nke δò: M bantému di mmònni ke δò nKuyie nyí baàti òmòu. ³⁵ Bá kùù botí miεke wèè kù dé ke δòrri kù dómè kù we ndó. ³⁶ Kuù tu benìtibè bemòu Yiè, ke duó nkè bè náké Isidayεribe Tináansàati tii bo taunnè benìtibè Kuyie nnè Yesu Kirisi kpéi. ³⁷ Di yému tii δòò Sudee omòu nè Kadidee Isãã ànné dii mònni benìtibè bàtémmù kédeè. ³⁸ Di yému Kuyie ntããtéme Yesu Nansareti kou, kòò duó Muyaánsààmù nè muwèrímu kòò ncenti tipíti timòu ke miεkùnko dibòò fèũnko bè, ke yé Kuyie nhò bonèmmè. ³⁹ Kè ti yà ò δòò δè demòu Sifube kó ketenkè Sedisadεmmu nè yehεkè yemòu. Kè bè ò baaké kudapããtí ke kù. ⁴⁰ Kè Kuyie nhò fòùkùnne diyìè tããnni yìè ke duó nkòò ti benke omáà. ⁴¹ Tínti kù tããté bè nè dimònni kè ti bo náké o kpéi, kè ti ò wènnénè ke di ke yà. ⁴² Kòò yè nti nnáà mbenìtibè, wèè tímè Kuyie ntããté wè kòò bo bekénè befòubè nè becìribè. ⁴³ Kuyie mpãánáànti náambè bemòu náké wèè kpéi nke tú wèè ò tá kùu ò cìè nho yei nnè o kó diyètiri kpéi.

Muyaánsààmù cùténímè bèè í tú Sifube be ínke

⁴⁴ Pieri kpaá ke náá memme kè Muyaánsààmù cùténí ò nàánnè bè ínke. ⁴⁵ Kè dèe di Sifube bèè tu Yesu kòbe ke nefinè Pieri, Muyaánsààmù Kuyie nduò mmù cùténímè bèè í tú Sifube be ínke. ⁴⁶ Ke yé bè do yomè kè bè náá ntináancànti ke sãntí Kuyie nkù deumè. ⁴⁷ Kè Pieri δò: Ti bo na kéyete ti bo bè ànnémè bàtémmù menie nkou, bembe Muyaánsààmù cùténí bèè ínke mù cùténí mèè botí ti ínkaà?

⁴⁸ Mèmmè kè bèè bè ànné bàtémmù nè Yesu Kirisi kó diyètiri, kédeè kè bèè ò bántè ke δò ò nkpaá be borè yewe sãmpó.

11

Bè kpannémè Pieri ò kòtemè Kòrinei cìètè

¹ Yesu tõrè nè Yesu kòbe bèè bo Sudee kè bèe keè bèè í tú Sifube bè còutéme Kuyie nnáànti. ² Pieri wètoo dii mònni Sedisadεmmu, kè Sifube bèè tu Yesu kòbe kè bè nhò kpanné ke tú: ³ Dè dómme kàa kòte bèè í cãmmù be cie ke di wènné ke dí?

⁴ Kè Pierii tuú nké bè náké δèè δòò demòu ke δò: ⁵ N sòò bo Sopee εi miεke nke, ké mbáá nKuyie, nkè kù m benke dèmarè kè δè dònne kuyààkù ke píítí tipíti tìnàà, ke cutiní kéínkè ke n tóontenni kè δè n di. ⁶ Kè n wénté de miεke káyà iwũò itààke inàà kpεyi nè iwààke nè tinòti timòu botí, ⁷ kékeè metammè mamè tímè: Pieri íté kékuo kécááké. ⁸ Kè n δò: Áà n Yiè! N yí di diyìè marì ikuó ci δè nè δèè í wenni. ⁹ Kè metammèe yíè ke δò: Bá nwúó ndèmarè Kuyie nyí δèè wenni ke tú δè sí. ¹⁰ Kè de mme nhò ke δò kuce mètàãti kéwètoo kéínkè. ¹¹ De mònni kè benìtibè bètàãti tùòkení ke boní Sesadee kè bè bè tòn timer m borè. ¹² Kè Muyaánsààmù n náké ke δò: Kòte ke bá nyìékù. Kè ti kòbe bekuò bie nni ncíe nkè tí kòte kéta Kòrinei cìètè. ¹³ Kòò ti náké ò yàmè Kuyie ntòn timer o cìètè miεke, kè di ò náké ke tú: Wèè tõ mbenìtibè Sopee kè bèe yúní Simwò bè tú wè Pieri. ¹⁴ Kòò ò náké tináànti tii bo ò deeté wenwe nè o cìètè kòbe. ¹⁵ Kè nní nti mbè náà nkè Muyaánsààmù cùténí be ínke kéndòn timer mù cùténímè ti ínke meketimè mònni. ¹⁶ Kè n denteni ti Yiè ndo béi nti ke tú: Isãã do àã bàtémmù nè menie mme, díndi bè bo di ànné bàtémmù nè Muyaánsààmù. ¹⁷ Kè Kuyie mbè pã dipãnni kù pã di tínti bèè còuté Yesu Kirisi, yé n tú wè kè mfi bo paa nKuyie nkó mutõmmú!

¹⁸ Bè kèè dìl m̀ǹǹǹ de kó tináàntì kè be miεεε do kè bè nsántí Kuyie nke tú: Kuyie ntù nkpetému kuce bèè í tú Sifube kè bè bo ceete kèpété mufòmму mùù bo sáà.

Meféútímè mèè cíe nYesu kòbe

¹⁹ Bè do kùò Etienni kédeè kè mēfēútímè mèè tanní kè Yesu kòbeε cíété tipítì timòu, kékòte Fenisii nè Sipiri nè Āntiyòsi kénnaante Tináànsàtì Sifube máà. ²⁰ De m̀ǹǹǹ Yesu kòbe bèè bo Sipiri nè Sidenni kè bèε kòte Āntiyòsi, kénnaá Kerekibe Tináànsàtì ti Yiè nYesu kpeti. ²¹ Kè ti Yiè nkò muwērimú mbè bonè kè benitìbè péuu yie nkéceete, kétünne ti Yiè.

²² Kè Sedisademmu kó Kuyie ncíētè kòbeε tì kèè kētō mBannabaasi Āntiyòsi. ²³ Kòò tuòkoo kéyà Kuyie mp̄im̄mè mutōmmú, kè dèε ò narikε kòò yáúkúnne be k̀ntì ke d̀, bè d̀ke duó mbemáà ti Yiè nke nhò tàunè be yèmmè memòu. ²⁴ Bannabaasi do tú onitisàù nwe, ke d̀ó Kuyie nkè Muyaánsààmù nhò piéké kè benitìbè péuu yie nYesu.

²⁵ Kè Bannabaasii sòtè kékòte Taasi Sòori wammù. ²⁶ Ò ò yà dìl m̀ǹǹǹ kè bèε wēte Āntiyòsi kέmbo ke tiè Kirisi kòbe ke d̀ò dibenni. Bè de nyú meketimè bèè tū nYesu ke d̀ò Kirisi kòbe.

²⁷ De m̀ǹǹǹ kè Kuyie mp̄ānānāntì náam̀bèε íté Sedisademmu kékòte Āntiyòsi. ²⁸ Kè Muyaánsààmùu pié be kóò m̀ò kòò yètìrì tu Akabuusi kòò íté kébéi nke d̀ò, dik̀nǹǹ dièrì bo tanní ketenkè kemòu miεε. Kè dì m̀nkεε tanní Kododi kó tikpàtì m̀ǹǹǹ. ²⁹ Kè Yesu kòbeε wēnné kénáké ke d̀ò bá wè wèε p̄ ò pèté kè dè màmmè kéteennè Yesu kòbe bèè bo Sudee. ³⁰ Bè me nd̀òò kéduó nde kó yep̄ārè Bannabaasi, nè Sòori kè bèε kòte kéduó nSedisademmu kó bewed̀unkótìbè.

12

Bè kùòmè Isaku

¹ De kó dim̀ǹǹǹ kòò kpààtì Edòti nf̄ēũnko Kirisi kòbe mabè, ² kéduó nkè bèε kuò Isaku Isāà nantè nè disiè, ³ kéyà dè narikemè Sifube kòò yíε kéduó nkè bèε p̄ mPieri, ke s̀ò ndè tu p̄ēēbè bèè í kòorenè mutie mùù muuti be kó dibanni miεε. ⁴ Kòò duó nkè bèε ò kpetínné kέbanne tihā̀p̀òntì tēpítè nè tikùò, tìnàà tìnàà, kè diyentébanni bo p̄ēté kè bèε ò bekénè. ⁵ Kè Pieri m̀bo dikpetíntou kè Kirisi kòbe báá nKuyie nho kpéi sáà.

Kuyie ntōnni deetémè Pieri

⁶ Bè do boumu Pieri mēfímme mèdémè kòò nduó tihā̀p̀òntì tìdétì cuokè kè titetì bàa dibòrì, kèè yènkè na nwenté kè Edòtii duó nkè bèε ò bekénè, ⁷ kè Kuyie ntōnni taroo kè kuwenniku makùu mítté kufáá, kè dii baùtè Pieri.

Kè mēfímmeε tōũ. ⁸ Kè dii ò nàké ke d̀ò: Yì a naàk̀nfè kéānné a neùtì.

Kè Pierii me nd̀ò. Kè dì d̀ò: Daátì a yaàbòrì ké n tünne.

⁹ Kè Pierii dì tünne kè bè nyetì kè dè ò d̀ò ntidòuntì bá ò í yé ke d̀ò ndè tu mómmuò. ¹⁰ Kè bèε p̄ēté dibòrì ketirì kèp̄ēté didèrì, kétuòke timátì kperi, bè yìè dì, ke kòrì dihei, kè dii kpeténè dimáà kè bèε yè, kédétóo sàmpó kè Pierii móntóo Kuyie ntōnni.

¹¹ De m̀ǹǹǹ kè Pierii banté ke d̀ò, Kuyie kuù tōnni ku tōnni kè dì ò deeténè Edòti nè Sifube do ò d̀nè mèè yei.

¹² Kòò totínì o yèmmè, kékòte Isāà bè tu wè Mariki, o yō Maari cíētè, ke ns̀ò mbenitìbè tikú péu ke báá nKuyie. ¹³ Kòò bente dicàù kòò sapàà mmòu bè tu wè Odòtii íténì kébeke ke d̀ò: Wenni nwe? ¹⁴ Kébané Pieri tammè kè diwèii ò p̄i nkòò yóu ò bo kpetémè kéwētoó ké bè nàké ke d̀ò: Pieri còmmú dibòrì. ¹⁵ Kè bè d̀ò: A yèmmè í naataà?

Kòò d̀ò: N yí so, kè bè d̀ò: A d̀óu ntidòuntì nti.

¹⁶ Kè Pieri baa mbie ndicàù, kè bèε kpeté kóò yà, kè dèε bè di. ¹⁷ Kè Pierii bè yèkìi tenòutè kè bè d̀ò yúóó, kòò bè nàké Kuyie ntōnni ò dènnε mèè botí dikpetíntou miεε, ke d̀ò: Nákénè ti Isaku nè Yesu kòbe tòbè.

Ò me nyí kéyè kékòte kupíkù tekù.

¹⁸ Kè dèe wenté kè tihããpònti ñkpeuti ke békú titòbè Pieri kòte kè? ¹⁹ Kè Edõtii duó nkè bèe wammú Pieri ke mánté. Kòo bekénè tihããpònti kè dò bèe tì kùò, kédeè kékòte Sesadee kémbo.

Kuyie ntõnni potémè Edoti

²⁰ Edoti do í naatinè Tiiri nè Sitõõ ekè kòbe, kè bè né wënné dinùù kékòte kèyà Edoti kó ditõnni, Badasitusi ke bo taunnè Edoti ke yé be diiti do yiènimè weè èi mièke.

²¹ Kè Edõtii dáu mmetaummè kó diyie. Kè dii tuòke kòo ãnné o kpààtiyààti kénkari okpààti kàri ñnkè ke náánnè benitibè. ²² Kè bè pīēkù ke tú: Kuyie nkuu náà ndè í tú oniti.

²³ Dende bàmbà kè Kuyie ntõnni ò poté kè yebièe ò càáké kòo kú ke yé ò do còutémè Kuyie nkó disãnni.

²⁴ Kè Kuyie nnáànti dake mpitíri tipítì timòu.

²⁵ Bannabaasi nè Sòori kè bèe duó nyepãrè bè do bè tõnnè yè Sedisademma kénwēti Sesadee ke nneínè Isãã bè tu wè Mariki.

13

Muyaánsààmù tãããtémè Bannabaasi nè Sòori

¹ Kirisi kòbe tinnì dii bo Æntiyosi di mièke Kuyie mpããnáànti náàmbè do bomu nè bèe tiè mbenitibè Kuyie nnáànti: Bannabaasi nè Simmeõõ osòuwè nè Dusiyu Sidenni kou nè Mannaa wèè do bíkú nè okpààti Edoti nè Sòori. ² Diyie mari kè bè mboú dinùù ke báá nKuyie nkè Muyaánsààmù bè nàké ke dò: Cãnnénè Bannabaasi nè Sòori kè bèe pí mmutõmmú m bè yu mùù kpéí.

³ Meimè kè bè nsóké ke bou dinùù kédeè ké bè nõò nsinòu kébántè Kuyie, ké bè yóu kè bèe íté kékòte.

Sòori nè onitinènti Edimaasi

⁴ Kè Muyaánsààmù bè niité kè bèe kòte Sedisii kéta bàtòò kénkari Sipiri kó ketenkè kèè soké menie mmièke, ⁵ kétuòke Sadaminni kènnáá nSifube Kuyie nnáànti titíintouti mièke, kè Isãã Mariki bè teénnè.

⁶ Kè bè nnáante Kuyie nnáànti kétuòke kumàнку tekù Pafóosi, ke máánè Sifu mòu kòò tú onitinènti, kòo yètìri tú Baari-Yesu, kòò tu omáa Kuyie mpããnáànti náàntò. ⁷ Ke bo de kó diheì kóo kùmàndáa Sèesuusi Poduusi borè, wèè tu mecii nyiè, kéduó nkè bèe yúni Bannabaasi nè Sòori kè bè bo ò nàké Kuyie nnáànti. ⁸ Kè weè nitinènti Edimaasi, ò yètìri me ntú nè kereki, kòò ndó képaannè kùmàndáa Kuyie nnáànti. ⁹ De mònni kè Muyaánsààmù piéké Sòori, bè yu wè Pòori, kòo ò wènté, ¹⁰ kèbéi nke dò: F́ ndibòò bire, onitisounti, ociintì, a í yóó yóu a bo ncaàrimè Kuyie nkó mutõmmáa? ¹¹ Kuyie mbo da poté bàmbà nkàa yēi ke ténke bá nwúó ndiyiè yemòrè mayè mièke.

Dende bàmbà kè Edimaasi yēi kénháá nke wanti wèè bo ò dète. ¹² Kè kùmàndáa dè yà kè dèe ò di, kè Kuyie nnáànti càáké o yèmmè kòo yie nYesu.

Pòori do nàké tì Æntiyosi

¹³ Pòori nè o népobè kè bèe ta bàtòò Pafóosi kékòte Pèdisi Pãnfidii kó ketenkè, Isãã Mariki de mbè yóu kéwēte Sedisademma. ¹⁴ Kè bè nsóké kétuòke Æntiyosi Pisidii kó kutempè mièke, teomputè yiè kéta kutíintouku kénkari. ¹⁵ Bè kàà ndi mònni Kuyie nkuó páte nè ku pããnáànti náàmbè kpèye, kè kutíintouku kó benitibèe duó nkè bèe náké Pòori ke dò: Ti kòbe kè di mòke timati ke bo ti teennè di bo na kèbéi.

¹⁶ Kè Pòorii youte o nõutè kè bèe dò yúóó kòo béi nke dò: Isidayeeriibe nè dindi bèè dé Kuyie nkémúnè kékéè. ¹⁷ Kuyie nyIsidayeeriibe tū nkù, kuù tããtè ti yembè ke duó nkè bè sùú mbè bo dii mònni Esibiti, de kó difõnkúò kè kùu bè dènnè nè ku kó muwérímú. ¹⁸ Kè mbè tò yebie nsipisínàà dikpáa cuokè, ¹⁹ kékuò ibotí iyiekè Kannahã kó ketenkè ké kè duó nku kòbe kè bèe kè tieke, ²⁰ kè dè mmòke yebie sikòusínàà nè sipisínùmmù (450).

Kè Kuyie mbè duó mbebaatibè kè bèe mbo kétuòkenè Sammuyeeri kó dimònni. ²¹ Kè bèe dò dè dó okpààti, kè Kuyie mbè duó Sauri Kiisi kó debire, Bensamèe kó kufuku kou,

kóo ñto tikpàtì ke dò yebie nsipísìnàà. ²² Kè Kuyie nhò dènne kéduó nDafiti tikpàtì, ke béi nke dò: M pèté onìtì n yèmmè kou, wèè yó ndòori n dómè memou. ²³ Nè Dafiti kó kufuku mieke nke Kuyie nduònnímè Yesu Odeetiwè, kù yē nkù yóó duònni wè, kòo deetè Isidayeeriibe. ²⁴ Yesu mu ndo í kòtení kè Isāā nákému Isidayeeriibe ke dò bèe ceete kòo bè ānné bàtémù. ²⁵ Isāā dèu diì mònni o tōmmú ke nnáá nke tú: Mî í tú di baa wè, ò kèrínímu, n keté ke í sannè m bo seutemè o neùti kó iwēi.

²⁶ N kòbe díndi Abarahammu kó kufuku kòbe nè betòbè bèè dé Kuyie, tímbe Kuyie nduònnímè medeetímè kó tináàntì tii. ²⁷ Sedisademmu kòbe nè be kó bekpààtibè me nyí banté Yesu, kòò kùò ke né dòò Kuyie mpāānāàntì náàmbè wàri tì kè bè tì kàa nsioṃpùu simou. ²⁸ Bè í nyà meyei mmamè Yesu dòò mè ke ncíéké ke náké Pidati ke dò wèè ò kùò. ²⁹ Bè dòò diì mònni tìi wàri o kpéi tì yèmmè, kóò cūūnni kudapāāti kédou nkufōti mieke. ³⁰ Kè Kuyie mme nduó nkòo yānté. ³¹ Kòò benke omáà yewe péu mieke bèè do ò neínè Kadidee kékote Sedisademmu, bàmbà nke náá nyIsidayeeriibe o kpéi. ³² Ti di náá tìi náānsààtì Kuyie ndo nàké ti yembè tìi kpéi. ³³ Kè tì dòò tínti be yaabí ti kpéi, ke duó nkè Yesu yānté tì wàri ke yèmmè Yesāā mmieke mukàmmù mudérímù ke tú:

A tú m bire nde
kè n da peité yíe.

³⁴ Kuyie ndo nàké weè kpéi nke dò:

M bo duó nkòo yānté
m báá yóu kòo pāāke.

M bo di dòò mesàà
n do yē n yóó dòòmè Dafiti.

³⁵ Tì wàrimu Yesāā mmieke kupíkù tekù ke tú:

A í yóó yóu kàa kou pāāke.

³⁶ Dafiti do dòòmù Kuyie nyē nwèe dòòmè, ke ku, kè bè ò kūnné o yembè borè kòò pāāke.

³⁷ Kuyie me nduó nkè wèè yānté ò í pāāke. ³⁸ N kòbe banténè tūnke ke dò nnè Yesu borè nde Kuyie mbo di cíēmè di yei. ³⁹ Kè wèè ò tū, wèè ūté o yei mmemou, Mōyiisi kó ikuó do í yóó na kéūtè mè. ⁴⁰ Ndakenè tūnké kè Kuyie mpāānāàntì náàmbè do nàké tì báá di tuōkení. Tìi tu:

⁴¹ Wénténè díndi sifei yembè,
kè dè di di kè di kú.

N yóó pí mmutōmmú mamù mmu

di kó yewe mieke

di do í yóó yie nke dò mmùù bo dòò

bá kè bè di nàké.

⁴² Bè yènni diì mònni kutíntouku kè bè dò: Pòori nè Bannabaasi bèe wētení teòmpùtè tetè yìè ke yíé kè bè náké de kó tináàntì. ⁴³ Bè cíété diì mònni kè benitibè péu, Sifube nè bèè í Sifube ke tūnne Sifube kó kuwedounce kè bèe cíe mPòori nè Bannabaasi kè bèe yáukūnne be kōntì ke dò, bè ntaunè Kuyie nkù bè dòò mèè sàà nképí.

Pòori nè Bannabaasi bè kpāātémè be nacètāā

⁴⁴ Teòmpùtè tetè yìè kè dihei kòbe bemouu sákee tíí nke bo keè Kuyie nnáàntì. ⁴⁵ Kè Sifube yà benitibè tímmè ke sū kè dèe bè yonke. Kè Pòori nnáá ntii kè bè nàà ntiteti kòò sāā. ⁴⁶ Pòori nè Bannabaasi kè bèe bè nàké weti weti ke dò: Dè do dò mbèe keté kénáké dímbè Kuyie nnáàntì. Di né me ntì yetemè ke benke di mómmōmbe di í dòmmè ke pété mufōmmu mùù bo sáà. Di mmònni ti bo kòte bèè í tú Sifube be borè. ⁴⁷ Ke yé tì wàrimè ke tú:

N da tãātému,
kàa bo ntú yebotè yemou kó kuwenniku
kénáké titenti timou kòbe
medeetímè kó tináàntì.

⁴⁸ Bèè í tú Sifube kè bèe keè de kó tináaṅtì kè dèe bè narike mesàà, bèè tú mufòmmu mùù bo sáà mu kòbe kè bèe yie nYesu.

⁴⁹ Kè Kuyie nnáaṅtìi pité de kó ketenkè kemou. ⁵⁰ Kè Sifube sukú benitipodiebè bèè tũnne Yesu nè diheì kó benitidiebè, kè bèe fẽũ mPõari nè Bannabaasi kè bè dèenne be tenkè. ⁵¹ Põari nè Bannabaasi kè bèe kpáá be nacètáá*, kédeè kékote Ikõnni. ⁵² Kè diwèi mbo Yesu kòbe bèè dè bo, kè Muyaánsààmù bè piéké.

14

Põari nè Bannabaasi bè do bomè Disiri

¹ Põari nè Bannabaasi kè bè tó ta Ikõnni kó kutíntouku, ke nnáa nKuyie nnáaṅtì kè dèe narike Sifube nè bèè í tú Sifube, kè benitibè péuu yie nYesu. ² Bèè tu Sifube kè bèe sukú bèè í tú Sifube kè bè bo dò mèyeyi mPõari nè Bannabaasi. ³ Põari nè Bannabaasi kè bè mbo Ikõnni kémõnte, kénnaá Kuyie náaṅtì nè dikõmbùd, ke náa nKuyie mbè dò mèè sàà, kè ti Yiè nkó muwèrimú bè bonè kè bè dòdri tidietì péu. ⁴ Kè de kó diheì kòbe totè mèdémè, ke bie nni ndó Sifube kè betòbè dó Yesu tõrè.

⁵ Sifube nè bèè í tú Sifube nè de kó bekpàatibè kè bèe dake ke bo fẽũ mPõari nè Bannabaasi, ke bo bè bùótì yetárè kékou. ⁶ Kè bèe tì kè kékoké kékote Dikaonii kó yehékè: Disiri nè Deribu nè yehékè teyè yèè dè tóké, ⁷ kénnaá Tináansààtì.

Bè do dómè kífí Põari nè Bannabaasi inààke

⁸ Kòo nitì mòu bo Disiri ke tú kuhòkù nè bè ò peitémè ò í nò nke ceṅtì. ⁹ Kè Põari nnáa nkè kù kèrmú kè Põarii wénté kèbanté kù tãmè ke do nKuyie mbo kù miekũnne. ¹⁰ Ke béi mmekperimè ke dò: Íté ke cómmú, kè kùu puuní mecã nkékété. ¹¹ Kè benitibèe dè yà kéwekii nè Dikaonii kó tináaṅtì ke dò: Kuyie nnaá mbenitibè ke cùténì ti borè!

¹² Kè bèe bè yú be kó yebókè yètè, ke yú Bannabaasi ke dò: Seyuusi, ke yú Põari ke dò: Edimesi, ke yé weè do náammè. ¹³ Kè be kóo baoyiè nwèè kó dibòtòu do bo diheì kó dibòri borè kòo tóni yenaadakè yèdéè, kè yè dùúkú mutepóó, nè benitibè kè bè bo wènné kè yè fié Põari nè Bannabaasi. ¹⁴ Põari nè Bannabaasi kè bèe tì kèe kè be yèmmè caàrè, kè bèe kèrí be yaàbòrè kékokóo ditĩnni mieke kékuónko ke dò: ¹⁵ Ti kòbe dè dòmmè kè di dòdri memme? Ti tú benitibè mbè ke di dònne, ti di tóni Tináansààtì nti, ke tú di yóu yebókè kètũnne Kuyie kùu fòu, kùu dò kéĩnkè nè ketenkè nè dàméèrì nè dèe kó dimàà bo o mieke. ¹⁶ Kuù do yóu yebotè bá wè kòo ntũ ò dó kùu ce. ¹⁷ Nè memme kè kù baa di benkú kù bomè, ke di dòdri mesàà, nke di duònni fetaafe, kè di paa mpeí kè di mòke ke yo nkè di yèmmè naati.

¹⁸ Kè dèe ari mesàà nkè bè né na kè bè bàa bè bo bè fiémè de kó inààke.

¹⁹ Kè Sifube yènni Āntiyõsi nè Ikõnni, kèsukú benitibè, kè bèe búótì Põari yetárè, ke nyé ke tú ò ku, kòd fũrí kédenne diheì mánku. ²⁰ Kè Yesu kòbe tíi nho borè kòo íté kèta diheì, kè dèe wenté nè Bannabaasi kè bèe kòte Deribu.

Põari nè Bannabaasi bè wètemè Āntiyõsi

²¹ Põari nè Bannabaasi kè bèe náké Tináansààtì Deribu kè benitibè péuu tì yie nkè bèe íté kéwète Disiri nè Ikõnni nè Āntiyõsi, ²² kényáúkũnko Yesu kòbe kòntì ke bè náa nke tú bè nyé ke dò nti dò nkéféútèmu ke né ta Kuyie nkpàatìyuu mieke.

²³ Ke kannĩnko Kirisi kòbe tìrè yemou bewedũnkótibè, ke bou yenò ke báa nKuyie, ke bè náa nke tú ti Yiè ndi dó wè di teennè.

²⁴ Kòo deè keyé Pisidii kó kutempè nkéta Pãnfidii kòku, ²⁵ kénáké Pèdisi Kuyie nnáaṅtì kédeè kékote Atadii. ²⁶ Bè de ndèke bàtòd, kéwète Āntiyõsi, bè do bè bántènè dè Kuyie nkè bèe kòte ke pí mmutõmmú bè bo ke deu mù.

* ^{13:51} kpááté be nacètáá: Dè benkú ke dò mbè kpeti ténke í bè bonè ke yé bè yetemè bè bè tóni tìi náaṅtì.

²⁷ Kòo bè nàké Kuyie mpĩ mmèè botí mutõmmú ke kpeté kuce bèè í tú Sifube kè bè yie nYesu. ²⁸ Kè bè ndè bo nè Kirisi kòbe kè dèe mònte.

15

Bè nènnimè Sedisademmu

¹ Kè bèmabèe yènní Sudee kékote Āntiyōsi kénnaá mbèè yie nYesu ke tú: Kè bè í di cāmú Mōyiisi kó ikuó yèmmè Kuyie mbáá di cōuté. ² Pōori nè Bannabaasi kè bèe yete kè bèe nenni mediè, nkè Yesu kòbe dò: Pōori nè Bannabaasi nè Āntiyōsi kòbe mabè bèe kote Sedisademmu káyà Yesu tōrè nè bewedunkótibè kè bèe nàké de kó tináantì.

³ Kè bèe bè cíe nkédenne dihei, kè bè nkérí káyènnè Fenisii nè Sammarii kó ketenke kénnaante bèè í tú Sifube bè cōutémmè Yesu, kè de kó tináantì nnárinkunko Kirisi kòbe bemou yèmmè. ⁴ Bè tũðkoo diì mōnni Sedisademmu Kirisi kòbe nè Yesu tōrè nè bewedunkótibè kè bèe co Pōori nè Bannabaasi kè bèe bè nàké Kuyie mbè pĩíné mùù tōmmú. ⁵ Kè Fadisiēbe mabè bèè yie nYesu kè bèe béi nke dò: Bèè í tú Sifube ke yie nYesu bè dò nkécāmmúmu kētũnne Mōyiisi kó ikuó.

⁶ Kè Yesu tōrè nè bewedunkótibè kè bèe tíi nke bo yà de kó tináantì, ⁷ kènnèi kè dèe mònte, kè Pierii íté ke béi nke dò: N kòbe, di yému Kuyie nni ntāātémè nè dimōnni kè m bo nàké Tináansàati bèè í tú Sifube ke yie nYesu. ⁸ Kuyie nkùù yé benitibè bemou yèmmè kè kù bè duó Muyaánsààmù kù ti duó mmù, ke benke kù bè cōutémmè. ⁹ Mecánnimè mamè í bo tínti nè be ti cuokè, be yie ndiì mōnni Yesu kè Kuyie nhūtè be yei. ¹⁰ Dè dōmmè kè di dó káyíi nKuyie mmieke kētou mbèè yie nYesu ditou tínti nè ti yembè ti í na ke tō di. ¹¹ Di í yé ke dō nnè ti Yiè nYesu kó mesàà mme timou ti cootémè tínti nè beàà?

¹² Kè benitibè dò yúóó, Bannabaasi nè Pōori kè bèe bè nàké Kuyie ndòò tìi dieti bèè í tú Sifube be cuokè. ¹³ Bè nàké diì mōnni ke dèè kè Isaku dò: N kòbe kèmmúnè! ¹⁴ Simōw nàkému Kuyie ndàatenimè bèè í tú Sifube be kpéi nke tãnkíi ku kòbe. ¹⁵ Kuyie mpāñnāantì náambè do nàké tì dè wērmu tìi tú:

¹⁶ M bo wētení kémaá Dafiti cíētè,
káyíi nho dobuò.

¹⁷ Kè benitibè bemou
nè bèè í tú Sifube
n yu bè kè bè bo n tú n kòbe
kè bèe wammú Kuyie.

¹⁸ Kuyie nti nnàké kunku kùù tì nti benke nè dimōnni.

¹⁹ Kè Isaku dò: N yèmmè í dō nti duó mbèè í tú Sifube ke yie nYesu de kó ikuó kè bè nháari. ²⁰ Yóunè kè tí bè wāri ke dò: Bè bá nyo iwūō bè fié ì yebokè, kémenténè bemáà bè bo ndoutinèmmè betòbè, ke báá cááké fehōfè bè í feúté fè yoo meyiì. ²¹ Ke yé Mōyiisi kó ikuó bomè nè dimōnni kè bè ì kàa siompuu simou titíntouti mieke.

Bè do wāri diì pátiri mucāmmù kpéi

²² Yesu tōrè nè bewedunkótibè nè Kirisi kòbe bemou kè bèe pénsiri de kó ikuó, kētāāté Sudi bè tú wè Baarisabaasi nè Sidaasi benitibè bemou tā bè, ké bè neínnè Pōori nè Bannabaasi kè bèe kote Āntiyōsi, ²³ ké bè duó ndipátiri kè di tu: Di kòbe tínti Yesu tōrè nè bewedunkótibè, ti di dōunko díndi bèè í tú Sifube ke bo Āntiyōsi nè Sidii kó itempè. ²⁴ Ti kèè ti kòbe mabè kòtoomè ke di kòkénè ke cààrè di yèmmè, tí í bè duó nde kó dinuù. ²⁵ Dèè te kè ti wēnné ke tāāté bèmabè ke bè neínnènkò ti népobè sààbè Bannabaasi nè Pōori. ²⁶ Bèè duó mbemáà ke kàáté mukúú kuce mēpéu ti Yiè nYesu kó mutõmmú kpéi. ²⁷ Ti tōnko Sudi nè Sidaasi kè bè bo di tuo ntìi wāri tìnti dipátiri mieke. ²⁸ Muyaánsààmù muù ti niité kè ti yé nti báá di sūū mmucìrimù kè dè í tú ikuó ì ì dō nkéyóu. ²⁹ Ì tu di bá nyo iwūō bè fié ì yebokè nè meyiì nè iwūō bè í fié ì, kémenténè dimáà di bo ndoutinèmmè ditòbè, kè di dōri memme dè bo nwenni. Dè nsúónnè diyèè mari.

³⁰ Kè bèe cau mbetòbè kédeè kè bèe kote Āntiyōsi kétéí nYesu kòbe péu, ké bèe duó ndipátiri. ³¹ Kè bèe di kàa nkékeè, kè dèe bè narike bemou. ³² Sudi nè Sidaasi bèe me ntúmè Kuyie mpānāantì náambè mbe, kè bèe bèe duó nyitié mpéu kényáúkunnè be kònti. ³³ Ké mbè bonè kè dèe mōnte, kè bèe bèe cau nkéwēte bèe sòò bèe tōnní be borè nè kunaatí. [³⁴ Kè Sidaasi yie dō ò bo nkpaá.]

³⁵ Pōori nè Bannabaasi nè betòbè kè bèe mbo Āntiyōsi ke tiè nYesu kòbe ke bèe nàa Tināansàatì Yesu kpeti péu.

Bannabaasi nè Pōori bèe yàtemè

³⁶ Kè dèe mōnte kè Pōorii náké Bannabaasi ke dō: Tí wēte yehékè yemou késíéké ti sòò náké bèe Kuyie nnāantì, kényà bèe bo kè dèe dòmmè.

³⁷ Kè Bannabaasi ndó Isāā bèe yu wè Mariki mbè neínè. ³⁸ Kè Pōorii yete ke dō: Ò bá nti neínè ke yé ò do ti yóunèmmè mutōmmú Pānfidii kétéí. ³⁹ Kè dèe náa tineitì mediè nkè bèe yate, kè Bannabaasii túóté Mariki kè bèe ta kudabekù kékote Sipiri. ⁴⁰ Kè Pōorii tāāté Sidaasi kè bèe bèe bántènè Kuyie nkè bèe íté. ⁴¹ Kòò kote Sidii nè Sidisii kénkpénkunko Kirisi kòbe Kuyie nkó kuce mieke.

16

Pōori do túótémè Timōntee

¹ Kè Pōorii kote Deribu kérépēté kékote Disiri, kényà odapàa mmou bèe tú wè Timōntee, kòò tu Yesu kou, kòò yō tú Sifu ke tū nYesu, kòò cice tú Kereki. ² Kè Yesu kòbe bèe bo Disiri nè Ikōnni kè bèe ò sántí. ³ Kè Pōori ndó Timōntee ò neínè, kòò túóté kécānté Sifube bèe dè bo be kpéí, ke yé bèe do yémè bemou o cice túmè Kereki. ⁴ Kè bèe nkōri yehékè ke náante Yesu tōrè nè bewedōunkótíbè bèe tāāté tì Sedisademma, ke tú bèe tì yie. ⁵ Mēmme kè Kirisi kòbe nképénkú Kuyie nnāantì mieke ke súunko yewe yemou.

Kuyie nyúmè Pōori Maseduōnni

⁶ Kè Muyaánsàamūu yete bèe bo nákémmè Kuyie nnāantì Asii kè bèe pēēté Fidisii nè Kadassii, ⁷ kētuake Misii kó kutemmānku ke ndó kékote Bitinnii kè Muyaánsàamūu yete. ⁸ Kè bèe yóu kéta Misii kérépēté kékote Todowaasi. ⁹ Kè Pōori nduó keyènkè kè Kuyie nhò benke mēbenkumè kòò yà Maseduōnni kou mōu, kòò cōmmú kòò báa nke tú: Kōtení ti cie ké ti teennè! ¹⁰ Kè ti banté ke dō nkuyie nkuu kè n ti yu kè ti bo náké Tināansàatì, kè ti pānkke íté Todowaasi, ¹¹ kéta bàtòò kékote Sammutaasi dihei dii soké menie mmieke. Kè dèe wenté kè ti kote Neapodii. ¹² Ke íté dēborè kékote Fidipu Maseduōnni kó kutempē nkó dihei kētiri kè Odommu kòbe di baké, kè tí nke mbo ke dō yewe sámpò.

Didii tūnnemè Yesu

¹³ Teōmpùtè yie kè ti yè, kéta kukó nke bo yà Sifube bo nke báa nkuyie. Ke sōnké benitipòbè mabè dēborè kēkaroo ké mbè nàa Kuyie nnāantì, ¹⁴ kényà onitipòkù mōu bèe tú wè Didii kòò bonní Tiyatiiri, ke fiiti tiyādkpeti tiwūōtì ke tū nkuyie, kè Kuyie nkpeté o yēmme kòò nkémú Pōori nàa ntì. ¹⁵ Kè tí ò ānné bàtēmmù nè o cíētè kòbe.

Kòò nyetiróo ke tú: Kè di yie nke dō m mēnke cōuté Yesu kōtenēní kēmmo n cíētè.

Pōori bètimè onipopāū kó dibòò

¹⁶ Diyie mari ke ti nkōri mubāammu kéconè osapàa mmou kòò tu kudaakù, kè dibòò ò ta, kòò pāū kòò yembè péu idíítí. ¹⁷ Kòò nti tū nke wékí ke tú: Benitibè bie ntú Kuyie ndiekù tōmbè mbe, ke di náa mmedeetímè kó tināantì.

¹⁸ Kòò mme nhō nyewe yemou kè dèe ou Pōori kòò wēēte kéréí ndibòò ke dō: Nè Yesu Kirisi kó diyētiri yè onitipòkù yie mmieke! Dende bàmbà nkè dii yè. ¹⁹ Onitipòkù yembè s̄ ndii mōnni bèe ténke í yó mpéú idíítí, ke pí mPōori nè Sidaasi kékōtenè bebeémbè borè. ²⁰ Ke dō: Benitibè bie ntú Sifube mbe ke kōtēnni die mmekōōmmè. ²¹ Ke benkú be kó ikuó tínti Odommu kòbe ti í dō nkētū nyi.

²² Kè ditinnii tì yie nkè bebeémbèe duó nkè podfìsibèe dáté Pɔɔri nè Sidaasi be yaàbòrè ké bè puotí yedá, ²³ kédeè ké bè kpetínné kéduó nkè kuhāāpònkù mbè bàa mesàà, ²⁴ ké bè táú nkétanné kufáá ndétikù.

²⁵ Keyènkè cuokè kè Pɔɔri nè Sidaasi kè bè bàá nKuyie nke diè nke kù sántí, kè tikpetínti teti kèmmú. ²⁶ Kè bè nyóó daate kè ketenkèe sántè, kè dikpetíntou sántè kè yebòrèe kpeté, kè bè bou mèè fimme tikpetínti nè bè bè táú nnè dè kè dèe duó. ²⁷ Kè kuhāāpònkù entení kényà yebòrèe kpetémè ke nyé ke tú bè coké, kékpatè disie ke bo kuò kumáà. ²⁸ Kè Pɔɔrii péi nke dò: Báá dò amáà meyei. Ti bomu timəu.

²⁹ Kè ku kònti au kè kùu duó nkè bèe mííté kè kùu cokóo Pɔɔri nè Sidaasi be borè kénínkóo be ìikè, ³⁰ ké bè dènnení ké bè beke ke dò: Bekótíbè, n dò nkéyímè kè Kuyie nni ndeeté? ³¹ Kè bèe kù ténne ke dò: N tá ti Yiè nYesu a bo cooté fí nnè a cíètè kəbe.

³² Kè bèe kù nàké Kuyie nnáànti nè bèè kó dimáà bo ku cíètè. ³³ Kè kùu bè tùóté ke óú be muə, nkè bè pánkèe kù ànné bātémù de kó keyènkè nè ku cíètè kəbe. ³⁴ Kè kùu yú Pɔɔri nè Sidaasi kékonnè ké bè duó mmudiì, kè diwèi nkù bo nè ku cíètè kəbe bè cəutémè Kuyie.

³⁵ Kè dèe wenté kè bebeémbèe tɔ mpòdìsibè, kè bèe kù nàké ke dò kùu bè fíi.

³⁶ Kè kuhāāpònkù nàké Pɔɔri ke dò: Bebeémbè tōnní ke tú n di fíi, di mmònni yènnè kèpèètè ke bá nyíèkù.

³⁷ Kè Pɔɔrii nàké pòdìsibè ke dò: Tínti Odommu kəbe bè ti puotí benitibè ìikè bá bè í ti bekèné ke né dó ke ti fíi ndisəràà? Ti báá yie. Bèe kətení be mómməmbè ké ti denne.

³⁸ Kè pòdìsibèe kəte kénáké bebeémbè Pɔɔri nè o kəbe bè tumè Odommu kəbe kè kufōwáà mbè pí. ³⁹ Kè bèe kəte ké bè məo mecíémè, ké bè denne dikpetíntou, ké bè bántè ke dò bèe yè diheì. ⁴⁰ Kè bèe yè dikpetíntou kékəte Didii cíètè, kényà Yesu kəbe ke yáúkunnè be kònti, kèpèètè.

17

Bè pímmè Sasōō nè o kəbe ke kətenè bebeémbè borè

¹ Kè bèe pèètè Ānfiipodii nè Apodonii kétuəke Tesadoniki, kè Sifube kó kutííntouku dè bo. ² Kè Pɔɔri tó ta Sifube kó kutííntouku ke dò sioṃpùu sītāāti ke náá Kuyie nnáànti. ³ Ké mbè náá nke tú: Kirisi do dò nkéféúútemu kékú kényánté, Yesu n di náá nwèè kpréi weè tu Kirisi.

⁴ Be mieke kè Kerekibe bèè do dé Kuyie benitipodiebè kè bèe yie mPɔɔri nè Sidaasi kpeti kénsū mesàà.

⁵ Kè dèe yonke Sifube kè bèe yú becièmbè kè bèe wènné kéānné dikpànni kíténè kemieke kénwanti Pɔɔri nè Sidaasi, kékəte Sasōō cíètè ke bo bè kətenè ditinnii borè, ⁶ ké bè mōnté, kèpí nSasōō nè Yesu kəbe mabè kékətenè bebeémbè borè kénwékíi ke tú: De kó benitibè càari kutenkù kuməu kó ikuó nyi ke tūəkení die nkè Sasōō bè cəuté. ⁷ Ke sènkèri okpààti Sesaa ke náá nke tú okpààti mōu bo kè bè ò tu Yesu.

⁸ Kè dèe yonke bebeémbè nè diheì kəbe. ⁹ Sasōō nè o kəbe kè bèe yietí idíítí diheì yembè kè bè né na ké bè fíi.

Pɔɔri nè o kəbe bè nàkémè Kuyie nnáànti Bedee

¹⁰ Kè keyènkèe biite kè Yesu kəbe duó nkè Pɔɔri nè Sidaasi kè bèe kəte Bedee, bè tūòke diì mōnni kéta Sifube kó kutííntouku. ¹¹ Kè bembè ndó Kuyie nnáànti kèpèètè Tesadoniki kəbe, ke níi ntì kàà nyewe yeməu ke bo yà kè nsà kè bè náá ntì tu timómmənti. ¹² Be mieke kè benitibè péuu yie nYesu, Kerekí kó benitipòbè nè benitidaabè péu. ¹³ Sifube bèè bo Tesadoniki kè bèe keè Pɔɔri nàámmè Kuyie nnáànti Bedee kékətoó késukú benitibè. ¹⁴ Kè Yesu kəbe kətenè Pɔɔri dāmèèri kòd bo ta bātóò, kè Sidaasi nè Timəntee kè bèe nkpaá Bedee. ¹⁵ Kè bèe ò cíe nkétuəke Atenni kèwəte Bedee kénáké Sidaasi nè Timəntee ke dò: Pɔɔri tu bèe kətoó mecāā.

Põari kòtemè Atenni

¹⁶ Kè Põari mbaa Sidaasi nè Timõntee Atenni, kèyà yebòkè sūmè de kó diheì kòo yèmmèe caàrè mediè. ¹⁷ Kòò nnáánnè Sifube nè bèè í tú Sifube ke tū nSifube kó kuwedounce titíntouti mieke, yewe yemou ke nnáánnè ò maunè bè. ¹⁸ Ke múnke mmaunè mecii nyembè bè tu bè Epikudiyēbe, nè Sitoyisīēbe, kè bèmabè ntú onìti yie nnáá nhònti? Kè betòbè tu de dò nhò náá nKuyie ncànkù makù kpéi nke, ke yé ò do náámmè Yesu kumè mme ke yáńté.

¹⁹ Kè bèè ò kòtenè diheì kó bekótibè ãõ tíí ndè kóò beke ke dò: Dòò ke ti náké tináàmpànti a náá nti tú mù. ²⁰ Ti mu nyí kèè de kó tináànti diyie marì ke dó kèbanté ti tu mù.

²¹ Atenni kòbe bemou nè bepòòbè bèè bo de kó diheì, bè do ã ntúú ke náámmu ke kèmmú tináàmpànti tìi yìení.

²² Kè Põarii íté kécómmú benitibè ìkè ke dò: Díndi Atenni kòbe n yàmou ke dò ndi wanti Kuyie mmediè. ²³ N cè ndiheì ke yà di báá ndè ke tú Kuyie nke wàri dèmarè ínkè ke tú: Kuyie nti í yé kù. Di báá nkù yie nke í kù yé, n kòtení ke bo di náké kuù kpéi. ²⁴ Kuù dòò ketenkè nè dèè kó dimàà bo, kuù baké kéínkè nè ketenkè, kù í ã benitibè maá tìi touti mieke. ²⁵ Kù í yé nti nkù duò ndèmarè ke yé kuù duòmmè mufòmmu denennè demou. ²⁶ Kuyie ndòò wèè niti borè nde ibotí imou sūúmmè kutenkù kumou. Kè kù yé bá wè ò yó mborè nè o we màmmè. ²⁷ Kù mè dòò ke dó benitibèe kù wammúmu, kè bè kù waá mbá ke í yé bè bo kù wammúmè bè bo kù yà, ke yé kù í ti dètirinèmmè. ²⁸ Ke yé kuù temè kè ti fòu ke bo, ke ãõ na kédòò dèmarè. Di kó bepátiwáábè mabè ti nwàri ke tú: Ti tú kuù kó ibí. ²⁹ Kè ti tú ku bí, ti yèmmè bá ndò Kuyie ndònnè tetenkaanitè mesòò nkpete, yoo mebirime kpete, yoo ditári onìti dòò dè nè o kó mecii. ³⁰ Kuyie mbùútóomu meyei nti í kù yé dii mònni ke dòòri mè ke náá ndi mmònni benitibè ke tú: Bèè cèète meborime. ³¹ Ke yé kù tãátémè diyie ke yóò duó nkè Yesu bekénè benitibè bemou. Kù de mbenke ke duó nkè Yesu yáńté

³² Kè bèè keè Põari náámmè mukúkéyántímù kpéi kè bèmabè nhò daú kè betòbè tu: Diyie marì ndi a bo tì nti nákémmè.

³³ Mèmmè kè Põarii íté dèborè. ³⁴ Nè memme kè bèmabè nhò tū nkéyie nYesu. Bèè kóò mòu tu: Deniisi dibeéntìnni kou, nè onitipòkù mòu bè tú wè Dammariisi nè betòbè mabè.

18

Bè pìímmè Põari Kòdenti

¹ Kè Põarii íté Atenni kékòte Kòdenti ² ke máánè Sifu mòu bè tú wè Akidaasi Põõ èi kou, kòò boní Itadii nè o pokù Piriisiidi ke tūòkení bàmbà. Ke yé okpààti diewè Kododi do duómmè kè Sifube yè Odommu kè Põarii kòte ké bè yà. ³ Põari do me nnòmmè muyaàdùò kè bèè wéńné kènduòkù tiyààti bè dòòrinè tì titouti. ⁴ Kè Põari nnáá nKuyie nnáànti sionpùu simou kutíntouku mieke ke yáúkunko Sifube nè Kerekibe ke kònti kè bè yie nKuyie nnáànti.

⁵ Sidaasi nè Timõntee kè bèè ítéńi Maseduõnni kètuòkení, kè Põarii pété meffè nke nnáá nSifube Kuyie nnáànti ke tú Yesu wèè tu Odeetiwè, Kuyie nnàké wèè kpéi. ⁶ Kè Sifube yete ké nhò nsáá, nkè Põarii piurè o yààti ke dò: Kè di feti dè í tú n kpeti, di yei ndo di yo ínkè nke, di mmònni n kòri bèè í tú Sifube be bíkè nke.

⁷ Kòò yè kéta onìti mòu cíètè bè tú wè Tituusi Susituusi kòò tū nKuyie, kòò cíètè pèkénè kutíntouku. ⁸ Kè Kirisipusi kutíntouku kóò kòti nè o cíètè kòbe bemou kè bèè yie nYesu kè Kòdenti kòbe péuu keè Põari náámmè ke múnke yie nYesu kè bèè bè ànné bàtèmmù.

⁹ Keyènkè makè kè ti Yiè mbenke omáà Põarii kòò nàké ke dò: Bá nyīkù, sòoté kènnáá, báá yóu a bo nnáámmè. ¹⁰ N da bonèmu, òmòu báá na ke da dòò meyei, ke yé n kòbe sūmè diheì dii mmieke.

¹¹ Meme kè Põari mbõ Kõdenti ke dõ dibenni nè dikéè ke bè nàá Kuyie nnáàntì.

¹² Kayõõ naá ndìi mðnnì kùmàndáà Akayii kó kutempè nkè Sifube wènné kéré mPõari kékõtenè kubeéndieku. ¹³ Ke dõ: Onìti yie ndó benitibè mbáá nKuyie memamè botí nku ikuó yetemè.

¹⁴ Kè Põari ndó ke na mbéi nkè Kayõõ náké Sifube ke dõ: Kòò do nyeténè dihei kó ikuó nyi, yoo ò dðò meyei ndiemè mamè, n na nkèmu di tú mù. ¹⁵ Dè né me ntúmè tináàntì nè yeyètè dèè tu di kó ikuó kperè, dè tu di kpeti nti, m báá na ké tì beké.

¹⁶ De mðnnì ké bè bèti kubeéndieku. ¹⁷ Kè bèè pĩ Sositenni, kutíntouku kóo kóti kubeéndieku borè, kémpuotì, kè Kayõõ bùútoó.

Põari wètemè Æntiyõsi

¹⁸ Kè Põari nkpaá Kõdenti kémõnte kécau nYesu kãbe kénèinè Pirisiidi nè Akidaasi ke bo kãte Sidii, kètuãke bàtòð commu dè Sãnkidee kékuó ke yé ò do cànnenèmè dinùù Kuyie.

¹⁹ Kè bèè tuãke Efèesi kè Põarii yóu Akidaasi nè Pirisiidi kèta kutíntouku kénnáánnè Sifube. ²⁰ Kè bè dõ wè nkpaá kòo yete, ²¹ ké bè cau nke dõ: Kè Kuyie ndó m bo wètení diyìè mari. Ò me nyí kèta bàtòð kèpèëté, ²² kécúté Sesadee kèpèëté Sedisademmu kédõu Kirisi kãbe kédeè kékõte Æntiyõsi, ²³ kémõnte sãmpó kèpèëté, kékõte Kadasii nè Fidisii de kó itempè mmieke ké nyáúkunko Yesu kãbe kõntì.

Apodoosi nàámmè Kuyie nnáàntì Efèesi

²⁴ Kè Sifu mòu bè tu wè Apodoosi, Adekisãntiri èi kouu tuãkení Efèesi. Ò do tú onìti nwe wèè yé Kuyie nnáàntì mesàà, ke nò nke náá. ²⁵ Ò do tì bebí mesàà mme, kénnáá Yesu kpeti weti weti nè tikõnyauti, bá ò me nyémè Isãã kóo bàtémmù máà. ²⁶ Kòò nnáá nkutíntouku mieke ke í yìèkù kè Pirisiidi nè Akidaasi kè bè nkémù, kédeè kóò yu be cìètè kóò benke dèè ò dõnnì Kuyie nnáàntì mieke. ²⁷ Kòò ndó kékõte Akayii, kè Yesu kãbe yáúkunne o kõntì kèwãri dipátiri Kirisi kãbe bèè kè bo, kè bè bo ò cõté. Kòò kãto kè Kuyie nkó mesàà nní nhò bonè, kòò teénnè bèè cõté Yesu. ²⁸ Kòò nnáá Sifube weti weti bá ke í sori, ke bè benkú nè Kuyie nnáàntì mieke Yesu tímè Odètiwè.

19

Efèesi kãbe pètémè Muyaánsààmù

¹ Apodoosi bo dii mðnnì Kõdenti kè Põari ícèntì Asii kó yehèkè yèè bo yetãrè ìnkè, kètuãke Efèesi kéyà bèmabè kè bè tú Yesu kãbe. ² Kòò bè beke ke dõ: Di pètè Muyaánsààmù nnè di tũnnèmè Kuyienàà? Kè bè dõ: Ti keté ke í kèè Muyaánsààmù kéré diyìè mari. ³ Kè Põarii bè beke ke dõ: Bè di ãnné we mbátémmù? Kè bè dõ: Isãã kou. ⁴ Kè Põarii bè nàké ke dõ: Isãã do ãã bàtémmù bèè dó kéceete bèmbè be borime, ke bè náá nke tú bèè tũnne wèè kèrínì o kó difõnkúò, wèè tu Yesu.

⁵ Kè bèè keè de kó tináàntì kédúò nkè bèè bè ãnné bàtémmù nè ti Yiè nYesu kó diyètiri. ⁶ Kè Põarii nóò nho nõu be ìnkè, kébántè Kuyie nkè Muyaánsààmù cúténì, kè bè nnáá tináàncàntì, ke náá Kuyie mpããnáàntì. ⁷ De kó benitibè do bo tepítè nè bèdébè mbe.

⁸ Kè Põari ítaà kutíntouku ke dõ betããbè bètããti ke náá Kuyie nkpaàtiyuu kpeti bá ke í yìèkù, ke dó bèè tì yie. ⁹ Kè itookperí yembèè yete kénsáá nYesu, benitibè ìnkè. Kè Põarii túóté Yesu kãbe kékõtenè Tidanuusi kóo dàkòòri ké mbè náá Kuyie nnáàntì yewe yemou. ¹⁰ Ke dõ yebie nyèdèè kè Asii kãbe bemou Sifube nè bèè í tú Sifube kè bèè keè Kuyie nnáàntì.

Dibòð puotímè Sefa bí

¹¹ Kè Kuyie nkó muwèrímu íbonè Põari kòò dðòri tidietì. ¹² Kè bè nõu tiyààtì tìi kááké Põari ke nõnku bemoumbe kè bè mierí kè yebókè yìè yè ta bè. ¹³ Sifube mabè bèè do centì ke betì yebókè kè bè múnke ndó kèbeti dibòð nè Yesu kó diyètiri ke dõ: Nè Yesu, Põari náá nwèè kéré kó diyètiri mfi tu a yè onìti yie mmieke.

¹⁴ (Ikuó kóo niùtì diewè Sefa kó ibí iyiekè ìì do dòò memme.) ¹⁵ Kè dibòò dò: N yému Yesu! Ke yé Pòori! Díndi né tú òmbe?

¹⁶ Kè dibòò ta wèe bunnóò, ké bè puotí ké bè kòute kòute, kékèrí be yààtì, kè bèe yè kékóké mebii. ¹⁷ Kè Efesi kòbe bemou Sifube nè bèè í tú Sifube kè bèe keè de kó tináàntì, kè kufòwáá mbè pí nkè bè ndéúkùnkò ti Yiè nYesu kó diyètìrì. ¹⁸ Benitibè péu bèè yie nYesu kè bè nkòrìní ke dáanko be yei. ¹⁹ Kè betetiebe ntounní betetepáte ke cóunko benitibè ìikè, de kó yepáte dífí bo ntùàke medítibii nsikòupìsìnùmmù (5000). ²⁰ Memme kè Kuyie nkó muwèrímú mbè bonè kè Kirisi kòbe sùunko.

Bè kprammè Dianni kpréí

²¹ Kè Pòori dò: M bo nkòri dìì mònñi Sedisademmu kényè Maseduonni nè Akayii kó itempè. Kè n dèè memme nkòte Odommu.

²² Memme ò duómme kè Timontee nè Edasiti bèè do ò teénnè mutómму, kè bèe niité kékòte Maseduonni kòo nkpaá Asii ke dò yewe sámþó.

²³ De mònñi ndi dikònkòðnni dièrì tannímè Kuyie nnáàntì kpréí. ²⁴ Kòo nìtì mòu bè tu wè Demetiriyuusi kòò màátì mesòò ke donnìkonè Dianni kó kudieku, ke yietì o tòmbe mesàà.

²⁵ Kòo tíí ndiyiè mari betòbè bèè múnke pí nde kó mutómму, ké bè nàké ke dò: N kòbe di yému ke dò mmu ntómму muu te kè ti mòke ti kperè. ²⁶ Di wúómму ke yo dè í tú Efesi màà, Asii kó ketenkè kemou ndi Pòori náammè benitibè ke tú benitibè dòòri sù tenkaanii í tú Kuyie, kè kusúkù yè nho kpeti. ²⁷ Dè í dò ndè yóó caàrè ti kó mutómму màà, dè bo cake nè ti kó dibòò dièrì Dianni Aditemiisi kòo yètìrìi kèke, Asii kòbe nè kutenkù kumou kòbe tū ndi bo náá detetirè.

²⁸ Kòo kòbe ti kèè kè be mieke peike kè bè nwékíí ke tú: Efesi kó dibòò Dianni deumu!

²⁹ Kè kutowekuu dátinnè diheì dimou kè bèe pí Kayuusi nè Adisitaki Maseduonni kòbe bèè cíenní Pòori, kékòtenè bè òó tíí ndè. ³⁰ Kè Pòori dò ò bo kòte, kè Yesu kòbe yete.

³¹ Kòo népobè Asii kó benitidiebè mabèe tōnní òmòu ke dò ò báá kòto. ³² Kè benitibèe sǒnté kénwékíí be bíékè be bíékè, besúkùbè keté ke í yé bè tìi mmùu kpréí. ³³ Kè bèe náké Adekisántiri ditinní mieke dè dòmmè, kè Sifube dò wèe béi, kóò tèntoo deyìikè, kòò dò: Kémúnè! ³⁴ Kè bèe banté ò túmè Sifu nwe kénwékíí bemou ke tú: Efesi kóo Dianni Aditemiisi deumu kè dè mmòke tewebiètè mēfitimè mēdémè.

³⁵ Kè diheì kóo pátíwǎǎtìi bónkùnnè benitibè yèmmè, kébéi nke dò: Bá wè ò yému ke do ntínti Efesi kòbe tñi bàa Dianni kó kutouku nè tetenkaanitè tèè donní kéínkè. ³⁶ Òmòu báá na ké tì nènñi, di dò nkétotí di yèmmè mme ke báá sǒnté kédòò tìmatì mecǎā. ³⁷ Di pñínní benitibè bie mbè me nyí yùúkù demarè ti kó kubòotouku mieke, bè me nyí sǎā ti kó tetenkaanitè Dianni. ³⁸ Kè nsà kè Demetiriyuusi nè o kòbe kè bè mòke nè òmòu tìmatì nti, yebeénwe bomu, kè bebeémbè bo, bè dò nkényu yè betòbè. ³⁹ Kè di mòke titetì matì di bo na ké tì tunte bebeémbè borè. ⁴⁰ Ketenkè yembè bo na ke dò ti dó kényete be kpeti nè tìi dòò yíe nti kpréí nke yé ti í yóó namè kénáké mùu te kè benitibè tíí.

⁴¹ Ò béi memme kédeè kécíe mbenitibè.

20

Pòori kòtemè Maseduonni nè Keresi

¹ Dikònkòðnni dèè dìì mònñi kè Pòorii tíí nYesu kòbe kényáúkùnnè be kòntì ké bè cau nkéíté kénkòri Maseduonni. ² Kényáúkùnkò Yesu kòbe kòntì yehèkè péu mieke kékòte Keresi. ³ Kémòke betààbè bètǎāti kéndó ke na nkòte Sidii kékèè Sifube ò díimè kényóu kèwète Maseduonni. ⁴ Nte bèè do ò cíe mbe yètè: Piduusi Bedee èi kou bire nè Sopatee Adisitaki nè Sikunduusi Tesadoniki èi kou nè Kayuusi Deribu kou nè Timontee nè Tisiki nè Todofimmu Asii kó kutempè nkou. ⁵ Kè bèe niité ké nti baa Todowaasi. ⁶ Kè pèèbè bèè í kòorenè mutie mùu muuti de kó dibannii pèèté kè ti ta bàtòò Fidipu èi kémòke yewe yènnùmmù ké bè sǎítóò Todowaasi, kè tí mbo ke dò yewe yèyiekè.

Pɔɔri duómme kè Etiisi yǎ́nté

⁷ Dimáasi yie kè ti tí nteciètè tètè mùmму, ke bo di kédinè Mudisààmù, kè Pɔɔri nnáa nKuyie nnáantì kè keyènkè yàa toté ke cuokè, ke yé ò naa itimè. ⁸ Ti do tíkú kudànkù tǎǎnkù nku, kè ifitíyì còú mpéu. ⁹ Kè Pɔɔri nnáa nkè dèe mǎnte mediè, kè dedapùmbire marè karì kudieku kó tebòtè ìnkè kè de yètìrì tu Etiisi, ke yé nke duó kédonní, kè bè dò bè bo dè íi nke sǎ ndè kú. ¹⁰ Kè Pɔɔrii cúténí kè dè tùóté kébéi nke dò: Di bá nyǐkù debire fòumu.

¹¹ Kéwète kédeke kè bèè di kédinè Mudisààmù. Kòo sǎoté kénnaá nkè diyie yàa yènní, kòo pǐtè. ¹² Kè bèe kpènné de kó dedapùmbire kè dè fòu kè benitibè bemou yèmmè narike.

Pɔɔri ítémè Todowaasi kékote Mideti

¹³ Kè ti ta kudabekù kèniitè Asoo kémbaa mPɔɔri, ke yé ò kèrímè o naàcèi. ¹⁴ Kòo ti sǎnténí kè ti pǐtè kékote Mitédanni. ¹⁵ Kè dèe wenté kè tí tuoke Kiyó, diyie terì kétuoke Samoasi ke cómmú, kèpǐtè kékote Mideti. ¹⁶ Kè Pɔɔri ndó kémbo Sedisademmu pǎntikoti kó diyie kè nsà kè dè bo yie, kè dè nte kòò í ndó kécómmú Efeesi Asii kó kutempè mmieke.

Pɔɔri caummè Efeesi kàbe mesomme

¹⁷ Kè Pɔɔrii mbo Midee kètò nkè bèe yúní Efeesi kó bewedunkótibè. ¹⁸ Kòo bè nàké ke dò: Di yému meborime do dòmmè nè n tùðkenímè di borè Asii kó kutempè mmieke ke n yàa íténè. ¹⁹ Di yému n kékunkomè mmáa ke pí Kuyie ntómmú nè tinonnieti, kè Sifube n díi ke n fǐũnko. ²⁰ Di yému n di nàké tì timou, metíimmè mieke nè sicǐi mieke, n yí di sǎnne timatì tìi dò nkè di teennè. ²¹ N nàkému Sifube nè bèè í tú Sifube ke tú bèe ceete be borime kètũnne Kuyie nkéyie nti Yiè nYesu. ²² Di mmònni Muyaánsààmù muu yé n kote Sedisademmu, m me nyí yé dè yó nni ndòmmè de bíkè. ²³ Bá dìi èi Muyaánsààmù ò n nàkému dikpetintou nè mefǐútimè dè m bàamè. ²⁴ N kpèti í bonè n fòmmu, n dó n deè ti Yiè nYesu n duó mmù tómmú mmu ke yé n nàké Kuyie nkó Tináansààtì benitibè.

²⁵ Di mmònni n yému ke dò ndi ténke í yó n yà, díndi n nàké bè Kuyie nkpràatíyuu kpèti. ²⁶ Deè te kè n di náa nyíe nke tú: Kè tìi di tùðkení dè í tú n kpèti. ²⁷ N di nàkému demou Kuyie ndó dè, n yí di sǎnne demarè. ²⁸ N dakenè di mómmombe kpéi nnè Muyaánsààmù di duó mbè kpéi. Mbaanè Kuyie ndonté bè nè ku Bire kúú. ²⁹ N yému ke dò m bo íté dìi mònni, benitiyeibe bo katení kéndò yekpamaà nkè ndi dǎri meyei, mbá mesémmè í mbè bo. ³⁰ Benitibè yóo yèmu di cuokè kè n nàa nsiyáábisi ke bo yúú nYesu kàbe be bíkè. ³¹ Dentenní tũnke n di tiémmè yebie nyètǎati mieke, keyènkè nè kuyie nnè tinonnieti.

³² Di mmònni n di duó nKuyie nku, kè ku kó mesàa nkó tináantì bo ndi baà. Kuu yóo na ke di kpénkũnne, ke di duó ndemou kù yé nkù yóo duó ndè ku kàbe. ³³ N yí beke òmòu idíití yoo tiyààtì. ³⁴ Di yému ke dò nnè n nou sii nsi m pímmè mutómmú ke teénnè mmáa nè n kàbe nè bè ti neiti. ³⁵ Ke di benke di dò nkémpí mmè botí mutómmú, ke teénnè becìribè, kè n dènniní ti Yiè nYesu béi nti ke tú: Dè òò nda naati a pǎ dìi mònni ke pǐtè bè da pǎ dìi mònni.

³⁶ Pɔɔri nàké memme kédeè ke nínkú kè bèe wènné ke bántè Kuyie. ³⁷ Kè bèe ò cau nkóò ǎrí kékúú mbemou. ³⁸ Kè be yèmmè cààrè mediè nhò béi ntìi kpéi nke tú, bè ténke í yóo ò yà. Kè bèe ò cíe nkékotenè bàtòò commu dè.

21

Muyaánsààmù tumè Pɔɔri bo fǐúte Sedisademmu

¹ Kè tí cau ntitòbè kédeè, kè tí ta bàtòò kétuoke Koosi, kè dèe wenté kè tí tuoke Odoti kèpǐtè kékote Patadaa. ² Ti de mpètè bàtòò wèè kǎri Fenisii kéta kèpǐtè. ³ Kétóonnè Sipiri, kóò yóu kubakù cǎnku kèwetinnè Sidii kó kutempè, kétuoke Tiiri, bàtòò dò nkécúú ndè tinenti. ⁴ Ti de nyà Yesu kàbe, kè mbè bonè ke dò yewe yèyiekè kè Muyaánsààmù

bè niité kè bèe náké Põari ke dð ò báá kote Sedisademmu. ⁵ De kó difõnkúò kè bè ti cíe mbemou, benitidaabè nè be pobè nè be bí, ke ti denne dihei mànkú, kè tí nínkú dàmméèrì také kèwènné kébántè Kuyie. ⁶ Kécau ntítòbè kè tí ntati bàtòò, kè be kũnti.

⁷ Kè tí íté Tiiri kétuake Potodemayiisi ke dð diyie òmáà ke dáu nti kabe Yesu kabe. ⁸ Kè dèe wenté kè tí pèxé kétuake Sesadee keta Fidipu cíètè, bè do tãátè bè beyiekè kè bè bo nteénnè Yesu tõrè kóò mòu nwe. ⁹ Kòò màke besapambè bènàà bá bè í ye, ke tú Kuyie mpããnáàntì náambè. ¹⁰ Kè tí nde mbo ke dð yewe sãmpó, kè Kuyie mpããnáàntì náàntò mòu bè tú wè Akabuusi boní Sudee kétuakení. ¹¹ Kékatoò ti borè kétúóté Põari naãkõnfè kéboú omáà o nou nè o naàcèi ke dð: Nte Muyaánsààmù n nàké tí, wèe te fenaãkõnfè fie, Sifube yóò ò boú mie mbotí nku Sedisademmu kéduó mbèè í tú Sifube.

¹² Ti kèè dii mòmni de kó tináàntì, nè Sesadee kabe kè tí bántè Põari ke dð ò báá kote Sedisademmu. ¹³ Kòò béi nke dð: Di kuõnnè ba ke caari n yèmmè? N wákému kè bè bo n kpetínné Sedisademmu bá bè n kuò ti Yiè nYesu kó diyètiri kpeí.

¹⁴ Ti í nna ke bo ò bàa kèyóu ke dð: Kuyie òdòò kù dómè.

¹⁵ Kè tí mmake yewe sãmpó ke báátí kékote Sedisademmu. ¹⁶ Kè Yesu kabe bèè bo Sesadee kè bè ti cíe nkè ti bií báté onitì mòu cíètè bè tu wè Manasõõ, Sipiri èi kou, kòò tu wèe còuté Yesu nè dimòmni.

Põari dòmè Kuyie nkó ikuó Sedisademmu

¹⁷ Ti tùake dii mòmni Sedisademmu kè Yesu kabee ti còuté nè diwèi. ¹⁸ Kè dèe wenté, kè Põari ti katenè Isaku cíètè, ke bewedunkótibè bemouu tíi. ¹⁹ Kè Põarii bè dau nkédeè, kè bè nàké demou Kuyie nhò pìnnè mèè botí mutõmmú bèè í tú Sifube be mieke. ²⁰ Kè bèe sãnte Kuyie nkédeè ke né ò nàké ke dð: Wénté Sifube còuté Yesu ke sũ mèè botí, ke né kpaá tũ mbe kó ikuó weti weti. ²¹ Bè kèè kè bè tu a yè nSifube bèè bo ibotí tei mieke bèe yóu Mõyiisi kó ikuó, ke bá ncãmmù be bí, bè me mbá ntũ Sifube kó medòòrìmè. ²² Kè bè kèè a tùkenímè ke kàtení ti yíme? ²³ Dòò ti yóò me nda náké tí: Ti màke die mbenitibè bènàà ndi bèè cànnenè Kuyie ndinù. ²⁴ Neinè be kè dí dð Kuyie nkó ikuó kéwenke, kàa yietí be kó tiyeti kè bèe bè kuó, kè benitibèe banté a tũmmè Mõyiisi kó ikuó, kè bè kèè tí, í tú timómmonti. ²⁵ Ti wãrimu dipátiri bèè í tú Sifube, ke còuté Yesu, ti tãátè tí, ke tú bè bá nyo nyiwũ bè fié ò yebakè nè meyiĩ nè iwũ bè í fié ò kè meyiĩ nyè, kémenténè bemáà bè bo ndoutinè mè betòbè.

²⁶ Kè Põarii bè neinè kè bèe dð ikuó kéwenke, kè dèe wenté kè bèe ta Kuyie ncíètè mieke kénáké ke dð yewe yèyiekè ikuó bo deè, bá wè kòò tóni o wũ kéfié.

Bè pìmmè Põari Kuyie ncíètè mieke

²⁷ Kè de kó yewe yeyiekè ndó kédeè, kè Sifube bèè bonní Asii kó kutempè kè bèe yà Põari Kuyie ncíètè késukú benitibè, kè bèe ò pĩ, ²⁸ kékuónko ke dð: Isidayeeri be ti deeténè! Onitì yie, nweè náante tipitì timou Isidayeeri be kpeí, ke yete Mõyiisi kó ikuó, ke dàátí ke tanné bèè í tú Sifube Kuyie ncíètè, ke tè sìnkùnne.

²⁹ (Bè do náá memme ke yé bè yàmè Todofimmu Efeesi èi kou wèe tu Kirisi kou dihei mieke kòò neínè Põari kè be yèmmè ndò mPõari ò tanné Kuyie ncíètè.) ³⁰ Kè dèe yonke benitibè kè bèe yènni bemou dihei kèpí mPõari Kuyie ncíètè mieke kédetè kèyènnè, kékpetínnè yebòrè mecãã. ³¹ Kè bè nwékíi ke dó kóò kùò, kè bèe náké Odommu kó behããpòmbè kóò kótì ke dð: Dikpànni bo dihei mieke. ³² Kòò yú behããpòmbè nè iwèĩ yembè kè bèe kote mecãã. Bè bè yání dii mòmni kèyóu bè bo mpuotimè Põari. ³³ Kè behããpòmbè kóò kótii tóónko kéduó nkè behããpòmbèe boú Põari mefimme mèdémè kédeè kòò beke benitibè Põari tú wè nè ò càke mù. ³⁴ Kè bie nni nnáá ntii, kè betòbè náá ntiteti, bá ò í mbanté kéduó nkè bèe ò kàtenè tehããpòncíètè, ³⁵ kéndeèti yedetisakè kè tihããpòntii ò buuté benitibè mieke ò péi mèè kpeí. ³⁶ Ke yé kunitisúkù do tũmmè ke wékíi ke tú: Kuonè we!

Põari beémmè o kpeti

³⁷ Kè bè nhò tanninkoo kudieku kòo beke behããpòmbè kóo kótì ke dò: A bo yie nkè n da náké tìmatàà? Kòo ããpònkótì dò: A yomu kerekìdàà? ³⁸ Fõõ í tú Esibiti kou wèe yete dihei kpeti ke waá mbekpàribè sikòupìsinàà (4000) kè dí ta dikpáà mièkaà? ³⁹ Kè Põari dò: N tú Sifu nwe kè bè m peité Taasi dihei die, Sidisii kó kutempè, n da báammu yóu kè m béi.

⁴⁰ Kòo ããpònkótìi yie nkè Põarii ncómmú yedetisàkè kèyekìi o nòutè benitìbè kè bè dò káré. Kè Põari béinnè Ebedeebe kó tináantì ke dò:

22

¹ N népobè nè n cicebè kémmúnè kè n di náké kè di banté n yí càrèmmè mùmamù.

² Kè bèe keè ò bè náannèmè Ebedeebe kó tináantì ke dake dò káré. ³ Kòo dò: N tú Sifu nwe, kè bè m peité Taasi, Sidisii kó kutempè, kè m bìkú die Sedisademmu, kè Kamadiyeeeri m benke ti yembè kó ikuó weti weti, kè n kòntì ñyaunè Kuyie nkó mutõmmú ke dò ndi kpeti mè ndòmmè yíe. ⁴ Kè nní nfèũnko Yesu kòbe, benitidaabè nè benitipòbè, ke bè pĩ nke kpeti betòbè. ⁵ Ikuó niùtì diewè nè o kòbe bè yèmu, beè do n duó yepáate kè m bo kòte Damaasi ke pímmú Yesu kòbe kékonnènní Sedisademmu kéfèũ.

Põari nàkémè ò cèète mèè botí
(Yesu Tõrè 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Kè nní nkeri ke tóonko Damaasi kè diyie còmmú yeyò, kè kuwenniku makùu cúténì kéínkè ké n fité. ⁷ Kè n do kçtenkè kékeè metammè mamè tumè: Sõari! Sõari! Dè dòmme kàa n fèũnko? ⁸ Kè n dò: Fõ nwenninwe n Yiè? Kòo dò: Mí nYesu Nansareti kou nwe a fèũnkómè. ⁹ Nè bè ti nei kè bèe yà kuwenniku bè me nyí nkèè metammè. ¹⁰ Kè n dò: N Yiè n dò nkédòò ba? Kòo dò: Íté, kékòte Damaasi, bè yóó ke nda náké a dò nkédòò tì. ¹¹ De mònni ke sò nde kó kuwenniku n tiitè bá n yí wúó, kè n neínè bè n dete kètannè Damaasi.

¹² Kòo nìtì mòu dè bo bè tú wè Ananniyaasi kòo dé Kuyie nke yíe nku kuó, kè Sifube bemòu ò dó. ¹³ Kòo kòtení m borè ke dò: N tebite Põari, wète kèwénté, de mònni kè n na kèwénté kóò yà. ¹⁴ Kòo béi nke dò: Kuyie nti yembè tũ nkù kuù da tãáté kàa yà wèè dòòri kù dómè kòò béi nkàa kèè ke bo banté o dó dè. ¹⁵ Fõõ yóó náké o kpéi benitìbè bemòu a kèè tì nè a yà dè. ¹⁶ A ténke baa ba? Íté kè bè da ànnè bàtèmmù kàa duó nhamàà ti Yiè, nkòò da óúté a yei.

Põari nàkémè ò kòtemè bèè í tú Sifube be cie

¹⁷ Kè n wètení Sedisademmu, kémbáá nKuyie nku cíètè mièke. ¹⁸ Kè ti Yiè nni mbenke omáà ké n náké ke dò: Íté kèyè Sedisademmu mecãã nke yé bè í yóó yiemme a bè nàá ntì n kpéi. ¹⁹ Kè n dò: N Yiè, mbè yèmu be mómmòmbe mfi do kòrimè titíintouti ke pĩ nha kòbe ke bè puotì, ke bè kpetì. ²⁰ Bè do kòu a kóo tõntì Etienni kè m bomu ke wènnè bèè ò kòu, ke baa be yààtì. ²¹ Kè ti Yiè nni nnáké ke dò: N yóó da tã ndedétirè nde bèè í tú Sifube be borè.

Põari nè Odommu kó kuhããpònkù

²² Põari do náá kè bè kèmmúmu, bè né kèè diì mònni bèè í tú Sifube be kpeti kèwekí ke dò: Kuòhè onitì yie, nwè í dò nkénfòu.

²³ Kè bè nwékí ke buònkoo be yààtì ke déi mutáá. ²⁴ Kè behããpòmbè kóo kótìi duó nkè bèe tannè Põari tehããpòncíètè, ke bo ò puotí yedá, kòo náké mùu te kè benitìbè mièke ò còú. ²⁵ Kòò tàù nke bo ò puotí, kòo beke kuhããpònkù kùu do bè bàa de kó diyie ke dò: Di mòke kuce ke bo puotí Odommu kou ke í ò bekénàà?

²⁶ Kè kùu coké kénáké be kóo kótì ke dò: A bo yíme onitì yie? Ò tu Odommu kou nwe.

²⁷ Kòo ããpònkótìi kòtení kèbeke Põari ke dò: A mènke tú Odommu kou nweà? Kòo dò: Ëë, n we ntú.

²⁸ Kòo ããpònkótì dò: Mí n yietí idíítì nyi mediè nke naá nhOdommu kou. Kè Põari dò: Mí nhò tu nè bè m peitémmè mme.

²⁹ Bèè do dó kóò puotí kè bèe íté, kè kufõwáá mpí nhohããpònkótì ò duómme kè bè bou mēfimme Odommu kou.

Pɔɔri nɛ bɛbɛɛmbɛ diɛbɛ

³⁰ Kè dɛɛ wenté kòò ããpònkótì ndó kɛyà mùu te kè bè pĩ mPɔɔri, ke tíí nyikuó nùbè kó bekótíbè nɛ bɛbɛɛmbɛ kébouté Pɔɔri mēfimme kécúũnní kécónné be cuokè.

23

¹ Kè Pɔɔri nwúó mbebeémbè kébéi nke dò: Kuyie nni nwúómu, nɛ m bomè tìmatì í kòónnè n yèmmè.

² Kè ikuó nùtì diɛwè Ananniyaasii duó nkè bèè tǎkénè Pɔɔri kè bèe poté o nùu. ³ Kè Pɔɔri dò: Kuyie nyóó poté fí nwe, a dò nnè ditou sìnni bè bi di mumòmmu péímù. A kari diɛ nke bo m bekénè ikuó yèmmè ke wète ke ì yeténè, ke duó nkè bè m poté.

⁴ Bèè tǎkénè Pɔɔri kè bèe ò nàké ke dò: Ikuó nùtì diɛwè nwe a sáámmàà? ⁵ Kè Pɔɔri dò: N kɔbe n do í yé ke do ikuó nùtì diɛwè nwe, ke yé tì wàrimè ke tú: A báá sáá nwèè ni a kó kubotí.

⁶ Kè Pɔɔriii banté bɛbɛɛmbè bomè ibotí ìdèi, Sadusĩɛbe nɛ Fadisĩɛbe, ke bɛi nke dò: N tú Fadisĩɛ nwe kè n cice tú Fadisĩɛ, n tǎ mɛè kpéi nke dò mukúkɛyántímù bo, dɛè te kè di m bekùnè.

⁷ Ò bɛi mɛmmɛ Fadisĩɛbe nɛ Sadusĩɛbe kè bèe íté tɛnɛtì kɛyate. ⁸ Kè Sadusĩɛbe ntú mukúkɛyántímù í bo, Kuyie ntõrè mɛ nyí bo, yoo muyaá ntɛmù mamù mɛ nyí bo, kè Fadisĩɛbe biɛ nyé ke dò dɛndɛ kó dimàà bo. ⁹ Kè kutowekuu deuke kè ikuó wããbè bèè tu Fadisĩɛbe kè bèe kónné Pɔɔri ke dò: Ti í yà onitì yie ndòò mɛè yei, kè dè yèmmɛ Kuyie ntõnni mari dii bo nhò béinnè, yoo muyaá ntɛmù mamù.

¹⁰ Kè dikpànni deuke, kòò ããpònkótì ñyĩkù bè bo kuɔmè Pɔɔri, kédúó nkè behããpòmbèe cútóò kóò tùóté ditinnì miɛke kɛtanné tɛhããpòncĩɛtè.

¹¹ Dɛ kó keyènkè kè ti Yìè nkɔtɛní kénáké Pɔɔri ke dò: A kòntì báá yãrike, a nàké mɛè botí nkpeí Sedisadɛmmu kɔbe a yóò mɛ nnáké Odommu kɔbe n kpéi.

Sifubɛ dàkɛmè ke bo kuɔ Pɔɔri

¹² Kè dɛɛ wenté kè Sifubɛɛ wɛnnè ke dò bè báá di, bè mɛ mbáá yã dɛmarè ke í kùɔ Pɔɔri. ¹³ Bèè do wɛnné ke bo ò kùɔ bè do bo mbo sipísìnàà, ¹⁴ kékɔte kɛyà ikuó nùbè kó bekótíbè nɛ bekótíbè kè bè nàké ke dò: Ti yetɛmu ke tú ti báá di dɛmarè ke í kùɔ Pɔɔri. ¹⁵ Bekɛnè ohããpònkótì kè dè ndò ndi dó kɛyà Pɔɔri ke wénté o náàntì mɛsàà, kè bè ò kòrinní, ti bo mbo dɛ mɔnni kuce kóò kùɔ kòò mu nyí tùðkɛní.

¹⁶ Kè Pɔɔri tãũ birɛɛ keè bè dàkɛmè ke bo kuɔ Pɔɔri, kékɔte tɛhããpòncĩɛtè kɛta kóò nàké. ¹⁷ Kè Pɔɔriii yú kuhããpònkù makù ke dò: Niitè we ndapàà nhOkótì borè, ò mɛke tìmatì nti ke dó kóò nàké.

¹⁸ Kè kuhããpònkùu ò nɛinè kè bèe kɔte ohããpònkótì borè, kè kùu ò nàké ke dò: Kukpɛtínkù Pɔɔri wɛè yɛ n kɔtɛnní we ndapàà nha borè kòò da nàké tìmatì.

¹⁹ Kòò ããpònkótii dɛte wɛè dapàà nkè bèe kɛnté kòò dò: A yɛ mba? ²⁰ Kòò dò: Sifubɛ bèè dàke ke duó nkè bɛbɛɛmbè bo da beke kàa naa nkɔriinko Pɔɔri kè dè ndò mbè dó ke wénté o náàntì mɛsàà. ²¹ Báá yie mbe kpɛti! Bèè dó kóò kùɔ bè bo mbo sipísìnàà ndi ke tú bè báá di, bè mɛ mbáá yã dɛmarè ke í ò kùɔ. Bè bàátímu ke baà fí nwe.

²² Kòò ããpònkótii dò: Kò, a né báá nàké òmòu a tì nni nnàkémè.

Bè kòtɛmmè Pɔɔri Fediisi borè

²³ Kè behããpòmbè kóò kótii yú iwɛĩ yɛmbè bèdébè ke dò: Duónnè kè behããpòmbè sikɔusìnàà nɛ sipísìyiekèè (470) báátí. Kè sikɔusidé (200) ñtò tikpàrɛntè, kè sipísìyiekè ñdeke sisɛí, kè sikɔusidé tɛsii báátí, kè di íté keyènkè tɛwebiètè mɛwɛi mɔnni kékɔte Sesadɛe. ²⁴ Wáánnè sisɛí sù yó ñtò Pɔɔri kòò tuɔke kùmàndáà Fediisi borè nɛ kusààkù.

²⁵ Ò bɛi mɛmmɛ kɛwãri dipátiri ke dò:

²⁶ Kudodi Disiyasi mîi d̄aunko kùmàndáà Fediisi. ²⁷ M m̄e nda duónko wèè nìtì Sifube beè sòò ò p̄i nkéndó kóò kùò, k̄e n k̄atoo n̄e nh ããp̄ombè. Kékeè ò túmè Odommu kou kóò fiète, ²⁸ kéndó k̄éyà b̄e ò p̄i mmùù k̄p̄éí, kóò k̄at̄en̄e bebeéndieb̄e bor̄e. ²⁹ Ke s̄ó mb̄e ò p̄i mbe kó iwed̄aunkuó k̄p̄éí nke, ò me nyí d̄ò meyei mmam̄e m̄èè d̄ò mb̄e ò kùò yoo b̄e ò k̄petínn̄e. ³⁰ N k̄èè b̄e dàkem̄e mme ke d̄ó kóò kùò, ke p̄ànke wèè nda duónko k̄e b̄e bo k̄atoo k̄a ya o k̄peti.

³¹ K̄e behããp̄omb̄e d̄ò be kóò kóti b̄e nàké t̄i, k̄étúót̄e P̄õari de kó keyènk̄e k̄ék̄at̄en̄e ãntipatirisi. ³² K̄e d̄e went̄e k̄e behããp̄omb̄e b̄eè c̄ent̄i be naàc̄ei k̄e b̄e k̄p̄ént̄e k̄e b̄eè d̄eke sis̄í k̄e b̄e nhò s̄ak̄en̄e. ³³ K̄étuoke Sesadee k̄éduó nkùmàndáà dipát̄iri n̄e P̄õari. ³⁴ K̄e kùmàndáà kaà ndipát̄iri, k̄ébeke P̄õari ò tu kùù temp̄e nkou, kòò d̄ò: Sidisii. ³⁵ Kòò d̄ò: N yóò w̄ete ke da bek̄emu b̄eè da p̄i b̄e bo tuak̄en̄i d̄ii m̄ònn̄i k̄édeè kóò tann̄e Ed̄oti do maá t̄èè c̄íèt̄e mieke.

24

B̄e bek̄unn̄em̄e P̄õari Fediisi bor̄e

¹ Yewe ȳen̄umm̄u kó dif̄n̄kúò k̄e ikuó n̄it̄i diw̄e Ananniyaasii tuak̄en̄i n̄e diheì kó bekót̄ib̄e n̄e opút̄iw̄e Tetiduusi, ke bo nàké kùmàndáà P̄õari kó meyei. ² K̄e b̄e yún̄i P̄õari, k̄e Tetiduusi nyóò ò w̄at̄i k̄és̄ant̄e kùmàndáà ke d̄ò: Kùmàndáà diw̄e Fediisi, ³ f̄s̄ò te k̄e ti òmp̄e, k̄e ti eì c̄èete ke wenke. Ti da s̄ant̄i s̄áà tip̄it̄i tim̄ou a sàà nk̄p̄éí. ⁴ N né da báamm̄u n̄e a sàà nk̄p̄éí, yóò k̄e n da nàké on̄it̄i ȳie nk̄peti s̄ámp̄ó. ⁵ Ò tú onitiyeiwe nwe, ke yaàat̄i Sifube tip̄it̄i tim̄ou, ò tu Nansareti k̄obe kó dit̄inn̄i kóò n̄it̄i nwe. ⁶ Ò d̄ó k̄és̄ink̄unne Kuyie nc̄íèt̄e nte ke ti ò p̄i, [ke na nhò bek̄en̄e ti kó ikuó ȳemm̄e. ⁷ K̄e behããp̄omb̄e kóò kóti Disiyasi ò fiète n̄e muw̄erím̄u, ⁸ k̄éduó nk̄e b̄eè ò p̄i nk̄e b̄e ò k̄at̄en̄en̄i a bor̄e.] Beke we a mómm̄u nkòò da nàké.

⁹ K̄e Sifube yei mb̄em̄ou nke d̄ò: Ò nàá mómm̄u nwe.

P̄õari nàké m̄e o k̄peti Fediisi bor̄e

¹⁰ K̄e kùmàndáà d̄ò P̄õarii béi, k̄e P̄õari d̄ò: Kùmàndáà diw̄e Fediisi, n ȳem̄u ke d̄ò nti kó ketenk̄e kem̄ou k̄obe bek̄u f̄s̄ nwe yebie mp̄éu mieke, n yí ȳièk̄u m bo da nàké m̄e n k̄peti. ¹¹ A bo na ké b̄e beke. N̄e n t̄ùðkennim̄e Sedisademmu ke bo bánt̄e Kuyie d̄e í p̄èèt̄e yewe t̄ep̄it̄e n̄e ȳed̄é. ¹² Òm̄ou í n ya Kuyie nc̄íèt̄e mieke yoo tit̄ínt̄outi yoo diheì k̄e n neín̄e òm̄ou yoo n suk̄í benit̄ib̄e. ¹³ Be nnit̄ib̄e báá na k̄enák̄e t̄imat̄i b̄e m p̄i t̄ii k̄p̄éí. ¹⁴ T̄imat̄i maá ndi n ȳem̄e. N t̄u ti yemb̄e kó kuce nku meborime p̄amm̄e mieke, bemb̄e ȳe mm̄è í wenni, m me nyí yete t̄ii w̄ari ikuó kó yep̄ate n̄e Kuyie mp̄ãñáañt̄i náañb̄e k̄peye mieke. ¹⁵ N t̄ámu b̄e t̄ám̄e ke d̄ò nKuyie mbo duó nk̄e benitis̄àb̄e n̄e benitiyeibe k̄e b̄e ȳánt̄e. ¹⁶ Deè te k̄e n yetíróo ke í d̄ó k̄éyet̄en̄e Kuyie n̄e benit̄ib̄e.

¹⁷ D̄e m̄ðke yebie mp̄éu n ȳit̄em̄e Sedisademmu, ke w̄eten̄i ke t̄o id̄ít̄i ke bo p̄ã n k̄obe k̄ep̄ã Kuyie nyep̄ar̄e. ¹⁸ Nsòò ye mp̄ã Kuyie nc̄íèt̄e mieke bá kutoweku í bo. ¹⁹ K̄e Sifube mab̄e b̄eè ã mboní Asii k̄e b̄e n s̄ánt̄e, beè d̄ò nke na mbo die, k̄e n càar̄e d̄emar̄e nde b̄e béi. ²⁰ Yoo b̄eè bo die mb̄e béi mb̄e sòò m bek̄un̄e k̄éyà m̄èè yei. ²¹ K̄e d̄e í tú n sòò béi n̄t̄i mek̄perim̄e be ìk̄e ke d̄ò: N t̄á m̄èè k̄p̄éí nke d̄ò muk̄úk̄eȳánt̄im̄u bo, deè k̄p̄éí nte k̄e di m bek̄un̄e ȳie.

²² Fediisi wèè ȳe Yesu kó kuce do mm̄è bot̄i, kòò tente dik̄at̄iri ke d̄ò: Behããp̄omb̄e kóò kóti Disiyasi bo tuak̄en̄i d̄ii m̄ònn̄i m bo d̄ò k̄éw̄ent̄e de kó tináañt̄i.

²³ Ò béi memme k̄enák̄e kuhããp̄on̄k̄u ke d̄ò k̄u k̄petínn̄e P̄õari, ke né ò p̄ã meff̄e ke yóò kòò k̄obe nhò teenn̄e.

P̄õari nàké m̄e o k̄peti Fedikisi n̄e o pok̄u Turisiiri

²⁴ K̄e d̄e d̄ò yewe s̄ámp̄ó k̄e Fedikisi neiné o pok̄u Turisiiri wèè tu Sifu, k̄ék̄ote, k̄éduó nk̄e b̄e yún̄i P̄õari kòò mb̄e nàá nYesu Kirisi k̄peti k̄e b̄e k̄em̄m̄u. ²⁵ K̄e P̄õari nnáá on̄it̄i

dòmme kéndõari Kuyie ndó dè, kénno nke pĩ nhomáà. Nè Kuyie nyóó bekénèmè benitibè. Kè kufõwaá mpí Fediisi kòò dò: Kè m pètè mēfè m bo wēte ke da yú.

²⁶ Ò do dó Põari bo ò pāmè mme idíítí kè deè nte kòò nhò yu sáà kè bè nàá.

²⁷ Kè yēbie nyèdéè pēēté, kè Põdisuusi Fesituusii cōuté tikpàti kè Fediisi ndó kénnaatinè Sifube ke yóu kè Põari níkpetí.

25

Põari dómè káyà okpàati diewè Sesaa

¹ Kè Fesituusii tuakení Sesadee kémmeke yewe yētāāti kékote Sedisademmu. ² Kè ikuó nìùbè kó bekótibè nè Sifube kó bekótibèe katení o borè ké nhò nàá mPõari kó meyei. ³ Kòò bàá nke tú wèe duó nkè Põarii katení Sedisademmu. Bè do dàkemu ke bo ò kùo kuce mieke. ⁴ Kè Fesituusii bè nàké ke dò: Põari kpetí Sesadee nwe. Mí mmómumu nkè n kũnti bàmbà. ⁵ Di kó bekótibè bo na ké n neinè Sesadee, kòò dòò meyei mmamè mme bèe nàké.

⁶ Kè Fesituusi mbè bonè ke dò yewe yèni yoo tepítè, kēwēte Sesadee. Kè dèe wenté kòò ta kubeēndieku kédúú nkè bèe yúní Põari. ⁷ Kòò tuakení, kè Sifube yènní Sedisademmu kòò kènné, ke nnáà ò nu ndòò mèe yei mpéu, bè me nyí mpètè dèè benkú ke dò mbè nàá ntí tú tímómmoni. ⁸ Kè Põarii yete ke dò: N yí yete Sifube kó ikuó mai, m me nyí yeténè Kuyie ncíētè, m me nyí yete ketenkè yiè nkpeti matì.

⁹ Kè Fesituusi ndó kénnaatinè Sifube kēbeke Põari ke dò: A dó kékote Sedisademmu kè bè nda bekùnè kè m boàà? ¹⁰ Kè Põarii ò tēnné ke dò: N dó kékote okpàati diewè Sesaa borè nde kè wèe m bekénè, n yí dòò Sifube meyei mmamè kéndonnè a yémè a mómmu. ¹¹ Kè n do ncàrèmu yoo n dòò meyei mèè dò mbè n kuò, n yí yetírí m bo kúmè, kè bè me nsònté ke n nímmu òmòu í mōke kuce ke bo m pí nkè bè duó. N dó káyà okpàati diewè Sesaa nwe.

¹² Fesituusi nè o kōbe kè bèe nàké bemáà kédeè kòò nàké Põari ke dò: Kàa dó káyà Sesaa nwe a yóò ò yāmu.

Akiripaa dómè kékeè Põari nàammè

¹³ Kè dè dò yewe sámpó kóo kpàati Akiripaa nè Beriniisi kè bèe kote Sesadee ke bo dau Fesituusi, ¹⁴ kēmbò kè dèe mōnte sámpó kè Fesituusii ò nàké ke dò: Fediisi n yóunè onitì mōu kòò kpaá kpetí. ¹⁵ Kè n sòò kote Sedisademmu kè ikuó nìùbè kó bekótibè nè Sifube kó bekótibè kè bè n nàké o kpéi nke dò nh ò kùo. ¹⁶ Kè m bè tēnné ke dò: Odommu kōbe ðð í nduó nhonitì o kpantidèntōbè kè bè í beké, kòò nàké o kpeti. ¹⁷ Mēmme kè bèe katení die, kè dèe wenté kè m pānkee ta kubeēndieku kédúú nkè bèe yúní de kóo nitì. ¹⁸ Bèè ò pĩ mbè me nyí nàké meyei mmamè n yèmmè do dò mbè yē nh ò dòòmè. ¹⁹ Bè do nei be kó muwedummu kpéi nke nè Yesu mōu wèe ku kè Põari tu ò fòu. ²⁰ Bá n yí mbanté m bo beke mèè botí de kó tináantì, kēbeke Põari kòò bo ndó kékote Sedisademmu kè bèe ké mbeké. ²¹ Kè Põari yete ke tú: Ò dó okpàati diewè wèe ò bekénè, kè m me nyóu kòò kpetí ke kémúnè m bo ò duónkomè Sesaa.

²² Kè Akiripaa dò: M múnke dó kékeèmu de kóo nitì nàá ntì. Kè Fesituusi dò: A naa bo ò yà kékeè ò nàammè.

²³ Kè dèe wenté Akiripaa nè Beriniisi kè bè nkōri kè benitibè bè urí, kè bèe ta kubeēndieku ke neinè iwēi yembè nè dihei kó bekótibè, kè Fesituusii duó nkè bèe yúní Põari. ²⁴ Kè Fesituusii béi nke dò: Okpàati Akiripaa nè dindi bèè bo die, ntenè onitì Sifube bemōu Sedisademmu kōbe nè Sesadee kōbe yē n kuò wè. ²⁵ Mí n yí yà ò dòò mèe yei nke dò ntí ò kùo, ò né me nyèmmè ò dó káyà okpàati diewè, kè m me nyie ke bo wè nhò duónko. ²⁶ N yí yà m bo wāri tì, deè te kè nh ò yúní, fí nhokpàati Akiripaa a ìikè nè betōbè, kè ti bo nàké de kó tináantì kè n yà m bo wāri tì ketenkè yiè. ²⁷ Mí m borè dè í wenni m bo duónkomè kukpetínkù okótì ke í nàké kù cākemu.

26

Pɔɔri beémme okpààti Akiripaa

¹ Kè Akiripaa náké Pɔɔri ke dɔ: Ti da duómumu dinùù. Náké bè yě nha c̀akemu.

Kè Pɔɔri youte o ǹùtè ke bo beé nho kpeti ke béi nke dɔ: ² Okpààti Akiripaa dè n naatimu yíe mmesàà n yóó béimmè a ìkè Sifube m bekùnè t̀i kpríí. ³ A yému Sifube kó ikuó nè bè m̀akemè tinèit̀i, n da báammu a minné ké n kénté.

⁴ M bìíkú Sedisadèmmu n k̀obe cuokè nke kè Sifube bem̀ou yé. ⁵ Bè n yému nè dim̀onni kè bè d́ó bè bo na kénáké n do túmè Fadisiē wèè t̀u nti kó ikuó kperíyì. ⁶ Bè m bekùnè yíe n tá mèè kpríí nke Kuyie ndo ǹaké t̀i ti yembè. ⁷ Kè ti kó iwuɔ tepítè nè idèi p̀i nKuyie nkó mutómú ke baa t̀i bo d̀òmè. Okpààti, n ti ntá kè Sifube m bekùnè. ⁸ Dè d̀omme díndi Sifube kè di í tá ke d̀o becírìbè bo yánté?

⁹ Mí m mómumu n do yé ke tú desààrè nde kèmmau ke bo paa mbè bo nyumè Yesu Nansareti kou kó diyètìrì. ¹⁰ Kè ikuó ǹùbè kó bekótìbè n duó ndinùù kè m p̀immú Yesu k̀obe péu Sedisadèmmu mieke ke kpetínné, kè bè mbè k̀ù kè n d́ó, ¹¹ kè m bè p̀i titíintouti mieke ke puotì, kè bè bo yete Yesu, kè m mieke mbè c̀òu mmesàà kè m bè f̀éũnko nè yehèkè teyè miekoo.

Pɔɔri ǹakémè ò c̀èète mèè botí

¹² Mèmmè kè ikuó ǹùbè n duó ndinùù kè nní nk̀ori Damaasi ke neínè n k̀obe. ¹³ Okpààti! Kénkááké kuce kè diyìè c̀òmú yeyo, kè kuwenniku mak̀uu c̀uténì ti ìnkè kèpèèté diyìè k̀oku. ¹⁴ Kè ti duó tim̀ou ketenkè, kè n keè metammè mamè nè Ebedeebe kó tináànt̀i kè mè tu: Sɔɔri! Sɔɔri ba nte k̀aa n f̀éũnko, dè bo nda yòunè a bo m baaomè. ¹⁵ Kè m beke ke d̀o: F́ó wenni nwe? Kè mè d̀o: Mínwe Yesu a f̀éũnkomè. ¹⁶ A né íté kécómú, n da benke m máà ndi k̀aa bo naá n kóo t̀ont̀i, kénnaante a me nyà dè yíe nè n yóó yíe da benke dè. ¹⁷ N da t̀aātè Sifube nè bèè í tú Sifube be cuokè nke, ke bo da t̀o mbè borè. ¹⁸ K̀aa bè wéi, kè bè duó nKuyie, kè bèe yie nkè k̀uu bè c̀íè nkè bèe wènnénè ku k̀obe ku c̀íètè.

Pɔɔri keté yèè ekè Kuyie nnáànt̀i

¹⁹ Mèmmè okpààti Akiripaa n yí nyete Kuyie nni mbenke de. ²⁰ N keté kénáké Kuyie nnáànt̀i Damaasi nwe nè Sedisadèmmu nè Sudee kó yehèkè yem̀ou nè bèè í tú Sifube, ke tú bèe ceete kéndòri Kuyie ndómè. ²¹ Dè te kè Sifube m p̀í Kuyie nc̀íètè mieke kéndó kè n ku. ²² Kè Kuyie nni ndeeté kè n kpaá f̀òu, ke náá ku náànt̀i besám̀pòbè nè benitidiebè. N yí náá ntìmat̀i kè dè í tú Kuyie mp̀ānāànt̀i náam̀bè nè M̀oyiisi bè do ǹaké t̀i ke d̀o: ²³ Kirisi d̀o nkéféútému kékú, kéntú oketiwè wèè yánté, kémíté ti kó kubotí nè ibotí t̀i kuwenniku.

Pɔɔri ǹáammè Kuyie nnáànt̀i Akiripaa

²⁴ Kè Pɔɔri nkpaá náá kè Fesituusi ò péi nke d̀o: A bebí yepáte kè yè da wáammaà? ²⁵ Kè Pɔɔri d̀o: Okpààti, n yí wááté, n náá timóm̀ont̀i nti. ²⁶ Okpààti Akiripaa t̀i yému tim̀ou, de te kè n náá ke í yìèk̀ù, ke yé ti í d̀òmè disòrì. ²⁷ Okpààti Akiripaa, n yému ke d̀o nha yie Kuyie mp̀ānāànt̀i náam̀bè ǹaké t̀i. ²⁸ Kè Akiripaa d̀o: Pɔɔri a yóó duó kè nní mbo ke náá nYesu kou nwe. ²⁹ Kè Pɔɔri d̀o: Kè dè c̀arìke yoo dè ɔte, mbáá nKuyie nku f́ó nnè betòbè bie ndi kpríí, kè di bo náá nYesu k̀obe, kè nni ndònnè, bè né báá di bou mefimmè bè m boumè.

³⁰ Okpààti Akiripaa nè k̀umàndáà nè Beriniisi nè betòbè bem̀ou, kè bèe íté. ³¹ Kénkérì ke náante ke tú onit̀i yie nyí d̀ò meyei mmamè ke d̀o mbèè ò k̀u yoo bèè ò kpetínné.

³² Kè Akiripaa náké Fesituusi ke d̀o: Ti na nhò f̀immu kòò do í yè nhò d́ó k̀yà ketenkè yìè.

27

Pɔɔri k̀irimè Odømmu

¹ Bè yĩ dìi m̀ǹǹǹ ti dò nkékɔte Itadii kéduó mPɔɔri nè tikpetínti teti kuhããp̀ǹk̀k̀, k̀k̀ù ni ketenkè yìè nkó fehããp̀ǹnafa bè tú k̀k̀ Sidiyusi. ² Kè ti ta Atidamiti kóo bàtòò kòò k̀r̀ri Asii, kè Adisitaki Maseduɔnni kó kutempè nkou kòò èi tu Tesadoniki kòò nti neínè. ³ Kè dèe wenté kè tí tuòke Sitõõ. Sidiyusi wèè dó Pɔɔri kòò yóu kòò kɔte kèyà o kɔbe, kè bèe ò cɔuté mesàà. ⁴ Kè ti íté deborè kè kuyaak̀ù yete ke ti kónté kèyè Sipiri bak̀ù yóu. ⁵ Kè ti sénté dàméèrì wèè pekénè Sidisii nè Pãnfidii kó itempè nkétuòke Midaa Disii kó kutempè. ⁶ Deñde kuhããp̀ǹk̀k̀ yàmè Adekisãntiri kóo bàtòò kòò k̀r̀ri Itadii kè k̀k̀ ti tannè.

⁷ Kè ti nkéri ke dò yewe péu ke fèúté mediè nke né na kétuòke Kinidi, bá kuyaak̀ù í nyie kè ti kónté kèyè Sodomɔnni kétuòke Kereti. ⁸ Ké nhò peké ke ààrì, kétuòke dibòrì marì kè bè dì tu: Dicónnì sààrì, kè dì t̀k̀k̀ǹǹ Dasee kó dihei.

⁹ Kè bàtòò kó mucèmmu dàke yónk̀ù ke ti m̀nt̀e kuce mediè dè do s̀́ m̀m̀ǹǹb̀ùm̀m̀m̀ kó dim̀ǹǹ p̀è̀t̀ému. ¹⁰ Kè Pɔɔrii béi nke dò: N kɔbe, ti kó kuce kuù nyó nyóumu, bàtòò bo cake nè tinenti, kè ti í yé ti kú.

¹¹ Kè kuhããp̀ǹk̀k̀ ntá wèè piú bàtòò nè wèè ò te kè dè p̀è̀t̀é Pɔɔri béi nti. ¹² Bàtòòbè commu dè í wenni diyõõ, kè bèmabè dò bèe p̀è̀t̀é kékɔte Fennikisi, Kereti kóo bàtòòbè commu dè ke weti diyìè taà kèè bíékè, dèè do dò á nde mbo diyõõ.

Kuyaak̀ù diek̀ù itémè dàméèrì mieke kénfuu

¹³ Kè kuyaak̀ù mak̀ù íténi kubak̀ù cãnk̀ù bíékè kénfuuti meyɔðmmè, kè be yèmmè ndò bè bo tuòke bè dó dè, kédèite bàtòò cónnìrì, kèmpékénè Kereti kó ketenkè. ¹⁴ Kè dè nyóo yíé kè kutek̀ù mak̀ù íténi kubak̀ù yóu diyìè yìèní kèè bíékè kó kuyaak̀ù ke kpeñni. ¹⁵ Bá ti í nna ke k̀k̀t̀é, ke yóu kè k̀k̀ nti tɔ. ¹⁶ Kè ti p̀è̀t̀é Kodaa, dihei dìi soké dàméèrì mieke kè di nti kãnké sãmpòrè, kè ti áké ke né na kédèè mbàtòò sãmpòu. ¹⁷ Kòò bou iwẽĩ kényiẽk̀ù ò bo tamè mubirím̀ù kécũũ ntiyààti, ke yóu kè kuyaak̀ù níti tɔ. ¹⁸ Kè dèe wenté kè kuyaak̀ù baa nkpaá ti kóonko mekperímè, kè tí ídèi tinenti ke buòhko dàméèrì mieke. ¹⁹ Kè dè tó wenté kè bàtòò yembè móm̄m̄m̄be ídèi tipotanti ke dokòo dàméèrì mieke. ²⁰ Yewe péu mieke kè kuyaak̀ù baa kpaá kpeñni, bá ti í nwúo diyìè nè siwãã, ti ténke í nyé ke dò nti bo cooté.

²¹ Yewe péu mieke òm̀ù í ndi dèmarè, kè Pɔɔrii cómmú kébéi nke dò: N kɔbe kè di sòò do nyie n kpeti kè tí nkpaá Kereti ti na bá nyà meháárìmè mie nkè ti kperee cake. ²² Di m̀m̀ǹǹ dí cãt̄n̄ne di yèmmè, òm̀ù í yóo kú, bàtòò weè máà yóo yei. ²³ Kuyie nk̀ù n te kè m p̄i ku t̄õmmú ku t̄õnni k̄t̄en̄ímu ke nyènkè ke n nàké ke tú: ²⁴ Pɔɔri bá nyiẽk̀ù a dò nkétuòkemu ketenkè yìè mborè, Kuyie nda dó mèè kpéi nte kè k̀k̀ yóo dèetè a neínè bè. ²⁵ Dèè te kè n tú cãt̄n̄nè di yèmmè, n yému weti weti dè yó ndòmmè Kuyie nni nnàkémè mme. ²⁶ Ti né yóo fúúk̀ùmu dibòrì marì dihei dìi soké dàméèrì mieke di borè.

²⁷ Keyènkè tepíítè nè kenaankè do nke, kè kuyaak̀ù kpaá ti kóonko kè ti baa bo dàméèrì mieke, kè bàtòò yembè yèmmè ndò ti t̄õnnè ketenkè, ²⁸ kèbɔ nkuhõũ kè mecũmpume mbo métirì sipísitããti nè mèyiekè, kè bèe yíé détóo kèbɔ nkè mè mbo sipísidé nè m̀ǹi.

²⁹ Kè bè nyiẽk̀ù bàtòò bo bootemè dipèrì marì, kèbɔ mbàtòò cònniyè yènàà o f̄n̄k̀ùò bíékè, kèmbaa dè bo wentémè kè dè bè ɔt̄í. ³⁰ Kè bàtòò yembè ndó kécoké kèncũũnko bàtòò sãmpòu ke d̄òrì ke dò mbè pitírì bàtòò cónnìrì. ³¹ Kè Pɔɔrii náké iwẽĩ yìè nnè tihããp̀ǹt̄i teti ke dò: Kè be nnit̄ibè í kpaá bàtòò mieke òm̀ù báà cooté.

³² Kè tihããp̀ǹt̄i kèetè iwẽĩ ìi p̄it̄i bàtòò sãmpòu kòo p̄onté.

³³ Kè dèe autè ke bo wenté kè Pɔɔrii bè nàké ke dò: Dè m̀ke yíe nyewe tepíítè nè yenàà di í dimè mùmam̀ù. ³⁴ Dinè kénfòu, di kóo m̀ù kó kunónk̀ùk̀ù í yóo feti.

³⁵ Pɔɔrii béi memme kètúóté p̀è̀ késãnte Kuyie mbe ìikè ke wété kèncáá. ³⁶ Bèm̀ù, kè be yèmmèe cáté, kè bèe di. ³⁷ Tim̀ù ti do bo sik̄ousidè nè sipísiyiekè nè bèkuò (276) ndi bàtòò mieke. ³⁸ Kè bèe di kédèè kédootóo tidiit̄i s̄nti dàméèrì mieke kè bàtòò bo yauke.

Bè diunèmè bàtòò

³⁹ Dè wenté dìi m̀ǹǹǹǹ bá bè í mbanté ketenkè, kèyà kubinkenkenkù makù kè mubirímú de bo, kè be yèmmè rídò kè bè bo na, bèe k̄atenè bàtòò deborè. ⁴⁰ Ke kéété bàtòò c̀ǹǹnyè k̀p̀íté dèè piúnè bàtòò kédeè k̀c̀ónnè kuyààkù, kè kuyaakù mbè tèm̀m̀m̀ kè bè k̀òri deborè. ⁴¹ Kèta mubirímú kó kupē mmakù, kè bàtòò fúúkú o ìikè kè menie nní mpuotì o f̀ǹkúò koò wéú.

⁴² Kè tihããp̀ǹtì ñyĩ̀k̀ tikpetintì bo deimè kè k̀m̀makù coké, kéndó ké tì k̀ò timòu. ⁴³ Kè iwēi yìè nní ndó kédæeté P̀òri kèyete ke d̀, bèè nò nke dei bèe dei k̀eniitè k̀ésénté. ⁴⁴ Kè betòbè mbe tũ ke deitinè tidabæti yoo bàtòò kó yewétiyè. Mèmmè kè bèe sénté bemou bá d̀marè í bè d̀d̀.

28

Fewààfè d̀ntémè P̀òri

¹ Ti s̀ǹtè dìi m̀ǹǹǹǹ nè kukònaatí k̀ékeè de kó dihei ỳt̀iri t̀m̀mè Mariti. Dì do soké d̀m̀èrì mieke nke. ² Kè de kó dihei yembè ti d̀ò mesàà. Ke s̀ nfetaafè ñu kè muséé mbo, kè bèe t̀t̀inne muhãã mmediè. ³ Kè P̀òrii oté tidabiti ke bo ãnnè muhãã mmièke, kè fewààfè ã ti mieke k̀ékeè kuhããyiinkù k̀yènní kédonté o ǹutè k̀éncáati. ⁴ Kè de kó dihei k̀òbeè yà fewààfè c̀aátimè P̀òri ǹutè k̀énnáa mbemáa ke tũ: Onitì yie mmènke tũ onitikòuti nwe, bá ò me ncootémè d̀m̀èrì mieke meyei mbaa ò t̀m̀mu.

⁵ Kè P̀òrii míétóo fewààfè muhãã mmièke bá ò í nkèè kuyonku. ⁶ Kè bè nkémmú dè bo múútímè yoo wèe doroo bàmbà nkékú. Kè d̀e m̀ntè bá d̀marè í d̀d̀, kè bèe ceete tináantì ke d̀ ò d̀ nKuyie nku.

⁷ Ke s̀ nkùmàndàa bè tũ wè Pibidiyuusi, wèe te dihei k̀ò bàtè dè bo, k̀ò ti c̀uténè diwèi. Kè tí mbo ke d̀ yewe ỳt̀aati. ⁸ Kè timíétì bo o cice k̀ò ỳnkú meyi ke duó kè P̀òrii ò ǹò nsinòu, ke bántè Kuyie nkòo miété. ⁹ Kè bemuømbe t̀òbè ñk̀òrini k̀ò bè mièk̀unko. ¹⁰ Kè bè ti d̀ò mesàà. Kè ti p̀ètím̀u tuòkení dìi m̀ǹǹǹǹ kè bè ti p̀ammú dè ti békú dè.

Odommu k̀òbe do d̀m̀mè P̀òri

¹¹ Betããbè bètããti kó dif̀nkúò kè ti ta bàtòò m̀u wèe do dè bo diyòè mieke, ke bonní Adekisãntiri, ke m̀ke sitenkaanì sidèsi kè bè s̀ tu itáátébi. ¹² Kè ti tuòke Sidakii ke cómmú ke d̀ yewe ỳt̀aati. ¹³ Ke íté deborè k̀mpèkèné ketenkè kè d̀e wenté kè ti tuòke Desiyo kè kubakù c̀ǹku kó kuyaakù m̀bo, kè ti mm̀ke yewe ỳd̀é k̀tuòke Pusòri. ¹⁴ Ke dè yà Yesu k̀òbe kè bè d̀ ti mbè bonè ke d̀ yewe ỳyiekè. Kè ti mbè bonè k̀p̀èté k̀nkòri Odommu. ¹⁵ Kè Yesu k̀òbe bèè bo Odommu kè bèe keè ti kpéi, k̀k̀atení Dapiyusi bè taà dè dikãtìrì ke ti co, kè betòbèe k̀atení bè tu dè titouti t̀t̀aati bepòòbè kpeti. Kè P̀òrii bè yà k̀ò yèmmè narike k̀ò sãnte Kuyie. ¹⁶ Ti t̀òke dìi m̀ǹǹǹǹ Odommu kè bèe duó mP̀òri kudieku k̀ò mbo kè kuhããp̀nkù ò bàa.

P̀òri nàámmè Kuyie nnáantì Odommu

¹⁷ Yewe ỳt̀aati kó dif̀nkúò kè P̀òrii yú Sifube kó bekótibè bèè bo Odommu kè bèe tínní k̀ò bè nàké ke d̀, ti k̀òbe n ỳ yeténè ti yembè kó ikuó, kè bè m p̄i Sedisadèmmu ke duó nhOdommu k̀òbe. ¹⁸ Kè bè m biéké kéndó ké n f̄i ke ỳ bè í yàmè meyei n d̀òmè ke d̀ mbè n ku. ¹⁹ Kè Sifube né yete, kè deè nte kè n d̀: M bo yà ketenkè yìè, dè né í tũ n ỳ m bo ò yà k̀ò nàké be kó meyei mmamè. ²⁰ Dèe te kè n d̀ ke di nàké, Isidayeeriè baa wè kpéi ntemè kè m bou m̀f̄imme.

²¹ Kè bèe ò t̀nnè ke d̀: Bè í w̄ri a kpeti matì Sudee ke ti duònní, ti kou m̀u me nyí ke ỳnní ke ti nàké a c̀arè mù. ²² Ti ỳmu ke d̀ ntip̄itì timòu bè í d̀ a tũ nkù wedòuncè, a ti nàké a m̀mmuò nde kó tináantì.

²³ Kè bèe d̀u ndikãtìrì k̀k̀atení de yìè P̀òri borè k̀énsùnè bè sòò m̀mè. Kè P̀òri ntũ nke bè nàa Kuyie nk̀p̀at̀iyuu kpeti, ke bè benkú M̀yiisi nè Kuyie mpããnáantì náam̀bè do nàké tì, ke yetíróo ke d̀ bèe banté Yesu t̀m̀mè Odæetiwè. ²⁴ Kè bèmabèe yie nkè betòbèe yete. ²⁵ Kè bè nyiti ke nei bemáa, kè P̀òrii béi nke d̀: Muyaánsàdm̀u naatimu mù do me nnàkémè Kuyie mpããnáantì náantò Esaii ke d̀: ²⁶ K̀te k̀nàké ku mbotí k̀òbe ke d̀:

Di bo nyo,
 di me mbáá banté,
 kénwúó, di me mbáá yà.

²⁷ Ke yé de kó kubotí kòbe yèmmè kpeínìmè,
 bè í yíé ntìmatì,
 ke ìtínné be to, ke báá keè,
 ke ùú nke báá yà,
 bè yàà bo ceete mèè kpeí
 kè m bè miékùnnè.

²⁸ N yénè ke dò medeetímè kó tináàntì kòtemu bèè í tú Sifube be borè kè bembè yóó tì
 còuté.

[²⁹ Pǒari búi memme kè Sifubee íté tinèitì bemaà kénkūnti.]

³⁰ Kè Pǒari dò yebie nyèdéè ke yietì ò bo kùù dieku, ke còú bèè kòriní o borè. ³¹ Ke náá
 Kuyie nkpààtiyuu kpeti nè Yesu tùmè Odeetiwè bá ke í yīèkù, òmòu me nyí nhò kóónnè.

Pɔ̃ri wàri dii pátíri Kirisi kɔbe bèè bo Odommu

Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì

Kuyie nkóo tɔ̀ntì Pɔ̃ri weè wàri de kó dipátíri Odommu kɔbe. De kó dipátíri dii ti náá nKuyie ndeeri mēè botí onìtì, dii ti náá mbenitibè bemou túmè meyei nyembè mbe kè Kuyie nti deeri ti tá dii mōnni Yesu. De mōnni ndi Kuyie nhõõ ti cíímmè kè Muyaansààmù ti wénkùnne. Kòò béi nho pátíri mieke ke tú tináansààtì ò náá nti tu benitibè bemou kpeti nti. Ò í baàtì òmòu.

Pɔ̃ri yóó p̃nté o pátíri, ké bè nàkémù bè dò nkénfòu mēè botí be cuokè nè bè bo ndòmme ketenkè yembè ìkè.

Di mpátíri náàntì duó ke dòmme

1. Pɔ̃ri do dómè kékote késiéké Yesu kɔbe bèè bo Odommu 1:1-17
2. Benitibè bemou tú meyei yembè mbe Kuyie mborè 1:18-3:20
3. Onìtì ò ntá Kirisi nwe kè Kuyie nhò wènkùnne 4-5
4. Ti wēnnénè Kirisi nwe ke ku, koò wēnnénè ke yānté, deè te ke ti wenke 6-8
- 5 Isidayeeri be do í yiemme Kuyie nkpeti 9-11
- 6 Yesu kou kó mufòmму nè o borime de dòmme kéndéúkunko Kuyie nyètiri 12:1-15:13
- 7 Yesu kou bo mbenkúmè o dókumè 15:14-16:27

Mudòmму

¹ Mí mPɔ̃ri, Yesu kóo tɔ̀ntì mfi di wàri di mpátíri, Kuyie nkuu n yu ke n tããté ke n dòò ku kó ditōnni kè m bo náké ku náansààtì. ² Kù do náké tìi kpéi ku pããnáantì náambè nè dimōnni kè bè tì wàri. ³ Tì náá nti Yiè nYesu kpéi nke wèè tùóté tinitikōntì kè bè ò peité Dafiti kó kufuku mieke. ⁴ Kè Kuyie nhò duó mmuwērimú kè Muyaansààmù duó nkòo yānté ke benke ò tumè ku Bire. ⁵ Weè te kè Kuyie nni ndòò mesàà kè n náá nku kó ditōnni ke bo yúōnni ibotí imou kè ì nhò tá kényé nho kpeti. ⁶ Díndi Odommu kɔbe di tú ìi botí kó bēmbè kè Kuyie ndi yu.

⁷ N di dòmму díndi, Kuyie ndó bè, ke di tããté, kè di bo nfòu kù dómè. Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè di pã mesàà nnè diwèi.

Pɔ̃ri dómè kékote kényà Odommu kɔbe

⁸ N sãntí Kuyie nnè Yesu Kirisi kó diyètiri di kpéi, nke yé nh õõ kote kèè bíékè kè bè n náámmu di tá mēè botí Kuyie. ⁹ M báámmu Kuyie ndi kpéi nsáà kè kù yé, kunku m pí nkùu tōmmú nè n yemmè memou ke náá nku Bire kó Tináansààtì. ¹⁰ M báámmu Kuyie nsáà, ke tú kè kù dó kù m pã kuce kè n kotoo di cie. ¹¹ N do dó ke di yàmu ké di náké Kuyie nkó yepãrè mayè kpéi nkè dèe yie nkè di kpenke Kuyie nkó kuce mieke. ¹² Ke wète ke do dó tí máá kényáúkunnè titòbè kōntì, ke yé timou ti wērimè ketá Kuyie.

¹³ N kɔbe n dó dí nyēmu n do dómè kékotoo di cie ke di náké Kirisi kpeti kè di tì yie, kéndò n tì nàkémè ibotí tēi kè ì tì yie. ¹⁴ N kó mutōmmú mmu n dò nképi mmu bèè tú Kerékibe nè bèè í tú Kerékibe, bèè yé yepáte nè bèè í yè yé be cuokè. ¹⁵ N dó tì tú m bo di nákémè Tináansààtì díndi bèè bo Odommu.

Tináansààtì tú Kuyie nkó muwērimú mmu

¹⁶ Ke yé ifei í m bonēmè m bo nákémè Tináansààtì, tì tú Kuyie nkó muwērimú mmu, ke deeri bèè kó dimàà tì tá kékēténè Sifube borè nè besomboo. ¹⁷ Kuyie nhõõ wénkùnne onìtì ò tá dii mōnni ndi nè o yemmè memou. Tì wàrimu ke tú: Wèè wetí ò bo nfòu ò tá mēè kpéi.

Benitibè báá na képeri Kuyie nyìkè

¹⁸ Kuyie mmiεke cóúnní keínkè benitìbè caàrimè nè meyei mbè d̀̀̀̀ri mè kè mè dìítí timómm̀̀nti. ¹⁹ D̀̀̀̀e d̀̀̀̀ nkénte kè benitìbèe banté Kuyie ndè feímu, Kuyie mmómm̀̀nku kuù dè mbè benke. ²⁰ Kuyie nkó medómmè nè ku wērímu mùù bo sáà dè í d̀̀̀ nna keyà. Kàa né wénténí kù d̀̀̀mè kutenkù dè feímu ke d̀̀̀ ntí na ké dè banté deè te kòo niti báa na képeri Kuyie nyìkè. ²¹ Ke yé bè kù bantémè ke yete bè bo déúkùnnemè ku yètìrì, ké kù sãnte, ke t̀̀nne iyè̀̀totí detetìrè kp̄eyi nè itookperí, ke ta dibiìnni mieke. ²² Kè be yèmmè d̀̀̀ mbè cìi kè bè né yei. ²³ Bè bo mbáámmè Kuyie nkùù í deu, kè bè bàà nsitenkaanì s̀̀̀ d̀̀̀nnè benitìbè nè sínwò nè tiwanwanti nè iwààke.

²⁴ Deè te kè Kuyie mbè yóu kè bè d̀̀̀̀ri meyei mbè dómè, ke d̀̀̀̀ri isòke kp̄ere nè be k̀̀̀nti. ²⁵ Ke yóu Kuyie nk̄peti ke t̀̀̀ nsiyáàbìsì, bè bo mbáámmè Kuyie nkè bè bàà nkù d̀̀̀ dè. Kuù do d̀̀̀ nkénsántí sáà, kè dè mme ndò.

²⁶ Deè te kè Kuyie mbè yóu kè bè d̀̀̀̀ri isòke, kè benitipòbè yóu bè bo ndounèmè benitidaabè ke d̀̀̀nè betòbè. ²⁷ Kè benitidaabè yóu bè bo ndounèmè benitipòbè ke d̀̀̀nè betòbè. Mèmmè kè Kuyie mbè yóu kè bè yàu be d̀̀̀̀rimè kó tiyeti.

²⁸ Bè me nyetemè Kuyie ndè te kè kù bè yóu kè bè t̀̀̀ mme yèmmè yeime ke d̀̀̀̀ri bè do í d̀̀̀ nkénd̀̀̀ri dè. ²⁹ Bá bè í weti, ke d̀̀̀ri, ke d́ idítí, ke yóu, ke m̀̀ke mehèèmmè, ke d́ munitikòù, ke d́ yekpàrè, ke sóu mbetòbè, ke cìi mbetòbè, ke d́ munáàntòu. ³⁰ Ke náante betòbè kp̄éi, ke í d́ Kuyie, ke sãante betòbè, ke tú sifei yembè, sipwò yembè, ke waà mmeborime pàmmè bè bo yímè kédòò meyei ke yetíri be yembè k̄peti. ³¹ Bè í yé bè d̀̀̀̀ri dè, bè me nyí d̀̀̀̀ri bè nàké tì, bè í d́ betòbè, bè í m̀̀ke betòbè kó mesémmè. ³² Bè yému ke d̀̀̀ nKuyie nkó ikuó mieke bèè d̀̀̀̀ri me kòò botí bè d̀̀̀ nkéta muháà mmiεke. Bá nè memme kè bè sòké ke d̀̀̀̀ri meyei, dè í tú bè d̀̀̀̀ri meyei mmáà, bè kò̀̀mmúmu bèè mè d̀̀̀̀ri.

2

Kuyie mbeénti wennimè

¹ F́ wèè bekùnè betòbè, bè í yóó da coo, ke yé a bekùnè dii m̀̀nni betòbè a bekùnè a màà ndi. Ke yé bè d̀̀̀̀ri tì a tì d̀̀̀̀ri mè. ² Ti yému ke d̀̀̀ nKuyie mbo bekénè bèè d̀̀̀̀ri de kó meyei mbotí kénnaati. ³ F́ nwèè nàà mbetòbè d̀̀̀̀ri mèè yei nke mè d̀̀̀̀ri, a yèmmè d̀̀̀ nha bo yenténè Kuyie nkó tibeéntàà? ⁴ Yáà a sènkèrì Kuyie nkó mesàà mme nè ku minnímmè nè ku niti? Kè kù í da k̄petínnè bàmbà nkù mirímu ke d́ a ceete. ⁵ Kàa yèmmè k̄penke kàa í d́ kéceete a yéúti amáà ndi Kuyie nkó tiyè̀̀ti, ku beénti bo tuòke dii yie. Kunku kùù bekù weti weti. ⁶ Kù yóó yietí bá wè o t̀̀mmú mannè t̀̀̀ yeti nti, ⁷ kéduò mmufómmu mùù bo sáà bèè wéèrì ke d̀̀̀̀ri mesàà, ke d́ kùu bè sãnte, ⁸ k̄epuotí bèè yete ku k̄peti nè kemieke, bèè duò mbemáà meyei nke t̀̀̀ nsiyáàbìsì, ⁹ ké bè f̀̀̀, ké bè ànné meyè̀caàrimè, Sifube meketimè nè bèè í tú Sifube, ¹⁰ késãnte bèè d̀̀̀̀ri mesàà nké bè duò ndiwèi, Sifube meketimè nè bèè í tú Sifube. ¹¹ Ke yé Kuyie nyí baà̀̀timè òmòu.

¹² Bèè d̀̀̀̀ri meyei nke í yé M̀̀yiisi kó ikuó, bbè báà kù i kó mukúú, kè bèè yé de kó ikuó ke d̀̀̀̀ri meyei bè yóó i mbè bekénè. ¹³ A bo nyémè ikuó deè í tú a wenni, a d̀̀̀̀ri dii m̀̀nni ndi ikuó yèmmè, Kuyie nhòò da wénkùnnemè. ¹⁴ Bèè í tú Sifube ke í yé M̀̀yiisi kó ikuó bè d̀̀̀̀rimu ì yèmmè, bè í yé M̀̀yiisi kó ikuó kè ì né bo be mieke. ¹⁵ Be d̀̀̀̀rimè benkúmu ke d̀̀̀ mbè yé Kuyie nkó ikuó. Be yèmmè meè ò mbè bekùnè dim̀̀nni mari, diteri ké mbè kò̀̀mmú. ¹⁶ Dèè s̀̀̀ri dè bo yènni Kuyie nyóó duò ndii yie kè Yesu Kirisi bekénè benitìbè be d̀̀̀̀rimè ìnkè. Tináà̀̀sà̀̀tì n náà tì me nyé.

Sifu mómmuò nyí tú wèè cãnté

¹⁷ F́ nSifu wèè p̀̀̀ti a túmè Sifu ke yé Kuyie nkó ikuó ke sonku a yémè Kuyie. ¹⁸ A yému Kuyie ndó dè, ikuó dè nda benkemu kàa bo na kétãáté dèè wenni. ¹⁹ Kàa yèmmè d̀̀̀ nha tú tiyù̀̀nti kóo dèrì, ke mí bèè bo dibiìnni. ²⁰ Ke tú amáà tiyeintì nè ibí be kóo tenti, ke

tú ikuó da duó mmeyíétímè kàa yé timóm̄m̄nti. ²¹ Fṣ̄ nwèè tiè mbetòbè ke í tiè nhamáà, ke tú bè bá nyuuku ke né yuuku. ²² Fṣ̄ nwèè tu bá ndouti dautinè ditòbè ke dauti dautinè betòbè, ke tú yebòkè í wenni ke wète ke yè waà nke bo kparìkè. ²³ Ke déúkunko amáà a yémè ikuó, ke né d̄ori ì yete dè, ke caàri Kuyie nyèti. ²⁴ Tì w̄rimu ke tú: Díndi Sifube dí te kè ibotí t̄i s̄áá nKuyie.

²⁵ Fṣ̄ nSifu kàa d̄ori Kuyie nkuó yém̄m̄, mucāmmù íwenni, kàa né í d̄ori ì yém̄m̄ mucāmmù tú detetirè nde. ²⁶ Wèè í tú Sifu ke í cānté kòò yie nyikuó yém̄m̄ Kuyie nhò wùò nwèè cānté wènwè. ²⁷ Deè te wèè í cānté kòò bo da bekénè fṣ̄ nwèè tu Sifu ke cānté, ke m̄ke ikuó kó dipátiri, ke í tū nyi yé mm̄. ²⁸ Kè bè da peité kàa tu Sifu ke cānté dè í sannè. Sifu móm̄mu ntú wèè cèete wènwè. ²⁹ Dè tu Muyaánsààmù kó mutōmmù mmu, dè í tú ikuó ì w̄ri dipátiri mieke. De kóo Sifu í wanti benitibè bo nhò s̄ántimè, ò wanti Kuyie nkuò ò s̄ante.

3

Kuyie nwetímè bá kè ti í wetí

¹ Kàa tu Sifu dè bo d̄ò ba? Mucāmmù bo da d̄ò ba? ² Dè né bo d̄òmu bake, ke yé Kuyie nketé kedúmmè Sifube mbe ku náantì. ³ Ti bo yí ba? Kè Sifube mabè í yie nKuyie mbéi nti dè dó ké d̄ò Kuyie nyí d̄òmu kù béi ntàà? ⁴ Bitì! Bá kè benitibè bem̄u í wetí Kuyie mbáá yóu kù bo nwetímè kéndonnè tì w̄rimè ke tú:

Kàa nàá, nha náantì ntú timóm̄m̄nti,
kè bè da bekùnè a kpeti r̄naati.

⁵ Kè nsà kè ti yé ti bo d̄ò dè ke í dè d̄ò, kè kù d̄ò kù béi nti, ti yí kù í wenni kù ti kpetín̄nè d̄i m̄nnàà? (N náá mbenitibè yém̄m̄ dóm̄me mm̄.) ⁶ Bitì! Bitì! Kè Kuyie nyí wetí kù bo yíme kébekénè benitibè.

⁷ Kè nsà kè n yáábìsì bo nte kè Kuyie nkó timóm̄m̄ntii feité kédéúkunne ku yètiri, ba nkprí bo nte kè kù m bekénè ténke? ⁸ Bèè tū nyè nti nd̄ori meyei nkè m̄e peité mesàà, bèè nàá mm̄me Kuyie mbo bè kpetín̄nè kennaati.

Òm̄u í d̄ori Kuyie ndóm̄m̄ bá omáà

⁹ Ti bo yí Sifube p̄ēté bèè í tú Sifubaa? Bitì! Tì béim̄mu ke tú Sifube nè bèè í tú Sifube bè tu meyei nkó tidaatì nti. ¹⁰ Tì w̄rimè ke tú:

Òm̄u í bo wèè wetí, bá omáà.

¹¹ Òm̄u í c̄i,
òm̄u í wanti Kuyie.

¹² Bem̄u bè yetému,
ke d̄éténè Kuyie.

Òm̄u í d̄ori d̄èè wenni bá omáà.

¹³ Kè be náantì d̄ò nkuf̄oti kùu feí,
kè bè sóú,

t̄i ȳèní be n̄ò kè t̄i t̄i
ke d̄ò mm̄ewaàd̄ommè.

¹⁴ Bá be n̄ò í wenni,
kè be náantì t̄i.

¹⁵ Kè bè ð ndó mecāā nke bo ku.

¹⁶ Kè bè p̄ēté k̄è bíékè,
meyei nnè meyeñcaàrimè deè ānnè.

¹⁷ Bè í yé meòm̄p̄umè kó kuce.

¹⁸ Bè í dé Kuyie.

¹⁹ Ti yému ke d̄ò nKuyie nkó ikuó náánnè bèè ì te bèmbè, kè dè bo yie nkè bè báá na képeri, kè benitibè bem̄u banté bè túmè beyeibe Kuyie nyìkè. ²⁰ Òm̄u báá na kéd̄ò ikuó yém̄m̄ kéwenke Kuyie nyìkè, ikuó ti benkú ti tumè mm̄e benitiyeibe.

Kuyie nwénkùnkò m'èè botí benitibè

²¹ Di mmònni Kuyie nyí ti wénkùnkò n'è ikuó miéke, ku pããnáànti náàmbè n'è ikuó páte d'è tì béimmu. ²² Kuyie nhõõ wénkùnkò onitì ò tá dii m'ònni ndi Yesu Kirisi. Kù m'è d'òri b'èè kó dimàà tá b'èmbè Yesu, kù í baàtì òmòu. ²³ Benitibè b'èmbè yetému ke p'áà Kuyie nkó tikpetì. ²⁴ Di mmònni Kuyie nnè ku kó mesàà nkè kù b'è wénkùnkò f'ààrè k'è Yesu Kirisi b'è d'eté n'è m'eyei. Dipãnni ndi f'ààrè. ²⁵ Kuyie ndo mirímu n'è dim'ònni, kù né me nd'òrimè kù b'èi n'ti kù báá yie nkéyóu m'eyei nyembè s'áà ke í mbè kpetín'né, d'è te k'è kù t'áàt'è ku Bire k'è b'è d'è kù, ke d'è bo ùt'è benitibè yei. ²⁶ Di mmònni Kuyie nwénkùnkò b'èè tá b'èmbè Yesu ke benkú kù túm'è timóm'm'anti yie.

²⁷ Kuyie nwénkùnkò òmm'è botí benitibè? B'è d'ò m'èè k'p'èi nyikuó y'èmm'áà? Óò! B'è tá m'èè k'p'èi n'ke Yesu. K'è d'è d'ò mm'emm'è onitì bo y'íme k'és'ante omáà. ²⁸ Ti y'èmu ke d'ò nhonitì í d'òri Kuyie nkó ikuó k'è kù ò wénkùnkò, ò tá dii m'ònni ndi Yesu. ²⁹ Y'áà Kuyie ntu Sifube máà k'aku nku? Óò! Kù tú ibotí im'òu k'aku nku. ³⁰ Kuyie mbo kumáà ndi ke wénkùnkò Sifube n'è b'èè í tú Sifube b'è tá dii m'ònni Yesu. ³¹ Ti paànk'omu ikuó ti tá m'èè k'p'èináà? Óò, ti p'èt'ínke ì commu i f'òt'iri ndi.

4

Kuyie nwénkùnkò mm'èè botí Abarahammu

¹ Ti bo náké ònti ti y'áàri Abarahammu k'p'èi? Kuyie ndo ò d'ò ba wenwe onitì? ² K'è kù do nhò wénkùnkò o t'òmmú k'p'èi n'ke ò na mp'òt'imu, Kuyie mbor'è d'è me nné í d'ò mm'emm'è. ³ Tì w'àrimu ke tú: Abarahammu do tá Kuyie nku k'è d'è nte k'è kù d'ò ò wetí. ⁴ K'òò n'itì p'í mmut'òmmú b'è òò nhò yiet'imu, d'è kó tiyeti í tú dipãnni, o t'òmmú yeti nti. ⁵ Kuyie mbor'è d'è í tú n'è mut'òmmú k'p'èi n'ke kù òò wénkùnk'è onitì, ò tá dii m'ònni ndi Yesu kù òò ò wénkùnk'è. ⁶ D'è te Dafiti béim'è ke tú: Diw'èi ò m'bo Kuyie nwénkùnkò w'è bá d'è í tú n'è o t'òmmú k'p'èi.

⁷ D'è ínaati Kuyie n'c'íè mbè be yetím'è, ke ùt'è be yei.

⁸ D'è nnaati Kuyie nt'énke í kaànn'è b'èè kó m'eyei.

⁹ D'è kó diw'èi bo Sifube máà k'p'èi nkaà? Óò! Di bomu b'èè í tú Sifube be k'p'èi mmúnke. Ti bo ke náá n'ke tú Kuyie nwénkùnkò Abarahammu ò kù tá m'èè k'p'èi n'ke. ¹⁰ Òmm'ònni ndi Kuyie ndo w'ènkùnk'è Abarahammu? D'è do s'í n'ho c'ánt'áà k'òò mu nyí c'ánt'è? Kuyie nyóó ò w'ènkùnk'è k'òò mu nyí c'ánt'è. ¹¹ Ò mu ndo í c'ánt'è k'ént'ámu Kuyie nkè k'òò duò nk'òò c'ánt'è k'è d'è benke kù ò w'ènkùnk'è ò kù tá m'èè k'p'èi. D'è te k'òò tu b'èè tá Kuyie m'be k'òò c'ice. ¹² W'è w'ète ke tú b'èè c'ámmú be k'òò c'ice, d'è né í tú b'èè c'ámmú b'èmbè, b'èè tá b'èmbè Kuyie nhò do kù tá m'èè botí ke mu nyí c'ánt'è.

Abarahammu yiem'è Kuyie mb'èi n'ti

¹³ Kuyie ndo y'è nh'Abarahammu n'è o yaàbí b'è bo tieke k'utenkù kum'òu, d'è í tú ò do yie mm'èè k'p'èi nku kuó, ò do tá m'èè k'p'èi n'ke Kuyie. ¹⁴ K'è nsà k'è b'èè yie n'Kuyie nkuó k'è b'èè máà yóó tieke k'utenkù, Kuyie mb'è d'áunn'è dii n'ùu t'ù n'tu detet'irè nde, k'è b'èè kù tá k'è b'è kù tá detet'irè. ¹⁵ Ikuó íinko Kuyie nkó kemieke n'ke, k'è ikuó í bo a báá ì yetén'è.

¹⁶ Ti tá m'èè k'p'èi n'Kuyie nd'è te k'è kù y'è nkù bo ti p'á dipãnni f'ààrè, k'è di n'tu Abarahammu yaàbí im'òu k'peri, di í tú b'èè yie nyikuó máà be k'peri, di tu n'è t'inti b'èè tá Kuyie nh'Abarahammu do kù tá m'èè botí ti k'peri ndi. ¹⁷ Tì w'àrimu ke tú: N da d'ò ibotí péu k'òò c'ice. Abarahammu y'íme ke náá nyibotí k'òò c'ice? Ò do tá m'èè k'p'èi n'ke Kuyie nk'òò duò nk'è bec'ír'ibè y'ánni, k'ùu d'ènn'inkoní d'èè í bo. ¹⁸ D'è í d'ò ndi m'ònni w'èè yie nk'òò yie, m'emm'è k'òò náá nyibotí péu c'ice, k'ènd'ònn'è tì w'àrim'è ke tú: A yaàbí bo nsù

mediè. ¹⁹ Abarahammu bie ndo bo ntùàke tekòtè (100), kòo pokù Saraa múnke kóté kéréxéte ò bo peité dè, bá nè memme kòo tákùmè nfiíku. ²⁰ Kòo yie nKuyie mbéi nti ke í nyíèkù, ò tá mèè kpéi nkè dèe ò duó mmuwèrímú kòo déúkùnne Kuyie nyètìrì. ²¹ Kòo nyé weti weti ke dò nKuyie mbéi nti kù màke muwèrímú ke bo tì dò. ²² Nè de kpéi nkè Kuyie ndò: Ò wetí. ²³ De kó ditannùu dii tú Kuyie nhò wénté wèè wetí tì í wàri Abarahammu mää kpéi. ²⁴ Tì wàrinèmu ti kpéi, tì tú Kuyie nyóó ti wénté bèè wetí tínti bèè tá ti Yie nYesu, kù duó nkè wèè yáánté. ²⁵ Wèè ku ti yei nkpéi nke yáánté ke ti wénkunko.

5

Kuyie ntaunnèmè kumáa onìti

¹ Kuyie nhò ti wénkùnne ti yie ndì mònni ndi ku kpeti, Yesu dòò dè ti kpéi ndèe te nè Kuyie nkè ti narike. ² Ti tá mèè kpéi nke Yesu deè te kè Kuyie nti dòò mesàa kè ti na ke kù tònne. Ke kù wèrínè ke fòu kè dè ti naati kè ti baa Kuyie mbo ti duómmè ku kó tikpeti. ³ Ti arímu kè diwèi né ti bo ke yé meháarímè ti duómmè mewéèrímè. ⁴ Meminnímè mèè òò nte kè meháarímè ti tùòkení tí nwéèrì. Kè mewéèrímè nte kè ti péte ti baa dè. ⁵ De kó mubàrimù ti baa mù òò í nti souté ke yé Muyaansààmù muù ti benkù kù ti dómè.

⁶ Ti do í màke dii mònni muwèrímú ke bo deète timáa, kè Kirisi ku ti yei nkpéi nKuyie ntááté dii mònni. ⁷ We mbo yie nké kù wèè dòòri Kuyie ndómè o kpéi? Kè dè yete a sàa bo kù mesàa nyiè nkpéi nke. ⁸ Kuyie mbenkemu kù ti dómè, kè Kirisi ku ti kpéi nti tú dii mònni benitiyeibe. ⁹ Bàmbà nho kúú mme ntemè kè ti wenke, ba mbo nte kòò báa ti deeténè Kuyie nkó kemieke? ¹⁰ Kè Kuyie nti taunnè kumáa ku Bire kó mukúú mmieke, ti tú dii mònni meyei nyembè, dè bo yíme ku Bire me nyáántémè kè kù báa ti deète ti naa ndì mònni ku kòbe! ¹¹ Dende kó difònkúò, kè ti wète ke màke diwèi ke yé nè Yesu Kirisi kó mukúú mmieke nke nè Kuyie nti taummè.

Adammu nè Yesu be kó tináantì

¹² Nè onìti omáa borè nde meyei ntannímè kutenkù kumòu, kè mukúú mbuoté ke kòu benitibè bemòu, ke yé bè yetémè. ¹³ Ikuó do í bo dii mònni kè meyei mbomu, ikuó né í me mbomè Kuyie nyí mbè bekùnè, ke yé bè í yémè dèè tu meyei, ¹⁴ kétúóté Adammu kó dimònni kètuòkenè Mòyiisi, kè mukúú nkòu bèè í yete Kuyie nkpeti Adammu do yete mèè botí.

Adammu do tú dibenkèrì ndi wèè kèríní o kperi. ¹⁵ Adammu yétímè í wèrínè Kuyie nkó dipānni. Mómumu nwe onìti omáa yeté mèè kpéi nke kusúkù kómme. Nè onìti omáa Yesu Kirisi borè nde, Kuyie nti pāmè mesàa nkè mè de. ¹⁶ De kó mesàa nyí wèrínè onìti omáa yétímè, onìti omáa yeté mèè kpéi nke benitibè yàtènè Kuyie nkè kù ti dòò mesàa nnè Yesu Kirisi kpéi. ¹⁷ Onìti omáa yetémè kè mukúú ntanní ke kòu benitibè, mèè botí nku onìti omáa Yesu kó mesàa nkpéi nke benitibè pèú mufòmmu, ke bo ò wènnénè kédì tikpàti.

¹⁸ N wète ke náámmu ke tú onìti omáa yeté mèè kpéi nke benitibè í naatinè Kuyie. Mèè botí nku onìti omáa wèè wetí o kpéi nke benitibè narikenè Kuyie, kè kù bè duó mmufòmmu. ¹⁹ Onìti omáa yete mèè kpéi nKuyie nkpeti deè te kè benitibè bemòu naa mmeyei nyembè. Mèè botí nku onìti omáa wèè yie nKuyie nkpeti ò yó ntemè kè kù wénkùnne benitibè bemòu.

²⁰ Ikuó ànné ke bo fei mmeyei mme kè ti yà mè deumè. Meyei ndeu dè, Kuyie nkó mesàa nhò ndeu kéréxéte memme. ²¹ Kédonnè meyei nkòumè benitibè, mèè botí nku Kuyie nkó mesàa nti duómmè mufòmmu Yesu weè te kè Kuyie nti wénkunko.

6

Ti kunèmè Yesu ke yáánté

¹ Kè dè dò mmemme ti bo nsaké ke dɔ̄ri meyei mme kè Kuyie nkó mesàà nnè deukaà? ² Bìtì, bìtì! Ti yèmu meyei mmieke, ti ténke báá na ké mmè dɔ̄ri. ³ Di í yé ke dò nkè bè ti ànné dìl mɔ̄nnì bàtèmmù ti wènnénè Yesu Kirisi nwe ke kúà? ⁴ Bè ti kùnnè dìl mɔ̄nnì menie ndè dònne bè ti kùnnénè Kirisi nwe, kéndò Kuyie nkó muwèrímú diemù duómme kòò yǎnté kù múnke bo nte kè tí nfòu mufòmmu pàmmù.

⁵ Kè ti ò wènnénè ke ku ti bo ò wènnénè kényǎnté. ⁶ Ti yému ke dò nti fòmmu mukótímù, bè mù wènnénè Kirisi ke baaké kudapāātí, kè meyèmmè mèè do ti yūō mmeyei mbíékè kè mè ténke í mǎke muwèrímú, ti ténke í tú meyei nkó tidaatì. ⁷ Ke yé wèè ku ò ténke í bomè meyei mmieke. ⁸ Ti nyé ke dò nkè ti wènnénè Yesu ke ku ti bo ò wènnénè o fòmmu pàmmù. ⁹ Ti yému ke dò nKirisi ku ke yǎnté, ò ténke í yóó kú. Mukúú ténke báá na kóò kùò. ¹⁰ Ò ku ke na meyei nkuce memáà ndi sǎà, ke yǎnté ke fòu ke bo Kuyie mborè. ¹¹ Wénténè dimáà meyei mbíékè kéndò ndi ku, ke nfòu Kuyie nkó mufòmmu Yesu Kirisi borè.

¹² Báá yiennè kè meyei ní nte di kɔ̄ntì, kè di yèmmè ndi yūō nkè di dɔ̄ri meyei. ¹³ Di báá yie nkè di tùòtìi naá mmeyei nkó titɔ̄nnenti. Duónnè dimáà kéndò mbenitibè bèè ku ke yǎnté, kéndò ntitɔ̄nnenti Kuyie nkó mutómmú kpeti. ¹⁴ Meyei nténke í di te, di ténke í dò nkéndé ikuó, di bo Kuyie nkó mesàà mmieke nke.

Ti yèmmè meyei mmieke

¹⁵ Kè ikuó ténke í ti te tí ndɔ̄ri meyei mme ti bo mèè kpéi Kuyie nkó mesàà mmiekaà? Bìtì! ¹⁶ Di í yé ke dò nkàa duó nhamáà òmòu, ke yíé nhò yèmmù, a naá nho daakù nkuàà? Kàa dɔ̄ri meyei nha yóó kúmu, kàa me nyie nKuyie nkpeti kù da wénkùnnè. ¹⁷ Ti sǎntí Kuyie ndi do túmè meyei nkó tidaatì, di mmònnì kényie nnè di yèmmè memou itié mbè ti nàké ì. ¹⁸ Di mmònnì di yèmu meyei nkó tidaatì mmieke, ke naá mmewetímmè kó tidaatì. ¹⁹ N yóó béi nkédonnenè di yé tì nti, ke yé di mu nyí kpenkemè. Kéndò ndi do duómme dimáà mufòmmu yeimu kénáa mmu kó tidaatì, di mmònnì duónnè dimáà kéndò mmewetímmè kó tidaatì kè di fòmmu ndò mpáíí.

²⁰ Di do tú dìl mɔ̄nnì meyei kó tidaatì, di do í wetí di do dɔ̄ri di dómè mme. ²¹ Di do dɔ̄ri dìl mɔ̄nnì meyei nyifei mè ndi bonnemè di mmònnì kéréú òmmu cɔ̄ntimu? Di kó mucɔ̄ntimu do tú mukúú mmu. ²² Di mmònnì di yèmu meyei nkó tidaatì mieke ke naá nKuyie nkó tidaatì kè kù di wénkùnnè kè di pètè mufòmmu mùu bo sǎà. ²³ Ke yé meyei nkó tiyeti túmè mukúú mmu, kè Kuyie nkó dipānnì tú mufòmmu mùu bo sǎà ti taunnè ti Yiè nYesu Kirisi nwe ke mù pèté.

7

Ikuó ténke í ti te

¹ N kǎbe n di náánnè ke dò mbenitibè mbe bèè yé ikuó, ikuó ò nte onitì ò kpaá fòu dìl mɔ̄nnì ndi. ² Ntenè medonnimè mamè, kòò nitipòkù ye nho dɔ̄u ikuó ò ò taunnèmu o dɔ̄u, kòò dɔ̄u me nku ò tɔ̄temu. ³ Kòò yenke otòu kòò dɔ̄u kpaá fòu ò tu wèè dɔ̄uti dɔ̄utinè wènwè benitidaabè. Kòò dɔ̄u me nku ò feitèmu, de mɔ̄nnì kòò yenke otòu ò í tú wèè dɔ̄uti dɔ̄utinè benitidaabè. ⁴ Kéndò ndi wènnénè Kirisi ke ku, ikuó ténke í di te, di mmònnì wèè ku ke yǎnté wèè di te, kè di dɔ̄rimè bo nwenni Kuyie mborè. ⁵ Ti do fòu dìl mɔ̄nnì ti mómmambe ti dó mèè botí kè ikuó ò ti te, kè ti dɔ̄ri meyei, nkè de kó tiyeti tú mukúú. ⁶ Di mmònnì, ti yèmu ikuó kó tidaatì mieke, ke yé Yesu kúú nti dènnemè ikuó kó tidaatì mieke, kè Muyaánsààmù ti duó mmèborime pàmmè, kè ti bo na kéréi Kuyie ntómmú kényóu ikuó kó mèborime kótímè.

Ikuó wennimè

⁷ Ti bo yí ikuó tú meyeimmaà? Bìtì! Ikuó ò né te kè n yǎnté meyei, n na bá nyé ke dò nha bo nyáámmè otòu kperè dè í wenni, kè ikuó do í n nàké ke tú: A bá nyáá nhotòu kperè.

⁸ Meyei ndiinnè ikuó nyi ke í m mieke otàù kperè kó muyáàmmù, kè ikuó í bo dè, meyeyi òò í nfeí. ⁹ Ikuó do í bo diì m̀nni kè dèmarè í n k̀ónnè, ì buotému kè n yíété meyeyi kè mè n k̀ù. ¹⁰ Mèmmè ikuó ì na nni nk̀atenè mufòmmu bíékè, kè ì né n k̀atenè mukúú mbíékè. ¹¹ Kè meyeyi nni ndiinnè ikuó ke n ǹnte ke n k̀ù.

¹² Ikuó dò mpáíí nwe kè ku tannù dò mpáíí. ¹³ Desààrè deè n kuà? Bitì! Meyeyi mmèè t̀oté deè wenni ke n kuà, kè dè bo yie nkè meyeyi nfeité mè deù ke mamè.

Nyí d̀ari n d̀mè

¹⁴ Ti yému ke dò nyikuó tú Kuyie nkpeyi, kè mí ntú oǹti meyeyi nkó kudaakù. ¹⁵ N yí yé n d̀ari dè, n yí d̀ari mesàà n do dó kédò mè, meyeyi n yí d̀mè n né me nd̀ari. ¹⁶ Kè n d̀ari n yí d̀mè n t̀ nyiemmu ke dò nyikuó wenni. ¹⁷ Mí í d̀ari n d̀mè, meyeyi mèè bo m mieke mè n tèm̀m̀ kè m mè d̀ari. ¹⁸ N yému ke dò n tú oǹti kè mesàà nyí bo m mieke, nh ò nd̀mu kédò mesàà nkémónté muwérímú. ¹⁹ N yí d̀ari mesàà n dó kédò mè, n né d̀ari meyeyi mmè n yí dó mè. ²⁰ Kè n d̀ari meyeyi n yí dó mè, dè í tú mí mè d̀ari, meyeyi mmèè bo m mieke mè n tèm̀m̀.

²¹ Nte ì kuó bo m mieke: Nh òò ndó kédò mesàà kénsó n d̀ò meyeyi mmè. ²² Nè n yèmmè mieke n d̀mu Kuyie nkó ikuó. ²³ M bantému ke dò mmeyèmmè mèdémè mè m m̀nè: Mesàà nk̀me nè meyeyi nk̀me. Kè meyeyi nk̀me n na kè n wète ke naá mmeyeyi nkó kudaakù. ²⁴ Mí nhosènniwè! We mbo n dennè mukúú kó dif̀t̀r̀ dii mmieke? ²⁵ Òm̀u bomu wèè tu Kirisi. Kuyie nnè mutòmmú! De kó meyèmmè mèdémè baa bomu m mieke ke mie òdó Kuyie nkó ikuó yèmmè, kè metèmè dó n d̀ò meyeyi.

8

Muyaánsààmù kó mufòmmu

¹ Di mm̀nni Kuyie nténke í yóó kpetínnè bèè wénnè Yesu Kirisi. ² Ke yé Muyaánsààmù kó ikuó ì duò mmufòmmu bèè tàunnè Yesu Kirisi ì n dènnemè meyeyi nkó ikuó mieke ì k̀ù. ³ Ikuó do í na ke ti duò mmufòmmu, ke yé oǹti í m̀kemè muwérímú ke bo d̀ò ì yèmmè, deè te kè Kuyie ntónni ku Bire kè dè t̀oté tinitik̀nt̀, ke bo ti deeté ke ku kudap̀áíí ínkè ke na meyeyi. ⁴ Yesu ku ke d̀ò ikuó yèmmè mmè, di mm̀nni ti bo na ké ì t̀nne ke yé Kuyie nti duómmè Muyaánsààmù. ⁵ Wèè t̀ nho mómmu nkó meyèmmè ò d̀ari tik̀nt̀ kperè nde, kè wèè yie mMuyaánsààmù kpeti kò d̀ari mù dó dè. ⁶ Kàa t̀ nha mómmu nkó meyèmmè dè da k̀rinè mukúú mborè nde, kàa yie mMuyaánsààmù kpeti a pété mufòmmu nè diwèi. ⁷ Bèè t̀ mbe mómmòmbe kó meyèmmè bè tú Kuyie nkprantídèntòbè mbe, ke yé oǹti kó meyèmmè í t̀mmè Kuyie nkó ikuó, mè keté ke báa na ké ì t̀nne. ⁸ Bèè d̀ari be yèmmè d̀mè Kuyie mbáá bè pénsir̀.

⁹ Díndi ténke í t̀ ndi k̀nt̀ kó meyèmmè, di t̀ mMuyaánsààmù kpeti nti mù bo di mieke. Kòò m̀ú í m̀ke Muyaánsààmù Kirisi duò mm̀ ò í tú Kirisi kou.

Mufòmmu p̀ammù

¹⁰ Bá di k̀nt̀ me ntúmè t̀ yóó kú diyèè mar̀, kè Kirisi bo di mieke Kuyie ndi wénnèmmu, kè Muyaánsààmù di duò mufòmmu p̀ammù mù bo s̀á. ¹¹ Kè Muyaánsààmù mù te kè Yesu yánté kè mù bo di mieke, mummu mù te kè Kirisi yánté mù bo duò nkè di k̀nt̀ foute.

¹² N k̀be kè dè dò mmèmmè di ténke í dò nkénd̀ari di k̀nt̀ dó dè. ¹³ Kè di d̀ari di yèmmè d̀mè di wèè bo kú, kè di me nyóu ke Muyaánsààmù k̀ù di mómmòmbe kó meyèmmè, di bo nfòu s̀á. ¹⁴ Muyaánsààmù ni bèè kó dimàà beè tu Kuyie mbí. ¹⁵ Kuyie nti duò mm̀ Yaá nyí ti d̀ari tidaati, ke ti àà kuf̀waá, mm̀ ti d̀ari Kuyie mbí nyí, ke te kè ti k̀ yu ke tú ti cice. ¹⁶ Muyaánsààmù mm̀ ti náá nti yèmmè mieke ti tùmè Kuyie mbí. ¹⁷ Kè ti tú Kuyie mbí ke wénnènnè Kirisi ke fèúté ti bo tieke Kuyie mm̀ke dè, kéwénnènnè Kirisi kédi tikpàti.

Kuyie ndómè ti kù wēnnénè kémbo ku kpeti mieke

¹⁸ N yému ke dò nKuyie nti baanè tìi kpàti òumu ke pēēté ti me nféùrì mèè féútímè. ¹⁹ Kuyie ndòò dè kó dimàà bàamu Kuyie mbo dè benkemè ku bí kó tikpàti. ²⁰ Kuyie ndòò dè ta mèè féútímè detetirè kōme dè í tú deè mè dó Kuyie nkuù yē ndè mme dò. ²¹ Kuyie ndòò dè bàamu bè bo dè deēténèmè meféútímè kè dèe yè me kó tidaati kéwēnnénè Kuyie nkó ibí meòmpùmè. ²² Ti yému ke do nnè dimònnìní Kuyie ndòò dè demòu yo mmesémmè, ke féùrì onitipòkù ò mpeí ke féùrì mèè botí. ²³ Dè í tú Kuyie ndòò dè deè máà féùrì, tínti bèè niité ke mòòte Kuyie mpānnì Muyaánsààmù, ti múnke féùrìmu ke baa Kuyie mbo deeté dii yìè ti kònti páíí, ke ti túóté kédòò ku bí. ²⁴ Yíe nti cootému kè ti cootímè mómmòmme né kpaani kè ti mè bàa. Kàa yà demarè a ténke òò í ndè bàa. ²⁵ Kè ti baa ti í wúó ndè, ti òò ndè bàa nè mewéérìmmè mme.

²⁶ Ti í mōke muwērimú, deè te kè Muyaánsààmù ti teennè, ke yé ti í yémè ti bo nkù bàá mmèè botí, kè mù kù bàá nke sáúti ti do í yóó na kédòò mè. ²⁷ Kuyie nkùù yé ti yèmmè, kù yému Muyaánsààmù dó ti, ke yé Muyaánsààmù tūmmè Kuyie ndómè mme ke kù bàá nku kōbe kpéí.

²⁸ Ti yému ke dò nKuyie ndòòri dè demòu kù dè dòòri bèè kù dó be kó mesàà nkpeí nke, bembè kù yu bè ke tū nkù do tāāté ti be kpéí. ²⁹ Kuyie ntāāté bè nè dimònnì kù bè tāāté ke dó bè ndònnè ku Bire nde, kè dè ntú be kòò Po. ³⁰ Kuyie ntāāté bè nè dimònnì ku be nyu, kù yu bè kù be nwénkūnne kù wénkūnne bè kù be nduó nku kpeti.

Ba mbo na ke ti yatenè Kirisi

³¹ Ti bo yí ba náke? Kè Kuyie nti kómmú we mbo nti níí? ³² Kunku í ti yetenè ku Bire mómmònde ke duó nkè bè dè kùò, dè bo yíme kè kù báá ti duó nde sōnne? ³³ We mbo sei nKuyie ntāāté bè? De yìè nyí bo! Kuyie nkuù bè wénkūnne. ³⁴ Ke yé Yesu Kirisi kumè ti kpéí nke ke yānté ke bo Kuyie mbakù yóu ke báá nti kpéí. ³⁵ Ba mbo ti yatenè Kirisi? Meháárimàà? Meyēncààrimàà? Meféútímàà? Dikònnàà? Tidawantàà? Kufōwaanàà? Yáà mukúú? ³⁶ Tì wàrimu ke tú:

Fòò kpéí nke

bè ti dónèmmè mukúú

ke ti dōori ke dò ntipièti

tìi bo mukòò kpéí.

³⁷ Demòu memme wèè ti dó weè te kè ti tú bèè na ke mènke na. ³⁸ N yému weti weti ke do ndèmarè báá na kè ti yatenè Kuyie nti dōke mèè dókùmmè nè Yesu borè! Bá mukúú, bá mufòmму, bá Kuyie ntōrè, bá yebakè kó meyei, bá meháárimè di mmònnì kōme, yoo mèè kpaaní. ³⁹ Bá kéinkè kó bekperibè, bá ketenkè kōbe. Dèmarè báá na ke ti yatenè Kuyie nkùù ti dó ke ti duōnnì Yesu Kirisi wèè tu ti Yìè.

9

Kuyie nkó mesémmè

¹ N tú Kirisi kou nwe kè Muyaánsààmù bo m mieke ke n ni kè n nàá ntimómmònti n yí sou. ² N yèmmè mèè cààri mediè nkè dè nyóò sáà. ³ N na ndómu Kuyie nni ncōò kè n yatenè Kirisi kè nsà kè dè bo yie nkè m botí kōbe Isidayeeri be cooté. ⁴ Bè tu Isidayeeri yaábí nyi, kè kù bè dòò ku bí, ke bè benke kù òumu mèè botí, ke bè taunnè kumàà. Ke bè duó nyikuó, ke bè benke ku kpeti, ke bè benke bè yóó nkù báámmè ke bè dōúnnè yenò. ⁵ Bèè tu ti yààribè bèè yèè feí be kó iyaábí nyi, kè Yesu boñní be kó kubotí mieke wèè baké denennè demòu. Kuyie nyètiri òumu sáà. Kè dè mme ndò.

⁶ Dè í tú n yé nKuyie nyí dòò kù do bè dōúnnè dii nùù, n dó ke yí Isidayeeri be demòu bèè í tú Isidayeeri be mómmòmme. ⁷ Dè í tú Abarahammu yaábí imòu ò tu o bí mómmòmnyì, ke yé kù do yé nkù bo ò dòò mesàà nyIsaki kó ibí kpéí nke. ⁸ Dè í tú bèè cice tú Abarahammu

bèè tú Kuyie mbí, bèè yie nkù do bè dǎunnè dii nùu bèè tu ku bí. ⁹ Nte Kuyie ndo ò nàké tí ke dǎ: Dè yàà bo mmè nkǎǎké kè nní nwētini ke sǎ nSaraa peité denitidabire.

¹⁰ Debekaa kó ibí idèi do wērĩmu i cice Isaki. ¹¹⁻¹² Ò mu nyí ì peité dii mǎnni, ì í dǎò meyei mmamè yoo mesàà mmamè kè Kuyie ntǎǎté dèmarè kè dè bo ntú ku kperè, dè í tú ì dǎò mesàà mamè kè meè te, kù dǎò kù dǎ mèmme ke náké Debekaa ke dǎ: ¹³ Osámpròu bo mbaké Okóti, kéndǎnnè tí wǎrimè ke tú: N dǎke Sakǎbu ke nii Esayu.

¹⁴ Ti bo yí Kuyie nyí wennaà? Áà! ¹⁵ Ke yé kù do nàkémè Mǎyiisi ke dǎ: M bo kuó mmesémme n dǎ kè mè kuó nwè kédǎò mesàà n dǎ kè mè dǎò wè. ¹⁶ Dè í tú oniti wèè ð ndó yoo nè o kó mewéérime, Kuyie nkuú ð ò kuó mmesémme. ¹⁷ Tì wǎri ke tú Kuyie ndo náké Esibiti kóo kpààti ke dǎ: N da duó ntikpàti ke bo benke n wērĩmú mmu, kè bèè déúkúnne n yètiri kútenkú kumǎu. ¹⁸ Kè dè dǎ mmemme Kuyie nhǎò kuó mmesémme kù dǎ kè mè kuó wènwè kékpénkúnne kù dǎ kékpénkúnne wèè kó yeto.

We mbo sei nKuyie?

¹⁹ Kè dè yèmmè benitibè bo yí kè dè dǎ mmemme ba nné te kè Kuyie mbo ti kpetinné? We mbo na kéyete Kuyie nhò dǎmmè? ²⁰ A tú we fǎ nhoniti ke bo sei nKuyie? Tekúmbotè bo na kébeke wèè tè maá ke dǎ: Dè dǎmmè kàa m maá mie mbotáà? ²¹ Oyaamarì bo na ke túótè tiyaati timàà ke maá tekúmbotè sààtè, kémaá kunésimbuuku.

²² Ti kperè me ndò, Kuyie mmieke do peikemu kè kù ndó kébenke kù kpeñnimè, ké né mǎote meminnimè bá kù í nkùò bèè do dǎ nkùu bè kùò. ²³ Ke ndó kè ti benke kù kpeñnimè mediè, nke ti kuó mmesémme tínti kù tǎǎté bè nè dimǎnni kè ti bo di ku kpàti. ²⁴ Tí tú Kuyie ntǎǎté bè ke ti kuó mmesémme, Sifube nè bèè í tú Sifube be mieke. ²⁵ Tì wǎrimu Osee kó dipátiri mieke ke tú:

Bèè do í tú n kǎbe
m bo bè dǎò n kǎbe,
n do í dǎ bè m bo bè dǎke.

²⁶ Díndi bè do í tú bè Kuyie nkǎbe

bè bo di yú Kuyie nkǎbe.

²⁷ Kè Esaii béi nyIsidayeribe kpéi nke dǎ: Bá kè Isidayeribe do sũ ke mannè dǎmèèrì kó mubirímú, be mieke bèè bo nsúó mbeè yóó cooté.

²⁸ Ke yé ti Yiè nKuyie nyóó dǎmmèmu kù béi nti páíi kè tí dǎò mecǎã.

²⁹ Esaii do yíe kébéimmu ke dǎ:

Kè Ti Yiè nKuyie Mpakédaa

do í coo nti kó bèmabè,

nè yíe nti kperè do dèèmu

ke naánè Sodǎmmu èi kǎbe kperè,

ke sǎǎténè Komǎo èi kǎbe kperè.

Kuyie nwénkunkomè bèè tá Yesu

³⁰ Ti bo yí ba náke? Bèè í tú Sifube ke do í wanti Kuyie nku bè nwénkúnne, di mǎnni kù bè wénkúnne mu bè tá mmèè kpéi nYesu. ³¹ Kè Isidayeribe bie bèè do wanti Kuyie mbè wénkúnne nè ikuó mieke ke me nyí na ke dǎò ì yé mmù. ³² Ke yé bè í dǎmmè Kuyie mbè wénkúnne bè tá mèè kpéi, ke dǎ kùu bè wénkúnne nè be dǎòrimè mieke. Mèmmè kè bè bètè dibététári. ³³ Tì wǎri dii kpéi nke tú:

Ntenè n dǎummè dibététári

Siyǎò ínkè dipèrì dii buò,

kè wèè di tá ò báá di ifei.

10

¹ N kǎbe, n dǎ tí nè n yèmmè memǎu ke báá nKuyie nti kpéi tí tú Kuyie ndeeté Sifube.

² N yému ke dǎ mbe kǎnti yau Kuyie nkpéi kè meyiétimè né bè dǎnté. ³ Bè í banté

Kuyie nwénkùnkò m̀èè botí benìtìbè ke wanti kéwenke ǹè bemáà ke í t̀unne kuce Kuyie nwénkùnkò k̀ù ǹè benìtìbè. ⁴ M̀ómmuò ǹè Kirisi k̀òtenímè ikuó t̀énke í ti wénkùnkò di mm̀ònnì Kuyie nwénkùnkò bèè tá b̀embe Kirisi.

Yesu wèè máà d̀eeri

⁵ M̀oyiisi do ẁàri k̀è d̀è ntukúnè Kuyie mbo wénkùnnemè oǹtì ǹè ikuó mieke ke d̀ò: Wèè bo t̀unne ikuó ỳemmè, ì bo nte kòò nfòu. ⁶ Né nte ò ǹàké t̀i k̀è d̀è ntukúnè a bo ntámè k̀è Kuyie nda wénkùnne: Ò do tú: We mbo deke keínkè? Ke ỳ nkécúũnnì Kirisi nwe. ⁷ Ò do tú: We mbo ta kud̀onk̀ù? Ke ỳ nkéyínnì Kirisi nwe becírìbè cuokè. ⁸ Ò né ẁàri ke ỳ mba? T̀ì tú: Tináàntì í da d̀étirìnè, t̀i bo a ǹù ndi ke ã a ỳemmè mieke. De kó tináàntì tú a bo ntámè mme, t̀inti ti náantemè. ⁹ Kàa béinnè a ǹù ke ỳ Kirisi tú a Yiè ke tá ǹè a ỳemmè mieke ke d̀ò nKuyie nduó nkòò ỳánté, a bo cootému. ¹⁰ Ke ỳ oǹtì ò ntámè ǹè o ỳemmè mme k̀è Kuyie nhò wénkùnne kòò béi nnè o ǹù ke péte medeetímè. ¹¹ Ke ỳ t̀i ẁarimè ke tú: Wèè ò tá ò báá di ifei. ¹² Sifu ǹè wèè í tú Sifu d̀è t̀u nyí c̀áá, be Yiè nhomáà ndi, kòò ǹùtè yàa mbèè kó dimáà ò kuònnè be kpéi. ¹³ Ti ẁarimu nke tú: Bèè bo kuònnè ti Yiè mbè bo cooté.

¹⁴ Bè bo ỳime kóò kuònnè ke í ò tá? Bè bo ỳime ké nhò tá kòò m̀ò í bè ǹàké o kpéi? Bè bo ỳime kéke o kpéi kòò m̀ò í bè ǹàké. ¹⁵ Bè bo ỳime kénáké o kpéi k̀è bè í bè t̀ò? K̀éndonne t̀i ẁarimè ke tú: Diwèi ò mbo bèè náante Tináànsààtì bè t̀uòkení d̀ì m̀ònnì. ¹⁶ Bem̀ò òm̀ò me nyí yie nde kó Tináànsààtì, Esaii do béimmu ke d̀ò: N Yiè nKuyie, we nyie nha náàntì ti náá ǹtì? ¹⁷ Oǹtì òò keè tináàntì ǹtì k̀éntá, de kó tináàntì tú Kirisi kpèti ǹtì.

¹⁸ M bo beke ke d̀ò: Sifube sàà í k̀èemu de kó tináàntàà? Bè t̀i k̀èemu ke ỳ t̀i ẁarimu ke tú:

Be náàntì pitému kutek̀ù kum̀ò,
k̀è bè t̀i k̀èè itemm̀anke im̀ò.

¹⁹ M bo beke ke d̀ò: Isidayeeri be sàà í bantému de kó tináàntàà? Kuyie ndiè nke duó nkè M̀oyiisi béimmu ke tú:

M bo túóté bèè í tú Sifube,
di ỳemmè d̀ò mbèè í c̀i,
k̀è d̀è nte k̀è d̀è dí yonke,
k̀è di mieke peike.

²⁰ Kuyie nyíé ke ǹàkému Esaii kòò t̀i ẁàri ke tú:

Bèè do í n wanti bè n ỳamu,
m benkemu m máà bèè do í dake n kpéi.

²¹ Kuyie mbéimmu Isidayeeri be kpéi ke tú: N yuo n ǹò nsi yewe yem̀ò itookperí yembè bèè yete n kpèti be bíékè.

11

Kuyie nyí yete Isidayeeri be

¹ M bo ỳ Kuyie nyí d̀ómu Isidayeeri b̀àà? B̀t̀i, ke ỳ n t̀úmè Isidayeeri nwe, Abarahammu yaábire, Bensamèe kó kuwuò nkou. ² Kuyie nyí yete ku kó benìtìbè k̀ù t̀áátè bè ǹè dimònnì, yàa di í ỳ Edii do kuònnè Kuyie ke béi ǹtì Isidayeeri be kpéi nke d̀ò: ³ N Yiè, mbè k̀ù a p̀ãnáàntì náàmbè bem̀ò ke p̀ùo nha ẁũòt̀òrè, k̀è m̀i kraá m máà k̀è bè d́ó ké n kuò. ⁴ Kuyie ndo ò t̀énnè ònti? K̀ù do ò t̀énnè ke d̀ò: N sònnemu benìtìbè sikòupísìyiekè (7000) bèè í ǹinkú dibòò Baari ìkè. ⁵ Mèè botí nku, b̀emabè kraámè yíe nKuyie ntáátè bè ǹè ku kó mesàà nképéi. ⁶ K̀ù bè t̀áátè ǹè ku kó mesàà nképéi nke, d̀è í tú be d̀òrìmè kpéi k̀è mèè d̀òke d̀è t̀énke í tú ku kó mesàà.

⁷ Ti bo yí ba náke! Isidayeeri be í pèté bè do wanti dèà? Kuyie ntāāté bè beè mādà dè pèté, kè besōmbe to kpenke. ⁸ Tì wārimu ke tú: Nè yíenní Kuyie nkuu bè tanné tikōncéētì miēke, ke bè yēikūnne ke kpénkūnne be to. ⁹ Kè Dafiti múnke beí nke dō:

Ye ba mbè āā yèè naá mbe kpéi timátì nè ticùd̀ti
ké bè t̀d̀ti
kè dè ntú be yei nkó tiyeti.

¹⁰ Bèè naá ntiỳd̀ntì

ke ténke bá nwúo mbá sām̀p̀.

Pútinné be kè bè mpúútì sáā.

¹¹ M békúmu nke tú: Sifube bèté ke do sáā nweà? Bìtì! Be kóo kèdo kpéi nte kè Kuyie ndeēté ibotí t̀i kè dè bo bè yonke. ¹² Kè Sifube yete mèè kpéi nte kè kutenkù kumou pèté mesāā, kè bè pāā mèè sāā nnaā nyibotí t̀i kōme, dè né bo ndōmmè bè bo ceete dii yie kēwētení Kuyie mborè?

Dikpáā kó itebake naámmè kupaku kpeyi

¹³ N náánnè dímbè bèè í tú Sifube. Kuyie nni ntāāté kè m bo náké dímbè ku náantì, kè dè n naatinè de kó mutōmmú. ¹⁴ Kè n yèmmè dō ndè bo yonke m botí kōbe Sifube kè bēmabèe tūnne Kirisi. ¹⁵ Kè Kuyie ndo bè yóu kétaunnè kumāā ibotí t̀i, dè né bo ndōmme bè bo wēte kè kù taunnè dii mōnni. De mōnni dè bo ndò bè do ku ke yānté.

¹⁶ Kè Kuyie nte dicawēitiri kètiri, kù temu dicabuu dimou. Kè kù te mutie kūnni kù temu mutie mumou. ¹⁷ Sifube dōnnè mutie bè buotí mūmmu kupaku, kè bèè í tú Sifube kè bè dōnnè dikpáā kōmu, kè bè kōūnì mu bake ke tuuténè kupaku kōmu, kè ì pèù mu kó mekúmmè. ¹⁸ A né bá mpotì kàa yèmmè dō nha pēēté bè kōū ìi bake, dikūnni dii da tō, f̀d̀ ì d̀i tō.

¹⁹ Kè dè yèmmè a bo yí: Bè kōū ibake ke útóo ke bo tuuté mínwe. ²⁰ Mómumu nwe bè ì kōūmè ì í t́ mèè kpéi, ke da tuuté a t́ mèè kpéi, a né bá mpotì, dōd meyoōmmè kéndé. ²¹ Kè Kuyie nyí yóu kù bo kōūmè mutie mómumu kó itebake, kù báá da yóu. ²² A nyé ke dō nKuyie nyóumu ke wēte ke sà. Kù yóumu bèè kù yete be kpéi, ke sà a kpéi kénsà kàa í yè ku kó mesāā mmieke, kè mèè dōke kù bo da kōū itebake t̀i kōme. ²³ Kè Sifube yóu be tookperí Kuyie mbo wēte kè bè tuuté be kūnni, ke yé kù mōkemè muwērímú ke bo mè dōd. ²⁴ A nyé ke dō nha tú kutebaku dikpáā kōku nku ke Kuyie nda kōūnì ke tuuténè bè buotí mùu tie kupaku, dè tū ténke bá nkù yóunnè kù bo tuutémmè itebake mómumoni i kūnni.

Kuyie mbo deēté Sifube

²⁵ N kōbe n dō ke di náké disōrì kpeti matì nti kè di bá mpotì, Isidayeeri be to í yó nhā ke kpeñni sáā, yè yó nkpeñni ke kēmmúnè Kuyie mbo deēté mēmmè kù tāāté bè bēmou ibotí t̀i miēke. ²⁶ Mèè botí nku Kuyie nyóo deētémè Isidayeeri be kéndōnnè t̀i wārimè ke tú:

Odeetiwè bo yènní Siyōō

kéūtè Sakōbu yaàbí yei mmemou.

²⁷ Dèè yó ntú mí nnè be ti kó metaummè,

m bo bè úté dii mōnni be yei.

²⁸ Sifube yete Tināansāatì nti ke naá nKuyie nkpantidèntōbè. Dèè tú ti kó mucōntimu Kuyie mbè dōmu kù tāāté mèè kpéi mbe yembè. ²⁹ Ke yé Kuyie nhōō í mpā kēfiete kù me nhō ì nyete kù yu wè. ³⁰ Di do tú bèè yete bēmbè Kuyie nkpeti. Di mōnni kè kù di kuó mmesémme Sifube yete mèè kpéi ku kpeti. ³¹ Sifube yetemè Kuyie nkè kù di kuó mmesémme kù múnke yóo me mbè kuó mmesémme. ³² Kuyie nyóumu kè benitibè bēmou yete ku kpeti, kè dè bo yie nkè kùu bè kuó mesémme.

Kuyie nsàà ndeumu

³³ Kuyie nsàà ndeumu, kè ku cii ndeu kè kù yé demou. We mbo na kénáké kù tããté ti nè kù dó kédòò ti. ³⁴ Kéndònnè ti wàrimè ke tú:

We nyé ti Yiè nyèmmè dòmme?

We nkù duò nyitié?

³⁵ We nkù pã diyie mari dèmarè

ke baa de kó tiyeti?

³⁶ Kuù dòò demou, ke de te, bá de nè de kó mutõmmú. Kuyie nyètiri ndeu sãã. Kè de mme ndò.

12

Tínti Kuyie ndeseté bè ti bo mpí mmèè botí ku tõmmú

¹ N kàbe Kuyie ndi dòòmu mesàà, de te kè n di tiè nke tú dí kù duò ndi kònti nè di fõmmu kè de ndò ndipãnni sàari dii kù wenni dii dò páíí. Deè yó ntú mubáammu di dò nké nkù báá mmù. ² Bá ncóunè kuntenkù kuù nkó medòòrimè. Yóunè kè Kuyie nceete di yèmmè páíí, meimme di bo namè kébanté kù dó de dèè wenni páíí.

³ Nè Kuyie nni ndòò mèè sàà nkpeí nkè n naá ku kó ditõnni, n dó ke di náké ke tú di yèmmè bá ndò ndi de ke pèsté di dommè. Kékunne dimáà kèyie nKuyie ndi duò nyèè fòtè. ⁴ Wénténè oniti màke mèè botí itùòti péu kè i tõmmú cáá ncáá. ⁵ Tínti Kirisi kàbe ti kperè me ndò, kè ti sù koò tàunè, ti wè tikònti timáà ndi, ke teé ntitòbè. ⁶ Bá wè kòò pãnni cáá nKuyie nhò pã kè de màmmè, kè Kuyie nyè nwèè duò nwè ku náantì, wè nti náà nti tákumè dòmme. ⁷ Kè Kuyie nyè nwèè nteé mbetòbè, wè mbè teé, kè kù yè nwèè ntiè mbetòbè, wè mbè tiè. ⁸ Kè kù yè nwèè nyáúkunko betòbè kònti wè nti yáúkunko, kè kù duò nkàa màke a kperè a ípãã nnè meyèmmè mèmáà, kè kù yè nwèè nni betòbè wè nni kè de wenni, kè kù yè nwèè nteé mbeciribè, wè mbè teé nnè diwèi.

Ti bo ndómè titòbè

⁹ Ndónè ditòbè nè timõmmonti ke níi mmeysi ke taunnè dimáà mesàà nteii. ¹⁰ Ndónè ditòbè díndi Kirisi kàbe, kéndè ditòbè. ¹¹ Di bá ntú betõnnédíébé, di kònti nyau kè di mpí nti Yiè ntõmmú kè Muyaánsààmù ndi teennè. ¹² De ndi naati di baa de kpéí, kè di fèùri di mmi ke báá nKuyie nsãã. ¹³ Nteennè di kàbe Kirisi kàbe dèmarè bè dónni dii mònni, kéncóú bepdòbè nè diwèi.

¹⁴ Kè bè di fèũnko di mbékú Kuyie nkó mesàà mbe kpéí, di mbékú Kuyie nkó mesàà bèè di fèũnko be kpéí, di bá mbè buò nkusinkù. ¹⁵ Di níi íwèínè diwèi bo bè ke yãnku ke nwèínè bèè kuò, nke kuò. ¹⁶ Nyonè titòbè tú mù, di bá nhã sifeé, nkékunkonè dimáà, di yèmmè bá ndò di yé demou.

¹⁷ Di bá nfõku meysi bèè mè ndi dõari. Ndõarinè dèè wenni kè bènitibè bemou wúó. ¹⁸ N dõarinè di bo namè kènnaatinè benitibè bemou. ¹⁹ Di bá nwanti képeite di mómmombe, yóunè kè Kuyie nkpa ndi kpéí, nke yé ti wàrimè ke tú: Mí nKuyie, mî yóò kpà ndi kpéí. ²⁰ Kè dikònni bo a kprantídentòu, duò nwe kòò di, kè sinéyèi ò bo, duò nwe kòò yà. Kàa dòò meimme de dò nha cóú yehããkũõ nye o yuu ínkè. ²¹ A báá yie nkè meysi nda na, ídõari mesàà nkè mèè nte kàa na meysi.

13

Ndénè bèè baké

¹ Benitibè bemou dò nkényiémmu bèè baké be kpeti ke yé Kuyie nkuù bè kànnemè. Bèè kó dimáà baké Kuyie nkuù bè báá. ² Deè kpéí nte kè bèè yete bèè baké be kpeti, bè yete Kuyie nkpeti nti, kè bèè me nti yete tibeénti ti doti be yo ínkè. ³ Bèè dòòri mesàà, mbè í dò nkéndé bèè baké, bèè dòòri meysi mbeè dò nké mbè dé. Kàa í dó ké mbè dé, dòò mesàà

nkè bè da sãnte. ⁴ Bè pí nKuyie ntõmmú mmu ke bo da teennè kàa dàò mesàà. Kàa dððri meyei ndé be, ke yé Kuyie nkuù bè duómmè de kó mutõmmú ke bè fẽũnko bèè dððri meyei nke benkú Kuyie nyí dómè bè dððri dè. ⁵ Deè kpéi nte kè ti dò nkényíé mbèè baké be kpeti, dè né bá ntú bè bo ti fẽũmmè máà kpéi, ti yèmmè yàà bo nti bekùnèmè kpéi.

⁶ Deè te kè di yietì dàmpòd. Bèè pí nde kó mutõmmú Kuyie nkuù mù mbè duó, nkè bè mù pí. ⁷ Nduònnè bá wè ò te dè: Ke yietì dàmpòd o yembè, ke yietì dèè dò do nkényietì di dò nké ndè yietì bè, kényíé di dò nkényíé mbèè kpeti, kéndé di dò nkéndé bè.

Ti bo ndómè ti kou tòu

⁸ Di bá mbannè òmòu, dibànni bomu di bo nyietì di diù tú di bo ndómè ditòbè. Wèè dó betòbè ò dðð Kuyie nkuú imòu yèmmè mme. ⁹ Ntenè ikuú yèmmè: Báá duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dàu, báá kuò onitì, báá souté kécaàrè a kou tòu yètìrì, báá yúúku, báá yaa nhotòu kperè marè. De kó ikuú imòu kó dikùnni tú: Ndó a kou tòu a dó mèè botí amáà. ¹⁰ Wèè dó o kou tòu ò í ò dððri meyei, ò dððri Kuyie nkuú yèmmè mme.

Ndakenè Yesu kó muwètimù kpéi

¹¹ Di yémèmu ti bo yèè mòrè mieke. Dè tùðkemu di bo entemè, ke yé ti tðónèmu medeetímè sòmme di mmònni. ¹² Keyènkè yotému kè dè auté ke bo wenté, yóunè dibìnni kó mutõmmú mumòu, ke báátì kuwenniku kó tikpàrinentì. ¹³ Ti fòmму nwenni kè ti kéri kuwenniku mieke. Ti yóu mudikétontímù nè tinayàkémuóntì, ke bá ndòuti dòutinè titòbè, ke bá nfòu mufòmму yeimu, ke bá ndó yekpàrè nè mehèèmmè. ¹⁴ Nfòunè mufòmму pàmmù mùu tu Kirisi kòmu, ke ténke bá ndòari di mómmòmbè di kòntì dómè.

14

Òmòu bá mbekùnè otòu

¹ Ncòunè bèè kó metákùmè mu nyí kpenke, ke bá nsenku be yentotí. ² Òmòu yèmmè dòmму ò bo na kényo ndemòu, wèè tákùmè mu nyí kpenke kòo yo ntikũnfãàtì. ³ Wèè yo ndemòu ò báá senkèrì wèè í yo ndemòu, wèè í yo ndemòu ò me mbá mbekùnè wèè yo ndemòu ke yé Kuyie mbè còutémèmu. ⁴ A tú we ke bo mbekùnè otòu kóo tñntì? Kòo cómmú yoo ò do o yiè nkpeti nti. Ò me nyó ícómముmu ke yé ti Yiè mmòkemèmu muwèrímu ke bo nhò cúú. ⁵ Bèmbè yèmmè dòmму yeuwe mayè wenni nè yeteyè, kè betòbè yèmmè dò yèmayè í cáá, òmòu yèmmè cénke bá nhò bekùnè. ⁶ Wèè yèmmè dò nyewe mayè wenni nè yeteyè, ò sántí Kuyie nku, kè wèè yo ndemòu kòo múnke kù sántí, ke yé ò ò nyóó dimè ké ku dounnè mutõmmú. Kè wèè í yo ndemòu kòo múnke ku nsántì. ⁷ Òmòu í fòu omáà kpéi, òmòu me nyí kò nhomáà kpéi. ⁸ Ke yé kè ti fòu, ti fòu Kuyie nkpeí nke, ke ti ku, ti ku Kuyie nkpeí nke. Kè ti fòu yoo ti ku, ti ã Kuyie nnòutè mieke nke. ⁹ Ke yé Kirisi kumè ke yànté, ke baké becírìbè nè befòubè. ¹⁰ Dè dòmme kàa bekùnè a kou tòu? Ba nte kàa ò senkèrì? Timòu ti yóó cómmú Kuyie nyìkè nke kè kù ti bekénè. ¹¹ Tì wàrimu ke tú:

Mí nKuyie m bomu!

Benitibè bemòu bo nínkú n yìkè,

bá kùu botí kè kù n sãnte.

¹² De mònni bá wè kòò kù nàké tì ò tukúnè.

A báá bə a kou

¹³ Ti tũ nyóunè ti bo bekùnèmè titòbè, kétãáté ké báá dàò dèmarè dèè bo bə nha kou tòu. ¹⁴ Nè Yesu ti kó metaummè mieke n yému weti weti ke dò ndèmarè í sī, a yèmmè dò ndèè sī ndèè òò náà ndesinnè a kpéi. ¹⁵ Kàa yo mmudiì mamù kè dè kòónnè a kou, a í ò dómu. Báá yie nkényo ndèmarè dèè bo fétinne a kou Kirisi ku wèè kpéi. ¹⁶ A báá yie nkè bè da wátì dèmarè kpéi fí n yèmmè dò ndèè wenni. ¹⁷ Kuyie nkpaàtìyuu í tú mudii nè

muyàà kperi. Di tú a bo nwetímè mme kémmāke diwèi, Muyaánsààmù duò ndè. ¹⁸ Wèè tū nKirisí mebotí Kuyie nwe ndó kè benitìbè ò sántí.

¹⁹ Kè dè dò mmemme, yóunè kè ti nwaà dèè bo nte kè kunaatí mbo ti cuokè, kè tí nkprénkunko titòbè Kirisí kó kuce mieke. ²⁰ Mudìi muù bá nte kè ti cake Kuyie ntómmú. Mudìi mamù í sī, ndè né í wenni a bo dimè demarè kébɔ nha kou. ²¹ Dèè wenni deè tú a bo yóunè imaa, ke bá nyò menaà, kényóu dèè kó dimàà bo bo nha kou tɔ̀. ²² Kàa yèmmè dòmmè de kó tináantì ínkè, nyé ti fí nnè Kuyie ndidé. Dè nnaati wèè dòdòri timatì kè dè í ò bekùnè. ²³ Wèè me nyo mmudìi mamù kòo yèmmè ò bekùnè, Kuyie mmúnke ò bekènèmu ke dèè. Onitì dòdòri dè kòo yèmmè ò bekùnè dè tú meyei mme.

15

Ti bo nteénèmmè titòbè

¹ Tínti bèè kó metákùmè kpenke ti dò nkémimmu bèè mu nyí kpenke be kpéi, tí í dò nkéndòori tí mè ndómè. ² Timòu bá wè ò ndòori dèè bo nnaati o kou, dèè bo ò teennè kòo tákùmèe kpenke. ³ Ke yé Kirisí do í dòorimè ò mè ndómè. Tì wàrimu ke tú: Bèè da sáá mbe sáámbe do n yuu ínkè. ⁴ Kuyie nnáantì wàri ke bo ti benke ti do nkémmi mmèè botí nku, ke wéèri ke baa Kuyie nyóó ti duó ndè. ⁵ Kuyie nkùù òò duó nhonitì meminnímè kòo bántè, kù di teennè kè dí nyo titòbè tú mù ke tū nKirisí kó itié. ⁶ Mèmmè di bo nwèmmè meyèmmè mèmáà nè metammè mèmáà ke sántí Kuyie ti Yiè nYesu Kirisí cice.

Tináansàatì bomè ibotí imòu kpéi

⁷ Kè dè do memme ncóunè ditòbè, Kirisí di còuté mmèè botí kè Kuyie nyètìrii deuke. ⁸ Mómumu nwe n di náammè Kirisí dòò omáà Sifube kóo tóntì, ke benke Kuyie ndo nàké tì ti yembè tì tímè mme timómmanti. ⁹ Ò kòtení kè bèè í tú Sifube kè bè múnke bo sante Kuyie nku sàà nkpréi, kéndò ntì wàrimè ke tú: M bo ndiè nke da sántí yebotè cuokè, kéndéúkunko a yètìri.

¹⁰ Kè titetì wàri ke tú: Ibotí imòu kòbe di wènnénè ku kó benitìbè kè di nyānku.

¹¹ Kè titetì tu: Díndi yebotè yemòu kòbe nsántínè ti Yiè nKuyie, díndi ibotí ndéúkunkonè ku.

¹² Kè Esaii múnke béei nke dò: Òmòu bo yènní Isaii kó kufuku mieke kèmbaké yebotè yemòu, kè ibotí imòu nhò tá.

¹³ Kuyie nkùù òò te kè ti ntá, kù di píe ndiwèi nè kuyènaatí di kù tá mèè kpéi. Kè Muyaánsààmù di teennè kè di dake ntá.

Pòori nàkémè mùu te kòo bè wàrinè dikòmbù

¹⁴ N kòbe n yému ke dò ndi nitì, ke yé demòu, ke bo na kètié nditòbè. ¹⁵ Kuyie nni ndòò mèè sàà nkpréi nte kè n di wàri nè dikòmbù bá n yí di sònne timatì, ke bo di dente di kèè tì nè dimònni. ¹⁶ N tú Yesu Kirisí kóo tóntì nwe ke náá mbèè í tú Sifube o kpéi. M pí nKuyie nkó mutómmú mmu ke náá nTináansàatì kè Muyaánsààmù bo wénkùnne bèè í tú Sifube, kè bèè náá ndipānni sààri Kuyie ndó dì. ¹⁷ Nè Yesu Kirisí tí kó metaummè mieke, dè n naatimu Kuyie nkó mutómmú m pí mmù kpéi. ¹⁸ N náá mmie nKirisí n tee mmèè kpéi nke, kè n nàké bèè í tú Sifube kè bè còuté Kuyie. Wèè n teé n náantì mieke nè n tómmú mieke. ¹⁹ Muyaánsààmù n teennèmu kè n dòò tidietì péu, ke nàké Kuyie nnáantì Sedisademmu nè Idirii kó kutempè nkumòu mieke. ²⁰ N tãátè ke dó kènnáante

Tináansààti nti bè mu nyí ti kèè kèè bíékè, ke báá sós nhòmòu kó dipūū ínkè. ²¹ N dòò tì wàri memme ke tú:
 Bè do í nàké bè o kpéí,
 bè bo ò yà,
 kè bèe do í kèè o kpéí,
 kè bèe keè.

Pɔɔri dómè kékote Odommu

²² Deè n díítí sǎǎ kè n yí kòtoo di cie. ²³ Di mmònni n ténke í pí mutōmmú mamù i ntempē mmieke, yebie mpéu mieke nke n dómè ké di síéké. ²⁴ Bám̀bà n dó kékote Esipanyi nwe, m bo nkɔri káyeroo di cie ke di yà, kè n yèmmèe narike kè ti dósóté, kè dí n teennè kuce. ²⁵ N né yóó niité kékote Sedisademmu nwe kéduó nKirisí kòbe yepā̀rè. ²⁶ Maseduanni kòbe nè Akayii kòbe bèè pām̀mú yepā̀rè ke bo teennè Kirisi kòbe bec̄iribè bèè bo Sedisademmu. ²⁷ Bè tǎāté nè bemáà ndi ke bè pā de kó yepā̀rè, bè do dò nké bè pām̀mu. Ke yé Sifube bèè bo Sedisademmu bè bè nàkémè Kuyie nnáànti bembè bèè í tú Sifube. Bè tū ndò nké bè pām̀mu be kperè. ²⁸ Kè m bè duó nde kó yepā̀rè ke dèè, m bo nkɔri Esipanyi káyeroo di cie. ²⁹ N yému ke dò m bo nkɔroo dii yie ke di tao Kirisi kó mesàà mme.

³⁰ N kòbe n di békúmu, nè ti Yiè nYesu Kirisi kó diyètiri kpéí nè Muyaánsààmù mùù ò nte kè ti ndó titòbè ke tú di n wènnénè dimàù kémbáá Kuyie n kpéí, ³¹ kè n yenténè Sudee kó itookperí yembè. Kè Sedisademmu kòbe còuté m bè tao yèè pā̀rè. ³² Kè Kuyie ndó m bo tuokoo di cie nè diwèi, kéòm̀pè sámpó. ³³ Kuyie nkùù duò nkuyènaatí kù ndi bonè dimòu. Kè dè mme ndo.

16

Mudòummu

¹ N dó ke di nàké kè di nyé ti tǎù Febee wèè pī nSānkiree Kirisi kòbe tinnì mieke mutōmmú, ò kèróomè mme. ² Dí ò còuté nè ti Yiè nkó diyètiri, Kirisi kòbe dò nkéncóumè betòbè, ké nhò teennè dè ò bèkú dii m̀nni meteèmmè. Ò teennèmu benitibè péu, ke n teennè mí m mómumu.

³ N d̀unko Piriisiidi nè Akidaasi nè bè ti wē nke pí nYesu Kirisi tōmmú. ⁴ Beè kàáté mukúú ke n deeté. Dè í tú m̀i máà bè sántí, nè Kirisi kòbe bemòu ndi bèè í tú Sifube. ⁵ N d̀unko bèè tiku be c̄iètè ke báá nKuyie ke d̀ou n népo sàù Epaineti, wèè keté ke còuté Yesu Asii kó kutempē mmieke. ⁶ N d̀unko Maari wèè pī mmutōmmú mediè ndi kpéí. ⁷ Ke d̀unko Āndonnikuusi nè Sunniyaasi n cie kòbe, nè bè ti do wē nke kpetí, benitidiebè mbe Yesu tōrè mieke. Beè n niiténè ke còuté Yesu.

⁸ Kè n d̀unnènko Āmpidiyatuusi n néposàù ti Yiè nkó kuce mieke. ⁹ Ke d̀unko Udimee wèè múnke pí nKirisí tōmmú nè n népo Sitakiisi. ¹⁰ Ke d̀unko Apedesi Yesu tōnti wèè fííkú ti Yiè nkó kuce mieke. Nè bèè pī mmutōmmú Adisitobuuri c̄iètè. ¹¹ Ke d̀unko Edodiyōō n c̄iètè kou nè Nasiisi c̄iètè kòbe bèè còuté ti Yiè. ¹² N d̀unko ti tǎbè Tidifenni nè Tidifoosi, bèè pī nti Yiè ntōmmú nè ti tǎù sààwè Pedisii wèè pī nti Yiè ntōmmú mediè. ¹³ Ke d̀unko Dufuusi Kuyie ntǎāté wè nè o yō, wèè múnke tú n yō. ¹⁴ Ke d̀unko Asēnkiriti nè Fekōō nè Edimesi nè Patirobaasi nè Edimaasi nè ti kòbe Kirisi kòbe bèè be bonè. ¹⁵ Ke d̀unko Fidokasi nè Sudii nè Nedee nè o tǎù Odimpaasi nè Kirisi kòbe bèè bè bonè.

¹⁶ Di d̀unko ditòbè nè diwèi. Kirisi kòbe bemòu di d̀unko.

Nyénè bèè ǎǎ metotímè be kpéí

¹⁷ N kòbe n di náámmu ke tú: Di nyé bèè ǎǎ metotímè Kirisi kòbe cuokè be kpéí, ke náá ntii cǎǎ ke bè fétinko. Di bè détinne dimáà. ¹⁸ Bè í pī nti Yiè nKirisí kó mutōmmú, bè wanti bemáà kó mudii mmu. Ke ò nnáá nnè inunaatí nè yesā̀, ke sóu nKirisí kòbe bèè í kpenke. ¹⁹ Benitibè bemòu yému di yiemme ti Yiè nkó tináànti. Dè n naati mesàà, n né

dó di nyému mesàà nnè meyei ke báá ta meyei mmieke. ²⁰ Kuyie nkùù duò nkuyènaatí kù bo duó nkè di cuuti dibòò ké di nàntoo bàmbà.

Ti Yiè nYesu kó mesàà ní ndi bonè.

²¹ Timòntee nè wè ti neiti wè di dɔunko, kè n cie kòbe dususi nè Sasōō nè Sosipatee kè bè múnke di dɔunko.

²² Mí nTerisuusi wèè wàri dipátíri dii, m múnke di dɔunko ti Yiè nkó mewènnímè mieke.

²³ Kayuusi m bàté wèè cíètè nè Kirisi kòbe tiku dè ke báá nKuyie nè Edasiti diheì kóò dítídóúnti nè ti népo Kadituusi bè di dɔunko.

[²⁴ Ti Yiè nYesu Kirisi kó mesàà ní ndi bonè dimou. Kè dè mme ndò.]

Kuyie nyètìrì ndeu

²⁵ Ti sántí Kuyie nkùù bo na ke di kpénkùnne ku kó kuce mieke nè Tináaḥsààti n di náá ntì. De kó Tináaḥsààti ti náá Yesu kpéí nke, ke ti benkú timóm̄m̄nti Kuyie ndo sònne tì nè dimònni. ²⁶ Di mmònni de kó tináaḥtì ténke í sori, Kuyie mpããnáaḥtì náaḥbè do ti nwàri. Kuyie nkùù bo sãã kuù yē ti ntì náá nyibotí imou kè ìi ti còuté ké ntì tá ke dɔori tì yēmmè.

²⁷ Nè ti Yiè nYesu kó diyètìrì Kuyie nyètìrì ndeu, kunku kùù mǎà tú meyèmmè yiè yebie nyebie. Kè dè mme ndò.

Pɔɔri w̄ari dii pátiri ketiri Kirisi kɔbe bèè bo Kɔdɛnti

Di mpátiri náá ntì

Pɔɔri weè w̄ari di mpátiri Kɔdɛnti kɔbe. Ò do bo di w̄ari ke bo Efɛesi kó dihei ndi kékeè dikɔnkɔdɔnni dii bo Kɔdɛnti Kirisi kɔbe t̄inni mieke nè bemóm̄m̄m̄be bè múnke do ò w̄arimè kóò biéké itié m̄mai Kuyie nkó kuce mieke.

De kó dipátiri m̄ake itié nyibotí ibotí nku muwedounfòm̄mu ínkè dii ti náá m̄Muyaánsààm̄u duò nyèè p̄rè kpéi nnè ti dò nke nyè p̄ínnè mèè botí ke teennè titòbè. Kòò w̄ète ke íkú Yesu tanf̄tè ke benke ke tú dem̄u de mieke medókumè mèè tu dèènni.

Di mpátiri náànti duó ke dóm̄mè

1. Mudòm̄mu 1:1-9
2. Metotímè mèè do ãnné Kirisi kɔbe bèè bo Kɔdɛnti be cuokè 1:10-4:21
3. Kirisi kou dò nkéndò mpáíi nwe nè dipopuò kó tináànti 5-7
4. Kirisi kou dò nkénte omáà kékáá ndè 8:1-11:1
5. Kirisi kɔbe dò nke ní ndóm̄mè kuwedoundieku mieke nè Mudisààm̄u tu mù 11:2-34
6. Muyaánsààm̄u nduò nyèè p̄rè kó tináànti nè ti bo ndóm̄mè titòbè 12-14
7. Mukúkýántim̄u kó tináànti 15
8. Dikòò nè mudòm̄mu sòm̄mu 16

Mudòm̄mu

¹ Mí m̄Pɔɔri Kuyie nkuu n yu ke dó n náá Yesu Kirisi kó ditōnni mí nnè n népo Sositenni, t̄i di w̄aū di mpátiri díndi Kirisi kɔbe bèè bo Kɔdɛnti.

² Ti di dounko díndi Kirisi kɔbe bèè bo Kɔdɛnti, díndi bèè w̄ennénè Kirisi kè Kuyie ndi wénkunnè ke di c̄áné, ke dounko bèè kó dimàà yu ti Yiè n̄Yesu Kirisi yètiri tip̄iti tim̄u. Yesu wèè tú ti Yiè nke tú be Yiè. ³ Kuyie nti cice nè ti Yiè n̄Yesu Kirisi bè di d̄ò m̄mesàà nke di p̄a kuyènaatí.

Kuyie nti d̄ò mèè sàà nnè Kirisi ti kó mew̄ennímè mieke

⁴ N s̄ántim̄u Kuyie nsáà nè kù di d̄ò mèè sàà nnè Kirisi di kó mew̄ennímè mieke, ⁵ ke di p̄ā ndem̄u botí, kè di n̄o nke náá n̄Kuyie nnáànti ke yé dem̄u. ⁶ Ke yé Kirisi kó tináànti fíikúmè di mieke tei tei. ⁷ Kè di m̄ake Kuyie nkó yep̄rè yem̄u díndi bèè bàa Kirisi bo w̄etenímè. ⁸ Kuyie mbo di fíi kè di na kétuake kum̄anku. Kè ti Yiè n̄Yesu Kirisi íw̄etini ke báá yà ò bo di sei nt̄i ínkè. ⁹ Kuyie nkuu di yu ke di taunnè ku Bire ti Yiè n̄Yesu Kirisi, kù d̄òrimu kù béi nt̄i.

Meyatimè Kirisi kɔbe cuokè

¹⁰ N kɔbe n di náámmu nè ti Yiè n̄Yesu Kirisi kó diyètiri, ke tú di nyo ditòbè tu mù kè meyatimè bá mbo di cuokè, kè dí nw̄e m̄meyèmmè m̄emáà nè iyèntotí imáà. ¹¹ N kɔbe n náá m̄mem̄e ke yé Kodowe cíètè kɔbe n n̄akémè ke tú yekp̄rè bo di cuokè. ¹² N kèèmu bèmabè tumè: Mí ntú Pɔɔri kou. Kòò t̄òu tu: Mí ntú Apodoosi kou. Kòò t̄òu tu: Mí ntú Pieri kou. Kòò t̄òu tu: Mí ntú Kirisi kou. ¹³ Di yèmmè dò n̄Kirisi toté toté maà? Mí m̄Pɔɔri m̄i ku di kpéi nkudap̄āatí ínkàà? Bè di ãnné bàtèmm̄u nè m̄i kó diyètiràà?

¹⁴ N s̄ánti Kuyie n yí ãnnémè bàtèmm̄u di kóò m̄u kè dè í tú Kirisipusi nè Kayuusi. ¹⁵ Òm̄u báa na ke dò bè ò ãnné bàtèmm̄u nè n kó diyètiri. ¹⁶ Éé! Nh ãnnému bàtèmm̄u Setifannaasi cíètè kɔbe, be kó dif̄nkúò n yí yé kè m bo nh̄anné ot̄òu m̄u bàtèmm̄u. ¹⁷ Kirisi í n t̄s nkè m bo nh̄āà benitibè bàtèmm̄u, wè n yu kè m bo náké Tináànsàànti nti, ke bá nt̄i náá nnè onit̄i kó mec̄i, ti yàà bo kék̄unne kudap̄āatí náànti kó muw̄erim̄u.

Kuyie nkó mec̄i c̄ānnèmè benitibè kōm̄e

¹⁸ Kirisi kumè kudapããtí ìnkè kó tináàntì dò nkuwaátóo nku bèè feti be borè, ke né tú Kuyie nkó muwḗrímú t́nti kù deeté bè ti borè, ¹⁹ kéndònnè tì wàrimè ke tú: Bèè m̀̀ke meyèmmè m bo mè dèite, kéú́tè mecìi yembè cìi.

²⁰ We nténke né tú meyèmmè yiè? We ntu opátíyííéwè? We ntu tinsèti yiè? Kuyie mbenkemu ke tú benitibè m̀̀ke mèè yèmmè tu mewáátéyèmmè mme.

²¹ Benitibè í na ke banté Kuyie nnè be kó meyèmmè, deè te kè Kuyie ntããtè ke dæerí bèè tã tináànti ti náá ntì, tìi dò ntiwááténáànti bèè tì yete be borè. ²² Sifube dó káyà tidietì, kè Kerékibe bie wanti mecìi. ²³ T́nti me nnáá nKirisi kpéi nke bè baaké wè kudapããtí ìnkè, Sifube í dó de kó tináànti, tì dò ntiwááténáànti nti bèè í tú Sifube be borè. ²⁴ Bèè kó dimàà yie nKuyie, nSifube nè bèè í tú Sifube Kirisi bè benkúmu Kuyie nkó muwḗrímú nè ku kó mecìi. ²⁵ Ke yé Kuyie ndòòri dè dòm̀̀mè dewáátékperè nde ke né pèé́tè benitibè kó mecìi, kù dòòri kè dè dò ndè c̀̀nnìmu ke né pèé́tè benitibè kó muwḗrímú.

²⁶ N kòbe wénténè dimàà d́ndi Kuyie nyu bè. Mecìi nyembè nè benitidiebè nè bekpààtibè bè í sù di mieke. ²⁷ Kuyie ntùóté kutenkù kuù nkòbe wúó ndè kè dè dò ndewáátékperè ke fèik̀̀unne mecìi nyembè, ke t̀̀óté bè wúó ndè kè dè c̀̀nnì ke fèik̀̀unne bekperíbè, ²⁸ ke t̀̀óté bè wúó ndè ke dò ndè í tú dèmarè, bè sènkù dè ke fèik̀̀unne dèdierè, kè dè naá ndetetirè, ²⁹ kè dè bo yie kòò m̀̀u báá déúk̀̀unne omáà Kuyie nyìkè. ³⁰ Kuyie nkuù di taunnè Yesu Kirisi, kòò di duó mmecìi nke di wénk̀̀unne, ke di deeté ke di c̀̀ánnè kè di tú ku kòbe. ³¹ Ti wàrimu ke tú: Kòò m̀̀u dó kénsántí omáà, ò nsántí omáà Kirisi ò deeté mèè kpéi.

2

Pòòri do í náánnè meniticìi

¹ N kòbe n kòtoo dìi m̀̀nnì di cie, n do í di nàké Kuyie n náànti nè yetannò dieyè yoo nè onitì kó mecìi. ² N do í dó ké di nàké titetì matì tìi í tú Yesu Kirisi bè baaké wè kudapããtí ìnkè o kpeti. ³ M bo dìi m̀̀nnì di cie ke dò nhoc̀̀rì nwe kè kufòwaá nní nni mbo kè ò kpeutí. ⁴ N do í di tiè ke di náá nKuyie nnáànti nè menáànkùò nyoo nè mecìi, n do náánnè Muyaánsààmù kó muwḗrímú mmu kè benitibè banní, ⁵ kè dè bo yie nkè di ták̀̀umè bá nfí́kù onitì kó mecìi nyí́nkè, mè nfí́kù Kuyie nkó muwḗrímú ìnkè.

Kuyie nkó mecìi sòrimu

⁶ Nh ò nnáá mmecìi nKirisi kòbe bèè kpenke bèmbè Kuyie nkó kuce mieke, de kó mecìi nyí tú kutenkù kuù nkòme yoo bèè baké be kòme, ke yé bèè baké be wḗrímú yóó deèmmèmu. ⁷ Ti náá nKuyie nkó mecìi mme mèè sòri, kù do tããtè mè kè kutenkù mu nyí bo, ke bo ti tanné ku kó tikpetì mieke. ⁸ Bèè baké kutenkù kuù mbè í banté de kó mecìi, nkè bè do mmè banté bè na bá mbaaké ti Yiè ntikpetì yiè nkudapããtí ìnkè. ⁹ Tì wàrimu ke tú: Òm̀̀u í yà dè, òm̀̀u í kèè tì, òm̀̀u í totí tì o yèmmè Kuyie nde ndòò bèè kù dó be kpéi.

¹⁰ Kuyie nduó nkè ku Yaá mbenke tímbe ku kó disòri, ke yé Muyaánsààmù yémèmu dem̀̀u bá Kuyie nkó disòri dierì. ¹¹ We mbo na kényé otòu yèmmè dòm̀̀mè kè dè í tú o mómmuò, mèè botí nku òm̀̀u í yémè Kuyie nyèmmè dòm̀̀mè kè dè í tú Muyaánsààmù. ¹² Kuyie nti duó mm̀̀u Yaá nyí tú kutenkù kòmu, Kuyie nkòmu mmu kè dè bo yie nkè ti banté kù ti d̀̀ò dè nè ku kó mesàà. ¹³ Ti òò í nnáá Kuyie nnáànti nè onitì kó mecìi, ti ò nnáá Muyaánsààmù ti duó ntì nti. Ti òò nti ntiè Kuyie nkó benitibè.

¹⁴ Wèè í m̀̀ke Muyaánsààmù ò báá na kèyie Muyaánsààmù ti náá Kuyie nkpeti tì, tì ò ndò ntiwááténáànti nti o borè. Bèè m̀̀ke Muyaánsààmù beè bo na ké tì banté, bèè í mù

mòke bè báá na ké tì banté. ¹⁵ Wèè mòke Muyaánsààmù wèè bo na kébanté demòu, wèè í mù mòke ò báá na kòò bekénè, ¹⁶ tì wàrimu ke tú:

We nyé ti Yiè nyèmmè dòmme?

We nkù duó nyitié?

Tínti me mmòkemu Kirisi kó meyèmmè.

3

Kuyie ntòmbè bemòu bè màmu

¹ N kòbe n yí di náánnè ke dònne bèè kpenke Kirisi kó kuce mièke, n di náánnè ke dònne kutenkù kuù nkòbe mbe, ke yé di kraá bemmè Kirisi kó kuce mièke. ² N do di duó memiè mme, n do í di duó mmuciè, ke yé di do í yóó namè ké mù di, bá nè yíenní di báá na, ³ ke yé di kraá mòkemè kutenkù kuù nkòbe kó meyèmmè dèè tu yekpàrè nè mehèèmmè dèè benkú di fòmму í cèètemè. ⁴ Kòò mòu tú: Mí ntú Pòari kou nwe, kòò tòu tu: Mí ntú Apodoosi kou nwe. Di dòari ke dò mbèè í yé bèmbè Kuyie.

⁵ We ntu Pòari ke we ntu Apodoosi? Ti tú Kuyie nkó betòmbè mbe ke di niité Kirisi kó kuce, bá wè kòò pí nKuyie nyè nwèè pí mmùù tómmú. ⁶ N fiímmu, kè Apodoosi yòore, kè Kuyie nte kè dè kòté. ⁷ Dè í tú wèè fií nyoo wèè yòore beè dòò mùmamù, Kuyie nkùù te kè dè kòté, kuù dòò demòu. ⁸ Wèè fií nnè wèè yòore bè màmu, Kuyie nyóó yietí bá wè o tómmú dòmme mme. ⁹ Ti wè nke pí nKuyie nkó mutómmú mmu kè di tú Kuyie nkó kupaku, ke dò nKuyie ncíètè kó imarí. ¹⁰ Kuyie nkùù n duó kè n dò mbemariè kó kóti ke pùútè kè betòbè sòkù, bá wè ò né ndake ò màà mèè botí. ¹¹ Dipũù dòu nke dèèmu dìi tu Yesu Kirisi, òmòu báá na kèpùútè diteri marí. ¹² Dipũù dimáà ìnkè bèmabè màamu nè timátì péiti, kè betòbè màà nè mesòò, kè betòbè màà nè yetásààyè, kè betòbè màà nè ideí, kè betòbè màà nè timúti, kè betòbè màà nè tiyontì. ¹³ Bá wè ò màánè dè bo feitè Kuyie mbeénti yiè, kè kùu dè yàáké nè muhãã. ¹⁴ Wèè màá dipũù ìnkè kè muhãã nyí còútè o kperè, de yiè mbo pétè tikuuti. ¹⁵ Kè wèè kperè me ncòútè, ò báá pétè tikuuti, ò né yóó cootému kè dè né ndò nhò yenté muhãã mmieke ke yè.

¹⁶ Di í yé ke dò ndimòu di wè nkétú Kuyie nkó teciètè nte kè Muyaánsààmù bo di mièkàà? ¹⁷ Kòò mòu kùò Kuyie ncíètè Kuyie mbo ò kùò múnke, ke yé Kuyie ncíètè dòmme páíi nwe kè di wè nke te ntú.

¹⁸ Òmòu bá nsoú nhomáà, wèè yèmmè dò nhò cii kutenkù kuù nkó mecii wèè yei nkè dèè yie nkòò pétè mecii mómmòmme. ¹⁹ Ke yé kòò mòu yèmmè dò nhò cii kutenkù kuù nkó mecii Kuyie nhò wùó nkuyèinkù nku. Ti wàrimu ke tú: Kuù duó nkè mecii nyembè cii mbè píi. ²⁰ Kè titeti wàri ke tú: Kuyie nyému mecii n yembè yeñtotí. Kù yému ì túmè detetirè. ²¹ Òmòu tũ mbá mpòti ò wèñnèmè yie nyoo yie, bemòu bè tu di kòbe mbe. ²² Pòaràà, Apodoosàà, Pieràà, kutenkàà, mufòmmaà, mukúúnáà, demòu dè tu di kperè nde, ²³ kè di tú Kirisi kòbe kè Kirisi tu Kuyie nkou.

4

Kirisi kó yetòrè

¹ Di dò nké nti wúó nKirisi kó betòmbè mbe ò duó nkè bèè nàà nKuyie nkpeti tìi sòri. ² Bè bèkú tì otònti tu ò bo mpímmè o tómmú weti weti. ³ Mí nkpréi kè díndi yoo kutenkù kuù nkó kubeéndieku makù bo m bekénè, dè í n kòónnè, n yèmmè me mmúnke í m bekùnè. ⁴ N né í yé n wenni páíi, n Yiè nweè tu n kóò beénti. ⁵ Dèè kpéi nte kè n tu di bá mbekùnè òmòu kè dimònni mu nyí tũòke. Mbaanè ti Yiè mbo wètenímè, wèè yóó fei ndèè kó dimáà do sòri demòu, kédenneni dèè kó dimáà bo benitibè yèmmè mièke, kè Kuyie nsante bá wè ò mànnè dìi sànni.

⁶ N tùóté mí nnè Apodoosi ti kó medonnimè kè dè bo di teennèmu kè di banté dináanhāntírì dī tu: Òmòu báá sénté tī wāri. Òmòu tū mbá ndéúkunko omáà yoo Kuyie nkóo tǎnti mòu ke kékunko otòu. ⁷ Dè dòmme kè di déúkunko dimáà? Di mǎke dè Kuyie nkuu í dè ndi pǎà? Kè kuù dè ndi pǎ, ba nte kè di pǎti ke dò ndí dè waá nnè dimáà.

⁸ Di yèmmè dò ndi yǐtémú kè dè sànnè kè di kpenke ke baaté, dè í dò mmemme, n né báámmu Kuyie nke dǎ dèe mè dǎdè kè tí wēnné kébaaté. ⁹ Dè dò nKuyie ntùóté tǐnti ku kó betǎmbè mbe ke dǎdè kuyóu kǎbe, kè ti dǎnnè benitiyeibe bè dǎ kékua bè, benitibè bemou nè Kuyie ntǎrè de ìikè. ¹⁰ Ti naá ntiyeintì nti Kirisi kpéí, Kirisi kpéí nkè dǐndi ciité, kè ti cīnni kè di kpeñni, kè bè ti sènkú ke di sǎntí. ¹¹ Mómumu nwe nè yíenni ti fǐúrímè nè dikǎnni nè sinéyēi, ke kpa tiyààti, kè bè ti fǐunko, kè ti áánte tipítì timou ke kpa ti á dè ¹² ke pǐ mmutǎmmú ke yonnè, kè bè ti sǎá nkè ti bè pǎ nKuyie nkó mesàà, kè bè ti fǐunko kè ti mi, ¹³ kè bè ti náá ntiyeiti kè ti bè tǐnninko tisààti, kè bè ti wúo nkutenkú kuù mmieke ke dò ntiyontì nè desǐntékpere bè útóo dè.

¹⁴ N yí tì ndi wāri ke bo di ānné ifei, n tì ndi wāri ke bo di tiémmu dǐndi m bí n dǎ ì. ¹⁵ Bá kè di mǎdte bèè di baké kè bè tǎdke tekoupiítè (10000), mī tu di cice ke yé mī di nǎkémè Tináansààti ke di benke Yesu Kirisi kó kuce. ¹⁶ N di náámmu n tǐnne n kó meborime. ¹⁷ Deè te kè n di duǎnko m bire Timǎntee n dǎ wè mediè kòd tū nti Yìè nYesu kè dè wenni, kòd bo di dente n tū mmè botí Kirisi ke mè tiè nKirisi kǎbe tǐrè yemou.

¹⁸ Bèmbè di mieke mǎke sifei nsi kè be yèmmè dò n yí kǎroo di cie. ¹⁹ Kè Kuyie ndó n kǎroomu ke bo yà de kó sifei yembè, kényà nsà kè bè nǎnnè be nǎ mǎà yoo bè dǎdri tǐmatì. ²⁰ Kuyie nkpaàtiyuu í tú munùbémmu mǎà, dī tu nè medǎdri mè. ²¹ Di dǎ nní nkǎroo di cie ke tǎ didáù ndià? Yáa di dǎ nní nkǎroo ke di dǎ ke yǎd?

5

Meyei mmè dǎdri Kirisi kǎbe cuokè

¹ N yomu bè nǎámmè tipítì timou di borime í wennimè. Kè di dǎdri bá bèè í tū nKuyie mbè í dǎdri dè. Bè tu òmòu dǎutinè o cice pokù. ² Nè mmemme kè di kpaá mǎke tefentè, dè do dò ndi yèmmè mèe caàrè kè di beti de kóo niti di cuokè. ³ Mí n kpéí, bá n yí me ndi bonèmè, n yèmmè di bonèmu kè n dié nke bekénè de kóo niti. ⁴ Di tí nnè Yesu kó diyètiri, n yèmmè nè ti Yìè nYesu kó muwērimú dè yó ndi bonèmu. ⁵ Kè di ò duó ndibǎd, kòd kǎntii kú kòd wēnni cooté tibeánti yìè.

⁶ Di í dò nkénsǎntí dimáà di wennimè, ke yé mutie mùù muuti pǐèè mù òd mmamè sǎmpò nwe kè tipǐècootii múútí timou. ⁷ Deitenè mutie mùù muuti pǐèè di mieke kǎntú tipǐècootii pǎnti, ke yé bè kǎmmè Kirisi wèè tu diyentébanii kó fepièfè ti kpéí. ⁸ Nè dè kpéí nyóunè kè tí mbaànnè pǐèè wèè í kǎrenè mutie mùù muuti dèè tu ti bo nwennimè ke náá ntimómǎnti, kényóu pǐèè wèè kǎrenè mutie mùù muuti dèè tu tidǎnniti nè mufòmму yeimu.

⁹ N sòd di wāri dī pátiri, n sòd di nǎké ke tú di bá ntaunè bèè fòmму í wenni. ¹⁰ N sòd í yē ndi yatènè kutenkú kǎbe bèè fòmму í wenni, kè bè duó mbe yèmmè idíftí, ke yuuku, ke feu yebǎkè. N sòd yē nKirisi kǎbe mbe bèè dǎdri mè kòd botí. Kè n do mbe nyē n na nyī di yèmu kutenkú mieke. ¹¹ Di mpátiri mieke n dǎ ké di nǎké ke tú kòd mòu tu omáà Kirisi kou kòd fòmму í wenni, yoo ò duó nho yèmmè idíftí, yoo ò feu yebǎkè, yoo ò càdri betǎbè yètè yoo ò tu kunaàyǎdǎkú yoo ò tu oyúókú, di keté ke báa ò wēnnè kédi.

¹²⁻¹³ Mī í dò nkébekénè bèè í tú Kirisi kǎbe, Kuyie nkuu yóo bè bekénè. Di dómму kékébéké di kó ditǐnni kǎbe, ti wǎrimu ke tú: Betinè oysiwe di cuokè.

6

Kirisi kǎbe dò nkéntūnnimè be kpeti

¹⁰ Kirisi kòbe bèè po nè bèè ye, n yóó mè mbéi ndì nùù í tú n kperi ti Yiè nkperi ndi, wèè ye nhò báá yete o dàu. ¹¹ Kòò me nhò yete ò nkóké. Onitidùù me nyí dò nkébeti o pokù.

¹² Díndi betòbè (n yóó di náké tì í tú ti Yiè nkpeti, n kpeti nti) kè Kirisi kou mǎu po wèè í yie nKirisi kòò dǎ ké nhò ye nhò báá ò bèti. ¹³ Kòò nitipòkù weè me ntú Kirisi kou ke ye nwèè í yie nKirisi kòò dǎ ké nhò po ò báá ò yete. ¹⁴ Ke yé onitidùù wèè í yie nKirisi ò tǎkénèmè Kuyie nnè ò pokù kǎí, kòò nitipòkù wèè í yie nKirisi kòò tǎkénè Kuyie nnè o dàu kǎí, kè bè me nyàte be bí bo déténe Kuyie nke né do kù tǎkénè. ¹⁵ Wèè í dǎ Kuyie nkè weè yete wèè dǎ Kuyie nwèè wè yóu. De mǎnni dèmarè ténke í bè tàunko. Kuyie ndi deeté kè di bo nfòu diwèi mieke nke. ¹⁶ Onitipòkù, a bo yíme kényé ke dò nha bo deeté a dàu? Onitidùù a bo yíme kényé ke dò nha bo deeté a pokù?

Bá wè wèe yie nho fǎtìrì

¹⁷ Kè dè í tú m mè mbo ke náá ntì ìnkè, bá wè wèe yie nho fǎtìrì Kuyie nyóó ò deeté kòò bo di. Tiñti n tièmmè Kirisi kòbe bemǎu. ¹⁸ Kè Kuyie nyóó da deeté ke sǎ nkàa cǎnté bá nsòrì kàa me nyí cǎnté bá ntú a bo cǎnté. ¹⁹ Kàa cǎnté yoo a í cǎnté de kpeti í bo, a bo nyíèmmè Kuyie nkuó deè wenni. ²⁰ Bá wè wè mbo Kuyie nyóó ò deeté kòò bo di fǎtìrì kǎntù nKuyie. ²¹ Kè Kuyie nyóó da deeté ke sǎ nha tú kudaakù bá nyíèkù. Kè kuce me mbo a bo yíme ke ténke bá ntú kudaakù á yè. ²² Ke yé wèè do tú kudaakù ò tiekemè omáa Kirisi kó metaummè mieke, wèè do te omáa kòò naá nKirisi kó kudaakù. ²³ Kuyie ndi dontému ke yietí kudonku diekù, ténke bá naánnè benitìbè kó tidaatì. ²⁴ N kòbe bá wè ò mbo Kuyie nyóó o deeté kòò bo di fǎtìrì ké nkù tǔ.

Bèè kóké nè bekúpobè

²⁵ Bèè í po nè bèè í ye, n yóó mè mbéi ntì í tú ti Yiè nkpeti, mí nKuyie ndòò wè mesàa mmí yèmmè mè dò, kè di bo na kénye n kpeti.

²⁶ N yèmmè dò nti mè mbo yèè mǎrè yeiye mieke, dè wennimu ke dò nhonitì ríbo o fǎtìrì. ²⁷ Kàa mǎke a pokù, a báá yí a bo ò bèti, kàa me nyí mǎke, a bá nwanti képuoke. ²⁸ Kàa po a í dǎ meyei, kàa me nye nha í dǎ meyei. Bèè po nè bèè ye mbè yó nháárimu, deé te ke n yí dǎ di ta meháárimè mieke.

²⁹ Nte n duè nyí tié: Dimǎnni kǔpému, bèè po, bè ndò mbè í po. ³⁰ Bèè kuò mbè bá ndakenè yedabùò, bèè yǎnku bè bá ndakenè tiyǎnkùtì, bèè do mbè bá ndakenè mudommu. ³¹ Bèè mǎke tikpàtì bè bá ntì dàkenè, ke yé kutenkù autémè ke bo deè.

³² N dǎ ké di deeténe iyentotí nyi, wèè í po ò ò ndakenè ti Yiè nkó mutǎmmú mmu, ke dǎ kédàò ti Yiè ndó dè. ³³ Wèè po kòò ndakenè o cíètè kó mutǎmmú, ke dǎ kédàò o pokù dǎ dè. ³⁴ Kòò yèmmè bo tipítì tidé. Mèè botí nku onitipòkù wèè í ye nnè osapàa nwèè í ye mbè ò ndakenè ti Yiè nkó mutǎmmú, ke dǎ kénwenni be kǎntì nè be yèmmè. Wèè me nye nhò ò ndakenè o cíètè kó mutǎmmú mmu ke dǎ kédàò o dàu dǎ dè.

³⁵ N yí di dǎrinè muwǎrímú, n dǎ ké di teennèmu kè di mbo kè dè wenni, ke taunè Kuyie nke pí nku tǎmmú.

³⁶ Kòò mǎu waá ndipocēnni ke sǎ ndi dǎ kǎpǎtè di túòrè, kòò dǎ ké di túóté, ke di túóté, wè í cààrè. ³⁷ Kòò mǎu me ntótì o yèmmè weti weti, ke bo na kǎmpí nhomáa, ke báá túóté o pocēnni, wè í cààrè. ³⁸ Wèè túóté o pocēnni ò dǎò kè dè wennimu, kè wèè í túóté kòò kperè dǎke wenni.

³⁹ Onitipòkù wèè ye nhò taunè o dàu nwe be fǎmmu mumǎu mieke, kòò dàu me nku ò bo na kényenke ò dǎ wè kè de yiè ncénke tú Kirisi kou. ⁴⁰ N yèmmè dò nkòò í wète ke yenke dè dǎke bo nhò naati. N yému ke dò n náá ntì Muyaánsààmù muù tì nni nduó.

8

Iwũõ bè fié ì yebòkè

¹ Di mè nni mbekemè di bo nhõmmè iwũõ bè fié ì yebòkè i kó imaa.

Timou ti tì yému. De kó meyiétimè botí né ãã onitì nwe tefentè, a bo ndómè otàù deè ti kprénkunko Kuyie nkó kuce mieke. ² Wèè yèmmè dò nhò yé dèmarè ò mu nyí yíété ò dò nkényé kè dè màmmè. ³ Wèè dó Kuyie, Kuyie nwe nyé.

⁴ Di m beke ke tú: Ti bo na kèncáá nyiwũõ bè fié ì yebòkàà? Ti yému ke dò nyebòkè í mannè Kuyie. Kuyie mbo kumáà ndi. ⁵ Bá kè benitibè yèmmè dò nKuyie nyí bo kumáà, kè detèrè marè bo ke kù mànnè, ke mæke muwërimú kéínkè nè ketenkè. Kutenkù kumou mieke yebòkè bomu kè benitibè tu yè mànnè Kuyie. ⁶ Tínti yé ke dò nKuyie mbo kumáà ndi, ti cice wèè dð demou, wèè ti te. Kè ti Yiè mbo omáà Yesu Kirisi, Kuyie nnè wè bè dð demou, wèè ti duó mmufõmmu.

⁷ Kirisi kòbe bèè do manténè bè bo nfeumè yebòkè ke mu nyí kpenke nè yíenní, kè be yèmmè dò nyebòkè yèè te de kó imaa nkè bè ì càáké dè mbè kóonnè be yèmmè mieke ke bè sènkunko. ⁸ Mudìi kpeti í bo tínti nè Kuyie nti kó metaummè mieke. Kàa í di dè í da yaari dèmarè, kàa me ndi dè í yóó da yíé dèmarè.

⁹ Kàa bo na kèncáá mbè fié ì wũõ yebòkè, kè dè báá da dð dèmarè a né ndake ke báá bò nwèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce mieke. ¹⁰ Wèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce mieke kòò yà fð nwèè yé Kuyie nnáànti, kàa kàri yebòkè kó ditou mieke ke yo ndè báá yáúkunnè o kònti kòò ncáá iwũõ bè fié ì yebòkàà? ¹¹ A yíété mèè kpréi mba nte kàa bo nwèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce mieke Kirisi ku wèè kpréi. ¹² Ke yé a bò ndi mðnni wèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce mieke. A yeténè Kirisi nwe o mómmu. ¹³ Kè imaa nyi bo nte kè m bò n kou meyei mmieke, m báá ì càáké, n yàà bo ò bò mmèè kpréi.

9

Bè dò nkédòò dè Kuyie ntõnti nè o dò nkédòò dè

¹ M báá na kédòò n dómàà? N yí tú Yesu tõnnàà? N yí yà ti Yiè nè n nònfàà? Mí í di nàké Kuyie nnáàntàà? ² Bá kè betòbè yè n yí tú Yesu tõnni, díndi do dò kényému, ke yé mí di nàkémè Kuyie nnáànti kè di cèète.

³ N ti nténninko bèè n wátiri. ⁴ M pí mùù tõmmú í dò di nni nduò kè n yo nke yõnnàà? ⁵ N do í dò nkémæke m pokù wèè tu Kirisi kou kè ti neitaà, Yesu tõrè nè o neí nè Pieri bè dòmmaà? ⁶ Mí nnè Bannabaasi tñi máà dò kémpí mutõmmú ke yonnè, kè di teénnè betòbàà? ⁷ We nhããpònti piú omáà? We nfiiku detie nke í yo nde be? We ncémmù inààke ke í yõ nyi miè?

⁸ Di yèmmè bá ndò n náá nke wetí kutenkù kuù nkpeti máà. Tì wàrimu Møyiisi kó ikuó mieke ke tú: ⁹ Báá táú nfenààfè nùù fe puòti dii mðnni tidiiti, Kuyie nkuó nyinààke nyi mesémmàà? ¹⁰ Tì nàá ntñi kpréi nke, ke tú, wèè kùúti tidiiti nè wèè tì puòti bè dó mucóntimu mmu bedé. ¹¹ Mí nwèè di duó ndi wërè kó mudìi di bo n duómmè tidiiti deè di yonkaà? ¹² Kè di teénnè betòbè, n do í dò nké di beke kè dèe pèèté be kperaà?

M pètìnke duó m máà ndi kè dèmarè báá díttinné Kirisi kó Tináànsààti. ¹³ Di í yé ke dò mbèè pñi nyikuó tõmmú Kuyie ncíètè mieke bè de nyonnè, kè bèè feu iwũõ diwũõtònni ínkè kè bè mæke be kó imaaaná? ¹⁴ Mèmmè Kuyie mbéimmè ke tú bèè náá nKuyie nnáànti bè tì nàá mbè, mbè duò nke bè yo.

¹⁵ Mí n yí beke dèmarè òmòù, bá m mè ndi wãùmè dipátiri n yí dó di n duó ndèmarè, kè n ku nè dikònni dè tõùnè m bo mæòmè kécake n yètiri. ¹⁶ M báá na kényóu Kuyie nnáànti ke yé Kuyie nkuù ti nni nduómmè, kè n yí dð mèmme Kuyie mbá n yóu. ¹⁷ Kè m pñi nde kó mutõmmú nè diwèi, Kuyie mbo n yietí, bá kè n yí dó ké mù pñi, n dò nké mù pñimmu ke yé Kuyie nkuù mù nni nduómmè. ¹⁸ Dende tú n kó mutõmmú kpamu tiyetaà? Óò, n

kó tiyeti tú diwèi ndi nè m bo nákéme Kuyie nnáànti fààrè ke báá cɔuté tiyeti n do dò nkécɔuté tì.

¹⁹ N temu m máà, n yí tú òmòu kó kudaakù, ke né duó m máà ke tú benitibè bemòu kóo tǎnti, ke bo yúǎnní kusúkù Kirisi kó kuce mieke. ²⁰ Nh ɔ mbo Sifube cuokè ke dǎɔri bè dǎɔrimè mme, kè bè tǔ nyikuó, nní nyi tǔ ke bo yúǎnní kusúkù Kirisi borè. ²¹ Kè m bonè dii mǎnni bèè í tú Sifube, bèè í yé Mɔyiisi kó ikuó be cuokè, nní ndǎɔri bè dǎɔrimè, ke dò n yí mǎke ikuó ke né tǔ nKirisi kó ikuó. ²² Kè m bo bèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce mieke, m bè ènnenè m máà, kè bè yúǎnní Kirisi borè. M mè dǎɔri memòu kè dè bo yie nkè n deaté bèmabè mbe. ²³ N dǎɔri memme ke bo pité Tináànsààti nti, kè tí wǎnné kététi ti kó tucuuti.

²⁴ Di yému ke dò mbèè betí muceé mbè ɔ ncokù kòò máà weè pété tiyeti. Ncokùnè mesàà nképété tiyeti. ²⁵ Bèè dó kébeté muceé mbè ɔ keté kémbeú kè dè yóumu, kè bè mǎke bè ci dè péu. Bè wanti kápété ketenkè kie nkó tiyeti nti, tìi í mǎnni, kè tǎnti wanti kápété kéinkè kó tiyeti tìi yó mbo sǎà. ²⁶ Deè te kè n cokù ke yé m beti dè, n yí sǎnté ke puòti detetirè. ²⁷ N fǎũnko m máà ndi weti weti ke pí n kǎnti mesàà nke yǎkù m bo nákéme betòbè Kuyie nnáànti kè Kuyie nné n dootóo.

10

Di bá ndonnè Isidayeri kòbe

¹ N kòbe n yí dó di yé nti yembè do kéréme dikpáà cuokè kè diwetiri bè ni, kè bèe sénté dǎmèèri tipènti kou. ² Ti bo na ke dò bè ànné bàtémù diwetiri mieke nè dǎmèèri mieke, bè yíe mmèè kpéi nke tǔ Mɔyiisi. ³ Kè bèe di bemòu mudii mùu duóni kéinkè, ⁴ kéyà bemòu Kuyie mbè duó mmèè nie, mèè yǎnni dipèri. De kó dipèri do benkú Kirisi nwe. ⁵ Nè memme Kuyie nyí mpénsiri bèmabè be mieke kè bèe kú dikpáà mieke.

⁶ Dè dǎdǎ memme ke bo benke tímbe kè ti bá mbè dǎnnè kéndó meyei nkó mudǎɔrimù. ⁷ Di bá ntǔ nyebàkè, be mieke bèmabè do dǎmmè. Ti wǎrimu ke tú: Kè bèe di kéyà menaà nkéité kénhau. ⁸ Di báà ndauti dǎutinè ditòbè, be mieke bèmabè do me ndǎdǎ kékú sikɔupísitǎdè nè sikɔupísitǎàti (23000) diyie dimáà mieke. ⁹ Di bá nyíinko Kuyie mmieke, bèmabè be mieke do me ndǎdǎ kè iwààkke bè dǎmmú kè bèe kú. ¹⁰ Di bá nséi nKuyie, be mieke bèmabè do me ndǎdǎ kè Kuyie ntǎnni ku tǎnni dii kòu kè dii bè kùu.

¹¹ Dè mè dǎdǎ kè bè ti wǎri ke bo benke tímbe yemǎrè sɔnye yie nkòbe. ¹² Kè dè tǔ ndò mmemme, wèè yèmmè dò nhò còmmú wè nyé kòò báà do. ¹³ Mèbennímè mamè í di tuǎkùni betòbè í yémè. Kuyie mbéi nti kù tì dǎɔrimu, kù í yóó yóu kè mèbennímèe pǎéti di wǎrimú kè mè di tuǎkeni ku yé kù yóó yímè ké di mè na kéyè.

¹⁴ N kòbe n di náámmu, bá ntǔnnè yebàkè. ¹⁵ N di náánnè ke dǎnnè benitibè bèè ci bèmbe. Wénténè di mómmombe n di náà nti. ¹⁶ Ti ɔ sǎnte Kuyie nkéyà fèè bǎdǎfè fèè benkú ti wémme Kuyie nkó mesàà nti pétéme nè Kirisi kó mukúú mmieke. Ti wèri dii mǎnni pǎé ke cáà ndè benkú ti wémme mme Kirisi kó tikǎnti mieke. ¹⁷ Ti ɔ nyóó wéri pǎé kòò wǎrimu, dè me ndò nè Kirisi kòbe, bá kè ti sǔ, ti wè nhoniti omáà ndi. ¹⁸ Wénténè Isidayeribe kó meborime, bèè cáà nyiwũɔ bè feu ì Kuyie mbè kù tàunèmu.

¹⁹ Dè í me ndò nè imaa nyii fié yebàkè, imaa nyoo yebàkè dè í mǎke muwǎrimú mamù. ²⁰ N né dó ké di náké tì tú: Kè imaa mbè fié ì Kuyie mbè tàunkonè Kuyie, mèè botí nku imaa mbè fié ì yebàkè bè tàunkonè yebàkè. N né í dó òmòu di mieke ntaunè dibò. ²¹ Di báà na kéyà ti Yiè nkó fèbǎdǎfè nè yebàkè kǎfe, di báà na kèdi ti Yiè nkó mudii nè yebàkè kǎmu. ²² Yáà di dó kéfi nti Yiè nkó kemieke nke? Di yèmmè dò ndii kpenni kóo pǎéti?

Dèmarè í ci, demòu dè né í dǎɔri mesàà

²³ Bèmabè di mieke tú: Dèmarè í ci! Mómmuɔ, demòu dè né í ti dǎɔri mesàà. Dèmarè í ci, demòu dè né í ti teennè Kuyie nkó kuce mieke. ²⁴ Òmòu bá nwanti omáà kó mmucǎntimu, ò pèinke nwanti otòu bo cǎntemè mme.

²⁵ Di bo na kɛncáá mbè fiiti ìi maa ndikàtìrì kè di yèmmè bá ndi bekùnè. ²⁶ Tì wǎrimu ke tú: Kɛtenkè nè dèè kó dimàà bo ke miɛke, ti Yiè nweè dè te.

²⁷ Wèè í tú nKuyie nkòo di yu mudii kè di kòte, dí di bè di duó ndèè kó dimàà, di yèmmè bá ndi bekùnè. ²⁸ Kòò mǎu me ndi nàké ke tú: Bè feúté i mmaa díbǎò ndi. Di báá di, dè yàà bo kàkɛnèmè wèè di nàké. ²⁹ Dè í tú n yē dí kó meyèmmè yó ndi bekùnè, wèè me ndi nàké o kpéi nke.

Kè dè yèmmè òmǎu bo yí otǎu kpéi mbá nte kè n yóu n dó kédǎò dè, ³⁰ kè n sǎnte Kuyie mmudii kpéi nke yo, nhòmǎu báá na kè n sei.

³¹ Kè di yo nyoo di yǎ, di dǎari dèè kó dimàà dè ndéúkùnkò Kuyie nyètìrì. ³² Di bá ndǎari dǎmarè dèè bo bo nhotǎu, Sifu yoo wèè í tú Sifu yoo Kirisi kou mǎu. ³³ M mómumu n yí wanti n kó kuyènaatí, n wanti betǎbè kǎku nku, kè dè bo yie nkè bèe cooté.

11

¹ Ntǔnne n kó meborime, kéndǎnnè m mómumu n tǔnnemè Kirisi kǎme.

Onitipòkù nè onitidǎu bè bo ndòmme bè báá ndii mǎnni Kuyie

² N di sǎntí di yémè n kpéi nyemǎrè yemǎu nè di tǔnnemè itie n di duó nyi. ³ N né dó di nyé tì tii tú tii: Kirisi wèè baké benitidaabè, kòo nitidǎu baké onitipòkù, kè Kuyie mbaké Kirisi. ⁴ Dèè kpéi nte kòo nitidǎu báá nyoo ò nàá nKuyie náantì ke óké dǎmarè ò sènkèrì Kirisi nwe. ⁵ Kòo nitipòkù me nyí kǎnké o yuu ò báá ndii mǎnni yoo ò nàá nKuyie nnáantì ò sènkèrì o dǎu nwe dè í cǎǎnnè ò bo kuómè meyubii. ⁶ Kòo nitipòkù í dó kénkǎnké o yuu wèè kuó, kè ifei me nhò bonè ò bo kuómè wè nkǎnké o yuu. ⁷ Onitidǎu í dò kénhóké dǎmarè ke yé Kuyie nhò dǎmmè kòò bo nkù dǎnnemu ke kù déúkùnkò, ke dǎò onitipòkù kòò bo ndéúkùnkò o dǎu. ⁸ Kuyie nyí tǔóté onitipòkù kó diwétìrì ndi ke dǎnnè onitidǎu, kù tǔóté onitidǎu kperi ndi ke dǎnnè onitipòkù. ⁹ Kuyie nyí dǎò onitidǎu onitipòkù kpéi, kù dǎò onitipòkù nwe onitidǎu kpéi. ¹⁰ Dèè te kòo nitipòkù dò nkénkǎnké o yuu, kè dèè benke Kuyie ntǎrè ò yerímè. ¹¹ Kuyie mborè onitidǎu nè onitipòkù bè í cǎá, ¹² kéndǎnnè onitipòkù yènnimè onitidǎu borè, meè botí nku onitipòkù peimè onitidǎu. Bedé kè bè boñní Kuyie mborè.

¹³ Díndi wúó nkè dè wenni onitipòkù bo mbáámmè Kuyie nke í kǎnké o yuud? ¹⁴ Ti kó meborime miɛke dè dò nyifei nyi onitidǎu yùtì bo nhokùmè, ¹⁵ ke tú diyètìrì onitipòkù yùtì bo nhokùmè. Ke yé Kuyie nkuu tì nhò duómme kè tì bo nhò kǎnké. ¹⁶ Kòò mǎu dó kè tì yete, wè nyé ke dò mmí nnè Kirisi kǎbe tǎbè tì í mǎke de kó meborime.

Kuyie nkó mudii

(Wénté Matie 26:26-29 nè Mariki 14:22-25 nè Duku 22:15-20)

¹⁷ N dó kè di kpannèmu. Di tiku mèè tíimmè ke yo nKuyie nkó mudii, mè í di dǎari mesàà, mè pètìnke di caàrimu. ¹⁸ Bè n nàké ke tú di òó tí nkè metotímè ríbo di cuokè, kè n tì yie ndikéè. ¹⁹ Metotímè ò nwennimu mǎnni marì, kè bè bo banténè bèè kéri kuce sààkù nè bèè yeté. ²⁰ Di òó tí nkényo mmùu dii í tú Kuyie nkǎmu. ²¹ Di òó tí mbá wè kòò nyo nho kó mudii mmu, wèè kpa kòò kàri dikǎnnè kè betǎbè de ndi ke sǎnnè, kényǎ menàà nkémuó. ²² Di í mǎke di cǎi di bo nyommè ke yǎ ndi naànàà? Yàá di sènkèrì Kirisi kǎbe tǎnni ndi, ke dó kéfeikùnnè bèè kpa be kperè? Di dó n di nàké ònti? Di dó n di sǎntemaà? Bìtì! M báá di sǎnte.

²³ Ntenè ti Yiè nni nnàké ìi tié kè n yì ndi tǔo: Bè yóó pí nkèè yènkè ti Yiè nYesu, kòo tǔóté pǎè, ²⁴ kémǎo Kuyie nkó mesàà nkòò wèrí kéduó nho tancòumbè ke dǎ: We mpǎè wèè benkú ke dò m pǎ n kǎntì di kpéi. Ndǎarinè mie nke denniní n kpéi. ²⁵ Kè bèè cááké kédeè kòo tǔóté febòòfè kè bè duó nke dǎ: Fe mbòòfè feè benkú ke dò n yǎ mmèè yó nte kè metaummè pǎmmèe dǎò. Ndǎarinè mie nyemǎrè yemǎu ke denniní n kpéi. ²⁶ Di cáá ndii mǎnni de kóò pǎè ke yǎ nde kó febòòfè, di náá nKirisi kù mèmme di kpéi. Di yó mme nhǎ kòò yàa wètènní.

²⁷ Dɛɛ kpɛ́i nte wɛ̀ɛ bo cááké ti Yiè nkóò pɛ̀ɛ́ kɛ́yà o kó febdòdɛ̀ ke í mannè, ò yeténè ti Yiè nkó tikònti nti nè o yĩ. ²⁸ Bá wè ò ní wénté omáà mesàà, ke né na kécááké ti Yiè nkóò pɛ̀ɛ́ kɛ́yà o kó febdòdɛ̀. ²⁹ Ke yé wɛ̀ɛ bo cááké de kóò pɛ̀ɛ́ kɛ́yà de kó febdòdɛ̀, ke í bàte ò ce nhomáà ndi Kuyie nkó tibeénti. ³⁰ Dɛɛ kpɛ́i nte kè bɛmuɔmbe sũ di cuokè nè tihùtì, kè besúkùbè ku. ³¹ Kè ti bekùnè timáà, Kuyie mbáá ti bekénè. ³² Kuyie nhɔ̀ ti bekénè ké ti tié, dè bo yiémmè mme kè kù báá ti wɛ̀nnénè kutenkù kɔbe kékpetínné.

³³ N kɔbe kè di ní tìi nke bo di Kuyie nkó mudì, ríbaanè ditɔ̀bè. ³⁴ Kè dikònni ní bo wè wèɛ diní o cíètè kè di ní báá tí kénce nKuyie nkó tibeénti. Kè n kòtoo d̀i yìè m bo tũntè t̀i kraá.

12

Muyaánsààmù kó mutòmmú

¹ N kɔbe n dó di bantému Muyaánsààmù pã yèè pãrè benitibè.

² Di yému ke dò ndi mu ndo í tũ ndì m̀nni Kuyie kè yebòkè yeè di yõnti kè di feu sitenkaanì s̀i í nɔ nke náá. ³ Kè Muyaánsààmù bonè onitì ò báá na késáá nYesu, kòò m̀u yĩ Yesu tú o Yiè ndè bonnì Muyaánsààmù mborè ndè.

⁴ Muyaánsààmù bo mumáà ndi, kè mu pãrè sũ mù mpã nyè. ⁵ Kuyie ntòmmú sũmu ke tú Kuyie nkumáà kó mutòmmú. ⁶ Ti bo mpí mmèè botí Kuyie ntòmmú mè sũmu Kuyie nkumáà kuù né mè nti benkú. ⁷ Kè Muyaánsààmù pã wè d̀i pãnni d̀i ntú tim̀u kó mesàà. ⁸ Muyaánsààmù ò̀ pãmu ò̀m̀u mecìi nkó tináànti, kèpã otòu meyítímè kpeti, ⁹ kèpã otòu metákumè, kèpã otòu kòo mmiekunko bɛmuɔmbe, ¹⁰ kèpã otòu kòo ndɔ̀ri tidietì, kèpã otòu kòò nnáá nKuyie mpãñáànti, kèpã otòu kòo nnɔ nke baàti Muyaánsààmù kpeti nè yebòkè kpeti, kèpã otòu kòò nnáá tináàncànti, kèpã otòu kòo nnɔ ke t̀i t̀onko. ¹¹ Dem̀u memme Muyaánsààmù kó mutòmmú mmu muù pã nyepãrè kè ye cáá ncáá mmù dó mèè botí.

Onitì omáà itùòti péu

¹² Onitì bo omáà ndi ke m̀ke itùòti péu, Kirisi kɔbe kperè me ndò, kè bè sũ ke né wè. ¹³ Tim̀u tínti Sifube nè bèè í tú Sifube, tidaatì nè bèè í tú tidaatì, Muyaánsààmù mmuù ti taunnè Kirisi bè ti ãnné d̀i m̀nni bàtèmmù ke pí mmutòmmú tim̀u ti mieke.

¹⁴ Kutùòti kumáà kuù í tú onitì, ì sũmu. ¹⁵ Kè tenacètè yete ke yĩ t̀è í tú tenùtè, t̀è í taunnè tikònti. T̀è báá na, t̀è baa tú tikònti nti. ¹⁶ Kè ditoò yĩ d̀i í tú fenònfè, di í taunnè tikònti. D̀i báá na, d̀i baa tú tikònti nti. ¹⁷ Kè tikònti tim̀u do ntú fenònfè nfe kè ditoò í bo ti yíme kényo? Kè ti me ndo tú ditoò ndi kè dihònni í bo ti yíme kényo kunú. ¹⁸ Dɛɛ te kè Kuyie nhãnné itùòti onitì kunku Kuyie nkù dó mèè botí. ¹⁹ Kutùòti kumáà báá na kéntú onitì. ²⁰ Itùòti péu ì wɛ̀nné ke tú onitì.

²¹ Fenònfè báá na kénáké tenùtè ke dò: M bo na m máà, bá kàa í bo. Diyuu me mbáá na kénáké sinaacèi ke dò: M bo na m máà bá kè di í bo. ²² Onitì kònti kperè dèè kɛ̀rni, deè kó mutòmmú pètinke de. ²³ Onitì kperè dèè í dò nkéyà, ti de nyári ke dè daati tiyààti. ²⁴ Kè itùòti t̀è bo t̀i í sòrì ì, Kuyie nhãnné bá kùù t̀uòti nè ku tòmmú mmu, kè tikònti kperè ti sòrì dè kó mutòmmú pɛ̀tè itùòti t̀è kõmu. ²⁵ Kutùòti kumáà báá na kèpí mmutòmmú im̀u ì dò nkénteénnè itòbè mbe. ²⁶ Kè kutùòti kumáà fèùri, itèi ò nfèùrimu, kè dè kù naati, dè nnaati itèi.

²⁷ Dim̀u di tú Kirisi kó tikònti nti, bá wè kòò tu kutùòti. ²⁸ Mèè botí nku Kuyie nhãnnémè Kirisi kɔbe mieke, meketimè Yesu tɔ̀rè, medérímè bèè náá nKuyie mpãñáànti. Metáámmè bèè tiè mbenitibè Kuyie nnáànti, de kó difònkúò bèè d̀òri tidietì nè bèè miekunko bɛmuɔmbe nè bèè teénnè betòbè nè bèè baké nè bèè náá ntináàncànti. ²⁹ Bem̀u beè í tú Yesu tɔ̀rè, bem̀u beè í tú bèè náá Kuyie mpãñáànti, bem̀u beè í tiè mbenitibè Kuyie nnáànti, bem̀u beè í d̀òri tidietì. ³⁰ Bem̀u beè í

miɛkũnko bɛmɔɔmbɛ, bɛmɔu bɛɛ́ í náá ntínáàncàntì, bɛmɔu bɛɛ́ í tuònkɔ tináàncàntì.
³¹ Tũ íwammúnɛ yɛp̄ãrɛ yɛɛ́ p̄ɛ̀tɛ́ yɛtɛyɛ.

M bo di benke dɛ̀ɛ́ p̄ɛ̀tɛ́ dɛmɔu.

13

Medókùmè

¹ Bá kè n nɔ nke náá nyibotí imɔu kó tináàntì nè Kuyie ntɔ̀rɛ̀ kpeti, ke né í mɔke medókùmè, n dò nkubarìcírìkù nku bè bie nkù yoo kukànkànkù. ² Bá kè Kuyie nni mp̄ã kè n nɔ ke náá ku p̄ãñáàntì, ke yé́ dɛ̀ɛ́ sòri, ke yé́ mecìi mmɛmɔu, ke tá Kuyie nkè m b́i nyet̄ãrɛ̀ fũtɛ, kè n né í mɔke medókùmè n tú dɛtetirɛ̀ ndɛ.

³ Bá kè n totí n kperɛ dɛmɔu bɛc̄iribè, ke duó m máà kè bè n cóu, kè n yí mɔke medókùmè n tú dɛtetirɛ̀ ndɛ. ⁴ Medókùmè yìɛ̀ nhõ mmimmu, ke nitì, wè í ɛ̀ɛ̀nnɛ̀ bɛtɔ̀bè, wè í mɔke tipòtì, wè í mɔke tɛfentè. ⁵ Medókùmè yìɛ̀ nyí dɔ̀ori dɛ̀ɛ́ í wenni, ò í wanti omáà kó muc̄õntimu, ò í mɔke kemieke, ò ã̄ ò ã̄ í nhu tináàntì. ⁶ Dè ã̄ ò ã̄ í nnaati medókùmè yìɛ̀ otòu d̄d̄ d̄i m̀nni meyi, dè ã̄ nhò naati otòu d̄d̄ d̄i m̀nni ndi mesàà. ⁷ Medókùmè yìɛ̀ nhõ ã̄́ɛ̀mmu, kɛ́ntá, kɛ́mbaa, kɛ́mmi ndɛmɔu mieke.

⁸ Kuyie mp̄ãñáàntì náam̀m̀ yóó dɛ̀m̀u, kè tináàncàntìi dɛ̀ɛ́, kè meyí́ɛ̀tímɛ̀ dɛ̀ɛ́, medókùmè me nyí yóó dɛ̀ɛ́ b̀tì. ⁹ Yíe nti yé́ Kuyie nnáàntì dikèè ndi, ke tì náá ndikèè. ¹⁰ Dèè í kúmmú dè bo tuòkení d̄i m̀nni kè dèè kúmmú kè dɛ̀ɛ́ p̄ɛ̀tɛ́m̀u.

¹¹ N do tú d̄i m̀nni dɛbire ke náá ntibíkennáàntì nti, ke mɔke mebíkényèmmè, kè n yèntotí tú ibíkénkpɛyi, ke kòtɛ́ ke yoo dɛbíkénkperɛ. ¹² Yíe nti wúó nkè dè dò nha ã̄ nwúómmè mme onitì dihuri, dɛ̀ m̀nni ti bo yà páíí. Yíe nti yé́ dikèè ndi, dɛ̀ yìɛ̀ ke bo yí́ɛ̀tɛ́ páíí Kuyie nti yé́ m̀ɛ̀ botí.

¹³ Yíe ndɛnɛnnè dètã̀tì die ndɛ̀ bo: Metákùmè, ti bo mbaamè dɛ̀ɛ́ kraaní nè medókùmè. Dèè p̄ɛ̀tɛ́ dɛtɛrɛ̀ dɛ̀ɛ́ tú: Medókùmè.

14

Tináàncàntì nè Kuyie mp̄ãñáàntì náamm̀

¹ Wammúnɛ meketimè medókùmè, ke múnke ndó kɛm̀ɔtɛ Muyaánsàam̀ kó yɛp̄ãrɛ̀, kɛnwanti d̄ɔke di bo nnáammè Kuyie mp̄ãñáàntì. ² Wèè náá tináàncàntì ò náánnɛ Kuyie nku, ke yé́ benitibè í yomè ò tú mù, ò náá ndisòri kpeti nti Muyaánsàam̀ ò duó ntì. ³ Wèè náá nKuyie mp̄ãñáàntì, ò náánnɛ benitibè mbe ke bè kpénkũnko, ke bè tiè nke yáúkũnko bɛ k̄õntì. ⁴ Wèè me nnáá tináàncàntì ò kpénkũnko omáà ndi, kè wèè náá nKuyie mp̄ãñáàntì kò kpénkũnko Kirisi kɔ̀bɛ.

⁵ N dóm̀u dim̀u di nnáá ntínáàncàntì ke né d̄ɔke dó di nnáá nKuyie mp̄ãñáàntì, wèè náá nKuyie mp̄ãñáàntì ò p̄ɛ̀tɛ́m̀u wèè náá tináàncàntì, kè dɛ̀ yìɛ̀ nsàà í tì tũ̀d̄mmu Kirisi kɔ̀bɛ kè bèɛ kpenke. ⁶ N kɔ̀bɛ kè n kòtoo di cie ke di náánnɛ tináàncàntì, dè bo di teennàà? Kè m me ndi nàké Kuyie nkó disòri kpeti yoo n di yìɛ̀ mecìi, yoo n di nàké nKuyie mp̄ãñáàntì, yoo n di duó nKuyie nkó itié, dè báá di teennàà?

⁷ Wéntɛ̀nɛ̀ fet̄ãrifɛ̀ d̄õmmè yoo kukùtidùkù. Kè bè eu yoo bè bie nke í baàtì a bo yíme kɛbanté t̄i autì botí nku. ⁸ Kè wèè eu tekp̄ãriheutè, kòò í baàtì, we mbo báátí kɛkɔ̀tɛ dikp̄annì. ⁹ Mèè botí nku kè di náá tináàncàntì kè bè í yo di tú mù dè bo ndò ndɛtetirɛ̀. ¹⁰ Tináàntì bomu kutenkù mieke ke sũ, bá kùu botí nè ku náàntì. ¹¹ Kòò m̀u n náánnɛ tináàntì n yí yo tì ò ã̄ ndò nhokpákparì nwe m borè kè n dò nhokpákparì o borè, ¹² kéndõnnè di waammè Muyaánsàam̀ kó yɛp̄ãrɛ̀, wammúnɛ yèè bo ñtɛ̀nnɛ̀ Kirisi kɔ̀bɛ.

¹³ Wèè náá ntínáàncàntì, wèè m̀ɔ Kuyie nkè kùu ò p̄ã kòò nnò ke tì tũ̀nko. ¹⁴ Kè m báá nKuyie nè tináàncàntì, n yèmmè mèè kù bàá ndè í tú n ciì. ¹⁵ N dò nké dè d̄d̄m̀u

dɛdɛ. M bo mbáá nKuyie nnɛ tináàncàntì, kɛmbáá nKuyie kɛ bè yo n tú mù. Kéndiè nɛ tináàncàntì kéndiè kɛ bè yo n tú mù. ¹⁶ Kɛ nsà kàa sǎntí Kuyie nnɛ tináàncàntì, bèè kàri kɛ bè í yo a tú mù bè bo yíme kɛ da wɛnnénè ke dò: Dè mme ndò? ¹⁷ A sǎntí Kuyie nkɛ dè wennimu yie, dè né í teennè betɔbè.

¹⁸ N sǎntí Kuyie n náámmè tináàncàntì ke di pɛɛtɛ dimɔu. ¹⁹ Kɛ m me mbo benitìbè tìkú dè, m bo béimmè yetannò yènummù kɛ dɛe bè teennè, dè pɛɛtɛ m bo nákémmè tináàncàntì yetannò sikou sikou kɛ bè báá keè n tú mù.

²⁰ N kɔbe bá mmɔkenè ibí kó iyèntotí, di né ndò nyibí meyei nyínkè, kɛ di yentotí dò mbenitímómmɔmbe kpeyi. ²¹ Tì wàrimu ke tú:

M bo duó nkɛ ibotí teii
 náké n kó benitìbè n náàntì,
 m bo duó nkɛ bepòòbèe
 bè nàké n náàntì,
 bè me mbáá ti kɛntɛ.

²² Tináàncàntì benkú bèè í tū bèmbe Kuyie nku kó muwɛrímú. Kàa bo nákémmè Kuyie mpǎānàntì dè benkú Kirisi kɔbe kù kó muwɛrímú.

²³ Kɛ Kirisi kɔbe tii nke náá ntináàncàntì bɛmɔu, kɛ bewedɔumpàmbè yoo bèè í tū nKuyie nkɛ bè dè bo, bè báá yí di wàtáà? ²⁴ Bɛmɔu kɛ bè me nnáá nKuyie mpǎānàntì, kòo wedɔumpànwè yoo wèè í tū nKuyie nkòò dè bo, ke kèè bè náá ntì, tì bo ò teennè kòo bantɛ o yei. ²⁵ Kòo yèmmè kpɛti tii sòri kɛ tii feitɛ, kòo sínné kébántɛ Kuyie nkébantɛ Kuyie mmènke bomè di cuokè.

Di bo ndɔɔrimè kɛ dikɔnkɔðnnì bá mbo

²⁶ N kɔbe kɛ di ní tii nke bo bántɛ nKuyie, bá wè wèè dɔò Kuyie nhò duó ntì. Kɛ yie ndèntɛ feyènfè, otòu duó nyitié, kòo tòu náké Kuyie mpǎānàntì, kòo tòu béi ntináàncàntì, kòo tòu tì tòu, kɛ dɛe teennè Kirisi kɔbe kɛ bèe kpenke. ²⁷ Kɛ di ní náá ntináàncàntì, benitìbè báá pɛɛtɛ bèdébè yoo bètāāti, kénfeinko betɔbè, kòò mɔu tì tùònkò. ²⁸ Kòò mɔu í bo wèè bo ti tòu, á ncíéké Kuyie ncíètè mieke, kénnáá nhamáà nɛ Kuyie. ²⁹ Bèè náá Kuyie mpǎānàntì bè mbo bèdébè yoo bètāāti kénnáá nke feinko betɔbè, kɛ betɔbè tì wèi ke bo yà tì bo ntú Kuyie nkɛtɛti. ³⁰ Kàa náá, nkɛ Kuyie mbenke otòu tìmatì, a cíéké kòò fei. ³¹ Di bo na kénnáá nKuyie mpǎānàntì ke feinko ditɔbè, kɛ dɛe yie nkɛ di yíe benitìbè mecii nke yáúkunnɛ be kòntì. ³² Wèè náá nKuyie mpǎānàntì ò dò nkénnɔmmu ke pīi nhomáá. ³³ Kuyie nyí tú dikɔnkɔðnnì kòku, kù tú diwèi kòku nku.

³⁴ Kéndònnè dè dòmmɛ Kirisi kɔbe tìrè yemɔu, n dó dè mme ndo ndi cie. Benitipòbè ní ncíéké Kirisi kɔbe tìrè mieke, ke yé ikuó tùmè bè ñyòòmu. ³⁵ Kòò nitipòkù me ndó kébeke tìmatì nti, wèè beke o dòu tɛcíètè, dè í wenni onitipòkù bo nnáámmè Kirisi kɔbe tìnnì mieke.

³⁶ Kɛ di dó kéyete dɛ kó tináàntì, Tináànsààtì í yènnì dī borè, bè tì ndi nàkémmu. ³⁷ Kòò mɔu yèmmè dò nhò tú Kuyie mpǎānàntì náàntò yoo ò mðke Kuyie nkó dipānnì mari, wè nyé ke dò n di wàri tì tú ti Yiè nkó ditannù ndi. ³⁸ Kòò mɔu yetɛ dɛ kó tináàntì, ti múnke ò yetɛmu.

³⁹ N kɔbe nwaànnè di bo nnáámmè Kuyie mpǎānàntì, kòò mɔu dó kébéi ntináàncàntì, di báá ò bàa. ⁴⁰ Dí ndɔɔri demɔu kɛ dè wenni bá dikɔnkɔðnnì bá mbo.

15

Yesu kumè ke yǎntɛ

¹ N kɔbe n dó kɛ di dente Tináànsààtì n di nàké tinti, kɛ di tì yie nke tì pī tei tei. ² Kɛ di kpaá tū nti n di nàké mèè botí Kuyie mbo di dɛetɛ, ke mèè dɔke di yie ntì, di ti yie ndɛtetirè ndɛ.

³ N kèè tì, n ti ndi nàké, tii tú Kirisi ku ti yei nkɛpí, kéndònnè ti wàrimè nɛ dimònnì. ⁴ Kɛ bèè ò kúnné kòo yǎntɛ diyè tǎānnì yiè, kéndònnè tì wàrimè, ⁵ kébenke omáá Píeri, dɛ kó

difɔnkúò kébenke omáà o tancòumbè tepíítè nè bèdébè, ⁶ kɛwɛte kébenke omáà o kɔbe dimànni dimáà mieke, bè bo mpɛ́ɛ́tɛ sikɔusìnùmmù (500). Bɛmabè kúmu kè besúkùbè kraá fòù. ⁷ Kòo wɛte kɛyíé kébenke omáà Isaku nè Yesu tɔrè yemɔu.

⁸ De kó difɔnkúò kòo dente ké m benke omáà, mí nwèè do í mànnè. ⁹ Mí tu Yesu tɔrè kóo sámpòù, n do í mànnè bè nni ntú Yesu tɔnni, ke yé n fɛ́ũmmè Kirisi kɔbe. ¹⁰ Nè Kuyie nkó mesàà nkpéi nkè ñ tu n tú wè, kù n dɔ̀dɔ̀ mèè sàà nyí yè detetirè. Ke yé m pĩmmè mutɔmmú ke pɛ́ɛ́tɛ Yesu tɔrè teyè yemɔu, mĩ í pĩ nde kó mutɔmmú m máà, Kuyie nkó mesàà mèè m bonè. ¹¹ Mí nnè Yesu tɔrè teyè ti wɛ nke náá Tináaansàtì timáà ndi kè di ti nyie.

Ti yóó yáántémè

¹² Ti di nàké ti kó diyuu tú: Kirisi ku ke yáánté. Dè dòmme kè bɛmabè di mieke tú becírìbè í yóó yánté? ¹³ Kè mukúkéyántímù í bo Kirisi na bá nku ke yáánté. ¹⁴ Kè Kirisi do í ku ke yánté ti náá ntì na ntú detetirè nde, kè di ti tá detetirè. ¹⁵ Kè becírìbè í yóó yánté tínti Yesu tɔrè ti na ntú siyáàbísí yembè mbe, ke yé ti tímè Kuyie nduó nkè Kirisi yáánté. ¹⁶ M bo yíé kébéi nke dò kè becírìbè í yóó yánté, Kirisi tũ mmúnke í yáánté. ¹⁷ Kè Kirisi ku ke í yánté di yie ntì tú detetirè nde, kè di kraá di yei mmieke. ¹⁸ Kè Kirisi kɔbe bèè ku kè bè feti. ¹⁹ Kè ti do mbaa Kirisi bo ti duómme ketenkè kie nkpere nde, tĩ na ntú besénnibè kètìbè.

²⁰ Kirisi weè tú oketiweè ke yáánté, kè dè bo yie nkè bèè kú kè bèè yánté. ²¹ Ke yé onitì omáà weè temè kè mukúú ntanní, mèè botí nku onitì omáà yó ntemè kè becírìbèè yánté, ²² kéndònnè Adammu kúmè kè benitìbè bemɔu kɔ, mmèè botí nku Kirisi yáántémè bemɔu kè bè yóó yánté. ²³ Bá wè nè o fiè mme, Kirisi weè tú oketiweè wèè ku ke yáánté, ò bo wɛtení dii yie kéduó nkòo kɔbe yánté. ²⁴ Kirisi bo na dii mɔnni bekperìbè bemɔu, bediebè bemɔu nè yebàkè yemɔu, kɛwɛte kéduó ntikpàtì o cice Kuyie, kè kutenkùu deè. ²⁵ Ke yé Kirisi weè yó ntúmè okpàtì ke kémúnè Kuyie m bo ò duómme o kprantídèntòbè kòo bè cùùti. ²⁶ O kprantídèntòu sɔnwe ò yóó na wè tu mukúú. ²⁷ Ti wàrimu ke tú: Kuyie nhò baá ndemɔu, bè né í yé nhò baké nè Kuyie nkùù ò baá ndemɔu. ²⁸ Demɔu dè bo bóúté dii mɔnni Kirisi, o mómumuò nhò bo bóúté Kuyie nkùù ò duó ntikpàtì. De mɔnni kè Kuyie nkuù mbaké demɔu, demɔu páíí.

²⁹ N yo kè bè tu, di mieke bɛmabè duó nkè bè bè ànné bàtémmù be kɔbe bèè ku be kpéi. Kè mukúkéyántímù í bo, de kóo bàtémmù tukúnè ba? ³⁰ Ti mómumombe ba nte kè ti káàri mukúú nyemàrè yemɔu? ³¹ N kɔbe, n káàri mukúú nyewe yemɔu ndi, kè dè n naati nè dínidi ti wɛ́mmè ti Yiè nYesu Kirisi mieke. ³² Ketenkè kie nkó ticuuti kpéi nke m manèmè yekpamaà Efɛesi èi miékaà? Kè becírìbè í yóó yánté, tɔntinè dikotinùù mari tí nyo nke yè, nke yé ti naa yóó kúmèmu.

³³ Nyénè ke dò nkàa neitinè wèè borime í wenni a kɔme òò sɔntemu. ³⁴ Daatenè ke yóu meyei nkéndɔari mesàà, bɛmabè di mieke keté ke í yé Kuyie, m béi nti kè ifei ì bo di pí.

Ti yóó yánténè tìi kòntì

³⁵ Kè dè yèmmè òmòu bo yí becírìbè yóó yánté òmme botí? Bè yó mmàke ònti kòntì? ³⁶ De yie ntú kuyèinkù nku, ò í yé ke dò, nkàa buɔ́tì ditebii di òò kúmu kè mutie né na kékótáà? ³⁷ Bè òò í mbuɔ́tì kuye, bè òò buɔ́tì medibii mme yoo ditebii mari, bè me nhò ntidibotí timɔu. ³⁸ Kuyie nkuù duò bá tìi diitì ti kó kubotí, bá mùù tie mu botí.

³⁹ Benitìbè nè iwũ nè tiwanwanti nè sinɔ̀ dè í wɛ ntikòntì.

⁴⁰ Keínkè kpere nè ketenkè kpere dè í wɛ ntikòntì, demɔu dè wennimu kè de wenniku né cáá. ⁴¹ Kè keínkè kpere wɛte ke cáá, diyie nè otànkù dè wenniku í wɛ, siwáã me nyí wɛ nkuwenniku.

⁴² Mɛɛ botí nku, bè kũnné onìtì nè tìi kòntì ò ò yóó yáánténè tì me nyí yóó kú. ⁴³ Bè ò ò kũrì onìtì kòò í wenni, ke bo yánté ke íwenni, ké nhò kũrì kòo kra muwɛrímú ke bo yánté ké mmù m̀̀̀ke mediè. ⁴⁴ Bè kũnné tìi kòntì do m̀̀̀ke ketenkè kó mufòmmu mmu, tìi yóó yánté kè tì yó m̀̀̀ke kéínkè kómu. Kè ketenkè kó mufòmmu bo, kéínkè kómu múnke bomu. ⁴⁵ Onìtì kètiwè Adammu do m̀̀̀ke ketenkè kó mmufòmmu mmu, kè Adammu sɔnwe Kirisi tú muyaá ke duò mufòmmu. ⁴⁶ Ketenkè kó mufòmmu muò ò keté, kè kéínkè kómu ntũnní, dè báá na kéceete. ⁴⁷ Kuyie ndòò Adammu kètiwè nè mutáá mmu, kè Adammu dérínwè Kirisi cùténí kéínkè. ⁴⁸ Bèè tú Adammu kètiwè kɔbe, bè m̀̀̀ke ketenkè kó mufòmmu mmu kè Adammu wèè cùténí kéínkè kòo duò nkéínkè kó mufòmmu bèè tú o kɔbe. ⁴⁹ Di mmònnì tì dònne Adammu bè dònne wènwe mutáá, nkè de m̀̀̀nnì kraaní kè ti bo dontenè wèè cùténí kéínkè.

⁵⁰ N kɔbe ntenè n dó ké di náké tì, ketenkè kó tikòntì tìi í tati Kuyie nkpaàtiyuu mièke, ke yé tìi kòntì yóó pãáke tì báá na kэмbo sáá.

⁵¹ Ntenè disòrì kpeti n dó ke di náké tì: Tì í yóó kú timou dake, ti yoo ceetemu. ⁵² Kutenkù deemu kó teheute bo kuó ndìi m̀̀̀nnì, kè ti ceetemu mecã nfenònfè kóò kámii tēmè, kè becírìbèè yánté kè ti m̀̀̀ke tikòntì tìi yóó nfòò sáá. ⁵³ Tikòntì tìi pãákù kè tìi naá ntìi í yóó pãáke, kè tìi kò nkè tìi naá ntìi yó mbo sáá. ⁵⁴ Tikòntì tìi pãákù tì bo naá ndìi m̀̀̀nnì tìi í yóó pãáke, tìi kò nkè tìi naá ntìi yó mbo sáá, de m̀̀̀nnì kè dèè d̀̀̀ò tì wàrimè ke tú: Ò na mukúú.

⁵⁵ Mukúú nyé a nakùmè kòte kè?

Yé a kpãnnì kòte kè?

⁵⁶ Mukúú nkó dikpãnnì tu meyei mme, kè meyei nkó muwɛrímú tú ikuó. ⁵⁷ Tì sántí Kuyie nkùù tì duò mmuwɛrímú nè tì Yiè nYesu Kirisi borè.

⁵⁸ Kè dè d̀̀̀ò memme, n kɔbe nfiíkúnè tei tei, kè di kòntì íyau, kè di pí nti Yiè nkó mutòmmú kè dè kèrì de òkè, kényé ke dò ndi pí mùù tómmú tì Yiè nkpréi mmù í yé detetirè.

16

Bè pã yèè pãrè Kirisi kɔbe bèè bo Sedisademmu

¹ Dèè tu yepãrè bè pã nyè Sedisademmu kɔbe, ntenè n tiè ntì Kirisi kɔbe bèè bo Kadasii. Di dò nké ti ntũnnè. ² Bá tèè òmpùtè bá wè ò níí deite ò dó kèpã kè dè mmamè kédúú nho cìètè, ke báá mbaa m bo tuɔkoomè kè di né cuó yepãrè. ³ M bo tuɔkoo dii m̀̀̀nnì m bo wãri yepáte kédúú ndi tãáté bè kè bèè kɔtenè de kó yepãrè Sedisademmu. ⁴ Kè dè me ndò n kɔtemu, bè n neinè.

Pɔari kó ice

⁵ N yó nkɔroo di cie kényè Maseduanni nwe, n dò nké ke nyè. ⁶ Kè dè yèmmè m bo m̀̀̀nte di cie kédeè diyòò, kè di n teennè kè n na kékote n dò nkékote kè. ⁷ N yí dó ké di yà máà kèpɛtè, n dó tí mbo kém̀̀̀ntemu kè nsà kè Kuyie ndó.

⁸ N né yó nkpaá die nde Efesi kètuɔkenè Pãntikoti. ⁹ Kuyie nkpetému kuce kè m bo pí mmutòmmú die mbá n kprantíðentòbè me nsùmè.

¹⁰ Kè Timòntee t̀̀̀̀koo di ò còuté kòo yèmmè báá caàrè, ke yé ò pímmè Kuyie nkó mutòmmú mmu ke n dònne. ¹¹ Òm̀̀̀ò báá ò sènkèrì, di ò teennè kòo wètenínè diwèi, nhò bàamu nè o kɔbe bèè ò cíe.

¹² N yáúk̀̀̀nkomu ti kou Apodoosi kòntì ke tú wèè neinè betòbè kékòto, kòò tu o yèmmè í yie, kè mè yie ndìi m̀̀̀nnì ò bo kòto.

Pɔari bè nàké tì mesomme ke bè cau

¹³ Ndakenè, kè di tákùmè ífííkú kè dí m̀̀̀ke dikòmbùò kénkprénnì Kuyie nkó kuce mièke. ¹⁴ Di d̀̀̀òrì dè demou di ndè d̀̀̀òrì nè medókùmè.

¹⁵ Nyɛ̀nɛ̀ Setifannaasi nɛ̀ o cɛ̀tɛ̀ kɔbe kprɛ́, mbɛ̀ keté ke cɔuté Kirisi Akayii tempɛ̀ mmieke ke duó mbemàà Kirisi kó mutɔ́mmú, ke ténnɛ̀ Kirisi kɔbe. ¹⁶ Ndénɛ̀ de kó benitibè botí nɛ̀ bèè kó dimàà bè wɛ́nɛ̀ ke pí mmutɔ́mmú.

¹⁷ Dè n naatimu ke yɛ́ m mu nyí kòtoomè kè Setifannaasi nɛ̀ Fɔritinnatuusi nɛ̀ Akayikuusi kè bè kàtení ke n teennè. ¹⁸ Ke yáúkùnnɛ̀ n kòntì bè yáúkùnnɛ̀ mɛ̀ botí di kpeti. Nsántínɛ̀ de kó benitibè botí.

¹⁹ Kirisi kɔbe bèè bo Asii bè di dɔunko kè Akidaasi nɛ̀ Pirisiidi nɛ̀ Kirisi kɔbe bèè tiku be cɛ̀tɛ̀ kè bè di dɔunko nɛ̀ ti Yiè nkó metaummè mieke. ²⁰ Kirisi kɔbe bèè bo die mbemou bè di dɔunko.

̀Ndóúnnɛ̀ ditɔ̀bè nɛ̀ diwè̀.

²¹ Mí mPɔ̀ari mî wàri mudɔummu muu nnè n nòùtè.

²² Kòo mɔ̀u í dó ti Yiè, Kuyie nhò cɔ́ɔ. Maranata - Ti Yiè, nwɛ̀tení!

²³ Ti Yiè nYesu kó mesàà ní ndi bonè.

²⁴ N di dómú dimou nɛ̀ Yesu Kirisi kó metaummè mieke.

Pɔɔri w̄ari diì pátíri déri Kirisi kɔbe bèè bo Kɔdenti
Di mpátíri tɔ tìi náaṅtì

Pɔɔri w̄ari diì pátíri déri Kɔdenti kɔbe, kè ti di kàa nti bo yà Pɔɔri do bòdtenè mèè ààrimè, Kɔdenti kɔbe nè wenwe be kó metaummè do dòmmè. Kɔdenti kɔbe do cààremu Pɔɔri timómmonṅti bè í yiemmmè ke dò mPɔɔri mènke tú Kuyie nkóo t̄ṅtì. Kè Pɔɔri bè w̄ari ke bo bè benke ò tumè Kuyie nkóo t̄ṅtì. Mukàmmù níimmù mieke kè Pɔɔri nyáúkunko Kɔdenti kɔbe k̄ṅtì ke tú bè nniti.

Di mpátíri náaṅtì duó ke dòmmè

1. Pɔɔri do bòdtenè mèè ààrimè Kɔdenti 1-7
2. Pɔɔri duómme kè bè p̄ammù idíítí Sedisademmù èi kó becírìbè kpéí 8-9
3. Pɔɔri nàkémè ò tú wè 10-13

Mudɔummu

¹ Mí mPɔɔri Kuyie nkuù dó kè n naá nYesu Kirisi kó dit̄ṅnì nè ti népo Timontee, t̄i di w̄ari di mpátíri, díndi Kirisi kɔbe beməu bèè bo Kɔdenti nè Akayii oməu mieke. ² Kuyie nti cice nè ti Yiè nYesu Kirisi bè di duó mmesàà nnè diwèi.

Kuyie nnárikunkomè ti yèmmè

³ Ti s̄ántí Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice, ti cice wèè m̄əke mesémmè ke náríkunko ti yèmmè meborime meməu mieke. ⁴ Ò náríkunko ti yèmmè kè dè bo yie nkè ti na kénáríkunne bèè bo meyeñcaàrimè mieke be k̄əme mme nè kù ti duó mmùu w̄erímú. ⁵ Kéndonnè ti f̄éùrìmè Kirisi kpéí mmediè, mèè botí nku ò náríkunkomè ti yèmmè mediè. ⁶ Ti f̄éùrì kè dè bo náríkunne di yèmmè mme, kè dí p̄eté medeetímè. Kirisi náríkunne ti yèmmè kè dè bo náríkunne dí k̄əme, kè dí mmi ndi f̄éùrì diì m̄ṅnì ti f̄éùrì mèè f̄éútímè. ⁷ Ti yé ke dò ndi ti w̄éñnè mèè botí ke f̄éùrì, di yóo me nti w̄éñnénè ti kó kuyeñnaatí mieke.

⁸ N kɔbe ti dó dí yíétému ti f̄éúté mèè botí Asii temp̄e mmiēke, kè d̄e cīēke ké ti ȳonte, kè tí keté ke í nyé ke dò nti bo nfòu. ⁹ Ti mènke sòò í yé ke dò nti bo nfòu, ke bútínko kénkém̄mú Kuyie mmàà, kunku kùu ð̄ duó nkè becírìbè ȳánté. ¹⁰ Kuù ti deeténè mukúú, nke yóo nti deerí, ti ku mbúó, kuù yó nti deerí s̄á. ¹¹ Ke yé di yóo nti w̄éñnèmè ke báá nKuyie, nkè kùu c̄outé di báammu ké ti d̄ò mesàà, nkè dí kù s̄ante de kpéí.

Pɔɔri do dómè kékote Kɔdenti k̄ewēte k̄eyóu

¹² Nte dè ti naatinè tì: Ti yèmmè ti náámmu ti borime wennimè kè ti dò mpáíí kutenkù mieke, ke né d̄əke wenni di borè, dè í tú nè onìti kó mecìi, ndè bonní Kuyie nkó mesàà mborè nde. ¹³ Ti di w̄āū tì í cáánnè di kaà nti ke tì yo. Ti yèmmè dòmmè ti ti ndi w̄ari, kè n yé ke dò ndi bo tì kàa nkékeè timəu páíí. ¹⁴ Di yíétému b̄ambà ndikèè t̄i tú ti Yiè nYesu Kirisi yóo w̄etenímè kè di yèmmè ti narikenè ti k̄əme di naatinèmè.

¹⁵ Nè de kó kuyeñnaatí kpéí nke n do dómè k̄eketé kékote di cie, k̄eyíé kénáríkunne di yèmmè, ¹⁶ k̄ep̄ēté kékote Maseduṅni kénw̄et̄iní kè dí n teennè kè n k̄ote Sudee. ¹⁷ N do tú diì m̄ṅnì m bo k̄otoo ke w̄ántímáà? N do s̄ònté k̄énnáá m máà? Ke níí bo yí ēē k̄ewēte ke dò áà? ¹⁸ Kuyie nyému n do í sóummè, n nò í bo yèd̄é. ¹⁹ Timontee nè Sidif̄ē nè mí mmóm̄mu, ti di nàkè Kuyie mBire d̄è kpéí, nYesu Kirisi ð̄ í nyí ēē, k̄ewēte ke dò áà. ²⁰ Yesu Kirisi k̄ətenímè d̄e benkú ke dò nKuyie ð̄ í mbéi nkéceete. De te kè ti ð̄ yí nè Yesu yètir̄i: Kè dè mme ndò. Kédéúkunne Kuyie nyètir̄i. ²¹ Kuyie nkumóm̄m̄nku kuù ti t̄āāté timəu nè dínni, ke ti kpénkunne Kirisi kó metaummè mieke. ²² Kuù ti càñne ke ti duó mMuyaánsààmù mùu benkú kù ti baanè mèè sàà.

²³ Kè n soummu Kuyie nni nkuo! N yí dó kécaàrè di yèmmè deè te kè n yí wètoo di cie Kɔdenti. ²⁴ N yí dó ké di náké nè muwērímú di dò nkéntū mmèè botí Kirisi. Di kpenkemu kè n dó kénárikùnne di yèmmè.

2

¹ Deè te kè n tããté ke í dó kéwètoo di cie kényíe kécaàrè di yèmmè. ² M me nwúómmè dímbè kè n yèmmè naati, kè n cààrè di yèmmè, n yèmmè ténke né nnaatinè òmbè? ³ Deè te kè n di wàri n sòò di wàri ti. N do í dó n kotoo kè n yèmmè caàrènè n na nwúó mbè kè mè naati. N yému ke dò nkè n yèmmè naati, di kōme múnke bo nnaati. ⁴ N sòò yó ndi wãũ nè tinonnieti nti nè meyencaàrimè, deè í dò n dó kécaàrè di yèmmè, n dó dí banté n di dó mèè botí nku.

Ti bo cièmmè wèè dòò meyi

⁵ Kòò mòu te kè n yèmmè cààrè, mfi máá kōme í cààrè, timou ndi, yoo bèmabè di mieke kè n dòke báá de sũũ. ⁶ Kusúkù di mieke ò cònné mèè cónnìmmè sànnèmu. ⁷ Di mmònni di dò nké ò cièmmu kénárikùnne o yèmmè kè mè dòke báá caàrè. ⁸ N di náámmu ke tú dònè dèmarè kòò banté di ò dómè. ⁹ Deè te kè n di wàri dipátiri ke bo di yááké kényà kè di yíe n kó itíe nyimou. ¹⁰ Kè di ò ciè nho yei, m múnke ò cièmmu. N dò nkécíé nwè, nh ò cièmmu di kó mesàà nkpréi kè Kirisi yé. ¹¹ De bo yiennèmmè kè dibòò báá pété mefiè nke yé di yémèmu dibòò yèmmè dòmmè.

¹² N tũ̀̀ke dii mònni Todowaasi kè Kuyie nkpeté kuce kè m bo pí mmutòmmú. ¹³ N yí nyà n nèpo Titi kè n yèmmè caàrè kè m bè cau nképèéte Maseduonni.

Fekperínafè kòbe

¹⁴ Kuyie nyètiri ndeu, kunku kùu ti tanné fekperínafè mieke, nè Yesu Kirisi kpéi. Kè ti dò tũ̀̀dàrí kufòòku kunatikù kou tipíti timou, ke bo nte kè benitibèe banté Kirisi. ¹⁵ Kirisi ti dòò tũ̀̀dàrí wèè fòòku naati wè nwe Kuyie nkpréi, bèè coorí nè bèè fieti kè bè bo nkù yo. ¹⁶ Kè ti tú bèè í coorí be borè kufòòku kùu kòu. Ke tú bèè coorí be borè kufòòku kùu duò mmufòmmu. We mbo na kèpí nde kó mutòmmú? ¹⁷ Ti í dònè betòbè bèè dòò Kuyie nnáànti kupotaá, tínti náá nKuyie nnáànti weti weti nwe, ke yé kuù ti tómmè kè ti tú Kirisi kó betòmbè.

3

Metaummè pàmmè kó betòmbè dò nkéndòmmè

¹ Ti mè mbéi nti ti sánti timáà ndaà? Yáá ti dò nkénto yepáte nye yèè benkú ti tú bè, kéndònè bèmabè dòòrimè? Yoo di ti duonni di kó yepáte? ² Dfi tú yepáte yèè benkú ti tú bè, kè benitibè bo ndi wúó nkébanté ti pí mmùu tómmú. ³ Deè benkú di túmè dipátiri Kirisi wàri di ke di nti duó ti di náké dii mònni Kuyie nnáànti. De kó dipátiri í wàrinè mewāānie, di wàrinè Muyaánsààmù mmu, di í wàri titápíeti ínke, di wàri menitiyèmmè mieke nke.

⁴ Ti náá mmie nke í yèkù Kuyie mborè ti tá mèè kpèi nKirisi. ⁵ Ti í yè ntí pĩ nde kó mutòmmú nè ti kó muwērímú ti dōori deè kó dimáà bonni Kuyie mborè nde. ⁶ Ke yé kù ti duómmè muwērímú kè ti naá mmetaummè pàmmè kó betòmbè. De kó metaummè pàmmè í bonni ikuó ìi wàri i borè. Ikuó kòumu kè Muyaánsààmù fòukunko.

⁷ Ikuó bè do wãũ ì yetárè ínke ì do kòumu. Nè memme ke nneínè Kuyie nkó kuwenniku diekù, bá kù me ntúmè kùu pènké, kè Mōyiisi ìikè mpĩnti bá Isidayeeribe í nna ke bo nhò wúó. ⁸ Kè Kuyie nkó kuwenniku diekù do bonè ikuó ìi kòu, kù bo mbonè Muyaánsààmù mùu duó mufòmmu kèpèéte kù do dòmmè. ⁹ Kè kuwenniku do bonè ikuó ìi kòu, kù bo mbonè Muyaánsààmù mùu wénkunko benitibè kèpèéte kù do dòmmè. ¹⁰ Ti báá na kètúóté Kuyie nkó kuwenniku di mmònni kòku kèhennenè kùu do pĩnti, di mmònni kòku

kù p̄ēētému. ¹¹ Kè Kuyie nkó kuwenniku do bonè dèè í yóó m̄ante, kù bo mbonè dèè yó mbo s̄ã k̄ep̄ēté kù do d̄ommè.

¹² Ti m̄e nyémè ke dò nkù í yóó deè, deè te kè ti náá nke í ȳìkù. ¹³ Ti í d̄onnè M̄oyiisi wèè do ãã k̄ãá n̄ho ìkè kuyààkù bá Isidayeeriḃe í nyà Kuyie nkó kuwenniku dèè d̄ì m̄onnì. ¹⁴ M̄emme kè de kó kuyààkù kpaá k̄anké be yèmmè, kè bè kàà m̄metaummè kótímè kó dipátíri ke í banní. Kàa í w̄ennénè Kirisi dè ãã í nda k̄ãáté. ¹⁵ Nè yíenní ke de baa kpaá ke bè k̄anké, kè bè kàà m̄M̄oyiisi kó yepáte ke í banní. ¹⁶ Onìti c̄outé d̄ì m̄onnì ndi Yesu, de kó kuyààkù ãã k̄ãátémè. ¹⁷ Ke ȳé ti Yìè ntúmè Muyaánsààmù. Muyaánsààmù borè kunaatí de mbo. ¹⁸ Tínti bèè c̄outé Yesu, kè de kó kuyààkù k̄ãáté, ti m̄akemu Kuyie nkó kuwenniku kè kù ti ceeri kè ti naà nnè ti Yìè nyewe yem̄ou duómè ke m̄ori o kpetì. Ti Yìè nkó muaá mmuù p̄i nde kó mutōmmú.

4

Tikpàti t̄i bo tiyaamatì mieke

¹ Kuyie nkuù ti d̄ò mesàà nke t̄i duó nku kó mutōmmú, deè te kè ti mù p̄i nkè ti k̄òntì í ȳárikú. ² Ti yóumu med̄òr̄imè dis̄òr̄i k̄ōme, ti d̄òr̄imè mem̄ou síému, ti í cíi nhòm̄ò, ti í ceeri Kuyie nnáantì. Ti náá ntimóm̄m̄onti nti benit̄ibè kè Kuyie nwúó, bèè d̄ó timóm̄m̄onti bè bo na k̄ebanté. ³ Bá kè Tináansààtì ti náá nt̄i kpaá ke s̄ò, ti s̄òunè bèè fieti bèmbe. ⁴ Bè í yie nke ȳé kutenkù kuù nkóo kpaàti dib̄ò bè ȳèk̄unnemè ke bè d̄ítí bá bè í yau Tináansààtì kó kuwenniku, Kirisi k̄oku kùù ti benkú Kuyie nd̄ommè. ⁵ Ti í náá nti móm̄m̄ombe kp̄éi, ti náá nYesu Kirisi kp̄éi nke, wèè tú ti Yìè, ti tú d̄i kó betōmbè Kirisi kó metaummè mieke. ⁶ Kuyie nkùù ȳi kuwennikuu mífté dibiñnì mieke kuù mífté ti yèmmè mieke, ke ti benke ku kpetì nè Kirisi borè.

⁷ Ti d̄onnè tiyaamatì nti kè d̄emarè sààrè bo ti mieke, kè benit̄ibè bo banté de kó muw̄erímú í t̄úmè ti k̄ōmu kè Kuyie nk̄ōmu mmu. ⁸ Bè ti f̄éúk̄omu bè m̄e nyí ti na, ke ti ãã iȳèke ti k̄òntì m̄e nyí ȳar̄ike. ⁹ Bè ti f̄éúk̄omu kè Kuyie nti bonè kè bè ti buò nkè ti iiti. ¹⁰ Kè bè ti wantinè mukúú mbè do mù wantinè Yesu, kè bè bo banté Kirisi f̄òumè ti mieke, ¹¹ ke ti wantinè mukúú ns̄ã Yesu kp̄éi, kè bè bo banté Yesu f̄òumè ti kó tik̄òntì t̄i yóó kú ti mieke. ¹² Ti náá nt̄i náansààtì kè di péu muf̄ōmmu t̄i te kè bè d̄ó kè ti kuò.

¹³ Ti w̄arimu ke tú: N yiemmu deè te kè n náá. Ti múnke yiemmu deè te kè ti náá. ¹⁴ Ti ȳému ke dò nKuyie nkùù te kè ti Yìè nYesu ȳánté kuù yó nte kè ti ȳánté nè d̄índi kè ti w̄ennè kék̄ote k̄embo ku borè. ¹⁵ Ti f̄éùr̄i d̄i kp̄éi nke kusúkù di mieke bo p̄été Kuyie nkó mesàà kè ku kó yesã nd̄oke deuke.

Tik̄òntì t̄i yóó kú

¹⁶ Deè te kè ti k̄òntì í ȳárikú, bá kè tik̄òntì c̄itiri ti w̄erè yie péumu muw̄erímú yewe yem̄ou. ¹⁷ Ti f̄éùr̄i s̄amp̄ó nwe kè de kó m̄ef̄éútímè yóó p̄ēté, deè ti t̄unni ke bo ti tannè Kuyie nkó tikpetì mieke t̄i deu ke í sénni ke yóó mbo s̄ã, t̄i p̄ētému ti m̄e nyo mmèè sémmè. ¹⁸ Ti í wanti ti nuò nwúó ndè, ti wanti ti í wúó ndè nde, onìti wúó ndè ãã í nh̄ote, ti í wúó ndè deè bo s̄ã.

5

¹ Ti ȳému ke dò nti kó tik̄òntì t̄i ntú yefe nye kè ti bo ye mieke, kè ye ku d̄ì yìè, Kuyie nti duóm̄mu sic̄kperì k̄éinkè kumóm̄m̄onku kù maá sì, sì yó mbo s̄ã. Sì í maánè sinitin̄du. ² Deè te di m̄m̄onnì kè ti f̄éùr̄i de kó yefe mieke ke d̄ó Kuyie nti duó nk̄éinkè kó sic̄í. ³ Ti m̄e nyóó tamè de kó sic̄í ti í yóó nfeíó. ⁴ Ti m̄ake t̄i k̄ònti ketenkè kie nti ti f̄éúk̄omu, kè ti ààr̄i, ti m̄e nyí d̄ó ke kú kénkpa tik̄ònti, ti d̄ó k̄ép̄été k̄éinkè kpeti nti kè d̄e yie nkè muf̄ōmmuu maánko mukúú. ⁵ Kuyie nkuù de d̄ò t̄i kp̄éi nke ti duó Muyaánsààmù mùù benkú kù ti baanè m̄e mesàà.

⁶ Ti kpaá bo dii m̀ǹǹni tik̀ɔ̀nti tii mmieke ti í tókénè ti Yiè nciètè ti k̀m̀b̀ù̀t̀i me nyí duò.
⁷ Ti kéri nè metákùmè mme dè í tú ti dè wùó. ⁸ Ti k̀m̀b̀ù̀t̀i í duò, ti pètinke dó káyèmu ti nk̀ɔ̀nti mieke kékote ti Yiè mborè. ⁹ Deè te kè ti wanti kè ti ku yoo ti fòu Kuyie nti pénsiri.
¹⁰ Ke yé ti yóó cómmúmè diyie mari Kirisi ìkè kòo yietí bá wè d̀ò̀r̀imè do d̀ò̀mmè, mesàa nyoo meyei nhò d̀ò̀ mè ò kpaá fòu dii m̀ǹǹni.

Onitipànwè

¹¹ Ti dé ti Yiè nwe ke pí nho t̄ómmú, ke yūōnní benitibè o borè. Kuyie nyému ti yèmmè, kè n yèmmè dò ndi múnke n yé. ¹² Ti í dó késante timáa, ti dó ké di náké ti náámmè mme timómmonti kè di yèmmè nti naatinè, kè di ní na kéténnè bèè di náánnè sipɔɔ bá dè í bonní be yèmmè mieke. ¹³ Kè ti wàáté, ti wàáté Kuyie nkprí nke, kè ti yèmmè me nwenni mè wenni dí kprí. ¹⁴ Kirisi kó medókùmè meè ti teμμ̀m̀, kè ti yé ke dò nhoniti omáa kú dii m̀ǹǹni benitibè bemou kprí, timou ti kumu. ¹⁵ Ò ku timou ti kprí nke, ti ténke í te timáa, ti dò nkénfòu wèè kú ke yáánté ti kprí o kprí nke.

¹⁶ Kè dè dò memme ti ténke í wúó nhòmou nè menitiyèmmè, ti me nténke í wúó nKirisi nè menitiyèmmè. ¹⁷ Kòò m̀ou tàunnè Kirisi ò naá nhonitipànwè nwe kè dè kótírè demou p̄ēté, demou kè dè naá ndepànnè. ¹⁸ Demou Kuyie nkuu dè d̀ò̀ri, kunku kùu ti taunnè kumáa nè Kirisi borè, ke ti duó mmutōmmú kè ti bo nyūōnní benitibè ku borè kè bèe kù taunnè. ¹⁹ Kuyie ntaukonè kumáa benitibè nè Kirisi borè nde ke bè c̄́énko be yei nke ti duó nde kó mutōmmú ke tú tí náké metaummè kprí.

²⁰ Ti cómmú Kirisi kó dif̀t̀iri ndi ke di náánnè, Kuyie ndi náánnè ti nè mieke nke, ti di báámmu ke tú dí yie nke taunnè dimáa Kuyie. ²¹ Kirisi do í m̀ke meyei mmamè, kè Kuyie nhò toú nti kó meyei mmemou kè dè bo yie nkè kù ti sàk̀unne.

6

¹ Tínti bèè w̄́ínè Kuyie nke pí nku t̄ómmú, ti di náámmu ke tú di báa yóu kè Kuyie ndi duó mmèè sàa nyè detetirè. ² Ti w̄́rimu ke tú:

N kèemu a báammii dim̀ǹni sàari,
 ke ì c̄outé, ke da teénnè,
 n dó ke da d̄eeté dii m̀ǹǹni.

Tóò, dim̀ǹni sàari tú dii. Yíe nwe Kuyie ndómè ké da d̄eeté!

³ Ti í dó ti d̀ò̀r̀imèe b̀o nhòmou, kè bèe wátí ti t̄ómmú. ⁴ Ti dó bèe bantému ti d̀ò̀r̀imè memou mieke ti t̄úmè Kuyie nkó betōmbè. Deè te kè ti f̄̀ù̀ri ke àari, kè ti yèmmè càari, ke ti mi. ⁵ Kè bè ti puoti, ke ti kpeti, ke suku benitibè kè be mieke ti peike, kè ti pí mut̄nyonkumu, ke wenté inuɔ, ke wenté dik̀ǹni. ⁶ Kè Muyaánsàamù ti teénnè kè ti borime wenni, ke ti yé Kuyie nnáantì, ke m̀ke meminnimè, ke nitì, ke dó titòbè mómmuɔ. ⁷ Ti náa nKuyie nnáantì weti weti nwe kè Kuyie nw̄́r̀ímú ti bonè, ti kó tikp̀r̀inenti tu ti bo d̀ò̀mmè Kuyie ndómè. ⁸ Kè bie nti sántí, betòbè nti s̄́á, kè bie nti wátiri, kè betòbè náa nti kó mesàa nkprí, ke ti wúó nsiyáàbisi yembè kè ti né náa ntimómmonti. ⁹ Ke d̄ari ke dò mbè í ti yé ke né ti yé, kè ti wúó mbèè yóó kú kè ti né fòu, ke ti kpeti, bè me nyí ti k̀ò̀. ¹⁰ Ke càari ti yèmmè kè diwèi né ti bo s̄́á, ke ti wúó nyidawaá nkè ti né kparikunko benitibè péu, ke ti wúó mbèè í m̀ke demarè kè ti né m̀ke demou.

¹¹ Ti k̀be, Kɔdɛnti k̀be ti í di s̀ǹne t̄imatì, ti di dómu nè ti yèmmè memou. ¹² Ti di duómmu ti yèmmè, dí í ti duó ndi k̄m̄e. ¹³ N di náánnè ke dò m bí nyi, ti duónnè di yèmmè ti di duómmè ti k̄m̄e.

Kuwenniku í w̄́nnè dibiinnì

¹⁴ Di báa taunnè dimáa bèè í yé Kuyie. Dewennire í w̄́ínè des̄́innè, kuwenniku í w̄́ínè dibiinnì. ¹⁵ Kirisi í w̄́ínè dibòò, Kirisi kou í w̄́ínè wèè í tú Kirisi kou. ¹⁶ Bè í fiiku yebòkè Kuyie nciètè. Ti tú Kuyie nciètè nte kù bo tèe mieke, kéndonnè tì w̄́rimè ke tu:
 M bo mbo be cuokè ke be w̄́nné,

ke be te ke bè tu n kòbe.

¹⁷ Dèè te kè ti Yiè nKuyie mbéi nke tú:

Yènnè be mièke kécánné.

Di báá kááké dèè s̄,

kè dèe yie nkè n di còuté,

¹⁸ ké n tú di cice, kè di tú m bí.

Mí nKuyie Mpakedaa m̄i me nyē.

7

¹ N kòbe Kuyie nti dǎunnè yèè nò kó dimàà tú yèsààye nye, yóunè kè ti menténè timáà dèè s̄nkunko tikònti nè meyèmmè, kèyetoo kéndò mpáí páí kéndé Kuyie.

Kòdènti kòbe cèètemè kè dè narike Pòori

² N dúònnè di yèmmè memòu, n yí cààrè òmòu dèmarè, n yí tanné òmòu tidawantì mièke, n yí ciité òmòu ke di o kperè. ³ Dè í tú m béi memme ke di kpannè, n di nàkému kè n tú n di dúò n yèmmè memòu ke ti wènné, ke yó nwē mmufòmму mièke nè mukúú mmièkoo. ⁴ N di tá mediè mme kè n yèmmè di naatinè, kè m mòke dikòmbùò kè diwèi m bo mesàà ndi kpréi bá nè ti me nfèùrìmè.

⁵ N tùòke dii mònni Maseduònni ke máánè meháàrìmè tipítì timòu, n yí nna ke ompè, kénharìnè bie nke yīèkù betòbè. ⁶ Kuyie nkùò ã ã bántè wèè yèmmè cààrè, kè kù m bántè kè Titii tuòkení. ⁷ Dè í tú dè n narike ò tùòkenímè máà kpréi, nè di sòò náríkùnne mèè botí o yèmmè ò n nàkému di dómè ké n yà nè di yèmmè sòò cààrèmè nè di mòke tìi kònyauti n kpréi deè te kè diwèi dòke m pī.

⁸ N sòò di wàri dipátiri kècààrè di yèmmè n yí dèmmu, bá kè ò dèmmu de kó idebii í ɔɔte, ke yé di yèmmè cààrèmè dimònni sáròpò nwe. ⁹ Dè n naatimu di òmònni n di wàrimè de kó dipátiri dè né í tú n yē ndi yèmmè cààrè mèè kpréi, de kó meyeñcààrìmè di tee mmèè kpréi nke kè di cèète ke tūnne Kuyie nkù dó ku kòbe mmòke mèè yeñcààrìmè botí. N tū n yí di cààrè dèmarè. ¹⁰ Meyeñcààrìmè mèè tu Kuyie nkòme mè teénnè onitì nwe kòò cèèri. De kó meyeñcààrìmè botí bè ã ã ò òndèmmu me kpréi. Kutenkù kuù nkó meyeñcààrìmè í ceeri onitì mè ò kòumu. ¹¹ Wénténè kèyà de kó meyeñcààrìmè mièke Kuyie mpī mmùò tōmmú, kè dè di yonke, kè di kòmbùòtìi do, kè dí ndó ké n yà, kèité kécómmú kèdeite wèè dòò meyei, ke benke ke dò ndi í ò kòmmú.

¹² N sòò í di wàri dipátiri wèè dòò meyei nhò kpréi nyoo ò cààrè wè kpréi. N di wàri ke di bo dòò kè dèe benke di ti dómè mme. ¹³ Di dòò kè dè n narikemu, ke yìè ke n narike di sòò còutéme Titi kénáríkùnne o yèmmè. ¹⁴ N sòò di sántemu Titi borè ke s̄ nhò mu nyí kòtoo, kòò kòtoo ke s̄ ndè mènke me ndò. Nh ã ndi náá mómмуò nwe, kèndonne n sòò sántemè Titi di borè kè di mènke de nyà. ¹⁵ Ò di dó mediè mme, ke í yīè ndi sòò ò còutéme kèyie nho tié nké nhò dé mediè. ¹⁶ N yèmmè di naatinèmu, n yí di yīèkù timatì mièke.

8

Maseduònni kòbe kó yepāre

¹ N kòbe n dó ké di náké Kuyie ndòò mèè sàà mme Kirisi kòbe t̄rè yèè bo Maseduònni. ² Bá nè meféútímè me nti s̄nkémè mediè nè memme kè ti mmòke diwèi mediè, ke pā mediè, bá nè ti me ncīnnimè. ³ Kè t̄i ndó nè timáà t̄i bo pāmè, kèpā kè dèe pēēté t̄i wērimú. ⁴ T̄i do yetíróo ke ti báá nke tú tí yóu kè t̄i múnke pā ti kperè Kirisi kòbe bèè bo Sudee kó kutempē mmièke. ⁵ T̄i do keté kèduó ntimáà ndi Kuyie nkéndònnè Kuyie ndómè, ke né ti dúò timáà, ke pā kè dèe pēēté t̄i yèmmè do dò nti yóò pā kè dè mmamè. ⁶ Dèè te kè ti bántè Titi ke tú wèè wētoo kèsòoté kèyáúkùnne di kònti, kèdeè mutōmmú ò keté mù. ⁷ D̄i tú beketibè demòu de mièke, ke dó Kuyie mmediè, nke mòke bèè nò nke náá Kuyie nnáantì, nè bèè nò nke t̄i tié nkè di kònti yau, kè di ti dó mediè. Kè n yé ke dò ndi bo ntú beketibè bèè pā mbe mièke.

⁸ N yí yě ndi pã nè muwě́rímú, n dó ké di náké betɔ̀bè pã mmèè botí nku, kè dèe yáúkùnnè di kòntì ke di benke di dómè Kuyie. ⁹ Di yému ti Yiè nYesu di dòò mèè sàà, wenwe wèè do tú okpààtì ke yie nticìtì ke di kpàrikùnnè.

¹⁰ N di náá n yèmmè dómme mme, dè wennimu ke dò ndi sɔ̀oté kèmpãã, ke yé dí yàà yàmè de kó meyèmmè kékété di bo pãmè. ¹¹ Di keté de kó mutòmú nè tikɔ̀nyauti nti, sɔ̀oténè ké mù dèè nè diwèì, kèmpãã ndi bo na kèpãmè. ¹² Kàa pã nè a yèmmè memɔ̀u, bá kè dè í deu Kuyie nhõõ cɔ̀utému, Kuyie nwèì a mɔ̀ke kè dè màmmè mme.

¹³ Bè í yě ndí pã betɔ̀bè kèmmonte di mómmɔ̀mbe, be yě ndi totému. ¹⁴ Di mɔ̀kemu yíe, dí nteennè bèè kpa, kè bè naa mɔ̀ke kè di kpa bè di teennè. Bè de ntú di toté. ¹⁵ Kéndonnè ti wàrimè ke tú:

Wèè do òõ kóú péu

o kperè do ò í nsùó,

wèè kou sámpó

o kperè me ndo òõ í nhò dòńté.

Pɔ̀ari tòmme Titi nè o népobè

¹⁶ Ti sántí Kuyie nkuù teennè Titi kòò di dó ti di dómè. ¹⁷ Ò yiemmu ke bo kɔ̀too di cie, dè í tú ti ò nàkémè máà, ò do dómú o mómmuò ké di yà. ¹⁸ Ti ò neínnèko ti népo wèè náá Tináansààtì kè Kirisi kɔ̀be bemuò ò sántí. ¹⁹ Kirisi kɔ̀be beè ò tããté kòò bo ti cíe nkè ti kɔ̀tenè yepãrè Sedisadèmmu. Kè yèe déúkùnnè Kuyie nyètìrì ke benke ti dómè kènteennè titɔ̀bè.

²⁰ N yí dó kèntɔ̀ de kó idíftí dieyì m máà bè yàà bo n wátí mèè kpéí. ²¹ Ti í wanti dèè wenni Kuyie nyìikè máà, ti dó dèè wenni dènde Kuyie nè benitìbè ìkè.

²² Ti yíe ke tɔ̀nko ti népo wè, ti ò yàákému kuce mèpéu ke s̄́ nho kòntì yau, ke né dɔ̀ke yauke di mmònni ò tã mèè kpéí. ²³ Mí nnè Titi tî wè nke pí mmutòmú di kpéí, kè betɔ̀bè, Kirisi kɔ̀be beè bè tããté, kè bè pí mmutòmú ke déúkùnko ti Yiè nYesu Kirisi nyètìrì. ²⁴ Benkenè be, di bè dómè, kè Kirisi kɔ̀be tìrèe banté mùu te ke ti di sántí.

9

Kuyie nti pã nkè ti bo mpããmmu

¹ Dè ténke í békú n di wãri yepãrè bè pã nyè Kirisi kɔ̀be bèè bo Sudee ye kpéí. ² N yému di dómè ké bè teennè, ke di sántè Maseduɔ̀nni kɔ̀be borè, ke bè náké ke tú nè yàkení nwe Akayii kɔ̀be dómè kèpã. Di kó tikɔ̀nyauti tìl yáúkùnnè besúkúbè kòntì. ³ N tɔ̀nko ti kɔ̀be bie nke dó nni nsó ndi bàátí ke dèemu, kè n di sántè dìl sãnni ntú dimómme. ⁴ Kè dè dò Maseduɔ̀nni kɔ̀be mabè bo n neínè kè bè s̄́ ndè í dò mbè nàkémè dè bo náá nti kó ifei kè m báá yí di kpeyi. ⁵ Deè te kè n tɔ̀nko ti kɔ̀be kè di bo tíf nyepãrè di ti náké yèè kpéí. Nè di pãrè mieke nke bè bo bantémè di pãmè nè meyèmmè memáà.

⁶ Di yému ke dò nkàa buotí sámpó a òõ kóú sámpó nwe, kàa buotí mediè nha kóú mediè. ⁷ Bá wè wèè pã o yèmmè dò nwèe pã kè dè mmamè, ke báá pã kédeè kédemmu yoo dè ndonnè muwě́rímú, ke yé Kuyie ndómè wèè pã wènwè nè o yèmmè memɔ̀u. ⁸ Kuyie mmòkemmu muwě́rímú ke bo di pã kè dè nsù ké ndi sànnè késúó nke di dòò betɔ̀bè mesàà.

⁹ Kéndonnè ti wàrimè ke tú:

Kù nitimu ke pã mbecìribè sãã.

¹⁰ Kuyie nkùù òõ duó nhotenkútì tidibotì kènte kòò kóú mediè kèpété kényo, kù bo ndi yéútì tidibotì kènte kè dè kòtírì ke di niti dòke deuke. ¹¹ Kuyie nyóó di pãmu mediè, nkè di múnkèe pã mediè. Kè ti kɔ̀tenè di pãrè Sudee kè bèe sántè Kuyie nye kpéí. ¹² Ke yé yepãrè di pã nyè í teennè Kirisi kɔ̀be máà, yè yó ntemu kè bèe sántè Kuyie. ¹³ Di pãrè yeè yóó benke di tú bè, kènte kè kusúkùu déúkùnnè Kuyie nyètìrì, di yíe mmèè kpéí nTináansààtì ke totírínè di kperè betɔ̀bè. ¹⁴ Be yèmmè bo ndi naatinè kè bè ndi báánnè Kuyie nkù di dòò mèè sàà ndiemè kpéí. ¹⁵ Nsántínè Kuyie ku pãnni dierì kpéí.

10

Pɔ̄ari nàké tì bèè ò wàtìrì

¹ Mí Pɔ̄ari m̄i dó ké di béinnè. Mí nwèè yòò nKirisì n dòò mèè sàà nkpréí, kéndònnè di mièké bèmabè tumè nh ò nyòò n di bonè d̄i m̄ònnì kédété kékpenké. ² Báá duónnè kè n kòtoo d̄i yìè di ciè kè n náàntì òkpènnì, n yí yó nnáánnè bèè yèmmè dò n d̄òri nè onìtì kó mecìi nke yìèkù. ³ Ti tú benitibè mbe, ti né í maù nè onìtì kó mecìi. ⁴ Ti kó tikpàrinentì í tú kutenkù kuù nkpeti, ti tú Kuyie nkpeti nti ke kpènnì, ke bo na kèpònte sicèkperí. ⁵ Ti ti nkòùnè meyáàbìsìyèmmè nè sifeí kòme, dèè ti dítinko Kuyie mbíékè. Ti ti mp̄iinnè menitiyèmmè ke me niù Kirisì borè, kè mè yìè nho kpèti. ⁶ Kè di yie nd̄i m̄ònnì ti kpèti ti bo kpètinnè bèè yetírì Kuyie nkpeti.

⁷ Bè wèí dèè wenni d̄ende fenònfè. Kòò m̄òu yèmmè dò nhò tu Kirisì kou, wè nyé ke dò nti múnke be ntú. ⁸ Di yèmmè dò m p̄òtì Kuyie nni niímmè kpéí nke. N do d̄òmmu kèmpòtì kè dèe p̄èté memme bá ifei bá nni mbo, ke yé Kuyie kuù n niímmè kè m bo pí mmutòmmú ke di kpénkùnne, dè í tú n yóò di bo. ⁹ N yí di wāū yepáte kè bo donné di kòmbùòtì. ¹⁰ Bèmabè nàá nke tú: M páte náàntì ò nkpeñnì ke yóò, kè n né kòtoo nni nc̄iinnì ke náá nke kòò nkòò nkè dè dò mmesémmè kperè. ¹¹ Wèè nàá memme wè nyé ke dò n di wāū tì nè nh òò kòtoo kènnáá ntì dè í cáá.

¹² M báá na kèmbèúne m máá bèè yèmmè dò mbè deu. Bè tu tiyèintì nti ke erinè bemáà betòbè. ¹³ M báá na kènsántì m máá kè dèe p̄èté Kuyie nni mbennè nè dè, n yó nsántì m máá Kuyie nni mbennénè dè nde. Dèè tú m bo kòtoomè di ciè. ¹⁴ N na nyí n d̄òò n do í dò nkédòò dè nde kè n do í kòtoo di ciè, m̄i me nkòtoo di ciè ke di nàké Kirisì kó Tináansààtì. ¹⁵ Ti í dó kèmpòtìnè betòbè pí mmùò t̄ómmú. Ti dó di tákùmmè meè kpenké, kè n t̄ómmúu yíé kèdeuke di cuokè, mù né báá p̄èté Kuyie nyé mmù r̄berinè dè. ¹⁶ De kó difònkùò m bo na kénáké Tináansààtì yehékè teyè òmòu mu nyí nàké yè, n yí dó n sòoté òmòu pí ndè mutòmmú.

¹⁷ Wèè dó kèmpòtì wè mp̄òtì nè Kuyie nhò d̄etémè. ¹⁸ Kuyie nsántì wè wèè tu onìtì dè í tú wèè sántì omáá.

11

Pɔ̄ari nè besòumbè

¹ Kè di bo na kèminné kè n nàké kuyèinkù tēmè di minné. ² N di dó mediè mme kè dè n yóò, kè de kó kuyonku tú Kuyie nkòku. Di d̄ònnè isapùmbí nyi, kè n di waá ndi d̄òu Kirisì, ke dó di nwe nwetì omáá. ³ Ke né yìèkù bè bo di sukúmè kè di ò yóu. Kéndònnè fewààfè do sòutémmè Efú kòò fétinne. ⁴ Di í yetírì t̄imatì, bá kè bè di nàké Kirisì t̄òu m̄òu kpèti, di òò yiemmu, kè bè di nàké dibòò kpèti di baa yienko, kè bè di nàké t̄i cáánnè Muyaánsààmù nè Tináansààtì kpèti, di baa tó yienko.

⁵ N yèmmè í dò n kèñnìnè di tú bè Kirisì kó yetòrè dieyè. ⁶ Kè dè yèmmè n yí nò nke náá, n né yému Kuyie nnáàntì páíí ke tì ndi nàké.

⁷ Meyei mme n kèkùnmemè m máá ke di nàké Kuyie nnáàntì fààrè ke di bo kpenkaà? ⁸ N yóu kè Kirisì kòbe n t̄ò, kè m bè kòte, ke bo teénnè dímbè. ⁹ N sòò bo di ciè kòò m̄òu í n t̄ò. N kperè dèè d̄i m̄ònnì, kè ti kòbe Maseduonni kòbe bèè kòtení kè m p̄á dèè kó dimàà n d̄òt̄é. Di kòò m̄òu sòò í n t̄ò, m me nyí dó òmòu n t̄ò. ¹⁰ Nè Kirisì timòmm̄ontì yìè nwèè bo m mièké ò kpéí, m báá yie nkè de kó disānnii nóté n yínkè Akayii kó kutemp̄è nkumòu mièké. ¹¹ N yí di dóm̄u dèè te kè m béi memmaà? Kuyie nyému n di dóm̄è.

¹² N d̄òòmè n yóò nsókè ke me nd̄òri. De m̄ònnì bèè wanti kèmpòtì bè pímmè mutòmmú ke ti d̄ònnè, bè báá p̄été bè bo mp̄òtìnè mù. ¹³ De kó benitibè tú besòumbè mbe ke d̄òò bemáá Yesu t̄òrè. ¹⁴ Dè í dò nke ti di, dibòò mómm̄onni òò namu kédòò dimáá Kuyie nt̄onni. ¹⁵ Dè í yóu dibòò kó betòmbè bo d̄òòmè bemáá Kuyie nkó betòmbè, bè né yóò yàm̄u de kó muc̄òntimu diyèè marì.

Pɔ̄ari f̄éútémè

¹⁶ M bo yíe kébéi nke dò: Òmòu bá nni nhwúó nkuyèinkù, kè di me nni nhwúó nkuyèinkù nku, yóunè kè nnáké tiyèinnáàntì, ke múnke fómú sámpó. ¹⁷ N dó ke béi ntì í tǔ ti Yiè nkpeti, tiyèinnáàntì nti. Dè dò n fómúmu kè n yóó fómú. ¹⁸ Betòbè fuommu, kè be yèmmè dò mbè yé demarè, m múnke bo fómú. ¹⁹ Díndi bèè yèmmè dò ndi ciì, di yie tiyèinnáàntì, ²⁰ ke yie nke tǔ be kó tidaatì, ke yie nkè bè di sóu nke tóu di kperè, ke yie nkè bè di senku, ke yie nkè bè di bemmu. ²¹ Di naatimu di tǔmè n cǐnnì, ifei ì tì nni mbonè n yí namè ke dǔò betòbè dǔòrimè.

Mùu te kè betòbè fuo m múnke mù mǎkemu. N náá tiyèinnáàntì nti. ²² Kè bè tu Ebedeebe mbe m múnke we ntú, kè bè tu Isidayeeriibe mbe, m múnke we ntú, kè bè tǔ Abarammu kó iyaábí nyi, m múnke de ntú. ²³ M bo yíe kénáké tiyèinnáàntì. Kè bè tu Kirisi kó betòmbè mbe, m múnke we ntú ke pǐ mmutòmmú ke bè pèǔtè, kè bè n kpetínné kuce mǐpéu, ke m puotí kuce mǐpéu, kè n kàáté mukúú kuce mǐpéu. ²⁴ Kè Sifube m puotí kuce mènùmmu didáu sipísitǎati nè mèwei. ²⁵ Kè Odommu kòbe m puotí kuce mǐtǎati, ke m bùótí yetǎrè kuce mènà. Kè n diu nè bàtód kuce mǐtǎati, kémǎke menie mmieke kuyie nku máà, keyènkè kemáa ke deitínè kudabekù kó diwétirì. ²⁶ N cemmu mieke kè n kàáté mukúú nyikó mmieke, Sifube nè bèè í tǔ Sifube be mieke, yehekè mieke nè depaa mmieke, dàméèrì mieke nè bèè sóu nke tǔ bè tu Kirisi kòbe be mieke. ²⁷ Ke pǐ mmutònyonkumu ke fǐtǔtè, ke wenté inuò, kè dikònnì m pǐ nkè sinéyǐ m poté, kè m mǎnté tidiitì ke bóu dinùu, ke mǎnté tiyàtì kè muséé nni mpoté. ²⁸ Kè nnì mme ndò nke wète kǐtotí n yèmmè Kirisi kòbe bemu kpéi. ²⁹ Kòò mòu í kpeñnì muwedoummu mieke n yèmmè caàrè, kòò mòu do meyi mmieke dè nni yóu.

³⁰ Kè m bo mpòtì nni mpòtìnè n cǐtì nti. ³¹ Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice wèè tu mesàa nyiè nsǎa, ò yǐmu n yí sóummè. ³² Okpàatì Adetaasi kó dimònnì, kè nni mbo Damaasi kè kùmandàa dúò nkè bèè bàa dihei kó yebòrè ke bo m pí. ³³ Kè bè mè nni n cǐunnè dimámmuyàa kuduotí kó tebòtè, kè m bè yenténè.

12

Kuyie mbenke dè Pɔɔri

¹ Dè í wenni a bo nfuommè. N né dó kǐyíe tǐmatì nti Kuyie nni mbenke dè nè kù n dáa ntì. ² N yé Kirisi kou mòu nwe Kuyie ndo tǔoté wè ke dèkenè kǐnkè, dè mǎke yí nyebie ntepiítè nè yèndà. Kù mènke do ò tǔotémáa, dè ò dǔò tidouhntì ntaà, n yí yé, Kuyie nkuù máa yé. ³ N yǐmu ke dò nkù ò tǔoté ke kònnè diwèlhei. Kù mènke ò tǔotémáa, dè ò dǔò tidouhntì ntaà, n yí yé, Kuyie nkuù máa yé. ⁴ Deborè kòo keè tináansàatì matì, onitì í yóo na ke béi ntì, onitì keté ke í dò nké tì béi. ⁵ Mǐ tu de kóo nitì, ke na nna kǐmpòtì. N né dó kǐmpòtìnè n cǐtì nti. ⁶ Kè n do dó n na mpòtìmu, dè me na bá ntú siyàábísi, ke yé n náámmè mǎmmu nwe. N né yóumu kédó n dǔòrimè nè n náàntì deè benke n tǔ wè, kòò mòu bá nni nwúó nke dò n de.

⁷ Kuyie nyóu kè dibòò nh ãnnè mumòmmú yonkumu, kè m bá mmòke tefentè nè kù m benke dè kpéi. ⁸ Kè n kù bántè kuce mǐtǎati ke tǔ kù m miekunnè. ⁹ Kè kù ò tǐnnè ke dò: N kó mesàa nda bonè kè dè sànnèmù, nh òó pǐ mmutòmmú onitì cǐnnì dǐi mǎnnì ndi. Dè te kè dè n naatì n cǐnnimè kè Kirisi kó muwǐrímú bo nni mbonè, ¹⁰ Dè n naatimu n cǐnnimè, kè bè n sǎa, ke n fǐunko, ke caari n yèmmè Kirisi kpéi, ke yé n cǐnnì dǐi mǎnnì ndi n kpeñnimè.

Pɔɔri dómè kékote Kɔdɛnti metáámmè

¹¹ Dǐi te kè ò náké tiyèinnáàntì ke fòrmú, dǐi do dò nke nni nkómmú. Bá kè n yí tǔ òmòu di yǐ mbèè tu Yesu tǔrè dieyè, bè í mpèǔtè mmùmamù. ¹² N fǐurì ke mi nke dǔò tǐ dietì di cuokè tǐi benkú n tǔmè Yesu tǔnnì. ¹³ N dǔò ba Kirisi kòbe tǐrè teyè ke í me ndi dǔò? Kè n cààrè di í n tǎmè mme, n cǐnnè.

¹⁴ N kòtoo di cie kuce metãámmè mme, n yí dó di kperɛ marè, n dó dímbɛ di mómmɔmbɛ ibí ì ñ ñ í mpií i yembè, i yembè beè ñ ñ ì pií. ¹⁵ Dè n naatimu m bo di duómme n kperɛ demɔu kéduó m máà ke di teennè. M me ndi dómè mediè di bo nni ndó sámpòàà?

¹⁶ Di yému ke dò ndi í n tɔ, kè bèmabè yèmmè dò n dòò mecìi nke di di kperɛ. ¹⁷ Yáà n nàké n tǎnko bèmbɛ kè bè di ciité? ¹⁸ N tǎnko Titi nwe nè ti kou di yé wè beè di ciitáà? Mí nnè bè ti wè mme yèmmè memáà ndi nè ti pí mmèè botí mutómmú.

¹⁹ Kè de yèmmè di yèmmè ndò n náá mmie nke dó kébenke n wennimè mme. Dè í dò mmemme, Kuyie nyému n náámmè Kirisi dómè mme, ke bo di kpénkùnne di tákùmè mieke. ²⁰ N yíèkù m bo tuókoomè kénsó ndi í dǎòri n dómè, kè m múnke dǎò di í dómè. N yíèkù m bo nsómme di kraá ke ènnè ditòbè, kè di mieke péi ditòbè, kè di sáá nditòbè, ke náá ntisínténáànti, ke mǎke sifeí ke kǎónnè ditòbè. ²¹ N yíèkù m bo tuókoomè kénsó mbèè dòò meyei mbè kraá sǎké mufòmму yeimu mieke ke dǎòri di dómè. Kè Kuyie nni ndíi nyifei kè n yèmmè caàrè ke n kómmú be kpéi.

13

Pǎòri wàrimè Kɔdɛnti kɔbe ke tú bèè wénté bemáà

¹ Kuce metãámmè mme n kǎroomè di cie. Ti wàrimu ke tú kè bè wátìrì òmòu dí tí tǔntɛ benitibè bèdébè yoo bètǎàti ìkè bèè yà. ² N sòò bo dìi mǎnni di cie kuce medérímmè kécaummu bèè dòò meyei, nkéwète ké bè cau bá n yí me mbè bonèmmè bembɛ nè betòbè ke tú n ténke í yóó cíé nhòmòu m bo tuókoo dìi mǎnni di cie. ³ Kè di dó kéyà dèè benkú dèndɛ ke dò n Kirisi náá m mieke di bo dè yà. Kirisi í cǐnni ò benkúmu o wèrímú di cuokè. ⁴ Ò do cǐnnimu kè bèè ò baaké kudapǎàtí kòo yǎnté nè Kuyie nkó muwèrímú, ti múnke cǐnnimu ò do dòmmè, kè Kuyie nkó muwèrímú né ti bonè mù do ò bonè mèè botí, kè ti pí mmutómmú di cuokè.

⁵ Wénténè dimáà kéyà kè di tákùmè fífkú, kéyááké dimáà kéyà kè Kirisi bo di mieke, kè di yááké ke sǎ nhò í bo di mieke di yíèkemu. ⁶ N yèmmè dò ndi yému n yáákémè m máà ke yà Kirisi bomè m mieke kè n tu o kou. ⁷ M báámmu Kuyie nke di báá dǎò meyei, n yí dó m benke n nǎmmè, bá kè n yí tú òmòu di ndǎòri mesàà. ⁸ M báá na kéyete timómmǎnti tìi tu Kuyie nkpeti, n ti ndó. ⁹ Dè ñ nni naatimu n cǐnni dìi mǎnni kè di kperǐnì. M báámmu Kuyie nke tú kù dǎke di kpénkùnne ku kó kuce mieke. ¹⁰ Dè te kè n di wǎri dipátiri ke kraáo, kè dè bo yie nkè n tǎòkoo m báá di kpannè. Kuyie nyí n duó mmuwèrímú kè m bo di fǐũ, kù mù nni nduó nkè m bo di kpénkùnnemu ku kó kuce mieke.

¹¹ N kɔbe dè ndi naati, kè di nkótírí Kuyie nkó kuce mieke, ke nyáúkùnkò ditòbè kǎnti, kénwè ndinù, kénnaatinè ditòbè. Kuyie nkùù ti dó ke ti duó ndiwèi kù ndi bonè.

¹² Dǎunè ditòbè mesàà. Kirisi kɔbe bemɔu bèè bɔ die mbè di dǎunkoo.

¹³ Ti Yíè n Yesu Kirisi kó mesàà nní ndi bonè, kè Kuyie nni ndi dó, kè Muyaánsààmù mùù ti taunko kè mù ndi bonè dimòu.

Pɔ̃ɔri w̃ari dii pátiri Kirisi kɔbe bèè bo Kadasii
Di mpátiri tɔ tii náànti

Pɔ̃ɔri do w̃ari di mpátiri Kirisi kɔbe bèè bo bèmbɛ Kadasii. Pɔ̃ɔri do kɔri Ikɔnni nwe, kép̃ɛt̃é de kó yehékè mieke ké bè nàké Kuyie nnáànti. Pɔ̃ɔri ité dii m̀̀nni késɔt̃é yehékè tɛyè, kè Sifube kó ikuó t̃̀mbèè k̃atení k̃eyete Pɔ̃ɔri nàké tì, k̃ece nKadasii kó yehékè yem̃ou k̃enáké benitibè ke d̀̀ bè nt̃̀ m̃M̃oyiisi kó ikuó ỹemmè. De kó dipátiri mieke ò í yóu ò bo béimmè Pieri do w̃ennè bèè í t̃̀ Sifube ke yo k̃éyà Sifube k̃ésari, k̀̀ ò k̃rannè, k̃ébenke ke d̀̀ nyikuó ìi í d̃̀eri, k̃àa bo nt̃̀mè Yesu d̃̀è d̃̀eri.

Di mpátiri náànti duó ke d̀̀mmè

1. M̀̀u k̃p̃éi nte kè Pɔ̃ɔri w̃ari de kó dipátiri 1:1-9
2. Pɔ̃ɔri yetemè bè nàké tì o ínkè 1:10-2:21
3. Kuyie nh̃õ ti d̃̀et̃é ti k̀̀ t̃̀ dii m̀̀nni ndi, d̃̀é í t̃̀ ti t̃̀mmè ikuó 3-4
4. Kirisi kou wèè t̃̀ Kuyie nh̃ò d̀̀ nk̃éfòu mèè botí 5-6

Pɔ̃ɔri d̃̀ummè Kadasii kɔbe

¹ Mí mPɔ̃ɔri Yesu kó dit̃̀nni m̃i di w̃ari, benitibè bèè í n duó nde kó mut̃̀mmú yoo onit̃̀ m̃ou, Yesu Kirisi nè ti cice Kuyie nk̀̀u te k̀̀ ò ỹánt̃é, bèè mù nni nduó. ² N kɔbe bèè m bonè, bè di d̃̀unko d̃̀indi Kirisi kɔbe bèè bo Kadasii, ke t̃̀ ³ Kuyie nti cice nè ti Yiè nYesu Kirisi bè di d̃̀ò mesàà nke di duó ndiwèi. ⁴ Kirisi d̀̀ò Kuyie ndó memme ke duó nhomáà kè bè ò k̀̀, k̀̀ ò bo ti d̃̀et̃énè kutenk̀̀ ỹeiku kuu. ⁵ Kuyie nyèt̃iri ndeu s̃̀à. Kè d̃̀ mme ndò.

Tináansàati bomè timáá

⁶ Dè n dimu di p̃̀nke yóumè Kuyie, kunku k̀̀u di yu Kirisi ti d̀̀ò mèè sàà nk̃p̃éi, ke d̀̀ k̃ét̃̀nnè kuce tek̀̀. ⁷ N di náámmu kuce tek̀̀ mak̀̀ í bo, benitibè bèè d̀̀ k̃é di sout̃é ke ceeri Kirisi kó tináànti. ⁸ K̀̀ ò m̃ou, yoo mí, yoo Kuyie nt̃̀nni mari di nàké t̃̀mat̃̀ kè t̃̀ c̃̀ánnè n di nàké t̃̀i náansàati, Kuyie nh̃ò c̃̀õ. ⁹ N t̃̀ nàkému ke w̃ète ke di náá, nk̀̀ ò m̃ou di nàké t̃̀mat̃̀ kè t̃̀ c̃̀ánnè Tináansàati di yie nti, Kuyie nh̃ò c̃̀õ.

¹⁰ N náá mmie nke d̀̀ benitibè bèè n s̃̀antaà? B̃iti, n d̀̀ Kuyie nkuu n s̃̀ante, kè n do d̀̀ benitibè bèè n s̃̀ante n na bá nk̃paá t̃̀ Kirisi kóo t̃̀nti.

Pɔ̃ɔri naá mmèè botí Yesu t̃̀nni

¹¹ N kɔbe n di náámmu Tináansàati n di náá nti í t̃̀ onit̃̀ k̃peti. ¹² Mí mmómmu onit̃̀ wèè í t̃̀ nni nnàké, Yesu Od̃̀et̃iwè wèè t̃̀ nni mbenke.

¹³ Di k̃èmu n do d̀̀mmè n t̃̀ ndi m̀̀nni Sifube kó it̃̀ié, di ỹemu n do f̃̀mmè Kirisi kɔbe nè tik̃nyauti k̃éndó ké bè deè, ¹⁴ k̃émp̃nk̀̀ n dap̃nt̃òbè Sifube kó it̃̀ié mmieke, kè n k̀̀nti nyaunè m bo nt̃̀mmè ti yembè kó ikuó mesàà.

¹⁵ Kuyie nnè ku kó mesàà nk̃p̃éi nkè k̀̀ n t̃̀áat̃é kè bè mu nyí m peit̃é, kè m bo pí nku t̃̀mmú. ¹⁶ Kè de m̀̀nni t̃̀òke kè k̀̀ m benke ku Bire kè m bo náké Tináansàati bèè í t̃̀ Sifube, n yí mbeke òm̃ou it̃̀ié. ¹⁷ M me n yí k̃òte Sedisad̃mmu ke bo yà bèè n niit̃énè ke náá nYesu t̃̀rè, kè m p̃̀nke k̃ote Adabii, k̃éw̃etení Damaasi. ¹⁸ Yebie nyèt̃ãti kó dif̃nk̀̀ò ndi n k̃et̃emè Sedisad̃mmu ke bo ỹít̃é Pieri, ke d̀̀ yewe t̃̀p̃ít̃è nè yèñmmu o borè. ¹⁹ N yí nya Yesu t̃̀rè t̃̀yè k̃éyà Isaku nwe ti Yiè nnant̃è.

²⁰ N di w̃ũ t̃̀ t̃̀ timómm̃nti nti kè Kuyie nỹé, n yí sou.

²¹ De kó dif̃nk̀̀ò k̃ék̃ote Sidii nè Sidisii. ²² De m̀̀nni Kirisi kɔbe bèè bo Sudee bè mu ndo í n ỹé. ²³ Bè do yo bè náá mm̃em̃e ke t̃̀: Wèè do ti f̃̀unko, wèè náá ndi m̀̀nni Tináansàati ò do í d̀̀ t̃̀i r̃bo. ²⁴ Kè bè ns̃ánti Kuyie n k̃p̃éi.

2

Yesu t̄rè t̄ímmè Sedisademmu

¹ Kè dè mm̄ke yebie ntepítè nè yènàà, kè nni nwēti Sedisademmu ke neínè Bannabaasi nè Titi. ² Ke yé Kuyie ndo n nàkémè ke dò n k̄te. Nè bèè ni Kirisi k̄be t̄rè kè ti t̄í, kè m bè nàké Tináansààti n nàá nti bèè í tú Sifube. N do í d̄ó m p̄i mm̄u t̄ómmú ntú detetirè k̄ómu, kè deè nte kè n k̄te kè bè nàké. ³ Bè me nyí nti yete, kè deè nte Titi nè wè ti neiti, wèè í tú Sifu, bè í nduó nkò cānté. ⁴ Mucāmmu kó tináant̄i na bá nhānné bèè sou nke tú bè tú ti k̄be bèè tanní ke d̄ó k̄yà Yesu Kirisi ti d̄enne m̄è botí ikuó mieke. Bè do d̄ó k̄ew̄te kè ti tanné ikuó kó tidaati mieke nke. ⁵ Ti í nyie mbe k̄peti, bá s̄amp̄ó, ti yàà bo ceete m̄è k̄p̄í Tináansààti.

⁶ Bèè do tú Kirisi k̄be t̄rè kó benìubè diebè bè í nni nyíe itié mmaì. Mí mborè tim̄ou tim̄àà ndi, Kuyie nyí baàti òm̄ou. ⁷ Bè do bant̄emu Kuyie nni ntāāt̄emè ke nnā nTináansààti bèè í tú Sifube, kéndonnè kù t̄āāt̄emè Pieri kòò t̄i nāá nSifube. ⁸ Kuyie nkùu t̄ó mPieri kòò nāá nSifube, kuù n t̄ó kè n nāá mbèè í tú Sifube. ⁹ Isaku nè Pieri nè Isāā bèè ni Kirisi k̄be kè bèè bant̄e Kuyie nkuù n duōmmè de kó mutōmmú, k̄yōkii mí nnè Bannabaasi ti nou, d̄è benkú ke d̄ò nti wēnné tináant̄i. Kè ti k̄te bèè í tú Sifube bíékè kè bemb̄e k̄te Sifube bíékè. ¹⁰ Bè do ti nàké ke tú ti nteénnè be kó bec̄ir̄ibè mbe, ke s̄ó n die nke m̄è d̄òri.

P̄ōri k̄p̄ann̄emè Pieri Āntiyōsi èi mieke

¹¹ Pieri k̄ōtení d̄i m̄ōnni Āntiyōsi kè nh ò k̄p̄ann̄e benit̄ibè ìkè ke yé ò d̄ōm̄è d̄èè í wenni. ¹² Ò do wēñn̄emu Kirisi k̄be bèè í tú Sifube ke yo, kè Isaku t̄ōr̄e tuōkení kòò yè ȳte k̄ēsōri bá ò t̄ēnke í mbè wēñn̄e. ¹³ Kè Sifube t̄ōbè bèè c̄outé Kirisi kè bèè wēnn̄en̄e Pieri k̄ēsōri, kè Bannabaasi m̄unk̄ee me nd̄ò. ¹⁴ M bant̄e d̄i m̄ōnni ò t̄ēnke í t̄ūmm̄e tim̄ōmm̄ōnti weti weti, kòò nàké benit̄ibè ìkè ke d̄ò: F̄ó nSifu nè bèè í tú Sifube di s̄òò wēñ̄mu, dè d̄ōm̄me k̄a d̄ó kè bè d̄ōnn̄e muw̄r̄imú kè bèè t̄ūnn̄e Sifube kó ikuó?

Kirisi weè d̄eeri kè ikuó í d̄eeri

¹⁵ Mí nnè f̄ó nti tú Sifube mbe ti í tú ibotí ì ì t̄ū nKuyie. ¹⁶ Ti ȳēmu ke d̄ò nKuyie nh̄ō wénk̄unne onit̄i o t̄á d̄i m̄ōnni ndi Yesu, dè í tú ò t̄ū mm̄è k̄p̄í nyikuó. Ti t̄á Yesu Kirisi nwe kè Kuyie nti wénk̄unne dè í tú ti t̄ū mm̄è k̄p̄í ikuó, ke yé Kuyie nh̄ō í nwénk̄unne òm̄ou ò t̄ū mm̄è k̄p̄í ikuó.

¹⁷ Ti d̄ó Kuyie nti wénk̄unne Kirisi k̄p̄í nke, kè bè ti wúó mbèè í t̄ū nKuyie, bèè í t̄ū nyikuó. Dende benkú ke d̄ò nKirisi weè te kè ti d̄òri meyei naà? Ó! ¹⁸ Kè n w̄ēte ke t̄ūnn̄e ikuó n yete ì, n t̄ū n do ì yet̄ēnn̄emu. ¹⁹ Dèè tu ikuó bíékè n kumu, ke yé n yí namè ke ì t̄ūnn̄e kè ì n k̄u. Di mm̄ōnni kè n f̄òu Kuyie nkó muf̄ōmmu. ²⁰ Bè n wēnn̄en̄e Kirisi nwe kudap̄āāt̄i ke k̄u m̄i t̄ēnke í f̄òu, Kirisi weè f̄òu m mieke. M m̄ke mùu f̄ōmmu di mm̄ōnni m mù f̄òu n t̄á m̄è k̄p̄í nke Kuyie mBire, d̄èè n d̄ó ke ku n k̄p̄í. ²¹ M báá yete Kuyie nkó mesàà, kè k̄u ò wénk̄unne onit̄i ò t̄ū mm̄è k̄p̄í nke ikuó, Kirisi t̄ū nku detetirè nde.

3

Ikuó í d̄eeri a bo ntām̄è Kirisi deè d̄eeri

¹ D̄indi Kadasii k̄be di yeim̄maà? Bè di f̄ent̄emaà? N di nàk̄emu p̄áí Kirisi kó mukúú nk̄peti. ² N yóó di beke tim̄ati máà ndi, Kuyie ndi duó nku Yaá ndi t̄ū mm̄è k̄p̄í nke ikuó, kè di k̄è m̄è k̄p̄í nTináansààti ke t̄i yie? ³ Dè d̄ōm̄me kè di yei mm̄em̄me, di ket̄ēnn̄e Muyaánsààm̄u ke né d̄ó k̄édent̄en̄e b̄amb̄a ndi m̄ōmm̄ōm̄be kó muw̄r̄im̄áà? ⁴ Muyaánsààm̄u di benke d̄èè kó dim̄àà tú detetirè ndaà? Dè báá na k̄éntú detetirè. ⁵ Kuyie ndi duó nku Yaá nke d̄ōri tidiet̄i di cuok̄è di t̄ū mm̄è k̄p̄í nke nyikuó, kè di k̄è m̄è k̄p̄í nTináansààti ke t̄i t̄á?

⁶ Tì wàrimu ke tú: Abarahammu do yie nKuyie nkè kùu ò wénkùnne, ò yie mmèè kpéí nkù yē mmù. ⁷ N yénè tũnke ke dò mbèè tá Kuyie mbeè tú Abarahammu kó iyaábí mómmonyi. ⁸ Tì wàrimu nè dimònni ke tú: Kuyie mbo wénkùnne bèè í tú Sifube bè kù yie mmèè kpéí. Dèè do te kè kùu nàké Abarahammu ke dò: Nè a kpéí m bo dǎd mesàà nyibotí imou. ⁹ Abarahammu do tá Kuyie nku kè kùu ò dǎd mesàà. Mèè botí nku bèè kó dimàà bo yie nKuyie nkù múnke bo bè dǎd mesàà.

¹⁰ Bèè tũ nyikuó, kè be yèmmè dò nyi bo bè dèetè bè bo yà. Tì wàrimu ke tú: Kè wèè í dǎari ikuó imou yèmmè ò bo yà. ¹¹ Onitì báá na kéwenke Kuyie nyìkè ò tũ mmèè kpéí nyikuó. Tì wàrimu ke tú: Wèè wetí ò bo nǎdò ò tá mèè kpéí*. ¹² Ikuó kó kuce í wènné Kirisi kòku. Tì wàrimu ke tú: Kè wèè tũ nyikuó wè ndǎari ò yèmmè imou.

¹³ Kirisi tùóté ikuó do ti dǎari mèè yei mme ke to. Ke yé tì wàrimè ke tú: Kè bè baaké wè kudapāāti ò tú Kuyie ncǎd wènwè. ¹⁴ Nè Yesu borè nde ibotí imou pètémè mesàà nKuyie ndo nàké Abarahammu mèè kpéí. Nè Yesu Kirisi borè nde ti pètémè Muyaánsààmù Kuyie ndo nàké mùu kpéí.

Ikuó nè Kuyie nnàké dìi nùu

¹⁵ N kǎbe wénténè meborime dòmmè. Kòò nitì dǎu ndinùu nè otǎu ke wǎri, òmǎu ǎǎ í ntì cèete. ¹⁶ Kuyie ndo nàké mèè botí Abarahammu ke dò nè o yaàbire nde, kù í yí nè o yaábí kè dè bo ndò nyi sũ, kù tu o yaàbire ke yē nKirisi nwe omáà. ¹⁷ Nte n dǎ kè di náké tì: Kuyie ndo nàkému ke dò kù yóó dèetè bèè kù tá, ke yóó bè dèetè, ikuó ò tũkení yebie nsikousinàà nè sipísitāāti (430) kó difōnkúò báá na kè tì pàa nyoo ò tì cèete. ¹⁸ Kè ikuó do yóó na kè ti dèetè Kuyie nna bá nnàké timatì Abarahammu, kù do ò nàkému ke dò: Kù yóó ò dǎd mesàà nke mè nhò dǎd.

¹⁹ Ba nné te kè Kuyie ndǎu nyikuó? Kù í dǎu nkè dè bo benke benitibè mbe bè caàrimè. Ikuó do dò nkémbo kébennénè Abarahammu yaàbire bo kǎtenímè mme wenwe wèè tàunko Kuyie nnè benitibè, Kuyie ntǎrè yeè do ò nàké onitì kòò ò tũd mbetǎbè. ²⁰ Kòò nitì bo omáà dè ǎǎ í mbékú otǎu mǎu wèè bo ò taunnè. Kuyie mbo kumáà ndi.

Ikuó pí mmùu tǎmmú

²¹ Dende tú ikuó pietinèmu Kuyie nnàké tàà? Bitì, kè ikuó do nyóó ti dèetè, Kuyie nna nwénkùnne benitibè ikuó mieke nke. ²² Tì wàrimu ke tú: Meyei ntieke kutenkù kumǎu, bèè kó dimàà tá ti Yiè nYesu Odeetiwè beè yàu Kuyie ndo yē nkù yóó ti dǎd mèè sàà.

²³ Kuyie mmu ndo í ti kpeté dìi mǎnni metákùmè kó kuce kè ikuó ò ti te. Kè ti tú i kó tidaati ke kèmmúnè kù bo ti benkemè metákùmè kó kuce. ²⁴ Ikuó ò do ti cèmmú ke kèmmúnè Yesu bo kǎtenímè. Di mmònni Kuyie nhǎd ti wénkùnne ti tá mèè kpéí nke Yesu. ²⁵ Odeetiwè me ntũkenímè, ikuó ténke í dò nké nti cèmmú.

²⁶ Ke yé di mmònni ti mǎu ti tùmè Kuyie nkó ibí nyi ti tá mèè kpéí nYesu Kirisi. ²⁷ Bè ānné díndi bè bàtèmmù ke di wènnénè Kirisi, di ò dǎntèmmu. ²⁸ Òmǎu tũ nténke í cǎānnè otǎu, Sifu nè wèè í tú Sifu, kudaakù nè wèè í tú kudaakù, onitipòkù nè onitidǎu, bemǎu bè wènnè onitì omáà ndi Yesu Kirisi kó metaummè mieke. ²⁹ Kè di tú Kirisi kǎbe, di tú Abarahammu yaábí nyi, ò yóó tieke Kuyie ndo yē nkù yóó duó ndè Abarahammu.

4

¹ Ntenè n wète ke dǎ kèyí tì: Debire dèè yóó tieke de cice kperè dè kpaá ke be dìi mǎnni dè ǎǎ í ncǎānnè kudaakù, bá dè me ntúmè dèè yóó tieke demǎu. ² Dè ǎ mbúú bèè dè cèmmú bèmbe nè bèè dè piú, ke baa de cice dǎu ndi mǎnni bo tuakemè. ³ Tínti múnke Kirisi mu ndo í kǎtení dìi mǎnni yebakè nè ikuó kè dèè ti te. ⁴ Kè de mǎnni tũdke kè Kuyie nduǎnni ku Bire, kè bèè dè peitè Sifube kó kubotí mieke, kè deè nte kòò ntũ mbe kó ikuó. ⁵ Ke bo dèetè tínti ikuó te bè, kè ti naá nKuyie nkó ibí.

* 3:11 Wénté Abakuku 2:4.

⁶ Kè kù ti duó nku Bire kó Muyaá mmùu te kè ti kù yu ke tú ti cice. ⁷ Ti ténke í tú tidaati, ti tú Kuyie mbí nyi, kè kù yóó ti duó nkù yē nkù yóó duó ndè bèè tu ku bí.

Pɔ̃ri do yī̀kùmè Kadasii kɔbe

⁸ Di mu ndo í yé dii m̀nni Kuyie nke tú yebokè kó tidaati nti, ke yè tú Kuyie yè me nyí kù tú. ⁹ Bàmbà nke yī̀tè Kuyie! Kuyie nkuu pètinke di yī̀tè, kè m báá yí dī kù yī̀tè, dè d̀mme kè di wète ke dó kényóu kè yebokè di tieke? ¹⁰ Di yèmmè d̀ nKuyie mbo di coute di yé m̀è kpeí nyewe nè betà̀bè nè yem̀rè nè yebie ndè pḕtè detèrè ke dè bàt̀t̀? ¹¹ N yī̀k̀mu m pī mm̀u t̀mm̀ di cuokè bo nt̀m̀ detetirè.

¹² N kɔbe n di báámmu, ānnénè dimàà n kó dif̀tirì kénd̀nnè nh ānnémè m máà di kó dif̀tirì. ¹³ Di í n d̀ò meyei mmamè. Di kpaá yému n do m̀mm̀mu ke b́tè di cie meketimè ke di náké Tináàsà̀ti Yesu Kirisi kpeti. ¹⁴ Di na nnamu ke n senkèri yoo di m beti n tú m̀è kpeí omuanti, kè di né pètinke n coute kénd̀ n tú Kuyie nt̀nni, ke n coute di na ncoute m̀è botí Kirisi. ¹⁵ Di do m̀ke dii wèi k̀te ke? Kè di do bo na de m̀nni kédeite di nuó nké n duó, di na nyi dèitemu. ¹⁶ N di náké m̀è kpeí ntimómm̀nti deè te kè n naá ndi kpatídènt̀uà?

¹⁷ De kó benitibè d̀̀ri ke d̀ mbè di dómu kè né wanti t̀i cáá, ke bo di yúú mbe bíkè kè di mbè mbùó. ¹⁸ Dè wennimu di bo nkémm̀m̀ bè di náá nt̀i, ke né mbaati t̀i tú tisà̀ti, dè bá nt̀u n di bonè dii m̀nni máà bá kè n kpa. ¹⁹ M bí dè n yóu mediè mme di kpeí nke d̀ nhonitipòkù ò mpeimè, ke baanè m bo bantémè weti weti ke d̀ nKirisi bo di mieke. ²⁰ N dó n na mbo di borè nde bàmbà mmie, nkéyà m bo di náké m̀è botí kè di keè, n yī̀k̀mu mesàà ndi kpeí.

Kudaakù nè wèè í tú kudaakù be kó medonnimè

²¹ Di t̀ nnè n náké d́ndi bèè dó kènt̀ nyikuó kè nsà kè di í yo ì tú mù. ²² Ti wàrimu ke tú Abarahammu do m̀ke ibí idèi ndi, kè dèmarè kóo yō Akaa nt̀u kudaakù *, kè detèrè kóo yō Saraa í nku tú. ²³ Kè kudaak̀u peitè ku kperè betòbè pei m̀è botí, wèè í tú kudaak̀u kè Kuyie nkuu ò d̀nnè dinùu kòo dè peitè. ²⁴ De kó tináàti m̀ke mebenk̀m̀ mèdémè mme. Benitipòbè bedé bembè d̀nnè metaummè mèdémè mme, metaummè kètimè do d̀ò Sinaii tãri ínke nke meè peitè idaabí (meè tú Akaa). ²⁵ Diyètirì dii tú Akaa di benk̀ Sinaii tãri ndi dii bo Adabii tenkè, ke wète ke benk̀ Sedisadèmmu èi dii bo di m̀nni. ²⁶ Sedisadèmmu kéinkè kou í tú kudaak̀u, wèè tu ti yō. ²⁷ Ti wàrimu ke tú:

Dè nnaati f̀ ntehãunte,
f̀ nwèè í pei,
tiitè teyitè
kényãnkù nè diwèi,
ke yé bè yete wèè nitipòkù
kó ibí yó nsúnnèmmè
wèè ye nho kpeyi.

²⁸ N kɔbe d́ndi tú Kuyie nkó ibí nyi, kénd̀nnè Isaki Kuyie ndo d̀u ndinùu kè bè peitè wè. ²⁹ Bè do peitè dèè bire benitibè peimè do f̀nkumu bè peitè dè nè Kuyie nYaá, ti kperè me ndò mmúnke. ³⁰ Tì wàrimu ke tú: Beti kudaak̀u nè ku bire ke yé kudaak̀u bire í yóo toténè wèè í tú kudaak̀u o bire de cice kperè. ³¹ N kɔbe ti í tú kudaak̀u kó ibí, ti tú wèè í tú kudaak̀u o kpeyi nyi.

5

Kirisi nè ikuó de kó tináàti

* ^{4:22} kudaak̀u: Saraa do í m̀ke debire kètúótè o kó kudaak̀u be kó dim̀nni kó ikuó do yèmmè képuó nho d̀u Abarahammu, kè kuu púo nképeitè debire Isimayeri.

¹ Kirisi ti dènnemu tidaatì mieke páíí kè ti mènke yè, nffíikúnè teii, báá yiennè kèwēte kénaá ntidaatì.

² Mí mPɔ̄ari n di náámmu ke tú kè di cāmmú, Kirisi ténke báá di teennè. ³ M bo yíé kébéi nke dò kè bèe yie nkécāmmú bè ntū nyikuó imɔu. ⁴ Díndi bèè dɔ́ Kuyie ndi wénkúnne di yie mmèè kpréi nyikuó, di yàtenèmu Kirisi, ke pàà Kuyie nkó mesàà. ⁵ Tínti yému ke dò nti tá Yesu kè Kuyie nyóó ti wénkúnne, deñde ti baamè nè Muyaánsààmù kó muwērimú mùù bo ti mieke. ⁶ Kè ti taunè Yesu Kirisi ke cāmmù yoo ti í cāmmù, de kpeti í bo, ti bo ntámè Yesu, kéndó titòbè ke teennè titòbè deè tu.

⁷ Di do keté kè dè nwenimu, we ndi cònné kè di ténke í tū ntimómmonti? ⁸ De yembè di tié nyì tié nyí bonní Kuyie nkùù di yu ku borè. ⁹ Mutie mùù muuti pèè mù ã̄ mma sámpòrè nde, kè tipèècootì timɔuu múútí. ¹⁰ N yí di yíèkù, n yému ke dò ndi yèmmè í cààrè n kɔme. Wèè di kɔnnè bá kòò tú wè, Kuyie mbo ò kpetínné.

¹¹ N kɔbe bèmabè yèmmè dò n náá mmucāmmù deerímè, kè dè tú mómmuɔ mbè na bá nni nféũnko. N náá nti ke tú Kirisi ku kudapāātí ínkè ti na bá nyóù òmòu. ¹² Bèè me ndi kɔnnè mucāmmù kpréi, mbè dòke sɔoté kéfɔmmu.

¹³ Díndi Kuyie ndi deeténèmu ikuó, kù né í di deeté kè di bo ndɔ̄ari di dómè, kù di deeté kè di bo ndó ditòbè mbe, ke teennè ditòbè. ¹⁴ Ke yé ikuó imɔu kó dikúnni tumè: N dɔ́ otòu a dómè amáà. ¹⁵ Kè di me nkpa, nke dómù ditòbè, dɔ̄onè meyoðmmè kè di báá kuɔ ditòbè kédeè.

Muyaánsààmù pī mmùù tōmmú onìti mieke

¹⁶ Ntenè n dɔ́ ké di náké tì: Bá ndɔ̄arinè di dɔ́ dè, yóunè kè Muyaánsààmù di benke di dò nkédòò dè. ¹⁷ Ke yé di dɔ́ dè í wèñnè Muyaánsààmù dɔ́ dè, di dɔ́ dè cāámmu, kè Muyaánsààmù dɔ́ dè cāá nkè dè pìètì. Kè dè bo yie nkè di bá ndɔ̄ari di dómè. ¹⁸ Kè Muyaánsààmù di ni, ikuó ténke í di te.

¹⁹ Ti yému bèè dɔ̄ari bè dómè be kó mufòmmu tú mù: Kéndouti dɔutinè betòbè, ke fòu mufòmmu yeimu, ke fòu bè dómè, ²⁰ ke feu yebòkè, ke diiti detie, ke níi mbetòbè, ke kprantí, ke èñnè betòbè. Kè be mieke péi betòbè, ke sīnkúnko betòbè yètè, ke yaatì be cuokè, ²¹ ke dɔ́ betòbè kperè, ke tú tinayàkémuónti, ke ã̄ nyo kunaatí ke yonko, ke dɔ̄ari meyei ntēmè mèè mè dònne. N ti ndi nàkému ke wète ke di náá, bèè dɔ̄ari me kó kubotí bè í tati Kuyie nkprààtiyuu mieke.

²² Ntenè Muyaánsààmù kó mutòmmú: Muù ã̄ nte kàa ndó otòu, kàa yèmmè ínaati, kàa mmòke diwèi ke nɔ nke mi, ke tú onitisàawè, ke niti, ke náá ntimómmonti, ke bá ndɔ̄ari, ke nno nke pī nhamáà. ²³ Ikuó í yete dende kó dimáà.

²⁴ Bèè taunnè Kirisi, be fòmmu kótímù nè mù do dɔ́ dè, bè dè wèñnè Yesu Kirisi nwe, ke baaké kudapāātí. ²⁵ Muyaánsààmù mmuù ti duò mmufòmmu, mùù dò nke nti benkú ti bo ndɔ̄arimè. ²⁶ Ti bá ntú sipɔ̄o yembè, ke péikúnko titòbè mieke, ke dɔ́ titòbè f̄tè.

6

Onìti buotí dè ò ã̄ de ndeite

¹ N kɔbe díndi Kuyie nkɔbe, kòò mòu dòò meyei ndíndi Muyaánsààmù bonè bè di ò ténnéni kuce sààkù mieke diyònni, ke né nyé kè di báá do di mómmɔmbe meyei mmieke. ² Ntounè ditòbè kó yetuɔ, de mònni di yie nKirisi kó ikuó nyi. ³ Kòò mòu yèmmè dò nhò tú òmòu ò sou nhamáà ndi. ⁴ Bá wè wèè wénté o dɔ̄arimè kòò dɔ̄ari Kuyie ndómè dè nhò naati omáà borè, kòò bá mpòti ke erinè betòbè omáà. ⁵ Kuyie nyóó bekénè bá wè nè o kpeti nti.

⁶ Bè nàá nwè Kuyie nnáantì, ò ntotírínè o kperè wèè tì nhò nàá.

⁷ Di bá nsou ndimáà, bè í daú Kuyie, onìti buotí dè, ò ã̄ de ndeite. ⁸ Wèè buotí o mómmuɔ nhò dɔ́ dè, dè bo ò peité mukúú. Kè wèè buotí Muyaánsààmù dɔ́ dè, kè dèè ò peité mufòmmu mùù bo sáà. ⁹ Ti báá yóu ti bo ndɔ̄arimè mesàà. Kè ti dɔ̄ari mesàà nkè

ti kònti í yārike, kè de m̀nni t̀̀̀ke ti bo deite ti d̀̀̀ de kó yebe. ¹⁰ Ti kraá m̀kemu di mm̀nni m̀fiè, yóunè kè ti nd̀̀ri mesàà mbeǹt̀̀bè bem̀u, ke né d̀̀ke mmè d̀̀̀ri Yesu k̀̀be.

Mucaummu nè mud̀̀ummu

¹¹ Bàmbà mm̀i ẁ̀ri m m̀mmuə nè n ǹ̀tè, di bo banté n ẁ̀ri ì deu m̀emme. ¹² Bèè di tié nke d̀̀ di c̀̀mmú, bè d̀̀ di mbè naatinèmu, bè í d̀̀ kénnaá mbè baakémè Kirisi kudap̀̀t̀̀í máà kpeti kè bèe bè f̀̀. ¹³ De kó beǹt̀̀bè bèè c̀̀mmù, bè í d̀̀ri ikuó im̀u yèmmè, bè d̀̀ di c̀̀mmú kèmp̀̀t̀̀nè di c̀̀mmúmè mme. ¹⁴ Mí m p̀̀t̀̀nè bè baakémè mme Yesu kudap̀̀t̀̀í. Deè te kè n yí yé ke d̀̀ nkutenk̀̀ kperè bo, dè me mm̀nke í yé ke d̀̀ m bo. ¹⁵ Kàa c̀̀nté yoo a í c̀̀nté de kpeti í bo. A bo naámmè onit̀̀p̀̀nwè deè tu. ¹⁶ Di mieke bèè kó dimàà yèmmè d̀̀nnè n k̀̀me Kuyie mbè duó mmesàà nké bè p̀̀ diwèi: Bembe nè Kuyie nk̀̀be bem̀u bèè bo kutenk̀̀ mieke.

¹⁷ Nè ti bo mbomè òm̀u t̀̀nke bá n k̀̀kénè, m m̀ke t̀̀i f̀̀t̀̀i t̀̀i benk̀̀ n t̀̀mè Yesu kóo t̀̀nt̀̀.

¹⁸ N k̀̀be ti Yiè nYesu Kirisi kó mesàà nni ndi bonè dim̀u, kè dè mme ndò.

Pɔ̃ari wàri dīl pátíri Kirisi kɔbe bèè bo Efɛesi
Di mpátíri tɔ tīl náànti

Pɔ̃ari do bo wàri di mpátíri kè bè è kpetí Odommu nwe. O pátíri náànti yuu tú: Kuyie nwěnné kéínkè kperè nè ketenkè kperè kè Kirisi dè baké.

O pátíri miéke ò keté ke benke ti wě mmèè botí nku nè Kirisi, ke benke Kuyie nti yumè kè ti bo ntú ku kɔbe, ke benke kù ti deetémè nè ti yei nè ku Bire Yesu Kirisi borè nè kù ti cànnemè nè Muyaánsààmù.

Médérímè ke náá nti dò nkéntaunè mèè botí Kirisi. Nè medonnimè mèpéu miéke kòò benke ke tú Kirisi kɔbe tīnni dōnnè onití kó tikōnti nti, kè Kirisi tu diyuu, ke benke ke tú Kirisi kɔbe tīnni dò nteciētè kè Yesu tu dipūū. Kè bè wētè ke donnè onitipòkù kè Kirisi tu o dàu.

Di mpátíri náànti duó ke dōmmè

1. Kirisi nè o kɔbe tīnni 1-3
2. Mufōmmu mupàmmù nè Kirisi 4-6

Pɔ̃ari dɔummè Efɛesi kɔbe

¹ Mí mPɔ̃ari Kuyie ntāāté wè, kè n tú Yesu Kirisi kó ditōnni, mī di wàri dipátíri díndi Kirisi kɔbe bèè bo Efɛesi ke taunnè Yesu. ² Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè di dàò mesàà ke di duó ndiwèi.

Nè Kirisi kpéi nke Kuyie nti dōmmè mesàà

³ Ti sántímu Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice, wèè ti dàò kéínkè kó mesàà mmèbotí mèbotí, ti taunnè mèè kpéi nYesu Kirisi. ⁴ Nè Kirisi kpéi nke Kuyie nti tāātémè kè mu nyí dàò kutekù, kè ti bo nwenni páíi kè dè kù naati kù ti dó mèè kpéi. ⁵ Nè Yesu kpéi nke Kuyie nti dómè ke mè tāāté nè dimōnni, ke ti dàò ku bí, kuù mè dó ke mè dàò. ⁶ Kè ti sántí Kuyie nkù ti kuó mmèè kpéi mmesémmè mediè, nti taunnè mèè kpéi nku Bire kù dó dè mesàà.

⁷ Kuyie nti donténè wèè kó meyiì nke tì cīē nti yei nku sàà ndeu mèè kpéi, ⁸ kè kù ti duó mmeciì nnè meyiētímè mediè. ⁹ Kù ti benke dèè do sɔri dènde, kù do tāātémè nè dimōnni nè Yesu Kirisi kpéi nke bo mè dàò. ¹⁰ Kù do dó kè de mōnni tūòke kùu wěnné denennè demou ndi, kéínkè kperè nè ketenkè kperè kè Kirisi ndè baké.

¹¹ Nè Yesu kpéi nke kù ti tāātémè ke ti càínné. Kù do me ndó nè dimōnni, kù ð nkè kù tāāté tì kù ti ndò. ¹² Kù dó tīnti bèè tá Kirisi nè dimōnni ti nkù sántímu kù de mèè kpéi.

¹³ Díndi múnke di kèè dīl mōnni timómmōnti, Tináansààti ke tá Kirisi kòò di deeté, de mōnni ndi Kuyie ndi cànnemè ke di duó Muyaánsààmù kù do yē nkù yóó di duó mmù. ¹⁴ Muù ti benkú ti yóó tiekemè mesàà nKuyie mbaanèmè ku kɔbe, muù ti náá nti yóó tiekemè de kó mesàà nkù bo ti deeté dīl yiè páíi, ti nkù sántí kù de mèè kpéi.

Pɔ̃ari bàámmè Kuyie nhEfɛesi kɔbe kpéi

¹⁵ N kèemu di tá mèè botí Yesu, nè di dó mèè botí di kɔbe tɔbè. ¹⁶ Deè kpéi nte kè n yí yóu m bo nsántímè Kuyie ndi kpéi, ke denniní di kpéi m báámmu miéke sáá. ¹⁷ Kè dè bo yie nkè Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice di duó mmeciì kè di banté Yesu, kéyíēté ò dàò dè di kpéi. ¹⁸ N kù bàámmu ke tú kù di duó mmeciì nkè di banté kù di yu muù kpéi, kù bàanè dè bèè tu ku kɔbe, ¹⁹ kébanté muwērímú diemù kù ti duó mmù tīnti bèè tá Kirisi mù de ke mamè. ²⁰ Nè muù wērímú mmu Kuyie nduómmè kè Kirisi yànté, kè kù ò kànnè ku borè kéínkè dikàri sààri, ku bakù yóu. ²¹ Kòò baké muwērímú yembè, nè ketenkè yembè nè kéínkè kɔbe, dèè kó dimàà bo bàmbà, di mmōnni nè dèè kpaaní, Kirisi weè dè baké.

²² Kuyie nwe n duó ndemou, weè tu Kirisi kɔbe t̄irè yemou kó diyuu, ²³ dii tú o k̄ònti ò bo dii mieke, ke bo kutenkù kumou.

2

Ti do kumè ke yáńté

¹ Di yei nnè di caàrimè deè do te kè di ntú bèè ku Kuyie nkó mufòmmu bíékè. ² Di do fòu kutenkù kuù nkɔbe kōme mme, ke yíe nku kóo kpààti wèè bo ketenkè nè kéinkè de cuokè o kpeti, wèè baké bèè kó dimàà yete Kuyie nkpeti. ³ Ti múnke do be ntú, ke dɔ̀ri ti k̄ònti nè ti yèmmè dó dè, nè de kpéi nkè Kuyie mmieke ńdò nkédo ti ínke kè doti mèè botí betòbè ínke.

⁴ Kuyie nsémmè né me ndeumè kè kù ti dɔke mediè. ⁵ Ti yei nnè ti caàrimè deè do te kè di ntú bèè ku Kuyie nkó mufòmmu bíékè kè Kuyie nti dɔ̀ mesàà nke ti duó mmufòmmu nè Kirisi ti kó mawènnímè, ku sàà mmeè te kè kù ti coo. ⁶ Kè ti wènnènè Yesu Kirisi ke fòu, ke wè nke kari kéinkè ku borè. ⁷ Kuyie ndò memme ke bo benke kù ti dɔ̀ mèè sàà ndeu mè mme, ke yó mbo sáà kù mè nti dɔ̀ nè Yesu Kirisi borè nde. ⁸ Kuù di dɔ̀ mesàà nke di deetè di tá mèè kpéi Yesu, dè í tú nè di mómmɔmbe kó muwèrímu, Kuyie nkó dipānni ndi. ⁹ Òmòu bá nsánti omáà, kòo yèmmè dò nhò dɔ̀ demarè kè deè te kè kù ò deetè. ¹⁰ Kuyie nkuù ti dɔ̀, nè Yesu Kirisi ti kó metaummè mieke nke kù ti dɔ̀mè, kè ti bo ndɔ̀ri mutōmmú sààmù kù t̄untemu nè dimònni kè ti bo mmù dɔ̀ri.

Yesu temè kè Sifube nè bèè í tú Sifube kè bè wènné oniti omáà

¹¹ Dentenèni di do tú bè nè dimònni, di do í t̄u nKuyie, nkè Sifube di yu ke tú bèè í cāmmù, ke tú bemáà bèè cāmmù, de kó mucāmmù né do í tú mùmamù. ¹² Dentenèni di do í tímè Kirisi kɔbe, di do tú bepòbè mbe, di do í wènnè Kuyie nkɔbe, di do í mɔke di baa dè, di do í t̄u nKuyie. ¹³ Di do í tókèné Kuyie, di mmònni ke kù t̄ònnè, Yesu Kirisi duó mmèè kpéi nhomáà kè bè ò kù. ¹⁴ Kòò kù menímmè mèè do dò nkuduotí ke yaàti Sifube nè bèè í tú Sifube, kè bè narike ke wènné oniti omáà. ¹⁵ Ke pàa nSifube kó ikuó yè mbè nci dè nè ò yè mbè ndɔ̀ri dè, ke wènné ibotí idé, ò do kra nkè ò naá nkubotí kumáà, ke narike. ¹⁶ Bè ò kùmu kòò dèite menímmè de kó ibotí idé do mɔke mè, ke ò taunnè Kuyie, nkè ò naá nhoniti omáà. ¹⁷ Ò p̄i mmuù tōmmú ke nàké Tináansààti, diwèi kpeti, d̄indi bèè í tú Sifube ke d̄et̄irìnè Kuyie, nnè Sifube bèè do kù t̄òkèné. ¹⁸ Timou Sifube nè bèè í tú Sifube, Kirisi weè ti niitè Kuyie mborè nè Muyaánsààmù kó meteèmmè.

¹⁹ Di ténke í tú bepòbè, yoo dihei marì kɔbe, di tú Kuyie nkó dihei kɔbe mbe, ku cíètè kɔbe. ²⁰ Yesu Kirisi weè tu dipū, o t̄òrè nè Kuyie mpānāànti náambè kè bè yāà nkè di sàké. ²¹ Kirisi weè te kè t̄e kpeñi, ke kótírí, ke naá Kuyie ncíètè sààtè. ²² Nè Yesu kpéi di tú t̄ecíètè nte Kuyie mbo t̄e nè Muyaánsààmù.

3

Pɔ̀ri nàkémè bèè í tú Sifube Kuyie nnáànti

¹ Mí mPɔ̀ri Yesu Kirisi kóo t̄ònti, bè n kpeti n nàké mèè kpéi nke d̄indi bèè í tú Sifube Kuyie nnáànti. ² Di ȳemu Kuyie nni nkuómme mesémmè ke n dɔ̀ mesàà ke ȳe n nàké Tináansààti, d̄indi bèè í tú Sifube. ³ T̄i do s̄ori Kuyie nti nni mbenke, kè n ȳítè ku kó dis̄òri kpeti, m mè mbo ke ti nwāñi. ⁴ Kè di ti k̄aa ndi bo bantè Kuyie nni mbenkemè Kirisi kpeti t̄i do s̄ori. ⁵ Kù do í benke de kó dis̄òri kpeti dimònni kɔbe, kù mè nti benkemè di mmònni Yesu t̄òrè nè Kuyie mpānāànti náambè nè Muyaánsààmù kó muwèrímu. ⁶ De kó dis̄òri tu: Sifube nè bèè í tú Sifube bè wènnémè oniti omáà, ke yóo di tikpàti, kù ȳe nkù yóo duó nti bèè yie nYesu Kirisi kó Tináansààti.

⁷ Kù duó nkè n nàá nti, kù n dɔ̀ mesàà mme ke n duó nde kó mutōmmú ke benkú nè n t̄ōmmú mieke ku wèrímu deumè. ⁸ Bá nè m me ntumè Kirisi kɔbe bemou kó besámpòbè kóo sámpòu, kè kù duó nkè m bo nàké Tináansààti bèè í tú Sifube, Kirisi kpàti deumè ke í mɔke kumànkù, ⁹ ke bè benke Kuyie nkó dis̄òri kpeti, kunku kù dɔ̀ demou kuù mè dó nè

dimònni, ¹⁰ ke dó bèè baké kéínkè nè be kó bekperíbèe yà Kirisi kàbe tìnni, kébanté Kuyie nciì ndeumè mediè ke í màke kumàнку. ¹¹ Kuyie ndòò kù dómè mme nè dimònni ti Yiè nYesu Kirisi kpéí. ¹² Di mmònni ti bo na ké kù tóònnè ke bá nyíèkù, ti tá mèè kpéí nYesu, koò taunnè. ¹³ N di náámmu ke tú di kònti báa yārike, bá kè n fěúri, n fěúri dī kpéí nkè dè bo di dòò mesàà.

Kirisi ti dó mèè botí

¹⁴ Dèè kpéí nte kè n nínkú n núù ti cice Kuyie nyìkè. ¹⁵ Kunku kùù te kè kéínkè kàbe nè ketenkè kàbe kè bè bo. ¹⁶ N kù bàámmu ke tú kù di duó nku kpàti dieti, kè Muyaánsààmù di kpénkùnnè, ¹⁷ kè Kirisi mbo di mièke, kè di nfííkú tei tei, Kuyie nkó medókùmè mièke, ¹⁸ kéwēnnénè Kirisi kàbe tábè kébanté Kirisi ti dó kè dè deu mèè botí ke okù mèè botí ke cūmpúri mèè botí bá ke í màke kumàнку, ¹⁹ kéyíété Kirisi ti dómè kè dè pēēté ti yíétímè, képété Kuyie nkperè demòu.

²⁰ Ti sāntímu Kuyie nkùù wērímu diemù bo ti mièke, ke bo na kédòò kè dèe pēēté ti kù mòù dè nè ti toti ti ti yèmmè. ²¹ Ku yètirì ndeu Yesu Kirisi kàbe cuokè sáà Kirisi pī mmùù tōmmú kpéí. Kè dè mmè ndò.

4

Kirisi kàbe wē mmèè botí

¹ N di náámmu, mí mPòori bè kpetí wè Yesu kpéí, nke tú di ndò nKuyie ndi yu ke dó di ndòmmè, ² kékùnnè dimàà kényòò, kémmi, kéndó ditàbè, kèntéennè ditàbè. ³ Yetenko kè Muyaánsààmù di tau, kè di mmàke Kuyie nkó diwèi. ⁴ Ti màke Muyaánsààmù mumáà ndi, ke dò nhoniti omáà, ke baa dèmarè máà, Kuyie nti yu dèè kpéí. ⁵ Ti Yiè mbo omáà ndi, kè ti tū nkuce kumáà, kè bàtémmù bo omáà. ⁶ Kuyie mbo kumáà ndi, timòu ti cice wèè baké demòu, ke ti pínne mutōmmú timòu, ke bo timòu ti mièke.

⁷ Kuyie nti pāmu bá wè dipānni kè Kirisi yè nti toti bá wè ò dó mè. ⁸ Ti wārimu ke tú: Ò wète ke deèti dii mōnni kéínkè ke neinè becírìbè kó yewèrè yèè do kpetí, ke pā benitibè yepāre.

⁹ Ba ntú ò wète ke deèti? Dè benkú ke tú ò keté ke cùtému ke ta ketenkè mièkoo decūmpure. ¹⁰ Wèè cùténí, wèè wète ke dèke, ke bo kéínkè ke píéké tipítì timòu. ¹¹ Weè duó nkè bèmabè tu o tōrè, kè betàbè tú Kuyie mpānāantì náambè, kè betàbè tu bèè náante Tināansààti, kè betàbè tu bèè ni Kirisi kàbe tìrè, kè betàbè tu bèè tiè nKuyie nnāantì. ¹² Ò bè duó nde kó mutōmmú kè bè bo tūntè o kàbe mbe, kè bèe na ke pí nKuyie ntōmmú, kè Kirisi kàbe tìnni dii tu Kirisi kònti kè dii deuke. ¹³ Kè ti nwē ntimòu ti kéri kùù ce, ke kótírí kékpenke, kénaá mpáíí Kirisi dòmmè. ¹⁴ Ke bá ndònnè ibí ì mu nyí cì, ke tū mbeniticiumbè bèè tiè nyiyáábísítíe ke ì ti tōu kuyaakù tōumè tifōkpēti. ¹⁵ Ti dò nkénná ntimómmonnti nti, kéndó titàbè, memme ti bo nkótírímè kuwedounce mièke, ke naánnè Kirisi wèè tu diyuu. ¹⁶ Kirisi wèè te kòò kàbe bemòu wē nke dò nhoniti omáà nè itùòti, ke kpeñni, bá kùù tùòti kè kù pī nku tōmmú kù dò nkémpí mmù, kè tikònti timòu kòtírí, ke kpénkú Kuyie nkó medókùmè mièke.

Meborime pammè dò kéndòmmè

¹⁷ Ntenè n dó ké di náké tì, nè ti Yiè nkó diyètìrì, di bá ntū mbèè í báa nKuyie mbe kó meborime, bè tū mmèè yèmmè tú detetirè kōme mme. ¹⁸ Bè toti dibìnni kó iyentotí nyi, bè í yé Kuyie nduò mmùù fōmmu, bè í banté mèè kpéí nkè be to kpeñni. ¹⁹ Bè ténke í baàti meyei nnè mesàà ke dōòri dèè í wenni ke í diè ntikpàti, ke dōòri desíntékpere demòu botí nè meyei mmemòu be yèmmè dómè ke í yíèkù.

²⁰ Díndi bè í me ndi benke Kirisi kè di ò yíété. ²¹ Díndi bie bè di tiémmu o kpeti kè di yíété o kó timómmonnti, dèè tu: ²² Di bo yóumè meborime kótímè di do tū mmè, di do màke medókùmè yeime mme kè mè di sóu nke di fétinko. ²³ Yóunè kè di yèmmèe ceete

nɛ di yɛ̀ntotí, ²⁴ kɛ̀ di naá mbenitipàmbɛ̀ Kuyie ndòò bè ke dònneɛ̀ kumáà, kɛ̀ di borimeɛ̀ wenke kɛ̀ di ntũ̀ ntimóm̃m̃nti.

²⁵ Di yóu siyáábìsì, kénnaá nditòbɛ̀ timóm̃m̃nti ke yé̀ ti túmè Yesu kòntì kó itùòti nyi. ²⁶ Kɛ̀ di mieke pɛ̀ike di báá yóu kɛ̀ kɛ̀ ɔ̀tɛ ke di cé mmeyei, di báá yie nkè diyìè ta kɛ̀ kɛ̀ kpaá pɛ̀i. ²⁷ Di báá pã dibòò kuce. ²⁸ Wèè do yuuku wèè yóu muyòò ke pí mmutóm̃m̃ kém̃ɔ̀tɛ o kperɛ kɛ̀pã bɛ̀cìrìbè. ²⁹ Di bá nnáá ntináanyɛiti, kɛ̀ di pètɛ mɛ̀fè nnáánnè tìl bo teennè betòbɛ̀ kɛ̀ bèe kpenke Kuyie nkó kuce mieke, tìl bo teennè bá wè ò bo dii fò̀tìrì. ³⁰ Di bá ncaari Muyaánsààmù yèmmè, muù tu mɛ̀cannimè Kuyie nti cànnɛ mè, muù te kɛ̀ ti yé̀ ke dò nKuyie nyóò ti dɛ̀tɛ páíí diyìè sɔ̀nni. ³¹ Bá mpoonnè ditòbɛ̀, bá nníínnè ditòbɛ̀, di mieke bá mpɛ̀i ditòbɛ̀, di bá mmòke yekpàrè, di bá nsìnkùnkò ditòbɛ̀ yètè, di bá ndɔ̀rì mɛ̀yɛi. ³² Ndɔ̀rìnè ditòbɛ̀ mɛ̀sàà, nke ndó ditòbɛ̀, ke nɛ̀fènkò ditòbɛ̀ Kuyie nti cìè mmèè botí nɛ̀ Kirisi kpéi.

5

Ti bo nyémè Kuyie ndó dè

¹ Ntũ̀nnɛ Kuyie nkó mɛ̀borime, ke yé̀ di túmè ku bí nyi, kù dó ì. ² Ndónè ditòbɛ̀ Kirisi ti dó mèè botí ke duó nhomáà kɛ̀ bè ò kùò kòò dò ndipãnnì kufòòku natikù kperi Kuyie ndó di.

³ Di tú Kuyie nkòbɛ̀ mbe, di bá ndòuti dautinè ditòbɛ̀ di bá nsìnkùnkò dimáà, di bá duó ndi yèmmè tikpàtì. Dè keté ke í dò mbè nyo dɛ̀ kó tináàntì di cuokè. ⁴ Di bá nnáante ifei kpeti nɛ̀ tiyènnáàntì nɛ̀ tináanyɛiti, dè í wenni. Petìnke nsãntínè Kuyie nku sàà nkpéi. ⁵ Nyénè ke dò nwèè dauti dautinè betòbɛ̀ nɛ̀ wèè sìnkùnkò omáà, nɛ̀ wèè í diè ntikpàtì, dè í cáánnè wèè feu yebòkè. Dɛ̀ yìè mbotí í tati Kirisi nɛ̀ Kuyie mbe kpà̀tìyuu mieke.

⁶ Di báá yie nkòò m̀u di soutɛ̀ nɛ̀ dɛ̀tɛtìrè kó tináàntì: Dɛ̀ te kɛ̀ Kuyie mmieke cóú bèè yetɛ ku kpeti. ⁷ Di bá mmòkenè dɛ̀ kó benitìbè botí metaummè mamè. ⁸ Di do tú dibìnnì kòbɛ̀ mbe di mmònnì ke taunnè ti Yiè ke tú kuwenniku kòbɛ̀. Nfò̀unè ke dò mmenáà nkó ibí. ⁹ Kuwenniku kó mutóm̃m̃mù tú: Tìnìtì, mɛ̀wɛtímmè, nɛ̀ timóm̃m̃nti. ¹⁰ Mbaàtìnè ti Yiè ndó dè. ¹¹ Di bá nkòkè dibìnnì kòbɛ̀ kó mutóm̃m̃mù mieke, mù tú mutetìm̀m̀ muu, di petìnke mmù dáammu muu. ¹² A bo nákémmè bè d̀òòrì dè disòrì dè m̀òke ifei nyi. ¹³ Dɛ̀ kó mutóm̃m̃mù yènnì dii m̀ònnì kuwenniku mieke, kuwenniku òò mù feimmu. ¹⁴ Móm̃muo nwe bè dènnèní dè kuwenniku dè òò wɛ̀nkɛmu. Tì wãrimu ke tú: Entɛ,

f̀f̀ nwèè duó bɛ̀cìrìbè mieke!

Kè Kirisi da mítté.

¹⁵ Ndakenè mɛ̀sàà di f̀òu mèè botí. Di báá ndò tiyèintì, ntúnè mɛ̀cìl nyembè. ¹⁶ Bá nfétìnkònnè di f̀f̀è, ti bo yemòrè yeyiɛ nyɛ. ¹⁷ Di bá ndò ntiyèintì, yetenko kɛ̀yíjètɛ Kuyie ndó dè.

¹⁸ Di bá mmuò mmenáà, mè di tannìnkò mɛ̀yɛi mmieke nke. Yóunè kɛ̀ Muyaánsààmù di píe. ¹⁹ Kɛ̀ di nwè nke yáúkùnkò ditòbɛ̀ kòntì, kéndiè nKuyie nkó yesãã, nnè ku kó iyie, ke diè Muyaánsààmù di duó nyìl yie, kénsãntí Kuyie nnè di yèmmè memou, ²⁰ nsãntínè ti cice Kuyie demou kpéi nsáà nɛ̀ ti Yiè nYesu Kirisi kó diyètìrì.

Onitì nɛ̀ o pokù bè dò kèntaumè

²¹ Nyíènnè ditòbɛ̀ kpeti, di dé mèè kpéi nKirisi.

²² Benitipòbè nyíènnè di daabè kpeti, di yie mmèè botí ti Yiè nkpeti. ²³ Ke yé̀ onitidùu wèè bakémè o pokù Kirisi baké mèè botí o kòbɛ tìnnì dii tú o kòntì ke di dɛ̀rì. ²⁴ Dɛ̀ te kɛ̀ benitipòbè dò nkényíe mbe daabè kpeti timou, Kirisi kòbɛ tìnnì yíe mmèè botí Kirisi kpeti.

²⁵ Bá wèè nitidùu kòò ndó o pokù Kirisi dó mèè botí o kòbɛ tìnnì ke ku di kpéi, ²⁶ ke di òútɛ nɛ̀ menie nnè Kuyie nnáàntì. ²⁷ Ò d̀òò memme ke dó di ntú o kperi ndi kènwenni, kènkpa kuyènkù, kènkpa mɛ̀yòò, kènkpa mɛ̀yɛi mmemou, kéndò mpáíí ke í mmòke bè bo

dì sei ntìl ìnkè. ²⁸ Mèè botí nku bá wèè nitidùù dò nkéndómè o pokù ò dó mèè botí omáà. Wèè dó o pokù ò dó omáà ndi. ²⁹ Òmòù ò ò í mpóò nhomáà, ò ò nyárimu omáà, ke piú omáà. Kirisi me ndòori o kòbe tìnnì. ³⁰ Ke yé ti túmè o kònti kó itùòti nyi. ³¹ Tì wàrimu ke tú: Onìti bo yóu o cice nè o yò kétaunnè o pokù, kè bèè naá ntikònti timáà. ³² Ti nnáànti tú disòrì dierì kpeti nti, tì tú Kirisi nwe nè o kòbe tìnnì, ³³ ke múnke tú di kpeti. Bá wèè nitidùù wè ndó o pokù ò dó mèè botí omáà, kòo nitipòkù ndé o dàù.

6

Ibí nè i yembè kó tináànti

¹ Díndi ibí nyíennè di yembè kpeti. Kuyie mme ndó. ² Ndé a cice nè a yò. Kuyie ndóú nyìl kuó ke béi nke tú: ³ Kè dèe yie nkè dè nda naati, kàa fòmmuu okè ketenkè ìnkè.

⁴ Díndi ibí yembè, di bá mpéikunko ibí mieke, rítiennè i ke ì tũnni ti Yiè ndó mèè botí.

Tidaati nè ti yembè be kó tináànti

⁵ Díndi tidaati, nyíennè bèè di te die nketenkè ìnkè be kpeti, ké mbè dé mediè, kémpí mbe tómmú nè meyèmmè memáà, kéndò ndi pí nKirisi kómu. ⁶ Di ní bá mpí mmutómmú bè bo dìl mòmni máà kè dè bo bè narike, dànnè dimáà Kirisi kó tidaati, ké mmù pí nnè di yèmmè memòu Kuyie ndómè. ⁷ Di mpí mbe tómmú ke dò ndi pí nti Yiè nkómu, dè bá ndò ndi pí mbenitibè kómu. ⁸ Nyénè ke dò nkàa tú kudaakù yoo a í kù tu, Kuyie nyóó yietí bá wè ò dđò mèè sàà nkó tiyeti nti.

⁹ Kè díndi tidaati yembè di nti pí mmesàà ndi bá nti péinko, nyénè ke dò nwèè di te dimòu ò bo kéinkè nke, o borè òmòù í cãã.

Kirisi kòbe dò nkémmòke tìl kparìrenti

¹⁰ Tisònti tú di bo ntaunnèmè Yesu kékpenke, kápété o wérímú diemù. ¹¹ Báátínè Kuyie nkparìrenti timòu ke cómmú tei tei, kébaao dibòò kó mesòummè. ¹² Ti í kpannè benitibè, ti kpannè yebòkè nye, yèè bo muyaá mmieke, yèè kpeínì, bebòkparàtibè bèè te dibiinnì kó kútenkù. ¹³ Nè de kpéí, túóténè Kuyie nkó tikparìrenti timòu, kè diyie yeiri tùòkení di na ke kpa nkè di kpa nke dèè, di nkpaá yé kénwáké.

¹⁴ Nyinè timómmònti di ka fenaàkònfè kòme, kénkánké mewetímmè di cìncìrè dimátìyaàbòrì kòme. ¹⁵ Ànnénè tikònyauti tineùti kòme, ke náké Tináànsààtì tìl duò mmeòmpùmè. ¹⁶ Ntònè metákùmè kè mè ndò nkudòpikù sáà kùù yó nte kè di na kékuo dibòò kó ipie nyìl còú. ¹⁷ Túóténè medeetímè kédòò dipìl, kétúóté Muyaánsààmù kó disie dìl tú Kuyie náànti. ¹⁸ Muyaánsààmù ndi bonè kè di mbáá nKuyie nsáà, di nkù báá nyibáamì imòu botí ke kù sàútínè. Mbáánnè ku Kirisi kòbe bemòu kpéí. ¹⁹ Ké nkù báá n kpéí, kè dèe yie nkè nh ààte n nùù nni nnáá nTináànsààtì tìl do sòri ke í yìèkù, tìl tu Kuyie ndeeri bèè í tú Sifube. ²⁰ Mbáánnè ku, kè kù n teennè kè n na kénnáá Tináànsààtì, bá nè bèè me nni nkpetímè.

Mucaummu

²¹ N tónko ti népo sàù Tisiki, ti Yiè nkóo tónti sàawè, kòo bo di náké de ndòmmè mme, ²² ké di náké tìl kó dimàà bo ti cie, keyáúkunnè di kònti.

²³ Ti cice Kuyie nnè Yesu Kirisi bèè di duò mmeòmpùmè, nè medókùmè nè metákùmè.

²⁴ Mesàà nni mbonè díndi bèè kó dimàà dó ti Yiè nYesu Kirisi ke fífikú teii.

Pɔɔri w̄ari d̄ii pátiri Kirisi kɔbe bèè bo Fidipu

Di mpátiri tɔ t̄ii náànti

Bè do kpetí Pɔɔri Odommu nwe kòo w̄ari de kó dipátiri, ò do yóó di w̄ari kè benitibè mabè beè tanní ke tiè nyitié nyeyi Kirisi kɔbe bèè bo Fidipu kè be yèmmèe caàrè. Bá nè memme kè Pɔɔri mmòke diwèi ke yé ke dò nnè metákùmè ò mòke mè Yesu Kirisi ínke, de bo tũnte. Kòo bè s̄ante bè ò p̄a d̄ii p̄anni ke bo ò teennè dikpetíntou mieke, kéndó kényáúkunnè be k̄nti kè bè nwetí Kirisi ke báá yóu kè itié nyeyii ìi taní kè ìi bè souté. Ò do w̄ete kéndó kényáúkunnè be k̄nti nti kè bèè wammú bè bo ntaunèmè betòbè kèmmòke meyèmmè memáà Kirisi kó mutōmmú kpeí.

Di mpátiri náànti duó ke dōmmè

1. Mudɔummu nè ò bántèmè Kuyie mbe kpeí. 1:1-11
2. Ò do bo m̄èè borimè mieke 1:12-26
3. Ò yèmmè bè ntaunè Kirisi 1:27-2:18
4. Epafadoosi nè Timòntee bèè do d̄ari dèè wenni Pɔɔri nè Fidipu eì kɔbe be cuokè. 2:19-30
5. Pɔɔri do caummè Fidipu kɔbe bedùntòbè kó meyeyi nkpeí 3:1-4:9
6. Ò dèntenè ti tú ò yáúkunnemè be k̄nti, ke bè d̄ounè mutōmmú, nè náke mudɔummu c̄enke 4:10-21

Pɔɔri d̄oummè Fidipu kɔbe

¹ Mí mPɔɔri nè Timòntee Yesu Kirisi kó betōmbè, ti di d̄ounko díndi Kirisi kɔbe bèè bo Fidipu nè bèè ni Kirisi kɔbe t̄irè nè be kó bewedounkótibè. ² Ti cice Kuyie nnè ti Yiè Yesu Kirisi bè di d̄ò mesàà nké di duó ndiwèi.

Pɔɔri dómè Kirisi kɔbe bèè bo Fidipu

³ M baa ò nkè n dèntení di kpeí nni ns̄ántimu Kuyie. ⁴ Nh òò mbáámmu Kuyie ndi kpeí ns̄áà kè dè n naati, ⁵ di n teennèmè kè ti pitírí Tináansàt̄i nè di yiemme Yesu nè yíenni. ⁶ N yému weti weti ke dò nKuyie nkùù keté de kó mutōmmú s̄àmù di mieke, kù bo mmù s̄oké ké mù dèè ti Yiè nYesu Kirisi bo w̄ènní d̄ii yiè. ⁷ N di dómù mesàà n yí di yīk̄k̄, ke yé ti w̄émmè Kuyie nkó mesàà di mmònni m me nkpetímè nè n yí kpetí d̄ii m̄ònni nè m maumè ke bo fíí nTináansàt̄i. ⁸ N di dómù kè Kuyie nyé, Yesu Kirisi weè n duó nde kó medókùmè.

⁹ M báámmu Kuyie nke tú kù di teennè kè di d̄ake ndó ditòbè, kényíété Kuyie nkébanté mesàà nkù d̄ò dè, ¹⁰ kéna kémbaàt̄i mesàà nnè meyeyi kénwenni kè d̄èe yie nkè Yesu w̄ètiní ò báá yà ò bo di sei nt̄ii ínke. ¹¹ Yesu Kirisi yóó di teennèmu kè di d̄òr̄imè ñwenni kè bè ns̄ánti Kuyie ke déúkunko ku yèt̄ir̄i.

T̄inti Kirisi kɔbe ti fòu Kirisi kpeí nke

¹² N kɔbe n d̄ó di bantému t̄ii n t̄ùòkení tii temè kè Kuyie nnáànti né d̄ake pité. ¹³ Tih̄āp̄ònti t̄ii bàa okp̄àt̄i diwè nè besòmbè b̄em̄ou bè yému be n kpetínnèmè Kirisi kpeí nke. ¹⁴ Kè Kirisi kɔbe kusúkù yà n kpetímè kè be k̄nti yauke, kè bè náá nKuyie nnáànti nè dik̄m̄b̄ù.

¹⁵ Kè bèmabè t̄i náá nke m betínè ke nh è̄nnè, kè betòbè ti náànnè meyèmmè mèè wenni, ¹⁶ bè n d̄ó mèè kpeí, ke yé ke dò nKuyie nni nduó nde kó mutōmmú kè m bo ma ku náànti kpeí. ¹⁷ Bèè nh è̄nnè bè í náá nKirisi kpeti nè meyèmmè memáà, bè d̄ó ké n yíè meyènc̄àr̄imè mme dikpetíntou mieke.

¹⁸ Kè be yèmmè wenni yoo mè í wenni, bè c̄enke me nnàkémè Kirisi kpeti, dè n naatimu ke yó nni naati s̄áà. ¹⁹ Ke yé n yému ke dò ndi báá Kuyie n kpeí, kè Muyaánsààmù n

teénnè, deməu dè tú n kó medeetímè mme. ²⁰ M báámmu Kirisi nè n yèmmè meməu, ifei í we nni mbonè. Bá kè n fě̀ùrì, n yó nnáámmu o kpéi nnè tikōnyauti, kéndonnè n tì nàkémè. Kè m bo kú yoo m bo nfòù, n dó kéndéúkunko o yètìrì ndi. ²¹ Kè n fòù n dò nkémpí Kirisi kó mutōmmú mmu, kè m me nku n dake cōntemu. ²² Kè m me nfòù n yó nnáámmu benitibè Kirisi kpeti, deè te kè n yí banté mufōmmu nè mukúú n dò nkétāāté dè. ²³ N yèmmè meè sū. Mōnni marì dè ò ndò nni nfòù, diteri kéndò n kú kékote Kirisi borè, n dake me ndó. ²⁴ Dè né békú ke dò nni nkpaá fòumu ke di teénnè. ²⁵ Deè kpéi nte kè n yé ke dò n yó nkpaá fòù ké ndi teénnè, kè di kpenke Kuyie nkó kuce mieke, kéməote diwèi. ²⁶ Kè dèe yie nkè n wètoo dii yie kè di n yà, di sante Yesu Kirisi mediè ndi fōmmu mieke.

²⁷ Bá kè dè dōmmè, ntūnne Kuyie nnáànti yèmmè, kè n na ke kòtoo yoo n yí na, nni nyo di wèmmè meyèmmè memáa ke pitírí Kuyie nnáànti, ke fííkú metākùmè mieke. ²⁸ Di bá nyíèkù di kprantídèntòbè bèè í dó Kuyie nnáànti, deè benkú bè fetimè, kè di kó tikōnyauti benkú di cootémè. ²⁹ Kuyie nyí di dòò mesàà nkè di bo yie nYesu máa, kù dó di fě̀útému múnke. ³⁰ Mí nnè díndi ti wè nke maumu, di sòò yàmu m maumè, ke kpaá maù nè yíenní.

2

Yesu kékùnnemè omáa

¹ Di yie nKirisi kè dè di kpénkunko o kó kuce miekaà? Ò di dó kè dè yàúkunko di kōntàà? Muyaánsààmù di bonàà? Di dó ditòbè mesàà nke kuò nditòbè mesémmàà? ² Kè dende kó dimàà bo, di nwè ndinùù, ke wè mmedókùmè, ke wè mmeyèmmè memáa, ke pí mmutōmmú kè dè n naati. ³ Di bá ndəəri dèmarè ke èènnè ditòbè, yoo di ndè dòòri ke dó disānni detetirè kperi. Di nkékunko dimáa di dòòrìmè mieke, ke ní nwúó nditòbè kè dò mbèè di deunè. ⁴ Òmòù bá nwanti ò kó mesàà mmáa, múnke nwaànnè betòbè kōme. ⁵ Ntūnnè Yesu Kirisi kó meborime.

⁶ Ò do tú Kuyie nku,
ò me nyí ndó ké kù ènneè omáa,

⁷ kényóu o wèrímú kènaá nhonitì,
kédòò omáa otōntì,

⁸ kékékùnnè omáa,
kényíé nKuyie nkpeti
kè bè yà ò baakénè kudapāāí
onitikòutì kōme kòò kú.

⁹ Kè deè nte kè Kuyie nhò dèúkùnnè,
kóò duó ndiyetidieri
dii pēēté yesonye.

¹⁰ Kè kéínkè kəbe nè ketenkè
nè ketenkè mieke kəbe
kè bè bo nínkú o ììkè.

¹¹ Bá wè kòò béi nnè o nùù,
ke dò Yesu Kirisi tú o Yíè!
Kè ti cice Kuyie nyètìrì deuke.

Kirisi kəbe bo mmimmè kutenkù mieke

¹² N kəbe nh ò mbo di borè kè di yímmu n kpeti, nyíennè ti bá kè n yí bo, deè dòke wenni. Kuyie ndi deetému, mpínnè ku tōmmú ke kù dé mediè. ¹³ Kuyie nkuù òò di duó mmeyèmmè, kè di ndó kédòò kù dómè, ke di duó mmuwèrímú kè di na ké mè dòò.

¹⁴ Di ní bá ndəəri dèmarè kè di yèmmè í bo kè di kpa. ¹⁵ Di íwenni páíí kè bè báa yà di caàrìmè, Kuyie nkó ibí dò nkénwennimu páíí benitiyeibe bèè dòòri deè í wenni be cuokè, kémíí fitírè kōme, ¹⁶ kè bè náa mmufōmmu kó tináànti. Kè di dəəri memme, n yèmmè bo ndi naatinè, kè Kirisi wètení dii yie, deè benke n tōmmú nè n wéèrìmè dè í yèmmè detetirè.

¹⁷ Di tǎmè Kuyie ndèè dò ndipǎnni di kù pǎ di. Kè n ku ke kpǎã de kó dipǎnni, dè nni naati. Dè n naatimu kè diwèi m bo nè díndi. ¹⁸ Díndi múnke, nyǎnkunè kè ti nwè nke yǎnku.

Pɔ̃ri tǔmmè Timɔ̃ntee nè Epafoditi Fidipu kó dihei

¹⁹ Kè Kuyie ndó m bo tǔnko Timɔ̃ntee bǎmbà nkékeè di bo kè dè dǔmmè, kè dèe yáúkúnne n kǔnti. ²⁰ Otòu mǎu í bo nè wè ti wè nke dake di kpéi. ²¹ Betǔbè bie dakenè be kperè wammù mmu, bè í dake Kirisi kǔbe kpéi. ²² Di yému Timɔ̃ntee dúmmè omáà ke n teennè kè ti náá nTináǎnsààti, ke dò nhoniti nè o bire. ²³ Kè m banté dii mǔnni dè yó nni ndǔmmè m bo ò tǔnko. ²⁴ N yému weti weti ke dò nti Yiè mbo n teennè kè n kǔtoo m mómmuǔ nké di yà.

²⁵ N yèmmè dò m bo wète ké di dúnko Epafoditi, di sòò m pǎ dipǎnni kéduǔnni wè, ke dò wè n teennè mutǔmmú kè ti wènné ke mù pǐ nke fèúté. ²⁶ Ò kèè di kèèmmè mme ò muǔkemè kòo yèmmè cààrè, kòò dó ké di yà. ²⁷ Ò mènke sòò muǔkemmu, kékááté mukúú, ke Kuyie nhò kuó mmesémmè nè mí m múnke, kòò miékúnne, n yèmmè dǔke báá cààrè mèè kpéi. ²⁸ Deè te kè n dó kòò tǔnnóo mecǎã, nkè di ò yà kè di yèmmè narike, kè n kǔme múnke narike. ²⁹ Cǔténè we nè diwèi ti Yiè nkó mewènnímè mieke, ndénè de kó benitibè botí. ³⁰ Ò dúò nhomáà ndi Kirisi tǔmmú kpéi, nke kááté mukúú ke n teennè díndi bèè détirì di do í yóó na ké n teennè mèè botí.

3

Pɔ̃ri yóumè demǔ Kirisi kpéi

¹ Tisǔnti tú tì, ñyǎnkunè ti Yiè nkó kuce mieke, n do tì wǎrimu ke wète ke tì yíé, dè wennimu di kpéi. ² Ndakenè sinitimǔ kpéi, betǔmbè yeibe, bèè tú bè cǎmmú, de kó mucǎmmù né í tú mùmamù. ³ Tínti bèè báá nKuyie nnè Muyaánsààmù mmieke, ke í tǔ mbenitibè kó ikuó, tǐ tu bèè cǎmmù mucǎmmù mómmǔmmu. ⁴ Kòò mǎu yèmmè dò nhò bo cooté ò tǔ mmèè kpéi nyikuó, n yému ikuó kòò pǔtè. ⁵ Bè m peité kè nni mmǔke ye we yèni ndi kè bè n cǎnté, n tú Isidayeri mómmuǔ nwe, Bensamè kó kufuku kou, Ebedee mómmuǔ nke tú Faadisíe ikuó yíè mmómmuǔ. ⁶ Kè n kǔnti ñyau kè n fèúngo Kirisi kǔbe, ke yetíróo ke bo ntǔ nyikuó imǔ. ⁷ Dèè do tú n kó disǎnni n dè ñwénté di mmǔnni detetirè Kirisi kpéi. ⁸ Dè í tú dèè do tú n kó disǎnni máà nè dèè do tú n kó mucǔntimu, n dè yetemu n yǐtè mèè kpéi nYesu Kirisi wenwe wèè pǔtè demǔ. Weè te kè n dè wúo nkè dè dò ntiyontì kè dè bo yie nkè nní mmǔke Kirisi. ⁹ Nh ò mǔòte dè í tú Kuyie nyè n wetí n tǔ mmèè kpéi nyikuó, n tá Yesu nwe kè kù yè n wetí, ke yé Kuyie nhǔ yímè oniti wetí ò tá dii mǔnni ndi Yesu. ¹⁰ N dó tì di mmǔnni tu m bo yǐtè Kirisi máà, kèpété muwèrimù diemù mùu te kòò yǎnté, ke fèúté o kpéi nkékú o kpéi. ¹¹ Kè dè bo yie nní ntǔ bèè yóó yǎnté be kóò mǎu.

Ti bo ncokùmè ke dó kumǎnku

¹² Dè í tú n yè n ninte m beti dè yoo n wenke páíí, n kpaá cokumu ke yetíróo ke bo ninte Kirisi ò n ninte mèè botí. ¹³ N kǔbe m mu nyí tǔòke kumǎnku, n dǔri demǎrè máà ndi, n yèè ndifǔnkúò kperè nde, ke beti dèè bo n yǐkè. ¹⁴ N cokumu ke dó deyǐkè, ke bo ninte ticuuti Kuyie nti yu ke bo ti dúò nti kéinkè, nè Yesu Kirisi kpéi.

¹⁵ Tínti bèè kpenke Kuyie nkó kuce mieke, ti dò nkémmǔke mèè yèmmè, kòò mǎu kǔme kpaá cǎã, Kuyie mbo ò teennè kòò banté. ¹⁶ Ti yǐtè tì, yóunè kè ti ntǐ pǐ nke wè nke kéri kuce kumáà.

¹⁷ Ntǔnnè n kó meborime, ke múnke ntǔ mbetǔbè bèè kǔme dǔnnè ti kǔme. ¹⁸ N tì ndi nǎkému ke wète ke tì ndi náá nnè tinǔnnieti, besúkùbè tú bemáà Kirisi kǔbe, kè be dǔòrimè né benkú bè senkèrimè ò kúmè kudapǎátí. ¹⁹ Be kó kumǎnku tú bè bo fetimè sǎã, kè be pite tú be kó Kuyie, kè dè bè naatinè ifei do dò nké mbè bonè dè, kè bè dó

Pɔɔri wàri dīl pátírí Kirisi kɔbe bèè bo Kɔdɔasi
Di mpátírí tɔ tīl náàntì

Pɔɔri weè do wàri di mpátírí Kɔdɔasi Kirisi kɔbe tīnnì, ké di duó nTisiki nè Onnesimmu kè bè bo di kɔtenè Kɔdɔasi. Pɔɔri weè do í bè nàké Kuyie nnáàntì. Be cie kou Epafadasi weè do wēnné Pɔɔri ke náante Kuyie nnáàntì weè do tì mbè nàké.

Bè do kpetí dīl mōnnì Pɔɔri Odommu kè Epafadasi kɔtoo kòdò nàké besòumbè mabè tannímè be cie Kirisi kɔbe tīnnì miéke ke bè nàá nke tú: Kàa dó kényíété Kuyie nkè kù da deeté a dò nkémbáá nkéinkè kó bekperibè mbe ke dɔarinè ikuó maì kéndònnè mucāmmu nè ticiciti matì mudìl ínkè.... Pɔɔri tì kèè dīl mōnnì ke pānkeè bè dèntení Kuyie nduðmmè mufòmmu nè Yesu borè maa ndi, ké bè wàri di mpátírí ke bo bè tié mbè dò nkéndòmmè ke báá tūnne mufòmmu yeimu.

Di mpátírí náàntì duó ke dōmmè

1. Mudòmmu 1:1-8
2. Pɔɔri báá ntì Kuyie mbe kpéí 1:9-14
3. Kirisi bakémè demou 1:15-23
4. Ò bè cau ntì besòumbè kpéí 1:24-2:2
5. Mufòmmu pàmmu nè Kirisi ti kó mēwēnnímè miéke 3:1-4:6
6. Mēcaummè 4:7-18

Pɔɔri dɔummè Kɔdɔasi kɔbe

¹ Mí mPɔɔri Kuyie ntāāté wè, kè n tu Yesu Kirisi kó ditōnnì nè Timōntee tīl di wàri dipátírí dīndi bèè bo Kɔdɔasi ke tá Yesu.

² Ti cice Kuyie ndi dɔò mesàà nké di duó ndiwèl.

Kuyie nti kuó mmesémè ké ti dòò mesàà

³ Ti ò nsāntímu Kuyie nti Yìè nYesu Kirisi cice, koò báá nsáà di kpéí. ⁴ Ke yé ti kèèmmè di tá mēè botí Yesu Kirisi nè di dómè Kuyie nkɔbe bēmou. ⁵ Nè di kèè dīl yìè ndi Tináansàtì tīl tu timómōnti, di bantémè Kuyie ndi baanè dè kéinkè ke dè bàa. ⁶ Tináansàtì pitírí kutenkù kumou ndi, dè í tú di cie maa, kè benitibè tì yíé nkè be borime ceeri, di kōme cèètemè di tì kèè dīl mōnnì meketímè ke banté weti weti Kuyie nkó mesàà. ⁷ Ti népo mómmu Epafadasi nè wè ti wē nke pī nKuyie ntōmmú, weè tì ndi nàké. Ò pī mmuù tōmmú di cie mù tú musààmù mmu, Kirisi dó mù. ⁸ Weè ti nàké Muyaánsààmù di teé mmèè botí kè di dó ditòbè.

⁹ Deè kpéí nte nè ti kèèmmè de kó tináantì, ti í yóu ti bo mbáámmè Kuyie ndi kpéí nke tú kù di teennè kè di yíété kù dó dè, kè Muyaánsààmù di duó mmeciì nkè di nyé di dɔari dè, ¹⁰ kéndɔari Kuyie ndó dè, dèè dèúkunko ku yètìrì, kéndɔari ditòbè mesàà nke dakee yíété Kuyie. ¹¹ M báámmu Kuyie nke tú kù di kpénkūnne demou de miéke nè ku wērímu díemù kè di na kémmi nke wēèrì. ¹² Nsāntínè tì cice Kuyie nkùu te kè di mannè kēwēnnénè ku kɔbe bèè bo kuwenniku miéke, kè kù yóo wēnné ké di duó nkù baanè dè ku kɔbe. ¹³ Kuù tì fietè dibiinnì kóo kpààtì nou miéke, ke ti tanné ku Bire kù dó dè mesàà nkó dikpààtiyuu miéke, ¹⁴ wèè ti donté, ke ti cīè nti yei.

Kirisi weè tu oketiwe demou de miéke

¹⁵ Òmou báá na kényà Kuyie, Kirisi weè ti benkú kù dōmmè, weè tu Mpo ke baké Kuyie ndòò dè demou. ¹⁶ Weè te demou ke dè dòò, kéinkè kperè nè ketenkè kperè, ti wúó ndè nè ti í wúó ndè, bèè baké, bekótibè, muwērímu yembè, bèè ni, kù dè dòò demou weè kpéí. ¹⁷ Demou dè yóo dòò kòò bomu, weè te kè dè bo kòò dè baké. ¹⁸ Weè tu diyuu, kòò kɔbe tú o kōntì, kòò bè duó mmufòmmu. Weè tu oketiwe wèè ku ke yānté, Kuyie mme dòò kòò bo

í taunè Kirisi wèè tu diyuu. Dentenní Kirisi kəbe tinnì dōmmè onìti kó tikōnti dōmmè mme, ke məke itùòti nè icīē nke nampú, ke kótírí Kuyie nkó kuce mieke kù dó mèè botí.

*Ti kunè*mè Kirisi koḁ wēnnénè ke yǎnté

²⁰ Díndi bèè wēnnénè Kirisi ke ku, kòḁ di deeténè yebəkè kó tidaatì. Dè dōmmè kè di yie nkè kutenkù kəbe wēte ke di duó nyikuó ì tu: ²¹ Báá túóté die, báá déúté die, báá kááké die? ²² De kó ikuó tú benitibè kpeyi nyi, ì yóó deemu bàmbà. ²³ De kó ikuó tú mecìi nkpeyi nyi bake a bo nkékunkomè amáà, ke báá nKuyie nke fēũnko a kōntì, dè né í teénnè ke deì meyèmmè yeime, dè teénnè onìti kōntì nti.

3

¹ Di wēnnénèmu Kirisi ke ku kòḁ duó nkè di yǎnté, ríwaànnè Kuyie nkperere dèè bo ò kàri dè, Kuyie mbakù youú. ² Nwaànnè kéínkè kperere ke bá nduò ndi yèmmè kutenkù kperere, ³ ke yé di kumèmu kè di fōmmu pàmmù wēínè Kirisi ke səri Kuyie mborè. ⁴ Kirisi wèè tu di fōmmu kó dikūnnì, ò bo wētení dì yìè di bo nhò bonè, koḁ nwēínè o kpeti mieke.

Meborime kótímè nè mepàmmè kó tináàntì

⁵ Kuonè kutenkù kó meyèmmè, mèè tu: Di bo ndəuti dəutinèmmè ditəbè, di bo mbenkúmmè dimáà ke yūš mbenitibè yèmmè, di bo mməkemè iyentotí yeiyi. Di bá ntú bèè í diè ntikpàti, dè í cáànnè mubəəféù. ⁶ Kuyie mbo bekénè bèè yete ku kpeti ke dəəri me kóḁ botí kè dè nyóu mediè. ⁷ Di do dəəri mèè botí ke meyei ndi nə.

⁸ Di mmənnì yóunè kumiepié nè kuyonku nè tidənnitì nè yesáàmbè nè tináanyeiti. ⁹ Di bá nsoú nditəbè, ke yé di dátémè di borime kótímè ke dootóo, ¹⁰ ke túóté meborime pàmmè ke dáátí kénaá mbenitipàmbè. Kuyie ndo di dòḁ kè dí ndōmmè, kémməke Kuyie nkó mecìi. ¹¹ Məbatimè ténke í bo Sifu nè wèè í tú Sifu be cuokè, wèè cānté nè wèè í cānté, okpákpàri nè timútì kou, kudaakù nè wèè í tú kudaakù bəməu bè taunnè Kirisi nwe kòḁ bè te.

¹² Kuyie nkuù di dó ke di tāāté kè di tú ku kəbe. Di mməkenè ditəbè mesémmè, kénnitì, kénkékunko dimáà, kéntú benitisààbè, ke nə nke mi. ¹³ Mməkenè meminnímè nè ditəbè, kéncíēnko ditəbè, kòḁ məu yeténè otəu wèè ò cīē Kirisi di cīē mmèè botí. ¹⁴ Tìi dəke tú tidietì tì tu di bo ndómè ditəbè mesàà nkéna kénwē nweti weti. ¹⁵ Kirisi kó diwèi mbo di mieke. Kuyie ndi yu dìi kpéi kè di bo nŵē nke dō nhonitì òmáà. Nsāntínè Kuyie kù di dəəri dèè kpéi. ¹⁶ Kirisi kó tináàntì mbo di mieke mesàà nkè di ncìi, ke tiè nditəbè, ke yáúkunko ditəbè kōntì, ke diè nKuyie nkó yesāā nnè ku kó iyie nke kù sāntí nè Muyaánsàamu di duó nyìi yie, ke nkù sāntí nè di yèmmè meməu. ¹⁷ Di dəərimè nè di náàntì dè mbenkú di tímè Kirisi kəbe, kè di ndəúnnè ti cice Kuyie mutōmmú Kirisi kpéi.

Bèè tu Kirisi kəbe be borime dō nkéndōmmè

¹⁸ Benitipòbè, nyíènnè di daabè kpeti, Kuyie nkəbe dō nké mme ndəəri.

¹⁹ Benitidaabè, ndónè di pobè, di mieke báá sōnté ké mbè còu nkè di bè kpànnè.

²⁰ Ibí, nyíènnè di yembè kpeti timəu, Kuyie mme ndó.

²¹ Ibí yembè, di báá sōnté kénkpànnè ibí, i yèmmè yàà bo caàrè.

²² Díndi tidaatì, nyíènnè bèè di te be kpeti timəu, dè bá ntú bè bo dìi mənnì máà kè dè bo bè narike, mpínnè be tōmmú nè meyèmmè memáà di dé mèè kpéi nti Yiè. ²³ Di dəəri dè deməu, dí ndè dəəri nè di yèmmè meməu, ké ndò ndi pí nti Yiè nkó mutōmmú, dè bá ndò ndi pí mbenitibè kōmu, ²⁴ kényé ke dō ndi bo wēnnénè Kirisi kédi o cice kpàti ò bàanè tì bèè tu o kəbe. Ke yé weè tumè di Yiè ndiməu di pī nwèè tōmmú. ²⁵ Wèè me ndəəri meyei, ò bo yà me kó tiyeti, Kuyie mborè òməu í cáá.

4

¹ Díndi tidaatì yembè, di nti pī mmesàà nke nyé wèè múnke di te ò bomè kéínkè.

Pḁḁri bɛ̀ dɛ̀ntɛ̀ tì

² Mbáánnè Kuyie nsáà ke kù dɔ̀unnè mutōmmú ke báá ɔ̀ ndimáà. ³ Ke múнке nkù báánnè ti kprí, kè kù ti pã kuce kè ti na kénnáá Tináansààtì bè n kpetí tì kprí. ⁴ Mbáánnè ku kè n na ké nti náá nweti weti, n dò nké nti náá mmèè botí.

⁵ Nyénè di bo nfòu mèè botí bèè í tú Kirisi kəbe be cuokè. Kè Kuyie nní di pã dè mɛ́fìè, di báá mè fétinne, di náké ku náàntì. ⁶ Di náàntì nnaati kéndò mmukókúó nkè bè nti dó, kòò m̀u di beke tìmatì di tì nhò t̀ríné weti weti.

Mudɔ̀ummu

⁷ Ti kou Tisiki tu ti Yiè nkóo tōntì sààwè nwe kè nh ò dó, nè we t̄i w̄e nke p̄́ mmutōmmú, ò bo kətoɔ̀ dì m̀nnì, ò bo di náké n kpeti. ⁸ Nh ò t̄nko kòò bo di náké ti bo kè dè dōmmè mme, kɛ́yáúkunnɛ̀ di k̄ntì. ⁹ Onnesimmu ti kou sààwè nwe wèè t̄u nti Yiè nweti weti, di cie kou nwe, n we n̄inn̄enko Tisiki kè bè bo di náké ti bo kè dè dōmmè.

¹⁰ Adisitaki nè wè ti w̄e nke kpetí ò di dɔ̀unko, kè Mariki Bannabaasi tebite di dɔ̀unko. (N di nákému o kprí, kòò t̄ùkoo dí ò c̄uté nè diwèi.) ¹¹ Sesua bè tu wè Susituusi ò di dɔ̀unko. Betããti bèè tu Sifube bèè yie nYesu, kè ti w̄e nke p̄́ nKuyie nkprààtiyuu tōmmú, bèè yáúkunnɛ̀ n k̄ntì.

¹² Epafadasi di cie kou di dɔ̀unko. Yesu Kirisi kóo tōntì nwe, ò báammu Kuyie nsáà di kprí nke tú kù di kpénkunnɛ̀ kè dí r̄dò mpáí ke d̄ɔ̀ri kù dómè. ¹³ M bo na ké di náké ke dè ò m̀umu mesàà ndi kprí, díndi Daodisee kəbe nè Yiedapodii kəbe kprí. ¹⁴ Duku d̀òtòrì ti népo sàù, nè Demaasi bè di dɔ̀unko.

¹⁵ Di dɔ̀unko Kirisi kəbe bèè bo Daodisee, kédɔ̀unnè Nɛnfaa nè Kirisi kəbe bèè tiku o c̄iètè ke báá nKuyie. ¹⁶ Kè di kàa nde kó dipátiri ke dèè dí duó nDaodisee kəbe kè bèe kaa, kè bèè di duónnì be kperi m bè w̄ari dì kè di kaa. ¹⁷ Di náké Asipu ke dè ò ndake ti Yiè nkó mutōmmú kprí, kè mm̀u p̄́ mmesàà.

¹⁸ Mí mPḁḁri m̄i di w̄ari nè n ǹùtè mudɔ̀ummu muu, di báá yè mbè n kpetímè. Kuyie nkó mesàà nni ndi bonè dim̀u.

Pɔɔri wàri dī pátírì ketirì Kirisi kɔbe bèè bo Tesadoniki

Di mpátírì tɔ tìl nààntì

Tesadoniki do tú Maseduɔnni tempē nkó dihēidiè ndi. Pɔɔri do nàké Kuyie nnáàntì Fidipu eì kɔbe kédeè kékɔte kè, kè kè keté Kirisi kɔbe tinnì ke né í nke m̀ntè ke yé Sífube mabè do yetemè o kpɛti kénkɔ́ kóò bèti.

Mèmmè kòò dè ité kékɔte Bedee (Yesu Tɔrè 17:1-10). Ò ke mbo kè Timɔntee wèè do kraá Tesadoniki kòò ò s̀nkóò kóò nàké dè kè d̀mmè. Kòò yèmmè narike mesàà nkòò s̀ante Kuyie mbè kù yie mmèè kpéi nke kù dó. Kòò bè d̀ntenì ò do d̀d̀ mùu t̀mmú be cie mu kpéi ḱyáúk̀nnè be k̀ntì Kirisi kó kuce kpéi. Ke múnke bè t̀nnè tìl do bè k̀onnè mukúḱyántímù ìnkè nè Yesu bo nyóò ẁtení kè dè d̀mmè.

Di mpátírì nààntì duó ke d̀mmè

1. Pɔɔri s̀ntemè Kuyie Tesadoniki kɔbe kpéi 1-3
2. Pɔɔri tièmmè Tesadoniki kɔbe ke tú bè nf̀òu muf̀õmmu s̀àmù 4:1-12
3. Pɔɔri bè tié nti Yesu yóò ẁtení m̀è botí 4:13-5:11
4. Itié nsɔnyi 5:12-28

Pɔɔri d̀ummè Tesadoniki kɔbe

¹ Mí mPɔɔri nè Sidifèè nè Timɔntee, tìl di wàri di mpátírì d́ndi Kirisi kɔbe bèè bo Tesadoniki ke taunè ti cie Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi kɔbe. Kuyie ndi d̀d̀ mesàà nké di duó ndiwèi.

Tesadoniki kɔbe yie mmèè botí Tináànsààtì

² N kɔbe ti s̀antímu Kuyie ndi kpéi nke kù bàá ndi kpéi nsáà. ³ Ti í yíè ndi pí mmèè botí mut̀mmú di tá m̀è kpéi nKuyie ke kù dó nè di t̀ímè ke baa ti Yiè nYesu Kirisi bo ẁtenímè. ⁴ N kɔbe ti yému ke dò nKuyie nkuu di d̀ke ke di t̀ááté, kè di tú ku kɔbe. ⁵ Ti k̀tenko d̀i m̀nni Tináànsààtì, di do í tì d̀d̀ dekpeit̀kperè, Kuyie nkó muwèrímú do ti bonèmu kè Muyaánsààmù ti teénnè kè tí nnáá nke í yíèkù. Di yému ke dò nti d̀d̀ d̀è kó dimàà dè tu di kó mesàà mme. ⁶ Di do c̀uté Tináànsààtì kè bè di f̀õmmu mediè nkè Muyaánsààmù me ndi duó ndiwèi, kè di tú nti Yiè nYesu ke t̀nnè ti kó meborime. ⁷ Kè di borime wenni kè Maseduɔnni nè Akayii kó itempē nkɔbe me t̀. ⁸ Nè di borè nde Tináànsààtì pitémè, ke s̀nté Maseduɔnni nè Akayii kó itempē nkè benit̀bè ti kèè, bè kèèmu tip̀tì timòu di tá m̀è botí Kuyie, dè keté ke í dò ntí nti mbè nàá. ⁹ Kè ti k̀te kèè bíkè bè ò nnáámmu ti k̀toò kè dí ti c̀utémmè nè diwèi nè di ùtóomè yebòkè, ke t̀nne Kuyie mmómm̀onku kùu duó mmuf̀õmmu. ¹⁰ Ke baa ku Bire Yesu kù duó nkè wèè yánté, wèè ti d̀erí nè Kuyie mbeéntì tìl k̀ríní.

2

Pɔɔri ketémè o t̀mmú Tesadoniki

¹ N kɔbe di yému ke dò nti k̀toò di cie nè mùu t̀mmú í yè detetirè. ² Di yému bè ti s̀ámú m̀è botí Fidipu ke ti f̀éu nkè ti né na ke k̀toò di cie, kè Kuyie mme nti duó ndik̀mbùd̀ kè ti nàá nku nààntì bá bèè do ti yete kè nti maunè bè do me nsūmè. ³ Ti í nàá nTináànsààtì ke dó késouté òmòu, ti me nyí wanti timáà kó mesàà nyoo ti ciitè òmòu. ⁴ Ti í nàá nTináànsààtì ke dó benit̀bè beè nti naatinè, ti dó Kuyie nkùu yé onit̀ yèmmè kuu nti naatinè, kuu ti wènté ke s̀ ndè dò ntí nàké ku nààntì. ⁵ Kuyie nyému ke dò nti í di nàá nke di kpenti, yoo ti dó kè di narikenè kèdi di dífí. ⁶ Kù yému ke dò nti do í dó òmòu ti s̀ante, d́ndi yoo betòbè mabè. ⁷ Ti tú Yesu t̀rè nye, ke do dò ntí ndi békú di bo nti t̀mè, kè t̀i né petinke yòò, ke di yuəri d̀bire yò ò ndè ỳrì m̀è botí. ⁸ Ti do di dó

mediè mme, dè í tú ti dó ké di náké Tináansààti máà, ti do í yete ti bo kúmè di kpéí. ⁹ Ti kòbe di yému ti do di náá ndì m̀nni Tináansààti ke pí mmèè botí mutõmmú kuyie nnè keyènkè, ti í dó mèè kpéí nkéntú òmòu kó ditòu.

¹⁰ Di yému kè Kuyie nyé ti borime do wennimè, kè ti í nwanti timàà kó mesàà, òmòu í nyà ti caàrimè. ¹¹ Di yému dimòu ke dò nti do di pí nhonitì ò mpí mmèè botí nku o bí, ¹² ke yáúkunko di k̀nti, ke di báá nke di tiè nke yetíróo ke dó dí ndòori Kuyie ndómè kuù di yu ke dó dí ta ku kpààtiyuu nè ku kpeti mieke.

Ti bo ndòorimè Kuyie ndómè mehààrimè m̀nni

¹³ Ti sãntímu Kuyie nsáà ti di nàkémè ku náànti kè di tì còuté. Di í tì còuté benitibè kpeti kòme, di do tì còuté tì tu mèè kpéí nke Kuyie nnáànti ke pí mmutõmmú di mieke, díndi bèè tì yie. ¹⁴ Kè di náá nYesu Kirisi kòbe ke dònne Sudee Kuyie nnáànti keté dè kòbe, kè di cie kòbe di f̀ũ, Sifube do f̀ũ mmèè botí Sudee kòbe. ¹⁵ Sifube bèè kùò ti Yiè nYesu, ke kùò Kuyie mpãñnáànti náàmbè, ke ímmu Kuyie mmieke ke ní mbenitibè bemòu. ¹⁶ Kè bè ti paankonè ti bo nnáámmè benitibè Kuyie nnáànti kè kùu bè deeté, ke òke yéúti bemáà meyei kè Kuyie mmieke bè do.

Pòori dómè kéwète kéyà Tesadoniki kòbe

¹⁷ Nè ti itémè di cie, dè m̀nte sãmpò, ti yèmmè kraámu di borè, kè ti maù mmediè nke dó kéwètoo ké di yà. ¹⁸ Ti sòò dómu ke na nkòtoo di cie. Mí mPòori kè m báátí kuce m̀pèú ke bo kòtoo. Kè dibòò di tì ditínné kè ti í kòtoo. ¹⁹ Ti yèmmè naatinè dímbè kè diwèi ti bo, dí yó nte kè ti yetè ncéè Yesu bo wètení di m̀nni. ²⁰ Dì tu ti kó diyeticèèrì, diwèi ti bo dí kpéí.

3

Pòori tõmmè Timòntee Tesadoniki

¹ Memmè ti í namè ke bo pí ntimáà, ti í yé mèè kpéí ndi bo kè dè dòmmè, kè ti nkpaá Atenni, ² kétõnko Timòntee nè wè ti wè nke pí nKuyie ntõmmú kòò bo yáúkunne di k̀nti, kè di kpenke Kuyie nkó kuce mieke, ³ kè mef́éúítimè báá di na. Di yému ke dò nKuyie nkuù dó dè mme ndò. ⁴ Ti do bo di cie ke di nákému ke dò, bè yóò di f̀ũ, ndèè t̀òkení di m̀nni. ⁵ Deè te kè n yìèkù dibòò bo di soutémè, kè ti tõmmúu náá ndetètìrè. Ke t̀onkoo Timòntee kòò bo yà di kéri kè dè dòmmè.

⁶ Kè Timòntee wètení di cie bàmbà ke ti nàké di tũ mmèè botí Kuyie nkó kuce kè dè wenni, ke dó ditòbè, ke dó ké ti yà kéndònne ti dómè ké di yà. ⁷ Kè de kó tináànti yáúkunne ti k̀nti mehààrimè nè mef́éúítimè mieke. ⁸ Di m̀nni ti yèmmè narikemu di tũmmè ti Yiè nkó kuce weti weti. ⁹ Ti m̀ke di wèi di kpéí ndi deumu ti í yé ti bo sãnte mèè botí Kuyie. ¹⁰ Ti kù báammu keyènkè nè kuyie nke tú kù ti pã kuce kè tí kòtoo ké di teennè, kè di kpenke weti weti ku kó kuce mieke.

¹¹ Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi ti pã kuce, kè tí kòtoo ké di yà. ¹² Ti Yiè ndi teennè kè di òke ndó ditòbè nè benitibè bemòu ti di dó mèè botí, ¹³ kè di kpenke metákùmè mieke, kè ti Yiè nYesu nwètiní nè o kòbe ke s̀ó ndi wenni páíí, ke kpa meyei.

4

Mèborime Kuyie ndó mè

¹ Ti kòbe ti di nàkému di dò nkéndòori mèè botí kè dè nnaati Kuyie nkè di mè dòòri. Ti né di báammu nè Yesu kó diyètìrì ke tú dí nsáké ke òori kè dè pèèté memme. ² Di yému ti Yiè nYesu kó itié nti di duó nyi. ³ Kuyie ndó di nwenni páíí nwe, ke bá ndouti douti nè ditòbè. ⁴ Bá wè ò nwetì o pokù máà kénwenni, Kuyie nnè benitibè bè me ndó. ⁵ Di báá duó ndi yèmmè medókùmè yeime, bèè í yé Kuyie mbe kòme. ⁶ Òmòu báá kááké otòu kperè, ò me mbáá kááké otòu pokù, ti tì ndi nàkému ke yìé ke di náá, Kuyie nyóó kpetínnèmu bèè

dòrri de kó meyei. ⁷ Kuyie nyí ti yu kè ti bo ndəuti nè titəbè, kù ti yu kè ti bo ndəori dèè wenni dènde. ⁸ Wèè yete ti nnáàntì, wè í yete onìti kpeti, ò yete Kuyie nkpeti nti kùu di duó mMuyaánsààmù.

⁹ Dè í dò ntí wāri ke di náké di bo ndó mèè botí ditəbè, Kuyie nti ndi nàkému. ¹⁰ Ti yému ke dò ndíndi Maseduənni kəbe di dó ditəbè, ke né di báá nke tú di dəke ndó ditəbè kè dèe pēēté memme. ¹¹ Ti di nàkému ke tú dí yóu tineiti kéndakenè di kpeti máà, kēmpí mmuṭəmmú ke yonnè, ¹² ke bá ntú òmòu kó ditəu, memme bèè í tú Kirisi kəbe bè bo ndi dēmè.

Becírìbè yóó yāntémè

¹³ Ti kəbe ti dó di nyému Kirisi kəbe bèè ku be kpeti yó ndəmmè ke bá nyīkù bèè í tū nKuyie nke í baa dēmarè be kōme. ¹⁴ Ti yému ke dò Kirisi ku ke yānté ke yé ke dò nKuyie mbo duó nkè bèè tú o kəbe ke ku kè bèe yānté.

¹⁵ Nte ti Yiè nYesu ti náké tì kè ti tì ndi náá, ò bo nwētíní kè tínti bèè kpaá fòu ti í yóó niiténè bèè ku. ¹⁶ Kuyie mbo duó ndii mōnni kè ku tōnni dierii pīkéké, kè diterii ée kutenkù deēmù kó tēheutè, kè ti Yiè ncúténí kéínkè, kòo kəbe bèè ku kè beè keté kényánté. ¹⁷ Tínti bèè kpaá fòu kè ti bè neinè, kédeke kéco ti Yiè nYesu yewetè mieke, kè ti mbo sáà.

¹⁸ Nyáúkùnkònè ditəbè kōnti nè de kó tináàntì.

5

¹ Dè í dò nti keté ké di wāri ké di náké ti Yiè nwētíní dii mōnni. ² Di yému di móm̄m̄m̄be ti Yiè wētínimè benitibè í dake dii mōnni ndi, oyúókù ò̄ kətení mèè botí keyènkè. ³ Benitibè bo yí dii mōnni: Bàm̄bà nkutenkù narike, ti tēnke í yīkù dēmarè. De mōnni ndi meyei ndiemè yóó bè domè, bá bè báá na kényenté, onitipòkù wèè pùò nhò ò̄ í nnamè kényenténè kupeitéyonku. ⁴ Ti kəbe, di í tú dibìnni kəbe ke dò nde kó diyìè di dééte oyúókù kōme. ⁵ Di í tú dibìnni kəbe, di tú kuwenniku kəbe mbe. ⁶ Ndarkenè kénno nke pī ndimáà, ke báá yè nkéduó bèè í tū nKuyie mbe kōme. ⁷ Bè d̄u keyènkè nke, ke muò mmenaà nkeyènkè. ⁸ Tínti tú kuwenniku kəbe mbe ke dò nkéndake kēmpī ntimáà, kēmməke medókùmè nè metákùmè kè dè nti dáátí dimátìyaàbòrì kōme, kēmbaa Kuyie mbo ti d̄etémè, kè dè nti kānké dipii kōme. ⁹ Kuyie nyí ti d̄ò ke bo ti kpetínne, kù ti d̄ò kè Yesu bo ti d̄etému. ¹⁰ Kirisi ku ke bo ti duó mmufòmmu mmu, kòò wētíní ke s̄ó nti ku yoo ti kpaá fòu ò yóó mù nti duómmu. ¹¹ Nyáúkùnkònè ditəbè kōnti, ke kpénkùnkò ditəbè ti Yiè nkó kuce mieke, di d̄əori mèè botí.

Kirisi kəbe kó meborime dò kéndòmmè

¹² Ndénè bèè pī nKuyie ntōmmú di cuokè ti Yiè nkó kuce mieke, ke di ni, ke di tiè. ¹³ Di báá mbè sēnku, ndónè be nè di yèmmè meməu. Yekpàrè bá mbo di cuokè.

¹⁴ Ti kəbe, ti di náámmu ke tú di ncaú mbèè fòu mufòmmu yeimu, kényéúí yekōmbò bèè yèmmè cààrè, ke teénnè bèè í kpeíní Kuyie nkó kuce mieke, kēmməke meminnimè nè benitibè beməu. ¹⁵ Nyénè kòò m̄u bá nf̄aku bè ò d̄ò mèè yei, nwaànnè di bo ndəorinè mesàà nsáà Kirisi kəbe nè bèè í tú Kirisi kəbe.

¹⁶ Mm̄akenè diwèi sáà. ¹⁷ Mbáánnè Kuyie nsáà. ¹⁸ Díndi Yesu Kirisi kəbe bá kè di bo tì mieke, nsántínè Kuyie, kù me ndó.

¹⁹ Di báá dítinnè Muyaánsààmù kó mutōmmú. ²⁰ Di bá nsenku Kuyie mpānāàntì. ²¹ Di ndè wèi deməu ke yíè ndèè wenni, ²² ke mennínè dimáà dèè í wenni deməu.

²³ Kuyie nkùu duó ndiwèi kù di wénkùnnè páíí: Di yèmmè nè di wèrè nè di kōnti. Kè ti Yiè nYesu Kirisi nwētíní ke s̄ó ndi dò mpáíí ke í dò nkései. ²⁴ Kuyie nkùu í sou nkuu di yu ke bo dè d̄ò.

²⁵ Ti kəbe mbáánnè Kuyie nti kpéí.

²⁶ Di d̄u nKirisi kəbe beməu nè diwèi.

²⁷ N di báámmu nè ti Yiè nkó diyètiri ke tú di kaa ndi mpátiri Kirisi kəbe beməu.

²⁸ Ti Yìè nYesu Kirisi kó mesàà nní ndi bonè.

Pɔɔri wàri dīl pátírí déri Kirisi kɔbe bèè bo Tesadoniki
Di mpátírí tɔ tīl náàntì

Pɔɔri do wàri o pátírí ketirì Tesadoniki kɔbe, kè dè í mmònte kòo bè wàri didéri, kèwète kè bè dènte Yesu kó muwētímù kó tináàntì, ke yé Yesu kó muwētímù kó tináàntì do tɔnīmè dikɔnkòdnnì Kirisi kɔbe cuokè. Kè bèmabè be mieke ntú: Kirisi wēténímu ke dèè, kè bèmabè yete mutòmmù ke tú Kirisi wētímù duunní ke kotìri betòbè. Dèè do te kè Pɔɔri bè wàri dipátírí, ke bo tūnte iyentotí yeyi yì tanní be cuokè ke bè kóònnè.

Di mpátírí náàntì duó ke dòmmè

1. Mudòummu nè ò yàúkùnnemè be kòntì 1
2. Ò nàkémè osoùntì kpéi nnè Yesu wētímù kpéi 2:1-12
3. Ti bo ndéúkùnkómè Kuyie nyètìrì nè ti dàòrìmè mieke 2:13-3:15
- 4 Pɔɔri bè pāmè Kuyie nkó mesàà nnè Yesu kó diyètìrì nè mudòummu sòmmu 3:16-18

Pɔɔri dòummè Tesadoniki kɔbe

¹ Mí mPɔɔri nè Sidifēē nè Timòntee, tīl di wàri di mpátírí díndi Kirisi kɔbe bèè bo Tesadoniki, ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Odéetíwè kɔbe. ² Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè di dàò mmesàà kè di duó ndiwèlì.

Kirisi wētínímè ke bo bekénè benitìbè

³ N kɔbe ti sántímu Kuyie ndi kpéi nsáà, ke yé di kótírímè ku kó kuce mieke ke dó ditòbè kè dè dèúkú sáà. ⁴ Dèè te kè dè ti naati, kè ti náante di kpéi Kirisi kɔbe tìrè yemou, di tāmè ke mi nke tārì mefēútímè nè meháárìmè mieke.

⁵ Kuyie ntu kùù bekù kùnkù weti weti, ke yóó di tannè ku kpààtìyuu mieke di fēūrì dīl kpéi, ⁶ kéfēū mbèè di fēūnko. ⁷ Mómumu nwe kù yóó ti om̀pùnnemè, Yesu bo cúténí dīl yìè kéínkè kénneínè Kuyie ntòrè diyè, ⁸ ke bo fehāādènfè mieke kékpetínne bèè yete Kuyie nke yete Tináànsààtì. ⁹ Kè be kó tiyēitì bè mánne tì ntú bè bo yatènemè sáà ke déténe Kuyie mborè nè ku wērímú nè ku kpetì dietì. ¹⁰ Ò bo wēténí dīl yìè di yóó wēnnénèmu o kɔbe bemou kè nhò sántí koò dèúkùnko, ke yé di yiemme Tináànsààtì ti di nàké tì.

¹¹ Dèè kpéi nte kè ti báá nKuyie nsáà di kpéi, ke tú kù di tūnte kè di maatenè mufòmmu pàmmù kù di yu mùù kpéi kèna kédàò mesàà nke pí mmutòmmù di dó kèpí mmù di tá mèè kpéi nKuyie. ¹² Memme di bo déúkùnnemè ti Yiè nYesu yètìrì, kòo múnke déúkùnne di kpeye, Kuyie nnè Yesu beè kó mesàà nyó nte kè dèè dàò.

2

Dèè yóó dàò kè Kirisi né na kèwēténí

¹ Ti kɔbe di baamu ti Yiè mbo wēténímè kè tí tíi nho borè, di kòntì rýau di baa dè kpéi, ² kè benitìbè náà nke tú ti Yiè nduunní yoo ò tùòkení yoo bè dà tīl tì wàri dipátírí mari mieke, di báá yie nkè de kó tináàntì di kòkénè. ³ Di báá yie nkòò m̀ò di souté. Ti Yiè mbo nyóó wēténí kè benitìbè beè yete Kuyie nkpeti kòo yeyiwe wèè feti kòo yènní ⁴ kèpaa nKuyie mbáámmu nè mubòòféù, kèta kékari Kuyie ncíètè ke dò weè tu Kuyie.

⁵ Di í kpaá yé n sòò di nàkémè m bo dīl m̀ònnì di cièà? ⁶ Di yému mùù ò díití kòò í kòténí, kè de m̀ònnì tùòke ò bo kòténí. ⁷ Oyeiwe bomu bàmbà mmie, ke pí nho tām̀m̀ú díòrì nè mecìi nke bo feiténí dèè ò díití dè bo íté dīl m̀ònnì. ⁸ Oyeiwe yóó yènnímu, kè ti Yiè nYesu nwētíní nè tikpetì kòò kùò, kòò nànte. ⁹ Obòòkpààtì weè yóó duó nhoyeiwe muwērímú, kòo ndòòri tidietì péu nè dèmarè cànnè, ¹⁰ kèsouté bèè feti ke í yie nke bo tūnne timómmònti kè Kuyie mbè deeté. ¹¹ Dèè te kè Kuyie nyóu kè bè yie nsiyààbìsì. ¹² Kù yóó kpetínèmu bèè í yie ntimómmònti, ke dó siyààbìsì ke sì tū.

Kuyie nti tããtémè ke bo ti deeté

¹³ Ti dò nkésãntímu Kuyie nsãã, kùù di dó ke di tããté, kè di tú beketibè bèè cooté, kè Muyaánsààmù di cànné kè di tú Kuyie nkòbe di yie mmèè kpéí ntimómmonti. ¹⁴ Nè Tináansààti ti di nàké tìnti Kuyie ndi yumè kè di bo mmòke tikpeti ti Yiè nYesu mòke tì.

¹⁵ Ti kòbe nfíikúnè Kuyie nkó kuce mieke, ke mpí nyitié ti di nàké ì nè ti di wãri ì.

¹⁶ Ti Yiè nYesu Kirisi mómmuò nè ti cice Kuyie nkùù ti dó ke ti dɔ̀d mesàà nke yáúkunko ti kònti sãã, ke ti teennè ke ti baa mesàà nkù yẽ nkù yóó ti dɔ̀d, ¹⁷ bèe di kpénkúnne, ké di duó mmuwẽrímu, kè di borime nè di náànti kè dè nwenni.

3

Pɔ̀ri bekemè muháammu

¹ Ti kòbe mbáánnè Kuyie nti kpéí nkè tí na kénsaké ke pitíri ti Yiè nkó tináànti, kè bè ntì yìé ndi ti yie mmèè botí, ² ké nkù bàá kè kù nti dèerínè benitiyeibe nè benitidonnibè. Di yému ke tú benitibè bemou bèè í tã Kuyie.

³ Kuyie nyí soú, kù yóó ti duómu muwẽrímu ké nti baa osoùnti. ⁴ Ti Yiè nKuyie nti teennèmu, ke ti yé weti weti di dɔ̀rimè ti di nàké tì, kè yó nsaké ke tì dɔ̀ri.

⁵ Ti Yiè nKuyie ndi teennè kè dí mmòke ku kó medókùmè, ke mòke Kirisi kó meminnímè.

Ti dòmme kémpí mmutõmmú

⁶ Ti kòbe di bá ntòkunè bèè kó dimàà màke metõnnédecì nke í tũ nyitié ti di duó nyi. ⁷ Ti í tú betõnnédíébè, di yému ti do bo di cie ke dòmme, mme ntũnne. ⁸ Òmòu do í ti piú, ti do pí mmutõmmú mmu keyènkè nnè kuyie ke yonnè, ti do í tú òmòu kó ditou. ⁹ Dè í tú ti do í dò ndi nti tɔ̀, ti do dó ké di benke di dò nkéndòmme mme. ¹⁰ Ti do bo dì mònni di cie ké di nákému ke dɔ̀: Kè wèè í dó mutõmmú ò bá nyo.

¹¹ Ti náá memme ke yé ti kèèè kè bèmabè di mieke í dó mutõmmú, ke taà tì í tú be kpeti ti mieke. ¹² Dè kó benitibè ti bè náámmu nè ti Yiè nYesu Kirisi kó diyètiri ke tú bèe pí mmutõmmú kèpété kédi.

¹³ Díndi ti kòbe, di báá yóu di bo ndɔ̀rimè mesàà. ¹⁴ Kòò mòu yete i ntié ndi nàké o kpéí kòò yàtenè, ke ifeii ò pí. ¹⁵ Di né bá nhò wùó ndi kpantídèntòu, di ò tié nhoniti òõ tiémmè o kou.

Pɔ̀ri mɔ̀mè Kuyie nkó mesàà nTesadoniki kòbe kpéí

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nkùù duò ndiwèi kù ndi ndi duò nyemòrè yemou meborime memou mieke. Ti Yiè nKuyie ni ndi bonè.

¹⁷ Mí mPɔ̀ri, mí di wãri mu ndoumu nè n nòutè. Nte nh òõ wãri mpátiri ké di cànnemè.

¹⁸ Ti Yiè nYesu Kirisi kó mesàà nní ndi bonè dimou.

Pɔ̄ori w̄ari d̄i pátiri ketiri Timōntee

Di mpátiri tɔ̄ t̄i náānti

Timōntee ȳo do tú Sifu nwe kòo cice tú Kereki. Timōntee do yóó cɔ̄uté Kuyie nke kpaá tú odapàà nwe. Pɔ̄ori do w̄ari Timōntee dipátiri ketiri ke bo ò cau nyitié nyeyi kpréi nke. De kó itié nyeyi do tú: Dèè kó dimàà tu tikònti kperε dè í wenni. Kàa dó kécooté a dò nkéyóu tidiiti mati, a me mbáá puoke yoo a yenke. De kó dipátiri ketiri mieke nke bè nàkémè mubáammu yó ndòm̄mè.

Kè Pɔ̄ori ò duónnè itié nhò bo ndòm̄mè ot̄ɔ̄nti sààwè kéndò ndibenkèri sààri betòbè kpréi nkényé ò bo mpímmè Kuyie nkòbe kó dit̄n̄ni.

Di mpátiri náānti duó ke dòm̄mè

1. Mud̄ummu 1:1-2

2. Itié nȳi tukúnè Kirisi kòbe t̄n̄ni nè di kó betòmbè 1:3-3:16

3. Pɔ̄ori duóm̄mè itié Timōntee kè dè ntukúnè o mómmuɔ̄ nho t̄ommú. 4:1-6:21

Pɔ̄ori d̄aum̄mè Timōntee

¹ Mi mPɔ̄ori, Kuyie nhOdεetiwè yu wè ke n d̄ò Yesu Kirisi ti baa wè kó dit̄n̄ni, m̄i w̄ari di mpátiri, ² Timōntee, m bire mómm̄nde Kuyie nkó kuce mieke. Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè da kuó mmesém̄mè ke da d̄ò mesàà nke da duó ndiwèi.

Ti bo nyémè iyáàbisítie nyembè kpréi

³ N sòò k̄ari Maseduanni ke da nàkém̄u ke d̄ò a nkpaá Efesi kébaa bèè tié nyiyáàbisítie nkè bèè ì yóu, ⁴ ké bè nàké kè bèè yóu bè bo ntūmmè tináānti detetirè kpeti, kéyóu bè bo nfeímmè ifuke, dè ce t̄in̄it̄i nti. Dè í yóó bè teennè kè Kuyie mbè dεeté, kù dεerí wèè kù tá wènwe. ⁵ N yē nhá t̄i mbè tié nkè bè ndó Kuyie nku nè be yèmmè mem̄u kè t̄imat̄i bá mbè bekùnè kè bè tá Kuyie nweti weti. ⁶ Bèmbè b̄ut̄innému de kó itié nke dó t̄in̄it̄i s̄ónt̄ike kpeti. ⁷ Ke dó kéntú bèè benkú Kuyie nkuó, bè né í yé ì tú mù weti weti.

⁸ Ti yém̄u ke tú ikuó wennimu kè nsà kàa d̄òri ì yém̄mè. ⁹ Ikuó í bo bèè d̄òri mesàà mbe kpréi, nyi bo itookperí yembè kpréi nke nè bèè yete Kuyie nkpeti nè benit̄iyonkubε nè bèè d̄òri meyi nnè bèè s̄enku Kuyie nnè bèè kùu be cicebè nè be ȳòbè, ke tú benit̄ik̄ùbè. ¹⁰ Ikuó bo bèè d̄outi d̄outinè betòbè be kpréi nke nè benit̄idaabè bèè d̄outinè benit̄idatòbè nè benit̄ipòbè bèè d̄outinè benit̄ipotòbè, nè bèè fiiti benit̄ibè ke yonnè nè beyáàbisítiebe nè bèè ð mpariku ke né sou nnè bèè d̄òri d̄eterè d̄eterè Kuyie nnáānti kó itié nyete dè. ¹¹ De kó itié mbo Kuyie nkùu kpeñni ke d̄ori mesàà ku kó Tináānsà̄nti mieke nke. Kù ti nni nduó.

Pɔ̄ori s̄ant̄imè Kuyie nku sàà nkpréi

¹² N s̄ant̄im̄u Yesu Kirisi ò n dóm̄è, ke n t̄ā̄t̄é ke n duó muw̄erímú, kè m p̄i nho t̄ommú. ¹³ N do ò s̄ā̄mmu, ke f̄ē̄unko o kòbe, kè m mieke bè c̄ú mbá nè mem̄mε kè kù n kuó mmesém̄mè ke yé n do í yém̄è n d̄ori dè. ¹⁴ Kè ti Yiè nni ndò mesàà mmediè ke n teennè kè n tá Kuyie ke kù dó n t̄aunnè mèè kpréi nYesu Kirisi. ¹⁵ Tináānti tii ntú timóm̄m̄nti nti, ke d̄ò mbá wè wèè t̄i yie, Yesu Kirisi k̄atení kutenkù ke bo dεeté benit̄iyεibe mbe, kè n tu beyεibe kóo ketiwè. ¹⁶ Kòò n kuó mmesém̄mè mí mbeyεibe kóo ketiwè, ke bo benke o minn̄imè dεumè bèè yó nhò tá bè yóó namè k̄ép̄été mufòm̄mu mùu bo s̄ā̄. ¹⁷ Kuyie nyèt̄iri ndeu s̄ā̄. Kunku kuù tu okpà̄nti ke bo s̄ā̄, ke í k̄ō, ti í wúó nkù. Kuù màà tú Kuyie nkè ti yó nkù s̄ant̄i s̄ā̄. Kè dè mme ndò.

¹⁸ N kóo dapàà Timōntee, n da nàké t̄i náānti w̄ennému Kuyie mp̄ā̄n̄ānti náāmbè do nàké t̄i a kpréi. Mp̄í nde kó tináānti kè ti da teennè kàa na kéma dimàù sààri, ¹⁹ kéntá Kuyie, ke yíé nkù da náánnè t̄i a yèmmè mieke. A báá d̄ò bèmbè d̄òm̄mè ke yete Kuyie

mbè náá ntì be yèmmè mieke ke fétinne be tákùmè. ²⁰ Be kó bèmabè tu Imindee nè Adekisāntiri. N duó mbè dibòò, kè di bo bè fěũ nkè bèe yate bè bo nsáámmè Kuyie.

2

Ti bo mbáá mmèè botí Kuyie

¹ Meketimè, n dó di mbáámmu Kuyie mbenitibè bemou kprí, ké nkù báa nke kù mòú di kra dè, ke kù sántí, ² ké nkù báa mbepràatibè kprí nnè bèè baké bemou be kprí kè ti mbo bàmmù kè dikonkònni bá mbo, kè ti nkù tũ nke kù dé ke dōori kù dómè. ³ Kuyie mme ndó, kunku kùu tu ti deetiwè. ⁴ Kù dómu benitibè bemou cooté, ke yíété timómmonti. ⁵ Kuyie mbo kumáà ndi, wèè tàunko Kuyie nnè benitibè kòò bo omáà, wèè tu Yesu Kirisi wèè tùóté tinitikònti. ⁶ Wèè duó nhomáà ke naá ntiyeti kè bè ò kùò kòò bo deeté benitibè bemou. Kuyie mmònni dii do tùòke kòò mè dòò. ⁷ Kuyie nkuu n tãāté ke n dòò ku tōnni, kè m bo náké bèè í tú Sifube timómmonti kè bè ntá Kuyie. N náá mmómmu nwe, n yí sou.

⁸ N dó bá wè wè mbáá nKuyie nhò berínè kèè bíékè nè o yèmmè memou ndi, ke dò mpáíi ke bá mmòke mekpàriyèmmè yoo kemieke.

⁹ Benitipòbè níi nyi tiyààti mesàà, bè bá nwanti idííi ikperí kpeti nè mefimme mesò nkōme nè yetootōre nè medèi nke pãāti tiyùti ke bo benke bemáà. ¹⁰ Be kó tisāti ntú bè bo ndōorimè mesàà nke dé Kuyie. ¹¹ Onitipòkù níi nkémú itié mbéu, kéyie nyi yē mmù. ¹² N yí dó onitipòkù ntiè nhonitidòò yoo wè nhò baké. ¹³ Ke yé Kuyie nketé ke dōòmè Adammu nwe ke dènte Efu. ¹⁴ Dè í tú Adammu nwe dibòò soutémè, Efu nwe di soutémè, kòò yete Kuyie nkpeti. ¹⁵ Kuyie nnè yóò deetému onitipòkù ò mòke dii mōnni ibí, kè nsá nkòò kù tá ke kù dó, ke kra meyi, kòò yèmmè wenni.

3

Kirisi kòbe tinnì kó benitibè bo ndòmmè

¹ Ti nnáànti tu timómmonti nti, kòò mōú dó kénni Kirisi kòbe tinnì ò dó mutōmmú sààmù mmu. ² Wèè ni Kirisi kòbe tinnì o borime dò nkénwennimu, kòò mpo onitipòkù òmáà, kénno ke pīi nhomáà, kenciì ke dōori dèè wenni, ke cōú bepòòbè, kénno nke tiè mbenitibè Kuyie nnáànti. ³ Ò bá ntú kunaàyààkù, o mieke bá ntonni, wè nwenni ke bá nwanti yekpàrè, ò báa duó nho yèmmè idííi. ⁴ Ò mpí nho cíètè mesàà, kòò bí nhò dé ke yíé nho kpeti. ⁵ Kòò nitì í na ke pí nho cíètè ò bo yíme kéndake Kirisi kòbe tinnì kprí? ⁶ Ò bá ntú wèè cōuté Kuyie mbàmbà, ò yàà bo mōote tefentè kè Kuyie nhò kpetinné, dibòò tè mòòte mèè botí kè kù di kpetinné. ⁷ Bèè í tũ nKuyie kè bè báá pété bè bo ò wātí tī kprí, ò yàà bo ta dibòò kó timáti mieke.

Bewedōuntōmbè dò nkéndòmmè

⁸ Bewedōuntōmbè borime múnke dò nkénwennimu kè bè bè dé, bè bá mmòke yenò yèdé, bè bá ntú tinaayààti, bè bá ndōori mecii nkperè ke yo nyidííi. ⁹ Bè ntú ntimómmonti, ke bá ncaari Kuyie nyètiri. ¹⁰ Bè níi keté ké bè yááké, kè bè na de kó mutōmmú bè né bè dòò bewedōuntōmbè. ¹¹ Benitipòbè bèè tu bewedōuntōmbè be borime múnke dò nkénwennimu, bè bá nnáante betòbè kprí nkénno nke pīi mbemáà, kè be dōòrimè nwenni demou de mieke. ¹² Owedōuntōnti dò nkémpo onitipòkù omáà ndi, ke pí nho cíètè mesàà, kòò bí nyíé nho kpeti. ¹³ Bewedōuntōmbè bèè pí mbe tōmmú mesàà mbè ò mbè dému, kè bè náa nYesu Kirisi kprí nnè dikòmbùò be borime wenni mèè kprí.

Yesu wèè tu ti tákùmè kó dikùnni

¹⁴ N da wāri di mpátiri ke dó kékōtoomu bàmbà nke da yà. ¹⁵ Kè mme n yí cārike ke kōtoo, di mpátiri bo da teennè kàa nyé a bo mpí mmèè botí Kuyie nkòbe cuokè mutōmmú. Kuyie mbomu kè kuu tō timómmonti yesānkè ò ntō mèè botí tecíètè. ¹⁶ Timómmonti disòri kpeti Kuyie nti duó ntì kè ti tì náá ntì deumu, tìi tu:

Kirisi naá nhonìtì nwe ke kòtení,
 Muyaánsààmù béimmu
 ò tumè timóm̄m̄onti yiè,
 kè Kuyie ntōrè ò yà,
 kè bè nàké o kpéí nyebotè,
 kè kutenkù kum̄ou k̄obe ò yie,
 kòò dèke keínkè nè diyetidierì.

4

Kuyie ndòò dèè kó dimàà wennimè

¹ Muyaánsààmù ti náammu nweti weti ke tú yewe sonye benìtibè bo yete Kuyie nkó kuce kètūnne meyáàbìsìyèmmè nè yebokè kó itié. ² Meyèmmè mèdémè yembè nè siyáàbìsì yembè bo mbè soú. De kó siyáàbìsì yembè dèmarè í káá mbe yèmmè bè dò mbè bè tùannè timátì wūōtì nti. ³ De kó benìtibè bo nnáa nke tú dipopuò í wenni, ke tú bè nci mudii mamù. Kuyie ndè dòò kè dè tu onitì kó mesàà mme, bèè yie nKuyie mbè yìétemu timóm̄m̄onti, ke ò̄ kù dounnè mutōmmú kèdi. ⁴ Kuyie ndòò dèè kó dimàà wennimu, dèmarè í dò nkéyóu. Ti né dò nke ní kù dounnè mutōmmú mmu ké dè di. ⁵ Kuyie nnáahtì nè mubáammu deè wénkunko demou.

Kuyie nkóo tōntì sàawè dò nkéndōmmè

⁶ A ntiè nti Kirisi k̄obe. Mèmmè a bo ntúmè Yesu Kirisi kóo tōntì sàawè, wèè bebíí Kuyie nnáahtì sáà kè tì dōnnè o kó mudii ke tū nKuyie nnáahtì kó itié nweti weti a ì bebíí mèè botí. ⁷ Bútinnè tiyààrineitì sōntíke kpeti, tì í yóo da teennè Kuyie nkó kuce, kéyetoò kéndōari Kuyie ndómè. ⁸ A bo fēūmmè a kōntì dè wennimu yie, a né bo yetoomè Kuyie nkó kuce deè pēēté. Ke yé dè í túmè mufōmmu muù mmáà kpéí nnè muù kraaní mu kpéí nke. ⁹ Tináahtì mómm̄onti nti benìtibè bemou dò nkéntá tì. ¹⁰ Deè te kè ti pí mmutōmmú ke maù, ke yé ti támè Kuyie, kunku kùò bo sáà ke deerí benìtibè bemou, dōke bèè kù tá.

¹¹ Á dò nké nti mbè náammu, ke tì mbè tiè. ¹² Á báa yóu kè bè da senkèrì a tú mèè kpéí nhodapàà. A náahtì nè a dōrìmmè dè nwenni, kàa ndó betōbè, kéntá Kuyie mmesàà nke dōari deè wenni, kè bè nda wúó nke tū. ¹³ Á nkaà Kuyie nnáahtì benìtibè, ke tì mbè tūnni, ke tì mbè tiè nke kém̄m̄ú m bo tuakoomè. ¹⁴ A báa yè nKuyie nda pã dii pãnni, kè ku pãnáahtì námbè tì béi mbewedōunkótibè da nòó ndii mōnni sinou ke bàntè Kuyie. ¹⁵ Totí a yèmmè de kó dipãnni ín̄kè, ke duó nhamáà de kó mutōmmú, kè bè nwúó nha kérìmmè de ìikè. ¹⁶ Ndake amáà kpéí nké mbè tiè nkè dè wenni, kénfííkkú teii. Kàa dōòri memme a bo deetè amáà, kédēetēnè a tiè mbè.

5

A bo nni mèè botí benìtibè

¹ A ní bá nnáannè wèè da kótí mekperímè, a nhò náannè ke dò nha cice, kénnáannè bedapàmbè ke dò nha neí, ² kéndōari bepokótibè ke dò nha yōbè, kéndōari besapàmbè ke dò nha tābè, ke timatì bá mbo di cuokè.

Kirisi k̄obe dò nkéndake bèè kúpobè kpéí

³ Á ndake bekúpobè bèè í m̄ake bèè bè teennè be kpéí, ké mbè dé ke dò nha yōbè. ⁴ Kòò kúpokù m̄ou me mm̄ake ibí yoo o yaábí, ìi dò nké nhò t̄ò ò do ì t̄ò mèè botí kébenke ì tumè Kirisi k̄obe. Kuyie mme ndó. ⁵ Okúpokù wèè í m̄ake wèè ò teennè ò ò̄ mbúó Kuyie nku, ke kù mm̄ú meteèmmè sáà. ⁶ Okúpokù wèè dōòri ò dómè ò kumu, kòò yèmmè né dò nhò fòu. ⁷ A dò nké tì mbè nàkèmu kè bè ndōari deè wenni. ⁸ Kòò m̄ou í dake o k̄obe kpéí, dōke o cìètè kpéí, wè í tú Kirisi kou. Wèè í tū nKuyie nho kōme ò tōūnèmu.

⁹ Nte a dò nkéwāri bèè kúpobè yètè ké mbè tɔ, wèè yenke onitidù omàà ke mɔke yebie sipísikuà. ¹⁰ Ke tiè nho bí mesàà, ke còú bεpòðbè, ke yáí Kirisi kɔbe, ke dake besénnibè kprí. Kòo tōmmú muməu wenni.

¹¹ A báá wāri bekúpobè bèè kpaá be, Kirisi kɔbe dò nkétɔ bè be kó yeyètè mieke. Kè dè yèmmè bè bo búttinnè bè dounnè dīi nùu Kirisi kéwēte kéndó kéyenke, ¹² kētōte bè do dounnè dīi nùu Kirisi, kéyeténè Kuyie, ¹³ kēnaá mbetōnnédiebè, kéncenti centi sicéí, ke náante náante tīi í tú be kpeti. ¹⁴ Dèè te kè n dó bekúpobè bèè kpaá ke be bè nyenkú, képié ibí, kéndake be cēí kprí, kè ti kprantídèntòbè báá na ke ti wátí. ¹⁵ Ke yé bekúpobè mabè yóumè Kuyie nkó kuce ke tūnne obòðkpaàti kaku. ¹⁶ Kòo kúpokù mɔu mɔke o kɔbe bèè tū nKuyie bè nhò tɔ, kòò bá ntú Kirisi kɔbe kó ditɔu kè bè ntɔ bèè í mɔke be kɔbe.

Bèè dò nkéntòmè wèè nàa Kuyie nnáantì nè ò dò kéndommè

¹⁷ Wèè nàa Kuyie nnáantì ke ni Kirisi kɔbe tīnni di nhò yietì kè dèe pēēté di duó ndè bekúpobè kuce mēdémè. ¹⁸ Tì wārimu ke tú: A báá táú nfenààfè nùu fè puotì dīi mōnni tidiiti. Ke wāri kupíkù tekù ke tu: Bèè dò nkényietimù otōntì. ¹⁹ Kè bè wátiri owedəunkótì a báá yie nkè nsà kè bèdébè yoo bètāāti beè í yà ke béi. ²⁰ Kòò mɔu dòò meyei, nha ò kprannè benitibè ìikè kè kufōwáá mbè pī nkè bèè yote meyei nkó mudəòrimù.

²¹ N da báámmu Kuyie nyìikè nè Yesu Kirisi kɔke nè Kuyie ntōrè kù tāāté yè ìikè, ke tú a ntū nde kó itié ke bá mmɔke yenò yèdèè, ke bá mbaàti òmɔu. ²² A bá ncāá a bo tāātémè onitì, kòò nòò nsinɔu, kòò duó mmutōmmú, kàa mè dòò, kòò do, a múnke kəkémù de kó meyei mmieke, fí nní nwenni páíí.

²³ Á bá nyò mmenie mmàà, nyò ndiféè sámpó a poutì yonku kprí.

²⁴ Bèè mabè kó meyei mpānke ò nfeímu, kè betòbè kōme òò dente kéfeité. ²⁵ Mesàà nkperε me ndò, bèè mabè kōme òò nfeímu kè betòbè kōme òò dente kéfeité.

6

¹ Bèè tu Kirisi kɔbe ke tú tidaatì bè ndé be yembè, kè dèe yie nkè bè báá sáá nKuyie nkésenkèri ku náantì. ² Tidaatì tīi yembè tu Kirisi kɔbe, tì báá yóu tì bo mbè démè ke dò bè tu beməu Kirisi kɔbe. Tì petinke dò nti mpī mbe tōmmú mmu, kè dèe pēēté dè na ndommè.

Iyààbìsítíé nnè tikpàti mómmōnti de kó tináantì

Nte a dò nké mbè tiè nti ke yáúkunko be kōntì. ³ Kòò mɔu tié nyitíé mmai ìi cāānnè Kirisi kpeyi, ò yete Kuyie nkó kuce kpeti nti, ⁴ ke mɔke tefentè, wè í yé dèmarè, ke mɔke tineitì sōntíke kpeti, tīi ce nyekpàrè nè yesāāmbè, ke mɔke mehēmmè, ke wúo mbetòbè beyeibe. ⁵ Bèè mɔke de kó tineitì botí bè ténke í yé timōmmōnti, kè be yèmmè dò nkuwedəunce tu kuditikaku.

⁶ Kuwedəunce kó tikpàti tu dè bo nda naatinèmmè a mɔke dè. ⁷ Tì yémmu ke dò nti í tōní dèmarè bè ti péi dīi mōnni, ti me nyí yó ntɔ dèmarè ti kúú nyiè. ⁸ Kè ti mɔke ti yo mmù, ke mɔke tiyààti dè ti sànnèmu. ⁹ Bèè dó kēnaá mbédítikpàatibè, bè òò do mebennímè mieke nke kè iyentotí yeiyii bè souté kè bèè ta meyei mmieke, kéfeti kè dèe deè. ¹⁰ A bo duómmè a yèmmè idítí dè tu meyei nkó dikūnni ndi, bèè mabè i ndɔke ke déténè Kuyie nke fēūrì.

Pɔɔri tiémmè Timōntee

¹¹ Fí nKuyie nkóo niti, menténè amàà de kó meyei nkéntū Kuyie nke dɔori kù dó dè, kényíé nku kpeti, ké nkù dó, kénno nke mi nke bá ndori. ¹² Mà dimàù sààri a tã mèè kprí nKuyie nképété mufōmmu mùu bo sáá Kuyie nda yu mùu kprí nkàa nàké benitibè péu ìikè a kù tāmè. ¹³ Nè Kuyie nkùu duò mmufōmmu denennè deməu ku yètiri nè Yesu Kirisi wèè do í yàte ò bo nákémè Pōnsi Pidati ìikè ò tu wè o kperi, n da náámmu kè n tú: ¹⁴ A mpí nKuyie ntannùu kàa fōmmu nwenni páíí, kòò mɔu báá da wátí, kè ti Yiè nYesu Kirisi yàa wētenní. ¹⁵ Kuyie ndiekù kùu mǎà mɔke muwērimú muməu, bekpàatibè kóo kpàati,

Pɔ̄ari w̄ari d̄i pátiri d̄eri Timōntee
Di mpátiri t̄o t̄i náānti

Pɔ̄ari do yóo w̄ari Timōntee dipátiri d̄eri ke bo Odommu nwe. Ò do w̄ari de kó dipátiri Timōntee nwe ke bo o duó nyitié, kè dèe yie nkè mebennímè ò t̄uòkení ò nwé̄̄rì k̄entié nKuyie ntié nyi dò nti nyi tièmmè.

K̄o ò nàké ke dò ò dò nkéndakemu bèè ce ntinēiti detetirè kpeti, yetannò ìnkè detetirè kè dè bè d̄et̄inkonè Kuyie nkuó. Dem̄ou de mieke ke tié Timōntee ke tú wè nyé wenwe Pɔ̄ari ò f̄é̄úté mèè botí, nè meminnímè ò m̄ò̄̄temè mef̄é̄útímè mieke nè ò dó mèè botí Kirisi k̄obe.

Di mpátiri náānti duó ke d̄ommè

1. Pɔ̄ari s̄antemè Kuyie, nè ò yáúkunnemè Timōntee k̄ònti ke dò ò nté̄̄ 1:1-18
2. Pɔ̄ari duó nyi tié nTimōntee 2:14-4:5
3. Pɔ̄ari ò mómmuò nhò do bo t̄i mieke 4:6-22

Mud̄ummu

¹ Mí mPɔ̄ari Yesu Kirisi kó dit̄ōnni, Kuyie nkuò n t̄ā̄t̄é kè m bo náké ben̄it̄ibè tináānti t̄i duó mmuf̄ōmmu kù do nàké t̄i k̄p̄éí. On̄iti ò̄ taunnè Yesu nwe k̄ep̄eté de kó muf̄ōmmu.

² M̄i da w̄ari di mpátiri, f̄̄ nTimōntee n kóo dapàà n t̄á wè. Kuyie nti cice nè ti Yiè nYesu Kirisi, bè da kuó mmesém̄mè ke da d̄ò̄ mesàà nke da duó ndiwèi!

Pɔ̄ari yáúkunkomè Timōntee k̄ònti

³ N s̄antímu Kuyie kunku n yembè do t̄u nkù, m p̄í nkù t̄ōmmú bá n yèmmè í m bekùnè. N kù bàámmu keyènkè nè kuyie nha k̄p̄éí. ⁴ Nh ò̄ dentenímu ti s̄ò̄ yóo yate d̄i m̄ōnni kàa kuó mmèè botí tin̄ōnnieti, kéndó ke da yà kè dè n narike. ⁵ N yé̄mu a t̄ámè Kuyie mmesàà, a ȳ kót̄i Doyiisi nè a ȳ Enniisi bè do kù t̄á mèè botí. ⁶ A báa yè n da ndò nd̄i m̄ōnni sín̄ou ke bántè Kuyie nkè kù da p̄ā d̄i p̄ānni k̄p̄éí. ⁷ Muyaánsààmù í ti bónkunko, mù ti duó mmuw̄erímú mmu, ke te kè ti dó tit̄òbè, ke n̄o nke p̄ī ntimáà.

⁸ Ifei bá nda bonè a bo nákémè ti Yiè nYesu Kirisi k̄p̄éí nnè bè n kpetímè o k̄p̄éí. N w̄ēnnénè k̄é̄f̄é̄úté Tináānsààti a náá nti k̄p̄éí nnè Kuyie nda duó mmù w̄erímú. ⁹ Kuò ti yu ke ti deeté, dè í tú kù yè nti d̄ò̄r̄imè meè wenni, kuò mè dó nè dim̄ōnni ke mu nyi d̄ò̄ kutenkù, ke mè d̄ò̄ nè Yesu Kirisi k̄p̄éí. ¹⁰ Bàmbà nkè ti yà ku sàà nkù duōnnímè Yesu Kirisi kòò ti deeté, ke na mukúú nke mù dèè, ke ti nàké Tináānsààti kè ti p̄eté muf̄ōmmu mù bo s̄ā̄.

¹¹ Kuyie nni ndò̄ ku kó dit̄ōnni kè m bo náké t̄i náānsààti bèè í tú Sifube kè ti mbè tié. ¹² T̄i náānsààti te kè n f̄é̄r̄i bá ifei í m bo, n yé mèè k̄p̄éí n t̄á wè, ke yé ke dò nhò bo m baà ò n duó ndè k̄étuòkenè tibēnti yìè. ¹³ A mp̄í nTináānsààti n da nàké t̄i, ke d̄ò̄ke duó nhamáa Kuyie, ke ndò̄ bet̄òbè nè muw̄erímú ti m̄ò̄ke mù ti Yiè nYesu kó metaummè mieke.

¹⁴ Mp̄í mmesàà mMuyaánsààmù mù bo ti mieke mù da duó ndè. ¹⁵ A yé̄mu ke dò nhAsii k̄obe bèè do m bonè, Fiseeri nè Edim̄ōsenni bè n yóumu. ¹⁶ Kuyie ndò̄ mesàà Onnesif̄ò c̄īt̄è k̄obe, ke yé bè n kpetímè bá ifei í ò bo, kòò k̄òr̄iní ke n d̄ou nke yáúkunko n k̄ònti. ¹⁷ Ò t̄uòkení d̄i m̄ōnni Odommu mieke kè n wammú weti weti nwe k̄ena kè n yà. ¹⁸ Ti Yiè nYesu ò kuó mmesém̄mè, kòò p̄eté mesàà nKuyie mbēnti yìè. A yé̄mu wè n teennè mèè botí Efeesi.

¹ Timōntee n kóo dapàà n tá wè mesàà, yetoo kè ti Yiè nYesu Kirisi da duó mmùu wèrímu da kpénkùnne. ² A kèè kè n nàà nti benitibè, tuo nti betəbè bèè borime wenni, bèè yóo na ke ti tuo mbetəbè.

³ N wēnnénè kè ti fěúté a tú mēè kpéi Yesu Kirisi kóo āāpònti sààwè. ⁴ Ohāāpònti wèè dōdri wèè ò baké ò dómè, ò ǝǝ í ndəori detere marè kè dè í tú muhāāpòntōmmú. ⁵ Kòò nìti me ndó kécoké kēdié nhò ǝ ntūmmu muceé nkó íkuó kòò í ì tūnne ò báá na kēniitè kēpété tiyeti. ⁶ Wèè kúúti mesàà nweè ǝ ndò nkēniitè kékǝú tidiiti. ⁷ Totí a yèmmè ti nnáànti ínkè, ti Yiè nyóo da teennèmu kàa ti banté timou.

⁸ Á báá yè nYesu Kirisi wèè ku ke yǎnté o kpéi. Bè peité wè Dafiti kó kufuku miēke. Tináansààti n náá nti náá nweè kpéi. ⁹ N náá mmè kpéi nTináansààti dèè te kè n fěúri, kè bè n kpeti ke dò n tú onitikòuti, bè me nyí yóo na kēpaa nKuyie nnáànti. ¹⁰ Dèè te kè m mi nke fěúri Kuyie ntāāté bè kpéi, kè Yesu Kirisi bo bè dæeté kè bèè ninte tikpeti tii bo sǎà. ¹¹ Tináànti tii ntú timómmonti nti:

Kè ti wēnnénè Yesu Kirisi ke ku,
ti bo ò wēnnénè kénfòu.

¹² Kè ti wēèri kòò tū,
ti bo ò wēnnénè o kpàti miēke,
kè ti me nhò yete
ò bo ti yete múnke.

¹³ Kè ti í dəori Kuyie ndómè,
wenwe dəorimu kù dómè.

Ke yé wè í yóo namè ke yóu ò dòmmè.

Otōnti sààwè bo ndòmmè

¹⁴ Dente be ti nnáànti, ké tí mbè nàké weti weti Kuyie nyiikè ke tú bèè yóu tisínténeiti, ti í dəori mesàà, ti pètinke buòmmu bèè ti kèrímu. ¹⁵ Yetoo kéndò nhotōnti sààwè Kuyie nyiikè, ke bá mməke tii bo da pí nyiféi a tōmmú ínkè, kàa nnáá ntináansààti dè bèkúmè. ¹⁶ Nyennínè tineiti sǝntíke kpeti tii pìetinè Kuyie nkó kuce, bèè dó de kó tisínténeiti ti bè dètinkonè Kuyie nku. ¹⁷ Dè kó tineiti dōnnè dimənsínni ndi ke dōmmu, bèè ti mōke be kó bəmabè tu: Imindee nè Fideti. ¹⁸ Bè yóu timómmonti nti ke dētinnè bəmabè Kuyie, ke bè náá nke tú Kuyie nduó nkè becírìbè yǎnté ke dèèmu. ¹⁹ Nè memme Kuyie ndou nyèè pūke kè yè fííku teii, kè ku náànti wəri ye ínkè ke tú: Ti Yiè nKuyie nyému ku kəbe. Kè titeti wəri ke tú: Kè wèè yī ò tú ti Yiè nkou wèè yóu meyei.

²⁰ Tecíètè dietè miēke tinenti ǝ mbomu tibotí tibotí: Mesəo kpeti nè timátì péítì kpeti nè tiyaati kpeti nè ideí kpeti. Kè bè pīnnè timatì mutōmmú yebaa mmieke, ke pīnnè titeti yewe yemou, ke kounè titeti tiyonti. ²¹ Wèè yóu meyei n náá mmè kpéi ndie nhò bo ntú ti Yiè nkou, kéntú kunenkù sààkù bè pīnnè kù mutōmmú sààmù. ²² Pí nhamáà kè tidapànti báá da tanné meyei mmieke, kəmbeti timómmonti, kényetíroo ke tá Kuyie, kənwàà mmedókùmè, kəmbeti diwèl, kənwēnnè bèè tū nKuyie nnè be yèmmè memou. ²³ Bá nyíé ntiyeinneiti detetirè kpeti, ti ce nyekpàrè nye. ²⁴ Kuyie nkóo tōnti í dò nkéndó yekpàrè, ò dò nkéndó benitibè bəmou ndi, kénno nke bè tiè, kénno nke mi. ²⁵ Ke tiè mbèè í dó o náànti meyoòmmè, kè dè yèmmè Kuyie mbo bè teennè kè bèè banté timómmonti kéceete kè be borime wenke. ²⁶ Kè bèè yè dibəò dii do bè pí ndi nùtè miēke, kənáá mbesààbè kéndəori Kuyie ndómè.

3

Benitibè yó ndòmmè yewe sonye

¹ Timōntee, á nyé ke dò ndè yóo yonkemu yewe sonye miēke. ² Kè benitibèè náá nsinoutēi yembè, kéduó mbe yèmmè idíítì, kénhā yepòrè, kəmməke sifeí, kénsáá nKuyie. Ke í sántí bè bè pǎā ndè kpéi, ke sènkú dèè tu Kuyie nkperè. ³ Kè be toò kpenke, kè bè

nkpa mesémmè, ke náante betòbè kpéí, ke mọke kemieyonke, ke yóu, ke níí mbenitìbè bèè dǎdǎri dèè wenni. ⁴ Bè bo nfiiti betòbè, ke mọke kemieke nè sifeí, ke dǎdǎri be yèmmè dómè ke í dó Kuyie, ⁵ kéndǎdǎri ke dǎ mbè tǔ nKuyie nkó kuce ke né yetírí dèè tu bèè tá be kó muwērímú, á yatenè amáà de kó benitìbè. ⁶ Bèè kó bèmabè taà benitipòbè bèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce be cǎí. De kó benitipòbè mọke meyei mme péu ke í nǎ nke pǐ mbemáà, ⁷ ke tú bè wanti timómmon̄nti bè me nyí na ke tì banté. ⁸ Bèè me ntaà benitipòbè cǎí bè yete timómmon̄nti nti, ke dǎnnè Esibiti kó benitinòmbè Sannesesi nè Sǎmbesesi * bè do yetemè Mǎyiisi kpeti, kè be yèmmèe sǐnte kè bèe bútínné Kuyie nkó kuce. ⁹ Be dǎdǎrimè me nyí yó nhǎ ke sǎri, mè yóó feitému kéndǎnnè de kó benitinòmbè kǎme do feitémè.

Pǎdǎri nàkémè Timōntee ò dǎ nkéndommè

¹⁰ Fǎ nTimōntee, a kèemu n tié, ke yà m borime dǎmmè ke yǐtè m betì mù ke yà n tá mèè botí Kuyie nnè m minnímmè nè n dǎ mèè botí Kuyie nnè benitìbè, nè n fííkúmmè Kuyie nkó kuce mieke. ¹¹ A yému bè n fǎ mmèè botí nè nh àké mèè botí. A yému tì n tǔdkení Āntiyǎsi nè Ikǎnni nè Disiri. N yàmu mefǎútímè memǎu botí kè Kuyie mme nni deeté. ¹² Bèè dǎ kéndǎdǎri Kuyie ndómè ke tǔ nYesu Kirisi bè yóó bè fǎmmu. ¹³ Kè benitiyonkubè bie nè iyáàbìsítíe nyembè bè yó nsókému ke tati meyei mmieke, ke fétinko benitìbè nè bemómmon̄mbe. ¹⁴ Fǎ nni mpí mbè da tié nti kàa ti yie nnè a yèmmè memǎu, a yému wèè tì nda tié. ¹⁵ A yému Kuyie nnáànti nè a bemme, tì da dúo mmeciì nkàa yie nYesu kòdǎ deeté. ¹⁶ Kuyie nkuu niitè bèè wǎri ku náànti, kè bè tì wǎri kè tì wenni, ke ti benkú timómmon̄nti nè ti yei nnè ti yetímè nè ti bo mbo mèè botí ke dǎdǎri Kuyie ndómè. ¹⁷ Kù mè dǎdǎ kè dè bo yie nkè ku kóo niti wèè tǔntè omáà mesàà nképrí mmutǎmmú sààmù.

4

¹ N da náámmu nè Kuyie nkó diyètìrì nè Yesu Kirisi kperi, wenwe wèè wētíní ke bo baatè kutenkù kébekénè befòubè nè becírìbè kè n tú: ² A yetoo kénnáá Kuyie nnáànti sǎà, kè yemǎrè wenni yoo yè sǐ. Kè wèè yeté a ò tié nkòo banté o yetímè, kè wèè dǎ nha ò kpannè a ò kpannè, kè dè dǎ nha yáúkunnè wèè kǎnti, á tì yáúkunnè, á mmi nké mbè tiè nnè meyèmmè memáà. ³ Yemǎrè kpaanímu kè benitìbè yóó yete itié nsàayi, kéwammú bèè bo mbè ni ke bè náà mbè dǎ tì. ⁴ Kè bèe bútínné Kuyie nnáànti kǎntǔnnè iyáàbìsítíe. ⁵ A nnǎ nke pǐ nhamáà, kémmọke meminnímè mefǎútímè mieke kénnáá nTináànsàànti ke pǐ nha tǎmmú weti weti.

⁶ N da náá mmie nke yé n dúommèmu n fǎmmu ke yóó kú. N kúú mmònni dii tǔdke. ⁷ M màmu dè bèkúmè, ke tá Kuyie nke tǔdke kumànkú. ⁸ Ke baa tucuuti obeénti sààwè yó n dúo nti tibeénti yiè, wè í yóó tì dúo mmí mmáà. Ò yóó tì dúo mbèè kó dimáà ò bàa bèmbe nè diwèi ò yóó wēténí dii yiè.

Pǎdǎri do yé Timōntee báá yè ndè

⁹ Yetoo kékǎtení mecǎà nké n yà. ¹⁰ Demaasi dǎ kutenkù kuu nkperè nde ke n yóu ke kǎte Tesadoniki, kè Keresǎ kǎte Kadasii, kè Titi kǎte Dadimasii. ¹¹ Duku wèè màà kraá ke m bonè. Kàa kǎriní a nneinní Mariki kòo n teennè mutǎmmú. ¹² Tisiki yie nh ò tǎ nhEfesesi nwe. ¹³ Kàa kǎriní a n tǎnì n yaàbòrì n yóu di Todowaasi, Kapuusi cǐtè, kǎntǎnni m páte, a báá yè nha bo n tǎnnímè Kuyie nnáànti kpeye.

¹⁴ Adekisǎntiri omáátì n dǎdǎ meyei mmediè, ti Yiè nyóó mè nhò yietímu. ¹⁵ Á nyé o kpéí, ò cààrimu ti náà ntì kó dimáà.

¹⁶ Bè do m bekùnè dii mǎnni meketimè kè bè n yóumu bemǎu, Kuyie mbáá bè yietí be cààrimè. ¹⁷ Kè Kuyie mme nni nni mbonè, kè n deeténè yecírìcìrè, kè n dúo mmuwērímú

* 3:8 sannesi nè Sǎmbesesi: De kó benitinòmbè bè náà mbèè kpéí Mudennimù 7:11-22 bè me nyí kè wǎri be yètè.

kè n nàké Tináaànsàtì bèè í tú Sifube. ¹⁸ Ti Yiè mbo nni ndeeri nè meyei mmemou, ké n tanné o kpààtiyuu, o yètìrì ndeu sãã. Kè dè mme ndò.

Mucaummu

¹⁹ A dɔu Pirisiidi nè o dɔu Akidaasi nè Onnesifɔw cíètè kɔbe. ²⁰ Edasiti kraá Kɔdenti nwe, kè Todofimmu mɔ nkè nh ò yóu Mideti. ²¹ Yetoo kékɔteni kè diyɔ̀̀ kpaaní.

Ebuduusi nè Pitãã nè Dinuusi Kododiya nè ti kɔbe tɔbè bè da dɔunko.

²² Ti Yiè nni nda bonè!

Kuyie nkó mesàà nní nda bonè.

Pɔɔri wàri dīi pátírí Titi
Di mpátírí tɔ̀ tīi náaàntì

Titi do tú onìtì nwe wèè í tú Sifu kó kubotí kou. Kòo yie nYesu, kénneitinè Pɔɔri kè bè nàá nKuyie nnáaàntì. Pɔɔri do yóó ò wàri di mpátírí ke s̄́ nhò bo Kedeṭi nwe, Pɔɔri weè do kè nhò t̄́ nkòò bo paatè mutōmmú centimè nè bè t̄́ntemè Kuyie mbáammu.

Meketimè kòò d̄́ Titi dò nké bè d̄́ntemu bèè ni Kirisi kàbe t̄́rè bè dò nkéndōmmè, de m̀nnì bá wè ò do ȳ́mu ke dò nKedeṭi kàbe tú bèè f̄́mmu í wenni.

De kó dif̄́nkúò kè Pɔɔri ò duó nyitié nhò bo ntièmmè bedakótíbè nè bepokótíbè Kirisi kàbe t̄́nnì mièke, kè bè múnke tuo nde kó itié mbebémbè nè bèè tú tidaatì. Kòo bè d̄́nte Kirisi kàbe d̄́mmè kénnaatinè betòbè, kè d̄́e yie nkè metotímè bá mbo.

Di mpátírí náaàntì duó ke d̄́mmè

1. Bewed̄́unkótíbè dò nkéndōmmè 1
2. Bedakótíbè nè bepokótíbè bè dò nkéndōmmè 2
3. Kirisi kàbe dò nkéndōmmè 3

Mud̄́ummu

¹ Mí mPɔɔri Kuyie nkóo t̄́ntì, n tú Yesu Kirisi kó dit̄́nnì ndi ke náá nTináaàntì.

Kuyie nkuù n duó nde kó mutōmmú kè m bo náké Tináaàntì kù t̄́āṭé bè kè bèe ti banté k̄́ntá Kuyie, k̄́ntū nku kó kuce bè dò nké nkù t̄́mmè. ² Kè bèe banté ke dò mbè m̄́ke muf̄́mmu mùù bo s̄́ā, kù do ȳ́ nkù yóó bè duó mmù ke mu nyí d̄́ò kutenkù. ³ Di m̀nnì ke mù nti benke ke duó nkè n náá nTináaàntì. Kuù mè d̄́ò ke bo ti d̄́eté.

⁴ Mí da wàri di mpátírí f̄́ nTiti m bire mómm̄nde Kuyie nkó kuce mièke. Ti cice Kuyie nnè ti Yìè nYesu Kirisi bè da d̄́ò mesàà nke da duó ndiwèi!

Pɔɔri duó mmùù t̄́mmú Titi Kereti

⁵ N do da yóu Kereti k̄́a bo deè mutōmmú mùù kpaá m̄́mmu, k̄́ntū nyitié n da duó nyí, k̄́t̄́nké bewed̄́unkótíbè bá d̄́i èi mièke. ⁶ Wèè ni Kirisi kàbe t̄́nnì ò dò nk̄́ntú onitisàawè nwe, k̄́mpo onitipòkù om̄́ā, kòo bí ntú bewed̄́umbè, kè ì borime wenni, kè ì yìè nyi yembè kpeti. ⁷ Wèè ni Kirisi kàbe t̄́nnì ò p̄́i nKuyie ntōmmú mmu, ke dò nk̄́nwenni, ò bá mm̄ke tefentè, ò bá mm̄ke kemieke, ò bá ntú kunaàȳ́ā̀kù, ò bá nyóù, ò bá ncií nke yo nyidíftí. ⁸ We n̄́c̄́u bep̄́òbè, k̄́nd̄́ari mesàà nke ciì, ke d̄́ari Kuyie ndómè, kòo borime nwenni, kòo nn̄́ nke p̄́i n̄́hom̄́ā. ⁹ Wè mp̄́i Kuyie nnáaàntì weti weti, ke tì tiè mbè tì nhò tié mèè botí, kòò d̄́òri memme ò bo na k̄́ntiè mbenitibè itié mómm̄nyì, kè wèè yeté wèè na kóo benke ò yetímè.

¹⁰ Bèè í t̄́ nKuyie nkó itié nweti weti bè d̄́ke s̄́ Sifube bèè c̄́utè Yesu be mièke nke, bá bè í yìè nt̄́matì, ke náá mbenitibè tináaàntì péu ke bè f̄́t̄́nko. ¹¹ A bè bàà kè bè bá nnáá, bè buò nsic̄́i nsi ke s̄́i p̄́ùò mp̄́áí ke tiè nyitié nyeyi ke d̄́o t̄́cuuti. ¹² Kereti kàbe kó Kuyie mp̄́ān̄́aàntì náaàntò m̄́u do béimmu ke d̄́ò: Kereti kàbe tú siȳ́ā̀bisí yembè mbe ke yóu tikpas̄́nti k̄́m̄, ke dé mutōmmú, ke d̄́o mud̄́i máà. ¹³ Kuyie mp̄́ān̄́aàntì náaàntò béi ntì tu timómm̄nti nti, kpannè be mediè, kè bèe banté bè bo nt̄́mmè Kuyie nkó kuce k̄́cooté. ¹⁴ Ke yóu bè bo nt̄́mmè Sifube kó iȳ́ā̀bisítí k̄́ntū ntimómm̄nti ke yóu benitibè d̄́u nyì tié. ¹⁵ Dem̄́u d̄́e wennimu Kuyie nwénk̄́nn̄e bè borè. D̄́em̄́arè me nyí wenni bèè yete Kuyie nkpeti ke s̄́i mbe borè, be yèmmè nè be d̄́òrimè d̄́e s̄́immu. ¹⁶ Kè bè yèmmè dò mbe ȳ́ Kuyie nkè be d̄́òrimè m̄́ke isíe, bè í yie nKuyie nkpeti, bè báá na k̄́d̄́ò mesàà mm̄mè.

¹ Fǒ nni mbè tiè nyitié nsàayi Kuyie nkpeyi. ² Náké bedakótibè kè bè nno nke pĩ mbemáà, ke tú benitibè mómmambe, kè benitibè mbè dé. Kè bè ntá Kuyie nweti weti, kéndó be kòbe tábè, ke mọke meminnímè. ³ A náké bepokótibè kè be borime nwenni, kè bè bá nnáante betábè kpéi mbè bá ntú tinaayáàti. Bè nduò nyitié nsàayi ⁴ benitipobémbè, kè bè ndó be daabè nè be bí, ⁵ kéntú benitiposààbè kénwetí be daabè, kénno nke pĩ mbemáà, ke pí mmucētōmmú mesàà, kè be yèmmè wenni, kè bè yìe mbe daabè kpèti kè be dōòrimè bá nte kòò mọu senkèrì Kuyie nnáantì.

⁶ A ntiè mbebémbè kè bè nciì, kénno nke pĩ mbemáà demou mieke. ⁷ Fǒ nha mómmuo nkàa borime nwenni, kàa mbè tiè nyitié nsàayi, ì tu imómmanyi. ⁸ A tié nni ndò mpáíi kè ti kprantídèntòbèe mónté bè bo ti wátí tì, kè ifeii bè pĩ.

⁹ A tié ntidaati kè tì nyíe nti yembè kpèti, kéndōori bè dómè, bè níi báá tì béinnè kè tii baao. ¹⁰ Tì bá mbè yuuku, tì ndōori mesàà nkè ti borime nwenni. Kè benitibè ndé Kuyie nkùu òòrì, kù ti duó ntii náantì.

¹¹ Kuyie ndòò mesàà nke dó ké ti deetému kè benitibèe kù banté. ¹² Kù dó ti yóu meyei mme nè kutenkù kó meyèmmè, kè ti borime nwenni kè tí nno nke pĩ ntimáà, ke dōori Kuyie ndómè, ¹³ kénkémúnè diyie dieri ti baa di. De kó diyie Kuyie ndiekù, ti Yiè nYesu Kirisi odeetiwè bo feíténí di nè tikpeti. ¹⁴ Ò duó nhomáà ndi kè bè ò kùu ti yei nkpréi, kòò ti deeté, ke ti wénkùnne, kè ti tú o kòbe, ke dó mesàà nke mè dōòri.

¹⁵ A dò nké nti mbè tiè nnè muwērímu ke nyáúkunko be kònti, kè bè ndōori ti yē mmù, Kuyie nkuu da duó nde kó mutōmmú, báá yie nkòò mọu senkèrì a tié.

3

Kirisi kòbe dò nkéndōmmè

¹ Náké be kè bè ndé ketenkè yembè nè bekpààtibè, kényíe mbe kpèti, kémpí mmutōmmú kè dè wenni. ² Bè bá mmọke tisíntenáantì, bè bá nwanti yekpàrè, bè nwanti benitibè bemou kó mesàà. ³ Ti múnke do tú tiyèintì nti, ke mọke meyèmmè yeime, ke í yíe ntimatì, ke tū nkuce yeiku, ke dó kutenkù kperè demou, ke dōori dèè í wenni, ke ēñnè titòbè, ke beúnè titòbè. ⁴ Kè Kuyie nti dó ke ti dōò mesàà nke ti deeté. ⁵ Dè í tu ti dōò mesàà mmamè, kù ti kuó mmesémmè mme. Bè ti kùnne dii mōnni ndi menie mMuyaánsààmù ti dōòmmè benitipàmbè ke ti duó mmufōmmu pàmmù. ⁶ Ti Yiè nYesu Kirisi weè te kè Kuyie nti duó mMuyaánsààmù mediè. ⁷ Ku kó mesàà mmèè te kè ti wenke, ke baa mufōmmu mùu bo sáà kù yē nkù yóo ti duó mmù. ⁸ De kó tináantì tu timómmonti nti kè n dó a tì mbè tié nkè bèe tì còuté kè tii bè teennè, kè bè ndōori mesàà ndèè wenni ke yóo teennè benitibè. ⁹ Á bá nkóké tisínténeiti mieke: Ifuke kó tineiti nè Sifube kó ikuó, de ce nyekpàrè nye, dè í teennè mùmamù. ¹⁰ Kòò mọu totírì Kirisi kòbe, á ò cau nkuce mèdémè kòò yete á ò bèti. ¹¹ De yiè nkó kubotí fetimu, ke dōori meyei nke caàri omáà.

Mucaummu

¹² Kè n tōnko Atemaa yoo Tisiki. Á kōtení mecã Nikōpōdiisi n yó nde mbo diyōò. ¹³ Teennè Senaasi obeénti nè Apodoosi kè bèe kote kupòòkù kè demarè báá bè dōnté. ¹⁴ Ti kòbe múnke dò nkéndōorimu mesàà, ke teennè benitibè bèè bo ticìti mieke ke báá sǒnté kēmbò detetirè.

¹⁵ Kirisi kòbe bèè bo die mbè da dōunko. Á dōunko Kirisi kòbe bèè bo di cie. Kuyie nkó mesàà nní ndi bonè dimou!

Pəəri wəri dii pátiri Fideməə
Di mpátiri tə tii náaanti

Fideməə do tú onitidiwè nwe kéceete kətünne Yesu kó kuce Kəðəəsi Kirisi kəbe tinni. Kòo mməke o kó kudaakù makù kè ku yètiri tu Onnesimmu, kè kùu coké o borè, késónkoo Pəəri kukpetíndieku, ké ke nceete kényie nYesu. Dèe te kè Pəəri wəri Fideməə dipátiri ke bo ò bántè kòo wēte kétaunnè o kó kudaakù koò nnàá nke tú wèe kù cəuté ké kù cīé, ke ténke bá nhò wùó nke dò nkudaakù ò nhò wùó nke dò nho kou.

Di mpátiri náaanti duó ke dòmme

1. Pəəri sántemè Fideməə 1-7
2. Bè báammè Fideməə ke tú wèe cəuté Onnesimmu 8-25

Mudəummu

¹ Mí mPəəri bè kpetí wè Yesu Kirisi kpéi nnè Timəntee tii da wəri fí nti népo sàù nè wè ti wē nti pí mmùu tōmmú. ² Ke dəunnè Kirisi kəbe bèè tiku a cīētè nè ti tãù Apiya nè Adisipu, wèe ti wēnnè dimàù. ³ Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè di dəò mesàà nke di duó ndiwèi!

Fideməə tāmè Yesu nè ò dómè o kəbe təbè

⁴ Fideməə n népo sàù nh ɔ mbáá nKuyie nke kù sántímu a kpéi. ⁵ N kèèmu a tá mēè botí ti Yiè nYesu koò dó ke dónè o kəbe. ⁶ M báammu Kuyie nke tú metákùmmè mēè ti wēnninko mí nnè fí, mē da teennè kàa banté ti məke mēè sàà mməməu ti wēnnèmmè Kirisi. ⁷ N tebite, a dómè Kirisi kəbe dèe n duó ndiwèi ke náríkùnkoo n yèmmè ke yáúkùnnè Kirisi kəbe kònti.

Pəəri yèmmè Fideməə cəuté Onnesimmu nè diwèi

⁸ N tú Kirisi kóo tōnti nwe kè n do dó n da náké nè muwērímu a dò nkédəò tì. ⁹ N né dó ke da bántèmu n da dó mēè kpéi nnè Yesu Kirisi ti dó wè kó diyètiri, mí mPəəri odakóti bè n kpetínnè Yesu Kirisi kpéi nke. ¹⁰ N dó a cəuté Onnesimmu nwe kóò dəò mesàà. Mí ò nàké Kuyie nnàaanti dikpetíntou miəke kòò cèète, ke tú m bire Kuyie nkó kuce miəke. ¹¹ N yému ke dò nhOnnesimmu do í da dəò mesàà, di mmənni ke yóó mē nda dəò ò mē nni ndəò mēè botí.

¹² Nè we ti naá nhoniti omáà ndi, kè n wè nda duənkoo. ¹³ N na ndómu wè nkpaá m borè, n kpetí dè Tináansàati kpéi nke n teennè, a na nni nteénnè mēè botí. ¹⁴ N né í dó n dəò dèmarè kàa í dó, m me nyí dó á n dəò mesàà nnè muwērímu, n dó á wè nni nduənni nè amáà ndi.

¹⁵ Kè dè yèmmè dè dò nhOnnesimmu da yatenèmu yemə̀rè sámpó miəke, kè di wēte kéwēnnè sãã. ¹⁶ Di mmənni ò ténke í tú kudaakù cénkoo, ò naá nti kou nwe Kirisi kó mewēnnimè miəke, kè nh ò dó mesàà nkè n yèmmè dò nha kperè yó mme ndò.

¹⁷ Kàa yé ke dò m mènke tú a népo nwe, cəuté we a na nni ncəuté mēè botí. ¹⁸ Kòò da cààrè dèmarè yoo ò da bannè m bo dè nda yietí. ¹⁹ Mí mPəəri mí wəri tináaanti tii nnè n nòutè ke tú m bo dè nda yietí. N né í yē nha n yietí a m bannè dè, ke yé a m bannèmmè a fòmmu. ²⁰ N tebite n da báammu nè ti Yiè nkó diyètiri ke tú a n dəò oniti ɔ̄ dəòmè o kou Kirisi kó kuce miəke.

²¹ N tì n da wəri ke yému ke dò nha yóó tì dəò kè dèe pēēté n yèmmè. ²² A n tūnte kudieku, n yèmmè dò nKuyie mbo cəuté di báammu ké m pã kuce kè n kətoó di cie.

Mucaummu

²³ Epafadasi, nè wè ti wē nke kpetí Kirisi kpéi nhò da dəunkoo. ²⁴ Nè Mariki nè Adisitaki nè Demaasi nè Duku nè bè ti pí mmutōmmú bè da dəunkoo.

- ²⁵ Ti Yiè nYesu Kirisi kó mesàà nní nda bonè!

Bè wàri dī pátírí Kirisi kàbe bèè tu Ebedeebe

Di mpátírí tò tìl nààntì

Bè wàri Ebedee kó dipátírí Kirisi kàbe tìrè mayè nye yèè do ta meháárìmè kéndó kédootó metákùmè, wèè bè wàri dipátírí kòò nyáúkùnkò be kòntì ke tú bè ntéí, ké nyé ke dò ndèè do dōori metaummè kótímè mieke onìtì kó medeetímè kpéí, Kirisi de ndòò nè o kúú mmièke.

Ebedeebe kó dipátírí nàá nke íkú yetannò yètāāti ndi yèè tu:

1. Yesu Kuyie mBire kékùnnemè omáá ke yie nho cice kpeti ke fèúté mediè. Yesu deunèmu Kuyie mpāānāantì nāāmbè nè Kuyie ntōrè.
2. Kuyie nnákémè ke tú Yesu wèè tu ikuó nùtì dièwè.
3. Yesu kó mukúú mmuù te kòò nìtì na ke pètè medeetímè iwūō kó muféù do í na ke duómme onìtì.

De kó dipátírí kó dikéè didèrì mieke kòò yáúkùnne Ebedeebe kòntì kè bè bo nwéèrì ke nfiíki Kirisi kó kuce mieke kéndonnè dimònni kàbe bèè do tá Kuyie. Kòò ntiè nKirisi kàbe ke tú bè nfiíki kéntá nkétuàkenè kumànkù.

Di mpátírí nāāntì duó ke dómme

1. Yemòrè sonye yiè mmièke Kuyie nti benke kumáà nè ku Bire Yesu borè nde 1:1-3
2. Kirisi pèētémè demou 1:4-10:18
3. Metákùmè 10:19-13:17
4. Mudōummu 13:18-25

Kuyie nti nāānnè ku Bire nùù mieke nke

¹ Kuyie ndo nāānnè ti yembè nè ku pāānāantì nāāmbè nò mieke nke kuce mēpéu, nè meborime péu mieke. ² Yemòrè sonye yie mmièke kè kù ti nāānnè ku Bire nùù mieke. Nè ku Bire bèè wēnnè ke dòò kutenkù. Kù de ntāātè kè dè yóó tieke demou. ³ Ti yà Yesu deumè mme ke banté Kuyie ndeumè. Wèè nāāntì kpeñni ke tò kutenkù ke te demou kè dè kéri mesàà. Wèè ku ke ùtè ti yei nke dèè ke kàri Kuyie nkùù nò ndemou ku bakù you.

Yesu pèētémè Kuyie ntōrè

⁴ Yesu kpeñnimu ke pèēté Kuyie ntōrè, Kuyie nwe n duó ndiyètìrì dièrì, dī deu ke pèēté ku tōrè kpeye. ⁵ Kuyie nyí nàké ku tōnni marì ke yī:

A tú m bire nde yíe,

kè n tu a cice.

Kù me nyí nàké ku tōnni marì ke yī:

M bo ntú a cice,

kàa ntú m bire.

⁶ Kuyie nyóò duōnni dī mōnni kutenkù mieke ku Bire dèè tu Mpo ke béimmu ke dò:

Kuyie ntōrè ndè bàá.

⁷ Kuyie mbéimmu ku tōrè kpéí nke yī:

Kuyie nkuù cèèri ku tōrè

kè yè naà nkuyaakù,

ke ceeri ku tōmbè

ke bè naà nfehāādeēnfè.

⁸ Ke né nàké ku Bire ke yī:

A tú Kuyie nku,

kàa kpààtikàrì yó mbo sáà,

a baké nè timómmoni nti.

⁹ A dō timómmoni nti,

a í dō meyei,

dèè te kè Kuyie nha Yiè nda tāāté

a kɔbe miεke,
ke waare a yuu mekùò,
ke da duó ndiwèi.
¹⁰ Ke yíε ke bè nàké ke yí:

Fǎ nti Yiè
fǎò dǎò ketenkè nè dimònni,
tiwetì tu a nùtè kó mutōmmú mmu.

¹¹ Dende yóó pǎtému,

kè fǎ nni mbo,
dè yóó kótému kuyààkù tēmè.

¹² A yóó dè kpèúmu kuyààkù kōme,
kè dèe ceete.

Fǎ nyie me mbaa yó ndò nha dǎntì nti,
a í deu.

¹³ Kuyie nyí nàké ku kó ditōnni marì ke yí:

Nkari m bakù yóú

ke kémúnè m bo da duómmè
a dootitòbè kàa bè na ké bè cùùti.

¹⁴ Ba ntu Kuyie ntōrè? Ku tōmbè mbe kù tūōnní bè, kè bè teénnè kù yóó deeté bè.

2

Kuyie ndeeri mètè botí wennimu

¹ Kuyie ndeeri mètè botí wennimu, deè kpéi nte kè ti dò nkémpí ntimómmonti ti kèè tì, ke báá yeté kuce. ² Nyénè ke dò nkuyie ntōrè do touní tì ke náá mbenitibè tì tu timómmonti nti, kè bèè tì yetírí kè Kuyie mbè fǎunko. ³ Ti kèè tì náàntì, Kuyie mBire deè tì nti nàké, kè bèè tì kèè kè bè múнке tì nàké. Kè ti tì yete ti bo yíme kéyenté? ⁴ Kè Kuyie ndòò tidietì tibotí tibotí, ke benke bè náá nti tumè timómmonti, ke bè pā Muyaánsààmù kó yepārè kù dómè.

Yesu wèe deeri

⁵ Kuyie nyí yē nku tōrè yeè yó mbaké kutenkù kùu kpaaní, ti náá nkùu kpéi. ⁶ Ti wǎrimu nke tú:

Onitì kpeti tú ba

kàa dènniní ò kpéi?

Onitì tu we kàa dàke o kpéi?

⁷ A ò kékùnnèmu Kuyie ntōrè

dimònni sámpòrì miεke

kàa ò duó ntikpeti nè diyetidieri,

⁸ koò duó nha dǎò dèè kó dimàà

kòò dè baké demou.

Kuyie nhò duómmu demou kòò dè baké ti né mu nyí yà ò bakémè demou. ⁹ Ti yàmu Kuyie nhò kékùnnemè dimònni sámpòrì miεke Kuyie ntōrè, koò dèúkùnnè koò kpénkùnnè ò fǎútémè ke ku ti kpéi. Kuyie nti dó mètè kpéi nte ò kumè timou kpéi. ¹⁰ Kuyie nkuù dǎò dèè kó dimàà bo demou, ke dè te ke dó benitibè péuu ta ku kpeti miεke, deè te kè kù duó nkè Yesu fǎúté ke yè páíi ke bo bè deeté.

¹¹ Yesu wèe ou benitibè be yei. Wèè wènkùnkò nè ò wènkùnkò bè bè wē mbe cice omáà ndi. Deè kpéi nte kè ifei í ò bo ò bo mbè tùmè o kɔbe, ¹² kòò béi nke dǎò:

M bo nnáá nha kpéi n kɔbe cuokè,

m bo nda sántí ditinnì cuokè.

¹³ Ke wète ke yí:

M búó Kuyie nku.

Nte mí nnè ku bí kù n duó nyi.

¹⁴ Ò yu bè die nke tú ibí, ò yē mbèè m̀̀̀ke b̀̀̀mbe tinitik̀̀̀nt̀̀̀ ǹ̀̀ meyiì. Yesu mómmuwa nk̀̀̀d̀̀̀ naá nhonit̀̀̀, ke m̀̀̀d̀̀̀te ti m̀̀̀ke t̀̀̀i k̀̀̀nt̀̀̀, ke ku ke na mukúú nyiè ndibòò, ¹⁵ ke deeté bèè do yìèk̀̀̀ mukúú nke mù dé. ¹⁶ Wè í k̀̀̀tení ke bo deeté Kuyie nt̀̀̀d̀̀̀r̀̀̀e nye, ò k̀̀̀tení ke bo deeté Abarahammu yaábí nyi. ¹⁷ Deè te k̀̀̀d̀̀̀d̀̀̀ntenè o k̀̀̀be weti weti, ke tú ikuá ǹ̀̀t̀̀̀t̀̀̀ diewè ke kuò mmesémmè ke pí nKuyie nt̀̀̀d̀̀̀mmú mesàà, ke ũ̀̀t̀̀̀t̀̀̀ benit̀̀̀bè yei. ¹⁸ Ò f̀̀̀é̀̀t̀̀̀ému o mómmuwa nke yà mesò̀̀mmè mem̀̀̀u. Di mm̀̀̀nni ke bo na kéteennè bèè f̀̀̀é̀̀r̀̀̀i ke yau mesò̀̀mmè.

3

Yesu deunèmmè M̀̀̀yiisi

¹ N k̀̀̀be Kuyie nyu bè, nwúónnè Yesu nwe, Kuyie nt̀̀̀d̀̀̀nní wè, ikuá ǹ̀̀t̀̀̀t̀̀̀ diewè ti t̀̀̀wèè kó kuce. ² Ò do d̀̀̀d̀̀̀ri Kuyie nk̀̀̀ù ò t̀̀̀āātè k̀̀̀d̀̀̀d̀̀̀ pí nde kó mut̀̀̀d̀̀̀mmú k̀̀̀d̀̀̀m̀̀̀e mme, ke d̀̀̀d̀̀̀ m̀̀̀M̀̀̀yiisi do d̀̀̀d̀̀̀mmè. Ti ẁ̀̀rimu ke tú M̀̀̀yiisi do pí mmut̀̀̀d̀̀̀mmú Kuyie ncíè̀̀t̀̀̀e k̀̀̀d̀̀̀e wenni. ³ Kòd̀̀̀ ǹ̀̀t̀̀̀t̀̀̀ maá teciè̀̀t̀̀̀e k̀̀̀d̀̀̀e wenni, bè ò nsāntí wèè t̀̀̀e maá wènwè. Mèè botí nku ti d̀̀̀d̀̀̀mmè kénsāntí Yesu wèè p̀̀̀è̀̀t̀̀̀é M̀̀̀yiisi. ⁴ K̀̀̀āa yà teciè̀̀t̀̀̀e a ò nyému onit̀̀̀t̀̀̀ weè t̀̀̀e maámè. Mèè botí nku ti yémmè ke d̀̀̀d̀̀̀ nKuyie nkuò d̀̀̀d̀̀̀ dem̀̀̀u. ⁵ M̀̀̀yiisi do d̀̀̀d̀̀̀ nhot̀̀̀d̀̀̀nt̀̀̀ nwe, ke pí nKuyie ncíè̀̀t̀̀̀e mièke mut̀̀̀d̀̀̀mmú mum̀̀̀u k̀̀̀d̀̀̀d̀̀̀ m̀̀̀èè botí k̀̀̀d̀̀̀e wenni, ke náá nKuyie nhò duó nt̀̀̀. ⁶ Kirisi tu Kuyie m̀̀̀Bire nde, ke d̀̀̀d̀̀̀ri k̀̀̀d̀̀̀m̀̀̀e sáà. Weè tu omari, bèè ò yie nkè bè tu teciè̀̀t̀̀̀e ò maà t̀̀̀e k̀̀̀e nsà k̀̀̀e ti t̀̀̀ā ke baa dèè kraaní ǹ̀̀e diwèi.

Kuyie ndo d̀̀̀m̀̀̀e kéom̀̀̀p̀̀̀nnè ku k̀̀̀be

⁷ Deè te k̀̀̀e Muyaánsààm̀̀̀u nàá nke tú:

Mí nKuyie nkè n di béinnè yí,

⁸ di báá k̀̀̀p̀̀̀enk̀̀̀nnè di to,

di yembè do d̀̀̀d̀̀̀rimè ke yetírí n kpeti,
n do bè yàáké d̀̀̀i m̀̀̀nni dikpáà cuokè.

⁹ Yebie nsipísìnàà mièke
di yembè do yaumu n d̀̀̀d̀̀̀ri t̀̀̀i dieti,
ke baa ncíè̀̀k̀̀é ke n yáú.

¹⁰ Deè do te
k̀̀̀e m mièke peike de kó benit̀̀̀bè,
k̀̀̀e m béi nke d̀̀̀:
Be nnit̀̀̀bè í yie n kpeti,
be yèmmè mèè n dé́t̀̀énè.

¹¹ K̀̀̀e m mièke peike
k̀̀̀e m parikè ke d̀̀̀:
Di í tati diheì meom̀̀̀p̀̀̀m̀̀̀e kperi.

¹² N k̀̀̀be Kuyie mbomu, ndakenè k̀̀̀d̀̀̀d̀̀̀ m̀̀̀u yèmmè báá s̀̀̀ntè k̀̀̀d̀̀̀ toò kpenke, k̀̀̀d̀̀̀ k̀̀̀d̀̀̀t̀̀̀énè. ¹³ Nyáúk̀̀̀nk̀̀̀onè ditòbè k̀̀̀nt̀̀̀t̀̀̀ ye we yem̀̀̀u. Yí nKuyie ndi yumu, di báá yóu k̀̀̀e meyei nsouté òm̀̀̀u k̀̀̀e de kó diyie ò p̀̀̀è̀̀t̀̀̀é, k̀̀̀d̀̀̀ toò kpenke k̀̀̀d̀̀̀ yete Kuyie nkpeti. ¹⁴ Ti bo ntú Kirisi k̀̀̀be k̀̀̀e nsà k̀̀̀e ti t̀̀̀t̀̀̀ nKuyie nnáànt̀̀̀t̀̀̀ weti weti ke d̀̀̀d̀̀̀ nti ti yie ndi yie k̀̀̀e de ndòmmè ke t̀̀̀d̀̀̀kenè kumànk̀̀̀.

¹⁵ Ti ẁ̀̀rimu ke tú:
Mí nKuyie nkè n di béinnè yí,
di báá k̀̀̀p̀̀̀enk̀̀̀nnè di to,
di yembè do d̀̀̀d̀̀̀rimè
ke yetírí n kpeti.

¹⁶ Ìm̀̀̀be mbe bèè do k̀̀̀e Kuyie nkpeti ké t̀̀̀i yete? M̀̀̀yiisi do deeté b̀̀̀m̀̀̀be Esibiti ke bè dènnè. ¹⁷ Kuyie mmièke do pí k̀̀̀k̀̀ú ìm̀̀̀be yebie nsipísìnàà? Bèè do d̀̀̀d̀̀̀ b̀̀̀m̀̀̀be meyei nke k̀̀̀d̀̀̀ dikpáà cuokè. ¹⁸ Kuyie ndo parikè ke d̀̀̀ ìm̀̀̀be í tati k̀̀̀d̀̀̀ do d̀̀̀d̀̀̀ ta k̀̀̀e tenkè kéom̀̀̀p̀̀̀?

Bèè do yete bèmbè ku kpèti. ¹⁹ Ba ndo te kè bè í nta? Bè do yete mèè kpéí nke ku kpèti, deè do te kè bè í nta de kó ketenkè.

4

¹ Kuyie ndo béimmu ke dò: Bá wè ò bo na kéta ku òmpùmè miéke, de kó dinùù kraá bomu nè yíenní. Ndakenè kòò mǎú báá paà de kó meòmpùmè. ² Ti kèèmu Tináansààti bèè do bo dikpáà cuokè be kōme. Bè do tì kèèmu tì me nyí mbè teennè bè do í tì tá mèè kpéí. ³ Tínti bèè yie nKuyie nkpeti, ti tatimu meòmpùmè miéke kù béi mmèè kpéí nke yí: Di í tati n do yē ndi ta kèè tenkè miéke kéòmpè.

Kù yóó béi mmemme ke sǎ nkù dèèmu ku tōmmú nè dimònni. ⁴ Ti wǎrimu kupíkù makù diyie yíenní kpéí nke tú: Kuyie mpí nku tōmmú ke dèè ke òmpè diyie yíenní yie. ⁵ Ke yie ke wǎri ke tú: Di í tati n do yē ndi ta kèè tenkè miéke kéòmpè. ⁶ Bèè do niité kékeè de kó Tináansààti ke í ntí tá, bè í ta de kó meòmpùmè miéke. Yie nkuce kraá ke bomu de kó meòmpùmè kpéí, kè bèè yie nTináansààti bè bo na kéta me miéke. ⁷ Dèè te kè Kuyie ndóu ndiyie teri ke di yu ke tú: Yie. Dè do mǎntemu kè kùu duó nkòò kpààti Dafitii béi nke dò Kuyie ntu:

Mí Kuyie nkè n di béinnè yie,
di báá kprénkunnè di to.

⁸ Kè Sosuwee do mbè tanné meòmpùmè miéke, Kuyie nna bá nwète ke nnáa ndiyie teri marì kpéí. ⁹ Kuyie ndo dèè ku tōmmú kéòmpèmu, mèè botí nku bèè kù yie mbè yóó òmpèmmè. ¹⁰ Wèè ta Kuyie nkó meòmpùmè miéke, ò òmpèmu nè o tōmmú Kuyie ndo òmpè mèè botí. ¹¹ Dèè te kè ti dò nkéyetoó kéta de kó meòmpùmè miéke. Ti ndake ke báá yete Kuyie nkpeti képaà meòmpùmè, bè do tì yete mèè botí dikpáà cuokè ké mè pàà.

¹² Kuyie nnáantì fòumu ke kpeñni ke si ke pēēté disie menatimè mèdémè kperi, ke si ke tuòkù diwēnni nè meyèmmè, ke kékíí yekúú ke tuòkù mēfemme, ke kpéinkoní meyèmmè mèè sòri nè iyentotí. ¹³ Kuyie nkuu dè dǎò demou, demarè í kù sòrinè, demou dè feímu, demarè í kù biinninè, ti yóó ku nnáké ti dǎò dèè kó dimàà.

Kirisi tumè ikuó niùtì diewè

¹⁴ Ti mòkemu ikuó niùtì diewè, Yesu Kirisi, Kuyie mBire, wèè dèke kéínkè. Tí ntéí ke tū nKuyie nti tá kù. ¹⁵ Ti kó ikuó niùtì yému ti cǐnni mèè botí, kè mesémmè ò bo, ò yàmu mesoummè memou ti yaumè, ò me nyí dǎò meyei. ¹⁶ Yóunè kè ti tóónnè Kuyie nkùu ti dǎ ke bá nyíèkù, kè kù ti kuó mmesémmè, ké nti dǎ, ké nti teénnè dè dò nkù ti teennè diì mǎnni.

5

¹ Ikuó niùtì diewè benitibè ðð tǎāté wè, o kó mutōmmú ð ntú ò bo mbáámmè Kuyie mbenitibè yei nkpeí, ke kù duò mbe pǎrè, ke feu iwúð benitibè yei ncíémmè kpéí. ² Ò me ntúmè onitì nwe ke cǐnni, kè bè dǎò meyei nhò yému bè í kpeñnimè. ³ Ò cǐnni mèè kpéí nke dǎori meyei deè te kòò ðð keté kékéúte o mómmuò nho yei ncíémmè kó feðfè, kédeè kékíí betòbè kó meyei ncíémmè kpeyi. ⁴ Òmou ðð í ntǎāté omáà kénaá nyikuó niùtì diewè, Kuyie nkuu ðð ò tǎāté, kù do tǎāté mèè botí Anǎ.

⁵ Kirisi kperè me ndò nweè í tǎāté omáà ke bo naá nyikuó niùtì diewè, Kuyie nkuu ò tǎāté ke béi nke yí:

A tú m bire nde yie

kè n tu a ciè.

⁶ Kupíkù tekù ke béi nke tú:

A yó ntú ikuó niùtì nwe sǎà

kéndònnè Mesisedeki.

⁷ Yesu bo diì mǎnni ketenkè ínkè ke mbáá nKuyie nku, Kuyie nkùu kpeñni ke bo na kòò deeténè mukúú, kékuó mmèdiè nkè kùu couté o báámmu, ò yie mmèè kpéí nku kpèti.

⁸ Bá ò me ntúmè Kuyie mBire kòo nḡḡrì ke baa yíe nKuyie nkpeti. ⁹ Kòo nyíe Kuyie nkpeti timəu, ò í nyóu timati ke naá nwèè duə mmufòmму mùu bo sáà bèè yie nho kpeti. ¹⁰ Kuyie mbéimmu ke tú weè tu ikuú niùti diewè ke dònne Mesisedeki.

Ti bo nyémè ke báa yóu Kuyie nkó kuce

¹¹ Tináanti kpaámu péu n na ndi náké tì, ti mè nnàkéní tì ìnkè ke né yóu ti bo yímè ké tì ndi náké kè dí banté ke yé di ténke í cāāmè ke banní. ¹² Dfi do dò nnè dimònni kèntiè benitibè Kuyie nnáanti kè di né kpaá ke dò mbè ndi tiè nKuyie nkó itié nketiyi, di do dò kényo mmuciè mmu, kè di né kpaá yāā mmemiè. ¹³ Wèè kpaá ke yāā nhò báa na kébanté Kuyie nnáanti tu mù, ke yé ò kpaá ke tùmè debire nde. ¹⁴ Bèè yo mmuciè bè kòtému ke yé mesàa nnè meyei.

6

¹ Ti səténè Kuyie nnáanti kó itié nteì, bekótibè kpeyi, ke yóu iketiyi, ì tu ti bo yóumè meyei nkéceete kətünne Kuyie, ² bè bo nti āā mèè botí bātémму, ti bo nnənkumè ti nəu benitibè ìnkè kè bè mierí, becírìbè yóo yánté mèè botí nè Kuyie nyóo bekénèmè bá wè ku beénti yiè. ³ N yému ke dò nKuyie mbo ti teennè kè ti səté kéta itié ncūmpuyi.

⁴ Bèè dié nke yíēté Kuyie nkè kù bè mìté ku kó kuwenniku ke bè pā kéínkè kó dipānni kè bè mòòte Muyaánsàamù, ⁵ ke yíēté Kuyie nnáanti wennimè, ke mòòte kutempānkù kó muwērímú, ⁶ kè bè yóu Kuyie ke ku yete bè báa na kéwēte kéceete medérímè. Dè dònne bè baakù Yesu nwe kuce medérímè koò sáá nkè dè feío.

⁷ Onitì dònne ketenkè nke fetaafe niù kè sáà, kàa kùúti kè dè peité Kuyie nhōō kè dòòmu mesàa. ⁸ Kè kè me nyè tipotì nè timusintì, kè bo detetirè nde, kè Kuyie nyóo kè cōō ké kè cōu.

⁹ N kəbe ti náa memme ke yému ke dò ndi kéri kuce sàakù, ke yóo cooté. ¹⁰ Kuyie ntu timómmənti yiè nwe, kù í yóo yè ndi pī mmùu tōmmú ku kpéi nke teennè Kirisi kəbe ke kpaá ke bè teennè, ke benkú di kù dómè. ¹¹ Ti dó di nsəkému ke pí nde kó mutōmmú kətuəke kumānku, kəpété di baa dè. ¹² Ti í dó dí ntú betōnnékótibè, ti dó di ndònne bèè do yie mbəmbə Kuyie nké nkù tū nke mi, kətieke kù yē nkù yóo bè duó ndè.

Kuyie nyēmè kù yóo dəə mesàa nhAbarahammu nè o yaabí

¹³ Kuyie ndo yóo dəúnnè dinùu Abarahammu kəparikè nè ku yètiri ke yé òmòu í bomè ke kù deunè ke dò nkùu parikè kəyú o yètiri. ¹⁴ Kè kùu béi nke tú, kù bo ò dəə mesàa nkòo yaabí sūú mmediè. De kó tináanti tu timómmənti nti. ¹⁵ Kè Abarahammuu yie nkémbaa ke kəmmú, kè Kuyie nhò dəə de kó mesàa nkù do yē nkù yóo ò dəə mè. ¹⁶ Kòo niti dó bèè banté ò náammè mómмуə, ò òō yu wèè ò deunè o yètiri ndi kè tineitii deè. ¹⁷ Deè kpéi ndo te kè Kuyie mbéi nkəparikè ke bo benke ku nitibè ke dò nkù béi nti í yóo pàà. ¹⁸ Kuyie mbéi nti nè kù pàrikèmmè, de kó tináanti tidé tii benkú ke dò nKuyie nyí sóu, tínti bèè yie nku kpeti, ti bo na kəmməke tikōnyauti ke kəmmú kù yē nkù yóo dəə tì. ¹⁹ Ti yé mèè kpéi nke dò nKuyie mbo dəə kù béi nti, deè te kè ti kpeñni ke fííku, ke dò mbàtòd cónniri. Ti támu Kuyie nkè dè kpeñni ke dò mbàtòd cónniri kó mefimme, ke ti tanninko Kuyie ncíētè kufáá nkuyàakù kpeti kù. ²⁰ Yesu weè ti kpeté Kuyie nkó kuce kè ti bo kəte ku borè. Weè tu ikuú niùti diewè ke dònne Mesisedeki.

7

Mesisedeki kó tináanti

¹ Mesisedeki do tú Sademmu kóo kpàati nwe, Kuyie nkùu baké kéínkè nè ketenkè ku kuó niùti. Kè Abarahammuu dokénè bekpàatibè ké bè na kənkūntiní kòo ò co, kóo pā Kuyie nkó mesàa. ² Kè Abarahammuu deite ò pənte ke éi dè bá dè kó depíndè kóo duó. Diyètiri dii tu: Mesisedeki di benkú ò tumè mme okpàati sàawè. Kè Sademmu kóo kpàati

benkú ò tumè meòm̀p̀m̀m̀ kóo kpààtì. ³ Òm̀òu í yé Mesisedeki cice yoo o yó yoo o yààribè. Òm̀òu í yé ò peité dè nè ò ku dè. Ò tu Kuyie nkuó nùtì nwe sáà, ke dònne Kuyie mBire.

⁴ Ò deu mediè mme, deè te kè ti yààri Abarahamuu deite ò eí dè mièke bá dè kó depíndè kóò duó. ⁵ Defii yaàbí ì tu ikuó nùbè, kè Kuyie nnáké M̀oyiisi ke d̀ b̀ m̀be duò ndè tu depíndè. Bá b̀ me ntúmè bem̀ou Abarahamuu yaàbí. ⁶ Mesisedeki í tú Defii kó kuwuo kou, nè memme kòo pã Abarahamuu Kuyie nkó mesàà, kòo deite ò eí dè kó depíndè kóò duó. ⁷ Ti yému timou ke d̀ nwèè deu weè ò pã mesàà nhosám̀p̀òu. ⁸ Ikuó nùbè, b̀ duò mbè depíndè b̀ tu benitibè m̀be ke k̀. Kuyie nnáantì nàámmu ke tú Mesisedeki í ku. ⁹ Abarahamuu do duóm̀è ò eí dè kó depíndè, ti bo na ke d̀ o yaàbí Defiibe b̀ duò mbè depíndè beè do dè duó. ¹⁰ Bè mu ndo í peité Defii, ò né do bomu o yààri Abarahamuu mièke Mesisedeki ò co dii m̀onni kòo ò duó nhò eí dè kó depíndè.

¹¹ Ikuó náá nke tú i nùbè yó ntú Defii kó kuwuo nkabe m̀be, kè Defiibe ikuó nùbè do nna kéúuté Isidayeeriibe yei mpáíí, Kuyie nna bá nduonni ikuó nùtì t̀ou kòo r̀d̀onnè Mesisedeki. Anò kó kuwuo kabe b̀è tu Defii yààbí b̀ na nsannèmu. ¹² Kè ikuó kó munìu cèete, ikuó ò ndò nkéceetemu. ¹³ Ti Yiè nYesu, ti nnáantì nàá nwèe kpéi wè í tú ikuó nùbè kó kuwuo nkou, o kó kuwuo nkou m̀òu í p̀ nyikuó kó mutóm̀m̀ú diyìè mari. ¹⁴ Ti yému ke d̀ nti Yiè nYesu tú Suda kó kuwuo nkou nwe. M̀oyiisi do náá ndi m̀onni b̀è yó mpí nyikuó kó mutóm̀m̀ú ò í mbéi nde kó kuwuo nkpeí.

Yesu tumè ikuó nùtì ke dònne Mesisedeki

¹⁵ Ikuó nùtì t̀ou buotém̀è ke dònne Mesisedeki deè benkú ke d̀ nDefii kó ikuó nùbè í na ke úté benitibè yei. ¹⁶ Yesu í tú ikuó nùtì ò tu m̀èè kpéi Defii kó kuwuo nkou, ò kpeñnimu ke f̀ou sáà, deè te kòo naá nyikuó nùtì. ¹⁷ Tì ẁrimu ke tú:

Ò yó ntú ikuó nùtì nwe sáà,
ke dònne Mesisedeki.

¹⁸ Ikuó ketiyi do c̀innim, ke í nna ke deéte benitibè kè Kuyie nyi yóu. ¹⁹ M̀oyiisi kó ikuó do í na kéúuté ti yei. Di mm̀onni kè ti pèté kuce tekù kùu k̀r̀inè Kuyie mborè.

²⁰ Kuyie mbéimmu ke p̀arikè o kpéi. Kù í nàké me botí ikuó nùtì t̀ou m̀òu kpéi. ²¹ Kuyie mme mbéimmu Yesu tùmè ikuó nùtì ke p̀arikè ke yí:

Mí ndi Yiè nKuyie m̀ béimmu ke p̀arikè,
n yí yóo kpatè n nùu:

A tú ikuó nùtì nwe sáà.

²² Yesu weè tu metaummè p̀ammè kó dik̀nni, deè te kè m̀è kpeñni ke wenni, ke p̀èéte mekótímè.

²³ Ikuó nùbè t̀abè do s̀umu ke yé b̀è kóm̀m̀è kè betabè c̀ou. ²⁴ Yesu yie me ǹf̀òumu sáà, ke yó ntú ikuó nùtì sáà. ²⁵ Deè te kòo m̀òke muwèrimú ke deeri benitibè, kè b̀è k̀ri Kuyie mborè b̀è ò tá m̀èè kpéi. Ò f̀òumu sáà ke báá nKuyie m̀be kpéi.

²⁶ Yesu weè tu ikuó nùtì diewè, dè d̀ nti mm̀òke wè. Ò d̀ mpáíí nwe, wè í m̀òke meyei mmamè. Òm̀òu báá na kóò wátí. Kuyie nhò c̀ánnénèmu benitiyeibe koò baá ndemou.

²⁷ Deè te kòo í dònne ikuó nùbè diebè t̀abè, b̀è do feu iwũ ò yewe yemou, ke níi keté kéféuté be kó meyei ncíém̀m̀è kpeyi, kédeè kéfíé betabè k̀me kpeyi, ò duó nhomáa ndi kè b̀è ò kùu kuce m̀emáa kè dè dè. ²⁸ Kuyie ndo duó nyikuó M̀oyiisi kòo t̀áaté b̀è nitibè kè b̀è ntú ikuó nùbè diebè b̀è do tú meyei nyembè m̀be ke d̀ori meyei, Kuyie mbéi ndi nùu ke p̀arikè dii p̀a nyikuó kè kù t̀áaté ku Bire kè dè tu ikuó nùtì diewè ke d̀ mpáíí sáà.

8

Yesu weè tu ti kó ikuó nùtì diewè

¹ Ntenè ti náá ntii náantì yuu: Kirisi weè tu ikuó nùtì diewè, ke kari kéínkè dik̀ri dieri Kuyie mbakù yóu, ² ke pí nKuyie nkuó t̀ommú ku cíètè mièke, kù maá t̀è kumóm̀m̀onku, oniti í maá t̀è.

³ Bè ãã kanne ikuó niùtì kòò bo nduò nyepārè nye Kuyie ke kù feu iwūã. Deè te kè ti kó ikuó niùtì dò nkéféúté o kòfe. ⁴ Kè Kirisi do bo ketenkè ínkè nke, ò na bá ntú ikuó niùtì. Ke yé ikuó niùbè dié nke bomèmu ke feu iwūã ikuó yèmmè. ⁵ Ikuó niùbè do pí mmùù tōmmú do benkú dèè dòòri dènde Kuyie ncíètè kéínkè, Məyiisi do yóó maá dì m̀nni metaummè tou kè kùu ò nàkému ke d̀: Maá di mesàà nweti weti kè dì ndònnè n da benke dì ditāri ínkè. ⁶ Kirisi kó mutōmmú deumu, weè tàunko Kuyie nnè benitibè kè de kó metaummè deu ke pēētè mekótímè, weè tu Kuyie nyē nkù yóó d̀d̀mè meməu kó dikūnni.

Metaummè pàmmè kó tináàntì

⁷ Kè metaummè kótímè do nsànnè, mepàmmè na bá mbuoté. ⁸ Kuyie nyà mè í sànnèmè mme, ke béi nke yí:

De yiè kpaanímu

kè m bo wēte kétaunnè Isidayeeribe

nè Sudaa kòbe.

⁹ Dè ténke í yó ntú metaummè

n do d̀d̀nnèmè be yembè

m bè dète dì yiè Esibiti ke dènnè.

De kó metaummè bè mè t̀t̀temu

kè m bè bùtínné.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀:

Nte de yiè n yóó d̀d̀nnè

mèè taummè Isidayeeribe:

N yóó ānné n kuó be mieke nke,

ké ì wāri be yèmmè mieke

ké m bè te mí nKuyie

kè bè ntú n kòbe,

¹¹ De yiè òmòu ténke

báá tié n kuó o kou,

yoo o kouu ò tié nke d̀

wè n yíēté mí ndi Yiè nKuyie.

Bè yóó nyi yému beməu,

ibí sámpòì nè bekótíbè.

¹² N yóó bè cíémmu be caàrimè,

n ténke báá dentení be yei nkpéí.

¹³ Kè Kuyie nnáa metaummè pàmmè kpéí kù yē meketimè kòtému ke pēnké.

9

Kéínkè kó mubáammu nè ketenkè kōmu dè cāã ndè

¹ Metaummè ketimè do m̀kemu ikuó bè bo mbáá mmèè botí Kuyie nnè metaummè tou benitibè maá dì. ² De kó ditou do m̀ke tidieti tidéti nti, kè bè yu kuketikù ke tú ikuó dieku, kè fitirè nè táburi kè dè bo ku mieke, kè pēèbè bè pā bè Kuyie nkè bè daké táburi ínkè. ³ Kè kuyààkù kpetí kudéríkù kó dibòri kè bè kù tu ikuó nenti kó kufáá. ⁴ Kè dihúúnt̀nni mesəo nkperi, bè cóunko dì ínkè t̀d̀d̀arí kè dì bo ku mieke, kè metaummè t̀u bè d̀ri dì mesəo nkè dì bo, kè titápíètì tidéti, bè wāri tì Kuyie ntannò tepíitè nè disəobuu mudii bè tu mù mánni mù ā dì, nè Anəo kó kupàati kùu do yè tifāati kè dè bo de kó metaummè t̀u mieke. ⁵ Kè beínkèmbàribè kó tifèntì còimú de kó ditou ínkè ke benkú Kuyie ndè bomè, kè si fièti kánkè bè ãó míété dè iwūã kó meyiì nkéməo Kuyie mbe yei ncíémmè. Tináàntì kraámu péu, ti me mbáá na ké tì nàké tima tima.

⁶ Dè do me ndò nde kó kudieku mieke, kè ikuó nìùbè taà kudieku ketikù yewe yemou, ke pĩ mbe tómmú. ⁷ Ikuó nìùti diewè máà weè do ò ta ikuó nenti kó kufáá nkuce mèmáà dibenni mieke, nè iwũ ò kó meyi nkémò Kuyie nho yei ncíémè, kédeè ké kù mò benitibè yei ncíémè. ⁸ Nè de kó tidieti tidéti kó meborime mme Muyaánsààmù benkúmè ke dò nkè kudieku ketikù bo, kudérìkù kó kuce mu nyí kpeté. ⁹ De kó tináànti ti náá nyíe nke dò nyepàrè bè do pã nyè nè iwũ bè do feu ì, do í na kèwénkùnne benitibè yèmmè páíi bèè do báa nKuyie mme botí. ¹⁰ De kó mubáammu botí do tú tikònti kó ikuó kómu mmu, kè bè nyé bè bo nyo ndi mòmni nè bè bo nyo ndè nè bè bo nyò mmu nè bè bo nhò mèè botí bemáà. Bè do me nhò nke ba Kuyie mbo dà mèmmè metaummè pàmmè.

¹¹ Di mòmni Kirisi kàtenímu ke tú ikuó nìùti diewè mómmu, ke ti cíé nti yei. Ò pĩ mutómmú metaummè tou dii mieke di deumu ke wenni ke pèéte diketiri, di í tú kutenkù kuu nkperi, oniti weè í di maá. ¹² Weè ta metaummè tou kuce memáà kè de sànnè, ò tannè mèè yíi nyí tú yebòdakè nè yenaadakè kóme. O mómmu nho kó meyi mme, kòò ti òuté ti yei nsá. ¹³ Kè yebòdakè nè yenaadakè kó meyi nnè yenaaserè kó mutápeí mbè do ò míéte de do ò wénkùnne benitibè. ¹⁴ Kirisi kó meyi mpèéte mu memme mediè ke ti óu ti yei mmemou, Muyaánsààmù mmu ò teennè, kòò dúò nhomáà kè bè ò kù ti kpeí, wenwe weè í mæke meyi mmamè, kòò ti deéte ke ti bo na képi nKuyie nkù dú mmufòmmu ku kó mutómmú.

¹⁵ Mèè botí nku Kirisi tàunnèmè Kuyie mbenitibè, kè de kó metaummè tu mepàmmè. Nè mèè mieke nke Kuyie ndòmmè ku do béi nti ke dò kù yóó dúò mmufòmmu mùò bo sá benitibè. Kirisi kumu ke òuté benitibè yei mbè do dàri mè metaummè kótímè mòmni.

¹⁶ Kuyie ndò mèè taummè dònne oniti ò nyóó kù mèmme kénáké wèè yóó túóté o kperè, de yei nné ò ò ndè túóté kòò kpaà fò. ¹⁷ Ò béi nti ò ò ndò ò kpaà fò dii mòmni, ò ò kúmu kè tii dò. ¹⁸ Metaummè kótímè do ò ò mæke muwérímú kè bè ò féúté féùfé kè meyi ncòú. ¹⁹ Mèè botí nku Məyiisi náké dii mòmni Kuyie nkuó benitibè, kédeè kétúóté tipeçiti wũòti nè tifáàti, bè tu ti isòpù, képòtè yebòdakè nè yenaadakè bè fié ye kó meyi nkémíéte ikuó kó dipátiri nè benitibè. ²⁰ Ke dò: Me nyíi mmeè benkú Kuyie ndi taunnèmè kumáà. ²¹ Ò me nyí kémíéte meyi metaummè tou nè ikuó nenti. ²² Ikuó mieke meyi mmeè ò wénkùnne demou. Ikuó mieke kè meyi nyí còú nKuyie mbáá cíé mbenitibè be yei.

Kirisi kumè ke òuté benitibè yei

²³ Ikuó mieke bè do ò wénkùnne demou nè iwũ ò kó meyi mme. Dè do benkú kéínkè kperè dòmmè mme. Iwũ ò kó meyi mbáà na kèwénkùnne kéínkè kperè, deterè marè deè dò nkédò deè pèéte memme. ²⁴ Kirisi weè ta Kuyie ncíéte mómmonte, wè í ta metaummè tou benitibè maá di, dii tu Kuyie ncíéte kó kufènkù mómmonku. Ò deke kéínkè nke ke bo Kuyie mborè, ke kù báa nti kpeí. ²⁵ Kirisi í ta Kuyie ncíéte ke bo dúò nhomáà kuce mepéu, ikuó nìùti diewè do taànè meyi mmeè botí bá dii benni metaummè tou mieke kuce memáà. ²⁶ Kè Kirisi kperè do me ndò, nè Kuyie ndòmmè kutenkù ò na nku kuce mepéu ndi. Ò kàtení yemòrè sonye nye ke dúò nhomáà kè bè ò kù kuce memáà, kòò deite benitibè yei nkè de deè. ²⁷ Oniti ò kú kuce mèmáà ndi, de kó difònkúò kè Kuyie nhò bekénè. ²⁸ Mèè botí nku Kirisi dúommè omáà kè bè ò kù kuce mèmáà, kòò òuté benitibè yei. Ò yóó dà bè ò bàa bèmbe kè bè ò dònne.

10

¹ Məyiisi kó ikuó do benkú Kirisi yóó ti dà mèè sà mme. Ì do í na ke bo deéte bèè ò tũ nkè de kpeí nní nte kè bè nfeu iwũ yebie nyemou. ² Kè ò do mbè deéte páíi kè bè wenke, bè ténke na bá nyíèkù ke feu iwũ. ³ De kó iwũ kó muféu pètínke do bè dènni

be yei mme yebie nyemau. ⁴ Ke yé yenaadakè nè yebɔdakè kó meyi mbáá namè kékúyè onìtì kó meyi.

⁵ Deè te Kirisi kòriní dìi m̀nnì kutekù ke náké Kuyie nke d̀:

A í d́ b̀e da feu ì wũ ð
nè b̀e da pã nyèè pãrè

a nh ãnné tik̀ntì nti.

⁶ A í d́ be feu ì ke tuð nyewũð̀t̀rè,
nè b̀e da feu ì meyi ncíèmmè kpéí.

⁷ Deè te kè n yí:

Nte mí n k̀rimu

ke bo d̀d̀ ð nKuyie nha d́m̀e,

tì wãri n kpéí

ikuó pátíri mieke ke yèmmè.

⁸ Deè te kè Kirisi keté kékéí nke d̀: A í d́ iwũ ð b̀e da feu ì nè b̀e da pã nyi ke tuð nè b̀e da feu ì meyi ncíèmmè kpéí bá nè b̀e me ndè n da pãmmè ikuó yèmmè. ⁹ Kòo yíé kékéí nke d̀: Nte mí n k̀rimu kè bo d̀d̀ a d́m̀e. Memme Kirisi pàammè ikuó kótíyì ke cèèe ipànyì. ¹⁰ Kirisi d̀d̀ Kuyie ndómè mme ke duó nhomáa kè b̀e ò kùo kuce memáa kòò ti òúté ti yei.

¹¹ Ikuó niùbè do ð mpí mbe t́mmú yewe yemau ndi, ke baa feu iwũ ð sãã bá dè í ou be yei. ¹² Kirisi yie duó nhomáa kuce memáa ndi, kè b̀e ò kùo kòò òúté benitibè yei nke dèè ke kàri Kuyie mbakù yóu sãã. ¹³ Ke baanè Kuyie mbo ò duómme o kprantídèntòbè kòò b̀e cùùti. ¹⁴ Ò duó nhomáa kè b̀e ò kùo kuce memáa ndi, kòò òúté benitibè yei nkè b̀e wenke kòò naánnè sãã.

¹⁵ Muyaánsààmù ti yému, ke kònné Kuyie mbéi ntì ke yí:

¹⁶ Nte n yóó b̀e d̀d̀nè mèè taummè

de kó yewe mieke.

N yóó ãnné n kuó be mieke nke,

ké ì wãri be yèmmè mieke.

¹⁷ N ténke báa dentení be yei nnè be caàrimè kpéí. ¹⁸ Kè Kuyie ncíè mbenitibè be yei mbè ténke ð ð í nfeu iwũ ð me kpéí.

Yesu ti kpetémè kuce pànkù

¹⁹ N k̀be Yesu ku mèè kpéí nte kè ti m̀ke kuce, ke tã ke d̀ nti bo na kéta Kuyie ncíètè ikuó nentì kó kufáá kètuake Kuyie mborè. ²⁰ Kirisi weè ti kpeté kuce pànkù, muf̀dmmu k̀ku, weè kèté kuyàdkù kùò do ti pi, ò duómme omáa kè b̀e ò kùo. ²¹ Ti m̀kemmu ikuó niùtì diewè wèè ni Kuyie ncíètè mieke. ²² Ti tũ ntónnè timáa Kuyie nnè ti yèmmè wennimè ke bá nyièkù bá sámpó, ke yé b̀e ti wùòmè menésààmè. ²³ N k̀be ti pínne weti weti ti yie ntì kénkémú ti baa dè, Kuyie mbéimmu ke yóó d̀d̀ kù béi ntì. ²⁴ N k̀be ti ndake titòbè kpéí kéndó titòbè kéndòori titòbè mesàa. ²⁵ Ti báa yóu ti bo ntaunnèmè ti kó yetirè bèmabè d̀d̀mè, tí nyáúkunko titòbè k̀ntì, ti yému ke d̀ nhò wètiní bàmbà.

²⁶ Kè ti yièté timómmonnti ke wète ke tãtè meyi nke mè d̀d̀ri, Kirisi kó mukúú mbáa na ké ti deeté. ²⁷ Tí pãnke nkpeutí, muháã ndiemù Kuyie nyóó tanné mù b̀èè yete ku kpeti mu kpéí. ²⁸ Onitì do ð nkòò d̀d̀ M̀yiyi kó ikuó ci dè, kè benitibè bèdébè yoo bètããti ò yà ke béi, mbè ð ð í nhò kuó mmesémmè, b̀e ð ð ò kùomu. ²⁹ Wèè bo senkèrì Kuyie mBire, késãũ nde yiè metaummè pãmmè mèè ò òúté ké mmè wùó ndetetirè ke sãã Muyaánsààmù, o kperè bo pèèté memme. ³⁰ Ti yému Kuyie nkuu béimmmè ke tú kuu yóó peite, kè kuu f́ó. Ke yíé ke béi nke tú kuu yóó bekénè ku nitibè. ³¹ Kuyie nfdumu, dè bo nyòunè ku mieke bo do wè.

³² Dentenèní di yie ndìi m̀ǹǹǹ Kirisi k̀è d̀è nd̀m̀m̀è, di do f̀èú́t̀m̀è k̀éáké, meháárìm̀è me nyí ndi na. ³³ K̀è bè níí ndi s̀áá nyem̀d̀r̀è mayè benìtìbè ìk̀è ke di puoti yeteyè, k̀è di nkóm̀m̀ú bè f̀èũnko bè. ³⁴ K̀è di ẁènné k̀éféú́t̀é k̀è bè nfe k̀ù di k̀p̀ere k̀è d̀è di naati di ỳé m̀èè k̀p̀éí nke d̀ò ndi k̀p̀àtì bo k̀éínkè, t̀ì p̀èèté memme, t̀ì yó mbo s̀áá. ³⁵ Di báá yóu k̀è di k̀ènt̀ì ỳàrike, dí nd̀ẁari Kuyie ndómè, k̀è k̀ù di cú. ³⁶ Di do nkénẁéèr̀ìmu ke d̀ẁari Kuyie ndó d̀è k̀è k̀ù di duó nkù ỳé nkù yóó di duó ndè. ³⁷ Ti ẁàrimu ke tú: Ò ẁètinímu bàmbà nhò í yóó ẁete.

³⁸ K̀è titetì ẁàri ke tú:
Ẁèè wetí de yíè mbo nfòu
ò tá m̀èè k̀p̀éí.

K̀è ẁèè yete Kuyie nkpeti
ku mièke bo nhò c̀ú.

³⁹ Yóunè k̀è ti nẁéèr̀ì k̀è Kuyie nti duó mmuf̀d̀mmu mùu bo s̀áá, ti bá ntú bèè yete ku k̀peti k̀è k̀ù yóó bè k̀petínné.

11

B̀èè yie nKuyie nweti weti be kó tináàntì

¹ A bo ntámè Kuyie ntú a bo nyémè mme weti weti ke d̀ò nha baa d̀è a yóó d̀è yà, a bo nyémè ke d̀ò ndè bo, bá a í me ndè ẁuóm̀m̀è. ² Dim̀ǹǹǹ k̀obe do tá m̀èè k̀p̀éí nKuyie ndèè do te k̀è k̀ù bè p̀énsìr̀ì.

³ Ti tá m̀èè k̀p̀éí nKuyie, ndèè te k̀è ti ỳé ke d̀ò nkuu bèi nkè kutenkù d̀ò. Ti támu ke d̀ò nti ẁúó ndè Kuyie ndè d̀ò nè ti í ẁúó ndèndè.

⁴ Abèeri do tá m̀èè k̀p̀éí nKuyie ndèè do te kòò k̀ù p̀ā d̀ì p̀āǹǹ diẁū̀d̀t̀d̀ǹǹ ìnkè, k̀è Kuyie ndi p̀énsìr̀ì k̀ép̀èéte Kayèè k̀p̀ere, k̀è Kuyie ndò ò wetí k̀écoutè o p̀āǹǹ ò k̀ù tá m̀èè k̀p̀éí. Abèeri tá m̀èè Kuyie ndè kó tináàntì k̀p̀āá ti náánnèmu bá ò me nkumè k̀è d̀è m̀ntè.

⁵ Enòki do tá m̀èè k̀p̀éí nKuyie ndèè do te kòò í nku, k̀è k̀ù ò t̀uóté, k̀è bèè ò m̀d̀ítòo. Ti ẁàrimu ke tú: Kuyie mmu ndo í ò t̀uóté ke ỳému ò wetímè. ⁶ Ti tá d̀ì m̀ǹǹǹ ndi Kuyie nkù ẁì ti p̀énsìr̀ì m̀è, k̀è ti k̀ù t̀ù nti d̀ò nkéntámu ke d̀ò nkù bo, ke yóó cú bèè k̀ù wanti.

⁷ Ǹwèe do tá m̀èè k̀p̀éí nKuyie ndèè do te k̀è k̀ù ò nàké d̀èè k̀p̀āǹǹ kòò yie nké nkù dé kédòò bàtòò, nè o cíèté k̀obe k̀è bèè ta bèmou k̀écooté k̀è Kuyie nkuo betòbè ke d̀ò Ǹwèe wetí ò k̀ù tá m̀èè k̀p̀éí.

⁸ Abarahammu do tā m̀èè k̀p̀éí nKuyie ndèè do te k̀è k̀ù d̀ò ẁèè k̀ate ketenkè k̀ù yóó ò duó nkè diyìè mari. Kòò yie nkéíté k̀énkérì bá ò í ỳé ò k̀òri k̀è, ⁹ k̀étuòke de kó ketenkè Kuyie nyóó ò duó nkè diyìè mari, k̀émbo ke d̀ò nhop̀d̀, ke ã titouti mièke. Isaki nè Sakòbu bè do me ndòò, o kó dif̀ǹk̀úò Kuyie mmúnke do ti mbè nàkému. ¹⁰ Abarahammu do baa Kuyie mbo ò duóm̀m̀è k̀éínkè kó diheì ndi kumóm̀m̀onku k̀ù maá d̀ì k̀è d̀ì k̀p̀éí.

¹¹ Saraa do tá m̀èè k̀p̀éí nKuyie ndèè do te kòò m̀ẁete debire ke s̀́ nhò kòté mediè nke tú t̀eh̀ā̀untè. Ò do tá m̀èè k̀p̀éí nke d̀ò nKuyie nyóó d̀òò k̀ù bèi ntì. ¹² Abarahammu do kòtému mediè nkéduúnne mukúú nkémẁete debire, kòò yaàbíí s̀úú nkémmanne siẁā̀ nè mubirímú dà m̀èèr̀ì nùu k̀m̀mu.

¹³ Bèmou bè do támu k̀ékúnè ke í yà Kuyie ndo ỳé nkù yóó bè duó ndè, ke né ntá ke d̀ò ndè k̀p̀āǹǹ k̀è k̀ù yóó d̀òò k̀ù bèi ntì, k̀è bèè bèi nke d̀ò: Ti d̀ò mbep̀d̀bè m̀be kutenkù mièke. ¹⁴ Bè nàá mmemme ke benkú bè wantimè mme be kó diheì. ¹⁵ K̀è bè do nk̀p̀āá d̀ò be èi bè iténì d̀ì ndi, bè na nnamu k̀éẁete. ¹⁶ Bè do d̀ó diheì s̀àr̀ì ndi d̀ì p̀èèté bè iténì d̀ì, d̀ì tu k̀éínkè k̀p̀eri. Dèè te k̀è ifeì í bo Kuyie bè bo nkù yumè ke tú: Ti Yiè nKuyie.

¹⁷ Abarahammu do tá Kuyie nku, k̀è dèè nte k̀ù ò yàáké d̀ì m̀ǹǹǹ ke d̀ò ẁèè k̀ù p̀ā o bire k̀ù ò duó ndè, kòò yie nke ndó k̀è d̀è k̀ù diẁū̀d̀t̀d̀ǹǹ ìnkè. ¹⁸ Kuyie ndo d̀ounnèmu

dinùù Abarahammu ke dò Isaki weè yóó ò pié iyaábí. ¹⁹ Abarahammu do támu ke dò nKuyie mmàke muwērímú bá kòò kùò o bire kù bo na kéduó nkè dèe yánté, nè o yèmmè miéke ò do támu ke dò ndè ku kè Kuyie mme ndè fòùkùnne kè dè tu dibenkèrì.

²⁰ Isaki do tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te kòò kù mɔə mesàà nSakəbu nè Esayu kpéi, kéntá ke dò nKuyie mbo dè dò.

²¹ Sakəbu do tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te, ò kòtè dìi m̀nni ke duúnnè mukúú nkòò nyíkú o pààti ke s̄i nkémɔə Kuyie nkó mesàà nSosefu kó ibí idé kpéi.

²² Sosefu do tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te kòò nyóó kú kénáké Isidayeeri ke dò kè bè yèti bè nto o kúò kékònnè Kannahā.

²³ M̀yiisi yembè do tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te kè bèe ò peité kéyà ò wennimè ké nhò s̀ri betā̀bè bètā̀ti, bá bè í ỳte okpà̀ti béi ntì.

²⁴ M̀yiisi tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te kòò kóténi kéyete bè bo nhò tumè okpà̀ti kóo sapàà mbire, ²⁵ kéwēnnénè Kuyie nkəbe kè bè nf̀̀rì, kéyete ò bo ntúmè meyi nyiè, kédi kunaatí dim̀nni sámpó miéke. ²⁶ Kòò nyé ke dò nkòò f̀̀tè Kirisi kpéi, Kuyie mbè nàké wèe kpéi, dè wenni ke p̀̀tè ò bo ntūmmè meyi nkó kuce ke m̀ke Esibiti kó tikpà̀ti timəu. Ò do f̀̀rì memme ke yé Kuyie nyóó bè yietímè mme dèe p̀̀tè Esibiti kó tikpà̀ti.

²⁷ M̀yiisi do tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te kòò kpà̀ti miéke ò peike, kòò íté Esibiti, bá ò í ỳkù, kəmbo nè dikəmbùò ke dò nhò wúò nKuyie mbè í wúò nkù. ²⁸ Ò do tá mètè kpéi nke Kuyie ndeè do te kòò ānné diyentəbanni, ke níké mepeỳ nyebòrè, kè Kuyie nt̀nni dìi kòò kè dì báá kuə Isidayeeri ke kəbe bèe tu Mpo.

²⁹ Isidayeeri do tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te kè dàmèrì tipènti kouu kúú kè bèe sénté, kè Esibiti kəbe mbè t̀ nkétuəkoo ké bè tekii kəp̀nté.

³⁰ Isidayeeri tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te kè bèe fité Sedikoo ke dò kuce m̀yiekè kòò duotí duó. ³¹ Dahabu do tú onitipòkù wèe d̀uti d̀utinè wènwè benitidaabè kéntá Kuyie nkè dèe nte kòò c̀utè Isidayeeri do t̀nkoo bè kè bè bo paatè dihei, kòò bè dò mesàà. Kè dè nte kòò í ǹwēnnénè bèe yete Kuyie nkpeti kékú.

³² Kè n tú m bo náké bèe do tá nKuyie: Sedeō nè Baaraki nè Sānsōō nè Sefutee nè Dafiti nè Sammuyeri nè Kuyie mpā̀nā̀nti náambè kpeti m báá deè. ³³ Bè do tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te, kè bèe dokénè ibotí ké ì na, kéndəəri Kuyie ndó dè, kéyà Kuyie ndo yè nkù yóó bè duó ndè, kè yec̀r̀c̀r̀e bè ỳke mucáammù. ³⁴ Kè betə̀bèe bónkùnne fehā̀dènf̀, kè betə̀bèe yenténè be kprantídèntə̀bè kó yese, kè betə̀bè nc̄̀nni kè Kuyie mbè kprénkùnne, kè bèe kpa nkéna be kprantídèntə̀bè kəbeti. ³⁵ Benitipò̀bè mabè do tá mètè kpéi nKuyie ndeè do te kè kùu foukùnne be c̄̀i kəbe.

Kè betə̀bèe yie nkè bè mbè f̀̀nkoo ke bè k̀ù bá bè í cokù bè tá mètè kpéi nke dò nKuyie mbo duó nkè bèe yánté, kè kùu bè duó mmufòmmu pàmmù mùu wenni ke p̀̀tè ti mè nf̀̀ù mù. ³⁶ Bè tá mètè kpéi nKuyie, ndeè do te kè bè mbè daú, kəf̀̀ú mbetə̀bè, kéboú betə̀bè mēf̄mmè kəkpetíné, ³⁷ kébúótí betə̀bè yetà̀rè kékua, kési betə̀bè kéyarí, kénkòu betə̀bè nè yese kémbeti betə̀bè ke bè f̀̀nkoo, kè bèe naá nyidawaá ndieyì, kendaati tibək̀nti nè tipek̀nti. ³⁸ Kè bè mbè b̀ti be c̄̀i kè bè cokù ke taà yef̀tè nè titā̀dènti. Kutenkù do í wenni ke dò mbèe na kəmbo ku miéke.

³⁹ De kó benitibè beməu bè do tá Kuyie nku kè kùu bè p̀ns̀r̀. Nè memme kè bèe kúnè bá bè í yà Kuyie nyè nkù yóó d̀ dè. ⁴⁰ Kuyie ndò dèmarè s̀arè nde timəu ti kpéi, kù í d̀ bèe máa ndè te, kù d̀ timəu ti dè wēnnému.

¹ Ti yembè bèè do tã Kuyie mbè sũmu mediè nke í sénní. Kè dè dò mmemme ti dootòo dèè ti dífinko nè meyei mèè ti caati mecãã mmecãã kécokù ke wèèrì ke tũ nkuce Kuyie nti benke kù. ² Yóunè kè ti nkérí ke wetí Yesu wèè ti kpeté Kuyie nkó kuce, ò yóó ti teennèmu kè tí tuàke kumànkù. Weè yie nke kú ifei kó mukúú nkudapããtí ínkè ò do yé ò tati mèmme diwèi mieke. Di mmònni ke kari Kuyie mbakù yóú dikpààtikàrì.

³ Wénténè benitiyeibe bèè í ò dó bè ò fèũ mmèè botí, kè dèe yáúkùnne di kònti ké di duò mmuwèrímú. ⁴ Di maùnèmu meyei, di né mu nyí mà ke tùòke mukúú. ⁵ Di báá yè nKuyie mbéi nti ke tú:

Kè kù yùú nha to,

a mieke báá peike

kè kù da tié nha yèmmè báá caàrè.

⁶ Kuyie nhõ yúú nkù dó wè kó ditoò ndi, kètié nwèè tu ku bire.

⁷ Kè Kuyie ndi tiè ndí mmi. Di tú mèè kpéi nku bí dèè te kè kù di tiè. We ndó o bire ke í ndè tiè? ⁸ Kuyie ntièmmu bèè tu ku bí, kè kù í di tiè ndi tú ipocẽmbí nyi. ⁹ Ti do dò nyibí kè ti yembè ti tièmmu, kè ti bè dé. Ti dò nkényiémmu Kuyie nkpeti kè dèe pèèté ti yembè kpeti. ¹⁰ Ti yembè do ti tiè mbè dó mèè botí nku dimònni sámpró mieke, Kuyie nkuu me nti tiè nti kó mesàà nkpréi nke, ke dó ti wenke kù wennimè. ¹¹ Kè bè da tiè ndè ò ndò ndè yóumu, kàa yie nha yà de kó mesàà nkàa borime nwenni kàa mmòke diwèi.

Ti bo nyémè ke báá yete Kuyie nkpeti

¹² Kpénkùnnenè tũnké di baà ndèè àtè kétéí ndi núu nyèè bòòtè. ¹³ Nkérínè kuce kùu èri, kè yecíè ntààke dake báá tute, ì pètínke sèíté.

¹⁴ Yetenko kénwanti kennaatinè benitibè bemòu, kénwenni páíí. Kè dè í dò mmemme, di báá na káyà Kuyie. ¹⁵ Nyénè kòò mòu di mieke báá paa nhomáà Kuyie nkó mesàà nke fekènfè tiifèe yè o mieke kè fe dòmmèe caàrè betòbè. ¹⁶ Nyénè ke bá ndòutinè ditòbè, òmòu báá senkèrì Kuyie nkó kuce. Esayu do dòòmè kéceetenè dicabuu Mpo ò nte dè. ¹⁷ Ò wète ke ndè dó dii mònni kémbáá nhò cice ke kuò ndè me nyí nyie.

¹⁸ Di í yà dekòmbòdorikpère Isidayeeriibe do yà dè Sinaii tãrì ínkè, muhãã ndo cóu ndè kè kuyukú fí, kè dibìnni bo nè fetaafe kó kuyaakù, ¹⁹ kè sihéu kuò nkè Kuyie mpéú metammè, kè be kòmbùòtì duò, kè bè kù bàá nke tú kù ténke báá bè béinnè. ²⁰ Ke yé bè do í namè kèto dinùu Kuyie mbè nàké di ke tú: Kòò nitì yoo fèèfè kàáké de kó ditãrì bèe ò bùòtí yetàrè kékua. ²¹ Dè do do Mòyiisi kòmbùòtì nti kòò béi ke dò: Kufòwaa nkuu m pí nkè n kpetí.

²² Díndi me nkòtení ditãrì bè tu dindi Siyòò, Kuyie nkùu duò mmufòmmu ku èi, de kó dihei tu kéínkè kóo Sedisademmu nwe, Kuyie ntòrè tikú dè péu ke yãnkù ke kù sãntí.

²³ Díndi wènnénè Kuyie mbí ketiyì nyi, ì yètè wãri kéínkè. Ke tóónnè Kuyie nkùu bekùnè benitibè bemòu. Ke tóónnè bèè wetí ke wenke páíí. ²⁴ Ke wènnénè Yesu wèè tàunko Kuyie nnè benitibè, kòò yíi nti òúté ke ti cíénko. Mè í dònnè Abèeri kòme mèè do dó képeite.

²⁵ Dònnè meyoòmmè, kékénté wèè di náánnè. Di bá ndònnè Isidayeeriibe, bèè do yete Kuyie nkpeti Mòyiisi bè náá nti kè kùu bè poté. Kè bè do yete ku kpeti kè kùu bè poté, kè ti yete Yesu ò múnke yóó ti potému. Ti báá na kèyenténè Kuyie nkùu bo kéínkè ke ti náánnènní. ²⁶ Kù do náá nditãrì Sinaii ínkè kè ketenkè sãntimu, ke ti náá nyíe nke tú kù yóó yíe sãntèmu ketenkè nè kéínkè. ²⁷ De kó tináantì benkú ke dò nKuyie ndòò dè yóó sãntèmu kèpèèté, dèè í sãnti kè dè nkpaá.

²⁸ Kuò béi nke tú dèè kó dimàà í yóó sãntè deè yó nkpaá, òmòu í yóó na kèsãntè Kuyie nkó dikpààtiyuu. Ti sãntímu Kuyie ndè kpéi nke kù bàá nkù dó mèè botí ke kù dé. ²⁹ Ke yé ke dò nKuyie ndònnè muhãã mmu ke cóu ndemòu.

13

Ti bo yímè kè Kuyie nti pènsirì

¹ Nsàkénè ke dó ditòbè, ke dò nteciètè tèmàà kòbe. ² Nyénè kéncóú bepòòbè, bèmabè do me nhò nkécòuté Kuyie ntòrè bá bè í yé ke dò nKuyie ntòrè nye. ³ Nyénè tikpetínti kpréi, kéndò ndi bè wènné ke kpetí. Ke nyé bè fèũnko bè kpréi, kéndò mbè wè nke di fèũnko.

⁴ Nyénè ke dò nKuyie nkuù ànné dipopuò, di í dò ntí ndi càari. Onitì nè o pokù bè nwetì betòbè. Kuyie nyóó bekénèmu bèè dauti dautinè betòbè nè bèè dautinè be pobè í tú bè yoo be daabè í tú bè.

⁵ Di báá yie nkéduó ndi yèmmè idíítí, dè ndi naati nè di màke dè. Kuyie mbéimmu ke tú kù í yóó di yóu, kù í yóó di bəntóo. ⁶ Dè te bá wè kòo bo na kébéinnè dikòmbùò ke dò: N Yìè nKuyie nni nkómmúmu, n yí dé dèmarè, onitì bo na ké n dɔ̀ ba?

⁷ Nyénè bèè do di ni, bèè di nàké Kuyie nnáàntì kè di kù yíété be kpréi, nwéinè be borime do dòmmè kè bè yàa kúnè kéntá Kuyie mbè do kù tá mèè botí. ⁸ Yesu í ceeri, ò do dòmmè ò me ndò, ke yó mme ndò nsáà. ⁹ Di báá yie nkè itié nsóntíke kpeyi di fétinne, yóunè kè Kuyie ndi duó mmèè sàà ndi kprénkunnè. Di báá na kékpenke di baatì mèè kpréi ndi yo ndè nè di ci dè. Dè kó ikuó botí í teénnè bèè ì tũ.

¹⁰ Ti məkemu ti kó diwũòtònni. Ikuó niùbè bèè pí metaummè tou mieke mutómmú bè báá na kédì dèè daké de kó diwũòtònni ìnkè. ¹¹ Bè do òò fíé iwũò kè ikuó niùtì diwèè tannè meyiì nyikuó nentì kó kufáá kéməo Kuyie mmeyei ncíémmè, kè bèe yènnè imaa ndihèi mànkú nku kécóu. ¹² Dè te kè Yesu ku dihèi mànkú, kòo yíì nhòúté ti yei. ¹³ Ti kətenè o borè dihèi mànkú, kòò wènnénè kédì ifei ò di ì. ¹⁴ Ke yé ti í məkemè ketenkè kie ndihèi dii yó mbo sáà, ti wanti dii kpaaní dindi, dii yó mbo sáà.

¹⁵ Yóunè kè Yesu ti teennè, kè yesāā nti kù sántí yè, ndònnè iwũò bè do feu ì Kuyie, kè ti nkù sántí sáà. ¹⁶ Di né báá yóu di bo ndəorimè mesàà, di mpāā ndi kperè bèè kpa, Kuyie ndó yeè pāre botí.

¹⁷ Nyíénnè bèè di ni be kpeti, kəntũ mbe tié, beè dake di wèrè kpréi, ke yóó nàké Kuyie mbè pí mùò tómmú. Kè di yíé mbe kpeti bè bo mpí mbe tómmú nè kuyèhnaatí. Kè dè í dò mmemme bè bo mmù pí nnè meyeñcaàrimè kè di paà mucóntimu.

¹⁸ Mbáánnè Kuyie nti kpréi, ti yému ke dò nti yèmmè í ti bekùnè tìmatì ìnkè. Ti dó kéndəori desààrè nde sáà. ¹⁹ Mbáánnè Kuyie n kpréi kè n na kékətoo bamba.

Mubáammu

²⁰ Kuyie nkuù te kè ti Yìè nYesu yànté, wèè ku kòo yíì ndòò metaummè mèè yó mbo sáà, wèè di cèmmú opecēnti ò ncèmmúmmè o pe. ²¹ Kuyie nkùù duò ndiwèi kù di teennè kè di ndəori mesàà nkù dó di ndəori mè, kù di teennè kè di ndəori dèè kù naati nè Yesu wèè deu ke yó mbo sáà o kó diyètìrì. Kè dè mme ndò.

Mudəummu səmmu

²² N kəbe n di báámmu ke tú dí mmi nkékénté n di wəri tìi náàntì, tì dake í deu. ²³ N kəbe n dó ké di nàké ke tú bè kpeté ti kou Timəntee. Kòò tũ̀kení mecāā nti bo nei kékətoo ke di yà.

²⁴ Di dəunko bèè di ni, kédəunnè Kirisi kəbe bəmou, ti kəbe Itadii kəbe di dəunko. ²⁵ Kuyie nkó mesàà nní ndi bonè dimou!

Isaku wàri dī pátírí Di mpátírí tɔ̀ tìi náàntì

Isaku weè wàri de kó dipátírí ke duó nKírísi kɔ̀be itíe mbè dò nkétũnne ì ke náá nke duó mmedonnimè yewe yemɔ̀u kɔ̀me Kírísi kou dò nkéntũmmè.

Kè de kó medonnimè benkú ti bo ndòmmè tidawantì mièke nè tikpàtì mièke. Ti bo ndòmmè mehàárìmmè mièke, yoo dibɔ̀ kó mesoũmmè mièke. Kòo bè nàké kuwedɔ̀unce mómmonku dò nkémbenkúmè nè ku dɔ̀rìmmè mièke nke. Ti bo mbaàtìmmè benitìbè, fenóndeñfè kó medòmmè, de ìnkè kó mecìi, yekpàrè nè tefentè, a bo kékũnnemè amáà, meminnímè, mubáammu. De kó dipátírí né dɔ̀ke ìkú tìi ìnkè tìi tu: Ti bo mbenkúmè ti tákumè nè ti dɔ̀rìmmè mièke.

Di mpátírí náàntì duó ke dòmmè

1. Mudɔ̀ummu 1:1
2. Metákumè mèè ð nfiíkú mebennímè mièke, nè Kuyie nkuù duómmè mecìi 1:2-8
3. Fedawanfè nè okpàtì 1:9-11
4. Mebennímè nè meyáammè 1:12-18
5. A bo keèmmè kédɔ̀ tì yèmmè 1:19-27
6. Ti bo ndakemè ke bá mbaàtì benitìbè 2
7. Kírísi kou dòmmè nkéndake o nóndeñfè kpéi 3:1-12
8. Kírísi kou dò nkéndòmmè kutenkú kɔ̀be ìkè 3:13-5:6
9. Itíe nsɔ̀nyi 5:7-20

Mudɔ̀ummu

¹ Mí nyIsaku Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kírísi be kóo tɔ̀ntì, mfi wàri di mpátírí, ke dɔ̀u nKuyie nkɔ̀be bèè cìeté ke bo tipítì timɔ̀u.

Ti bo mbáammè Kuyie nke tã

² N kɔ̀be kè mehàárìmmè di tũ̀kení dè ndi naati. ³ Di yému ke dò nke mehàárìmmè di sònté kè di kraá tã Kuyie, de mɔ̀nni ndi di ðɔ̀ mɔ̀temè meminnímè. ⁴ Yóunè kè di minnìmmè pí mme tɔ̀mmú kétuòke me mánku kè dí kpenke Kuyie nkó kuce mièke kè ku kperè marè bá ndi dónni. ⁵ Kè mecìi ndónté òmòu, wèè mè mɔ̀ Kuyie, ku nòtè yáammu kè kù pã nnè diwèi kù bo mè nhò pã. ⁶ Ò bá mmóu ke yìèkù, wè mmóunè o yèmmè memɔ̀u, kòò yìèkù ò dònne dàméèrì kó yenéfinfirè nye kuyaakù tèm̀m̀u yè tipítì timɔ̀u. ⁷ Wèè mòu ke yìèkù o yèmmè bá ndò nti Yiè mbo ò pã dèmarè. ⁸ De yiè mbotí yèmmè mèè sũ, ò í yé ò dó dè.

Okpàtì nè fedawanfè demáà ndi Kuyie mborè

⁹ Diwèi mbo bèè kra be kperè, ke yé Kuyie nyóó bè déúkũnnemè. ¹⁰ Bèè mòke be kperè bè nyé ke dò mbe kpàtì í tú tìmatì Kuyie mborè, tì yóó pèètému mutepóó nhɔ̀ yote mèè botí. ¹¹ Kuyie nhɔ̀ tuò mmèè botí mutepóó nkè mùu móté kéyote, mèè botí nku bè yóó pèètémmè kè be kpàtìi deè.

Mehàárìmmè nè mesoũmmè de kó tináàntì

¹² Dè nnaati mehàárìmmè sònké wè kòò fiíkú tei tei, ke yé mè yóó pèètémmè kè Kuyie nhò yietí mufòmmu mùu bo sãà, Kuyie nyè nku yóó duó mmù bèè kù tã. ¹³ Kè mesoũmmè sònké òmòu ò báá yí Kuyie nkuù te, Kuyie nyí sou nhòmòu nè meyei, kù í sou nhòmòu. ¹⁴ Onitì ðɔ̀ yámu kéyaa nkè dèe ò tanné mesoũmmè mièke. ¹⁵ Meyáammè mèè ðɔ̀ púo nképeité meyei, kè meyei mpúo nképeité mukúú.

¹⁶ N kɔ̀be díndi n dó bèè, di bá nsoú ndimáà. ¹⁷ Kuyie mpã nyèè pãrè tu yesààyè nye ke wenni, kù í ceeri, kuù dòò kuwenniku, dibìnni í bo ku borè. ¹⁸ Kuù mè dó ke duó mmufòmmu nè ku náàntì mièke, kè ti bo ntú kù dòò dè kó beketìbè, bèè yóó kù dòntenè.

Ti bo nkemmumè Kuyie náàntì ke dɔ̀ri tì yěmmè

¹⁹ Nyénè ke ní nkémú mesàà nke bá ncā tinaàntì, di mièke bá ncā ke péíkú. ²⁰ Wèè mòke kemieke wè í dɔ̀ri Kuyie ndómè. ²¹ Nè de kpéi nyónè dèè kó dimàà sɔ̀nkunko onìtì nè meborime yeime, ke kékunne dimàà, kèmpí nTinaànsàtì Kuyie mbuotí tì di yèmmè mièke, tì yóó di deetè.

²² Ndɔ̀rinè Kuyie nnáàntì yěmmè. Kè di tì kemmu ke í dɔ̀ri tì yěmmè di sou ndimáà ndi. ²³ Wèè kèmmú Kuyie nnáàntì ke í dɔ̀ri tì yěmmè ò dònne wèè wènté wènwè tawéitè ke yà ò dómme páíí. ²⁴ Ke itè ke yènkò dende bàmbà nhò do dómme. ²⁵ Wèè me nsiéke Kuyie nnáàntì tawéitè kōme tì dèerí, ke í tì yè nke ti tũ nweti weti, ke dɔ̀ri tì yěmmè, Kuyie mbo ò dòò mesàà nho tōmmú muməu mièke.

²⁶ Kòò mɔ̀u yèmmè dò nhò tu Kirisi kou ke í nɔ̀ nke pī nho nùù ò sou nhomáà ndi kòò báammu tú detetirè. ²⁷ Ti cice Kuyie ndó wèè dàke wènwè iciribí nè bekúpobè kpéi nke dɔ̀ri Kuyie ndómè ke yóu kutenkù kó meyei mmeməu.

2

Kirisi kɔ̀be í dómme kèmməke mebatimè

¹ N kɔ̀be díndi bèè tũ nti Yiè nYesu Kirisi Kuyie ndéúkunne wè, di bá mbaàti benitibè. ² Kè benitibè bèdébè tanní di tíkú dè, kòò mɔ̀u tu odítikpàtì, ke ú mumámáá mmùù dífí kpeñni, ke dáátí tiyaàsàtì, kòò cìrì dàátí tiyaàcítì. ³ Kè di benke odítikpàtì dikàri sàari ke yī: Kari die ndikotikàri. Ke nàké ocìrì ke yī: Ncómú dende. Yoo di yī: Karoo ketenkè. ⁴ Kè di dɔ̀ri memme di məke mebatimè mme di cuokè, de kó meyèmmè í wenni.

⁵ N kɔ̀be díndi n dó bè, Kuyie ntāāté kutenkù kuu nkɔ̀be wúó mbè mbe becìribè kè bè bo nkù tá mediè kéta ku kpàatiyuu mièke kù yè nkù yóó duó ndi bèè kù dó. ⁶ Kè di baàti benitibè ke senku becìribè, di í yé ke dò mbedítikpàtìbè beè di fěũnko, ke di kərinè bebeémbe boràà? ⁷ Beè càari Kirisi yetisàari bè yu di ke di ānné bàtémmù.

⁸ Kè di dó kəntũ nyikuó dieyi, tì wàrimu ke tú: Ndó a kou tɔ̀u a dó mèè botí amàà. ⁹ Kè di me mbàati benitibè di dɔ̀ri meyei mme, di í tũ nyikuó. ¹⁰ Kòò mɔ̀u tũ nyikuó ke yeténè ditannùù dimàà, ò yeténè ikuó iməu ndi. ¹¹ Kuyie nkùù yī a báa duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dɔ̀u, kuù yī a báa kuə onìtì. Kàa í duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dɔ̀u ke kù onìtì a yeténè ikuó iməu ndi. ¹² Kè di náá nti yoo di dɔ̀ri dè dí nyé kè Kuyie nyóó di bekénèmu. ¹³ Wèè í kuó nhotòu mesémmè, Kuyie mbáá mè nhò kuó. Wèè kuó nhotòu mesémmè, Kuyie nyóó we nkuó mmesémmè kòò yè tibeéntì.

A tōmmú muè benkú a tākumè

¹⁴ Kòò niti tu ò tá Kuyie nke í dɔ̀ri dèmarè dè bo dɔ̀ ba? De kó metākumè botí bo na kòò deetáà? ¹⁵ Kè dè dò ndi tebite yoo di tãu mɔ̀u kpa tiyàati yoo mudii. ¹⁶ Kè di í ò duó ndèmarè, ke né ò nàké ke tú: Kəte kè dè nnaati! Muséé nyí yóó da pí, a í yóó mónté a bo di mù. Dè bo ò teennàà? ¹⁷ Mèè botí nku kòò mɔ̀u tu ò tá Kuyie nke í dɔ̀ri dèmarè ò báammu tú detetirè nde.

¹⁸ Onìtì bo na ke dò kàa cénke tá Kuyie nke í dɔ̀ri mesàà ndè sànnèmu, kè mí n né ò tēíné ke dò kàa tá Kuyie nke dɔ̀ri mesàà ndè wenni, ke yé n dɔ̀rimè mèè benkú n kù tāmè. ¹⁹ Kàa yé ke dò nKuyie mbo kumáà, dè wennimu, yebəkè múnke tì yému kè kufōwáa nyè bo kè yè kpeutí. ²⁰ Kuyèinkù fě, a í yé ke dò nkàa tá Kuyie nkè í dɔ̀ri mesàà ndè tu detetirè ndaà? ²¹ Ti yàari Abarhammu do yiemmu Kuyie nhò nàké tì ke ndó kəféúté o bire Isaki diwūōtònni ínke, kè kù dò ò wenni. ²² A yàmu o tākumè nè o dɔ̀rimè dè do neímèmu, kòò dɔ̀rimèe benke ò tāmè Kuyie mmèdiè. ²³ Memme tì wàrimè ke tú: Abarhammu do tá Kuyie nku kè kù dò ò wetí, kòò yu ke dò ku népo. ²⁴ Di yému ke dò nKuyie nhō yí onìtì wetí o dɔ̀rimè kpéi nke, dè í tú ò kù tāmè mád.

²⁵ Dahabu do tú onitipòkù wèè dauti dautinè wènwe benitidaabè, kédòò Sifube mesàà nké bè benke kuce tekù kè bèè kò. Deè do te kè Kuyie ndò ò wetí. ²⁶ Kòò nìtì í weí ò kúmu. Mèè botí nku kòò nìtì tã Kuyie nke í dōori mesàà nhò báammu kumu.

3

Fenóndeñfè kó tináantì

¹ N kàbe di bá ndó dimòu di ntú bèè tiè mbenitibè Kuyie nnáantì. Kuyie nyóó bekénè tínti bèè nàá mbèmbè ku náantì kè dè nyóú kéréxéte betòbè. ² Timòu ti òò yetému ti dōòrimè mieke, kòò mòu ò nnáá nke báá yeté ò do mpáíí nwe ke nò nke pīi nhomáá. ³ Ti òò táú ntimátì siséí nò kéna ké nsì tūnni ti sì dónèmmè mme. ⁴ Wénténè bàtòò deu ke mamè kè ò nkéí kè kuyaakperíkù ò tēmmù, kè bè ò pirinè dè né mà sámpòrè. ⁵ Fenóndeñfè me ndò ndinùù mieke, ke ma sámpò ke né pòti fe yóó namè ke pí mmutōmmú diemù.

Muháá nhò mma sámpò nwe kécóútè ndikpáá dierì. ⁶ Fenóndeñfè bo dinùù mieke nke ke pí mmutōmmú yeimu mediè, ke sīnkunko onitì omòu, ke tuò nke dò mmuháá nKuyie nyóó ānné benitiyeibe mùù mieke. ⁷ Onitì bo na kētūnte dekpákperè debotí debotí nè sinòò nè debambaannè nè menie mmieke kperè kè dèè yókè kénaá nteçéte kperè. ⁸ Òmòu me mbáá na kētūnte fenóndeñfè, fè tu feyèife nfe, ke píéké medōmmè mèè kòò. ⁹ Ti òò fe nsāntenè ti cice Kuyie, kéwēte ké fe mbōnténè kusīnkù benitibè Kuyie ndòò bè ke dōnnèné kumáá. ¹⁰ N kàbe dè í dò ndinùù dii pāā mmesàà ndii wēte kémbōmmùnè kusīnkù. ¹¹ Menie nnatimè nè metiime dè bo na kényièni dinébòrì dimáá miekaà? ¹² N kàbe, mutie bè tu mù fikìè bo na képeité odifìè kó yebeà, yàà mutie bè tu mù fīnyì mù bo na képeité fikìè kpeye? Mèè botí nku menie mèè wèèti mè báá namè kéyènnì dinébòrì tiiri mieke.

Kéínkè kó mecii ndōmmè

¹³ Di mieke kòò mòu cii, ke mōke meyèmmè, o borime nè o tōmmú dè nwenni kòò náantì nnaati, kòò nyòò. ¹⁴ Kè di me mmòke mepómmè ke u medōmmè ke ēēnnè ditòbè, di nyé ke dò ndi toti tì di yèmmè í tú timómmōnti, di báá benné kémpòti. ¹⁵ De kó mecii mbotí í tú Kuyie nkōme, kutenkù kōme mme, menitikōme, mebòkōme. ¹⁶ Mepómmè nè mehēēmmè de borè, dikōnkōnni nè meyei mmemòu dè de mbo. ¹⁷ Wèè mōke Kuyie nkó mecii nhò wennimu, ke mōke diwèi, kòò yèmmè yòò nkòò niti, ke kuò mbenitibè mesémmè, wè í baatì benitibè, wè í mōke meyèmmè mèdémè. ¹⁸ Bèè mōke diwèi bè di buotí tidibotì tēmè mme bè kàbe mieke kè di yóó peité Kuyie ndómè kè bèè kóú.

4

Mùù te kè yeκpàrè bo

¹ Dimàù nè yeκpàrè dèè bo di cuokè, dè bonní de? Dè bonní di mómōmbe borè nde, ke yé di dómè dèmarè péu dèè í wenni ke kpa nsáá. ² Di òò ndó dèmarè nde ke mónté kénkòò ditòbè. Ke ndó otòò mòke dè ke mónté kénkpa. Di òò mónté di í mòò mèè kpéi nke Kuyie. ³ Di móú kè kù í di pāā nke yé di móúnè mèè yèmmè í wennimè, di dó ké ndè dōòrinè di dómè mme. ⁴ Díndi bèè tū nyice idéyì di í yé ke dò nkè di dó kutenkù di tú Kuyie ndootitòbè mbeà? ⁵ Di yèmmè dò ntì sōíté ke wārimu ke tú: Kuyie ndó kuù máà nte diwēnni kù ānné di onitì miekaà? ⁶ Kù dó ké ti dōò mesàà mme péu. Tì wārimu ke tú: Kuyie ndòòri mesàà mbèè kékūnne bemáá, ke yetírì sipòò yembè. ⁷ Duónnè dimáá Kuyie nkébaao dibòò kè dii coké kédété. ⁸ Tóónnè dimáá Kuyie nkè kù di tóónnè. Díndi meyei nyembè wénkūnne dimáá, díndi meyèmmè mèdémè yembè wénkūnne di yèmmè. ⁹ Banténè di sémmè kè di yèmmèe caàrè, kè di yóu mudaá nnè diwèi kénkuò. ¹⁰ Kékūnne dimáá Kuyie nyiikè kè kù di déúkūnne.

Kirisi kàbe í dōmmè kénnáante betòbè kpéi

¹¹ N kɔbe di bá nnáante ditɔbè kpéi nke wátìrì ditɔbè, wèè nàá nhotòu kpéi nkoò wátìrì ò wátìrì ikuó nyi, wèè me nwátìrì ikuó wè ì yeténèmu. ¹² Kuyie nkuu máá ànné ikuó, kè kuù bekù, kè kuù dèi wèè naati nè wèè sì. F́ nnáke a tú we ke bekùnè a kou tòu!

Ti í dòmme kémmeke sifeí

¹³ N náánnè dímbè di mmònnì díndi bèè tu: Yíe nyoo nanke ti bo kɔte di nheì kémmeke dibenni ke dɔri kupotaá nke pété idííí. ¹⁴ Di í yé tìi naa yóó di tuakení, di dònne mupãã mmu mùu ãã yenni kéréētóo bàmbà. ¹⁵ Di dò nke ní na nyí: Kè Kuyie ndó ti nfòu kédòò die nyoo deterè. ¹⁶ Kè di né mɔke tefentè ke tá dimáà, Kuyie nyí dó de kó tefentè botí. ¹⁷ Wèè yé mesàà nhò dò nkédòò mè, ke í mè dòò, ò dòò meyei mme.

5

Bedítìkprààtibè bo ndakemè

¹ Díndi bedítìkprààtibè meyei mmèè yóó di tuakení mè deumu. Nkuònnè. ² Di kpàtì pààkemu, kè ditúu càáké di yààtì. ³ Yemòrè sonye nye di wammúmè mesòò nnè idííí ke còú nkè dè càke ke naa yóó di bekénè ké di còu. ⁴ Di í yietí bèè kùúí di paa nnè bèè dèi di diitì. Kè bè kuò nkè ti Yiè nKuyie Mpakadaa kèè be dabùò. ⁵ Díndi dòòmu di dómè ketenkè ínkè, ke di ke dùnne ke baa di kó mukùu yiè. ⁶ Dîi bekénè benitisààbè ke yé mbè í naati ke bè kùò, bá bè í di bàao.

Ti bo mmimmè mehàárìmè mièke

⁷ N kɔbe mmiínè ke baa ti Yiè mbo wètenímè, fetaafe ãã do kòò tenkùtì mmi mmèè botí ke baa diyãã bo deèmè kòò kãú o diitì. ⁸ Mmiínè ke fííí tei tei, ti Yiè nhauté ke bo wètenímu.

⁹ N kɔbe di bá nnáante ditɔbè kpéi nKuyie nyàà bo di bekénè, obeéntì tùòkenímu ke cómmú dibòrì. ¹⁰ Dentenèní Kuyie pãñáàntì náamè do náante ku náantì, ke fèùrì ke mi mmèè botí, dí mme ndò. ¹¹ Dè nnaati bèè do fèùrì ke mi. Di kèèmu Isòbu kó tináantì ke yà ò do mi nkétuòke kumànkù kè Kuyie nhò dòò dè. Ke yé Kuyie nnitimèmu ke kuò mmesémmè.

¹² N kɔbe di nyé ke bá mparìkunè kéínkè yoo ketenkè yoo deterè marè, di kòò èè ntú èè kè di kòò àà ntú àà, kè Kuyie mbáá di bekénè.

Ti bo nyumè bewedòunkótìbè kè bè ti báánnè Kuyie

¹³ Di mièke kè mehàárìmè sãnté òmòu wèè bántè Kuyie, kè wèè yèmmè naati wè ndiè nke kù sántì. ¹⁴ Kòò mòu mò nwèè yu bewedòunkótìbè kè bèè ò waare mekùò nnè ti Yiè nyètìrì kébántè Kuyie. ¹⁵ Kè bè bántè Kuyie nke tá, ti Yiè nKuyie mbo mièkùnne omuòntì, bá kòò dòò meyei kùu mè nhò cìé. ¹⁶ Ndáankonè ditɔbè di yei, ke báánnè ditɔbè Kuyie nke mierí, wèè dɔri Kuyie ndómè o kó mubáammu kpeñnìmu mediè. ¹⁷ Edii do tú onìtì nwe ke ti dònne ke bántè Kuyie nke dò fetaafe báá ni, kè fè dò yebie nyètããtì nè dikéè bá fè í dùóté ketenkè. ¹⁸ Kòò wète ké kù bántè kè fetaafe ni kè tidiitì peité.

¹⁹ N kɔbe di mièke kòò mòu dèténè Kuyie nkòò tòu wète kòò tènéní, ²⁰ ò deetému de yiè nke yó nte kè Kuyie ncíé mmeyei mpéu.

Pieri wàri dī pátíri diketiri Di mpátíri tō tī náànti

Pieri pátíri ketiri náánnè Kirisi kòbe mbe bèè do ciété ké mbo Asii tenké kubakù cǎnku bíékè, Pieri do yóó bè wàri dipátíri ke bo Odommu nwe. Ò do bè wàri ke bo yáúkùnnè Kirisi kòbe bèè bo mefěútímè mieke be kònti nti, kòo mbè náá nke tú Kirisi kumu ke yǎánté, ke ti dounnè dinùù ke wětini.

Di mpátíri náànti duó ke dōmmè

1. Mudǎummu 1:1-2
2. Pieri dèntemè Kirisi kòbe Kuyie mbè deetémè 1:3-12
3. Ò bè tiémme ke tú bè nfoù mufōmmu wennimu kè be fōmmu ndéúkùnkò Kuyie nyètiri 1:13-2:10
4. Kirisi kou bo ndōmmè mefěútímè mieke 2:11-4:19
5. Kirisi kou dō nke kékùnnè omáà ndi, ke mpí mmutōmmú betòbè kpéi 5:1-11
6. Mudǎummu sǎmmu 5:12-14

Mudǎummu

¹ Mí mPieri Yesu Kirisi kó ditōnni, mī wàri dipátíri dii nKirisi kòbe bèè ciété ke bo Pōō nè Kadasii nè Kapadoosi nè Asii nè Bitinnii kó itempē mmieke. ² Ti cice Kuyie nkuù mè dó ke di tǎáté nè dimōnni, kè di bo ntú ku kòbe, kè Muyaánsààmù di cǎnné kè di bo nyíe nku kpèti kè Yesu Kirisi di òuté nè o yīi.

Kuyie ndi dǎd mesàà ké di duó ndiwèi mmediè!

Kuyie nyóó duó ndè ku kòbe de kó tináànti

³ Ti sǎntímu Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice, ò dǎd mèè sàà nkpréi nke duó nkè Yesu Kirisi yǎánté, kè ti pèté mufōmmu pǎmmù, kòd bàanè ti yèmmè memòu. ⁴ Kè diwèi ti bo Kuyie nyóó duó ndè ku kòbe kéinkè de kpéi. Dè í caari, dè í sīnni, dè í ceeri. ⁵ Kuyie mbo teennè díndi bèè kù tǎ kè di tuòke diyie sǎnni kè kù di duó nkù sòri dè.

⁶ Dè tū nní ndi naati bá kè di fěùri ke ààri yemòrè sǎmpó mieke. ⁷ Di yému ke dō mbè ò ndó kéwénkùnnè mesò ké mè pūnnému bá mè í yóó me mmontemè. Di tǎkùmmè pēētému mesò, mefěútímè nè meháárimè kè dè di yáú kè bo yà di tǎ kè dè màmmè. Di yóó kpenkemu kè Kuyie ndi sǎnte ké di déúkùnnè Yesu bo wēténí dīi yiè. ⁸ Di ò dómu bá di í me nhò wùómmè, kòd tǎ bá di í me nhò yàmè, ke mòke kuyènaatí diekù onitì báá na kénáké kùù màmmè. ⁹ Ke yé weti weti ke dō ndi tǎ Kuyie nkè kù yóó di deeté diyie sǎnni yiè.

¹⁰⁻¹¹ Kuyie mpǎánáànti náàmbè do nàkému kù yóó deetémè benitibè kè Muyaánsààmù mbè bonè ke bè benkú Yesu yóó fěúté mèè botí kè Kuyie nhò déúkùnnè, kè deè nte kè bèè fié yepáte ke bo yà dīi mōnni ndi nè mèè botí nku dè yóó dǎd mè. ¹² Kuyie ndo benkemu ku pǎánáànti náàmbè kè bè nyé ke dō mbè náá nti í yóó dǎd kè bè kraá fòù. Bè tì nàké dīi kpéi nke, bèè náante Tináànsàànti kè bè tì ndi nàké páíi nè Muyaánsààmù kó muwērímú, kè Kuyie ntōrè dó ké tì yíēté.

Ti bo nwennimè páíi ke dōnnè ti cice Kuyie

¹³ Nwǎkénè kémpí nKuyie ntōmmú kénno nke pīi ndimáà, kémbaanè di yèmmè memòu Yesu yóó wēténí ke di duó ndè. ¹⁴ Nyíènnè Kuyie nkpeti, bá ntūnnè kutenkù kuu nkó meborime, di do í yé Kuyie nke dōmmè. ¹⁵ Ndōnnè páíi di borime memòu mieke, Kuyie nkùù di yu kù dōmmè. ¹⁶ Ti wàrimu ke tú: N dōnnè páíi mí nKuyie n dōmmè páíi.

¹⁷ Di kù yu ke tú di cice nwe, nyénè ke dō nkù í baàtì òmòù, kù yóó bekénè bá wè o tōmmú dōmmè mme. Ndénè ku di fōmmu mumòu mieke ketenkè kie nyínkè. ¹⁸ Di yému

ke dò ndi do tũ ndi yembè kó meborime yeime kè Kuyie ndonté di wũḥ, kù né í yè donté nè mesəə nyoo nè idíítí dèè pēnké. ¹⁹ Kù yè donténè Kirisi kó mukúú mmu. Kirisi do mpáíí nwe, ke dò ndipebii ðìi kpa kuyènkù ke kpa tesòutè, bè ḥḥ kuə ði. ²⁰ Kuyie nyóó ò tãāté kòo bo di deeté ke mu nyí ðòò kutenkù, koð duənní yemə̀rè sənyə kòo bo di doð mesàà. ²¹ Ke duó nkòo yànté, kè kù ò deúkùnnè, deè te kè ti tá Kuyie ke baa kù bo ti deetémmè diyie sənni yie.

²² Di yie ntimóm̄m̄nti nti kè tì di wèrkùnnè, kè di bo na kéndó ditə̀bè. Ndónè ditə̀bè mediè nnè di yèmmè meməu. ²³ Di fòù mùù fòm̄mu í tú di yembè kəmu, mùù yóó deè. Tináansààtì tìi bo sáà ke duò mmufòm̄mu tìi mù ndi duó nkè mù yó mbo sáà. ²⁴ Ti wàrimu ke tú:

Onìtì dò ntimútì nti,
kòo ārimè dò mmumúpóó.
Timútì ḥḥ kpeímu kè ti póó nyotə.

²⁵ Ti Yiè nKuyie nkó tináansààtì tinti me mbomu sáà.
Tìi tu Tináansààtì bè di nàké tì.

2

Kirisi kəbe kó tináansààtì

¹ N kəbe yóunè mepóm̄m̄, meciimmè, meyèmmè mèdémè, a bo ndómè otə̀u kperə, nè tináansààtì. ² Kuyie nnáansààtì wennimu: Ndónè ti ibíbénní dó mèè botí memiè, kéna kénkótírí Kuyie nkó kuce mieke. ³ Di yáákému ke yà Kuyie nwennimè.

⁴ Dí tóónnè dimáà Kirisi wèè tu ditáfòurì Kuyie mpénsirì ði ke ði tãāté ke bo púúténè ku cíètè, kè benitìbè ði yete. ⁵ Duónnè dimáà Kuyie nke múnkəe naá nyetákperè kè kù di maánè ku cíètè, kè dí ntú Kuyie nkuó niùbè bèè dò mpáíí ke pí mmutəmmú kù dó mù. ⁶ Ti wàrimu ke tú:

N tãāté ditásààrì ndi
ke dəu nSiyḥḥ kè ði tu dipūū,
wèè ði tá dèmarè báá ò nampe.

⁷ De kó ditári tu díndi bèè ði tá ði kó disānni ndi. Bèè ði yete tì wàrimu be kpeí nke tú:

Bemaribè dootóo ði tári,
ðìi naá ndipūū kó ditári mómmənni.

⁸ Titetì wàrimu ke tú:
Weè tu ditári bè yó mbétírí ði,
dipèrì ði yó mbè buò
bè í tá mèè kpeí nho kpeti.

Bèè yete o kpeti bè yó nduəmu, Kuyie nkuò me nyē.

⁹ Díndi bie ði tú Kuyie ntãāté bèmbə, Okpààtì kó ikuó niùbè, kubotí kùù cāá, kubotí Kuyie ndonté kù. Kù ði tãāté ke ði dènnəní dibiinnì, ke ði tanné ku kó kuwenniku diekù kè ði bo náké mutəmmú diemù kù pí mmù mmu ði kpeí. ¹⁰ Di do í tú Kuyie nkəbe, ði mmənni ke bè naá. Kuyie mu ndo í ði cíē, ði mmənni ke ði cíē.

Kirisi kəbe borime bo ndəmmè

¹¹ N kəbe n dó bè, ði pə̀ðnímu ke tú bepə̀ðbè ketenkè kie ínke, deè te kè n ði tiè nke tú: Di yóu meyèmmè mèè dó meyei, mè màùnè ði wənni ndi ði dó Kuyie. ¹² Di borime nwenni, bèè í tũ nKuyie nkè bè ði sáà mbèe yà mè wennimè, ke deúkùnnè Kuyie nyètìrì ku beéntì yie.

¹³ Di dó mèè kpeí nti Yiè, nyíennè bèè baké be kpeti, okpààtì diewè ¹⁴ nè o kó betūmbè, ò kànnè bè kè bè tiè mbèè càari, ke sántí bèè dòòri mesàà. ¹⁵ Kuyie ndó dí ndəəri mesàà mme, bèè í kù tũ nkè bè báá pétè timatì ke ði wátí. ¹⁶ Kirisi ði dènnemu ikuó mieke, bè né í yē ndí ndəəri meyei ði yè mèè kpeí nyikuó mieke. Di borime nwenni kè ði dəəri Kuyie

ndómè. ¹⁷ Di báa senkèrì òmòu, ndónè Kirisi kàbe bemòu, kéndé Kuyie, ke yíé nhokpààtì kpeti.

Kirisi fěúútémè kè ti dò nkéfěúúté

¹⁸ Díndi betòmbè nyíennè bèè di ni be kpeti ke bè dé, kè bè wenni yoo bè yóu. ¹⁹ Kuyie mbo di dàò mesàà nkè bè di fěũnko kè di mi ndi dó mèè kpéí nke yie nKuyie nkpeti. ²⁰ Kàa dàò meyei nke fěũrì dè í màke diyètìrì mari, kàa me ndòò mesàà nke fěũrì ke mi, dè tu Kuyie nkó mesàà mme. ²¹ Kuyie ndi yu dèè kpéí. Kirisi fěúútému di kpéí nkè di dò nkétũnne o ce kékéúúté. ²² Wè í dàò meyei mmamè, ò me nyí nàké siyáàbìsì nè ò bomè. ²³ Kè bè nhò sǎǎ, mbá wè í těnnìnko, kod fěũnko kòò cǐéké, ke ànné demòu Kuyie nkùù bekù weti weti ku nòutè mieke. ²⁴ Weè còutè ti yei nke tò, kè bè ò baaké kudapǎǎtí kè ti bo kú meyei mbíékè kénfòu mufòmmu Kuyie ndó mù. Bè we nkòute kè ti mieté. ²⁵ Bè we nkòute kè Kuyie nti dèeté. Di do dò ntipièti tìl feti tìnti, di mmònni ke wète di cěnti wèè bàa di wèrè o borè.

3

Benitipòbè nè be daàbè bè dò nkéndòmme

¹ Díndi benitipòbè dí nyíé ndi daàbè kpeti dèè pěēté di bo mbè nàámmè Kuyie nnáànti. Kè bèmabè be mieke í tũ nKuyie, di borime nte kè bèè kù tũnne. ² Ke yé bè yóó yàmè di borime wennimè kè di bè dé. ³ Di bá nsārì ke pǎǎtì tiyùti ke do ntiyààtì idítíkperí kpeti, yetootǎre idítíkperí kpeye, ke bo benke dimáà. ⁴ Di wenniku ntú kùù bo di mieke kùù í ceeri, di yèmmè nwenni ke boo, Kuyie ndó kuù wenniku botí. ⁵ Dimònni kó benitipòbè bèè do duó be máà Kuyie nké nkù bàa bè do me ndò nke yíé mbe daàbè kpeti. ⁶ Saraa do me ndò ke yu o dàu Abarahammu ke tú o yiè. Kè di dàori memme di bo ntú o bí kè bá nyǐékù tìmatì.

⁷ Díndi benitidaabè kè dí mpí ndi pobè mesàà nke yé di wěrimú pěētémè be kòmu, ké mbè dé ke yé di yóó wěnnémè ke pété mufòmmu mùù bo sǎǎ. Kè di dàori memme dèmarè báa dítinné di báammu.

A bo ndòorimè mesàà mbá kè bè da fěũnko

⁸ Nwěrinè meyèmmè mèmáà, dinùù dimáà kèmmàke ditòbè kó mesémmè, ke dó ditòbè ke dò nteciètè tèmáà kàbe. Kéndàori mesàà nke kékũnko dimáà. ⁹ Di bá nfòku ditòbè meyei, kè bè da sǎǎ nha báa těnné, a petìnke mào Kuyie nkó mesàà mme be kpéí. Kuyie ndó di mme ndàori kè kù di dàò mesàà. ¹⁰ Tì wǎrimu ke tú:

Wèè dó kèmbò kè dè ò naati,
wèè yóu tináanyeyiti nè siyáàbìsì.

¹¹ Ke yóu meyei kéndàori mesàà,
kényetíróo ke dó kénnaatinè benitìbè bemòu.

¹² Ke yé Kuyie nyémè
bèè dàòri kù dómè be kpéí nke,
ke còú be kó mubáammu,
ke búútí bèè dàòri meyei mbe kòmu.

¹³ Kè di dàori mesàà nwe mbo di dàò meyei? ¹⁴ Bá kè bè di fěũnko di dàori mèè kpéí mmesàà ndi bá nyǐékù òmòu, kè di kòmbùòtì duò. Dè ndi naati. ¹⁵ Ndénè Kirisi di Yiè, kòò mòu di beke o kó kuce kpeti dí ò nàké diyòònni ke báa ò sènkèrì. ¹⁶ Ndòorinè mesàà nke bá nyǐékù, kè ifeii pí mbèè di wátìrì ke di sǎǎ, ke yé bè í yóó yàmè di dàò mèè yei. ¹⁷ Kàa dàòri mesàà nkè Kuyie ndó a fěúúté, dè wennimu ke pěēté a bo dàòmè meyei nkéfěúúté. ¹⁸ Kirisi fěúútému ti yei nkpeí, wenwe wèè kpa meyei nke duó nhomáà kuce mèmáà kè bè ò kùò, ò me ntúmè onitì kòò ku, ke yǎnté ke yé ò tumè Kuyie, ke bo ti niitè Kuyie mborè. ¹⁹ Ò ku dii mònni kénákému Kuyie nnáàntì becírìbè bèè kpetí. ²⁰ Bèè do yete bèmbe Kuyie

nkpeti, Nəwee baakù dìi m̀ǹǹǹi bàtòd k̀e Kuyie mmi nke bè bàa. Benitibè bèni, beè máà do ta bàtòd mieke k̀eyenténè menie. ²¹ De kó menie ndo d̀onnè bàtèmmù nwe bè di ãã wè kòd di deeri, bè ãã í nyóó ãnnè onitì bàtèmmù ke bo súté o k̀ontì kó meyoó, dè benkù Kuyie nhūtè m̀emmè o yei nkòd wenke. Kuyie mbo na ké mè d̀òd ke yé Kirisi kumè ke yànté. ²² Di mm̀ǹǹǹi Yesu d̀eke kéinkè nke ke kari Kuyie mbakù you ke baké Kuyie ntōrè yemou nè kéinkè kó bekperibè k̀e bè ò dé.

4

A bo yóumè meyei nkédòd Kuyie ndómè

¹ Kirisi f̀éútému! Nyénè ke d̀ò ndi múnke yóo f̀éúté, ke yé wèè f̀éuri ò yóumè meyei. ² Deè te k̀e ti d̀ò nkéndòori Kuyie ndómè ti we yèè kraá ye mieke k̀eyóu timómmambe ti dómè. ³ Di do í tũ ndi m̀ǹǹǹi Kuyie nke d̀ori di dómè mme, ke d̀outinè ditòbè, ke tú tinaayããti, ke ãã yedikétontébaa ke feu iwũõ yebakè d̀è tu meyei ndiemè. ⁴ Di mm̀ǹǹǹi ke dè yóu, nè bè di do wè nke d̀ori meyei k̀e dè bè di, k̀e bè di sáá nke di senku. ⁵ Kuyie nkùu yóo bekénè befòubè nè becírìbè kù yóo bè yietímu be d̀òrìmè d̀ommè. ⁶ Deè te k̀e Kirisi nàké Tináansààti becírìbè, k̀e Kuyie mbo bè bekénè k̀e bèe pété mufòmmu kù duó mmù.

Kuyie nti duómme ti tómmú ti tómmú

⁷ Kutenkù auté ke bo deemu, nciinè, ke nyé ke báa nKuyie. ⁸ Dèmarè ketirè tu: Di bo ndómè ditòbè, ke yé medókumè daatimè meyei mmesúkumè. ⁹ Ncòunè Kirisi kòbe di cèi nè diwèi. ¹⁰ Kuyie mpãmu bá wè dipãnni, di nyè p̀innè mutómmú k̀e dè wenni, ke teennè ditòbè. ¹¹ Kuyie nduó nwè kòd bo nnáa nku náantì, wè nti náa mbetòbè, k̀e kù duó nwè kòd bo nteennè betòbè wè mbè teennè o wèrímu mumou Kuyie nhò duó mmù. Kè Kuyie nyètiri deuke Yesu Kirisi kpéi nwèè deu ke kpeini sáã. Kè dè mme ndò.

A bo nf̀éurimè Kirisi kpéi nkè dè da naati

¹² N kòbe n dó bè, k̀e di f̀éuri mediè ndè báa di di, k̀e di yèmmè ndò ndèmarè cànnè. ¹³ Dè petinke ndi naati Kirisi f̀éútémè k̀e di múnke f̀éuri, kòd bo wèteni k̀e di yà ò deumè k̀e diwèi di pí. ¹⁴ Kè bè di sáá ndi tú mèè kpéi nKirisi kòbe dè ndi naati ke yé Muyaansàamù kó muwèrímu diemù di bonèmmè. ¹⁵ Nyénè k̀e bè bá nf̀éunko òmou ke tú ò kùò onitì, yoo ò yùúkú, yoo ò d̀òd meyei nyoo ò ta otòu kpeti mieke. ¹⁶ Kòd m̀ou f̀éuri ò tu mèè kpéi nKirisi kou, ifei bá nhò bo, ò petinkee sante Kuyie nhò tu mèè kpéi nKirisi kou.

¹⁷ Kuyie mbeénti t̀òkemu k̀e kù keténè ku kòbe. Kè Kuyie nketé ke bekùnè tínti ku kòbe dè né bo ndómme bèè kù yete? ¹⁸ Bèè d̀òri Kuyie ndómè k̀e bè f̀éúté ke né na ke cooté, benitiyeibe nè benitidonnibè bo yíme kécooté? ¹⁹ Bèè d̀òri Kuyie ndómè ke f̀éuri bè nsoké ke d̀ori mesàa nke duó mbemáa Kuyie nkùu bè d̀òd, kù béi ntì í ceeri, kù béimmu ke tú kù í yóo bè yóu.

5

Ti bo ndakemè Kuyie nkòbe kpéi

¹ Di mm̀ǹǹǹi n náánnè dímbè bewedòunkótìbè, m múnke we ntú ke yà Kirisi f̀éútémè, ke yóo ò wènnénè ò kpeti mieke. ² Ndakenè Kuyie nkòbe kù di duó mbè kpéi nkè mbè pí mmesàa nnè di yèmmè memou, dè bá ntú nè muwèrímu yoo di dó idítí, dí mpí ndi dó mèè kpéi nKuyie. ³ Di bá ndó kémbaké Kuyie ndi duó mbè, dí ntú bè yó nwúo mbèè kó meborime ke tũ. ⁴ Kòd cènti diewè t̀òkeni dìi yiè wèè di cú ticuuti tikpeti t̀i yó mbo sáã.

⁵ Díndi bebémbè, nyiénè bekótìbè kpeti. Dimou k̀e di nkènkunko dimáa. Ti wàrimu ke tú: Kuyie nyetiri sifei yembè ke d̀ori mesàa mbèè kékunko bemáa. ⁶ Kékunne dimáa

Kuyie nkperíkù ìkè, kè ku m̀nni t̀̀̀kè k̀̀ di déúk̀̀nne. ⁷ Duónnè ku di yentotí im̀̀, ke yé k̀̀ dàkemè di kpéí.

⁸ Nyénnè kéndake, di kprantídèntòu dibòò firimu dicìrìcìrì k̀̀me, ke ùntí ke wanti di bo pí nwè. ⁹ Nfííkúnè tei tei Kuyie nkó kuce kébaao dibòò. Nyénnè ke dò ndi k̀̀be bèè bo tip̀̀tì tim̀̀ be m̀nke f̀̀̀̀rì meè botí. ¹⁰ Di yóó f̀̀̀̀tému yem̀̀rè s̀̀mpó mièke. Kuyie nk̀̀̀ d̀̀̀ri mesàà nke di yu kè di bo ẁ̀nnénè Kirisi k̀̀mbo ku kpeti mièke s̀̀̀̀, kè k̀̀ di wénk̀̀nne páíí, ke di kpénk̀̀nne, ke di fíí ndipũ̀ kperì ínkè. ¹¹ Kuù kpeínì s̀̀̀̀. Kè dè mè ndò.

Mucaummu

¹² Ti kou Sidiféè weè n teennè kè ti ẁ̀ri di mpátiri kè m bo di náké ke tú Kuyie ndi d̀̀̀mu mesàà nweti weti ke yáúk̀̀nne di k̀̀nti kè di nfííkú teii k̀̀ kó kuce mièke.

¹³ Kirisi k̀̀be Kuyie ntããtè bè kè bè bo Odommu nè n kóo dapàà mMariki, bè di d̀̀unko.

¹⁴ Díndi Kirisi k̀̀be, ndóunnè ditòbè nè diwèì.
Díndi Kirisi k̀̀be kunaatí ndi bonè dim̀̀.

Pieri wàri dīl pátiri déri
Di mpátiri tō tīl náànti

Pieri do wàri o pátiri déri Kirisi kabe bemou ndi bá kè bè bo kùu pikù. Ò do bè wàri ke bo bè nàkému kè bè ndake kébaao bèè tiè nyiyáàbìsítíé nkè ì cààri benitìbè ke bè tanninko meyei mmieke.

Pieri do dake yíkú tīl ínkè tīl tú: Kirisi í ɔtí ò bo wētenímè. Kè Pieri nàké de yembè ke tú, kè Kirisi ɔtí ò í dómè mme kòd mōu feti, ò dó timōu ti bantému kéceete ke yóu ti yei.

Di mpátiri náànti duó ke dōmmè

1. Mudōummu 1:1-2
2. Kirisi kou kó mufōmmu dō nkéndōmmè 1:3-21
3. Pieri tumè bè ndake iyáàbìsítíé nyembè kpéi 2:1-22
4. Pieri nàkémè Kirisi kó muwētīmù nè Kuyie nkó diyìè de kpéi 3

Mudōummu

¹ Mí nSimō Pieri m pí nYesu Kirisi kó mutōmmú mmu ke tú o kó ditōnni. Mí wàri di mpátiri díndi bèè tá Kuyie nti kù tá mèè botí. Kuyie nnè Yesu Kirisi Odeetiwè bè wetímu deè te kè bè di duó mmetákùmè kè mè dōnnè ti kōme. ² Kuyie ndi teennè ké di dōd mesàà mmediè nké di duó ndiwèi, di kù yíēté mèè kpéi nnè ti Yiè nYesu Kirisi.

Kuyie nti tãātémè ke ti yu

³ Kuyie nnè ku wērimú mieke kù ti duómmu dè ti békú dèè kó dimàà kè ti bo nřòu ke kù sãntí. Kuù te kè ti yíēté wèè ti yu, kè ti bo ò toténè o kó tikpeti nè o kó mesàà. ⁴ Nè deè mieke nke Kuyie nti dōunnémè yenò yediye yēsààye kè dè bo yie nkè ti pèté kù yē nkù yóó ti dōd dè kè ti na kēyenténè kutenkù kuù nkó meyei mmèè mōke medókùmè mèè kòu, kédontenè Kuyie. ⁵ Nè de kpéi nyetenko kēyíé meborime sààmè di tákùmè ínkè, kēyíé meyíētímè di borime sààmè ínkè, ⁶ kénno nke pīi ndimàà kè dèe yíénè di yíētímè ínkè, kè di nō nke pīi ndimàà di yetoo kēmōote mewēērímè, kēyíé Kuyie nkó disãnni mewēērímè ínkè, ⁷ kēyetoo kéndó Kirisi kabe kēmōote medókùmè. ⁸ Kè di mōke dende kó dimàà ke dè yéúti dè bo nte kè di tōmmú ndéúkú kè di dake yíēté ti Yiè Yesu Kirisi. ⁹ Wèè í mōke dende ò tu kuyūðnkù nku, wè í wúó, ke í kpaá yé Kuyie nhò òútémè o yei.

¹⁰ Yetenko kétaunnè dimàà weti weti Kuyie nkùu di tãāté ke di yu. Kè di dōri memme di bo na kētūake kumànkù. ¹¹ Kè Kuyie ndi kpeté dibòri mesàà nkè di ta ti Yiè nYesu Odeetiwè kpààtìyuu mieke, dīl yó mbo sãã.

¹² Deè te kè n dó ké ndi denni de kó tináànti sãã bá nè di me ndié nke tì yémè kè di dake fííku timómmōnti di tá tì mieke. ¹³ Kè n kpaá fòu, n dó ké ndi dennimu de kó tináànti kè di báá yè nkéduó. ¹⁴ Ti Yiè nYesu Kirisi n nàkému ke tú m mōnni tūòke. ¹⁵ Deè te kè n yetíróo ke baa tì ndi náá nke bo kú kè di nkpaá ke tì yé.

Kuyie mpããnáànti náàmbè nàké tì tumè timómmōnti

¹⁶ Tì náá ntīl náànti ke di benkú ti Yiè nYesu Kirisi wētínímè nè muwērimú í tú pètēmpè benitìbè keú wè nè mecìl. Ti yàmu nè ti nuò nhò kpeñnímè. ¹⁷ Ti do bomu ditāsààri ínkè kè ti cice Kuyie nhò sãnte kó dēúkūnne nè ku kpeti dieti mieke kó dēinnè ke dō: Ye nweè tú m bire kè nh ò dó mesàà koð tá mediè. ¹⁸ Ti do ò bonè ditāsààri ínkè nke kékeke de kó metammè.

¹⁹ Deè te kè ti yie nke dō Kuyie mpããnáànti náàmbè do nàké tì yóó dōd. Di dō nkè tì yiemmu, tīl dō nfitírè dèè mí keyènkè ke wenté, kè tekúnwentéwàtè yènní ke mīté di yèmmè mieke. ²⁰ Nyénè ke dō nKuyie mpããnáànti náàntò mōu í nàké timatì tīl tu o kpeti.

²¹ Onìtì báá na nè omáà kénáké Kuyie mpããnáàntì, Muyaánsààmù muù do bè bonè kè bè nnáá nKuyie mbè duó ntì kè bè bo náké benitìbè.

2

Iyáàbìsítíé nyembè kó tináàntì

¹ Benitìbè do bomu bèè tu bemáà Kuyie mpããnáàntì náambè ke sou. Mèè botí nku benitìbè buotémè di cuokè ke náá mbenitìbè tìì í tú Kuyie nkpeti ke bè sou ke yete ti Yiè nwèè bè dæeté o kpeti ke feti kè Kuyie nyóó bè kùò mecãã. ² Kusúkù bo tũnne be borime kè bè ndoutinè betòbè kè dè nte kè benitìbèè senkèrì Kuyie nkó kuce kùù tu timómmonti kòku. ³ Bè yó ndi sou nke dó idíítí nyi, Kuyie mme nyóó bè kpetínnému bàmbà.

⁴ Kuyie nyí yóu ku tǒrè yèè yete ku kpeti, kù yè tanné difǒtìrì cūmpuri ndi dibìnnì mieke ke baanè tibeénti yiè. ⁵ Kuyie ndo í yóu Nòwee kó dimònnì kòbe. Kù do cúũnní fetaafe nfe kè fèe kuò benitiyeibe, kényóu Nòwee nè o cífèè kòbe beyiekè. Nòwee do nàkému benitìbè ke dò bèè dǎd Kuyie ndómè. ⁶ Kuyie ndo cóu nSodømmu nè Komòò kè benitìbèè kú páíí, kè dè benkú kù yóó kpetínnémè mme benitiyeibe, ⁷ kédæeté Dòti onitisàù wèè yèmmè do caari nè bè dǎdri mèè yei. ⁸ Ò do tú onitisàù nwe ke bo bè cuokè ke wúó mbè dǎdri mèè yei nke yo be náanyeiti kòo yèmmè càari. ⁹ Kuyie nyému kù yóó dæeté mèè botí ku kòbe bèè fèùrì, ke yé kù yóó kpetínné mèè botí benitiyeibe ku beénti yiè. ¹⁰ Kù dðke yóó kpetínné bèè dǎdri bèmbe meyei mbe yèmmè dómè ke kù sènkù.

Iyáàbìsítíé nyembè, n di náá mbèè kpéí mmòke yekòmbò nye nè sifeí, bè í dé kéínkè kó bekperìbè ke bè sǎá. ¹¹ Bá Kuyie ntǒrè yèè kpeñnì ke bè pèèté, yè í dàátí ke bo sǎá nkéínkè kó bekperìbè Kuyie mborè ke dò bè càarè. ¹² De kó benitìbè í yé bè dǎdri dè, bè dò nyiwũ nyi ìì pèi kè bè pñ nke kòu. Bè sǎá mbè í yé dèndè kè Kuyie nyóó bè kùò iwũò tēmè. ¹³ Bè dǎd mèè yei nKuyie nyóó me mbè yietí. Bè dǎdri meyei mbè dómè mme kuyie ncuokè, kè ð mbo di yo ndè kè dè dò nyisíe ke di sìnkùnko, kè dè bè naatinè bè dǎdri mèè yei. ¹⁴ Ke dó benitipòbè máà ke dǎdri meyei nsǎá ke buò mbèè í kpeñnì Kuyie nkó kuce, ke duó mbe yèmmè idíítí ke yé bè ðmmè ke ì péu. Kuyie nyóó bè bǎntému kusìnkù. ¹⁵ Bè yóu kuce sààkù nku ke tũ mme yei nkòku. Badammu Beòò bire do tũ nkù kéndǎdri meyei nke dó idíítí. ¹⁶ Kè Kuyie nhò kpannè o tookperì kpéí nkè sǎmmarímú ò dèke wèè béi nhonitì kòmè, kòd pèitè ò dó kédǎd mèè yei nkpeí.

¹⁷ De kó benitìbè dò nsibíí sù kùú sìnsi, ke dò nyewetè kuyaakù tou yè. Kuyie mbo bè kpetínné difǒtìrì cūmpuri dibìnnì mieke. ¹⁸ Bè náante sifeí kó tináàntì nti nè tiyeinnáàntì, ke sou mbenitìbè nè mufømmu yeimu, ke yũò mbèè bo ke yetiní bèè feti be mieke. ¹⁹ Ke bè náá nke tú bèè yè tidaatì mieke, ke né tú bemómmòmbe meyei nkó tidaatì, kè mè yóó bè kùò ke yé dèè nò nhonitì dèè ò bakémè. ²⁰ Kòo niti cǎuté ti Yiè nYesu Kirisi Odeetiwè ke yóu kutenkù kó meborime ke wète ke mè tũnne, o borime ðð sǎntemu kèpèèté ò sòò í tũ nKuyie nkè mè dómme. ²¹ Kòo do í yǐéte kuce sààkù dè na ntǎũ kèpèèté ò bo kù yǐétemè kèwète kè kù yete, kéyete Kuyie ntié nsàayi bè ò tié nyi. ²² Dikotinùù mari náá ntì ke tú: Temòtè tǎ ke wète ke yo ntè tǎ dè, kè defònkùrè wùò ke wète ke muòtì mesámmè. Tìì ò tùðke.

3

Ti Yiè nYesu yó nwétiní kè dè ndómme

¹ N kòbe n dó bè, n di wàri di mpátiri dérindi ke dó kényíe di dentemu kè di ndake di kèè tì Kuyie nkó kuce mieke ti kpéí. ² Dentenèní Kuyie mpããnáàntì náambè do nàké tì nè ti Yiè nYesu Kirisi Odeetiwè duó nyì tié nkòo tǎrè ì ndi tùò. ³ Di nyé ke dò nyewe sonye benitìbè bo buoté kéndǎdri bè dómè ke di daú ke tú: ⁴ Yesu yè nhò wétiní, yé we? Ti yembè do bomu ke ku, nè Kuyie ndòmmè ketenkè demou dè í cèete. ⁵ Bè í yóó yie nKuyie nkuù

béimmè kè ketenkè nè kéínkè kè dè buoté, kè kuù yìé kébéi nkè menie mbàte ke cǎíné nè ketenkè. ⁶ Mèè nie ndo wète kúpíe nketenkè kékuò benitibè. ⁷ Mèè botí nku kù yóó béimmè kéínkè nè ketenkè kè dèe cóuté, kè kùu bekénè benitiyeibe ké bè kpetínné.

⁸ N kòbe nyénè ke dò nti Yìè mborè yebie ntekoupiítè (1000) dò ndiyiè dimáà ndi kè diyiè dimáà dò nyebie ntekoupiítè. ⁹ Ti Yìè nyí ɔɔtí, ò bo dɔðmè ò béi nti, benitibè bèè yémmè mè dò, nhò í dɔ òmòu feti, ò mirímu ke dɔ bá wè wèe ceete ke yóu meyei.

¹⁰ Ti Yìè nyóó wètení oyúókù kǎme mme. De yìè kè kéínkèe uutè mediè nképèētóo kè muhǎǎ ncóuté siwǎǎ nè ketenkè nè ke kperè demòu. ¹¹ Demòu kè dè yóó còuté memme, di tǔ ndò nkéceete di borime mme kéndɔri Kuyie ndómè. ¹² Mprínnè ku tǔmmú nè di yémmè memòu kè de kó diyieè cǎrike kétuakení, kè muhǎǎ ncóuté kéínkè kperè kè dèe yiete. ¹³ Ti baa kéínkè pànkè nke nè ketenkè pànkè, Kuyie nti dɔúnnè dèè kpréi ndinùu, meyei nyí yó mbo dè bá wè ò yó ndɔri dè Kuyie ndómè.

¹⁴ N kòbe n dɔ bè, yetenko kéndò mpáíi ke kra meyei, kénɔtaunè Kuyie, kémbaa de kó diyieè. ¹⁵ Nyénè ke dò nkè ti Yìè nyí wètení mecǎǎ nhò mimmu ke dɔ ké di dɛeté. Kuyie nduómumu mecìi nti tebite Pɔɔri kòò tì ndi wǎri. ¹⁶ Kè tì bo o páte mièke, kè timatì yóu, bèè í banté nè bèè í kpenke, kè bè cèèri tì tu mù bè òmmè Kuyie nnáahtì tetì, bè ce mbemáà ndi Kuyie mbeéntì.

¹⁷ N kòbe n tì ndi nàkému, nyénè kè benitiyeibe báá di souté kè di yóu di fííku nkùu ce mièke. ¹⁸ Nsókénè ke kótírí Kuyie nkó kuce mièke, ke dake yíété ti Yìè nYesu Kirisi Odeetiwè, kòo yètìrì ndeu sǎǎ. Kè dè mmè ndò.

Isã wàri dìi pátíri ketirì Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì

Isã wèè wàri tináansààtì kó dipátíri weè wàri dii. Ò wàri de kó dipátíri ke bo teennè Kirisi kɔ̀be mbe kè bè mmɔ̀kenè Kuyie mmetaummè sààmè, ke múnke ntaunnè betɔ̀bè kè dè wenni. Isã náàntì mièke ò ìkú dìi tanyuu tú a bo ndómè a kou tɔ̀. Kè Isã dɔ̀ kè wèè yete, ke tú Yesu í tú Kirisi Kuyie ntááté wè, de yiè ntɔ̀te metaummè mme nè Kuyie nke mè tɔ̀te wenwe nè benitibè. Ti fòmmu dò nkénwennimu kè tí ntú kuwenniku kó ibí, dibiinnì báá na kénkɔ̀kénè kuwenniku.

Di mpátíri náàntì duó ke dòmmè

1. Yesu bè yu wè ke tú Tináàntì tìi duó mmufòmmu 1:1-4
2. Ti bo nfòùmè kuwenniku mièke 1:5-2:17
3. Kirisi kpantídèntòu 2:18-29
4. Mɛborime mèè benkú ti túmè Kuyie mbí 3
5. Ti bo mbaàtìmè dèè tu meyetímè nè dèè tu timómmonti 4:1-6
6. Wèè dɔ̀ ò ñ ndòmmè 4:7-21
7. Ti bo yiemme Yesu deè bo nte kè ti na meyei 5:1-21

Bè tu wè Tináàntì

¹ Meketimè mɔ̀nnì kè bè tu wè tináàntì kòò bomu, kè Kuyie nhò duonnì kè ti ò yà, ke kèè ò náammè, koò kàáké, weè duó mufòmmu. ² Ò kàtenímu kè ti ò yà, weè duó mmufòmmu. Deè te kè ti di náá nke tú ti yà Odeetiwè, wèè tu mufòmmu mùu bo sáà, ò do bo ti cice Kuyie mborè nde ke kàtení. ³ Ti yà dè nè ti kèè tì o borè ti mènke ti ndi náá, nkè di bo ti wènnénè kè tí ntaunè ti cice Kuyie nnè ku Bire Yesu Kirisi. ⁴ Ti di wàri de kó tináàntì kè ti wèi dìi bo píe.

Kuyie ntumè kuwenniku

⁵ Ntenè tináàntì ti kèè tì Yesu borè kè tì ndi náá, Kuyie ntú kuwenniku nku dibiinnì í bo ku borè. ⁶ Kè ti yè nti kù taunè ke kpaá dibiinnì mièke, ti sóu ntimáà ndi, ti í tū ntimómmonti. ⁷ Kè ti me mbo kuwenniku mièke Kuyie mbomè kuwenniku, ti kù taunèmu ke taunè titɔ̀bè kè ku Bire Yesu yìi nhɔ̀u ti yei mmemɔ̀. ⁸ Kè ti tú ti í mɔ̀ke meyei, nti sóu ntimáà ndi, ti í náá ntimómmonti. ⁹ Kè ti me ndáa nti yei, nti bo na ke nyé weti weti ke dò nkù ti cíé nke ti wénkúnne ti yei mmemɔ̀ ke yé kù dò̀rimèmu kù béi ntì. ¹⁰ Kè ti tú ti í mɔ̀ke meyei nti yu Kuyie nku siyáàbisì yiè, ti í yie nku náàntì.

2

Kirisi tumè wèè ti paàtì

¹ M bí n di wàri ti nnáàntì kè di bá ndɔ̀ori meyei mme, kòò mɔ̀u me ndò̀ meyei nti mɔ̀kemu Yesu Kirisi, wèè yóó náké ti kpéi nKuyie mborè wenwe wèè kpa meyei. ² Weè duó nhomáà kè bè ò kùò ti yei nkpréi nkè Kuyie mbo ti cíé, dè í tú timáà, benitibè bemɔ̀u ndi.

³ Kè ti yíe nKuyie ntannò memme ti bo bantémè ke dò nti kù yé. ⁴ Kòò mɔ̀u tu ò yé Kuyie nkè né í tū nku tannò ò sóummu. ⁵ Wèè me nyíe nKuyie nkpeti, weè kù dɔ̀ mómumu, nè dende ti bo bantémè ke dò nti kù taunnè. ⁶ Wèè yí ò taunnè Kuyie, nho borime ndò Kirisi kɔ̀me do dòmmè.

Ikuó pànyì kó tináàntì

⁷ N kɔ̀be n dɔ̀ bè, dè í tú ditannùu pànnì ndi n di wàrimè, di di yému nè dimònnì, bè dì ndi nàkèmu. ⁸ Kè di né tú dipànnì, ke yé Kirisi weè di nti benkemè nè o borime mièke kè ti mè tū, ti yie ndi mɔ̀nnì de kó ditannùu, dibiinnì ññ pèētèmu kè kuwennikuu yènnì.

⁹ Wèè yèmmè dò nhò bo kuwenniku mièke, ke né ní nho kou tòu ò kpaá dibiinnì mièke nke. ¹⁰ Wèè dó o kou tòu, wèè bo kuwenniku mièke, wè í yóó do. ¹¹ Wèè ní nho kou tòu ò bo dibiinnì mièke nke, kè di ò yèikùnnè bá ò í yé ò kòri kè.

¹² M bí, n di wàri ke yé Kuyie ndi cǐém̄m̄mu di yei nnè Yesu Kirisi kpéí. ¹³ Díndi bekótíbè n tì ndi wàri ke yé di yǐtém̄m̄m̄ weti weti Kirisi wèè do bo kè Kuyie mmu nyí dǎò kútenkù. Díndi bedapàmbè n di wàri di na m̄èè kpéí nke oyeyiwe.

Ti bá ndó kútenkù nè ku kperè

¹⁴ Díndi ibí n di wàri ke yé di yǐtém̄m̄m̄ ti cice. Díndi bekótíbè n di wàri ke yé di yǐtém̄m̄m̄ weti weti wèè do bo kè Kuyie mu nyí dǎò kútenkù. Díndi bebém̄bè n di wàri, ke yé di yiem̄m̄m̄ Kuyie nnáànti kè tì pí nkè tì di kpénkùnnè kè di na dibòò.

¹⁵ Bá ndónè kútenkù kuu nnè ku kperè. Kòo m̄òu dó kútenkù ò í dó ti cice Kuyie. ¹⁶ Kútenkù yeiku kuu mmieke a bo ndóm̄m̄m̄ kédòò meyei nkó meyèmm̄m̄ meè bo, kàa yà dè á ndè dó, kèmp̄òti a m̄okem̄. Kútenkù kperè í wènnè Kuyie nkperè. ¹⁷ Kútenkù p̄enkému nè ku kperè, benitibè wùó ndè, ke dè yàá. Wèè dǎòri Kuyie ndóm̄m̄m̄ wèè yó nfòu sǎá.

Kirisi kpantídèntòu diwèé kó tináànti

¹⁸ M bí, kútenkù auté ke bo deemu, di kèemu, bè tumè Kirisi kpantídèntòu dò nkékòtení, Kirisi kpantídèntòbè í sénni di mmònni. Deè te kè ti banté ke dò nkútenkù auté ke bo deè. ¹⁹ De kó benitibè do bo ti cuokè nke ke ité ke yé bè do í tím̄m̄m̄ ti kòbe móm̄m̄m̄be, kè bè do ntú ti kòbe móm̄m̄m̄be bè na nti kpaánèmu. Bè yèmu bá wè kòò banté ke dò mbè do í tú ti kòbe.

²⁰ Díndi me nyí bè dónnè, Kirisi di duóm̄m̄m̄ Muyaánsààm̄m̄ kè di yé timóm̄m̄m̄nti. ²¹ N yì di wàri ke yé ndi í yé timóm̄m̄m̄nti, di tì yèmu ke bo na kébate timóm̄m̄m̄nti nè siyáàbisí.

²² Siyáàbisí yiè ntu we? Wèè yete wènwè ke yé nYesu í tú Kirisi, wèè tu Yesu kpantídèntòu, ke yé ò yetem̄m̄m̄ Kuyie nnè ku Bire. ²³ Wèè yete Kuyie mBire ò yetemu Kuyie, kè wèè yie nKuyie mBire ò yiem̄m̄m̄ Kuyie.

²⁴ Deè te kè n tu nyíennè bè di tié nyì tié mmeketimè mònni. Mem̄m̄m̄ di bo ntaunnèm̄ Kuyie nnè ku Bire sǎá. ²⁵ Kuyie mBire ti nàkému ke tú dè bo ti duó mmufòm̄m̄m̄ mùu bo sǎá.

²⁶ N di wàri de kó tináànti bèè di sóu mbè kpéí nke. ²⁷ Kirisi di duóm̄m̄m̄ Muyaánsààm̄m̄ kè mù bo di mièke, dè ténke í dò mbè di náké dèè wenni nè dèè sǐ, mmù di tiè ntì tu timóm̄m̄m̄nti nti, mù í sóu. Nyíennè mù di tiè ntì ké mmù taunè sǎá.

²⁸ M bí di ntaunnè ti Yiè, kòo nwētini bá di í yèkù kè ifei di bo. ²⁹ Di yèmu ke dò nKirisi do dǎòri Kuyie ndóm̄m̄m̄, di dò nkényèmu ke dò nwèè dǎòri Kuyie ndóm̄m̄m̄, wèè tu Kuyie mBire.

3

Kuyie mbí í dóm̄m̄m̄ kéndǎòri meyei

¹ Wénténè ti cice Kuyie nti dó kè dè deu ke mamè, kè ti yu ke tú ku bí, kè ti mènke ì tu. Bèè yete Kuyie mbè yóó ti yetemu, ke yé bè í yém̄m̄ Kuyie. ² N kòbe n dó bè, ti tú Kuyie mbí nyi di mmònni, ti né mu nyí yé weti weti ti yó ndóm̄m̄m̄, ti né yèmu ke dò nhò bo wēténí diè yiè ti bo ò dòntenè, ke yé ti yóó ò yàm̄m̄ ò dóm̄m̄m̄ páíí. ³ Wèè bàa ke bo dontenè Kirisi, wèè nwénkùnkò omàà páíí Kirisi dóm̄m̄m̄.

⁴ Wèè dǎòri meyei, nhò yete Kuyie nkuó nyi, ke yé meyei ntúm̄m̄m̄ a bo yeténém̄m̄ Kuyie nkuó. ⁵ Di yèmu ke dò nKirisi í m̄òke meyei nke kòtení ke bo deite benitibè yei. ⁶ Wèè ò taunnè ò s̄s̄ í nkpaá dǎòri meyei. Wèè me nkpaá dǎòri meyei nhò ò yé, ò keté ke í ò yà. ⁷ M bí, di báa yie nkòò m̄òu di souté, wèè dǎòri Kuyie ndóm̄m̄m̄ wèè wenni ke dónnè ti Yiè nYesu. ⁸ Wèè kpaá dǎòri meyei nhò tu dibòò kou nwe. Ke yé dibòò dǎòrim̄m̄m̄ meyei mme nè di bomè. Kè Kuyie mBire kòtení ke bo paa ndibòò kó mutóm̄m̄m̄.

⁹ Wèè tu Kuyie mbire ò ã ï nkpaá d̄ari meyi nke yé Kuyie nkó meborime bomè o mieke. ¹⁰ Nte dèè bàtì Kuyie mbí nè dibòò kpeyi. Wèè í d̄ari Kuyie ndómè, yoo ò í d̄o otòu ò í tú Kuyie mbire.

Ti bo ndómè titòbè

¹¹ Ti kèè tì meketimè tì tu: Tí ndó titòbè. ¹² Ti bá ndonnè Kayēē, wèè do tú dibòò kou, kékuo o nantè, ke né tè kùò ba nkprí? Te t̄ommú wenni mèè kprí nkòo k̄omu sī.

¹³ N kòbe kè kutenkù kòbe bèè yete Kuyie nkè bè di ní ndè báá di di. ¹⁴ Ti yému ke dò nti yè mukúú nkó kuce, ke ta mufòmmu kòku ti d̄o mèè kprí ntitòbè. Wèè í d̄o otòu ò kpaá mukúú nkó kuce mieke nke. ¹⁵ Wèè ní nho kou t̄ou ò tu onitikòtì nwe, di yému ke dò nhonitikòtì í yó nfòu s̄ã. ¹⁶ Yesu duómme omáà kè bè ò kùò ti kprí ndeè benkú ò ti d̄o mè, ti múnke dò nkéduó ntimáà ndi titòbè kprí. ¹⁷ Kòò m̄ou m̄oke o kperè, kòò t̄ou kra, kòò í d̄o kòò p̄ã, ò báá na kéntú ò d̄o Kuyie. ¹⁸ M bí, ti bá ndó titòbè nè ti n̄o máà, yóunè kè ti d̄òrìmè mèè mbenkú ti dómè titòbè.

Ti bo mbáámmè Kuyie nke bá nyĩkù

¹⁹ Memme ti bo bantémè ke dò nti d̄ari Kuyie ndómè ke bá nyĩkù. ²⁰ Kè ti yèmmè me nti bekùnè, Kuyie mp̄ēētēmu ti yèmmè, ke yé dem̄ou. ²¹ N kòbe n d̄o bè kè ti yèmmè me nyí ti bekùnè, ti m̄okemu dikòmbùò Kuyie mborè. ²² Kù ti p̄ã nti kù m̄óu dèè kó dimàà ti yie mmèè kprí nke ku kpeti ke d̄ari kù dómè. ²³ Kuyie nti n̄aké di tannùu tu: Tí ntá ku Bire Yesu Kirisi nwe, kéndó titòbè. ²⁴ Wèè yíé nKuyie ntannò, ò kù taunèmu kè kù ò tàunè. Muyaánsààmù Kuyie nti duó mmù muù ti náá nkù ti bonèmmè.

4

Ti bo mbeímè tì tu Kuyie nkpeti nè tì í tí

¹ N kòbe n d̄o bè di bá nyíé benitibè bem̄ou kpeti, bèè tu bè nàá nti bonní Kuyie mborè, di ní bè yááké, k̄yáà kè bè nàá nti bonní Muyaánsààmù borè, ke yé besúkùbè soúmmèmu ke tú bè nàá nKuyie nnáàntì. ² Nte di bo yímè k̄ebanté wèè nàá Kuyie nkpeti. Wèè nàá nweti weti Yesu Kirisi náámmè onitì, wèè nàá ntìi bonní Muyaánsààmù borè. ³ Wèè me nyí tì yie nhò m̄oke Yesu kprantídèntòu kó meyèmmè mme. Bè di n̄akému ò kprí, kòò keté o t̄ommú kutenkù mieke ke dèè.

⁴ M bí, Kuyie nkuù di te kè di na bèè sóu nke tú bè nàá nKuyie náàntì, ke yé wèè di bonè ò kpeñnimè ke p̄ēētē wèè bè bonè. ⁵ Bè tu kutenkù kòbe mbe, kè be náàntì tu kutenkù kpeti, kè kutenkù kòbe bè kèmmú. ⁶ Tínti tú Kuyie nkòbe mbe, wèè d̄o Kuyie nweè kèmmú ti kpeti, wèè í yie nKuyie nwe í yóó yie nti náá ntì, deñde ti bo bantémè bè nàá ntì tumè tímómm̄anti, Muyaánsààmù nkpeti.

Kuyie nti dómè

⁷ N kòbe n d̄o bè, ti ndó titòbè ke yé Kuyie ntúmè medókùmè yie nwe. Wèè d̄o otòu wèè tu Kuyie mbire ke yé Kuyie. ⁸ Wèè í d̄o otòu, wè í yĩētē Kuyie nke yé Kuyie ntúmè kùò d̄o kùnku benitibè. ⁹ Kuyie mbenke kù ti dómè, kù duònní m̄emme ku Bire dèè bo demáà kutenkù mieke kè dè bo ti duó mmufòmmu. ¹⁰ Dèè benkú kù ti dómè, dè í tú t̄i kù d̄o, kuù ti d̄o ke duònní ku Bire kè bè dè kùò ti yei nkprí.

¹¹ N kòbe n d̄o bè kè Kuyie nti d̄o memme, ti múnke dò nkéndómu titòbè. ¹² Òm̄ou í yà Kuyie mbìtì, kè ti d̄o titòbè kù ti bonèmu ke te kè ti d̄o titòbè kù ti d̄o mèè botí.

¹³ Kù ti duómme ku Yáá ndeè te kè ti yé ke dò nti kù taunè kè kù ti bonè. ¹⁴ Ti yàmu Kuyie mBire, ke náá nke tú kù dè duònní kè dè bo deētē kutenkù. ¹⁵ Kòò m̄ou nàá nYesu tímè Kuyie mBire, ò kù taunèmu kè kù ò bonè. ¹⁶ Ti bantému Kuyie nti dómè, ke kù yie.

Kuyie ndómu benitibè. Wèè m̄oke medókùmè wèè taunè Kuyie nkè kù ò bonè. ¹⁷ Nè ku ti kó mewēnnimè kprí nyó nte kè ti na k̄emm̄oke medókùmè móm̄m̄omme kè bá nyĩkù. Kuyie mbeénti yie, ke yé ti fòmmu dòmmè Yesu k̄omu do dòmmè. ¹⁸ Kàa d̄o otòu kuf̄wáá

nténke ðð í nwè nda bonè. Wèè dó otòu mesàà kufðwaá nhðð yèmu, ke yé wèè yíèkù ò yíèkùmè tibeénti nti.

¹⁹ Ti dó Kuyie nke yé kuù ketémè ke ti dó. ²⁰ Kòò mǎu tu ò dó Kuyie nke í dó o kou tǎu, ò soúmmu. Ke yé wèè í dó o kou ò wùó nwè ò báá na kéndó Kuyie nwè í wùó nkù. ²¹ Yesu béimmu ke tú, kè wèè dó Kuyie nwè ndó o kou tǎu.

5

Ti bo yíme kéna meyei

¹ Wèè yie nYesu Kirisi tumè Kuyie mBire de yie ntu Kuyie mBire nde. Wèè dó ti cice Kuyie nwe ndó ku bí tǎi. ² Kè ti dó Kuyie nke tǔ nkù tannò ti bo de mbanté ti túmè ku bí. ³ Kàa dó Kuyie ndè ðð í nda yóunè a bo ndǎrimè ku tannò yèmmè. ⁴ Kuyie nkó íbí nǎmmu kutenkù metákùmè meè ð nte kè ti na kutenkù. ⁵ We nhðð na kutenkù kuu? Wèè tǎ wènwe ke dò nYesu tú Kuyie mBire.

Yesu mènke túmè Kuyie mBire

⁶⁻⁷ Denennè bo dètǎǎti ndi dèè ti náá nYesu túmè Kuyie mBire. Kuyie ntammè bè do kèè mè bè ò ãà dìi mǎnni bàtémmù, nè tii do dòò o kúú mmǎnni, nè Muyaánsààmù mmùù bo ti mieke mù ti náá ntì. ⁸ Menie nnè o kúú nè Muyaánsààmù de wǎímmu de náá ntì. ⁹ Kòò nìti yà dèmarè ke béi, nti ðð yiemmu. Kuyie mpǎéttému onìti, ti dò nkéyiemmu kù béi ntì ke yí Yesu tú ku Bire. ¹⁰ Wèè yie nKuyie mBire ò yie nKuyie mbéi ntì nti, wèè me nyí de yie nhò yu Kuyie nku siyáábisi yie, ke yé ò í yiemme kù béi ntì ku Bire kpéí. ¹¹ Nte Kuyie nnáké ti ke tú nè ku Bire borè nde kù ti duómmè mufòmму mùù bo sǎà. ¹² Wèè tǎ Kuyie mBire weè yó nfòù sǎà, wèè í de tǎ ò bá nfòù sǎà.

Wèè tǎ Kuyie mBire ò mǎkemu mufòmму mùù bo sǎà

¹³ N di wǎri de kó tináantì, kè di bo nyé di mǎke mèmme mufòmму mùù bo sǎà, díndi bèè tǎ Kuyie mBire. ¹⁴ Nte dèè te kè ti í yíèkù, kè ti mǎo dèmarè Kuyie, kè de tu ku kó medókùmè kù ðð ti kéntému. ¹⁵ Kè ti yé ke dò nkù ti kémú, ti nyé ke dò kù ti duómmu ti kù mǎo de.

¹⁶ Kòò mǎu yà otòu kòò dòòri meyei mmèè dò nKuyie mbo ò cíè nwèe bántè Kuyie nkè kùu ò cíè. Meyei mmamè bomu Kuyie nyí cíenke mè n yí yé ndi mbáá Kuyie mmeè kpéí.

¹⁷ Meyei memǎu tú meyei mme, kè mèmamè né bo kè Kuyie mmè cíenke.

¹⁸ Ti yému ke dò nKuyie nte wè ðð í nkpaá dǎari meyei, Kuyie nte wè tu wè, kù ð nhò bàamu díbǎò kè di báá ò kǎáké.

¹⁹ Ti yému ke dò nKuyie nkù ti te, kè díbǎò te kutenkù kuu nkǎbe bèè yete Kuyie nkpeti.

²⁰ Ti yému ke dò nKuyie mBire kǎtení ke ti teennè kè ti yíéte Kuyie nkumómmonku, ke kù taunè ku Bire Yesu Kirisi kpéí, nweè tú Kuyie nkumómmonku, ke duò mufòmму mùù bo sǎà.

²¹ M bí mentenè dimáà yebǎkè!

Isã wàri dî pátíri dérínni
Di mpátíri tɔ̀ tì náàntì

Wèè wàri Isã pátíri ketiri weè wàri didéri, ke yu omáà ke tú: Okóti, ke wàri o pátíri onitipòkù mǎu Kuyie ntǎáté wè kòo yètiri tu Kiriya, wenwe nè o bí. Bèmabè yèmmè dò nde kóo nitipòkù nè o bí dè benkú Kirisi kòbe tinnì ndi nè di nìtibè. O pátíri mièke kòò nàá nKirisi kòbe ke tú bè nfòu timóm̄m̄nti mièke kéndó betòbè, kéndake iyáàbìsítíé nyembè kpéi nke bá ncóu bè duó nyì tié nyeyi.

De kó dipátíri náàntì duó ke dóm̄mè

1. Mudòummu 1-3

2. Onìti a bo ndóm̄mè Kuyie nnè benitibè tòbè deè pèēté demou 4-6

3. Isã bè caummè iyáàbìsítíé nkpeí 7-11

4. Isã tímè ò bo kòtoo ké bè siéké nè mudòummu sòmmu 12-13

Mudòummu

¹ Mí nhokóti Isã, mî da wàri f̄ nKiriya nè a bí, n di dómu mesàà. Dè né í tú m mǎà, bèè yie ntimóm̄m̄nti bè múnke di dómu. ² Ke yé timóm̄m̄nti bomè ti mièke ke yó mbo sǎà, òmǎu í yóó na ké tì dèite.

³ Ti cice Kuyie nnè Yesu Kirisi bè ti kuó mmesém̄mè ke ti dǎò mesàà nke ti duó ndiwèi kè ti ndó titòbè móm̄mu.

Ti bo ndakemè itié nyeyi yembè kpéi

⁴ Dè n naatimu n yàmè a bí mài yiem̄mè timóm̄m̄nti, ke dǎori ti cice Kuyie nyèmmè. ⁵ F̄ nKiriya n da wàri tì í tú tipànti, ti yé tinti nè dimònni tì tu: Ti ndó titòbè. ⁶ Kè ti dó Kuyie nti yie nku tannò nye, kù ti nàkému nè dimònni ke tú ti ndó titòbè.

⁷ Besòumbè bomu kutenkù mièke, bèè í yie nYesu Kirisi tùótémè tinitik̄nti, besòumbè mbe, Yesu kprantídèntòbè. ⁸ Yetenko kémpí ndi tòm̄mú kètuòke kumànku ke báá pà tiyeti.

⁹ Kòò mǎu yóu Kirisi tié nke yie nyimà, ò ténke í tū nKuyie. Wèè me nyie nke ì tū nweè taunè Kuyie nnè ku Birè. ¹⁰ Kòò mǎu kàtení ke tǎ itié nteì, di báá ò cǎuté, di keté ke báá ò dǎu. ¹¹ Kè wèè ò dǎu mbè wènnému de kó mutòm̄mú yeimu.

¹² N kpaá mǎkemu tináànti péu n na ndi nàké tì, n né í dó ké tì wàri. N dó kékòtoomu kè ti kari ké tì nàké kè dè nnaati.

¹³ Kirisi kòbe Kuyie ntǎáté bè bèè bo die mbè da dǎunko.

Isã wàri dī pátiri ditáánni
Di mpátiri tō tì náàntì

Wèè wàri Isã pátiri dèrì, wèè wàri ditáánni, ke dī wàri Kirisi kòbe tinnì kóo niùtì mǎu, kòo yetìrì tu Kayuusi, kòò sántí ò teennèmè Kirisi kòbe, ke bè caú nke tú bè nyé onìtì bè tu wè Diyotirefu o kpéí.

Di mpátiri náàntì duó ke dǎmmè

1. Ò sántímè Kayuusi 1-8
2. Diyotirefu kó tefentè nè bè sántemè Demetiriyuusi 9-15

Bè sántemè Kayuusi

¹ Mí nhokótì Isã, mfi da wàri fí nKayuusi, n da dǎmu mesà. ² N népo sǎu, n dó a kperè demǎu nkéí séi nwe, a kǎntì nnaati a kpeñni mǎè botí Kuyie nkó kuce mieke. ³ Ti kòbe tǔðkení ke ti nàké a tǔ mmèè botí Kuyie nweti weti, kàa borime wenni kè dè n narikemu mesà. ⁴ Timatì ðð í nni nnarike ke pǎtè m bo keèmè dǎndi m bí kè di tǔ nKuyie nweti weti.

Kayuusi teennèmè Kirisi kòbe ke benkú ò dǎmè Kuyie

⁵ N népo sǎu, a tǎmmú wennimu Kirisi kòbe cuokè, kàa cǎú Kirisi kòbe bèè tu bepòbè. ⁶ Bè ti nǎkèmu Kirisi kòbe mieke a bè dǎdè mǎè sà. Teennè be Kuyie ndó mǎè botí kè bèè sǎotè be cǎmmu. ⁷ Bè cǎntì ke náante Yesu kpeti nti, bè í dó bèè í tú Kirisi kòbe bè mbè teennè. ⁸ Tínti Kirisi kòbe tǔ dǎ nké mbè teennè, ke yé ti wǎmmè mutǎmmú ke pitírí Kuyie nnáàntì.

Diyotirefu yóumè

⁹ N wǎrimu tináàntì sǎmpó Kirisi kòbe bèè bo a cie, kè Diyotirefu wèè dó ké nni kòo yete n yé mmù. ¹⁰ M bo kǎtoo dī yìè m bo da náké ò náantemè n kpéí nke n sǎá nke í cǎú bèè náante Kuyie nnáàntì, ke wǎte ke paanko bèè dó ké mbè cǎú, ke betì bèè yete o kpeti Kirisi kòbe tinnì mieke.

¹¹ N népo sǎu, báá teeté bèè dǎðri meyei, ntǔ nkuce sǎðkù. Wèè dǎðri mesà nweè tu Kuyie nkou, wèè dǎðri meyei nwè í yé Kuyie.

¹² Demetiriyuusi yie borime wennimu, kè benitibè bemǎu ò sántí, kè ti múnke ò sántí kàa yé ti náámmè mǎmmu.

Mucaummu

¹³ M mǎkemu tináàntì péu n na nda nàké tì, nné í dó ké tì wǎri. ¹⁴ N dó ké da yǎmu ye nwe mieke kè ti náké.

¹⁵ A népobè bèè bo die mbè da dǎunko.

Á dǎu nha cie kòbe bá wè kè di mbo kè dè naati.

Sudi wāri dīi pátíri Di mpátíri to tīi náànti

Sudi wāri o pátíri Kirisi kàbe bemou ndi, o pátíri náànti dōnnè Pieri pátíri déri kpeti nti, ke caú nKirisi kàbe ke tú bè ndake itié nyeyi yembè kpéi mbèè pitíri itié nyeyi tipínti timou. Kòo ntiè nKirisi kàbe ke tú bè ntéi Kuyie nkó kuce mieke.

Di mpátíri náànti duó ke dōmmè

1. Mudōummu 1-2
2. Itié nyeyi yembè yóó dentenè tì 3-16
3. Kirisi kàbe bo nfiókúmè o kó kuce mieke 17-23
4. Ò duómme Kuyie ndisānni 24-25

Mudōummu

¹ Mí nSudi Yesu Kirisi kóo tōnti, Isaku nantè, mī wāri ke di dōunko díndi Kuyie nti cice yu bè ke bè dó, kè Yesu Kirisi di baa.

² Kuyie ndi kuó mmesémmè, ké di duó ndiwèi kè di dake ndó ditàbè.

Beyeyibe pí mmùu tōmmú

³ N kàbe n do dómu nè n yèmmè memou ké di wāri Kuyie nti deeri mēè botí, ke sò ndè dò n di wāri ke yáúkūnne di kōnti, kè di cómmú ke tēi nKuyie nkó kuce mieke. ⁴ Ke yé benitiyeyibe sòrimè ke tanní di cuokè, ke caari Kuyie nkó mesàà nnáànti ke bo na kéndōari bè dómè, ke yete Yesu Kirisi. Weè maa ti baké, weè ti te. Tì wārimu nè dimōnni Kuyie nyóó bè kpetínnè mēè botí.

⁵ N dó ké di dente Kuyie ndo deeté mēè botí nku Isidayeyiribe, bá di me nti yémè. Kù do bè dēnnemu bemou Esibiti mieke, de kó difōnkúò kékuo bèè yete ku kpeti. ⁶ Di nyé ke dò nKuyie ntōrè yèè yete Kuyie nyè duó mmùu tōmmú, ke ité yè do dò nkémbo dè, Kuyie nyè kpetínnému dibìnni mieke ke baanè ku beénti yiè. ⁷ N dó kényíe di dente Sodōmmu kàbe nè Komōo kàbe nè yehékè yèè dè tóké be kperè do dōdmè mme. Be borime do í wenni, kéndōnnè Kuyie ntōrè íyie, kè benitidaabè dōunè betàbè, kè benitipobè dōunè betàbè, kè Kuyie mbè cóu mmuhāá. Ti dò nké nti yému.

⁸ De kó benitibè bèè tanní di cuokè be kperè me ndò, kè be yentotí tannínko meyei mieke kè bè sīnkūnko be kōnti, ke senku Kuyie nkó muwērímú ke sáá nkéinkè kó bekperíbè. ⁹ Bá Mōyiisi ku dīi mōnni kè Mīseri Kuyie ntōrè dieyè kó dīmari ndó kóò tūóté nè dibōò kè bè nkpa nho kpéi nhò í nyie ke di sáá, ké di nàké maa ke dō: Kuyie nda yietí a yei. ¹⁰ De kó benitibè í yé bè dōdri dè. Iwūō kōme bè tōūnèmu, bè sōnté ke sáante bè í yé dè nde, ke yóó feti. ¹¹ Bè bo ya! Bè me ntūmmè Kayēē wèè do kùo o nantè o kó kuce, bè dó idíítí nyi kè ì bè tanné Badammu kó kuce. Bè yete Kuyie nkpeti nti, ke yóó kú Kodee kàbe do yetemè Mōyiisi kpeti kékú. ¹² Díndi Kirisi kàbe kè di tīi nke bo di kébenke di dómè ditàbè, bè nkóké di mieke ke yo nke yè mbá ifei í bè bo, bè me nyí dake òmòu kpéi. Bè dò nyisòke nyi di cuokè ke dōnnè fetaafe fèè kperè ke í niù, ke dōnnè detie ndèè í peí, ke dōnnè detie mbè u dè kè dè kpei ke ku. ¹³ Bè dōnnè dāmèèri kó yenéfinfirè nye yèè kpeñni, kè be tōmmú sī nke dōnnè dāmèèri kó kupémmúwùòkù. Bè dōnnè siwāā sī tōū sinsi. Kuyie mbo bè tanné difōtīri cūmpuri dibìnni mieke kù dōò di be kpéi nkè bè mbo sáá.

¹⁴ Bè kpéi nke Enōki, Adammu yaábire kudapūtōnkù kuyiékù kou do béimmè ke dō: Nyénè kè ti Yiè nKuyie nkōrinímu ke bo nneínè Kuyie ntōrè sikōupí sikōupí, ¹⁵ ke bo kpetínnè bèè yete Kuyie nkpeti ke dōari meyei nke náante tisíntenáànti, ke sáá nKuyie nkè dèè benke bè kù cakemè. ¹⁶ De kó benitibè òó í nsànnè mōnni mari Kuyie mbè pāā ndè

kè be yèmmè cààri, kè bè kpa nke dɔ̀ari bè dómè, ke náá ntipocẽmmúnáàntì, ke krenti benìtìbè ke yo mbe kperε.

Pɔ̀ari caummè Kirisi kɔ̀be ke bè nàké bè dò nkéndòmmè

¹⁷ Dín̄di n kɔ̀be n dɔ̀ bè dentenèní ti Yiè nYesu Kirisi t̄ɔ̀rè do nàké tì ke dɔ̀: ¹⁸ Yemòrè sɔ̀nye miεke benìtìbè yóó buotému, kénsenku Kuyie nke dɔ̀ari bè dómè. ¹⁹ Bè buotému ke di yaatì, ke dɔ̀ari bè dómè, Muyaánsààmù í bè bonè. ²⁰ Dín̄di n kɔ̀be, di báammu kpeñ̀nìmu ke dòn̄nè dipũ̀, nsòkénè ke kótírí mesàà nke mbáá nKuyie nnè Muyaánsààmù kó muwèrímú. ²¹ Di báá dé́ténè Kuyie nkù̀ di dɔ̀, mbaanè mufòmmu mù̀ bo sã̀ ti Yiè nYesu yóó di duó mmù, ke yé̀ ò di kuómmè mesémmè.

²² Mesémmè ndi bonè bèè yèmmè sũ̀, kè di bè teennè kè bèè tã̀áté kuce sà̀akù. ²³ Deeténè be mecã̀ mbè ã̀ púté mèè botí onìtì muhã̀ã̀ mmieke, kékuó mmesémmè bèè dò̀ri bè dómè, ke né nyé̀ kè meyi mmèè sã̀u be yaàtì kè mè báá di cánté.

Ti bo nsã̀ntímè Kuyie nku kpetì kpéí

²⁴ Ti sã̀ntí Kuyie nkù̀ m̀ke muwèrímú ke di baa mudorimù mumou, kè di bo ndò mpáíí, kéta ku kpetì miεke nè diwèi. ²⁵ Nsã̀ntínè ku, kù t̄onní Yesu kò̀dò ti deeté, kù yè̀tìrì deũ, kunku demou kpaàtì, wèè baké demou, wèè do te demou, ke dè te, ke yó ndè te. Kè dè mme ndò.

Isāã wàrimè Mudáammu Di mpátíri to tìi náàntì

Isāã weè wàri mudáammu kó dipátíri, dìi tu Kuyie nnáàntì páte kó disònni. Ò dì wàri ke náá nKírisi ò benke tìnti. Isāã do yóó wàri Mudáammu pátíri ke sǎ mbè fǔũnkoomu Kírisi kǎbe, kòo bè wàri ke bo yáúkũnne be kǔntì kè bè nǔfíkú Kuyie nkó kuce mieke. Isāã do yà mèè benkùmè do dò ncáá ncáá nwe ke né wě mme kũnnì dèè tu: Meyei nkóo kpààtì dòmme ò nǎ, dè né bo nyóó dentenè Kuyie nnè ku kǎbe kè bèe na, kè Yesu Kírisi baaté.

Di mpátíri náàntì duó ke dòmme

1. Mudáammu 1:1-8
2. Mēbenkùmè ketimè Kuyie nhò benkemè nè yepáte yèyiekè ò wàri yè Kírisi kǎbe tǐrè 1:9-3:22
3. Dipátípǒũ nè yecanniyè yèyiekè 4:1-8:1
4. Yētātehe yèyiekè kó tináàntì 8:2-11:19
5. Dinìtìri nè desìnnè dèdérè kó tináàntì 12:1-13:18
6. Mēbenkùmè tēmè Kuyie nhò benkémè 14:1-15:8
7. Kuyie mmiēke kó ibòòke 16
8. Babidǎnni kó mudorimù nè bè namè musǐmmù nè Kuyie mpǎānǎàntì náàmbè siyáàbisí yembè 17:1-20:10
9. Tibeéntì sǎnti 20:11-15
10. Kéínkè pǎnkè nè ketenkè pǎnkè 21:1-22:5
11. Tináàntì kó dikù 22:6-21

Dimònnì duunnímè

¹ Yesu Kírisi dáa ntìi náàntì tìi bo di mpátíri mieke. Kuyie nkuu duó nkòò nǎké o tǔmbè tìi yóó tuǎkení, kòo duó nkè Kuyie ntǔnnì tìi nǎké o kóo tǔntì Isāã. ² Kè Isāã tì wàri timou. Kuyie nhò nǎké tì nè Yesu ò benke tì, ò yà dè nè ò kèè tì. ³ Dè nnaati wèè kàa nti nnáàntì Kuyie ndáa tì, kénnaati bèè kèmmú ke tì yie. Kuyie ndo nǎké dìi mǔnnì kpéi dì duunnímu.

Isāã dǎummè Kírisi kǎbe tǐrè yèyiekè

⁴ Mí nyIsāã mí dǎunko Kírisi kǎbe tǐrè yèyiekè yèè bo Asii.

Kuyie nkùu do bo, ke bo, ke yó mbo nè ku Yaá mmuyiekè mùu fité ku kpààtìkàrì, bè di dǎò mesàà ke di duó ndiwèi ⁵ nè Yesu Kírisi wèè ti nǎké Kuyie nkpeti weti weti, wèè ku ke yǎnté meketimè, wèè baké bekpààtìbè bemou.

Wèè ti dó ke còu nho yǐ ke ti deeténè meyei, ⁶ ke ti ta o kpààtìyuu mieke ke tú ikuó niùbè, ke pí nho cice Kuyie ntǔmmú. O yètìrì ndeu, kòo mbaké sǎá! Kè de mme ndo.

⁷ Daatenè! Ò kèrínímu yewetè mieke, kè titentì timou kǎbe nè bèè ò kùw kè bè bo ò yà kékǎmmú. Dè mme ndò.

⁸ Tì Yiè nKuyie mmuwērímú mumou yiè mbéimmu ke tú kuù tu diketirì nè kumànkú. Kù do bomu, ke bo, ke yóó kǎtení.

Kuyie mbenke dè Isāã

⁹ Mí nyIsāã di tebite Kírisi kó metaummè mieke, kè ti wě nke fǔũrì ke mi nke taunè Kírisi, ke wě nho kpààtìyuu mieke. Bè n kǎnne Patimòsi, dihei dìi soké menie mmiēke, n nǎké mèè kpéi nke Kuyie nnáàntì nè Yesu m benke tì. ¹⁰ Teomputè matè yiè kè Muyaánsààmù n túóté kè n keè metammè mamè n fǔnkúò kè mè kpeñni ke dò nditāteheù kǎme kè mè tu: ¹¹ Wàri a wúó ndè nkéduwko Kírisi kǎbe tǐrè yèyiekè: Efeesi kperi, Siminni kperi, Perikammu kperi, Tiyatiiri kperi, Sariti kperi, Fidaderifii kperi, nè Daodisee kperi.

¹² Kè n wèète ke bo yà wèè n nǎánnè, ke yà sifitíkèkèe siyiekè mesou kpesi. ¹³ Kòò mǎu còrímú si cuokè ke dǎnnè Onitìbire ke dáátì diyaàbòrì kè dì cùtè ke kǎáké o naàcèi,

kòo boū fε̄s̄s̄naàk̄ōnf̄ē o cuokè. ¹⁴ Kòo yùtì péi ke dō ntikóntì, kòo nū nc̄oū mmuhãã. ¹⁵ Kòo naàc̄èi cóu nke dō mmebieirimè bè p̄t̄írí mmè dihònnì. Kòo tammè dō mmenie nh̄ō nhuutimè kucúcuku mieke. ¹⁶ Kòo t̄o siwãã sìyiekè o n̄ùtè youte, kè disiè menatimè medémè kperi yiení o n̄ù, kòo ìkè p̄inti diyìè ð nc̄ummè kuyie ncuokè. ¹⁷ Kè n do o ìkè kéndò n ku, kòo n̄óō n̄hō n̄ùtè youte n ȳínkè ke d̄o: Kuf̄ōwaá mbá da p̄í, m̄i tu diketírì nè kumàнку. ¹⁸ N f̄òumu! N do kumu ke yãnté ke yó nf̄òu sãã, ke baké mukúú nke t̄o mu eì kpetínsì. ¹⁹ Wãri a wúō ndè nè a yóō yà dè. ²⁰ Nte siwãã sìyiekè n t̄o s̄i n n̄ùtè youte nè sis̄ōfitíkèkèè sìyiekè benkú mù: Siwãã sìyiekè tu Kuyie nt̄rè nye yèè bo Kirisi k̄obe t̄rè yeyiekè mieke. Kè sikèkèè tu Kirisi k̄obe t̄rè yèyiekè.

2

Kuyie nnàké tì Kirisi k̄obe t̄innì d̄i bo Ef̄eesi

¹ Wãri Kuyie nt̄nnì d̄i bo Kirisi k̄obe t̄innì d̄i bo Ef̄eesi ke d̄o: Nte wèè t̄o siwãã sìyiekè o n̄ùtè youte nè sis̄ōfitíkèkèè ò tu mù: ² N ȳému a p̄i mmùù t̄onkperímù, ke f̄éúté ke mi nke yàáké bèè tu bemáā Yesu t̄rè ke yà bè soúmmè. ³ N ȳému a f̄éùrìmè n kpéi nke mi, mbá a k̄ōntì í yãrike. ⁴ Nte n yèmmè né í da naatinè t̄i: A ténke í n d̄o a do n d̄ómè meketimè. ⁵ Dentení a do d̄i b̄òrì kéceete k̄épí nha do p̄i mmùù t̄ommú meketimè m̄ōnnì, k̄a í c̄èete n k̄éroomu ke bo deite a fitírè de k̄àrì. ⁶ Nè memme a d̄ò dè dè wenni deè t̄u a yetemè Nikodaitibe t̄ommú m mù yete m̄èè botí.

⁷ Wèè m̄òke yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù n̄a ntì Kirisi k̄obe t̄rè.

Wèè bo na k̄etuòke kumàнку m bo ò duó mmufòm̄mu tie mùù c̄òr̄m̄ú Kuyie nkó kupúú s̄àkù mu kó dibii kòo di.

Kuyie nnàké tì Kirisi k̄obe t̄innì d̄i bo Siminni

⁸ Wãri Kuyie nt̄nnì d̄i bo Kirisi k̄obe t̄innì d̄i bo Siminni ke d̄o:

Nte wèè tu diketírì nè kumàнку, wèè ku ke yãnté, ò tu mù: ⁹ N ȳému a f̄éùrìmè, ke yé a c̄īnnimè ke né t̄u okpàati Kuyie mborè. ¹⁰ N ȳému bèè tu bemáā Sifube ke í bè tu, bè di níimmè, bè tu dibòò k̄obe mbe. Bá nȳèkù a bo f̄éútémè, dibòò yóō di bennému k̄eduó nkè bèè kpetínné bèmabè, kè di f̄éúté yewe t̄ep̄ítè. N w̄éèrì k̄etuòke kumàнку kè n da c̄u mufòm̄mu kó dip̄i.

¹¹ Wèè m̄òke yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù n̄a ntì Kirisi k̄obe t̄rè.

Wèè bo na k̄etuòke kumàнку ò báá kú mukúú ndérímù.

Kuyie nnàké tì Kirisi k̄obe t̄innì d̄i bo Perikammu

¹² Wãri Kuyie nt̄nnì d̄i bo Kirisi k̄obe t̄innì d̄i bo Perikammu ke d̄o:

Nte wèè t̄o disiè menatimè mèdémè kperi ò tu mù: ¹³ N ȳému a ãmè dibòò eì. Bá nè memme ke n taunè weti weti bá a í n yete, bá nè bè me nkùòmè n kóo t̄ōntì s̄àwè ãntipaa a cie dibòò ã dè. ¹⁴ Kè t̄imatì né bo, n yí da naatinè t̄i, a k̄obe mabè yiemme Badammu kpeti, wèè do tié mBadaki kè bèè souté Isidayēribe, kè bèè cááké imaa mbè fié ì yebokè, kéndounè betòbè. ¹⁵ K̄a w̄èete ke m̄òke bèè t̄u nNikodaitibe kó itié. ¹⁶ K̄a í c̄èete, n k̄éroomu ke bo kūo de kó benitibè nè n n̄ù kó disiè.

¹⁷ Wèè m̄òke yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù n̄a t̄i Kirisi k̄obe t̄rè.

Wèè bo na k̄etuòke kumàнку, m bo ò duó m̄ánnì wèè s̄òri, kòò duó ditápērì bè wãri d̄i diyetip̄ànnì, òm̄òu í yé d̄i kè dè í t̄u bè d̄i duó nwè.

Kuyie nnàké tì Kirisi k̄obe t̄innì d̄i bo Tiyatiiri

¹⁸ Wãri nKuyie nt̄nnì d̄i bo Kirisi k̄obe t̄innì d̄i bo Tiyatiiri ke d̄o:

Nte Kuyie mBire dèè nū nc̄oū mmuhãã nkè de naàc̄èi cóu nke dō mmebieirimè bè p̄t̄íríní mè dihònnì dè tu mù: ¹⁹ N ȳému a d̄òri dè dem̄ou nè a n d̄ómè ke n t̄á ke f̄ííkú

Kuyie nkó kuce, ke duó nhamáà mutómmú ke mi, kàa tómmú deuke ke pēēté mù do dōmmè. ²⁰ Nte n yí da naatinè tì: A yóumè onitipòkù Sesabedi * wèè tu omáà Kuyie mpāānāāntì náāntò kòo suó n kòbe, kè bè dauti dautinè betòbè ke cáá nyimaa mbè fié ì yebàkè. ²¹ Nh ò duómmu mefiè nkòò bo ceete, ò me nyí yie nke bo yóu o yei. ²² Deè te kè n yóó ò fēú nkéféú mbèè ò dautinè, kè bè sàa í yóumu de kó meyei. ²³ M bo kuo o kòbe, kè Kirisi kòbe tìrè yemouu banté n yémè benitibè yentotí nè be yèmmè, ke yóó yietí bá wè o tómmú dōmmè.

²⁴ Díndi Tiyatiiri kòbe bèè í tūnne de kó itié nyeyi, bèè í yīēté bè tu dè dibòòsòrì kpeti. N yí yóó di yíé ditou mari. ²⁵ Mpínnè di kèè tì weti weti kè n yàa wētenèní. ²⁶ Wèè bo ndòori n dómè kétuòke kumànkú m bo duó nkòò mbaké ibotí. ²⁷ Ò bo nyi cēmmú nè kumátipààti, kè nyi pùò ntiyaamatí kōme. ²⁸ Kè nh ò duó ntekūwentéwātè.

²⁹ Wèè mòke yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù nàá ntì Kirisi kòbe tìrè.

3

Kuyie nnàké tì Kirisi kòbe tìnnì dīì bo Sariti

¹ Wāri Kuyie ntōnnì dīì bo Kirisi kòbe tìnnì dīì bo Sariti ke dò: Nte wèè mòke Muyaánsààmù mùyiekè ke tò siwāā siyiekè ò tu mù: N yému a dōori dè, benitibè yèmmè dò nha fòumu kàa né ku. ² Daate kékpénkūnne bèè kpaá kè bè mu nyí ku páíí. N yému a borime í wennimè Kuyie nyìkè. ³ Dentení bè do da nàké itié mmèè botí, kēwēte ké ì tūnne kényóu meyei, kàa í dàate n kéroomu ke bo da déété oyúókù kōme bá a bá nyé n tūòkoo dīì mōnnì. ⁴ Bá nè memme bèmabè bomu Sariti mieke bèè í sūu mbe yààti, bè bo nni nneinè ke dáátí tiyaàpéítì ke yé be borime wennimè. ⁵ Wèè bo na kétuòke kumànkú ò bo dáátí tiyaàpéítì, m báá ūté o yètìrì mufōmmu pátíri mieke. M bo nàké n cice Kuyie nnè ku tōrè ò tumè n kou.

⁶ Wèè mòke yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù nàá ntì Kirisi kòbe tìrè.

Kuyie nnàké tì Kirisi kòbe tìnnì dīì bo Fidaderifii

⁷ Wāri Kuyie ntōnnì dīì bo Kirisi kòbe tìnnì dīì bo Fidaderifii ke dò:

Nte wèè kpa meyei nke tú timómmōnti yiè, wèè tò okpààti Dafiti kó sikpetísi, ke òò kpeté bá òmòu báá na kékpetínné, kòo kpetínné òmòu báá na kékpeté, ò tú mù: ⁸ N yému a tómmú ke yé a cīnnimè, nè memme ke yíé n kpeti ke n taunè, kè n da kpeté kuce kàa pí n tómmú, bá òmòu í yóó na ké mù pàa. ⁹ Nte a yóó dāòmè bèè tu dibòò kòbe ke sou nke tú bemáà Sifube ke í bè tu. N yóó duó nkè bèè nínkúmu a ìkè kébanté n da dómè. ¹⁰ A mè nyiemme n kpeti ke fēūrì ke mi, kè mefēútímè tūòkení dīì yiè kutenkù kumou kè bè fēūrì, m bo nda kānké. ¹¹ N wētínimu bāmbà, mpí nha kèè tì weti weti kòò mōu báá cōuté a cuuti. ¹² Wèè bo na kétuòke kumànkú m bo ò dōò disāā kperì Kuyie ncīētè mieke, kēwāri o ínkè Kuyie nyètìrì nè ku eì kperì, Sedisademmu pānwè wèè cùténì kēínkè, kēwāri o ínkè diyètìrì pānnì m mōke dī.

¹³ Wèè mòke yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù nàá ntì Kirisi kòbe tìrè.

Kuyie nnàké tì Kirisi kòbe tìnnì dīì bo Daodisee

¹⁴ Wāri Kuyie ntōnnì dīì bo Kirisi kòbe tìnnì dīì bo Daodisee ke dò:

Nte wèè yètìrì tu: Dè mme ndò, wèè dōòri ò nàá ntì ke í sou, wèè baké Kuyie ndòò dè demou ò tu mù: ¹⁵ N yému a tómmú í tonnimè, mù me nyí boo. N dó mù ntonnimu yoo mù mboo. ¹⁶ A do ndàà dàà nwe, a í tonni, a me nyí boo, kè m bo da títútoó. ¹⁷ A yèmmè meè dò nha tú okpààti ke mōke demou, ke í kpa dēmarè. A né í yé ke dò nKuyie mborè a

* ^{2:20} Sesabedi: De kóo nitipòkù nwe Sedoboammu do puokemè kòo ò tanné mubòofèu mieke. Wénté 1 Bekpààtibè 16:31. 19:1-2 nè 2 Bekpààtibè 9:22,30.

tú osénnìwè ke tú ocìrì ke tú fèdawanfè ke tú kuyũònkù ke bo difõkperì. ¹⁸ N da tièmmu ke tú a donté m borè mesəə mbè wènkùnnè mè kékparìkè, nè tiyaàpéitì kékāā nha fei, nè munəntie kéānné a nuə nkéna kéyà. ¹⁹ N tièmmu n dó bè ke bè puotì. Yóu meysi nke yáúkùnnè a kǎntì. ²⁰ N cómmú dibòrì ndi ke bie, kè wèè kèè n tammè ke kpeté, n taroo kè ti nwē nke yo. ²¹ Wèè bo na kētuəke kumànkù m bo ò kànnè dikpààtikàrì m borè, n na mèè botí ke kàri Kuyie mborè.

²² Wèè mǎke yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù nàà ntì Kirisi kəbe tǐrè.

4

Kuyie nkpààtikàrì

¹ De kó difõnkúò kè n wēte kéyà kéínkè kpetémè, kékeè metammè kè mè ndònnè n sòò kèè dii tǎteheù kōme kè mè tu:

Dekení diè nkè n da benke dèè yóó dǎò.

² Dende bàmbà nkè Muyaánsààmù m píe kè n yà kéínkè dikpààtikàrì kòò mǎu di kàri, ³ kòò ìkè dò ntinóbéntì ke mièti, ke wēte ke mièti ke dò nyekúò. Kè kutāmmeyāri fité de kó dikpààtikàrì ke mièti ke dò mmenóonnúò. ⁴ Kè yekpààtikàrè sipísidé nè yènàà di fité, kè bekótíbè sipísidé nè bènàà yè kàri ke dáátì tiyaàpéitì ke óké yēsəəpikè. ⁵ Kè dikpààtikàrì pǐnti ke kǔnti ke péú fetaafe òò mmí nkè dè kǔnti ke péumè, kè ifitíyì iyiekè còu nyì tu Kuyie nyaá mmùyiekè. ⁶ Kè de kó dikpààtikàrì ìkè dò ndáméèrì, ke dò ndoi ke dò ntewéitè.

Kè dèmarè fòurè dènàà kàri ke di fité ke mǎke inuə nde ìkè nè de fõnkúò. ⁷ Kè deketirè dò ndicirìcìrì, dedérè dinaadaà, kè detāānnè ìkè dò nhonitì kəke, kè denaannè dò nfetúúfè èintè. ⁸ Bá dè, kè dè mǎke ifièti ìkuò kè inuə nhā i ínkè nè i mieke, kè dè diè nsáà ke tú:

Ti Yiè nKuyie mmuwērímu múmǎu yiè

ndò páí, páí, páí nwe,

kù do bomu,

ke bo, ke yóó kətení.

⁹ Kè de kó denennè denàà diè nke sǎntí wèè fòu sǎà, ke kari dikpààtikàrì. ¹⁰ Kè bekótíbè sipísidé nè benàà nínkú wèè fòu sǎà o ìkè kéhóóté be pìkè kédǎu nho ìkè ke dò:

¹¹ Ti Yiè nKuyie

fǎò dò nti nda sǎntí

ke déúkùnkò a yètìrì,

a kpeínìmu

ke yé fǎò dómè ke dǎò demǎu

ke te kè dè bo.

5

Yekpetínyè yèyiekè kó tináàntì

¹ Kè n yà wèè kàri dikpààtikàrì kòò tǎ o nòutè teyoute dipátíri dii wǎri di ínkè nè di mieke, ke kpéú nke dǎnne yecanniyè yèyiekè. ² Kè n yà Kuyie ntōnnì kperì kè di pǐèkù ke tú: We mbo na kékéété yecanniyè yie nképǐntè dipátíri?

³ Òmǎu í mbo kéínkè mieke nè ketenkè ínkè, yoo ketenkè mieke, wèè bo na kékǐntè de kó dipátíri kékaa. ⁴ De mǎnnì kè n kuó mmedè, òmǎu í bomè wèè bo na ké di pǐntè kékaa. ⁵ Kè bekótíbè kòò mǎu n nàké ke dǎ: Bá nkuò, nte Sudaa kəbe kó dicirìcìrì, okpààtì Dafiti yaàbire wèè na dikpànnì, ke bo na kékéété de kó yecanniyè kékǐntè de kó dipátíri.

⁶ Kè n yà dèmarè kè de dò ndipebii ke cómmú dikpààtikàrì nè bekótíbè nè dèmarè fòurè dènàà cuokè, ke dò mbè do di kùə, ke mǎke yeyìè nyèyiekè nè inuə nyìyiekè, dèè tu Kuyie nYáá mmùyiekè kù duənní mù kutenkù kumǎu. ⁷ Kè de kó dipebii tóónnì wèè kàri dikpààtikàrì o borè kécǎuté ò tǎ dii pátíri o nòutè youte. ⁸ Kè denennè defòurè denàà

nè bekótíbè sipísidè nè bènàà nínkú di ìikè ke tò bemou tikùtìdùùtì nè sisəəbúkúsí, kè sì pìéké tudaàri, dèè tu Kuyie nkəbe kó mubáammu. ⁹ Kè bè ndiè nfeyempanfè ke tú:

Fǒǒ mànnè kécəuté dipátiri
kékéété di kó yecanniyè,
ke yé fǒǒ kúmè ke deeté
iwuə nyimou nè ibotí imou
nè benitibè bemou nè yebotè yemou
ke bè duó nKuyie.

¹⁰ Kè bè tanné ku kpaàtiyuu miəke
kè bè tú ikuó nùbè,
ke pí nKuyie ntəmmú,
ke yó mbaké kutenkù.

¹¹ Kè n wēte kéwénté kékeè Kuyie ntōrè sikoupirí cēētēmè dikpàatikàri nè dèmarè fòurè denàà nè bekótíbè ke diè mmediè nke tú:

¹² Dipebii bè kùə di,
diè mànnè Kuyie ndi duó mmuwērimú,
nè tikpàti nè meciì,
nè tikpeti, nè disānni,
nè didontiri nè diyetidieri!

¹³ Kè n keè Kuyie ndòò dèè kó dimàà, kéinkè kperè nè ketenkè kperè nè ketenkè miəke kperè nè dàméèri kperè dè dièmmè ke tú:

Wèè kàri dikpàatikàri nè dipebii,
bèè te disānni, nè didontiri,
nè diyetidieri,
nè muwērimú mumou yebie nyebie.

¹⁴ Kè denennè fòurè denàà dò: Dè mme ndò. Kè bekótíbèe nínkú ké bè sante.

6

Sisēī sìnàà kó tináanti

¹ Kè n wénté kényà dipebii kèétēmè dicanniri ketiri, kè dèmarè fòurè denàà kó dèmarèe pəe fetəafè kōme ke dò: Kəteni! ² Kè n yàni tesāmpéitè, wèè tè dèke kòò tō mutāmmu ke kəri dikpànni, ke óké menakùmè kó dipiì. Ò dié nkénamu dikpànni ke kəri ke bo yíé kékpa nkéna.

³ Kè dipebii yíé kékéété dicanniri dérinni kè n kèè denennè fòurè dérinnè béimmè ke tú: Kəteni! ⁴ Kè tesānwūōtèe yènni kè bèè duó nwèè tè dèke muwērimú nè disiè dieri kòò bo konne benitibè kè bèè kuə betəbè kutenkù kumou.

⁵ Kè dipebii kéété dicanniri tāānni, kè denennè fòurè tāānnèe béi nke dò: Kəteni! Kè n yàni tesānsòutè, wèè tè dèke kòò tō tēbiètè. ⁶ Kè n kèè denennè fòurè denàà kó dèmarè béimmè ke dò: Tidiiti bè tu ti bédéè tēbiètè mēmáà nè bè tu ti ódisi tēbietè mētāāti diyie dimáà tōmmú kprí, kényóu mekùò nnè menaà.

⁷ Kè dipebii yíé kékéété dicanniri naanni, kè n keè dèmarè fòurè naanne béimmè ke dò: Kəteni! ⁸ Kè n yà tesāntè kè tè dò mmenóonnúò, nkè wèè tè dèke kòò yètiri tu mukúú, kè mukúú nhò tū. Kè bèè mù duó muwērimú, kè mù bo kuə ketenkè wétiri kó dikéè kəbe nè yese nè dikònni nè muməmmú, kè tikpasinti mbè cāà nke kəu.

⁹ Kè dipebii kéété dicanniri nummuri, kè n yà diwūōtənni borè bèè do náante Tináansàāti kè bèè kùə be wēre. ¹⁰ Kè be pīēkù ke tú: Ti Yiè nwèè kpa meyei, ke náá ntimómmənti, a yóó bekénè òmmənni kutenkù kəbe ké bè kpetínnè ke fǒó mbè ti kùəmè?

¹¹ Kè bèè duó mbá wè diyaəbòri péiri ké bè nàké ke dò: Di nkpaá ke mi nke kémúú bè bo kuəmè di kəbe bè dò nkékuə bè bè di kùə mèè botí, nè bè di wē mmutōmmú.

¹² Kè dipebii kéété dicanniri kuónni, kè ketenkèe sántè mmediè nkè diyie soute kuyaasòukù kōme, kòò tánkùu wūōté ké ndò mmeyi. ¹³ Kè siwāā nduóni kuyaakù òǒ

fuùtè kè fikìè kó yetebe nduòní mèè botí. ¹⁴ Kè keínkèe kpréú nkpréú nkumìèkù kōme kèpḗētóo, kè yetārè nè ketenkè kèè soké dàméèrì kè dèe íté dè do borè. ¹⁵ Bèè baké ketenkè, bekpààtibè, behāāpòmbè iwēī yembè, bedítikpààtibè, bekperíbè nè benitibè bemou, tidaatì nè bèè í tú tidaatì, kè bè cokù ke taà titādèntì nè tidúótì. ¹⁶ Ke dè nàá nke tú: Duónèní tí ínkè ke tí kǎǎ nKuyie nnè dipebii kè be mièke báá tí do. ¹⁷ Be mièke kó diyìè yeiri dii tùðke kè be mièke peike. We mbo nkpaá?

7

Isidayeeri bè íkú bè Kuyie nkó mecannimè

¹ De kó difōnkúò kè n yà Kuyie ntōrè yènàà yèè te kuyaakù kè yè còrmú itemmànke inàà, bá di kè di bàa di kó kuyaakù, kè kù báá fuute keínkè nè ketenkè yoo dàméèrì yoo mutie mamù. ² Kè Kuyie ntōnnì terìi yènnì diyìè yìèní kèè bíékè, ke tō Kuyie nfoùkù kó mecannimè, kèpèi nKuyie ntōrè yènàà kù duó nyè muwērimú kè yè bo pònte ketenkè nè dàméèrì. ³ Ke dō: Di mu mbáá nampe ketenkè yoo dàméèrì yoo mutie mamù. Yóunè kè bèè íkú Kuyie nkòbe tí mmecannimè kèdeè. ⁴ Kè yè n náké yè íkú Isidayeeri bewo nyimou mièke benitibè tí mecannimè kè bè màmè kè bè mbo tekoupiókùtè nè sikoupiósinàà nè sikoupiósinàà (144000).

⁵⁻⁸ Sudaa kòbe tekoupióíítè nè sikoupióisidé (12000),

Dubenni kòbe 12000,
Kati kòbe 12000,
Asee kòbe 12000,
Nefutadii kòbe 12000,
Manansee kòbe 12000,
Simmeḍḍ kòbe 12000,
Defii kòbe 12000,
Isaka kòbe 12000,
Sabunḗ kòbe 12000,
Sosefu kòbe 12000,
Bensamee kòbe 12000.

Ibotí imou tinnì kó tináantì

⁹ De kó difōnkúò kè n yà yebotè yemou kòbe nè ibotí imou kòbe, nè benitibè bemou nè iwou nyimou kòbe kè bè tikú ditinnì dierì ke í dō nkéna kékaa nke dáátí tiyaàpéítì, ke cómmú dikpààtikàrì nè dipebii de ìkè, ke pikú tipuonti. ¹⁰ Ke pīèkù ke tú: Kuyie nkùù kàrì dikpààtikàrì ínkè nè dipebii, beè tí deeté. ¹¹ Kè Kuyie ntōrè yemou nè bekótibè nè denennè fòurè denàà kè bè cēète dikpààtikàrì, ke nínkú ke sántí Kuyie ¹² nke tú: Dè mme ndò! Tí Yìè nKuyie nfō nnè mutōmmú! Fōḍḍ mǎnnè disānni nè diyetidierì nè mecìi, nè didontirì nè muwērimú mumou yebie nyebie. Kè dè mme ndò.

¹³ Kè bekótibè kóò mōu m beke ke dō: A yé bèè me ndáátí tiyaàpéítàà, bè yènnì dèà?
¹⁴ Kè nh ò tēnné ke dō: N yìè nfōḍḍ yé. Kòo n náké ke dō: Bèè fēúté bèmbè mediè nke òú be yaàbòrè nè dipebii yīi nkè yè peike. ¹⁵ Deè te kè bè bo die nKuyie nkpaàtikàrì ìkè, ke pí nku tōmmú sǎa ku cíètè. Wèè kàrì dikpààtikàrì kòo bo mbè bonè ke bè kǎnké. ¹⁶ Dikōnnì nè sinéyēi dè ténke báá bè pí, diyìè nè kuyiinkù dè me mbáá bè poté. ¹⁷ Dipebii dii kàrì dikpààtikàrì dii yó mbè cēmmú ké bè niité mufōmmu binte kè Kuyie mbè úté be nōnnièti.

8

Dipebii kèétémè dicannirì yiènnì

¹ Dipebii kèété dii mōnnì dicannirì yiènnì, kè dè dō yúóó keínkè mièke kēmmōke tewebiètè mefitimè sipísitāāti. ² Kè n yà Kuyie ntōrè yèyiekè, kè kùu yè duó nyetātehe yèyiekè.

³ Kè Kuyie ntōnnì terìi kōtení kécómmōo dihúúntōnnì ìkè ke tō tesōbuute, kè bèè tè píe ntùdààrí, kè dii wēnnénè Kuyie nkòbe kó mubáammu ke bo tuw ndihúúntōnnì ínkè

mesəə nkperi dii bo dikpààtikàrì ìikè. ⁴ Kè kuyukú tùdààrí kəku wēnnénè Kuyie nkəbe kó mubáammu Kuyie ntōnni nùtè miəke kéndekù Kuyie mborè. ⁵ Kè Kuyie ntōnni túóté tesəəbuute kékouté muhǎǎ nkéúté ketenkè, kè fetaafe mpéú, ke kuò, nke wéí, kè ketenkè sánti mediè.

Kuyie ntōrè yèyiekè eémè yetātehe yèyiekè

⁶ Kè Kuyie ntōrè yèyiekè yèè tə yetātehe kè yèe báátí ke bo eé.

⁷ Kè diketirì eé kè yemátàrè nè muhǎǎ nkè dè nkəkénè meyi nke duóni, kécóuté ketenkè kó yewétiyè yètāāti kó òimari nè detie nnè timúsùùti.

⁸ Kè Kuyie ntōnni dérì eé ditāteheù, kè dèmarè ncóú nke de ke dō nditārì dièrì, kédoroo dàméèrì miəke, kòo wétiyè yètāāti kó òimari naá mmeyi. ⁹ Kè de kó diwétirì kó siyi kú, kè bàtòòbè bèè bo de miəke kè bèe cake.

¹⁰ Kè Kuyie ntōnni tǎānni eé, kè tewàtè dietè matè còú mmuhǎǎ nkédonní ikó nnè sibií kó yewétiyè yètāāti kó òimari miəke. ¹¹ Kè de kó tewàtè yètirì tu medòmmè, kè tè do dii wétirì kó menie nnaá mmèdòmmè kè benitibèe yà kékú.

¹² Kè Kuyie ntōnni naannì eé. Diyiè nè otānkù nè siwǎǎ kó yewétiyè yètāāti kó òimari soute kè kuwenniku í mbo kuyie nkó yewétiyè yètāāti kó òimari nè keyènkè kpeye kó òimari.

¹³ Kè n yà fetúúfè mafè kè fè èinte kéinkè, ke kuò nke tú: Díndi ketenkè kəbe di bo yà! Di bo yà! Di bo yà! Kuyie ntōrè yètāāti teyè bo eé dii mōnni yetātehe.

9

¹ Kè Kuyie ntōnni nummùrì eé ditāteheù, kè n yà tewàtè donnimè ketenkè kè bèe tè duó ndifòtìrì cūmpuri kó sikpetínsi. ² Kè tēe di kpeté, kè kuyukú diekù nyièní fehǎātofe kōme, késəukunnè diyè kè dēe biitoo. ³ Kè fecofee yènni kuyukú miəke kèpitóo ketenkè. Kè Kuyie nfè duó mmuwērimú kè fè bo ntūōti benitibè inaá nkōme. ⁴ Kè Kuyie nfè nàké ke dō: Báa kááké timúti nè detie nnè tidiiti. A ntūōti n yí íkú bèè tī mmecanimè máa. ⁵ A báa bè kùə, á mbè tūōti kè dè yóu ke dō nyinaá, kè bè fēū mbetǎǎbè bènùmmù. ⁶ De kó betǎǎbè miəke benitibè bo wammú mukúú kémónté, bè bo mmù dó nè be yèmmè meməu kè mùu coké kédété.

⁷ Kè de kó fecofe dō nsisēi sù bàátí ke kəri dikpànni, kè fè yə dō nyesəəpikè, kè fè ìikè dō nkenitəkəke. ⁸ Kè fe yùti òkù ke dō ntinitipokpeti, kè fe nù ndò ndicirìcìrì kpeye. ⁹ Kè fè dàátí dimátìyaàbòrì ke kəri dikpànni, ke puti kè dè ùuti ke dō nsikpàrinaasēi. ¹⁰ Kè fè mōke iyéi kè ì dō nyinaá nkpeyi. Kuyie nfè duó mmuwērimú kè fè yó nyi ntūōtinè benitibè betǎǎbè bènùmmù. ¹¹ Kè difòtìrì cūmpuri kóo kpààti fè baké kòo yètirì tu: Okòùti, nè ebedee kó tináànti Abanəə, nè kerəki kpeti Apodiyoō.

¹² Meyi nketimè pēētému kè mèdémè kpaá kérini.

¹³ Kè Kuyie ntōnni kuónni eé ditāteheù, kè n kèè metammè mamè yènnimè disəəhúúntōnni dii bo Kuyie nyìkè di pìti. ¹⁴ Kè mèe náké Kuyie ntōnni kuónni ke dō: Bouté yebəəkperè yenà yèè bou kukó ndiekù Efadati borè. ¹⁵ Yè do de bo ke baa de kó dibenni ndi nè de kóo tānkù nè de kó diyè nè de kóo déèrì weti weti. Kè bèe yè bouté kè yèe kuə ketenkè kó yewétiyè yètāāti kó òimari kəbe. ¹⁶ Kè bè n náké ke dō: Behǎāpòmbè bèè dèke sisēi, bè sūmu ke bo sikəupí sikəupí. ¹⁷ Kè n yà sisēi, bèè si dèke kè bè dàátí yemátìyaàbòrè, kè yèmayè wūō ke dō muhǎǎ, kè yeteyè dō ntiwetì, kè yeteyè dō mmuhǎāponyuo, kè sisēi yə dō nyecirìcìrè kpeye. Muhǎǎ nnè kuyukú nè muhāpòpùo nkè dè yìèni si nə, ¹⁸ kékùə ketenkè wétiyè yètāāti kó òimari kəbe. ¹⁹ Kè si nò dōmmù ke kəu kè si yéi mōke yeyə kè yè dō nyiwàake ke dōmmù ke kəu.

²⁰ Meyi nyí kùə bè í nyie nke bo ceete kètūnne Kuyie, kènkpaá tū nyebəkè ke yè bàa nnè sisəətenkaanì, nè timátì pèiti kpesi nè disəəwūō kpesi nè yetārè kpesi nè idéi kpesi.

Bè dè dòòmu, dè í wúó ndè í nò nke náá, dè í nò nke centi. ²¹ Bè í yie nke bo yóu muyóó, munitikòù nè tinitinònti, ke dauti dautinè betòbè.

10

Kuyie ntõnni tòmè tepátíte

¹ Kè n yà Kuyie ntõnni kperì mari, kè di cùténí keínkè yewetè mieke, ke írí kutāmmeyārí, kè di ìikè pìnti ke dò ndiyiè, kè di tààke cóu mmuhāá. ² Kè di pikú tepátíte, kéna di naàcètè youte dàméèrì kéna tecānkutè ketenkè. ³ Kè dii pèe metammè mediè ndicirícirì kōme, kè itapíé ìyiekè cóúté. ⁴ Kè nni ndó kēwāri di bēi ntì kè metammè mamèe béinní keínkè ke dò: Báá tì wāri, ntì yé amáà.

⁵ Kè n yà Kuyie ntõnni dii do na di naàcètè dàméèrì kè tetetè na ketenkè, kè dii youte di nòutè keínkè, ⁶ képarikè kényú wèè bo sáà nho yètìrì wèè dòò keínkè nè dèè kó dimàà bo ke mieke, ketenkè nè dèè kó dimàà bo, dàméèrì nè dèè kó dimàà bo, ke bēi nke dò: Dè ténke í yóó òòte dè bo dòòmè. ⁷ Kuyie ntõnni yiénni bo eé dii mōnni ditāteheù kè Kuyie ndòò ku sòrì kpeti kù do nàké tì ku kó betòmbè ku pāānāànti náam̄bè.

⁸ N do kèè mèè tammè kè mèe wēte kébéinní keínkè ke dò: Kòte kécòuté tepátíte Kuyie ntõnni dii còm̄mú dàméèrì nè ketenkè di tò tē.

⁹ Kè n kòtoo ke dò: N duó ntepatíte. Kè di dò: Nto te kémaánko. Tè bo nwèeti a nùù ke dò mmecekùò, kèntii a pòuti.

¹⁰ Kè n còuté tepátíte Kuyie ntõnni nòutè mieke kémaánko, kè tè mènke nwèeti n nùù ke dò mmecekùò, kètaroo m pòuti kèntii.

¹¹ Kè Kuyie ntõnni dò: A dò nkéyíé nákému Kuyie mpāānāànti titenti timòu kpréi, ibotí imòu nè bekpààtibè kpréi.

11

Kuyie mpāānāànti náam̄bè bedé kíú nnāànti

¹ Kè bè n duó nkupààti kùù beúnè ke dò: Ítè kébenné Kuyie ncíètè nè diwūōtõnni, kékaa mbèè bo te mieke ke báá nKuyie. ² A me mbáá benné Kuyie ncíètè kó kudànkù, ke yé Kuyie nyóó duóm̄mè kè yebotèe r̄può ndihèi sààrì ke dò betāābè sipísìnàà nè bèdébè*, ³ kè rí duó nkè benitibè bèdébè nnáá n kpréi nkè bèè dáátí tifòòtònti, ké nnáá m pāānāànti ke dò yewe tekòupítè nè sikòusidé nè sipísikuò (1260) † nyètāāti ndi nè dikéè.

⁴ De kó benitibè tu odifíè kó detie ndédérè nde nè sifitíkèkèe sidési dèè còm̄mú Kuyie nkùù baké ketenkè ku ìikè. ⁵ Kòò mòu dó ké bè dòò meyei mmuhāá nyènní be nò mieke kóò kùò. ⁶ Kè bè mòke muwērímu ke bo na kēwetínné fetaafe bè náá ndi mōnni Kuyie mpāānāànti, ke bo na kéceete menie nkè mèe naá mmeyi, ke bo na kédòò meyei mmemòu bè dó mèè botí.

⁷ Bè dèè dii mōnni mutōmmú Kuyie mbè duó mmù, kè musìmmùu yènni difòtìrì cūmpuri, ké bè kpannè ké bè na, ké bè kùò, ⁸ kédòúnko diheì dièrì mieke bè do baaké dè be Yíè nkudapāāti. Kè bè nduó kuce nùù. Bè yu dii èi ke donnìnkone Sòdòmmu yoo Esibiti. ⁹ Bè bo bè kùò, kè benitibè bemòu, ibotí imòu kòbe, iwuo nyimòu kòbe, yebotè yemòu kòbe tíí, ké mbè wèi ke dò yewe yètāāti nè dikéè, kéyete bè bo bè kūnnémè. ¹⁰ De kó benitibè bedé kíú mbo narike kutenkù kumòu kó benitibè, kè bè mpāā mbetòbè yepāre, ke yé de kó Kuyie mpāānāànti náam̄bè do bè kóònnèmè. ¹¹ De kó yewe yetāāti nè dikéè kó difōnkùò kè Kuyie mbè fùute muyaá nkè bèe yánté, kè kufōwáá mpí mbèè do bè wúó mmèdiè. ¹² Kè bèe keè metammè mamè kè mè pīèkù keínkè ke tú: Dekenèní die. Kè bè ndeètòò yewetè mieke, kè be kpantídèntòbè bè wúó. ¹³ Dende bàmbà nkè ketenkèe sántè

* 11:2 BETĀĀBÈ SIPÍSINĀĀ NÈ BÈDĒBÈ DÈ BO YEBIE NYĒTĀĀTI NDI NÈ DIKĒÈ. † 11:3 YEWE TEKŌUPÍTÈ NÈ SIKŌUSIDÉ NÈ SIPÍSIKUŌ BO YEBIE

mediè nkékuo diheì wétiri dipínni kòbe sikòupìsìyiekè (7000) kè kufōwaaá mpí mbesòmbè kè bè ndéúkunko Kuyie nyètiri.

¹⁴ Meyei ndérímè pēētému kè metāāmmè yóó tuòkení bàmbà.

Kuyie ntōnni yíennì eémè ditāteheù

¹⁵ Kè Kuyie ntōnni yíennì eé ditāteheù kè metammè mamèe ppe deínkè ke dò: Ti Yiè nKuyie nnè Kirisi beè yó mbaké kutenkù yebie nyebie nsáà. ¹⁶ Kè bekótìbè sipísidè nè bènàà bèè kàri yekpààtikàrè Kuyie nyìkè kè bèè nínkoo ké kù sānte ke dò:

¹⁷ Kuyie nkperíkù,

ti da sántí fǒ nwèè do bo,
ke bo, a benkemè a wērímú ke baaté.

¹⁸ Benitìbè mieke do da péimu,

di mmònni kàa kòke bè pèike,

kàa yóó bekénè becírìbè

kéyietí a tōmbè a pānāantì náam̀bè

nè bèè tu a kòbe ke da dé,

benitidiebè nè besám̀pòbè kékuo bèè càari kutenkù.

¹⁹ Kè n yà Kuyie ncíētè kpetémè kéínkè, kè metaummè t̄u ñíkú te mieke. Kè fetaafè m̀í nke péú, kè yematárè duòní mediè kè ketenkè sánti.

12

Onitipòkù pèimè kè dinìtiri còm̀m̀ú ke baa

¹ Kè n yà dèmarè kè dè dò nhonitipòkù ke dáati diyìè tiyààti kōme, ke na otānkù, ke óké siwāā tepítè nè sidésì kó dipì. ² Ke p̀uò nke dó képeité ke kuònnè kuyonku.

³ Kè n yà dinìtiri dièrì marì kè di dò ndiwūōrì, ke m̀ake yeyo yèyiekè, yeyìè ntepítè, bá dìi yuu kè di òké dipì. ⁴ Kè di yóú kau siwāā yewétiyè yètāāti kó dìmarì kpesi ke buònnì ketenkè, kè di bàa onitipòkù bo peitémè kè dìi cááké debire. ⁵ Kòo nitipòkùu peité kè Kuyie mpānkèe túóté debirè kékònnè. Deè bire yó mbaké benitìbè ke bè cēm̀m̀ú nè kumátìpàati. ⁶ Kòo nitipòkùu coké kéta dikpáà kénsòri kè Kuyie nhò piú ke dò yewe tekòupítè nè sikòu sidé nè sipísikuò (1260).

⁷ Kè mudoò ānnè kéínkè kè Kuyie ntōnni Misèeri nè o kòbe kè bèè kpannè dinìtiri nè di kòbe, ⁸ ké bè na kè bè ténke í mm̀ake kuce ke bo m̀bo kéínkè. ⁹ Kè bèè tentení de kó dinìtiri dièrì nè di kòbe ketenkè, fewāàfè fèè do bo nè dimònni bè tu fè dibòò yoo Satāā.

¹⁰ Kè n kèè metammè pèùmè kéínkè ke tú: Kuyie mm̀ònni t̀uòkemu kè kù deetè benitìbè, ke benke ku wērímú, kè Kirisi baaté, kè bè tentení dibòò dìi do wátiri Kirisi kòbe Kuyie mborè keyènkè nè kuyie.

¹¹ Dipebii kó meyiì nnè bè nàké mèè kpéi ntimóm̀m̀anti, deè te kè bè di na, ke yie nke duó mbemáà kè bè bè kùò bá bè í yòte mukúú. ¹² Fǒ nkéínkè nè a kòbe dè ndi naati. Ketenkè kòbe nè dàméèrì kòbe di bo yà, ke yé dibòò c̀ténímè di borè kè di mieke cóu ndi yé mèè kpéi nke dò ndimònni k̀pe.

¹³ Dinìtiri yà dìi m̀ònni dì donnímè ketenkè, kéannè onitipòkù wèè do peité denitidabire. ¹⁴ Kè Kuyie nhò ānnè itúfìèti kòo puu kéta dikpáà cuokè kénsòrinè fewāàfè, kém̀m̀ake yebie nyètāāti nè dikéè, kè Kuyie nhò piú. ¹⁵ Kè fewāàfèe t̄ó menie nkè mèè naá nkukó ndiekù ke bo p̀ònténè onitipòkù. ¹⁶ Kè ketenkèe deetè onitipòkù kémaánko mèè nie ndinìtiri t̄ó mè. ¹⁷ Kè dèe yonke dinìtiri kè dìi kòte kékpannè o bí sanyi. Bèè kó dimàà yie nKuyie nkuó ke tú weti weti Kirisi kòbe, ¹⁸ kékòte kéncóm̀m̀ú dàméèrì také.

13

Dinìtirì yóó pí mmùù tōmmú

¹ Kè n yà musìmmù mamù kè mù yètìní dàméèrì, ke m̄ke yeyò yèyiekè, nè yeyiè ntepiítè, bá diì yènni kè di òké dipiì, bá diì yuu kè di wàri ke s̄ã nKuyie. ² Kè de kó musìmmù dōnnè dimannì, kè mu tààke dò nkutontonkù kpeyi, kè mu nùù dò ndicìricìrì kperi, kè dinìtirì mù duó ndi wērímu, kè mù kànnè mu kó dikpààtikàrì kè mù duó ntikpetì. ³ Kè mu yuu marì dò ndi kòute ke na nku ke mieté. Kè dè di kutenkù kumòu kòbe kè bè mmù tū, ⁴ kénsāntí dinìtirì di duó mmèè kpéí ndi wērímu musìmmù. Ke múnke nsāntí musìmmù ke tú: We nda mannè, we mbo na ke da kpannè!

⁵ Kè dinìtirì duó mmuwērímu musìmmù kè mù mbaké kutenkù ke dò betāābè sipísìnà nè bédébè, ke náá ntepòtè kó tināànti ke s̄ã nKuyie. ⁶ Ke náá ntinányeiti, ke caari Kuyie nyètìrì, ke s̄ã nku èi kéínkè, nè ku kòbe bèè kè bo. ⁷ Kè dinìtirì duó mmuwērímu musìmmù kè mù bo kpannè Kuyie nkòbe kè bè na, kémbaké iwuò nyimòu, benitìbè bemòu ibotí imòu, yebotè yemòu. ⁸ Bèè yètè í wàri mufòmму pátiri Kuyie mpebii bè kùò di kperi, bèè yètè í bo de mièke nè Kuyie ndòòmè kutenkù kè bè nninku ke mù bàá.

⁹ Wèè m̄ke yeto ke bo keè, wèè keè. ¹⁰ Dè dò mbèè kpetínnè wè bè yóó ò kpetínnèmu, dè dò mbèè kuò wè nè disiè bè yóó ò kùòmu. Deè te kè Kuyie nkòbe dò nkénwéèrì ke tū nKuyie.

¹¹ Kè n yíé káyà musìmmù mamù kè mù yètìní ketenkè, ke m̄ke yeyiè nyèdèè, kè yè dò ntepedaatè kpeye, kè mu tammè dò ndinìtirì kōme. ¹² Kè mù m̄ke muketimù kó muwērímu, kéduò nkè ketenkè kemòu kòbe mbáá mmusìmmù ketimù mùù do kòute, ke na nku ke mieté. ¹³ Kè de kó musìmmù dérìmmù ndòari tidietì ke níí béi nkè muhāā ncúténí kéínkè benitìbè bemòu ìkè. ¹⁴ Kè mù ndòari tidietì bè yè mmù doò tì ke fètìnko benitìbè kè muketimù wúò. Kè mù duó nkè bèè doò muketimù bè do kòutemu nè disiè kè mù miète mu kó tetenkaanitè ke bo mmù dēúkunko. ¹⁵ Kè de kó musìmmù dérìmmù m̄ke muwērímu, kéānnè mufòmму tetenkaanitè kè tè nnò nke náá nkéduò nkè bè nkòu bèè yete bè bo nínkúmè kè tè s̄ante. ¹⁶ Kè mù duó nkè bèè canne benitìbè bemòu, bediebè nè besāmpòbè, bekpààtibè nè idawaá tidaatì nè bèè í tú tidaatì, bá wè be nòu siyóu nè be tī. ¹⁷ Òmòu báá na kéfítè yoo wèè donté kè bè í ò wàri musìmmù yètìrì yoo mu cannimè.

¹⁸ Wèè cìi wèè bo banté musìmmù kó mecannimè miè mmèè tu onitì yètìrì: Sikòu sikuò nè sipísikuò nè mèkuò (666).

14

Kuyie ndonté bè dièmmè feyèmpànfi

¹ Kè n yà dipebii kè di còmú ditāri Siyōō ìnkè, kè benitìbè dè bo tekòupíkòutè nè sikòupísinàà nè sikòupísinàà (144000) kè dipebii yètìrì nè di cice kperi kè dè wàri be tī. ² Kè n kèèní metammè mamè kéínkè kè mè ùuti ke dò mmenie nduò kucúcuku, ke péú fetaafe kōme, ke wète ke dò mbè bie ntikùtìdùùtì. ³ Kè de kó benitìbè tekòupíkòutè nè sikòupípi sinàà nè sikòupísinàà (144000) còmú Kuyie nkpààtikàrì nè denennè fòurè denàà de ìkè nè bekótìbè ìkè, ke diè nfeyèmpànfi òmòu í yóó na kédentè fè kè dè í tú bembe Kuyie ndonté bè.

⁴ Bè í s̄au mbemáà nè benitipòbè, bè dò mpáí nwe, ke tū ndipebii tipítì timòu, Kuyie nkuù bè donté, kè bè duó mbemáà Kuyie nnè dipebii. ⁵ Bè í nàké siyáàbìsì diyèè marì, bè í dòò meyei mmamè.

Kuyie ntōrè yètāāti kó tināànti

⁶ Kè n yíé káyà Kuyie ntōnni terì kè di èinte kéínkè ke tō Tināànsàatì tìl bo s̄àà ke bo tì nàké kutenkù kumòu, yebotè yemòu, iwuò nyimòu, ibotí imòu, benitìbè bemòu. ⁷ Ke pīèkù

ke tú: Ndénè Kuyie nke déúkunko ku yètìrì. Mháánnè ku, kuù dòò kéíńkè nè ketenkè nè dàméèrì nè ikó, ku mànnì tùòkemu kè kù yóó bekénè benìtìbè.

⁸ Kè dìterì ntũnnì ke náá nke tú: Díndi Babidãnni diewè kàbe di domu! Díndi bèè càke kutenkù kàbe, ke bè nìi ndi kó menaà nkè bè càke ke dauti dautinè betàbè.

⁹ Kè Kuyie ntõnnì tãánnì ntũnnì ke pĩèkù ke tú: Wèè yie nke nìńkú ke sãnte musĩmmù nè mu tenkaanitè, kè bè càñne o tĩnnì yoo o nòtè. ¹⁰ Kuyie mmieke bè cóummu, kè kù yóó yauté ku naà nkperímè ku bòòfè yeife mieke kè bèe yà, ke fèúté muhãã nnè muhãpòpòo mmieke, Kuyie ntõrè sààyè nè ku pebii ìikè. ¹¹ Bè bo ncóú nkè kuyukú yìenì kè bè fèúurì keyènkè nè kuyie nyebie nyebie mbá bè í ompu, ke yé bè nìńkúmè ke sãnte musĩmmù nè mu tenkaanitè, kè mù bè càñne mu yètìrì.

¹² Dèè te bèè tu Kuyie nkàbe ke yie nku tannò, ke dõari kù dómè, kè bè dò nkénwèèrì ke tũ nYesu.

¹³ Kè n yíé kékéè metammè mamè kéíńkè kè mè tu: Wãri tii: Dè nnaati bèè ã nyóó kú ke taunnè Kuyie. Muyaánsààmù tì béimmu weti weti ke tú: Bè òmpènèmu mutõmmú bè pĩ mmù, kè Kuyie mbè yietí bè pĩ mmù tõmmú kpéí.

Bè dõnnenèmè kutenkù kó mudeèmù mudidèi

¹⁴ Kè n yíé keyà diwetipéirì, kòò màù kàri di mieke ke dò nhOnitìbire, ke óké disõpèi, ke tò disenatirì. ¹⁵ Kè Kuyie ntõnnì terii yènnì Kuyie ncíètè, kèpĩèké kénáké dìi kàri diwetirì mieke ke dò: Tidiiti bimu ketenkè, túóté a siè ké tì kòú. ¹⁶ Kòò túóté o siè kéhei nkékòú tidiiti timòu ketenkè.

¹⁷ Kè Kuyie ntõnnì terii yènnì Kuyie ncíètè kéíńkè kpete mieke ke tò disenatirì.

¹⁸ Kè Kuyie ntõnnì dìi baké muhãã nkè dìi íténì dihuúntõnnì borè, kèpĩèké kénáké dìi tò disenatirì ke dò: Mutie bè tu mù fĩnyì kó yebe bimu, túóté a siè ké yè kòú. ¹⁹ Kè dìi túóté disìè kéhei nkékòú de kó yebe kéãnnè Kuyie nnàù dè yetebe ku mieke cóú nyè. ²⁰ Kè bèe yè yènnè dihei mànkù kénau kè meyiì nyè kèpõnté kémmeke cidòmètìrìbè sikousitããti (300), kè mecũmpume mbo métìrì omáà nè dikèè.

15

Kuyie ntõrè nè meyi nsõmme kó tináànì

¹ Kè n yà dèmarè dièrè kéíńkè kè dè n di. Kuyie ntõrè yèyiekè kè yè tò meyi mmèyiekè, mèè yóó pèètè kè Kuyie mmieke do.

² Kè n yíé keyà dàméèrì kòò dò ndoii, ke dò ntewítè ke cóú mmuhãã, keyà bèè do na musĩmmù ke í nìńkú ke sãnte mu tenkaanitè, bá bè í mbè wãri mu yètìrì kó mecannimè, kè bè cómmú de kóò dàméèrì ìńkè ke tò tikùtidùutì Kuyie mbè duó ntì. ³ Ke diè mMoyiisi Kuyie nkóò tõntì kó feyènfè nè dipebii kàfe ke tú:

Ti Yiè nKuyie,

a tõmmú ðemu ke wenni,

ibotí imòu kpààtì.

A dõari dè ðemòu wennimu

ke tú ðemómmõñe.

⁴ Ti Yiè mbenitìbè bèmòu da ðemu

ke déúkunko a yètìrì,

fèè dò mpáíí.

Ibotí imòu bo tíí

ke nìńkú a ìikè ke da sãnte,

ke yé a benkemè a wetímè.

⁵ Kè n yíé keyà Kuyie ncíètè metaumme tòu ìńkú tè kpetémè kéíńkè. ⁶ Kè Kuyie ntõrè yèyiekè yèè do tò meyi mmèyiekè, kè yèe yènnì te mieke ke dáátí tiyaapéitì kè tì mièti, ke boú isõnaakùõ nye cuokè. ⁷ Kè dèmarè fòurè dèndà kó dèmarèe yè duó nyisõbòòke iyiekè, kè Kuyie nkùù bo yebe nyebie ku mieke píéké i mieke. ⁸ Kè Kuyie ndòò tidietì

kébenke ku wērímu, kè kuyukúu dátínné ku cīētè, òmòu í nna kéta, kénkémú ku tōrè nyèyiekè tò mēè yei mbo deèmè.

16

Kuyie mmie ke yóo peike kè kùu duónni mēè yei

¹ Kè n kèè òmòu pīēkéní Kuyie ncīētè, ke náké ku tōrè yeyiekè ke dò: Kōtenè kéuté mmeyei mmēè ā isōbòòke iyiekè ketenkè, Kuyie mmieke peikemu!

² Kè Kuyie ntōnni ketirii úténí di kó febòòfè kó meyei nketenkè, kè yemōnsinyèe pí mbèè mōke musimmù cannimè, ke ninku ke sānti tetenkaanìtè, kényòu mediè.

³ Kè Kuyie ntōnni dérii úténí di kó febòòfè kó meyei ndáméèrì mieke kòo naá mmeýì, kéndò mbè kùu onìtì, dèè kó dimàà bo o mieke kè dèe kú.

⁴ Kè Kuyie ntōnni tāánni úténí di kó febòòfè kó meyei nyikó mmieke nè sibií kè dèe naá mmeýì. ⁵ Kè n kèè Kuyie ntōnni dìi baké menie ndi nàammè ke tú: A beénti wennimu fí nwèè dò mpáíí, ke do bo, ke bo. ⁶ Ke yé bè kùòmè a kó benitibè nè Kuyie mpāānāānti náāmbè, di mmònni kàa bè duó mmeýì nkè bè bo yā. A bè duó mbè dò nha bè duó ndènde. ⁷ Kè n yíe kékeè metammè yènnímè dihúúntōnni bíékè ke tú: N Yìè nKuyie nha bekù weti weti nwe, kè dè wenni.

⁸ Kè Kuyie ntōnni naannii úténí di kó febòòfè kó meyei ndiyiè, kè di āā ntuo mbenitibè. ⁹ Kè bè ncóu mmediè nke sáá nKuyie nkùu duónni de kó meyei. Bè me nyí nyie nke bo yóu meyei nke déúkùnnè Kuyie nyètìrì.

¹⁰ Kè Kuyie ntōnni nummùrì úténí di kó febòòfè kó meyei musimmù kpààtikàrì ínkè, kè mu ei biitoo, kè mu nitibè nkuònnè kuyonku ke cáá mbe nì. ¹¹ Kè yemuò mbè dōmmù kè dè bè yóu, kè bè sáá nKuyie nkéínkè kòku. Bè me nyí nyie ke bo yóu meyei nkéceete.

¹² Kè Kuyie ntōnni kuónni úténí di kó febòòfè kó meyei nkukó ndiekù Efadati kè kùu kúú, kè diyèè yìèní kèè bíékè kó bekpààtibè bo na kèpēēté. ¹³ Kè n yà yebòkè yètāāti kè yè dò nyecedakè. Kè yè yìèní dinitirì nùu mieke, yeteyè musimmù kperi mieke, yeteyè wèè sóu nke tú ò nàa nKuyie mpāānāānti o nùu mieke. ¹⁴ Yebòkè nye yèè nò nke dōori tidietì. Kè yèe kōte kényà titenti timòu kó bekpààtibè, kè bè bo wēnné kékpanne Kuyie nkùu baké kéínkè nè ketenkè, dikpànni dierì yiè.

¹⁵ Nyénè kè n kéroomu oyúókù kōme, dè nnaati wèè dàke ke ā o yààtì ke báá ce nhotetirì kè bèe yà o fei!

¹⁶ Kè de kó yebòkèe tíi mbekpààtibè bemòu dibòrì marì bè yu dì nè Ebedeebe kó tināānti ke tú: Adimaketōō.

¹⁷ Kè Kuyie ntōnni yiènni úténí di kó febòòfè kó meyei nyewetè miekení, kòò mōu pīēkéní Kuyie ncīētè ku kpààtikàrì borè ke dò: Dè dōò ke deèmu. ¹⁸ Kè fetāafè mif nke uuti, ke péu, kè ketenkè sānti mediè, kè mu nyí sāntè mebotí nè Kuyie ndòòmè onìtì. ¹⁹ Kè diheidièe toté mētāāti, kè yebotè kó yehèkè yemòuu híduò. Kè Kuyie nyí nyè mBabidōnni kōbe kó meyei, kè ku mieke peike kè kùu bè nì nku bòòfè yeife kó menaà. ²⁰ Kè bèe mōntóo ketenkè kèè soké soké dāméèrì mieke nè yetārè. ²¹ Kè fetāafè mātārè nduóni ke cēè ke tuòkù cidóò sipìsìnàà, ke buòti benitibè, kè bè nsáá nKuyie nde kó meyei nkpeí. Ke yé mè do yóumè mediè mmómòmme.

17

Bè yóo kuòmè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè

¹ Kè Kuyie ntōrè yèè do tō meyei mmeýiekè kó ibòòke kè ye kó dimarì n nàké ke dò: Kōtení kè n da benke Kuyie nyóo bekenè mēè botí onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kè dè tonté, wèè tu: Diheidiè dìi bo ikó mpéu borè. ² Kè ketenkè kó bekpààtibè bemòu nè ketenkè kó benitibè bemòu kè bè dì duónè, ke muó mmenaà kōme.

³ Kè Muyaásààmùu n túóté kékàtenè dikpàà cuokè, kè n yà onitipòkù m̀òu kòd dèke musìmmù wũd̀m̀, kè mù wàri mu k̀nti timou iwārii kè ì sãã nKuyie, kè mù m̀ke yeyo yèyiekè nè yeyiè ntepiítè. ⁴ Kè de kóo nitipòkù daátí tikpààtìyààtì kè tì wũd̀, ke s̀ari weti weti nè medèi mmèè d̀d̀nè meso nne yetásàayè ke t̀o febdòfè kè isòke nè meyei nhò d̀d̀mmè benitidaabè kè dè ã de mieke. ⁵ Kòd wàri o t̀inni ke kutinne ke tú: Babidanni, bèè d̀outi d̀outinè betòbè nè bèè d̀d̀ri isòke kperere be kóo yã.

⁶ Kè n yà ò muómme Kuyie nkòbe kó meyií mme nè Kirisi kòbe bè kùò bè, bè yie mmèè kpeí nYesu.

Kè n dè yà kè dè n di. ⁷ Kè Kuyie ntõnni m beke ke d̀: Dè da di ba nkpeí? M bo da náké onitipòkù nè ò dèke mùu s̀immù kè mù m̀ke yeyo yèyiekè nè yeyiè ntepiítè dè benkù mù. ⁸ A me nwúo mmùu s̀immù do bomu, kàa mù m̀d̀tòo. M̀ wète ke yènni difòtìri ndi kè bè mù kùò. Kè dèe di benitibè bèè yètè í bo mufòmmu pátiri mieke nè Kuyie ndòmmè kutenkù, ke yé bè do mù yàmè ke wète ke mù m̀d̀tòo, ke wète ke mù yà.

⁹ Diè ntú mecii nkperere nde, yeyo yèyiekè tu yetãrè yèyiekè nye onitipòkù kàri yèè ìnkè, ke wète ke tú bekpààtibè bèyiekè. ¹⁰ Bènnùmmù domu, kòo kuónwè kraá, oyienwè bo tuòkeni d̀i m̀nni wenwe í yóo òte. ¹¹ Musìmmù mùu do bo kè bèè mù m̀d̀tòo mù tu okpààtì nínnwè, ke wète ke wènnè beketibè beyiekè ke yóo kù.

¹² A yà yèè yìè ntepiítè tu bekpààtibè mbe tepiítè bèè mu nyí di tikpàtì. Bè né yóo tì dimu, kénwènnè musìmmù ke d̀ dimònni sámpó. ¹³ Bemou tepiítè tente bè yóo wènnè dinùu ndi, kèduó mmusìmmù be wèrímu nè be kpeti. ¹⁴ Kè bèè dokénè dipebi kè d̀i bè na, ke yé d̀i bakémè bèè baké, ke tú bekpààtibè kóo kpààtì. Kè di kòbe tú Kuyie ntãátè bè ke bè yu, kè bè kù tũ mmesàà.

¹⁵ Kè Kuyie ntõnni n náké ke d̀: A do yà m̀è nie nhonitipòkù wèè d̀outi d̀outinè benitidaabè kòd kàri me ìnkè, mè tu benitibè mbe nè yetìrè nè yebotè nè ibotí imou kòbe. ¹⁶ Musìmmù yìè ntepiítè a yà yè tu bekpààtibè mbe bèè yó nní nhonitipòkù wèè d̀outi d̀outinè benitidaabè, kéfiète o kperere demou kòd cònnóo difòkperi, kòd càáké kécóu ndesònnè muhãã. ¹⁷ Kuyie nkuu yóo bè duó nde kó meyèmmè kè bèè wènnè dinùu, ke duó mmusìmmù be wèrímu kè mùu d̀d̀ Kuyie béi ntì.

¹⁸ A yà wèè nitipòkù tu diheidiè ndi, d̀i baké kutenkù kó bekpààtibè bemou.

18

Babidanni domè

¹ De kó difònkúò kè n yà Kuyie ntõnni cùténimè kéínkè ke m̀ke muwèrímu mediè nke mieti kè dèe wenkoo kutenkù kumou. ² Kè d̀i pìéké mediè nke d̀: Babidanni diewè domu! Ò domu! Ke naá nyebòkè s̀inyè nè tinòti s̀inti kó dihei. ³ Tienti timou kòbe nè bekpààtibè, kè bè ò duónè ke muó mmenaà nkòme, kè benitibè d̀o idífti kperi kperere, kè de kó bepotambè kpàrikè.

⁴ Kè n yíé kékeení metamme mamè kéínkè kè mè tu: Díndi n kòbe, yènnè de kó dihei kéyenténè meyei mmèè yóo d̀i t̀òkeni. ⁵ Ke yé de kó dihei yei nsùúmmè, kè Kuyie ndàateni di kpeí. ⁶ Fóónnè di, d̀i di d̀d̀ dè, ke nóo nkuce mèmáà, ké d̀i nni mmenaà mèè nkpeíni kuce mèdémè kèpèté d̀i do di duómme. ⁷ Fèúnnè di mediè nkè dè mmannè d̀i di t̀i kpàtì ke yé d̀i do fuommè ke tú, d̀i tú onitipokpààtì nwe, d̀i í tú okúpokù ke bo nkuò. ⁸ Dèe te kè Kuyie nyóo d̀i poté tiyèiti diyè d̀imáà mieke: Mumòmmù mùu k̀ò nè dikònni, ké d̀i cóu mmuhãã nkè d̀i ñkuò ndikúdabònni, ke yé ti Yiè nKuyie nkpeínimèmu kè kuu di bekénè.

⁹ Kè kutenkù kó bekpààtibè bèè ò duónè ke kpàrikè, ke naá mbedítikpààtibè kè bèè yà d̀i cóummè kè kuyukú yìè kénkuò, ¹⁰ kéyote de kó mefèútímè, kécómmù medétimè ke

sáutí ke tú: Áú yoò! Áú yoò! Babidɔnni wèè do deu ke kpeñni, wèè fě̀ùrì mie ndende bàmbànàà?

¹¹ Kè kutenkù kó bepotambèe kɔmmú, ke yé òmòu ténke í dommè be potanti. ¹² Tì tu: Mesɔɔ, timátì péfìtì nè yetásààye yebotí yebotí, medei, tiyaàsààtì tibotí tibotí, tidabeesààtì tibotí tibotí, yepápánì nkó tinentì, disɔwũ̀ nè timátì. ¹³ Ikũbotí imɔu, tũdààribè nè tihúúntì bè tu tì mĩrì nè ànsáà nè menaà nè mekùò nè muyuo nsààmù nè bèdèè nè inààke nè ipe nè siséí nè sinaàséí nè tidaatì bè fiiti tì. ¹⁴ Kè bepotambè nnáá nke tú: Idítíkperí kperè a do mɔke dè ténke í kraá, a ténke báá dè pèté bitì. ¹⁵ Kè bèè do fiiti tipotanti de kó diheì, kè bèe yote meféúútímè kécómmú medétimè ke kuò ndikúdabònni ke tú: ¹⁶ Áú yoò! Diheidiè dii do mɔke tisàtì timɔu idítíkperí kpeti: Tiyaàsààtì idítíkperí kpeti tì mièti nè mesɔɔ nnè medèi mmèè dàànnè mesɔɔ nnè yetásààye yebotí yebotí. ¹⁷ De kó tisàtì càke dimònni dimáà.

Bèè piú bàtòòbè nè betòbè bèè pĩ mmutòmmú de mieke, kè bè ncòrmú mekentímè. ¹⁸ Ke wúó ndì cóummè kè kuyukú fì ke ntú: Diheì dii ndo í mannè dìmarì, ¹⁹ kénkuò nke pí mbe yo ke tú: Áú yoò! Diheidiè dii kó tikpàtì do te kè bepotambè bèè cèntìnè bàtòòbè kè bè kpàrikè dii pònte mie ndimònni dimáà?

²⁰ Dè nnaati kéínkè kɔbe nè Kuyie nkɔbe nè Yesu tɔrè nè ku pãánáantì náambè, Kuyie mpònte de kó diheì ke fòó ndì di dòò mèè yei mme.

²¹ De mònni kè Kuyie ntònni kperì marì túóté ditádierì marì kè di mannè dinàà kébo ndàméèrì mieke ke dò: Mèè botí nku Babidɔnni diewè yóó domè mecãá bá bè ténke báá ò yà. ²² Òmòu ténke í yóó keè tikùtidùùtì, nè itārì nè yetàtehe dè kuòmmè. Beyántìbè ténke í yó mbo, òmòu ténke í yóó keè cònni kuòmmè. ²³ Muhãã nténke í yó ncóu, nhòmòu ténke í yóó keè odapàà nè osapàà mbè daúmè. A kó bepotambè bèè do baké titenti timɔu ke dɔ̀ri denitinònkperè, ke suó benitìbè.

²⁴ Kuyie nyóó bè bekénè Kuyie mpãánáantì náambè bè kùò bè kpéí nke nè Kuyie nkɔbe bè kùò bè.

19

Dipebii tóúmè di pokù

¹ Kè n keè ditìnni marì dièmmè ke tú: Adeduya! Sãntenè Kuyie nkùò kpeñni kè ku yètìrì ndeu, kùò ti dæeté. ² Kuyie mbekù weti weti nwe kè dè wenni, kù kpetínnèmu onitipòkù wèè dauti dautinè benitìbè ke bè càari. Ò kùò ku tɔmbè mbe kè kù ò kpetínnè ke fòó. ³ Ke yíé ke dò: Adeduya! Sãntenè Kuyie, nde kó diheì cóummu kè kuyukú dekù tiwetì yebie nyebie. ⁴ Kè Kuyie nni nkari ku kpààtikàrì kè bekótìbè sipísidé nè bèndà nè dèmarè fòurè dèndà ninkoo ku ìkè ke tú: Adeduya! Dè mme ndò. Sãntenè ti Yiè nKuyie.

⁵ Kè n keè òmòu béinnímè Kuyie nkpààtikàrì borè ke tú: Díndi ku tɔmbè bèè ku dé, bekótìbè nè besámpòbè sãntenè Kuyie. ⁶ Kè n yíé kékeè ditìnni dièrì marì dièmmè kè dè ùuti ke dò mmenie nduò kucúcuku, ke péú fetaafe kɔme ke tú: Adeduya! Sãntenè ti Yiè nKuyie nkùò kpeñni ke tú okpààtì, ke baké. ⁷ Dè nti naati, ke yé Kuyie mpebii yóó túótémè di pokù, ò bàátì ke dèemu. ⁸ Kuyie nhò sàrimu koò dàtínné tiyaàkpeti tì wenni ke mieti, tì tu ku kɔbe pí mmùò tɔmmú sààmù kù dó mù.

⁹ Kè Kuyie ntònni n náké ke dò: Wãri ke dò: Dè nnaati Kuyie nyú bè ku pebii potúòmù, Kuyie nkùò tì béi.

¹⁰ Kè n nínkú ke bo di sãnte kè di dò m báá di sãnte kè di tu Kuyie nkóo tɔntì nwe ke dònne mí nnè Kirisi kɔbe tɔbè, kè n sãnte Kuyie nku.

Yesu náké tì, Kuyie mpãánáantì náambè do náké tì, ti ti nnáá.

Wèè dèke tesãmpéítè ò namè dikpànni

¹¹ Kè n yà kéínkè kpetémè, kòò mòu dèke tesãmpéítè kòò yètìrì tu: Timómmònti, kòò dò̀ri Kuyie ndómè ke bekù nè timómmònti ke kra nnè timómmònti. ¹² Kòò nuò ncóu

mmuháá nkòò òké yekpààtìpìkè, kè diyètìrì marì wàri ye ìnkè kè weè máà dì yé. ¹³ Kè bè ò yu ke tú: Kuyie nnáàntì. Kòò dàátì diyaàbòrì kè bè di mèú mmeyì. ¹⁴ Kè kéínkè kó tihāāpòntì ò tũ nke dáátì tiyaàsàtì tikpetì tipéítì ke deke sisāmpíé. ¹⁵ Kòò cēmmú bèè yete Kuyie nkpeti nè kumátìpààtì, kè kuseú natikù yìenì o nùù ò yóó bè kùònè kù, kè bè benke Kuyie nkperìkù miéke bè cóummè kè be yì mpònté ké ndò bè ò ò naumè yetebe diyetitùò miéke. ¹⁶ Ke wàri o yaàbòrì ìnkè nè o kpèrì o yètìrì ke tú: Bekpààtìbè kóo kpààtì, bekótìbè kóo kótì!

¹⁷ Kè n yíé kéyà Kuyie ntōnnì marì kè di còrmú diyìe také, ke pīēkù ke yu tinòtì ke tú: Tíinnènnì, kè Kuyie ndi ānné dibanni dierì kè dí di. ¹⁸ Kòtenènnì kéco bekpààtìbè, behāāpòmbè iwēi yembè, bekperìbè, sisēi nè si dèèbè, benitìbè bemou, tidaatì nè bèè í tú tidaatì, bediebè nè besāmpóbè.

¹⁹ Kè n yíé kéyà musìmmù nè kutenkù kumou kó bekpààtìbè nè be kó behāāpòmbè, kè bè tii nke bo dokénè wèè dèke tesāntè nè o āāpòmbè. ²⁰ Kè bèe kpetínné musìmmù nè wèè do sou nke tú ò nàá nKuyie mpāānāàntì, wèè do mù neínè ke dōori tidietì. (Ò do dōori tii dietì ke suó mù cànnè bè, kè bè nninku ke sántì mu tenkaanitè.) De kó musìmmù nè wèè do sou nke tú ò nàá nKuyie mpāānāàntì, kè bèe bè dootóo befòubè kuhāābinku, muhāpòpùo mmieke, ²¹ kékuò betòbè nè kuseú kùù yìenì wèè dèke tesāntè o nùù, kè tinòtì be cò kékpenke.

20

Kuyie nyóó kpetínnémè dibòò yebie ntekoupiítè

¹ Kè n yà Kuyie ntōnnì cùténímè kéínkè ke tò difòtìrì cūmpuri kó sikpetínsì nè mefimme diemè. ² Ke pí ndinìtìrì, fewàáfè fèè do bo nè dimònnì, fèè tu Satāā kéboú kè di mbou ke dò yebie ntekoupiítè (1000). ³ Kè Kuyie ntōnnì di dootóo difòtìrì cūmpuri, ke kpetínné kápáá nképōnné, kè di nke bo kè yebie ntekoupiítè yàa deenè, bá di ténke í sou nhòmou. Kè bèe wēte ké di fīi ndimònnì sámpó.

⁴ Kè n yíé kéyà yekpààtikàrè, kè Kuyie nduó mbèè yè kàri muwērímu kè bè bo bekénè benitìbè. Kè n yà becírìbè bè do kùò bè, bè nàké mèè kpéi nKirisì kpéi nè Kuyie nnáàntì. Bèè do í yie nke nínkú kédou mmusìmmù nè mu tenkaanitè bè í nyie kè mùu bè cànnè be tii nyoo be nou. Kè m bè yà kè bè yānté ke wēnnè Kirisì ke yo ntikpàtì yebie ntekoupiítè. ⁵ Bèè yānté bèmbè meketimè, kè besòmbè yóó yānté yebie ntekoupiítè bo pēētémè. ⁶ Dè nnaati Kuyie ncānné bè, bèè keté ke yānté, bè ténke í yóó kú mukúderímù, bè yó ntú Kuyie nnè Kirisì be kó ikuó nùbè mbe, kénwēnnè Kirisì ke yo ntikpàtì yebie ntekoupiítè.

Kuyie nyóó namè dibòò nè di kòbe

⁷ Kè yebie ntekoupiítèe (1000) pēēté kè Kuyie nkpeté dibòò. ⁸ Kè dìi suó titentì timou kòbe, ke tíi nKuyie nkpanítidèntòbè bè tu bè: Kòku nè Makòku *, kè bè nsū ke mànnè dàméèrì kó mubirímù. ⁹ Kè bèe íté kécéēte Kuyie nkòbe dihei ku dó di. Kè Kuyie ncúūnnì muhāá nkè mùu bè kùò. ¹⁰ De mōnnì kè bèe dootóo dibòò dìi do bè sou mmuhāá nnè kuhāābinku muhāpòpùo mmieke, musìmmù nè wèè do sou nke tú ò nàá nKuyie mpāānāàntì de borè, kè dè nfēū̀rì kuyie nnè keyènkè sáà yebie nyebie.

Tibeéntì sònti

¹¹ Kè nwènté kémóntóo ketenkè nè kéínkè, kéyà dikpààtikàrì péirì dierì, kòò mōu kàri di ìnkè. ¹² Kè n yà becírìbè: Bekótìbè nè besāmpóbè, kè bè còrmú dikpààtikàrì ìikè, kè bè pìnte yepáte, bá wè o dōòrìmè wàri dè. Kè Kuyie mbè bekénè be dōòrìmè dòmmè. ¹³ Kè dàméèrìi tēnnénì becírìbè kè kudònkù tēnnénì ku kòbe, kè bèe bekénè bá wè o dōòrìmè

* ^{20:8} kòku nè Makòku: Kòku tu dihei ndi kè Makòku tu de kó dihei kóo kpààtì yètìrì (wénté Esekieri 38:2). Ke wēte ke benkú yebotè yèè yóó íté ke bo kpānnè Kuyie nnè ku kó benitìbè yemòrè sonye.

dòmmè, ¹⁴ képí mmukúú nè kudònkù, kédootóo kuhããbinku miéke mùù tu mukúderímù.
¹⁵ Kè bè í yà wèè yètìrì mufòmmu pátìrì miéke bèè ò dootóo kuhããbinku miéke.

21

Keínkè pànkè nè ketenkè pànkè de kó tináàntì

¹ Kè n yà keínkè pànkè nè ketenkè pànkè, kekótíkè nè dàméèrì kè dè pēētē. ² Kè n yà diheì sààrì Sedisademmu pànwè, kòò cutiní keínkè Kuyie mborè, ke sàri ke dò nhosapàà nsàri ke kàri o dòu. ³ Kè n kèè òmòu pīkénímè dikpààtikàri borè ke tú: Di mmònnì Kuyie ncíētè bomu benitìbè cuokè, kù yó mbè bonèmu kè bè wē nkè bè tu ku kòbe, kè kù bè te. ⁴ Kè kùu ũtè be nōnniēti páíí. Mukúú mbá mbo, yekúdabùò mbá mbo, isáútii bá mbo, mumòmmú bá mbo, dekotírè demòu yóó pēētēmu.

⁵ Wèè kàri dikpààtikàri ínkkè kòò béi nke dò: Di mmònnì m bo dòò demòu depànnè ke yíé dò: Wàri n yóó da náké tì, tì tu timómmònti nti ke dò ndí tì yie.

⁶ Ke yíé kébéi nke dò: Dè dòò ke dèèmu. Mí tu oketiwè ke tú osònwè, ke tú diketírì ke tú kumànkù. Kè sinéyēi bo wè m bo ò pā mufòmmu binte nie nkò yà kénfòu. ⁷ Bèè bo na kétuòke kumànkù m bo bè duó n yē n yóó bè duó ndè, ké mbè te kè bè tu m bí. ⁸ Ifōwáá nyembè, bèè í dōari bè nàá nti, bèè dōdri isòke kperè, benitikòùbè, bèè dounè betòbè, betediibè, bebòófèúbè nè siyáàbìsì yembè, m bo bè ànné kuhããbinku nè muhãpòpòu mmiéke dèè tu mukúú ndérímù.

Sedisademmu pànwè yó ndòmmè

⁹ Kè Kuyie ntōrè yèyiekè kó òmari, dī do tō meyei nkó ibòòke sonyi iyiekè n yu ke dò: Kōtení kè n da benke Kuyie mpebii pokù.

¹⁰ Kè Muyaánsààmù m píe nkè ku tōnnì n túóté, kédekenè ditāri dierì marì ínkkè, ké m benke diheì sààrì Sedisademmu wèè cutiní keínkè Kuyie mborè. ¹¹ Kè Kuyie nkó tikpetì dī dàátí ke pīnti ke dò ndoii ke dò ntewéitè, ke miēti ke dò nyetásààyè. Kè òmari dò ntinòbèntì kè diterì dò ndoii ke dò ntewéitè. ¹² Kè di duotí okù mediè nke mōke yebòrè tepíitè nè yèdèé, kè Kuyie ntōrè tepíitè nè yèdèé yè bàà, kè de kó yebòrè wàri ye ínkkè. Isidayeēribe wuò ntepíitè nè idéi yètè. ¹³ Kè de kó yebòrè keú tipítì tinàà: Yètāāti diyie yìè kèè bíékè, yètāāti dī taà kèè bíékè, yètāāti kubakù cānkù, yètāāti kuyóu. ¹⁴ Kè de kó kuduotí cómmú yetārè tepíitè nè yèdèé ínkkè. Kè yè wàri dipebii tōrè tepíitè nè yèdèé yètè.

¹⁵ Kè Kuyie ntōnnì dī n nàànnè kè dī tō kusòpààti, kè bo benné diheì nè yebòrè nè iduotí, ¹⁶ kébenné kè dè mma tipítì timòu nè mehokùmè nè mecómmè, kémbò cìdòmétírìbè sikòupísìdé nè sikòusìdé (2200). ¹⁷ Kébenné kuduotí cēē nkè mè mbo métírìbè sipísikuò nè bènnùmmù (65). ¹⁸ Kè kuduotí maánè yetásààyè, yèè dò ntinòbèntì, kè diheì maánè mesòò mmèè dò ndoii ke dò ntewéitè. ¹⁹⁻²⁰ Kè bè dàri yetásààyè yebotí yebotí dipūū, kè òmari dò ntinòbèntì, kè diterì dò nyekúò, kè diterì dò mmeyi, kè diterì dò nfetònfè, kè diterì dò mmebèrimè, kè diterì dò ntedàntè, kè diterì dò mmutápeí. Kè diterì dò ntiwetì, kè diterì dò mmekòcèburime. ²¹ Kè yebòrè tepíitè nè yèdèé dònnè mèdèi, bá dī kè dī mōke mēmáà. Kè diheì kó kuce tú mesòò mmèè dò ndoii ke dò ntewéitè.

²² Bá n yí nyà Kuyie ncíētè bè kàri kè ke báá, ti Yie Kuyie nkùu baké ketenkè nè keínkè nè dipebii bèè do dè bo kè bè mbe mbáá tipítì timòu. ²³ Diyie nè otānkù dè í mbo ke bo mmí diheì. Kuyie nkuò do miēti kè dè wenni, kè dipebii tú defitírè. ²⁴ Kè titenti timòu kòbe centì dī wenni miéke, kè titenti timòu kó bekpààtibè kòrìnkò be kpàti deborè. ²⁵ De kó diheì bòrè yó nfeímu sáà, ke yé keyènkè í yó mbomè. ²⁶ Bè yó nde ntòuo titenti timòu kòbe kpàti sààti. ²⁷ Dèmarè sīnnè í tati de kó diheì, yoo wèè dōdri isòke kperè yoo siyáàbìsì yìè. Bèè yètè wàri mufòmmu pátìrì miéke dī tu dipebii kperì, bèè máà tati de kó diheì.

22

Menie mmèè duó mmufòmму me kó tináànti

¹ Kè Kuyie ntōnni m benke kukó nkùù kó menie nduò mmufòmму, kè mè yìèní Kuyie nnè dipebii be kpààtikàrì borè, ke dò ndoii ke dò n tewéitè. ² Ke pũðè ndihèi mieke, kè detie ndèè duò mmufòmму kè dè còmú yeyakè yèdé ke pei kuce tepítè nè mèdémè dibenni, kuce mèmáà otànkù, kè mu fãàti miekunko yebotè. ³ Dèmarè í yó mbo de kó diheì mieke Kuyie ncõð dè.

Kuyie nkpààtikàrì nè dipebii kperi yó mbo diheì mieke nke, kè Kuyie ntōmbè kù bàá. ⁴ Ke wúó nku ìkè, kè kùu wāri ku yètiri be tĩ. ⁵ Keyènkè í yó mbo, diyè nè otànkù dè me nyí yó mbo. Ti Yiè nKuyie nkuù yó mpĩnti kè dè wenni, kè bè yo nku kpàti sãà yebie nyebie.

Yesu wētínímè bàmbà

⁶ Kè Kuyie ntōnni n náké ke dò: De kó tináànti tu timómmon̄nti nti ke dò ntí ntí tá. Ti Yiè nKuyie nkuù píe nku Yaá nku pãnáànti náambè, ke tōnni ku tōnni kè di bè náké dèè yóó dò.

⁷ Kè Yesu dò: Ndakenè n wētínímu bàmbà. Dè nnaati wèè yie ndi mpátiri náànti.

⁸ Mí nyIsãa n kèemu ke yà de kó denennè, n kèè diì mōnni ke yà kéninkóo Kuyie ntōnni diì dè nni mbenke, di ìkè ke bo di sãnte.

⁹ Kè di dò: A bàá n sãnte, kè n tu Kuyie ntōnti nwe, ke da dōnnè nè Kirisi kōbe tōbè, á sãnte Kuyie nku.

¹⁰ Á bàá yó a bo nákéme di mpátiri kó tináànti, ke yé de mōnni tōónímèmu kè tì yóó dò. ¹¹ Meyei nyiè ndōke sōté o yei, wèè s̄ nkòo dōke s̄ntè, wèè dōdri mesàà nkòo dōke mmè dōdri, wèè dò mpáíí kòo dōke wénkunnè omáà.

¹² Kè Yesu dò: Ndakenè! N wētínímu bàmbà nke bo yietí bá wè o dōdri dè mmè.

¹³ Mí tu Oketiwè ke tú Osōnwe, ke tú diketiri nè kumànkù.

¹⁴ Dè nnaati bèè òú be yààti kè dè bo yie nkè bèè di mutie mùù duò mmufòmму mu kó yebe kéta diheì kó yebòrè. ¹⁵ Bèè dōdri isōke kperè, betediibè, bèè dōutinè betōbè, benitikòbè, bebōfèúbè nè siyáàbisi yembè, bembè kó dimáà yó mbo ditowàà ndi.

¹⁶ Mí nYesu mí tōnni n tōnni kè di tì náké n kōbe t̄rè. Mí tu Dafiti yaàbire, ke tú tekúnwentéwàtè t̄è p̄nti.

¹⁷ Kuyie nYaá nnè Kirisi kōbe bèè tu o pokù ò tãátè wè kè bè dò: Kōtení!

Bèè kèè kè bè múnke dò: Kōtení!

Kè sinéyēi bo wè wèè kōtení k̄yà fààrè menie mmèè duó mmufòmму.

Bè caummè wèè bo kaa ndi mpátiri

¹⁸ Mí nyIsãa n náámmu bèè kàa ndi mpátiri ke tú: Wèè yìè tìmatì de mieke Kuyie mbo ò yìè meyèi mbè náá mmèè kpéi de kó dipátiri mieke. ¹⁹ Kòò mmòu me nyààte tìmatì, Kuyie mbo o mōnte mutie mùù duò mufòmму mu kó dibii, bá ò bàá ta diheì sààri kù náá ndiì kpéi di mpátiri mieke.

²⁰ Mí nyIsãa n náá mómmu nwe ke tú: Ò béimmu ke tú: N wētínímu bàmbà. Dè mme ndò! Wēténí ti Yiè nYesu!

²¹ Ti Yiè nYesu kó mesàà nní ndi bonè dimòu.